

Dr. Alija Muhammed es-Sallabi

السيرة النبوية ﷺ

عرض وقائع وتحليل أحداث

život i djelo posljednjeg Vjerovjesnika ﷺ

prikaz i analiza događaja

Stichting Hidžra, 2012.

Naslov knjige:

Život i djelo posljednjeg Vjerovjesnika

prikaz i analiza događaja

Autor:
Dr. Alija Muhammed es-Sallabi

Prijevod:
Abdullah Nasup

Šerijatska recenzija:
Hajrudin Ahmetović, prof.

Desing korice:
Adis Bajramović

Lektor i korektor:
Sumeja Đurić, prof.

Izdavač:
Džemat Hidžra – Holandija

Štampa:
AMOS GRAF, Sarajevo

Tiraž:
300

ISBN/EAN:	**978-90-79999-05-7**
Titel:	**Život i djelo posljednjeg Vjerovjesnika**
Subtitel:	**prikaz i analiza događaja**
Auteur:	**Dr. Alija Muhammed es-Sallabi**
Redacteur:	**Hajrudin Ahmetović, prof.**
Vertaler:	**Abdullah Nasup**
Uitgever:	**Stichting Hidzra**
NUR-code:	**717**
NUR-omschrijving:	**Islam**
Druk:	**1**
Aantal pagina's:	**1114**
Taal:	**Bosnische**
Verschijningsdatum:	**15-04-2012 (vermoedelijk)**
Verschijningsvorm:	**Boek**
Bindwijze:	**Ingenaaid**

---

dr. Alija Muhammed es-Sallabi

Život i djelo posljednjeg Vjerovjesnika

prikaz i analiza događaja

Predgovor izdavača

Allahove su blagodati brojne i kad bismo se usudili da ih nabrajamo, ne bismo ih nikad mogli pobrojati. Neke blagodati smo potanko spoznali, a neke nismo niti to možemo. Samo Allahu, azze ve dželle, zahvaljujemo na svemu tome, i neka je salavat i selam na sve Njegove vjerovjesnike i sve sljedbenike Istine do Sudnjega dana.

Hvala Allahu i na ovoj posebnoj blagodati kojom nam je, kao kolektivu, džematu "Hidžra", ukazao počast da budemo pomagači islama i radimo na njegovom širenju i vraćanju ponosa islamu i muslimanima. Allaha Uzvišenog molimo da nam olakša naš rad i zalaganje u hizmetu islamu i muslimanima i da učini da nam zadnja djela buda najbolja, a On je Milostivi i kadar je to učiniti.

Njegove plemenite riječi koje je objavio u Svojoj časnoj Knjizi:

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِن تَنصُرُواْ ٱللَّهَ يَنصُرۡكُمۡ وَيُثَبِّتۡ أَقۡدَامَكُمۡ ٧ ﴾

"O vjernici, ako Allaha pomognete, i On će vama pomoći i korake vaše učvrstiti"[1], bile su dovoljne kako prvoj i najboljoj generaciji ovog ummeta, tako i potonjim generacijama da založe svoje imetke i svoje živote u širenju ove jedine kod Allaha ispravne vjere – islama. Allaha Uzvišenog molimo da i nama ove riječi budu dovoljne da ustrajemo i ne posustanemo na Pravom putu.

Čast nam je obradovati svakog vjernika i vjernicu prijevodom još jednog dragulja iz riznica islamske literature. Ovaj dragulj, čiji je naslov "**Život i djelo posljednjeg Vjerovjesnika – prikaz i analiza događaja**", napisao je uvaženi učenjak dr. Alija Muhammed es-Sallabi, Allah ga sačuvao i dugo poživio. Iz samog naslova možemo zaključiti da ovo djelo podrobno govori o životu posljednjeg Allahovog vjerovjesnika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, našeg najvećeg uzora. Riječi preporuke muslimanima za čitanje i proučavanje ovog djela smatramo suvišnim, ali koristimo ovu priliku da ovo djelo preporučimo svim nemuslimanima, kako bi se upoznali sa biografijom onoga koji je poslan svim ljudima do Sudnjeg dana.

Allaha molimo da obilato nagradi svakog pojedinca koji na bilo koji način pomaže rad džemata te na taj način omogućava džematu da uspješno realizira mnoge projekte od kojih je i izdavanje ovog vrijednog djela. Molimo Uzvišenog Allaha da obilato nagradi autora, prevodioca, izdavača i sve one koji su na bilo koji način učestvovali i pomogli u izdavanju i štampanju ovog djela.

Ciljevi i principi džemata "Hidžra" su sljedeći:

- Zalažemo se za izvorni islam, utemeljen na Kur'anu i sunnetu, a protiv smo svake novotarije u vjeri;

---

[1] Prijevod značenja Muhammed, 7.

- Zalažemo se da svi ljudi, muslimani i nemuslimani, shvate smisao života i bit postojanja na ovom svijetu, da pristupe izučavanju prijeko potrebnog, onoga u čemu je istinska sreća i prosperitet cijelog čovječanstva na oba svijeta;
- Pozivamo sve ljude u čisti tevhid, tj. vjerovanje u jednoću Uzvišenog Allaha, subhanehu ve te'ala, i činjenje ibadeta samo Njemu, odnosno sprečavanje širka, najvećeg grijeha, koji Allah neće oprostiti onome ko se zbog njega ne pokaje;
- Nastojimo slijediti srednji, umjereni put ehli-sunneta i džemata, a uzor su nam prve, najbolje generacije ovog ummeta;
- Srednji, umjereni put nije put običaja, niti ljudskih nahođenja i pretpostavki, kao ni sredina između istine i neistine, kako neki savremenici žele prikazati;
- Također, srednji put nije ni krajnost, bilo da se radi o popuštanju u vjeri ili pretjerivanju i dodavanju onoga što nije od nje;
- Slijedimo islamsku ulemu koja svoje stavove zasniva na Kur'anu i sunnetu i koja je prepoznatljiva po tome;
- Stava smo da je islam vjera koja svojim plemenitim propisima obuhvata cjelokupni ljudski život, pojedinca i zajednicu, i da nije ograničena samo na ibadete (obredoslovlja);
- Nastojimo oživjeti prakticiranje islamskih propisa u svim segmentima života, i to je naš prioritetni zadatak;
- Nastojimo pružiti pomoć svim pripadnicima Allahove vjere, islama;
- Naša saradnja s muslimanima zasniva se na dobročinstvu i bogobojaznosti;
- Smatramo da se muslimani ne smiju dijeliti na grupe i partije, već je dužnost svima čvrsto se prihvatiti za Allahovo uže (Kur'an i sunnet), ali ne pod bilo kakvim i bilo čijim principima;
- Zalažemo se za stjecanje i širenje šerijatskog znanja, koje trasira put uspjeha na dunjaluku i ahiretu;
- Smatramo da su djela i riječi sastavni dio imana, koji se, opet, povećava i smanjuje, shodno djelima – suprotno shvatanju murdžija;
- Smatramo da veliki grješnici – izuzev onih koji učine širk ili nevjerstvo ili se odmetnu od islama – nisu nevjernici, već su grješnici, suprotno tvrdnjama haridžija;
- Smatramo da svi moramo pomagati muslimanima i štititi ih, zalagati se za interese islama i muslimanâ, ma gdje bili, pružiti zaštitu slabima i obespravljenima te sprečavati silnike i nepravednike u činjenju zla;
- Zagovaramo princip da se vraćanjem ispravnom slijeđenju Kur'ana i sunneta uspostavlja istinsko islamsko bratstvo koje je, Allahovom voljom, put ka prosperitetu muslimana;
- Tvrdimo da je emanet vjere islama najveći emanet koji je čovjek preuzeo na sebe i za koji će biti pitan.

Stichting Hidžra

Predgovor mr. Safeta Kuduzovića

Istrajnost na Pravom putu predstavlja primarni cilj svakog vjernika. Jedini put kojim musliman može doći do zadovoljstva Uzvišenog Gospodara jeste dosljedna primjena primarnih izvora islama objedinjenih u Kur'anu i sunnetu. Allahova Knjiga kao temeljna osnova dini-islama sadrži brojne općenitosti koje su detaljno pojašnjene riječima ili postupcima Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Stoga su neki učenjaci iz generacija odabranih prethodnika govorili: "Sunnet sudi Kur'anu, dok Kur'an ne sudi sunnetu", misleći da hadis pojašnjava, usmjerava i definira mnoge kur'anske sažetosti, što nije slučaj u obrnutom smislu. Budući da sunnet nije proizvoljna praksa Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i plod ljudskog razmišljanja, možemo slobodno kazati da se radi o pojašnjenju Kur'ana objavom. Poznati učenjak iz druge, odabrane generacije Hasan b. Atijje rekao je: "Džibril, alejhis-selam, dolazio je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, sa sunnetom kao što mu je dolazio sa Kur'anom."[1]

Dakle, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, svojom je praksom pojasnio kako primijeniti islamski vjerozakonik u praktičnom životu. Svako razumijevanje ili primjena islama koji oponiraju ovoj praksi bivaju ništavni i bezvrijedni, jer se ne slažu sa onim što Uzvišeni Allah traži od Svojih robova. Ova činjenica bezrezervno aludira na obavezu i vrijednost proučavanja životopisa Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, budući da se radi o nepogrešivoj primjeni Kur'ana. Stoga su islamski učenjaci kroz generacije pisali zasebna djela u kojima su tretirali tematiku životopisa Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, te način njegove primjene u praktičnom životu. U tom kontekstu napisane su stotine djela različitih po obimu i pristupu ovoj tematici. Uprkos tome, izučavanje životopisa Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, do današnjeg dana nije prestalo davati svoje plodove, niti će ovaj izvor presušiti do Sudnjeg dana. Svako novo pisanje o životu Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, otkriva nove tajne i metode liječenja raznoraznih devijacija u koje upadaju kako nemuslimani tako i mnogi sljedbenici islama.

U novije vrijeme mnogi učenjaci su analizirali život Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, odabirući različite metode u samom pristupu ovoj tematici kao i pokušaju usklađivanja praktičnog života Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i savremenih životnih izazova pred kojima u beznađu cijelo čovječanstvo stoji paralizirano. Allahovom voljom i Njegovom dobrotom, potom inicijativom i trudom udruženja Hidžra iz Holandije, na naš jezik je prevedena knjiga "**Život i djelo posljednjeg Vjerovjesnika – prikaz i analiza događaja**", autora dr. Alije es-Sallabija. Kada je riječ o savremenom izučavanju životopisa Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, ovo djelo predstavlja pravi unikat i veliko osvježenje naše, dakako,

---

[1] Ed-Darimi, sa ispravnim lancem prenosilaca.

skromne islamske biblioteke. Autor, Allah ga sačuvao, pristupio je pisanju ovog lijepog djela na krajnje ozbiljan, odgovoran i nadasve naučan način. Ovu studiju započeo je predislamskim periodom dajući mu decidan presjek s različitih aspekata, zatim je govorio o Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u periodu prije poslanstva, potom autor čitaoce upoznaje sa fokusom tematike i životom Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, kao poslanika, sve do zadnjeg momenta njegovog života.

Pored hronološkog rasporeda događaja, jednostavnosti u izražavanju i njenoj konciznosti, autor je gotovo svaku činjenicu potkrijepio relevantnim dokazima ili je ukazao na originalno djelo kojim se poslužio u datom momentu, što znatno povećava težinu naučnog opusa. Nakon bitnih događaja, autor je na veoma pristupačan i poučan način spomenuo pouke, poruke i koristi iz dotičnih događaja, što predstavlja vrijedno pomagalo za razumijevanje životopisa Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Iskreno se nadam da će ova knjiga, zbog svojih unikatnih kvaliteta, naići na najbolji prijem kod široke čitalačke publike, osobito kod miljenika islamske historije općenito, a životopisa Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, posebno. Toplo je preporučujem imamima, učenicima medresa, studentima, kao i profesorima islamskih nauka da pojašnjavaju ljudima njen sadržaj i odgajaju muslimansku omladinu u duhu njenih poruka koje vidno emaniraju na stranicama ovog vrijednog djela.

Budući da prevođenje ovoga djela predstavlja esencijalan pokušaj oživljavanja islamskih nauka i naše prilično skromne biblioteke, molim Uzvišenog Allaha da najboljom nagradom obaspe autora, prevodioca, izdavača i sve one koji su pomogli da ovo djelo ugleda svjetlo dana na našem jeziku. Amin!

Mr. Safet Kuduzović
Sarajevo, 29. rebi'ul-evvel 1433. h.g. / 21. februar 2012. g.

Predgovor Nezima Halilovića Muderrisa

Hvala Allahu, subhanehu ve te'ala, koji je, iz Svoje neiscrpne milosti, ljudima slao poslanike, a pečat poslaničke misije povjerio Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, koji je poslan cijelom čovječanstvu:

﴿ وَمَآ أَرْسَلْنَٰكَ إِلَّا كَآفَّةً لِّلنَّاسِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ ٱلنَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ٢٨ ﴾

"Mi smo te poslali svim ljudima da radosne vijesti donosiš i da opominješ, ali većina ljudi ne zna!"[1]

﴿ وَمَآ أَرْسَلْنَٰكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَٰلَمِينَ ١٠٧ ﴾

"A tebe smo poslali kao milost svjetovima."[2]

Allahovom, dželle šanuhu, voljom, ummet Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, do Sudnjega dana ima dva vrela sa kojih se napaja i čuva od zablude, kao što stoji u hadisu koji prenosi Ebu Hurejre, radijallahu anhu, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Ostavljam vam dvije stvari; nećete zalutati ako ih se budete pridržavali: to su Allahova Knjiga i moj sunnet.*"[3]

Zbog toga je potrebno da sira (životopis) Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bude dostupna i jasna svim ljudima, kako bi je u izvornom obliku pripadnici ummeta pretočili u svoje živote, kao što je to činila najbolja generacija muslimana, a to su ashabi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji su na putu islama žrtvovali svoje imetke i živote, i kojima je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio draži i od njih samih, jer je to preduvjet ispravnosti imana.

Enes ibn Malik, radijallahu anhu, prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Niko od vas neće biti pravi mu'min sve dok mu ne budem draži od djece, roditelja i svih ljudi!*"[4]

Abdullah ibn Hišam prenosi: "Bili smo kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je uzeo za ruku Omera ibn Hattaba. Omer mu reče: "Allahov Poslaniče, draži si mi od svega, osim od mene samoga." Pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Ne, tako mi Onoga u čijoj je ruci moj život, sve dok ti ne budem draži od tebe samoga!*" Tada mu je Omer rekao: "Sada si mi, tako mi Allaha, draži od mene samoga!" "*Sada (je dobro), Omere!*", reče Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.[5]

Ljubav prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ogleda se u slijeđenju njegovog sunneta, a zlatna generacija ashaba nije postavljala pitanja i potpitanja na ono što je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, tražio od njih ili što im je

---

1 Sura Sebe', 28.
2 Sura El-Enbija', 107.
3 Malik i El-Hakim.
4 El-Buhari.
5 El-Buhari.

zabranjivao, jer su bili uvjereni da **"on ne govori iz svoga hira"**[1] i sve što je govorio, on je na najljepši način primjenjivao u svome životu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upozorio ih je da je postavljanje mnogobrojnih pitanja od strane naroda kojima su dolazili poslanici prije njega bilo uzrokom njihovog dalaleta i grijeha.

Iščitavao sam ili bolje reći izučavao siru Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, iz više izvora, uglavnom na arapskom jeziku, i pune dvije i po godine sam redovno petkom, poslije akšam-namaza, u džamiji Kralja Fahda u Sarajevu, držao predavanja iz sire. Radovali su me raznovrsni izvori i različit pristup izučavanju života Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ali sam svaki put osjećao da se još mnogo toga može kazati i izvući pouka. Kada sam dobio radnu verziju prijevoda djela koje je pred nama, bio sam posebno obradovan jer sam u njemu našao odgovore na određena pitanja, detalje i postupke Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Naime, radi se o djelu čiji je autor pokušao i u dobroj mjeri uspio da na sasvim jedan novi način pristupi životopisu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je inspiracija ummetu sve do Sudnjega dana.

Na ovakav način mogu pisati samo dobro produhovljeni mu'mini i vrsni alimi, koji se trude da život usklade sa sunnetom Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i tu ljubav prenesu na druge, a u ovom slučaju čitaoce ovog vrijednog djela, koje će, inšallah, zasigurno zauzeti veoma važno mjesto u izučavanju sire, koja predstavlja neiscrpno, čisto i bistro vrelo sa kojeg se može i treba naučiti živjeti i žrtvovati na putu Allaha, subhanehu ve te'ala.

Problem sa kojim se susreće ummet u savremenom dobu jeste nedovoljno poznavanje sire Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i primjena njegovog sunneta samo u nekim fragmentima, zanemarujući onaj važniji dio koji se posebno tiče ibadeta i međuljudskih odnosa. Pitanja oko kojih pojedinci ummeta raspravljaju su, slobodno možemo reći, drugorazrednog tipa, dok pored nas promiču veoma važna pitanja i izazovi. Zato je važno da ummet, a na prvom mjestu ulema, odredi prioritete i da svojim životima svjedoče islam, onako kako je to činio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kao naš najbolji uzor.

Neka je salavat i selam na tebe, Allahov Poslaniče, uz dove Allahu, subhanehu ve te'ala, da nas učini časnim sljedbenicima tvoga sunneta, da zaslužimo tvoju milost na Sudnjem danu, i da nas počasti društvom poslanika, iskrenih, šehida i dobrih ljudi!

Nezim Halilović Muderris
Sarajevo, 27. rebi'ul-evvel 1433. h.g. / 19. februar 2012. g.

[1] En-Nedžm, 3.

Predgovor Hajrudina Ahmetovića, prof.

Sva hvala pripada samo Allahu, Gospodaru svih svjetova, koji je bogobojaznima pripremio lijepu završnicu! Svjedočim da nema istinskog boga dostojnog obožavanja osim Allaha, istinskog Boga svih ljudi, prvih i posljednjih, Onoga čijom moći opstoje nebesa i Zemlja! Istinski spas je u pokornosti Njemu Uzvišenom, ponos u poniznosti prema Njemu Svevišnjem, uputa u Njegovom svjetlu, istinski život u Njegovom zadovoljstvu, a jedni spas i uspjeh u iskrenosti i istinskom obožavanju samo Allaha, Jednog i Jedinog!

Svjedočim da je Muhammed Allahov rob i Njegov poslanik, povjerenik Njegove Objave i Njegovo najbolje stvorenje! Uzvišeni Allah poslao je Poslanika sa jedinom ispravnom vjerom, jedinim Pravim putem. Poslao ga je kao milost svim svjetovima, kao upućivača na Pravi put, predvodnika svih bogobojaznih i kao dokaz protiv svih stvorenja. Uzvišeni Allah naredio je svim ljudima da slijede, iskazuju poslušnost i pokornost Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, uvažavajući ga i pomažući na putu pozivanja u islam. Svim sljedbenicima Svoga Poslanika, koji mu iskazuju iskrenu ljubav i ispunjavaju njegova prava, Allah je pripremio ogromnu nagradu, a onima koji se suprotstavljaju njegovom pozivu i naredbama, Uzvišeni je propisao poniženje i jad.

Prakticiranje jedine ispravne vjere i ustrajnost na Pravom putu predstavljaju osnovu Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, poziva. Ispravno razumijevanje i prakticiranje vjere moguće je ostvariti proučavanjem Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, života, kroz njegove postupke, naredbe i zabrane.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, živio je i u mirnodopskim i u ratnim okolnostima, boravio je u svome mjestu, a i putovao, prodavao je i kupovao, uzimao i davao, stupao u kontakt sa ljudima u svim stanjima i nijedan dan nije se odvojio niti izolirao od ljudi.

Uzvišeni Allah poslao je Svoga Poslanka u vremenu kada su ljudi tumarali tminama zabluda, kada su svoju fitru – urođenu vjeru, iskrivili, udaljili se od Allaha i ogrezli u mnogoboštvu. S Allahovom pomoći, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uspio je izvesti ljude iz tmina na svjetlo, iz zablude na uputu, iz čemera i jada u beskrajnu sreću. Na putu pozivanja u jedinu ispravnu vjeru od brojnih ljudi doživljavao je razne vrste uznemiravanja i nasilja, ali je pobjeda na kraju pripala njemu.

Ashabi su ga voljeli više negoli same sebe. Svoje živote, porodice i imetke žrtvovali su za njega. Slijedili su ga i povodili se za njim u svim životnim segmentima. On je bio svjetiljka čijim su nurom sebi osvjetljavali put, vodič čijim su stopama hodili, pa su slijedeći njegovu uputu postali predvodnici čovječanstva.

U današnjem vremenu u muslimanskom društvu vladaju razvrat, slabost, podijeljenost, potčinjenost Allahovim neprijateljima, a osnovni razlog ovakvog sta-

nja je ostavljanje slijeđenja Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, odbacivanje njegove upute i njegovog sunneta. Uzvišeni Allah je rekao:

﴿وَإِن تُطِيعُوهُ تَهْتَدُوا۟ ۚ وَمَا عَلَى ٱلرَّسُولِ إِلَّا ٱلْبَلَٰغُ ٱلْمُبِينُ ﴿٥٤﴾﴾

"A ako mu se budete pokoravali, vi ćete biti na uputi! I na Poslaniku nije ništa drugo osim da jasno dostavi!"[1]

Također je rekao Svevišnji:

﴿فَلْيَحْذَرِ ٱلَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِۦٓ أَن تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٦٣﴾﴾

"Neka se pričuvaju oni koji se suprotstavljaju njegovim (Poslanikovim) naredbama da ih ne pogodi smutnja ili da ih ne snađe bolna patnja!"[2]

Jedan od načina ostavljanja slijeđenja Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jeste i površno iščitavanje njegovog životopisa na nekakvim prigodama, simpozijima i sl., bez praktične primjene u životu.

S druge strane, pojedini muslimani fokusirali su se na izučavanje samo jednog dijela Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, životopisa, uglavnom na period vođenja bitki, zanemarujući ostale događaje koji po svojoj važnosti nimalo ne zaostaju za zbivanjima tokom ratnih okolnosti.

Ovo površno izučavanje sire Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ako se može nazvati izučavanjem, proizlazi iz neznanja o obaveznosti slijeđenja Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prihvatanja njegove upute i povođenja za njim u svim segmentima života, što je jedan od ključeva iskrene ljubavi prema Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem.

Također, nezavidan odnos današnjih muslimana prema slijeđenju Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, posljedica je nepoznavanja i nerazumijevanja mnogobrojnih detalja iz njegovog života te nesposobnosti da se iz tih detalja uzmu pouke i svoj život uskladi s njima.

Iz svega ovoga uviđa se značaj temeljitog proučavanja Vjerovjesnikovog života uz obavezno uzimanje lekcija, pouka i poruka kojima obiluje životopis Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Za razliku od drugih autora Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, životopisa, koji su Poslanikovom životu pristupali isključivo kroz sakupljanje predaja o toj tematici, uvaženi učenjak dr. Alija Muhammed es-Sallabi, Allah ga sačuvao i poživio u imanu i dobrim djelima, u djelu **"Život i djelo posljednjeg Vjerovjesnika – prikaz i analiza događaja"** sakupio je predanja iz Vjerovjesnikovog života, a zatim temeljito analizirao sve događaje i ekscerpirao iz njih mnogobrojne koristi i poruke, od kojih će muslimani u današnjem vremenu imati nebrojene koristi. Detaljan pregled i analiza događaja iz života Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve

[1] Sura En-Nur, 54.
[2] Sura En-Nur, 63.

sellem, od rođenja pa sve do smrti, predstavlja jedan sasvim originalan i unikatan pristup izučavanju ove tematike, naročito na našem govornom području.

Detaljnim proučavanjem života Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, autor je svim muslimanima ponudio ispravnu sliku Poslanika kao muža, oca, vođe, ratnika, vladara, političara, daije, skromnog pobožnjaka, sudije.

Navodeći i analizirajući događaje vezane za život Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, autor je istovremeno tretirao i analizirao detalje iz života brojnih plemenitih ashaba, razvijajući na taj način našu ljubav prema odabranoj generaciji i podstičući nas na njihovo slijeđenje.

Iskreno se nadam da će svaki vjernik u ovome djelu pronaći rješenja za svoje svakodnevne probleme, iskušenja, nedoumice i nerazumijevanja, ono što će mu olakšati životni put, te da će, čitajući ovo korisno djelo i prakticirajući spomenuto u njemu, izgraditi svoju islamsku ličnost i živjeti najljepše trenutke svoga života.

Sva hvala pripada samo Allahu i neka su Allahov salavat i selam na Allahovog Poslanika, njegovu časnu porodicu i sve ashabe!

Hajrudin Tahir Ahmetović, prof.
Doboj, 5. rebi'ul-evvel 1433. h.g. / 28. januar 2012. g.

Uvod autora dr. Alije Muhammeda es-Sallabija

U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog

Hvala Allahu, Njega slavimo i od Njega pomoć i oprost tražimo. Utječemo se Allahu od zla naših duša i loših djela.

Koga Allah uputi na Pravi put, niko ga u zabludu ne može odvesti, a koga Allah ostavi u zabludi, niko ga ne može uputiti na Pravi put.

Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha, Jedinog, koji nema sudruga, i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik.

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ حَقَّ تُقَاتِهِۦ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنتُم مُّسْلِمُونَ ﴿١٠٢﴾﴾

"O vjernici, bojte se Allaha istinskom bogobojaznošću, i nipošto ne umirite drugačije osim kao muslimani."[1]

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱتَّقُوا۟ رَبَّكُمُ ٱلَّذِى خَلَقَكُم مِّن نَّفْسٍ وَٰحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَآءً ۚ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ ٱلَّذِى تَسَآءَلُونَ بِهِۦ وَٱلْأَرْحَامَ ۚ
إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا ﴿١﴾﴾

"O ljudi, bojte se Gospodara svoga, koji vas je stvorio od jedne osobe, od koje je i njen par stvorio, a od njih dvoje mnoge muškarce i žene rasijao. Bojte se Allaha, čijim imenom jedni druge molite, i čuvajte rodbinske veze. Allah, doista, nad vama bdije."[2]

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَقُولُوا۟ قَوْلًا سَدِيدًا ﴿٧٠﴾ يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَٰلَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ ۗ وَمَن يُطِعِ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ فَقَدْ فَازَ
فَوْزًا عَظِيمًا ﴿٧١﴾﴾

"O vjernici, bojte se Allaha i govorite samo istinu, On će vas za vaša dobra djela nagraditi i grijehe vam vaše oprostiti. A onaj ko se bude pokoravao Allahu i Poslaniku Njegovu – postići će veliki uspjeh."[3]

Gospodaru, Tebe hvalimo dok ne budeš zadovoljan, i kada budeš zadovoljan, i nakon što budeš zadovoljan.

Proučavanje Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, života veoma je važno svakom muslimanu, jer time postiže mnoge ciljeve.

Najvažniji razlozi proučavanja života Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, su:

1. Oponašanje (povođenje i slijeđenje) Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kroz upoznavanje sa njegovom ličnošću, njegovim riječima i djelima, i

---

[1] Sura Ali Imran, 102.
[2] Sura En-Nisa', 1.
[3] Sura El-Ahzab, 70-71.

kroz upoznavanje sa postupcima koje je odobrio ashabima.

2. Proučavanjem života svoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, musliman stječe ljubav prema njemu, koja se na taj način neprestano povećava.

3. Kroz proučavanje Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, života musliman se, također, upoznaje sa životom plemenitih ashaba, koji su se borili uz Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i tako stječe ljubav prema njima, koja ga podstiče da ih slijedi i kroči njihovim stazama.

4. Život Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, opisan je detaljno i precizno, od rođenja do smrti, prateći njegovo djetinjstvo, mladost, da'vu – pozivanje u islam, džihad, strpljivost, pobjede nad neprijateljima. Njegov život nudi muslimanu sliku muža, oca, vođe, ratnika, vladara, političara, daije, askete, sudije. Stoga svaki musliman može u njegovom životu naći primjer za sebe.[1]

- Daija – islamski misionar će u njegovom životopisu naći metode da've i spoznati različite stepene kroz koje da'va prolazi, te će se upoznati s tim koja sredstva odgovaraju za koji stepen. To će mu koristiti u kontaktu s ljudima i u pozivanju u islam. Kroz upoznavanje sa Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, životom uvidjet će koliki je trud Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uložio radi uzdizanja Allahove riječi. Naučit će kako se ispravno postaviti spram nedaća i prepreka u da'vi, te kako postupiti u teškim situacijama i vremenu smutnji.

- Odgajatelj će naći poslaničke lekcije iz pedagogije, naučiti kako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, utjecao na ljude općenito, a na svoje ashabe posebno, koje je lično odgajao i o njima brinuo, te je od njih napravio jedinstvenu kur'ansku generaciju i najbolju zajednicu koja se ikad pojavila među ljudima na Zemlji, zajednicu koja poziva dobru, a odvraća od zla, i vjeruje u Allaha, zajednicu s kojom je formirao državu koja je pronijela pravdu od istoka do zapada.

- Ratnik, vojskovođa, u njegovom će životu naći primjer savršenog ustrojstva i preciznu strategiju rukovođenja vojskom, plemenima, narodima i cijelim ummetom. Naći će jasno planiranje, preciznost u provođenju zadataka i posvećenost primjeni principa pravde, uspostavljanje temelja šure – savjetovanja, između vojske i komande, te između zajednice i njenog vođstva.

- Političar će saznati kako se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odnosio prema svojim najljućim zabludjelim političkim protivnicima, poput Abdullaha b. Ubejja b. Selula, lidera munafika – licemjera, koji se predstavljao kao musliman, a u duši krio nevjerstvo i mržnju prema Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Vidjet će kako je ovaj munafik kovao zavjere i širio glasine kojima je nanosio zlo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, želeći ga time oslabiti i odvratiti ljude od njega, a kako se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odnosio prema njemu, strpljivo podnoseći njegovu mržnju, dok ljudi nisu otkrili njegovo pravo lice, pa

---

[1] Dr. Muhammed Ebu Faris, *Es-Siretun-Nebevijje, Dirase ve tahlil*, str. 50.

su ga svi, čak i njegovi najbliži, napustili i privili se uz Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, skute.

- Učenjaci će pronaći ono što im je potrebno da bi razumjeli Allahovu Knjigu, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tumačio Kur'an praktično ga primjenjujući. Poslanikov životopis daje ulemi uvid u događaje koji su bili povod objave određenih ajeta, i u tefsir mnogih ajeta, što im pomaže u razumijevanju i deriviranju zaključaka iz tih ajeta, i omogućava im da se užive u te događaje, nakon čega iz tih ajeta mogu izvući šerijatske propise, temelje šerijatske politike i steći ispravna znanja u različitim islamskim naučnim disciplinama. Proučavajući Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, život, moći će raspoznati derogirane i derogirajuće propise, i steći druga bitna saznanja, i tako će okusiti ljepotu islamskog duha i njegovih uzvišenih ciljeva.

- Asketa će iz njegovog života naučiti stvarno značenje i ciljeve asketizma.

- Trgovci će crpiti podatke o ciljevima trgovine, načinima i sistemu po kojem se odvija.

- Osobe u iskušenjima pronaći će u njegovom životopisu najuzvišenije stepene strpljivosti i postojanosti, što će ojačati njihovu ustrajnost na putu islamske da've, povećati im povjerenje u Allaha, i bit će ubijeđeni da bogobojaznima pripada sretan kraj.[1]

- Iz Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, života ummet uči lijepo ponašanje, etičke vrijednosti, zdravu akidu, ispravan ibadet, visok moral, čistoću srca, stječe ljubav prema džihadu na Allahovom putu i želju za šehidskom smrću.

Ali b. El-Husejn je rekao: "Podučavali smo Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, bitkama sa istim žarom sa kojim smo podučavali suru iz Kur'ana."

Muhammed b. Abdullah je rekao: "Čuo sam svoga amidžu Ez-Zuhrija da je rekao: 'Ko nauči sve o Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, bitkama, znat će sve i o ovome i onome svijetu.'"[2]

Ismail b. Muhammed b. Sa'd b. Ebu Vekkas je rekao: "Otac nas je podučavao bitkama Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, navodeći nam svaku pojedinačno, i govorio je: 'Ovo je historija vaših predaka, pa je ne zaboravljajte.'"[3]

5. Izučavanje Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, upute u odgajanju ummeta i uspostavljanju države pomaže ulemi, vojskovođama, pravnicima –učenjacima fikha, i vladarima u spoznaji puta koji doprinosi ponosu islama i muslimana. Proučavajući Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, način odgajanja pojedinca i zajednice, preporoda društva i uspostavljanja države, učenjaci prepoznaju čimbenike preporoda i uzroke propasti naroda.

---

[1] Dr. Jahja el-Jahja, *Medhal li dirasetis-sire*, str. 14.

[2] Ibn Kesir, *El-Bidaje ven-nihaje*, 3/256-257, Darul-Ma'rife, i: 3/242, Mektebetul-Mearif, drugo izdanje, 1978. god., Liban. Mektebetun-Nasri, Rijad.

[3] *El-Bidaje ven-nihaje*, 2/242.

6. Čitajući o Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, životu, musliman se upoznaje s njegovim aktivnostima u da'vi, stepenima kroz koje je da'va prolazila, uči o njegovoj sposobnosti da se suprotstavi svim metodama koje su mušrici koristili u borbi protiv da've, detaljnom planiranju hidžre u Abesiniju, pokušaju širenja da've u Taifu, pozivanju različitih plemena u islam u vrijeme hadžskih obreda, postepenom pozivanju ensarija, te njegovoj blagoslovljenoj Hidžri u Medinu.

7. Onaj koji proučava događaj Hidžre, njeno detaljno planiranje i precizno izvođenje, od samog početka pa do kraja, uvidjet će da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio potpomognut Objavom u svome životu i planiranju djelovanja. Iz toga musliman uči da je planiranje, u svemu što se od njega očekuje, sunnet i vjerska obaveza.

Musliman iz vjerovjesničkog programa života uči sve o umijeću vođenja konflikata, umješnosti dirigovanja svakom etapom i prelasku sa jednog nivoa na drugi. Iz Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, načina sučeljavanja sa protivničkim snagama, koje su činili židovi, munafici, nevjernici i kršćani, te pobjede nad njima, musliman uči da je uzrok tih pobjeda Allahova pomoć i pridržavanje za uvjete i razloge pobjede koje naš Gospodar Allah spominje u Svojoj Knjizi.

8. Povratak snage i čvrstine, slave i ponosa ovoga ummeta, te put uspostavljanja Allahovog zakona na Zemlji, u to sam potpuno ubijeđen, leži u slijeđenju vjerovjesničkih uputa. Allah kaže:

﴿ قُلْ أَطِيعُوا۟ ٱللَّهَ وَأَطِيعُوا۟ ٱلرَّسُولَ ۖ فَإِن تَوَلَّوْا۟ فَإِنَّمَا عَلَيْهِ مَا حُمِّلَ وَعَلَيْكُم مَّا حُمِّلْتُمْ ۖ وَإِن تُطِيعُوهُ تَهْتَدُوا۟ ۚ وَمَا عَلَى ٱلرَّسُولِ إِلَّا ٱلْبَلَٰغُ
ٱلْمُبِينُ ﴿٥٤﴾ ﴾

"Reci: 'Pokoravajte se Allahu i pokoravajte se Poslaniku!' A ako se okrenete, on je dužan raditi ono što se njemu naređuje, a vi ste dužni ono što se vama naređuje, pa ako mu budete poslušni, bit ćete na Pravom putu – a Poslanik je jedino dužan da jasno obznani."[1]

Ovaj ajet pojašnjava da je put koji vodi postizanju čvrstine i snage – slijeđenje Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a ajeti koji slijede govore o učvršćivanju i uvjetima koji vode ka tome. Allah kaže:

﴿ وَعَدَ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ مِنكُمْ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّٰلِحَٰتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِى ٱلْأَرْضِ كَمَا ٱسْتَخْلَفَ ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ
دِينَهُمُ ٱلَّذِى ٱرْتَضَىٰ لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُم مِّنۢ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا ۚ يَعْبُدُونَنِى لَا يُشْرِكُونَ بِى شَيْـًٔا ۚ وَمَن كَفَرَ بَعْدَ ذَٰلِكَ فَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ
ٱلْفَٰسِقُونَ ﴿٥٥﴾ وَأَقِيمُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتُوا۟ ٱلزَّكَوٰةَ وَأَطِيعُوا۟ ٱلرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٥٦﴾ ﴾

"Allah obećava da će one među vama koji budu vjerovali i dobra djela činili sigurno namjesnicima na Zemlji postaviti, kao što je postavio namjesnicima one prije njih, i da će im zacijelo vjeru njihovu učvrstiti, onu koju im On želi, i

---

[1] Sura En-Nur, 54.

da će im strah sigurnošću zamijeniti; oni će samo Meni ibadet činiti, i neće druge Meni ravnim smatrati. A oni koji i poslije toga budu nezahvalni – oni su pravi grješnici. A vi namaz obavljajte i zekat dajite i Poslaniku poslušni budite da bi vam se ukazala milost."[1]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi ashabi ispunili su sve uvjete postojanosti, prihvatili su iman sa svim njegovim značenjima i ispunili sve njegove ruknove, prakticirali su sve vrste dobrih djela, bili su marljivi u činjenju svakog hajra i svih vrsta dobročinstava, u svim segmentima života potpuno su obožavali Allaha, borili se protiv svih vrsta širka. Također su uzeli u obzir materijalne i moralne uvjete postizanja čvrstine i snage, na nivou pojedinca i zajednice, sve dok naposljetku nisu uspostavili državu u Medini, a zatim proširili Allahovu vjeru među različitim narodima i nacijama.

Zaostanak muslimana danas, za drugim nacijama u liderstvu na Zemlji, logičan je rezultat stanja naroda koji je zaboravio svoju poslanicu, omalovažio njen ugled i obezvrijedio njen značaj gomilama iluzija na polju znanja i rada, te zanemario Božije zakonitosti na Zemlji, i koji misli da se snaga i čvrstina postižu pustim snovima i željama.

Ova slabost imana, duhovna suša, ideološko lutanje, duševna rastrojenost, rasijanost uma i moralno propadanje, koje je zadesilo muslimane, uzrokovano je pojavom velikog zida između ummeta, s jedne strane, i Kur'ana, Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, uputstava, primjera iz vladavine pravednih halifa i svijetlih tačaka naše slavne historije, s druge strane.

Zar ne primjećuješ – zajedno sa mnom – pojavu mnogih koji govore u ime islama, a nemaju nikakve veze sa Kur'anom, Vjerovjesnikovom uputom, ponašanjem pravednih halifa. U svoj su govor uveli novu terminologiju i nejasna shvatanja, što je rezultat duševnog poraza pred zapadnjačkom civilizacijom. Oni se poigravaju riječima, upotrebljavajući uvijene izraze, satima pričaju kićene besjede, pišu knjige o filozofiji života, svemiru, čovjeku, načinima promjene, a u njihovim riječima i esejima gotovo da se ne može primijetiti duboko razumijevanje "doktrine čvrstine" i Allahovih zakonitosti o promjeni naroda i izgradnji država, na osnovu Kur'ana časnog, uzoritog vjerovjesničkog programa, ili da've vjerovjesnika i poslanika u njihovim narodima, ili da temeljito istraže našu slavnu historiju pa nam predstave faktore uspona kod Nuruddina Mahmuda ez-Zenkija, ili Salahuddina Ejjubija, ili Jusufa b. Tašefina, ili Mahmuda el-Gaznevija, ili Muhammeda el-Fatiha, koji su slijedili vjerovjesničku uputu u odgajanju ummeta i podizanju države. Umjesto toga, navode neke političare, mislioce i intelektualce, sa Istoka i sa Zapada, koji su daleko od nebeske Objave i Božijeg puta. Ne sporim da se treba okoristiti iskustvima drugih naroda, jer mudrost je izgubljena stvar vjernika – gdje god je nađe, najpreči je

[1] Sura En-Nur, 55-56.

da je uzme, ali sam protiv onih koji ne znaju ili ne žele da znaju za Božanski program, koji zaboravljaju da su stranice historije ummeta pune korisnih lekcija i pouka. I pored svega ovoga, oni nastoje da preuzmu vođstvo muslimana, koje bi vodili po svojim strastima i stavovima dalekim od svjetla Kur'ana i vjerovjesničkih uputa.

Kako je lijepo rekao Ibnul-Kajjim:

Ne bojim se ja za grijehe svoje
Oni su na putu oprosta i gufrana
Strah me da se srce ne otrgne
Od suda Bož'je objave Kur'ana
I zadovolji se mišljenjem ljudi,
Ne d'o Milostivi, jednog dana.

Prijeko nam je potrebno znanje o vjerovjesničkoj metodologiji u odgajanju ummeta i uspostavljanja države, spoznaji Allahovih zakonitosti koje vladaju među narodima i državama, kako se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odnosio prema ovim pitanjima kada je započeo misiju pozivanja ljudi Allahu, da u njegovim uputama pronađemo ispravan put ka našem učvršćivanju i našoj misiji, i da podignemo našu građevinu na ispravnom programu koja svoje temelje i ogranke uzima iz Knjige našeg Gospodara i sunneta našeg Poslanika. Allah kaže:

﴿ لَّقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا ﴿٢١﴾ ﴾

"Vi u Allahovom Poslaniku imate divan uzor za onoga koji se nada Allahovoj milosti i nagradi na onom svijetu, i koji često Allaha spominje."[1]

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, imao je sveobuhvatnu, uravnoteženu i integralnu doktrinu u odgoju ummeta i uspostavljanju države, potčinjenu Allahovim zakonitostima koje vladaju u društvenim zajednicama, zakonitostima preporoda naroda i izgradnje države. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odnosio se prema ovim zakonitostima sa izuzetnom mudrošću i krajnje inteligentno. To vidimo, naprimjer, u njegovom odnosu prema zakonu postepenosti, zakonu akcije i reakcije, iskušenja, poduzimanja uzroka, promjene u ljudskim dušama.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, usadio je u duše svojih ashaba Božanski program sa svim njegovim elementima, od shvatanja, vrlina, akide, do ispravnog poimanja Allaha i čovjeka, svemira, života, Dženneta, Džehennema, sudbine i određenja.

Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, metodologija odgajanja ostavila je veliki utisak na ashabe koji su se veoma revnosno pridržavali njegovih smjernica. Ako bi neki ashab bio odsutan određeno vrijeme, po povratku bi se raspitivao šta

[1] Sura El-Ahzab, 21.

je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, radio, šta ih je novo naučio, na šta ih je uputio, koji ajeti su objavljeni dok ga nije bilo. Slijedili su Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, u stopu, i u krupnim stvarima i u sitnicama. Nisu se zadržavali na tome da temeljito izvršavaju, nego su tome podučavali svoju djecu i sve u svome okruženju.

Ova knjiga se bavi istraživanjem događaja vezanih za život Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, stoga govori o stanju čovječanstva prije pojave Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i o vladajućim civilizacijama, političkim, ekonomskim, društvenim i moralnim prilikama tog doba, te o bitnim događajima koji su se odigrali prije Vjerovjesnikovog rođenja.

Ova knjiga govori o spuštanju Objave, etapama da've, ideološkoj, moralnoj, ibadetskoj izgradnji u mekkanskom periodu da've. Govori o metodama kojima su se služili mušrici u borbi protiv islamske da've, o hidžri u Abesiniju, počasti Israa i Miradža, obilasku plemena s ciljem da've, vjesnicima hajra i zracima svjetla iz Jesriba, Vjerovjesnikovoj hidžri. Knjiga zaustavlja čitaoca kod događaja da bi iz njih naučio lekcije i izvukao pouke, kako bi se time okoristili muslimani u našem savremenom dobu.

Također, knjiga govori o Vjerovjesnikovom, sallallahu alejhi ve sellem, životu od momenta ulaska u Medinu pa do smrti. Objašnjava Vjerovjesnikovu metodologiju učvršćivanja stubova zajednice i odgajanja društva, sredstvima izgradnje države i borbi protiv njenih vanjskih i unutrašnjih neprijatelja. U ovome djelu bavio sam se Vjerovjesnikovom, sallallahu alejhi ve sellem, doktrinom upravljanja društvom, njegovim ugovorima sa sljedbenicima Knjige, koji su zapisani u dokumentu, kao i njegovim džihadskim pokretom, te načinima na koje je rješavao ekonomske probleme i razvio kod muslimana visoko shvatanje ove vjere, koja je došla da spasi čovječanstvo iz dubokih tmina idolopoklonstva i odbacivanja šerijata Mudrog i Uzvišenog. Pokušao sam ispraviti problem redukcionističkog pristupa Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, životopisu, prisutnog u umovima mnogih sinova muslimanskog ummeta. Naime, u proteklim decenijama pojavile su se izvanredne studije na temu Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, života, koje su Allahovom voljom, naišle na prijem kod šire čitalačke publike, poput knjige *Zapečaćeni džennetski napitak*, Safijurrahmana el-Mubarekfurija, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, Muhammeda el-Gazalija, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, dr. El-Butija, *Es-Siretun-Nebevijje*, Ebul-Hasena en-Nedevija, ali te studije su bile sažete, te nisu obuhvatile sve događaje iz Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, života.

Neki univerziteti su uveli ove knjige u nastavni program pa su pojedini studenti stekli dojam da je onaj koji nauči sadržaj tih knjiga obuhvatio sve što se tiče Vjerovjesnikovog životopisa, a to je, po meni, krupna i opasna greška u odnosu prema Vjerovjesnikovom životopisu. To se uvuklo i među neke imame džamija i u vođstvo nekih islamskih pokreta, što se odrazilo na sljedbenike i prouzročilo nedo-

statak potpune slike o životu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kod mnogih ljudi. Šejh Gazali, na kraju svoje knjige *Fikhus-siretin-Nebevijje*, upozorava na opasnost nedostatka potpune predodžbe o Vjerovjesnikovom, sallallahu alejhi ve sellem, životu, i kaže: "Možda ćeš pomisliti, ako si pročitao životopis Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, od njegovog rođenja do smrti, da si naučio sve o njegovom životu, a to je velika greška. Poslanikov život možeš ispravno shvatiti samo ako budeš izučavao Kur'an i sunnet. Tvoja veza sa Vjerovjesnikom islama bit će onoliko čvrsta koliko si naučio o Kur'anu i sunnetu."[1]

U ovoj studiji autor baca svjetlo na kur'ansku dimenziju vezanu za život Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, poput Bitke na Bedru, Uhudu, Hendeku, Bitke protiv Benu Nadira, hudejbijjskog primirja, Pohoda na Tebuk, a zatim iz tih događaja izvlači lekcije i pouke, te lekcije o Allahovim zakonitostima koje su uzrok pobjede i poraza, analizira kako je Kur'an liječio bolesti duša kroz događaje koji su se odvijali.

Vjerovjesnikov životopis nudi svakoj generaciji ono što će joj pomoći na životnom putu. Vjerovjesnikov životopis je koristan i daje rješenja za popravljanje stanja u svakom vremenu i mjestu.

Godinama sam izučavao Kur'an i Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, život. To su bili najljepši dani moga života: bio sam zaboravio svoju usamljenost i otuđenost od ljudi, naprosto sam se stopio sa biserima, blagom i dragocjenostima rasutim po stranicama knjiga, te sam ih sabrao, složio i uredio, kako bi bili dostupni sinovima ovog veličanstvenog ummeta.

Tokom istraživanja primijetio sam razlike u spominjanju lekcija, pouka i koristi, kao i u navođenju događaja, u različitim životopisima Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bilo da se radi o djelima klasičnih ili savremenih autora. Tako, kad su u pitanju klasični autori, nekad Ez-Zehebi navodi nešto što ne navodi Ibn Hišam, ili Ibn Kesir spominje nešto što ne spominju autori *Sunena*, ili, u slučaju savremenih autora, ponekad Es-Sibai navodi nešto što ne navodi El-Gazali, a El-Buti spominje nešto što nije spomenuo El-Gadban itd.

U tefsirima, knjigama komentara hadisa, poput *Fethul-barija* i *Šerhu Muslima* od En-Nevevija, i knjigama fikha, našao sam podatke koje ne navode ni klasični ni savremeni autori Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, životopisa. Allah me počastio time da sakupim te lekcije i pouke, i složim u lijep đerdan, koji pruža jasan pregled i pomaže čitaocu da sa lahkoćom ubere te zrele plodove.

Ova knjiga rezultat je naučnog rada i praktičnih ideja, sabranih iz stotine izvora. Ovaj skromni trud obiluje dijalozima, raspravama i savjetima. Neki su skrenuli pažnju na rijetka djela koja su korištena kao izvor, te potrebu da se učine dostupnima, neki su ukazali na nužnost obraćanja pažnje na zakonitosti prema

[1] El-Gazali, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, 476.

kojima se vladao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u svom blagoslovljenom pokretu, poput zakona o iskorištavanju pružene prilike, što je očito u slučaju oslobođenja Hajbera i Mekke. Neki su ukazali na značaj povezivanja opisa historijskih događaja sa opisom etičkog ponašanja, životopisa u smislu hadisa i Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, postupaka, i životopisom onako kako ga predstavlja Kur'an, te na potrebu da se sve to ukomponira u jedan skladan program, koji će svaku generaciju opskrbiti obilnim znanjem, dubokim razumijevanjem i uzburkati emocije. U njoj je hrana za dušu, pouka za razum, život za srce i čistota duše.

Vjerovjesnikov životopis obiluje svim elementima potrebnim za prosperitet islamske da've. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, preselio je svome Gospodaru tek nakon što je iza sebe ostavio mnogo toga onome ko želi da se povede za njegovim primjerom u da'vi, odgoju, kulturi, podučavanju, džihadu i svim segmentima života.

Dublje proučavanje Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, sire omogućava čitaocu da se upozna sa velikim moralnim kredibilitetom Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kojim se odlikovao nad ostalim ljudima, i vrlinama koje su ga krasile. Tako će, proučavajući siru, uvjeriti se u istinitost stihova Hasana b. Sabita:

Ljepšeg od tebe nisam vidio
Nikad boljeg ne rodiše žene
Rođen si bez svake mahane
Kao da si stvoren kako si htio.

Ne smatram da sam uradio nešto što nisu mogli prethodnici. Ali, značaj Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, je velik i pojašnjenje nekih crta njegovog života traži nježniju dušu, preciznije razumijevanje, veću inteligenciju, dublji iman. Također, ne smatram da je ovo djelo savršeno i bez greške, jer samo poslanici i vjerovjesnici se odlikuju time, a ko misli da sve zna, taj ne poznaje sebe. Istinu je rekao Uzvišeni Allah:

﴿ وَمَآ أُوتِيتُم مِّنَ ٱلۡعِلۡمِ إِلَّا قَلِيلٗا ٨٥ ﴾

"A vama je dato samo malo znanja."[1]

Znanje je more bez obala. Kako su samo istinite riječi pjesnika:

Reci onom ko tvrdi da je mnogo znanja sakupio
Naučio si nešto, ali mnogo više si propustio.

Es-Sealibi je rekao: "Nema nikog ko je napisao knjigu, pa je prenoćila kod njega, a da sljedeće noći nije poželio da u nju nešto doda ili iz nje oduzme." Ovo je nakon jedne noći, a kako li je tek kada prođe nekoliko godina!?

El-Imad el-Asbehani je rekao: "Nijedan čovjek ne napiše knjigu danas a da

---

[1] Sura El-Isra', 85.

sutra ne kaže: 'Da je ovo promijeniti, bilo bi bolje, da je ovo dodano, bilo bi ljepše, da je ovo raspoređeno naprijed, bilo bi bolje, da je ovo izbačeno, bilo bi ljepše.'" U ovome je velika pouka i dokaz da svi ljudi griješe.

Na kraju, molim Allaha da ovo djelo bude iskreno radi Njegovog zadovoljstva, korisno Njegovim robovima, i da me nagradi za svako slovo koje sam napisao i podari da ovo djelo bude na vagi mojih dobrih djela, te da nagradi braću koja su me pomogla sa svim što posjeduju kako bi knjiga ugledala svjetlo dana. Kaže pjesnik:

Šepam za karavanom sam
Zaliječenju mahana se nadam
Ako stignem svoje prethodnike
Pa Gospodar izbavlja nevoljnike
A ako ostanem sam u pustoši
Nije to sramota za šepavca.

Slava i hvala Tebi, Allahu moj! Svjedočim da nema drugog boga osim Tebe, Tebi se kajem i od Tebe oprosta tražim.

Dr. Alija Muhammed es-Sallabi
18. redžeb 1421. h.g. / 16. oktobar 2000. g.

Prvo poglavlje
Najvažniji historijski događaji prije poslanstva do početka Objave

Prva tema
Dominirajuće civilizacije i religije pred pojavu Poslanika

Prvo: Bizantijska imperija

Istočno Rimsko carstvo, poznato i kao Bizantijska imperija, obuhvatalo je Grčku, Balkan, Malu Aziju, Siriju, Palestinu, Egipat i cijelu sjevernu Afriku, suvereno su vladali Sredozemnim morem. Glavni grad Bizantijske imperije bio je Konstantinopol. Bila je to zemlja nepravde, vlast je primjenjivala nepravdu, nasilje i tiraniju nad narodima kojima je vladala. Stalno su povećavali poreze, te su neredi i pobune bili veoma česti. Njihov svakodnevni život počivao je na igri, zabavi, pjesmi i raskalašenosti.

Egipat je bio izložen vjerskom tlačenju i političkoj samovolji. Za Bizantince je to bila krava muzara koju su pomno muzli, a slabo hranili.

U Siriji je bilo rasprostranjeno nasilje i ropstvo. Vlast je bila u rukama stranaca koji su bili nemilosrdni prema narodu kojim upravljaju, oslanjajući se samo na sirovu snagu i žestoku silu. Sirijci su često bili primorani prodavati vlastitu djecu kako bi isplatili dugove.[1]

Bizantijsko društvo bilo je puno kontradiktornosti i zbrke. Ovako je stanje tog društva opisano u djelu *Civilizations, Past and Present*: "Društveni život Bizantinaca bio je krajnje kontradiktoran. Vjerski nazor bio je čvrsto urezan u umove ljudi, prevladavalo je kaluđerstvo, i raširilo se po čitavoj zemlji, uzduž i poprijeko. Prosječni Bizantinac bavio se dubokim vjerskim temama i bio zaokupljen kršćanskom dijalektikom. Općenito, u njihovom životu prevladavalo je ezoterično učenje. Ali s druge strane, bili su ogrezli u igri, zabavi, muzici i raskalašenosti svih vrsta. Imali su velike arene koje su mogle primiti i do osamdeset hiljada gledalaca. U tim arenama gledali su nekada borbe čovjeka sa čovjekom, a nekada i borbe čovjeka sa zvijerima. Masa je bila podijeljena u dvije boje: plavu i zelenu. Cijenili su eleganciju i voljeli nasilje i barbarizam. U većini slučajeva njihove su igre bile divlje i krvave, a kazna je bila strašna i jeziva. Život bogataša i plemstva bio je pun raskoši i razvrata, intriga, laskanja, poroka i ružnih običaja."[2]

Drugo: Perzijsko carstvo

Perzijsko carstvo, poznato još i kao Perzijska ili Kisrina država, bilo je veće i moćnije od Istočnog Rimskog carstva. U Perziji su bile raširene mnoge devijantne religije, kao što su zaratustrizam (zoroastrizam) i maniheizam. Maniheizam je osno-

---

[1] En-Nedevi, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 31.
[2] En-Nedevi, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 32-33.

vao Mani početkon trećeg vijeka nove ere. Početkom petog vijeka pojavio se mazdekizam (mazdaizam), koji je propagirao nihilizam. To je dovelo do raširenosti seljačkih buna, povećalo broj pljačkaša dvoraca, koji su hvatali i porobljavali žene, otimali pokretnu i nepokretnu imovinu, a zemlja, oranice i kuće postale su puste kao da nikad nisu bile nastanjene.

Vlast je bila nasljedna, jer su vjerovali da kraljevska dinastija ima božansko porijeklo i da je iznad ostalih ljudi. Svi prihodi u državi bili su vlasništvo vladajuće dinastije koja je time omogućavala sebi nezamislivu raskoš. Živjeli su kao stoka. Mnogi zemljoradnici su ostavljali svoje poslove, ili bi odlazili u samostane i hramove, bježeći od visokih poreza i vojne službe. Narod je bio jeftino sredstvo u žestokim rušilačkim ratovima između Perzije i Bizantije, koji su trajali dugi niz godina, tokom historije, a od kojih narod nije imao nikakve koristi osim ispunjavanja kraljevih hirova i prohtjeva.[1]

Treće: Indija

Historičari su jednoglasni u mišljenju da je najveću stagnaciju u vjerskom, moralnom, društvenom i političkom smislu, Indija doživjela u razdoblju od početka šestog vijeka nove ere, kada se razuzdanost proširila čak i u hramovima, jer im je vjera dala neku vrstu svetosti i religioznosti. Žena nije imala nikakve vrijednosti ni zaštite. Proširio se običaj spaljivanja žene čiji je muž umro. Indija se odlikovala nad drugim dijelovima svijeta po apsurdnoj razlici između kasti, što je bilo sukladno građansko-političko-vjerskom zakonu koji su napisali indijski zakonodavci, predstavnici klera. To je postao općedruštveni zakon i ustav koji je regulirao njihov život. Indija je bila u stanju anarhije i razdijeljenosti, pojavile su se mnoge pokrajine, između kojih su plamtjeli žestoki ratovi. Bila je daleko od zbivanja u ostatku svijeta, u izoliranosti kojom su vladali strogost i ekstremni običaji i tradicija, raznolikost kasti, krvna i rasna pristrasnost. O periodu prije dolaska islama u Indiju, hinduski historičar, profesor historije na jednom indijskom univerzitetu, rekao je: "Stanovnici Indije bili su odvojeni od svijeta, povučeni u sebe, nisu znali ništa o stanju u svijetu. To ih je unazadilo i uzrokovalo učmalost, pojavili su se znaci stagnacije i propadanja. Poezija je bila bez duha, kao i arhitektura, i druge lijepe umjetnosti."[2]

"Indijsko društvo bilo je statično i učmalo društvo, vladala je ogromna klasna razlika i diskriminacija između porodica. Nisu dozvoljavali brak sa hudovicama, bili su strogi po pitanju hrane i pića, vanbračnu djecu protjerivali su van grada i pokrajine."[3]

Indijci su bili podijeljeni u četiri kaste:

---

[1] En-Nedevi, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 38.
[2] En-Nedevi, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 38.
[3] En-Nedevi, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 39.

1. Brahmani – kasta svećenstva i vjerskih ljudi.
2. Šatra – ovu kastu sačinjavali su vojskovođe i ratnici.
3. Vajš – kasta trgovaca i zemljoradnika.
4. Šoder – kasta sluga, koja je bila najniža kasta. Po njihovom vjerovanju, Stvoritelj svemira ih je stvorio od Svojih nogu. Njihov zadatak je da služe i brinu o zadovoljstvu prethodno navedenih kasti.

Ovaj zakon dodijelio je brahmanima poziciju i položaj koji nisu dijelili ni sa kim. Brahmanu su grijesi bili oprošteni, makar uništio tri svijeta svojim grijesima i djelima. Ni u kojem slučaju nije bilo dozvoljeno oporezivati ih ili kažnjavati za ubistvo. Šoder nije smio posjedovati imetak, niti gomilati blago. Nije im bilo dozvoljeno da sjede sa brahmanom ili da ga dotiču rukama, niti da uče svete knjige.[1]

Četvrto: Vjersko stanje u svijetu prije Muhammedovog, sallallahu alejhi ve sellem, poslanstva

Prije rađanja veličanstvene islamske zore svijet je u vjerskim, ekonomskim, političkim i društvenim pitanjima, bio na najnižem nivou od početka ljudske historije. Patio je od opće anarhije u svim sferama života. Paganstvo je zavladalo vjerom, umom, shvatanjima i psihom. Neznanje, strasti, dekadencija, razvrat, oholost, tiranija, bili su glavna obilježja idolopoklonstva koje je vladalo među ljudima.[2]

Izgubio se utjecaj nebeskih vjera na život i gotovo da su bile izgubile svoj značaj kao Allahove poslanice ljudima, zbog izmjena, iskrivljivanja i promjena koje su doživjele. Njihovi sljedbenici bili su zaokupljeni teološkim sukobima, koji su uzrokovani ulaskom ljudskih ideja i krivih shvatanja u ove vjere, a to je čak dovelo i do žestokih ratova između njih. Rijetki su bili, među njima, oni koji nisu prihvatali ove promjene i iskrivljenja vjere. Oni su odabrali odvojenost od svijeta, samoću i izoliranost, želeći se spasiti, izgubivši svaku nadu u popravljanje stanja. Nered se proširio među svim vrstama ljudi i ušao u sve sfere života, bez izuzetka.

S vjerske strane ljudi su se bili ili odmetnuli od vjere, ili nisu u njoj nikada ni bili, ili su slijedili iskrivljene nebeske vjere. Što se tiče zakona, odbacili su Allahov zakon i sami izmislili zakone i propise koje Allah nije odobrio, zakone suprotne razumu i ljudskoj prirodi.

Ovaj nered predvodili su poglavari naroda, vođe, kaluđeri, svećenstvo, starješine i kraljevi. Svijet je živio u gustoj tami i mrkloj noći, daleko odlutao sa Allahovog puta.

Judaizam se sveo na grupu obreda i običaja bez duše i živosti. Bio je pod utjecajem religija s kojima je došao u doticaj, a koje su ovladale njime, te je juda-

---

[1] Vidjeti: Manušaster, Indijski građanski zakon, poglavlja: 1, 2, 8, 9, 10, 11. Preneseno iz: En-Nedevi, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 38.

[2] Selman el-Auda, *El-Gureba'ul-evvelun*, str. 57.

izam poprimio mnoge paganske običaje i tradiciju. Židovski historičari priznaju ove činjenice. U židovskoj enciklopediji stoji: "Nezadovoljstvo i ljutnja vjerovjesnika zbog obožavanja idola ukazuje da se politeizam bio uvukao u duše Izraelćana, i nije potpuno iskorijenjen do dana povratka iz progonstva i izgona u Babilon. Prihvatili su praznovjerja i politeistička ubjeđenja. Talmud, također, svjedoči da je idolatrija posebno privlačila židove."[1]

Židovska zajednica prije Muhammedovog, sallallahu alejhi ve sellem, poslanstva dosegla je dno stagnacije razuma i pokvarenog vjerskog ukusa. Ako se pogleda Babilonski Talmud, koji Židovi pretjerano cijene, a koji je bio u opticaju među židovima u šestom vijeku nove ere, naći će se začuđujući primjeri omalovažavanja razuma, besmislenog govora, drskosti prema Allahu, izvrtanja činjenica i poigravanja sa vjerom i razumom.[2]

Kršćanstvo je bilo iskušano iskrivljivanjem vjerskih postulata od strane ekstremnih sljedbenika i egzegezom neznalica. U gustim oblacima izgubilo se svjetlo monoteizma i obožavanja samo Allaha,[3] buktjeli su ratovi između kršćana u Šamu, Iraku i Egiptu zbog razilaženja oko Isusove prirode i suštine. Kuće, škole i crkve postali su suparnički tabori. U kršćanskom društvu pojavilo se idolopoklonstvo različitih oblika i brojnih vrsta. U knjizi *The History of Christianity in the Light of Modern Knowledge* stoji: "Paganstvo je nestalo. Ali, ono nije iskorijenjeno u potpunosti nego je prodrlo duboko u duše; sva temeljna paganska uvjerenja nastavila su da postoje u ime i pod krinkom kršćanstva. Ljudi koji su napustili svoja božanstva i idole, izmislili su mučenike kojima su pripisali božanska svojstva, napravili im kipove, i tako je idolatrija i obožavanje kipova prešlo na ove lokalne svece. Po završetku četvrtog vijeka kršćanstvo je bilo preplavljeno obožavanjem mučenika i svetaca. Formirala se nova dogma zasnovana na vjerovanju da sveci imaju božanska svojstva. Ti sveci i mučenici postali su posrednici između Boga i ljudi, koji su poprimili božanske osobine, sukladno arisejskom vjerovanju. Oni su postali simbol svetosti, pobožnosti i neporočnosti srednjeg vijeka, a paganski nazivi su zamijenjeni novim imenima. Tako je četiristote godine nove ere blagdan Sunca postao blagdan Isusova rođenja."[4]

U *Novoj Katoličkoj enciklopediji* navodi se: "U zadnjoj četvrtini četvrtoga vijeka u život i um kršćanskoga svijeta prodrlo je vjerovanje da je Bog jedan, sastavljen od tri hipostaze, i postalo službeno, općeprihvaćeno vjerovanje na koje su se oslanjali kršćani u cijelom svijetu. Tek u drugoj polovini devetnaestog vijeka dignuta je

---

[1] En-Nedevi, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 21.
[2] En-Nedevi, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 23.
[3] *Nova Katolička enciklopedija*, 14/295.
[4] James Houston Baxter, *The History of Christianity in the Light of Modern Knowledge*, Glasgow, 1959. Preuzeto iz: En-Nedevi, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 23.

koprena sa tajne razvoja dogme trojstva."[1]

Razbuktali su se ratovi između kršćana, jedni druge su optuživali za nevjerstvo i međusobno se ubijali.

Zabavljeni međusobnim sukobima, kršćani su zapostavili borbu protiv nereda, djelovanje na reformi stanja i pozivanje naroda u ono što je čovječanstvu korisno.[2]

Vatropoklonici su od davnina poznati kao obožavaoci prirodnih elemenata, posebno vatre. Uzduž i poprijeko zemlje bile su rasprostranjene Kuće vatre. Obožavali su je i gradili joj svetišta i hramove. Postojali su detaljni propisi ponašanja i obreda u svetištima, ali izvan njih sljedbenici ove vjere bili su slobodni da se ponašaju kako im je volja i nisu se razlikovali od bezbožnika.

Danski historičar[3], u knjizi *Iran u doba Sasanida,* opisuje stalež vjerskih poglavara i službenika: "Ovi službenici bili su obavezni klanjati se Suncu četiri puta dnevno, uz to morali su se klanjati Mjesecu, vatri i vodi, te su bili zaduženi posebnim molitvama pred spavanje, nakon buđenja, prilikom pranja, odijevanja pojasa, prije jela, prilikom kihanja, šišanja, rezanja noktiju, obavljanja nužde, paljenja svjetiljki. Zadatak im je bio da ne dozvole da se vatra ugasi, i da se pobrinu da vatra i voda ne dotaknu jedno drugo, te da ne dozvole da metali zahrđaju, jer su metale smatrali svetim."[4]

Stanovnici Irana su se u molitvama okretali prema vatri. Posljednji sasanidski vladar, kralj Jezdedžird, jednom se zakleo vatrom rekavši: "Kunem se vatrom koja je najveće božanstvo." Vatropoklonici su oduvijek bili dualisti, te su po tome postali prepoznatljivi. Vjerovali su u dva boga: boga svjetla ili boga dobra, i boga tame ili boga zla.[5]

Budizam, u Indiji i srednjoj Aziji pretvorio se u idolopoklonstvo. Budisti su nosili sa sobom kipove gdje god bi pošli, gradili su hramove i postavljali kipove Bude gdje god su stigli.[6]

Brahmanizam, autohtonu indijsku religiju, karakteriziralo je mnoštvo božanstava. Svoj vrhunac su doživjeli u šestom vijeku nove ere. A i hinduizam i budizam su, bez sumnje, bile politeističke religije. Svijet se od Atlantskog do Tihog okeana gušio u idolopoklonstvu. Kršćanstvo, judaizam, budizam, brahmanizam, kao da su se natjecali u veličanju idola. Bili su poput trkaćih konja koji se takmiče na istom trkalištu.

---

[1] *Nova Katolička enciklopedija*, 14/295.

[2] Alfred Butler, *Fethul-Arabi li Misr*. Prijevod na arapski: Muhammed Ebu Huđajr.

[3] U pitanju je danski orijentalist Artur Kristensen, stručnjak za orijentalne jezike. Vidjeti: En-Nedevi, *Es-Siretun-Nebevijje* (op. prev.).

[4] *Iran u doba Sasanida*, str. 155. Preuzeto iz: En-Nedevi, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 27.

[5] En-Nedevi, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 27.

[6] En-Nedevi, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 28.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, skrenuo je pažnju na prisustvo ovog nereda u svim nacijama i svim područjima života. Jednom je rekao: "*Zaista, moj Gospodar mi je naredio da vas naučim ono što ne znate, a što me je On naučio ovog današnjeg dana: 'Sve što sam dao robu je halal. I sve Svoje robove sam stvorio kao pravovjerne, ali su ih šejtani skrenuli s njihove vjere i zabranili im ono što sam im Ja dozvolio, te im naredili da Mi pridruže sudruge, za što nikakvog dokaza Ja nisam objavio.' Allah je pogledao stanovnike Zemlje i sve ih zamrzio, osim ostataka od sljedbenika Knjige.*"[1]

Hadis ukazuje na devijacije čovječanstva u raznim pitanjima, poput širka Allahu, odbacivanja Njegovog zakona, pokvarenost reformista među nosiocima nebeskih vjera i pružanje podrške narodu u zabludi.[2]

Druga tema
Porijeklo Arapa i arapske civilizacije

Prvo: Porijeklo Arapa

Historičari su podijelili Arape u tri grupe, prema lozama iz kojih su potekli.[3] To su sljedeće grupe:

1. Drevni Arapi

To su plemena: Ad, Semud, Amelićani, Tasm, Džedis, Umejm, Džurhum i Hadramevt. Ovi Arapi su nestali prije pojave islama, i zameo im se svaki trag. A imali su kraljeve čija se vlast protezala do Šama i Egipta.[4]

2. Čistokrvni Arapi

To su Arapi koji su potekli iz roda čovjeka po imenu Ja'rub b. Ješdžub b. Kuhtan. Nazivaju se Arapima kahtanijama,[5] a poznati su i kao južni Arapi. U njih spadaju kraljevi Jemena, Saba i pleme Himjer.[6]

3. Arapi adnanije

Naziv su dobili po Adnanu koji potječe iz loze Ismaila, sina Ibrahimovog,

---

[1] *Sahihu Muslim, Kitabul-Dženne, bab: Es-Sifat*, 4/2197, br. 2197.
[2] Selman el-Auda, *El-Gureba'ul-evvelun*, str. 59.
[3] El-Gadban, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 45. Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/46.
[4] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/46.
[5] El-Gadban, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 45. *Medhal li fehmis-sire*, 98.
[6] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/47. *Medhal li fehmis-sire*, str. 98-99.

alejhimas-selam. Poznati su i kao nečistokrvni Arapi, to jest Arapi čija se krv pomiješala sa nearapskom, a arapski jezik je postao jezik te novonastale skupine. Ovi Arapi nazivaju se još i sjeverni Arapi. Njihova pradomovina je Mekka, a pripadaju im: Ismail, alejhis-selam, i njegovi sinovi, dio plemena Džurhum, koji su Ismailova tazbina i od kojih je naučio arapski jezik, i odgojio djecu da budu Arapi poput njih. Najznačajniji potomak Ismaila je Adnan, predak vjerovjesnika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Od Adnana su nastala sva arapska plemena i njihovi ogranci. Adnan je imao dva sina koji su se zvali Mea'dd i Nizar. Nizar je također imao dva sina koji su se zvali Mudar i Rebi'a.

Potomci Rebi'a b. Nizara nastanili su se na istoku. Tako je pleme Abdul-Kajs naselilo Bahrejn, Hanife Jemamu, Benu Bekr b. Vail nastanjivalo je područje od Bahrejna do Jemame. Pleme Taglib prešlo je Eufrat i nastanilo se između Eufrata i Tigrisa, a Temim je nastanilo pustinju Basre.[1]

Što se tiče plemena nastalih od Mudara: pleme Selim se nastanilo u blizini Medine, Sekif je naselilo Taif, Hevazin se naselilo istočno od Mekke, Esed istočno od Tejme, a zapadno od Kufe. Zubjan i Abs su nastanili područje od Tejme do Havrana.

Većina genealoga i drugih naučnika dijeli Arape na adnanije i kahtanije. Neki stručnjaci genealogije smatraju da i adnanije i kahtanije vode porijeklo od Ismaila, alejhis-selam.[2]

El-Buhari je u svome *Sahihu* naslovio jedno poglavlje o tome: "Poglavlje o porijeklu stanovnika Jemena od Ismaila, alejhis-selam". U tom poglavlju naveo je hadis od Seleme koji je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prišao je skupini ljudi koji su se takmičili u gađanju strijelom, pa im je rekao: 'Gađajte, o potomci Ismailovi, doista je vaš otac Ismail bio strijelac, a ja sam sa tom i tom skupinom.' Odabrao je jednu od dvije skupine koje su se natjecale. Druga skupina prestade da gađa pa ih Poslanik upita: 'Šta je s vama?' 'Kako da gađamo kad si ti sa tom i tom skupinom?!', odgovorili su. Poslanik im reče: 'Gađajte, ja sam sa svima vama.'"[3]

El-Buhari je rekao: "Pleme Eslem b. Efsa b. Harise b. Amr b. Amir potječe od plemena Huzaa. To znači da je Huzaa skupina koja je nastala od plemena Sabe, koja su se raspala nakon što im je Allah poslao vodenu bujicu."[4]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rodio se u plemenu Mudar. El-Buhari bilježi od Kulejba b. Vaila da je rekao: "Upitao sam Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, pastorku Zejneb bint Ebu Seleme: 'Je li Vjerovjesnik bio iz plemena Mudar?' 'A iz kojeg bi plemena bio ako ne iz Mudara, i to iz loze En-Nadra b. Kina-

---

[1] Jahja el-Jahja, *Medhal li fehmis-sire*, str. 98-99.
[2] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/48.
[3] *Sahihul-Buhari, Kitabul-menakib*, br. 3507.
[4] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/48.

ne', odgovorila je."[1]

To je zato što pleme Kurejš potječe od Kinane, jer su oni potomci Fihra b. Malika b. En-Nadra b. Kinane. Pleme Kurejš podijelilo se na različita plemena, od kojih su najpoznatija: Džumh, Sehm, Adi, Mahzum, Temim, Zuhre, ogranci Kusaj b. Kilab, a to su Abduddar b. Kusaj, Esed b. Abdul-Uzza b. Kusaj, Abdu-Menaf b. Kusaj. Od Abdu-Menafa su nastala četiri ogranka: Abduš-Šems, Nevfel, El-Muttalib i Hašim. Pleme Hašim je ono iz kojeg je Allah odabrao našeg vjerovjesnika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, sina Abdullahovog, sina Abdul-Muttaliba, sina Hašimovog.[2]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Allah je odabrao Kinanu od potomaka Ismailovih, a od Kinaninih potomaka odabrao je Kurejš, od Kurejša je odabrao Benu Hašim, a od Benu Hašima je odabrao mene."[3]

Drugo: Civilizacije na Arapskom poluostrvu

Od davnina su u arapskim područjima postojale autentične civilizacije i drevne gradske zajednice. U najznačajnije spadaju:

1. Saba u Jemenu

Kur'an spominje postojanje ove drevne civilizacije. Dobro su iskorištavali kišnice i bujice koje su nestajale u pijesku i izvirale u moru. Gradili su rezervoare i brane vrlo naprednom tehnikom. Najznačajnija brana bila je brana Me'reb čiju su vodu koristili za navodnjavanje raznovrsnih usjeva, vrtova koji su obilovali miomirisnim drvećem i ukusnim plodovima. Allah kaže:

﴿لَقَدْ كَانَ لِسَبَإٍ فِي مَسْكَنِهِمْ ءَايَةٌ جَنَّتَانِ عَن يَمِينٍ وَشِمَالٍ كُلُوا مِن رِّزْقِ رَبِّكُمْ وَاشْكُرُوا لَهُ بَلْدَةٌ طَيِّبَةٌ وَرَبٌّ غَفُورٌ ﴿١٥﴾
فَأَعْرَضُوا فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ سَيْلَ الْعَرِمِ وَبَدَّلْنَاهُم بِجَنَّتَيْهِمْ جَنَّتَيْنِ ذَوَاتَيْ أُكُلٍ خَمْطٍ وَأَثْلٍ وَشَيْءٍ مِّن سِدْرٍ قَلِيلٍ ﴿١٦﴾ ذَٰلِكَ
جَزَيْنَاهُم بِمَا كَفَرُوا وَهَلْ نُجَٰزِيٓ إِلَّا الْكَفُورَ ﴿١٧﴾﴾

"Stanovnici Sabe su imali znak u mjestu u kojem su živjeli: vrtovi, zdesna i slijeva. 'Jedite iz opskrbe Gospodara svoga i budite Mu zahvalni; ovo je lijep kraj i Gospodar koji mnogo prašta!' Ali, oni su se okrenuli, pa smo na njih vodenu bujicu pustili, i zamijenili im njihove vrtove drugim vrtovima sa plodovima gorkim i tamariskom i neznatnim lotosom divljim. Kaznili smo ih tako zato što su bili nezahvalni, a da li mi Mi kažnjavamo ikog drugog do nevjernika, nezahvalnika?"[1]

Kur'an ukazuje na to da su u prošlosti postojala povezana sela od Jemena,

---

[1] *El-Buhari, Kitabul-menakib*, 4/185, br. 3491.
[2] El-Gadban, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 47.
[3] *Sahihu Muslim*, bab: *Fadlu nesebin-Nebijji*, 4/1782, br. 2276.

preko Hidžaza do Šama, i da su trgovačke karavane putovale iz Jemena u Šam i neprekidno su imali hladovinu, vodu i hranu. Kaže Allah:

﴿وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ الْقُرَى الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا قُرًى ظَاهِرَةً وَقَدَّرْنَا فِيهَا السَّيْرَ سِيرُوا فِيهَا لَيَالِيَ وَأَيَّامًا آمِنِينَ ﴿١٨﴾ فَقَالُوا
رَبَّنَا بَاعِدْ بَيْنَ أَسْفَارِنَا وَظَلَمُوا أَنفُسَهُمْ فَجَعَلْنَاهُمْ أَحَادِيثَ وَمَزَّقْنَاهُمْ كُلَّ مُمَزَّقٍ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ﴿١٩﴾﴾

"A između njih i naselja koje smo blagoslovili – izgradili smo bili naselja vidljiva i odredili im potrebnu udaljenost. 'Putujte kroz njih i po noći i po danu, sigurni!' Ali oni rekoše: 'Gospodaru naš, učini veće rastojanje prilikom putovanja naših!' – i nasilje sebi učiniše, i Mi učinismo da se o njima samo priča, a njih kud koje raselismo. Doista su u tome znaci za svakog strpljivog i zahvalnog."[2]

2. Ad u Ahkafu

Živjeli su na sjeveru Hadramevta i Allah im je poslao poslanika Huda, alejhisselam. Imali su zidane domove, brojne zanatske radionice, vrtove, usjeve i izvore.[3] Kaže Allah:

﴿كَذَّبَتْ عَادٌ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٢٣﴾ إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ هُودٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٢٤﴾ إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٢٥﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُونِ ﴿١٢٦﴾ وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ
مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٢٧﴾ أَتَبْنُونَ بِكُلِّ رِيعٍ آيَةً تَعْبَثُونَ ﴿١٢٨﴾ وَتَتَّخِذُونَ مَصَانِعَ لَعَلَّكُمْ تَخْلُدُونَ ﴿١٢٩﴾ وَإِذَا
بَطَشْتُم بَطَشْتُمْ جَبَّارِينَ ﴿١٣٠﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُونِ ﴿١٣١﴾ وَاتَّقُوا الَّذِي أَمَدَّكُم بِمَا تَعْلَمُونَ ﴿١٣٢﴾ أَمَدَّكُم بِأَنْعَامٍ وَبَنِينَ ﴿١٣٣﴾ وَجَنَّاتٍ وَعُيُونٍ
﴿١٣٤﴾﴾

"I Ad je smatrao lažnim poslanike. Kad im brat njihov Hud reče: 'Kako to da se Allaha ne bojite?' Ja sam vam, sigurno, poslanik pouzdani, zato se bojte Allaha i budite poslušni meni! Za ovo od vas ne tražim nikakve nagrade, mene će Gospodar svjetova nagraditi. Zašto na svakoj uzvišici, zabavljajući se, palate zidate i podižete utvrde kao da ćete vječno živjeti, a kad kažnjavate, kažnjavate kao silnici? Bojte se Allaha i meni budite poslušni! Bojte se Onoga koji vam daruje ono što znate, daruje vam stoku i sinove, i bašče i izvore."[4]

3. Semud u Hidžazu

Kur'an potvrđuje prisutnost civilizacije u zemljama Hidžra, te ukazuje na snagu s kojom su raspolagali, a koja im je omogućavala da klešu kuće u stijenama, i ukazuje na postojanje izvora, vrtova i usjeva u njihovoj zemlji.[5] Kaže Allah:

---

[1] Sura Sebe', 15-17.
[2] Sura Sebe', 18-19.
[3] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/50.
[4] Sura Eš-Šua'ra, 123-134.
[5] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/51.

﴿كَذَّبَتْ ثَمُودُ ٱلْمُرْسَلِينَ (١٤١) إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ صَٰلِحٌ أَلَا تَتَّقُونَ (١٤٢) إِنِّى لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ (١٤٣) فَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَأَطِيعُونِ (١٤٤) وَمَآ
أَسْـَٔلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ ۖ إِنْ أَجْرِىَ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ (١٤٥) أَتُتْرَكُونَ فِى مَا هَٰهُنَآ ءَامِنِينَ (١٤٦) فِى جَنَّٰتٍ وَعُيُونٍ (١٤٧) وَزُرُوعٍ وَنَخْلٍ
طَلْعُهَا هَضِيمٌ (١٤٨) وَتَنْحِتُونَ مِنَ ٱلْجِبَالِ بُيُوتًا فَٰرِهِينَ (١٤٩) فَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَأَطِيعُونِ (١٥٠) وَلَا تُطِيعُوٓا۟ أَمْرَ ٱلْمُسْرِفِينَ (١٥١) ٱلَّذِينَ يُفْسِدُونَ
فِى ٱلْأَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ (١٥٢)﴾

"I Semud je smatrao lažnim poslanike. Kad im brat njihov Salih reče: 'Kako to da se Allaha ne bojite?' Ja sam vam, sigurno, poslanik pouzdani, zato se bojte Allaha i budite poslušni meni! Za ovo od vas ne tražim nikakve nagrade, mene će Gospodar svjetova nagraditi. Zar mislite da ćete ovdje biti ostavljeni sigurni, u vrtovima i među izvorima, u usjevima i među palmama sa plodovima zrelim? Vi u brdima vrlo spretno kuće klešete, pa bojte se Allaha i poslušni meni budite, i ne slušajte naredbe onih koji u zlu pretjeruju, koji na zemlji nered, a ne red, uspostavljaju."[1]

O njima Allah, također, kaže:

﴿وَٱذْكُرُوٓا۟ إِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَآءَ مِنۢ بَعْدِ عَادٍ وَبَوَّأَكُمْ فِى ٱلْأَرْضِ تَتَّخِذُونَ مِن سُهُولِهَا قُصُورًا وَتَنْحِتُونَ ٱلْجِبَالَ بُيُوتًا ۖ
فَٱذْكُرُوٓا۟ ءَالَآءَ ٱللَّهِ وَلَا تَعْثَوْا۟ فِى ٱلْأَرْضِ مُفْسِدِينَ (٧٤)﴾

"I sjetite se da ste Njegovom voljom postali nasljednici Ada i da vas je On na Zemlji nastanio: u ravnicama njezinim palače gradite, a u brdima kuće klešete. I neka su vam uvijek na umu Allahove blagodati, i ne činite zlo po Zemlji nered praveći!"[2]

Te civilizacije odavno su nestale. Ostali su samo tragovi, ostaci i razvaline. Iščezla su sela i gradovi, razrušene kuće i palače, presušili izvori, sasušilo se drveće, a bašče i usjevi postali su neplodna zemlja.[3]

Treća tema
Vjersko, političko, ekonomsko, društveno i moralno stanje Arapa

Prvo: Vjersko stanje

Arapi su bili iskušani velikom vjerskom dekadencijom, bez premca apsurdnim paganstvom, moralnim i društvenim devijacijama, političkom i zakonodavnom

---

[1] Sura Eš-Šu'ara, 141-152.
[2] Sura El-A'raf, 74.
[3] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/51.

anarhijom. To ih je učinilo nevažnim, tako da su živjeli na margini historijskih zbivanja. U najboljem slučaju bili su podanici Perzijskog i Bizantijskog carstva. Srca su im bila ispunjena veličanjem naslijeđa predaka i pristrasnim slijeđenjem tradicije, ma o kakvim se devijacijama i zabludama radilo. Obožavali su kipove, svako pleme je imalo svog plemenskog kipa. Pleme Huzejl b. Mudrike obožavalo je Suvaa, Kelb je obožavao Vedda, Mezhidž je imao Jegusa, Khajvan je imao Jeuka, Himjer je obožavao Nesra, Huzaa i Kurejš su obožavali Isafa i Nailu. Menat je bio na obali mora, a obožavali su ga svi Arapi, Evs i Hazredž posebno. Lat je bio u Sekifu, a Uzza na Zatu-Irku, i to je bio najpoštovaniji kip kod Kurejšija.[1]

Pored ovih glavnih kipova postojalo je nebrojeno mnogo malih kipova koji su se lahko mogli nositi na putovanjima ili držati u kućama.

El-Buhari bilježi da je Ebu Redža el-Utaridi rekao: "Obožavali bismo kamen, a kad bismo našli drugi, bolji od njega, bacili bismo ga i uzeli ovaj drugi. A ako ne bismo našli kamen, skupili bismo zemlju na gomilu, doveli ovcu i pomuzli je na tu gomilu i pobožno obilazili oko nje."[2]

Ovo apsurdno idolopoklonstvo ispriječilo se između Arapa i spoznaje, veličanja, štovanja i vjerovanja u Allaha i Sudnji dan, uprkos tome što su vjerovali da su ti kipovi samo posrednici između njih i Allaha. Ova navodna božanstva zavladala su njihovim srcima, djelima, ponašanjem i svim porama života, te oslabila veličanje Allaha u njihovim dušama. Allah kaže:

﴿ إِنَّمَا يَسْتَجِيبُ ٱلَّذِينَ يَسْمَعُونَ ۘ وَٱلْمَوْتَىٰ يَبْعَثُهُمُ ٱللَّهُ ثُمَّ إِلَيْهِ يُرْجَعُونَ ﴿٣٦﴾ ﴾

"Odazvat će se jedino oni koji su poslušni. – A Allah će umrle oživiti; zatim, Njemu će se svi vratiti."[3]

Što se tiče ostataka Ibrahimove, alejhis-selam, vjere, zadesile su je promjene, iskrivljivanja i izmjene. Hadždž je bio sezona za hvalisanje, netrpeljivost i nadmetanje. Ostaci pravovjerne akide su se izmijenili i uvuklo se mnogo praznovjerja i mitova.

Postojali su pojedinci koji su slijedili pravovjernu akidu; oni su odbijali da obožavaju kipove, ili prakticiraju bilo kakve obrede vezane za njih, kao i prinošenje žrtve. Ovoj grupi pripadao je Zejd b. Amr b. Nufejl koji nije prinosio žrtvu kumirima, i nije jeo ni strv ni krv. Recitirao je stihove:

Da li jednog ili hiljadu bogova
Da molim kad me brige zaokupe
Odbacio sam Lata i Uzzaa zajedno
Tako čine samo strpljivi
Nit' se molim Uzzau nit' njenim dvjema kćerima

---

[1] Selman el-Auda, *El-Gureba'ul-evvelun*, str. 60.
[2] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi, Vefd Benu Hanife*, 5/119.
[3] Sura El-En'am, 36.

Ni dva kipa Benu Amrova ne posjećujem
Ne klanjam se ni Hubelu, a božanstvo
bio nam je ne tako davno
Već obožavam Milostivog, moga Gospodara
Da oprosti grijehe Gospodar koji mnogo prašta.[1]

Jedan od onih koji su bili na vjeri Ibrahima i Ismaila, alejhimas-selam, bio je i Kuss b. Saide el-Ijadi, koji je bio vješt govornik, mudar i inteligentan čovjek, poznat i ugledan. Pozivao je u tevhid i obožavanje samo Allaha, a odbacivanje kipova. Vjerovao je u proživljenje nakon smrti, nagovijestio je pojavu Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Ebu Nuajm, u *Delailun-Nubuvve*, bilježi od Ibn Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao: "Kuss b. Saide je jednom održao govor svom narodu na trgu Ukkaz. Između ostalog je rekao: 'Pojavit će se istina iz ovog pravca!' – i pokazao na Mekku. Upitali su ga: 'O kakvoj istini govoriš?' Odgovorio im je: 'To je čovjek iz loze Luejja b. Galiba; pozivat će vas u Riječi iskrenosti, vječni život, blagodati koje nikad neće nestati, i ako doživite njegov poziv – odazovite se! Kad bih doživio njegovo poslanstvo, bio bih prvi koji bi mu se odazvao.' Doživio je rođenje Vjerovjesnika, ali je umro prije poslanstva."[2]

Često je recitirao ove stihove:

U prijašnjim stoljećima nama je pouka
Smrt je svima odredište ne mogu je izbjeći
Vidio sam svoj narod ka njoj hrli, i malo i veliko
Ne mogu prošlost vratiti, niti preostalo izbjeći
I ubijeđen sam da ću, nema sumnje, i ja poći gdje su drugi otišli.

Neki Arapi su primili kršćanstvo, a neki judaizam, ali većina je obožavala idole i kipove.

Drugo: Političko stanje

Stanovnici Arapskog poluostrva bili su podijeljeni na nomade i stanovništvo sa stalnim boravkom u naseljenim mjestima. Među njima je vladao plemenski poredak, čak i u naprednim zajednicama, kao što je bila Kraljevina Jemen, na jugu poluostrva, Kraljevina El-Hajra, sjeveroistočno, i Gassasinska kraljevina, sjevero-zapadno. Stanovnici ovih kraljevina nisu se stopili u jednu naciju, nego su plemena činila konzistentne grupe.

Arapsko pleme je skupina ljudi koje veže zajedničko porijeklo i pripadnost istoj socijalnoj zajednici. Na osnovu ovih veza nastali su neformalni kodeksi koji su regulirali odnos pojedinca i zajednice na principu međusobne solidarnosti u pravi-

---

[1] Ibn Kesir, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/163.

[2] *Es-Siretun-Nebevijje fi dav'il-Kur'ani ves-sunne*, 1/80.

ma i obavezama. Ovi kodeksi primjenjivani su u političkom i društvenom poretku plemena.[1]

Plemenskog lidera na tu poziciju kandidirao je njegov položaj u plemenu, vrline i svojstva, poput hrabrosti, uljudnosti, plemenitosti itd. Pripadnici plemena su prema plemenskom vođi imali moralne i materijalne obaveze. U moralne obaveze spada: poštovanje, uvažavanje, izvršavanje njegovih naredbi, prihvatanje njegovih presuda, a od materijalnih prava pripadala mu je četvrtina ratnog plijena, bilo šta što odabere od plijena prije podjele, i ono što je zaplijenjeno od neprijatelja prije borbe, te sve ono što nije moguće podijeliti od ratnog plijena.

Arapski pjesnik je rekao:

Tebi pripada četvrtina, i što odabereš,
Tvoj je sud, i što se uzme prije borbe, i što ne dijeli se.[2]

S druge strane, poglavar plemena je prema plemenu imao obaveze i odgovornost: u miru je bio darežljiv i plemenit, u ratu je bio u prvim bojnim redovima, sklapao mir i ugovore.

U ovom plemenskom poretku vladala je sloboda. Arapi su odrastali u ambijentu slobode i otvorenoj sredini. Sloboda je bila njihova najznačajnija karakterna crta, nisu trpjeli nasilje ni ponižavanje, svaki član plemena branio je svoje pleme, razmetao se slavom i bitkama plemena, i branio svakog člana svog plemena, bez obzira je li bio u pravu ili nije. Parola im je bila: "Pomozi svog saplemenika bez obzira bio nasilnik ili obespravljeni."

Arapski pjesnik iz predislamskog doba rekao je:

Ne pitaju brata svoga kad zatraži pomoć
Za nepravdu, da dokaže to što kaže.

Pojedinac je slijedio pleme. Toliko su cijenili mišljenje zajednice da se identitet pojedinca stapao sa zajednicom u jedinstveni kolektivni identitet.

Durejd b. Es-Simmeh, pjesnik tog doba, recitirao je:

Ja sam iz plemena Gazijjeh: ako skrenu u zabludu
s njima sam, a i ako pođu pravim putem – ja opet s njima.[3]

Sva arapska plemena imala su političku samostalnost, na osnovu koje su se sklapali savezi sa drugim plemenima i, također, pokretali ratovi. Najpoznatiji savez arapskih plemena je savez El-Fudul, poznat i kao savez Mutajjibin.[4]

Plemena su stalno ratovala jedna protiv drugih, a najpoznatiji rat je rat El-Fidžar. Osim ovih velikih ratova, stalno su se dešavali sporadični napadi jednog ple-

---

[1] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/60.
[2] *Mekka vel-Medina fil-džahilijjeti ve asrir-Resul*, str. 31.
[3] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/61.
[4] Muhammed Kal'adži, *Dirase tahlilijje li šahsijjetir-Resul*, str. 31. A Mutajjibun – Namirisani – je nadimak Abdu-Menafa, ogranka plemena Kurejš, koji su inicirali savez. Nadimak su dobili jer su, kad su se sakupili u domu Ibn Džud'ana da sklope savez, nasuli miris u veliku posudu i u nju namočili ruke. (op. prev.)

mena na drugo; razlozi su nekad bili lični, a nekad je to bilo zbog obezbjeđivanja egzistencije, jer opskrba nekih plemena često je zavisila od oštrica njihovih sablji. Zato nijedno pleme, nijednog trenutka dana i noći, nije moglo biti sigurno da drugo pleme neće nasrnuti na njih da im otme stoku i opskrbu, a domove ostavi pustim kao da nikada nisu bili naseljeni.[1]

Treće: Ekonomska situacija

Arapskim poluostrvom dominiraju prostrane pustinje, što je uvjetovalo nepostojanje ratarstva, osim na rubnim dijelovima, posebno u Jemenu i Šamu, i nekim oazama širom poluostrva. U pustinji su se pretežno bavili uzgojem deva i ovaca. U potrazi za rastinjem, plemena su se stalno selila, živeći tamo gdje postave šatore.

Zanatstvom se uopće nisu bavili. Dapače, prezirali su zanat i nisu se njime zanimali nego su bavljenje zanatskim djelatnostima prepuštali nearapima i robovima. Kad su htjeli sazidati Kabu, nakon što se bila urušila, angažirali su Kopta – kršćanina, koji je preživio brodolom kod Džidde te se nastanio u Mekki.[2]

Arapsko poluostrvo bilo je uskraćeno za blagodati ratarstva i zanatstva, ali zato mu je njegov strateški položaj, tačke koje povezuje Afriku i istočnu Aziju, omogućio da zauzme prvo mjesto na polju međunarodne trgovine u ono vrijeme.

Trgovinom su se bavili stanovnici naseljenih mjesta, naročito stanovnici Mekke. Oni su imali povlašten položaj u trgovini i s obzirom da su bili stanovnici Svetog mjesta, uživali su posebno mjesto među Arapima, te se nisu suprotstavljali ni njima ni njihovim trgovačkim karavanama. To je Allahova blagodat na koju ih On podsjeća u Kur'anu:

﴿ أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا جَعَلْنَا حَرَمًا ءَامِنًا وَيُتَخَطَّفُ ٱلنَّاسُ مِنْ حَوْلِهِمْ ۚ أَفَبِٱلْبَٰطِلِ يُؤْمِنُونَ وَبِنِعْمَةِ ٱللَّهِ يَكْفُرُونَ ﴿٦٧﴾ ﴾

"Zar ne vide da smo Harem svetim i sigurnim učinili, dok se svuda oko njih otima i pljačka? I zar da u laž vjeruju, a na Allahovim blagodatima nezahvalni su?!"[3]

Kurejšije su imale dva čuvena velika trgovačka putovanja: zimsko putovanje u Jemen i ljetno putovanje u Šam. Putovali su na tim putovanjima sigurni, dok su drugi ljudi bili izloženi otimačini. Osim ova dva velika, imali su i više drugih manjih putovanja koja su se odvijala tokom cijele godine. Allah kaže:

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ ﴿ لِإِيلَٰفِ قُرَيْشٍ ﴿١﴾ إِۦلَٰفِهِمْ رِحْلَةَ ٱلشِّتَآءِ وَٱلصَّيْفِ ﴿٢﴾ فَلْيَعْبُدُوا۟ رَبَّ هَٰذَا ٱلْبَيْتِ ﴿٣﴾ ٱلَّذِىٓ أَطْعَمَهُم مِّن جُوعٍ وَءَامَنَهُم مِّنْ خَوْفٍۭ ﴿٤﴾ ﴾

"U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog! Zbog navike Kurejšija – navike njiho-

[1] Muhammed Kal'adži, *Dirase tahlilijje li šahsijjetir-Resul*, str. 33-35.
[2] El-Gadban, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 60.
[3] Sura El-Ankebut, 67.

ve da zimi i ljeti putuju, neka oni Gospodaru ove Kuće u ibadetu budu, koji ih gladne hrani i od straha brani."[1]

Karavane su nosile miomirise, tamjan, smolu, ljepilo, začine, datule, parfeme, mirisne biljke, bjelokost, ebanovinu, školjke, kožu, jemenske ogrtače, svilena platna, oružje i drugu robu, proizvedenu na Arapskom poluostrvu ili uvezenu, koju su zatim prevozili u Šam i druga područja i vraćali se natovareni pšenicom, žitaricama, grožđicama, maslinama, šamskim tkaninama i drugom robom iz Šama.

Jemenci su, također, bili čuveni trgovci; imali su trgovačke aktivnosti i na kopnu i na moru. Putovali su na afričke obale, u Indiju, Indoneziju, Sumatru i druge azijske zemlje i ostrva u Indijskom okeanu, ili kako ga još zovu Arapskom moru. Ovi jemenski trgovci, kasnije kada su primili islam, značajno su doprinijeli širenju islama u ovim dalekim azijskim krajevima.

Kamatno poslovanje bilo je veoma rašireno na Arapskom poluostrvu. Ova velika pošast najvjerovatnije se uvukla među Arape preko židova.[2] Kamatno poslovanje prakticirali su svi, i plemstvo i obični svijet, a postotak kamate ponekad je bio veći od sto posto.[3]

Čuvene su arapske pijace Ukkaz, Medženna, Zul-Medžaz.

Neki pisci mekkanskih hronika navode da su Arapi dočekivali početak mjeseca zul-ka'de na pijaci Ukkaz, a zatim bi nakon dvadeset dana odlazili na Medžennu, pa kada bi nastupio mjesec zul-hidždže, odlazili bi na Zul-Medžaz gdje bi proveli osam dana, zatim bi odlazili na Arefat. U danima Arefata i Mine nisu trgovali, sve do pojave islama u kojem je to dozvoljeno.

Allah kaže:

﴿ لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَن تَبْتَغُوا۟ فَضْلًا مِّن رَّبِّكُمْ ۚ فَإِذَآ أَفَضْتُم مِّنْ عَرَفَٰتٍ فَٱذْكُرُوا۟ ٱللَّهَ عِندَ ٱلْمَشْعَرِ ٱلْحَرَامِ ۖ وَٱذْكُرُوهُ كَمَا هَدَىٰكُمْ وَإِن كُنتُم مِّن قَبْلِهِۦ لَمِنَ ٱلضَّآلِّينَ ﴿١٩٨﴾ ﴾

"Nije vam grijeh da od Gospodara svoga tražite neko dobro. A kad pođete s Arefata, Allaha spominjite kod časnih mjesta; a spominjite Ga kako vas je On uputio, jer ste prije toga u zabludi bili."[4]

Ove pijace postojale su neko vrijeme i nakon pojave islama, a zatim su nestale. To nisu bile samo pijace za trgovinu, to su bili trgovi na kojima se recitirala poezija i pokazivale retoričke sposobnosti, tu su se okupljali majstori poezije i rječiti govornici da se nadmeću spominjući svoje porijeklo, slavne dane i historiju svoga roda. Tako su ovi trgovi doprinijeli stvaranju velikog jezičkog i književnog blaga, pored toga što su donosili trgovačko bogatstvo.[5]

---

[1] Sura Kurejš, 1-4.
[2] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/98-101.
[3] Muhammed Kal'adži, *Dirase tahlilijje li šahsijjetir-Resul*, str. 19.
[4] Sura El-Bekare, 198.
[5] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/102.

Četvrto: Društveno stanje

Životom Arapa gospodarili su tradicija i običaji. Postojali su običajni zakoni vezani za porijeklo, međuplemenske odnose, odnose između pojedinaca. Društveno stanje Arapa može se sažeti u sljedeće:

1. Bezgranični ponos i razmetanje porijeklom

Veoma su se trudili da očuvaju svoje rodoslovlje, tako da nisu sklapali brakove sa drugim nacijama. Pojavom islama to se promijenilo jer je islam kao mjerilo vrednovanja postavio bogobojaznost i dobra djela.

2. Ponosili su se snagom riječi, pogotovo pjesnici

Bili su očarani rječitošću i visokim stilom izražavanja. Njihova poezija bila je registar njihovih junačkih dana i porijekla, bila je to zbirka njihove kulture i emocija. Nije se čuditi što su se među njima pojavljivali rječiti govornici i veliki pjesnici. Jedan stih mogao je podići ugled plemena, a isto tako i umanjiti ga. Zato se ničemu nisu radovali kao što su se radovali pojavi nadarenog pjesnika u plemenu.

3. Žena u predislamskom dobu

U mnogim plemenima žena je bila poput bezvrijedne robe: supruga je dijeljena u nasljedstvo sa ostalim imetkom, najstariji sin je imao pravo oženiti maćehu nakon očeve smrti i spriječiti da se uda za drugoga. Tako je bilo sve dok islam nije zabranio brak sa maćehama. Rekao je Allah:

﴿ وَلَا تَنكِحُوا۟ مَا نَكَحَ ءَابَآؤُكُم مِّنَ ٱلنِّسَآءِ إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ ۚ إِنَّهُۥ كَانَ فَـٰحِشَةً وَمَقْتًا وَسَآءَ سَبِيلًا ﴿٢٢﴾ ﴾

"I ne ženite se onima koje su oženili očevi vaši nakon onoga što je bilo – to su bili razvrat, mržnja i ružan put!"[1]

Brak sa majkama, kćerima, sestrama, tetkama, i s očeve i s majčine strane, nisu dozvoljavali.[2]

Kćerke, žene općenito, te djeca nisu imali pravo na nasljedstvo. Nasljedstvo je pripadalo samo onome ko je posjedovao ratni plijen i borio se na konju. Običaj uskraćivanja nasljedstva ženama i djeci prakticiran je sve do vremena Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je umro Evs b. Sabit iza kojeg su ostale dvije kćeri, odbojnog izgleda, i mali sin. Tada su došli njegovi rođaci, dva amidžića, i uzeli svu njegovu ostavštinu. Njegova hudovica im je rekla: "Oženite se njegovim kćerima!", ali su oni odbili zbog izgleda djevojaka. Evsova hudovica rekla je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Allahov Poslaniče, Evs je umro i ostavio iza sebe malog sina i dvije kćeri, pa su došla njegova dva amidžića Suvejd i Arfata i

---

[1] Sura En-Nisa', 22.

[2] Muhammed Kal'adži, *Dirase tahlilijje li šahsijjetir-Resul*, 22-24. *Tefsirul-Kurtubi*, 5/45.

uzeli njegovu zaostavštinu. Rekla sam im: 'Oženite se njegovim kćerima', ali su odbili.'' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Ne dirajte ništa od nasljedstva!" Zatim je objavljen ajet:

﴿لِّلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِّمَّا تَرَكَ ٱلْوَٰلِدَانِ وَٱلْأَقْرَبُونَ وَلِلنِّسَآءِ نَصِيبٌ مِّمَّا تَرَكَ ٱلْوَٰلِدَانِ وَٱلْأَقْرَبُونَ مِمَّا قَلَّ مِنْهُ أَوْ كَثُرَ نَصِيبًا مَّفْرُوضًا﴾

"Muškarcima pripada dio onoga što ostave roditelji i rodbina, a i ženama pripada dio onoga što ostave roditelji i rodbina. Bilo toga malo ili mnogo, dio je obavezan!"[1]

Imati kćeri za Arape je značilo sramotu, jer djevojke nisu mogle učestvovati u borbi i braniti toprak od napadača, niti privređivati kao muškarci, a ako bi pale u roblje, služile bi za spolni odnos, prelazeći iz ruke u ruku. Štaviše, moglo se desiti da bude prisiljena na prostituciju, da bi njen vlasnik zarađujući na tome povećavao imetak. Arapi su to dozvoljavali, stoga je za oca rođenje kćeri predstavljalo brigu, žalost i sramotu. Allah nam opisuje stanje Arapa kojem bi se rodila kćerka:

﴿وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُم بِٱلْأُنثَىٰ ظَلَّ وَجْهُهُۥ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ ﴿٥٨﴾ يَتَوَٰرَىٰ مِنَ ٱلْقَوْمِ مِن سُوٓءِ مَا بُشِّرَ بِهِۦٓ ۚ أَيُمْسِكُهُۥ عَلَىٰ هُونٍ أَمْ يَدُسُّهُۥ
فِى ٱلتُّرَابِ ۗ أَلَا سَآءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿٥٩﴾﴾

"I kad se nekom od njih javi da mu se rodila kći, lice mu potamni i postane potišten, krije se od ljudi zbog nesreće koja mu je dojavljena: da li ovako prezren da je zadrži ili u zemlju da je zarovi? Kako ružno oni prosuđuju!"[2]

Često su se odlučivali da je živu zakopaju u zemlju. Kur'an časni osudio je ovo gnusno djelo:

﴿وَإِذَا ٱلْمَوْءُۥدَةُ سُئِلَتْ ﴿٨﴾ بِأَىِّ ذَنۢبٍ قُتِلَتْ ﴿٩﴾﴾

"I kad živa sahranjena djevojčica bude upitana zbog kakve krivice je umorena."[3]

Neki Arapi su ubijali djecu zbog siromaštva ili straha od neimaštine. Islam je to zabranio. Allah je rekao:

﴿قُلْ تَعَالَوْا۟ أَتْلُ مَا حَرَّمَ رَبُّكُمْ عَلَيْكُمْ ۖ أَلَّا تُشْرِكُوا۟ بِهِۦ شَيْـًٔا ۖ وَبِٱلْوَٰلِدَيْنِ إِحْسَٰنًا ۖ وَلَا تَقْتُلُوٓا۟ أَوْلَٰدَكُم مِّنْ إِمْلَٰقٍ ۖ نَّحْنُ
نَرْزُقُكُمْ وَإِيَّاهُمْ ۖ وَلَا تَقْرَبُوا۟ ٱلْفَوَٰحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ ۖ وَلَا تَقْتُلُوا۟ ٱلنَّفْسَ ٱلَّتِى حَرَّمَ ٱللَّهُ إِلَّا بِٱلْحَقِّ ۚ ذَٰلِكُمْ
وَصَّىٰكُم بِهِۦ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿١٥١﴾﴾

"Reci: Dođite da vam kažem šta vam Gospodar vaš propisuje: da Mu ništa ne pridružujete, da roditeljima dobro činite, da djecu svoju, zbog neimaštine, ne ubijate, Mi i vas i njih hranimo, ne približavajte se nevaljalštinama, bile javne

[1] Sura En-Nisa', 7.
[2] Sura En-Nahl, 58-59.
[3] Sura Et-Tekvir, 8-9.

ili tajne; ne ubijajte onoga koga je Allah zabranio ubiti, osim kada to pravda zahtijeva, to vam On preporučuje, da biste razmislili."[1]

﴿ وَلَا تَقْتُلُوٓا۟ أَوْلَـٰدَكُمْ خَشْيَةَ إِمْلَـٰقٍ ۖ نَّحْنُ نَرْزُقُهُمْ وَإِيَّاكُمْ ۚ إِنَّ قَتْلَهُمْ كَانَ خِطْـًٔا كَبِيرًا ﴿٣١﴾ ﴾

"Ne ubijajte djecu svoju iz straha od neimaštine, i njih i vas Mi opskrbljujemo, jer je ubijati njih, doista, veliki grijeh."[2]

Bilo je plemena u kojima nisu ubijali djevojčice, a bilo je i pojedinaca, kao što je bio Zejd b. Amr b. Nufejl, koji su izražavali zgražanje nad ovim gnusnim činom.[3]

U nekim plemenima poštovali su ženu i ne bi je udavali ako ne bi dobrovoljno pristala na brak.

Arapska žena koja je bila slobodna, ne robinja, gnušala se bluda i nije pristajala na spolni odnos osim sa zakonitim mužem, a osim toga, odlikovala se hrabrošću, pratila je borce u bitkama i bodrila ih na borbu, a u nuždi je i sama učestvovala u borbama.

Žena beduinka pomagala je mužu u ispaši i pojenju stoke, prela je kostrijet i vunu, plela odjeću, ogrtače i prostirku, a uz to bila je čedna i kreposna.[4]

4. Brak

Arapi su poznavali nekoliko vrsta braka i jedni drugima nisu prigovarali za prakticiranje niti jedne od tih vrsta. Čestita Aiša, radijallahu anha, kazuje o tome: "U doba paganstva postojale su četiri vrste braka. Jedna od njih ista je kao i danas: čovjek zaprosi štićenicu ili kćerku određenog čovjeka, dadne joj vjenčani dar i uzme je za suprugu. Druga vrsta braka bila je takva da suprug kaže svojoj supruzi, nakon što joj prestane menstruacija: 'Idi tom i tom čovjeku i traži da spava s tobom dok ne zatrudniš', a njen muž joj ne prilazi sve dok ne postane očito da je zatrudnjela sa tim čovjekom – a nakon toga, ako bi htio, muž bi s njom imao spolni odnos. Ovo su radili iz želje da im se rodi darovito dijete i ovaj brak je bio 'brak traženja odnosa sa darovitom osobom'. Treća vrsta braka bila je takva da se sakupi nekolicina muškaraca, manje od deset, pa da svi spolno opće sa jednom ženom, pa ako zanese i rodi, nekoliko noći nakon djetetovog rođenja pozove ih sve zajedno, a niko od njih nema pravo da se ne odazove. Kad se okupe kod nje, ona im kaže: 'Znate šta se desilo između nas! Ja sam rodila dijete i ono je tvoje..." – prozivajući koga želi od njih, te bi dijete bilo pripisano njemu, a on to nije imao pravo odbiti.

---

[1] Sura El-En'am, 151.

[2] Sura El-Isra', 31.

[3] Također je bila raširena pojava da bogati i ugledni Arapi otkupljuju djevojčice koje su njihovi siromašni roditelji htjeli zakopati, i tako ih spašavali od sigurne smrti. Jedan od takvih bio je i Sa'sa'h ibn Nadžije koji je rekao: "Kad se pojavio islam, ja sam već bio otkupio 300 djevojčica, spriječivši tako da budu žive zakopane." Vidjeti: En-Nedevi, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 42. Izdanje: Darul-Kalem, Damask, 2004. (op. prev.)

[4] *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/92.

Četvrta vrsta braka podrazumijevala je odnos sa ženama koje su na vratima svojih kuća postavljale zastavice koje su označavale da im može ući ko god želi. Ljudi bi ulazili, a one nisu odbijale nikoga ko bi došao. To su bile prostitutke. Ako bi neka od njih zatrudnjela, nakon porođaja bi joj doveli najbolje fiziognomiste[1] koji bi procijenili čije je dijete. Dijete bi zatim bilo dato njemu i nosilo bi njegovo ime, a on nije mogao da odbije. Kad je došao Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, sa Istinom, zabranio je paganske brakove, a ostavio ovaj brak koji je danas uobičajen."[2]

Neki učenjaci spominju i druge vrste brakova koje su Arapi prakticirali, a koje ovdje Aiša, radijallahu anha, ne spominje:

a) Život sa ljubavnicom. Kaže Allah:

﴿وَءَاتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ بِٱلْمَعْرُوفِ مُحْصَنَٰتٍ غَيْرَ مُسَٰفِحَٰتٍ وَلَا مُتَّخِذَٰتِ أَخْدَانٍ﴾

"...i dajte im vjenčane darove kako je uobičajeno, ako su čedne, a nisu preljubnice niti tajne ljubavnice..."[3] Arapi su govorili: "Što se ne zna, ne smeta – sramota je ako se otkrije." Ovo više sliči na blud nego na brak.

b) Brak na određeno vrijeme, radi seksualnog užitka.

c) Brak zamjene supružnika. U pagansko doba čovjek bi rekao nekom čovjeku: "Dozvoli mi da općim sa tvojom ženom – ja ću ti dati da općiš sa mojom, i dat ću ti još nešto."[4]

U neispravne brakove koje su prakticirali spada i šigar-brak. To je da dva čovjeka ožene kćeri jedan drugoga bez davanja vjenčanog dara.[5]

Smatrali su dozvoljenim da jedan čovjek u isto vrijeme bude oženjen ženama koje su sestre, dozvoljavali su čovjeku da oženi koliko god hoće žena, ne ograničavajući na određeni broj, a takvih koji su imali više od četiri žene bilo je nebrojeno mnogo. Kad se pojavio islam bilo je ljudi koji su imali po deset žena i koji su imali više ili manje od toga, pa je islam ograničio poligamiju na četiri žene i uvjetovao time da muž može da ih uzdržava i pravedno postupa prema njima, a ko se pribojava da neće postupati pravedno, oženit će samo jednu. U pagansko doba nisu vodili računa da budu pravedni prema suprugama, loše su se odnosili prema

---

[1] Fiziognomist – osoba koja po fizičkom izgledu prepoznaje čije je dijete.

[2] *Sahihul-Buhari, Kitabul-nikah, bab: La nikaha illa bi velijj*, br. 5127.

[3] Sura En-Nisa', 25.

[4] *Fethul-bari*, 9/150.

[5] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/90. Ispravno je da se kod *šigar-braka* uvjetuje razmjena žena, tj. jedan muškarac udaje svoju kćerku za drugog samo pod uvjetom da i on svoju kćerku uda za njega, dok uvjetovanje da se ne daje vjenčani dar nije spomenuto u pojašnjenju *šigar-braka* od strane Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a na takav način su ga razumijevali i ashabi. Bilježe Ahmed i Ebu Davud da je Abbas, sin Abdullaha b. Abbasa, udao svoju kćerku za Abdurrahmana b. El-Hakema, a Abdurrahman je udao svoju kćerku za Abbasa i odredili su mehr. Kada je za taj slučaj čuo Muavija, radijallahu anhu, napisao je pismo Mervanu u kojem mu je naredio da ih razvede pišući u pismu: "Ovo je šigar koji je zabranio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem." Lanac prenosilaca je dobar. (op. rec.)

suprugama i uzurpirali njihova prava. Kada se pojavio islam, pravično se ponio prema njima: naređeno je lijepo ophođenje prema ženama i data su im prava o kojima su u paganskom dobu mogle samo sanjati.[1]

5. Razvod braka

Razvod braka je bio prisutan, ali nije bio ograničen brojem, pa je čovjek mogao da se razvede od žene, zatim je ponovo vrati sebi, i tako unedogled. Ovo se prakticiralo i u počecima islama[2], dok Allah nije objavio:

﴿ ٱلطَّلَٰقُ مَرَّتَانِۖ فَإِمۡسَاكُۢ بِمَعۡرُوفٍ أَوۡ تَسۡرِيحُۢ بِإِحۡسَٰنٖۗ ﴾

"Puštanje žene jeste dva puta, nakon čega se ili uz dobro zadržava, ili na lijep način razvod daje!"[3]

Islam je time ograničio broj razvoda i dao mužu priliku da se ispravi omogućivši mu da dva puta vrati ženu, a ako joj da razvod i treći put, onda se bračna veza prekida i nije mu dozvoljeno ženiti je osim da se uda za drugog pa se i od njega razvede. U Allahovoj Knjizi stoji:

﴿ فَإِن طَلَّقَهَا فَلَا تَحِلُّ لَهُۥ مِنۢ بَعۡدُ حَتَّىٰ تَنكِحَ زَوۡجًا غَيۡرَهُۥۗ فَإِن طَلَّقَهَا فَلَا جُنَاحَ عَلَيۡهِمَآ أَن يَتَرَاجَعَآ إِن ظَنَّآ أَن يُقِيمَا حُدُودَ ٱللَّهِۗ وَتِلۡكَ حُدُودُ ٱللَّهِ يُبَيِّنُهَا لِقَوۡمٖ يَعۡلَمُونَ ٢٣٠ ﴾

"A ako je opet pusti, ona mu nije nakon toga dopuštena sve dok se ne uda za drugog muža. Pa ako je ovaj pusti, onda njima dvoma nije grijeh da se jedno drugom vrate, ako misle da će Allahove propise izvršavati. To su Allahove granice koje On objašnjava ljudima koji znaju."[4]

Osim razvoda, način raskidanja bračne veze bio je i zihar, a to je da muž kaže supruzi: "Ti si mi zabranjena kao leđa moje majke", čime mu zauvijek postaje zabranjena. Kad se pojavio islam, ovaj način raskida braka opisao je kao laž i izmišljotinu, te dao mužu izlaz propisavši iskup za onoga ko izgovori ove riječi.[5] Allah je rekao:

﴿ ٱلَّذِينَ يُظَٰهِرُونَ مِنكُم مِّن نِّسَآئِهِم مَّا هُنَّ أُمَّهَٰتِهِمۡۖ إِنۡ أُمَّهَٰتُهُمۡ إِلَّا ٱلَّٰٓـِٔي وَلَدۡنَهُمۡۚ وَإِنَّهُمۡ لَيَقُولُونَ مُنكَرٗا مِّنَ ٱلۡقَوۡلِ وَزُورٗاۚ وَإِنَّ ٱللَّهَ لَعَفُوٌّ غَفُورٞ ٢ وَٱلَّذِينَ يُظَٰهِرُونَ مِن نِّسَآئِهِمۡ ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا قَالُواْ فَتَحۡرِيرُ رَقَبَةٖ مِّن قَبۡلِ أَن يَتَمَآسَّاۚ ذَٰلِكُمۡ تُوعَظُونَ بِهِۦۚ وَٱللَّهُ بِمَا تَعۡمَلُونَ خَبِيرٞ ٣ فَمَن لَّمۡ يَجِدۡ فَصِيَامُ شَهۡرَيۡنِ مُتَتَابِعَيۡنِ مِن قَبۡلِ أَن يَتَمَآسَّاۖ فَمَن لَّمۡ يَسۡتَطِعۡ فَإِطۡعَامُ سِتِّينَ مِسۡكِينٗاۚ ذَٰلِكَ لِتُؤۡمِنُواْ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦۚ وَتِلۡكَ حُدُودُ ٱللَّهِۗ وَلِلۡكَٰفِرِينَ عَذَابٌ أَلِيمٌ ٤ ﴾

[1] Kal'adži, *Dirase tahlilijje li šahsijjetir-Resul*, str. 24-25.
[2] Kal'adži, *Dirase tahlilijje li šahsijjetir-Resul*, str. 25.
[3] Sura El-Bekare, 229.
[4] Sura El-Bekare, 230.
[5] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/91.

"Oni od vas koji ženama svojim reknu da im nisu dopuštene, kao što im nisu dopuštene majke njihove, a one nisu majke njihove, majke njihove su samo one koje su ih rodile, oni, zaista, govore ružne riječi i neistinu – a Allah sigurno briše grijehe i prašta. Oni koji ženama svojim reknu da im nisu dopuštene, kao što im nisu dopuštene majke njihove, a odluče da se povrate u onome što su rekli, dužni su, prije nego što jedni druge dodirnu, jednog roba ropstva osloboditi. To je ono čime se opominjete – a Allah dobro zna šta vi radite. Onaj koji ne nađe, dužan je dva mjeseca postiti uzastopce prije nego jedno drugo dodirnu. A onaj ko ne može, dužan je šezdeset siromaha nahraniti, zato da biste potvrdili da u Allaha i Poslanika Njegova vjerujete – to su Allahovi propisi. A nevjernike čeka bolna kazna."[1]

6. Ratovi, pljačke, napadi

Predislamski Arapi počinjali su ratove iz najbanalnijih razloga i sve potencijale usmjeravali su na odbranu društvenog poretka koji su poznavali, iako nije zasluživao takvo poštovanje, ne vodeći pri tome računa o posljedicama vođenja ratova i stradanju ljudi. Historija nas obavještava o nizu bitaka iz paganskog doba, što ukazuje na to da je u Arapima bio duboko usađen ratnički duh, koji je prevladao razboritost i zdravo rasuđivanje.

Jedan od tih ratova je i rat El-Besus. To je bio rat između plemena Bekr i Taglib, a povod je bila deva čiji je vlasnik bio El-Džermi, koji je komšija ženi po imenu El-Besus bint Munkiz, a ona je tetka čovjeku po imenu Džessas b. Murra. Radi se o tome da je Kulejb, poglavar Tagliba, ogradio posebno mjesto za ispašu svojih deva pa je na tom mjestu vidio El-Džermijevu devu te ju je ubio strijelom. To je prestravilo El-Džermija i El-Besus, a kad je to vidio Džessas, čekao je priliku da ubije Kulejba te ga je i ubio. Nakon toga izbili su strašni ratovi između dva plemena, koji su trajali 40 godina.[2]

Drugi primjer je rat Dahis i El-Gabra'. Uzrok ovog rata je utrka između Dahisa, konja koji je pripadao Kajsu b. Zuhejru, i El-Gabra'e, konja koji je bio vlasništvo Huzejfe b. Bedra. Huzejfe b. Bedr zatražio je od nekog čovjeka da sačeka u dolini, i ako vidi da je Dahis pretekao, da ga spriječi. Tako je i bilo, pa je čovjek udarao Dahisa dok konj nije pao u vodu, i tako je pobijedio El-Gabra'. To je pokrenulo ubistva i osvete, te dovelo do rata između plemena Abs i Zebjan.[3]

Također, čuveni su ratovi iz paganskog perioda između plemena Evs i Hazredž, a oni su amidžići, jer su njihovi preci po kojima su plemena dobila ime Evs i Hazredž sinovi Hariseta b. Sa'lebe el-Ezdija. Neprestano su bili u ratovima, a zadnji je bio rat Bu'as, koji su pokrenuli jer su židovska plemena, kojima je pleme Evs bilo

---

[1] Sura El-Mudžadele, 2-4.

[2] Ibnul-Esir, *El-Kamilu fit-tarihi*, 1/312 i 1/343.

[3] Ibnul-Esir, *El-Kamil fit-tarih*, 1/343.

saveznik, obnovili sa Evsom sporazum o savezu u ratovima. Mnoge ratove između Evsa i Hazredža potpaljivali su židovi da bi oslabili ta dva plemena i nastavili dominirati. Židovi su se sukobili i svaka strana je tražila pomoć od saveznika, ili Evsa ili Hazredža. Sukobi su bili žestoki, a rat Bu'as završio je u korist Evsa.[1]

Neka plemena su pljačkala i vršila upade s ciljem otimanja imetka i porobljavanja slobodnih ljudi, koje bi prodavali u roblje. To se desilo Zejdu b. Harisetu, koji je bio slobodni Arap, i Selmanu el-Farisiju, koji je bio slobodni Perzijanac. Islam je to iskorijenio pa su muškarac ili žena mogli sami putovati od Sana'e do Hadramevta, ne bojeći se nikog osim Allaha i vuka za svoje stado.[2]

7. Nauka, čitanje i pisanje

Arapi nisu bili ljudi od knjige, niti od nauke, kao što su bili židovi i kršćani. Među Arapima je vladalo neznanje, nepismenost, slijepo pridržavanje tradicije i čvrsto držanje za staro, makar bilo i neispravno.

Većina Arapa tadašnjeg vremena mogla se opisati kao narod koji ne zna ni da piše, ni da računa, odnosno samo su malobrojni znali da čitaju i pišu. Ali, i pored nepismenosti, bili su poznati po oštroumnosti, inteligenciji, pronicljivosti, nježnim osjećanjima, senzibilitetu, dobroj pripremi i spremnosti da prihvate znanje i nauku, i pravilne smjernice. Stoga su, kad se pojavio islam, postali učenjaci i mudraci, nestalo je nepismenosti, a znanje i nauka su postale njihove najizraženije karakteristike. Među njima je bilo vještih u praćenju tragova, i to su bili tragači, a također je bilo liječnika, poput Harisa b. Kelde; medicina im se zasnivala na iskustvima koja su stekli u životu i prirodi.[3]

Peto: Stanje morala

Moralno stanje Arapa bilo je loše: bili su se odali piću i kocki, raširili su se drumsko razbojništvo i pljačke karavana, te plemenska pristrasnost, nasilje, krvoproliće, osvete, otimačina imetka, jedenje imetka siročadi, kamatno poslovanje, krađa, blud. Ali, neophodno je znati da je blud među ženama bio raširen u slučaju robinja i prostitutki, koje su imale zastavice na kućama, a među slobodnim ženama bio je veoma rijedak slučaj. Nema boljeg dokaza za to od događaja nakon oslobođenja Mekke, kada je Vjerovjesnik uzeo zavjet od žena "da ne čine širk Allahu, ne kradu i ne čine blud". Hind bint Utbe, Ebu Sufjanova supruga, s čuđenjem je rekla: "A zar je moguće da slobodna žena počini blud!?"[4]

Raširenost ovih nemoralnih pojava ne znači da su svi bili takvi. Naprotiv, među njima je bilo mnogo ljudi koji nisu činili blud, ni pili alkohol, ni prolijevali krv,

---

[1] Dr. Abdul-Aziz el-Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 1/55.
[2] dr. Abdul-Aziz el-Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 1/94.
[3] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/93.
[4] En-Nedevi, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 12.

niti činili nasilje, i koji su se ustručavali od otimanja imetka siročadi, te odbijali kamatno poslovanje.[1]

Arapi su se odlikovali mnogim pozitivnim osobinama i karakteristikama, koje su ih učinile dostojnim da ponesu zastavu islama.

Neke od tih osobina su:

1. Inteligentnost i izuzetna oštroumnost

Srca su im bila čista, bez natruha filozofije, mitova i praznovjerja, koja je teško ukloniti – kao što je bio slučaj sa narodima Indije, Bizantije i Perzije – kao da su bila pripremana da ponesu najveću poslanicu koja postoji, a to je vječni islamski poziv, zato su bili najsposobniji narod za pamćenje, a islam je tu nadarenost za pamćenjem usmjerio na pamćenje i odbranu vjere. Njihova intelektualna snaga i urođeni talenti bili su pohranjeni u njima, neistrošeni ispraznim filozofijama, neplodnom dijalektikom i zamršenim skolastičkim teorijama.[2]

Ogroman broj riječi u njihovom jeziku dokaz je da su posjedovali jaku memoriju. Ako je začuđujući podatak da za med imaju osamdeset različitih naziva, za lisicu dvjesto, za lava petsto, onda znaj da za devu imaju hiljadu riječi, za sablju isto toliko, a za lukavstvo oko četiri hiljade. Nema sumnje da je za pamćenje svih ovih naziva potrebno imati jaku, preciznu i obimnu memoriju.

Bili su toliko inteligentni i oštroumni da im je išaret bio dovoljan da shvate, što potvrđuju mnogi primjeri, a o jasnim izrazima da i ne govorimo.[3]

2. Plemenitost i darežljivost

Ova vrlina bila je čvrsto ukorijenjena među Arapima. Dešavalo se da nekom od njih dođe gost, a on ima samo jednog konja ili devu, ali bi je zaklao da počasti gosta.

Neki se nisu zadovoljavali samo time da hrane ljude, nego su hranili zvijeri i ptice.

Nadaleko se pronijela vijest o darežljivosti Hatima et-Ta'ija i postala primjer o kojem se pripovijedalo.[4]

3. Hrabrost, uljudnost i spremnost na pružanje pomoći

Hvalili su smrt u borbi, a kudili smrt u postelji. Kada je jednom od njih došla vijest o bratovoj pogibiji, rekao je: "Ako je ubijen – već prije je ubijen njegov otac, i brat, i amidža. Mi, Boga mi, ne umiremo prirodnom smrću, nego probodeni vrhovima kopalja, i pod sjenkama sablji:

---

[1] El-Alusi, *Bulugul-erib fi ahvali-Arab*, 1/39-40.
[2] Jahja el-Jahja, *Medhal li fikhis-sire*, str. 79-80.
[3] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/95.
[4] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/95.

Naši prvaci ne umiru prirodnom smrću
A nijedan ubijeni nije neosvećen ostao
Naši životi završavaju na vrhovima sablji
Ne umiremo drugačije osim od oštrih sablji."

Arapima ništa nije bilo važnije od ponosa, očuvanja časti i zaštite žena. U tom cilju nisu žalili ni vlastite živote.

Antara el-Absi[1] izrekao je sljedeće stihove:

Plaši me da umrem prirodnom smrću
Kao da sam postao izoliran od nje
Odgovorio sam joj: Smrt je izvor,
I želim da budem napojen peharom sa izvora
Postidi se, oca nemala, i znaj
Ja sam čovjek: umrijet ću, ako ne budem ubijen.

Također je rekao:

Ne poji me vodom života uzalud
Napoj me ponosom iz čaše od gorke tikvice.[2]

Arapi su po svojoj prirodi bili dostojanstveni i uljudni, nisu dozvoljavali da jaki iskorištavaju slabe, nemoćne, žene ili starce. Ako bi neko zatražio da ga zaštite, štitili bi ga i smatrali su nemoralnim da ostave na cjedilu onoga ko im je došao tražeći zaštitu.

4. Ljubav prema slobodi i neprihvatanje tlačenja i ponižavanja

Arap je, po prirodi, volio slobodu, živio za nju i umirao radi nje.

Rođen je slobodan, nikome potčinjen, i nije prihvatao da živi ponižen, ili da mu se dirne u dostojanstvo i čast, makar ga to koštalo života.

Arapi su prezirali poniženje, odbijali su tlačenje, omalovažavanje i potcjenjivanje.

Evo nekih primjera za to:

Amr b. Hind, kralj Hire, upitao je: "Znate li ikoga među Arapima kome bi bilo poniženje da usluži moju majku?" Rekoše mu: "Da. Majka Amra b. Kulsuma, bijednog pjesnika."

Kralj je pozvao Amra b. Kulsuma u posjetu i pozvao je njegovu majku da posjeti njegovu majku, a bio se dogovorio sa svojom majkom da kaže Amrovoj majci,

---

[1] Antara b. Šeddad el-Absi, umro je 601. godine nove ere. Jedan je od najpoznatijih arapskih junaka iz paganskog doba. Spada u prvu kategoriju paganskih pjesnika. Majka mu je bila Abesinka pa je od nje naslijedio izrazito crni ten. Bio je karakterna ličnost i veoma ponosan. Bio je zaljubljen u svoju amidžičnu, koja se zvala Abla, stoga su mu rijetke pjesme u kojima je ne spominje. Učestvovao je u ratu Dahis i El-Gabra'. Dugo je živio, ali je na kraju ubijen. (op. prev.)

[2] *Divanu Antara.* Valorizacija: dr. Faruk et-Tiba', str. 82.

nakon jela: 'Dodaj mi tanjir koji je pored tebe.' Kada je došla, kraljeva majka joj je to rekla, a Amrova majka je odgovorila: 'Onaj kome treba, neka ustane i sam se usluži.' Kraljeva majka je ponovila svoj zahtjev više puta, i bila uporna, usljed čega Lejla, Amrova majka, povika: 'Kakvo poniženje! O pleme Taglib!' Njen sin je čuo njene riječi i žestoko se naljutio. Ugledao je kraljevu sablju obješenu u šatoru, uzeo ju je i udario po glavi kralja Amra b. Hinda, te pozvao saplemenike iz plemena Taglib, koji opljačkaše šator. Zatim je sastavio pjesmu u kojoj se obraća kralju, a u kojoj stoji:

Po čijoj volji, o Amr b. Hind
Smo postali vašem knezu sluge
Po čijoj volji, Amr b. Hind
Pomažeš protiv nas klevetnike, i omalovažavaš nas
Strašiš nas i prijetiš polahko
Ako ne budemo tvojoj majci posluga
Ako kralj čini nepravdu ljudima
Mi nećemo prihvatiti da nas ponižava.[1]

5. Odanost, ljubav prema otvorenosti, jasnoći i iskrenosti u komunikaciji

Prezirali su laž i laganje su smatrali sramotnim, a gajili su odanost. Zato je verbalno očitovanje bilo dovoljno za ulazak u islam. Da su zazirali od laži, pokazuju riječi Ebu Sufjana u razgovoru sa Heraklijem. Naime, kada je Heraklije upitao Ebu Sufjana o Allahovom Poslaniku, s kojim je Ebu Sufjan tada bio u sukobu, on je rekao: "Da me nije bilo stid da će me uhvatiti u laži, slagao bih na njega."[2]

O njihovoj odanosti, Nu'man b. El-Munzir rekao je perzijskom caru Kisri: "Ako neko od njih samo pogleda ili da znak – to je obećanje i čvor koji samo izlazak duše može razvezati. A ako neko podigne štap sa zemlje, postao je jamac za njegov dug, i to jamstvo ne prestaje i neće prekršiti svoju garanciju. A ako bi neko bio daleko od svog doma, pa bio obaviješten da je neki čovjek zatražio njegovu zaštitu i da je povrijeđen, ne bi se smirio sve dok ne bi uništio to pleme koje ga je ubilo, ili dok njegovo pleme ne bi bilo uništeno. Sve to jer ga je ostavio na cjedilu. Znalo se desiti da kod njih utočište zatraži zločinac i prijestupnik, koji nema ni poznanstva ni rodbine, ali bi ga štitili zalažući svoje živote za njegov život i svoje imetke za njegov imetak."[3]

Odanost je bila moralna osobina ukorijenjena u Arapima, pa kada se pojavio islam, usmjerio ju je u pozitivnom pravcu, žestoko koreći onoga ko pruži utočište prijestupniku, bez obzira na njegov položaj i porodicu. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Allah je prokleo onoga ko pruži utočište prijestupniku."[4]

---

[1] El-Husejn el-Zevzeni, *Šerhul-muallekat*, str. 196 i 204.
[2] *Sahihul-Buhari, Kitab bed'ul-Vahji*, br. 7.
[3] *Bulugul-erib*, 1/150.
[4] *Sahihu Muslim, Kitabul-edahi*, br. 1978.

Jedan od primjera koji pokazuju njihovu odanost jeste i sljedeća priča[1]: "Haris b. Abbad predvodio je plemena Bekra u borbi protiv Tagliba i njihovog vođe Muhelhela koji je ubio Harisovog sina u ratu El-Besus. Haris je zarobio Muhelhela, ali ga nije poznavao, pa mu je rekao: 'Pokaži mi Muhelhela b. Rebi'u i pustit ću te.' Muhelhel mu reče: 'Daješ li mi obećanje za to, ako ti ga pokažem?' Haris reče: 'Dajem.' 'Ja sam on', reče Muhelhel, a Haris odsječe njegovu kosu i pusti ga." Ovo je primjer izuzetne odanosti i muškosti, vrijedan divljenja.[2]

Još jedan primjer odanosti: Kad je En-Nu'man b. El-Munzir zaprosio Kisrinu kćerku i ovaj ga odbio, En-Nu'man se uplašio za svoj život te je ostavio svoje stvari, oružje i žene kod Hani'a b. Mes'uda eš-Šejbanija, a zatim je otišao Kisri koji ga žestoko kazni. Kisra je nakon toga poslao Hani'u zahtjev da mu preda Nu'manove stvari. Nu'man je odbio te Kisra krenu na njega sa vojskom. Hani' je okupio svoje pleme i obratio im se: "O skupino Bekra! Bolje je stradati s opravdanjem nego se spasiti bježanjem. Oprez ne sprečava Allahovu odredbu, a strpljivost je jedan od uzroka pobjede. Bolje je umrijeti nego biti ponižen. Suočiti se sa smrću bolje je nego joj okrenuti leđa. Časnije je da ti probiju vrat sprijeda nego da te zbodu straga i u leđa. O pleme Bekr! Borite se, svakako se mora umrijeti."[3]

Pleme Bekr uspjelo je poraziti Perzijance u bitki Zi-Kar, zahvaljujući ovom čovjeku koji je prezreo da živi životom bijednih i poniženih, ne mareći za smrt, kako bi ispunio obećanje.

6. Strpljivo podnošenje tegoba, izdržljivost i zadovoljstvo sa malim

Ustajali bi od jela i govorili: "Velik stomak uklanja oštroumnost." Smatrali su sramnim da čovjek bude proždrljiv i izjelica. Njihov pjesnik je rekao:

Kad se pruže ruke ka opskrbi, ne žurim
S pružanjem, jer najbrže pružaju izjelice.[4]

Imali su nevjerovatnu sposobnost da podnose tegobe i budu strpljivi u nevoljama. Možda je na to utjecala priroda njihove zemlje: suha pustinja, sa malo usjeva i vode. Bili su naviknuti na savladavanje planinskih vrleti, putovanje po podnevnoj žegi; na njih nisu utjecali ni vrućina, ni hladnoća, ni nepristupačni putevi, niti velike razdaljine, ni glad, ni žeđ. A kad su prihvatili islam, pružili su fantastične primjere strpljivosti i trpljenja. Bili su zadovoljni sa malim, znali su putovati danima zadovoljivši se sa nekoliko datula, kojima bi se održavali u životu, i nekoliko kapi vode, da drže jetru vlažnom.[5]

---

[1] *Medhal li fehmis-sire*, str. 90.
[2] *Medhal li fehmis-sire*, str. 91.
[3] *Tarihut-Taberi, An Jevmi Zi-Kar*, 2/207.
[4] *Bulugul-erib*, 1/377. Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/96-97.
[5] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/97.

7. Tjelesna snaga, velikodušnost i zaštita komšije

Bili su čuveni po fizičkoj snazi, uz velikodušnost i snagu duha. A kad se spoje fizičko i duševno herojstvo, čine čuda, što se pokazalo kada su primili islam.

Borili su se sa svojim suparnicima i protivnicima, a kad bi ih savladali, opraštali bi im i puštali ih. Nisu prihvatali ubijanje ranjenika, vodili su računa o dobrosusjedskim odnosima, posebno su vodili računa o ženama i čuvanju njihove časti. Paganski pjesnik je rekao:

Ako se pojavi moja susjeda, oborim pogled
Sve dok se ne skloni u svoje sklonište.

Kada bi neko zatražio od njih zaštitu, zaštitili bi ga, i bili su spremni žrtvovati i život, i dijete, i imetak, radi toga. Ove vrline bile su veliki kapital u dušama Arapa, pa kada se pojavio islam, razvio ih je, osnažio i usmjerio na svako dobro i istinu. Stoga nije čudo da su se uputili iz pustinje, poput čistih meleka, i snagom vjere, pravde, vrlina i dobra oslobodili Zemlju koja je do tada grcala u nevjerstvu, nasilju, porocima i zlu.[1]

Ovo su neke etičke vrijednosti društva u kojem je odrastao arapski čovjek. To je bila najbolja zajednica, stoga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izabran iz nje, za njega je odabrano to arapsko društvo, ta vanredna okolina i ugledna sredina, i pored Perzijanaca, Bizantinaca, Indijaca i Grka. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije odabran iz redova Perzijanaca i pored njihovog napretka na polju znanja i nauke, niti iz redova Indijaca i pored njihovog dubokog poznavanja filozofije, niti iz redova Bizantinaca i pored njihovog napretka na polju umjetnosti, niti iz redova Grka i pored njihove genijalne poezije i maštovitosti, već je odabran iz ove čiste sredine, a spomenuti narodi, ma kakvi oni bili i ma do kakvih znanosti i spoznaja došli, ipak nisu imali kao Arapi čistu nutrinu, slobodu razuma i velikodušnost.[2]

Četvrta tema
Najvažniji događaji prije rođenja Allahovog miljenika i odabranika

Allah je htio da se smiluje čovječanstvu i ukaže mu počast, pa je došlo vrijeme izbavljenja, s poslanstvom Allahovog miljenika.

Prije nego što počnemo govoriti o njegovom rođenju, odrastanju, Allahovoj pažnji prije početka Objave i njegovog časnog života prije poslanstva, želimo nešto

---

[1] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/97.
[2] Hasan el-Benna, *Nezarat fis-sire*, str. 14.

reći o veličanstvenim znacima i značajnim događajima koji su prethodili njegovom rođenju, jer prije njegovog rođenja desili su se veličanstveni događaji, koji su nagovijestili skori osvit zore.

Allahov zakon na Zemlji jeste da izlaz dolazi nakon velike tegobe, svjetlo nakon tame, i nakon teškoće dolazi olakšica.[1]

Najvažniji događaji:

Prvo: Vjerovjesnikov djed Abdul-Muttalib iskopava izvor Zemzem

Šejh Ibrahim el-Ali, u svojoj vrijednoj knjizi *Sahihus-siretun-Nebevijje*, spominje vjerodostojnu predaju o Abdul-Muttalibovom kopanju izvora Zemzem, koju prenosi Alija b. Ebu Talib: "Abdul-Muttalib je kazivao: Spavao sam u *Hidžru* kad mi u san dođe neko i reče: 'Kopaj Tajbu[2]!' Upitao sam: 'A šta je Tajba?', ali je otišao od mene. Sutradan sam legao u postelju i zaspao, pa mi je opet došao i rekao: 'Kopaj Birru[3]!' Upitao sam: 'A šta je Birra?', ali je otišao od mene. Sutradan sam legao u postelju i zaspao, pa mi je opet došao i rekao: 'Kopaj Madnunu[4]!' Upitao sam: 'A šta je Madnuna?', ali je otišao od mene. Sljedeći dan sam legao u postelju, pa mi je došao i rekao: 'Kopaj Zemzem!' Upitao sam: 'A šta je Zemzem?' Rekao je: 'To je voda koja nikad neće nestati ni presušiti. Njome poji hadžije, a nalazi se između životinjskog izmeta i krvi, gdje kljuje gavran bijelih nogu, kod mravinjaka.'"

Ibn Ishak je rekao: "Kad je objasnio o čemu se radi i ukazao gdje se nalazi, Abdul-Muttalib je znao da je to istina. Osvanuo je sa pijukom i krenuo sa sinom Harisom b. Abdul-Muttalibom, a tada pored njega nije imao druge djece. Kopao je pijukom pa kad je ugledao ivicu bunara, uzviknuo je: 'Allahu ekber', te su po tome Kurejšije doznale da je postigao što je želio. Došli su kod njega i rekli mu: 'Abdul-Muttalibe, to je bunar našeg pretka Ismaila, i mi imamo pravo na njega, zato nam dopusti da budemo tvoji ortaci u raspolaganju njime.' 'Neću to učiniti!', reče im on, 'ova stvar je isključivo moja i data je samo meni!' 'Onda nam daj pola, jer ćemo se sporiti s tobom zbog toga', rekoše mu oni. On im tada reče: 'Odredite koga hoćete da presudi između mene i vas.' 'Vračara iz plemena Benu Sa'd b. Huzejl', rekoše oni, a ona se nalazila u oblasti Ešrafuš-Šam i on pristade na to.

Abdul-Muttalib se spremio sa nekolicinom ljudi iz Benu Umejje, ogranka Abdu-Menafa, a sa njima je iz svakog plemena krenuo po jedan čovjek, te su se zaputili predjelom koji je tada bio pust. Kada su već zašli u njega, Abdul-Muttalibu i njegovim drugovima ponestalo je vode. Kad su ožednjeli, tražili su vode od onih koji su imali, ali su ih oni odbili i odgovorili: 'Nalazimo se u pustinji i bojimo se da nas ne zadesi isto što i vas.' Abdul-Muttalib reče svojim ljudima: 'Mislim da svaki

---

[1] Ebu Bekr el-Džezairi, *Hazel-Habib, ja Muhibb*, str. 51.
[2] Ugodna, prijatna, dobra.
[3] Dobročinstvo i čistota.
[4] Skupocjena i vrijedna, ali rijetka stvar.

čovjek treba da iskopa sebi raku, dok još imate snage, pa kad god umre jedan, ostali će ga zakopati u njegovu raku, tako da na kraju ostane samo jedan, jer je bolje da strada jedan čovjek nego čitava karavana.' 'Uradit ćemo kako naređuješ!', odgovorili su.

Svaki od njih je sebi iskopao raku, pa su sjeli čekajući da umru od žeđi. Nakon nekog vremena Abdul-Muttalib reče svojim ljudima: 'Allaha mi, da se ovako sami bacamo u smrt, a ne hodamo po zemlji, niti tražimo sebi izlaz, to je odraz nemoći. Možda nas Allah opskrbi vodom nakon malo iskušenja. Krenite!' Svi su uzjahali svoje deve i krenuli da traže. Abdul-Muttalib je uzjahao svoju devu, a kada je ustala, ispod njenog papka je provreo izvor pitke vode. Abdul-Muttalib i njegovi ljudi počeše uzvikivati tekbire. Abdul-Muttalib je sjahao i napio se vode, njegovo se društvo također napilo, te su napunili svoje mješine za vodu. Zatim je pozvao predstavnike kurejšijskih plemena koji su putovali sa njima, a oni su posmatrali sve to što se dešavalo, i rekao im: 'Dođite na vodu! Allah nas je napojio.' Svi su došli, napili se i napunili svoje mješine za vodu, a onda su mu rekli: 'Tako nam Allaha, On je presudio u tvoju korist. I tako nam Allaha, nećemo se s tobom sporiti oko Zemzema, jer onaj ko te napojio vodom u ovoj neplodnoj zemlji – podario ti je Zemzem. Vrati se svome pojilu, na pravom si putu.' Vratio se, a i oni sa njim, te mu prepustiše Zemzem."

Ibn Ishak je rekao: "Obaviješten sam da je ovo o Zemzemu prenio Alija b. Ebu Talib."[1]

Mnogo je hadisa koji govore o vrijednosti zemzem-vode. Od njih je hadis koji bilježi Muslim u *Sahihu*, o događaju Ebu Zerrovog primanja islama, koji glasi: *"On je blagoslovljen i on je hrana koja zasićuje."*[2]

Ed-Darekutni i El-Hakim bilježe od Ibn Abbasa, koji prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: *"Zemzem-voda je za ono radi čega je piješ. Ako je piješ nadajući se da ćeš ozdraviti od bolesti, Allah će ti dati ozdravljenje; ako je piješ da budeš sit, Allah će ti dati da budeš sit; ako je piješ da ugasiš žeđ, Allah će ti ugasiti žeđ. To je voda nastala od tragova Džibrila, i njom je Allah napojio Ismaila."*

Šejh Muhammed Ebu Šehbe rekao je: "Kako bilo da bilo: hafiz Dimjati, koji spada u veoma učene hafize iz kasnijih generacija, ocijenio je vjerodostojnim hadis: '*Zemzem-voda je za ono radi čega je piješ...*', a hafiz El-Iraki je to potvrdio."[3]

---

[1] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/142-155. Ibn Ishak, *Es-Sijeru vel-megazi*, str. 24-25. valorizacija: Suhejl Bekar. El-Bejheki, *Delailun-Nubuvve*, 1/93-95. Ibn Ishak je jasno spomenuo da je tu predaju čuo, stoga je lanac prenosilaca vjerodostojan. Hadis pojačava mursel-predaja od Ez-Zuhrija. Dakle, hadis je vjerodostojnog lanca prenosilaca u predaji koju bilježe El-Bejheki i Ibn Hišam.

[2] Muslim, *Fedailus-sahabe, bab: Fedailu Ebu* Zerr, br. 132 (2473).

[3] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/158. Hafiz El-Iraki, *Mukaddimetu Ibnus-Salah ve šerhuha*, str. 13.

Drugo: Događaj sa vlasnicima slona

Ovaj događaj je potvrđen u časnom Kur'anu i Vjerovjesnikovom sunnetu, a detaljno je spomenut u knjigama sire (životopisa) i historije, a također ga navode mufessiri u svojim djelima.

Allah kaže:

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ ﴿أَلَمۡ تَرَ كَيۡفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِأَصۡحَٰبِ ٱلۡفِيلِ ١ أَلَمۡ يَجۡعَلۡ كَيۡدَهُمۡ فِي تَضۡلِيلٖ ٢ وَأَرۡسَلَ عَلَيۡهِمۡ طَيۡرًا أَبَابِيلَ ٣ تَرۡمِيهِم بِحِجَارَةٖ مِّن سِجِّيلٖ ٤ فَجَعَلَهُمۡ كَعَصۡفٖ مَّأۡكُولِۭ ٥﴾

"U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog. Zar nisi čuo šta je sa vlasnicima slona Gospodar tvoj uradio! Zar lukavstvo njihovo nije upropastio i protiv njih jata ptica poslao, koje su na njih grumenje od gline pečene bacale, pa ih kao izjedeno lišće učinio?"[1]

Poslanik je u više hadisa ukazao na ovaj događaj, a jedan od njih je:

Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo ka Hudejbijji... išao je dok nije stigao u mjesto Es-Senijje (brežuljak sa kojeg im se prilazilo), odakle im se prilazilo, i tada je njegova deva sjela. Ljudi su povikali: "Hajde, hajde!", ali je deva ostala nepomična. Nakon toga ljudi rekoše: "Uzjogunila se El-Kasva!" Na to Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Nije se El-Kasva uzjogunila, niti je to njen običaj, nego ju je zaustavio Onaj koji je zaustavio slona."[2]

U Ebu Hatimovom djelu *Es-Siretun-Nebevijje* navodi se: "Vezano za događaj slona: Kralj koji je vladao Jemenom, a bio je iz Abesinije i zvao se Ebreha, sagradio je crkvu u gradu San'a. Nazvao ju je El-Kullejs i planirao je da arapske hadžije skrene od Kabe ka njoj, te se zakleo da će srušiti Kabu. Pred njega je izašao jedan od kraljeva Himjera, kojeg su zvali Zu Nefer, na čelu svojih pristalica, i sukobio se s njim. Ebreha ga je pobijedio i zarobio. Zu Nefer mu je rekao: 'O kralju, nemoj me ubiti, korisnije ti je da me ostaviš živog nego da me ubiješ.' Ebreha ga ostavi u životu, ali ga dobro sveza i zaputi se prema Kabi. Kad se približio području plemena Has'am, izađe mu na megdan En-Nufejl b. Habib el-Has'ami, predvodeći skupinu iz različitih jemenskih plemena. Oni se sukobiše s Ebrehom, ali on i njih porazi i zarobi En-Nufejla. On reče: 'O kralju, nemoj me ubiti! Ja poznajem zemlju Arapa, a moj narod je meni pokoran.' Ebreha ga ostavi u životu da bi mu pokazivao put, i nastavi sa njim dalje. Kada su stigli u Taif, pred Ebrehu izađe Mes'ud b. Muatteb, predvodeći ljude iz plemena Sekif, i reče: 'O kralju! Mi smo tvoji podanici i nemamo nikakvih nesuglasica s tobom, a niti se između nas i tebe ispriječilo ono zbog čega si došao. – Mislio je na njihovo božanstvo Lata. – Tebi je cilj kuća koja se nalazi u Mekki i mi ćemo s tobom poslati nekoga ko će te do nje dovesti. Poslali su sa njim

---

[1] Sura El-Fil, 1-5.

[2] *Sahihul-Buhari, Kitabuš-šurut, bab: Eš-Šurut fil-džihad vel-musaleha mea ehlil-harb, ve Kitabetiš-šurut*, br. 2731.

Mevla Lehema, svoga štićenika, oslobođenog roba za kojeg se prenosi da se zvao Ebu Rigal. Kad su stigli u Mugammes[1], Ebu Rigal je umro, a kasnije mu je kabur kamenovan. Ebreha je iz Mugammesa poslao čovjeka po imenu El-Esved b. Maksud, na čelu konjice. Stanovnici Harema okupili su se oko njega. On je oteo dvjesto Abdul-Muttalibovih deva. Nakon toga Ebreha je stanovnicima Mekke poslao čovjeka po imenu Hunata el-Himjeri i rekao mu: 'Pitaj ih ko im je predstavnik, pa ga obavijesti da nisam došao da se borim protiv njih, već sam došao da srušim ovu kuću (Kabu).' Hunata je krenuo i kad je stigao u Mekku, susreo se sa Abdul-Muttalibom b. Hašimom te mu rekao: 'Poslao me je kralj da te obavijestim da on ne želi da se bori protiv vas, osim ako ga vi napadnete; on je samo došao da sruši Kabu, a zatim će vas napustiti.' Abdul-Muttalib je rekao: 'Nećemo se boriti protiv njega. Nećemo se isprriječiti između njega i Kabe, a ako ga Allah ne spriječi, mi nemamo snage da se borimo protiv njega.' Hunata reče: 'Pođi sa mnom do njega. Krenuo je, a kada su došli u logor, Abdul-Muttalib je prišao Zu Neferu, koji mu je bio prijatelj i rekao: 'O Zu Nefere! Možete li nam čime pomoći u ovome što nas je zadesilo.' 'A kako da ti pomogne zarobljenik, koji ne zna hoće li biti ubijen ujutro ili navečer!?', odgovorio je i dodao: 'Ali ću te poslati Unejsu, čovjeku koji se brine o slonu, pa mu reci neka ti učini, koliko može, dobra kod kralja i neka podigne tvoj značaj i ugled kod njega.' Zu Nefer je poslao po Unejsa, pa kad je došao, reče mu: 'Ovo je poglavar Kurejša, vlasnik izvora u Mekki, koji hrani ljude u mekkanskoj dolini i zvijeri u brdima, a kralj mu je zaplijenio dvjesto deva, pa ako možeš da mu pomogneš – pomozi mu, to mi je prijatelj.'

Unejs je ušao kod Ebrehe i rekao: 'O kralju! Ovo je poglavar Kurejša, vlasnik izvora u Mekki, koji hrani ljude u mekkanskoj dolini i zvijeri u brdima. On traži dozvolu da uđe i volio bi da mu daš dopuštenje, jer nije došao ni kao neprijatelj ni kao protivnik.' Ebreha mu je dozvolio, a Abdul-Muttalib je bio visok i korpulentan, pa kad ga je Ebreha vidio, iskazao mu je počast i poštovanje. Pošto nije htio da sjedne s njim na prijesto, niti da sjedi ispred njega, spustio se na sag i sjeo pored njega. Abdul-Muttalib reče: 'Kralju! Uzeo si mi ogroman imetak, pa mi ga vrati.' Kralj reče: 'Kad sam te vidio, svidio si mi se, ali sad si opao u mojim očima.' 'Zašto?', upitao je Abdul-Muttalib. 'Došao sam da uništim Kuću koja simbolizira tvoju vjeru i vjeru tvojih predaka, koja je vaša svetinja i vaš centar, a ti mi to i ne spominješ nego me pitaš za dvjesto deva koje sam ti uzeo', odgovorio je Ebreha. Abdul-Muttalib reče: 'Ja sam gospodar ovih deva, a Kaba ima Gospodara koji će je braniti.' 'Od mene je neće odbraniti!', odgovori Ebreha. 'To je tvoja stvar', reče Abdul-Muttalib. Ebreha je zatim naredio da mu se vrate njegove deve. Abdul-Muttalib se vratio i obavijestio Kurejšije o tom susretu i naredio im da se sklone po planinskim klancima i gudurama.

---

[1] Naselje u blizini Mekke. U njemu je umro Ebu Rigal.

Ebreha se u Mugammesu spremio da uđe u Mekku, pokrenuo je vojsku, opremio slona i natovario na njega šta je htio, a slon je stajao. Kad su pokušali da pokrenu slona, nije se pomjerio, nego je kleknuo i gotovo je bio sjeo na zemlju. Udarili su ga pijukom po glavi, ali nije se pomjerio, stavili su mu kuke pod trbuh i ispod koljena i podbadali ga njima, ali je odbio da krene. Upravili su ga ka Jemenu pa je žurno krenuo, a zatim su ga okrenuli prema Haremu pa je stao. Nakon toga slon je pobjegao u okolna brda, a Allah je poslao ptice iz pravca mora, poput čvoraka. Svaka ptica nosila je tri kamena: po jedan u kandžama i jedan u kljunu. Kamenje koje su nosile bilo je poput leblebije i leće. Kada bi jato ptica prekrilo Ebrehine ljude, pustile bi na njih kamenje, a koga god bi kamenje pogodilo, umro bi, ali nisu svi bili pogođeni." Allah kaže:

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ ﴿أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِأَصْحَٰبِ ٱلْفِيلِ ۝١ أَلَمْ يَجْعَلْ كَيْدَهُمْ فِى تَضْلِيلٍ ۝٢ وَأَرْسَلَ عَلَيْهِمْ طَيْرًا أَبَابِيلَ
۝٣ تَرْمِيهِم بِحِجَارَةٍ مِّن سِجِّيلٍ ۝٤ فَجَعَلَهُمْ كَعَصْفٍ مَّأْكُولٍۭ ۝٥﴾

'U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog. Zar nisi čuo šta je sa vlasnicima slona Gospodar tvoj uradio! Zar lukavstvo njihovo nije upropastio i protiv njih jata ptica poslao, koje su na njih grumenje od gline pečene bacale, pa ih kao izjedeno lišće učinio?"[1]

Allah je Ebrehi dao tešku tjelesnu bolest, a vojnici su u povratku umirali u svakom mjestu. Ebrehi su otpadale jagodice prsta; kad god bi otpala jagodica jednog prsta, pojavila bi se gnoj i krv. Stigao je u Jemen sa preostalom vojskom, a izgledao je poput ptića. Nedugo zatim je umro."[2]

Ibn Ishak u svojoj *Siri* – kako od njega prenosi Ibn Hišam – spominje da je Abdul-Muttalib uhvatio za halku vrata Kabe, a sa njim je bila skupina Kurejšija, te su dovili Allahu moleći Ga da ih pomogne protiv Ebrehe i njegove vojske. Abdul-Muttalib je, držeći za halku vrata Kabe, izrekao stihove:

Ne brinemo se! Rob brani svoju stoku, pa odbrani ono što je Tvoje
Njihov krst i lukavstvo neće sutra pobijediti Tvoje lukavstvo
Ako si njih odbacio, a nas prihvatio – naredi šta želiš.

Abdul-Muttalib je zatim pustio halku vrata Kabe i sa Kurejšijama koji su bili sa njim zaputio se u planinske gudure da se zaštite, očekujući šta će uraditi Ebreha po ulasku u Mekku. Zatim je naveo kakvu su propast doživjeli Ebreha i njegova vojska.[3]

Koristi, pouke i poruke iz događaja sa vlasnicima slona

1. Ukazivanje na čast i svetost Kabe, koja je prva Allahova kuća na Zemlji

Ovaj događaj pokazuje koliko su Arapi poštovali Kabu, da su je smatrali sve-

---

[1] Sura El-Fil, 1-5.
[2] Ebu Hatim el-Busti, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 34-39. Ibn Kesir, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 30-37.
[3] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje, Mea šerh li Ebu Zerr el-Hušeni*, 1/84-91.

tom, te da im ništa nije bilo važnije od nje. Razlog što je kod njih uživala ovako visoko mjesto su ostaci Ibrahimove vjere.

2. Zavist i mržnja kršćana prema Arapima koji su veličali Kabu

Zato je Ebreha, gradnjom crkve El-Kullejs, htio da odvrati Arape od veličanja Kabe. Ali, i pored toga što je koristio metode podsticaja i zastrašivanja, Arapi su to odbili. Stvar je, čak, došla dotle da je jedan od beduina obavio nuždu u crkvi El-Kullejs.

Er-Razi, u komentaru Allahovih riječi:

﴿أَلَمْ يَجْعَلْ كَيْدَهُمْ فِي تَضْلِيلٍ ۝٢﴾

"Zar lukavstvo njihovo nije upropastio", kaže: "Znaj da lukavstvo znači: potajno željeti drugome štetu. A ako neko upita: 'Zašto je onda u ovom ajetu spomenuo riječ *spletka* kad je njegova namjera bila očita, jer je otvoreno razglasio da želi srušiti Kabu?', odgovor je: To je tačno, ali osjećaji koje je krio u svojim prsima bili su gori od onoga što je pokazivao otvoreno, jer je u sebi krio zavist prema Arapima, te je htio da njima i njihovoj zemlji oduzme ugled koji su imali zbog Kabe, i obezbijedi ga sebi i svojoj zemlji."[1]

3. Žrtvovanje za odbranu svetinja

Jedan od kraljeva Humejra suprotstavio se Ebrehinoj vojsci, te je zarobljen. Nufejl b. Habib el-Has'ami i njegova grupa, sastavljena od raznih jemenskih plemena, sukobila se sa Ebrehom i dali su svoju krv u odbrani svojih svetinja, ali su poraženi od te silne vojske.

Žrtvovanje u odbrani svetinja je osobina usađena u čovjekovu prirodu.

4. Poniženje izdajica iz reda ummeta

Ovi poltroni koji su sarađivali sa Ebrehom, i bili njegovi špijuni i vodiči koji su mu pokazivali put prema Allahovom drevnom Hramu, da ga sruši, prokleti su i na ovom i na onom svijetu. Proklinjali su ih ljudi, a i Allah ih je prokleo. Grob Ebu Rigala postao je simbol sluganstva i izdaje, a on sam je postao omražen u srcima ljudi; kad god bi neko prolazio kraj njegovog groba, bacao bi na njega kamenje.

5. Suština borbe između Allaha i Njegovih neprijatelja

Ovo se ogleda u riječima Abdul-Muttaliba: "Nećemo se ispriječiti između njega i Kabe, a ako ga Allah ne spriječi, mi nemamo snage da se borimo protiv njega." Ovo je precizan opis suštine borbe između Allaha i Njegovih neprijatelja: kolika god bila snaga neprijatelja i njegovih vojski, neće se moći oduprijeti Allahovoj moći, sili i

---

[1] *Tefsirur-Razi*, 32/94.

osveti, ni za jedan trenutak. Jer, On daje i uzima živote kad god želi.[1]

El-Kasimi navodi da je El-Kašani rekao: "Događaj sa vlasnicima slona je poznat i desio se u vremenu bliskom pojavi Poslanika. To je jedan od Allahovih znakova i spomen na Njegov gnjev prema onima koji su se usudili da pokušaju oskrnaviti Njegova sveta mjesta."[2]

6. Iskazivanje poštovanja prema Allahovoj Kući i stanovnicima mjesta u kojem se nalazi

Poštovanje Arapa prema Allahovom Hramu, koji čuva i štiti od skrnavljenja pokvarenjaka i spletki spletkaroša[3], se povećalo, a također i njihovo poštovanje prema Kurejšijama. Rekli su: "Oni su Allahovi miljenici, Allah se borio radi njih i sačuvao ih od njihovih neprijatelja."

Ovaj događaj bio je Allahov znak i uvertira za pojavu Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji će se pojaviti u Mekki i očistiti Kabu od kipova, te joj vratiti ugled i značaj koji je nekad imala.[4]

7. Ovaj događaj je jedan od znakova poslanstva

Neki učenjaci su rekli da je događaj sa slonom jedan od dokaza i znakova *poslanstva. Jedan od njih je i El-Maverdi: "Allahovi znakovi su jasni i dokazi poslan*stva su očiti. Njihova pojava dokazuje se ishodom događaja, tako da je nemoguće da se u njima pomiješaju iskrenost i laž, i krivotvorina i istina. Veličina radosnog nagovještenja i upozorenja zavisi od jačine i rasprostranjenosti tih znakova. Kada se približilo vrijeme rođenja Allahovog Poslanika, zamirisali su znaci poslanstva i pokazali se znakovi njegovog bereketa. Najveći od tih znakova i najpoznatiji po čuvenju i znakovitosti jeste događaj sa vlasnicima slona... A dokaz poslanstva u događaju sa slonom jeste u tome što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u vrijeme tog događaja bio zametak u utrobi majke, koja je živjela u Mekki, i rodio se u ponedjeljak 12. rebi'ul-evvela, pedeset dana nakon ovog događaja, a nakon što mu je umro otac. Stoga je ovaj događaj dokaz njegovog poslanstva s dvije strane:

Prvo: Da su vlasnici slona pobijedili, Kurejšije bi bile odvedene u roblje, pa ih je Allah uništio kako bi spasio Svoga Poslanika da postane roblje, i kao zametak i kao novorođenče.

Drugo: Kurejšije nisu posjedovale ništa čime bi zaslužili da budu sačuvani od vlasnika slona, niti su bili sljedbenici Knjige: bili su ili obožavaoci kumira, ili kipova, ili su bili ateisti, ili su vjerovali da ne postoji proživljenje nakon smrti. Ali Allah ih je pomogao jer je htio da objavi islam, te zbog značaja Kabe i da bi pomogao Svoga

---

[1] Ebu Faris, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 112.
[2] Džemaluddin el-Kasimi, *Mehasinut-te'vil*, 17/262.
[3] Ebu Faris, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 112.
[4] En-Nedevi, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 92.

Vjerovjesnika... Kad se među Arapima proširila vijest šta je Allah uradio sa vojskom vlasnika slona u Haremu, to im je pojačalo strah i poštovanje prema Haremu i povećalo njegovu svetost u njihovim dušama, te su postali poslušni Kurejšijama. Rekli su: "Oni su Allahovi miljenici! Allah se borio radi njih i sačuvao ih spletki njihovih neprijatelja." To je povećalo poštovanje i ugled Kurejšijama kod ostalih Arapa. Sa svoje strane Kurejšije su vodile računa o njihovim kumirima i brinuli se o njihovom napajanju prilikom hadždža, te su im davali rufadu. Rufada je imetak koji su Kurejšije izdvajale svake godine i od njega pravile hranu hadžijama u danima Mine. Tako su postali poglavari i vođe Arapa, a vlasnici slona su postali prošlost i pouka.[1]

Ibn Tejmijje je rekao: "Taj događaj se zbio u godini Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, rođenja; oko Kabe su živjeli politeisti koji su obožavali mnoge kipove, a kršćanska vjera je bolja od njihove, iz čega proizlazi da ovaj znak nije bio zbog tadašnjih stanovnika Harema, nego zbog Kabe, ili zbog Vjerovjesnika koji će se te godine roditi u Haremu, ili zbog oboje. U svakom slučaju, koje god od toga dvoga bilo, to je dokaz njegovog poslanstva."[2]

Ibn Kesir, govoreći o događaju sa slonom, rekao je: "Ovaj događaj je bio predznak i priprema terena za pojavu Allahovog Poslanika, jer, on se, prema najpoznatijem mišljenju, rodio te godine. A tadašnje stanje stvari govori: 'O Kurejšije! Allah vas nije pomogao protiv njih zato što ste bolji od njih, nego zato da bi spasio drevni Hram, čiji ugled i poštovanje će porasti pojavom vjerovjesnika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, koji je posljednji vjerovjesnik.'"[3]

8. Allah čuva drevni Hram

To se ogleda u tome što Allah nije dozvolio sljedbenicima Knjige, Ebrehi i njegovoj vojsci da sruše Hram i zagospodare Svetom zemljom, i pored toga što je Hram bio oskrnavljen širkom i što su se o njemu brinuli mnogobošci. To zato da bi Hram ostao slobodan od vlasti zavojevača i spletki spletkaroša, te da bi ova zemlja ostala slobodna kako bi u njoj nikla nova akida – slobodna i nesputana, zaštićena od vlasti osvajača i tlačenja tirana, i da niko ne bi savladao ovu vjeru koja je došla da nadvlada sve druge vjere, prevlada među svim ljudima i povede čovječanstvo, a ne da bude vođena. Ovo je bio Allahov plan za Njegovu kuću i Njegovu vjeru, prije nego što je iko mogao znati da je Vjerovjesnik ove vjere rođen te godine.[4]

Mi danas, inspirirani ovim dokazom poslanstva, očekujemo radosnu vijest i osjećamo smirenost u pogledu bezočnih i lukavih krstaško-cionističkih osvajačkih stremljenja, koja su se nadvila nad svetim mjestima. Oni neprestano, potajno i podmuklo, rade na pripremi za ostvarenje ovih lukavih i bezočnih želja, a Allah, koji

---

[1] El-Maverdi, *E'alamun-Nubuvve*, str. 185-189.
[2] Ibn Tejmijje, *El-Dževabus-sahih li men beddele dinel-Mesih*, 4/122.
[3] *Tefsir Ibn Kesir*, 4/548-549.
[4] Ebu Faris, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 113.

je u prošlosti sačuvao Svoju Kuću od sljedbenika Knjige i mnogobožaca koji su se brinuli o njoj – sačuvat će je, inšallah, opet, i nju i Medinu, grad Svoga Poslanika, od spletki i lukavština spletkaroša.[1]

9. Događaj sa slonom je događaj po kojem su Arapi računali vrijeme

Taj događaj bio je od ogromnog značaja za Arape, pa su po njemu počeli računati vrijeme. Govorili su: "To se dogodilo u godini slona", ili: "Rođen je taj i taj u godini slona", ili: "To i to se desilo toliko i toliko godina nakon događaja sa slonom". A događaj sa vlasnicima slona desio se 570. godine nove ere.[2]

Peta tema
Od rođenja časnog Vjerovjesnika do sporazuma El-Fudul

Prvo: Vjerovjesnikovo porijeklo

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je najplemenitijeg porijekla i najsavršeniji čovjek, kako u fizičkom tako i u moralnom pogledu. Mnogo je vjerodostojnih hadisa o Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, plemenitom porijeklu. Jedan od takvih je i hadis koji bilježi Muslim u *Sahihu*, a koji glasi: "Allah je odabrao Kinanu od Ismailovih sinova, i odabrao je Kurejš od Kinane, a od Kurejša je odabrao Benu Hašim, i odabrao je mene od Benu Hašima."[3]

El-Buhari je naveo Vjerovjesnikovu lozu: "Muhammed b. Abdullah b. Abdul-Muttalib b. Hašim b. Abdu-Menaf b. Kusaj b. Kilab b. Murra b. Ka'b b. Lu'ej b. Galib b. Fihr b. Malik b. En-Nadr b. Kinane b. Huzejme b. Mudrike b. Iljas b. Mudar b. Nizar b. Me'addi b. Adnan."[4]

U djelu *Šerhus-Sunne*, nakon navođenja Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, loze do Adnana, El-Begavi je rekao: "Poznavanje vjerovjesničke loze nakon Adnana nije tačno."[5]

Ibnul-Kajjim, nakon navođenja loze do Adnana, rekao je: "Do ovog koljena je poznate vjerodostojnosti, s tim se slažu svi genealozi, i oko toga nema nikakvog spora. Razilaženja nastaju kod navođenja rodoslovlja nakon Adnana. Također, nema razilaženja da je Adnan potomak Ismaila."[6]

---

[1] *Fi Zilalil-Kur'an*, 6/3980.
[2] En-Nedevi, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 93.
[3] *Sahihu Muslim, Kitabul-fada'il, bab: Fadlu nesebin-Nebijji*, 4/1782, br. 2276.
[4] *Sahihul-Buhari, Kitabu menakibil-ensar, bab: Meb'asin-Nebijji*, 4/288, br. 3851.
[5] El-Begavi, *Šerhus-sunne*, 13/193.
[6] Ibnul-Kajjim, *Zadul-me'ad*, 1/71.

Ibn Sa'd je rekao: "Smatramo da ne treba navoditi rodoslovlje od Adnana do Ismaila."[1]

Urve b. Ez-Zubejr je rekao: "Nismo našli da iko poznaje poslaničku lozu dalje od Adnana, ili Kahtana, nego samo nagađaju."[2]

Ez-Zehebi je rekao: "Svi ljudi su saglasni da je Adnan potomak Ismaila, sina Ibrahimovog, ali se razilaze kad su u pitanju Vjerovjesnikovi preci između Adnana i Ismaila."[3]

Ugledno porijeklo bilo je i još uvijek je cijenjeno kod ljudi. Čovjeku uglednog porijekla ne spočitava se zauzimanje istaknutog mjesta, bilo da se radi o vjerovjesništvu ili o vlasti, za razliku od osobe niskog porijekla, jer mu se mnogi zbog niskog porijekla ne bi željeli priključiti.

Pošto je Muhammed bio pripreman za vjerovjesništvo, Allah mu je dao časno porijeklo, kako bi to pomoglo da se ljudi lakše okupe oko njega.[4]

Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, porijeklo je plemenito i ugledno; on je iz loze Ismaila ez-Zebiha[5], i Ibrahima, Allahovog prijatelja. On je Allahovo uslišanje Ibrahimove dove i radosna vijest svoga brata Isaa, kao što je sam kazao o sebi: "Ja sam uslišanje dove moga oca Ibrahima i radosni nagovještaj moga brata Isaa."[6]

Ugledno porijeklo i časna loza podiže čovjeka iznad beznačajnih stvari i čini ga zainteresiranim za uzvišene i vrijedne ciljeve. Poslanici i daije vode računa o očuvanju čistog porijekla i čednog potomstva. Po tome su prepoznatljivi među ljudima, te ih zato hvale i imaju u njih povjerenja.[7]

Ono što je navedeno o Vjerovjesnikovom, sallallahu alejhi ve sellem, časnom porijeklu jasno ukazuje na to da je Allah odlikovao Arape nad ostalim ljudima, a Kurejšije nad ostalim Arapima. Iz ljubavi prema Allahovom Poslaniku proizlazi ljubav prema narodu iz kojeg potječe i prema plemenu u kojem se rodio, ne u smislu ljubavi prema pojedincima, ili prema rasi, nego čisto zbog suštine, a suština je u tome da su Arapi i Kurejšije, bez imalo sumnje, počašćeni time što Allahov Poslanik vodi porijeklo od njih. Tu počast ne narušava loše stanje Arapa ili Kurejšija, koje nastane usljed skretanja s Pravog puta i padanja ispod nivoa islamske časti, koju je Allah odabrao Svojim robovima. Jer, to skretanje i stagnacija narušava njegovo

---

[1] Ibn Sa'd, *Et-Tabekatul-kubra*, 1/58.

[2] Ibn Sa'd, *Et-Tabekatul-kubra*, 1/58.

[3] Ez-Zehebi, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 1.

[4] *Dirase tahlilijje li šahsijjetir-resul Muhammed*, str. 96.

[5] Ez-Zebih – žrtva za klanje. Nazvan je tako jer je Allah naredio njegovom ocu Ibrahimu da ga zakolje, želeći ih iskušati, a zatim ga je iskupio spustivši s nebesa ovna, kojeg je Ibrahim onda zaklao umjesto Ismaila. A u znak sjećanja na postojanost pri tom iskušenju, muslimani iz počasti Ismaila nazivaju Ez-Zebih. (prim. prev.)

[6] El-Hakim, *El-Mustedrek ales-Sahihajn*, 2/600. Ebu Faris, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 102.

[7] Dr. Muhammed Seid Ramadan el-Buti, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 45.

stanje u odnosu prema Allahovom Poslaniku i ne uzima se u obzir.[1]

Drugo: Brak Abdullaha b. Abdul-Muttaliba sa Aminom i san Vjerovjesnikove majke Amine

Abdullah b. Abdul-Muttalib bio je jedno od najdraže djece svome ocu. Kada je spašen od žrtvovanja, nakon što ga je Abdul-Muttalib iskupio sa stotinu deva, oženio ga je jednom od najuglednijih djevojaka Mekke, po porijeklu. Bila je to Amina, kćerka Vehba b. Abdu-Menafa b. Zuhre b. Kilab.[2]

Nedugo nakon što je Amina zanijela, Vjerovjesnikov otac je umro[3], te je ukopan u Medini kod svojih daidža iz Benu Adi b. En-Nedždžara. Jer, bio je otputovao u Šam radi trgovine, a smrtni čas ga je zatekao u Medini dok se vraćao i Abdullah je napustio to plemenito biće. Sudbina kao da je govorila: "Završio si svoj zadatak na Zemlji, a ovaj čedni zametak, Allah će Svojom mudrošću i milošću odgajati i pripremati da izvede čovječanstvo iz tmina na svjetlo."

Ali, brak Abdullaha sa Aminom nije bio početak Vjerovjesnika. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitan je: "Šta je bio tvoj početak?" Rekao je: "Ja sam uslišanje dove moga oca Ibrahima i radosni nagovještaj Isaa. I moja majka je u snu vidjela da iz nje izlazi svjetlo koje je obasjalo dvorce Šama."[4]

Dova Ibrahima je u riječima:

﴿ رَبَّنَا وَٱبْعَثْ فِيهِمْ رَسُولًا مِّنْهُمْ يَتْلُوا۟ عَلَيْهِمْ ءَايَٰتِكَ وَيُعَلِّمُهُمُ ٱلْكِتَٰبَ وَٱلْحِكْمَةَ وَيُزَكِّيهِمْ ۚ إِنَّكَ أَنتَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ ﴿١٢٩﴾ ﴾

"Gospodaru naš, pošalji među njih poslanika, jednog od njih, koji će im ajete Tvoje kazivati, Knjizi i mudrosti ih poučiti i očistiti ih, jer Ti si doista Silni i Mudri."[5]

Radosni nagovještaj Isaa je u riječima:

---

[1] El-Buti, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 45.

[2] Ahmed Ferid, *Vekafat terbevije meas-Siretun-Nebevijje*, str. 46.

[3] Islamski učenjaci se razilaze po pitanju da li je Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, otac umro prije ili nedugo nakon njegovog rođenja. Ibn Sa'd preferira stav da je Poslanikov otac umro prije njegovog rođenja, dok u nekim knjigama, kao što su *Tarih-Taberi* i *Ensabul-Ešraf* od Belazirija, stoji da je umro nakon Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, rođenja, razilazeći se koliko dugo nakon rođenja Vidjeti: En-Nedevi, *Es-Sira*. Ibnul-Kajjim je rekao: "Postoji razilaženje o tome da li je njegov otac Abdullah umro dok je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio zametak ili nakon njegovog rođenja. Ispravan stav je da je umro dok je Allahov Poslanik bio zametak. A drugi stav je da je umro sedam mjeseci nakon rođenja Allahovog Poslanika. Vidjeti: *Zadul-me'ad*, 1/30. Darul-Fedžr lit-Turas, Kairo, 2004. (prim. prev.)

[4] Bilježi ga Ahmed, 5/262; pod brojem 2226. Valorizator *Musneda* je rekao: "Sahih li gajrihi." Također, bilježi ga i El-Hakim, 2/600. Nalazi se i u *Medžme'uz-zeva'id*, 8/222. Lanac prenosilaca u *Musnedu* imama Ahmeda je hasen, a postoje i druge predaje koje ga dodatno pojačavaju. El-Hakim je, za ovaj hadis, rekao: "Vjerodostojnog je lanca prenosilaca, ali ga El-Buhari i Muslim nisu zabilježili." Ez-Zehebi se složio sa ocjenom El-Hakima.

[5] Sura El-Bekare, 129.

﴿وَإِذْ قَالَ عِيسَى ٱبْنُ مَرْيَمَ يَٰبَنِيٓ إِسْرَٰٓءِيلَ إِنِّي رَسُولُ ٱللَّهِ إِلَيْكُم مُّصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ ٱلتَّوْرَىٰةِ وَمُبَشِّرًۢا بِرَسُولٍ يَأْتِي مِنۢ بَعْدِي ٱسْمُهُۥٓ أَحْمَدُ﴾

"A kad Isa, sin Merjemin, reče:'O sinovi Israilovi, ja sam vam Allahov poslanik da vam potvrdim prije mene objavljeni Tevrat i da vam donesem radosnu vijest o poslaniku čije je ime Ahmed, koji će poslije mene doći...'"[1]

Vezano za Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "*I moja majka je u snu vidjela da iz nje izlazi svjetlo koje je obasjalo dvorce Šama*", Ibn Redžeb je rekao: "Izlazak ovog svjetla prilikom Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, rođenja je znakovito ukazivanje na Svjetlo s kojim je došao, a koje će biti uputstvo stanovnicima Zemlje i koje će sa Zemlje ukloniti tamu širka, kao što je kazao Allah:

﴿يَٰٓأَهْلَ ٱلْكِتَٰبِ قَدْ جَآءَكُمْ رَسُولُنَا يُبَيِّنُ لَكُمْ كَثِيرًا مِّمَّا كُنتُمْ تُخْفُونَ مِنَ ٱلْكِتَٰبِ وَيَعْفُوا۟ عَن كَثِيرٍ قَدْ جَآءَكُم مِّنَ ٱللَّهِ نُورٌ وَكِتَٰبٌ مُّبِينٌ ﴿١٥﴾ يَهْدِي بِهِ ٱللَّهُ مَنِ ٱتَّبَعَ رِضْوَٰنَهُۥ سُبُلَ ٱلسَّلَٰمِ وَيُخْرِجُهُم مِّنَ ٱلظُّلُمَٰتِ إِلَى ٱلنُّورِ بِإِذْنِهِۦ وَيَهْدِيهِمْ إِلَىٰ صِرَٰطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿١٦﴾﴾

'O sljedbenici Knjige, došao vam je Poslanik Naš da vam ukaže na mnogo šta što vi iz Knjige krijete, a preko mnogo čega će i prijeći. A od Allaha vam dolazi svjetlost i Knjiga jasna, kojom Allah upućuje na puteve spasa one koji nastoje steći zadovoljstvo Njegovo i izvodi ih, po volji Svojoj, iz tmina na svjetlo i na Pravi put im ukazuje.'[2]"

Ibn Kesir je rekao: "Posebno spominjanje Šama kod pojave Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, svjetla, ukazuje na činjenicu da će se na tim prostorima ustabiliti i učvrstiti njegova vjera. Prema tome, Šam će na kraju ovosvjetskog vremena biti stjecište islama i njegovih pripadnika. I Isa, alejhis-selam, će u Damasku sići s nebesa, kod Bijele istočne munare. U tom smislu u dva *Sahiha* stoji: "*Jedna grupa mojih sljedbenika neprestano će biti na Pravom putu i njima neće moći štetu nanijeti ko god ih htio poniziti ili im se suprotstaviti. Ostat će takvi sve do dana kada Allah bude htio da se ostvari Njegova naredba.*" U drugoj predaji u El-Buharijinom *Sahihu* stoji dodatak: "*Oni će biti u Šamu.*"[3]

---

[1] Sura Es-Saff, 6.

[2] Sura El-Maide, 15-16.

[3] *Tefsir Ibn Kesir*, 1/184. Hadis bilježi El-Buhari u *Sahihu, Kitabu El-I'tisam bil-Kitabi ves-sunne*, 8/189, br. 7311. A predaja u kojoj se nalazi dodatak je u *Sahihul-Buhariju* pod brojem 3641, u zadnjem poglavlju *Kitabul-menakib*. A taj dodatak: "Oni će biti u Šamu", su riječi ashaba Muaza b. Džebela. El-Buhari to jasno navodi nakon hadisa o skupini koja će neprestano biti na istini: "Umejr je rekao: Rekao je Malik b. Humejr: Muaz je rekao: 'Oni će biti u Šamu', pa je Muavija rekao: Malik tvrdi da je čuo Muaza da kaže: 'Oni će biti u Šamu.'" Možda je Muaz mislio da će to biti pred Sudnji dan, jer inače nije ispravno isticati Šam kao jedino mjesto na kojem su pripadnici spašene grupe uvijek prisutni. Historija svjedoči da to često nije bio slučaj, jer su u različitim vremenskim razdobljima

Treće: Rođenje Allahovog miljenika i odabranika

Allahov miljenik i odabranik rodio se u ponedjeljak, i u tome nema razilaženja učenjaka; većina smatra da je to bilo 12. rebi'ul-evvela[1] i saglasni su da se rodio u godini u kojoj se zbio događaj sa vlasnicima slona[2]. Rodio se u kući amidže Ebu Taliba, na posjedu Benu Hašima[3].

Ahmed Ševki napisao je stihove o rođenju Allahovog miljenika i odabranika:

Rođena je uputa! Sve stvoreno sija
Usne vremena se osmjehuju. I hvale
Izriču Ruh, i časni skup, i meleki, oko njega
On je radost vjere i dunjaluka
Arš sija punim sjajem, i Raj blista
I Munteha i Sidra čuvana
Allah je tvojim dolaskom obradovao nebesa pa su se nagizdala
Zbog tebe se iz prašine širi miris miska
Jutro i noć su meteni zbog Muhammeda i sjaja blistavog
Od straha tresu se prijestolja silnika,
A krune su im izgubile sjaj
Oko njih sa svih strana vatra
Sakupila svoje pletenice, a voda se povukla
Riječi popuštaju, i mnoštvo je čuda
Džibril ih pronosi posvuda.[4]

U časopisu "El-Vetan" koji izlazi u Bengaziju, povodom godišnjice rođenja Poslanika, 1947. godine objavljena je pjesma libijskog pjesnika Muhammeda Beširа el-Mugajrebija:

Vrijeme je dostiglo duboku starost
Ali je danas poput mladića
Kroči kroz vrijeme poput oslobodioca
U povorci trijumfa koja se proteže kroz godine
Godine mu od svojih dana načinile prijestolje
Pa je njegova kruna postala vječna
Nastavilo se kroz generacije
Dostavljanje upute, a bio je nekad mladić
Kako je veličanstven dan u kojem je došao
Noseći milost svjetovima, i ponos, i napredak

---

zemljama Šama vladali fatimije-ismailije, kršćani-krstaši, Mongoli, i drugi koji se ne mogu nikako svrstati u "skupinu koja je na istini".

[1] Ibrahim el-Ali, *Sahihus-sire*, str. 47.

[2] Ibn Kesir, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/203.

[3] *Vekafat terbevijje meas-Siretun-Nebevijje*, str. 47.

[4] *Divanu Ševki*, 1/34-35.

stvorenjima je istina, zbog njega
osvanula čineći tajnu života jasnom
na početku puta osvijetlio je čovječanstvo
da bi na kraju ljudi kročili bogobojazno
dunjaluk, zbog njega, gotovo da pozva Sunce:
"Kloni me se! Meni je došlo blistavo svjetlo![1]"

Četvrto: Poslanikove dojilje

• O Poslaniku se skrbila robinja njegovog oca, Abesinka po imenu Bereka, a zvali su je Ummu Ejmen. Prva ga je zadojila Suvejba, robinja njegovog amidže Ebu Leheba.[2] Prenosi se od Zejnebe bint Ebu Seleme da ju je Ummu Habiba obavijestila da je rekla: "Allahov Poslaniče, oženi moju sestru, Ebu Sufjanovu kćerku." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Bi li to voljela?*" Ummu Habiba je rekla: "Da. Ja ti neću biti jedina supruga, a najdraže mi je da blagodat dijelim sa svojom sestrom." "*To mi nije dozvoljeno*", odgovorio je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Ummu Habiba je rekla: "Čujemo da želiš da oženiš Ebu Seleminu kćerku." "*Kćerku Ummu Seleme?*", upitao je. "Da", odgovorila je. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "*Čak i da nije moja pastorka, o kojoj se skrbim – ne bi mi bilo dozvoljeno da je oženim, ona je kćerka moga brata po mlijeku, jer je Ebu Selemu i mene zadojila Suvejba. I nemojte mi nuditi da ženim vaše kćeri niti vaše sestre.*"[3]

Ummu Ejmen, majka Usame b. Zejda, bila je sluškinja Abdullaha b. Abdul-Muttaliba. Porijeklom je iz Abesinije. Kad je Amina rodila Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što mu je umro otac, Ummu Ejmen se skrbila o njemu. Kad je Allahov Poslanik odrastao, oslobodio ju je ropstva pa se Zejd b. Harise oženio njome. Umrla je pet mjeseci nakon smrti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.[4]

• Halima es-Sa'dijja je njegova dojilja iz plemena Benu Sa'd. Halima Sa'dijja pripovijeda nam jedinstven slučaj o bereketu Allahovog miljenika i odabranika, koji je osjetila na sebi, svome sinu, svojoj kćerki i svome stadu.

Od Abdullaha b. Džafera se prenosi da je rekao: Kada se rodio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došla je Halima bint El-Haris[5] sa skupinom žena iz plemena Benu Sa'd ibn Bekr, tražeći dojenčad iz Mekke. Halima je rekla: "Izašla

---

[1] *Časopis El-Vetan*, Bengazi, 1947.

[2] *Vekafat terbevijje meas-Siretun-Nebevijje*, str. 48.

[3] *Sahihul-Buhari, Kitabun-nikah, bab: Ve ummehatukumul-lati erda'nekum*, br. 5101.

[4] *Sahihu Muslim, Kitabul-džihad, bab: Reddul-muhadžirine ilel-ensar*, br. 1771.

[5] Puno ime njenog oca je Ebu Zuejb Abdullah b. El-Haris. Vidjeti: *Er-Rahikul-mahtum*, str. 63. Izdavač: El-Mektebetul-Umerujje, Damask, prvo izdanje, 2007. Islamski učenjaci se razilaze po pitanju da li je Halima primila islam ili ne. Es-Sujuti preferira mišljenje da je primila islam. Vidjeti: En-Nedevi, *Es-Sira*, str. 102, fusnota br. 2. Darul-Kalem, 2004. (prim. prev.)

sam među prvim ženama, na svojoj pepeljastoj magarici. Sa mnom je bio moj muž Harise b. Abdul-Uzza. Moja magarica je bila zaostala za karavanom. Imala sam i staru devu u karavani. Allaha mi, nije davala ni kapi mlijeka, a godina je bila nerodna, narod je bio gladan do iznemoglosti. Uz mene je bio i moj sin koji, Allaha mi, po svu noć nije spavao, a nisam imala ništa čime bih ga umirila, ali smo se nadali spasu. Imali smo stado u koje smo se uzdali.

Kada smo došli u Mekku svima nam je ponuđen Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ali nam je bilo mrsko da prihvatimo. Govorili smo: 'On je siroče, a dojilja očekuje da je otac dojenčeta nagradi. Šta može da nam koristi njegova majka, ili amidža, ili djed.' Sve moje drugarice uzele su neko dojenče, a pošto ja nisam našla drugo, vratila sam se i uzela ga. Tako mi Allaha, uzela sam ga samo zato jer nisam našla drugo. Rekla sam svome mužu: 'Allaha mi, uzet ću ovo siroče iz Abdul-Muttalibove porodice. Možda Allah da pa nam bude od koristi. I neću da se vratim sa svojim drugaricama a da nisam uzela nikoga.' Muž mi reče: 'Ispravno govoriš.'"

Halima nastavlja svoju priču: "Uzela sam ga i vratila se među naše stvari. Samo što sam se vratila, i smrklo se, dojke su mi se napunile mlijekom. Dobro sam ga podojila, a zatim i njegovog brata po mlijeku. Moj muž je prišao našoj staroj devi da provjeri ima li mlijeka – vime joj je bilo nabreklo. Pomuzao ju je i dao mi da pijem, a zatim je i on pio. Rekao mi je: 'Znaš, Halima, dobili smo berićetno dijete, kojem je Allah dao ono što nismo očekivali.'" Halima dalje priča: "Proveli smo najugodniju noć, bili smo siti, a prije nismo mogli spavati od našeg dječaka.

Sutradan ujutro, moje drugarice i ja krenule smo nazad u naš kraj. Uzjahala sam našu pepeljastu magaricu i ponijela Poslanika. Tako mi Allaha, pretekla sam sve iz karavane. Žene koje su bile s nama govorile su: 'Sačekaj nas! Je li to ona magarica s kojom si došla?' 'Da', odgovorila sam. One su govorile: 'Kad smo dolazile bila je zaostala za nama zbog sporosti, šta je to sad sa njom?' Rekla sam im: 'Ja, Boga mi, na njoj nosim blagoslovljenog dječaka.'"

Halima kazuje: "Nastavili smo putovanje, a Allah nam je svaki dan povećavao dobro, sve dok ne stigosmo u naš kraj. Naši čobani bi napasali stado i vraćali se. Po povratku, stada iz Benu Sa'da bila su gladna, a naše stado se vraćalo sito, s puno mlijeka, pa smo muzli mlijeko i pili. Ljudi su govorili: 'Kako to da stado Harisa b. Abdul-Uzaa i Halime dolazi sito, a naša stada gladna? Napasajte svoja stada gdje njihovi pastiri napasaju stado.' Počeli su ih napasati na istom mjestu, ali su im stada i dalje dolazila gladna, a moje stado se i dalje vraćalo sito kao i prije."

Halima nastavlja svoje kazivanje: "Napredovao je brže nego ijedan dječak – za jedan dan bi se razvio kao ostala djeca za godinu. Kad je napunio dvije godine, doveli smo ga u Mekku, ja i njegov otac po mlijeku. A govorili smo sebi: 'Tako nam Allaha, nećemo ga vratiti ako ikako mognemo.' Kada smo se sreli sa njegovom majkom, rekli smo joj: 'Allaha nam, nismo nikad vidjeli berićetnijeg dječaka od njega i bojimo se za njega zaraza i bolesti u Mekki, pa nam dozvoli da se vratimo sa njim

dok ne ozdraviš.' Nastavili smo je ubjeđivati dok nam nije dozvolila, te se vratismo sa njim. Mjesec, ili tri, ili četiri mjeseca nakon toga igrao se sa svojim bratom po mlijeku kod naših janjadi iza kuća, kad njegov brat dotrča i reče meni i svome ocu: 'Mome bratu Kurejšiji došla su dva čovjeka u bijeloj odjeći i uzeli su ga i položili na tlo i rasporili mu stomak. Njegov otac i ja istrčali smo i zatekli ga kako stoji, a boja lica mu se promijenila. Kad nas je vidio, potrčao je prema nama jecajući i plačući. Ja i njegov otac po mlijeku uzeli smo ga i privili k sebi. Upitala sam ga: 'Šta ti se desilo, draži si mi od oca i majke?' Odgovorio je: 'Došla su mi dva čovjeka, položila me na tlo i rasporila mi stomak, stavili su u njega nešto, a zatim su ga vratili u stanje u kakvom je bio.'"

Halima kazuje: "Njegov otac reče: 'Tako mi Allaha, mislim da je ovaj moj sin po mlijeku pogođen. Otiđi njegovoj porodici i vrati im ga prije nego što se ukaže na njemu ono čega se pribojavamo.'"

Halima dalje nastavlja: "Ponijeli smo ga i doveli njegovoj majci. Kada nas je vidjela, bilo joj je čudno pa nas je upitala: 'Zašto ga vraćate prije nego što sam ga tražila od vas, a bili ste uporni da ga zadržite?' 'Ništa', odgovorili smo, 'ali je Allah odredio da prestane dojenje, pa smo postupili kako mislimo da treba', i rekli smo: 'Draže nam je da se vi brinete o njemu kako želite.' Amina je rekla: 'Vi imate neki drugi razlog. Obavijestite me šta je u pitanju!', i nije prestala sve dok je nismo obavijestili. Tada je rekla: 'Ne, tako mi Allaha! Allah to neće uraditi s njime, moj sin ima veliki značaj. Hoćete li da vam ispričam o njemu?' Amina je nastavila da govori: 'Kad sam ga zanijela, Allaha mi, nijedna trudnoća mi nije bila lakša nego kad sam njega nosila. A kad sam zatrudnila, usnila sam da iz mene izlazi svjetlo koje je osvijetlilo vratove deva u Busri. Zatim sam ga rodila, i tako mi Allaha, nije se rodio kao što se rađaju ostala djeca – rodio se oslanjajući se rukama na zemlju i s glavom uzdignutom ka nebu, pa ga zadržite kod sebe.'" Halima kaže: "Uzela sam ga te se vratismo."[1]

Pouke i poruke

1- Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, bereket Halimi. Halima je ovaj bereket osjetila u svemu: njene dojke su se napunile mlijekom, te je imala mlijeka u izobilju, a prije toga nije imala dovoljno ni za svoje dijete. Njegov bereket se pokazuje i u smirivanju Haliminog djeteta, koje je mnogo plakalo i uznemiravalo svoju majku, onemogućavajući joj da zaspi, a zatim je postalo sito i mirno, omogućivši

---

[1] Bilježi ga Ebu Ja'la u *Musnedu* (13/93 pod brojem 7163), Et-Taberani u *El-Kebiru* (247212 pod brojem 545), a spominje ga i El-Hejsemi u djelu *Medžme'uz-zeva'id* (8/221) i kaže: "Bilježe ga Ebu Ja'la i Et-Taberani na sličan način, a njihovi prenosioci su pouzdani." Zabilježio ga je i Ez-Zehebi u svome djelu *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 21, i rekao: "Lanac prenosilaca je dobar." Vidjeti: *Es-Siretun-Nebevijje bi Šerhil-Hušeni*, 1/214, preko Ibn Ishaka, koji je jasno kazao da je hadis čuo od svoga šejha, u predaji koju navodi u *Siri*.

tako majci da spava i da se odmori. Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, bereket pokazao se i u njihovim mršavim ovcama, koje nisu davale mlijeka, a odjednom su počele davati neobično mnogo.

2- Ovi slučajevi bereketa su najistaknutiji vidovi Allahove počasti Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Zbog njega je počašćen dom Halime Sa'dijje, kojoj je pripala čast da ga zadoji. Nije se čuditi pojavi ovog bereketa, jer iza toga se krije velika mudrost, a to je da zbog svega toga ova porodica zavoli dječaka, da budu pažljivi prema njemu, te da lijepo postupaju sa njim, i da ga dobro paze i skrbe o njemu. Tako je i bilo, pa su ga pazili i bili milostiviji prema njemu više nego prema vlastitoj djeci.[1]

3- Allah odabire Svome robu berićetnije i bolje. Allah je odabrao Halimi dječaka koji je siroče, a uzela ga je nerado, samo zato jer nije našla drugog, pa se pokazalo da je svako dobro u onome što je Allah odabrao. Rezultati ovog odabira pokazali su se već na samom početku. Ovo je pouka svakom muslimanu da mu srce bude mirno u pogledu Allahove odredbe i Njegovog odabira, te da bude s time zadovoljan i da ne žali za nečim što ga je prošlo i što mu Allah nije odredio.

4- Utjecaj seoskog života na fizičko zdravlje, čistotu duše i bistrinu uma. Muhammed el-Gazali je rekao: "Odrastanje djece na selu, gdje se mogu zabavljati u okrilju prirode i uživati u atmosferi slobode i punim zracima sunca, bolje djeluje na čišćenje ljudske prirode, i razvoj tjelesnih organa i emocija, i prepuštanje mislima i osjećanjima.

Zaista je žalosno da naša djeca odrastaju u tjeskobnim stanovima, u zgradama zbijenim jedna uz drugu, poput konzervi u koje su zatvoreni njihovi stanari, koje im zabranjuju užitak dubokog disanja i svježeg zraka.

Nema sumnje da su nervni poremećaji koji prate modernu civilizaciju uzrokovani, pored ostalog, i udaljavanjem od prirode, gušenjem u izvještačenosti. Cijenimo kod stanovnika Mekke njihovo okretanje ka selu, da prostrane poljane budu prve stepenice njihovog djetinjstva. Mnogi pedagozi željeli bi da priroda bude prva škola djeteta, da se njegove spoznaje usklade sa realnošću svemira u kojem je stvoren. Ali, čini se da je ovo teško ostvariv san."[2]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u selu Benu Sa'da naučio je čisti arapski jezik te je kasnije postao jedan od najrječitijih Arapa. Kada mu je Ebu Bekr rekao: "Allahov Poslaniče, nisam vidio nikog rječitijeg od tebe", odgovorio mu je: "A kako i ne bih bio! Ja sam Kurejšija, a zadojen sam u plemenu Benu Sa'd."[3]

Šta možemo zaključiti iz događaja rasijecanja prsa?

Događaj rasijecanja prsa koji se desio Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem,

---

[1] El-Buti, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 44. Ebu Faris, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 105.
[2] Muhammed el-Gazali, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 60-61.
[3] Es-Suhejli, *Er-Revdul-unuf*, 1/188.

dok je živio u plemenu Benu Sa'd, ubraja se u nagovještaje poslanstva i dokaze da ga je Allah odabrao za veličanstvenu stvar.[1]

Imam Muslim u svom *Sahihu* bilježi događaj rasijecanja prsa u Vjerovjesnikovom, sallallahu alejhi ve sellem, djetinjstvu, od Enesa b. Malika. U predaji se kaže "da je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, došao Džibril dok se igrao sa dječacima. Uzeo ga je, oborio na tlo, rasjekao mu prsa i izvadio srce iz kojeg je izvadio grudvu, a zatim je rekao: 'Ovo je šejtanov udio u tebi.' Potom ga je oprao zemzem-vodom u zlatnoj posudi, zatim ga je sastavio i vratio na njegovo mjesto. Dječaci su otrčali njegovoj majci po mlijeku i povikali: 'Muhammed je ubijen!' Kad su došli pred njega, lice mu je bilo promijenilo boju. Enes je rekao: 'Viđao sam na Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, prsima tragove igle kojom je zašiven.'"[2]

Nema sumnje da je čišćenje šejtanovog udjela rani vjesnik poslanstva, te priprema za život zaštićen od zla i obožavanja kipova, tako da u njegovom srcu nije bilo mjesta ni za šta drugo osim za čisti tevhid. Događaji iz njegove mladosti pokazuju da se to ostvarilo, jer nikad nije počinio grijeh i nije učinio nijednu sedždu kumirima[3], i pored toga što je to bilo veoma rašireno među Kurejšijama.[4]

Doktor El-Buti, govoreći o mudrosti tog događaja, rekao je: "Čini se da je mudrost toga razglašavanje Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, slučaja i njegovo pripremanje, od malih nogu, za bezgrješni život i primanje Objave. A desilo se posredstvom materije da bi ljudi lakše povjerovali u njega i da bi njegovu poslanicu prihvatili kao istinu. Dakle, to je postupak simboličnog čišćenja, ali je poprimio ovaj materijalni, opipljivi oblik, da bi to bio Božanski proglas usmjeren ka sluhu i vidu ljudi."[5]

"Vađenje grudve iz srca obavljeno je radi čišćenja Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, od mladalačkih stanja neozbiljnosti, igre i nemara, i poprimanja osobina ozbiljnosti, odlučnosti i uravnoteženosti, kao i drugih osobina istinske muškosti. Također, ukazuje na Allahovu brigu o njemu, te da ga je Allah čuvao i da šejtan nije imao nikakvog utjecaja na njega."[6]

Peto: Smrt Poslanikove majke te djedovo i amidžino preuzimanje starateljstva nad njim

Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, majka umrla je u mjestu El-Ebva',

---

[1] El-Buti, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 47.
[2] *Sahihu Muslim*, *Kitabul-iman*, 1/45. Hadis br. 259.
[3] Orijentalist Nikolson smatra da je događaj rasijecanja prsa mit proizašao iz tumačenja ajeta: **"Zar grudi tvoje nismo prostranim učinili."** On tvrdi da ako taj događaj ima osnovu, onda moramo pretpostaviti da se radi o nekoj vrsti epilepsije. Ova Nikolsonova tvrdnja je čista ludost.
[4] El-Umeri, *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 1/104.
[5] El-Buti, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 47.
[6] Ebu Faris, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 106-107.

između Mekke i Medine, kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, imao šest godina. Amina ga je bila dovela u posjetu daidžama iz plemena Benu Adi b. En-Nedžar. Umrla je na povratku u Mekku i ukopana je u mjestu El-Ebva'.[1]

Nakon majčine smrti, brigu o njemu preuzeo je djed Abdul-Muttalib. Živio je pod skrbništvom djeda koji mu je davao prednost nad svojom djecom, to jest Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, amidžama. Abdul-Muttalib je bio strog, imao je postelju na kojoj niko od njegove djece nije smio sjediti iz straha od njega. I dok su se njegove amidže bojale da sjednu na tu postelju, Poslanik je sjedao, a kad bi njegove amidže pokušale da ga otjeraju, djed bi im zabranjivao i puštao ga da sjedi na njegovoj postelji, vidjevši na njemu znakove dobra i sluteći da će imati veliki značaj.[2]

Djed ga je mnogo volio, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je poslušan kad bi ga djed poslao da nešto uradi. Jedan dan poslao ga je da traži deve pa se dugo zadržao. Abdul-Muttalib je učinio tavaf oko Kabe, spontano citirajući stihove:

Gospodaru, vrati mi Muhammeda koji je otišao
Vrati mi ga, time ćeš mi ukazati veliku blagodat.

Kada se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio sa devama, djed mu je rekao: "Sinko, rastužio sam se zbog tebe kao što žene tuguju. Nikad me ta tuga neće napustiti."[3]

Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, napunio osam godina[4], umro je Abdul-Muttalib, a prije smrti je oporučio da brigu o Vjerovjesniku preuzme njegov amidža Ebu Talib. Njegov amidža se nastavio brinuti o njemu s puno pažnje i nježnosti.[5]

Allahova mudrost htjela je da Njegov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odrasta kao siroče, u okrilju Allahove brige, daleko od ruke koja bi ga razmazila i imetka koji povećava sklonost ka raskoši, da ne bi žudio za bogatstvom i slavom, te da ne bi pao pod utjecaj onoga što vidi da donosi položaj i liderstvo, pa da se ljudima pomiješa svetost vjerovjesništva sa ovosvjetskim ugledom, ili da ne bi pomislili da izmišlja ono prvo kako bi se domogao ovog drugog.[6]

Nedaće koje su od rođenja pogađale Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, poput smrti majke i djeda, i to nakon što je ostao uskraćen za očinsku nježnost i što je stalno iznova osjećao okus tuge, sva ta iskušenja učinila su njegovo

---

[1] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/168. Ibn Ishak je naglasio da je predaju čuo.
[2] Ebu Faris, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 101. Ibrahim el-Ali, *Sahihus-sire*, str. 56.
[3] Bilježi ga Et-Taberani u *El-Kebiru*, br. 5524. A vjerodostojnim ga je ocijenio Ibrahim el-Ali u *Sahihus-sire*, str. 56.
[4] Ebu Faris, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 101.
[5] Jahja el-Jahja, *Medhal li fehmis-sire*, str. 119.
[6] El-Buti, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 46.

srce nježnim, a njega veoma osjećajnim. Jer, tuga topi dušu i čisti je od prljavštine bezosjećajnosti, oholosti, umišljenosti, i čini je nježnijom i poniznijom.

Šesto: Posao na čuvanju stada

Ebu Talib je živio u oskudici pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, čuvao stado pomažući tako svome amidži. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio nas je da su on i njegova braća vjerovjesnici svi čuvali ovce. Vjerovjesnik, dok je bio dječačić, čuvao je ovce stanovnicima Mekke i uzimao je naknadu za to. U vjerodostojnom hadisu stoji da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Svi Allahovi vjerovjesnici su čuvali ovce.*" "I ti?", upitaše ga ashabi. "*Da*", odgovorio je, "*za nekoliko novčića*[1] *sam čuvao stado stanovnicima Mekke.*"[2]

Čuvanje stada pružalo je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, mir koji je bio potreban njegovoj plemenitoj duši, te mu je omogućilo da uživa u ljepotama pustinje, da promatra znakove Allahovog veličanstvenog stvaranja, sašaptava se sa prisutnim svjetovima u tišini noći, pod svjetlom Mjeseca i drvećem koje se njiše na povjetarcu. To mu je pružalo neku vrstu psihičkog odgoja stjecanjem osobina poput strpljivosti, blagosti, ustrajnosti, osjećajnosti, samilosti, brige za slabim dok ne ojača i sputavanje snage jakih dok ne popuste prema slabom i ne stanu uz njega. Također, to mu je omogućavalo istraživanje područja s plodnom zemljom i zalihama vode, a udaljavao se od neplodne zemlje, mjesta koja izazivaju strah i svega što ne pruža drugi život, život daleko od pustinjske atmosfere, mira i vođenja brige za ovom slabašnom pitomom životinjom.[3]

Njegovo čuvanje ovaca podsjeća nas na njegove hadise u kojima poručuje muslimanima da lijepo postupaju sa životinjama.[4]

To što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, čuvao ovce bilo je uvježbavanje i priprema za vođenje ummeta.

Čuvanjem ovaca čovjek stječe mnoge osobine potrebne pedagogu, od kojih su:

1. Strpljivost

Pastir mora strpljivo čuvati stado od izlaska do zalaska sunca, imajući u vidu da ovce sporo jedu, te je pastiru potrebno strpljenje i sposobnost podnošenja, a te

---

[1] U hadisu je spomenuta riječ "karariit", što je množina od riječi "kiiraat", a označava mjeru. U ono vrijeme u novcu je iznosila 1/16 dirhema, također je služila kao mjera za površinu, zapreminu i težinu. Islamski učenjaci navode da je "karariit" također naziv mjesta u blizini Mekke, pa se razilaze je li Poslanik pod tim mislio na neznatne novce ili je mislio na spomenuto mjesto, ali je prvo vjerovatnije, kao što ga El-Buhari bilježi u *Poglavlju o nadnicama*, u kojem je dio nazvao: "Čuvanje stada za karariit" (tj. malu naknadu), te sam u skladu s tim i preveo, a Allah najbolje zna. (prim. prev.)

[2] *Sahihul-Buhari, Kitabul-idžara, bab: Ra'jul-Ganem ala karariit, hadis broj 2262.*

[3] Muhammed es-Sadik Urdžun, *Muhammed Resulullah*, 1/177.

[4] El-Umeri, *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 1/106.

osobine su potrebne i za odgoj ljudi.[1]

Pastir ne živi u velikim dvorima, niti u raskoši i izobilju, nego na žegi i velikoj vrućini, posebno na Arapskom poluostrvu, te mu je potrebno mnogo vode da ugasi žeđ, a nalazi samo slabu hranu i grub život. Stoga se mora naviknuti da trpi i strpljivo podnosi ove surove okolnosti.[2]

2. Poniznost

Po prirodi svoga posla pastir služi ovce, nadzire ih kad se janje, čuva ih, spava u njihovoj blizini, pa ga mogu poprskati mokraćom, ili onečistiti balegom, ali on ne pravi buku zbog toga. S vremenom će se otarasiti oholosti i uobraženosti i usaditi u sebe vrlinu poniznosti.[3]

Bilježi Muslim u *Sahihu* da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "U Džennet neće ući onaj ko bude imao koliko je trun oholosti." Neki čovjek reče: "Čovjek voli da mu odjeća i obuća budu lijepi?" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: "Allah je lijep i voli ljepotu. Oholost je odbijanje istine i potcjenjivanje ljudi."[4]

3. Hrabrost

Priroda pastirskog posla zahtijeva od pastira suočavanje sa zvijerima, stoga mora biti veoma hrabar da bi mogao da se suprotstavi zvijerima i da ih spriječi da pojedu njegove ovce.[5]

4. Milost i osjećajnost

U sklopu svog posla, pastir pomaže ovcama ako se razbole, slome nogu, ili se povrijede, a stanje njihove bolesti i bolova zahtijeva saosjećanje s njima, liječenje i olakšavanje bolova. A ko je milostiv prema životinjama, bit će još milostiviji prema ljudima, posebno ako je poslanik kojeg je Allah poslao da poduči ljude i pozove ih na Pravi put, te da ih izbavi iz Vatre i donese im sreću na oba svijeta.[6]

5. Privrženost privređivanju vlastitim radom i zalaganjem

Allah je mogao da opskrbi Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i poštedi ga čuvanja ovaca, ali to je odgoj za njega i njegov ummet kojim se uče da se izdržavaju sredstvima koja zarade svojim radom i zalaganjem, a čuvanje stada je jedan od načina poštenog zarađivanja.

Bilježi El-Buhari od Mikdada da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,

---

[1] Jahja el-Jahja, *Medhal li fehmis-sire*, str. 124.
[2] Ebu Faris, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 114-115.
[3] Ebu Faris, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 114.
[4] *Sahihu Muslim*, br. 11.
[5] Ebu Faris, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 114.
[6] *Medhal li fehmis-sire*, El-Jahja, str. 137.

rekao: *"Niko nikad neće jesti bolju hranu od one koju zaradi vlastitim radom. Zaista je i Allahov vjerovjesnik Davud jeo samo ono što je zaradio svojim rukama."*[1]

Nema sumnje da oslanjanjem na halal zaradu čovjek stječe potpunu slobodu i mogućnost da kaže riječ istine bez ustručavanja. A koliko ljudi klima glavom pred diktatorima i šuti na njihove zablude strahujući od gubljenja svojih službi koje kod njih obavljaju.[2]

Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, angažiranje na čuvanju ovaca s ciljem stjecanja snage i opskrbe ukazuje na važne karakteristike Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, blagoslovljene ličnosti, od kojih su visok ukus i istančana senzibilnost, kojima je Allah ukrasio Svoga Vjerovjesnika. Njegov amidža pružao mu je svu potrebnu pažnju, bio mu je poput brižnog oca u iskazivanju ljubavi i saosjećanja, ali je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, čim se osjetio snažnim za stjecanje zarade, prionuo na posao, umarajući se da bi pomogao amidži u privređivanju, što ukazuje na Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, galantnu prirodu, dobročinstvo u odnosu, te maksimalno zalaganje.[3]

Drugo na što ukazuje ovaj slučaj jeste to sa kakvim je načinom života Svojih dobrih robova na dunjaluku Allah zadovoljan. Allah je mogao da Svome Poslaniku od samog početka njegovog života omogući sve vrste raskoši i životna sredstva kojima bi ga poštedio tegobnog života i čuvanja stada radi stjecanja opskrbe, ali Božanska mudrost zahtijeva od nas da naučimo da je najbolji imetak onaj koji čovjek zaradi vlastitim trudom, služeći svojoj zajednici i narodu.[4]

Sedmo: Allahova zaštita Vjerovjesnika prije poslanstva

Allah je sačuvao Svoga Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, od paganskog mnogoboštva i obožavanja kipova. Imam Ahmed bilježi u svom *Musnedu* od Hišama b. Urve b. Ez-Zubejra, koji prenosi od svog oca da je rekao: "Čuo sam od Hatidžinog komšije da je čuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže Hatidži: 'O Hatidža! Tako mi Allaha, nikada neću obožavati Lata ni Uzzaa.'"[5]

Također, nikada nije jeo meso životinja koje su zaklane na paganskim žrtvenicima.

Jednako ovako postupao je i Zejd b. Amr b. Nufejl.[6]

Allah ga je kao mladića sačuvao od mladalačkih sklonosti i bezazlenih želja kojima teži mladalačka priroda, ali koje ne idu uz dostojanstvo vođe i čast onoga koji poziva na Pravi put.[1]

---

[1] *Sahihul-Buhari, Kitabul-buju'*, br. 2072. Vidjeti: El-Jahja, *Medhal li fehmis-sire*, str. 128.
[2] El-Gadban, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 93.
[3] El-Buti, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 50.
[4] Ahmed Ferid, *Vekafat terbevijje*, str. 51.
[5] El-Jahja, *Medhal li fehmis-sire*, str. 128.
[6] El-Jahja, *Medhal li fehmis-sire*, str. 51.

Alija b. Ebu Talib je rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: '*Nikada nisam poželio da učinim neko ružno djelo koje su ljudi u pagansko doba činili, osim dva puta, a oba puta Allah me je sačuvao od njih: Jedne noći rekao sam mladiću Kurejšiji koji je sa mnom čuvao ovce po mekkanskim brdima: 'Pripazi na moje stado da odem noćas u Mekku i zabavim se kao što čine ostali mekkanski mladići.' Rekao je: 'Hoću.' Izašao sam, i kad sam došao do prvih mekkanskih kuća, čuo sam pjesmu, udaranje u def i svirku frula. Upitao sam: 'Šta je ovo?' Odgovoriše: 'Taj i taj je oženio tu i tu djevojku. Taj i taj Kurejšija je oženio tu i tu Kurejšijku.' Zabavio sam se tom pjesmom i tim glasovima dok me san ne savlada. Probudila me tek vrelina sunca te se vratih. Onaj mladić me upita: 'Šta si uradio?', a ja sam ga obavijestio. Drugu noć mu rekoh isto što i prethodne. On pristade pa sam izašao, i čuo isto što i prethodne noći, te mi rekoše isto što i prošle noći, te sam se zabavio onim što sam čuo dok me ne savlada san, a probudi me tek toplina sunca. Vratio sam se svome drugu koji me upita: 'Šta si uradio?' Odgovorio sam: 'Nisam uradio ništa.' Zatim je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Tako mi Allaha, nakon toga nikad više nisam poželio da uradim neko nevaljalo djelo koje su radili ljudi u pagansko doba, dok me Allah nije počastio vjerovjesništvom.*'"[2]

Ovaj hadis pojašnjava nam dvije veoma važne stvari:

1- Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odlikovao se svim ljudskim osobinama i osjećao je sve prirodne sklonosti koje osjeća i ostala mladež, a koje su Božanskom mudrošću urođene u svim ljudima. Otuda je žudio za noćnim zabavama i osjećao slast u tome, te ga je duša navraćala da sebi priušti neke od tih užitaka u kojima su drugi uživali.

2- I pored tih prirodnih sklonosti, Allah ga je sačuvao od svih vidova devijantnog ponašanja i svega što je u suprotnosti sa misijom za koju ga je Allah pripremao.[3]

Osmo: Poslanikov susret sa redovnikom Behirom u djetinjstvu

Ebu Talib je sa grupom uglednih Kurejšija pošao u Šam i poveo je sa sobom Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Kad su došli do redovnika Behire[4], zausta-

---

[1] Muhammed Urdžun, *Muhammed Resulullah*, 1/51.

[2] Ibrahim el-Ali, *Sahihus-Siretun-Nebevijje*, str. 57. Hadis su sahihom ocijenili Ibn Hibban, te El-Hakim i Ez-Zehebi po uvjetima imama Muslima. El-Hejsemi je u *Medžme'u* rekao da su prenosioci hadisa povjerljivi. Ibn Hadžer je rekao: "Ovaj hadis je hasen, spojenog lanca, a svi prenosioci su povjerljivi." Vidjeti podrobnije: Ibrahim el-Ali, *Sahihus-sire*, str. 57, fusnota br. 1. (prim. prev.)

[3] El-Buti, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 50-51.

[4] Ibn Hadžer u *El-Isabe* spominje da se u *Es-Sijeru* od Ez-Zuhrija navodi da je bio židov iz Tejme, a u *Mirvežuz-Zeheb* od Mes'udija stoji da je bio kršćanin iz arapskog plemena Abdul-Kajs, koji su bili kršćani, i da se zvao Georgius. A osim ovog susreta u djetinjstvu spominju se još dva susreta: 1. Prenosi Ibn Mendeh preko Abdul-Ganija b. Seida es-Sekafija, koji je daif i metruk prenosilac, da je Ibn Abbas rekao da je Vjerovjesnik, kad je imao dvadeset godina, otišao u Šam sa Ebu Bekrom radi trgo-

vili su se i raspremili svoje deve. Redovnik je izašao pred njih, a prije kada bi karavana prolazila nije izlazio niti se osvrtao na njih. Oni su raspremali svoje deve, a redovnik je hodao između njih, pa kada je ugledao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, uhvatio ga je za ruku i rekao: "Ovo je prvak svih svjetova! Ovo je poslanik Gospodara svih svjetova, Allah će ga poslati kao milost svjetovima." Kurejšije ga upitaše: "Otkud znaš?" Odgovorio je: "Kad ste dolazili od Akabe nije ostalo nijedno drvo niti kamen a da nije učinilo sedždu, a oni čine sedždu samo vjerovjesnicima. A ja ga prepoznajem po pečatu vjerovjesništva koji se nalazi ispod hrskavice njegove plećke, a izgleda poput jabuke."

Redovnik je zatim otišao i napravio im jelo. Kada im je donio jelo, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao je da čuva deve, pa je redovnik rekao: "Dovedite ga." Poslanik je dolazio, a jedan oblak mu je pravio hlad, pa kad se približio ljudima, vidio je da su već zauzeli sva mjesta u hladu, a kad je sjeo, sjena drveta je skrenula na mjesto na koje je sjeo te redovnik povika: "Pogledajte! Sjena drveta je skrenula prema njemu."

Dok ih je služio, redovnik ih je preklinjao da ne idu sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, među Bizantince, jer ako ga prepoznaju po njegovim svojstvima, ubit će ga. Utom se pojaviše sedmerica Bizantinaca. On ih dočeka i upita: "Kojim poslom dolazite?" "Čuli smo da će u ovome mjesecu izaći vjerovjesnik te nije ostavljen nijedan put a da nisu na njega poslani ljudi, a mi smo, kad smo čuli vijest o njemu, poslani na ovaj tvoj put", odgovoriše mu. "Je li iza vas ostao neko bolji od vas?", upita ih. "Samo najbolji su odabrani da dođu na ovaj tvoj put" rekoše oni. On ih upita: "Šta mislite: Ako Bog nešto želi da se desi, može li iko od ljudi da to spriječi?" "Ne može", odgovoriše. "Onda mu dajte zavjet i budite uz njega!", reče im redovnik.

Redovnik zatim reče Kurejšijama: "Zaklinjem vas Bogom, recite mi ko je njegov staratelj!" Rekli su mu: "Ebu Talib", pa ga redovnik poče preklinjati sve dok Ebu Talib ne pristade da ga vrati.[1]

---

vine. Poslanik je sjeo pod lotosovo stablo, a redovnik je upitao Ebu Bekra: "Ko je ovaj čovjek što je sjeo pod lotos?" Odgovorio mu je: "Muhammed b. Abdullah b. Abdul-Muttalib." Redovnik reče: "Tako mi Allaha, on je vjerovjesnik, pod ovo drvo nakon Isaa, sina Merjeminog, niko do sad nije sjeo..." 2. U djelu *Šereful-Mustafa* od Ebu Seida en-Nejsaburija navodi se da je Vjerovjesnik sreo Behiru i kao Hatidžin trgovac na putu za Šam, te da mu je tada Behira rekao: "Vidio sam na tebi sve znakove poslanstva osim vjerovjesničkog pečata, pa mi pokaži svoja leđa." Poslanik mu je otkrio leđa i kada je Behira vidio pečat vjerovjesništva, rekao je: "Svjedočim da nema boga osim Allaha i da si ti Allahov poslanik, vjerovjesnik koji ne čita i ne piše, a kojeg je najavio Isa." Ne zna se sa sigurnošću je li doživio početak poslanstva, neki učenjaci poput Ebu Rizka Abdurreufa el-Misrija, čak smatraju da je on mitska ličnost, te da nema vjerodostojnog hadisa koji potvrđuje ove priče o susretu sa Behirom. On je svoj stav iznio u djelu *El-Munteka fi tarihil-Kur'an*. (prim. prev.)

[1] *Sahihus-Siretun-Nebevijje*, str. 58-59. Autor nije naveo kraj hadisa u kojem stoji: "Ebu Bekr je sa njim poslao Bilala, a redovnik mu je dao kolača i ulja." Tako stoji u *Sunenut-Tirmizi*, a u *Sahihus-sire*, odakle je autor preuzeo hadis stoji: "Pa je poslao sa njim Ebu Bekra i Bilala, a redovnik ga je opskrbio

Iz priče o Behiri možemo izvući mnogo pouka, od kojih su:

1- Iskreni redovnici, sljedbenici Knjige, na osnovu znakova i opisa koji su navedeni u njihovim knjigama, znaju da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, poslanik čovječanstvu.

2- Potvrda da su drveće i kamenje učinili sedždu Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, te da mu je oblak pravio hlad i da se sjena drveta pomjerila prema njemu.

3- Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, okoristio se ovim putovanjem sa svojim amidžom i probranom skupinom kurejšijskih uglednika, stekao uvid u iskustva drugih, te se okoristio njihovim mišljenjima, jer to su bili ljudi od iskustva i znanja. To je bilo iskustvo kroz koje Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, do tada nije prošao.

4- Behira je upozorio na kršćane i molio Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, amidžu i mekkanske velikodostojnike da ga ne vode među Bizantince, jer ako ga prepoznaju po opisu koji im je poznat, ubit će ga. Bizantinci su znali da će dolazak ovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dokrajčiti njihov kolonijalistički utjecaj u ovom području. On je za njih bio neprijatelj od kojeg prijeti opasnost da ugrozi interese Bizantijskog carstva i da ta dobra koja iskorištavaju vrati njihovim vlasnicima. To je nešto čega su se Bizantinci mnogo bojali.

---

kolačima i uljem." Hadis bilježi Et-Tirmizi, br. 3620. Također i Ibn Ebu Šejbe, El-Bejheki u *Delailun-Nubuvve*, El-Hakim u *El-Mustedreku* i drugi. El-Hakim je rekao: "Hadis je sahih po uvjetima El-Buharija i Muslima." A Ez-Zehebi je rekao: "Mislim da je hadis izmišljen, a neki dijelovi su nemogući." U djelu *El-Isabe,* Ibn Hadžer je rekao: "Prenosioci hadisa su pouzdani, a spominjanje Ebu Bekra i Bilala nije ispravno." El-Albani je u opaskama na El-Gazalijevo djelo *Fikhus-siretin-Nebevijje* preferirao vjerodostojnost hadisa. Ibrahim el-Ali je rekao: "Lanac prenosilaca je vjerodostojan, svi prenosioci su povjerljivi, a spominjanje Ebu Bekra i Bilala je očita greška, kao što je rekao Ibn Kajjim u *Zadul-me'ad*. Moguće je da je to neki prenosilac greškom ubacio u hadis, kao što je rekao Ibn Hadžer." Ibn Kajjim je rekao: "U *Sunenut-Tirmizi* i drugim djelima navodi se da je njegov amidža sa njim poslao Bilala, što je očita greška jer Bilal tada možda nije ni postojao, a ako je i bio rođen, nije bio ni sa njegovim amidžom, a ni sa Ebu Bekrom. El-Bezzar je naveo ovaj hadis u svom *Musnedu*, ali kod njega ne stoji: 'Njegov amidža je sa njim poslao Bilala', nego stoji: 'Poslao je sa njim nekog čovjeka.' En-Nedevi u svojoj *Siri* prenosi da je Šejh Šibli en-Nu'mani rekao da su sve predaje ovog hadisa mursel jer nijedan ashab koji prenosi ovaj događaj nije o tome slušao od Poslanika. Ali kod većine muhaddisa, mursel ashaba je dokaz. En-Nedevi je također naveo Ez-Zehebijev kritički osvrt na hadis u kojem stoji da je Ez-Zehebi rekao: 'Ovaj hadis je veoma čudan: 1. Gdje je bio Ebu Bekr tada? Imao je svega deset godina jer je dvije i po godine mlađi od Vjerovjesnika. 2. Gdje je bio Bilal u to vrijeme? Jer, Ebu Bekr ga je kupio tek nakon početka poslanstva, a u vrijeme ovog događaja još se nije bio ni rodio. 3. Ako mu je oblak pravio hlad, zašto je sjenka drveta skrenula na njega, jer sjena drveta pod koje je sjeo potpuno se gubi u hladu oblaka. 4. Nismo vidjeli da je Vjerovjesnik ikad podsjetio Ebu Taliba na redovnikove riječi, ni da su se toga sjetile Kurejšije, niti da su o tome pričali ljudi koji su bili na ovom putovanju, iako je postojao interes i dobri razlozi da o tome govore.'" Francuski orijentalist Carra de Vaux napisao je knjigu *Autor Kur'ana* u kojoj je pokušao dokazati da je Poslanik učenja s kojima se pojavio naučio od ovog redovnika. (prim. prev.)

Deveto: Rat El-Fidžar

To je bio rat koji se vodio između Kurejša i njihovih saveznika iz Kinane, s jedne strane, i plemena Hevazin, s druge strane. Povod tog rata bio je taj što je Urve er-Rehhal b. Utbe b. Hevazin na pijaci Ukkaz uzeo pod zaštitu deve koje su nosile parfeme i platna, a pripadale su En-Nu'manu b. El-Munziru. El-Berrad b. Kajs b. Kinana je rekao: "Zar ih čuvaš od Kinane?" Odgovorio mu je: "Da, a i od svih stvorenja." Urve je izašao sa devama, a El-Berrad je pošao za njim vrebajući momenat njegove nepažnje i onda ga je ubio. Saznavši za to, plemena Kinane su napustila to mjesto, a pleme Hevazin ništa nije primijetilo. Međutim, kada su čuli šta se desilo, pošli su u potjeru za njima i stigli ih prije nego što su uspjeli ući u Harem Mekke. Tu su zapodjenuli borbu koja je trajala do noći, zatim se Kinane povukoše u Harem pa Hevazin prekinuše borbu. Nakon toga danima su izlazili na bojno polje, a Kurejšije su pomagale Kinanu. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, učestvovao je u nekim od tih borbi jer su ga njegove amidže izvele sa sobom.

Nazvan je ratom El-Fidžar[1] zbog toga što su tokom tih sukoba prekršene mnoge zabrane vezane za Mekku, a koje su bile svetinja svim Arapima.[2]

Poslanik je o tom ratu kazao: "Odvraćao sam strijele od svojih amidža", to jest odvraćao je od njih strijele njihovih neprijatelja s kojima su ih gađali.[3]

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tada je imao četrnaest ili petnaest godina. Neki učenjaci su rekli da je imao dvadeset, ali je ovo prvo vjerovatnije jer se navodi da je dodavao strijele svojim amidžama, što ukazuje na to da je bio veoma mlad.

U ovom ratu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stekao je odvažnost, hrabrost i neustrašivost, te se od rane mladosti uvježbavao za rat. Završio je i taj rat, koji je bio poput mnogih ratova koje su Arapi vodili među sobom, dok Allah nije ujedinio njihova srca i odstranio od njih ove zablude šireći među njima svjetlo islama.[4]

Deseto: Sporazum El-Fudul

Savez El-Fudul je sklopljen nakon što su se Kurejšije vratile iz rata El-Fidžar. Povod ovog saveza je slučaj čovjeka iz područja Zebid. Naime, on je došao u Mekku sa robom koju je od njega kupio El-As b. Vail, ali mu je nije isplatio, pa je Zebidi zatražio pomoć od kurejšijskih velikodostojnika. Međutim, oni ga nisu pomogli jer je El-As uživao ugled među njima, te je otišao pred Kabu i počeo dozivati u pomoć porodicu Fihr i humane ljude. Iz sveg glasa je dozivao:

---

[1] Znači: bezočan, nečastan, nemoralan. (prim. prev.)

[2] *Vekafat terbevijje meas-Siretin-Nebevijje*, str. 53.

[3] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/221-224. *Es-Siretul-Halebijje*, 1/127-129.

[4] *Vekafat terbevijje meas-Siretin-Nebevijje*, str. 53.

O porodico Fihra, pomozite onome kome je roba oteta
Usred Mekke, a on nema ni doma ni plemena svoga
Muhrim je raščupani koji još nije obavio 'umru
O ljudi, on stoji između Hidžra[1] *i Crnog kamena tražeći zaštitu*
Još uvijek se haram dopušta
A grješnik se u izdajstvu ne sprečava.

Zubejr b. Abdul-Muttalib je ustao i rekao: "Šta je sa ovim kojeg su svi napustili?"

Nedugo nakon toga, u svetom mjesecu zul-ka'de, predstavnici kurejšijskih ogranaka Benu Hašim, Zuhra i Benu Tejm b. Murra sastali su se u domu Abdullaha b. Džud'ana gdje su objedovali i zavjetovali se da će pomagati obespravljenog protiv nasilnika dok mu ne bude vraćeno oduzeto pravo, i da će to činiti zauvijek.[2]

Nakon toga otišli su El-Asu b. Vailu i oduzeli mu robu koja je pripadala Zebidiju i vratili je njenom vlasniku.

Kurejšije su ovaj savez nazvale El-Fudul[3] i rekli su: "Ovi ljudi su učinili dobročinstvo."

Zubejr b. Abdul-Muttalib o ovom je savezu izrekao stihove:

Dobročinitelji su dogovorili i zakleli se
U Mekki da ne dozvole činjenje nepravde
To su se dogovorili i na to se obavezali
Pa je i domaći i došljak od nepravde siguran.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prisustvovao je ovom savezu kojim su srušili nasilje i podigli svjetionike istine. Ovaj savez služi na čast Arapima i pokazuje koliko su držali do poštivanja ljudskih prava.[4]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Prisustvovao sam, kao dječak, savezu Mutajjibun*[5] *sa svojim amidžama. Ne bih ga volio prekršiti ni za crveno blago.*"[6]

Također je rekao: "*Prisustvovao sam u domu Abdullaha b. Džud'ana sklapanju*

---

[1] Hidžr ili Hidžru Ismail, naziva se još i El-Hatim. To je sjeverni zid Kabe u obliku luka, između šamskog i iračkog rukna. Kurejšije su ga prilikom obnove Kabe, o kojoj će biti riječi kasnije, ostavile izvan građevine koju su sagradili. (prim. prev.)

[2] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/213.

[3] Znači: dobročinstvo, usluga, blagonaklonost, višak, ostatak.

[4] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/214.

[5] Nazvani su Mutajjibun – Namirisani, jer kada su se sakupili u domu Ibn Džud'ana nasuli su parfem u posudu u koju su zatim umočili ruke, i sklopili savez, pa su nazvani Mutajjibun tj. Namirisani. (prim. prev.)

[6] Ibrahim el-Ali, *Sahihus-sire*, str. 59. Albani ga je, također, ocijenio sahihom. Vidjeti: *Sahihul-Džami'*, br. 3611, i *Es-Silsiletus-sahiha*, br. 1900. Hadis bilježe: Ahmed u *Musnedu*, El-Bejheki u *Sunenu* i *Delail*, Ibn Hibban u *Sahihu*, br. 4373, El-Buhari u *El-Edebul-mufred*, br. 567, i drugi. (prim. prev.)

saveza, ne bih to mijenjao ni za crveno blago, a kad bih u islamu bio pozvan u takvo nešto, odazvao bih se."[1]

Koristi, pouke i poruke

1- Pravda je apsolutna vrijednost, a ne relativna. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, istakao je da se ponosi svojim učešćem u jačanju principa pravde dvije decenije prije poslanstva, što ukazuje da pozitivne vrijednosti zaslužuju podršku makar potekle od nemuslimana.[2]

2- Savez El-Fudul bio je svijetla oaza u tami paganstva. On pokazuje da raširenost nereda u društvu ili sistemu ne znači da u njemu nikako nema dobra. Jer, Mekka je bila paganska zajednica u kojoj je preovladavalo obožavanje kipova, nepravda i nizak moral, poput nasilja, bluda, kamate, ali i pored toga bilo je plemenitih i humanih ljudi, koji su prezirali nepravdu i nisu je odobravali. Ovo je velika lekcija daijama u zemljama u kojima zakonska regulativa nije utemeljena na islamskim principima ili koje se bore protiv islama.[3]

3- Nepravda nije prihvatljiva ni u kojem obliku, čak i ako je učinjena prema najnižim slojevima društva. Islam se bori protiv nepravde i stavlja se na stranu obespravljenog, ne gledajući koje je boje, vjere, nacije ili rase.[4]

4- Dozvoljeno je praviti ugovore i saveze radi činjenja dobra. To spada u potpomaganje koje je naređeno u Kur'anu. Allah kaže:

﴿وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَـَٔانُ قَوْمٍ أَن صَدُّوكُمْ عَنِ ٱلْمَسْجِدِ ٱلْحَرَامِ أَن تَعْتَدُوا۟ ۘ وَتَعَاوَنُوا۟ عَلَى ٱلْبِرِّ وَٱلتَّقْوَىٰ ۖ وَلَا تَعَاوَنُوا۟ عَلَى ٱلْإِثْمِ وَٱلْعُدْوَٰنِ ۚ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ ۖ إِنَّ ٱللَّهَ شَدِيدُ ٱلْعِقَابِ ﴿٢﴾﴾

"I neka vas mržnja koju nosite prema onima koji su vam spriječili ulazak u Harem ne navede da budete nepravedni – i pomažite se u dobročinstvu i bogobojaznosti, a ne sudjelujte u grijehu i neprijateljstvu; i bojte se Allaha jer Allah strašno kažnjava."[5]

Muslimanima je dozvoljeno da u ovakvim slučajevima naprave sporazum, jer je to utvrđivanje principa koje šerijat svakako zahtijeva, s tim što to ne smije biti poput mesdžida Ed-Dirar, to jest da se ne pretvori u neku vrstu nasilničkih i buntovničkih podjela uperenih protiv drugih muslimana.

Dozvoljeno je da muslimani sa nemuslimanima sklapaju sporazume o sprečavanju nepravde ili suprotstavljanju nasilnicima, s tim što se mora voditi računa o očuvanju interesa islama i muslimana, kako u tom trenutku tako i u budućnosti. Dokaz za to su prethodno spomenuti hadisi, konkretno riječi: "*Ne bih to mijenjao ni*

---

[1] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/134. El-Gadban, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 102.
[2] El-Umeri, *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 1/112.
[3] El-Gadban, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 110.
[4] Ebu Faris, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 121.
[5] Sura El-Maide, 2.

za crveno blago... Zbog pravde koju je uspostavio i nepravde koju je spriječio", i riječi: "*A kad bih u islamu bio pozvan u takvo nešto, odazvao bih se.*" Sve dotle dok će to sprečavati nasilnika da čini nasilje. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, objasnio je da je, nakon islama, spreman odazvati se svakome ko ga pozove u savez poput ovog.[1]

5- Musliman mora da bude aktivan i djeluje pozitivistički u svojoj zajednici, a ne da bude samo broj na margini zbivanja u svojoj okolini i društvu. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je predmet interesiranja u svojoj zajednici, bio je primjer koji su navodili jedni drugima, dali su mu nadimak Povjerljivi. Za njim su čeznula srca i muškaraca i žena, podjednako, zbog plemenitog morala koji je Allah podario Svome Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem. Pročišćavao se i razvijao dok se srca njegovog naroda nisu vezala za njega. To nam daje živu sliku o vrijednosti morala u društvu i o poštivanju osoba visokog morala čak i u devijantnim zajednicama.[2]

Šesta tema
Angažiranje Poslanika kao Hatidžinog trgovca, ženidba Hatidžom i drugi važni događaji do početka poslanstva

Prvo: Trgovina za Hatidžu i ženidba njome

Hatidža bint Huvejlid bila je ugledna i bogata hudovica.[3] Svoje poslovne planove realizirala je angažiranjem muškaraca koji su trgovali njenim imetkom. Kada je čula za Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, da je iskren u govoru, da mnogo pazi na povjereni emanet, te da se odlikuje visokim moralom, ponudila mu je da otputuje s njenim imetkom u Šam kao trgovac, ponudivši mu najveću naknadu koju je nudila drugim trgovcima. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prihvatio je ponudu te je sa njim na put krenuo i njen rob po imenu Mejsera. U Šamu je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, rasprodao njenu robu s kojom je došao i kupio robu koju je želio, a kad se vratio u Mekku, Hatidža je prodala robu koju je donio iz Šama te joj se imetak umnogostručio.

Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, pored naknade koju je dobio, na ovom se putovanju mnogo okoristio jer je prošao pored Medine u koju je kasnije učinio hidžru i koju je učinio centrom svoje da've, obišao je zemlju koju je kasnije

[1] *El-Esasu fis-sunneti ve fikhiha*, 4/172.
[2] El-Gadban, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, 110-111.
[3] Prvo ju je oženio Atik b. 'Aiz, pa kad je umro, oženio ju je Ibn Hale, ali je i on umro.

oslobodio i raširio u njoj svoju vjeru, a ovo putovanje bilo je i uzrok njegove ženidbe sa Hatidžom, jer je Mejsera pričao Hatidži o Muhammedovoj, sallallahu alejhi ve sellem, velikodušnosti, iskrenosti i visokom moralu. A i Hatidža je u svom imetku vidjela bereket kakav do tada nije vidjela, te kada je čula za njegove vrline, shvatila je da je našla ono što joj nedostaje. Ispričala je to svojoj prijateljici Nefisi bint Munebbih, koja je otišla Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, da porazgovora s njim o braku sa Hatidžom. On je prihvatio i iznio to svojim amidžama koji mu odobriše te sa njim izađe njegov amidža Hamza b. Abdul-Muttalib da je isprosi za njega. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oženio se njom davši joj dvadeset mladih deva kao vjenčani dar. Ona je prva žena kojom se oženio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i nije oženio drugu ženu sve dok Hatidža nije umrla[1]. Rodila mu je dva sina i četiri kćeri. Sinovi su: El-Kasim, po kojem je nosio nadimak, i Abdullah, kojeg su zvali Et-Tahir i Et-Tajjib. El-Kasim je umro u dobi kad je mogao jahati jahaće životinje, a Abdullah je umro kao mali dječak. Obojica su umrla prije poslanstva.

Kćeri su mu se zvale: Zejneb, Rukajja, Ummu Kulsum i Fatima. Sve su primile islam i učinile hidžru u Medinu i poudale se.[2]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imao je dvadeset i pet godina[3] kada se oženio Hatidžom, a ona je imala četrdeset.[4]

Koristi, pouke i poruke

1- Povjerljivost i iskrenost su najbitnija svojstva uspješnog trgovca. Svojstva povjerljivosti i iskrenosti u ličnosti Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, podstakla su Hatidžu da mu povjeri svoj imetak da s njime otputuje u Šam radi trgovine, pa joj je Allah dao bereket u trgovini i otvorio joj vrata mnogih dobara, kao što dolikuje plemenitosti Plemenitog.

2- Trgovina je jedan od načina stjecanja opskrbe koju je Allah potčinio Svome Poslaniku prije poslanstva, te je postao vješt u tom zanimanju.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naznačio je da će trgovac, koji pripada ovoj vjeri, ako bude povjerljiv i iskren, biti proživljen sa iskrenima, šehidima i vjerovjesnicima. Ovo zanimanje je važno za muslimane. Ko se bavi trgovinom, njime niko ne upravlja, niti ga može izrabljivati, tlačiti ili ponižavati, jer on njih ne treba nego oni trebaju njega, njegovo iskustvo, povjerljivost i poštenje.

3- Vjerovjesnikova ženidba Hatidžom bila je Allahova odredba. Allah je

---

[1] Ebu Faris, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 122.

[2] *Risaletul-Enbija'*, 3/28.

[3] Ibn Kajjim kaže u *Zadul-me'adu*: "U dobi od dvadeset pet godina otišao je u Šam radi trgovine, došao je u Busru, a zatim se vratio. Po povratku je oženio Hatidžu bint Huvejlid. Neki učenjaci kažu da je imao trideset godina kad se oženio njome, a neki da je tada imao dvadeset i jednu godinu. Ona je imala četrdeset godina." (prim. prev.)

[4] Ebu Faris, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 122.

Svome Vjerovjesniku odabrao odgovarajuću suprugu, koja će ga podržavati, tješiti kad bude pogođen tegobama, pomagati ga u nošenju tereta poslanstva i dijeliti njegove brige.[1]

Šejh Muhammed el-Gazali je rekao: "Hatidža je divan primjer žene koja upotpunjava život velikog čovjeka. Nosioci poslanica imaju vrlo suptilna srca. Oni trpe ogromne tegobe zbog stvarnosti koju žele promijeniti, ulažu velike napore na putu dobra koje žele proširiti. Stoga im je itekako potrebna osoba koja će u njihov privatni život unositi ljubav i radost. Hatidža je bila nenadmašna u ovim osobinama, te je ostavila vrijedan trag u životu Muhammeda."[2]

4- Primjećujemo da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, osjetio gorčinu gubitka muške djece, kao što je prije okusio gubitak roditelja. Allah je htio, a On je neizmjerno mudar, da mu ne poživi nijedno muško dijete, kako ne bi bili uzrok zablude nekim ljudima, koji bi ih mogli proglasiti vjerovjesnicima. Allah mu je dao mušku djecu da bi upotpunio ljudsku prirodu i ispunio želju njegovoj duši, te da neki zlobnik ne bi napao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, u pogledu njegove muževnosti, ili da neko ne bi izmišljao neosnovane priče, a zatim mu ih je uzeo dok su još bili djeca. Ovo, također, pruža utjehu i potporu onima koji nemaju muške djece, ili im umru nakon rođenja. Samo po sebi ovo je jedna vrsta iskušenja, a vjerovjesnici su iskušavani najtežim iskušenjima.[3] Allah je htio da ta tužna crta bude dio Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, bića, jer obično ljudi koji predvode narode ne posežu za tiranijom osim ako su odgajani da budu grubi i sebični, živeći u raskoši, ne znajući za tegobe, dok čovjek koji je okusio bol žuri da utješi tužne i zaliječi rane povrijeđenima.[4]

5- Iz priče o Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, ženidbi Hatidžom musliman jasno može vidjeti da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije pridavao značaj tjelesnim užicima, jer da mu je to bilo bitno, kao ostalim mladićima, žudio bi da oženi mlađu od sebe ili barem da je istih godina kao on. Vjerovjesnik ju je odabrao zbog njenog ugleda i položaja koji je uživala u svom narodu, jer su joj još u paganskom dobu dali nadimak Čedna i Neporočna.

6- Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, brak sa Hatidžom je odgovor zlim jezicima i perima islamofoba koji ne podnose snagu islama, iz reda orijentalista i njihovih sluga sekularista, koji misle da su u temi Vjerovjesnikovih brakova našli priliku za napad na islam. Oni predstavljaju Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kao pohotnika ogrezlog u ispunjavanju vlastitih užitaka i strasti. Međutim, mi vidimo da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u pagansko vrijeme, u dobi od dvadeset i pet godina živio čedno, ne predajući se strujama nemorala koje su

---

[1] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/122-123.
[2] El-Gazali, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 75.
[3] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/223-224.
[4] El-Gazali, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 78.

preplavile njegovu okolinu. Pored toga, oženio se ženom koja je gotovo dvostruko starija od njega, a živio je sa njom ne zureći naokolo, iako je oko njega bilo mnogo žena koje je mogao imati. Tako je proveo mladost, sredovječnost i ušao u pozne godine. Ovaj brak trajao je dok Hatidža nije umrla u šezdeset petoj godini, a Vjerovjesnik je imao oko pedeset. Cijelo to vrijeme nije ni pomišljao da oženi drugu ženu, a period od dvadesete do pedesete godine je period kad se u čovjeku pokreće želja za mnoštvom žena i poligamijom zbog ispunjavanja strasti. Ali, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u tom periodu nije ni pomišljao da uz Hatidžu ima i druge žene, bilo kao supruge ili kao robinje, a da je htio, imao je nadohvat ruke mnoge slobodne žene i robinje.

A to što se kasnije oženio Aišom i drugim ženama, majkama vjernika, svaka od njih ima svoju priču, i svaki taj brak ima razlog i mudrost, koji muslimanu, kada za njih čuje, povećavaju vjeru u veličinu i uzvišenost Muhammedove, sallallahu alejhi ve sellem, ličnosti i njegov savršeni moral.[1]

Drugo: Učešće u gradnji Kabe

Kada je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, imao trideset pet godina, Kurejšije su se sakupile da obnove zgradu Kabe i saniraju oštećenja koja su nastala usljed požara i velike poplave, zbog čega su se pojavile pukotine na zidovima. Kaba je tada bila onakva kako ju je izgradio Ibrahim – kamenje poredano jedno na drugo i podignuto uvis, bez materijala koji ih je uvezivao i učvršćivao. Kurejšije su htjele da je sruše te sazidaju i postave joj krov, ali su se plašili da je sruše bojeći se Allaha. Velid b. El-Mugire rekao je: "Ja ću prvi početi." Uzeo je krampu, stao pred njom i rekao: "Allahu, nismo skrenuli u zabludu i samo želimo učiniti hajr." Zatim je srušio dva ćoška Kabe. Te noći ljudi su iščekivali šta će se desiti i rekoše: "Vidjet ćemo, ako mu se šta desi, nećemo je srušiti i vratit ćemo je u oblik u kakvom je i bila, a ako mu se ništa ne desi, znači da je Allah zadovoljan ovim što smo uradili." El-Velid je ujutro poranio da ruši pa mu se pridružiše i ostali ljudi i nastaviše rušiti sve dok nisu došli do zelenog kamenja, velikog kao grbe deva, stisnutih jedan uz drugog.

Bili su podijelili posao, svako pleme imalo je određeno zaduženje. U prenošenju i podizanju kamenja učestvovali su velikodostojnici i prvaci Kurejša. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, također je sa svojim amidžom Abbasom učestvovao u gradnji Kabe. Njih dvojica su prenosili kamenje pa Abbas reče Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Stavi dio ogrtača na vrat da se zaštitiš od kamenja." Učinio je to i pao na zemlju, podigao je pogled ka nebu i povikao[2]: "*Moj ogrtač, moj ogrtač*", te je pritegao ogrtač uz sebe.[3]

---

[1] El-Buti, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 53-54.

[2] Strahujući da mu se nije otkrilo stidno mjesto. (prim. prev.)

[3] *Sahihul-Buhari, Kitabul-hadždž*, br. 1582.

Kada su trebali da postave Crni kamen, posvađali su se jer je svako pleme željelo da ga samostalno postave na njegovo mjesto. Tada gotovo da se pobiše, ali Ebu Umejje b. El-Mugire reče: "O skupino Kurejšija, uzmite prvog koji se pojavi na vratima mesdžida da vam presudi! Kad su se složili da će tako uraditi, pojavio se Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, pa kad ga vidješe, povikaše: "To je Povjerljivi, zadovoljni smo njime!" Kad su ga obavijestili o čemu se spore, on im je rekao: "Donesite komad platna." Donijeli su mu i on je na njega stavio Crni kamen svojim rukama, a zatim im rekao: "*Neka svako pleme uzme za jedan kraj platna, a onda ga podignite zajedno.*" Podigli su ga do mjesta gdje ga je trebalo staviti te ga Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uze i postavi na to mjesto svojom rukom. Nakon toga gradnja je dovršena.

Kaba je dostigla visinu od osamnaest lakata. Vrata su podignuta od zemlje tako da se moralo penjati do njih uz ljestve, kako ne bi mogao svako u nju ulaziti i da bi mogli uvoditi u nju samo onoga koga oni hoće, kao i da bi spriječili ulazak vode u unutrašnjost Kabe. Krov su poduprli sa šest drvenih stubova. Međutim, u nedostatku poštenog imetka, Kurejšije su bile onemogućene da dovrše gradnju na Ismailovim temeljima te su iz njenog sastava izostavili Hidžr[1] sagradivši na njemu manji zid da bi bio znak da je to dio Kabe. A to je zato što su Kurejšije sebi uvjetovale da u njenu gradnju utroše samo časno zarađen novac, odbivši da se gradi novcem zarađenim od prostitucije, kamatnog poslovanja ili nanošenjem nepravde bilo kome.[2]

Koristi, pouke i poruke

1- Tokom historije Kaba je sasvim sigurno građena četiri puta:

Prvi put: To je gradnja koju je izveo Ibrahim uz pomoć sina Ismaila.

Drugi put: To je ova spomenuta gradnja koju su izvele Kurejšije prije poslanstva, u kojoj je učestvovao i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.

Treći put: Kad je izgorjela Kaba usljed pogodaka iz katapultova u vrijeme Jezida b. Muavije, prilikom opsade pod komandom El-Husajna es-Sukunija, kojom se željelo prisiliti Abdullaha b. Ez-Zubejra na predaju. Ibn Ez-Zubejr ju je izgradio nanovo.

Četvrti put: U vrijeme Abdul-Melika b. Mervana nakon što je ubijen Ibn Ez-Zubejr. Tada je vraćena na temelje na kojima je bila u doba Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jer kad je Ibn Ez-Zubejr pristupio njenoj gradnji, napravio je neke dodatke: dodao je šest lakata za koje je bila umanjena, dodao je deset laktova u visinu, te je napravio dvoja vrata: jedna za ulaz, a druga za izlaz. Na ove dodatke ga je ponukao hadis od Aiše u kojem stoji da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve

---

[1] Hidžru Ismail, ili samo El-Hidžr: krilo, okrilje, zaštita. To je danas mali zid, u obliku luka, sa sjeverne strane Kabe, između šamskog i iračkog rukna. (prim. prev.)

[2] *Vekafat terbevijje*, str. 57. Omer Ahmed Omer, *Risaletul-Enbija'*, 3/29-30.

sellem, rekao: "*O Aiša! Da tvoj narod nije tek nedavno napustio paganstvo, naredio bih da se sruši Kaba i dodao ono što je izostavljeno. Prizemljio bih je i napravio bih dvoja vrata: jedna istočno, a druga zapadno. I izgradio bih je na Ibrahimovim temeljima.*"[1]

2- Način rješavanja spora bio je uspješan i pravedan: svi su bili zadovoljni, spriječeno je krvoproliće u Haremu i mogući ratovi. Zbog njegove pravedne presude sva plemena su bila zadovoljna. Svi su se povinovali Muhammedovoj, sallallahu alejhi ve sellem, želji jer je on Povjerljivi, koji ne čini nepravdu, Povjerljivi, koji nije pristran i ne kvari, Povjerljivi koji čuva Bejtullah, ljudske živote i sprečava krvoproliće.[2]

3- Događaj renoviranja Kabe otkrio je kakav moralni ugled Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uživa u kurejšijskom društvu.[3] Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u ovom su događaju pripale dvije počasti:

a) čast rješavanja sukoba i sprečavanja mogućeg rata između kurejšijskih plemena;

b) čast za koju su se natjecali, a Allah ju je čuvao za Svoga Vjerovjesnika, a to je postavljanje Crnog kamena, koji je svojim časnim rukama uzeo sa platna, na kojem su ga podigli, i stavio ga na njegovo mjesto.[4]

4- Musliman u događaju renoviranja Kabe vidi savršenstvo Allahove zaštite i savršenstvo Božanske podrške u životu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Također, primjećuje kako je Allah počastio Svoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ovom ogromnom sposobnošću da riješi problem na najbrži, najlakši i najbolji način. Sve to može se primijetiti u njegovom cjelokupnom životu. To je jedan od znakova njegovog poslanstva, jer cilj njegovog poslanstva bio je dostavljanje Istine na najbolji mogući način i rješavanje problema na najlakši i najpotpuniji način. [5]

Treće: Pripremanje ljudi za doček Muhammedovog poslanstva

Božija mudrost htjela je da pripremi ljude za doček Muhammedovog, sallallahu alejhi ve sellem, vjerovjesništva kroz nekoliko stvari:

1- Nagovještaji prijašnjih vjerovjesnika o pojavi Muhammeda

Ibrahim, alejhis-selam, molio je svoga Gospodara da Arapima pošalje posla-

---

[1] *Sahihul-Buhari*, *Kitabul-ilm*, br. 126. Zapravo, ovakav tekst hadisa nalazi se u *Sunenun-Nesai*, br. 2903, s tim što nakon riječi: "...jedna istočno, a druga zapadno", stoji: "Jer Kurejšije to nisu mogle uraditi". A Albani ga je ocijenio sahihom. Vidjeti: *Sahihul-Džami'*, br. 7805. (prim. prev.)

[2] Ebu Faris, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 125.

[3] El-Umeri, *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 1/116.

[4] Ebu Faris, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 125-126.

[5] *El-Esasu fis-sunneti ve fikhiha*, 1/175.

nika od njih, pa je Allah poslao Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, kao uslišanje njegove dove. Allah kaže:

﴿ رَبَّنَا وَابْعَثْ فِيهِمْ رَسُولًا مِّنْهُمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِكَ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُزَكِّيهِمْ ۚ إِنَّكَ أَنتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١٢٩﴾ ﴾

"Gospodaru naš, pošalji među njih poslanika, jednog od njih, koji će im ajete Tvoje kazivati, Knjizi i mudrosti ih poučiti i očistiti ih, jer Ti si doista Silni i Mudri."[1]

Kur'an časni navodi da je Allah objavio radosnu vijest o dolasku Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, u nebeskim knjigama koje su objavljene prijašnjim vjerovjesnicima. Uzvišeni Allah rekao je:

﴿ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْأُمِّيَّ الَّذِي يَجِدُونَهُ مَكْتُوبًا عِندَهُمْ فِي التَّوْرَاةِ وَالْإِنجِيلِ ﴾

"Onima koji će slijediti Poslanika, vjerovjesnika, koji neće znati ni čitati ni pisati, kojeg oni kod sebe, u Tevratu i Indžilu, zapisana nalaze..."[2]

Isa, alejhis-selam, također je nagovijestio njegov dolazak:

﴿ وَإِذْ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُم مُّصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ التَّوْرَاةِ وَمُبَشِّرًا بِرَسُولٍ يَأْتِي مِن بَعْدِي اسْمُهُ
أَحْمَدُ ﴾

"A kada Isa, sin Merjemin, reče: 'O sinovi Israilovi, ja sam vam Allahov poslanik da vam potvrdim prije mene objavljeni Tevrat i da vam donesem radosnu vijest o poslaniku čije je ime Ahmed, koji će poslije mene doći...'"[3]

Allah je upoznao sve vjerovjesnike sa Muhammedovim, sallallahu alejhi ve sellem, poslanstvom i naredio im da prenesu svojim sljedbenicima da je obavezno vjerovati u njega i slijediti ga ako dočekaju da se pojavi. Allah je rekao:

﴿ وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ النَّبِيِّينَ لَمَا آتَيْتُكُم مِّن كِتَابٍ وَحِكْمَةٍ ثُمَّ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مُّصَدِّقٌ لِّمَا مَعَكُمْ لَتُؤْمِنُنَّ بِهِ
وَلَتَنصُرُنَّهُ ۚ قَالَ أَأَقْرَرْتُمْ وَأَخَذْتُمْ عَلَىٰ ذَٰلِكُمْ إِصْرِي ۖ قَالُوا أَقْرَرْنَا ۚ قَالَ فَاشْهَدُوا وَأَنَا مَعَكُم مِّنَ الشَّاهِدِينَ ﴿٨١﴾ ﴾

"I kad je Allah od vjerovjesnika obavezu uzeo: 'Kad god da vam podarim Knjigu i mudrost, zatim vam dođe Poslanik koji potvrđuje da je istina ono što je kod vas, da ćete ga sigurno prihvatiti i podržati?!' Reče Allah: 'Da li potvrđujete i prihvaćate obavezu prema Meni?' Odgovoriše: 'Potvrđujemo.' 'Budite onda svjedoci!', reče On, 'a i Ja s vama svjedočim!'"[4]

Međutim, svi primjerci Tevrata i Indžila su iskrivljeni i iz njih je izbačen jasni spomen Muhammedovog, sallallahu alejhi ve sellem, imena, osim u Samirijskom

---

[1] Sura El-Bekare, 129.
[2] Sura El-A'raf, 157.
[3] Sura Es-Saff, 6.
[4] Sura Ali Imran, 81.

Tevratu i Evanđelju po Barnabi. Ovo Evanđelje postojalo je prije islama, a Crkva je krajem petog vijeka nove ere zabranila njegovu upotrebu, a podupiru ga manuskripti koji su pronađeni u području Mrtvog mora, u novije doba. U Evanđelju po Barnabi navedeni su tekstovi koji jasno spominju ime vjerovjesnika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, kao što je slučaj u četrdeset prvom poglavlju gdje stoji sljedeći tekst: "On se zaklonio i anđeo Mihael ih istjera iz Raja (29). Kad se Adam okrenuo, ugledao je iznad vrata natpis: 'Nema boga osim Allaha – Muhammed je Allahov poslanik' (30)."[1]

Ibn Tejmijje je rekao: "Kod njih samih veoma su raširene vijesti o tome da je u njihovim knjigama spomenut Muhammedov, sallallahu alejhi ve sellem, opis... Osim toga, znamo da su vjerovjesnici, koji su bili prije njega, navijestili njegov dolazak na osnovu nekoliko aspekata:

Prvo: Iz knjiga koje danas postoje među sljedbenicima Knjige.

Drugo: Obavijest ljudi koji su čitali te knjige, i onih koji su primili islam i onih koji nisu, da su našli njegov spomen. Tako je veoma raširena priča među ensarijama da su im njihove komšije iz reda sljedbenika Knjige[2] kazivali o njegovom poslanju i da je to zapisano u njihovim knjigama te da ga oni iščekuju. Ovo je bio jedan od najvećih razloga zbog kojih su ensarije povjerovale u njega, i kad ih je pozvao u islam, povjerovali su i dali mu zavjet na pokornost."[3]

Seleme b. Selame b. Vakš, koji je bio učesnik Bedra, rekao je: "U plemenu Abdul-Ešhel imali smo komšiju židova. Jednog dana, malo prije pojave Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, izašao je među nas iz svoje kuće i stao ispred okupljenih iz Abdul-Ešhela. Ja sam tada bio jedan od najmlađih među prisutnima, imao sam na sebi ogrtač, i umotan u njega ležao sam u dvorištu svoje porodice. Pričao je o proživljenju, Sudnjem danu, obračunu, vagi djela, Džennetu i Vatri. O tome je pričao ljudima koji su bili mušrici, obožavaoci kipova, koji nisu vjerovali da postoji proživljenje nakon smrti. Rekli su mu: 'Teško tebi, čovječe! Zar će ljudi kad umru zaista biti proživljeni u svijetu u kojem postoje Džennet i Vatra, i dobiti što su zaslužili svojim djelima?' Odgovorio je: 'Da. Tako mi Onoga koji je dostojan da se Njime zaklinjemo, čovjek bi volio da ga stave u najveću peć na ovome svijetu i da ga zatvore u njoj a da se sutra spasi od ove Vatre.' Rekli su mu: 'Teško tebi, šta je predznak toga?' 'Vjerovjesnik. Pojavit će se iz ovog pravca', reče im pokazujući rukom u pravcu Mekke i Jemena. Upitali su ga: 'A kada to?', pa je pogledao u mene i rekao: 'Ako ovaj dječak poživi, dočekat će ga.'" Seleme je rekao: "Tako mi Allaha, nije prošlo mnogo kad Allah posla Svoga Poslanika, a ovaj židov je još bio živ, pa smo mi povjerovali u njega, a on je odbio iz mržnje i zavisti. Rekli smo mu: 'Čovje-

---

[1] El-Umeri, *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 1/118.

[2] Židovi. (prim. prev.)

[3] Ibn Tejmijje, *El-Dževabus-Sahih li men beddele dinel-Mesih*, 1/340.

će, zar nam nisi ti pričao o njemu!?' 'Jesam', odgovorio je, 'ali ne o njemu.'"[1]

Ibn Tejmijje je rekao: "Lično sam u jednoj verziji Psalmi Davudovih[2] vidio da se jasno spominje vjerovjesnik Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, po imenu, a došao sam i do druge verzije Psalma u kojoj, kad sam pogledao, nisam to našao. Prema tome, nije isključeno da su u nekim verzijama navedena Vjerovjesnikova svojstva koja nisu navedena u drugim verzijama."[3]

Abdullah b. Amr naveo je neka svojstva kojima je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, opisan u Tevratu: "Tako mi Allaha, u Tevratu je opisan nekim svojstvima kojima je opisan u Kur'anu, odnosno pisalo je: 'O Vjerovjesniče, Mi smo te poslali kao svjedoka, opominjača, i donosioca radosnih vijesti, i da sačuvaš nepismeni narod. Ti si Moj rob i poslanik, nazvao sam te 'onaj koji se samo na Allaha oslanja', nisi osoran ni grub, niti galamiš po pijacama. Na zlo ne uzvraća zlim, nego prašta i prelazi preko toga, Allah ga neće uzeti Sebi dok preko njega ne ispravi ono što je iskrivljeno od vjere Ibrahimove, istinski potvrđujući da nema drugog boga osim Allaha. On će s tim riječima otvoriti oči slijepima, i sluh gluhima, i srca okorjela.'"[4]

Ka'b el-Ahbar je rekao: "Našao sam u Tevratu zapisano: 'Muhammed je Allahov poslanik, nije osoran ni grub, ne galami po pijacama, na zlo ne uzvraća zlom nego oprašta i prelazi preko toga, njegovi sljedbenici su zahvalni, hvale Allaha u svakoj nizini, a donose tekbir na svakoj uzvišici,[5] pokrivaju stidna mjesta, i abdeste svoje udove. Njihovi redovi u namazu su isti kao i u boju, upućuju dove u samoći, duboko u noći zuje kao što zuje pčele. Rodit će se u Mekki, mjesto njegove hidžre je Taba, a njegovo kraljevstvo je u Šamu.'"[6]

2- Nagovještaj učenih sljedbenika Knjige o Muhammedovom, sallallahu alejhi ve sellem, vjerovjesništvu

Selman el-Farisi, radijallahu anhu, u poznatoj priči o svom primanju islama, prenio je da mu je redovnik iz Amurije na samrti rekao: "Približilo se vrijeme vjerovjesnika koji će biti poslan sa Ibrahimovom vjerom, pojavit će se u zemlji Arapa, a

---

[1] Ibrahim el-Ali, *Sahihus-Siretun-Nebevijje*, str. 31. Navodi ga Ibn Hišam u *Siri*, a bilježe ga i El-Buhari u *Et-Tarihul-kebir*, El-Hakim u *El-Mustedreku*, i drugi. El-Hakim ga je ocijenio sahihom, a Ez-Zehebi se složio s njim. (prim. prev.)

[2] Kod muslimana Zebur.

[3] *El-Dževabus-sahih*, 1/340.

[4] *Sahihul-Buhari*, *Kitabut-tefsir*, br. 4838 U hadisu stoji da je Abdullah b. Amr b. As rekao: "Vidite ovaj ajet koji je u Kur'anu: **'Mi smo tebe poslali kao svjedoka, i radosnih vijesti donositelja, i opominjača!'** (El-Feth, 8) – Allah je u Tevratu objavio: 'O Vjerovjesniče, Mi smo te poslali kao svjedoka, opominjača, i donosioca radosnih vijesti...'"

[5] Inače je islamski edeb da se, na putovanju, prilikom uspinjanja na uzvišicu donosi tekbir, a pri silasku tesbih. Džabir b. Abdullah rekao je: "Kad bismo se uspinjali, donosili bismo tekbire, a kada bismo se spuštali, izgovarali bismo tesbih." *Sahihul-Buhari*, br. 2993.

[6] *Sahihus-Siretun-Nebevijje*, str. 30.

učinit će hidžru u kameniti predio s mnogo palmi. Može se prepoznati po neskrivenim znakovima: jede ono što mu se pokloni, a ne jede ono što mu se da kao sadaka, i između plećki mu se nalazi pečat vjerovjesništva, pa ako možeš da odeš u tu zemlju, učini to."[1]

U nastavku svoje priče Selman je ispričao kako je došao u Medinu, kako je prodan u roblje, i kako je sreo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je učinio hidžru u Medinu pa mu donio hranu kao sadaku te Poslanik ništa od toga nije jeo, zatim mu je donio hranu kao poklon, pa je Poslanik jeo nešto od toga, i kako je vidio pečat vjerovjesništva i nakon toga primio islam.[2]

Isto tako rabini, a i obični židovi, pripovijedali su kako se približilo njegovo poslanje. Jedan od primjera je slučaj čovjeka po imenu Ebu Tejhan. On je došao iz Šama i nastanio se u židovskoj zajednici Benu Kurejza, a umro je dvije godine prije Muhammedovog poslanstva. Na samrti je rekao židovima Benu Kurejza: "O skupino židova! Šta mislite šta me je nagnalo da izađem iz zemlje izobilja i blagostanja – Šam – u zemlju bijede i gladi?" Pod tim je mislio na Hidžaz. Rekoše mu: "Ti bolje znaš." "Došao sam u ovu zemlju", reče im on, "da dočekam Vjerovjesnika čije se vrijeme približilo. Nadao sam se da će se pojaviti za mog života pa da ga slijedim."

Među židovima i nežidovima priča o skoroj pojavi vjerovjesnika veoma se proširila, do mjere da nisu sumnjali u njenu istinitost. Na osnovu toga židovi su govorili stanovnicima Medine: "Približilo se vrijeme vjerovjesnika koji će sada biti poslan. Pobit ćemo vas uz njega kao Ad i Irem."[3]

Ove priče bile su uzrok mnogim ljudima, ensarijama, da prime islam. Govorili su: "Islamu nas je privuklo, osim Allahove milosti i upute, ono što smo slušali od židova. Mi smo tada bili mnogobošci, obožavaoci kipova, a oni sljedbenici Knjige, i imali su znanja koja mi nismo imali, i stalno je između nas bilo neprijateljstvo, pa kad bi ih pogodilo od nas nešto što im je bilo mrsko, govorili bi nam: 'Približilo se vrijeme vjerovjesnika koji će sada biti poslan. Pobit ćemo vas uz njega kao što je uništen Ad i Irem.'"[4]

Bizantijski imperator Heraklije, kada je primio Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, pismo, rekao je: "Znao sam da će se pojaviti, ali nisam znao da će biti od vas."[5]

---

[1] Ibn Kesir, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/300.

[2] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 1/122.

[3] Muhammed Kal'adži, *Dirase tahlilijje*, str. 107. Ovim su željeli reći da će ih iskorijeniti, jer je Ad i Irem narod koji je Allah uništio te su prestali postojati kao narod. Ad i Irem su dva naziva za jedan narod. Mufessiri kažu da su nastali iz loze čovjeka koji se zvao Ad, sin Irema, a dio mufessira smatra da je Irem bio naziv dinastije koja je vladala Adom. (prim. prev.)

[4] Ibn Hišam s lancem prenosilaca koji je hasen, 1/231.

[5] *Sahihus-Siretun-Nebevijje*, str. 146. Međutim, u navedenoj knjizi nisam našao ovaj citat na navedenoj strani, nego na str. 487. U svakom slučaju, hadis se nalazi u *Sahihul-Buhari*, *Kitabu bed'il-Vahji*, hadis br. 7. (prim. prev.)

3- Opće stanje ljudi vapilo je za pojavom Vjerovjesnika

Stanje u kojem su se nalazili Arapi i ostali narodi sažeto je u riječima profesora En-Nedevija: "Stanje stvari i stepen nereda koji su dostigli ljudi polovinom šestog vijeka nove ere bilo je toliko teško da ga nisu mogli popraviti obični reformatori i prosvjetitelji. Jer, tu se nije radilo o nekom dogmatskom pitanju koje treba popraviti, ili nekom običaju koji treba iskorijeniti, ili nekom ibadetu koji treba uspostaviti, ili pak, o preporodu neke društvene zajednice. Za ovakve poduhvate dovoljni su obični reformatori i prosvjetitelji kojih ima u svakom vremenu i na svakom mjestu.

Ovdje se radilo o pitanju uklanjanja ruševina paganstva i destruktivnog idolopoklonstva, koje se nagomilalo tokom vijekova i generacija, koje je pod sobom pokopalo učenja vjerovjesnika i poslanika, i napore reformatora i prosvjetitelja, u izgradnji veličanstvene građevine, čvrstih konstrukcija, prostrane toliko da je dovoljna da primi sve ljude, i koja će biti utočište svim narodima. Bilo je to, dakle, pitanje izgradnje novog čovjeka, po svemu drugačijeg od onog starog, kao da je novorođenče koje počinje život ili čovjek koji se iznova vraća u život. Allah kaže:

﴿ أَوَمَن كَانَ مَيْتًا فَأَحْيَيْنَٰهُ وَجَعَلْنَا لَهُۥ نُورًا يَمْشِى بِهِۦ فِى ٱلنَّاسِ كَمَن مَّثَلُهُۥ فِى ٱلظُّلُمَٰتِ لَيْسَ بِخَارِجٍ مِّنْهَا ۚ كَذَٰلِكَ زُيِّنَ لِلْكَٰفِرِينَ مَا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ﴿١٢٢﴾ ﴾

'Zar je onaj koji je bio u zabludi, a koga smo Mi oživili i dali mu svjetlo pomoću kojeg se među ljudima kreće, kao onaj koji je u tminama iz kojih ne izlazi? A nevjernicima se čini lijepim to što oni rade.'[1]

Tu je, dakle, u pitanju otklanjanje virusa nereda, iskorjenjivanje i čupanje idolopoklonstva iz korijena, tako da mu ne ostane ni traga ni glasa, a urezivanje akide tevhida u dubine ljudskih duša do krajnjih granica, te usađivanje želje za obožavanjem Allaha i Njegovim zadovoljstvom, i želje za služenjem čovječanstvu i borbom za istinu. Jer, ovo pobjeđuje sve želje i nadvladava sve strasti, te ruši svaki otpor. Općenito, sprečava samouništenje čovječanstva, koje je skupilo sve snage da bi se bacilo u pakao i ovoga i drugoga svijeta, i usmjerava ga na put na čijem je početku sreća, koju će okusiti upućeni, vjernici, a na kraju je vječni Džennet, pripremljen za bogobojazne. Nema boljeg i tačnijeg opisa blagodati Muhammedovog poslanstva od riječi Allaha Uzvišenog:

﴿ وَٱعْتَصِمُوا۟ بِحَبْلِ ٱللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا۟ ۚ وَٱذْكُرُوا۟ نِعْمَتَ ٱللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنتُمْ أَعْدَآءً فَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُم بِنِعْمَتِهِۦٓ إِخْوَٰنًا وَكُنتُمْ عَلَىٰ شَفَا حُفْرَةٍ مِّنَ ٱلنَّارِ فَأَنقَذَكُم مِّنْهَا ۗ كَذَٰلِكَ يُبَيِّنُ ٱللَّهُ لَكُمْ ءَايَٰتِهِۦ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٠٣﴾ ﴾

'Svi se čvrsto držite za Allahovo uže i ne razjedinjujte se! I sjetite se blagodati Allahove prema vama, kad ste bili neprijatelji, pa je On sakupio srca vaša i

---

[1] Sura El-En'am, 122.

postali ste, Njegovom milošću, braća! I bili ste na ivici vatrene jame, pa vas je On od nje spasio! Tako vam Allah objašnjava znamenja Svoja da biste na Pravome putu bili!'[1]"[2]

4- Predznaci Muhammedovog, sallallahu alejhi ve sellem, vjerovjesništva

- Jedan od predznaka Muhammedovog, sallallahu alejhi ve sellem, vjerovjesništva jeste da mu je kamen nazivao selam prije nego što je postao vjerovjesnik. Prenosi se od Džabira b. Semure da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: '*Ja, zaista, znam za kamen u Mekki koji mi je nazivao selam prije nego što sam postao vjerovjesnik. Znam i sad gdje se nalazi.*'"[3]

- Istiniti snovi. To je prvo s čime je počela Objava. Šta god bi usnio, ostvarivalo bi se jasno kao bljesak zore.[4]

- Zavolio je izolaciju i prepuštanje duhovnim mislima. Osamljivao se u pećini Hira, koja se nalazila se na brdu sjeverozapadno od Mekke. U njoj je provodio brojne noći, ponekad deset, ponekad i više, do mjesec dana. Nakon toga vraćao bi se kući, i ne bi prolazilo mnogo a on bi se spremio za novu osamu i vraćao se u pećinu Hira. Činio je tako sve dok mu prilikom jednog od tih osamljivanja nije došla Objava.[5]

---

[1] Sura Ali Imran, 103.

[2] Seid Hava, *El-Esasu fis-sunneti ve fikhiha, Es-Siretun-Nebevijje*, 1/180-181.

[3] *Sahihu Muslim, Kitabul-fada'il*, bab: *Fadlu Nesebin-Nebijji ve teslimul-Hadžeri alejhi kablen-Nubuvve*, br. 2277.

[4] *Sahihul-Buhari, Kitabu Bed'il-Vahji*, br. 3.

[5] El-Buti, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 60.

Prva tema
Dolazak Objave prvaku svih stvorenja

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, napunio je četrdesetu godinu i učestalo se osamljivao u pećini Hira promišljajući o ovom svemiru i njegovom Tvorcu. Ti njegovi religiozni boravci u pećini Hira trajali su brojne noći, a kad bi mu ponestalo opskrbe, vraćao bi se kući po opskrbu za još noći.

Jednog ponedjeljka[1] u mjesecu ramazanu, iznenada je u pećinu Hira došao Džibril po prvi put.

El-Buhari u svom *Sahihu* bilježi od Aiše da je rekla: "Prvo sa čime je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, počela Objava su istiniti snovi. Šta god bi usnio, ostvarivalo se poput bljeska zore. Zatim mu se omilila izolacija u pećini Hira, gdje se prepuštao duhovnom promišljanju – a to je vrsta religioznog stanja – provodeći brojne noći prije nego što bi se vratio porodici. Opskrbljivao bi se za taj boravak, a onda bi se vraćao Hatidži i opskrbljivao za još toliko, i tako sve dok nije došla Istina. Bio je u pećini Hira kad mu je došao melek i rekao: 'Čitaj!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio je: *'Ja ne znam da čitam!'* Poslanik je rekao: *'Nakon toga uhvatio me i jako stegnuo, a zatim me pustio i rekao: 'Čitaj!' Odgovorio sam: 'Ja ne znam čitati!' Ponovo me je uhvatio i pritisnuo veoma jako, a onda me pustio i rekao: 'Čitaj!' Odgovorio sam: 'Ja ne znam čitati!', pa me je i treći put uhvatio i jako stegnuo, a zatim me pustio i rekao:*

﴿ اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ۝١ خَلَقَ الْإِنسَانَ مِنْ عَلَقٍ ۝٢ اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ ۝٣ ﴾

'Čitaj, u ime Gospodara tvoga koji stvara, stvara čovjeka od ugruška. Čitaj, plemenit je Gospodar tvoj.'[2] Odatle se vratio uplašen, srce mu je drhtalo. Ušao je kod Hatidže bint Huvejlid i rekao: *'Umotajte me, umotajte me!'*, pa su ga umotali dok ga nije prošao strah. Ispričao je Hatidži šta se desilo i rekao: *'Bio sam se uplašio za sebe.'* Hatidža je rekla: 'Naprotiv. Tako mi Allaha, Allah te nikad neće osramotiti. Ti paziš rodbinu, pomažeš nemoćnog, udjeljuješ ubogom, častiš gosta, i pomažeš! Odvela ga je, potom, Vereki b. Nevfelu b. Esed b. Abdul-Uzza. On je bio Hatidžin amidžić, u pagansko doba primio je kršćanstvo i poznavao je hebrejski jezik te je prepisivao Evanđelje sa hebrejskog, a tada je bio u poznim godinama i već oslijepio. Hatidža mu je rekla: 'Amidžiću, poslušaj šta priča tvoj bratić!' Vereka je rekao: 'Pričaj, bratiću moj, šta je bilo!' Kad mu je ispričao, Vereka je rekao: 'Ovo je Povjerenik Objave koji je dolazio Musau. Kamo sreće da sam mlad pa da doživim kad te tvoj narod bude progonio.' Allahov Poslanik je rekao: 'A zar će me oni prognati?' Vereka je odgovorio: 'Hoće. Nikad niko nije došao sa ovim sa čime si ti

---

[1] Ibrahim el-Ali, *Sahihus-sire*, str. 67.
[2] Sura El-'Alek, 1-3.

došao a da se prema njemu nisu ponijeli neprijateljski. Ako dočekam taj dan, ja ću te svesrdno pomoći.' Međutim, Vereka je ubrzo umro, a Objava je neko vrijeme prestala dolaziti."[1]

Važni zaključci iz hadisa o početku spuštanja Objave[2]

Pažljiv istraživač, kada razmisli o ovom hadisu koji prenosi uvažena Aiša, može izvući važne zaključke vezane za život Allahovog miljenika i odabranika, sallallahu alejhi ve sellem. Najvažniji od tih zaključaka su:

Prvo: Istiniti snovi

U hadisu koji prenosi Aiša spominje se da su dobri snovi prvo s čime je počela Objava. Ovi snovi ponekad se nazivaju istinitim, a misli se na lijepe snove koji razgaljuju prsa i čiste dušu.[3]

Možda je mudrost što je Allah otpočeo slanje Objave Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dajući mu ove snove, to što bi, da nije otpočela sa snovima, pa mu melek došao iznenada, a da nikad prije nije vidio meleka, mogao biti toliko prestravljen da ne bi bio u stanju od njega primiti ništa. Stoga je Božija mudrost iziskivala da mu Objava prvo počne dolaziti u vidu spomenutih snova kako bi se navikao i pripremio za primanje Objave na druge načine.[4]

Istiniti ili dobri snovi su jedan od četrdeset šest dijelova objave, kao što je spomenuto u vjerodostojnom hadisu.[5] Islamski učenjaci su rekli da su istiniti snovi trajali šest mjeseci. Hadis bilježi El-Bejheki. Bitno je istaći da mu ništa od Kur'ana nije objavljeno u snovima nego mu je cijeli Kur'an objavljen na javi.

Istiniti snovi su radosne vijesti vjerniku u životu na ovom svijetu. Prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*O ljudi! Od radosnih vjesnika vjerovjesništva nije više ostalo ništa osim istinitih snova, koje usnije musliman ili neko sanja o njemu.*"[6]

U tom periodu prije dolaska Džibrila, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sanjao je u pećini Hira lijepe snove od kojih bi mu se širila prsa i duša otvarala ka svim ljepotama života.[7]

Sve predaje o početku Objave slažu se da su istiniti – dobri snovi prvo s čime je počela Objava. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sanjao bi nešto, a zatim bi to

---

[1] *Sahihul-Buhari, Kitabu bed'il-Vahji*, br. 3.

[2] U originalu ne postoji nikakav naslov, ali sam, s obzirom na kontekst teksta koji slijedi, smatrao podesnim postojanje ovakvog naslova. (prim. prev.)

[3] Husejn Mu'nis, *Tarikun-nubuvveti ver-Risale*, str. 21.

[4] Abdul-Kadir eš-Šejh Ibrahim, *Menamatur-Resul*, str. 57.

[5] Hišam el-Humsi, *Er-Ru'ja davabituha ve tefsiruha*, str. 7.

[6] *Sunen Ibn Madže, Kitabu ta'birir-ru'ja*, br. 3899. Lanac prenosilaca hadisa je hasen.

[7] Husejn Mu'nis, *Tarikun-Nubuvveti ver-Risale*, str. 22.

vidio na javi potpuno jasno, tačno onako kako je vidio u snu do u detalje, kao da je taj san narastao u njegovom srcu i duši. Uvažena Aiša, koja spada u najrječitije Arape, jasnoću kojom su se ostvarivali ovi snovi Allahovog Poslanika, uporedila je sa svjetlom zore koja rađajući se razgoni noćnu tminu. Ovo je tako slikovit opis da ga ni svi Arapi na vrhuncu rječitosti ne mogu nadmašiti.[1]

Drugo: Samoća mu je postala omiljena te se osamljivao u pećini Hira i prepuštao duhovnom promišljanju

Uoči dolaska Objave, Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, omilila se izolacija da srce, um i dušu pripremi za primanje znakova vjerovjesništva koji će mu biti dati.

U pećini Hira prepuštao se religioznosti, napuštajući svakodnevne životne poslove, druženje s ljudima. Sakupljao je intelektualnu snagu, duhovne emocije, duševnu osjećajnost i mentalne sposobnosti, i predavao se razmišljanju o Tvorcu svemira, Stvoritelju svega što postoji.[2]

Pećina u koju je dolazio Allahov miljenik i odabranik, sallallahu alejhi ve sellem, da bi provodio vrijeme u razmišljanju, na koju god stranu pogledaš, pruža pogled samo na brda koja kao da smjerno čine sedždu pred Allahovom veličinom, i pogled na beskrajni nebeski svod. Čovjek oštrog vida mogao je iz nje nazrijeti Mekku.[3]

Ova samoća koju je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zavolio bila je jedna vrsta specijalne pripreme i čišćenja duše od ljudske sklonosti ka materijalnim dobrima, pored posebne brige za božanskim odgojem i smjernim ponašanjem u svim situacijama. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prije vjerovjesništva, bio je zaokupljen razmišljanjem o Tvorcu nebeskih prostranstava i promatranjem kosmičkih znakova koji ukazuju na Njegovo čudesno stvaranje, izvanrednu moć, savršeno uređenje i veličanstvenu kreativnost.[4]

Neki sljedbenici puta duhovnog uzdizanja k Allahu uzeli su iz ovoga ideju *hulve* – osamljivanja uz zikr i ibadet, kao jednu od stepenica duhovnog uzdizanja. Cilj toga je osvijetliti srce i osloboditi ga tame, te ga izvesti iz stanja nemara, strasti i grijeha. A od Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, sunneta je itikaf – danonoćni boravak u džamiji tokom ramazana, i on je podjednako bitan za svakog muslimana, svejedno bio vladar, ili alim, ili vojskovođa, ili trgovac, radi čišćenja od nevaljalština koje se prilijepe za dušu i srce. Kroz taj boravak ispravljamo svoju stvarnost usklađujući je sa Kur'anom i sunnetom, i obračunavamo sami sebe za

---

[1] Muhammed Sadik Urdžun, *Muhammed Resulullah*, 1/254.
[2] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/256.
[3] Muhammed Sadik Urdžun, *Muhammed Resulullah*, 1/469.
[4] Seid Hava, *El-Esasu fis-sunneti ve fikhiha, Es-Siretun-Nebevijje*, 1/195.

učinjena djela prije nego što dođe dan kad će nam biti obračunavana.[1]

Oni koji su posvećeni bavljenju da'vom mogli bi sebi odrediti određeni vremenski period za temeljito preispitivanje, tevbu, i razmišljanje o stanju da've u pogledu mogućnosti i nedostataka, te otkrivanje faktora koji su uzrokovali propuste, i općenito za detaljno sagledavanje realnog stanja da've: i onoga što je dobro i onoga što je loše.

O riječima poštovane Aiše: "...gdje bi se prepuštao duhovnom promišljanju – a to je vrsta religioznog stanja – provodeći brojne noći...", Muhammed Abdullah Draz je rekao: "Ovo je izraz kojim se aludira na to da broj tih noći nije bio ni izrazito mali, ali ni izuzetno veliki. A ova Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, uputa, još od prije poslanja, o umjerenosti i odmjerenosti, postala je, nakon što ga je Allah poslao kao milost svim svjetovima, prepoznatljiva crta islamskog milleta i simbol časne vjerovjesničke upute."[2]

Treće: Istina mu je došla u pećini Hira, gdje mu je došao melek i rekao: "Čitaj!"

Odgovorio sam: "Ja ne znam čitati!", pa me je i treći put uhvatio i jako stegnuo, a zatim me pustio i rekao: 'Čitaj, u ime Gospodara tvoga koji stvara, stvara čovjeka od ugruška. Čitaj, plemenit je Gospodar tvoj, koji poučava peru, koji čovjeka poučava onome što ne zna.'"[3]

Ovi časni i blagoslovljeni ajeti su prvo što je objavljeno od Kur'ana časnog. U njima je napomena da Allah, u prvim fazama stvaranja, stvara čovjeka od ugruška, te da je Allah ukazao počast čovjeku time što ga je podučio onome što ne zna, te mu u znanju dao čast i ugled. To je ugled kojim je Adem odlikovan nad melekima.

Znanje ponekad ispolji kroz um, nekad jezikom, nekad kroz pisanu riječ.[4]

Objavom ovih ajeta počelo je Muhammedovo, sallallahu alejhi ve sellem, vjerovjesništvo.

Ovako je ovaj veliki događaj opisao Sejjid Kutb u djelu *U okrilju Kur'ana*: "To je veliki događaj, veoma veliki, bezgranično velik! I koliko god mi danas pokušavali da dokučimo tu veličinu, ipak će mnogi njegovi aspekti ostati izvan našeg poimanja.

To je događaj velik po svojoj suštini, velik po svom značenju i velik po utjecaju na život cjelokupnog čovječanstva. Taj momenat u kojem se odigrao ovaj događaj smatra se, bez imalo pretjerivanja, najznačajnijim trenutkom koji se desio na Zemlji kroz njenu dugu historiju.

---

[1] El-Gadban, *Fikhus-siretin-Nebevijje*.
[2] Muhammed Abdullah Draz, *El-Muhtar min Kunuzis-sunne*, str. 19, drugo izdanje, Darul-Ensar, Kairo 1978.
[3] Sura El-'Alek, 1-5.
[4] *Tefsir Ibn Kesir*, 4/528.

A šta je suština ovog događaja?

Suština je u tome da je Allah, neka je uzvišena Njegova veličina, Veličanstveni, Silni, Svemoćni, Gordi, Onaj kome sva vlast pripada, odlučio u Svojoj uzvišenosti smilovati se Svom stvorenju koji se zove čovjek, tom biću koje viri iz jednog gotovo nevidljivog kutka svemira koji se zove planeta Zemlja, te ukazati počast ovome stvorenju odabirući jednog od njih da primi Njegovo božansko svjetlo, preuzme Njegovu mudrost, primi Njegove riječi, i da bude predstavnik Njegove odredbe koju želi."[1]

Na samom početku dolaska Božanske Objave skrenuta je pažnja na pero i njegov značaj, i na nauku i njeno mjesto u izgradnji naroda i nacija, i jasno je ukazano da je znanje i nauka jedna od najznačajnijih karakteristika čovjeka.[2]

Ovaj veličanstveni događaj pokazuje kakvo mjesto i značaj u islamu ima nauka. Jer, prve riječi Objave koje su došle Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, naređuju čitanje:

﴿ٱقۡرَأۡ بِٱسۡمِ رَبِّكَ ٱلَّذِى خَلَقَ ١﴾

"Čitaj, u ime Gospodara tvoga koji stvara."

Islam je, zatim, nastavio da podstiče na nauku, naređujući učenje i podižući vrijednost učenih i odlikujući ih nad ostalima. Allah je rekao:

﴿يَرۡفَعِ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ مِنكُمۡ وَٱلَّذِينَ أُوتُواْ ٱلۡعِلۡمَ دَرَجَٰتٖۚ وَٱللَّهُ بِمَا تَعۡمَلُونَ خَبِيرٞ ١١﴾

"...i Allah će na visoke stepene uzdignuti one među vama koji vjeruju i kojima je dato znanje. A Allah dobro zna ono što radite."[3] I rekao je:

﴿قُلۡ هَلۡ يَسۡتَوِى ٱلَّذِينَ يَعۡلَمُونَ وَٱلَّذِينَ لَا يَعۡلَمُونَۗ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُوْلُواْ ٱلۡأَلۡبَٰبِ ٩﴾

"Reci: Zar su isti oni koji znaju i oni koji ne znaju? Samo oni koji pameti imaju pouku primaju!"[4]

Allah je izvor svakog korisnog znanja, On je podučio peru i naučio čovjeka svemu što zna a nije znao; i kad čovječanstvo skrene sa ove staze i odvoji nauku od Allahovog puta, njihovo znanje će im donijeti samo nesreću i biti uzrok njihovog potpunog nestanka.[5]

Četvrto: Fenomen Objave i grubost kojoj je Vjerovjesnik bio izložen

Džibril je nekoliko puta stisnuo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, što ga je umorilo, i kad god bi mu dolazila Objava, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, osjećao je tegobu, umor i teškoću, kao što je Allah i rekao:

---

[1] *Fi Zilalil-Kur'an*, 6/3936.

[2] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/260.

[3] Sura El-Mudžadele, 11.

[4] Sura Ez-Zumer, 9.

[5] Dr. Jahja el-Jahja, *El-Vahju ve tebligur-Risale*, str. 34.

﴿ إِنَّا سَنُلْقِي عَلَيْكَ قَوْلًا ثَقِيلًا ۝٥ ﴾

"Mi ćemo ti, doista, teške riječi slati."[1]

U tome se kriju velike mudrosti, a neke od mogućih su: ukazivanje na značaj i veličinu ove vjere, te da joj treba posvetiti veliku pažnju; i ukazivanje ummetu da im je ova vjera, u čijim blagodatima uživaju, došla tek nakon teškoće i kušnje.[2]

Fenomen Objave je nadnaravno čudo koje izlazi izvan okvira ustaljenih zakona prirode. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, primio je Objavu posredstvom meleka Džibrila, prema tome fenomen Objave nema veze sa spiritualnim nadahnućem, niti sa ezoteričnim meditiranjem, kao ni sa unutrašnjim osjećajem, nego se Objava dešava izvan Vjerovjesnikovog bića, a Vjerovjesnikova uloga je pamćenje i dostavljanje objavljenog, dok komentar i objašnjenje, na osnovu onoga što se vidi iz hadisa i Vjerovjesnikovih riječi, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi svojim stilom.[3]

Suština Objave je temelj na kojem se grade svi vjerski postulati u akidi, šerijatskim propisima i moralnim normama. Zbog toga su se orijentalisti, a i prije njih heretici, trudili da opovrgnu i ubace sumnju u suštinu Objave, i pokušali da iskrive sliku o fenomenu Objave i izokrenu njenu suštinu, suprotno onome što nam je došlo u vjerodostojno prenesenom sunnetu i što su nam prenijeli povjerljivi historičari. Neki od ovih su iznijeli tvrdnju da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, naučio Kur'an i islamske principe od isposnika Behire, drugi da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, bio živčana osoba ili da je bolovao od padavice.[4]

Prava činjenica: Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, boraveći tada u pećini Hira, bio je iznenađen pojavom Džibrila ispred sebe, u kojeg je gledao dok mu je govorio: "Čitaj!" Time postaje jasno da fenomen Objave nije stvar intimnog i unutrašnjeg stanja vezanog za puke duševne misli, nego je to primanje i prihvatanje spoljne realnosti, koja nema veze sa psihom i unutarnjim bićem. A to što ga je melek privio uz sebe pa ga puštao tri puta govoreći mu svaki put: "Čitaj!", je potvrda da je u pitanju primanje iz spoljašnosti i naglašeno negiranje mogućeg shvatanja da to nije ništa više od obične psihičke imaginacije.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je prestravljen i uplašen onim što je čuo i vidio, te je drhteći pohitao svome domu. To pokazuje da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije žudio za poslanicom čijom težinom će biti opterećen i zadužen za njeno dostavljanje ljudima.[5]

Ovo značenje potvrđeno je u riječima Uzvišenog:

---

[1] Sura El-Muzzemmil, 5.
[2] Dr. Jahja el-Jahja, *El-Vahju ve tebligur-Risale*, str. 30-31.
[3] El-Umeri, *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 1/129.
[4] El-Buti, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 64.
[5] El-Buti, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 64.

﴿وَكَذَٰلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ رُوحًا مِّنْ أَمْرِنَا ۚ مَا كُنتَ تَدْرِي مَا الْكِتَابُ وَلَا الْإِيمَانُ وَلَٰكِن جَعَلْنَاهُ نُورًا نَّهْدِي بِهِ مَن نَّشَاءُ مِنْ عِبَادِنَا ۚ وَإِنَّكَ
لَتَهْدِي إِلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٥٢﴾ صِرَاطِ اللَّهِ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ ۗ أَلَا إِلَى اللَّهِ تَصِيرُ الْأُمُورُ ﴿٥٣﴾﴾

"Na takav način Mi i tebi objavljujemo ono što ti se objavljuje. Ti nisi znao šta je Knjiga, niti šta je vjerovanje, ali smo je Mi učinili svjetlom pomoću kojeg upućujemo one robove Naše koje želimo. A Ti, zaista, upućuješ na Pravi put, na put Allahov, kome pripada sve što je na nebesima i sve što je na Zemlji. I, eto, Allahu će se sve vratiti."[1]

﴿وَإِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ ۙ قَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا ائْتِ بِقُرْآنٍ غَيْرِ هَٰذَا أَوْ بَدِّلْهُ ۚ قُلْ مَا يَكُونُ لِي أَنْ أُبَدِّلَهُ
مِن تِلْقَاءِ نَفْسِي ۖ إِنْ أَتَّبِعُ إِلَّا مَا يُوحَىٰ إِلَيَّ ۖ إِنِّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٥﴾ قُل لَّوْ شَاءَ اللَّهُ مَا تَلَوْتُهُ
عَلَيْكُمْ وَلَا أَدْرَاكُم بِهِ ۖ فَقَدْ لَبِثْتُ فِيكُمْ عُمُرًا مِّن قَبْلِهِ ۚ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٦﴾﴾

"A kad im se kazuju ajeti Naši, koji su jasni, onda govore oni koji ne vjeruju da će pred Nas stati: 'Donesi ti kakav drugi Kur'an, ili ga izmijeni!' Reci: 'Nezamislivo je da ga ja sam od sebe mijenjam, ja slijedim samo ono što mi se objavljuje, ja se bojim – ako budem neposlušan svome Gospodaru – patnje na Velikom danu.' Reci: 'Da Allah nije htio, ja vam ga ne bih kazivao niti bi vas On s njim upoznao. Ta ja sam prije poslanstva dugo među vama boravio – zar ne shvatate?'"[2]

Sva mišljenja onih koji dovode u sumnju suštinu Objave padaju pred vjerodostojnim hadisom koji nam prenosi poštovana Aiša. Objava se nastavila noseći sa sobom te iste znakove koji ukazuju na suštinu Objave i pojašnjavaju da ona nije onakva kakvom je opisuju sumnjičavi.

Doktor El-Buti sažeo je ove znake u sljedeće:

1- Pravljenje očite razlike između Kur'ana i hadisa. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naređivao je bilježenje Kur'ana istog momenta, dok se u slučaju hadisa zadovoljavao time da ga prepusti memoriji ashaba. To nije zbog toga što je hadis govor koji on proizvoljno izgovara, a koji nema nikakve veze sa vjerovjesništvom, nego zato što mu je Kur'an objavljen istim izrazom i slovima, posredstvom Džibrila, dok je hadis objava od Allaha, ali je izričaj i njegova konstrukcija od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa se pribojavao da se Allahov Govor, koji prima od Džibrila, ne pomiješa sa njegovim govorom.

2- Dešavalo se da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bude upitan o nekom pitanju pa ne bi odgovarao, znalo se desiti da prođe mnogo vremena od njegove šutnje dok ne bi bio objavljen ajet iz Kur'ana vezan za to pitanje, ili bi se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ponašao na određeni način u nekim stvarima,

---

[1] Sura Eš-Šura, 52-53.

[2] Sura Junus, 15-16.

pa bi bili objavljeni ajeti koji ga odvraćaju od tog načina, u nekim ajetima je čak i kritiziran i ukoren.

3- Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije znao ni čitati ni pisati, a nemoguće je da čovjek, putem duhovnog otkrovenja, sazna historijske činjenice, kao što je priča o Jusufu i Musaovoj majci kad je bacila svoje dijete u vodu, te priča o faraonu. Ovo je jedna od mudrosti zbog kojih Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije znao da čita i da piše:

﴿ وَمَا كُنتَ تَتْلُوا۟ مِن قَبْلِهِۦ مِن كِتَٰبٍ وَلَا تَخُطُّهُۥ بِيَمِينِكَ ۖ إِذًا لَّٱرْتَابَ ٱلْمُبْطِلُونَ ﴿٤٨﴾ ﴾

"Ti prije nje nijednu knjigu nisi čitao, a nisi je ni svojom rukom pisao, inače, posumnjali bi oni što laži govore."[1]

4- Iz činjenice da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio iskren prema svom narodu četrdeset godina, po čemu je među njima bio poznat, proizlazi da je prema sebi morao biti iskren prije nego s njima. Stoga je morao, prilikom svog proučavanja fenomena Objave, otkloniti sve sumnje koje mu dolaze na oči ili padaju na um.

Kao da je ovaj ajet došao kao odgovor na to prvo preispitivanje vezano za njega i Objavu:

﴿ فَإِن كُنتَ فِى شَكٍّ مِّمَّآ أَنزَلْنَآ إِلَيْكَ فَسْـَٔلِ ٱلَّذِينَ يَقْرَءُونَ ٱلْكِتَٰبَ مِن قَبْلِكَ ۚ لَقَدْ جَآءَكَ ٱلْحَقُّ مِن رَّبِّكَ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ ٱلْمُمْتَرِينَ ﴿٩٤﴾ ﴾

"A ako sumnjaš u ono što ti objavljujemo, upitaj one koji čitaju Knjigu, prije tebe objavljenu. Tebi Istina od Gospodara tvoga dolazi, i nikako ne budi od onih koji su u sumnji."[2]

Prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što je objavljen ovaj ajet, rekao: "*Ne sumnjam i neću pitati.*"[3]

Peto: Vrste Objave

Govoreći o vrstama Objave, islamski učenjaci su spomenuli sljedeće vrste:

1. Istiniti snovi.

To je bio početak Objave. Kakav bi god sanjao san, ostvarivao se jasno kao svjetlo zore. U jednom hadisu stoji: "*Snovi vjerovjesnika su objava.*" Allah je rekao da je Ibrahim, alejhis-selam, kazao:

﴿ يَٰبُنَىَّ إِنِّىٓ أَرَىٰ فِى ٱلْمَنَامِ أَنِّىٓ أَذْبَحُكَ ﴾

"O sinko, vidio sam u snu da trebam da te zakoljem."[1]

---

[1] Sura El-Ankebut, 48.
[2] Sura Junus, 94.
[3] Hadis bilježi Et-Taberani sa svojim senedom od Katade, br. 18906, i 18908. *Tefsirul-Kurtubi*, 8/340.

2. Nadahnuće.

To je ono što melek udahne u njegovo srce, ali ga ne vidi. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Zaista je Sveti Duh udahnuo u moje srce – to jest Džibril je udahnuo u njegovo srce – da nijedno živo biće neće umrijeti sve dok ne potroši svoju opskrbu. Zato se bojte Allaha i tražite lijepu opskrbu.*"[2]

3. Dolazak Objave poput zvonjave zvona. Misli se jako zvučno poput zvonjave zvona, i ovo je najteži način. Aiša, radijallahu anha, rekla je: "Upitan je Allahov Poslanik: 'Kako ti dolazi Objava?' Odgovorio je: '*Nekad mi dođe poput zvonjave zvona i to mi je najteže, pa kad me napusti, shvatim sve što je rekao; a nekad mi dođe melek u liku čovjeka i govori mi, a ja shvatim šta govori.*'"[3]

4. Primanje Objave direktno od Allaha, bez posredovanja meleka. Tako je Allah govorio sa Musaom, sinom Imranovim. U slučaju Musaa, alejhis-selam, ovaj stepen je potvrđen kategoričkim tekstom Kur'ana, a u slučaju našeg Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, to je potvrđeno u hadisu o Israu.[4]

5. Dolazak meleka u liku u kojem je stvoren, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ga vidi, te mu objavi ono što Allah želi da mu objavi.

6. Ponekad bi melek dolazio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, u liku čovjeka i obraćao mu se, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, shvatio bi šta mu govori. Kad je melek dolazio na ovaj način, ponekad su ga i ashabi znali vidjeti.

Ovo je ono što je o stepenima Objave kazao Ibnul-Kajjim, Allah mu se smilovao.

Dolazak Objave Allahovom Poslaniku bio je početak novog doba za ljudski rod, nakon što se čovječanstvo izgubilo u gustoj tami.

Primanje Objave, kako se vidi iz teksta hadisa, Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, palo je teško i pored toga što je bio najhrabriji i najsrčaniji čovjek, što se vidi iz događaja koji su se odigrali tokom dvadeset tri godine. Ta teškoća prilikom primanja Objave je zato što to nije obraćanje čovjeka drugom čovjeku, nego obraćanje velikana među melekima, koji nosi Allahove Riječi da ih primi onaj koga je Allah odabrao da ponese ove riječi i dostavi ih cijelom čovječanstvu.

To je bio zastrašujući prizor i velika obaveza koju može podnijeti samo onaj koga je Allah odabrao da ponese i dostavi tu Poslanicu.[5]

Strahotu tog prizora prikazuju riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koje su spomenute u ovoj predaji: "*Bio sam se uplašio za sebe!*", kao i riječi Aiše: "Odatle se vratio uplašen, srce mu je drhtalo. Ušao je kod Hatidže bint

---

[1] Sura Es-Saffat, 102.

[2] *Zadul-me'ad*, 1/78-79, *Muesesetur-Risale*. Hadis je sahih na osnovu drugih predaja koje ga podupiru.

[3] *Sahihul-Buhari*, *Kitabu bed'il-Vahji*, br. 2.

[4] *Zadul-me'ad*, 1/33-34.

[5] El-Humejdi, *Et-Tarihul-islamijju mevakif ve 'iber*, 1/60.

Huvejlid i rekao: *'Umotajte me, umotajte me!'*, pa su ga umotali dok ga nije prošao strah."

Neke od predaja koje bilježe El-Buhari i Muslim ukazuju na težinu primanja Objave:

Aiša je rekla: "Vidjela sam kako mu – tj. Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem – dolazi Objava u veoma hladnom danu, a kada je prestala, čelo mu je bilo obliveno znojem."[1]

Ubade b. Es-Samit rekao je: "Kada bi Allahovom Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, dolazila Objava, osjećao bi mučninu zbog toga i promijenila bi mu se boja lica."[2]

Šesto: Značaj čestite supruge u službi da've

"Odatle se vratio uplašen, srce mu je drhtalo. Ušao je kod Hatidže bint Huvejlid i rekao: *'Umotajte me, umotajte me!'*, pa su ga umotali dok ga nije prošao strah. Ispričao je Hatidži šta se desilo i rekao: *'Bio sam se uplašio za sebe.'* Hatidža je rekla: 'Naprotiv. Tako mi Allaha! Allah te nikad neće osramotiti. Ti paziš rodbinu, pomažeš nemoćnog, udjeljuješ ubogom, častiš gosta, i pomažeš!'"

Ponašanje Hatidže ukazuje na njenu srčanost, jer se nije uplašila zbog vijesti koju je čula, nego je stvar prihvatila mirno i staloženo. Najbolji dokaz za to je činjenica da je otišla svome amidžiću Vereki b. Nevfelu čim je čula tu vijest, te mu izložila ovaj slučaj.[3]

Način na koji se ponijela Hatidža kad je čula vijest o Objavi pokazuje širinu njenog shvatanja, jer je povezala ono što je čula sa realnim stanjem Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, te shvatila da onoga ko je po prirodi plemenitog morala, Allah neće osramotiti, opisavši ga kao osobu koja pazi rodbinske veze, a čovjek koji pazi na dobre odnose sa rodbinom, psihički je spreman da čini dobro i lijepo se odnosi prema svim ljudima. Jer, odnos čovjeka prema rodbini je prvo ogledalo koje otkriva njegov moralni nivo, pa ako je uspio oko sebe okupiti i pridobiti rodbinu zbog dobročinstva koje im čini, sasvim je prirodno da uspije pridobiti i druge ljude.

Poštovana majka vjernika Hatidža brzo se vratila svom urođenom imanu i spoznaji Allahovih zakona koji vladaju među Njegovim stvorenjima, te svom ubjeđenju u kvalitete koje posjeduje Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, poput moralnog kredibiliteta i vrlina koje ne posjeduje nijedan čovjek koji živi običnim životom. I prisjetila se Božanske pažnje prema Vjerovjesniku iz proteklih vremena kojoj je svjedočila, poput Allahovih počasti Muhammedu u dosta slučajeva, koji ne ukazuju na vjerovjesništvo i poslanicu i ne spadaju u nadnaravne vjesnike poslan-

---

[1] *Sahihul-Buhari, Kitabu bed'il-Vahji*, br. 2. *Sahihu Muslim, Kitabul-fada'il*, br. 2333.
[2] *Sahihu Muslim, Kitabul-fada'il*, br. 2334.
[3] El-Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 1/61.

stva, ali ukazuju na ljudske vrijednosti koje se događaju u životu časnih osoba, koji se svojom uljudnošću ističu među ljudima.[1]

Bila je čvrsto uvjerena da njen muž posjeduje takve vrijedne osobine, postojan moral, prijatnu ćud, visoki karakter i najsavršeniju ljudsku prirodu, što mu garantira pobjedu i ostvarenje uspjeha i sretan ishod. Njene duboke riječi su dokaz Muhammedovog savršenstva. Hatidža je, na osnovu tih svojstava koje je Muhammed posjedovao, zaključila da nikad u životu neće biti osramoćen, jer ga je Allah stvorio sa urođenim moralnim vrijednostima, a sa vrlinama koje je spomenula, a koje spadaju u temeljne moralne vrijednosti, navela je primjer za njegovo moralno savršenstvo.

Kosmički zakoni po kojima se odvija život ne znaju za slučaj da je Allah nekome od Svojih robova podario plemenite moralne osobine, a zatim ga osramotio, a Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, dostigao je najviši stepen morala. Allah ga je stvorio kao takvog i tu nema uzdizanja niti umišljenosti.[2]

Međutim, Hatidža se nije zadovoljila samo Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, moralom kao dokazom za njegovo vjerovjesništvo, nego je otišla svome amidžiću, učenom čovjeku Vereki b. Nevfelu, koji je iščekivao pojavu vjerovjesnika koji će se pojaviti pred kraj vremena, jer je od učenih sljedbenika Knjige saznao da se primaklo vrijeme njegovog dolaska i približilo vrijeme kada će biti poslan. Riječi Vereke b. Nevfela ostavile su pozitivan trag na Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, učvrstile i ojačale njegovo srce. Vereka je obavijestio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je onaj koji mu se obratio nosilac najveće tajne, koji je posrednik između Allaha i Njegovih vjerovjesnika.

Iz ovih stihova koje je izrekao Vereka b. Nevfel vidi se da je iščekivao poslanje vjerovjesnika:

Umoran sam, tako me iscrpilo sjećanje
Na brigu koja mi je izaziva uzdahe
Zbog Hatidžinih riječi koje to opisuju
Dugo sam na to čekao, o Hatidža
Oko Mekke, i nadam se da ću
nakon tvojih riječi vidjeti ostvarenje
vijesti koje mi je kazao svećenik,
kaluđer, ne bih volio da su iskrivljene
da će se Muhammed uzdići međ' nama
i pobijediti onog ko mu se suprotstavi.

Vereka b. Nevfel povjerovao je u Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, poslanicu, a Vjerovjesnik je posvjedočio da će ući u Džennet. Bilježi El-Hakim od

---

[1] Muhammed es-Sadik Urdžun, *Muhammed Resulullah*, 1/307-308.
[2] Muhammed es-Sadik Urdžun, *Muhammed Resulullah*, 1/232.

Aiše da je Vjerovjesnik rekao: "*Nemojte ružno govoriti o Vereki! Zaista sam vidio da mu je pripremljen jedan ili dva džennetska perivoja.*"[1]

Od Aiše se prenosi da je Hatidža pitala Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o Vereki pa je rekao: "*Vidio sam ga. Na njemu je bila bijela odjeća, i mislim da ne bi bio u bijeloj odjeći da je od stanovnika Vatre.*"

El-Hejsemi je rekao da Ebu Ja'la bilježi, lancem prenosilaca koji je hasen, od Džabira b Abdullaha, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio upitan o Vereki b. Nevfelu pa je rekao: "*Vidio sam ga usred Dženneta odjevenog u svilu.*"[2]

Hatidža je odigrala značajnu ulogu u životu Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, zbog ugleda koji je uživala u svom narodu i zbog urođenih kapaciteta na različitim psihološkim poljima koja počivaju na visokom moralu, poput milosti, blagosti, mudrosti, odlučnosti i drugih moralnih vrlina.

Allah je pomogao Svoga Poslanika davši mu ovu idealnu suprugu, jer je on uzor svim svjetovima, a posebno islamskim misionarima.

Ta velika uloga koju je odigrala Hatidža je Allahova poruka svim nosiocima islamskog misionarstva kako treba da se ponašaju u tom domenu, slijedeći primjer Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da bi postigli te uzvišene ciljeve koje žele ostvariti.[3]

Poštovana Hatidža je lijep primjer i uzvišen uzor suprugama daija.

Daija nije kao ostali ljudi koji su daleko od tereta da've, i teško da može biti poput njih u svemu.

On nosi brigu i poslanicu, brine zbog ummeta koji je zalutao, širenja nereda i jačanja njegovih propagatora, brine zbog nedaća muslimana od istoka do zapada, poput zavjera, nepravde, gladi, poniženja, brine zbog nevolja kojima su izložene daije, poput progona, sputavanja, zlostavljanja.

Osim toga, on je nosilac Poslanice koju je obavezan dostaviti drugima, a ispunjenje te obaveze zahtijeva mnogo vremena, i to mu oduzima vrijeme za spavanje, odmor, za suprugu i djecu, zahtijeva žrtvovanje imetka, vremena i čitavog dunjaluka na putu stjecanja Allahovog zadovoljstva. Otuda, iako je supruzi dat moral, bogobojaznost, ljepota, časno porijeklo, daiji je potrebna supruga koja shvata značaj i obavezu da've, supruga koja potpuno razumije ono što njen muž radi, kakav teret nosi i sa kakvim teškoćama se suočava, da bi stala uz njega olakšavajući mu njegov zadatak i pomažući ga u tome, a ne da bude prepreka i trnje na tom putu.[4]

---

[1] Bilježi ga El-Hakim u *El-Mustedreku*, 2/609, rekavši da je sahih po uvjetima Muslima, a Ez-Zehebi se složio s ovom ocjenom. Ibn Kesir je u svojoj *Siri* rekao: "Lanac prenosilaca hadisa je dobar." El-Albani ga je također ocijenio sahihom u *Es-Silsiletus-sahiha*, br. 405, i *Sahihul-Džami'is-sagir*, br. 7197. Vidjeti: Ibrahim el-Ali, *Sahihus-sire*, str. 71. (prim. prev.)

[2] *Medžme'uz-zeva'id*, 9/416.

[3] El-Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 1/69.

[4] El-Bilali, *Vekafat terbevijje mines-Siretun-Nebevijje*, str. 40.

Čestita žena ima veliki utjecaj na uspjeh da've, što je očito iz primjera Hatidže, koja je stala uz Vjerovjesnika kad se prvi put suočio sa dolaskom Objave. Stoga nema sumnje da čestita žena, dostojna da ponese ovu poslanicu, ima veliki utjecaj na uspjeh svoga muža u njegovom životnom zadatku, pogotovo u načinu na koji će se ophoditi prema ljudima.

Pozivanje u Allahovu vjeru je najveličanstvenija obaveza koju čovjek može ponijeti, pa ako je Allah podario daiji čestitu i dostojnu suprugu, to će mu biti najveći uspjeh.[1]

Allahov Poslanik je rekao: "*Dunjaluk je svijet užitaka, a najbolji dunjalučki užitak je čestita žena.*"[2]

Sedmo: Vjerovjesnikova vjernost uvaženoj Hatidži

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pokazao je uzvišen primjer vjernosti i lijepog odnosa prema svojoj porodici. Bio je krajnje vjeran svojoj odanoj supruzi, i dok je bila živa, a i nakon smrti. Vjerovjesnik ju je, još za njenog života, obradovao kućom u Džennetu i prenio joj selam od Allaha i selam od Džibrila.

Prenosi se od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, da je rekao: "Džibril je došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Allahov Poslaniče, doći će ti Hatidža sa posudom u kojoj je nešto za jelo – ili hrana ili piće – pa kad ti dođe, prenesi joj selam od njenog Gospodara i od mene, i obraduj je kućom u Džennetu od zlata i bisera, u kojoj neće biti ni uznemiravanja ni umora.'"[3]

Prisjećajući se Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, vjernosti Hatidži, Aiša je rekla: "Nisam bila ljubomorna ni na jednu Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, suprugu kao što sam bila ljubomorna na Hatidžu, a nisam je nikad vidjela. Ali, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, često ju je spominjao, i znao bi, kad zakolje ovcu, odsjeći nekoliko komada i poslati Hatidžinim prijateljicama. Rekla sam mu: 'Kao da nema druge žene na svijetu osim Hatidže!' Pa je počeo govoriti: '*Ona je bila takva i takva, i bila je takva i takva, te mi je rodila dijete.*'"[4]

Kad ga je posjetila Hatidžina sestra, da bi ga podsjetila na Hatidžu, Vjerovjesnik se obradovao i razveselio. Prepoznao je u njenom glasu Hatidžin glas i bilo mu je veoma ugodno zbog toga. Povikao je: "O Bože moj, to je Hala bint Huvejlid!" Obuzela me ljubomora pa rekoh: "A zašto spominješ jednu kurejšijsku staricu, toliko staru da su joj zubi poispadali, koju je vrijeme pregazilo, a Allah ti je dao bolju od nje."[5] Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na takav je način pokazivao

---

[1] El-Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 1/68.
[2] *Sahihu Muslim, Kitabur-Reda'*, br. 1467, str. 1090.
[3] *Sahihu Muslim, Kitabu fadalis-sahabe*, str. 1887, br. 2432.
[4] *Sahihul-Buhari, Kitabu menakibil-ensar*, 7/132.
[5] *Sahihu Muslim, Kitabu fada'ilus-sahabe*, str. 1889, br. 2437.

prijaznost prema ženi koja ih je posjećivala u vrijeme Hatidže i neko vrijeme od početka širenja imana.[1]

Osmo: Zakon poricanja poslanika

"Kamo sreće da sam mlad pa da doživim kad te tvoj narod bude progonio." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "A zar će me oni prognati?" Vereka je odgovorio: "Hoće. Nikad niko nije došao sa ovim sa čime si ti došao a da se prema njemu nisu ponijeli neprijateljski. Ako dočekam taj dan, ja ću te svesrdno pomoći."

Ovaj hadis ukazuje na nepromjenjivi zakon u odnosu svih naroda prema onima koji ih pozivaju Allahu, a to je utjerivanje u laž i progon.

Kao što je Allah rekao o Lutovom narodu:

﴿ فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِۦٓ إِلَّآ أَن قَالُوٓاْ أَخْرِجُوٓاْ ءَالَ لُوطٍ مِّن قَرْيَتِكُمْ إِنَّهُمْ أُنَاسٌ يَتَطَهَّرُونَ ﴿٥٦﴾ ﴾

"A odgovor naroda njegova glasio je: 'Istjerajte Lutovu porodicu iz grada vašeg, oni su ljudi – čistunci.'"[2]

I kao što je rekao Šuajbov narod:

﴿ قَالَ ٱلْمَلَأُ ٱلَّذِينَ ٱسْتَكْبَرُواْ مِن قَوْمِهِۦ لَنُخْرِجَنَّكَ يَٰشُعَيْبُ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ مَعَكَ مِن قَرْيَتِنَآ أَوْ لَتَعُودُنَّ فِي مِلَّتِنَا ۚ قَالَ أَوَلَوْ كُنَّا كَٰرِهِينَ ﴾

"Glavešine naroda njegova, one koje su bile ohole, rekoše: 'Ili ćemo mi, o Šuajbe, i tebe i one koji s tobom vjeruju, iz grada našeg istjerati, ili ćete se vratiti u našu vjeru!' 'Zar i protiv naše volje?', reče on."[3]

Allah Uzvišeni kaže:

﴿ وَقَالَ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ لِرُسُلِهِمْ لَنُخْرِجَنَّكُم مِّنْ أَرْضِنَآ أَوْ لَتَعُودُنَّ فِي مِلَّتِنَا ۖ فَأَوْحَىٰٓ إِلَيْهِمْ رَبُّهُمْ لَنُهْلِكَنَّ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴾

"Nevjernici su govorili poslanicima svojim: 'Ili ćete vjere naše biti ili ćemo vas, doista, iz zemlje naše protjerati!' A poslanicima je Gospodar njihov objavljivao: 'Mi ćemo zulumćare sigurno uništiti.'"[4]

Deveto: Period izostanka Objave

Ulema se, od davnina, bavila pitanjem perioda u kojem je prekinut dolazak Objave. Ibn Hadžer je rekao: "Period izostanka Objave je pojam koji označava odgađanje njenog dolaska na određeni vremenski period. A razlog za to je da kod

---

[1] El-Humejdi, *Et-Tarihul-islami.*
[2] Sura En-Neml, 56.
[3] Sura El-A'raf, 88.
[4] Sura Ibrahim, 13.

Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, nestane straha koji je osjećao, te da poželi da mu ponovo dođe."[1]

Od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, prenosi se da je, pričajući hadis od Vjerovjesnika o periodu izostanka Objave, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *"I dok sam hodao, čuo sam glas sa neba. Podigao sam pogled i vidio meleka koji mi je došao u pećini Hira. Sjedio je na prijestolju koje je lebdjelo između neba i Zemlje. Prestravio sam se od njega pa sam se vratio i rekao: 'Umotajte me!' Tada je Allah objavio:*

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلْمُدَّثِّرُ ﴿١﴾ قُمْ فَأَنذِرْ ﴿٢﴾ وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ ﴿٣﴾ وَثِيَابَكَ فَطَهِّرْ ﴿٤﴾ وَٱلرُّجْزَ فَٱهْجُرْ ﴿٥﴾﴾

'O ti pokriveni! Ustani i opominji i Gospodara svoga veličaj! I haljine svoje očisti! I kumira se kloni!' *Zatim je Objava počela dolaziti često i konstantno."*[2]

Safijurrahman el-Mubarekfuri rekao je: "Što se tiče perioda prekida Objave, oko njega se islamski učenjaci razilaze na nekoliko mišljenja, a ispravno je da je to trajalo nekoliko dana. Ibn Sa'd prenosi od Ibn Abbasa, radijallahu anhuma, vijest koja ide u prilog tome. A što se tiče mišljenja da je prekid trajao pune tri godine ili dvije i po godine, ono je netačno."[3]

Također, što se tiče preuveličavanja da se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tako jako ražalostio da bi svako jutro odlazio da se baci sa planinskih visova, i da se svaki put pojavljivao Džibril da ga obraduje da je on zaista Allahov poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ta predaja je mursel i to nevjerodostojan. Osim toga, to je suprotno Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, bezgriješnosti.[4]

Druga tema
Tajno pozivanje u islam

Prvo: Božanska naredba o dostavljanju Poslanice

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, shvatio je da je, nesumnjivo, postao vjerovjesnik Allaha, Svemilosnog, Plemenitog. Džibril je došao po drugi put i Allah je objavio Svoje riječi:

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلْمُدَّثِّرُ ﴿١﴾ قُمْ فَأَنذِرْ ﴿٢﴾ وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ ﴿٣﴾ وَثِيَابَكَ فَطَهِّرْ ﴿٤﴾ وَٱلرُّجْزَ فَٱهْجُرْ ﴿٥﴾﴾

[1] *Fethul-bari*, 1/36.
[2] *Sahihul-Buhari, Kitabu bed'il-Vahji*, br. 4. Sura El-Muddessir, 1-5.
[3] *Zapečaćeni džennetski napitak*, str. 64.
[4] *Er-Revdul-unuf*, 2/433-434.

"O ti pokriveni! Ustani i opominji i Gospodara svoga veličaj! I haljine svoje očisti! I kumira se kloni!"[1]

Ovi ajeti koji su došli u nizu bili su proglas Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da je prošlo vrijeme spavanja i mira, te da je pred njim veliki posao koji zahtijeva budnost, revnost, upozoravanja i ozbiljnost. Došlo je vrijeme da ponese poslanicu i dostavi je ljudima, a mir neka potraži u dolasku Objave i neka pripremi snagu za podnošenje tegoba, jer je to izvor njegove poslanice i pomoći njegovoj da'vi.[2]

Ovi ajeti smatraju se prvom naredbom o dostavljanju da've i preuzimanju odgovornosti.

Ovi ajeti su ukazali na stvari koje su poenta muhammedanske da've i suština islama, na kojima se temelji kompletan islam, a to su: monoteizam, vjerovanje u Sudnji dan, čišćenje duše, otklanjanje štete od zajednice i pribavljanje koristi.[3]

Cilj ovih ajeta bio je potaknuti odlučnost kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da preuzme teret dostavljanja poslanice svoga Gospodara, kojim je obavezan, i da čvrsto kroči na putu te da've, ne mareći za prepreke i teškoće. Ovaj nježni zov: "**O ti pokriveni!**", bio je poziv na jačanje odlučnosti i opraštanje od vremena spavanja i rahatluka. Nakon ovog poziva odmah dolazi stroga naredba za ustajanje: "**Ustani!**", snažno i odlučno. Time je pokrenut u pravcu ispunjenja obaveze dostavljanja.

To što je u prvom obraćanju Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, nakon perioda obustave Objave, došla naredba samo da opominje, a ne i donošenje radosnih vijesti, ukazuje da se njegova poslanica oslanja na strpljivu borbu i uporni džihad.

Ajeti su, zatim, dodatno ojačali Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, odlučnost, to mu je dalo još veću snagu i podstrek da kroči ka ostvarenju onoga što mu je naređeno, ne opterećavajući se preprekama koje mu se isprriječe na tom putu, ma o kakvim se preprekama radilo, pa mu je rečeno: **"I Gospodara svoga veličaj"**, to jest: ne pridaji veliku važnost bilo čemu što čine stvorenja, ne precjenjuj ih, ne plaši se njihovih postupaka, ne boj se nikoga od njih, i samo svoga Gospodara veličaj, koji se brine o tebi od momenta kad si bio u kičmi svojih predaka i utrobi majke, pa te odgojio u okrilju Svoje blagodati, i čuvao te Svojom dobrotom i darežljivošću, a onda te učinio vjerovjesnikom i poslanikom svim ljudima, nakon što te je, moralno i fizički, pripremio da poneseš emanet najznačajnije poslanice. **"I Gospodara svoga veličaj"** – pravo svakog izraza poštovanja, uzdizanja i veličanja pripada jedino Allahu, i niko i ništa on Njegovih stvorenja nema udjela u tome.[4]

"I haljine svoje očisti!" – ovim kao da je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve

[1] Sura El-Muddessir, 1-5.
[2] El-Gazali, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 90.
[3] Dr. Kamil Selame, *Devletur-Resul minet-tekvin ilet-temkin*, str. 181.
[4] Muhammed es-Sadik Urdžun, *Muhammed Resulullah*, 1/589-591.

sellem, rečeno: Ti si, u svojoj neporočnosti i čistoti u kakvoj te Allah stvorio, ljudskim vrlinama s kojima te Allah odlikovao, i uz vjerovjesništvo koje ti je Allah podario da bi te pripremio za ovaj dan – najpotrebniji da povećaš svoju duševnu čistoću, i povećaš vrline u svom odnosu prema ljudima i stvarima. Ti si danas Allahov poslanik svim svjetovima, a poslanica se upotpunjava kroz usavršavanje društvenih vrlina, poput strpljivosti, blagosti, praštanja, dobročinstva, revnosti u dostavljanju da've. Neka te ne odvrate uznemiravanja i neka te ne zaustave teška iskušenja na putu ka tvom cilju.[1]

"I kumira se kloni!" – kao da mu je time poručeno: Kumire koje si prije ostavio zbog urođene i prirodne odbojnosti prema njima, sada napusti s ciljem i namjerom ispunjenja šerijatske obaveze i približavanja Allahu, da tako postaneš uzor svome ummetu, i da se očiste slijedeći upute iz tvoje Poslanice.[2]

Drugo: Početak tajne da've

Nakon što su objavljeni ajeti iz sure El-Muddessir, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, počeo je tajno pozivati u islam. Otuda je bilo sasvim prirodno da počne od svojih ukućana, prijatelja i njemu najbližih ljudi.

1- Poštovana Hatidža prima islam

Prva žena, i prva osoba uopće, koja je povjerovala u Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, bila je poštovana Hatidža. Ona je bila prva koja je iz usta časnog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, čula Božansku Objavu i prva koja je proučila kur'anske ajete nakon što ih je čula proučene glasom poštovanog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Isto tako bila je prva koja je od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, naučila kako se obavlja namaz. Njen dom je prvo mjesto, nakon pećine Hira, na kojem su proučene prve riječi Objave koje je Džibril donio u srce plemenitog i odabranog Poslanika.

Prvo što je Allah propisao nakon potvrde tevhida bio je namaz. U predajama se spominje kako je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podučio svoju suprugu Hatidžu kako da se abdesti i obavi namaz. Kada je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, propisan namaz, došao mu je Džibril i dao znak da ga slijedi. U jednom dijelu doline pojavio se izvor vode, pa se Džibril abdestio da pokaže Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, kako se uzima abdest za namaz. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, gledao je, a zatim se abdestio onako kako je vidio Džibrila da se abdesti. Džibril ga je, zatim, predvodio u namazu, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je onako kako je on klanjao. Džibril je nakon toga otišao, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je Hatidži, pa se abdes-

---

[1] Muhammed es-Sadik Urdžun, *Muhammed Resulullah*, 1/ 592-593.

[2] Dr. Ismetuddin Kerker, *El-Mer'tu fil-ahdin-Nebevi*, str. 36.

tio onako kako mu je Džibril pokazao, da bi i njoj pokazao kako se uzima taharet za namaz. Hatidža se, zatim, abdestila onako kako se abdestio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a nakon toga Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, predvodio ju je u namazu onako kako je njega predvodio Džibril.[1]

2- Alija b. Ebu Talib prima islam

Nakon što je Hatidža povjerovala, i Alija b. Ebu Talib je primio islam i postao prvi dječak koji je povjerovao. Imao je tada, prema najjačem mišljenju, deset godina, a ovaj stav zastupaju Et-Taberi i Ibn Ishak.[2] Allahova blagodat prema njemu ogleda se u tome da je odgajan u krilu Njegovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, jer ga je uzeo od svog amidže Ebu Taliba prije poslanstva i brinuo se o njemu.[3] Alija je treći koji je obavio namaz u islamu, nakon što su to već bili učinili Allahov Poslanik i Hatidža.[4]

Neki učenjaci spominju da bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kad bi nastupilo vrijeme namaza, odlazio u mekkanske gudure, a sa njim bi izlazio i Alija krijući se od svoga oca i ostalih Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, amidža i svih Mekkelija. Tu bi klanjali propisane namaze, a predvečer bi se vraćali u okrilje tog neporočnog doma ispunjenog iskrenom vjernošću i plemenitim rodom, da se napajaju imanom.[5]

3- Zejd b. Harise prima islam

Prvi od oslobođenih robova koji je primio islam je miljenik Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Zejd b. Harise el-Kelbi. Bio je Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, rob kojeg je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, oslobodio, a zatim uzeo za posinka.

Kada su njegov otac i rodbina došli u Mekku da ga otkupe od Allahovog Poslanika, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odluku je prepustio Zejdu b. Harisetu, a on je odabrao ostanak kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Rekao je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Nikome ne dajem prednost nad tobom. Ti si za mene na stepenu oca i amidže." Njegov otac i amidža mu rekoše: "Teško tebi! Draže ti je ropstvo od slobode, i oca, i amidže, i čitave rodbine!" Odgovorio im je: "Da. Jer, u ovom čovjeku sam vidio nešto zbog čega nikad nikome ne bih dao prednost nad njim."[6]

---

[1] Ibn Hišam, 1/244. Preuzeto iz: Salih eš-Šami, *Muinis-sire*, str. 41.
[2] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/284.
[3] Ibn Hišam, 1/246.
[4] Ibn Sejjidinnas, *Ujunul-eser*, 1/115.
[5] Ismetuddin Kerker, *El-Mer'etu fil-ahdin-Nebevi*, str. 42.
[6] Dr. Muhammed Kal'adži, *Dirase tahlilijje li šahsijjetir-Resul*, str. 191.

4- Vjerovjesnikove kćeri primaju islam

Vjerovjesnikove kćeri, Zejneb, Ummu Kulsum, Fatima i Rukajja, također su bile među onima koji su brzo primili islam.

Njihov otac je, od prije poslanstva, ostavio na njih jak utisak u pogledu stabilnosti, uzornog života i izbjegavanja onoga što su radili pagani, kao što je obožavanje idola i činjenje grijeha. Njihova majka također je ostavila traga na njih te su pohitale da se odazovu pozivu u iman. I tako je Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, porodica postala prva porodica koja povjerovala u Allaha i pokorila se Njegovom zakonu u islamu.

Ovaj prvi Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, dom zauzima visoko mjesto u historiji islamske da've zbog odlika koje mu je Allah podario i zbog toga što mu je pripala čast da pretekne druge u imanu, učenju Kur'ana i obavljanju namaza. Ovaj dom je:

- prvo mjesto na kojem je, nakon pećine Hira, proučena nebeska Objava;
- to je prvi dom u kojem se našla vjernica koja je pretekla sve druge u primanju islama;
- to prva kuća u kojoj je obavljen namaz;
- taj dom je prvo mjesto na kojem su se sastala prva tri vjernika, koji su pretekli ostale u primanju islama: Hatidža, Alija i Zejd b. Harise;
- to je prvi dom koji se obavezao na pomaganje vjere. Svi članovi, i veliki i mali, su bez oklijevanja pružili podršku da'vi.[1]

Ovaj dom je s pravom uzor i njegova domaćica zaslužuje da bude živi primjer muslimanskim domovima i svim muslimankama i muslimanima. To je dom u kojem je: supruga čedna vjernica, odana, iskrena i čuva emanet; amidžić o kojem se skrbi je poslušan, pomagač, i drug; posinak je vjernik, iskren je, koristan i uvijek od pomoći; kćeri su poslušne, vjernice, potvrđuju istinu i pridržavaju se vjere.[2]

Tako je vjerovjesnički dom zauzeo prvo mjesto, i dužnost je, svakome ko vjeruje u Allaha kao Gospodara, Muhammeda kao vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i poslanika, uzeti ga za uzor i model življenja, te primjer ponašanja kada je u pitanju iskrenost, vjernost, odaziv i rad.[3]

Činjenica je da Božanski sistem ukazuje na važnost izgradnje čestitog pojedinca i porodice kao prve karike u lancu reforme i izgradnje, da bi se dobila zdrava zajednica. Očita je pažnja koju islam posvećuje pojedincu i njegovoj izgradnji, prije bilo kojeg drugog poteza.

Muslimanska jedinka je kamen temeljac svake društvene građevine, a porodica je zajednica koja prihvata pojedinca od rođenja, i uz njega je dugi niz godina. Štaviše, porodica ga okružuje čitav život, to je prva škola, u kojoj formira crte svoje

---

[1] Dr. Ismetuddin Kerker, *El-Mer'etu fil-ahdin-Nebevi*, str. 43.
[2] Dr. Ismetuddin Kerker, *El-Mer'etu fil-ahdin-Nebevi*, str. 45.
[3] Dr. Ismetuddin Kerker, *El-Mer'etu fil-ahdin-Nebevi*, str. 46.

ličnosti, svoj karakter i svoja svojstva. Osim toga, porodica je posrednik između pojedinca i zajednice, pa ako porodično okruženje bude zdravo, onda će i pojedinac i zajednica biti zdravi i snažni.[1]

Zbog toga se islam okrenuo porodici i posvetio joj pažnju, postavljajući joj temelje koji joj garantiraju zdrav razvoj, i dao joj Božanske smjernice da bi postala jaka karika na putu izgradnje islamskog društva i države, koja teži uspostavi božanske civilizacije među ljudima.[2]

5- Ebu Bekr es-Siddik prima islam

Prvi slobodan muškarac koji je povjerovao u Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, bio je Ebu Bekr es-Siddik, kurejšijski velikodostojnik i najbolji Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, prijatelj prije poslanstva.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, o njemu je rekao: "Nikoga nisam pozvao u islam a da nije prvo reagirao suzdržano, neodlučno, i da nije špekulirao. Samo se Ebu Bekr, kad sam ga pozvao, nije sustezao ni dvoumio."[3]

Ebu Bekr je bio prijatelj Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i jedno od njegovih dobrih djela.

Ebu Bekrov ulazak u islam nije ulazak u islam jednog čovjeka nego čitavog ummeta, jer je Ebu Bekr, kao što je rekao Ibn Ishak, bio među Kurejšijama poput oka u tijelu.

Bio je omiljen u svom narodu, drag i pristupačan. Bio je najčišćeg kurejšijskog rodoslovlja, i bio je najbolji poznavalac kurejšijske historije, bilo da se radi o dobrim ili lošim događajima. Po zanimanju je bio trgovac. Isticao se po vrlinama i dobročinstvu. Ljudi su voljeli da se sastaju s njim, jer je posjedovao veliko znanje, bio vješt trgovac i ugodno društvo.[4]

Ebu Bekr je bio vrijedno blago koje je Allah čuvao za Svoga Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Bio je najomiljenija osoba među Kurejšijama, a zbog visokog morala koji mu je Allah podario, bio je veoma cijenjen, omiljen i poželjan u društvu. A lijep moral sam po sebi je dovoljan za stjecanje naklonosti ljudi.

O njemu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Najmilostiviji prema mom ummetu, od svih ljudi iz moga ummeta, je Ebu Bekr!"[5]

Bio je odličan poznavalac rodoslovlja Arapa i njihove historije, a te dvije nauke su kod tadašnjih Arapa bile najvažnije nauke. Kurejšije su Es-Siddiku priznavale da najbolje poznaje njihova rodoslovlja i historiju, pa je obrazovani dio društva

---

[1] Kamil Selame, *Devletur-Resul minet-tekvin ilet-temkin*, str. 208.

[2] Kamil Selame, *Devletur-Resul minet-tekvin ilet-temkin*, str. 208.

[3] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/284.

[4] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/371.

[5] El-Albani, *Sahihul-Džami'is-sagir*, 2/7, 3. dio.

posjećivao Ebu Bekra da se napoje znanjem koje nisu mogli naći ni kod koga drugog u takvom obilju, širini i obimu.

Posjećivali su ga nadobudni mladići, intelektualna omladina, koji su činili kremu inteligencije i prosvijećenosti, želeći od njega naučiti ova znanja, što je jedna od mnogih strana koje pokazuju njegovu veličinu. Posjećivali su ga i mekkanski bogataši i poslovni ljudi, jer Ebu Bekr, ako nije bio najveći mekkanski trgovac, bio je jedan od najpoznatijih. A zbog njegove dobrote i lijepe naravi posjećivali su ga i najobičniji ljudi, jer je bio velikodušan domaćin, koji se raduje gostima i osjeća se ugodno zbog njihove posjete.

Sve društvene klase u Mekki imale su prijem kod Es-Siddika.[1]

Njegov kulturni, naučni i društveni status u mekkanskom društvu bio je izuzetno veliki i zato mu se, kada se angažirao na polju pozivanja u islam, odazvala skupina najuglednijih Mekkelija, od kojih su:

- Osman b. Affan, koji je tada imao trideset četiri godine,
- Abdurrahman b. Avf, koji je imao trideset godina,
- Sa'd b. Ebu Vekkas, koji je imao sedamnaest godina,
- Zubejr b. El-Avvam, koji je tada imao svega dvanaest godina,
- Talha b. Ubejdullah, koji je imao trinaest godina.[2]

Ova peterica velikana bili su prvi plodovi Ebu Bekrove da've. Pozvao ih je u islam a oni su se odmah odazvali te ih je odveo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, jednog po jednog, da prime islam pred njim.

Ovi ljudi bili su prvi stubovi na koje se oslanjala da'va i prvo pojačanje Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, kojima ga je Allah ojačao i pomogao, da bi kasnije ljudi u skupinama ulazili u Allahovu vjeru, i muškarci i žene.

Ovi prvi izdanci da've bili su, sve do jednog, daije koji su pozivali u islam, te je svaki od njih dovodio sa sobom jednog, dvojicu, ili čak grupicu ljudi željnih da budu među prvim muslimanima. Tako su i pored malobrojnosti činili odred daija i tvrđavu na braniku poslanice, nezapamćen u historiji.[3]

Ebu Bekrovo djelovanje na polju pozivanja Allahu pokazuje sliku čvrstog vjerovanja u ovu vjeru, i odazivanja Allahu i Njegovom Poslaniku. To je primjer vjernika kojem misli ne daju mira, koji ne može sjediti dok se među ljudima ne proširi ono u što je povjerovao. Ali, njegova reakcija nije odraz trenutačnog emotivnog naboja, koji se začas ugasi, splasne i nestane. Ebu Bekr je, s punim entuzijazmom, nastavio biti aktivan sve do svoje smrti, ne osjećajući nijednog trenutka malaksalost, slabost, dosadu ili beznadežnost.

---

[1] El-Gadban, *Et-Terbijjetul-kijadijje*, 1/115.
[2] El-Gadban, *Et-Terbijjetul-kijadijje*, 1/116.
[3] Urdžun, *Muhammed Resulullah*, 1/533.

Primjećujemo da ugledni ljudi igraju veliku ulogu u pridobijanju pristalica da've, zato je Ebu Bekr ostavio veći trag u islamu od drugih.[1]

Nakon što je prijateljstvo između Es-Siddika i Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, počivalo čisto na fizičkoj i psihičkoj bliskosti, postalo je prijateljstvo radi vjerovanja u Allaha Jedinog i potpomaganja u nedaćama.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pored svoje lične snage i ugleda koji je uživao kod Allaha i kod ljudi, iskoristio je Ebu Bekrov ugled i naklonost ljudi prema njemu da osnaži da'vu istine.[2]

Tajna da'va odvijala se na principu biranja pojedinaca i odabiru elemenata koji su valjani za formiranje prvog vjerničkog džemata, koji će pozivati u slijeđenje vjere Gospodara ljudi, raditi na uspostavljanju islamske države i stvaranju božanske civilizacije kojoj nema ravne.

6- Druga grupa koja prima islam

Nakon ove prve grupe koja je primila islam, na red je došla druga grupa. Među prvima koji su u ovoj skupini primili islam su: Ebu Ubejde b. El-Džerrah, Ebu Seleme Abdullah b. Abdul-Esed b. Mahzum b. Murra, koji je sin tetke Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Birre, kćerke Abdul-Muttalibove, i Poslanikov brat po mlijeku, zatim Erkam b. Ebul-Erkam el-Mahzumi, Osman b. Maz'un el-Džumehi, Ubejde b. El-Haris b. Abdul-Muttalib, Seid b. Zejd b. Amr b. Nufejl, Kudame i Abdullah, Maz'unovi sinovi, Fatima bint El-Hattab b. Nufejl, sestra Omera b. El-Hattaba, a supruga Seida b. Zejda, Ebu Bekrova kćerka Esma, i Habbab b. El-Erett, saveznik plemena Ebu Zehra.[3]

7- Treća grupa koja prima islam

U ovoj skupini islam su primili: Umejr b. Ebu Vekkas, brat Sa'da b. Ebu Vekkasa, Abdullah b. Mes'ud b. El-Haris b. Šemh b. Mahzum b. Huzejl, Mes'ud b. El-Kari, čije je puno ime Mes'ud b. Rebi'a b. Amr b. Seid b. Abdul-Uzza b. Hamale iz plemena El-Kare.

U ovoj skupini islam su također primili i: Selit b. Amr i njegov brat Hatib b. Amr, Ajjaš b. Ebu Rebi'a i njegova supruga Esma bint Selame, Hunejs b. Huzafe es-Sehmi, Amir b. Rebi'a, saveznik porodice El-Hattab, Abdullah b. Džahš i njegov brat Ebu Ahmed, Džafer b. Ebu Talib i njegova supruga Esma bint Umejs, Hatib b. El-Haris i njegova supruga Fatima bint El-Mudžellel i brat mu Hattab b. El-Haris i njegova supruga Fukejha bint Jessar, brat Hatiba i Hattaba po imenu Ma'mer b. El-Haris, Es-Saib, sin Osmana b. Maz'una, El-Muttalib b. Ezher i njegova supruga Remla bint Ebu Avf, En-Nehham b. Abdullah b. Usejd, Amir b. Fuhejr, bio je rob Et-

---

[1] Dr. Jahja el-Jahja, *El-Vahju ve tebligur-Risale*, str. 62.
[2] Ebu Zehra, *Hatemun-Nebijjine*, str. 398.
[3] *Devletur-Resul minet-tekvin ilet-temkin*, str. 212.

Tufejla b. El-Harisa b. Sehbera pa ga je Ebu Bekr kupio i dao mu slobodu, te njegova majka i Fuhejre, Halid b. Seid b. El-As b. Umejje b. Abdu-Šems b. Abdu-Menaf b. Kusaj i njegova supruga Umejna bint Halef, Ebu Huzejfe b. Utbe b. Rebi'a b. Abdu-Šems, Vakid b. Abdullah b. Abdu-Menaf, Halid, Amir, Akil i Ijas, sva četverica sinovi El-Bekra b. Abdu-Jalila, Ammar b. Jasir, saveznik Benu Mahzum b. Jekza. Ibn Hišam je rekao da su u toj skupini bili i Ansi iz Medhadža i Suhejb b. Sinan, koji je pobjegao iz ropstva u Bizantiji.

Među prvima koji su primili islam također su bili: Ebu Zerr el-Gifari, njegov brat Unejs i njegova majka.[1]

Među prvima koji su se odazvali da'vi bio je i Bilal b. Rebbah el-Habeši.

Ibn Hišam je izbrojao da je bilo preko četrdeset osoba iz svih ogranaka Kurejša koje su u ovoj grupi primile islam.[2]

Ibn Ishak je rekao: "A zatim su, i muškarci i žene, počeli masovno primati islam, pa se vijest o islamu proširila Mekkom i o njemu se počelo naveliko pričati."[3]

Spisak imena prvih muslimana pokazuje da su se islamu prvi odazvali najugledniji ljudi u društvu, a ne, kako tvrde neki autori Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, životopisa, najmizernija klasa ljudi i robovi koji su se kroz to željeli domoći slobode, i tome slične teze.

Pojedini autori Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, životopisa, govoreći o prvim sljedbenicima islama, mnogo griješe kad tvrde da je to većinom bila mješavina sirotinje, potlačenih, robova. Koja je poenta toga?

Također griješe kad kažu: "Rezultat ove da've, nakon tri godine od početka djelovanja, bio je odaziv četrdesetak muškaraca i žena, uglavnom sirotinje, potlačenih, robova i oslobođenih robova, u prvom redu mješavina raznih stranaca - nearapa, kao što je bio Suhejb er-Rumi iz Bizantije i Bilal el-Habeši iz Etiopije."

Međutim, precizno istraživanje pokazuje da broj onih koji se mogu svrstati pod "sirotinju, potlačene, robove, i oslobođene robove, i mješavinu raznih stranaca", iznosi svega trinaest osoba, a za ovaj broj, kad se uporedi sa ukupnim brojem osoba koje su primile islam, ne može se reći "većinom", "pretežno", "uglavnom".

Oni koji su tada primali islam nisu bili vođeni ovosvjetskim interesima, nego su čvrsto vjerovali u Istinu, i Allah im je raširio prsa za primanje islama i pružanje pomoći Vjerovjesniku. To je bio motiv primanja islama, i uglednima i robovima, i bogatima i siromašnima, u tome nema razlike između Ebu Bekra, Bilala, Suhejba, ili Osmana.

Profesor Salih eš-Šami rekao je: "Mi ne želimo negirati da su među prvim muslimanima bili i potlačeni i robovi, ali odbacujemo tvrdnje da su oni bili većina, jer je suprotno nepobitnim činjenicama. A da je to tačno, to bi onda bio klasni

---

[1] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/287.
[2] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/245-262.
[3] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/245-262.

poziv gdje potlačeni i robovi ustaju protiv moćnika i vlastodržaca kao što je slučaj sa svim pokretima vođenim iznutra, a to nije bilo na umu nijednom muslimanu u trenutku primanja islama. Oni su u ovu vjeru ulazili smatrajući se Allahovim robovima i braćom na osnovu te akide.

I zaista, to što je većina sljedbenika ove vjere, upravo u toj prvoj fazi da've, bila iz reda uglednih članova zajednice, koji su zbog akide odabrali da trpe razna ponižavanja koja nikad do tada nisu iskusili, niti na to pomišljali, bilo je nešto što je da'vi dalo snagu.

Islam je brzo ulazio u dobre duše, prosvijećene umove i čista srca, koje je Allah probrao za ovu vjeru. Jer, od preteča u primanju islama bili su Hatidža, Ebu Bekr, Alija, Osman, Zubejr, Abdurrahman, Talha, Ebu Ubejde, Ebu Seleme, Erkam, Osman b. Maz'un, Seid b. Zejd, Abdullah b. Džahš, Džafer b. Ebu Talib, Sa'd b. Ebu Vekkas, Fatima b. El-Hattab, Halid b. Seid, Ebu Huzejfe b. Utbe itd., a svi su oni u svom narodu bili gospoda i velikodostojnici."[1]

Eto, to su te preteče i prethodnici, koji su pohrlili u iman i povjerovali u Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, da'vu.

Treće: Vjerovjesnikovo kontinuirano pozivanje

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u tajnosti je nastavio kontinuirano pozivati, pridobijajući brojne pristalice i pomagače iz redova rodbine i prijatelja, posebno one koji su mu se, nakon što ih je uvjerio u ispravnost islama, mogli pridružiti u potpunoj tajnosti.

Ovi ljudi bili su velika pomoć i potpora Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u širenju kruga da've ostajući u domenu konspirativnog djelovanja.

Ovaj period bio je najkritičniji period kroz koji je prošla Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, da'va.

Da'vetske aktivnosti Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i onih koji su u njega vjerovali bile su popraćene raznim nedaćama i otežavajućim okolnostima, jer su se smjeli obraćati samo onim osobama kojima su mogli vjerovati i za koje su bili sigurni da im neće nanijeti zlo.

To znači da se da'va kreće sporim i opreznim koracima. Neminovno je da postoje poteškoće u konstantnoj komunikaciji sa vođom da've radi primanja i izvršavanja onoga što da'va traži, jer onaj ko bi primio ovu vjeru, od samog početka bio bi zadužen da klanja i nauči od Kur'ana onoliko koliko može. Budući da nisu mogli slobodno pred svojim narodom da klanjaju ili uče Kur'an, prvi muslimani, kada bi htjeli da klanjaju, krili bi se po planinskim klancima i dolinama.[2]

---

[1] Salih eš-Šami, *Muinus-sire*, str. 40.
[2] Selman el-Auda, *El-Gureba'ul-evvelun*.

1- Mjere bezbjednosti

Ovu fazu da've karakterizira konspirativnost. Stvar se krila i od najprisnijih osoba.

Vjerovjesnikove naredbe o obavezi održavanja tajnosti, bile su jasne i odrješite.

U tom periodu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, formirao je od nekih muslimana ćelije koje su se prikrivale, ne zbog straha ili defanzive, nego radi pripreme i uvježbavanja, kao što iziskuje plansko djelovanje.

Vjerovjesnik je počeo organizirati ashabe u ćelije i manje grupe, pa su jedan ili dvojica ljudi kad prime islam dovođeni čovjeku koji je bio bogat i imao jaku podršku, te bi kod njega boravili, hranili se od viška hrane koju je ovaj imao, i organizirali bi se u halke u kojima je onaj ko je znao nešto od Kur'ana podučavao onoga ko to nije znao. Tako su ove skupine sačinjavale bratske ćelije i halke znanja.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za odgajanje svojih sljedbenika koristio je metodu časnog Kur'ana, pružajući im sveobuhvatan odgoj: u pitanju akide, ibadeta, etike, mjera sigurnosti itd. U Kur'anu možemo naći ajete koji govore o poduzimanju mjera bezbjednosti, jer je jedan od najvažnijih faktora preporoda zajednice uspostavljanje ambijenta u kojem se svaki pojedinac osjeća sigurno, a naročito u organiziranom stroju koji brani islam i radi na njegovom jačanju među ljudima. Zato je prvo jezgro bezbjednosnog odgoja bilo u Mekki, a nastavilo se širiti uporedo sa širenjem da've pa sve do osnutka države.

Nema sumnje da su ashabi prikupljali informacije o onome koga su željeli pozvati u islam, a sve to je rađeno pod nadzorom vodstva. Stoga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uredio sofisticiran bezbjednosni aparat koji je brinuo o urednoj komunikaciji između komande i baza na terenu, kako bi se osiguralo funkcioniranje principa konspirativnosti.

Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, životopis obiluje bezbjednosnim dimenzijama, od odgajanja pojedinca pa sve do uspostave države. Pokazuje se velika potreba da islamski pokreti i muslimanske države imaju u posjedu najsavremenije bezbjednosne aparate, koji će štititi islam i muslimane od njihovih neprijatelja židova, kršćana, ateista, i koji će raditi na zaštiti muslimanskog stroja od destabilizacije iznutra od strane unutrašnjih neprijatelja, te ulagati napore na praćenju djelovanja protivnika i boraca protiv islama, kako bi se rukovodstvo okoristilo od podataka koje prikupi njen vjernički aparat bezbjednosti. Ali, taj aparat mora biti izgrađen na temeljima čiji su izvor Kur'an i sunnet, a njegovi članovi moraju biti visokomoralne osobe koje predstavljaju primjer muslimanskih bezbjednosnih snaga.

Vođenjem računa o ovim pitanjima muslimani će izbjeći neprijateljska iznenađenja. "Ako budeš znao svoje stanje i stanje neprijatelja, nema razloga da se

bojiš ni stotinu bitaka. Ali, ako budeš znao svoje stanje, a ne budeš znao stanje neprijatelja, morat ćeš se suočiti sa porazom u svakoj bitki."[1]

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, lično je nadzirao odgoj ashaba u svakom domenu, raspodijelivši ih u ćelije. Tako su, naprimjer, Fatima bint El-Hattab, njen muž Seid b. Zejd, koji je bio amidžić Omera b. El-Hattaba, Nu'ajm b. Abdullah en-Nehham b. Adi činili jednu ćeliju, a voditelj ćelije bio je Habbab b. El-Erett.

Njihovo bavljenje Kur'anom nije se svodilo samo na njegovo učenje po pravilima tedžvida, precizno izgovaranje glasova, ili pokušaj da se što više i brže prouči, nego su bili posvećeni njegovom izučavanju, razumijevanju, i učenju naredbi i zabrana, da bi po tome postupali u praksi[2].

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vodio je računa o preciznom i sistematskom planiranju, dobro promišljajući prije povlačenja svakog poteza. Bio je potpuno svjestan da će doći dan kada će mu biti naređeno da počne javno i otvoreno pozivati, i da će ta faza biti teška i žestoka, a u organiziranoj zajednici vjernika postoji potreba za sastajanjem Poslanika sa ashabima. Stoga je bilo potrebno pronaći centar u kojem će se održavati ovi sastanci, jer je Hatidžin dom postao pretijesan da primi brojne pristalice. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi ashabi odabrali su da to bude dom Erkama b. Ebul-Erkama, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uvidio da stvar zahtijeva maksimalnu preciznost u organiziranju i konspirativnosti, te odabiru sigurnog mjesta daleko od očiju javnosti na kojem će se vođa i odgajatelj sastajati sa svojim sljedbenicima, zato što je konstantno organiziranje periodičnih sastanaka vođe i pristalica najbolje sredstvo za praktični i teoretski odgoj, i izgradnju da'vetskih ličnosti i budućih vođa.

Velika Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, posvećenost preciznom organiziranju konspirativnog djelovanja pokazuje da je pripremao svoje sljedbenike da budu graditelji države, nosioci da've i lideri ummeta. Jer, da je bio samo obični misionar, ne bio imao potrebu za poduzimanjem svih ovih mjera, i da je samo želio iznijeti svoje ideje ljudima, najbolje mjesto za to bila je Kaba jer je tu bio kurejšijski forum, ali stvar je bila drugačija, stoga je bilo potrebno funkcionirati u potpunoj tajnosti u organizacionom smislu, odabiru mjesta za sastajanje sa ashabima, kao i načinu dolaska svakog od njih na mjesto sastanka.[3]

2- Erkamov dom

U djelima Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, životopisa navodi se da je Poslanik odredio Erkamov dom za zborno mjesto nakon prvog sukoba, u kojem se istakao Sa'd b. Ebu Vekkas. Ibn Ishak kaže: "Kada su ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, htjeli klanjati, odlazili su u planinske klance i

---

[1] Selman el-Auda, *El-Gureba'ul-evvelun*, str. 311.

[2] Dr. Abdul-Gaffar Muhammed Abdul-Aziz, *Ed-Da'vetul-islamijje*, str. 96.

[3] *Devletur-Resul minet-tekvin ilet-temkin*, str. 218.

klanjali krijući se od svog naroda. Jednog dana Sa'd b. Ebu Vekkas klanjao je sa grupom ashaba Allahovog Poslanika u jednoj od gudura oko Mekke, i dok su oni tako klanjali, pred njima se pojaviše mušrici i počeše se svađati s njima i grditi ih zbog toga što rade, čak počeše da ih udaraju. Sa'd b. Ebu Vekkas je taj dan udario jednog mušrika čeljustima deve i raskrvavio ga. To je bila prva krv koja je potekla u odbrani islama."[1]

Tako je Erkamov dom postao novi tajni centar da've, u kojem su se okupljali muslimani i učili od Allahovog Poslanika nove dijelove Objave koji su mu dolazili. U tom domu ashabi su slušali Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, govore u kojima ih je podsjećao na Allaha, i slušali kako uči Kur'an, te iznosili pred njega sve što tišti njihove duše, i pričali o svom stanju. U tom domu ashabi su odgajani pod Vjerovjesnikovom pažnjom, kao što je on odgajan pod Allahovom pažnjom.

Ova skupina postala je radost za Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, oči.[2]

Četvrto: Najvažnije odlike prvog muslimanskog džemata odgojenog u Poslanikovom okrilju

Ovaj prvi džemat koji je odgajan na rukama Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, odlikovao se važnim karakteristikama, koje su im omogućile da čvrstim koracima napreduju ka oblikovanju muslimanske ličnosti koja je u stanju uspostaviti vjerničku državu i podići veličanstvenu civilizaciju.

Najznačajnije odlike koje su ih krasile su:

1- Potpuni odaziv Objavi, nedavanje ničemu prednosti nad njom

Kur'an i sunnet su jedini put koji vodi potpuno ispravnom znanju i razumijevanju u akidi, šerijatskim propisima, normama ponašanja, i drugim pitanjima, a uz ispravno vjerovanje Allah im je dao blagodat principa slijeđenja šerijatskog dokaza.[3]

Allah je rekao:

﴿ وَمِمَّنْ خَلَقْنَآ أُمَّةٌ يَهْدُونَ بِٱلْحَقِّ وَبِهِۦ يَعْدِلُونَ ﴿١٨١﴾ ﴾

"A među onima koje stvaramo ima ljudi koji druge upućuju istini i koji prema njoj pravedno sude."[4]

Brojni su razlozi zbog kojih su se ashabi, više od bilo koga drugog, okoristili slijeđenjem dokaza i Objave, a neki od njih su:

---

[1] Ibn Hišam, *Es-Sire*, 1/236.
[2] *Et-Terbijetul-kijadijje*, 1/198.
[3] Selman el-Auda, *Sifetul-gureba'*, str. 83.
[4] Sura El-'Araf, 181.

a) Čistota njihovih srca. Njihova stremljenja i strasti bili su potčinjeni slijeđenju onoga što je došlo u tekstovima, a srca potpuno spremna za prihvatanje svega što je došlo od Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i apsolutnu potčinjenost i poslušnost, bez imalo nelagode, sustezanja ili opiranja.

b) Živjeli su u vremenu dolaska Objave i propisivanja propisa i družili se sa Allahovim Poslanikom, zato su najbolje poznavali događaje zbog kojih su objavljeni neki tekstovi, a poznavanje okolnosti vezanih za određeni događaj ili tekst je jedan od najbitnijih uzroka koji pomažu shvatiti, razumjeti i dokučiti njegovu poentu.

c) Često su tekstovi objave – Kur'ana i sunneta – objavljivani iz razloga vezanih za njih, bilo kao pojedince ili zajednicu, te im se tako obraćalo direktno, što je ostavljalo dubok utisak na njih, jer su se ti tekstovi bavili slučajevima koji su se desili i dolazili neposredno nakon što su se odigrali, dok su duše još bile pune dojmova i spremne da prime i odazovu se naredbi.

Zato su im, kao što kaže Ibn Abbas, oči suzile kada bi čuli nekog da kaže "rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem..."[1]

2- Duboki emotivni utjecaj koji su Objava i iman ostavljali na njih

Ashabi se prema znanju nisu ophodili kao sa pukim naučnim činjenicama, kojima se bavi razum, ne vežući za njih srce i tjelesne udove. Jer, znanje o Allahu, Njegovim imenima, svojstvima i djelima, donijelo im je ljubav prema Njemu, obožavanje samo Njega, žudnju za susretom s Njim, kako bi uživali gledajući Njegovo plemenito lice u džennetskim vrtovima. To znanje doprinijelo je da Ga veličaju, samo Njega se boje, strahuju od Njegove sile, kazne, moći i osvete. Donijelo im je nadu u ono što je u Njega, čežnju za Džennetom i Njegovim zadovoljstvom, te lijepo mišljenje o Njemu. Time su upotpunili plodove znanja i vjerovanja u Allaha, a upravo ovi emotivni segmenti su najveći cilj stjecanja islamskog znanja. Bez toga znanje je beskorisno, štaviše, prije ili kasnije postat će štetno.[2]

Ashabi su danju bili vitezovi, noću pobožnjaci. Njihovo znanje, iman, skrušenost prema Allahu, za njih nisu bili prepreka da se bave ovosvjetskim potrebama, poput kupoprodaje, ratarstva, zasnivanja bračne zajednice, brige o djeci i porodici, i ostalim za čim su imali potrebu.

Peto: Ličnost Vjerovjesnika i njen utjecaj na stvaranje lidera

Erkamov dom bio je najveća škola za stjecanje odgoja i znanja, koju je upoznalo čovječanstvo. A kako i da ne bude tako kad je učitelj bio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učitelj cijelog čovječanstva, a učenici su bili daije, upućivači, i Allahu predani lideri, koji su čovječanstvo oslobodili od robovanja ljudima i

[1] Selman el-Auda, *Sifetul-gureba'*, str. 94.
[2] Selman el-Auda, *Sifetul-gureba'*, str. 97.

izveli ga iz tmina na svjetlo, nakon što su pod Allahovom pažnjom stekli odgoj kakav nije viđen ni prije ni poslije toga.[1]

Allah je pomogao Svoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da u Erkamovom domu formira prvi džemat od ashaba, koji su ponijeli najveličanstveniju misiju za koju zna ljudski rod.

Najveći odgajatelj, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uspio je da u tom razdoblju konspiracije, u Erkamovom domu, odgoji jedinstvene ličnosti koje su ponijele zastavu džihada i da've, i za manje od pola stoljeća pokorile Arapsko poluostrvo i uspjele osvojiti ogromna prostranstva.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pokazao je vanrednu sposobnost odabira prvih elemenata da've tokom te prve tri godine njenog postojanja, te sposobnost da im pruži specijalnu pripremu i odgoj koji su ih učinili dostojnim za preuzimanje vođstva, i nošenje poslanice, jer velike poslanice i veličanstvene ljudske ideje mogu ponijeti samo jedinstvene ličnosti, veliki lideri i da'vetske gromade.

Erkamov dom bio je najznačajnija škola i sveučilište na svijetu. Tu su se sreli Poslanik – odgajatelj i odabrana skupina iz prve generacije, te su ti stalni susreti, polaznicima ovog učilišta, bili praktično uvježbavanje vojne doktrine, slušanja, pokornosti, te etike i principa vođstva. U njemu je vrhovni zapovjednik svojoj vojsci i sljedbenicima ulijevao povjerenje u Allaha, odlučnost i upornost. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je u tom učilištu čistio njihove duše, vaspitavao ih, odgajao i podučavao. Ovi organizirani susreti pojačavali su odlučnost i povećavali ambicije, i poticali na ulaganje truda, žrtvovanje i altruizam.[2]

Tačka od koje je počinjao prvi pokret božanskog odgoja bio je susret osobe sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, pri čemu bi osoba doživjela čudnu transformaciju i iznenada prihvatala uputu zbog samog kontakta s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem. Tako bi čovjek izlazio iz okrilja mraka u okrilje svjetla, i prihvatao iman, a odbacivao kufr, i postajao spreman da podnese nedaće i kušnje zbog svoje nove vjere i njene plemenite akide.

Ličnost Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bila je prvi pokretač islama. Njegova ličnost posjedovala je snažnu privlačnost i utjecaj na druge, jer je stasavao pod Allahovom pažnjom, pa ga je On učinio najsavršenijim primjerom čovjeka u historiji Zemlje.

Ljudi oduvijek vole velikane, dive im se, oko njih se okupljaju simpatizeri i lijepe se za njih iz ljubavi i zadivljenosti, ali Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pored te veličine, bio je poslanik Allaha Uzvišenog, koji od Njega prima Objavu i dostavlja je ljudima, a ta dimenzija ostavlja dodatni utjecaj na emotivno raspoloženje vjernika prema njemu, jer ga vjernik nije volio samo zbog njega samog, kao što ljudi vole obične velikane, nego ga je volio, također, i zbog tog reli-

---

[1] *Devletur-Resul minet-tekvin ilet-temkin*, str. 219.

[2] *Devletur-Resul minet-tekvin ilet-temkin*, str. 220.

gioznog duha kojim ga je Allah prekrio od vremena primanja časne Božanske Objave, te su se tako u ličnosti Poslanika spojile ličnost velikog čovjeka i ličnost najznačajnijeg poslanika, da bi se na kraju spojile u jednu nerazdvojnu ličnost, a musliman je toj ličnosti poklanjao duboku ljubav, koja obuhvata i ljubav prema poslaniku i ljubav prema čovjeku, zatim se povezuju i miješaju u njegovoj duši ljubav prema Allahu i ljubav prema Njegovom Poslaniku te postaju centralna tačka svih njegovih emocija i osovina koja pokreće sve njegove emotivne i fizičke reakcije. Ova ljubav koja je pokrenula prvu generaciju – generaciju ashaba – bila je ključ islamskog odgoja i njena centralna tačka i polazište.[1]

Šesto: Predmet izučavanja u Erkamovom domu

Predmet izučavanja, kojemu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, podučavao u Erkamovom domu, bio je Kur'an časni, jer je to jedini izvor iz kojeg se uzima znanje. Allahov miljenik i odabranik revno je radio na izdvajanju i isticanju "izvora iz kojeg se uzima znanje", kako bi jedino Kur'an časni bio doktrina i centralna ideja na kojoj se odgaja muslimanska jedinka, muslimanska porodica i cijela muslimanska zajednica.

Džibril je dolazio Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, sa novim ajetima, a ashabi bi ih istog momenta slušali sa usana Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa bi ih njihova srca prihvatala, a duše upijale, i ulazili bi u njihove vene kolajući poput krvi.

Na njihove duše i srca Kur'an je ostavljao utjecaj i izazivao njihove reakcije te bi čovjek postajao nova osoba, u pogledu sistema vrijednosti, emocija, ciljeva, ponašanja i stremljenja.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, strogo je vodio računa da Kur'an bude jedini predmet izučavanja i doktrina na kojoj se odgajaju duše ashaba, ne miješajući izučavanje Kur'anu ni sa čim drugim.[2]

Prva generacija pristupila je Kur'anu s punom sviješću i ozbiljnošću, veoma se trudeći da shvate njegove smjernice i dosljedno ih primijene u praksi. Stoga su u kur'anskim ajetima tražili smjernice za sva životna pitanja na koja su nailazili ili pretpostavljali da će naići na njih u budućnosti.

Ova prva generacija stasala je na kur'anskim uputama i postala praktični primjer Božanskih smjernica. Kur'an je bio Božije učilište na kojem su znanje stekle produhovljene daije i vođe, ta generacija kakvu čovječanstvo nije upoznalo ni prije ni kasnije.

Allah je na srce Svoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, objavio Kur'an da bi na njegovim principima podigao ummet, uspostavio državu, uredio društvo, te

---

[1] Muhammed Kutb, *Menhedžut-terbijjetil-islamijje*, str. 34-35.
[2] *Devletur-Resul minet-tekvin ilet-tamkin*, str. 225.

da bi razvio njihovu svijest, moral i razum, kao i da bi ih izgradio akidetski, ideološki, etički i emocionalno. Tako je stasala prva muslimanska zajednica, zajednica koja je sva ostala društva nadmašila na svim poljima: akidetskom, duhovnom, moralnom, sociološkom, političkom, vojnom.[1]

Sedmo: Razlozi odabira Erkamovog doma

Brojni su razlozi za odabir Erkamovog doma za mjesto okupljanja. Neki od njih su:

1- Nije se znalo da je Erkam primio islam, te stoga niko nije mogao pretpostaviti da se susreti između Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovih ashaba odvijaju u njegovom domu.

2- Erkam b. Ebul-Erkam bio je iz Benu Mahzuma, kurejšijskog ogranka koji su bili suparnici drugog ogranka Benu Hašim i pokretači ratova protiv njih, tako da je i bilo poznato da je Erkam primio islam, niko nije očekivao da se susreti održavaju u njegovom domu, jer bi to značilo da se održavaju u srcu neprijateljskih redova.[2]

3- Kada je Erkam primio islam, bio je mladić u dobi od oko šesnaest godina, tako da, kad bi Kurejšije razmišljale da potraže centar muslimanskog okupljanja, nikome ne bi palo na pamet da provjerava kuće mladih Muhammedovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba, nego bi provjeravali kuće njegovih značajnih ashaba, pa i samu Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, kuću.

Bilo je moguće da pomisle kako je mjesto okupljanja neka od kuća u Benu Hašimu, bilo Ebu Bekrova ili nečija druga. Iz tog razloga zaključujemo da je sa bezbjednosnog aspekta odabir Erkamovog doma bio krajnje mudar. I nije poznato da su Kurejšije ikad uspjele provaliti ovaj centar ili otkriti mjesto okupljanja.[3]

Osmo: Odlike prve generacije

U prvoj fazi djelovanja da'va se oslanjala na konspirativnost i individualistički pristup. Vjerovjesnikovi, sallallahu alejhi ve sellem, planovi bili su detaljni i dobro usklađeni. Bilo je to savršeno političko planiranje, jer Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije odabrao Erkamov dom radi običnog okupljanja muslimana zbog slušanja savjeta, pouka i instrukcija. To je bio centar vođstva, učilište u kojem se, kroz individualistički pristup, staloženo i temeljito, stjecalo znanje i odgoj, pripremalo i osposobljavalo za da'vu i liderstvo. Nekim individuama posvećivala se posebna pažnja kako bi ih se osposobilo za preuzimanje bremena da've i vođstva. Njima je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, određivao precizne zadatke, koji su mudro organizirani, svi su učestvovali u tim zadacima i svako je znao šta treba da

---

[1] *Devletur-Resul minet-tekvin ilet-temkin*, str. 335.

[2] Jer je Poslanik iz kurejšijskog ogranka Benu Hašim. (prim. prev.)

[3] El-Gadban, *El-Menhedžul-hereki*, 1/49.

radi, i svi su bili svjesni specifičnosti da've i faze kroz koju prolazi, te se svako pridržavao mjera opreza, predostrožnosti, konspirativnosti i discipline.[1]

Izgradnja vjerničke zajednice u mekkanskom periodu odvijala se postepeno, i u tišini i tajnosti.

Tu fazu označila je Božija uputa oličena u Njegovim riječima:

﴿وَٱصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ ٱلَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُم بِٱلْغَدَوٰةِ وَٱلْعَشِىِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُۥ ۖ وَلَا تَعْدُ عَيْنَاكَ عَنْهُمْ تُرِيدُ زِينَةَ ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا ۖ وَلَا تُطِعْ مَنْ أَغْفَلْنَا قَلْبَهُۥ عَن ذِكْرِنَا وَٱتَّبَعَ هَوَىٰهُ وَكَانَ أَمْرُهُۥ فُرُطًا ﴿٢٨﴾﴾

"Budi strpljiv uz one koji se Gospodaru svome mole ujutro i navečer u želji za licem Njegovim, i ne skidaj očiju svojih s njih iz želje za sjajem u životu na ovome svijetu, i ne slušaj onoga čije smo srce da Nas spominje nehajnim učinili, koji strast svoju slijedi i čiji su postupci daleko od razboritosti."[2]

Ovaj časni ajet naređuje Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da strpljivo podnosi propuste i greške onih koji su se odazvali njegovoj da'vi, mnoštvo njihovih zapitkivanja, posebno ako se radi o nepotrebnim pitanjima, da strpljivo podnosi njihovu neodlučnost u prihvatanju uputstava, kao i da se trudi da ih podstiče na strpljivo podnošenje iskušenja na koje ih stavljaju neprijatelji da've, kao i da objasni ashabima da je put da've po prirodi težak. Također mu naređuje da ne dozvoli obmanjivačima da ga odvoje od ashaba, da ne sluša one koji omalovažavaju ashabe, i da se ne odnosi prema njima po volji oholih osoba čija je srca Allah učinio nemarnim pa ne mogu dokučiti suštinu ove vjere.[3]

Prethodno spomenuti ajet iz sure El-Kehf daje nam opis nekih svojstava kojima se odlikovao prvi muslimanski džemat.

Neka od najvažnijih su:

a) Strpljivost

To se vidi iz riječi: **"Budi strpljiv"**. Riječ "strpljivost" često se spominje u Kur'anu časnom i Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, hadisima, i ljudi jedni druge podstiču na strpljivost. Ova osobina je toliko važna da je postala jedno od četiri svojstva grupe koja će se spasiti od propasti.

Allah je rekao:

﴿وَٱلْعَصْرِ ﴿١﴾ إِنَّ ٱلْإِنسَٰنَ لَفِى خُسْرٍ ﴿٢﴾ إِلَّا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّٰلِحَٰتِ وَتَوَاصَوْا۟ بِٱلْحَقِّ وَتَوَاصَوْا۟ بِٱلصَّبْرِ ﴿٣﴾﴾

"Tako mi vremena, čovjek je na gubitku, doista, samo ne oni koji vjeruju i dobra djela čine, i koji jedni drugima istinu preporučuju i koji jedni drugima

---

[1] *Devletur-Resul minet-tekvin ilet-temkin*, str. 237.

[2] Sura El-Kehf, 28.

[3] Husejn b. Muhsin, *Et-Tarikatu ila džema'atil-muslimin*, str. 170.

preporučuju strpljenje.''[1]

Allah je u ovoj suri svim ljudima presudio da su upropašteni izuzev onih koji posjeduje ove četiri osobine:

1- vjerovanje u Allaha,
2- činjenje dobrih djela,
3- preporučivanje istine,
4- preporučivanje strpljivosti.

Jer, čovjek se neće spasiti sve dok ne upotpuni samoga sebe imanom i dobrim djelima i dok ne upotpuni drugoga savjetovanjem i pozivanjem na Pravi put, tako će ispuniti obavezu i prema Allahu i prema Njegovim robovima.

Nužno je, također, i "preporučivanje istine", jer biti vjernik, činiti dobra djela, zastupati istinu i pravdu, predstavlja nešto najteže s čime se mogu suočiti pojedinac i zajednica. Stoga je neophodno biti strpljiv u borbi protiv vlastitih poriva i protiv neprijatelja, strpljivo podnositi uznemiravanja i teškoće, i razmetljivost zabludjelih. Neophodno je strpljivo podnositi dužinu puta, spori prelazak sa nivoa na nivo, zametanje putokaza i udaljenost cilja.[2]

b) Često činjenje dove i uporno zazivanje Allaha

To se vidi iz riječi: **"...koji se Gospodaru svome mole ujutro i navečer".** Dova je veličanstvena kapija dobara, i ako se otvori, Božijem robu neprestano će stizati razna dobra i bit će obasut bereketima. Zato osobe koje se pripremaju za nošenje poslanice i ispunjavanje emaneta treba učiti da grade lijep odnos prema Allahu, da često čine dove, jer je to jedan od najvećih i najznačajnijih čimbenika uspjeha.[3]

c) Iskrenost

To se vidi iz riječi: **"...u želji za licem Njegovim".** Nužno je, prilikom duhovne pripreme pojedinca, da musliman usvoji princip da njegov govor, džihad i sva djela budu u ime Allaha i iz želje da postigne Njegovo zadovoljstvo i lijepi sevap, ne obazirući se na to hoće li postići materijalnu korist, ugled, titulu, ili da li će napredovati ili nazadovati, nego da se bori zbog akide Božanskog programa uzimajući za moto riječi Uzvišenog Allaha:

﴿ قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦٢﴾ لَا شَرِيكَ لَهُ ۖ وَبِذَٰلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ ﴿١٦٣﴾ ﴾

"Reci: 'Klanjanje moje, i obredi moji, i život moj, i smrt moja, doista su posvećeni Allahu, Gospodaru svjetova, koji nema saučesnika; to mi je naređeno i ja

---

[1] Sura El-Asr.
[2] *Fi Zilalil-Kur'an*, 6/3968.
[3] *Fikhut-temkini fil-Kur'anil-kerim*, str. 221.

sam prvi musliman.''[1]

Iskrenost u činjenju djela je jedan od temeljnih uvjeta za prihvatanje djela. Poznato je da Allah prima samo ona djela koja su urađena sa iskrenošću prema Njemu, čistom namjerom i sukladno propisima šerijata i Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, prakse.

d) Postojanost

To se vidi iz riječi: "**...i ne skidaj očiju svojih s njih iz želje za sjajem u životu na ovome svijetu**". Ovdje spomenuta postojanost je jedan dio opće postojanosti kojom treba da se odlikuje svaki produhovljeni misionar.

Uzvišeni Allah kaže:

﴿مِّنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا۟ مَا عَـٰهَدُوا۟ ٱللَّهَ عَلَيْهِ ۖ فَمِنْهُم مَّن قَضَىٰ نَحْبَهُۥ وَمِنْهُم مَّن يَنتَظِرُ ۖ وَمَا بَدَّلُوا۟ تَبْدِيلًا ﴿٢٣﴾﴾

"Među vjernicima ima muškaraca koji su iskreni u onome za što su sklopili ugovor s Allahom. Od njih su neki poginuli (kao šehidi), a od njih neki (to) očekuju i nisu ništa izmijenili (od uzetog ugovora)."[2]

U ovom časnom ajetu navedene su tri osobine: vjerovanje, muškost i iskrenost. Ova tri segmenta su vrlo bitna za postojanost na Pravom putu. Jer, vjerovanje potiče na čvrstu privrženost visokim vrijednostima i potiče na lično žrtvovanje radi opstanka časnih principa; muškost pokreće čovjeka ka cilju, ne obazirući se na sitnice i nebitne stvari, nego ga stalno goni ka uzvišenom cilju i časnim principima; a iskrenost je prepreka mogućim transformacijama, promjenama i izmjenama. Zato spomenute osobine donose čovjeku takvu postojanost da se neće promijeniti ni kada bi mu stavili oštricu mača na vrat, ili kada bi vidio omču spremljenu za njega, ili mu bila ponuđena ovosvjetska dobra, ili lijepa žena.

Nesumnjivo, blokovima građevine koja se priprema da ponese da'vu, uspostavi državu i stvori civilizaciju, potrebna je postojanost koja će doprinijeti ostvarenju tih uzvišenih ciljeva, lijepih namjera i visokih vrijednosti.[3]

Ovo su najvažnija svojstva koja su krasila prvi muslimanski džemat.

Deveto: Širenje da've među Kurejšijama i globalni karakter islama

U fazi djelovanja u tajnosti islam se u svim ograncima Kurejša širio prilično ravnomjerno, bez značajnog pretezanja u korist niti jednog ogranka, što je bilo neuobičajeno za ondašnji plemenski način života. Ali, to je, iako je lišilo islam potpunog iskorištavanja plemenske strukture i plemenskog fanatizma u zaštiti i širenju nove vjere, pomoglo da se izbjegne izazivanje združenog otpora ostalih plemena,

---

[1] Sura El-En'am, 161-163.
[2] Sura El-Ahzab, 23.
[3] Ali Džeriša, *Da'verullahi minet-tekvin ilet-temkin*, str. 91-92.

pod izgovorom da se preko nove vjere ostvaruju interesi plemenskog ogranka iz kojeg potječe ta ideja i povećava njegov utjecaj nauštrb ostalih.

Čini se da je ova podjednaka otvorenost prema svima doprinijela širenju islama u brojnim ograncima plemena Kurejš, bez rezerviranosti zbog plemenske pristrasnosti. Prve Kurejšije koje su primile islam pripadale su različitim ograncima Kurejša, tako je Ebu Bekr bio iz kurejšijskog ogranka Temim, Osman b. Affan iz Benu Umejje, Zubejr b. El-Avvam iz Benu Eseda, Mus'ab b. Umejr iz Benu Abdud-Dar, Alija b. Ebu Talib iz Benu Hašima, Abdurrahman b. Avf iz Benu Zuhra, Seid b. Zejd iz Benu Adi, Osman b. Maz'un iz Benu Džumeh. Isto tako među prvim muslimanima, osim Kurejšija, bili su brojni i pripadnici drugih plemena. Naprimjer, Abdullah b. Mes'ud bio je iz plemena Zuhejl, Utbe b. Gazvan iz plemena Mazin, Abdullah b. Kajs bio je od Eš'arija, Ammar b. Jasir iz Ansa, ogranka plemena Mezhidža, Zejd b. Harise i Et-Tufejl b. Amr iz plemena Deus, Amr b. Abese iz plemena Sulejm, Suhejb en-Nemri iz plemena Nemr b. Kasit. Iz toga se jasno vidi da islam nije bio ograničen samo na Mekku.[1]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sebi je krčio put detaljnim planiranjem, uzimanjem u obzir uzroka, a zatim se uzdao u Allaha, vodio je računa o temeljitom odgoju, preciznom strukturiranju, svestranom obrazovanju, mjerama sigurnosti, normalnom ponašanju u zajednici, sveobuhvatnoj pripremi za fazu koja slijedi nakon konspirativnosti. Jer, Poslanik je znao da vjera koju mu je Allah objavio ne može dovijeka ostati u domenu tajnog djelovanja, odabirući pojedince kojima će se obraćati, jer je to vjera koja je objavljena da bude dokaz protiv svih svjetova i da onoga kome Allah bude želio spas, izbavi iz tmina politeizma i pagantsva i izvede ga na svjetlo islama i monoteizma. Zbog toga je Allah od samog početka otkrio suštinu ove vjere tako što je u mekkanskom dijelu objave Kur'ana ukazao na sveobuhvatnost islama i njegov globalni karakter.

Uzvišeni Allah rekao je:

﴿ إِنۡ هُوَ إِلَّا ذِكۡرٞ لِّلۡعَٰلَمِينَ ٨٧ ﴾

"Kur'an je, doista, svijetu cijelom opomena!"[2]

I rekao je:

﴿ وَمَا هُوَ إِلَّا ذِكۡرٞ لِّلۡعَٰلَمِينَ ٥٢ ﴾

"A on – Kur'an, nije ništa drugo do cijelom svijetu opomena!"[3]

Dakle, ova vjera obraća se cijelom čovječanstvu i dolazi kao spas onima za koje je Allah odredio da će se spasiti. To znači da su karakteristike ove da've javno djelovanje, prodorno istupanje, jasno prezentiranje, otvoreno pozivanje, upozo-

---

[1] El-Umeri, *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 1/133.
[2] Sura Sad, 87.
[3] Sura El-Kalem, 52.

ravanje na Allaha i trpljenje posljedica koje dolaze nakon toga, kao što su utjerivanja u laž, uznemiravanja i ubijanja.

To što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u početku da've djelovao tajno, predstavlja izuzetak i odraz je specifičnog stanja i okolnosti, koje su vezane za početak da've, poput slabosti i netolerantnosti, pa se to treba razumjeti u okviru spomenutih okolnosti.

Skrivanje i tajenje određenih stvari u islamu je politika interesa u mnogim pitanjima koja se tiču rata i mira. S tim u vezi je i pitanje misionarskog djelovanja: konspirativnost je bila nužda uvjetovana okolnostima, jer je osnova da se otvoreno poziva u Allahovu vjeru, Njegov šerijat i sud nad svim ljudima, a što se tiče zadržavanja tajnosti u pogledu sredstava, planova i detalja, to je pitanje interesa i podložno je ljudskim mišljenjima i stavovima, jer tajenje ovih stvari ne znači sakrivanje vjere, prešućivanje istine, i nema veze sa prezentiranjem i pozivanjem u vjeru. Naprimjer, otkrivanje broja vjernika koji su se odazvali da'vi je stvar interesa i nema nikakve veze sa pitanjem dostavljanja vjere i upozoravanja na Allahovu kaznu, što je stvar zbog koje su objavljivane nebeske knjige i slati poslanici, tako da to pitanje može ostati tajna ako to odražava interes zajednice, uz propagiranje i pozivanje u vjeru. Zato je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i nakon otvorenog istupanja sa da'vom, upozoravanja ljudi i javnog obznanjivanja vjerovjesništva, nastavio kriti mnoge stvari koje se ne tiču zadaće dostavljanja i objašnjavanja vjere, poput broja sljedbenika, mjesta na kojem se okupljaju, šta planiraju poduzeti u pogledu spletki koje im spremaju pagani itd.[1]

Treća tema
Izgradnja na polju vjerskih ubjeđenja u mekkanskom periodu da've

Prvo: Vjerovjesnikovo poimanje odnosa prema Božijim zakonitostima na Zemlji

Izgradnja države i podizanje ummeta podložno je određenim zakonitostima koje određuju sudbinu pojedinaca, društava, nacija i država. Ako razmotrimo život Allahovog miljenika i odabranika, sallallahu alejhi ve sellem, vidjet ćemo da se on prema tim zakonitostima odnosio krajnje inteligentno i umjesno.

[1] *El-Gureba'ul-evvelun*, str. 124-126.

Ove zakonitosti su nepromjenjivi Allahovi zakoni u kosmosu i među ljudima u svakom vremenu i mjestu. Ti zakoni su brojni, a nas ovdje interesiraju oni koji su čvrsto povezani sa pokretanjem preporoda.

Ko razmisli o kur'anskim ajetima, vidjet će da su mnogobrojni oni koji govore o nepromjenjivim Allahovim zakonima, te da posvećuju vidnu pažnju isticanju tih zakona i poticanju razmišljanja o njima i izvlačenju pouke iz njih, te postupanju po onome što iz njih proizlazi radi uspostavljanja muslimanskog društva koje se čvrsto pridržava Allahove vjere.

Kad Kur'an skreće pažnju muslimanima na Allahove zakone koji vladaju na Zemlji, on ih time vraća na osnove po kojima se odvija život, jer nisu prva stvorenja, a zakonitosti koje vladaju kosmosom, narodima, nacijama, državama, pojedincima, funkcioniraju bez izmjena, stvari se ne odvijaju stihijski, i život na Zemlji nije uzaludan, nego prati ove zakonitosti. Pa, ako muslimani budu proučavali ove zakone i shvatili njihove pouke, otkrit će im se mudrosti koje se kriju u događajima, i postat će im jasni ciljevi određenih zbivanja, bit će uvjereni da se ovaj sistem po kojem se odvijaju događaji ne mijenja, i da iza ovog sistema postoji skrivena mudrost, uočit će liniju po kojoj su se odvijali događaji u prošlosti i neće se oslanjati samo na to da su muslimani, kako bi ostvarili uspjeh i moć, bez uzimanja u obzir uzroka koji ka tome vode.

Zakoni po kojima se odvija život se ponavljaju, ono što se desilo u prošlosti može se uvijek ponoviti.

A muslimani su najpreči da shvate zakonitosti svoga Gospodara, koji su im istaknuti u Allahovoj Knjizi i sunnetu Njegovog Poslanika, kako bi postigli ponos i moć kojoj se nadaju. Jer moć se ne dobija na poklon, niti dolazi pukim slučajem, niti dolazi niotkud, nego dolazi po zakonima koje je Allah zapisao u Svojoj Knjizi kako bi ih Njegovi robovi vjernici naučili i svjesno postupali po njima.[1]

"Uvjet ispravnog sistematičnog odnosa prema Božijim zakonima i kosmičkim zakonitostima, vezanim za individuu, kolektiv i narod, jeste da savršeno dobro shvatimo ove zakone i kako funkcioniraju u sklopu Božijeg plana, ili kako to još nazivamo 'shvatanje zakonitosti', te da u svjetlu njihovog razumijevanja izvlačimo iz njih društvene zakone i civilizacijske vrijednosti."[2]

Profesor El-Benna, govoreći o načinu ophođenja sa Božijim zakonitostima, rekao je: "Ne sukobljavajte se sa kosmičkim zakonitostima jer će vas brzo savladati, nego ih nastojte obuzdati, iskoristiti i preusmjeriti njihov tok, upotrijebite jednu protiv druge, i očekujte trenutak uspjeha, nećete morati dugo čekati."[3]

U ovim riječima primjećujemo nekoliko bitnih stvari:

1- izbjegavanje konflikta,

---

[1] El-Kardavi, *Džilun-nasril-menšud*, str. 15.

[2] *El-Mešru'ul-islami li nehdatil-umem-kiraa li fikril-Benna*, str. 58.

[3] *Risaletul-Mu'temeril-Hamis*, str. 127.

2- suzbijanje,
3- iskorištavanje,
4- preusmjeravanje toka,
5- upotrebljavanje jednih protiv drugih,
6- iščekivanje trenutka uspjeha.[1]

Zaključci do kojih je došao profesor El-Benna ukazuju na studiozno proučavanje Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, života, historije islama, iskustva naroda i nacija, pokazuju ispravno shvatanje stvarnosti u kojoj živi, i ispravnu dijagnozu bolesti i recept za lijek.

Prvi islamski pokret koji je predvodio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u ulaganju truda na polju da've, uspostavljanju države, stvaranju savršenog, produhovljenog, civiliziranog čovjeka, bio je potčinjen Božijim zakonitostima, od kojih su neke već spomenute ukratko, kao što je značaj vođstva u stvaranju civilizacija, značaj dobro organizirane zajednice vjernika za otpor zabludama, značaj doktrine na kojoj se grade vjerska ubjeđenja, moralni kodeksi, obredi, sistem vrijednosti i shvatanja. Jedan od Allahovih zakona koji su spomenuti jeste zakon postepenosti koji vlada među Njegovim stvorenjima i u kosmosu. To je vrlo važan zakon o kojem ummet treba povesti računa jer on pospješuje preporod i jačanje Allahove vjere.

Ovi zakoni funkcioniraju po logici da je put dug, napose u ovom vremenu u kojem prevladava neznaboštvo u punoj snazi, a zlo se ukorijenilo u narodima, pa treba raditi na postepenom iskorjenjivanju.

Islamska da'va je počela postepeno, precizno vodeći ljude. Počela je sa fazom formiranja temelja i odabira sljedbenika, zatim slijedi faza sučeljavanja i otpora, pa faza jačanja i pobjeda. Bilo je nemoguće da počne sa svim ovim fazama u isto vrijeme jer bi se suočila sa poteškoćama i bila sputana. Isto tako, nije bilo moguće da jedna faza dođe prije vremena jer bi se desila zbrka i poremećaji.[2]

Izuzetno je važno uzeti u obzir ovaj zakon postepenosti jer "neki koji rade na polju islamske da've misle da se snaga može postići preko noći, i žele da u tren oka promijene stvarnost koju živi islamski ummet, ne obazirući se na posljedice, ne razumijevajući okolnosti i prilike koje su uzrok takvog stanja, i bez adekvatne pripreme preduvjeta, metoda i sredstava".[3]

"Ako pažljivo proučimo Kur'an časni i čisti Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, sunnet, naučit ćemo kako i s kakvom postepenošću i skladom se, pod Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, vođstvom, odvijalo islamsko mijenjanje arapske sredine, a odatle i čitavog svijeta. Stvari su se kretale prirodnim tokom, malo-pomalo, dok se nisu zaustavile ondje gdje je Allah, Gospodar svjetova, htio."[4]

---

[1] *El-Mešru'ul-islami li nehdatil-umem-kiraa li fikril-Benna*, str. 58.
[2] *Et-Temkin lil-ummetil-islamije*, str. 227.
[3] *Afat alet-Tarik*, 1/57.
[4] *Et-Temikn lil-ummetil-islamije*, str. 229.

"Potrebno je držati se ovog Božanskog zakona o postepenosti u vođenju ljudi, i kad se hoće primjenjivati islam u životu i upražnjavanje kompletnog islamskog načina života koji donosi snagu. Ako želimo napraviti pravo islamsko društvo, ne treba se zavaravati da se to može postići odlukom koju donese predsjednik države, ili kralj, ili koju donese savjet rukovodilaca, ili parlament, nego je za to potrebno postepeno pripremati društvo kroz ideološku, psihičku i socijalnu pripremu.

To je isti onaj put kojim je kročio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, da bi promijenio paganski način života u islamski. Trinaest godina u Mekki njegova osnovna zadaća bila je da odgoji generaciju vjernika, koja će biti u stanju ponijeti teret da've i ispuniti obavezu džihada radi zaštite vjere i njenog širenja na svim horizontima. Zato mekkanski period nije bio period propisivanja koliko je bio period odgajanja i razvijanja."[1]

Drugo: Zakon promjene i njegova veza sa dogmatskom izgradnjom

Jedna od bitnih zakonitosti na putu preporoda jeste i zakon koji je Allah postavio riječima:

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُوا مَا بِأَنفُسِهِمْ ۗ وَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِقَوْمٍ سُوءًا فَلَا مَرَدَّ لَهُ ۚ وَمَا لَهُم مِّن دُونِهِ مِن وَالٍ ﴿١١﴾﴾

"Allah neće izmijeniti jedan narod dok on sam sebe ne izmijeni. A kad Allah hoće jedan narod kazniti, niko to ne može spriječiti, osim Njega nema mu zaštitnika."[2]

Veza između ovog Božijeg zakona i jačanja islamskog ummeta potpuno je jasna, jer u svjetlu trenutnog stanja islamskog ummeta ne može se doći do snage pa je neophodno praviti promjene. I, također, ummet koji prihvata da živi ponižen i zaostao, i ne pokušava da promijeni svoju bijednu stvarnost i oslobodi se okova, ne može postati moćan.[3]

Promjene koje je predvodio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, slijedeći Allahov put, počele su od ljudskih duša od kojih je stvorio velikane, s kojima je zatim pokrenuo najveće društvene promjene, jer je izveo ljude iz tmina na svjetlo, iz neznanja u znanje, iz dekadentnosti u napredak, te je s njima napravio najfascinantniju civilizaciju koja je ikad postojala.[4]

Vjerovjesnik je, vodeći se kur'anskom doktrinom, u dušama ashaba izvršio promjene na polju vjerskih ubjeđenja, ideologije, shvatanja, emocija, morala. Tako je promijenio stvarnost koju ljudi žive, pa se promijenila Medina, zatim Mekka, zatim cijelo Arapsko poluostrvo, Perzija, Bizantija, u tom globalnom pokretu koji danonoćno slavi i spominje svoga Stvoritelja.

---

[1] *El-Hasaisul-amme lil-islam*, str. 168.
[2] Sura Er-Ra'd, 11.
[3] *Et-Temkin lil-ummetil-islamijje*, str. 210.
[4] Teufik Muhammed Seb'u, *Nufus ve durus fi itarit-tasviril-Kur'aniji*, str. 367.

U mekkanskom periodu kur'anska doktrina bavila se vjerskim ubjeđenjima koje je predstavljala različitim metodama, pa je iman prekrio srca ashaba te su doživjeli ogromnu transformaciju. Pojašnjavajući taj veličanstveni uspon, Allah kaže:

﴿أَوَمَن كَانَ مَيْتًا فَأَحْيَيْنَٰهُ وَجَعَلْنَا لَهُۥ نُورًا يَمْشِى بِهِۦ فِى ٱلنَّاسِ كَمَن مَّثَلُهُۥ فِى ٱلظُّلُمَٰتِ لَيْسَ بِخَارِجٍ مِّنْهَا ۚ كَذَٰلِكَ زُيِّنَ لِلْكَٰفِرِينَ مَا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ﴿١٢٢﴾﴾

"Zar je onaj koji je bio u zabludi, a koga smo Mi oživili i dali mu svjetlo pomoću kojeg se među ljudima kreće, kao onaj koji je u tminama iz kojih ne izlazi? A nevjernicima se čini lijepim to što oni rade."[1]

Treće: Ispravljanje vjerskih ubjeđenja

Ubjeđenja koja su ashabi imali o Allahu prije poslanstva bila su pogrešna i iskrivljena.

Imali su pogrešnu predodžbu o Allahovim imenima i svojstvima:

﴿وَلِلَّهِ ٱلْأَسْمَآءُ ٱلْحُسْنَىٰ فَٱدْعُوهُ بِهَا ۖ وَذَرُوا۟ ٱلَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِىٓ أَسْمَٰٓئِهِۦ ۚ سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ﴿١٨٠﴾﴾

"Allah ima najljepša imena i vi Ga zovite njima, a klonite se onih koji iskreću Njegova imena – kako budu radili, onako će biti kažnjeni!"[2]

Kur'an je došao da usadi ispravna ubjeđenja i učvrsti ih u srcima vjernika, te da ih pojasni svim ljudima, kroz pojašnjavanje Allahove jedinstvenosti u božanskim djelima, Njegove jedinstvenosti u obožavanju, i Njegove jedinstvenosti u imenima i svojstvima, vjerovanja u sve o čemu je Allah obavijestio vezano za meleke, knjige, vjerovjesnike, Božije određenje i dobra i zla, Sudnjeg dana, potvrđivanje poslanica objavljenim poslanicima, i vjerovanje u sve o čemu su nas obavijestili.[3]

Tako se prva generacija, Allah bio zadovoljan njima, odgojila na ispravnom shvatanju Allahovih svojstava i lijepih imena, te su Ga shodno tome obožavali pa su u dušama osjećali veliko poštovanje prema Allahu, a Njegovo zadovoljstvo postalo je cilj kojem teže, bili su svjesni da ih On motri u svakom momentu.[4]

Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, pravilan odgoj članova na tevhidu je temelj na kojem je podignuta građevina islama i ispravna je metodologija koju su slijedili prijašnji vjerovjesnici i poslanici.

Odgoj koji je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pružio ashabima urodio je berićetnim plodovima pa su se ashabi potpuno očistili od svega što je suprotno Allahovoj jedinstvenosti u božanskim djelima, Njegovoj jedinstvenosti u obožavanju, i Njegovoj jedinstvenosti u imenima i svojstvima. Zato su prihvatali samo

---

[1] Sura El-En'am, 122.
[2] Sura El-A'raf, 180.
[3] Ali el-Alejani, *Ehemijjetul-džihad fi nešrid-da've*, str. 47.
[4] Ali el-Alejani, *Ehemijjetul-džihad fi nešrid-da've*, str. 53.

Allahov sud, i jedino Njemu bili pokorni, i nisu slijedili nikoga osim ako je Allah s tim zadovoljan, nikoga nisu voljeli kao što vole Allaha, nisu se bojali nikoga osim Allaha, oslanjali su se samo na Njega i tražili Njegovu zaštitu, nikome osim Njemu nisu upućivali dove, samo su od Njega tražili spas, nisu prinosili žrtvu nikome mimo Allaha, niti se zavjetovali drugom do Allahu, samo su od Allaha tražili pomoć i izbavljenje iz nevolja – u onome u čemu samo Allah može pomoći, nisu nikome drugom osim Allahu činili ruku', ni sedždu, ni hadždž, ni tavaf, niti bilo koju drugu vrstu ibadeta, nisu Ga poredili sa stvorenjima niti sa nepostojanjem, nego su Ga smatrali čistim od svakog nesavršenstva.[1]

Mekkanski ajeti usadili su u srca ashaba ispravno vjerovanje po pitanju svih vrsta Allahove jedinstvenosti, Poslanika i poslanstva, i ispravili im kriva vjerovanja koja su imali u pogledu ostalih stubova imana.

Četvrto: Utjecaj kur'anskog opisa Dženneta na ashabe

Ajeti objavljeni u mekkanskom periodu fokusirani su na Sudnji dan, gotovo da nema sure objavljene u mekkanskom periodu a da u njoj nisu spomenuti neki opisi Sudnjeg dana, ili blagodati i patnje koje će tada doživjeti ljudi, ili opis proživljenja i suđenja ljudima, tako da se čovjek osjećao kao da svojim očima gleda Sudnji dan.

1. Džennetu ništa nije slično

Kur'anski ajeti su tako opisali Džennet da je nemoguće da nešto slično postoji u kosmosu, što je ostavilo jak utisak na ashabe.

Džennet je nagrada koju je Allah pripremio Svojim bogobojaznim robovima. On je odraz Allahove plemenitosti, darežljivosti i dobrote. Dio tih blagodati Allah nam je opisao, ali mnogo toga je ostavio skrivenim, a to razum ne može shvatiti, niti mašta zamisliti.

Allah kaže:

﴿ فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّآ أُخْفِيَ لَهُم مِّن قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَآءًۢ بِمَا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ١٧ ﴾

"I niko ne zna kakve ih, kao nagrada za ono što su činili, skrivene radosti čekaju."[2]

2. Najveća blagodat koju će imati džennetlije

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Kad stanovnici Dženneta uđu u Džennet, Allah, Blagi i Uzvišeni, će reći: 'Želite li da vam još nešto dam?', a oni će reći: 'Zar nam nisi lica naša ubijelio, zar nas nisi uveo u Džennet i od*

---

[1] Ali el-Alejani, *Ehemijjetul-džihad fi nešrid-da've*, str. 54-55.
[2] Sura Es-Sedžde, 17.

Vatre spasio?' Kaže Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'A onda će On otkriti zastor i ništa od onoga što im je dato neće im biti draže od gledanja u lice njihovog Gospodara, Allaha.''' U drugoj predaji je dodato: ''Zatim je proučio ovaj ajet:

﴿لِّلَّذِينَ أَحْسَنُوا۟ ٱلْحُسْنَىٰ وَزِيَادَةٌ ۖ وَلَا يَرْهَقُ وُجُوهَهُمْ قَتَرٌ وَلَا ذِلَّةٌ ۚ أُو۟لَٰٓئِكَ أَصْحَٰبُ ٱلْجَنَّةِ ۖ هُمْ فِيهَا خَٰلِدُونَ ﴿٢٦﴾﴾

'One koji čine dobra djela čeka lijepa nagrada, i više od toga! Lica njihova neće tama i potištenost prekrivati, oni će stanovnici Dženneta biti, u njemu će vječno boraviti.'''[1]

Za preporod ummeta neophodno je imati ovako slikovit opis Dženneta i čvrsto vjerovanje u njegovo postojanje, jer kad slika Dženneta zaživi u dušama ummeta, stremit će za Allahovim zadovoljstvom, ulagat će na tom putu najvrednije i skupocjenije što imaju, otarasit će se slabosti i straha od smrti, u njihovim dušama eksplodirat će ogromna energija koja će im dati odlučnost, upornost i ustrajnost na putu uzdizanja Allahove vjere.

Peto: Utjecaj kur'anskog opisa Džehennema na ashabe

Ashabi su se bojali Allaha, strahovali od Njegove kazne i nadali se Njegovoj nagradi. Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, odgoj ostavio je velikog traga na ashabe, a kur'anska doktrina koju je slijedio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ostavljala je ogroman učinak na duše ashaba, to je zato što je Kur'an opisivao strahote Sudnjeg dana i znake njegovog početka, poput vijesti da će Zemlja biti zgrabljena, potresena, nebesa smotana, planine srušene do zemlje, da će mora eksplodirati i napuniti se vatrom, i da će se nebo uzburkati i rascijepiti, Sunce sjaj izgubiti, Mjesec potamnjeti i zvijezde popadati.

Kur'an u mekkanskom periodu opisuje stanje nevjernika toga Dana, kako će doživjeti poniženje, biti žalosni i očajni, te kako će im dobra djela biti poništena.

Kur'an, također, govori o sakupljanju nevjernika u Vatri, prelasku vjernika preko Sirata, čišćenju vjerničkih redova od licemjera, što je ostavilo velikog traga na duše ashaba.[2]

Kur'an je opisao različite vrste kazni pa je prva generacija muslimana osjećala kao da te prizore gleda vlastitim očima.

Šesto: Pojam Božije odredbe i određenja i njegov odgojni utjecaj na ashabe

U mekkanskom periodu objave Kur'an je posvetio pažnju i pitanju Allahove odredbe i određenja.

Allah kaže:

---

[1] El-Begavi, *Miškatul-mesabih*, 3/88. Sura Junus, 26.

[2] *El-Vesetijje fil-Kur'anil-kerim*, str. 402.

﴿ إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ ﴿٤٩﴾ ﴾

"Mi doista sve s određenjem stvaramo."[1]

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, usađivao je u duše ashaba vjerovanje u Allahovu odredbu i određenje, tako da je ispravno shvatanje i duboko uvjerenje u srcima ashaba o pitanju Allahove odredbe i određenja urodilo korisnim plodovima i donijelo im i ovosvjetska i onosvjetska dobra.

Neki plodovi vjerovanja u Allahovo određenje i sudbinu:

1- obavljanje ibadeta Allahu;

2- vjerovanje u Božije određenje je način da se čovjek oslobodi širka, jer vjernik vjeruje da samo Allah daje korist i štetu, ponos i poniženje, i da jedino On uzdiže i ponizuje;

3- čovjek postaje hrabar i odvažan, jer ko vjeruje u Božije određenje i odredbu, ubijeđen je da su životi u Allahovoj vlasti i da je svakome zapisano kad će umrijeti;

4- strpljivost, očekivanje nagrade od Allaha i suočavanje sa nedaćama;

5- smirenost srca, duševni mir i bezbrižnost;

6- ponos, skromnost, oslobađanje od robovanja stvorenjima.

Plodovi vjerovanja u Allahovu odredbu i određenje su mnogobrojni, a spomenuto je samo nekoliko tek da bi se skrenula pažnja.

Ali, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom odgajanja ashaba nije se ograničio samo na to da ih poduči o šest stubova imana, nego im je ispravljao mnoga pogrešna shvatanja, stavove i ubjeđenja, vezana za čovjeka, život, kosmos i njihov međuodnos, da bi musliman živio potpomognut Allahovim svjetlom, shvatajući cilj svoga postojanja, i da bi mogao najpotpunije ispuniti sve što Allah od njega očekuje, i da bi se oslobodio fantazija i praznovjerja.[2]

Sedmo: Predstava ashaba o čovjeku

Nakon što je Kur'an časni upoznao čovjeka sa njegovim Gospodarom i Sudnjim danom, upoznao ga je i sa njim samim. Kur'an odgovara na pitanja koja izviru iz ljudske duše: "Šta je razlog moga postojanja? Šta će biti sa mnom poslije smrti?" A to su pitanja koja se razumnom čovjeku nameću sama od sebe i tjeraju ga da uporno traži odgovor.[3]

Kur'an je ashabima objasnio činjenice vezane za postojanje čovječanstva, odakle vode porijeklo, šta se od njih traži u ovom životu, šta će s njima biti nakon smrti...

---

[1] Sura El-Kamer, 49.

[2] Ali el-Alejani, *Ehemijjetul-džihad fi nešrid-da've*, str. 59.

[3] Muhammed Kutb, *Menhedžut-terbijjetil-islamijje*, 2/54.

Osmo: Prikaz odnosa između šejtana i Adema

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kroz kur'ansku metodologiju upoznavao je ashabe sa pričom o šejtanu i Ademu, i objašnjavao im kroz kur'anske ajete suštinu borbe između čovjeka i njegovog najljućeg neprijatelja, koji je pokušao zavesti njihovog pretka Adema.

Jedan od primjera za to su riječi Uzvišenog:

﴿ يَٰبَنِيٓ ءَادَمَ لَا يَفۡتِنَنَّكُمُ ٱلشَّيۡطَٰنُ كَمَآ أَخۡرَجَ أَبَوَيۡكُم مِّنَ ٱلۡجَنَّةِ يَنزِعُ عَنۡهُمَا لِبَاسَهُمَا لِيُرِيَهُمَا سَوۡءَٰتِهِمَآۚ إِنَّهُۥ يَرَىٰكُمۡ هُوَ وَقَبِيلُهُۥ مِنۡ حَيۡثُ لَا تَرَوۡنَهُمۡۗ إِنَّا جَعَلۡنَا ٱلشَّيَٰطِينَ أَوۡلِيَآءَ لِلَّذِينَ لَا يُؤۡمِنُونَ ﴿٢٧﴾ ﴾

"O sinovi Ademovi, neka vas nikako ne zavede šejtan kao što je roditelje vaše iz Dženneta izveo, skinuvši s njih odjeću njihovu da bi im stidna mjesta njihova pokazao! On vas vidi, on i vojske njegove, odakle vi njih ne vidite. Mi smo učinili šejtane zaštitnicima onih koji ne vjeruju."[1]

Prva generacija je, iz kur'anskih ajeta o sukobu između Adema i šejtana, naučila mnoge važne stvari koje se tiču shvatanja, vjerovanja i morala.

Naprimjer, naučili su:

1- da svi ljudi potječu od Adema;

2- da je srž islama apsolutna pokornost Allahu;

3- da je čovjek podložan činjenju grešaka;

4- iz Ademove greške musliman uči da je nužno uzdati se u Allaha;

5- nužno je da se čovjek kaje i traži oprost za grijehe;

6- treba se čuvati zavisti i oholosti;

7- Ademu, njegovoj supruzi i njihovom potomstvu, Iblis je neprijatelj broj jedan.

Jedna od metoda kojom su se ashabi borili protiv šejtana jeste i biranje najljubaznijih riječi u komunikaciji, pridržavajući se tako Allahovih riječi:

﴿ وَقُل لِّعِبَادِي يَقُولُواْ ٱلَّتِي هِيَ أَحۡسَنُۚ إِنَّ ٱلشَّيۡطَٰنَ يَنزَغُ بَيۡنَهُمۡۚ إِنَّ ٱلشَّيۡطَٰنَ كَانَ لِلۡإِنسَٰنِ عَدُوّٗا مُّبِينٗا ﴿٥٣﴾ ﴾

"Reci robovima Mojim da govore samo lijepe riječi – jer bi šejtan mogao posijati neprijateljstvo među njima, šejtan je, doista, čovjekov otvoreni neprijatelj."[2]

Ovo je sažet prikaz činjenica o Iblisu i predodžbi ashaba o tom prokletom neprijatelju.

Deveto: Način poimanja kosmosa, života i stvorenja, kod ashaba

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nastavio je marljivo podučavati

---

[1] Sura El-A'raf, 27.

[2] Sura El-Isra', 53.

ashabe Allahovoj Knjizi i, kroz kur'anske ajete, usađivati im ispravna shvatanja o dogmatskim pitanjima, kosmosu i životu uopće. Kur'an je pojasnio nastanak svijeta, iznio činjenice o postanku života, koje po preciznosti i značaju ne zaostaju za činjenicama koje je iznio o bilo kojem detalju kosmosa ili života.

Tako je Kur'an uredio misli i shvatanja prve generacije o kosmosu i stvorenjima i čudesnim stvarima koje se u njemu nalaze i o ovom prolaznom životu. A Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nastavio je podučavati ashabe ispravnom životnom putu i putu spasa, čvrsto vjerujući da će onaj od njih koji bude znao šta ga čeka i šta je put spasa i uspjeha, svim snagama i sredstvima slijediti taj put, kako bi sutra ostvario taj uspjeh i spasio se.

U tom cilju Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, skoncentrirao se na pojašnjavanje bitne stvari, a to je da je ovaj život prolazan, ma koliko dugo trajao, a njegove ljepote, ma koliko bile primamljive, neznatne su i bezvrijedne.

Mnogi djelatnici na polju da've smetnuli su s uma činjenicu da je ovaj svijet igra, zabava i zavaravanje. A to je zato što su, zaneseni njegovim čarima, zaglibili u ovosvjetski život i njegova blaga, pa dahću za njim i svaki put kad se dograbe kakvog ovosvjetskog dobra, hoće još, jer zbog svoje vezanosti za ovaj svijet ne mogu se zasititi.

Ovakvi su velika katastrofa za da'vu i preporod ummeta, ali ko uživa u ovom životu u granicama koje je zacrtao šerijat i kome je ovaj život oruđe koje koristi da zaradi onaj svijet, taj čini pohvalnu stvar.

Četvrta tema
Izgradnja na polju vjerskih dužnosti i etike u mekkanskom periodu da've

Prvo: Duhovno pročišćavanje prve generacije kroz različite vrste obreda

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je, kroz Kur'an časni, učio ashabe duhovnom čišćenju i ukazivao im na načine koji će im pomoći da ostvare taj cilj.

Neke od kur'anskih metoda duhovnog pročišćenja su:

1- promišljanje o Allahovom kosmosu, stvorenjima i o Allahovoj Knjízi;

2- razmišljanje o Allahovom sveobuhvatnom znanju kojim obuhvata sve što se nalazi u kosmosu, naprotiv, sve što postoji i u vidljivom i u skrivenom svijetu;

3- ibadet je najveće i najznačajnije sredstvo odgoja duše. Jer, ibadetom čovjek pokazuje krajnju poniznost pred Allahom, a niko osim Allaha to i ne zaslužuje.

Vrste ibadeta kojima se postiže duhovni uspon i čisti duša:

Prva vrsta: obavezni ibadeti, kao što je fizička i obredna čistoća, namaz, post, zekat, hadždž itd.

Druga vrsta: ibadeti u najširem smislu te riječi. Jer, svaki postupak s kojim se želi približiti Allahu je ibadet za koji postoji nagrada, i koji pruža duši lijep odgoj.[1]

U islamu je veoma važno čišćenje duše kroz namaz, učenje Kur'ana, zikrove i veličanje Allaha, jer, ljudska duša, ako se ne očisti od mahana i ne bude u vezi sa svojim Stvoriteljem, neće izvršavati šerijatske obaveze koje su joj stavljene u dužnost, a konstantno obavljanje ibadeta daje duši snagu, opskrbu i jak poticaj da izvršava ono što joj je naređeno.

Na prvom mjestu ibadeta koji imaju ogroman utjecaj na počišćenje duše nalazi se namaz.

Neki od najistaknutijih tragova koje je namaz ostavio na prvu generaciju su:

1- Odazivanje Allahovoj naredbi i pokazivanje robovanja Allahu

Allah je pohvalio Svoje robove vjernike koji su se odazvali Njegovoj naredbi. Kaže Uzvišeni:

﴿ وَالَّذِينَ يَجْتَنِبُونَ كَبَائِرَ الْإِثْمِ وَالْفَوَاحِشَ وَإِذَا مَا غَضِبُوا هُمْ يَغْفِرُونَ ﴿٣٧﴾ ﴾

"I za one koji se Gospodaru svome odazivaju, i namaz klanjaju, i o poslovima svojim se dogovaraju, a dio od onoga čime smo ih opskrbili udjeljuju."[2]

Prva generacija je smatrala da je svaki postupak u namazu zaseban ibadet, i da ostavlja poseban utisak na dušu i pospješuje duhovno pročišćenje.

2- Zazivanje Gospodara

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, opisujući jedan od prizora ovog zazivanja, rekao je: "*Allah Uzvišeni je kazao: 'Podijelio sam namaz između Sebe i Svoga roba po pola, pa Mom robu pripada ono što traži.' Pa kada rob kaže: 'Hvala Allahu, Gospodaru svjetova', Allah kaže: 'Moj rob Mi se zahvaljuje.' A kada kaže: 'Svemilosnom, Milostivom', Allah kaže: 'Moj rob Me hvali.' Kada kaže: 'Vladaru Dana sudnjeg', Allah kaže: 'Moj rob Me veliča.' Kada kaže: 'Samo Tebi ibadet činimo i od Tebe pomoć molimo', Allah kaže: 'Ovo je između Mene i Mog roba, i Mom robu pripada ono što traži.' Kada kaže: 'Uputi nas na Pravi put! Na put onih kojima si blagodati podario, a ne na put onih na koje se srdžba Tvoja izlila i koji su zalutali', Allah kaže: 'Ovo pripada Mom robu, i Moj rob će dobiti ono što traži.*'"[3]

---

[1] Abdul-Halim Mahmud, *Fikhud-da've*, 1/471-472.

[2] Sura Eš-Šura, 37.

[3] *Sahihu Muslim, Kitabus-sala, bab: Vudžubi kiraetil-Fatiha fi kulli rek'a*, br. 395.

3- Smiraj duše i bezbrižnost

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi ga nešto tištilo, klanjao[1] bi i u namazu osjećao najveću radost.[2]

Poslanik je podučio ashabe mnogim sunnetima i nafilama, da bi pojačali vezu sa svojim Gospodarom, i da bi kroz namaze osjetili smiraj u dušama, te da bi namaz postao važno sredstvo za rješavanje njihovih problema i briga.

4- Namaz čuva od grijeha

Allah je rekao:

﴿ ٱتۡلُ مَآ أُوحِيَ إِلَيۡكَ مِنَ ٱلۡكِتَٰبِ وَأَقِمِ ٱلصَّلَوٰةَۖ إِنَّ ٱلصَّلَوٰةَ تَنۡهَىٰ عَنِ ٱلۡفَحۡشَآءِ وَٱلۡمُنكَرِۗ وَلَذِكۡرُ ٱللَّهِ أَكۡبَرُۗ وَٱللَّهُ يَعۡلَمُ مَا تَصۡنَعُونَ ٤٥ ﴾

"Kazuj Knjigu koja ti se objavljuje i obavljaj namaz – namaz, zaista, odvraća od razvrata i od svega što je ružno; a Allahovo spominjanje vas veće je od vašeg spominjanja Njega! – A Allah zna šta radite!"[3]

Duše ashaba su se odmarale u namazu i dobijale snagu koja ih je poticala na činjenje dobra, a odvraćala od ružnih djela. Namaz je za ashabe bio poput neprobojnog zida koji ih štiti od upadanja u grijehe.[4]

Drugo: Intelektualni odgoj

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pružao je ashabima sveobuhvatan odgoj jer se taj odgoj zasnivao na časnom Kur'anu koji se obraća čovjeku kao cjelini koju čine tijelo, duša i um. Stoga je vjerovjesnička pedagogija vodila računa da kod ashaba razvija intelektualne sposobnosti potičući ih na promatranje i razmišljanje, jer će ih to osposobiti za nošenje tereta poziva u Allahovu vjeru, a to je ono što Kur'an traži.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, razvijao je intelektualne sposobnosti ashaba slijedeći kur'ansku doktrinu.

Najvažnije tačke kur'anske doktrine u razvoju intelekta su:

1- oslobađanje uma od teorija koje počivaju na pretpostavkama, taksativnim procjenama, ili slijepom slijeđenju i oponašanju;

2- tjeranje uma na istraživanje i provjeravanje;

3- pozivanje razuma na razmišljanje o kosmičkim znacima;

4- pozivanje razuma na razmišljanje o mudrostima Allahovih zakona;

5- pozivanje razuma da proučava Allahove zakonitosti koje se odnose na

---

[1] Ebu Davud, *Sunen*, *Fis-sala*, br. 1319.

[2] El-Hakim, *El-Mustedrek*. Ez-Zehebi se složio sa ocjenom El-Hakima da je hadis vjerodostojan, 2/160.

[3] Sura El-Ankebut, 45.

[4] *Menhedžul-islami fi tezkijjetin-nufus*, 1/227.

ljude kroz historiju ljudskog roda, kako bi izvukao pouke iz historije očeva, djedova i dalekih predaka, i da bi razmislio o Allahovim zakonitostima vezanim za nacije, narode i države.

Treće: Tjelesni odgoj

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, insistirao je i na tjelesnom odgoju ashaba, a osnove tog odgoja crpio je iz Kur'ana, na način da tijelo obavlja funkcije radi kojih je stvoreno, bez preopterećavanja i bez zanemarivanja, ravnomjerno trošeći sve fizičke snage.

Zato je Kur'an na sljedeći način regulirao potrebe ljudskog tijela:

1- reguliranje potrebe za jelom i pićem;

2- reguliranje potrebe za odjećom, tako što je od odjeće učinio obaveznim ono što će pokriti stidna mjesta i sačuvati ih od posljedica vrućine i studeni, a učinio pohvalnim da se lijepo odjene kad se ide u džamiju;

3- reguliranje potrebe za stambenim prostorom;

4- reguliranje potrebe za ženidbom i zasnivanjem porodice, pa je dozvolio brak, i čak ga učinio obaveznim u nekim slučajevima, a zabranio je blud, vanbračnu zajednicu i homoseksualizam;

5- reguliranje potrebe za privatnim vlasništvom, pa je dozvolio posjedovanje imetka i nekretnina, u skladu sa šerijatskim normama;

6- reguliranje potrebe za vlašću. Islam je ovo regulirao na način da je zabranio korištenje položaja za činjenje nepravde, neprijateljstva i nasilja;

7- reguliranje potrebe za radom i uspjehom, time što je učinio nužním da posao bude dozvoljen, i da se njime ne uzrokuje šteta bilo kome. Muslimani su pozvani da rade na ovom svijetu onoliko koliko je potrebno da im omogući da ponesu teret da've i vjere;

8- Allah je upozorio čovjeka da ga ne zavaraju blagodati koje posjeduje, i da ne bude spokojan i nezahvalan.

Ovo su neke osnove na kojima počiva vjerovjesnički odgoj u pogledu tijela kako bi čovjek bio u stanju podnijeti težinu džihada, brige da've i životne nedaće.

Četvrto: Poticanje ashaba na usvajanje moralnih vrijednosti i čišćenje od poroka

Visoki moral je važan dio akide, jer ispravno vjerovanje je neodvojivo od morala. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, različitim je metodama poučavao ashabe lijepom moralu. Prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Na vagi vjernikovih djela, na Sudnjem danu, ništa neće biti teže od lijepog morala. A Allah, zaista, mrzi razvratnu i vulgarnu osobu.*"[1]

---

[1] *Sunenut-Tirmizi, Kitabul-birri ves-sile, bab: Ma dža'e fi husnil-huluk*, br. 2002. Hadis je hasen-sahih.

Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitan šta je najveći razlog zbog kojeg će ljudi ući u Džennet, odgovorio je: "*Bogobojaznost i lijep moral.*" A kada je upitan za najveći razlog zbog kojeg će ljudi ući u Vatru, odgovorio je: "*Jezik i spolni organ.*"[1]

Moral ni u kojem slučaju nije drugorazrednog značaja u islamu, niti se svodi samo na određena područja ljudskog ponašanja. To je praktični prikaz ispravnog ubjeđenja i vjerovanja, jer vjerovanje nije tek osjećaj skriven u podsvijesti nego je, također, i vidljivo etičko ponašanje koje nam daje za pravo da se, kada ne vidimo takvo ponašanje ili kada vidimo suprotno, zapitamo gdje je iman i šta vrijedi vjerovanje ako se ne odražava na ponašanje.[2]

Zato ćemo vidjeti, u mnogim primjerima, da Kur'an čvrsto vezuje moral za akidu.[3]

Ashabi su naučeni da je ibadet jedna od moralnih osobina jer spada u ispunjavanje dužnosti prema Allahu, zahvalnost na blagodatima, priznavanje Allahu za učinjena dobra, poštovanje prema Onome ko je dostojan poštovanja i veličanja, a sve ovo spada u vrijedna moralna svojstva.[4] Stoga je moral ashaba bio na visokom nivou, njegov pokretač bilo je vjerovanje u Allaha, vodič nada u spas na onom svijetu, a cilj Allahovo zadovoljstvo i sevap.

Moral, u vjerovjesničkoj pedagogiji, je širok pojam i obuhvata sve vrste ljudskog ponašanja, sva njegova čula, emocije, misli... Tako je moralni kodeks u namazu biti skrušen, moralni kodeks prilikom govora je izbjegavanje beskorisnog govora, moralni kodeks u spolnom odnosu je pridržavanje Allahovih granica i nečinjenje onoga što je zabranjeno, moralni kodeks u komunikaciji s drugima je umjerenost bez pretjerivanja i bez zanemarivanja, život u kolektivu ima moralni kodeks, a to je da se ljudi dogovaraju među sobom, u srdžbi je moralno oprostiti i zaboraviti, napad neprijatelja također zahtijeva pokazivanje određenih moralnih vrijednosti, a to je borba i otpor napadačima. I sve u životu vjernika ima svoj moral koji treba slijediti u datoj stvari, i svaka stvar ima svoj moralni segment.

Srž moralnog ponašanja je tevhid – činjenje svih vrsta ibadeta samo Allahu. To je zato što tevhid, zapravo, posjeduje originalni moralni aspekt, jer se odaziv tom pozivu zasniva na moralnim vrlinama, poput pravednosti, pravičnosti, iskrenosti prema samom sebi, a isto tako i odbijanje je, u prvom redu, uzrokovano negativnim moralnim osobinama, poput oholog odbijanja da prihvati istinu, oholost u odbijanju slijeđenja Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, iz umišljenosti i uobraženosti, uživanje u svađama i raspravama u kojima se brani zabluda iz puke želje za pobjedom i isticanjem, ili zbog slijepog slijeđenja i ustrajavanja u pridržava-

---

[1] *Sunenut-Tirmizi, Kitabul-birri ves-sile, bab: Ma dža'e fi husnil-huluk*, br. 2004. Hadis je sahih-garib.

[2] Muhammed Kutb, *Dirasat Kur'anijje*, str. 130.

[3] Pogledati, naprimjer, sure El-Mu'min, ajeti 1-11, El-En'am, 151-153, Er-Ra'd, 19-22, El-Isra', 23-38, i dr.

[4] *El-Vesetijje fil-Kur'anil-kerim*, str. 591.

nju poznatog i uvriježenog makar bilo i zabluda i krivi put. Sve ovo, i tome slično, posljedica je lošeg morala koji upropaštava ljude i odvraća ih od istine nakon što je postala potpuno jasna, a samim time i od sreće i na ovom i na onom svijetu, iako su ubijeđeni da je jedini način da se to postigne slijeđenje Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, puta.

Peto: Podučavanje ashaba moralnim vrijednostima kroz kur'anske priče

Kur'anske priče obiluju poukama, mudrostima, dogmatskim temeljima, moralnim kodeksima, pedagoškim metodama, uzimanjem pouka iz primjera drevnih naroda.

Kur'anske priče nisu pripovijedanje historijskih događaja korisno samo historičarima, te priče su mnogo uzvišenije, časnije, vrednije od toga. Kur'anske priče su pune govora o tevhidu, znanju, lijepom ponašanju, razumskim dokazima, obiluju poukama, opomenama i fascinantnim dijalozima.

Navodim kao primjer priču o Jusufu, ističući njene moralne aspekte koji su prikazani u zadivljujućim prizorima. Mudraci su kazali: "Nijedna nacija ne može biti stabilna bez reformatora, ljudi koji rukovode poslovima i učenjaka koji upućuju na Pravi put, a oni moraju ispunjavati određene uvjete i posjedovati određene moralne osobine. Ako je odgovorna osoba vjerovjesnik, naveli su četrdeset osobina sve iz domena bontona i morala, ako je učeni vođa, zadovoljili su se samo sa nekima od tih četrdeset osobina. A Jusuf je posjedovao savršenstvo poslanika i ljepotu vjerovjesnika. Ono što je navedeno u priči o njemu, mudraci u svakom narodu uzimaju kao uputstvo za odabir kompetentnih djelatnika, jer je bio i vladar i vjerovjesnik. Pošto je slanje poslanika završeno, govorit ćemo samo o uvjetima koje treba ispunjavati osoba da bi bila dostojna položaja vladara idealne države. Navest ćemo dvanaest najvažnijih osobina koje treba imati vladar idealne države, da budu podsjetnik onome ko razmišlja o Kur'anu i opomena učenicima koji teže stjecanju vrlina."[1]

Najvažniji uvjeti za vladara idealne države:

1- Kontroliranje strasti, radi postizanja duhovne snage i discipline

Allah je rekao:

﴿كَذَٰلِكَ لِنَصۡرِفَ عَنۡهُ ٱلسُّوٓءَ وَٱلۡفَحۡشَآءَۚ إِنَّهُۥ مِنۡ عِبَادِنَا ٱلۡمُخۡلَصِينَ ﴿٢٤﴾﴾

"...tako bi, da odvratimo od njega zlo i blud, jer je on uistinu bio Naš iskreni rob."[2]

---

[1] Džemaluddin el-Kasimi, *Mehasinut-te'vil*, 9/310.
[2] Sura Jusuf, 24.

2- Blagost u srdžbi, radi samokontrole

Allah je rekao:

﴿إِن يَسْرِقْ فَقَدْ سَرَقَ أَخٌ لَّهُۥ مِن قَبْلُ ۚ فَأَسَرَّهَا يُوسُفُ فِى نَفْسِهِۦ وَلَمْ يُبْدِهَا لَهُمْ ۚ قَالَ أَنتُمْ شَرٌّ مَّكَانًا ۖ وَٱللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا تَصِفُونَ ﴿٧٧﴾﴾

''Ako je on ukrao, rekoše oni, pa i prije je brat njegov krao! I Jusuf im ne reče ništa. 'Vi ste u gorem položaju', pomisli u sebi, 'Allah dobro zna kako je bilo to o čemu govorite.'''[1]

3- Upotreba blagosti na pravom mjestu i upotreba strogoće na pravom mjestu

Allah je rekao:

﴿وَلَمَّا جَهَّزَهُم بِجَهَازِهِمْ قَالَ ٱئْتُونِى بِأَخٍ لَّكُم مِّنْ أَبِيكُمْ ۚ أَلَا تَرَوْنَ أَنِّىٓ أُوفِى ٱلْكَيْلَ وَأَنَا۠ خَيْرُ ٱلْمُنزِلِينَ ﴿٥٩﴾ فَإِن لَّمْ تَأْتُونِى بِهِۦ فَلَا كَيْلَ لَكُمْ عِندِى وَلَا تَقْرَبُونِ ﴿٦٠﴾﴾

''I kad ih namiri hranom potrebnom, reče: 'Dovedite mi svoga brata po ocu, zar ne vidite da punu mjeru dajem i da goste, ne može biti bolje, primam. Ako ga ne dovedete, nećete više od mene mjere sa hranom dobiti i ne dolazite mi!'''[2] Jusuf im se prvo obratio blago, a zatim strogo.

4- Samopouzdanje uz oslonac na Allaha

Allah je rekao:

﴿قَالَ ٱجْعَلْنِى عَلَىٰ خَزَآئِنِ ٱلْأَرْضِ ۖ إِنِّى حَفِيظٌ عَلِيمٌ ﴿٥٥﴾﴾

'''Postavi me', reče, 'da vodim brigu o stovarištima u zemlji, ja sam zaista čuvaran i znan.'''[3]

5- Sposobnost pamćenja, kako bi mogao pamtiti događaje koji su se desili prije mnogo godina

Allah je rekao:

﴿وَجَآءَ إِخْوَةُ يُوسُفَ فَدَخَلُوا۟ عَلَيْهِ فَعَرَفَهُمْ وَهُمْ لَهُۥ مُنكِرُونَ ﴿٥٨﴾﴾

''I dođoše braća Jusufova i uđoše k njemu, pa ih on poznade, a oni njega ne prepoznaše.''[4]

---

[1] Sura Jusuf, 77.
[2] Sura Jusuf, 59-60.
[3] Sura Jusuf, 55.
[4] Sura Jusuf, 58.

6- Precizan opis i snaga svijesti, da bi mogao vidjeti stvari potpuno jasno

Allah je rekao:

﴿ إِذْ قَالَ يُوسُفُ لِأَبِيهِ يَٰٓأَبَتِ إِنِّى رَأَيْتُ أَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا وَٱلشَّمْسَ وَٱلْقَمَرَ رَأَيْتُهُمْ لِى سَٰجِدِينَ ﴿٤﴾ ﴾

"Kad Jusuf reče svome ocu: 'O oče moj, sanjao sam jedanaest zvijezda, i Sunce i Mjesec, i u snu sam ih vidio kako mi se pokloniše.'"[1]

7- Spremnost na učenje, ljubav prema nauci i posjedovanje znanja

Allah je rekao:

﴿ وَٱتَّبَعْتُ مِلَّةَ ءَابَآءِىٓ إِبْرَٰهِيمَ وَإِسْحَٰقَ وَيَعْقُوبَ ۚ مَا كَانَ لَنَآ أَن نُّشْرِكَ بِٱللَّهِ مِن شَىْءٍ ۚ ذَٰلِكَ مِن فَضْلِ ٱللَّهِ عَلَيْنَا وَعَلَى ٱلنَّاسِ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ ٱلنَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٣٨﴾ ﴾

"...i ispovijedam vjeru predaka svojih, Ibrahima i Ishaka i Jakuba; nama ne priliči da ikoga Allahu smatramo ravnim. To je Allahova milost prema nama i ostalim ljudima, ali većina ljudi nije zahvalna."[2]

I rekao je:

﴿ رَبِّ قَدْ ءَاتَيْتَنِى مِنَ ٱلْمُلْكِ وَعَلَّمْتَنِى مِن تَأْوِيلِ ٱلْأَحَادِيثِ ۚ فَاطِرَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ أَنتَ وَلِىِّۦ فِى ٱلدُّنْيَا وَٱلْءَاخِرَةِ ۖ تَوَفَّنِى مُسْلِمًا وَأَلْحِقْنِى بِٱلصَّٰلِحِينَ ﴿١٠١﴾ ﴾

"Gospodaru moj, Ti si mi dao dio vlasti i naučio me tumačenju nekih snova! O Stvoritelju nebesa i Zemlje, Ti si zaštitnik moj i na ovom i na onom svijetu, daj da umrem kao musliman i pridruži me onima koji su dobri!"[3]

8- Saosjećanje sa nejakima i skromnost, pored ugleda i visokih položaja

Jusuf se ponizno obratio dvojici mladića u tamnici. Allah je rekao:

﴿ يَٰصَٰحِبَىِ ٱلسِّجْنِ ءَأَرْبَابٌ مُّتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ أَمِ ٱللَّهُ ٱلْوَٰحِدُ ٱلْقَهَّارُ ﴿٣٩﴾ ﴾

"O drugovi moji u tamnici, ili su bolji raznorazni bogovi ili Allah, Jedini i Svemoćni?"[4]

I govorio im je o vjerskim i dunjalučkim pitanjima:

﴿ قَالَ لَا يَأْتِيكُمَا طَعَامٌ تُرْزَقَانِهِۦٓ إِلَّا نَبَّأْتُكُمَا بِتَأْوِيلِهِۦ قَبْلَ أَن يَأْتِيَكُمَا ۚ ذَٰلِكُمَا مِمَّا عَلَّمَنِى رَبِّىٓ ۚ إِنِّى تَرَكْتُ مِلَّةَ قَوْمٍ لَّا يُؤْمِنُونَ بِٱللَّهِ وَهُم بِٱلْءَاخِرَةِ هُمْ كَٰفِرُونَ ﴿٣٧﴾ ﴾

---

[1] Sura Jusuf, 4.
[2] Sura Jusuf, 38.
[3] Sura Jusuf, 101.
[4] Sura Jusuf, 39.

"'Nijedan obrok neće vam donesen biti a da vam ja prije ne kažem šta ćete dobiti', reče Jusuf. 'To je samo dio onoga čemu me naučio Gospodar moj, ja se klonim vjere naroda koji u Allaha ne vjeruje i koji onaj svijet ne priznaje.'"[1]

Oni su se osvjedočili da je bio dobar:

﴿نَبِّئْنَا بِتَأْوِيلِهِۦٓ إِنَّا نَرَىٰكَ مِنَ ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿٣٦﴾﴾

"'Protumači nam to, jer vidimo da si, zaista, dobar čovjek.'"[2]

9- Opraštanje iako je u mogućnosti da kazni

Allah je rekao:

﴿قَالَ لَا تَثْرِيبَ عَلَيْكُمُ ٱلْيَوْمَ يَغْفِرُ ٱللَّهُ لَكُمْ وَهُوَ أَرْحَمُ ٱلرَّٰحِمِينَ ﴿٩٢﴾﴾

"'Ja vas sada neću koriti', reče, 'Allah će vam oprostiti, od milostivih On je Najmilostiviji!'"[3]

10- Iskazivanje poštovanja prema rodbini

Allah je rekao:

﴿ٱذْهَبُوا۟ بِقَمِيصِى هَٰذَا فَأَلْقُوهُ عَلَىٰ وَجْهِ أَبِى يَأْتِ بَصِيرًا وَأْتُونِى بِأَهْلِكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٩٣﴾﴾

"Ovu košulju moju odnesite i na lice moga oca je stavite, on će progledati, i svu porodicu svoju mi dovedite!"[4]

11- Moć izražavanja i decidno tumačenje kraljevog sna, i sposobnost da osvoji srca vladara i podanika te da ih usmjeri kako da se ponašaju, što se bez rječitosti, utemeljene na mudrosti i znanju, sigurno ne bi moglo desiti

Allah je rekao:

﴿فَلَمَّا كَلَّمَهُۥ قَالَ إِنَّكَ ٱلْيَوْمَ لَدَيْنَا مَكِينٌ أَمِينٌ ﴿٥٤﴾﴾

"...i pošto porazgovara s njim, reče: 'Ti ćeš od danas kod nas utjecajan i pouzdan biti.'"[5]

12- Upravljačke sposobnosti

Allah je rekao:

﴿قَالَ تَزْرَعُونَ سَبْعَ سِنِينَ دَأَبًا فَمَا حَصَدتُّمْ فَذَرُوهُ فِى سُنۢبُلِهِۦٓ إِلَّا قَلِيلًا مِّمَّا تَأْكُلُونَ ﴿٤٧﴾﴾

---

[1] Sura Jusuf, 37.
[2] Sura Jusuf, 36.
[3] Sura Jusuf, 92.
[4] Sura Jusuf, 93.
[5] Sura Jusuf, 54.

"'Sijat ćete sedam godina uzastopno', reče, 'pa ono što požanjete u klasu ostavite, osim ono malo što ćete jesti.'"[1]

Tako ti Allaha, zar ne osjećaš ljepotu Kur'ana i slast znanja!

Nesumnjivo, između morala i kur'anskih priča postoji čvrsta veza, jer je jedan od ciljeva kur'anskih priča podsticanje na usvajanje visokog morala koji je od koristi i pojedincu, i porodici, i zajednici, i državi, i naciji, i civilizaciji. A isto tako jedan od ciljeva kur'anskih priča jeste i odvraćanje od niskog morala jer je on uzrok propasti naroda.

Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, doktrina odgajanja sastoji se od korištenja različitih metoda za ostvarivanje utjecaja, odaziva i izvršavanje dužnosti, kako bi ljudi izašli iz okvira teoretiziranja u svijet realnosti i praktičnog djelovanja, svejedno radilo se o vjerskim ubjeđenjima poput svjesnosti o Allahovom nadzoru, nade u spas na onom svijetu, ili o obredima poput različitih molitvi koje razvijaju svijest, čeliče volju i čiste dušu.

S razvojem islamske da've, koja je dospjela do uspostavljanja države, pojavili su se, izvan čovjeka, određeni nužni poticaji. Ti poticaji ogledaju se u sljedećem:

a) Zakonodavstvo

Islamski zakoni su propisani radi zaštite moralnih vrijednosti. Naprimjer, propisanost strogih šerijatskih kazni i odmazde štiti pojedinca i zajednicu od zločina, poput ubistava i krađe, kaljanja časti, poput bluda i klevete, ili zločina prema samom sebi, i upropaštavanja razuma konzumiranjem alkohola i raznih drugih opojnih sredstava.

b) Vlast društva

Vlast društva počiva na temelju Allahove naredbe o pozivanju na dobro, a odvraćanju od zla, međusobnom savjetovanju među vjernicima, odgovornosti jednih za druge. Ove obaveze Allah je spomenuo uz zekat, namaz, pokornost Allahu i Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem:

﴿ وَٱلْمُؤْمِنُونَ وَٱلْمُؤْمِنَٰتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَآءُ بَعْضٍۚ يَأْمُرُونَ بِٱلْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ ٱلْمُنكَرِ وَيُقِيمُونَ ٱلصَّلَوٰةَ وَيُؤْتُونَ
ٱلزَّكَوٰةَ وَيُطِيعُونَ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥٓۚ أُوْلَٰٓئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ ٱللَّهُۗ إِنَّ ٱللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٧١﴾ ﴾

"A vjernici i vjernice prijatelji su jedni drugima: traže da se čine dobra djela, a od nevaljalih odvraćaju, i namaz obavljaju i zekat daju, i Allahu i Poslaniku Njegovu se pokoravaju. To su oni kojima će se Allah sigurno smilovati. Allah je, doista, silan i mudar."[2]

Štaviše, Allah je istakao da je to temeljni uzrok vrijednosti ovog ummeta:

---

[1] Sura Jusuf, 47.
[2] Sura Et-Tevbe, 71.

﴿كُنتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ ۗ وَلَوْ آمَنَ أَهْلُ الْكِتَابِ
لَكَانَ خَيْرًا لَّهُم ۚ مِّنْهُمُ الْمُؤْمِنُونَ وَأَكْثَرُهُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿١١٠﴾﴾

"Vi ste najbolji narod koji se ikada pojavio: tražite da se čini dobro, a odvraćate od zla, i vjerujete u Allaha! A kada bi sljedbenici Knjige vjerovali, bilo bi bolje za njih; među njima ima vjernika, ali – većinom su grješnici!"[1]

Ova vlast i njen utjecaj pokazao se u medinskom periodu.

c) Vlast države

Vlast države, čije je uspostavljanje obavezno, počiva na čvrstim moralnim temeljima. Njena obaveza je da vodi računa o ovim moralnim vrijednostima i da ih širi u njenim ustanovama i među članovima društva, te da to učini uzrokom i zadaćom svoga postojanja.[2]

Tako su se u islamskom moralu objedinili svi segmenti potpunosti, Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, zajednica postala je stvarni primjer potpunog sistema, a sve to ni zbog čega drugog do zbog pridržavanja za Božanske smjernice.

To su neke crte dogmatske, duhovne i moralne izgradnje u mekkanskom periodu.

Ovaj odgojni proces urodio je plodovima, jer je više od dvadeset časnih ashaba, od pedeset prvih koji su primili islam, preuzelo odgovornost vođstva nakon što se da'va proširila u doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a nakon njegove smrti postali su velike vođe ovog ummeta.

A drugih dvadeset uglavnom su poginuli kao šehidi ili umrli za vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

U ovoj prvoj skupini pojavile su se apsolutno najveće ličnosti ummeta: među njima su bila deveterica od deseterice koji su obradovani da će ući u Džennet, oni su najbolji ljudi nakon Allahovog Poslanika, neki od njih su, poput Ammara b. Jasira, Abdullaha b. Mes'uda, Ebu Zerra, Džafera b. Ebu Taliba, podnoseći ogromne žrtve, učestvovali u stvaranju ove veličanstvene civilizacije.

U ovoj prvoj skupini pojavile su se najveličanstvenije žene ummeta, poput Hatidže, ali i drugih svijetlih primjera kao što je Ummul-Fadl bint El-Haris, Ebu Bekrova kći Esma, Esma bint Umejs i druge.

Ovoj prvoj skupini Muhammed, učitelj čovječanstva, pružio je maksimalan odgoj na polju vjerovanja, duhovnog, intelektualnog i moralnog odgoja. Zato su postali vodiči koji upravljaju i koji upućuju ummet na Pravi put.[3]

---

[1] Sura Ali Imran, 110.
[2] *El-Minhadžul-Kur'ani fit-tešri'*, str. 433.
[3] El-Gadban, *Et-Terbijjetul-kijadijje*, 1/201.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgajao ih je i čistio od naslaga paganstva. Pa ako se smatra sretnikom onaj ko je barem jednom u životu vidio Allahovog Poslanika i povjerovao u njega, kakav je tek sretnik onaj ko se svakodnevno družio sa njim, učio od njega, napajao se njegovim svjetlom, hranio njegovim govorom i odgajao pod njegovom pažnjom.[1]

[1] El-Gadban, *Et-Terbijjetul-kijadijje*, 1/202-203.

Prva tema
Javni poziv u vjeru

Nakon što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na temeljima akide, ibadeta i visokog morala, uspio pripremiti ashabe i izgraditi prvi organizirani muslimanski džemat, došlo je vrijeme da se javno istupi sa pozivom u islam.

Allah je objavio:

﴿وَأَنذِرْ عَشِيرَتَكَ ٱلْأَقْرَبِينَ ﴿٢١٤﴾ وَٱخْفِضْ جَنَاحَكَ لِمَنِ ٱتَّبَعَكَ مِنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿٢١٥﴾﴾

"I opominji rodbinu svoju najbližu, i budi ljubazan prema vjernicima koji te slijede!"[1]

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, okupio je svoju rodbinu i javno ih pozvao da vjeruju u jednog Boga, upozorio ih na žestoku kaznu ako ga ne poslušaju, pozvao ih da se spase od Vatre, i pojasnio im dužnost čovjeka prema samome sebi.[2]

Od Ibn Abbasa, radijallahu anhuma, prenosi se da je rekao: "Kada je objavljeno: **'I opominji rodbinu svoju najbližu'**, Vjerovjesnik se popeo na brdo Safa i počeo dozivati kurejšijske ogranke: 'O pleme Fihr, o pleme Adijj!', pa su se ljudi okupili oko njega. Neki su došli lično, a oni koji nisu mogli, poslali su svoje zastupnike. Kurejšije, među kojima je bio i Ebu Leheb, okupili su se pa im Vjerovjesnik reče: 'Šta mislite, kad bih vas obavijestio da se u podnožju ovog brda nalazi konjica koja želi da vas napadne, da li biste mi povjerovali?' Odgovorili su: 'Da! Uvijek si govorio samo istinu.' Vjerovjesnik im reče: 'Ja sam došao da vas upozorim prije nego što vas stigne teška kazna.' Ebu Leheb povika: 'Propao ti ostatak dana, zar si nas zbog toga zvao!' Pa je Allah objavio:

﴿تَبَّتْ يَدَآ أَبِى لَهَبٍ وَتَبَّ ﴿١﴾ مَآ أَغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُۥ وَمَا كَسَبَ ﴿٢﴾﴾

'Neka propadnu ruke Ebu Lehebove, i propao je! Neće mu biti od koristi blago njegovo, a ni ono što je stekao[3]**.'"**[4]

U drugoj predaji stoji: "Pa je prozvao svaki kurejšijski ogranak poimenično, govoreći svakom ogranku: '*Spasite sebe od Vatre!' A zatim je rekao: 'O Fatima, kćeri Muhammedova, spasi sebe od Vatre, ja vas ne mogu zaštititi od Allaha, osim što smo u rodbinskim vezama, i ja ću ih održavati.*'"[5]

Kurejšijski mnogobošci bili su realni i praktični, pa kada su vidjeli da je Muhammed, Iskreni i Povjerljivi, stao na brdo s kojeg je mogao vidjeti šta je ispred i

---

[1] Sura Eš-Šu'ara, 214-215.

[2] Omer Ahmed Omer, *Risaletul-Enbija'*, 3/46.

[3] Sura El-Leheb, 1-2.

[4] *Sahihul-Buhari, Kitabut-Tefsir*, sura Eš-Šu'ara, br. 4770.

[5] *Sahihu Muslim, Kitabul-iman*, 346-204.

iza brda, a oni mogu da vide samo šta je ispred njih, objektivnost i zdravo rezoniranje dovelo ih je do toga da priznaju da bi povjerovali kada bi ih obavijestio da dolazi neprijateljska konjica.

Kad je završena ova uvodna faza u kojoj su mu priznali da je uvijek bio iskren, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao im je: "*Ja sam došao da vas upozorim prije nego što vas stigne teška kazna!*" Ovim riječima obavijestio ih je da je on vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i da je upoznat sa nekim činjenicama koje su ostalim ljudima nepoznate, i da posjeduje druge sposobnosti. Uz to, na najkraći i najjasniji mogući način, uputio im je savjet i upozorenje s takvom mudrošću i rječitošću kakva nije zabilježena u historiji religija i vjerovjesništva, pa su svi ljudi zašutjeli, samo je Ebu Leheb rekao: "Propao ti ostatak dana, zar si nas zbog toga zvao."[1]

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na ovaj je način poučio ummet temeljima javne prezentacije: odabrao je uzdignuto mjesto, a to je brdo, da se sa njega obrati kako bi njegov glas dopro do svih ljudi, kao što danas mediji postavljaju odašiljače na visoka mjesta da bi postigli veći prijenos signala. Zatim je odabrao čvrst temelj na kojem je zasnovao svoj govor, a to je iskrenost. Time je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, podučio djelatnike u oblasti da've da komunikacija sa ljudima kojima se obraćaju i koje pozivaju treba počivati, prije svega, na apsolutnom povjerenju između nosioca poruke i mase kojoj se obraća, pa prema tome sadržaj s kojim im se obraća mora biti istina, bez trunke laži.[2]

Sasvim je normalno da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, počeo javnu da'vu s pozivom svojoj rodbini, jer je plemenski duh duboko prodro u mekkansko društvo, pa je prvo pozvao svoju rodbinu, jer se od rodbine može očekivati da ga pomognu, daju mu podršku, ili barem zaštitu. Osim toga, počinjanje s javnom da'vom od Mekke ostavljalo je poseban dojam jer je bila važan vjerski centar i pridobijanje Mekke na stranu islama zasigurno bi ostavilo veliki odjek na ostala plemena, s tim što to ne znači da je poruka islama u početnim fazama bila ograničena na Kurejš, jer se iz Kur'ana jasno vidi da je pozivanje Kurejšija bio samo prvi korak u širenju globalne islamske poruke.[3] Kur'anski ajeti objavljeni u Mekki jasno ukazuju na to da je islamska poruka svjetskog karaktera.

Allah je rekao:

﴿تَبَارَكَ ٱلَّذِى نَزَّلَ ٱلْفُرْقَانَ عَلَىٰ عَبْدِهِۦ لِيَكُونَ لِلْعَٰلَمِينَ نَذِيرًا ۝١﴾

"Neizmjerno je blagoslovljen Onaj koji robu Svome objavljuje Kur'an da bi svjetovima bio opominjač."[4]

---

[1] En-Nedevi, *Es-Siretun-Nebevijje*, 138.
[2] Abdul-Vehhab Kuhajl, *El-Harbun-nefsijje diddel-islam*, str. 121.
[3] Imaduddin Halil, *Dirasat fis-sira*, str. 66.
[4] Sura El-Furkan, 1.

I rekao je:

﴿ وَمَآ أَرۡسَلۡنَٰكَ إِلَّا رَحۡمَةٗ لِّلۡعَٰلَمِينَ ١٠٧ ﴾

"A tebe smo samo kao milost svjetovima poslali."[1]

I rekao je:

﴿ وَمَآ أَرۡسَلۡنَٰكَ إِلَّا كَآفَّةٗ لِّلنَّاسِ بَشِيرٗا وَنَذِيرٗا وَلَٰكِنَّ أَكۡثَرَ ٱلنَّاسِ لَا يَعۡلَمُونَ ٢٨ ﴾

"Mi smo te poslali svim ljudima da radosne vijesti donosiš i da opominješ, ali većina ljudi ne zna."[2]

Zatim je u drugoj fazi počeo pozivati koga god bi stigao, bez obzira iz kojeg plemena ili zemlje bio. Odlazio je na mjesta gdje su se ljudi okupljali, družili, sastajali, presretao je ljude u sezoni hadždža, pozivao je i slobodne ljude i robove, jake i slabe, bogate i siromašne.[3]

Počeo je to činiti nakon što su objavljene riječi:

﴿ فَٱصۡدَعۡ بِمَا تُؤۡمَرُ وَأَعۡرِضۡ عَنِ ٱلۡمُشۡرِكِينَ ٩٤ إِنَّا كَفَيۡنَٰكَ ٱلۡمُسۡتَهۡزِءِينَ ٩٥ ٱلَّذِينَ يَجۡعَلُونَ مَعَ ٱللَّهِ إِلَٰهًا ءَاخَرَۚ فَسَوۡفَ يَعۡلَمُونَ ٩٦ وَلَقَدۡ نَعۡلَمُ أَنَّكَ يَضِيقُ صَدۡرُكَ بِمَا يَقُولُونَ ٩٧ ﴾

"Ti javno ispovijedaj ono što ti se naređuje i mnogobožaca se okani. Mi ćemo te sačuvati onih koji se rugaju, koji pored Allaha drugog boga uzimaju; i znat će oni! Mi dobro znamo da ti je teško u duši zbog onoga što oni govore."[4]

Rezultat javnog ispovijedanja bilo je suprotstavljanje, odbijanje, ismijavanje, uznemiravanje, poricanje i plansko spletkarenje. Sukob Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i ashaba sa velikodostojnicima i prvacima idolopoklonstva se pojačao. U Mekki su se na svakom koraku prepričavale vijesti o tom sukobu, a to je samo po sebi bilo veliki dobitak za da'vu, a ostvaren je uz pomoć najljućih neprijatelja da've, jer iako su oni u plemenima širili laži o islamu, nisu svi ljudi vjerovali tim pričama koje su širili lideri nevjerstva i mnogoboštva.

U to vrijeme jedino sredstvo medijske promocije bilo je prepričavanje vijesti, pa se vijest o vjerovjesniku Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, proširila na sve strane, a ta velika vijest postala je predmet razgovora na skupovima i sastajalištima ljudi u različitim plemenima i kućama.[5]

Najvažniji mnogobožački prigovori islamskoj da'vi

Najvažniji prigovori poglavara mnogoboštva bili su usmjereni na Allahovu

---

[1] Sura El-Enbija', 107.
[2] Sura Sebe', 28.
[3] *Risaletul-Enbija'*, 3/47-48.
[4] Sura El-Hidžr, 94-97.
[5] *El-Gureba'ul-evvelun*, str. 167.

jednoću, vjerovanje u Sudnji dan i dakako u Muhammedovo, sallallahu alejhi ve sellem, poslanstvo i Kur'an koji mu je objavio Gospodar svih svjetova.

Prvo: Allahova jednoća

Mekkanski nevjernici nisu poricali da je Allah stvorio sve što postoji. Allah kaže:

﴿وَلَئِن سَأَلْتَهُم مَّنْ خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ ٱللَّهُ ۚ قُلِ ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ ۚ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٥﴾﴾

''A da ih upitaš: 'Ko je stvorio nebesa i Zemlju?', sigurno bi rekli: 'Allah!', a ti reci: 'Hvaljen neka je Allah!', samo što većina njih ne zna.''[1]

Obožavali su kipove vjerujući da ih oni približavaju Allahu. Allah kaže:

﴿كَذَّبَ ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ فَأَتَىٰهُمُ ٱلْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٥﴾﴾

''Čista vjera pripada samo Allahu! A onima koji pored Njega uzimaju zaštitnike: 'Mi ih obožavamo samo zato da bi nas što više Allahu približili' – Allah će njima, zaista, presuditi o onome u čemu su se razilazili. Allah nikako neće uputiti na Pravi put onoga ko je lažljivac i nevjernik.''[2]

Obožavanje kipova preuzeli su od naroda iz susjedstva, pa su na poziv u tevhid reagirali sa velikim negodovanjem i čuđenjem.[3]

Kaže Allah:

﴿وَعَجِبُوٓا۟ أَن جَآءَهُم مُّنذِرٌ مِّنْهُمْ ۖ وَقَالَ ٱلْكَٰفِرُونَ هَٰذَا سَٰحِرٌ كَذَّابٌ ﴿٤﴾ أَجَعَلَ ٱلْءَالِهَةَ إِلَٰهًا وَٰحِدًا ۖ إِنَّ هَٰذَا لَشَىْءٌ عُجَابٌ ﴿٥﴾ وَٱنطَلَقَ ٱلْمَلَأُ
مِنْهُمْ أَنِ ٱمْشُوا۟ وَٱصْبِرُوا۟ عَلَىٰٓ ءَالِهَتِكُمْ ۖ إِنَّ هَٰذَا لَشَىْءٌ يُرَادُ ﴿٦﴾ مَا سَمِعْنَا بِهَٰذَا فِى ٱلْمِلَّةِ ٱلْءَاخِرَةِ إِنْ هَٰذَآ إِلَّا ٱخْتِلَٰقٌ ﴿٧﴾﴾

''Oni se čude što im je jedan od njih došao da ih opominje, i govore nevjernici: 'Ovo je čarobnjak, lažov! Zar on da bogove svede na Boga jednog? To je, zaista, nešto veoma čudno!', i oni ugledni između njih rekoše: 'Idite i ustrajte uz božanstva svoja! Uistinu, to je nešto što se hoće! Zar ovo nismo čuli u vjeri prethodnoj, ovo nije ništa drugo već namještena laž.'''[4]

Arapski mnogobošci imali su pogrešnu predodžbu o Allahu i vezi između Njega i Njegovih stvorenja, vjerovali su da Allah ima suprugu džinkinju koja Mu je rodila meleke[5], pa su prema tome meleki Allahove kćeri, uzvišen je Allah i visoko iznad onoga što o Njemu govore.

---

[1] Sura Lukman, 25.
[2] Sura Ez-Zumer, 25.
[3] *Risaletul-Enbija'*, 3/52.
[4] Sura Sad, 4-7.
[5] Mudžahid kaže: ''Mušrici tvrde da su meleki kćeri Allaha, dž.š., pa je Ebu Bekr, r.a., rekao: 'Pa ko su im majke?' Oni rekoše: 'Kćerke najuglednijih džinna.''' *Tefsir Ibn Kesir*, skraćeno izdanje, str. 1137. VSK za pomoć BiH, 2002. (prim. prev.)

Kur'anski ajeti pojasnili su da je Allah stvorio i džinne i meleke, kao što je stvorio i čovjeka, i da nema dijete niti suprugu.

Allah kaže:

﴿ وَجَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ الْجِنَّ وَخَلَقَهُمْ ۖ وَخَرَقُوا لَهُ بَنِينَ وَبَنَاتٍ بِغَيْرِ عِلْمٍ ۚ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يَصِفُونَ (١٠٠) بَدِيعُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۖ أَنَّىٰ يَكُونُ لَهُ وَلَدٌ وَلَمْ تَكُن لَّهُ صَاحِبَةٌ ۖ وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ ۖ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ (١٠١) ﴾

"Nevjernici smatraju džinne ravnim Allahu, a On je njih stvorio, i izmislili su, ne misleći šta govore, da On ima sinove i kćeri. Slavljen i čist je On i vrlo visoko iznad onoga kako Ga oni opisuju! On je Stvoritelj nebesa i Zemlje! Otkud Njemu dijete kad nema žene, On sve stvara, i samo On sve zna."[1]

Kur'an ukazuje na to da džinni priznaju da su Allahovi robovi i negiraju da između njih i Allaha postoji rodbinska veza.

Allah je rekao:

﴿ وَجَعَلُوا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجِنَّةِ نَسَبًا ۚ وَلَقَدْ عَلِمَتِ الْجِنَّةُ إِنَّهُمْ لَمُحْضَرُونَ (١٥٨) ﴾

"Mnogobošci između Njega i džinna srodstvo uspostavljaju, a džinni odavno znaju da će oni u Vatru biti privedeni."[2]

Kur'an zahtijeva od mušrika da slijede istinu i da ne govore na osnovu pretpostavki i opsjena.

Allah je rekao:

﴿ إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ لَيُسَمُّونَ الْمَلَائِكَةَ تَسْمِيَةَ الْأُنثَىٰ (٢٧) وَمَا لَهُم بِهِ مِنْ عِلْمٍ ۖ إِن يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ ۖ وَإِنَّ الظَّنَّ لَا يُغْنِي مِنَ الْحَقِّ شَيْئًا (٢٨) ﴾

"Oni koji ne vjeruju u onaj svijet nazivaju meleke imenima ženskim. A o tome ništa ne znaju, slijede samo pretpostavke, a pretpostavka istini baš ništa ne koristi."[3]

Kur'an objašnjava da nije logično, ako su kćeri manje vrijedne od sinova, kako mušrici smatraju, da Allah njima podari sinove, a Sebi kćeri.

Allah je rekao:

﴿ بَلْ تَأْتِيهِم بَغْتَةً فَتَبْهَتُهُمْ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ رَدَّهَا وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ (٤٠) ﴾

"Zar je vaš Gospodar vas sinovima obdario, a Sebi, kao kćeri, meleke uzeo. Vi, zaista, izgovarate krupne riječi."[4]

Kur'an upozorava mnogobošce da će snositi odgovornost za riječi koje govore bez dokaza.

---

[1] Sura El-En'am, 100-101.
[2] Sura Es-Saffat, 158.
[3] Sura En-Nedžm, 27-28.
[4] Sura El-Enbija', 40.

Allah kaže:

﴿ وَجَعَلُوا الْمَلَائِكَةَ الَّذِينَ هُمْ عِبَادُ الرَّحْمَٰنِ إِنَاثًا ۚ أَشَهِدُوا خَلْقَهُمْ ۚ سَتُكْتَبُ شَهَادَتُهُمْ وَيُسْأَلُونَ ﴿١٩﴾ ﴾

"Oni meleke koji su robovi Svemilosnog ženskinjem smatraju. Zar su oni prisustvovali stvaranju njihovu? – Njihova će tvrdnja biti zapisana i oni će odgovarati!"[1]

Drugo: Poricanje onog svijeta

Kad ih je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao da vjeruju u Sudnji dan, dočekali su to s podsmijehom i poricanjem.

Allah je rekao:

﴿ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا هَلْ نَدُلُّكُمْ عَلَىٰ رَجُلٍ يُنَبِّئُكُمْ إِذَا مُزِّقْتُمْ كُلَّ مُمَزَّقٍ إِنَّكُمْ لَفِي خَلْقٍ جَدِيدٍ ﴿٧﴾ أَفْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَم بِهِ
جِنَّةٌ ۗ بَلِ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ فِي الْعَذَابِ وَالضَّلَالِ الْبَعِيدِ ﴿٨﴾ ﴾

"A oni koji ne vjeruju, govore: 'Hoćete li da vam pokažemo čovjeka koji vas obavještava da ćete, kada se sasvim raspadnete, zaista, ponovo stvoreni biti?' Iznosi li on o Allahu laži ili je lud? Nijedno, već su oni koji u onaj svijet neće da vjeruju na muci i u zabludi dalekoj."[2]

Također su poricali proživljenje.

Allah je rekao:

﴿ وَقَالُوا إِنْ هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا وَمَا نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ ﴿٢٩﴾ ﴾

"I rekli bi: 'Nema života osim na ovom svijetu i mi nećemo biti oživljeni!'"[3]

Čak su se čvrsto zaklinjali da neće biti proživljeni. Allah kaže:

﴿ وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ ۙ لَا يَبْعَثُ اللَّهُ مَن يَمُوتُ ۚ بَلَىٰ وَعْدًا عَلَيْهِ حَقًّا وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٨﴾ لِيُبَيِّنَ لَهُمُ
الَّذِي يَخْتَلِفُونَ فِيهِ وَلِيَعْلَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّهُمْ كَانُوا كَاذِبِينَ ﴿٣٩﴾ ﴾

"Oni se zaklinju Allahom, najtežom zakletvom: 'Allah neće oživjeti onoga koji umre!' A hoće, to je Njegovo obećanje koje će se doista ispuniti – samo to većina ljudi ne zna. Da bi im objasnio oko čega su se razilazili i da bi saznali oni koji nisu vjerovali da su lašci bili."[4]

Smatrali su da postoji samo život na ovom svijetu i tražili da im se ožive očevi kako bi povjerovali da postoji onaj svijet.

Allah je rekao:

---

[1] Sura Ez-Zuhruf, 19.
[2] Sura Sebe', 7-8.
[3] Sura El-En'am, 29.
[4] Sura En-Nahl, 38-39.

Treće poglavlje

Javni poziv u vjeru i metode mnogobožaca u borbi protiv islama

﴿ وَقَالُوا۟ مَا هِىَ إِلَّا حَيَاتُنَا ٱلدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا يُهْلِكُنَآ إِلَّا ٱلدَّهْرُ ۚ وَمَا لَهُم بِذَٰلِكَ مِنْ عِلْمٍ ۖ إِنْ هُمْ إِلَّا يَظُنُّونَ ﴿٢٤﴾ وَإِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ ءَايَٰتُنَا بَيِّنَٰتٍ مَّا
كَانَ حُجَّتَهُمْ إِلَّآ أَن قَالُوا۟ ٱئْتُوا۟ بِـَٔابَآئِنَآ إِن كُنتُمْ صَٰدِقِينَ ﴿٢٥﴾ قُلِ ٱللَّهُ يُحْيِيكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يَجْمَعُكُمْ إِلَىٰ يَوْمِ ٱلْقِيَٰمَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ ٱلنَّاسِ
لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾ وَلِلَّهِ مُلْكُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۚ وَيَوْمَ تَقُومُ ٱلسَّاعَةُ يَوْمَئِذٍ يَخْسَرُ ٱلْمُبْطِلُونَ ﴿٢٧﴾ ﴾

"I oni vele: 'Postoji samo život naš zemaljski, živimo i umiremo, jedino nas vrijeme uništi.' A oni o tome baš ništa ne znaju, oni samo nagađaju. A kad im se Naši ajeti jasni kazuju, drugog dokaza nemaju, osim što kažu: 'Pretke naše u život povratite, ako istinu govorite.' Reci: 'Allah vam daje život, zatim će učiniti da poumrete, a poslije će vas na Sudnjem danu sabrati, u to nema nikakve sumnje, ali većina ljudi ne zna.' Allahova je vlast na nebesima i na Zemlji! A na dan kad nastupi Čas oživljenja, toga dana oni koji su laži slijedili bit će izgubljeni."[1]

Samo, promakla im je jedna sitnica: Onaj koji ih je stvorio prvi put, moćan je da ih proživi na Sudnjem danu.

Mudžahid i drugi komentatori Kur'ana vele: "Došao je Ubejj b. Halef[2], Allah ga prokleo, Božijem Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, noseći u ruci truhlu kost, mrveći je i rasipajući je po zraku, pa je rekao: 'O Muhammede, ti tvrdiš da će Allah ovo oživiti?!' On reče: 'Da, Uzvišeni Allah će te usmrtiti, potom oživiti, a potom odvesti u Vatru.'" Tada su objavljeni ovi ajeti s kraja sure Jasin[3]:

﴿ أَوَلَمْ يَرَ ٱلْإِنسَٰنُ أَنَّا خَلَقْنَٰهُ مِن نُّطْفَةٍ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُّبِينٌ ﴿٧٧﴾ وَضَرَبَ لَنَا مَثَلًا وَنَسِىَ خَلْقَهُۥ ۖ قَالَ مَن يُحْىِ ٱلْعِظَٰمَ وَهِىَ
رَمِيمٌ ﴿٧٨﴾ قُلْ يُحْيِيهَا ٱلَّذِىٓ أَنشَأَهَآ أَوَّلَ مَرَّةٍ ۖ وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ ﴿٧٩﴾ ﴾

"Kako čovjek ne vidi da ga Mi od kapi sjemena stvaramo, i opet je otvoreni protivnik, i Nama navodi primjer, a zaboravlja kako je stvoren, i govori: 'Ko će oživiti kosti, kad budu truhle?' Reci: 'Oživit će ih Onaj koji ih je prvi put stvorio; On dobro zna sve što je stvorio.'"[4]

Kur'anske metode dokazivanja postojanja proživljenja zasnivaju se na obraćanju razumu, usklađenosti sa ljudskom prirodom i bliskosti srcu. Allah je podsjetio Svoje robove da Njegova mudrost zahtijeva postojanje proživljenja radi nagrade i obračuna, jer je Allah stvorio stvorenja da Ga obožavaju, i poslao je poslanike, objavio knjige, da bi objasnio kako da Ga obožavaju i na koji način da Mu se pokoravaju i izvršavaju Njegove naredbe, a klone se Njegovih zabrana. Ali, neki ljudi su se odbili pokoriti Allahu, uzoholili su se i postali nepokorni, pa zar onda nije pravedno, kada umru i pokorni i nepokorni, da Allah pokorne nagradi za dobra djela, a

---

[1] Sura El-Džasije, 24-27.

[2] U predaji od Ibn Abbasa stoji da je došao El-As b. Vail.

[3] *Tefsir Ibn Kesir*, skraćeno izdanje, izdavač: VSK za pomoć BiH, str. 1123. (prim. prev.)

[4] Sura Jasin, 77-79.

da loše kazni za loša djela.

Allah je rekao:

﴿أَفَنَجْعَلُ الْمُسْلِمِينَ كَالْمُجْرِمِينَ ﴿٣٥﴾ مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ ﴿٣٦﴾ أَمْ لَكُمْ كِتَابٌ فِيهِ تَدْرُسُونَ ﴿٣٧﴾ إِنَّ لَكُمْ فِيهِ لَمَا تَخَيَّرُونَ ﴿٣٨﴾﴾

"Zar ćemo muslimane sa zločincima izjednačiti? Šta vam je, kako rasuđujete? Zar vi imate Knjigu, pa u njoj čitate da ćete imati ono što izaberete?"[1]

Ateisti su nepravedni prema sebi kada tvrde da je kosmos nastao slučajno, bez razloga, i da se iza toga ne krije nikakva mudrost, te da nakon smrti isto čeka i vjernika koji je radio dobra djela i nevjernika koji je radio loša, da među njima nema razlike, kao što nema razlike između pobožnog i grješnog.[2]

Allah kaže:

﴿وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا بَاطِلًا ۚ ذَٰلِكَ ظَنُّ الَّذِينَ كَفَرُوا ۚ فَوَيْلٌ لِّلَّذِينَ كَفَرُوا مِنَ النَّارِ ﴿٢٧﴾ أَمْ نَجْعَلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَالْمُفْسِدِينَ فِي الْأَرْضِ أَمْ نَجْعَلُ الْمُتَّقِينَ كَالْفُجَّارِ ﴿٢٨﴾﴾

"Mi nismo uzalud stvorili nebo i Zemlju i ono što je između njih; tako misle nevjernici, pa teško nevjernicima kad budu u Vatri! Zar ćemo postupiti sa onima koji vjeruju i čine dobro kao s onima koji prave nered na Zemlji, ili, zar ćemo postupiti s onima koji se grijeha klone isto kao i s grješnicima?"[3]

Kur'an časni navodi ljudima primjere kako oživljava zemlju biljem, jer onaj ko može oživiti zemlju nakon mrtvila, može oživiti beživotna tijela i truhle kosti.

Kaže Allah:

﴿فَانظُرْ إِلَىٰ آثَارِ رَحْمَتِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا ۚ إِنَّ ذَٰلِكَ لَمُحْيِي الْمَوْتَىٰ ۖ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٥٠﴾﴾

"Zato pogledaj tragove Allahove milosti – kako On oživi zemlju nakon mrtvila njezina! On će, uistinu, i mrtve oživiti, On sve može."[4]

Allah u Svojoj Knjizi spominje oživljavanje nekih mrtvaca na ovome svijetu. Tako je u Svojoj Knjizi obavijestio ljude o mladićima iz pećine koje je uspavao na tri stotine i devet godina, a zatim su nakon toliko vremena ustali iz sna.

Allah je rekao:

﴿فَضَرَبْنَا عَلَىٰ آذَانِهِمْ فِي الْكَهْفِ سِنِينَ عَدَدًا ﴿١١﴾ ثُمَّ بَعَثْنَاهُمْ لِنَعْلَمَ أَيُّ الْحِزْبَيْنِ أَحْصَىٰ لِمَا لَبِثُوا أَمَدًا ﴿١٢﴾﴾

"Mi smo ih u pećini tvrdo uspavali za dugo godina, poslije smo ih probudili pokazujući koja će od dvije skupine bolje ocijeniti koliko su vremena proboravili."[5]

---

[1] Sura El-Kalem, 35-38.

[2] *El-Vesetijje fil-Kur'anil-kerim*, str. 402.

[3] Sura Sad, 27-28.

[4] Sura Er-Rum, 50.

[5] Sura El-Kehf, 11-12.

﴿ وَكَذَٰلِكَ بَعَثْنَٰهُمْ لِيَتَسَآءَلُوا۟ بَيْنَهُمْ ۚ قَالَ قَآئِلٌ مِّنْهُمْ كَمْ لَبِثْتُمْ ۖ قَالُوا۟ لَبِثْنَا يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ ۚ قَالُوا۟ رَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِمَا
لَبِثْتُمْ فَٱبْعَثُوٓا۟ أَحَدَكُم بِوَرِقِكُمْ هَٰذِهِۦٓ إِلَى ٱلْمَدِينَةِ فَلْيَنظُرْ أَيُّهَآ أَزْكَىٰ طَعَامًا فَلْيَأْتِكُم بِرِزْقٍ مِّنْهُ وَلْيَتَلَطَّفْ وَلَا
يُشْعِرَنَّ بِكُمْ أَحَدًا ﴿١٩﴾ ﴾

"I Mi smo ih, isto tako, probudili da bi jedni druge pitali. 'Koliko ste ovdje ostali?', upita jedan od njih. 'Ostali smo dan ili dio dana', odgovoriše. 'Gospodar vaš najbolje zna koliko ste ostali', rekoše. 'Pošaljite jednog od vas s ovim srebrenjacima vašim u grad, pa neka vidi u koga je najčistije jelo i neka vam od njega donese hrane i neka bude pažljiv i neka nikome ne govori ništa o vama.'"[1]

﴿ وَلَبِثُوا۟ فِى كَهْفِهِمْ ثَلَٰثَ مِا۟ئَةٍ سِنِينَ وَٱزْدَادُوا۟ تِسْعًا ﴿٢٥﴾ ﴾

"A oni su ostali u pećini svojoj tri stotine i još devet godina."[2]

Ovo su primjeri nekih dokaza koje je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, koristio u raspravama sa poglavarima nevjerstva i mnogoboštva.

Treće: Prigovori vezani za Poslanika

Prigovarali su ličnosti Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jer su smatrali da poslanik ne može biti čovjek kao što su oni, nego da mora biti melek, ili barem da uz njega budu meleki.

Kaže Allah:

﴿ وَمَا مَنَعَ ٱلنَّاسَ أَن يُؤْمِنُوٓا۟ إِذْ جَآءَهُمُ ٱلْهُدَىٰٓ إِلَّآ أَن قَالُوٓا۟ أَبَعَثَ ٱللَّهُ بَشَرًا رَّسُولًا ﴿٩٤﴾ ﴾

"A ljude je, kad im je dolazila objava, odvraćalo od vjerovanja samo to što su govorili: 'Zar je Allah kao poslanika čovjeka poslao?'"[3]

﴿ وَقَالُوا۟ لَوْلَآ أُنزِلَ عَلَيْهِ مَلَكٌ ۖ وَلَوْ أَنزَلْنَا مَلَكًا لَّقُضِىَ ٱلْأَمْرُ ثُمَّ لَا يُنظَرُونَ ﴿٨﴾ ﴾

"Oni govore: 'Trebalo je da mu se pošalje melek!' A da meleke pošaljemo, s njima bi svršeno bilo, nijedan čas vremena im se ne bi više dao. A da ga melekom učinimo, opet bismo ga kao čovjeka stvorili i opet bismo im učinili nejasnim ono što im nije jasno."[4]

Znači, kada bismo ljudima poslali meleka kao poslanika, došao bi im u ljudskom liku kako bi mogli razgovarati s njim i učiti od njega, a kad bi se to desilo, opet bi im bilo nejasno, isto kao što oni sami sebi ne mogu objasniti svoje ne-

---

[1] Sura El-Kehf, 19.
[2] Sura El-Kehf, 25.
[3] Sura El-Isra', 94.
[4] Sura El-En'am, 8-9.

prihvatanje Objave.[1]

Također, htjeli su da poslanik bude osoba koja nema potrebu za hranom i kupovinom namirnica po pijacama.

Allah je rekao:

﴿وَقَالُوا مَالِ هَٰذَا الرَّسُولِ يَأْكُلُ الطَّعَامَ وَيَمْشِي فِي الْأَسْوَاقِ ۙ لَوْلَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مَلَكٌ فَيَكُونَ مَعَهُ نَذِيرًا ﴿٧﴾ أَوْ يُلْقَىٰ إِلَيْهِ
كَنزٌ أَوْ تَكُونُ لَهُ جَنَّةٌ يَأْكُلُ مِنْهَا ۚ وَقَالَ الظَّالِمُونَ إِن تَتَّبِعُونَ إِلَّا رَجُلًا مَّسْحُورًا ﴿٨﴾﴾

"I oni govore: 'Šta je ovom poslaniku, on hranu jede i po trgovima hoda; zašto mu nije poslan jedan melek da zajedno s njim bude opominjač, ili da mu se spusti kakvo blago, ili da ima vrt iz kojeg bi se hranio?' I zulumćari još govore: 'Vi samo začarana čovjeka slijedite!'"[2]

Kao da im nije bilo poznato da su svi poslanici jeli, hodali i radili.

Allah kaže:

﴿وَمَا أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِنَ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا إِنَّهُمْ لَيَأْكُلُونَ الطَّعَامَ وَيَمْشُونَ فِي الْأَسْوَاقِ ۗ وَجَعَلْنَا بَعْضَكُمْ لِبَعْضٍ فِتْنَةً
أَتَصْبِرُونَ ۗ وَكَانَ رَبُّكَ بَصِيرًا ﴿٢٠﴾﴾

"Mi prije tebe nismo poslali nijednog poslanika koji nije jeo i po trgovima hodao. Mi činimo da jedni druge u iskušenje dovodite, da vidimo hoćete li biti strpljivi. A Gospodar tvoj vidi sve."[3]

Htjeli su da poslanik bude osoba koja ima mnogo imetka i koja je značajna u njihovim očima.

Allah kaže:

﴿وَقَالُوا لَوْلَا نُزِّلَ هَٰذَا الْقُرْآنُ عَلَىٰ رَجُلٍ مِّنَ الْقَرْيَتَيْنِ عَظِيمٍ ﴿٣١﴾﴾

"I rekoše: 'Zašto Kur'an nije objavljen čovjeku nekom značajnom iz jednog od ova dva grada?!'"[4]

Ovim riječima aludirali su na El-Velida b. El-Mugiru iz Mekke i Urveta b. Mes'uda Es-Sekafija iz Taifa.[5]

Smatrali su Poslanika ludim.

Kaže Uzvišeni:

﴿وَقَالُوا يَا أَيُّهَا الَّذِي نُزِّلَ عَلَيْهِ الذِّكْرُ إِنَّكَ لَمَجْنُونٌ ﴿٦﴾ لَّوْ مَا تَأْتِينَا بِالْمَلَائِكَةِ إِن كُنتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٧﴾﴾

"Oni govore: 'Hej ti, kome se Kur'an objavljuje, ti si uistinu lud! Zašto nama meleke ne dovedeš, ako je istina što govoriš.'"[1]

---

[1] *Tefsir Ibn Kesir*, 2/124.
[2] Sura El-Furkan, 7-8.
[3] Sura El-Furkan, 20.
[4] Sura Ez-Zuhruf, 31.
[5] *Tefsir Ibn Kesir*, skraćeno izdanje, VSK, str. 1219.

﴿ أَنَّىٰ لَهُمُ ٱلذِّكْرَىٰ وَقَدْ جَآءَهُمْ رَسُولٌ مُّبِينٌ ﴿١٣﴾ ثُمَّ تَوَلَّوْا۟ عَنْهُ وَقَالُوا۟ مُعَلَّمٌ مَّجْنُونٌ ﴿١٤﴾ ﴾

"A kako će oni pouku primiti, a već im je došao istinski Poslanik od koga oni glave okreću i govore: 'Poučeni – umno poremećeni!'"[2]

Na ove uvrede odgovorio je Allah Uzvišeni rekavši:

﴿ مَآ أَنتَ بِنِعْمَةِ رَبِّكَ بِمَجْنُونٍ ﴿٢﴾ ﴾

"Ti nisi, milošću Gospodara svoga, lud."[3]

Optuživali su ga da je vračar i pjesnik.

Allah je rekao:

﴿ فَذَكِّرْ فَمَآ أَنتَ بِنِعْمَتِ رَبِّكَ بِكَاهِنٍ وَلَا مَجْنُونٍ ﴿٢٩﴾ أَمْ يَقُولُونَ شَاعِرٌ نَّتَرَبَّصُ بِهِۦ رَيْبَ ٱلْمَنُونِ ﴿٣٠﴾ ﴾

"Zato ti opominji, jer ti, milošću Gospodara svoga, nisi ni prorok ni lud. Zar oni da govore: 'On je pjesnik, sačekat ćemo da ga uklone događaji vremena.'" [4]

Ali, mušrici su znali da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ne komponira pjesme, i da je zdravog razuma, kao i to da ono što govori nije ni vračanje ni čarolija.[5] Ali, ipak su ga optužili da je lažov i čarobnjak.

Allah je rekao:

﴿ وَعَجِبُوٓا۟ أَن جَآءَهُم مُّنذِرٌ مِّنْهُمْ ۖ وَقَالَ ٱلْكَٰفِرُونَ هَٰذَا سَٰحِرٌ كَذَّابٌ ﴿٤﴾ ﴾

"Oni se čude što im je jedan od njih došao da ih opominje, i govore nevjernici: 'Ovo je čarobnjak, lažov?'"[6]

﴿ نَّحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَسْتَمِعُونَ بِهِۦٓ إِذْ يَسْتَمِعُونَ إِلَيْكَ وَإِذْ هُمْ نَجْوَىٰٓ إِذْ يَقُولُ ٱلظَّٰلِمُونَ إِن تَتَّبِعُونَ إِلَّا رَجُلًا مَّسْحُورًا ﴿٤٧﴾ ٱنظُرْ كَيْفَ ضَرَبُوا۟ لَكَ ٱلْأَمْثَالَ فَضَلُّوا۟ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ سَبِيلًا ﴿٤٨﴾ ﴾

"Mi najbolje znamo šta oni žele da čuju kada dolaze da te prisluškuju, i o čemu se sašaptavaju kad zulumćari govore: 'Vi slijedite samo opčinjena čovjeka!' Vidi šta o tebi oni govore, pa onda lutaju i ne mogu da nađu Pravi put."[7]

Kur'anski ajeti su pobijali tvrdnje mušrika i objašnjavali Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da su se i sa prijašnjim poslanicima nevjernici ismijavali, i da će oni koji se ismijavaju biti žestoko kažnjeni.

Allah kaže:

---

[1] Sura El-Hidžr, 6-7.
[2] Sura Ed-Duhan, 13-14.
[3] Sura El-Kalem, 2.
[4] Sura Et-Tur, 29-30.
[5] *Risaletul-Enbija'*, 3/58.
[6] Sura Sad, 4.
[7] Sura El-Isra', 47-48.

﴿ وَلَقَدِ ٱسْتُهْزِئَ بِرُسُلٍ مِّن قَبْلِكَ فَحَاقَ بِٱلَّذِينَ سَخِرُوا۟ مِنْهُم مَّا كَانُوا۟ بِهِۦ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿١٠﴾ ﴾

"Poslanicima su se i prije tebe rugali, pa je one koji su se rugali stiglo baš ono čemu su se rugali."[1]

Kur'an je učio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da mnogobošci ne smatraju da on lično laže, nego da poriču njegovu poslanicu i odbacuju Allahove ajete izgovarajući se tim optužbama.[2]

Allah Uzvišeni kaže:

﴿ قَدْ نَعْلَمُ إِنَّهُۥ لَيَحْزُنُكَ ٱلَّذِى يَقُولُونَ ۖ فَإِنَّهُمْ لَا يُكَذِّبُونَكَ وَلَٰكِنَّ ٱلظَّٰلِمِينَ بِـَٔايَٰتِ ٱللَّهِ يَجْحَدُونَ ﴿٣٣﴾ ﴾

"Mi znamo da tebe zaista žalosti što oni govore. Oni, doista, ne okrivljuju tebe da si ti lažac, nego zulumćari poriču Allahove riječi."[3]

Četvrto: Stav nevjernika o Kur'anu

Mušrici nisu vjerovali da je Kur'an Allahova objava nego su ga smatrali nekom vrstom poezije kakvu komponiraju arapski pjesnici, iako svako ko je poredio Kur'an i arapsku poeziju zna da se Kur'an razlikuje od poezije.

Kaže Uzvišeni:

﴿ وَمَا عَلَّمْنَٰهُ ٱلشِّعْرَ وَمَا يَنۢبَغِى لَهُۥٓ ۚ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ وَقُرْءَانٌ مُّبِينٌ ﴿٦٩﴾ لِّيُنذِرَ مَن كَانَ حَيًّا وَيَحِقَّ ٱلْقَوْلُ عَلَى ٱلْكَٰفِرِينَ ﴿٧٠﴾ ﴾

"Mi Poslanika nismo pjesništvu učili, to mu ne priliči. Ovo je samo pouka – Kur'an jasni, da opominje onoga ko živ je, i da zaslužе kaznu nevjernici."[4]

A i kako Kur'an može biti poezija kad su u njemu pokuđeni pjesnici koji zavode ljude i govore suprotno istini.

Kaže Uzvišeni Allah:

﴿ وَٱلشُّعَرَآءُ يَتَّبِعُهُمُ ٱلْغَاوُۥنَ ﴿٢٢٤﴾ أَلَمْ تَرَ أَنَّهُمْ فِى كُلِّ وَادٍ يَهِيمُونَ ﴿٢٢٥﴾ وَأَنَّهُمْ يَقُولُونَ مَا لَا يَفْعَلُونَ ﴿٢٢٦﴾ ﴾

"A zavedeni slijede pjesnike. Zar ne znaš da oni u svaki govor zadiru, i da govore ono što ne rade."[5]

Kur'an je Allahov govor objavljen Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, nema nikakve sličnosti sa poezijom niti sa vračanjem.

Uzvišeni Allah je rekao:

﴿ إِنَّهُۥ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ ﴿٤٠﴾ وَمَا هُوَ بِقَوْلِ شَاعِرٍ ۚ قَلِيلًا مَّا تُؤْمِنُونَ ﴿٤١﴾ وَلَا بِقَوْلِ كَاهِنٍ ۚ قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ ﴿٤٢﴾ تَنزِيلٌ مِّن رَّبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿٤٣﴾ ﴾

"On je Kur'an – doista govor objavljen plemenitom Poslaniku, a nije govor ni-

---

[1] Sura El-En'am, 10.
[2] *Risaletul-Enbija'*, 3/59.
[3] Sura El-En'am, 33.
[4] Sura Jasin, 69-70.
[5] Sura Eš-Šu'ara, 224-226.

kakva pjesnika – kako vi malo vjerujete!, i nisu riječi nikakva proroka – kako vi malo razmišljate! Objava je on od Gospodara svjetova!"[1]

Pjesnici su, ponajprije, i uvidjeli da Kur'an nije poezija, ali su mušrici, zbog pretjeranog poricanja i inata, rekli: "Muhammed uči Kur'an od jednog stranca." Taj čovjek živio je s nekim ograncima plemena Kurejš, bio je prodavač i prodavao je kod brda Safa. Moguće je da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ponekad sjedio sa njim i razmjenjivao s njim pokoju riječ. Ali taj je čovjek bio stranac i poznavao je arapski jezik tek toliko koliko mu je bilo nužno da odgovori sagovorniku. Zato je Allah rekao:

﴿وَلَقَدْ نَعْلَمُ أَنَّهُمْ يَقُولُونَ إِنَّمَا يُعَلِّمُهُ بَشَرٌ لِّسَانُ الَّذِي يُلْحِدُونَ إِلَيْهِ أَعْجَمِيٌّ وَهَٰذَا لِسَانٌ عَرَبِيٌّ مُّبِينٌ ﴿١٠٣﴾﴾

"Mi dobro znamo da oni govore: 'Poučava ga jedan čovjek!' Jezik onoga zbog koga oni krivo govore jezik je tuđina, a ovaj Kur'an na jasnom je arapskom jeziku"[2], pa kako može naučiti onaj ko je sastavio ovaj Kur'an, sa njegovom rječitošću, stilistikom i potpunim značenjima, od čovjeka tuđinca koji jedva da zna nešto malo arapskog jezika? Ovo može reći samo onaj čiji se um nalazi na najnižem stepenu.[3]

Također su prigovorili na način kako je objavljen Kur'an i zašto nije objavljen cijeli odjednom, iako postepeno objavljivanje djeluje jače na srca vjernika, olakšava njegovo shvatanje, pamćenje, kao i pridržavanje njegovih propisa.

﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ الْقُرْآنُ جُمْلَةً وَاحِدَةً كَذَٰلِكَ لِنُثَبِّتَ بِهِ فُؤَادَكَ وَرَتَّلْنَاهُ تَرْتِيلًا ﴿٣٢﴾﴾

"Oni koji ne vjeruju, govore: 'Zašto mu Kur'an nije odjednom cijeli objavljen?' A tako se objavljuje da bismo njime tvoje srce učvrstili, i Mi ga činimo razgovijetnim.'"[4]

Nakon ovih mnogobožačkih prigovora na Kur'an, Allah ih je izazvao da napišu njemu sličan i unaprijed objavio da i kada bi se sakupili svi ljudi i džinni da zajedno napišu nešto poput Kur'ana, ne bi to uspjeli.

Allah Uzvišeni kaže:

﴿قُل لَّئِنِ اجْتَمَعَتِ الْإِنسُ وَالْجِنُّ عَلَىٰ أَن يَأْتُوا بِمِثْلِ هَٰذَا الْقُرْآنِ لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا ﴿٨٨﴾﴾

"Reci: 'Kad bi se svi ljudi i džinni udružili da sačine jedan ovakav Kur'an, oni, kao što je on, ne bi sačinili, pa makar jedni drugima pomagali.'"[5]

Štaviše, nisu u stanju sačiniti ni deset sura.

Allah Uzvišeni kaže:

---

[1] Sura El-Hakka, 40-43.

[2] Sura En-Nahl, 103.

[3] *Tefsir Ibn Kesir*, skraćeno izdanje, VSK, str. 729.

[4] Sura El-Furkan, 32.

[5] Sura El-Isra', 88.

﴿أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ ۖ قُلْ فَأْتُوا بِعَشْرِ سُوَرٍ مِّثْلِهِ مُفْتَرَيَاتٍ وَادْعُوا مَنِ اسْتَطَعْتُم مِّن دُونِ اللَّهِ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٣﴾ فَإِلَّمْ
يَسْتَجِيبُوا لَكُمْ فَاعْلَمُوا أَنَّمَا أُنزِلَ بِعِلْمِ اللَّهِ وَأَن لَّا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ۖ فَهَلْ أَنتُم مُّسْلِمُونَ ﴿١٤﴾﴾

"Zar oni da govore: 'On ga izmišlja!' Reci: 'Pa sačinite vi deset Kur'anu sličnih, izmišljenih sura, i koga god hoćete, od onih u koje pored Allaha vjerujete, u pomoć pozovite, ako je istina što tvrdite! A ako vam se ne odazovu, onda znajte da se on objavljuje samo s Allahovim znanjem i da nema boga osim Njega – pa jeste li muslimani?'"[1]

Pa čak nijednu suru nisu u stanju napisati.

Kaže Uzvišeni Allah:

﴿وَمَا كَانَ هَٰذَا الْقُرْآنُ أَن يُفْتَرَىٰ مِن دُونِ اللَّهِ وَلَٰكِن تَصْدِيقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلَ الْكِتَابِ لَا رَيْبَ فِيهِ مِن رَّبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٣٧﴾ أَمْ
يَقُولُونَ افْتَرَاهُ ۖ قُلْ فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِّثْلِهِ وَادْعُوا مَنِ اسْتَطَعْتُم مِّن دُونِ اللَّهِ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴿٣٨﴾﴾

"Ovaj Kur'an nije izmišljen, od Allaha je – on potvrđuje ono prije njega i objašnjava propise, u njega nema sumnje, od Gospodara svjetova je! A oni govore: 'On ga izmišlja!' Reci: 'Pa dajte vi jednu suru kao što je njemu objavljena, i koga god hoćete, od onih u koje mimo Allaha vjerujete, u pomoć pozovite, ako istinu govorite.'"[2]

I pored velike rječitosti koju su posjedovali, i pored toga što im je poezija bila na vrhuncu, nisu uspjeli da odgovore ovom izazovu, što je dokaz da je Kur'an Allahov govor, a Allahu ništa nije slično, ni Njegovom biću, ni svojstvima, ni djelima, ni govoru, prema tome, govor stvorenja nije sličan Njegovom govoru.[3]

Druga tema
Zakon iskušenja

Iskušenja stvorenja su, općenito, Allahov zakon. To se jasno vidi iz kur'anskih tekstova.

Allah Uzvišeni kaže:

﴿وَهُوَ الَّذِي جَعَلَكُمْ خَلَائِفَ الْأَرْضِ وَرَفَعَ بَعْضَكُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ لِّيَبْلُوَكُمْ فِي مَا آتَاكُمْ ۗ إِنَّ رَبَّكَ سَرِيعُ الْعِقَابِ وَإِنَّهُ
لَغَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٦٥﴾﴾

---

[1] Sura Hud, 13-14.
[2] Sura Junus, 37-38.
[3] *Risaletul-Enbija'*, 3/66.

"On čini da jedni druge na Zemlji smjenjujete i On vas po položajima jedne iznad drugih uzdiže, da bi vas iskušao u onome što vam daje. Gospodar tvoj, zaista, brzo kažnjava, ali On i prašta, i milostiv je."[1]

﴿إِنَّا جَعَلْنَا مَا عَلَى ٱلْأَرْضِ زِينَةً لَّهَا لِنَبْلُوَهُمْ أَيُّهُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا ۝٧﴾

"Sve što je na Zemlji, Mi smo kao ukras njoj stvorili da iskušamo ljude ko će od njih ljepše raditi."[2]

﴿إِنَّا خَلَقْنَا ٱلْإِنسَٰنَ مِن نُّطْفَةٍ أَمْشَاجٍ نَّبْتَلِيهِ فَجَعَلْنَٰهُ سَمِيعًۢا بَصِيرًا ۝٢﴾

"Mi čovjeka od smjese sjemena stvaramo da bismo ga na kušnju stavili i činimo da on čuje i vidi."[3]

Iskušenja su čvrsto povezana sa postizanjem snage jer je Allahov zakon da nijedan ummet ne može postići snagu osim nakon što prođe različite faze i prekali se u događajima. Na taj način Allah odvaja vrijedno od nevrijednog; tako je bilo i sa islamskim ummetom: Allah je odlučio da stavi vjernike na kušnje kako bi imanski ojačali, da bi nakon toga postigli prevlast na Zemlji. Zato je imam Šafija, kad je upitan: "Šta je bolje za čovjeka: da bude čvrst ili da bude iskušan?", odgovorio: "Ne može biti čvrst dok ne bude iskušan, jer je Allah na kušnje stavljao Nuha, Ibrahima, Musaa, Isaa i Muhammeda, pa nakon što su strpljivo kušnje podnijeli, dao im je moć. I zato nemojte ni u kojem slučaju misliti da će neko od vas biti pošteđen tegoba."[4]

Mudrosti i korisni aspekti iskušenja

U iskušenjima su mnoge mudrosti, a neke od njih su:

1. Pročišćavanje redova

Iskušenja su način na koji se čiste ljudske duše i Allah preko njih daje da izađe na vidjelo ko vrijedi, a ko ne vrijedi. To je zbog toga što se u blagostanju ne može otkriti pravo lice čovjeka nego se otkriva u iskušenju.

Allah kaže:

﴿أَحَسِبَ ٱلنَّاسُ أَن يُتْرَكُوٓا۟ أَن يَقُولُوٓا۟ ءَامَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ ۝٢﴾

"Zar misle ljudi da će biti ostavljeni na miru ako kažu: 'Mi vjerujemo!', i da u iskušenje neće biti dovedeni?"[5]

---

[1] Sura El-En'am, 165.
[2] Sura El-Kehf, 7.
[3] Sura El-Insan, 2.
[4] Ibn Kajjim, *El-Fevaid*, str. 283.
[5] Sura El-Ankebut, 2.

2. Odgoj muslimanskog džemata

Sejjid Kutb je rekao: "Osim toga, to je jedini put do uspostavljanja džemata koji će ponijeti ovu da'vu i oživiti njene propise. To je put odgoja ovog džemata i izvlačenja njegovih skrivenih vrijednosti, snage, i mogućnosti, i put praktičnog pridržavanja islamskih propisa i realne spoznaje stanja ljudi i života. To je potrebno jer će tako samo najčvršći ljudi ostati privrženi ovoj da'vi, i to su ti koji su njeni dostojni nosioci i čuvari."[1]

3. Otkrivanje onoga što se krije u dušama

Vezano za ovo Sejjid Kutb je rekao: "Allah zna šta se krije u srcima i prije nego ih iskuša, ali ono što je Allahu oduvijek poznato, nepoznato je ljudskom svijetu, pa se to kroz iskušenja otkriva i ovom svijetu, kako bi bili obračunavani na osnovu učinjenih djela kojih su svjesni, a ne na osnovu Allahovog iskonskog znanja o njihovom stanju. Ovo je s jedne strane odraz Allahove dobrote, a s druge strane pokazatelj Njegove pravednosti. Time se, također, odgajaju ljudi da svakoga terete samo za ono što jasno i otvoreno pokazuje i radi, jer Allah bolje od njih zna šta je u njegovom srcu."[2]

4. Istinska priprema za preuzimanje emaneta

Sejjid Kutb je rekao: "Bože sačuvaj da Allah s iskušenjima želi da pati vjernike ili da im naudi kroz smutnje, ali se tako istinski priprema za nošenje emaneta; jer za to treba posebna sprema koja se može postići samo velikim naporima, uzdizanjem iznad strasti, podnošenjem tegoba, čvrstim vjerovanjem da će Allah vjernicima dati pobjedu i sevap bez obzira koliko dugo trajala iskušenja i ma koliko bolna bila. Duša se kali na iskušenjima, čisti se od prljavštine, mobilizira sve svoje skrivene i nagomilane snage, zatim se budi i grupiše, a onda se, svom silom, rasprši posvuda, pa ojača, očvrsne i očeliči. Iskušenja na isti taj način djeluju i na džemate: ako ostanu postojani, to će im samo donijeti čvrstinu, snagu i čvršću povezanost sa Allahom, te će jače vjerovati da ih kod Njega čeka jedno od dva dobra – ili pobjeda ili nagrada. Naposljetku, oni će biti ti kojima će, nakon priprema i selektiranja, biti predana zastava vjere i povjereno njeno čuvanje."[3]

5. Pokazivanje stvarnog stanja svakog pojedinca

Sejjid Kutb je rekao: "Iskušenja su potrebna kako bi nosioci da've, vodeći džihad i živeći u svijetu realnosti, znali koliko vrijede oni sami, da bi spoznali pravu sliku ljudske duše i njene skrivene kutke, i da bi se pokazalo stvarno stanje džemata i društava. To će se pokazati u sudaru principa da've sa njihovim vlastitim i prohtje-

---

[1] *Fi Zilalil-Kur'an*, 2/180.
[2] *Fi Zilalil-Kur'an*, 6/378.
[3] *Fi Zilalil-Kur'an*, 6/389.

vima ljudi, a oni znaju na koji način šejtan zavodi, kakve ih opasnosti čekaju na ovom putu i kakve ih zablude vrebaju."[1]

6. Pokazivanje vrijednosti ove vjere

"To je zato da im ova da'va postane draga i vrijedna onoliko koliko su na njenom putu podnijeli patnji i iskušenja. Shodno tome, koliko su vrijednog i skupocjenog žrtvovali radi nje, u tolikoj mjeri će je cijeniti, kakva god vremena da dođu."[2]

7. Promocija vjere

Strpljivo podnošenje iskušenja djeluje primamljivo na ljude te zbog toga ulaze u Allahovu vjeru, jer kad bi vjernici bili slabići i brzo odustajali, niko im se ne bi odazvao. Čovjek bi primao islam pred Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa bi mu Vjerovjesnik naredio da ode u svoj narod i poziva ih u islam i strpljivo podnosi njihovo poricanje i uznemiravanja i da bude ustrajan na tom putu, pa bi ovaj nakon toga dolazio Allahovom Poslaniku sa čitavim svojim narodom.[3] Na stranicama koje slijede, ako Bog da, vidjet ćemo neke od tih primjera.

8. Privlačenje čvrstih pojedinaca

Postojanost muslimana i žrtvovanje za vjeru pobudit će kod nekih snažnih pojedinaca želju da budu njen dio, jer ako nosioci vjere pokažu nesalomljiv iman, oni i njihova vjera porast će u očima ovih ljudi te će, bez predomišljanja, požuriti u islam. Iz ovih razloga islam su primile neke od najvećih ličnosti islama.[4]

9. Brisanje grijeha i povećavanje stepena kod Allaha

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Kakvu god bol da vjernik osjeti: od uboda trna do najteže, Allah će ga zbog toga podići za stepen i obrisati mu jedan grijeh.*"[5]

Možda je Allah čovjeku pripremio stepen koji neće dostići svojim djelima pa ga Allah iskuša da bi ga podigao na taj stepen. Uz to, iskušenja su uzrok brisanja grijeha.[6]

Još je mnogo drugih korisnih segmenata iskušenja, kao što je: pokazivanje uzvišenosti i moći gospodstva, a poniznosti i sloma ropstva, iskrenost, traženje oprosta od Allaha i vraćanje Allahu, skrušenost i dove, opraštanje i blagost vjernika prema onima koji ih uznemiravaju, strpljivost na nedaćama, zahvaljivanje Allahu,

---

[1] *Fi Zilalil-Kur'an*, 2/181.
[2] *Fi Zilalil-Kur'an*, 2/180.
[3] *Fikhus-siretun-Nebevijje*, str. 192-193.
[4] *Fikhus-siretun-Nebevijje*, 193-194.
[5] *Sahihu Muslim – Šerhun-Nevevi, Kitabul-birr ves-sila, bab: Savabul-mu'min*, 6/127-128.
[6] *Et-Temkin lil-ummetil-islamijje*, str. 244. Muhammed Ebu Suajlik, *Fikhul-itila'*, str. 8-11.

radost zbog koristi od iskušenja, pomaganje i pokazivanje samilosti prema onima koji su u nevolji, spoznaja vrijednosti blagostanja i zahvaljivanje Allahu na tome, različiti stepeni sevapa koji je Allah pripremio vjernicima za ova iskušenja i dr.

O tome se opširnije može pročitati u knjizi *Fikhul-ibtila*[1].

Treća tema
Metode mnogobožaca u borbi protiv islamske da've

Mnogobošci su bili jedinstveni u odluci da se suprotstave da'vi koja je razotkrila njihovu pagansku stvarnost, osramotila njihova božanstva, i izvrgla poruzi njihova mišljenja, stavove, predodžbe o Allahu, životu, čovjeku, kosmosu. Stoga su posegnuli za brojnim sredstvima pokušavajući zaustaviti da'vu, ugušiti njen glas, natjerati je da ustukne i ograničiti joj prostor djelovanja.

Prvo: Pokušaj Kurejšija da odvrate Ebu Taliba od pružanja pomoći i zaštite Allahovom Poslaniku

"Kurejšije su došle Ebu Talibu i rekle mu: "Ovaj tvoj bratić nas uznemirava u našem sastajalištu i našem mesdžidu, pa nas zaštiti od njega." Ebu Talib reče Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Tvoji amidžići tvrde da ih uznemiravaš u njihovom sastajalištu i njihovom mesdžidu, pa ih prestani uznemiravati." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upro je pogled ka nebu i rekao: "Vidite li ovo Sunce?" Odgovoriše: "Vidimo." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče im: "Ja sam u stanju da to otklonim od vas koliko ste vi u stanju da dohvatite jedan plamen sa njega!" A u drugoj predaji: "Tako mi Allaha, ja sam u stanju da ostavim ovo s čime sam poslan toliko koliko ste vi u stanju da dohvatite sa ovog Sunca jedan vatreni pram." Ebu Talib im reče: "Boga mi, u pravu je moj bratić! Pa se vratite razumno."[2] Još mnogo puta su Kurejšije pokušale izvršiti pritisak na Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, posredstvom njegove rodbine, ali svaki put bezuspješno.

Ubrzo se među Kurejšijama pročulo da Ebu Talib brani svoga bratića i da je odlučan da ga pomaže i da ga ne izda. To kod Kurejšija samo poveća zabrinutost,

---

[1] Muhammed Ebu Suajlik, *Fikhul-ibtila'*, str. 15-28.

[2] Ibrahim el-Ali, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 78. Hadis bilježe: El-Buhari u *Et-Tarihul-kebir* (4/5121), El-Hakim u *El-Mustedreku* (3/577). Et-Taberani u *El-Mu'džemul-evsat* i *El-Kebir*. El-Hejsemi je u *Medžme'uz-zeva'id* (6/15) rekao: "Bilježi ga Ebu Ja'la neznatno sažet iz početka, a prenosioci od kojih Ebu Ja'la bilježi hadis su prenosioci od kojih je bilježio El-Buhari u *Sahihu*."

zavist i spletkarenje do te mjere da su Ebu Talibu doveli Umareta b. El-Velida b. El-Mugiru i rekli: "Ovo je najnapredniji i najljepši kurejšijski mladić. Uzmi ga za posinka i tebi pripada pravo na odmazdu i krvarina za njega, a predaj nam svoga bratića koji se odmetnuo od tvoje vjere i vjere tvojih predaka i izazvao razdor u tvom narodu i izruguje se našim ubjeđenjima, pa da ga ubijemo, a ti ćeš dobiti čovjeka za čovjeka." Ebu Talib im reče: "E Boga mi, lijepo ste to smislili! Vi da meni date svoje dijete da vam ga hranim, a ja da vama dam svoje da ga ubijete. Allaha mi, to tako neće moći."[1]

Zaista, čovjek sa divljenjem i čuđenjem zastaje pred Ebu Talibovom humanošću prema Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Ebu Talib je svoju sudbinu vezao za sudbinu Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, štaviše, iskoristio je svoju poziciju poglavara Benu Hašima da, radi pomoći Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, udruži Benu Hašim i Benul-Muttalib u jedan savez na život i smrt, koji će braniti i muslimane i idolopoklonike iz njihovih redova.[2] I stavio je pod zaštitu svoga bratića Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, štiteći ga nepokolebljivo i bez odstupanja. Tako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ove paganske običaje i arapsku tradiciju upotrijebio u službi islamu.

Vidjevši šta Kurejšije rade od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu Talib je pozvao Benu Hašim i Benul-Muttalib da, kao i on, brane Allahovog Poslanika i stanu uz njega. Oni su se okupili oko njega i odazvali se njegovom pozivu, osim Allahovog neprijatelja, prokletnika Ebu Leheba.

Kada je Ebu Talib vidio da su mu se odazvali i priklonili uz njega, pohvalio ih je navodeći njihovu časnu prošlost i ukazujući im na vrijednost Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i kakvo mjesto kod njih zaslužuje, bodreći ih tako da ostanu odlučni u svom stavu i da mu nastave pružati potporu. Tom prilikom izrekao je sljedeće stihove:

Ako bi se nekad sakupile Kurejšije u spomen svojih junaka
Nek znaju da je Abdu-Menaf njihovo srce i najbolji među njima
A ako potraže velikane Abdu-Menafa
Njeni velikani i slavni preci su od Benu Hašima
A ako se Benu Hašim počne hvalisati, nek znaju Muhammed
je Odabranik, i njihovo srce i način njihov među njima
Kurejšije su se okupile sa svim raspoloživim sredstvima
protiv nas, ali nisu uspjeli, i snovi im se rasplinuše
Mi smo nekad sprečavali nasilje
i usprkos prezrivim pogledima pravdu uspostavljali.[3]

[1] *El-Bidaje ven-nihaje*, 3/48.
[2] *Fikhus-siretun-Nebevijje*, str. 184.
[3] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/269.

Kad je Ebu Džehl napao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i pored Ebu Talibove zaštite, pred njega se ispriječio Hamza, udario ga lukom i razbio mu glavu, i rekao mu: "Vrijeđaš Muhammeda, a ja sam njegove vjere, pa ako možeš, pokušaj mi se suprotstaviti."

Ovo je jedinstven slučaj da su pagani stali u zaštitu skupine koja je osramotila njihova božanstva, omalovažila njihovu vjeru i izvrgla ruglu njihova uvjerenja, i koja zbog tih vrijednosti zalaže krv i život vodeći bitke i ratove, a Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, ostaje bezbjedan.

Kad se Ebu Talib uplašio da će njega i njegove saplemenike Arapi staviti na muke, izrekao je stihove u kojima se poziva na svetost Mekke i njen značaj, i umiljava se njenim velikašima, a i pored toga u tim stihovima upozorava ih da im ni po koju cijenu, pa čak ni po cijenu vlastitog života, neće predati Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ili ga napustiti. Ti stihovi glase:

Kad sam vidio da ovaj narod ne osjeća ljubav
I da su pokidali sve veze i srodstvo
Otvoreno iskazujući neprijateljstvo i uznemiravajući nas
I postali poslušni prepredenom neprijatelju
Nepromišljeno se udružujući protiv nas
Od srdžbe, iza naših leđa, grizu vrhove prsta
Za njih sam pripremio ubojito koplje
I oštrice sablje spremne su za osvetu klevetnicima
Pred Kabu sam doveo svoj rod i braću
I svim vezama se prihvatio njenog ogrtača.[1]

U stihovima ove pjesme Ebu Talib se utječe Kabom i svim svetinjama u njoj i zaklinje se Allahovom kućom da neće predati Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, makar zbog toga potekle rijeke krvi i vodile se žestoke bitke sa Kurejšijama:

Lažete, tako mi Allahove kuće, da ćemo predati Muhammeda
Prije nego se budemo borili i poginuli uz njega
Lažete da ćemo ga predati prije nego poginemo pokraj njega
Boreći se kao da nemamo ni djece ni žena
Znajte da će se na vas podići skupina spremna
Kao što spremno ustaju deve s lanaca puštene.

Velikaše Abdu-Menafa pojedinačno je prekorio što su ga ostavili na cjedilu. Tako je Utbetu b. Rebi'i poručio:

O Utbe, ne slušaj našeg neprijatelja
Zavidnika, lažova, onog koji nas mrzi, zluradog.

---

[1] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/273.

O Ebu Sufjanu b. Harbu rekao je:

Ebu Sufjan prođe pored mene okrećući se
Kao što prolaze najveće svađalice
Bježi brdima i njenim hladnim vodama
I misli da ja za tim i ne hajem.

El-Mut'imu b. Adijju, poglavaru Benu Nevfela, poručio je:

O Mut'im, nisam te iznevjerio kad si tražio pomoć
niti sam se sustezao kad se trebalo pokazati
O Mut'im, ljudi su te uzdigli na visoke položaje
A ja ako se oslonim na Boga, neću propasti
Allah dao i Abdu-Šemsu i Nevfelu
Kaznu brzu i žestoku, bez odgode.[1]

Pridobijanje amidže na svoju stranu bila je velika pobjeda za Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji se okoristio plemenskim običajima i uživao zaštitu svoje rodbine, što je spriječilo svaki napad na njega i omogućilo mu slobodu kretanja i razmišljanja. To pokazuje da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, shvatao stvarnost u kojoj je živio, a to je velika pouka daijama da trebaju biti kooperativni sa sredinom i društvom u kojem žive i da trebaju vladajuće zakone, običaje i tradiciju iskoristiti u službi Allahove vjere.

Drugo: Pokušaj diskreditiranja Poslanikove da've

Idolopoklonici su pokušali diskreditirati Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, da'vu, pa su u tu svrhu Kurejšije organizirale propagandni rat protiv njega s ciljem iskrivljivanja istine o njemu. Tu kampanju predvodio je Velid b. El-Mugire koji se, kada se približilo vrijeme hadždža, sastao sa grupom ljudi iz svoga plemena, a bio je najstariji među njima. Tom prilikom im je rekao: "O Kurejšije, primaklo se vrijeme hadždža, uskoro će vam doći skupine iz raznih arapskih plemena, a načuli su vijesti o ovom vašem saplemeniku, pa zauzmite zajednički stav o njemu da ne biste jedni druge u laž utjerivali i pobijali riječi jedan drugog."

Rekoše mu: "Reci nam ti, Ebu Abdu-Šemse, šta da kažemo i kakav stav da zauzmemo?"

"Ne", reče im on, "nego da čujem vas, šta vi kažete?"

"Kazat ćemo da je vrač", rekoše.

"On nije vrač", reče im Velid b. El-Mugire, "vidio sam mnogo vračeva, ovo što on govori ne sliči na bajanje vračeva."

"Onda ćemo reći da je ludak", rekoše.

---

[1] *Fikhus-siretun-Nebevijje*, str. 212.

"On nije lud", reče im Velid, "vidjeli smo ludilo i znamo kako izgleda. On nije pomračenog uma, nije duševni bolesnik, niti nervno rastrojen."

"Pa kazat ćemo da je pjesnik!", rekoše.

"On nije pjesnik", opet im prigovori Velid, "znamo sve metričke forme u arapskoj poeziji: znamo redžz i hezedž. Znamo šta je poezija, i melanholična i vesela, a ovo što on govori nije poezija."

"Reći ćemo da je čarobnjak", predložiše.

"Ne, on nije čarobnjak", reče im Velid, "mi znamo čarobnjake, vidjeli smo i njih i njihove čarolije. On ne čara i ne pravi vradžbine."

"Pa šta ćemo onda reći?", beznadežno upitaše.

"Boga mi", reče im Velid, "njegove riječi tako lijepo zvuče, one su poput plodne palme čvrstog stabla, na čijim granama su ukusni plodovi. I šta god od spomenutog da kažete, otkrit će se da je laž, ali najbolje će biti da kažete da je čarobnjak, pa razglasite da je čarobnjak koji rastavlja djecu od roditelja, brata od brata, muža od žene, čovjeka od rodbine."[1]

Nakon ovog događaja Allah je objavio sljedeće ajete u kojima prijeti Velidu b. Mugiri:

﴿ ذَرْنِي وَمَنْ خَلَقْتُ وَحِيدًا ﴿١١﴾ وَجَعَلْتُ لَهُ مَالًا مَّمْدُودًا ﴿١٢﴾ وَبَنِينَ شُهُودًا ﴿١٣﴾ وَمَهَّدتُّ لَهُ تَمْهِيدًا ﴿١٤﴾ ثُمَّ يَطْمَعُ أَنْ أَزِيدَ ﴿١٥﴾ كَلَّا إِنَّهُ
كَانَ لِآيَاتِنَا عَنِيدًا ﴿١٦﴾ سَأُرْهِقُهُ صَعُودًا ﴿١٧﴾ إِنَّهُ فَكَّرَ وَقَدَّرَ ﴿١٨﴾ فَقُتِلَ كَيْفَ قَدَّرَ ﴿١٩﴾ ثُمَّ قُتِلَ كَيْفَ قَدَّرَ ﴿٢٠﴾ ثُمَّ نَظَرَ ﴿٢١﴾ ثُمَّ عَبَسَ وَبَسَرَ ﴿٢٢﴾ ثُمَّ
أَدْبَرَ وَاسْتَكْبَرَ ﴿٢٣﴾ فَقَالَ إِنْ هَٰذَا إِلَّا سِحْرٌ يُؤْثَرُ ﴿٢٤﴾ إِنْ هَٰذَا إِلَّا قَوْلُ الْبَشَرِ ﴿٢٥﴾ سَأُصْلِيهِ سَقَرَ ﴿٢٦﴾ ﴾

"Ostavi Meni onoga koga sam Ja samog stvorio i imetak mu ogroman dao i sinove koji su s njim i život mu ugodnim učinio i još žudi da uvećam! Nikako! On, doista, prkosi ajetima Našim, a Ja ću opteretiti njega usponom i patnjom, jer je smišljao i računao, i, proklet bio, kako je proračunao!, i još jednom, proklet bio kako je proračunao! Zatim je sagledao pa se onda smrknuo i namrštio i potom se okrenuo i uzoholio i rekao: 'Ovo nije ništa drugo do vradžbina koja se nasljeđuje, ovo su samo čovjekove riječi!' U Sekar ću Ja njega baciti."[2]

Ovaj slučaj pokazuje da predvodnici nevjernika psihološki rat protiv Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nisu prepuštali slučaju, nego su ga pomno planirali, shodno određenim pravilima koja su i u savremenom dobu obrazac po kojem se planiraju psihološki ratovi. Neka od tih pravila su: odabir odgovarajućeg vremena – Kurejšije su odabrale vrijeme hadždža jer je to vrijeme kada se okuplja veliki broj ljudi; ili usaglašavanje priče i izbjegavanje kontradiktornosti itd. To su činili jer su znali da će organizirana kampanja djelovati jače na skupine hadžija i polučiti rezul-

---

[1] Ibn Ishak, *Es-Sijeru vel-megazi*, , str. 150-151. *Tehzibus-Sire*, 1/64-65.

[2] Sura El-Muddessir, 11-26.

tate kojima se nadaju. Pored toga što su izabrali odgovarajuće vrijeme, izabrali su i odgovarajuća mjesta kako bi vijest stigla do svih skupina koje dolaze u Mekku.[1]

Ovaj slučaj, također, pokazuje veličinu Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i snagu utjecaja Kur'ana na slušaoca, jer se Velida b. Mugire, jednog od poglavara Kurejša, dojmio Kur'an i pobudio mu emocije te je priznao da je Kur'an veličanstven i opisao ga tim divnim opisom, iako se velikaši obično ponašaju oholo i nadmeno, ali to je bio trenutak poziva razuma kojem se nije mogao oduprijeti.[2]

Međutim, taj propagandni rat nije mogao suzbiti da'vu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, probio je obruč neprijatelja, onih koji se nisu zadovoljili samo s tim da stanovnike Mekke odvraćaju od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i da ga predstavljaju u krivom svjetlu, nego su dočekivali skupine koje su dolazile u njihov grad i trovali ih svojim pokvarenim mislima da bi ih spriječili da poslušaju Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako ne bi pali pod utjecaj njegove da've. Jer, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postigao je velike uspjehe u da'vi, ostavljao je veliki utisak na onoga kome bi se obraćao, čak bi na svoje sagovornike utjecao izgledom, vrlinama i skrušenošću, i prije nego što bi progovorio, a kada bi progovorio, svojim logičkim izlaganjem, koje se ogleda u zdravom razumu i emocijama ispunjenim ljubavlju i čistotom, i iskrenom željom da uputi sve ljude da slijede Allahovu Objavu, ostavljao je veliki dojam na slušaoca.[3]

Najistaknutiji primjeri snažnog utjecaja njegovih riječi i morala, i sposobnosti da probije čelične zidove koje su oko njega postavljale mekkanske glavešine, su slučajevi vezani za Damada el-Ezdija, Amra b. Et-Tufejla ed-Devsija, Ebu Zerra i Amra b. Abese.

1- Kako je Damad el-Ezdi primio islam

Kad je Damad stigao u Mekku, potpao je pod utjecaj mušričke propagande o Allahovom Poslaniku i bio je ubijeđen da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ludak, kako su tvrdili mekkanski velikani.

Damad je bio iz Ezda i bavio se liječenjem umno poremećenih, pa kad je čuo mekkanske idiote kako govore da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, lud, pomislio je: "Kada bih sreo ovog čovjeka, možda bi Allah dao da ga izliječim."

Kad se sreo sa njim, Damad mu reče: "Muhammede, ja učim rukju, pa Allah koga hoće, izliječi od ovog stanja. Želiš li da to učinim za tebe?" Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Hvala Allahu, Njega hvalimo i od Njega pomoć tražimo! Koga Allah uputi, niko ga ne može zavesti, a koga ostavi u zabludi, niko ga ne može uputiti. Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha, koji nema sudruga,

---

[1] *El-Harbun-nefsijje diddel-islam*, Abdul-Vehhab Kuhajl, str. 103.
[2] El-Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 1/123.
[3] El-Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 1/127 i 138.

i da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik. A zatim..." Damad reče: "Ponovi mi te riječi!" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tri puta mu je ponovio, a onda Damad reče: "Slušao sam riječi vračeva, čarobnjaka i pjesnika, ali nikad nisam čuo nešto poput ovih tvojih riječi, one dopiru do najvećih dubina." Zatim je rekao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Pruži ruku da ti se zavjetujem da primam islam!" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "I tvoje pleme!" "I moje pleme!", odgovori Damad.

Kasnije, kada je uspostavljena država u Medini, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je grupu vojnika u pohod. Kad su prošli pored Damadovog plemena, zapovjednik upita vojsku: "Da niste uzeli nešto od ovih?" Jedan vojnik odgovori: "Ja sam uzeo krčag." Zapovjednik reče: "Vrati to! Ovo su Damadovi saplemenici!"[1]

Lekcije, pouke i poruke

1- Kurejšijski pokušaji kompromitacije Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njihove potvore da je lud, bili su razlog da je Damad došao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, želeći ga izliječiti, tako je ovaj mekkanski propagandni rat protiv Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bio uzrok da Damad i njegov narod prime islam.

2- Ovdje je došlo do izražaja Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, strpljenje i blagost. Jer, Damad je ponudio Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da ga liječi od umnog poremećaja, a to je nešto što izaziva srdžbu, ali je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reagirao mirno i staloženo, što je kod Damada izazvalo divljenje i poštovanje prema Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.

3- Značaj uvoda kojim je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, započinjao neke svoje hutbe, jer taj uvod sadrži veličanje i slavljenje Allaha i očitovanje da se svi ibadeti upućuju samo Njemu, stoga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, često svoje hutbe i vazove započinjao ovim riječima.

4- Damada se dojmio Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, stil i rječitost, jer Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi izviru iz srca ispunjenog imanom, čvrstim ubjeđenjem i mudrošću. Zato su njegove riječi dopirale do srca i privlačile ih imanu.

5- To što je Damad brzo primio islam govori da je islam vjera urođena u čovjeku, i ako se duša oslobodi unutrašnjih i vanjskih pritisaka, u većini slučajeva će utjecati na nju i reagirat će, bilo slušanjem dojmljivih riječi bilo zadivljenošću lijepim ponašanjem.

6- Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, revnost u širenju da've. Jer, kad je

---

[1] *Sahihu Muslim, Kitabul-džumu'a, bab: Tahfifus-salati vel-hutbe*, br. 868.

vidio Damadovu iskrenost i zanos s kojim je primio islam, i koliko je čvrsto ubijeđen, to ga je ponukalo da od Damada uzme zavjet i za njega samoga i za njegovo pleme.

7- Ovo, također, pokazuje koliko je da'va važna, jer ju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, povezao sa ličnim pridržavanjem vjere. To se vidi iz toga što se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije zadovoljio time da uzme zavjet samo od Damada da će se pridržavati vjere, nego je tražio od njega i da se zavjetuje da će pozivati svoj narod u islam.

8- Činjenje dobročinstva i poklanjanje pažnje onima koji su poznati po časnoj prošlosti. To se vidi iz riječi zapovjednika: "Vrati to! Ovo su Damadovi saplemenici!"[1]

9- Hadis otkriva neke pedagoške metode koje je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, primijenio u komunikaciji sa Damadom, kao što je staloženost prilikom govora, dijalog i davanje direktnih naputaka. U ovom događaju došle su do izražaja neke pedagoške crte ličnosti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, poput blagosti, strpljivosti i podsticanja na povećano ulaganje truda u činjenju dobra.

2- Kako je Amr b. Abese primio islam

Amr b. Abese es-Sulemi rekao je: "Ja sam još u pagansko doba smatrao da su ovi ljudi koji obožavaju kipove u zabludi i da im to ničemu ne vrijedi. Stoga, kada sam čuo da se u Mekki pojavio čovjek koji priča nešto novo, sjeo sam na svoju jahalicu i uputio se k njemu. Stigavši, primijetio sam da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, djeluje potajno zbog grubih postupaka njegovog naroda prema njemu. Lijepo sam se uredio da se sastanem s njim u Mekki, pa sam ga upitao: 'Ko si ti?' 'Vjerovjesnik', odgovorio je. 'A šta znači to vjerovjesnik?', upitao sam. 'Znači da me je Allah poslao', odgovorio je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. 'A s čime te poslao?', upitao sam. 'Poslao me da održavam rodbinske veze, da srušim idole, i da se samo Allah obožava, a da Mu se niko ne smatra ravnim', odgovorio je. Rekao sam: 'Ko se još odazvao tvome pozivu?' 'Slijede me i slobodan i rob', odgovorio je." Kaže Amr: "A među onima koji su tada bili vjernici bili su i Ebu Bekr i Bilal." Rekao sam: "Ostat ću da te slijedim!" Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "U ovom trenutku to je nemoguće, zar ne vidiš u kakvoj smo situaciji ja i ostali vjernici? Nego, vrati se svojoj porodici, pa kada čuješ da sam ojačao, dođi." Kaže Amr: "Vratio sam se svojoj porodici među kojima sam i dočekao vijest da je Allahov Poslanik stigao u Medinu, pa sam počeo da osluškujem vijesti i da se raspitujem kod ljudi o njegovom dolasku u Medinu. Jedan dan prođe pored nas skupina ljudi iz Medine, pa ih upitah: 'Šta je sa onim čovjekom koji je došao u Medinu?' Rekoše:

---

[1] El-Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 1/132-133. *El-Vahju ve tebligur-Risale*, str. 111 i 113.

'Mnogo ljudi mu dolazi. Njegovo pleme htjelo je da ga ubije, ali nisu uspjeli u tome.' Pa sam došao u Medinu i ušao kod njega i rekao: 'Allahov Poslaniče, sjećaš li me se?' 'Da', odgovorio je, 'ti si me posjetio dok sam bio u Mekki!'" Zatim je Amr prenio ostatak hadisa u kojem je pitao Poslanika o namazu i abdestu.[1]

Lekcije, pouke i poruke

1- Amr b. Abese pripadao je skupini pravovjernih koji su u pagansko doba odbacivali obožavanje bilo koga osim Allaha.

2- Grčevita medijska borba koju su vodile Kurejšije protiv Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bila je uzrok da se Amr b. Abese zainteresira za slučaj Poslanika.

3- Amr b. Abese zatekao je Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako djeluje potajno jer su kurejšijski mnogobošci primjenjivali silu protiv njega, što ukazuje na njihovu osionost i grubost.

4- Ovaj slučaj uči nas kakve manire treba imati pred uglednim ljudima i velikodostojnicima. Amr b. Abese rekao je: "...pa sam se lijepo uredio da se sastanem s njim."

5- Muhammedova, sallallahu alejhi ve sellem, poslanica počiva na dvije stvari: Allahovom pravu i pravu stvorenja. Jer, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Poslao me da održavam rodbinske veze, da srušim idole, i da se samo Allah obožava, a da Mu se niko ne smatra ravnim." Ove riječi, također, ukazuju koliko je održavanje dobrih rodbinskih odnosa važno, pa je ova časna osobina itekako povezana sa islamskom da'vom jer je povezana uporedo sa pozivanjem u tevhid. U ovim riječima snažno su napadnuti idoli i pored toga što su bili nešto najsvetije za Arape, a to, opet, ukazuje na važnost uklanjanja tragova paganstva i na to da se poziv u tevhid može učvrstiti i širiti samo ako se uklone svi ti tragovi.

6- To što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vrlo rano pokazao pažnju uklanjanju idola, iako nije bio u stanju da to istog trena izvrši, ukazuje na to da nije dozvoljeno odgoditi objašnjavanje bilo kojeg vjerskog pitanja pod izgovorom da se taj propis trenutno ne može provesti u praksi. A oni koji ljudima objašnjavaju samo vjerske propise koje mogu prakticirati s lahkoćom i bezbjedno, a izbjegavaju objašnjavati im propise čije prakticiranje iziskuje malo truda i suočavanja s napadima, njihova da'va je nepotpuna i u tome ne slijede Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji se, sa malobrojnim sljedbenicima i u trenutku kad su zemljom vladali njegovi neprijatelji, suprotstavio paganstvu i njegovim protagonistima.[2]

7- Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, briga za bezbjednost ashaba. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nastojao je da im obezbijedi siguran ambi-

---

[1] *Sahihu Muslim*, *Kitabus-salatil-musafirin*, br. 832.

[2] El-Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 1/109.

jent i da ih sačuva bilo kakvih neugodnosti. Rekao je Amru: "U ovom trenutku to je nemoguće."

8- Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pamtio je svoje ashabe i nije zaboravljao njihova djela: "Ti si me posjetio dok sam bio u Mekki!"

9- Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije svakome ko ga je upitao davao spisak imena svojih sljedbenika, jer onaj ko to traži nema nikakve vjerske koristi od toga, niti od toga zavisi pozivanje u vjeru. Zato je Amru, kada ga je pitao ko ga slijedi, odgovorio: "Slobodan i rob." A ovo je *tevrija*[1], kao što se razumije iz Ibn Kesirovih riječi da su ovo "zajedničke imenice, a Amr je pomislio da su lična imena".[2]

10- Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "Vrati se svojoj porodici, pa kad čuješ da sam ojačao, dođi", su lekcija iz koje učimo da ne treba skupljati simpatizere i članove na mjestima gdje su iskušenja i gdje će biti izloženi zlostavljanju. Zato je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio ashabima koji nisu iz Mekke da se vrate svojim narodima, i naredio je dvije hidžre u Abesiniju. Jer, to olakšava muslimanima, udaljava ih od opasnih područja, sakriva pravu snagu muslimana, daje priliku vođi da se posveti zadatku umjesto zaokupljenosti brigom o zaštiti sljedbenika, garantira tajnost, pruža mogućnost iskorištavanja mjesta u koje su izbjegli da bi se pripremili za budućnost, i kako bi osigurali kontinuitet da've i izbjegli istrebljenje.[3]

Jedan od onih koji su primili islam usljed spomenute propagandne borbe protiv Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, je i Et-Tufejl b. Amr ed-Devsi. Priča o njemu detaljno je spomenuta u knjigama sire, a dr. Ekrem Dija' el-Umeri smatra da ništa od spomenutog nije vjerodostojno osim da je ponudio Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da se skloni u čvrstu utvrdu plemena Devs, ali je to Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odbio.[4]

U vjerodostojnim predajama spominje se još i to da je Et-Tufejl pozivao svoj narod u islam, ali su mu se suprotstavili, pa je tražio od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da moli da ih Allah kazni, ali je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, molio Allaha da ih uputi[5], a tada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio u Medini.[6]

3- Kako je Imranov otac Husajn primio islam

Kurejšije su poštovale Husajna, pa su mu došli i rekli: "Pričaj, u naše ime, sa

[1] Insinuacija, varka, prikrivanje.
[2] *El-Vahju ve tebligur-Risale*, str. 106 i 109.
[3] Seid Hava, *El-Esasu fis-sunneti ve fikhiha*, 1/ 126.
[4] *Sahihu Muslim*, 1/109.
[5] *Sahihul-Buhari, Fethul-bari*, 1/107.
[6] Ibn Kesir, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/76. Vidjeti: dr. El-Umeri, *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 1/146.

ovim čovjekom jer on vrijeđa i omalovažava naša božanstva." Došli su sa njim i sjeli blizu ulaza u Vjerovjesnikovu kuću i rekli: "Napravite mjesta ovom poglavaru!" A Imran je bio prisutan kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Husajn reče: "Šta je ovo što čujem, da vrijeđaš naša božanstva i loše govoriš o njima, a otac ti je bio častan i dobar čovjek?" Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče mu: "*O Husajne, moj i tvoj otac su u Vatri! O Husajne, koliko bogova obožavaš?*" "Sedam na Zemlji i jednog na nebu", odgovorio je. "*Ako te pogodi kakva nedaća, kojem od njih dovu upućuješ?*", upitao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. "Onome koji je na nebu!", odgovorio je Husajn. "*A kad propadne imetak, kojem dovu upućuješ?*", *upitao ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.* "Onome koji je na nebu!", odgovorio je. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na to mu je rekao: "*On ti se jedini odaziva, a ti Mu druge smatraš ravnim! Zar si s time zadovoljan u blagostanju ili se bojiš da će te Allah prevariti?*" "Ni jedno od to dvoje", odgovorio je. Husajn je rekao: "Nikad nisam razgovarao sa nekim poput njega. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zatim mu je rekao: "*O Husajne, primi islam, bit ćeš spašen!*" Husajn je odgovorio: "Ja imam porodicu i pleme, šta ću reći?" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "*Kaži: 'Moj Allahu, od Tebe tražim da me uputiš na ono što je ispravno i da mi povećaš znanje koje će mi koristiti.*'" Husajn je to izgovorio i nije ni ustao a već je bio primio islam. Nakon toga ustao je njegov sin Imran i poljubio mu glavu, ruke i noge, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zaplakao je vidjevši taj prizor, i rekao: "*Zaplakao sam zbog Imranovog postupka: kad je Husajn ušao, a još je bio nevjernik, Imran mu nije ustao niti se na njega osvrnuo, a nakon što je primio islam, ispunio je obavezu prema njemu, pa mi je to pobudilo emocije.*" Kada je Husajn odlučio da izađe, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je ashabima: "Otpratite ga kući." Kada ga Kurejšije ugledaše na vratima, rekoše: "Promijenio je vjeru!", i raziđoše se.[1]

Možda je Husajna na ovako brzo primanje islama navela zdrava priroda i spremnost, s jedne strane, i Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, ispravno rezoniranje i snaga dokaza, s druge strane.[2]

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pomoću dijaloga usadio je u Husajnovo srce tevhid, a iskorijenio neispravna vjerovanja.

4- Kako je Ebu Zerr primio islam

Ebu Zerr je kritizirao stanje paganstva, odbijao je obožavanje kipova, negodovao je zbog pripisivanja Allahu suparnika, i, tri godine prije nego što je primio islam, počeo se moliti Allahu ne uzimajući neki određeni pravac kao kiblu prema kojoj se okreće. Sve to ukazuje da je slijedio pravac pravovjernih. Kada je

---

[1] Ibn Hadžer, *El-Isabe fi temjizis-sahabe*, 1/337. Od njega je prenio šejh Muhammed Jusuf u djelu *Hajatus-sahabe*, 1/75-76.

[2] Es-Sejjid Muhammed Nuh, *Ed-Da'vetul-ferdijje*, str. 104.

čuo za pojavu Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, došao je u Mekku, ali nije htio pitati o njemu, pa kada je pala noć, legao je da spava. Alija, radijallahu anhu, vidio ga je i shvativši da je stranac, pozvao ga je k sebi ne pitajući ga ništa. Ujutro ga je ostavio pred Kabom gdje je ostao do sljedeće noći, pa ga je Alija, radijallahu anhu, opet vidio i ugostio i drugu noć. Treće noći desilo se isto, pa ga je Alija, radijallahu anhu, pitao zbog čega je došao. Pošto se Ebu Zerr uvjerio da mu može vjerovati, obavijestio ga je da želi da se sretne sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Alija mu je rekao: "Da, došao je sa istinom, i on je Allahov poslanik! Sutra me slijedi, pa ako vidim nešto što može biti opasno za tebe, pretvarat ću se da prolijevam vodu, pa kad nastavim da idem, ti me slijedi. Ebu Zerr ga je slijedio i sreo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, slušao njegove riječi i primio islam. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mu je: "Vrati se svome plemenu i pozivaj ih dok ne čuješ vijesti o meni." Ebu Zerr je rekao: "Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, povikat ću među njima da sam primio islam!" Došao je pred Kabu i povikao iz sveg glasa: "Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov poslanik!", a ljudi ga napadoše i oboriše ga na tlo, pa im priđe Abbas b. Abdul-Muttalib i upozori ih da im se pleme Gifar može osvetiti i napasti njihove trgovačke karavane koje, dolazeći iz Šama, prolaze kroz njihovo područje, i tako je spasio Ebu Zerra od njih.[1]

Prije nego što je sam došao, Ebu Zerr je bio poslao svog brata da sluša Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i nauči nešto od njega te da mu dođe sa tim znanjem. Ebu Zerrov brat je otišao, poslušao Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi, vratio se i rekao Ebu Zerru: "On poziva u primjereno ponašanje i kazuje riječi koje nisu poezija." Na to mu Ebu Zerr reče: "Nisi zadovoljio moju znatiželju!", i odluči da sam ode i da se sretne sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, a njegov brat mu reče: "Čuvaj se stanovnika Mekke jer ga mrze i napadaju!"[2]

Lekcije, pouke i poruke

1- Vijest o Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, bila je veoma raširena u različitim plemenima, pa je čak stigla i do plemena Gifar, a najzaslužniji za to bili su kurejšijski mnogobošci koji su svakoga plašili Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i iskrivljivali sliku o njemu i onome s čime je došao.

2- Ebu Zerr je pokazao da je ličnost sa stavom, na koju ne utječu glasine, niti podliježe propagandi pa da vjeruje svemu što Kurejšije prenose. Zato je poslao brata da provjeri vijesti o Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ne obazirući se na propagandu.

---

[1] *Sahihul-Buhari, Fethul-bari,* 7/173.

[2] *Sahihu Muslim,* 4/1923. Vidjeti: El-Umeri, *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha,* 1/145.

3- Ebu Zerr je pokazao veliku zainteresiranost za slučaj Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa se nije zadovoljio općim informacijama koje mu je prenio brat Unejs, nego je odlučio da sam ispita o čemu je riječ, jer se tu ne radi o čovjeku koji samo poziva u moralno ponašanje, nego o čovjeku koji tvrdi da je vjerovjesnik. Zato je spremno podnio teškoće, umor, težak život, odvojenost od porodice i zavičaja, tragajući za istinom. Ebu Zerr je napustio porodicu, ponijevši od opskrbe samo onoliko koliko je moglo stati u putnu torbu, i zaputio se u Mekku da sazna vijesti o vjerovjesništvu.[1]

4- Promišljenost i polaganost u prikupljanju informacija. Ebu Zerrr je bio obazriv jer je znao da Kurejšije mrze svakog ko komunicira s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem. Ta obazrivost je sigurnosna mjera koju iziskuje osjetljivost slučaja, jer da je pitao za Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu Zerr bi se otkrio Kurejšijama i izložio se opasnosti i protjerivanju, te tako ne bi postigao cilj zbog kojeg je ostavio zavičaj i podnio teškoće puta.

5- Opreznost i predostrožnost prije davanja informacije. Alija, radijallahu anhu, ugostio je Ebu Zerra tri dana, ali i pored toga, kada ga je pitao o razlozima njegovog dolaska u Mekku, Ebu Zerr mu nije odgovorio zbog velikog opreza, a prije nego što ga je obavijestio, uvjetovao je da to što čuje zataji i, u isto vrijeme, da ga odvede Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a to je pokazatelj da je bio krajnje oprezan, i tako je i postigao svoj cilj.

6- Poduzimanje mjera bezbjednosti prilikom kretanja. Alija i Ebu Zerr, radijallahu anhuma, dogovorili su se oko određenog pokreta ili geste, poput popravljanja obuće, ili prolijevanja vode, koja će biti znak kad Alija, radijallahu anhu, primijeti da ih neko prati i promatra. To je primjer bezbjednosnog pokrivanja kretanja ka sjedištu vođstva – Erkamovom domu. Uz to, Ebu Zerr se kretao na određenom rastojanju iza Alije, što je mjera predostrožnosti kako bi se izbjegla bilo kakva iznenađenja prilikom kretanja.

7- Ovi primjeri sigurnosnih mjera koje su poduzimali ashabi, radijallahu anhum, pokazuju koliko su bili obazrivi u domenu sigurnosti, te pokazuje do koje su mjere išli u poduzimanju mjera sigurnosti i koliko se to uvuklo u njihove duše, pa je postala odlika po kojoj se prepoznaje svaki njihov potez jer su njihovi pokreti bili organizirani i dobro isplanirani. Nama je tako potreban ovakav osjećaj kakav je bio prisutan kod ashaba jer sigurnost u našem vremenu ima veliki utjecaj na kontinuitet i propast civilizacija.[2] Danas je sigurnost nauka koja se uči u posebnim učilištima, odlikuje se posebnim naprednim tehnikama, metodama, modernim sredstvima, posebnim aparatima. Za to se odvajaju velika budžetska sredstva, a informacije općenito, a posebno one vezane za sigurnost, prodaju se po ogromnim cijenama, a za dolazak u posjed tih informacija žrtvuje se i život ako je potrebno. S

---

[1] Jahja el-Jahja, *El-Vahju ve tebligur-Risale*, str. 191-193.
[2] Dr. Ibrahim el-Ali, *Fis-Siretun-Nebevijje kira'a li dževanibil-hazer vel-himaje*, str. 58-59.

obzirom na to, muslimani moraju da posvete pažnju pitanju sigurnosti kako naše tajne ne bi dospjele u ruke neprijatelja i kako naši interesi ne bi bili ugroženi.[1]

8- Ebu Zerrova iskrenost u traženju istine, razboritost i inteligencija: primio je islam odmah nakon što su mu izloženi njegovi postulati.

9- Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mnogo je vodio računa o sigurnosti ashaba: naredio je Ebu Zerru da se vrati porodici i da se pritaji dok Allah ne ojača Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

10- Hrabrost Ebu Zerra i spremnost nošenja istine po svaku cijenu: javno je očitovao pripadnost islamu na kurejšijskim okupljalištima izazivajući ih i uzdižući Istinu.[2] Čini se da je Ebu Zerr shvatio da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tražio od njega da se pritaji iz sažaljenja prema njemu, a da to nije obavezno, pa ga je Ebu Zerr obavijestio da on ima snage da se suoči s njima, te mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odobrio da to učini. Iz ovoga se uzima propis da je dozvoljeno reći istinu u lice osobi od koje se može očekivati da kazni onoga ko mu je to rekao, iako je i šutnja dozvoljena, a to zavisi od situacije i ciljeva, i od toga zavisi postojanje ili nepostojanje sevapa.[3]

11- Javnim očitovanjem islama Ebu Zerr je dao doprinos da'vi i učestvovao u pružanju otpora psihološkom ratu koji su kurejšijski mnogobošci organizirali protiv Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Njegov potez bio je moralni udarac za Mekkelije, zbog hrabrosti, muškosti i spremnosti da podnese bol, koju je pokazao, jer mu je u tuči s njima tekla krv niz tijelo, ali se on vratio i ponovo uzviknuo kelimei-šehadet.

12- Abbas je branio muslimane i spasio Ebu Zerra od kurejšijskog zlostavljanja, što je dokaz njegovog saosjećanja sa muslimanima. Način na koji je odbranio Ebu Zerra govori da je dobro poznavao mentalitet mekkanskih nevjernika jer ih je upozorio na opasnosti kojima se mogu izložiti njihove trgovačke karavane prilikom prolaska kroz područje plemena Gifar.[4]

13- Ebu Zerr se povinovao mjerama bezbjednosti koje je poduzimao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u Mekki, pa je, i pored vezanosti za Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ljubavi prema njemu i želje da ostane uz njega, poslušao naredbu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i napustio Mekku i vratio se u svoje pleme gdje se posvetio pozivanju svoje porodice na Pravi put i popravljanju njihovog stanja, počevši od brata i majke, a zatim je pozivao i ostatak plemena.

14- Ebu Zerr je utjecao na svoj narod da prihvate uputu i pokazao veliku sposobnost na polju pozivanja u islam, ali nije bio odgovarajuća ličnost za uprav-

---

[1] Mahmud Hattab, *Durus fil-kitman*, str. 9.
[2] *El-Vahj ve tebligur-Risale*, str. 95.
[3] *Fethul-bari*, 7/134.
[4] *El-Vahj ve tebligur-Risale*, str. 94-95.

ničke poslove. Bilježi Muslim od Ebu Zerra da je rekao: "Rekao sam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Allahov Poslaniče, zar me nećeš uzeti za službenika?', pa me potapšao rukom po ramenu i rekao: 'Ebu Zerre, ti si slab, a to je emanet, a na Sudnjem danu bit će poniženje i kajanje, osim za onoga ko bude dostojan i ispuni ono što taj položaj iziskuje.'"[1] Svaka osoba treba da se bavi poslom za koji ju je Uzvišeni Allah osposobio. U tom poslu kojim se bavi, obaveza je da ustraje u njemu. Stoga ne znači da je onaj koji je uspješan na polju poziva i dostavljanja ljudima isto tako sposoban za svaki posao.

15- Ebu Zerr je prepustio vođstvo poglavaru Gifara Ejma'u b. Rehadatu iako ga je Ebu Zerr pretekao u primanju islama i bio veoma ugledan, jer nije sve poslove zadržao za sebe i dao je ljudima mjesto koje zaslužuju.[2]

16- Ebu Zerr je postigao zadivljujući uspjeh u da'vi: pola plemena Gifar primilo je islam prije Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, hidžre, a druga polovica nakon hidžre.[3]

17- Medijska borba, iskrivljivanje slike i sprečavanje slobode misli, koje su nevjernici prakticirali prema islamskoj da'vi u njenim počecima, završili su neuspjehom jer je glas Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bio jači od njihovih glasova, sredstva koja je koristio u širenju da've bila su bolja od sredstava koje su oni koristili u propagandi, Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, postojanost na uzvišenim principima bila je mnogo veća nego što su nevjernici očekivali: Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije sjedio u svojoj kući, niti se ograničio na boravak u jednom uglu Mekkanskog harema, kako bi prikrio svoj poziv i zaštitio se od otrovnih neprijateljskih strijela, naprotiv rizikovao je život i odlazio u arapska plemena prije nego što dođu u Mekku, učio je Kur'an naglas pored Kabe da bi čuo onaj u čijem je srcu još bilo života, tračak slobode i odbijanja nepravde, pa da svjetlo upute prodre u srž njegove duše i srca.[4] Damad el-Ezdi, Amr b. Abese, Ebu Zerr el-Gifari, Et-Tufejl b. Amr ed-Devsi, Husajn, otac Imrana b. Husajna, bili su neki od njih i oni su neoboriv dokaz neuspjeha kurejšijske kampanje protiv Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Zato iz toga trebamo izvući pouke da bismo se okoristili.

Treće: Zlostavljanja kojima je bio izložen Allahov Poslanik

Mnogobošci su neumorno zlostavljali Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, otkako je počeo javno pozivati pa sve dok nije učinio hidžru i Allah ga učinio jačim od njih.

Koliko je bio teško zlostavljan može se zaključiti iz mnogobrojnih ajeta objavljenih u tom periodu koji mu naređuju da bude strpljiv, ukazuju mu na načine koji-

---

[1] *Sahihu Muslim, Kitabul-Imara, bab: Kerahijjetil-Imara*, br. 1825.
[2] *El-Vahju ve tebligur-Risale*, str. 100.
[3] El-Umeri, *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 1/45.
[4] El-Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 1/144.

ma se postiže strpljivost, odvraćaju ga od tugovanja, navode mu primjere iz života njegove braće poslanika.

Uzvišeni Allah kaže:

﴿ وَٱصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ وَٱهْجُرْهُمْ هَجْرًا جَمِيلًا ﴿١٠﴾ ﴾

"I otrpi ono što oni govore i izbjegavaj ih na prikladan način."[1]

﴿ وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَلَا تَكُن فِى ضَيْقٍ مِّمَّا يَمْكُرُونَ ﴿٧٠﴾ ﴾

"I ne žalosti se zbog njih i neka ti u duši nije teško zbog spletki njihovih."[2]

Uzvišeni je, također, rekao:

﴿ مَّا يُقَالُ لَكَ إِلَّا مَا قَدْ قِيلَ لِلرُّسُلِ مِن قَبْلِكَ ۚ إِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَغْفِرَةٍ وَذُو عِقَابٍ أَلِيمٍ ﴿٤٣﴾ ﴾

"Tebi se neće reći ništa što već nije rečeno poslanicima prije tebe. Gospodar tvoj zaista prašta, a i bolno kažnjava."[3]

A sad poslušaj neke primjere zlostavljanja kojima je bio izložen Allahov Poslanik:

1- Ebu Džehl je upitao: "Je li Muhammed zabada nos u prašinu[4] pred vama?" Odgovoriše: "Da." Ebu Džehl uzviknu: "Tako mi Lata i Uzzaa, ako ga vidim da to radi, prignječit ću mu vrat ili ću mu zabiti lice u prašinu!" Došao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i počeo klanjati, a Ebu Džehl je pokušao da mu stane na vrat, ali se iznenada počeo vraćati natrag štiteći se rukama. Upitaše ga: "Šta ti je?" "Između mene i njega je jama puna vatre i biće strašnog izgleda s krilima!" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kasnije je rekao: *"Da mi se približio, meleki bi ga rastrgali u komade."*[5]

Ibn Abbas, radijallahu anhuma, rekao je: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je, pa je došao Ebu Džehl i zagalamio: 'Zar ti to nisam zabranio? Zar ti to nisam zabranio? Zar ti to nisam zabranio?' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, udaljio se, ali ga je prekorio na odlasku, a Ebu Džehl mu na to reče: 'Ti znaš da niko u ovom mjestu nema brojnije društvo od mene!', pa je Allah objavio:

﴿ فَلْيَدْعُ نَادِيَهُۥ ﴿١٧﴾ سَنَدْعُ ٱلزَّبَانِيَةَ ﴿١٨﴾ ﴾

'Pa neka on pozove društvo svoje. Mi ćemo pozvati zebanije.'"[6] Ibn Abbas, radijallahu anhuma, rekao je: "Da je pozvao svoje društvo, uzele bi ih Allahove zebanije."[7]

---

[1] Sura El-Muzzemmil, 10.

[2] Sura En-Neml, 70.

[3] Sura Fussilet, 43.

[4] Tj. da li čini sedždu.

[5] *Sahihu Muslim, Kitabu sifatil-munafikin, babu kavlihi: "Innel-insane le jatga"*, br. 2797.

[6] Sura El-'Alek, 17-18.

[7] *Sunenut-Tirmizi*, br. 3349, ocijenivši hadis kao hasen-sahih-garib.

2- Prenosi se od Ibn Mes'uda, radijallahu anhu, da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je pored Kabe, a grupa Kurejšija sjedila je u blizini pa jedan od njih reče: 'Hoće li neko otići kod te i te osobe i donijeti crijeva, krv i iznutricu njegove deve, i sačekati kad Muhammed učini sedždu pa mu to staviti na leđa?' Jedan nesretnik pohita da to uradi, pa kad je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učinio sedždu, stavi mu to na leđa, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ne pomjeri se sa sedžde. Nevjernici su se toliko smijali da su neki od njih pali na druge od smijeha. Neko je otišao da obavijesti Fatimu, a bila je djevojčica, pa je požurila k Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on je cijelo to vrijeme ostao na sedždi, te je skinula to sa njega i izgrdila okupljene. Kad je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, završio namaz, rekao je: *'Allahu moj, kazni Kurejšije! Allahu moj, kazni Kurejšije! Allahu moj, kazni Kurejšije!' A zatim je imenovao neke od njih moleći: 'Allahu moj, kazni Amra b. Hišama, i Utbeta b. Rebi'u, i Šejbeta b. Rebi'u, i El-Velida b. Utbeta, i Umejjeta b. Halefa, i Ukbeta b. Ebu Muajjita, i Amareta b. El-Velida!'"* Kaže Ibn Mes'ud, radijallahu anhu: "Tako mi Allaha, vidio sam ih mrtve na dan Bedra, a nakon toga su bačeni u bunar – bunar Bedra – kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *'Ove u bunaru stiglo je Allahovo prokletstvo!'"*

Druge vjerodostojne predaje pojašnjavaju da je onaj koji je bacio utrobu deve na Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, bio Ukbe b. Ebu Muajjit, a da ga je na to podstakao Ebu Džehl[1], jer su mušrici bili uznemireni zbog Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, da've i teško im je palo što mu se ljudi u Mekki odazivaju.[2]

3- Okupljanje kurejšijskih glavešina da pretuku Poslanika: Jedan dan se okupiše kurejšijski velikodostojnici ispred Hidžra i počeše govoriti o Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa rekoše: "Nismo vidjeli da je ikad neko bio strpljiv kao što smo mi bili strpljivi s ovim čovjekom: on vrijeđa našu vjeru i bogove, i zaista je krupno to što trpimo od njega." I dok su oni tako pričali, pojavi se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pa skočiše na njega svi kao jedan i opkoliše ga, i počeše govoriti: "Ti si onaj što govori to i to", navodeći šta govori o njihovoj vjeri i božanstvima, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovarao im je: "Da, ja sam taj koji to govori!" Jedan od okupljenih ga je uhvatio za njegov ogrtač, pa je Ebu Bekr, radijallahu anhu, stao ispred njega i plačući vikao: "Zar ćete ubiti čovjeka zato što kaže: 'Moj Gospodar je Allah!'"[3]

4- Ebu Leheb, Vjerovjesnikov amidža, bio je jedan od njegovih najljućih protivnika, a također i njegova supruga Ummu Džemil. Ona je pokušavala da ogovaranjem pokvari odnos između Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ljudi, stavljala je trnje na put kojim bi on prolazio, a na kućni prag mu je donosila izmet.

---

[1] *Sahihu Muslim*, 3/1420.
[2] El-Umeri, *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 1/149.
[3] Ibrahim el-Ali, *Sahihus-sire*, str. 96.

Stoga nije čudo što je Allah objavio ajete o njoj i njenom mužu. Allah Uzvišeni je rekao:

﴿تَبَّتْ يَدَآ أَبِى لَهَبٍ وَتَبَّ ۝١ مَآ أَغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُۥ وَمَا كَسَبَ ۝٢ سَيَصْلَىٰ نَارًا ذَاتَ لَهَبٍ ۝٣ وَٱمْرَأَتُهُۥ حَمَّالَةَ ٱلْحَطَبِ ۝٤ فِى جِيدِهَا حَبْلٌ مِّن مَّسَدٍۭ ۝٥﴾

"Neka propadnu ruke Ebu Lehebove, i propao je! Neće mu biti od koristi blago njegovo, a ni ono što je stekao, ući će on sigurno u Vatru rasplamsalu, i žena njegova što drvlje nosi; o vratu njenu će biti uže od ličine usukane."[1] Kada je čula šta je objavljeno u Kur'anu o njoj i njenom mužu, došla je pred Kabu tražeći Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je tu sjedio sa Ebu Bekrom. Stala je ispred njih držeći u ruci kamen i upitala Ebu Bekra: "Gdje ti je prijatelj? Čula sam da recitira uvrede o meni, ako ga nađem, Allaha mi, razbit ću mu usta s ovim kamenom." Zatim je otišla, a Ebu Bekr reče: "Allahov Poslaniče, zar te nije vidjela?" "Allah ju je spriječio da me vidi", odgovori on. Ummu Džemil je često recitirala svoje stihove u kojima stoji: "Muzemmema smo odbacili, vjeru mu preziremo i ne pokoravamo mu se!" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, radovao se što mušrici vrijeđaju "Muzemmema"[2], pa je govorio: "Zar se ne čudite kako Allah odvraća od mene kurejšijske psovke i kletve: oni psuju i proklinju Muzemmema, a ja sam Muhammed."[3]

Ebu Leheb je toliko bio opsjednut činjenjem zla Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da ga je slijedio po trgovima, sastajalištima i mjestima na kojima se obavljaju hadžski obredi, i utjerivao ga u laž.[4]

Ovo su neki primjeri zlostavljanja kojima su mušrici podvrgli Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a kruna njihovih zločina bio je pokušaj da ga ubiju pred kraj mekkanskog perioda da've.[5]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spominjao je da su ga kurejšijski mnogobošci zlostavljali kao nijednog njegovog sljedbenika. Govorio je: "Bio sam zastrašivan zbog Allaha prije nego je iko bio zastrašivan i zlostavljan sam zbog Allaha prije nego je iko bio zlostavljan. Doživljavao sam da prođe trideset dana i noći a da Bilal i ja nismo imali za jelo ništa što živo biće jede, osim što bi Bilal mogao sakriti pod pazuh."[6]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i pored velikog ugleda, bio je iskušan teškim iskušenjima i dugotrajnom patnjom od prvog dana javnog pozivanja u islam. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, podnio je od kurejšijskih idiota velika

---

[1] Sura El-Leheb, 1-5.

[2] Muzemmem – pokuđen, pogrdan, Muhammed – mnogo hvaljen, dostojan svake hvale. (prim. prev.)

[3] *Sahihul-Buhari. Fethul-bari*, 6/554-555.

[4] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/293.

[5] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 1/153.

[6] *Sunenut-Tirmizi*, 4/645. El-Albani je hadis ocijenio sahihom, vidjeti: *Sahihul-Džami'*, 5001.

uznemiravanja: kad bi prolazio Mekkom pored mjesta gdje su sjedili, mnogobošci bi se ismijavali s njim i, rugajući mu se, govorili: "Evo Ebu Kebšetovog[1] sina kojem dolazi govor sa neba!", a neki od njih bi prolazeći pored njega podrugljivo dobacivali: "Ima li danas kakvih vijesti sa neba!?"[2]

Ali, nije bio izložen samo ruganju, ismijavanju i psihičkom zlostavljanju, nego i fizičkom maltretiranju, čak je Allahov neprijatelj Umejje b. Halef pljunuo Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, u lice.[3] Zlostavljanja nisu prestala čak ni poslije Hidžre nego su, pojavom novih neprijatelja, poprimila novi oblik. Nakon što su neprijatelji u Mekki bili uglavnom iz redova Kurejša, u Medini su se pojavili neprijatelji iz reda munafika, koji su tu živjeli, i iz redova židova, Perzijanaca, Bizantinaca i njihovih saveznika. I nakon što se neprijateljstvo u Mekki ograničavalo na vrijeđanje, ismijavanje, izopćavanje iz zajednice i udarce, prešlo je u otvorene oružane sukobe, žestokog intenziteta, u kojima je bilo svega, i udaraca i ubijanja, tako da je to bilo podjednako iskušenje i u imecima i u životima.[4] Period njegovog poslanstva bio je neprekidni lanac iskušenja i nedaća, ali to što ga je pogađalo na Allahovom putu nije ga obeshrabrilo, nego je bio strpljiv i očekivao nagradu dok se nije sreo sa svojim Gospodarom.[5]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je u mnogo prilika bio izložen nezamislivim patnjama, zlostavljanjima i iskušenjima. Ta iskušenja bila su teška shodno vrijednosti poslanice koju je nosio, zato je zaslužio pohvalno mjesto i visoke stepene kod svoga Gospodara. Trpio je ta iskušenja jer mu je bilo žao da njegov narod stigne Božija kazna kao što je stigla prijašnje narode, i da bude primjer daijama i prosvjetiteljima.[6] Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je izložen bezočnim napadima i ne postoji niko, ko je bio ugledan kao on, a da je pretrpio veće kušnje i nedaće od njega, a iskušenja na putu da've su Allahov zakon. Ebu Seid el-Hudri, radijallahu anhu, kazao je: "Upitao sam: 'Allahov Poslaniče, koji su ljudi iskušani najtežim iskušenjima?' 'Vjerovjesnici, zatim njima slični, pa njima slični', odgovori Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i dodade: 'Čovjek biva iskušavan shodno svojoj vjeri: ako je čvrst u vjeri, dobije teška iskušenja, a ako mu je vjera slaba, bude iskušan shodno tome kolika mu je vjera. Rob će neprestano biti iskušavan dok konačno ne bude hodio zemljom bez grijeha.'"[7]

---

[1] Ebu Kebše je Poslanikov otac po mlijeku.
[2] *Er-Revdul-unuf*, 2/33.
[3] *Er-Revdul-unuf*, 2/48.
[4] Ebu Šeneb, *Zadul-jekin*, str. 137.
[5] *Et-Temkin lil-ummmetil-islamijje*, str. 243.
[6] Sulejman es-Suvejkit, *Mihnetul-muslimine fil-ahdil-Mekki*, str. 197.
[7] *Sunen Ibn Madže, bab: Es-Sabru alel-bela'*, br. 4023.

Četvrto: Zlostavljanja koja su pretrpjeli ashabi

Ebu Bekrova iskušenja

Ashabi, radijallahu anhum, pretrpjeli su takav teret pred kojim bi popustili i najčvršći stubovi. Uložili su svoje imetke i živote na Allahovom putu i na tom putu, Allahovom voljom, podnijeli velike teškoće. Ni ugledni muslimani nisu bili pošteđeni iskušenja: Ebu Bekr je bio zlostavljan, na glavu mu je posipana prašina, i tako je premlaćen nanulama pred Haremom da se nije mogao prepoznati i bio je pred izdisajem kad je u svojoj odjeći odnesen kući.[1]

Prenosi Aiša, radijallahu anha, da je, kad je broj ashaba dostigao cifru od trideset osam, Ebu Bekr, radijallahu anhu, nagovarao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da se pojave među ljudima. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Malo nas je, Ebu Bekre!", ali ga je Ebu Bekr nastavio nagovarati dok Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije izašao, pa su se ashabi rasporedili oko Kabe, svaki u svom plemenu. Ebu Bekr, radijallahu anhu, ustao je i održao govor, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je sjedio. Ebu Bekr je time postao prvi govornik koji je pozvao u Allahovu vjeru i slijeđenje Njegovog Poslanika. Mnogobošci su skočili na Ebu Bekra i ostale muslimane te ih počeli žestoko tući, a Ebu Bekra su gazili i teško ga premlatili. Približio mu se nasilnik Utbe b. Rebi'a i počeo ga udarati nanulama sa dvostrukim đonom, udarao ga je đonovima po licu i skakao po njemu tako da mu se lice nije moglo prepoznati. Tek kada su došli Ebu Bekrovi rođaci iz plemena Benu Temim da ga brane, mnogobošci su ga ostavili, pa su ga ljudi iz Benu Temima odnijeli kući, noseći ga u odjeći. Unijeli su ga u kuću misleći da neće preživjeti, pa su se vratili pred Harem i zaprijetili: "Tako nam Allaha, ako Ebu Bekr umre, ubit ćemo Utbeta b. Rebi'u!" Nakon toga su se vratili kod Ebu Bekra pa su njegov otac Ebu Kuhafe i njegovi rođaci iz Benu Temima počeli da ga dozivaju dok im se nije odazvao i na kraju dana progovorio upitavši: "Šta je bilo sa Allahovim Poslanikom?" Oni ga ušutkaše i ostaviše ga, a njegovoj majci Ummul-Hajr rekoše: "Donesi nešto da ga nahraniš ili napojiš." Kad su ostali sami, on je uporno pitao: "Šta je bilo sa Allahovim Poslanikom?", pa mu majka reče: "Boga mi, ne znam ništa o tvom prijatelju!" Ebu Bekr joj reče: "Idi kod Ummu Džemil, kćerke El-Hattabove, i pitaj je o njemu." Ebu Bekrova majka otišla je kod Ummu Džemil i rekla joj: "Ebu Bekr me poslao da te pitam za Muhammeda ibn Abdullaha." Ummu Džemil reče: "Ja ne znam ni Ebu Bekra ni Muhammeda ibn Abdullaha, ali ako hoćeš, otići ću s tobom tvome sinu." "Hoću", odgovorila je, pa je pošla sa njom. Ummu Džemil je zatekla Ebu Bekra kako leži u teškom stanju pa je viknula: "Allaha mi, oni koji su ti ovo uradili su nasilnici i nevjernici! Nadam se da će im se Allah osvetiti za tebe!" Ebu Bekr je upita: "Šta je sa Allahovim Poslanikom?" "Ovdje ti je majka", reče Ummu Džemil. "Ne boj se nje", kaza Ebu Bekr. "Poslanik je dobro i

[1] *Et-Temkin lil-ummetil-islamijje*, str. 243.

zdravo", odgovorila je. "Gdje je on?", upitao je. "U Erkamovom domu", odgovorila je. Ebu Bekr reče: "Kunem se Allahom da neću okusiti nikakvog jela ni pića dok ga ne vidim!" Njih dvije su sačekale noć, pa, kada ljudi uđoše u svoje domove i ulice opustješe, izađoše s njim. On se oslanjao na njih dvije pa ga tako uvedoše Allahovom Poslaniku. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sageo se i poljubio ga, a to učiniše i ostali muslimani. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mnogo se sažalio nad njim. Ebu Bekr reče: "Volim te više i od oca i od majke, Allahov Posla-niče. Meni nije ništa osim što mi je onaj nasilnik uradio sa licem. A sa mnom je moja majka koja je dobra prema svome djetetu, a ti si blagoslovljen, pa je pozovi u Allahovu vjeru i moli Allaha za nju, možda je zbog tebe spasi od Vatre." Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, molio je za nju i pozvao je da primi islam, a ona se odazvala.[1]

Lekcije, pouke i poruke

1- Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio je uporan u zahtjevu da javno prezentiraju islam i pojave se pred nevjernicima. To ukazuje na jačinu njegovog imana i na njegovu hrabrost, a zbog toga je pretrpio velike ozljede, čak je njegova rodbina bila sigurna da će umrijeti.

2- Ovaj događaj pokazuje koliko je Ebu Bekr volio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Bio je u veoma teškom stanju, ali je uporno pitao za Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i zakleo se da neće ni jesti ni piti dok ga ne vidi. *Ali kako kad nije mogao ni ustati, a kamoli hodati, međutim, ljubav u ime* Allaha i čvrsta volja savladavaju sve prepreke, a svaku nedaću je lahko podnijeti ako je na Allahovom putu i radi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

3- Plemenska pristrasnost u to doba igrala je značajnu ulogu u određivanju toka zbivanja i ophođenju prema pojedincima, čak i ako su bili različite vjere. To se vidi iz toga što su Ebu Bekrovi saplemenici zaprijetili da će ubiti Utbeta ako Ebu Bekr podlegne od zadobijenih ozljeda.[2]

4- Ummu Džemil je pokazala odgovornost u domenu bezbjednosnih mjera. To je primjetno u brojnim njenim postupcima, od kojih su najvažniji:

a) Prikrivanje ličnosti i podataka

Kad je Ummul-Hajr upitala gdje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Ummu Džemil je porekla da poznaje Ebu Bekra i Muhammeda ibn Abdullaha. To je primjer opreza koji je na mjestu, jer Ummul-Hajr tada još nije bila muslimanka, a Ummu Džemil je krila svoju pripadnost islamu i nije željela da to Ummul-Hajr sazna, i u

---

[1] Ibn Kesir, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/439440. *El-Bidaje ven-nihaje*, 3/30.
[2] *Mihnetul-muslimin fil-ahdil-Mekki*, str. 79.

isto vrijeme je sakrila od nje gdje se nalazi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bojeći se da je došla kao kurejšijski špijun.[1]

b) Iskorištavanje situacije za dostavljanje informacije

Ummu Džemil je htjela da lično prenese informaciju Ebu Bekru, radijallahu anhu, ali to nije pokazala pred Ummul-Hajr želeći sačuvati tajnost. Iskoristila je situaciju u svoju korist rekavši: "Ako hoćeš, otići ću s tobom tvome sinu." Odabir riječi koje je koristila Ummu Džemil pokazuje njenu visoku inteligenciju i dobru reakciju. Rekla je: "Ako hoćeš, otići ću s tobom", a to mu je majka, i rekla je: "tvome sinu", a nije rekla Ebu Bekru. Sve ovo pokreće majčinske emocije kod Ummul-Hajr i za očekivati je da će u takvoj situaciji prihvatiti ovakvu ponudu, a to se i desilo, i Ummul-Hajr je odgovorila: "Hoću." To je omogućilo da Ummu Džemil lično prenese informaciju.

c) Iskorištavanje situacije za pridobijanje simpatija Ebu Bekrove majke

Čini se da je Ummu Džemil pokušala pridobiti simpatije Ebu Bekrove majke pa je iskoristila Ebu Bekrovo teško zdravstveno stanje i počela je vikati i grditi one koji su mu nanijeli ozljede govoreći: "Allaha mi, oni koji su ti ovo uradili su nasilnici i nevjernici! Nadam se da će im se Allah osvetiti za tebe!" Nesumnjivo, ovakav postupak Ummu Džemil ublažio je srdžbu Ummul-Hajr prema onima koji su učinili ovo sa njenim sinom i vjerovatno je osjetila izvjesnu ljubav prema Ummu Džemil. Time je Ummu Džemil pridobila simpatije i povjerenje Ummul-Hajr, što joj je omogućilo da prenese Ebu Bekru informaciju.[2]

d) Oprez i obazrivost prije davanja informacije

Ummu Džemil je bila krajnje oprezna i vodila je računa da ne procure informacije o tome gdje je vođa islamske da've. Još uvijek nije imala povjerenja u Ummul-Hajr jer je bila mnogoboškinja i nije mogla da joj vjeruje, pa je zato bila neodlučna kad ju je Ebu Bekr upitao o stanju Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla je: "Ovdje ti je majka." Ebu Bekr, radijallahu anhu, rekao je: "Ne boj se nje", i tek tada ga je obavijestila da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dobro i zdravo, a iz opreza mu nije rekla gdje se nalazi dok je nije pitao, pa mu je odgovorila da je u Erkamovom domu.

e) Odabir pravog vremena za provođenje zadatka

Ummu Džemil se nije odmah odazvala na Ebu Bekrov, radijallahu anhu, zahtjev da ga odvedu u Erkamov dom, nego je sačekala da se ljudi sa ulica raziđu kućama, a zatim su ga ona i njegova majka izvele pomažući mu u hodu, a to je bilo

---

[1] *Es-Siretun-Nebevijje kira'etun li dževanibil-hazeri vel-himaje*, str. 50.
[2] *Es-Siretun-Nebevijje kira'etun li dževanibil-hazeri vel-himaje*, str. 50.

najpogodnije vrijeme za kretanje i izvođenje ovog zadatka jer je izbjegnuta mogućnost da budu praćeni od strane neprijatelja da've i smanjene šanse da budu razotkriveni. I zaista, ovaj zadatak je izvršen tako da neprijatelji nisu znali za njega, te su Ummu Džemil i Ummul-Hajr bezbjedno stigle sa Ebu Bekrom, radijallahu anhu, u Erkamov dom, što potvrđuje da su odabrali najpogodnije vrijeme.[1]

5- Nakon iskušenja dolazi nagrada. Ebu Bekrova majka Ummul-Hajr primila je islam usljed Ebu Bekrove velike želje da mu majka postane član muslimanske zajednice, i zato što je tražio od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da moli za nju, jer je vidio koliko je dobra u odnosu prema njemu. Ebu Bekr je bio marljiv u pozivanju drugih ljudi u islam, pa kako da ne bude u pozivanju sebi najbližih osoba.[2]

6- S obzirom na veliku povezanost s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu Bekr, radijallahu anhu, nakon Allahovog Poslanika, pretrpio je najviše uznemiravanja i kušnji, jer se Ebu Bekr es-Siddik nalazio s njim na mnogim mjestima na kojima je bio izložen zlostavljanju od strane svog naroda, pa je Ebu Bekr es-Siddik istupao braneći ga i riskirajući vlastiti život, te je zato bio izložen zlostavljanju i nasilju i pored toga što je Ebu Bekr bio jedan od kurejšijskih velikana i čovjek poznat po razboritosti i dobru.[3]

Bilalova iskušenja

Mušričko zlostavljanje Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ashaba se povećavalo dok nije dostiglo vrhunac nasilja, pogotovo u odnosu prema nemoćnim muslimanima kojima su se svetili ne bi li ih odvratili od njihovih uvjerenja i od islama. Stavljali su ih na različite muke kako bi ih učinili poukom ostalima i kako bi dali oduška svom preziru i mržnji.

Abdullah b. Mes'ud, radijallahu anhu, rekao je: "Sedam je osoba koje su prve javno očitovale pripadnost islamu: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu Bekr, Ammar, Ammarova majka Sumejja, Suhejb, Bilal i El-Mikdad, radijallahu anhum. Što se tiče Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Allah ga je pomogao posredstvom amidže Ebu Taliba. Ebu Bekra je sačuvao posredstvom njegovih saplemenika, a što se tiče ostalih, mušrici ih pohvataše, navukoše im željezne oklope i staviše ih da se prže na suncu. Zbog toga su svi popustili i pristali na ono što su mušrici tražili osim Bilala, radijallahu anhu; on je bio spreman žrtvovati život u ime Allaha, ne popuštajući pod pritiscima ljudi, pa dovedoše omladinu da ga vodaju oko Mekke, a on je samo govorio: 'Jedan, jedan!'"[4]

Bilal nije imao nikoga kome bi se obratio, nije imao plemena da ga zaštiti niti ljudi koji će podići sablje da ga brane. Osoba poput njega u paganskom društvu u

---

[1] *Es-Siretun-Nebevijje kira'etun li dževanibil-hazeri vel-himaje*, str. 50-52.
[2] *Mihnetul-muslimin fil-ahdil-Mekki*, str. 79.
[3] *Mihnetul-muslimin fil-ahdil-Mekki*, str. 75.
[4] Ahmed, *Musned*, 1/404.

Mekki bila je samo broj, njegova uloga u društvu bila je da služi, pokorava se vlasniku, bude predmet kupoprodaje poput životinja. A da ima vlastito mišljenje, ideju, ili da bude nosilac da've, sljedbenik nekog pokreta, to je u paganskoj zajednici u Mekki bio gnusan zločin koji je potresao same temelje tog društva. Ali, nova vjera kojoj je pohrlila omladina, prkoseći običajima i tradiciji predaka, dotakla je i srce ovog zaboravljenog i odbačenog roba, i načinila od njega novog čovjeka.[1] U dubini njegovog srca bujao je iman nakon što je primio ovu vjeru i pridružio se Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, i svojoj braći po vjeri, i eto, sad je izložen mučenju zbog svojih vjerskih ubjeđenja.

Pomoćnik Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu Bekr, radijallahu anhu, otišao je na mjesto gdje je Bilal mučen da pregovara sa Umejjetom b. Halefom. Ebu Bekr mu je rekao: "Zar se ne bojiš Allaha zbog ovoga što radiš sa ovim jadnikom?! Dokle ćeš to raditi?!" "Ti si ga pokvario" reče Umejje, "pa ga sad izbavi iz ovoga u čemu ga vidiš!" "Učinit ću to", reče Ebu Bekr, "ja imam roba koji je jači od njega i čvrsto se drži tvoje vjere – dat ću ti njega za ovoga." "Prihvatam!", reče Umejje, pa mu Ebu Bekr dade svoga roba mušrika, a uze Bilala i oslobodi ga ropstva.[2]

U drugoj predaji stoji: "Otkupio ga je za sedam ili za četrdeset oka zlata."[3]

Kako je samo Bilal, radijallahu anhu, bio strpljiv i čvrst, bio je iskren u svom islamu, čistog srca, pa je zato ostao nepokolebljiv, ne posustajući pred različitim izazovima i različitim vrstama mučenja. Njegova strpljivost i postojanost iritirala je nevjernike i povećavala im mržnju prema njemu, pogotovo stoga što je bio jedini među nezaštićenim muslimanima koji je ostao postojan ne pristajući ni da se lažno odrekne islama kako su nevjernici tražili, nego je uporno ponavljao riječi tevhida izazivajući ih. Bio je spreman dati život u ime Allaha ne mareći za njih.[4]

A nakon svakog iskušenja dolazi nagrada: Bilal, radijallahu anhu, oslobodio se patnji zlostavljanja, oslobodio se okova ropstva i ostatak života proveo pridržavajući se Allahovog Poslanika, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umro je zadovoljan njime i obradovavši ga da će ući u Džennet. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je Bilalu: "...Čuo sam ispred sebe klepetanje tvojih nanula u Džennetu."[5]

Koliko su ga ashabi poštovali dovoljno govore riječi Omera: "Ebu Bekr je naš prvak koji je oslobodio našeg prvaka", misleći na Bilala.[6]

Ebu Bekr, radijallahu anhu, oslobađao je potlačene robove u sklopu plana

---

[1] *Et-Terbijjetul-kijadijje*, str. 136.
[2] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/394.
[3] *Et-Terbijetul-kijadijje*, 1/140.
[4] *Mihnetul-muslimine fil-ahdil-Mekki*, str. 92.
[5] *Sahihu Muslim*, 2/1910, br. 2458.
[6] Ibn Sa'd, *Et-Tabekatul-kubra*, 3/232. Prenosioci hadisa su povjerljivi.

islamskog vođstva za otpor zlostavljanjima kojima su bili izloženi potlačeni muslimani. Ebu Bekr je stavio svoj imetak u službu oslobađanja robova koji su prigrlili ovu novu vjeru. Oslobodio je šestero njih prije Hidžre, a Bilal je bio sedmi. Robovi čiju je slobodu kupio su:

Amir b. Fuhejr koji je učestvovao na Bedru i na Uhudu, a preselio je kao šehid u nevjerničkoj zasjedi kod bunara Me'une.

Ummu Ubejs, Zunnejra: Nakon što ju je oslobodio, ona je obnevidjela, pa su Kurejšije rekle: "Lat i Uzza su joj oduzeli vid!" Zunnejra je odgovorila: "Griješe! Lat i Uzza ne mogu ni naškoditi niti korist pribaviti!", pa joj je Allah vratio vid.

Također je oslobodio Nehdijju i njenu kćerku: Njih dvije bile su robinje jedne žene iz plemena Abdud-Dar. Njihova vlasnica ih je poslala sa brašnom, a Ebu Bekr, radijallahu anhu, prolazio je pored njih i čuo kako im govori: "Tako mi Allaha, nikad vas neću osloboditi!" Ebu Bekr joj reče: "Iskupi se za zakletvu!" Ona mu reče: "Ti me iskupi, ti si ih pokvario pa ih i oslobodi." Ebu Bekr upita: "Za koliko ćeš mi ih prodati?" Žena reče cijenu, a Ebu Bekr odgovori: "Uzimam ih i dajem im slobodu. A vas dvije, sad joj vratite njeno brašno." One upitaše: "Možemo li joj završiti posao sa brašnom pa ga onda vratiti?" "Kako hoćete", odgovori Ebu Bekr, radijallahu anhu.[1]

Napravimo ovdje stanku za razmišljanje da vidimo kako je islam učinio jednakim Es-Siddika i ove dvije robinje pa su mu se obraćale kao sa sebi ravnim, a ne kao što se rob obraća gospodaru, a Ebu Bekr, koji je bio velikodostojnik i u paganstvu i u islamu, to je prihvatio iako je njihova sloboda bila u njegovim rukama.

I pogledaj kako je islam usavršio moral ove dvije robinje: mogle su, nakon što su dobile slobodu i oslobodile se nasilja svoje vlasnice, ostaviti njeno brašno da ga raznese vjetar ili da ga pojedu životinje i ptice, ali njih dvije nisu prihvatile osim da dovrše posao i da joj vrate brašno nakon obavljenog posla.[2]

Ebu Bekr, radijallahu anhu, prošao je pored robinje u plemenu Mu'mil, jednog od ogranaka plemena Adijj b. Ka'b, koja je bila muslimanka, a Omer b. El-Hattab, koji je tada bio mušrik, udarao ju je. Kada bi se umorio, govorio bi joj: "Prestao sam te tući samo jer sam se umorio", a ona bi govorila: "Allah isto ovako uradio s tobom." Ebu Bekr je kupi od njega i oslobodi je ropstva.[3]

Tako je ovaj darovalac sloboda, osloboditelj robova, skrušeni velikan islama, koji je bio poznat u svom narodu kao onaj koji pazi rodbinu, pomaže nemoćnog, udjeljuje ubogom, časti gosta i pomaže istinu, koji ni u paganstvu nije bio sklon griješenju, koji je bio omiljen i pristupačan, čije je srce bilo puno saosjećanja i samilosti prema nemoćnima i robovima – utrošio veliki dio svoga imetka u kupovini robova da bi ih oslobodio u ime Allaha. Učinio je to i prije nego što su objavljeni

---

[1] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/393.
[2] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/346.
[3] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/345.

šerijatski tekstovi koji podstiču na oslobađanje robova i obećavaju veliku nagradu onome ko ih oslobađa.[1]

U mekkanskoj zajednici pripovijedale su se anegdote o tome kako Ebu Bekr, radijallahu anhu, potroši sav imetak na ove jadnike, ali sa Ebu Bekrove tačke gledišta to su bila njegova braća u novoj vjeri i za njega je samo jedan od novih muslimana bio vredniji od svih mnogobožaca i nasilnika na Zemlji.

Sa ovakvim i sličnim elementima gradi se država tevhida i stvara fenomenalna islamska civilizacija.

Ebu Bekr, radijallahu anhu, ovim postupkom nije želio pohvale, položaj ili ovosvjetske koristi, želio je samo lice svoga Gospodara, veličanstveno i plemenito. Otac mu je rekao: "Sine, vidim da oslobađaš slabašne robove. Zašto, kad to već činiš, ne oslobađaš jake muškarce koji bi te štitili i branili?" Ebu Bekr odgovori: "Babo, ja ovo što radim, Allaha radi činim." Stoga nije čudo da je Allah o Es-Siddiku objavio kur'anske ajete koji će se učiti do Sudnjeg dana. Ti ajeti su:

﴿ فَأَمَّا مَنْ أَعْطَىٰ وَاتَّقَىٰ ﴿٥﴾ وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَىٰ ﴿٦﴾ فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْيُسْرَىٰ ﴿٧﴾ وَأَمَّا مَن بَخِلَ وَاسْتَغْنَىٰ ﴿٨﴾ وَكَذَّبَ بِالْحُسْنَىٰ ﴿٩﴾ فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْعُسْرَىٰ ﴿١٠﴾ وَمَا يُغْنِي عَنْهُ مَالُهُ إِذَا تَرَدَّىٰ ﴿١١﴾ إِنَّ عَلَيْنَا لَلْهُدَىٰ ﴿١٢﴾ وَإِنَّ لَنَا لَلْآخِرَةَ وَالْأُولَىٰ ﴿١٣﴾ فَأَنذَرْتُكُمْ نَارًا تَلَظَّىٰ ﴿١٤﴾ لَا يَصْلَاهَا إِلَّا الْأَشْقَى ﴿١٥﴾ الَّذِي كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ ﴿١٦﴾ وَسَيُجَنَّبُهَا الْأَتْقَى ﴿١٧﴾ الَّذِي يُؤْتِي مَالَهُ يَتَزَكَّىٰ ﴿١٨﴾ وَمَا لِأَحَدٍ عِندَهُ مِن نِّعْمَةٍ تُجْزَىٰ ﴿١٩﴾ إِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِ الْأَعْلَىٰ ﴿٢٠﴾ وَلَسَوْفَ يَرْضَىٰ ﴿٢١﴾ ﴾

"Onome koji udjeljuje i ono najljepše smatra istinitim, njemu ćemo put dobra olakšati; a onome koji tvrdiči i osjeća se neovisnim, i ono najljepše smatra lažnim, njemu ćemo put zla olakšati, i imetak njegov mu, kad se strovali, neće koristiti. Mi smo dužni ukazati na Pravi put i jedino Nama pripadaju i ovaj i onaj svijet. Zato vas opominjem razbuktalom Vatrom, u koju će ući samo najveći nesretnik, onaj koji bude poricao i okretao se, a od nje će daleko biti onaj najbogobojazniji, onaj koji bude dio imetka svoga udjeljivao, da bi se očistio, ne očekujući da mu se zahvalnošću uzvrati, već jedino žudeći za licem Gospodara svoga Svevišnjeg, i on će, zbilja, zadovoljan biti!"[2]

Ova solidarnost među članovima prve muslimanske zajednice je vrhunac dobrote i nesebičnosti. Ovi robovi su kao muslimani postali nosioci vjere i ideja, o kojima su diskutirali i koje su branili, i vodili džihad na tom putu.

Ebu Bekrov postupak kupovanja robova, koje je zatim oslobađao, dokaz je veličine ove vjere i pokazatelj do koje je mjere utjecao na ličnost Es-Siddika. A muslimanima danas itekako treba oživljavanje ovih svijetlih primjera i uzvišenih osjećanja kako bi se postiglo jedinstvo, suživot i potpomaganje među sinovima ovog ummeta koji neprijatelji vjere nastoje potpuno istrijebiti.

---

[1] *Et-Terbijjetul-kijadijje*, 1/342.

[2] Sura El-Lejl, 5-21.

Iskušenja Ammara ibn Jasira i njegovih roditelja

Jasir, Ammarov otac, bio je iz Benu Ansa, jednog od jemenskih plemena. Došao je u Mekku sa braćom Harisom i Malikom tražeći brata, pa su se Haris i Malik vratili, a Jasir se nastanio u Mekki. Postao je saveznik sa Ebu Huzejfom b. El-Mugirom el-Mahzumijem.[1] Ebu Huzejfe ga je oženio svojom robinjom koja se zvala Sumejja bint Hajjat i koja je Jasiru rodila Ammara, pa joj je Ebu Huzejfe nakon toga dao slobodu, a nedugo zatim Ebu Huzejfe je i umro. Kad se pojavio islam, Jasir i Sumejja su sa svojom djecom Ammarom i Abdullahom primili islam. To je žestoko naljutilo njihove saveznike iz Benu Mahzuma, pa su ih počeli teško zlostavljati. Izvodili bi ih na podnevnoj žegi i mučili na užarenoj mekkanskoj zemlji[2], prevrćući ih na leđa i na stomak.[3] Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prolazio je pored njih, u trenucima dok su mučeni, i govorio im: "*Strpite se, o porodico Jasirova, doista je vaše prebivalište Džennet!*"[4]

Ebu Džehl je prišao Sumejji, radijallahu anha, i rekao: "Povjerovala si u Muhammeda samo jer si se zaljubila u njega zbog njegove ljepote!" Na to mu Sumejja uzvrati žestokim riječima, pa ju je ubio pogodivši je kopljem u spolni organ. Ona je, Allah bio zadovoljan njome, tako postala prvi šehid u islamu.[5] Ovim hrabrim postupkom žrtvovala je najvrednije što jedna žena može žrtvovati na Allahovom putu. Zbog toga će joj se, do dana kada će Allah naslijediti Zemlju i sve što je na njoj, svaka muslimanka diviti i njeno srce će čeznuti za slijeđenjem njenog primjera, ne štedeći se na Allahovom putu nakon što je Sumejja bint Hajjat, radijallahu anha, položila svoj život na tom putu.[6]

Osman je rekao: "Hodao sam sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, koji me je držao za ruku, šetali smo pustim krajem i naišli na porodicu Ammara b. Jasira. Ammarov otac reče: 'Allahov Poslaniče, dokle ovako?' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče mu: '*Strpi se*', a zatim zamoli: '*Allahu moj, oprosti grijehe Jasirovoj porodici, Ti si im već oprostio!*' Nedugo zatim Jasir je podlegao od posljedica mučenja."[7]

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije mogao ništa učiniti za Jasirovu porodicu jer nisu bili robovi da ih otkupi i oslobodi, a nije imao ni silu kojom bi mogao da ih riješi mučenja i zlostavljanja. Sve što je mogao jeste da im saopći radosnu vijest da će ući u Džennet i da im je Allah oprostio sve grijehe, te da ih podstiče na strpljivost, da bi ova porodica postala blagoslovljeni primjer kasnijim

---

[1] El-Belaziri, *Ensabul-ešraf*, 1/100,157.
[2] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/68.
[3] El-Amiri, *Behdžetul-mehafil*, 1/92.
[4] Ibrahim el-Ali, *Sahihus-Siretin-Nebevijje*, str. 97-98.
[5] *Mihnetul-muslimine fil-ahdil-Mekki*, str. 99.
[6] *Et-Terbijjetul-kijadijje*, 1/217.
[7] *Et-Terbijjetul-kijadijje*, 1/217-218.

generacijama, i da neprekidne povorke kroz historiju svjedoče ovom fenomenu: "*Strpite se, o porodico Jasirova, doista je vaše prebivalište Džennet!*"

Što se tiče Ammara, radijallahu anhu, on je još dugo nakon smrti svoje porodice živio trpeći različite vidove torture, jer je pripadao skupini potlačenih muslimana koji u Mekki nisu imali plemena da ih odbrane, niti su imali snage, niti bilo kakve zaštite. Kurejšijski mušrici zlostavljali su ih usred dana na mekkanskoj žegi da bi napustili islam. Ammara su toliko mučili da nije znao šta govori, nije znao za sebe[1]. Mušrici su ga mučili dok nije opsovao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i pohvalio njihova božanstva. Kad je došao kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, on ga je upitao: "*Šta se desilo s tobom?*" "Zlo", odgovori Ammar, "tako mi Allaha, nisu me ostavili dok te nisam uvrijedio i spomenuo njihova božanstva po dobru." Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upita ga: "*Šta osjećaš u svom srcu?*" "Osjećam smirenost u imanu", odgovorio je. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče mu: "*Ako te ponovo budu mučili, postupi na isti način.*"

Nakon toga Allah je objavio ajete koji svjedoče da je Ammar iskreno vjerovao:

﴿ مَن كَفَرَ بِٱللَّهِ مِنۢ بَعۡدِ إِيمَٰنِهِۦٓ إِلَّا مَنۡ أُكۡرِهَ وَقَلۡبُهُۥ مُطۡمَئِنُّۢ بِٱلۡإِيمَٰنِ وَلَٰكِن مَّن شَرَحَ بِٱلۡكُفۡرِ صَدۡرٗا فَعَلَيۡهِمۡ غَضَبٞ مِّنَ ٱللَّهِ وَلَهُمۡ عَذَابٌ عَظِيمٞ ١٠٦ ﴾

"Onoga koji zaniječe Allaha nakon što je u Njega vjerovao – osim ako na to bude primoran, a srce mu ostane čvrsto u vjeri – čeka Allahova kazna. One kojima se nevjerstvo mililo stići će srdžba Allahova i njih čeka patnja velika."[2]

Učestvovao je u svim bitkama koje je vodio Allahov Poslanik.[3]

U slučaju Bilala i Ammara, radijallahu anhuma, imamo primjer razumijevanja situacija koje traže postojanost i situacija koje iziskuju olakšicu, to daije trebaju shvatiti i postaviti u ispravne okvire na osnovu preciznih mjerila, izbjegavajući i pretjerivanje i nemar.

Iskušenja Sa'da b. Ebu Vekkasa

Sa'd je bio iskušan svojom majkom nevjernicom koja je mu je zaprijetila da neće ni jesti ni piti sve dok se on ne vrati u njenu vjeru.

Ibn Kesir, rahimehullahu te'ala, kaže: "Et-Taberani, u knjizi *El-Išra*, navodi da je Sa'd rekao: 'O meni je objavljen ovaj ajet:

﴿ وَوَصَّيۡنَا ٱلۡإِنسَٰنَ بِوَٰلِدَيۡهِ حُسۡنٗاۖ وَإِن جَٰهَدَاكَ لِتُشۡرِكَ بِي مَا لَيۡسَ لَكَ بِهِۦ عِلۡمٞ فَلَا تُطِعۡهُمَآۚ إِلَيَّ مَرۡجِعُكُمۡ فَأُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمۡ تَعۡمَلُونَ ﴾

'Mi smo svakog čovjeka zadužili da bude dobar prema roditeljima svojim. Ali, ako te oni budu nagovarali da Meni nekoga ravnim smatraš, o kome ti ništa

[1] *Mihnetul-muslimine fil-ahdil-Mekki*, str.100.
[2] Sura En-Nahl, 106.
[3] El-Gazali, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 103.

ne znaš, onda ih ne slušaj. Meni ćete se vratiti, pa ću vas Ja o onome što ste radili obavijestiti.'"[1]

Sa'd, radijallahu anhu, kazuje o tome: "Bio sam poslušan svojoj majci pa kad sam primio islam, rekla je: 'O Sa'd, kakva je to nova vjera koju si primio? Ili ćeš je napustiti, ili neću ni jesti ni piti dok ne umrem, pa će ljudi pokazivati u tebe i govoriti: 'Ubica vlastite majke!' Rekao sam joj: 'Ne čini to, majko, jer ja ni za šta neću napustiti svoju vjeru!' Provela je jedan dan i noć ne jedući i ne pijući ništa pa je osvanula iscrpljena. Ni drugi dan i noć ništa nije okusila, što ju je još više iscrpilo. Sljedeći dan i noć opet nije ništa okusila i to ju je veoma iznurilo. Kad sam to vidio, rekao sam joj: 'Tako mi Allaha, majko, znaj, kada bi imala stotinu duša, pa ti jedna za drugom izlazila, ja svoju vjeru ne bih ostavio ni za šta, a ti ako hoćeš, jedi, a ako nećeš, ne moraš.' Poslije toga počela je jesti."[2]

Bilježi Muslim da se Sa'dova majka zaklela da neće s njim govoriti, niti šta jesti i piti sve dok ne zaniječe islam. Rekla mu je: "Ti tvrdiš da ti je Allah zapovjedio dobročinstvo prema roditeljima, a ja sam tvoja majka i naređujem ti da napustiš tu vjeru." Kaže Sa'd, radijallahu anhu: "Ostala je tako tri dana, nakon čega je pala u nesvijest od iscrpljenosti." Jedan od njenih sinova po imenu Umara prišao joj je i napojio je vodom, a ona je počela da kune Sa'da, pa je Allah objavio kur'anske riječi:

﴿ وَوَصَّيْنَا ٱلْإِنسَٰنَ بِوَٰلِدَيْهِ حُسْنًا ۖ وَإِن جَٰهَدَاكَ لِتُشْرِكَ بِى مَا لَيْسَ لَكَ بِهِۦ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَآ ۚ ﴾

"Mi smo svakog čovjeka zadužili da bude dobar prema roditeljima svojim. Ali, ako te oni budu nagovarali da Meni nekoga ravnim smatraš, o kome ti ništa ne znaš, onda ih ne slušaj..." [3], i riječi u kojima stoji:

﴿ وَصَاحِبْهُمَا فِى ٱلدُّنْيَا مَعْرُوفًا ۖ ﴾

"...i prema njima se, na ovom svijetu, velikodušno ponašaj..."[4] Sa'd, radijallahu anhu, kaže: "Kada bi htjeli da je nahrane, otvarali bi joj usta i silom je hranili."[5]

To je bila velika kušnja za Sa'da, a njegovo izuzetno ponašanje pokazuje koliko je duboko islam bio prodro u njegovo srce da njemu ništa i nikog ravnim nije smatrao ma kakav ishod bio.[6]

Prateći mekkanske ajete vidimo, i pored prekidanja privrženosti u ljubavi i pomaganju između muslimana i njegove rodbine nevjernika, da je Kur'an naredio da se ne prekidaju veze s rodbinom, te da im se čini dobro i lijepo postupa s njima.

---

[1] Sura El-Ankebut, 8.
[2] *Tefsir Ibn Kesir*, 3/446.
[3] Sura En-Nahl, 106.
[4] Sura Lukman, 15.
[5] *Sahihu Muslim*, 2/1877-1878.
[6] *Mihnetul-muslimin fil-ahdil-Mekki*, str. 106.

Ali, ipak između njih nema privrženosti jer se privrženost iskazuje samo prema Allahu, Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, Njegovoj vjeri i vjernicima.[1]

Iskušenja Mus'aba b. Umejra

Mus'ab b. Umejr, radijallahu anhu, bio je jedan od najbogatijih mekkanskih mladića, s najvrednijim nakitom. Roditelji su ga mnogo voljeli. Njegova je majka bila imućna pa ga je odijevala najljepšom i najkvalitetnijom odjećom. Među stanovnicima Mekke bio je prepoznatljiv po skupocjenim parfemima, i nosio je najkvalitetnije sandale. Njegova majka se toliko brinula o njemu da je, dok bi spavao, pripremala jelo i stavljala ga pored njega da bi, čim se probudi, mogao jesti.[2]

Kada je saznao da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u kući Erkama ibn Ebul-Erkama poziva u islam, došao je, primio islam i povjerovao. Vratio se odatle krijući islam iz straha od majke i rodbine. Krišom je odlazio do Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Međutim, Osman b. Talha ga je vidio kako klanja i kazao njegovoj majci i rodbini. Oni ga uhvatiše i zatvoriše, i sve do prve hidžre u Abesiniju ostao je tako zatvoren.[3]

Sa'd b. Ebu Vekkas, radijallahu anhu, rekao je o njemu: "Mnogo se napatio u islamu. Vidio sam kako mu se koža guli, kao što se sa zmije ljušti koža. Bivao je toliko iscrpljen da smo ga morali stavljati na svoja pleća i nositi."[4]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada god bi ga se sjetio, govorio je: "*Nisam u Mekki vidio nikog ljepšeg izgleda, kvalitetnije odjeće, i da ugodnije živi od Mus'aba b. Umejra.*"[5]

Uz sva ta iskušenja koja su ga pogodila, poput fizičke slabosti i grubog odnosa rodbine prema njemu, nije zaostao u izvršavanju nijednog dobrog i vrijednog djela o kojem su ga obavijestili ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, uključujući i džihad na Allahovom putu, i tako je postupao sve dok ga Allah nije počastio da preseli kao šehid u Bitki na Uhudu.[6]

Mus'ab, radijallahu anhu, je primjer kako islam preodgaja rastrošnu omladinu, djecu bogataša, djecu vlasnika vila, imetka i položaja, one koji se dive takvim osobama, one koji pretjeruju u pedantnosti, one koji se brinu samo o spoljašnjim stvarima u životu. Nakon primanja islama, Mus'ab, radijallahu anhu, postao je čvrst, mladić koji ne posustaje, ne dangubi, ne malaksava, mladić koji ne dozvoljava da ga prohtjevi duše i strasti savladaju i strovale u pakao varljivih naslada.[7]

Onog dana kad je primio islam i dao prisegu, oprostio se sa svojom prošlo-

---

[1] Muhammed el-Kahtani, *El-Vela' vel-bera'*, str. 174.
[2] *Er-Revdul-unuf*, 2/195.
[3] *Mihnetul-muslimin fil-ahdil-Mekki*, str. 107.
[4] Ibn Ishak, *Es-Sijeru vel-megazi*, str. 193.
[5] *Et-Tabekatul-kubra*, 3/116.
[6] Muhammed Bergiš, *Mus'ab ibn Umejr – daija ve mudžahid*, str 108.
[7] Muhammed Bergiš, *Mus'ab ibn Umejr – daija ve mudžahid*, str. 105.

šću i rahatlukom, užicima i blagodatima u kojima je uživao. Morao je proći stazom kušnji da bi se prekalio u vjeri i kako bi se njegovo ubjeđenje učvrstilo.

Mus'ab je bio smiren i zadovoljan uprkos nasilju i strahovima koji su ga okruživali, i uprkos bijedi, siromaštvu i patnji kojima je bio izložen, i gubljenju užitaka i udobnosti.[1] Podnio je iskušenja siromaštva, gubljenja ugleda kod porodice, iskušenja s porodicom i rodbinom i plemenom; pretrpio je glad, zlostavljanje, udaljavanje od otadžbine, i izašao je iz svih tih iskušenja kao pobjednik sa svojim imanom i vjerom, smiren i postojan.[2] A o njemu ćemo, s Božijom pomoći, govoriti ponovo kad budemo govorili o medinskom periodu da've.

Iskušenja Habbaba b. El-Eretta

Habbab, radijallahu anhu, bio je kovač. Allahovom voljom, rano je prihvatio uputu, primio je islam prije porodice Erkama b. Ebul-Erkama.[3] Bio je jedan od potlačenih muslimana koji su bili mučeni u Mekki kako bi se odmetnuli od vjere. Mnogobošci su ga, pored ostalog, mučili i tako što bi ga okrenutog na leđa stavljali na vrelo kamenje dok ne bi dehidrirao.[4]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, volio je da sjedi sa Habbabom nakon što je primio islam, pa je često dolazio kod njega. Saznavši za to, njegova gospodarica, Ummu Enmar el-Huza'ijja, uzela je komad vrućeg željeza i stavila ga na Habbabovu glavu. Habbab se na to požalio Allahovom Poslaniku, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zamoli: "*Allahu moj, pomozi Habbaba!*" Ubrzo je Habbabovu gospodaricu počela toliko boljeti glava da je od bolova zavijala poput psa. Rekoše joj: "Liječi se kauterizacijom." Došla je Habbabu da je liječi, pa ju je kauterizirao stavljajući komad vrućeg željeza na njenu glavu. Ovo je pouka onome ko želi pouku primiti. Allah Svojim strpljivim robovima vjernicima brzo daje izlaz i pomoć. Pogledaj kako je sama došla Habbabu, radijallahu anhu, tražeći da joj otkloni bolove iz glave.[5]

Kada se pojačao pritisak mnogobožaca na nezaštićene muslimane i kada su osjetili svu njihovu brutalnost, Habbab je došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem – koji je ležao u sjeni Kabe stavivši pod glavu ogrtač – i rekao: "*Zar nećeš moliti Allaha da nas pomogne, zar nećeš moliti Allaha za nas!*" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sjede, a lice mu je bilo pocrvenjelo, i reče: "*U narodu koji je živio prije vas iskopali bi čovjeku jamu, stavili ga u nju, pa bi donijeli pilu, stavljali mu je na glavu i rasijecali je na pola, ali ga to ne bi odvratilo od njegove vjere. I češljali bi ga čeličnim češljem trgajući mu sve do kostiju ili živaca, ali ga to ne bi odvratilo od njegove vjere. Tako mi Allaha, ova vjera će zavladati pa će jahač putovati*

---

[1] Muhammed Bergiš, *Mus'ab ibn Umejr – daija ve mudžahid*, str. 105-107.

[2] Prethodni izvor, str. 126.

[3] *Sijeru-ealamin-nubela'*, 2/479.

[4] *Mihnetul-muslimin fil-ahdil-Mekki*, str. 95.

[5] Prethodni izvor, str. 96.

od San'e do Hadramevta ne bojeći se nikoga osim Allaha i vuka za svoje stado, ali vi ste nestrpljivi."[1]

Šejh Selman el-Auda dao je lijep komentar na ovaj hadis: "Subhanallah, šta se to desilo pa je pocrvenjelo lice Allahovog odabranika, sallallahu alejhi ve sellem, i zbog čega je sjeo a prethodno je ležao? Zbog čega se obratio ashabima ovim dojmljivim i jakim riječima i kritizirao ih što su nestrpljivi? Je li zato što su tražili od njega da dovi? Ne! Bože sačuvaj da to bude razlog, jer on je milostiv i blag prema svom ummetu. Način na koji su mu se obratili: 'Zar nećeš moliti Allaha da nam pomogne, zar nećeš moliti Allaha za nas!', ukazuje da je to govor koji dolazi iz napaćenih srca, koja su iscrpila zlostavljanja i nužda natjerala da traže hitno izbavljenje, a pomoć smatraju zakašnjelom pa je traže. A Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zna da su stvari talac vremena i uzroka, i da prije pobjede moraju doći iskušenja, jer prijašnji poslanici su prvo bili iskušavani da bi na kraju bili pobjednici.

Kaže Uzvišeni:

﴿ حَتَّىٰٓ إِذَا ٱسۡتَيۡـَٔسَ ٱلرُّسُلُ وَظَنُّوٓاْ أَنَّهُمۡ قَدۡ كُذِبُواْ جَآءَهُمۡ نَصۡرُنَا فَنُجِّيَ مَن نَّشَآءُۖ وَلَا يُرَدُّ بَأۡسُنَا عَنِ ٱلۡقَوۡمِ ٱلۡمُجۡرِمِينَ ١١٠ ﴾

'I kad bi poslanici gotovo nadu gubili i pomišljali da će ih lašcima proglasiti, pomoć Naša bi im došla: Mi bismo spasili one koje smo htjeli, a kazna Naša ne bi mimoišla narod zločinački.'[2]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je svjestan teške situacije svojih ashaba i njihovog očaja zbog zlostavljanja kojem su izloženi da bi napustili svoju vjeru i postali nevjernici, a usljed kojeg su neki od njih umirali.

Čovjeku nije lahko, samim čitanjem teksta, shvatiti u kakvom su stanju bili kad su od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, tražili da moli za njih i da traži od Allaha pomoć. Onome ko nije proživio nešto slično i podnio na Allahovom putu dio onoga što su oni podnijeli, teško je shvatiti šta su ashabi tada osjećali u svojim dušama.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgajao ih je na sljedećim osnovama:

1- Uzimanje poslanika, vjerovjesnika i njihovih sljedbenika koji su živjeli prije njih, za primjere u podnošenju uznemiravanja na Allahovom putu, pa im navodi primjere o tome.

2- Usađivanje žudnje za džennetskim blagodatima koje je Allah pripremio strpljivim vjernicima i odvraćanje od zanesenosti ovosvjetskim prolaznim ukrasima koji su u rukama nevjernika.

3- Gledanje u budućnost u kojoj će Allah uzdići islam na ovome svijetu, a poniziti nepokorne.

---

[1] *Sahihul-Buhari, Menakibul-ensar*, bab: *Ma lekijen-Nebijju ve ashabuhu*, 4/238.

[2] Sura Jusuf, 110.

Pored toga, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, planirao je i koristio različite materijalne uzroke da bi zaustavio zlostavljanje i nasilje nad svojim sljedbenicima, spriječio mnogobošce da ih muče, uspostavio državu koja će se boriti za vjeru i pružiti svakom muslimanu slobodu obožavanja njihovog Gospodara, gdje god to žele, i ukloniti prepreke i smetnje na putu pozivanja u Allahovu vjeru."[1]

Habbab, radijallahu anhu, iznio je djelić priče o grubostima, lošem postupanju i uzurpiranju prava kojima su ih podvrgavali mnogobošci da bi se vratili u nevjerstvo. Habbab kaže: "Bio sam kovač, i El-As b. El-Vail mi je bio dužan, pa sam došao da tražim dug, a on mi reče: 'Ne dam ti dok ne postaneš nevjernik u Muhammeda.' Rekoh mu: 'Neću postati nevjernik dok ne umreš i ne budeš proživljen.' On reče: 'Ako umrem pa budem proživljen, dođi mi, ja tamo imam imetka i djece, pa ću ti dati!' Pa je Allah objavio:

﴿أَفَرَءَيْتَ ٱلَّذِى كَفَرَ بِـَٔايَـٰتِنَا وَقَالَ لَأُوتَيَنَّ مَالًا وَوَلَدًا ﴿٧٧﴾ أَطَّلَعَ ٱلْغَيْبَ أَمِ ٱتَّخَذَ عِندَ ٱلرَّحْمَـٰنِ عَهْدًا ﴿٧٨﴾ كَلَّا ۚ سَنَكْتُبُ مَا يَقُولُ وَنَمُدُّ لَهُۥ مِنَ ٱلْعَذَابِ مَدًّا ﴿٧٩﴾ وَنَرِثُهُۥ مَا يَقُولُ وَيَأْتِينَا فَرْدًا ﴿٨٠﴾﴾

'Zar nisi vidio onoga koji u dokaze Naše ne vjeruje i govori: 'Zacijelo će mi biti dato bogatstvo i djeca!' Ili je on u gajb prodro ili je od Svemilosnog obećanje primio. Nijedno! Mi ćemo ono što on govori zapisati i patnju mu veoma produžiti, a ono o čemu on govori – naslijediti i sam samcat će Nam se vratiti.'[2]"[3]

U vrijeme hilafeta Omera b. El-Hattaba, radijallahu anhu, Omer je upitao Habbaba kakve je tegobe podnio radi Allaha. Habbab je otkrio leđa i pokazao bijele ožiljke. Omer reče: "Ovo do sada nisam vidio!" Habbab reče: "Vladaru vjernika, naložili bi vatru pa me stavljali na nju, a zatim bi čovjek pritisnuo nogom moja prsa, i ništa ne bi ohladilo zemlju do moja leđa, niti bi išta ugasilo tu vatru do moje tijelo."[4]

Iskušenja Abdullaha b. Mes'uda

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mudro je postupao s ljudima. Prema plemenskim vođama i velikodostojnicima, i djeci, odnosio s blagošću i umilnošću. Abdullah b. Mes'ud, radijallahu anhu, pripovijeda nam o svom ugodnom susretu sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem: "Bio sam mladić u pubertetu i čuvao sam stado Ukbeta b. Ebu Mu'ajta. Pored mene su naišli Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu Bekr, radijallahu anhu, pa Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita: 'Dječače, ima li mlijeka?' 'Ima', odgovorio sam, 'ali ne mogu vam dati jer mi je stado povjereno samo na čuvanje.' Allahov Poslanik,

---

[1] *El-Gureba'ul-evvelun*, str. 145-146.
[2] Sura Merjem, 77-80.
[3] Ahmed, *Musned*, 5/111.
[4] *Er-Revdul-unuf*, 2/98.

sallallahu alejhi ve sellem, upita: 'Imaš li u stadu ovcu koja se još nije janjila?' Doveo sam jednu ovcu, pa je potrao po njenom vimenu, pa se vime napuni mlijekom. Pomuzao ju je u posudu i napio se pa dao Ebu Bekru, radijallahu anhu, da popije, a zatim je rekao vimenu: 'Smanji se', pa se i smanjilo. Nakon ovoga prišao sam mu i rekao: 'Allahov Poslaniče, nauči me ovim riječima.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pomilova me po glavi i reče: 'Allah ti se smilovao, mladiću, ti si već podučen.'"[1]

Te dvije rečenice bile su početak njegovog islama – prvu je sam izgovorio: "Ne mogu vam dati jer mi je stado povjereno samo na čuvanje", a drugu je izgovorio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, koji govori samo istinu: "Ti si već podučen". Ove dvije rečenice imale su veliki utjecaj na njegov daljnji život jer je kasnije postao jedan od najučenijih ashaba.

Abdullah je primio islam probijajući se kroz valove širka i tvrđave kipova i postao od onih prvih muslimana koje je Allah pohvalio u Kur'anu.[2]

O njemu je Ibn Hadžer, rahimehullahu te'ala, rekao: "Jedan je od preteča, među prvima koji su primili islam. Učinio je dvije hidžre, učestvovao u Bitki na Bedru i bitkama poslije nje. Čvrsto se držao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i bio je vlasnik njegovih sandala."[3]

Ibn Mes'ud je prvi koji je javno učio Kur'an

Uprkos tome što Abdullah b. Mes'ud, radijallahu anhu, nije imao plemena u Mekki koje bi ga štitilo, nego je bio u savezu sa nekima Mekkelijama, i uprkos tome što je bio malog rasta i tankih potkoljenica, to ga nije spriječilo da pokaže hrabrost i mentalnu snagu, što je i učinio u mnogim situacijama vrijednim divljenja. Jedna od tih situacija jeste i zadivljujući prizor javnog očitovanja islama, koji se odigrao u Mekki, a koji je veoma teško pogodio Kurejšije. Naime, Ibn Mes'ud, radijallahu anhu, stao je pred okupljene mnogobošce i počeo glasno učiti Kur'an da njihove začepljene uši i zastrta srca obrate pažnju, i tako je postao prvi koji je, nakon Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, javno proučio Kur'an u Mekki.

Jedan dan su se sakupili ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekli: "Kurejšije, Allaha nam, još nisu čule da je neko javno proučio nešto iz Kur'ana. Pa hoće li ga neko proučiti pred njima?"

"Ja ću", javi se Abdullah b. Mes'ud, radijallahu anhu.

"Bojimo se za tebe", rekoše ashabi, "želimo nekoga ko ima pleme koje ga može odbraniti ako ga Kurejšije napadnu."

"Pustite me da to uradim, Allah će me štititi", reče im Abdullah b. Mes'ud.

---

[1] *El-Bidaje ven-nihaje*, 3/32. *Sijeru ealamin-nubela'*, 1/465.
[2] Abdus-Settar eš-Šejh, *Abdullah b. Mes'ud*, str. 43.
[3] *El-Isabe*, 6/214.

Sljedećeg dana, Abdullah b. Mes'ud, radijallahu anhu, otišao je na mjesto gdje se Kurejšije okupljaju, pa stao i glasno zaučio:

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ ﴿ ٱلرَّحْمَٰنُ ۝١ عَلَّمَ ٱلْقُرْءَانَ ۝٢ ﴾

"U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog! Svemilosni, poučava Kur'anu...", i nastavio da uči, a Kurejšije su pokušavale da shvate šta to govori.

"Šta ovo govori Ibn Ummu Abd?", počeše pitati jedni druge.

"Uči nešto od onoga s čime je došao Muhammed!", rekoše neki i počeše ga udarati po licu, a on je nastavio da uči. Učio je koliko je htio, a zatim se vratio *ashabima sav izubijan po licu.*

Ashabi mu rekoše: "To je ono čega smo se plašili za tebe."

Abdullah b. Mes'ud, radijallahu anhu, reče im: "Nikad mi Allahovi neprijatelji nisu bili sitniji kao u ovom trenutku. Ako hoćete, i sutra ću uraditi isto što i danas."

"Ne!", rekoše mu ashabi, "ovo je dovoljno, čuli su ono što mrze."[1]

Tako je Abdullah b. Mes'ud, radijallahu anhu, postao prvi koji je, nakon Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, javno proučio Kur'an u Mekki. To je, bez sumnje, bio praktični izazov za kurejšijske mušrike koji nisu mogli otrpjeti nešto ovakvo. Abdullah b. Mes'ud pokazao je veliku odvažnost jer je uprkos zadobijenim ozljedama bio spreman da ponovi isto.[2]

Iskušenja Halida b. Seida b. El-Asa

Halid je rano primio islam, a to se desilo zbog sna koji je usnio kada je počelo poslanstvo. Halid je usnio da stoji na ivici vatrene provalije. Neko ga je gurao u nju, a Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, pridržavao ga je da ne padne u nju. Trgnuo se iz sna ubijeđen da je ovaj san istinit, pa je otišao Ebu Bekru es-Siddiku, radijallahu anhu, i ispričao mu šta je sanjao.

Ebu Bekr mu reče: "Allah ti želi dobro. To je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, slijedi ga."

Halid je otišao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i primio islam. Strahujući od oca, sakrio je da je primio islam, ali, zbog čestog odsustvovanja od kuće, otac mu je saznao za to, pa je po njega poslao Halidovu braću, koja još nisu bila primila islam. Kad su ga doveli, udarao ga je prutom ili štapom sve dok ga nije slomio o njegovu glavu, a zatim ga je zatvorio negdje u Mekki zabranivši njegovoj braći da komuniciraju s njim i upozorivši ih da ne urade ono što je on uradio.

Otac je nastavio vršiti pritisak na njega i izgladnjivati ga. Tri dana ga je držao bez vode, pa pošto je Halid sve to strpljivo podnio, otac mu reče: "Allaha mi, više te neću hraniti." Halid mu odgovori: "Ne moraš me ti hraniti, Allah će me opskrbiti

---

[1] Ibn Hišam, 1/314-315. *Usdul-gabe*, 3/385-386.

[2] *Mihnetul-muslimin fil-ahdil-Mekki*, str. 88.

onim od čega ću živjeti." Zatim ga je napustio i otišao kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji se brinuo o njemu. Kasnije, u vrijeme druge hidžre u Abesiniju, odlučio je da pođe sa muslimanima koji su krenuli na taj put.[1]

Iskušenja Osmana b. Maz'una

Nakon što je primio islam, napadoše ga njegovi saplemenici iz plemena Džumeh i počeše ga zlostavljati. Najviše ga je zlostavljao Umejje b. Halef, zato je, kada je učinio hidžru u Abesiniju, recitirao stihove u kojima ga kori zbog toga. Ti stihovi glase[2]:

Zašto si me izgnao iz Mekke a bijah spokojan
i zatvorio me u zamak u kom se osjećam odvratno.
Odbacuješ one koji ti nisu po volji
a okupljaš oko sebe tebi odane.
Borio si se protiv ljudi časnih i ponosnih
i uništio neke od njih jer su ti smetali.
Znat ćeš, ako te jednog dana pogodi nesreća
i pa'neš u ruke nitkovima, šta si drugima radio.

Osman b. Maz'un je neko vrijeme boravio u Abesiniji, ali se brzo vratio zajedno sa ostalim muslimanima koji su se vratili iz prve hidžre u Abesiniju. Međutim, da bi se vratio u Mekku, morao je ući pod zaštitu El-Velida b. El-Mugire. Tako zaštićen živio je bezbjedno i ugodno, ali kad je vidio kakve nedaće preživljavaju ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dok on živi spokojno, rekao je samom sebi: "Boga mi, veliki je nedostatak s moje strane da živim miran i spokojan pod zaštitom čovjeka koji je mnogobožac dok pripadnici moje vjere trpe iskušenja i patnje radi Allaha, a ja ništa od toga ne osjećam."[3] Nakon toga otišao je El-Velidu b. El-Mugiri i rekao mu: "Ebu Abdu-Šems, ispunio si svoju obavezu. Ja se sada odričem tvoje zaštite."

"Zašto, bratiću moj?", upitao je Velid: "Da te neko nije uznemirio ili zlostavljao?"

"Nije", odgovorio je Osman, "nego mi je dovoljna Allahova zaštita. Ne želim da me štiti niko drugi."

El-Velid reče: "Onda pođi sa mnom pred Kabu i javno se odreci moje zaštite kao što sam ti ja javno dao zaštitu."

---

[1] *Sijeru ealamin-nubela'*, 1/260.
[2] Ez-Zehebi, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 112.
[3] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/120.

Pa su otišli pred Kabu i Osman se pred okupljenim ljudima odrekao njegove zaštite, a zatim sjeo u jednu skupinu Kurejšija među kojima je bio i pjesnik Lebid b. Rebi'a[1] koji im je recitirao poeziju.

Lebid je recitirao: "Sve osim Allaha, zar ne, nepotpuno je."

Osman reče: "Tačno."

Lebid je nastavio recitirati: "I svaka blagodat, neminovno, prolazna je."

"Pogriješio si!", reče Osman, "Džennetske blagodati nikad neće prestati."

"O Kurejšije, vaše društvo do sada nije bilo uznemiravano! Otkad se to počelo dešavati?", povika Lebid.

Jedan od prisutnih reče: "Ovo je jedan od luđaka koji su napustili našu vjeru. Ne obraćaj pažnju na ono što govori."

Osman mu uzvrati te zapodjenuše kavgu pa ovaj čovjek ustade i udari ga u oko koje pomodri od udarca.

Velid b. El-Mugire bio je blizu i vidio šta se desilo Osmanu, pa mu reče: "Tako ti Allaha, bratiću, mogao si sačuvati oko od onoga što ga je pogodilo. Bio si u sigurnoj zaštiti."

"Tako mi Allaha, ovo moje drugo oko voljelo bi da ga je, radi Allaha, pogodilo ono što je pogodilo ovo prvo!", odgovori mu Osman. "O Abdu-Šems, mene čuva Onaj koji je jači i moćniji od tebe!"

El-Velid mu je još jednom ponudio da se vrati pod njegovu zaštitu, ali Osman je to opet odbio.[2]

Ovo pokazuje veličinu njegovog imana i želje za nagradom od Allaha. Kada je umro, jedna žena je sanjala da Osman ima vrelo iz kojeg teče voda. To je ispričala Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on reče: "To su njegova djela."[3]

I drugi ashabi bili su izloženi zlostavljanju. Iz ovih primjera vidimo kako je ova grupa kurejšijskih mladića prihvatila Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, vjeru, odazvala se njenom pozivu i okupila se oko njenog nosioca, uprkos grubom odnosu njihovih roditelja i rodbine prema njima. Žrtvovali su sve privilegije koje su imali prije primanja islama, izložili se iskušenjima i podnijeli mnoga uznemiravanja želeći nagradu i sevap od Allaha. Tako iman djeluje na duše, pa se čovjek čija je duša ispunjena imanom ne obazire na patnje i ograničenja kojima je izložen, jer je to put koji će ga dovesti do Allahovog zadovoljstva i uvesti u Džennet.

Mučenja i zlostavljanja nisu bila ograničena samo na muškarce muslimane nego su i žene muslimanke podnijele veliki dio zlostavljanja i uznemiravanja zbog svoje pripadnosti islamu. Neke od njih su: Sumejja bint Hajjat, Fatima bint El-

---

[1] Ibn Sellam, *Tabekatuš-šu'ara*, str. 48-49.
[2] Ibn Ishak, *Es-Sijeru vel-megazi*, str. 178-180.
[3] *Sahihul-Buhari, 4/260.*

Hattab, Lebiba, robinja u plemenu Benul-Mu'mil, Zunejra Bizantinka, Nehdijja i njena kćerka, Ummu Ubejs, Hamama, Bilalova majka.[1]

Peto: Mudrost sustezanja od borbe u Mekki i Vjerovjesnikova posvećenost unutrašnjoj izgradnji

Muslimani u Mekki željeli su da se brane i čini se da je pacifistički stav izazivao ogorčenost nekih od njih, posebno omladine. Abdurrahman b. Avf, radijallahu anhu, došao je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, sa skupinom ashaba i rekao: "Allahov Vjerovjesniče, kad smo bili mnogobošci, živjeli smo ponosno, a kad smo postali vjernici, postali smo poniženi!" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori im: "*Naređeno mi je da opraštam, pa ne borite se protiv svoga naroda!*"[2]

Neki pisci su pokušali dokučiti Božanske mudrosti zbog kojih u Mekki nije propisana borba. Jedan od njih je i profesor Sejjid Kutb, rahimehullahu te'ala, koji je rekao: "Ne insistiramo da su naši zaključci neupitno tačni, jer bismo se tada uzdizali iznad Allaha govoreći bez dokaza i nametnuli razloge i uzroke koji mogu a i ne moraju biti pravi razlozi i uzroci.

Vjernik se potpuno predaje svakoj šerijatskoj obavezi i svakom propisu, zato što je Allah Onaj koji sve zna i koji je o svemu obaviješten, stoga su navedeni uzroci i mudrosti lična mišljenja i puka mogućnost jer samo Allah zna šta su istinski uzroci, a On nam ih nije otkrio u jasnom tekstu."[3]

Ukratko, ti razlozi, uzroci i mudrosti su:

1- Sustezanje od borbe u Mekki može biti iz razloga što je mekkanski period bio period odgoja i pripreme specifične skupine ljudi u specifičnoj sredini i okolnostima. Mogući cilj ove vrste odgoja je navikavanje Arapa da strpljivo podnose teškoće koje čovjek inače ne može podnijeti, bilo da se radi o njemu ili osobama koje on treba zaštititi, kako bi sputao svoju ličnost i narav da ne bi reagirao ishitreno i zapalio se od prve iskre, nego da njegovi potezi budu odmjereni. Drugo, da navikne da slijedi novi društveni poredak i novo vođstvo postupajući striktno po datim naređenjima, ma koliko bila suprotna njegovim navikama i običajima. Ovo je bio kamen temeljac u pripremi arapske jedinke za izgradnju muslimanskog društva.

2- Možda je jedan od uzroka i to što je pacifistički pristup u da'vi plodniji i djelotvorniji u sredini kakva je kurejšijska, kojom vladaju uobraženost i čast, jer da su im se muslimani suprotstavili silom, to bi im samo moglo povećati inat i dovesti do novih krvnih osveta, poput poznatih arapskih osvetničkih ratova kao što su

---

[1] *Mihnetul-muslimin fil-ahdil-Mekki*, str. 116-117.
[2] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, str. 1/158.
[3] *Fi Zilalil-Kur'an*, 2/714.

Dahis i El-Gabra' ili rat El-Besus. Takav razvoj događaja umjesto da'vom zabavio bi muslimane osvetama te bi se tako izgubila osnovna ideja islama.

3- Možda je razlog bio i izbjegavanje sukoba i ubijanja unutar jedne te iste porodice, jer muslimane nije zlostavljala službena vlast nego njihova rodbina i staratelji. Dozvoljavanje borbe u ovakvoj situaciji dovelo bi do sukoba i ubistava u svakoj porodici pa bi islam bio optužen za to. Mnogobošci su, i pored toga što je islam u tom periodu zabranio borbu, optuživali Muhammeda da razdvaja roditelje od djece, da razdvaja čovjeka od rodbine i plemena. Šta bi tek rekli da je muslimanima naređivao da ubijaju svoje roditelje ili staratelje?

4- Mogući razlog je i to što je Allah znao da će mnogi koji zlostavljaju muslimane, kako bi ih prisilili da napuste vjeru, kasnije i sami postati iskreni borci za islam, štaviše vođe muslimana. Nije li Omer b. El-Hattab bio jedan od tih?

5- Moguće da je to bilo zbog toga što arapski junački duh, u tom plemenskom društvu, obično staje na stranu obespravljenog, koji podnosi uznemiravanja, naročito ako su zlostavljanju izloženi ugledni ljudi. Mnogo je slučajeva koji to potvrđuju. Kad je Ebu Bekr, radijallahu anhu, htio učiniti hidžru u Abesiniju, čovjek po imenu Ibn Dugunneh[1] to nije želio jer je smatrao da je sramota za Arape da protjeraju tako uglednog čovjeka, stoga je ponudio Ebu Bekru, radijallahu anhu, svoju zaštitu. Drugi primjer je prekidanje ugovora o izolaciji porodice Benu Hašim na Ebu Talibovom imanju.

6- To je, možda, bilo i zbog toga što su muslimani bili malobrojni i nalazili su se samo u Mekki jer islamska da'va nije bila doprla u ostale krajeve Arapskog poluostrva, osim što je bila doprla do pojedinaca u nekim krajevima. Arapska plemena bi ostala po strani sukoba između Kurejšija i grupe ljudi iz njihovog plemena čekajući rasplet događaja, a bitka bi mogla završiti smrću većine malobrojnih muslimana, bez obzira što bi, možda, muslimani ubili brojčano mnogo više mnogobožaca nego što bi sami izginuli, ali to bi dovelo do toga da širk ostane dominantan, a islam ne bi mogao uspostaviti red na Zemlji, jer bi ostao bez značajnog ljudskog faktora, a to je vjera koja je došla da bude sistem življenja i na ovome i na onome svijetu.

7- Nije postojala prijeka nužda da se pređe preko svih ovih činjenica i pristupi borbi radi sprečavanja uznemiravanja, jer ono što je osnovno, a to je funkcioniranje da've, bilo je prisutno. Postojanje da've oličeno je u postojanju daije Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, koji je uživao zaštitu Benu Hašima, i svaka ruka koja bi mu htjela nauditi bila je izložena opasnosti da bude odsječena, stoga se niko nije usudio spriječiti ga da poziva u islam i propagira ga javno na kurejšijskim skupovima oko Kabe, na brdu Safa, na općim skupovima. Niko se nije usuđivao da ga uhapsi, ubije, ili da mu diktira šta smije govoriti.

---

[1] Mnogobožac koji je uzeo Ebu Bekra pod zaštitu kad je htio učiniti hidžru u Abesiniju kako bi spriječio sramotu Mekkelija zbog protjerivanja uglednog čovjeka. *El-Isabe*, 2/344.

Smatramo da bi sve navedeno moglo biti od razloga zbog kojih je Allahova mudrost htjela da naredi muslimanima da se suzdrže od borbe, i da obavljaju namaz i daju zekat, kako bi upotpunili proces odgoja i pripreme, i da muslimani ne bi razmišljali o tom pitanju nego se, čekajući zapovijedi vođstva koje će odrediti pravi trenutak, pripremali da u borbu stupe iskreno na Allahovom putu, bez ikakvog udjela u njihovim dušama.[1]

Ashabi su iz Kur'ana naučili pravilno razumijevanje pojma koristi i štete, te kako se odnositi prema tom pitanju u realnim situacijama.

Allah je rekao:

﴿ وَلَا تَسُبُّوا۟ ٱلَّذِينَ يَدْعُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ فَيَسُبُّوا۟ ٱللَّهَ عَدْوًۢا بِغَيْرِ عِلْمٍ ۗ كَذَٰلِكَ زَيَّنَّا لِكُلِّ أُمَّةٍ عَمَلَهُمْ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّهِم مَّرْجِعُهُمْ فَيُنَبِّئُهُم بِمَا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ﴿١٠٨﴾ ﴾

"Ne grdite one koje oni, pored Allaha, prizivaju, da ne bi i oni, nepravedno i ne misleći šta govore, Allaha grdili. – Kao i ovima, tako smo svakom narodu lijepim postupke njihove predstavljali. Oni će se, na kraju, Gospodaru svome vratiti, pa će ih On o onome što su radili obavijestiti."[2]

Tako su ashabi naučili da treba ostaviti korist ako bi njeno prakticiranje dovelo do štete koja je veća od date koristi.[3]

To je način moralnog odgoja, imanske uzvišenosti i uzdizanja iznad ludaka koji ne poznaju istinu, čija srca ne posjeduju spoznaju o Allahu niti Ga poštuju.

Učenjaci su naveli da ovaj propis važi neprestano i primjenjuje se u situacijama kad su nevjernici zaštićeni, ili ne podliježu pod vlast islama i muslimana, i postoji bojazan da će omalovažavati Uzvišenog Allaha ili Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Dakle, u tim situacijama muslimanima nije dozvoljeno da se izruguju njihovim krstovima, vjeri, crkvama, niti da čine bilo šta što bi ih navelo na omalovažavanje islamskih svetinja, jer je takav postupak isto što i podsticanje na grijeh. Ovo je primjer ostavljanja dozvoljenog radi izbjegavanja veće štete i ovaj ajet je dokaz obaveznog postupanja po principu *sedduz-zerai'*.[4]

Ko razmisli o mekkanskom periodu, koji je trajao trinaest godina i sav je posvećen odgoju, pripremi i usađivanju ispravnog shvatanja "la ilahe illallah", bit će mu jasno koliko islam vodi računa da se stvari ne požuruju i ne čine prije vremena, jer vjera se mora usađivati pažljivo, brižno i ustrajno, na način koji ne ostavlja mjesta žurbi i anarhiji. Veoma je umjesno da daije pomno prouče načine na koje je

---

[1] Muhammed el-Kahtani, *El-Vela' vel-bera'*, str. 169-171. A Kahtani je preuzeo citat iz djela *Fi Zilali-Kur'an*, 2/714-715, i *Mealim fit-Tarik*, str. 69-71.

[2] Sura El-En'am, 108.

[3] Ez-Zuhajli, *Et-Tefsirul-Munir*, 7/325.

[4] Ez-Zuhajli, *Et-Tefsirul-Munir*, 7/326. Sedduz-zerai' je jedan od sporednih izvora šerijatskih propisa, a znači preventivna zabrana dozvoljenog ako će biti iskorišteno za postizanje zabranjenog ili štetnog. (prim. prev.)

Allahov odabranik, sallallahu alejhi ve sellem, svoje ashabe podučavao ovoj vjeri, da bi iz toga uzeli pouku i primjer, jer neznaboštvu, bilo prošlom, sadašnjem ili budućem, mogu se suprotstaviti samo ljudi čija su se srca napojila Božanskom vjerom i u čijoj je duši stablo tevhida duboko pustilo svoje korijene.[1]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naređivao je ashabima disciplinu i strpljivost, odgajao ih je pod svojom budnom pažnjom, upućivao ih da jačaju svoju vezu sa Allahom i približavaju Mu se kroz ibadet.

U mekkanskom periodu objavljeno je:

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلۡمُزَّمِّلُ ١ قُمِ ٱلَّيۡلَ إِلَّا قَلِيلٗا ٢ نِّصۡفَهُۥٓ أَوِ ٱنقُصۡ مِنۡهُ قَلِيلًا ٣ أَوۡ زِدۡ عَلَيۡهِ وَرَتِّلِ ٱلۡقُرۡءَانَ تَرۡتِيلًا ٤﴾

"O ti umotani! Probdij noć, osim malog dijela; polovinu njezinu i malo manje od nje; ili malo više od nje, i izgovaraj Kur'an pažljivo."[2]

Sura El-Muzzemmil ukazala je ashabima na potrebu daija za noćnim namazom, konstantnim prakticiranjem zikra, oslanjanjem na Allaha u svemu, strpljenjem i izbjegavanjem na lijep način, i traženjem oprosta uz činjenje dobrih djela.

Ovi prvi ajeti iz sure El-Muzzemmil naređuju Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da odredi dio noći za noćni namaz, a Allah mu je dao da izabere hoće li ustati da ga obavlja u pola noći, ili malo prije, ili malo poslije pola noći. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i ashabi su oko godinu dana radili tako, a noge su im oticale od dugog stajanja. Zatim im je Allah olakšao jer su se mnogo trudili da postignu Njegovo zadovoljstvo i revnosno ispunjavali Njegove naredbe. Allah im je ukazao milost objavivši ajete u kojima im daje olakšicu.

Allah je rekao:

﴿إِنَّ رَبَّكَ يَعۡلَمُ أَنَّكَ تَقُومُ أَدۡنَىٰ مِن ثُلُثَيِ ٱلَّيۡلِ وَنِصۡفَهُۥ وَثُلُثَهُۥ وَطَآئِفَةٞ مِّنَ ٱلَّذِينَ مَعَكَۚ وَٱللَّهُ يُقَدِّرُ ٱلَّيۡلَ وَٱلنَّهَارَۚ عَلِمَ أَن لَّن تُحۡصُوهُ فَتَابَ عَلَيۡكُمۡۖ
فَٱقۡرَءُواْ مَا تَيَسَّرَ مِنَ ٱلۡقُرۡءَانِۚ عَلِمَ أَن سَيَكُونُ مِنكُم مَّرۡضَىٰ وَءَاخَرُونَ يَضۡرِبُونَ فِي ٱلۡأَرۡضِ يَبۡتَغُونَ مِن فَضۡلِ ٱللَّهِ وَءَاخَرُونَ يُقَٰتِلُونَ فِي سَبِيلِ
ٱللَّهِۖ فَٱقۡرَءُواْ مَا تَيَسَّرَ مِنۡهُۚ وَأَقِيمُواْ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتُواْ ٱلزَّكَوٰةَ وَأَقۡرِضُواْ ٱللَّهَ قَرۡضًا حَسَنٗاۚ وَمَا تُقَدِّمُواْ لِأَنفُسِكُم مِّنۡ خَيۡرٖ تَجِدُوهُ عِندَ ٱللَّهِ هُوَ خَيۡرٗا وَأَعۡظَمَ أَجۡرٗاۚ
وَٱسۡتَغۡفِرُواْ ٱللَّهَۖ إِنَّ ٱللَّهَ غَفُورٞ رَّحِيمُۢ ٢٠﴾

"Gospodar tvoj sigurno zna da ti klanjajući provodiš manje od dvije trećine noći, polovinu njezinu, ili trećinu njezinu, a i skupina od onih koji su uz tebe. Allah određuje dužinu noći i dana, On zna da vi to nećete moći izdržati pa vam prašta, a vi iz Kur'ana učite ono što je lahko. On zna da će među vama biti bolesnih, i onih koji će po svijetu putovati, i Allahove blagodati tražiti, i onih koji će se na Allahovu putu boriti. Pa učite iz njega ono što je lahko, i namaz obavljajte, i zekat dajite, i Allahu lijep zajam dajte! A dobro koje za

---

[1] Muhammed el-Kahtani, *El-Vela' vel-bera'*, str. 171.

[2] Sura El-Muzzemmil, 1-4.

sebe unaprijed date, naći ćete kod Allaha još boljim i većim po nagradi. I molite Allaha da vam oprosti, jer, Allah prašta i milostiv je."[1]

Odupiranje postelji, snu i stvarima za kojima duša žudi, bilo je za njih test na kojem su se odgajali da se bore protiv nagona duše i oslobode potčinjenosti strastima. To je bila priprema za preuzimanje poluga vođstva i upravljanja u njihovom svijetu, pa je bilo neophodno da budu podvrgnuti visokoj duhovnoj pripremi, jer ih je Allah odabrao da budu nosioci Njegove poslanice i povjerio im širenje Njegove vjere. Allah ih je učinio svjedocima protiv ostalih ljudi, deseci muslimana u ovom historijskom periodu imali su pred sobom ogromne zadatke pozivanja ljudi u tevhid i oslobađanje od širka. Taj veličanstveni zadatak mogli su izvršiti samo oni koji su ovako opisani:

﴿ تَتَجَافَىٰ جُنُوبُهُمْ عَنِ ٱلْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفًا وَطَمَعًا ﴾

"Podižu se bokovi njihovi iz postelja i mole svoga Gospodara iz straha i želje..."[2]

Uzvišeni Allah opisao je noćno bdijenje uz klanjanje i učenje Kur'ana pažljivim izgovaranjem, to jest razgovijetno i polahko. Taj opis nalazimo u riječima:

﴿ إِنَّ نَاشِئَةَ ٱلَّيْلِ هِىَ أَشَدُّ وَطْـًٔا وَأَقْوَمُ قِيلًا ﴿٦﴾ ﴾

"Ta ustajanje noću, zaista, jače djeluje i izgovara se jasnije."[3]

To jače djeluje na dušu u tišini noći kad se stvorenja umire, jer se duša tad odmara od obaveza i može se posvetiti zikru i molitvama, daleko od dnevnih obaveza i zauzetosti ovim svijetom, tako se postiže nužna priprema za primanje Božije Objave.

﴿ إِنَّا سَنُلْقِى عَلَيْكَ قَوْلًا ثَقِيلًا ﴿٥﴾ ﴾

"Mi ćemo ti, doista, teške riječi slati."[4] Taj težak govor je Kur'an časni.

Tragovi ove temeljite pripreme kod prvih muslimana pokazali su se u njihovoj sposobnosti da ponesu teret džihada i izgradnje države u Medini, u njihovoj dubokoj iskrenosti u prakticiranju islama, u žrtvovanju na polju širenja i uspostavljanja vladavine islama u svim krajevima.[5]

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vodio je računa o unutrašnjem frontu, nastojeći uliti ashabima čvrstu akidu koja neće biti poljuljana niti će oslabiti. To je bio poticaj visokom i snažnom borbenom duhu da se brani, i podnosi zlostavljanje i uznemiravanje na putu širenja vjere. Prva muslimanska zajednica postala je čvrsto povezana cjelina na koju ne utječu neprijateljske psihološke kampanje, ne nalazeći

[1] Sura El-Muzzemmil, 20.
[2] Sura Es-Sedžde, 16.
[3] Sura El-Muzzemmil, 6.
[4] Sura El-Muzzemmil, 5.
[5] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 1/160.

sebi mjesta u ovoj bratskoj zajednici u kojoj je bratstvo u ime Allaha postalo veza jača od krvne i rodbinske veze. Prva muslimanska generacija živjela je u duhu bratstva koje je počivalo na ljubavi i nesebičnosti. Veliki trag na duše ashaba ostavljali su hadisi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u kojima je podsticao muslimane na bratstvo, povezanost, potpomaganje i priticanje u pomoć muslimanu u nevolji, samo zbog Allahovog zadovoljstva, pa to musliman radi želeći samo nagradu od Allaha, a ne zbog protuusluge. Ovi principi su tajna ustrajnosti muslimanskog bratstva i kohezije islamskog društva.[1]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pojasnio im je hadisi-kudsijj koji prenosi od svoga Gospodara da je rekao: "*Oni koji se vole radi Moje uzvišenosti, imat će minbere od svjetla za kojima će žudjeti vjerovjesnici i šehidi.*"[2]

Iskreno bratstvo u ime Allaha postalo je mjerilo djela, a ljubav u ime Allaha postala je jedno od najvrednijih djela za koje je Allah pripremio najvrednije stepene, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upozorio je muslimane da ne potcjenjuju ovu vezu i postavio temelje za njeno čuvanje rekavši: "*Nemojte jedni druge mrziti, nemojte jedni drugima zavidjeti, i nemojte jedni drugima okretati leđa, nego budite Allahovi robovi, braća.*"[3]

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, se, u povezivanju članova zajednice i jačanja unutrašnjeg fronta da bude spreman oduprijeti se psihološkom ratu protiv nje, pomogao primjenom jednakosti među članovima zajednice i davanjem slobode svim članovima. U ovu zajednicu ulazili su slobodnom voljom, unutar zajednice imali su slobodu mišljenja, izražavanja i dogovaranja. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, primjenjivao je princip jednakosti prema svim ljudima: vladaru i podanicima, bogatima i siromašnima, i svim klasama društva. Ovaj princip ostavio je veliki utjecaj na duše Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, sljedbenika, što je učinilo da se vole, budu čvrsto povezani, žrtvuju živote i svim silama brane ovaj princip, jer Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije prihvatao diskriminaciju ljudi na osnovu mjesta rođenja, porijekla, porodične loze, boje kože i sl. Prava i obaveze nisu različiti ako su različita porijekla, nacionalnosti, boja kože. Pred Allahom su svi isti. Kada su velikodostojnici Mekke zatražili od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da za njih organizira poseban skup da ne sjede sa robovima i nižom klasom, on im je objasnio da svi ljudi imaju jednako pravo na uputu i slušanje Objave. Mekkanski nevjernici i poglavari tada su odbili da sjede sa robovima i onima koje su smatrali nižom klasom, a koji su bili Muhammedovi, sallallahu alejhi ve sellem, sljedbenici, pa je Allah povodom njih objavio riječi:

---

[1] Abdul-Vehhab Kehil, *El-Harbun-nefsijje didel-islam*, str. 128.

[2] *Sunenut-Tirmizi, Kitabuz-zuhd*, 4/515, br. 239. Et-Tirmizi je rekao da je hadis sahih.

[3] *Sahihul-Buhari, Kitabul-edeb*, 7/119, br. 6076.

﴿وَٱصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ ٱلَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُم بِٱلْغَدَوٰةِ وَٱلْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُۥ ۖ وَلَا تَعْدُ عَيْنَاكَ عَنْهُمْ تُرِيدُ زِينَةَ ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا ۖ وَلَا
تُطِعْ مَنْ أَغْفَلْنَا قَلْبَهُۥ عَن ذِكْرِنَا وَٱتَّبَعَ هَوَىٰهُ وَكَانَ أَمْرُهُۥ فُرُطًا ﴿٢٨﴾ وَقُلِ ٱلْحَقُّ مِن رَّبِّكُمْ ۖ فَمَن شَآءَ فَلْيُؤْمِن وَمَن شَآءَ فَلْيَكْفُرْ ۚ إِنَّآ
أَعْتَدْنَا لِلظَّٰلِمِينَ نَارًا أَحَاطَ بِهِمْ سُرَادِقُهَا ۚ وَإِن يَسْتَغِيثُوا۟ يُغَاثُوا۟ بِمَآءٍ كَٱلْمُهْلِ يَشْوِى ٱلْوُجُوهَ ۚ بِئْسَ ٱلشَّرَابُ وَسَآءَتْ مُرْتَفَقًا
﴿٢٩﴾﴾

"Budi strpljiv uz one koji se Gospodaru svome mole ujutro i navečer u želji za licem Njegovim, i ne skidaj očiju svojih s njih iz želje za sjajem u životu na ovome svijetu, i ne slušaj onoga čije smo srce da Nas spominje nehajnim učinili, koji strast svoju slijedi i čiji su postupci daleko od razboritosti. I reci: 'Istina dolazi od Gospodara vašeg, pa ko hoće – neka vjeruje, a ko hoće – neka ne vjeruje!' Mi smo nevjernicima pripremili Vatru čiji će ih plamen sa svih strana obuhvatati; ako zamole pomoć, pomoći će im se tekućinom poput rastopljene kovine koja će lica ispeći. Užasna li pića i grozna li boravišta!"[1]

Naprotiv, kada se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, okrenuo od slijepca Ibn Ummu Mektuma, radijallahu anhu, jer je bio zauzet razgovorom sa jednim uglednim čovjekom, Allah ga je žestoko ukorio.

Jedna od najvažnijih Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, metoda u povezivanju i ujedinjavanju članova islamskog društva, u jačanju zajednice na unutrašnjem polju kako bi bila čvrsta i homogena, jeste njegovo zagovaranje materijalne i moralne solidarnosti među muslimanima. Podsticao je jakog da pomogne slabog, bogatog da pomogne siromašnog, nije ostavio nijednu prazninu kroz koju bi se psihološki rat mogao uvući u redove prvih muslimana. Tako je prva zajednica postala čvrsta stijena o koju su se razbili svi pokušaji i planovi mekkanskih vođa za uništenje islama.[2]

Šesto: Utjecaj Kur'ana na podizanje elana kod ashaba

S jedne strane Kur'an je snažno utjecao na ulijevanje snage vjernicima, a s druge strane prijetio je nevjernicima žestokom kaznom, što je ostavljalo dubok trag na njihove duše. Kur'an je branio ashabe na sljedeći način:

1- Tako što je podsticao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da se brine o njima, lijepo ih dočekuje i ophodi se s njima. Zatim, opominjanjem na neke situacije u kojima je zapostavljao ashabe zbog zauzetosti da'vom.

2- Tješenjem ashaba navođenjem primjera i priča o prijašnjim narodima i njihovim vjerovjesnicima, navodeći kako su ih njihovi narodi uznemiravali i mučili, kako bi strpljivo podnosili tegobe s kojima bi bili suočeni. Isto tako, Kur'an je

---

[1] Sura El-Kehf, 28-29.

[2] Abdul-Vehhab Kehil, *El-Harbun-nefsijjetu didel-islam*, str. 125 i 140.

pohvaljivao neke njihove postupke i obećavao im nagradu i džennetske blagodati, a prijetio je njihovim neprijateljima koji su ih uznemiravali i patili.[1]

Objašnjenje vezano za prvu tačku

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sjedio je pred Kabom sa nekolicinom potlačenih ashaba: Habbabom, Ammarom, Ibn Fukejheom Jesarom, štićenikom Safvana b. Umejje, Suhejbom i drugima. Kurej-šijski mnogobošci počeli su se ismijavati s njima govoreći jedni drugima: "Jesu li ovo oni koje je Allah odlikovao nad nama dajući im uputu i istinu?! Da je ovo s čime se pojavio Muhammed neko dobro, ne bi nas ovi pretekli u tome, i ne bi to Allah dao njima, a ne nama."[2]

Allah je odgovorio na nevjerničko ismijavanje ukazujući da Njegovo zadovoljstvo s Njegovim robovima ne zavisi od njihovog položaja i statusa među ljudima na ovome svijetu, naglašavajući Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ovaj princip kako ne bi pao pod utjecaj nevjerničkih pokušaja da omalovaže ashabe. Uz to, Allah je ukazao na vrijednost ashaba.

Allah je rekao:

﴿وَلَا تَطْرُدِ ٱلَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُم بِٱلْغَدَوٰةِ وَٱلْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُۥ مَا عَلَيْكَ مِنْ حِسَابِهِم مِّن شَيْءٍ وَمَا مِنْ حِسَابِكَ عَلَيْهِم مِّن شَيْءٍ
فَتَطْرُدَهُمْ فَتَكُونَ مِنَ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿٥٢﴾ وَكَذَٰلِكَ فَتَنَّا بَعْضَهُم بِبَعْضٍ لِّيَقُولُوٓا۟ أَهَٰٓؤُلَآءِ مَنَّ ٱللَّهُ عَلَيْهِم مِّنۢ بَيْنِنَآ ۗ أَلَيْسَ ٱللَّهُ
بِأَعْلَمَ بِٱلشَّٰكِرِينَ ﴿٥٣﴾ وَإِذَا جَآءَكَ ٱلَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِـَٔايَٰتِنَا فَقُلْ سَلَٰمٌ عَلَيْكُمْ ۖ كَتَبَ رَبُّكُمْ عَلَىٰ نَفْسِهِ ٱلرَّحْمَةَ ۖ أَنَّهُۥ مَنْ
عَمِلَ مِنكُمْ سُوٓءًۢا بِجَهَٰلَةٍ ثُمَّ تَابَ مِنۢ بَعْدِهِۦ وَأَصْلَحَ فَأَنَّهُۥ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٥٤﴾﴾

"I ne tjeraj od sebe one koji se ujutro i navečer Gospodaru svome mole u želji za licem Njegovim – ti nećeš za njih odgovarati, a ni oni neće odgovarati za tebe, jer bi, ako bi ih ti otjerao, nasilnik bio. I tako Mi jedne drugima iskušavamo da bi nevjernici rekli: 'Zar su to oni kojima je Allah, između nas, milost ukazao?' – A zar Allah dobro ne poznaje one koji su zahvalni! A kad ti dođu oni koji u riječi Naše vjeruju, ti reci: 'Mir vama!' Gospodar vaš je sam Sebi propisao da bude milostiv: ako neko od vas kakvo ružno djelo iz lahkomislenosti učini, pa se poslije pokaje i popravi – pa, Allah će, doista, oprostiti i milostiv biti."[3]

Ovim ajetom Allah je ukazao Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, na vrijednost ashaba koju nevjernici nisu znali ili su se pravili da ne znaju, te su ih omalovažavali. Štaviše, Allah je zabranio Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da tjera ashabe od sebe i naredio mu je da ih ljubazno pozdravlja te da ih obraduje viješću da im je Allah obećao oprostiti grijehe ako se pokaju.

---

[1] *El-Harbun-nefsijjetu didel-islam*, str. 269.
[2] *El-Harbun-nefsijjetu didel-islam*, str. 270-271.
[3] Sura El-En'am, 52-54.

Zamisli njihov elan nakon toga! Kako da nakon ovoga na njih utječe nevjerničko uznemiravanje! Oni se raduju tom uznemiravanju jer su zbog toga postigli visoke stepene.[1]

Zatim, vidimo kako je Allah ukorio Svoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u ajetima koji će se učiti do Sudnjeg dana. Ukorio ga je zbog siromašnog i slijepog ashaba, zato što se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, samo jednom okrenuo od njega i nije mu odgovorio na pitanje jer je bio zauzet pozivanjem u islam nekih uglednih Mekkelija.[2]

Ti ajeti glase:

﴿عَبَسَ وَتَوَلَّىٰٓ ﴿١﴾ أَن جَآءَهُ ٱلۡأَعۡمَىٰ ﴿٢﴾ وَمَا يُدۡرِيكَ لَعَلَّهُۥ يَزَّكَّىٰٓ ﴿٣﴾ أَوۡ يَذَّكَّرُ فَتَنفَعَهُ ٱلذِّكۡرَىٰٓ ﴿٤﴾ أَمَّا مَنِ ٱسۡتَغۡنَىٰ ﴿٥﴾ فَأَنتَ لَهُۥ تَصَدَّىٰ ﴿٦﴾ وَمَا
عَلَيۡكَ أَلَّا يَزَّكَّىٰ ﴿٧﴾ وَأَمَّا مَن جَآءَكَ يَسۡعَىٰ ﴿٨﴾ وَهُوَ يَخۡشَىٰ ﴿٩﴾ فَأَنتَ عَنۡهُ تَلَهَّىٰ ﴿١٠﴾﴾

"On se namrštio i okrenuo zato što je slijepac njemu prišao. A šta ti znaš, možda će se on očistiti, ili opomenuti, pa da mu opomena koristi. A što se tiče onoga koji je bogat, ti se njemu okrećeš, a ti nisi odgovoran ako se on ne očisti. A što se tiče onoga koji ti je došao žureći, i još se boji, ti njega zanemaruješ."[3]

Dakle, kad je u pitanju pozivanje u istinu, tu nema mjesta privilegijama zbog porijekla, ili novca, ili položaja, jer je istina došla da ispravi ljudska shvatanja i poduči ih da svi potječu od zajedničkog pretka iz čega proizlazi da su svi jednaki i ravnopravni. To objašnjava oštar stil kojim je Allah ukorio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zbog poklanjanja velike pažnje Ubejju b. Halefu na račun slabog Ibn Ummu Mektuma, jer na vagi istine, Ibn Ummu Mektum, radijallahu anhu, bolji je od miliona ljudi poput Ubejja b. Halefa, Allah ga prokleo.[4]

Ovaj slučaj nosi velike lekcije i pouke kojima se okoristila prva generacija, a i muslimani koji su došli poslije njih.

Najvažnije lekcije iz ovog slučaja su da daije trebaju posvetiti pažnju vjernicima i da je dužnost daija da pozivaju u vjeru, a nisu odgovorni za to ko će prihvatiti uputu.

Ovaj događaj je dokaz Muhammedovog poslanstva, jer da Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, nije Allahov poslanik, prikrio bi ovaj događaj i ne bi spominjao ljudima ovaj slučaj zbog kojeg je prekoren. I da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, htio sakriti neki dio Objave, sakrio bi ove ajete i ajete koji su objavljeni o Zejdu b. Harisetu i Zejnebi bint Džahš.[5]

---

[1] *El-Harbun-nefsijjetu didel-islam*, str. 270-271.
[2] *El-Harbun-nefsijjetu didel-islam*, str.270.
[3] Sura Abese, 1-10.
[4] *Es-Siretun-Nebevijjetu-sahiha*, 1/167.
[5] *Tefsir Ibn Atijje*, 15/316. El-Kasimi, *Mehasinut-te'vil*, 17/54.

Dakle, daije trebaju dati prednost vjernicima, dobročiniteljima.[1]

Objašnjenje vezano za drugu tačku

Kur'anska odbrana ashaba ogleda se u pružanju utjehe. Najvažniji način tješenja bio je kroz upoznavanje činjenice da oni nisu prvi koji su izloženi uznemiravanju zbog vjere, nego da su se takva pa i teža uznemiravanja dešavala i prije. Kur'anske priče o životu poslanika, poput Nuha, Ibrahima, Musaa, Isaa itd., učvršćivale su muslimane, učile ih strpljivosti i izgrađivale kod njih duh žrtvovanja za vjeru. Ukazivanje na svijetle primjere iz prošlosti jedno je od najuspješnijih sredstava na polju informiranja, odgoja, obrazovanja i društvenih odnosa općenito. Stoga su kur'anske priče prepune pouka, mudrosti i poučnih primjera.

Također, jedan od kur'anskih načina podrške i utjehe ashabima jeste i upućivanje pohvale njima samima i pohvale njihovih djela u kur'anskim ajetima koji će se učiti do Sudnjega dana. Takav je slučaj sa Ebu Bekrom koji je pohvaljen zbog oslobađanja sedam ashaba koji su bili robovi, kako bi ih time izbavio od mučenja i zlostavljanja, a u isto vrijeme je zaprijećeno Umejji b. Halefu koji je mučio Bilala b. Rebbaha.

Kur'an je postavio moralni kodeks, donio pravila na osnovu kojih se određuje ko zaslužuje nagradu, a ko kaznu, ohrabrio vjernike, a upozorio nepokorne.

Ove kur'anske prijetnje bile su veoma djelotvorne, osvijetlile su put vjernicima, a zabrinule neodlučne nevjernike.

Allah je rekao:

﴿ فَأَنذَرْتُكُمْ نَارًا تَلَظَّىٰ (١٤) لَا يَصْلَاهَا إِلَّا الْأَشْقَى (١٥) الَّذِي كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ (١٦) وَسَيُجَنَّبُهَا الْأَتْقَى (١٧) الَّذِي يُؤْتِي مَالَهُ يَتَزَكَّىٰ (١٨) وَمَا لِأَحَدٍ عِندَهُ مِن نِّعْمَةٍ تُجْزَىٰ (١٩) إِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِ الْأَعْلَىٰ (٢٠) وَلَسَوْفَ يَرْضَىٰ (٢١) ﴾

"Zato vas opominjem razbuktalom Vatrom, u koju će ući samo najveći nesretnik, onaj koji bude poricao i okretao se, a od nje će daleko biti onaj najbogobojazniji, onaj koji bude dio imetka udjeljivao, da bi se očistio, ne očekujući da mu se zahvalnošću uzvrati, već jedino žudeći za licem Gospodara svoga Svevišnjeg, i on će, zbilja, zadovoljan biti!"[2]

Kur'an je, također, ovjekovječio događaj primanja islama od strane arapskih kršćana iz Nedžrana, unatoč mnogobožačkom ismijavanju i pokušaju da ih odvrate od toga.

Neki historičari[3] navode da su o njima objavljeni ovi ajeti:

﴿ الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ مِن قَبْلِهِ هُم بِهِ يُؤْمِنُونَ (٥٢) وَإِذَا يُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ قَالُوا آمَنَّا بِهِ إِنَّهُ الْحَقُّ مِن رَّبِّنَا إِنَّا كُنَّا مِن قَبْلِهِ مُسْلِمِينَ (٥٣) ﴾

---

[1] Abdul-Kerim Zejdan, *El-Mustefad min kasasil-Kur'an*, 2/89.
[2] Sura El-Lejl, 14-21.
[3] Ibn Kesir, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/4.

أُوْلَٰٓئِكَ يُؤْتَوْنَ أَجْرَهُم مَّرَّتَيْنِ بِمَا صَبَرُواْ وَيَدْرَءُونَ بِٱلْحَسَنَةِ ٱلسَّيِّئَةَ وَمِمَّا رَزَقْنَٰهُمْ يُنفِقُونَ ﴿٥٤﴾ ﴾

"Oni kojima smo dali Knjigu prije Kur'ana, vjeruju u nju, a kada im se kazuje, govore: 'Mi vjerujemo u njega, on je istina od Gospodara našeg, mi smo i prije bili muslimani.' Oni će dobiti dvostruku nagradu zato što trpe i što lijepim zlo uzvraćaju i što od onoga što im dajemo udjeljuju."[1]

Kur'anski ajeti donose ashabima radosne vijesti o velikoj nagradi i blagodatima koje ih čekaju u Džennetu kao nagrada što su bili strpljivi i podnosili zlostavljanja. Uloga tih ajeta je ohrabrenje ashaba da ustraju na putu da've ne obazirući se na uvrede koje čuju i zlostavljanja kojima su izloženi, jer na kraju će oni pobijediti, kao što im je nagovijestio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u svojim hadisima, i kao što su nagovijestili kur'anski ajeti, a u isto vrijeme Kur'an je ukazao da će njihovi neprijatelji, mekkanski nevjernici, loše skončati. Allah kaže:

﴿ إِنَّا لَنَنصُرُ رُسُلَنَا وَٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ فِي ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ ٱلْأَشْهَٰدُ ﴿٥١﴾ يَوْمَ لَا يَنفَعُ ٱلظَّٰلِمِينَ مَعْذِرَتُهُمْ وَلَهُمُ ٱللَّعْنَةُ
وَلَهُمْ سُوٓءُ ٱلدَّارِ ﴿٥٢﴾ ﴾

"Mi ćemo, doista, pomoći poslanike Naše i one koji vjeruju u životu na ovom svijetu, a i na Dan kad se dignu svjedoci, na Dan kada nevjernicima pravdanje njihovo od koristi neće biti; njih će prokletstvo i najgore prebivalište čekati."[2]

Također, kur'anski ajeti ukazuju ashabima na vrijednost pridržavanja za Kur'an i vjerovanja u njega. Allah kaže:

﴿ إِنَّ ٱلَّذِينَ يَتْلُونَ كِتَٰبَ ٱللَّهِ وَأَقَامُواْ ٱلصَّلَوٰةَ وَأَنفَقُواْ مِمَّا رَزَقْنَٰهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً يَرْجُونَ تِجَٰرَةً لَّن تَبُورَ ﴿٢٩﴾
لِيُوَفِّيَهُمْ أُجُورَهُمْ وَيَزِيدَهُم مِّن فَضْلِهِۦٓ إِنَّهُۥ غَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٣٠﴾ ﴾

"Oni koji Allahovu Knjigu čitaju i namaz obavljaju i od onoga čime ih Mi opskrbljujemo udjeljuju, i tajno i javno, mogu da se nadaju nagradi koja neće nestati, da ih On prema onome što su radili nagradi i još im iz obilja Svoga da, jer On mnogo prašta i blagodaran je."[3]

Allah je ukazao ashabima koliko je vrijedno obožavati Ga uprkos zlostavljanjima i mučenjima, te im ukazao na veliku nagradu koja će pripasti onima koji su strpljivi u tome. Allah je rekao:

﴿ أَمَّنْ هُوَ قَٰنِتٌ ءَانَآءَ ٱلَّيْلِ سَاجِدًا وَقَآئِمًا يَحْذَرُ ٱلْءَاخِرَةَ وَيَرْجُواْ رَحْمَةَ رَبِّهِۦ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي ٱلَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَٱلَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ
أُوْلُواْ ٱلْأَلْبَٰبِ ﴿٩﴾ قُلْ يَٰعِبَادِ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱتَّقُواْ رَبَّكُمْ لِلَّذِينَ أَحْسَنُواْ فِي هَٰذِهِ ٱلدُّنْيَا حَسَنَةٌ وَأَرْضُ ٱللَّهِ وَٰسِعَةٌ إِنَّمَا يُوَفَّى ٱلصَّٰبِرُونَ
أَجْرَهُم بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿١٠﴾ ﴾

---

[1] Sura El-Kasas, 52-54.

[2] Sura El-Mu'min (Gafir), 51-52.

[3] Sura Fatir, 29-30.

"Zar je takav kao onaj koji u noćnim satima u molitvi vrijeme provodi, padajući licem na tlo i stojeći, strahujući od onog svijeta i nadajući se milosti Gospodara svoga? Reci: 'Zar su isti oni koji znaju i oni koji ne znaju? Samo oni koji znaju pouku primaju!' Reci: 'O robovi Moji koji vjerujete, bojte se Gospodara svoga! One koji na ovom svijetu dobra djela budu činili čeka dobro, a Allahova je Zemlja prostrana; samo oni koji budu strpljivi bit će bez računa nagrađeni.'"[1]

Tako je Kur'an časni pružao ashabima podršku, tješio ih i štitio od psihološkog rata koji su vodili nevjernici. Ta kampanja i različite metode zlostavljanja nisu ostavili traga na srca ashaba zbog kur'anske doktrine i Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, mudrih metoda, i sve mnogobožačke metode u borbi protiv Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovih ashaba pale su pred ispravnom akidom i zdravom doktrinom koje je nosila prva generacija.

Sedmo: Borba protiv da've metodom pregovora

Mnogobošci su se sakupili i rekli: "Odaberite čovjeka koji najbolje poznaje čaroliju, vradžbine i poeziju, pa neka ode ovom čovjeku koji je napravio razdor i podjele među nama huleći našu vjeru, da pregovara s njim pa da vidimo kako će reagirati." Rekoše: "Nema boljeg za to od Utbeta b. Rebi'e!" Pošto su ga izabrali, Utbe dođe Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i reče mu: "Muhammede, jesi li bolji ti ili Abdul-Muttalib?" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, šutio je, pa Utbe nastavi: "Ako misliš da su tvoji preci bolji od tebe, onda znaj da su oni obožavali božanstva koja ti omalovažavaš. A ako misliš da si ti bolji od njih, onda zbori pa da čujemo šta imaš reći. Jer, tako mi Allaha, nismo vidjeli da je neko veća nesreća za svoj narod od tebe! Napravio si razdor među nama, podijelio si nas, omalovažio našu vjeru, osramotio si nas pred ostalim Arapima, pa se pronijela priča o 'kurejšijskom čarobnjaku i vračaru'. Allaha mi, samo je pitanje momenta kad će jedni od nas skočiti na druge sa sabljama dok se međusobno ne istrijebimo! Čovječe, ako ti treba imetak, sakupit ćemo ti toliko da budeš najbogatiji Kurejšija. A ako imaš seksualne potrebe, izaberi koje god žene Kurejšijke želiš, oženit ćemo te sa deset." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita: "Jesi li završio?" "Da", reče Utbe. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada poče učiti ajete:

﴿حمٓ ﴿١﴾ تَنزِيلٌ مِّنَ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ ﴿٢﴾ كِتَٰبٌ فُصِّلَتۡ ءَايَٰتُهُۥ قُرۡءَانًا عَرَبِيًّا لِّقَوۡمٍ يَعۡلَمُونَ ﴿٣﴾﴾

"Ha-mim. Objava je od Svemilosnog, Milostivog, Knjiga čiji su ajeti jasno izloženi, Kur'an na arapskom jeziku za ljude koji znaju."[2] Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nastavio je učiti dok nije stigao do ajeta:

---

[1] Sura Ez-Zumer, 9-10.
[2] Sura Fussilet, 1-3.

﴿ فَإِنْ أَعْرَضُوا فَقُلْ أَنذَرْتُكُمْ صَاعِقَةً مِّثْلَ صَاعِقَةِ عَادٍ وَثَمُودَ ﴿١٣﴾ ﴾

"Pa ako se okrenu, ti reci: 'Opominjem vas munjom onakvom kakva je pogodila Ada i Semuda.'"[1]

Utbe mu reče: "Dosta!!! Zar nemaš ništa drugo za reći?" "Ne", odgovori Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

Utbe se vratio Kurejšijama, pa ga upitaše: "Šta je bilo?"

Utbe reče: "Ponudio sam mu sve što sam vidio da ste mu prije nudili."

"Je li odgovorio?", upitaše ga.

"Jest", reče Utbe.[2]

U predaji koju bilježi Ibn Ishak stoji: "Kad je sjeo među njih, rekoše: 'Šta ima, Ebul-Velide?'

Utbe reče: 'Ima to da sam čuo govor kakav, tako mi Allaha, nikad prije nisam čuo! Allaha mi, to nije ni poezija, ni čarolija, niti vradžbina! O Kurejšije, poslušajte moj savjet: ostavite ovog čovjeka na miru sa onim s čime je došao, jer, tako mi Allaha, ove riječi koje sam čuo od njega imat će velikog odjeka. Pa ako ga Arapi unište, otarasit ćete ga se posredstvom drugih, a ako on pobijedi Arape, njegova vlast bit će i vaša, i njegova moć bit će i vaša, i bit ćete najsretniji ljudi s njim.'

'Boga mi, Ebul-Velide', rekoše mu, 'opčinio te svojim jezikom.'

Utbe im reče: 'To je moje mišljenje, a vi postupite kako hoćete.'"[3]

Lekcije, pouke i koristi

1- Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije gubio vrijeme raspravljajući s Utbetom o tome je li bolji on ili njegovi preci, a da je to uradio, njihov razgovor bi završio prije negoli bi Utbe čuo ajete.

2- Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije se ni osvrnuo na primamljive ponude, a suzbio je i ličnu srdžbu zbog ovih uvredljivih riječi. Sve je to uradio zbog većeg cilja. Pustio je Utbeta da iznese sve ponude koje je imao i bio toliko učtiv s njim da ga je, nakon što je ušutio, upitao: "Ebul-Velide, jesi li završio?", i počeo govoriti tek pošto je Utbe odgovorio: "Da."[4]

3- Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao je odrješit odgovor, a odabir ajeta pokazuje njegovu mudrost. Ovi časni ajeti koje je odabrao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tretiraju ključna pitanja od koji su: potvrđivanje da je Kur'an objava od Allaha, ukazivanje na stav nevjernika i ignoriranje objave, objašnjavanje Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, zadaće i ukazivanje na njegovu ljudsku prirodu, ukazivanje da je Allah jedini Stvoritelj i da je On stvorio nebesa i

---

[1] Sura Fussilet, 13.

[2] Ibn Kesir, *El-Bidaje ven-nihaje*, 3/68-69.

[3] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/294.

[4] Munir el-Gadban, *Et-Tehalufus-sijasijju*, str. 33.

Zemlju, ukazivanje na nevjerovanje prijašnjih naroda i na njihov loš završetak, upozoravanje Kurejšija munjom poput one koja je pogodila Ad i Semud.[1]

4- Opasnost imetka, položaja i žena po daije. Koliko li je samo daija palo pred blještavilom novca, i koliko li je pustog imetka nuđeno daijama samo da prestanu sa da'vom. Onima koji ne pokleknu pred iskušenjem imetka, uzor je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Isto tako očita je i opasnost položaja, jer šejtan na tom polju zavodi sa još većim i opakijim spletkama. Stoga produhovljen daija slijedi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u riječima i djelima, i u svim postupcima; i ne zaboravlja cilj zbog kojeg živi i spreman je za njega i umrijeti:

﴿ قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦٢﴾ لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذَٰلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ ﴿١٦٣﴾ ﴾

"Reci: 'Klanjanje moje, i obredi moji, i život moj, i smrt moja, doista, posvećeni su samo Allahu, Gospodaru svjetova, koji nema saučesnika; to mi je naređeno i ja sam prvi musliman.'"[2]

A što se tiče iskušenja koje predstavlja žena, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Nije ostalo u mom ummetu iza mene opasnijeg iskušenja za muškarce od žena.*"[3] Žena može biti iskušenje svejedno je li to supruga koja mužu otupljuje volju za da'vom i džihadom, ili je u pitanju pokušaj grješnica da ga namame u svoju mrežu, pa da se postepeno počne odavati razvratu, grijesima i raskalašenosti. Žena je, zaista, veliko iskušenje za vjernika. Pogledaj kako Kurejšije nude Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da sebi odabere deset najljepših i najizazovnijih žena da ga ožene njima ako ne može sam da se oženi s više od jedne. Žena koja ne slijedi čvrsto Allahov put opasnija je za čovjeka od sablje koja mu visi nad vratom.[4] Stoga daije trebaju da uzmu za uzor najbolje stvorenje, Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i da uvijek imaju na umu riječi Jusufa, o kojem Uzvišeni kaže:

﴿ قَالَ رَبِّ السِّجْنُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا يَدْعُونَنِي إِلَيْهِ وَإِلَّا تَصْرِفْ عَنِّي كَيْدَهُنَّ أَصْبُ إِلَيْهِنَّ وَأَكُن مِّنَ الْجَاهِلِينَ ﴿٣٣﴾ فَاسْتَجَابَ لَهُ رَبُّهُ فَصَرَفَ عَنْهُ كَيْدَهُنَّ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٣٤﴾ ﴾

„'Gospodaru moj', zavapi on, 'draža mi je tamnica od ovoga na što me one navraćaju! I ako Ti ne odvratiš od mene lukavstva njihova, ja mogu prema njima naklonost osjetiti i lahkomislen postati.' I Gospodar njegov usliša molbu njegovu i spasi ga lukavstva njihova; On, uistinu, sve čuje i zna."[5]

5- Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, stav ostavio je veliki utisak na Utbeta. To je bilo toliko očito da su se njegovi prijatelji zakleli na to prije nego što

---

[1] Eš-Šami, *Muinus-sire*, str. 75.
[2] Sura El-En'am, 162-163.
[3] *Sahihul-Džami'is-sagir*, 1/138.
[4] El-Gadban, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 169.
[5] Sura Jusuf, 33-34.

je to i sam priznao. Nakon što je bio neprijatelj i namjeravao uništiti da'vu, Utbe je odjednom počeo zagovarati nešto sasvim suprotno i pozvao Kurejšije da puste Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, da radi šta hoće.[1]

6- Ashabi su čuli šta se desilo između Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i Utbe i kako je njihov voljeni Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odbio sve njegove primamljive ponude. To je za njih bila upečatljiva pedagoška lekcija iz koje su naučili da se daija treba držati principa, pridržavati akide i glatko odbiti sve zavodljive ponude.

7- Ashabi su od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, naučili lekciju o blagosti i širokogrudnosti. Jer, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, saslušao je sve besmislice koje je izrekao Utbe b. Rebi'a, poput riječi: "...pronijela se priča o 'kurejšijskom čarobnjaku i vračaru'", i: "...nismo vidjeli da je neko veća nesreća za svoj narod od tebe", i: "...ako te opsjedaju džinni...", ali ga je ignorirao i otrpio njegove uvrede da ne bi propustio priliku da pozove u islam poglavara Benu Abdu-Šemsa. Svaka Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, riječ je princip koji treba usvojiti i svaki njegov postupak je vjera koja se treba slijediti, a svako Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, praštanje je vrlina kojom se treba okititi.[2]

U nekim djelima o životu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, spominje se da su mekkanske vođe nakon ovog događaja ušle u pregovore sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, nudeći mu razne izazovne ponude pred kojima bi se smekšala srca zaljubljenika u ovaj svijet, onih koji žude za ovosvjetskim dobrima. Ali, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je nepokolebljiv pred zabludom, bez imalo podmuklosti i laskanja, ne ulazeći u politička nadmudrivanja i ne tražeći od kurejšijskih lidera simpatije i ljubaznost.[3] To je zato što kad je u pitanju akida, nema laskanja niti odstupanja, nego se mora biti jasan i otvoren. Zato je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Kurejšijama: "*Nije meni ništa od onoga što spominjete. Ja se s ovim u što vas pozivam ne želim domoći vašeg imetka, niti želim postići ugled među vama, niti želim vlast nad vama. Mene je Allah poslao vama kao poslanika i objavio mi Knjigu, te mi naredio da vam donesem radosne vijesti i opomene. Ja sam vam dostavio Poslanicu svoga Gospodara i savjetovao vas, pa ako prihvatite ono s čime sam vam došao, pripast će vam nagrada i na ovom i na onom svijetu, a ako odbijete, ja ću biti strpljiv na onome što mi je Allah naredio dok On ne presudi između mene i vas.*"[4]

Zbog ovog čvrstog imanskog stava nevjerničke spletke odbile su im se o glavu. Također, ovim je utvrđen jedan od najvažnijih principa islamske akide, a to je

[1] *Es-Siretun-Nebevijje, Kira'etun fi dževanibil-hazer*, str. 87.
[2] *Et-Terbijjetul-kijadijje*, 1/304.
[3] Ali el-Estul, *El-Vufud fil-ahdil-Mekki*, str. 37.
[4] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/295-296. *Et-Terbijetul-kijadijje*, 1/305.

da je ova akida čista od svake mahane u svojoj biti i u sredstvima koja vode ka njenoj spoznaji.[1]

Vama vaša vjera, a meni moja

Vidjevši koliko su muslimani čvrsti, koliko se ponose svojom vjerom i koliko im se duše uzdižu iznad svake zablude, te kada su izgubili svaku nadu da će muslimani napustiti svoju vjeru, mušrici su počeli sa novim bijednim prijedlozima koji pokazuju koliko su bili nerazumni i glupi. Dakle, poslali su Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, El-Esveda b. Abdul-Muttaliba, El-Velida b. El-Mugiru, Umejjeta b. Halefa i El-Asa b. Vaila. Oni su mu predložili: "Muhammede, hajde da mi obožavamo ono što ti obožavaš, a ti obožavaj ono što mi obožavamo, pa da i mi i ti budemo na istom. Pa ako ono što ti obožavaš bude bolje, na ovaj način mi ćemo uzeti svoj udio u tome, a ako ono što mi obožavamo bude bolje, ti ćeš uzeti svoj udio u tome."[2] Tim povodom Allah je objavio:

﴿قُلۡ يَٰٓأَيُّهَا ٱلۡكَٰفِرُونَ ١ لَآ أَعۡبُدُ مَا تَعۡبُدُونَ ٢ وَلَآ أَنتُمۡ عَٰبِدُونَ مَآ أَعۡبُدُ ٣ وَلَآ أَنَا۠ عَابِدٞ مَّا عَبَدتُّمۡ ٤ وَلَآ أَنتُمۡ عَٰبِدُونَ مَآ أَعۡبُدُ ٥ لَكُمۡ دِينُكُمۡ وَلِيَ دِينِ ٦﴾

"Reci: 'O vi nevjernici, ja ne robujem onome čemu vi robujete, niti ste vi robovi Onome kome ja robujem, niti sam ja rob onome čemu vi robujete, niti ste vi robovi Onome kome ja robujem, vama vaša vjera, a meni moja.'"[3]

Pored ajeta u ovoj suri, postoje i drugi ajeti u kojima se izražava odricanje od nevjerstva i nevjernika.

Allah Uzvišeni je rekao:

﴿وَإِن كَذَّبُوكَ فَقُل لِّي عَمَلِي وَلَكُمۡ عَمَلُكُمۡۖ أَنتُم بَرِيٓـُٔونَ مِمَّآ أَعۡمَلُ وَأَنَا۠ بَرِيٓءٞ مِّمَّا تَعۡمَلُونَ ٤١﴾

"I ako te oni budu u laž utjerivali, ti reci: 'Meni moja, a vama vaša djela; vi nećete odgovarati za ono što ja radim, a ja neću odgovarati za ono što vi radite.'"[4]

I rekao je:

﴿قُلۡ إِنِّي نُهِيتُ أَنۡ أَعۡبُدَ ٱلَّذِينَ تَدۡعُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِۚ قُل لَّآ أَتَّبِعُ أَهۡوَآءَكُمۡ قَدۡ ضَلَلۡتُ إِذٗا وَمَآ أَنَا۠ مِنَ ٱلۡمُهۡتَدِينَ ٥٦ قُلۡ إِنِّي عَلَىٰ بَيِّنَةٖ مِّن رَّبِّي وَكَذَّبۡتُم بِهِۦۚ مَا عِندِي مَا تَسۡتَعۡجِلُونَ بِهِۦٓۚ إِنِ ٱلۡحُكۡمُ إِلَّا لِلَّهِۖ يَقُصُّ ٱلۡحَقَّۖ وَهُوَ خَيۡرُ ٱلۡفَٰصِلِينَ ٥٧﴾

"Reci: 'Meni je zabranjeno obožavati one koje vi, pored Allaha, molite.' Reci: 'Ja se ne povodim za željama vašim, jer bih tada zalutao i ne bih na Pravom putu bio.' Reci: 'Ja sam na jasnoj uputi od moga Gospodara, a vi ga poričete.

---

[1] Abdurrahman eš-Šudža', *Tarihu sadril-islam*, str. 39.
[2] Ibn Hišam, 1/362.
[3] Sura El-Kafirun, 1-6.
[4] Sura Junus, 41.

Nije u mojoj vlasti ono što vi požurujete; pita se samo Allah, On sudi po pravdi i On je sudija najbolji.'"[1]

Sura El-Kafirun objašnjava da je put istine jedan, nema u njemu krivine niti se može razdijeliti u više puteva. To je put iskrenog obožavanja samo Allaha, Gospodara svih svjetova.

Ova sura objavljena je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da napravi beskompromisnu razliku između obožavanja samo Allaha i obožavanja lažnih božanstava pored Allaha, i između dva različita pravca, i dva različita načina razmišljanja, i dva različita puta.

Da! Sura El-Kafirun objavljena je da negira, i stane, i potvrdi da istina i zabluda ne mogu biti isto, svjetlo i tama ne mogu se spojiti, jer postoji potpuna suštinska razlika zbog koje se ne mogu susresti. Stoga nema potrebe za laskanjem i međusobnim zavaravanjem jer se tu ne radi o ličnim interesima, niti deklarativnim željama. Ne možemo miješati otrov i med. Nema mjesta paroli "Vjera Bogu, a domovina svima", koju zagovara moderno paganstvo čiji su predstavnici ateisti i pozapadnjačeni munafici, Allahovi neprijatelji koji slijede zabludjele nesretnike.

Kurejšijske vođe nevjerstva dobile su odriješit odgovor: kad je vjera u pitanju, nema nagodbe, niti upoređivanja, ni kompromisa, niti ličnih dogovora. Jer, paganstvo je zabluda, a islam je pravi put, na svakom mjestu i u svakom vremenu, i razlika između njih je velika kao razlika između prašine i čvrstog tla. Jedino rješenje je potpuno napuštanje paganstva i potpuno prihvatanje islama, i u ibadetu i u ostalim propisima. U suprotnom slijedi potpuno odricanje i jasno i odlučno razdvajanje istine od laži: "Vama vaša, a meni moja vjera", i to važi za sva vremena.[2]

Nakon neuspjeha ove pregovaračke skupine, kurejšijski mušrici poslali su drugu koju su sačinjavali: Abdullah b. Ebu Umejje, Velid b. El-Mugire, Mikrez b. Hafs, Amr b. Abdullah b. Ebu Kajs i El-As b. Amir.[3] Ova delegacija došla je sa novim zahtjevom za ustupcima u pogledu nekih kur'anskih ajeta. Oni su tražili od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da izbaci iz Kur'ana ajete koji su iritirajući za njih, jer kude njihova božanstva. Allah Uzvišeni dao im je odriješit odgovor:

﴿وَإِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ ۙ قَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا ائْتِ بِقُرْآنٍ غَيْرِ هَٰذَا أَوْ بَدِّلْهُ ۚ قُلْ مَا يَكُونُ لِي أَنْ
أُبَدِّلَهُ مِنْ تِلْقَاءِ نَفْسِي ۖ إِنْ أَتَّبِعُ إِلَّا مَا يُوحَىٰ إِلَيَّ ۖ إِنِّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٥﴾﴾

"A kad im se kazuju ajeti Naši, koji su jasni, onda govore oni koji ne vjeruju da će pred Nas stati: 'Donesi ti kakav drugi Kur'an, ili ga izmijeni!' Reci: 'Nezamislivo je da ga ja sam od sebe mijenjam, ja slijedim samo ono što mi se

---

[1] Sura El-En'am, 56-57.

[2] *Fi Zilalil-Kur'an*, 6/ 3991.

[3] El-Vahidi, *Esbabun-nuzul*, str. 200. El-Hudari, *Nurul-jekin fi sireti Sejjidil-Murselin*, str. 61.

objavljuje, ja se bojim – ako budem neposlušan svome Gospodaru – patnje na Velikom danu.'''[1]

Ove delegacije i pregovori pokazuju koliki su neuspjeh doživjele kurejšijske vođe u pokušaju da privole muslimane na potpuno odstupanje od islama, što ih je nagnalo da pokušaju isposlovati barem nekakav ustupak. Primjetno je da su prvi put tražili veće ustupke, a drugi put manje. To pokazuje da su radili postepeno polazeći od većeg ka manjem, nadajući se da će vođa islamske da've imati sluha barem za nešto od toga. Također, interesantno je da su mijenjali članove pregovaračkih grupa: ljudi koji su prvi put došli da pregovaraju sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, nisi isti oni koji su došli drugi put, osim El-Velida b. El-Mugire. To je zbog toga što nisu željeli da ponovo šalju iste ljude[2], a u isto vrijeme, na taj su način isprobavali različite umove i mogućnosti u pregovorima, jer su se nadali da to može polučiti neke rezultate.

Ovo je lekcija daijama za sva vremena, da nema odstupanja od islama makar se radilo o neznatnim ustupcima, jer je islam Božija vjera i zato nema mjesta nikakvim nagodbama, ni pod kojim uvjetima i izgovorima.

Današnje daije trebaju se čuvati ovakvih i sličnih prijedloga i materijalnih ponuda, koje ne moraju uvijek biti direktne nego mogu doći indirektno, u vidu ponude visoke pozicije u službi, ili skupih poslovnih ugovora, ili unosnih trgovačkih poslova. Ovakve planove kuju sumnjivi svjetski instituti da bi odvratili daije, posebno one vodeće, od bavljenja da'vom. Ovi instituti, koji sa različitih mjesta rade na uništenju islama, dobro sarađuju na polju razmjene informacija.[3]

Richard B. Michelle, istaknuti stručnjak za Bliski istok, koji se bavi praćenjem razvoja islamskog preporoda i razrađivanjem strategije za rušenje istog, sačinio je studiju koju je naslovio "Nacrt za novi plan eliminacije islamskih pokreta". U toj studiji, pored ostalog, naveo je i poseban dio o načinima potkupljivanja predvodnika da've. Za ostvarenje tog cilja predložio je sljedeće:

1- Fiksiranje onih koje je moguće primamiti visokim položajima. Njih treba zabaviti beskorisnim projektima sa islamskim predznakom i drugim poslovima koji će iscrpiti njihove snage. Uz to, treba im omogućiti materijalni i kulturni komfor, a osobama koje su im bliske treba pružiti razne pogodnosti. Tako će se kompromitirati na lokalnom nivou i napravit će se jaz između njih i širokih muslimanskih masa.

2- One među njima koji imaju trgovačke i ekonomske afinitete treba privoliti na učešće u projektima sa sumnjivom pozadinom, u arapskim zemljama, koji se mogu dovesti u vezu sa ostvarenjem ciljeva njihovih neprijatelja.

---

[1] Sura Junus, 15.
[2] Dakle, nisu željeli da ponovo šalju ljude koji su već jednom doživjeli neuspjeh. (prim. prev.)
[3] *Fis-siretun-Nebevijje kira'etun fi dževanibil-hazer vel-himaje*, str. 89.

3- Djelovanje na otvaranju radnih mjesta s visokim novčanim naknadama u bogatim arapskim zemljama. Na ovaj način sami će se udaljiti od islamskih aktivnosti.[1]

Ako razmislimo o ove tri tačke, primijetit ćemo da se radi o pokušaju indirektnog materijalnog potkupljivanja. Pogledamo li analitički stanje islamskog svijeta danas, primijetit ćemo da se ove tačke provode u potpunoj tišini: neke daije preuzele su visoke položaje, neke bogate arapske zemlje iscrpile su veliki broj daija, a neke je daije zaokupio biznis.[2]

Osmo: Metoda raspravljanja i pokušaj onemogućavanja

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, iznio je neoborive dokaze o ispravnosti onoga što zagovara, a bio je izuzetno vješt u odabiru odgovarajućeg trenutka i iskorištavanju datih prilika. Bio je u stanju odgovoriti na sve njihove prigovore ma kakvi bili. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u raspravi sa nevjernicima koristio je različite metode, koje je izvukao iz Allahove Knjige, u načinu iznošenja razumskih dokaza, korištenju logičkih zaključaka, apeliranju na razum i razmišljanje.

Neke metode koje je Poslanik koristio u komunikaciji sa mekkanskim nevjernicima

1- Metoda komparacije

I to navođenjem dvije stvari: jedne koja je pozitivna i na koju treba podsticati, i druge koja je negativna i od koje treba odvraćati, a zatim poticanjem razuma na razmišljanje o obje stvari da bi, na kraju, nakon poređenja, došao do zaključka da je pozitivna stvar bolja i da je treba slijediti. Allah je rekao:

﴿أَوَمَن كَانَ مَيْتًا فَأَحْيَيْنَٰهُ وَجَعَلْنَا لَهُۥ نُورًا يَمْشِى بِهِۦ فِى ٱلنَّاسِ كَمَن مَّثَلُهُۥ فِى ٱلظُّلُمَٰتِ لَيْسَ بِخَارِجٍ مِّنْهَا ۚ كَذَٰلِكَ زُيِّنَ لِلْكَٰفِرِينَ مَا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ﴿١٢٢﴾﴾

"Zar je onaj koji je bio u zabludi, a koga smo Mi oživili i dali mu svjetlo pomoću kojeg se među ljudima kreće, kao onaj koji je među tminama iz kojih ne izlazi? A nevjernicima se čini lijepim to što oni rade."[3]

Ibn Kesir je rekao: "Ovo je primjer koji Allah, subhanehu ve te'ala, navodi za vjernika koji je bio mrtav, tj. u zabludi, propao i u zabuni, pa ga je Allah, subhanehu

---

[1] *Medželletul-mudžteme'il-kuvejtijje*, br. 428, 17. safer 1399. h.g. Tekst je preuzet iz: *Es-Siretun-Nebevijje, Kira'etun fi dževanibil-hazer vel-himaje*, str. 91.

[2] *Es-Siretun-Nebevijje, Kira'etun fi dževanibil-hazer vel-himaje*, str. 91.

[3] Sura El-En'am, 122.

ve te'ala, oživio, tj. oživio njegovo srce imanom i uputio ga na Pravi put i na njemu učvrstio i učinio ga sljedbenikom Svojih poslanika."[1]

2- Metoda izvođenja zaključka

To je metoda koja, sudom razuma, dovodi čovjeka do priznanja ispravnosti onoga što vjera zagovara. Allah je rekao:

﴿أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ ﴿٣٥﴾ أَمْ خَلَقُوا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ ۚ بَل لَّا يُوقِنُونَ ﴿٣٦﴾ أَمْ عِندَهُمْ خَزَائِنُ رَبِّكَ أَمْ هُمُ
الْمُصَيْطِرُونَ ﴿٣٧﴾ أَمْ لَهُمْ سُلَّمٌ يَسْتَمِعُونَ فِيهِ ۖ فَلْيَأْتِ مُسْتَمِعُهُم بِسُلْطَانٍ مُّبِينٍ ﴿٣٨﴾ أَمْ لَهُ الْبَنَاتُ وَلَكُمُ الْبَنُونَ ﴿٣٩﴾ أَمْ تَسْأَلُهُمْ أَجْرًا فَهُم مِّن
مَّغْرَمٍ مُّثْقَلُونَ ﴿٤٠﴾ أَمْ عِندَهُمُ الْغَيْبُ فَهُمْ يَكْتُبُونَ ﴿٤١﴾ أَمْ يُرِيدُونَ كَيْدًا ۖ فَالَّذِينَ كَفَرُوا هُمُ الْمَكِيدُونَ ﴿٤٢﴾ أَمْ لَهُمْ إِلَٰهٌ غَيْرُ اللَّهِ ۚ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا
يُشْرِكُونَ ﴿٤٣﴾ وَإِن يَرَوْا كِسْفًا مِّنَ السَّمَاءِ سَاقِطًا يَقُولُوا سَحَابٌ مَّرْكُومٌ ﴿٤٤﴾ فَذَرْهُمْ حَتَّىٰ يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ الَّذِي فِيهِ يُصْعَقُونَ ﴿٤٥﴾﴾

"Da li su oni bez Stvoritelja stvoreni ili su oni sami sebe stvorili? Da li su oni nebesa i Zemlju stvorili? Ne! Nego, oni nisu uvjereni! Da li su kod njih riznice Gospodara tvoga, ili oni vladaju? Da li oni imaju ljestve, pa na njima prisluškuju? Neka onaj među njima koji tvrdi da je nešto čuo donese potvrdu očitu. Zar da su za Njega – kćeri, a za vas da su – sinovi? Da li ti tražiš od njih naknadu, pa su nametom opterećeni? Ili, da nije kod njih znanje gajba, pa oni prepisuju? Zar oni spletke žele? Pa, oni koji ne vjeruju, oni padaju u spletke! Zar oni drugog boga osim Allaha da imaju? Uzvišen i čist je Allah od onoga što Mu ravnim smatraju. I kad bi vidjeli da komad neba pada, rekli bi: 'Oblaci nagomilani.' Zato ih pusti dok se ne suoče sa Danom u kojem će pomrijeti."[2]

Ibn Kesir je rekao: "Na ovaj način se potvrđuje da samo Uzvišenom Allahu pripadaju svojstva gospodarstva i božanstvenosti, pa kaže Uzvišeni: **'Da li su oni bez stvoritelja stvoreni'**, tj. da li su oni postali bez uzročnika? **'...ili su oni sami sebe stvorili'**, tj. ili su oni sami sebi uzročnici? Ne, nisu ni jedno ni drugo, nego je Allah, dž.š., Taj koji ih je stvorio, a prije toga su bili niko i ništa, ni spomena nisu bili vrijedni."[3]

Ovaj ajet je izuzetno snažan razumski dokaz jer "njihovo postojanje bez uzročnika u startu je nepojmljivo zdravoj logici, i o tome nema potrebe raspravljati. A da su sami sebe stvorili, to je nešto što oni nisu ni tvrdili, i to nijedno stvorenje ne tvrdi za sebe. Stoga, budući da su te dvije pretpostavke neprihvatljive zdravoj logici, ne preostaje ništa drugo do činjenica o kojoj govori Kur'an, a to je da ih je sve stvorio Allah, Jedini, koji nema sudruga."[4] A uzimanje u obzir zdravog razuma je nešto što se razumije samo po sebi.

---

[1] *Tefsir Ibn Kesir*, skraćeno izdanje, str. 434, VSK, Sarajevo, 2002.
[2] Sura Et-Tur, 35-45.
[3] *Tefsir Ibn Kesir*, skraćeno izdanje, str. 1304, VSK, Sarajevo, 2002.
[4] *Fi Zilalil-Kur'an*, 6/3399.

3- Metoda ignoriranja nekih prigovora radi pobijanja važnijih

Efikasna metoda za ušutkivanje inadžija, uobraženih i sujetnih osoba, jeste ignoriranje onoga što govore i neobaziranje na neke njihove neispravne prigovore. Na ovaj način izbjegava se beskorisna rasprava i sukob, a istodobno se iznose neoborivi dokazi koji će pobiti njihova temeljna ubjeđenja, a samim time i ovo potonje spomenuto.

U podužoj priči o Musau i faraonu imamo primjer korištenja ove metode: Musa se nije osvrnuo ni na jedan prigovor i sumnju koju je naveo faraon, nego se, iznošenjem jasnih razumskih dokaza o Allahovom gospodstvu i božanstvenosti, skoncentrirao na pobijanje faraonovih tvrdnji da je on sam bog.[1] Allah je rekao:

﴿ قَالَ فِرْعَوْنُ وَمَا رَبُّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿٢٣﴾ قَالَ رَبُّ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَآ إِن كُنتُم مُّوقِنِينَ ﴿٢٤﴾ قَالَ لِمَنْ حَوْلَهُۥٓ أَلَا تَسْتَمِعُونَ ﴿٢٥﴾
قَالَ رَبُّكُمْ وَرَبُّ ءَابَآئِكُمُ ٱلْأَوَّلِينَ ﴿٢٦﴾ قَالَ إِنَّ رَسُولَكُمُ ٱلَّذِىٓ أُرْسِلَ إِلَيْكُمْ لَمَجْنُونٌ ﴿٢٧﴾ قَالَ رَبُّ ٱلْمَشْرِقِ وَٱلْمَغْرِبِ وَمَا بَيْنَهُمَآ إِن كُنتُمْ
تَعْقِلُونَ ﴿٢٨﴾ قَالَ لَئِنِ ٱتَّخَذْتَ إِلَٰهًا غَيْرِى لَأَجْعَلَنَّكَ مِنَ ٱلْمَسْجُونِينَ ﴿٢٩﴾ ﴾

„'A ko je Gospodar svjetova?', upita faraon. 'Gospodar nebesa i Zemlje i onoga što je između njih, ako čvrsto vjerujete', odgovori on. 'Čujete li?', reče onima oko sebe faraon. 'Gospodar vaš i Gospodar vaših davnih predaka', reče Musa. 'Poslanik koji vam je poslan, uistinu je lud', reče faraon. 'Gospodar istoka i zapada i onoga što je između njih, ako rezonujete', reče Musa. A faraon reče: 'Ako budeš kao boga nekog drugog osim mene priznavao, sigurno ću te u tamnicu baciti!'''[2]

Dakle, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u raspravama sa mnogobošcima oslanjao se na kur'anske metode.

Mnogobošci nisu bili spremni povjerovati Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, da je on poslanik od Allaha, ne zato što su ga smatrali lašcem nego iz inata i nevjerstva.

Allah je rekao:

﴿ قَدْ نَعْلَمُ إِنَّهُۥ لَيَحْزُنُكَ ٱلَّذِى يَقُولُونَ فَإِنَّهُمْ لَا يُكَذِّبُونَكَ وَلَٰكِنَّ ٱلظَّٰلِمِينَ بِـَٔايَٰتِ ٱللَّهِ يَجْحَدُونَ ﴿٣٣﴾ ﴾

"Mi znamo da tebe zaista žalosti što oni govore. Oni, doista, ne okrivljuju tebe da si lažac, nego zulumćari poriču Allahove riječi."[3]

Ovakvo krivo razmišljanje navelo ih je da traže od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, određene stvari, ali cilj toga nije bio da se uvjere u Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, iskrenost, nego su to činili s ciljem otežavanja i da bi pokazali Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, nemoć.

---

[1] Ali Badahdah, *Mukavvimatud-da'ijetin-nadžih*, str. 59-68. Iz iste knjige preuzete su i prethodno spomenute metode raspravljanja.

[2] Sura Eš-Šu'ara, 23-29.

[3] Sura El-En'am, 33.

Evo šta su oni tražili od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

- da učini da im iz zemlje provriju izvori, tj. da im iz izvora poteku potoci;
- da ima vrt s palmama i vinovom lozom, kroz koji teku rijeke, tj. da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, posjeduje baštu s palmovikom i grožđem u kojoj izviru rijeke;
- da na njih padnu komadi neba, tj. da nebo u parčadima popada, kao što će se desiti kad nastupi Sudnji dan;
- da pred njih dovede Allaha i meleke;
- da ima ukrašenu kuću, tj. kuću svu od zlata;
- da se popne na nebo, tj. da ima ljestve pomoću kojih se penje na nebo;
- da im donese knjigu sa neba koju će čitati. Mudžahid je rekao: "Mislili su na knjigu u kojoj bi bila po jedna stranica za svakog od njih, a u kojoj bi pisalo: 'Ovo je knjiga od Allaha tome i tome', pa bi svaki od njih svoju stranicu držao kraj uzglavlja"[1];
- tražili su od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da moli Allaha pa da se brda pokrenu, da se Zemlja rascijepi i da im oživi pomrle pretke.[2]

Traženje čuda i natprirodnih pojava često je prakticiran običaj kroz dugu historiju čovječanstva. Međutim, i pored Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, požrtvovanosti i želje da njegov narod primi islam, njegov božanski odgoj koji je primio od svoga Gospodara i vjerovjesnička etika u skladu s kojom se ponašao, učinili su da odbije tražiti od Allaha čuda.[3] Njegov odgovor nevjernicima bio je: "*Nisam vam poslan radi toga. Došao sam vam od Allaha s onim s čime me je poslao i dostavio sam vam ono s čime sam vam poslan. Pa, ako prihvatite, imat ćete udio i u ovom i u onom svijetu, a ako odbijete, ja ću biti strpljiv u onome što je Allah naredio dok On ne presudi između mene i vas.*"[4]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je tužan i žalostan jer se nije ostvarilo ono što je želio svome narodu kad ih je pozvao u islam i jer su se udaljili od njega.[5]

Allah je spomenuo ove njihove nesuvisle zahtjeve i odgovorio na njih:

﴿وَقَالُواْ لَن نُّؤۡمِنَ لَكَ حَتَّىٰ تَفۡجُرَ لَنَا مِنَ ٱلۡأَرۡضِ يَنۢبُوعًا ٩٠ أَوۡ تَكُونَ لَكَ جَنَّةٞ مِّن نَّخِيلٖ وَعِنَبٖ فَتُفَجِّرَ ٱلۡأَنۡهَٰرَ خِلَٰلَهَا
تَفۡجِيرًا ٩١ أَوۡ تُسۡقِطَ ٱلسَّمَآءَ كَمَا زَعَمۡتَ عَلَيۡنَا كِسَفًا أَوۡ تَأۡتِيَ بِٱللَّهِ وَٱلۡمَلَٰٓئِكَةِ قَبِيلًا ٩٢ أَوۡ يَكُونَ لَكَ بَيۡتٞ مِّن زُخۡرُفٍ أَوۡ
تَرۡقَىٰ فِي ٱلسَّمَآءِ وَلَن نُّؤۡمِنَ لِرُقِيِّكَ حَتَّىٰ تُنَزِّلَ عَلَيۡنَا كِتَٰبٗا نَّقۡرَؤُهُۥۗ قُلۡ سُبۡحَانَ رَبِّي هَلۡ كُنتُ إِلَّا بَشَرٗا رَّسُولٗا ٩٣ وَمَا مَنَعَ
ٱلنَّاسَ أَن يُؤۡمِنُوٓاْ إِذۡ جَآءَهُمُ ٱلۡهُدَىٰٓ إِلَّآ أَن قَالُوٓاْ أَبَعَثَ ٱللَّهُ بَشَرٗا رَّسُولٗا ٩٤ قُل لَّوۡ كَانَ فِي ٱلۡأَرۡضِ مَلَٰٓئِكَةٞ يَمۡشُونَ

---

[1] Semira Muhammed, *El-Mu'avvikune lid-da'vetil-islamijje*, str. 171-172.
[2] *Et-Terbijetul-kijadijje*, 1/311.
[3] *Et-Terbijetul-kijadijje*, 1/311.
[4] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/ 459.
[5] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/317.

مُطْمَئِنِّينَ لَنَزَّلْنَا عَلَيْهِم مِّنَ السَّمَاءِ مَلَكًا رَّسُولًا ﴿٩٥﴾ قُلْ كَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ ۚ إِنَّهُ كَانَ بِعِبَادِهِ
خَبِيرًا بَصِيرًا ﴿٩٦﴾

"I govore: 'Nećemo ti vjerovati sve dok iz zemlje izvor-vodu ne izvedeš; ili dok ne budeš imao vrt od palmi i loze, pa da kroz njeg svukuda rijeke provedeš; ili dok na nas nebo u parčadima ne oboriš, kao što tvrdiš; ili dok Allaha i meleke kao svjedoke ne dovedeš; ili dok ne budeš imao kuću od zlata ili dok se na nebo ne uspneš; a nećemo vjerovati ni da si se uspeo sve dok nam ne doneseš knjigu da je čitamo.' Reci: 'Uzvišen neka je Gospodar moj! Zar ja nisam samo čovjek, poslanik?' A ljude je, kad im je dolazila objava, odvraćalo od vjerovanja samo to što su govorili: 'Zar je Allah kao poslanika čovjeka poslao?' Reci: 'Kad bi na Zemlji meleki smireno hodili, Mi bismo im s neba meleka za poslanika poslali.' Reci: 'Allah je dovoljan svjedok meni i vama, jer On zna i vidi robove Svoje.'"[1]

I rekao je Uzvišeni Allah:

﴿وَلَوْ أَنَّ قُرْآنًا سُيِّرَتْ بِهِ الْجِبَالُ أَوْ قُطِّعَتْ بِهِ الْأَرْضُ أَوْ كُلِّمَ بِهِ الْمَوْتَىٰ ۗ بَل لِّلَّهِ الْأَمْرُ جَمِيعًا ۗ أَفَلَمْ يَيْأَسِ الَّذِينَ آمَنُوا أَن لَّوْ
يَشَاءُ اللَّهُ لَهَدَى النَّاسَ جَمِيعًا ۗ وَلَا يَزَالُ الَّذِينَ كَفَرُوا تُصِيبُهُم بِمَا صَنَعُوا قَارِعَةٌ أَوْ تَحُلُّ قَرِيبًا مِّن دَارِهِمْ حَتَّىٰ يَأْتِيَ وَعْدُ اللَّهِ ۚ إِنَّ اللَّهَ لَا
يُخْلِفُ الْمِيعَادَ ﴿٣١﴾﴾

"Kad bi se kakvim Kur'anom brda pokrenula ili zemlja iskomadala ili mrtvi dozvali; Allahu pripada sve! A zar nemaju nade i ne znaju vjernici da bi Allah, samo kad bi htio, sve ljude na Pravi put uputio. A nevjernike će nesreća neprestano pogađati ili će u blizini mjesta njihova doći, zbog onoga što rade – sve dok se Allahovo obećanje ne ispuni. Allah će sigurno održati obećanje."[2]

Zahtjevima nevjernika nije odgovoreno jer čuda koja su tražili nisu tražili s ozbiljnom namjerom da saznaju Pravi put, nego su samo htjeli da se ismijavaju i prepiru.

Allah je znao da oni, i da su svojim očima vidjeli ta čuda, ne bi povjerovali i nastavili bi lutati u svom nevjerstvu i zabludi, neodlučni. Allah je rekao:

﴿وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَئِن جَاءَتْهُمْ آيَةٌ لَّيُؤْمِنُنَّ بِهَا ۚ قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِندَ اللَّهِ ۖ وَمَا يُشْعِرُكُمْ أَنَّهَا إِذَا جَاءَتْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٠٩﴾
وَنُقَلِّبُ أَفْئِدَتَهُمْ وَأَبْصَارَهُمْ كَمَا لَمْ يُؤْمِنُوا بِهِ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَنَذَرُهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿١١٠﴾ وَلَوْ أَنَّنَا نَزَّلْنَا إِلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةَ
وَكَلَّمَهُمُ الْمَوْتَىٰ وَحَشَرْنَا عَلَيْهِمْ كُلَّ شَيْءٍ قُبُلًا مَّا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا إِلَّا أَن يَشَاءَ اللَّهُ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ يَجْهَلُونَ ﴿١١١﴾﴾

"Oni se zaklinju Allahom, najtežom zakletvom, da će, ako im dođe čudo, sigurno zbog njega vjernici postati. Reci: 'Sva su čuda samo u Allaha!', a šta vi

---

[1] Sura El-Isra', 90-96.
[2] Sura Er-Ra'd, 31.

znate, možda bi oni, kad bi im ona došla, vjernici postali? A mi srca njihova i oči njihove okrećemo, pa neće vjerovati kao što nisu vjerovali ni prvi put i ostavljamo ih da u zabludi svojoj lutaju smeteni. Kad bismo im meleke poslali, i kad bi im mrtvi progovorili, i kad bismo pred njih očigledno sve dokaze sabrali – oni opet ne bi vjerovali, osim ako bi Allah htio, ali većina njih ne zna.''[1]

To što im nije odgovoreno na ono što su tražili bila je Božija mudrost i milost, jer je Allahov zakon da, kad neki narod zatraži čuda, On ih kazni potpunim uništenjem ako ne povjeruju nakon što im pokaže čuda, kao što je učinio sa Adom, Semudom i faraonovim narodom.

Najbolji dokaz da su mekkanski nevjernici samo htjeli da se prepiru, ismijavaju i zanovijetaju, ne misleći ozbiljno, jeste to što je pred njima bio Kur'an koji je jedno od Allahovih čuda i jasnih dokaza.

Zato, kad su naveli ova čuda koja žele vidjeti, Allah im je odgovorio[2] ovim riječima:

﴿ وَقَالُوا لَوْلَا أُنزِلَ عَلَيْهِ آيَاتٌ مِّن رَّبِّهِ ۖ قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِندَ اللَّهِ وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٥٠﴾ أَوَلَمْ يَكْفِهِمْ أَنَّا أَنزَلْنَا عَلَيْكَ
الْكِتَابَ يُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ ۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَرَحْمَةً وَذِكْرَىٰ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٥١﴾ قُلْ كَفَىٰ بِاللَّهِ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ شَهِيدًا ۖ يَعْلَمُ مَا
فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۗ وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٥٢﴾ ﴾

''I govore: 'Zašto mu od Gospodara njegova nisu neka čuda poslana?' Reci: 'Čuda su jedino u Allaha, a ja sam samo opominjatelj jasni.' A zar im nije dosta to što Mi tebi objavljujemo Knjigu koja im se kazuje: u njoj je, doista, milost i pouka narodu koji vjeruje. Reci: 'Allah je dovoljan svjedok meni i vama, On zna sve što je na nebesima i na Zemlji. A oni koji u laž vjeruju, a u Allaha ne vjeruju, oni su gubitnici.'''[3]

Ibn Abbas, radijallahu anhuma, rekao je: ''Kurejšije su rekle Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Zamoli svoga Gospodara da pretvori brdo Es-Saffa u zlato pa ćemo povjerovati u tebe.' 'Zaista ćete to učiniti?', upita ih Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. 'Da', odgovoriše. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, molio je, pa mu dođe Džibril, alejhis-selam, i reče: 'Tvoj Gospodar ti upućuje selam i poručuje ti: Ako hoćeš, pretvorit ću im brdo Es-Saffa u zlato, ali ko, nakon toga, ostane nevjernik, kaznit ću ga takvom kaznom kakvom nisam kaznio nikoga na svijetu, a ako hoćeš, otvorit ću im vrata pokajanja i milosti.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Želim da im otvori vrata pokajanja i milosti.' Nakon toga Allah je objavio ajet:

---

[1] Sura El-En'am, 109-111.
[2] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/320-321.
[3] Sura El-Ankebut, 50-52.

﴿وَمَا مَنَعَنَآ أَن نُّرۡسِلَ بِٱلۡأٓيَٰتِ إِلَّآ أَن كَذَّبَ بِهَا ٱلۡأَوَّلُونَۚ وَءَاتَيۡنَا ثَمُودَ ٱلنَّاقَةَ مُبۡصِرَةٗ فَظَلَمُواْ بِهَاۚ وَمَا نُرۡسِلُ بِٱلۡأٓيَٰتِ إِلَّا تَخۡوِيفٗا ۝٥٩﴾

'A da ne šaljemo čuda, zadržava nas samo to što drevni narodi nisu u njih povjerovali; Semudu smo kao vidljivo čudo devu dali, ali oni u nju nisu povjerovali. A čuda šaljemo samo da zastrašimo.'[1],[2]

Cilj ovih kurejšijskih zahtjeva bio je vođenje propagandnog rata protiv islama i onoga koji u njega poziva te zavjera protiv istine, kako bi na taj način odvratili arapska plemena od vjerovanja u njega, jer su tražili stvari za koje su znali da nisu svojstvene ovoj vjeri. Zato su bili uporni u svojim zahtjevima, štaviše, otvoreno su izjavili da i kad bi se nešto od onoga što traže ostvarilo, oni opet ne bi prihvatili ovu vjeru. Sve to činili su da prikažu Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, nemoć da ispuni njihove zahtjeve, da bi onda to iskoristili za odvraćanje ljudi od slijeđenja Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.[3]

Deveto: Uloga židova u borbi protiv islama tokom mekkanskog perioda objave

Kur'an u mnogo sura potanko govori o Benu Israilu. U mekkanskom i medinskom periodu objave ukupno su spomenuti u oko pedeset sura. Židovi su igrali veliku ulogu u pokušaju gašenja Allahovog svjetla, uništenja islamske da've i pokušajima ubistva Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Nijedan drugi narod nije toliko spomenut i detaljno opisan u Kur'anu kao židovi. Kur'anski govor o židovima odlikuje se preciznom metodikom sukladno stepenima razvoja islamske da've. Kur'anski ajeti skreću pažnju na to da nemar mnogobožaca u Mekki u odnosu prema istini, pozivu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, te njihova nezainteresiranost prema njemu i njegovoj vjeri, ima svoje preteče u narodima poput Ada, Semuda, faraonovog naroda, Benu Israila, Tubbe'ovog[4] naroda i stanovnika Ressa.[5]

Kurejšijski mušrici bili su svjesni svoje nemoći pred vjerom istine. Tu nemoć najbolje ilustriraju riječi En-Nadra b. El-Harisa: "Skupino Kurejšija, zadesila vas je

---

[1] Sura El-Isra', 59.

[2] *Sahihus-Siretun-Nebevijje*, 90.

[3] *El-Vufud fil-ahdil-Mekki*, 40 i 51.

[4] Tubba' je titula drevnih jemenskih vladara. Jedan od tih vladara bio je vjernik. Poslanik je rekao: "Ne znam je li Tubba' bio vjerovjesnik ili nije." Njegov narod se nakon njegove smrti odmetnuo od vjere i vratio u idolopoklonstvo, pa ih je Allah kaznio. Vidjeti: *Tefsir Ibn Kesir*, skraćeno izdanje, VSK, Sarajevo, 2002., str. 1232-1233. (op. prev.)

[5] Mustafa Muslim, *Me'alim Kur'anijje fis-sira'i me'al-Jehud*, str. 30-31. Stanovnici Ressa bili su stanovnici jednog od naselja pokrajine Nedžd, na sjeveru Arabije. Ress je naziv bunara koji su iskopali i u njega bacili svog poslanika. Vidjeti: *Tefsir Ibn Kesir*, skraćeno izdanje, VSK, Sarajevo, 2002., str. 942. (op. prev.)

stvar za koju, tako mi Allaha, nemate rješenja. Dobro razmislite šta vam je činiti jer, Allaha mi, ovo je krupna stvar."

Nakon ovoga odlučili su poslati En-Nadra b. El-Harisa i Ukbeta b. Ebu Muita da se o Poslanikovoj vjeri raspitaju kod židovskih rabina u Medini, ali ne zato da bi ga slijedili, nego su se nadali da će im židovi pomoći u pokazivanju Poslanikove nemoći, jer su znali koliko židovi mrze sve vjerovjesnike i nosioce istine. Muhammedovo poslanstvo je, zaista, bilo pravi šok za židove, jer su dugo godina živjeli na Arapskom poluostrvu čekajući da se na tom mjestu pojavi vjerovjesnik vjerujući da će biti jedan od njih, u nadi da će ih spasiti podjela i nesloge u kojoj su živjeli.[1]

Zbližavanje između nevjerničko-mnogobožačkog tabora i židova podudaralo se sa njihovim zajedničkim ciljevima za uništenje islamske da've. Stoga su židovi mekkanskoj delegaciji predočili neka pitanja koja će postaviti Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, a koja će pokazati njegovu nemoć.

Abdullah b. Abbas, radijallahu anhuma, rekao je: "Kurejšije su poslale En-Nadra b. El-Harisa i Ukbeta b. Ebu Muita židovskim rabinima iz Medine naloživši im: 'Pitajte ih o Muhammedu. Detaljno im ga opišite i obavijestite o onome što propovijeda, jer oni su sljedbenici prve Knjige i znaju o vjerovjesnicima ono što mi ne znamo.' Njih dvojica se zaputiše u Medinu te se sretoše sa rabinima i upitaše ih o Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestivši ih o njemu i prenijevši im nešto od onoga što propovijeda. Oni su rekli židovskim rabinima: 'Sljedbenici Tevrata, došli smo da vas pitamo o ovom našem sunarodnjaku.' Rabini im rekoše: 'Postavite mu tri pitanja koja ćemo vam pripremiti, pa ako vam odgovori na njih, znači da je poslani vjerovjesnik, a ako ne odgovori, znači da je čovjek koji izmišlja, pa vidite šta ćete uraditi sa njim. Pitajte ga o mladićima koji su se pojavili u drevna vremena – šta je bilo s njima? Jer, njima su se desile čudesne stvari. Pitajte ga o čovjeku koji je putovao Zemljom i stigao i na njen istok i na njen zapad – neka vas obavijesti o njemu. I pitajte ga šta je duša. Ako vas obavijesti o tome, znači da je vjerovjesnik, pa ga slijedite, a ako vam ne odgovori, znači da je to čovjek koji izmišlja pa činite s njim šta vam je volja.'

En-Nadr i Ukbe vratili su se u Mekku i rekli: 'O skupino Kurejšija, donosimo vam rješenje za spor između vas i Muhammeda! Rabini su nam naredili da ga pitamo o nekim stvarima', te ih obavijestiše o čemu. Došli su Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekli mu: 'O Muhammede, odgovori nam na neka pitanja.' Zatim su ga pitali ono što su im naložili židovski rabini. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče im: 'Sutra ću vam odgovoriti', ali nije rekao 'ako Bog da'. Mnogobošci su se razišli, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ostao je petnaest dana čekajući Objavu, ali mu Džibril nije dolazio, te mnogobošci počeše širiti glasine. Govorili su: 'Muhammed nam je obećao da će nam odgovoriti sljedeći dan,

[1] Dr. Abdullah eš-Šukari, *El-Jehudu fis-sunnetil-mutahhera*, 1/188.

a već je prošlo petnaest dana, a on nam još nije odgovorio ni na jedno pitanje.' Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, rastužio je izostanak Objave i bilo mu je teško što nevjernici govore o njemu. Napokon, došao je Džibril sa surom El-Kehf koja sadrži ukor Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, što je tužan zbog nevjernika, i vijesti o mladićima iz pećine i vijesti o čovjeku koji je obišao cijeli svijet. Allah je, također, objavio ajet:

﴿ وَيَسْـَٔلُونَكَ عَنِ ٱلرُّوحِ ۖ قُلِ ٱلرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّى وَمَآ أُوتِيتُم مِّنَ ٱلْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٨٥﴾ ﴾

'Pitaju te o duši. Reci: Duša je nešto što – samo Gospodar moj zna, a vama je dato samo malo znanja.'''[1]

Sura El-Kehf sadrži odgovor na nevjernička pitanja i aludira na to da će Allah zaštititi ove potlačene muslimane kao što je zaštitio mladiće vjernike koji su se sklonili u pećinu bježeći od zlostavljanja.

Ova sura aludira na to da će se ovoj skupini vjernika obradovati pomagači Allahove vjere, ensarije iz Jesriba, komšije onih koji su pomogli Kurejšijama i učestvovali s njima u pokušaju brisanja Allahovog svjetla, podučavajući ih metodama traženja nemogućeg kao potvrde vjerovjesništva. A to je neispravna metoda, jer traženje nemogućeg nikad nije bilo sredstvo kojim se utvrđuje istinitost poslanice i njenog nosioca.

Naprimjer, Musa, jedan od najvećih židovskih vjerovjesnika, nije znao razloge za tri događaja koja su se odvijala pred njim te je prekorio Hidra zbog njegovih postupaka, iako mu je obećao da ga ništa neće pitati dok mu se on sam ne obrati, pa opet to ne negira Musaovo vjerovjesništvo i Benu Israil nisu zbog toga posumnjali u njegovo vjerovjesništvo niti su koristili ovu vrstu pitanja kao metodu utvrđivanja istinitosti njegovog vjerovjesništva.[2]

Ovo je bila prilika da Allah nagovijesti vjernicima da će uskoro biti izbavljeni i pronaći utočište kao što su pronašli mladići iz pećine, te da će im se radovati stanovnici Medine kao što su se mladićima iz pećine obradovali stanovnici njihovog grada i odali im počast i vječni spomen.[3]

Deseto: Ekonomsko-društvena izolacija krajem sedme godine po poslanstvu

Suočeni sa strpljivošću Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i muslimana, i njihovim ustrajnim pozivanjem u islam, te suočeni sa širenjem islama među arapskim plemenima, Kurejšije ih počeše još teže zlostavljati, a vrhunac zlostavljanja bila je materijalna i psihička izolacija u koju su mnogobošci nepravedno i neprija-

---

[1] Sura El-Isra', 85.
[2] Mustafa Muslim, *Mebahis fit-tefsiril-mevdu'i*, str. 189.
[3] Ebul-Hasan en-Nedevi, *Te'emmulat fi suretil-Kehf*, str. 46. *Me'alim Kur'anijje fis-sira'il meal-Jehud*, str. 61.

teljski stavili Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegove ashabe te njihovu rodbinu koja se s njima solidarizirala.[1]

Ez-Zuhri je rekao: "Zatim su mnogobošci počeli još okrutnije zlostavljati muslimane čije se stanje pogorša i postade nepodnošljivo. Kurejšijski mušrici su otvoreno kovali plan kako da ubiju Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Vidjevši šta spremaju Kurejšije, Ebu Talib okupi Benu Abdul-Muttalib i naredi im da uvedu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na svoje posjede i zaštite ga od svakog ko ga pokuša ubiti. Svi, i muslimani i nevjernici, to prihvatiše, neki zbog plemenske pristrasnosti, a neki zbog imana i čvrstog vjerovanja. Kad Kurejšije čuše da su stali u odbranu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dogovoriše se da ne sjede s pripadnicima plemena Benu Hašim, niti da s njima trguju niti da ih posjećuju u njihovim domovima, dok im ne predaju Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da ga ubiju. Bili su takvi spletkaroši da su sastavili pismeni sporazum da neće prihvatiti mir sa Benu Hašimom, niti će prema njima pokazati samilost, sve dok im ne predaju Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da ga ubiju."[2]

U drugoj predaji stoji: "...i da se za njih neće udavati niti se od njih ženiti, da im ništa neće prodavati niti šta od njih kupovati, da će im zatvoriti sve puteve opskrbe, da nikad neće prihvatiti mir s njima, da neće pokazati prema njima samilost, da neće kontaktirati, sjediti niti razgovarati s njima, i da im neće ulaziti u domove sve dok im ne predaju Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da ga ubiju. Zatim su napravili pismeni ugovor i stranicu na kojoj su ga napisali, a potom su je okačili unutar Kabe da bi se tog ugovora čvrsto pridržavali."[3]

Benu Hašim su ostali u izolaciji tri godine jedva preživljavajući. Mnogobošci su im onemogućavali kupovinu na pijaci, kad god bi u Mekku prispjela hrana ili kakva roba, oni bi požurili da je kupe želeći tako da unište Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.[4]

Kada bi ljudi otišli na počinak, Ebu Talib bi tražio od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da i on legne. Pazio je da neko ne bi pokušao da ga ubije, pa je, kad bi ljudi zaspali, naređivao nekome od svojih sinova, ili braće, ili amidžića, da legnu u postelju Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, naređivao bi da legne u njihovu postelju.[5]

Izolirani ashabi, Benu Hašim i Benul-Muttalib, bili su u tako teškoj situaciji da su bili primorani da jedu lišće. Živjeli su u takvoj bijedi da se znalo desiti da bi neki

---

[1] Sefer el-Havali, *Zahiretul-irdža'*, 1/50.

[2] Opširnije o ovom slučaju pogledati: El-Bejheki, *Delailun-nubuvve*, 2/80:85; Ibn Kesir, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/43:71, *Er-Revdul-unuf*, 2/101:129.

[3] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/350, *Zadul-me'ad*, 2/46, *El-Kamil fit-tarih*, 2/87.

[4] *Zahiretul-irdža'*, 1/51.

[5] El-Gadban, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 180.

od njih tokom obavljanja male nužde ugledao komad devine kože u mokraći, pa bi je uzeo, oprao, spalio, samljeo i pojeo pijući uz to vodu da lakše proguta. To bi ga tri dana održavalo u životu.[1] Jauci gladne djece s opkoljenog posjeda ponekad su dopirali do Kurejšija.

Nakon skoro tri godine izolacije, Allah je odredio da nekolicina uglednih Kurejšija prekine ugovor.

Inicijator prekida ugovora bio je Hišam b. Amr el-Hašimi. On je došao kod Zuhejra b. Ebu Umejje el-Mahzumija, a majka ovog Zuhejra bila je Atika, Abdul-Muttalibova kćerka.

Hišam mu je rekao: "O Zuhejre, kako možeš jesti i lijepo se odijevati i ženiti se, a znaš u kakvoj su situaciji tvoji daidžići? Niti im ko šta prodaje, niti hoće kupiti od njih, niti za njih udati, niti se od njih oženiti. Kunem ti se Allahom, da su u pitanju daidžići Ebul-Hakema b. Hišama[2], pa da ga ti pozoveš u ono u što je on tebe pozvao – ne bi ti se nikad odazvao!"

"A šta da radim, jadan ne bio", reče Zuhejr, "ja sam sâm. Allaha mi, prekršio bih taj ugovor samo da uz sebe imam još jednog čovjeka!"

"Našao sam čovjeka za tebe", reče mu Hišam.

"Ko je on?", upitao je.

"Ja", odgovori.

"Nađi nam trećeg", reče Zuhejr.

Hišam ode Mut'imu b. Adijju i reče mu: "Je li ti drago da Kurejšije unište dva ogranka Benu Abdu-Menafa pred tvojim očima? Boga mi, ako im to dopustite, nimalo se neće dvoumiti da to učine."

Mut'im b. Adijj reče: "A šta da uradim ja sâm, jadan ne bio?"

"Našao sam ti jednog čovjeka", reče mu Hišam.

"Ko je on?", upita Mut'im.

"Ja", odgovori Hišam.

"Nađi nam trećeg", reče Mut'im.

"Već sam našao", odgovori mu.

"A ko je on?", upita Mut'im.

"Zuhejr b. Ebu Umejje", odgovori Hišam.

"Nađi nam i četvrtog", reče Mut'im.

Hišam ode kod Ebu Buhturija b. Hišama i kaza mu isto što i Mut'imu.

Ebu Buhturi upita: "Ima li iko da nas podrži u ovome?"

"Ima", reče Hišam, "podržat ćemo te Zuhejr b. Ebu Umejje, Mut'im b. Adijj i ja."

"Potraži nam petog", reče Ebu Buhturi.

---

[1] *El-Gureba'ul-evvelun*, str. 148. Preneseno iz *Hiljetul-evlija'*, biografija broj 7.
[2] Tj. Ebu Džehla. (op. prev.)

Hišam, zatim, ode Zem'atu b. El-Esvedu b. El-Muttalibu b. Esedu pa ga podsjeti na rodbinske veze sa izoliranima i na njegove dužnosti prema njima.

Zem'at upita: "Ima li iko da je već pristao na ovo što planiraš?"

"Ima", reče Hišam i navede mu njihova imena.

Nakon toga skupina se dogovorila da se sastanu navečer u mekkanskim brdima. Tako i bi: sastaše se i sve dobro utanačiše i čvrsto odlučiše da će poništiti važenje ugovora, a Zuhejr reče: "Ja ću prvi progovoriti."

Sljedećeg jutra kad se svijet okupio na trgu, pojavi se Zuhejr u prelijepoj odjeći. Obavio je tavaf oko Kabe sedam puta, a onda se okrenuo prema okupljenom narodu i povikao: "Dokle ćemo dobro jesti i dobro se odijevati a Benu Hašim propadaju: niko im ništa ne prodaje, niti hoće da kupi od njih! Tako mi Allaha, neću se pomjeriti s mjesta dok se ovaj nepravedni ugovor kojim se kidaju rodbinske veze ne pocijepa!"

Iz jednog ugla Kabe promatrao ga je Ebu Džehl pa mu reče: "Boga mi, varaš se! Niko ga neće pocijepati!"

Utom se javi Zem'at: "Boga mi, ti se varaš! Nama nije bilo po volji kad se to pisalo."

"Pravo zbori Zem'at", podrža ga Ebu Buhturi. "Ne sviđa nam se taj ugovor, niti ga podržavamo!"

"Obojica ste u pravu", dodade Mut'im, "i griješi ko tvrdi drugačije. Pred Allahom se odričemo tog ugovora i onoga što je u njemu napisano!"

Hišam b. Amr podrža ih u onome što su rekli. Kad Ebu Džehl vidje šta se dešava, reče: "Ovo je sigurno sinoć pripremljeno i dogovoreno na nekom nepoznatom mjestu."

Cijelo to vrijeme Ebu Talib je sjedio u jednom kraju Kabe i šutke posmatrao šta se zbiva.

Mut'im je otišao da pocijepa ugovor, ali je zatekao izgriženu stranicu sa koje je crv već bio pojeo sve riječi osim: "U ime Tebe, Allahu naš!"[1]

U predaji koju bilježi Ibn Ishak stoji da je "Allah poslao crva da izgrize svako mjesto na stranici na kojem stoji Allahovo ime, tako da su ostale samo riječi koje ukazuju na nepravdu, prekidanje rodbinskih veza i izmišljotine. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je to svome amidži Ebu Talibu, pa Ebu Talib izađe među narod, obavijesti ih o tome i reče: 'Ako ne bude tačno ovo što mi je rekao Muhammed, obećavam vam da ću vam ga predati da ga ubijete, ali ako bude tačno – hoćete li prekinuti neprijateljstvo prema nama?' Oni mu se čvrsto zakleše da hoće i uzeše od njega zakletvu da će i on ispuniti svoje obećanje. Kad su otvorili stranicu, vidjeli su da je tačno onako kako je rekao Allahov Poslanik. Tada Mut'im b. Adijj i Hišam b. Amr rekoše: 'Mi se pred Allahom odričemo ovog nepravednog

---

[1] Ibn Kesir, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/43 i 67-69.

ugovora kojim se prekidaju rodbinske veze i čini nasilje. I ne podržavamo nikoga ko hoće da upropasti nas i naše velikodostojnike!' Ugledne Kurejšije redom počeše govoriti isto i tako poništiše ugovor, pa ljudi izađoše sa posjeda na kojem su bili izolirani".[1]

Lekcije, pouke i poruke

1- Solidarnost mnogobožaca iz porodica Benu Hašim i Benul-Muttalib s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, rezultat je paganskih običaja o zaštiti rodbine po svaku cijenu. Ovi i drugi slični primjeri uče nas da se musliman može okoristiti nevjerničkim zakonima u službi da've, s tim što je u konkretnim slučajevima potrebno imati o tome validnu fetvu od kompetentnih osoba.[2]

2- Ljudska prava u našem vremenu pružaju muslimanu određene garancije. U mnogim zemljama može se iskoristiti sloboda vjeroispovijesti i diljem svijeta postoje zakoni koji muslimanima pružaju priliku za da'vu. I to se mora iskoristiti, ali u skladu sa preciznim islamskim mjerilima.[3]

3- Bitno je znati da Poslanikova rodbina njega nije čuvala da bi odbranili poslanicu s kojom se pojavio, nego su samo štitili njega lično od neprijatelja. Stoga, ako muslimani mogu iskoristiti ovakvu vrstu zaštite kao jedno od sredstava džihada, borbe protiv nevjernika, i osujećivanja njihovih spletki i napada – to je odličan i hvale vrijedan potez i opcija na koju trebaju obratiti pažnju.[4]

4- Ebu Talib je dobio bitku protiv kurejšijske zajednice svojim poemama koje su potresle Kurejšije. Peterica spomenutih ljudi, koji su bili u rodbinskoj vezi sa plemenima Benu Hašim i Benul-Muttalib, aktivirali su se da ponište ugovor i uspjeli su, nakon dobrog planiranja, prekinuti nasilje i nepravdu koje su nevjernici nanosili muslimanima i njihovim pomagačima i saveznicima. To pokazuje da mnoge osobe koje se na prvi pogled čine nosiocima paganstva, u dubini svojih duša odbijaju nasilje i spremne su iskoristiti priliku da ga uklone. Muslimani moraju povesti računa o ovim stvarima i prodrijeti u njihove dubine, jer će tako moći shvatiti suštinu Kur'ana i sunneta, postat će im jasna priroda neprijateljstva između muslimana i židova, kršćana i sekularista, i naučit će da ih ponekad mogu iskoristiti u službi islama.[5]

5- Ebu Leheb je fenomen koji treba pomno izučavati jer se likovi njegovog tipa konstantno pojavljuju kroz islamsku historiju. Daiji se može desiti da mu naj-

---

[1] Ibn Ishak, *Es-Sijeru vel-megazi*, str. 156-162.
[2] *El-Esasu fis-sunneti ve fikhiha – Es-Siretun-Nebevijje*, 1/264.
[3] *El-Esasu fis-sunneti ve fikhiha – Es-Siretun-Nebevijje*, 1/264.
[4] El-Buti, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 88.
[5] El-Gadban, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 185.

bliži saveznici okrenu leđa, počnu ga teško zlostavljati i da mu nanesu mnogo više zla nego najveći otvoreni neprijatelji.[1]

6- Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smjernice muslimanima bile su da se ne sukobljavaju sa neprijateljem, da ostanu mirnih živaca, da ne budu oni ti koji će zapaliti plamen sukoba i da ne dozvole da budu gorivo kojim se raspiruje sukob. U mekkanskom periodu da've najvažniji etički kodeks koji su pokazali najveći junaci na Zemlji je strpljivo podnošenje zlostavljanja bez pružanja otpora: Hamza, Omer, Ebu Bekr, Osman i drugi poslušali su Poslanikove savjete i stoički podnijeli sva ta uznemiravanja, mržnju i nasilje – suzdržali su se od borbe i otrpjeli ne jedan slučaj ili jedan dan nego tri teške godine. Živci su im bili napeti, ali nije im bilo dozvoljeno da odapnu ni jednu jedinu strijelu niti da bace kamen na nevjernika.[2]

7- Tok događaja potvrđuje da je za čvrstinu muslimanskih redova od velike važnosti da se muslimani pridržavaju naredbi vođstva i ne posežu za bilo kakvim potezima na svoju ruku: najlakše je bilo izvršiti atentat na Ebu Džehla i nepromišljeno ući u neravnopravnu borbu, koja bi potrajala samo Allah zna koliko.

8- Islamska da'va nizala je divne uspjehe u Abesiniji, Nedžranu, Ezdu, Devsu, Giffaru... Da'va se kretala jasnom putanjom i bilo je očito da će islam i muslimani dobiti potporu izvan granica krute i neposlušne Mekke, te imati centre moći koji se mogu pokrenuti u kritičnom momentu i koji će biti pojačanje za da'vu.

9- Ove tri godine izolacije bile su veliko iskustvo za generaciju koja je pronosila novu ideju, na polju lične izgradnje i odgoja jer su podnijeli glad i strah, smjerno trpjeli iskušenja, učestvovali u smirivanju živaca i pritiska koji je tištio duše i srca, te sputavali eksploziju nabujalih emocija.

10- Postojale su neke osobe u redovima mnogobožaca na koje je duboko djelovao Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, odgoj i koje su bile impresionirane veličinom Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, ličnosti. Njima su se dopali principi koje je proklamirala nova vjera, ali dominacija velikaša ih je spriječila da pokažu tu privrženost, ljubav i odgoj. To najbolje pokazuje način na koji je okončan slučaj ugovora o izolaciji.[3]

11- Na ljude koji slijede strasti i robuju svojim ličnim interesima ne utječu neoborivi dokazi ni nesvakidašnja čuda jer ne koriste svoj mozak za razmišljanje, i gluhi su na istinu, zatvaraju oči pred očitim dokazima koji ukazuju na put istine: Ebu Talib je obavijestio mnogobošce da je crv pojeo stranicu ugovora ostavivši samo Allahova imena, kao što ga je o tome izvijestio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i vidjeli su to svojim očima, ali niko od njih nije povjerovao u to zbog strasti koje zas-

[1] El-Gadban, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 186.
[2] *Et-Terbijjetul-kijadijje*, 1/371.
[3] *Et-Terbijetul-kijadijje*, 1/384-385.

lijepe čovjeka pa ne vidi istinu, i začepe mu uši pa istina ne dopire do njegovog sluha.[1]

12- Događaj ekonomsko-društvene izolacije poslužio je da'vi time što se za vrijeme hadždža u arapskim plemenima pronio glas o ovoj zajednici. Oči cijelog Arapskog poluostrva bile su uprte u Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegove sljedbenike koji radi vjere trpe i glad, i žeđ, i izolaciju. To ih je uvjeravalo da je ta vjera istina, jer da nije tako, ne bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi sljedbenici trpjeli sva ta zlostavljanja i patnje.

13- Ova izolacija izazvala je mržnju Arapa prema mekkanskim nevjernicima zbog bezosjećajnosti koju su pokazali prema Benu Hašimu i Benul-Muttalibu. S druge strane Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i ashabi pridobili su simpatije mnogih Arapa i čim je prekinuta izolacija, ljudi su sa svih strana pohrlili u islam; vijesti o islamu su se pročule, a eho nove vjere odjekivao je svim arapskim zemljama. Tako se ova ekonomsko-društvena izolacija odbila o glavu onima koji su je nametnuli i postala jedan od važnih faktora širenja islama, potpuno suprotno očekivanjima nevjernika.[2]

14- Podrška koju su Benu Hašim i Benul-Muttalib pružili Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i to što su zajedno s njim podnijeli ekonomsko-društvenu izolaciju ostavilo je traga i na islamski fikh jer je propisano da se jedan dio petine koja pripada Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dodijeli i Benu Hašimu i Benul-Muttalibu. Ibn Kesir je dao pojašnjenje za ovaj propis u tefsiru ajeta:

﴿وَاعْلَمُوٓا۟ أَنَّمَا غَنِمْتُم مِّن شَىْءٍ فَأَنَّ لِلَّهِ خُمُسَهُۥ وَلِلرَّسُولِ وَلِذِى ٱلْقُرْبَىٰ وَٱلْيَتَٰمَىٰ وَٱلْمَسَٰكِينِ وَٱبْنِ ٱلسَّبِيلِ إِن كُنتُمْ ءَامَنتُم بِٱللَّهِ
وَمَآ أَنزَلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا يَوْمَ ٱلْفُرْقَانِ يَوْمَ ٱلْتَقَى ٱلْجَمْعَانِ ۗ وَٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿٤١﴾﴾

"I znajte da od svega što u borbi zaplijenite jedna petina pripada Allahu i Poslaniku, i rodbini njegovoj, i siročadi, i siromasima, i putnicima-namjernicima, ako vjerujete u Allaha i u ono što smo objavili robu Našem na Dan rastavljanja istine od neistine, na dan kad su se sukobile dvije vojske – a Allah sve može."[3] Ibn Kesir je rekao: "Dio koji pripada Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, rodbini dijeli se porodicama Benu Hašim i Benul-Muttalib jer su Benul-Muttalib bili saveznici Benu Hašima u pagansko doba i početkom islama, zajedno su ušli na imanje na kojem su bili izolirani štiteći Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: oni među njima koji su bili muslimani činili su to iz pokornosti Allahu i Njegovom Poslaniku, a oni koji su bili nevjernici – radi zaštite rodbine i iz pokornosti Ebu Talibu. S druge strane, Benu Abdu-Šems i Benu Nevfel, iako su bili Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, rodbina, nisu ga štitili nego su ga napadali i

---

[1] Ebu Faris, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 167.
[2] Abdul-Vehhab Kehil, *El-Harbun-nefsijje didel-islam*, str. 101.
[3] Sura El-Enfal, 41.

poticali Kurejšije da se bore protiv njega, stoga ih je Ebu Talib u svojoj poemi kritizirao oštrije nego ostale jer su bili Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, rodbina... U jednom hadisu stoji: '*Nisu nas napustili ni u pagansko doba ni nakon pojave islama.*' Većina islamskih učenjaka smatra da se dio plijena koji pripada Poslanikovoj rodbini dijeli samo Benu Hašimu i Benul-Muttalibu."[1]

15- Allah je uzdigao Svoju vjeru i Svoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Mekka je oslobođena i došlo je vrijeme Oproštajnog hadždža. Na tom putu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odlučio je da se odmori u Hajfi Benu Kinane da se prisjeti kako su ugnjetavali muslimane i da zahvali Allahu na velikoj pobjedi i povratku u Mekku iz koje su ga izgnali mnogobošci. Time je želio naznačiti da Istina uvijek pobjeđuje i da će Allah nosiocima Istine dati pobjedu ako budu strpljivi.[2] Usama b. Zejd, radijallahu anhuma, kazuje: "Rekao sam: 'Allahov Poslaniče, gdje ćeš se sutra odmoriti?', a krenuli smo na hadždž. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio je: '*A gdje bismo mogli odmoriti?*', i dodao: '*Sutra ćemo se odmoriti u Hajfi Benu Kinane (Muhassabu) gdje su se Kurejšije dogovorile da ustraju u nevjerstvu.*' *To je zato što su Benu Kinane podržali Kurejšije protiv Benu Hašima i zakleli se da ih neće pomoći niti im pružiti utočište.*" Ez-Zuhri je rekao: "Hajfa je dolina."[3]

16- Svaki narod koji, u bilo kojem vremenu, teži uspostavi šerijata, mora računati na izolaciju i embargo od strane sljedbenika zablude jer nevjernici su svi jedan millet. Zato muslimansko vođstvo mora pripremiti musliman-sku zajednicu na ovakve situacije i pripremiti odgovarajuća rješenja, i osmisliti alternative koje će pomoći u otporu izolaciji kako bi ummet mogao pružiti čvrst otpor svim vrstama izolacije.[4]

---

[1] *Tefsir Ibn Kesir*, 2/312.
[2] *El-Gureba'ul-evvelun*, str. 149.
[3] *Sahihul-Buhari, Kitabul-džihad, bab: 180 – Iza esleme kaum fi daril-Harb*, 4/33.
[4] *Fis-Siretun-Nebevijje, Kira'a fi dževanibil-hazer vel-himaje*, str. 98.

Četvrto poglavlje

Hidžra u Abesiniju, iskušenje u Taifu i počast Israa

Prva tema
Vjerovjesnikov odnos prema zakonu poduzimanja uzroka

Zakon poduzimanja uzroka je jedan od Božijih zakona na koji se oslanjao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.

Uzrok je sve ono čime se dolazi do nečega drugog.

Zakon poduzimanja uzroka je Allahov zakon koji vlada u svemiru, jer Allah je stvorio svemir po preciznim mjerama i odredio zakone po kojima se odvija život u njemu. Uzroci i posljedice su vezani jedni za druge, ali Allahovom voljom. On je Onaj koji je učvrstio Zemlju planinama i dao da iz nje niče bilje pomoću vode itd.

Allah, Gospodar svih svjetova, da je htio, mogao je učiniti da se sve ove stvari odvijaju bez uzroka, ali to je Božija volja i mudrost. Allah je time htio da ukaže Svojim stvorenjima na nužnost pridržavanja ovih zakona da bi se život odvijao onako kako On želi.

Osim što je zakon poduzimanja uzroka očevidan u univerzumu, on je isto tako potvrđen i u Allahovoj Knjizi. Allah je ukazao Svojim robovima – vjernicima na nužnost pridržavanja ovog zakona u svemu što se tiče ovog i onog svijeta.

Allah je rekao:

﴿ وَقُلِ ٱعْمَلُوا۟ فَسَيَرَى ٱللَّهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُۥ وَٱلْمُؤْمِنُونَ ۖ وَسَتُرَدُّونَ إِلَىٰ عَٰلِمِ ٱلْغَيْبِ وَٱلشَّهَٰدَةِ فَيُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٠٥﴾ ﴾

"I reci: 'Trudite se! Allah će trud vaš vidjeti, a i Poslanik Njegov i vjernici, i vi ćete biti vraćeni Onome koji zna nevidljivi i vidljivi svijet, pa će vas o onome što ste radili obavijestiti.'"[1]

﴿ هُوَ ٱلَّذِى جَعَلَ لَكُمُ ٱلْأَرْضَ ذَلُولًا فَٱمْشُوا۟ فِى مَنَاكِبِهَا وَكُلُوا۟ مِن رِّزْقِهِۦ ۖ وَإِلَيْهِ ٱلنُّشُورُ ﴿١٥﴾ ﴾

"On vam je Zemlju pogodnom učinio, pa hodajte predjelima njezinim i hranite se onim što On daje, Njemu ćete poslije oživljavanja odgovarati."[2]

Isto tako Allah nas obavještava da je zatražio od Merjeme, u najtežim trenucima za nju, da poduzme uzroke:

﴿ وَهُزِّىٓ إِلَيْكِ بِجِذْعِ ٱلنَّخْلَةِ تُسَٰقِطْ عَلَيْكِ رُطَبًا جَنِيًّا ﴿٢٥﴾ ﴾

"Zatresi palmino stablo, posut ću po tebi datule svježe."[3]

Dakle, Allah nas je podučio da je poduzimanje uzroka nužno u svemu. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, znao je to najbolje, pa je, na putu izgradnje islamske države, poduzimao sve potrebne uzroke ništa ne prepuštajući slučaju. To smo već spominjali, a, ako Bog da, spominjat ćemo još.

---

[1] Sura Et-Tevbe, 105.
[2] Sura El-Mulk, 15.
[3] Sura Merjem, 25.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i ashabi uvijek su vodili računa o ovome, bez obzira ticalo se ovoga ili onoga svijeta.[1]

Oslanjanje na Allaha i poduzimanje uzroka

Oslanjanje na Allaha nije prepreka za poduzimanje uzroka. Vjernik poduzima uzroke vjerujući u Allaha i pokoravajući Mu se, jer mu je On tako naredio, ali vjernik se ne oslanja na uzroke jer zna da oni sami po sebi ne donose rezultate. Rezultate daje Allah koji je dao i uzroke, i vjernik osjeća da ne postoji veza između uzroka i rezultata. Za njega je poduzimanje uzroka ibadet i pokoravanje Allahu, a rezultati se ostvaruju Allahovom odredbom neovisno od uzroka, i samo On određuje hoće li se ostvariti rezultati. Na taj način vjernik se oslobađa robovanja uzrocima, a u isto vrijeme ih poduzima shodno svojim mogućnostima želeći sevap za pokornost Allahu u poduzimanju istih.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, također je, u mnogim hadisima, potcrtao nužnost poduzimanja uzroka uz oslonac na Allaha, objašnjavajući da jedno drugo ne isključuje.

Enes b. Malik, radijallahu anhu, prenosi da je neki čovjek stao na vrata mesdžida držeći devu, i rekao: "Allahov Poslaniče, hoću li pustiti devu i osloniti se na Allaha?" – kao da je mislio da oslonac na Allaha isključuje poduzimanje uzroka, pa ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podučio da je poduzimanje uzroka potrebno i da se, ni u kojem slučaju, ne kosi sa oslanjanjem na Allaha sve dok se ispravno odnosi prema uzrocima – pa mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Sveži je pa se osloni na Allaha!*"[2]

Ovo je jedan od hadisa koji ukazuje da nema kontradiktornosti između oslonca na Allaha i poduzimanja uzroka pod uvjetom da ne robuje uzrocima i da se ne osloni na njih, a zapostavi oslanjanje na Allaha.

Prenosi Omer b. El-Hattab, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Kad biste se istinski oslanjali na Allaha, opskrbljivao bi vas kao što opskrbljuje ptice: ujutro polijeću gladne, a navečer se vraćaju site.*"[3]

Ovaj hadis podstiče na oslanjanje na Allaha i ukazuje na važnost poduzimanja uzroka, jer je naznačio da ptice, i pored toga što im je Allah zagarantirao davanje opskrbe, ujutro odlaze u potragu za hranom da bi se tek navečer vratile.

Islamski ummet mora shvatiti da je neophodno poduzimati uzroke da bi se postigla snaga, jer je to Allahov zakon koji se ne smije kršiti. A Allahova je milost da nije opteretio muslimane iznad njihovih mogućnosti, pa ne traži od njih da pripreme silu ravnu onoj koju je pripremio neprijatelj.

---

[1] *Et-Temkin lil-ummetil-islamijje*, str. 248-249.
[2] *Sunenut-Tirmizi, Kitabu sifetul-Kijame, bab: Ma da'e fit-tevekkul*, 4/576.
[3] Ahmed, *Musned*, 1/52, br. 370. Ahmed Šakir je rekao: "Lanac prenosilaca ovog hadisa je sahih."

Allah je rekao:

﴿وَأَعِدُّوا لَهُم مَّا اسْتَطَعْتُم مِّن قُوَّةٍ وَمِن رِّبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهِبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ وَآخَرِينَ مِن دُونِهِمْ لَا تَعْلَمُونَهُمُ اللَّهُ يَعْلَمُهُمْ ۚ وَمَا تُنفِقُوا مِن شَيْءٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يُوَفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنتُمْ لَا تُظْلَمُونَ ﴿٦٠﴾﴾

"I protiv njih pripremite koliko god možete snage i konja za boj, da biste time zaplašili Allahove i vaše neprijatelje, i druge osim njih – vi ih ne poznajete, Allah ih zna. Sve što na Allahovom putu potrošite nadoknađeno će vam biti, neće vam se nepravda učiniti."[1]

Kao da im Allah kaže: "Poduzmite sve što možete i uložite maksimalne napore, makar vaše mogućnosti bile ispod mogućnosti neprijatelja." Dakle, najviše što se traži jeste da muslimani ulože ono što je u njihovoj moći, a Allah će se pobrinuti o onome što prevazilazi njihove mogućnosti, jer Njegove su mogućnosti neograničene. Ulaganje maksimalnog truda je dokaz iskrenosti i uvjet koji Allah traži da se ispuni da bi dao Svoju pomoć i pobjedu.[2]

Danas treba apelirati na islamski ummet da prevaziđu eru slabosti i indolentnosti i započnu eru snage i izgradnje. Treba apelirati na muslimane da se oproste sa pustim snovima i željama i da počnu poduzimati uzroke koji će im pomoći da uspostave islamsku državu i da izgrade civilizaciju čvrsto povezanu sa svojim Gospodarom.

Druga tema
Hidžra u Abesiniju

Prva hidžra u Abesiniju

Uzroci prve hidžre u Abesiniju

Nevjernici su počeli sve gore zlostavljati ashabe Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: hvatali su ih i mučili glađu i žeđu, pržili ih vatrom i užarenim mekkanskim pijeskom. Sve su im to radili ne bi li napustili islam. Neki su usljed teških mučenja popuštali, ali su u svojim srcima i dalje čvrsto vjerovali, a neki su stoički podnijeli sva zlostavljanja i Allah ih je sačuvao. Vidjevši kroz kakve nedaće prolaze njegovi ashabi dok on živi bezbjedno zbog ugleda koji uživa kod Allaha i jer je pod zaštitom amidže Ebu Taliba, a ne može im pomoći, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Pođite u Abesiniju, tamo vlada kralj koji ne dopuš-

[1] Sura El-Enfal, 60.
[2] Mustafa Mahmud, *El-Islam fil-hindek*, str. 64.

ta da se ikome čini nepravda, i to je zemlja iskrenosti. I ostanite tamo dok vam Allah ne dadne izlaz iz onoga u čemu se nalazite." Tada skupina muslimana, ashaba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pođe u Abesiniju bojeći se zlostavljanja i bježeći sa svojom vjerom pod Allahovu zaštitu. To je bila prva hidžra – iseljenje u islamu.[1]

Neki učenjaci su spomenuli uzroke prve hidžre u Abesiniju. U njih spada:

1- Povećanje broja vjernika

Mnogo ljudi je primilo islam, iman se širio i bio aktuelna tema razgovora. Ez-Zuhri prenosi od Urveta o uzrocima hidžre, pa kaže: "Kada se povećao broj muslimana i iman se počeo širiti, te postao tema razgovora, mnogobošci ih počeše hvatati i mučiti, želeći ih odvratiti od islama. Vidjevši šta se dešava, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je onima koji su povjerovali: 'Raziđite se po Zemlji!' 'Gdje da pođemo, Allahov Poslaniče?', upitaše. 'Tamo', odgovori im pokazujući prema Abesiniji."[2]

2- Očuvanje vjere

Očuvanje vjere bio je jedan od bitnih razloga hidžre u Abesiniju. Ibn Ishak je rekao: "Tada skupina ashaba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pođe u Abesiniju bojeći se zlostavljanja i bježeći sa svojom vjerom pod Allahovu zaštitu."[3]

3- Širenje da've izvan Mekke

Profesor Sejjid Kutb rekao je: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tražio je izvan Mekke centar koji će braniti ovu vjeru, pružiti joj slobodu i omogućiti da se otarasi blokada kojima je bila izložena u Mekki. Želio je mjesto gdje će slobodno moći pozivati u vjeru i gdje će sljedbenici islama biti zaštićeni od ugnjetavanja i zlostavljanja. Po mojoj procjeni, to je bio prvi i najvažniji uzrok hidžre u Abesiniju. Postoje teze da su prvi vjernici, koji su učinili hidžru u Abesiniju, učinili to samo da se spase patnji, ali taj stav nema jako uporište, jer da je to bilo tako, onda bi hidžru učinili muslimani koji su bili najslabiji, najnemoćniji i koji nisu bili ugledni, a to nije tako: potlačeni oslobođeni robovi koji su trpjeli najveća zlostavljanja i patnje nisu učinili hidžru – hidžru su učinili ljudi koji su imali jaku rodbinu, koja ih je, u plemenskom društvu u kakvom su živjeli, mogla odbraniti od bilo kakvog napada, i brojne Kurejšije su se družile sa većinom muhadžira..."[4]

Profesor El-Gadban slaže se sa ovom tezom Sejjida Kutba. El-Gadban kaže:

---

[1] Ahzemi Samiun, *El-Hidžretu fil-Kur'anil-kerim*, str. 290.
[2] Ez-Zuhri, *El-Megazin-Nebevijje*, str. 96, valorizacija: Suhejl Zekkar.
[3] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/398.
[4] *Fi Zilalil-Kur'an*, 1/29.

"Ova Sejjidova teza nalazi potporu u događajima iz Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, života. Po mom mišljenju, najvažnija potvrda njene tačnosti jeste opće stanje vezano za muhadžire u Abesiniji: desila se hidžra u Jesrib, Bitka na Bedru, Uhudu, Hendeku, primirje na Hudejbijji, a nije poznato da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tražio njihov povratak. Pet godina Medina je bila izložena opasnostima, a posljednja je bila Bitka na Hendeku, i tek kada se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uvjerio da je Medina postala sigurno utočište muslimanima, i prestala opasnost od nevjerničkih upada, tek tada je zatražio povratak muhadžira iz Abesinije, jer više nije postojala potreba za rezervnom bazom u koju može izbjeći Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u slučaju da Medina padne u ruke neprijatelja."[1]

Profesor Derveza također smatra da je otvaranje prostora za širenje islama jedan od razloga hidžre u Abesiniju. On kaže: "Nije nezamislivo da je jedan od razloga odabira kršćanske Abesinije nada u pokretanje da've u njoj i da je odabir Džafera b. Ebu Taliba da pođe na taj put povezan s tom nadom."[2]

Ovom mišljenju priklonio se i dr. Sulejman b. Hamed el-Auda: "Mišljenje da je pozivanje u novu vjeru bilo jedan od razloga i ciljeva hidžre u Abesiniju podupiru podaci o tome da su Nedžašija i mnogi drugi Abesinci primili islam. Druga stvar: ako su muslimani otišli u Abesiniju po Vjerovjesnikovom, sallallahu alejhi ve sellem, nalogu i savjetu – onda je i njihov ostanak tamo sve do okončanja Bitke na Hajberu također bio po Vjerovjesnikovom, sallallahu alejhi ve sellem, nalogu. U El-Buharijinom *Sahihu* stoji: 'Džafer je rekao eš'arijama[3] kad su došli u Abesiniju: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao nas je ovdje i naredio nam da ovdje boravimo – pa ostanite s nama.'[4]

To znači da su došli sa određenom zadaćom, a nema časnije zadaće od pozivanja u Allahovu vjeru. A kad je zatražen njihov povratak, znači da je njihova zadaća okončana."[5]

4- Potraga za sigurnim mjestom za muslimane

Bezbjednosne mjere koje je poduzimao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imale su za cilj očuvanje najbolje vjerničke skupine, a Abesinija se smatrala mjestom gdje muslimani mogu biti sigurni dok se ne stiša oluja i ne ojača islam. I zaista, muhadžiri su u Abesiniji bili sigurni i spokojni. Ummu Selema, radijallahu anha, pripovijeda o tome: "Kada smo došli u abesinsku zemlju, Nedžašija se poka-

---

[1] *El-Minhadžul-hareki lis-sire*, 1/67-68.

[2] *Siretur-Resul*, 1/365. Preuzeto od Eš-Šami, str. 111.

[3] Pod eš'arijama se misli na Ebu Musaa el-Eš'arija i skupinu od oko pedeset osoba koji su iz Jemena htjeli učiniti hidžru u Medinu, ali su valovi odnijeli lađu na obale Abesinije pa su ostali sa Džaferom i ostalim muhadžirima. Vidjeti: *Sahihul-Buhari*, br. 3136 i 4230. (op. prev.)

[4] *Sahihul-Buhari meal-Feth*, 6/237. br. 3136.

[5] Dr. Sulejman el-Auda, *El-Hidžretul-ula fil-islam*, str. 34.

zao kao najbolji susjed – slobodno smo ispovijedali svoju vjeru i niko nas nije uznemiravao što obožavamo Allaha."[1]

Zašto je Vjerovjesnik odabrao Abesiniju

Postoji nekoliko stvari koje mogu pomoći istraživaču da nađe odgovor na pitanje: Zašto je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odabrao baš Abesiniju?

Neke od tih stvari su sljedeće:

1- Nedžašija je bio pravedan vladar

Na Nedžašijinu pravednu vladavinu ukazao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekavši svojim ashabima: "Pođite u Abesiniju, tamo vlada kralj koji ne dopušta da se ikome čini nepravda, i to je zemlja iskrenosti."[2]

2- Nedžašija je bio dobar čovjek

Prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u pohvali abesinskog kralja rekao: "U Abesiniji se nalazi dobar vladar kojeg nazivaju Nedžašija – u njegovoj zemlji nikome se ne čini nepravda." Pored pravednosti, bio je čuven i po svojoj dobroti.[3] Ta dobrota pokazala se u njegovoj zaštiti muslimana i utisku koji su na njega ostavili kur'anski ajeti kada ih je proučio Džafer, radijallahu anhu. Njegovo vjerovanje u Isaa, alejhis-selam, bilo je ispravno.

3- Razvijene trgovačke veze između Abesinije i Kurejšija

Trgovina je bila stub kurejšijske ekonomije, a Abesinija je bila jedan od trgovačkih centara regije. Moguće je da su je neki muslimani poznavali sa svojih trgovačkih putovanja, ili su slušali o njoj od onih koji su putovali u nju.

Govoreći o uzrocima hidžre u Abesiniju, Et-Taberi je rekao: "Abesinija je bila jedan od trgovačkih centara koji su pohodile Kurejšije. Ona je za njih predstavljala izvor obilne opskrbe, sigurno mjesto i dobar pazar."[4]

4- Abesinija je bila sigurno mjesto

U to vrijeme izvan Arapskog poluostrva nije bilo sigurnije zemlje od Abesinije. Osim toga, bila je izvan kurejšijske vlasti i, za razliku od arapskih plemena, nije ih morala slijediti.[5]

Ibn Ishak je, govoreći o razlozima odabira Abesinije kao mjesta hidžre, rekao: "Bila je to zemlja iskrenih ljudi čiji vladar nije dozvoljavao da se ikome čini nasilje."[1]

---

[1] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, valorizacija: Hemmam Ebu Suajlik, 1/413.
[2] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 1/397, valorizacija: Hemmam Ebu Suajlik.
[3] Et-Taberi, *Tarihul-umemi vel-muluk*, 2/328.
[4] *Megazi Resulillah li Urve b. Zubejr*, str. 104.
[5] Ahmed el-Džemel, *Hidžretur-Resuli ve ashabihi fil-Kur'ani ves-sunne*, str. 97.

Dakle, to je bila zemlja iskrenih ljudi kojom je vladao pravedan vladar, a to su najvažnije karakteristike sigurne zemlje.[2]

5- Poslanikova ljubav prema Abesiniji i njegova obaviještenost o njoj

U hadisu koji prenosi Ez-Zuhri navodi se da je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, bilo najdraže da se hidžra učini u Abesiniju.[3] Postoje razlozi za tu ljubav, a neki od njih su:

- Pravedna vladavina Nedžašije.
- Abesinci su ispovijedali kršćanstvo, a ta je vjera bliža islamu od politeizma.
- Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, znao je dosta o Abesiniji iz priča svoje dojilje Ummu Ejmen, Allah bio zadovoljan njome, koja je bila Abesinka, kao što se navodi u Muslimovom *Sahihu* i drugim djelima.[4] Osim toga, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dobro je poznavao mentalitet i stanje u zemljama tog doba.

Vrijeme polaska muhadžira, izlazak u tajnosti i dolazak u Abesiniju

U mjesecu redžebu pete godine po poslanstvu nekolicina ashaba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, napustila je Mekku. Skupinu je sačinjavalo deset muškaraca i četiri žene, a prema nekima pet žena. Kurejšijski mušrici pokušali su da ih stignu i vrate u Mekku. Išli su za njima sve dok nisu stigli do mora i vidjeli da su muslimani već otplovili u pravcu Abesinije.[5]

Očito je da su muhadžiri na put izašli tajno. El-Vakidi prenosi da su "izašli krišom".[6] Et-Taberi bilježi od njega istu tu predaju.[7] Ibn Sejjidin-Nas[8], Ibnul-Kajjim[9] i Ez-Zerkani[10] također navode da je hidžra izvedena u tajnosti.

Kada su muslimani stigli u Abesiniju, Nedžašija ih je lijepo primio i ugostio, te su kod njega uživali u sigurnosti kakvu nisu imali u domovini među vlastitom rodbinom.

Ako razmislimo o imenima ashaba koji su učinili hidžru[11], primijetit ćemo da niko od njih nije bio iz skupine potlačenih, poput Bilala, Habbaba, Ammara i drugih.

---

[1] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/397.
[2] *El-Hidžretul-ula fil-islam*, str. 46.
[3] Ez-Zuhri, *El-Megazi*, str. 96.
[4] *Sahihu Muslim*, 3/1392. En-Nevevi, *Tehzibul-esma' vel-lugat*, 3/357.
[5] Ahzemi Samiun, *El-Hidžra fil-Kur'anil-kerim*, str. 290-291.
[6] *Et-Tabekat*, 1/204.
[7] *Tarihut-Taberi*, 2/329.
[8] *Ujunul-eser*, 1/116.
[9] *Zadul-me'ad*, 3/23.
[10] *Šerhul-Mevahib*, 1/271.
[11] Njihova imena navedena su u: *El-Bidaje ven-nihaje*, 3/96-97, i Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/344-352. Prvih četrnaestero muhadžira bili su: 1. Osman b. Affan, 2. njegova supruga Rukajja, kći Allahovog Poslanika, 3. Ebu Huzejfe b. Utbe, 4. njegova supruga Sehla bint Suhejl, 5. Zubejr b. El-

Većina muhadžira bile su osobe uglednog porijekla i cijenjene među Kurejšijama; bili su iz različitih plemena. Tačno je da su i osobe uglednog porijekla bile zlostavljane, ali najteža zlostavljanja pretrpjeli su robovi i došljaci, jer u sredini u kojoj su živjeli plemenska pripadnost imala je specifičnu težinu i vodilo se računa o porijeklu osoba. Znači, da je jedini razlog hidžre bilo bježanje od zlostavljanja – najpreči da učine hidžru bili bi ti nezaštićeni muslimani koji su trpjeli najteža mučenja. Ovo mišljenje podupire činjenica da Ibn Ishak spominje zlostavljanja koja su pretrpjeli potlačeni vjernici, ali ne spominje da su učinili hidžru u Abesiniju.[1]

Tu se pokazuje bitna činjenica, a to je da su za hidžru, pored zlostavljanja, postojali i drugi razlozi radi kojih je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odabrao posebnu grupu ashaba iz više plemena. S jedne strane to je mogao biti faktor zaštite u slučaju da Kurejšije ubijede Abesince da ih vrate, a s druge strane njihova hidžra je potresla sva, ili barem većinu, kurejšijskih ogranaka jer – Mekka je postala tijesna svojim sinovima pa su morali poći u drugu zemlju tražeći sigurnost. Osim toga, ovi muhadžiri su nosili Allahovu vjeru kako bi je proširili na sve horizonte, jer kada je na jednom mjestu odbijena, možda drugdje postoji bolje i berićetnije mjesto na kojem će se srca i razum ljudi otvoriti da prihvate poziv u Allahovu vjeru.[2]

Tri mjeseca nakon hidžre, u Mekki su se desile velike promjene u životu muslimana. Nove okolnosti koje su nastupile ulile su muslimanima nadu u mogućnost širenja vjere u Mekki. Naime, u tom periodu islam je primio Hamza b. Abdul-Muttalib, amidža Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. On je to prvo učinio iz pristranosti prema bratiću Muhammedu, a zatim mu je Allah raširio prsa pa je postao iskren i čvrst u svojoj vjeri. Hamza je bio jedan od najuglednijih i najsnažnijih kurejšijskih mladića. Kada je primio islam, Kurejšijama je postalo jasno da je time Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postao snažniji i da će mu njegov amidža pružiti jaku zaštitu, stoga su se djelimično suzdržavali od onoga što su mu prije radili.[3]

Zatim je, nakon Hamze, islam primio i Omer b. El-Hattab, radijallahu anhuma, koji je, također, bio izuzetno snažan. S ovom dvojicom, ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, osjećali su se zaštićenima, pa su se okuražili pred Kurejšijama.[4]

Primanje islama dvojice uglednih ljudi, nakon muslimanske hidžre u Abesiniju, bilo je poniženje za mnogobošce, a ponos za ashabe Allahovog Poslanika,

---

Avvam, 6. Mus'ab b. Umejr, 7. Abdurrahman b. Avf, 8. Ebu Seleme b. Abdul-Esed, 9. njegova supruga Ummu Seleme bint Ebu Umejje, 10. Osman b. Maz'un, koji im je bio vođa, 11. Amir b. Rebi'a, 12. njegova supruga Lejla bint Ebu Hasme, 13. Ebu Sebra b. Ebu Ruhm, 14. Suhejl b. Bejda'. (op. prev.)

[1] El-Belaziri, *El-Ensab*, 1/156-198. Ibn Hišam, 1/392-396.

[2] *El-Hidžretul-ula fil-islam*, str. 37.

[3] Muhammed b. Abdul-Vehhab, *Muhtesaru siretur-Resul*, str. 90.

[4] *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/294.

sallallahu alejhi ve sellem, i ohrabrenje da javno ispolje svoju vjeru.

Ibn Mes'ud, radijallahu anhu, rekao je: "Omerovo primanje islama bilo je pomoć, njegova hidžra bila je pobjeda, a vladavina je bila milost. Prije nego što je Omer primio islam, nismo se usuđivali klanjati pored Kabe, a kada je primio islam, borio se sa Kurejšijama dok ga nisu pustili da klanja pored Kabe, pa smo i mi klanjali s njim."[1]

Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, pripovijeda: "Kada je Omer primio islam, upitao je: 'Ko je najbrbljiviji Kurejšija?' Rekoše mu: 'Džemil b. Ma'mer el-Džuheni.' Ujutro je poranio k njemu, a ja sam ga pratio da vidim šta hoće od njega. Kad ga je sreo, Omer mu reče: 'Džemile, znaš li da sam primio islam i ušao u Muhammedovu vjeru?' Ovaj, Boga mi, bez riječi ustade i pođe vukući za sobom ogrtač. Omer ga je slijedio, a ja sam slijedio svog babu. Džemil stade na ulaz u Harem i povika iz sveg glasa: 'O skupino Kurejša – a oni su sjedili oko Kabe – znajte da je Ibn El-Hattab porekao vjeru!' 'Laže!', povika Omer iza njega, 'nego sam primio islam i svjedočim da nema drugog boga osim Allaha i da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik.' Oni skočiše na njega i počeše ga tući, a i on poče njih udarati. Tukli su se sve do podne, kada Omer, premoren, sjede, a oni ga opkoliše. Omer im reče: 'Radite šta vam je volja! Kunem vam se Allahom, da vas je tristo – ili ćete vi nas pobiti ili mi vas!'"[2]

"Dakle, stanje muslimana bilo je drugačije od onoga prije hidžre u Abesiniju: sada su ih branili Hamza i Omer, pa su mogli i da klanjaju pred Kabom, prestali su se skrivati u domu Erkama b. Ebul-Erkama i počeli su javno ispovijedati vjeru u Haremu, a kurejšijski mušrici nisu ih više tako zvjerski mučili. Nesumnjivo, za muslimane se stanje promijenilo nabolje i sigurno su vijesti o tim promjenama stigle i do Abesinije, makar preko mornara koji su prolazili Džiddom.

To ih je moralo obradovati i nije se čuditi ako ih je ljubav prema domovini, taj urođeni osjećaj koji je Allah dao svim ljudima, poticala i mamila njihove duše na povratak u voljenu domovinu – Mekku, majku svih naselja, tamo gdje je porodica i rodbina. Nisu se mogli oduprijeti čežnji duše za Bejtullahom, stoga su se, u svjetlu novih ohrabrujućih okolnosti, vratili u Mekku."[3]

Saznavši da su Hamza i Omer primili islam i vjerujući da će to osnažiti islam, muhadžiri su se vratili iz Abesinije.

Međutim, na Hamzino i Omerovo primanje islama Kurejšije su odgovorile novim spletkama u kojima se pokazuje koliko su bili prepredeni i okrutni. Tako su u svoj arsenal s kojim su se suprotstavljali Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i

---

[1] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/365.

[2] Es-Salihi, *Subulul-huda ver-Rešad*, 2/498-499. Ovu predaju bilježe: Ibn Hibban u *Sahihu*, Ibn Hišam u *Siri*, El-Hakim u *El-Mustedreku*, ocjenjujući je vjerodostojnom, a Ez-Zehebi se složio s njim. Opširnije vidjeti: El-Ali, *Sahihus-sire*, str. 111-112, Darun-Nefais, 2000.

[3] Muhammed Sejjid el-Vekil, *Te'emmulat fi siretir-Resul*, str. 59. *El-Hidžra fil-Kur'anil-kerim*, str. 302.

njegovim ashabima dodali novo oružje – ekonomsku izolaciju, o čemu smo već govorili. Usljed takvog nasilničkog odnosa, muslimani se ponovo vratiše u Abesiniju, ali ovaj put priključi im se i veliki broj onih koji nisu učestvovali u prvoj hidžri.[1]

Druga hidžra u Abesiniju

"Po povratku u Mekku nakon prve hidžre, Vjerovjesnikovi, sallallahu alejhi ve sellem, ashabi se suočiše sa grubim odnosom svoje rodbine koji su ih žestoko maltretirali, stoga Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dozvoli da po drugi put odu u Abesiniju. Ovaj put, odlazak je bio mnogo teži. Kurejšijski mušrici bili su kivni jer je Nedžašija lijepo primio muslimane, pa su ih teško zlostavljali. Osman b. Affan, radijallahu anhu, rekao je: 'Allahov Poslaniče, učinili smo već jednu hidžru, a evo sada krećemo u drugu, a ti nisi s nama!' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori mu: 'Vi činite hidžru radi Allaha i radi mene. Obje ove hidžre su za vas.' Osman reče: 'To nam je dovoljno, Allahov Poslaniče!'"[2]

Pored onih koji su učinili prvu hidžru, ovaj put pošli su i mnogi drugi. Njihov ukupan broj, prema mišljenju Ibn Ishaka i drugih, iznosio je osamdeset i tri muškarca ako je među njima bio i Ammar b. Jasir, a ako nije, onda su bila osamdeset i dvojica. Es-Suhejli kaže: "To je ispravnije po mišljenju poznavalaca Poslanikove sire, kao što su El-Vakidi, Ibn Ukbe i drugi."[3] S njima je bilo i osamnaest žena, od kojih je jedanaest Kurejšijki. Ovo je njihov broj ne računajući djecu koju su poveli sa sobom i koja su im se rodila u Abesiniji.[4]

Kurejšije traže od Nedžašije da im preda muhadžire

Vidjevši da su ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, sigurni u Abesiniji i da su u Nedžašijinom susjedstvu pronašli udoban dom te da slobodno obožavaju Allaha, Kurejšije se dogovoriše da Nedžašiji pošalju delegaciju koja će, nakon što posije nepovjerenje između kralja i muslimana, tražiti da im preda muslimane koji su kod njega našli utočište. Ali, delegacija je, i ne htijući, učinila veliku uslugu islamu. Naime, njihova spletka dovela je do ugodnog dijaloga između kralja i jednog od muhadžira, a to je bio Džafer b. Ebu Talib, a koji je rezultirao time da Nedžašija primi islam i zagarantira muslimanima bezbjedan boravak u svojoj zemlji.[5]

---

[1] Dr. Muhammed en-Neždžar, *El-Kavlul-mubin fi sireti Sejjidil-Murselin*, str. 111. *El-Hidžra fil-Kur'anil-kerim*, str. 302.
[2] *Tabekat Ibn Sa'd*, 1/207, izdanje: Bejrut. *El-Hidžra fil-Kur'anil-kerim*, str. 303.
[3] Es-Suhejli, *Er-Revdul-unuf*, 3/228.
[4] *El-Hidžra fil-Kur'anil-kerim*, str. 303.
[5] *El-Hidžra fil-Kur'anil-kerim*, str. 303.

Prenosi se da je Ummu Selema, kćerka Ebu Umejje b. El-Mugire, radijallahu anha, supruga Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, rekla: "Kada smo došli u abesinsku zemlju, Nedžašija se pokazao kao najbolji susjed – slobodno smo ispovijedali svoju vjeru i niko nas nije uznemiravao što obožavamo Allaha, niti smo čuli ikakve uznemirujuće riječi. Kad su Kurejšije čule za to – dogovoriše se da pošalju Nedžašiji dva vješta pregovarača da pregovaraju o nama. Plan im je bio da poklone Nedžašiji najskupocjenije što ima u Mekki, a od svega što mu je iz nje dolazilo najviše je cijenio kožu. Pripremili su za njega mnogo koža, a i svakom patrijarhu su pripremili neki poklon. Tako pripremljene poslaše Abdullaha b. Ebu Rebi'a b. El-Mugiru i Amra b. El-Asa b. Vaila el-Sehmija sa instrukcijama kako da postupe. Rekli su im: 'Uručite darove patrijarsima prije nego što odete na razgovor sa Nedžašijom o našim ljudima, a zatim uručite darove Nedžašiji, pa onda zatražite da vam ih preda prije negoli porazgovara s njima.' Njih dvojica dođoše Nedžašiji, a mi smo kod njega živjeli veoma lijepo, svakom patrijarhu su uručili poklon prije nego su otišli na razgovor sa Nedžašijom, i svakom od njih su govorili: 'U kraljevoj zemlji nalazi se nekolicina naših sumanutih sunarodnjaka, oni su napustili vjeru svog naroda, a nisu ušli u vašu, nego su se pojavili sa novom vjerom koja je strana i nama i vama. Nas su kralju poslali naši poglavari da ih vratimo u njihov narod, pa kad budemo razgovarali s kraljem o njima, dajte mu znak da nam ih preda i da ne razgovara s njima. Njihov narod će najbolje paziti na njih jer bolje znaju njihove sramote.' Rekoše im: 'Dobro.' Njih dvojica su zatim predali darove Nedžašiji i rekli mu: 'O kralju, u tvojoj zemlji nalazi se grupa naših sumanutih mladića, oni su napustili vjeru svog naroda, a nisu ušli u tvoju, negu su se pojavili sa novom vjerom koja je strana i nama i vama. Tebi su nas, radi njih, poslali naši poglavari – njihovi očevi i amidže, da im ih vratiš, oni će bolje paziti na njih jer bolje znaju njihove sramote i zašto im se zamjere.' Abdullahu b. Ebu Rebi'i i Amru b. El-Asu ništa nije bilo mrže nego da Nedžašija porazgovara sa muslimanima. Patrijarsi rekoše: 'U pravu su, kralju, njihov narod će bolje paziti na njih jer bolje znaju njihove sramote i zašto im se zamjere. Predaj im ih, pa neka ih vrate u njihovu zemlju i među njihov narod.' Nedžašija se rasrdi i reče: 'Ne, tako mi Boga, neću predati narod koji me odabrao pored drugih i nastanio se u mojoj zemlji dok ih ne pozovem i upitam o onome što ova dvojica govore o njima. Pa ako bude onako kako su rekli, predat ću im ih i neka ih vrate njihovom narodu, a ako ne bude tako, zaštitit ću ih od ove dvojice i omogućiti im ugodan boravak dokle god ostanu u mojoj zemlji.'[1]

Dijalog između Džafera i Nedžašije

Nedžašija je zatim poslao po ashabe Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Kad im je došao njegov izaslanik, muslimani se sakupiše i upitaše jedni

[1] Ahmed, *Musned*, 5/290. Lanac prenosilaca hadisa je sahih.

druge: 'Šta ćete reći kad vas bude pitao?' Rekoše: 'Šta god da bude pitao, reći ćemo ono što nas je naučio i što nam je naredio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.' Nedžašija je pozvao biskupe da se okupe oko njega s otvorenim Evanđeljima, pa kad stigoše muslimani, upita ih: 'Kakva je to vjera zbog koje ste ostavili vjeru svog naroda, a niste primili moju vjeru, niti vjeru nekog drugog naroda?' Pošto su odabrali Džafera b. Ebu Taliba da ih predstavlja, on mu se obrati sljedećim riječima: 'O kralju! Mi smo bili pagani, obožavali smo kipove, jeli strvinu, činili razvrat, kidali rodbinske veze, uznemiravali komšije, jači je tlačio slabijeg. Živjeli smo tako dok nam Allah nije poslao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem – čovjeka čije su nam porijeklo, istinoljubivost, povjerljivost i neporočnost dobro poznati. On nas je pozvao da samo Allaha obožavamo, a da odbacimo sve drugo što smo mi i naši preci obožavali, poput kamenja i idola. I naredio nam je da budemo iskreni kad govorimo, da ispunimo povjerene obaveze, spajamo rodbinske veze, lijepo se odnosimo prema komšijama; i da prestanemo prolijevati krv i činiti zabranjene stvari. Zabranio nam je da činimo razvrat, govorimo laži, da otimamo imetak siročadi i da potvaramo čestite žene. Naredio nam je da obožavamo Allaha, Jedinog i da Mu ne pripisujemo sudruga, naredio nam je da klanjamo namaz, dajemo zekat i da postimo.' Naveo mu je osnovna učenja islama i nastavio: 'Pa smo potvrdili njegovu iskrenost i povjerovali u njega i prihvatili ono sa čime je došao: počeli smo obožavati samo Allaha ne pripisujući Mu sudruga, smatrati zabranjenim ono što nam vjera zabranjuje, a dozvoljenim ono što nam vjera dozvoljava. Naš narod nas je zbog toga zamrzio i počeo nas mučiti i zlostavljati ne bi li nas odvratili od naše vjere i natjerali da umjesto Allaha ponovo počnemo obožavati kipove i da smatramo dozvoljenim odvratne stvari koje smo prije smatrali dozvoljenim. Zato su nas počeli maltretirati i mučiti, pa kad više nismo mogli sigurno ispovijedati svoju vjeru, došli smo u tvoju zemlju. Izabrali smo tebe i tvoju zaštitu pored drugih vladara nadajući se da nam ovdje neće biti učinjena nepravda.' Nedžašija upita: 'Imaš li kod sebe nešto od onoga što mu je Allah objavio?' 'Imam', odgovorio je Džafer. 'Pročitaj mi!', reče Nedžašija. Džafer je proučio početak sure Merjem. Tako mi Allaha, kad su čuli proučene ajete, Nedžašija je tako plakao da mu je brada sva bila mokra od suza, a patrijarsi suzama nakvasiše Evanđelja. Nedžašija nakon toga reče: 'Tako mi Boga, ovo što sam čuo i ono što je objavljeno Musau dolazi iz istog izvora! Idite! Tako mi Boga, nikada vam ih neću predati!'"

Drugi pokušaj sijanja neprijateljstva između muhadžira i Nedžašije

Ummu Selema, radijallahu anha, pripovijeda: "Kada su Amr b. El-As i Abdullah b. Rebi'a izašli od Nedžašije, Amr reče: 'Allaha mi, sutra ću im doći glave, reći ću mu o njima ono zbog čega će im mnogo zamjeriti.' Abdullah, koji je bio samilosniji prema nama, reče mu: 'Ne čini to, ipak su nam rodbina, makar se ne slagali s nama.' Amr reče: 'Tako mi Allaha, reći ću mu da vjeruju da je Isa, sin Merje-

min, rob!' Sutradan Amr reče Nedžašiji: 'O kralju, oni o Isau, sinu Merjeminom, govore teške uvrede. Pozovi ih i pitaj šta kažu o njemu!' Nedžašija je poslao po njih da ih pita o Isau. To nam je bilo veoma neugodno, pa se sakupismo da se dogovorimo šta ćemo reći kad nas bude pitao o Isau. Složno rekosmo: 'Šta god da nas pita, reći ćemo ono što je rekao Allah i ono što nas je obavijestio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem!' Kad su muslimani došli pred njega, upitao ih je: 'Šta kažete o Isau, sinu Merjeminom?' Džafer reče: 'Kažemo ono što nas je obavijestio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem: Isa je Allahov rob i poslanik, i riječ Njegova i duh od Njega koji je udahnuo u Merjemu, časnu djevicu.' Nedžašija uze sa zemlje štapić i reče: 'Nije Isa, ni koliko ovaj štapić, više od onoga što si spomenuo.' Patrijarsi oko njega počeše ljutito gunđati kad čuše ove njegove riječi. Nedžašija reče: 'Samo vi gunđajte!' Zatim reče muslimanima: 'Idite, vi ste u mojoj zemlji sigurni! Ko vas uvrijedi, bit će kažnjen, garantiram, ko vas uvrijedi, bit će kažnjen! Ne bih ni za brdo zlata nanio zlo nekome od vas! A ovoj dvojici vratite njihove darove! Allah mi nije dao vlast jer sam Mu dao mito, pa kako da ja primim mito. Dok budem imao poslušan narod, bit ću im pravedan vladar.' Amr i Abdullah odoše od Nedžašije posramljeni i neobavljenog posla, a mi ostasmo da živimo kod njega – u dobroj kući, kod dobrog domaćina."[1]

Nedžašija prima islam

Nedžašija je primio islam i povjerovao u Muhammedovo, sallallahu alejhi ve sellem, poslanstvo, ali je to prikrio od svog naroda znajući koliko su ustrajni u zabludi i uporni u tvrdoglavom slijeđenju iskrivljene vjere, koja, niti je prenesena vjerodostojnim putem niti je prihvatljiva zdravoj logici.[2]

Prenosi se od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavio dženazu Nedžašiji na dan kad je umro. Izašao je sa ashabima na musallu, poredao ih u saffove i klanjao mu sa četiri tekbira.[3]

Od Džabira, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kad je umro Nedžašija, rekao: "*Danas je umro jedan dobri čovjek! Ustanite i klanjajte dženazu svome bratu Ashabetu!*"[4]

Prema mišljenju većine učenjaka, umro je devete hidžretske godine, a po nekima prije osme godine, prije oslobođenja Mekke, Allah mu se smilovao.[5]

---

[1] Ahmed, *Musned*, 1/202-203.
[2] *El-Hidžra fil-Kur'anil-kerim*, str. 309.
[3] *Sahihul-Buhari, Kitabul-dženaiz, bab: Et-Tekbir alel-dženaze*, 5/64, br. 1333.
[4] *Sahihul-Buhari, Kitabu Menakibul-ensar, bab: Mevtun-Nedžaši*, br. 3877.
[5] *Usdul-gabe*, 1/99. *El-Isabe*, 1/ 109.

Lekcije, pouke i poruke

1- Postojanost vjernika u akidi, uprkos mučenju i maltretiranju od strane zabludjelih zlikovaca, dokaz je istinskog vjerovanja, iskrenosti u ubjeđenju i uzvišenosti duše, jer smatraju da su mirna savjest, duševni i umni mir, i njihove nade u postizanje Allahovog zadovoljstva mnogo važniji od mučenja, maltretiranja i zabrana koje trpe. To je zato što iskreni vjernici i daije daju prednost duši nad tijelom i ispunjavaju potrebe duše ne obazirući se na tjelesne užitke, jer samo na takav način da'va pobjeđuje i oslobađa mase nepravde i neznaboštva.[1]

2- Ova veličanstvena hidžra pokazuje da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio veoma osjećajan i milostiv prema ashabima i da je uporno tražio mjesto gdje će biti sigurni i spokojni. Zato im je savjetovao da odu pravednom kralju kod kojeg se nikome ne čini nasilje. Kako im je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao, tako je i bilo: lijepo su dočekani i bezbjedno su ispovijedali svoju vjeru.[2] Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odabrao je bezbjedno mjesto za svoju da'vu i sljedbenike i poslao ih tamo da ne bi bili istrijebljeni. To je pouka muslimanskom vođstvu za sva vremena, da pomno planiraju kako zaštititi da'vu i daije, i da tragaju za bezbjednim područjem koje će biti rezervno sjedište da've i jedan od centara iz kojeg će se nastaviti širiti ukoliko glavni centar bude izložen opasnosti ili mogućem osvajanju. Nosioci da've su istinsko blago te treba uložiti maksimalan trud u njihovoj zaštiti i ne smije se nikako biti nemaran prema njihovoj sigurnosti i životima, jer jedan musliman je vredniji od svih ljudi koji nisu u Allahovoj vjeri.[3]

3- Hidžra u Abesiniju imala je brojne ciljeve, stoga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pazio da odabere pogodne osobe za ostvarenje tih ciljeva: poput predstavljanja islamskih učenja i iznošenja kurejšijskog stava o tome, te uvjeravanje javnog mnijenja u pravednost muslimanskog slučaja, kao što moderne države pokreću diplomatske inicijative s ciljem objašnjavanja svojih sporova i pridobijanja podrške javnog mnijenja u susjednim državama.[4] Jedan od ciljeva bilo je i otvaranje novih prostora za da'vu. Zato su prvi muhadžiri bili ugledni ashabi, zatim su ih slijedili ostali, a Džafera su odabrali da ih predstavlja.[5]

4- Na čelu muhadžira bili su Poslanikov amidžić Džafer, Poslanikov zet Osman i Poslanikova kćerka Rukajja. To ukazuje da rodbina vođe mora preuzeti dio tereta i opasnosti, a ne da njegova rodbina bude bezbjedna, a da se o njegovoj misiji brinu nedostojni ljudi – to je daleko od Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, učenja.[6]

---

[1] Mustafa es-Sibai, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 57.
[2] *El-Hidžra fil-Kur'anil-kerim*, str. 312.
[3] El-Gadban, *Et-Terbijjetul-kijadijje*, 1/333.
[4] Teufik Muhammed Sebu'u, *Edva' alel-Hidžra*, str. 427.
[5] El-Gadban, *Et-Terbijjetul-kijadijje*, 1/333.
[6] *Et-Terbijjetul-kijadijje*, 1/333.

5- Islam propisuje da se napusti domovina, makar to bila i Mekka – najvrednije mjesto na Zemlji, radi očuvanja vjere. Dozvoljeno je učiniti hidžru i u neislamsku zemlju jer su Abesinci bili kršćani i obožavali su Isaa, alejhis-selam, a nisu ga smatrali samo Allahovim robom, što je očito iz hadisa Ummu Seleme, radijallahu anha. Ova skupina ashaba naziva se dvostrukim muhadžirima; Allah ih je pohvalio rekavši:

﴿وَٱلسَّٰبِقُونَ ٱلۡأَوَّلُونَ مِنَ ٱلۡمُهَٰجِرِينَ وَٱلۡأَنصَارِ وَٱلَّذِينَ ٱتَّبَعُوهُم بِإِحۡسَٰنٖ رَّضِيَ ٱللَّهُ عَنۡهُمۡ﴾

"Allah je zadovoljan prvim muslimanima, muhadžirima i ensarijama..."[1]

U tefsirima se spominje da su to oni koji su svjedočili zakletvi Er-Ridvan.[2] Allah ih je pohvalio zbog hidžre, iseljenja iz mjesta u kojem se nalazi Allahov Harem, i odlaska u nevjerničku zemlju kako bi sačuvali svoju vjeru i nadajući se da će moći bezbjedno i spokojno obožavati svoga Gospodara. Ovaj propis važi za sva vremena – kada u jednoj zemlji prevlada zlo i zabluda nadvlada pravu vjeru, a vjernik bude maltretiran što slijedi istinu, te se ponada da će u drugoj zemlji, ma o kakvoj se zemlji radilo, moći bezbjedno ispovijedati vjeru i obožavati svoga Gospodara, tada vjernik s pravom treba otputovati u tu zemlju, jer hidžra ne prestaje do Sudnjeg dana. Allah kaže:

﴿وَلِلَّهِ ٱلۡمَشۡرِقُ وَٱلۡمَغۡرِبُۚ فَأَيۡنَمَا تُوَلُّواْ فَثَمَّ وَجۡهُ ٱللَّهِۚ إِنَّ ٱللَّهَ وَٰسِعٌ عَلِيمٞ ١١٥﴾

"Allahu pripadaju i istok i zapad: kud god se okrenete, tamo je Allahovo lice. Allah je, doista, neizmjerno dobar i On sve zna."[3]

6- Muslimanima je dozvoljeno da uđu pod zaštitu nemuslimana, svejedno bili to sljedbenici Knjige, kao što je u ovom slučaju Nedžašija bio kršćanin, iako je kasnije primio islam; ili bili mnogobošci, poput Kurejšija pod čiju su zaštitu ušli muslimani kad su se vratili u Mekku iz Abesinije; ili poput Ebu Taliba pod čijom je zaštitom bio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i Mut'ima b. Adijja pod čiju je zaštitu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao kad je istjeran iz Taifa.[4]

Naravno, samo po sebi se razumije, da je uvjet za to da ta zaštita ne uzrokuje štetu islamskoj da'vi, ili izmjenu nekih islamskih propisa, ili prešućivanje činjenja zabranjenih stvari, u suprotnom muslimanu nije dozvoljeno da uđe pod njihovu zaštitu. Dokaz za to je Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, postupak kad je Ebu Talib tražio da ga ne opterećuje onim što ne može podnijeti, pa da ne govori o mnogobožačkim božanstvima ono što im se ne dopada – Vjerovjesnik, sallallahu

---

[1] Sura Et-Tevbe, 100.
[2] *Tefsirut-Taberi*, 6/11. *Tefsir Ibn Kesir*, 2/331.
[3] Sura El-Bekare, 115.
[4] *El-Hidžra fil-Kur'anil-kerim*, str. 316.

alejhi ve sellem, tada je odlučio da izađe iz amidžine zaštite odbijajući da prešuti ono što je obavezan objasniti.[1]

7- Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, odabir Abesinije kao destinacije muhadžira ukazuje na vrlo bitnu stratešku tačku, a to je važnost poznavanja stanja u susjednim državama – Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odlično je poznavao stanje u svim državama i kraljevstvima koje ga okružuju: znao je u kojima preovladava dobrota, a u kojima pokvarenost, znao je u kojima vlada pravda, a u kojima nepravda. To je pomoglo u odabiru sigurnog mjesta za hidžru ashaba. Ovakav treba da bude vođa da've: on mora znati šta se zbiva oko njega i pratiti stanje nacija i vlada.[2]

8- U načinu kako su obavili prvu hidžru pokazuje se da je prva generacija vodila računa o sigurnosnim mjerama: izašli su iskradajući se i odlazeći tajno da ih Kurejšije ne bi razotkrile i osujetile u namjeri. Isto tako, hidžra je izvedena sa malim brojem ljudi – svega šesnaest osoba, jer taj broj ne izaziva sumnje u slučaju da ih neko primijeti, i omogućava im brzo kretanje, a to je izuzetno važno jer je bilo očekivano da svakog momenta za njima pođe potjera. Čini se da je tajnost koja je obavila ovu hidžru bila razlog što Kurejšije nisu za nju saznale na vrijeme, a kada su saznali, pošli su u potjeru za njima, ali bezuspješnu, jer kada su stigli na obalu mora, tamo nikoga nisu zatekli. Ovaj događaj potvrđuje da je vjernik obavezan pridržavati se mjera opreza u svojim da'vetskim potezima, ne smiju svi njegovi pokreti biti poznati i dostupni neprijatelju da im onemogući nanošenje štete da'vi i njemu lično.[3]

9- Kurejšijama se nije dopalo to što su muslimani otišli u Abesiniju jer su u tome osjetili opasnost koja će u budućnosti predstavljati prijetnju njihovim interesima. Jer, možda se dijaspora poveća i postane opasna. Stoga su kurejšijski mušrici stvar shvatili ozbiljno i poduzeli mjere na vraćanju muhadžira, pa su pokušali da ih liše ovog bezbjednog mjesta sastavljajući precizan plan. U samoj Mekki skovali su plan da Nedžašiju obaspu darovima, da svakom patrijarhu uruče poklon, način podjele darova i riječi koje će popratiti darivanje, pa čak i odabir delegacije – Amr je bio Nedžašijin prijatelj i poznat kao lukav. Nama je izuzetno potrebno da ne potcjenjujemo neprijatelja i ne spavamo dok oni kuju planove, nego da ih ispravno procijenimo i proučavamo njihove poteze kako bismo spremno dočekali njihove podle planove.[4]

10- Plan je proveden sa svim pojedinostima, ali je propao jer je Nedžašija – u čiju zemlju su se muslimani sklonili – odbio da ih preda prije nego što ih sasluša.

---

[1] El-Buti, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 126. *El-Hidžra fil-Kur'anil-kerim*, str. 317.
[2] *Fis-Siretun-Nebevijje-kira fi dževanibil-hazer vel-himaje*, str. 101.
[3] *Fis-Siretun-Nebevijje-kira fi dževanibil-hazer vel-himaje*, str. 101.
[4] *Et-Terbijetul-kijadijje*, 1/317.

Time je muslimanima data mogućnost da izlože svoj slučaj i predstave svoju ispravnu vjeru.

11- Kada im je došao Nedžašijin izaslanik s pozivom da dođu pred njega, ashabi su se sastali da prouče situaciju i dogovore se kako će se ponijeti. Svaki korak koji muslimani poduzmu bit će uspješniji ako se na njega odluče nakon dogovora, jer više glava je pametnije od jedne. To što se ashabi nisu razišli nego su zauzeli jedinstven stav da predstave islam onako kako ga predstavlja Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, šta god bude u pitanju, te su čvrsto odlučili da islam predstave s ponosom makar to značilo njihov kraj, pokazuje njihov visoki odgoj.[1]

12- Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, određivao je vođe koji mogu biti na visini zadatka, zato je za vođu muhadžira postavio Džafera b. Ebu Taliba, a kasnije su ga muslimani odabrali da u njihovo ime govori pred kraljem jer je on bio dostojan da se suprotstavi lukavom Amru b. El-Asu. Džafer b. Ebu Talib odlikovao se osobinama koje su ga učinile najprečim za ovaj zadatak. Neke od njih su:

a) Džafer b. Ebu Talib bio je najbliža osoba Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: živjeli su u istoj kući, stoga je on bolje od svih muhadžira u Abesiniji poznavao vođu da've, prvaka ummeta.

b) Istupanje pred Nedžašijom iziskuje posjedovanje rječitosti, a Benu Hašim su najuglednije Kurejšije po porijeklu i vrlinama, a Džafer je jedan od prvaka Benu Hašima. Allah je odabrao Hašima od potomaka Kinane, a Svog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, odabrao je iz Benu Hašima koji su najrječitiji Arapi i najčistijeg porijekla.

c) On je amidžić Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a to je Nedžašiji ulijevalo veće povjerenje u ono što prenosi od svog amidžića.[2]

d) Džafer je crpio svoj moral od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a ljepota tog morala potječe iz loze Benu Hašima. Allahov Poslanik rekao je Džaferu: "*Ti si mi najsličniji po izgledu i po karakteru.*"[3] Stoga ambasador muslimana, koji je izašao pred Nedžašiju, ostaje primjer muslimanskim ambasadorima za sva vremena: on je očitovao svoj islamski identitet, odlikovali su ga rječitost, znanje, lijepi maniri, strpljivost, hrabrost, mudrost, dovitljivost i dopadljiv izgled.[4]

13- Amr b. El-As, koji je u tom periodu bio neprijatelj Allaha i Njegovog Poslanika, bio je veoma inteligentan, lukav i prepreden, i prije nego što je došao Džafer, već je bio iznio pred Nedžašiju sve dokaze protiv muslimana. Učinio je to na sljedeći način:

---

[1] El-Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 2/92.
[2] *Et-Terbijetul-kijadijje*, 1/335.
[3] *Et-Terbijetul-kijadijje*, 1/336.
[4] Mahmud Šit Hattab, *Sufera'un-Nebijji*, 2/252 i 317.

a) Govorio je o nemiru i razdoru u porodicama koji je nastao u Mekki zbog Muhammedove, sallallahu alejhi ve sellem, vjere. Bio je ambasador Mekke i uživao Nedžašijino povjerenje, stoga je bilo očekivano da njegov govor bude prihvaćen bez sumnje.

b) Govorio je o opasnosti Muhammedovih, sallallahu alejhi ve sellem, sljedbenika insinuirajući da bi mogli poljuljati Nedžašijinu vlast kao što su napravili nered u Mekki, i da su oni samo zbog ljubavi i prijateljstva Kurejšija prema Nedžašiji prevalili ovaj teški put. Rekli su mu: "Ti si naš dobar prijatelj, činiš dobro našem plemenu i pružaš našim trgovcima sigurnost." Dakle, najmanje što mogu učiniti jeste da dobrim uzvrate na dobro i da ga upozore na ovu strašnu nevolju.

c) Najopasnije je što muslimani nisu Nedžašijine vjere i što mogu da ustanu protiv nje. Amr je rekao Nedžašiji: "Oni ne vjeruju da je Isa, sin Merjemin, bog: niti su u vjeri svog naroda niti u tvojoj." Dakle, izmislili su novu vjeru koja samo uzrokuje nered.

d) Amr je predstavio muslimane kao ljude koji ne poštuju kralja, a dokaz za to jeste da se svi osim njih klanjaju kralju. Pa kako može pružiti utočište takvoj skupini! To je pokušaj zastrašivanja vladara time da ga daije ne poštuju jer ne pridaju značaj njegovoj vladavini i ne klanjaju se pred njim. Džafer je morao pobiti sve ove potvore koje je kurejšijski ambasador izrekao o muhadžirima.[1]

14- Džaferov odgovor na Nedžašijina pitanja bio je vrhunac inteligentnosti, političke vještine i propagandnog i da'vetskog umijeća te sposobnosti predstavljanja vjerskih principa. Džafer je uradio sljedeće:

a) Iznio je sve sramote paganstva i to na način da se slušaocu zgade. Cilj mu je bio da poljulja kraljevo mišljenje o Kurejšijama. Skoncentrirao se na poroke koje samo vjerovjesnici mogu iskorijeniti.

b) Predstavio je lik Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, opisujući ga kao osobu poznatu po čistom porijeklu, iskrenosti, emanetu, čednosti, koji je u ovoj zajednici prepunoj poroka daleko od svih manjkavosti, pa je stoga dostojan da ponese Božiju poslanicu.

c) Džafer je istakao ljepote islama i moralne kodekse koji se podudaraju sa etičkim vrijednostima prijašnjih vjerovjesnika, poput: odbacivanja idolatrije, iskrenosti u govoru, ispunjavanju emaneta, očuvanju rodbinskih veza i dobrosusjedskih odnosa, zabrani ubijanja i činjenja nevaljalih svari, obavljanju namaza, davanju zekata. S obzirom da su Nedžašija i patrijarsi bili kršćani, shvatali su da su to etički kodeksi s kojima su slani prijašnji vjerovjesnici poput Musaa i Isaa, alejhimas-selam.

d) Prikazao je sramotnim kurejšijski odnos prema muslimanima zbog toga što su odbili idolatriju, povjerovali u Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i prihvatili moralne vrline u koje poziva.

---

[1] *Et-Terbijetul-kijadijje*, 1/319 i 340.

e) Pohvalio je Nedžašiju zbog toga što je pravedan i što ne dozvoljava da se ikome u njegovoj zemlji čini nepravda.

f) Naglasio je da su izabrali baš njega da se sklone pod njegovu zaštitu bježeći od nepravde ovih koji ih žele mučiti. Tako je uspio nadmašiti Amrovu rječitost i prodrijeti u Nedžašijinu dušu i um, i u dušu i um njegovih patrijarha i prisutnih svećenika.

g) Kad je Nedžašija zatražio da čuje nešto od onoga što je objavljeno Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, sura Merjem bila je tako pogodna i divna, te je ostavila dubok utisak na Nedžašiju i patrijarhe koji su toliko plakali da su im brade i Evanđelja bili mokri od suza. Izbor sure Merjem pokazuje mudrost i inteligenciju predstavnika muhadžira, jer sura Merjem govori o Merjemi i Isau, alejhimas-selam.[1]

h) Džaferova genijalnost u odabiru teme i odgovarajućeg vremena, te otvoreno srce i emotivni istup, doveli su do toga da pridobije kralja na svoju stranu.[2]

i) Na pitanje o Isau odgovorio je s vanrednom mudrošću. Rekao je da muslimani ne obožavaju Isaa, sina Merjeminog, ali isto tako, i da ne kaljaju čast Merjeme kao što čine lažljivci, nego vjeruju da je Isa, sin Merjemin, Božija riječ i duša od Njega koju je udahnuo u Merjem, čednu i čestitu djevicu. Nedžašijino vjerovanje o Isau nije se razlikovalo od onoga što je spomenuo Džafer ni za veličinu štapića.[3]

j) Muslimani se nisu poklonili Nedžašiji jer se oni klanjaju samo Allahu i samo je Allah dostojan da Mu se čini sedžda, ali oni time ne omalovažavaju kralja nego ga poštuju i pozdravljaju na isti način na koji pozdravljaju svoga Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a to je pozdrav kojim će stanovnici Dženneta pozdravljati jedni druge.[4]

k) Slučaj je završen tako što se Nedžašija uvjerio da su muslimani iskreni i čvrsto odlučio da se stavi u službu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kojem dolazi Povjerenik koji je dolazio i Musau, i da se umili Allahu štiteći ashabe Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, te je naglasio Amru da mu Kurejšije neće nimalo naškoditi ako prekinu trgovačke i poslovne veze s njim.[5]

15- Kurejšije su politički, moralno i propagandno poraženi pred muslimanskim uspješnim otporom i potezima, i ozbiljnim metodama.

16- Postupak Džafera i njegove braće po vjeri je primjer praktičnog povođenja za riječima Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "*Ko bude tražio Allahovo zadovoljstvo unatoč ljutnji ljudi – Allah će ga učiniti nezavisnim od ljudi, a*

---

[1] *Es-Siretun-Nebevijje-kira'a li dževanibil-hazer vel-himaje*, str. 106.
[2] *Et-Terbijetul-kijadijje*, 1/337.
[3] *Et-Terbijetul-kijadijje*, 1/342.
[4] *Et-Terbijetul-kijadijje*, 1/342.
[5] *Et-Terbijetul-kijadijje*, 1/342.

ko bude tražio zadavoljstvo ljudi u onome što srdi Allaha – Allah će ga prepustiti ljudima."[1] Ashabi su tražili Allahovo zadovoljstvo, iako se činilo da će to izazvati ljutnju ovih kršćana koji imaju vlast nad njima, ali rezultat je bio da je, Allahovom voljom, kralj stao na njihovu stranu i podupro Istinu s kojom je došao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i pored očite suprotstavljenosti iskrivljenim kršćanskim učenjima, čime je riskirao suočavanje sa pobunom ostrašćenih kršćana.[2]

17- U to vrijeme neki kršćani su imali ispravno vjerovanje u Isaa, ali su to krili jer su velikaši i većina ljudi slijedili iskrivljena učenja. Jedan od onih koji su imali ispravno vjerovanje bio je i abesinski kralj koji je to krio od naroda bojeći se za svoj život i vlast, a kad je iskušan ovim slučajem, očitovao je svoje vjerovanje radi Božijeg zadovoljstva i da bi umirio svoju savjest i pružio podršku Allahovoj stranci vjernika ne obazirući se na posljedice. Taj stav mu je zagarantirao mjesto u historiji.[3]

18- Nepoznavanje nekih islamskih propisa ne škodi vjeri čovjeka. Povrđujući da je neznanje validno opravdanje, Ibn Tejmijje kaže: "Nakon što je poslije Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, hidžre u Medinu, namazu kod kuće povećan broj rekata, oni koji su bili daleko, poput onih koji su ostali u Mekki i onih koji su bili u Abesiniji, nastavili su klanjati po dva rekata i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nikada im nije naredio da te namaze ponove."[4] Ez-Zehebi je rekao: "Niko nije grješan dok ne sazna i dok mu se ne donese dokaz: Objava je dolazila sa zabranama, a uglednim ashabima koji su boravili u Abesiniji to je stizalo mjesecima poslije, ali oni u tome imaju opravdanje neznanjem sve dok im ne stigne tekst."[5]

19- Vrijednost džihada zavisi od toga koliko je nužan. Ako je Hidžra u Medinu bila vrsta džihada kojom je Allah posebnim spomenom i nagradom odlikovao one koji su u njoj učestvovali, i učesnici hidžre u Abesiniju su postigli istu nagradu iako su se pridružili Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, tek nakon Bitke na Hajberu, jer je bilo nužno da ostanu u Abesiniji. To je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, potvrdio putnicima dvije lađe.[6] Od Ebu Musaa el-Eš'arija prenosi se da je rekao: "Esma bint Umejs, koja je bila učinila hidžru u Abesiniju, došla je u posjetu Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, supruzi Hafsi, radijallahu anha, pa je došao Omer kod Hafse i kada je vidio Esmu, upitao je: 'Ko je

---

[1] *Sunenut-Tirmizi, Kitabuz-zuhd*, br. 2414. *Sahihul-Džami'is-sagir*, br. 5973.

[2] El-Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 2/105.

[3] El-Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 2/106.

[4] Ibn Tejmijje, *El-Fetava*, 22/43.

[5] Ez-Zehebi, *El-Kebair*, str. 12.

[6] *El-Hidžretul-ula fil-i*slam, str. 205. Putnici s prve lađe su muhadžiri u Abesiniju koje je iz Mekke poslao Poslanik, a s druge su Ebu Musa el-Eš'ari i skupina od oko pedeset osoba koji su htjeli otputovati u Medinu, ali su valovi odnijeli lađu na obale Abesinije pa su ostali sa Džaferom i ostalim muhadžirima. To se vidi iz početka hadisa u *Sahihul-Buhariji* koji je autor naveo u nastavku, ali izostavljajući početak hadisa. Vidjeti: *Sahihul-Buhari*, br. 4230. (op. prev.)

ona?[1]' Hafsa je odgovorila: 'Esma bint Umejs.' 'Ona što je otplovila u Abesiniju čineći hidžru?', upitao je Omer. 'Da', odgovorila je Esma. Omer reče: 'Pretekli smo vas u hidžri u Medinu i mi smo preči Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, od vas.' Esma ljutito reče: 'Ne, tako mi Allaha! Vi ste bili sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, koji vas je hranio ako ste bili gladni i podučavao vas onome što ne znate, a mi smo bili u zemlji abesinskoj prognani i omraženi zbog vjere, i sve to radi Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem! Allaha mi, neću ništa ni jesti ni piti dok to što si rekao ne spomenem Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem! Mi smo trpjeli uznemiravanja i strah. Spomenut ću to Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i pitati ga. Tako mi Allaha, neću slagati, niti šta dodati ili oduzeti od onoga što kaže Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.' Kada je došao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekla je: 'Allahov Vjerovjesniče, Omer kaže tako i tako.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita: 'Pa šta si mu odgovorila?' Kazala je: 'Rekla sam mu tako i tako.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Nije on preči od vas, on i njegovo društvo imaju nagradu za jednu hidžru, a vi i putnici sa lađe za dvije hidžre.' Esma kaže: 'Ebu Musa i putnici sa lađe su dolazili jedan za drugim da me pitaju o ovome hadisu – ništa na dunjaluku im nije bilo draže i vrednije od ovoga što je o njima kazao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.'"[2]

20- Početak prihvatanja islama od strane Amra b. El-Asa bio je u Abesiniji. To je, bez sumnje, jedan od plodova hidžre u Abesiniju i pokazatelj da'vetskih postignuća muhadžira tokom boravka u Abesiniji. Mnoge predaje ukazuju da je Nedžašija utjecao na početak Amrovog prihvatanja islama, kao što tvrdi Ibn Hadžer.[3] Simpatično je, kako spominje Ez-Zerkani[4], da je ashab primio islam od tabiina. Neke predaje, međutim, spominju da je na početak Amrovog prihvatanja islama utjecao Džafer.

21- Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, brak sa Ummu Habibom čvrsto je povezan sa hidžrom u Abesiniju. Taj brak koji je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ponudio jednoj postojanoj muhadžirki pokazuje njegove vrline. Knjige hadisa potvrđuju da je brak sklopljen, a Ummu Habiba je bila u Abesiniji. Bilježi Ebu Davud u *Sunenu*, vjerodostojnim lancem prenosilaca od Ummu Habibe, da je bila udata za Ubejdullaha b. Džahša, pa nakon što je umro, Nedžašija ju je udao za Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, davši joj od sebe četiri hiljade na ime

---

[1] Dr. Mustafa el-Buga kaže: "Ovo je dokaz da je bila pokrivenog lica, jer da nije, prepoznao bi je i ne bi morao pitati ko je ona. To je dokaz da hidžab muslimanke uključuje lice, i da je to bilo rašireno i prihvaćeno u vrijeme Allahovog Poslanika i njegovih ashaba..." Vidjeti: *Muhtesar Sahihul-Buhari*, str. 533., Damask, 1988., valorizacija i opaske: dr. Mustafa Dib el-Buga. A Allah najbolje zna. (op. prev.)

[2] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi, bab: Gazvetu Hajber*, 5/8, br. 4230 i 4231.

[3] *El-Hidžretul-ula fil-islam*, str. 167.

[4] *Šerhul-mevahib*, 1/271.

mehra, te ju je poslao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, sa Šurahbilom, sinom Hasene.[1]

Ovaj hadis pokazuje da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pratio stanje muhadžira i saosjećao s njima, i da je tješio strpljive i cijenio postojane, te da je pratio stanje ashabijki. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije se brinuo samo o Ummu Habibi i tješio je u nevolji koja ju je zadesila, nego je isto učinio već prije sa Sevdom.[2] Sevda se iz prve hidžre u Abesiniju sa mužem vratila u Mekku. Nakon povratka, njen muž Es-Sekran b. Amr umro je pa ju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što joj je istekao iddet, zaprosio. Odgovorila mu je: "Kako ti želiš, Allahov Poslaniče." Rekao joj je: "Odredi čovjeka iz svoje porodice da te zastupa." Odredila je Hatiba b. Amra b. Abdu-Šemsa b. Abdu-Vudda koji ju je udao za Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Ona je bila prva žena koju je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oženio nakon Hatidže.[3]

Ova dva slučaja ukazuju na jednu od mudrosti što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ženio više žena. Hadisi ukazuju na Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, brigu o ženama muhadžirkama. A može se reći i da je sklapanjem braka sa Ummu Habibom želio ublažiti neprijateljstvo Benu Umejje, posebno njihovog vođe, Ummu Habibinog oca, Ebu Sufjana, prema islamu, Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i muslimanima.[4]

Pokušaj pobuđivanja simpatija prema islamu potvrđen je kroz Poslanikov život: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mnogo se trudio oko svog naroda, koristeći sva moguća sredstva. To se ne suprotstavlja islamskim vrijednostima.[5]

22- Neki istraživači smatraju da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije volio da učini hidžru u Abesiniju zbog određenih razloga. Najvažniji su:

a) Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, usnio je da je mjesto njegove hidžre kameniti predio na kojem rastu palme, i mislio je da je to Hidžr.[6]

b) Zbog geografskog položaja Abesinije[7] koji je predstavljao prepreku širenju islama i njegovog utjecaja širom svijeta.

c) Arapsko poluostrvo, konkretno Mekka i Medina, nisu slučajno odabrani kao mjesto na kojem će biti poslana Objava i odakle će početi širenje vjere, nego su odabrani zbog mnogo odlika.[1]

---

[1] El-Albani, *Sahihu Suneni Ebu Davud*, 2/396. Hasena je žensko ime i to je Šurahbilova majka. Vidjeti: Ebu Davud, *Sunen*, *Kitabun-nikah*, *Babus-sadak*, br. 2107. Hadis, također, bilježi Ahmed sa vjerodostojnim senedom od Urve b. Ez-Zubejra. Vidjeti: Ahmed, *Musned*, 6/427. (op. prev.)

[2] *El-Hidžretul-ula fil-islam*, str. 188.

[3] *Et-Tebekat*, 3/8.

[4] Dr. Mehdi Rizkallah, *Es-Siretun-Nebevijje ala duil-mesadiril-Aslijje*, str. 706-707.

[5] *El-Hidžretul-ula*, str. 188.

[6] Hedžr je danas El-Ahsa' u Saudijskoj Arabiji.

[7] Abesinija – današnja Etiopija prepuna je planina koje su je u ono vrijeme činile izoliranom od ostatka svijeta. (op. prev.)

d) U Abesiniji nije postojao ambijent koji bi omogućio ovoj prognanoj vjeri da se razvija pored kršćanstva. Rimljani, koji su bili predvodnici kršćanstva, ne bi to dozvolili Abesincima.[2]

23- Hidžra u Abesiniju utjecala je na to da Kurejšijama opadne ugled kod ostalih Arapa, jer su se Arapi ponosili pružanjem utočišta strancima i počašćivanjem komšije; natjecali su se ko će u tome biti bolji, suprotno tome smatrali su sramnim, a Abesinci su se pokazali boljim od Kurejšija i pružili utočište muslimanima koje su prognali i loše s njima postupili i ugledne i neugledne Kurejšije i stranci.[3]

Treća tema
Godina tuge i iskušenje u Taifu

Prvo: Godina tuge

Ebu Talibova smrt

Ebu Talib je umro nakon izlaska Benu Hašima sa njegovog posjeda, a to je bilo krajem desete godine po poslanstvu.[4] Ebu Talib je čuvao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, srdio se radi njega[5] i branio ga.[6] Kurejšije su ga poštovale. Na samrti su mu došli prvaci mnogobožaca i odgovarali ga od primanja islama i podsticali da umre u vjeri predaka. Govorili su mu: "Zar ćeš napustiti Abdul-Muttalibovu vjeru?" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao ga je da primi islam govoreći mu: "Reci: 'La ilahe illallah', zauzeo bih se za tebe na Sudnjem danu." Ebu Talib je rekao: "Da me nije sramota Kurejšija koji će reći: 'Učinio je to zbog straha od smrti', obradovao bih te tim riječima." Allah je nakon toga objavio:

﴿ إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَٰكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَن يَشَاءُ ۚ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴾

"Ti, doista, ne možeš uputiti na Pravi put onoga koga ti želiš uputiti, Allah ukazuje na Pravi put kome On hoće, i On dobro zna one koji će Pravim putem poći."[7]

---

[1] *El-Gureba'ul-evvelun*, str. 169-170.
[2] *Edva' alael-Hidžra*, str. 156-161. *El-Hidžra fil-Kur'anil-kerim*, str. 320.
[3] *El-Gureba'ul-evvelun*, str. 170-171.
[4] *Fethul-bari*, 7/194.
[5] *Sahihul-Buhari – Fethul-bari*, 7/193.
[6] *Sahihu Muslim*, 1/195.
[7] Sura El-Kasas, 56.

Paganstvo je bilo duboko usađeno u Ebu Talibu i nije mogao da ga se oslobodi: bio je starac kojem je bilo teško mijenjati ideologiju i običaje koje je naslijedio od predaka. Uz to, njegovi vršnjaci bili su prisutni kad je umirao pa su utjecali na njegovu odluku strahujući od utjecaja koji bi vijest o njegovom primanju islama mogla imati na Mekkelije.[1]

Smrt Hatidže, Allah bio zadovoljan njome

U godini u kojoj je umro Ebu Talib, tri godine prije Hidžre, umrla je majka vjernika Hatidža.[2]

Nakon smrti Ebu Taliba, uslijedila je smrt Hatidže, Allah bio zadovoljan njome, pa se udvostručila žalost i tuga Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Umrla su dva voljena bića koja su pomagala vjeru u najkritičnijim trenucima: Ebu Talib je štitio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, od naroda, a Hatidža mu je pomagala da lakše podnese iskušenja.

Kurejšije su navalile na Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i napadali ga kako nisu mogli dok je Ebu Talib bio živ.[3]

Za Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nastupio je težak period života, u kojem se suočio sa mnogim problemima i teškoćama. Ostao je sam, nemajući pomagača osim Allaha, ali je nastavio pozivati sve ljude u vjeru njihovog Gospodara, unatoč opiranju i teškim zlostavljanjima, o čemu govore knjige hadisa i Poslanikove sire.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podnio je ono što ni brda ne bi mogla podnijeti. A kad su se zaredala iskušenja i nevolje, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odlučio je da ode iz svog mjesta u drugo, od svog naroda drugom narodu, da im ponudi islam i potraži podršku, nadajući se da će prihvatiti ono s čime je došao od Allaha. Stoga je otišao u Taif, a to je najbliže mjesto Mekki.[4]

Drugo: Odlazak u Taif

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poveo se za primjerom prijašnjih vjerovjesnika i poslanika koji su pozivali Allahu.

Tako je Nuh pozivao svoj narod "hiljadu godina manje pedeset".[5] Sve te godine neprestano je radio i pokušavao različitim metodama.

Allah je rekao:

﴿إِنَّآ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِۦٓ أَنْ أَنذِرْ قَوْمَكَ مِن قَبْلِ أَن يَأْتِيَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١﴾ قَالَ يَٰقَوْمِ إِنِّى لَكُمْ نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٢﴾ أَنِ ٱعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ

---

[1] El-Umeri, *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 1/184.
[2] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 1/185.
[3] *Mihnetul-muslimine fil-ahdil-Mekki*, str. 34.
[4] *Mihnetul-muslimine fil-ahdil-Mekki*, str. 36-45.
[5] Sura El-Ankebut, 14.

وَاتَّقُوهُ وَأَطِيعُونِ ﴿٣﴾ يَغْفِرْ لَكُم مِّن ذُنُوبِكُمْ وَيُؤَخِّرْكُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى ۚ إِنَّ أَجَلَ اللَّهِ إِذَا جَاءَ لَا يُؤَخَّرُ ۖ لَوْ كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٤﴾ قَالَ رَبِّ إِنِّي
دَعَوْتُ قَوْمِي لَيْلًا وَنَهَارًا ﴿٥﴾ فَلَمْ يَزِدْهُمْ دُعَائِي إِلَّا فِرَارًا ﴿٦﴾ وَإِنِّي كُلَّمَا دَعَوْتُهُمْ لِتَغْفِرَ لَهُمْ جَعَلُوا أَصَابِعَهُمْ فِي آذَانِهِمْ وَاسْتَغْشَوْا ثِيَابَهُمْ
وَأَصَرُّوا وَاسْتَكْبَرُوا اسْتِكْبَارًا ﴿٧﴾ ثُمَّ إِنِّي دَعَوْتُهُمْ جِهَارًا ﴿٨﴾ ثُمَّ إِنِّي أَعْلَنتُ لَهُمْ وَأَسْرَرْتُ لَهُمْ إِسْرَارًا ﴿٩﴾

"Mi smo poslali Nuha narodu njegovu: 'Opominji narod svoj prije nego što ga stigne kazna bolna!' 'O narode moj', govorio je on, 'ja sam vam zbilja opominjatelj jasni! Allahu u ibadetu budite i Njega se bojte i meni poslušni budite. On će vam grijehe vaše oprostiti i u životu vas do određenog časa ostaviti, a kada određeni čas dođe, zaista se neće, neka znate, odgoditi.' On reče: 'Gospodaru moj, ja sam narod svoj i noću i danju, doista, pozivao, ali ga je pozivanje moje još više udaljilo. I dok god sam ih pozivao da im oprostiš, prste su svoje u uši stavljali i haljinama svojim se prekrivali – bili su uporni i pretjerano oholi. Zatim sam ih ja otvoreno pozivao, a onda sam im javno objavljivao i u povjerenju im šaputao.'"[1]

I pored toga što ih je (bezuspješno) pozivao dugo vremena, nije prestao sa da'vom i njegov entuzijazam u dostavljanju vjere nije oslabio, niti je oslabila njegova pronicljivost i dovitljivost u upotrebi različitih metoda i odabiru različitih vremenskih perioda.

El-Alusi u komentaru ovih ajeta kaže: "'**Gospodaru moj, ja sam svoj narod pozivao**" – u iman i pokornost. "**...i noću i danju**" – neprestano, ne malaksajući i ne posustajući." El-Alusi je zatim opisao njihovo žestoko opiranje i inat. Zatim u nastavku komentara kaže: "'**...a onda sam im javno objavljivao i u povjerenju im šaputao'** – pozivao sam ih uvijek iznova, jedan za drugim pozivom, različitim metodama i na razne načine. To upućuje da da'vu treba prakticirati u svakom vremenskom razdoblju i koristiti sve dozvoljene metode. **'Zatim sam ih ja otvoreno pozivao'** – ukazuje da je preče pozivati javno nego tajno. To je pogodnije u slučaju osobe koja će se odazvati i to joj je bliže zbog blagosti koja se na taj način pokazuje prema pozvanom."[2]

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prakticirao je i osmišljao različite načine da've: pozivao je i tajno i javno, u miru i u ratu, grupno i pojedinačno, na putovanju i kod kuće, pripovijedao je priče, navodio primjere, pojašnjavao riječi crtajući linije na zemlji, podsticao je i zastrašivao, pozivao je u svako doba i na svakom mjestu, koristio sve metode koje mogu ostaviti utisak.[1] Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao je u Taif, obilazio plemena, učinio hidžru, konstantno pozivajući ljude u Allahovu vjeru.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tragao je za novim centrom da've, te je potražio potporu od plemena Sekif, ali mu se nisu odazvali, nego su na-

---

[1] Sura Nuh, 1-9.
[2] *Tefsirul-Alusi*, 10/89.

govorili djecu da ga napadnu, pa su ga gađali kamenjem. Na povratku iz Taifa sreo je čovjeka po imenu Addas koji je primio od njega islam, a bio je kršćanin.

El-Vakidi tvrdi da je datum odlaska u Taif mjesec ševval desete godine po poslanstvu, a nakon Ebu Talibove i Hatidžine smrti, i da je ostao u Taifu deset dana.[2]

Zašto je Poslanik odabrao Taif?

Taif je predstavljao stratešku pozadinu kurejšijskim poglavarima. Štaviše, Kurejšije su imale pretenzije prema Taifu i već prije su bili pokušali da ga pripoje sebi pa su napali na Vadi-Vedždž, jer je obilovala drvećem i usjevima. Sekif ih se bojao pa su ušli u savez s njima i povukli sa sobom i pleme Devs.[3]

Mnogi stanovnici Mekke imali su posjede u Taifu na kojima su provodili ljeto. Benu Hašim i Benu Abdu-Šems imali su konstantne kontakte sa Taifom, a Mahzum su sa Sekifom povezivali zajednički poslovni interesi.[4]

Prema tome, Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, odlazak u Taif bio je promišljen, jer ako tu bude prihvaćen i pronađe skupinu koja će mu pružiti podršku, to će prestraviti Kurejšije i direktno ugroziti njihovu bezbjednost i ekonomske interese. To je čak moglo dovesti do marginaliziranja Kurejšija i izolacije od ostatka poluostrva.

Ovaj strateško-političko-misionarski potez koji je poduzeo Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pokazuje da je uporno poduzimao uzroke za formiranje muslimanske države i nove sile koja će se nametnuti na poprištu zbivanja, jer postojanje jake države važno je za uspješno dostavljanje Allahove vjere ljudima.

Čim je prispio u Taif, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zaputio se u centar moći i mjesto na kojem se donose političke odluke.[5]

Predstavnici vlasti u Taifu

Porodice Benu Malik i El-Ahlaf bile su prvi doseljenici u Taif pa je stoga vlast pripadala njima. Pored političkog vođstva, upravljanja vanjskim odnosima i ekonomskog utjecaja, njima je pripadalo i vjersko vođstvo koje se ogledalo u brizi o Hramu.

Ali, ove dvije porodice nisu bile u poziciji koja im je omogućavala da brane Taif, koji je bio najplodnije područje na poluostrvu, i stoga je bio mjesto prema kojem su bili uprti pogledi i osvajačke pretenzije. Bojali su se plemena Hevazin, Kurejš, Benu Amir. Sva ta plemena bila su jaka i sposobna da ih unište i opustoše,

---

[1] Badahdah, *Mukavvimatud-da'veti ved-daije*, str. 123.
[2] *Tabekat Ibn Sa'd*, 1/122. Preneseno iz: *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 1/185.
[3] *Fethul-bari Šerhu Sahihul-Buhari, Kitabul-kefala*, 4/373.
[4] *Usulul-fikril-islami*, str. 173.
[5] *Usulul-fikril-islami*, str. 174.

stoga su taifski poglavari slijedili politiku primirja i očuvanja političke stabilnosti potpisujući sporazume i praveći ravnotežu, baš kao što su radile i Kurejšije. Tako je porodica Benu Malik gradila čvrste odnose sa Hevazinom da bi se sačuvali njihovog zla, a porodica El-Ahlaf povezala se sa plemenom Kurejš kako bi se osigurali od njih.[1]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, putujući za Taif, bio je svjestan ove mreže odnosa i sporazuma, i znao je da u Taifu ne postoji centralna vlast nego da vlast dijele dvije porodice po unutrašnjem dogovoru, i da su obje te porodice sateliti jakih plemena izvana. Kada bi uspio pridobiti bilo koju od njih, to bi imalo veliki utjecaj na ravnotežu političkih snaga, pogotovo ako pridobije El-Ahlaf koji su saveznici Kurejšija. To bi bio potpuni uspjeh, a nije bilo nemoguće, jer njihova ljubav prema Kurejšijama, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to je znao, nije bila toliko zbog vjerske odanosti koliko zbog straha od njih.

Svjestan takvog političkog stanja, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, po dolasku u Taif nije otišao Benu Maliku, saveznicima Hevazina, nego se odmah uputio sinovima Amra b. Umejra, koji su bili poglavari El-Ahlafa i imali čvrste veze sa Kurejšijama.[2]

Ibn Hišam u svojoj *Siri* kaže: "Po dolasku u Taif, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uputio se skupini iz Sekifa koji su u to vrijeme bili poglavari Sekifa. To su tri brata, Amrovi sinovi: Abdu-Jalil, Mes'ud i Habib. Jedan od njih bio je oženjen Kurejšijkom iz porodice Benu Džumeh."[3]

Ali, Amrovi sinovi bili su veoma obazrivi i plašljivi, zato se nisu odazvali Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, pozivu. Naprotiv, izvrgli su ga poruzi i veoma loše se ponijeli prema njemu. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao je od njih izgubivši nadu da će od plemena Sekif vidjeti neki hajr. Na odlasku im je rekao: "Ako ste već uradili to što ste udarili, barem prikrijte moj dolazak."

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije želio da njegov narod sazna za njegov dolazak da ga ne bi napali zbog toga. Htio je da te kontakte obavi u atmosferi tajnosti i da Kurejšije ne otkriju njegova kretanja.[4]

Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, su mjere opreza i predostrožnosti bile veoma važne pa je poduzeo sljedeće:

1- Izašao je iz Mekke pješice. To je uradio da Kurejšije ne shvate da namjerava otputovati iz Mekke, a da je izašao na jahalici, to bi pobudilo sumnje da je odlučio otputovati negdje, što bi moglo biti uzrok da ga neko pokuša spriječiti u toj namjeri.

2- Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za saputnika je odabrao Zejda, zbog

---

[1] *Usulul-fikril-islami*, str. 174.
[2] *Usulul-fikris-sijasi*, str. 185.
[3] Ibn Hišam, Es-*Siretun-Nebevijje*, 2/78.
[4] *Usulul-fikris-sijasi*, str. 175.

sigurnosnih razloga jer je Zejd bio posinak Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ako bi ih neko vidio, to ne bi izazvalo sumnje zbog te veze među njima. S druge strane, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dobro je poznavao Zejda i znao je da je iskren, odan i povjerljiv, te se stoga može osloniti na njega i biti siguran da neće odati tajnu. Tako se i pokazalo kad je Zejd vlastitim tijelom štitio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, od kamenja da mu neko ne razbije glavu.

3- Iako je odgovor taifskih lidera bio ružan, popraćen ismijavanjem i ruganjem, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to je otrpio i nije se naljutio nego je zatražio od njih da zataje njegov dolazak. To je primjer maksimalne predostrožnosti, jer, kada bi kurejšijski mušrici saznali za ovakav odgovor ne samo da bi ga ismijali nego bi, možda, pojačali zlostavljanje i pokušali da prate njegove pokrete unutar Mekke i izvan nje.[1]

Skrušena dova

Amrovi sinovi su postupili podlo, pa ne samo da nisu zatajili Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, dolazak, nego su nahuškali maloumne i robove da ga psuju i gađaju kamenjem. Njegova nevina krv tekla je niz raskrvavljene pete na nanule i nakvasila taifsku zemlju. Gonili su Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i Zejda b. Hariseta sve dok nisu ušli u baštu Rebi'inih sinova Utbeta i Šejbe koji bijahu u bašti. Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, nije bilo drago što su tu zbog njihovog neprijateljstva prema Allahu i Poslaniku, pa je, pošto su maloumni Sekifljani odustali od gonjenja, sjeo u hlad vinove loze sa svojim saputnikom Zejdom da se odmore od pretrpljenih neugodnosti. Rebi'ini sinovi vidjeli su šta je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, doživio od stanovnika Taifa, ali nisu ništa poduzeli.

U ovim trenucima žala, tuge i psihičkog i fizičkog bola, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uputio je svome Gospodaru dovu koja pokazuje iman, čvrsto ubjeđenje i zadovoljstvo sa onim što ga je zadesilo radi Allaha, i traženje Allahovog zadovoljstva: "*Gospodaru moj, Tebi se žalim na svoju slabost i nemoć i ponižavanje od strane ljudi! O Najmilostiviji, Ti si Gospodar potlačenih, i Ti si moj Gospodar! Kome ćeš me prepustiti: nemilosrdnom tuđincu ili na nemilost neprijatelju? Ako nisi na mene srdit, ne marim za to, ali Tvoja briga o meni je prevelika. Utječem se svjetlom Tvoga lica, kojim si rastjerao tmine i potčinio sve što je na ovome i onome svijetu, od Tvoje srdžbe i nezadovoljstva. Molit ću Te za Tvoje zadovoljstvo sve dok ne budeš zadovoljan. Allahu pripada sva snaga i moć.*"[2]

---

[1] *Es-Siretun-Nebevijje-dževanibul-hazer vel-himaje*, str. 109-110.

[2] Dr. El-Umeri ocijenio je slabim ovaj hadis u svojoj knjizi *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 1/186. Međutim, Ibrahim el-Ali je u svojoj knjizi *Sahihus-sire*, str. 136, hadis ocijenio vjerodostojnim zbog druge predaje koja ga pojačava. Dr. Abdurrahman Abdul-Hamid el-Berr, profesor hadiskih nauka na

Poslanikova samilost prema ljudima

U teškim trenucima, pri najvećim tegobama koje izazivaju dušu i pritišću prsa da pokažu grubost, u Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, visokoj duši prevladavala je njegova neizmjerna milost.[1]

Aiša, Vjerovjesnikova supruga, kazuje da je pitala Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Jesi li doživio teži dan od dana Bitke na Uhudu?", a on je odgovorio: "*Doživio sam od tvoga naroda svašta, a najteže mi je bilo kod Akabe*[2] *jer sam pozvao sina Abdu-Jalila b. Abdu-Kulala pa nije prihvatio ono u što sam ga pozvao. Otišao sam od njega zabrinut i pribrao sam se tek kad sam stigao u Karnus-Se'alib*[3]*. Prekrila me sjena oblaka pa sam podigao glavu i ugledao Džibrila u njemu. Zovnuo me je i rekao: 'Allah je čuo odgovor tvog naroda i njihove riječi koje su ti uputili. Allah ti šalje Meleka planina – naredi šta hoćeš da uradi s njima.' Melek planina me poselamio i rekao: 'O Muhammede, reci šta želiš. Ako hoćeš, srušit ću na njih ova dva brda!' Vjerovjesnik je odgovorio: 'Ne, ja se nadam da će im Allah dati potomke koji će obožavati Allaha, Jedinog, nikoga Mu ne smatrajući ravnim.'*"[4]

Povreda koju je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, doživio u Bitki na Uhudu bila je veća u smislu fizičke boli, ali u smislu psihičke boli u Taifu je bilo teže, jer je tamo doživio veliki psihički umor, bio je opterećen mislima, toliko se zadubio u razmišljanje da je tek po dolasku u Karnus-Se'alib došao sebi.[5]

U ovoj dovi primjećujemo Vjerovjesnikovo duboko ubjeđenje u tevhid i predanost Allahu. Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, Allahovo je zadovoljstvo bilo najveći cilj i najveća želja kojoj su potčinjene sve druge želje, pa ako ga Allah iskušava da bi ga obasuo Svojim zadovoljstvom, ta su iskušenja dobrodošla jer ona u tom slučaju predstavljaju blagodat i blagostanje.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, završio je dovu veličanstvenim riječima i podučio ashabe da ih izgovaraju u nevolji: "La havle ve la kuvvete illa billah" – sva snaga i moć pripadaju samo Allahu. Time vjernik uči da samo Allah može promijeniti njegovo stanje iz lošeg nabolje, iz straha u sigurnost, i samo s Allahovom pomoći može podnijeti teškoće i suočiti se s nevoljama.[6]

Dova je jedan od najvećih ibadeta. Dova je efikasno odbrambeno oružje

---

Univerzitetu Al-Azhar, smatra da su obje predaje hadisa prihvatljive vjerodostojnosti. On je analizirao predaje ovih hadisa u svojoj knjizi *El-Hidžretun-Nebevijjetul-mubareke*, str. 38.

[1] *Mukavvimatud-da'ijetin-nadžih*, str. 76.

[2] Akaba – dio učenjaka tvrdi da se radi Akabi na Mini gdje je Vjerovjesnik javno pozvao svoj narod u islam, pa su ga odbili i vrijeđali, a dio tvrdi da je to naziv jednog dijela Taifa, i ovo mišljenje je vjerovatnije. (op. prev.)

[3] To je zapravo Karnul-Menazil, a danas se zove Es-Sejlul-Kebir. To je mikat za hadždž stanovnicima Nedžda.

[4] *Sahihul-Buhari*, br. 3231. *Kitab Bed'il-halk, bab: Zikril-melaike.*

[5] El-Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 3/36-37.

[6] *Et-Tarihul-islami*, 3/20.

kojim se čovjek može izboriti za sigurnost, jer koliko god neko bio pametan i domišljat, može doživjeti neuspjeh. Musliman ponekad dođe u situaciju kad nije u stanju da trezveno razmišlja i donosi odluke, kad ne vidi drugog izlaza osim da uputi Allahu dovu da mu da izlaz i spas. Kada su Taifljani napali, otjerali, izvrgli poruzi i ismijali Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i kada je postao zabrinut, on se Allahu obratio dovom i tek što je završio dovu, Gospodar svjetova mu se odazvao šaljući mu Džibrila i Meleka planina.[1]

Promjena pristupa

Melek planina je predložio da na nevjernike sruši dva brda i da ih tako iskorijeni kao što su iskorijenjeni Nuhov narod, Ad, Semud, Lutov narod.

Allah je rekao:

﴿ فَكُلًّا أَخَذْنَا بِذَنۢبِهِۦ ۖ فَمِنْهُم مَّنْ أَرْسَلْنَا عَلَيْهِ حَاصِبًا وَمِنْهُم مَّنْ أَخَذَتْهُ ٱلصَّيْحَةُ وَمِنْهُم مَّنْ خَسَفْنَا بِهِ ٱلْأَرْضَ وَمِنْهُم مَّنْ أَغْرَقْنَا ۚ وَمَا كَانَ ٱللَّهُ لِيَظْلِمَهُمْ وَلَٰكِن كَانُوٓا۟ أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٤٠﴾ ﴾

"I sve smo prema grijesima njihovim kaznili: na neke vjetar pun pijeska poslali, a neke strašnim glasom uništili, neke u zemlju utjerali, a neke potopili; Allah im nije učinio nepravdu, sami su sebi nepravdu nanijeli."[2]

Postojao je i drugi prijedlog – hidžra i udaljavanje i od Mekke i od Taifa jer, prvi su ga istjerali, a drugi ga nisu htjeli primiti. To je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, predložio Zejd b. Harise.

Ibnul-Kajjim je rekao: "Pošto nije našao podršku u Taifu, ožalošćen Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, se sa svojim štićenikom zaputio u Mekku izgovarajući poznatu 'taifsku dovu', pa mu je njegov Uzvišeni Gospodar poslao Meleka planina koji je tražio od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, naređenje da sruši na Mekku dva brda koja su je okruživala. On je odgovorio: '*Ne, ja se nadam da će im Allah dati potomke koji će samo Njega obožavati ne pripisujući Mu sudruga.*' Zatim, nakon nekoliko dana pojavio se kod Nahle, na ulazu u Mekku, pa mu je Zejd b. Harise rekao: 'Kako ćeš se pojaviti među njima, a oni su te istjerali?' – mislio je na Kurejšije. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio je: '*O Zejde, Allah će dati izlaz i i spas iz ove situacije. I zaista će Allah pomoći Svoju vjeru i dati pobjedu Svome Vjerovjesniku.*'"[3]

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odbio je mogućnost istrebljenja i odbacio ideju samoizolacije i stalne selidbe. Gledao je u budućnost svjetlom imana i odlučio da se vrati u nevjerničku Mekku i nastavi svoj džihad ulažući sve što može radi poziva u tevhid. Vjerovjesnika nisu zbunila ova dva prethodna prijedloga,

---

[1] *Es-Siretun-Nebevijje – Dževanibul-hajtati vel-hazer*, str. 112-113.

[2] Sura El-Ankebut, 40.

[3] *Zadul-me'ad*, 2/36.

naprotiv okrenuo se alternativi, a to je ulazak u Mekku, a ne povlačenje iz nje. Ta deja počiva na potrebi postojanja u zemlji u kojoj prevladavaju nevjernici i skorištavanju njenih resursa i veza, te preobražaj njenih ciljeva, da se svim tim napoji muslimansko društvo koje će se izroditi iz loze ovih nevjernika. Znači, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, želio je da iz loze nevjernika nastanu generacije muslimana koji će se boriti na Allahovom putu. Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, pogled bio je uprt u budućnost, ali to ne znači povlačenje iz sadašnjosti.[1]

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odlučio je da uđe u Mekku iako to nije bilo lahko ni sigurno jer je postojala velika vjerovatnoća da će ga Kurejšije napasti i pokušati atentat na njega. Oni više nemaju strpljenja, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao je da traži pomoć protiv njih od plemena koji su njihovi saveznici pokušavajući napraviti razdor između njih. Čak i da nije postojala opasnost po njega lično, njegov ulazak u Mekku na uobičajen način, nakon što je otjeran iz Taifa, izgledao bi u očima Mekkelija kao veliki poraz za muslimane, što bi h potaklo da budu grublji prema njima. Stoga je ovaj put Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, želio da ih razori iznutra umjesto da ih pritišće izvana. Želio je da prodre unutar kurejšijskih ogranaka i u njima pronađe saveznika koji će mu omogućiti boravak među njima.[2]

Govoreći o zaštiti koju je Mut'im b. Adijj pružio Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, Ibn Hišam navodi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što je napustio Taif jer su odbili da povjeruju u njega i pruže mu podršku, došao u Hira' i odatle poslao molbu Ahnesu b. Šeriku da mu pruži zaštitu. Ahnes je odgovorio: "Ja sam saveznik i kao takav ne mogu ti pružiti zaštitu." Zatim e isto upitao Suhejla b. Amra. Ovaj mu je odgovorio: "Amirovi potomci ne pružaju zaštitu Ka'bovim potomcima." Nakon toga poslao je jednog čovjeka iz plemena Huza'a Mut'imu b. Adijju, poglavaru plemena Benu Nevfel b. Abdu-Menaf, s pitanjem: "Hoćeš li mi pružiti zaštitu?" Mut'im je odgovorio: "Hoću", i pozvao svoje sinove i narod i rekao im: "Uzmite oružje i budite kod uglova Kabe jer sam pružio zaštitu Muhammedu!" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je u društvu sa Zejdom b. Harisetom ušao u Mekku, došao pred Kabu, a Mut'im je sa svoje jahalice povikao: "O Kurejšije! Ja sam uzeo Muhammeda pod svoju zaštitu, pa neka ga niko ne uznemirava!" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je do jednog ugla Kabe, klanjao dva rekata i otišao kući, a Mut'im b. Adijj i njegovi sinovi su držeći oružje stražarili sve dok nije ušao u kuću.[3]

Stanje se uveliko promijenilo zbog novog Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, pristupa – umjesto da uđe u Mekku poražen, krijući se, ušao je na njihove oči pod oružanom zaštitom jednog od kurejšijskih poglavara.

---

1 *Usulul-fikris-sijasi*, str. 176.

2 *Usulul-fikris-sijasi*, str. 177-178.

3 Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/371. Ibnul-Kajjim, *Zadul-me'ad*, 2/47.

naprotiv okrenuo se alternativi, a to je ulazak u Mekku, a ne povlačenje iz nje. Ta ideja počiva na potrebi postojanja u zemlji u kojoj prevladavaju nevjernici i iskorištavanju njenih resursa i veza, te preobražaj njenih ciljeva, da se svim tim napoji muslimansko društvo koje će se izroditi iz loze ovih nevjernika. Znači, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, želio je da iz loze nevjernika nastanu generacije muslimana koji će se boriti na Allahovom putu. Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, pogled bio je uprt u budućnost, ali to ne znači povlačenje iz sadašnjosti.[1]

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odlučio je da uđe u Mekku iako to nije bilo lahko ni sigurno jer je postojala velika vjerovatnoća da će ga Kurejšije napasti i pokušati atentat na njega. Oni više nemaju strpljenja, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao je da traži pomoć protiv njih od plemena koji su njihovi saveznici pokušavajući napraviti razdor između njih. Čak i da nije postojala opasnost po njega lično, njegov ulazak u Mekku na uobičajen način, nakon što je otjeran iz Taifa, izgledao bi u očima Mekkelija kao veliki poraz za muslimane, što bi ih potaklo da budu grublji prema njima. Stoga je ovaj put Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, želio da ih razori iznutra umjesto da ih pritišće izvana. Želio je da prodre unutar kurejšijskih ogranaka i u njima pronađe saveznika koji će mu omogućiti boravak među njima.[2]

Govoreći o zaštiti koju je Mut'im b. Adijj pružio Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, Ibn Hišam navodi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što je napustio Taif jer su odbili da povjeruju u njega i pruže mu podršku, došao u Hira' i odatle poslao molbu Ahnesu b. Šeriku da mu pruži zaštitu. Ahnes je odgovorio: "Ja sam saveznik i kao takav ne mogu ti pružiti zaštitu." Zatim je isto upitao Suhejla b. Amra. Ovaj mu je odgovorio: "Amirovi potomci ne pružaju zaštitu Ka'bovim potomcima." Nakon toga poslao je jednog čovjeka iz plemena Huza'a Mut'imu b. Adijju, poglavaru plemena Benu Nevfel b. Abdu-Menaf, s pitanjem: "Hoćeš li mi pružiti zaštitu?" Mut'im je odgovorio: "Hoću", i pozvao svoje sinove i narod i rekao im: "Uzmite oružje i budite kod uglova Kabe jer sam pružio zaštitu Muhammedu!" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je u društvu sa Zejdom b. Harisetom ušao u Mekku, došao pred Kabu, a Mut'im je sa svoje jahalice povikao: "O Kurejšije! Ja sam uzeo Muhammeda pod svoju zaštitu, pa neka ga niko ne uznemirava!" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je do jednog ugla Kabe, klanjao dva rekata i otišao kući, a Mut'im b. Adijj i njegovi sinovi su držeći oružje stražarili sve dok nije ušao u kuću.[3]

Stanje se uveliko promijenilo zbog novog Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, pristupa – umjesto da uđe u Mekku poražen, krijući se, ušao je na njihove oči pod oružanom zaštitom jednog od kurejšijskih poglavara.

---

[1] *Usulul-fikris-sijasi*, str. 176.
[2] *Usulul-fikris-sijasi*, str. 177-178.
[3] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/371. Ibnul-Kajjim, *Zadul-me'ad*, 2/47.

Obratimo pažnju da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kao izaslanika poslao čovjeka iz plemena Huza'a. To pokazuje zadivljujuću političku mudrost i duboko poznavanje historije i diplomatije. Naime, Nevfel, od kojeg je nastalo pleme Nevfel koje je u doba Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, predvodio Mut'im b. Adijj, bio je u neprijateljskim odnosima sa Abdul-Muttalibom, djedom Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i bio je prisvojio neka imanja koja su pripadala Abdul-Muttalibu. Ogorčen Abdul-Muttalib je zatražio pomoć od svog naroda, ali mu se nisu odazvali pa je svojim daidžama iz Benu Neždžara iz plemena Hazredž napisao pjesmu u kojoj ih moli za pomoć. Oni u ogromnom broju dođoše i ulogoriše se oko Kabe; opasani oružjem nadmeno su se šetali okolo. Vidjevši ih, Nevfel ih upita zašto su došli, pa kad su ga obavijestili, on se prepade i vrati Abdul-Muttalibu imanja koja mu je oduzeo. Vidjevši kako su ljudi iz plemena Hazredž pomogli Abdul-Muttaliba, poglavari plemena Huza'a, koje je tada bilo veoma snažno, rekoše o Abdul-Muttalibu: "Allaha nam, u ovoj mekkanskoj dolini nema ljepšeg, časnijeg i boljeg čovjeka! Pomogle su ga daidže iz plemena Hazredž, a mi smo mu rod kao i oni, jer je njegov djed Abdu-Menaf, sin Hubejje, kćerke Hulejla b. Habešijje, poglavara plemena Huza'a. Ako mu pružimo pomoć i sklopimo s njim savez, imat ćemo koristi od njega i njegovog naroda, a i oni od nas." Nakon toga dođoše mu njihovi viđeni ljudi i rekoše: "Ebul-Harise, mi smo ti rod kao i ljudi iz Benu Neždžara, a osim toga mi živimo u tvom susjedstvu. Mržnju koja je postojala između nas i Kurejša vrijeme je uništilo i mi želimo da sklopimo savez s tobom." To se svidjelo Abdul-Muttalibu pa prihvati, a niko iz Benu Nevfela i Abdu-Šemsa nije tome prisustvovao.[1]

Ovaj tekst otkriva duboke historijske korijene sukoba između Kurejša i Huza'a. Mržnja plemena Huza'a prema Kurejšijama seže u vrijeme kada je Kusajj b. Kilab sabrao Kurejšije sa različitih strana i poveo borbu protiv Huza'a, koji su tada bili prvaci Arapa i brinuli se o Kabi, te ih protjerao iz Mekke, a u njoj nastanio Kurejšije. Pleme Huza'a od tada mrzi Kurejšije. Zato su, kad su se desile nesuglasice između Abdul-Muttaliba i ostalih Kurejšija, sklopili savez sa Abdul-Muttalibom čisto iz pakosti prema Kurejšijama i iz želje da ih oslabe. A to da je mržnja s vremenom nestala i sukob prestao – nije tačno. Dokaz za to je da Benu Nevfel i Benu Abdu-Šems nisu prisustvovali niti stupili u ovaj savez jer je to bio savez protiv njih.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, šaljući izaslanika iz plemena Huza'a, želio je podsjetiti poglavara Benu Nevfela na ta historijska zbivanja koja smo spomenuli i podsjetiti ga na savez koji je Abdul-Muttalib sklopio sa plemenom Huza'a protiv Benu Nevfela i Abdu-Šemsa. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, time im je htio poručiti da je, ako ga niko iz Mekke ne pomogne, u stanju uraditi ono što je svojevremeno uradio njegov djed i sklopiti savez sa plemenom Huza'a ili potražiti

[1] El-Melaziri, *Ensabul-ešraf*, 1/71. Valorizacija: Muhammed Hamidullah.

pomoć od rodbine iz plemena Hazredž. Činjenica je, dakle, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umjesto umiljavanjem, odlučio upozorenjem i ubacivanjem straha dobiti zaštitu Mut'ima b. Adijja. Sa svoje strane Mut'im b. Adijj nije Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pružio zaštitu toliko zbog svoje plemenitosti koliko zbog brige o ličnim interesima i očuvanju vlastite pozicije. Isto tako, Kurejšije nisu odustale od napada na Muhammeda zbog straha od oružja Benu Nevfel koji su mu pružili zaštitu i čuvali ga, nego zbog straha od oružja plemena Huza'a i sile Hazredža.[1]

Ne treba zaboraviti ni to da je Mut'im b. Adijj jedan od onih koji su organizirali raskidanje ugovora o izolaciji.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je svjestan opasnosti kojoj je Mut'im bio izložio sebe lično, svoju porodicu i pleme, zbog njega, stoga mu nikad nije zaboravio dobro koje mu je učinio. O sedamdeset zarobljenih mnogobožaca u Bitki na Bedru, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: *"Da je Mut'im b. Adijj živ i da zatraži ove smrdljivce, sve bih mu ih predao."*[2]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i pored suprotstavljenosti vjerskih ubjeđenja, pravio je razliku između nemuslimana koji ispoljavaju neprijateljstvo i ratuju protiv islama – i onih koji su miroljubivi i pružaju muslimanima potporu. Vjerovjesnicima nije svojstveno da negiraju dobro ni ako ga učine nevjernici.[3]

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, iskorištavao je običaje i tradiciju zajednice za dobrobit islama. Gledao je na postojeći društveni poredak kao na realnu historijsku činjenicu i gledao je na nevjernika kao na osobu koja nije puki statistički broj nego član društvene zajednice u kojoj se isprepliću različite veze i interesi, i u kojoj čovjek ima priliku i mogućnost da se svojom slobodnom voljom preobrazi u utjecajnu društvenu snagu koja može utjecati na donošenje i poništenje odluka, shodno etici koju slijedi.

Mut'im b. Adijj nije bio obični lik, on predstavlja instituciju koja postoji od davnina, od kada postoji borba između tevhida i širka, ali ne znači, ako je to čisto nevjernička institucija, da se muslimani ne mogu okoristiti od nje i upotrijebiti je za uspostavljanje imana i tevhida.[4]

Priča o kršćaninu Addasu i džinnima koji su primili islam

Ovo Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, putovanje iznjedrilo je značajne da'vetske uspjehe. Mladi kršćanin Addas odazvao se pozivu i primio

---

[1] *Usulul-fikris-sijasi*, str. 180.

[2] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi, bab: Šuhidil-melaiketi bedren*, br. 4024; i *Kitabu fardil-humus*, br. 3139. Riječ "smrdljivci" nije u doslovnom značenju nego se njome aludira na njihova pogana ubjeđenja. (op. prev.)

[3] *Et-Tehalufus-sijasi*, str. 44.

[4] *Usulul-fikris-sijasi*, str. 181.

islam[1], a sedmerica džinna čuli su poziv i primili islam te otišli da pozivaju svoju vrstu.

a) Priča o Addasu

Kada se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izložen napadima Taifljana, sklonio u baštu Rebi'inih sinova Utbeta i Šejbe, njih dvojica se sažališe te pozvaše slugu kršćanina po imenu Addas i rekoše mu: "Uberi grožđe u ovaj tanjir i odnesi ga onome čovjeku i ponudi da jede." Addas je donio tanjir, stavio ga pred Allahovog Poslanika i rekao mu: "Jedi." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uze grožđe i reče: "Bismillah."

Gledajući ga u lice, Addas reče: "Ljudi u ovim krajevima to ne izgovaraju?"

"A odakle si ti, Addase, i koje si vjere?", upita ga Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

"Ja sam kršćanin iz Ninive", odgovori Addas.

"Iz mjesta dobrog čovjeka Junusa, sina Metaovog!", reče Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

"A otkud ti znaš za Junusa, sina Metaovog?", upita Addas.

"To je moj brat – bio je vjerovjesnik, a i ja sam vjerovjesnik", odgovori Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

Addas se sagnuo i počeo ljubiti Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, glavu, ruke i stopala, a Rebi'ini sinovi rekoše jedan drugom: "Pokvari nam ovaj slugu!"

Kada je Addas došao pred njih, rekoše mu: "Teško tebi, Addase! Zašto si ljubio glavu, ruke i stopala onog čovjeka!?"

Addas reče: "Gospodaru, nema na Zemlji boljeg čovjeka od njega! Obavijestio me je o stvari koju samo vjerovjesnici mogu znati."

Rekoše mu: "Teško tebi, Addase! Pazi da te ne odvrati od tvoje vjere, tvoja vjera je bolja od njegove."[2]

Lekcije, pouke i poruke

1- Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izgovorio je bismillu prije jela prakticirajući jedan od islamskih edeba, a prakticiranje tog sunneta privuklo je kršćanina islamu. Čim je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izgovorio bismillu, to je pobudilo emocije kod ovog kršćanina te je izrazio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, svoje divljenje tim riječima koje ljudi u tim krajevima nisu prakticirali.

2- Izgovaranje bismille prije jela, poput ostalih sunneta, je specifičnost muslimana u odnosu na idolopoklonike s kojima žive. Ta specifičnost pobuđuje kod nevjernika znatiželju te pitaju o tome pa to bude razlog da saznaju istinu o islamu i

---

[1] El-Halidi, *Er-Resulul-mubellig*, str. 39-40.
[2] *Sahihus-Siretun-Nebevijje*, str. 136-137.

postanu muslimani.[1]

3- Addas je bio ubijeđen u poslanstvo Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Na to ukazuje stav koji je zauzeo kada su ga njegovi gospodari Utbe i Šejbe pozvali da pođe s njima u Bitku na Bedru. Addas im je rekao: "Idete u borbu protiv onog čovjeka kojeg sam vidio u vašoj bašti? Tako mi Allaha, ni brda mu ništa ne mogu!" Oni mu rekoše: "Teško tebi, Addase! On te očarao svojim riječima."

4- Addasove riječi: "Allaha mi, na Zemlji nema boljeg čovjeka od njega!", su velika utjeha. Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, povrijedio je njegov narod, ali ovaj Iračanin iz Ninive nageo se nad njega i izljubio mu glavu, ruke i stopala, i povjerovao u njegovo poslanstvo. Božija je volja da se čovjek iz Ninive, koji će povjerovati u Allaha i Njegovog Poslanika, nađe na mjestu gdje su Poslanika odbili njegovi najbliži.[2]

b) Džinni primaju islam

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vraćao se iz Taifa razočaran u pleme Sekif, pa kad je stigao u Nahlu, ustao je da u dubokoj noći klanja. Pored njega je prošla grupa džinna koje Allah spominje u Kur'anu. To je bila grupa od sedam džinna iz Nesibina, pa su slušali kako Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uči Kur'an. Kada je završio namaz, otišli su svom narodu da ih pozivaju da povjeruju kao što su se oni odazvali i povjerovali u njega. Allah je obavijestio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o njima:

﴿ وَإِذْ صَرَفْنَآ إِلَيْكَ نَفَرًا مِّنَ ٱلْجِنِّ يَسْتَمِعُونَ ٱلْقُرْءَانَ فَلَمَّا حَضَرُوهُ قَالُوٓا۟ أَنصِتُوا۟ فَلَمَّا قُضِىَ وَلَّوْا۟ إِلَىٰ قَوْمِهِم مُّنذِرِينَ ﴿٢٩﴾ قَالُوا۟
يَٰقَوْمَنَآ إِنَّا سَمِعْنَا كِتَٰبًا أُنزِلَ مِنۢ بَعْدِ مُوسَىٰ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ يَهْدِىٓ إِلَى ٱلْحَقِّ وَإِلَىٰ طَرِيقٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٣٠﴾ ﴾

"Kad ti poslasmo nekoliko džinna da Kur'an slušaju, pa kad dođoše da ga čuju, oni rekoše: 'Šutite i slušajte!' A kad se završi, vratiše se narodu svome da opominju. 'O narode naš', govorili su, 'mi smo slušali Knjigu koja se poslije Musaa objavljuje, koja potvrđuje da su istinite i one prije nje, i koja ka Istini i na Pravi put upućuje.'"[3]

Ovi džinni su prišli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, dok je u Nahli učio Kur'an, pa kad su čuli njegovo učenje, rekli su: "Šutite i slušajte!", tako se ova da'va koju su odbili mnogobošci Taifa preselila u drugi svijet – svijet džinna. Džinni su prihvatili Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, vjeru i otišli da u nju pozivaju svoj narod, kao što su se Ebu Zerr, Et-Tufejl b. Amr, Damad el-Ezdi vratili u svoja plemena da ih pozivaju u islam. Tako je svijet džinna dobio daije koje pozivaju u Allahovu vjeru:

---

[1] *Subukul-huda ver-Rešad*, 2/578.
[2] *Et-Terbijetul-kijadijje*, 1/437.
[3] Sura El-Ahkaf, 29-30.

﴿ يَٰقَوْمَنَآ أَجِيبُوا۟ دَاعِىَ ٱللَّهِ وَءَامِنُوا۟ بِهِۦ يَغْفِرْ لَكُم مِّن ذُنُوبِكُمْ وَيُجِرْكُم مِّنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٣١﴾ ﴾

"O narode naš, odazovite se Allahovu glasniku i vjerujte u Allaha, On će vam neke grijehe vaše oprostiti i od patnje vas neizdržive zaštititi."[1]

Ime Muhammed postalo je ime za kojim čeznu srca vjernika, ne samo ljudi nego i džinna. Neki džinni su postali pomagači islama, ponijeli su zastavu tevhida i postali daije koje pozivaju u Allahovu vjeru. O njima su objavljeni kur'anski ajeti koji će se učiti do Sudnjeg dana.

Allah je rekao:

﴿ قُلْ أُوحِىَ إِلَىَّ أَنَّهُ ٱسْتَمَعَ نَفَرٌ مِّنَ ٱلْجِنِّ فَقَالُوٓا۟ إِنَّا سَمِعْنَا قُرْءَانًا عَجَبًا ﴿١﴾ يَهْدِىٓ إِلَى ٱلرُّشْدِ فَـَٔامَنَّا بِهِۦ ۖ وَلَن نُّشْرِكَ بِرَبِّنَآ أَحَدًا ﴿٢﴾ وَأَنَّهُۥ
تَعَٰلَىٰ جَدُّ رَبِّنَا مَا ٱتَّخَذَ صَٰحِبَةً وَلَا وَلَدًا ﴿٣﴾ وَأَنَّهُۥ كَانَ يَقُولُ سَفِيهُنَا عَلَى ٱللَّهِ شَطَطًا ﴿٤﴾ وَأَنَّا ظَنَنَّآ أَن لَّن تَقُولَ ٱلْإِنسُ وَٱلْجِنُّ عَلَى ٱللَّهِ كَذِبًا
﴿٥﴾ وَأَنَّهُۥ كَانَ رِجَالٌ مِّنَ ٱلْإِنسِ يَعُوذُونَ بِرِجَالٍ مِّنَ ٱلْجِنِّ فَزَادُوهُمْ رَهَقًا ﴿٦﴾ وَأَنَّهُمْ ظَنُّوا۟ كَمَا ظَنَنتُمْ أَن لَّن يَبْعَثَ ٱللَّهُ أَحَدًا ﴿٧﴾ وَأَنَّا لَمَسْنَا
ٱلسَّمَآءَ فَوَجَدْنَٰهَا مُلِئَتْ حَرَسًا شَدِيدًا وَشُهُبًا ﴿٨﴾ وَأَنَّا كُنَّا نَقْعُدُ مِنْهَا مَقَٰعِدَ لِلسَّمْعِ ۖ فَمَن يَسْتَمِعِ ٱلْـَٔانَ يَجِدْ لَهُۥ شِهَابًا رَّصَدًا ﴿٩﴾
وَأَنَّا لَا نَدْرِىٓ أَشَرٌّ أُرِيدَ بِمَن فِى ٱلْأَرْضِ أَمْ أَرَادَ بِهِمْ رَبُّهُمْ رَشَدًا ﴿١٠﴾ وَأَنَّا مِنَّا ٱلصَّٰلِحُونَ وَمِنَّا دُونَ ذَٰلِكَ ۖ كُنَّا طَرَآئِقَ قِدَدًا ﴿١١﴾ وَأَنَّا ظَنَنَّآ أَن
لَّن نُّعْجِزَ ٱللَّهَ فِى ٱلْأَرْضِ وَلَن نُّعْجِزَهُۥ هَرَبًا ﴿١٢﴾ وَأَنَّا لَمَّا سَمِعْنَا ٱلْهُدَىٰٓ ءَامَنَّا بِهِۦ ۖ فَمَن يُؤْمِنۢ بِرَبِّهِۦ فَلَا يَخَافُ بَخْسًا وَلَا رَهَقًا ﴿١٣﴾ ﴾

"Reci: Meni je objavljeno da je nekoliko džinna prisluškivalo i reklo: 'Mi smo, doista Kur'an, koji izaziva divljenje, slušali; koji na Pravi put upućuje – i mi smo u njega povjerovali i više nikoga nećemo Gospodaru našem ravnim smatrati, a On nije – neka uzvišeno bude dostojanstvo Gospodara našeg – Sebi uzeo ni drúge ni djeteta! Jedan naš bezumnik o Allahu je laži govorio, a mi smo mislili da ni ljudi ni džinni o Allahu laži ne govore; i bilo je ljudi koji su zaštitu od džinna tražili, pa su im tako obijest povećali; i oni misle, kao što i vi mislite, da Allah nikog neće oživiti. I mi smo nastojali nebo dotaknuti i utvrdili smo da je moćnih čuvara i zvijezda padalica puno; i sjedili smo okolo njega po busijama da bismo šta čuli, ali će onaj, ko sada prisluškuje, na zvijezdu padalicu koja vreba naići; i mi ne znamo da li se njima na Zemlji želi zlo ili im Gospodar njihov želi dobro. A među nama ima i dobrih i onih koji to nisu, ima nas vrsta različitih; i mi znamo da se ne možemo suprotstaviti Allahu na Zemlji, niti umaći. I mi smo, čim smo Kur'an čuli, u njega povjerovali; a ko u Gospodara svoga vjeruje, ni štete ni nepravde ne treba se bojati."[2]

Allah je Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u srcu Nahle, spriječenom da uđe u Mekku, dao pobjedu na polju da've. Može li ološ iz Mekke i Sekifa pohvatati ove džinne-vjernike i mučiti ih raznim patnjama!?[3]

---

[1] Sura El-Ahkaf, 31.
[2] Sura El-Džinn, 1-13.
[3] *Et-Terbijetul-kijadijje*, 1/443.

Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao u Mekku pod zaštitom Mut'ima b. Adijja, učio je ashabima suru El-Džinn. Njihova srca su osjetila skrušenost i divljenje zbog ove velike pobjede na polju da've, jer nisu sami – s njima su njihova braća džinni koji pronose zastavu islama i vode bitku protiv širka.

Nekoliko mjeseci nakon susreta sa prvom grupom džinna, došla je druga grupa željna susreta s voljenim Poslanikom i slušanja riječi Gospodara svjetova.

Alkame je rekao: "Pitao sam Ibn Mes'uda: 'Je li iko od vas bio s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u noći kad se susreo sa džinnima?' Odgovorio je: 'Nije. Ali smo jedne noći izašli sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa smo ga izgubili. Tražili smo ga po dolinama i šikarama, mislili smo da je otet ili ubijen. Ta noć je bila najgora u našem životu. Ujutro smo ga vidjeli kako dolazi iz pravca Hira', pa smo mu kazali: 'Allahov Poslaniče, izgubili smo te pa smo te tražili, ali te nismo našli. To je bila najgora noć u našem životu.' Rekao je: 'Pozvao me je jedan džinn, pa sam otišao da im učim Kur'an.' Odveo nas je da nam pokaže njihove tragove i ostatke vatre. Džinni su ga pitali šta im je dozvoljeno jesti pa im je Vjerovjesnik rekao: 'Dozvoljena vam je svaka kost do koje dođete, a nad kojom je spomenuto Allahovo ime, s mesom koje se na njoj nađe, i osušena životinjska balega.' A rekao je (nama): *'Nemojte se čistiti njima (kostima i balegom) jer je to uistinu hrana vaše braće (džinna)!'*"[1]

Ove veličanstvene pobjede u svijetu džinna bile su nagovještaj i priprema za velike pobjede koje će uslijediti u svijetu ljudi. I samo nekoliko mjeseci nakon toga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, susreo se sa delegacijom ensarija.[2]

Četvrta tema
Isra i Miradž – najveća počast

Najvažniji ciljevi ovog čuda

1- Allah je htio da Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, omogući da vidi najveličanstvenije primjere Njegove moći da bi ispunio njegovo srce povjerenjem u Njega i oslanjanjem na Njega, kako bi ga time ojačao za napad na snage nevjerstva koje su zavladale Zemljom, upravo kao što se desilo sa Musaom, alejhisselam. Allah je htio da mu pokaže najčudnije primjere Svoje moći, a kad mu je ispunio srce ovim veličanstvenim prizorima, rekao mu je:

---

[1] *Sahihu Muslim*, 1/332, br. 150.

[2] *Et-Terbijetul-kijadijje*, 1/445.

﴿ قَالَ أَلْقِهَا يَٰمُوسَىٰ ﴿١٩﴾ فَإِذَا هِيَ حَيَّةٌ تَسْعَىٰ ﴿٢٠﴾ قَالَ خُذْهَا وَلَا تَخَفْ سَنُعِيدُهَا سِيرَتَهَا ٱلْأُولَىٰ ﴿٢١﴾ يَدَكَ
إِلَىٰ جَنَاحِكَ تَخْرُجْ بَيْضَآءَ مِنْ غَيْرِ سُوٓءٍ ءَايَةً أُخْرَىٰ ﴿٢٢﴾ لِنُرِيَكَ مِنْ ءَايَٰتِنَا ٱلْكُبْرَى ﴿٢٣﴾ ﴾

"'Baci ga, o Musa!', reče On, i on ga baci, kad ono – zmija koja mili. 'Uzmi je i ne boj se!', reče On, 'Mi ćemo je vratiti u ono što je bila prije, i uvuci ruku pod pazuho svoje, ruka će se pojaviti bijela, ali ne bolesna; i eto – znamenje drugo, da ti pokažemo neke od Naših čuda.'"[1] Allah je na Israu i Miradžu pokazao Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, najveća čuda.

2- To je bila priprema za hidžru i najveći sukob sa nevjerstvom, zabludom i grijesima, u historiji čovječanstva. Allah je na tom putovanju pokazao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, mnoga čuda od kojih su: odlazak u El-Mesdžidul-Aksa, uzdizanje na nebesa, vidio je skrivene stvari o kojima su govorili prijašnji vjerovjesnici i poslanici, vidio je meleke, sedam nebesa, Džennet i Džehennem, i primjere užitka i patnje.

Kur'an spominje događaj Israa u suri El-Isra, a Miradž u suri En-Nedžm.

U suri El-Isra spomenuta je mudrost tog noćnog putovanja iz mekkanskog Harema u El-Mesdžidul-Aksa. Allah je rekao:

﴿ لِنُرِيَهُۥ مِنْ ءَايَٰتِنَآ ﴾

"Kako bismo mu neka znamenja Naša pokazali."[2]

A u suri En-Nedžm Allah je rekao:

﴿ لَقَدْ رَأَىٰ مِنْ ءَايَٰتِ رَبِّهِ ٱلْكُبْرَىٰٓ ﴿١٨﴾ ﴾

"Vidio je najveličanstvenija znamenja svoga Gospodara."[3]

Isra i Miradž obiluju znanjem, tajnama, bitnim pojedinostima, lekcijama i poukama.[4]

Profesor Ebul-Hasan en-Nedevi rekao je: "Isra i Miradž nisu bili obični događaj na kojem je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio najveličanstvenija znamenja i na kojem su mu pokazana carstva nebesa i Zemlje, nego, pored toga, ovo Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, putovanje u svijet nevidljivog sadrži mnogo preciznih značenja koja ukazuju na dalekosežnu mudrost. Sure El-Isra i En-Nedžm sadrže priču o noćnom putovanju i nose poruku da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, vjerovjesnik dvije kible i imam dva istoka i dva zapada, te da je nasljednik vjerovjesnika koji su bili prije njega i vođa generacija koje će doći poslije njega. U njegovoj ličnosti i u tom noćnom putovanju sreli su se Mekka i Kuds, Kaba i El-Mesdžidul-Aksa. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, imamio je

[1] Sura Taha, 19-23.
[2] Sura El-Isra, 1.
[3] Sura En-Nedžm, 18.
[4] Seid Hava, *El-Esasu fis-sunneti ve fikhiha*, 1/291-292.

ostalim vjerovjesnicima u namazu čime je ukazano na internacionalni karakter njegove poslanice, na vječno trajanje njegovog vođstva, humanistički karakter učenja njegove vjere, validnost islama u svakom vremenu i na svakom mjestu. Ova časna sura je izričito navela ličnost Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, opisujući ga kao predvodnika i vođu. Ova sura ukazuje na vrijednost ummeta među kojim se pojavio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i koji su povjerovali u njega, i objašnjava ulogu koju će njegova vjera imati u svijetu, među narodima."[1]

Neki hadisi koji govore o Israu i Miradžu

1- Od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Doveden mi je El-Burak, a to je bijela životinja, veća od magarca, a manja od mazge. Gdje mu pogled dopire, tu kopitom staje[2]. Jahao sam ga dok nisam stigao do Bejtul-Makdisa. Privezao sam ga za halku Mesdžida za koju su vezivali i ostali vjerovjesnici, zatim sam ušao u Mesdžid i klanjao u njemu dva rekata, a onda izašao.

Nakon toga mi je došao Džibril i ponudio mi posudu sa vinom i posudu sa mlijekom. Odabrao sam mlijeko, pa mi je Džibril rekao: 'Odabrao si islam...'"[3]

2- Malik b. Sa'sa'a kaže da je Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pričajući ashabima o noćnom putovanju, rekao: "Ležao sam pored El-Hatima...", ili je rekao: "Ležao sam pored El-Hidžra[4] kad se pojavi Džibril i raspori..." A čuo sam ga da kaže: "...i rascijepi odavde dovde". Pitao sam El-Džaruda koji je bio pored mene: "Na šta je mislio s tim?", a on je rekao: "Od grkljana do dna stomaka."

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dalje kaže: "Pa je izvadio moje srce, a zatim je donesena posuda od zlata ispunjena imanom. U njoj mi je oprano srce, a zatim napunjeno i vraćeno. Nakon toga dovedena mi je životinja, veća od magarca, a manja od mazge." Prenosilac El-Džarud je pitao: "O Ebu Hamza, je li to bio El-Burak?" Odgovorio je: "Da. Gdje mu pogled dopire, tu kopitom staje." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dalje priča: "Postavljen sam na njega i uzdignut sa Džibrilom na zemaljsko nebo. Džibril je tražio da se otvori, pa je upitan: 'Ko si ti?' 'Ja sam Džibril', odgovorio je. 'Ko je s tobom?', upitan je. Rekao je: 'Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.' Upitan je: 'Je li mu dato poslanstvo?' 'Da', odgovorio je. Rečeno je: 'Neka je dobro došao', i nebo se otvori. Tu sam vidio Adema. Džibril mi reče: 'Ovo je tvoj praotac Adem, idi i poselami ga.' Poselamio sam ga, a on je uzvratio na selam i rekao: 'Dobro došao, dobri potomče i dobri vjerovjesniče.'

Nakon toga uzdignut sam na drugo nebo. Džibril je zatražio da se otvori. Upitan je: 'Ko si ti?' 'Ja sam Džibril', odgovorio je. 'Ko je s tobom?', upitan je. Rekao

---

[1] *El-Esasu fis-sunneti ve fikhiha*, 1/292. Vidjeti: En-Nedevi, *Es-Sira*, str. 148, Darul-Kalem, Damask, 2004.
[2] Time se ukazuje na veliku brzinu kojom se kreće. (op. prev.)
[3] *Sahihu Muslim, Kitabul-iman, bab: El-Isra' bir-Resul*, br. 162.
[4] Mali zid u obliku luka na sjevernoj strani Kabe.

je: 'Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.' Upitan je: 'Je li mu dato poslanstvo?' 'Da', odgovorio je. Rečeno je: 'Neka je dobro došao', i nebo se otvori. Tu su bila dva tečića, Jahja i Isa. Džibril mi reče: 'Ovo su Jahja i Isa, idi i poselami ih.' Poselamio sam ih, a njih dvojica su mi uzvratili na selam i rekli: 'Dobro došao, dobri brate i dobri vjerovjesniče.'

Zatim sam uzdignut na treće nebo. Džibril je zatražio da se otvori. Upitan je: 'Ko si ti?' 'Ja sam Džibril', odgovorio je. 'Ko je s tobom?', upitan je. Rekao je: 'Muhammed.' Upitan je: 'Je li mu dato poslanstvo?' 'Da', odgovorio je. Rečeno je: 'Neka je dobro došao', i nebo se otvori. Tu sam vidio Jusufa. Džibril mi reče: 'Ovo je Jusuf, idi i poselami ga.' Poselamio sam ga, a on mi uzvrati na selam i reče: 'Dobro došao, dobri brate i dobri vjerovjesniče.'

Zatim sam uzdignut na četvrto nebo. Džibril je zatražio da se otvori. Upitan je: 'Ko si ti?' 'Ja sam Džibril', odgovorio je. 'Ko je s tobom?', upitan je. Rekao je: 'Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.' Upitan je: 'Je li mu dato poslanstvo?' 'Da', odgovorio je. Rečeno je: 'Neka je dobro došao', i nebo se otvori. Tu sam vidio Idrisa. Džibril mi reče: 'Ovo je Idris, idi i poselami ga.' Poselamio sam ga, a on mi uzvrati na selam i reče: 'Dobro došao, dobri brate i dobri vjerovjesniče.'

Zatim sam uzdignut na peto nebo. Džibril je zatražio da se otvori. Upitan je: 'Ko si ti?' 'Ja sam Džibril', odgovorio je. 'Ko je s tobom?', upitan je. Rekao je: 'Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.' Upitan je: 'Je li mu dato poslanstvo?' 'Da', odgovorio je. Rečeno je: 'Neka je dobro došao', i nebo se otvori. Kad tamo Harun. Džibril mi reče: 'Ovo je Harun, idi i poselami ga.' Poselamio sam ga, a on mi uzvrati na selam i reče: 'Dobro došao, dobri brate i dobri vjerovjesniče.'

Zatim sam uzdignut na šesto nebo. Džibril je zatražio da se otvori. Upitan je: 'Ko si ti?' 'Ja sam Džibril', odgovorio je. 'Ko je s tobom?', upitan je. Rekao je: 'Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.' Upitan je: 'Je li mu dato poslanstvo?' 'Da', odgovorio je. Kad na njemu Musa. Džibril mi reče: 'Ovo je Musa, idi i poselami ga.' Poselamio sam ga, a on mi uzvrati na selam i reče: 'Dobro došao, dobri brate i dobri vjerovjesniče.' Kad sam krenuo dalje, Musa je zaplakao. Upitan je: 'Zašto plačeš?' Odgovorio je: 'Plačem jer će ummet mladića koji je poslan nakon mene biti brojniji u Džennetu od mog ummeta.'

Zatim sam uzdignut na sedmo nebo. Džibril je zatražio da se otvori. Upitan je: 'Ko si ti?' 'Ja sam Džibril', odgovorio je. 'Ko je s tobom?', upitan je. Rekao je: 'Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.' Upitan je: 'Je li mu dato poslanstvo?' 'Da', odgovorio je. Rečeno je: 'Neka je dobro došao', i nebo se otvori. Tu sam vidio Ibrahima. Džibril mi reče: 'Ovo je tvoj praotac, idi i poselami ga.' Poselamio sam ga, a on je uzvratio na selam i rekao: 'Dobro došao, dobri potomče i dobri vjerovjesniče.' Tada sam dignut do *Sidretul-Munteha*, njeni plodovi su bili veliki poput

vrčeva iz sela Hedžer[1], a listovi kao slonove uši. Rečeno mi je: 'Ovo je *Sidretul-Munteha*.' Pokazane su mi četiri rijeke: dvije skrivene i dvije vidljive. Pitao sam: 'Šta je ovo, Džibrile?' Rekao je: 'Ove dvije skrivene su rijeke u Džennetu, a vidljive su Nil i Eufrat.' Zatim sam uzdignut ka El-Bejtul-Ma'muru. Tada mi je ponuđena posuda sa vinom, posuda sa medom i posuda sa mlijekom. Odabrao sam posudu sa mlijekom, a Džibril je rekao: 'To je urođena vjera – islam, vjera koju ispovijedate ti i tvoj ummet.'

Nakon toga propisano mi je pedeset namaza dnevno. Vratio sam se i prošao pored Musaa. On me upitao: 'Šta ti je naređeno?' Odgovorio sam: 'Pedeset namaza dnevno.' Musa reče: 'Tvoj narod neće moći izdržati pedeset namaza dnevno. Allaha mi, ja od prije imam iskustva s ljudima, iskušao sam to sa Benu Israilom. Vrati se svome Gospodaru i traži olakšicu.' Vratio sam se i Allah je smanjio za deset. Vratio sam se Musau koji mi ponovo reče isto. Vratio sam se i Allah je smanjio za deset. Vratio sam se Musau koji mi ponovo reče isto. Vratio sam se i Allah je smanjio za deset. Vratio sam se Musau koji mi ponovo reče isto. Vratio sam se pa mi je naređeno deset namaza dnevno. Vratio sam se Musau koji mi ponovo reče isto. Vratio sam se pa mi je propisano pet dnevnih namaza. Došao sam do Musaa koji me upita: 'Šta ti je propisano?' Odgovorio sam: 'Pet dnevnih namaza.' Musa je rekao: 'Tvoj ummet neće moći izdržati pet namaza dnevno. Ja od prije imam iskustva sa ljudima i iskušao sam to sa Benu Israilom. Vrati se svome Gospodaru i traži da olakša tvome ummetu.' Rekao sam: 'Stid me je da više tražim! Zadovoljan sam sa ovim i prihvatam.' Kada sam pošao dalje, glasnik je povikao: 'Ja sam zaključio Svoju naredbu i olakšao Svojim robovima.'"[2]

Kadi 'Ijad u djelu *Eš-Šifa* tvrdi da se događaj Israa i Miradža desio godinu dana prije Vjerovjesnikove hidžre.[3]

Nakon što se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio sa ovog blagoslovljenog putovanja, obavijestio je svoj narod o tome. Prišao je skupini u kojoj su sjedili Mut'im b. Adijj, Amr b. Hišam i Velid b. El-Mugire, i rekao: "Sinoć sam u ovom mesdžidu klanjao jaciju, u njemu sam klanjao i sabah, a između toga sam prenesen u Bejtul-Makdis. Predočena mi je grupa poslanika među kojima su bili Ibrahim, Musa, Isa, predvodio sam im namaz i razgovarao s njima." Amr b. Hišam, ismijavajući se, reče: "Opiši mi kako su izgledali." Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Što se tiče Isaa, srednjeg je rasta, širokih prsa, kovrdžave kose, dlakav, rumenog tena, liči na Urveta b. Mes'uda es-Sekafija. Musa je tamnoput, visok, kao da je iz plemena Šenu'a, namrgođen. Što se tiče Ibrahima, tako mi Allaha, najsličniji je meni i po izgledu i po karakteru."[4]

---

[1] Vrčevi iz sela Hedžer u Bahrejnu su zbog svoje veličine navođeni u doba Poslanika kao primjer.

[2] *Sahihul-Buhari, Kitabu Menakibil-ensar, bab: Fil-Miradž*, br. 3887.

[3] *Eš-Šifa' bi-Ta'rifi hukukil-Mustafa*, 1/108.

[4] El-Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 3/37.

Mušrici su rekli: "Muhammede, opiši nam Bejtul-Makdis!" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Bila je noć i kad sam došao i kad sam ga napustio." Tada mu je došao Džibril i predočio mu sliku Bejtul-Makdisa na svojim krilima, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, počeo govoriti: "Na tom i tom dijelu nalaze se takva i takva vrata, a na tom i tom mjestu takva i takva vrata."

Nakon toga pitali su ga o njihovoj karavani pa im je odgovorio: "Prošao sam pored karavane Er-Revha'. Izgubili su bili jednu devu pa su otišli da je traže. Ja sam došao u njihov logor u kojem nije bilo nikoga od njih, ugledao sam mješinu sa vodom i napio se iz nje. Pitajte ih o tome!" Oni rekoše jedni drugima: "Boga mi, ovo je znak." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nastavio je: "Zatim sam prošao pored karavane tog i tog plemena. Njihove deve su se razbježale prestrašene od mene, samo je jedan crveni dromedar ostao ležati. Na njemu su bile bisage sa bijelim prugama. Ne znam je li mu slomljena noga ili ne. Pitajte ih o tome!" Oni rekoše jedni drugima: "Boga mi, ovo je znak." Zatim sam prošao pored karavane tog i tog plemena, na čelu karavane je sivi dromedar. Ta karavana uskoro će se pojaviti preko brdskih puteva."

Velid b. El-Mugire reče: "Čarobnjak! Izađite i provjerite!" Pošto su se uvjerili da je tačno onako kako im je rekao, potvorili su ga da je čarobnjak i rekli: "Istinu je rekao Velid b. El-Mugire."[1]

Ovaj događaj bio je iskušenje za neke muslimane, pa se odmetnuše od islama i dođoše Ebu Bekru es-Siddiku, radijallahu anhu, i rekoše: "Učini nešto sa svojim drugom. On tvrdi da je sinoć prenesen u Bejtul-Makdis. Ebu Bekr upita: 'Je li tako kaže?' Rekoše: 'Da.' Ebu Bekr im reče: 'Ako on tako tvrdi, onda je to istina.' Upitaše ga: 'Zar vjeruješ da je u jednoj noći otišao u Bejtul-Makdis i vratio se prije zore?' Ebu Bekr je odgovorio: 'Da. A vjerujem mu i više od toga: vjerujem da mu dolazi Objava sa nebesa ujutro i popodne.'" Zbog toga je Ebu Bekr prozvan Es-Siddik – Iskreni.[2]

Lekcije, pouke i poruke

1- Nakon svakog iskušenja dođe nagrada. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je izložen teškim iskušenjima: kurejšijski mušrici sprečavali su širenje islamske misije u Mekki, Sekifu i ostalim arapskim plemenima; držali su islamsku da'vu i njene nosioce u čvrstoj blokadi, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon smrti amidže Ebu Taliba, koji ga je štitio, došao je u veliku opasnost. Ali, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, išao je svojim putem strpljiv u onome što mu je njegov Gospodar naredio, nije se bojao ničijeg prijekora, niti sukoba, niti

---

[1] Hafiz Ibn Hadžer, *El-Metalibul-Alije*, 4/201-204. *Ujunul-eser*, 1/140-142.

[2] El-Hakim, *El-Mustedrek*, 3/62. El-Hakim je rekao: "Ovaj hadis je vjerodostojnog lanca prenosilaca." Ez-Zehebi je to potvrdio.

ismijavanja zbog Allaha. Nakon toga došlo je vrijeme za veličanstvenu počast. Allahovom voljom desio se događaj Israa i Miradža. Njegov Gospodar ga je uzdigao iznad sedam nebesa i ukazao mu počast, kakva nijednom drugom stvorenju nije pripala, zbog strpljenja i truda koji je uložio. Tom prigodom Allah se sreo s njim bez posrednika i bez zastora, te mu pokazao skrivene svjetove i sastavio ga sa ostalim poslanicima kojima je bio imam u namazu jer je on Pečat vjerovjesnika.[1]

2- Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je pred novom etapom – etapom Hidžre i izgradnje države. Allah je želio da prve cigle koje će biti ugrađene u tu građevinu budu kvalitetne, čvrste, otporne i čvrsto povezane. Zato je Allah dao iskušenja i ispite da bi očistio redove od neodlučnih slabića u čijim je srcima bolest, a da učvrsti postojane i iskrene vjernike koji su se uvjerili da im njihov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, govori istinu, nakon što su povjerovali u njega i vidjeli koliku mu je počast ukazao njegov Gospodar. Ima li veće sreće i radosti od toga da budu u društvu odabranog Vjerovjesnika, u kojeg vjeruju tako čvrsto da su spremni za njega i za islam dati živote. Koliko li se u njihova srca urezao iman zbog ovog događaja koji je uslijedio nakon nevolja u Taifu i uznemiravanja od strane djece i maloumnih, i nakon povratka u Mekku pod zaštitom.[2]

3- Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, hrabrost oličena je u iznošenju pred mnogobošce stvari koje njihov razum negira i ne može pojmiti, ali Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, bojazan od njihovog poricanja i ismijavanja nije spriječila da otvoreno predoči te stvari. Time je dao najdivniji primjer svome ummetu kako treba javno iznositi istinu pred sljedbenicima zablude, čak i ako se udruže protiv istine i mobiliziraju sve raspoložive snage za borbu protiv istine. Pričajući mnogobošcima o svom Israu u Bejtul-Makdis, Vjerovjesnik je pokazao mudrost pri uspostavljanju dokaza protiv njih. Allah mu je dao znakove pred kojima nevjernici nisu mogli poreći istinitost njegovih tvrdnji. Ti znakovi su:

a) Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, precizno je opisao Bejtul-Makdis te su morali priznati da je opis tačan i da odgovara stvarnosti.

b) Obavijestio ih je o karavani u Er-Revha' i da su izgubili devu te da se napio vode iz jedne od njihovih mješina.

c) Obavijestio ih je o drugoj karavani u kojoj su deve, uplašene njegovim prisustvom, pobjegle te im je dao precizan opis jednog dromedara.

d) Obavijestio ih je i o trećoj karavani koja se nalazila u El-Ebva', te je precizno opisao dromedara na čelu karavane. Rekao im je da će se uskoro pojaviti iz pravca Senijjetu-Ne'im. Mnogobošci su provjerili i uvjerili se da je ono o čemu ih je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio tačno. To ih je ušutkalo jer nisu mogli poreći očite dokaze i optužiti ga da laže. Ovo putovanje bilo je božanski odgoj, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio je čitavu Zemlju, koja, sa svim

---

[1] *Et-Terbijetul-kijadijje*, 1/447.
[2] *Et-Terbijetul-kijadijje*, 1/451.

stvorenjima koja se na njoj nalaze, u svemirskom prostranstvu izgleda kao mala tačka. Pa gdje su u toj tački mekkanski nevjernici? Oni su samo mali dio svemira, prema tome šta mogu uraditi onome koga je Allah odabrao i samo njemu dao to blagoslovljeno putovanje na kojem se susreo sa melekima i vjerovjesnicima, te na kojem mu je pokazao sedam nebesa, Sidretul-Munteha i El-Bejtul-Ma'mur, i razgovarao s njim.[1]

4- Ovaj plemeniti događaj pokazao je jačinu Ebu Bekrovog, radijallahu anhu, imana. Kada su ga o tome obavijestili nevjernici, samouvjereno je rekao: "Ako je on to rekao, onda je to istina!", a zatim je dodao: "Ja mu vjerujem i više od toga: vjerujem da mu dolaze vijesti sa nebesa ujutro i popodne." Time je zaslužio nadimak Es-Siddik – Iskreni. Ebu Bekr, radijallahu anhu, pokazao je krajnje veliko shvatanje vjere i ubjeđenje jer je poredio ovu vijest sa silaskom Objave sa nebesa i tako im objasnio da su Isra i Miradž, ako i izgledaju čudno običnom čovjeku, za Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, sasvim mogući.[2]

5- Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je između vina i mlijeka izabrao mlijeko, a Džibril ga je obradovao da to znači da je odabrao prirodnu vjeru. To je potvrda da je islam vjera koja je urođena u ljudskoj prirodi i da islam potpuno odgovara toj prirodi, jer Onaj ko je stvorio ljudsku prirodu, stvorio je za nju vjeru koja odgovara njenim osobenostima i potrebama, i pruža mogućnost ostvarenja njenih ambicija i kroti njen buntovnički duh. Allah je rekao:

﴿ فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا ۚ فِطْرَتَ ٱللَّهِ ٱلَّتِى فَطَرَ ٱلنَّاسَ عَلَيْهَا ۚ لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ ٱللَّهِ ۚ ذَٰلِكَ ٱلدِّينُ ٱلْقَيِّمُ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ ٱلنَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٠﴾ ﴾

"Ti upravi lice svoje vjeri iskreno; vjeri Allahovoj čistoj prema kojoj je ljude stvorio. Nema izmjene Allahove vjere, to je prava vjera, ali većina ljudi to ne zna."[3]

6- To što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, predvodio ostale vjerovjesnike u namazu dokaz je da su oni prihvatili njegovo vođstvo i da je islamski šerijat stavio van snage važenje prethodnih vjera, prema tome sljedbenicima tih vjera ne preostaje ništa drugo nego da, poput svojih vjerovjesnika, prihvate vođstvo ovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i slijeđenje njegove poslanice, kojoj laž ne prilazi ni sa jedne strane. Oni koji organiziraju skupove zbližavanja religija moraju shvatiti ove činjenice i zastupati odbacivanje iskrivljenih vjera i nužno slijeđenje poslanika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i njegove poslanice. Oni trebaju shvatiti da te sumnjive ideje služe uspostavi jedne vrste paganskog sistema.

7- Povezivanje El-Mesdžidul-Harama sa El-Mesdžidul-Aksaom nosi sa sobom

---

[1] El-Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 3/42-43.
[2] El-Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 3/43.
[3] Sura Er-Rum, 30.

mudrosti, znakove i pouke. Neke od njih su:

a) Značaj El-Mesdžidul-Aksaa za muslimane, jer je on bio cilj čudesnog noćnog putovanja njihovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i mjesto odakle je uzdignut u visoke nebeske sfere. El-Mesdžidul-Aksa bio je prva kibla muslimana tokom cijelog mekkanskog perioda objave. To je poruka muslimanima da trebaju voljeti El-Mesdžidul-Aksa i Palestinu jer je to blagoslovljena i sveta zemlja.

b) Ovo povezivanje razvija kod muslimana osjećaj odgovornosti prema El-Mesdžidul-Aksau i ukazuje im na obavezu oslobađanja El-Mesdžidul-Aksaa iz ruku mnogobožaca i sljedbenika trojstva, te na obavezu oslobađanja El-Mesdžidul-Harama iz ruku mnogobožaca.

c) Prijetnja El-Mesdžidul-Aksau je prijetnja El-Mesdžidul-Haramu i muslimanima. Napad na El-Mesdžidul-Aksa je uvertira za napad na El-Mesdžidul-Haram. El-Aksa predstavlja vrata na putu ka El-Mesdžidul-Haramu i ako El-Aksa iz ruku muslimana padne u ruke židova, to će ugroziti sigurnost Hidžaza i El-Mesdžidul-Harama jer će nakon toga osvajački apetiti neprijatelja biti usmjereni ka tom području. Historija to potvrđuje. Krstaški pohodi svjedoče da je Ernat Krstaš, vladar Kraljevine Kerek, organizirao pohod na Hidžaz s ciljem napada na Poslanikov mesdžid i skrnavljenja njegovog tijela. Portugalci, katolici, su u novijoj historiji pokušali osvojiti dva sveta Harema kako bi ostvarili ono što nisu uspjeli njihovi preci. Ostvarenje tog paklenog plana spriječio je žestok otpor koji su pružili Memluci, a također, i Osmanlije. Nakon 1968. godine kada su židovi okupirali Bejtul-Makdis, njihovi lideri su otvoreno zaprijetili da je sljedeći cilj osvajanje Hidžaza, počevši od Medine i Hajbera. Nakon što je židovska vojska ušla u Jeruzalem, David Ben-Gurion, tadašnji židovski lider, postrojio je vojsku u blizini džamije El-Aksa i održao nacistički govor koji je započeo riječima: "Osvojili smo Jeruzalem – sad možemo krenuti na Jesrib (Medinu)."[1] Golda Meier, bivša židovska premijerka, nakon osvajanja Jeruzalema, u zaljevu Akaba je izjavila: "Osjećam miris predaka iz pravca Medine i Hidžaza. To je naša zemlja koju ćemo ponovo preuzeti."[2] Proslavljajući pobjedu u ratu 1967. godine, židovi su u Evropi objavili kartu svoje zamišljene države koja je obuhvatila područje od Nila do Eufrata, a obuhvatila je Jordan, Siriju, Irak, Jemen, Egipat i kompletno Arapsko poluostrvo.[3]

8- Važnost namaza. Hadisi potvrđuju da je islamskom ummetu propisano pet dnevnih namaza u noći Miradža u kojoj je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uzdignut u nebeske sfere. Ibn Kesir je rekao: "U ovome je veliko pridavanje važnosti namazu i njegovom značaju."[1] Daije trebaju isticati značaj namaza i važnost redovnog obavljanja u propisanim vaktovima. I kada budu govorili o namazu i njegovom značaju, trebaju podsjećati da je pet dnevnih namaza propisano na

---

[1] Ebu Faris, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 314. Jesrib je nekadašnji naziv za Medinu. (op. prev.)

[2] Novine *Ed-Dustur*, br. 4613, tekst potpisuje: Emil el-Guri; Ebu Faris, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 314.

[3] Ebu Faris, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 315.

Miradžu, te da je obavljanje namaza posljednje što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oporučio prije smrti.[2]

9- Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio je o opasnostima od bolesti društava i kaznama za te bolesti, kao što je vidio u noći Israa i Miradža. Neke od tih bolesti i kazni su:

a) Ogovaranje i kazna ogovaračima za njihov zločin. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio je ljude koji jedu smrdljivi leš, a Džibril ga je obavijestio: "To su oni koji su ogovarali ljude."[3]

b) Kazna onima koji su trošili imetak siročadi. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio je ljude koji su imali velike gubice, a u ruci su držali komade vatre veličine kamena koji stane u šaku. Gutali su tu vatru, a ona im je izlazila iz stražnjice. Džibril je rekao: "Ovo su oni koji su nepravedno jeli imetak siročadi."[4]

c) Korisnici kamata. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio je ljude čiji su stomaci bili veliki kao kuća, u stomacima su bile zmije koje su se mogle vidjeti izvana. Džibril je rekao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Ovo su oni koji su jeli kamatu."[5]

d) U predajama su također spomenute kazne za bludnike, one koji nisu davali zekat, pozivače u nered, one koji nisu ispunjavali povjerene emanete.[6]

e) Također je spomenuta nagrada mudžahidima. U noći Israa i Miradža, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prošao je pored onih koji su jedan dan posijali, a sljedeći požnjeli, a kad god požnju, ono se vrati kako je i bilo. Džibril je kazao: "To su mudžahidi na Allahovom putu. Njihova dobra djela se umnožavaju do sedamsto puta, i šta god udijele, za to će ih čekati nagrada."[7]

10- Ashabi su shvatili značaj El-Mesdžidul-Aksaa i shvatili su svoju odgovornost prema toj svetinji koja je u rukama Bizantinaca te su ga u vrijeme halife Omera b. El-Hattaba, radijallahu anhu, oslobodili. Nakon oslobođenja, uživao je u miru i sigurnosti sve do petog hidžretskog vijeka kad su krstaši posijali nered u njemu i tako je ostalo čitav vijek. Zatim su ga muslimani pod vođstvom Salahuddina el-Ejjubija oslobodili. Danas je, evo, ponovo pod okupacijom i vapi za slobodom. A put do oslobođenja je džihad na Allahovom putu u skladu sa doktrinom koju su slijedili plemeniti ashabi.

---

1 *Tefsir Ibn Kesir*, 3/23.

2 *El-Mustefad min kisasil-Kur'an lid-da'veti ved-du'at*, 2/93.

3 Es-Sa'ati, *El-Fethur-Rabbani*, 20/255. Lanac prenosilaca hadisa je vjerodostojan.

4 *Fethul-bari bi Šerh Sahihul-Buhari*, 8/200.

5 *Tefsir Ibn Kesir*, 4/274.

6 *Tefsirut-Taberi*, 7/15. *El-Fethur-Rabbani*, 20/257.

7 *El-Hasa'isul-Kibra*, 1/171. Ebu Faris, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 220.

Peto poglavlje

Obilazak plemena radi da've i hidžra ashaba u Medinu

Prva tema
Obilazak plemena u potrazi za potporom

Nakon što se vratio iz Taifa, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, počeo se predstavljati arapskim plemenima: objašnjavao im je islam, tražio zaštitu i potporu na putu širenja Allahove riječi. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, koristio je sve prigode: trgovačke sezone, vrijeme hadždža, te odlazio na mjesta gdje su se okupljala plemena. Ti njegovi potezi bili su dio političko-da'vetskog plana jasnih obrisa i sa precizno određenim ciljevima. Na tom zadatku pratio ga je Ebu Bekr es-Siddik, radijallahu anhu, čovjek koji je bio stručnjak za rodoslovlja Arapa i njihovu historiju. Susretali su se sa uglednim ljudima, prvacima plemena. Ebu Bekr bi prvake plemena pitao: "Koliko vas ima? Koliko ste jaki? Kakvi ste u ratu?" To bi činio prije nego što bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, počeo govoriti i iznositi im islamska načela.[1]

El-Makrizi kaže: "Nakon toga, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, predstavljao se plemenima u svim prigodama i pozivao ih u islam. Plemena koja je obišao su: Benu Amir, Gassan, Benu Fezara, Benu Murra, Benu Hanife, Benu Selim, Benu Abs, Benu Nasr, Sa'lebe b. Ikaba, Kinda, Kelb, Benul-Haris b. Ka'b, Benu Uzra, Kajs b. El-Hatim, i Ebul-Jusr Enes b. Ebu Rafi'."[2]

El-Vakidi je istražio vijesti o svim ovim plemenima. Smatra se da je prvo počeo sa plemenom Kinda koje je pozvao u islam, zatim je otišao plemenu Kelb, pa Benu Hanife, pa Benu Amir. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio im je: "Ko je čovjek koji će me odvesti svom narodu i zaštititi me dok ne dostavim Poslanicu svoga Gospodara, jer su me Kurejšije spriječile da dostavljam Poslanicu svoga Gospodara." Ebu Leheb bi hodao iza njega i govorio ljudima: "Ne slušajte ga, on je lažov."

Ali uznemiravanje nije stalo na tome, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, doživio je i mnogo gore i teže stvari. Bilježi El-Buhari u djelu *Et-Tarih* i Et-Taberani u djelu *El-Mu'džemul-kebir* od Mudrike b. Muniba, on od svoga oca, od djeda koji je rekao: "Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u doba paganstva kako govori: 'O ljudi! Recite: La ilahe illallah, bit ćete spašeni!' Neki su mu pljuvali u lice, neki su ga zasipali zemljom, neki psovali, sve do podneva. Tada dođe djevojčica s ibrikom vode i opra mu lice i ruke, a on joj reče: 'Kćerkice, ne boj se za svog oca poraza i poniženja.' Upitao sam: 'Ko je ona?' Rekoše: 'Zejneba, kćerka Allahovog Poslanika.' A bila je krasna djevojčica."[1]

Prokletnici Ebu Džehl i Ebu Leheb smjenjivali su se u uznemiravanju Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kad bi pozivao po trgovima i na sajmo-

---

[1] Es-Sem'ani, *El-Ensab*, 1/36.

[2] El-Makrizi, *Imta'ul-Esma'*, 1/30-31.

vima. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, doživljavao je od njih dvojice velike nevolje, pored toga što su ga uznemiravali i oni koje bi pozivao.[2]

Prvo: Vjerovjesnikov odgovor na pokušaje Ebu Džehla i ostalih mnogobožaca da ga spriječe u susretanju sa plemenima

1- Sastajanje sa plemenima noću

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odlazio je na sastanke sa plemenima u dubokoj noći kako se između njih ne bi ispriječio neko od mnogobožaca Mekke.[3] Tako je uspio spriječiti utjecaj propagande koju su kurejšijski mnogobošci širili kad god bi saznali da se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, susreo s nekim plemenom. Dokaz uspješnosti ove metode je Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, sastanak sa Evsom i Hazredžom tokom noći, koji je iznjedrio prvu zakletvu na Akabi, a zatim i drugu, a oba puta su se sastali noću.[4]

2- Odlazak u plemenska naselja

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, susreo se sa plemenima Kelb, Benu Hanife i Benu Amir u njihovim naseljima.[5] Želio je na taj način da se otarasi Kurejšija, progonitelja, da bi mogao pregovarati sa plemenima na odgovarajući način, bez zbrke i kurejšijskog napadanja.

3- Vodio je sa sobom pomagače

Na nekim pregovorima sa plemenima, Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pratili su Ebu Bekr i Alija. Moguće je da ih je vodio sa sobom da plemena ne pomisle da je sam i da ga ne slijedi niko od uglednih Mekkelija i rodbine. Osim toga, činjenica da je Ebu Bekr poznavao rodoslovlje Arapa[6] bila je od pomoći Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u prepoznavanju najboljih Arapa koje bi odabirao da ponesu teret da've.

4- Provjeravanje snage plemena

Vrlo je bitno, sa bezbjednosne strane, Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, pitanje plemena o njihovoj snazi i mogućnosti pružanja otpora prije nego što ih *pozove u islam i zatraži njihovu zaštitu. Jer, vrlo je važno i nužno da pleme koje štiti* da'vu bude snažno i sposobno braniti vjeru, zato što će se to pleme morati suočiti sa svim snagama zla i zablude. Zato je potrebno da to pleme bude sposobno za

---

[1] *El-Mihnetu fil-ahdil-Mekki*, str. 53.
[2] *El-Mihnetu fil-ahdil-Mekki*, str. 53.
[3] Nedžib Abadi, *Tarihul-islam*, 1/129. Preuzeto iz: *El-Rahikul-mahtum*.
[4] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/44-52. *Es-Siretun-Nebevijje – Dževanibul-hazer vel-himaje*, str. 116.
[5] Ibn Kesir, *El-Bidaje ven-nihaje*, 3/140.
[6] *Es-Siretun-Nebevijje – Dževanibul-hazer vel-himaje*, str. 116.

preuzimanje ove uloge, odnosno da posjeduje moralnu i materijalnu snagu koja će plašiti neprijatelja, braniti da'vu i nositi teret širenja vjere, uklanjajući sve prepreke koje joj stoje na putu.[1]

Drugo: Pregovori sa plemenom Benu Amir

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao je na pregovore sa plemenom Benu Amir na osnovu studiozno pripremljenog plana. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu Bekr, radijallahu anhu, znali su da je pleme Benu Amir ratničko pleme, velikog broja pripadnika, izuzetno moćno. Štaviše, to pleme je jedno od pet plemena koji nikad nisu bili ničije roblje, niti su bili pod vlašću drugih vladara, niti su ikome plaćali danak. Njihov značaj bio je poput značaja Kurejša i Huza'a.[2]

Osim toga, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, znao je da između Benu Amira i Sekifa odavno postoji antagonizam, i s obzirom da ga je Sekif odbio, ovo je bila prilika da iskoristi Benu Amir b. Sa'sa'a za stezanje obruča oko Sekifa. Ako Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uspije sklopiti savez sa Benu Amir, to će Sekif dovesti u nezavidan položaj.

Autori Poslanikove sire navode da je, kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao u Benu Amir i pozvao ih da vjeruju u Allaha te zatražio njihovu zaštitu za sebe, jedan od njihovih vođa Bejhara b. Firas rekao: "Tako mi Allaha, ako prihvatim ovog mladića, pojest ću sa njim sve Arape." Zatim je upitao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Šta kažeš: ako ti se zakunemo na tvoju vjeru, pa ti Allah da pobjedu nad onima koji su ti se suprotstavili, hoće li vlast nakon tvoje smrti pripasti nama?" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: "*Vlast pripada Allahu i On je daje kome hoće.*" Bejhara mu reče: "Zar da radi tebe položimo svoje vratove pred Arape, pa kad ti Allah dadne pobjedu da vlast pripadne nekom drugom mimo nas? Ne treba nam to u što pozivaš!" I tako su ga odbili.[3]

Treće: Pregovori sa Benu Šejban

Prenosi se od Alije b. Ebu Taliba, radijallahu anhu, da je rekao: "Kada je Allah naredio Svome Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da se predstavi arapskim plemenima, izašao je, a ja sam pošao s njim... Zatim smo otišli na drugi skup koji je odisao skrušenošću i staloženošću. Istupio je Ebu Bekr, radijallahu anhu, i upitao: 'Kojeg ste plemena?' 'Šejban b. Sa'lebe', odgovoriše. Ebu Bekr se okrenu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i reče: 'Oni su među najboljim ljudima.' Među njima je bio Mefruk, isticao se po ljepoti i rječitosti. Imao je dvije pletenice koje su mu padale na prsa.'

---

[1] *Es-Siretun-Nebevijje – Dževanibul-hazer vel-himaje*, str. 116-117.
[2] *Usulul-fikris-sijasi*, str. 182.
[3] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/38.

Ebu Bekr upita: 'Koliko ste brojni?'

Mefruk odgovori: 'Ima nas više od hiljadu, a hiljadu ljudi ne može biti poraženo zbog malobrojnosti.'

'Kakvi ste borci?', pitao je Ebu Bekr.

'Nema nikog ljućeg od nas u borbi, a kada se naljutimo, tada i žestoko ratujemo. Mi više pazimo na konje nego na djecu i posvećeni smo oružju više nego sjetvi, a pobjedu daje Allah: nekad nama, nekad drugima', reče Mefruk i upita Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: 'A da ti nisi Kurejšija?'

Ebu Bekr reče: 'Ako ste čuli da je on Allahov poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to je tačno.'

Mefruk upita: 'U šta nas pozivaš, o Kurejšijo!'

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Pozivam vas da svjedočite da nema drugog boga osim Allaha, Jedinog, koji nema sudruga, i da sam ja Allahov rob i Njegov poslanik. I da mi pružite utočište i podržite me jer su se Kurejšije urotile protiv Allaha, porekli Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i zadovoljili se zabludom, a odbacili istinu. A Allah je neovisan i hvale dostojan.'

'Čemu još pozivaš, Kurejšijo?', pitao je Mefruk. 'Tako mi Allaha, nisam čuo ljepše riječi od ovih!'

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prouči:

﴿ قُلْ تَعَالَوْا أَتْلُ مَا حَرَّمَ رَبُّكُمْ عَلَيْكُمْ ۖ أَلَّا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا ۖ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا ۖ وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُم مِّنْ إِمْلَاقٍ ۖ نَّحْنُ
نَرْزُقُكُمْ وَإِيَّاهُمْ ۖ وَلَا تَقْرَبُوا الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ ۖ وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ ۚ ذَٰلِكُمْ وَصَّاكُم
بِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿١٥١﴾ ﴾

'Reci: Dođite da vam kažem šta vam Gospodar vaš propisuje: da Mu ništa ne pridružujete, da roditeljima dobro činite, da djecu svoju, zbog neimaštine, ne ubijate, Mi i vas i njih hranimo, ne približavajte se nevaljalštinama, bile javne ili tajne; ne ubijajte onoga koga je Allah zabranio ubiti, osim kada to pravda zahtijeva, to vam On preporučuje, da biste razmislili.'[1]

Mefruk reče: 'Allaha mi, pozivaš u najljepši moral i najljepša djela! U zabludi je onaj ko te smatra lašcem i bori se protiv tebe.'

Nakon toga dao je riječ Hani'u b. Kabisa predstavivši ga: 'Ovo je Hani' b. Kabisa, naš vjerski poglavar.'

Hani' reče: 'Čuo sam tvoje riječi, Kurejšijo. Mislim da je napuštanje naše vjere i prihvatanje tvoje, nakon samo jednog sastanka na kojem smo se okupili, odraz lošeg razmišljanja i kratkovidnost u pogledu posljedica. Zbog žurbe se čine velike greške. Mi ne bismo željeli da sad sklopimo ugovor ispred onih koje predstavljamo nego da se raziđemo i mi i ti pa da razmislimo.'

---

[1] Sura El-En'am, 151.

Hani' kao da je želio da i El-Musenna b. Harise nešto kaže, pa ga predstavi: 'Ovo je El-Musenna b. Harise, naš glavni vojskovođa.

El-Musenna b. Harise, koji je nakon toga primio islam, reče: 'Čuo sam tvoje riječi, Kurejšijo. Moje mišljenje u vezi sa napuštanjem naše vjere i prihvatanjem tvoje istovjetno je mišljenju Hani'a. Ali, mi smo se nastanili između dvije vode: jedna je slana, a druga otrovna.'

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita ga: 'Koje su to dvije vode?'

El-Musenna odgovori: 'Kisrine rijeke i arapske vode. Što se tiče stanja Kisrinih rijeka, to je njegov grijeh koji je neoprostiv i za koji nema opravdanja. A mi imamo s njim ugovor da ne dižemo bune i da ne pružamo utočište ustanicima, a mislim da se kraljevima neće dopasti to u što pozivaš. Ako želiš, pružit ćemo ti utočište i podržati te iza arapskih voda.'

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Niste pogriješili što ste bili iskreni. A Allahovu vjeru može pomoći samo onaj ko će je braniti sa svih strana. Šta kažete: ako vam Allah uskoro prepusti njihovu zemlju i njihove žene – hoćete li obožavati Allaha?'

En-Nu'man b. Šurejk reče: 'Hoćemo, tako nam Allaha.'"[1]

Četvrto: Lekcije, pouke i poruke

Potpora koju je tražio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odlikuje se specijalnim karakteristikama:

1- Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon smrti amidže Ebu Taliba, koji ga je štitio od Kurejšija, počinje primjetne aktivnosti u traženju potpore izvan Mekke. To je zbog toga što nosioci da've, u ambijentu nasilja, nemoći i terora, ne mogu aktivno i djelotvorno nositi da'vu i osigurati odaziv.

2- Poslanikovi, sallallahu alejhi ve sellem, obilasci plemena s ciljem traženja zaštite nisu bili rezultat njegovog ličnog stava koji je plod okolnosti u kojima se nalazila da'va, nego je to činio po Allahovoj naredbi.

3- Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tražio je pomoć od plemenskih poglavara i uglednih ljudi koji imaju sljedbenike koji im se pokoravaju, jer takve osobe su u stanju pružiti zaštitu da'vi i njenom nosiocu.

4- Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je snagama koje su bile spremne pružiti pomoć odbio dati bilo kakve garancije da će njima pripasti vlast kao cijena ili nagrada za podršku koju će pružiti islamskoj da'vi, jer, u pitanju je Allahova vjera i temeljni uvjet koji se postavlja pred onoga ko u nju vjeruje i spreman joj je pomoći jeste da to radi iskreno u ime Allaha, želeći Njegovo zadovoljstvo, a ne zbog želje za utjecajem i vlašću. Cilj koji čovjek postavi pred sebe određuje kako će se pona-

[1] *El-Bidaje ven-nihaje*, 3/143-145. U Ibn Kesirovoj predaji postoje detalji koji se ne nalaze kod Es-Salihija u njegovom djelu *Subulur-Rešad*, 2/596-597.

šati na putu do tog cilja, stoga cilj pomaganja da've mora biti lišen svih materijalnih interesa. To će biti garant konstantne podrške, očuvanja da've od devijacija, osigurati joj dugotrajnu potporu i spremnost na žrtvovanje za nju.[1] Zato niko ko se želi pridružiti nekoj da'vetskoj skupini ne bi to trebao uvjetovati dobijanjem položaja ili ostvarenja nekih drugih dunjalučkih koristi. Vjera pripada Allahu i On određuje šta hoće. A onaj ko se angažira na polju da've, trebao bi od samog početka da želi samo nagradu od Allaha i da iskreno radi na podizanju zastave islama. Međutim, kome je najvažnija stvar domoći se kakvog položaja, to je opasan znak koji ukazuje na nečiste namjere dotične osobe.[2] Jahja b. Muaz er-Razi rekao je: "Ko je opčinjen vladanjem, neće uspjeti."[3]

5- Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, bilo je važno da oni od kojih traži pomoć nisu ograničeni određenim međunarodnim ugovorima kojih se ne mogu osloboditi, a koji mogu biti prepreka da'vi. To je zato što bi se u ovakvim slučajevima da'va dovela u opasnost da bude uništena zbog postojanja tih ugovora, jer te države mogu u islamskoj da'vi vidjeti opasnost i prijetnju njenim interesima.[4] Uvjetovanje zaštite ili djelimična zaštita ne može ostvariti željene ciljeve. Pleme Benu Šejban nije bilo spremno da stupi u rat sa Kisrom ako ovaj pokuša uhapsiti ili napasti Allahovog Poslanika. Zato su pregovori propali.[5]

6- "Allahovu vjeru može pomoći samo onaj ko će je braniti sa svih strana", rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovarajući Musenni b. Harisetu na njegov prijedlog da brane Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, samo iza arapskih voda, a ne i iza perzijskih. Ko se dobro razumije u politiku, vidi koliko su Vjerovjesnikovi, sallallahu alejhi ve sellem, stavovi bili dalekosežni.[6]

7- Stav plemena Benu Šejban odlikovao se velikodušnošću, visokim moralom i muškošću. Stav koji pokazuje njihovo poštovanje prema Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, otkriva jasnoću njihovog izlaganja i precizno procjenjivanje snaga koje posjeduju. Također su kazali da je islamska da'va stvar koja se ne sviđa vladarima. Allah je odredio da desetak godina nakon toga pleme Šejban, nakon što su svi primili islam, ponese prvi teret borbe protiv perzijskih kraljeva. Musenna b. Harise eš-Šejbani, njihov glavni vojskovođa, je, u doba prvog halife Ebu Bekra es-Siddika, radijallahu anhu, predvodio muslimanske snage u osvajanju Iraka.[7] U pagansko doba plašili su se Perzijanaca i nisu ni razmišljali o borbi s njima, zbog čega su i odbili pružiti zaštitu Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, ali nakon što su primili islam, to pleme se najviše istaklo u borbi protiv Perzijanaca, a to nisu

---

[1] Muhammed Hajr, *El-Džihadu vel-kital fis-sijasetiš-šer'ijje*, 1/411.
[2] Abdul-Hamid el-Bilali, *Vekafat terbevijje mas-Siretun-Nebevijje*, str. 72.
[3] *Sifetus-safve*, 4/94.
[4] *El-Džihad vel-kital fis-sijasetiš-šer'ijje*, 1/412.
[5] Munir el-Gadban, *Et-Tehalufus-sijasi fil-islam*, str. 53.
[6] Munir el-Gadban, *Et-Tehalufus-sijasi fil-islam*, str. 64.
[7] *Et-Terbijjetul-kijadijje*, 2/20.

mogli ranije ni zamisliti. To pokazuje veličinu ove vjere kojom Allah uzdiže muslimane na ovome svijetu i čini od njih vođe na Zemlji, a na onome ih čekaju vječni džennetski užici.[1]

Druga tema
Vjesnici dobra i zrake svjetlosti

Džabir b. Abdullah el-Ensari rekao je: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozivao je u Mekki deset godina. Odlazio je ljudima u kuće, pratio ih po pijacama Ukkaz i Medženna, na Minni pri hadžskim obredima. Govorio je: 'Ko će mi pružiti utočište? Ko će me pomoći da dostavim Poslanicu svoga Gospodara, garantiram mu Džennet.' Kada bi neki čovjek krenuo za Mekku iz Jemena ili Mudara, njegovi bi ga upozoravali: 'Pazi da te kurejšijski mladić ne zavede!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, hodao je među ljudima, a oni bi upirali prstom u njega. Tako je bilo dok nas Allah nije poslao njemu iz Jesriba. Mi smo mu pružili utočište i povjerovali u njega. Jedan od nas bi mu dolazio, primao islam i proučio Kur'an pred njim, a zatim bi se vraćao pa bi njegova porodica primila islam od njega, tako da nije ostalo kuće u Medini a da u njoj nije bilo nekoliko muslimana koji su javno ispovijedali vjeru."[2]

Prvo: Prvi kontakti sa ensarijama u vrijeme hadždža i 'umre

1- Poziv Suvejda b. Samita u islam

Kad god bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo da neki ugledan i poznat Arap dolazi u Mekku, susretao bi se s njim, pozivao ga u islam i izložio mu ono što mu je objavljeno od Upute i Istine.

Suvejd b. Samit, iz plemena Benu Amr b. Avf, došao je u Mekku da obavi hadždž ili 'umru. Suvejda je njegov narod zvao Savršeni zbog njegove rječitosti i pjesništva, ugleda i časnog porijekla. Kad je čuo za njegov dolazak, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, susreo se s njim i pozvao ga u islam.

Suvejd reče: "Možda je to što ti imaš isto ono šta imam i ja."

"A šta to ti imaš?", upitao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

"Zbirku Lukmanovih mudrosti", odgovorio je Suvejd.

"Pročitaj mi je", zatražio je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

Kad mu je Suvejd pročitao, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "To su

---

[1] *Et-Tarihul-islami*, 3/69.

[2] Ahmed, *Musned*, 3/322-323 i 339-340. Lanac prenosilaca hadisa je hasen.

lijepe riječi, ali ovo što ja imam je bolje. Ja imam Kur'an koji mi je objavio Allah, on je uputa i svjetlo."

Nakon toga Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proučio mu je nešto iz Kur'ana i pozvao ga u islam. Suvejdu se svidjelo, pa reče: "To su lijepe riječi." Zatim se vratio u Medinu.

Nedugo zatim ubijen je u ratu Bu'as protiv Hazredža. Ljudi iz njegovog plemena su govorili: "Umro je kao musliman."[1]

U svakom slučaju ne postoje dokazi da je Suvejd pozivao svoj narod u islam.[2]

2- Poziv Ijasa b. Muaza u islam

Ebu Hajser b. Rafi' stigao je u Mekku sa skupinom mladića iz Benu Abdul-Ešhela, među njima je bio i Ijas b. Muaz. Došli su da traže savez sa Kurejšijama protiv Hazredža.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo je za njih te je došao na njihov skup.

"Želite li da dobijete nešto bolje od onoga zbog čega ste došli?", upitao ih je.

"A šta je to?", upitali su.

"Ja sam Allahov poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Njegovim robovima. Pozivam ih da samo Allaha obožavaju i da Mu ništa ravnim ne smatraju, i On mi je objavio Knjigu!", odgovorio im je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i objasnio im islamska načela te proučio nešto iz Kur'ana.

Ijas b. Muaz, koji se tek bio zamomčio, reče: "Allaha mi, ovo je bolje od onoga zbog čega ste došli."

Ebu Hajser uze šaku zemlje, baci je Ijasu u lice i reče: "Okani nas se! Nismo radi toga došli."

Ijas je ušutio, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao je i napustio ih.

Nakon toga su se vratili u Medinu, a između Evsa i Hazredža se desio rat Bu'as i nedugo nakon toga Ijas b. Muaz je umro. Oni koji su bili prisutni pripovijedali su da je na samrti izgovarao i ponavljao tehlil, tekbir, tahmid i tesbih, dok nije umro. Niko nije sumnjao u to da je umro kao musliman, a još na onome skupu na kojem je slušao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dalo se naslutiti da je primio islam.[3]

Drugo: Početak širenja islama među ensarijama

Počelo je sa grupom iz plemena Hazredž, za vrijeme hadždža, na Akabi kod Mine. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao ih je: "Ko ste vi?"

---

[1] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/40.
[2] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 1/195.
[3] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/41. Lanac prenosilaca hadisa je hasen.

"Grupa iz Hazredža", odgovoriše.

"Židovski saveznici?"

"Da", odgovoriše.

"Hoćete li sjesti da porazgovaramo?", upitao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

"Hoćemo", rekoše.

Posjedali su oko njega, a on ih je pozvao da vjeruju u Allaha, izložio im islamska načela i proučio im nešto od Kur'ana.[1]

Nakon što ih je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao u islam, rekoše jedni drugima: "Znajte, tako vam Allaha, da je to Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kojim vam prijete židovi. Nemojte dozvoliti da vas preteknu u vjerovanju u njega!" Nakon toga su prihvatili ono u što ih je pozvao: povjerovali su u njega i prihvatili islamska učenja koja im je izložio.

Oni su rekli Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Među našim plemenima vlada takva mržnja i neprijateljstvo kakve nigdje više nema. Nadamo se da će nas Allah ujediniti posredstvom tebe. Mi ćemo ih, kad se vratimo, pozvati da te slijede i izložiti im ovu vjeru koju smo prihvatili. Ako ih Allah okupi oko tebe, bit ćeš najpoštovaniji čovjek."

Nakon toga su ostavili Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i vratili se u svoj kraj kao vjernici.[2]

U toj grupi bilo ih je šest: Ebu Umame Esad b. Zurara, Avf b. El-Haris iz Benu Neddžara, Rafi' b. Malik, Kutbe b. Amir, Ukbe b. Amir i Džabir b. Abdullah b. Ri'ab.[3]

Došavši u Medinu pričali su svom narodu o Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i pozivali ih u islam te nije bilo kuće u Medini a da se u njoj nije spominjao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.[4]

Ovi prvi vjesnici dobra nisu se zadovoljili samo time da prime islam, nego su se obavezali da svoj narod pozivaju u vjeru. Svaki od njih bio je odan svojoj vjeri i Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i kada su se vratili, aktivno su radili na polju da've i objašnjavali rodbini i prijateljima riječi Upute, tako da u Medini nije bilo kuće u kojoj se nije spominjao Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem. To je tako kad Allah odluči da dođe prijelomni trenutak! Ovi ashabi nisu sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, ugovorili sastanak, ali je Allah odredio taj susret da ga učini izvorom neprekidnog dobra. To je bila odlučujuća tačka promjene historijskih zbivanja, momenat konačnog oslobađanja od obožavanja kipova. Štaviše, to je bio odlučujući trenutak u historiji čitavog svijeta, jer je to bila tačka izlaska iz tmina na svjetlo.

---

[1] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/41-42.
[2] *El-Bidaje ven-nihaje*, 3/148-149.
[3] Ez-Zerkani, *Šerhul-Vahib*, 1/361.
[4] *El-Bidaje ven-nihaje*, 3/147.

Je li moguće da su se ovi ljudi odjednom preobrazili iz ostrašćenih obožavalaca kipova u širokogrudne pomagače islamske da've, iskrene borce za istinu i predane pozivače u Allahovu vjeru, koji odlaze svojim porodicama, a sa desne i sa lijeve strane im svjetlo i na licima im svjetlo, i slijede Svjetlo?

Ta Božija volja pripremila je islamskoj da'vi plodno tlo i sigurnu zaštitu. Jalove godine koje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proveo u neprestanoj borbi i sukobima, obilasku plemena u potrazi za saveznikom, otišle su u nepovrat. Od danas će islam imati respektabilnu snagu i hrabru vojsku. Uskoro će doći vrijeme susreta istine sa zabludom da poravnaju račune iz prošlosti, a sretan kraj pripada bogobojaznima. Uskoro će u Mekku pohrliti vjesnici dobra i zrake svjetlosti koje je Allah pripremio da prime Uputu, zaplivaju svjetlom i napoje se hajrom, te da sa sobom u Jesrib ponesu Allahovo svjetlo.[1]

Valja napomenuti da pri ovom susretu na Akabi, na kojem se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, susreo sa nekolicinom pripadnika Hazredža koji su pred njim primili islam, nije bilo nikakve zakletve, jer se radilo o maloj grupi koja je smatrala da nema pravo preuzeti bilo kakve obaveze prije negoli se konsultiraju sa svojim plemenima u Medini, ali su iskreno radili na polju širenja islama.[2]

Treće: Prva zakletva na Akabi

Godinu dana nakon prvog susreta između Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i stanovnika Jesriba, koji se odigrao na Akabi, dođe dvanaest ensarija u vrijeme hadždža i sretoše se sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na Akabi. Tada se desila prva zakletva na Akabi.

U toj skupini deseterica su bila iz Hazredža, a dvojica iz Evsa, što ukazuje da su ljudi iz Hazredža koji su prethodne godine primili islam u prvom planu bili skoncentrirani na širenje islama u svome plemenu, ali unatoč tome uspjeli su pridobiti i neke ljude iz plemena Evs. Tako je pod zastavom islama započelo zbližavanje dva plemena.[3]

Ubade b. Es-Samit el-Hazredži pripovijeda o prvoj zakletvi na Akabi: "Bio sam među onima koji su prisustvovali prvoj zakletvi na Akabi. Bilo nas je dvanaest muškaraca. Dali smo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, zakletvu i u ime žena, a to je bilo prije negoli je propisana borba. Zakleli smo mu se da nećemo činiti širk Allahu, da nećemo krasti, blud činiti, da nećemo ubijati našu djecu, da nećemo potvarati nikoga, i da ćemo mu biti poslušni u svakom dobru. Ako ispunite, nagrada vam je Džennet, a ako prekršite nešto od toga, prepušteni ste Allahovoj volji: ako bude htio, oprostit će vam, a ako bude htio, kaznit će vas."[4]

---

[1] Teufik Muhammed Seb'u, *Edva' alel-Hidžra*, str. 273-274.
[2] El-Džemel, *Hidžretur-Resul ve sahabetihi*, str. 143.
[3] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 1/197.
[4] *Sahihu Muslim*, 41-1709.

Kasnije je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo od žena zakletvu, koja je poznata kao *Zakletva žena*, za iste ove tačke.[1]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sa ovima koji su dali zakletvu poslao je Mus'aba b. Umejra da ih podučava vjeri i Kur'anu. U Medini su ga prozvali El-Mukri' – učitelj Kur'ana, a on ih je predvodio i u namazu.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odabrao ga je jer je poznavao njegov karakter i stanje u Medini. Mus'ab se, pored čvrstog pamćenja objavljenih kur'anskih ajeta, odlikovao otmjenošću, staloženošću, lijepim manirima i mudrošću. Uz to, bio je čvrstog vjerovanja i pun elana za širenje vjere. Zato je uspio u roku od nekoliko mjeseci proširiti islam u svim kućama u Medini, i pridobiti poglavare plemena, poput Sa'da b. Muaza i Usejda b. El-Hudajra, za pomagače vjere. Nakon što su ova dvojica poglavara primila islam, u tome su ih slijedili mnogi ljudi iz njihovih plemena.[2]

Mus'ab b. Umejr uspio je u objašnjavanju načela nove vjere, podučavanju i tumačenju Kur'ana, jačanju bratskih veza između vjernika iz različitih plemena s jedne strane, i između Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i ashaba u Mekki, s druge strane, u pronalaženju bezbjedne baze iz koje će se krenuti u širenje islama.

Mus'ab b. Umejr je u Medini boravio kod Esada b. Zurare.[3]

Ensarije su aktivno učestvovale u da'vi, a vođa tog pionirskog da'vetskog pokreta bio je Mus'ab b. Umejr. On je u da'vi slijedio kur'anske metode, a to je naučio od svoga vođe Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Neki kur'anski ajeti iz mekkanskog perioda daju nam živopisnu sliku tih metoda.

Allah je rekao:

﴿ ادْعُ إِلَىٰ سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ ۖ وَجَادِلْهُم بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ ۚ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَن ضَلَّ عَن سَبِيلِهِ ۖ وَهُوَ
أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿١٢٥﴾ ﴾

"Na put Gospodara svoga mudro i lijepim savjetom pozivaj, i s njima na najljepši način raspravljaj! Gospodar tvoj zna one koji su zalutali s puta Njegova, i On zna one koji su na Pravom putu."[4]

Četvrto: Kako su Usejd b. Hudajr i Sa'd b. Muaz primili islam

Sa'd b. Muaz i Usejd b. Hudajr bili su poglavari plemena Benu Abdul-Ešhel. Bili su mnogobošci kao i njihovo pleme.

Kad su čuli za Mus'aba b. Umejra i njegove aktivnosti na polju pozivanja u islam, Sa'd reče Usejdu: "Oca nemao, idi onoj dvojici ljudi koji zavode naš naivni

---

[1] *El-Gureba'ul-evvelun*, str. 185.
[2] *El-Gureba'ul-evvelun*, str. 186-187.
[3] *Es-Siretun-Nebevijje fi du'il-Kur'ani ves-sunne*, 1/441.
[4] Sura En-Nahl, 125.

narod, iskritiziraj ih i zabrani im da dolaze u naša naselja. Da mi Esad b. Zurara nije tetić, kao što znaš, pa zato ne mogu ništa učiniti, ja bih to lično uradio."

Usejd je uzeo svoje koplje i krenuo im u susret. Kad ga je vidio Esad b. Zurara, reče: "Dolazi ti prvak svoga plemena, potrudi se da ga prevedeš na islam."

Mus'ab reče: "Ako sjedne, porazgovarat ću s njim."

Usejd im je prišao i počeo da ih vrijeđa. Rekao je: "Zašto dolazite da zavodite naše naivčine? Gubite se od nas, ako vam je život mio!"

Mus'ab mu se obrati jezikom staloženog vjernika, uvjerenog u miroljubivost svoje vjere: "Zar nećeš sjesti i poslušati šta govorimo? Pa ako ti se svidi, prihvati, a ako ne – nećemo te uznemiravati!"

"Pošteno!", reče Usejd i zabode svoje koplje u zemlju te sjede pored njih dvojice. Mus'ab mu je govorio o islamu i proučio mu odlomke iz Kur'ana. Njih dvojica su kasnije govorili: "Tako nam Allaha, nije ni progovorio a već smo po blještavilu i blaženstvu njegova lica znali da će primiti islam."

"Ovo su tako ugodne i lijepe riječi!", reče Usejd i upita: "Šta treba uraditi onaj ko želi primiti ovu vjeru?"

Njih dvojica mu rekoše: "Okupaj se, očisti odjeću, izgovori šehadet istine, a zatim klanjaj."

Usejd je otišao, okupao se, očistio odjeću, izgovorio riječi istine i klanjao dva rekata, a zatim im rekao: "Sad ću vam poslati Sa'da b. Muaza – ako vas taj čovjek bude slijedio, slijedit će vas svi iz njegovog plemena."

Nakon toga uzeo je svoje koplje i otišao Sa'du b. Muazu kojeg je zatekao kako sjedi sa skupinom ljudi iz svog plemena. Kad ga je Sa'd ugledao, rekao je: "Kunem vam se Allahom da Usejd dolazi drugačiji nego što je otišao."

Pošto im priđe, Sa'd ga upita: "Šta si uradio?"

Usejd je odgovorio: "Razgovarao sam s njima, nisam imao nikakvih problema s njima i zabranio sam im da dolaze u naša naselja. Rekli su: 'Uradit ćemo kako ti kažeš.' Ali sam čuo da su pripadnici Benu Harise pošli da ubiju Esada b. Zuraru jer ti je tetić, pa hoće da te ponize."[1]

Ljut i uplašen onim što je čuo da planira pleme Benu Harise, Sa'd uze svoje koplje i reče Usejdu: "Allaha mi, ništa nisi napravio." Zatim krenu prema Mus'abu i Esadu, a kad ih je vidio kako mirno sjede, shvatio je da je Usejd htio od njega da dođe i lično ih posluša.

Sa'd ih je izvrijeđao, a zatim je rekao Esadu b. Zurari: "Tako mi Allaha, Ebu Umama, da nismo rodbina, pogodio bih te ovim kopljem. Kako se usuđuješ da nas u našem mjestu tušiš s onim što mrzimo!"

Esad je već bio napomenuo Mus'abu: "Ovo je prvak svog plemena. Ako on primi islam, cijelo pleme će se povesti za njim."

---

[1] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/442.

Mus'ab reče Sa'du: "Hoćeš li sjesti i poslušati nas? Ako ti se svidi prihvati, a ako ne – nećemo te uznemiravati!"

"Pošteno!", reče Sa'd, zabode svoje koplje u zemlju i sjede.

Mus'ab mu je izložio islam i proučio odlomak iz Kur'ana. Musa b. Ukbe navodi da mu je proučio početak sure Ez-Zuhruf.

Mus'ab i Esad su kasnije pričali: "Tako nam Allaha, nije ni progovorio a već smo po blještavilu i blaženstvu njegova lica znali da će primiti islam."

Sa'd ih je upitao: "Šta treba uraditi onaj ko želi primiti ovu vjeru?"

Njih dvojica mu rekoše: "Okupaj se, očisti odjeću, izgovori šehadet istine, a zatim klanjaj."

Sa'd je otišao, okupao se, očistio odjeću, izgovorio riječi istine i klanjao dva rekata.

Nakon toga, u društvu sa Usejdom b. Hudajrom, otišao je na mjesto gdje se okupljao njegov narod. Kad su ga njegovi sunarodnjaci vidjeli, rekoše: "Kunemo se Allahom da Sa'd dolazi drugačiji nego što je otišao."

Kad im je prišao, Sa'd ih upita: "Šta mislite o meni?"

"Ti si naš poglavar i najpametniji si među nama", odgovoriše mu.

Sa'd reče: "Zabranjujem i muškarcima i ženama da razgovaraju sa mnom sve dok ne povjeruju u Allaha i Njegovog Poslanika!'

Do noći nije bilo ni muškarca ni žene u plemenu Abdul-Ešhel a da nisu primili islam.

Mus'ab se vratio, boravio u kući Esada b. Zurare i nastavio pozivati ljude u islam. U Benu Abdul-Ešhelu nije ostala nijedna kuća a da u njoj nije bilo muškaraca i žena koji su bili muslimani, osim Usajrima. On se zvao Amr b. Sabit b. Vakš, okasnio je sa primanjem islama sve do Bitke na Uhudu, taj dan je primio islam, borio se i preselio kao šehid na Uhudu a da nije učinio nijedne sedžde Allahu. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio je ashabe da je Usajrim od stanovnika Dženneta.

Ibn Ishak, dobrim lancem prenosilaca, prenosi da je Ebu Hurejre, radijallahu anhu, znao reći: "Pričajte mi o čovjeku koji je ušao u Džennet a nije klanjao nijedan namaz!", pa pošto niko ne bi znao ko je to, Ebu Hurejre, radijallahu anhu, rekao bi: "To je Usajrim iz Benu Abdul-Ešhela."[1]

Peto: Lekcije, pouke i poruke

1- Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, skoncentrirao se na Jesrib, a šestorica muškaraca s kojima se susreo odigrala su veliku ulogu u širenju islama tokom naredne godine.

2- Nekoliko je faktora doprinijelo širenju islama u Medini. Neki od njih su:

---

[1] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/444. *Sahihus-Siretun-Nebevijje*, str. 291.

a) Mentalitet Hazredža i Evsa. Oni su po svojoj prirodi bili osjećajni, nisu bili uobraženi ni skloni poricanju Istine. To je rezultat genetskog naslijeđa na koje je ukazao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada ga je posjetila delegacija iz Jemena: "Došli su vam Jemenci, a oni su osjećajne duše i nježnih srca."[1] A Evs i Hazredž su porijeklom iz Jemena. U davna vremena njihovi preci su se nastanili u Medini. Allah, hvaleći ih, kaže:

﴿ وَٱلَّذِينَ تَبَوَّءُو ٱلدَّارَ وَٱلْإِيمَٰنَ مِن قَبْلِهِمْ يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِى صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِّمَّآ أُوتُوا۟ وَيُؤْثِرُونَ عَلَىٰٓ
أَنفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ ۚ وَمَن يُوقَ شُحَّ نَفْسِهِۦ فَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُفْلِحُونَ ﴿٩﴾ ﴾

"I oni koji su prije njih Medinu nastanili i iman prihvatili; oni vole one koji im doseljavaju, i u grudima svojim nikakvu tjeskobu ne osjećaju zato što im se daje, i više vole njima nego sebi, mada im je i samima potrebno. A oni koji se uščuvaju lahkomosti i tvrdičluka, oni će sigurno uspjeti."[2]

b) Krvavi ratovi između Evsa i Hazredža, poput rata Bu'as i drugih, rezultirali su smrću njihovih velikih poglavara, a upravo ti veliki poglavari bili su kamen spoticanja na putu širenja islama u Mekki i Taifu. Evsu i Hazredžu su preostali samo mladi poglavari koji su bili spremni prihvatiti istinu. Osim toga, nije postojao poglavar koji je uživao neprikosnovenu pokornost svih, a takva ličnost im je bila potrebna da ih izmiri i ujedini njihove snage. Aiša je rekla: "Rat Bu'as je Allah podario Svome Poslaniku: bili su razjedinjeni, njihovi velikodostojnici pobijeni, mnogi od njih povrijeđeni – Allah je taj dan poklonio Svome Poslaniku jer su zbog njega bili spremni primiti islam."[3]

c) Među njima je živjela židovska zajednica, što im je omogućilo da se barem djelimično upoznaju sa nebeskim poslanicama i postojanjem poslanika u prošlosti. Za razliku od njih, koji su svakodnevno slušali o tome, Kurejšije nisu živjele sa sljedbenicima Knjige i jedino što su imali jesu površne informacije o poslanicama i Božijim objavama, ali ovo pitanje nije zaokupljalo njihove misli. S druge strane, židovi su prijetili Evsu i Hazredžu da se približilo vrijeme dolaska vjerovjesnika kojeg će slijediti i s njim istrijebiti Evs i Hazredž, iako su brojniji od njih, kao što su istrijebljeni Ad i Irem. Allah je rekao:

﴿ وَلَمَّا جَآءَهُمْ كِتَٰبٌ مِّنْ عِندِ ٱللَّهِ مُصَدِّقٌ لِّمَا مَعَهُمْ وَكَانُوا۟ مِن قَبْلُ يَسْتَفْتِحُونَ عَلَى ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ فَلَمَّا جَآءَهُم مَّا عَرَفُوا۟
كَفَرُوا۟ بِهِۦ ۚ فَلَعْنَةُ ٱللَّهِ عَلَى ٱلْكَٰفِرِينَ ﴿٨٩﴾ ﴾

"A kad im od Allaha dođe Knjiga koja potvrđuje istinitost onoga što oni imaju – a još otprije su pomoć protiv nevjernika molili – kad im dođe ono što im je

---

[1] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi, bab: Kudumil-Eš'arijin*, br. 4388.
[2] Sura El-Hašr, 9.
[3] *Sahihul-Buhari, Kitabul-menakib, bab: Menakibil-Ensar*, br. 3777, 4/367.

poznato, oni u to neće da vjeruju! Pa neka Allahovo prokletstvo stigne nevjernike!"[1]

Naime, Evs i Hazredž, mnogobožačka plemena, dugo vremena su bili moćniji od židova, sljedbenika Knjige, pa su im židovi govorili: "Približilo se vrijeme pojave našeg vjerovjesnika – s njim ćemo vas pobiti kao što su pobijeni Ad i Irem."[2] Kada je Allah odredio da Njegova vjera pobijedi, odredio je da se šesterica ljudi iz Medine sretnu sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, na Akabi. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, objasnio im je islam, a oni su se obradovali i primili islam shvatajući da je on vjerovjesnik s kojim im prijete židovi. Nakon toga vratili su se u Medinu i raširili po svojim domovima priču o Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem.[3] To je bio početak širenja islama među ensarijama, kao što navode stručnjaci za Poslanikov životopis.[4]

3- Već pri prvoj zakletvi na Akabi prisustvovala su dvojica muškaraca iz plemena Evs. To je bio važan napredak u korist islama jer je, nakon rata Bu'as, skupina od šest Hazredžija uspjela prevazići plemenske sukobe i dovesti sa sobom sedmericu novih muslimana od kojih su dvojica bila iz plemena Evs. To znači da su uspjeli popraviti pukotine i usmjeriti i Evs i Hazredž u pravcu primanja islama i prevazilaženja postojećeg međuplemenskog antagonizma.

4- Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uložio je sva raspoloživa sredstva u jačanju islamskog utjecaja u Medini. Nije bilo ni najmanjeg propusta, u domenu ljudskih mogućnosti, u postavljanju čvrstih temelja na kojima će nastati nova islamska država. Na tom putu uložene su dvije godine da've i preciznog organiziranja.[5]

5- Iman je obuzeo duše ensarija koji su osjetili da je došlo vrijeme za uspostavljanje nove države. Taj predivni trenutak oslikavaju riječi Džabira: "Dokle ćemo dopuštati da se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krije po mekkanskim brdima strahujući do progona."[6]

6- Uoči hadždža trinaeste godine po poslanstvu, Mus'ab je došao u Mekku i prenio potpunu sliku stanja muslimana u Medini, snagu, mogućnosti koje su pred njima, i koliko je islam prodro u sve ogranke Evsa i Hazredža, te da su ljudi tamo spremni za novu zakletvu jer su dovoljno jaki da pruže Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, potpunu zaštitu.[7]

7- Događaj koji je promijenio tok historije desio se trinaeste godine po poslanstvu u vrijeme hadždža. Na hadždž je te godine došlo preko sedamdeset muslimana iz Jesriba. Nakon što su stigli u Mekku, tajno su stupili u kontakt sa

---

[1] Sura El-Bekare, 89.
[2] Es-Sujuti, *Ed-Durrul-Mensur*, 1/216.
[3] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/44.
[4] Ibn Hišam *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/39-44.
[5] *Et-Tehalufus-sijasi*, str. 71.
[6] *Et-Tehalufus-sijasi*, str. 71.
[7] *Et-Tehalufus-sijasi*, str. 72.

Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, i dogovorili se da se usred dana tešrika sastanu s Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u tjesnacu na Akabi kod prvog džemreta na Mini. Dogovor je bio da sastanak protekne u strogoj tajnosti i pod okriljem noći.[1]

Treća tema
Druga zakletva na Akabi

Džabir b. Abdullah, radijallahu anhuma, pripovijeda: "Rekli smo: 'Dokle ćemo dopuštati da se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krije po mekkanskim brdima strahujući od progona.' Nakon toga nas sedamdeset muškaraca otputovalo je da se sretne s njim u vrijeme hadždža. Dogovorili smo se da se sastanemo u tjesnacu na Akabi, došli smo jedan po jedan i dvojica po dvojica.

Pa kad se okupismo, rekosmo: 'Allahov Poslaniče, na šta da ti se zakunemo?' Rekao je: 'Zakunite se da ćete mi se pokoravati i u raspoloženju i u neraspoloženju, da ćete me materijalno pomagati i u oskudici i u blagostanju, da ćete pozivati na dobro, a odvraćati od zla, da ćete govoriti o Allahu nikoga se ne bojeći. I zakunite se da ćete me pomoći i kada dođem među vas, da ćete me braniti kao što branite vlastite živote, svoje žene i djecu. Nagrada za to vam je Džennet.'

Ustali smo da položimo zakletvu, ali Esad b. Zurara, jedan od najmlađih, uzeo je Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, za ruku i rekao: 'Polahko, stanovnici Jesriba! Mi smo umorili deve na ovom putu znajući da je ovo Allahov poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i da ako ga danas izaberemo, to će značiti suprotstavljanje svim Arapima, smrt vaših najboljih ljudi, jer će na vas sručiti sablje sa svih strana. Pa ili ćete to strpljivo podnijeti ili ćete se uplašiti za sebe – bolje vam je da se odmah izjasnite.'

Oni mu odgovoriše: 'Okani nas se, Esade! Nećemo ni za što propustiti ovu zakletvu i niko nas od nje ne može odvratiti!'

Nakon toga dali smo mu zakletvu, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prihvatio je zakletvu, postavio nam uvjete i obećao nam Džennet kao nagradu za to.'"[2]

Tako su ensarije dale Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, zakletvu na pokornost i podršku u ratu. Otuda je Ubade b. Samit ovu zakletvu nazvao zakletva o ratovanju.[1]

---

[1] *Et-Tehalufus-sijasi*, str. 73.
[2] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 1/199.

Predaja koju prenosi Ka'b b. Malik, koji je bio jedan od prisutnih na drugoj zakletvi na Akabi, sadrži bitne detalje.

Ka'b b. Malik kazuje: "Odlučili smo poći sa našim sunarodnjacima mnogobošcima da obavimo hadždž. Klanjali smo i jedan drugom uputili savjete... Zatim smo krenuli na hadždž. Dogovorili smo se sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, da se sastanemo na Akabi sredinom bajramskih dana... Svoje namjere smo tajili od mnogobožaca s kojima smo došli.

Te noći smo zaspali sa našim narodom u našem taboru. Kada je prošla trećina noći, napustili smo svoje postelje i, iskradajući se poput mačke, izašli na sastanak sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Okupili smo se u tjesnacu kod Akabe, nas sedamdeset i tri muškarca i dvije žene: Nusejba bint Ka'b i Esma bint Amr.

Čekali smo tu da se pojavi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. On je došao sa Abbasom b. Abdul-Muttalibom, koji je tada još bio u vjeri svog naroda, ali je volio da prisustvuje događaju važnom za svog bratića kako bi se uvjerio da će sve dobro proći.

Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sjeo, Abbas b. Abdul-Muttalib prvi poče govoriti. Naglasio je da Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, štiti njegova porodica Benu Hašim, ali da on želi učiniti hidžru u Medinu. Abbas je time htio da ensarije potvrde da li će ga dobro štititi ili u suprotnom da ga ostave na miru.

Ensarije su tražile da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govori i da postavi kakve god uvjete želi.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Tražim od vas zakletvu da ćete me braniti kao što branite svoje žene i djecu.'

El-Berra' b. Ma'rur uze ga za ruku i reče: 'Hoćemo! Tako nam Onoga koji te poslao sa Istinom, branit ćemo te kao što branimo svoje vlastite živote! Prihvati našu zakletvu, Allahov Poslaniče! Tako mi Allaha, mi smo iskusni ratnici, vješto rukujemo oružjem, to smo naslijedili od svojih predaka.'

Prekinuo ga je Ebu Hejsem b. Et-Tejjihan koji je upitao: 'Allahov Poslaniče! Mi sa nekim ljudima (mislio je na židove) imamo ugovore koje želimo prekinuti. Ako to uradimo, a zatim ti Allah dadne vlast, hoćeš li nas ostaviti i vratiti se svome narodu?'

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nasmiješi se i reče: 'Naprotiv! S vama živim – uz vas umirem! Vi ste moji, a ja sam vaš! Ratovat ću protiv onoga protiv koga vi budete ratovali, i biti u miru sa onim s kim ste i vi u miru.'

Nakon toga je rekao: 'Odaberite mi dvanaest poglavara koji će biti odgovorni u svom narodu.'

Odabrali su između sebe dvanaestericu poglavara: devet iz Hazredža, a tri iz

[1] Ahmed, *Musned*, 5/316. Lanac hadisa je sahih li gajrihi.

Evsa. Nakon toga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio je od njih da se vrate u svoj tabor. U tom trenutku čuli su šejtana kako viče upozoravajući Kurejšije. Abbas b. Ubade b. Nadla reče: 'Ako želiš, sutra ćemo, tako nam Allaha koji te poslao sa Istinom, nasrnuti sabljama na okupljene na Mini!'

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'To nam nije naređeno. Nego, vratite se u svoj tabor.'

Vratili su se u svoj tabor, a sutradan su došle Kurejšije da se raspitaju o onome što su čuli vezano za zakletvu na Akabi i poziv Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, na hidžru. Mnogobošci iz plemena Hazredž i Evs zaklinjali su se da ništa o tome ne znaju, a muslimani su se zgledali.[1]

Nakon toga, okupljeni, među kojima je bio i Haris b. Hišam b. El-Mugire el-Mahzumi, koji je nosio nove nanule, ustadoše, a ja rekoh neke riječi kojima sam insinuirao da se slažem sa onim što su rekli. Oni rekoše: 'Ebu Džabire, zar ti koji si naš poglavar ne možeš imati nanule kao što su u ovog kurejšijskog mladića.' To je čuo Haris pa je skinuo nanule s nogu, bacio ih meni i rekao: 'Tako ti Allaha, obuci ih.' Ebu Džabir reče: 'Polahko! Boga mi, uvrijedio si momka. Vrati mu njegove nanule.' Rekao sam: 'Neću. Imam dobar predosjećaj, ako me predosjećaj ne vara (bit će mu nadoknađeno).'"[2]

Lekcije, pouke i poruke

1- Ova velika zakletva, zbog okolnosti, povoda, utjecaja koji je ostavila i historijskih prilika u kojima se desila, predstavlja najveću pobjedu, jer je to bila prva karika u lancu islamskih pobjeda, koje su se postepeno nizale potaknute ovom zakletvom, od momenta kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo zakletve i ugovore od najjače prethodnice Allahovih pomagača koji su bili najdosljedniji i najrevnosniji ljudi u ispunjavanju ugovora i zakletvi koje su dali Allahu i Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da će se žrtvovati bez obzira koliko to tražilo života i imetka. Motivi ove zakletve su prisega na vjerovanje u istinu i pomaganje vjere. Po popratnim pojavama, to je bila snaga koja se suprotstavila najvećim silama i natjerala ih da ustuknu. Ensarije nisu smetnule s uma njenu snagu i utjecaj na vojnim poljima. Po utjecaju koji je ostavila, to je bilo energično mobiliziranje svih raspoloživih sredstava oružanog džihada na putu uzdizanja Allahove riječi iznad svakog oholog na Zemlji, sve dok se sva vjera ne bude ispovijedala Allahu. Po historijskim prilikama u kojima se desila, ona predstavlja istinitost i pravdu, pobjedu i žrtvovanje za vjeru, i dostavljanje islamske poslanice.[3]

---

[1] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/61, sa vjerodostojnim senedom. Vidjeti: El-Umeri, *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 1/201.
[2] *Medžme'uz-zeva'id*.
[3] Muhammed es-Sadik Urdžun, *Muhammed Resulullah*, 2/400.

2- Stvarnost imana i njegovo djelovanje na duše pokazuje svoj utjecaj u spremnosti ovih velikih vođa da polože svoje živote radi Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Oni ne traže nagradu na ovome svijetu, ne treba im ni materijalna korist, ni položaj, ni liderstvo, a nekad su se isti decenijama borili za položaj ili vođstvo. To je trag imana u Allaha i pokazatelj da je ova vjera prodrla duboko u duše.[1]

3- Zakletva na Akabi pomno je isplanirana. Održana je u veoma teškim uvjetima i predstavljala je opasan izazov snagama širka u to vrijeme. Mjere koje je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poduzeo za uspjeh ove zakletve bile su sljedeće[2]:

a) Skupini koja je trebala položiti zakletvu naloženo je da se kreću u tajnosti kako ne bi bili otkriveni. Delegacija koja je trebala dati zakletvu brojala je sedamdesetak muškarca i dvije žene od ukupno oko pet stotina jesribskih hadžija, stoga kretanje muslimana nije bilo nimalo lahko. Određeno je da se sastanak održi drugog dana Bajrama nakon trećine noći, jer u to doba ljudi ne hodaju ulicama nego spavaju. Također je određeno da mjesto sastanka bude u desnom dijelu tjesnaca kako ih ne bi primijetio onaj ko se probudi radi neke potrebe.

b) Dobro organiziran način izlaska na mjesto sastanka: izašli su iskradajući se i to jedan po jedan ili po dvojica.

c) Vrijeme i mjesto sastankla držano je u potpunoj tajnosti, tako da su samo Abbas b. Abdul-Muttalib, koji je došao sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, da se uvjeri da će zakletva biti povoljna za njega, Alija b. Ebu Talib, radijallahu anhu, koji je stražario na ulazu u tjesnac, i Ebu Bekr, radijallahu anhu, koji je stražario na putu koji vodi do tjesnaca s druge strane, znali te podatke.[3] Izuzev njih, niko drugi, ni od muslimana ni od nemuslimana, nije znao ništa o tome. Davaocima zakletve naređeno je da ne podižu ton i ne govore dugo, zbog mogućnosti da ih neko prisluškuje i prati njihovo kretanje.[4]

d) I nakon što je šejtan otkrio zakletvu, nastavljeno je sa prikrivanjem i tajanstvenošću. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio im je da se odmah vrate u svoj logor i da ništa ne poduzimaju, odbijajući ishitreni ulazak u oružani sukob jer za to još uvijek nisu bili ispunjeni preduvjeti, a kad su Kurejšije došle da provjere vijest, muslimani su ih zavaravali šutnjom ili skretanjem s teme.[5]

e) Treća, posljednja, noć hadždža, trinaesta noć mjeseca zul-hidždže, odabrana je kao vrijeme sastanka jer će poslije podne sljedećeg dana, trinaestog dana zul-hidždžeta, hadžije krenuti nazad u svoje zemlje. To je zato da se Kurejšijama ne

---

[1] *Et-Terbijetul-kijadijje*, 2/103.
[2] Abdurrahman el-Berr, *El-Hidžretun-Nebevijjetul-mubareke*, str. 61.
[3] *Et-Terbijetul-kijadijje*, 2/109.
[4] *El-Hidžretun-Nebevijjetul-mubareke*, str. 62.
[5] *Ibid.*, str. 65.

ostavi mnogo prostora za istragu i pritiske u slučaju da zakletva bude otkrivena, što je stvar na koju se moralo računati i što se na kraju i desilo.[1]

4- Zakletva se sastojala od pet tačaka koje su bile toliko jasne i snažne da nisu ostavile nikakve mogućnosti za neozbiljnost i popustljivost. Tražena je pokornost i poslušnost i u raspoloženju i u neraspoloženju, materijalno pomaganje i u oskudici i u blagostanju, pozivanje na dobro, a odvraćanje od zla, da govore o Allahu nikoga se ne bojeći, i da će pružiti Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pomoć i zaštitu kad dođe u Medinu.[2]

5- Vođa ensarija El-Berra' b. Ma'rur odmah se odazvao govoreći: "Tako nam Onoga koji te poslao sa Istinom, branit ćemo te kao što branimo svoje vlastite živote! Prihvati našu zakletvu, Allahov Poslaniče! Tako mi Allaha, mi smo iskusni ratnici, vješto rukujemo oružjem, to smo naslijedili od svojih predaka." On je na ovaj način upoznao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, s mogućnostima njegovih sljedbenika – njegovi ljudi su vješti ratnici i dobro rukuju oružjem.

Vrijedno je spomenuti da je El-Berra', nakon što je sa svojim narodom krenuo iz Jesriba, rekao: "Imam jednu ideju! Ne znam hoćete li se složiti sa mnom?" Upitali su ga: "O čemu je riječ?" Rekao je: "Odlučio sam da ne okrećem leđa Kabi i da klanjam prema njoj." Na to su mu odgovorili: "Vallahi, obaviješteni smo da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanja okrenut prema Bejtul-Makdisu u Šamu i ne želimo da radimo suprotno njemu." Tako su, sve dok nisu došli u Mekku, kad bi nastupio namaz, oni klanjali u pravcu Bejtul-Makdisa, a on u pravcu Kabe. Kad su stigli, upoznali su Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kojeg su zatekli kako sjedi pored Kabe sa amidžom Abbasom. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao je Abbasa: "Ebul-Fadle, znaš li ko su ova dvojica?" Odgovorio je: "Da. Ovo je El-Berra' b. Ma'rur, prvak u svom narodu, a ovo s njim je Ka'b b. Malik." Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upita: "Pjesnik?" "Da", odgovorio je Abbas. El-Berra' je ispričao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da je na putu klanjao u pravcu Kabe i upitao: "Šta kažeš na to, Allahov Poslaniče?" Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: "Trebao si klanjati prema propisanoj kibli."[3] Ka'b kaže: "El-Berra' je počeo ponovo klanjati prema kibli Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i klanjao s nama prema Šamu. Umro je mjesec dana prije Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, dolaska, a na samrti je naredio porodici da ga okrenu prema Kabi i oporučno ostavio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, trećinu imetka i tako postao prvi koji je oporučio podjelu trećine imetka. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, to je prihvatio i vratio njegovoj djeci.[4] Iz ove predaje učimo:

---

[1] *Ibid.*, str. 67.
[2] *Et-Tehalufus-Sijasi*, str. 82.
[3] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/444.
[4] *Ibid.*, 1/445.

a) Disciplina i pridržavanje Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, naredbi i smjernica. Svaki prijedlog, od koga god dolazio, ako je suprotan Vjerovjesnikovim smjernicama, smatra se neprihvatljivim. Ovo je jedan od prioriteta razumijevanja vjere koji je našao mjesto u njihovom životu, a bili su tek na počecima.

b) U islamu se pokornost na prvom mjestu iskazuje Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a poštovanje i poslušnost bilo kojoj osobi zavisi od njenog pridržavanja Poslanikovih naredbi. Tako su islamske vrijednosti počele potiskivati paganske običaje i postale mjerilo po kojem se procjenjuju ljudi.[1]

6- Ebu Hejsem b. Et-Tejjihan otvoreno je napomenuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Mi sa nekim ljudima (mislio je na židove) imamo ugovore koje želimo prekinuti. Ako to uradimo, a zatim ti Allah dadne vlast, hoćeš li nas ostaviti i vratiti se svome narodu?" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nasmiješi se i reče: "Naprotiv! S vama živim – uz vas umirem! Vi ste moji, a ja sam vaš! Ratovat ću protiv onog protiv koga vi budete ratovali, a biti u miru sa onim s kim ste vi u miru." Ovo nam pokazuje da je Allah muslimanima dao visok stepen slobode, stoga je Ebu Hejsem sasvim slobodno iznio ono što mu je na duši.[2] Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dao je divan odgovor učinivši sebe dijelom zajednice ensarija, a ensarije je učinio dijelom sebe.[3]

7- Odabir poglavara sadrži važne lekcije. Od tih lekcija su:

a) Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije lično odredio poglavare nego je izbor prepustio davaocima zakletve jer će poglavari biti odgovorni za njih, a najpreče je da čovjek sam odabere onoga ko će ga predstavljati i brinuti se o njegovim interesima. To je princip šure – dogovaranja, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, htio je da ashabi praktično primijene ovaj princip birajući svoje poglavare.

b) Postotak poglavara iz jednog plemena ekvivalentan je postotku koji to pleme čini u ukupnom broju muslimana. Poznato je da su pripadnici Hazredža činili tri četvrtine prisutnih davaoca zakletve, a pripadnici Evsa četvrtinu, stoga su svega tri poglavara bila iz Evsa, a ostalih devet iz Hazredža.[4]

c) Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zadužio je poglavare da vode brigu o da'vetskim aktivnostima u Jesribu, gdje je islam postao jak i gdje su mnogi ljudi postali muslimani. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, htio je da osjete da su oni postali pripadnici islama, njegovi zaštitnici i pomagači, te stoga nema potrebe da im šalje nekoga ko nije od njih kako bi ih predvodio.[5]

8- Kurejšijski poglavari uvjerili su se da su Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i ensarije postigli sporazum te su krenuli u potragu za ensarijama. U mjestu Ezahir

---

[1] Eš-Šami, *Mu'inus-Siretun-Nebevijje*, str. 135.
[2] *Et-Terbijetul-kijadijje*, 2/67.
[3] Ebu Faris, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 209.
[4] Ebu Faris, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 209.
[5] Dr. Imaduddin Halil, *Dirasat fis-Siretun-Nebevijje*, str. 132.

stigli su Sa'da b. Ubadu i El-Munzira b. Amra, koji su bili izabrani za poglavare. El-Munzir je uspio pobjeći, ali su uhvatili Sa'da, povocem za devu svezali su mu ruke za vrat, te su ga, tukući ga i vukući za kosu, a imao je veoma gustu kosu, doveli u Mekku.[1] Uspio se osloboditi Kurejšija uz pomoć Harisa b. Harba b. Umejje i Džubejra b. Mut'ima, čije je trgovačke karavane Sa'd štitio u svojoj zemlji. Tako da ga nisu oslobodile muslimanske sablje i to ga nije ljutilo jer je znao da se nad muslimanima Mekke vrše progoni te ni sami sebe ne mogu zaštititi, nego se spasio iskoristivši paganske običaje.[2]

9- Abbas b. Ubade b. Nadla reče: "Ako želiš, sutra ćemo, tako nam Allaha koji te poslao sa Istinom, nasrnuti sabljama na okupljene na Mini!" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "To nam nije naređeno. Nego, vratite se u svoj tabor." Ovo je pedagoška lekcija koja nas uči da odbrana islama i odnos prema neprijateljima vjere nije prepušten na volju muslimanima, nego je podložan Allahovim naredbama i mudrim propisima, pa ako se dozvoli džihad, onda je stručnjacima u tom domenu ostavljen izbor da, nakon savjetovanja i analiziranja svih segmenata, odluče kada će stupiti u borbu, a kada je izbjegavati.[3] Što je politički plan genijalniji, to je mogućnost uspješnog provođenja veća. Skrivanje plana od neprijatelja i njegovo provođenje u djelo je, Allahovom voljom, garant uspjeha. Kao što im je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Vratite se u svoj tabor."[4]

10- Muškarci su položili zakletvu tako što su se rukovali sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Rekli su: "Pruži ruku da ti se zakunemo", pa je pružio ruku i oni dadoše zakletvu. A što se tiče dviju žena koje su prisustvovale događaju, one su dale zakletvu samo riječima jer se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nikada nije rukovao sa ženom koju mu nije bilo zabranjeno oženiti. Svi, pa i te dvije žene, dali su mu zakletvu na borbu. I ispunile su zakletvu: Nusejba b. Ka'b, Ummu Ammar na Uhudu je zadobila dvanaest rana. Ona je u tu bitku izašla sa svojim mužem Zejdom b. Asimom b. Ka'bom, ponijevši mješinu sa vodom da poji muslimanske borce, pa kad je među muslimanima nastalo rasulo, prišla je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i borila se štiteći Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, od nevjerničkih sablji te je zadobila teške rane. Učestvovala je i u zakletvi Er-Ridvan.[5] Musejlema el-Kezzab naredio je da njenog sina isijeku na komade, ali ni tada nije klonula.[6] Također je učestvovala u borbi protiv otpadnika pod komandom Halida b. Velida i u Bitki na Jemami joj je odsječena ruka i zadobila je

---

[1] El-Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 3/107.
[2] *Et-Terbijetul-kijadijje*, 2/116.
[3] *Et-Tarihul-islami*, 3/104.
[4] *Et-Tehaluful-islami fil-islam*, str. 96.
[5] Dr. Ismetuddin, *El-Mer'a fil-ahdin-Nebevi*, str. 108.
[6] *Et-Tehalufus-sijasi*, str. 87.

dvanaest rana.[1] Ova druga žena, Esma b. Amr bila je iz porodice Benu Selime. Dio učenjaka smatra da je ona majka Muaza b. Džebela, a dio da je kćerka njegove tetke s očeve strane, Allah bio zadovoljan svima njima.[2]

11- Kad pogledamo biografije ensarija koji su učestvovali u drugoj zakletvi na Akabi, vidimo da je otprilike trećina od njih sedamdeset troje preselila kao šehidi za vrijeme Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i poslije njega, otprilike polovina njih je učestvovala u svim bitkama sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, trideset trojica su u svim pohodima bili u neposrednoj blizini Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, oko sedamdeset njih bili su učesnici Bitke na Bedru.

Ovi ashabi ispunili su obećanje dato Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, neki su preselili kao šehidi, a neki su nakon smrti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, učestvovali u vođstvu islamske države i velikim historijskim događajima iz tog vremena. Islamsku državu podigla je vrsta ljudi koja je davala, a nije uzimala, koja je nudila sve, a zauzvrat je tražila samo Džennet. Na stranicama historije u bilo kojem drugom vremenu nemoguće je naći ovakve ljude.[3]

Četvrta tema
Hidžra u Medinu

Prvo: Pripremanje za hidžru

Prije samog početka iseljenja, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sačinio je plan i pripremio preduvjete. To je bilo po Allahovoj odredbi. Ova priprema sastojala se od pripremanja ljudi za hidžru i pripremanja mjesta za hidžru.

1- Pripremanje ljudi za hidžru

Hidžra nije šetnja ili izlet s ciljem da se čovjek opusti. To je napuštanje domovine, porodice, rodbine, prijatelja, onoga što se voli, u čemu se nalazi opskrba. Sve to čovjek ostavlja radi vjere. Zbog toga je bilo potrebno uložiti ogromne napore da se ljudi privole na hidžru. Neki od razloga pristajanja na hidžru su sljedeći:

a) Temeljit imanski odgoj, o čemu smo na već govorili.

b) Ugnjetavanje koje su vjernici trpjeli te su zbog toga izgubili svaku nadu u mogućnost suživota sa nevjernicima.

---

[1] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/80. *Usdul-gabe*, 5/395. *El-Bidaje ven-nihaje*, 3/158-166. *El-Isabe*, 8/8, br. 48-49. Preuzeto iz: *El-Mer'a fil-ahdin-Nebevi*, str. 108.
[2] *El-Mer'a fil-ahdin-Nebevi*, str. 108.
[3] *Et-Terbijetul-kijadijje*, 2/140.

c) Kur'an u mekkanskom periodu sadrži ajete koji aludiraju na opciju hidžre, jer je vjernicima skrenuta pažnja da je Allahova zemlja prostrana. Allah je rekao:

﴿ قُلْ يَا عِبَادِ الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا رَبَّكُمْ ۚ لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا فِي هَٰذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةٌ ۗ وَأَرْضُ اللَّهِ وَاسِعَةٌ ۗ إِنَّمَا يُوَفَّى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿١٠﴾ ﴾

"Reci: 'O robovi Moji koji vjerujete, bojte se Gospodara svoga! One koji na ovom svijetu dobra djela budu činili, čeka dobro, a Allahova je zemlja prostrana; samo oni koji budu strpljivi bit će bez računa nagrađeni.'"[1]

Nakon toga objavljena je sura El-Kehf koja govori o iskušenju mladića koji su vjerovali u svoga Gospodara te su zbog toga morali učiniti hidžru iz svoje zemlje u pećinu. Na taj način ashabi su naučili da iman ponekad iziskuje napuštanje porodice i domovine zbog vjere.

Zatim su u suri En-Nahl objavljeni ajeti koji jasno govore o hidžri.

Allah je rekao:

﴿ وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مَا ظُلِمُوا لَنُبَوِّئَنَّهُمْ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً ۖ وَلَأَجْرُ الْآخِرَةِ أَكْبَرُ ۚ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٤١﴾ الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٤٢﴾ ﴾

"One koji se isele Allaha radi, nakon što su bili tlačeni, Mi ćemo još na ovom svijetu na lijepo mjesto smjestiti; a nagrada na onom svijetu bit će još veća – kad bi oni samo znali, onima koji budu trpjeli i u Gospodara svoga se uzdali."[2]

Da bi na kraju sure značenje bilo potvrđeno. Allah je rekao:

﴿ ثُمَّ إِنَّ رَبَّكَ لِلَّذِينَ هَاجَرُوا مِنْ بَعْدِ مَا فُتِنُوا ثُمَّ جَاهَدُوا وَصَبَرُوا إِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا لَغَفُورٌ رَحِيمٌ ﴾

"Gospodar će tvoj onima koji se isele, nakon što su zlostavljani bili, pa se onda budu borili i sve strpljivo podnosili – Gospodar tvoj će im, poslije toga, milostiv biti."[3]

Hidžra u Abesiniju bila je praktična vježba za napuštanje porodice i domovine.[4]

2- Pripreme Jesriba kao mjesta hidžre

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije žurio sa preseljenjem ensarijama, nego je to odlagao duže od dvije godine da bi se uvjerio u postojanje relativno široke baze. Naravno, u isto vrijeme hidžra je pripremana u duhu Kur'ana, posebno nakon što se Mus'ab b. Umejr preselio u Medinu.

---

[1] Sura Ez-Zumer, 10.
[2] Sura En-Nahl, 41-42.
[3] Sura En-Nahl, 110.
[4] Salih eš-Šami, *Es-Siretun-Nebevijje – Terbijetu-ummetin ve bina'u-devle*, str. 118.

Uvjerio se da su ensarije potpuno spremni, jer su tražili da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učini hidžru u njihov grad. Rasprave koje su se odvijale pri drugoj zakletvi na Akabi također potvrđuju čvrstu privrženost ensarija zakletvi. Davali su Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, čvrsta uvjerenja da će ispuniti zakletve i izrazili želju da već sljedeći dan na Mini napadnu mnogobošce koji su uznemiravali Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, ali im on to nije dozvolio i rekao im je: "To mi nije naređeno."

Na taj način su stanovnici Jesriba pripremljeni da dočekaju muhadžire i ispune ono što se od njih traži po tom pitanju.[1]

Drugo: Pioniri Hidžre

Nakon što su vjesnici dobra iz Jesriba položili Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, zakletvu na islam i odbranu, skočili su mnogobošci i počeli još teže zlostavljati muslimane. Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dao muslimanima dozvolu za početak iseljenja u Medinu.

Cilj ove hidžre bio je uspostavljanje islamske države koja će se brinuti o nastavku islamske da've i koja će voditi džihad na Allahovom putu sve dok više ne nestane mnogoboštva i dok se sva vjera ne bude ispovijedala samo Allahu.[2]

Medinu je za mjesto hidžre odabrao Allah. Prenosi se od Aiše da je rekla: "Nakon što su mu sedamdeseterica položila zakletvu, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je odahnuo. Allah mu je podario ratnički narod, dobro naoružan i spreman da ga brani. Iskušenja muslimana bila su sve teža jer su mušrici saznali za izlazak, pa su uznemiravali ashabe, zlostavljali ih i vrijeđali kao nikad do tada. Ashabi su se požalili Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i zatražili dozvolu da učine hidžru. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao im je: "Pokazano mi je mjesto vaše hidžre. Pokazana mi je slana zemlja s puno palmi, okružena kamenjarima. Da je Es-Serat slana zemlja i zemlja palmi, pomislio bih da se radi o njemu." Nakon nekoliko dana radostan je izašao pred ashabe i rekao: "Obaviješten sam o mjestu vaše hidžre – to je Jesrib. Pa, ko želi, neka pođe tamo."

Ljudi su se počeli dogovarati, bodriti jedni druge i krišom odlaziti.

Prvi muhadžir koji je stigao u Medinu bio je Ebu Seleme b. Abdul-Esed. Nakon njega stigli su Amir b. Rebi'a i njegova supruga Lejla bint Ebu Hasme. Ona je prva udata žena koja je učinila hidžru u Medinu. Zatim su počele pristizati grupe ashaba. Ensarije su ih dočekivali, smještali ih kod sebe, pomagali ih i tješili.

Salim Mevla Ebu Huzejfe bio je imam muhadžirima u mjestu Kuba', prije nego što je došao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.

---

[1] Salih eš-Šami, *Es-Siretun-Nebevijje – Terbijetu-ummetin ve bina'u-devle*, str. 120-121.

[2] *El-Hidžretun-Nebevijjetul-mubareke*, 33-34.

Hidžra muslimana u Medinu izazvala je bijes Kurejšija. Nakon što je prvi muhadžir stigao u Kuba', jedna grupa ensarija, koji su dali zakletvu, vratila se Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u Mekku, pa su došli u Medinu s nekim muhadžirima te ih zato nazivaju ensarijski muhadžiri. To su bili: Zekvan b. Abdu-Kajs, Ukbe b. Vehb b. Kelde, Abbas b. Ubade b. Nadle, Zijad b. Lebid.

Svi ashabi učiniše hidžru u Medinu. U Mekki su ostali samo Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu Bekr, Alija, te bolesni, iznemogli i slabi, koji nisu mogli izdržati put.[1]

Treće: Kurejšijske metode u borbi protiv muhadžira i veličanstveni trenuci Hidžre

Kurejšijsko vođstvo činilo je sve što je bilo u njihovoj moći da spriječi hidžru preostalih muslimana. U tom cilju slijedili su sljedeće metode:

1- Odvajanje muža od supruge i djece

Majka vjernika Ummu Seleme Hind b. Ebu Umejje pripovijeda o prizorima divote imana i snage ubjeđenja iz njene hidžre i hidžre njenog muža.

Ummu Seleme, radijallahu anha, pripovijeda: "Pošto je Ebu Seleme odlučio poći u Medinu, opremio je devu, smjestio me na nju i dao mi našeg sina Selemu b. Ebu Seleme u krilo, te je krenuo vodeći devu. Kad su ga ugledali ljudi iz porodice Benul-Mugira b. Abdullah b. Amr b. Mahzum, rekoše mu: 'Ako hoćeš da ideš, idi, ali nećemo ti dozvoliti da povedeš našu rođakinju.' Uzeli su mu povodac deve iz ruke i oteli me od njega. To je naljutilo Benu Abdul-Esed, rodbinu Ebu Seleme, pa rekoše: 'Tako nam Allaha, nećemo dopustiti da naše dijete bude kod nje nakon što ste je oteli od našeg rođaka!' Otimali su se za mog sina Selemu dok mu ne iščašiše ruku te ga Benu Abdul-Esed odvedoše sa sobom. Mene je moja rodbina zatvorila, a moj muž je sam krenuo za Medinu. Tako su rastavili mene, moga muža i moje dijete, rastavili su nas jedne od drugih.

Svako jutro sam izlazila na brežuljak, tu bih sjedila i plakala do mraka. To je trajalo otprilke godinu dana. Jedan dan prođe pored mene čovjek iz Benul-Mugira, jedan od mojih amidžića te se sažali na mene i reče našoj rodbini: 'Zašto ne pustite ovu jadnicu koju ste rastavili od njenog muža i djeteta?' Nakon toga su mi rekli: 'Ako želiš, idi svome mužu.' Benu Abdul-Esed mi, nakon toga, vratiše sina pa sam opremila devu, stavila sina u krilo i, bez igdje ikog, pošla mužu u Medinu. Pomislila sam: 'Možda ću u putu sresti nekoga ko će me dovesti mužu.' Stigavši u mjesto Et-Ten'im, srela sam Osmana b. Talhu b. Ebu Talhu iz porodice Benu Abdud-Dar. Upitao me je: 'Gdje si pošla, kćerko Ebu Umejje?' Rekoh: 'Pošla sam mužu u Medinu.' Rekao je: 'Pa zar nema nikoga s tobom?' Odgovorila sam: 'Nikoga osim Allaha i

[1] *Tabekat Ibn Sa'd*, 2/325.

ovog mog sina.' Rekao je: 'Boga mi, neću te pustiti da ideš sama.' Uzeo je povodac moje deve i krenuo. Tako mi Allaha, nisam putovala s časnijim čovjekom od njega! Kada bismo htjeli da se odmorimo na nekom mjestu, natjerao bi devu da klekne kako bih sišla, zatim bi se udaljio, sačekao da siđem, pa bi prilazio devi, raspremio je i privezao za stablo te bi se udaljio i legao u hlad drveta. Kad bi prošla podnevna vrućina, opremio bi moju devu, a onda bi se udaljio i rekao: 'Uzjaši.' Pošto bih uzjahala i smjestila se na devi, uzimao bi povodac i krenuo naprijed. Radio je tako sve dok me nije doveo do Medine. Kad je ugledao Kuba', selo Benu Amra b. Avfa, rekao mi je: 'Tvoj muž je u ovom selu' – a Ebu Seleme je stanovao u njemu – 'pa pođi, Allah te blagoslovio!', zatim se on vratio u Mekku. Tako mi Allaha, ne znam da je neka porodica u islamu iskušana kao porodica Ebu Seleme, i nisam vidjela časnijeg saputnika od Osmana b. Talhe."[1]

Ovo je primjer okrutnih metoda koje su koristili kurejšijski mnogobošci kako bi spriječili Ebu Selemu da učini hidžru. Odveli su mu suprugu i dijete ispred njegovih očiju kako bi ga spriječili da učini hidžru, ali čovjeku čije je srce čvrstog vjerovanja ništa nije preče od islama, čak ako se radilo i o djetetu ili životnoj saputnici. Zato je Ebu Seleme nastavio put ka Medini ne obazirući se ni na šta. Ova metoda u njegovom slučaju nije dala rezultate i to je pouka daijama.[2]

Takav trag ostavlja iman kada srce osjeti njegovu slast. Ova porodica je razdvojena, žena je od tolike tegobe neprestano plakala, djetetu su iščašili ruku i odvojili ga od oba roditelja. Muž i otac dao je divan primjer žrtvovanja i odricanja kako bi bio prvi muhadžir. Za ono što su doživjeli, nadali su se Allahovoj nagradi, odlučni da ustraju na putu imana i da se priključe vojsci sljedbenika Pravog puta. Šta nevjernici mogu ovakvim ljudima?!

Osman b. Talha tada je bio nevjernik (a islam je primio pred oslobođenje Mekke), ali unatoč tome Ummu Seleme svjedoči da je bio častan saputnik, što govori o vrlinama i uljudnosti ovog čovjeka koji je pružio pomoć slabom biću.[3] Njegova uljudnost, izvorni arapski moral, nije mu dozvolio da pusti čednu ženu da sama putuje kroz divlje pustinjske predjele iako nisu bili iste vjere, i unatoč tome što je znao da ona činom hidžre odbacuje kurejšijske nevjernike kojima je i sam pripadao.

O muslimani! Gdje je etika moderne civilizacije, ograničavanje slobode, kaljanje časti i javni nemoral, u odnosu na ovu etiku. Svakodnevno nas mediji obavještavaju o potresnim događajima, o silovanjima i kaljanju časti, o presretanju po putevima i pljački imovine...

---

[1] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 1/202-203.

[2] Ibrahim Ali Muhammed, *Fis-Siretun-Nebevijje*, str. 130-131. Napomena: Metode sprečavanja hidžre preuzete su iz ove knjige, a veličanstveni prizori hidžre iz knjige *El-Hidžretun-Nebevijjetul-mubareke*.

[3] *El-Hidžretun-Nebevijjetul-mubareke*, str. 124.

Ova priča, a mnogo je sličnih, svjedoči o tome da su kod Arapa u to vrijeme prevladavale vrline nad mahanama i porocima. Zato je Allah odabrao jednog od njih da bude posljednji vjerovjesnik, a njegovi ashabi bili su dostojni da ponesu njegovu Poslanicu i dostave je čovječanstvu.[1]

U ovoj priči pokazuje se Allahova briga za Njegove štićenike, jer je učinio da se Osmanovo srce smiluje nad Ummu Selemom tako da je uložio i trud i vrijeme radi nje.[2]

Također, pokazuje se da je Osman b. Talha bio čiste duše koja ga je naposljetku navela da primi islam nakon primirja na Hudejbijji. Možda je ovo putovanje sa Ummu Selemom bilo početak njegove privrženosti islamu.[3]

2- Otmica muhadžira u Medini

Kurejšijsko vođstvo nije se zadovoljilo samo time da sprečava muslimane da napuste Mekku, nego su pokušavali i da vrate neke muhadžire iz Medine. U tom cilju su organizirali otmicu jednog muhadžira koju su uspješno izveli i vratili ga iz Medine u Mekku.[4]

O ovom historijskom događaju pripovijeda Omer b. El-Hattab, radijallahu anhu: "Kad smo odlučili učiniti hidžru, Ajjaš b. Ebu Rebi'a, Hišam b. El-As b. Vail es-Sehmi i ja, dogovorili smo se da se sastanemo kod šumarka u dolini Seref, u blizini plemena Gifar. Rekli smo: 'Ko ne dođe, znači da je spriječen, pa neka druga dvojica pođu.' Došli smo Ajjaš b. Ebu Rebi'a i ja, a Hišama su uhapsili i prisilili da napusti vjeru."[5]

Omer kaže: "Kad smo stigli u Medinu, Ajjaš se smjestio u mahali Benu Amr b. Avf u Kuba'u. Ebu Džehl b. Hišam i Haris b. Hišam pošli su kod Ajjaša b. Ebu Rebi'e, koji je bio njihov amidžić i brat njihove majke. Došli su nam u Medinu, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je još uvijek u Mekki. Rekli su Ajjašu: 'Majka ti se zavjetovala da se neće češljati niti skloniti sa sunca dok te ne vidi.' Ajjaš se sažalio na majku pa sam mu rekao: 'Ajjaše! Tako mi Allaha, oni samo hoće da te odvrate od vjere, pa ih se pripazi! Ako ti se majka zaušljivi, Boga mi će se počešljati, i kad je mekkansko sunce dobro opeče, sklonit će se u hlad.'

Ajjaš reče: 'Olakšat ću majci da ispuni zavjet, a i imam tamo imetka pa ću ga donijeti.'

Omer reče: 'Ti znaš da sam ja jedan od najbogatijih Kurejšija. Tako mi Allaha, dat ću ti pola svog imetka samo ne idi s njima!'

Ajjaš je ostao pri stavu da pođe s njima, pa kad sam to vidio, rekao sam mu:

---

[1] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje fi duil-Kur'ani ves-sunne*, 1/461.
[2] El-Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, str. 3/128.
[3] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 1/204.
[4] *Fis-siretun-Nebevijje*, str. 132.
[5] *El-Hidžretun-Nebevijjetul-mubareke*, str. 129.

'Ako ćeš već poći, onda uzmi moju devu, ona je vrlo poslušna. Jaši je, pa ako posumnjaš da nešto smjeraju, iskoristi je za bijeg!'

Ajjaš je pošao s njima dvojicom, te nakon što su prešli dio puta, Ebu Džehl reče Ajjašu: 'Brate! Hoćeš li me staviti iza sebe na svoju devu jer me ova moja izmorila?'

Ajjaš odgovori: 'Naravno.'

Obojica narediše svojim devama da sjednu kako bi Ebu Džehl prešao na Ajjašovu devu, ali kad su se našli na tlu, Ebu Džehl i Haris napadoše Ajjaša, svezaše ga i tako ga dovedoše u Mekku. Tu su ga mučili kako bi ga natjerali da napusti vjeru, što je on i učinio."[1]

Omer pripovijeda: "Govorili smo: 'Allah od onih koji su napustili vjeru neće primiti nikakvo djelo, ni iskup, ni pokajanje. To su ljudi koji su spoznali Allaha pa napustili vjeru zbog nedaća koje su ih snašle. A i oni sami su to isto govorili o sebi. Ali, pošto je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao u Medinu, Allah je objavio ajete o onome što smo mi govorili o njima i oni sami o sebi. To su riječi:

﴿قُلْ يَٰعِبَادِيَ ٱلَّذِينَ أَسْرَفُواْ عَلَىٰٓ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُواْ مِن رَّحْمَةِ ٱللَّهِۚ إِنَّ ٱللَّهَ يَغْفِرُ ٱلذُّنُوبَ جَمِيعًاۚ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلْغَفُورُ ٱلرَّحِيمُ ﴿٥٣﴾ وَأَنِيبُوٓاْ
إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَأَسْلِمُواْ لَهُۥ مِن قَبْلِ أَن يَأْتِيَكُمُ ٱلْعَذَابُ ثُمَّ لَا تُنصَرُونَ ﴿٥٤﴾ وَٱتَّبِعُوٓاْ أَحْسَنَ مَآ أُنزِلَ إِلَيْكُم مِّن رَّبِّكُم مِّن
قَبْلِ أَن يَأْتِيَكُمُ ٱلْعَذَابُ بَغْتَةً وَأَنتُمْ لَا تَشْعُرُونَ ﴿٥٥﴾﴾

"Reci: 'O robovi Moji, koji ste u grijesima pretjerivali, ne gubite nadu u Allahovu milost! Allah će, sigurno, sve grijehe oprostiti. On, doista, mnogo prašta i On je milostiv. I povratite se Gospodaru svome i pokorite Mu se prije nego što vam kazna dođe – poslije vam niko neće u pomoć priskočiti. I slijedite ono najljepše, ono što vam Gospodar vaš objavljuje, prije nego što vam iznenada kazna dođe, za čiji dolazak nećete znati.'"[2]

Omer b. El-Hattab, radijallahu anhu, pripovijeda dalje: "Odmah sam svojom rukom napisao ovaj ajet na jednu stranicu i poslao je Hišamu b. El-Asu. Hišam je govorio: 'Kad mi je stiglo pismo, otišao sam u dolinu Zi-Tuva da ga pročitam. Hodao sam dolinom pokušavajući da shvatim, ali ništa nisam razumio. Zamolio sam Allaha da mi olakša razumijevanje ajeta te Allah uli u moje srce misao da je taj ajet objavljen o nama i onome što smo mi sami, a i što su drugi o nama govorili. Nakon toga, uzjahao sam svoju devu i zaputio se u Medinu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.'"[3]

Ovaj događaj pokazuje kako je Omer pripremio plan hidžre za sebe i svoja dva prijatelja, Hišama b. El-Asa i Ajjaša b. Ebu Rebi'u b. Vaila es-Sehmija.

Sva trojica su bili iz različitih plemena. Mjesto sastanka bilo je daleko izvan

---

[1] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 1/205.

[2] Sura Ez-Zumer, 53-55.

[3] El-Hejsemi, *El-Medžme'u*, 6/61. *El-Hidžretun-Nebevijjetul-mubareke*, str. 131.

Mekke, izvan granica Harema, na putu ka Medini. Precizno je odredio vrijeme i mjesto, tako da ako neko zakasni, oni koji su stigli mogu slobodno da nastave dalje ne čekajući onoga koji kasni jer je možda uhapšen. I zaista, desilo se hapšenje kao što su i pretpostavljali. Uhapšen je bio Hišam b. El-As, a Omer i Ajjaš su nastavili put ka Medini u koju su stigli zdravi i čitavi, te je tako plan hidžre uspješno izveden.[1]

Međutim, kurejšijski mnogobošci bili su odlučni u hvatanju muhadžira, pa su skovali domišljat plan koji su izveli Ebu Džehl i Haris, Ajjašova braća po majci. Upravo zato, i zbog spomena majke, Ajjaš ništa nije posumnjao, a Ebu Džehl je i osmislio ovu lukavštinu jer je znao koliko je Ajjaš brižan i samilostan prema majci. To se veoma jasno vidi iz toga kako je olahko pristao da se vrati s njima.

Slučaj također pokazuje istančan osjećaj koji je Omer imao u pogledu bezbjednosnih mjera, a njegove slutnje da se radi o otmici su se obistinile.[2]

Isto tako, iz ovog događaja vidimo kako je islam u ovim dušama razvio vrlo visok stepen bratstva: Omer je spreman žrtvovati pola svoga imetka da bi sačuvao brata u vjeri jer se bojao da će ga mnogobošci prisiliti da napusti vjeru nakon što se vrati s njima. Ali, Ajjaša je zanijela ljubav prema majci i želja da joj učini dobro, stoga je odlučio da pođe u Mekku kako bi njegova majka lakše ispunila zavjet. Htio je i da donese svoj imetak koji mu je tamo ostao jer mu njegovo poštenje nije dozvoljavalo da uzme pola imetka svoga brata po vjeri Omera, pored vlastitog imetka koji je ostao netaknut. Ipak, Omer je bio dalekovidniji, kao da je vlastitim očima gledao kakvih će teških nevolja dopasti Ajjaš ako se vrati u Mekku, pa pošto ga nije uspio ubijediti da ostane, dao mu je svoju devu koja je bila veoma poslušna. Ajjaša su mnogobošci prevarili kao što je Omer i pretpostavio.[3]

Među muslimanima je preovladavalo mišljenje da Allah neće primiti nikakvo djelo, ni iskup, od onih koji su usljed mučenja napustili vjeru i pristali na život u paganskoj zajednici, pa je Allah objavio ajete: **"Reci: 'O robovi Moji, koji ste u grijesima pretjerivali, ne gubite nadu u Allahovu milost!...'"**

Čim su ajeti objavljeni, Omer el-Faruk pohitao je da ih pošalje svojim dragim prijateljima Ajjašu i Hišamu ne bi li ponovo pokušali pobjeći iz nevjerničkog tabora.

Kako je samo Omer b. El-Hattab bio plemenit! Pokušao je sve sa svojim bratom Ajjašom: ponudio mu je pola imetka samo da ne napusti Medinu, zatim mu je dao vlastitu devu kako bi mogao lahko pobjeći, i povrh svega toga nije likovao niti se radovao nesreći svoga brata Ajjaša jer ga nije poslušao nego je odbio njegov savjet i odbacio njegovo mišljenje. Kod Omera je prevladavao osjećaj bratske ljubavi i odanosti, stoga je, čim su ajeti objavljeni, požurio da ih pošalje svojoj dvojici

[1] *Et-Terbijjetul-kijadijje*, 2/159.
[2] *Fis-siretun-Nebevijje*, str. 134.
[3] *Et-Terbijjetil-kijadijje*, 2/159.

braće i svim ostalim potlačenim vjernicima koji su tamo, u nadi da će ponovo pokušati da se priključe muslimanskoj zajednici.[1]

3- Hapšenja

Kurejšije su kao jednu od metoda sprečavanja hidžre koristili hapšenje. Svakoga koga bi uhvatili u pokušaju činjenja hidžre, vezanih ruku i nogu zatvarali bi u jednu od kuća oko koje bi postavljali jaku stražu da ga spriječe da pobjegne. Ponekad bi ih zatvarali u ozidan objekat bez krova, kao što je učinjeno sa Ajjašom i Hišamom b. El-Asom. Njih dvojica su bili zatočeni u kući bez krova. Time se željelo dodatno ih kazniti jer su uz tegobe sužanjstva trpjeli i velike mekkanske vrućine.

Mekkansko vođstvo time je htjelo dvije stvari: prvo, sprečavanje zatočenih da učine hidžru; drugo, da na taj način daju lekciju svakom mekkanskom muslimanu koji razmišlja o preseljenju. Međutim, to nije spriječilo muslimane da i dalje odlaze u Medinu. Štaviše, neki od zatočenih muslimana, poput Ajjaša i Hišama, uspijevali su pobjeći i dokopati se Medine. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što je učinio hidžru, učio je kunut-dove u kojima je molio za potlačene muslimane koji su ostali u Mekki općenito, a neke je i poimenice spominjao u dovi.

Prenosi se od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, da bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi se podigao sa ruku'a na zadnjem rekatu, govorio: "Moj Allahu, izbavi Ajjaša b. Ebu Rebi'u! Moj Allahu, izbavi Selemu b. Hišama! Moj Allahu, izbavi El-Velida b. El-Velida! Moj Allahu, izbavi potlačene muslimane! Moj Allahu, kazni Mudar! Moj Allahu, daj im godine poput Jusufovih godina!"[2]

Muslimani nisu ostali indolentni prema Ajjašovoj otmici. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odabrao je jednog ashaba koji se spremio i isplanirao akciju spašavanja. Došao je u Mekku i uspio, svojom inteligencijom i pravilnom procjenom, pronaći kuću u kojoj je Ajjaš bio zatočen te ga osloboditi i vratiti se sa njim u Medinu.[3]

4- Otimanje imetka

Suhejb b. Sinan en-Nemeri bio je iz plemena En-Nemir b. Kasit. Kad je bio dječak, Bizantinci su ih napali i odveli ga u roblje. Naučio je jezik svojih porobljivača i živio prelazeći iz ruke u ruku različitih vlasnika sve dok ga nije kupio Abdullah b. Džud'an i dao mu slobodu. Primio je islam isti dan kad i Ammar b. Jasir.[4]

Suhejbova hidžra pokazuje divotu imana i veličinu predanosti Allahu. On je žrtvovao sve što posjeduje, radi Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sel-

---

[1] *Et-Terbijjetul-kijadijje*, 2/160.
[2] *Sahihul-Buhari, Babul-Istiska'*, 2/33, br. 1006.
[3] *Fis-siretun-Nebevijje*, str. 135.
[4] *El-Hidžretun-Nebevijjetul-mubareke*, str. 119.

lem, s ciljem da se pridruži odredu tevhida i imana.[1]

Osman en-Nehdi pripovijeda: "Čuo sam da su Suhejbu, kada je htio učiniti hidžru, stanovnici Mekke rekli: 'Došao si nam kao puka sirotinja, kod nas si se obogatio i stekao to što posjeduješ i sad hoćeš da odeš sa svim tim imetkom? Tako nam Allaha, to ne može tako!' Suhejb ih upita: 'Hoćete li vi mene pustiti na miru ako vam dam svoj imetak?' Odgovoriše: 'Hoćemo.' Suhejb im je dao sav imetak, a kad je to doprlo do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Profitirao je Suhejb, profitirao je Suhejb!'"[2]

Ikrime je rekao: "Kada je Suhejb izašao kao muhadžir, za njim krenuše stanovnici Mekke, pa on isprazni svoj tobolac u kojem bijaše četrdeset strijela te im reče: 'Nećete me uhvatiti dok svakom strijelom ne pogodim jednog od vas, a onda ću uzeti sablju i pokazati vam da sam muško. A ostavio sam u Mekki dvije gomile blaga, ako ih želite, vaše su.'"

Ikrime kaže: "Tim povodom Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, objavljeno je:

﴿ وَمِنَ ٱلنَّاسِ مَن يَشۡرِي نَفۡسَهُ ٱبۡتِغَآءَ مَرۡضَاتِ ٱللَّهِۚ وَٱللَّهُ رَءُوفُۢ بِٱلۡعِبَادِ ٢٠٧ ﴾

'Ima ljudi koji se žrtvuju u težnji za zadovoljstvom Allahovim. A Allah je milostiv robovima Svojim.'[3]

Kada ga je ugledao, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'O Ebu Jahja, dobro si pazario!', a zatim mu je proučio spomenuti ajet."[4]

Kao da gledam[5] Suhejba kako iznosi nepobitne dokaze o nezdravom razmišljanju materijalista koji historiju i njene događaje mjere materijom!

Kakvu materijalnu korist je Suhejb stekao svojom hidžrom zbog koje je žrtvovao sav svoj imetak?

Misliš li da je očekivao da mu Muhammed da položaj kako bi mu nadoknadio gubitak? Ili, je li ga Muhammed mamio obećavajući mu raskošan život u Jesribu?

Na ovaj podvig kojim se priključio vjerničkoj skupini Suhejb se odvažio samo iz želje da postigne Allahovo zadovoljstvo, ne obazirući se na cijenu. Tako je postao primjer žrtvovanja za uzvišene ciljeve, koji se navodi islamskoj omladini u nadi da će slijediti njegove stope i povesti se za njegovim primjerom.[6]

Ali, ovi zadivljujući primjeri nisu i jedini primjeri slave i ponosa u Hidžri. Ovaj događaj prepun je veličanstvenih prizora žrtvovanja i predanosti, koji pružaju

---

[1] *El-Hidžretun-Nebevijjetul-mubareke*, str. 120.
[2] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/477.
[3] Sura El-Bekare, 207.
[4] Mursel predaja. Bilježi je El-Hakim, 3/398.
[5] *El-Hidžretun-Nebevijjetul-mubareke*, str. 121.
[6] *Ibid.*, str. 129.

ummetu najupečatljivije lekcije kako se gradi slava i postiže ponos.[1]

Četvrto: Domovi – prihvatilišta muhadžira i njihov utjecaj na duše

Kao rezultat ensarijskog prihvatanja islama, davanja zavjeta i zakletve na oružanu pomoć, došao je poziv Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, muslimanima da se isele u Medinu.

Kao plod ensarijskog imana pojavio se i fascinirajući fenomen međumuslimanske solidarnosti: ensarijski domovi otvorili su vrata, a njihovi vlasnici svoja srca skupinama muhadžira i spremno udomili izbjegle muškarce i žene. U jednom domu živjeli su muhadžir i ensarija, muhadžirka i ensarijka, dijeleći imetak, sobu, hranu i islamsku odgovornost.

Domovi koji su prihvatili muhadžire su:

1- Dom Mubeššira b. Abdul-Munzira b. Zenbera u Kuba'u. U njemu je prihvaćena skupina muhadžira, i muškaraca i žena. Svoj dom tu su pronašli Omer b. El-Hattab sa porodicom i rodbinom, među kojima i njegova kćerka Hafsa sa tadašnjim mužem, te Ajjaš b. Ebu Rebi'a.

2- Dom Hubejba b. Isafa iz Benul-Haris b. Hazredž u Es-Sunhu.[2] Oni su udomili Talhu b. Ubejdullaha b. Osmana, njegovu majku i Suhejba b. Sinana.

3- Dom Esada b. Zurare iz Benu Nedždžara. Svoj dom, kako se prenosi, tu je pronašao Hamza b. Abdul-Muttalib.

4- Dom Sa'da b. Hajseme iz Benu Nedždžara. Taj dom nazivan je omladinskim domom jer je bio prihvatilište za neoženjene muhadžire.

5- Dom Abdullaha b. Seleme iz Bel'adžlana u Kuba'u. Tu su dom pronašli Ubejde b. El-Haris, njegova majka Suhejla, Mistah b. Esasa b. Abbad b. El-Muttalib, Et-Tufejl b. El-Haris, Tulejb b. Umejr, El-Husajn b. El-Haris. Sve njih prihvatio je Abdullah b. Seleme u Kuba'u.

6- Dom Benu Džahdžebe. Vlasnik je bio Munzir b. Muhammed b. Ukbe. Kod njega su se uselili Zubejr b. El-Avvam, njegova supruga Esma bint Ebu Bekr, i Ebu Sebra b. Ebu Ruhm sa suprugom Ummu Kulsum bint Suhejl.[3]

7- Dom Benu Abdul-Ešhel. Udomitelj je bio Sa'd b. Muaz b. En-Nu'man iz Benu Abdul-Ešhela. On je primio Mus'aba b. Umejra i njegovu suprugu Hamnu bint Džahš.

8- Dom Benu Nedždžara. Udomitelj je bio Evs b. Sabit b. El-Munzir, primio je Osmana b. Affana i njegovu suprugu Rukajju, kćerku Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.[4]

Ova društvena solidarnost bila je jedan od najvažnijih elemenata koji su

---

[1] *Ibid.*, str. 129.

[2] *El-Mer'etu fil-ahdin-Nebevijje*, str. 116.

[3] *Ibid.*, str. 117.

[4] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje fi du'il-Kur'an ves-sunne*, 1/468-469.

Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovim ashabima omogućili ugodan boravak jer je nova sredina odisala altruizmom, bratskom ljubavlju i mu'minskim prijateljstvom.[1]

U ovakvom duhu, uz čvrst iman i iskrenost u odnosima, odvijalo se bratimljenje i postignuta je sloga između muhadžira i ensarija. Možda će se neko zapitati: Kako to da historijski izvori ne bilježe jesu li se dešavale svađe u tim domovima?

To je odraz vjere istine u kojoj se ponašanje svake osobe temelji na bogobojaznosti. Odraz je to i visokog morala iz kojeg je poniklo islamsko bratstvo i podrška da'vi. To je i plod zavjeta i iskrenosti u dušama, te rada u korist zajednice iz straha od kazne i Sudnjeg dana te iz želje za nagradom i žudnje za Džennetom. To je odraz topline imana, stabilnosti duha i morala te iskrenih namjera.

Svi muškarci i žene koji su prihvatili islam i dali zavjet, ispunjavali su ono što im je naređeno i bili iskreni u govoru, bojali su se Allaha i u javnosti i u osami. Nakon što su njihove duše povjerovale, ensarije su prigrlile muhadžire i svi su radili za opće dobro. Pokazali su najblistavije i najveličanstvenije primjere društvene solidarnosti. Svi su žudjeli za sevapom do te mjere da su strahovali da će sva nagrada pripasti ensarijama.[2]

Potrebno je stalno podsjećati na fenomen udjeljivanja i darežljivosti. Danas, u ovo savremeno doba, posebno u islamskim redovima, na putovanju od svega nekoliko dana razotkrit će se ljudi, pokazat će se mahane, netrpeljivost, sumnje. S druge strane, vidimo ovu zajednicu koja je u nastanku, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, još nije među njima, pa i pored toga kuće su širom otvorene za prihvat izbjeglih koji svakodnevno pristižu. I ne primaju samo pojedince, nego čitave skupine. Muhadžiri mjesecima žive sa ensarijama, a životna svakodnevnica protiče bez problema, ensarije ulažu svoj imetak i ljubav u službi svoje braće koji konstantno pristižu. To je slika prekaljenog islamskog društva koje je dostiglo vrhunac međusobne povezanosti.

A muhadžiri su, zapravo, bili primjer ensarijama na polju udjeljivanja i darežljivosti, jer u osnovi muhadžiri nisu bili siromasi, posjedovali su kuće i imetak, ali su sve to ostavili žudeći za Allahovim zadovoljstvom, odrekli su se svega toga iz pokornosti Allahu. Ovako su opisani u Kur'anu:

﴿لِلْفُقَرَاءِ الْمُهَاجِرِينَ الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِن دِيَارِهِمْ وَأَمْوَالِهِمْ يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا وَيَنصُرُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ ۚ أُولَٰئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ﴾

"I siromašnim muhadžirima koji su iz rodnog kraja svoga protjerani i imovine svoje lišeni, koji žele Allahovu dobrotu i zadovoljstvo steći, i Allahu i Poslaniku Njegovu pomoći, to su, zaista, pravi vjernici."[3]

---

[1] *El-Mer'etu fil-ahdin-Nebevijje*, str. 118.

[2] *El-Mer'etu fil-ahdin-Nebevijje*, str. 132.

[3] Sura El-Hašr, 8.

Ova nova medinska zajednica odgajana je na principima imana i bogobojaznosti. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, još uvijek nije bio među njima, ali su bila dvanaesterica povjerenika i vođa muhadžira pristiglih u Medinu, koji su, poput Isaovih havarijjuna, brinuli o svom narodu. Svi oni napajali su se sa obilnog vjerovjesničkog izvora i nosili njegovu uputu.[1]

Karakteristika ove nove zajednice jeste da se u njoj istopila svaka pristranost. Primjerice, Salim, štićenik (oslobođeni rob) Ebu Huzejfe, bio je imam muslimanima jer je znao najviše Kur'ana napamet. U ovoj zajednici, pored uglednih Muhammedovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba, muhadžira i ensarija, arapskih poglavara iz Kurejša, Evsa, Hazredža, predvodnik i imam u namazu je onaj ko zna najviše Kur'ana napamet, jer u ovoj zajednici najveću počast uživa poznavalac i hafiz Kur'ana. U islamskom društvu poznavalac Kur'ana je prvi i u ratnim okolnostima kada nosi barjak islama. U ovoj prvoj zajednici između toga dvoga nije postojala razlika kao što danas postoji velika razlika između hafiza i mudžahida. U Bitki na Jemami bajraktar muhadžira bio je Salim, štićenik Ebu Huzejfe, pa kad je upitan o tome, rekao je: "Kako li je loš hafiz Kur'ana koji bježi od boja!" Kada mu je u toj bitki odsječena desnica, uhvatio je bajrak ljevicom, a kad mu je i ona odsječena, prigrlio je bajrak i držao dok nije pao kao šehid na Allahovom putu.[2]

Još jedna bitna karakteristika ove nove, islamske, zajednice jeste sloboda javnog pozivanja u Allahovu vjeru. Svima je bilo jasno da je većina jesribskih vođa prihvatila islam te su se i omladina i žene i muškarci aktivirali na polju da've u Allahovu vjeru i pronosili radosne vijesti o skorom dolasku Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Ako uporedimo muslimansku zajednicu u Abesiniji i islamsko društvo u Jesribu, primijetit ćemo da je muslimanska zajednica u Abesiniji više nalikovala na zajednicu političkih prognanika i stranih doseljenika nego na kompletno islamsko društvo. Istina, tu su muslimani uživali slobodu ispovijedanja vjere, ali su bili na margini tog kršćanskog društva te nisu mogli bitno utjecati na njega. Hidžra u Abesiniju jeste bila korak naprijed u odnosu na stanje u Mekki u kojoj nisu mogli slobodno ni ispovijedati vjeru ni u nju pozivati, ali je bila daleko ispod nivoa islamske zajednice u Medini. Stoga su se muhadžiri iz Abesinije, čim su čuli za hidžru u Medinu, zaputili ka njoj, osim onih od kojih je islamsko vođstvo zahtijevalo da ostanu tamo.

Nakon vijekova idolopoklonstva, Medina je postala potpuno islamski grad. Medinsko društvo postalo je muslimansko. To društvo nastalo je i počelo se razvijati onog momenta kada se dvanaest ashaba vratilo sa prve zakletve na Akabi. Na njihovom čelu bio je časni ashab Esad b. Zurara. U početku oni su nosili samo teret da've bez ikakvog političkog djelovanja. Najveće širenje i izgradnju doživjelo je

---

[1] *Et-Terbijjetul-kijadijje*, 2/171-172.
[2] *Et-Terbijjetul-kijadijje*, 1/174-175.

nakon povratka sedamdeset osoba sa druge zakletve na Akabi. Oni su imali političku i društvenu moć te su odlučili da Medina bude prvi centar islama na zemaljskoj kugli. Čak i prije dolaska Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bili su spremni suprotstaviti se svim vanjskim neprijateljima koji bi pokušali da ugroze njihovu nezavisnost.

Čvrsta baza u čiji je odgoj Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uložio mnogo truda i vremena počela je davati sve više plodova nakon što se uklopila u novu medinsku zajednicu u kojoj su se i muhadžiri i ensarije čvrsto držali principa akide i islamskog bratstva.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pripremio je ashabe, ojačao ih kroz džemat i načinio od njih čvrstu bazu.

Muslimanska zajednica uspostavila je državu tek nakon što se zaklela na borbu. Stoga možemo reći da je islamsko društvo uspostavljeno tek nakon što je postalo dovoljno snažno da brani svoj teritorij.[1]

Tako se prvi organizirani muslimanski džemat preselio u Medinu i udružio sa svojom braćom ensarijama, te su uspostavili muslimansko društvo koje je čekalo dolazak svog vrhovnog poglavara, Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da objavi rođenje islamske države koja će kasnije stvoriti takvu civilizaciju kakvu historija nije upoznala do dana današnjeg.

Peto: Razlozi odabira Medine za centar islamske države

Allahova je mudrost što je Medina odabrana kao mjesto hidžre i centar da've. Allah je time htio ukazati počast njenim stanovnicima, a tu su i drugi razlozi koje samo Allah zna.

Medina se odlikovala prirodnim bedemima, u čemu joj nije bilo slične na Arapskom poluostrvu: sa zapadne strane opasavala su je brda obrasla rastinjem, sa istočne nepristupačni kamenjari, sa južne strane bile su plantaže gusto poredanih palmi kroz koje se moglo prolaziti samo uskim putevima koji ne pogoduju vojnom sistemu i ustroju borbenih redova. Jedini otvoreni prilaz Medini bio je sa sjeverne strane sa koje je Allahov Poslanik iskopao kanal pred napad nevjerničkog saveza (El-Ahzab) pete godine po Hidžri. Tako da je i mali odred vojske bio sasvim dovoljan da spriječi prodor neprijatelja.

Ibn Ishak kaže: "Samo sa jedne strane Medina je bila nezaštićena, a sa ostalih strana opasavala su je brda i palmovici koji su neprijatelju onemogućavali prilaz sa tih strana."

Čini se da je na tu Božansku mudrost odabira Medine ukazao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kada je svojim ashabima prije iseljenja rekao: "Pokazano

---

[1] *Et-Terbijjetul-kijadijje*, 1/146-147.

mi je mjesto vaše hidžre. To je mjesto prepuno palmovika između dva kamenjara, odnosno dva kamenita brda."[1]

Nakon toga ashabi su krenuli ka Medini.

Plemena Evs i Hazredž bila su ponosita, nisu trpjeli nepravdu, odlikovali su se viteštvom i snagom. Bili su nepokorivi, naviknuti na slobodu. Nikada nisu bili ničiji podanici, nikada nijednom plemenu niti naciji nisu plaćali ni danak ni porez.

Ibn Haldun kaže: "Ova dva plemena su od davnina gospodarila Jesribom. Svi su im priznavali njihovu moć te su ogranci plemena Mudar iz njihove okoline stupali u savez s njima.

Benu Adi b. En-Neždžar bili su daidžići Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jer je majka Abdul-Muttaliba b. Hišama potjecala iz njihovog plemena. Hišam je oženio Selmu, kćerku Amra, jednog od uglednih ljudi iz Benu Adi b. En-Neždžara. Ona je Hišamu rodila Abdul-Muttaliba kojeg je on ostavio kod nje do pubertetske dobi, kada ga je njegov amidža El-Muttalib doveo u Mekku. U društvenom životu tadašnjih Arapa srodstvo je bilo veoma bitno. Njima je pripadao i Ebu Ejjub el-Ensari u čijem je domu odsjeo Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, po preseljenju u Medinu.

Evs i Hazredž su bili Arapi kahtanije, a muhadžiri Arapi adnanije, pa su se, nakon Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, hidžre u Medinu i pomoći vjeri koju su pružile ensarije, ova dva ogranka od kojih potječu svi Arapi ujedinila pod jednu zastavu – zastavu islama. Postali su kao jedno tijelo, a u paganstvu su bili žestoki suparnici, tako da šejtan nije nalazio puta do njihovih srca, ni načina da posije razdor i pagansko razmetanje kahtanijskim i adnanijskim porijeklom.

Zbog svega toga grad Jesrib bio je najpogodnije mjesto za hidžru Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovih ashaba, za boravak do momenta kada će islam ojačati, probiti se naprijed, kada će biti oslobođeno Arapsko poluostrvo i kada će započeti osvajanje civiliziranog svijeta."[2]

Šesto: Neke odlike Medine

Hidžrom Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, vrijednost Medine, svijetle i blagoslovljene, porasla je toliko da je, nakon Mekke, postala najvrednije mjesto na zemaljskoj kugli. Odlike Medine su brojne, a neke od njih su:

1- Ljubav i dova Allahovog Poslanika

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, molio je svoga Gospodara ovim riječima: "Allahu moj, učini da zavolimo Medinu kao što volimo Mekku i još i više." Enes, radijallahu anhu, rekao je: "Kada bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u

---

[1] *El-Hidžretun-Nebevijjetul-mubareke*, str. 152.

[2] *El-Esasu fis-sunneti ve fikhiha*, 1/333.

povratku sa putovanja ugledao medinske bašče, običavao bi potjerati devu, a ako bi jahao na mazgi, podbo bi je kako bi krenula brže." Ebu Abdullah je rekao: "Haris b. Umejr preko Humejda prenosi dodatak: '...ubrzavao bi iz ljubavi prema Medini'."[1]

2- Vjerovjesnikova dova za dvostruki bereket Medini u odnosu na Mekku

Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Allahu moj, podari Medini dvostruko više bereketa nego što si dao Mekki!*"[2] Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Kada bi se ukazali prvi plodovi, ljudi bi ih donosili Vjerovjesniku. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzimao bi ih i govorio: '*Allahu moj, podaj nam bereketa u našim plodovima i podaj nam bereketa u našoj Medini. Podaj nam bereketa u našim mjericama i podaj nam bereketa u našim pregrštima. Allahu moj, Ibrahim je bio Tvoj rob, Tvoj prijatelj i Tvoj vjerovjesnik, a i ja sam Tvoj rob i Tvoj vjerovjesnik! On Te molio za Mekku, a ja te molim za Medinu isto ono što je on tražio za Mekku i još toliko!*'" Ebu Hurejre, radijallahu anhu, kaže: "Zatim bi pozvao najmlađe dijete vlasnika i dao mu te plodove."[3]

3- Bereketom Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zaštićena je od Dedždžala i kuge

Allah je odredio skupinu meleka da čuvaju Medinu, tako da Dedždžal nikako ne može u nju ući, nego će njegova bratija iz redova nevjernika i licemjera izaći k njemu. Također, nepogrješivi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio je da je Medina zaštićena od kuge i epidemija, što je sasvim razumljivo jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dovio da bude sačuvana od epidemija.[4]

4- Vrijednost strpljenja na nedaćama u Medini

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obećao je da će se na Sudnjem danu zauzimati za one koji budu strpljivi na nedaćama i tegobnom životu u Medini.[5] Sa'd b. Ebu Vekkas, radijallahu anhu, kazao je: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: '*Medina im je bolja, kad bi samo znali! Ko god je napusti iz mržnje prema njoj, Allah će u nju poslati nekoga ko je bolji od njega. A ko god bude strpljivo podnosio nedaće i težak život u njoj, ja ću mu biti zagovornik i svjedok na Sudnjem danu.*'"[6]

---

[1] *Sahihul-Buhari, Kitabul-'umra, bab: Men esrea nakatehu*, 3/630, br. 1802.
[2] *Sahihul-Buhari, Kitabu fada'ilul-Medine*, 4/97, br. 1885.
[3] *Sahihu Muslim, Kitabul-hadždž, bab: Fada'ilul-Medine*, 2/1000.
[4] *El-Hidžretun-Nebevijjetul-mubareke*, str. 158.
[5] *Ibid.*, str. 160.
[6] *Sahihu Muslim, Kitabul-hadždž, bab: Fada'ilul-Medine*, 2/992, br. 1363.

5- Vrijednost smrti u Medini

Ibn Omer, radijallahu anhuma, kazao je: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: '*Ko bude mogao umrijeti u Medini, neka to učini jer ću se ja zauzimati za onoga ko u njoj umre.*'"[1] Omer b. El-Hattab običavao je doviti ovim riječima: "Allahu moj, počasti me pogibijom na Tvom putu i smrću u gradu Tvoga Poslanika."[2] Allah je uslišao dovu Omera el-Faruka pa je dao da preseli kao šehid u mihrabu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u momentu dok je predvodio muslimane na sabah-namazu.

6- Medina je gnijezdo imana, ona odagnava od sebe sve što ne valja

Iman se sklanja u Medinu kada bude potisnut na drugim mjestima, a nevaljalci i zlikovci je ne podnose i nikako se ne mogu skrasiti u njoj. Ko god je napusti iz mržnje, Allah umjesto njega dovede nekog iskrenog vjernika koji je bolji od ovoga.[3] Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: '*Iman se sklanja u Medinu kao što se zmija sklanja u svoju rupu.*'"[4] Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, također je rekao: "*Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, ko god je napusti, Allah će u nju dovesti boljeg od njega. Medina poput kovačkog mijeha odstranjuje ono što ne valja. Sudnji dan neće nastupiti sve dok Medina ne odstrani iz sebe zlikovce kao što mijeh odstranjuje od željeza ono što ne valja.*"[5]

7- Čisti od grijeha

Od Zejda b. Sabita, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Ona – Medina – je Tajba, čisti od grijeha*[6] *kao što vatra čisti srebro od onoga što ne valja.*"[7]

8- Allah je čuva od svih zlonamjernika

Allah se pobrinuo za njenu zaštitu od onih koji joj žele zlo. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaprijetio je Allahovim prokletstvom, kaznom i brzom propašću svakome ko u njoj učini prijestup, ili pruži utočište prijestupniku, ili zastrašuje njene stanovnike.[8] Od Sa'da b. Ebu Vekkasa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: '*Ko god bude splet-*

---

[1] Ahmed, *Musned*, 2/ 74/104. Ahmedov sened je sahih. Ibn Hibban je ovaj hadis ocijenio vjerodostojnim, br. 3741.

[2] *Sahihul-Buhari, Kitabu fada'ilul-Medine*, 4/100, br. 1890.

[3] *El-Hidžretun-Nebevijjetul-mubareke*, str. 161.

[4] *Sahihul-Buhari, Kitabu fada'ilul-Medine*, 4/93, br. 1876.

[5] *Sahihu Muslim, Kitabul-hadždž, bab: El-Medinetu tunfi Širareha*, 2/1005, br. 1381.

[6] U jednoj predaji navodi se: "...od onoga što ne valja", a u drugoj: "...od nevaljalih ljudi".

[7] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi, bab: Gazvetu Uhud*, 7/356, br. 4050.

[8] *El-Hidžretun-Nebevijjetul-mubareke*, str. 162.

kario protiv stanovnika Medine, istopit će se kao što se so istopi u vodi.''[1] Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: ''*Medina je Allahova svetinja! Ko god u njoj učini prijestup ili pruži utočište prijestupniku, neka je na njega prokletstvo Allaha, meleka i svih ljudi. Od njega se na Sudnjem danu neće prihvatiti ni iskup ni dobro djelo.*''[2]

9- Medina je sveto mjesto

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učinio ju je svetom po objavi od Allaha, što znači da u njoj nije dozvoljeno prolijevanje krvi, bezrazložno nošenje oružja, zastrašivanje ljudi, uništavanje drveća, uzimanje pronađene stvari osim da se razglasi šta je pronađeno, te drugo vezano za sveta mjesta. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: ''*Ibrahim je učinio Mekku svetom i dovio za nju, a ja sam učinio Medinu svetom i dovio za bereket njenih plodova u pregrštima i mjericama, kao što je Ibrahim, alejhis-selam, dovio za Mekku.*''[3] Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, također je rekao: ''*Ovo brdo nas voli, a i mi njega volimo! Allahu moj, Ibrahim je učinio Mekku svetom, a ja činim svetim područje između njenih brda*''[4], to jest medinskih brda. Također je rekao: ''*U Medini nije dozvoljeno sjeći svježe bilje, niti razgoniti divljač sa paše, niti uzeti pronađenu stvar osim da se razglasi da je pronađena, ni sjeći granje osim kako bi čovjek njegovim lišćem nahranio deve, i nije dozvoljeno, i nije dozvoljeno u njoj nositi oružje s ciljem počinjanja borbe.*''[5]

Zbog svih ovih odlika ashabi su bili vezani za Medinu i trudili se da učine hidžru i nastane se u njoj. To je bio uzrok da se u njoj sakupi sva sila ummeta i odatle krene da dokrajči sve vrste širka i kufra, i proširi vjeru od istoka do zapada.

---

[1] *Sahihul-Buhari, Kitabu fada'ilul-Medine, bab: Ism men kade ehlel-Medine*, 4/94, br. 1877.
[2] *Sahihu Muslim, Kitabul-hadždž, bab: Fada'ilul-Medine*, 2/999, br. 1371.
[3] *Sahihul-Buhari, Kitabul-buju', bab: Bereket sa'in-Nebijji ve muddihi*, 4/346.
[4] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi, bab: Uhud Džebel juhinnuna ve nuhibbuhu*, 7/337, br. 484.
[5] Ahmed, *Musned*, 1/119.

Šesto poglavlje

Hidžra Allahovog Poslanika i njegovog prijatelja Ebu Bekra es-Siddika

Prva tema
Neuspjeh mušričkog plana i Vjerovjesnikova precizna organizacija hidžre

Prvo: Neuspjeh mušričkog plana atentata na Vjerovjesnika

Kurejšije, i pored beskrupuloznih metoda, nisu uspjele spriječiti ashabe da učine hidžru u Medinu. Bilo im je jasno da je situacija vrlo opasna, te su se uplašili da će njihovi ekonomski interesi i povlašten društveni status, koji su uživali među Arapima, biti ugroženi. Stoga se kurejšijsko vodstvo sastalo u Domu za vijećanje[1] da donese odluku o tome kako se riješiti vođe islamske da've. U komentaru na ajet:

﴿ وَإِذْ يَمْكُرُ بِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِيُثْبِتُوكَ أَوْ يَقْتُلُوكَ أَوْ يُخْرِجُوكَ ۚ وَيَمْكُرُونَ وَيَمْكُرُ اللَّهُ ۖ وَاللَّهُ خَيْرُ الْمَاكِرِينَ ﴿٣٠﴾ ﴾

"I kad su ti nevjernici zamke razapinjali da bi te u tamnicu bacili, ili da bi te ubili, ili da bi te prognali, oni su zamke pleli pa je i Allah njima zamke pleo, jer Allah to najbolje umije"[2], Ibn Abbas, radijallahu anhuma, rekao je: "Kurejšije se u Mekki posavjetovaše šta da učine s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Neki rekoše: 'Čim svane, svežite ga u okove!', drugi kazaše: 'Ne, nego ga ubijte!', treći su predložili da ga protjeraju. Allah je obavijestio Svoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o tome šta se zbiva, pa je u Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, postelji te noći prespavao Alija.[3] Kada je svanulo, navalili su na njega, ali su tamo zatekli Aliju, i tako je Allah poništio njihove spletke. Pitali su ga: 'Gdje ti je prijatelj?' 'Ne znam', odgovorio je Alija. Slijedili su Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, trag, ali kad su zašli u brda, tragovi im postadoše nejasni. Prošli su pored pećine Sevr i vidjevši na njenom ulazu paukovu mrežu, rekoše: 'Da je ušao u nju, tu sada ne bi stajala paukova mreža.' A Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, proveo je u njoj tri dana."[4]

U komentaru ajeta koji govore o mušričkoj zavjeri protiv Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, Sejjid Kutb je rekao: "*To je podsjetnik na stanje u Mekki prije nego se stanje promijenilo i situacija postala obrnuta. Vjerovjesniku, sallallahu* alejhi ve sellem, objavljeno je šta će se sigurno i bez sumnje desiti u budućnosti. Uz to, skrenuta mu je pažnja na Allahovu odredbu i mudrost u onome što određuje i naređuje.

Muslimani kojima se Kur'an obraća po prvi put poznavali su oba ova stanja, kao što zna onaj ko je proživio, vidio i okusio. Stoga je bilo dovoljno da ih se pod-

---

[1] Darun-nedva – vijećnica, savjetovalište, zborište, skupština. (prim. prev.)
[2] Sura El-Enfal, 30.
[3] *Es-Siretun-Nebevijje – Kira'etun li dževanibil-hazeri vel-himaje*, str. 135.
[4] *El-Bidaje ven-nihaje*, 3/181. Ibn Hadžer ga je naveo u *Fethul-bariju* i ocijenio hasenom. *Fethul-bari*, 7/236.

sjeti na nedavnu prošlost koju su proživljavali u brizi i strahu, i da im se ukaže na trenutno stanje bezbjednosti i spokoja, te da ih se podsjeti kako su mušrici kovali zavjeru protiv Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa mu je Allah dao ne samo da se spasi nego i da ih potpuno porazi.

Urotili su se protiv Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da bi ga stavili u okove i bacili u tamnicu da u njoj umre, ili da ga ubiju i riješe ga se po kratkom postupku, ili da ga istjeraju iz Mekke u izgnanstvo. O svemu tome su vijećali, a onda odabrali da ga ubiju. Tu prljavu rabotu trebali su izvršiti probrani mladići iz svih mekkanskih plemena i tako bi svi podjednako snosili odgovornost, što bi Benu Hašimu onemogućilo osvetu jer se ne bi mogli boriti protiv svih, i morali bi se zadovoljiti prihvatanjem krvarine i time bi stvar bila završena.

'Oni su zamke pleli pa je i Allah njima zamke pleo.' To je primjer sarkazma. U isto vrijeme, te riječi izazivaju strah. Gdje su ti slabašni, bijedni ljudi u odnosu na neizmjernu moć Allaha, Silnoga, koji vlada iznad Svojih robova, Onoga čiju odredbu niko ne može spriječiti, Onoga koji sve obuhvata."[1]

Drugo: Vjerovjesnikovo organiziranje hidžre

Majka vjernika Aiša, radijallahu anha, rekla je: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, svaki je dan, ili ujutro ili navečer, dolazio u Ebu Bekrovu kuću. Onoga dana kada mu je dozvoljeno da učini hidžru i napusti svoj narod u Mekki, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je kod nas popodne. Obično nije dolazio u to vrijeme, pa je Ebu Bekr, radijallahu anhu, kad ga je ugledao, rekao: 'Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ne bi dolazio u ovo vrijeme da se nešto nije desilo!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao je, a pošto se Ebu Bekr zadržao, Allahov Poslanik je sjeo. U kući smo sa Ebu Bekrom bile samo moja sestra Esma i ja. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Neka nas oni koji su kod tebe ostave nasamo.' Ebu Bekr reče: 'To su samo moje dvije kćeri! A zašto to tražiš, draži si mi od oca i majke?' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: 'Data mi je dozvola da izađem i učinim hidžru.' Ebu Bekr upita: 'Jesam li s tobom u društvu, Allahov Poslaniče?', 'Sa mnom u društvu!', kazao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.

Tako mi Allaha, nikad do tada nisam vidjela da neko plače od radosti kao što je tada plakao Ebu Bekr. Kazao je: 'Allahov Vjerovjesniče, pripremio sam za ovaj trenutak dvije jahalice.'

Unajmili su vodiča po imenu Abdullah b. Urejkit, iz Benu Dejl b. Bekra, mušrika, čija je majka bila iz Benu Sehm b. Amr. Ostavili su kod njega svoje jahalice, a on se brinuo o njima do dogovorenog vremena."[2]

---

[1] *Fi Zilalil-Kur'an*, 3/1501.
[2] Ibn Kesir, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/233-234.

Aiša, također, pripovijeda: "Na brzinu smo ih opremile. Stavile smo im hranu u zavežljaj. Ebu Bekrova kćerka Esma odsjekla je dio svoga pojasa te njime zavezala zavežljaj. Zbog toga je dobila nadimak Vlasnica dva pojasa.[1]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu Bekr zaputili su se ka pećini Sevr u kojoj su se skrivali tri dana. S njima je noći provodio Abdullah b. Ebu Bekr, pametan i poslušan mladić. Odlazio bi od njih pred zoru te bi osvanuo među Kurejšijama kao da je prespavao u Mekki. Osluškivao je šta Kurejšije planiraju protiv njih i navečer im prenosio sve što bi saznao.

Amir b. Fuhejr, Ebu Bekrov rob, napasao je stado u blizini pećine. Svake noći nakon jacije dogonio bi stado pred pećinu te ih opskrbio mlijekom, a pred cik zore Amir b. Fuhejr vraćao bi se sa stadom. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu Bekr unajmili su čovjeka iz plemena Benu Dejl, iz porodice Abd b. Adi, koji je bio iskusan vodič i imao je sa porodicom El-As b. Vail Es-Sehmi sporazum kojim mu garantiraju bezbjednost. On je bio nevjernik, iste vjere kao i Kurejšije. Imao je Poslanikovo i Ebu Bekrovo povjerenje pa su mu predali svoje jahalice i dogovorili se da se nakon tri dana sastanu u pećini Sevr gdje se sa njihovim jahalicama trebao pojaviti ujutro trećeg dana.

Na put ka Medini sa njima pođoše Amir b. Fuhejr i vodič koji ih povede duž obale Crvenog mora."[2]

Treće: Poslanikov izlazak iz kuće i dolazak u pećinu

Niko izuzev Alije b. Ebu Taliba, Ebu Bekra i Ebu Bekrovih ukućana, nije znao za izlazak Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naložio je Aliji da ostane i vrati ljudima dragocjenosti koje im je čuvao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kojih je bilo mnogo jer su sve Mekkelije, zbog toga što je Poslanik bio čuven po iskrenosti i povjerljivosti, kod njega ostavljali dragocjenosti za koje su se bojali da ne budu ukradene.[3]

Došlo je vrijeme za polazak te Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu Bekr iz predostrožnosti, da ih Kurejšije ne bi slijedile i osujetile u ovom blagoslovljenom putovanju, krišom izađoše na stražnja vrata Ebu Bekrove kuće. Već su se bili dogovorili sa Abdullahom b. Urejkitom da se za tri dana sastanu kod pećine Sevr.[4]

Četvrto: Emotivni rastanak s voljenom Mekkom

Izlazeći iz Mekke, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stade na brežuljak u bli-

---

[1] Arap. Zatun-nitakajn. (prim. prev.)
[2] *Sahihul-Buhari, Kitab: Menakibul-ensar, bab: Hidžretun-Nebiiji*, br. 3905.
[3] Ibn Kesir, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/234. *El-Hidžretu fil-Kur'anil-kerim*, str. 334.
[4] Ebu Zehra, *Hatemun-Nebijjin*, 1/659. Ibn Kesir, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/234.

zini mekkanskog trga i reče: "Allaha mi, ti si najbolje mjesto na Allahovoj zemlji i Allahu najdraže mjesto na Njegovoj zemlji! I da me ne izgone, nikad te ne bih napustio!"[1]

Zatim Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegov prijatelj nastaviše put bježeći od mušričke tiranije.

Imam Ahmed bilježi od Ibn Abbasa da su mušrici slijedili tragove i popeli se na brdo Sevr gdje im tragovi postadoše nejasni. Popeli su se na brdo i prošli pokraj pećine Sevr. Na njenom ulazu vidjeli su paukovu mrežu pa su kazali: "Da je neko ušao u nju, ovdje sad ne bi bilo paukove mreže."[2]

To su Allahove vojske kojima Allah poražava zabludu, a pomaže Istinu. Allahove vojske nisu samo fizička niti samo duhovna bića. A ako su fizička, ne znači da je njihova snaga samo u njihovoj veličini, jer možda bakterija koja se ne može vidjeti golim okom uništi čitavu vojsku. Allah je rekao:

﴿ وَمَا يَعْلَمُ جُنُودَ رَبِّكَ إِلَّا هُوَ ﴾

"A vojske Gospodara tvoga samo On zna."[3]

Dakle, to znači da je mnogobrojnost vojske tvoga Gospodara poznata samo Njemu. Njegove vojske je beskonačno mnogo, jer je Njegova moć neograničena.[4]

Također, nema načina da neko ograniči mogućnosti, ili dokuči njihovu bit i svojstva, čak ni općenito, a kamoli da upoznaju detalje o tome ko su, kakvi su, koliko ih je.[5]

Peto: Allahova briga i zaštita Svoga Poslanika

Unatoč tome što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poduzeo sve potrebne mjere, on se nije oslanjao na njih nego se uzdao u Allaha i sve svoje nade polagao u Njegovu pomoć i potporu. Neprestano je dovio onako kako ga je On podučio.[6] Allah je rekao:

﴿ وَقُل رَّبِّ أَدْخِلْنِي مُدْخَلَ صِدْقٍ وَأَخْرِجْنِي مُخْرَجَ صِدْقٍ وَاجْعَل لِّي مِن لَّدُنكَ سُلْطَانًا نَّصِيرًا ﴿٨٠﴾ ﴾

"Reci: 'Gospodaru moj, uvedi me uvodom istine i izvedi me ishodom istine. I daruj mi od Sebe snagu koja će mi pomoći.'"[7]

Ovim ajetom Allah uči Svoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na koji način da Mu se obraća. Muslimanski ummet, također, treba iz ovoga ajeta naučiti kako da se obraća Svome Gospodaru i kako da Ga moli.

---

[1] *Sunenut-Tirmizi, Kitabul-Menakib, bab: Fadlu Mekke*, 5/722.
[2] Ahmed, *Musned*, 1/348.
[3] Sura El-Muddessir, 31.
[4] *Tefsirur-Razi*, 30/208.
[5] *Tefsir Ebu Mes'ud*, 9/60.
[6] *El-Hidžretun-Nebevijjetul-mubareke*, str. 72.
[7] Sura El-Isra', 80.

Molbom da bude uveden uvodom istine i izveden ishodom istine, aludira se na kompletno ovo putovanje, od početka do kraja.

Spominjanje istine na ovom mjestu je od velike važnosti jer je usko vezano za pokušaje mnogobožaca da odvrate Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, od Allahove Objave i da ga navedu da Mu pripiše sudruga. A istina daje plodove od kojih su postojanost, smiraj, čistoća, iskrenost u djelima...

"I daruj mi od Sebe snagu koja će mi pomoći" – pokloni mi snagu kojom ću se suprotstaviti nevjerničkim silama na Zemlji.

Riječi **"od Sebe"** ukazuju na čvrstu povezanost s Allahom, traženje podrške direktno od Njega i sklanjanje pod Njegovu zaštitu.

Nosilac da've traži snagu jedino od Allaha i boji se samo Njegove sile. On se nikada, prije oslanjanja na Allaha, neće priviti uz skute kakvog vladara ili uglednog čovjeka tražeći od njega pomoć.

Ponekad se srca vlastodržaca i uglednih ljudi napoje da'vom pa postanu njeni pomagači i soldati te tako dožive sretan kraj. Ali, ako da'va bude vojnik i sluga vladara, onda neće polučiti uspjehom, jer je ona Božija i preča je od vlasti i počasti.[1]

Kad su mnogobošci okružili pećinu u kojoj su se pred njihovim očima nalazili Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i Es-Siddik, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umirivao je Ebu Bekra es-Siddika govoreći mu da je Allah uz njih dvojicu.

Ebu Bekr, radijallahu anhu, kaže: "Rekao sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Nalazimo se u pećini – kad bi se neko od njih sagnuo, vidio bi nas!', a on mi je rekao: 'Šta misliš, Ebu Bekre, o dvojici uz koju je Allah treći.'"

U jednoj predaji: "Šuti, Ebu Bekre! S nama dvojicom treći je Allah."

Slavljen neka je Allah koji je rekao:

﴿ إِلَّا تَنصُرُوهُ فَقَدْ نَصَرَهُ ٱللَّهُ إِذْ أَخْرَجَهُ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ ثَانِىَ ٱثْنَيْنِ إِذْ هُمَا فِى ٱلْغَارِ إِذْ يَقُولُ لِصَٰحِبِهِۦ لَا
تَحْزَنْ إِنَّ ٱللَّهَ مَعَنَا ۖ فَأَنزَلَ ٱللَّهُ سَكِينَتَهُۥ عَلَيْهِ وَأَيَّدَهُۥ بِجُنُودٍ لَّمْ تَرَوْهَا وَجَعَلَ كَلِمَةَ ٱلَّذِينَ
كَفَرُوا۟ ٱلسُّفْلَىٰ ۗ وَكَلِمَةُ ٱللَّهِ هِىَ ٱلْعُلْيَا ۗ وَٱللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ (٤٠) ﴾

"Ako ga vi ne pomognete, pa pomogao ga je Allah onda kada su ga oni koji ne vjeruju prisilili da ode, kad je sa njim bio samo drug njegov, kad su njih dvojica bili u pećini, i kad je on rekao drugu svome: 'Ne brini, Allah je s nama!' Pa je Allah spustio smiraj Svoj na njega i pomogao ga vojskom koju vi niste vidjeli i učinio da riječ nevjernika bude donja, a Allahova riječ – ona je gornja. Allah je silan i mudar."[2]

---

[1] *Fi Zilalil-Kur'an*, 4/2247.

[2] Sura Et-Tevbe, 40.

Šesto: Šator Ummu Ma'bed

Intenzitet potrage se smanjio, a mnogobošci izgubili nadu da će uhvatiti Poslanika, pa su Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegov drug nakon tri dana izašli iz pećine.

Već smo spominjali da su Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem i Ebu Bekr unajmili vodiča iz Benu Dejl koji je bio mušrik, a zvao se Abdullah b. Urejkit. Stekao je njihovo povjerenje, pa su mu povjerili dvije jahalice i dogovorili sastanak nakon tri dana pred pećinom Sevr.

I zaista, u zakazano vrijeme vodič je došao. Poveo ih je manje poznatim putem da bi lakše izbjegli kurejšijske nevjernike koji su ih progonili.[1]

Na putu za Medinu Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je u dolini Kudejd[2], u blizini nastambi plemena Huza'a, sreo Ummu Ma'bed[3], sestru Unejsa b. Halida el-Huza'ija koji prenosi njenu priču o ovom događaju. To je priča koju prepričavaju prenosioci hadisa i autori Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, životopisa.

Ibn Kesir je rekao: "Njena priča je poznata, prenesena je različitim putevima koji jedni druge pojačavaju."[4]

Dakle, Unejs b. Halid el-Huza'i, ashab Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pripovijeda: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pošao je na put hidžre u Medinu. Krenuvši iz Mekke, poveo je sa sobom Ebu Bekra, a sa njima su na taj put pošli i Ebu Bekrov rob Amir b. Fuhejr i vodič Abdullah b. Urejkit el-Lejsi. Prošli su pored dva šatora Ummu Ma'bed, koja je bila stara ali jaka žena. Sjedila je pored šatora prekrštenih ruku i pogrbljena tako da su joj ruke dodirivale koljena, i nudila putnicima hranu i vodu. Upitali su je može li im dati mesa i datula, ali im ona nije mogla udovoljiti jer je pleme te godine pogodila oskudica, suša i glad. Nedaleko od šatora, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ugledao je ovcu i upitao: "Šta je sa ovom ovcom, o Ummu Ma'bed?" "Slaba je pa zbog toga nije otišla sa ostalim ovcama na pašu", odgovorila je. "Daje li mlijeko?", upitao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. "Previše je iznurena da bi davala mlijeko", odgovorila je. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao je: "Hoćeš li mi dozvoliti da je pomuzem?" "Naravno, draži si mi od oca i majke! Ako misliš da ćeš nešto namusti, pomuzi je", rekla je.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zatraži da mu dovedu ovcu, potra njeno vime svojom rukom, prouči bismillu i uputi dovu za njenu ovcu. Ovca se namjesti u položaj za muženje, a vime nabreknu od nadošlog mlijeka. Poslanik, salla-

---

[1] *El-Mustefad min kisasil-Kur'an*, 2/101.

[2] Dolina je bila udaljena oko 80 milja od poznatih puteva.

[3] Zvala se Atika bint Ka'b, bila je iz plemena Huza'a.

[4] Ibn Kesir, *El-Bidaje ven-nihaje*, 3/188.

llahu alejhi ve sellem, zatraži veliku kofu dovoljnu da se iz nje do sitosti napoji skupina ljudi. Poče musti a mlijeko u obilju poteče te se posuda napuni do vrha. Dao joj je mlijeko pa je Ummu Ma'bed pila dok se nije zasitila. Nakon nje dao je svojim drugovima da i oni piju, pa kad su se zasitili, onda tek uze on pa se napi. Njegovi saputnici su pili još nekoliko puta, a nakon toga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uze posudu, ponovo pomuze ovcu, i kad se posuda napuni, dade je ženi, uze od nje zavjet, a zatim nastaviše put.

Nedugo zatim vrati se njen muž Ebu Ma'bed goneći mršave i od gladi iznemogle koze. Kad Ebu Ma'bed vidje mlijeko, iznenadi se i upita: "Odakle ti ovo mlijeko, Ummu Ma'bed? Ova ovca je stara i jalova, a druge ovce koja bi davala mlijeko nemamo?"

Ona reče: "Allaha mi, u pravu si! Ali, ovuda je prošao blagoslovljen čovjek."

"Opiši mi ga", zatraži Ebu Ma'bed.

Ummu Ma'bed reče: "Vidjela sam čovjeka koji izgleda prekrasno, blistavog lica, lijepog morala, ni premršav ni male glave, prijatan, izrazito crnih očiju, dugih trepavica, u glasu promuklost, dugog vrata, guste brade, dugih obrva. Njegova šutnja odiše skrušenošću, a kada progovori, odlikuje se elegancijom i nadahnutošću. Najljepši i najelegantniji čovjek iz daljine, a još ljepši i privlačniji iz blizine. Prijatan sagovornik, razgovjetno govori, niti brblja niti je škrt na riječima. Njegove misli pretočene u riječi poput su bisera u đerdan nanizanih. Srednjeg rasta, ni previsok ni prenizak. Najočitiji i najjači među trojicom. Njegovi drugovi mnogo ga poštuju: kad govori, pomno slušaju, a kad nešto zatraži, utrkuju se da to izvrše, stalno su oko njega spremni da ga usluže. Nije namrgođen i ne izgleda nerazumno."

Ebu Ma'bed reče: "Tako mi Allaha, to je onaj Kurejšija iz Mekke o kojem smo slušali! Već sam odlučio da mu se pridružim i to ću svakako i učiniti čim budem mogao."[1]

Sedmo: Suraka ibn Malik u potjeri za Allahovim Poslanikom

Kurejšije su po svojim sastajalištima u Mekki razglasile da će onome ko uhvati Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, živog ili mrtvog, dati stotinu deva kao nagradu.

Ta vijest proširila se i među beduinskim plemenima iz okoline Mekke.

U želji da se domogne blaga koje su Kurejšije pripremile onome ko uhvati Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Suraka b. Malik b. Džu'šum krenuo je u potjeru, ali je Allah Svojom neizmjernom moći odredio da se iz potjere za Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, vrati kao njegov branilac.

Ibn Šihab pripovijeda: Obavijestio me je Abdurrahman b. Malik el-Mudlidži, a

---

[1] *El-Hidžretun-Nebevijjetul-mubareke*, str. 104-106.

to je bratić Surake b. Malika b. Džu'šuma, da mu je otac pričao da je slušao Suraku b. Malika kako priča: "Dođoše nam izaslanici kurejšijskih nevjernika i obavijestiše nas *da za Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu Bekra, za svakog* posebno, nude otkupninu onome ko ih ubije ili dovede zarobljene. Ja sam sjedio sa skupinom svojih saplemenika iz Benu Mudlidža kad jedan od izaslanika stade ispred nas i reče: 'Suraka, vidio sam crnu mrlju u daljini, mislim da su to Muhammed i njegovi drugovi.' Znao sam da su to oni, ali sam rekao: 'Nisu to oni. Ti si vidio tog i tog, i tog i tog iz našeg plemena, otišli su na naše izvore.' Nakon toga ostao sam još neko vrijeme u sijelu, a onda sam ustao i otišao svome domu. Naredio sam robinji da mi dovede konja iza brežuljka i pričuva ga dok se ne pojavim. Nakon toga uzeo sam svoje koplje i izašao na stražnja vrata hodajući na prstima da ne ostavim tragove iza sebe. Uzjahao sam konja i potjerao ga kako bih ih sustigao. Kad sam im se približio, moj konj posrnu i ja padoh. Ustadoh i uzeh tobolac te izvadih iz njega strijele radi gatanja da vidim trebam li nastaviti potjeru ili ne. Rezultat nije bio povoljan za mene, ali sam ipak uzjahao i, ne osvrćući se na strijele, potjerao konja galopom. Približio sam im se toliko da sam mogao čuti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako uči. On se nije okretao, dok se Ebu Bekr neprestano okretao. Odjednom su prednje noge moga konja propale u zemlju do koljena i ja sam pao s njega. Zagalamio sam na konja, konj se pridiže, i samo što se uspravio, ugledao sam na nebu tragove njegovih prednjih kopita u vidu svjetlucave prašine poput dima. Ponovo sam izvadio strelice za gatanje, ispalo je loše za mene, pa sam ih pozvao tražeći sigurnost. Zaustavili su se, pa sam uzjahao konja i prišao im. Pošto sam na čudesan način bio spriječen da ih uhvatim, shvatio sam da će vjera Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pobijediti. Rekao sam mu: 'Tvoj narod je raspisao nagradu za tebe.' Zatim sam im ispričao šta im ljudi spremaju i ponudio im svoju hranu i opremu. Ništa nisu uzeli niti su šta tražili, samo je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Nemoj nas odati.' Zamolio sam ga da mi potvrdi davanje sigurnosti napismeno. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je Amiru b. Fuhejru da to napiše na komadu kože, a zatim je nastavio put.'"[1]

Među narodom je veoma rašireno predanje o ovom slučaju koje bilježe Ibn Abdul-Berr, Ibn Hadžer i drugi.

Ibn Abdul-Berr kaže: "Sufjan b. Ujejne prenosi od Ebu Musaa, a on od El-Hasena da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Suraki b. Maliku: "Kako li ćeš se osjećati kad te okite Kisrinim narukvicama!"

Kada su Omeru donesene Kisrine narukvice, ogrlice i kruna, pozvao je Suraku, koji bijaše čovjek veoma dlakavih podlaktica. Omer mu stavi Kisrine narukvice i povika iz sveg glasa: "Allahu ekber! Hvala Allahu koji je oduzeo ovo blago Kisri b.

---

[1] *Sahihul-Buhari, Kitab Menakibul-ensar*, br. 3906.

Hurmuzu koji je govorio ljudima: 'Ja sam vaš bog', i okitio njima Suraku b. Malika b. Džu'šuma, beduina iz plemena Benu Mudlidža!"[1]

Nakon toga podigoše Suraku na jahalicu i povedoše ga kroz medinske ulice. Ljudi su se tiskali oko njega, a on nije prestajao ponavljati Omerove riječi: "Allahu ekber! Hvala Allahu koji je oduzeo ovo blago Kisri b. Hurmuzu koji je govorio ljudima: 'Ja sam vaš bog', i okitio njima Suraku b. Malika b. Džu'šuma, beduina iz plemena Benu Mudlidža!"[2]

Osmo: Slavljen neka je Allah koji okreće srca

Suraka je htio zarobiti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i predati ga mekkanskim liderima da bi se domogao nagrade od stotinu deva, ali su se stvari potpuno izokrenule, pa je počeo pomagati Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Koga god bi sreo, Suraka bi ga odvraćao od potjere govoreći: "Više se ne nudi nagrada." A kad je bio sasvim siguran da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, stigao u Medinu, Suraka je počeo pričati šta se desilo njemu i njegovom konju. Ljudi su to prepričavali i ubrzo se i u Mekki pročulo o njegovom slučaju. Suraka je bio jedan od vođa Benu Mudlidža i kurejšijske vođe se uplašiše da će zbog ove priče Mekkelije masovno početi primati islam te, stoga, Ebu Džehl napisa pismo njegovom plemenu. U pismu je u stihovima kazao:

O Benu Mudlidž, plašim se za vas vašeg pomahnitalog
Surake, koji je odlučio pomoći Muhammedu
r'ješite ga se prije nego napravi razdor međ' vama
te nakon ponosa i slave postanete nesložni.

Suraka nije ostao dužan Ebu Džehlu kojem u stihovima poruči:

O Ebu Hakeme, Allaha mi, da si vidio
mome konju kako noge tonu
znao bi, bez imalo sumnje da Muhammed
poslanik je i dokaz, a ko će se takvom oprijeti?!
Bolje ti je ljude spriječi da mu naude
njegova vjera jednog će dana zavladati
svi ljudi će je s ljubavlju prihvatiti
i svi će ljudi s njim u miru živjeti.

Deveto: Ensarijska dobrodošlica Allahovom Poslaniku

Čim su muslimani u Medini čuli da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao iz Mekke, svakodnevno su izlazili pred njega čekajući od jutra do

---

[1] *Er-Revdul-unuf*, 4/218. *El-Hidžretun-Nebevijjetu fil-Kur'an*, str. 346.
[2] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/494.

podnevne žege kada bi se zbog vrućine vraćali.

Jednog dana, nakon dugog čekanja, muslimani se raziđoše. I dok su oni ulazili u svoje domove, neki se židov popeo na jednu kulu radi nekog svog posla i u magnovenju horizonta ugledao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegove drugove kako se približavaju u bijeloj odjeći. Nije se mogao suzdržati pa je iz sveg glasa povikao: "O Arapi! Evo vašeg djeda kojeg iščekujete!"

Muslimani skočiše, latiše za oružje i, uprkos podnevnoj žegi, izađoše pred Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. On ih povede desno i zaustavi se u mahali Benu Amr b. Avf.

Bilo je to u ponedjeljak[1] u mjesecu rebi'ul-evvelu.[2]

Ebu Bekr je stao i obratio se ljudima, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sjedio je i šutio, pa su ensarije, koje nisu poznavale Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, počele prilaziti Ebu Bekru i pozdravljati ga. Allahov Poslanik je ostao na suncu, pa kad Ebu Bekr primijeti da ga prži sunce, napravi mu hlad svojim ogrtačem i tako ljudi saznaše ko je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ostao je u mahali Benu Amr b. Avf, u Kuba'u, nešto više od deset dana[3] sagradivši za to vrijeme mesdžid utemeljen na bogobojaznosti.[4]

Nakon određenog vremena provedenog u Kuba'u, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odlučio je da se preseli u Medinu, pa je poslao po ensarije koji dođoše Vjerovjesniku i Ebu Bekru, poselamiše ih i rekoše: "Uzjašite, sigurni ste i vama smo poslušni!" Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu Bekr uzjahaše, a ensarije sa oružjem krenuše ispred njih."[5]

Pri Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, ulasku u Medinu svijet je uzvikivao: "Stigao je Allahov Vjerovjesnik! Stigao je Allahov Vjerovjesnik!"

Penjali su se na uzvišenja, pratili njegov ulazak i uzvikivali: "Stigao je Allahov Vjerovjesnik! Stigao je Allahov Vjerovjesnik!"[6]

Bio je to dan veselja i radosti kakav Medina nije vidjela. Narod je odijevao najljepšu odjeću kao na blagdane, a to i jest bio pravi blagdan jer se islam tog dana preselio iz Mekke, u kojoj je sputavan, u prostranstvo ovog blagoslovljenog mjesta Medine, odakle se proširio diljem svijeta.

Stanovnici Medine su na najljepši način uzvratili na dobrotu koju im je poda-

---

[1] Ibn Hadžer je rekao: "Ovo je utemeljen stav, a mišljenje onih koji kažu da je bio petak je neosnovano." *Fethul-bari*, 7/544.

[2] *El-Hidžretu fil-Kur'anil-kerim*, str. 351.

[3] *El-Hidžretu fil-Kur'anil-kerim*, str. 352.

[4] *Sahihul-Buhari, Kitab: Menakibul-ensar, bab: Hidžretun-Nebijj*, 5/77-78. Misli se na mesdžid u Kuba'u. (prim. prev.)

[5] *Sahihul-Buhari*, br. 3911.

[6] *El-Hidžretun-Nebevijjetu fil-Kur'anil-kerim*, str. 353.

rio Allah učinivši svoj grad domom Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i muhadžira i stavivši se u službu islamu. Uz to, učinili su svoj grad centrom islamskog sistema pruživši svu potrebnu potporu.

Taj su dan stanovnici Medine dočekali s radošću i veseljem. Izgovarali su "la ilahe illallah" i klicali: "Muhammede, Allahov poslaniče, Allahov poslaniče!"

Imam Muslim bilježi hadis: "Dok je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ulazio u Medinu, muškarci i žene penjali su se na krovove kuća. Na ulicama su se okupili i dječica i sluge. Svi su klicali: "Muhammede, Muhammede! Allahov poslaniče, Allahov poslaniče!"[1]

Nakon ovog veličanstvenog dočeka naroda, kakav se ne pamti u historiji ljudskog roda, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zaputio se ka kući Ebu Ejjuba el-Ensarija, gdje je odsjeo.

U podugačkom hadisu o Hidžri, Enes, radijallahu anhu, između ostalog kaže: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nastavio je ići dok nije stigao do Ebu Ejjubove kuće. Tu se zaustavio i zapodjenuo razgovor sa ukućanima. Tada ga je čuo Abdullah b. Selam, koji je u svom palmoviku brao datule za svoju porodicu. Istog časa sve je to ostavio i došao da vidi Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Slušao je neko vrijeme šta Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, govori, a potom se vratio kući. Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao je: 'Čija kuća naše rodbine nam je najbliža?' Ebu Ejjub reče: 'Moja, Allahov Vjerovjesniče! Ovo je moja kuća i moj ulaz.' Poslanik reče: 'Onda pođi da nam pripremiš mjesto za odmor.[2]'"[3]

Nakon toga Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ostao je živjeti kod Ebu Ejjuba dok nije sagradio svoj mesdžid u Medini i sobe za boravak.

Tako se završila hidžra Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovih ashaba, ali ciljevi hidžre time nisu postignuti. Oni su se počeli ostvarivati tek nakon bezbjednog prispijeća Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u Medinu.

Put hidžre bio je put prepun teškoća, nedaća i izazova, ali Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uspješno ih je prebrodio da bi ummetu obezbijedio blistavu budućnost.

Poslanik je napravio ummetu državu u kojoj je na temeljima imana, bogobojaznosti, dobročinstva i pravde nikla veličanstvena ljudska civilizacija. Ta država porazila je dvije tada najmoćnije sile na svijetu: Perziju i Bizantiju.[4]

---

[1] *Sahihu Muslim, Kitab: Ez-Zuhd ver-rekaik, bab: Hadisul-hidžre*, br. 2009.
[2] Kajlula – poslijepodnevno spavanje.
[3] *Sahihul-Buhari, Kitab: Menakibul-ensar, bab: Hidžretun-Nebijji ilel-Medine*, 5/79.
[4] *El-Hidžretu fil-Kur'anil-kerim*, str. 355.

Deseto: Lekcije, pouke i poruke

1- Borba između istine i zablude

Ta borba traje od davnina i ne prestaje, jer je to Allahov zakon. Allah kaže:

﴿ٱلَّذِينَ أُخْرِجُوا۟ مِن دِيَـٰرِهِم بِغَيْرِ حَقٍّ إِلَّآ أَن يَقُولُوا۟ رَبُّنَا ٱللَّهُ ۗ وَلَوْلَا دَفْعُ ٱللَّهِ ٱلنَّاسَ بَعْضَهُم بِبَعْضٍ لَّهُدِّمَتْ صَوَٰمِعُ وَبِيَعٌ وَصَلَوَٰتٌ
وَمَسَـٰجِدُ يُذْكَرُ فِيهَا ٱسْمُ ٱللَّهِ كَثِيرًا ۗ وَلَيَنصُرَنَّ ٱللَّهُ مَن يَنصُرُهُۥٓ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَقَوِىٌّ عَزِيزٌ ﴿٤٠﴾﴾

"Onima koji su ni krivi ni dužni iz zavičaja svoga prognani samo zato što su govorili: 'Gospodar naš je Allah!' A da Allah ne suzbija neke ljude drugima, do temelja bi bili porušeni manastiri, i crkve, i havre, a i džamije, u kojima se mnogo spominje Allahovo ime. A Allah će sigurno pomoći one koji Njega pomažu – ta Allah je, zaista, moćan i silan."[1]

Rezultat te borbe je sasvim izvjestan. Allah kaže:

﴿كَتَبَ ٱللَّهُ لَأَغْلِبَنَّ أَنَا۠ وَرُسُلِىٓ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ قَوِىٌّ عَزِيزٌ ﴿٢١﴾﴾

"Allah je zapisao: 'Ja i poslanici Moji sigurno ćemo pobijediti!' Allah je, zaista, moćan i silan."[2]

2- Spletke neprijatelja da've i daija

Neprijatelji da've konstantno spletkare protiv da've i daija. Ponekad hapse daije, ili ih ubijaju, ili protjeruju i izgone iz zemlje. Zato je bitno da daija utočište traži prije svega kod svoga Gospodara, da ima povjerenja u Njega i da se na Njega oslanja. Daija mora uvijek biti svjestan da će se nevjernicima spletke obiti o glavu.[3] Allah kaže:

﴿وَإِذْ يَمْكُرُ بِكَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ لِيُثْبِتُوكَ أَوْ يَقْتُلُوكَ أَوْ يُخْرِجُوكَ ۚ وَيَمْكُرُونَ وَيَمْكُرُ ٱللَّهُ ۖ وَٱللَّهُ خَيْرُ ٱلْمَـٰكِرِينَ ﴿٣٠﴾﴾

"I kad su ti nevjernici zamke razapinjali da bi te u tamnicu bacili, ili da bi te ubili, ili da bi te prognali; oni su zamke pleli pa je i Allah njima zamke pleo, jer Allah to najbolje umije."[4]

Jedna od spletki koju neprijatelji islama koriste u borbi protiv da've i daija jeste mamljenje slabih duša imetkom. Zato su ponudili stotinu deva onome ko im dovede barem jednog od dvojice muhadžira, živog ili mrtvog. Pohlepni su odmah pošli u potjeru. Jedan od njih bio je i Suraka, koji se iz ove avanture vratio bez materijalne dobiti, ali je postigao veći uspjeh i bolju opskrbu. Opskrbljen je imanom i odmah je druge progonioce počeo odvraćati od nastavka potjere zavaravajući ih.

Tako Allah vraća Svojim evlijama i daijama.[1] Allah kaže:

---

[1] Sura El-Hadždž, 40.

[2] Sura El-Mudžadele, 21.

[3] *El-Hidžretun-Nebevijjetul-mubareke*, str. 199.

[4] Sura El-Enfal, 30.

﴿ إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ يُنفِقُونَ أَمْوَٰلَهُمْ لِيَصُدُّوا۟ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ ۚ فَسَيُنفِقُونَهَا ثُمَّ تَكُونُ عَلَيْهِمْ حَسْرَةً ثُمَّ يُغْلَبُونَ ۗ وَٱلَّذِينَ كَفَرُوٓا۟ إِلَىٰ جَهَنَّمَ يُحْشَرُونَ ﴿٣٦﴾ ﴾

"Oni koji ne vjeruju troše imanja svoja da bi od Allahova puta odvraćali. Oni će ih sigurno utrošiti, zatim će zbog toga žaliti i na kraju će pobijeđeni biti. A oni koji ne budu vjerovali – u Džehennem će biti potjerani."[2]

3- Precizno planiranje hidžre i poduzimanje uzroka uspjeha, od početka do kraja

Ko dobro razmotri tok hidžre, od samih priprema pa do prvih poteza po njenom okončanju, shvatit će da su planovi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, potpomognuti Objavom. Isto tako, naučit će da je u svemu što se od muslimana traži planiranje jedan od Vjerovjesnikovih sunneta i dio šerijatskih zaduženja. Oni koji misle da se treba prepustiti događajima, griješe i čine zlo i sebi i ostalim muslimanima.[3]

U Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, hidžri primjećujemo sljedeće:

3.1. Postojanje preciznog plana. Usljed toga hidžra je okončana uspješno uprkos nedaćama i preprekama s kojima se suočila. To je zato što je svaki detalj hidžre pomno prostudiran, a to se vidi iz ovih primjera:

a) Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je u Ebu Bekrovu kuću u vrijeme velike vrućine. To je vrijeme kada se malo ko nalazi vani, a i sam Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije običavao dolaziti u to vrijeme, ali ovaj put je to učinio kako ga niko ne bi primijetio.

b) Prikrio je svoj identitet došavši zamaskiranog lica u Ebu Bekrovu kuću. Tako je stavljanjem mahrame preko lica smanjio mogućnost da bude prepoznat.[4]

c) Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio je da svi osim Ebu Bekra izađu iz kuće, a zatim je samo rekao da moraju učiniti hidžru ne spominjući u kojem će pravcu krenuti.

d) Izašli su noću i to na stražnja vrata Ebu Bekrove kuće.[5]

e) Vrhunac predostrožnosti bilo je kretanje sporednim putevima, uz korištenje pomoći iskusnog vodiča kroz planinske i pustinjske puteve. Taj vodič bio je mušrik, ali je bio častan i povjerljiv, što pokazuje da se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije ustručavao zatražiti pomoć od stručnih osoba, bez obzira na njihov društveni položaj i vjersku pripadnost.[6]

---

[1] *El-Hidžretun-Nebevijjetul-mubareke*, str. 200.
[2] Sura El-Enfal, 36.
[3] *Seid Hava, El-Esasu fis-sunneti ve fikhiha*, 1/357.
[4] *Fis-siretun-Nebevijje – Kira'a li-dževanibil-hazer vel-himaje*, str. 141.
[5] *Mu'inus-sire*, str. 147.
[6] *El-Hidžretu fil-Kur'anil-kerim*, str. 361.

3.2. Odabir adekvatnih osoba da pomognu izvođenje hidžre. Primijetit ćemo da su sve te osobe povezane rodbinskom ili poslovnom vezom sa učesnikom hidžre, što je pospješilo njihovu međusobnu saradnju u ostvarenju velikog cilja.

3.3. Svaki član ove porodice dobio je odgovarajući zadatak, svako je preuzeo ono u čemu je bio najbolji. To zato da bi svako mogao izvršiti svoj zadatak i obaviti sve što je za to vezano.

3.4. Idejom da Alija b. Ebu Talib spava u Poslanikovoj postelji uspješno su zavarani i obmanuti nevjernici, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pod okriljem noći, uz Božiju pomoć, izašao, a oni su spavali. Nakon što su se probudili, revnosno su osmatrali Poslanikovu postelju ne sumnjajući da u postelji spava on, umotan u ogrtač, a ustvari to je bio Alija b. Ebu Talib.

3.5. Putovanje je logistički bilo savršeno dobro organizirano:

a) Alija b. Ebu Talib spavao je u Poslanikovoj postelji da zavara nevjernike i da sljedećih dana vrati ljudima povjerene stvari, a zatim se priključi Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u Medini.

b) Abdullah b. Ebu Bekr preuzeo je obavještajne zadatke donoseći tačne informacije o kretanjima neprijatelja.

c) Esma, "Vlasnica dva pojasa", preuzela je na sebe zadatak da, usred mušričkog divljanja u potrazi za Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem, kojeg su željeli likvidirati, donosi hranu iz Mekke u pećinu.

d) Amir b. Fuhejr, ovaj priprosti pastir, odigrao je značajnu ulogu u pružanju potpore i opskrbe hranom. On je dvojicu drugova skrivenih u pećini opskrbljivao mesom i mlijekom i iskoristio je stado za brisanje tragova učesnika ovog historijskog putovanja kako ih neprijatelj ne bi otkrio.

e) Za vodiča je izabran Abdullah b. Urejkit, povjerljiv čovjek i iskusan vodič kroz pustinjske predjele. On je imao zadatak da budno iščekuje Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, znak za polazak kako bi poveo karavanu iz pećine u Jesrib.

Ovo pokazuje da je put isplaniran nevjerovatno precizno, poduzeti su mudri potezi kao mjere predostrožnosti, svakoj osobi povjeren je zadatak koji joj najbolje odgovara, začepljene su sve rupe i pokrivene sve potrebe putovanja, u izvođenje plana uključen je najmanji potrebni broj osoba, niko nije bio ni višak ni smetnja.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poduzeo je uzroke i učinio sve što je bilo u njegovoj moći nakon čega Allahova pomoć nije izostala.[1]

4- Neophodno je uzeti u obzir uzroke

Poduzimanje uzroka je neophodno i obavezno, iako ne znači da će to uvijek donijeti uspjeh. To je zato što su te stvari vezane za Allahovu volju, pa je i oslanjanje na Allaha nužno i vrhunac je poduzimanja uzroka.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poduzeo je sve neophodne mjere i upo-

---

[1] Teufik Muhammed, *Edva' alel-Hidžra*, str. 393 i 397.

trijebio sva potrebna sredstva, ali, u isto vrijeme, on je bio sa Allahom u svojim dovama u kojima je tražio da ga On pomogne i njegovo putovanje okonča uspjehom. Dove su mu uslišane, nevjernici su stajali pred samim ulazom u pećinu, ali su se vratili ništa ne primijetivši, Surakin konj propada u zemlju i, na koncu, putovanje je uspješno okončano.[1]

5- Vjerovanje u opipljiva čuda

Tokom Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, hidžre dogodila su se opipljiva čuda. To su konkretni dokazi Allahove zaštite i pažnje poklonjene Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Neka od tih čuda su, kako se prenosi, da je pauk ispleo mrežu na ulazu u pećinu, čuda koja su se desila pri susretu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, sa Ummu Ma'bed, ono što se desilo sa Surakom, kojem je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obećao Kisrine narukvice.

Daije ne smiju izbjegavati tu temu, nego trebaju govoriti o Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, čudima koja su prenesena vjerodostojnim predajama, s tim što trebaju naglašavati da su to dokazi Muhammedovog vjerovjesništva i poslanstva.[2]

6- Nema smetnje pomoći se pouzdanim nevjernikom

Daijama je dozvoljeno da koriste pomoć onih koji ne dijele njihova vjerska ubjeđenja, ukoliko imaju povjerenja u njih i ukoliko su pouzdani u onome u čemu je pomoć zatražena.

Vidimo da su Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu Bekr kao vodiča na putu hidžre angažirali mušrika i povjerili mu svoje jahalice te dogovorili sastanak pred pećinom Sevr, a to su vrlo delikatne stvari. Stoga nema sumnje da su Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu Bekr imali puno povjerenje u njega, što znači da kod nevjernika, grješnika, i, općenito, ljudi koji nemaju veze sa da'vom, mogu postojati karakteristike koje ulijevaju povjerenje. To može biti rodbinska veza, staro poznanstvo, komšiluk, usluga koju je učinio daiji, ili možda, jednostavno, posjeduje osnovne etičke vrijednosti, poput pouzdanosti, ljubavi prema činjenju dobra itd. Daija će sam, na osnovu vlastite pronicljivosti i sposobnosti procjene karak-tera osoba, procijeniti u koga može imati povjerenja, a u koga ne.[3]

7- Uloga žene u Hidžri

Na nebu Hidžre zasjale su mnoge zvijezde. Brojna imena ostat će upamćena po svojoj velikoj vrijednosti i značajnom udjelu u džihadu. Neke od tih žena su: Aiša, Ebu Bekrova kćerka, koja je zapamtila ovu priču i prenijela je ummetu; Ummu

---

[1] *Mu'inus-sire*, str. 148.
[2] *El-Mustefad min kisasil-Kur'an*, 2/108.
[3] *El-Hidžretun-Nebevijjetul-mubareke*, str. 206.

Seleme, muhadžirka koja je pokazala nevjerovatnu strpljivost; Esma, "Vlasnica dva pojasa", koja je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovom drugu u pećini obezbjeđivala hranu i vodu. Ona je na Allahovom putu pretrpjela i fizički napad. Pričajući o tome, ona kaže: "Nakon odlaska Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu Bekra, dođe skupina Kurejšija, među kojima i Ebu Džehl b. Hišam, i stadoše pred Ebu Bekrova vrata. Izašla sam pred njih, pa su upitali: 'Gdje ti je otac?' 'Ne znam, Boga mi, gdje mi je otac!', rekla sam. Ebu Džehl je tada podigao ruku, a bio je to odvratan i zao čovjek, i tako me ošamario po licu da mi je naušnica ispala, a zatim se udaljiše."[1]

Ovo je Esmina lekcija muslimankama u svakom vremenu kako treba čuvati tajne muslimana od neprijatelja i kako treba stati gordo i postojano pred silama nasilja i nepravde.

Još jedan događaj u vezi Esme je velika lekcija. Ona kazuje da je nakon Ebu Bekrove hidžre, njen djed Ebu Kuhafe, koji je već bio oslijepio od starosti, došao je kod nje i rekao: "Boga mi, unesrećio vas je otišavši a ne ostavivši vam imetak!" Rekla sam: "Nije tako, djedo! Stavi ruku na ovo blago." Stavio je ruku gdje sam mu rekla i kazao: "U redu je. Dobro je uradio što vam je ostavio ovoliko, bit će vam dovoljno." Esma kaže: "A tako mi Allaha, ništa nam nije ostavio, ali nisam htjela da se djed brine."[2]

Esma je domišljato i mudro prikrila stanje svoga oca, a u isto vrijeme umirila zabrinutog starca. I nije lagala, jer otac im je zaista ostavio to kamenje koje je sakupila kako bi umirila zabrinutog starca. Ali, uz to, ostavio im je i iman – vjerovanje u Allaha, iman koji ništa ne može potresti niti ikakav vjetar otpuhati, iman na koji ne utječe ni bogatstvo ni neimaština. Ostavio im je ubjeđenje i bezgranično pouzdanje u Allaha, usadio je u njih težnju ka višim ciljevima, i tako ih učinio primjerom muslimanskoj porodici kakav teško da će se ponoviti.

Esma je ovim svojim potezima ženama i djevojkama postala primjer dostojan da se na njega ugledaju.

Esma je sa svojim sestrama ostala u Mekki, ne žaleći se na nedaću i ne tražeći *pomoć, sve dok Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije poslao Zejda b. Hari-*seta i Ebu Rafi'a, davši im dvije deve i petsto dirhema, u Mekku da dovedu Fatimu, Ummu Kulsum, Sevdu bint Zem'at, njegovu suprugu, Usamu b. Zejda i njegovu majku Bereku koju su zvali Ummu Ejmen. S njima je pošao i Ebu Bekrov sin Abdullah vodeći Ebu Bekrovu porodicu, među kojima su bile i Esma i Aiša. Po dolasku u Medinu, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, smjestio ih je u dom Hariseta b. En-Nu'mana.[3]

---

[1] *El-Hidžretun-Nebevijjetul-mubareke*, str. 126.
[2] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/102. Lanac prenosilaca je vjerodostojan.
[3] *El-Hidžretun-Nebevijjetul-mubareke*, str. 128.

8- Mnogobošci su Allahovom Poslaniku povjeravali dragocjenosti na čuvanje

To što su mnogobošci davali svoje dragocjenosti Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, na čuvanje, dok su se istovremeno borili protiv njega i planirali ga ubiti, jasan je pokazatelj nevjerovatne kontradiktornosti u njihovom ponašanju. Jer, u isto vrijeme dok su ga optuživali da je čarobnjak, ludak, lažov, nisu mogli pronaći nikog boljeg, povjerljivijeg, niti iskrenijeg od njega. Zato su svoje dragocjenosti za koje su se bojali povjeravali na čuvanje jedino njemu. To je dokaz da razlog njihovog nevjerstva nije njihova sumnja u Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, iskrenost nego se naprosto radi o oholosti i uzdizanju nad Istinom s kojom je došao, i strahu za gubitak pozicija i moći.[1]

Istinu je rekao Uzvišeni Allah:

﴿ قَدْ نَعْلَمُ إِنَّهُۥ لَيَحْزُنُكَ ٱلَّذِى يَقُولُونَ فَإِنَّهُمْ لَا يُكَذِّبُونَكَ وَلَٰكِنَّ ٱلظَّٰلِمِينَ بِـَٔايَٰتِ ٱللَّهِ يَجْحَدُونَ ﴿٣٣﴾ ﴾

"Mi znamo da tebe zaista žalosti što oni govore. Oni, doista, ne okrivljuju tebe da si ti lažac, nego nevjernici poriču Allahove riječi."[2]

To što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, iako je prolazio teške trenutke u kojima je čovjek obično zaokupljen razmišljanjem kako se spasiti, naredio Aliji da vrati povjerene stvari njihovim vlasnicima, pokazuje da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ni u najtežim trenucima u kojima običan čovjek zaboravi i na sebe a kamoli na druge, nije zaboravio brigu o povjerenim emanetima.[3]

9- Plaćanje jahalice

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije pristao da jaše Ebu Bekrovu, radijallahu anhu, devu osim pod uvjetom da mu plati, a cijena koju su dogovorili ostala je kao dug koji će isplatiti naknadno.

Ovo je lekcija daijama da nikada nikome ne trebaju biti na teretu. Naprotiv, oni su ti koji trebaju da daju, a ako već njihova ruka ne može biti gornja, onda neka ne bude ni donja.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, insistirao je da plati cijenu korištenja jahalice, a ovakvo njegovo ponašanje predstavlja provođenje u praksu vjerovjesničke maksime koja glasi:

﴿ وَمَآ أَسْـَٔلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ ۖ إِنْ أَجْرِىَ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿١٠٩﴾ ﴾

"Za ovo od vas ne tražim nikakve nagrade, mene će Gospodar svjetova nagraditi".[4]

Nosioci akide i imana i donosioci radosnih vijesti vjernicima, trebaju svoje

---

[1] Dr. El-Buti, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 193.
[2] Sura El-En'am, 33.
[3] *El-Hidžretu fil-Kur'anil-kerim*, str. 364.
[4] Sura Eš-Šu'ara, 109.

ruke pružati samo ka Allahu, inače će biti u kontradikciji s onim u što pozivaju. A ljudi inače lakše prihvataju govor djela nego govor riječi.

Zaostalost muslimana i slabosti pojavili su se upravo onda kad su da'va i daije postali podložni materijalnim interesima. Onog momenta kada je daija počeo iščekivati platu za svoj rad, da'va je izgubila svoj duh i živost i postala služba, a daije su postali službenici.

Glas koji izlazi iz grla onoga ko se boji Allaha i nada se Njegovom zadovoljstvu ne zvuči isto kao glas onoga koji se nada da će ubrati šačicu novaca. Davno je još rečeno: "Plaćena narikača ne jauče kao majka koja je izgubila dijete."

Zato je slab efekat i velika udaljenost ljudi od ispravnog pravca.[1]

10- Daija ne gleda kako će se dokopati imetka ljudi

Nakon što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oprostio Suraki, on mu je ponudio pomoć rekavši: "Proći ćeš pokraj krda mojih deva i stada mojih ovaca, pa uzmi šta god ti treba." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je: "Ne treba mi ništa od toga."[2]

Ako ljudi vide da daija ne želi uzeti njihov imetak, zavoljet će ga, a ako vide da žudi za njihovim imetkom, pobjeći će od njega. Ovo je zlatna lekcija onima koji pozivaju u Allahovu vjeru.[3]

11- Spremnost na žrtvovanje i suze radosnice

Tragovi Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, odgoja na Ebu Bekru i Aliji pokazuju se u njihovoj spremnosti na žrtvovanje.

Kada je Ebu Bekr, radijallahu anhu, htio učiniti hidžru, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mu je: "Ne žuri! Možda ti Allah da saputnika."

Ebu Bekr je počeo sa pripremama i planiranjem hidžre te je kupio dvije deve i držao ih u svojoj kući hraneći ih i pripremajući za hidžru.

U El-Buharijinoj predaji stoji: "Četiri mjeseca lišćem je hranio dvije deve."

Svojom dalekovidnošću Ebu Bekr, koji je odgajan da bude vođa, shvatio je da će hidžra biti teška i da može početi svakog momenta, stoga je pripremio potrebna sredstva, obezbijedio poputninu i stavio svoju porodicu u službu Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem.

Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao i obavijestio ga da je Allah dozvolio Vjerovjesniku da učini hidžru, Ebu Bekr je plakao od sreće što će biti Vjerovjesnikov saputnik.

Aiša o tome pripovijeda: "Allaha mi, nisam znala da neko može plakati od sreće dok taj dan nisam vidjela Ebu Bekra kako plače!"

---

[1] *Mu'inus-sire*, str. 148.
[2] Ahmed, *Musned*, 1/3, valorizacija: Ahmed Šakir.
[3] *Fi Zilalil-Hidžretun-Nebevijje*, str. 58.

Suze radosnice su odraz vrhunca sreće.

Ebu Bekr je shvatao da će on jedini biti saputnik Gospodarovog Poslanika na ovom putu koji će trajati najmanje desetak dana i da će založiti vlastiti život za svoga velikodostojnika, vođu i miljenika, odabranog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Na svijetu nema većeg uspjeha od toga da Ebu Bekr, mimo svih ashaba i čitavog svijeta, bude jedini saputnik najboljem stvorenju![1]

Ebu Bekr se u pećini bojao da će ih mnogobošci otkriti, što pokazuje njegovu ljubav u ime Allaha prema Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem. To je primjer kako iskreni vojnik da've prema svome časnom vođi treba pokazati saosjećanje i bojazan za njegov život kada zapadne u teške trenutke. Ebu Bekr se u tim trenucima nije bojao za svoj život, jer da je tako, ne bi ni pošao sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na ovaj opasni put, zato što je znao da je smaknuće najmanje što će mu se desiti ako ga mnogobošci uhvate sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. On se bojao za život časnog Poslanika i budućnost islama ako Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, padne u ruke mnogobožaca.[2]

Ebu Bekr je više puta na ovom putovanju pokazao istančan osjećaj za mjere bezbjednosti. Jedan od tih primjera jeste njegov odgovor čovjeku koji je pitao: "Ko je ovaj čovjek?" Ebu Bekr mu je odgovorio: "To je vodič koji me vodi putem." Pitalac je mislio da Ebu Bekr ovim riječima aludira na drum, a on je aludirao na put dobra. Ebu Bekr je vrlo vješto iskoristio dvosmislenost riječi i izbjegao neugodnosti i laži.[3] Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, to mu je odobrio jer je hidžra bila tajna.[4]

Alija b. Ebu Talib pokazao je primjer iskrenog vojnika odanog islamskoj da'vi žrtvujući vlastiti život za spas vođe, jer spašavanjem vođe spašava se da'va, a ubijanje vođe dovodi do njenog stagniranja i slabljenja.

Alija je u noći Hidžre prespavao u Poslanikovoj postelji ne mareći za postojanje mogućnosti da se sablje kurejšijskih mladića sruče na njega jer mu je bilo važno da se spasi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vjerovjesnik poslan ummetu, vođa da've.[5]

12- Umješnost vođenja duša i utjecaj na psihu ljudi

Duboka ljubav prema Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, preplavila je Ebu Bekrovo srce tokom hidžre, kao što je preplavila i srca ostalih ashaba. To je bila iskrena ljubav, a ne licemjerno pokazivanje ljubavi radi interesa, želje za ovosvjetskim dobrima ili iz straha da ih ne zadesi zlo.

---

[1] *Et-Terbijetul-kijadijje*, 2/191-192.
[2] Mustafa es-Siba'i, *Es-Siretun-Nebevijje – Durus ve 'Iber*, str. 71.
[3] *El-Hidžretun-Nebevijjetul-mubareke*, str. 204.
[4] Ebu Faris, *Es-Siretun-Nebevijjetu*, str. 254.
[5] Es-Siba'i, *Es-Siretun-Nebevijjetu*, str. 68.

Jedan od razloga ove ljubavi prema Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, su njegove liderske osobine. On je bdio noćima da bi ashabi mirno spavali, umarao se da bi oni bili rahat, gladovao da bi oni bili siti, radovao se njihovim veseljima, tugovao zbog njihovih žalosti. Svaki muslimanski lider, svako ko je za nešto odgovoran, ako bude slijedio Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, primjer u saosjećanju s ljudima u žalosti i učestvovao u njihovoj radosti, i kada sve što radi bude radio radi Allahovog zadovoljstva, tada može računati da će zadobiti simpatije ljudi.[1]

Pravi vođa prije svega vodi duše i djeluje na osjećaje. U mjeri u kojoj vođstvo pokaže osjećaje spram sljedbenika, u tolikoj mjeri će i sljedbenici pokazati osjećaje spram vođstva. Koliko vođstvo pokaže truda, toliko će sljedbenici pokazati ljubavi.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je izuzetno samilostan i osjećajan prema svojim sljedbenicima. Hidžru je učinio tek nakon što je to učinila većina njegovih sljedbenika, i kada nije ostao niko osim onih koji su bili potčinjeni, ili su pali pred ovim iskušenjem, i onih koji su imali posebne zadatke vezane za hidžru.[2]

13- Burejde el-Eslemi prima islam u logoru jedne karavane

Musliman čije je srce preplavila ljubav prema islamu nijednog trena ne posustaje u pozivanju ljudi u Allahovu vjeru, ma koliko okolnosti bile nepovoljne i situacija nestabilna, bezbjednost upitna, nego koristi svaku priliku da pozove k Allahu.

Pogledaj primjer Jusufa u momentima kada je nepravedno bačen u tamnicu, pa se sreo sa drugim zatvorenicima. Nije se žalio na svoju sudbu, ova mučna situacija nije ga spriječila da ljude poziva u tevhid i suprotstavi se širku, obožavanju drugih mimo Allaha i potčinjenosti stvorenjima. Allah kaže:

﴿قَالَ لَا يَأْتِيكُمَا طَعَامٌ تُرْزَقَانِهِۦٓ إِلَّا نَبَّأْتُكُمَا بِتَأْوِيلِهِۦ قَبْلَ أَن يَأْتِيَكُمَا ۚ ذَٰلِكُمَا مِمَّا عَلَّمَنِى رَبِّىٓ ۚ إِنِّى تَرَكْتُ مِلَّةَ قَوْمٍ لَّا يُؤْمِنُونَ بِٱللَّهِ
وَهُم بِٱلْءَاخِرَةِ هُمْ كَٰفِرُونَ ﴿٣٧﴾ وَٱتَّبَعْتُ مِلَّةَ ءَابَآءِىٓ إِبْرَٰهِيمَ وَإِسْحَٰقَ وَيَعْقُوبَ ۚ مَا كَانَ لَنَآ أَن نُّشْرِكَ بِٱللَّهِ مِن شَىْءٍ ۚ ذَٰلِكَ مِن
فَضْلِ ٱللَّهِ عَلَيْنَا وَعَلَى ٱلنَّاسِ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ ٱلنَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٣٨﴾ يَٰصَٰحِبَىِ ٱلسِّجْنِ ءَأَرْبَابٌ مُّتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ أَمِ ٱللَّهُ ٱلْوَٰحِدُ
ٱلْقَهَّارُ ﴿٣٩﴾ مَا تَعْبُدُونَ مِن دُونِهِۦٓ إِلَّآ أَسْمَآءً سَمَّيْتُمُوهَآ أَنتُمْ وَءَابَآؤُكُم مَّآ أَنزَلَ ٱللَّهُ بِهَا مِن سُلْطَٰنٍ ۚ إِنِ ٱلْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ ۚ أَمَرَ
أَلَّا تَعْبُدُوٓا۟ إِلَّآ إِيَّاهُ ۚ ذَٰلِكَ ٱلدِّينُ ٱلْقَيِّمُ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ ٱلنَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٠﴾﴾

„'Nijedan obrok hrane neće vam donesen biti, a da vam ja prije ne kažem šta ćete dobiti', reče Jusuf. 'To je samo dio onoga čemu me naučio Gospodar moj, ja se klonim vjere naroda koji u Allaha ne vjeruje i koji i onaj svijet ne

---

[1] Ebu Faris, *El-Hidžretun-Nebevijjetu*, str. 54.
[2] *El-Hidžretun-Nebevijjetul-mubareke*, str. 205.

priznaje, i ispovijedam vjeru predaka svojih, Ibrahima i Ishaka i Jakuba; nama ne priliči da ikoga Allahu smatramo ravnim. To je Allahova milost prema nama i ostalim ljudima, ali većina ljudi nije zahvalna. O drugovi moji u tamnici, ili su bolji raznorazni bogovi ili Allah, Jedini i Svemoćni? Oni kojima se, mimo Njega, klanjate – samo su imena koja ste im nadjenuli vi i preci vaši – Allah o njima nikakva dokaza nije objavio. Sud pripada jedino Allahu, a On je naredio da se klanjate samo Njemu. To je jedina prava vjera, ali većina ljudi ne zna.'"[1]

Sura Jusuf je mekkanska sura, a Allah je Svome poslaniku Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da se povede za primjerom prijašnjih poslanika i vjerovjesnika. Stoga ga vidimo da na putu hidžre iz Mekke u Medinu, bježeći pred mušricima koji su ucijenili njegovu glavu nudeći zločincima ogromno blago za njega, živog ili mrtvog, ne zaboravlja svoju zadaću i prenošenje Poslanice. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na ovom je putu, u jednoj karavani, sreo čovjeka po imenu Burejde b. El-Husajb el-Eslemi i pozvao ga u islam, a on je povjerovao i postao musliman.[2]

Ibn Hadžer el-Askalani spominje da je "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na putu za Medinu sreo Burejdu b. El-Husajba b. Abdullaha b. El-Harisa el-Eslemija te ga pozvao u islam, a on se odazvao. Učestvovao je sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u šesnaest bitaka".[3]

Nakon toga, Burejde je postao daija i počeo pozivati u islam. Njegovim sebebom Allah je otvorio vrata upute njegovom plemenu Eslem koji su pohrlili u islam te dobili odlikovanje od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji nas uči jedinstvenom načinu osvajanja ljudskih srca. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Allah je u miru s plemenom Eslem, a oprostio je plemenu Gifar*[4]*! To ne kažem ja, nego je to Allah rekao.*"[5]

14- Dva kradljivca primaju islam pred Allahovim Poslanikom na putu hidžre

U blizini Medine Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sreo je dva kradljivca poznata pod nadimkom "Dva Bijednika". Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao ih je u islam i oni se odazvaše, a zatim ih je upitao kako se zovu. "Mi smo Dva Bijednika", rekli su. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče im: "Naprotiv! Vi ste Dvojica Poštovanih", a nakon toga naredio im je da ga prestignu na putu za Medinu.[1]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sreo je dva kradljivca i odmah ih pozvao

---

[1] Sura Jusuf, 37-40.
[2] Ebu Faris, *El-Hidžretun-Nebevijjetu*, str. 59. *Šerhul-Mevahib*, 1/405.
[3] Ibn Hadžer, *El-Isabe*, 1/146.
[4] Riječ Eslem znači najsigurniji, a Gifar je izvedenica od arapske riječi "gafere" što znači oprostiti.
[5] *Sahihul-Džami'is-sagir*, 1/328.

u islam, a oni su se odazvali. Na tom primjeru pokazuje se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, koristio svaku priliku da pozove u Allahovu vjeru. To što su se kradljivci s lahkoćom odazvali, i pored toga što su život proveli kao siledžije, kradljivci i otimači, ukazuje da se duše kojima ne vladaju niski porivi brzo odazivaju Istini onda kada postoji neko ko će Istinu predstaviti sa iskrenošću i odanošću.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, našao je za shodno da ovoj dvojici kradljivaca promijeni nadimak iz Dvojica Bijednih u Dvojica Poštovanih, što pokazuje da je brinuo o tome da muslimane prati dobar glas i vodio računa o njihovim osjećajima, te im je na taj način iskazivao poštovanje i davao podršku.

Davanje podrške čovjeku je bitno jer se time podiže njegovo samopouzdanje i daje mu se poticaj da uloži sve napore na putu dobra i uspjeha.[2]

15- Nadomak Medine Allahov Poslanik susreće Zubejra i Talhu

Od događaja koji su se zbili na putu iseljenja jeste susret Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, sa Zubejrom b. El-Avvamom koji se vraćao sa nekom muslimanskom trgovačkom karavanom iz Šama, pa je Zubejr odjenuo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu Bekra, radijallahu anhu, bijelom odjećom, kako to bilježi El-Buhari.[3]

Autori Poslanikovog životopisa navode da je Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu Bekra sreo i Talha b. Ubejdullah koji se, također, vraćao iz Šama, te ih je i on darivao odjećom.[4]

16- Značaj akide i vjere u iskorjenjivanju neprijateljstva i mržnje

Ispravno vjerovanje i vjera islam igraju veliku ulogu u uklanjanju neprijateljstva i mržnje, i u zbližavanju duša i srca. Tu ulogu može odigrati samo ispravno vjerovanje! Vidjeli smo kako je islamsko vjerovanje ujedinilo Evs i Hazredž i iskorijenilo tragove sukoba koji su trajali decenijama, i u vrlo kratkom roku zapečatilo problem mnogobrojnih krvnih osveta. To se desilo jednostavnim prihvatanjem vjerskih ubjeđenja i polaganjem zakletve na njeno slijeđenje.

Vidjeli smo kako je vjerovanje djelovalo na duše ensarija pa su širokogrudno dočekali muhadžire i pobratimili se s njima. To su primjeri koji i danas izazivaju divljenje. Ne postoji na svijetu vjera niti ideologija koja je na duše utjecala onoliko koliko je utjecalo čisto islamsko vjerovanje.

Otuda možemo razumjeti zašto neprijatelji konstantno rade na slabljenju ove akide i smanjivanju njenog utjecaja u dušama muslimana, podmećući ummetu rasizam, nacionalizam i patriotizam kao zamjenu za ispravno islamsko vjerovanje.[1]

[1] Es-Sa'ati, *El-Fethur-Rabbani*, 20/289.
[2] El-Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 3/178.
[3] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijjetu*, 1/495.
[4] *Ibid.*, 1/495. *Sahihus-Siretun-Nebevijje*, str. 181.

7- Radost muhadžira i ensarija zbog Vjerovjesnikovog dolaska

Vjernici, ensarije i muhadžiri, u Jesribu bili su neizmjerno radosni zbog dolaska Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Žene, čak i porodilje, izlazile su iz kuća, muškarci su prekidali poslove. Toj radosti pridružili su se i židovi, iako ih je boljela pojava novog vođe. Radost vjernika zbog susreta sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, sasvim je razumljiva jer ih je on, voljom njihovog Gospodara, izbavio iz tmina na svjetlo, na put Silnoga i Hvale dostojnoga.

Što se tiče židova, ne treba se čuditi njihovom ponašanju. Oni su poznati po nishodljivosti i hipokriziji prema društvima nad kojima su izgubili kontrolu, i po najotrovnijoj mržnji i zavisti prema onima koji im preotmu kontrolu nad narodima i priječe ih u otimanju njihovog imetka putem kamatnog poslovanja i potpirivanja sukoba pod parolom savjetovanja i dijaloga. Konstantno ispoljavaju mržnju prema onima koji se suprotstavljaju njihovoj hegemoniji nad ostalim narodima, a mržnja ih navodi da kuju zavjere i organiziraju atentate ako im se pruži prilika. Dakle, to je njihova vjera i njihov mentalitet.[2]

Doček koji su ensarije i muhadžiri priredili Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dokaz je da je državnicima i učenjacima dozvoljeno prirediti svečani doček i ukazati im počast.

Svečani doček i počast koju su vjernici iskazali Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, bila je odraz njihove ljubavi prema njemu, za razliku od današnjih skupova za doček lidera i vladara.

Ovaj doček Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, uči nas i da se treba natjecati u činjenju dobra i čašćenju učenih i uglednih ljudi, upravo kao što se svako pleme utrkivalo da ugosti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i da njihovi članovi budu njegovi stražari. To pokazuje da učene i pobožne treba poštovati i usluživati.[3]

8- Postepenost u djelovanju

Primjećujemo da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prvu skupinu ensarija koju je sreo samo podstakao da budu muslimani i proučio im kur'anske ajete. Kada su došli sljedeće godine, uzeo je zavjet da će izvršavati ibadete i ponašati se moralno, što je zavjet kakav je kasnije uzimao i od žena. A kada su ponovo došli naredne godine, desila se druga zakletva na Akabi u kojoj su se zakleli na džihad, pomoć i pružanje utočišta.[4]

Ovdje je vrijedno istaknuti da je zakletva na rat došla tek nakon dvije godine. Dakle, nakon što su dvije pune godine konstantno odgajani i pripremani. Stvari su

---

1 *El-Hidžretun-Nebevijjetus-sahiha*, str. 405.
2 Es-Siba'i, *Es-Siretun-Nebevijjetu*, str. 43. *El-Hidžretu fil-Kur'anil-kerim*, str. 367.
3 Ebu Faris, *El-Hidžretun-Nebevijjetu*, str. 358/359.
4 *El-Hidžretun-Nebevijjetul-mubareke*, str. 202.

17- Radost muhadžira i ensarija zbog Vjerovjesnikovog dolaska

Vjernici, ensarije i muhadžiri, u Jesribu bili su neizmjerno radosni zbog dolaska Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Žene, čak i porodilje, izlazile su iz kuća, muškarci su prekidali poslove. Toj radosti pridružili su se i židovi, iako ih je boljela pojava novog vođe. Radost vjernika zbog susreta sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, sasvim je razumljiva jer ih je on, voljom njihovog Gospodara, izbavio iz tmina na svjetlo, na put Silnoga i Hvale dostojnoga.

Što se tiče židova, ne treba se čuditi njihovom ponašanju. Oni su poznati po snishodljivosti i hipokriziji prema društvima nad kojima su izgubili kontrolu, i po najotrovnijoj mržnji i zavisti prema onima koji im preotmu kontrolu nad narodima i spriječe ih u otimanju njihovog imetka putem kamatnog poslovanja i potpirivanja sukoba pod parolom savjetovanja i dijaloga. Konstantno ispoljavaju mržnju prema onima koji se suprotstavljaju njihovoj hegemoniji nad ostalim narodima, a mržnja ih navodi da kuju zavjere i organiziraju atentate ako im se pruži prilika. Dakle, to je njihova vjera i njihov mentalitet.[2]

Doček koji su ensarije i muhadžiri priredili Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dokaz je da je državnicima i učenjacima dozvoljeno prirediti svečani doček i ukazati im počast.

Svečani doček i počast koju su vjernici iskazali Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, bila je odraz njihove ljubavi prema njemu, za razliku od današnjih skupova za doček lidera i vladara.

Ovaj doček Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, uči nas i da se treba natjecati u činjenju dobra i čašćenju učenih i uglednih ljudi, upravo kao što se svako pleme utrkivalo da ugosti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i da njihovi članovi budu njegovi stražari. To pokazuje da učene i pobožne treba poštovati i usluživati.[3]

18- Postepenost u djelovanju

Primjećujemo da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prvu skupinu ensarija koju je sreo samo podstakao da budu muslimani i proučio im kur'anske ajete. Kada su došli sljedeće godine, uzeo je zavjet da će izvršavati ibadete i ponašati se moralno, što je zavjet kakav je kasnije uzimao i od žena. A kada su ponovo došli naredne godine, desila se druga zakletva na Akabi u kojoj su se zakleli na džihad, pomoć i pružanje utočišta.[4]

Ovdje je vrijedno istaknuti da je zakletva na rat došla tek nakon dvije godine. Dakle, nakon što su dvije pune godine konstantno odgajani i pripremani. Stvari su

---

[1] *El-Hidžretun-Nebevijjetus-sahiha*, str. 405.
[2] Es-Siba'i, *Es-Siretun-Nebevijjetu*, str. 43. *El-Hidžretu fil-Kur'anil-kerim*, str. 367.
[3] Ebu Faris, *El-Hidžretun-Nebevijjetu*, str. 358/359.
[4] *El-Hidžretun-Nebevijjetul-mubareke*, str. 202.

se odvijale postepeno, što je Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, doktrina koju je slijedio od prvih dana misije.[1]

Allah je Svome Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da se pridržava te doktrinarne prakse. Stoga je prilikom prve zakletve na Akabi, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tražio od novih pomagača vjere samo da daju zakletvu da prihvataju islam kao akidu, doktrinu i odgoj, ali je prilikom druge zakletve na Akabi tražio da se zakunu na odbranu vjere i prihvatanje muslimanske zajednice čiji su temelji postali čvrsti i stabilni.

Te dvije zakletve jedna drugu upotpunjavaju, što je dio islamske odgojne doktrine. Prvo su se zakleli na prihvatanje onoga što vjera sadrži, a drugi put na odbranu tog sadržaja. Naravno, na rat su se zakleli dvije godine nakon prihvatanja islama, nakon što su pripremljeni i postali spremni na ovakvu odgovornost, a ne odmah čim su primili islam.

Prije ovoga ni od jednog muslimana nije tražena zakletva na borbu. To se desilo tek kada su islam prihvatile ensarije u čijoj je zemlji pronađeno plodno tlo za vojno organiziranje, jer takvo nešto u Mekki nije bilo moguće.[2]

Allahova je milost što im borba nije propisana dok nisu pronašli dom islama, koji će biti njihovo uporište iz kojeg će polaziti i u koji će se povlačiti. Taj prvi dom islama bila je Medina.[3]

U prvoj zakletvi na Akabi stavljen je naglasak na vjerovanje u Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dok su u drugoj zakletvi potencirani hidžra i džihad.

Ova tri elementa: iman, hidžra i džihad omogućili su postojanje islama.

Sama hidžra ne bi ni bila moguća bez postojanja skupine spremne da prihvati muhadžire. Allah je kazao:

﴿ إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ آوَوا وَّنَصَرُوا أُولَٰئِكَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ ۚ وَالَّذِينَ
آمَنُوا وَلَمْ يُهَاجِرُوا مَا لَكُم مِّن وَلَايَتِهِم مِّن شَيْءٍ حَتَّىٰ يُهَاجِرُوا ۚ وَإِنِ اسْتَنصَرُوكُمْ فِي الدِّينِ فَعَلَيْكُمُ النَّصْرُ إِلَّا عَلَىٰ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُم
مِّيثَاقٌ ۗ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٧٢﴾ ﴾

"Oni koji vjeruju i iseljavaju se, i u borbi na Allahovu putu zalažu imetke svoje i živote svoje, i oni koji daju utočište i pomažu, oni jedni druge nasljeđuju. A onima koji vjeruju, a koji se nisu iselili, vi ne možete, sve dok se ne isele, nasljednici biti. A ako vas zamole da im u vjeri pomognete, dužni ste im u pomoć priteći, osim protiv naroda sa kojim o nenapadanju zaključen ugovor imate. A Allah dobro vidi ono što radite."[4]

---

[1] Muhammed Teufik, *Bina'ul-Mudžteme'il-islami fi ahdin-Nubuvve*, str. 119.
[2] *Ibid.*, str. 122-123.
[3] El-Buti, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 172.
[4] Sura El-Enfal, 72.

﴿ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ مِنۢ بَعْدُ وَهَاجَرُوا۟ وَجَٰهَدُوا۟ مَعَكُمْ فَأُو۟لَٰٓئِكَ مِنكُمْ ۚ وَأُو۟لُوا۟ ٱلْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ فِى كِتَٰبِ ٱللَّهِ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ بِكُلِّ شَىْءٍ عَلِيمٌۢ ﴿٧٥﴾ ﴾

"A oni koji kasnije vjernici postanu, pa se isele i u borbi zajedno s vama učestvuju – oni su vaši. A rođaci su, prema Allahovoj Knjizi, jedni drugima preči – Allah zaista sve zna."[1]

Zakletva na borbu bila je posljednji potez u sklopu priprema za Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, hidžru i hidžru ashaba u Medinu. U njoj je islam našao svoj dom iz kojeg će daije odlaziti da mudro i lijepim savjetom pozivaju u istinu, dom iz kojeg će po prvi put krenuti odredi boraca za Istinu, i mjesto gdje će biti uspostavljena prva islamska država, država koja će suditi po Allahovom zakonu.[2]

19- Hidžra je velika žrtva u ime Allaha

Hidžra Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ashaba iz bezbjednog grada bila je velika žrtva, na što upućuju Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi o Mekki: "*Tako mi Allaha, ti si najbolja Allahova zemlja i Allahu najdraža od svih Njegovih zemalja. I da nisam istjeran iz tebe, nikada te ne bih napustio.*"[3]

Aiša pripovijeda: "Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stigao u Medinu, pogodila ju je najteža groznica. Njenim dolinama tekle su mnoge rijeke. Ashabi Allahovog Poslanika se razbolješe i oslabiše, a Allah je Svoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, sačuvao od toga.

Ebu Bekr, Amir b. Fuhejr i Bilal stanovali su u istoj kući. Kada su oboljeli od groznice, zatražila sam dozvolu od Allahovog Poslanika da ih posjetim. On mi je dozvolio i ja sam im došla u posjetu. A to je bilo prije nego što nam je propisan hidžab. Samo Allah zna kako su se osjećali od silne groznice. Prišla sam Ebu Bekru i upitala: 'Babo, kako si?', a on u stihovima reče:

'*Svaki čovjek što sa porodicom osvane*
smrt mu je od vezica za papuče bliže.'

Pomislih: 'Tako mi Allaha! Moj otac ne zna šta govori.' Prišla sam Amiru b. Fuhejru i upitala ga: 'Kako si, Amire?', a on reče:

'*Umro sam prije nego smrt okusih*
život visi nad kukavicom
čovjek se trudi koliko može

---

[1] Sura El-Enfal, 75.
[2] *El-Gureba'ul-evvelun*, str. 198-199.
[3] *Sunenut-Tirmizi, Kitabul-menakib, bab: Fadlu Mekke*, 5/722, br. 3925.

kao što se bik brani rogovima.'

Pomislih: 'Tako mi Allaha! Amir ne zna šta govori.' A Bilal bi, kad bi ga popustila groznica, legao u predvorju kuće i govorio:

'O teško meni, da li ću noćas obitavati
U dolini okružen mirisnim cvijećem
O da li ću opet doći na vode Medženne
I vidjeti brda Šamu i Tufejl.'

Obavijestila sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o tome, a on reče: '*Allahu moj, omili nam Medinu kao što volimo Mekku i još više, a groznicu prenesi iz nje u Džuhfu! Allahu moj, podaj nam blagoslov u njenim pregrštima i mjericama.*'"[1]

Allah se odazvao dovi Svoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa su se muslimani oporavili od groznice, a Medina je postala ugodno mjesto za boravak svih došljaka, muhadžira, bez obzira što su dolazili iz sredina s različitim klimatskim uvjetima.[2]

20- Vjerovjesnik nagrađuje Ummu Ma'bed

Prenosi se da se stado Ummu Ma'bed namnožilo pa je dovela jedan dio u Medinu. Dok je Ebu Bekr prolazio pored njih, njen sin ga prepozna pa povika: "Majko! Ovaj čovjek je bio sa Blagoslovljenim!" Ummu Ma'bed mu priđe i reče: "Allahov robe, reci mi ko je onaj čovjek što je bio s tobom?" "Zar ti ne znaš ko je on?", upitao je Ebu Bekr. "Ne znam", odgovorila je. Ebu Bekr reče: "On je Allahov vjerovjesnik." Nakon toga ju je odveo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji ju je nagradio i darovao.

U drugoj predaji: "Pošla je sa mnom. Ona je poklonila Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ovčijeg sira i nešto od beduinskih stvari, a on je nju odjenuo i dao joj poklone." Prenosilac kaže: "Koliko znam, rekao je: '...pa je primila islam.'"

Autor djela *El-Vefa* navodi da je s mužem učinila hidžru, a i njen brat Hunejs je primio islam i preselio kao šehid pri oslobođenju Mekke.[3]

21- Zadivljujući postupci Ebu Ejjuba el-Ensarija

Ebu Ejjub el-Ensari pripovijeda: "Kada se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uselio u moju kuću, smjestio se u prizemlju, a moja supruga Ummu Ejjub i ja na spratu, pa sam mu rekao: 'Allahov Vjerovjesniče, draži si mi od oca i majke!

---

[1] *Sahihul-Buhari, Kitabud-de'avat, bab: Dua' bi ref'il-veba'i vel-vedže'i*, br. 6372.
[2] *Et-Terbijjetul-kijadijje*, 2/310.
[3] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijjetu*, 1/489-490.

Zaista mi je neugodno i smatram da je krupno da budem iznad tebe, a ti ispod mene, pa kako bi bilo da ti prijeđeš gore, a da mi stanujemo dolje?' A on reče: 'O Ebu Ejjube, bolje je i radi mene i radi onih koji nas posjećuju da stanujem u prizemlju kuće.'"

Ebu Ejjub, također, kazuje: "Jedanput nam se razbila posuda u kojoj smo držali vodu pa smo Ummu Ejjub i ja uzeli naš pokrivač, a drugog nismo imali, i s njime posušili vodu bojeći se da ne bi koja kap kanula na Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i pričinila mu nelagodu."[1]

22- Alijina hidžra i angažman u pozivanju na dobro i odvraćanju od zla u novoj zajednici

Nakon što je predao vlasnicima njihove dragocjenosti koje im je čuvao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Alija je krenuo na put hidžre. Dva-tri dana nakon što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao u Kuba', tu je stigao i Alija. Ostao je tu dvije noći, a onda se u petak sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, uputio ka Medini.[2] Za vrijeme boravka u Kuba'u, Alija je primijetio da neki čovjek dolazi kod jedne muslimanke koja nije imala muža. Čovjek bi pokucao na vrata, ona bi izašla i uzimala nešto od njega. Alija kaže: "Bilo mi je sumnjivo pa sam joj rekao: 'Allahova robinjo, ko je onaj čovjek što svake noći dolazi, pokuca na tvoja vrata, ti mu otvoriš i uzimaš nešto – ne znam šta, a ti si muslimanka i bez muža si?' Rekla je: 'To je Sehl b. Hunejf b. Vehb. On zna da nemam nigdje nikoga, pa svake noći razbija kipove svoga plemena i donese mi i kaže: 'Naloži sebi s ovim vatru.'"

Alija je zato mnogo cijenio Sehla b. Hunejfa i veoma mu je bilo žao kad je poginuo u Iraku boreći se na Alijinoj strani.[3]

23- Vjerovjesnikova hidžra – historijska prekretnica

Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, hidžra iz Mekke u Medinu bila je najveličanstveniji događaj u historiji čovječanstva. To je događaj koji je izmijenio ljudski rod i način njihovog života kojem su bili potčinjeni, a koji se ogleda u zakonima, sistemu, običajima, tradiciji, te im donio novo poimanje o moralu, etici, vjerovanju, ibadetu, nauci, znanju, neznanju, gluposti, zabludi i uputi, pravdi i nepravdi.[4]

24- Hidžra je praksa časnih poslanika

Hidžra na Allahovom putu je drevna praksa. Naš Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije prvi poslanik koji je učinio hidžru radi odbrane vjere. On je napustio

---

[1] El-Umeri, *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 1/220.
[2] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijjetu*, 1/497.
[3] Muhammed Sadik Urdžun, *Muhammed Resulullah*, 2/421.
[4] *Ibid.*, 2/423.

svoje rodno mjesto štiteći i braneći vjeru, tražeći plodno tlo za njeno širenje, a i brojni vjerovjesnici prije njega su iz istih razloga činili hidžru iz svojih mjesta.

To je zato što ostanak da've na neplodnom tlu usporava njen napredak i sputava djelovanje usljed čega ostaje poznata samo u najužim krugovima.

Kur'an nam je naveo nekoliko primjera hidžre prijašnjih poslanika i njihovih sljedbenika, drevnih naroda, da bi nam bilo kristalno jasno da je u da'vi hidžra opcija s kojom svaki vjernik, nakon poslanika, mora računati onda kad bude spriječen da s ponosom ispovijeda vjeru i kada postane ugrožena vjernička zajednica, njegov lični opstanak i ljudsko dostojanstvo.[1]

Ovo su samo neke pouke i lekcije, a čitaocu ostavljam da i sam pokuša iz ovog veličanstvenog događaja izvući druge pouke i koristi.

Druga tema
Pohvala i svojstva muhadžira, i obećanje nagrade onome ko učini hidžru, a prijetnja kaznom onome ko odbije

Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, hidžra iz Mekke u Medinu smatra se najvažnijim događajem u historiji islama jer je to bila prekretnica u historiji muslimana.

Muslimani su prije Hidžre bili tek vjerska zajednica koja ljude poziva u vjeru ne posjedujući nikakvu političku snagu koja bi branila da'vu i štitila ih od neprijateljskog zlostavljanja.

Nakon Hidžre uspostavljena je islamska država. Ta država je postala odgovorna za širenje islama unutar i izvan Arapskog poluostrva šaljući daije na sve strane i preuzimajući obavezu njihove zaštite i odbrane od svakog napada, makar to dovelo i do ratova.[2]

Uz to, Hidžra igra važnu ulogu u razumijevanju Kur'ana i kur'anskih nauka. Učenjaci su na osnovu Hidžre napravili razliku između mekkanskih i medinskih ajeta, pa se u mekkanske ajete ubrajaju svi ajeti objavljeni prije Hidžre, makar i ne bili objavljeni u Mekki, a u medinske ajete ubrajaju se svi ajeti koji su objavljeni poslije Hidžre, makar i ne bili objavljeni u Medini.

Koristi ove podjele su mnogobrojne, a najvažnije je istaći sljedeće:

1. Spoznaja kur'anskih metoda kako bi se od toga okoristili u da'vi.

---

[1] *El-Hidžretu fil-Kur'anil-kerim*, str. 175.
[2] Dr. Muhammed Ebu Faris, *El-Hidžretun-Nebevijjetu*, str. 13.

2. Proučavanje Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, života kroz kur'anske ajete.[1]

Koliko je Hidžra važna vidimo iz toga što je Uzvišeni Allah na različite načine podsticao vjernike na hidžru. Ponekad pohvaljuje muhadžire i opisuje ih plemenitim svojstvima, a ponekad obećava nagradu muhadžirima, a prijeti kaznom onima koji odbiju učiniti hidžru.[2]

Prvo: Pohvala muhadžira dodjelom epiteta

Najvažnije osobine kojima su opisani muhadžiri su[3]:

1- Iskrenost

Allah je kazao:

﴿لِلْفُقَرَاءِ الْمُهَاجِرِينَ الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِن دِيَارِهِمْ وَأَمْوَالِهِمْ يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا وَيَنصُرُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ ۚ أُولَٰئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ﴾

"I siromašnim muhadžirima koji su iz rodnog kraja svoga protjerani i imovine svoje lišeni, koji žele Allahovu dobrotu i zadovoljstvo steći, i Allahu i Poslaniku Njegovu pomoći. To su iskreni!"[4]

Riječi Uzvišenog Allaha **"koji žele Allahovu dobrotu i zadovoljstvo steći"**, ukazuju da su svoje domove i imetak napustili samo zato što su iskreno ispovijedali vjeru Allahu i željeli steći Njegovu dobrotu i zadovoljstvo.[5]

2- Strpljivost

Allah je kazao:

﴿وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي اللَّهِ مِن بَعْدِ مَا ظُلِمُوا لَنُبَوِّئَنَّهُمْ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً ۖ وَلَأَجْرُ الْآخِرَةِ أَكْبَرُ ۚ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٤١﴾ الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٤٢﴾﴾

"One koji se isele Allaha radi, nakon što su bili progonjeni, Mi ćemo još na ovom svijetu na lijepo mjesto smjestiti; a nagrada na onom svijetu bit će još veća – kad bi oni samo znali, onima koji budu trpjeli i u Gospodara svoga se uzdali."[6]

3- Istinitost

Allah je kazao:

---

[1] El-Kattan, *Mebahis fi ulumil-Kur'an*, str. 59.
[2] *El-Hidžretu fil-Kur'anil-kerim*, str. 84.
[3] *Ibid.*, str. 85. I poglavlje koje slijedi je moj sažetak iz tog djela.
[4] Sura El-Hašr, 8.
[5] *Tefsirul-Begavi*, 4/318.
[6] Sura En-Nahl, 41-42.

﴿لِلْفُقَرَآءِ ٱلْمُهَٰجِرِينَ ٱلَّذِينَ أُخْرِجُوا۟ مِن دِيَٰرِهِمْ وَأَمْوَٰلِهِمْ يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّنَ ٱللَّهِ وَرِضْوَٰنًا وَيَنصُرُونَ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥٓ ۚ أُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلصَّٰدِقُونَ﴾

"I siromašnim muhadžirima koji su iz rodnog kraja svoga protjerani i imovine svoje lišeni, koji žele Allahovu dobrotu i zadovoljstvo steći, i Allahu i Poslaniku Njegovu pomoći. To su iskreni!"[1]

El-Begavi u svom *Tefsiru* kaže: "'To su iskreni' – znači u svom vjerovanju."

4- Džihad i žrtvovanje

Allah je rekao:

﴿ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَهَاجَرُوا۟ وَجَٰهَدُوا۟ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ بِأَمْوَٰلِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ أَعْظَمُ دَرَجَةً عِندَ ٱللَّهِ ۚ وَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْفَآئِزُونَ ﴿٢٠﴾﴾

"U većoj su časti kod Allaha oni koji vjeruju, i koji se iseljavaju, i koji se na Allahovu putu bore zalažući imetke svoje i živote svoje, oni će postići što žele."[2] Možda je ovdje zgodno napomenuti da je žrtvovanje sastavni dio džihada, jer džihada nema bez žrtvovanja.[3]

5- Pomaganje Allaha i Njegovog Poslanika

Allah je o muhadžirima rekao da žele:

﴿وَيَنصُرُونَ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥٓ ۚ أُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلصَّٰدِقُونَ﴾

"Allahu i Poslaniku Njegovu pomoći. To su iskreni!"[4]

6- Oslonac na Allaha

Allah je o muhadžirima rekao:

﴿ٱلَّذِينَ صَبَرُوا۟ وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٤٢﴾﴾

"...koji budu trpjeli i u Gospodara svoga se uzdali".[5]

7- Nada u Allaha

Allah je rekao:

﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَٱلَّذِينَ هَاجَرُوا۟ وَجَٰهَدُوا۟ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ أُو۟لَٰٓئِكَ يَرْجُونَ رَحْمَتَ ٱللَّهِ ۚ وَٱللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٢١٨﴾﴾

"Oni koji vjeruju, i koji se isele i na Allahovom putu bore, oni se milosti Allahovoj nadaju. A Allah prašta i milostiv je."[6]

---

[1] Sura El-Hašr, 8.
[2] Sura Et-Tevbe, 20.
[3] *El-Hidžretu fil-Kur'anil-kerim*, str. 106.
[4] Sura El-Hašr, 8.
[5] Sura En-Nahl, 41-42.
[6] Sura El-Bekare, 218.

Riječ **"nadanje"** upotrijebljena je u kontekstu pohvale, jer niko na ovom svijetu ne zna hoće li ući u Džennet ma koliko bio marljiv u ibadetu. To je zbog dvije stvari:

prvo, ne zna kako će okončati svoj život;

drugo, da se niko ne bi pouzdao u svoja djela.

Ovim vjernicima Allah je oprostio grijehe, a oni se opet nadaju Njegovoj milosti, a to je povećanje imana.[1]

8- Slijeđenje Poslanika i u najtežim trenucima

Allah je kazao:

﴿ لَّقَد تَّابَ ٱللَّهُ عَلَى ٱلنَّبِيِّ وَٱلْمُهَٰجِرِينَ وَٱلْأَنصَارِ ٱلَّذِينَ ٱتَّبَعُوهُ فِي سَاعَةِ ٱلْعُسْرَةِ مِنۢ بَعْدِ مَا كَادَ يَزِيغُ
قُلُوبُ فَرِيقٖ مِّنْهُمْ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ ۚ إِنَّهُۥ بِهِمْ رَءُوفٞ رَّحِيمٞ ﴿١١٧﴾ ﴾

"Allah je oprostio Vjerovjesniku, i muhadžirima i ensarijama, koji su ga u teškom času slijedili, u vrijeme kada se srca nekih od njih zamalo nisu pokolebala: On je poslije i njima oprostio, jer je On prema njima blag i milostiv."[2]

Ovi ajeti objavljeni su u Pohodu na Tebuk. Katade kaže: "Izašli su prema Šamu u Pohod na Tebuk po nesnosnoj vrućini i samo Allah zna u kako teškim uvjetima. Taj pohod je bio izuzetno tegoban. Pričali su nam da su zbog oskudice dva čovjeka dijelila jednu datulu, a ponekad bi čitavu skupinu zapala samo jedna datula, pa bi davali jednom da malo usisa njenog soka, a zatim bi na to pio vode, pa bi davali drugom koji bi učinio isto i tako redom. Zato im je Allah oprostio grijehe i vratio ih iz pohoda bezbjedne."[3]

9- Nagrađeni su ugledom i učinjeni uzorom jer su pretekli druge u imanu i dobrim djelima

Allah je rekao:

﴿ وَٱلسَّٰبِقُونَ ٱلْأَوَّلُونَ مِنَ ٱلْمُهَٰجِرِينَ وَٱلْأَنصَارِ وَٱلَّذِينَ ٱتَّبَعُوهُم بِإِحْسَٰنٖ رَّضِيَ ٱللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُواْ عَنْهُ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَنَّٰتٖ
تَجْرِي تَحْتَهَا ٱلْأَنْهَٰرُ خَٰلِدِينَ فِيهَآ أَبَدٗاۚ ذَٰلِكَ ٱلْفَوْزُ ٱلْعَظِيمُ ﴿١٠٠﴾ ﴾

"Allah je zadovoljan prvim muslimanima, muhadžirima i ensarijama, i svima onima koji ih slijede dobra djela čineći. A i oni su zadovoljni Njime: za njih je On pripremio džennetske bašče, kroz koje rijeke teku, i oni će vječno i zauvijek u njima boraviti. To je veliki uspjeh."[4]

---

[1] *El-Džami'u li ahkamil-Kur'an*, 3/50. *Tefsiru Ebu Su'ud*, 1/218.
[2] Sura Et-Tevbe, 117.
[3] *Tefsir Ibn Kesir*, 2/397.
[4] Sura Et-Tevbe, 100.

Er-Razi je rekao: "Preticanje drugih samo po sebi je odlika, stoga je obaveza povoditi se za njihovim djelima zbog kojih su odlikovani, tako da na osnovu ovoga postaje jasno da su muhadžiri prvaci i predvodnici muslimana."[1]

10- Uspjeh

Allah je rekao:

﴿ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَهَاجَرُوا۟ وَجَٰهَدُوا۟ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ بِأَمْوَٰلِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ أَعْظَمُ دَرَجَةً عِندَ ٱللَّهِ ۚ وَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْفَآئِزُونَ ﴿٢٠﴾ ﴾

"U većoj su časti kod Allaha oni koji vjeruju, i koji se iseljavaju, i koji se na Allahovu putu bore zalažući imetke svoje i živote svoje, oni će postići što žele."[2]

Ebu Su'ud u svom *Tefsiru* kaže: "Riječi Uzvišenog **'...oni će postići što žele'**, znače: Oni su odlikovani ogromnim uspjehom ili apsolutnim uspjehom. Kao da se hoće reći da uspjeh njihovih neprijatelja nije ništa u poređenju s njihovim uspjehom."[3]

11- Pravi vjernici

Allah je kazao:

﴿ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَهَاجَرُوا۟ وَجَٰهَدُوا۟ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ وَٱلَّذِينَ ءَاوَوا۟ وَّنَصَرُوٓا۟ أُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُؤْمِنُونَ حَقًّا ۚ لَّهُم مَّغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴾

"Oni koji vjeruju i isele se, i bore se na Allahovu putu, i oni koji daju sklonište i pomažu – oni su zbilja pravi vjernici – njih čeka oprost i obilje plemenito."[4]

Drugo: Obećanje blagodati muhadžirima

Allah je spomenuo neke blagodati koje je pripremio za muhadžire i na ovom i na onom svijetu. Neke od tih blagodati su:

1- Allah će ih obasuti obilnom opskrbom na ovom svijetu

Allah je kazao:

﴿ وَمَن يُهَاجِرْ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ يَجِدْ فِى ٱلْأَرْضِ مُرَٰغَمًا كَثِيرًا وَسَعَةً ۚ وَمَن يَخْرُجْ مِنۢ بَيْتِهِۦ مُهَاجِرًا إِلَى ٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ ثُمَّ يُدْرِكْهُ ٱلْمَوْتُ فَقَدْ وَقَعَ أَجْرُهُۥ عَلَى ٱللَّهِ ۗ وَكَانَ ٱللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿١٠٠﴾ ﴾

"Ko se iseli na putu Allahovom, na Zemlji će naći mnogo mjesta i obilja! A onaj ko napusti svoj dom iseljavajući se radi Allaha i Njegovog Poslanika, pa ga stigne smrt, od Allaha će dobiti nagradu! Allah mnogo prašta i milostiv

---

[1] *Tefsirur-Razi*, 15/208.
[2] Sura Et-Tevbe, 20.
[3] *Tefsir Ebus-Su'ud*, 4/53.
[4] Sura El-Enfal, 74.

je!"[1]

Jedan od načina na koji im je data obilna opskrba jeste i to što je propisano da im se daje određeni dio od ratnog plijena, jer oni koji su protjerani iz svojih domova su najpreči za to.[2]

2- Brisanje loših djela i opraštanje grijeha

Allah je rekao:

﴿فَٱسۡتَجَابَ لَهُمۡ رَبُّهُمۡ أَنِّي لَآ أُضِيعُ عَمَلَ عَٰمِلٖ مِّنكُم مِّن ذَكَرٍ أَوۡ أُنثَىٰۖ بَعۡضُكُم مِّنۢ بَعۡضٖۖ فَٱلَّذِينَ هَاجَرُواْ وَأُخۡرِجُواْ مِن دِيَٰرِهِمۡ
وَأُوذُواْ فِي سَبِيلِي وَقَٰتَلُواْ وَقُتِلُواْ لَأُكَفِّرَنَّ عَنۡهُمۡ سَيِّـَٔاتِهِمۡ وَلَأُدۡخِلَنَّهُمۡ جَنَّٰتٖ تَجۡرِي مِن تَحۡتِهَا ٱلۡأَنۡهَٰرُ ثَوَابٗا مِّنۡ عِندِ ٱللَّهِۚ
وَٱللَّهُ عِندَهُۥ حُسۡنُ ٱلثَّوَابِ ١٩٥﴾

"I Gospodar njihov im se odazva: 'Nijednom djelatniku između vas, bio muškarac ili žena, djelo neću poništiti; vi ste jedni od drugih. Onima koji se isele i koji budu iz domova svojih prognani, i koji budu na putu Mome mučeni, i koji se budu borili i poginuli, sigurno ću loša djela pokriti i sigurno ću ih u džennetske bašče, kroz koje rijeke teku, uvesti! Nagrada je to od Allaha, a kod Allaha je nagrada najljepša!'"[3]

Od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prenose se mnogi hadisi iz kojih se vidi da je jedan od najvažnijih razloga brisanja loših djela i oprosta grijeha upravo hidžra.

3- Visok stepen kod njihovog Gospodara

Allah je kazao:

﴿ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَهَاجَرُواْ وَجَٰهَدُواْ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ بِأَمۡوَٰلِهِمۡ وَأَنفُسِهِمۡ أَعۡظَمُ دَرَجَةً عِندَ ٱللَّهِۚ وَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡفَآئِزُونَ ٢٠﴾

"U većoj su časti kod Allaha oni koji vjeruju, i koji se iseljavaju, i koji se na Allahovom putu bore zalažući imetke svoje i živote svoje, oni će postići što žele."[4]

Oni koji su postigli blagodat hidžre i džihada, zalažući i živote i imetke, na većem su stepenu i u većoj časti od onoga ko nema ova svojstva, bez obzira o kome se radilo, čak i od onih koji napajaju hadžije i brinu o Kabi.[5]

4- Obradovani su vječnim boravkom u Džennetu

Allah je kazao:

---

[1] Sura En-Nisa', 100.

[2] *Tefsir Ibn Kesir*, 4/295, *Tefsir Ebus-Su'ud*, 8/228, *Tefsir Fethul-kadir*, 5/200. Vidjeti: *El-Hidžretu fil-Kur'anil-kerim*, str. 132.

[3] Sura Ali Imran, 195.

[4] Sura Et-Tevbe, 20.

[5] *Tefsirul-Meragi*, 10/78, *Tefsirur-Razi*, 16/13-14.

﴿ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَهَاجَرُوا۟ وَجَٰهَدُوا۟ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ بِأَمْوَٰلِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ أَعْظَمُ دَرَجَةً عِندَ ٱللَّهِ ۚ وَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْفَآئِزُونَ ﴿٢٠﴾ يُبَشِّرُهُمْ رَبُّهُم
بِرَحْمَةٍ مِّنْهُ وَرِضْوَٰنٍ وَجَنَّٰتٍ لَّهُمْ فِيهَا نَعِيمٌ مُّقِيمٌ ﴿٢١﴾ خَٰلِدِينَ فِيهَآ أَبَدًا ۚ إِنَّ ٱللَّهَ عِندَهُۥٓ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿٢٢﴾﴾

"U većoj su časti kod Allaha oni koji vjeruju, i koji se iseljavaju, i koji se na Allahovom putu bore zalažući imetke svoje i živote svoje, oni će postići što žele. Gospodar njihov im šalje radosne vijesti da će im milostiv i blagonaklon biti i da će ih u džennetske bašče uvesti, u kojima će neprekidno uživati. Vječno i zauvijek će u njima boraviti. Uistinu, u Allaha je nagrada velika."[1]

Ovo su neke nagrade i blagodati koje je Allah obećao muhadžirima zbog njihove teške borbe.

Muhadžiri, sa svojim dubokim imanom, iskrenim ubjeđenjem, onemogućili su paganstvu da pokopa da'vu dok je još bila u začecima. Čvrsto su se pridržavali onoga što je objavljivano njihovom Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem. Kurejšijske gluposti samo su im povećale privrženost vjeri koju su prigrlili. Pošto je pagansko društvo pretjeralo u neprijateljstvu, vjernici su zaslužili blagodati koje im je Allah pripremio na ovome svijetu i veliku nagradu koju im je obećao na Sudnjem danu.[2]

Treće: Prijetnja kaznom onima koji odbijaju hidžru

Od kazne koju je Uzvišeni Allah obećao onima koji izostanu iz hidžre jeste i loša završnica na ovome svijetu, da nas Allah sačuva toga. Allah je rekao:

﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ تَوَفَّىٰهُمُ ٱلْمَلَٰٓئِكَةُ ظَالِمِىٓ أَنفُسِهِمْ قَالُوا۟ فِيمَ كُنتُمْ ۖ قَالُوا۟ كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ فِى ٱلْأَرْضِ ۚ قَالُوٓا۟ أَلَمْ تَكُنْ أَرْضُ ٱللَّهِ وَٰسِعَةً فَتُهَاجِرُوا۟ فِيهَا ۚ
فَأُو۟لَٰٓئِكَ مَأْوَىٰهُمْ جَهَنَّمُ ۖ وَسَآءَتْ مَصِيرًا ﴿٩٧﴾﴾

"Doista će meleki kada budu uzimali duše onima koji su prema sebi nasilje učinili, pitati: 'Šta je bilo s vama?', a oni će odgovoriti: 'Bili smo nemoćni na zemlji!' 'Zar Allahova zemlja nije prostrana i zar se niste mogli nekuda iseliti?', reći će im oni. Zato će njihovo prebivalište biti Džehennem, a loše je to boravište!"[3]

Ibn Abbas, radijallahu anhuma, rekao je: "Nekolicina stanovnika Mekke primila je islam, ali su bili nemarni prema vjeri pa su ih mnogobošci poveli sa sobom u Bitku na Bedru te su neki od njih poginuli. Muslimani su im citirali ajet: **'Doista će meleki kada budu uzimali duše onima koji su prema sebi nasilje učinili, pitati: 'Šta je bilo s vama?'**

---

[1] Sura Et-Tevbe, 20-22.
[2] El-Džemel, *Hidžretur-Resul ve sahabetihi fil-Kur'ani ves-sunne*, str. 332-333.
[3] Sura En-Nisa', 97.

Nakon toga muslimanima koji su ostali u Mekki poslano je pismo s ovim ajetom i poručeno da nemaju opravdanja pa su izašli, ali su ih mnogobošci slijedili i natjerali da ostave vjeru. O njima je objavljen ajet:

﴿ وَمِنَ ٱلنَّاسِ مَن يَقُولُ ءَامَنَّا بِٱللَّهِ فَإِذَآ أُوذِيَ فِي ٱللَّهِ جَعَلَ فِتۡنَةَ ٱلنَّاسِ كَعَذَابِ ٱللَّهِ وَلَئِن جَآءَ نَصۡرٞ مِّن رَّبِّكَ لَيَقُولُنَّ إِنَّا كُنَّا مَعَكُمۡۚ أَوَلَيۡسَ ٱللَّهُ بِأَعۡلَمَ بِمَا فِي صُدُورِ ٱلۡعَٰلَمِينَ ١٠ ﴾

'Ima ljudi koji govore: 'Vjerujemo u Allaha!', a kad neki Allaha radi bude na muke stavljen, on drži da je ljudsko mučenje isto što i Allahova kazna. A ako pobjeda dođe od Gospodara tvoga, sigurno će oni reći: 'Bili smo uz vas!' A zar Allah ne zna dobro ono što je u grudima čijim?'[1]

Muslimani su im poslali ovaj ajet pa su izašli izgubivši svaku nadu u dobro, a zatim je o njima objavljen ovaj ajet:

﴿ ثُمَّ إِنَّ رَبَّكَ لِلَّذِينَ هَاجَرُواْ مِنۢ بَعۡدِ مَا فُتِنُواْ ثُمَّ جَٰهَدُواْ وَصَبَرُوٓاْ إِنَّ رَبَّكَ مِنۢ بَعۡدِهَا لَغَفُورٞ رَّحِيمٞ ﴾

'Gospodar će tvoj onima koji se isele, nakon što su zlostavljani bili, pa se onda budu borili i sve strpljivo podnosili – Gospodar tvoj će im, poslije toga, doista, milostiv biti'.[2],[3]

Allah je one koji su izostali iz Hidžre nazvao **"onima koji su prema sebi nasilje učinili"**. Pod nasiljem spomenutim u ajetu misli se na to da su oni koji su primili islam u domu nevjerstva i ostali tu ne čineći hidžru u Medinu, tim činom učinili nasilje prema sebi.[4]

U spomenutom ajetu iz sure En-Nisa' onima koji izostanu iz hidžre prijeti se lošim završetkom. Ashabi su se pridržavali Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, naredbe i priključili se islamskom društvu u Medini iz želje da izvrše Allahovu naredbu i da se sačuvaju od kazne.

Ova prijetnja ostavila je velikog traga na ashabe. Tako je Damra b. Džundub, kad je u Mekki čuo riječi: **"Doista će meleki kada budu uzimali duše onima koji su prema sebi nasilje učinili..."**, rekao svojim sinovima: "Ponesite me, ja nisam nemoćan, znam put i neću više nijednu noć prenoćiti u Mekki."

Ponijeli su ga u krevetu ka Medini, a bio je veoma star i umro je u mjestu Et-Ten'im. Predosjetivši da mu je smrt blizu, udario je desnim dlanom o lijevi i rekao: "Allahu moj, ovo je za Tebe i Tvoga Poslanika. Dajem zakletvu na ono na što je Tvoj Poslanik uzeo zakletvu od drugih."

---

[1] Sura El-Ankebut, 10.

[2] Sura En-Nahl, 110.

[3] Ibnul-Dževzi, *Zadul-mesir*, 2/97. *Tefsirul-Kasimi*, 3/399.

[4] *El-Hidžretu fil-Kur'anil-kerim*, str. 161.

Kad su ashabi čuli za njegov slučaj, rekoše: "Da je bogdo umro u Medini", pa je tim povodom[1] objavljen ajet:

﴿ إِلَّا ٱلْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ ٱلرِّجَالِ وَٱلنِّسَآءِ وَٱلْوِلْدَٰنِ لَا يَسْتَطِيعُونَ حِيلَةً وَلَا يَهْتَدُونَ سَبِيلًا ﴿٩٨﴾ فَأُو۟لَٰٓئِكَ عَسَى ٱللَّهُ أَن يَعْفُوَ عَنْهُمْ ۚ وَكَانَ ٱللَّهُ عَفُوًّا غَفُورًا ﴿٩٩﴾ ﴾

"Osim za nemoćne muškarce i žene i djecu, koji se snaći ne mogu i koji ne nađu puta! Možda će im Allah oprostiti, jer Allah prelazi preko grijeha i prašta!"[2]

Ovaj slučaj nam pokazuje koliko su se brzo ashabi odazivali naredbama i izvršavali naređeno žustro i marljivo, u kakvoj god situaciji da se nalazili, i nisu sebi tražili opravdanja, niti su zahtijevali olakšice.[3]

U nekim predajama navodi se da je ovaj ashab bio bolestan, ali je smatrao da dok god ima imetka kojim može platiti da ga prenesu u Medinu, nema opravdanja. Tako ga je njegov iman naučio, a njegova iskrenost i ubjeđenje očistili su ga od grijeha.[4]

Nakon što je Allah zaprijetio onima koji ne učine hidžru, izuzeo je stare, bolesne, žene, djecu, one koji nemaju izbora nego ostati u domu nevjerstva, izloženi zlostavljanju zbog vjere i uskraćeni za život u domu islama. Njima je Allah dao nadu u oprost i milost jer je njihovo opravdanje očito, i jasno je da nisu u mogućnosti izvršiti traženo.[5] Allah je rekao:

﴿ إِلَّا ٱلْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ ٱلرِّجَالِ وَٱلنِّسَآءِ وَٱلْوِلْدَٰنِ لَا يَسْتَطِيعُونَ حِيلَةً وَلَا يَهْتَدُونَ سَبِيلًا ﴿٩٨﴾ فَأُو۟لَٰٓئِكَ عَسَى ٱللَّهُ أَن يَعْفُوَ عَنْهُمْ ۚ وَكَانَ ٱللَّهُ عَفُوًّا غَفُورًا ﴿٩٩﴾ ﴾

"Osim za nemoćne muškarce i žene i djecu, koji se snaći ne mogu i koji ne nađu puta! Možda će im Allah oprostiti, jer Allah prelazi preko grijeha i prašta!"[6]

---

[1] El-Alusi, *Ruhul-me'ani*, 5/128-129. El-Vahidi, *Esbabun-Nuzul*, str. 181.
[2] Sura En-Nisa', 98-99.
[3] *El-Hidžretun-Nebevijjetul-mubareke*, str. 124.
[4] *El-Hidžretun-Nebevijjetul-mubareke*, str. 126.
[5] *El-Hidžretu fil-Kur'anil-kerim*, str. 167.
[6] Sura En-Nisa', 98-99.

Sedmo poglavlje
Stubovi islamske države

Odmah po dolasku u Medinu, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, posvetio se izgradnji nove države na jakim temeljima i otpornim stubovima.

Prva briga bila mu je izgradnja Velikog mesdžida u Medini, zatim bratimljenje muhadžira sa ensarijama na osnovama imanske ljubavi, i donošenje Sporazuma ili Islamskog ustava, koji je regulirao odnose između muslimana, židova i mnogobožaca, koji su živjeli u Medini. Zatim je radio na organiziranju oružane sile da bi država bila zaštićena i mogla ostvarivati svoje ciljeve. Dakle, radio je na rješavanju problema novog društva odgajajući ih božanskim odgojem u svim segmentima života. Odgojno-obrazovna izgradnja se nastavljala, kao što je Kur'an časni nastavljao govoriti o Allahovoj veličanstvenosti, suštini postojanja, podsticaju na Džennet, a odvraćanju od Vatre. Objavljivani su propisi na kojima se ummet odgajao. Poticao je izgradnju infrastrukture države koja će ponijeti teret širenja islama na svim stranama svijeta i pokretati džihad na Allahovom putu.

Kako su se razvijale etape da've na putu izgradnje islamskog društva i države, tako je napredovao i naučno-odgojni razvoj ummeta.

Vjerovjesnik je, vođen Božanskim programom, propisivanjem posta i zekata riješio ekonomsku krizu koja je vladala u Medini. Društvo je doživjelo pravi procvat, a država je jačala i postajala sve snažnija.

Prva tema
Izgradnja mesdžida – prvi stub islamske države

Kako bi se znakovi islama, koji su bili toliko napadani, konačno slobodno ukazali, prvi Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, potez u Medini bio je izgradnja Velikog mesdžida u kojem će se obavljati namazi, koji su čovjekova veza sa Gospodarom svih svjetova, i u kojem će se srce čistiti od ovozemne pogani i prljavštine koju sa sobom nosi ovosvjetski život.[1]

El-Buhari bilježi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao u Medinu jašući na devi, a ljudi su išli za njim. Deva se zaustavila na mjestu gdje će biti izgrađen mesdžid Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u Medini. U tom momentu na tom mjestu su neki muslimani klanjali namaz. To je bilo mjesto za sušenje datula, u vlasništvu dva dječaka, siročeta, koji su se zvali Sehl i Suhejl, o kojima se brinuo Esad b. Zurara.

Kad se deva zaustavila, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Ovdje ćemo, ako Bog da, graditi."

Nakon toga Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je ona dva dječaka i zamolio ih da prodaju njivu za sušenje datula kako bi se tu izgradio mes-

---

[1] El-Gazali, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 191. El-Buti, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 151.

džid. Oni rekoše: "Nećemo prodati, nego ćemo ti je pokloniti, Allahov Poslaniče." Međutim, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to nije prihvatio nego im je platio.[1]

Od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Reći ću vam šta je tu bilo! Tu su bile palme, grobovi mnogobožaca i neke ruševine. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da se palme posijeku, ostaci sahranjenih mnogobožaca iskopaju i da se ruševine poravnaju. Poredali su palmina stabla u pravcu Kible i postavili dva kamena stuba. Dok su to radili, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i muslimani su recitirali:

Allahu naš, nema boljeg dobra od ahiretskoga dobra
Oprosti ensarijama i muhadžirima."[2]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, se sa ashabima dao na posao i bio prvi koji je udarcem pijuka započeo kopanje temelja dubokog tri lakta. Nakon toga muslimani su prionuli na gradnju temelja od kamena i zidova, čija je visina bila tek malo veća od visine prosječnog čovjeka. Zidove su gradili od opeke koja se pravila od gline u obliku cigle pogodne za gradnju.[3]

Sa sjeverne strane, na stubovima od palminih stabala, napravljena je nadstrešnica od palminih listova, i to mjesto nazvali su Es-Suffa. Ostali dijelovi mesdžida ostali su otkriveni bez ikakvog krova.[4]

Mesdžid je imao troja vrata: jedna straga sa južne strane, druga sa istočne strane, pored Aišine sobe, i treća sa zapadne strane koja su nazvana Vrata milosti ili El-Atika – Plemenita vrata.[5]

Prvo: Vjerovjesnikove sobe u sklopu mesdžida

Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, izgrađene su sobe oko njegovog mesdžida kako bi u njima nastanio svoje supruge.

Nisu to bile sobe u kakvima su živjeli kraljevi i carevi, bile su bez luksuza i bez ukrasa. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, želio je onaj svijet i njegove sobe su, kao i njegov mesdžid, bile izgrađene od opeke i gline, uz nešto malo kamenja, a krov je bio od palminog granja i listova, imale su mali otvor i bile niske toliko da je veći dječak mogao rukama dodirnuti strop.

Hasan el-Basri, čija je majka Hajra bila robinja Ummu Seleme, govorio je: "Mogao sam svojom rukom dodirnuti strop Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, soba."[6]

---

[1] *Sahihul-Buhari, Kitabu bed'il-halk, bab: Hidžretun-Nebijji ve ashabihi,* 5/78.
[2] *Sahihu Muslim, Kitabul-mesadžid, bab: Ibtina'u mesdžidin-Nebijj,* br. 524.
[3] *El-Bidaje ven-nihaje,* 3/33. Ali Mu'ti, *Et-Tarihus-sijasi vel-askeri,* str. 156.
[4] *Ibid.,* 3/303. Muhammed Rida, *Muhammed Resulullah,* str. 143.
[5] Ali Mu'ti, *Et-Tarihus-sijasi vel-askeri li devletil-Medine,* str. 157.
[6] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijjetu,* 2/36.

Vjerovjesnikove sobe bile su krajnje skromne, a Medina je bila poznata po utvrđenim zamkovima u kojima su živjeli medinski velikodostojnici, koji su se u okolnostima mira šepurili svojim zamkovima, a u ratnim okolnostima stavljali su ih u službu svoje zaštite. Toliko su se ponosili tim zamkovima da su im nadijevali imena. Tako se zamak Abdullaha b. Ubejja b. Selula zvao Muzahim, a zamak Hasana b. Sabita zvao se Fari'.

Međutim, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sagradio je svoje sobe veoma skromno iako je mogao imati najljepše dvore. Da je pokazao i najmanji znak želje za tim, ensarije bi pohrlile da ga izgrade, a mogao ga je izgraditi i od državnog imetka kao što je fej' i drugo. Ali, on to nije učinio i ostao je najsvjetliji primjer poniznosti i skromnosti na ovome svijetu, ulažući sve svoje napore i energiju u rad za život poslije smrti.[1]

Drugo: Ezan

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odlučio je da se posavjetuje sa ashabima na koji bi način na namaz budili spavača i podsjetili onoga ko je zaboravio, općenito, čime bi ljudima oglasili nastupanje namaskog vremena.

Neki su predlagali da se podigne zastava kad nastupi vrijeme namaza, tako da svi ljudi vide. Međutim, prijedlog je odbačen jer spavaču i nemarnom to neće ništa koristiti. Drugi su, pak, predložili da se na brdu pali vatra, ali je i taj prijedlog odbačen. Neki su predložili korištenje trube kao što su radili židovi pri oglašavanju molitve, ali Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, to se nije svidjelo jer je volio da ne oponaša sljedbenike Knjige. Neki su ashabi predlagali zvono kao što rade kršćani, ali se ni to, također, nije dopalo Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Naposljetku, neko je predložio da se ljudi, kad nastupi namasko vrijeme, jednostavno pozovu te i izabraše to mišljenje.

Jedan od pozivača bio je i Abdullah b. Zejd el-Ensari. Jedanput, dok je bio u polusnu, ukaza mu se neka osoba i reče: "Hoćeš li da te podučim riječima koje ćeš govoriti kad budeš pozivao na namaz?" Abdullah reče: "Hoću", pa mu ova osoba reče: "Reci: 'Allahu ekber, Allahu ekber', dva puta; prouči riječi šehadeta dva puta, dva puta reci: 'Hajje ales-salah', dva puta reci: 'Hajje alel-felah', zatim dva tekbira, a potom reci: 'La ilahe illallah'."

Čim se probudio, Abdullah se zaputio Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i obavijestio ga šta mu se desilo. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "To je istinit san." A zatim je rekao: "Poduči tome Bilala jer on ima prodorniji glas od tebe."

Dok je Bilal učio ovaj ezan, dođe Omer b. El-Hattab vukući svoj ogrtač i reče: "Allahov Poslaniče, tako mi Allaha, usnio sam iste ove riječi."

---

[1] El-Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 4/13.

Prvi mujezin u Medini bio je Bilal, a drugi Abdullah ibn Ummu Mektum.

Bilal je na sabahskom ezanu, nakon riječi "hajje alel-felah", dodao riječi "es-salatu hajrun minen-nevm" izgovarajući ih dva puta, a to mu je odobrio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

Ezan se u početku učio sa uzvišenog mjesta da bi kasnije bila uvedena munara ili mi'zena.

Treće: Prva Vjerovjesnikova hutba u Medini

Prva hutba koju je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, održao u Medini tekla je na sljedeći način: Ustao je pred okupljenima, zahvalio se Allahu, pohvalivši Ga onako kako Mu dolikuje i rekao:

"A zatim:

O ljudi! Pripremite sebi dobro za onaj svijet! Znajte, tako mi Allaha, da ćete umrijeti i vaša stada će ostati bez pastira. A zatim će vam vaš Gospodar, a između vas neće biti ni prevodioca ni stražara koji će se ispriječiti, reći: 'Zar ti nije došao Moj Poslanik i prenio ti, a Ja sam ti dao imetak i mnoge blagodati, pa šta si pripremio za sebe?' Čovjek će gledati desno-lijevo, ali ništa neće naći, zatim će pogledati ispred sebe i jedino što će vidjeti je Džehennem. Stoga, ko mogne da zaštiti svoje lice od Vatre makar s pola datule – neka to učini! A ko ne bude imao ni toliko, onda sa lijepom riječju. Zaista lijepa riječ je dobro koje se nagrađuje od deset do sedam stotina puta više. Neka je Allahova milost, bereket i selam na vas i Allahovog Poslanika."

U drugoj hutbi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

"Zahvala pripada Allahu, Njega hvalim i od Njega pomoć tražim. Utječemo se Allahu od zla naših duša i naših loših djela. Koga Allah uputi, niko ga u zabludu ne može odvesti, a koga u zabludi ostavi, niko ga ne može uputiti. Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha, Jedinog, koji nema sudruga. Zaista je najljepši govor Allahova Knjiga! Uspio je onaj čije je srce Allah njime ukrasio i u islam ga nakon *nevjerstva uveo. Sretan je ko taj govor odabere nad* govorom ljudi jer to je najljepši i najvažniji govor. Volite one koje Allah voli i volite Allaha svim srcem! Nemojte posustajati od učenja Allahovog Govora i spominjanja Allaha, ne dozvolite da vam srca budu tvrda na to. Allah od svega što stvara nešto odabere i odlikuje. Allah je njegovo učenje učinio jednim od najboljih djela, odlikom Svojih robova i najljepšim govorom, i u njemu je objašnjenje ljudima o halalu i haramu. Samo Allaha obožavajte i nikoga Mu ravnim ne smatrajte, i bojte Ga se istinskom bogobojaznošću. Budite iskreni prema Allahu i neka vam sa usana silaze lijepe riječi. Volite se u ime Allaha i znajte da Allah ne voli da se ugovori krše. I neka je na vas Allahov mir, milost i blagoslov."[1]

---

[1] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/166-167. *Sunenul-Bejheki*, 2/524-525.

Četvrto: Es-suffa – trijem uz Vjerovjesnikov mesdžid

Nakon što je, šesnaest mjeseci poslije Vjerovjesnikove hidžre[1], po Allahovoj naredbi promijenjen pravac kible od Bejtul-Makdisa ka časnoj Kabi, strana koja je bila prema prvoj kibli sada je postala stražnji zid. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da se na toj strani napravi nadstrešnica, a to mjesto nazvano je es-suffa i ez-zulla.[2] To mjesto nije imalo zidova.[3]

Kadi Ijad je rekao: "Es-suffa je natkriveno mjesto sa stražnje strane Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, mesdžida u kojem su boravili siromasi i po njoj se nazivaju ehlus-suffa."[4]

Ibn Tejmijje je rekao: "Es-suffa se nalazila na stražnjoj strani Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, mesdžida, uz sjeverni zid."[5]

Ibn Hadžer je kazao: "Es-suffa je natkriveno mjesto u stražnjem dijelu Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, mesdžida. Napravljeno je za smještaj siromaha koji nisu imali ni rodbine niti mjesta gdje bi boravili."[6]

1- Ehlus-suffa – ljudi sa sofe

Ebu Hurejre, radijallahu anhu, rekao je: "Ljudi sa sofe bili su gosti islama. Nisu imali novca da iznajme stan, ni rodbine, niti ikoga kod koga bi mogli boraviti."[7]

Ensarije su uspjele udomiti prve muhadžire koji su učinili hidžru prije Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, ili poslije njega do Bitke na Bedru. Međutim, nakon toga drastično se povećao broj muhadžira i ensarije nisu mogle udomiti sve njih.[8]

Nakon Bitke na Bedru islam se brže širio, mnogi ljudi su primali islam i činili hidžru u Medinu. Među njima je bilo i bogatih i siromašnih, i oženjenih i neoženjenih. Oni koji nisu mogli naći smještaj boravili su na sofi mesdžida.[9]

Može se zaključiti da je svaki muhadžir po dolasku u Medinu odlazio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji bi ga upućivao nekome da ga zbrine, a ako ne bi našao nikoga, smještao bi ga na sofu gdje bi ostajao dok se ne bi snašao.[10]

U *Musnedu* se navodi da je Ubade b. Es-Samit rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je zaokupljen obavezama, pa kada bi Allahovom Pos-

---

[1] El-Umeri, *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 1/257.
[2] Es-Semehevdi, *Vefa'ul-vefa'*, 1/321.
[3] El-Umeri, *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 1/258.
[4] El-Musemma, *Nizamul-hukumetin-Nebevijje*; Abdul-Hajj el-Kettani, *Et-Teratibul-idarijje*, 1/474.
[5] *El-Fetava*, 11/38.
[6] *Fethul-bari*, 6/595, i 1/535.
[7] *Sahihul-Buhari*, br. 6452.
[8] Eš-Šami, *Es-Siretun-Nebevijje-terbijetul-umme ve bina'ud-devle*, str. 175.
[9] *El-Fetava*, 11/40-41.
[10] Eš-Šami, *Es-Siretun-Nebevijje-terbijjetul-umme ve bina'ud-devle*, str. 175.

laniku, sallallahu alejhi ve sellem, došao neki muhadžir, on bi ga poslao jednome od nas da ga podučava Kur'anu. Tako je jednog od njih Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao meni. Živio je sa mnom i jeo što i moji ukućani te sam ga podučavao Kur'anu."[1]

Muhadžiri su prvi koji su boravili na sofi[2] pa je stoga nazivana i muhadžirska sofa[3]. Ali, na sofi su boravile i delegacije plemena koje su dolazile primiti islam i izraziti svoju pokornost Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem.[4]

Ako je čovjek koji dođe Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, imao poznanika, odlazio bi kod njega, a ako nije, odlazio bi na sofu.

Ljudi koji su stalno boravili na sofi i oni koji su tu bili privremeno, imali su svoga zastupnika, a to je bio Ebu Hurejre. Kada bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, htio pozvati ih na jelo, zadužio bi Ebu Hurejru da odabere, jer je on poznavao njihovo stanje i stepen predanosti ibadetu i duhovnom odgoju.

Na sofi su živjele čak i neke ensarije iz ljubavi prema skromnosti, jednostavnosti i duhovnom odgoju, iako su u Medini imali dom i nisu tu morali stanovati. Neki od njih su ensarija Ka'b b. Malik, ensarija Hanzala b. Ebu Amir, kojeg su ogasulili meleki, ensarija Harise b. En-Nu'man, i drugi.[5]

2- Briga Vjerovjesnika i ashaba za stanovnike sofe

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, lično je obilazio ljude sa sofe, brinuo se o njihovom stanju i posjećivao bolesne od njih. Često je sjedio s njima, pružao im podršku, savjetovao, podučavao, podsticao ih na učenje i proučavanje Kur'ana, spominjanje Allaha i rad za onaj svijet.[6]

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na razne načine obezbjeđivao im je opskrbu. Neki od načina su:

a) Ako bi mu bila data sadaka, sve bi slao njima, a sam ne bi ništa uzimao, a ako bi mu nešto bilo poklonjeno, zvao bi ih da mu se pridruže u tome.

b) Često ih je pozivao da objeduju kod njega u nekoj od soba majki vjernika, Allah bio zadovoljan svima njima. Nijednog trenutka nije ih zapostavljao, njihovo stanje stalno ga je brinulo. Abdurrahman b. Ebu Bekr rekao je: "Ljudi sa sofe bili su siromasi pa je jedanput Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ko ima obrok za dvojicu, neka sebi dovede trećeg, ko ima obrok za četvericu, neka sebi dovede petog ili šestog', ili kako je već rekao, pa je Ebu Bekr poveo trojicu, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poveo je sa sobom desetericu."[7]

---

[1] Ahmed, *Musnedu*, 5/324.
[2] Es-Semehevdi, *Vefa'ul-vefa*, 1/323.
[3] Ebu Davud, *Sunen*, 2/361.
[4] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 1/258.
[5] *Ibid.*, 1/259.
[6] *Ibid.*, 1/266.
[7] *Sahihul-Buhari*, br. 3581. *Sahihu Muslim*, 2057.

c) Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, davao je prednost njihovim potrebama nad drugim poslovima. Prenosi se da mu je jedanput dovedeno roblje pa je došla njegova kćerka Fatima, radijallahu anha, tražeći da joj od njih odredi slugu, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kako stoji u Ahmedovom *Musnedu*, odgovorio je: "Tako mi Allaha, neću dati vama a ostaviti ljude sa sofe da im krče želuci od gladi, a ja nemam čime da ih nahranim. Zato ću prodati roblje i potrošiti novac na njihove potrebe."[1]

3- Zaokupljenost ibadetom i džihadom

Ljudi sa sofe provodili su vrijeme ibadeteći u mesdžidu. Bili su naviknuti na skromnost i neimaštinu pa su se prepuštali namazu, učenju i proučavanju Kur'ana, zikrullahu. Neki su učili pisanje pa je jedan od njih Ubadi b. Es-Samitu poklonio svoj luk jer ga je podučio pisanju i Kur'anu.[2]

Ljudi sa sofe učestvovali su i u džihadu. Neki od njih su preselili i kao šehidi, a mnogi od njih su svoje noći provodili u namazu, a dane u borbi.

Neki ashabi preferirali su boravak na sofi jer im se to sviđalo, a ne zato što su morali. Jedan od takvih bio je Ebu Hurejre, radijallahu anhu, koji je volio da što više vremena provodi sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, kako bi nadoknadio propušteno znanje i dobro. To je mogao postići samo ako je bio blizu Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, doma, a sofa je bila jedino mjesto koje mu je to omogućavalo.

Objašnjavajući svoje stanje, Ebu Hurejre, radijallahu anhu, rekao je: "Vi govorite: 'Ebu Hurejre prenosi mnogo hadisa od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Kako to da ni muhadžiri, a ni ensarije ne prenose toliko hadisa kao Ebu Hurejre!' Ali, moja braća muhadžiri bili su zauzeti poslovima na pijaci, a ja sam se držao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako bih napunio svoj želudac, pa sam bio prisutan i kad bi oni odsustvovali i pamtio sam ono što bi oni zaboravljali. A moja braća ensarije bili su zauzeti radom na svojim imanjima, a ja sam bio jedan od siromaha sa sofe koji je učio ono što bi oni zaboravljali."[3]

Očito je da je Ebu Hurejre, radijallahu anhu, odabrao sofu iz želje za druženjem sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, jer on je imao dom u Medini, kuću u kojoj je živjela njegova majka, pa je zamolio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da moli za nju da je Allah uputi.[4] Osim toga, Ebu Hurejre nije bio siromah, prvi dan kad je došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, na Hajber, Vjerovjesnik mu je dao dio plijena. Isto tako, kad je stigao, imao je roba koji ga je služio, kao što se navodi u *Sahihu*. Prema tome, Ebu Hurejre je živio skromno jer je želio

[1] Ahmed, *Musned*, 1/ 106, br. 838. A sličan hadis se nalazi i u *Sahihul-Buhari*, br. 3113.
[2] Ebu Davud, *Sunen*, 2/730. *Sunen Ibn Madže*, 2/237.
[3] *Sahihul-Buhari*, br. 2047. *Sahihu Muslim*, br. 2492.
[4] *Sahihu Muslim*, br. 2491.

biti uz Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a da je htio, mogao je napustiti sofu i živjeti ugodno.[1]

Broj ljudi koji su živjeli na sofi stalno se mijenjao shodno promjenama u njihovim životima. Nekima bi došla porodica i supruga, nekima bi se situacija popravila, a neki bi preselili kao šehidi na Allahovom putu.

Razlog njihovog siromaštva nije to što nisu htjeli raditi i privređivati vlastitim rukama. U vezi s tim, Ez-Zamahšeri navodi da su danju mljeli zob za prehranu stoke, a oni nisu imali stoku, što znači da su na taj način privređivali za život.[2]

4- Njihov broj i imena

Njihov broj je stalno varirao, ako bi došla neka delegacija, njihov broj bi se povećavao, a smanjivao se odlaskom stranaca koji su u Medini boravili privremeno. Međutim, u normalnim okolnostima njihov broj je bio oko sedamdeset. Ponekad je taj broj bio i mnogo veći, tako da je Sa'd b. Ubade sam znao ugostiti njih osamdeset, a preostale bi ugošćavali drugi ashabi.[3] Ko želi znati njihova imena, može se vratiti na djela iz Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, životopisa.[4]

Neki mislioci su napravili katastrofalnu grešku dokazujući, na primjeru ljudi koji su živjeli na sofi, propisanost postupka nekih nastranih sufija koji su ostavili rad, a opredijelili se za ljenčarenje i rahatluk boravka u tekijama[5], jer, Ebu Hurejre, radijallahu anhu, koji je bio najistaknutiji stanovnik sofe, nije tu proveo cijeli život. Štaviše, neko vrijeme, za hilafeta Omera b. El-Hattaba, bio je namjesnik Bahrejna.[6] Ljudi koji su živjeli na sofi nisu živjeli parazitski, to su bili mudžahidi, odvažni na bojnom polju, i neki su preselili kao šehidi, što sam već spomenuo.

Peto: Lekcije, pouke i poruke

1- Mesdžid je jedan od najvažnijih stubova društva

Mesdžid igra vrlo važnu ulogu u izgradnji islamskog društva jer muslimanska zajednica postaje jača i kompaktnija kroz pridržavanje islamskog sistema, akide i etike, a duh mesdžida ih podstiče na to.[7]

Allah je kazao:

﴿ لَا تَقُمْ فِيهِ أَبَدًا ۚ لَّمَسْجِدٌ أُسِّسَ عَلَى التَّقْوَىٰ مِنْ أَوَّلِ يَوْمٍ أَحَقُّ أَن تَقُومَ فِيهِ ۚ فِيهِ رِجَالٌ يُحِبُّونَ أَن يَتَطَهَّرُوا ۚ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُطَّهِّرِينَ ﴿١٠٨﴾ ﴾

---

[1] *Es-Siretun-Nebevijje-terbijetul-umme ve bina'ud-devle*, str. 184.
[2] Eš-Šerrab, *El-Medinetun-Nebevijje-Fedžrul-islam vel-asrur-rašidi*, 1/222.
[3] Ebu Nuajm, *Hiljetul-evlija'*, 1/339 i 341.
[4] Naprimjer, pogledati: *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 1/262-263.
[5] *Es-Siretun-Nebevijje-terbijetul-umme ve bina'ud-devle*, str. 186.
[6] *Es-Siretun-Nebevijje-terbijetul-umme ve bina'ud-devle*, str. 188.
[7] El-Buti, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 203.

"Ti u njoj (mesdžidu dirar) nemoj nikad molitvu obaviti! Džamija čiji su temelji, već od prvog dana, postavljeni na strahu od Allaha zaista više zaslužuje da u njoj obavljaš molitvu. U njoj su ljudi koji se vole često prati, a Allah voli one koji se mnogo čiste."[1]

﴿ فِي بُيُوتٍ أَذِنَ ٱللَّهُ أَن تُرْفَعَ وَيُذْكَرَ فِيهَا ٱسْمُهُۥ يُسَبِّحُ لَهُۥ فِيهَا بِٱلْغُدُوِّ وَٱلْآصَالِ ﴿٣٦﴾ رِجَالٌ لَّا تُلْهِيهِمْ تِجَٰرَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَن ذِكْرِ ٱللَّهِ
وَإِقَامِ ٱلصَّلَوٰةِ وَإِيتَآءِ ٱلزَّكَوٰةِ يَخَافُونَ يَوْمًا تَتَقَلَّبُ فِيهِ ٱلْقُلُوبُ وَٱلْأَبْصَٰرُ ﴿٣٧﴾ لِيَجْزِيَهُمُ ٱللَّهُ أَحْسَنَ مَا عَمِلُوا۟ وَيَزِيدَهُم مِّن فَضْلِهِۦ وَٱللَّهُ
يَرْزُقُ مَن يَشَآءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٨﴾ ﴾

"U džamijama, koje se voljom Njegovom podižu i u kojima se spominje Njegovo ime – hvale Njega ujutro i navečer ljudi koje kupovina i prodaja ne ometaju da Allaha spominju i koji namaz obavljaju i zekat udjeljuju, i koji strepe od Dana u kome će srca i pogledi biti uznemireni, da bi ih Allah lijepom nagradom za djela njihova nagradio i da bi im od dobrote Svoje i više dao. A Allah daje kome hoće, bez računa."[2]

2- Mesdžid pokazuje sveobuhvatnost islama

To se vidi iz sljedećeg:

a) Mesdžid je sagrađen kao bogomolja u kojoj vjernici obavljaju namaz, spominju, slave i veličaju Allaha, zahvaljuju Mu na blagodatima. Svaki musliman je slobodan ući u njega i obavljati namaz i druge ibadete sve dok čuva svetost i vodi računa o propisima mesdžida.

b) U njemu se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sastajao sa ashabima i delegacijama koje su dolazile tražeći uputu i želeći prigrliti njegovu vjeru i povjerovati u njegovu Poslanicu.

c) Mesdžid je izgrađen da bude sveučilište u kojem će se izučavati i vjerske i svjetovne nauke, jer Kur'an podstiče na njihovo proučavanje. Izgrađen je da bi u njemu vjernici izoštravali svoj um i iznosili svoje ideje, kao i da bude učilište koje će pohoditi tragaoci za islamskim znanjem da bi naučili svoju vjeru pa se vraćali u svoje narode kao pozivači na Pravi put, oni koji donose radosne vijesti i opomene i koji prenose znanje na nove generacije.[3]

d) Mesdžid je izgrađen i da bi usamljenik pronašao utočište, i putnik svratište, ne dolazeći nikome na teret, na čijem će se vrelu moći napojiti upute onoliko koliko mentalno i duhovno bude spreman. Tu čovjeku niko ne može zabraniti znanje i spoznaju ili bilo kakvo dobro. Koliko li je vojskovođa stasalo u mesdžidu i u njemu pokazalo prva junaštva! Koliko li je učenjaka koji su u okrilju mesdžida stekli more znanja, a onda izašli među svijet da napoje one žedne znanja! I koliko li je

[1] Sura Et-Tevbe, 108.
[2] Sura En-Nur, 36-38.
[3] Muhammed Urdžun, *Muhammed Resulullah*, 3/33

daija koji su u njegovom okrilju naučili lekcije da've i postali primjer daijama i uzor opominjateljima, jer su bili poput cvijeća čiji miris privlači srca koja hitaju da prihvate Uputu i njenim svjetlom osvijetle svoj život.[1] Mnogi zatucani beduini dolazili su u mesdžid i vidjeli ashabe kako sa strahopoštovanjem sjede okupljeni oko Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i slušaju ga ne pomičući se, kao da su im ptice na glavama. Pod plaštom neznanja tih beduina krio se zdrav razum, pa kad bi poslušali Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, razbistrio bi im se um, prihvatali bi islam i tako osvijetlili svoj život. Zatim bi se vraćali u svoja plemena i pozivali narod u Allahovu vjeru, prenosili im Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, znanje i pozivali ih da prihvate njegova moralna načela, pa je narod posredstvom njih primao islam i tako su postali svijetli primjer na stranicama historije islama.[2]

e) Mesdžid je sagrađen i zato da bude zborište mudžahida pred polazak u boj, da bude mjesto na kojem će se preuzimati zastave džihada i da've, odakle će se iznad glava vojskovođa uzdići zastave i krenuti ka bojištu praveći hlad Allahovoj vojsci koja u zanosu kroči očekujući ili pobjedu ili šehidsku smrt.

f) On je izgrađen i da bude oslonac muslimanskoj zajednici, i mjesto gdje će previjati rane povrijeđenim mudžahidima i gdje će ih Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, moći posjetiti, upitati za stanje i uputiti dovu za ozdravljenje, mjesto gdje će se moći liječiti u miru, kao znak počasti.

g) On je i informativni centar u kojem se razmjenjuju informacije, iz njega se šalju pisma i primaju vijesti o miru i ratu, u njemu se čitaju pisma u kojima su radosne vijesti o pobjedama mudžahida, kao i pisma u kojima je vapaj za pomoć, čitaju se imena šehida ne bi li se ljudi poveli za njihovim primjerom i natjecali u dobru.

h) On je bio osmatračnica sa koje se promatralo kretanje neprijatelja, posebno onih koji su živjeli u Medini i miješali se sa muslimanima i kretali među njima, kao što su neprijateljske skupine židova, munafika i preostalih pagana. Mesdžid je upozoravao na njihove spletke i zavjere i tu se brinulo da njihova izdajstva i podlosti ne urode plodom.[3]

Izgradnju Vjerovjesnikovog mesdžida započeo je sam Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i to je prvo što je počeo raditi po dolasku u mjesto hidžre. Taj mesdžid bio je primjer skomnosti i jednostavnosti, i opće koristi, tako se ostvarila najveća moguća korist uz najmanje moguće troškove i najmanje napore.[4]

---

[1] *Ibid.*, 3/34.
[2] *Ibid.*, 3/34-35.
[3] Muhammed Urdžun, *Muhammed Resulullah*, 3/36.
[4] *Ibid.*, 3/33.

3- Odgajanje praktičnim primjerom

Nepobitna je činjenica da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učestvovao u nošenju kamenja i cigli za gradnju, nosio na svojim prsima i na plećima, i svojim rukama je kopao kao i ostali. Tako je postao primjer pravednog vladara pod čijom vladavinom nema razlike između vladara i podanika, niti između siromaha i bogataša, pred Allahom su svi jednaki, a razlika je samo u bogobojaznosti. To je islam: pravda i jednakost. U islamu se cijeni zajednički rad za opće dobro, i za to Allah nagrađuje, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kao i svi muslimani, želi steći tu nagradu.[1]

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učestvovao je u izgradnji mesdžida radeći kao najobičniji radnik, a nije došao samo da na kraju presiječe svečanu vrpcu, ili da na početku položi kamen temeljac, nego je učestvovao u svim fazama izgradnje mesdžida.

Muslimani su bili zapanjeni kada su vidjeli da je prašnjav. Usejd b. Hudajr prišao je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji je nosio kamen, i rekao mu: "Allahov Poslaniče! Daj mi da ja ponesem." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče mu: "Idi pa ponesi drugi, jer meni, jednako kao i tebi, treba Allahova nagrada."[2] Kad su ove riječi čuli ashabi, prionuli su na rad sa još većim žarom i marljivošću.[3]

To je jedinstven slučaj i nešto slično se ne dešava ljudima. Ako danas lideri i vladari ponekad uzmu učešće u nekom poslu, čitav svijet ispune televizijski snimci, novinski članci, mediji se nadmeću u hvaljenju njegovog morala i skromnosti, ali Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, otima se za kamen sa jednim svojim sljedbenikom i poručuje mu da je on, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, najpotrebniji nagrade od Allaha pa stoga mora biti i najpožrtvovaniji u tome.

Ashabi su sa punim entuzijazmom radili na gradnji mesdžida pjevajući stihove, od kojih su:

Ako bismo mi sjedili, a Vjerovjesnik radi
bili bismo tada u jasnoj zabludi.[4]

Ovakav odgoj ne postiže se davanjem savjeta, niti kićenim besjedama. To se može postići samo živim primjerom i ugledanjem na onoga kojeg je odabrao Gospodar svjetova. Također, to se nije moglo postići u Mekki jer se živjelo u ambijentu progona i ugnjetavanja. Za takav odgoj potrebno je novo društvo i država, država u kojoj će ashabi postati jedan glas i jedno srce.

Klicali su stihove:

---

[1] Ali Mu'ti, *Et-Tarihul-islami vel-askeri*, str. 158.
[2] Emin Duvejdar, *Suver min hajatir-Resul*, str. 261.
[3] Ali Mu'ti, *Et-Tarihul-islami vel-askeri*, str. 158.
[4] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/496.

Allahu naš, nema života boljeg od ahiretskoga života
pomozi ensarijama i muhadžirima.

Pjevali su i ove stihove:

Ako bismo mi sjedili, a Vjerovjesnik radi
bili bismo tada u jasnoj zabludi.

Također su pjevali:

Ovaj teret nije kao teret s Hajbera
ovo nam je bolje i čistije kod Gospodara.[1]

Tovari datula i suhih grožđica koji su stizali s Hajbera, a koji su bili veoma značajni u jesribskom društvu, postali su bezvrijedni u odnosu na nošenje kamenja za gradnju Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, mesdžida.

Ashabi su bili svjesni da "ono što je kod vas – prolazno je, a ono što je u Allaha – vječno je".[2]

Jedna od njihovih pjesama bila je i ova:

Nije isti onaj koji mesdžid gradi
uporno, i stojeći i sjedeći radi
i onaj ko izbjegava da se upraši.[3]

4- Uvažavanje čovjekovog iskustva i struke

U pojedinim predanjima spominje se ime ashaba Talka b. Ali el-Jemami el-Hanefija, radijallahu anhu. On je najbolje poznavao proces spravljanja maltera potrebnog za gradnju mesdžida Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Jedno od najljepših predanja koja govore o njemu jeste predanje koje je zabilježio Ibnul-Esir u *Džamiul-usulu*, nakon što je isto predanje zabilježio i imam El-Buhari u svome *Sahihu* u *Knjizi o namazu*, u *Poglavlju o potpomaganju u gradnji mesdžida*, pod brojem 447. Također, ovo predanje imam El-Buhari zabilježio je i u *Knjizi o džihadu*, u *Poglavlju o brisanju prašine s glave*, pod brojem 2812. Ibnul-Esir je rekao: Rezin je pripovijedao: "Došao nam je jedan čovjek koji je dobro poznavao proces izrade maltera. Došao je iz Hadremevta. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: '*Allah se smilovao čovjeku koji dobro poznaje svoje zanimanje!*' I rekao mu je: '*Ti se prihvati ovoga posla, jer vidim da ti to najbolje umiješ.*'"[4]

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ovog tek pristiglog muslimana, koji nije bio među prvima koji su primili islam, a vidjevši da ima iskustva, zadužio je da

---

[1] *Et-Terbijetul-kijadijje*, 2/249.
[2] Sura En-Nahl, 96.
[3] Muhammed Urdžun, *Muhammed Resulullah*, 3/15.
[4] Vidjeti: Ibnul-Esir, *Džamiul-usul*, sa valorizacijom Abdul-Kadira el-Arnauta (11/184) pod brojem 8716.

miješa malter i tako doprinese uspješnijem radu.

To je svim muslimanima lekcija o vrijednosti i iskorištavanju vještina, te Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, uputstvo kako se treba odnositi prema sposobnim ljudima. A ta lekcija nam je danas itekako potrebna.[1]

5- Simboli islamske države

Simboli i parole prve islamske države bile su riječi poziva na namaz:

"Allahu ekber" – Allah je najveći. To je poruka da je Allah veći od svih silnika i svih oni koji postavljaju prepreke, On je uvijek pobjednik.

"Ešhedu en la ilahe illallah" – svjedočim da nema boga osim Allaha. Znači: samo Allahu pripada pravo na sud, vladavinu i gospodarenje. Jer u Kur'anu stoji: **"A sud pripada jedino Allahu."** Prema tome, značenje "nema boga osim Allaha" jeste da samo Allah propisuje i naređuje, i Njegov sud se mora priznavati.

"Ešhedu enne Muhammeden resulullah" – svjedočim da je Muhammed Allahov poslanik. Znači: Allah je njemu predao vođstvo i niko mu to pravo ne smije preoteti. On vodi ljude dok Allah ne upotpuni Svoju vjeru objavljivanjem Kur'ana i sunneta.[2] Poenta ovog svjedočenja jeste priznavanje Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, primanja Objave, i vjerskog i svjetovnog vođstva, te potpuna pokornost u svemu.[3]

"Hajje ales-salah, hajje alel-felah" – dođite na namaz, dođite na spas. O čovječe, stavi se pod zastavu ove države koja iskreno robuje Allahu, čiji su ciljevi jačanje veze između čovjeka i njegovog Tvorca, i produbljivanje veza između vjernika u duhu uzvišenih vrijednosti.

"Kad kametis-salah" – namaz je već uspostavljen. Namaz je odlikovan nad ostalim ibadetima jer je on stub vjere. On je najistaknutiji ibadet jer se sastoji od ruku'a, sedžde, kijama. Značenje ibadeta je pokornost, poniznost, potčinjenost, i svako dobro djelo učinjeno s nijjetom pokornosti Allahu je ibadet, pokornost roba svome Gospodaru, a namaz je najveći vid pokornosti. Allah je kazao:

﴿ قُلۡ إِنِّي نُهِيتُ أَنۡ أَعۡبُدَ ٱلَّذِينَ تَدۡعُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ لَمَّا جَآءَنِيَ ٱلۡبَيِّنَٰتُ مِن رَّبِّي وَأُمِرۡتُ أَنۡ أُسۡلِمَ لِرَبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ٦٦ ﴾

"Reci: 'Meni je zabranjeno obožavati one koje vi mimo Allaha obožavate, pošto su mi došli jasni dokazi od Gospodara moga, a naređeno mi je da se predam Gospodaru svjetova.'"[4]

Povezanost službenog državnog simbola sa Allahovim sudom i preferiranjem šerijata, i odbacivanjem taguta i njihovih zakona, institucija i simbola, ukazuje na to

---

[1] *Et-Terbijjetul-kijadijje*, 2/252.
[2] Muhammed Kal'adži, *Kira'e Sijesijje lis-Siretin-Nebevijje*, str. 114.
[3] Kamil Selama ed-Duks, *Devletur-Resul minet-tekvin ilet-temkin*, str. 438.
[4] Sura El-Mu'min, 66.

da nema istinskog uspostavljanja namaza osim u islamskoj državi, koja o njemu brine i djeluje na njegovom uspostavljanju.

Prvi muslimani su u početku, kada nisu imali svoju državu, klanjali kriomice po mekkanskim vrletima. Ali kada su uspostavili državu pod zaštitom ensarijskih sablji, počeli su glasno da uče ezane i ikamete, i da čine ruku' i sedždu Gospodaru svjetova.

Historija je najbolji svjedok da muslimani mogu slobodno obožavati Allaha samo u jakoj državi koja je spremna štititi vjernike od neprijatelja vjere.

Na kraju ezana ponovno se uče riječi "Allahu ekber" kao potvrda prethodno spomenutih principa.[1]

Neophodno je da razumijemo ezan i shvatimo njegovo značenje te ga provedemo u praksu, kako bismo se istinski borili radi Allaha na uništenju nevjerstva i uzdizanju vjerskih simbola, te uspostavi države tevhida koja će suditi po Allahovom zakonu i vladati se po načelima Njegovog Pravog puta.

6- Vrijednost Vjerovjesnikovog mesdžida

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, mnogo je govorio o vrijednosti svoga mesdžida u Medini stoga su se ashabi mnogo vezali za njega. Mnoge od tih hadisa o vrijednosti Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, mesdžida bilježe El-Buhari i Muslim u svojim *Sahihima*, pa se opširnije može pogledati u njima, a i u drugim hadiskim zbirkama. U sljedećoj tački navest ćemo jedan hadis o vrijednosti podučavanja i stjecanja znanja u Vjerovjesnikovom, sallallahu alejhi ve sellem, mesdžidu, jer nam je podsjećanje na to vrlo potrebno i korisno.

7- Vrijednost podučavanja i stjecanja znanja u Poslanikovom mesdžidu

Prenosi se od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: "*Ko uđe u ovaj naš mesdžid da nauči ili druge pouči hajru – on je poput mudžahida na Allahovom putu. A ko uđe iz nekog drugog razloga – on je poput onoga koji gleda u nešto što ga se ne tiče.*"[2]

---

[1] Kamil Selama ed-Duks, *Devletur-Resul minet-tekvin ilet-temkin*, str. 439.

[2] Ibn Ebu Šejbe, *El-Musannef*, 2/371, 12/209, br. 12567. *Telhisul-Mustedrek*, 1/91. El-Hakim je rekao: "Ovaj hadis je vjerodostojan po uvjetima dva šejha. Njih dvojica su bilježili od svih prenosioca ovog hadisa, ali ovaj hadis nisu zabilježili, iako mu ja ne vidim nikakvu mahanu." Imam Ez-Zehebi je za hadis rekao da je po uvjetima imama El-Buharija.

Druga tema
Bratimljenje muhadžira i ensarija

Među prvim stubovima na kojima je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, utemeljio svoj reformistički program kojim je želio urediti ummet, državu i vlast, jeste ustrajno pozivanje monoteizmu, slijeđenje kur'anske doktrine, gradnja mesdžida i bratimljenje muhadžira i ensarija.

Bratimljenje po važnosti nimalo ne zaostaje za gradnjom mesdžida jer je djelovalo u cilju zbližavanja i ujedinjavanja članova muslimanske zajednice ističući obilježja novog društva.[1]

Princip općeg bratimljenja muslimana vladao je od samog početka da've u Mekki. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je sve što može dovesti do međumuslimanske mržnje.

Tako je, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Nemojte se mrziti ni jedan drugom zavidjeti, niti jedan od drugog leđa okretati, nego budite Allahovi robovi, braća. Nije dozvoljeno muslimanu da se distancira od svoga brata duže od tri dana.*"[2]

Također, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Musliman je brat muslimanu – neće mu nasilje učiniti niti ga nedaći prepustiti. Onaj ko bude ispunjavao potrebe svoga brata, Allah će ispunjavati njegove potrebe, a ko otkloni brigu od jednog muslimana – Allah će njemu otkloniti jednu brigu na Sudnjem danu, i ko sakrije sramotu jednog muslimana – Allah će sakriti Njegove sramote na Sudnjem danu.*"[3]

Kur'an, također, potvrđuje opće bratstvo među muslimanskim ummetom. Allah je rekao:

﴿ وَٱعْتَصِمُوا۟ بِحَبْلِ ٱللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا۟ ۚ وَٱذْكُرُوا۟ نِعْمَتَ ٱللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنتُمْ أَعْدَآءً فَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُم بِنِعْمَتِهِۦٓ إِخْوَٰنًا
وَكُنتُمْ عَلَىٰ شَفَا حُفْرَةٍ مِّنَ ٱلنَّارِ فَأَنقَذَكُم مِّنْهَا ۗ كَذَٰلِكَ يُبَيِّنُ ٱللَّهُ لَكُمْ ءَايَٰتِهِۦ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٠٣﴾ ﴾

"Svi se čvrsto držite za Allahovo uže i ne razjedinjujte se! I sjetite se blagodati Allahove prema vama, kada ste bili neprijatelji, pa je On sakupio srca vaša i postali ste, Njegovom milošću, braća! I bili ste na ivici vatrene jame, pa vas je On od nje spasio! Tako vam Allah objašnjava znamenja Svoja da biste na Pravom putu bili!"[4]

I rekao je:

---

[1] Dr. Medždelavi, *El-Idaretul-islamijje fi ahdi Umer ibnul-Hattab*, str. 52-53.
[2] *Sahihul-Buhari*, br. 6065. *Sahihu Muslim*, br. 24.
[3] *Sahihul-Buhari*, br. 2442.
[4] Sura Ali Imran, 103.

﴿ وَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ ۚ لَوْ أَنفَقْتَ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مَّا أَلَّفْتَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ وَلَٰكِنَّ اللَّهَ أَلَّفَ بَيْنَهُمْ ۚ إِنَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴾

"I On je sjedinio srca njihova. Da si ti potrošio sve što na Zemlji postoji, ti ne bi sjedinio srca njihova, ali je Allah sjedinio – On je zaista silan i mudar."[1]

Međutim, naša tema je specifično bratstvo koje je propisano i iz kojeg su proizlazila specijalna prava i obaveze koje ne postoje u generalnom bratstvu između muslimana.[2]

Neki učenjaci navode da je bratimljenje postojalo i među muslimanima u Mekki. Tako El-Belazuri navodi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prije Hidžre pobratimio mekkanske muslimane na osnovu prava i jednakosti. Na tim osnovama pobratimio je Hamzu sa Zejdom b. Harisetom, Ebu Bekra sa Omerom, Osmana b. Affana sa Abdurrahmanom b. Avfom, Zubejra b. El-Avvama sa Abdullahom b. Mes'udom, Ubejdu b. El-Harisa sa Bilalom el-Habešijem, Mus'aba b. Umejra sa Sa'dom b. Ebu Vekkasom, Ebu Ubejdu b. El-Džerraha sa Salimom, štićenikom Ebu Huzejfe, Seida b. Zejda b. Amra b. Nufejla sa Talhom b. Ubejdullahom, a sebe je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pobratimo sa Alijom b. Ebu Talibom.[3]

El-Belazeri, koji je umro 276. h.g., smatra se prvim koji je skrenuo pažnju na mekkansko bratimljenje. Ibn Abdul-Berr, koji je umro 463. h.g., to je također spomenuo ne navodeći je li podatak preuzeo od njega, a isto tako, podatak je naveo i Ibn Sejidin-Nas ne spominjući je li ga preuzeo od njih dvojice.[4]

El-Hakim u *El-Mustedreku* bilježi od Džumej'a b. Umejra, od Ibn Omera da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pobratimio je Ebu Bekra sa Omerom, Talhu sa Zubejrom, i Abdurrahmana b. Avfa sa Osmanom."[5]

Od Ibn Abbasa, radijallahu anhuma, prenosi se da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pobratimio je Zubejra sa Ibn Mes'udom."[6]

Za razliku od njih, Ibnul-Kajjim i Ibn Kesir smatraju da se mekkansko bratimljenje nije desilo.

Ibnul-Kajjim je rekao: "Spominje se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pobratimio neke muhadžire međusobno, te je u sklopu tog bratimljenja pobratimio sebe sa Alijom. Ali, ispravno je prvo[7], jer muhadžirima je bilo dovoljno bratstvo islama i doma, te rodbinska veza, pa im nije bilo potrebno specijalno bratimljenje, kao u slučaju između muhadžira i ensarija."[8]

---

[1] Sura El-Enfal, 63.
[2] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 1/240.
[3] El-Belazeri, *Ensabul-Ešraf*, 1/270.
[4] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 1/240.
[5] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 1/240.
[6] *Fethul-bari*, 7/304.
[7] To jest da se bratimljenje desilo tek u Medini.
[8] *Zadul-me'ad*, 2/79.

Ibn Kesir je spomenuo da neki učenjaci odbacuju postojanje mekkanskog bratimljenja iz istih razloga koje je naveo Ibnul-Kajjim.[1]

Prva pisana djela o Poslanikovom životu ne navode da se ovakvo bratimljenje desilo u Mekki, a i sam El-Belazeri naveo je predaje bez lanca prenosilaca upotrijebivši izraz "rekli su", što samo po sebi predaju čini nepouzdanom, a uz to El-Belazeri je kod hadiskih stručnjaka slab prenosilac. Ali, ako pretpostavimo da se ovo mekkansko bratimljenje desilo, onda se to najvjerovatnije odnosi na potpomaganje i međusobno savjetovanje pobratimljenih, bez prava na međusobno nasljeđivanje.[2]

Prvo: Bratimljenje u Medini

Sistem bratimljenja doprinio je međusobnom povezivanju članova ummeta. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uspostavio je ovu vezu kao potpuno bratstvo. Tako se potpuno istopila paganska pristrasnost plemenu, ostala je samo veza utemeljena na islamu. A kada se poruše razlike na osnovu loze, boje kože, nacionalnosti, tada se ljudi vrednuju po bogobojaznosti i humanosti.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovo je bratstvo učinio obavezujućim ugovorom, a ne ispraznim riječima, učinio je to djelom kojim će postati povezani krvlju i imetkom, a ne pukim parolama koje ne ostavljaju nikakvog traga.

U ovom bratstvu miješali su se osjećaji altruizma, utjehe i intimnosti, koji su ispunjavali novo društvo fascinirajućim primjerima.[3]

Razlog ovako čvrstog bratstva između muhadžira i ensarija nalazio se u vjeri u Allaha. Vjera koju su prigrlili odgojila ih je da je prakticiraju i riječju i djelom, i naučila ih i vjerovanju i djelovanju. Prvi muslimani nisu pripadali ljudima koji se zaustavljaju na parolama koje ne dosežu dalje od vlastitih jezika.

Allah ih opisuje ovim riječima:

﴿إِنَّمَا كَانَ قَوْلَ ٱلْمُؤْمِنِينَ إِذَا دُعُوٓا۟ إِلَى ٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ أَن يَقُولُوا۟ سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا ۚ وَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُفْلِحُونَ ﴿٥١﴾﴾

"Kad se vjernici Allahu i Poslaniku Njegovu pozovu, samo reknu: 'Slušamo i pokoravamo se!' – oni će uspjeti."[4]

Tako je obezbijeđen opstanak i kontinuitet ovog bratstva, kojim je Allah ojačao Svoju vjeru i Svoga Poslanika. To bratstvo davalo je plodove u svim razdobljima kroz koje je da'va prolazila za života Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a i kasnije. Tragovi ovog bratstva postojali su i kada je Ebu Bekru data zakletva na vjernost kao halifi. Ensarije nisu okrnjile snagu ummeta prepuštajući se opsesiji za vlašću i kontrolom.

---

[1] Ibn Kesir, *Es-Siretun-Nebevijje.*

[2] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 1/241.

[3] *Fikhus-sire*, str. 193-194.

[4] Sura En-Nur, 51.

Bratstvo između muhadžira i ensarija je neka vrsta političke ekskluzive, kojom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, htio uspostaviti i ojačati ljubav između muhadžira i ensarija. Oni su, sa svoje strane, čuvali tu ljubav i bratstvo i natjecali se ko će bolje ispuniti ono što iz toga proizlazi.[1]

Posebno se to odnosi na ensarije za koje književnici i intelektualci koliko god bili vični govoru, ne mogu naći boljih riječi od onih kojima ih je Allah opisao.[2] Allah *je rekao:*

﴿ وَٱلَّذِينَ تَبَوَّءُو ٱلدَّارَ وَٱلۡإِيمَٰنَ مِن قَبۡلِهِمۡ يُحِبُّونَ مَنۡ هَاجَرَ إِلَيۡهِمۡ وَلَا يَجِدُونَ فِي صُدُورِهِمۡ حَاجَةٗ مِّمَّآ أُوتُواْ وَيُؤۡثِرُونَ عَلَىٰٓ
أَنفُسِهِمۡ وَلَوۡ كَانَ بِهِمۡ خَصَاصَةٞۚ وَمَن يُوقَ شُحَّ نَفۡسِهِۦ فَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡمُفۡلِحُونَ ٩ ﴾

"I oni koji su prije njih Medinu nastanili i prihvatili; oni vole one koji im se doseljavaju, i u grudima svojim nikakvu tegobu, zato što im se daje, ne osjećaju, i više vole njima nego sebi, mada im je i samima potrebno. A oni koji se uščuvaju lahkomosti i tvrdičluka, oni će sigurno uspjeti."[3]

Neka imena pobratimljenih muhadžira i ensarija

Pobratimili su se: Ebu Bekr i Haridže b. Zuhejr, Omer b. El-Hattab i Itban b. Malik, Ebu Ubejde b. El-Džerrah i Sa'd b. Muaz, Abdurrahman b. Avf i Sa'd b. Er-Rebi'a, Zubejr b. El-Avvam i Selame b. Selame b. Vakš, Talha b. Ubejdullah i Ka'b b. Malik, Seid b. Zejd i Ubejj b. Ka'b, Mus'ab b. Umejr i Ebu Ejjub Halid b. Zejd, Ebu Huzejfe b. Utbe b. Rebi'a i Abbad b. Bišr b. Vakš, Ammar b. Jasir i Huzejfe b. El-Jeman, Ebu Zerr el-Gifari i El-Munzir b. Amr, Hatib b. Ebi Belte'ah i Uvejm b. Sa'ide, Selman el-Farisi i Ebu Derda', mujezin Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Bilal i Ebu Ruvejha Abdullah b. Abdurrahman el-Has'ami.[4]

Drugo: Lekcije, pouke i poruke

1- Povezanost na osnovu akide

Medinsko društvo bilo je društvo utemeljeno na islamskoj akidi. To društvo nije poznavalo druge privrženosti osim privrženosti Allahu, Njegovom Poslaniku i vjernicima, a to je najveća i najuzvišenija veza jer je utemeljena na povezanosti akide, intelekta i duha.

Privrženost Allahu, Poslaniku i vjernicima spada u najvažnije rezultate Hidžre. Kur'an odgaja muslimane u ovom uzvišenom duhu. Tako je Allah objelodanio da Nuhov sin, iako spada u njegovu porodicu po krvnom srodstvu, nije njegov rod jer je odbio Istinu, porekao Allaha i odbio da slijedi Njegovog vjerovjesnika.

---

[1] Dr. Abdul-Mun'im es-Sejjid, *Fusul fis-Siretun-Nebevijje*, str. 200.
[2] El-Džemel, *Hidžretur-Resuli ve sahabetihi fil-Kur'ani ves-sunne*, str. 245.
[3] Sura El-Hašr, 9.
[4] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/109-111. Ibn Kesir, *Es-Siretun-Nebevijjetu*, 2/324.

Allah je rekao:

﴿وَنَادَىٰ نُوحٌ رَّبَّهُۥ فَقَالَ رَبِّ إِنَّ ٱبْنِى مِنْ أَهْلِى وَإِنَّ وَعْدَكَ ٱلْحَقُّ وَأَنتَ أَحْكَمُ ٱلْحَٰكِمِينَ ﴿٤٥﴾ قَالَ يَٰنُوحُ إِنَّهُۥ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ ۖ إِنَّهُۥ
عَمَلٌ غَيْرُ صَٰلِحٍ ۖ فَلَا تَسْـَٔلْنِ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِۦ عِلْمٌ ۖ إِنِّىٓ أَعِظُكَ أَن تَكُونَ مِنَ ٱلْجَٰهِلِينَ ﴿٤٦﴾﴾

"A Nuh je bio zamolio Gospodara svoga i rekao: 'Gospodaru moj, sin moj je čeljade moje, a obećanje Tvoje je zaista istinito i Ti si od mudrih Najmudriji!' 'O Nuhu, on nije čeljade tvoje', rekao je On, 'jer radi ono što ne valja, zato Me ne moli za ono što ne znaš. Savjetujem te da neznalica ne budeš.'"[1]

Po islamu, bratstvo i privrženost su ograničeni samo na vjernike.

Allah je rekao:

﴿إِنَّمَا ٱلْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا۟ بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ ۚ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿١٠﴾﴾

"Vjernici su samo braća, zato pomirite vaša dva brata i bojte se Allaha da bi vam se milost ukazala."[2]

Prekinuta je privrženost vjernika prema nevjernicima, bilo da su mnogobošci, židovi ili kršćani, čak i ako se radi o njihovim očevima, braći ili sinovima. Za vjernika koji to uradi rečeno je da je sebi učinio nasilje, što upućuje da je privrženost vjernika nevjerniku jedan od najvećih grijeha. Allah je kazao:

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ لَا تَتَّخِذُوٓا۟ ءَابَآءَكُمْ وَإِخْوَٰنَكُمْ أَوْلِيَآءَ إِنِ ٱسْتَحَبُّوا۟ ٱلْكُفْرَ عَلَى ٱلْإِيمَٰنِ ۚ وَمَن يَتَوَلَّهُم مِّنكُمْ
فَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلظَّٰلِمُونَ ﴿٢٣﴾﴾

"O vjernici, ne prijateljujte ni sa očevima vašim, ni sa braćom vašom, ako više vole nevjerovanje od vjerovanja. Onaj od vas koji bude s njima prijateljevao, taj se, doista, prema sebi ogriješio."[3]

U prethodno spomenutim ajetima Allah vjernike odvraća od privrženosti nevjernicima općenito, ali mnogo je drugih ajeta u kojima ih Allah upozorava da se ne pokoravaju sljedbenicima Knjige, i da ih ne uzimaju za zaštitnike i na njihovu potporu se oslanjaju.[4]

Allah je rekao:

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ إِن تُطِيعُوا۟ فَرِيقًا مِّنَ ٱلَّذِينَ أُوتُوا۟ ٱلْكِتَٰبَ يَرُدُّوكُم بَعْدَ إِيمَٰنِكُمْ كَٰفِرِينَ ﴿١٠٠﴾﴾

"O vjernici, ako se budete pokoravali jednoj skupini onih kojima je data Knjiga, oni će vas, nakon što ste prihvatili pravu vjeru, ponovo vratiti u nevjernike!"[5]

---

[1] Sura Hud, 45-46.
[2] Sura El-Hudžurat, 10.
[3] Sura Et-Tevbe, 23.
[4] Ahzemi Džezveli, *El-Hidžretu fil-Kur'anil-kerim*, str. 417.
[5] Sura Ali Imran, 100.

Allah je rekao:

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ لَا تَتَّخِذُوا۟ ٱلْيَهُودَ وَٱلنَّصَٰرَىٰٓ أَوْلِيَآءَ ۘ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَآءُ بَعْضٍ ۚ وَمَن يَتَوَلَّهُم مِّنكُمْ فَإِنَّهُۥ مِنْهُمْ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهْدِى ٱلْقَوْمَ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴾

"O vjernici, ne uzimajte za zaštitnike jevreje i kršćane! Oni su sami sebi zaštitnici! A njihov je i onaj među vama koji ih za zaštitnike prihvati; Allah uistinu neće ukazati na Pravi put ljudima koji sami sebi nepravdu čine."[1]

Allah je vjernicima ukazao koja je to jedina strana koja odgovara njihovom imanu i ko su njihovi pravi zaštitnici. Allah je kazao:

﴿ إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ ٱللَّهُ وَرَسُولُهُۥ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱلَّذِينَ يُقِيمُونَ ٱلصَّلَوٰةَ وَيُؤْتُونَ ٱلزَّكَوٰةَ وَهُمْ رَٰكِعُونَ ﴿٥٥﴾ وَمَن يَتَوَلَّ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ فَإِنَّ حِزْبَ ٱللَّهِ هُمُ ٱلْغَٰلِبُونَ ﴿٥٦﴾ ﴾

"Vaši su zaštitnici samo Allah i Poslanik Njegov i vjernici koji ponizno namaz obavljaju i zekat daju. Onaj ko za zaštitnika uzme Allaha i Poslanika Njegova i vjernike – pa, Allahova strana će, svakako, pobijediti."[2]

Ashabi su shvatili da se lojalnost iskazuje samo islamskom vođstvu, odanost samo prema akidi i da se džihad vodi radi uzdizanja Allahove riječi, te su na tim osnovama izgradili svoje duše i primijenili te principe u svom životu i tako su svoju iskrenu privrženost usmjerili k Allahu, Njegovom Poslaniku i vjernicima. Njihova historija puna je divnih primjera koji ukazuju na njihovo savršeno shvatanje suštine privrženosti koju su oni usmjerili k Allahu, svojoj vjeri i akidi, i svojoj braći vjernicima.

Bratimljenju muhadžira i ensarija prethodilo je okupljanje oko jedne vjere i imana. Bratimljenje između dvije osobe koje slijede različito vjerovanje i ideologiju je glupost i obmana, pogotovo ako ta vjerovanja ili ideologije navode čovjeka na usvajanje određenih etički normi u praktičnom životu. Stoga je islamsko vjerovanje, s kojim je došao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, od Allaha, bilo kičma spomenutog bratstva. To vjerovanje sve ljude stavlja na vagu iskrenog obožavanja Allaha, i jedina relevantna razlika je razlika u bogobojaznosti i dobrim djelima.

Doista se ne može očekivati da bratstvo, potpomaganje, preferiranje drugih nad sobom vlada među ljudima koji nose različita vjerska i ideološka ubjeđenja, i gdje svi roboju vlastitom egoizmu i porivima.[3]

2- Medinska država utemeljena je na ljubavi u ime Allaha

Bratstvo u ime Allaha je jedan od najčvršćih podupirača islamske građevine i ako ono oslabi, građevinu će početi nagrizati trulež.[4] Iz tih razloga Vjerovjesnik,

---

[1] Sura El-Maide, 51.
[2] Sura El-Maide, 55-56.
[3] El-Buti, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 156.
[4] Urdžun, *Muhammed Resulullah*, 3/129.

sallallahu alejhi ve sellem, revnosno je radio na usađivanju ljubavi u ime Allaha u novonastalo muslimansko društvo. Tako je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Allah će na Sudnjem danu reći: 'Gdje su oni koji su se voljeli u ime Moje veličanstvenosti! Danas, kada drugog hlada osim Moga nema, Ja ću ih u Svoj hlad staviti!'*"[1]

Ljubav u ime Allaha ostavila je dubok trag na novonastalo medinsko društvo. Govoreći o tome, Enes kazuje: "Ebu Talha je bio jedan od ensarija s najviše palmovika, a najdraži mu je bio Bejruha koji se nalazio nasuprot mesdžidu i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, često je ulazio u njega i pio ukusnu vodu sa izvora koji se nalazio u njemu. Kada je objavljen ajet:

﴿لَن تَنَالُوا۟ ٱلْبِرَّ حَتَّىٰ تُنفِقُوا۟ مِمَّا تُحِبُّونَ ۚ وَمَا تُنفِقُوا۟ مِن شَىْءٍ فَإِنَّ ٱللَّهَ بِهِۦ عَلِيمٌ ﴿٩٢﴾﴾

'Nećete postići dobro sve dok ne budete dijelili od onoga što vam je drago! A što god da dijelite, Allah to zna!'[2], Ebu Talha je rekao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Allah je rekao: **'Nećete postići dobro sve dok ne budete dijelili od onoga što vam je drago'**, a meni je od cijelog mog imetka najdraži Bejruha i dajem ga kao sadaku radi Allaha, nadajući se dobru i nagradi od Allaha! A ti ga, Allahov Poslaniče, udijeli gdje ti Allah pokaže!' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzviknu: 'To je profitabilan imetak, to je profitabilan imetak! Čuo sam šta si rekao, ali mislim da je najbolje da ga podijeliš rodbini.' Ebu Talha reče: 'Uradit ću tako, Allahov Poslaniče!' Ebu Talha je nakon toga podijelio palmovik amidžićima i ostaloj rodbini."[3]

A ovo je priča Abdurrahmana b. Avfa. On pripovijeda: "Kad smo stigli u Medinu, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pobratimio me je sa Sa'dom b. Er-Rebi'om. Sa'd b. Er-Rebi'a mi reče: 'Ja sam najbogatiji ensarija, pa ćemo moj imetak podijeliti popola, i vidi koja od mojih žena ti se najviše sviđa i ja ću se razvesti pa kad joj završi iddet, ti je oženi.'"

Abdurrahman b. Avf mu je kazao: "Nemam potrebu za tim! Nego, ima li neka pijaca na kojoj se može dobro pazariti?" Sa'd je odgovorio: "Pijaca Benu Kajnuka." Abdurrahman je sljedeći dan poranio na pijacu sa sirom i maslom. Abdurrahman je nastavio prodavati na pijaci i ne prođe mnogo a pojavi se namirisan. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita ga: "*Jesi li se to oženio?*" "Da", odgovorio je. "*Koga?*", upitao je Poslanik. "Jednu ensarijku", odgovorio je Abdurrahman. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao je: "*Koliko si platio vjenčani dar?*" "Mjericu zlata", odgovorio je. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tada mu reče: "*Napravi gozbu makar zaklao samo jednu ovcu!*"[4]

---

[1] *Sahihu Muslim, Kitabul-birri ves-sile vel-adab*, br. 2566.

[2] Sura Ali Imran, 92.

[3] El-Umeri, *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 1/254.

[4] *Sahihul-Buhari, Kitabul-buju'u*, br. 2048.

Abdurrahman b. Avf je na Sa'dovu darežljivost uzvratio skromnošću. Ali, nije to bio slučaj samo sa njim, i mnogi drugi muhadžiri su se vrlo kratko zadržavali u kućama svoje braće ensarija jer su odmah počinjali raditi i stjecati vlastiti imetak kojim su kupovali kuće i privređivali za porodicu. Neki od tih muhadžira su Ebu Bekr, Omer, Osman itd.

3- Međusobno savjetovanje pobratima u ime Allaha

Bratimljenje je utjecalo i na savjetovanje između muslimana. Tako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pobratimio Selmana i Ebu Derda'a. Jedanput dok je Selman bio u posjeti Ebu Derda'u, ugledao je njegovu suprugu Ummu Derda' u pohabanoj odjeći, pa ju je upitao: "Šta je to s tobom, Ummu Derda'?" Odgovorila mu je: "Tvoj brat Ebu Derda' nema potrebu za ovim svijetom." Ebu Derda' je došao, napravio mu jelo i rekao: "Ja postim, ali ti jedi." Selman mu reče: "Ako ti ne budeš jeo, neću ni ja!", pa je jeo sa njim. Navečer je Ebu Derda' htio da klanja nafilu, ali mu Selman reče: "Spavaj!" Malo je spavao pa onda ustao da klanja, a Selman mu opet reče: "Spavaj!" Pred kraj noći Selman ga zovnu: "Sad ustani!", pa su obojica ustali i klanjali. Nakon toga Selman mu reče: "Ti imaš obavezu prema svome Gospodaru, ali imaš obavezu i prema sebi, a imaš obavezu i prema svojoj porodici, pa prema svima ispunjavaj obaveze!" Ebu Derda' je o tome obavijestio Vjerovjesnika, a on reče: "U pravu je Selman."[1]

4- Lijepo o njima govorite i Allahu za njih dovite

Ensarije su pomagale muhadžire, i ne samo to, nego su im davali prednost nad sobom u ovosvjetskim dobrima. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Ensarije su rekle Vjerovjesniku: 'Podijeli palme između nas i naše braće!' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Ne.' Onda su ensarije rekle: 'Pomažite nam u njihovom obrađivanju pa ćemo podijeliti urod.' 'Pristajemo', odgovoriše muhadžiri."[2]

Iz ovog hadisa možemo zaključiti da su ensarije ponudile Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da podijeli njihov imetak između njih i muhadžira, a njihov imetak su bili palmovici, ali je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odbio jer je želio da ensarije pomognu, a ne da im naškodi oduzimajući im vlasništvo nad njihovim vlastitim imetkom. Tada su ensarije predložile muhadžirima da im pomognu obrađivati palmovike, odnosno, da pomognu u zalijevanju i kultiviranju stabala, a zauzvrat bi podijelili urod. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaključio je da bi time muhadžiri pokrili svoje potrebe, a ensarijama se ne bi naštetilo, stoga je to odobrio pa su svi zajedno rekli: "Pristajemo!"[3]

---

[1] *Sahihul-Buhari, Kitabus-saum*, 4/209, br. 1968.
[2] *Sahihul-Buhari, Kitabul-muzare'a*, br. 2325.
[3] *Et-Tarihul-islami*, 4/30.

Ensarije su obrađivale svoju zemlju uz djelimičnu pomoć muhadžira, ipak veći dio posla su radili sami, ali su dijelili urod. Ensarije su pokazale darežljivost i zadivljujuće primjere altruizma, na čemu su im muhadžiri bili veoma zahvalni. Jednom prilikom rekli su: "Allahov Poslaniče, nismo nikad vidjeli narod kao što je ovaj kod kojih smo doselili: od njih nema solidarnijih u oskudici, niti darežljivijih u obilju. Oni rade umjesto nas, a opet s nama dijele urod i mi mislimo da će njima pripasti sva nagrada." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao im je: "Neće, ako budete lijepo govorili o njima i dovili Allahu za njih."[1]

Bojazan muhadžira da im neće promaknuti onosvjetska nagrada pokazuje koliko im je onaj svijet bio važan, njihovim mislima preovladavala je briga o njemu.[2]

Zbog izuzetne darežljivosti koju su ensarije pokazale prema muhadžirima, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odlučio ih je nagraditi. Tako se prenosi od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je rekao: "Vjerovjesnik je odlučio da zemlju u Bahrejnu podijeli ensarijama, ali oni rekoše: 'Ne, osim ako ćeš podijeliti i našoj braći muhadžirima kao i nama.' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'To ne! Ali, vi ćete poslije mene doživjeti da se daje prednost drugima nad vama, pa se strpite dok me ne sretnete na Havdu.'"[3]

Bratimljenje je urodilo plodom: odagnalo je tjeskobu progganičkog života, nadomjestilo intimu porodice i plemena s kojima su se rastali, utjecalo na međusobno pomaganje i razvitak islamske države, jer se država ne može ostvariti bez jedinstva i potpore ummeta, a jedinstva i potpore nema bez međusobne ljubavi i osjećaja bratstva. Nijedna zajednica koja se nije objedinila na principima bratstva i ljubavi, ne može se složiti oko nekog principa. I sve dok jedinstvo ne postane nepobitno stanje ummeta ili zajednice, ne može se očekivati podizanje države.[4]

5- Pravo nasljeđivanja na osnovu bratimljenja

Ljudska historija ne bilježi slučaj kolektivnog dočeka sličan onome kakav su ensarije priredile muhadžirima, gdje se pokazala ogromna ljubav, darežljivost, aktivno učešće u zbrinjavanju muhadžira, preuzimanju obaveza itd.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ovo je bratstvo učinio pravom odgovornošću koja se širila među ljudima. "Allah je, pored srodstva, dao pravo nasljedstva i na osnovu bratimljenja. Allahovom mudrošću, islamsko bratstvo pokazalo se kao očita činjenica u svijesti muslimana, pokazalo se da bratstvo i ljubav između muslimana nisu puke parole i prazna priča."

U prvom periodu Hidžre i pred ensarije i pred muhadžire – zato jer su muhadžiri napustili porodicu, domove i imetak u Mekki i nastanili se u Medini kao gosti

---

[1] Ahmed, *Musned*, 3/200-201. Ibn Ebu Šejbe, *Musned*, 9/68, br. 6561.
[2] El-Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 4/406.
[3] *Sahihul-Buhari*, *Menakibul-ensar*, br. 3794.
[4] *Fi Zilalil-Kur'an*, 6/3526.

braće ensarija – stavljene su obaveze međusobne saradnje, potpomaganja i socijalizacije. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proveo je bratstvo između muhadžira i ensarija kao garant ispunjenja ove obaveze. Bilo je sasvim prirodno da ova bratska veza bude jača od rodbinske. A nakon što je stanje muhadžira postalo stabilno i islam ojačao – islamski duh je postao prirodni živac novog društva u Medini.[1]

Nakon što su muhadžiri navikli na novu sredinu, riješili svoja egzistencijalna pitanja, između ostalog i zaplijenivši veliki ratni plijen u Bitki na Bedru, propisi nasljeđivanja su se vratili u normalan okvir saglasan sa ljudskom naravi, a to je nasljeđivanje samo na osnovu rodbinske veze, a propis nasljeđivanja na osnovu bratimljenja je, kur'anskim tekstom, stavljen van snage. Allah je rekao:

﴿ وَالَّذِينَ آمَنُوا مِن بَعْدُ وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا مَعَكُمْ فَأُولَٰئِكَ مِنكُمْ ۚ وَأُولُو الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ ۗ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٧٥﴾ ﴾

"A oni koji kasnije vjernici postanu, pa se isele i u borbi zajedno s vama učestvuju – oni su vaši. A rođaci su, prema Allahovoj Knjizi, jedni drugima preči – Allah zaista sve zna."[2]

Ovaj ajet derogirao je propis nasljeđivanja na osnovu bratimljenja[3] a ostalo je potpomaganje, briga i savjetovanje između pobratimljenih.[4]

To je pojasnio učenjak ummeta Ibn Abbas, radijallahu anhuma, tumačeći 33. ajet sure En-Nisa' koji glasi:

﴿ وَلِكُلٍّ جَعَلْنَا مَوَالِيَ مِمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ ۚ وَالَّذِينَ عَقَدَتْ أَيْمَانُكُمْ فَآتُوهُمْ نَصِيبَهُمْ ۚ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدًا ﴿٣٣﴾ ﴾

"Za sve smo odredili nasljednike svemu onome što ostave roditelji i rođaci; onima s kojima ste vezani ugovorom, dajte njihov dio! Allah je, doista, svemu svjedok!"[5]

Ibn Abbas je rekao:

- "Riječi: **'za sve smo odredili nasljednike',** odnose se na nasljeđivanje imetka.

- Riječi: **'...onima s kojima ste vezani ugovorom'** – muhadžiri su po dolasku u Medinu, zbog bratstva koje je između njih uspostavio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nasljeđivali ensarije uz njihove krvne srodnike, pa kad je objavljeno '...za sve smo odredili nasljednike', to je derogirano.

---

[1] El-Buti, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 211-212.
[2] Sura El-Enfal, 75.
[3] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 1/246.
[4] *Et-Tarihul-islami*, 4/25.
[5] Sura En-Nisa', 33.

- Zatim je rečeno: **'onima s kojima ste vezani ugovorom, dajte njihov dio'**[1] – odnosi se na pomaganje, brigu i savjetovanje. Nasljeđivanje je dokinuto, ali je ostala mogućnost oporučnog ostavljanja dijela (imetka)."[2]

6- Općeljudske vrijednosti i savršeni principi

Čvrste veze kojima su se povezali muhadžiri i ensarije usadile su u njima općeljudske vrijednosti i savršene principe nepoznate plemenskom društvu. Vrijednosti kakve se mogu naći samo u moralno naprednim društvima.

7- Brisanje plemenskih i regionalnih animoziteta

Iskorijeniti plemenske i regionalne animozitete iz paganskih zajednica nije nimalo lahka stvar jer je tu pristrasnost religija. "Operacijom bratstva", koja je organizirana u srcu paganske sredine, cilj je bio na praktičan način potpuno izbrisati te animozitete.

Jedna od bolesti savremenog muslimanskog društva jeste to što je čak i kod nekih daija prisutan duh regionalne i nacionalne netrpeljivosti. Ova bolest slabi muslimanski saff, razjedinjuje muslimane i prepreka je snaženju ummeta jer dovodi do toga da se muslimani bave sami sobom umjesto da se posvete ispunjavanju velikih ciljeva. Ova bolest, uzrokovana udaljavanjem od Kur'ana i Vjerovjesnikovog sunneta, rezultirala je širenjem sukoba i mržnje među muslimanima jer nisu odgojeni na islamskim vrijednostima.

Danas nam je itekako potrebno bratimljenje poput ovog koje se desilo između muhadžira i ensarija. Jer, dostojanstven život islamskog ummeta nije moguć bez zaživljavanja islamskih etičkih vrijednosti u muslimanskim sredinama i uzdizanja na ovako visok nivo imana i žrtvovanja.

8- Bratimljenje i duhovno učvršćenje

U uzroke duhovnog učvršćivanja spada rad na polju odgoja jedinki u duhu privrženosti vjeri, pripremanje snažnog vodstva, uklanjanje uzroka razdora, djelovanje na promociji načela koja vode ka objedinjavanju i homogenizaciji ummeta.[3]

Najvažniji faktori ujedinjavanja su akida, iskrena pripadnost islamu, traganje za istinom i postizanje bratstva među muslimanima. Allah je kazao:

﴿وَإِن يُرِيدُوٓاْ أَن يَخۡدَعُوكَ فَإِنَّ حَسۡبَكَ ٱللَّهُۚ هُوَ ٱلَّذِيٓ أَيَّدَكَ بِنَصۡرِهِۦ وَبِٱلۡمُؤۡمِنِينَ ٦٢ وَأَلَّفَ بَيۡنَ قُلُوبِهِمۡۚ لَوۡ أَنفَقۡتَ مَا فِي
ٱلۡأَرۡضِ جَمِيعٗا مَّآ أَلَّفۡتَ بَيۡنَ قُلُوبِهِمۡ وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ أَلَّفَ بَيۡنَهُمۡۚ إِنَّهُۥ عَزِيزٌ حَكِيمٞ ٦٣﴾

---

[1] Ova rečenica je iz predaje koju bilježi Et-Taberi sa istim senedom kojim je bilježi El-Buhari. Vidjeti: *Fethul-bari*, 8/249.

[2] *Sahihul-Buhari, Kitabut-tefsir*, br. 4580.

[3] Es-Sallabi, *Fikhut-temkini fil-Kur'anil-kerim*, str. 253.

"A ako te htjednu prevariti – pa tebi je doista dovoljan Allah; On te podržava Svojom pomoći i vjernicima, i On je sjedinio srca njihova. Da si ti potrošio sve ono što na Zemlji postoji, ne bi sjedinio srca njihova, ali je Allah sjedinio – On je zaista silan i mudar."[1]

Allah je, također, kazao:

﴿إِنَّمَا ٱلْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا۟ بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ ۚ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿١٠﴾﴾

"Vjernici su samo braća, zato pomirite vaša dva brata i bojte se Allaha da bi vam se milost ukazala."[2]

Samo onaj ko je okusio bratstvo može osjetiti slast imana. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Ko bude posjedovao tri osobine, osjetit će slast imana: da voli Allaha i Njegovog Poslanika više od svega drugog, da voli čovjeka samo radi Allaha, i da mrzi povratak u nevjerstvo kao što bi mrzio da bude bačen u vatru.*"[3]

Među najvažnije uzroke postojanosti pred najtežim iskušenjima s kojima se suočavaju muslimani ubraja se i islamsko bratstvo. Isto tako, pravilno shvatanje bratstva u ime Allaha djeluje na učvršćenje i snaženje muslimanskih redova, i to je jedan od uzroka njihovog ponosa i stabilizacije.[4]

9- Vrline ensarija

9.1. Allah ih je nazvao ensarijama

Ensarije nisu oduvijek bile poznate pod tim imenom. Tako su ih nazvali Allah i Njegov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jer su se zavjetovali na pridržavanje islama te zbrinuli muhadžire i pomogli Allahovu vjeru i Njegovog Poslanika.[5]

Gajlan b. Džerir rekao je: "Pitao sam Enesa: 'Ime ensarije – jeste li se vi tako nazvali ili vas je tako Allah nazvao?', pa je odgovorio: 'Tako nas je Allah nazvao!'"[6]

Mnogobrojne su vrline i vrijednosti ensarija. Njihove vrline možemo podijeliti na opće vrline ensarija i na vrline pojedinaca.

9.2. Opće vrline ensarija spomenute u Kur'anu

a) Allah ih je opisao kao istinske vjernike

Allah je kazao:

---

[1] Sura El-Enfal, 62-63.
[2] Sura El-Hudžurat, 10.
[3] *Sahihul-Buhari, Kitabul-iman, bab: Halavetul-iman*, 1/11.
[4] Muhammed Abdullah el-Hatib i Muhammed Abdul-Halim Hamid, *Nezarat fi Risatetit-te'alim*, str. 262.
[5] Abdurrahman el-Berr, *El-Hidžretun-Nebevijjetul-mubareke*, str. 131-135.
[6] *Sahihul-Buhari, Kitab Menakibul-ensar, bab: Menakibul-ensar*, br. 3776.

﴿ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ آوَوا وَّنَصَرُوا أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا ۚ لَّهُم مَّغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴾

"Oni koji vjeruju i isele se, i bore se na Allahovom putu, i oni koji daju sklonište i pomažu – oni su zbilja pravi vjernici – njih čeka oprost i obilje plemenito."[1]

b) Allah ih je obradovao viješću da je zadovoljan njima
Allah je kazao:

﴿ وَالسَّابِقُونَ الْأَوَّلُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنصَارِ وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُم بِإِحْسَانٍ رَّضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ
تَجْرِي تَحْتَهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ۚ ذَٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١٠٠﴾ ﴾

"Allah je zadovoljan prvim muslimanima, muhadžirima i ensarijama, i svima onima koji ih slijede dobra djela čineći. A i oni su zadovoljni Njime: za njih je On pripremio džennetske bašče, kroz koje rijeke teku, i oni će vječno i zauvijek u njima boraviti. To je veliki uspjeh."[2]

c) Allah im je potvrdio da su postigli uspjeh
Allah je kazao:

﴿ وَالَّذِينَ تَبَوَّءُوا الدَّارَ وَالْإِيمَانَ مِن قَبْلِهِمْ يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِي صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِّمَّا أُوتُوا وَيُؤْثِرُونَ عَلَىٰ
أَنفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ ۚ وَمَن يُوقَ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٩﴾ ﴾

"I oni koji su prije njih Medinu nastanili i prihvatili; oni vole one koji im doseljavaju, i u grudima svojim nikakvu tegobu, zato što im se daje, ne osjećaju, i više vole njima nego sebi, mada im je i samima potrebno. A oni koji se uščuvaju lahkomosti i tvrdičluka, oni će sigurno uspjeti."[3]

9.3. Vrijednosti ensarija spomenute u hadisu

a) Vjerovjesnikova ljubav prema ensarijama
Prenosi se od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ugledao je skupinu žena i djece koji su se vraćali sa svadbe pa je ustao i rekao: '*Allahu dragi! Vi ste meni najdraži!*', i ponovio je to tri puta."[4]

b) *Ljubav prema ensarijama znak je imana,* a mržnja prema njima znak je licemjerstva, pa ko ih bude volio, zadobit će Allahovu ljubav, a onaj koji ih bude

---

[1] Sura El-Enfal, 74.
[2] Sura Et-Tevbe, 100.
[3] Sura El-Hašr, 9.
[4] *Sahihul-Buhari, Kitab Menakibul-ensar*, br. 3785.

mrzio, zadobit će Allahovu srdžbu

Od El-Berra'a b. Aziba, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: '*Vjernik voli ensarije, a samo munafik ih mrzi! Ko ih bude volio, Allah će i njega zavoljeti, a ko ih bude mrzio, Allah će njega zamrziti!*'"[1]

c) Poslanik ih je okarakterizirao kao čedne i strpljive

Prenosi se od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: '*Nijednoj ženi ne škodi da živi između dvije ensarijske kuće, jer kao da živi pored svoja dva roditelja!*'"[2]

d) "Da nije hidžre, bio bih jedan od ensarija"

Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Kad bi ensarije krenule nekom dolinom ili putem, ja bih krenuo za njima, a da nije hidžre, bio bih jedan od ensarija.*"[3]

e) Vjerovjesnik je molio oprost za ensarije, njihove supruge, djecu i potomstvo

El-Buhari bilježi od Abdullaha b. El-Fadla da je čuo Enesa b. Malika, radijallahu anhu, kako kaže: "Žalio sam za ubijenima u bitki Harri, pa mi je Zejd b. Erkam, radijallahu anhu, nakon što je saznao za moju žalost, napisao pismo u kojem je stajalo da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: '*Allahu moj, oprosti ensarijama i djeci ensarija!*'" Ibnul-Fadl nije bio siguran je li spomenuo i unučad ensarija, pa je jedan od drugih ljudi koji su bili prisutni kod njega upitao Enesa. Enes je rekao: "Ovako je rekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i potvrdio da mu je Allah tako dostavio u njegove uši!"[4]

f) Vjerovjesnik je oporučio da se ensarijama čini dobro i da ih se ne uznemirava

Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Ensarije su moji najbliži prijatelji i čuvari mojih tajni. Ljudi će se namnožiti pa će biti malo ensarija*[5]*, zato prihvatite dobročinstvo njihovih dobročinitelja, a pređite preko loših postupaka njihovih prijestupnika.*"[1]

---

[1] *Sahihul-Buhari, Kitab Menakibul-ensar*, 3783.

[2] Ahmed, *Musned*, 6/257. *Medžme'uz-zeva'id*, 10/40. El-Hakim, 4/83.

[3] *Sahihul-Buhari, Kitab Menakibul-ensar*, 6/112, br. 3779.

[4] *Sahihul-Buhari, Kitabut-tefsir, Suretul-Munafikun*, br. 4906.

[5] Ibn Hadžer je kazao: "Znači da će ensarije postati malobrojni. Time se aludira da će islam prihvatiti arapska plemena i nearapi, koji su dosta brojniji u odnosu na ensarije, jer ako pretpostavimo da će natalitet ensarija utjecati na povećanje njihovog broja, to se isto odnosi i na druge, tako da će ensarije u svakom slučaju biti u manjini. Također, postoji mogućnost da je Vjerovjesniku otkrivena tajna da će se broj ensarija smanjiti općenito te je o tome obavijestio. Ova vijest se obistinila jer

Od Ebu Katade, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da sa minbera poručuje onima koji budu vladali nad ensarijama: '*Onaj ko zavlada ensarijama, neka čini dobro dobročiniteljima, a pređe preko loših postupaka prijestupnika od njih. I neka zna onaj ko ih uznemiri da je uznemirio ovoga ovdje!*', pa je pokazao na sebe."[2]

Treća tema
Medinski dokument ili spis

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uredio je odnose između stanovnika Medine i o tome je dao napisati dokument čiji sadržaj bilježe historijski izvori. Ovaj dokument imao je za cilj precizirati obaveze, prava i dužnosti svih stanovnika Medine. U starim izvorima dokument je nazivan poveljom ili knjigom, dok se u savremenim studijama počeo upotrebljavati termin ustav.

Dr. Ekrem ed-Dija' el-Umeri u svom djelu *Es-Siretun-Nebevijjetus-Sahiha* analizirao je lance prenosilaca preko kojih je prenesen ovaj dokument te je utvrdio da "ukupnim zbirom predaje dostižu stepen vjerodostojnog hadisa".[3]

On kaže i ovo: "Tekst Povelje napisan je riječima i stilom specifičnim za doba Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."

S vremenom, sve se manje posvećivalo pažnje Povelji te su se njome počeli baviti oni koji nisu kompetentni za proučavanje perioda u kojem je nastala. U ovoj Povelji nema tekstova u kojima se hvali ili kudi pojedinac ili neka skupina, niti se ikome laska ili vrijeđa, stoga se može reći da je to autentičan dokument, a ne falsifikat.[4] Činjenica da postoji velika sličnost između njenog i stila pisama koja je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, slao vladarima daje dodatnu potvrdu njenoj autentičnosti.

Prvo: Vjerovjesnik piše sporazum između muhadžira, ensarija i židova

Tekst Medinske povelje

---

danas ima dvostruko više onih čija loza dokazano seže do Alije b. Ebu Taliba nego onih za koje postoji dokaz da potječu iz dva ensarijska plemena Evs i Hazredž. Uzmi to u obzir i ne obaziri se na mnoštvo onih koji im se pripisuju bez dokaza." *Fethul-bari*, 7/122.

[1] *Sahihul-Buhari, Menakibul-ensar*, br. 3801.

[2] *El-Hidžretun-Nebevijjetul-mubareke*, str. 151.

[3] Ekrem el-Umeri, *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 1/275.

[4] Salih el-Ali, *Tenzimatur-Resulil-Idarijje fil Medine*, str. 4-5.

1- Ovo je ugovor Muhammeda Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, (Allahovog poslanika) sa vjernicima muslimanima iz plemena Kurejš i iz Jesriba te onima koji ih slijede, pridruže im se i budu vodili džihad s njima.

2- Oni su jedna nacija (ummet) mimo ostalih ljudi.

3- Muhadžiri iz plemena Kurejš zajednički plaćaju krvarinu jedni za druge i otkupninu za zarobljenog, po dobročinstvu i pravdi među vjernicima.

4- Benu Avf zajednički plaćaju krvarinu jedni za druge, kao što su i oduvijek činili, i svaka skupina plaća otkupninu za svoga zarobljenog, po dobročinstvu i pravdi među vjernicima.

5- Benu Haris iz plemena Hazredž zajednički plaćaju krvarinu jedni za druge, kao što su i oduvijek činili, i svaka skupina plaća otkupninu za svoga zarobljenog, po dobročinstvu.

6- Benu Saide zajednički plaćaju krvarinu jedni za druge, kao što su i oduvijek činili, i svaka skupina plaća otkupninu za svoga zarobljenog, po dobročinstvu i pravdi među vjernicima.

7- Benu Džušem zajednički plaćaju krvarinu jedni za druge, kao što su i oduvijek činili, i svaka skupina plaća otkupninu za svoga zarobljenog, po dobročinstvu i pravdi među vjernicima.

8- Benu Nedždžar zajednički plaćaju krvarinu jedni za druge, kao što su i oduvijek činili, i svaka skupina plaća otkupninu za svoga zarobljenog, po dobročinstvu i pravdi među vjernicima.

9- Benu Amr b. Avf zajednički plaćaju krvarinu jedni za druge, kao što su i oduvijek činili, i svaka skupina plaća otkupninu za svoga zarobljenog, po dobročinstvu i pravdi među vjernicima.

10- Benu Nebit zajednički plaćaju krvarinu jedni za druge, kao što su i oduvijek činili, i svaka skupina plaća otkupninu za svoga zarobljenog, po dobročinstvu i pravdi među vjernicima.

11- Benu Evs zajednički plaćaju krvarinu jedni za druge, kao što su i oduvijek činili, i svaka skupina plaća otkupninu za svoga zarobljenog, po dobročinstvu i pravdi među vjernicima.

12- Onome vjerniku koji je prezadužen ili ima mnogo čeljadi, vjernici će pomoći u plaćanju krvarine i otkupa za zarobljenog. Vjernik neće ući u savez sa štićenikom drugog vjernika bez njegovog odobrenja.

13- Vjernici – bogobojazni su jedna ruka protiv onoga ko učini zločin ili im htjedne učiniti nasilje, ili počini grijeh, ili širi neprijateljstvo i nered među vjernicima. Svi su zajedno protiv takvih makar se radilo o djetetu nekog od njih.

14- Vjernik neće ubiti vjernika zbog nevjernika niti će pomoći nevjernika protiv muslimana.

15- Allahovo jamstvo je jedinstveno i najslabiji vjernik je zaštićen. Vjernici su zaštitnici jedni drugima mimo ostalih ljudi.

16- Židovi koji nam budu odani imaju pravo na pomoć protiv neprijatelja, neće im se činiti nepravda niti pomagati protiv njih.

17- Sporazum o miru je jedinstven. Mirovni sporazumi odnose se na sve vjernike, uz pravdu i jednakost među njima.

18- Sve čete koje se zajedno s nama bore moraju se međusobno pomagati.

19- Vjernici brane jedni druge šta god da ih zadesi na Allahovom putu.

20- Bogobojazni vjernici slijede najljepši i najčvršći put. I mnogobošci ne smiju staviti pod svoju zaštitu kurejšijski imetak ili samog Kurejšiju, niti ga pomoći protiv vjernika.

21- Ko nepravedno ubije vjernika, odgovarat će za to, osim ako se porodica ubijenog zadovolji s otkupninom. Svi vjernici su dužni pomoći da se kazni i moraju stati protiv njega.

22- Nijednom vjerniku koji je prihvatio ovaj ugovor i koji vjeruje u Allaha i Sudnji dan, nije dozvoljeno pomaganje ili pružanje utočišta zločincu. A ko to učini, na njega će se na Sudnjem danu sručiti Allahovo prokletstvo i Njegova srdžba, i od njega se neće prihvatiti ni obavezna, a niti dobrovoljna djela.

23- Ako se oko nečega raziđete, obratite se Allahu i Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem.

24- Židovi će dijeliti troškove s vjernicima dokle god budu vojno sposobni.

25- Židovi plemena Benu Avf čine zajednicu s vjernicima. Židovi slobodno ispovijedaju svoju vjeru, a i vjernici slobodno ispovijedaju svoju vjeru. To se odnosi na njih same kao i na njihove štićenike. Ali, ovo ne važi za one koji učine nasilje i grijeh, takvi čine štetu sebi i svojim ukućanima.

26- Židovima iz plemena Benu Neddžar pripadaju ista prava kao i pripadnicima plemena Benu Avf.

27- Židovima iz plemena Benu Haris pripadaju ista prava kao i pripadnicima plemena Benu Avf.

28- Židovima iz plemena Benu Saide pripadaju ista prava kao i pripadnicima plemena Benu Avf.

29- Židovima iz plemena Benu Džušem pripadaju ista prava kao i pripadnicima plemena Benu Avf.

30- Židovima iz plemena Benu Evs pripadaju ista prava kao i pripadnicima plemena Benu Avf.

31- Židovima iz plemena Benu Sa'lebe pripadaju ista prava kao i pripadnicima plemena Benu Avf. Ali, ovo ne važi za one koji učine nasilje i grijeh, takvi čine štetu sebi i svojim ukućanima.

32- Džefna je ogranak plemena Sa'lebe i za njih važi isto što i za pleme Sa'lebe.

33- Za Benu Šetiba važi isto što i za Benu Avf. Dobročinstvo nije isto što i grijeh.

34- Za štićenike plemena Sa'lebe važi isto što i za njih.

35- Oni koje židovi prime u svoje redove bit će tretirani poput njih.

36- Niko od njih ne može se priključiti muslimanskom pohodu osim s Muhammedovom, sallallahu alejhi ve sellem, dozvolom.

37- Židovi podmiruju svoje troškove, a muslimani svoje. Dužnost im je da se potpomažu protiv onih koji napadnu potpisnike ovog ugovora. Njihovi odnosi trebaju počivati na međusobnom savjetovanju i dobročinstvu, a ne na nevaljalštinama.

38- Čovjek ne smije nanositi štetu svome savezniku, a obespravljenog treba pomoći.

(Židovi, poput vjernika, daju materijalni doprinos, dokle god su vojno sposobni.)[1]

39- Za potpisnike ovog ugovora unutrašnjost Jesriba je sveta.

40- Štićenik ima ista prava kao i njegov zaštitnik – ne smije mu se činiti šteta ni nepravda.

41- Štićenik ne može nikome pružiti zaštitu osim uz dozvolu svoga zaštitnika.

42- Rješenje svih nesuglasica i sporova koji se dese između potpisnika ovog ugovora, a za koje postoji bojazan da će izazvati nered, treba tražiti od Allaha i Allahovog poslanika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Allah garantira da će se ugovor ispunjavati na najbolji i najdosljedniji način.

43- Dužni su se zajednički odupirati napadačima na Jesrib. (Kurejšijama i onima koji ih pomažu ne smije se pružati zaštita.)[2]

44- a) Ako se od njih zatraži potpisivanje i poštivanje primirja, dužni su to prihvatiti. A i ako oni isto to zatraže od vjernika, dužni su im se odazvati, osim u slučaju rata zbog vjere.

b) Dužnost svih je da se suprotstave neprijatelju s kojim se suoče.

45- Sve što važi za potpisnike ovog ugovora važi i za židove plemena Evs i njihove štićenike, uz potpuno dobročinstvo potpisnika ovog ugovora prema njima. Dobročinstvo nije isto što i grijeh. Počinilac grijeha sam snosi odgovornost za učinjeno. Allah garantira iskreno i pravedno ispunjavanje ovog ugovora.

46- Ovaj ugovor nije prepreka kažnjavanju nasilnika i grješnika. Ko želi napustiti Medinu, bezbjedan je, a ko i ostane bezbjedan je, osim onaj ko učini nasilje i grijeh. Allah i Njegov poslanik Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, štitit će onoga ko se pridržava ovog ugovora.[3]

---

[1] Ovo se spominje u *Siri* od Ibn Hišama. Isto je već prethodilo pod tačkom 24., pa da li je ovdje ponovljeno radi potvrde ili nečega drugog, Allah najbolje zna.

[2] Ibn Hišam.

[3] *Medžmu'atul-vesaikis-sijasijje*, str. 41-42.

Drugo: Lekcije, koristi i pouke iz Povelje

1- Preciziranje pojma ummet – nacija

Povelja sadrži opće principe koji se nalaze i u ustavima modernih država. Prvi od tih principa jeste preciziranje pojma ummet. Ummet je u Povelji definiran kao jedinstvena skupina mimo ostalih ljudi, koja obuhvata muhadžire, ensarije i sve one koji im se pridruže i uključe u džihad.[1]

To je bilo nešto novo u političkoj historiji Arapskog poluostrva jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, svojim sljedbenicima privrženost plemenu zamijenio privrženošću ummetu koji čine svi koji su prihvatili novu vjeru. Povelja ih naziva jednim ummetom pod tačkom 21., a Kur'anu časnom stoji:

﴿ إِنَّ هَٰذِهِۦٓ أُمَّتُكُمۡ أُمَّةٗ وَٰحِدَةٗ وَأَنَا۠ رَبُّكُمۡ فَٱعۡبُدُونِ ﴿٩٢﴾ ﴾

"Doista, ovaj vaš ummet je jedan ummet, a Ja sam vaš Gospodar, pa Meni robujte!"[2]

Allah je opisao ovaj ummet kao umjerenu zajednicu:

﴿ وَكَذَٰلِكَ جَعَلۡنَٰكُمۡ أُمَّةٗ وَسَطٗا لِّتَكُونُواْ شُهَدَآءَ عَلَى ٱلنَّاسِ وَيَكُونَ ٱلرَّسُولُ عَلَيۡكُمۡ شَهِيدٗاۗ وَمَا جَعَلۡنَا ٱلۡقِبۡلَةَ ٱلَّتِي كُنتَ عَلَيۡهَآ إِلَّا لِنَعۡلَمَ مَن يَتَّبِعُ ٱلرَّسُولَ مِمَّن يَنقَلِبُ عَلَىٰ عَقِبَيۡهِۚ وَإِن كَانَتۡ لَكَبِيرَةً إِلَّا عَلَى ٱلَّذِينَ هَدَى ٱللَّهُۗ وَمَا كَانَ ٱللَّهُ لِيُضِيعَ إِيمَٰنَكُمۡۚ إِنَّ ٱللَّهَ بِٱلنَّاسِ لَرَءُوفٞ رَّحِيمٞ ﴿١٤٣﴾ ﴾

"Tako smo vas učinili zajednicom sredine, kako biste bili svjedoci drugim ljudima, i kako bi Poslanik vama bio svjedok. I Mi smo promijenili kiblu prema kojoj si se okretao samo zato da bismo istakli one koji slijede Poslanika od onih koji ne vjeruju, jer to je doista bilo teško svima, izuzev onih kojima je Allah ukazao na Pravi put. Allah neće dozvoliti da propadne vjerovanje vaše – a Allah je prema ljudima doista blag i milostiv."[3]

Allah je ukazao i na to da ovaj ummet nije skrštenih ruku u pogledu aktuelnih problema, nego poziva na dobro, a odvraća od zla, poziva u vrline, a odvraća od poroka.[4]

Allah je kazao:

﴿ كُنتُمۡ خَيۡرَ أُمَّةٍ أُخۡرِجَتۡ لِلنَّاسِ تَأۡمُرُونَ بِٱلۡمَعۡرُوفِ وَتَنۡهَوۡنَ عَنِ ٱلۡمُنكَرِ وَتُؤۡمِنُونَ بِٱللَّهِۗ وَلَوۡ ءَامَنَ أَهۡلُ ٱلۡكِتَٰبِ لَكَانَ خَيۡرٗا لَّهُمۚ مِّنۡهُمُ ٱلۡمُؤۡمِنُونَ وَأَكۡثَرُهُمُ ٱلۡفَٰسِقُونَ ﴿١١٠﴾ ﴾

"Vi ste najbolji narod koji se ikada pojavio: tražite da se čini dobro, a odvraćate od zla, i vjerujete u Allaha! A kad bi sljedbenici Knjige vjerovali,

---

[1] Dr. Ali Mu'ti, *Et-Tarihus-sijasi vel-askeri*, str. 169.
[2] Sura El-Enbija', 92.
[3] Sura El-Bekare, 143.
[4] Abdunnasir el-Attar, *Dustur lil-umme*, str. 9.

bilo bi bolje za njih; među njima ima vjernika, ali – većinom su grješnici."[1]

S ovim nazivom koji je dat skupini muslimana i onim stanovnicima Jesriba koji ih slijede, a koji potencira vezu na temelju pripadnosti islamu, počeli su se identificirati svi muslimani bez obzira iz kojeg plemena su dolazili. Solidarizirali su se jedan sa drugim, pomagali obespravljenog protiv nasilnika, lijepo se odnosili prema rodbini, voljenima i komšijama.[2] Plemena Evs i Hazredž stopila su se u ensarije, a zatim su se ensarije i muhadžiri stopili u muslimansku zajednicu i postali jedan ummet[3] čije članove povezuje akida, a ne rodbinska veza. Njihove emocije, ideje, kibla i pravac postali su podudarni, postali su privrženi Allahu umjesto plemenu, prihvatili su sud šerijata umjesto tradicije. To ih je učinilo drugačijim od ostalih ljudi jer je ovo veza koja važi samo za muslimane i ne uključuje druge, poput židova ili saveznika.

Nesumnjivo, potenciranje specifičnosti vjerske zajednice imalo je za cilj daljnju homogenizaciju i povećanje ponosa zbog pripadnosti toj zajednici.[4] To je uočljivo na primjeru promjene kible nakon što su se muslimani šesnaest ili sedamnaest mjeseci okretali ka Bejtul-Makdisu.[5]

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, težio je ka tome da se njegovi sljedbenici razlikuju od drugih, a posebno od židova. Primjeri za to su: židovi ne obavljaju molitvu u mestvama, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, svojim ashabima dozvolio da klanjaju u mestvama; židovi nisu farbali sijedu kosu pa su se muslimani počeli farbati knom i kalinom; Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, postio je dan Ašure, a kad je pred kraj života saznao da to čine i židovi, odlučio je da ubuduće posti i dan prije Ašure.

Osim toga, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, muslimanima je uveo princip razlikovanja od drugih i odlikovanja nad njima. Njegove riječi su: "*Ko se poistovjećuje s nekim narodom – njemu i pripada!*" Vjerovjesnik je, također, kazao: "*Ne poistovjećujte se sa židovima!*"

Mnoštvo je hadisa na ovu temu, a njihov smisao je podsticanje muslimana da se razlikuju i odlikuju nad drugima, a oponašanje drugih i poistovjećivanje s njima je, bez sumnje, suprotno ponosu s vjerom i odlikovanju nad nevjernicima.

Međutim, ove razlike i odlike ne predstavljaju barijeru između muslimana i drugih, jer islamsko društvo je otvoreno i spremno da se širi i prihvati sve koji im se žele priključiti i prihvatiti njihovu vjeru.[6]

---

[1] Sura Ali Imran, 110.
[2] Dr. Es-Sejjid Abdul-Aziz Salim, *Et-Tarihus-sijasi vel-hadari*, str. 100.
[3] Ahmed Ratib, *Kijadetur-Resuli el-askerijje ves-sijasijje*, str. 93.
[4] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 1/293.
[5] *Tarihu Halife b. Hajjat*, str. 23-24. Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/550.
[6] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 1/293.

Povelja je priznala židovima da su dio islamske države i jedan od elemenata koji čine tu državu. Zato je u Povelji napisano: "16. Židovi koji nam budu odani imaju pravo na pomoć protiv neprijatelja, neće im se činiti nepravda niti pomagati protiv njih."

A u 25. tački sasvim jasno je rečeno: "Židovi plemena Benu Avf čine zajednicu s vjernicima..."

U tačkama koje slijede to je potvrđeno i ostalim židovima koji su potpisali sporazum.

Dakle, islam sljedbenike Knjige koji žive u islamskoj državi prihvata kao članove zajednice koju tvore s muslimanima, sve dok ispunjavaju svoje obaveze. Prema slovu Povelje, razlika u vjeri ne može biti razlog uskraćivanja prava na domovinu.[1]

2- Allahova riječ i riječ Njegovog Poslanika su neprikosnovene

Povelja je odredila da se rješenje svih nesuglasica u Medini traži od Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Dvadeset treća tačka Povelje precizira na koga se obratiti u sporovima. Tačka glasi: "Ako se oko nečega raziđete, obratite se Allahu i Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem."

Poenta ovih riječi potpuno je jasna: potvrda da vrhovna vlast u Medini pripada muslimanima i da je ta vlast zadužena za sprečavanje svih sporova kako bi se onemogućio nastanak nereda usljed postojanja mnoštva samostalnih vlada u zemlji.

U isto vrijeme to je bila potvrda da vođenje te države pripada Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.[2]

Povelja je odredila tri vrste vlasti: zakonodavnu, sudsku i izvršnu. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je odlučan da u novoj državi provodi Allahove naredbe, jer ostvarenje vladavine Allahovog zakona nad ummetom je suština obožavanja Allaha, zato što se kroz to ostvaruje tevhid i čuva vjera. Allah je kazao:

﴿ مَا تَعْبُدُونَ مِن دُونِهِۦٓ إِلَّآ أَسْمَآءً سَمَّيْتُمُوهَآ أَنتُمْ وَءَابَآؤُكُم مَّآ أَنزَلَ ٱللَّهُ بِهَا مِن سُلْطَٰنٍ ۚ إِنِ ٱلْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ ۚ أَمَرَ أَلَّا تَعْبُدُوٓا۟
إِلَّآ إِيَّاهُ ۚ ذَٰلِكَ ٱلدِّينُ ٱلْقَيِّمُ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ ٱلنَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٠﴾ ﴾

"Oni kojima se, mimo Njega, klanjate – samo su imena koja ste im nadjenuli vi i preci vaši – Allah o njima nikakvog dokaza nije objavio. Sud pripada jedino Allahu, a On je naredio da se klanjate samo Njemu. To je jedino prava vjera, ali većina ljudi ne zna."[3]

---

[1] Zafir el-Kasimi, *Nizamul-hukm*, 1/37.

[2] Es-Sejjid Abdul-Aziz, *Et-Tarihus-sijasi vel-hadari*, str. 102.

[3] Sura Jusuf, 40.

Znači: "Samo Allahu pripada istinska vlast u pitanjima rububijjeta, vjerovanja, ibadeta, i ponašanja u svim sferama ljudskog života. On Svoje propise o tim pitanjima objavljuje poslanicima koje je odabrao, a ljudi nemaju pravo da o tome donose sud po svom mišljenju, strastima, vlastitom rezonu, objašnjenjima, ličnim zamislima, niti sistemu vrijednosti. Ovo pravilo je temelj Allahove vjere, primjenjivali su ga svi poslanici, i ono važi za sva vremena i mjesta."[1]

Kur'an je objavljen da bi se Allah obožavao i Njegov zakon provodio. Allah je kazao:

﴿ إِنَّآ أَنزَلْنَآ إِلَيْكَ ٱلْكِتَٰبَ بِٱلْحَقِّ فَٱعْبُدِ ٱللَّهَ مُخْلِصًا لَّهُ ٱلدِّينَ ﴿٢﴾ أَلَا لِلَّهِ ٱلدِّينُ ٱلْخَالِصُ ۚ وَٱلَّذِينَ ٱتَّخَذُوا۟ مِن دُونِهِۦٓ أَوْلِيَآءَ مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَآ إِلَى ٱللَّهِ زُلْفَىٰٓ إِنَّ ٱللَّهَ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فِى مَا هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهْدِى مَنْ هُوَ كَٰذِبٌ كَفَّارٌ ﴾

"Mi ti, doista, objavljujemo Knjigu, s istinom, pa robuj Allahu ispovijedajući Mu čistu vjeru. Čista vjera pripada samo Allahu! A onima koji pored Njega uzimaju zaštitnike: 'Mi ih obožavamo samo zato da bi nas što više Allahu približili' – Allah će njima, zaista, presuditi u onome u čemu su se oni razilazili. Allah nikako neće ukazati na Pravi put onome ko je lažljivac i nevjernik."[2]

﴿ إِنَّآ أَنزَلْنَآ إِلَيْكَ ٱلْكِتَٰبَ بِٱلْحَقِّ لِتَحْكُمَ بَيْنَ ٱلنَّاسِ بِمَآ أَرَىٰكَ ٱللَّهُ ۚ وَلَا تَكُن لِّلْخَآئِنِينَ خَصِيمًا ﴿١٠٥﴾ ﴾

"Mi tebi objavljujemo Knjigu sa istinom, da ljudima sudiš onako kako ti Allah objavljuje i ne budi branilac izdajicama!"[3]

I kako god je cilj objavljivanja Knjige ostvarenje robovanja samo Allahu, tako je cilj i uspostavljanje vladavine Njegovog zakona. Kako god ibadet nije ispravan osim ako je potvrđen Objavom, jednako tako nije ispravno suditi po drugom zakonu mimo onog od Allaha objavljenog, ili mimo pravila koja se temelje na objavljenom šerijatu.[4]

Uspostavljanjem vladavine Allahovog zakona jača robovanje Allahu i postiže se cilj zbog kojeg su stvoreni i ljudi i džinni. Allah kaže:

﴿ وَمَا خَلَقْتُ ٱلْجِنَّ وَٱلْإِنسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴿٥٦﴾ ﴾

"Džinne i ljude stvorio sam samo zato da Meni u ibadetu budu."[5]

Židovi su, kako se vidi iz člana 43., prihvatili postojanje vrhovne sudske instance kojoj se obraćaju svi stanovnici Medine, pa tako i oni. Međutim, židovi nisu bili obavezni u svakom slučaju obraćati se islamskom sudstvu nego samo u slučaju kada se radilo o sporu između njih i muslimana, dok su u svojim međusobnim sporovima i porodičnim propisima imali pravo postupati po Tevratu, a

---

[1] *Tefsirul-menar*, 12/3009.
[2] Sura Ez-Zumer, 2-3.
[3] Sura En-Nisa', 105.
[4] *El-Hukmu vet-tehakum fi hitabil-vahj*, 1/433.
[5] Sura Ez-Zarijat, 56.

presude među njima donosili su njihovi svećenici, ali su se mogli, ako bi htjeli, obratiti i Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da im on presudi i u tim pitanjima, a Allah je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, dao pravo da to prihvati ili da odbije i vrati ih njihovim svećenicima. Allah je rekao:

﴿سَمَّٰعُونَ لِلۡكَذِبِ أَكَّٰلُونَ لِلسُّحۡتِۚ فَإِن جَآءُوكَ فَٱحۡكُم بَيۡنَهُمۡ أَوۡ أَعۡرِضۡ عَنۡهُمۡۖ وَإِن تُعۡرِضۡ عَنۡهُمۡ فَلَن يَضُرُّوكَ
شَيۡـٔٗاۖ وَإِنۡ حَكَمۡتَ فَٱحۡكُم بَيۡنَهُم بِٱلۡقِسۡطِۚ إِنَّ ٱللَّهَ يُحِبُّ ٱلۡمُقۡسِطِينَ ٤٢﴾

"Oni mnogo laži slušaju i rado ono što je zabranjeno jedu, pa ako ti dođu, ti im ili presudi ili se okreni od njih, ako se okreneš od njih, oni ti ne mogu nimalo nauditi. A ako im budeš sudio, sudi im pravo jer Allah voli pravedne."[1]

Jedan od sporova u kojem su židovi tražili da im Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, presudi jeste spor Benu Nadira i Benu Kurejza oko krvarine za ubijene u njihovim međusobnim sukobima. Naime, Benu Nadir su bili moćniji od Benu Kurejza pa su ih prisiljavali da im plaćaju mnogostruko veću krvarinu nego što su oni plaćali plemenu Benu Kurejza. Kada se pojavio islam u Medini, pleme Benu Kurejza odbilo je plaćati visoke iznose i zahtijevalo jednakost u plaćanju krvarine.[2] Povodom toga objavljeno je:

﴿وَكَتَبۡنَا عَلَيۡهِمۡ فِيهَآ أَنَّ ٱلنَّفۡسَ بِٱلنَّفۡسِ وَٱلۡعَيۡنَ بِٱلۡعَيۡنِ وَٱلۡأَنفَ بِٱلۡأَنفِ وَٱلۡأُذُنَ بِٱلۡأُذُنِ وَٱلسِّنَّ بِٱلسِّنِّ وَٱلۡجُرُوحَ
قِصَاصٞۚ فَمَن تَصَدَّقَ بِهِۦ فَهُوَ كَفَّارَةٞ لَّهُۥۚ وَمَن لَّمۡ يَحۡكُم بِمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ فَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلظَّٰلِمُونَ ٤٥﴾

"Mi smo im u njemu propisali: glava za glavu, i oko za oko, i nos za nos, i uho za uho, i zub za zub, a da rane treba uzvratiti. A onome ko od odmazde odustane, bit će mu od grijeha iskupljenje. Oni koji ne sude prema onome što je Allah objavio, pravi su zulumćari."[3]

43. član Povelje koji glasi: "Rješenje svih nesuglasica i sporova, koji se dese između potpisnika ovog ugovora, a za koje postoji bojazan da će izazvati nered, treba tražiti od Allaha i Allahovog poslanika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem". Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pripala je vrhovna sudska vlast kojoj se svi obraćaju, a presuda je bila pravo Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i imala je izvršnu moć jer Allahovim naredbama mora se pokoriti i obavezno ih je izvršavati, a i Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, naredbe su od Allaha i obavezno je pokoriti im se.[4]

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tako je postao predsjednik države, i u isto vrijeme, predsjednik sudske, izvršne i zakonodavne vlasti.

---

[1] Sura El-Maide, 42.
[2] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 1/291.
[3] Sura El-Maide, 45.
[4] *Devletur-Resul minet-tekvin ilet-temkin*, str. 418.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obnašao je ove tri grane vlasti jer je bio Allahov poslanik zadužen da dostavi Allahov šerijat i objasni Allahov Govor. Izvršnu je vlast preuzeo jer je bio poslanik-vladar i predsjednik države.

On je preuzeo vođstvo države prema slovu Povelje i uz saglasnost svih strana prisutnih u Medini, a koje su sačinjavale strane sporazuma u čijem 36. članku stoji da "niko od njih se ne može priključiti muslimanskom pohodu osim s Muhammedovom, sallallahu alejhi ve sellem, dozvolom". Ova tačka imala je veliki značaj u sprečavanju židova da uđu u savez sa Kurejšijama ili drugim neprijateljskim plemenima.

Član 44. otišao je još dalje. U njemu stoji da "Kurejšijama i onima koji ih pomažu ne smije se pružati zaštita".

U samoj Povelji nije spomenuto ime nijedne osobe osim imena Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.[1]

3- Državni teritorij

U članu 39. stoji: "Za potpisnike ovog ugovora unutrašnjost Jesriba je sveta." Svetost mjesta podrazumijeva da se u njemu ne smije sjeći drveće, ubijati ptice, a ako su tako zaštićeni drveće i ptice, šta misliš kako su tek zaštićeni imeci i životi.[2]

Povelja je odredila osnovne karakteristike države: jedan ummet, Medinu kao teritorij, vlast koja sudi na osnovu Allahove Objave.

Medina je bila prvi teritorij islamske države, polazna tačka i centar iz kojeg se teritorij širio da bi se stalo ukraj opasnostima i neredima koje će zamijeniti mir i opća sigurnost.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odaslao je ashabe na sve strane Medine da postave zastave između kamenitih predjela istočno i zapadno od nje i na brdo Sevr sjeverno, te na brdo Ajr južno, označivši tako granice medinskog harema.

Kako su se nizale pobjede i ljudi ulazili u islam, tako se i teritorij širio pa se islamska država prostirala od Atlantskog okeana i velikih prostranstava jugozapadne Evrope, kompletne sjeverne i srednje Afrike, preko jugozapadne Azije pa sve do većeg dijela Kine i Rusije, istočno.[3]

Međutim, islamski teritorij nije ograničen geografskim ili političkim pojmovima. On počinje od Medine, glavnog grada islamske države i prostire se na sve dijelove zemaljske kugle.

Allah je rekao:

﴿ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ ٱسْتَعِينُوا۟ بِٱللَّهِ وَٱصْبِرُوٓا۟ ۖ إِنَّ ٱلْأَرْضَ لِلَّهِ يُورِثُهَا مَن يَشَآءُ مِنْ عِبَادِهِۦ ۖ وَٱلْعَٰقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ ﴿١٢٨﴾ ﴾

---

[1] *Devletur-Resul minet-tekvin ilet-temkin*, str. 420.

[2] Zafir el-Kasimi, *Nizamul-hukm*, 1/38.

[3] *Devletur-Resul minet-tekvin ilet-temkin*, str. 411.

"Musa reče narodu svom: 'Molite Allaha da vam pomogne i budite strpljivi, zemlja je Allahova, On je daje u naslijeđe kome On hoće od robova Svojih; a lijep ishod će biti za one koji se budu Allaha bojali.'"[1]

Isto tako, ummet nije zatvorena zajednica rezervirana samo za određene kategorije ljudi, naprotiv, ummet je otvoren da prigrli čitavo čovječanstvo pod uvjetom da se odazovu Allahovoj vjeri koju je On odabrao Svojim stvorenjima gdje god bili.

Islamska država je država internacionalne poslanice i svaki žitelj zemaljske kugle ima pravo na nju, a džihad je sredstvo kojim se širi.[2]

4- Ljudska prava i slobode

Povelja kristalno jasno pokazuje genijalnost Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u odabiru tačaka i načinu reguliranja odnosa između različitih strana. Tačke Povelje su povezane i potpune, pogodne za rješavanje ondašnjeg stanja u Medini, a neka pravila i načela ostvaruju apsolutnu pravdu i potpunu jednakost među ljudima. Povelja je omogućila ljudima, neovisno o boji kože, jezika ili religije, da uživaju sva prava i slobode.[3]

Prof. dr. Muhammed Selim el-Avva kaže: "Principi koje je sadržavao Medinski ustav još uvijek se primjenjuju, i tako će, najvjerovatnije, i ostati u dosad poznatim sistemima vladavine. Ljudi su došli do tih principa nakon vijekova njihovog postojanja u prvom političkom dokumentu čiji je autor Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."[4]

Povelja je zagarantirala zaštitu prava, poput prava na vjeru, ibadet, sigurnost itd.

Utemeljena je sloboda ispovijedanja vjere: "Muslimani imaju pravo na ispovijedanje svoje vjere, a i židovi na ispovijedanje svoje."

Allah je rekao:

﴿ لَآ إِكْرَاهَ فِى ٱلدِّينِ ۖ قَد تَّبَيَّنَ ٱلرُّشْدُ مِنَ ٱلْغَىِّ ۚ فَمَن يَكْفُرْ بِٱلطَّٰغُوتِ وَيُؤْمِنۢ بِٱللَّهِ فَقَدِ ٱسْتَمْسَكَ بِٱلْعُرْوَةِ ٱلْوُثْقَىٰ لَا ٱنفِصَامَ لَهَا ۗ وَٱللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٥٦﴾ ﴾

"Nema prisile u vjeru, Pravi put se jasno razlikuje od zablude! Onaj ko ne vjeruje u taguta, a vjeruje u Allaha, drži se za najčvršću vezu, koja se neće prekinuti! A Allah sve čuje i zna!"[5]

Povelja je uspostavila pravdu i jednakost među ljudima i žestoko zaprijetila onome ko prekrši ove principe i pravila.

---

[1] Sura El-A'raf, 128.
[2] *Devletur-Resul minet-tekvin ilet-temkin*, str. 421.
[3] *En-Nizamus-sijasi fil-islam*, str. 65.
[4] *Ibid.*, str. 58.
[5] Sura El-Bekare, 256.

Obaveza islamske države je da uspostavlja pravdu među ljudima i da omogući svakom čovjeku da ostvari svoja prava na najbrži i najlakši način, bez trošenja imetka i umaranja.[1]

Obaveza islamske države je da ukloni sve što je prepreka na putu da čovjek ostvari svoje pravo.

Islam obavezuje vladare da među ljudima uspostavljaju pravdu, bez obzira na jezik, naciju ili socijalni status. Vladar mora suditi po pravdi, ne obazirući se na to ko je prijatelj, a ko neprijatelj, ko bogat, a ko siromašan, ili ko je radnik, a ko biznismen.

Allah je rekao:

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ كُونُواْ قَوَّٰمِينَ لِلَّهِ شُهَدَآءَ بِٱلْقِسْطِ ۖ وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَـَٔانُ قَوْمٍ عَلَىٰٓ أَلَّا تَعْدِلُواْ ۚ ٱعْدِلُواْ هُوَ
أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ ۖ وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ خَبِيرٌۢ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿٨﴾ ﴾

"O vjernici, dužnosti prema Allahu izvršavajte, i pravedno svjedočite! Neka vas mržnja koju prema nekim ljudima nosite nikako ne navede da nepravedni budete! Pravedni budite, to je najbliže bogobojaznosti, i bojte se Allaha, jer Allah dobro zna ono što činite."[2]

Znači, neka vas mržnja prema nekim ljudima ne navede da budete nepravedni prema njima, a, shodno tome, i neka vas ljubav prema nekim ljudima ne navede na pristrasnost i privrženost njima.

Što se tiče principa jednakosti, tekstovi Povelje jasno o tome govore, naprimjer: "Allahova garancija je jednaka za sve", ili da je kod muslimana "i najslabiji zaštićen", i "jedni drugima su zaštitnici", što znači da jedni drugima pružaju pomoć i u blagostanju i u nedaćama, kao što stoji u tački 15.

Tačka 19. glasi: "Vjernici brane jedni druge šta god da ih zadesi na Allahovom putu."

Komentator sire Es-Suhejli u svom djelu *Er-Revdul-unuf* kaže: "Riječ *jubi'u* – dolazi od riječi *el-beva'u,* što znači jednakost."[3]

Jednakost je jedan od općih principa koje je ustanovio islam i on je značajno utjecao na izgradnju muslimanskog društva.

Allah je kazao:

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَٰكُم مِّن ذَكَرٍ وَأُنثَىٰ وَجَعَلْنَٰكُمْ شُعُوبًا وَقَبَآئِلَ لِتَعَارَفُوٓاْ ۚ إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِندَ ٱللَّهِ أَتْقَىٰكُمْ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿١٣﴾ ﴾

"O ljudi, mi smo vas od muškarca i žene stvorili, i plemenima i narodima vas učinili da biste se upoznali. Najugledniji od vas kod Allaha je onaj koji Ga se najviše boji; Allah, uistinu sve zna i nije Mu skriveno ništa."[1]

---

[1] *En-Nizamus-sijasi fil-islam,* str. 52.
[2] Sura El-Maide, 8.
[3] *Er-Revdul-unuf,* 2/17. Preuzeto iz: El-Kasimi, *Nizamul-hukm,* 1/38.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*O ljudi, vaš Gospodar je jedan! Svi ste potomci istog čovjeka! Nema prednosti Arap nad nearapom, niti nearap nad Arapom, niti crveni nad crnim, niti crni nad crvenim, osim po bogobojaznosti! Jesam li vam dostavio!*"[2]

Ovaj princip bio je jedan od izvora snage prvih muslimana i privukao je mnoge narode islamu.[3]

Međutim, pod pojmom jednakost ovdje se ne misli na apsolutnu jednakost svih u svemu, čemu pozivaju naivni, smatrajući to pravdom.[4] Jer, razlika u nadarenosti, sposobnostima, i razlika u stepenima je jedan od ciljeva stvaranja.[5] Jednakost kojoj poziva islamski šerijat ograničena je stanjima i nije apsolutna.[6]

Dakle, ljudi su jednaki pred šerijatom, sudom, islamskim propisima i općim pravima, te nije dozvoljeno praviti razliku na osnovu nacije, boje kože, položaja ili imovinskog stanja itd.[7]

Povelja je obuhvatila najbitnije što je potrebno za funkcioniranje države u pogledu ustava, administracije, odnosa pojedinca prema državi. Kur'an je objavljivan deset godina u Medini trasirajući muslimanima životni put, usađujući im principe vladavine, temelje politike, socijalnih pitanja, objavljujući propise halala i harama, principe parničenja, postulate pravde i zakone muslimanske države. A sve to Vjerovjesnikov sunnet podupire, učvršćuje i jasno i precizno objašnjava.

Povelja je postavila okvir za ustav, te se smatra jednim od najznačajnijih ugovora kojim se regulira veza između muslimana i nevjernika koji žive s njima, jer pokazuje velik stepen tolerancije, pravdu i jednakost, posebice, ako se uzme u obzir da je to prvi islamski dokument, te da se odnosio i primjenjivao nad ljudima koji su prije islama bili zatočenici plemenske pristrasnosti, ljudi koji su smisao postojanja vidjeli u pokoravanju, ponižavanju, otuđivanju prava i imovine drugih.[8]

Ova Povelja ima veliki civilizacijski značaj, posebno u pogledu onoga što se danas naziva ljudskim pravima i u insistiranju da se sve strane pridržavaju dogovorenog. Međutim, da li su se sve strane pridržavale toga?

Treće: Stav medinskih židova

Židovi su pred sobom imali jasne i neoborive dokaze o istinitosti Muhammedovog, sallallahu alejhi ve sellem, poslanstva, ali to im je samo povećalo inat,

---

[1] Sura El-Hudžurat, 13.
[2] Ahmed, *Musned*, 5/411.
[3] Abdul-Hamid Mutevelli, *Mebadi'ul-hukmi fil-islam*, str. 385.
[4] El-Mejdani, *El-Ahlakul-islamije ve ususuha*, 1/624.
[5] Madžid el-Kejlani, *Felsefetut-terbijetil-islamijje*, str. 179.
[6] Muhammed Nuruddin, *Mebadi'u ilmil-idara*, str. 116.
[7] Ali Sallabi, *Fikhut-Temkin*, str. 463.
[8] Dr. Muhammed Fajdullah, *Suver ve iber minel-džihadin-Nebevi*, str. 29-30.

neprijateljstvo, oholost, mržnju i zavist prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i onima koji su povjerovali u njega.

Od Safijje bint Hujjej b. Ahtab, majke vjernika, radijallahu anha, prenosi se da je rekla: "Bila sam najdraže dijete svome ocu Hujejju b. Ahtabu i svome amidži Ebu Jasiru. Kad god bih ih srela, uzimali bi me (u naručje) iako bi s njima bilo neko drugo njihovo dijete. Kad je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao u Medinu, odsjeo je u Kuba'u u mahali Benu Amr b. Avf. Moj otac Hujejj b. Ahtab i amidža Ebu Jasir poranili su da ga vide. Izašli su prije zore, a vratili su se tek nakon zalaska sunca. Vratili su se premoreni, iscrpljeni i klonuli, jedva hodajući. Kao i uvijek, obradovala sam se što ih vidim, ali, tako mi Allaha, nijedan od njih dvojice nije se ni okrenuo prema meni od silne zabrinutosti. Čula sam amidžu Ebu Jasira kako pita moga oca: 'Je li to zaista on?' Moj otac je odgovorio: 'Boga mi, jest.' Amidža je ponovo upitao: 'Jesi li ga prepoznao, jesi li siguran?' Odgovorio je: 'Da.' 'Pa šta osjećaš prema njemu u svojoj duši?', upitao je amidža. Otac je odgovorio: 'Tako mi Allaha, neprijateljstvo dokle god sam živ.'"[1]

Židovi su protiv Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i vjernika vodili propagandni rat nastojeći ocrniti Poslanikovu ličnost, odvratiti ljude od njega i poljuljati njihovo povjerenje u Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

Židovi su bili svjesni opasnosti koju ova vjera predstavlja za njihove interese i njihova devijantna vjerovanja, koja se zasnivaju na uzdizanju nad drugima i ponižavanju ljudi koji nisu njihove nacije.

Islam poziva u tevhid, a židovi kažu: "Uzeir je Allahov sin", islam poziva u jednakost svih ljudi i da se nijedan narod ne uzdiže nad drugim, niti ijedna zajednica nad drugom, dok židovi smatraju da su oni Allahov odabrani narod, uzdižu se nad drugima i smatraju ih nižom rasom.[2]

Zato se nisu pridržavali tačaka Povelje, te su pobuđivali sumnju u Muhammedovo poslanstvo, i postavljali su Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, mnoga pitanja nastojeći ga dovesti u neugodnu situaciju, varali su i obmanjivali vjernike.[3] Također, činili su i druge prljave rabote, od kojih su i:

1- Pokušaj unošenja razdora unutar muslimanske zajednice

U borbi protiv islama stalno su pokušavali pocijepati muslimansko jedinstvo atakujući na ljubav koja je vladala među muslimanima, i to tako što su potpirivali unutrašnje smutnje, nastojali oživjeti paganske parole, regionalnu netrpeljivost, plemensku pristrasnost i podmećući smicalice muslimanima koji su živjeli složno, u ljubavi i bratstvu. Među njima je vladala takva ljubav, saosjećanje i samilost da su

---

[1] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/518-519.
[2] Muhammed Ebu Faris, *Es-Sira'u meal-Jehud*, 1/31.
[3] *Ibid.*, 1/31 i 41.

sličili jednom tijelu koje kad se razboli jedan njegov organ, svi ostali dijelovi tijela to osjete kroz groznicu i bdijenje.[1]

Jedan starac se dosjetio kako će napraviti razdor među ensarijama i pobuditi plemensku pristrasnost koja će ih vratiti u pagansko doba i nagnati na međusobne ratove kao nekad, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, će izgubiti najjače pomagače.[2]

Muhammed b. Ishak, pripovijedajući o ovom događaju, rekao je:

"Še's b. Kajs bio je veoma star, veliki nevjernik, mnogo je mrzio muslimane i zavidio im. Jadanput je prošao pored skupine ashaba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, iz Evsa i Hazredža, koji su sjedili i razgovarali. Vidjevši ih kako zajedno sjede u slozi i lijepim međusobnim odnosima do kojih ih je doveo islam nakon neprijateljstva u paganstvu, žestoko se rasrdio i rekao: 'Ujedinili su se potomci Kajle[3] u ovoj zemlji! Boga mi, ako se slože na nečemu, ništa im nećemo moći!' Zatim je naredio jednom mladom židovu koji se družio s njima: 'Kad dođeš među njih, sjedi i počni pričati o ratu Bu'as i ratovima prije njega. Otpjevaj im neke pjesme koje su pjevali o tome i podsjeti ih na stare pokliče.'

A u ratu Bu'as između Evsa i Hazredža pobjedu je odnio Evs. Vođe Evsa tada su bili Hudajr b. Simak el-Ešheli i Ebu Usejd b. Hudajr, a vođa Hazredža bio je Amr b. En-Nu'man el-Bejadi, i svi su izginuli.

Mladi je židov uradio kako mu je rečeno te se ljudi iz Evsa i Hazredža počeše hvalisati pa se posvađaše i dvojica ljudi skočiše da se tuku: Evs b. Kajzi iz porodice Benu Harisete b. El-Haris iz Evsa, i Džebbar b. Sahr iz porodice Benu Seleme iz Hazredža. Oni jedan drugom rekoše: 'Ako hoćete da sad ponovo otpočnemo!'[4]

To razjari oba tabora pa povikaše: 'Hoćemo! Počet ćemo popodne!' Zatim povikaše: 'Oružje, oružje!', i krenuše.

To je doprlo do Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa im je izašao u susret sa skupinom muhadžira. Kada ih je sreo, rekao im je: 'O skupino muslimana! Allaha se pripazite, Allaha se pripazite! Zar se paganskim pokličima služite a ja sam još uvijek među vama! I to nakon što vas je Allah uputio u islam i njime vam ugled dao, i prekinuo pagansko zlo između vas, te vas izbavio iz nevjerstva i srca vam složnim učinio?!'

Ljudi iz Evsa i Hazredža tad shvatiše da je to šejtan htio unijeti razdor među njih i da se radi o neprijateljskoj spletki te zaplakaše i počeše grliti jedni druge, a zatim pođoše za Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, poslušno i po-

---

[1] *Ibid.*, 1/44.
[2] El-Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 4/37.
[3] Kajla je ime žene koja je zajednički predak i Evsa i Hazredža i po njoj se ova dva plemena zajednički nazivaju Benu Kajla.
[4] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/211 i 214.

korno. Tako je Allah otklonio od njih spletke Allahovog neprijatelja Še'sa b. Kajsa, a o njemu i onome što je učinio objavio je i ajet.

Allah kaže:

﴿ قُلْ يَٰٓأَهْلَ ٱلْكِتَٰبِ لِمَ تَكْفُرُونَ بِـَٔايَٰتِ ٱللَّهِ وَٱللَّهُ شَهِيدٌ عَلَىٰ مَا تَعْمَلُونَ ﴿٩٨﴾ قُلْ يَٰٓأَهْلَ ٱلْكِتَٰبِ لِمَ تَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ مَنْ
ءَامَنَ تَبْغُونَهَا عِوَجًا وَأَنتُمْ شُهَدَآءُ وَمَا ٱللَّهُ بِغَٰفِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٩٩﴾ ﴾

'Reci: O sljedbenici Knjige, zašto u Allahova znamenja ne vjerujete. A Allah je svjedok svega što radite!? Reci: O sljedbenici Knjige, zašto onoga koji vjeruje od Allahove vjere odvraćate, želeći da je iskrivite iako ste svjedoci da je istina? A Allah ne zanemaruje ono što vi radite!'[1]

A o Evsu b. Kajziju i Džebbaru b. Sahr i njihovim saplemenicima koji su pristali uz njih i pali pod utjecaj Še'sovih spletki kojima je zaživio pagansku netrpeljivost među njima, objavljeno je:

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ إِن تُطِيعُوا۟ فَرِيقًا مِّنَ ٱلَّذِينَ أُوتُوا۟ ٱلْكِتَٰبَ يَرُدُّوكُم بَعْدَ إِيمَٰنِكُمْ كَٰفِرِينَ ﴿١٠٠﴾ وَكَيْفَ تَكْفُرُونَ وَأَنتُمْ تُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ
ءَايَٰتُ ٱللَّهِ وَفِيكُمْ رَسُولُهُۥ وَمَن يَعْتَصِم بِٱللَّهِ فَقَدْ هُدِىَ إِلَىٰ صِرَٰطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿١٠١﴾ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ حَقَّ تُقَاتِهِۦ وَلَا تَمُوتُنَّ
إِلَّا وَأَنتُم مُّسْلِمُونَ ﴿١٠٢﴾ وَٱعْتَصِمُوا۟ بِحَبْلِ ٱللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا۟ وَٱذْكُرُوا۟ نِعْمَتَ ٱللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنتُمْ أَعْدَآءً فَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ
فَأَصْبَحْتُم بِنِعْمَتِهِۦٓ إِخْوَٰنًا وَكُنتُمْ عَلَىٰ شَفَا حُفْرَةٍ مِّنَ ٱلنَّارِ فَأَنقَذَكُم مِّنْهَا كَذَٰلِكَ يُبَيِّنُ ٱللَّهُ لَكُمْ ءَايَٰتِهِۦ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٠٣﴾ وَلْتَكُن
مِّنكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى ٱلْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِٱلْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ ٱلْمُنكَرِ وَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُفْلِحُونَ ﴿١٠٤﴾ وَلَا تَكُونُوا۟ كَٱلَّذِينَ تَفَرَّقُوا۟
وَٱخْتَلَفُوا۟ مِنۢ بَعْدِ مَا جَآءَهُمُ ٱلْبَيِّنَٰتُ وَأُو۟لَٰٓئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٠٥﴾ ﴾

'O vjernici ako se budete pokoravali jednoj skupini onih kojima je data Knjiga, oni će vas, nakon što ste prihvatili pravu vjeru, ponovo vratiti u nevjernike! A kako da ne vjerujete kada vam se kazuju Allahovi ajeti i kad je među vama Poslanik Njegov? A ko se čvrsto drži Allaha, on je na Pravi put upućen! O vjernici, bojte se Allaha istinskom bogobojaznošću i nipošto ne umirite osim kao muslimani! Svi se čvrsto držite za Allahovo uže i ne razjedinjujte se! I sjetite se blagodati Allahove prema vama, kada ste bili neprijatelji, pa je On sjedinio srca vaša i postali ste, Njegovom milošću, braća! I bili ste na ivici vatrene jame, pa vas je On od nje spasio! Tako vam On objašnjava znamenja Svoja da biste na Pravom putu bili! I neka među vama bude grupa ljudi koja na dobro poziva i naređuje dobro i odvraća od zla. To su oni koji su spašeni! I ne budite kao oni koji su se razjedinili i razišli, nakon što su im već jasni dokazi došli! Njima pripada kazna velika!'[2]

---

[1] Sura Ali Imran, 98-99.
[2] Sura Ali Imran, 100-105.

Kroz ovaj slučaj vidimo sposobnost Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kao vođe, da osujeti židovske planove čiji je cilj bilo cijepanje muslimanskog jedinstva. Također se pokazuje Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, briga za stanje muslimana i samilost prema njima, te bojazan da ih ne zadese smutnje i nevolje. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, požurio je da sretne ensarije i podsjeti ih na Allaha te im objasni da je ono što smjeraju karakteristika paganstva, podsjetio ih na islam i čast koju im je Allah njime ukazao tako što je prekinuo dotadašnje ratove i smutnje, te očistio njihova prsa od mržnje i spojio im srca u imanu. Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi imale su veliki utjecaj na njihovo biće u kojem se rodio novi duh koji je, Allahovom dobrotom, izbrisao svaki trag paganstva. Tome je doprinio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, svojom rječitošću, jakom karizmom i dojmljivim stavom, tako da su ashabi shvatili da su podlegli šejtanskim došaptavanjima i spletkama svojih neprijatelja židova te su zaplakali kajući se za grijeh u koji su upali i izgrlili se pokazujući imansku ljubav."[1]

2- Napad na Allaha

Mnogi autori sire i mufessiri navode da je Ebu Bekr jedanput ušao u midras[2] te je tom prilikom zatekao mnoštvo židova okupljenih oko čovjeka po imenu Finhas, koji je bio jedan od njihovih velikih rabina, uz kojeg je bio još jedan rabin po imenu Eši'a. Ebu Bekr reče Finhasu: "Teško li se tebi! Boj se Allaha i primi islam, jer ti znaš da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, Allahov poslanik koji vam dolazi sa Istinom od Njega. Vi to imate zapisano u Tevratu i Indžilu!"

Finhas reče: "Ebu Bekre, nama nije potreban Allah, mi smo Njemu potrebni! Mi Njega ne molimo kao što On nas moli, mi smo bogati i On nam ne treba, ali On ne može bez nas, jer da može, ne bi od nas posudio naš imetak, kako to tvrdi vaš drug! I da On može bez nas, ne bi nama davao kamatu, a vama je zabranjivao!"

Ebu Bekr se naljutio i žestoko udario Finhasa te rekao: "Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, da nije ugovora između nas i vas, odsjekao bih ti glavu, Allahov neprijatelju!"

Finhas ode Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i požali se: "Muhammede, pogledaj šta mi je uradio tvoj drug!"

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita Ebu Bekra: "Zašto si to uradio?"

"Allahov Poslaniče", reče Ebu Bekr, "Allahov neprijatelj je rekao krupne riječi. On smatra da je Allah siromašan, a da su oni bogati, pa kad je to kazao, naljutio sam se radi Allaha i udario ga."

---

[1] *Et-Tarihul-islami*, 4/41-42.

[2] Židovski vjerski centar koji je služio za obrede i izučavanje vjerskih nauka. (prim. prev.)

Finhas je to negirao i kazao: "Nisam to rekao."[1]

Ali, Allah je objavio ajete koji su raskrinkali Finhasa i potvrdili da je Ebu Bekr govorio istinu. Allah je kazao:

﴿لَّقَدْ سَمِعَ ٱللَّهُ قَوْلَ ٱلَّذِينَ قَالُوٓا۟ إِنَّ ٱللَّهَ فَقِيرٌ وَنَحْنُ أَغْنِيَآءُ ۘ سَنَكْتُبُ مَا قَالُوا۟ وَقَتْلَهُمُ ٱلْأَنۢبِيَآءَ بِغَيْرِ حَقٍّ وَنَقُولُ ذُوقُوا۟
عَذَابَ ٱلْحَرِيقِ ﴿١٨١﴾﴾

"Allah je čuo riječi onih koji su govorili: 'Allah je siromašan, a mi smo bogati!' Mi ćemo zabilježiti ono što su oni govorili kao i to što su bez opravdanja **vjerovjesnike ubijali! I reći ćemo: 'Iskusite kaznu u Ognju!'"**[2]

A o Ebu Bekru i njegovoj srdžbi, Allah je objavio sljedeće[3]:

﴿لَتُبْلَوُنَّ فِىٓ أَمْوَٰلِكُمْ وَأَنفُسِكُمْ وَلَتَسْمَعُنَّ مِنَ ٱلَّذِينَ أُوتُوا۟ ٱلْكِتَٰبَ مِن قَبْلِكُمْ وَمِنَ ٱلَّذِينَ أَشْرَكُوٓا۟
أَذًى كَثِيرًا ۚ وَإِن تَصْبِرُوا۟ وَتَتَّقُوا۟ فَإِنَّ ذَٰلِكَ مِنْ عَزْمِ ٱلْأُمُورِ ﴿١٨٦﴾﴾

"Vi ćete sigurno biti iskušani u imecima vašim, i životima vašim, a slušat ćete od onih, kojima je prije vas data Knjiga, i idolopoklonika, mnoge neugodnosti. Ako budete izdržali i Allaha se bojali, to doista, u iskrene postupke spada!"[4]

Kur'an na više mjesta spominje njihovo nedolično ponašanje prema Allahu, i to da Mu pripisuju manjkavosti i opisuju Ga onim što Njemu ne dolikuje, što je odraz velikog bezobrazluka i nepostojanja lijepog odnosa prema Allahu.

Jedan od tih ajeta je:

﴿وَقَالَتِ ٱلْيَهُودُ يَدُ ٱللَّهِ مَغْلُولَةٌ ۚ غُلَّتْ أَيْدِيهِمْ وَلُعِنُوا۟ بِمَا قَالُوا۟ ۘ بَلْ يَدَاهُ مَبْسُوطَتَانِ يُنفِقُ كَيْفَ يَشَآءُ ۚ وَلَيَزِيدَنَّ كَثِيرًا مِّنْهُم مَّآ أُنزِلَ إِلَيْكَ
مِن رَّبِّكَ طُغْيَٰنًا وَكُفْرًا ۚ وَأَلْقَيْنَا بَيْنَهُمُ ٱلْعَدَٰوَةَ وَٱلْبَغْضَآءَ إِلَىٰ يَوْمِ ٱلْقِيَٰمَةِ ۚ كُلَّمَآ أَوْقَدُوا۟ نَارًا لِّلْحَرْبِ أَطْفَأَهَا ٱللَّهُ ۚ وَيَسْعَوْنَ فِى ٱلْأَرْضِ
فَسَادًا ۚ وَٱللَّهُ لَا يُحِبُّ ٱلْمُفْسِدِينَ ﴿٦٤﴾﴾

"Jevreji govore: 'Allahova ruka je stisnuta!' Stisnute bile ruke njihove i prokleti bili zbog toga što govore! Ne, obje su ruke Njegove pružene, On udjeljuje koliko hoće! A to što ti objavljuje Gospodar tvoj pojačat će kod mnogih od njih zabludu i nevjerovanje. Mi smo ubacili među njih neprijateljstvo i mržnju sve do Smaka svijeta. Kad god pokušaju potpaliti ratnu vatru, Allah je ugasi. Oni nastoje na Zemlji smutnju praviti, a Allah ne voli smutljivce."[5]

---

[1] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/558-559. *Subulul-Huda ver-Rešad*, 3/583-585. *Tefsiru Mudžahid*, str. 140.
[2] Sura Ali Imran, 181.
[3] *Tefsirul-Kurtubi*, 4/295.
[4] Sura Ali Imran, 186.
[5] Sura El-Maide, 64.

Iz konteksta ajeta da se zaključiti da su ovakav stav zauzeli zbog mržnje i nezadovoljstva koje su osjećali prema Vjerovjesnikovom, sallallahu alejhi ve sellem, uspjehu i širenju njegove da've. Dodatni razlog ovakvog židovskog ponašanja jeste i to što su se muslimani – odazivajući se kur'anskim naredbama, zabranama i upozorenjima – okrenuli od njih i bojkotirali ih zbog njihovih konstantnih spletki i poricanja. Sve ovo loše je utjecalo na njihovo ekonomsko stanje, pa im je to povećalo mržnju i nezadovoljstvo te utjecalo na loše ponašanje prema Allahu i Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.[1]

3- Loše ponašanje i napad na Poslanika i časni Kur'an

Židovi su se loše odnosili prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: podrugljivo su namigivali u njegovom prisustvu i tokom njegovog govora, pozdravljali su ga riječima kojima su iskazivali da mu žele zlo, što pokazuje njihovu nekulturu.

Prenosi se od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: "Neki židovi su došli kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i pozdravili ga riječima: 'Es-samu alejk[2], Ebul-Kasime!', pa sam rekla: 'Da Bog da vi umrli i Allah vas kaznio!' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na to reče: 'Ne, Aiša! Allah ne voli vrijeđanje i ružan govor.' Rekla sam: 'Zar nisi čuo šta su rekli?' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'A zar ti nisi čula da sam im odgovorio na njihove riječi? Rekao sam im: 'I vama!''', pa je o tome objavljen ovaj ajet[3]:

﴿ أَلَمْ تَرَ إِلَى ٱلَّذِينَ نُهُوا۟ عَنِ ٱلنَّجْوَىٰ ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا نُهُوا۟ عَنْهُ وَيَتَنَٰجَوْنَ بِٱلْإِثْمِ وَٱلْعُدْوَٰنِ وَمَعْصِيَتِ ٱلرَّسُولِ وَإِذَا جَآءُوكَ حَيَّوْكَ بِمَا لَمْ يُحَيِّكَ بِهِ ٱللَّهُ وَيَقُولُونَ فِىٓ أَنفُسِهِمْ لَوْلَا يُعَذِّبُنَا ٱللَّهُ بِمَا نَقُولُ حَسْبُهُمْ جَهَنَّمُ يَصْلَوْنَهَا فَبِئْسَ ٱلْمَصِيرُ ﴿٨﴾ ﴾

"Zar ne vidiš one kojima je zabranjeno da se sašaptavaju kako se zatim vraćaju onome što im je zabranjeno i sašaptavaju se o grijehu i neprijateljstvu i neposlušnosti prema Poslaniku. A kad ti dolaze, pozdravljaju te onako kako te Allah nikad nije pozdravio, i među sobom govore: 'Trebalo bi da nas Allah već kazni za ono što govorimo!' Dovoljan će im biti Džehennem! U njemu će gorjeti, a grozno je on prebivalište!"[4]

Ovaj ajet pokazuje mržnju koja je ovladala židovskim dušama i koja ih je podsticala na upotrebu svih sredstava i načina za rušenje islama, uništenje Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i stavljanje muslimana pod kontrolu. Međutim, to što su neki židovi molili Boga za Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, smrt, pretvarajući se da ga zapravo pozdravljaju, pokazuje njihovu slabost usljed koje su

---

[1] *Es-Sira'u meal-Jehud*, 1/51.

[2] Smrt tebi ili dabogda umro.

[3] *Zadul-Mesir fi ilmit-tefsir*, 8/189. Bilježi ga Ibn Ebu Hatim od El-E'ameša, od Mesruka, od Aiše. Hadis je vjerodostojnog lanca prenosilaca. Također u *Sahihu Muslim*, 4/1717.

[4] Sura El-Mudžadele, 8.

pribjegli ovoj perfidnoj metodi. Jer, onaj koji prakticira ovakvu vrstu pozdrava, poput ovog židova koji je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, rekao "es-samu alejk", očito živi u duševnoj krizi koja je rezultat gubljenja umišljene snage jer su njegovom prošlošću i sadašnjošću zavladale nove snage s kojima on ne može sarađivati.

Zavist i ljubomora su ih spriječili da prihvate novu vjeru. Pokušali su uništiti islam sredstvima za koja su bili ubijeđeni da su nepogrješiva, pa kad su doživjeli neuspjeh, to im je još više povećalo krizu te su se odlučili na negativistički pristup i indirektna sredstva. A moliti Boga da usmrti protivnika pretvarajući se da ustvari pozdravlja, oružje je nemoćnih, sredstvo koje koriste beznadežni i posljednji pokušaj mrzitelja.[1]

S druge strane, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poziva Aišu na blagost i nježnost, objašnjavajući joj da musliman ne smije dozvoliti da njime vlada srdžba. Jer, po islamu, blagost je plod lijepog ponašanja, sam Allah je Blagi i voli blagost, te sa blagošću daje rezultate koji se grubošću ne bi mogli ostvariti.[2]

Što se tiče židovskog omalovažavanja prijašnjih poslanika, poslušaj ovu priču:

Došla je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, grupa židova među kojima bijahu Ebu Jasir b. Ahtab, Nafi' b. Ebu Nafi', Azir b. Ebu Azir. Ova skupina upita Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kakvo je njegovo vjerovanje o prijašnjim poslanicima. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori im: "Vjerujemo u Allaha i ono što je objavio nama, i u ono što je objavio Ibrahimu, i Ismailu, i Ishaku, i Jakubu, i potomcima, i u ono što je dato Musau i Isau."

Oni tada rekoše: "Mi ne vjerujemo u Isaa, sina Merjeminog, niti vjerujemo u onoga ko u njega vjeruje."[3]

Tim povodom objavljen je ajet:

﴿ قُلْ يَٰٓأَهْلَ ٱلْكِتَٰبِ هَلْ تَنقِمُونَ مِنَّآ إِلَّآ أَنْ ءَامَنَّا بِٱللَّهِ وَمَآ أُنزِلَ إِلَيْنَا وَمَآ أُنزِلَ مِن قَبْلُ وَأَنَّ أَكْثَرَكُمْ فَٰسِقُونَ ﴿٥٩﴾ ﴾

"Reci: 'O sljedbenici Knjige, zar da nas osuđujete zato što vjerujemo u Allaha i u ono što nam se objavljuje, i u ono što je objavljeno prije – a većina ste grješnici?'"[4]

Što se tiče njihovih napada na Kur'an kroz postavljanje pitanja i vođenje beskrajnih rasprava, navest ćemo sljedeći primjer:

Od Ibn Abbasa se prenosi da je rekao: "Kad je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao u Medinu, židovski rabini ga upitaše: 'O Muhammede, kad kažeš:

﴿ وَيَسْـَٔلُونَكَ عَنِ ٱلرُّوحِ ۖ قُلِ ٱلرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّى وَمَآ أُوتِيتُم مِّنَ ٱلْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٨٥﴾ ﴾

---

[1] Dr. Muhsin Abd En-Nazir, *Hivarur-Resul meal-Jehud*, str. 101.

[2] *Ibid.*, str. 87.

[3] Ibn Hišam, *Es-Sira*, 1/567. *Tefsir Ibn Džerir*, 1/442. Vidjeti: Abdullah el-Šekavi, *El-Jehudu fis-sunnetil-mutahhere*, 1/242-243.

[4] Sura El-Maide, 59.

'Pitaju te o duši. Reci: Duša je nešto što – samo Gospodar moj zna, a vama je dato samo malo znanja'[1], da li pod tim misliš na svoj narod ili na nas?'

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'I na jedne i na druge.'

Oni rekoše: 'Ali u onome što ti dolazi ti čitaš da je nama dat Tevrat i da je u njemu objašnjenje za sve.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'To je malo u odnosu na Allahovo znanje, ali vama je to dovoljno kad biste po njemu radili.'[2]

Nakon ovoga Allah je objavio:

﴿ وَلَوْ أَنَّمَا فِي ٱلْأَرْضِ مِن شَجَرَةٍ أَقْلَٰمٌ وَٱلْبَحْرُ يَمُدُّهُۥ مِنۢ بَعْدِهِۦ سَبْعَةُ أَبْحُرٍ مَّا نَفِدَتْ كَلِمَٰتُ ٱللَّهِ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴾

'Da su sva stabla na Zemlji pisaljke, a more, uz pomoć još sedam mora, tinta, ne bi se ispisale Allahove riječi; Allah je, uistinu, silan i mudar.'''[3]

4- Pomaganje munafika i saradnja s njima u zavjerama

Kur'an nas obavještava da su židovi bili idejne vođe munaficima. To su munafički šejtani koji su im razrađivali planove, usmjeravali ih i podučavali ih različitim metodama spletki, zavjera, prevara, obmana i izazivanja nereda.

Allah je rekao:

﴿ وَإِذَا لَقُوا۟ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ قَالُوٓا۟ ءَامَنَّا وَإِذَا خَلَوْا۟ إِلَىٰ شَيَٰطِينِهِمْ قَالُوٓا۟ إِنَّا مَعَكُمْ إِنَّمَا نَحْنُ مُسْتَهْزِءُونَ ﴿١٤﴾ ﴾

"Kada susretnu one koji vjeruju, oni govore: 'Vjerujemo!', a čim ostanu nasamo, sa šejtanima svojim, govore: 'Mi smo s vama. Mi se samo izrugujemo.'"

En-Nesefi u svom *Tefsiru* kaže: "Njihovi šejtani su židovi, jer u svojoj pobuni protiv Allaha nalikuju na prave šejtane."[4]

O učestvovanju židova s munaficima u kovanju zavjera protiv muslimana u Medini, Allah je rekao:

﴿ بَشِّرِ ٱلْمُنَٰفِقِينَ بِأَنَّ لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٣٨﴾ ٱلَّذِينَ يَتَّخِذُونَ ٱلْكَٰفِرِينَ أَوْلِيَآءَ مِن دُونِ ٱلْمُؤْمِنِينَ ۚ أَيَبْتَغُونَ عِندَهُمُ ٱلْعِزَّةَ فَإِنَّ ٱلْعِزَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا ﴿١٣٩﴾ ﴾

"Bolnu patnju navijesti licemjerima, koji prijateljuju s nevjernicima, mimo vjernika! Zar kod njih traže moć, a sva moć pripada samo Allahu."[5]

Prof. Muhammed Derveza kaže: "Većina mufessira smatra da se pod nevjernicima ovdje misli na židove, a to se da zaključiti iz samog ajeta kao i iz ajeta poslije njega. Očito je da su privrženost munafika prema židovima i međusobno povezivanje tragovi čvrstih munafičko-židovskih zavjera uperenih protiv da've i jačanja

---

[1] Sura El-Isra', 85.
[2] *El-Jehudu fis-sunnetil-muttahere*, 1/241.
[3] Sura Lukman, 27.
[4] *Tefsirun-Nesefi*, 1/21.
[5] Sura En-Nisa, 138-139.

islamskih snaga."[1]

Židovi su čak podstakli licemjere da pokrenu rat protiv Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Naime, prenosi se od Urve b. Zubejra da ga je Usama b. Zejd obavijestio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzjahao magarca na kojem bijaše fedekijski pokrivač. Stavio je Usamu iza sebe i krenuo u posjetu Sa'du b. Ubadi u mahalu Benu Haris b. El-Hazredž. To bijaše prije Bitke na Bedru. Usama kazuje: "Prošao je pored skupine u kojoj bijaše Abdullah b. Ubejj b. Selul, prije nego što je Abdullah b. Ubejj prividno primio islam. Tu bijaše okupljeno mješovito društvo: muslimani, mušrici – obožavaoci kipova, i židovi. U skupini je bio i Abdullah b. Revvaha. Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, jahalica zapraši sijelo pa Abdullah b. Ubejj pokri nos ogrtačem i reče: 'Nemojte dizati prašinu oko nas!' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poselami ih, zaustavi se, siđe i pozva ih u islam i prouči im nešto iz Kur'ana. Abdullah b. Ubejj b. Selul reče: 'Čovječe, kako je lijepo to što govoriš! Ako je istina, onda nas nemoj uznemiravati u našim sijelima nego idi svojoj kući pa pričaj onome ko ti dođe!' Na to Abdullah b. Revvaha reče: 'Ne! Allahov Poslaniče, slobodno nam dolazi u naša sijela, bit će nam drago!' Tada nastade svađa između muslimana, mušrika i židova, i zamalo da se ne pobiše, ali Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, smirivao ih je sve dok se konačno ne smiriše. Nakon toga Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uzjaha svoju jahalicu i nastavi put, pa kad dođe kod Sa'da b. Ubade, reče mu: 'Sa'de, jesi li ti čuo šta reče Ebu Hubab?' – misleći pritom na Abdulaha b. Ubejja – 'Rekao je tako i tako!' Sa'd b. Ubade reče: 'Allahov Poslaniče, oprosti mu i pređi preko toga. Jer, tako mi Onoga koji ti je objavio Knjigu, Allah je objavio istinu s kojom si došao, a stanovnici ovog mjesta su već bili odlučili da ga proglase za kralja i krunu mu naprave. Međutim, kad je to Allah spriječio objavivši ti istinu, to ga je ozlojedilo, pa se on zato ponaša tako kako si vidio.' I Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, mu oprosti."[2]

5- Kompromitiranje ugleda židovskih rabina koji bi primili islam

Čuvši da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao u Medinu, Abdullah b. Selam dođe kod njega i reče mu: "Pitat ću te tri stvari o kojima može znati samo vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Kaži mi: Koji je prvi znak Sudnjeg dana, i koje je prvo jelo stanovnika Dženneta, i zbog čega dijete nalikuje na oca?"

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Maločas me o tome obavijestio Džibril." Abdullah reče: "Taj melek je neprijatelj židova!" Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Prvi znak Sudnjeg dana je vatra koja će potjerati ljude sa istoka ka zapadu, prvo što će jesti je komad mesa s kitovih pluća, a što se tiče razloga zbog kojeg dijete nalikuje na roditelja – kad čovjek spava sa suprugom pa

---

[1] Muhammed Derveza, *Siretur-Resuli*, 2/179-180.
[2] *Sahihul-Buhari*, *Kitabut-tefsir*, 8/230-231, br. 4566.

njegova voda pretekne njenu, onda će nalikovati na njega, a ako njena voda pretekne njegovu, onda će nalikovati na nju." *Abdullah reče: "Svjedočim da si ti* Allahov poslanik." Nakon toga Abdullah reče: "Allahov Poslaniče, židovi su veoma skloni iznošenju potvora, pa ako saznaju da sam primio islam, prije nego što ih upitaš o meni, optuživat će me za svašta."

Nakon toga dođoše židovi, a Abdullah se bio sakrio u kuću. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita ih: "Šta kažete o Abdullahu b. Selamu?"

"On je najučeniji među nama i sin najučenijeg, najbolji među nama i sin najboljeg!", odgovoriše.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Šta mislite kada bi Abdullah primio islam?"

"Bog ga sačuvao od toga", rekoše. Tada Abdullah izađe pred njih i reče: "Svjedočim da nema boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov poslanik." Židovi istog momenta povikaše: "On je najgori među nama i sin najgoreg", te ga nastaviše potvarati.[1]

Općenito, židovi su kompromitirali svoje rabine koji bi primili islam i optuživali ih za vrlo ružne stvari.

Časni Kur'an spominje da su koristili ovo sredstvo i brani ove vjernike koje su židovi nepravedno optuživali.[2] Allah je rekao:

﴿لَيْسُوا سَوَاءً ۗ مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ أُمَّةٌ قَائِمَةٌ يَتْلُونَ آيَاتِ اللَّهِ آنَاءَ اللَّيْلِ وَهُمْ يَسْجُدُونَ ﴿١١٣﴾ يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ
وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنكَرِ وَيُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَأُولَٰئِكَ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿١١٤﴾ وَمَا يَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَلَن
يُكْفَرُوهُ ۗ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالْمُتَّقِينَ ﴿١١٥﴾﴾

"Nisu oni svi isti! Ima ispravnih sljedbenika Knjige, koji po cijelu noć ajete Allahove uče i sedždu Mu čine! Oni u Allaha i drugi svijet vjeruju, naređuju da se čine dobra djela, a odvraćaju od zlih, i žure činiti dobro! To su oni dobri! Bilo kakvo dobro da urade, neće im biti negirano, a Allah dobro zna one koji se Njega boje!"[3]

El-Vahidi u djelu *Esbabun-Nuzul* kaže: "Ibn Abbas i Mukatil su rekli: 'Kada su Abdullah b. Selam, Sa'lebe b. Sa'je, Usejd b. Sa'je, Esed b. Ubejd i drugi židovi, primili islam, židovski rabini rekoše: 'U Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, povjerovaše samo najgori među nama. Da su išta valjali, ne bi ostavili vjeru pradjedova!' A ovima koji su primili islam poručili su: 'Zamijenivši svoju vjeru drugom vjerom postali ste izdajice!' Povodom toga Allah je objavio: **'Nisu oni svi isti...'**"[4]

---

[1] *Sahihul-Buhari, Kitabul-Enbija', bab: Halki Adem*, 6/362-363, br. 3329.
[2] *Es-Sira'u meal-Jehud*, 1/59.
[3] Sura Ali Imran, 113-115.
[4] El-Vahidi, *Esbabun-Nuzul*, str. 114.

6- Širenje glasina i radovanje muslimanskoj nesreći

Židovi su stalno tražili priliku da naštete muslimanima i naprave razdor među njima. Tako su iskoristili smrt jednog od dvanaesterice poglavara koji su dali zavjet Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, na Akabi. Taj poglavar bio je Ebu Umame Esad b. Zurara el-Ensari el-Hazredži. Kad ga je obuzela groznica, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dođe mu u posjetu i reče: "Teško nam se od židova!", ponovivši to dva puta. "Kazat će: 'Zašto nije izliječio svoga druga', a ja mu ne mogu ni korist donijeti ni štetu nanijeti, ali ću pokušati da ga izliječim." Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zatim je naredio da se kauterizira povlačenjem vrućeg glačala po glavi u dvije linije, ali je Esad umro.[1]

U drugom hadisu stoji: "Kauterizirao ga je povlačenjem vrućeg glačala u krug po njegovom vratu, ali je umro. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: 'Teško nam se od židova! Reći će: 'Liječio ga je njegov drug – kako to da mu nije koristilo.'"[2]

Slučaj Ebu Umame nije i jedini koji pokazuje židovsku mržnju prema muslimanima. U prvim danima hidžre židovi su, tako, proširili glasine da su opsihrili muslimane i da im se neće rađati djeca. To su učinili samo da bi uznemirili muslimane, zagorčali im novi život u Medini, pomutili čistu atmosferu koju je ispunjavala ljubav i sloga među muslimanima. Koliko su ove glasine utjecale na muslimane dovoljno govori velika radost pri rođenju prvog muslimanskog djeteta nakon Hidžre, Abdullaha b. Ez-Zubejra.[3]

Prenosi se od Esme bint Ebu Bekr, radijallahu anha, da je zanijela Abdullaha b. Ez-Zubejra u Mekki. Ona kazuje: "Pri kraju trudnoće pošla sam u Medinu, došla sam u Kuba' i tu sam rodila, te sam odnijela dijete Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. On ga je stavio u svoje krilo, zatražio datulu i sažvakao je. Zatim je pljucnuo u djetetova usta pa je prvo što je ušlo u njegovu utrobu dah Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Nakon toga potrljao mu je desni tom datulom, dovio za njega i blagoslovio ga. To je bilo prvo dijete rođeno u islamu, a muslimani su se tome veoma obradovali jer im je rečeno: 'Židovi su vas opsihrili pa vam se neće rađati djeca.'"[4]

U drugoj predaji stoji: "...I dao mu je ime Abdullah. Kasnije, kad je imao sedam ili osam godina, došao je da Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, dadne zavjet na vjernost, a to mu je bio naredio otac Zubejr. Kada ga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio kako dolazi, osmjehnuo se i prihvatio njegov zavjet.

---

[1] El-Hakim, *El-Mustedrek*, *Kitabut-Tibb*, 4/214. I rekao je: "Hadis je sahih po uvjetima dva šejha." S ovom ocjenom složio se i Ez-Zehebi.

[2] Abdurrezzak, *El-Musannef*, 10/407, br. 19515.

[3] *El-Jehudu fis-sunnetil-mutahhere*, 1/265.

[4] *Sahihul-Buhari*, *Kitabul-akika*, *bab: Tesmijetil-mevlud*, 9/587. *Sahihu Muslim*, *Kitabul-adab*, *bab: Istihbabu tahnikil-mevlud*, 3/1619.

On je bio prvi koji se rodio u islamu u Medini, nakon dolaska Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a židovi su govorili: 'Začarali smo vas pa vam se u Medini neće roditi muško dijete.' Stoga, kada se rodio Abdullah, ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, uzvikivali su tekbire."[1]

7- Židovski stav o promjeni kible

Slučaj promjene kible iz pravca Bejtul-Makdisa u pravcu Kabe gotovo je doveo do toga da židovi sa verbalnog sukoba prijeđu u otvoreni sukob i počnu praktičnim potezima ugrožavati stabilnost mlade islamske države.[2]

Od El-Berra'a b. Aziba prenosi se da je rekao: "Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tek stigao, stanovao je kod svojih djedova – ili je rekao: kod daidža među ensarijama. U to vrijeme klanjao je okrenut prema Bejtul-Makdisu, i to je potrajalo šesnaest ili sedamnaest mjeseci. Žudio je da mu kibla bude prema Bejtullahu, i prvi namaz koji je prema njemu klanjao je ikindija. Nakon toga jedan čovjek od onih koji su klanjali sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, izašao je i prošao pored jednog mesdžida u kojem su ljudi klanjali pa im rekao: 'Zaklinjem se Allahom da sam klanjao sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u pravcu Mekke.' Klanjači se onako kako su stajali samo okrenuše prema Bejtullahu. Židovima je bilo drago što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao prema Bejtul-Makdisu, kibli sljedbenika Knjige, pa kad se počeo okretati prema Bejtullahu, negirali su ispravnost tog postupka."[3]

O tom događaju objavljeni su veličanstveni ajeti u kojima su mudrosti, pouke i lekcije muslimanima.

Allah je rekao:

﴿ وَمِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ ۖ وَإِنَّهُ لَلْحَقُّ مِن رَّبِّكَ ۗ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿١٤٩﴾ وَمِنْ حَيْثُ
خَرَجْتَ فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ ۚ وَحَيْثُ مَا كُنتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَيْكُمْ حُجَّةٌ إِلَّا
الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنِي وَلِأُتِمَّ نِعْمَتِي عَلَيْكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٥٠﴾ كَمَا أَرْسَلْنَا فِيكُمْ رَسُولًا
مِّنكُمْ يَتْلُو عَلَيْكُمْ آيَاتِنَا وَيُزَكِّيكُمْ وَيُعَلِّمُكُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُعَلِّمُكُم مَّا لَمْ تَكُونُوا تَعْلَمُونَ ﴿١٥١﴾ فَاذْكُرُونِي
أَذْكُرْكُمْ وَاشْكُرُوا لِي وَلَا تَكْفُرُونِ ﴿١٥٢﴾ ﴾

"I iz svakog mjesta u koje dođeš, ti lice svoje u pravcu Mesdžidul-Harama okreni; to je doista Istina od Gospodara tvoga; Allah ne zanemaruje ono što vi radite. I iz svakog mjesta u koje dođeš, ti lice svoje prema Mesdžidul-Haramu

[1] El-Hakim, *El-Mustedrek, Kitab Ma'rifetus-Sahabe*, 3/548. El-Hakim je rekao: "Hadis je sahih po uvjetima dva šejha."

[2] *El-Jehudu fis-sunneti-muttahere*, 1/258.

[3] *Sahihul-Buhari, Kitabul-iman, Babus-Sala*, br. 40.

okreni!; i gdje god se nalazili, vi lica svoja prema njemu okrećite, da vam ljudi ne bi imali šta prigovoriti, izuzev onih između njih koji nepravdu čine. Njih se ne bojte, nego se Mene bojte, da bih blagodat Svoju prema vama upotpunio i da biste na Pravom putu bili. Kao što smo vam Mi jednog od vas kao poslanika poslali da vam ajete Naše kazuje, da vas očisti, da vas Knjizi i mudrosti pouči, i da vas ono što niste znali nauči. Pa, sjećajte se vi Mene, i Ja ću se vas sjetiti. I zahvaljujte Mi, nemojte nevjernici biti.''[1]

Lekcije, pouke i poruke

a) Zašto je Allah unaprijed obavijestio kako će židovi reagirati

I prije nego što se desila promjena kible od Bejtul-Makdisa prema Kabi, Allah je obavijestio da će židovi širiti sumnje i postavljati pitanja o tome. Ovo je jedan od dokaza Muhammedovog, sallallahu alejhi ve sellem, poslanstva jer samo Allah poznaje budućnost, pa pošto je o tome obavijestio prije nego što se desilo, a zatim se desilo, to znači da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, poslanik i vjerovjesnik kojem se objavljuje šta će se desiti. Dakle, jedan od dokaza da je Muhammedovo poslanstvo istina jeste to da obavještava o stvarima koje samo Allah zna, a zatim se to desi.

Ovo je, također, primjer odnosa prema problemima prije negoli se dese, da bi se na taj način muslimani pripremili da prebrode taj problem, jer ako se desi iznenada, teže se podnosi i izaziva kod čovjeka zbunjenost, a ako o tome pričaju prije nego se desi, to će djelovati umirujuće, učvrstiti ih i pripremiti ih da se suoče sa dolazećim problemima.[2] Ebu Su'ud u svom *Tefsiru* kaže: "Vijest o ovom događaju došla je prije nego što se desio, da bi se ljudi učvrstili i pripremili za ono što ih čeka, jer kad nevolja dođe iznenada, teže se podnosi, a unaprijed pripremljen odgovor žestokom neprijatelju je djelotvorniji."[3] Allah je, zbog njihovog problematiziranja promjene kible i spletkarenja protiv Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, opisao židove kao ljude koji nemaju pameti. Ebu Su'ud kaže: "Es-sufeha' su ljudi kratke pameti koji su joj pretpostavili slijepo slijeđenje te odbacili razmišljanje i analiziranje. Za odjeću od tkanine slabog kvaliteta Arapi kažu 'sevb sefih'. Sefih – čovjek kratke pameti, također, znači lažov, koji namjerno izmišlja laži iako zna istinu. Ova riječ, također, znači nepravedni neznalica. A pod riječju sufeha' u datom ajetu[4] misli se na židove."[5]

---

[1] Sura El-Bekare, 149-152.
[2] *Es-Sira'u meal-Jehud*, 1/102.
[3] *Tefsir Ebu Su'ud*, 1/171.
[4] Misli se na ajet: **"Reći će neki ljudi kratke pameti: 'Šta ih je odvratilo od kible njihove, prema kojoj su se okretali?' Reci: 'Allahu pripada i istok i zapad; On upućuje na Pravi put onoga koga On hoće.'"** (El-Bekare, 142) (prim. prev.)
[5] *Tefsir Ebu Su'ud*, 1/170.

b) Promjena kible je ispit imana

Allah je rekao:

﴿ وَكَذَٰلِكَ جَعَلْنَٰكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِّتَكُونُوا۟ شُهَدَآءَ عَلَى ٱلنَّاسِ وَيَكُونَ ٱلرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا ۗ وَمَا جَعَلْنَا ٱلْقِبْلَةَ ٱلَّتِى كُنتَ
عَلَيْهَآ إِلَّا لِنَعْلَمَ مَن يَتَّبِعُ ٱلرَّسُولَ مِمَّن يَنقَلِبُ عَلَىٰ عَقِبَيْهِ ۚ وَإِن كَانَتْ لَكَبِيرَةً إِلَّا عَلَى ٱلَّذِينَ هَدَى ٱللَّهُ ۗ وَمَا كَانَ ٱللَّهُ لِيُضِيعَ
إِيمَٰنَكُمْ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ بِٱلنَّاسِ لَرَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿١٤٣﴾ ﴾

"Tako smo vas učinili zajednicom sredine, kako biste bili svjedoci drugim ljudima i kako bi Poslanik vama bio svjedok. I Mi smo promijenili kiblu prema kojoj si se okretao samo zato da bismo znali pokazujući one koji slijede Poslanika od onih koji ne vjeruju, jer to je doista teško bilo svima, izuzev onih kojima ja Allah ukazao na Pravi put. Allah neće dozvoliti da propadne vjerovanje vaše – Allah je prema ljudima doista blag i milostiv."[1]

Ovaj ajet govori da je okretanje u namazu prema Bejtul-Makdisu bilo iskušenje, a i promjena kible prema Kabi također je ispit. El-Bejdavi u svom *Tefsiru* kaže: "Značenje ajeta može biti: 1. odredili smo da ti kibla bude Bejtul-Makdis kao ispit ljudima da bismo ukazali na one koji će te slijediti u namazu prema njoj i na one koji će ostaviti tvoju vjeru zbog ljubavi prema kibli predaka; 2. ili da bismo ukazali na one koji će slijediti Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, općenito u svemu i na one koji to neće činiti. A ono što je nečim uzrokovano nestaje kad nestane tog uzroka. Ako se odnosi na ovo prvo, onda je smisao ajeta: Promijenili smo ti kiblu prema kojoj si se okretao u početku da bismo ukazali ko je čvrstog imana, a čiji je iman slab pa će se vratiti svojim stopama."[2]

Ispočetka je kibla prema kojoj se okretalo u namazu bila Kaba, zatim je promijenjena u Bejtul-Makdis, a zatim vraćena u pravcu Kabe. To nije nikakav problem jer je to Allahova naredba, a okretanjem prema svakoj od tih kibli cilj je ibadet i ljudima ne preostaje ništa drugo nego da se povinuju Allahovoj naredbi. Onaj ko bude slijedio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i izvršavao njegove naredbe o kibli, postići će uspjeh i položiti ispit, a onaj ko u duši osjeti neku nelagodu zbog bilo kojeg šerijatskog propisa, propao je. Istinski iman navodi čovjeka da slijedi Objavu, a odbaci slijeđenje strasti.[3] Stoga, ashabi su ostali postojani i odazvali se Allahovim naredbama. Od Ibn Omera, radijallahu anhuma, prenosi se da je rekao: "Dok su ljudi u Kuba'u bili na sabah-namazu, dođe im glasnik i reče: 'Sinoć je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, došla kur'anska objava kojom je naređeno da se u namazu okreće prema Kabi!', i oni se istog časa okrenuše u njenom pravcu. Bili su okrenuti prema Šamu pa su se okrenuli prema Kabi."[4]

---

[1] Sura El-Bekare, 143.
[2] *Tefsirul-Bejdavi*, preneseno iz: *Es-Sira'u meal-Jehud*, 1/101.
[3] *Es-Sira'u meal-Jehud*, 1/101.
[4] *Tefsir Ibn Kesir*, 1/337.

Plemeniti ajeti, također, ukazuju i na to da su vjernici pazili svoju braću po vjeri i željeli im svako dobro. Naime, kad su objavljeni ajeti kojima se vjernicima naređuje da promijene kiblu prema Kabi, vjernici su se, zabrinuti za svoju braću koja su umrla prije toga, pitali šta će biti sa njihovim namazima koje su klanjali prema Bejtul-Makdisu, pa je Allah objavio da su njihovi namazi primljeni. Prenosi se od Ibn Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao: "Kad se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, počeo okretati prema Kabi, ashabi upitaše: 'Allahov Poslaniče, šta će biti sa našom braćom koja su umrla dok se još klanjalo prema Bejtul-Makdisu?'" Povodom tog pitanja Allah je objavio:

﴿ وَمَا كَانَ ٱللَّهُ لِيُضِيعَ إِيمَٰنَكُمْۚ إِنَّ ٱللَّهَ بِٱلنَّاسِ لَرَءُوفٌ رَّحِيمٌ ١٤٣ ﴾

"Allah neće dozvoliti da propadne vjerovanje vaše – Allah je prema ljudima doista blag i milostiv."[1] Allah im je objavio da je prema njima blag i milostiv "i na taj način u srca vjernika ulio smirenost, a odagnao brigu i ispunio ih zadovoljstvom, pouzdanjem i ubjeđenjem".[2]

c) Vjerovjesnik je žudio za tim da Kaba bude kibla

Allah je rekao:

﴿ قَدْ نَرَىٰ تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي ٱلسَّمَآءِۖ فَلَنُوَلِّيَنَّكَ قِبْلَةً تَرْضَىٰهَاۚ فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ ٱلْمَسْجِدِ ٱلْحَرَامِۚ وَحَيْثُ مَا كُنتُمْ
فَوَلُّواْ وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُۥۗ وَإِنَّ ٱلَّذِينَ أُوتُواْ ٱلْكِتَٰبَ لَيَعْلَمُونَ أَنَّهُ ٱلْحَقُّ مِن رَّبِّهِمْۗ وَمَا ٱللَّهُ بِغَٰفِلٍ عَمَّا يَعْمَلُونَ ١٤٤ وَلَئِنْ أَتَيْتَ
ٱلَّذِينَ أُوتُواْ ٱلْكِتَٰبَ بِكُلِّ ءَايَةٍ مَّا تَبِعُواْ قِبْلَتَكَۚ وَمَآ أَنتَ بِتَابِعٍ قِبْلَتَهُمْۚ وَمَا بَعْضُهُم بِتَابِعٍ قِبْلَةَ بَعْضٍۚ وَلَئِنِ ٱتَّبَعْتَ
أَهْوَآءَهُم مِّنۢ بَعْدِ مَا جَآءَكَ مِنَ ٱلْعِلْمِ إِنَّكَ إِذًا لَّمِنَ ٱلظَّٰلِمِينَ ١٤٥ ٱلَّذِينَ ءَاتَيْنَٰهُمُ ٱلْكِتَٰبَ يَعْرِفُونَهُۥ كَمَا يَعْرِفُونَ
أَبْنَآءَهُمْۖ وَإِنَّ فَرِيقًا مِّنْهُمْ لَيَكْتُمُونَ ٱلْحَقَّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ١٤٦ ٱلْحَقُّ مِن رَّبِّكَۖ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ ٱلْمُمْتَرِينَ ١٤٧ وَلِكُلٍّ وِجْهَةٌ هُوَ
مُوَلِّيهَاۖ فَٱسْتَبِقُواْ ٱلْخَيْرَٰتِۚ أَيْنَ مَا تَكُونُواْ يَأْتِ بِكُمُ ٱللَّهُ جَمِيعًاۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ١٤٨ ﴾

"Mi vidimo kako okrećeš lice svoje prema nebu i Mi ćemo ti sigurno dati da se okrećeš prema kibli koju ti želiš; pa, okreni lice svoje prema Mesdžidul-Haramu! I gdje god bili, lica svoja okrenite prema njemu. Doista oni kojima je data Knjiga znaju da je to istina od Gospodara njihova. A Allah nije nemaran prema onome što oni rade. I kad bi ti onima kojima je data Knjiga sve dokaze donio, oni opet neće prihvatiti tvoju kiblu, kao što ni ti nećeš prihvatiti njihovu kiblu, niti će iko od njih prihvatiti kiblu drugoga. A ako bi se ti za njihovim željama poveo nakon što ti je došlo znanje, tada bi sigurno nepravedan bio. Oni kojima smo dali Knjigu znaju ga kao što sinove svoje znaju, ali neki od

---

[1] *Sunenut-Tirmizi*, 5/208, br. 2964.

[2] *Fi Zilalil-Kur'an*, knjiga 1, džuz 2, str. 131-133.

njih doista svjesno istinu prikrivaju. Istina je od Gospodara tvoga, pa zato nikako ne budi od onih koji sumnjaju. Svako ima svoj pravac prema kojem se okreće, pa se natječite u dobrima! Ma gdje bili, Allah će vas sve sabrati. Allah, doista, sve može!"[1]

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, žudio je za tim da se u namazu okreće prema Kabi, kibli svoga pretka Ibrahima, alejhis-selam, jer je njemu Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, najbliži, zato što je on plod Ibrahimove, alejhis-selam, da've i istinski nosilac zastave tevhida, kao što je bio i sam Ibrahim, alejhis-selam.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, htio je da se po pitanju kible odlikuje nad sljedbenicima prijašnjih vjera, koje su njihovi sljedbenici iskrivili i izmijenili, poput židova i kršćana. Iz tog razloga zabranjivao je oponašanje tih skupina, i čak naređivao da se postupa suprotno od njih, te je upozoravao na greške, besmislice i devijacije u koje su upali. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, žudio je da se zastalno počne okretati prema kibli oca vjerovjesnika, koja je bila prvi hram ljudima.[2]

Promjena kible imala je mnoge dimenzije, kako političke i vojne, tako i vjerske i historijske. Politički, Arapsko poluostrvo postalo je središte zbivanja; historijski, na ovaj način svijet je povezan sa naslijeđem Ibrahima, alejhis-selam. S vojne tačke gledišta ovo je bila priprema za oslobođenje Mekke i okončanje jadnog stanja oko Mesdžidul-Harama, koji je postao centar idolatrije, a sagrađen je da bi bio centar tevhida. Vjerska dimenzija ogleda se u povezivanju srca muslimana sa vjerom Ibrahima, alejhis-selam, a to je, također, doprinijelo posebnosti islamskog ummeta u odnosu na druge zajednice, i posebnosti ibadeta u islamu u odnosu na druge religije.[3]

d) Promjena kible prema Kabi je jedna od brojnih Allahovih blagodati vjernicima

Allah je rekao:

﴿وَمِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ ٱلْمَسْجِدِ ٱلْحَرَامِۖ وَإِنَّهُۥ لَلْحَقُّ مِن رَّبِّكَۗ وَمَا ٱللَّهُ بِغَٰفِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ١٤٩ وَمِنْ حَيْثُ
خَرَجْتَ فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ ٱلْمَسْجِدِ ٱلْحَرَامِۚ وَحَيْثُ مَا كُنتُمْ فَوَلُّوا۟ وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُۥ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَيْكُمْ حُجَّةٌ إِلَّا ٱلَّذِينَ
ظَلَمُوا۟ مِنْهُمْ فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَٱخْشَوْنِى وَلِأُتِمَّ نِعْمَتِى عَلَيْكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ١٥٠ كَمَآ أَرْسَلْنَا فِيكُمْ رَسُولًا مِّنكُمْ يَتْلُوا۟
عَلَيْكُمْ ءَايَٰتِنَا وَيُزَكِّيكُمْ وَيُعَلِّمُكُمُ ٱلْكِتَٰبَ وَٱلْحِكْمَةَ وَيُعَلِّمُكُم مَّا لَمْ تَكُونُوا۟ تَعْلَمُونَ ١٥١ فَٱذْكُرُونِىٓ أَذْكُرْكُمْ وَٱشْكُرُوا۟
لِى وَلَا تَكْفُرُونِ ١٥٢﴾

---

[1] Sura El-Bekare, 144-148.
[2] *Es-Sira'u meal-Jehud*, 1/100.
[3] *El-Esasu fis-sunneti ve fikhiha*, 1/440.

"I iz svakog mjesta u koje dođeš, ti lice svoje u pravcu Mesdžidul-Harama okreni; to je doista Istina od Gospodara tvoga; Allah ne zanemaruje ono što vi radite. I iz svakog mjesta u koje dođeš, ti lice svoje prema Mesdžidul-Haramu okreni!; i gdje god se nalazili, vi lica svoja prema njemu okrećite, da vam ljudi ne bi imali šta prigovoriti, izuzev onih između njih koji nepravdu čine. Njih se ne bojte, nego se Mene bojte, da bih blagodat Svoju prema vama upotpunio i da biste na Pravom putu bili. Kao što smo vam Mi jednog od vas kao poslanika poslali da vam ajete Naše kazuje, da vas očisti, da vas Knjizi i mudrosti pouči, i da vas ono što niste znali nauči. Pa, sjećajte se vi Mene, i Ja ću se vas sjetiti. I zahvaljujte Mi, nemojte nevjernici biti."[1]

Kao da Allah poručuje vjernicima da su blagodati promjene kible prema Kabi i odlikovanje vjernika specifičnim identitetom, tek neke od brojnih blagodati kojima ih je već obasuo, pa je od tih blagodati istakao:

1- "Kao što smo vam Mi jednog od vas kao poslanika poslali..."

Odlika ove liderske elite jeste da ih je Allah počastio time da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poznavalac ljudske psihe, liječnik srca i svjetlo duša, živi među njima i preuzme odgovornost njihovog odgoja, jer on je svjetlo i dokaz.

2- "...da vam ajete Naše kazuje..."

Temelj izgradnje i odgoja ličnosti je Allahov Govor. Taj govor od početka je bio dočekan s velikom energijom te se pojavila jedinstvena generacija u historiji čovječanstva.

3- "...da vas očisti..."

Učitelj i odgajatelj odgovoran za odgojni proces bio je Allahov Poslanik, *sallallahu alejhi* ve *sellem, onaj koji je dostigao takav stepen morala i pridržavanja* kur'anskih propisa da ga je Allah opisao takvim opisom kakvim nije opisan nijedan čovjek. Allah je rekao:

﴿ وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ ﴾

"I, zaista, ti si na velikom stepenu ćudoređa!"[2]

Aiša, radijallahu anha, opisala ga je najljepšim opisom kojim čovjek može opisati Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, rekavši: "Njegov moral bio je Kur'an." Tako su ashabi slušali učenje Kur'ana sa usana Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i gledali Kur'an koji hoda zemljom oličen u ponašanju Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

---

[1] Sura El-Bekare, 149-152.

[2] Sura El-Kalem, 4.

4- "...da vas Knjizi i mudrosti pouči..."

Podučavanje ashaba Kur'anu i mudrosti je treća Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, zadaća. Da bi Kur'an časni ostavio utjecaj na ummet, potrebno je da postoji odgajatelj koji će djelovati na duhovnom pročišćenju i čišćenju srca, te podučavati ljude Allahovom šerijatu kroz Kur'an i sunnet prvaka svih poslanika i objašnjavati im nejasno, objelodaniti jasno, detaljno obraditi ono što je navedeno općenito, kontrolirati da li se propisi primjenjuju i ispravljati pogrešna shvatanja ako se pojave.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podučavao je i odgajao kako bi jednog dana preuzeli odgajanje ljudi na osnovama Božanske doktrine. Stoga su ashabi od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, naučili sistem po kojem se odvija obrazovni, odgojni i da'vetski proces.

Učili su sistem rukovođenja ummetom kroz ono što su slušali i gledali kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kao i kroz ono što su saznavali da ga tišti i brine i čemu se opire. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uspio je na taj način podići generaciju potpuno pripremljenu i sposobnu da preuzme vođstvo čovječanstva, generaciju koja je nakon njegove smrti pronijela kur'ansko-sunnetski odgoj u sve krajeve svijeta te su postali svjedoci protiv svih ostalih ljudi.

5- "...i da vas ono što niste znali nauči"

Kakvo je bilo stanje tih ljudi prije, a kakvo poslije dolaska Objave i Poslanice? Živjeli su u stalnim sukobima, ratovima i slijepom paganstvu, da bi Allahovom dobrotom postali veličanstveni ummet koji ima Poslanicu i životni cilj i najveća mu je briga kako postići Allahovo zadovoljstvo. Obožavali su jedino Allaha i samo se Njemu i Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pokoravali. To je bio prelazak iz ozračja individualizma, sebičnosti i prepuštanja strastima u ozračje kolektivnog učešća u izgradnji ummeta i države, i stvaranja civilizacije, stoga su, Allahovom dobrotom, zaslužili dva najveća odličja[1]:

Prvo odličje:

﴿كُنتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ ۗ وَلَوْ آمَنَ أَهْلُ الْكِتَابِ لَكَانَ خَيْرًا لَّهُم ۚ مِّنْهُمُ الْمُؤْمِنُونَ وَأَكْثَرُهُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿١١٠﴾﴾

"Vi ste najbolji ummet koji se ikada pojavio: tražite da se čini dobro, a odvraćate od zla, i vjerujete u Allaha! A kad bi sljedbenici Knjige vjerovali, bilo bi bolje za njih; među njima ima vjernika, ali većinom su grješnici."[2]

---

[1] *Et-Terbijjetul-kijadijje*, 2/438-442.

[2] Sura Ali Imran, 110.

Drugo odlličje:

﴿ وَكَذَٰلِكَ جَعَلْنَٰكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِّتَكُونُوا۟ شُهَدَآءَ عَلَى ٱلنَّاسِ وَيَكُونَ ٱلرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا ۗ وَمَا جَعَلْنَا ٱلْقِبْلَةَ ٱلَّتِى كُنتَ عَلَيْهَآ إِلَّا لِنَعْلَمَ مَن يَتَّبِعُ ٱلرَّسُولَ مِمَّن يَنقَلِبُ عَلَىٰ عَقِبَيْهِ ۚ وَإِن كَانَتْ لَكَبِيرَةً إِلَّا عَلَى ٱلَّذِينَ هَدَى ٱللَّهُ ۗ وَمَا كَانَ ٱللَّهُ لِيُضِيعَ إِيمَٰنَكُمْ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ بِٱلنَّاسِ لَرَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿١٤٣﴾ ﴾

"Tako smo vas učinili zajednicom sredine, kako biste bili svjedoci drugim ljudima i kako bi Poslanik vama bio svjedok. I Mi smo promijenili kiblu prema kojoj si se okretao samo zato da bismo ukazali na one koji slijede Poslanika od onih koji ne vjeruju, jer to je doista teško bilo svima, izuzev onih kojima je Allah ukazao na Pravi put. Allah neće dozvoliti da propadne vjerovanje vaše – Allah je prema ljudima doista blag i milostiv."[1]

6- "Pa, sjećajte se vi Mene, i Ja ću se vas sjetiti..."

Ove blagodati, darovi i dobrote kojima ih je Allah obasuo zaslužuju da budu spominjane danonoćno i da Mu se na njima zahvaljuje, pa ih je Allah podstakao da Ga spominju, a On će ih za to počastiti time da će biti spomenuti u visokom društvu. Sve to postigli su nakon što su lutali i živjeli u zabludi.

7- "I zahvaljujte Mi, nemojte nevjernici biti"

I konačno, na svim tim blagodatima treba biti zahvalan.[2]

Ovako su kur'anski ajeti odgajali ashabe kroz velike događaje i oblikovali muslimansku ličnost kao jaku ličnost koja kao vjeru prihvata samo islam. Ta ličnost je kroz Kur'an upoznala pravo lice židova i u njenu svijest se duboko usadila spoznaja o njihovim pravim osobinama. Tako su ashabi kroz kur'ansko-sunnetski odgoj dobili potpunu sliku njihovog stanja. Allah je rekao:

﴿ وَلَن تَرْضَىٰ عَنكَ ٱلْيَهُودُ وَلَا ٱلنَّصَٰرَىٰ حَتَّىٰ تَتَّبِعَ مِلَّتَهُمْ ۗ قُلْ إِنَّ هُدَى ٱللَّهِ هُوَ ٱلْهُدَىٰ ۗ وَلَئِنِ ٱتَّبَعْتَ أَهْوَآءَهُم بَعْدَ ٱلَّذِى جَآءَكَ مِنَ ٱلْعِلْمِ ۙ مَا لَكَ مِنَ ٱللَّهِ مِن وَلِىٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿١٢٠﴾ ﴾

"Ni židovi, ni kršćani, neće biti tobom zadovoljni dok ne budeš slijedio vjeru njihovu. Reci: 'Allahov put je jedini Pravi put!', a ako bi se ti poveo za željama njihovim, nakon znanja koje si dobio, od Allaha te niko ne bi mogao zaštititi, niti pomoći."[3]

8- Kur'anski opis židova

Prateći historiju židova i njihov odnos prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve

---

[1] Sura El-Bekare, 143.
[2] *Et-Terbijjetul-kijadijje*, 2/442.
[3] Sura El-Bekare, 120.

sellem, primijetit ćemo da ih karakteriziraju ružni postupci i nizak moral. Ali, to nije ništa čudno, jer je to stanje svakog čovjeka koji napusti ispravnu vjeru i zdravo vjerovanje.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i ashabi imali su bolna i mučna iskustva sa židovima. Djelimično o tome govori Kur'an, a knjige hadisa, sire i historije prepune su krupnih događaja čiji su akteri bili židovi.

I Kur'an i sunnet ukazali su na njihova negativna svojstva, poput: licemjerstva, ružnog odnosa prema Allahu i Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, spletki i prevara, dodvoravanja, neokorištavanja vjerskim znanjem. Također ih karakterizira: zloba, mržnja, zavist, pohlepa, škrtost, nezahvalnost na učinjenom dobru, bestidnost, obijest i oholost, sklonost ka isticanju. U njihove karakteristike spadaju i ove osobine: širk u ibadetu, sukob s vjerovjesnicima i ljudima koji čine dobro, slijepo slijeđenje, prikrivanje znanja, iskrivljivanje informacija, korištenje varkama kako bi činili haram a da izgleda kao da je dozvoljeno to što rade, razdor, u primjeni propisa prave razliku između uglednih i običnog svijeta, služe se mitom u ostvarenju ciljeva, lažu i pogani su.[1]

Neke negativne osobine židova spomenute u Kur'anu:

a) Širk u ibadetu

Židovski obredi sadrže širk koji obred čini neispravnim. Oni smatraju da Allah ima dijete i pored Njega obožavaju druge. Neke primjere širka Allah je naveo u Kur'anu. Allah je kazao:

﴿ وَقَالَتِ ٱلْيَهُودُ عُزَيْرٌ ٱبْنُ ٱللَّهِ وَقَالَتِ ٱلنَّصَٰرَى ٱلْمَسِيحُ ٱبْنُ ٱللَّهِ ۖ ذَٰلِكَ قَوْلُهُم بِأَفْوَٰهِهِمْ ۖ يُضَٰهِـُٔونَ قَوْلَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ مِن قَبْلُ ۚ قَٰتَلَهُمُ ٱللَّهُ ۚ أَنَّىٰ يُؤْفَكُونَ ﴿٣٠﴾ ٱتَّخَذُوٓا۟ أَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَٰنَهُمْ أَرْبَابًا مِّن دُونِ ٱللَّهِ وَٱلْمَسِيحَ ٱبْنَ مَرْيَمَ وَمَآ أُمِرُوٓا۟ إِلَّا لِيَعْبُدُوٓا۟ إِلَٰهًا وَٰحِدًا ۖ لَّآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ۚ سُبْحَٰنَهُۥ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴾

"Jevreji govore: Uzeir je Allahov sin', a kršćani kažu: 'Mesih je Allahov sin.' To su riječi njihove, iz usta njihovih, oponašaju riječi nevjernika prijašnjih – ubio ih Allah. Kuda se odmeću? Oni, pored Allaha, bogovima smatraju svećenike svoje, i monahe svoje i Mesiha, sina Merjemina. A naređeno im je da samo jednom Bogu ibadet čine – nema boga osim Njega. On je vrlo visoko iznad onih koje Njemu ravnim smatraju."[2]

Međutim, kod njih širk nije ostao samo na riječima, nego su ibadete upućivali svojim vjerovjesnicima i dobrim Allahovim robovima uzimajući njihove kabure za mesdžide i idole, obožavajući ih pored Allaha.[3] Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve

---

[1] Dr. Abdullah eš-Šekari, *El-Jehudu fis-sunnetil-mutahhere.*

[2] Sura Et-Tevbe, 30-31.

[3] *El-Jehudu fis-sunnetil-muttahere*, 2/507.

sellem, rekao je: "*Allah ubio židove! Uzeli su grobove svojih vjerovjesnika za mesdžide!*"[1]

b) Protivljenje vjerovjesnicima i dobrim Božijim robovima

I dok svoje svećenike i monahe uzdižu na stepen božanstava, dotle ih vidimo kako se suprotstavljaju vjerovjesnicima i dobrim robovima, napadajući ih svim sredstvima i na razne načine, čak ih i ubijaju, kao što su učinili sa Zekerijjom i Jahjom, alejhimas-selam.[2] Allah nas je obavijestio o toj njihovoj osobini. Nakon što je Uzvišeni naveo razne kazne kojima ih je kaznio, rekao je:

﴿وَإِذْ قُلْتُمْ يَٰمُوسَىٰ لَن نَّصْبِرَ عَلَىٰ طَعَامٍ وَٰحِدٍ فَٱدْعُ لَنَا رَبَّكَ يُخْرِجْ لَنَا مِمَّا تُنۢبِتُ ٱلْأَرْضُ مِنۢ بَقْلِهَا وَقِثَّآئِهَا وَفُومِهَا وَعَدَسِهَا
وَبَصَلِهَا ۖ قَالَ أَتَسْتَبْدِلُونَ ٱلَّذِى هُوَ أَدْنَىٰ بِٱلَّذِى هُوَ خَيْرٌ ۚ ٱهْبِطُوا۟ مِصْرًا فَإِنَّ لَكُم مَّا سَأَلْتُمْ ۗ وَضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ ٱلذِّلَّةُ
وَٱلْمَسْكَنَةُ وَبَآءُو بِغَضَبٍ مِّنَ ٱللَّهِ ۗ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ كَانُوا۟ يَكْفُرُونَ بِـَٔايَٰتِ ٱللَّهِ وَيَقْتُلُونَ ٱلنَّبِيِّۦنَ بِغَيْرِ ٱلْحَقِّ ۗ ذَٰلِكَ بِمَا عَصَوا۟
وَّكَانُوا۟ يَعْتَدُونَ ﴿٦١﴾﴾

"I kada ste rekli: 'O Musa, mi ne možemo više jednu te istu hranu jesti, zato zamoli, u naše ime, Gospodara svoga da nam podari od onoga što zemlja rađa: povrća, i krastavaca, i pšenice, i leće, i luka crvenoga!' – On je rekao: 'Zar želite da ono što je bolje zamijenite za ono što je gore?! Idite u grad, imat ćete ono što tražite!' I poniženje i bijeda na njih padoše i Allahovu srdžbu oni na sebe navukoše, zato što u Allahove dokaze vjerovali nisu i što su vjerovjesnike nevine ubijali, zato što su neposlušni bili i sve granice zla prelazili."[3]

c) Skrivanje znanja i iskrivljivanje činjenica

Ova osobina od davnina prati židove. Ebu Hurejre, radijallahu anhu, kaže: Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "*Rečeno je Izraelćanima: 'Uđite na kapiju grada klanjajući se i recite: Oprost', ali su oni to izmijenili i ušli vukući se na zadnjicama i govoreći: 'Pšenica u ječmu.*'"[4] Jedno od najvažnijih znanja koje su židovski rabini pokušali sakriti jeste znanje o Muhammedovom, sallallahu alejhi ve sellem, vjerovjesništvu. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, rekao je: "Rafi' b. Harise, Sellam b. Miškem, Malik b. Es-Sajf i Rafi' b. Hurejmele došli su kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekli mu: 'Muhammede, zar ne tvrdiš da slijediš Ibrahimovu vjeru i da vjeruješ u Tevrat koji nam je objavljen i da je on istina od Allaha?' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori im: 'Naravno! Ali vi ste uveli novotarije i porekli ono što u njemu ukazuje na obavezu koju je Allah uzeo

---

[1] *Sahihul-Buhari, Kitabus-sala*, 1/532, br. 437.
[2] *El-Jehudu fis-sunnetil-muttahere*, 2/509.
[3] Sura El-Bekare, 61.
[4] *Sahihul-Buhari, Kitabul-Enbija'*, br. 3403.

od vas, i prikrili ono što stoji u njemu da vam je naređeno da objasnite ljudima, pa se ja odričem onoga što ste izmijenili!' Na ove riječi, oni rekoše: 'Mi slijedimo ono što imamo i mi smo na Pravom putu i istini, a u tebe ne vjerujemo i nećemo te slijediti.'"[1] Tim povodom Allah je objavio:

﴿قُلْ يَٰٓأَهْلَ ٱلْكِتَٰبِ لَسْتُمْ عَلَىٰ شَىْءٍ حَتَّىٰ تُقِيمُوا۟ ٱلتَّوْرَىٰةَ وَٱلْإِنجِيلَ وَمَآ أُنزِلَ إِلَيْكُم مِّن رَّبِّكُمْ ۗ وَلَيَزِيدَنَّ كَثِيرًا مِّنْهُم مَّآ أُنزِلَ
إِلَيْكَ مِن رَّبِّكَ طُغْيَٰنًا وَكُفْرًا ۖ فَلَا تَأْسَ عَلَى ٱلْقَوْمِ ٱلْكَٰفِرِينَ ﴿٦٨﴾﴾

"Reci: 'O sljedbenici Knjige, vi niste ni na čemu ako se ne budete pridržavali Tevrata i Indžila i onoga što vam objavljuje Gospodar vaš.' A to što ti objavljuje Gospodar tvoj pojačat će, uistinu, kod mnogih od njih nepokornost i nevjerovanje, ali, ti ne očajavaj zbog naroda koji neće da vjeruje."[2]

d) Nejedinstvo

Židovi se stalno razilaze u mišljenju i podvajaju kad su u pitanju propisi. Ti misliš da su jedinstveni, ali srca su im razjedinjena, upravo kao što ih Allah opisuje:

﴿لَا يُقَٰتِلُونَكُمْ جَمِيعًا إِلَّا فِى قُرًى مُّحَصَّنَةٍ أَوْ مِن وَرَآءِ جُدُرٍۭ ۚ بَأْسُهُم بَيْنَهُمْ شَدِيدٌ ۚ تَحْسَبُهُمْ جَمِيعًا وَقُلُوبُهُمْ شَتَّىٰ ۚ ذَٰلِكَ
بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَّا يَعْقِلُونَ ﴿١٤﴾﴾

"Ti misliš da su oni složni, međutim, srca su njihova razjedinjena, zato što su oni ljudi koji nemaju pameti."[3]

e) Podmićivanje

Jedna od osobina židova u zajednicama u kojima žive jeste da pokušavaju ostvariti svoje ciljeve na razne načine, makar se radilo i o onome što im vjera zabranjuje, poput podmićivanja i zarađivanja imetka na nedozvoljen način. Allah je rekao:

﴿سَمَّٰعُونَ لِلْكَذِبِ أَكَّٰلُونَ لِلسُّحْتِ ۚ فَإِن جَآءُوكَ فَٱحْكُم بَيْنَهُمْ أَوْ أَعْرِضْ عَنْهُمْ ۖ وَإِن تُعْرِضْ عَنْهُمْ فَلَن يَضُرُّوكَ
شَيْـًٔا ۖ وَإِنْ حَكَمْتَ فَٱحْكُم بَيْنَهُم بِٱلْقِسْطِ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ يُحِبُّ ٱلْمُقْسِطِينَ ﴿٤٢﴾﴾

"Oni mnogo laži slušaju i rado ono što je zabranjeno jedu; pa ako ti dođu, ti im ili presudi ili se okreni od njih; ako se okreneš od njih, oni ti ne mogu nimalo nauditi. A ako im budeš sudio, sudi im pravo jer Allah voli pravedne."[4]

f) Licemjerje

Kad su muslimani u Medini ojačali, neki židovski lideri prividno su primili

---

[1] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/567. *Tefsirut-Taberi*, 6/200. Prenosioci hadisa su povjerljivi.
[2] Sura El-Maide, 68.
[3] Sura El-Hašr, 14.
[4] Sura El-Maide, 42.

islam prikrivajući licemjerstvo. Allah to bilježi kao njihovu osobinu:

﴿وَإِذَا لَقُوا الَّذِينَ آمَنُوا قَالُوا آمَنَّا وَإِذَا خَلَوْا إِلَىٰ شَيَاطِينِهِمْ قَالُوا إِنَّا مَعَكُمْ إِنَّمَا نَحْنُ مُسْتَهْزِئُونَ ﴿١٤﴾ اللَّهُ يَسْتَهْزِئُ بِهِمْ وَيَمُدُّهُمْ
فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿١٥﴾﴾

"Kad susretnu one koji vjeruju, oni govore: 'Vjerujemo!', a čim ostanu nasamo, sa šejtanima svojim, govore: 'Mi smo s vama. Mi se samo izrugujemo.' Allah se njima izruguje i ostavlja ih da u svom nevjerstvu lutaju."[1]

g) Ulagivanje

Oni prihvataju stanje društva onakvim kakvo je i ne odvraćaju od nevaljalog. Stoga ih je Allah prokleo i to proklinjanje zabilježio u Svojoj Knjizi:

﴿لُعِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِن بَنِي إِسْرَائِيلَ عَلَىٰ لِسَانِ دَاوُودَ وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ ۚ ذَٰلِكَ بِمَا عَصَوا وَّكَانُوا يَعْتَدُونَ ﴿٧٨﴾
كَانُوا لَا يَتَنَاهَوْنَ عَن مُّنكَرٍ فَعَلُوهُ ۚ لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٧٩﴾﴾

"Jezikom Davuda i Isaa, sina Merjemina, prokleti su oni od sinova Israilovih koji nisu vjerovali – zato što su neposlušni bili i uvijek granice zla prelazili, jedni druge nisu odvraćali od grješnih postupaka svojih. Ružno li je, zaista, to kako su postupali!"[2]

h) Imaju znanje, ali nemaju koristi od njega

Allah nas je obavijestio o ovoj osobini precizno je opisujući.[3] Allah je rekao:

﴿مَثَلُ الَّذِينَ حُمِّلُوا التَّوْرَاةَ ثُمَّ لَمْ يَحْمِلُوهَا كَمَثَلِ الْحِمَارِ يَحْمِلُ أَسْفَارًا ۚ بِئْسَ مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ ۚ وَاللَّهُ لَا
يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٥﴾﴾

"Oni kojima je Tevrat u breme dat, pa ga potom ne nose, slični su magarcu koji knjige nosi. O kako su loši oni koji poriču Allahove ajete! A Allah neće ukazati na Pravi put narodu nasilničkom."[4]

i) Mržnja i zloba

Doboko u njihovim dušama ukorijenjena je zloba prema svemu što nije židovsko, napose ako ima veze sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, kao što se desilo u slučaju promjene kible i zabrane konzumiranja alkohola. Od Abdullaha b. Mes'uda, radijallahu anhu, prenosi se da su židovi, nakon objavljivanja

---

[1] Sura El-Bekare, 14-15.
[2] Sura El-Maide, 78-79.
[3] *El-Jehudu fis-sunnetil-muttahere*, 2/463-482.
[4] Sura El-Džumu'a, 5.

ajeta o zabrani alkohola, rekli: "Zar vaša braća koja su umrla nisu pila alkohol?", pa je Allah objavio:

﴿ لَيْسَ عَلَى ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّٰلِحَٰتِ جُنَاحٌ فِيمَا طَعِمُوٓا۟ إِذَا مَا ٱتَّقَوا۟ وَّءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّٰلِحَٰتِ ثُمَّ ٱتَّقَوا۟ وَّءَامَنُوا۟ ثُمَّ ٱتَّقَوا۟ وَّأَحْسَنُوا۟ ۗ وَٱللَّهُ يُحِبُّ ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿٩٣﴾ ﴾

"Onima koji vjeruju i dobra djela čine nema nikakva grijeha u onome što su pojeli i popili prije zabrane kad se klone onoga što im je zabranjeno i kad vjeruju i dobra djela čine, zatim se Allaha boje i vjeruju i onda se grijeha klone i dobro čine. A Allah voli one koji drugima dobro čine."[1] Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Rečeno mi je: 'Ti si jedan od njih!'*"

j) Zavist

Židovi su zavidjeli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, na Poslanici koja mu je objavljena jer su mislili da će poslanik koji je najavljen biti jedan od njih, oko kojeg će se okupiti i koji će ih predvoditi u borbi protiv njihovih neprijatelja. Otuda, kada se pojavio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, iz drugog naroda umjesto iz njihovog, poludjeli su i izgubili pamet, te su zauzeli izrazito neprijateljski stav i pokazali zavist prema njegovim ashabima kojima je Allah raširio prsa za iman i prihvatanje blagodati Upute.[2] Allah je rekao:

﴿ وَدَّ كَثِيرٌ مِّنْ أَهْلِ ٱلْكِتَٰبِ لَوْ يَرُدُّونَكُم مِّنۢ بَعْدِ إِيمَٰنِكُمْ كُفَّارًا حَسَدًا مِّنْ عِندِ أَنفُسِهِم مِّنۢ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ ٱلْحَقُّ ۖ فَٱعْفُوا۟ وَٱصْفَحُوا۟ حَتَّىٰ يَأْتِىَ ٱللَّهُ بِأَمْرِهِۦٓ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٠٩﴾ ﴾

"Mnogi sljedbenici Knjige voljeli bi, iz lične zlobe svoje, da vas, nakon vašeg vjerovanja, vrate u nevjernike, nakon što im je istina jasnom poslata! Ali vi oprostite i preko toga pređite, dok Allah Svoju odluku ne donese. Allah je doista svemoćan."[3]

k) Oholost i uzdizanje nad drugima

Od davnina ih karakterizira oholost i uzdizanje nad drugim ljudima jer smatraju *da su na višem stepenu od ostalih ljudi, smatraju se odabranim Božijim narodom*, smatraju da će u Džennet ući samo židovi i da je judaizam jedini pravi put, a *sve drugo zabluda. Allah nas je obavijestio o ovoj negativnoj osobini.*[4] *Uzvišeni* Allah je rekao:

---

[1] Sura El-Maide, 93.
[2] *Es-Sira'u meal-Jehud*, 1/70.
[3] Sura El-Bekare, 109.
[4] *Es-Sira'u meal-Jehud*, 1/71.

﴿ وَقَالُوا لَن يَدْخُلَ الْجَنَّةَ إِلَّا مَن كَانَ هُودًا أَوْ نَصَارَىٰ ۗ تِلْكَ أَمَانِيُّهُمْ ۗ قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴿١١١﴾ ﴾

"Oni govore: 'U Džennet neće ući niko izuzev onoga ko bude židov ili kršćanin!' To su puste želje njihove! Reci: 'Dajte svoj dokaz, ako istinu govorite!'"[1]

Čak su se i prema Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ponijeli oholo, uzdižući se nad njim na različite načine.[2] Ibn Abbas, radijallahu anhuma, kazao je: "Nu'man b. Eda', Bahrijju b. Amr, i Še's b. Adijj došli su Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da porazgovaraju, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, razgovarao s njima, pozvao ih Allahu i upozorio na Njegovu kaznu, a oni mu na to kazaše: 'Nećeš nas uplašiti, Muhammede! Mi smo, tako nam Allaha, djeca Božija i Njegovi miljenici' – kao što govore kršćani."[3] Potom je Allah objavio:

﴿ وَقَالَتِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَىٰ نَحْنُ أَبْنَاءُ اللَّهِ وَأَحِبَّاؤُهُ ۚ قُلْ فَلِمَ يُعَذِّبُكُم بِذُنُوبِكُم ۖ بَلْ أَنتُم بَشَرٌ مِّمَّنْ خَلَقَ ۚ يَغْفِرُ لِمَن يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَن يَشَاءُ ۚ وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا ۖ وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ ﴿١٨﴾ ﴾

"Jevreji i kršćani govore: 'Mi smo djeca Božija i miljenici Njegovi!' Reci: 'Pa zašto vas On kažnjava zbog grijeha vaših?' A nije tako! Vi ste kao i ostali ljudi koje On stvara: kome hoće, On će oprostiti, a koga hoće, On će kazniti. Allahova je vlast na nebesima i na Zemlji i na onome što je između njih, i Njemu će se svi vratiti."[4]

l) Škrtost

Poznato je da su židovi oduvijek škrti i ne vole udjeljivati imetak u svrhe dobra. Znali su dolaziti pojedinim ensarijama i govoriti im: "Nemojte udjeljivati, bojimo se da ćete osiromašiti, nemojte žuriti sa davanjem imetka jer ne znate kako će se to okončati."[5] Allah je o tome objavio:

﴿ الَّذِينَ يَبْخَلُونَ وَيَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبُخْلِ وَيَكْتُمُونَ مَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِن فَضْلِهِ ۗ وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُّهِينًا ﴿٣٧﴾ ﴾

"To su oni koji škrtare i zapovijedaju drugima da budu škrti, i koji kriju ono što im je Allah iz obilja Svoga darovao, a Mi smo nevjernicima pripremili kaznu sramnu!"[6] Tj. prikrivaju ono što se nalazi u Tevratu, u što spada i potvrda Muhammedovog, sallallahu alejhi ve sellem, poslanstva.

---

[1] Sura El-Bekare, 111.
[2] *El-Jehudu fis-sunnetil-muttahere*, 2/495.
[3] *Tefsirut-Taberi*, 6/105.
[4] Sura El-Maide, 18.
[5] *El-Jehudu fis-sunnetil-muttahere*, 2/487-488.
[6] Sura En-Nisa', 37.

﴿ وَمَاذَا عَلَيْهِمْ لَوْ ءَامَنُوا بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَنفَقُوا مِمَّا رَزَقَهُمُ اللَّهُ ۚ وَكَانَ اللَّهُ بِهِمْ عَلِيمًا ﴿٣٩﴾ ﴾

"A šta bi im bilo da u Allaha i Sudnji dan vjeruju i da od onoga što im je Allah dao udjeljuju, kad Allah o njima sve zna."[1]

m) Inat

I pored nepobitnih dokaza o istinitosti Muhammedovog, sallallahu alejhi ve sellem, poslanstva, židovi su iz inata odbili vjerovanje i zaglibili u nevjerstvo i poricanje. To je zato što inat blokira razum bravama strasti. Ovo svojstvo nalazimo spomenuto u riječima Uzvišenog Allaha:

﴿ وَلَئِنْ أَتَيْتَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَٰبَ بِكُلِّ ءَايَةٍ مَّا تَبِعُوا قِبْلَتَكَ ۚ وَمَا أَنتَ بِتَابِعٍ قِبْلَتَهُمْ ۚ وَمَا بَعْضُهُم بِتَابِعٍ قِبْلَةَ بَعْضٍ ۚ وَلَئِنِ
اتَّبَعْتَ أَهْوَاءَهُم مِّن بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ ۙ إِنَّكَ إِذًا لَّمِنَ الظَّٰلِمِينَ ﴿١٤٥﴾ ﴾

"I kad bi ti onima kojima je data Knjiga sve dokaze donio, oni opet neće prihvatiti tvoju kiblu, kao što ni ti nećeš prihvatiti njihovu kiblu, niti će iko od njih prihvatiti kiblu drugoga. A ako bi se ti za njihovim željama poveo nakon što ti je došlo znanje, tada bi sigurno nepravedan bio."[2] Da, kada bi im, o Muhammede, iznio hiljadu i jedan dokaz, ne bi ih ubijedio i oni se ne bi promijenili.[3] Za njih važe Allahove riječi:

﴿ قُلِ انظُرُوا مَاذَا فِي السَّمَٰوَٰتِ وَالْأَرْضِ ۚ وَمَا تُغْنِي الْآيَٰتُ وَالنُّذُرُ عَن قَوْمٍ لَّا يُؤْمِنُونَ ﴿١٠١﴾ ﴾

"Reci: 'Posmatrajte ono što je na nebesima i na Zemlji!' – a ni od kakve koristi neće biti dokazi i opomene narodu koji neće da vjeruje."[4]

To su neka svojstva koja su sastavni dio židovske ličnosti. Kur'an je ukazao na njih kako bismo upoznali istinu o židovima tako da se muslimani nikad i nigdje ne zavaraju u pogledu tog naroda.

Četvrto: "Allah neće dozvoliti da uspije djelo pokvarenjaka"

Ova Povelja pokazuje vrhunac pravednog postupanja prema židovima kojim se odlikuje Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Građani islamske države Poveljom su dobili vjerske slobode, a odbačena je pristrasnost i sputavanje slobode mišljenja i uvjerenja. To nije bio taktički potez koji je imao za cilj da Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, omogući da se lakše obračuna s vanjskim neprijateljima

[1] Sura En-Nisa', 39.
[2] Sura El-Bekare, 145.
[3] *Es-Sira'u meal-Jehud*, 1/72.
[4] Sura Junus, 101.

da bi kasnije eliminirao i neistomišljenike iznutra s kojima je potpisao ovu Povelju; taj stav je odraz islamske politike koja izvire iz Božanskog šerijata.[1]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postigao je sa židovima sporazum koji im je, kao sljedbenicima Knjige i štićenicima islamske države, omogućio dostojanstven život u okrilju te države, ali židovi su po prirodi skloni izdajstvu, prevarama i kršenju ugovora, nikada se nisu, niti će se, zbog podmuklosti i podlosti, uspjeti otarasiti tih negativnih osobina. Prekinuli su ugovore sklopljene s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa su stoga i skončali onako kako zaslužuje onaj ko nosi te osobine – Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, protjerao je Benu Kajnuka i Benu Nadir, a pobio muškarce iz plemena Benu Kurejza[2], a to ćemo, ako Bog da, iznijeti kasnije na stranicama ove knjige. Allah je, o odnosu židova prema ugovorima, rekao:

﴿ٱلَّذِينَ عَٰهَدتَّ مِنۡهُمۡ ثُمَّ يَنقُضُونَ عَهۡدَهُمۡ فِي كُلِّ مَرَّةٖ وَهُمۡ لَا يَتَّقُونَ ٥٦﴾

"Oni s kojima ti ugovor sklopiš, pa oni svaki put, ne bojeći se Allaha, krše ugovor svoj."[3]

U ajetu se pod ugovorom, kako navode mufessiri, misli na sporazume koje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, potpisao sa židovima u kojima su se obavezali da ga ne napadaju i ne pomažu druge protiv njega.[4]

Međutim, židovi su, kombinirajući različita sredstva i načine, spletkarili protiv Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i onih koji su vjerovali u njega, kao i protiv njihovog otpora, samo što ta sredstva nisu urodila plodom jer nisu uspjeli uništiti muslimansku zajednicu niti njihovu državu, niti su ih uspjeli uništiti kao politički faktor. Koji su razlozi tog neuspjeha?

Glavni razlog je vjerovjesnički odgoj, taj odgoj koji je usadio iman u srca, doveo ljude do obožavanja samo Allaha, suprotstavio se svim vidovima širka, naučio ashabe da poduzimaju, i duhovne i materijalne, uzroke preporoda i jačanja. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgajajući ashabe razvijao je kod njih pozitivne osobine, poput: ponosa, viteštva, junaštva, hrabrosti, odbijanja poniženja, odupiranja nepravdi. Učio ih je da ne posustaju pred zavjerama židova i drugih mimo njih, nego da im se odupru i eliminiraju i njih i zavjerenike, stoga su bili strpljivi i uporni pa su izvojevali pobjedu nad neprijateljima.[5]

Židovske spletke, iako su krajnje lukavo izvođene toliko da bi porušile i planine, nisu uspješno djelovale na prvu generaciju zbog toga što je tu generaciju

---

[1] *Dirase fis-sira*, str.151.
[2] Dr. Nasir el-Umer, *El-Ahdu vel-misaku fil-Kur'anil-kerim.*
[3] Sura El-Enfal, 56.
[4] *Tefsirut-Taberi*, 8/30. *Et-Tahriru vet-tenvir*, 10/48.
[5] *Es-Sira'u meal-Jehud*, 1/80.

predvodio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, koji je slijedio Božansku doktrinu.[1]

Danas muslimani padaju pred židovskim planovima i zavjerama jer su daleko od vjerovjesničkog programa u domenu odgoja ummeta i načinu odnosa prema židovima. Zato je ummetu itekako potrebno islamsko vođstvo koje se odlikuje mudrošću, visokom sviješću, i koje je potpomognuto od Allaha, koje dobro poznaje židovski moral i osobine pa se prema njima odnosi u duhu vjerovjesničke politike u odnosu prema devijantnim skupinama ljudskog roda.

Pogani židovski prsti uvukli su se u brojne oblasti života naroda i država. Ti prsti imaju jedan specifičan cilj: da šire nered na Zemlji, kao što je to Kur'an naznačio:

﴿وَيَسْعَوْنَ فِي ٱلْأَرْضِ فَسَادًا﴾

"...i koji nered na Zemlji čine...".[2]

To što je u rečenici upotrijebljen glagol u prezentu ukazuje na konstantnost i trajanje. Dakle, njihovo činjenje nereda nije ograničeno na jedan historijski period koji je okončan, nego je to njihov usud do Dana kada će biti proživljeni.

Židovi su osmišljenim spletkama uspjeli zavladati velikim dijelom dobara mnogih nacija, jer je islam, koji je jedini kadar spriječiti njihove zavjere i razotkriti njihove igre, uklonjen sa scene.

Nema potrebe raspravljati o židovskoj genijalnosti u destrukciji i rušenju. Oni prate događaje i okreću ih u svoju korist. U najvećim državama su veoma značajno prisutni na ekonomskom, političkom i medijskom planu, a nije im promaklo ni učešće u dva velika svjetska sistema, kapitalističkom i komunističkom, niti u velikim svjetskim revolucijama.

Danas niz organizacija na svjetskom nivou ulaže velike napore u ostvarenju židovskih ciljeva, a najistaknutije su masoni, organizacija Lions, Rotari klubovi, kršćanska sekta Jehovini svjedoci i dr.

Međutim, zar pažljiv mislilac ne primjećuje da se, svjesno ili nesvjesno, pretjeruje kada je u pitanju njihova moć?

U umove mnogih ljudi urezana je slika o strašno moćnim židovima koji kontroliraju svijet, koji su lideri čovječanstva, mislioci i umjetnici, i tako dalje, te da su drugi ljudi samo pijuni na šahovskoj ploči, kako kaže Vilijam Gajkar.[3] Velika količina literature koja govori o židovima i njihovoj presudnoj ulozi u svijetu, doprinosi prepuštanju muslimana realnom stanju stvari i nudi gotovo objašnjenje za sve poraze koje doživljava ummet, bilo na civilizacijskom bilo na vojnom polju. Jer,

---

[1] *Ibid.*, 1/79.
[2] Sura El-Maide, 33.
[3] Selman el-Auda, *Kadaja fil-menhedž*, str. 84-85.

osjećaj ljudi da iza svega stoje židovi i njihovi slugani sa svojim dobro pripremljenim planovima obeshrabruje ummet u pružanju otpora i džihada.

I sve što se može kazati o židovima može se reći i o drugim neprijateljima koji se vode politikom ideološkog i vojnog terora. Zagovornici ezoterizma (batinije), naprimjer, u značajnoj su mjeri prisutni u brojnim islamskim zemljama. Neki ljudi im pridaju veći značaj nego što imaju, plašeći ljude njihovom pojavom. Svakome ko piše ili govori o njihovim zabludjelim devijantnim sektama, prijeti se atakom na život ili uskraćivanjem zaposlenja, pa mnogi šute bojeći se za život i opskrbu.[1]

U principu, ovo preuveličavanje židovske opasnosti je neosnovano jer su spletke šejtanovih štićenika, koliko god bile velike, ipak slabe. Allah kaže:

﴿ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ يُقَـٰتِلُونَ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ ۖ وَٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ يُقَـٰتِلُونَ فِى سَبِيلِ ٱلطَّـٰغُوتِ فَقَـٰتِلُوٓا۟ أَوْلِيَآءَ ٱلشَّيْطَـٰنِ ۖ إِنَّ كَيْدَ ٱلشَّيْطَـٰنِ كَانَ ضَعِيفًا ﴿٧٦﴾ ﴾

"Oni koji vjeruju bore se na Allahovom putu, a oni koji ne vjeruju bore se na putu taguta. Zato se borite protiv štićenika šejtanovih, jer šejtanovo lukavstvo je doista slabo!"[2]

Njihova snaga je zapravo u slabosti našeg imana i udaljavanju od Allahove vjere. Jer svaka zavjera propada pred ispravnim vjerovanjem i svi planovi doživljavaju krah. Ali, nužno je osloboditi se straha koji ubija volju, uništava djela.

Događaji potvrđuju da fantaziranje djeluje ubitačno, ali ako postoji strpljiva skupina vjernika, sve spletke će, djelovanjem faktora otpora i preporoda, biti osujećene, ko god ih pleo.

Allah je kazao:

﴿ إِن تَمْسَسْكُمْ حَسَنَةٌ تَسُؤْهُمْ وَإِن تُصِبْكُمْ سَيِّئَةٌ يَفْرَحُوا۟ بِهَا ۖ وَإِن تَصْبِرُوا۟ وَتَتَّقُوا۟ لَا يَضُرُّكُمْ كَيْدُهُمْ شَيْـًٔا ۗ إِنَّ ٱللَّهَ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطٌ ﴿١٢٠﴾ ﴾

"Ako vas zadesi kakvo dobro, to ih ozlojedi; a zadesi li vas kakva nevolja, obraduju joj se. Ako se budete strpjeli i bogobojazni bili, njihovo lukavstvo vam nimalo neće nauditi! A Allah, doista, dobro zna šta oni rade."[3]

Ovo ni u kojem slučaju ne znači zanemarivanje snage neprijatelja niti umanjivanje njegovog značaja, čak iako je zaista slab, a kamoli ako je dobro opremljen i iskusan.

Dakle, potrebno je ispravno i umjereno procijeniti snagu neprijatelja, ne uveličavati njegovu snagu jer to može oslabiti i demoralizirati muslimanske snage,

---

[1] Selman el-Auda, *Kadaja fil-menhedž*, str. 86.
[2] En-Nisa', 76.
[3] Sura Ali Imran, 120.

što može rezultirati porazom, a ne treba ni omalovažavati neprijatelja i zanemarivati njegovo prisustvo.[1]

Valja imati na umu da za sve ljude, pa i za židove, važi Allahov zakon:

﴿إِنَّ ٱللَّهَ لَا يُصْلِحُ عَمَلَ ٱلْمُفْسِدِينَ ﴿٨١﴾﴾

"Allah ne dopušta da djelo pokvarenjaka uspije".[2]

❋ ❋ ❋

Četvrta tema
Zakon akcije i reakcije i prvi vojni pohodi

Prvo: Zakon akcije i reakcije

Jedan od Allahovih zakona koji je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo u obzir jeste i zakon akcije i reakcije. To je najočitije u medinskom periodu kroz vojne ophodnje, izaslanstva i bitke koje je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vodio protiv mnogobožaca.

Ovaj zakon čvrsto je povezan sa stabiliziranjem ove vjere. Allah je u Svojoj Knjizi skrenuo pažnju na ovaj zakon, rekavši:

﴿فَهَزَمُوهُم بِإِذْنِ ٱللَّهِ وَقَتَلَ دَاوُۥدُ جَالُوتَ وَءَاتَىٰهُ ٱللَّهُ ٱلْمُلْكَ وَٱلْحِكْمَةَ وَعَلَّمَهُۥ مِمَّا يَشَآءُ ۗ وَلَوْلَا دَفْعُ ٱللَّهِ ٱلنَّاسَ بَعْضَهُم بِبَعْضٍ لَّفَسَدَتِ ٱلْأَرْضُ وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ ذُو فَضْلٍ عَلَى ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿٢٥١﴾﴾

"A da Allah ljude ne suzbija jedne drugima, na Zemlji bi doista nered nastao! Ali Allah je dobar prema svim svjetovima!"[3]

Allah, također, kaže:

﴿ٱلَّذِينَ أُخْرِجُوا۟ مِن دِيَٰرِهِم بِغَيْرِ حَقٍّ إِلَّآ أَن يَقُولُوا۟ رَبُّنَا ٱللَّهُ ۗ وَلَوْلَا دَفْعُ ٱللَّهِ ٱلنَّاسَ بَعْضَهُم بِبَعْضٍ لَّهُدِّمَتْ صَوَٰمِعُ وَبِيَعٌ وَصَلَوَٰتٌ وَمَسَٰجِدُ يُذْكَرُ فِيهَا ٱسْمُ ٱللَّهِ كَثِيرًا ۗ وَلَيَنصُرَنَّ ٱللَّهُ مَن يَنصُرُهُۥٓ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَقَوِىٌّ عَزِيزٌ ﴿٤٠﴾﴾

"Onima koji su ni krivi ni dužni iz zavičaja svoga prognani samo zato što su govorili: 'Gospodar naš je Allah!' A da Allah ne suzbija neke ljude drugima, do zemlje bi bili porušeni manastiri, i crkve, i havre, a i džamije, u kojima se mnogo spominje Allahovo ime. A Allah će sigurno pomoći one koji Njega pomažu – ta, Allah je, zaista, moćan i silan."[4]

---

[1] *Kadaja fil-menhedž*, str. 86-87.
[2] Sura Junus, 81.
[3] Sura El-Bekare, 251.
[4] Sura El-Hadždž, 40.

Skrećemo pažnju da je citirani ajet iz sure El-Bekare došao nakon spominjanja borbe između istine i zablude oličene u konkretnom slučaju u borbi između Taluta, na čelu vjerničke vojske, protiv Džaluta i njegove sljedbe, da bi na kraju ajet završio riječima:

﴿وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ ذُو فَضۡلٍ عَلَى ٱلۡعَٰلَمِينَ﴾

"...ali Allah je dobar svim svjetovima".

To znači da je suzbijanje nereda na ovaj način blagodat svim ljudima.[1]

A ajet u suri El-Hadždž došao je nakon što je Allah obznanio da će štititi vjernike, te nakon što im je dozvolio borbu protiv njihovih neprijatelja i završen je postavljanjem temeljnog pravila:

﴿وَلَيَنصُرَنَّ ٱللَّهُ مَن يَنصُرُهُۥٓۚ إِنَّ ٱللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ﴾

"A Allah će sigurno pomoći one koji Njega pomažu – ta, Allah je, zaista, moćan i silan."

Propisivanje borbe teklo je kroz nekoliko faza:

Prva faza: Zabrana.

Dok su muslimani još bili u Mekki tražili su od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da im dozvoli borbu, a on im je odgovarao: "Budite strpljivi, još mi nije naređeno da se borim."[2]

Druga faza: Dozvola, ali ne i obaveza.

Allah je kazao:

﴿أُذِنَ لِلَّذِينَ يُقَٰتَلُونَ بِأَنَّهُمۡ ظُلِمُواْۚ وَإِنَّ ٱللَّهَ عَلَىٰ نَصۡرِهِمۡ لَقَدِيرٌ ٣٩﴾

"Dopušta se odbrana onima koje drugi napadaju, zato što im se nasilje čini – a Allah je, doista, kadar da ih pomogne."[3]

Treća faza: Obaveza borbe protiv onoga ko napadne muslimane.

Allah je rekao:

﴿وَقَٰتِلُواْ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ ٱلَّذِينَ يُقَٰتِلُونَكُمۡ وَلَا تَعۡتَدُوٓاْۚ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يُحِبُّ ٱلۡمُعۡتَدِينَ ١٩٠﴾

"I borite se na Allahovom putu protiv onih koji se bore protiv vas, ali ne prelazite granice. Zaista Allah ne voli one koji prekoračuju granice."[4]

Četvrta faza: Obaveza borbe protiv nevjernika općenito.

Allah kaže:

﴿إِنَّمَا ٱلنَّسِيٓءُ زِيَادَةٞ فِي ٱلۡكُفۡرِۖ يُضَلُّ بِهِ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ يُحِلُّونَهُۥ عَامٗا وَيُحَرِّمُونَهُۥ عَامٗا لِّيُوَاطِـُٔواْ عِدَّةَ مَا حَرَّمَ ٱللَّهُ فَيُحِلُّواْ مَا
حَرَّمَ ٱللَّهُۚ زُيِّنَ لَهُمۡ سُوٓءُ أَعۡمَٰلِهِمۡۗ وَٱللَّهُ لَا يَهۡدِي ٱلۡقَوۡمَ ٱلۡكَٰفِرِينَ ٣٧﴾

---

[1] Fahruddin er-Razi, *Mefatihul-gajb*, 3/514.

[2] *Tefsirul-Alusi*, 6/108.

[3] Sura El-Hadždž, 39.

[4] Sura El-Bekare, 190.

"A borite se svi protiv mnogobožaca kao što se oni svi bore protiv vas, i znajte da je Allah na strani onih koji se Allaha boje i grijeha klone."[1]

Postepenost u propisivanju borbe proizlazi iz stanja novonastale islamske države i potrebe njene vojske, koja se tek počela razvijati, za prikupljanjem naoružanja i ljudstva, i vojnim vježbama.

Bilo je nužno da prođe neko vrijeme u kojem će muslimani biti izloženi zlostavljanju neprijatelja vjere, poput Kurejšija koji su ih prisilili na napuštanje domova. Međutim, muslimani nisu bili primorani da to trpe, nego je njihov izbor bio strpljenje do momenta kad će islamska država postati stabilna, a njena vojska snažna toliko da se može suprotstaviti svim nevjerničkim snagama na Arapskom poluostrvu, u slučaju da ih Kurejšije podstaknu na borbu protiv muslimana, kao što se kasnije i desilo.

Zatim, u momentu kada su islamska država i vojska postale spremne da se suoče sa svim prijetnjama, došao je propis o obaveznosti borbe. Vezano za borbu protiv Kurejšija, to je postalo dozvoljeno, dakle, ne i obavezno, ali u slučaju da muslimani u svojoj državi budu izloženi napadu neprijatelja, u tom slučaju borba postaje obavezna i niko nema pravo izbora, što je u skladu sa zakletvom na borbu koja je data u sklopu druge zakletve na Akabi, gdje su se ensarije obavezale na borbu protiv svakog ko napadne islam, Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ili sljedbenike islama.[2]

Čim je objavljeno da je borba postala dozvoljena, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao se na uvježbavanje ashaba vještinama borbe i vođenja rata pritom lično učestvujući u vježbama, manevrima i bitkama. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, smatrao je da to spada u najvrednija djela i najsvetije ibadete kojima se približava Allahu.

Vjerovjesnik je primjenjivao Allahove riječi:

﴿ وَأَعِدُّوا۟ لَهُم مَّا ٱسْتَطَعْتُم مِّن قُوَّةٍ وَمِن رِّبَاطِ ٱلْخَيْلِ تُرْهِبُونَ بِهِۦ عَدُوَّ ٱللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ وَءَاخَرِينَ مِن دُونِهِمْ لَا
تَعْلَمُونَهُمُ ٱللَّهُ يَعْلَمُهُمْ ۚ وَمَا تُنفِقُوا۟ مِن شَىْءٍ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ يُوَفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنتُمْ لَا تُظْلَمُونَ ﴿٦٠﴾ ﴾

"I protiv njih pripremite koliko god možete snage i konja za boj, da biste time zaplašili Allahove i vaše neprijatelje, i druge osim njih – vi ih ne poznajete, Allah ih zna. Sve što na Allahovom putu potrošite nadoknađeno će vam biti, neće vam se nepravda učiniti."[3]

U pripremi muslimana da postane mudžahid ravnomjerno se vodi računa o duhovnom odgoju i praktičnim vojnim vježbama.

---

[1] Sura Et-Tevbe, 37.
[2] Dr. Muhammed Hajr Hejkel, *El-Kitalu vel-džihadu.*
[3] Sura El-Enfal, 60.

1- Duhovni odgoj

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vodio je računa o podizanju morala kod mudžahida ulijevajući u njega čvrsto ubjeđenje da mudžahidu pripada ili pobjeda ili Džennet. Od tada, ova nada postaje vječiti podstrek muslimanskom borcu da na bojnom polju ulaže svu svoju duhovnu i tjelesnu energiju, i tehničke mogućnosti, u nadi da će postići pobjedu ili umrijeti pod sjenkama sablji.[1]

Neki Vjerovjesnikovi, sallallahu alejhi ve sellem, hadisi u kojima podstiče ashabe na džihad:

a) "*Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, da među vjernicima nema muškaraca koji ne vole izostati iza mene, a nemam za njih jahalica, ne bih izostao ni iz jednog pohoda na Allahovom putu! Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, volio bih da poginem na Allahovom putu, pa budem oživljen i ponovo poginem, pa budem oživljen i opet poginem, pa budem oživljen i ponovo poginem.*"[2]

b) "*Niko ko uđe u Džennet neće poželjeti da se vrati na dunjaluk, šta god da imao na Zemlji, osim šehida. On će, zbog počasti koju će dobiti, poželjeti da bude vraćen na dunjaluk pa da deset puta pogine.*"[3]

2- Praktične vojne vježbe

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, oslanjao se na sposobnosti ummeta, i muškaraca i žena, i djece i staraca, da ulažu trud i doprinose. Vodio je računa da ummet uvježbava svaku vojnu vještinu, od korištenja koplja, borbe sabljom, gađanja strijelom, do jahanja konja.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u vojnoj je obuci kombinirao odgoj i vojne vježbe, ulijevao je mudžahidima nadu u pobjedu ili Džennet, bodrio ih da daju sve u borbi na bojnom polju, bodrio ih na usvajanje vještine streljaštva. Od Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi je: "*Ko nauči streljaštvo pa ga zatim zapostavi, nije od nas – ili – učinio je grijeh.*"[4]

To je poziv cijelom ummetu, čak i starcima, na aktivnost i uvježbavanje preciznosti u pogađanju mete.

Islam razvija ambicije ummeta i usmjerava njegovu energiju ka ostvarenju viših ciljeva.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vodio je računa o izvođenju priprema na različite načine, shodno situaciji i mogućnostima, podsticao je muslimane na iskorištavanje dostupnih sredstava. Od njega se prenosi da je za Allahove riječi:

---

[1] *Dirase fis-sira*, str. 161.

[2] *Sahihul-Buhari, Kitabul-džihad, bab: Temenniš-šehade*, 3/268, br. 2797.

[3] *Sahihul-Buhari, Kitabul-džihad, bab: Temennil-mudžahid en jerdžia iled-dunja*, 3/272, br. 2817.

[4] *Sahihu Muslim, Kitabul-imara, bab: Fadlur-remji vel-hassu alejhi*, 3/1523, br. 1919.

"...protiv njih pripremite koliko god možete snage", rekao: *"Zaista je snaga streljaštvo, zaista je snaga streljaštvo, zaista je snaga streljaštvo."*[1]

Drugo: Najznačajniji ciljevi džihada

1- Zaštita slobodnog ispoljavanja vjerskih ubjeđenja

Allah je kazao:

﴿ وَقَٰتِلُوهُمْ حَتَّىٰ لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ ٱلدِّينُ كُلُّهُۥ لِلَّهِ ۚ فَإِنِ ٱنتَهَوْا۟ فَإِنَّ ٱللَّهَ بِمَا يَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٣٩﴾ وَإِن
تَوَلَّوْا۟ فَٱعْلَمُوٓا۟ أَنَّ ٱللَّهَ مَوْلَىٰكُمْ ۚ نِعْمَ ٱلْمَوْلَىٰ وَنِعْمَ ٱلنَّصِيرُ ﴿٤٠﴾ ﴾

"I borite se protiv njih dok smutnja ne iščezne, i dok samo Allahova vjera ne ostane. Ako se okane – pa Allah dobro vidi šta oni rade, a ako leđa okrenu, znajte da je Allah vaš zaštitnik, a divan je On zaštitnik i divan pomagač."[2]

2- Zaštita bogomolja i obreda

Allah je kazao:

﴿ إِنَّ ٱللَّهَ يُدَٰفِعُ عَنِ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ خَوَّانٍ كَفُورٍ ﴿٣٨﴾ أُذِنَ لِلَّذِينَ يُقَٰتَلُونَ بِأَنَّهُمْ ظُلِمُوا۟ ۚ وَإِنَّ ٱللَّهَ عَلَىٰ
نَصْرِهِمْ لَقَدِيرٌ ﴿٣٩﴾ ٱلَّذِينَ أُخْرِجُوا۟ مِن دِيَٰرِهِم بِغَيْرِ حَقٍّ إِلَّآ أَن يَقُولُوا۟ رَبُّنَا ٱللَّهُ ۗ وَلَوْلَا دَفْعُ ٱللَّهِ ٱلنَّاسَ بَعْضَهُم بِبَعْضٍ لَّهُدِّمَتْ
صَوَٰمِعُ وَبِيَعٌ وَصَلَوَٰتٌ وَمَسَٰجِدُ يُذْكَرُ فِيهَا ٱسْمُ ٱللَّهِ كَثِيرًا ۗ وَلَيَنصُرَنَّ ٱللَّهُ مَن يَنصُرُهُۥٓ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَقَوِىٌّ عَزِيزٌ ﴿٤٠﴾
ٱلَّذِينَ إِن مَّكَّنَّٰهُمْ فِى ٱلْأَرْضِ أَقَامُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتَوُا۟ ٱلزَّكَوٰةَ وَأَمَرُوا۟ بِٱلْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا۟ عَنِ ٱلْمُنكَرِ ۗ وَلِلَّهِ عَٰقِبَةُ ٱلْأُمُورِ ﴾

"Allah, doista, štiti vjernike, Allah sigurno ne voli nijednog izdajnika, nezahvalnika. Dopušta se odbrana onima koje drugi napadaju, zato što im se nasilje čini – a Allah je, doista, kadar da ih pomogne. Onima koji su ni krivi ni dužni iz zavičaja svoga prognani samo zato što su govorili: 'Gospodar naš je Allah!' A da Allah ne suzbija neke ljude drugima, do zemlje bi bili porušeni manastiri, i crkve, i havre, a i džamije, u kojima se mnogo spominje Allahovo ime. A Allah će sigurno pomoći one koji Njega pomažu – ta, Allah je, zaista, moćan i silan. One koji će, ako im damo vlast na Zemlji, namaz obavljati i zekat udjeljivati i koji će tražiti da se čine dobra djela, a odvraćati od nevaljalih – a Allahu se na kraju sve vraća."[3]

3- Sprečavanje nereda na Zemlji

Allah je rekao:

---

[1] *Sahihu Muslim, Kitabul-imara, bab: Fadlur-remji vel-hassu alejhi*, br. 1917.
[2] Sura El-Enfal, 39-40.
[3] Sura El-Hadždž, 38-41.

﴿وَلَمَّا بَرَزُوا لِجَالُوتَ وَجُنُودِهِ قَالُوا رَبَّنَا أَفْرِغْ عَلَيْنَا صَبْرًا وَثَبِّتْ أَقْدَامَنَا وَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ
﴿٢٥٠﴾ فَهَزَمُوهُم بِإِذْنِ اللَّهِ وَقَتَلَ دَاوُودُ جَالُوتَ وَآتَاهُ اللَّهُ الْمُلْكَ وَالْحِكْمَةَ وَعَلَّمَهُ مِمَّا يَشَاءُ وَلَوْلَا دَفْعُ اللَّهِ
النَّاسَ بَعْضَهُم بِبَعْضٍ لَّفَسَدَتِ الْأَرْضُ وَلَٰكِنَّ اللَّهَ ذُو فَضْلٍ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿٢٥١﴾ تِلْكَ آيَاتُ اللَّهِ نَتْلُوهَا
عَلَيْكَ بِالْحَقِّ وَإِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٢٥٢﴾﴾

"I kada izađoše pred Džaluta i vojsku njegovu, oni rekoše: 'Gospodaru naš, nadahni nas izdržljivošću i učvrsti noge naše i pomozi nas protiv naroda koji ne vjeruje!' I oni ih, Allahovom voljom, poraziše, i Davud ubi Džaluta, i Allah mu dade vlast i mudrost, i nauči ga onome čemu je On htio. A da Allah ljude ne suzbija jedne drugima, na Zemlji bi doista nered nastao! Ali Allah je dobar svim svjetovima! To su Allahovi znaci, koje Mi tebi istinito kazujemo. A ti si, doista, jedan od poslanika!"[1]

Ibn Kesir je rekao: "**'A da Allah ljude ne suzbija jedne drugima, na Zemlji bi doista nered nastao'** – dakle, da Allah ne suzbija jedne ljude drugima, kao što je suzbio neprijatelje Izraelćana Talutovom vojskom i Davudovom hrabrošću, oni bi propali."[2]

4- Iskušavanje, odgajanje i popravljanje

Allah je rekao:

﴿فَإِذَا لَقِيتُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا فَضَرْبَ الرِّقَابِ حَتَّىٰ إِذَا أَثْخَنتُمُوهُمْ فَشُدُّوا الْوَثَاقَ فَإِمَّا مَنًّا بَعْدُ وَإِمَّا فِدَاءً حَتَّىٰ تَضَعَ الْحَرْبُ أَوْزَارَهَا ذَٰلِكَ وَلَوْ يَشَاءُ اللَّهُ
لَانتَصَرَ مِنْهُمْ وَلَٰكِن لِّيَبْلُوَ بَعْضَكُم بِبَعْضٍ وَالَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَلَن يُضِلَّ أَعْمَالَهُمْ ﴿٤﴾ سَيَهْدِيهِمْ وَيُصْلِحُ بَالَهُمْ ﴿٥﴾ وَيُدْخِلُهُمُ الْجَنَّةَ
عَرَّفَهَا لَهُمْ ﴿٦﴾﴾

"Kada se u borbi s nevjernicima susretnete, po šijama ih udarajte sve dok ih ne oslabite, a onda im pritegnite sveze, i poslije, ili ih velikodušno sužanjstva oslobodite, ili otkupninu zahtijevajte, sve dok borba ne prestane. Tako učinite! Da Allah hoće, On bi ih sam savladao, ali On vas želi iskušati jedne pomoću drugih. On neće poništiti djela onih koji na Allahovom putu poginu, i On će ih, sigurno, uputiti i prilike njihove poboljšati, i u Džennet ih uvesti, o kojim ih je već upoznao."[3]

Ibn Kesir u komentaru riječi: **"...ali On vas želi iskušati jedne pomoću drugih"**, kaže: "Propisujući vam džihad, On vas želi ispitati. Kao što o mudrosti propisivanja džihada, veli[4]:

---

[1] Sura El-Bekare, 250-252.
[2] *Tefsir Ibn Kesir*, 1/262.
[3] Sura Muhammed, 4-6.
[4] *Tefsir Ibn Kesir*, 4/154.

﴿أَمْ حَسِبْتُمْ أَن تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَعْلَمِ اللَّهُ الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنكُمْ وَيَعْلَمَ الصَّابِرِينَ ﴿١٤٢﴾﴾

'Zar mislite da ćete ući u Džennet, a da Allah ne zna one od vas koji se bore, i zna one koji su strpljivi!'''[1]

5- Zastrašivanje i ponižavanje nevjernika i slabljenje njihovih spletki

Allah kaže:

﴿إِنَّمَا الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسَاكِينِ وَالْعَامِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمْ وَفِي الرِّقَابِ وَالْغَارِمِينَ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ وَابْنِ السَّبِيلِ فَرِيضَةً مِّنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٦٠﴾﴾

"I protiv njih pripremite koliko god možete snage i konja za boj, da biste time zaplašili Allahove i vaše neprijatelje, i druge osim njih – vi ih ne poznajete, Allah ih zna. Sve što na Allahovom putu potrošite nadoknađeno će vam biti, neće vam se nepravda učiniti.''[2]

﴿قَاتِلُوهُمْ يُعَذِّبْهُمُ اللَّهُ بِأَيْدِيكُمْ وَيُخْزِهِمْ وَيَنصُرْكُمْ عَلَيْهِمْ وَيَشْفِ صُدُورَ قَوْمٍ مُّؤْمِنِينَ ﴿١٤﴾ وَيُذْهِبْ غَيْظَ قُلُوبِهِمْ وَيَتُوبُ اللَّهُ عَلَىٰ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٥﴾﴾

"Borite se protiv njih, Allah će ih rukama vašim kazniti, a vas će protiv njih pomoći i grudi vjernika zaliječiti. I iz srca njihovih srdžbu odstraniti. A Allah će onome kome On hoće oprostiti, Allah sve zna i mudar je.''[3]

﴿فَلَمْ تَقْتُلُوهُمْ وَلَٰكِنَّ اللَّهَ قَتَلَهُمْ وَمَا رَمَيْتَ إِذْ رَمَيْتَ وَلَٰكِنَّ اللَّهَ رَمَىٰ وَلِيُبْلِيَ الْمُؤْمِنِينَ مِنْهُ بَلَاءً حَسَنًا إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١٧﴾ ذَٰلِكُمْ وَأَنَّ اللَّهَ مُوهِنُ كَيْدِ الْكَافِرِينَ ﴿١٨﴾﴾

"Njih niste ubijali vi, nego Allah; i nisi ti bacio, kad si bacio, nego je Allah bacio, da bi vjernike lijepom kušnjom iskušao – Allah zaista sve čuje i sve zna. Tako vam je to bilo, doista je Allah Onaj koji oslabljuje spletke nevjernika.''[4]

6- Razotkrivanje licemjera

Allah je rekao:

﴿مَّا كَانَ اللَّهُ لِيَذَرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَىٰ مَا أَنتُمْ عَلَيْهِ حَتَّىٰ يَمِيزَ الْخَبِيثَ مِنَ الطَّيِّبِ وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُطْلِعَكُمْ عَلَى الْغَيْبِ وَلَٰكِنَّ اللَّهَ يَجْتَبِي مِن رُّسُلِهِ مَن يَشَاءُ فَآمِنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَإِن تُؤْمِنُوا وَتَتَّقُوا فَلَكُمْ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿١٧٩﴾﴾

"I ne može biti da Allah vjernike ostavi u stanju u kojem ste vi dok loše od dobrih ne odvoji! I ne može biti da vam Allah otkrije ono što je skriveno, nego

---

[1] Sura Ali Imran, 142.
[2] Sura El-Enfal, 60.
[3] Sura Et-Tevbe, 14-15.
[4] Sura El-Enfal, 17-18.

On odabire koga hoće od poslanika Svojih! Zato, vjerujte u Allaha i poslanike Njegove, a ako vjerovali budete i čuvali se od grijeha, vama pripada velika nagrada!"[1]

Ibn Kesir je kazao: "Mora doći do određenih poteškoća kako bi se raspoznao strpljivi vjernik od razvratnog licemjera. Time se misli na Bitku na Uhudu, kojom je Allah Uzvišeni iskušao vjernike tako da se tu pokazala njihova vjera, strpljivost, postojanost i pokornost Allahu i Poslaniku Njegovom, a istovremeno su se podigle maske s licemjera čime se pokazala nepokornost, odbojnost prema džihadu i njihova izdaja Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."[2]

7- Uspostavljanje vladavine Allahovog zakona i islamskog sistema na Zemlji

Jedan od ciljeva džihada jeste uspostavljanje vladavine Allahovog zakona na Zemlji. Allah je rekao:

﴿ إِنَّآ أَنزَلۡنَآ إِلَيۡكَ ٱلۡكِتَٰبَ بِٱلۡحَقِّ لِتَحۡكُمَ بَيۡنَ ٱلنَّاسِ بِمَآ أَرَىٰكَ ٱللَّهُۚ وَلَا تَكُن لِّلۡخَآئِنِينَ خَصِيمٗا ﴿١٠٥﴾ ﴾

"Mi tebi objavljujemo Knjigu s istinom, da ljudima sudiš onako kako ti Allah pokazuje i ne budi branilac izdajicama!"[3]

8- Odbrana od neprijateljskih napada

Jedan od ciljeva džihada jeste odbrana od neprijateljskog napada. Džihad radi odbrane može imati različite povode, a najbitniji su:

a) Napad nevjernika na muslimane koji žive na njihovom području

Obaveza islamske države je da bude spremna boriti se protiv nevjernika koji su napali ovu skupinu muslimana kako bi ih zaštitili od nepravde i nasilja koje im se čini, pogotovo ako se nisu u stanju preseliti u zemlje u kojima mogu slobodno ispovijedati vjeru.[4]

Allah je kazao:

﴿ فَلۡيُقَٰتِلۡ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ ٱلَّذِينَ يَشۡرُونَ ٱلۡحَيَوٰةَ ٱلدُّنۡيَا بِٱلۡأٓخِرَةِۚ وَمَن يُقَٰتِلۡ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ فَيُقۡتَلۡ أَوۡ يَغۡلِبۡ فَسَوۡفَ
نُؤۡتِيهِ أَجۡرًا عَظِيمٗا ﴿٧٤﴾ وَمَا لَكُمۡ لَا تُقَٰتِلُونَ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ وَٱلۡمُسۡتَضۡعَفِينَ مِنَ ٱلرِّجَالِ وَٱلنِّسَآءِ وَٱلۡوِلۡدَٰنِ ٱلَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَآ أَخۡرِجۡنَا مِنۡ هَٰذِهِ
ٱلۡقَرۡيَةِ ٱلظَّالِمِ أَهۡلُهَا وَٱجۡعَل لَّنَا مِن لَّدُنكَ وَلِيّٗا وَٱجۡعَل لَّنَا مِن لَّدُنكَ نَصِيرًا ﴿٧٥﴾ ﴾

"I neka se zato na Allahovom putu bore vjernici protiv onih koji život na ovome svijetu kupuju za onaj svijet, jer ko se na Allahovom putu bori, pa pogine ili pobijedi, Mi ćemo ga sigurno velikom nagradom nagraditi. Šta je s

---

[1] Sura Ali Imran, 179.
[2] *Tefsir Ibn Kesir*, 1/371.
[3] Sura En-Nisa, 105.
[4] Dr. Abdullah el-Kadiri, *El-Džihadu fi sebilillah*, 2/162.

vama, pa se ne borite na Allahovom putu za nemoćne, muškarce, žene i djecu koji govore: 'Gospodaru naš, izbavi nas iz ovog grada čiji su stanovnici nasilnici, odredi nam od Sebe zaštitnika i daj nam od Sebe pomagača!'"[1]

b) Napad nevjernika na muslimanske zemlje

Allah Uzvišeni je rekao:

﴿ وَقَٰتِلُوا۟ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ ٱلَّذِينَ يُقَٰتِلُونَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوٓا۟ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يُحِبُّ ٱلْمُعْتَدِينَ ﴿١٩٠﴾ وَٱقْتُلُوهُمْ حَيْثُ ثَقِفْتُمُوهُمْ وَأَخْرِجُوهُم
مِّنْ حَيْثُ أَخْرَجُوكُمْ ۚ وَٱلْفِتْنَةُ أَشَدُّ مِنَ ٱلْقَتْلِ ۚ وَلَا تُقَٰتِلُوهُمْ عِندَ ٱلْمَسْجِدِ ٱلْحَرَامِ حَتَّىٰ يُقَٰتِلُوكُمْ فِيهِ ۖ فَإِن قَٰتَلُوكُمْ فَٱقْتُلُوهُمْ ۗ كَذَٰلِكَ جَزَآءُ
ٱلْكَٰفِرِينَ ﴿١٩١﴾ فَإِنِ ٱنتَهَوْا۟ فَإِنَّ ٱللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٩٢﴾ ﴾

"I borite se na Allahovom putu protiv onih koji se bore protiv vas, ali ne prelazite granice. Zaista Allah ne voli one koji prekoračuju granice. I ubijajte ih gdje god stignete, i progonite ih odakle su oni vas prognali! A smutnja je teža od ubijanja! I ne borite se protiv njih kod Mesdžidul-Harama dok vas oni tu ne napadnu. Ako vas tu napadnu, onda ih ubijajte! Takva je kazna za nevjernike. Ako se prođu, pa Allah doista prašta i milostiv je."[2]

Islamski učenjaci kažu da je, ako nevjernici napadnu muslimansku zemlju, svakom pojedincu obavezan džihad s ciljem odbrane, jer će neprijatelj, ako okupira muslimanske oblasti, zlostavljati muslimane, primjenjivati nad njima nevjerničke zakone i primoravati ih da se tih zakona pridržavaju, i na kraju će to postati nevjernička sredina, nakon što je bila islamska sredina.

Neki hanefijski učenjaci su kazali: "Obaveza vladara ili stanovnika svakog područja za koje postoji bojazan da će ga neprijatelj napasti, jeste da to područje brane, pa ako ne mognu, onda je najbližim muslimanima obaveza da im priteknu u pomoć sve dok ih ne bude dovoljno da se odupru neprijatelju."[3]

c) Nepravda nevjerničkih vladara prema građanima, makar se radilo o nevjernicima

To je zato što je Allah Svojim robovima zabranio nepravdu i obavezao sve ljude da postupaju pravedno, stoga je grijeh da se muslimani ne bore protiv nepravde prema ljudima, jer im je džihad naređen radi uspostavljanja istine i uništavanja zabluda, i radi uspostavljanja pravde i iskorjenjivanja nepravde, inače nema im spasa. Allah kaže:

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ كُونُوا۟ قَوَّٰمِينَ لِلَّهِ شُهَدَآءَ بِٱلْقِسْطِ ۖ وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَـَٔانُ قَوْمٍ عَلَىٰٓ أَلَّا تَعْدِلُوا۟ ۚ ٱعْدِلُوا۟ هُوَ

---

[1] Sura En-Nisa, 74-75.
[2] Sura El-Bekare, 190-192.
[3] *Hašijetu Ibn Abidin*, 4/124.

أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ ۖ وَاتَّقُوا اللَّهَ ۚ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿٨﴾ ﴾

"O vjernici, dužnosti prema Allahu izvršavajte i pravedno svjedočite! Neka vas mržnja koju prema nekim ljudima nosite nikako ne navede da nepravedni budete! Pravedni budite, to je bliže bogobojaznosti, i bojte se Allaha, jer Allah dobro zna ono što činite."[1]

d) Napad na islamske misionare i sprečavanje pozivanja u Allahovu vjeru

Allah je obavezao muslimane da svim ljudima dostave Poslanicu njihovog Gospodara. Allah Uzvišeni kaže:

﴿ وَلْتَكُن مِّنكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنكَرِ ۚ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٠٤﴾ ﴾

"I neka među vama bude grupa ljudi koja na dobro poziva i naređuje dobro i odvraća od zla. To su oni koji su spašeni!"[2]

Allahovi neprijatelji, međutim, Njegove miljenike sprečavaju u dostavljanju vjere ljudima, onemogućavaju im pristup narodu, zabranjuju daijama da pozivaju u Allahovu vjeru, ometaju da'vu i prave barijere između daija i ljudi. Zato je Allah Svojim robovima vjernicima naredio borbu protiv svih koji stoje na putu širenja Allahove vjere.[3]

Allah je rekao:

﴿ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَن سَبِيلِ اللَّهِ أَضَلَّ أَعْمَالَهُمْ ﴿١﴾ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَآمَنُوا بِمَا نُزِّلَ عَلَىٰ مُحَمَّدٍ وَهُوَ الْحَقُّ مِن
رَّبِّهِمْ ۙ كَفَّرَ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَأَصْلَحَ بَالَهُمْ ﴿٢﴾ ذَٰلِكَ بِأَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا اتَّبَعُوا الْبَاطِلَ وَأَنَّ الَّذِينَ آمَنُوا اتَّبَعُوا الْحَقَّ مِن رَّبِّهِمْ ۚ كَذَٰلِكَ يَضْرِبُ اللَّهُ
لِلنَّاسِ أَمْثَالَهُمْ ﴿٣﴾ فَإِذَا لَقِيتُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا فَضَرْبَ الرِّقَابِ حَتَّىٰ إِذَا أَثْخَنتُمُوهُمْ فَشُدُّوا الْوَثَاقَ فَإِمَّا مَنًّا بَعْدُ وَإِمَّا فِدَاءً حَتَّىٰ تَضَعَ الْحَرْبُ أَوْزَارَهَا ۚ
ذَٰلِكَ وَلَوْ يَشَاءُ اللَّهُ لَانتَصَرَ مِنْهُمْ وَلَٰكِن لِّيَبْلُوَ بَعْضَكُم بِبَعْضٍ ۗ وَالَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَلَن يُضِلَّ أَعْمَالَهُمْ ﴿٤﴾ ﴾

"Allah će poništiti djela onih koji ne vjeruju i od puta Njegova odvraćaju. A onima koji vjeruju i dobra djela čine i vjeruju u ono što se objavljuje Muhammedu, a to je istina od Gospodara njihova, On će preko hrđavih postupaka njihovih prijeći i prilike će njihove poboljšati. Zato što nevjernici slijede neistinu, a vjernici slijede Istinu od Gospodara svoga. Tako Allah navodi ljudima primjere njihove. Kada se u borbi s nevjernicima susretnete, po šijama ih udarajte sve dok ih ne oslabite, a onda im pritegnite sveze, i poslije, ili ih velikodušno sužanjstva oslobodite, ili otkupninu zahtijevajte, sve dok borba ne prestane. Tako učinite! Da Allah hoće, On bi ih sam savladao, ali On vas želi is-

---

[1] Sura El-Maide, 8.

[2] Sura Ali Imran, 104.

[3] Ali es-Sallabi, *Fikhut-temkin fil-Kur'anil-kerim*, str. 488.

kušati jedne pomoću drugih. On neće poništiti djela onih koji na Allahovom putu poginu."[1]

Treće: Najvažniji pohodi koji su prethodili Bitki na Bedru

Pošto su muslimani pod vođstvom Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, uspostavili stabilnu vjerničku zajednicu u Medini, bilo je nužno da njihovo vođstvo i oni sami obrate pažnju na stanje neprijatelja islamske da've i analiziraju šta mogu očekivati od njih. Islamska je da'va morala ići naprijed ka ostvarenju cilja s kojim je Uzvišeni Allah poslao Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, pri čemu su i on i njegovi ashabi na tom putu morali pretrpjeti brojne poteškoće.

Prioritet je bio pozabaviti se mekkanskim nevjernicima jer oni neće dozvoliti da muslimani organiziraju državu, makar ona bila i u Medini, jer je to bila prijetnja njihovom postojanju. Znali su da pobjeda islama znači nestanak paganstva i običaja predaka, stoga su smatrali nužnim suprotstaviti se islamu.

Mekkanski mušrici uložili su mnogo truda kako bi spriječili Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, dolazak u Medinu. Imali su izrazito neprijateljski stav prema islamu i nastojali su uništiti muslimane.[2]

To neprijateljstvo nastavilo se i nakon Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, hidžre, a jedan od najboljih dokaza za to jeste predaja koju bilježi El-Buhari od Ibn Mes'uda, radijallahu anhu. Ibn Mes'ud, pričajući o Sa'du b. Muazu, radijallahu anhuma, kaže: "Sa'd je bio prijatelj s Umejjom b. Halefom. Kada god bi Umejje prolazio kroz Medinu, odsjeo bi kod Sa'da, a i Sa'd bi odsjedao kod Umejje kad god bi dolazio u Mekku. Tako se Sa'd, nakon što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stigao u Medinu, uputio u Mekku da učini 'umru. Odsjeo je kod Umejje te mu rekao: 'Kad budeš slobodan, izvedi me da učinim tavaf oko Kabe.' Sredinom dana Umejje ga povede te sretoše Ebu Džehla koji upita Umejju: 'Ebu Safvane, ko je ovo s tobom?' 'Ovo je Sa'd', odgovori Umejje. Ebu Džehl se obrati Sa'du: 'Vidi kako ti slobodno hodaš Mekkom, a primili ste otpadnike[3] i smatrate se njihovim pomagačima. Boga mi, da nisi sa Ebu Safvanom, ne bi se zdrav vratio porodici!' Sa'd mu povišenim tonom reče: 'E Boga mi, ako me spriječiš od ovoga, ja ću spriječiti ono do čega je tebi više stalo – prolazak tvoje trgovačke robe pored Medine!'"[4]

U predaji koju bilježi El-Bejheki stoji da je rekao: "E Boga mi, ako me spriječiš da učinim tavaf oko Kabe, ja ću spriječiti tvoju trgovinu sa Šamom!"[5]

---

[1] Sura Muhammed, 1-4.
[2] Ahmed Bavezir, *Mervijat Gazvetu Bedr*, str. 79.
[3] Tako su mekkanski mnogobošci nazivali muslimane, jer su promijenili vjeru.
[4] *Sahihul-Buhari, Kitabul-Megazi, bab: Zikrun-Nebijji men juktel bi Bedr*, br. 3950.
[5] El-Bejheki, *Delailun-Nubuvve*, 3/25.

Ovaj slučaj pokazuje da je Ebu Džehl smatrao da Sa'd, sa tačke gledišta Kurejšija, pripada neprijateljskoj strani i da bi bio napadnut da u Mekki ne boravi pod zaštitom jednog od njenih poglavara.

Ovo je bio sasvim novi korak mekkanskih poglavara u odnosu prema stanovnicima Medine, kakav je bio nezamisliv prije uspostavljanja islamske države u tom gradu. Stanovnici Medine nikada prije nisu morali tražiti garancije za svoju sigurnost kada bi htjeli ući u Mekku, štaviše, Kurejšije su jasno stavljale do znanja da i ne razmišljaju o ratu protiv stanovnika Medine. Oni su stanovnicima Medine, prije ove novonastale situacije, govorili: "Tako nam Allaha, od svih Arapa najmrže bi nam bilo zaratovati protiv vas."[1]

Također, ovaj događaj potvrđuje da su kurejšijske karavane iz Šama, prolazeći pokraj Medine, sve do ovog momenta, bile bezbjedne i da ih muslimanska država nije ometala.

To znači da islamska država do ovog momenta još uvijek nije smatrala da je u ratu sa Mekkom te im stoga nije ni pokušala nametnuti ekonomski embargo, niti zaplijeniti karavanu, ili im na bilo koji način pričiniti štetu.

Ovo je dokaz da su poglavari Mekke prvi povukli potez i objavili rat islamskoj državi u Medini, tretirajući muslimane neprijateljima protiv kojih se vodi rat te im stoga nije dozvoljen ulazak u Mekku osim pod zaštitom nekog Mekkelije.[2]

Drugi dokaz da su mekkanski poglavari prvi objavili rat islamskoj državi jeste predaja koju bilježi Ebu Davud. Naime, Ebu Davud bilježi preko Abdurrahmana b. Ka'ba b. Malika koji prenosi od jednog ashaba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da su kurejšijski nevjernici, nakon što se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, preselio u Medinu, a prije Bitke na Bedru, poslali pismo Abdullahu b. Ubejju i preostalim idolopoklonicima iz Evsa i Hazredža u kojem su im poručili: "Pružili ste utočište našem saplemeniku, pa ili ćete se boriti protiv njega i istjerati ga – ili ćemo se mi svi dići na vas i boriti se dok vas ne pobijemo i porobimo vaše žene!"

Pošto je primio ovo pismo, Abdullah b. Ubejj i idolopoklonici koji su bili uz njega počeše se spremati za borbu protiv Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Kad je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo za ta dešavanja, sastao se s njima i rekao im: "Previše ste se uplašili kurejšijske prijetnje! A oni vam ne mogu naštetiti više nego što vi možete sami sebi jer želite da zaratujete protiv vlastite djece i braće." Nakon ovih Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi, odustaše od svoje namjere.[3]

Vidimo da je Vjerovjesnik, igrajući na kartu plemenske solidarnosti, spriječio ovu smutnju dok je još bila u povoju, što pokazuje veličinu Vjerovjesnika, sallallahu

---

[1] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, vidjeti: *Er-Revdul-unuf*, 2/192.
[2] *El-Džihadu vel-kital*, 1/486.
[3] Ebu Davud, *Sunen*, 3/213, br. 3004.

alejhi ve sellem, i važnost sposobnog vođe.

Vjerovjesnik je bio svjestan kakvoj vrsti ljudi se obraća, zato im se obratio riječima koje mogu ostaviti traga na njih.

Za nas je vrlo bitno da shvatimo kako je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što su Kurejšije objavile rat islamskoj državi, uspijevao osujetiti mušričke pokušaje da unište islamsku državu i uzdrmaju je iznutra.

Kada je objavljena dozvola borbe, bilo je sasvim normalno da se medinska država prema Kurejšijama odnosi u skladu sa onim što iziskuje ratno stanje. Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, prioritet bio je jačanje stabilnosti države i pružanje adekvatnog odgovora Kurejšijama na objavu rata, stoga je svoje aktivnosti usmjerio ka organiziranju vojnih pohoda.[1]

Najznačajnije ophodnje i pohodi koji su se desili prije velike Bitke na Bedru:

1- Pohod na El-Ebva'

Prvi pohod u kojem je učestvovao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jeste Pohod na El-Ebva' poznat još i kao Pohod na Veddan.[2] Ova dva mjesta udaljena su jedno od drugog od šest do osam milja. U ovom pohodu nije bilo borbe nego je sklopljen sporazum sa plemenom Benu Damra, ogrankom plemena Kinane. Pohod se desio u mjesecu saferu druge godine po Hidžri. Muslimani su brojali dvije stotine vojnika, što konjanika, što pješaka.[3]

2- Ophodnja Ubejde b. El-Harisa

Tada su muslimani prvi put ponijeli bajrak Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.[4] U ophodnju je poslano šezdeset muhadžira, a broj mušrika s kojima su se sreli iznosio je dvije stotine, što konjanika, što pješaka, a predvodio ih je Ebu Sufjan b. Harb. Između dvije strane desile su se čarke na izvoru u dolini Rabig, a prvi musliman koji je odapeo strijelu je Sa'd b. Ebu Vekkas. Ovaj pohod desio se nakon povratka iz El-Ebva'a.[5]

3- Ophodnja Hamze b. Abdul-Muttaliba

Ibn Ishak kaže: "Nakon što se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio iz Pohoda na El-Ebva', poslao je Hamzu b. Abdul-Muttaliba, na čelu trideset konjanika, sve samih muhadžira, na Sejful-Bahr u priobalnom području El-Ajs. Tu su

---

[1] *El-Džihadu vel-kital*, 1/477.

[2] Kaže se da je mjesto El-Ebva' tako nazvano zbog raširenosti zaraznih bolesti (el-veba') u njemu, a Vedan je naziv jednog povećeg sela u istom području.

[3] Mahmud Šit Hattab, *Džejšun-Nebijji*, str. 54.

[4] *Tabekat Ibn Sa'd*, 2/7.

[5] Muhammed Bekr Alu Abbad, *Hadisul-Kur'an an Gazevatir-Resul*, 1/40.

presreli Ebu Džehla b. Hišama koji je predvodio tristo konjanika iz Mekke, ali je borbu spriječio Medždi b. Amr el-Džuheni koji bijaše u savezu sa obje strane."[1]

4- Pohod na Buvat

Pohod na Buvat[2] desio se u mjesecu rebi'ul-evvelu druge godine po Hidžri. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao je na čelu dvije stotine ashaba. Cilj mu je bio prepad na kurejšijsku karavanu koju je je činilo 2.500 deva, a predvodio ju je Umejje b. Halef na čelu stotinu boraca. Ali, mušrici su uspjeli umaći pa se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio u Medinu.

5- Pohod na El-Ušejru

U ovom pohodu Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ponovo se namjerio na Kurejšije, ostavivši u Medini Ebu Selemu b. Abdul-Eseda kao svoga zamjenika. Pohod je nazvan El-Ušejra[3] po mjestu u kojem se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ulogorio, zadržavši se u njemu nekoliko dana s kraja mjeseca džumadel-'ula i nekoliko s početka džumadel-ahire. U tom je mjestu sklopio sporazum sa plemenom Benu Mudlidž i njihovim saveznicima iz Benu Damra, a zatim se vratio u Medinu ne suočivši se s neprijateljima jer je karavana koju su htjeli napasti na putu ka Šamu prošla pored tog mjesta nekoliko dana prije nego što su muslimani stigli.[4]

Po povratku su muslimani ponovo pokušali napasti ovu karavanu, ali im je ona umakla bježeći ka obali mora, a kurejšijski mnogobošci su, čuvši za to, spremili vojsku te se odigrala velika Bitka na Bedru.[5]

6- Ophodnja Sa'da b. Ebu Vekkasa

Nakon Pohoda na El-Ušejru, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je Sa'da b. Ebu Vekkasa, radijallahu anhu, s još osmericom muhadžira u ophodnju. Ophodnja je došla do mjesta El-Harrar[6] u Hidžazu, a zatim su se vratili ne susrevši se s neprijateljem.[7]

7- Prvi pohod na Bedr

Povod je Kurz b. Džabir el-Fihri koji je u blizini Medine izvršio napad na muslimane i ukrao nekoliko deva i goveda, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao u potjeru za njim, i gonio ga do doline Sefvan koja se nalazi pored

---

[1] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/595.
[2] Bevat je naziv brda u oblasti Džuhejna, kod mjesta Redva, blizu mjesta Jenbu'.
[3] Naziv mjesta na obali Crvenog mora između Mekke i Medine. Vidjeti: *Merasidul-Ittila'*, 2/943.
[4] *Tabekat Ibn Sa'd*, 2/10.
[5] *Ibid.*, 2/11.
[6] Mjesto blizu Džuhfe u Hidžazu, *Merasidul-Ittila'*, 1/455.
[7] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/600.

Bedra, ali nije stigao Kurza, pa se vratio u Medinu.[1]

8- Ophodnja Abdullaha b. Džahša el-Esedija oko mjesta Nahla

Zadnjeg dana mjeseca redžeba Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je Abdullaha b. Džahša na čelu osmerice muhadžira u Nahlu[2], južno od Mekke, radi izviđanja i prikupljanja informacija o stanju Kurejšija. Iznenada su se susreli sa trgovačkom karavanom, pa su ih napali i ubili vođu karavane Amra el-Hadremija, a dvojicu mušrika, Osmana b. Abdullaha i El-Hakema b. Kejsana, zarobili i vratili se u Medinu. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije znao šta da radi sa plijenom iz ovog pohoda dok nije objavljeno:

﴿ يَسْأَلُونَكَ عَنِ الشَّهْرِ الْحَرَامِ قِتَالٍ فِيهِ قُلْ قِتَالٌ فِيهِ كَبِيرٌ وَصَدٌّ عَن سَبِيلِ اللَّهِ وَكُفْرٌ بِهِ وَالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَإِخْرَاجُ أَهْلِهِ
مِنْهُ أَكْبَرُ عِندَ اللَّهِ وَالْفِتْنَةُ أَكْبَرُ مِنَ الْقَتْلِ وَلَا يَزَالُونَ يُقَاتِلُونَكُمْ حَتَّى يَرُدُّوكُمْ عَن دِينِكُمْ إِنِ اسْتَطَاعُوا وَمَن يَرْتَدِدْ مِنكُمْ
عَن دِينِهِ فَيَمُتْ وَهُوَ كَافِرٌ فَأُولَئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ
﴿٢١٧﴾ ﴾

"Pitaju te o svetom mjesecu, o ratovanju u njemu! Reci: 'Ratovanje u njemu je veliki grijeh; ali, odvraćanje od Allahovog puta i nevjerovanje u Njega, te od Mesdžidul-Harama i izgonjenje stanovnika njegovih iz njega, još je veći grijeh kod Allaha. A smutnja je gora od ubijanja!' Oni će se neprestano boriti protiv vas dok vas ne odvrate od vjere vaše, ako budu mogli! A oni među vama koji od vjere svoje otpadnu i kao nevjernici umru – njihova djela bit će poništena na ovome i drugome svijetu. Oni će stanovnici Vatre biti i tamo će vječno ostati."[3]

Nakon što je objavljen ovaj ajet, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prihvatio je uzeti plijen i ona dva zarobljenika.

U ovoj ophodnji muslimani su uzeli prvi plijen. Amr el-Hadremi je prvi kojeg su ubili muslimanski borci, a Osman b. Abdullah i El-Hakem b. Kejsan su prvi koje su muslimani zarobili.

Četvrto: Koristi, pouke i poruke

1- Kada je propisan džihad?

Šejh Muhammed Ebu Šehbe smatra da je džihad propisan početkom druge godine po Hidžri. On to objašnjava time da su muslimani prve godine bili zauzeti vjerskim i ovosvjetskim obavezama, poput izgradnje Vjerovjesnikovog mesdžida, rješavanja egzistencijalnih problema, zatim privređivanjem i sređivanjem političkog

---

[1] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/601.

[2] U ovoj dolini bio je tabor plemena Hevazin u Bitki na Hunejnu.

[3] Sura El-Bekare, 217.

stanja poput bratimljenja muhadžira i ensarija, potpisivanja sporazuma sa svojim sugrađanima židovima kako bi se osigurali od njihovog zla.[1]

Profesor Salih eš-Šami, međutim, smatra da je džihad propisan krajem prve godine po Hidžri.[2]

2- Razlika između pohoda i ophodnje

Pod riječju "gazveh" – pohod, bitka – misli se na svaki izlazak muslimanske vojske pod vođstvom Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, svejedno desila se borba ili ne, i bez obzira na broj boraca, bio on veliki ili mali. A pod riječju "serijjeh" – ophodnja, pohod, kao i pod riječju "ba's" – potraga, misli se na skupinu muslimanskih boraca koju Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pošalje po određenom zadatku, u njoj se može, a i ne mora, desiti borba. Njeni zadaci mogu biti prikupljanje informacija i slično, a broj boraca obično je mali jer su njihovi zadaci ograničeni na čarke s neprijateljem, zastrašivanje i stvaranje pometnje u neprijateljskim redovima.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vodio je 27 pohoda i odaslao je 38 ophodnji. Sve to izveo je u vrlo kratkom periodu koji ne prelazi deset godina.[3]

3- Broj stanovnika Medine i njegova veza sa ophodnjama

Prve godine po Hidžri, nakon bratimljenja, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, proveo je popis stanovništva. Popis je obuhvatio samo muslimane, prema Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, naredbi: "Popišite mi sve koji su prihvatili islam!"

Popisom je utvrđeno da broj vojno sposobnih iznosi 1.500 muškaraca.[4]

Muslimani su prije ovog popisa spavali s oružjem pri ruci bojeći se za sebe, a i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio im je zabranio kretanje noću radi njihove sigurnost, pa pošto su objelodanjeni rezultati, muslimani se u čudu zapitaše: "Zar da se bojimo a ima nas 1.500?!"[5]

Odmah nakon ovog popisa započele su ophodnje i pohodi. Sam popis ubraja se u administrativne poteze u cilju organizacijskog razvoja mlade države.[6]

4- Ashabi čuvaju Vjerovjesnika

Ashabi su lično čuvali stražu oko Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Prenosi se od majke vjernika, Aiše, radijallahu anha, da je rekla: "Jedne noći

---

[1] Muhammed Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/75-76.
[2] Eš-Šami, *Mu'inus-sire*, str. 175.
[3] Ebu Faris, *Fi Zilalis-sire, Gazvetu Bedr*, str. 12.
[4] Hamidullah, *El-Vesaikus-sijasije*, str. 65.
[5] *Er-Revdul-unuf*, 5/43.
[6] Eš-Šudža', *Dirasat fi ahdin-Nubuvve*, str. 163.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Eh, kad bi se našao kakav dobar čovjek od mojih ashaba da me čuva ove noći!' U tom času začusmo zveket oružja, pa Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upita: 'Ko je to?' 'Sa'd', čuo se odgovor, 'došao sam da te čuvam, Allahov Poslaniče.' Nakon toga Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, utonu u san tako da smo čuli njegovo hrkanje."[1]

To je bilo prije velike Bitke na Bedru.[2]

Ovaj hadis koji prenosi Aiša, radijallahu anha, pokazuje da je propisano osigurati se od neprijatelja, djelovati energično, da se ne smije zanemarivati potreba za poduzimanjem mjera predostrožnosti, da vladara treba čuvati obezbjeđenje kako bi se spriječio mogući atentat na njega. U hadisu je, također, pohvaljen i imenovan onaj ko čini dobro.

I pored pouzdanja u Allaha, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poduzeo je sve ove mjere kako bi se muslimani ugledali na njega.[3]

5- Tekst ugovora sa plemenom Benu Damra i komentar

"U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog! Ovo je ugovor između Muhammeda, Allahovog poslanika, i Benu Damra b. Bekr b. Abdu-Munat b. Kinane. Njima se, za vijeke vjekova, garantira sigurnost za njihove živote i imovinu, i da će im se priteći u pomoć protiv onoga ko ih napadne, ali ne i ako se budu borili protiv Allahove vjere. A ako Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, njih pozove da mu pruže takvu pomoć, oni se obavezuju da će se odazvati. Allah garantira i Njegov Poslanik garantira ispunjenje dogovorenog. Isto važi i za njihove saplemenike koji žive u pustinji ako budu dobročinitelji i časni."[4]

U Pohodu na El-Ebva', Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, iskoristio je zlatnu priliku i potpisao vojni savez sa poglavarom Benu Damra. Područje na kojem su živjeli bilo je od neprocjenjivog strateškog značaja u sukobu islamske države sa Kurejšijama pa se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, želio osigurati s te strane u slučaju da dođe do oružane borbe između Medine i Mekke.

Prije Bitke na Bedru, Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, plan je bio provociranje Kurejšija slanjem manjih vojnih grupa, sastavljenih uglavnom od muhadžira, na njihove trgovačke karavane, pogotovo ako nisu imale oružanu pratnju, a o tome Kurejšije i nisu razmišljale do tog trenutka.[5]

Benu Damra i njihovi saveznici živjeli su u blizini Medine te su njeni stanovnici bili njihovi trgovački partneri, tako da su ih njihovi ekonomski interesi primorali

---

[1] *Sahihul-Buhari*, 3/19.
[2] *Tefsirul-Kurtubi*, 6/230.
[3] Dr. Omer Muhammed el-Humejdani, *Vilajetuš-šurta fil-islam*, str. 63.
[4] Hamidullah, *El-Vesaikus-sijasije*, str. 22, br, 159.
[5] Dr. Avn eš-Šerif, *Neš'etu ed-Devletil-islamijje*, str. 43.

da sa islamskom državom potpišu, kako se to kaže savremenim rječnikom, sporazum o nenapadanju.[1]

Ovaj sporazum pokazuje da šerijatska politika ponekad iziskuje od muslimana potpisivanje političkih, vojnih ili ekonomskih sporazuma, sa bilo kojom stranom. Sporazum pokazuje da je potpisivanje sporazuma različite vrste jedna od osnova šerijata i nužan korak radi otklanjanja postojeće štete ili sprečavanja moguće.[2]

Kod potpisivanja sporazuma treba voditi računa o sljedećem:

a) Sporazum treba voditi ka otklanjanju štete;

b) Da sporazum bude u interesu muslimana;

c) Da postoji jasno šerijatsko opravdanje za potpisivanje sporazuma;

d) Muslimani, kao strana u sporazumu, moraju imati pravo na odlučivanje i uvažavanje njihovog stava, a ne da budu puki izvršioci i sluge, kao što je to slučaj danas.

Vođstvo ummeta mora shvatiti Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, uputu u političkim aktivnostima i voditi računa o primjeni pravila: "Štetu i nanošenje štete treba spriječiti."[3]

Šejh Mustafa ez-Zerka kaže: "Ovo pravilo je jedan od stubova šerijata, podupiru ga kur'anski i sunnetski tekstovi, a obuhvata opću i specifičnu štetu. Pravilo znači da prevencijom treba otkloniti štetu prije nego što se desi i da je treba otklanjati nakon što se desi tako što će se činiti sve kako bi se otklonile posljedice i spriječilo ponavljanje. Pravilo, također, ukazuje na to da između dva zla, ako se ne mogu oba spriječiti, treba izabrati manje kako bi se spriječilo veće, jer se time umanjuje šteta."[4]

Ovaj sporazum pojašnjava da je islamskoj državi dozvoljeno sklapanje vojnih sporazuma sa nevjerničkom, ako je to u interesu muslimana i ako neće prouzrokovati nikakvu štetu.

U slučaju postojanja ovakvog sporazuma islamska država je dužna pomoći svoju saveznicu u odbrani od drugih nevjerničkih država. Isto tako, islamskoj državi je dozvoljeno da od svoje saveznice traži ispomoć u naoružanju i ljudstvu koje će se boriti na strani islamske države protiv neprijateljskih nevjerničkih snaga.[5]

Pružanje vojne pomoći plemenu Benu Damra, protiv onih koji ih napadnu, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uvjetovao je time da se ne bore protiv Allahove vjere. Na ovaj način otklonio je moguće probleme oko širenja islama jer

---

[1] Halid Sulejman el-Fehdavi, *El-Fikhus-sijasi*, str. 119.

[2] *El-Fikhu-sijasi* str. 124.

[3] Ovo pravilo sadržano je u vjerodostojnom hadisu koji bilježi Ibn Madže, 2/29, br. 1896.

[4] Mustafa ez-Zerka, *El-Medhalul-fikhi*, str. 972.

[5] Dr. Muhammed Hajr Hejkel, *El-Džihadu vel-kitalu fis-sijasetiš-šer'ijje*, 1/479.

se pleme Benu Damra ovime obavezalo da se neće boriti protiv islama niti sprečavati njegovo širenje.[1]

Ovaj sporazum smatra se značajnim političkim i vojnim uspjehom muslimana.[2]

6- Sa'd je prvi čovjek koji je ispalio strijelu na Allahovom putu[3]

Ophodnja pod vođstvom Ubejde b. El-Harisa bila je prva ophodnja u kojoj su se muslimani sukobili s mnogobošcima. Sukob je bio u vidu oružanih čarki u kojima su se gađali strijelama, a prvi Arap koji je u toj bitki ispalio strijelu na Allahovom putu bio je Sa'd b. Ebu Vekkas, radijallahu anhu.[4]

Čarke nisu potrajale dugo jer su se obje strane povukle.

Povlačenje muslimana izvedeno je organizirano zahvaljujući Sa'du b. Ebu Vekkasu čiji su potezi unijeli stabilnost u muslimanske redove, a osujetili svaki pokušaj neprijatelja da izvede kontranapad, i to tako što je zasuo neprijatelja strijelama koje su djelovale kao odbrambeni zastor, pa je to muslimanima omogućilo da povlačenje izvedu organizirano.

Taj dan iz mušričke vojske u redove muslimana prebjegli su Utbe b. Gazvan i Mikdad b. El-Esved, radijallahu anhuma, koji su već od prije bili muslimani.

U ovoj ophodnji Sa'd b. Ebu Vekkas ušao je u historiju islama svojim potezima koji će ostati zapisani u njegovoj svijetloj biografiji sa mnogim drugim veličanstvenim djelima koja je učinio u odbrani Allahove vjere.

U ovoj ophodnji dolazi do izražaja opredjeljenje Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da u pohode i ophodnje šalje uglavnom muhadžire, što je činio sve do Bitke na Bedru. Razlog tome je ugovor postignut prilikom druge zakletve na Akabi.[5]

7- Tekst ugovora sa plemenom Džuhejna i komentar

"Plemenu Džuhejna se garantira sigurnost za njihove živote i imovinu, i da će im se priteći u pomoć protiv onoga ko ih napadne ili im nepravdu učini, ali ne i ako se budu borili protiv Allahove vjere. Isto važi i za njihove saplemenike koji žive u pustinji, ako budu dobročinitelji i časni."[6]

Rezultat ovog sporazuma pokazao se korisnim kad je Medždi b. Amir el-Džuheni posredovao između muslimanske ophodnje pod vođstvom Hamze b. Abdul-Muttaliba i kurejšijske karavane pod vođstvom Ebu Džehla b. Hišama koji je

---

[1] Ali Es-Sallabi, *Devletur-Resul minet-tekvin ilet-temkin*, str. 53.
[2] Dr. Abdul-Gaffar Aziz, *Ed-Da'vetul-islamijje*, str. 296.
[3] *Sahihu Sunenut-Tirmizi*, 2/277.
[4] Burejkik el-Umeri, *Es-Seraja vel-bu'usun-Nebevijje*, str. 91.
[5] Burejkik el-Umeri, *Es-Seraja vel-bu'usun-Nebevijje*, str. 92.
[6] Muhammed Hamidullah, *Medžmu'atul-velaikis-sijasijje*, str. 62.

na raspolaganju imao tri stotine jahača.[1]

Dva tabora su se susrela u blizini El-Ajsa u području pod kontrolom plemena Džuhejna tako da je Medždi b. Amir El-Džuheni, jedan od poglavara Džuhejne koji su bili saveznici i sa Kurejšijama, prije početka borbe posredovao kod obje strane da se sve riješi mirno. Njegovo posredovanje bilo je uspješno te su se obje strane povukle bez borbe.[2]

Ovaj sporazum sa Džuhejnom dokazuje da su sporazumi između islamske države i plemena u njenoj blizini postignuti prije početka vojnih akcija koje je poduzela. To potvrđuje činjenica da je islamska država, prije nego što je poduzela bilo kakvu vojnu akciju protiv Kurejšija, potpisala sporazum sa Džuhejnom, plemenom koje je živjelo na obali Crvenog mora, i koji su ovom prilikom posredovali da ne dođe do borbe između muslimana i mekkanskih nevjernika.

Neki propisi koji proizlaze iz ovog ugovora:

a) Dozvoljeno je potpisivanje mirovnog sporazuma između islamske države i druge države koja ima mirovni sporazum i sa državom koja je u neprijateljskim odnosima sa islamskom državom, ali pod uvjetom da je sporazumom zagarantirano da ta država s kojom se potpisuje sporazum neće pomoći svoju drugu saveznicu u slučaju da izbije rat između islamske i te države.

b) Dozvoljeno je da islamska država odustane od rata sa neprijateljskom državom nakon što se pripremila za rat, odazivajući se zahtjevu druge države, ukoliko to neće uzrokovati štetu muslimanima.[3]

Rezultati Hamzine ophodnje bili su vrlo negativni za idolopoklonički tabor: događaj je izazvao strah u redovima Kurejšija koji su postali svjesni opasnosti koja ih vreba i koja predstavlja ozbiljnu prijetnju njihovoj trgovini i ekonomskoj moći.[4]

Kada se Ebu Džehl, nakon ovog susreta sa muslimanskom ophodnjom pod Hamzinim vodstvom, vratio u Mekku, rekao je: "Kurejšije, Muhammed se naselio u Jesribu i sada šalje svoje izvidnice želeći nešto zaplijeniti od vas, pa se pripazite ako budete prolazili njegovim putem i izbjegavajte susret s njim jer je on poput razjarenog lava! Kivan je na vas jer ste ga odbacili kao da je krpelj na devi! Allaha mi, on ima veze sa čarolijom – kad god sam vidio njega ili nekog od njegovih ashaba, vidio sam s njima šejtane. Vi znate za neprijateljstvo sinova Kajle (Evsa i Hazredža), Muhammed je neprijatelj koji se pomogao neprijateljima."[5]

8- Ophodnja Abdullaha b. Džahša i velike pouke i lekcije koje sadrži

Ophodnja koju je predvodio Abdullah b. Džahš veoma je značajna zbog

---

[1] *El-Mevahibul-ledunnijje*, 1/75.

[2] Burejkik el-Umeri, *Es-Seraja vel-bu'usun-Nebevijje*, str. 86.

[3] Dr. Muhammed Hajr Hejkel, *El-Džihadu vel-kitalu fis-sijasetiš-šer'ijje*, 1/478-479.

[4] Burejkik el-Umeri, *Es-Seraja vel-bu'usun-Nebevijje*, str. 86.

[5] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/218-219.

važnih pouka i lekcija koje sadrži. Najbitnije je istaći sljedeće:

a) Tajenje vojnih planova

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vođi ove ophodnje predao je pismo s informacijama o zadatku, ali mu je naredio da pismo otvori tek nakon dva dana putovanja. Ovaj primjer pokazuje kako je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, primjenjivao princip tajenja vojnih planova i pravca kretanja vojnih jedinica, što je vrlo važno za uspjeh operacija. Jer, u to vrijeme u Medini su živjeli židovi i idolopoklonici pa je bilo realno očekivati da obavijeste mekkanske mnogobošce o kretanju ove ophodnje, pa pošto ni sami učesnici nisu znali gdje su upućeni, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, mogao je biti siguran da cilj operacije neće biti otkriven.

Ovaj slučaj pokazuje plodove Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, odgoja jer su se svi ashabi pokorili Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i došli u neprijateljsko područje prilazeći im sleđa. To svjedoči o jačini imana kod ashaba i požrtvovanosti na Allahovom putu.[1]

b) Kurejšijski mušrici pokušali su u svoju korist preokrenuti ubistvo mnogobošca koje su muslimani počinili u svetom mjesecu

Kurejšije su pokušale iskoristiti ovaj muslimanski prekršaj pa su pokrenuli jaku kampanju protiv muslimana osipajući ih raznim optužbama. Kurejšije su u ovu svrhu iskoristile učenja ibrahimovske vjere, poput zabrane ratovanja u svetim mjesecima i drugo, čiji su tragovi još bili prisutni u tom paganskom društvu. Ovaj događaj je za Kurejšije bio prilika da diskreditiraju Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i ashabe te ih predstave kao zlikovce koji ne poštuju svetinje.[2]

U tom cilju razglasili su: "Muhammed je oskrnavio svete mjesece jer je u njima počinio ubistvo, oteo imetak i zarobio ljude."[3]

U početku je ta kampanja polučila određene rezultate jer je imala velikog odjeka čak i u samoj Medini u kojoj su se o tom slučaju vodile žučne rasprave između samih muslimana, koji su žestoko kritizirali učesnike u ophodnji zbog kršenja propisa svetog mjeseca. Židovi su tu vidjeli priliku da potpale vatru smutnje.[4] Rekli su: "Nema sumnje da će između muslimana i Kurejšija izbiti rat. Štaviše, svi Arapi će se dići protiv muslimana jer su oskrnavili sveti mjesec." Neprestano su ponavljali: "Amra b. El-Hadremija ubio je Vakid b. Abdullah! Zbog Amra će početi rat! Zbog El-Hadremija rat je na vidiku! Vakid je potpalio vatru rata!"[5]

---

[1] *Et-Tarihul-islami – Mevakif ve iber*, 4/71.
[2] Eš-Šerif Ahmed, *Mekka vel-Medina fil-džahilijjeti ve ahdir-Resul*, str. 445.
[3] *Sunenul-Bejheki*, 9/59.
[4] *Mekka vel-Medina fil-džahilijjeti ve ahdir-Resul*, str. 445.
[5] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/603-604.

Ovo ponašanje pokazuje kakvu mržnju židovi kriju u svojim dušama spram islama i muslimana.[1]

U trenutku kada su učesnici ophodnje pomislili da su upropašteni, stigao je Božanski odgovor koji je začepio usta mnogobošcima, koji se kriju iza svetinja, a zapravo čine velika zlodjela. Kur'an je razotkrio ove zlikovce, pobio njihove dokaze, i odgovorio im na njihove prigovore o borbi u svetim mjesecima – odvraćanje od Allahovog puta i nevjerovanje u Njega gore je od borbe u svetim mjesecima i kod Časnog hrama; i protjerivanje ljudi iz njihovih domova gore je od ratovanja u svetim mjesecima; i zlostavljanje ljudi zbog njihove vjere gore je od ubistva u svetom mjesecu.

Kurejšijski mušrici počinili su sve spomenute prijestupe, ali su to smetnuli s uma i zanemarili. Jedino čega su se uspjeli sjetiti jeste nepovredivost svetih mjeseci, te su to iskoristili za potpirivanje rata i huškanje arapskih paganskih plemena protiv islama i islamske države, te odvraćanje ljudi od "vjere koja ne poštuje svetinje". Čak je i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio zabrinut i prekorio je vođu ophodnje i njegove drugove za ono što su učinili.[2]

Objavljeni kur'anski ajeti snažno su odgovorili na ove sračunate kurejšijske optužbe. Ajeti potvrđuju da je borba u svetim mjesecima zabranjena, međutim kod Allaha nema svetosti onaj koji ruši svetinje i odvraća od Njegovog puta.[3]

c) Poslanik se brine o bezbjednosti svojih sljedbenika

Kad su Kurejšije došle da otkupe dvojicu zarobljenika, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to je odbio učiniti odmah rekavši: "Bojim se da ste zarobili Sa'da b. Malika i Utbeta b. Gazvana." I tek nakon što su se Sa'd i Utbe, koji su bili izašli u potragu za izgubljenom devom, vratili u Medinu, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pustio je zarobljenike uz otkup. El-Hakem b. Kejsan, jedan od dvojice zarobljenih, tada je primio islam i ostao s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, a drugi, Osman b. Abdullah b. El-Mugira, ostao je nevjernik i vratio se u Mekku.[4]

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pokazao je kako vođa mora brinuti o svojim borcima jer oni zalažu svoje živote na putu borbe za Allahovu vjeru i islamsku državu.

Moderne vojne škole potcrtavaju da je vojnik, kada vidi da njegovo vodstvo brine o njemu i njegovoj sigurnosti, spreman dati sve od sebe i uložiti maksimalne napore u borbi.[5]

---

1 *Et-Tarihul-islami*, 4/72.
2 *Devletur-Resul minet-tekvin ilet-temkin*, str. 533.
3 *Es-Seraja vel-bu'usun-Nebevijje*, str. 100.
4 *Es-Seraja vel-bu'usun-Nebevijje*, 100.
5 Muhammed Ebu Faris, *Gazvetu Bedrinil-kubra*, str. 23.

d) Rezultati bezbjednosnih mjera na terenu

Ophodnja Abdullaha b. Džahša ispunila je zadate ciljeve pokazavši da je muslimanska vojska sposobna prodrijeti duboko u područja koja kontroliraju Kurejšije. Posebno ih je zapanjila činjenica da se operacija odvila u potpunoj tajnosti i nevjerovatno precizno do te mjere da kurejšijske uhode nisu uspjele ni registrirati je a kamoli saznati kud se kreće. Predavanjem pisma, u kojem su stajala naređenja, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, htio je obezbijediti i tajnost operacije i onemogućiti neprijatelju da sazna pravac kretanja muslimanske vojske. "Tajnost je najvažniji element iznenađenja, a iznenađenje je najvažniji segment ratovanja."[1]

Ova ophodnja potvrdila je da su ophodnje koje je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, slao s punim entuzijazmom izvršavale sve zadaće i odlikovale se borbenošću, kao što je pokazala da je muslimanska vojska u stanju izvršiti svaki zadatak, što ukazuje na visok borbeni moral.

Zapovjednik muslimanske ophodnje pokazao je veliku vojničku disciplinu bespogovorno se pokoravajući Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, naredbama, a to je trag Vjerovjesnikovog odgoja.

Čim je zapovjednik pročitao pismo, pohitao je da izvrši zadatak dajući vojsci lijep primjer, prethodno im se obrativši podižući im borbeni duh: "Ko od vas želi šehidsku smrt, neka krene, a ko ne želi, neka se vrati! Što se mene tiče, ja krećem da izvršim zapovijedi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!"[2]

9- Ciljevi ophodnji

Pažljivim studiranjem i analizom Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ophodnji i pohoda možemo dokučiti mnoge ciljeve i izvući neke lekcije i pouke. Ako promislimo o ophodnjama i pohodima prije Bitke na Bedru, doći ćemo do zaključka da su u njima učestvovali samo muhadžiri.

Ibn Sa'd kaže: "Svi se slažu da su u ovim pohodima učestvovali jedino muhadžiri. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije poslao nijednog ensariju u neki pohod sve do Bedra kada je i njih poveo."[3]

To je bio dio plana koji je imao određene ciljeve od kojih su: aktualiziranje muhadžirskog problema prvo među njima samima, aktualiziranje muhadžirskog problema na širem planu, slabljenje kurejšijske ekonomije, vraćanje nekih otetih prava, slabljenje Kurejšija na vojnom planu, podučavanje ashaba umijeću ratovanja, praćenje kurejšijskih pokreta, zastrašivanje neprijatelja u i oko Medine, ispitivanje snage neprijatelja.[4]

Ophodnje su ispunile ciljeve, a najvažnije je ukazati na sljedeće:

---

[1] *Er-Resulul-kaid*, str. 94.
[2] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/602. Predaja Ibn Ishaka od Urve.
[3] Ibn Sa'd, *Et-Tabekat*, 2/6.
[4] Ebu Faris, *Gazvetu Bedrinil-kubra*, str. 14 i 24.

a) Islamska država se nametnula kao respektabilna sila kako unutrašnjim tako i vanjskim neprijateljima

Ove ophodnje i pohodi koji su poduzeti pokazali su i vanjskim i unutrašnjim neprijateljima islamske države i da've da su muslimani sposobni snažno odgovoriti na svaki neprijateljski potez, bilo da dolazi izvana ili iznutra, tako da nikome ne bi palo na pamet da napadne islamsku državu.

Muslimanska vojska danonoćno je bila u pokretu, stoga je svaka pomisao da napadnu Medinu ili pomognu neprijatelje muslimana morala ulijevati strah u kosti židovima i paganskim plemenima koja su živjela oko Medine.

Primjetno je da se broj učesnika u ovim pohodima i ophodnjama konstantno povećavao, te da su organizirane jedna za drugom bez većeg vremenskog prekida – odmah po povratku jedne skupine iz pohoda ili ophodnje, bila bi organizirana druga i poslana sa istim ciljevima: ugrožavanje kurejšijskih ekonomskih interesa, stvaranje atmosfere nesigurnosti na njihovim trgovačkim putevima posebno onim prema Šamu. Ovi potezi primorali su Kurejšije na povećanje broja pratilaca karavana, uz to, izazvali su poskupljenje robe u Mekki te širenje straha među pratiocima karavana i mekkanskim bogatašima.[1]

b) Pridobijanje nekih plemena i eliminiranje opasnosti od beduina

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postigao je sporazum sa plemenom Džuhejna, i još nekim plemenima koja su živjela u toj oblasti, i postao njihov saveznik.

Ovaj je potez povukao s ciljem neutraliziranja opasnosti koju su oni predstavljali za muslimane, te kako bi ih pridobio na svoju stranu u sukobu između Kurejšija i muslimana. To je zato što su ova plemena prirodno bila naklonjena Kurejšijama i saradnji s njima jer ih je s njima vezalo historijsko savezništvo, koje Kur'an naziva "sigurnost"[2], kojim su Kurejšije nastojale osigurati sigurnost svojih karavana na trgovačkim putovanjima u Šam i Jemen.[3]

Nakon što su ta plemena potpisala sporazum sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, postali su prijetnja kurejšijskim trgovačkim karavanama, a muslimani su postali gospodari čitave oblasti oko Medine.[4]

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, udaljio je beduine od trgovačkih puteva jer su predstavljali opasnost za trgovačke karavane. Prije osnivanja islamske države, svako ko je prolazio kroz njihova područja morao im je plaćati dadžbinu,

---

[1] *Devletur-Resul minet-tekvin ilet-temkin*, str. 532.

[2] U suri Kurejš spomenuta je riječ إيلاف (iilaaf) – običaj putovanja, sigurnost na putovanju. U ovoj suri se govori kako su Kurejšije, Allahovom dobrotom, navikle da žive sigurno u svom gradu i da su bezbjedni na svojim trgovačkim putovanjima. Tu sigurnost su uživali jer su, Allahovom dobrotom, uživali ugled kod ostalih Arapa. (prim. prev.)

[3] Dr. Ekrem Dija' el-Umeri, *El-Mudžteme'ul-Medenijj*, str. 27.

[4] Mu'nis, *Dirasat fis-sira*, str. 19.

međutim, nakon uspostavljanja islamske države ova je praksa ukinuta. Kako bi to nadoknadili, ovi su beduini odlučili izvoditi pljačkaške upade u mjesta oko Medine, koje je predvodio Kurz el-Fihri. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pokrenuo je potjeru za El-Fihrijem i gonio ga je sve do Sefvana, u blizini Bedra, oko 150 kilometara od Medine. Neki historičari su ovu potjeru nazvali "mala bitka na Bedru".

Ova je potjera bila dobra lekcija beduinima jer se više nikad nisu usudili napasti Medinu.

Muslimani su se time osigurali od plaćanja dadžbina ovim drumskim razbojnicima i primorali beduine na povlačenje i potpisivanje sporazuma kojim su se muslimani osigurali od njihovog zla.[1]

c) Veza ovih ophodnji sa bitkama koje su uslijedile

Pohodi, koji su bili dio vojnih vježbi i manevara muslimanske vojske, izvođeni u kontinuitetu, pružaju jasan dokaz da je muslimanska zajednica u Medini pod vođstvom Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, bila poput košnice pčela.

Primjetno je da je kroz ove pohode, u kojima su ashabi učestvovali kao zapovjednici i vojnici, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nastojao ojačati temelje islamske države i pripremiti ashabe za nadolazeće pobjede, koje im je s vremena na vrijeme nagovještavao.

Pažljivim pregledom imena zapovjednika ovih pohoda uočit ćemo da se radi o ljudima koji su kao zapovjednici zablistali tokom kasnijih islamskih osvajanja: povjerenik ovoga ummeta Ebu Ubejde b. El-Džerrah – zapovjednik osvajača Šama; Sa'd b. Ebu Vekkas – junak Kadisijje i osvajač Medaina; Halid b. El-Velid, Allahova sablja – porazio je Bizantince na Jermuku; Amr b. El-As – osvajač Egipta i Libije, i drugi, Allah bio zadovoljan svima njima.

Halid i Amr su se uključili u ove pohode nakon primanja islama i u nekima od njih su bili zapovjednici.

Pohodi koje je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poduzimao bili su istinske vojne vježbe i slobodno se mogu smatrati vojnom akademijom za obuku i odgoj vojskovođa koji će kasnije osvojiti velika prostranstva.

---

[1] Abdurrahman eš-Šudža', *Dirasat fi ahdin-Nubuvve*, str. 131.

Peta tema
Kontinuitet u odgoju i obrazovanju

Među prvim ajetima objavljenim u medinskom periodu su ajeti s početka sure El-Bekare koji govore o svojstvima vjernika i nevjernika i licemjera, a zatim skreću pažnju na židove i kršćane s akcentom na pojašnjavanje židovskih osobina. Veliki dio sure posvećen je objašnjavanju svojstava i mentaliteta židova jer su oni od prvog dana pojave islama u Medini iskazali neprijateljstvo prema toj vjeri.[1]

Primjetno je da sura El-Bekare sadrži poziv svim ljudima da prihvate Allahovu vjeru i samo Njega obožavaju. Kaže Allah Uzvišeni:

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱعْبُدُوا۟ رَبَّكُمُ ٱلَّذِى خَلَقَكُمْ وَٱلَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿٢١﴾ ٱلَّذِى جَعَلَ لَكُمُ ٱلْأَرْضَ فِرَٰشًا وَٱلسَّمَآءَ بِنَآءً وَأَنزَلَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءً فَأَخْرَجَ بِهِۦ مِنَ ٱلثَّمَرَٰتِ رِزْقًا لَّكُمْ ۖ فَلَا تَجْعَلُوا۟ لِلَّهِ أَندَادًا وَأَنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٢﴾ ﴾

"O ljudi, budite u ibadetu Gospodaru svome, koji je stvorio vas i one prije vas, da biste bili bogobojazni; koji vam je Zemlju posteljom, a nebo zdanjem učinio; koji s neba spušta kišu i s njom izvodi plodove, opskrbu vašu. Zato ne činite Allahu druge ravnim – a vi dobro znate da to niko mimo Njega ne zaslužuje!"[2]

Kur'anski ajeti objavljeni u medinskom periodu upozoravaju vjernike na osobine licemjerstva, pojašnjavaju opasnost licemjera za muslimansko društvo u nastanku i novu državu.

Licemjerstvo se pojavilo tek u medinskom periodu jer muslimani u Mekki nisu imali snagu, niti su bili u stanju koje primorava protivnike muslimana da im laskaju i pretvaraju se pred njima, a da im iza leđa pletu spletke, kao što je to bio slučaj u Medini.

Ajeti objavljeni u ovom periodu puni su vijesti o licemjerima, njihovim osobinama, i aktivnostima. Skoro da nema medinske sure, naročito duge ili srednje, u kojoj se ne spominju licemjeri. To znači da je pokret licemjera postojao tokom skoro cijelog medinskog perioda, doduše, u drugoj polovini medinskog perioda počeo je osjetno slabiti.[3]

Karakteristike kur'anskih ajeta u medinskom periodu su: ukazivanje na veličinu Allaha, pozivanje na razmišljanje o kosmosu, podsticanje Džennetom, a zastrašivanje Vatrom, objavljivanje šerijatskih propisa. Sve ovo bilo je u cilju odgajanja ummeta i jačanja kapaciteta države koja će preuzeti obavezu dostavljanja Allahove vjere svim ljudima, i koja će se boriti na Njegovom putu.

---

[1] *Ez-Zilal*, 1/27.
[2] Sura El-Bekare, 21-22.
[3] Derveza, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/72-76, prema: dr. Abdurrahman eš-Šudža', *Dirasat fi ahdin-Nubuvve*, str. 172.

Napredak da've, izgradnja zajednice i države praćeni su naučnim napretkom ummeta.

Kur'an ukazuje na vrijednost znanja i onih koji ga stječu, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mnogo je cijenio znanje i stoga ne čudi da zbirke hadisa sadrže poglavlja o vrijednosti znanja.

Ummet je shvatio da je znanje jedan od najvažnijih faktora napretka jer je nemoguće da Allah da napredak narodu neznalica, narodu koji zaostaje na polju nauke.

Svakom čitaocu Kur'ana jasno se pokazuje da on obiluje ajetima koji ističu vrijednost znanja i podstiču na učenje. Po Kur'anu, znanje je oponent nevjerstvu jer je karakteristika nevjerstva neznanje i zabluda.[1]

Uzvišeni Allah je rekao:

﴿ أَمَّنْ هُوَ قَانِتٌ آنَاءَ اللَّيْلِ سَاجِدًا وَقَائِمًا يَحْذَرُ الْآخِرَةَ وَيَرْجُو رَحْمَةَ رَبِّهِ ۗ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ۗ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابِ ﴿٩﴾ ﴾

"Zar je takav kao onaj koji u noćnim satima u molitvi vrijeme provodi, padajući licem na tlo i stojeći, strahujući od onoga svijeta i nadajući se milosti Gospodara svoga...? Reci: Zar su isti oni koji znaju i oni koji ne znaju? Samo oni koji pameti imaju pouku primaju!"[2]

Znanje je jedino za što je Allah naredio Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da traži da mu bude povećano:

﴿ وَقُل رَّبِّ زِدْنِي عِلْمًا ﴿١١٤﴾ ﴾

"I reci: Gospodaru moj, Ti znanje moje povećaj!"[3]

Znanje je, također, prva karakteristika kojom je Allah odlikovao Adema:

﴿ وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمْ عَلَى الْمَلَائِكَةِ فَقَالَ أَنبِئُونِي بِأَسْمَاءِ هَٰؤُلَاءِ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴿٣١﴾ ﴾

"I On pouči Adema svim imenima, a onda ih predoči melekima i reče: Kažite Mi imena njihova, ako istinu govorite!"[4]

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, neumorno je podučavao ashabe, podsjećao ih na Allaha, podsticao ih na vrline, objašnjavao im šerijatske propise, itd. Nekada se obraćao pojedincu, a nekada skupini. Ostavio je iza sebe ogromno blago u domenu odgojnih sredstava i vještine podučavanja. Posebno je vodio računa o metodama i sredstvima koja pospješuju pamćenje, olakšavaju shvatanje i njegove hadise trajno urezuju u sjećanje ashaba.[5]

---

[1] *Et-Temkin lil-ummetil-islamijje*, str. 62.
[2] Sura Ez-Zumer, 9.
[3] Sura Taha, 114.
[4] Sura El-Bekare, 31.
[5] Dr. Abdurrahman el-Berr, *Menahidž ve adabus-sahabe fit-te'allumi vet-ta'lim*, str. 59-60.

Prvo: Najvažnije odgojne metode i sredstva koja je Poslanik koristio u mekkanskom i medinskom periodu da've

1- Ponavljanje hadisa

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vodio je računa da ponavlja hadis jer to pospješuje pamćenje i olakšava razumijevanje. Prenosi se da je Enes, radijallahu anhu, rekao da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tokom držanja govora, ponavljao riječi po tri puta kako bi (oni koji slušaju) bolje shvatili.[1]

2- Spor i razgovijetan govor

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije govorio brzo nego polahko, riječ po riječ, da bi pamćenje bilo lakše i da bi se, prilikom prenošenja, izbjeglo iskrivljavanje i promjena rečenog.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je toliko obazriv u ovom pogledu da se moglo izbrojati koliko je riječi izgovorio u jednom sijelu.[2]

Od Urve b. Zubejra prenosi se da je Aiša, radijallahu anha, rekla: "Zar se ne čudiš tom i tom čovjeku?! Sjeo je pored moje sobe, u vrijeme kada sam klanjala duha-namaz, i počeo citirati hadise Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Uspio je otići prije nego što sam završila namaz, ali da sam ga stigla, rekla bih mu da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije govorio brzo kao što vi govorite."[3]

3- Odabiranje pogodnog vremena, umjerenost u govoru bez dosađivanja

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je vrlo odmjeren u pogledu količine i vrste znanja i vremena u kojem je podučavao. To je zato da ashabima ne bude dosadno i da im omogući aktivnije pamćenje i lakše shvatanje.

Od Abdullaha b. Mes'uda, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, određivao nam je dane za pouku jer nije želio da nam bude dosadno."[4]

4- Navođenje primjera

Primjer pospješuje pamćenje zato što um oblikuje sliku na osnovu datog primjera, a zatim je povezuje sa stvarnošću. Uz to, primjeri se mogu svrstati pod rječitost koja plijeni srca i obuzima razum, posebno razum ljubitelja rječitosti.

Sam Kur'an obiluje primjerima, a mudrost njihovog navođenja otkrivena je u mnogim ajetima. Allah je kazao:

---

[1] *Sahihul-Buhari, Kitabul-ilm, bab: Men eadel-hadis*, 1/188.

[2] Dr. Abdurrahman el-Berr, *Menahidž ve adabus-sahabe fit-te'allumi vet-ta'lim*, str. 62.

[3] *Sahihul-Buhari, Kitabul-menakib, bab: Sifetun-Nebijji*, 6/576, br. 3568.

[4] *Sahihul-Buhari, Kitabul-ilm, bab: Ma kanen-Nebijju jetehavveluhum bil-mev'iza*, 1/162, br. 68.

﴿ وَتِلْكَ ٱلْأَمْثَٰلُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ ۖ وَمَا يَعْقِلُهَآ إِلَّا ٱلْعَٰلِمُونَ ﴿٤٣﴾ ﴾

"To su primjeri koje Mi ljudima navodimo, ali ih samo učeni shvaćaju."[1]

﴿ لَوْ أَنزَلْنَا هَٰذَا ٱلْقُرْءَانَ عَلَىٰ جَبَلٍ لَّرَأَيْتَهُۥ خَٰشِعًا مُّتَصَدِّعًا مِّنْ خَشْيَةِ ٱللَّهِ ۚ وَتِلْكَ ٱلْأَمْثَٰلُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ﴾

"Da ovaj Kur'an kakvom brdu objavimo, ti bi vidio kako je strahopoštovanja puno i kako bi se od straha pred Allahom raspalo. Takve primjere navodimo ljudima da bi razmislili."[2]

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, slijedio je kur'ansku metodu pa je često navodio primjere. Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, rekao je: "Zapamtio sam hiljadu primjera od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!"[3]

Učenjaci su napisali brojne knjige u kojima su bilježili samo primjere i poslovice navedene u vjerovjesničkim hadisima. Jedna od prvih knjiga, posvećena izričito ovoj temi, je knjiga *Emsalul-hadis* čiji je autor kadija Ebu Muhammed el-Hasen b. Abdurrahman b. Hallad er-Ramehurmuzi koji je umro 360. hidžretske godine.[4]

5- Postavljanje pitanja

Postavljanje pitanja je vrlo važna metoda odgojnog procesa koja pomaže u učvršćivanju veze između učitelja i učenika. Na ovaj način učenik se stimulira na intelektualnu aktivnost, podstiče na razmišljanje i traženje pravog odgovora. Iz tog razloga Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, često je u podučavanju ashaba koristio ovu metodu, što je pozitivno djelovalo na njihovo razumijevanje i pamćenje.

Ponekad je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, postavljao pitanje samo da bi pobudio znatiželju ashaba. Tako se prenosi od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: "*Zar nećete da vam kažem čime Allah briše greške i podiže stepene?*" "Hoćemo, Allahov Poslaniče!", odgovoriše ashabi. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče im: "*Upotpunjavanje abdesta u teškoći, mnoštvo koraka ka džamijama i nakon obavljenog namaza iščekivati sljedeći. To vam je kao straža!*"[5]

Ponekad bi postavljao pitanje za koje je znao da nemaju odgovor i da će odgovor prepustiti Allahu i Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ali je na ovaj način htio da im skrene pažnju na temu.[6] Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: "*Znate li ko je*

---

[1] Sura El-Ankebut, 43.
[2] Sura El-Hašr, 21.
[3] *Menahidž ve adabus-sahabe fit-te'allumi vet-ta'lim*, str. 65.
[4] Dr. Abdurrahman el-Berr, *Menahidž ve adabus-sahabe fit-te'allumi vet-ta'lim*, str. 65. Poslanikova sredstva i metode u odgoju prenio sam ukratko iz ove knjige.
[5] *Sahihu Muslim, Kitabut-tahara, bab: Fadlu isbagil-vudu'*, 1/219.
[6] *Minhadž ve adabus-sahabe fit-te'allumi vet-ta'lim*, str. 67.

gubitnik?" Ashabi su odgovorili: "Gubitnik je, po nama, onaj ko je ostao bez novca i imovine." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče im: "*Pravi gubitnik u mom ummetu je onaj koji dođe na Sudnji dan s namazom, postom, zekatom... ali je opsovao ovoga, potvorio onoga, bespravno prisvojio tuđi imetak, nekoga ubio, nekoga udario, pa se svakome od njih da dio njegovih dobrih djela, a ako mu ponestane dobrih djela prije nego što svakome vrati njegovo pravo, u tom slučaju uzet će se od njihovih loših djela i staviti njemu na teret i konačno bit će bačen u Vatru.*"[1]

A ako bi postavio pitanje, pa neki ashab dao tačan odgovor, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bi ga pohvalio ohrabrujući ga, a i kako bi drugima to bio poticaj da učestvuju. Tako je učinio sa Ubejjom b. Ka'bom, radijallahu anhu. Njega je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: "*Ebul-Munzire, šta misliš koji je najvredniji ajet u Allahovoj Knjizi?*" Ubejj je rekao: "Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju!" Poslanik ponovo upita: "*Ebul-Munzire, šta misliš koji je najvredniji ajet u Allahovoj Knjizi?*" Ubejj b. Ka'b je odgovorio: **"Allahu la ilahe illa huvel-Hajjul-Kajjum."** Kaže Ubejj: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, potapša me po prsima i reče: '*Čestitam ti na pokazanom znanju, Ebul-Munzire!*'"[2]

Ovakav postupak ohrabruje učenika, ulijeva mu samopouzdanje i zadovoljstvo, i potiče želju za nastavkom stjecanja znanja.[3]

6- Otpočinjanje razgovora koji će pobuditi interesiranje za temu

Džabir b. Abdullah, radijallahu anhu, navodi jedan prekrasan primjer ovakvog razgovora. On je pripovijedao da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jedanput prolazio pijacom, došavši s jednog od medinskih brda, a ljudi su se okupili oko njega. Prolazeći, ugledao je mrtvog jarca odsječenih ušiju, uhvatio ga je za uši i upitao: "*Ko bi htio da kupi ovog jarca za jedan dirhem?*" "Ne bismo ga uzeli ni da je džabe! Šta da radimo s njim?!", odgovorili su okupljeni. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita: "*Ne biste voljeli da je vaš?*" Okupljeni rekoše: "Allaha nam, čak i da je živ, mahana mu je što su mu uši odsječene, a uz to, ovaj je još i mrtav." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "*Tako mi Allaha, ovaj svijet Allahu je manje vrijedan nego vama ovaj jarac!*"[4]

7- Ilustracija

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, koristio je metodu ilustracije kao odgojno sredstvo kako bi ono što objašnjava ostalo trajnije u sjećanju, jer slušalac na ovaj način aktivira sva svoja osjetila i bolje se koncentrira na temu, što poboljšava razumijevanje i pamćenje.

---

[1] *Sahihu Muslim, Kitabul-birr, bab: Tahrimuz-zulm*, 4/1997.
[2] *Sahihu Muslim, Kitabu salatil-musafirine ve kasruha, bab: Fadlu suretil-Kehf ve Ajetil-Kursijji*, br. 556.
[3] *Menahidž ve adabus-sahabe fit-te'allumi vet-ta'lim*, str. 69.
[4] *Sahihu Muslim, Kitabuz-zuhdi ver-rekaik*, 4/2272.

Vrste ilustracija koje je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, koristio:

a) Pokret ruke

Tako je, naprimjer, objašnjavajući povezanost vjernika jednog s drugim, isprepleo prste svojih ruku. Od Ebu Muse el-Eš'arija prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Vjernici su jedan drugom poput građevine, jedan drugog podupiru*", pa je isprepleo svoje prste.[1]

b) Crtanje

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, znao je na zemlji nacrtati linije kako bi privukao pažnju ashaba, a onda bi im objašnjavao ono što ilustracija predstavlja. Prenosi se od Abdullaha b. Mes'uda, radijallahu anhu, da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nacrtao je jednu liniju i rekao: '*Ovo je Allahov pravi put.*' Nakon toga nacrtao je druge linije, desno i lijevo od ove, i rekao: '*Ovo su stranputice, na svakoj se nalazi šejtan i poziva u nju.*' Nakon toga je proučio ajet:

﴿وَأَنَّ هَٰذَا صِرَٰطِي مُسۡتَقِيمٗا فَٱتَّبِعُوهُۖ وَلَا تَتَّبِعُواْ ٱلسُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمۡ عَن سَبِيلِهِۦۚ ذَٰلِكُمۡ وَصَّىٰكُم بِهِۦ لَعَلَّكُمۡ تَتَّقُونَ﴾

'I doista, ovo je pravi put Moj, pa se njega držite i druge puteve ne slijedite, pa da vas odvoje od puta Njegova; eto to vam On naređuje, da biste se grijeha klonili.'"[2]

c) Podizanje i pokazivanje stvari o kojima je govorio

Učinio je to, naprimjer, kada je objašnjavao zabranu odijevanja svile i nošenja zlatnog nakita muškarcima. Prenosi se od Alije b. Ebu Taliba, radijallahu anhu, da je rekao: "Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo je komad svile u desnu ruku, a zlato u lijevu i rekao: '*Ovo dvoje je zabranjeno muškarcima moga ummeta.*'"[3] U predaji koju bilježi En-Nesai stoji: "*Zlato i svila dozvoljeni su ženama moga ummeta, a zabranjeni muškarcima!*"[4] Iz ovog primjera vidimo da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uporedo koristio riječi, podizanje i pokazivanje zlata. To je zato kako bi ljudi i čuli i vidjeli, te tako jasnije i lakše zapamtili.

d) Demonstracija

Naprimjer, na minberu je pokazivao kako se klanja da bi ga svi ljudi mogli vidjeti. Prenosi se od Sehla b. Sa'da es-Saidija, radijallahu anhu, da je rekao: "Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada se popeo na minber, okrenuo prema kibli, zatim je donio tekbir, pa su ljudi ustali da klanjaju za njim; učio je, a onda učinio ruku', pa su ljudi iza njega učinili ruku'; ispravio se sa ruku'a,

---

[1] *Sahihul-Buhari, Kitabul-mezalim, bab: Nasrul-mazlum*, 5/99, br. 2446.

[2] Sura El-En'am, 153.

[3] Ebu Davud, *Sunen, Kitabul-libas, bab: Fil-hariri lin-nisa'*, 4/5, br. 4057.

[4] El-Albani, *Sahihu Sunenin-Nesai*, br. 5163.

nakon toga je sišao natraške i učinio sedždu na tlu, a zatim se vratio na minber i počeo učiti, pa je učinio ruku' i uspravio se, pa sišao natraške i učinio sedždu na tlu, te se vratio na minber; zatim se vratio na minber i počeo učiti, pa je učinio ruku' i uspravio se, a potom sišao natraške i učinio sedždu na tlu, pa se vratio na minber. Kada je završio namaz, okrenuo se ljudima i rekao: 'O *ljudi, ovo sam uradio da biste me slijedili u namazu i da biste naučili kako izgleda moj namaz.*'"[1]

8- Učtivo i nježno obraćanje

Učtivo obraćanje i upotreba blagih izraza spaja srca, privlači ih istini i potiče slušaoca na razmišljanje i pamćenje. Stoga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uvode svojih govora počinjao na ovaj način, naročito ako je govorio o delikatnim temama. Kada je, naprimjer, govorio o ponašanju pri obavljanju nužde, u uvodu je napomenuo da je on vjernicima kao roditelj koji ih podučava iz samilosti prema njima.[2] Tom prilikom Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obratio im se ovako: "*Ja sam vama poput roditelja, ja vas podučavam! Pa kad neko od vas htjedne obaviti nuždu, neka ni lice ni leđa ne okreće u pravcu Kible i neka se ne čisti desnom rukom.*"[3]

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kao najbolji učitelj, vodio je računa o primjeni nekoliko važnih odgojnih principa koji su odraz njegovog moralnog i intelektualnog savršenstva jer je, primjenjujući ove principe u komentaru nekih postupaka ashaba, učinio da se njegova uputstva čvrsto ustale u njihovim srcima.[4]

Neki od tih principa su:

a) Hrabrenje i pohvala onoga ko učini nešto dobro

Na ovaj način Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, podsticao je ashabe da budu još aktivniji u stjecanju znanja i prakticiranju naučenog. Tako je, naprimjer, pohvalio Ebu Musaa El-Eš'arija da pravilno i milozvučno uči Kur'an. Od Ebu Musaa se prenosi da mu je Vjerovjesnik rekao: "*Da si me vidio jučer kako slušam tvoje učenje Kur'ana! Dat ti je jedan od glasova Davudove porodice.*"[5]

b) Pokazivanje razumijevanja za počinioca greške i ispravljanje s blagošću

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imao je razumijevanja za stanje i okolnosti pod kojima su ljudi napravili grešku, opravdavao ih je neznanjem, greške im ispravljao s blagošću i brižno ih podučavao. Zbog ovakvog pristupa srca ljudi koje je Poslanik savjetovao ispunjavala bi se ljubavlju prema njemu i njegovoj vjeri,

---

[1] *Sahihul-Buhari, Kitabus-sala, bab: Fis-sutuhi vel-minberi vel-hašeb*, 17486, br. 377.
[2] *Menahidž ve adabus-sahabe*, str. 74.
[3] Ebu Davud, *Sunen, Kitabut-tahara, bab: Kerahijetu istikbalil-Kible inde kadail-hadžeti*, 1/3, br. 8.
[4] *Menahidž ve adabus-sahabe*, str. 85.
[5] *Sahihu Muslim, Kitabu salatil-musafirin, bab: Istihbabu tahsinis-savti bil-Kur'an*, 1/546.

prisutni bi bili zadivljeni i svi se trudili da zapamte i prenesu taj događaj.[1] Primjer za to je predaja koju prenosi Muavija b. El-Hakem es-Sulemi koji kaže: "Klanjao sam za Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, kada neki čovjek kihnu te mu ja rekoh: 'Allah ti se smilovao!', a ljudi me prostrijeliše pogledima. 'Majke vas vaše nemale – zašto me tako gledate?', rekoh im ja. Na to oni počeše da udaraju rukama po svojm bedrima, pa kad vidjeh da me ušutkuju, ušutio sam.[2] Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, draži mi je i od oca i od majke, završio namaz – a ni prije ni poslije njega nisam vidio učitelja koji je ljepše podučavao od njega, Allaha mi, niti se namrgodi na mene, niti me udari, niti me izgrdi – samo je rekao: 'Nije ispravno da se u namazu kaže bilo šta od ljudskog govora, nego samo slavljenje i veličanje Allaha i učenje Kur'ana.'"[3]

Pogledaj ovaj primjer blagosti u podučavanju i koji je to utjecaj imalo na Muaviju i kako ga se dojmilo Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, lijepo podučavanje.

c) Indirektno ukazivanje na pogrešne i neispravne postupke

To je zato što treba imati obzira prema osjećanjima onoga ko je pogriješio, a uz to, indirektnim obraćanjem savjet će biti upućen svima i svi će od toga imati koristi. Primjer za to je predaja o Abdullahu b. El-Letebijje kojeg je Poslanik imenovao za službenika za sakupljanje zekata od plemena Benu Sulejm, pa je ovaj prihvatao od njih poklone koje su mu davali. Ebu Humejd es-Saidi kaže da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao službenika da prikupi sadaku iz plemena Benu Sulejm, za njega se govorilo da je sin El-Letebijje. Kada je obavio posao, vratio se i rekao: 'Allahov Poslaniče, ovo je za vas, a ovo je poklonjeno meni.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče mu: '*A zašto nisi ostao da sjediš u kući, kod oca i majke, pa da vidiš hoćeš li dobiti poklon ili ne.*' Navečer, poslije namaza, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao je, izgovorio kelimei-šehadet, zahvalio Allahu onako kako Mu dolikuje, i rekao: '*Kako čovjek kojeg pošaljemo da obavi neki posao može doći i reći: Ovo je od vašeg posla, a ovo je poklonjeno meni. Zašto nije ostao u kući kod oca i majke pa da vidi hoće li dobiti poklon ili ne. Tako mi Onoga u čijoj je ruci Muhammedova duša, ko god sakrije nešto od toga, na Sudnjem danu će mu biti okačeno oko vrata. Ako bude deva, doći će ričući, ako bude krava, doći će mučeći, ako bude ovca, doći će blejeći. Prenio sam vam!*'" Ebu Humejd kaže: "Zatim je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podigao ruke toliko da smo mu vidjeli pazuha."[4]

---

[1] *Menahidž ve adabus-sahabe*, str. 86.

[2] Tj. Htio sam da im odgovorim, ali sam se suzdržao i ušutio sam.

[3] *Sahihu Muslim, Kitabul-mesadžid, bab: Tahrimul-kelam fis-sala*, 1/381, br. 537.

[4] *Sahihul-Buhari, Kitabul-hijel, bab: Ihtijalul-alimi li-juhda lehu*, br. 6979.

d) Ljutnja i oštra kritika ako za to postoje važni razlozi

Ali, treba imati u vidu da je ova srdžba odgojna metoda i da ne treba pretjerivati i dramatizirati, nego je potrebno da to ostane u granicama normalnog.

Razlozi i primjeri za ovo iz Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, života:

1. Ako utjecajni ljudi naprave šerijatsku grešku koja prelazi granice lične greške i postane prijetnja nastanku smutnje i ideoloških devijacija, kao kada je došao Omer noseći primjerak Tevrata želeći da čita Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, iz njega.

Prenosi se od Džabira b. Abdullaha da je rekao: "Omer b. El-Hattab došao je Allahovom Poslaniku sa primjerkom Tevrata i rekao: 'Allahov Poslaniče, ovo je primjerak Tevrata.' Poslanik nije ništa rekao, te je Omer počeo da čita, a lice Allahovog Poslanika se mijenjalo. Ebu Bekr je rekao: 'Majka te nemala, zar ne vidiš kako izgleda lice Allahovog Poslanika?!' Omer je pogledao i rekao: 'Utječem se Allahu od Njegove srdžbe i srdžbe Njegovog Poslanika. Zadovoljan sam da mi Allah bude Gospodar, islam vjera i Muhammed poslanik.' Allahov Poslanik reče: '*Tako mi Onoga u čijoj je ruci Muhammedova duša, kad bi vam došao Musa i vi ga slijedili, a mene ostavili, skrenuli biste sa Pravoga puta u zabludu, a da je Musa doživio moje poslanstvo, slijedio bi me.*'"[1]

2. Srdžba zbog postupka nekih ashaba koji su kao imami predugo klanjali namaz, jer je to Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio zabranio zato što ima klanjača koji su slabi, bolesni, ili imaju nekih obaveza, pa ne mogu izdržati dugo.

Od Ebu Mes'uda el-Ensarija prenosi se da je rekao: "Došao je čovjek Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Allahov Poslaniče, ja dolazim kasno na sabah-namaz zbog tog i tog koji nam oduži namaz.' Nikada dotad nisam vidio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom savjetovanja iskazao veću srdžbu kao što je iskazao tada. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'O *ljudi, neki od vas rastjeruju! Ko bude predvodio ljude u namazu, neka bude umjeren jer među klanjačima ima starih, slabih i osoba koje imaju obaveze.*'"[2]

3. Srdžba prema ashabima koji su raspravljali o Božijoj odredbi

Prenosi se od Abdullaha b. Amra b. El-Asa da je rekao: "Allahov Poslanik je došao među grupu ashaba i zatekao ih kako raspravljaju o Allahovoj odredbi. Lice mu se zacrvenjelo kao da su na njemu iscijeđeni narovi plodovi. 'Zar vam je ovo naređeno!', povikao je, 'Jeste li stvoreni da jednim kur'anskim ajetima pobijate druge? Zbog toga su uništeni narodi koji su bili prije vas.'" Abdullah b. Amr rekao je: "Ne bih volio da sam izostao sa nekog skupa na kojem je bio Allahov Poslanik osim

---

[1] *Medžme'uz-zeva'id*, 1/173-174. Hadis je prenesen preko različitih prenosilaca što pojačava njegovu vjerodostojnost.

[2] *Sahihul-Buhari, Kitabul-ilm, bab: El-Gadab fil-meviza vet-ta'lim*, 1/186, br. 90.

tog skupa."[1]

4. Srdžba prema onima koji su radili suprotno Poslanikovom naređenju izvrgavajući se bespotrebnoj patnji zbog pretjerivanja u vjeri, jer su mislili da je to što su osmislili bolje od onoga što im je Poslanik naredio.

Od Aiše se prenosi da je rekla: "Kada bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio ljudima (da urade nešto) onoliko koliko su oni doista u mogućnosti, oni bi govorili: 'Mi nismo kao ti, Allahov Poslaniče! Allah je tebi oprostio i prethodne i buduće grijehe!' Na to bi se Vjerovjesik, sallallahu alejhi ve sellem, rasrdio toliko da bi se srdžba primjećivala na njegovom licu, a zatim bi govorio: '*Tako mi Allaha, ja najbolje poznajem Allaha i najviše Ga se bojim.*'"[2]

U svim ovim situacijama Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, srdžba bila je čisto odgojnog karaktera s namjerom poticanja ashaba na oprez i s ciljem upozorenja da ne upadaju u ovakve greške.

Odgajatelji i učitelji ponekad se trebaju namjerno pokazati srditim jer su u poziciji opominjatelja i učitelja pa pokazivanje srdžbe može biti djelotvornije, ali valja znati da ovo zavisi od stanja učenika i ovu metodu nije moguće primijeniti nad svakim.[3]

e) Iskorištavanje događaja za poduku

Pred Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, odigravala su se određena zbivanja, pa je iskorištavao priliku da posredstvom tih događaja poduči ashabe nečemu ili da im da određene smjernice. Na ovaj bi način njegova poruka bila djelotvornija. Jedan od primjera za to je predaja koja se prenosi od Omera b. El-Hattaba, radijallahu anhu, koji kaže: "Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, dovedeno je roblje među kojima je bila žena, dojilja, koja je tražila svoje dijete, pa kad ga je našla, privila ga je na grudi i zadojila. Tada nas Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upita: '*Šta mislite da li bi ova majka bacila svoje dijete u vatru?*' Odgovorili smo: 'Ne bi, osim ako je neko ne bi prisilio', a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: '*Allah je milostiviji Svojim robovima od ove majke prema svome djetetu!*'"[4]

Dakle, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, iskoristio je prizor pokazivanja majčinske ljubavi prema svome dojenčetu, koje je ponovo srela nakon razdvajanja, da ukaže na veličinu Allahove ljubavi prema Njegovim robovima upotrijebivši za poređenje prizor koji se odvijao pred očima ashaba.[5]

---

[1] *Sunen Ibn Madže, bab: Fil-kader*, 1/33, br. 85. El-Hejsemi kaže: "Ovo je vjerodostojan sened, prenosioci su povjerljivi." Albani je hadis ocijenio kao hasen-sahih. Vidjeti: Ibn Madže, *Sahihu Sunen*, br. 69.

[2] *Sahihul-Buhari*, br. 6101.

[3] *Fethul-bari*, 1/187.

[4] *Sahihul-Buhari, Kitabul-edeb, bab: Rahmetul-veledi ve takbiluhu ve mu'anekatuhu*, br. 5999.

[5] Abdul-Fettah Ebu Gudde, *Er-Resulul-muallim*, str. 160. Prema: dr. Abdurrahman el-Berr, *Menahidž ve adabus-sahabe*, iz koje sam sažeo kompletnu temu. (op. a.)

Drugo: Ponašanje ashaba prilikom slušanja Vjerovjesnikovog govora

Ashabi su se čvrsto držali određenih etičkih principa koji su uveliko utjecali na poboljšanje njihovog pamćenja i preciznost u prenošenju Allahove vjere ljudima.

Neki od bitnih etičkih principa kojih su se držali ashabi na putu stjecanja znanja su:

1- Potpuna šutnja i pažljivo slušanje

Ashabi su toliko poštovali Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da ne bi izustili ni riječ, ili se nečim zabavljali, kada bi on govorio, a niti su u njegovom *prisustvu govorili povišenim tonom, nego su ga pažljivo slušali, bili su prisutni i* tijelom i duhom i nastojali su zapamtiti njegove riječi. Alija b. Ebu Talib, radijallahu anh, ovako je to opisao: "Kada bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, progovorio, njegovi drugovi bi se umirili kao da su im na glavama ptice i tek kada bi zašutio, oni bi progovorili."[1]

Šejh Abdul-Fettah Ebu Gudde je rekao: "Smatra se da su Arapi koristili ovaj primjer za opis smirenosti zbog toga što gavrani dolaze na glave deva da se hrane krpeljima sa njihovih glava, a deva u tim trenucima stoji nepomično kako ne bi uplašila gavrana koji je čisti od krpelja koji devi uzrokuju bol."[2]

Šta god bio razlog nastanka ove izreke, spomenuti primjer ukazuje na to da su ashabi bili nepomični pred Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i izuzetno pažljivo ga slušali, iz poštovanja prema njemu i onome što govori.[3]

2- Ostavljanje rasprave i neprekidanje Vjerovjesnikovog govora

Ovo je odraz visoke kulture i pokazatelj koliko su se osjećali ugodno u društvu jedan s drugim, uz to, ovakav odnos olakšava razumijevanje i učenje. Prenosi se od Alije b. Ebu Taliba, radijallahu anhu, da je rekao: "Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, društvo nije se prepiralo pred njim: kad bi jedan od njih govorio, ostali bi ga slušali dok ne završi, pa ko bi se prvi javio, on bi govorio."[4]

Znači, kad je neki ashab govorio, ostali su šutjeli i čekali da završi, a nisu ga prekidali niti se prepirali, tako da je skup bio miran i dostojanstven, nije bilo povišenih tonova niti bilo kakvih neugodnosti.[5]

3- Traženje od Poslanika pojašnjenja za sve nejasnoće

I pored toga što su izuzetno cijenili i poštovali Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ashabi se nisu ustručavali da mu se obrate kad god im je nešto bilo

---

[1] Et-Tirmizi, *Eš-Šemailul-Muhammedijje, bab: Ma džae fi huluki Resulillah*, br. 335.
[2] Abdul-Fettah Ebu Gudde, *Er-Resulul-muallim ve esalibu fit-ta'lim*, str. 30.
[3] *Menahidž ve adabus-sahabe*, str. 77.
[4] Et-Tirmizi, *Eš-Šemailul-Muhammedijje, bab: Ma džae fi huluki Resulillah*, br. 335.
[5] *Menahidž ve adabus-sahabe*, str. 78.

nejasno. To im je, nema sumnje, bilo od velike pomoći.

Od Hafse se prenosi[1] da je rekla: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Nadam se da, Allahovom voljom, niko od učesnika Bitke na Bedru i primirja na Hudejbijje neće ući u Džehennem!'" Hafsa je rekla: "Allahov Poslaniče, a zar Allah nije kazao:

﴿ وَإِن مِّنكُمْ إِلَّا وَارِدُهَا ۚ كَانَ عَلَىٰ رَبِّكَ حَتْمًا مَّقْضِيًّا ﴾

'I svaki od vas će do njega stići! Gospodar tvoj se sigurno tako obavezao!'[2] Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: *'A zar nisi čula i za Njegove riječi:*

﴿ ثُمَّ نُنَجِّي الَّذِينَ اتَّقَوا وَّنَذَرُ الظَّالِمِينَ فِيهَا جِثِيًّا ﴾

-Zatim ćemo one koji su se grijeha klonili spasiti, a zulumćare ćemo da u njemu kleče ostaviti.'"[3]

Od Džabira b. Abdullaha, od Abdullaha b. Unejsa, radijallahu anhum, prenosi se hadis zbog kojeg je Džabir otišao do Abdullaha, a u kojem stoji da je rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: '*Allah će okupiti ljude gole, neobrezane i svi će biti jednaki.*' Upitali smo: 'Šta znači da će biti jednaki?' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio je: '*Znači da će svi biti bez ičega. A zatim će im se obratiti glasom koji će čuti i onaj ko je blizu i onaj ko je daleko: - Ja sam Vladar, Ja sam Sudac! Nijedan stanovnik Dženneta neće ući u Džennet, niti će ijedan stanovnik Vatre ući u Vatru dok svakome od njih ne omogućim da izravnaju račune, čak i za jedan udarac!*' Upitali smo: 'Kako, ako ćemo svi doći bez ičega?' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio je: '*Dobrim i lošim djelima!*', a zatim je proučio[4]:

﴿ الْيَوْمَ تُجْزَىٰ كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ ۚ لَا ظُلْمَ الْيَوْمَ ۚ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴾

'Svaki će čovjek toga Dana prema zasluzi kažnjen ili nagrađen biti; toga Dana neće biti nepravde! Allah će, zaista, brzo obračunati."'[5]

Tako su ashabi tražili pojašnjenje za sve nejasnoće da bi ispravno razumjeli, bolje shvatili i lakše zapamtili.[6]

4- Ponavljanje usvojenog znanja

Znanje koje su usvajali od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, ashabi su ponavljali jer je to put ka utvrđivanju i prakticiranju naučenog.

---

[1] *Sunen Ibn Madže, Kitabuz-zuhd, bab: Zikrul-ba's*, 2/1431.
[2] Sura Merjem, 71.
[3] Sura Merjem, 72.
[4] El-Hakim, *El-Mustedrek*, 2/437. El-Hakim je hadis ocijenio sahihom, a Ez-Zehebi se složio s tom ocjenom.
[5] Sura Mu'min, 17.
[6] *Menahidž ve adabus-sahabe*, str. 80.

Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Sjedili bismo pred Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, i slušali njegov hadis, pa kad bismo otišli, ponavljali bismo hadis među sobom dok ga ne bismo dobro zapamtili."[1]

Ashabi su ponavljali usvojeno znanje i nakon smrti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Ebu Nadr Munzir b. Malik b. Kit'ah rekao je: "Kad bi se sastali ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ponavljali bi (usvojeno) znanje i učili sure."[2]

Prenosi se od Ebu Seida el-Hudrija, radijallahu anhu, da je rekao: "Prenosite jedni drugima i ponavljajte međusobno. Uistinu, prenošenjem se podsjeća na dobar dio zapamćenog."[3]

5- Postavljanje pitanja s namjerom stjecanja znanja i prakticiranja naučenog

Ashabi nisu postavljali pitanja iz zabave i da bi protraćili vrijeme nego da bi naučili i postupali po naučenom, jer su znali da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ne voli bespotrebna pitanja.

Od Sehla b. Sa'da Es-Saidija, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mrzio je i kritizirao postavljanje bespotrebnih pitanja."[4]

En-Nevevi je rekao: "Pod ovim se podrazumijevaju pitanja za kojima ne postoji nikakva potreba, napose, ako ta pitanja mogu dovesti do otkrivanja sramota nekog muslimana, ili potaći širenje glasina o muslimanu ili muslimanki. Ali, nema smetnje da se pita o vjerskim temama za kojima postoji potreba."[5]

6- Izbjegavanje cjepidlačenja

Ovako su postupali jer ih je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upozorio na cjepidlačenje i zabranio im sjedenje sa cjepidlakama.

Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je rekla: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proučio je ajet:

﴿ هُوَ الَّذِىٓ أَنزَلَ عَلَيْكَ ٱلْكِتَٰبَ مِنْهُ ءَايَٰتٌ مُّحْكَمَٰتٌ هُنَّ أُمُّ ٱلْكِتَٰبِ وَأُخَرُ مُتَشَٰبِهَٰتٌ ۖ فَأَمَّا ٱلَّذِينَ فِى قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَٰبَهَ مِنْهُ ٱبْتِغَآءَ
ٱلْفِتْنَةِ وَٱبْتِغَآءَ تَأْوِيلِهِۦ ۗ وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُۥٓ إِلَّا ٱللَّهُ ۗ وَٱلرَّٰسِخُونَ فِى ٱلْعِلْمِ يَقُولُونَ ءَامَنَّا بِهِۦ كُلٌّ مِّنْ عِندِ رَبِّنَا ۗ وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّآ أُو۟لُوا۟ ٱلْأَلْبَٰبِ ﴿٧﴾ ﴾

---

[1] El-Hatib, *El-Džami'*, 1/363-364. U lancu prenosilaca se nalazi Jezid er-Rikaši koji je slab prenosilac.

[2] El-Hatib, *El-Džami'*, 2/86, br. 1229. Es-Sam'ani, Edebul-imla'i vel-istimla', str. 48.

[3] *El-Džamiu li ahlakir-ravi lil-Hatib el-Bag*dadi, s valorizacijom dr. Mahmuda Tahana (1/237, pod brojem 468). Na sličan način zabilježio je i El-Hejsemi od Ibn Nadre od Ebu Seida u *Medžme'i* (1/161), a zatim rekao: "Bilježi ga Et-Taberani u *El-Evsatu* i prenosioci hadisa su prenosioci *Sahiha*."

[4] Ebu Hajsem Zuhejr b. Harb, *Kitabul-ilm*, str. 20, br. 77. Lanac prenosilaca hadisa je vjerodostojan.

[5] En-Nevevi, *Šerhu Sahihi Muslim*, 3/741.

'On je Onaj koji ti objavljuje Knjigu u kojoj su jasni ajeti; oni su glavnina Knjige; drugi su nejasni. Oni u čijim je srcima zastrana slijede nejasne ajete iz težnje za smutnjom i svojim tumačenjem. A tumačenje njihovo zna samo Allah! Oni, pak, koji su u znanost upućeni, kažu: 'Mi u to vjerujemo; sve je to od Gospodara našeg!' A samo razumni shvaćaju!'[1] A nakon toga Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: *'Kad vidite one koji slijede nejasnoće, znajte da su to oni o kojima je Allah govorio, pa ih se pripazite!'"*[2]

7- Ashabi nisu potezali pitanja koja su prešućena u šerijatu

Još jedan vrlo bitan etički princip kojeg su se pridržavali ashabi jeste nepostavljanje pitanja o stvarima koje je šerijat apsolutno prešutio. To je zato što postavljanje pitanja o tome može uzrokovati obavezivanje na nešto što nije obavezno ili zabranjivanje nečega što nije zabranjeno, što bi muslimanima moglo izazvati poteškoću. Allah je rekao:

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تَسۡـَٔلُواْ عَنۡ أَشۡيَآءَ إِن تُبۡدَ لَكُمۡ تَسُؤۡكُمۡ وَإِن تَسۡـَٔلُواْ عَنۡهَا حِينَ يُنَزَّلُ ٱلۡقُرۡءَانُ تُبۡدَ لَكُمۡ عَفَا ٱللَّهُ عَنۡهَاۗ وَٱللَّهُ
غَفُورٌ حَلِيمٞ ﴿١٠١﴾ قَدۡ سَأَلَهَا قَوۡمٞ مِّن قَبۡلِكُمۡ ثُمَّ أَصۡبَحُواْ بِهَا كَٰفِرِينَ ﴿١٠٢﴾ ﴾

"O vjernici, ne zapitkujte o onome što će vam pričiniti neprijatnosti ako vam se objasni; a ako budete pitali za to dok se Kur'an objavljuje, objasnit će vam se; ono ranije Allah vam je već oprostio. – A Allah prašta i blag je. Neki su ljudi prije vas pitali za to, pa poslije u to nisu povjerovali."[3]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, također je upozoravao na to.

Od Sa'da b. Ebu Vekkasa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Allahov Poslanik je rekao: *'Najgrješniji musliman je onaj koji upita o nečemu što nije zabranjeno, pa to postane zabranjeno zbog njegovog zapitkivanja!'"*[4]

8- Iskorištavanje Poslanikovog slobodnog vremena za postavljanje pitanja

Ashabi su tražili odgovarajuće vrijeme za postavljanje pitanja kako ne bi opterećavali Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Ebu Musa el-Eš'ari, radijallahu anhu, kazao je: "Nakon što bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao sabah, okupili bismo se oko njega: neko bi pitao o Kur'anu, neko o nasljednom pravu, neko bi tražio da mu protumači san."[5]

---

[1] Sura Ali Imran, 7.

[2] *Sahihul-Buhari, Kitabut-tefsir, Sura Ali Imran*, br. 4547.

[3] Sura El-Maide, 101-102.

[4] *Sahihul-Buhari, Kitabul-i'tisam, bab: Ma jukrehu min kestretis-su'al*, br. 8289.

[5] El-Hejsemi, *Medžme'uz-zeva'id*, 1/159. El-Hejsemi je kazao: "Hadis bilježi Et-Taberani u *El-Mu'džemul-kebir*, a u lancu prenosilaca se nalazi Muhammed b. Amr er-Rumi kojeg su slabim ocijenili Ebu Davud i Ebu Zur'ah, a vjerodostojnim Ibn Hibban."

9- Vođenje računa o Vjerovjesnikovom stanju i izbjegavanje dosađivanja

Ne želeći da postanu dosadni Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ashabi su se ustručavali od postavljanja mnogih pitanja, pa su čekali da dođe neki beduin i postavi pitanje, a oni bi sjedili i slušali.

Enes b. Malik, radijallahu anhu, kazao je: "Kad nam je zabranjeno zapitkivanje, bilo nam je drago da dođe neki pametan čovjek iz pustinje pa da on pita, a da mi slušamo. Tako je jednom prilikom došao neki od njih i rekao: 'Muhammede, došao nam je tvoj izaslanik koji kaže da tvrdiš da te je Allah poslao?' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je: 'Istinu je rekao...'"[1]

Vidimo, dakle, da se odgojno-obrazovni proces u novom društvu odvijao kroz praktične i jasne poteze, a uporedo s time članovima muslimanskog društva usađivana je svijest o obavezi učenja i podučavanja.

Ove smjernice su doprinijele izgradnji muslimana kao pojedinca te izgradnji islamskog društva i države. Primjeri koje smo naveli samo su jedan mali dio velikog odgojno-obrazovnog naslijeđa islamskog ummeta s ciljem podsjećanja na nužnost kontinuiteta u naučnoj izgradnji ummeta do ponovnog uspostavljanja islamske države.

Šesta tema
Događaji i propisi

Prvo: Rješavanje ekonomske krize

Primanjem muhadžira islamska država u Medini preuzela je dodatni ekonomski teret, stoga se vrhovni vođa ove države, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao u rješavanje ekonomske krize različitim potezima i metodama.

U tom cilju uspostavio je sistem bratstva između muhadžira i ensarija, izgradio trijem pored džamije kao prihvatilište za siromašne ashabe koji nisu imali drugi smještaj.

Nakon studioznog analiziranja ekonomske situacije u Medini, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, shvatio je da je ekonomska moć u rukama židova, koji su posjedovali pijace i diktirali cijene, manipulirali robom i iskorištavali potrebe ljudi, te je shvatio da je neophodna izgradnja muslimanske pijace koja će biti konkurent židovima u raspolaganju bogatstvom i gospodarstvom Medine, te pokazati islamsku etiku u svijetu trgovine.

---

[1] *Sahihu Muslim, Kitabul-iman, bab: Es-Su'al an erkanil-islam*, 1/41-42.

Božanski program rješavanja ekonomskih problema uključivao je i kur'anske priče o prijašnjim narodima iz kojih muslimani mogu uzeti pouku, ali nije zapostavljena ni zakonsko-ibadetska strana koja je vrlo značajna za izgradnju sistema. Allah se brinuo o ovom ummetu i pripremao ga da islamsku poslanicu prenese svim ljudima, stoga u ovoj državi nije bilo razlike između sitnih i krupnih stvari jer su one podjednako važne za podizanje islamske države dovoljno jake da se odupre svim izazovima s kojima se suoči. U tom cilju u prve dvije godine nakon Hidžre propisani su sljedeći ibadeti: zekat, sadekatul-fitr i post.

Iz navedenog primjećujemo da se vodilo računa o realnom stanju ljudi i da se muslimansko društvo postepeno kretalo ka boljem, svaki korak naprijed dolazio je u svoje vrijeme.[1]

Drugo: Neki šerijatski propisi

1- Post

Druge godine po Hidžri u mjesecu ša'banu Allah je propisao post kao obavezu i učinio ga ruknom islama. Post je bio propisan i prijašnjim narodima, što pokazuje značaj i vrijednost ovog ibadeta. Allah je rekao:

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ كُتِبَ عَلَيۡكُمُ ٱلصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى ٱلَّذِينَ مِن قَبۡلِكُمۡ لَعَلَّكُمۡ تَتَّقُونَ ١٨٣ ﴾

"O vjernici! Propisuje vam se post, kao što je propisan onima prije vas, da biste bogobojazni bili."[2]

2- Sadekatul-fitr

U mjesecu ramazanu iste godine propisano je izdvajanje zekatul-fitra za svakog muslimana, bez obzira bio slobodan ili rob, muško ili žensko, odrastao ili dijete. Mudrost propisivanja ove obaveze je očita. Abdullah b. Abbas, radijallahu anhuma, kazao je: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavezao je na izdvajanje zekatul-fitra radi čišćenja postača od ružnog govora i prijestupa tokom posta, i da bi se sirotinji obezbijedila hrana. Ko izdvoji sadekatul-fitr prije bajram-namaza, ispunio je propisanu obavezu, a ko ga izdvoji poslije namaza, računa mu se kao obična sadaka."[3]

3- Bajram-namaz

U ovoj godini Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je prvi put klanjao bajram-namaz. Namaz je obavio na otvorenom, a ljudi su izgovarali tehlil i tekbir, veličali Allaha i zahvaljivali Mu na blagodatima kojima ih je obasuo.

---

[1] Eš-Šudža', *Dirasat fi asrin-Nubuvve*, str. 166-168.

[2] Sura El-Bekare, 183.

[3] Ebu Davud, *Sunen*, *Kitabuz-zekat*, *bab: Zekatil-fitr*, br. 1609.

4- Zekat

Druge godine po Hidžri Allah je propisao zekat, koji je jedan od ruknova islama. Pripisan je nakon ramazana jer je propisivanje općeg zekata došlo nakon propisivanja zekatul-fitra, a zekatul-fitr je propisan nakon propisivanja posta ramazana. Na to ukazuje predaja koju bilježe Ahmed, Ibn Huzejme, En-Nesai, Ibn Madže i El-Hakim, od Kajsa b. Sa'da b. Ubade, a u kojoj stoji da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio nam je izdvajanje sadekatul-fitra prije nego što je propisan zekat, pa kad je propisan zekat, nastavili smo izdvajati i sadekatul-fitr, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije nam ni naredio ni zabranio."[1]

Hafiz Ibn Hadžer rekao je: "Lanac prenosilaca ovog hadisa je vjerodostojan."[2]

Velika većina uleme iz prijašnjih i potonjih generacija smatra da je zekat propisan u Medini druge godine po Hidžri.[3]

5- Ženidba Aišom

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sklopio je bračni ugovor s Aišom, radijallahu anha, u Mekki nakon smrti Hatidže. Aiša je tada imala šest godina, a bračni život počeli su kada je ona napunila devet godina, a to je bilo u mjesecu ševvalu prve godine po Hidžri.[4]

Posvećenost da'vi i džihadu, odgoju društva i izgradnji države, nije iz života Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovih ashaba izbrisala sklapanje brakova, naprotiv, to je bila sasvim uobičajena pojava, što govori da je islam realna vjera sukladna ljudskoj prirodi i da je bračna zajednica vrlo važan segment muslimanskog društva.[5]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imao je pedeset i četiri godine kada je započeo bračni život s Aišom. Bez sumnje, kad se spomenu ove godine, prvo se pomisli na sijedu kosu, malaksalost i psihičko stanje starca. Naravno da su godine općenito mjerilo, ali pravo mjerilo je čovjekova živahnost, aktivnost i sposobnost za djelovanje i rad. Ima ljudi koji u tridesetim godinama fizički i psihički izgledaju kao da im je pedeset, a ima ih koji sa pedeset godina izgledaju kao da im je trideset.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je izuzetna ličnost, sa pedeset godina imao je takav entuzijazam, odlučnost, energiju i hrabrost, kao da je bio mladić, i u tome mu niko nije ravan.

---

[1] El-Albani, *Sahihu Sunenin-Nesai, Kitabuz-zekat, bab: Fardi sadekatil-fitr kable nuzuliz-zekat*, br. 2506.
[2] *Fethul-bari*, 3/207.
[3] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijjetu*, 2/111.
[4] *Mu'inus-sire*, str. 168.
[5] *El-Esasu fis-sunneti ve fikhiha*, 1/420.

Starosna razlika između Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i Aiše, radijallahu anha, u praksi se nije pokazala tako velikom. Primjer za to je Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, utrkivanje s Aišom, radijallahu anha, kada ga je prvi put pobijedila, a drugi put je on nju, pa joj je rekao: "Ova utrka je za onu prvu." A postoji još niz primjera za to.[1]

Ko god barem malo razmisli, može dokučiti mudrost braka Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, s Aišom, radijallahu anha. Ovaj brak započeo je u Medini početkom perioda propisivanja, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nesumnjivo je provodio veliki dio vremena s porodicom pa je bilo neophodno da postoji neko ko će prenijeti njegovo ponašanje ljudima kako bi se ugledali na njega. To je bila zadaća Poslanikovih supruga općenito, a napose Aiše, radijallahu anha.

Allah je Aiši podario izvanrednu inteligenciju i razumijevanje, a to joj je, uz činjenicu da je živjela oko pedeset godina nakon smrti Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, omogućilo da svoju zadaću ispuni na najbolji mogući način podučavajući ummet onome što je naučila od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.[2]

---

[1] *Mu'inus-sire*, str. 172.
[2] *Ibid.*, str. 173.

Osmo poglavlje
Velika Bitka na Bedru

Prva tema
Stanje prije početka bitke

Do muslimana je doprla vijest o kretanju velike trgovačke karavane, obezbijeđene s četrdeset boraca pod Ebu Sufjanovim vođstvom[1], koja je nosila kurejšijski imetak ogromne vrijednosti.[2]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je Besbesa b. Amra[3] da prikupi podatke o karavani pa kada se vratio donoseći provjerene vijesti, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je ashabima polazak u pohod rekavši: "Na putu je kurejšijska karavana koja nosi njihov imetak, pođite na nju, možda će Allah dati da je zaplijenite."[4]

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo je u ovaj pohod iz Medine 12. ramazana druge godine po Hidžri. Sigurno je da prilikom izlaska iz Medine Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije imao u planu borbu nego uzimanje kurejšijske karavane.

Između muslimana i mekkanskih mušrika vladalo je ratno stanje, a u takvoj situaciji sasvim je opravdano ugrožavanje njihovih života i imetka, osim toga, dio ovog imetka pripadao je muslimanima, muhadžirima, jer su mušrici bili bespravno prisvojili njihov imetak koji je ostao u Mekki.[5]

Polazeći iz Medine na Bedr, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postavio je Abdullaha b. Ummu Mektuma za imama u namazu da bi iz mjesta Er-Revha' vratio Ebu Lubabu odredivši ga za svog zamjenika u Medini.[6]

Poslao je dva ashaba[7] na Bedr kao izviđače sa zadatkom da prikupe podatke o karavani te su mu oni i donijeli vijesti o njoj.[8]

U vjerodostojnim izvorima spominje se različita brojka ashaba koji su izašli u ovaj pohod. Tako El-Buhari spominje da ih je bilo "tri stotine i nešto"[9], Muslim navodi da ih je bilo 319[10], a neki izvori navodeći imena ashaba učesnika Bedra spominju 340 imena.[11]

---

[1] Ibn Hazm, *Dževami'us-sijer*, str. 107.
[2] Vrijednost robe procijenjena je na 50.000 zlatnih dinara. Vidjeti: *Mevsu'atu Nadretin-ne'im fi ahlakir-Resulil-kerim*, 1/286.
[3] U Muslimovom *Sahihu* navedeno je da se zvao Busejsa, što je greška u izgovoru, a Ibn Hadžer je to ispravio.
[4] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, od Ibn Abbasa s vjerodostojnim lancem prenosilaca.
[5] Dr. Muhammed Alu Abid, *Hadisul-Kur'an an gazevatir-Resul*, 1/43.
[6] *El-Bidaje ven-nihaje*, 3/260. El-Hakim, *El-Mustedrek*, 3/632.
[7] To su bili Adi b. Ez-Zagba' i Besbes b. Amr. Ibn Sa'd, *Et-Tabekat*, 2/24.
[8] Ibn Sa'd, *Et-Tabekat*, 2/24. Lanac prenosilaca je vjerodostojan.
[9] *Fethul-bari*, 7/290-292
[10] *Šerhun-Nevevi ala Sahihu Muslim*, 12/84.
[11] *El-Bidaje ven-nihaje*, 3/314. Također, *Et-Tabekat* i *Halifa b. Hajjat*.

Muslimani u pohod na Bedr nisu izašli sa svim vojnim kapacitetima s kojima je raspolagala islamska država, jer su bili izašli da zaplijene karavanu, ne očekujući da će voditi bitku protiv hiljadu dobro opremljenih mušričkih boraca[1], koji su imali dvije stotine konjanika i vodili sa sobom nebrojeno mnogo deva, te pjevačice koje su udarale u def i pjevale pogrdne pjesme o Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i ashabima.[2] S druge strane, muslimani su raspolagali samo sa dva konja i sedamdeset deva koje su naizmjenično jahali.[3]

Prvo: Važni događaji na putu ka Bedru

Na putu za Bedr desili su se neki vrlo važni događaji koji obiluju poukama:

1- Vraćanje El-Berra'a b. Aziba i Ibn Omera zbog malodobnosti

Nakon što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao u pohod na karavanu, zaustavio se u mjestu Bujutus-Sukja, nedaleko od Medine, obavio je smotru boraca te je vratio one koji nisu bili u stanju podnijeti put i moguću borbu s neprijateljem. Po toj osnovi, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio je malodobne El-Berra'a b. Aziba i Abdullaha b. Omera, koji su pošli u pohod željni džihada uz Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.[4]

2- Odbijanje primanja mušrika u redove mudžahida

Jedan mušrik sustigao je Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i ashabe i izrazio želju da se bori na njihovoj strani, ali ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio rekavši: "Vrati se! Ne treba mi pomoć mušrika!" Čovjek je pokušao više puta, ali je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uporno odbijao sve dok ovaj nije prihvatio islam i priključio se muslimanima.[5]

3- Vjerovjesnik dijeli tegobe sa ashabima

Od Ibn Mes'uda, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "U pohodu na Bedr po trojica smo se smjenjivali na jednoj devi. Ebu Lubabe i Alija b. Ebu Talib, radijallahu anhuma, smjenjivali su se s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa kad je došao red na Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da pješači, oni mu rekoše: 'Mi ćemo hodati umjesto tebe.' Na to im je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Niste vi izdržljiviji od mene, a niti vam je Allahova nagrada potrebnija nego meni.'"[6]

---

[1] *Šerhun-Nevevi ala Muslim*, 12/84.
[2] *El-Bidaje ven-nihaje*, 3/260.
[3] *El-Musned*, 1/411. *Medžme'uz-zeva'id*, 6/69. *Dževami'us-sijer*, str. 108.
[4] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/124.
[5] El-Umeri, *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 2/355.
[6] *Mevsu'atu Nedretin-ne'im*, 1/287.

Drugo: Mušrička odluka o sukobljavanju sa muslimanima na Bedru

Ebu Sufjan je saznao da su Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i ashabi izašli s namjerom da napadnu karavanu, pa je poveo karavanu prema obali mora i u isto vrijeme poslao Amra b. Damdama el-Gifarija da pozove Kurejšije da spase karavanu.

Ebu Sufjan se kretao oprezno ispitujući vijesti o kretanju muslimanske vojske pa kad je došao na Bedr, upitao je osobe koje je tamo zatekao: "Jeste li ikoga primijetili?" Rekli su mu: "Samo dva čovjeka." Ebu Sufjan je tražio da mu pokažu balegu njihovih jahalica pa kad su mu pokazali, usitnio je balegu i po ostatku hrane zaključio: "Ovo je stočna hrana kakvu koriste u Jesribu." [1]

Ebu Sufjan je uspio saznati informacije o kretanju muslimanske vojske, čak je, pregledom balege koju su ostavile deve, uspio saznati da deve pripadaju stanovnicima Medine, dakle, muslimanskim izviđačima koji su dospjeli na Bedr. Usljed tih saznanja shvatio je da je karavana u opasnosti pa je poslao Amra b. Damdama da obavijesti i uzbuni Kurejšije, a on je poveo karavanu ka obali mora.[2]

Vijest o karavani razjarila je Kurejšije, u tome su vidjeli uvredu časti, ugroženost svojih ekonomskih interesa, te kaljanje ugleda koji uživaju među arapskim plemenima. Iz tih razloga odlučili su svim raspoloživim snagama odgovoriti na ovaj muslimanski potez.[3]

Amr b. Damdam el-Gifari pojavio se pred Kurejšijama u stanju koje nikoga nije moglo ostaviti ravnodušnim. On je, stigavši u Mekku, ispreturao putnu opremu, rasjekao njušku svoje deve, svoju košulju pocijepao i sprijeda i straga, a u Mekku je ušao vičući: "O Kurejšije! Karavana, karavana! Muhammed i njegovi ashabi će napasti Ebu Sufjana s kojim je vaš imetak! Bojim se da nećete stići! Upomoć, upomoć!"[4]

Stigavši u Džuhfu, Ebu Sufjan se uvjerio da je karavana na sigurnom pa je kurejšijskim vođama poslao poruku kojom ih je obavijestio da je izvukao karavanu na sigurno, te zatražio od njih da se vrate u Mekku. To je izazvalo žučnu raspravu između kurejšijskih vođa, ali većina je zahtijevala da se ode na Bedr kako bi zaplašili muslimane i odvratili ih od pokušaja da ubuduće napadaju kurejšijske karavane. U isto vrijeme htjeli su ostalim arapskim plemenima pokazati svoju snagu i moć. Međutim, pleme Benu Zuhra se vratilo u Mekku, a pleme Benu Adi nije bilo ni izašlo u ovaj pohod, ali većina Kurejšija i njihovi saveznici nastavili su put ka Bedru.[5]

---

[1] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/230.
[2] Ebu Faris, *Gazvetu Bedr el-Kubra*, str. 33-34.
[3] *Mevsu'atu Nadretin-ne'im*, 1/287.
[4] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/221.
[5] *Mevsu'atu Nadretin-ne'im*, 1/287.

Treće: Vjerovjesnik se savjetuje sa ashabima

Nakon što je primio informacije da se karavana izvukla, a da su mekkanske vođe odlučne da se upuste u borbu, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odlučio je posavjetovati se s ashabima o novonastaloj situaciji.[1]

Neki ashabi nisu bili oduševljeni idejom oružanog sukoba s kurejšijskom vojskom, jer to nije bilo planirano, pa stoga mudžahidi nisu bili spremni za takvo nešto te su pokušali uvjeriti Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u ispravnost svoga stava. Kur'an ovako opisuje njihov stav i stanje čitave vjerničke skupine koja je izašla u ovaj pohod:

﴿كَمَآ أَخْرَجَكَ رَبُّكَ مِنۢ بَيْتِكَ بِٱلْحَقِّ وَإِنَّ فَرِيقًا مِّنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ لَكَٰرِهُونَ ﴿٥﴾ يُجَٰدِلُونَكَ فِى ٱلْحَقِّ بَعْدَمَا تَبَيَّنَ كَأَنَّمَا يُسَاقُونَ إِلَى ٱلْمَوْتِ وَهُمْ يَنظُرُونَ ﴿٦﴾ وَإِذْ يَعِدُكُمُ ٱللَّهُ إِحْدَى ٱلطَّآئِفَتَيْنِ أَنَّهَا لَكُمْ وَتَوَدُّونَ أَنَّ غَيْرَ ذَاتِ ٱلشَّوْكَةِ تَكُونُ لَكُمْ وَيُرِيدُ ٱللَّهُ أَن يُحِقَّ ٱلْحَقَّ بِكَلِمَٰتِهِۦ وَيَقْطَعَ دَابِرَ ٱلْكَٰفِرِينَ ﴿٧﴾ لِيُحِقَّ ٱلْحَقَّ وَيُبْطِلَ ٱلْبَٰطِلَ وَلَوْ كَرِهَ ٱلْمُجْرِمُونَ ﴿٨﴾﴾

"Tako je bilo i onda kada te Gospodar tvoj s pravom iz doma tvoga izveo – što jednoj skupini vjernika nikako nije bilo po volji. Raspravljali su se s tobom o borbi; iako im je bilo očito da će pobijediti, nekima od njih izgledalo je kao da se na oči svoje u smrt gone. I kad vam je Allah obećao da će vaša biti jedna od dvije skupine – a vi ste više voljeli da vam padne šaka ona koja nije bila naoružana – Allah je htio riječima Svojim istinu utvrditi i nevjernike u korijenu istrijebiti; da istinu utvrdi i neistinu uništi, makar to ne bilo zločiniteljima po volji."[2]

Muhadžirske vođe su jednoglasno podržale ideju izlaska na megdan neprijatelju.[3] Tom prilikom Mikdad b. El-Esved imao je upečatljiv nastup. Abdullah b. Mes'ud, radijallahu anhu, o tome je govorio: "Svjedočio sam jednom istupu Mikdada b. El-Esveda, volio bih da sam bio na njegovom mjestu više nego išta na svijetu. Naime, kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao na borbu protiv mušrika, Mikdad je rekao: 'Mi nećemo kazati tebi kao što su Izraelćani kazali Musau:

﴿فَٱذْهَبْ أَنتَ وَرَبُّكَ فَقَٰتِلَآ إِنَّا هَٰهُنَا قَٰعِدُونَ ﴿٢٤﴾﴾

-Idite ti i tvoj Gospodar pa se borite a mi ćemo ovdje čekati[4], nego ćemo se boriti s tvoje desne strane, i s lijeve, i ispred i iza tebe.' Vidio sam kako je Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, lice zablistalo od radosti zbog ovih riječi."[5] U drugoj predaji stoji: "Mikdad je rekao: 'Allahov Poslaniče, nećemo ti reći kao što su

---

[1] *Sahihul-Buhari*, br. 3953.
[2] Sura El-Enfal, 5-8.
[3] *Mevsu'atu Nadretin-ne'im*, 1/288.
[4] Sura El-Maide, 24.
[5] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi*, 7/287.

Izraelćani rekli Musau: **-Idite ti i tvoj Gospodar pa se borite a mi ćemo ovdje čekati'**, nego kreni, a mi ćemo te slijediti', pa je to obradovalo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."[1]

Nakon toga, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i dalje je tražio: "Posavjetujte me, ljudi!" Htio je čuti ensarije jer su oni činili glavninu vojske, a na drugoj zakletvi na Akabi nije bilo jasnog zahtjeva da brane Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, izvan Medine. Sa'd b. Muaz, kojem je povjerena ensarijska zastava, shvatio je na šta aludira Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pa je ustao i rekao: "Tako mi Allaha, ti kao da na nas misliš, Allahov Poslaniče!" On mu odgovori: "Tako je", a Sa'd reče: "Mi smo ti već povjerovali, i priznali te, i posvjedočili da je istina ono čemu pozivaš. Dali smo ti zakletvu i obećanje da ćemo ti biti poslušni i pokorni. Zato idi, Allahov Poslaniče, tamo gdje želiš! Tako mi Onoga koji te poslao sa istinom, kada bi nas poveo prema ovom moru i zagazio u njega, i mi bismo s tobom u njega zagazili, i nijedan od nas ne bi odustao! Mi ne zaziremo od toga da nas sutra povedeš u boj protiv našeg neprijatelja. Mi smo strpljivi u ratu i srčani u borbi. Možda će te Allah obradovati onim što ćeš vidjeti od nas. Pa, povedi nas, sa Allahovim blagoslovom!" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obradova se Sa'dovim riječima, pa reče: "Idite s Allahovim blagoslovom i radujte se, jer mi je Allah obećao jednu od dvije skupine! Tako mi Allaha, kao da gledam mjesta pogibije tih ljudi!"[2]

Sa'dove riječi su izazvale erupciju oduševljenja među ashabima i djelovale su poticajno i ohrabrujuće i na njih i na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Činjenica da se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, savjetovao sa ashabima po pitanju ulaska u borbu govori nam da je princip šure naročito važan kad se želi donijeti odluka da li ući u rat, jer uspon ili propast ummeta zavisi od ishoda rata.[3]

Četvrto: U susret neprijatelju i prikupljanje podataka o neprijateljskom kretanju

Pošto je vidio poslušnost, hrabrost i slogu ashaba, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, organizirao je vojsku: odredio je da glavnu zastavu, koja je bila bijele boje, nosi Mus'ab b. Umejr, a Sa'du b. Muazu i Aliji b. Ebu Talibu predao je po jednu zastavu crne boje; na začelju je ostavio odred za zaštitu kojim je zapovijedao Kajs b. Ebu Sa'sa'a.[4]

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao je u izviđanje sa Ebu Bekrom te su sreli jednog starca. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao ga je da li je šta čuo o mušričkoj vojsci i o Muhammedu i njegovim ashabima. Starac im reče:

---

[1] *Sahihul-Buhari, Kitabut-tefsir*, 8/273.
[2] *El-Bidaje ven-nihaje*, 3/262. Ahmed, *Musned*, 5/259, br. 3698.
[3] Ebu Faris, *Gazvetu Bedr el-kubra*, str. 37.
[4] *Zadul-me'ad*, 3/172.

"Neću vam ništa reći dok mi ne kažete odakle ste vas dvojica!" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče mu: "Prvo ti nama odgovori na naše pitanje pa ćemo onda mi odgovoriti na tvoje." Starac je upitao: "Odgovor za odgovor?" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio je: "Tako je." Starac tada reče: "Čuo sam da su Muhammed i njegovi drugovi izašli iz Medine tada i tada, pa ako je onaj koji me je obavijestio o tome govorio istinu, onda znači da se danas nalaze na tom i tom mjestu" – imenovao je mjesto na kome su se i nalazili muslimani. "A obaviješten sam da su Kurejšije izašle tada i tada, pa ako je istinu govorio onaj koji me je obavijestio o tome, onda znači da se danas nalaze na tom i tom mjestu" – spomenuo je mjesto na kojem se i nalazila mušrička vojska. Nakon toga starac ih je upitao: "Odgovorio sam vam na vaše pitanje, pa sada vi meni odgovorite odakle ste?" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Mi smo od vode." Zatim su Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu Bekr otišli, a starac je ostao zbunjen odgovorom: "Od koje vode? Je li od iračkih voda?"[1]

Navečer tog istog dana Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je grupu izviđača, među kojima su bili Alija b. Ebu Talib, Zubejr b. El-Avvam i Sa'd b. Ebu Vekkas, da izvide teren oko izvora na Bedru i prikupe informacije o mušričkoj vojsci. Izviđači su uhvatili dvojicu mladića kurejšijskih vodonoša i doveli ih Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji ih je upitao: "Obavijestite me o kurejšijskoj vojsci."

"Oni su u daljoj dolini, iza ovih dina", odgovorili su.

"Koliko ih ima?", upitao je Poslanik.

"Mnogo", odgovorili su.

"Kako su opremljeni?"

"Ne znamo."

"Koliko deva dnevno kolju?"

"Jedan dan devet, drugi deset."

Allahov Poslanik je zaključio: "Ima ih između 900 i 1.000." Zatim ih je upitao: "Ko je među njima od uglednih Mekkelija?"

"Utbe i Šejbe, Rebi'ini sinovi, Ebu Džehl, Umejje b. Halef..." Pa kad su nabrojali sve kurejšijske prvake koji su učestvovali u pohodu, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obratio se ashabima: "To vam Mekka šalje svoje najbolje sinove!"

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vodio je računa o prikupljanju informacija o neprijatelju, njegovim ciljevima i ruti kojom se kreće, jer su mu ti podaci omogućavali da napravi odgovarajući plan za suočavanje s neprijateljem.

U bitki je ponekad prikupljao informacije lično, a ponekad je slao izviđače.

U svim bitkama pridržavao se principa tajnosti podataka. Sam Kur'an upućuje muslimane na pridržavanje ovog principa:

---

[1] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/228.

﴿ وَإِذَا جَآءَهُمۡ أَمۡرٞ مِّنَ ٱلۡأَمۡنِ أَوِ ٱلۡخَوۡفِ أَذَاعُواْ بِهِۦۖ وَلَوۡ رَدُّوهُ إِلَى ٱلرَّسُولِ وَإِلَىٰٓ أُوْلِي ٱلۡأَمۡرِ مِنۡهُمۡ لَعَلِمَهُ ٱلَّذِينَ يَسۡتَنۢبِطُونَهُۥ مِنۡهُمۡۗ وَلَوۡلَا فَضۡلُ ٱللَّهِ عَلَيۡكُمۡ وَرَحۡمَتُهُۥ لَٱتَّبَعۡتُمُ ٱلشَّيۡطَٰنَ إِلَّا قَلِيلٗا ٨٣ ﴾

"A kada im dođe nešto što se odnosi na sigurnost ili strah, oni to razglase. A da to prepuste Poslaniku ili pretpostavljenim svojima, to bi sigurno od njih saznali oni koji to ispituju. A da nije dobrote Allahove prema vama i milosti Njegove, vi biste, osim nekolicine, šejtana slijedili!"[1]

U svim svojim pohodima Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, držao se principa tajenja informacija. Od Ka'ba b. Malika, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Kada god je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, želio poći u neki pohod, pretvarao bi se da ide u pravcu suprotnom od onoga koji je zaista želio."[2]

Mjere skrivanja informacija u pohodu na Bedr ogledaju se u sljedećem:

1- Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao je starca i o Muhammedovoj i o kurejšijskoj vojsci.

2- Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, koristio je tevriju[3] i na pitanje: "Odakle ste", odgovorio: "Mi smo od vode", jer je situacija zahtijevala takav odgovor s obzirom da se moralo osigurati da podaci o muslimanskoj vojsci ne dođu do Kurejšija.

3- To što se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odmah nakon odgovora na pitanje udaljio, dokaz je njegove mudrosti, jer da je ostao, starac bi tražio da mu objasni na šta misli pod tim da su od vode.[4]

4- Na dan Bedra Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da se sa deva skinu zvona. Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je rekla: "U pohodu na Bedr, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da se sa vratova deva odsijeku uzice sa zvonima."[5]

5- Kada je izlazio iz Medine, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zadržao je u tajnosti mjesto na koje je želio poći, pa je kratko rekao: "Idemo u potragu za nečim, pa ko god ima spremnu jahalicu, neka krene."[6]

Imam En-Nevevi uzeo je ovaj hadis za dokaz da je pohvalno koristiti tevriju u ratu i da zapovjednik treba prikriti cilj na koji želi stići kako neprijatelj ne bi saznao prave informacije i iskoristio ih protiv mudžahida.[7]

Vrlo je očito da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vodio računa o poduzimanju svih bezbjednosnih mjera od početka da've, kroz period tajne, a zatim i javne da've u Mekki, a to se nije prekidalo ni nakon osnivanja države. Štaviše, raz-

[1] Sura En-Nisa', 83.
[2] *Sahihul-Buhari*, 2/2947.
[3] Prikrivanje, obmana, zakopavanje. (prim. prev.)
[4] Ibn Hišam, *Siretun-Nebevijje*, 2/228.
[5] Ahmed Muhammed Bavezir, *Mervijat gazvetu Bedr*, str. 100.
[6] *Sahihu Muslim, Kitabul-imara*, 3/1510, br. 1901.
[7] *Šerhun-Nevevi li Sahihu Muslim*, 13/45.

vojem islamske države bezbjednosne mjere su postajale sve naprednije, posebno tokom vojnih pohoda koje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vodio.

Peto: Hubab b. El-Munzir savjetuje Vjerovjesnika po dolasku na Bedr

Nakon što je prikupio detaljne informacije o kurejšijskim snagama, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, požurio je da prije mušrika stigne na izvore Bedra kako bi ih spriječio da se domognu vode. Ulogorio se kod prvog izvora do kojeg su stigli i tada je Hubab b. El-Munzir upitao: "Allahov Poslaniče, je li ti Allah naredio da se ulogoriš na ovom mjestu pa nemamo izbora da se pomaknemo ni nazad ni naprijed, ili je ovo stvar procjene, rata i varke?" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio je: "To je stvar procjene, rata i varke." Hubab je onda rekao: "Allahov Poslaniče, ovo nije dobro mjesto za logor, nego povedi ljude i ulogori se do izvora najbližih kurejšijskoj vojsci. Zatim iskopajmo kanal i napunimo ga vodom, a onda zatrpajmo bunare. Tako ćemo tokom borbe mi imati vodu da pijemo, a oni neće." Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prihvatio je njegovo mišljenje i ulogorio se ispred Kurejšijama najbližeg bunara, a nakon toga iskopani su kanali koji su napunjeni vodom, a bunari su zatrpani.[1]

Ovaj primjer pokazuje da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stvorio ashabima takav ambijent da se svaki pojedinac osjećao slobodnim da izrazi svoje mišljenje, čak i o vrlo krupnim pitanjima, ne bojeći se srdžbe zapovjednika, niti bilo kakvih posljedica zbog izražavanja mišljenja koje je suprotno mišljenju koje zastupa sam vođa, poput degradiranja čina, oduzimanja imetka ili fizičkog zlostavljanja.

Ovaj slobodarski duh u kojem ih je odgajao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, omogućio je da se zajednica okoristi intelektualnim potencijalom njenih članova; to je omogućavalo da njihov vođa uspije, čak i ako je bio mlad, jer vođa ovakvog društva ne oslanja se samo na vlastito mišljenje, niti u stavovima drugih vidi njihov pokušaj da mu preotmu vlast; vođa ovakvog društva prihvata mišljenje svakog pojedinca jer možda mu onaj od koga se najmanje nada ponudi najbolji savjet, ali to je moguće samo ako je vođa pristupačan svim slojevima društva.[2]

Također je bitno skrenuti pažnju na Hubabovo učtivo obraćanje Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, što je plod poslaničkog odgoja. Hubab je izrazio svoj stav iako to nije traženo od njega, ali je to učinio tek nakon što je dobio odgovor na vrlo važno pitanje: Je li Allah naredio da se ulogore na tom mjestu ili je to odraz procjene, ratne taktike i varki. Postavljeno pitanje pokazuje veličinu ovog rijetkog dragulja koji zna kada i kako treba govoriti pred svojim zapovjednikom; jer ako je u pitanju Objava, onda bi mu bilo draže da mu odsijeku glavu nego da joj se suprot-

---

[1] *Mervijat gazveti Bedr*, str. 165. Priča o Hubabu poduprta je različitim predajama, što je podiže na stepen hasen-hadisa.

[2] El-Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 4/110.

stavi makar i jednom riječju, a ako je ljudsko mišljenje, onda on može ponuditi bolji plan i uspješniju strategiju.

Ova izvanredna ličnost poznavala je principe šure, izražavanja mišljenja i potpuno je razumijevala pojam pokornosti i diskusije, i kako treba iznijeti stav suprotan stavu najboljeg stvorenja. S druge strane, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pokazao je odlike vrhunskog vođe koji je spreman saslušati svaki prijedlog i prihvatiti bolji plan svejedno da li dolazio od vojnika ili zapovjednika.[1]

Šesto: Kur'anski opis mušričkog izlaska u boj

Allah je rekao:

﴿وَلَا تَكُونُوا۟ كَٱلَّذِينَ خَرَجُوا۟ مِن دِيَـٰرِهِم بَطَرًا وَرِئَآءَ ٱلنَّاسِ وَيَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ ۚ وَٱللَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطٌ ﴿٤٧﴾﴾

"I ne budite kao oni koji su, da se pokažu svijetu, nadmeno iz grada svoga izašli da bi od Allahova puta odvraćali. A Allah dobro zna ono što oni rade."[2]

Uzvišeni Allah ovim ajetom zabranjuje vjernicima da se ponašaju kao nevjernici koji su iz svojih domova izašli nadmeno, da bi se pokazali pred ljudima. U datom ajetu Allah je nevjernike opisao s tri svojstva: nadmenost, pretvaranje i odvraćanje od Allahovog puta.

Primjetno je da je na nadmenost ukazano imenicom, što upućuje na to da je ovo čvrsto ukorijenjeno svojstvo kod nevjernika, a na odvraćanje od Allahovog puta ukazano je upotrebom glagola, čime se želi reći da nevjernici stalno iznova vrše ovu radnju.[3]

El-Kurtubi u svom *Tefsiru* navodi da se u ajetu misli na Ebu Džehla i njegove drugove koji su krenuli na Bedr da bi spasili karavanu. Poveli su sa sobom pjevačice koje su im pjevale uz muzičke instrumente, pa kad su došli u Džuhfu, Hufaf Kinani, Ebu Džehlov prijatelj, poslao im je po svome amidžiću poklone i poručio: "Ako vam treba pojačanje dat ću vam svoje ljude, a ako hoćeš poći ću lično sa grupom iz svog plemena." Ebu Džehl je rekao: "Ako se borimo protiv Allaha, kao što tvrdi Muhammed, mi Allahu ništa ne možemo, a ako se budemo borili protiv ljudi – od ljudi smo jači. Tako mi Allaha, nećemo odustati od borbe s Muhammedom dok ne dođemo na Bedr. Tu ćemo piti i slušati pjevačice, jer to je sajmište i pijaca arapskih plemena, pa će svi Arapi čuti za naš izlazak i zauvijek će nas se bojati." I kad su stigli na Bedr, tu su našli samo svoju propast.[4]

---

[1] *Et-Terbijjetul-kijadijje*, 3/21.
[2] El-Enfal, 47.
[3] *Hadisul-Kur'an an gazevatir-Resul*, 1/65-66.
[4] *Tefsirul-Kurtubi*, 8/25.

Sedmo: Stanje mušrika po dolasku na Bedr

Allah je ovako opisao stanje mušrika po dolasku na Bedr:

﴿ إِن تَسْتَفْتِحُوا۟ فَقَدْ جَآءَكُمُ ٱلْفَتْحُ ۖ وَإِن تَنتَهُوا۟ فَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ ۖ وَإِن تَعُودُوا۟ نَعُدْ وَلَن تُغْنِىَ عَنكُمْ فِئَتُكُمْ شَيْـًٔا وَلَوْ كَثُرَتْ وَأَنَّ ٱللَّهَ مَعَ ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿١٩﴾ ﴾

"Ako ste se molili da pobijedite – pa došla vam je, eto, 'pobjeda'! A da se okanite, bolje bi vam bilo! I ako se ponovo vratite, Mi ćemo se ponovo vratiti, i nimalo vam neće koristiti tabor vaš, ma koliko brojan bio, jer je Allah na strani vjernika."[1]

Imam Ahmed bilježi od Abdullaha b. Sa'lebe da je Ebu Džehl – kad su se suočile dvije vojske na Bedru – rekao: "Allahu moj, uništi sutra onoga od nas ko je kriv za kidanje rodbinskih veza, ko je veći zlikovac." Na ovaj način on je molio za pobjedu.[2]

Po dolasku na Bedr među mušričkim vođama nastadoše nesuglasice, što poljulja njihove redove. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, pripovijedao je: "Kada su dvije vojske stale jedna naspram druge, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ugledao je Utbeta b. Rebi'u na crvenoj devi pa je rekao: 'Ako ima dobra među ovima, doći će od čovjeka na crvenoj devi. Ako ga poslušaju, spasit će se." A Utbe je u tom trenutku govorio Kurejšijama: 'Ljudi, poslušajte moj savjet o ovoj grupi! Ako se budete borili proitiv njih, nikad iz vaših srca neće nestati međusobne mržnje jer će svaki od vas u drugom gledati ubicu svoga brata ili oca! Kažite šta hoćete o meni, ali se vratite!' Međutim, Ebu Džehl reče: 'Boga mi, Utbe se naduo od straha kad je vidio Muhammeda i njegove drugove, kojih je tako malo da bi se najeli od jedne deve.' Utbe na ovo odgovori: 'Vidjet ćeš ti ko je kukavica i ko svoj narod vodi u propast. Ali ja vidim ljude koji će vas sasjeći sabljama. Zar ne vidite da su im glave poput zmija, a lica kao sablje?!'"[3]

Ashab Hakim b. Hizam, koji je tog dana bio u redovima mušričke vojske, kazuje o dešavanjima u mušričkom taboru pred Bitku na Bedru: "Kad smo došli na Bedr, ulogorili smo se u dolini koju Allah spominje pa sam došao kod Utbeta b. Rebi'e i rekao mu: 'Ebul-Velide, bi li volio da danas stekneš vječno poštovanje?' Upitao je: 'Šta trebam uraditi?' Rekoh mu: 'Vi ne tražite od Muhammeda ništa osim što se želite osvetiti za Amra b. El-Hadremija, a on je bio tvoj saveznik pa preuzmi na sebe da isplatiš krvarinu za njega i vrati ljude.' Rekao je: 'Uradit ću tako, a ti idi kod Hanzalijinog[4] sina – mislio je na Ebu Džehla – i zatraži da se sa svojim društvom vrati i odustane od borbe protiv svoga amidžića.' Došao sam Ebu Džehlu

---

[1] Sura El-Enfal, 19.

[2] Ahmed, *Musned*, 5/431.

[3] *Medžme'uz-zeva'id*, 6/76. El-Hejsemi je rekao: "Bilježi ga El-Bezzar, a prenosioci su vjerodostojni."

[4] Hanzalijja je Ebu Džehlova majka Esma bint Mahrebe iz Benu Temima.

i zatekao ga sa svih strana okruženog njegovim društvom, a među njima je bio i Amir b. El-Hadremi, brat ubijenog Amra. Stajao je pred njima i govorio: 'Raskinuo sam savez sa Abdu-Šemsom i Benu Mahzumom.' Rekao sam Ebu Džehlu: 'Utbe b. Rebi'a pita da li biste ti i tvoje društvo danas odustali od borbe protiv tvoga amidžića i vratili se?' Ebu Džehl reče: 'Pa zar nije mogao naći drugog izaslanika nego baš tebe!' Rekoh: 'Nije, a niti bih ja bio nekome drugome izaslanik.' Zatim sam se vratio Utbetu da mi ne promakne ništa od onog što se zbivalo."[1]

Utbe b. Rebi'a, jedan od vojskovođa kurejšijske vojske, smatrao je, dakle, da nema potrebe za sukobom sa Muhammedom, jer ako je istina to u što poziva pa se uzdigne, to će biti ponos svim Kurejšijama, a ako nije istina, onda je bolje prepustiti ga drugim Arapima da ga dokrajče. Ali, neznabožačka oholost, u svakom vremenu i na svakom mjestu, ne može mirno posmatrati kako se istina razvija, jer pobjeda istine znači nestanak zablude.[2]

Umejr b. Vehb el-Džumehi poslan je da ispita stanje i broj mudžahida. Napravio je krug oko muslimanskog logora pa se vratio i rekao: "Manje-više tri stotine boraca, ali dopustite da provjerim skrivaju li kakvu zamku ili pojačanje." Obišao je svu dolinu i uvjerio se da ništa od toga nema pa se vratio i kazao: "O Kurejšije, slutim nesreću! Kao da vidim da vam jesribske deve donose smrt! Oni nemaju ni utvrde ni skloništa, ipak, mislim da će svaki od njih ubiti barem jednog od vas prije nego što pogine, a čemu će se preživjeli radovati nakon tolikih žrtava. Dobro razmislite šta ćete poduzeti!"[3]

Umejje b. Halef uopće nije htio ni izaći iz Mekke jer se bojao da će poginuti, ali mu je Ebu Džehl rekao: "Ebu Safvane, ti si prvak Mekkelija i ako ljudi vide da si ti izostao, vratit će se." Ebu Džehl nije prestao navaljivati na njega i podsticati ga, a između ostalog, govorio mu je: "Ako me pobijediš, kupit ću ti najbolju devu u Mekki!" Konačno je Umejje rekao svojoj supruzi: "Opremi me za put." Ona mu je rekla: "Zar si zaboravio šta ti je rekao tvoj prijatelj iz Jesriba?" Mislila je na Sa'da b. Muaza koji je rekao Umejji: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže da ćeš poginuti." Umejje je odgovorio: "Nisam zaboravio. Poći ću s njima dio puta, a onda ću se vratiti." Ali kad su krenuli, Umejje je svaki put, kad bi odmarali, odgađao povratak da bi na kraju stigao na Bedr gdje ga je Allah ubio."[4]

Ebu Džehl je upotrijebio lukavstvo kako bi osigurao da Umejje ne izostane iz pohoda, a u tome mu je pomogao Ukbe b. Ebu Mu'it koji je donio kadionicu za žene, stavio je pred Umejju i rekao: "Ti si doista jedna od žena!" Umejje mu je odgovorio: "Allah te unakazio!"[5]

---

[1] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/234-235.
[2] *Mervijat gazveti Bedr*, str. 155.
[3] *El-Bidaje ven-nihaje*, 3/269.
[4] *Mervijat gazveti Bedr*, str. 136.
[5] *Mervijat gazveti Bedr*, str. 137.

Mušrička vojska prividno se činila jakom i odlučnom, ali su u duši osjećali strah, zebnju i neodlučnost.[1]

San koji je usnila Atika, Abdul-Muttalibova kćerka, odrazio se na borbeni moral mekkanske vojske. Ona je sanjala kako neki čovjek poziva Kurejšije u boj, a zatim sa vrha brda Benu Kajs baca stijenu na Mekku, stijena se raskomadala i njeni komadi su ušli u svaku kurejšijsku kuću. Ovaj san izazvao je verbalni sukob između Abbasa i Ebu Džehla prije nego što je došao Damdam i obavijestio ih da karavana treba pomoć, pa su se kurejšijski mnogobošci ušutjeli, a san su protumačili kako im je odgovaralo.[2]

Dok se kurejšijska vojska odmarala u Džuhfi, Džuhejm b. Es-Salit b. El-Muttalib b. Abdu-Menaf također je usnio san u kojem je vidio čovjeka kao jaše prema njemu na konju, a sa sobom vodi devu. Kad se približio, čovjek je rekao: "Poginut će Utbe i Šejbe, sinovi Rebi'e, Ebul-Hakem b. Hišam, Umejje b. Halef...", i nastavio je nabrajati imena kurejšijskih poglavara, zatim je udario devu po prsima i pustio je u kurejšijski logor i nije ostao nijedan šator a da nije poprskan njenom krvlju. Kad je Ebu Džehl čuo za ovaj san, rekao je: "Evo ga, još jedan vjerovjesnik iz El-Muttalibove porodice! Vidjet ćemo sutra na bojnom polju ko će koga ubiti!"[3]

Od Allahovih blagodati je da su ovi snovi psihički oslabili kurejšijsku vojsku.

Druga tema
Vjerovjesnik i muslimani na bojnom polju

Prvo: Postavljanje komandnog mjesta

Pošto su se muslimani ulogorili kod izvora najbližeg Kurejšijama, Sa'd b. Muaz je predložio da se Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, sagradi šator kao komandno mjesto u kojem će biti bezbjedan od neprijatelja. Svoj prijedlog Sa'd je ovako obrazložio: "Allahov Poslaniče, zašto ti ne bismo sagradili komandno mjesto, a onda stupili u borbu, pa ako nas Allah počasti pobjedom nad neprijateljem, to je ono što bismo željeli, a ako bude drugačije, uzjaši svoje jahalice i vrati se onima koji su ostali iza nas! Allahov Vjerovjesniče, iza tebe su ostali vjernici koji te vole jednako kao mi i da su znali da će doći do borbe, ne bi izostali. Allah će te posredstvom njih zaštititi, a oni će te savjetovati i boriti se uz tebe." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pohvalio ga je i dovio da mu Allah podari dobro. Muslimani su,

[1] *Mervijat gazveti Bedr*, str. 138.
[2] El-Umeri, *El-Mudžteme'ul-Medeni fi asrin-Nubuvveti*, str. 41.
[3] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/230.

zatim, sagradili komandno mjesto na brijegu s kojeg je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mogao imati kompletan pregled zbivanja na bojnom polju. Uz njega je u šatoru bio Ebu Bekr, a grupa ensarijskih mladića, pod komandom Sa'da b. Muaza, čuvala je stražu oko šatora.[1]

Iz slučaja postavljanja komandnog mjesta za Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, možemo izvući sljedeće pouke:

1- Komandno mjesto treba postavljati na uzvišenjima kako bi se komandantu omogućilo praćenje i vođenje bitke;

2- Komanda mora biti dobro obezbijeđena;

3- Život vođe treba zaštititi od svih mogućih opasnosti;

4- Moraju postojati rezervne snage kako bi se rat mogao nastaviti i nakon izgubljene bitke.[2]

Drugo: Allahove blagodati muslimanima prije bitke

San i kiša su neke od blagodati kojima je Allah na dan Bedra obasuo Svoje robove, vjernike, prije nego što su se sukobili s neprijateljem. Allah je kazao:

﴿ إِذْ يُغَشِّيكُمُ ٱلنُّعَاسَ أَمَنَةً مِّنْهُ وَيُنَزِّلُ عَلَيْكُم مِّنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءً لِّيُطَهِّرَكُم بِهِۦ وَيُذْهِبَ عَنكُمْ رِجْزَ ٱلشَّيْطَٰنِ وَلِيَرْبِطَ عَلَىٰ قُلُوبِكُمْ وَيُثَبِّتَ بِهِ ٱلْأَقْدَامَ ﴿١١﴾ ﴾

"Kad je On učinio da vas san, kao spokojstvo od Njega, obuzme i s neba vam kišu spustio da bi vas njome očistio, i da bi od vas šejtanovo uznemiravanje odstranio, i da bi srca vaša jakim učinio i njome korake učvrstio."[3]

El-Kurtubi je u svom *Tefsiru* kazao: "Ovaj san je bio noć uoči bitke. Bilo je vrlo čudesno da spokojno spavaju i pored činjenice da ih sutra čeka važna borba. Kao da im je Allah ulio hrabrost u srca."

Od Alije, radijallahu anhu, prenosi se da je kazao: "U Bitki na Bedru imali smo samo jednog konjanika – Mikdada, koji je jahao šarenog konja. Noć prije bitke svi smo spavali, osim Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je pod jednim drvetom klanjao i plakao sve do zore."

Blagodat mirnog sna noć uoči bitke ogleda se u sljedećem:

1- san koji im je Allah dao donio im je potrebni odmor te ih tako ojačao za sutrašnji boj;

2- miran san je dokaz da im je Allah podario blagodat otklanjanja straha iz srca. Jer, kao što kaže izreka: "Sigurnost donosi miran san, a strah besane noći."[1]

Allah je, također, počastio vjernike kišom u periodu godine u kojem nije uobičajeno padanje kiše. Padanje kiše je Allahova dobrota i počast vjernicima, a

---

[1] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/233.

[2] *Gazvetu Bedr el-Kubra*, str. 66.

[3] Sura El-Enfal, 11.

kako bi se ukazalo da je kiša Allahova blagodat vjernicima, naglašeno je da On spušta na njih kišu.

Imam Er-Razi je rekao: "Poznato je da vjernici ne podnose nečistoću i teško im pada nemogućnost da se okupaju, usljed čega njihova srca bivaju uznemirena, i stoga nije čudno da je Allah u blagodati vjernicima ubrojao i to da im je omogućio da se očiste."[2]

Vezano za Allahove riječi: **"...i da bi od vas šejtanovo uznemiravanje odstranio"**, Ibn Džerir prenosi od Ibn Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao: "Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, išao prema Bedru, odsjeo je kod jednog pješčanog brda, a izvori Bedra su bili između njega i mušrika. Tada je muslimane obuzela neka slabost, a šejtan im ubaci u srca smutnju i dobaci im: "Vi tvrdite da ste štićenici Allahovi i da je među vama Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a mušrici su vas pretekli i ovladali izvorima, a vi ste po strani." Tada je Allah na njih spustio obilnu kišu, pa su se muslimani napili i očistili, i Allah je od njih odstranio šejtanove spletke. Pored toga, Allah je tom kišom učinio prohodnijim pijesak, pa su i muslimani i njihove deve mogli ići po njemu bez problema i doći do neprijatelja."[3]

Allah je spustio na vjernike kišu prije bitke, pa su se očistili i duhovno i fizički, tako je Allah ulio hrabrost u njihova srca i učvrstio njihova stopala na tom pijesku. A čak se i danas u okolini Bedra može naići na tu vrstu pijeska po kojoj je kretanje vrlo teško. Taj pijesak pomiješan je s ogromnim količinama prašine, pa kada padne kiša, tlo postane čvrsto i po njemu je lakše hodati, a sve to je Allahova blagodat Njegovim robovima.[4]

Treće: Poslanikov plan bitke

U Bitki na Bedru Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, osmislio je novi stil borbe kakav do tada nije bio poznat. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odlučio je boriti se po sistemu borbenih redova.[5] Na ovaj stil uputio ga je Kur'an kroz Allahove riječi:

﴿ إِنَّ ٱللَّهَ يُحِبُّ ٱلَّذِينَ يُقَٰتِلُونَ فِي سَبِيلِهِۦ صَفّٗا كَأَنَّهُم بُنۡيَٰنٞ مَّرۡصُوصٞ ٤ ﴾

"Allah voli one koji se na Njegovom putu bore u redovima kao da su bedem čvrsti."[6]

---

[1] *Tefsirul-Kurtubi*, 7/327.
[2] *Tefsirur-Razi*, 15/133.
[3] *Tefsirut-Taberi*, 9/195.
[4] *Hadisul-Kur'an an gazevatir-Resul*, 1/91.
[5] Muhammed er-Rešid, *El-Kijadetul-askerijje*, str. 401.
[6] Sura Es-Saff, 4.

Dakle, borci su bili poredani u redove slične saffovima prilikom klanjanja namaza. Broj redova zavisio je od broja boraca.

Ashabi su bili raspoređeni na sljedeći način: prvi redovi – kopljanici čiji je zadatak bio neutralizirati napade konjice; u redovima iza njih – strijelci, koji su imali zadatak da kišom strijela zaspu mušričku pješadiju kad im se priđe dovoljno blizu; zadnji redovi – borci sa sabljama i mačevima koji su se borili prsa u prsa.

Prednosti ovog stila u Bitki na Bedru ogledaju se u sljedećem:

1- Zastrašivanje neprijatelja i pokazivanje da se muslimani odlikuju disciplinom i lijepim poretkom;

2- Ovaj stil je prvi put upotrijebljen u Bitki na Bedru i omogućio je vrhovnom zapovjedniku da na raspolaganju ima rezervnu snagu koju je mogao upotrijebiti za odbranu od iznenadnog napada i zaštitu krila od neprijateljske pješadije i konjice. To pokazuje da se Poslanikova vojna škola odlikovala superiornošću u odnosu na druge, još prije četrnaest stoljeća.[1]

Primjećujemo da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, neprijateljima konstantno priređivao iznenađenja uvođenjem novih načina borbe, na kakve Arapi nisu bili navikli.

S vojničke tačke gledišta, ličnost Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zaslužuje divljenje za vojnu genijalnost, jer njegove vojne zamisli, koje je primjenjivao u svojim bitkama, potpuno se poklapaju sa modernom taktikom i načinom iskorištavanja vojnog potencijala.[2]

Naprimjer, u Bitki na Bedru izabrao je odbrambenu taktiku umjesto napada na Kurejšije, upute koje je davao ashabima, a koje su oni precizno izvršavali, rezultirale su slabljenjem neprijatelja i tako su, uz Allahovu pomoć, ostvarili pobjedu unatoč tome što je neprijatelj bio tri puta brojniji od muslimanske vojske.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uvijek je postupao onako kako situacija zahtijeva. U Bitki na Bedru koristio je metodu davanja direktnih uputa za borbeno dejstvovanje. Također je koristio metodu savjetovanja kako bi ashabi u borbu ušli potpuno uvjereni u ispravnost svoga postupka. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pokazao je samouvjerenost i sposobnost u komandovanju vojskom, ali nije se ograničavao na svoje mišljenje nego je prakticirao princip šure te je prihvatao savjet ako bi se uvjerio da je na mjestu.

Bitne Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, upute u Bitki na Bedru:

1- Naredio je strijelcima da ne gađaju neprijatelja dok se ne približi jer je to efikasnije. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao im je: "Kada vam neprijatelj priđe blizu, zaspite ga strijelama."[3]

2- Borcima sa sabljom naredio je da sačekaju da mušrici priđu njima i da se

---

[1] Hattab, *Er-Resulul-kaid*, str. 111, 116, 117.

[2] Muhammed Mahfuz, *El-Medhal ilel-akideti vel-istratidžijetil-askerijje*, str. 121.

[3] *Sahihus-Siretun-Nebevijje*, str. 239.

tek tada upuste u borbu sa njima.[1] Rekao je: "Ne potežite sablje dok vam neprijatelj ne priđe."[2]

3- Naredio je da štede strijele.[3] Rekao je: "Štedite strijele."[4]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, iako nije pohađao vojne škole, svojom odbrambenom taktikom pretekao je moderne vojne stručnjake. Cilj njegovih uputa, koje smo spomenuli, poput: "Štedite strijele", bio je da se sačeka da neprijatelj dođe u domet oružja koje mudžahidi koriste, jer tek tada će to oružje biti efikasno, a to isto se savjetuje i danas pri korištenju savremenog oružja.

a) Iskorištavanje prirode i prirodnih pojava u borbi protiv neprijatelja

U borbi protiv neprijatelja Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nastojao se okoristiti svim prirodnim pojavama na bojnom polju. El-Makrizi, navodeći primjer za to, kaže: "U Bitki na Bedru, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao je na bojno polje prije Kurejšija pa je postavio položaje ashaba u pravcu zapada, tako da kada je izašlo sunce, ashabi su mu bili okrenuti leđima, a nevjernicima je udaralo u oči."[5]

Ovo ukazuje na Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, rukovodilačke sposobnosti i uspješno iskorištavanje prirodnih pojava onako kako odgovara njegovoj vojsci, jer s obzirom da je neprijatelj bio okrenut suncu, to ga zasljepljivalo i na taj način slabilo borbenu sposobnost.[6]

Ovaj Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, potez uči nas da prirodne pojave, poput, sunca, vjetra, reljefa i slično, imaju značajan utjecaj na odnos snaga na bojnom polju. Iskorištavanje ovih pojava ubraja se u uzroke pobjede čije poduzimanje Allah zahtijeva da bi se ostvarila pobjeda i postigli uzvišeni islamski ciljevi.[7]

b) Sevad b. Gazijje

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pregledavao je bojne redove i, noseći u ruci strijelu, poravnavao ih kako bi bili što čvršći i otporniji. Kada je ugledao čovjeka po imenu Sevad b. Gazijje kako strši ispred reda, bocnuo ga je strijelom i rekao mu: "Poravnaj se, Sevade!" Sevad mu reče: "Allahov Poslaniče, povrijedio si me, a Allah te je poslao sa Istinom da dijeliš pravdu, stoga želim nadoknadu." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, otkrio je svoj stomak i rekao: "Vrati mi istom mjerom." Sevad je tada zagrlio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i poljubio ga u trbuh. Kada ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao: "Zbog čega si

---

[1] Ebu Faris, *Gazvetu Bedr el-kubra*, str. 63-64
[2] *Sahihus-Siretun-Nebevijje*, str. 239.
[3] Ebu Faris, *Gazvetu Bedr el-kubra*, str. 63-64.
[4] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi, bab: Men šehide Bedren*, br. 3984 i 3985.
[5] *El-Kijadetul-askerijje*, str. 453.
[6] *Tuhfetul-ahvezi bi Šerhi Džami'it-Tirmizi*, 7/175.
[7] *El-Kijadetul-askerijje*, str. 454.

ovo uradio?", Sevad je odgovorio: "Allahov Poslaniče, vidiš da se nalazimo u teškoj situaciji pa sam želio da mi posljednja uspomena na tebe bude to kako moja koža dodiruje tvoju." Nakon toga, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zamolio je Allaha da Sevadu podari svako dobro.[1]

Pouke iz ovog događaja su brojne, a neke od njih su:

1- Islam potencira urednost i organiziranost.

2- Islam je sistem kroz koji se ostvaruje apsolutna pravda: ashab je mogao uzeti nadoknadu za bol koju mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pričinio i vratiti mu istom mjerom.

3- Poslanikovi vojnici su izuzetno mnogo voljeli svoga zapovjednika.

4- Ashabi su imali na umu da će umrijeti i željeli su da to bude šehidska smrt.

5- Tijelo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, je blagoslovljeno, i ko ga dotakne, Allah će ga obasuti bereketom. Sevad je to znao i tome je težio svojim postupkom.

6- Stomak muškarca nije avret, jer da je avret, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ne bi ga otkrio.[2]

c) Vjerovjesnik bodri ashabe na borbu

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgojio je ashabe kao ličnosti s jakom voljom, hrabrih srca, koji se uvijek nadaju pobjedi nad neprijateljem. Odgajajući ih da postanu takve ličnosti, podsticao ih je spominjući nagrade koje su pripremljene hrabrim mudžahidima i zastrašivao ih kaznom koja čeka one koji pobjegnu sa bojnog polja. Isto tako, upoznavao ih je s uzrocima pobjede da bi ih poduzeli i upozoravao ih na uzroke poraza kako bi ih mogli izbjeći i udaljiti se od njih.[3]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podsticao je ashabe na borbu povodeći se za Allahovom naredbom:

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِيُّ حَرِّضِ ٱلْمُؤْمِنِينَ عَلَى ٱلْقِتَالِ ۚ إِن يَكُن مِّنكُمْ عِشْرُونَ صَٰبِرُونَ يَغْلِبُوا۟ مِا۟ئَتَيْنِ ۚ وَإِن يَكُن مِّنكُم مِّا۟ئَةٌ يَغْلِبُوٓا۟ أَلْفًا مِّنَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَّا يَفْقَهُونَ ﴿٦٥﴾ ﴾

"O Vjerovjesniče, bodri vjernike na borbu! Ako vas bude dvadeset izdržljivih, pobijedit ćete dvije stotine; a ako vas bude stotina – pobijedit ćete hiljadu onih koji ne vjeruju, zato što su oni ljudi koji ne shvataju."[4]

U velikoj Bitki na Bedru, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je

---

[1] *Sahihus-Siretun-Nebevijje*, str. 236.

[2] Ebu Faris, *Gazvetu Bedr el-kubra*, str. 52.

[3] *El-Medresetun-Nebevijjetu*, str. 140.

[4] Sura El-Enfal, 65.

svojim ashabima: "Krenite u Džennet, prostran kao nebesa i Zemlja!" Umejr b. Humam el-Ensari upitao je: "Allahov Poslaniče, je li zaista Džennet prostran kao nebesa i Zemlja?" "Jeste", odgovorio je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Umejr je tada uzviknuo: "Oho-ho!" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao je: "Šta te navelo da uzvikneš oho-ho?" Umejr je odgovorio: "Ništa drugo, Allahov Poslaniče, doli želja da budem od njegovih stanovnika." "Ti si od njegovih stanovnika", reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Nakon ovih riječi Umejr je izvadio nekoliko datula iz svoje torbe i počeo ih jesti, a onda je rekao: "Ako poživim toliko da pojedem ove datule, bit će to dug život!" Bacio je svoje datule i borio se dok nije poginuo.[1]

U jednoj drugoj predaji prenosi se da je Enes rekao: "...pa je bacio svoje datule i jurnuo u borbu recitirajući stihove:

U susret Allahu hitam, opskrbe druge nemam
Doli bogobojaznosti i dobrih djela
I sabra u džihadu na putu Allahovu
Svaka opskrba je ionako prolazna
Osim bogobojaznost, dobročinstvo, i vjera ispravna.

I borio se dok nije poginuo."[2]

Primjer moralnog podstreka na borbu jeste i to što im je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nagovještavao pogibiju mnogobožačkih vođa, čak im je pokazivao mjesta na kojima će poginuti svaki od spomenutih, ulijevajući im na taj način samopouzdanje.[3]

Također je nagovještavao ashabima pobjedu govoreći: "Raduj se, Ebu Bekre!"

Na dan Bedra, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stao je pred ashabe i rekao: "Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, ko se danas bude strpljivo borio protiv njih, nadajući se nagradi i ne okrećući im leđa – Allah će ga uvesti u Džennet!"[4]

Ova moralna podrška koju im je pružio imala je velikog utjecaja na duše ashaba i onih poslije njih koji su ih slijedili u dobru.[5]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, insistirao je da on bude najbliži neprijatelju. Enes je pripovijedao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izveo je ashabe na Bedr prije nego što su stigli mušrici, pa kad su stigli mušrici, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je ashabima: 'Neka niko ne poduzima ništa dok ja

---

[1] El-Munziri, *Muhtesaru Sahihu Muslim*, 2/70, br. 1157.
[2] *Sifetus-safve*, 1/488. *Zadul-me'ad*, 3/182.
[3] *Džami'ul-usul*, 8/202.
[4] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/239.
[5] *El-Medresetul-askerijje*, str. 143.

ne budem ispred vas.'[1] Zatim se približio mušricima i povikao ashabima: 'Krenite u Džennet, prostran kao nebo i Zemlja!'"[2]

d) Vjerovjesnik upućuje Allahu dove i moli Ga za pomoć

Allah je kazao:

﴿إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَابَ لَكُمْ أَنِّي مُمِدُّكُم بِأَلْفٍ مِّنَ الْمَلَائِكَةِ مُرْدِفِينَ ﴿٩﴾﴾

"I kad ste od Gospodara svoga pomoć zatražili, On vam se odazvao: 'Poslat ću vam u pomoć hiljadu meleka koji će jedni za drugima dolaziti.'"[3]

Pošto je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izdao naredbe i podstaknuo ashabe na borbu, vratio se sa Ebu Bekrom u šator, a Sa'd b. Muaz je sa isukanom sabljom stražario na ulazu. U šatoru se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, posvetio dovi, molio je svoga Gospodara da mu podari pobjedu koju mu je obećao: "Allahu moj, ispuni ono što si mi obećao! Allahu, ako ova grupa pripadnika islama bude uništena, niko Te nikada više neće obožavati na Zemlji." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tako je predano dovio i molio svoga Gospodara za pomoć da mu je spao ogrtač s ramena, pa je Ebu Bekr podigao ogrtač, ogrnuo ga njime i rekao: "Dovoljno si molio, Allahov Poslaniče! Allah će ispuniti ono što ti je obećao."[4]

Tim povodom objavljeno je: **"...i kad ste od Gospodara svoga pomoć zatražili..."**

U drugoj predaji prenosi se da je Ibn Abbas, radijallahu anhuma, rekao: "Na dan Bedra, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Allahu moj, molim Te da ispuniš Svoje obećanje! Allahu moj, ako budeš želio, niko Te više neće obožavati!', pa ga je Ebu Bekr uzeo za ruku i rekao: 'Dovoljan ti je Allah!' Nakon toga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao je citirajući ajet:

﴿سَيُهْزَمُ الْجَمْعُ وَيُوَلُّونَ الدُّبُرَ ﴿٤٥﴾﴾

'Skup će sigurno biti poražen, a oni će se u bijeg dati!'"[5]

Ibn Ishak prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allahu moj, evo dolaze Kurejšije sa svojim oholim i nadmenim vođama, izašli su suprotstavljajući se Tebi i poričući Tvoga Poslanika! Allahu moj, molim Te za pobjedu koju si mi obećao!"[6]

Ovo je važna lekcija svakom vladaru i zapovjedniku kako treba odvojiti vrije-

---

[1] *Sahihu Muslim*, 3/1510, br. 1901.
[2] El-Munziri, *Muhtesaru Sahihu Muslim*, 2/70, br. 1157.
[3] Sura El-Enfal, 9.
[4] *Sahihu Muslim, Kitabul-džihad, bab: El-Imdad bil-mela'ike bi Bedr*, 3/384.
[5] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi, bab: Kissatu Bedr*, 5/6, br. 3953. Sura El-Kamer, 45.
[6] *El-Bidaje ven-nihaje*, 3/267.

me za svoju dušu, iskreno se predati Allahu, sedždu Mu činiti i smjerno se moliti da mu Allah podari pobjedu. Neka svaki zapovjednik dobro zapamti ovaj prizor Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je podignutih ruku toliko predano dovio da mu je spao ogrtač s ramena, da bi ga pokušao oponašati u sličnim situacijama jer zapovjednik nosi veliku odgovornost na svojim plećima.[1]

e) Nisi ti bacio kada si bacio, nego je Allah bacio

Nakon što je u šatoru dovio i tražio od svoga Gospodara pomoć, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao je iz šatora, šakom zahvatio zemlju i bacio je prema mnogobošcima govoreći: "Lica vam se unakazila!" Nakon toga je naredio ashabima da hrabro krenu u borbu, što su oni i učinili. Allah je zrnca te prašine dobacio do očiju svih mušrika, i nijedan od njih nije ostao a da ga to nije omelo u borbi.[2] Zato je Allah rekao:

﴿وَمَا رَمَيْتَ إِذْ رَمَيْتَ وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ رَمَىٰ﴾

"...i nisi ti bacio kad si bacio, nego je Allah bacio"[3], odnosno, ti jesi bacio, ali se pogodak mušrika desio Allahovom voljom. Tako je Allah potvrdio da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bacio zemlju, a pogodak pripisao Sebi.[4] Vidi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poduzimao i materijalne i duhovne uzroke te se čvrsto uzdao u Allaha pa mu je od Njega stigla podrška i pobjeda.

U Bitki na Bedru poduzeti su svi mogući uzroci i Allah ih je pomogao u poduzimanju svih uzroka pobjede uporedo sa slanjem čudesne Božanske pomoći.

Sve ovo uči nas da u uzroke pobjede spada i poznavanje terena, vremenskih prilika, postojanje vođstva koje ulijeva povjerenje, borbeni duh; ovo je osnova za donošenje ispravnih vojnih odluka.

U Bitki na Bedru teren je bio u korist muslimana, vremenske prilike također, uz to, sposobno vođstvo ulijevalo je povjerenje i održavalo borbeni duh na visokom nivou. Dio toga rezultat je direktne Allahove pomoći, a dio je rezultat Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, poduzimanja potrebnih uzroka. Tako su se spojile Allahova pomoć i poduzimanje uzroka, uz to, stigla im je čudesna podrška meleka, i desilo se što se desilo.

Ovo je primjer čime su sve potpomognuti mudžahidi ako su vođstvo i borci iskreni, postojani u Allahovoj vjeri i, naravno, kada poduzmu potrebne uzroke.[5]

---

[1] *Et-Terbijetul-kijadijje*, 3/36.
[2] *El-Mustefad min kisasil-Kur'an*, 2/125.
[3] Sura El-Enfal, 17.
[4] *Zadul-me'ad*, 3/183.
[5] *El-Esasu fis-sunneti ve fikhiha – Es-Siretun-Nebevijje*, 1/474.

Treća tema
Rasplamsavanje borbe i poraz mnogobožaca

Bitka je počela pojedinačnim dvobojima između muslimanskih i mušričkih vitezova. S mušričke strane izašli su Utbe b. Rebi'a, njegov brat Šejbe i Utbetov sin Velid, te su zatražili dvoboj. Na dvoboj su im izašla trojica ensarija, ali ih je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio jer je želio da na dvoboj izađu njegovi rođaci i bližnji pa je naredio: "Izađi, Ubejde b. El-Haris! Izađi, Hamza! Izađi, Alija!"

Hamza je stupio u dvoboj sa Šejbetom i brzo ga ubio, Alija je ušao u dvoboj sa Velidom i brzo ga ubio, a Ubejde se borio sa Utbetom i obojica su jedan drugom zadali težak udarac pa su Hamza i Alija pritrčali i ubili Utbeta, a ranjenog Ubejdu donijeli pred Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Ubejde je brzo podlegao od zadobijenih rana, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Svjedočim da si šehid!"[1]

O ovoj šesterici Allah je objavio ajete:

﴿هَٰذَانِ خَصْمَانِ اخْتَصَمُوا فِي رَبِّهِمْ ۖ فَالَّذِينَ كَفَرُوا قُطِّعَتْ لَهُمْ ثِيَابٌ مِّن نَّارٍ يُصَبُّ مِن فَوْقِ رُءُوسِهِمُ الْحَمِيمُ ﴿١٩﴾ يُصْهَرُ بِهِ
مَا فِي بُطُونِهِمْ وَالْجُلُودُ ﴿٢٠﴾ وَلَهُم مَّقَامِعُ مِنْ حَدِيدٍ ﴿٢١﴾ كُلَّمَا أَرَادُوا أَن يَخْرُجُوا مِنْهَا مِنْ غَمٍّ أُعِيدُوا فِيهَا وَذُوقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ
﴿٢٢﴾ إِنَّ اللَّهَ يُدْخِلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ يُحَلَّوْنَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ مِن
ذَهَبٍ وَلُؤْلُؤًا ۖ وَلِبَاسُهُمْ فِيهَا حَرِيرٌ ﴿٢٣﴾ وَهُدُوا إِلَى الطَّيِّبِ مِنَ الْقَوْلِ وَهُدُوا إِلَىٰ صِرَاطِ الْحَمِيدِ ﴿٢٤﴾﴾

"Ova dva protivnička tabora spore se oko Gospodara svoga; onima koji ne budu vjerovali bit će odijela od Vatre skrojena, a ključala voda bit će na glave njihove lijevana; od nje će se istopiti ono što je u trbusima njihovim, i koža, a gvozdenim štapovima bit će mlaćeni. Kad god pokušaju da zbog teškog jada iz nje izađu, bit će u nju vraćeni: 'Iskusite patnju u užasnoj Vatri!' A one koji budu vjerovali i dobra djela činili – Allah će sigurno uvesti u džennetske bašče, kroz koje rijeke teku, u njima će se narukvicama od zlata i biserom kititi, a odjeća će im svilena biti. I napućeni su da govore lijepe riječi i napućeni su na put Onoga koji je hvale dostojan."[2]

Razjareni od srdžbe zbog pogibije svojih prvaka u dvoboju, mnogobošci odjedanput navališe na muslimane, ali su im se muslimani, postavljeni u odbrambene redove, spremno i čvrsto oduprli zasipajući ih kišom strijela, kao što je naredio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

Moto muslimanskih boraca u toj bitki bio je: "Jedan je Allah!"

Nakon što su se oduprli nevjerničkim napadima, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je kontranapad. Uzvikivao je: "Budite čvrsti!", i obećavao je

---

[1] *El-Mustefad min kisasil-Kur'an*, 2/126.

[2] Sura El-Hadždž, 19-24.

Džennet onome ko pogine strpljivo se boreći i nadajući se nagradi.

Ashabe je dodatno podsticalo na borbu to što su čuli kako Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uči ajet: **''Skup će sigurno biti poražen, a oni će se u bijeg dati!"**, kao i to što su znali i osjećali da su potpomognuti melekima, a uz to, nevjernici su u očima muslimana bili malobrojni kao i muslimani u očima nevjernika[1], jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, noć uoči bitke usnio san u kojem su mu mnogobošci prikazani u malom broju, a kad je ispričao taj san svojim ashabima, obradovali su se smatrajući to znakom dobra. Allah je kazao:

﴿ إِذْ يُرِيكَهُمُ ٱللَّهُ فِى مَنَامِكَ قَلِيلًا ۖ وَلَوْ أَرَىٰكَهُمْ كَثِيرًا لَّفَشِلْتُمْ وَلَتَنَٰزَعْتُمْ فِى ٱلْأَمْرِ وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ سَلَّمَ ۗ إِنَّهُۥ عَلِيمٌۢ بِذَاتِ ٱلصُّدُورِ ﴿٤٣﴾ ﴾

''Kad ti je Allah u snu pokazao da je njih malo; a da ti je pokazao da ih je mnogo, vi biste duhom klonuli i o boju se raspravljali, ali je Allah spas ukazao. On dobro zna svačije misli."[2]

Znači, Allah je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, u snu koji je usnio prikazao mnogobošce malobrojnim, pa je on to ispričao ashabima i to ih je osokolilo na borbu. Mudžahid je kazao: ''Da mu ih je Allah prikazao u velikom broju, to bi obeshrabrilo ashabe i pokrenulo raspravu: da li da se sukobe ili da izbjegnu borbu. U ajetu je upotrijebljen prezent, ali je značenje u perfektu jer je ajet objavljen nakon sna.

''...ali je Allah spas ukazao" – sačuvao ih od klonuća i rasprave umanjivši njihov broj u Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, očima, pa kad je ispričao svoj san ashabima, to ih je učvrstilo i ohrabrilo. A kad su se dvije vojske ugledale, svaka je onu drugu vidjela malobrojnom, kao što kaže Uzvišeni:

﴿ وَإِذْ يُرِيكُمُوهُمْ إِذِ ٱلْتَقَيْتُمْ فِىٓ أَعْيُنِكُمْ قَلِيلًا وَيُقَلِّلُكُمْ فِىٓ أَعْيُنِهِمْ لِيَقْضِىَ ٱللَّهُ أَمْرًا كَانَ مَفْعُولًا ۗ وَإِلَى ٱللَّهِ تُرْجَعُ ٱلْأُمُورُ ﴿٤٤﴾ ﴾

''A kad ste se sukobili, u očima vašim On ih je prikazao u malom broju, a vas u očima njihovim također u malom broju, da bi Allah dao da se ispuni ono što se moralo dogoditi – a Allahu se sve vraća."[3]

Allah je umanjio broj mnogobožaca u očima muslimana da bi se potvrdio Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, san te da im to pojača uvjerenje, poveća borbeni žar i učvrsti ih. Abdullah b. Mes'ud, radijallahu anhu, pričao je: ''Na dan Bedra rekao sam jednom čovjeku do sebe: 'Šta misliš, ima li ih sedamdeset?' On je odgovorio: 'Mislim da ih ima stotinu.' A kad smo zarobili jednog od njih, upitali smo ga koliko ih je bilo, pa nam je odgovorio: 'Bilo nas je hiljadu."'

---

[1] *Er-Rahikul-mahtum*, str. 116-117.
[2] Sura El-Enfal, 43.
[3] Sura El-Enfal, 44.

Zatim Uzvišeni kaže:

"...a vas u očima njihovim također u malom broju" – mušrici su govorili: "Muslimana je tako malo da se svi mogu najesti od jedne deve." Mudrost toga što je Allah nevjernike u očima muslimana učinio malobrojnim ogleda se u tome što ih je to učvrstilo i ohrabrilo te su se junački sukobili s neprijateljem, a mudrost prikazivanja muslimana malobrojnim u očima nevjernika ogleda se u tome što su nevjernici, smatrajući muslimane malobrojnim, ušli u borbu nemarno i neoprezno i ne ulažući maksimalne napore, a to je bila milost muslimanima, jer kad su muslimani žestoko uzvratili nevjernicima, to ih je iznenadilo pa su se pokolebali i uplašili jer nisu računali na takvo nešto, tako da je to bio jedan od razloga nevjerničkog poraza i pobjede muslimana.[1]

Prvo: Allah šalje muslimanima meleke kao pojačanje

Kur'anski ajeti, hadisi i svjedočenja nekoliko ashaba učesnika Bitke na Bedru potvrđuju da je Allah ulio strah u srca nevjernika. Allah je kazao:

﴿إِذْ يُوحِي رَبُّكَ إِلَى ٱلْمَلَٰٓئِكَةِ أَنِّي مَعَكُمْ فَثَبِّتُوا۟ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ۚ سَأُلْقِي فِي قُلُوبِ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ ٱلرُّعْبَ فَٱضْرِبُوا۟ فَوْقَ
ٱلْأَعْنَاقِ وَٱضْرِبُوا۟ مِنْهُمْ كُلَّ بَنَانٍ ﴿١٢﴾﴾

"Kad je Gospodar tvoj nadahnuo meleke: 'Ja sam s vama, pa učvrstite one koji vjeruju!' U srca nevjernika Ja ću strah uliti, pa ih vi po šijama udarite, i udarite ih po prstima."[2] I rekao je Allah Uzvišeni:

﴿وَلَقَدْ نَصَرَكُمُ ٱللَّهُ بِبَدْرٍ وَأَنتُمْ أَذِلَّةٌ ۖ فَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٢٣﴾ إِذْ تَقُولُ لِلْمُؤْمِنِينَ أَلَن يَكْفِيَكُمْ أَن يُمِدَّكُمْ رَبُّكُم بِثَلَٰثَةِ
ءَالَٰفٍ مِّنَ ٱلْمَلَٰٓئِكَةِ مُنزَلِينَ ﴿١٢٤﴾ بَلَىٰٓ ۚ إِن تَصْبِرُوا۟ وَتَتَّقُوا۟ وَيَأْتُوكُم مِّن فَوْرِهِمْ هَٰذَا يُمْدِدْكُمْ رَبُّكُم بِخَمْسَةِ ءَالَٰفٍ مِّنَ ٱلْمَلَٰٓئِكَةِ
مُسَوِّمِينَ ﴿١٢٥﴾ وَمَا جَعَلَهُ ٱللَّهُ إِلَّا بُشْرَىٰ لَكُمْ وَلِتَطْمَئِنَّ قُلُوبُكُم بِهِۦ ۗ وَمَا ٱلنَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِندِ ٱللَّهِ ٱلْعَزِيزِ ٱلْحَكِيمِ ﴿١٢٦﴾﴾

"I Allah vas je zasigurno pomogao na Bedru, a bili ste slabiji, zato se Allaha bojte, kako biste bili zahvalni. Kada ti reče vjernicima: 'Zar vam nije dovoljno da vas Gospodar vaš pomogne sa tri hiljade poslanih meleka?' Dakako! Ako strpljivi i bogobojazni budete; i ako vas oni napadnu naglo; Gospodar vaš će vam osigurati pomoć od pet hiljada meleka obilježenih! To je Allah učinio samo da vas obraduje i da se time srca vaša smire! A pomoći nema osim od Allaha, Silnog i Mudrog!"[3]

El-Buhari, Muslim, Ahmed i drugi, navode brojne vjerodostojne hadise o učešću meleka u Bitki na Bedru u kojoj su udarali i ubijali nevjernike.[4]

---

[1] *Tefsiruz-Zamahšeri*, 2/225. *Tefsir Ibn Kesir*, 2/315.

[2] Sura El-Enfal, 12.

[3] Sura Ali Imran, 123-126.

[4] *Mevsu'atu Nadretin-ne'im fi mekarimi ahlakir-Resulil-kerim*, 1/291.

Od Ibn Abbasa, radijallahu anhuma, naprimjer, prenosi se da je rekao: "Na dan Bedra neki musliman je trčao za mnogobošcem kad je začuo udarac biča iznad sebe i glas konjanika: 'Naprijed, Hajzume!'[1] Zatim je vidio ovog mnogobošca ispred sebe kako pada na leđa odsječenog nosa, prepolovljenog lica, od udarca bičem, to je zatim sve pozelenjelo. Ensarija je ispričao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, to što je vidio, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Istina je! To je pojačanje sa trećeg neba!"'[2]

Također, Ibn Abbas, radijallahu anhuma, prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Bedra kazao: "Došao je Džibril držeći se za glavu svoga konja na kojem je ratna oprema!"[3]

Od Alije b. Ebu Taliba, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Jedan ensarija, nizak rastom, doveo je zarobljenog Abbasa pred Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je Abbas b. Abdul-Muttalib rekao: 'Allahov Poslaniče, Boga mi, nije me on zarobio, nego neki čovjek ćelav po sredini glave, a s kosom sa strane, najljepšeg lica koje sam vidio, jahao je konja čije su potkoljenice bile bijele, ali ga ne vidim među ljudima.' Ensarija je rekao: 'Allahov Poslaniče, zaista sam ga ja zarobio.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je: 'Šuti, Allah te je pomogao s melekom časnim."'[4]

Ebu Davud el-Mazini, radijallahu anhu, kazivao je: "Gonio sam jednog mušrika da ga udarim, ali mu glava pade prije nego što ga je stigla moja sablja, pa sam shvatio da ga je ubio neko drugi."[5]

Prema tome, nema sumnje da je Allah pomogao vjernike šaljući im u ispomoć meleke koji su učinili sve što je bilo od pomoći muslimanima da ostvare pobjedu: obradovali su ih nagovijestivši im da će pobijediti, ulili su u njihova srca nadu u pobjedu i podstakli ih da se junački bore, jer su im pokazali da su potpomognuti od Allaha, a neki meleki su i praktično učestvovali u borbi a to je, nesumnjivo, osnažilo srca muslimanskih boraca i učvrstilo ih u borbi. Na sve ovo jasno ukazuju ajeti i hadisi.[6]

Možda će se neko zapitati: Kakva je mudrost u slanju meleka kao ispomoći kad jedan melek poput Džibrila može uništiti sve nevjernike?

Prof. Abdul-Kerim Zejdan ovako je odgovorio na to pitanje: "Allahov zakon nalaže konstantnu borbu između istine i njenih sljedbenika, s jedne strane, i zablude i njenih sljedbenika, s druge strane, a pobjeda se postiže prema ustaljenim Allahovim zakonima. Sljedbenici istine kao nagradu za pridržavanje istine dobijaju

---

[1] Hajzum je ime konja kojeg je jahao melek.
[2] *Sahihu Muslim, Kitabul-džihad, bab: El-Meded bil-mela'ike*, br. 1763.
[3] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi, bab: Fadlu men šehide Bedren*, 3995.
[4] *Sahihus-Siretun-Nebevijje*, str. 247.
[5] *Ibid.*, str. 247.
[6] *El-Mustefad min kisasil-Kur'an*, 2/131-132.

od Allaha različite vidove pomoći i potpore, ali rezultati borbe ipak zavise od Allahovih ustaljenih zakona, tako da pobjeđuje onaj ko je jači u svemu onome od čega zavisi pobjeda. Dakle, slanje meleka kao potpore je plod imana mudžahida i on je od pomoći na putu do pobjede, ali konačan ishod zavisi od vjerničkog ponašanja u borbi, postojanosti i odlučnosti u borbi, te stalnog uzdanja u Allaha, i povjerenja i oslanjanja na Njega. Ovo navedeno spada u duhovne uzroke pobjede, ali je nužno poduzeti i materijalne uzroke poput obezbjeđenja vojne opreme, brojnosti vojske, uvježbanosti i obučenosti u svim segmentima ratovanja itd. Stoga islam podstiče muslimane da lično pristupe borbi protiv zablude i da za tu borbu pripreme materijalne i imanske uzroke koji dovode do pobjede pa će Allah njihovim rukama kazniti nevjernike[1], kao što kaže Uzvišeni:

﴿قَٰتِلُوهُمْ يُعَذِّبْهُمُ ٱللَّهُ بِأَيْدِيكُمْ وَيُخْزِهِمْ وَيَنصُرْكُمْ عَلَيْهِمْ وَيَشْفِ صُدُورَ قَوْمٍ مُّؤْمِنِينَ ﴿١٤﴾ وَيُذْهِبْ غَيْظَ قُلُوبِهِمْ ۗ وَيَتُوبُ ٱللَّهُ عَلَىٰ مَن يَشَآءُ ۗ وَٱللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٥﴾﴾

"Borite se protiv njih, Allah će ih rukama vašim kazniti, a vas će protiv njih pomoći i grudi vjernika zaliječiti. I iz srca njihovih srdžbu odstraniti. A Allah će onome kome On hoće oprostiti, Allah sve zna i mudar je."[2]

Silazak meleka sa nebesa je veličanstven događaj! Njihovo prisustvo vjernicima daje ogromnu snagu i ohrabruje ih jer su ubijeđeni da nisu sami u bitki koju vode. Vjernici su svjesni da su, ako ispune uzroke pobjede, dostojni potpore sa neba i taj osjećaj čini ih hrabrijim u borbi protiv neprijatelja, čak i ako je neprijatelj daleko brojniji i opremljeniji od muslimana. S druge strane, nevjernicima to slama borbeni duh jer stalno strepe od ponovnog silaska meleka koje su neki od njih vidjeli vlastitim očima, i koliki god bio broj muslimanske vojske, nevjernici će uvijek strahovati od mogućeg dolaska nevidljive sile čiji broj i oružje ne znaju.

Ovaj divni osjećaj prisustva meleka prožimao je ashabe u svim bitkama koje su vodili u vrijeme Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i pravovjernih halifa. Isti osjećaj pratio je i neke vjernike u kasnijim generacijama, pa je to bio snažan faktor u dobijanju vrlo važnih bitaka protiv neprijatelja.[3]

Drugo: Pobjeda muslimana nad mnogobošcima i Vjerovjesnikove riječi upućene poginulim nevjernicima

Bitka na Bedru okončana je pobjedom muslimana. Sedamdeset mnogobožaca je poginulo, isto toliko zarobljeno, bili su to većinom kurejšijski uglednici. S druge strane, muslimani su imali četrnaest šehida, šesterica od njih bili su muhadžiri, a osmerica ensarije.

---

[1] *El-Mustefad min kasasil-Kur'an*, 2/131-132.
[2] Sura Et-Tevbe, 14-15.
[3] El-Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 4/145.

Po okončanju bitke, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je Abdullaha b. Revvahu i Zejda b. Hariseta u Medinu da prenesu njenim stanovnicima radosnu vijest da je Allah počastio muslimane pobjedom i porazom mušrika.[1]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ostao je na Bedru tri dana, što je bio njegov običaj, kao što kaže Enes: "Nakon pobjede nad neprijateljima, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ostajao je tri noći na bojnom polju."[2]

Neke mudrosti ovog postupka su:

1- Sprečavanje mogućeg ponovnog napada očajnika iz poražene vojske.

2- Pokopavanje šehida, jer skoro da nema bitke u kojoj neko ne izgubi život. Šehidi Bedra pokopani su na bojnom polju i nema dokaza da je neko ukopan izvan njega niti da im je klanjana dženaza.[3]

3- Sakupljanje ratnog plijena, organiziranje grupe za čuvanje plijena do momenta kad će biti podijeljen. Čuvanje ratnog plijena sa Bedra povjereno je Ibnul-Harisu Abdullahu b. Ka'bu, jednom od pripadnika plemena Mazin.[4]

4- Pružanje prilike mudžahidima da se odmore nakon teških borbi, da se posvete liječenju ranjenih, da zahvaljuju Allahu na pobjedi koju im je darovao, i da se prisjete toka bitke i događaja koji su utjecali na pobjedu, kao i da se prisjete junaštava pojedinaca koji su svojom požrtvovanošću utjecali na rješavanje kriznih momenata, da izvuku lekcije iz akcija i poteza koje je poduzeo neprijatelj, da se podsjete na planove i naredbe koje je izdalo zapovjedništvo, kako bi iz svega spomenutog izvukli pouke za budućnost i nastavili nizati pobjede u džihadu.

5- Identificiranje i ukopavanje poginulih nevjerničkih boraca kako bi se saznalo kakav su položaj imali u svojoj vojsci. Zbrinjavanje ranjenih neprijateljskih boraca ostavljenih na bojnom polju i postupanje s njima u skladu sa naredbama vojne komande, koje se smatraju najadekvatnijim rješenjem.

Nakon Bitke na Bedru, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da se trupla vođa nevjernika, poput Ebu Džehla i Umejje b. Halefa, bace u bunare i jame na Bedru, a zatim je stao na rub jame u koju su bačeni.[5]

Prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kako li ste loša rodbina bili svome Vjerovjesniku! Vi ste me u laž ugonili, a drugi su mi povjerovali; vi ste me izdali, a drugi su me pomogli; vi ste me izgnali, a drugi mi utočište pružili!"[6], a zatim je naredio da se bace u jednu od jama Bedra. Kada su bačeni u nju, stao je na njen rub i počeo ih poimenice dozivati: "O Utbe b. Rebi'a, o Šejbe b. Rebi'a, o taj i taj, i taj i taj, jeste li našli da je istina ono što vam je Allah obećao, jer

---

[1] *El-Mustefad min kisasil-Kur'an*, 2/133.
[2] *Sahihus-Siretun-Nebevijje*, str. 250.
[3] *Mevsu'atu Nadretin-ne'im*, 1/291.
[4] Sadik Urdžun, *Muhammed Resulullah*, 3/453.
[5] *Ibid.*, 3/454.
[6] *Zadul-me'ad*, 3/187.

ja sam našao da je istina ono što mi je moj Gospodar obećao!" Omer b. El-Hattab, radijallahu anhu, reče: "Allahov Poslaniče, zašto se obraćaš leševima?" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio je: "Tako mi Onoga u čijoj je ruci Muhammedova duša, vi nimalo bolje od njih ne čujete ovo što govorim, samo što oni ne mogu odgovoriti."[1] Katade to objašnjava ovim riječima: "Allah ih je, kao vid prijekora, poniženja, osvete, i da bi osjetili gorčinu i kajanje, oživio i vratio im čulo sluha za taj trenutak, da bi čuli Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi."[2]

Poslanikovo obraćanje poginulim nevjernicima dokazuje vrlo važnu stvar, a to je da su oni započeli novi život – život berzeha, te da oni u tom životu mogu čuti žive, ali ne mogu im odgovoriti.

Osim u ovo, muslimani vjeruju i da u tom zagrobnom životu postoji kazna i užitak. U vjerodostojnom hadisu stoji da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prošao pored dva kabura pa je rekao: "*Ova dvojica se kažnjavaju i to ne zbog nečeg krupnog!*"[3], pa je spomenuo da je jedan od njih prenosio tuđe riječi s ciljem zavađanja ljudi, a drugi se nije čuvao od tragova urina.[4]

U ove podatke o nevidljivom svijetu ne može se sumnjati nakon što je o njima obavijestio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, koji samo istinu govori i kome se mora vjerovati, kao i nakon što je Kur'an jasnim ajetom potvrdio da su faraonove pristalice izvrgnute patnji u kaburu.

Allah je rekao:

﴿ ٱلنَّارُ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا غُدُوًّا وَعَشِيًّا ۖ وَيَوْمَ تَقُومُ ٱلسَّاعَةُ أَدْخِلُوٓا۟ ءَالَ فِرْعَوْنَ أَشَدَّ ٱلْعَذَابِ ﴿٤٦﴾ ﴾

"Vatra kojoj će izloženi jutrom i navečer biti, a kada nastupi Čas: 'Uvedite faraonove ljude u patnju najtežu!'"[5]

S druge strane, o šehidima je Allah kazao:

﴿ وَلَا تَحْسَبَنَّ ٱلَّذِينَ قُتِلُوا۟ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ أَمْوَٰتًۢا ۚ بَلْ أَحْيَآءٌ عِندَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ ﴿١٦٩﴾ ﴾

"Nikako ne smatraj mrtvima one koji su na Allahovom putu poginuli! Ne, oni su živi i opskrbljeni su kod Gospodara svoga!"[6]

---

[1] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi, bab: Dua'un-Nebijji ala kuffari Kurejš*, 7/234.
[2] *El-Esasu fis-sunneti ve fikhiha– Es-Siretun-Nebevijje*, 1/479.
[3] *Sahihul-Buhari*, br. 218.
[4] Muhammed Fevzi Fadlallah, *Suver ve iber minel-džihadin-Nebevijji fil-Medine*, str. 64.
[5] Sura El-Mu'min, 46.
[6] Sura Ali Imran, 169.

Četvrta tema
Prizori sa bojnog polja

Prvo: Pogibija paganskih silnika

a) Pogibija Ebu Džehla b. Hišama el-Mahzumija

Abdurrahman b. Avf, radijallahu anhu, rekao je: "Na dan Bedra stajao sam u bojnom redu, pa sam se osvrnuo lijevo-desno i primijetio da sa moje desne i lijeve strane stoje dvojica vrlo mladih ensarija. Poželio sam tada da sam jači nego što jesam. Jedan od njih me je uštinuo i upitao: 'Amidža, poznaješ li Ebu Džehla?' Odgovorio sam: 'Da. A zašto pitaš, bratiću?' Mladić je rekao: 'Čuo sam da mnogo vrijeđa Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, ako ga sretnem, nećemo se razdvojiti dok ne umre onaj slabiji!' Mladićeve riječi su me zadivile. Ubrzo me i onaj drugi uštinuo pa se ponovio isti razgovor. Nedugo zatim ugledao sam Ebu Džehla kako se kreće između ljudi pa sam rekao momcima: 'Eno, pogledajte! To je čovjek za kojeg ste pitali!' Njih dvojica odmah ga napadoše svojim sabljama i boriše se s njim dok ga ne ubiše. Nakon toga došli su Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i obavijestili ga o tome, a on ih je upitao: 'Koji od vas ga je ubio?' Pošto je svaki od njih tvrdio da ga je baš on ubio, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upita ih: 'Jeste li obrisali sablje?' Odgovorili su: 'Nismo.' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pregledao je njihove sablje i rekao: 'Obojica ste ga ubili.' Ali je Ebu Džehlovu vojnu opremu dodijelio Muazu b. Amr b. El-Džemuhu. Ova dvojica mladića, koji su ga ubili, bili su Muaz b. Afra' i Muaz b. Amr b. El-Džemuh."[1]

Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Bedra rekao: "Ko će provjeriti šta se desilo sa Ebu Džehlom?" Abdullah b. Mes'ud, radijallahu anhu, otišao je da provjeri i našao ga na samrti od posljedica rana koje su mu nanijela dva Afrina sina. Ibn Mes'ud mu se obratio: 'Jesi li to ti, Ebu Džehle?' Odgovorio je: 'Nije poniženje za čovjeka to što ga je ubio njegov narod', ili je rekao: '...što ste ga vi ubili.'"[2]

Abdullah b. Mes'ud, radijallahu anhu, pripovijedao je: "Na dan Bedra našao sam Ebu Džehla na izdisaju pa sam mu rekao: 'Pogledaj kako te Allah ponizio, Allahov neprijatelju!' On reče: 'A čime me je ponizio? Ja sam samo jedan čovjek kojeg ste ubili!' Držao sam svoju sablju u ruci pa sam ga počeo udarati njome. On je bio sasvim nemoćan, ali je još uvijek držao svoju sablju u ruci, pa sam ga udario po ruci i tako mu je sablja ispala, te sam je uzeo, a zatim sam mu skinuo kacigu sa glave, odsjekao mu glavu i otišao da o tome obavijestim Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je, kad je to čuo, rekao: 'Tako ti Allaha osim kojeg drugog

---

[1] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi, bab: Men šehide Bedren*, br. 3988.

[2] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi, bab: Katlu Ebu Džehl*, br. 3963.

boga nema?!' Rekoh: 'Tako mi Allaha osim kojeg drugog boga nema!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo je da se lično uvjeri, a ja sam išao za njim, a od sreće sam osjećao da lebdim poput ptice."

U drugoj predaji: "Došao sam smijući se, od sreće sam osjećao da lebdim poput ptice i obavijestio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je rekao: 'Pođimo!' Krenuli smo zajedno te sam mu pokazao gdje se nalazi, pa kada ga je ugledao, stao je iznad njega i rekao: 'Ovo je faraon ovoga ummeta!'"[1]

Iz primjera dvojice mladih ensarija koji su čuli da je Ebu Džehl vrijeđao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa su ga zbog toga željeli ubiti, vidi se da je ensarijska omladina toliko voljela Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da su bili spremni žrtvovati vlastite živote na putu osvete za vrijeđanje Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Veoma je dojmljiv i dijalog koji se odvio između Abdullaha b. Mes'uda, radijallahu anhu, i Ebu Džehla. Ovaj silnik, koji je toliko mučio muslimane u Mekki, sada je umirao pred očima onoga koga je nekada mučio. Allah je htio da Ebu Džehlov život dokrajči upravo jedan od onih koje je tlačio.[2]

Ibn Ishak prenosi da je Ebu Džehl, kad mu je Ibn Mes'ud htio odrubiti glavu, rekao: "Visoko si se uzdigao, čobančiću!"[3]

Allah je učinio da Ebu Džehl nakon udaraca dvojice ensarijskih junaka umire sporo, svjestan da mu se bliži kraj. To je zato da bi doživio poniženje na rukama muslimana kojeg je, dok je ovaj bio nemoćan, tlačio i zlostavljao u Mekki. Taj musliman, pripadnik najbolje generacije ummeta, bio je Abdullah b. Mes'ud, radijallahu anhu, jedan od prvih koji se sklonio pod okrilje imana, čistog tevhida i obožavanja Allaha kroz Njegove propise koje je objavio kao milost ljudima. Ibn Mes'ud je stao iznad Ebu Džehla, pritisnuo ga nogom i zgrabio ga za bradu kao vid poniženja, i izvrgnuo ga je takvoj poruzi da mu je nestalo sve one oholosti i nadmenosti s kojom je hodao po Zemlji, oduzeo mu je njegovu vlastitu sablju da bi mu pokazao koliko je postao nemoćan, a zatim ga je, da bi mu povećao jad, obavijestio da je pobjedu odnijela Allahova vojska, a da su oholi mnogobošci, predvođeni poglavarima nevjerstva, doživjeli sraman poraz.[4]

b) Pogibija Umejje b. Halefa

Abdurrahman b. Avf, radijallahu anhu, kazao je: "Poslao sam Umejji b. Halefu u Mekki pismo u kojem sam ga zamolio da mi čuva imovinu. U pismu sam se potpisao kao Abdurrahman, pa mi je odgovorio: 'Ne znam ko je Er-Rahman. Potpiši se svojim starim imenom', pa sam se u kasnijim pismima potpisivao kao Abdu-Amr.

---

[1] *Sahihus-Siretun-Nebevijje*, str. 242.
[2] El-Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, , 4/158-160.
[3] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/247.
[4] Sadik Urdžun, *Muhammed Resulullah*, 3/431-432.

Na dan Bedra sam izašao na brdo dok su ljudi spavali da ga zaštitim, ali ga je ugledao Bilal i otišao skupini ensarija koji su sjedili te im rekao: 'Vidio sam Umejju b. Halefa! Ako se on spasi, neka umrem!' Pa je jedna skupina ensarija izašla s njim u potjeru za nama. Pošto sam se pobojao da će nas stići, ostavio sam im Umejjinog sina kako bi se njime zabavili, međutim oni su ga ubili i nastavili potjeru za nama. On je bio težak čovjek, pa kad sam vidio da će nas sustići, rekao sam mu da legne, pa kad je legao, ja sam legao na njega kako bih ga zaštitio, ali su ga oni ubadali svojim sabljama ispod mene dok ga nisu ubili, a neko od njih je i mene ubo u stopalo."' Kasnije je Abdurrahman pokazivao ožiljke od tog uboda na stopalu.[1]

U drugoj predaji navodi se da je Abdurrahman b. Avf, radijallahu anhu, rekao: "Umejje b. Halef bio mi je prijatelj u Mekki, meni je bilo ime Abdu-Amr pa sam primio islam i promijenio sam ga u Abdurrahman. Tad smo još uvijek bili u Mekki, pa kad bi me sreo Umejje, govorio bi mi: 'Abdu-Amr, zar si se odrekao imena koje ti je dao otac?!', a ja bih odgovarao: 'Da.' Jedanput je rekao: 'Ja ne znam ko je Er-Rahman, pa nađi neko ime koje ćemo obojica prihvatiti tako da se ne odazivaš na staro ime, a ni da te ja zovem imenom koje mi je neprihvatljivo.' To je zbog toga što mu se nisam odazivao kad bi me oslovio sa Abdu-Amr. Rekao sam mu: 'Ebu Alija, predloži ime koje hoćeš.' Rekao je: 'Neka bude Abdul-Ilah.' Ja sam to prihvatio, pa kad bismo se sreli, oslovljavao me je sa Abdul-Ilah, a ja bih mu se odazivao i razgovarao sa njim. Na dan Bedra prošao sam pored njega noseći zaplijenjene štitove, a on je stajao sa svojim sinom kojeg je držao za ruku, pa me je zovnuo: 'O Abdu-Amr!' Pošto mu se nisam odazvao, oslovio me je sa Abdul-Ilah pa sam se odazvao, a on reče: 'Hoćeš li me uzeti za zarobljenika i zaštititi me, a ja ću ti platiti više nego što vrijede svi ti štitovi koje nosiš?'

Prihvatio sam to, bacio sam štitove iz ruku i uzeo njega i njegovog sina za ruke. Umejje je govorio: 'Nisam u životu doživio ovakav dan! Treba li vam mlijeka?', a ja sam ih nastavio voditi." Ibn Hišam kaže: "Umejje je spomenuo mlijeko želeći poručiti da je onome ko ga zarobi spreman dati mnogo deva, koje daju mnogo mlijeka, kao otkup."[2]

Iz prethodnih slučajeva primjećujemo:

1- Kada je Bilal, radijallahu anhu, ugledao svog ljutog neprijatelja koji ga je stavljao na teške muke dok je bio u Mekki, zarobljenog u rukama Abdurrahmana b. Avfa, radijallahu anhu, povikao je iz sveg glasa: "Ako se on spasi, ja se ne spasio." To je jedan od prizora kako Allah vjernicima pruža zadovoljštinu u osveti nevjernicima i zločincima koji su ih mučili i ponižavali. Allah je kazao:

---

[1] *Sahihul-Buhari, Kitabul-vekale, bab: Iza vekelel-muslimu harbijjen*, br. 2301.

[2] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/243. Lanac prenosilaca je vjerodostojan, Ibn Ishak je naznačio da je čuo predaju od prenosioca.

﴿قَٰتِلُوهُمْ يُعَذِّبْهُمُ ٱللَّهُ بِأَيْدِيكُمْ وَيُخْزِهِمْ وَيَنصُرْكُمْ عَلَيْهِمْ وَيَشْفِ صُدُورَ قَوْمٍ مُّؤْمِنِينَ ﴿١٤﴾ وَيُذْهِبْ غَيْظَ
قُلُوبِهِمْ ۗ وَيَتُوبُ ٱللَّهُ عَلَىٰ مَن يَشَآءُ ۗ وَٱللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٥﴾﴾

"Borite se protiv njih, Allah će ih rukama vašim kazniti, a vas će protiv njih pomoći i grudi vjernika zaliječiti. I iz srca njihovih srdžbu odstraniti. A Allah će onome kome On hoće oprostiti, Allah sve zna i mudar je."[1]

2- Način na koji je stradao Umejje b. Halef je velika lekcija oholim zlikovcima i pouka svima onima koji, zaneseni svojom snagom i zavarani svojom pozicijom, napadaju nemoćne i uzurpiraju njihova prava, jer na onome svijetu ih sigurno čeka teška patnja, a možda ih prije toga, na ovome svijetu, Allah prepusti onima koje su zlostavljali, kao što se desilo Umejji b. Halefu i drugim poglavarima nevjerstva.[2] Jer, Allah kaže:

﴿وَنُرِيدُ أَن نَّمُنَّ عَلَى ٱلَّذِينَ ٱسْتُضْعِفُوا۟ فِى ٱلْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ ٱلْوَٰرِثِينَ ﴿٥﴾﴾

"A Mi smo htjeli da one koji su na Zemlji tlačeni, milošću obaspemo i da ih vođama i nasljednicima učinimo."[3]

3- Abdurrahman, radijallahu anhu, kazivao je o ovom događaju: "Allah se smilovao Bilalu! Ostao sam bez štitova, a zbog njega sam ostao i bez zarobljenika!"[4] Ova dova za Bilala, uprkos toga što mu je uz pomoć ensarija oteo i ubio zarobljenika, pokazuje koliko je bilo jako imansko bratstvo između ashaba.[5]

4- Interesantan primjer Ummu Safvan, Umejjetove kćerke. Nakon što je primila islam, ugledala je u Mekki Hubaba b. El-Munzira, pa joj je rečeno: "Ovo je čovjek koji je odsjekao nogu tvome bratu Aliji na dan Bedra." Ona je na to rekla: "Okanimo se priče o onima koji su ubijeni kao mušrici. Zaista je Allah ponizio Aliju udarcem koji mu je zadao Hubab b. El-Munzir, i zaista je Allah počastio Hubaba tim udarcem koji je zadao Aliji! A izašao je iz ovog grada kao musliman, ali nije umro u islamu." Ovaj stav pokazuje da je bila velikog imana i čvrstog ubjeđenja, te je jasno očitovala dogmu privrženosti i odricanja u ime Allaha, tako da je voljela muslimane, makar i ne bili iz njenog plemena, a prezirala je nevjernike, makar bili njena najbliža rodbina.[6] Njene riječi: "A izašao je iz ovog grada kao musliman, ali nije umro u islamu", znače da je njen sin bio jedan od onih za koje je u Mekki bilo poznato da su muslimani, i koji su izašli na Bedr pod prisilom, ali kad su vidjeli koliko je malo muslimana, odmetnuli su se od islama i rekli za muslimane: "Zaista je ove njihova vjera zavarala!"

---

1 Sura Et-Tevbe, 14-15.
2 El-Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 4/152-153.
3 Sura El-Kasas, 5.
4 Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/244.
5 El-Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 4/153.
6 El-Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 4/154.

Allah je tim povodom objavio riječi[1]:

﴿ إِذۡ يَقُولُ ٱلۡمُنَٰفِقُونَ وَٱلَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ غَرَّ هَٰٓؤُلَآءِ دِينُهُمۡۗ وَمَن يَتَوَكَّلۡ عَلَى ٱللَّهِ فَإِنَّ ٱللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴾

"Kada su licemjeri i oni čija su srca bolesna govorili: 'Ove je obmanula vjera njihova!' A onaj ko se u Allaha pouzda – pa Allah je zaista Silni i Mudri."[2]

c) Pogibija Ubejde b. Seida b. El-Asa

Zubejr b. El-Avvam, radijallahu anhu, kazivao je: "Na dan Bedra sreo sam Ubejda b. Seida b. El-Asa naoružanog do zuba, samo su mu se oči vidjele. Zvali su ga Ebu Zatil-Keriš, pa je vikao: 'Ja sam Ebu Zatil-Keriš!' Napao sam na njega i zabio mu koplje u oči te je od tog udarca umro." Hišam je rekao: "Obaviješten sam da je Zubejr rekao: 'Stavio sam, zatim, nogu na njega i teškom mukom izvukao koplje čija su se oba ugla bila iskrivila.'"

Urve je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zamolio je Zubejra da mu preda to koplje, što je Zubejr i učinio. A kada je umro Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Zubejr je uzeo koplje natrag, ali ga je na Ebu Bekrovu molbu predao Ebu Bekru. Nakon Ebu Bekrove smrti, Omer ga je zamolio da koplje preda njemu, na što je Zubejr pristao. Nakon Omerove smrti, uzeo ga je sebi natrag, ali ga je Osman zatražio od njega, pa mu ga je i dao. Nakon što je ubijen Osman, koplje je došlo u ruke nekoga iz Alijine porodice, pa je Abdullah, Zubejrov sin, tražio da ga predaju njemu, i tako je koplje ostalo kod njega dok nije ubijen."[3]

"Iz navedenog možemo zaključiti da je Zubejr b. El-Avvam bio izuzetno precizan jer je uspio pogoditi čovjeka u oko, imajući na umu da je čovjek bio sav prekriven željezom koje ga je štitilo, imao je samo mali otvor za oči i upravo kroz taj otvor ga je Zubejr pogodio u jedno oko. Koplje je ušlo toliko duboko u lobanju da je čovjeku uzrokovalo smrt, što pokazuje da se Zubejr, uz preciznost, odlikovao i velikom fizičkom snagom."[4]

d) Pogibija El-Esveda el-Mahzumija

Ibn Ishak kazuje: "El-Esved el-Mahzumi, zao i opasan čovjek, izašao je pred mnogobošce i rekao: 'Kunem se Allahom, ili ću se napiti vode iz njihovog kanala, ili ću im ga razvaliti, ili ću umrijeti!' Kad je prišao blizu kanala, pred njega je izašao Hamza i odsjekao mu nogu do pola potkoljenice. Iz noge mu je šikljala krv, a on je puzao prema kanalu s vodom u namjeri da ispuni zakletvu. Hamza je pošao za njim te ga je ubio pred samim kanalom."[5]

---

[1] *Tefsirut-Taberi*, 10/21.
[2] Sura El-Enfal, 49.
[3] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi*, br. 3998.
[4] El-Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 4/163.
[5] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/237.

Umejje b. Halef upitao je Abdurrahmana b. Avfa: "Ko je čovjek s nojevim perom na prsima?" Kada je Abdurrahman odgovorio: "To je Hamza b. Abdul-Muttalib", Umejje je rekao: "Taj nas je desetkovao."[1]

Ove riječi iz usta jednog od mušričkih poglavara svjedočanstvo su da je Hamza ubio mnogo mušričkih boraca, a mnogima zadao teške rane.[2] Prvi kojeg je ubio lav islama, Hamza b. Abdul-Muttalib, radijallahu anhu, je ovaj pobješnjeli zlikovac El-Esved, i tako je njemu i ostalim oholim mrziteljima islama očitao lekciju za sva vremena.[3]

Drugo: Prizori junaštva ashaba

a) Šehidska smrt Hariseta b. Surake

Prenosi se od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao: "Na dan Bedra poginuo je mladić Harise pa je njegova majka došla Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i *rekla: 'Allahov Poslaniče, ti znaš koliko mi je Harise značio! Kad bih znala* da je *u* Džennetu, strpjela bih se i nadala nagradi od Allaha, ali šta da radim ako je nešto drugo?' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče joj: 'Teško li se tebi! Zar si bez pameti ostala?! Nije Džennet samo jedan! Mnogo je Dženneta, a tvoj sin je u Džennetul-Firdevsu!'"[4]

U drugoj predaji stoji da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "O majko Harisetova, Džennet se sastoji od mnogo dijelova, a tvoj sin je u Firdevsu, najuzvišenijem Džennetu."[5]

b) Šehidska smrt Avfa b. Harisa

Ibn Ishak kazuje: "Pričao mi je Asim b. Amr b. Katade da je Avf b. El-Haris, jedan od sinova Afre[6], rekao: 'Allahov Poslaniče, koji postupak Svoga roba raduje Gospodara?' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio je: 'Da se baci među neprijatelja bez oklopa.' Avf je istog trena skinuo sa sebe oklop, bacio ga, uzeo sablju i jurnuo na neprijatelje s kojima se borio dok nije ubijen."[7]

Ashabi su žudjeli za nagradom na onome svijetu i za Allahovim zadovoljstvom, stoga ne čudi da je Avf b. El-Haris, radijallahu anhu, odbacio oklop i junački se borio ubijajući neprijatelje dok ga Allah nije počastio šehidskom smrću.

U paganskom društvu čovjek je žudio da o njegovom junaštvu pričaju žene i da mu se dive poglavari plemena i da se o njegovom junaštvu pišu pjesme, ali

---

[1] El-Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 4/151.
[2] El-Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 4/152.
[3] *Ibid.*, 4/121.
[4] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi, bab: Fadlu men šehide Bedren*, br. 3982.
[5] *El-Esasu fis-sunneti ve fikhiha – Es-Siretun-Nebevijje*, 1/475.
[6] Afra', kćerka Ubejda b. Sa'lebe, je ashabijka čijih je sedam sinova učestvovalo u Bitki na Bedru. (op. a.)
[7] *Sahihus-sire*, str. 245.

novo društvo imalo je sasvim druga shvatanja. Članovi tog društva žudjeli su za Allahovim zadovoljstvom i ahiretskom nagradom.[1]

c) Šehidska smrt Sa'da b. Hajseme, čiji je otac Hajseme poginuo u Bitki na Uhudu

Hafiz Ibn Hadžer kaže: "Musa b. Ukbe prenosi od Ibn Šihaba: 'Na dan Bedra, Sa'd b. Hajseme i njegov otac izvlačili su strelicu kako bi odredili ko će izaći u pohod. Pošto je strelica pala na Sa'da, otac ga je molio: 'Sinčiću, daj da ja pođem danas umjesto tebe!' Sa'd je odgovorio: 'Dragi babo, da nije u pitanju Džennet, pristao bih!' Tako je na Bedr otišao Sa'd gdje je i preselio kao šehid, a njegov otac Hajseme preselio je kao šehid u Bitki na Uhudu."[2]

Ova predaja oslikava stanje u domovima ashaba gdje su se članovi jedne porodice takmičili ko će poći u džihad na Allahovom putu.

Sa'd b. Hajseme i njegov otac nisu mogli obojica poći, jer je jedan morao ostati da brine o potrebi porodice, ali nijedan nije htio prepustiti drugom priliku da postane šehid, tako da su bili primorani da izvlačenjem strelica odluče ko će poći. Nakon što je izvlačenjem odlučeno da će poći Sa'd, sin se ljubazno ponio prema ocu, ali zbog velike žudnje za Džennetom, njegov odgovor je glasio: "Dragi babo, da nije u pitanju Džennet, pristao bih!"[3]

d) Vjerovjesnikova dova za Ebu Huzejfu, sina Utbe b. Er-Rebi'e

Prenosi se od Aiše, radijallahu anha, da je, govoreći o bacanju poginulih kurejšijskih mušrika u bunar nakon Bitke na Bedru, između ostalog rekla i ovo: "...pa kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da ih bace i kada su povučeni, primijetio je Ebu Huzejfu koji je s tugom gledao kako mu oca vuku da ga bace u bunar, pa mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ebu Huzejfe, kao da te je uznemirilo to što vidiš kako postupaju sa tvojim ocem?' Huzejfe je odgovorio: 'Tako mi Allaha, Allahov Poslaniče, nimalo ne sumnjam u Allaha i Njegovog Poslanika! Ali, moj otac je bio razuman čovjek, pametan i blag, te sam se nadao da će ga Allah uputiti u islam, pa kad sam vidio šta se sa njim desilo i da to više nije moguće, rastužilo me to."' Aiša kaže: "Pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dovio da mu Allah podari svako dobro."[4]

e) Umejr b. Ebu Vekkas

Polazeći na Bedr, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, postrojio je vojsku i odlučio vratiti Umejra b. Ebu Vekkasa, ali pošto je ovaj plakao, dozvolio mu je

---

[1] *Et-Terbijetul-kijadijje*, 2/31.
[2] *El-Isabe*, 2/23-24, br. 3118.
[3] El-Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 4/87.
[4] *Sahihus-sire*, str. 251-252.

ostanak i dao mu da nosi remen za njegovu sablju.

Prije spomenutog postrojavanja, Umejr se skrivao da ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ne bi vidio i vratio. Sa'd b. Ebu Vekkas priča: "Na dan Bedra, prije nego što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izvršio smotru, ugledao sam svoga brata Umejra b. Ebu Vekkasa kako se skriva pa sam ga upitao: 'Šta je s tobom, brate?' Rekao je: 'Bojim se da me ne ugleda Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i vrati jer sam suviše mlad, a ja želim poći jer možda me Allah počasti šehidskom smrću.'"[1] I Allah ga je i počastio šehadetom.

Peta tema
Nesuglasice oko plijena i zarobljenika

Prvo: Nesuglasice oko ratnog plijena

Ubade b. Es-Samit, radijallahu anhu, kazao je: "Učestvovao sam sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u Bitki na Bedru, pa kad je Allah porazio neprijatelja, jedna grupa muslimana nastavila ih je goniti i ubijati, a druga grupa je počela sakupljati ratni plijen sa bojnog polja, dok je treća grupa čuvala Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako mu ni dlaka s glave ne bi falila. Kada su se navečer sastali, ona grupa koja je sakupljala plijen reče: 'Mi smo sakupili plijen i niko osim nas nema pravo na njega!' Oni koji su gonili neprijatelja rekoše: 'Vi niste ništa preči od nas jer mi smo gonili neprijatelja i tako ih spriječili da pokupe plijen!' Oni koji su čuvali Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, rekli su: 'Mi smo se plašili da neprijatelj ne ozlijedi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa smo ga čuvali!' Pa je Allah objavio:

﴿يَسْـَٔلُونَكَ عَنِ ٱلْأَنفَالِ ۖ قُلِ ٱلْأَنفَالُ لِلَّهِ وَٱلرَّسُولِ ۖ فَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَأَصْلِحُوا۟ ذَاتَ بَيْنِكُمْ ۖ وَأَطِيعُوا۟ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥٓ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ﴾

"Pitaju te o plijenu. Reci: 'Plijen pripada Allahu i Poslaniku.' Zato se bojte Allaha i izgladite međusobne razmirice, i pokoravajte se Allahu i Njegovom Poslaniku, ako ste pravi vjernici."[2]

Nakon što je objavljen ovaj ajet, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podijelio je ratni plijen ravnopravno među svim muslimanima."[1]

U predaji stoji: Kada je Ubade b. Es-Samit upitan o ratnom plijenu, rekao je: "Ajet o tome je objavljen povodom nas koji smo učestvovali u Bitki na Bedru, zato

---

[1] *Sifetus-safve*, 1/294, *El-Mustedrek*, 3/188, i *El-Isabe*, 3/35; prema: Ebu Faris, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 317.

[2] Sura El-Enfal, 1.

što smo se prepirali o ratnom plijenu i prešli granice pristojnosti u raspravi, pa nam je Allah oduzeo plijen i dao ga Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji ga je podijelio na sve nas podjednako."[2]

Allah je u suri El-Enfal ovjekovječio uspomenu na Bitku na Bedru detaljno spominjući događaje, uzroke i rezultate.

Ti časni ajeti bave se ljudskom dušom i odgajaju je precizno je oblikujući i ulijevajući u nju dubok iman. Tako je već u prvom ajetu objašnjeno da ratni plijen pripada Allahu i Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, jer Allahu pripada sve što postoji, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je njegov zastupnik na Zemlji. Nakon toga Allah je naredio vjernicima troje: bogobojaznost, popravljanje međusobnih odnosa i pokornost Allahu i Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Ove tri stvari su vrlo važne u džihadu, jer bez bogobojaznosti nema džihada, zatim u džihadu je potrebna sloga, a toga nema bez dobrih međusobnih odnosa, i na kraju nema džihada bez discipline. Nakon toga, Allah je ukazao da je pokornost Allahu i Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, znak imana.

Zatim je Allah naveo osobine pravih vjernika, a te osobine su izuzetno važne za islamski džihad, jer islamski džihad je plod ispravnog imana.

Osobine istinskih vjernika navedene na početku sure El-Enfal

Prva osobina: Na spomen Allaha, njihova srca se usplahire i uplaše.

Druga osobina: Kada im se uči Kur'an, njihov iman se povećava i razvija.

Treća osobina: Oslanjaju se na Allaha. Sve svoje nade polažu u Njega, od Njega traže pomoć i zaštitu, i ispunjenje svih svojih potreba. Znaju da ako Allah želi da se nešto desi, to će se i desiti, a ako nešto ne želi, to se neće ni desiti. On bez ičijeg udjela upravlja svim stvorenjima, Njemu pripada sva vlast i On brzo svodi račune.

Četvrta osobina: Obavljanje namaza. Istinski vjernici namaz obavljaju u njegovo vrijeme, s temeljitim abdestom, pravilno obavljajući ruku' i sedžde, smireno učeći Kur'an i tešehhud i salavate na Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

Peta osobina: Udjeljuju od onoga čime ih je Allah opskrbio. U to spada izdvajanje zekata i ostalih obaveza prema Allahovim robovima. Sva su stvorenja Allahovi robovi, a On najviše voli one koji su najkorisniji drugim Njegovim robovima.

Allah je, zatim, objasnio da su oni koji posjeduju ove osobine pravi vjernici i da je Allah za njih pripremio visoke stepene nagrade u Džennetu, da će im oprostiti loša djela, a nagraditi za dobra.

Prvi dio sure El-Enfal sadrži poziv u pokornost i uzdizanje na stepen potpunog imana, ukazuje na sve što je bitno za afirmaciju džihada i upozorava na sve

---

[1] Imam Ahmed, *Musned*, 5/324. *Tefsiru Ibn Kesir*, 2/283.

[2] Imam Ahmed, *Musned*, 5/322.

faktore slabljenja, poput nesuglasica i prepirke oko ratnog plijena.[1] Allah kaže:

﴿يَسْـَٔلُونَكَ عَنِ ٱلْأَنفَالِ قُلِ ٱلْأَنفَالُ لِلَّهِ وَٱلرَّسُولِ فَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَأَصْلِحُوا۟ ذَاتَ بَيْنِكُمْ وَأَطِيعُوا۟ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥٓ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ
﴿١﴾ إِنَّمَا ٱلْمُؤْمِنُونَ ٱلَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ ٱللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ ءَايَٰتُهُۥ زَادَتْهُمْ إِيمَٰنًا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٢﴾
ٱلَّذِينَ يُقِيمُونَ ٱلصَّلَوٰةَ وَمِمَّا رَزَقْنَٰهُمْ يُنفِقُونَ ﴿٣﴾ أُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُؤْمِنُونَ حَقًّا لَّهُمْ دَرَجَٰتٌ عِندَ رَبِّهِمْ وَمَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ
كَرِيمٌ ﴿٤﴾﴾

"Pitaju te o plijenu. Reci: 'Plijen pripada Allahu i Poslaniku.' Zato se bojte Allaha i izgladite međusobne razmirice, i pokoravajte se Allahu i Njegovom Poslaniku, ako ste pravi vjernici. Pravi su vjernici samo oni čija se srca strahom ispune kad se Allah spomene, a kad im se riječi Njegove kazuju, vjerovanje im povećavaju i samo se na Gospodara svoga oslanjaju, oni koji namaz obavljaju, i dio od onoga što im Mi dajemo udjeljuju. Oni su, zbilja, pravi vjernici – njih kod Gospodara njihova čekaju počasti, i oprost, i obilje plemenito."[2]

Prof. Muhammed el-Emin el-Misri kaže: "Ajeti uopće ne spominju djela vjernika u Bitki na Bedru, ali upućuju oštru kritiku vjernicima i pozivaju ih da se preispitaju i da se postide svoga Gospodara. Neke tačke su precizno objašnjene i detaljno je opisano ono što se nalazi u dušama, a sve to kako bi se pobudila savjest vjernika da sagleda koliko je daleko od stepena imana za kojim čezne njegovo srce. Ovi ajeti su dio odgoja Mudrog i Sveznajućeg, u njima se nazire kritika, ali ona nije upućena direktno, nego je stanje ljudi predstavljeno na takav način da običan čovjek može pomisliti da se pravom vjerniku to ne može desiti[3], stoga su uslijedili ajeti koji navode osobine pravih vjernika kako bi se moglo razlučiti istinsko vjerovanje od trivijalnosti. Allah je rekao:

﴿إِنَّمَا ٱلْمُؤْمِنُونَ ٱلَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ ٱللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ ءَايَٰتُهُۥ زَادَتْهُمْ إِيمَٰنًا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٢﴾ ٱلَّذِينَ
يُقِيمُونَ ٱلصَّلَوٰةَ وَمِمَّا رَزَقْنَٰهُمْ يُنفِقُونَ ﴿٣﴾ أُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُؤْمِنُونَ حَقًّا لَّهُمْ دَرَجَٰتٌ عِندَ رَبِّهِمْ وَمَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ﴾

"Pravi su vjernici samo oni čija se srca strahom ispune kad se Allah spomene, a kad im se riječi Njegove kazuju, vjerovanje im povećavaju i samo se na Gospodara svoga oslanjaju, oni koji namaz obavljaju, i dio od onoga što im Mi dajemo udjeljuju. Oni su, zbilja, pravi vjernici – njih kod Gospodara njihova čekaju počasti, i oprost, i obilje plemenito."[4]

---

[1] *El-Esasu fit-tefsir*, 2/

[2] Sura El-Enfal, 1-4.

[3] Odnosi se na prvi ajet sure El-Enfal u kojem se ashabi pozivaju na bogobojaznost, izmirenje i pokornost Allahu i Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, što implicira da je njihovo stanje suprotno od toga, a to ne priliči pravim vjernicima, pa su u sljedećim ajetima navedena svojstva pravih vjernika kako bi se potvrdilo da ashabi posjeduju sve osobine pravih vjernika. (prim. prev.)

[4] Sura El-Enfal, 2-4.

U ajetima nema kritike, ali je spomenuto činjenično stanje stvari, što je djelotvornije od direktnog korenja.

Ashabi su se povinovali Božijoj volji po pitanju ratnog plijena, a Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, objavljeni su ajeti u kojima mu je objašnjeno kako će s njime postupiti.

Dakle, nakon što je plijen pripao Allahu i Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, Allah Uzvišeni je objasnio kako se ratni plijen dijeli, rekavši:

﴿ وَٱعۡلَمُوٓاْ أَنَّمَا غَنِمۡتُم مِّن شَيۡءٖ فَأَنَّ لِلَّهِ خُمُسَهُۥ وَلِلرَّسُولِ وَلِذِي ٱلۡقُرۡبَىٰ وَٱلۡيَتَٰمَىٰ وَٱلۡمَسَٰكِينِ وَٱبۡنِ ٱلسَّبِيلِ إِن كُنتُمۡ ءَامَنتُم
بِٱللَّهِ وَمَآ أَنزَلۡنَا عَلَىٰ عَبۡدِنَا يَوۡمَ ٱلۡفُرۡقَانِ يَوۡمَ ٱلۡتَقَى ٱلۡجَمۡعَانِۗ وَٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ قَدِيرٌ ٤١ ﴾

"I znajte da od svega što u borbi zaplijenite, jedna petina pripada Allahu i Poslaniku, i rodbini njegovoj, i siročadi, i siromasima, i putnicima – namjernicima, ako vjerujete u Allaha i u ono što smo objavili robu Našem na dan rastavljanja istine od neistine, na dan kada su se sukobile dvije vojske – a Allah sve može."[1]

Ovaj propis je objavljen nakon što su ashabi očistili svoja srca i potpuno se pokorili Sveznajućem, iskreno obožavajući Allaha Jedinog.

Objavljeni ajet jasno ukazuje na to da se četiri petine ratnog plijena dijeli na učesnike borbe, a jedna petina pripada Allahu i Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ali i ta petina se opet vraća muslimanima kroz dijeljenje kategorijama navedenim u ajetu, što je potvrđeno i Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, praksom.

Jedan od odgojnih principa je ostavljanje odgovora na pitanje do pogodnog momenta kada će duša i um biti spremni da ga prihvate jer će se tada postići najbolji rezultati, što je očito u odgađanju objavljivanja propisa o plijenu.

Allah je prvo odvratio muslimane od ibadeta drugima mimo Njega, zatim je odagnao od njih ljubav prema plijenu da bi bili dostojni Njegove pomoći, pa kada su se Njemu predali i iskreno se džihadu posvetili, počastio ih je pobjedom i dao im, Svojom dobrotom, mnogo više nego što su se nadali."[2]

Dokaz tome je predaja koja se prenosi od Abdullaha b. Amra, radijallahu anhu, koji kaže: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao je na Bedr na čelu 315 ashaba, pa kad je stigao, zamolio je Allaha ovim riječima: 'Allahu moj, oni su gladni, pa ih Ti nahrani! Allahu moj, oni su oskudno odjeveni, pa ih Ti odjeni!', pa mu je Allah na dan Bedra dao obilje tako da se svaki ashab vratio sa jednom ili dvije deve. Bili su siti i dobro su se odjenuli."[3]

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dao je primjer pravednog postupanja time što je dio plijena dodijelio i ashabima koje je on lično vratio zaduživši ih dru-

---

[1] Sura El-Enfal, 41.

[2] *Suver ve iber minel-džihadin-Nebevi fil-Medine*, str. 61-62.

[3] Ebu Davud, *Sunen*, 5/525. El-Albani ga je ocijenio hasenom u *Sahih Sunen Ebu Davud*, br. 2747.

gim obavezama, a dao im isto kao i onima koji su učestvovali u bitki.[1] To znači da je vodio računa o razlozima zbog kojih su bili spriječeni da učestvuju u bitki jer:

﴿ لَا يُكَلِّفُ ٱللَّهُ نَفۡسًا إِلَّا وُسۡعَهَا ﴾

"Allah nikoga ne opterećuje preko njegove mogućnosti".[2]

Zato Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nikada, ni u ratu ni u miru, nije opterećavao muslimane onim što ne mogu podnijeti. Tako je dozvolio nekim ashabima da izostanu iz Bitke na Bedru zbog neodložnih porodičnih obaveza.

Jedan od njih je Osman b. Affan, radijallahu anhu, koji se morao brinuti o bolesnoj supruzi Rukajji.

Bilježi El-Buhari u svom *Sahihu* od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je, o razlogu zbog kojeg je Osman izostao iz Bitke na Bedru, rekao: "Što se tiče njegovog izostanka iz Bitke na Bedru, to je zato što je bio oženjen Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, kćerkom koja je bila bolesna, pa mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ti imaš nagradu kao i onaj koji je učestvovao u Bitki na Bedru', te mu je dao dio ratnog plijena."[3]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je i Ebu Umami da ostane i pazi na svoju bolesnu majku.

Od Ebu Umame b. Sa'lebe prenosi se da ih je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio o izlasku na Bedr. Ebu Umame je odlučio poći, ali mu njegov daidža Ebu Burde b. Nejjar reče: "Ostani i pazi na svoju majku." Ebu Umame mu reče: "Ne, nego ostani ti i brini o svojoj sestri." Obavijestili su o tome Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je odredio da Ebu Umame ostane i brine o svojoj majci, a da pođe Ebu Burde. Kada se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio sa Bedra, bila je već umrla pa joj je klanjao dženazu.[4]

Iz ovako lijepog ponašanja i pokazivanja razumijevanja za porodične obaveze vojnika rađa se snažna veza između vođstva i vojske, i to je jedan od uzroka jačanja.

Ashabi koje je Poslanik vratio iz određenih razloga

1- Ebu Lubabe, kojeg je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio sa zadatkom da preuzme upravljanje Medinom dok je Poslanik odsutan.

2- Asim b. Adi, kojeg je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao po zadatku stanovnicima iz okoline Medine.

3- Haris b. Hatib, poslan po zadatku plemenu Benu Amr b. Avf.

4- Haris b. Es-Simmet, pao je i ozlijedio se u putu, pa je vraćen.

5- Havvat b. Džubejr, kojem je tokom puta pao kamen na potkoljenicu, pa je

---

[1] *Mu'inus-sire*, str. 214.
[2] Sura El-Bekare, str. 286.
[3] *Sahihul-Buhari, Kitabul-fada'il, bab: Menakibu Osman*, 4/245, br. 3699.
[4] Et-Taberani, *El-Mu'džemul-kebir*, prenosioci hadisa su povjerljivi. Vidjeti: *Medžme'uz-zeva'id*, 3/31.

vraćen iz mjesta Es-Safra'.[1]

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, također je nasljednicima šehida Bedra dao njihov dio plijena, čime je islam četrnaest vijekova pretekao druge u zbrinjavanju porodica, djece i rodbine šehida.[2]

Drugo: Zarobljenici

Ibn Abbas, radijallahu anhuma, kazuje: "Pošto su sakupljeni zarobljenici, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obratio se Ebu Bekru i Omeru: 'Šta mislite, kako da postupimo sa zarobljenicima?' Ebu Bekr je rekao: 'Allahov Vjerovjesniče, to nam je rodbina, naše pleme. Smatram da bi trebao uzeti od njih otkup da se tako pomognemo protiv nevjernika, a možda ih Allah i uputi u islam.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zatim upita: 'Šta ti misliš, sine Hattabov?' Omer je odgovorio: 'Ne, Allaha mi! Allahov Poslaniče, ne slažem se sa Ebu Bekrom, nego smatram da im svima trebamo odrubiti glave! Predaj Aliji njegovog rođaka Akila pa neka mu odsiječe glavu, meni predaj tog i tog – spomenuo je ime nekog svog rođaka – pa ću mu glavu odsjeći. Jer, to su kolovođe nevjerstva.'" Omer je pričao: "Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, više se svidjelo Ebu Bekrovo mišljenje nego moje. Sljedeći dan sam došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i zatekao sam njega i Ebu Bekra kako plaču, pa sam rekao: 'Allahov Poslaniče, obavijesti me zašto plačete ti i tvoj drug, da i ja plačem ako je za plakati, a ako nije, onda da nastojim da plačem jer vi plačete.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Plačem zbog prijedloga tvojih drugova da uzmem otkupninu, a objavljeno mi je da kaznim zarobljenike, tu ispod ovog drveta'" – i pokazao mu je na drvo u blizini – A Allah im je dozvolio ratni plijen objavivši ove ajete[3]:

﴿ مَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَن يَكُونَ لَهُۥٓ أَسْرَىٰ حَتَّىٰ يُثْخِنَ فِي ٱلْأَرْضِ ۚ تُرِيدُونَ عَرَضَ ٱلدُّنْيَا وَٱللَّهُ يُرِيدُ ٱلْـَٔاخِرَةَ ۗ وَٱللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٦٧﴾
لَّوْلَا كِتَٰبٌ مِّنَ ٱللَّهِ سَبَقَ لَمَسَّكُمْ فِيمَآ أَخَذْتُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٦٨﴾ فَكُلُوا۟ مِمَّا غَنِمْتُمْ حَلَٰلًا طَيِّبًا ۚ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ
﴿٦٩﴾ ﴾

'Nijednom vjerovjesniku nije dopušteno držati sužnje dok ne izvojuje pobjedu na zemlji; vi želite prolazna dobra ovoga svijeta, a Allah želi onaj svijet. Allah je silan i mudar. Da nije ranije Allahove odredbe, snašla bi vas patnja velika zbog onoga što ste uzeli. Sada jedite ono što ste zaplijenili kao dopušteno i lijepo i bojte se Allaha – Allah zaista prašta i milostiv je."[4]

---

[1] *Mu'inus-sire*, str. 215.

[2] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/176.

[3] *Sahihu Muslim, Kitabul-džihadi ves-sijer, bab: El-Imdad bil-mela'ike fi gazvetu Bedr ve ibahatul-gana'im*, 3/1763.

[4] Sura El-Enfal, 67-69.

U predaji od Abdullaha b. Mes'uda, radijallahu anhu, navodi se da je rekao: "Na dan Bedra, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Šta predlažete da uradimo sa ovim zarobljenicima?', pa je Ebu Bekr rekao: 'Allahov Poslaniče, tvoj su narod i tvoja rodbina! Poštedi ih i budi blag s njima – možda im Allah oprosti.' Međutim, Omer je rekao: 'Istjerali su te iz Mekke i porekli tvoje poslanstvo, zato ih poredaj i odsijeci im glave!' Abdullah b. Revvaha predložio je: 'Allahov Poslaniče, uvedi ih u dolinu punu drveća i zapali vatru oko njih!' Abbas na ovo reče: 'Prekidaš rodbinske veze!' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije im ništa odgovorio nego je šutio, a zatim je ušao u šator. Jedni su govorili: 'Prihvatit će Ebu Bekrov prijedlog', a drugi: 'Prihvatit će Omerov prijedlog', a treći: 'Prihvatit će prijedlog Abdullaha b. Revvahe.' Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao pred njih, rekao je: 'Zaista Allah omekšava ljudska srca dok ne budu mekša od mlijeka i zaista Allah učvršćuje ljudska srca dok ne budu čvršća od kamena, i zaista je tvoj primjer, Ebu Bekre, kao primjer Ibrahima koji je rekao:

﴿ رَبِّ إِنَّهُنَّ أَضْلَلْنَ كَثِيرًا مِّنَ ٱلنَّاسِ ۖ فَمَن تَبِعَنِى فَإِنَّهُۥ مِنِّى ۖ وَمَنْ عَصَانِى فَإِنَّكَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٣٦﴾ ﴾

'Onaj ko bude mene slijedio, moje je vjere, a onaj ko bude protiv mene ustajao, pa Ti, uistinu, praštaš i milostiv si.'[1]

I zaista je tvoj primjer, Ebu Bekre, kao primjer Isaa koji je rekao:

﴿ إِن تُعَذِّبْهُمْ فَإِنَّهُمْ عِبَادُكَ ۖ وَإِن تَغْفِرْ لَهُمْ فَإِنَّكَ أَنتَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ ﴿١١٨﴾ ﴾

'Ako ih kazniš, robovi su Tvoji, a ako im oprostiš – silan i mudar Ti si.'[2]

A zaista je tvoj primjer, Omere, kao primjer Musaa koji je rekao:

﴿ رَبَّنَا ٱطْمِسْ عَلَىٰٓ أَمْوَٰلِهِمْ وَٱشْدُدْ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُوا۟ حَتَّىٰ يَرَوُا۟ ٱلْعَذَابَ ٱلْأَلِيمَ ﴿٨٨﴾ ﴾

'Gospodaru naš, uništi bogatstva njihova i zapečati srca njihova pa neka ne vjeruju dok ne dožive patnju nesnosnu.'[3]

I zaista je tvoj primjer, o Omere, kao primjer Nuha koji je rekao:

﴿ وَقَالَ نُوحٌ رَّبِّ لَا تَذَرْ عَلَى ٱلْأَرْضِ مِنَ ٱلْكَٰفِرِينَ دَيَّارًا ﴿٢٦﴾ ﴾

'Gospodaru moj, ne ostavi na Zemlji nijednog nevjernika.'[4]

Vi ste moji savjetnici i niko od njih se neće osloboditi izuzev otkupljivanjem ili ćemo ga ubiti!'" Ibn Mes'ud, radijallahu anhu, kaže: "Ja sam na to rekao: 'Allahov Poslaniče, osim Suhejla b. Bejdaa – on spominje da bi primio islam.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, šutio je, a ja se nikada kao tog dana nisam prepao da će na mene pasti kamenje sa nebesa, sve dok Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,

---

[1] Sura Ibrahim, 36.
[2] Sura El-Maide, 118.
[3] Sura Junus, 88.
[4] Sura Nuh, 26.

nije rekao: 'Osim Suhejla b. Bejdaa', pa je Allah objavio[1]:

﴿ مَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَن يَكُونَ لَهُۥٓ أَسْرَىٰ حَتَّىٰ يُثْخِنَ فِى ٱلْأَرْضِ ﴾

'Nijednom vjerovjesniku nije dopušteno držati sužnje dok ne izvojuje pobjedu na zemlji...''[2]

Ovi ajeti sadrže važno pravilo ponašanja u periodu pripreme i izgradnje države: u ovom periodu, općenito govoreći, ne smije se pokazati blagost kako to neprijatelj ne bi protumačio kao slabost. Zbog ove općenitosti treba zanemariti određene detalje čak i ako postoji prijeka potreba za njima.[3]

Sa'du b. Muazu nije se svidjelo što vidi da ashabi uzimaju mnogobošce za roblje, pa kad je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, primijetio negodovanje na njegovom licu, rekao je: "Allaha mi, Sa'de, kao da ti se ne sviđa ovo što ljudi rade?" Sa'd je odgovorio: "Allaha mi, tako je! I to zato, Allahov Poslaniče, što je ovo prvi poraz koji je Allah nanio mnogobošcima, pa mi je bilo draže da ih pobijemo nego da ih ostavimo."[4]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postupao je prema zarobljenicima pravedno, odlučno, iskazujući im samilost, nadajući se da će primiti islam. Njegove odluke o njima bile su različite: naredio je da neki budu ubijeni, od nekih je prihvatio otkup, neke je oslobodio iz samilosti, a nekima je uvjetovao da u zamjenu za oslobađanje poduče pisanju desetero muslimanske djece.

a) Vjerovjesnik pokazuje koliko je cijenio zaštitu koju mu je pružio Mut'im b. Adijj

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Kada bi Mut'im b. Adijj bio živ i zamolio me da pustim ove smrdljivce, sve bih ih oslobodio zbog njega."[5]

Ovaj hadis je primjer lijepog uzvraćanja na ukazano dobročinstvo. Ovaj Mut'im je učinio mnogo dobra Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a između ostalog uzeo ga je pod svoju zaštitu nakon što se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio iz Taifa, a bio je i jedan od najžešćih zagovornika raskidanja sporazuma o izolaciji muslimana i Benu Hašima.[6]

Ovo pokazuje da ljudima treba odati priznanje za časne stavove i poteze makar bili mnogobošci.[7]

---

[1] Ahmed, *Musned*, 1/373. *Tefsir Ibn Kesir*, 2/325.
[2] Sura El-Enfal, 67-69.
[3] *Mu'inus-sire*, str. 209.
[4] El-Gadban, *Et-Terbijetul-džihadijje*, 1/141.
[5] Ebu Davud, *Sunen*, *Kitabul-džihad*, *bab: El-Mennu alel-esir*, br. 2689. Lanac prenosilaca je sahih.
[6] *Mu'inus-sire*, str. 208.
[7] *Et-Terbijetul-kijadijje*, 3/54.

b) Ubistvo Ukbeta b. Ebu Mu'ajjita i En-Nadra b. El-Harisa

S druge strane, prema zločincima i smutljivcima mora se postupati odrješito. Primjer za to su Ukbe b. Ebu Muajjit i En-Nadr b. El-Haris.

Njih dvojica su bili jedni od najgorljivijih zagovornika rata protiv islama, posvećeni činjenju zla muslimanima. Ostavljanje takvih ljudi u životu, napose u vrlo kritičnim momentima kroz koje je prolazila islamska da'va, bilo je vrlo opasno. Jer, da su bili oslobođeni, pokušavali bi na sve načine nauditi islamu i muslimanima, tako da je za dobrobit islama bilo najbolje ubiti ih.[1]

Iz navedenih razloga, po dolasku u mjesto Es-Safra', vraćajući se u Medinu, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da budu ubijeni. Kada je Ukbe čuo za naredbu da ga ubiju, počeo je zapomagati: "Jadan ja, zašto da me ubijete, o Kurejšije!" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče mu: "Zbog tvog neprijateljstva prema Allahu i Njegovom Poslaniku!" Ukbe je molio: "Muhammede, postupi sa mnom kao sa ostalim zarobljenicima: ako njih ubiješ, ubij i mene, ako njima oprostiš, oprosti i meni, a ako od njih prihvatiš otkup, prihvati i od mene! O Muhammede, gdje će mi djeca!" Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "U Vatru!" – i naredi jednom ashabu: "Asime, uzmi ga i odrubi mu glavu!"[2] Asim je to i uradio.[3]

Što se tiče En-Nadra – on je bio pravi šejtan u ljudskom liku: uznemiravao je Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i otvoreno pokazivao svoje neprijateljstvo. On je neko vrijeme proveo u Hiri, u Iraku, pa je znao razne priče o perzijskim vladarima, poput Rustema i Isfendijara, pa kada bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na nekom skupu pričao o Allahu i opominjao ljude da se čuvaju Allahove kazne kakva je zadesila prijašnje narode, on bi čekao da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ode, pa bi govorio: "Kurejšije, Allaha mi, ja znam ljepše priče od njegovih, pa se okupite da vam pričam!" Zatim bi im pričao o perzijskim vladarima i govorio: "Po čemu su to Muhammedove priče bolje od mojih!?"[4]

Čovjek poput ovoga, koji se oholi i uzdiže iznad Allaha, koji smatra da su njegove priče ljepše od onoga što Allah objavljuje i što govori Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovakav čovjek, bez sumnje, zaslužuje kaznu. Zato ga Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije uvrstio među one o kojima je tražio savjet kako da postupi s njima[5], nego je odmah naredio da ga ubiju, pa ga je ubio Alija b. Ebu Talib, radijallahu anhu.[6]

Iz smrtne presude ovoj dvojici zločinaca muslimani su naučili da se ne smiju

---

[1] Muhammed Ahmed Bašemil, *Gazvetu Bedrinil-kubra*, str. 162.
[2] *Medžme'uz-zeva'id*, 6/89. El-Hejsemi je rekao: "Bilježi ga Et-Taberani u *El-Kebiru*, a prenosioci su pouz-dani."
[3] *Et-Terbijetul-kijadijje*, 3/60.
[4] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/439-440.
[5] *Et-Terbijetul-kijadijje*, 3/57.
[6] *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/255.

tolerirati zločini, pogotovo ako su počinioci vođe zla i predvodnici u zabludu, jer nema mjesta za samilost i oprost onima koji su prešli sve granice zla.[1] Ova dva čovjeka bila su među najgorim Allahovim robovima, ogrezli u nevjerstvu, inatu, neprijateljstvu, zavisti i omalovažavanju islama.[2]

c) Vjerovjesnik oporučuje lijepo postupanje sa zarobljenicima

Stigavši u Medinu, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, podijelio je ashabima zarobljenike i rekao: "Oporučujem vam da lijepo postupate prema njima."[3] Ashabi su ispunili Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, oporuku i spadaju u one koje je Allah ovako opisao:

﴿ وَيُطْعِمُونَ ٱلطَّعَامَ عَلَىٰ حُبِّهِۦ مِسْكِينًا وَيَتِيمًا وَأَسِيرًا ﴿٨﴾ ﴾

"I hranu su davali, mada su je i sami željeli, siromahu, siročetu i sužnju."[4]

Svjedočeći o lijepom postupanju ashaba prema zarobljenicima, Ebu-Aziz b. Umejr, brat Mus'aba b. Umejra, rekao je: "Zarobljen sam na dan Bedra i predat sam nekim ensarijama, pa su oni za ručak i večeru jeli datule, a meni su spremili jelo od pšenice jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Oporučujem vam da lijepo postupate sa zarobljenicima."'[5]

Ebul-As b. Er-Rebi'a, o svom iskustvu u zarobljeništvu kod muslimana, rekao je: "Predat sam nekim ensarijama, Allah im dao svako dobro: kad bismo ručali ili večerali, meni su davali prednost nad sobom, tako da su mi davali kruh iako ga je bilo malo, a oni su jeli samo datule kojih su imali mnogo, čak i kada bi neko od njih našao komadić kruha, davali bi ga meni. Slično tome i još bolje doživio je Velid, sin El-Velida b. El-Mugire. I vodili su nas na jahalicama, a sami su išli pješice."[6]

Ova samilost koju su ashabi pokazali prema zarobljenicima, a koja je dio etičkih vrijednosti čije je temelje postavio Kur'an i u koje ih je pozivao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, utjecala je na to da neki ugledni zarobljenici prime islam. Ebu Aziz i Es-Saib b. Ubejd, nakon što su platili otkupninu, primili su islam jer su, vidjevši kako ashabi ispunjavaju Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, oporuku, zavoljeli islam. Zarobljenici koji su se nakon isplaćivanja otkupnine vratili svojim domovima i svojim porodicama, pričali su o Muhammedu, njegovom visokom moralu, ljubavi i samilosti, o njegovoj vjeri koja propagira dobročinstvo, bogobojaznost, napredak i svako dobro.[7]

---

[1] *Et-Terbijetul-kijadijje*, 3/60.
[2] *El-Bidaje ven-nihaje*, 3/306.
[3] *Ibid.*, 3/307.
[4] Sura El-Insan, 8.
[5] *Medžme'uz-zeva'id*, 6/86. El-Hejsemi je rekao: "Bilježi ga Et-Taberani u *Es-Sagiru* i *El-Kebiru*, a lanac prenosilaca je hasen.
[6] El-Vakidi, *El-Megazi*, 1/119.
[7] Urdžun, *Muhammed Resulullah*, 3/474.

Ashabi su altruistički uskraćivali sebi da bi pružili ugodnost neprijateljima islama, što pokazuje nenadmašnost islama na polju etičkih vrijednosti.[1]

d) Poslanikov amidža Abbas b. Abdul-Muttalib plaća otkupninu

Kurejšije su poslale Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, otkupninu i svaka porodica otkupila je svoga zarobljenika plativši koliko je traženo, pa je Abbas rekao: "Allahov Poslaniče, ja sam musliman."

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mu je: "Allah najbolje zna o tvom islamu! Ako je tako kao što kažeš, Allah će te nagraditi, ali mi sudimo po vanjštini, pa plati otkupninu za sebe i svoje bratiće Nevfela b. El-Harisa b. Abdul-Muttaliba i Akila b. Ebu Taliba, i svoga saveznika Utbeta b. Amra iz Benul-Harisa b. Fihra."

Abbas reče: "Nemam toliko, Allahov Poslaniče." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "A gdje je imetak koji ste ti i Ummul-Fadl zakopali, pa si joj rekao: 'Ako mi se šta desi na ovom putu, ovaj imetak je za moje sinove Fadla, Abdullaha i Kasima.'" Abbas je rekao: "Tako mi Allaha, ja uistinu znam da si ti Allahov poslanik, zaista je ovo nešto o čemu ne zna niko osim mene i Ummul-Fadl! Allahov Poslaniče, obračunaj mi, za ono što ste pretrpjeli od mene, dvadeset oka od imetka koji imam kod sebe."

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "To nam je Allah dao od tebe." Abbas je na takav način otkupio sebe, svoja dva bratića i saveznika, a Allah je povodom tog slučaja objavio:

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِيُّ قُل لِّمَن فِيٓ أَيۡدِيكُم مِّنَ ٱلۡأَسۡرَىٰٓ إِن يَعۡلَمِ ٱللَّهُ فِي قُلُوبِكُمۡ خَيۡرٗا يُؤۡتِكُمۡ خَيۡرٗا مِّمَّآ أُخِذَ مِنكُمۡ وَيَغۡفِرۡ لَكُمۡۚ وَٱللَّهُ غَفُورٞ رَّحِيمٞ ٧٠ وَإِن يُرِيدُواْ خِيَانَتَكَ فَقَدۡ خَانُواْ ٱللَّهَ مِن قَبۡلُ فَأَمۡكَنَ مِنۡهُمۡۗ وَٱللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ٧١﴾

"O Vjerovjesniče, reci sužnjima koji se nalaze u rukama vašim: 'Ako Allah zna da u srcima vašim ima bilo šta dobro, dat će vam bolje od onoga što vam je uzeto i oprostit će vam, a Allah prašta i milostiv je.'"[2]

Abbas je kasnije govorio: "Umjesto dvadeset oka, Allah mi je u islamu dao dvadeset robova, svaki od njih imao je imetak uložen u neki posao, a uz to se nadam i Allahovom oprostu."[3]

Ovaj ajet, iako je objavljen povodom Abbasovog slučaja, važi za sve sužnje, jer je relevantno opće značenje ajeta, a ne konkretan povod zbog kojeg je objavljen.[4]

Neke ensarije su rekle Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Doz-

---

[1] *Et-Tarihul-Islami*, 4/175-176.

[2] Sura El-Enfal, 70-71.

[3] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi, Bab: 12*, br. 4018.

[4] *Hadisul-Kur'anil-kerim an gazevatir-Resul*, 1/132.

voli nam da našem sestriću Abbasu vratimo njegovu otkupninu." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Tako mi Allaha, nećete za njega dati nijedan dirhem!"[1], to jest: ništa od imetka ne ostavljajte Abbasu za njegovu otkupninu.

Ensarije su pokazale lijep odnos prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, time što su Abbasa nazvali svojim sestrićem[2], želeći time reći da traže milost za svog rođaka, a nisu ga nazvali Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, amidžom jer bi tako izgledalo da traže milost za Abbasa samo zato što je Poslanikov rod. To je primjer oštroumnosti i lijepog ponašanja u komunikaciji sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, međutim, sa svoje strane Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odbio je njihov prijedlog kako bi pokazao da u islamu nema pristrasnosti.[3]

Iz ovog primjera su i sužnji i muslimani naučili da u islamu nema protekcijskog odnosa prema rodbini, naprotiv, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tražio je od svoga amidže Abbasa visoku otkupninu.[4]

Abbas je isplatio otkupninu za sebe, svoja dva bratića i svoga saveznika te se, tajeći da je musliman, vratio u Mekku gdje je s velikim uspjehom vodio obavještajni aparat islamske države sve do oslobođenja Mekke kada je obznanio da je musliman.[5]

e) Ebul-As b. Er-Rebi'a, suprug Poslanikove kćerke Zejnebe

Aiša, radijallahu anha, kazuje: "Kada su Mekkelije poslale otkupninu za svoje sužnje, Zejneb je poslala otkupninu za svoga muža Ebul-Asa b. Er-Rebi'a koja se sastojala od novca i ogrlice. Tu ogrlicu je Hatidža poklonila Zejnebi kada su je udavali, pa kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio ogrlicu, veoma se sažalio na Zejneb pa je rekao: 'Ako biste joj htjeli pustiti njenog sužnja i vratiti njenu ogrlicu – učinite to.' Ashabi su pristali, pustili ga i vratili Zejnebi njen imetak."[6]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tražio je od El-Asa obećanje da će pustiti Zejneb da učini hidžru, pa je poslao sa njim Zejda b. Hariseta i jednog ensariju da je dovedu. Ebul-As im je rekao: "Sačekajte Zejneb u Je'dždžu[7] pa je povedite sa sobom."[8]

Ebul-As b. Er-Rebi'a, suprug Poslanikove kćerke Zejnebe, nikada se i ni na koji način nije suprotstavljao Poslanikovoj misiji, nije zlostavljao niti vrijeđao ashabe Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Bio je to čovjek posvećen razvijanju

---

[1] *Fethul-Bari*, 7/321, prema: *El-Mustefad min kisasil-Kur'an*, 2/135.
[2] To je zato što je Abbasova nena potjecala iz plemena Benu Neddžar iz Jesriba.
[3] Es-Salihi, *Subulus-Selam*, 4/135.
[4] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/176.
[5] *Et-Terbijetul-kijadijje*, 3/68.
[6] *Sahihus-Siretun-Nebevijje*, str. 261.
[7] Mjesto udaljeno od Mekke oko osam milja.
[8] Ebu Davud, *Sunen*, *Kitabul-džihad, bab: Fi fidail-esiri bil-mal*, br. 2692.

svoje trgovine i stidio se pred Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, zbog divljačkog odnosa Kurejšija prema islamskoj da'vi. U Bitki na Bedru bio je jedan od onih od kojih se nije čuo glas podrške sukobu, niti se u samoj bitki mnogo zalagao te je pao u muslimanske ruke kao zarobljenik.

Pošto su Kurejšije počele slati otkupninu za svoje rođake u sužanjstvu i Zejneb je poslala otkupninu za svoga muža koja se sastojala od novca i ogrlice koju joj je poklonila njena majka Hatidža kad se udala za Ebul-Asa.

Ova ogrlica podsjetila je Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na kćerku i na suprugu i na porodicu, emocije su navirale te se mnogo rastužio zbog svoje kćerke.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je otac pun očinske ljubavi, i ta ljubav pobudila je u njemu najplemenitije ljudske osjećaje milosti, a njegovo srce ispunilo se najčistijim osjećajima nježnosti i čežnje, te se molećivo obratio ashabima da budu darežljivi, ali u isto vrijeme naznačio da, ako žele, mogu zadržati otkupninu jer je to njihovo pravo, stoga su njegove riječi bile: "Ako biste joj htjeli pustiti njenog sužnja i vratiti njenu ogrlicu – učinite to."

Ovaj način komunikacije u stanju je doprijeti do najdubljih predjela duše i privoliti je da sa zadovoljstvom odgovori na molbu.[1]

Ovi prizori Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, pokazivanja milosti i emocija prema svojoj kćerki ispunjeni su i Vjerovjesnikovom željom da pridobije srce svoga zeta za islam, jer je znao da je Ebul-As razborit i pametan čovjek kojeg je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, često spominjao po lijepom ponašanju iako je Ebul-As bio u mnogoboštvu.[2]

f) Ebu Izzet Amr b. Abdullah između Poslanikove samilosti i odlučnosti

Ebu Izzet je bio siromašan i imao je nekoliko kćeri, pa je rekao: "Allahov Poslaniče, ti znaš da je nemam imetka i da sam siromašan i imam malu djecu, pa mi se smiluj." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, smilovao mu se i uzeo od njega obavezu da nikoga ne pomaže protiv Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je Ebu Izzet od radosti izrecitirao stihove u kojima hvali Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

Ko će prenijeti od mene, o Muhammede
Da si došao sa Istinom, svake hvale si dostojan
Ti u našim sricima visoko mjesto uživaš
Ko se protiv tebe bori, nesretnik je
A sretan je ko u miru s tobom živi
A kad se sjetim Bedra, tuga me obuzme.

Ibn Kesir kaže: "Međutim, ovaj Ebu Izzet je prekršio obećanje dato Poslaniku,

---

[1] Urdžun, *Muhammed Resulullah*, 3/480-487.
[2] *Et-Tarihul-islami*, 4/183.

sallallahu alejhi ve sellem, jer su se mušrici poigrali njegovim razumom pa je izašao s njima u Bitku na Uhudu gdje je ponovo zarobljen, pa je ponovo zatražio od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da mu se smiluje, ali je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Neću te pustiti da se izvučeš i ovoga puta, pa da kažeš: 'Prevario sam Muhammeda dva puta!', a zatim je naredio da mu se odrubi glava."[1]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio mu se smilovao i pustio ga jer je bio siromašan i imao mnogo kćeri o kojima se brinuo, ali Ebu Izzet nije ispunio svoje obećanje da se neće boriti protiv muslimana niti podsticati druge na to, pa kada je zarobljen u Bitki na Uhudu, Vjerovjsnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je odrješit i naredio je da mu odrube glavu.

g) Suhejl b. Amr u zarobljeništvu

Abdurrahman b. Esad b. Zurara, radijallahu anhuma, kazao je: "Kada su u Medinu dovedeni zarobljenici, Sevda bint Zem'a, radijallahu anha, Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, supruga, sjedila je kod porodice Afra' izražavajući im saučešće za pogibiju Afrinih sinova Avfa i Mu'avviza. Bilo je to prije propisivanja hidžaba." Sevda kaže: "I dok sam sjedila kod njih, dođe nam vijest da su dovedeni zarobljenici pa sam se vratila kući i zatekla Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a u jednom kraju sobe sam ugledala Ebu Jezida, Suhejla b. Amra. Ruke su mu bile vezane konopcem za vrat, pa kad sam ga vidjela u tom stanju, nisam se mogla suzdržati a da mu ne kažem: 'Zar nije bilo bolje da ste časno poginuli, Ebu Jezide, umjesto što ste dovedeni svezani.' Pribrala sam se tek kad sam čula riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: 'O Sevda, zar podstičeš na borbu protiv Allaha i Njegovog Poslanika.' Odgovorila sam: 'Allahov Poslaniče, vidjevši Ebu Jezida s rukama svezanim za vrat, nisam se mogla sudržati da ne kažem ovo što sam rekla."[2]

Mikrez b. Hafs b. El-Ahjef došao je da pregovara o visini otkupnine za Suhejla b. Amra, pa kada je nakon pregovora sa muslimanima postignut dogovor, muslimani su rekli: "Predaj nam ono što nam pripada." Mikrez je rekao: "Pustite Suhejla, a mene zadržite dok vam ne pošalje otkupninu", pa su tako i postupili.

U mursel-predanju prenosi se da je Omer b. El-Hattab, radijallahu anhu, rekao: "Allahov Poslaniče, dopusti da izbijem sjekutiće Suhejlu pa da više nigdje ne govori protiv tebe!"

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio je: "Ne želim da ga unakazim, pa da Allah zbog toga unakazi mene unatoč tome što sam vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem." Nakon toga, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao je i kazao: "Možda ćeš vidjeti od njega postupak koji će ti se dopasti."

---

[1] Ibn Kesir, *El-Bidaje ven-nihaje*, 3/313.
[2] El-Asujani, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/200. Lanac prenosilaca je vjerodostojan.

Ibn Kesir je rekao: "Ovim se aludira na Suhejlov postupak nakon smrti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada su se Arapi počeli odmetati od islama i proširilo se licemjerstvo u Medini i drugdje, pa je Suhejl izašao pred ljude u Mekki i održao im govor kojim ih je podstakao da ostanu postojani u islamu.[1] Tada je, između ostalog, kazao: 'O Kurejšije! Dosta je što ste zadnji primili islam pa nemojte biti prvi koji će ga napustiti! I znajte da ćemo odsjeći glavu svakom ko nas pokuša odvratiti.'"[2]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije dozvolio da se Suhejlu izbiju zubi smatrajući to masakriranjem i nakaženjem ljudskog izgleda. Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, odgovor Omeru bio je: "Ne želim da ga unakazim pa da Allah zbog toga unakazi mene unatoč tome što sam vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem."

Ovo je Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, način odnosa prema zarobljenicima i to je islamskom ummetu zvijezda vodilja po tom pitanju.[3]

h) Podučavanje u zamjenu za oslobađanje

Ibn Abbas je kazao: "Na dan Bedra bilo je zarobljenika koji nisu mogli platiti otkupninu, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odredio da njihova otkupnina bude to što će ensarijsku djecu naučiti pisanju."[4]

Ovi zarobljenici su se odmah dali na podučavanje medinske djece pisanju jer svako ko poduči desetero djece bit će oslobođen.[5]

U tim izuzetno teškim momentima, kada je muslimanima itekako bio potreban imetak, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ipak je kao otkupninu prihvatio i podučavanje djece pismu čime je pokazao da islam poklanja izuzetnu pažnju nauci i obrazovanju, što i ne čudi ako se zna da prve riječi Objave glase:

﴿ ٱقْرَأْ بِٱسْمِ رَبِّكَ ٱلَّذِى خَلَقَ ۝١ خَلَقَ ٱلْإِنسَـٰنَ مِنْ عَلَقٍ ۝٢ ٱقْرَأْ وَرَبُّكَ ٱلْأَكْرَمُ ۝٣ ٱلَّذِى عَلَّمَ بِٱلْقَلَمِ ۝٤ عَلَّمَ ٱلْإِنسَـٰنَ مَا لَمْ يَعْلَمْ ۝٥ ﴾

"Čitaj, u ime Gospodara svoga koji stvara, stvara čovjeka od ugruška. Čitaj, plemenit je Gospodar tvoj koji poučava peru, koji čovjeka poučava onome što ne zna."[6]

Osim toga, mnogo je ajeta i hadisa koji ukazuju na vrijednost uleme i podstiču na stjecanje znanja.

Ovim plemenitim djelom Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, udario je temelje borbe protiv nepismenosti i pokrenuo kampanju obrazovanja za sve, a

---

[1] Ibn Kesir, *El-Bidaje ven-nihaje*, 3/311.
[2] *Et-Tarihul-islami*, 4/181.
[3] Urdžun, *Muhammed Resulullah*, 3/474.
[4] *Sahihus-sire*, str. 261.
[5] *Et-Terbijetul-kijadijje*, 3/74.
[6] Sura El-Alek, 1-5.

zasluge za to pripadaju islamu.[1]

i) Propis o zarobljenicima

Prema islamu, vladar ima pravo da, shodno općem interesu muslimana, donese jednu od sljedećih odluka o ratnim zarobljenicima:

1- *Strijeljanje.* Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da se ubiju Ukbe b. Ebu Muajt i Nadr b. El-Haris.

2- *Amnestija.* To je puštanje zarobljenika bez uzimanja otkupnine. Tako je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postupio sa Ebu Izzetom el-Džumehijem.

3- *Otkupnina.* To je puštanje zarobljenika uz materijalnu nadoknadu, što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uradio sa mnogim zarobljenicima od kojih su i njegov amidža Abbas, Nevfel b. El-Haris, Akil b. Ebu Talib.

4- *Porobljavanje.* U slučaju zarobljenih pripadnika židovskog plemena Benu Kurejza, Sa'd b. Muaz, radijallahu anhu, donio je presudu da vojno sposobni budu ubijeni, imetak podijeljen, a da se njihove robinje i slobodne žene uzmu kao roblje.[2]

Šesta tema
Rezultati Bitke na Bedru i pokušaj atentata na Vjerovjesnika

Prvo: Rezultati Bitke na Bedru

1- Za muslimane

Nakon Bitke na Bedru muslimani su ojačali i postali strah i trepet za neprijatelje u Medini i izvan nje, i svako ko je htio napasti muslimane, morao je prije toga dobro razmisliti.

Pobjeda na Bedru osnažila je Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, poziciju u Medini, svjetlo islama zasjalo je jače, a mnogobošci i oni koji su sumnjali u novu vjeru nisu se više usuđivali otvoreno pokazivati nevjerstvo i neprijateljstvo prema islamu. Tako se pojavilo licemjerstvo, spletkarenje i izdajstvo. Neki od njih prividno su pred Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, i ashabima primili islam pa su ubrojani u muslimane, ali pošto su u duši krili nevjerstvo, ostali su nevjernici u suštini, tako da niti su bili muslimani odani islamu, a niti otvoreni nevjernici koji jasno pokazuju neprijateljstvo prema muslimanima.

Allah ih je ovako opisao:

---

[1] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/164-165.

[2] *Gazvetu Bedril-kubra*, str. 101.

﴿ مُّذَبْذَبِينَ بَيْنَ ذَٰلِكَ لَآ إِلَىٰ هَٰٓؤُلَآءِ وَلَآ إِلَىٰ هَٰٓؤُلَآءِ ۚ وَمَن يُضْلِلِ ٱللَّهُ فَلَن تَجِدَ لَهُۥ سَبِيلًا ﴿١٤٣﴾ ﴾

"Kolebaju se između toga, niti su sa ovima niti sa onima. A onaj koga Allah u zabludu odvede, nećeš mu naći puta ka uputi."[1]

Zbog ove neodlučnosti u određivanju na kojoj su strani, Allah ih je ukorio, njihove sramote razotkrio i zaprijetio im žestokom kaznom u mnogim ajetima, kao naprimjer:

﴿ إِنَّ ٱلْمُنَٰفِقِينَ فِى ٱلدَّرْكِ ٱلْأَسْفَلِ مِنَ ٱلنَّارِ وَلَن تَجِدَ لَهُمْ نَصِيرًا ﴿١٤٥﴾ ﴾

"Licemjeri će, doista, na samom dnu Džehennema biti i ti im nećeš pomagača naći."[2]

Nakon pobjede na Bedru, kod muslimana se povećalo povjerenje u Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, postali su jači, a i veliki broj kurejšijskih mnogobožaca primio je islam. Sve ovo podiglo je moral potlačenim muslimanima koji su još uvijek bili u Mekki i koji su žudjeli da lično vide Allahovu pobjedu nad nevjernicima, povećao im se iman i postojanost u akidi, a u svojim srcima bili su uvjereni da će uskoro dočekati izbavljenje.

Uz to, muslimani su stekli dragocjeno vojno iskustvo u primjeni novih metoda ratovanja, glas o njima se proširio Arapskim poluostrvom i šire, postali su snaga koja predstavlja prijetnju svim silama na Arapskom poluostrvu, a ne samo Kurejšijama. Također, nova država je finansijski profitirala od ratnog plijena, pa se ekonomsko i materijalno stanje muslimana poboljšalo nakon oskudice koja je trajala oko devetnaest mjeseci.[3]

2- Za Kurejšije

Kurejšije su pretrpjele težak poraz. Poginuli su im mnogi poglavari od kojih su: Ebu Džehl b. Hišam, Umejje b. Halef, Utbe b. Rebi'a i drugi, koji su bili među najhrabrijim i najjačim Kurejšijama.

Ali, Kurejšije nisu doživjele samo vojni poraz, nego i psihološki jer su muslimani, pored kurejšijske trgovine, sada ugrožavali i njihovu nezavisnost i politički utjecaj na Arapskom poluostrvu.[4]

Vijest o porazu odjeknula je među Kurejšijama u Mekki poput groma. U početku uopće nisu vjerovali da je to istina.

Ibn Ishak pripovijeda: "Prvi koji je Mekkelijama donio vijest o porazu bio je El-Hajsuman b. Abdullah el-Huza'i. Kada je stigao u Mekku, upitali su ga: 'Kakve vijesti donosiš?' Rekao je: 'Poginuli su Utbe b. Rebi'a, Šejbe b. Rebi'a, Ebul-Hakem

---

[1] Sura En-Nisa', 143.
[2] Sura En-Nisa', 145.
[3] Dr. Ali Mu'ti, *Et-Tarihus-sijasi vel-askeri*, str. 274-275.
[4] Dr. Ali Mu'ti, *Et-Tarihus-sijasi vel-askeri*, str. 376.

b. Hišam, Umejje b. Halef, Zem'a b. El-Esved, Nubih i Munebbih, El-Hadždžadžovi sinovi, Ebul-Bahteri b. Hišam...' Kada ga je Safvan b. Umejje čuo kako nabraja sve same poglavare Kurejša, rekao je: 'Allaha mi, ovaj nije normalan! Pitajte ga za mene?' Okupljeni upitaše: 'A šta je sa Safvanom b. Umejje?' Hajsuman reče: 'Eto njega sjedi u Hidžru. Ali, tako mi Allaha, vidio sam kad su mu poginuli otac i brat.“'[1]

Ebu Rafi', štićenik Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pričao je kako je Ebu Leheb, Allah ga prokleo, reagirao na vijest o kurejšijskom porazu: "Bio sam rob Abbasa b. Abdul-Muttaliba, čiji su ukućani bili muslimani. Kada je Ummul-Fadl primila islam, i ja sam to učinio. Abbas je krio da je musliman jer se bojao svog naroda i nije htio da im se suprotstavlja, a imao je mnogo imetka i poslovne veze u svom narodu. Allahov neprijatelj Ebu Leheb nije otišao u Bitku na Bedru, nego je kao zamjenu poslao El-Asa b. Hišama b. El-Mugire. Vijest o porazu Kurejšija skrhala je i ponizila Ebu Leheba, a mi smo osjećali snagu i ponos.

Ja sam bio nejak čovjek, pravio sam i glačao strijele u šatoru kod Zemzema. Sjedio sam u tom šatoru i glačao strijele, a Ummul-Fadl, Abbasova supruga, sjedila je pokraj mene, i radovali smo se zbog vijesti koje su nam došle. Tada se pojavio Ebu Leheb, kao da je donosio zlo, sjeo je na ulazu u šator okrenuvši leđa prema mojim leđima. Dok je on tako sjedio, začuše se povici: 'Evo stiže Ebu Sufjan b. El-Haris b. Abdul-Muttalib!' Ebu Leheb mu reče: 'Dođi da čujem kakve vijesti donosiš.' Ebu Sufjan je sjeo, a ljudi su stajali oko njega pa Ebu Leheb upita: 'Bratiću moj, reci mi šta se desilo.' Ebu Sufjan b. El-Haris odgovorio je: 'Allaha mi, izgledalo je kao da smo im podmetnuli svoja pleća pa su nas ubijali kako su htjeli i zarobljavali kako su htjeli! Ali, opet, ne krivim ljude za to, jer smo vidjeli ljude u bijelom na šarenim konjima, slijetali su s neba i uništavali su sve pred sobom i niko im se nije mogao suprotstaviti.' Rukom sam podigao zastor na ulazu šatora i rekao: 'Tako mi Allaha, to su meleki!' Ebu Leheb je podigao ruku i udario mi jak šamar. Pošto sam se opirao, on me podigao i bacio na tlo, zatim je sjeo na mene i počeo me tući, a ja sam bio nejak, pa je Ummul-Fadl ustala, dohvatila je jedan šatorski kolac i udarila njime Ebu Leheba po glavi napravivši mu veliku ranu. Vikala je na njega: 'Lahko ti je tući ovog slabića kad mu gospodar nije tu!' Ebu Leheb je ustao i otišao ponižen. Nakon sedam noći umro je od neke zarazne bolesti.“[2]

Ummul-Fadl, Harisova kćerka, je supruga Abbasa b. Abdul-Muttaliba, sestra majke vjernika Mejmune, tetka Halida b. El-Velida s majčine strane, i prva žena koja je primila islam nakon Hatidže.[3]

Poraz na Bedru mušricima je ostavio gorčinu, tugu i bol kako zbog poraza tako i zbog poginulih i zarobljenih.

Ebu Leheb je ubrzo nakon toga obolio od opake bolesti i umro; Ebu Sufjan je

---

[1] *Sahihus-Siretun-Nebevijje*, str. 257.
[2] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/258.
[3] Dr. Ismetuddin Kerker, *El-Mer'etu fil-ahdin-Nebevi*, str. 162.

izgubio jednog sina, a drugi mu je bio zarobljen. Ukratko, nije bilo kuće u Mekki a da ukućani nisu bili u žalosti za prijateljem ili rođakom, koji je ili poginuo ili zarobljen. Stoga se nije čuditi da su bili odlučni da se osvete, neki su se čak zaklinjali da se neće okupati dok se ne osvete onima koji su ih ponizili i pobili im vođe i uglednike. I kao uzrok te želje za osvetom odigrala se Bitka na Uhudu.[1]

3- Za Židove

Židove je veoma uznemirila muslimanska pobjeda nad Kurejšijama. Nikako im se nije dopala mogućnost da muslimani ojačaju, da islam postane utjecajniji od njihove vjere i da se proširi Poslanikov ugled i utjecaj. Zato su odlučili prekršiti sporazum koji su potpisali sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, po njegovom preseljenju u Medinu, te su otvoreno počeli pokazivati mržnju prema muslimanima, koju su do tada skrivali u svojim prsima. Počeli su kovati zavjere protiv islama i Poslanika, koristili su sva raspoloživa sredstva da bi uništili Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.[2]

Počeli su s provociranjem Vjerovjesnika i muslimana. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, budno je pratio njihove poteze, pa kada su prekoračili moralne principe i omalovažili muslimanske svetinje i otvoreno iskazali neprijateljske namjere, nije imao izbora osim da se bori protiv njih i protjera ih iz Medine.[3]

Drugo: Pokušaj atentata na Poslanika i primanje islama od strane Umejra b. Vehba

Urve b. Ez-Zubejr pripovijedao je: "Nedugo nakon poraza na Bedru sastali su se Umejr b. Vehb el-Džumehi i Safvan b. Umejje u El-Hidžru. Umejr b. Vehb bio je jedan od kurejšijskih šejtana koji su mnogo uznemiravali Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ashabe dok su bili u Mekki. Njegov sin Vehb b. Umejr bio je zarobljen na Bedru. Umejr je spomenuo kako su poginuli mnogobošci bacani u bunare nakon bitke. Safvan reče: 'Nema, Boga mi, života poslije njih!' Umejr je kazao: 'U pravu si! I da nemam dug koji moram vratiti i da se ne bojim da će mi se porodica rasuti nakon moje smrti, tako mi Allaha, otišao bih Muhammedu i ubio ga, a imam za to i dobar razlog – sin mi je zarobljen kod njih.' Safvan je to jedva dočekao pa mu reče: 'Ja ću isplatiti tvoj dug i brinuti se o tvojoj djeci kao i o vlastitoj, dokle god su živi. Šta budem imao ja, imat će i oni.' Umejr odgovori: 'Onda neka ovaj razgovor ostane između nas.' Safvan je rekao: 'U redu.' Nakon toga Umejr je naredio da mu se naoštri sablja i natopi otrovom pa je krenuo ka Medini.

---

1 Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/171.
2 *Et-Tarihus-sijasi vel-askeri*, str. 274.
3 Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/171.

Omer b. El-Hatab sjedio je sa grupom muslimana, pričali su o Bedru i kako ih je Allah počastio pobjedom nad neprijateljem, kad je ugledao Umejra kako pored Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, džamije silazi sa deve opasan sabljom. Omer reče okupljenima: 'Ovo pseto je Allahov neprijatelj Umejr b. Vehb! Siguran sam da je došao sa zlom namjerom, on je huškao na nas na dan Bedra.'

Omer je, zatim, ušao kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Allahov Vjerovjesniče, došao je Allahov neprijatelj Umejr b. Vehb.' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Uvedi ga.' Omer je izašao, omotao je oko Umejrovog vrata remen za koji je Umejr zadijevao sablju i rekao okupljenim ensarijama: 'Uđite i sjedite oko Poslanika i pazite da mu ovaj pokvarenjak ne učini kakvo zlo jer mu nije vjerovati.' Zatim je uveo Umejra kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa kada je Vjerovjesnik vidio kako ga je Omer pritegao remenom oko vrata, rekao je: 'Pusti ga, Omere! Umejre, približi se!'

Umejr je prišao i rekao: 'Dobro jutro!' Bio je to pozdrav kojim su se pozdravljali pagani prije dolaska islama, pa mu Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Allah nas je počastio boljim pozdravom od tvoga pozdrava, Umejre. Nas je Allah počastio da se pozdravljamo selamom koji je pozdrav stanovnika Dženneta.'[1]

'O Muhammede, ne tako davno i ti si pozdravljao ovim našim pozdravom', rekao je Umejr.

'Zašto si došao, Umejre?', upitao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

'Došao sam da vas zamolim da lijepo postupate sa mojim sinom kojeg ste zarobili.'

'A što si objesio sablju oko vrata?', rekao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

'Allah ružnim učinio sablje, kakvu smo korist imali od njih!', rekao je Umejr.

'Kaži mi iskreno, zašto si došao!', ponovo je upitao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

'Nema drugog razloga osim ovo što sam spomenuo', odgovorio je Umejr.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'A zar niste ti i Safvan b. Umejje sjedili kod Hidžra i pričali o poginulim Kurejšijama bačenim u bunare pa si rekao: -U pravu si! I da nemam dug koji moram vratiti i da se ne bojim da će mi se porodica rasuti nakon moje smrti, tako mi Allaha, otišao bih Muhammedu i ubio ga', pa se Safvan obavezao da će isplatiti tvoj dug i brinuti se o tvojoj porodici ako me ubiješ, a Allah je svjedok tome.'

Umejr reče: 'Svjedočim da si ti zaista Allahov poslanik! Mi nismo vjerovali u Objavu koja ti dolazi sa nebesa, ali ovom razgovoru smo prisustvovali samo Safvan i ja, a znam da te o tome nije mogao obavijestiti niko osim Allaha. Hvala Allahu koji me je usmjerio ka islamu.'

---

[1] *Sahihus-sire*, str. 259.

Nakon toga Umejr je izgovorio kelimei-šehadet, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je ashabima: 'Podučite svoga brata vjerskim propisima i Kur'anu i oslobodite njegovog sužnja', te su ashabi to i učinili.

Nakon toga Umejr je rekao: 'Allahov Poslaniče, ja sam ulagao veliki trud u pokušaju gašenja Allahovog svjetla i mnogo sam uznemiravao onoga ko je bio u Allahovoj vjeri, pa mi dozvoli da se vratim u Mekku i pozivam ih Allahu i Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem – možda ih Allah uputi, a ako ne, barem ću ih uznemiravati kao što sam uznemiravao tvoje ashabe.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dozovolio mu je pa se vratio u Mekku.

Kada je Umejr b. Safvan krenuo da ubije Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Safvan b. Umejje počeo je govoriti Mekkelijama: 'Ovih dana čut ćete vijest koja će vas tako obradovati da ćete zaboraviti poraz na Bedru.'

Kad god bi dolazio neko iz pravca Medine, Safvan se raspitivao o Umejru, dok ga jedan putnik nije obavijestio da je primio islam. Safvan se odmah zakleo da više nikada neće s njim pričati niti mu ikakvo dobro učiniti."[1]

Iz ovog događaja možemo izvući sljedeće pouke:

1- Nevjernici ulažu veliki napor u cilju fizičke eliminacije daija. Iz dogovora Safvana i Umejra da ubiju Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, možemo zaključiti da se neprijatelji da've ne zadovoljavaju uvijek pukim neprihvatanjem i diskreditiranjem islama kako bi odvratili ljude od upute, nego ponekad kuju zavjere i planiraju atentate na daije, i unajmljuju zločince za izvršenje ove prljave rabote.[2] Ponekad bogati neprijatelji islamske da've iskorištavaju siromaštvo nekih ljudi i za sitne pare ih stavljaju u službu svojih ciljeva čak i ako to ovu sirotinju može koštati života. Pogledaj kako je Safvan iskoristio Umejrovo siromaštvo, neimaštinu i dug, da bi ga poslao u propast.[3]

2- Visoka svijest ashaba o potrebi poduzimanja bezbjednosnih mjera. Omer je primijetio dolazak Umejra b. Vehba i pretpostavio da je došao sa lošim namjerama jer je bio poznat kao zlikovac. Omer je znao njegovu prošlost i dobro mu je bilo poznato koliko je uznemiravao muslimane u Mekki i znao je da je on bio jedan od zagovornika sukoba s muslimanima na Bedru i da je pribavio informacije o broju muslimanskih boraca. Zbog svega toga Omer je odlučio poduzeti sve potrebne mjere radi zaštite Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: s jedne strane remen za koji je Umejr bio okačio sablju, Omer mu je pritegao oko vrata i tako ga onemogućio da upotrijebi sablju, a s druge strane, naredio je grupi ensarija da čuvaju Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

3- Muslimani se trebaju ponositi svojom vjerom: vidi kako je Poslanik, salla-

---

[1] *Sahihus-Siretun-Nebevijje*, str. 260.
[2] *El-Mustefad min kisasil-Kur'an*, 2/159.
[3] Ebu Faris, *Gazvetu Bedril-kubra*, str. 82.

llahu alejhi ve sellem, odbio odgovoriti na neislamski pozdrav kada ga je Umejr pozdravio sa "dobro jutro", i obavijestio ga da on ne koristi paganski pozdrav jer je Allah počastio muslimane pozdravom kojim se pozdravljaju džennetlije.

4- Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je osoba visokih moralnih manira pa je oprostio Umejru koji je došao da ga ubije.[1] Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što je Umejr primio islam, čak je naredio da se njegov sin pusti na slobodu.[2] Rekao je svojim ashabima: "Podučite svoga brata vjerskim propisima i Kur'anu i oslobodite njegovog sužnja."

5- Umejr je odmah pokazao čvrstinu imana odlučivši da pred čitavom Mekkom obznani islam. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to mu je dozvolio, pa je to i uradio i pozivao ih u islam, a nakon što su mnogi primili islam od njega, vratio se u Medinu. Kada bi Omer spominjao koliko koji čovjek vrijedi, govorio bi za Umejra da vrijedi kao hiljadu ljudi, i bio je jedan od četverice koje je Omer poslao kao pojačanje Amru b. El-Asu, a svaki od te četverice, po Omerovom mišljenju, vrijedio je kao hiljadu ljudi.[3]

❁ ❁ ❁

Sedma tema
Neke lekcije i pouke iz Bitke na Bedru

Prvo: Pobjedu daje Allah

Allah je dao pobjedu na Bedru, i svaka pobjeda je od Allaha. Allah kaže:

﴿ وَمَا جَعَلَهُ ٱللَّهُ إِلَّا بُشْرَىٰ لَكُمْ وَلِتَطْمَئِنَّ قُلُوبُكُم بِهِۦ ۗ وَمَا ٱلنَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِندِ ٱللَّهِ ٱلْعَزِيزِ ٱلْحَكِيمِ ﴿١٢٦﴾ ﴾

"To je Allah učinio samo da vas obraduje i da se time srca vaša smire! A pomoći nema osim od Allaha, Silnoga i Mudroga!"[4]

U drugom ajetu Allah je rekao:

﴿ وَمَا جَعَلَهُ ٱللَّهُ إِلَّا بُشْرَىٰ وَلِتَطْمَئِنَّ بِهِۦ قُلُوبُكُمْ ۚ وَمَا ٱلنَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِندِ ٱللَّهِ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿١٠﴾ ﴾

"Allah je to učinio da bi vas obradovao i da bi se time srca vaša umirila; a pobjeda je samo od Allaha – Allah je zaista Silni i Mudri."[5]

Ova dva ajeta potvrđuju da pobjedu daje Allah. To znači da pobjedu daje

---

[1] Ebu Faris, *Gazvetu Bedril-kubra*, str. 83.
[2] *Sahihus-Siretun-Nebevijje*, str. 260.
[3] *Et-Terbijetul-kijadijje*, 3/73.
[4] Sura Ali Imran, 126.
[5] Sura El-Enfal, 10.

samo i jedino Allah, Silni, kojem pripada nedostižna veličina.[1] Mudri – On je mudar što je propisao borbu protiv nevjernika iako je kadar da ih sam uništi Svojom snagom i moći.[2]

Ova dva ajeta podučavaju vjernike da se samo na Allaha oslanjaju i Njemu se predaju uvjereni da pobjeda dolazi samo i jedino od Allaha, a ne od meleka niti drugih Njegovih stvorenja. Muslimani trebaju poduzeti uzroke, a ne smije ih to zavarati, nego se i pored toga trebaju oslanjati na Stvoritelja uzroka kako bi ih On pomogao dajući im uspjeh i pobjedu.

Zatim, Allah ukazuje na blagodati kojima je obasuo vjernike i ističe da su se pobjeda na Bedru, eliminiranje tolikog broja mnogobožaca i Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, bacanje prašine u oči nevjernicima u suštini realizirali zahvaljujući Allahovoj podršci, dobroti i pomoći. Ovaj časni ajet uči vjernike da se na Njega oslanjaju. Allah je kazao:

﴿فَلَمْ تَقْتُلُوهُمْ وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ قَتَلَهُمْ ۚ وَمَا رَمَيْتَ إِذْ رَمَيْتَ وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ رَمَىٰ ۚ وَلِيُبْلِيَ ٱلْمُؤْمِنِينَ مِنْهُ بَلَآءً حَسَنًا ۚ إِنَّ ٱللَّهَ
سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١٧﴾﴾

"Njih niste ubijali vi, nego Allah; i nisi ti bacio kad si bacio, nego je Allah bacio, da bi vjernike lijepom kušnjom iskušao – Allah zaista sve čuje i sve zna."[3]

Pošto je objasnio da je pobjeda došla od Njega, ukazao je i na neke mudrosti te pobjede:

﴿لِيَقْطَعَ طَرَفًا مِّنَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوٓا۟ أَوْ يَكْبِتَهُمْ فَيَنقَلِبُوا۟ خَآئِبِينَ ﴿١٢٧﴾ لَيْسَ لَكَ مِنَ ٱلْأَمْرِ شَىْءٌ أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ أَوْ يُعَذِّبَهُمْ فَإِنَّهُمْ ظَٰلِمُونَ﴾

"Da jedan dio nevjernika uništi, ili da ih osramoti, te da se vrate razočarani! Ništa ne zavisi od tebe, niti da im pokajanje primi, niti da ih kazni, jer oni su doista nasilnici!"[4]

Zatim je Uzvišeni Allah naredio vjernicima da se stalno prisjećaju te pobjede koju im je darovao na Bedru, i da uvijek imaju na umu kakvo je bilo njihovo stanje prije toga. Allah je rekao:

﴿وَٱذْكُرُوٓا۟ إِذْ أَنتُمْ قَلِيلٌ مُّسْتَضْعَفُونَ فِى ٱلْأَرْضِ تَخَافُونَ أَن يَتَخَطَّفَكُمُ ٱلنَّاسُ فَـَٔاوَىٰكُمْ وَأَيَّدَكُم بِنَصْرِهِۦ وَرَزَقَكُم مِّنَ
ٱلطَّيِّبَٰتِ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٢٦﴾﴾

"I sjetite se kad vas je bilo malo, kad ste na Zemlji bili potlačeni – bojali ste se da vas ljudi ne pohvataju, pa vam je On sklonište dao, i Svojom pomoći vas pomogao i lijepom vas opskrbom opskrbio da biste bili zahvalni."[1]

---

[1] *Tefsir Ibn Kesir*, 1/411.
[2] *Ibid.*, 2/302, prema: *Hadisul-Kur'anil-kerim an gazevatir-Resul*, 1/97-105.
[3] Sura El-Enfal, 17.
[4] Sura Ali Imran, 127-128.

Drugo: Dan Furkana – razdvajanja istine od neistine

Ovaj naziv je izuzetno značajan za muslimane. Allah je rekao:

﴿وَاعْلَمُوا أَنَّمَا غَنِمْتُم مِّن شَيْءٍ فَأَنَّ لِلَّهِ خُمُسَهُ وَلِلرَّسُولِ وَلِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ إِن كُنتُمْ آمَنتُم بِاللَّهِ وَمَا أَنزَلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا يَوْمَ الْفُرْقَانِ يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعَانِ ۗ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٤١﴾﴾

"I znajte da od svega što u borbi zaplijenite jedna petina pripada Allahu i Poslaniku, i rodbini njegovoj, i siročadi, i siromasima, i putnicima – namjernicima, ako vjerujete u Allaha i u ono što smo objavili robu Našem na dan rastavljanja istine od neistine, na dan kada su se sukobile dvije vojske – a Allah sve može."[2]

Prof. Sejjid Kutb, komentirajući ovaj ajet, kaže: "Bitka na Bedru, čiji je početak i kraj uredio i vodio Allah koji je vjernicima pružio potporu, bila je zaista tačka razdvajanja istine od neistine... istine koja je originalna i na kojoj počivaju nebesa i Zemlja, i sve živo i neživo... istine koja se manifestira kroz očitovanje da je Allah jedino božanstvo, da samo Njemu pripada sva vlast, On sve uređuje i određuje; i kroz ibadet od strane svih stvorenja: nebesa, Zemlje, i svega živog i neživog, Allahu jedinom Istinskom Božanstvu, jedinom Apsolutnom Vladaru, Onome koji sve uređuje i koji nema pomoćnika, ni sudruga, i između neistine koja je krivotvorina i izuzetak koji je u ono vrijeme bio preplavio zemaljsku kuglu i potisnuo originalnu istinu, te su na Zemlji vladali silnici koji su prema Allahovim robovima postupali kako su htjeli, a strasti su vladale životom i ljudima. Toga dana u Bitki na Bedru došlo je do velikog razdvajanja u kojem se veličanstvena istina odvojila od podle neistine tako da je razlika između njih postala potpuno jasna.

Bitka na Bedru bila je tačka razdvajanja istine od neistine u sveobuhvatnom značenju. Bio je to momenat razdvajanja istine od neistine duboko u svijesti, momenat razdvajanja apsolutnog monoteizma u svijesti, osjećanjima, moralu i etici, i ibadetu, od svih oblika politeizma, to jest od obožavanja svega mimo Allaha, bilo osoba, strasti, društvenih vrijednosti, stanja, tradicije ili običaja.

To je bio dan razdvajanja ove istine od te neistine u realnom svijetu, neistine koja znači obožavanje osoba, strasti, društvenih vrijednosti, stanja, propisa, zakona i tradicije i običaja, i istine koja znači obraćanje Allahu u svemu spomenutom jer nema boga osim Njega, On je jedini Apsolutni Vladar, nema sudije iznad Njega, On je jedini Zakonodavac, tako da se ne klanja nikome do Allahu, i potčinjava se jedino Njegovoj vlasti i zakonu. Na taj način čovječanstvo je oslobođeno robovanja nasilnim vladarima.

Bio je to trenutak razdvajanja dva razdoblja islamske historije: razdoblja strpljivosti, trpljenja, okupljanja i iščekivanja, od perioda snage, mobilnosti, inicija-

---

[1] Sura El-Enfal, 26.

[2] Sura El-Enfal, 41.

tive i akcije, te islama kao vizije drugačijeg života, nove percepcije ljudskog postojanja, novog društvenog poretka, novog državnog uređenja, islama kao općeg proglasa oslobođenja čovječanstva na Zemlji kroz priznavanje božanstva i prava na zakonodavstvo samo i jedino Allahu, a odbacivanje lažnih božanstava koja uzurpiraju Njegovo pravo."[1]

Sejjid Kutb, također, kaže: "Konačno, Bitka na Bedru rastavila je istinu od neistine i u jednom drugom smislu koji se naslućuje u riječima Uzvišenog:

﴿ وَإِذْ يَعِدُكُمُ ٱللَّهُ إِحْدَى ٱلطَّآئِفَتَيْنِ أَنَّهَا لَكُمْ وَتَوَدُّونَ أَنَّ غَيْرَ ذَاتِ ٱلشَّوْكَةِ تَكُونُ لَكُمْ وَيُرِيدُ ٱللَّهُ أَن يُحِقَّ ٱلْحَقَّ
بِكَلِمَٰتِهِۦ وَيَقْطَعَ دَابِرَ ٱلْكَٰفِرِينَ ۝٧ لِيُحِقَّ ٱلْحَقَّ وَيُبْطِلَ ٱلْبَٰطِلَ وَلَوْ كَرِهَ ٱلْمُجْرِمُونَ ۝٨ ﴾

'I kad vam je Allah obećao da će vaša biti jedna od dvije skupine – a vi ste više voljeli da vam padne šaka ona koja nije bila naoružana – Allah je htio riječima Svojim istinu utvrditi i nevjernike u korijenu istrijebiti; da istinu utvrdi i neistinu uništi, makar to ne bilo zločiniteljima po volji.'[2]

Muslimani koji su izašli u pohod na Ebu Sufjanovu karavanu željeli su zaplijeniti karavanu, ali je Allah želio da ostvare nešto drugo. Allah je htio da im izmakne Ebu Sufjanova karavana, koja je bila slabo naoružana, i da se sukobe sa vojskom Ebu Džehla, koji su bili dobro naoružani, te da se između njih odigra borba, ubijanje i zarobljavanje, umjesto lagodnog zapljenjivanja karavane. Allah je naznačio da je to učinio zato **'da istinu utvrdi i neistinu uništi, makar to ne bilo zločiniteljima po volji'.** Ovim se ajetom želi ukazati da se istina u nekoj zajednici ne utvrđuje pukim teoretskim objašnjenjima razlike između istine i neistine, niti pukim ubjeđenjem da je ovo istina, a ovo neistina – istina se ne može utvrditi i zabluda se ne može poništiti i ukloniti iz života ljudi drugačije nego da se slomi vladavina neistine i uspostavi vladavina istine, a to se može postići samo tako što će vojska istine pobijediti i poraziti vojsku neistine, jer ova vjera je aktuelan i dinamičan sistem života, a ne puko teoretiziranje radi učenja i raspravljanja, odnosno, radi pasivnog vjerovanja.

U Bitki na Bedru utvrđena je istina i poražena neistina, a ta pobjeda je stvarno rastavljanje istine od neistine u onom smislu na koji ukazuje Allah kada objašnjava zašto je želio da dođe do te bitke, i da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izađe sa istinom iz Medine, te da im umakne karavana koja je bila slabo naoružana, a da se sukobe sa dobro naoružanom skupinom.

Sve ovo spomenuto također je rastavljač istine od neistine u pogledu programskih smjernica same ove vjere, i na osnovu njega muslimani mogu prepoznati suštinu i prirodu tih programskih smjernica. Danas, kada vidimo kako su

---

[1] Sejjid Kutb, *Fi Zilalil-Kur'an*, 3/1521-1522.
[2] Sura El-Enfal, 7-8.

među muslimanima raširena razna nejasna shvatanja, čak i među nekim daijama koji ljude pozivaju u islam, možemo shvatiti koliko je to razlikovanje bitno.

Tako je dan Bedra postao **'dan rastavljanja istine od neistine, kada su se sukobile dvije vojske'**, u svim ovim sveobuhvatnim i dubokim značenjima, a Allah sve može.

Ovaj dan je, kroz realne prizore, postao primjer Allahove moći nad svime, takav primjer kakav niko ne može poreći, jer ono što se desilo, ne može se objasniti nikako nego kao odraz Allahove moći, a Allah sve može."[1]

Treće: Privrženost i odricanje radi Allaha spada u ispravno poimanje imana

Bitka na Bedru podarila je islamskim generacijama najsvjetlije prizore privrženosti i odricanja u ime Allaha. Bila je to tačka razdvajanja istine od zablude, to je bilo duhovno, materijalno i svako drugo razdvajanje islama od nevjerstva. Ta bitka utjelovljuje ova značenja koja su kod ashaba postala duhovna činjenica i realno stanje pred kojim su se porušile sve paganske vrijednosti, pa se sin sukobio sa ocem i brat sa bratom u odbrani istine. Evo nekoliko primjera:

1- Ebu Huzejfe, sin Utbe b. Rebi'a, bio je u redovima muslimana, a njegov otac Utbe, brat Velid i amidža Šejbe bili su u redovima mnogobožaca i sva trojica su poginuli u dvoboju na početku bitke.

2- Ebu Bekr es-Siddik bio je u redovima muslimana, a njegov sin Abdurrahman u redovima mnogobožaca.

3- Mus'ab b. Umejr, muslimanski bajraktar, a njegov brat Ebu Aziz b. Umejr bio je u redovima mnogobožaca. Kada ga je zarobio jedan ensarija, Mus'ab reče ensariji: "Dobro ga drži jer mu je majka bogata!" Ebu Aziz reče: "Brate, zar ga savjetuješ da tako postupi sa mnom?" Mus'ab odgovori: "On je moj brat, a ne ti!"[2] To su vrijednosti na kojima treba počivati čovječanstvo – akida je prava rodbinska veza i na njoj se temelji društvena povezanost.[3]

4- Moto muslimana u borbi na Bedru je bio: "Allah je jedan". To znači da je borba za vjeru oličena u obožavanju samo jednog Boga – Allaha. Dakle, borba je potaknuta vjerovanjem u Allaha, a ne rasnom i plemenskom pristrasnošću, ni mržnjom i neprijateljstvom, niti osvetom.

Prizori imana bili su različiti, ali je suština ista. Iman se odlikuje veličanstvenim shvatanjima, zato su, kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učinio hidžru u Medinu, svi muslimani iz Mekke koji su mogli, također, učinili hidžru, a ostao je samo onaj ko je morao, jer nije mogao učiniti hidžru. Na dan Bedra neki od ovih muslimana, poput Abdullaha b. Suhejla b. Amra, Harisa b. Zem'a b. El-

---

[1] *Fi Zilalil-Kur'an*, 3/1523-1524.

[2] *El-Bidaje ven-nihaje*, 3/307.

[3] *Mu'inus-sire*, str. 213.

Asveda, Ebu Kajsa b. El-Fakiha, Ebu Kajsa b. El-Velida b. El-Mugire, Alija b. Umejje b. Halefa i El-Asa b. Munebbiha, bili su u redovima mnogobožaca.

Abdullah b. Suhejl odmah je prebjegao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i borio se na strani muslimana te mu pripada čast da je jedan od ashaba učesnika Bedra.[1]

Međutim, ostali to nisu učinili, nego su ostali na strani mnogobožaca i borili se pa su svi poginuli pod zastavom nevjerstva.[2] To su oni o kojima je Allah objavio:

﴿ إِنَّ ٱلَّذِينَ تَوَفَّىٰهُمُ ٱلْمَلَٰٓئِكَةُ ظَالِمِىٓ أَنفُسِهِمْ قَالُوا۟ فِيمَ كُنتُمْ ۖ قَالُوا۟ كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ فِى ٱلْأَرْضِ ۚ قَالُوٓا۟ أَلَمْ تَكُنْ أَرْضُ ٱللَّهِ وَٰسِعَةً فَتُهَاجِرُوا۟ فِيهَا ۚ
فَأُو۟لَٰٓئِكَ مَأْوَىٰهُمْ جَهَنَّمُ ۖ وَسَآءَتْ مَصِيرًا ﴿٩٧﴾ ﴾

"Doista će meleki kada budu uzimali duše onima koji su prema sebi nasilje učinili, pitati: 'Šta je bilo s vama?', a oni će odgovarati: 'Bili smo nemoćni na Zemlji!' 'Zar Allahova Zemlja nije prostrana i zar se niste mogli nekuda iseliti?', reći će im oni. Zato će njihovo prebivalište biti Džehennem, a loše je to boravište!"[3]

Ibn Abbas, radijallahu anhuma, rekao je: "Jedna grupa muslimana ostala je u Mekki; uzimali su islam olahko, pa su ih mnogobošci izveli sa sobom na Bedr, te su neki od njih poginuli, pa su muslimani rekli: 'Oni su bili muslimani i izašli su u bitku pod prisilom!' Tada je Uzvišeni Allah objavio: **'Doista će meleki kada budu uzimali duše onima koji...'.** Tako je ajet ukazao da nemaju opravdanja jer su mogli prebjeći u muslimanske redove, jer razdaljina između dva tabora nije bila velika i ne bi bili ubijeni da su odlučili iskoristiti priliku i prijeći Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, kao što je uradio Abdullah b. Suhejl."[4]

Iman je popraćen određenim nužnim pojavama koje ukazuju na njegovu istinitost i snagu. U te nužnosti imana spada uzdizanje iznad svih vrijednosti mimo vrijednosti vjere, jer samo tako će vjernik imati vidan utjecaj i biti udarna snaga u promicanju istine i dobra koje Allah želi. Iman se odražava na ponašanje i povećava se kroz mobilnost i trud, lijepe riječi i osmijeh, te kroz vladanje i reflekse. Stoga od onih koji su ostali u redovima mnogobožaca nije prihvaćeno opravdanje, jer iman za koji su tvrdili da posjeduju nije bio popraćen nužnim promjenama u ponašanju, pa stoga nije dao plodove.[5]

Ashabi su, pokazujući da se odlikuju dubokim shvatanjem značenja imana, ponudili veličanstvene primjere iskrenog vjerovanja pokazujući da im je zadovoljstvo Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, draže od roditelja i od djeteta, i kompletne porodice i plemena. Zato se musliman ne treba čuditi što Allah

---

[1] *Mu'inus-sire*, str. 217.
[2] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/253.
[3] Sura En-Nisa', 97.
[4] *Mu'inus-sire*, str. 217.
[5] *Mu'inus-sire*, str. 218.

hvali ove njihove iskrene postupke:

﴿لَّا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَوْ كَانُوا آبَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ ۚ أُولَٰئِكَ كَتَبَ فِي قُلُوبِهِمُ الْإِيمَانَ وَأَيَّدَهُم بِرُوحٍ مِّنْهُ ۖ وَيُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا ۚ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ۚ أُولَٰئِكَ حِزْبُ اللَّهِ ۚ أَلَا إِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٢٢﴾﴾

"Nećeš naći da ljudi koji u Allaha i u onaj svijet vjeruju budu u ljubavi s onima koji se Allahu i Poslaniku Njegovu suprotstavljaju, makar im oni bili očevi njihovi, ili sinovi njihovi, ili braća njihova, ili rođaci njihovi. Njima je On u srca njihova vjerovanje usadio i svjetlom Svojim ih osnažio, i On će ih uvesti u džennetske bašče, kroz koje rijeke teku, da u njima vječno ostanu. Allah je njima zadovoljan, a i oni su zadovoljni Njime. Oni su Allahova stranka, a, doista, Allahova su stranka oni koji će sigurno uspjeti."[1]

Četvrto: Mudžize koje su se desile uoči i tokom Bitke na Bedru

U Bitki na Bedru, Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pokazale su se neke mudžize, u što spada nagovještavanje nekih događaja koji spadaju u domen gajba, a Allah je u više ajeta u Svojoj časnoj Knjizi spomenuo da samo On poznaje gajb. Uzvišeni Allah kaže:

﴿قُل لَّا يَعْلَمُ مَن فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ ۚ وَمَا يَشْعُرُونَ أَيَّانَ يُبْعَثُونَ ﴿٦٥﴾﴾

"Reci: 'Niko, osim Allaha, ni na nebu ni na Zemlji, ne zna gajb; i oni ne znaju kada će oživljeni biti."[2]

﴿وَعِندَهُ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَا إِلَّا هُوَ ۚ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ ۚ وَمَا تَسْقُطُ مِن وَرَقَةٍ إِلَّا يَعْلَمُهَا وَلَا حَبَّةٍ فِي ظُلُمَاتِ الْأَرْضِ وَلَا رَطْبٍ وَلَا يَابِسٍ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُّبِينٍ ﴿٥٩﴾﴾

"U Njega su ključevi svih tajni, samo ih On zna, i On jedini zna šta je na kopnu i šta je u moru, i nijedan list ne opadne a da On za njega ne zna; i nema zrna u tminama Zemlje niti ičeg svježeg niti ičeg suhog, ničeg što nije u jasnoj Knjizi."[3]

Također je poznato da vjerovjesnici ne znaju gajb i nisu upućeni u tajne, jer Uzvišeni kaže:

﴿قُل لَّا أَقُولُ لَكُمْ عِندِي خَزَائِنُ اللَّهِ وَلَا أَعْلَمُ الْغَيْبَ وَلَا أَقُولُ لَكُمْ إِنِّي مَلَكٌ ۖ إِنْ أَتَّبِعُ إِلَّا مَا يُوحَىٰ إِلَيَّ ۚ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ ۚ أَفَلَا تَتَفَكَّرُونَ ﴿٥٠﴾﴾

---

[1] Sura El-Mudžadele, 22.
[2] Sura En-Neml, 65.
[3] Sura El-En'am, 59.

"Reci: 'Ja vam ne kažem: -U mene su Allahove riznice, niti: -Meni je poznat nevidljivi svijet, niti vam kažem: -Ja sam melek – ja slijedim samo ono što mi se objavljuje.' Reci: 'Zar su isto slijepac i onaj koji vidi? Zašto ne razmislite?'"[1]

Ali, pored ovih ajeta koji upućuju da samo Allah poznaje gajb, postoje drugi ajeti u kojima se kaže da Allah otkriva gajb nekim Svojim poslanicima koje putem Objave obavještava o određenim vijestima gajba, da bi to bila mudžiza koja dokazuje istinitost njegovog vjerovjesništva. Allah je rekao:

﴿مَّا كَانَ ٱللَّهُ لِيَذَرَ ٱلْمُؤْمِنِينَ عَلَىٰ مَآ أَنتُمْ عَلَيْهِ حَتَّىٰ يَمِيزَ ٱلْخَبِيثَ مِنَ ٱلطَّيِّبِ ۗ وَمَا كَانَ ٱللَّهُ لِيُطْلِعَكُمْ عَلَى ٱلْغَيْبِ وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ يَجْتَبِى مِن
رُّسُلِهِۦ مَن يَشَآءُ ۖ فَـَٔامِنُوا۟ بِٱللَّهِ وَرُسُلِهِۦ ۚ وَإِن تُؤْمِنُوا۟ وَتَتَّقُوا۟ فَلَكُمْ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿١٧٩﴾﴾

"I ne može biti da Allah vjernike ostavi u stanju u kojem ste vi, dok loše od dobrih ne odvoji! I ne može biti da vam Allah otkrije ono što je skriveno, nego On odabire koga hoće od poslanika Svojih! Zato, vjerujte u Allaha i poslanike Njegove, a ako budete vjerovali i čuvali se grijeha, vama pripada velika nagrada!"[2]

﴿عَٰلِمُ ٱلْغَيْبِ فَلَا يُظْهِرُ عَلَىٰ غَيْبِهِۦٓ أَحَدًا ﴿٢٦﴾ إِلَّا مَنِ ٱرْتَضَىٰ مِن رَّسُولٍ فَإِنَّهُۥ يَسْلُكُ مِنۢ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِۦ رَصَدًا ﴿٢٧﴾﴾

"On tajne zna i On tajne Svoje ne otkriva nikome, osim onoga koga On za poslanika odabere; zato On i ispred njega i iza njega postavlja one koji će ga čuvati."[3]

Prema tome, stvari gajba o kojima je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio, otkrivene su mu putem Objave. Objava znači da Allah nekome od Svojih poslanika otkrije neko znanje kao dokaz koji potvrđuje ispravnost i istinitost njegovog vjerovjesništva i poslanstva. Tako se Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, pročuo po tome što mu je Allah otkrivao stvari gajba.[4]

Neke od vijesti gajba koje su Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, otkrivene na dan Bedra:

1- Pogibija Umejje b. Halefa

Prenosi se od Abdullaha b. Mes'uda, radijallahu anhu, da je rekao: "Sa'd b. Muaz došao je u Mekku radi obavljanja 'umre te je boravio kod Umejje b. Halefa Ebu Safvana, a kada bi Umejje putovao za Šam, odsjedao bi u Medini kod Sa'da. Umejje je rekao Sa'du: 'Hoćeš li sačekati do polovine dana kad ljudi postanu zauzeti pa da onda obaviš tavaf?' I dok je Sa'd obavljao tavaf, pojavio se Ebu Džehl i upitao: 'Ko je ovaj što tavafi oko Kabe?' Sa'd je odgovorio: 'Ja sam Sa'd.' Ebu Džehl viknu: 'Zar bezbjedno obavljaš tavaf a pružili ste utočište Muhammedu i njegovim

---

[1] Sura El-En'am, 50.
[2] Sura Ali Imran, 179.
[3] Sura El-Džinn, 26-27.
[4] *Mevsu'atu Nadretin-ne'im*, 1/453.

ashabima?!' Sa'd je odgovorio: 'Da', pa su se posvađali, te Umejje reče Sa'du: 'Ne viči na Ebul-Hakema. On je poglavar Mekkelija." Nakon toga Sa'd je rekao Ebu Džehlu: 'Tako mi Allaha, ako me spriječiš da učinim tavaf prekinut ću tvoju trgovinu sa Šamom!' Umejje je uhvatio Sa'da i počeo govoriti: 'Ne galami!' To je naljutilo Sa'da pa mu reče: 'Okani me se! Čuo sam Muhammeda kada je rekao da će te ubiti!' Umejje reče: 'Mene!' 'Da, tebe', odgovorio je Sa'd. Umejje reče: 'Tako mi Allaha, kada Muhammed nešto kaže, ne slaže.' Zatim se vratio kući svojoj supruzi i rekao joj: 'Znaš li šta mi je rekao moj prijatelj iz Jesriba?' Ona je upitala: 'A šta ti je rekao?' Umejje je rekao: 'Tvrdi da je čuo kako Muhammed kaže da će me ubiti.' Supruga mu reče: 'Boga mi, Muhammed ne laže.' I kada je telal pozivao u polazak na Bedr, Umejjetova supruga reče Umejji: 'Zar si zaboravio šta ti je rekao tvoj prijatelj iz Jesriba?' Tada je Umejje odlučio da ostane, ali mu Ebu Džehl reče: 'Ti si jedan od poglavara – pa izađi s nama makar na dan-dva.' Umejje je izašao na dva dana pa ga je Allah ubio."[1]

2- Mjesta pogibije kurejšijskih poglavara

Prenosi se od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je rekao: "Putovali smo sa Omerom pa kada smo bili između Mekke i Medine, stali smo da vidimo je li se pojavio mlađak. Niko ga nije vidio osim mene jer sam imao oštar vid. Govorio sam Omeru: 'Zar ga ne vidiš?' Odgovarao je: 'Ne vidim', a zatim je rekao: 'Ugledat ću ga ako legnem na leđa na svojoj prostirci.' Zatim nam je počeo pričati o Bedru pa je rekao: 'Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pokazivao nam je mjesta pogibije silnika dan prije Bitke na Bedru, govoreći: 'Ovdje će poginuti taj i taj, ako Bog da.' I tako mi Onoga koji ga je poslao sa istinom, nisu prešli granice koje je pokazao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem!'"[2]

3- Obavještavanje Abbasa o imetku koji je Abbas zakopao i obavještavanje Umejra b. Vehba o njegovom razgovoru sa Safvanom

Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio od svog amidže da plati otkupninu, Abbas je rekao: "Allahov Poslaniče, nemam toliko imetka." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mu je: "A šta je sa imetkom koji ste ti i Ummul-Fadl zakopali, pa si joj rekao: 'Ako mi se nešto desi, ovaj imetak pripada mojim sinovima Fadlu, Abdullahu i Kasimu.'" Abbas je rekao: "Allaha mi, ja znam da si ti Allahov poslanik jer ovo je nešto za što ne zna niko osim mene i Ummul-Fadl."

Što se tiče Umejra b. Vehba, on je došao s namjerom da ubije Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako se dogovorio sa Safvanom, ali se pretvarao da je došao zbog sina, pa kada ga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio

---

[1] *Sahihul-Buhari*. Vidjeti: *Fethul-bari*, 6/3632.
[2] *Sahihu Muslim*, br. 2873.

o zavjeri koju su skovali, to je bio uzrok da primi islam i iskreno povjeruje.[1]

4- Druge mudžize

Ibnul-Kajjim u *Zadul-me'adu* navodi da je Ukkaša b. Mihsan na Bedru slomio sablju pa mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dao jedan drveni štap i rekao: "*Bori se s ovim!" Ukkaša je uzeo štap i protresao ga i štap se u njegovoj ruci pretvorio u dugu bijelu sablju. S tom sabljom se nastavio boriti sve dok nije pogi*nuo u ratovima protiv odmetnika od vjere za vrijeme Ebu Bekrovog hilafeta.[2]

Rufa'a b. Rafi' rekao je: "Na dan Bedra pogođen sam strijelom usljed čega mi je izbijeno oko, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pljucnuo u njega i uputio dovu za mene i oko mi je ozdravilo."[3]

Dr. Ebu Šehbe kaže: "Ne treba misliti da su materijalne mudžize nepotrebne jer imamo Kur'an. To je zato što je očito da ta vrsta mudžiza ima utjecaj na primanje islama od strane nekih ljudi, ili povećanje ubjeđenja kod drugih i potvrde da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, vjerovjesnik kojem se objavljuje, jer je obavještavao o nekim stvarima gajba za koje nije mogao saznati osim putem Objave sa nebesa. Zamisli kakav je utisak na čovjeka ostavljao prizor pretvaranja pruta ili štapa u oštru sablju, koliko je to jačalo njegov iman i želju za džihadom te je odlučno ulazio u borbu noseći sablju koja je postala čudo koje se spominje iz generacije u generaciju."[4]

Peto: Propis traženja pomoći od mnogobošca

Dok su se muslimani kretali ka Bedru, prišao im je jedan mnogobožac koji se htio priključiti muslimanskoj vojsci. Tražio je od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da mu to dozvoli i da učestvuje s muslimanima u podjeli plijena, Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, odgovor je glasio: "Vrati se! Ne želim pomoć mnogobošca."[5]

Ovaj hadis ukazuje na to da u osnovi muslimanima nije dozvoljeno da prihvate pomoć nevjernika u općedruštvenim pitanjima. Međutim, dozvoljeno je prihvatiti pomoć od nevjernika pod određenim uvjetima, a to su:

- da će se muslimani time sigurno okoristiti,
- da preovladava vjerovatnoća da će se okoristiti,
- da pomoć ne bude na štetu islama i svega što on podrazumijeva,
- da postoji potpuno povjerenje u nevjernika od kojeg se prihvata pomoć,

---

[1] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/178.
[2] *Zadul-me'ad*, 3/186. Valorizator djela je naznačio da ovu predaju prenosi Ibn Ishak bez lanca prenosilaca.
[3] *Ibid.*, 3/186. Učenjaci se razilaze po pitanju vjerodostojnosti ove predaje.
[4] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/178.
[5] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 2/355.

- da izvršava naređenja islamske uprave, a ne da muslimansko vođstvo slijedi njegove naredbe,

- da ova pomoć ne izaziva sumnje muslimanske zajednice u svoje vođstvo,

- da postoji istinska potreba za tom vrstom pomoći i za tim osobama od kojih se traži pomoć.

Ako se ispune ovi uvjeti, dozvoljeno je prihvatiti pomoć nevjernika, ali kao izuzetak. U svjetlu ovog pravila Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odbio je da se mnogobožac priključi muslimanskoj vojsci koja je bila u pohodu na kurejšijsku karavanu. Ovako je postupio jer nije bilo potrebe da prihvati pomoć mnogobošca, ali u izuzetnim slučajevima, kada su bili ispunjeni spomenuti uvjeti, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prihvatao je pomoć mnogobožaca. Tako je unajmio Abdullaha b. Urejkita da njemu i Ebu Bekru bude vodič na putu iseljenja u Medinu. Također je pod spomenutim uvjetima Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prihvatio zaštitu svoga amidže Ebu Taliba i El-Mut'ima b. Adijja nakon povratka iz Taifa. Isto tako, ostali ashabi su pod tim uvjetima prihvatali zaštitu mnogobožaca koji su im to ponudili.[1]

Primjena ovog pravila, uz spomenute uvjete, u praktičnom životu iziskuje precizno razumijevanje i dubok iman.

Šesto: Huzejfe b. El-Jeman i Usejd b. El-Hudajr

1. Huzejfe b. El-Jeman

Huzejfe pripovijeda: "Moj otac i ja htjeli smo da učestvujemo u Bitki na Bedru pa smo krenuli Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ali su nas uhvatili kurejšijski mušrici i rekli: 'Krenuli ste u Muhammedovu vojsku.' Rekli smo: 'Ne, nego samo želimo otići u Medinu.' Tražili su od nas da se Allahom zakunemo i obavežemo da se nećemo priključiti Muhammedovoj vojsci te nas pustiše da idemo u Medinu. Kad smo došli Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ispričali smo mu šta su tražili od nas i šta smo im obećali, te smo ga pitali za mišljenje pa je odgovorio: 'Molit ćemo Allaha da nas pomogne protiv njih, ali ćemo svoje ugovore ispuniti.' Nakon toga smo produžili za Medinu i samo to nas je spriječilo od učešća na Bedru."[2]

Ovo je svijetli primjer Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, odlučnosti u ispunjavanju ugovora i odgajanja ashaba da se ponašaju u duhu visokog morala čak i kada će to pričiniti neku štetu muslimanima ili otežati zadatak pojedinim mudžahidima.

---

[1] *El-Mustefad min kisasil-Kur'an*, 2/144-145.

[2] El-Hakim, *El-Mustedrek*, 3/201-202. Ocijenio ga je sahihom, a Ez-Zehebi se složio s ocjenom.

2. Usejd b. El-Hudajr

Vraćajući se sa Bedra u Medinu, Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, su u Er-Revha'u dočekali medinski uglednici koji su mu čestitali na pobjedi koju mu je Allah podario. Jedan od njih, Usejd b. El-Hudajr, rekao je: "Allahov Poslaniče, hvala Allahu koji te obradovao pobjedom. Zaista, ja ne bih propustio Bedr da sam znao da će biti borbe protiv neprijatelja, nego sam mislio da se radi samo o karavani, a da sam znao da će biti borbe protiv neprijatelja, ne bih izostao." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Istinu govoriš."[1]

Sedmo: Propagandni rat na Bedru

Hasan, radijallahu anhu, recitirao je ove stihove:

Ne bojimo se, s Allahovom pomoći, nijednog naroda
Ma koliko brojni bili i ma koliku vojsku sakupili
Svoje vojske protiv nas ako nahuškaju
Dovoljno nam je što će ih poraziti Gospodar Blagi
Na dan Bedra su nas potcijenili
I pomislili kako će nas brzo pobiti
Ali nisu znali da su ti ljudi žestoki borci
Protiv dušmana kad se rasplamsa bitka
Mi smo se u Allaha pouzdali i rekli:
Borit ćemo se i napadati svojim sabljama
I s njima smo ih porazili jer su nas potcijenili
Iako smo bili mala grupa, a oni mnogobrojni.

Ka'b b. Malik, radijallahu anhu, recitirao je:

Nisu vam se junaci vaši na Bedru proslavili
Niti su pokazali strpljivosti u borbi
A mi smo na njega stigli s Allahovim svjetlom
Koje odagnava tamu i skida koprenu
Allahov Poslanik nas predvodi u ono
Što je Allah odredio i što će se ostvariti
Vaši vitezovi nisu pobijedili na Bedru
A niti su vam se svi vratili živi
Ne žuri, o Ebu Sufjane, sačekaj
Da vidiš konjicu što se iz oblaka pomalja
Allahovu pobjedu donose predvođeni
Džibrilom i Mikailom, divna li su skupina!

---

[1] *El-Bidaje ven-nihaje*, 3/305.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, podsticao je muslimanske pjesnike da daju svoj doprinos borbi i zastrašivanju neprijatelja, jer poezija je među tadašnjim Arapima bila vrlo utjecajan medij, ona je uzdizala i ponižavala, ona je raspirivala ratove i gasila ih.[1]

Ovaj medijski rat počeo je već s Hidžrom, ali je postao izraženiji početkom vojnih pokreta prije Bitke na Bedru, da bi nakon Bitke na Bedru doživio pravu eksploziju. To je zato što su obje strane usmjeravale svoju propagandu na okolna plemena, a poezija se velikom brzinom širila na relaciji Mekka – Medina te su obje strane odgovarale jedna drugoj kroz poeziju.

Među pobjednicima poezija je veličala pobjedu, a poezija poraženih izražavala je žal za stradalima.

Muslimani su u svojim redovima imali vrsne pjesnike od kojih su Ka'b b. Malik, Abdullah b. Revvaha, a najoštriji prema nevjernicima bio je Hasan.[2]

Osma tema
Najvažniji događaji u periodu između Bitke na Bedru i Bitke na Uhudu

Po okončanju Bitke na Bedru vojna sila muslimana ostavila je trag na velikom području Arapskog poluostrva; slabi mnogobošci osjećali su strah, a oni jaki uviđali su nadmoć, iman je ulazio u srca mnogih, ljudi su masovnije počeli ulaziti u islam, a mnogi od njih su to učinili licemjerno i obmanjujući. Usljed svega toga islamska država je došla u jedno novo stanje spletki i saveza, ali Allahova potpora, a zatim budnost sigurnosnog aparata islamske države, bili su ključni za osujećivanje neprijateljskih planova.[3]

Prvo: Pohodi koje je predvodio Allahov Poslanik između bitki na Bedru i Uhudu

1- Pohod na Benu Sulejm kod mjesta El-Kudr

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo je u ovaj pohod sedam noći nakon povratka u Medinu iz Bitke na Bedru. U ovom pohodu došao je do vode El-Kudra u području plemena Benu Sulejm, ali do borbe nije došlo. Vjerovjesnik, salla-

---

[1] El-Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 4/199.
[2] *El-Menhedžul-hareki lis-Siretin-Nebevijje*, str. 354-355.
[3] *El-Esasu fis-sunneti ve fikhiha – Es-Siretun-Nebevijje*, 1/512.

llahu alejhi ve sellem, ostao je kod tih voda tri dana, a zatim se vratio u Medinu.[1]

Povod pohoda bilo je to što su se ljudi iz plemena Benu Sulejm počeli pripremati za napad na muslimane odmah po okončanju Bitke na Bedru. Međutim, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, iznenadio ih je organiziranjem brzog napada kojem se nisu nadali pa su se razbježali na jahaćim devama ostavivši ostale deve i njihovog pastira po imenu Jessar. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zarobio je deve i pastira i u mjestu Sirar, na udaljenosti oko tri milje od Medine, podijelio je učesnicima pohoda deve kojih je bilo pet stotina, tako da su svakom borcu pripale po dvije deve, a preostala petina je pripala Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, uključujući i Jessara kojem je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon toga dao slobodu.[2]

2- Pohod Sevik[3]

Ebu Sufjan je, na čelu dvjesto konjanika, iz Mekke krenuo kroz Nedžd te je navečer stigao u područje plemena Benu Nadir. Ugostio ih je Sellam b. Miškem, jedan od poglavara Benu Nadira. Počastio ih je pićem i hranom i dao im bitne informacije o muslimanima te je analizirao s njima načine na koje mogu naštetiti muslimanima.

Nakon toga Ebu Sufjan je napao muslimane u El-Urejdu, dolini u blizini Medine iz pravca Hurreti-Vakim. Tom prilikom ubio je dva čovjeka i zapalio palmina stabla, a zatim je krenuo nazad u Mekku. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo je za njim na čelu dvije stotine boraca, i muhadžira i ensarija, međutim nije ih uspio stići. Ebu Sufjanovi ljudi su brzo bježali jer su olakšavali teret bacajući torbe sa *sevikom* koji su nosili sa sobom kao opskrbu. Muslimani su prolazili pored ovih torbi i pokupili ih tako da su se vratili u Medinu natovareni njime, pa je pohod zbog toga dobio naziv Pohod Sevik. Nakon pet dana izbivanja, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio se u Medinu ne susrevši neprijatelje.[4]

3- Pohod na Zi-Emer

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, primio je podatke od ljudi iz islamskog obavještajnog aparata koji su ukazivali da su se plemena Sa'lebe i Meharib okupila kod Zi-Emera pod komandom Du'sura b. El-Harisa s namjerom da napadnu na Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u Medini.

Postavio je Osmana b. Affana za svog zamjenika u Medini i krenuo u pohod sa četiri stotine i pedeset boraca, što pješaka što konjanika. Na putu su sreli čovjeka

---

[1] *Mevsu'atu Nadretin-ne'im*, 1/296.
[2] *Et-Tarihus-sijasi vel-askeri*, str. 277.
[3] Sevik – prekrupa, kaša, vrsta jela. Pravi se tako što se proprže pšenica i ječam, zatim se samelju i pomiješaju sa mlijekom, medom i maslom.
[4] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 3/51. *Et-Tarihus-sijasi vel-askeri*, str. 278-279.

iz plemena Sa'lebe koji se zvao Džebbar. On je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, otkrio informacije o svom plemenu te je primio islam i upućen je Bilalu da ga podučava vjeri.[1]

Čim su mnogobošci iz plemena Sa'lebe i Meharib čuli da dolazi Allahov Poslanik sa vojskom, razbježali su se po planinama, a Poslanik je ostao u Nedždu oko mjesec dana a da se za to vrijeme niko nije usudio napasti ga, pa se vratio u Medinu.[2]

U ovom pohodu islam je primio Du'sur b. El-Haris, jedan od uglednih poglavara plemena Meharib, i to nakon što je vidio mudžizu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Naime, u ovom pohodu pala je obilna kiša i odjeća Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, se skvasila pa je otišao pod jedno drvo da je osuši. U tim trenucima bio je sam, što je Du'sur iskoristio i prišao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, sa sabljom i rekao mu: "Ko će te danas spasiti od mene, Muhammede?" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mirno je odgovorio: "Allah." Tada ga je Džibril udario u prsa, usljed čega mu je ispala sablja pa ju je uzeo Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "A ko će tebe spasiti od mene?" Du'sur je rekao: "Niko! A ja svjedočim da nema drugog boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov poslanik. I tako mi Allaha, nikada više neću okupljati ljude protiv tebe." Tada mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio sablju, a kada se vratio svojima, rekoše mu: "Teško tebi, šta si to uradio?!" On reče: "Vidio sam visokog čovjeka koji me je udario u prsa od čega sam pao na leđa, pa sam shvatio da je to melek i povjerovao sam da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, Allahov poslanik i zakleo se da više nikada neću okupljati ljude protiv njega." Zatim je počeo pozivati svoje pleme u islam.[3] O ovom slučaju objavljen je ajet:

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱذْكُرُوا۟ نِعْمَتَ ٱللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ هَمَّ قَوْمٌ أَن يَبْسُطُوٓا۟ إِلَيْكُمْ أَيْدِيَهُمْ فَكَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنكُمْ ۖ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ ۚ وَعَلَى ٱللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ ٱلْمُؤْمِنُونَ ﴿١١﴾ ﴾

"O vjernici, sjetite se Allahove blagodati prema vama kad su neki ljudi htjeli dočepati se vas, a On je zadržao ruke njihove. I bojte se Allaha, i neka se vjernici samo u Allaha pouzdaju!"[4]

4- Pohod na Bahran[5]

Ovaj pohod desio se u mjesecu džumadel-ula treće godine po Hidžri. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poveo je tri stotine muslimana u Bahran, mjesto između Medine i Mekke, radi borbe protiv plemena Benu Sulejm, ali su se ovi raz-

---

[1] *El-Bidaje ven-nihaje*, 4/3. *Et-Tarihus-sijasi vel-askeri*, str. 279.
[2] *Et-Tarihus-sijasi vel-askeri*, str. 279.
[3] *El-Bidaje ven-nihaje*, 4/3.
[4] Sura El-Maide, 11.
[5] Također se kaže Buhran.

bježali pa se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio u Medinu nakon što je proveo deset noći izvan nje.[1]

Na osnovu ovih pohoda možemo zaključiti da je islamsko vođstvo bilo u stanju pratiti pokrete neprijatelja i dobijati saznanja o njegovoj snazi i planovima, te su uspijevali uništiti sve te skupine koje su se okupljale protiv mlade islamske države prije nego što ojačaju i postanu opasnost za Medinu.

Ovi pohodi u prostranim pustinjskim predjelima, pod vođstvom Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, za ashabe su bili poput tečajeva vojne obuke i odgoja. Ovi tečajevi praktične vojne obuke i odgoja bili su konstantni i trajali su od pet dana do jedan mjesec. To je bio period zajedničkog života tokom kojeg su muslimanski borci odgajani da izvršavaju naređenja, usavršavali su vojne vještine i stjecali nova iskustva koja im mogu biti od pomoći u uništenju zablude i jačanju istine.

Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, odgojni program uključivao je podučavanje ashaba na licu mjesta – ali nije zanemarivao ni značaj mesdžida u jačanju duše, prosvjetljenju uma i usavršavanju morala – uz prisustvo velikog odgajatelja koji je svoja učenja širio dajući lični primjer i skrušeno se moleći Allahu.

Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, program napravio je spoj između tečajeva u mesdžidu i praktičnih vojnih vježbi da bi osnažio novu zajednicu i da bi stekla iskustva koja će joj pomoći u širenju islama na svim horizontima.[2]

5- Ophodnja Zejda b. El-Hariseta u El-Karde

Nakon poraza na Bedru, mekkanski mnogobošci počeli su tražiti alternativni put za svoju trgovačku razmjenu sa Šamom. Neki su predložili put preko iračkih brda i zaista su i pošli tim putem. Predvodili su ih Ebu Sufjan, Safvan b. Umejje i Huvejtib b. Abdul-Uzza; nosili su sa sobom srebro i raznu robu, čija je ukupna vrijednost iznosila je 100.000 dirhema. Informacije o tome Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, primio je od jednog islamskog obavještajca po imenu Selit b. En-Nu'man, radijallahu anhu.[3]

Po dobijanju ovih obavještajnih podataka, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je Zejda b. El-Hariseta na čelu stotinu konjanika da napadnu karavanu. Zejd ih je sreo kod vode zvane El-Karde u području Nedžda. Prestravljeni pratioci karavane su pobjegli, a muslimani su zaplijenili karavanu i robu koju je nosila te su zarobili vodiča koji se zvao Furat b. Hajjan, koji je primio islam pred Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, i vratili su se u Medinu. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izdvojio je petinu, a ostatak podijelio učesnicima ophodnje.[4]

---

[1] El-Umeri, *El-Mudžteme'ul-Medeni*, str. 61. *Et-Tarihus-sijasi vel-askeri*, str. 280.
[2] *Et-Terbijetul-kijadijje*, 3/118-119.
[3] *Et-Terbijetul-kijadijje*, 3/132.
[4] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 3/56.

Drugo: Bitka protiv Benu Kajnuka

Ez-Zuhri je naveo da se ova bitka odigrala druge godine po Hidžri, dok El-Vakidi i Ibn Sa'd tvrde da se odigrala u subotu polovinom mjeseca ša'bana druge godine po Hidžri.[1]

Uglavnom, svi koji su pisali o bitkama i životu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, slažu se da se ova bitka odigrala nakon Bitke na Bedru, jer su židovi iz plemena Benu Kajnuka prekršili sporazum koji su postigli sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i nisu ispunili svoje obaveze naznačene u sporazumu, nego su se prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i muslimanima ponijeli neprijateljski i otvoreno pokazali mržnju i zavist nakon muslimanske pobjede na Bedru.[2]

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, se sastao s njima na medinskoj pijaci i lijepo ih savjetovao te ih pozvao da prime islam i upozorio da paze da ih ne snađe isto što i Kurejšije na Bedru.[3] Ali, židovi su na ovo odgovorili provokacijom i prijetnjom iako su sporazumom bili obavezani na pokornost i prihvatanje Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kao vođe. Rekli su: "Muhammede, nemoj da te zavara to što si pobio jednu grupu nesposobnih Kurejšija koji se ne znaju boriti. Ako napadneš nas, vidjet ćeš šta su pravi borci i znat ćeš da nema boraca kao što smo mi![4]

Kriza je počela narastati jer njihov odgovor je pokazivao da nemaju namjeru pridržavati se ugovora niti poštivati muslimane, naprotiv, pokazivali su neprijateljstvo, ponašali su se izazivački, oholo i pokazali su da se pripremaju za borbu. O njima je Allah objavio riječi:

﴿ قُل لِّلَّذِينَ كَفَرُوا سَتُغْلَبُونَ وَتُحْشَرُونَ إِلَىٰ جَهَنَّمَ ۚ وَبِئْسَ الْمِهَادُ ﴿١٢﴾ قَدْ كَانَ لَكُمْ آيَةٌ فِي فِئَتَيْنِ الْتَقَتَا ۖ فِئَةٌ تُقَاتِلُ
فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَأُخْرَىٰ كَافِرَةٌ يَرَوْنَهُم مِّثْلَيْهِمْ رَأْيَ الْعَيْنِ ۚ وَاللَّهُ يُؤَيِّدُ بِنَصْرِهِ مَن يَشَاءُ ۗ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَعِبْرَةً
لِّأُولِي الْأَبْصَارِ ﴿١٣﴾ ﴾

"Reci onima koji ne vjeruju: 'Bit ćete pobijeđeni i u Džehennemu okupljeni, a užasno je to boravište!' Vi ste imali znak u dvjema grupama koje su se sukobile: jednoj koja se borila na Allahovom putu, i drugoj, nevjerničkoj, kojoj se činilo da ih svojim očima vidi dva puta više! A Allah Svojom pomoći podržava koga On hoće! To je, doista, pouka za one koji su dalekovidni!"[5]

1- Direktni povodi Bitke protiv Benu Kajnuka

Nakon muslimanske pobjede na Bedru i Poslanikovih, sallallahu alejhi ve

---

[1] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 1/299.
[2] *Mevsu'atu Nadretin-ne'im*, 1/269.
[3] *El-Jehud fis-sunnetil-mutahhere*, 1/276.
[4] *Ibid.*, 1/276.
[5] Sura Ali Imran, 12-13.

sellem, riječi upućenih židovima, oni potajno odlučiše prekršiti sporazum sklopljen sa muslimanima. Iščekivali su pogodnu priliku da izazovu muslimane. Takva prilika ukazala im se kada je jedna muslimanka došla na pijacu Benu Kajnuka da proda neku robu, zatim je otišla kod zlatara i sjela, a židovi su je počeli nagovarati da otkrije lice. Ona je odbila pa joj je zlatar iza leđa zakačio veo u čvor, pa kad je ustala, otkrio joj se dio tijela. Židovi su joj se smijali, a žena je počela zapomagati, pa je skočio jedan musliman i ubio zlatara, židova. Nakon toga, židovi su nasrnuli na muslimana i ubili ga, pa je porodica ovog muslimana počela dozivati muslimane u pomoć protiv židova. Slučaj je rasrdio muslimane i tako se desila tuča između njih i Benu Kajnuka.[1]

Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo za to, krenuo je na njih na čelu vojske sastavljene od muhadžira i ensarija. Bilo je to u subotu, polovinom mjeseca ša'bana treće godine po Hidžri.[2]

Bajrak je u toj bitki nosio Hamza b. Abdul-Muttalib, a Ebu Lubabe, čije je pravo imene bilo Bešir[3] b. Abdul-Munzir el-Umeri, ostao je u Medini kao Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, zamjenik.[4]

Krenuvši prema njima, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, donio je odluku o raskidanju ugovora s njima, kao što mu je Allah naredio:

﴿ وَإِمَّا تَخَافَنَّ مِن قَوْمٍ خِيَانَةً فَانبِذْ إِلَيْهِمْ عَلَىٰ سَوَاءٍ ۚ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْخَائِنِينَ ﴿٥٨﴾ ﴾

"Čim primijetiš od nekog plemena vjerolomstvo, i ti njemu isto tako otkaži ugovor – Allah uistinu ne voli vjerolomnike."[5]

2- Stavljanje Benu Kajnuka pod opsadu

Židovi su saznali za Poslanikov dolazak pa su se zabarikadirali u svojim utvrdama te ih je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, petnaest noći držao pod opsadom, kako navodi Ibn Hišam.[6]

Opsada je trajala sve dok Allah nije židovima ulio strah u srca pa su prihvatili da se predaju i prihvate Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, sud o njima.

Bili su iznenađeni Vjerovjesnikovom, sallallahu alejhi ve sellem, taktikom opsade koja je izazvala pometnju u njihovim redovima. Ovom taktikom spriječen je svaki dolazak pomoći i zaustavljen svaki njihov pokret, tako da nisu znali šta da rade i osjećali su se kao da žive u zatvoru, što je, napos1jetku, bio uzrok da izgube strpljenje i svaku nadu u otpor, i to nakon što su prijetili Allahovom Poslaniku,

---

[1] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 3/54.
[2] El-Vakidi, *El-Megazi*, , 1/176. Ibn Sa'd, *Et-Tabekat*, 2/28-29.
[3] *El-Jehud fis-sunnetil-mutahhere*, 1/279.
[4] Et-Taberi, *Tarih*, 2/481.
[5] El-Enfal, 58.
[6] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 3/55.

sallallahu alejhi ve sellem, da su opasniji i bolji borci od kurejšijskih mnogobožaca.

Na kraju, bili su primorani da se predaju i prihvate presudu Allahovog Poslanika[1], sallallahu alejhi ve sellem, koji je zadužio El-Munzira b. Kudamu es-Sullemija el-Evsija da ih poveže vezujući im ruke za leđa.[2]

3- Konačna presuda plemenu Benu Kajnuka

Ibn Selul je pokušao osloboditi svoje saveznike, pa je prolazeći pored njih rekao: "Odvežite ih!" Na to je El-Munzir rekao: "Zar ćete odvezati narod koji je svezan po naređenju Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem! Tako mi Allaha, ko god ih pokuša odvezati, odrubit ću mu glavu!"[3] To je učinilo da Abdullah b. Ubejj b. Selul odustane od svoje nakane i ode Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, kako bi pokušao od njega dobiti dozvolu za odvezivanje zarobljenih.[4] Došao je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "O Muhammede, učini dobro mojim saveznicima!" – Benu Kajnuka su inače bili saveznici Hazredža kojima je pripadao Ibn Ubejj. – Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije mu ništa odgovorio pa Ibn Ubejj ponovo reče: "Muhammede, učini dobro mojim saveznicima!" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, okrenuo se od njega, a on je stavio ruku unutar Poslanikovog oklopa, pa mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Pusti me!" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sada je već bio veoma ljut, što mu se moglo primijetiti na licu. Rekao je: "Teško tebi, pusti me!" Ibn Ubejj reče: "Ne, tako mi Allaha, dok ne učiniš dobro mojim saveznicima! Četiri stotine boraca bez oklopa i tri stotine oklopnika, branili su me od svakog neprijatelja, a ti hoćeš da ih pobiješ u jednom danu! Allaha mi, bojim se da me ne zadesi nesreća!" Nakon ovoga Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Učinit ću to za tebe."[5] Zatim je naredio da ih odvežu i protjerao ih iz Medine, a njihov imetak je pripao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i muslimanima. Zadatak sakupljanja i evidentiranja njihovog imetka povjeren je Muhammedu b. Meslemi, radijallahu anhu.[6]

Abdullah b. Ubejj b. Selul htio je nagovoriti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da dozvoli židovima iz plemena Benu Kajnuka ostanak, ali je na vratima njegovog doma zatekao Uvejma b. Sa'ideta, ensariju iz plemena Evs, koji ga je spriječio da uđe. Uvejm mu je rekao: "Nećeš ući dok ti ne dozvoli Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem!" Ibn Ubejj ga je gurnuo, na što je Uvejm žestoko reagirao, pa je u tuči Ibn Ubejj ogrebao lice o zid, od čega mu je potekla krv.

---

[1] Ebu Faris, *Es-Sira'u me'al-Jehud*, 1/144.
[2] *El-Jehud fis-sunnetil-mutahhere*, 1/280.
[3] El-Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 5/32.
[4] *Ibid.*, 5/33.
[5] *El-Jehudu fis-sunnetil-muttahere*, 1/281.
[6] *Et-Tarihul-islami*, 5/30.

U ovoj predaji dolazi do izražaja Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, politička vještina. On je ispunio molbu Ibn Ubejja u nadi da će mu to očistiti srce i skinuti koprenu, pa će poći Pravim putem, stoga mu je rekao: "Učinit ću to za tebe". A ako bi se on popravio, to bi moglo utjecati i na njegove sljedbenike da se i oni poprave, pa bi islamski redovi postali čvršći i ništa im ne bi mogle spletke neprijatelja islama.[1]

Osim toga, postoji i druga dimenzija: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vodio je računa da spriječi svaki mogući nastanak smutnje u muslimanskoj zajednici, jer, neki muslimani, ensarije, bili su novi u islamu pa je postojala bojazan da Abdullah b. Ubejj, vođa licemjera, utječe na njih zbog velikog ugleda koji je uživao među stanovnicima Medine.[2] Zato je Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, odnos prema njemu počivao na laskanju i strpljivom podnošenju njegovih uvreda kako bi izbjegao smutnju i da bi, kroz njegove postupke i ponašanje, izašlo na vidjelo njegovo pravo lice, tako da ga se ljudi klone i prestanu podržavati. Ovaj pristup polučio je izvanredne rezultate jer su svi ljudi, čak i njegovi bližnji i među njima njegov sin Abdullah, shvatili ko je Abdullah b. Ubejj b. Selul, pa su ga ušutkivali kad bi govorio i pokazivali uznemirenost zbog njegovih riječi.[3] Štaviše, htjeli su ga ubiti, o čemu ćemo, ako Bog da, govoriti kasnije.

4- Ubade b. Es-Samit odriče se židova Benu Kajnuka

Ubade b. Es-Samit, radijallahu anhu, bio je iz plemena Benu Avf koji su, poput Abdullaha b. Ubejja, bili u savezu sa plemenom Benu Kajnuka. Ali, kad su prekršili ugovor, Ubade je otišao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da ga obavijesti da se pred Allahom i Njegovim Poslanikom odriče saveza s njima, pa je rekao: "Allahov Poslaniče, uzimam za zaštitnike Allaha i Njegovog Poslanika i vjernike, a odričem se saveza i prijateljstva sa ovim nevjernicima!"[4]

Kada je odlučeno da Benu Kajnuka budu protjerani, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, taj je zadatak povjerio Ubadi b. Es-Samitu. Židovi iz ovog plemena govorili su mu: "O Ebul-Velide, od svih ljudi iz Evsa i Hazredža baš ti da nam ovo uradiš, a mi smo ti saveznici!?" Ubade im je odgovarao: "Kada ste prekršili ugovor, došao sam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Allahov Poslaniče, pred tobom se odričem i njih i savezništva s njima.'"

Ibn Ubejj i Ubade b. Es-Samit bili su na istom stepenu savezništva s njima, pa je Abdullah b. Ubejj rekao: "Odrekao si se svojih saveznika? Oni to nisu zaslužili od tebe", pa podsjetio ga je na neke usluge koje su mu učinili u važnim momentima.

---

[1] El-Gadban, *El-Menhedžul-hareki lis-Siretin-Nebevijje*, str. 247.
[2] El-Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 5/32.
[3] Ebu Faris, *Es-Sira'u me'al-Jehud*, 1/148.
[4] *El-Jehudu fis-sunnetil-muttahere*, 1/282-283.

Ubade je odgovorio: "O Ebul-Hubabe, promijenila su se srca, a prijašnje ugovore islam je izbrisao, a ti se, Boga mi, petljaš u nešto za što ćeš se uskoro pokajati."

Židovi iz plemena Benu Kajnuka rekli su: "Muhammede, mnogi ljudi su nam dužni imetak." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Požurite i oprostite dio dugova!"

Ubade je nadgledao kako se spremaju za put i požurivao ih. Tražili su od njega da im da dodatno vrijeme, a on je odgovorio: "Nijednog trena! Imate tri dana kao što je naredio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i ni trena više! A da se mene pita, ne bih vam dao nijednog trena."

Nakon tri dana, Ubade je izašao za njima dok su odlazili prema Šamu i govorio im je: "Idite što dalje!"

Pratio ih je sve do mjesta Halefuz-Zubab, a onda se vratio, a oni su nastavili dalje i naselili se u Azreatu.[1]

Benu Kajnuka su otišli iz Medine poniženi, predali su oružje i ostavili imetak kao plijen muslimanima. Oni su bili najhrabrije židovsko pleme u Medini, bili su najsposobniji, najbrojniji i najopremljeniji, pa je njihova kazna za neko vrijeme ušutkala i primirila ostala židovska plemena, srca su im se ispunila strahom i njihova je snaga slomljena.[2]

5- Ajeti koji su objavljeni povodom Ibn Selula koji je branio židove i Ubade b. Es-Samita koji ih se odrekao

Allah je rekao:

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ لَا تَتَّخِذُوا۟ ٱلْيَهُودَ وَٱلنَّصَٰرَىٰٓ أَوْلِيَآءَ ۘ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَآءُ بَعْضٍ ۚ وَمَن يَتَوَلَّهُم مِّنكُمْ فَإِنَّهُۥ مِنْهُمْ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهْدِى ٱلْقَوْمَ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿٥١﴾
فَتَرَى ٱلَّذِينَ فِى قُلُوبِهِم مَّرَضٌ يُسَٰرِعُونَ فِيهِمْ يَقُولُونَ نَخْشَىٰٓ أَن تُصِيبَنَا دَآئِرَةٌ ۚ فَعَسَى ٱللَّهُ أَن يَأْتِىَ بِٱلْفَتْحِ أَوْ أَمْرٍ مِّنْ عِندِهِۦ فَيُصْبِحُوا۟ عَلَىٰ مَآ
أَسَرُّوا۟ فِىٓ أَنفُسِهِمْ نَٰدِمِينَ ﴿٥٢﴾ وَيَقُولُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ أَهَٰٓؤُلَآءِ ٱلَّذِينَ أَقْسَمُوا۟ بِٱللَّهِ جَهْدَ أَيْمَٰنِهِمْ ۙ إِنَّهُمْ لَمَعَكُمْ ۚ حَبِطَتْ أَعْمَٰلُهُمْ فَأَصْبَحُوا۟
خَٰسِرِينَ ﴿٥٣﴾ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ مَن يَرْتَدَّ مِنكُمْ عَن دِينِهِۦ فَسَوْفَ يَأْتِى ٱللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُۥٓ أَذِلَّةٍ عَلَى ٱلْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٍ عَلَى ٱلْكَٰفِرِينَ
يُجَٰهِدُونَ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَآئِمٍ ۚ ذَٰلِكَ فَضْلُ ٱللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَآءُ ۚ وَٱللَّهُ وَٰسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٥٤﴾ إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ ٱللَّهُ وَرَسُولُهُۥ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱلَّذِينَ
يُقِيمُونَ ٱلصَّلَوٰةَ وَيُؤْتُونَ ٱلزَّكَوٰةَ وَهُمْ رَٰكِعُونَ ﴿٥٥﴾ وَمَن يَتَوَلَّ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ فَإِنَّ حِزْبَ ٱللَّهِ هُمُ ٱلْغَٰلِبُونَ ﴿٥٦﴾﴾

"O vjernici, ne uzimajte za zaštitnike jevreje i kršćane! Oni su sami sebi zaštitnici! A njihov je i onaj među vama koji ih za zaštitnike prihvati; Allah, uistinu, neće ukazati na Pravi put ljudima zulumćarima. Zato ti vidiš one čija su srca bolesna kako se žure da s njima prijateljstvo sklope, govoreći: Bojimo se da nas kakva nevolja ne zadesi. A Allah će sigurno pobjedu ili nešto drugo od Sebe dati, pa će se oni zbog onoga što su u dušama svojim krili kajati, a oni

---

[1] *El-Jehudu fis-sunnetil-mutahhere*, 1/284-285.
[2] Ebu Faris, *Es-Sira'u me'al-Jehud*, 1/149.

koji vjeruju reći će: 'Zar su to oni koji su se zaklinjali Allahom, svojom najtežom zakletvom, da su, zaista, s vama?' Djela njihova bit će poništena, i oni će nastradati. O vjernici, ako neko od vas od svoje vjere otpadne – pa, Allah će sigurno umjesto njih dovesti ljude koje On voli i koji Njega vole, prema vjernicima ponizne, a prema nevjernicima ponosite; oni će se na Allahovom putu boriti i neće se ničijeg prijekora bojati. To je Allahov dar, koji On daje kome hoće – a Allah je neizmjerno dobar i sve zna. Vaši su zaštitnici samo Allah i Poslanik Njegov i vjernici koji ponizno namaz obavljaju i zekat daju. Onaj ko za zaštitnike uzme Allaha i Poslanika Njegova i vjernike – pa, Allahova strana će, svakako, pobijediti."[1]

O ovim ajetima Ibn Atijje je rekao: "Kada se nakon Bedra desio sukob sa Benu Kajnuka i kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, htio da ih pobije, Abdullah b. Ubejj b. Selul, njihov saveznik, stao je u njihovu odbranu. Ubade b. Es-Samit također je bio njihov saveznik, jednako kao Abdullah, ali kada je vidio kakve su namjere Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što su se židovi usprotivili Allahu i Njegovom Poslaniku, Ubade je došao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Allahov Poslaniče, ja se pred Allahom i Njegovim Poslanikom odričem saveza i prijateljstva sa židovima i potpuno sam odan jedino Allahu i Njegovom Poslaniku!' S druge strane, Abdullah b. Ubejj b. Selul rekao je: 'Ja se ne odričem saveza i prijateljstva sa židovima; ja sam čovjek koji se boji da ga ne zadesi kakva nevolja.'"[2]

Očita je razlika između Ibn Selula ogrezlog u licemjerstvu i Ubade b. Es-Samita odgojenog kroz vjerovjesnički program, koji je čiste duše i srca, snažnog imana i prosvijetljenog uma, oslobođen svih tragova paganske pristrasnosti i strasti, i ne gleda svoj lični interes, nego interes islama, stoga je on primjer iskrenog muslimana odanog svojoj akidi.[3]

Treće: Obračunavanje sa huškačima na islamsku državu – ubijanje Ka'ba b. El-Ešrefa

Raspirivači smutnje nisu ništa manje opasni od onih koji učestvuju u oružanim sukobima protiv muslimana, zato je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon Bitke na Bedru, naredio da se takvi uprate i ubiju kako bi se spriječilo rasplamsavanje smutnje i kako bi se ojačala istina.[4]

Imena nekih smutljivaca koji su ubijeni:

---

[1] Sura El-Maide, 51-56.

[2] Ibn Atijje, *El-Muharrerul-vedžiz*, 1/477-478.

[3] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 1/302.

[4] Muhammed Kal'adži, *Kira'a Sijasijje lis-Siretin-Nebevijje*, str. 138.

1- Asma', Mervanova kćerka

Ova žena podsticala je na borbu protiv Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i izrugivala se sa islamom, pa ju je ubio Umejr b. Adijj el-Hatmi. A kada je nakon toga upitao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o svom postupku, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mu je: "Umejre, pomogao si Allaha i Njegovog Poslanika!"[1] Zatim je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "To je sasvim jasno!"[2]

Kao rezultat toga, mnogi iz plemena Benu Hatma primili su islam, a oni koji su već bili muslimani, prestali su to kriti.[3]

2- Ebu Afek, židov

Ebu Afek je bio starac iz plemena Benu Amr b. El-Avf. Huškao je ljude na Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i grdio ga kroz poeziju, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko će me odbraniti od ovog podlaca?!", pa ga je ubio ashab Salim b. Umejr.[4]

3- Ka'b b. El-Ešref

Najvažniji atentat na raspirivače mržnje protiv islamske države bio je onaj na Ka'ba b. El-Ešrefa.

Ka'b b. El-Ešref vodio je porijeklo iz plemena Benu Nebhan, ogranka plemena Taj'. Otac mu je u pagansko doba ubio nekoga, pa je pobjegao u Medinu i ušao u savez sa židovima iz plemena Benu Nadir te se oženio Akilom, kćerkom Ebul-Hakika, koja mu je rodila Ka'ba.[5]

Ka'b je bio pjesnik. Mrzio je islam i veoma ga je rasrdila pobjeda muslimana protiv Kurejšija na Bedru, pa je otputovao u Mekku i recitirao im pjesme u kojima je vrijeđao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, podsticao ih na osvetu za poginule na Bedru. U svojim je stihovima oplakivao i naricao za poginulim Kurejšijama na Bedru i pozivao na uništenje Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i muslimana.[6]

Primjer stihova koje je spjevao u čast mnogobožaca poginulih na Bedru:

Stratište svojih najmilijih Bedr postade
Bedr zaslužuje da se za njim plače i tuguje
Pobijena je četa vitezova oko bunareva
To bi i kraljeve na tlo oborilo
Koliko je tu hrabrih ljudi poginulo

---

[1] Ebu Davud, *Sunen, Kitabul-hudud, bab: El-Hukm ala men sebben-Nebijje*, 4/528-529.
[2] Ebu Davud, *Sunen*, 4/528-529.
[3] *Nadretun-ne'im*, 1/295.
[4] *Ibid.*, 1/296.
[5] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 3/58.
[6] *Nadretun-ne'im*, 1/298.

Radosnih, koji su zalutalom utočište pružali
Ljudi, čijoj mržnji se radujem, govore
Ka'b ibn El-Ešref je veoma žalostan
Vjerujte im, draže bi mi bilo, onog časa kad su izginuli,
Da je Zemlja sve živo na njoj progutala i raspala se
A obaviješten sam da su Benu Kinane žalosni
Zbog smrti Ebul-Velida i da proklinju[1].

Ka'b b. El-Ešref nastavio je uznemiravati Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, smišljajući uvredljive stihove, podstičući Kurejšije na borbu protiv muslimana i obmanjujući ih u pogledu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Tako ga je jedanput Ebu Sufjan upitao: "Tako ti Allaha, je li naša vjera draža Allahu ili vjera Muhammedova i njegovih ashaba?" Ka'b je odgovorio: "Vi ste na ispravnijem putu od njih."[2]

Pošto je mnogobošce ujedinio na stavu da trebaju nastaviti borbu protiv Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zaputio se natrag u Medinu i čim je stigao, pokazao je svoju mržnju prema Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, nastavljajući smišljati uvredljive stihove.

Toliko je postao bezobrazan da je u poeziji počeo govoriti o žudnji za suprugama muslimana. Tako je o Ummul-Fadl, Harisovoj kćerki, supruzi Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, amidže Abbasa, spjevao sljedeće stihove:

O ti, zar odlaziš na put a nisi dom zaštitio
O ti, zar Ummul-Fadl samu ostavljaš
Namirisanu opojnim mirisima
S kosom obojenom knom i uređenu
Za tom ženom od Benu Amira srce mi žudi
Oh, kad bi htjela da bol Ka'bovu izliječi
Nisam ni znao da sunce noću izlazi dok ne ugledah
Nju kako dolazi u noći crnjoj od tame.[3]

Muslimanski pjesnik Hasan b. Sabit poezijom protiv Ka'ba ibn El-Ešrefa

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podsticao je Hasana da se kroz poeziju bori protiv Ka'ba. Kada je Ibn El-Ešref otišao u Mekku, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio je Hasana da su ga ugostili El-Muttalib b. Ebu Veda'ah b. Dumejra es-Sehmi i njegova supruga Atika bint Esed b. Ebul-Ajs, pa je Hasan b. Sabit spjevao stihove u kojima ih je grdio što su primili Ibn El-Ešrefa. Kad je to čula ova žena, opremila je Ka'bovu jahalicu i rekla mužu: "Mi nemamo ništa sa ovim

---

[1] Ez-Zehebi, *Tarihul-islam*, str. 185.
[2] *Ibid.*, str. 158.
[3] *Ibid.*, str. 160.

židovom, zar ne vidiš šta nam je uradio Hasan!?", pa se Ka'b preselio kod druge porodice. Ali kad god bi se preselio kod neke porodice, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio bi Hasana, pa bi Hasan u stihovima ružio tu porodicu te bi ta porodica otjerala Ka'ba. Premještao se od kuće do kuće, pa kad više nije mogao naći nikoga ko bi ga primio, nevoljko se vratio u Medinu da bi ga stigla zaslužena kazna.[1]

Propagandni rat koji je Hasan vodio protiv Ka'ba postigao je zadate ciljeve. Evo nekih od Hasanovih stihova kojima je odgovarao na Ka'bovu poeziju:

Baš žalim Ka'ba što suze roni
Nemoćan, toliko plače da je oglušio
I ja vidio sam na Bedru pobijene
Za kojima oči suze liju
Plači, Kab'e, jer oplakuješ zlikovce
Ti si poput psića što za kujicom zavija
Milostivi je uzdigao našeg prvaka
A ponizio i usmrtio njegove neprijatelje[2].

Dunjalučka završnica Ka'ba b. El-Ešrefa

Ovaj židov učinio je mnoge zločine, pronevjere i prijestupe prema Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i prema pobožnim i nedužnim muslimanima i muslimankama. Svaki ovaj zločin samostalno predstavlja kršenje ugovora, a za što je predviđena smrtna kazna, a šta misliš kada se saberu svi zločini ovog zlikovca.[3]

Ka'b b. El-Ešref, svojim pjesmama u kojima je grdio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i oplakivao poginule mušrike i podsticao ih na borbu protiv muslimana, prekršio je ugovor i time je zaslužio ubistvo[4], stoga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio njegovo ubistvo.

El-Buhari detaljno navodi slučaj njegovog ubistva u predaji koju prenosi Džabir b. Abdullah, radijallahu anhu, koji kaže: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Ko će se pobrinuti za Ka'ba b. El-Ešrefa? Zaista je on uvrijedio Allaha i Njegovog Poslanika!' Ustao je Muhammed b. Mesleme i rekao: 'Allahov Poslaniče, hoćeš li da ga ubijem?' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio je: 'Hoću.' Muhammed b. Mesleme reče: 'Dozvoli mi da pred njim kažem neke neistinite riječi.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio je: 'Reci.'

Nakon toga Muhammed b. Mesleme otišao je Ka'bu b. El-Ešrefu[5] i rekao: 'Ovaj čovjek stalno od nas traži imetak i već nas je iscrpio.' Ka'b reče: 'Sigurno će

---

[1] *Es-Sira'u me'al-Jehud*, 1/111.
[2] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 3/59.
[3] *Es-Sira'u me'al-Jehud*, 1/111.
[4] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 1/304.
[5] U *Es-Siretun-Nebevijje* stoji da je Ka'bu otišao Ebu Naila Selkan b. Selame.

vam dosaditi.' Muhammed b. Mesleme rekao je: 'Mi smo njegovi sljedbenici i ne želimo ga napustiti dok ne vidimo kako će se stvari odvijati. Htjeli bismo da nam pozajmiš jedan ili dva tovara namirnica?'

Ka'b reče: 'Dajte mi nešto u zalog.'

Muhammed ibn Mesleme reče: 'Šta da ti damo?'

'Dajte mi svoje žene', rekao je Ka'b.

'Kako da ti damo svoje žene, a ti si jedan od najljepših Arapa', rekao je Ibn Mesleme.

'Založite svoje sinove!', rekao je Ka'b.

'Ako ti damo sinove, čitav život će ih ljudi psovati i govoriti da su dati u zalog za dva tovara! To bi za nas bila sramota! Ali možemo ti dati naše oružje', rekao je Muhammed b. Mesleme.

Dogovorili su se da ga donese pa je navečer došao sa Ebu Nailom, koji je bio Ka'bov brat po mlijeku. Ka'b je sišao pred njih i pozvao ih da uđu u njegovu tvrđavu. Kada je htio sići, njegova supruga mu reče: 'Gdje ćeš u ovo doba?'

Rekao joj je: 'To su Muhammed b. Mesleme i moj brat Ebu Naila!'

Supruga mu reče: 'Osjećam kao da iz ovog glasa kapa krv.'

Ka'b joj reče: 'Ne brini, to su moj brat po mlijeku Ebu Naila i moj prijatelj Muhammed b. Mesleme.'

Muhammed b. Mesleme došao je sa dva čovjeka[1] i rekao im: 'Kada se pojavi, ja ću recitirati nešto od njegove poezije, zatim ću ga pomirisati, pa kada ga uhvatim za glavu, ubijte ga.'

Ka'b je sišao među njih umotan, a od njega se širio ugodan miris. Muhammed b. Mesleme reče: 'Do sada nisam osjetio ovako lijep miris! Dozvoljavaš li mi da pomirišem tvoju glavu?' Ka'b je odgovorio: 'Da.' Ovaj ga je pomirisao, a onda su ga pomirisali i njegovi prijatelji, zatim je ponovo rekao: 'Dozvoljavaš li?' Ka'b je odgovorio: 'Izvoli', pa ga je Ibn Mesleme uhvatio i povikao: 'Ubijte ga!' Nakon toga su otišli i obavijestili o tome Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem."[2]

U Ibn Hišamovom djelu *Es-Siretun-Nebevijje* navodi se da Muhammed b. Mesleme, nakon što je pristao ubiti Ka'ba, tri dana nije ni jeo ni pio od brige, osim nekoliko zalogaja da ga održe. Kada je to spomenuto Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao ga je i upitao: "Zašto si ostavio hranu i piće?" Odgovorio je: "Allahov Poslaniče, rekao sam ti da ću uraditi nešto za što nisam bio siguran hoću li ispuniti." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Tvoje je da se potrudiš!" Muhammed b. Mesleme rekao je: "Morat ćemo pred njim nešto reći." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Kažite šta god mislite da treba."[3]

---

[1] U knjigama sire' navodi se da su ga ubila peterica: Muhammed b. Mesleme, Ebu Naila, Abbad b. Bišr, Ebu Abs b. Džebr i Haris b. Evs. Oni su pustili Ebu Nailu da govori s Ka'bom.

[2] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi, bab: Katlu Ka'b b. El-Ešref*, br. 4037.

[3] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 3/61.

U djelu *Es-Siretun-Nebevijje* Ibn Ishaka, s dobrim lancem prenosilaca, od Ibn Abbasa, radijallahu anhuma, prenosi se da ih je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ispratio idući s njima do Beki'il-Garkada, a zatim im rekao: "Pođite u ime Allaha! Allahu moj, Ti im budi na pomoći!"[1]

Pouke i poruke

Iz događaja vezanih za ubistvo Ka'ba b. El-Ešrefa možemo izvući brojne pouke i koristi o tome kako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, postupao sa protivnicima islama i islamske države.

1- Iz ovih događaja naučili smo da je kazna za kršenje ugovora ubistvo, kao što je presudio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Također, onaj ko ima ugovor sa muslimanima, pa vrijeđa Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bilo kroz poeziju ili na druge načine, kažnjava se ubistvom, a ovo se desilo sa Ibn El-Ešrefom. Iz ovog događaja zaključujemo da se svako ko vrijeđa Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bio on pod ugovorom ili ne, kažnjava ubistvom, a o tome je podrobno pisao šejhul-islam Ibn Tejmijje u svom djelu *Es-Sarimul-meslul ala šatimir-Resul*.

2- Iz načina na koji je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da se izvrši kazna nad Ibn El-Ešrefom, zaključujemo da tajno izvršavanje kazne može biti od opće koristi za muslimane. Naročito je to potrebno ukoliko bi javno izvršavanje kazne izazvalo smutnju ili opasnost koja muslimane može mnogo koštati.[2] Ovaj događaj ukazuje na to da borba protiv neprijatelja islama i islamske države nije ograničena samo na borbu na bojnom polju, nego se mogu upotrebljavati svi načini, ako nisu grijeh, da bi se nanijela šteta neprijateljima. Naprimjer, ubistvo jednog istaknutog neprijateljskog vođe može muslimane poštedjeti mnogo truda i gubitaka.

To je dozvoljeno samo ukoliko iz toga neće proizaći veći nered, odnosno uvjet je da iza toga stoji jaka muslimanska država koja će spriječiti da se nad muslimanima čini osveta, ili da se istrebljuju daije iz njihovih zemalja, ili da nastane nered u muslimanskim zemljama.[3] Neki muslimani su požurili događaje pa su ušli u oružane sukobe pravdajući se ovim i sličnim događajima, a to uopće nije dokaz za njih, jer ovo se desilo u Medini koja je bila islamska država i u kojoj su muslimani imali snagu, a ovi danas niti imaju državu niti imaju snagu. Osim toga, slučaj Ibn El-Ešrefa donio je ponos islamu i zaplašio nevjernike bez ikakve štete po muslimane, a ovo što se danas radi, donosi muslimanima samo zlo i nered, i opravdava prolijevanje muslimanske krvi, kaljanje njihove časti i uzimanje imetka.[4]

Poslanik sallallahu alejhi ve sellem, nije pokušao ubiti nijednog mnogo-

---

[1] *Ibid.*, 3/62.
[2] Ebu Faris, *Es-Sira'u me'al-Jehud*, 1/115.
[3] *Et-Tarihul-islami*, 5/54.
[4] *Vekafat Terbevijje me'as-Siretun-Nebevijje*, str. 205.

božačkog lidera, poput Ebu Džehla, Umejje b. Halefa, Utbe itd., u Mekki, iako je to mogao uraditi. Da je Hamzi ili Omeru, ili bilo kojem drugom ashabu, dao znak da to urade, oni bi to izvršili, ali Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, uputa nas uči da se takvi potezi mogu činiti samo kada muslimani imaju snagu i moć. Pored toga, za ovakvo nešto potrebno je imati posebnu fetvu od kompetentnih učenjaka koji će znati pravilno izvagati korist i štetu. Prema tome, takve fetve mogu dati samo veliki učenjaci jer u ovom vremenu se ispreplíću koristi, i javno mnijenje ima veliki utjecaj na odluke koje donosi država, i realne su mogućnosti da se desi višestruka šteta.[1]

3- Ashabima je bilo veoma važno ispunjavanje zadate riječi. To se pokazuje na primjeru Muhammeda b. Mesleme koji je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, obećao da će ubiti Ibn El-Ešrefa, a kako to nije mogao ispuniti odmah, prestao je jesti i piti zbog brige i bojazni da neće moći ispuniti obećanje. S druge strane, u našim savremenim društvima mnogi data obećanja smatraju beznačajnim i brzo odustaju od obećanja ili ugovora, tako da ugovori ostaju samo mrtvo slovo na papiru. Ovakve osobe ne posjeduju principe i držanje kakvima se postiže Allahovo zadovoljstvo, nego su to obične intereždžije koje vode brigu samo o ličnoj koristi.

Međutim, nosici uzvišenih idela radije bi da ostanu bez glave, ili da im se tijela osuše od gladi, ili da ispuste dušu, nego da pogaze zadanu riječ ili prekrše obećanje i ugovor; i spremni su suočiti se sa svakom patnjom, pa i smrću, radi svoje akide i svoga islama.[2]

4- Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "Tvoje je da se potrudiš"[3], ukazuju da pobjeda dolazi nakon uloženog truda i strpljenja na iskušenjima. Allah je rekao:

﴿ تِلْكَ مِنْ أَنبَآءِ ٱلْغَيْبِ نُوحِيهَآ إِلَيْكَ ۖ مَا كُنتَ تَعْلَمُهَآ أَنتَ وَلَا قَوْمُكَ مِن قَبْلِ هَٰذَا ۖ فَٱصْبِرْ ۖ إِنَّ ٱلْعَٰقِبَةَ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٤٩﴾ ﴾

"To su nepoznate vijesti koje ti Mi objavljujemo; ni ti ni narod tvoj niste prije ovoga o tome ništa znali. Zato budi strpljiv, ishod će, zaista, u korist bogobojaznih biti."[4] Musliman je dužan uložiti maksimalne umne i fizičke napore na putu ispunjenja obećanja, a zatim se osloniti na Allaha očekujući rezultate.[5]

5- Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Recite šta god mislite da je potrebno."[6] Ovi ashabi su izgovorili riječi koje su u normalnim okolnostima uzrok nevjerstva, tako da na osnovu ovoga znamo da je u cilju ostvarenja vojnih zadataka dozvoljeno reći bilo šta. Međutim, postavlja se pitanje da li je dozvoljeno i uraditi bilo šta ili ostaviti neki farz. Poznato je da je nevjerstvo i širk najveći grijeh, pa ako

---

[1] *El-Esasu fis-sunne ve fikhiha – Es-Siretun-Nebevijje*, 2/537.
[2] *Es-Sira'u me'al-Jehud*, 1/119.
[3] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 3/61.
[4] Sura Hud, 49.
[5] *Es-Sira'u me'al-Jehud*, 1/120.
[6] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 3/61.

je to dozvoljeno učiniti, onda je dozvoljeno i manje od toga, ali pod uvjetom da je siguran, ili da barem preovladava mogućnost, da će se na taj način postići cilj i da se ograniči samo na ono što je nužno, bez obzira radilo se o odgađanju farza ili činjenju grijeha. Važno je napomenuti da sve ovo zahtijeva fetvu i da postoje stvari koje nije dozvoljeno učiniti ni u kojem slučaju, poput bluda ili homoseksualizma.[1]

Postoje situacije u kojima je potrebno tražiti fetvu, naročito ako se radi o nesvakidašnjim situacijama, nuždi, političkim i vojnim suđenjima. Izuzetne situacije iziskuju odmjerenost i posebne fetve za koje nije kompetentan svako, jer temeljni propisi su poznati, ali izuzetne situacije iziskuju specifične fetve koje mogu dati samo veliki učenjaci, izuzetno dobri poznavaoci fikha koji dobro poznaju ciljeve šerijata i stanje u kojem se nalaze.[2]

6- U Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, riječima: "Recite šta god mislite da je potrebno", velika je pouka koju pojašnjavaju druge Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "Rat je varka."[3]

7- Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "Pođite u ime Allaha! Allahu moj, Ti im budi na pomoći!", podsjetnik su na iskrenost u džihadu. Krenuli su u ime Allaha, svjesni da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dovio za njih da ih Allah pomogne i to je bio izuzetan poticaj, to ih je učvrstilo i povećalo moral. Nisu se bojali Ibn El-Ešrefa i njegovih čuvara, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dovio Gospodaru da ih čuva i brine o ostvarenju njihovog cilja, pa su osjećali da je Allah uz njih.

U Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, uputi primjećujemo brigu o poduzimanju svih materijalnih uzroka i preciznom planiranju, a ne zaboravimo ni Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, dovu. Ovi ashabi nisu zanemarili poduzimanje uzroka pomoću kojih će uspješno ispuniti zadatak, jer musliman je obavezan spojiti pouzdanje u Allaha i poduzimanje uzroka koje je propisao Allah.[4] Plan Muhammeda b. Mesleme i njegovih drugova bio je precizan jer su dobro znali princip poduzimanja uzroka. Uzroci koji su olakšali ispunjenje plana su:

a) Ebu Naila je bio Ka'bov brat po mlijeku, pa zato Ka'b nije osjećao strah od njega.

b) U nekim predajama spominje se da je Ebu Naila, prije nego je počeo govoriti o tome zašto je došao, recitirao Ka'bu stihove da bi raznježio njegovo srce.

c) Prije nego što će razgovarati sa Ka'bom, zatražio ja da izađu Ka'bovi ljudi i da sa njim razgovaraju nasamo, što je bio odličan potez, jer da su ostali, možda bi neko od njih otkrio šta se krije iz toga pa bi upozorili Ka'ba.

---

[1] *El-Esasu fis-sunneti ve fikhiha – Es-Siretun-Nebevijje*, 2/537-538.
[2] *El-Esasu fis-sunneti ve fikhiha – Es-Siretun-Nebevijje*, 2/537-538.
[3] *Sahihu Muslim*, br. 1740, str. 1362.
[4] El-Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 5/56.

d) Pretvarali su se da osjećaju da im Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, čini nepravdu i loše su govorili o njemu i tako stekli Ka'bovo povjerenje.

e) Došli su sa idejom da založe oružje kod njega tako da nikome ne bude sumnjiv njihov dolazak s oružjem, jer su se dogovorili da ga donesu kao zalog, i tako su ovo oružje mogli upotrijebiti u svakom trenutku.

f) Za uspješno provođenje plana bilo je važno dogovoriti sastanak tako da su mogli kod njega doći noću, a da to ne izazove sumnju.

g) Ebu Naila i Muhammed b. Mesleme stekli su Ibn El-Ešrefovo povjerenje, tako da je izašao pred njih u doba u kojem čovjek inače ne izlazi iz kuće bojeći se ubistva od strane neprijatelja.[1]

h) Također, bila je odlična ideja da ga izmame izvan kuće tako da ga niko ne može odbraniti ili mu priteći u pomoć.

i) Ebu Naila je zavarao Ibn El-Ešrefa tražeći da mu pomiriše kosu a to je bila priprema da ga uhvati za zločinačku mu glavu i tako pruži priliku ashabima da izvrše Allahovu presudu nad njim.

j) Ovaj slučaj pokazuje da su ashabi bili nevjerovatno sposobni za konspirativno djelovanje, jer su uspjeli sačuvati plan u tajnosti pored mnoštva židova i licemjera u Medini i uprkos tome što se njegovo izvršenje oteglo i što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo ovo pitanje pred skupinom ashaba i o tome se vodio dijalog. Ovo je dokaz jačine imana i iskrenosti u vjeri kod ovih ashaba.[2]

Ovi ashabi su krenuli u ispunjenje svog preciznog plana svjesni uzvišenih ciljeva, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, davao im je moralnu potporu. Krenuli su u izvršenje akcije psihički i fizički pripremljeni, pod vođstvom Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji moli Allaha da ih čuva i podari im uspjeh u akciji.[3]

Utjecaj ubistva Ka'ba b. El-Ešrefa na židove

Čim se Medinom proširila vijest o Ka'bom ubistvu, židovski rabini požuriše da se požale Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, na njegove ashabe, ali Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije se ni osvrnuo na te žalbe, nego je potvrdio ubistvo i upozorio da je ono rezultat Ka'bovih neprijateljskih stavova.

Ovaj događaj ulio je strah u kosti svim židovima: njihovi velikaši nisu se više usuđivali izlaziti iz svojih utvrda, a svi židovi koji su živjeli u Medini strepili su od muslimana.[4]

Židovi su bili prisiljeni da obnove sporazum, a Ka'bovo ubistvo ostavilo je velikog traga na njih, pa su počeli smišljati spletke protiv islama, kao što će poka-

---

[1] *Es-Sira'u me'al-Jehud*, 1/122.
[2] El-Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 5/56.
[3] El-Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 5/57.
[4] *Et-Tarihus-sijasi vel-askeri*, str. 188.

zati daljnji događaji. Bitno je istaći da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije kaznio čitavo pleme Benu Nadir zbog Ka'bovog kršenja ugovora, nego se zadovoljio ubistvom izdajnika, a od Benu Nadira je prihvatio ponovnu potvrdu ugovora.[1]

Iz Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, načina ophođenja sa židovima možemo izvući pouku da je najbolja metoda prijetnja, ubistvo i protjerivanje onih među njima koji pokreću smutnju, jer su to zlikovci po prirodi i nikad ne prestaju sa činjenjem nereda.[2]

Četvrto: Neki važni društveni događaji

1- Vjerovjesnikova ženidba Hafsom, Omerovom kćerkom

Omer, radijallahu anhu, kazuje: "Pošto je Hafsa ostala hudovica nakon smrti njenog muža Hunejsa b. Huzafe es-Sehmija, jednog od Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba koji je umro u Medini, došao sam Osmanu b. Affanu i ponudio mu da oženi Hafsu, a on je odgovorio: 'Razmislit ću.' Čekao sam nekoliko noći, a onda me sreo i rekao: 'Mislim da je najbolje da se trenutno ne ženim.' Zatim sam sreo Ebu Bekra es-Siddika, pa sam mu rekao: 'Ako hoćeš, oženit ću te Hafsom. Međutim, on nije ništa odgovorio, nego je šutio; njegovo odbijanje teže sam podnio nego Osmanovo. Nekoliko noći nakon toga zaprosio ju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pa sam je udao za njega. Nekoliko dana nakon toga sreo me Ebu Bekr i rekao: 'Možda ti je bilo teško što ti nisam ništa odgovorio kad si mi ponudio da oženim Hafsu?' Rekao sam: 'Da', a on je rekao: 'Jedino što me spriječilo da prihvatim tvoju ponudu jeste to što sam znao da je spominje Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a nisam htio otkriti njegovu tajnu, i da ju je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ostavio, ja bih prihvatio.'"[3]

2- Alijina ženidba Fatimom, Poslanikovom kćerkom

Alija b. Ebu Talib, radijallahu anhu, kazivao je: "Kada je Fatima stasala za udaju i kada je bilo vrijeme za njenu prosidbu, obavijestila me je o tome robinja koju sam imao. Rekla mi je: 'Zar ne znaš da je Fatima stasala za udaju?' Rekao sam: 'Ne znam.' Kazala je: 'Zašto je ne zaprosiš od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?' Rekao sam: 'A zar imam čime da se oženim?', a ona mi je rekla: 'Ako odeš Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, on će te oženiti.' I tako je nastavila da me nagovara dok i nisam otišao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Ali čim sam sjeo pred njega, zanijemio sam, zbog poštovanja prema njemu nisam mogao progovoriti. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao je: 'Zašto si došao? Treba li ti nešto?', a ja sam šutio. Poslanik, sallallahu alejhi ve sel-

---

[1] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 1/304.
[2] *Es-Sira'u me'al-Jehud*, 1/126.
[3] *Sahihul-Buhari, Kitabun-nikah*, br. 5122.

lem, rekao je: 'Da nisi došao da prosiš Fatimu?' Rekoh: 'Da.' Upitao je: 'Imaš li šta da joj daš kao vjenčani dar?' Odgovorio sam: 'Boga mi, nemam, Allahov Poslaniče!' Upitao je: 'A šta je sa onim štitom kojim sam te naoružao? Tako mi Onoga u čijoj je ruci Alijina duša, to je hatemijski štit vrijedan oko četiri dirhema.' Rekao sam: 'Kod mene je.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Udao sam je za tebe, pa joj pošalji štit.' Bio je to vjenčani dar Fatime, kćerke Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."[1]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spremio je Fatimi ruho koje se sastojalo od pokrivača, mješine za vodu i kožnog jastuka napunjenog mirišljivim cvjetovima.[2]

Život ashaba bio je jednostavan, više su bili u oskudici nego u obilju.[3]

Sljedeća *priča* otkriva nam koliko je teškim životom živjela Fatima i kakav je bio stav njenog oca Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je zatražila da joj dodijeli slugu iz roblja koje je dovedeno.

Imam Ahmed bilježi u svom *Musnedu* da je Alija jedanput rekao Fatimi: "Izmorilo me ovo stalno donošenje vode, osjećam da me grudi bole, a Allah je dao da je tvom ocu dovedeno roblje pa idi i traži da ti da slugu."

Fatima je rekla: "Allaha mi, i meni su ruke pune žuljeva od stalnog mljevenja!"

Nakon toga otišla je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, ali kad ju je upitao: "Zašto si došla, kćeri?", postidjela se da ga pita, pa je rekla: "Došla sam da te vidim", i vratila se.

Alija ju je upitao: "Šta se desilo?" Odgovorila je: "Bilo me stid da ga pitam."

Nakon toga otišli su zajedno, pa je Alija rekao: "Allahov Poslaniče, umoran sam od stalnog nošenja vode za navodnjavanje, osjećam bol u prsima." Fatima je dodala: "Meni su ruke pune žuljeva od stalnog mljevenja, a Allah ti je dao roblje i obilje, pa nam podaj slugu."

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Tako mi Allaha, neću vama dati slugu, a siromasima na sofi želuci krče od gladi, a ja nemam šta da im dam; nego ću prodati roblje i hraniti ih onim što zaradim od te prodaje."

Alija i Fatima su se vratili, a navečer im je došao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Njih dvoje su već bili legli pokriveni malim pokrivačem: kada bi pokrili glave, otkrila bi im se stopala, a ako bi pokrili stopala, otkrile bi im se glave. Htjeli su ustati, ali im Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Ostanite na svom mjestu." Zatim je rekao: "Hoćete li da vas obavijestim o nečemu boljem od onoga što ste tražili?" "Hoćemo", odgovorili su. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "To su riječi kojima me je podučio Džibril! Nakon svakog namaza izgovorite deset puta 'subhanallah', i deset puta 'elhamdulillah', i deset puta 'Allahu ekber', a kada

---

[1] El-Bejheki, *Delailun-Nubuvve*, 3/160. Lanac prenosilaca je hasen.
[2] *Sahihus-Siretun-Nebevijje*, str. 267.
[3] *Mu'inus-sire*, str. 255.

legnete u postelju, trideset i tri puta recite 'subhanallah', trideset i tri puta 'elhamdulillah', i trideset i četiri puta 'Allahu ekber'."[1]

Tako je Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, odgoj porodice i rodbine osujetio pokušaje Fatime i Alije da dobiju slugu, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, namjeravao prodati roblje da bi nahranio ashabe sa sofe koji su skapavali od gladi. I oni su bili dragi Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, kao i Fatima i Alija, ali preče je nahraniti gladnog nego nekome obezbijediti slugu.[2]

Ovaj odgoj ostavio je dubok trag na Aliju. Vrijeme je prolazilo i Alija je postao halifa muslimana, ali pod utjecajem ovog odgoja uzdigao se iznad dunjalučkih prohtjeva i ukrasa iako su mu velika ovozemaljska blaga bila nadohvat ruke. To je zato jer je zikrullah ispunjavao njegovo srce i preplavio njegovo tijelo. O svom pridržavanju Poslanikove oporuke, Alija kaže: "Tako mi Allaha, nisam ostavio ove riječi otkad me je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podučio!" Jedan ashab je upitao: "Čak ni u noći Bitke na Siffinu?" "Čak ni u noći Bitke na Siffinu!", odgovorio je Alija.[3]

A ovako ga je u Muavijinom društvu opisao Dirar b. Damra: "Bio je otuđen od dunjaluka i njegovih ukrasa, volio je bdijenje u tami noći, mnogo je plakao i dugo razmišljao, mnogo se kajao i korio samog sebe, preferirao je kratku odjeću i neukusnu hranu."[4]

[1] *El-Fethur-Rabbani*, 17/260, br. 90.
[2] *Et-Terbijetul-kijadijje*, 3/100.
[3] *El-Isabe fi temjizis-sahabe*, 8/159.
[4] Ibnul-Dževzi, *Sifetus-safve*, 1/84.

Deveto poglavlje
Bitka na Uhudu

Prva tema
Događaji koji su prethodili Bitki na Uhudu

Prvo: Povodi Bitke na Uhudu

Povodi za Bitku na Uhudu mogu se podijeliti na vjerske, socijalne, ekonomske i političke.

1- Vjerski razlog

Allah nas obavještava da nevjernici ulažu ogroman imetak na putu odvraćanja od Allahove vjere, postavljanju prepreka pred širenjem islamske da've, sprečavanju ljudi da prime islam, a sve to u cilju uništenja islama, muslimana i islamske države. Uzvišeni Allah kaže:

﴿ إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ يُنفِقُونَ أَمْوَٰلَهُمْ لِيَصُدُّوا۟ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ ۚ فَسَيُنفِقُونَهَا ثُمَّ تَكُونُ عَلَيْهِمْ حَسْرَةً ثُمَّ يُغْلَبُونَ ۗ وَٱلَّذِينَ كَفَرُوٓا۟ إِلَىٰ جَهَنَّمَ يُحْشَرُونَ ﴿٣٦﴾ ﴾

"Oni koji ne vjeruju troše imanja svoja da bi od Allahovog puta odvraćali. Oni će ih sigurno utrošiti, zatim će zbog toga žaliti i na kraju će pobijeđeni biti. A oni koji ne budu vjerovali – u Džehennem će biti potjerani."[1]

Et-Taberi kaže: "Troše svoje imetke i ulažu ih da bi spriječili ljude da prime islam."[2]

Ibn Kesir kaže: "Ovdje Uzvišeni kaže da nevjernici troše svoja imanja kako bi odvratili od slijeđenja istine."[3]

Eš-Ševkani je rekao: "Ovo znači da nevjernici troše imetak s ciljem odvraćanja od Pravog puta, borbe protiv Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i radi toga okupljaju vojske."[4]

Na osnovu ovoga možemo zaključiti da je vjerski povod za ovu bitku bio najvažniji, jer je cilj Kurejšija bio odvraćanje od Allahovog puta i slijeđenja istine, sprečavanje ljudi da prime islam, borba protiv Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i pokušaj uništenja islamske da've.[5]

2- Socijalni razlog

Veliki poraz na Bedru i stradanje njihovih velikana donijelo je mnogobošcima sramotu i poniženje, osjećali su gorčinu poraza i poniženja, pa su uložili maksimalne napore da speru ovu sramotu i poniženje sa sebe. Zato su se odmah po povrat-

---

[1] Sura El-Enfal, 36.
[2] Muhammed Ba-Medhadž, *Gazvetu Uhud, Dirase da'vijje*, str. 71.
[3] *Tefsir Ibn Kesir*, 2/341. Izdavač Darus-selam.
[4] *Fethul-kadir*, 309.
[5] *Gazvetu Uhud, Dirase da'vijje*, str. 71.

ku sa Bedra dali na prikupljanje imetka za borbu protiv Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Ibn Ishak kaže: "Nakon što su mnogobošci pobacani u bunare na Bedru i poražene mnogobožačke čete se vratile u Mekku, stigao je Ebu Sufjan sa karavanom u kojoj je bio njihov imetak te se zaustavio pred Domom za vijećanje, kao što je bio običaj. I prije nego što ju je pomjerio i istovario, mnogobožački prvaci su došli na ideju da taj imetak ulože u organiziranje vojske za borbu protiv Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Abdullah b. Rebi'a, Ikrime b. Ebu Džehl, Haris b. Hišam, Huvejtib b. Abdul-Uzza i Safvan b. Umejje obilazili su ljude kojima su na Bedru izginuli očevi, sinovi, braća, razgovarali su sa Ebu Sufjanom i ljudima čija se roba nalazila u karavani i govorili im: "Muhammed je pobio vaše prvake, pa nas pomozite ovim imetkom u borbi protiv njega da mu se osvetimo za naše stradale." Ebu Sufjan je rekao: "Ja se prvi odazivam."[1]

Džubejr b. Mut'im pozvao je jednog svog roba, Abesinca po imenu Vahšijj, koji je poput većine Abesinaca bio veoma vješt u bacanju koplja, rijetko kad bi promašio cilj, i rekao mu: "Pođi s ljudima u bitku, pa ako ubiješ Hamzu, Muhammedovog amidžu, za moga amidžu Tua'jmeta b. Adijja, dat ću ti slobodu."[2]

3- Ekonomski razlog

Vojni pohodi koje je poduzimala islamska država utjecali su na slabljenje kurejšijske ekonomije jer im je na ovaj način bio nametnut ekonomski embargo.

Stub mekkanske ekonomije bila su trgovačka putovanja. Zimi su putovali u Jemen noseći robu i plodove koje su nabavljali u Šamu, a ljeti su putovali u Šam noseći na prodaju jemensku robu i plodove koji uspijevaju u tom području. Ugrožavanjem jednog od ovih putovanja bilo bi ugroženo i drugo jer je njihova trgovina sa Jemenom zavisila od robe koju su nabavljali u Šamu i obrnuto.[3] Allah kaže:

﴿لِإِيلَـٰفِ قُرَيْشٍ ۝١ إِۦلَـٰفِهِمْ رِحْلَةَ ٱلشِّتَآءِ وَٱلصَّيْفِ ۝٢ فَلْيَعْبُدُوا۟ رَبَّ هَـٰذَا ٱلْبَيْتِ ۝٣ ٱلَّذِىٓ أَطْعَمَهُم مِّن جُوعٍ وَءَامَنَهُم مِّنْ خَوْفٍۭ ۝٤﴾

"Zbog navike Kurejšija, navike njihove da zimi i ljeti putuju, neka oni Gospodaru ove Kuće u ibadetu budu, koji ih gladne hrani i od straha brani."[4]

Na ovu činjenicu upućuju i riječi Safvana b. Umejje koji je rekao: "Muhammed i njegovi ashabi sprečavaju našu trgovinu, ne znamo šta da radimo s njim i njegovim ashabima koji sprečavaju prolazak priobaljem, s većinom tamošnjih stanovnika su sklopili savez i većina ga podržava. Ne znamo koji put da koristimo, a

---

[1] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 3/68.
[2] *Ibid.*, 3/79.
[3] *Gazvetu Uhud, Dirase da'vijje*, str. 74.
[4] Sura Kurejš, 1-4.

ako budemo sjedili kod kuće i jeli glavnicu našeg imetka, nećemo moći dugo opstati jer je temelj našeg opstanka u ovom gradu ljetna trgovina sa Šamom i zimska sa Abesinijom."[1]

4- Politički razlog

Poraz na Bedru bio je početak političkog kraha Kurejšija, njihova pozicija među arapskim plemenima bila je poljuljana te su osjećali da moraju nešto poduzeti kako bi sačuvali vodeću poziciju među arapskim plemenima ma koliko truda, imetka i žrtava morali uložiti.

To su bili najvažniji razlozi koji su nagnali Kurejšije da krenu u oružani pohod na muslimansku državu.

Drugo: Izlazak Kurejšija iz Mekke

U subotu sedmog ševvala treće godine po Hidžri[2], Kurejšije su bile potpuno spremne. Sakupili su vojsku od tri hiljade boraca zajedno sa okolnim plemenima koja su ih podržavala, u pratnji su im bile žene i robovi. Naoružani i opremljeni kurejšijski mnogobošci, kojima su se pridružili ljudi iz plemena Kinane i iz područja Tihame, izašli su sa svojom svitom.

Pratile su ih žene u nosiljkama na devama kako bi osigurali da borci neće bježati.

Sufjan je poveo suprugu Hind, kćerku Utbe b. Rebi'a[3], Safvan, sin Umejje b. Halefa, poveo je Berzu bint Mes'ud es-Sekafiju, Ikrime b. Ebu Džehl poveo je Ummu Hakim, kćerku Harisa b. Hišama b. El-Mugire, Haris b. Hišam b. El-Mugire poveo je Fatimu, kćerku El-Velida b. El-Mugire...[4]

Išli su sve dok nisu stigli na ivicu doline Es-Sebha, nadomak Medine, gdje se ulogoriše.[5]

Vojnom pohodu Kurejšija prethodila je medijska kampanja koju su na svojim plećima iznijeli Ebu Izzet Amr b. Abdullah el-Džumehi, Amr b. El-As, Hubejra el-Mahzumi i Ibn Zeba'ri. Kampanja je polučila velike rezultate[6] i osigurala prihode za pohod u visini od 50.000 zlatnih dinara.[7]

Treće: Vjerovjesnikova obavještajna služba prati neprijateljsko kretanje

Abbas b. Abdul-Muttalib pratio je kurejšijske poteze i vojne pripreme, pa kad

---

[1] El-Vakidi, *El-Megazi*, 1/195-196.
[2] *El-Bidaje ven-nihaje*, 4/11. El-Vakidi, *El-Megazi*, 1/199.
[3] *El-Isabe*, 8/346, br. 11860.
[4] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 3/70.
[5] *Gazvetu Uhud*, *Dirase da'vijje*, str. 78.
[6] Ebu Faris, *Gazvetu Uhud*, str. 17.
[7] *Ibid.*, str. 16.

je mnogobožačka vojska krenula u pohod, poslao je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, hitnu poruku koja je sadržavala sve detalje o ovoj vojsci. Abbasov pismonoša požurio je da prenese poruku, kretao se velikom brzinom tako da je za tri dana prešao razdaljinu od pet stotina kilometara i predao poruku Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, kojeg je zatekao u mesdžidu u Kuba'u.[1]

Inače, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, konstantno je od svoga amidže Abbasa dobijao precizne informacije o Kurejšijama. Ibn Abdul-Berr kaže: "Abbas, radijallahu anhu, pisao je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, o dešavanjima među mnogobošcima, štitio je muslimane u Mekki, htio je učiniti hidžru, ali mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao poruku koja je glasila: "Tvoj ostanak u Mekki je korisniji.""[2]

Abbasova poruka Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, sadržavala je detaljne informacije, a između ostalog sadržavala je sljedeće: "Kurejšije su krenule prema tebi, pa se već sad počni pripremati za ono što misliš učiniti kad ti dođu. Dolaze ti sa tri hiljade boraca, od toga dvije stotine konjanika i sedam stotina oklopnika; vode sa sobom tri hiljade deva i ponijeli su svo raspoloživo oružje."[3]

Ova poruka sadržavala je bitne stvari od kojih su:

a) pouzdane informacije o kretanju mnogobožaca ka Medini;

b) broj vojske i borbene mogućnosti, što je bilo od pomoći za pripremu plana kako se suprotstaviti neprijateljskim snagama.

Ali, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije se zadovoljio samo sa obavještajnim podacima koji su mu stizali iz Mekke, nego je konstantno pratio stanje neprijatelja. To je poruka svim muslimanskim vođama da je izuzetno važno pratiti informacije koje mogu pomoći u određivanju prave strategije i plana.

Vjerovjesnik je poslao Hubbaba b. El-Munzira b. El-Džemuha da prati Kurejšije. On se uspio pomiješati sa kurejšijskom vojskom i prikupiti informacije o njihovom broju i opremi, a zatim se vratio. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao ga je: "Šta si vidio?" Odgovorio je: "Allahov Poslaniče, procijenio sam da broje oko tri hiljade boraca, od toga oko dvije stotine konjanika. Vidio sam mnogo oklopnika i procijenio sam da broje oko sedam stotina."

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao je: "Jesi li vidio nosiljke za žene?" Odgovorio je: "Vidio sam žene s defovima i bubnjevima."

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Žele da podstiču ljude na borbu podsjećajući ih na poginule na Bedru – tako sam obaviješten. Ti nikome ništa o ovome ne spominji, dovoljan nam je Allah i On je divan zaštitnik. Allahu moj, Tebi se obraćam i od Tebe pobjedu tražim!"[4]

---

[1] El-Mubarekfuri, *Er-Rahikul-mahtum*, str. 250.

[2] *El-Isti'ab fi ma'rifetil-ashab*, 2/812.

[3] El-Vakidi, *El-Megazi*, 1/204.

[4] *Ibid.*, 1/207-208.

Nakon toga, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je Enesa i Mu'nisa, sinove Fedaleta, da donesu vijesti o Kurejšijama. Njih dvojica su ih ugledali u blizini Medine gdje su pustili svoje konje i deve da pasu na pašnjacima oko Medine, pa su se vratili i obavijestili Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o tome.[1]

Nakon što je dobio pouzdane informacije iz više izvora, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zadržao je dobijene podatke u krugu zapovjedništva kako vijesti ne bi negativno utjecale na pripreme muslimanske vojske i borbeni duh. Zato je, nakon što je Ubejj b. Ka'b pročitao Abbasovu poruku, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da se informacije drže u tajnosti i hitno se vratio u Medinu kako bi sa vođama muhadžira i ensarija razgovarao na koji način postupiti u ovoj situaciji.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je upoznao Sa'da b. Er-Rebi'u, jednog od ensarijskih vođa, o Abbasovom pismu, pa mu je Sa'd rekao: "Nadam se da će izaći na dobro!" Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio je od njega da sakrije ove informacije. Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao iz njegove kuće, Sa'dova supruga upita: "Šta ti je to rekao Allahov Poslanik?" Sa'd je rekao: "Teško tebi, šta se to tebe tiče!" Rekla je: "Ionako sam čula šta ti je rekao." Zatim ga je obavijestila o tajni koju mu je povjerio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pa je Sa'd požurio da stigne Poslanika kojeg je obavijestio da je njegova supruga čula tajnu te je rekao: "Allahov Poslaniče, bojim se da se proširi vijest pa da pomisliš da sam ja otkrio tajnu koju si mi povjerio." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio je: "Ostavi je na miru."[2]

Ovaj događaj je važna lekcija vojnim službenicima i upozorenje da suprugama ne otkrivaju vojne tajne, planove ili naredbe. Treba biti vrlo oprezan u iznošenju ovih tajni jer njihovo širenje predstavlja prijetnju ummetu i njegovoj budućnosti.

Historija nam govori o mnogim bitkama koje su izgubljene zbog odavanja tajni nečasnoj supruzi ili neprijatelju koji se predstavlja kao prijatelj.[3]

Četvrto: Vjerovjesnik saziva šuru da se posavjetuje sa ashabima

Nakon što je sakupio detaljne informacije o nevjerničkoj vojsci, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sakupio je ashabe da se, na šuri, s njima dogovori hoće li ostati u Medini i utvrditi se u njoj ili će izaći u susret neprijatelju.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, smatrao je da trebaju ostati u Medini, pa je rekao: "Ona nam je neprobojni štit."[4]

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, predložio je da neprijatelje zadrže na

---

[1] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/187.
[2] *Es-Siretul-Halebijje*, 2/489.
[3] Ebu Faris, *Gazvetu Uhud*, str. 22.
[4] Et-Taberi, *Et-Tarih*, 2/60.

položaju koji su već zauzeli, što će biti nepovoljno za neprijateljsku vojsku, a ako neprijatelji ipak uđu u Medinu, onda će se boriti protiv njih. S ovim mišljenjem Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, složio se i Abdullah b. Ubejj b. Selul.[1] Međutim, ashabi koji su propustili Bedr rekoše: "Allahov Poslaniče, povedi nas na neprijatelje!"

Ibn Kesir je kazao: "Mnogi su ljudi htjeli izaći u susret neprijatelju i nisu se složili sa mišljenjem Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a da su prihvatili, bilo bi bolje, međutim desila se Allahova odredba. Većina onih koji su tražili izlazak propustili su Bitku na Bedru i znali su koliku vrijednost imaju njeni učesnici."[2]

Ibn Ishak je rekao: "Ljudi su navaljivali na Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jer su željeli borbu sa neprijateljem, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao u kuću i odjenuo borbeni prsluk. Okupljeni se pokajaše i rekoše: '*Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, primoran je na nešto što ne želi, pa* ti, Hamza, otiđi i reci Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Šta god ti narediš, mi ćemo te slijediti u tome.'

Hamza je otišao i rekao: 'Allahov Vjerovjesniče, ljudi se kaju i poručuju da će slijediti tvoje naredbe.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio je: 'Kada vjerovjesnik odjene borbeni prsluk, ne dolikuje mu da ga skine prije nego što uđe u borbu."'[3]

Zašto je većina odabrala izlazak iz Medine:

1- U drugoj zakletvi na Akabi ensarije su se obavezale da će braniti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i većina je smatrala da ostajanje u Medini znači neispunjavanje zakletve.

2- Muhadžirska manjina smatrala je da su oni preči od ensarija da brane Medinu i napadnu mnogobošce i otjeraju ih sa ensarijskih livada.

3- Oni koji su propustili Bedr gorjeli su od želje za borbom protiv neprijatelja i pogibijom na Allahovom putu.

4- Većina ih je smatrala da je za Kurejšije uspjeh da stave Medinu pod opsadu te im zato ne treba pružiti to zadovoljstvo.[4]

Oni koji su htjeli sačekati neprijatelja u Medini objašnjavali su svoj stav sljedećim:

1- Mekkanska vojska nije jedinstvena i s vremenom će se morati pojaviti razdor među njima.

---

[1] *Gazvetu Uhud, Dirase da'vijje*, str. 82.
[2] *El-Bidaje ven-nihaje*, 4/14.
[3] *Es-Siretun-Nebevijje*, 3/71.
[4] Ahmed Izuddin, *Gazvetu Uhud*, str. 51-52.

2- Vrlo je teško osvojiti grad čiji su stanovnici odlučni da brane svoje domove, posebno ako obje vojske, kao što je bio slučaj ovom prilikom, raspolažu sličnim naoružanjem.

3- Branioci su hrabriji i odlučniji u odbrani kada znaju da brane svoje porodice, žene i djecu i njihovu čast.

4- Borba u Medini omogućit će učešće žena i djece u borbi, čime će se udvostručiti broj branilaca.

5- Branioci će u Medini moći koristiti kamenje i drugo oružje kojim će moći nanijeti ozljede napadačima.[1]

Očito je da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naučio ashabe da otvoreno iznose svoje stavove kada zatraži njihov savjet, bez obzira da li misle drugačije od njega, jer on se savjetuje s njima u stvarima u kojima ne postoji tekst Objave, kako bi ih naučio da razmišljaju o općim pitanjima i načinima rješavanja problema ummeta, a nema koristi od savjetovanja ako nema slobode izražavanja. Nikad se nije desilo da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ukorio nekoga zbog pogrešnog stava koji je zauzeo nakon promišljanja. Također, vođa mora uzeti u obzir stav, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prakticirao je šuru ispunjavajući kur'anske smjernice:

﴿ فَبِمَا رَحْمَةٍ مِّنَ ٱللَّهِ لِنتَ لَهُمْ ۖ وَلَوْ كُنتَ فَظًّا غَلِيظَ ٱلْقَلْبِ لَٱنفَضُّوا۟ مِنْ حَوْلِكَ ۖ فَٱعْفُ عَنْهُمْ وَٱسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِى ٱلْأَمْرِ ۖ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى ٱللَّهِ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ يُحِبُّ ٱلْمُتَوَكِّلِينَ ﴿١٥٩﴾ ﴾

"S Allahovom milošću ti si blag prema njima; a da si grub i tvrda srca bio, razbježali bi se iz tvoje blizine. Zato im praštaj i moli da im bude oprošteno, i dogovaraj se s njima! A kada se odlučiš, u Allaha se pouzdaj; Allah, doista, voli one koji se u Njega uzdaju!"[2]

To je zato da naviknu na prakticiranje principa šure.

Ovdje se pokazuje politička svijest ashaba koji iznose svoje mišljenje, ali su svjesni da nemaju pravo nametati svoj stav Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, stoga se zadovoljavaju time da iznesu svoj stav, a odluku prepuste Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Zato su se, kada su vidjeli da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odlučio da izađe u borbu zbog njihovog navaljivanja, izvinili i odustali, ali ih je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada naučio lekciji o svojstvima uspješnog vođe, a to je odlučnost: kada jednom donese odluku, treba pristupiti njenom izvršenju bez kolebanja, jer kolebanje može unijeti nepovjerenje i nemir među sljedbenike.[1]

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odlučio je krenuti u susret neprijatelju, proglašeno je vanredno stanje i svi su se spremali za borbu; noć su proveli u

---

[1] Er-Rešid, *El-Kijadetul-askerijje*, str. 374.

[2] Sura Ali Imran, 159.

oprezu, svako je uz sebe imao oružje od kojeg se nije odvajao ni u snu.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da se postavi straža oko Medine odabravši za taj zadatak pedeset snažnih boraca pod komandom Muhammeda b. Mesleme.

Sa'd b. Muaz, Usejd b. El-Hudajr i Sa'd b. Ubade sa skupinom dobro naoružanih ashaba proveli su noć na vratima Poslanikovog mesdžida čuvajući Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.[2]

Peto: Izlazak muslimanske vojske na Uhud

1- Odabir pravog vremena za polazak i odgovarajućeg puta

Jedan od važnih poteza koje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poduzeo u borbi protiv neprijatelja jeste odabir odgovarajućeg vremena za polazak. Naime, izašao je poslije ponoći jer je tada mirnije i manje pokreta, a u to vrijeme neprijatelji će vjerovatno biti u dubokom snu umorni od iscrpljujućeg puta.

Poznato je da umoran čovjek spava dubokim snom pa ne osjeća glasove ili pokrete.

El-Vakidi kaže: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaspao je na početku noći pa je ustao pred zoru i rekao: 'Gdje su vodiči?"'[3]

Uz to, izabrao je odgovarajući put kojim će se vojska kretati na putu ka bojnom polju. Zatražio je da se ovaj put odlikuje tajnošću tako da neprijatelj ne dobije informacije o kretanju muslimanske vojske.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao je ashabe: "Ko će nas povesti na neprijatelja putem na kojem nas neće primijetiti?"

Javio se Ebu Hajseme i poveo vojsku preko zemlje plemena Benu Harise. Prolazili su preko posjeda čovjeka pod imenom Murbi' b. Kajzi, koji je bio licemjer, slijepac, pa kada je osjetio da se radi o Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i muslimanima, počeo ih je zasipati prašinom, a zatim je rekao: "Ako si Allahov Poslanik, ne dozvoljavam ti da uđeš u moju baštu." Uzeo je šaku prašine i rekao: "Da znam da ću te pogoditi, Muhammede, bacio bih ti prašinu u lice!" Muslimani ga htjedoše ubiti, ali im Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Ne ubijajte ga! On je slijep kod očiju, a i slijepog je srca!" Međutim, desilo se da je Sa'd b. Zejd, ensarija iz plemena Benu Ešhel, udario slijepca lukom po glavi i raskvario ga prije nego je Allahov Poslanik izrekao zabranu.[4]

To što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odabrao da povede vojsku kroz bašte pune stabala ukazuje da je poduzeo maksimalne mjere predostrožnosti jer javni putevi pružaju neprijatelju mogućnost da otkrije muslimansku snagu, a to se

---

[1] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 2/380.
[2] Ebu Faris, *Gazvetu Uhud*, str. 34-35.
[3] El-Vakidi, *El-Megazi*, 1/217.
[4] *Es-Siretun-Nebevijje*, 3/73.

ne smije dozvoliti.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podučio je ummet da vode računa o tajnosti po pitanju mjesta i vremena kako neprijatelj ne bi mogao otkriti njihovu snagu i shodno tome postaviti odgovarajući plan, jer će u tom slučaju sva organizacija i planovi koje poduzme muslimansko vođstvo biti uzaludni.

U ovom slučaju imamo praktičan primjer pretpostavljanja opće koristi nad ličnom, ukoliko su oprečne. Naime, prolazak Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kroz imanje ovog licemjera Ibn Kajzija uzrokovao je štetu samo njemu zbog uništenja bašte, ali je na taj način vojsci skraćen put na Uhud, a to je opća korist, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, objasnio da opća korist za vjeru ima prednost nad drugim koristima. U ovom slučaju sukobljene su opća korist, koja je vjerska korist, i lična korist, koja je materijalne prirode, pa je općoj koristi data prednost.[1]

Mudri Zakonodavac poredao je ciljeve šerijata u pogledu ostvarenja koristi za ljude i očuvanja vjere, života, razuma, porijekla i imetka, shodno njihovoj važnosti.[2]

Ako pogledamo u ovih pet stvari i njihov značaj, vidjet ćemo da je njihov redoslijed shodno važnosti sljedeći: vjera, život, razum, porijeklo, imetak. Prema tome, ono čime će se očuvati vjera preče je od onoga čime će se očuvati život, ako dođe do međusobne oprečnosti; ono čime će se očuvati život preče je od onoga čime će se očuvati razum, a ono čime će se očuvati porijeklo preče je od onoga čime će se očuvati imetak. S ovim poretkom slažu se svi učenjaci.[3]

2- Povlačenje munafika Abdullaha b. Ubejja b. Selula sa trećinom vojske

Kada je muslimanska vojska stigla u mjesto Eš-Ševat[4], licemjer Ibn Selul se povukao sa tristo ostalih licemjera pod izgovorom da se neće desiti borba sa mnogoboščima i prigovarajući na odluku da se izađe u borbu izvan Medine. Ovaj munafik je govorio: "Poslušao je djecu i ljude koji ne razmišljaju ispravno, a odbio je moje mišljenje. Zašto da izginemo bespotrebno?!"[5]

Pravi cilj ove pobune zapravo je bio izazivanje pometnje u muslimanskim redovima da bi muslimanskoj vojsci opao borbeni duh, a neprijatelj se ohrabrio.

Ovaj njegov potez ubraja se u najveću izdaju, a odraz je mržnje prema islamu i muslimanima. Ali, Allah je htio da pročisti msulimanske redove i da odvoji loše od dobrih, da se ne miješa iskreni sa neiskrenim, vjernik sa licemjerom.[6]

Allah je rekao:

---

[1] *Gazvetu Uhud, Dirase da'vijje*, str. 168.
[2] Dr. Muhammed Ramadan el-Buti, *Davabitul-Maslaha*, str. 23.
[3] Jusuf Hamid el-Alim, *El-Mekasidul-amme liš-šeri'a*, str. 166.
[4] Naziv bašte između Medine i Uhuda.
[5] *El-Bidaje ven-nihaje*, 4/14.
[6] *Gazvetu Uhud, Dirase da'vijje*, str. 84.

﴿ مَّا كَانَ ٱللَّهُ لِيَذَرَ ٱلْمُؤْمِنِينَ عَلَىٰ مَآ أَنتُمْ عَلَيْهِ حَتَّىٰ يَمِيزَ ٱلْخَبِيثَ مِنَ ٱلطَّيِّبِ ۗ وَمَا كَانَ ٱللَّهُ لِيُطْلِعَكُمْ عَلَى ٱلْغَيْبِ ﴾

"I ne može biti da Allah vjernike ostavi u stanju u kojem ste vi, dok loše od dobrih ne odvoji! I ne može biti da vam Allah otkrije ono što je skriveno..."[1]

Kukavičluk i uzmicanje otkrili su pravo lice licemjera, te su se osramotili pred svim ljudima prije nego što je Kur'an iznio njihove sramote.[2]

3- Stav Abdullaha b. Amra b. Harama o izdajničkom potezu licemjera

Abdullah b. Haram, radijallahu anhu, pokušao je nagovoriti licemjere da se vrate, ali su odbili i rekli: "Da znamo da će biti borbe, vratili bismo se, ali smatramo da neće doći do borbe." Kad su ga ovako odbili i odlučili da se vrate, rekao im je: "Allah vas udaljio, Allahovi neprijatelji! Niste ni potrebni Allahovom Poslaniku!"[3]

Allah je o ovim izdajnicima objavio:

﴿ وَمَآ أَصَٰبَكُمْ يَوْمَ ٱلْتَقَى ٱلْجَمْعَانِ فَبِإِذْنِ ٱللَّهِ وَلِيَعْلَمَ ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿١٦٦﴾ وَلِيَعْلَمَ ٱلَّذِينَ نَافَقُوا۟ ۚ وَقِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا۟ قَٰتِلُوا۟ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ أَوِ ٱدْفَعُوا۟ ۖ قَالُوا۟ لَوْ نَعْلَمُ قِتَالًا لَّٱتَّبَعْنَٰكُمْ ۗ هُمْ لِلْكُفْرِ يَوْمَئِذٍ أَقْرَبُ مِنْهُمْ لِلْإِيمَٰنِ ۚ يَقُولُونَ بِأَفْوَٰهِهِم مَّا لَيْسَ فِى قُلُوبِهِمْ ۗ وَٱللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يَكْتُمُونَ ﴿١٦٧﴾ ﴾

"Ono što vas je zadesilo kada su se dvije skupine sukobile, bilo je Allahovom voljom i da bi znao ko su vjernici! I da bi znao ko su licemjeri. Njima je rečeno: 'Dođite, borite se na Allahovom putu, ili se branite!', a oni su kazali: 'Da znamo da će biti borbe, mi bismo vas slijedili!' Toga dana oni su bili bliži nevjerovanju nego vjerovanju, jer su ustima svojim govorili ono što nije bilo u srcima njihovim! Allah najbolje zna što oni kriju!"[4]

4- Benu Seleme i Benu Harise

Kada se vratio Abdullah b. Ubejj b. Selul, htjeli su se vratiti i Benu Seleme i Benu Harise, ali ih je Allah učvrstio i sačuvao velikog grijeha.

Džabir b. Abdullah rekao je: "Ovaj ajet:

﴿ إِذْ هَمَّت طَّآئِفَتَانِ مِنكُمْ أَن تَفْشَلَا وَٱللَّهُ وَلِيُّهُمَا ۗ وَعَلَى ٱللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ ٱلْمُؤْمِنُونَ ﴿١٢٢﴾ ﴾

'Kada dvije skupine vaše gotovo ne uzmakoše, a Allah je njihov zaštitnik! I samo u Allaha neka se vjernici pouzdaju!'[5], objavljen je o Benu Seleme i Benu Harise, a ne bi mi bilo drago da je objavljen bez Allahovih riječi: **'A Allah je njihov**

---

[1] Sura Ali Imran, 179.
[2] Husejn Ahmed, *Mervijatu Gazveti Uhud*, str. 71.
[3] *Sahihus-Siretun-Nebevijje*, str. 277.
[4] Sura Ali Imran, 166-167.
[5] Sura Ali Imran, 122.

zaštitnik."'[1]

Potez licemjera utjecao je na dvije skupine muslimana pa su razmišljali da se i oni vrate u Medinu, ali su se oduprli slabosti koja ih je uhvatila i pobijedili su sami sebe, nakon što ih je Allah uzeo pod zaštitu i odstranio od njih slabost, pa su ostali postojani sa ostalim vjernicima.

U pogledu mišljenja o Ibn Selulovom postupku, ashabi su se podijelili na dvije skupine:

prva skupina smatrala je da sve licemjere, koji su izdali muslimane i odvojili se od muslimanske vojske, treba pobiti;

druga skupina je smatrala da ih ne treba pobiti.

Kur'an ukazuje na postojanje ove dvije skupine u ajetu:

﴿ فَمَا لَكُمْ فِي الْمُنَافِقِينَ فِئَتَيْنِ وَاللَّهُ أَرْكَسَهُم بِمَا كَسَبُوا ۚ أَتُرِيدُونَ أَن تَهْدُوا مَنْ أَضَلَّ اللَّهُ ۖ وَمَن يُضْلِلِ اللَّهُ فَلَن تَجِدَ لَهُ سَبِيلًا ﴾

"Zašto se podvajate kada su u pitanju licemjeri koje je Allah vratio u nevjerstvo zbog onoga što su sami zaslužili? Zar želite na Pravi put uputiti one koje je Allah u zabludi da budu učinio? A koga Allah skrene u zabludu, ti mu nećeš Put naći!"[2]

5- Stav o prihvatanju pomoći od nemuslimana

Po dolasku u mjesto Eš-Šejhajn, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ugledao je skupinu dobro naoružanih boraca, pa je upitao: "Ko su ovi?" Rekoše mu: "Židovi, saveznici Abdullaha b. Ubejja b. Selula." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Nećemo prihvatiti pomoć mnogobožaca u borbi protiv mnogobožaca!"[3]

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na ovaj je način postavio princip da se ne prihvata pomoć jednih neprijatelja islama protiv drugih.[4]

6- Poslanik vraća neke ashabe jer su premladi za borbu

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, iz vojnog logora u mjestu Eš-Šejhajn vratio je neke ashabe jer su bili u dobi od četrnaest godina ili manje. Od njih su: *Abdullah b. Omer, Zejd b. Sabit, Usama b. Zejd, Zejd b. Erkam, El-Berra' b. Azib, Ebu* Seid el-Hudri itd. Ovih ashaba ukupno je bilo četrnaest, a potvrđeno je da je jedan od njih bio Ibn Omer.[5]

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dozvolio je da sa vojskom ostane Rafi' b. Hadidž jer mu je rečeno da je dobar strijelac. Kada je za to čuo Semura b. Džun-

---

[1] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi, bab: Iz Hemmet Taifetani*, br. 4051.
[2] Sura En-Nisa', 88.
[3] *Sahihus-Siretun-Nebevijje*, str. 278.
[4] Muhammed Urdžun, *Muhammed Resulullah*, str. 3/561.
[5] *Ibid.*, 3/572.

dub, plačući je otišao svome očuhu koji ga je odgojio, Murriju b. Sinanu b. Sa'lebe, amidži Ebu Seida el-Hudrija, i rekao: "Oče, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dozvolio je ostanak Rafi'i, a mene je vratio iako sam ja jači od Rafi'a u hrvanju!" Njegov očuh je otišao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je Vjerovjesnik rekao Rafi'i i Semuri: "Pohrvajte se!" I kada je Semura savladao Rafi'u, dozvolio mu je da ostane, kao što je dozvolio Rafi'i, i prihvatio ih u svoju vojsku, jer je svaki od njih dvojice bio vičan u jednoj važnoj vještini.

Primjećujemo da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prihvatio Rafi'u i Semuru u vojsku jer su se nad svojim vršnjacima odlikovali u poznavanju važnih vojnih vještina, a ostale je vratio jer se bojao da zbog mladosti neće moći podnijeti borbu pa će pobjeći sa bojnog polja i tako izazvati pometnju u muslimanskim redovima.

Međutim, ovo pokazuje da je islamsko društvo bilo energično, i staro i mlado žudjelo je za šehidskom smrću. Zapanjuje činjenica da su se čak i djeca hrabro suočavala sa smrću želeći postići stepen šehida iako ih na to nije prisiljavao ni zakon, ni mobilizacija, niti ih je vođstvo tjeralo na ratište. To je trag Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, doktrine u odgoju svih skupina ummeta da vole onaj svijet i da se uzdignu iznad ovosvjetskih prohtjeva.

Šesto: Vjerovjesnikov plan za napad na nevjernike

Opći prikaz plana:

1- Organiziranje vojske u odrede

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, razradio je odličan plan kako se suočiti sa kurejšijskim mnogobošcima: odabrao je odgovarajuće mjesto, poveo je samo sposobne za borbu, a vratio one koji nisu bili na zadovoljavajućem nivou, odabrao je pedeset strijelaca i izdao im striktna naređenja, podijelio je vojsku u tri odreda i svakom je dodijelio zastavu. Ti odredi su:

- Odred muhadžira. Zastavu je dodijelio Mus'abu b. Umejru, radijallahu anhu;
- Odred Evsa iz reda ensarija, čiji je bajraktar bio Usejd b. Hudajr, radijallahu anhu;
- Odred Hazredža, čiji je zastavnik bio El-Hubbab b. El-Munzir, radijallahu anhu.[1]

2- Podizanje morala

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imao je običaj bodriti ashabe na borbu i podsticati da se okite strpljenjem na bojnom polju. Na ovaj način podizao je bor-

[1] *Gazvetu Uhud, Dirase da'vijje*, str. 89.

beni duh ashaba i pomagao im da ostanu postojani u borbi. Tako je na dan Uhuda, kako kaže El-Vakidi, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao i borcima održao govor u kojem je rekao: "O ljudi! Oporučujem vam, kao što je meni oporučio Allah u Svojoj Knjizi, da se Njemu pokoravate i Njegovih zabrana klonite. Vi ste danas u situaciji da zaradite veliku nagradu, ako ispunite svoju obavezu, budete strpljivi, čvrstog ubjeđenja, uporni i marljivi. Džihad protiv neprijatelja je težak i mnogima mrzak, samo onaj koga Allah uputi može u njemu biti strpljiv. Allah je sa onim ko Mu se pokorava, a šejtan je sa onim ko je Allahu nepokoran. Zato počnite svoja djela sa strpljivošću u džihadu i nadajte se onome što vam je Allah obećao. Držite se mojih naredbi, jer ja vodim računa o vama, i znajte da razdor, svađa i oklijevanje donose nemoć i slabost, a Allah to ne voli i neće takvima dati potporu i pobjedu."[1]

Poslanikov govor sadrži sljedeće elemente:

- Podsticaj na ozbiljnost i aktivnost na bojnom polju;
- Podsticaj na strpljivost prilikom borbe protiv neprijatelja;
- Upozoravanje na katastrofalne posljedice razjedinjenosti i svađa.[2]

Na ovaj način Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naučio nas je lekciji za sva vremena: ma koliko vojske bile dobro naoružane i disciplinirane, to im neće ništa vrijediti ako vojska ne bude požrtvovana i željna smrti više nego života. To se postiže bodrenjem vojske kroz vazove i usađivanjem ljubavi prema džihadu i šehidskoj smrti.

3- Obezbjeđenje zaleđa

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, shvatio je da brdo Uhud može odigrati značajnu ulogu u zaštiti muslimanske pozadine zato se, kada su stigli na Uhud, stacionirao tako da je leđima bio okrenut prema Uhudu, a licem prema Medini. Uz to, odabrao je pedeset strijelaca pod komandom Abdullaha b. Džubejra[3] i postavio ih na brdo Ajnejn, nasuprot Uhuda, da bi onemogućio mnogobožačku vojsku da opkole muslimane. Izdao im je sljedeću naredbu: "Ne napuštajte svoja mjesta čak i ako biste vidjeli da nas ptice komadaju, dok ne pošaljem po vas! Ako vidite da smo porazili neprijatelja i da bježe, ne napuštajte svoja mjesta dok ne pošaljem po vas."[4]

Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, naredbe ostaloj vojsci bile su: "Ne krećiti dok vam ne dozvolim i ne počinjite sa borbom dok vam ne naredim!"

Zapovjedniku strijelaca rekao je: "Odvrati konjicu od nas strijelama i ne napuštaj položaj svejedno da li budemo pobjeđivali ili gubili!"

Strijelcima je rekao: "Držite se svojih položaja i ne napuštajte ih, čak i ako nas

---

[1] El-Vakidi, *El-Megazi*, 1/221-222.
[2] *El-Kijadetul-askerijje fi ahdir-Resul*, str. 469.
[3] *El-Isabe*, 2/278.
[4] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi, bab: Gazvetu Uhud*, 4043.

vidite da smo ih porazili i prodrli u njihov logor, ne mičite se sa svog mjesta, ako vidite da ginemo, ne prilazite nam u pomoć i ne pokušavajte nas odbraniti. Gađajte ih strijelama jer će konji pobjeći od strijela. Ako ostanete na svom mjestu, pobijedit ćemo! Allahu moj, posvjedoči da sam im prenio!"[1]

Muslimani su se stacionirali na uzvišenjima, a dolinu su prepustili mnogobošcima koji su leđima bili okrenuti ka Medini. Zadatak strijelaca bio je zauzimanje položaja na brdu, čuvanje pozadine muslimanskoj vojsci, sprečavanje konjičkih napada na muslimane.[2]

4- Organiziranje vojske i postavljanje borbenih redova

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poredao je borbene redove po uzoru na namaske saffove. Hodao je pored saffa i pokazivao vojnicima njihova mjesta govoreći: "Ti pristupi naprijed, ti se povuci nazad!" Činio je tako dok nije poredao borbene redove.[3]

U prve redove postavio je najsnažnije kako bi onima iza sebe otvorili put. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, koristio je ovu metodu jer je najefikasnija u borbi protiv neprijatelja.[4]

5- Zabrana započinjanja borbe bez dobivanja naredbe od komandanta

Et-Taberi je rekao: "Njegov logor i pozadina bili su pod Uhudom, a vojsci je izdao naredbu: 'Neka niko ne počinje sa borbom dok mu ne izdamo naređenje za borbu!'"[5]

Ovo je vrlo bitno jer je na taj način centralizirana komanda i odgovornost pripala Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji je bolje od drugih znao u čemu je korist.

Druga tema
Na bojnom polju

Prvo: Početak borbe i vjesnici muslimanske pobjede

Na početku borbe Ebu Sufjan je pokušao napraviti razdor među muslimanima tako što je poručio ensarijama: "Pustite nas da se obračunamo sa našim amidži-

---

[1] *Es-Siretul-Halebijje*, 2/496.
[2] *Gazvetu Uhud, Dirase da'vijje*, str. 90.
[3] El-Vakidi, *El-Megazi*, 1/219.
[4] Muhammed Feredž, *El-Abkarijjetul-askerijje fi gazevatir-Resul*, str. 355-356.
[5] Et-Taberi, *Tarih*, 2/507.

ćem pa ćemo se vratiti, jer nemamo potrebu da se borimo protiv vas." Ali, njihov odgovor mu se nije svidio.[1]

Nakon ovog propalog pokušaja, probali su još jednom, ali ovaj put preko čovjeka iz Medine, izdajnika Ebu Amira zvanog Isposnik. On je pokušao navratiti neke ensarije na izdaju, rekavši im: "O skupino iz Evsa, ja sam Ebu Amir!" Oni su mu odgovorili: "Allah ti ne dao mira, grješniče!" Kada je čuo njihov odgovor, rekao je: "Moj narod je pogodilo zlo." Nakon toga se žestoko borio s njima i gađao ih kamenjem.[2]

Borba je počela dvobojem između Alije b. Ebu Taliba i Talhe b. Osmana. On je u ruci nosio zastavu mnogobožaca i više puta tražio da mu neko izađe na megdan, pa kako niko nije izašao, rekao je: "O Muhammedovi drugovi, vi smatrate da nas Allah vašim sabljama šalje u Vatru, a da vas našim sabljama šalje u Džennet, pa ima li neko da me svojom sabljom pošalje u Vatru ili da ja njega svojom sabljom pošaljem u Džennet!" Tada je izašao Alija b. Ebu Talib, radijallahu anhu, i rekao: "Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, neću te pustiti dok te Allah mojom sabljom ne učini od stanovnika Vatre ili dok mene tvojom sabljom ne učini od stanovnika Dženneta!"

Alija ga je udario sabljom i odsjekao mu nogu, pa mu se otkrilo stidno mjesto te je pao na tlo i rekao: "Amidžiću, tako ti Allaha i zbog rodbinskih veza, poštedi me", tako da se Alija vratio ne ubivši ga. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzvikivao je Allahu ekber, a neki su ashabi upitali Aliju: "Zašto ga nisi ubio?" Odgovorio im je: "Kada mu se otkrilo stidno mijesto, zamolio me je da ga poštedim zbog rodbinskih veza, pa sam se postidio."[3]

Bitka je planula, dvije vojske vodile su žestoku borbu, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podižući elan ashabima, podigao je sablju i uzviknuo: "Ko će uzeti ovu sablju od mene!" Ashabi su podigli ruke, svaki je uzvikivao: "Ja, ja!" Tada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko će uzeti ovu sablju s njenim pravom!" Ashabi su ustuknuli, a Simak b. Hurša zvani Ebu Dudžane upitao je: "Šta je njeno pravo, Allahov Poslaniče?" Odgovorio je: "Njeno pravo je da njome udaraš neprijatelja sve dok se ne iskrivi." Ebu Dudžane je rekao: "Ja ću je uzeti s njenim pravom!"

Ebu Dudžane je bio hrabar čovjek, tokom borbe hodao je oholo, pa kada ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio kako hoda, rekao je: "Zaista Allah mrzi ovakav način hodanja osim u ovoj situaciji."[4]

Evo kako Zubejr b. El-Avvam opisuje postupak Ebu Dudžane na dan Uhuda: "Bilo mi je neugodno kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odbio dati sablju

---

[1] El-Makrizi, *Imta'ul-esma'*, 1/120.
[2] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/192.
[3] *Es-Siretul-Halebijje*, 2/497-498. Et-Taberi, *Tefsir*, 7/218.
[4] *Sahihu Muslim, Kitabu fada'ilus-sahabe*, br. 2470.

meni, a dao je Ebu Dudžani, i pomislio sam: 'Ja sam sin Safije, njegove tetke po ocu, Kurejšija sam, i ustao sam da tražim sablju prije Ebu Dudžane, pa me je odbio, a dao ju je njemu. Tako mi Allaha, pratit ću šta će Ebu Dudžane uraditi.' Pratio sam ga, a on je izašao, izvadio crveni šal, svezao ga oko glave, a ensarije povikaše: 'Ebu Dudžane je izvadio šal smrti!' Tako su mu govorili kada bi svezao šal oko glave. Izašao je recitirajući:

Ja sam onaj što je obećao prijatelju
dok smo bili među palmovicima
da neću čekati u pozadini nego da ću
sjeći sabljom Allahovom i Poslanikovom[1].

S kim god bi stupio u borbu, izašao bi kao pobjednik. Istovremeno, među mnogoboščima je bio jedan čovjek koji, kad bi vidio ranjenog muslimana, prilazio bi i ubijao ga. Njih dvojica su bili sve bliži jedan drugome, pa sam dovio Allahu da se sretnu. Sreli su se i počeli razmjenjivati udarce; mušrik je udario Ebu Dudžanu, ali se ovaj zaštitio štitom u koji se usjekla mušrikova sablja, pa ga je Ebu Dudžane udario sabljom i ubio.

Nakon toga Ebu Dudžane je zamalo sabljom rasjekao glavu Hindi bint Utbe, ali je vratio sablju u zadnji tren. Ja sam rekao: 'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju!'''[2]

Ibn Ishak kaže: "Ebu Dudžane je rekao: 'Vidio sam osobu kako zdušno podstiče mnogobošce na borbu, pa sam odlučio da je ubijem, ali kad sam zamahnuo sabljom, vidio sam da je to žena, pa sam iz počasti prema sablji Allahovog Poslanika odlučio da njome ne ubijem ženu.'''[3]

Drugo: Strijelci krše naredbu Allahovog Poslanika

Ashabi su se junački borili protiv mnogobožaca, a njihov poklič bio je: "Ginem, ginem!" Time su pokazivali da u ovoj junačkoj i krvavoj bitki, u kojoj su junaci islama pokazali blistave primjere hrabrosti i požrtvovanja, žele smrt. U historiji su ostala zabilježena zadivljujuća junaštva Hamze b. Abdul-Muttaliba, Mus'aba b. Umejra, Ebu Dudžane, Ebu Talhe, Sa'da b. Ebu Vekkasa i mnogih drugih, tako da je početak bitke bio u korist muslimana.[4]

O tome Allah kaže:

﴿ وَلَقَدْ صَدَقَكُمُ ٱللَّهُ وَعْدَهُۥٓ إِذْ تَحُسُّونَهُم بِإِذْنِهِۦ ۖ حَتَّىٰٓ إِذَا فَشِلْتُمْ وَتَنَٰزَعْتُمْ فِى ٱلْأَمْرِ وَعَصَيْتُم مِّنۢ

[1] *El-Bidaje ven-nihaje*, 4/17.
[2] *Ibid.*, 4/18.
[3] *Ibid.*, 4/18.
[4] *Nadretun-ne'im fi mekarim ahlakir-Resulil-kerim*, 1/303.

بَعْدِ مَآ أَرَىٰكُم مَّا تُحِبُّونَ ۚ مِنكُم مَّن يُرِيدُ ٱلدُّنْيَا وَمِنكُم مَّن يُرِيدُ ٱلْءَاخِرَةَ ۚ ثُمَّ صَرَفَكُمْ عَنْهُمْ لِيَبْتَلِيَكُمْ ۖ
وَلَقَدْ عَفَا عَنكُمْ ۗ وَٱللَّهُ ذُو فَضْلٍ عَلَى ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿١٥٢﴾

"Allah je već potvrdio obećanje Svoje, kada ste ih vi uništavali, voljom Njegovom, dok niste neuspjeh doživjeli i o naredbi se razišli, i nepokorni bili, nakon što vam je pokazao šta volite: jedni od vas žele ovaj svijet, a drugi onaj svijet! Onda vas je On odvojio od njih, kako bi vas iskušao! I oprostio vam je, jer Allah je prema vjernicima neizmjerno dobar!"[1]

Kada su strijelci vidjeli da Kurejšije i njihovi saveznici gube bitku i ratni plijen posvuda na bojnom polju, taj prizor ih je nagnao da napuste položaje jer su mislili da je bitka završena. Rekli su svome komandiru Abdullahu b. Džubejru: "Plijen, plijen! Naši drugovi su pobijedili, pa šta čekate?!" Abdullah b. Džubejr rekao im je: "Zar ste zaboravili šta vam je naredio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem?" Međutim, oni su odgovorili: "Tako nam Allaha, sići ćemo i pokupiti plijen!"[2] Nakon toga su se dali na sakupljanje plijena ne obazirući se na riječi svoga komandira.

Ibn Abbas, radijallahu anhuma, ovako opisuje taj događaj: "Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, počeo pobjeđivati i muslimani provalili u mnogobožački logor, svi strijelci su napustili položaje i ušli u logor i počeli sakupljati plijen. Bojni redovi Poslanikovih ashaba počeli su se ispreplitati – Ibn Abbas je isprepleo svoje prste oslikavajući njihovo stanje – pa je nastao metež. Kada su strijelci napustili svoje položaje, nastala je rupa u odbrani, što su iskoristili mnogobožački konjanici i sa te strane prišli ashabima Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i napali ih te je u tom metežu mnogo ljudi izginulo."[3]

Na čelu mnogobožačke konjice bio je Halid b. El-Velid koji je u ovoj grešci strijelaca vidio pogodnu priliku da napadne muslimane sleđa. Kada su to vidjeli mnogobošci, ponovo su se vratili u borbu. Tako su muslimani bili napadnuti sa dvije strane, izgubili su početnu prednost i počeli se boriti bez ikakvog plana, sistem se raspao i svako se borio za sebe, čak nisu jedan drugog prepoznavali u metežu pa su greškom ubili El-Jemana, oca Huzejfe b. El-Jemana.

Muslimani su počeli padati kao šehidi, izgubili su kontakt sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, a počele su kružiti glasine da je ubijen.[4]

Vodila se ogorčena borba u kojoj mnogobošci nisu poštedjeli nijednog muslimana koji se našao pred njima. Uspjeli su doći blizu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pogodili su ga kamenom, slomili mu nos i jedan zub, i razbili mu glavu te ga je oblila krv.[5]

---

[1] Sura Ali Imran, 152.
[2] *Sahihul-Buhari, Kitabul-džihad*, br. 3039.
[3] Ahmed, *Musned*, 1/287, br. 2608.
[4] *Gazvetu Uhud, Dirase da'vijje*, str. 98.
[5] El-Gazali, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 294.

Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Uhuda slomljen zub i razbijena glava, pa je brisao krv i govorio: "Kako će uspjeti narod koji je svome Poslaniku razbio glavu i slomio zub samo zato što ih poziva Allahu?!" Povodom toga Allah je objavio:

﴿ لَيْسَ لَكَ مِنَ ٱلْأَمْرِ شَيْءٌ أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ أَوْ يُعَذِّبَهُمْ فَإِنَّهُمْ ظَٰلِمُونَ ﴿١٢٨﴾ ﴾

"Ništa ne zavisi od tebe, niti da im pokajanje primi, niti da ih kazni, jer oni su doista nasilnici!"[1]

Ibn Kummeh je nasrnuo na Mus'aba b. Umejra misleći da je to Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jer je Mus'ab nalikovao na njega, pa kada ga je ubio, povikao je Kurejšijama: "Ubio sam Muhammeda!"[2]

Kada se proširila vijest da je Muhammed ubijen, među ashabima je nastalo rasulo, neki su otišli u Medinu, neki su pobjegli na brdo, ashabi su bili zbunjeni, od šoka nisu znali šta da rade.[3] Neki su pobjegli sa bojnog polja, a neki su, očajni, sjeli ustranu i odustali od borbe, ali jedna grupa odlučila je da se bori do smrti pošto su čuli da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poginuo. Jedan od njih je Enes b. En-Nadr, koji je bio veoma žalostan što je propustio Bedr pa je rekao: "Allaha mi, ako me Allah počasti bitkom uz Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pokazat ću kakav sam borac." I zaista je na Uhudu ispunio svoje obećanje. Prošao je pored skupine ashaba koje je šokirala vijest o pogibiji Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa su bacili oružje i sjeli, te im je rekao: "Ljudi, zašto sjedite?" Odgovorili su: "Allahov Poslanik je poginuo!" On im reče: "Ljudi, ako je Muhammed mrtav, Muhammedov Gospodar nije mrtav! Ustanite i umrite za ono za što je umro Muhammed!" Zatim je rekao: "Gospodaru moj, ispričavam se za ovo što govore ovi muslimani i odričem se onoga sa čime su došli ovi mnogobošci." Nakon toga sreo je Sa'da b. Muaza pa mu je doviknuo: "O Sa'de, osjećam miris Dženneta podno *Uhuda!", i jurnuo je na poprište bitke i borio se sve dok nije preselio kao šehid, a* na tijelu mu je nađeno više od osamdeset rana, što od sablje, što od koplja. Od silnih rana nisu ga mogli prepoznati, nego ga je prepoznala njegova sestra po jagodicama prstiju.[4] O njemu i onima poput njega objavljeno je:

﴿ مِّنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا۟ مَا عَٰهَدُوا۟ ٱللَّهَ عَلَيْهِ ۖ فَمِنْهُم مَّن قَضَىٰ نَحْبَهُۥ وَمِنْهُم مَّن يَنتَظِرُ ۖ وَمَا بَدَّلُوا۟ تَبْدِيلًا ﴿٢٣﴾ ﴾

"Ima muškaraca koji su iskreni u obećanju koje su dali Allahu, ima ih koji su poginuli, i ima ih koji to očekuju i nisu ništa izmijenili."[5]

---

[1] Sura Ali Imran, 128.
[2] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 3/81.
[3] *Gazvetu Uhud, Dirase da'vijje*, str. 100.
[4] *Ibid.*, str. 101.
[5] Sura El-Ahzab, 23.

A o onima koji su, pored Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, poziva da ostanu čvrsti i postojani, pobjegli, objavljeno je:

﴿إِذْ تُصْعِدُونَ وَلَا تَلْوُۥنَ عَلَىٰٓ أَحَدٍ وَٱلرَّسُولُ يَدْعُوكُمْ فِىٓ أُخْرَىٰكُمْ فَأَثَـٰبَكُمْ غَمًّۢا بِغَمٍّ لِّكَيْلَا
تَحْزَنُوا۟ عَلَىٰ مَا فَاتَكُمْ وَلَا مَآ أَصَـٰبَكُمْ ۗ وَٱللَّهُ خَبِيرٌۢ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٥٣﴾﴾

"Kada ste uzmicali penjući se i ne obazirući se ni na koga, dok vas je Poslanik zvao iza leđa vaših, Allah vas je kaznio nedaćom na nedaću, kako ne biste tugovali za onim što vam je izmaklo niti zbog onoga što vas je zadesilo! A Allah dobro zna ono što radite!"[1]

Jedna grupa ashaba je, čuvši glasine o Poslanikovoj smrti, pobjegla sa bojnog polja. Prvi ashab koji je saznao da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, živ bio je Ka'b b. Malik koji je istog časa na sav glas počeo širiti radosnu vijest, ali mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da šuti kako za to ne bi saznali mnogobošci.[2]

Časni Ku'an nas obavještava da je Allah oprostio toj grupi koja je pobjegla:

﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ تَوَلَّوْا۟ مِنكُمْ يَوْمَ ٱلْتَقَى ٱلْجَمْعَانِ إِنَّمَا ٱسْتَزَلَّهُمُ ٱلشَّيْطَـٰنُ بِبَعْضِ مَا كَسَبُوا۟ ۖ وَلَقَدْ عَفَا ٱللَّهُ عَنْهُمْ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ غَفُورٌ
حَلِيمٌ ﴿١٥٥﴾﴾

"One od vas koji su uzmakli na dan kada su se dvije skupine sukobile, doista je šejtan naveo da posrnu zbog nečeg od onoga što su prije zaradili! A Allah im je već oprostio, je Allah prašta i blag je!"[3]

Treće: Poslanikov plan za konsolidiranje redova

Prišavši muslimanima sleđa, mnogobošci su počeli kontranapad. Glavni cilj im je bio ubiti Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Ashabi su jedan za drugim padali pred njegovim očima, mnogobošci su ga opkolili, a uz njega su bila samo deveterica ashaba, sedmerica njih bili su ensarije. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nastojao je da razbije obruč oko sebe i da se uspne na brdo kako bi se priključio ostalim ashabima. Ensarije su se grčevito borile oko Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i padali kao šehidi jedan za drugim.[4]

Od Kajsa b. Ebu Hazima prenosi se da je rekao: "Vidio sam Talhu b. Ubejdullaha kako brani Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, žestoko se boreći, sve dok nije pogođen strijelom u desnicu koja mu je ostala nepokretna."[5] Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, htio se popeti na stijenu, ali nije mogao, pa je

---

[1] Sura Ali Imran, 153.
[2] El-Hejsemi, *Medžme'uz-zeva'id*, 6/112.
[3] Sura Ali Imran, 155.
[4] *Nadretun-ne'im*, 1/304.
[5] *Sahihul-Buhari*, br. 3724.

Talha podmetnuo svoja leđa te se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, popeo. Zubejr je rekao: "U tom trenutku čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: 'Obavezno je Talhi!'"[1]

Sa'd b. Ebu Vekkas također se borio, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dodavao mu je strijele svojom rukom i govorio: "Gađaj, gađaj, Sa'de! Za tebe bih dao i oca i majku!"[2]

Također se oko Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, borio i Ebu Talha, ensarija, jedan od najboljih strijelaca. Za njega je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Mušrička vojska se više boji Ebu Talhinog povika nego čitave čete boraca!"[3]

Ebu Talha je stajao ispred Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zaklanjajući ga štitom, vrlo brzo je ispaljivao strijele i slomio je dva ili tri luka tog dana. Kada bi prolazio neki ashab sa tobolcem strijela, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio bi: "Dodaj ih Ebu Talhi!" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, propinjao se da nadgleda borce, a Ebu Talha je govorio: "Allahov Vjerovjesniče, ne nadgledaj ljude, pogodit će te strijela, draže mi je da ja poginem umjesto tebe!"

Nusejba bint Ka'b također je branila Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, sa isukanom sabljom, a gađala je i iz luka.

Ebu Dudžane je svojim tijelom branio i zaklanjao Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Iako su ga strijele pogađale u leđa, ostao je naklonjen nad Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa je pogođen s mnogo strijela.

I Ebu Bekr i Ebu Ubejde bili su oko Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Ebu Ubejde je zubima izvadio dvije strijele iz Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, lica.

Nakon toga su počeli pristizati drugi muslimanski junaci te je ubrzo njih tridesetak branilo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Od njih su: Katade, Sabit b. Ed-Dahdah, Sehl b. Hunejf, Omer b. El-Hattab, Abdurrahman b. Avf, Zubejr b. El-Avvam.

Omer je uspio odbiti napad koji je predvodio Halid b. El-Velid prišavši muslimanima iza brda. Omer i njegovi borci junački su se borili i uspjeli odbiti ovaj žestoki napad.

Napokon, muslimani su iznova ovladali situacijom[4], a mnogobošce je potpuno iscrpila muslimanska čvrstina, pa su izgubili svaku nadu da će muslimanima zadati konačan udarac.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i ashabi koji su bili uz njega povukli su se u gudure na brdu Uhud. Unatoč tome što su odbili mnogobožački

---

[1] *Sahihus-Siretun-Nebevijje*, str. 296.

[2] *Ibid.*, str. 295.

[3] *El-Fethur-Rabbani*, 22/589. Prenosioci su povjerljivi.

[4] Munir el-Gadban, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 468- 470

kontranapad, muslimani su bili prestravljeni i zabrinuti zbog onoga što se desilo s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i s njima samima[1], pa je Allah učinio da ih obuzme san te su nakratko zaspali i probudili se smireni i spokojni. Allah je rekao:

﴿ثُمَّ أَنزَلَ عَلَيْكُم مِّنۢ بَعْدِ ٱلْغَمِّ أَمَنَةً نُّعَاسًا يَغْشَىٰ طَآئِفَةً مِّنكُمْ ۖ وَطَآئِفَةٌ قَدْ أَهَمَّتْهُمْ أَنفُسُهُمْ يَظُنُّونَ بِٱللَّهِ غَيْرَ ٱلْحَقِّ ظَنَّ
ٱلْجَٰهِلِيَّةِ ۖ يَقُولُونَ هَل لَّنَا مِنَ ٱلْأَمْرِ مِن شَىْءٍ ۗ قُلْ إِنَّ ٱلْأَمْرَ كُلَّهُۥ لِلَّهِ ۗ يُخْفُونَ فِىٓ أَنفُسِهِم مَّا لَا يُبْدُونَ لَكَ ۖ يَقُولُونَ لَوْ كَانَ لَنَا مِنَ
ٱلْأَمْرِ شَىْءٌ مَّا قُتِلْنَا هَٰهُنَا ۗ قُل لَّوْ كُنتُمْ فِى بُيُوتِكُمْ لَبَرَزَ ٱلَّذِينَ كُتِبَ عَلَيْهِمُ ٱلْقَتْلُ إِلَىٰ مَضَاجِعِهِمْ ۖ وَلِيَبْتَلِىَ ٱللَّهُ مَا فِى صُدُورِكُمْ
وَلِيُمَحِّصَ مَا فِى قُلُوبِكُمْ ۗ وَٱللَّهُ عَلِيمٌۢ بِذَاتِ ٱلصُّدُورِ ﴿١٥٤﴾﴾

"Zatim vam je, poslije nevolje, spokojstvo spustio, san koji je neke od vas obuzeo, dok su se drugi brinuli samo o sebi, misleći o Allahu ono što nije istina, mislima paganstva, govoreći: 'Imamo li mi ikakva udjela u pobjedi?' Reci: 'Sva pobjeda pripada samo Allahu!' Oni u sebi kriju ono što tebi ne pokazuju. Govore: 'Da smo ikakva udjela u pobjedi imali, ne bismo ovdje izginuli!' Reci: 'I da ste u kućama svojim bili, opet bi oni kojima je propisano da poginu, izašli na mjesta pogibije svoje, da Allah iskuša šta je u grudima vašim i da ispita šta je u srcima vašim!' A Allah dobro zna šta je u grudima!"[2]

Tumači Kur'ana su jedinstveni u stavu da je skupina koja se "samo o sebi brinula" – skupina licemjera.[3]

Kurejšijski nevjernici izgubili su nadu da mogu ostvariti odlučujuću pobjedu nad muslimanima, bili su iscrpljeni od dugotrajne borbe sa muslimanima, koji su ostali čvrsti i postojani, naročito nakon što su se smirili i Allah im poslao spokojstvo, pa su se okupili oko Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, stoga nisu ni pokušali goniti muslimane i napasti njihove snage.[4]

Četvrto: Šehidi Uhuda

1- Hamza b. Abdul-Muttalib, prvak šehida kod Allaha na Sudnjem danu

Allahov lav, Hamza, radijallahu anhu, borio se žestoko, ubio je mnoge mnogobošce, poskidao je glave nekolicini mnogobožačkih zastavnika iz plemena Benu Abdud-Dar. Međutim, dok se on junački borio, Vahšijj ga je čekao u zamci, pa kada je bio siguran, bacio je na njega koplje i ubio ga. O ovom bolnom događaju pričao je lično Vahšijj. On kaže: "Hamza je na Bedru ubio Tu'ajma b. Adijja pa mi je moj gospodar Džubejr b. Mut'im rekao: 'Ako ubiješ Hamzu za mog amidžu, dat ću ti slobodu!' Pa kad su ljudi krenuli u bitku kod Ajnejna, a to je jedno od brda u blizini

---

[1] *Nadretun-ne'im*, 1/305.
[2] Sura Ali Imran, 154.
[3] *Nadretun-ne'im*, 1/305
[4] *Ibid.*, 1/306.

Uhuda, između Uhuda i njega je dolina, pošao sam u bitku sa ostalim ljudima. Kada su se poredali u borbene redove, istupio je Siba i rekao: 'Ko će izaći na dvoboj sa mnom?' Izišao je Hamza i povikao: 'Siba, sine žene koja obrezuje djecu! Zar se suprotstavljaš Allahu i Njegovom Poslaniku?!' Zatim je jurnuo na njega i ubio ga. Ja sam čekao Hamzu u zasjedi iza jedne stijene, pa kada se približio, bacio sam svoje koplje i pogodio ga u trbuh, a koplje je izašlo između nogu, i to je bio njegov kraj. Kada su se ljudi vratili iz bitke, vratio sam se s njima i ostao u Mekki dok se i u njoj nije proširio islam. Tada sam otišao u Taif, pa kada su i oni odlučili poslati Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, izaslanstvo, rečeno mi je da poslanici nikome ne čine zlo te sam krenuo sa njima. Kada me je ugledao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao je: 'Ti si Vahšijj?' Rekao sam: 'Da.' 'Ti si ubio Hamzu?', upitao je. Rekao sam: 'Onako je kao što ti je rečeno.' Rekao je: 'Možeš li me izbjegavati tako da ti više ne vidim lice?' Nakon toga sam otišao, pa kada je nakon Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti ojačao Musejlema Lažov, rekao sam sebi: 'Izaći ću sa ljudima da se borim protiv Musejleme, možda ga ubijem i tako se iskupim što sam ubio Hamzu', i tako sam krenuo. Musejlema je bio veliko zlo. Kada smo stigli, kroz rupu u zidu bašte u kojoj su se zabarikadirali, ugledao sam čovjeka pepeljasto-sijede kose. Bacio sam koplje i pogodio ga u prsa, a koplje je izašlo između plećki, zatim je na njega skočio neki ensarija i udario ga sabljom po tjemenu."

Abdullah b. Fadl kaže: "Obavijestio me je Sulejman b. Jessar da je čuo Abdullaha b. Omera da kaže: 'Jedna djevojka sa krova kuće počela je zapomagati: 'Joj, crni rob je ubio vladara vjernika!'"[1]

a) Vjerovjesnik se raspituje o Hamzinoj pogibiji

Po završetku bitke, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao je ashabe: "Ko je vidio gdje je poginuo Hamza?" Jedan čovjek je rekao: "Ja sam vidio gdje je poginuo." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mu je: "Hajde, pokaži nam ga." Kada su došli na to mjesto, vidjeli su Hamzu rasporenog trbuha, izmasakriranog, pa je čovjek rekao: "Allahov Poslaniče, masakrirali su ga."[2]

U drugoj predaji stoji: "Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obaviješten o Hamzinoj pogibiji, zaplakao je, a kada ga je vidio, zajecao je."[3]

Zatim je stao nad ubijenima i rekao: "Ja sam ovima svjedok! Pokopajte ih sa njihovim ranama jer svako ko je ranjen radi Allaha, na Sudnjem danu će krvariti iz rane koja će biti boje krvi, a mirisat će na misk. Prilikom njihovog ukopavanja dajte prednost onome ko je znao više Kur'ana napamet."[4]

---

[1] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi*, br. 4072.
[2] *Sahihus-Siretun-Nebevijje*, str. 283.
[3] *Ibid.*, str. 284.
[4] *Ibid.*, str. 283.

Pogibijom Hamze i ostalih ashaba ostvario se san koji je usnio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. On je rekao: "Vidio sam u snu da je moja sablja Zul-Fikar ulomljena, pa sam to protumačio kao vaš poraz; vidio sam da me slijedi ovan, pa sam protumačio da me slijedi odred vojske; vidio sam se u neprobojnom oklopu, pa sam protumačio da je to Medina; vidio sam zaklane krave, a krave su, Allaha mi, dobro! Krave su, Allaha mi, dobro!" I kako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao, tako je i bilo.[1]

b) Safijja bint Abdul-Muttalib strpljivo je podnijela smrt svoga brata Hamze

Zubejr b. El-Avvam kazuje: "Na dan Uhuda došla je neka žena da traži nekoga među poginulima. Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, nije se svidjelo da gleda poginule pa je povikao: 'Žena, žena!' Prepoznao sam da se radi o Safijji te sam pošao ka njoj i stigao je prije nego što je uspjela doći do poginulih. Ona me je odgurnula, a bila je jaka žena, i rekla: 'Skloni se od mene!' Rekao sam joj: 'Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ti ne dozvoljava da vidiš poginule.' Stala je i izvadila dva ćefina, a zatim rekla: 'Rečeno mi je da je moj brat Hamza poginuo, pa sam donijela ove ćefine za njega. Uzmi ih i zamotajte ga u njih.' Donijeli smo ćefine da u njih umotamo Hamzu, pa smo pored njega ugledali ensariju izmasakriranog poput Hamze. Smatrali smo da je sramotno i nedolično da Hamza bude umotan u dva ćefina, a ensarija nema nijedan, pa smo rekli: 'Jedan ćefin za Hamzu, a drugi za ensariju!' Izmjerili smo ćefine i vidjeli da je jedan veći od drugog, pa smo izvlačili strelice da odlučimo koji će kome pripasti i ukopali ih u onaj koji im je pripao."[2]

c) Poezija kojom je Safijja oplakivala Hamzu

Ispitujem borce sa Uhuda u strahu
od zlobe strankinja sa Hajbera.
Rekoše mi obaviješteni da je Hamzu
dobrog pomoćnika Allahovog Poslanika
pozvao k sebi Gospodar Arša
da u Džennetu živi u radosti.
Tome smo se nadali, i nadamo se da
Hamza na Dan proživljenja bude dobrom nagrađen.
Nikada te neću zaboraviti,
niti ću prestati žaliti i plakati
za Allahovim lavom, braniocem
koji je islam branio od nevjernika.
O zar mu sad tijelo i kosti naokolo
raznose hijene i lešinari

---

[1] Ahmed, *Musned*, 1/271, br. 2445.
[2] *Sahihus-Siretun-Nebevijje*, str. 285.

Moje pleme je u žalosti, ali kažem:
Allah nagradio dobrom brata i pomagača[1].

d) Hamzu nema ko oplakivati

Kada se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio sa Uhuda, čuo je ensarijke kako nariču za svojim poginulima, pa je rekao: "Hamzu nema ko oplakivati." To su čule ensarijke pa su počele naricati za Hamzom.

Nakon toga Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je zaspao, a kada se probudio, one su još uvijek naricale za Hamzom. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Teško njima, čitav dan nariču! Neka nariču još danas, ali nakon toga neka niko više ne nariče za umrlima."[2] Tako je zabranjeno naricanje za umrlima.

e) Allahov Poslanik ensarijskom novorođenčetu nadijeva ime Hamza

Džabir b. Abdullah, radijallahu anhuma, kaže: "Jednome od nas rodio se dječak pa su upitali: 'Kako ćemo ga nazvati?' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Nazovite ga meni najdražim imenom: Hamza b. Abdul-Muttalib!'"[3]

Hamza je urezan u Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, srce i njegovo sjećanje, ali Allah mu je nakon ovoga objavio koja su imena Njemu najdraža, pa je to Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prenio ashabima: "*Allahu su najdraža imena Abdullah i Abdurrahman.*"[4]

f) Možeš li me izbjegavati da ti više ne vidim lice[5]

U ovoj nježnoj molbi nema nikakvog prijekora niti prigovora Vahšijju za grijeh, nego mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, time ukazuje da mu viđenje njegovog lica pričinjava psihički nemir i podsjeća ga na ubistvo Hamze i stravično masakriranje koje je nakon toga uslijedilo, a to ga kao čovjeka pogađa i možda neće biti u stanju da se savlada.[6] Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je zabrinut zbog toga, pa je poručio Vahšijju da je bolje da ga izbjegava kako ga ne bi podsjećao na taj bolni događaj.[7]

U vjerodostojnoj predaji se navodi da je Vahšijj rekao: "Došao sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa mi je rekao: 'Ti si Vahšijj?' Odgovorio sam: 'Da.' Rekao je: 'Ti si ubio Hamzu?!' Rekao sam: 'Da. Hvala Allahu koji mu je mojom rukom ukazao čast šehida, a mene nije ponizio njegovom rukom.' Kurejšije rekoše

---

[1] *Es-Siretun-Nebevijje*, 3/185.
[2] El-Albani, *Sahih Ibn Madže*, 1/265.
[3] El-Hakim, *El-Mustedrek*, 3/196. Lanac prenosilaca je hasen.
[4] *Sahihu Muslim, Kitabul-edeb*, br. 2132.
[5] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi*, br. 4072.
[6] Muhammed Urdžun, *Muhammed Resulullah*, 3/603.
[7] El-Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 5/141.

Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Zar ga voliš a ubio je Hamzu?' Ja sam rekao: 'Allahov Poslaniče, moli Allaha da mi oprosti.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pljucnuo je na zemlju tri puta, zatim je pritisnuo moja prsa tri puta i rekao: 'Vahšijj, bori se na Allahovom putu kao što si se borio da bi odvratio od Njegovog puta!'"[1]

Na ovaj način Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uputio ga je na djelo koje će mu izbrisati grijeh nevjerstva, suprotstavljanja Allahu i Poslaniku. Borba na Allahovom putu je spomenuta jer je najpogodnija i najbolja za brisanje grijeha, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podsticao na uzdizanje zastave džihada. Možda je Vahšijjev odlazak u Jemamu u bitku protiv Musejleme Lažova bio jedan od tragova ove Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, upute i ukazivanja koje djelo najbolje briše grijehe. Shvatio je to i Vahšijj, pa je nakon ubistva Musejleme, rekao: "Ubio sam najboljeg čovjeka (misleći na Hamzu) i ubio sam najgoreg čovjeka (misleći na Musejlemu Lažova)."[2]

2- Mus'ab b. Umejr

Habbab, radijallahu anhu, pripovijeda: "Učinili smo hidžru sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, želeći nagradu od Allaha, pa smo i dobili ogromnu nagradu i veliko dobro. Neki od nas su se posvetili radu na Njegovom putu tako da nisu od datog im dobra ništa pojeli, a od takvih je bio i Mus'ab b. Umejr, koji je poginuo na Uhudu ostavivši iza sebe samo jedan ogrtač. Kada bismo ga pokrili tim ogrtačem po glavi, noge bi mu bile otkrivene, a ako bismo mu pokrili noge, glava bi bila otkrivena. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Pokrijte mu glavu, a na noge stavite mirisnu žukvu." A neki od nas su imali voćke čiji su plodovi bili sazreli pa ih je ubirao.[3]

Prenosi se od Abdurrahmana b. Avfa, radijallahu anhu, da je, kada mu je jedanput doneseno jelo, a bio je postač, rekao: "Poginuo je Mus'ab b. Umejr, a bio je bolji od mene i nismo ga imali u šta zamotati osim jednog ogrtača. Poginuo je Hamza i još jedan drugi ashab, a bio je bolji od mene, i nismo ga imali u šta zamotati osim jednog ogrtača. Bojim se da mi je Allah ubrzao moju nagradu dajući mi obilje na ovome svijetu." Zatim je dugo plakao.[4]

Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, napuštajući Uhud, ugledao ubijenog Mus'aba pa se zaustavio i uputio za njega dovu, a zatim proučio ajet:

﴿مِّنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا۟ مَا عَٰهَدُوا۟ ٱللَّهَ عَلَيْهِ ۖ فَمِنْهُم مَّن قَضَىٰ نَحْبَهُۥ وَمِنْهُم مَّن يَنتَظِرُ ۖ وَمَا بَدَّلُوا۟ تَبْدِيلًا ﴿٢٣﴾﴾

---

[1] Bilježi ga Et-Taberani u *El-Kebiru*, br. 370, 22/139. *El-Medžme'uz-zeva'id*, 6/121, El-Hejsemi je rekao da je sened hadisa hasen. Prema: *Sahihus-sire*, str. 286.

[2] Muhammed Urdžun, *Muhammed Resulullah*, 3/602.

[3] *Sahihul-Buhari, Kitabul-dženaiz*, br. 1286.

[4] *Sahihul-Buhari*, Kitabul-dženaiz, br. 1274 i 1275.

"Ima muškaraca koji su iskreni u obećanju koje su dali Allahu, ima ih koji su poginuli, i ima ih koji to očekuju, i nisu ništa izmijenili."[1]

Zatim je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Svjedočim da su ovi ljudi šehidi kod Allaha na Sudnjem danu, pa ih posjećujte, jer, tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, nema toga ko ih poselami, do Sudnjeg dana, a da mu neće odgovoriti na selam."[2]

3- Sa'd b. Er-Rebi'

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio mu je povjerio vijest o pohodu Kurejšija i mnogo ga je volio. Kada je završena bitka, rekao je: "Ko će provjeriti šta se desilo sa Sa'dom b. Er-Rebi'om, je li živ ili mrtav?", jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio da je napadnut kopljima. Ubejj b. Ka'b, radijallahu anhu, rekao je: "Ja ću provjeriti, Allahov Poslaniče!" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Ako vidiš Sa'da b. Er-Rebi'u, prenesi mu selam od mene i reci mu: 'Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pita te kako se osjećaš!'" Ubejj je tražio i našao ga ranjenog, na izdisaju, pa mu je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio mi je da provjerim jesi li živ ili mrtav." Sa'd je rekao: "Proboden sam dvanaest puta, ali sam ubio svoga ubicu."[3]

U drugoj vjerodostojnoj predaji: "Selam Allahovom Poslaniku i tebi. Poručujem Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Allahov Poslaniče, osjećam miris Dženneta!' A poruči mome narodu, ensarijama: 'Nemate opravdanja kod Allaha ako se šta desi Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dok među vama ima barem jedan koji trepće okom.'" Zatim je ispustio dušu, neka mu se Allah smiluje.[4]

Ova odanost Allahu i Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u smrtnoj agoniji znak je čvrstog imana i odlučnosti da ispuni datu zakletvu na vjernost. Smrt i bolovi nimalo ga nisu pokolebali.

4- Abdullah b. Džahš

Sa'd b. Ebu Vekkas, radijallahu anhu, kaže da mu je na dan Uhuda Abdullah b. Džahš rekao: "Zar nećeš uputiti Allahu dovu?", pa su otišli ustranu i Sa'd je počeo doviti: "Gospodaru, kada se sukobimo sa neprijateljem, daj da sretnem jakog i ljutog protivnika, a zatim da se borim protiv njega i da ga pobijedim i uzmem njegovu ratnu opremu!" Abdullah je aminao na njegovu dovu, a zatim počeo doviti: "Allahu moj, daj da sretnem jakog i ljutog protivnika, zatim da se borim protiv njega radi Tebe, a zatim da me ubije, pa odsiječe nos i uši, pa kada Te sretnem na Sudnjem danu da me upitaš: 'Zašto su ti odječeni nos i uši?', a da ja odgovorim:

---

[1] Sura El-Ahzab, 23.
[2] *El-Mustedrek*, 3/200. Vjerodostojnog lanca prenosilaca, a i Ez-Zehebi se saglasio s time.
[3] *Es-Siretul-Halebijje*, 2/532.
[4] *Sahihus-sire*, str. 294.

'Radi Tebe i Tvoga Poslanika', a da Ti kažeš: 'Istinu si rekao.'" Sa'd kaže: "Abdullahova dova bila je bolja od moje. Na kraju dana sam ga vidio: nos i uši su mu visili na malo kože."[1]

U ovoj predaji je dokaz da je čovjeku dozvoljeno da dovi da pogine na Allahovom putu i ovo se ne ubraja u zabranjeno priželjkivanje smrti.[2]

5- Hanzala b. Ebu Amir kojeg su ogasulili meleki

U borbi protiv mnogobožaca Hanzala je udario Ebu Sufjanovog konja pa je Ebu Sufjan b. Harb pao na tlo. Hanzala je viknuo i krenuo da ga ubije, ali ga je stigao El-Esved b. Šeddad, poznat kao Ibn Šu'ub, i pogodio ga kopljem. Hanzala je krenuo prema njemu, uspio ga je prvi put pogoditi i zaustaviti, a zatim ga je pogodio po drugi put i ubio ga. To je spomenuto Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on je rekao: "Vidio sam kako ga meleki, između neba i Zemlje, gasule vodom iz kišnih oblaka u posudama od srebra. Pitajte njegovu porodicu šta je to bilo sa njim." Pitali su njegovu suprugu, pa je odgovorila: "Izašao je čim je čuo poziv za džihad, a bio je džunub." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Zato su ga ogasulili meleki."[3]

U predaji koju bilježi El-Vakidi stoji: "Hanzala b. Ebu Amir oženio se Džemilom bint Abdullah b. Ubejj b. Selul te mu je dovedena u noći uoči Bitke na Uhudu. Tražio je dozvolu od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da provede noć s njom i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mu je dozvolio. Ujutro je htio poći Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ali ga je Džemila zamolila da ostane s njom, pa je ostao i odžunupio se. Kada je htio izaći, ona je pozvala četiri čovjeka iz svoga plemena da posvjedoče da je stupila u bračni odnos sa Hanzalom. Kada su je kasnije pitali zašto je tražila svjedoke da je stupila u bračni odnos sa Hanzalom, rekla je: "Sanjala sam da se nebo otvorilo i Hanzala je ušao u njega, a zatim se nebo zatvorilo pa sam rekla da će preseliti kao šehid." Nakon što je rodila Abdullaha, Hanzalinog sina, udala se za Sabita b. Kajsa kojem je rodila sina Muhammeda.[4]

Neke pouke iz ovog događaja

1- Kada je Džemila usnila san koji je protumačila kao Hanzalinu šehidsku smrt, bilo je za pretpostaviti da će pokušati izbjeći spolni odnos sa njim da ne bi zanijela i postala nepoželjna budućim proscima. Međutim, ona je htjela da rodi dijete koje će se ponositi ocem šehidom, koji je postigao najveće stepene islama kao mudžahid, a zatim i da će postići, ako Allah da, stepen šehida. Ostvarilo joj se ono što je željela pa je iz tog odnosa rodila muško dijete kojem su nadjenuli ime

---

[1] *Sahihus-sire*, str. 293.
[2] *Zadul-me'ad*, 3/212.
[3] *Es-Sahihus-siretun-Nebevijje*, str. 289.
[4] El-Vakidi, *El-Megazi*, 1/273.

Abdullah, koji se kao odrastao čovjek pročuo, ali se najviše ponosio time da kaže: "Ja sam sin čovjeka kojeg su ogasulili meleki."

2- Hanzala je bio odlučan u nakani da se sukobi s Allahovim neprijateljima pa je žurno krenuo na bojno polje te nije stigao ni da se okupa.

3- Njegova hrabrost pokazuje se u napadu na Ebu Sufjana koji je bio vođa mnogobožaca, jer, obično, oko zapovjednika bude skupina koja ga čuva, a uz to, Ebu Sufjan je bio konjanik, a Hanzala pješak.

4- Allah ga je počastio time da je poslao meleke da ga ogasule vodom iz oblaka u srebrenim posudama.

5- Jedna od Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, mudžiza jeste da je obavijestio ashabe o tome da meleki gasule Hanzalu. Znači, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to je vidio, a ashabi nisu.[1]

6- Ako je šehid bio džunub, propisano je da bude ogasuljen, kao što su meleki učinili sa Hanzalom b. Ebu Amirom.[2]

6- Abdullah b. Amr b. Haram

Abdullah b. Amr b. Haram odlučio je da pođe u Bitku na Uhudu, pa je rekao svome sinu Džabiru: "Džabire, čekaj u Medini dok ne vidiš šta će biti sa nama, jer, tako mi Allaha, da nisam zabrinut za kćeri koje će ostati iza mene, volio bih da te vidim kako gineš preda mnom."[3]

Također je rekao svome sinu: "Smatram da ću biti među prvim poginulim Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, ashabima, a ti si mi, nakon Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, najdraže što ostavljam, pa vrati moje dugove i lijepo postupaj prema svojim sestrama."[4]

Izašao je sa muslimanima u bitku i stekao odličje šehida na Allahovom putu poginuvši u Bitki na Uhudu. Džabir je rekao: "Kada je moj otac poginuo na Uhudu, prišao sam mu i počeo otkrivati njegovo lice i plakati. Ashabi su me odvraćali, ali ne i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Moja tetka, očeva sestra, također je počela plakati, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Plakala ti ili ne, njega su meleki prekrivali svojim krilima dok ga niste podigli.'"[5]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao je Džabira: "Džabire, zašto te vidim zabrinutog?", a Džabir je rekao: "Allahov Poslaniče, otac mi je preselio kao šehid i ostavio porodicu i dug." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Hoćeš li da te obradujem pričajući ti o nagradi koju je Allah dao tvome ocu." Džabir je rekao: "Hoću." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je: "Allah ni

---

[1] El-Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 5/129130.
[2] *Zadul-me'ad*, 3/214.
[3] *Sahihul-Buhari*, br. 4097.
[4] *Ibid.*, br. 1351.
[5] *Ibid.*, br. 1244.

sa kim nije razgovarao a da između njih nije bila pregrada, osim tvoga oca, s njim je razgovarao direktno! O Džabire, znaš li da je Allah oživio tvoga oca i rekao mu: 'Robe moj, poželi nešto – šta god poželiš, dat ću ti!' Tvoj otac je rekao: 'Gospodaru, vrati me da ponovo poginem na Tvome putu.' Allah je rekao: 'Od prije sam već odlučio da se na nju niko neće vratiti.' Tada je tvoj otac rekao: 'Gospodaru, onda obavijesti o meni one koji su ostali.' Pa je Allah objavio[1]:

﴿ وَلَا تَحْسَبَنَّ ٱلَّذِينَ قُتِلُوا۟ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ أَمْوَٰتًۢا ۚ بَلْ أَحْيَآءٌ عِندَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ ﴿١٦٩﴾ ﴾

'Nikako ne smatraj mrtvima one koji su na Allahovom putu poginuli! Ne, oni su živi i opskrbljeni su kod Gospodara svoga!'"[2]

Abdullah b. Amr usnio je san prije Bitke na Uhudu pa ga je ispričao. Rekao je: "Prije Bitke na Uhudu sanjao sam Mubeššira b. Abdul-Munzira koji mi je rekao: 'Uskoro ćeš nam se pridružiti.' Upitao sam: 'A gdje si ti?', a on je rekao: 'Mi smo u Džennetu. Letimo gdje hoćemo.' Rekao sam: 'A zar ti nisi poginuo u Bitki na Bedru?' Odgovorio je: 'Jesam. A zatim sam oživljen.' To je spomenuto Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je rekao: 'Preselit ćeš kao šehid, oče Džabirov.'"[3] I njegov san se, Allahovom dobrotom, ispunio.

7- Hajseme Ebu Sa'd

Hajseme Ebu Sa'd, čiji je sin poginuo na Bedru, rekao je: "Propustio sam Bitku na Bedru, a, Allaha mi, žarko sam želio učestvovati u njoj. Ja i moj sin Sa'd izvlačili smo strijele da odlučimo ko će poći, pa je izašla njegova strijela te je preselio kao šehid, a sinoć sam sanjao sina u najljepšem liku, kako leti oko džennetskih plodova i rijeka. Govorio mi je: 'Priključi nam se u Džennetu, ja sam, uistinu, našao istinitim ono što mi je moj Gospodar obećao!' Ja sam ostario, kosti su mi oronule i poželio sam susret sa svojim Gospodarom, zato, Allahov Poslaniče, moli Allaha da me učini šehidom i da me pridruži mome sinu Sa'du u Džennetu." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dovio je za ono što je tražio, pa je Hajseme preselio kao šehid na Uhudu.[4]

8- Vehb el-Muzeni i njegov bratić

Vehb b. Kabus el-Muzeni i njegov bratić Haris b. Ukbe b. Kabus dotjerali su stado ovaca sa planine Muzejna u Medinu. Medinu su zatekli praznu, pa su upitali: "Gdje su ljudi?" Rečeno im je: "Na Uhudu. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao je u boj protiv mnogobožaca iz plemena Kurejš." Njih dvojica su se uputili na Uhud, pa kada su stigli kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem,

---

[1] El-Albani, *Sahih Ibn Madže*, br. 190. (2800)
[2] Sura Ali Imran, 169.
[3] *Zadul-me'ad*, 3/208.
[4] *Zadul-me'ad*, 3/208.

mnogobošci su ginuli i bitka se odvijala u korist Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ashaba, pa su se sa ostalim muslimanima dali na sakupljanje plijena. Utom je prišla nevjernička konjica koju su predvodili Halid b. El-Velid i Ikrime b. Ebu Džehl. U metežu koji je nastao njih dvojica su se junački borili. Jedna grupa mnogobožaca opasno se približila, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko će se suprotstaviti ovoj grupi?" Vehb b. Kabus rekao je: "Ja, Allahov Poslaniče!" Zatim je ustao i gađao ih strijelama dok nisu pobjegli, pa se vratio. Nakon toga napala je druga grupa, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko će se suprotstaviti ovoj grupi?" Opet je El-Muzeni rekao: "Ja, Allahov Poslaniče!", pa je nasrnuo na njih sabljom i borio se dok nisu pobjegli, a on se zatim vratio. Ubrzo je stigla sljedeća grupa, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ko će se suprotstaviti ovima?" Ponovo se javio El-Muzeni: "Ja, Allahov Poslaniče!" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Kreni i raduj se Džennetu!" El-Muzeni je ustao i sav radostan uzviknuo: "Tako mi Allaha, neću odustati!" Zatim je uletio među njih i sjekao ih sabljom, prošao je njihove redove dok nije došao do zadnjih redova. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, posmatrao je muslimane. El-Muzeni se zatim vratio, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio je: "Allahu moj, smiluj mu se!" Učinio je to nekoliko puta, a nevjernici su ga okruživali sa svih strana dok jedanput nisu svi navalili na njega sabljama i kopljima te ga ubili. Na njegovom tijelu pronađeno je dvadeset teških rana od koplja, svaka je bila ubojita. Naposljetku su ga na zvjerski način izmasakrirali.

Nakon toga njegov bratić je ustao i borio se poput njega dok i sam nije poginuo. Omer b. El-Hattab znao je reći: "Najdraže bi mi bilo da umrem kao El-Muzeni."[1]

Sin Harisa el-Muzenija, Bilal, pričao je: "Učestvovali smo u Bitki na Kadisijji sa Sa'dom b. Ebu Vekkasom. Nakon pobjede, u podjeli plijena ostao je uskraćen jedan mladić iz porodice Kabus iz Muzejne, pa sam došao Sa'du nakon što se probudio. Rekao mi je: "Ti si Bilal?" Rekoh: "Da." Rekao je: "Dobro došao. Ko je ovo sa tobom?" Rekoh: "Čovjek iz mog plemena, iz porodice Kabus." Sa'd ga je upitao: "U kakvom si srodstvu sa El-Muzenijem koji je poginuo na Uhudu?" Rekao je: "Ja sam sin njegovog brata." Sa'd je rekao: "Dobro došao! Allah ti dao svako dobro! U Bitki na Uhudu vidio sam od tog čovjeka junaštvo kakvo nikada ni od koga nisam vidio. Mnogobošci su nas bili okružili sa svih strana; Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je među nama, skupine nevjerničkih boraca su sa svih strana navaljivale na nas. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, očima je tražio ljude i govorio: 'Ko će se suprotstaviti ovoj grupi?' Kad god bi pitao, javljao bi se El-Muzeni: 'Ja, Allahov Poslaniče!' Nikada neću zaboraviti kada je posljednji put ustao, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mu govori: 'Pođi i raduj se Džennetu!' Krenuo

---

[1] El-Vakidi, *El-Megazi*, 1/275.

sam za njim, Allah zna da sam taj dan kao i on želio postati šehid. Probili smo njihove redove, vratili se i učinili to po drugi put, pa su ga ubili, Allah mu se smilovao. Allaha mi, volio bih da sam i ja taj dan poginuo, ali mi je produžen život." Nakon toga Sa'd je dao mladiću svoj dio ratnog plijena i još mu na to dodao i rekao: "Izaberi: ili da ostaneš sa nama ili da se vratiš svojoj porodici." Bilal je rekao: "On bi volio da se vrati, pa nas vrati." Sa'd je rekao: "Svjedočim da sam vidio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako stoji iznad njega mrtvog i govori: 'Allah bio zadovoljan tobom, ja sam, zaista, zadovoljan tobom!' Zatim je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a znao sam da mu je to teško, ustao i ušao u njegov kabur. Položen je u njega, a na njemu je bio ogrtač sa zelenim prugama, pa mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, njime pokrio glavu. Ogrtač mu je dosegao do polovine potkoljenica, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ne izlazeći iz njegova kabura, naredio da mu noge pokrijemo divljom rutvicom, a zatim je otišao. Najviše bih volio da sretnem Allaha u stanju u kojem će ga sresti El-Muzeni."[1]

Pogledaj utjecaj imana: Vehb el-Muzeni i njegov bratić ostavili su stado ovaca da bi se priključili muslimanskim borcima u želji da presele kao šehidi, pa ih je Allah time i počastio. A ta bitka u kojoj se istakao El-Muzeni urezala se u pamćenje ashaba: otprilike trinaest godina nakon Bitke na Uhudu, Sa'd se prisjetio tih događaja čim mu je spomenut čovjek iz plemena Muzeni i izrazio želju da sretne Allaha u stanju u kojem će ga sresti El-Muzeni.

9- Amr b. El-Džemuh

Amr b. El-Džemuh bio je šepav, imao je četiri sina, Hallada, Muavviza, Muaza i Ebu Ejmena, i svaki se poput lava borio u bitkama koje je vodio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Kad je trebalo poći u Bitku na Uhudu, htjeli su ga spriječiti da pođe, pa su mu rekli: "Allah ti je dao opravdanje." Ali je on došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Moji sinovi hoće da me spriječe da pođem u bitku sa tobom, a ja se, tako mi Allaha, nadam da sa ovom svojom šepavom nogom uđem u Džennet." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mu je: "Ti kod Allaha imaš opravdanje i nisi dužan da vodiš džihad", a njegovim sinovima je rekao: "Nemate ga pravo sprečavati. Možda ga Allah počasti šehidskom smrću." Tako je izašao na Uhud i okrenut prema Kibli, dovio je: "Allahu moj, nemoj me razočaranog vratiti mojoj porodici." I preselio je u toj bitki kao šehid.

U drugoj predaji stoji da je Amr b. El-Džemuh, koji je bio šepav, došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Allahov Poslaniče, ako poginem na Allahovom putu, hoće li ova moja noga biti zdrava?" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Da." Na dan Uhuda je ubijen i on, i njegov bratić, i jedan njihov rob. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prošao je

[1] El-Vakidi, *El-Megazi*, 1/277.

pored njih i naredio da ih ukopaju u jedan kabur.[1]

U ovoj predaji nalazi se dokaz o tome da je čovjeku koji ima opravdanje za izostanak iz džihada, zbog bolesti ili sakatosti, dozvoljeno da ode u džihad.[2]

Ovo, također, pokazuje da je Amr b. El-Džemuh bio veoma hrabar i iskren u želji da preseli kao šehid, pa ga je Allah time i počastio.

10- Ebu Huzejfe b. El-Jeman i Sabit b. Vakš

Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, polazio na Uhud, Husejl b. Džabir, a on je El-Jeman, otac Huzejfe b. El-Jemana, i Sabit b. Vakš, koji su bili starci, popeli su se sa ženama i djecom na svoje kule, pa su jedan drugog prekorili i rekli: "Šta čekamo, umrijet ćemo ili danas ili sutra, pa zašto ne bismo uzeli sablje i priključili se Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, možda nas Allah počasti šehidskom smrću uz Allahovog Poslanika." Zatim su uzeli sablje i priključili se muslimanima a da nisu ni primijećeni. Sabita b. Vakša ubili su mnogobošci, a Husajla b. Džabira ubili su muslimani greškom jer ga nisu prepoznali. Huzejfe im je rekao: "To je bio moj otac." Odgovorili su mu: "Tako nam Allaha, nismo ga prepoznali." Istinu su rekli. Huzejfe im je rekao: "Allah neka vam oprosti, a On je Najmilostiviji." Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, htio da mu isplati krvarinu, Huzejfe je odlučio da je udijeli kao sadaku muslimanima, pa ga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zbog toga još više cijenio.[3]

Ova predaja pokazuje utjecaj imana na starce koji ostavljaju kule da bi se priključili džihadskom pohodu želeći šehidsku smrt u žudnji da se što prije sretnu sa Allahom. Također je impresivan postupak Huzejfe koji je krvarinu za očevu smrt udijelio muslimanima kao sadaku i molio Allaha da oprosti njegovim ubicama jer su ga ubili greškom.

Zatim, iz ovoga smo naučili da, ako muslimani u džihadu ubiju svoga čovjeka, misleći da je nevjernik, zapovjednik je dužan platiti krvarinu iz državnog imetka, jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, htio isplatiti krvarinu za El-Jemana, ali je Huzejfe odbio i odlučio da ona pripadne muslimanima kao sadaka.[4]

11- Bitan je završetak

Ovo je važno pravilo i u Bitki na Uhudu desili su se događaji koji su ga potvrdili. Desila su se dva značajna događaja u kojima je velika pouka:

a) Slučaj Usajrima, radijallahu anhu

Usajrimovo pravo ime je Amr b. Sabit b. Vakš. Bio je pozivan u islam, ali nije

---

[1] Ahmed, *El-Musned*, 5/299. Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 3/101.
[2] *Zadul-me'ad*, 3/218.
[3] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 3/98.
[4] *Zadul-me'ad*, 3/218.

htio prihvatiti. Prenosi se od Ebu Hurejre, radijallahu anhu: "Pozivan je da primi islam pa je odbijao. Dok se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kretao ka Uhudu, on je došao u Medinu i upitao: 'Gdje je Sa'd b. Muaz?' Rekli su mu: 'Na Uhudu.' Upitao je: 'Gdje su mi bratići?' Rečeno mu je: 'Na Uhudu.' Pitao je za ljude iz svog plemena pa su mu rekli da su na Uhudu. Tada je odlučio da primi islam, zatim je uzeo sablju i koplje, obukao ratni prsluk, uzjahao konja i zaputio se na bojno polje. Kada su ga muslimani ugledali, rekli su mu: 'Idi od nas, Amre!' Rekao je: 'Primio sam islam.' Borio se dok nije pao izranjavan. Nakon bitke, njegovi saplemenici iz El-Ešhela pronašli su ga tražeći svoje mrtve. Rekli su: 'Ovo je Usajrim! Šta ga je dovelo, a ostao je iza nas kao nevjernik. Zatim su ga upitali: 'Jesi li došao zbog pomoći plemenu ili zbog islama?' Odgovorio je: 'Zbog islama. Povjerovao sam u Allaha i Njegovog Poslanika, primio sam islam, a zatim sam uzeo svoju sablju i priključio se Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i borio sam se sve dok me nije snašlo ovo što vidite. Ako umrem, sav imetak ostavljam na raspolaganje Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem.' Ashabi su spomenuli njegov slučaj Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je rekao: 'On je od stanovnika Dženneta.' Upitali su: 'Kako će biti od stanovnika Dženneta a nikada nije pao na sedždu?' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: 'Malo je radio, a mnogo je nagrađen!'"[1]

Ebu Hurejre, radijallahu anhu, znao je govoriti: "Pričajte mi o čovjeku koji je ušao u Džennet a nije učinio nijednu sedždu!" Pa pošto niko ne bi znao, upitali bi: "Ko je on?" Ebu Hurejre, radijallahu anhu, odgovorio bi: "Usajrim b. Abdul-Ešhel."[2]

b) Slučaj Muhajrika

Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao na Uhud u bitku protiv mnogobožaca, Muhajrik je rekao svom narodu, židovima: "Tako mi Boga, vi znate da ste dužni pomoći Muhammeda!", a oni mu odgovoriše: "Ali danas je subota." Rekao im je: "Ne bila vam više subota!" Zatim je uzeo svoju sablju i ratnu opremu i rekao: "Ako poginem, svoj imetak ostavljam na raspolaganje Muhammedu." Nakon toga priključio se Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i borio se dok nije poginuo. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Muhajrik je najbolji židov."[3]

Islamski učenjaci se razilaze da li je ovaj židov primio islam. Ez-Zehebi u djelu *Et-Tedžrid*, Ibn Hadžer u *El-Isabe* i El-Vakidi navode da je umro kao musliman.[4]

Es-Suhejli u djelu *Er-Revdul-unuf* također navodi da je bio musliman, i to komentirajući predaju od Ibn Ishaka u kojoj stoji da je Allahov Poslanik, sallallahu

---

[1] *Sahihul-Buhari, Kitabul-džihad*, br. 2808.
[2] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 3/100-101.
[3] El-Vakidi, *El-Megazi*, 1/263. Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 3/99.
[4] *Tedžridu esma'is-sahabe*, 2/70. *El-Isabe*, 3/393.

alejhi ve sellem, rekao: "Muhajrik je najbolji židov." Es-Suhejli je to prokomentirao ovako: "Muhajrik je musliman, a za muslimana nije dozvoljeno reći da je najbolji kršćanin niti da je najbolji židov, jer biti najbolji od nečega znači pripadati tome. A ako neko upita: 'Kako je to kazao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem?', odgovaramo: On je rekao 'najbolji židov' aludirajući time na nacionalnu pripadnost, a ne na judaizam kao religiju. Smatra se da potječu od Jehuze, sina Jakubovog, a 'z' je u arapskom jeziku prešlo u 'd'."

Ovo pitanje podrobno je objasnio dr. Abdullah eš-Šekari u svojoj knjizi *El-Jehud fis-sunnetil-mutahhere* u kojoj je iznio tvrdnju da je Muhajrik primio islam i da ga je to nagnalo da stupi u borbu na strani muslimana i da sav svoj imetak, koji je bio ogroman, ostavi Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, na raspolaganje. Imaj u vidu da su židovi poznati po gramzivosti i ljubavi prema novcu.[1]

12- Djela se vrednuju prema namjerama

Na strani muslimana na dan Uhuda borio se čovjek po imenu Kuzman. Bio je poznat po hrabrosti, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi mu bio spomenut, govorio je: "On je od stanovnika Vatre." Pošto je zakasnio u bitku na Uhudu, žene iz Benu Zafra su ga kritizirale zbog toga, pa je otišao i priključio se Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dok je poravnavao borbene safove. Stao je u prvi borbeni red, prvi je od muslimana ispalio strijelu, gađao je strijelama kao da su koplja, bio je poput razjarene deve, sa sabljom je činio čuda. Ubio je sedam do devet mnogobožaca, a onda je ranjen. Katade b. En-Nu'man ga je zovnuo: "O Ebu Gajdak, prijatna ti šehidska smrt!" Muslimani su mu redom počeli govoriti: "Raduj se, Kuzmane, danas si bio odličan." Rekao im je: "Čemu da se radujem?! Allaha mi, borio sam se samo radi svoga plemena, da nije toga, ne bih se borio." To je spomenuto Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je rekao: "On je od stanovnika Vatre. Zaista Allah pomogne ovu vjeru i sa velikim grješnikom!"[2]

Ova predaja pokazuje koliko je važan ispravan nijjet u džihadu, jer ko se bude borio iz pristrasnosti prema svom narodu, ili da se pročuje kao junak, i čija djela ne budu radi Allaha, djela mu neće biti primljena.

Peto: Neki dokazi vjerovjesništva

1- Katade b. En-Nu'man i njegovo oko

Katade, radijallahu anhu, pogođen je u oko i ono mu je ispalo na obraz. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo ga je i vratio svojom rukom. Na-

---

[1] *El-Jehudu fis-sunnetil-mutahhere*, 1/306.
[2] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 3/99. *Gazvetu Uhud Dirase da'vijje*, str. 113.

kon toga, to oko je bilo ljepše i oštrijeg vida od drugog oka i nikada ga nije pogađala upala, za razliku od onog drugog.[1]

Njegov sin je došao Omeru b. Abdul-Azizu, pa ga je Omer upitao: "Ko si ti?" Odgovorio je u stihovima:

Sin sam onoga kojem oko na obraz je ispalo
pa je Poslanikovom rukom vraćeno
i postalo je zdravo kao nekada
o kako je lijepo to oko postalo.

Omer mu je uzvratio sljedećim stihovima:

Time se treba ponositi, a ne čašama punim mlijeka
s vodom pomiješanog, i prolaznim dobrima.

Zatim ga je lijepo darivao i ukazao mu počasti.[2]

2- Pogibija Ubejja b. Halefa

Ubejj b. Halef govorio je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dok je bio u Mekki: "Muhammede, imam dobrog konja i dobro ga hranim pa ću te ubiti na njemu." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio je: "Ne, nego ću ja ubiti tebe, ako Bog da." Na dan Uhuda, kada se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sklonio u brda, Ubejj b. Halef pošao je za njim vičući: "Muhammede, nećeš se spasiti!" Neki ashabi upitaše: "Allahov Poslaniče, hoćeš li da ga napadne jedan od nas?" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Ne, pustite ga." Kada se približio, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo je kratko koplje od Harisa b. Es-Simmeta. Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo koplje, skočio je sa njim tako hitro da su se svi razbježali iz njegove blizine, skočio je pred njega i pogodio ga kopljem u vrat i oborio ga sa konja. Ubejj se vratio među Kurejšije sa neznatnom posjekotinom na vratu i rekao: "Boga mi, ubi me Muhammed!" Rekli su mu: "Ne znaš šta pričaš! Nije ti ništa!" Ubejj im je rekao: "Muhammed mi je u Mekki kazao da će me ubiti i, Allaha mi, da me samo pljunuo, ubio bi me."

Ovaj Allahov neprijatelj umro je u mjestu Serf, nedaleko od Mekke, dok su ga nosili u Mekku.[3]

Ova predaja pokazuje da se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odlikovao izuzetnom hrabrošću. Ubejj b. Halef bio je dobro naoružan i nosio je željezni zaštitni oklop, ali je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uspio da ga pogodi u vrat kroz mali otvor između oklopa i kacige. To pokazuje da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio veoma sposoban i precizan borac.

---

[1] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 2/388.
[2] *El-Bidaje ven-nihaje*, 4/35.
[3] *Es-Siretun-Nebevijje*, 3/93-94.

Također, ova predaja ukazuje na mudžizu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koja se ogleda u tome što je obavijestio Ubejja da će ga, Allahovom voljom, ubiti, i to se ostvarilo. Predaja pokazuje koliko su mnogobošci bili uvjereni u iskrenost Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i u obistinjenje njegovih riječi. Ubejj je bio ubijeđen da će umrijeti od tog udarca kopljem, ali ipak nije primio islam jer je bio inadžija i sljedbenik strasti.[1]

Hasan b. Sabit ovjekovječio je ovaj događaj sljedećim stihovima:

Ubejj je od oca u naslijeđe zabludu dobio
Onoga dana kada se sa Poslanikom borio
Došao si mu s truhlim kostima
I zaprijetio praveći se da ne znaš ko je on[2].

Treća tema
Događaji poslije bitke

Prvo: Ebu Sufjanov dijalog sa Poslanikom i njegovim ashabima

El-Berra' prenosi: "Došao je Ebu Sufjan i rekao: 'Je li među vama Muhammed?' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je ashabima: 'Nemojte mu odgovoriti.' Ebu Sufjan je upitao: 'Je li među vama Ebu Bekr b. Ebu Kuhafe?' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Ne odgovarajte mu.' Ponovo je upitao: 'Je li među vama Omer b. El-Hattab?' Pošto mu ništa nisu odgovorili, rekao je: 'Oni su izginuli, jer da su živi, odgovorili bi.' Omer se više nije mogao suzdržati pa je rekao: 'Griješiš, Allahov neprijatelju! Allah je ostavio u životu one koji će te poniziti!' Ebu Sufjan je rekao: 'Velik je Hubel!' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče ashabima: 'Odgovorite mu.' Upitali su: 'Šta da mu odgovorimo?' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Kažite: Allah je veći i moćniji!' Ebu Sufjan je rekao: 'Mi imamo Uzzaa, a vi nemate!' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče ashabima: 'Odgovorite mu.' Upitali su: 'Šta da mu odgovorimo?' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Recite: Allah je naš zaštitnik, a vi nemate zaštitnika!' Ebu Sufjan je rekao: 'Ovaj dan je za dan Bedra. Rat je promjenjive sreće! A vidio sam da ste masakrirani, nisam to naredio, a nije mi ni žao.'"[3]

U drugoj predaji stoji da je na to Omer rekao: "Nismo na istom: naši poginuli

---

[1] El-Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 5/169.
[2] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 3/94.
[3] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi*, br. 4043. *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 2/392.

su u Džennetu, a vaši u Vatri!"[1]

To što se Ebu Sufjan raspitivao posebno za Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu Bekra i Omera, radijallahu anhuma, govori da su oni mnogobošcima bili važniji od ostalih, jer su znali da su upravo oni podigli islamsku državu, pa su smatrali da ako njih ubiju, islamska država neće više moći opstati.

Na početku muslimani nisu odgovarali Ebu Sufjanu pokazujući koliko im je beznačajan, a kada ga je obuzela oholost, odgovorili su mu, hrabro ga obavijestivši o istini.

Komentirajući ovaj dijalog, Ibnul-Kajjim, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je ashabima da odgovore Ebu Sufjanu kada se on počeo hvaliti svojim širkom i uzdizati svoja božanstva, kako bi tim odgovorom pokazao veličanstvo tevhida i da Onome koga muslimani obožavaju pripada sav ponos i snaga; On je nepobjediv, a mi smo Njegova stranka i Njegova vojska. A kada je pitao za Muhammeda, Ebu Bekra i Omera, nije im naredio da mu odgovore, štaviše, prenosi se da je naredio da mu ne odgovaraju, jer su mnogobošci još uvijek bili ljuti. Ali kada je rekao svojim drugovima: 'Ovi su pobijeni', Omer se rasrdio i rekao: 'Griješiš, Allahov neprijatelju!' Ovo je bio hrabar odgovor i predstavljao je poniženje za Ebu Sufjana, zato što je odgovor pokazao da su muslimani hrabri i da ih snaga neprijatelja nije poljuljala i oslabila, i Allah će dati da od ove trojice dožive još poniženja. Nakon što su mnogobošci postali uvjereni da su ova trojica ubijeni, bilo je u interesu muslimana da obavijeste mnogobošce da su živi, a istodobno, to je ponovo rasrdilo nevjernike i to više nego da su im odgovorili kada su pitali za svakog pojedinačno. Ebu Sufjanovo pitanje o ovoj trojici i obavještavanje nevjernika da su ubijeni, bila je posljednja strijela koja je ostala nevjernicima. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, to je strpljivo podnio, pa kada su nevjernici istrošili sve svoje adute, pustio je Omera da im odgovori. Možemo reći da je bilo potpuno primjereno što su na prva pitanja odbili odgovoriti, a isto tako bilo je primjereno što su na druga pitanja odgovorili. To što mu nisu odgovorili kada je pitao o njima, ponižavajuće je za Ebu Sufjana jer su pokazali da je on za njih beznačajan, ali kada se počeo naslađivati njihovom smrću i kada se ispunio ohološću, tada je odgovor značio poniženje i omalovažavanje, i tada odgovor nije bio suprotan Vjerovjesnikovom, sallallahu alejhi ve sellem, naređenju da mu ne odgovaraju, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tražio da mu ne odgovore kada je upitao 'je li među vama taj i taj', a nije zabranio da odgovore kada je rekao: 'Ovi su pobijeni'. U svakom slučaju, najbolje je bilo na prva pitanja ne odgovoriti, a na druge njegove riječi najbolje je bilo odgovoriti."[2]

---

[1] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 2/392.
[2] *Zadul-me'ad*, 3/202-203.

Drugo: Poslanik pregleda šehide

Nakon što se Ebu Sufjan sa vojskom povukao sa bojnog polja, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, počeo je pregledati šehide. Prolazio je pored Hamze b. Abdul-Muttaliba, Mus'aba b. Umejra, Hanzale b. Ebu Amira, Sa'da b. Er-Rebi'e, El-Usajrima i ostalih šehida, pa kada ih je pregledao, rekao je: "Ja sam ovima svjedok. Ko god bude ranjen radi Allaha, na Sudnjem danu će mu iz rane teći krv koja će mirisati na misk. Pogledajte ko je od njih najviše pamtio Kur'an pa ga stavite ispred njegovih drugova u kaburu."[1]

Džabir b. Abdullah, radijallahu anhu, prenosi u predanju kod El-Buharije da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zamotavao po dvojicu šehida na Uhudu u jedan ćefin, pitajući: "Ko je od njih više znao Kur'ana napamet?", pa bi onoga kojeg bi mu pokazali stavljao prvog u kabur, a zatim je rekao: "Ovima sam ja svjedok na Sudnjem danu." Naredio je da ih ukopaju u onome u čemu su poginuli, nije ih gasulio niti im klanjao dženazu.[2]

Također je naredio da budu ukopani na mjestu pogibije i da one koji su već odneseni u Medinu vrate natrag.[3]

Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio kako je Hamza b. Abdul-Muttalib izmasakriran, veoma se ražalostio, plakao je i jecao. Rekao je: "Da to neće ražalostiti Safijju i postati običaj poslije mene, ostavio bih ga da ga pojedu zvijeri i ptice grabljivice. A ako mi Allah omogući, masakrirat ću trideset Kurejšija za njega." Vidjevši koliko je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tužan i ljut zbog onoga što su nevjernici uradili njegovom amidži, ashabi su rekli: "Ako nam Allah omogući da ih se dočepamo, napravit ćemo nad njima takav masakr kakav Arapima nije poznat."[4]

Povodom toga Allah je objavio:

﴿وَإِنْ عَاقَبْتُمْ فَعَاقِبُوا۟ بِمِثْلِ مَا عُوقِبْتُم بِهِۦ ۖ وَلَئِن صَبَرْتُمْ لَهُوَ خَيْرٌ لِّلصَّـٰبِرِينَ ﴿١٢٦﴾﴾

"Ako hoćete na nepravdu uzvratiti, onda učinite to samo u onolikoj mjeri koliko vam je učinjeno; a ako otrpite – to je, doista, bolje za strpljive."[5]

Mnogobošci su počinili mnoga zvjerstva, masakrirali su poginule muslimane, rasijecali im trbuhe, odsijecali noseve uši i spolne organe.[6] Unatoč tome, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i ashabi su se povinovali Allahovim odredbama, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oprostio je, strpio se, iskupio se za zakletvu i zabranio masakriranje.

---

[1] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/109.
[2] *Sahihul-Buhari, Kitabul-dženaiz*, br. 4079.
[3] Es-Sujuti, *Sunenun-Nesai, Hašijetus-Sindi, Kitabul-dženaiz, bab: Ejne judfenuš-šehid*, 4/79, br. 2006.
[4] *Es-Siretun-Nebevijje*, 3/106.
[5] Sura En-Nahl, 126.
[6] Ebu Faris, *Gazvetu Uhud*, str. 104.

Ibn Ishak od Semure b. Džunduba, radijallahu anhu, prenosi da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nikada nije napustio sijelo u kojem je sjedio prije nego što bi nas podstakao na udjeljivanje sadake i zabranio masakriranje."[1]

Treće: Poslanikova dova na dan Uhuda

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imamio je ashabima podne-namaz klanjajući u sjedećem položaju, jer je izgubio mnogo krvi, a muslimani iza njega su, također, klanjali sjedeći. Nakon namaza, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uputio je Allahu dovu. Rekao je ashabima: "Poravnajte se da uputim dovu svome Gospodaru." Ashabi su se poredali u saffove, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, počeo doviti riječima koje ukazuju na dubinu imana.[2] Dova je glasila: "Allahu moj, Tebi pripada sva hvala. Niko ne može uskratiti ono što Ti daš, niti može dati ono što Ti uskratiš. Koga Ti ostaviš u zabludi, niko ga ne može uputiti, a koga uputiš, niko ga ne može u zabludu odvesti. Niko ne može dati ono što Ti uskratiš, niti ko može uskratiti ono što Ti daš. Niko ne može približiti ono što Ti udaljiš, niti iko može udaljiti ono što Ti približiš. Allahu moj, obaspi nas Svojim blagoslovima, milošću, dobrotom i opskrbom. Allahu moj, molim Te za vječne blagodati koje nikada neće nestati. Allahu moj, molim Te za blagodat na dan pobjede i za sigurnost na Dan straha. Utječem se Tebi od zla koje si nam dao i zla koje si od nas otklonio. Allahu naš, učini da zavolimo iman i ukrasi ga u našim srcima, i učini da zamrzimo nevjerstvo, grijehe i nepokornost. Učini nas od upućenih, usmrti nas kao muslimane i proživi nas kao muslimane i priključi nas dobrima, sačuvaj nas poniženja, uzaludnog kajanja i smutnje. Allahu moj, oglasi rat nevjernicima koji poriču Tvoga Poslanika, spusti na njih poniženje i kaznu, i oglasi rat nevjernicima kojima je data Knjiga! Ti si Istinski Bog!"[3]

Nakon toga uzjahao je svoga konja i vratio se u Medinu.[4]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na ovaj je način podučio ummet da je dova za pobjedu i pomoć šerijatski propisana i da Allahu treba doviti i u trenucima pobjede i u trenucima poraza, jer je dova srž ibadeta i jedan od najefikasnijih načina otklanjanja nevolje i postizanja željenoga. Osim toga, na taj način srca se vezuju za svoga Stvoritelja, pa On na njih spušta smiraj, postojanost i smirenost, te im daje ogromnu duhovnu snagu, što ih podstiče da teže ka uzvišenim ciljevima i Allahovim nagradama.

Iako je bitka okončana, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je u stanju pripravnosti pa je zatražio od ashaba da stanu u redove kako bi uputio dovu svome

---

[1] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 3/107.
[2] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/210.
[3] *Medžme'uz-zeva'id*, 6/121-122. El-Hejsemi kaže: "Bilježi ga Ahmed putem El-Buharijinih prenosilaca."
[4] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 2/394.

Gospodaru. To je veličanstven prizor koji pokazuje dubok iman i apsolutnu predanost Gospodaru svih svjetova, koji daje i uzima, i niko ne može spriječiti Njegov sud.

Ovo je jedan od najdivnijih prizora pokornosti kojima se pobožnjak uzdiže i pokazuje veličina i uzvišenost Gospodara, i ističe zahvalnost i slavljenje Stvoritelja.[1]

Četvrto: Praćenje neprijateljskog kretanja

Nakon povlačenja mnogobožačke vojske sa bojnog polja, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je Aliju b. Ebu Taliba, odmah po okončanju bitke, da provjeri u kojem pravcu odlaze neprijatelji. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mu je: "Pođi za neprijateljima i ispitaj kako se ponašaju i šta planiraju. Ako ne budu jahali konje i deve, znači da planiraju povratak u Mekku, a ako budu jahali konje i deve, znači da planiraju napasti Medinu. Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, ako krenu ka Medini, poći ćemo za njima i boriti se s njima u Medini."

Alija kazuje: "Krenuo sam za njima i vidio kako vode konje i deve pored sebe i odlaze ka Mekki."[2] Alija se nakon toga vratio i o tome obavijestio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Neke pouke iz ovog događaja:

Ovaj događaj ističe Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, budnost u praćenju neprijateljskog kretanja, Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, sposobnost u procjeni stvari, visoki borbeni duh, što se pokazuje kroz njegovu spremnost da se bori sa mnogobošcima ako pokušaju napasti Medinu. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, imao je povjerenja u Aliju, radijallahu anhu, i znao je da je on toga dostojan. Alija je pokazao da je hrabar, jer da ga je ova vojska primijetila, ne bi se ustručavali da ga ubiju.[3]

Potrebno je istaći da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ostao na bojnom polju nakon završetka bitke i obilazio ranjenike i šehide, naredio je ukopavanje šehida, obratio se Allahu dovom, poslao je Aliju da izvidi u kojem pravcu odlaze neprijatelji. Sve je to uradio da bi sačuvao stečenu pobjedu, jer je Allah postavio zakone i odredio uzroke pobjede i poraza. Ko ispuni uzroke pobjede i iskreno se osloni na Allaha, nadati se da će mu Allah dati pobjedu. Allah je rekao:

﴿ سُنَّةَ ٱللَّهِ ٱلَّتِي قَدْ خَلَتْ مِن قَبْلُ وَلَن تَجِدَ لِسُنَّةِ ٱللَّهِ تَبْدِيلًا ﴿٢٣﴾ ﴾

"Prema Allahovom zakonu koji oduvijek važi, a ti nećeš vidjeti da se Allahov zakon promijeni."[4]

---

[1] Muhammed Fejdallah, *Suver ve iber minel-džihadin-Nebevijji fil-Medine*, str. 132-133.
[2] *El-Bidaje ven-nihaje*, 4/41.
[3] Ebu Faris, *Gazvetu Uhud*, str. 95-96.
[4] Sura El-Feth, 23.

Peto: Pohod na Hamraul-Esed

U ovom pohodu također se pokazuje kako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poduzimao uzroke pobjede.

U nekim predajama se navodi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, preko nekih svojih sljedbenika dobijao informacije o mnogobošcima i nakon što su se vratili u Mekku. Tako je obaviješten da je Ebu Sufjan kritizirao neke svoje vojnike jer se nisu uspjeli osvetiti Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovoj vojsci.

Prenosi se od Ibn Abbasa, radijallahu anhuma, da je rekao: "Vraćajući se sa Uhuda, u mjestu Er-Revha', Ebu Sufjan se obratio mnogobošcima: 'Niti ste Muhammeda ubili, niti ste se vinom napojili! Ništa niste postigli!'"[1]

Iz ove predaje zaključujemo da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao izvidnicu da prati kretanje mnogobožaca kako bi spriječio da mu priredе bilo kakvo iznenađenje. Kada je čuo da su mnogobošci odlučili da se vrate i napadnu Medinu, krenuo je u pohod na Hamraul-Esed sa ashabima koji su učestvovali na Uhudu.

Ibn Ishak kaže: "Bitka na Uhudu odigrala se u subotu polovinom mjeseca ševvala. Sljedećeg dana, šesnaestog ševvala, mujezin je pozvao u pohod naglasivši da se za polazak spreme samo oni koji su prethodnog dana učestvovali na Uhudu. Međutim, Džabir b. Abdullah zamolio je Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da ga primi te ga je primio. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao je u ovaj pohod da bi zastrašio neprijatelje i pokazao im da ih Bitka na Uhudu nije oslabila.

Ashabi su se odazvali pozivu u džihad, čak i ranjenici. Jedan čovjek iz plemena Benu Abdul-Ešhel pričao je: "Moj brat i ja učestvovali smo na Uhudu i obojica smo ranjeni. Kada je mujezin Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao u novi pohod, ja i moj brat smo rekli: 'Zar da propustimo bitku sa Allahovim Poslanikom.' Nismo imali jahalice i obojica smo bili ranjeni, ali smo krenuli u pohod. Ja sam bio lakše povrijeđen, pa kada bi se moj brat umorio, nosio bih ga. Jednu dionicu puta sam ga nosio, a jednu je on sam prelazio sve dok nismo stigli na odredište muslimana."[2]

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, išao je naprijed sve dok kod Hamraul-Eseda nije stigao mnogobožačku vojsku. Ostao je na tom mjestu tri dana i svojim ostankom uputio izazov mnogobošcima, ali oni se nisu usudili napasti ga. Za to vrijeme Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je naredio da se pale vatre, pa su ashabi palili više od pet stotina vatri u isto vrijeme.[3]

Ma'bed b. Ebu Ma'bed el-Huza'i bio je došao kod Allahovog Poslanika, salla-

---

[1] *Medžme'uz-zeva'id*, 6/121. El-Hejsemi je rekao: "Prenosioci ovog hadisa su El-Buharijini prenosioci osim Muhammeda b. Mensura el-Dževaza."

[2] *El-Bidaje ven-nihaje*, 4/50.

[3] Ibn Sa'd, *Et-Tabekatul-kubra*, 2/43. Prema: Ebu Faris, *Gazvetu Uhud*, str. 144.

llahu alejhi ve sellem, i primio islam. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio mu je da stigne Ebu Sufjana i prestraši ga. Ma'bed ga je stigao u Er-Revha'. Ebu Sufjan ga je upitao: "Kakve vijesti donosiš?" Pošto Ebu Sufjan nije znao da je Ma'bed primio islam, Ma'bed je rekao: "Dolaze Muhammed i njegovi ashabi, kivni su na vas, izašli su u velikom broju, a oni koji su ostali, kaju se zbog ostanka." Ebu Sufjan je rekao: "Šta to kažeš!?" Ma'bed je nastavio: "Mislim da se nećeš uspjeti ni spremiti za pokret a već ćeš ugledati prve skupine njihove vojske." Ebu Sufjan je rekao: "Boga mi, mi smo se okupili odlučni da ih iskorijenimo." Ma'bed je rekao: "Neću to dozvoliti! Ono što sam vidio, nagnalo me da spjevam stihove." "Kakve stihove?", upitao je Ebu Sufjan. Ma'bed je počeo recitirati:

Moja jahalica za malo se srušila
jer se Zemlja zatresla od silnih četa
hrabrih lavova koji žure u boj
za strah ne znaju, kolja se ne boje.
Pomislio sam Zemlja se prevrnula
a kada sam čuo za vođu nesavladivog
rekoh: Teško Ibn Harbu ako se sretnu
kada se u talasima iza brda pojave.
Upozoravam junake i obraćam se
svakom pametnom i razumnom
čuvajte se vojske Ahmedove.
Ovo nisu prazne riječi[1].

Ovi stihovi su odvratili Ebu Sufjana i njegovu vojsku od namjere. Ebu Sufjan je pokušao da povlačenje pokrije psihološkim ratom. Nastojeći zastrašiti muslimane, po karavani Abdul-Kajsa, koji su pošli za Medinu, poslao je poruku Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u kojoj je stajalo da su Ebu Sufjan i njegova vojska odlučili da se vrate i napadnu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ashabe i da ih iskorijene. Za tu uslugu Ebu Sufjan im je obećao platiti suhim grožđicama kada dođu kod njega na pijacu Ukkaz. Karavana je prošla pored Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u mjestu Hamraul-Esed i prenijela Ebu Sufjanovu poruku. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i ashabi rekli su: "Dovoljan nam je Allah, divan je On zaštitnik!"[2]

Muslimani su čekali u svom logoru, ali su kurejšijski predvodnici izabrali sigurnost i vratili se u Mekku. Nakon toga, i muslimani su se vratili u Medinu jakog duha, sapravši sa sebe sramotu poraza i neuspjeha. Ušli su u Medinu ponosno, uz-

---

[1] *El-Bidaje ven-nihaje*, 4/51. Ez-Zehebi, *Tarihul-islam.*
[2] Ez-Zehebi, *Tarihul-islam*, *El-Megazi*, str. 226.

dignutih glava, uživajući u pobjedi nad mnogoboščima, a licemjerima i židovima u Medini su uskratili zadovoljstvo naslađivanja muslimanskim neuspjehom.[1]

Allah o ovom hladnom ratu kaže:

﴿ٱلَّذِينَ ٱسۡتَجَابُواْ لِلَّهِ وَٱلرَّسُولِ مِنۢ بَعۡدِ مَآ أَصَابَهُمُ ٱلۡقَرۡحُۚ لِلَّذِينَ أَحۡسَنُواْ مِنۡهُمۡ وَٱتَّقَوۡاْ أَجۡرٌ عَظِيمٌ ١٧٢ ٱلَّذِينَ قَالَ لَهُمُ ٱلنَّاسُ إِنَّ
ٱلنَّاسَ قَدۡ جَمَعُواْ لَكُمۡ فَٱخۡشَوۡهُمۡ فَزَادَهُمۡ إِيمَٰنٗا وَقَالُواْ حَسۡبُنَا ٱللَّهُ وَنِعۡمَ ٱلۡوَكِيلُ ١٧٣ فَٱنقَلَبُواْ بِنِعۡمَةٖ مِّنَ ٱللَّهِ وَفَضۡلٖ لَّمۡ
يَمۡسَسۡهُمۡ سُوٓءٞ وَٱتَّبَعُواْ رِضۡوَٰنَ ٱللَّهِۗ وَٱللَّهُ ذُو فَضۡلٍ عَظِيمٍ ١٧٤ إِنَّمَا ذَٰلِكُمُ ٱلشَّيۡطَٰنُ يُخَوِّفُ أَوۡلِيَآءَهُۥ فَلَا تَخَافُوهُمۡ وَخَافُونِ إِن كُنتُم
مُّؤۡمِنِينَ ١٧٥﴾

"Onima koji su se Allahu i Poslaniku odazvali i nakon zadobijenih rana, onima između njih koji su dobro činili i bogobojazni bili – pripada nagrada velika! Onima kojima se – kada su im ljudi rekli: 'Neprijatelj se okuplja zbog vas, pa pazite ih se!' – vjerovanje povećalo, pa su kazali: 'Nama je Allah dovoljan, a divan je On zaštitnik!' Pa su se vratili s Allahovim blagodatima i obiljem, nikakvo ih zlo nije zadesilo. Slijedili su zadovoljstvo Allahovo, a Allah je neizmjerno dobar! To vas samo šejtan plaši pristalicama svojim, pa ih se ne bojte, nego se Mene bojte, ako ste vjernici!"[2]

Na povratku u Medinu, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zarobio je Ebu Izzeta el-Džumehija, pjesnika, pa je naredio da ga ubiju jer je prekršio ugovor koji je postigao sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, kada ga je zarobio na Bedru i odlučio da ga pusti pod uvjetom da se neće boriti protiv muslimana, ali se Ebu Izzet borio na Uhudu. Nakon što je zarobljen, ponovo se pokušao izvući preklinjući: "Allahov Poslaniče, poštedi me!" Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, odgovor je glasio: "Ne, tako mi Allaha! Neću dozvoliti da se vratiš u Mekku i pričaš da si dva puta prevario Muhammeda! Odrubi mu glavu, Zubejre!"[3] Zubejr mu je odrubio glavu, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Neće vjernika zmija ujesti dva puta iz iste rupe!"[4] Kasnije se ovaj hadis počeo upotrebljavati kao poslovica.

Šerijatska politika je nalagala da se ovaj pokvareni pjesnik ubije jer je širio smutnju i pravio nered na Zemlji, a da mu se ponovo ukazala samilost, omogućilo bi mu se da nastavi podsticati na rat protiv muslimana.

U ovom pohodu jedini zarobljeni bio je Ebu Izzet el-Džumehi.[5]

Broj poginulih muslimana na Uhudu iznosio je sedamdeset, što podržava i tumačenje riječi:

---

[1] *Suver ve iber minel-džihadin-Nebevijj fil-Medine*, str. 142.
[2] Sura Ali Imran, 172-175.
[3] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 3/116.
[4] *Sahihul-Buhari, Kitabul-edeb, bab: La juldegul-mer'u*, br. 6133, 7/134.
[5] *El-Bidaje ven-nihaje*, 4/53.

﴿أَوَلَمَّآ أَصَٰبَتۡكُم مُّصِيبَةٞ قَدۡ أَصَبۡتُم مِّثۡلَيۡهَا قُلۡتُمۡ أَنَّىٰ هَٰذَاۖ قُلۡ هُوَ مِنۡ عِندِ أَنفُسِكُمۡۗ إِنَّ ٱللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ قَدِيرٞ ١٦٥﴾

"Zar niste rekli, kada vas je snašla nevolja koju ste vi njima dvostruko nanijeli: 'Odakle sada ovo?' Reci: 'To je od vas samih!' Allah doista sve može!"[1]

Ajet je protumačen kao utjeha vjernicima za stradanje na Uhudu. Ibn Atijje je rekao: "Mnogobošci su ubili sedamdeset muslimana na Uhudu, a na Bedru su muslimani ubili sedamdeset mnogobožaca i sedamdeset zarobili.[2] A na strani mnogobožaca u Bitki na Uhudu bila su dvadeset dva poginula."[3]

Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, pohod na Hamraul-Esed imao je nekoliko ciljeva, od kojih su:

1- da iz duša ashaba odagna osjećaj gorčine poraza;

2- da ashabima dadne do znanja da su u stanju pobijediti neprijatelja ako se otarase slabosti i odazovu Allahu i Njegovom Poslaniku;

3- ohrabrivanje ashaba na borbu protiv neprijatelja;

4- da im pokaže da je ono što im se desilo na Uhudu bio ispit i iskušenje koje se desilo Allahovom voljom i Njegovom mudrošću, i da im pokaže da su njihovi neprijatelji, iako po vanjštini jaki, u suštini ipak slabi.[4]

Ovaj Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, pohod na Hamraul-Esed pokazuje da psihološki rat veoma utječe na slabljenje neprijatelja. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao je na Hamraul-Esed, gdje se sa vojskom zadržao tri dana, zapalio je mnoge vatre koje su se mogle vidjeti izdaleka, pa su Kurejšije mislile da se radi o izuzetno velikom broju boraca kojima se neće moći suprotstaviti, tako da su prestravljenih srca nastavili put ka Mekki.[5]

Ibn Sa'd kaže: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i ashabi ulogorili su se u Hamraul-Esedu. Muslimani su tih noći palili po petsto vatri koje su se vidjele izdaleka i sa svih strana, pa je time Allah otjerao neprijatelje."[6]

Šesto: Učešće muslimanki u Bitki na Uhudu

Bitka na Uhudu bila je prva bitka u kojoj su učestvovale muslimanke. One su odigrale veliku ulogu u napajanju boraca vodom i previjanju ranjenika. U ovoj bitki muslimanke su pokazale iskrenost imana i prava junačka djela. Izašle su da bi napajale vodom žedne i previjale ranjenike, a neke od njih su se istakle u zaustavljanju mnogobožačkih napada na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Neke ashabijke, učesnice Bitke na Uhudu su: majka vjernika Aiša, Ebu Bekro-

---

[1] Sura Ali Imran, 165.
[2] Ibn Atijje, *El-Muharrer el-vedžiz*, 3/411.
[3] El-Bakiri, *Mervijatu Gazvetu Uhud*, str. 367-369.
[4] *Fi Zilalil-Kur'an*, 1/519.
[5] Ebu Faris, *Gazvetu Uhud*, str. 51.
[6] Ibn Sa'd, *Et-Tabekat*, 2/49.

va kćerka, Ummu Ammara, Hamna bint Džahš el-Esedijja, Ummu Salit, Ummu Sulejm, te nekolicina ensarijki.[1]

Sa'lebe b. Ebu Malik kaže: "Omer b. El-Hattab podijelio je vunene ogrtače ženama u Medini pa je ostao jedan dobar ogrtač te mu rekoše: 'Dodijeli ga Poslanikovoj unuci koju si oženio.' Mislili su na Ummu Kulsum, Alijinu kćerku. Omer je rekao: 'Ummu Salit je preča da ga dobije, jer je ona u Bitki na Uhudu nosila punu mješinu vode i pojila nas.'"[2]

Djela ashabijki u Bitki na Uhudu

1- Napajanje žednih mudžahida

Enes, radijallahu anhu, pripovijeda: "Na dan Uhuda ashabi su napustili Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem." Zatim je rekao: "Vidio sam Aišu, Ebu Bekrovu kćer, i Ummu Sulejm, bile su zavrnutih rukava, vidio sam halke na njihovim nogama, poskakivale su noseći mješine s vodom."

Drugi ashabi spominju da su nosile mješine na svojim leđima i sipale vodu ranjenicima u usta, zatim bi odlazile da napune mješinu vodom i dolazile da napajaju ranjenike.[3]

Ka'b b. Malik, radijallahu anhu, kazuje: "Vidio sam Ummu Sulejm bint Milhan i Aišu kako na dan Uhuda na leđima nose mješine s vodom, i Hamna bint Džahš je napajala žedne i previjala ranjenike, i Ummu Ejmen je previjala ranjenike."[4]

2- Previjanje ranjenih

Od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vodio je u bitke Ummu Sulejm i neke ensarijke da bi napajale vodom žedne i previjale ranjene."[5]

Abdurrezzak bilježi od Ez-Zuhrija da su žene učestvovale u Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, bitkama pojeći borce i previjajući ranjene.[6]

Er-Rubej'a bint Muavviz rekla je: "Učestvovale smo u Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, bitkama pojeći žedne i poslužujući ih, i vraćale smo ranjene i mrtve u Medinu."[7]

Od Ebu Hazima se prenosi da je čuo Sehla b. Sa'da, radijallahu anhu, kako, odgovarajući na pitanje o ranama Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Tako mi Allaha, znam ko je prao Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, rane

---

[1] *Sahihu Muslim, Kitabul-džihad, bab: Gazvetun-nisa'*, br. 1779.
[2] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi*, br. 4071.
[3] *Sahihul-Buhari, Kitabul-džihadi ves-sijeri, bab: Gazvetun-nisa'*, br. 2880.
[4] El-Vakidi, *El-Megazi*, 1/249.
[5] *Sahihu Muslim, Kitabul-džihad ves-sijer, bab: Gazvetun-nisa'*, br. 1810.
[6] Ibn Hadžer, *Fethul-bari*, 6/82.
[7] *Sahihul-Buhari, Kitabul-džihad ves-sijer*, br. 2882 i 2883.

i ko je sipao vodu i kako su ga liječili: Fatima, Poslanikova kćerka, prala je njegove rane, Alija je sipao vodu, a kada je Fatima primijetila da voda samo povećava krvarenje, uzela je komad prostirke, zapalila je i prislonila je na ranu i tako je zaustavila krvarenje."[1]

3- Borba sabljom na braniku islama i Poslanika

U Bitki na Uhudu protiv mnogobožaca se borila samo Ummu Ammara Nusejba el-Mazinijja. Damra b. Seid prenosi od svoje nane koja je na Uhudu pojila borce, da je rekla: "Čula sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: 'Mjesto Nusejbe bint Ka'b danas bolje je od mjesta toga i toga.'" Pridržavala je svoju haljinu i žestoko se borila te je zadobila trinaest rana. Kada je umrla, bila sam jedna od žena koja ju je ogasulila pa sam izbrojala trinaest ožiljaka na njenom tijelu. Vidjela sam kako je Ibn Kamie udara po leđima, od čega je imala veliku ranu koju je liječila godinu dana. Kada je Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, mujezin pozvao u Pohod na Hamraul-Esed, obukla je odjeću, ali zbog silnog krvarenja nije mogla poći, cijelu tu noć smo joj liječili rane. Nakon povratka iz Hamraul-Eseda, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prije nego što je otišao svojoj kući, poslao je njenog brata Abdullaha b. Ka'ba[2] da vidi kako je, pa kada ga je obavijestio da je dobro, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, mnogo se obradovao.[3]

Prof. Husejn el-Bakiri, komentirajući Nusejbino učešće u oružanoj borbi, rekao je: "Nema vjerodostojne predaje o borbi žene uz muškarca, osim slučaja Nusejbe. Međutim, Nusejbino učešće u borbi bilo je iz nužde jer je vidjela da su ashabi ostavili Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, čiji je život doveden u opasnost. Ummu Ammara se nalazila u situaciji u kojoj je oružana borba obaveza svakome ko je u stanju nositi oružje, svejedno bio muškarac ili žena."[4]

Dr. Ekrem Dija' el-Umeri, o predajama u kojima se spominje učešće žena u borbi, kaže: "Ove predaje ukazuju da je dozvoljeno da žene u nuždi, ukoliko neće doći do smutnje, mogu učestvovati u liječenju i njezi ranjenih, s tim da su i tada dužne pridržavati se pravila o islamskom odijevanju i moralnih načela. Također, ženama je dozvoljeno da se brane od napada, ali džihad je obaveza samo muškarcima, osim ako neprijatelj prodre u muslimansku zemlju – tada je i muškarcima i ženama obaveza pružiti otpor."[5]

Prof. Muhammed Ahmed Bašemil kaže: "Bitka na Uhudu bila je prva bitka u kojoj je žena muslimanka učestvovala u borbi protiv mnogobožaca. Dokazano je da se samo jedna žena borila u ovoj bitki i nije izašla sa namjerom da se bori i nije bila

---

[1] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi*, br. 4075.
[2] Ez-Zehebi, *Sijeru e'alamin-Nubela'*, 2/278.
[3] El-Vakidi, *El-Megazi*, 1/269-270.
[4] *Mervijat Gazvetu Uhud*, str. 254.
[5] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 2/391.

vojnik poput muškaraca, nego je izašla da pruži muslimanskim borcima pomoć u vidu napajanja žednih ranjenika i slično. Uz to, ova žena koja je učestvovala u borbi nije bila mlada, a u bitku je izašla sa mužem i dva sina, koji su bili borci, a osim toga bila je visokog morala. Prema tome, današnje žene koje odijevaju uniformu i pojavljuju se među muškarcima zavodljivog izgleda, uopće se ne mogu porediti sa ovom plemenitom ashabijkom.

Isto tako, današnji muškarci se ne mogu porediti sa muškarcima onoga doba po časnom ponašanju, postojanosti, čednosti i hrabrosti. Borci sa kojima je žena učestvovala u Bitki na Uhudu bili su najodabranija generacija ummeta, simbol časti i čestitosti, primjer hrabrosti i postojanosti. Zato učešće ove žene u Bitki na Uhudu nikako nije ispravno uzeti kao šerijatsko pravilo dozvoljenosti regrutiranja žena u ovom vremenu, da poput muškaraca bude regularni vojnik, jer je analogija u ovom slučaju analogija dvije različite stvari, što je potpuno neispravno."[1]

Sedmo: Ashabijke daju ummetu lekciju iz strpljivosti

1- Safijja bint Abdul-Muttalib

Nakon pogibije svog brata Hamze, došla je na Uhud. Pošto je Hamza bio izmasakriran, odsječenog nosa, ušiju i spolovila, rasporenog trbuha, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je njenom sinu Zubejru b. El-Avvamu: "Stigni je i vrati je da ne vidi šta su uradili sa njenim bratom." Zubejr joj je rekao: "Majko, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naređuje ti da se vratiš." Upitala je: "A zašto? Već sam čula da mi je brat izmasakriran radi Allahove vjere. Zadovoljni smo Njegovom odredbom, osaburit ćemo i nadati se Njegovoj nagradi, ako Bog da!" Kada je Zubejr prenio Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ove riječi, Poslanik je rekao: "Skloni joj se s puta!" Došla je kod njega, klanjala mu dženazu, dovila da mu Allah oprosti grijehe i govorila: "Allahovi smo i Njemu ćemo se svi vratiti!"[2]

2- Hamna bint Džahš

Nakon što je pokopao ashabe, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio se sa Uhuda. U putu ga je srela Hamna bint Džahš, pa joj je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Očekuj nagradu!" Ona je upitala: "Zbog čega, Allahov Poslaniče?" Rekao je: "Poginuo ti je daidža Hamza b. Abdul-Muttalib!" Ona je rekla: "Allahovi smo i Njemu ćemo se svi vratiti. Neka mu Allah oprosti grijehe i neka mu je prijatna šehidska smrt!" Zatim joj je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ponovo rekao: "Očekuj nagradu!", a ona je upitala: "Zbog čega, Allahov Poslaniče?" Rekao je: "Poginuo ti je muž Mus'ab b. Umejr!" Hamna je počela jadikovati i

---

[1] Muhammed Bašemil, *Gazvetu Uhud*, str. 171-173.
[2] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 3/108.

govoriti: "O žalosti!" Vidjevši kako je podnijela pogibiju brata i daidže, a kako se ražalostila zbog smrti muža, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Muž kod žene ima posebno mjesto!" Zatim ju je upitao: "Zašto si izgovorila ove riječi?" Odgovorila je: "Zbog tuge jer su mu djeca ostali jetimi, pa pazi na nas!" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uputio je Allahu dovu za nju i njenu djecu da im dadne svako dobro.[1] Kasnije se udala za Talhu b. Ubejdullaha i rodila mu dva sina, Imrana i Muhammeda. Muhammed je bio najpažljiviji prema njenoj djeci.[2]

3- Žena iz Benu Dinara

Sa'd b. Ebu Vekkas kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prolazio je pored jedne žene iz plemena Benu Dinar kojoj su na Uhudu poginuli muž, brat i otac. Kada su joj javili za njihovu pogibiju, upitala je: "A šta je sa Allahovim Poslanikom?" Rekoše joj: "On je, hvala Allahu, dobro kao što želiš!" Rekla je: "Pokažite mi ga! Hoću da ga vidim!" Pokazali su joj ga, pa kada ga je vidjela, rekla je: "Svaka nevolja je mala ako si ti dobro!"[3]

To je trag koji iman ostavlja na duše muslimana.

4- Kebša bint Ubejd, majka Sa'da b. Muaza

Sa'dova majka je izašla pred Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ugledala ga na konju. Sa'd b. Muaz pridržavao je uzde njegovog konja i rekao je: "Allahov Poslaniče, ono je moja majka!" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Neka je dobro došla!" Ona se približila, posmatrala je Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a zatim rekla: "Svaka nedaća je mala ako si dobro!" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izrazio je ta'ziju[4] za pogibiju sina Amra b. Muaza, a zatim je rekao: "Majko Sa'dova, raduj se i obraduj porodice poginulih da su njihovi poginuli zajedno u Džennetu, njih dvanaest muškaraca, i dato im je da se zauzimaju za svoje porodice." Odgovorila je: "Zadovoljni smo time, Allahov Poslaniče. Ko može nakon ovoga plakati žaleći ih!?" Zatim je rekla: "Allahov Poslaniče, dovi za one koji su ostali iza njih." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uputio je ovu dovu: "Allahu moj, odstrani tugu iz srca njihovih, utješi ih u njihovoj nevolji i podari im svako dobro!"[5]

---

[1] *El-Bidaje ven-nihaje*, 4/47. *Gazvetu Uhud Dirase da'vijje*, str. 236.
[2] Ebu Faris, *Gazvetu Uhud*, str. 109.
[3] *El-Bidaje ven-nihaje*, 4/48.
[4] Dova za utjehu onome kome je neko umro. Svojevrsno izražavanje saučešća. (prim. prev.)
[5] El-Vakidi, *El-Megazi*, 1/315-316.

Četvrta tema
Lekcije, pouke i koristi

Kur'an precizno opisuje Bitku na Uhudu i pruža potpuniju sliku od one koju daju predaje koje prenose ashabi. Zadivljujuće i snažno djeluju ti ajeti koji umiruju, nagovještavaju radostan ishod, smiruju i pružaju pouku.

Kur'anski spomen bitke odlikuje se nad knjigama sire opisom duševnog stanja Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, vojske. Kur'an je bacio svjetlo na skrivene tajne srca, za koje ni sami muslimani nisu znali da se kriju u njihovim srcima. Kur'anski stil u opisu Bitke na Uhudu odlikuje se preciznošću, dubinom i sveobuhvatnošću.

Sejjid Kutb je rekao: "Precizno analiziranje svakog događaja, svakog pokreta, svake pomisli, duboko zaronjavanje u tajne duše i otkrivanje njenih skrivenih osjećanja, obuhvatanje svih segmenata duševnog stanja i svih dešavanja na terenu. Također, nalazimo živopisan, nadahnjujući i skladan prikaz koji duboko i bolno potresa naše osjećaje pri svakom izrazu i opisu, da jednostavno ne možeš ostati ravnodušan, pruža nam živ opis i prikazuje događaje kao da se pred nama odvijaju i širi oko sebe plodnu aktivnost, pozitivno zračenje i djeluje vrlo inspirativno."[1]

Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, aktivnosti u odgajanju ummeta, uspostavljanju države i jačanju Allahove vjere odraz su kur'anskog poimanja života koje je obuzimalo njegove osjećaje, misli i čula. Zato nalazimo da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tragove poraza na Uhudu liječio sukladno kur'anskoj metodologiji. Stoga ćemo rasvijetliti neke tačke ove metodologije.

Prvo: Podsjećanje vjernika na zakone po kojima se odvija život i poziv u imansko uzdizanje

Allah kaže:

﴿ قَدْ خَلَتْ مِن قَبْلِكُمْ سُنَنٌ فَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ ﴿١٣٧﴾ هَٰذَا بَيَانٌ لِّلنَّاسِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةٌ لِّلْمُتَّقِينَ ﴿١٣٨﴾ وَلَا تَهِنُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَنتُمُ الْأَعْلَوْنَ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ﴿١٣٩﴾ ﴾

"Prije vas su mnogi narodi bili i nestali! Zato, putujte po zemlji i gledajte kako su završili oni koji su istinu poricali! To je objašnjenje ljudima, i putokaz i pouka za one koji se Allaha boje! Ne klonite duhom, i ne žalostite se! Vi ćete gornji biti ako vjernici budete!"[2]

Ko razmisli o ovim časnim ajetima, zaključit će da Allah nije prepustio muslimane šejtanskim došaptavanjima u iskušenju Bitke na Bedru, nego im se obratio

---

[1] *Fi Zilalil-Kur'an*, 1/532.
[2] Sura Ali Imran, 137-139.

ovim ajetima kojima je u njihova srca ulio nadu, osnažio ih, učinio postojanim, Svojim smjernicama obrisao je njihove suze i olakšao njihove boli.[1]

El-Kurtubi kaže: "To je Allahova utjeha vjernicima."[2]

Prethodni ajeti pozivaju nas da razmislimo kako su skončali prijašnji narodi, kako je Allah na njih primijenio Svoj zakon po kojem bivaju uništavani zbog nevjerstva, nasilja i grijeha. Upotrijebljen je izraz "gledajte kako" kao poziv da čovjek zamisli stanje poricatelja, koje čudi i iznenađuje i koje pruža pouku vjernicima, jer je Allah tim nevjernicima dao moć na zemlji i dao im mnoge blagodati, ali oni nisu bili zahvalni, pa ih je uništio zbog njhovog nevjerstva.[3] Allah je rekao: **"Ne klonite duhom, i ne žalostite se! Vi ćete gornji biti ako vjernici budete"** – ovim riječima pozvao ih je da se otarase slabosti, pobijede kukavičluk i da se ne žaloste, jer su oni zbog svog imana gornji.

Drugo: Pružanje utjehe vjernicima i objašnjenje Allahovih mudrosti u određenju događanja na Uhudu

Allah kaže:

﴿إِن يَمْسَسْكُمْ قَرْحٌ فَقَدْ مَسَّ الْقَوْمَ قَرْحٌ مِّثْلُهُ وَتِلْكَ الْأَيَّامُ نُدَاوِلُهَا بَيْنَ النَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَيَتَّخِذَ
مِنكُمْ شُهَدَاءَ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ ﴿١٤٠﴾ وَلِيُمَحِّصَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَيَمْحَقَ الْكَافِرِينَ ﴿١٤١﴾ أَمْ حَسِبْتُمْ أَن تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا
يَعْلَمِ اللَّهُ الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنكُمْ وَيَعْلَمَ الصَّابِرِينَ ﴿١٤٢﴾ وَلَقَدْ كُنتُمْ تَمَنَّوْنَ الْمَوْتَ مِن قَبْلِ أَن تَلْقَوْهُ فَقَدْ رَأَيْتُمُوهُ وَأَنتُمْ تَنظُرُونَ﴾

"Ako vas rane dopadnu – pa i drugi takvih rana dopadaju – i te dane pobjede Mi naizmjence dajemo ljudima, da bi Allah znao one koji vjeruju, odabrao neke od vas kao šehide. A Allah ne voli nasilnike! I da bi vjernike očistio, a nevjernike uništio! Zar mislite da ćete ući u Džennet, a da Allah ne ukaže na one od vas koji se bore, i one koji su strpljivi! Vi ste priželjkivali smrt prije nego što ste se s njom suočili, pa ste je vidjeli, bila je vama naočigled!"[4]

Na ovaj način Allah im je poručio da rane i pogibija ne trebaju utjecati na smanjenje njihovog truda u džihadu protiv neprijatelja, jer kao što oni dopadaju rana, tako i njihovi prijatelji – pa ako oni, unatoč stradanjima i lošem završetku, ne posustaju u ratovanju na putu zablude, vjernici, koji slijede istinu i koje čeka lijep kraj, preči su da ne posustaju u svom džihadu.[5]

U djelu *El-Keššaf* stoji: "Znači, ako su vam zadali udarac na Uhudu, vi ste prije toga njima zadali udarac na Bedru, a to ih nije oslabilo ni odvratilo od ponovne bit-

---

[1] *Hadisul-Kur'an an gazevatir-Resul*, 1/190.
[2] *Tefsirul-Kur*tubi, 4/216.
[3] *Hadisul-Kur'anil-kerim an gazevatir-Resul*, 1/191.
[4] Sura Ali Imran, 140-143.
[5] *Tefsirur-Razi*, 9/14.

ke protiv vas, a vi ste preči da ne klonete."[1]

Od Ibn Abbasa, radijallahu anhuma, prenosi se da je rekao: "Dan Uhuda bio je za dan Bedra. Na dan Uhuda izginuli su vjernici i Allah ih je uzeo kao šehide, a na dan Bedra je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pobijedio mnogobošce, tako je sreća bila promjenljiva."[2]

Allah je spomenuo četiri mudrosti iz događaja koji su vjernike zadesili na Uhudu, a to su:

1- da se vjernicima pokaže Allahovo znanje;

2- da nekima od njih ukaže počast uzimajući ih kao šehide, jer šehidu pripadaju najviši stepeni nagrade;

3- čišćenje vjernika od grijeha i odvajanje od licemjera;

4- postepeno uništavanje nevjernika.[3]

Treće: Način popravljanja grešaka

Govoreći o događaju na Uhudu, Kur'an se blago obraća muslimanima, za razliku od govora o Bedru: strožije su ukoreni za greške nakon pobjede na Bedru nego nakon poraza na Uhudu.

O slučaju Bedra, Allah kaže:

﴿ لِّكُلِّ نَبَإٍ مُّسْتَقَرٌّ ۚ وَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٦٧﴾ وَإِذَا رَأَيْتَ الَّذِينَ يَخُوضُونَ فِي آيَاتِنَا فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ حَتَّىٰ يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ ۚ وَإِمَّا يُنسِيَنَّكَ
الشَّيْطَانُ فَلَا تَقْعُدْ بَعْدَ الذِّكْرَىٰ مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٦٨﴾ ﴾

"Nijednom vjerovjesniku nije dopušteno držati sužnje dok ne izvojuje pobjedu na zemlji; vi želite ovaj svijet, a Allah želi onaj svijet. Allah je Silni i Mudri. Da nije ranije Allahove odredbe, snašla bi vas patnja velika zbog onoga što ste uzeli."[4]

A vezano za Uhud, rekao je:

﴿ وَلَقَدْ صَدَقَكُمُ اللَّهُ وَعْدَهُ إِذْ تَحُسُّونَهُم بِإِذْنِهِ ۖ حَتَّىٰ إِذَا فَشِلْتُمْ وَتَنَازَعْتُمْ فِي الْأَمْرِ وَعَصَيْتُم مِّن
بَعْدِ مَا أَرَاكُم مَّا تُحِبُّونَ ۚ مِنكُم مَّن يُرِيدُ الدُّنْيَا وَمِنكُم مَّن يُرِيدُ الْآخِرَةَ ۚ ثُمَّ صَرَفَكُمْ عَنْهُمْ لِيَبْتَلِيَكُمْ ۖ
وَلَقَدْ عَفَا عَنكُمْ ۗ وَاللَّهُ ذُو فَضْلٍ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٥٢﴾ ﴾

"Allah je već potvrdio obećanje Svoje, kada ste ih vi uništavali, voljom Njegovom, dok niste neuspjeh doživjeli i o naredbi se razišli, i nepokorni bili, nakon što vam je pokazao šta volite: jedni od vas žele ovaj svijet, a drugi onaj svijet! Onda vas je on odvojio od njih, kako bi vas iskušao! I oprostio vam je,

---

[1] *Tefsirul-Keššaf*, 1/465.
[2] *Tefsirur-Razi*, 4/105.
[3] *Hadisul-Kur'anil-kerim an gazevatir-Resul*, 1/199.
[4] Sura El-En'am, 67-68.

jer Allah je prema vjernicima neizmjerno dobar!"[1]

Ovo je primjer kur'anske mudrosti u odgoju koju iskusni odgajatelji znaju primijeniti.[2]

Četvrto: Navođenje za primjer prijašnjih mudžahida

Allah kaže:

﴿ وَكَأَيِّن مِّن نَّبِيٍّ قَٰتَلَ مَعَهُۥ رِبِّيُّونَ كَثِيرٞ فَمَا وَهَنُواْ لِمَآ أَصَابَهُمۡ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ وَمَا ضَعُفُواْ وَمَا ٱسۡتَكَانُواْۗ وَٱللَّهُ يُحِبُّ ٱلصَّٰبِرِينَ ١٤٦
وَمَا كَانَ قَوۡلَهُمۡ إِلَّآ أَن قَالُواْ رَبَّنَا ٱغۡفِرۡ لَنَا ذُنُوبَنَا وَإِسۡرَافَنَا فِيٓ أَمۡرِنَا وَثَبِّتۡ أَقۡدَامَنَا وَٱنصُرۡنَا عَلَى ٱلۡقَوۡمِ ٱلۡكَٰفِرِينَ ١٤٧ فَـَٔاتَىٰهُمُ ٱللَّهُ
ثَوَابَ ٱلدُّنۡيَا وَحُسۡنَ ثَوَابِ ٱلۡأٓخِرَةِۗ وَٱللَّهُ يُحِبُّ ٱلۡمُحۡسِنِينَ ١٤٨ ﴾

"A koliko je bilo vjerovjesnika uz koje su se brojni bogougodnici borili, pa nisu klonuli zbog onoga što bi ih zadesilo na putu Allahovom, niti su posustajali, niti se predavali?! A Allah voli strpljive! Oni nisu govorili ništa drugo nego: 'Gospodaru naš, oprosti nam grijehe naše i rasipnost našu u postupcima našim, učvrsti korake naše i pomozi nam protiv naroda nevjerničkog!' Pa im je Allah dao nagradu na ovome svijetu i ljepšu nagradu na onome svijetu, a Allah voli dobročinitelje!"[3]

Ibn Kesir kaže: "Allah ovim i prethodnim ajetima kori poražene na Uhudu koji su se prestali boriti kada su čuli da neko viče: 'Muhammed je ubijen!', pa ih je Allah prekorio zbog bježanja i odustajanja od borbe."[4]

Allah im je naveo primjer njihove braće mudžahida iz prijašnjih naroda, koji su se u brojnim četama borili na Allahovom putu slijedeći svoje vjerovjesnike, i nisu klonuli ni odustali od džihada zbog rana koje su zadobili, niti su se predali neprijatelju, nego su ostali strpljivi i postojani u džihadu.

To je bio prijekor muslimanima koji su klonuli i posustali kad su čuli dezinformacije o Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, pogibiji, te su odustali od džihada i predali se neprijateljima, pa je, da bi ih učvrstio, Allah vjernicima naveo primjer bogougodnika iz drevnih naroda koji su vodili džihad govoreći: **"Gospodaru naš, oprosti nam grijehe naše i rasipnost našu u postupcima našim, učvrsti korake naše i pomozi nam protiv naroda nevjerničkog!"**

Grijehe i rasipnost u postupcima pripisali su sebi, iako su bili bogougodnici, i dovili su za oprost i učvršćenje pred neprijateljem, kako bi Allahovu pobjedu dočekali duševno čisti i u pokornosti Njemu, kao pokajnici. Važnost toga za ostvarenje pobjede pokazuje se u riječima: **"Pa im je Allah dao nagradu na ovo-**

---

[1] Sura Ali Imran, 152.
[2] *Suver ve iber minel-džihadin-Nebevijj fil-Medine*, str. 137.
[3] Sura Ali Imran, 146-148.
[4] *Tefsir Ibn Kesir*, 1/410.

me svijetu i ljepšu nagradu na onome svijetu, a Allah voli dobročinitelje." Znači, time su stekli nagradu na oba svijeta: na ovome svijetu pobjedu i plijen, a na onome svijetu lijepe blagodati, kao nagradu za lijep odnos prema Allahu kroz dovu i obraćanje Njemu i za postojanost u džihadu. Zbog toga su oni postali primjer koji je Allah naveo vjernicima mudžahidima. A Allah je samo nagradu na onome svijetu nazvao lijepom da bi ukazao da je ona bolja od ovosvjetskih dobara i odabranija kod Allaha.[1]

Peto: Kršenje naredbi pretpostavljenog uzrokuje poraz

To se pokazuje na primjeru strijelaca koji su prekršili Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, naredbu i napravili kobnu grešku koja je poremetila odnos snaga i uzrokovala muslimanima teške gubitke. Kako bismo shvatili važnost pokornosti pretpostavljenom, ukazujemo na to da izdaja Abdullaha b. Ubejja i ostalih licemjera nije utjecala na muslimane, ali je greška strijelaca, koje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, lijepo odgojio i dao svakom od njih zadatak, a zatim su prekršili naredbu, bila mnogo štetnija za muslimane, jer ih je usljed toga Allah prepustio njihovim neprijateljima, zato što su prekršili naređenja, što je dovelo do meteža koji je mogao rezultirati uništenjem islamske da've dok je još bila u povoju.

Primjećujemo da su muslimani u Bitki na Uhudu u početku imali inicijativu jer su disciplinirano izvršavali naredbe vrhovnog komandanta i svoga komandira Abdullaha b. Džubejra, radijallahu anhu, a poraženi su kada su prekršili naređenja Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i kada su strijelci sišli sa položaja na brdu da sakupljaju plijen sa ostalim ashabima.[2]

Allah kaže:

﴿إِذْ تُصْعِدُونَ وَلَا تَلْوُونَ عَلَىٰٓ أَحَدٍ وَٱلرَّسُولُ يَدْعُوكُمْ فِىٓ أُخْرَىٰكُمْ فَأَثَٰبَكُمْ غَمًّۢا بِغَمٍّ لِّكَيْلَا
تَحْزَنُوا۟ عَلَىٰ مَا فَاتَكُمْ وَلَا مَآ أَصَٰبَكُمْ ۗ وَٱللَّهُ خَبِيرٌۢ بِمَا تَعْمَلُونَ ١٥٣﴾

"Kada ste uzmicali penjući se i ne obazirući se ni na koga, dok vas je Poslanik zvao iza leđa vaših, Allah vas je kaznio nedaćom na nedaću, kako ne biste tugovali za onim što vam je izmaklo niti zbog onoga što vas je zadesilo! A Allah dobro zna ono što radite!"[3]

Šejh Muhammed b. Usejmin, rahimehullahu te'ala, rekao je: "Od posljedica nepokornosti je grijeh nekih ashaba koji su bili u džihadu sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, a koji su u trenucima muslimanske pobjede, vidjevši poraz mnogobožaca, napustili svoje položaje, a mnogobošci su im prišli sleđa i desila se velika nevolja za vjernike. Allah je ukazao na ovaj uzrok kada je rekao:

---

[1] *El-Mustefad min kisasil-Kur'an*, 2/204.
[2] *Gazvetu Uhud, Dirase da'vijje*, str. 207-209.
[3] Sura Ali Imran, 153.

﴿ وَلَقَدْ صَدَقَكُمُ ٱللَّهُ وَعْدَهُۥٓ إِذْ تَحُسُّونَهُم بِإِذْنِهِۦ ۖ حَتَّىٰٓ إِذَا فَشِلْتُمْ وَتَنَٰزَعْتُمْ فِى ٱلْأَمْرِ وَعَصَيْتُم مِّنۢ بَعْدِ مَآ أَرَىٰكُم مَّا تُحِبُّونَ ۚ مِنكُم مَّن يُرِيدُ ٱلدُّنْيَا وَمِنكُم مَّن يُرِيدُ ٱلْءَاخِرَةَ ۚ ثُمَّ صَرَفَكُمْ عَنْهُمْ لِيَبْتَلِيَكُمْ ۖ وَلَقَدْ عَفَا عَنكُمْ ۗ وَٱللَّهُ ذُو فَضْلٍ عَلَى ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿١٥٢﴾ ﴾

'Allah je već potvrdio obećanje Svoje, kada ste ih vi uništavali, voljom Njegovom, dok niste neuspjeh doživjeli i o naredbi se razišli, i nepokorni bili, nakon što vam je pokazao šta volite: jedni od vas žele ovaj svijet, a drugi onaj svijet! Onda vas je on odvojio od njih, kako bi vas iskušao! I oprostio vam je, jer Allah je prema vjernicima neizmjerno dobar!'[1]

Zbog jedne nepokornosti, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je među njima, promakla im je pobjeda, pa šta misliš ako su grijesi brojni?

Prema tome, možemo reći da je od posljedica nepokornosti to da Allah jedne nasilnike prepusti drugima zbog njihovih grijeha, i da vjernicima uskrati pobjedu i ponos u onolikoj mjeri u kojoj su sebi učinili nasilje."[2]

Šesto: Opasnost preferiranja dunjaluka nad ahiretom

Brojni šerijatski tekstovi, ajeti i hadisi ukazuju na bezvrijednost dunjaluka i ovosvjetskih ukrasa kod Allaha, kao i na negativan utjecaj koji ostavlja na čovjeka, i upozoravaju na žudnju za njim. Allah kaže:

﴿ زُيِّنَ لِلنَّاسِ حُبُّ ٱلشَّهَوَٰتِ مِنَ ٱلنِّسَآءِ وَٱلْبَنِينَ وَٱلْقَنَٰطِيرِ ٱلْمُقَنطَرَةِ مِنَ ٱلذَّهَبِ وَٱلْفِضَّةِ وَٱلْخَيْلِ ٱلْمُسَوَّمَةِ وَٱلْأَنْعَٰمِ وَٱلْحَرْثِ ۗ ذَٰلِكَ مَتَٰعُ ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا ۖ وَٱللَّهُ عِندَهُۥ حُسْنُ ٱلْمَـَٔابِ ﴿١٤﴾ ﴾

"Ljudima je uljepšana ljubav prema strastima, ženama, sinovima, gomilama zlata i srebra, rasnim konjima, stoci i zemlji za obrađivanje! To su užici ovosvjetskoga života, a najljepše je mjesto povratka kod Allaha!"[3]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, više je puta upozorio na opasnost obmanutosti i žudnje za dunjalukom jer ta žudnja ostavlja negativan trag na ummet generalno, a na daije posebno. Neki od tih hadisa su:

Od Ebu Seida el-Hudrija prenosi se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Dunjaluk je varljiva naslada, a Allah je učinio da se na njemu smjenjujete da bi vidio kako ćete postupati, pa se čuvajte dunjaluka i čuvajte se žena, jer zaista su prvo iskušenje Benu Israilu bile žene.*"[4]

Posljedice ljubavi prema dunjaluku jasno su se pokazale na Uhudu.

Ibn Abbas, radijallahu anhuma, rekao je: "Kada je Allah porazio mnogobošce

---

[1] Sura Ali Imran, 152.
[2] Muhammed Usejmin, *Et-Ta'atu vel-Ma'sijje ve eseruha alel-Mudžteme'*. Prema: *Gazvetu Uhud*, str. 211.
[3] Sura Ali Imran, 14.
[4] *Sahihu Muslim*, br. 2742.

na Uhudu, strijelci su rekli: 'Požurite da vas ljudi i Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ne preteknu u prikupljanju plijena i uzmu ga za sebe, a vi ostanete bez ičega!' Neki od njih su rekli: 'Ne mičemo se dok nam Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ne dozvoli.'[1] Allah je tim povodom objavio: **'Jedni od vas žele ovaj svijet, a drugi onaj svijet.'"**

Et-Taberi je rekao: "Allahove riječi **'jedni od vas žele ovaj svijet'** odnose se na ratni plijen, kao što je Ibn Mes'ud, radijallahu anhu, rekao: 'Smatrao sam da niko od nas ashaba ne priželjkuje dunjaluk, dok na dan Uhuda nije objavljeno o nama: **'jedni od vas žele ovaj svijet, a drugi onaj svijet.'"**[2]

Ono što se desilo na Uhudu velika je pouka daijama i upozorenje da se ljubav prema dunjaluku može neprimjetno uvući u srca vjernika, pa da preferiraju dunjaluk nad ahiretom i da zbog stjecanja ovosvjetskih blagodati mogu prekršiti jasne šerijatske odredbe, kao što su se strijelci, oslanjajući se na bezvrijedna objašnjenja, ogriješili o jasnu Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, naredbu. Zbog ljubavi prema dunjaluku i ličnih prohtjeva, prekršili su šerijatske odredbe odbacivši jasni propis. Ovo se dešava vjerniku kada postane nemaran prema svojim skrivenim pobudama od kojih je glavna ljubav prema dunjaluku i preferiranje ovog svijeta nad onim svijetom i imanom. Stoga je neophodno da daije konstantno vrše preciznu kontrolu onoga što se krije u njihovim dušama i da iz srca odstranjuju ljubav prema dunjaluku, kako taj dunjaluk ne bi postao barijera između njih i šerijatskih naredbi i kako ne bi upali u kršenje šerijatskih propisa povodeći se za bezvrijednim tumačenjma svoje duše i njenom žudnjom za dunjalukom i njegovim ukrasima.[3]

Sedmo: Čvrsta veza s vjerom

Ibn Kesir kaže: "Kada su muslimani doživjeli poraz i izginuli na Uhudu, šejtan je povikao: 'Ubijen je Muhammed!' Ibn Kamia, koji je bio udario Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i razbio mu glavu, vratio se i među mnogobošcima proširio vijest: 'Ubijen je Muhammed!' To je potreslo srca mnogih ljudi i zaista su pomislili da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stvarno ubijen, jer su smatrali da je to moguće pošto je Allah u Kur'anu obavijestio da su mnogi prijašnji vjerovjesnici bili ubijeni. Među njima se proširila slabost i klonuće, te su odustali od daljnje borbe. O tome je Allah objavio:

﴿ وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِن قَبْلِهِ ٱلرُّسُلُ ۚ أَفَإِيْن مَّاتَ أَوْ قُتِلَ ٱنقَلَبْتُمْ عَلَىٰٓ أَعْقَٰبِكُمْ ۚ وَمَن يَنقَلِبْ عَلَىٰ عَقِبَيْهِ فَلَن يَضُرَّ ٱللَّهَ شَيْـًٔا ۗ وَسَيَجْزِى ٱللَّهُ ٱلشَّٰكِرِينَ ﴿١٤٤﴾ ﴾

'Muhammed je samo poslanik, a i prije njega je bilo poslanika! Ako bi on um-

[1] *Tefsirut-Taberi*, 3/474.
[2] *Ibid.*, 3/474.
[3] *El-Mustefad min kisasil-Kur'an*, 2/197.

ro, ili ubijen bio, zar biste se vi nazad vratili?! Onaj ko se nazad vrati, Allahu neće ništa nauditi, a Allah će zahvalne nagraditi!'[1]

Dakle, kao što su prijašnji poslanici dobijali objavu i neki bili ubijani, to je moguće i u slučaju Muhammeda."[2]

U komentarima prethodnog ajeta spominje se da poslanici ne ostaju zauvijek sa svojim narodom jer će svako živo biće okusiti smrt. Zadatak poslanika je da dostave poslanice, a Muhammed je to učinio, i ništa u toj poslanici ne upućuje da on mora ostati sa svojim narodom zauvijek; niko nije vječan na ovome svijetu.

Nakon toga Allah, koreći one koji su klonuli zbog vijesti o Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, smrti, kaže: **"Ako bi on umro, ili ubijen bio, zar biste se vi nazad vratili"** – to jest, zar biste se povukli i odustali od džihada. Vratiti se nazad znači napustiti džihad koji je vodio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.

Onaj ko se nazad vrati, Allahu neće ništa nauditi, a Allah će zahvalne nagraditi, to jest: oni koji nisu odustali od džihada i ostali su postojani u svojoj vjeri, slijedeći Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bit će nagrađeni.[3]

Jedan od uzroka nevolja s kojima su se muslimani suočili na Uhudu bio je taj što su svoj iman, akidu, Allahovu vjeru i uzdizanje Njegove riječi povezali sa likom Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Ovo njihovo vezivanje vjerovanja da je samo Allah Gospodar i Onaj koji se s pravom obožava, za vječni ovosvjetski život Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, bilo je popraćeno ljubavlju koju su nadvladale emocije. Vezivanje vječne poslanice za Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji će kao i svako ljudsko biće umrijeti, bilo je jedan od razloga pojave anarhije, preneraženosti i iznenađenja među ashabima.

Slijeđenje Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, obavezno je zato da bi nam bio primjer u strpljivom podnošenju nedaća, požrtvovanom radu na polju širenja vjere, dostavljanju njene poruke i pružanju podrške istini. Povođenje za Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u ovim stvarima je najvažniji dio islamskog puta, jer je to prvi stub u izgradnji islamske da've i uzdizanju i širenju Allahove riječi na svim horizontima. Zato je nužno ne povezivati opstanak vjere i nastavak džihada s ostankom Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, u životu na ovome svijetu.[4]

Ibnul-Kajjim je rekao: "Događaj na Uhudu bio je nagovještaj da će Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umrijeti pa su unaprijed učvršćeni i prekoreni da se ne vraćaju svojim stopama ako stvarno umre ili bude ubijen. Obavezani su da ostanu postojani u njegovoj vjeri ili da poginu i umru za nju. Jer, oni obožavaju Muhammedovog Gospodara koji neće umrijeti i ako Muhammed umre ili bude ubijen, to ih ne treba odvratiti od njihove vjere. Svako živo biće okusit će smrt,

---

[1] Sura Ali Imran, 144.
[2] *Tefsirul-Kur'anil-azim*, 1/441.
[3] *El-Mustefad min kisasil-Kur'an*, 2/200.
[4] Muhammed Urdžun, *Muhammed Resulullah*, 3/616.

Muhammed nije vječan. Umrijet će i on i oni, od smrti ne mogu pobjeći, zato neka umru kao muslimani. Zato su ukoreni oni koji su odustali od svoje vjere nakon što je šejtan povikao: 'Muhammed je ubijen!', pa je Allah rekao:

﴿ وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِن قَبْلِهِ ٱلرُّسُلُ ۚ أَفَإِيْن مَّاتَ أَوْ قُتِلَ ٱنقَلَبْتُمْ عَلَىٰٓ أَعْقَٰبِكُمْ ۚ وَمَن يَنقَلِبْ عَلَىٰ عَقِبَيْهِ فَلَن يَضُرَّ ٱللَّهَ شَيْـًٔا ۗ وَسَيَجْزِى ٱللَّهُ ٱلشَّٰكِرِينَ ﴿١٤٤﴾ ﴾

'Muhammed je samo poslanik, a i prije njega je bilo poslanika! Ako bi on umro, ili ubijen bio, zar biste se vi nazad vratili?! Onaj ko se nazad vrati, Allahu neće ništa nauditi, a Allah će zahvalne nagraditi!'[1]

Zahvalni su oni koji su shvatili vrijednost blagodati vjere i ostali ustrajni u njoj dok nisu umrli ili poginuli. Važnost ovog ukora i mudrost ovog obraćanja došla je do izražaja na dan kada je umro Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pa su se neki odmetnuli od vjere, a zahvalni ostali postojani u vjeri i Allah im je podario pobjedu i lijep ishod."[2]

El-Kurtubi je rekao: "Ovim ajetom prekoreni su oni koji su se predali, jer to se nije smjelo desiti čak i da je Muhammed ubijen, zato što vjerovjesništvo ne znači besmrtnost, i vjere ne završavaju smrću vjerovjesnika."[3]

El-Kurtubijeve riječi su vrlo vrijedne! Oni koji su u ono vrijeme mislili da islam završava smrću Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, ili koji i dan-danas misle da islamska da'va zavisi od jednog čovjeka, oni griješe jer ne poznaju vrijednost islama. Pojava islama i njegova uloga da bdije nad prijašnjim objavama je Allahova odredba i njegov zakon, a u Allahovom zakonu nećeš naći promjene.

Allah kaže:

﴿ هُوَ ٱلَّذِىٓ أَرْسَلَ رَسُولَهُۥ بِٱلْهُدَىٰ وَدِينِ ٱلْحَقِّ لِيُظْهِرَهُۥ عَلَى ٱلدِّينِ كُلِّهِۦ وَلَوْ كَرِهَ ٱلْمُشْرِكُونَ ﴿٣٣﴾ ﴾

"On je poslao Poslanika Svoga s uputom i pravom vjerom, da bi je uzdigao iznad svih vjera, makar ne bilo po volji mnogobošcima."[4]

Ova vjera je iznad drugih jer je istina i uputa.[5]

Zbog onoga što se desilo u Bitki na Uhudu objavljeni su spomenuti ajeti kao ukor, a njihova praktična korist pokazala se kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zaista umro. Kada je umro Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu Bekr je na konju krenuo iz Es-Sunha, mjesta u kojem je stanovao, stigao je pred Poslanikov mesdžid, sjahao, ni sa kim nije razgovarao, nego je ušao u Aišinu, radijallahu anha, sobu da bi vidio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Poslanik je bio pokriven prugastim jemenskim ogrtačem, a Ebu Bekr ga je otkrio,

---

[1] Sura Ali Imran, 144.
[2] *Zadul-me'ad*, 3/224.
[3] *Tefsirul-Kurtubi*, 4/222.
[4] Sura Et-Tevbe, 33.
[5] Halid Ebu Salih, *Meredun-Nebijji ve vefatuhu ve eseru zalike alel-umme*, str. 191.

nageo se nad njega i poljubio ga i zaplakao. Rekao je: "Draži si mi od oca i majke! Allah te neće dva puta usmrtiti, a smrt koja ti je propisana već se desila!"[1]

Od Ibn Abbasa, radijallahu anhuma, prenosi se da je rekao: "Došao je Ebu Bekr i zatekao Omera, radijallahu anhu, kako ljudima govori. Ebu Bekr, radijallahu anhu, rekao mu je: "Sjedi, Omere!" Omer je odbio sjesti pa su ga ljudi ostavili i okupili se oko Ebu Bekra. Ebu Bekr, radijallahu anhu, rekao je: "Ko je obožavao Muhammeda, neka zna da je Muhammed umro, a ko je obožavao Allaha, neka zna da je Allah vječno Živi koji neće umrijeti. Allah je rekao:

﴿ وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِن قَبْلِهِ ٱلرُّسُلُ أَفَإِيْن مَّاتَ أَوْ قُتِلَ ٱنقَلَبْتُمْ عَلَىٰٓ أَعْقَٰبِكُمْ وَمَن يَنقَلِبْ عَلَىٰ عَقِبَيْهِ فَلَن يَضُرَّ ٱللَّهَ شَيْـًٔا وَسَيَجْزِى ٱللَّهُ ٱلشَّٰكِرِينَ ﴿١٤٤﴾ ﴾

'Muhammed je samo poslanik, a i prije njega je bilo poslanika! Ako bi on umro, ili ubijen bio, zar biste se vi nazad vratili?! Onaj ko se nazad vrati, Allahu neće ništa nauditi, a Allah će zahvalne nagraditi!'''[2]

Ibn Abbas, radijallahu anhuma, rekao je: "Allaha mi, kao da ljudi nisu znali za ovaj ajet dok im ga nije proučio Ebu Bekr! Tada svi ljudi počeše ponavljati taj ajet. A obavijestio me je Seid b. Musejjeb da je Omer rekao: 'Allaha mi, kada sam čuo Ebu Bekra kako uči ovaj ajet, stao sam kao ukopan od zaprepaštenja, noge me više nisu mogle držati pa sam pao na zemlju, jer kada je Ebu Bekr proučio ovaj ajet, shvatio sam da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, umro.'"[3]

Osmo: Vjerovjesnikov odnos prema strijelcima koji su pogriješili i prema licemjerima koji su počinili izdaju

1- Strijelci

Što se tiče strijelaca koji su pogrešno procijenili momenat u Bitki na Uhudu, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije ih isključio iz muslimanskog saffa, niti im je poručio da ničemu ne vrijede jer su pokazali manjkavost i slabost u tom momentu. Naprotiv, ponio se prema njima samilosno te im oprostio. Nakon Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, oprosta i širokogrudnosti, Allah im je, iako su neki napravili katastrofalnu grešku, svima oprostio i saprao grijehe onih koji su pogriješili. Rekao je:

﴿ وَلَقَدْ صَدَقَكُمُ ٱللَّهُ وَعْدَهُۥٓ إِذْ تَحُسُّونَهُم بِإِذْنِهِۦ حَتَّىٰٓ إِذَا فَشِلْتُمْ وَتَنَٰزَعْتُمْ فِى ٱلْأَمْرِ وَعَصَيْتُم مِّنۢ بَعْدِ مَآ أَرَىٰكُم مَّا تُحِبُّونَ مِنكُم مَّن يُرِيدُ ٱلدُّنْيَا وَمِنكُم مَّن يُرِيدُ ٱلْـَٔاخِرَةَ ثُمَّ صَرَفَكُمْ عَنْهُمْ لِيَبْتَلِيَكُمْ وَلَقَدْ عَفَا عَنكُمْ وَٱللَّهُ ذُو فَضْلٍ عَلَى ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿١٥٢﴾ ﴾

[1] *Sahihul-Buhari, Kitabu-megazi, bab: Meredu Resulillahi ve vefatuhu*, br. 4454.

[2] Sura Ali Imran, 144.

[3] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi*, br. 4454.

"Allah je već potvrdio obećanje Svoje, kada ste ih vi uništavali, voljom Njegovom, dok niste neuspjeh doživjeli i o naredbi se razišli, i nepokorni bili, nakon što vam je pokazao šta volite: jedni od vas žele ovaj svijet, a drugi onaj svijet! Onda vas je on odvojio od njih, kako bi vas iskušao! I oprostio vam je, jer Allah je prema vjernicima neizmjerno dobar!"[1]

Međutim, jedna stvar može u njihovim dušama ostaviti trag, a to je stav Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prema njihovom postupku. Posljedice te greške najviše su naštetile njemu, stoga je bilo nužno da im oprosti i umiri njihove duše kako bi Allahova blagodat prema njima bila potpuna. Također, Allah mu je naredio da se savjetuje s njima i sasluša šta imaju reći, te da ga ono što se desilo ne spriječi u tome da se okoristi njihovim iskustvima. Stoga je Uzvišeni naredio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da im oprosti i podstakao ga da moli oprost za njih.[2]

Allah je rekao:

﴿ فَبِمَا رَحْمَةٍ مِّنَ ٱللَّهِ لِنتَ لَهُمْ ۖ وَلَوْ كُنتَ فَظًّا غَلِيظَ ٱلْقَلْبِ لَٱنفَضُّوا۟ مِنْ حَوْلِكَ ۖ فَٱعْفُ عَنْهُمْ وَٱسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِى ٱلْأَمْرِ ۖ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى ٱللَّهِ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ يُحِبُّ ٱلْمُتَوَكِّلِينَ ﴿١٥٩﴾ ﴾

"Allahovom milošću, ti si blag prema njima; a da si grub i tvrda srca bio, razbježali bi se iz tvoje blizine. Zato im praštaj i moli da im bude oprošteno, i dogovaraj se s njima! A kada se odlučiš, u Allaha se pouzdaj; Allah doista voli one koji se u Njega uzdaju!"[3]

2- Licemjeri

Cilj vođe licemjera Abdullaha b. Ubejja b. Selula bio je da povlačenjem tristo licemjera izazove pometnju i nered u muslimanskoj vojsci kako bi se obeshrabrili, a da se neprijatelju poveća borbeni moral. Njegova izdaja došla je u vrlo kritičnom trenutku i ovaj potez pokazuje nebrigu u pogledu budućnosti islama.

Abdullah b. Haram pokušao je da ih odvrati od tog izdajničkog čina, ali su odbili njegove pokušaje.[4]

O njima je Allah objavio:

﴿ وَمَآ أَصَٰبَكُمْ يَوْمَ ٱلْتَقَى ٱلْجَمْعَانِ فَبِإِذْنِ ٱللَّهِ وَلِيَعْلَمَ ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿١٦٦﴾ وَلِيَعْلَمَ ٱلَّذِينَ نَافَقُوا۟ ۚ وَقِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا۟ قَٰتِلُوا۟ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ أَوِ ٱدْفَعُوا۟ ۖ قَالُوا۟ لَوْ نَعْلَمُ قِتَالًا لَّٱتَّبَعْنَٰكُمْ ۗ هُمْ لِلْكُفْرِ يَوْمَئِذٍ أَقْرَبُ مِنْهُمْ لِلْإِيمَٰنِ ۚ يَقُولُونَ بِأَفْوَٰهِهِم مَّا لَيْسَ فِى قُلُوبِهِمْ ۗ وَٱللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يَكْتُمُونَ ﴿١٦٧﴾ ﴾

---

[1] Sura Ali Imran, 152.
[2] *Gazvetu Uhud, Dirase da'vijje*, str. 218.
[3] Sura Ali Imran, 159.
[4] *Gazvetu Uhud, Dirase da'vijje*, str. 219.

"Ono što vas je zadesilo kada su se dvije vojske sukobile, bilo je Allahovom voljom i da bi znao ko su vjernici! – I da bi znao ko su licemjeri. Njima je rečeno: 'Dođite, borite se na Allahovom putu, ili se branite!', a oni su kazali: 'Da znamo da će biti borbe, mi bismo vas slijedili!' Toga dana oni su bili bliže nevjerovanju nego vjerovanju, jer su ustima svojim govorili ono što nije bilo u srcima njihovim! A Allah najbolje zna što oni kriju!"[1]

Unatoč tome što je muslimanima u ovom opasnom trenutku bio potreban broj, jer je muslimanska vojska bila ionako malobrojna, a mnogobožačka brojna, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ipak je pustio ove licemjere da se povuku i ne pridajući njihovom postupku nikakav značaj, zadovoljio se time što su javno pokazali svoje pravo lice.[2]

Naravno, ovakav odnos utjecao je na to da Ibn Selul izgubi ugled i doživi prijekor ljudi. Naime, Ibn Selul je, koristeći ugled koji je uživao u svome plemenu, koristio priliku da se petkom, kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, držao hutbu, obrati ljudima podstičući ih na pokornost Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Tako je htio postupiti po svom običaju i nakon što se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio iz Pohoda na Hamraul-Esed. Imam Ez-Zuhri je rekao: "Abdullah b. Ubejj b. Selul je svakog petka, nakon što bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za vrijeme hutbe sjeo, ustajao, jer je bio ugledan u svome plemenu, i govorio: 'O ljudi! Evo Allahovog Poslanika među vama, Allah vas je njime uzdigao i ukazao vam počast, pa ga pomozite, slušajte ga i pokoravajte mu se!' Nakon toga bi sjedao. Nakon što je na Uhudu uradio što je udario i ljudi se vratili, ustao je kao što je običavao, ali su ga muslimani povukli za odjeću i rekli: 'Sjedi, Allahov neprijatelju! Nisi dostojan da govoriš nakon onoga što si uradio!' On je izašao preko leđa ljudi govoreći pritom: 'Allaha mi, kao da sam rekao nešto loše! Samo sam htio da mu dam podršku.' Na vratima su ga zaustavile neke ensarije i rekle: 'Teško tebi, šta to radiš?!' Rekao je: 'Htio sam da ga podržim pa su skočili njegovi ashabi i grubo me spriječili. Kao da je loše ako mu dajem podršku.' Oni mu rekoše: 'Teško tebi! Vrati se i zamoli Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da traži oprosta za tebe!' Njegov odgovor je bio: 'Boga mi, ne treba on za mene tražiti oprosta!'"[3]

Deveto: Uhud je brdo koje nas voli i koje mi volimo

Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada je ugledao Uhud, rekao: "Ovo je brdo koje nas voli i koje mi volimo!"[4]

Ovo pokazuje istančane emocije Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. On je povezao zaštitu koju je muslimanima pružilo ovo brdo i predispozicije za to koje

---

[1] Sura Ali Imran, 166-167.
[2] *Gazvetu Uhud, Dirase da'vijje*, str. 230.
[3] *El-Bidaje ven-nihaje*, 4/53.
[4] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi*, br. 4084.

mu je dao Allah Svojim stvaranjem te je to opisao najuzvišenijim osjećajem povezanosti, a to je ljubav. Ovaj primjer živih emocija i istančanih osjećanja odraz je odanosti kojom se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odlikuje. Jer, onaj ko priznaje vrijednost nepomičnog kamenja i pokazuje mu poštovanje, bez sumnje se odlikuje visokim etičkim vrijednostima koje će ga navesti da prizna i najmanju vrijednost nekog čovjeka. Ako je Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, uzvraćanje lijepim nepomičnoj materiji dostiglo najviši stepen u obraćanju, sigurno će iskreni ljudi od njega doživjeti i više od toga, a pogotovo ako su u pitanju njegova braća muslimani.[1]

Ovaj časni Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, hadis sadrži mnoga značenja. Neka značenja je spomenuo El-Humejdi, a neka prof. Salih eš-Šami koji kaže: "Ljudi često određena mjesta ili vremena smatraju uzrokom nesreće, stoga je bilo nužno da islam obznani istinu kako se ovaj običaj ne bi nastavio i u islamu, te kako bi se muslimani udaljili od predskazanja nesreća i vjerovanja u 'znakove nesreće', jer to ostavlja negativan trag na duše ljudi. Nema sumnje da će muslimani dolaziti na Uhud i prisjećati se bitke pa je bilo neophodno, kako ne bi za njega vezivali dešavanje nesreće, da im se objasni da su vrijeme i mjesto Allahova stvorenja i nemaju nikakvog utjecaja na ono što se dešava u njima ili na njima, nego je sve u Allahovoj moći, a šehidska smrt na Allahovom putu je počast onome ko tako preseli i nikako se ne može smatrati nesrećom. Tako su ljudska shvatanja svedena u imanski okvir i Uhud će zbog ovih riječi biti voljen i počašćen. A kako i ne bi bio kada ga je Allah odabrao da na njemu bude ukopan Hamza i ostali časni šehidi koje je Allah odabrao toga dana, pa su dali sve od sebe da bi postigli Njegovo zadovoljstvo."[2]

Deseto: Meleki na Uhudu

Sa'd b. Ebu Vekkas, radijallahu anhu, rekao je: "Na dan Uhuda vidio sam s desne i lijeve strane Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dva čovjeka u odjeći koji su se žestoko borili. Nikada prije niti poslije toga nisam ih vidio." Pod dva čovjeka mislio je na Džibrila i Mikaila.[3]

Njihova uloga bila je odbrana Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jer mu je Allah zagarantirao da će ga zaštititi od ljudi. Nije ispravno smatrati da su meleki učestvovali u borbi u Bitki na Uhudu izuzev ovog slučaja.

Allah je obećao muslimanima da će ih pomoći, ali je dolazak pomoći vezao za tri stvari: strpljenje, bogobojaznost i ako neprijatelj napadne naglo. Pošto se ništa od toga nije desilo, pomoć im nije poslana.[4] Allah kaže:

---

[1] *Et-Tarihul-islami*, 5/198.
[2] *Mu'inus-sire*, str. 427.
[3] *Sahihu Muslim, Kitabul-fada'il, bab: Kitali Džibril ve Mikail*, 4/1802.
[4] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 2/391.

﴿ إِذْ تَقُولُ لِلْمُؤْمِنِينَ أَلَن يَكْفِيَكُمْ أَن يُمِدَّكُمْ رَبُّكُم بِثَلَاثَةِ ءَالَافٍ مِّنَ الْمَلَائِكَةِ مُنزَلِينَ ﴿١٢٤﴾ بَلَىٰٓ إِن تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا وَيَأْتُوكُم مِّن فَوْرِهِمْ هَٰذَا يُمْدِدْكُمْ رَبُّكُم بِخَمْسَةِ ءَالَافٍ مِّنَ الْمَلَائِكَةِ مُسَوِّمِينَ ﴿١٢٥﴾ ﴾

"Kada ti reče vjernicima: 'Zar vam nije dovoljno da vas Gospodar vaš pomogne sa tri hiljade poslanih meleka!' Dakako! Ako strpljivi i boogobojazni budete; i ako vas oni napadnu naglo, Gospodar vaš će vam osigurati pomoć od pet hiljada meleka obilježenih!"[1]

Jedanaesto: Uzroci pobjede i poraza u surama El-Enfal i Ali Imran

Sura El-Enfal detaljno govori o Bitki na Bedru, dok sura Ali Imran govori o Bitki na Uhudu. To je zato da bi ummet mogao naučiti stvari koje su vezane za ispravno razumijevanje Allahove odredbe i određenja, života i smrti, pobjede i poraza, uspjeha i neuspjeha, imana i hipokrizije, darivanja blagodati i iskušenja.

Jedna od stvari koje su ashabi naučili iz ove dvije bitke i kroz ove dvije sure jeste razumijevanje uzroka pobjede i poraza. Kur'anski ajeti su objasnili ove uzroke, a možemo ih sažeti u sljedeće:

1- Pobjeda je od početka do kraja u Allahovoj moći. Ne posjeduje je niko od stvorenja, nego je Allah, poput opskrbe, životnog vijeka ili posla, daje kome hoće.

Allah je rekao:

﴿ وَمَا جَعَلَهُ اللَّهُ إِلَّا بُشْرَىٰ وَلِتَطْمَئِنَّ بِهِ قُلُوبُكُمْ وَمَا النَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِندِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿١٠﴾ ﴾

"Allah je to učinio zato da bi vas obradovao i da bi se time srca vaša umirila; a pobjeda je samo od Allaha – Allah je zaista silan i mudar."[2]

2- Ako je Allah odredio pobjedu, nema te sile na Zemlji koja to može spriječiti, a isto tako ako je odredio poraz.

Allah je rekao:

﴿ إِن يَنصُرْكُمُ اللَّهُ فَلَا غَالِبَ لَكُمْ وَإِن يَخْذُلْكُمْ فَمَن ذَا الَّذِي يَنصُرُكُم مِّن بَعْدِهِ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١٦٠﴾ ﴾

"Ako vas Allah pomogne, niko vas pobijediti neće; a ako vas napusti, pa ko je taj koji vam, osim Njega, može pomoći? I u Allaha neka se uzdaju vjernici!"[3]

3- Pobjeda ima nepromjenjive uzroke i mi te uzroke moramo razumjeti. Oni koji se smatraju Allahovom vojskom, moraju biti iskreni u svom džihadu.

Allah kaže:

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِن تَنصُرُوا اللَّهَ يَنصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ ﴿٧﴾ ﴾

---

[1] Sura Ali Imran, 124-125.
[2] Sura El-Enfal, 10.
[3] Sura Ali Imran, 160.

"O vjernici, ako Allaha pomognete, i On će vas pomoći i korake vaše učvrstiti."[1]

4- Jedinstvo muslimana i jedinstven stav je temelj pobjede. Razjedinjenost i razilaženje u stavovima ruše ummet i donose mu poraz.

Allah kaže:

﴿وَأَطِيعُوا۟ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ وَلَا تَنَٰزَعُوا۟ فَتَفْشَلُوا۟ وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ ۖ وَٱصْبِرُوٓا۟ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ مَعَ ٱلصَّٰبِرِينَ ﴿٤٦﴾﴾

"I pokoravajte se Allahu i Poslaniku Njegovu, i ne prepirite se da ne biste klonuli i bez borbenog duha ostali; i budite izdržljivi, jer Allah je, zaista, na strani izdržljivih."[2]

5- Odazivanje Allahovim naredbama i naredbama Allahovog Poslanika i neizlaženje izvan njihovih okvira osnova je uspjeha, dok je griješenje prema tome razlog poraza.

Uzvišeni Allah je rekao:

﴿وَأَطِيعُوا۟ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ وَلَا تَنَٰزَعُوا۟ فَتَفْشَلُوا۟ وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ ۖ وَٱصْبِرُوٓا۟ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ مَعَ ٱلصَّٰبِرِينَ ﴿٤٦﴾﴾

"I pokoravajte se Allahu i Poslaniku Njegovu, i ne prepirite se da ne biste klonuli i bez borbenog duha ostali; i budite izdržljivi, jer Allah je, zaista, na strani izdržljivih."[3]

6- Ljubav prema dunjaluku i natjecanje u stjecanju ovosvjetskih dobara uzrokuje da ummet izgubi Allahovu pomoć i da izostane pobjeda.

Allah kaže:

﴿حَتَّىٰٓ إِذَا فَشِلْتُمْ وَتَنَٰزَعْتُمْ فِى ٱلْأَمْرِ وَعَصَيْتُم مِّنۢ بَعْدِ مَآ أَرَىٰكُم مَّا تُحِبُّونَ ۚ مِنكُم مَّن يُرِيدُ ٱلدُّنْيَا
وَمِنكُم مَّن يُرِيدُ ٱلْءَاخِرَةَ ۚ﴾

"...dok niste neuspjeh doživjeli i o naredbi se razišli, i nepokorni bili, nakon što vam je pokazao šta volite: jedni od vas žele ovaj svijet, a drugi onaj svijet!"[4]

7- Brojčana i tehnička inferiornost nije uzrok poraza.

Allah kaže:

﴿وَلَقَدْ نَصَرَكُمُ ٱللَّهُ بِبَدْرٍ وَأَنتُمْ أَذِلَّةٌ ۖ فَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٢٣﴾﴾

"Allah vas je i na Bedru pomogao, kada ste bili malobrojni, zato se Allaha bojte da biste bili zahvalni."[5]

---

[1] Sura Muhammed, 7.
[2] Sura El-Enfal, 46.
[3] Sura El-Enfal, 46.
[4] Sura Ali Imran, 152.
[5] Sura Ali Imran, 123.

8- Ipak, mora postojati materijalna i duhovna priprema za borbu protiv neprijatelja.[1]

Allah je rekao:

﴿وَأَعِدُّوا لَهُم مَّا اسْتَطَعْتُم مِّن قُوَّةٍ وَمِن رِّبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهِبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ وَآخَرِينَ مِن دُونِهِمْ لَا تَعْلَمُونَهُمُ اللَّهُ يَعْلَمُهُمْ ۚ وَمَا تُنفِقُوا مِن شَيْءٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يُوَفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنتُمْ لَا تُظْلَمُونَ ﴿٦٠﴾﴾

"I protiv njih pripremite koliko god možete snage i konja za boj, da biste time zaplašili Allahove i vaše neprijatelje, i druge osim njih – vi ih ne poznajete, Allah ih zna. Sve što na Allahovom putu potrošite nadoknađeno će vam biti, neće vam se nepravda učiniti."[2]

9- Postojanost i strpljivost u borbi ključni su faktori pobjede.

Allah je rekao:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا لَقِيتُمْ فِئَةً فَاثْبُتُوا وَاذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَّعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٤٥﴾﴾

"O vjernici, ako se s kakvom četom sukobite, smjeli budite i neprestano Allaha spominjite, da biste postigli što želite."[3]

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا لَقِيتُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا زَحْفًا فَلَا تُوَلُّوهُمُ الْأَدْبَارَ ﴿١٥﴾﴾

"O vjernici, kada se sa nevjernicima sukobite, a njih nastupa mnogo, leđa im ne okrećite."[4]

10- Zikr, spominjanje Allaha prilikom sukoba s neprijateljem, usmjeravanje srca k Allahu koji jedini daje pobjedu, najbolji je način da se postane postojan i strpljiv. Traženje pomoći od Njega, oslanjanje na Njega, a ne na broj, opremu, vlastitu snagu i sposobnosti, osnovni je faktor pobjede.[5]

Allah je rekao:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا لَقِيتُمْ فِئَةً فَاثْبُتُوا وَاذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَّعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٤٥﴾﴾

"O vjernici, ako se s kakvom četom sukobite, smjeli budite i neprestano Allaha spominjite, da biste postigli što želite."[6]

Dvanaesto: Vrijednost šehida i nagrade koje je Allah za njih pripremio

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Kada su vaša braća na Uhudu poginula, Allah je učinio da njihove duše budu u zelenim pticama, poje se

---

[1] El-Gadban, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 461-462.
[2] Sura El-Enfal, 60.
[3] Sura El-Enfal, 45.
[4] Sura El-Enfal, 15.
[5] El-Gadban, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 463.
[6] Sura El-Enfal, 45.

na džennetskim rijekama i jedu džennetske plodove, a gnijezde se pod zlatnim svjetiljkama u hladu Arša. Pošto su vidjeli kako su lijepim pićem i jelima darovani, i kako se kreću po Džennetu, rekli su: 'Kamo sreće da naša braća znaju šta nam je Allah podario pa da ne odustaju od džihada.' Tada je Allah rekao: 'Ja ću ih obavijestiti o vama'", pa je Allah objavio Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ove ajete[1]:

﴿ وَلَا تَحْسَبَنَّ ٱلَّذِينَ قُتِلُوا۟ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ أَمْوَٰتًۢا ۚ بَلْ أَحْيَآءٌ عِندَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ ﴿١٦٩﴾ فَرِحِينَ بِمَآ ءَاتَىٰهُمُ ٱللَّهُ مِن فَضْلِهِۦ وَيَسْتَبْشِرُونَ
بِٱلَّذِينَ لَمْ يَلْحَقُوا۟ بِهِم مِّنْ خَلْفِهِمْ أَلَّا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿١٧٠﴾ يَسْتَبْشِرُونَ بِنِعْمَةٍ مِّنَ ٱللَّهِ وَفَضْلٍ وَأَنَّ ٱللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ
ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿١٧١﴾ ﴾

"Nikako ne smatraj mrtvima one koji su na Allahovom putu poginuli! Ne, oni su živi i opskrbljeni kod svoga Gospodara! Radosni su zbog onoga što im je Allah od dobrote Svoje dao, i veseli zbog onih koji im se još nisu pridružili, za koje nikakva straha neće biti i koji ni za čim tugovati neće! Oni se raduju Allahovoj blagodati i dobroti, te tome što Allah neće dopustiti da propadne nagrada koja pripada vjernicima."[2]

U komentaru ovih ajeta od El-Vahidija se navodi da je Seid b. Džubejr rekao: "Kada su na Uhudu poginuli Hamza b. Abdul-Muttalib i Mus'ab b. Umejr, i kada su vidjeli kakva su im dobra darovana, rekli su: 'Kamo sreće da naša braća znaju kakva dobra su nam darovana pa da im se poveća želja za džihadom!' Allah je rekao: 'Ja ću ih obavijestiti!', pa je objavio:

﴿ وَلَا تَحْسَبَنَّ ٱلَّذِينَ قُتِلُوا۟ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ أَمْوَٰتًۢا ۚ بَلْ أَحْيَآءٌ عِندَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ ﴿١٦٩﴾ فَرِحِينَ بِمَآ ءَاتَىٰهُمُ ٱللَّهُ مِن فَضْلِهِۦ وَيَسْتَبْشِرُونَ
بِٱلَّذِينَ لَمْ يَلْحَقُوا۟ بِهِم مِّنْ خَلْفِهِمْ أَلَّا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿١٧٠﴾ يَسْتَبْشِرُونَ بِنِعْمَةٍ مِّنَ ٱللَّهِ وَفَضْلٍ وَأَنَّ ٱللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ
ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿١٧١﴾ ﴾

'Nikako ne smatraj mrtvima one koji su na Allahovom putu poginuli! Ne, oni su živi i opskrbljeni kod svoga Gospodara! Radosni su zbog onoga što im je Allah od dobrote Svoje dao, i veseli zbog onih koji im se još nisu pridružili, za koje nikakva straha neće biti i koji ni za čim tugovati neće! Oni se raduju Allahovoj blagodati i dobroti, te tome što Allah neće dopustiti da propadne nagrada koja pripada vjernicima.'"[3]

Muslim od Mesruka bilježi da je rekao: "Pitali smo Abdullaha b. Mes'uda, radijallahu anhu, o ovim ajetima, pa je rekao: 'I mi smo pitali o njima, pa je rekao: - Njihove su duše u tijelima zelenih ptica, njihova su gnijezda svjetiljke obješene o

---

[1] Vidjeti: *Tefsirut-Taberi*, 4/170.
[2] Sura Ali Imran, 169-171.
[3] Sura Ali Imran, 169-171. Vidjeti: El-Vahidi, *Esbabun-Nuzul*, str. 125. *Tefsirut-Taberi*, 4/269.

Arš. Lete po Džennetu kuda požele, a zatim se vrate u te svjetiljke. Pogledao ih je njihov Gospodar i rekao: 'Želite li nešto?' Odgovorili su: 'A šta da želimo kada letimo po Džennetu gdje poželimo!?' Pitao ih je ovo tri puta, pa kada su vidjeli da će biti pitani dok ne odgovore, rekli su: 'Gospodaru, želimo da vratiš naše duše u naša tijela pa da ponovo poginemo na Tvome putu!' Pošto vidi da nemaju drugu želju, neće ih više pitati.'"[1]

Trinaesto: Medijski napad na mnogobošce

Osnovni medij u vrijeme Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, bila je poezija. Nakon Bitke na Bedru, mnogobožački pjesnici bili su u odbrambenoj poziciji, u svojoj poeziji oplakivali su svoje stradale. Nakon Uhuda, kurejšijski pjesnici pokušali su da preuveličaju svoju pobjedu. Ovoj lažnoj sili suprotstavili su se Hasan b. Sabit, Ka'b b. Malik i Abdullah b. Revvaha. Oni su dali odgovor na mnogobožačku propagandu koju su vodili njihovi pjesnici poput Hubejre b. Ebu Vehba, Abdullaha ez-Zeba'ra, Dirara b. El-Hattaba i Amra b. El-Asa.[2]

Hasanovi stihovi djelovali su na mnogobošce poput bombi. Njegova poezija govorila je o hrabrosti muslimana i uspješnom zaustavljanju mnogobožaca, kritizirao je mnogobošce i nazvao ih kukavicama jer nisu uspjeli sačuvati svoju zastavu koju je na kraju uzela u svoje ruke neka žena koja je bila s njima, dok su njihovi prvaci bježali ostavivši zastavu. Ovi stihovi podsjećali su mnogobošce na primjere kukavičluka i poniženja koje su doživjeli na početku bitke, kako se ne bi zanosili gubicima koje su na kraju nanijeli muslimanima.

Mnogobošci su smatrali da Hasan zaslužuje smrt zbog stihova u kojima im se ruga što su ostavili zastavu pa ju je ponijela žena, jer ih je time prikazao kao velike kukavice.[3]

Hasan je o toj ženi koja je ponijela njihovu zastavu, a zvala se Amra bint Alkame, rekao:

Kada su na nas ljudi iz plemena Adal
poput čopora hijena navalili
velike smo im gubitke nanijeli,
sa svake smo ih strane tukli
i da im ne bi žene koja podiže zastavu
prodavali bismo ih na pijaci kao robu.

Zastavu je od ove žene preuzeo rob, Abesinac, koji je pripadao nekom od porodice Talha. On se žestoko borio dok nije ubijen.

---

[1] *Sahihu Muslim, Kitabul-imara, bab: Evahuš-šuheda'i fil-Dženne*, 3/1887.
[2] *Mu'inus-sire*, str. 252-253.
[3] *Et-Tarihul-islami*, 5/21.

Rob je bio ušljiv, pa je Hasan o tome rekao:

Ponosite se zastavom, a zar je ponos
da je zastava predata ušljivcu?!
Svoj ste ponos robu predali
najgorem što po zemlji kroči.
Nadali ste se a i luđak se nada
ali su vam nade bile uzaludne[1].

Najčudnije što sam pročitao, vezano za medijski rat između muslimana i mnogobožaca, jeste pokušaj Dirara b. El-Hattaba, prije nego što je primio islam, da slavi pobjedu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ashaba na Bedru kao pobjedu muslimana iz plemena Kurejš.

Rekao je:

Ako ste pobijedili na Bedru, to je
zato jer je Ahmed među vama
s grupom odabranom, oni vas brane
dok svuda naokolo smrt je prisutna
među njima su Ebu Bekr i Hamza.
I Alija je jedan od njih,
i Omer i Osman i Sa'd.
Svi oni su učestovali u borbi.
I s njima a ne sa svojim sinovima
se ponose plemena Evs i Neždžar[2].

Pokušao je igrati na kartu plemenske pristrasnosti, što je u skladu sa paganskim shvatanjima. Ka'b b. Malik mu je odgovorio:

Među nama je Allahov Poslanik, pleme Evs
je uz njega, pružaju mu utočište i pomoć.
I pleme Neždžar je pod njegovom zastavom.
Noći nemirne očekuju i pokolj spremaju.

Ova pjesma sadrži i sljedeće stihove o kurejšijskim mnogobošcima:

A Allahov Poslanik ih je pozvao Allahu
ali su odbili i rekli: Ti si čarobnjak!
Jer Allah je htio da propast dožive
I da budu pouka drugima.

Također im je u odgovoru rekao:

---

[1] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 3/87.
[2] *Mu'inus-sire*, str. 252.

Na dan Bedra kad smo se sukobili
na našoj strani bijahu Džibril i Muhammed.

A Muhammed potječe iz najuglednije arapske porodice, kao što se navodi u djelu *El-Ikdul-Ferid*.[1]

[1] *Mu'inus-sire*, str. 252.

Deseto poglavlje
Najvažniji događaji između Bitke na Uhudu i Hendeku

Prva tema
Mnogobošci pokušavaju uzdrmati islamsku državu

Bitka na Uhudu osokolila je neprijatelje islamske države, među beduinskim mnogobošcima prevladavao je osjećaj da mogu pobijediti muslimane. Počeli su razmišljati o napadu na Medinu kako bi slomili muslimansku snagu i iskorijenili muslimane. Pleme Benu Esed planiralo je napasti Medinu, i Halid b. Sufjan iz plemena Huzejl sakupljao je vojsku za napad na Medinu, plemena Adal i El-Kara su se okuražila i počela praviti muslimanima smicalice, Amir b. Et-Tufejl je organizirao ubistvo učača Kur'ana, miroljubivih daija, židovi plemena Benu Nadir pokušali su izvršiti atentat na Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ali se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vještim političkim potezima, pravilnim planiranjem i preciznim izvršavanjem hrabro suprotstavio svim ovim pokušajima.

Prvo: Pleme Benu Esed želi opljačkati Medinu

Preko svojih špijuna raširenih po Arapskom poluostrvu, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, saznao je da se Benu Esed Ibn Huzejme, pod vođstvom Talhe el-Esedija, spremaju napasti Medinu kako bi opljačkali njena dobra, uzdigli mnogobožačku vjeru i pružili podršku Kurejšijama u neprijateljstvu prema muslimanima.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nabrzinu je organizirao četu od sto pedeset boraca, muhadžira i ensarija, za zapovjednika im je postavio Ebu Selemu b. Abdul-Eseda[1], predao mu je zastavu i rekao: "Pođi na područje Benu Eseda i napadni ih prije nego što se njihove snage sruče na tebe!"[2]

Ebu Seleme je krenuo u mjesecu muharremu.[3] Izvršio je napad na njihove pastire koji su pobjegli ostavivši stoku, pa ju je Ebu Seleme zaplijenio. Razbio je neprijatelje islama bez problema te se vratio u Medinu kao pobjednik.

Ebu Seleme je jedan od prvih koji su se odazvali Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i prigrlili islam. Iz ove bitke vratio se iscrpljen jer mu se upalila rana koju je zadobio na Uhudu i nedugo nakon toga je umro.[4]

U ovom pohodu stavljamo naglasak na sljedeće:

1- Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, precizno planiranje razbilo je neprijatelje prije nego što su se uspjeli organizirati. Uplašili su se iznenadnog napada muslimanske ophodnje pod komandom Ebu Seleme, radijallahu anhu, jer su mislili da je Bitka na Uhudu oslabila muslimane pa su se prestravili vidjevši muslimansku četu. To ih je obeshrabrilo te su se zabavili sobom i odustali od napada na

---

[1] *Nadretun-ne'im*, 1/313.
[2] *Kira'a Sijasijje lis-Siretin-Nebevijje*, str. 162-163.
[3] *Zadul-me'ad*, 3/243.
[4] El-Gazali, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 274.

Medinu.

2- Preciznost muslimanskih boraca u praćenju neprijateljskih kretanja, odabiru pravog vremena i puta. Tako su uspjeli doći do neprijatelja a da neprijatelji ništa nisu znali, iako je put bio veoma dug. To je bio jedan od najznačajnijih faktora uspjeha muslimana u ovom pohodu. Ovaj pohod je u dušama neprijatelja ostavio osjećaj koji im je oslabio borbeni duh jer su se uvjerili da su muslimani u stanju poduzimati brze i iznenadne napade. Postali su svjesni da svakog momenta mogu očekivati napad, što ih je ispunilo strahom. Ovaj osjećaj nagnao ih je da priznaju muslimansku nadmoć i ponude im primirje.[1]

Drugo: Halid b. Sufjan el-Huzeli kojem se suprotstavio Abdullah b. Unejs

Halid b. Sufjan je na Arefatu počeo sakupljati ljude iz plemena Huzejl i drugih plemena i pripremati pohod na Medinu u znak podrške Kurejšijama s kojima je želio uspostaviti tješnju saradnju, zatim radi odbrane njihove vjere i, naravno, iz pohlepe za medinskim dobrima. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je na njega ashaba Abdullaha b. Unejsa kojem je stavio u zadatak da ga ubije.[2]

Abdullah b. Unejs, radijallahu anhu, pripovijeda o tome: "Pozvao me Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Dobio sam informacije da Halid b. Sufjan b. Nebih sakuplja vojsku da me napadne. Nalazi se u dolini Urene. Idi i ubij ga!' Rekao sam: 'Allahov Poslaniče, opiši mi ga kako bih ga mogao prepoznati!' Rekao je: 'Kada ga ugledaš, osjetit ćeš zebnju.'

Zatim sam krenuo opasan sabljom i našao sam ga u dolini Urene, u ikindijsko vrijeme, sa nekim ženama kod kojih je stanovao. Kada sam ga ugledao, osjetio sam zebnju kao što je i rekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Bojao sam se da se ne sukobimo odmah pa da me to ne odvrati od namaza te sam klanjao hodajući prema njemu simbolično čineći ruku' i sedždu pokretom glave. Kada sam mu se približio, upitao je: 'Ko si ti?' Rekao sam: 'Arap koji je čuo da spremaš vojsku protiv Muhammeda.' Rekao je: 'Da, spremam vojsku.' Krenuo sam sa njim i kada mi se ukazala pogodna prilika, napao sam sabljom i ubio ga. Nakon toga sam se vratio ostavivši njegove žene u plaču za njim.

Kada me je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio kako mu prilazim, rekao je: 'Ovo je lice onoga koji je uspio!' Rekao sam: 'Allahov Poslaniče, ubio sam ga!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Tačno.' Zatim je ustao, uveo me u svoju kuću, dao mi štap i rekao: 'Čuvaj ovo kod sebe, Abdullahu b. Unejs!' Izašao sam sa štapom pred ljude pa su me upitali: 'Šta je to?' Odgovorio sam: 'Štap koji mi je dao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i naredio mi da ga čuvam kod sebe.' Rekoše: 'Zar se nećeš vratiti i pitati Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi

---

[1] El-Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 6/23

[2] *Nadretun-ne'im*, 1/313.

ve sellem, o tome?' Vratio sam se i upitao: 'Allahov Poslaniče, zašto si mi dao ovaj štap?' Odgovorio je: 'To je znak između mene i tebe na Sudnjem danu. Zaista će malo ljudi doći na Sudnji dan oslanjajući se na svoja djela.'" Abdullah je ovaj štap čuvao uz sablju i ostao je uz njega dok nije umro oporučivši da ga umotaju u ćefine sa štapom, pa su ukopani zajedno.[1]

Ovaj događaj obiluje poukama i lekcijama od kojih spominjemo sljedeće:

1- Precizno praćenje neprijateljskih pokreta

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pridavao je veliki značaj sigurnosnom aspektu. Zato je pratio pokrete neprijatelja i pripremao odgovarajuća rješenja u odgovarajuće vrijeme. Iz tih razloga Halidu b. Sufjanu nije ostavio vremena da okupi vojsku i ojača, nego je radio na gašenju smutnje u njenim prvim danima. Na ovaj način ummet je mnogo dobio i spriječena je mogućnost da Halid b. Sufjan svojim napadom na Medinu nanese muslimanima velike gubitke. Za ovakvo djelo potrebno je imati sposobnost praćenja pokreta i brzinu donošenja odluka.

2- Vjerovjesnikova dobra procjena sposobnosti njegovih ashaba

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, imao je sposobnost procjene doraslosti svojih ashaba određenim zadacima i odlikovao se pronicljivošću u odabiru ljudi, tako da je za svaku akciju odabirao odgovarajućeg čovjeka. Za vojskovođe je odabirao ashabe koji su se odlikovali inteligentnim razmišljanjem, pribranošću u postupcima i hrabrošću; za da'vu i podučavanje odabirao je ashabe koji su se isticali dubokim znanjem, lijepim ponašanjem i sposobnošću da privuku slušaoca; u delegacije kraljevima i vladarima slao je ljude koji su se odlikovali elegantnim izgledom, rječitošću, brzinom u razmišljanju; a za opasne borbene akcije odabirao je ashabe koji se odlikuju vanrednom hrabrošću, snažnim srcem i sposobnošću da kontroliraju emocije.[2] Abdullah b. Unejs el-Džuheni imao je snažno srce, bio je postojan, čvrstog ubjeđenja, velikog imana.[3] Uz to, za ovu akciju kompetentnim ga je učinilo to što je poznavao područje ovog plemena koje je živjelo pored njegovog plemena Džuhejna.[4]

3- Abdullah će nagradu za ovo djelo dobiti na onome svijetu

Nagrada za ovo djelo nije bila ovosvjetska materijalna nagrada, kao što žele mnogi koji izvršavaju opasne zadatke u modernim vojskama. Abdullahova nagrada je bolja od toga jer njegova nagrada je orden časti na onome svijetu kakav će malo

---

[1] *Sahihus-siretun-Nebevijje*, str. 319.

[2] El-Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 3/27.

[3] Muhammed Sadik Urdžun, *Muhammed Resulullah*, str. 4/50-51.

[4] Muhammed Bašemil, *Gazvetu Uhud*, str. 31.

ko dobiti.[1] Ashabi, kao i svi bogobojazni ljudi, nisu očekivali nagradu na ovome svijetu. Ako bi i stekli nekakvu dunjalučku nagradu, to im nije mnogo značilo, jer su iščekivali nagradu na onome svijetu. Abdullahova nagrada bio je štap koji će na Sudnjem danu biti znak raspoznavanja između njega i Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a to pokazuje da će mu pripasti visoko mjesto na onome svijetu.[2]

4- Neki fikhski propisi

Propis koje možemo izvući iz ove predaje jeste način obavljanja namaza onoga koji je u potjeri ili je progonjen. El-Hattabi je rekao: "Većina učenjaka smatra da ako je čovjek progonjen, ima pravo klanjati čineći simbolične pokrete, a ako je u potjeri, onda će, ako je jahač, sjahati i klanjati na zemlji čineći ruku' i sedžde." To isto je rekao i Ibn El-Munzir.[3] Šafija to dozvoljava pod uvjetom koji drugi nisu postavili, a to je da gonitelji budu malobrojni i odvojeni od ostalih te posumnjaju da bi se oni koje progone mogli vratiti i napasti ih, i tada je goniteljima dozvoljeno da klanjaju čineći simbolične pokrete. El-Hattabi je rekao: "Neki od ovih zaključaka izvučeni su iz slučaja Abdullaha b. Unejsa."[4]

Šejh Bedr el-Ajni, u djelu *Umdetul-Kari*, navodi stavove uleme o ovom pitanju pa kaže: "Kod Ebu Hanife: 'Ako je čovjek progonjen, nema smetnje da klanja krećući se, a ako je progonitelj, onda nije dozvoljeno.' Malik i neki učenjaci njegovog mezheba rekli su: 'Za progonjenog i progonitelja važe isti propisi i mogu klanjati na jahalici.' El-Evza'i i Šafija u kasnijem mezhebu su stava kao i Ebu Hanife, a to je stav i Ata'a, Hasana, Es-Sevrija, Ahmeda i Ebu Sevra. Prenosi se od Šafije i da je rekao: 'Ako se progonitelj poboji da će mu progonjeni umaći, dozvoljeno je da klanja koristeći znakove, a inače mu nije dozvoljeno.'"[5]

5- Dozvoljenost idžtihada u vrijeme Vjerovjesnika

Ovaj događaj pokazuje da je u vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, idžtihad bio dozvoljen, jer je Abdullaha b. Unejsa njegov idžtihad doveo do toga da klanja namaz simboličnim pokretima, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to mu nije osporio, što dokazuje da je u situacijama velikog straha i bojazni za život dozvoljeno klanjati znakovima.[6]

Ovo je ispravan dokaz jer je to Abdullah b. Unejs uradio za Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, života, a to je bio period silaska Objave i nemoguće je da

---

1 *Es-Seraja vel-bu'usun-Nebevijje*, str. 159-160.
2 *Et-Tarihul-islami*, 6/29.
3 *Es-Seraja vel-bu'usun-Nebevijje*, str. 160.
4 El-Hattabi, *Me'anis-Sunen*, 2/42. *Hašijetu Vahid ala Sunen Ebu Davud.*
5 *Umdetul-Kari Šerhu Sahihul-Buhari*, 6/263.
6 *Es-Seraja vel-bu'usun-Nebevijje*, str. 161.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije znao za taj postupak.[1]

6- Neki dokazi vjerovjesništva

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je Abdullahu b. Unejsu opisao Halida b. Sufjana tako precizno da je Abdullah iznenađen rekao Poslaniku: "Allahov Poslaniče, ničega se nikada nisam bojao." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Naprotiv, kada ga ugledaš, osjetit ćeš zebnju, to ti je znak."[2]

Onako kako mu ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, opisao, takvog ga je Abdullah b. Unejs i našao. Rekao je: "Kada sam ga ugledao, osjetio sam zebnju i strah pa sam rekao: 'Istinu je rekao Allah i Njegov Poslanik.'"[3]

7- Poezija Abdullaha b. Unejsa o ubistvu Halida b. Sufjana

Iza sebe ostavih tele kako riče
Oko njega narikače odjeću cijepaju
Dok su iza nas hodale njegove žene
Zgrabio sam ga i ubio sabljom indijskom
Dok sam mu sabljom glavu razbijao
Rekao sam mu: Ja sam Ibn Unejs, vitez.
Udarac ti zadajem jer sam pravovjerni
Sljedbenik vjerovjesnika Muhammeda
Ja, kada se Vjerovjesnik namjeri na nevjernika,
Pohitam na njega i rukom i poezijom[4].

Treće: Plemena Adal i El-Kara izdaju muslimane kod vode Er-Redži'

Različite su predaje o razlozima zbog kojih je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao ashabe na Er-Redži'. El-Buhari navodi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio poslao špijuna da prikupi informacije o neprijatelju[5], a druge vjerodostojne predaje navode da je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, došla skupina iz plemena Adal i El-Kara koji pripadaju plemenu Medar. Došli su u Medinu i rekli: "Mi smo primili islam pa nam pošalji grupu svojih ashaba da nas podučavaju vjeri i Kur'anu i propisima islama."[6]

Čini se da se pleme Huzejl htjelo osvetiti za ubistvo Halida b. Sufjana, pa su se poslužili lukavstvom i prevarom. El-Vakidi tvrdi da je delegacija iz Benu Lehjana,

[1] *Avnul-Ma'bud, El-Azim-abadi*, 4/129.
[2] El-Vakidi, *El-Megazi*, 2/532.
[3] El-Bejheki, *Dela'ilun-Nubuvve*, 4/41. Predaju prenosi Musa ibn Ukbe.
[4] *El-Bidaje ven-nihaje*, 4/143.
[5] *Sahihul-Buhari*, br. 4086.
[6] El-Vakidi, *El-Megazi*, 1/354-355.

ogranka plemena Huzejl, otišla plemenima Adal i El-Kara i obećala im platiti ako odu Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i zatraže da s njima pošalje nekoga ko će ih pozivati islamu i podučavati ih propisima, a zatim da ih zarobe. Za ovo su im obećali u Mekki predati veliku nagradu.[1]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je s njima desetericu ashaba odredivši im za zapovjednika Asima b. Sabita b. El-Akleha.[2]

Kada su bili između Asfana i Mekke, napala ih je grupa od blizu dvjesto boraca iz Benu Lehjana. Opkolili su ih sa svih strana i primorali ih da se povuku na brdo. Nakon toga su im dali garanciju za sigurnost, ali je zapovjednik muslimana odbio da se preda nevjernicima.[3] Asim b. Sabit rekao je: "Zavjetovao sam se da nikada neću prihvatiti zaštitu mnogobožaca." Asim je ostao da se bori protiv njih citirajući:

Zašto da se ne borim a dovoljno sam snažan
Lukom i strijelama ću vas namučiti
Strijelama s dugim i širokim šiljkom
Smrt je istina, a život je iluzija
Ono što Bog čovjeku odredi
Tome će čovjek u susret i poći
Ne imao ja majku ako od borbe odustanem[4].

Gađao ih je strijelama, a kada mu je nestalo strijela, borio se kopljem dok ga nije slomio, a zatim je uzeo sablju i rekao: "Allahu moj, branio sam Tvoju vjeru od početka dana, pa sačuvaj moje tijelo na kraju dana." Mušrici su skidali svakog od njegovih drugova koje su ubili. Asim je slomio korice sablje i borio se dok nije ubijen. Ubio je jednog čovjeka, a dvojicu ranio. Dok se borio, recitirao je stihove:

Ja sam Ebu Sulejman, vrsni strijelac
Naslijedio sam slavu časnih predaka.

Mnogobošci su ga napali kopljima i ubili.

Sulafi bint Sa'd b. Eš-Šuhejd poginuli su muž i četiri sina. Dvojicu od njih, Harisa i Musafi'a, ubio je Asim, pa se bila zaklela da će, ako joj Allah omogući, piti vino iz njegove lobanje. Nudila je sto deva onome ko joj donese Asimovu glavu. Benu Lehjan su to znali, kao i ostali Arapi, pa su htjeli da mu odrube glavu i odnesu je Sulafi kako bi uzeli od nje sto deva. Međutim, Allah je poslao ose koje su prekrile njegovo tijelo i ko god bi se približio, ujedale bi ga. Rekli su: "Ostavite ga do noći, jer kada nastupi noć, ose će se povući." Međutim, kada je pala noć, Allah je poslao

---

[1] *Nadretun-ne'im*, 1/314.
[2] *Sahihul-Buhari*, br. 4086.
[3] *Nadretun-ne'im*, 1/314.
[4] El-Vakidi, *El-Megazi*, 1/355.

bujicu iako na nebu nije bilo ni znaka kiše. Bujica ga je odnijela i nisu ga uspjeli pronaći.[1]

Asim je sedmericu nevjernika ubio strijelama. Nakon toga su beduini ponovo ponudili sigurnost trojici preostalih ashaba ako se predaju. Oni su prihvatili, ali su ih beduini ubrzo prevarili i svezali. Abdullah b. Tarik im se opirao, pa su ga ubili. Drugu dvojicu, Hubejba i Zejda b. Ed-Dusennu, odveli su u Mekku i prodali Kurejšijama.[2] Ovaj događaj desio se u mjesecu saferu četvrte godine po Hidžri.[3]

Hubejba su kupili sinovi Harisa b. Amira b. Nevfela kako bi ga ubili iz osvete za Harisa kojeg je na Bedru ubio Hubejb. Neko vrijeme držali su ga kao zarobljenika, a kada su odlučili da ga ubiju, Hubejb je od Harisovih kćerki tražio britvu da očisti stidno mjesto. Kada mu je jedna od njih dala britvu, u trenutku nepažnje njen sin je sjeo u Hubejbovo krilo. Žena je pretrnula od straha jer se prepala da će Hubejb iz osvete ubiti dijete. Hubejb je rekao: "Bojiš se da ću ga ubiti. Ja to ne bih nikad uradio, inšallah." Ova je žena kasnije govorila: "Nikada nisam vidjela boljeg sužnja od Hubejba. Vidjela sam ga kako jede grožđe, a u to vrijeme nije bilo nikakvih plodova u Mekki. Bila je to opskrba kojom ga je opskrbio Allah."

Kada su ga izveli iz Bejtul-Harama da ga ubiju, Hubejb je rekao: "Dopustite mi da klanjam dva rekata." Kada je klanjao, rekao im je: "Klanjao bih još da sam bio siguran da nećete smatrati da je to zato što se bojim smrti." Od njega je potekao običaj da se prije smrti klanjaju dva rekata.[4] Zatim je rekao: "Allahu moj, sve ih pobroj i sve do jednog ubij, nijednog ne ostavi!" Nakon toga izrecitirao je stihove:

Oko mene sjatiše se saveznička
Plemena, u velikom broju skupiše se
Pokazuju mi neprijateljstvo svoje
Dok ja sam u okovima vezan
Svoju su djecu i žene doveli
A mene dugoj palmi primakli
Allahu svoju nevolju iznosim
I žalim se na ono što mi spremaju
I Vlasnik Arša me sabrom učvrstio
Da podnesem dok meso moje trgaju
Ponudiše mi izbor: nevjerstvo il' smrt
Oči mi zasuziše, ali ne od straha
Smrti se ne plašim, svakako ću umrijeti
I Gospodaru ću se svome vratiti
Ako poginem kao musliman ne marim

---

[1] El-Vakidi, *El-Megazi*, 1/356.
[2] *Nadretun-ne'im*, 1/314.
[3] Ibn Hazm, *Dževami'us-Sijer*, str. 176.
[4] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 1/399.

Na koju će mi stranu tijelo pasti
Onaj ko u ime Allaha umire
Smrt njegovu On blagoslovit će
Prema neprijatelju strah ne pokazujem
Ni zebnju, jer ja se Allahu vraćam[1].

Ebu Sufjan ga je upitao: "Da li bi volio da si ti sa svojom porodicom, a da smo uhvatili Muhammeda i da mu odsiječemo glavu?" Odgovorio je: "Ne bih! Tako mi Allaha, ne bih volio da sam sa svojom porodicom a da Muhammeda tamo gdje se sada nalazi ubode trn!"[2] Nakon toga su ga ubili i objesili njegovo tijelo na palmu te postavili čuvara. Ali, Amr b. Umejje ed-Damri došao je navečer i krišom ga skinuo sa palme, odnio ga i zakopao.[3]

Zejda b. Ed-Dusennu kupio je Safvan b. Umejje i ubio ga kao osvetu za oca Umejju b. Halefa koji je poginuo na Bedru. Prije nego što je ubijen, Ebu Sufjan mu je rekao: "Zejde, zaklinjem te Allahom da kažeš iskreno da li bi volio da je sada ovdje Muhammed da njemu odsiječemo glavu a da si ti siguran kod svoje porodice?" Zejd je odgovorio: "Tako mi Allaha, ne bih volio da Muhammeda u mjestu u kojem se sada nalazi ubode trn a da ja sa svojom porodicom sjedim bezbjedan!" Ebu Sufjan je rekao: "Nisam vidio nikoga da voli nekoga tako kao što Muhammedovi ashabi vole njega."[4]

Ovaj stravični događaj dobio je naziv po Er-Redži'u, izvorskoj vodi kod koje se desio. Događaj obiluje poukama pa ćemo neke spomenuti.

1- Ibn Hadžer navodi sljedeće:

Hadis je dokaz da je dozvoljeno da musliman odbije da se preda ne želeći da potpadne pod vlast nevjernika, makar i po cijenu da bude ubijen, a ako želi olakšicu, dozvoljeno je da prihvati nevjerničke garancije za sigurnost. Hasan el-Basri je rekao: "Nema smetnje da prihvati garanciju sigurnosti." Sufjan es-Sevri je rekao: "Ne sviđa mi se taj postupak." Hadis također upućuje na to da treba ispunjavati obećanje prema nevjernicima, da ne treba ubijati njihovu djecu, treba biti ljubazan prema onima koji ga žele ubiti. Hadis potvrđuje keramete evlija i da je dozvoljeno doviti protiv nevjernika općenito, da je propisano klanjanje dva rekata prije smrti, i da je dozvoljeno recitirati poeziju pred smrt. To što je Hubejb recitirao poeziju pred smrt pokazatelj je čvrstog ubjeđenja i snage vjere koju je posjedovao.

U hadisu su i ove pouke: Allah iskušava roba onako kako želi da bi ga nagradio: "A da Allah nije želio, oni to ne bi učinili", odazivanje dovi vjernika i uka-

---

[1] *Zadul-me'ad*, 3/245.
[2] *Ibid.*, 3/246.
[3] *Zadul-me'ad*, 3/246.
[4] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 2/400.

zivanje počasti i živome i mrtvome. Još je mnogo pouka do kojih se može doći razmišljanjem.

Allah je uslišao dovu ashabu da sačuva njegovo tijelo od mnogobožaca, ali ih nije spriječio da ga ubiju jer je htio da ga počasti stepenom šehida, i ukazao mu je počast time što je spriječio nevjernike da izmasakriraju njegovo tijelo.[1]

2- Između predaje i borbe do smrti

Muslimanu je dozvoljeno da odbije predati se po cijenu da bude ubijen, ne želeći da potpadne pod nevjerničku vlast, kao što je uradio Asim, ali ima olakšicu da prihvati predaju i traži sigurnost očekujući priliku za izbavljenje, kao što su uradili Hubejb i Zejd, s tim što, prema ispravnijem stavu, mora pobjeći ako mu se ukaže prilika, čak i ako bude mogao slobodno ispovijedati vjeru među njima. Jer, poniženje je da musliman bude u zarobljeništvu nevjernika, stoga je obavezan osloboditi se tog poniženja.[2]

Ovaj hadis daje muslimanima izbor da se predaju ili da se bore do smrti ukoliko ih traži nevjernička vlast ili su traženi nepravedno.[3]

3- Veličanje Poslanikovog sunneta

Hadis pokazuje koliko su ashabi poštovali sunnet. Hubejb je bio u zarobljeništvu, svjestan da će uskoro biti ubijen, ali je bio dosljedan u primjeni sunneta uklanjanja dlaka sa stidnog mjesta, te je zatražio britvu radi toga. Ovo je pouka onima koji zanemaruju mnoge sunnete, čak obaveze, pod izgovorom da ljude ne treba opterećivati time zbog situacije u kojoj se nalazi ummet. Međutim, nema kontradiktornosti između poštivanja sunneta i prakticiranja islama u cjelini.[4]

4- Islam briše izdajstvo i zlobu

Jedna od Harisovih kćeri posudila je Hubejbu britvu da ukloni stidne dlačice. Ona kaže: "U trenucima moje nepažnje, moj dječak se postepeno približio Hubejbu koji ga je stavio u krilo, pa kada sam to vidjela, uplašila sam se jer mu je u ruci bila britva. Hubejb je to primijetio, pa je rekao: 'Bojiš se da ću ga ubiti? Ja to ne bih nikada uradio, inšallah!'"[5]

Ovaj fascinirajući prizor odraz je visokog duha, čiste duše i pridržavanja islamskih načela, jer Allah je rekao:

﴿وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ﴾

---

[1] *Fethul-bari*, 7/444-445.
[2] El-Buti, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 188-189.
[3] Seid Hava, *El-Esasu fis-sunneti ve fikhiha*, 2/622.
[4] Ahmed Ferid, *Vekafat Terbevijje me'as-Siretin-Nebevijje*, str. 234.
[5] *Sahihus-sire*, str. 320.

"I nijedan grješnik tuđe grijehe neće nositi."[1]

Pravu odanost ljudi mogu naučiti samo od onih koji su iznevjereni. Postojanost u životu je moralni kodeks kojeg se vjernik pridržava i u teškoći i u blagostanju.[2]

Hubejbov odgovor: "Ja to ne bih nikada uradio, inšallah!", upućuje na to da je ovo djelo nezamislivo i da mu to nije ni na umu, iako se nalazi u izuzetno teškoj situaciji kada čovjek može pomisliti da ima pravo na to kako bi se spasio, ali, osnovni princip je ne napadati nedužne, i odbacivanje tog principa ničim se ne može opravdati.[3]

Ovaj primjer pokazuje kako su ashabi pokazivali svojim neprijateljima islamske moralne kodekse primjenjujući ih lično u odnosu prema njima, iako su im nevjernici činili nepravdu. To je dokaz njihove visoke svijesti i potpunog imana.[4]

5- Ljubav ashaba prema Poslaniku

Ljubav ashaba prema Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, bila je velika! To je zato što je ljubav prema njemu plod spoznaje njegove veličine, a oni su to znali bolje od ikoga drugog, stoga su ga oni najviše voljeli.[5]

U događaju kod Er-Redži'a ova se ljubav pokazuje u dijalogu koji se odvio između Ebu Sufjana i Zejda b. Ed-Dusenne. Kada je Ebu Sufjan upitao: "Da li bi volio da Muhammedu odrubimo glavu a da si ti kod svoje porodice?", Zejd je odgovorio: "Allaha mi, ne bih volio da Muhammeda tamo gdje se sada nalazi ubode trn a da ja bezbjedan sjedim kod svoje porodice."[6]

Ljubav prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, je znak imana. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Kod koga se nađu tri osobine, osjetit će slast imana: ko bude volio Allaha i Njegovog Poslanika više od svega drugog, da voli čovjeka samo u ime Allaha i da mrzi da bude vraćen u nevjerstvo nakon što ga je Allah izbavio iz njega kao što mrzi da bude bačen u Vatru.*"[7]

6- Hasanova poezija kojom kudi Benu Lehjan

Muslimane je veoma potresao događaj kod Er-Redži'a. Hasanovi stihovi ponajbolje opisuju stanje muslimana, on je kudio onoga ko to zaslužuje i hvalio onoga ko zaslužuje. Kudeći Benu Lehjan, rekao je:

Ako želiš vidjeti izdajstvo neviđeno
Pođi na Er-Redži' i pitaj za Benu Lehjan

[1] Sura El-Isra', 15.
[2] *Mu'inus-sire*, str. 259.
[3] *Suver ve iber minel-džihadin-Nebevijj fil-Medina*, str. 153.
[4] El-Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 6/38.
[5] Dr. Muhammed et-Temimi, *Hukukun-Neijji ala ummetihi*, 1/314.
[6] *Suver ve iber minel-džihadin-Nebevijj fil-Medina*, str. 154.
[7] *Sahihul-Buhari, Kitabul-iman*, 1/72, br. 21.

Narod koji za malu cijenu iznevjeri
Pas ili majmun ili insan, za njih je to isto
Kada bi jarac jednog dana progovorio
Bio bi govornik i ugledan među njima[1].

Četvrto: Stravični zločin kod bunara Me'une, 4. h.g.

Oholi i nadmeni Amir b. Et-Tufejl bio je jedan od vođa Benu Amir. Žudio je za vlašću i pošto je procijenio da će Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zavladati Arapskim poluostrvom, došao je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Dajem ti da izabereš jedno od troje: ili da ti vladaš ravnicom, a meni prepustiš vlast u naseljenim mjestima, ili da me odrediš za svoga nasljednika, ili da te napadnem sa dvije hiljade konjanika iz plemena Gatafan."[2]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odbio je sve ove zahtjeve. Nakon toga u Medinu je došao Mula'ib el-Esin, amidža Amira b. Et-Tufejla, jedan od poglavara Benu Amira. On je donio poklon Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji ga je pozvao u islam, a kada je Mula'ib odbio, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Neću prihvatiti poklon od mnogobošca!" Tada je Amirov amidža rekao: "Pošalji u Nedžd koga hoćeš, ja ću im pružiti zaštitu."

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je grupu daija među kojima je bio El-Munzir b. Amr zvani "Oslobođen da umre".

Amir b. Et-Tufejl pozvao je svoje saplemenike da napadnu ove ashabe, ali su oni odbili ne želeći iznevjeriti zaštitu koju je ashabima pružio Mula'ib el-Esin, njegov amidža, pa je Amir pozvao Benu Sulejm koji se odazvaše. Amir je krenuo sa oko stotinu strijelaca i kod bunara Me'une ubio ovu grupu ashaba osim Amra b. Umejje.[3]

Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da su neki ljudi došli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekli: "Pošalji s nama ljude da nas poduče Kur'anu i sunnetu." Poslao im je sedamdeset muškaraca, ensarija, koje su nazivali učačima. Među njima je bio i moj daidža Haram. Oni su navečer učili i proučavali Kur'an, a danju su donosili vodu u mesdžid te su sjekli drva i prodavali ih da bi kupovali hranu kojom su hranili ashabe sa džamijske sofe i druge siromahe. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao ih je ovim ljudima koji su ih napali i ubili prije nego što su stigli u mjesto u koje su pošli. Ovi šehidi su rekli: "Allahu naš, obavijesti našeg Vjerovjesnika da smo Te sreli i da smo zadovoljni Tobom, a i Ti zadovoljan nama."

Jedan od ovih napadača prišao je Enesovom daidži sleđa i pogodio ga kop-

---

[1] *El-Bidaje ven-nihaje*, 4/70.
[2] *Sahihul-Buhari*, br. 4091.
[3] *Sahihus-sire*, str. 322.

ljem, od čega je umro. Kada ga je pogodio, Haram je uzviknuo: "Uspio sam, tako mi Gospodara Kabe!" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio je svoje ashabe o ovom događaju i rekao: "Vaša braća su poginula i rekla: 'Allahu naš, obavijesti našeg Vjerovjesnika da smo Te sreli i da smo zadovoljni Tobom, a i Ti zadovoljan nama.'"[1]

Pouke i lekcije iz ovog bolnog događaja

1- Na putu da've neminovne su žrtve

Vidjeli smo kako su saveznici plemena Huzejl kod vode Er-Redži' izdali ashabe koje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao da podučavaju ljude vjeri. A u ovom slučaju imamo primjer Amira b. Et-Tufejla koji je kod bunara Me'une napravio pokolj nad sedamdeset učača koji su krenuli u da'vu na Allahovom putu.

Ovi događaji su ostavili dubok trag na Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je čitav mjesec na sabah-namazu činio kunut-dovu u kojoj je molio da Allah kazni plemena Sulejm koja su se suprotstavila Allahu i Njegovom Poslaniku.[2]

Od Ibn Abbasa, radijallahu anhuma, prenosi se da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je mjesec dana svakodnevno činio kunut na podne, ikindiji, akšamu, jaciji i sabah-namazu, na zadnjem rekatu nakon što bi rekao: 'Semi-Allahu li men hamideh'. Dovio je protiv ogranaka plemena Sulejm, protiv Ri'lin i Zekvan i Asijje, a ljudi su aminovali."[3]

Enes b. Malik, radijallahu anhu, rekao je: "Tako smo počeli s kunut-dovom – prije toga nije bilo kunuta."[4]

Unatoč ovim zločinima, muslimanski entuzijazam u radu na polju poziva u Allahovu vjeru nije splasnuo, nego su nastavili služiti ovu vjeru. To je zato što je interes vjere iznad ličnih interesa. Štaviše, da'va neće uspjeti ako ne bude imala ljude spremne da za nju žrtvuju vlastite živote. Stoičko podnošenje napada i kriza, te spremnost na žrtvovanje najbolje jača da'vu.

Vjera u koju se poziva bez pripremanja snaga i spremnosti na žrtvovanje je puka filozofija koju će zabilježiti knjige i o kojoj će se ispredati mitovi, a zatim će je vrijeme pregaziti.

Događaji kod Er-Redži'a i Me'une uče nas ogromnoj odgovornosti prema Allahovoj vjeri, da'vetskom djelovanju. Ova dva događaja nude nam veličanstvene primjere žrtvovanja koje su podnijeli ashabi radi svoje akide i vjere, i radi Allahovog zadovoljstva.

---

[1] *Sahihu Muslim, Kitabul-imara, bab: Subutul-Dženneti liš-šehid*, br. 677.

[2] *Suver ve iber minel-džihadin-Nebevijj fil-Medine*, str. 151.

[3] Ebu Davud, *Sunen, Fis-sala, bab: El-Kunut fis-salevat*, br. 1443.

[4] *Sahihul-Buhari*, 4088.

Sreća ima cijenu, i ugodnost ima cijenu, slava i vlast imaju cijenu! Cijena ove da've je čista krv koja se prolijeva na Allahovom putu radi uspostavljanja Allahovog zakona i sistema, i učvršćivanja islamskih učenja na čitavoj kugli zemaljskoj.[1]

2- Uspio sam, Gospodara mi Kabe!

Ove riječ izrekao je Haram b. Melhan. Koplje je prošlo kroz njegova leđa i izašlo na prsima, dočekao je krv na dlanove, a zatim njome potrao lice i glavu, i rekao: "Uspio sam, Gospodara mi Kabe!" Ovaj prizor mora ganuti i najtvrđa i najokrutnija srca. Svaki čovjek mora se osjetiti malim pred ovim velikanima koji se ne plaše smrti nego je dočekuju s radošću i veseljem, mirni i spokojni.[2]

Ovi divni primjeri koje nevjernički razum ne može shvatiti nagnali su Džebbara b. Selma, koji je ubio Harama, da se zapita kako je Haram b. Melhan uspio. Džebbar o tome priča: "Jedan od razloga zbog kojih sam primio islam jeste to što sam kopljem ubio jednog muslimana. Gledao sam u vrh koplja koje sam mu zario između plećki, a koje je izašlo na prsima i čuo sam ga kada je rekao: 'Uspio sam, Gospodara mi Kabe!' Pomislio sam: 'Kako je uspio kad sam ga ubio?' Kada sam kasnije pitao o tome, rečeno mi je: 'Uspio je jer je dobio stepen šehida.' Rekao sam: 'Tako mi Allaha, i jeste uspio!'" I to je bio razlog da primi islam.[3]

Ovaj nesvakidašnji događaj navodi nas da se zapitamo osjeća li šehid bol prilikom smrti.

Odgovor na to pitanje dao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, koji ne govori po hiru svome. Rekao je: "*Šehid ne osjeća bol prilikom smrti osim koliko vi osjetite bol od uboda komarca.*"[4]

Šehid kod Allaha uživa posebno mjesto. On je skupo prodao svoj život izgubivši ga na Allahovom putu i Onaj koji je od pravednih Najpravedniji, dostojno će ga nagraditi. Allah šehidu daje šest nagrada od kojih je svaka vrednija od dunjaluka i svega što je na njemu. Mikdam b. Ma'd Jekrib, radijallahu anhu, kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: '*Allah će odlikovati šehida sa šest stvari: oprostit će mu grijehe sa prvom kapi krvi koju pusti, vidjet će svoje mjesto u Džennetu, bit će pošteđen kaburske patnje, bit će siguran od straha na Velikom danu, odjenut će ga odjećom imana, bit će oženjen hurijama, i dozvolit će mu se da se zauzima za sedamdeset svojih rođaka.*"[5]

Uz to, bit će odlikovan odličjem časti na Sudnjem danu: njegova rana izgledat će kao onoga dana kada je ranjen, krv će biti crvene boje, a mirisat će na misk.[6]

---

[1] *Suver ve iber minel-džihadin-Nebevijj fil-Medine*, str. 152.

[2] *Et-Tarihul-islami*, 6/50.

[3] En-Nedevi, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 243-244. Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 3/207.

[4] El-Albani, *Sahihu Sunenut-Tirmizi*, 2/132.

[5] *Ibid.*, 2/129.

[6] El-Albani, *Sahihu Sunenut-Tirmizi*, 2/128.

Isto tako, život šehida ne završava se smrću – oni su živi i opskrbljeni i uživaju u blagodatima kod svoga Gospodara.[1] Allah kaže:

﴿ وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتًا بَلْ أَحْيَاءٌ عِندَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ ﴿١٦٩﴾ ﴾

"Nikako ne smatraj mrtvima one koji su na Allahovom putu poginuli! Ne, oni su živi i opskrbljeni su kod Gospodara svoga!"[2]

3- Vjerovjesnik ne poznaje gajb

Događaj kod bunara Me'une i Er-Redži' pokazuje da Poslanik ne poznaje gajb. Za to postoje i drugi dokazi, od kojih su riječi Uzvišenog Allaha:

﴿ قُل لَّا أَمْلِكُ لِنَفْسِي نَفْعًا وَلَا ضَرًّا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ ۚ وَلَوْ كُنتُ أَعْلَمُ الْغَيْبَ لَاسْتَكْثَرْتُ مِنَ الْخَيْرِ وَمَا مَسَّنِيَ السُّوءُ ۚ إِنْ أَنَا إِلَّا
نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿١٨٨﴾ ﴾

"Reci: 'Ja ne mogu ni samom sebi neku korist pribaviti, ni od sebe kakvu štetu otkloniti; biva onako kako Allah hoće. a da poznajem gajb, stekao bih mnoga dobra, a zlo bi bilo daleko od mene; ja samo donosim opomene i radosne vijesti ljudima koji vjeruju.'"[3]

Samo Allah zna gajb, a poslanici i meleki znaju od gajba samo ono što im Allah otkrije[4]:

﴿ عَالِمُ الْغَيْبِ فَلَا يُظْهِرُ عَلَىٰ غَيْبِهِ أَحَدًا ﴿٢٦﴾ إِلَّا مَنِ ارْتَضَىٰ مِن رَّسُولٍ ﴾

"On tajne zna i On tajne Svoje ne otkriva nikome, osim onoga koga On za poslanika odabere..."[5]

4- Ispunjavanje ugovora

Amr b. Umejje bio je zarobljen kod bunara Me'une. Kada je Amir b. Et-Tufejl saznao da je iz plemena Mudar, odsjekao mu je kike i oslobodio ga kao otkup koji je, prema njegovoj tvrdnji, bio dug njegove majke. U povratku za Medinu, Amr je sjeo da odmori u hladu te je sreo dva čovjeka iz plemena Benu Amir koji su imali ugovor sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, da će ih zaštititi, ali Amr to nije znao. Pitao ih je: "Iz kojeg ste plemena?" Odgovorili su: "Iz Benu Amira." Amr je sačekao da zaspe, a onda ih je ubio misleći da se osvetio za ubistvo ashaba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Stigavši u Medinu, obavijestio je o tome Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao: "Za ova dva čovjeka

---

[1] *Es-Seraja vel-bu'usun-Nebevijje*, str. 245.
[2] Sura Ali Imran, 169.
[3] Sura El-A'raf, 188.
[4] *Vekafat Terbevijje me'as-Siretun-Nebevijje*, str. 237.
[5] Sura El-Džinn, 26-27.

koja si ubio morat ću platiti krvarinu."[1]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovu dvojicu nije krivio za nedjela koja su počinili neki članovi njihovog plemena, a njegova spremnost na plaćanje krvarine za ta dva čovjeka iz plemena Benu Amir koji su imali ugovor sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, a koje je ubio Amr b. Umejje ed-Damri, izuzetno je častan čin i divan primjer ispunjavanja ugovora. Jer, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, mogao je Amrovo ubijanje ovih ljudi smatrati osvetom kakvu zaslužuju zbog zločina svoga plemena, ali zašto bi nedužni ispaštali za zločine zlikovaca iz svoga naroda.

Islamska učenja utjecala su na to da se muslimani i njihov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uzdignu do neslućenih moralnih visina.[2]

5- Časni ashab Amir b. Fuhejr

Nakon što su pobijeni ashabi kod bunara Me'une, a Amr b. Umejje zarobljen, Amir b. Et-Tufejl pokazao je na jednog ubijenog i upitao: "Ko je ovo?" Amr je odgovorio: "To je Amir b. Fuhejr." Amir je rekao: "Nakon što je ubijen, vidio sam da je uzdignut na nebo, vidio sam ga između neba i Zemlje, a zatim je spušten."[3]

6- Hasan b. Sabit podstiče na ubistvo Amira b. Et-Tufejla

Hasan je bio dio Vjerovjesnikovog medijskog projekta i vodio je psihološki rat sa neprijateljima islama. Uz njega, tu su bili još i Ka'b b. Malik i Abdullah b. Revvaha. O svakom važnom događaju oni su recitirali stihove, na svaku nevjerničku pjesmu odgovarali su pjesmom. Već smo spominjali kako je Hasanova poezija bila uzrok da Ka'b b. Ešref bude otjeran iz Mekke. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, podsticao je muslimanske pjesnike da na ovaj način vode džihad. Muslimanske vođe, učenjaci, džemati, danas također trebaju voditi računa o svojim pjesnicima i podsticati ih da vode džihad poezijom.[4]

Čuvši šta se desilo sa ashabima kod bunara Me'une, Hasan je izrecitirao stihove koje su putnici prenosili, a u kojima podstiče Rebi'u, Amirovog sina, zvanog Kopljanik, da ubije Amira b. Et-Tufejla jer je ovaj prekršio zaštitu koju je Rebi'in otac Ebu Bera' Kopljanik garantirao ashabima. Ti stihovi glase:

Ko će prenijeti Rebi'i od mene
Šta se zbilo u dva slučaja
Tvoj otac je hrabri Ebu Bera'
Daidža ti je prvak Benu Sa'da
Od časnih ste stanovnika Nedžda

---

[1] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 3/206.
[2] El-Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 6/50.
[3] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi*, 4093.
[4] *El-Esasu fis-sunneti ve fikhiha – Es-Siretun-Nebevijje*, 2/656.

Zar ćeš dopustiti da Amir Ebu Bera'ovu
Garanciju pogazi, nije isto greška i namjera[1].

Kod ondašnjih Arapa poezija je bila bolnija od strijele, sablje i koplja, pa kada su do Rebi'e doprli ovi stihovi, odlučio je osvetiti se za svoga oca. Uspio je udariti Amira, ali ga nije ubio, zatim je Amirovo pleme uhvatilo Rebi'u i pozvalo Amira da se osveti, ali je on rekao: "Opraštam mu. A ako poživim, razmislit ću šta ću uraditi."[2]

Oplakujući stradale kod bunara Me'une, Hasan je iskazao poseban žal za El-Munzirom b. Amrom, radijallahu anhu. Rekao je:

Za ubijenima kod bunara Me'une
Plači, mnogo plači, suze ne žali
Smrti su u susret pošli,
koja im je određena bila
Imali su sklopljen ugovor sa narodom
Koji ugovore ispunjavaju izdajstvom
O žalosti za Munzirom koji
Pohita u smrt strpljivo[3].

7- Kako je skončao Amir b. Et-Tufejl

Allah je uslišao dovu Svoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je molio protiv Amira b. Et-Tufejla ovim riječima: "Allahu moj, uništi Amira!" Ovaj zlikovac je obolio od teške bolesti koju je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, opisao riječima: "Žlijezda poput devinih žlijezda." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovu je bolest nazvao kuga. Ta kuga je poznata kao crna kuga čiji su simptomi povećanje temperature, oticanje slezene i limfnih čvorova u predjelu ispod pazuha.[4]

Amir b. Et-Tufejl obolio je od ove bolesti i zadnje dane života proveo je kao zatočenik u kući neke žene iz svoga plemena.

S bolešću koja ga je pogodila rasplinuli su se njegovi snovi o vlasti nad gradovima Arapskog poluostrva ili preuzimanju hilafeta nakon smrti Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. A što se tiče vojske kojom je prijetio Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ona se pretvorila u bolove zbog kojih je zatočen u kući jedne žene, ljudi su pobjegli od njega bojeći se da ih ne zarazi i na koncu je izgubio pamet. Jednoga dana povikao je na one koji su ostali uz njega: "Kuga! U kući žene iz tog i tog plemena! Pripremite mi konja!" Uzjahao je konja i umro na njegovim leđima.

---

[1] Sadik Urdžun, *Muhammed Resulullah*, 4/64.
[2] *Ibid.*, 4/64.
[3] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 3/209.
[4] *Ta'lik dr. Kal'adži ala Ed-Dela'il*, 3/346.

Tako je ovaj silnik umro kao luđak nakon što su se ljudi razbježali od njega bojeći se zaraze.[1]

Druga tema
Vjerovjesnikova ženidba Majkom siromaha i Ummu Selemom i drugi događaji

Prvo: Zejneb bint Huzejme, Majka siromaha

Ona je Zejneb bint Huzejme b. El-Haris el-Hilalija, iz plemena Benu Abdu-Menaf b. Hilal b. Amir b. Sa'sa'a. Još u pagansko doba prozvali su je Majka siromaha jer hranila sirotinju. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oženio se njome u ramazanu, nakon gotovo trideset i jednog mjeseca od Hidžre. Umrla je za života Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u mjesecu rebi'ul-evvelu, svega osam mjeseci nakon što ju je oženio, i ukopana je u Medini.[2]

Bila je udata za Abdullaha b. Džahša b. Riaba koji je poginuo na Uhudu. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oženio se njome nakon pogibije njenog muža, ne želeći je ostaviti kao hudovicu i ukazujući joj tako počast nakon što je strpljivo podnijela gubitak muža.[3]

Drugo: Vjerovjesnikova ženidba Ummu Selemom

Ona je Hind bint Ebu Umejje Huzafe b. El-Mugira, iz Mahzuma, ogranka plemena Kurejš. Bila je udata za svoga amidžića Ebu Abdullaha b. Abdul-Eseda, koji je bio sin Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, tetke Berre bint Abdul-Muttalib i Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, brat po mlijeku.

Ummu Seleme je sa svojim mužem učinila hidžru u Abesiniju da bi sačuvali svoju vjeru, zatim su se vratili u Mekku i učinili hidžru u Medinu nakon hidžre Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i drugih muslimana.[4]

1- Razgovor između Ummu Seleme i njenog muža Ebu Seleme

Ummu Seleme je rekla svome mužu: "Čula sam: Ako čovjek umre i bude od stanovnika Dženneta, pa se njegova žena ne uda nakon toga – Allah će ih spojiti u Džennetu, pa hajde da obećamo jedno drugom: ja da se neću udati nakon tebe, a

---

[1] Es-Suvejani, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 131.
[2] *Tefsirul-Kurtubi*, 14/166.
[3] Abdul-Kerim Zejdan, *El-Mufessal fi ahkamil-Mer'a*, 11/469.
[4] *Sijeru e'alamin-Nubela'*, 2/202.

da se ti nećeš ženiti." Ebu Seleme je rekao: "Hoćeš li me poslušati?" Odgovorila je: "Hoću." Ebu Seleme reče: "Ako umrem, udaj se." Zatim je uputio dovu: "Allahu moj, podari Ummu Selemi muža boljeg od mene, koji je neće rastužiti niti je povrijediti." Nakon što je umro, Ummu Seleme se pitala: "A ko može biti bolji od Ebu Seleme?" Nije prošlo dugo a došao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na vrata i spomenuo njenom bratiću ili njenom sinu da bi je zaprosio. Ummu Seleme je rekla: "Udat ću se za Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ako će me prihvatiti sa mojom djecom." Sljedeći dan je isprošena.[1]

2- Dova koju je Ummu Seleme učila nakon muževe smrti

Ummu Seleme je mnogo voljela i poštovala svoga muža i nakon što je umro od rana zadobijenih u bitki protiv mnogobožaca, došla je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekla: "Allahov Poslaniče, umro je Ebu Seleme!" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Reci: 'Allahu moj, oprosti meni i njemu, i daj mi nakon njega bolju zamjenu!'" Ummu Seleme je rekla: "Učila sam ovu dovu pa mi je Allah nakon njega dao boljeg od njega – Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem."[2]

3- Razgovor između Allahovog Poslanika i Ummu Seleme kada ju je zaprosio

Omer b. Ebu Seleme pripovijeda: "Nakon što je Ummu Selemi završio iddet, zaprosio ju je Ebu Bekr, pa je odbila, zatim ju je zaprosio Omer, pa je i njega odbila, a zatim je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao glasnika da je isprosi. Ummu Seleme je odgovorila: "Dobro došli! Obavijesti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da sam ja veoma ljubomorna, i da imam malu djecu, i niko od mojih zastupnika nije prisutan."

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je po glasniku odgovor: "Što se tiče djece – Allah ih neće napustiti, što se tiče ljubomore – molit ću Allaha da odagna od tebe ljubomoru, a što se tiče tvojih zastupnika, nijedan me neće odbiti."[3]

U drugoj predaji stoji da je rekla: "Ja sam žena u poodmaklim godinama." Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, odgovor je bio: "Što se tiče godina, ja sam stariji od tebe."[4]

Tako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, lijepo odgovorio na njene riječi i bio joj dobar muž.[5]

Nakon toga Ummu Seleme je rekla svome sinu: "Omere, ustani i oženi

---

[1] *Ibid.*, 2/203.
[2] *Sahihu Muslim, Kitabul-dženaiz*, br. 919
[3] *Sijeru e'alamin-Nubela'*, 2/203-204. Vjerodostojnog seneda.
[4] Ibn Sa'd, *Et-Tabekat*, 8/90. Predaja je vjerodostojnog seneda, ali je mursel.
[5] *El-Mufessal fi ahkamil-Mer'a*, 11/470.

Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!"[1]

Komentirajući ove njene riječi, Ibn Kesir je rekao: "To znači: 'Zadovoljna sam i prihvatam.' A neki učenjaci su pogrešno shvatili da se obratila sinu Omeru koji je bio maloljetan i nije mogao biti njen zastupnik u sklapanju braka. O tome sam napisao zasebno poglavlje i, hvala Allahu, objasnio da je ispravno da joj je zastupnik pri sklapanju braka bio najstariji sin Seleme, sin Ebu Seleme."[2]

4- Čime je Poslanik opremio Ummu Seleminu kuću i kako se odnosio prema njenoj kćerki Zejnebi

Nakon što je pristala na brak, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao joj je: "Dat ću ti isto što sam dao toj i toj supruzi: dva žrvnja i dva vrča, i jedan kožni jastuk napunjen palminim vlaknom."[3]

Ummu Selema je bila trudna kada joj je muž umro, pa je rodila djevojčicu. Kada bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dolazio, Ummu Seleme bi je uzimala i dojila, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, veoma se stidio, pa kada bi to vidio, vraćao bi se. To je primijetio Ammar b. Jasir, Ummu Selemin brat po majci Sumejji koju je ubio Ebu Džehl, pa je uzeo djevojčicu od svoje sestre i odnio je u svoju kuću, ili nekoj ženi i dao je na dojenje. Kada je došao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je tepajući djevojčici: "Gdje je Zenub?" U posjeti Ummu Selemi zatekla se Kariba bint Ebu Umejje, pa je rekla: "Odnio ju je Ammar b. Jasir." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Doći ću večeras."

Ummu Seleme kazuje: "Stavila sam prostirku pod žrvanj, izvadila sam ječam iz vrča i loj i spremila jelo. Nakon toga, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, legao je da spava, a ujutro je rekao: 'Ti imaš porodicu o kojoj brineš, pa ako hoćeš, ostat ću kod tebe sedam dana, ali ako ostanem kod tebe sedam dana, ostat ću i kod ostalih supruga po sedam dana, a ako hoćeš, ostat ću kod tebe tri dana, a zatim ću ići redoslijedom.'" Ummu Seleme je odgovorila: "Ostani tri dana." Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ostao je kod nje tri dana, a zatim je rekao: "*Neka mladoženja s djevicom provede sedam dana, a sa udavanom tri dana.*"[4] Ovo se odnosi na dane koje će mladoženja provesti sa mladom ako je već oženjen.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proveo je sa Ummu Selemom tri divna dana, a zatim joj je odredio dan kao i ostalim suprugama.

5- Promjena imena Ummu Seleminoj kćerki

Ummu Selemina djevojčica je rekla: "Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, oženio Ummu Selemu, zvala sam se Berra' – čestita. Kada je Vjerovjesnik,

---

[1] *Sijeru e'alamin-Nubela'*, 2/204. Vjerodostojnog lanca prenosilaca.
[2] *El-Bidaje ven-nihaje*, 4/92.
[3] *Sijeru e'alamin-Nubela'*, 2/204.
[4] El-Albani, *Sahihul-Džami'*, 2/919.

sallallahu alejhi ve sellem, čuo Ummu Selemu da me doziva Berra' – čestita, rekao je: 'Nemojte se uznositi! Allah zna koja je od vas čestita, a koja je razvratnica! Nazovi je Zejneb.' Ummu Seleme je rekla: 'Od sada će se zvati Zejneb.'"[1]

Ovo je uputa Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. On je volio lijepa imena i nije mijenjao samo imena djece nego i imena odraslih muškaraca i žena, pa i staraca. Tako je pred Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, spomenut čovjek po imenu Šihab – plamen, pa mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ne, nego ti si Hišam – darežljiv."[2]

Kada bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sreo čovjeka čije ime nema lijepo značenje, on bi mu mijenjao to ime u drugo, koje ima ljepše i nježnije značenje,[3] a to je činio čak i sa starcima. Aiša nam kazuje o jednom primjeru: "Neka starica je došla Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji je bio kod mene. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao je: 'Ko si ti?' Odgovorila je: 'Ja sam Džasima – neprijatna, iz plemena Muzeni.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Ne, nego si ti Hasana – ugodna! Kako ste? Kakvo je vaše stanje? Kako živite nakon što smo otišli od vas?' Odgovorila je: 'Dobro smo, Allahov Poslaniče.' Nakon toga Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, primaknuo je sebi meso i dodavao ga starici. Rekla sam: 'Allahov Poslaniče, pazi da ne zamastiš ruke.' A nakon što je otišla, rekla sam mu: 'Kako to da si ovako lijepo uslužio ovu staricu?' Odgovorio je: 'Često nas je posjećivala dok je Hatidža bila živa, a poštivanje starih prijateljstava je znak imana.'"[4]

6- Mudrost braka sa Ummu Selemom

Razlog ovog braka, kao što kaže autor tefsira *El-Menar*, nije bio zadovoljenje strasti, nego njene vrline koje su se pokazale u više prilika, poput njenog stava na dan Hudejbijje. Zatim, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, htio je ovim brakom da joj ublaži tegobe nakon smrti njenog muža.[5] Ne treba zaboraviti ni to da je Ummu Seleme potjecala iz Benu Mahzuma, najjačeg kurejšijskog ogranka, ogranka koji je bio nosilac borbe protiv Poslanika, te je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovim brakom želio ublažiti mržnju ovog plemena prema njemu, zadobiti njihove simpatije i pridobiti ih za islam nakon što postanu tazbina Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.[6]

Jedan od razloga ovoga braka jeste ukazivanje na brigu o porodicama šehida, kao i Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, briga o izgradnji ummeta iz-

---

[1] El-Buhari, *El-Edebul-mufred*, br. 821, preko Ibn Ishaka. Lanac prenosilaca je jak.

[2] El-Buhari, *El-Edebul-mufred*, br. 825. Lanac prenosilaca je hasen.

[3] Et-Taberani, 17/119. Hadis je hasen.

[4] El-Hakim, *El-Mustedrek*, 1/62. El-Bejheki, *Šu'abul-iman*, 6/517.

[5] *Tefsirul-Menar*, 4/372.

[6] *Et-Terbijetul-kijadijje*, 3/356.

nutra kroz ukazivanje časti supruzi šehida da se napoji sa vjerovjesničkog izvora i prenese ummetu znanje od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.[1]

Od svih Poslanikovih supruga najduže je živjela Ummu Seleme. Umrla je šezdeset i prve godine po Hidžri. Prenijela je 388 hadisa od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, od kojih su El-Buhari i Muslim zabilježili trinaest hadisa na isti način, zatim je El-Buhari zabilježio tri hadisa na svoj način, a Muslim trinaest hadisa na svoj način.[2]

Dala je veliki doprinos u širenju islamskog znanja i sunneta Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Njenom smrću ugasila se i posljednja svjetiljka majki vjernika, koja je neprestano sijala svjetlom upute i znanja, neka je Allah njome zadovoljan.[3]

Treće: Rođenje Alijinog sina Hasana

Imam El-Kurtubi rekao je: "Hasan se rodio u mjesecu ša'banu četvrte godine po Hidžri, a Husejn se rodio nepunu godinu dana nakon njegovog rođenja." To potvrđuje i predaja koju bilježi El-Vakidi u kojoj stoji da je Fatima zanijela Husejna pedeset noći nakon Hasanovog rođenja. En-Nevevi, u djelu *Et-Tehzib*, izričito tvrdi da se Hasan rodio petog ša'bana četvrte godine po Hidžri.[4]

Alija b. Ebu Talib, radijallahu anhu, rekao je: "Kada se rodio Hasan, nadjenuo sam mu ime Harb – rat. Zatim je došao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Pokažite mi moga sina! Kako ste ga nazvali?' Odgovorio sam: 'Harb.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Ne, on je Hasan – ugodan.'"[5]

Tako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ovo ime koje podsjeća na grubost zamijenio lijepim imenom koje unosi radost i zadovoljstvo u srce. Zatim je uzeo u ruke to novorođenče lijepog imena i poljubio ga. Ebu Rafi' je rekao: "Kada je Fatima rodila Hasana, vidio sam da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u njegove uši proučio ezan kao za namaz."[6]

Govoreći o Hasanovoj akiki, Ebu Rafi' je rekao: "Kada je rodila Hasana, Fatima je pitala: 'Hoću li za ovog svog sina zaklati dva ovna?' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Ne, nego mu obrij glavu i koliko bude težila kosa, toliko udijeli sadake u zlatu ili srebru, siromasima i ashabima sa sofe.' Fatima je tako i uradila."[7]

---

[1] *Ibid.*, 3/357.
[2] *Sijeru e'alamin-Nubela'*, 2/210.
[3] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/248-349.
[4] Ibn Imad el-Hanbeli, *Šuziratuz-Zeheb*, 1/10.
[5] El-Buhari, *El-Edebul-mufred, Babus-Sarim*, br. 823. Albani je hadis ocijenio daifom u *Es-Silsiletu-daife*, br. 3706. Fadlullah el-Džejlani kaže: "Bilježi ga Ibn Abdul-Berr u *El-Isti'ab* sa dva seneda, oba preko Ismaila. Bilježe ga i Ahmed i El-Hakim koji kaže: "Vjerodostojnog je seneda." Hafiz Ibn Hadžer u *El-Isabe* je rekao: "Sened je vjerodostojan." Vidjeti: *Fadlullahis-Samed fi tevdihil-Edebil-Mufred*, 2/159.
[6] Ebu Davud, *Sunen*, br. 5105.
[7] Et-Taberani, 3/30, sa dobrim senedom.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, želio je da lično zakolje akiku za Hasana pa je zaklao dva ovna.[1]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, o akiki je rekao: "*Svaki dječak zavisi od svoje akike; ona se kolje za njega sedmi dan po rođenju, i tada mu se obrije glava i nadjene ime.*"[2]

Četvrto: Zejd b. Sabit uči hebrejski jezik četvrte godine po Hidžri

Četvrte godine po Hidžri, Zejd b. Sabit naučio je hebrejski jezik. Prenosi se od Zejda da je rekao da mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da nauči hebrejski jezik kako bi mu čitao pisma koja mu pošalju židovi.[3] Zejd je njihov jezik naučio za petnaest dana.

U drugoj predaji se navodi: "Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, doselio u Medinu, doveli su mu Zejda i rekli: 'Allahov Poslaniče, ovaj dječak je iz Benu Neddždžara, naučio je napamet više od deset sura koje su ti objavljene.' To se svidjelo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je rekao: 'Zejde, nauči židovski jezik, jer, tako mi Allaha, nemam povjerenja u to da mi njihove knjige čita židov.'" Zejd kaže: "Naučio sam njihov jezik i za petnaest dana sam ga dobro savladao, pa sam čitao Poslaniku njihova pisma i njima pisao njegove odgovore."[4]

Ovo pokazuje da prevodilac ima visoko mjesto u državi jer poznaje državne tajne i diplomatske prepiske, a nije svaki čovjek dostojan da ima uvid u te informacije koje država šalje ili prima. Stoga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio Zejdu da nauči židovski jezik, koji je Zejd savladao za petnaest dana.[5]

To što je Zejd naučio hebrejski jezik za petnaest dana ukazuje da je posjedovao izvanrednu inteligenciju i sposobnost pamćenja. Za Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, života zapamtio je cijeli Kur'an, jedan je od najpoznatijih pisara Objave, povjereno mu je samom da sakupi kur'anske listove u vrijeme Ebu Bekra es-Siddika, za vrijeme halife Osmana bio je jedan od onih kojima je povjereno prepisivanje Kur'ana u mushafe.

To što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio Zejdu da nauči hebrejski jezik i pismo znači da islam podstiče muslimane da uče strane jezike i nauke koje posjeduju stranci, naročito ako za tim postoji potreba.[6]

---

[1] Es-Suvejani, *Es-Siretun-Nebevijje kema dža'et fil-Ehadisis-sahiha*, 3/106.
[2] *Sahihul-Džami'*, 2/835.
[3] *Sahihul-Buhari, Kitabul-ahkam*, br. 7195.
[4] *Sijeru e'alamin-Nubela'*, 2/429.
[5] Safvan Davudi, *Katibul-Vahji ve Džami'ul-Kur'an*, str. 80-81.
[6] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/249.

Treća tema
Protjerivanje židovskog plemena Benu Nadir

Od ubistva Ka'ba b. El-Ešrefa pa sve do Bitke na Uhudu, koja se odigrala u ševvalu treće godine po Hidžri, židovi u Medini živjeli su u strahu i sa strepnjom. Ali, muslimanski poraz u toj bitki ponovo je u dušama mnogobožaca i licemjera oživio nade u ostvarenje njihovih ciljeva. Židovi su prestali strepiti za svoju sudbinu. Posebno je na to utjecalo ubistvo ashaba kod bunara Er-Redži' i Me'une. Čim su se prestali plašiti, židovi su počeli spletkariti i puniti svoje kule oružjem i opremom, spremajući se da unište muslimane i njihovu državu. Odlučili su se na izdajstvo i ubistvo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.[1]

Prvo: Datum i povodi Bitke protiv Benu Nadira

1- Datum bitke

Afirmirani historičari smatraju da se bitka odigrala u mjesecu rebi'ul-evvelu četvrte godine po Hidžri. Ibnul-Kajjim je odbacio stav onih koji smatraju da se ova bitka odigrala šest mjeseci nakon Bedra. On kaže: "Muhammed b. Šihab ez-Zuhri tvrdi da se Bitka protiv Benu Nadira odigrala šest mjeseci nakon Bedra, a to je ili njegova greška, ili je od njega pogrešno preneseno. Jer, nema sumnje da se odigrala nakon Uhuda, a bitka koja se desila šest mjeseci nakon Bedra jeste Bitka protiv Benu Kajnuka, dok se Bitka protiv Benu Kurejza desila nakon Bitke na Hendeku, a nakon Hudejbijje osvojen je Hajber.[2]

Ibnul-Arabi je rekao: "Ispravno je da se desila nakon Uhuda."[3] A ovog mišljenja je i Ibn Kesir.[4]

2- Povodi bitke

Postoji niz razloga koji su Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, naveli da poduzme pohod na Benu Nadir i protjera ih. Od tih razloga su:

a) Kršenje sporazuma sa muslimanima kojim su se obavezali da neće pružiti utočište muslimanskim neprijateljima

Međutim, nisu se zadovoljili samo ovim kršenjem sporazuma, nego su neprijateljima ukazali na slabe tačke Medine. To se desilo u Pohodu Sevik[5] kada se Ebu Sufjan zarekao da neće oprati glavu od džunupluka dok ne napadne Medinu. Kada je sa dvjesto konjanika izašao u pohod na Medinu, u susret mu je izašao poglavar

---

[1] *Et-Tarihus-sijasi vel-askeri*, str. 188-189.
[2] *Zadul-me'ad*, 3/249.
[3] Ibnul-Arabi, *Ahkamul-Kur'an*, 4/1765.
[4] *Hadisul-Kur'an anil-gazevat*, 1/254.
[5] Pohod Sevik desio se nakon Bedra i već sam govorio o njemu. (op. a.)

Benu Nadira, Selam b. Miškem, te ga ugostio i upoznao ga sa situacijom u Medini. Međutim, medinskim obavještajnim strukturama to nije promaklo.[1]

Musa b. Ukbe u svom djelu *El-Megazi* napisao je: "Benu Nadir su podsticali Kurejšije na borbu protiv Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i otkrili su im slabe tačke."[2]

b) Pokušaj atentata na Vjerovjesnika

Sa grupom ashaba Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, se iz Kuba'a zaputio u naselje Benu Nadira kako bi zatražio od njih pomoć u isplaćivanju krvarine za dva čovjeka iz plemena Benu Amir koja je ubio Amr b. Umejje ed-Damri, a koji su uživali zaštitu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. To je bilo u skladu sa sporazumom između Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i Benu Nadira vezano za isplatu krvarina. Time je, također, potvrdio da priznaje ugovore i savezništvo između Benu Nadira i Benu Amira.

Benu Nadir su dočekali Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, razdraganih lica, pokazujući ljubaznost, zatim su se odvojili i počeli dogovarati kako da ga prevare i ubiju. Složili su se da bace veliki kamen na njega sa zida pored kojeg je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sjedio. Međutim, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, koji je bio pod Allahovom zaštitom, doznao je za njihove namjere jer mu je došla obavijest sa nebesa o tome šta židovi smjeraju, te je ustao i žurno se vratio u Medinu, a ashabi su ga slijedili.[3]

Ova zavjera Benu Nadira nije bila uperena samo na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kao ličnost, nego i na medinsku državu i islamsku da'vu u cjelini. Stoga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odlučio suprotstaviti se Benu Nadiru koji su prekršili sporazume i ugovore koje su imali sa njim, te je naredio ashabima da se pripreme za borbu i krenu u pohod na njih.[4]

Allah u Kur'anu podsjeća vjernike na blagodat spašavanja Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, od spletki koje su pleli židovi plemena Benu Nadir:

﴿ يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱذْكُرُوا۟ نِعْمَتَ ٱللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ هَمَّ قَوْمٌ أَن يَبْسُطُوٓا۟ إِلَيْكُمْ أَيْدِيَهُمْ فَكَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنكُمْ ۖ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ ۚ وَعَلَى ٱللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ ٱلْمُؤْمِنُونَ ﴿١١﴾ ﴾

"O vjernici, sjetite se Allahove blagodati prema vama kada su neki ljudi htjeli dočepati se vas, a On je zadržao ruke njihove. I bojte se Allaha, i neka se vjernici samo u Allaha pouzdaju!"[5]

---

[1] *Tarihut-Taberi*, 2/284.
[2] *Fethul-bari*, 7/332.
[3] El-Vakidi, *El-Megazi*, 1/365.
[4] *Et-Tarihus-sijasi vel-askeri li devletil-Medine*, str. 190.
[5] Sura El-Maide, 11.

Mufessiri navode više predaja o povodu objave ovog ajeta. Od tih predaja su i sljedeće:

Et-Taberi bilježi od Ebu Zijada da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao je kod plemena Benu Nadir da traži pomoć za isplatu krvarine koju su bili dužni njegovi ashabi. S njim su bili Ebu Bekr, Omer i Alija. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao im je: 'Pomozite mi da isplatim neophodnu krvarinu.' Odgovorili su: 'Da, Ebul-Kasime! Bilo je i vrijeme da dođeš i zatražiš našu pomoć. Sjedi da jedeš, a nakon toga ćemo ti dati ono što tražiš.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i ashabi sjeli su i čekali. Potom je došao njihov poglavar, razgovarao je sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, a zatim je rekao svojim poslušnicima: 'Bolja prilika od ove neće vam se pružiti! Bacite na njega veliki kamen i ubijte ga, i nikada više vam se neće desiti nikakvo zlo!'

Ovi su otišli na mlin i uzeli veliki kameni žrvanj kako bi ga bacili na Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, ali je Allah odvratio njihove ruke od njega i poslao Džibrila da ga skloni, a nakon toga Allah je objavio:

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱذْكُرُوا۟ نِعْمَتَ ٱللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ هَمَّ قَوْمٌ أَن يَبْسُطُوٓا۟ إِلَيْكُمْ أَيْدِيَهُمْ فَكَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنكُمْ
وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ ۚ وَعَلَى ٱللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ ٱلْمُؤْمِنُونَ ﴿١١﴾ ﴾

'O vjernici, sjetite se Allahove blagodati prema vama kada su neki ljudi htjeli dočepati se vas, a On je zadržao ruke njihove. I bojte se Allaha, i neka se vjernici samo u Allaha pouzdaju!'[1]

Tako je Allah obavijestio Svoga Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, šta su htjeli da mu urade."[2]

Muhammed b. Ishak, Mudžahid, Ikrime i drugi[3] navode da je ajet objavljen o Benu Nadiru vezano za njihovu namjeru da na Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, glavu bace veliki kameni žrvanj, kada je došao tražiti od njih pomoć u isplati krvarine za ubijene ljude iz plemena Benu Amir. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sjedio je naslonjen na zid jedne bašte, pa su židovi zadužili Amra b. Džehhaša da baci ovaj kameni žrvanj na njega, ali kada su se okupili da ga bace, Allah je obavijestio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, šta smjeraju te se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio u Medinu, a za njim i ashabi, te je objavljen ovaj ajet.[4]

Ibn Džerir smatra da je povod objave ajeta namjera Benu Nadira da nanesu zlo Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovim ashabima. On je rekao: "U tumačenju ovog ajeta najispravnije je mišljenje onih koji kažu da podsjeća na

---

[1] Sura El-Maide, 11.

[2] *Tefsirut-Taberi*, 6/144-145.

[3] Ove predaje, iako su slabe, pojačavaju jedna drugu i zajedno čine prihvatljivu predaju. Vidjeti: *El-Mudžteme'ul-Medeni fi ahdin-Nubuvve*, str. 145.

[4] *Tefsir Ibn Kesir*, 2/31.

blagodat koju je ukazao vjernicima i Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, kada je Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i ashabe koji su bili sa njim spasio od ubistva koje su pripremali židovi plemena Benu Nadir, kada je došao tražiti pomoć u isplati krvarine za dvojicu koju je ubio Amr b. Umejje. Ovaj stav smatramo najtačnijim zato što nakon ovog ajeta Allah kori židove za njihove loše postupke i za izdajstvo svoga Gospodara i vjerovjesnika koji su im slati."[1]

Dr. Muhammed Alu Abid slaže se sa Et-Taberijevim odabirom i kaže: "Nema smetnje da taj ajet bude objavljen nakon svih tih događaja, jer se na jednom mjestu odvilo više događaja, kao što navode učenjaci."[2]

Značenje ajeta je: Sjetite se Allahovih blagodati koje se najbolje očituju u tome što je spriječio da vam naude ruke židova koji su htjeli nanijeti zlo Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem. Ali, kada su bili na pragu izvršenja svojih podlih namjera, Allah je spriječio njihove spletke i spasio vašeg Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, od njihovog zla. Potom Allah naređuje da se samo Allaha boje i na Njega oslanjaju:

﴿وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَۚ وَعَلَى ٱللَّهِ فَلۡيَتَوَكَّلِ ٱلۡمُؤۡمِنُونَ ١١﴾

"I bojte se Allaha, i neka se vjernici samo u Allaha pouzdaju!"[3]

Dakle, poruka je: O vjernici, bojte se Allaha po pitanju Njegovih blagodati kojima vas je obasuo i zahvaljujte Mu na njima, jer vam je On pokazao da se brine za vas, i samo se na Allaha oslanjajte.[4]

Drugo: Nagovještenje progona i opsada Benu Nadira

1- Nagovještenje progona

Većina djela iz oblasti Poslanikove sire spominje Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, upozorenje Benu Nadiru da će u roku od deset dana biti protjerani. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao im je Muhammeda b. Meslemu rekavši mu: "Idi Benu Nadiru i reci im: 'Poslao me je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, da vam prenesem njegovu poruku koja glasi: Izađite iz moje zemlje jer ste svojom izdajom prekršili sporazum koji smo imali. Dajem vam rok od deset dana! Ako nakon toga bude viđen ijedan od vas, odrubit ćemo mu glavu!'"[5]

Ljudi iz Benu Nadira nisu znali šta da odgovore, te su samo rekli Muhammedu b. Meslemi: "Muhammede, nismo se nadali da će nam s ovim doći čovjek iz plemena Evs." Na to im je Muhammed b. Mesleme rekao: "Srca su se promijenila,

---

[1] *Tefsirut-Taberi*, 6/144-145.
[2] *Hadisul-Kur'anil-kerim an gazevatir-Resul*, 1/251.
[3] Sura El-Maide, 11.
[4] *Hadisul-Kur'anil-kerim an gazevatir-Resul*, 1/252.
[5] Ibn Sa'd, *Tabekatul-kubra*, 2/57. El-Vakidi, *El-Megazi*, 1/363-370.

islam je izbrisao nekadašnje ugovore."[1] Rekli su: "Otputovat ćemo", a zatim su se počeli pakovati, ali nakon nekoliko dana Abdullah b. Ubejj b. Selul poslao im je glasnika sa porukom: "Ostanite i branite se, mi vas nećemo predati! Ako vas napadnu, branit ćemo vas, a ako vi napadnete, pridružit ćemo vam se![2] Ne odlazite, jer uz mene je dvije hiljade iz mog plemena i drugih Arapa koji su nam se pridružili. Ostanite čvrsti jer će oni ući s vama u vaše kule i borit će se do posljednjeg prije nego što dozvole da vas se dočepaju."[3]

To je židovima povratilo samopouzdanje i osokolilo njihovog poglavara Hujejja b. Ahtaba da pošalje Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, poruku preko Džiddija b. Ahtaba koja je glasila: "Mi nećemo napustiti svoja ognjišta, a ti čini šta ti je volja!" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzviknuo je tekbir, pa su i ostali muslimani uzviknuli tekbir, a zatim je rekao: "Židovi hoće rat!"[4]

2- Opsada Benu Nadira

Nakon što židovi ni nakon deset dana nisu izašli, muslimanska vojska se pokrenula i stavila ih pod opsadu koja je trajala petnaest noći. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da se zapale njihovi palmovici jer su bili vezani za njih zbog prihoda koje su im donosili. Nakon toga židovima je opala želja za borbom, prepali su se i počeli vikati: "Muhammede, zar nisi zabranjivao nered i korio onoga ko ga čini – zašto sada siječeš i uništavaš palme?"

Allah je u njihova srca ubacio strah, shvatili su da ne mogu izbjeći progon, postali su očajni, naročito nakon što je Ibn Ubejj pogazio obećanje da će im pomoći. Židovi su shvatili da im oni ne mogu donijeti dobro niti otkloniti zlo, pa su poslali Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, glasnika sa zahtjevom da im obeća bezbjedan odlazak.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pristao je i poručio im: "Izađite, i vaši životi bit će pošteđeni, i ponesite sa sobom sve što vaše deve mogu ponijeti, osim oružja i oklopa." Židovi su to prihvatili.[5]

Na odlasku, židovi plemena Benu Nadir srušili su krovove, stubove i zidove svojih kuća kako ih muslimani ne bi mogli koristiti.

Ponijeli su sa sobom ogromne količine zlata i srebra. Prenosi se da je Selam b. Ebul-Hakik odnio punu volovsku kožu zlata i srebra. Rekao je: "Ovo smo pripremili za upravljanje zemljom. Ako smo ostavili svoje palmovike, pa i na Hajberu ima palmovika."[6]

---

[1] *Tarihut-Taberi*, 2/552.
[2] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 3/212.
[3] *Tarihut-Taberi*, 2/553.
[4] *Es-Siretun-Nebevijje*, 3/146.
[5] *Hadisul-Kur'anil-kerim an gazevatir-Resul*, 1/257.
[6] *Es-Siretul-Halebijje*, 2/566.

Svoja blaga su ponijeli na šest stotina deva. Iza njih su išle pjevačice s defovima i frulama da se muslimani ne bi radovali onome što ih je snašlo. Neki su se nastanili na Hajberu, a neki su otišli u Ezri'at u Šam.[1]

Operacijom izgona, po Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, naređenju, rukovodio je Muhammed b. Mesleme.

Na Hajberu su se naselili neki od njihovih velikih poglavara, od kojih su: Selam b. Ebul-Hakik, Hujejj b. Ahtab, Kinane b. Er-Rebi' b. Ebul-Hakik, i stanovnici Hajbera su im postali poslušni.[2]

Treće: Lekcije i pouke iz ovog događaja

Allah je čitavu suru posvetio govoru o Benu Nadiru. To je sura El-Hašr koju veliki učenjak ummeta Ibn Abbas, radijallahu anhuma, naziva surom Benu Nadir.

El-Buhari bilježi od Seida b. Džubejra da je rekao: "Spomenuo sam Ibn Abbasu, radijallahu anhuma, suru El-Hašr pa je rekao: 'Sura Benu Nadir.'"[3]

Ova sura detaljno pojašnjava okolnosti pohoda na Benu Nadir, govori o propisima fej'a i kome pripada, o stavu licemjera prema židovima, otkriva činjenice o židovskom mentalitetu, navodi primjere saradnje licemjera sa židovima. U toku govora o ovoj bitki Allah se obraća vjernicima naređujući im bogobojaznost i upozoravajući na nepokornost.

Nakon toga Allah govori o Kur'anu časnom, njegovim imenima i svojstvima.

Na ovakav način, islamski ummet se kroz događaje odgajao na polju tevhida i uzdizanja Allahovog puta i pripremao za Sudnji dan.

Promišljajući o ovoj suri, možemo izvući sljedeće pouke:

1- Hvaljenje i veličanje Allaha

Sura počinje pohvalom Allahu, ukazujući da sav kosmos i sva stvorenja: ljudi, životinje, materija, sve slavi i veliča Allaha i svjedoči Njegovo jedinstvo, moć i veličinu. Allah kaže:

﴿ سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِي ٱلْأَرْضِ وَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ ۝١ ﴾

"Allaha slavi i veliča sve što je na nebesima i što je na Zemlji, On je Silni i Mudri."[4]

Otpočinjanje sure obavještenjem da sve što je na nebesima i na Zemlji slavi Allaha i veliča Ga iznad onoga što Mu ne dolikuje, Njega obožava i Njemu je potčinjeno, jer je On Silni koji je potčinio sve, ništa Mu se ne može oduprijeti, niti Mu je išta teško. On je Mudri u stvaranju i odredbama, ništa nije stvorio besciljno,

---

[1] *Ibid.*, 2/565. *Hadisul-Kur'anil-Kerim an gazevatir-Resul*, 1/257.
[2] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 3/212.
[3] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi, bab: Hadisu Benu Nadir*, br. 4029.
[4] Sura El-Hašr, 1.

niti je propisao nešto beskorisno. Sve što radi je u skladu sa Njegovom mudrošću, a u to spada Njegova pomoć Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, protiv sljedbenika Knjige iz plemena Benu Nadir koje je izgnao iz njihovih domova koje su voljeli, zato što su iznevjerili Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.[1]

2- Strah je jedna od Allahovih vojski

Allah je rekao:

﴿ هُوَ ٱلَّذِىٓ أَخْرَجَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ مِنْ أَهْلِ ٱلْكِتَٰبِ مِن دِيَٰرِهِمْ لِأَوَّلِ ٱلْحَشْرِ ۚ مَا ظَنَنتُمْ أَن يَخْرُجُوا۟ ۖ وَظَنُّوٓا۟ أَنَّهُم مَّانِعَتُهُمْ حُصُونُهُم مِّنَ
ٱللَّهِ فَأَتَىٰهُمُ ٱللَّهُ مِنْ حَيْثُ لَمْ يَحْتَسِبُوا۟ ۖ وَقَذَفَ فِى قُلُوبِهِمُ ٱلرُّعْبَ ۚ يُخْرِبُونَ بُيُوتَهُم بِأَيْدِيهِمْ وَأَيْدِى ٱلْمُؤْمِنِينَ فَٱعْتَبِرُوا۟ يَٰٓأُو۟لِى ٱلْأَبْصَٰرِ ﴿٢﴾
وَلَوْلَآ أَن كَتَبَ ٱللَّهُ عَلَيْهِمُ ٱلْجَلَآءَ لَعَذَّبَهُمْ فِى ٱلدُّنْيَا ۖ وَلَهُمْ فِى ٱلْءَاخِرَةِ عَذَابُ ٱلنَّارِ ﴿٣﴾ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ شَآقُّوا۟ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ ۖ وَمَن يُشَآقِّ ٱللَّهَ
فَإِنَّ ٱللَّهَ شَدِيدُ ٱلْعِقَابِ ﴿٤﴾ ﴾

"On je prilikom prvog progonstva iz domova njihovih protjerao one sljedbenike Knjige koji nisu vjerovali. Vi niste mislili da će otići, a oni su mislili da će ih utvrde njihove od Allaha odbraniti, ali im je Allahova kazna došla odakle se nisu nadali i On je u srca njihova strah ulio; vlastitim rukama i rukama vjernika svoje domove su rušili. Zato uzmite iz toga pouku, o vi uviđavni! A da Allah nije već bio propisao njima izgnanstvo, On bi ih kaznio još na ovom svijetu! A njima na onom svijetu pripada kazna Vatre. Zato što su se Allahu i Poslaniku Njegovu suprotstavljali; a onoga ko se Allahu suprotstavi, Allah će, zaista, žestoko kazniti."[2]

Ko razmisli o ovim ajetima, jasno mu je da je Allah Taj koji je izgnao židove Benu Nadira iz njihovih domova u Šam. Početak sure El-Hašr pojašnjava da se sve to odvijalo u situaciji u kojoj su židovi imali veliku finansijsku moć i vjerovali su da ih niko ne može istjerati iz njihovih utvrda jer su bile čvrste i otporne.

Međutim, Allah ih je iznenadio odakle se nisu ni nadali! U njihova srca, za koja se nisu nadali da će ih izdati, ulio je strah koji ih je nagnao da vlastitim rukama, i rukama vjernika, ruše svoje domove.

Ovaj kur'anski stil, koji odgaja ummet kroz događaje i zbivanja, potpuno se razlikuje od stila pisanja životopisa. Kur'anski stil odlikuje se time što otkriva skrivene činjenice i povezuje događaje s Onim koji ih određuje, a to je Gospodar svjetova. Tako, naprimjer, ajeti ukazuju da je Allah izgnao Benu Nadir: **"On je prilikom prvog progonstva iz domova njihovih protjerao one sljedbenike Knjige koji nisu vjerovali."**

Kur'an ukazuje da su židovi Benu Nadira poduzeli sve mjere i sve ovosvjetske uzroke, ali im je poraz došao odakle se nisu nadali – od njih samih. Jer, u njima se

---

[1] *Tefsirus-Sa'di*, 3/327.

[2] Sura El-Hašr, 2-4.

pojavio strah te su vrlo brzo poklekli. Stoga svaki pametan čovjek treba uzeti pouku iz ove bitke, i mora biti svjestan da Allah uređuje sva dešavanja, Njegovu moć ne mogu spriječiti nikakvi uzroci i mjere. On sve može! Ljudi moraju vjerovati u Njega i popraviti se, i kada se poprave i počnu slijediti Njegove propise, On će popraviti njihovo stanje i poraziti njihove neprijatelje odakle se i ne nadaju.

Ova bitka je za sva vremena lekcija ummetu da je put pobjede vrlo blizu, a to je povratak Allahu, oslanjanje na Njega, prakticiranje Njegovog šerijata i shvatanje Allahove moći. Kada to vjernici shvate, Allah će ih pomoći čak i ako je njihov neprijatelj jak i brojan, jer Allahu ništa nije teško, najbolji svjedok tome je progon Benu Nadira. Ono što se s njima desilo je pouka, a sretan je onaj ko se okoristi tuđim primjerom.

Nakon toga Allah pojašnjava da im na ovome svijetu nije odredio kaznu progona, kaznio bi ih ubijanjem, a na onome svijetu čeka ih patnja u Vatri.[1]

3- Uništavanje neprijateljske imovine

Kada je Vjerovjesnik podigao vojsku na Benu Nadir, oni su se sklonili u svoje utvrde pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da im ashabi zapale i unište palme. Židovi su počeli dovikivati: "Muhammede, ti si prije zabranjivao nered i korio one koji ga čine! Zašto sada ti siječeš i pališ palme?"[2] Allah je tada objavio ovaj ajet[3]:

﴿ مَا قَطَعْتُم مِّن لِّينَةٍ أَوْ تَرَكْتُمُوهَا قَآئِمَةً عَلَىٰٓ أُصُولِهَا فَبِإِذْنِ ٱللَّهِ وَلِيُخْزِىَ ٱلْفَٰسِقِينَ ﴿٥﴾ ﴾

"To što ste neke palme posjekli ili ih da uspravno stoje ostavili – s Allahovim dopuštenjem ste učinili, i zato da On grješnike neposlušne ponizi."[4]

Šejh Muhammed Ebu Zehra opširno je komentirao ovaj ajet, a siže njegovog govora, nakon što je spomenuo mišljenja islamskih pravnika, je sljedeći:

"U pogledu ratnih razaranja, uništavanja i paljenja imovine, na osnovu šerijatskih izvora i Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, postupaka, možemo se okoristiti sljedećim:

a) Osnova je da nije dozvoljena sječa stabala ni uništavanje imovine, jer cilj rata nije nanošenje štete ljudima, nego zaštita od onih koji čine nasilje. Hadiske predaje upućuju na to.

b) Dozvoljeno je sječenje stabala i rušenje građevina ako je to nužda i nema drugog načina. Kada neprijatelj u svrhu svoje zaštite i nanošenja gubitaka muslimanskoj vojsci koristi određene objekte, u tom slučaju ne postoji drugi izbor osim sječe stabala i rušenja objekata, jer je to neophodno u borbi, kao što je Vjero-

---

[1] *Hadisul-Kur'anil-kerim an gazevatir-Resul*, 1/270-271.
[2] *Hadisul-Kur'anil-kerim an gazevatir-Resul*, 1/274.
[3] *Tefsirut-Taberi*, 28/34.
[4] Sura El-Hašr, 5.

vjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uradio u ovom slučaju i u slučaju utvrde Sekif.

c) Govor učenjaka koji su dozvolili uništavanje neprijateljske imovine u ratu odnosi se na nužne slučajeve i ne smije se shvatiti da se time dozvoljava bezrazložno uništenje, jer običan svijet nije neprijatelj – neprijatelj je onaj koji nosi oružje i bori se."[1]

4- Razvijanje finansijske politike u islamskoj državi

Allah je objasnio propis o imovini koju su muslimani sakupili nakon progona Benu Nadira. Allah je rekao:

﴿وَمَآ أَفَآءَ ٱللَّهُ عَلَىٰ رَسُولِهِۦ مِنْهُمْ فَمَآ أَوْجَفْتُمْ عَلَيْهِ مِنْ خَيْلٍ وَلَا رِكَابٍ وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ يُسَلِّطُ رُسُلَهُۥ عَلَىٰ مَن يَشَآءُ ۚ وَٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿٦﴾﴾

"A vi niste kasom tjerali konje ni deve radi onoga što je Allah od njih, kao plijen, darovao Poslaniku Svome, nego, Allah prepušta vlast poslanicima Svojim nad onima kojima On hoće, Allah sve može."[2]

Allah naglašava da je imetak koji su muslimani uzeli nakon odlaska Benu Nadira, Njegovom dobrotom pripao muslimanima bez velike borbe, jer su u ovoj bitki na neprijatelja išli pješice, a ne na konjima ili devama, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izvojevao je pobjedu kroz pregovore, pa je završena progonom židova i uzimanjem njihovog imetka s kojim je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postupio sukladno Allahovom naređenju. Otuda je imetak koji su ostavili pripao samo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on je taj imetak trošio na jednogodišnju opskrbu svoje porodice, a višak je trošio na kupovinu naoružanja i konja pripremajući se za borbu na Allahovom putu.[3]

Allah, zatim, objašnjava opći propis nevjerničke imovine u selima koja su napustili. Kaže Uzvišeni:

﴿لِلْفُقَرَآءِ ٱلْمُهَٰجِرِينَ ٱلَّذِينَ أُخْرِجُوا۟ مِن دِيَٰرِهِمْ وَأَمْوَٰلِهِمْ يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّنَ ٱللَّهِ وَرِضْوَٰنًا وَيَنصُرُونَ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥٓ ۚ أُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلصَّٰدِقُونَ ﴿٨﴾﴾

"I siromašnim muhadžirima koji su iz rodnog kraja svoga protjerani i imovine svoje lišeni, koji žele Allahovu dobrotu i zadovoljstvo steći, i Allahu i Poslaniku Njegovu pomažu, to su, zaista, pravi vjernici."[4]

Ovaj plijen – fej', pripada samo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on ga je udjeljivao u dobrotvorne svrhe i opću korist muslimana, onako kako je Allah spomenuo u ovim ajetima.

---

[1] Muhammed Ebu Zehra, *Hatemun-Nebijjin*, 2/265-269.
[2] Sura El-Hašr, 6.
[3] *Sahihu Muslim, Kitabul-džihad, bab: Hukmil-fej'i*, 3/1376, br. 1757.
[4] Sura El-Hašr, 8.

Nakon što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo plijen od Benu Nadira, pozvao je Sabita b. Kajsa i rekao mu: "Dovedi mi svoj narod." Sabit je upitao: "Je li Hazredž?" Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio je: "Dovedi sve ensarije", pa je Sabit pozvao Evs i Hazredž.

Kada su došli, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zahvalio se Allahu kako Mu dolikuje, zatim je pohvalio ensarije zbog pomoći koju su pružili muhadžirima primivši ih u svoje domove, davši im dio svojih imetaka i davši im prednost nad svojim potrebama, a zatim je rekao: "Ako hoćete, podijelit ću plijen koji mi je Allah darovao između vas i muhadžira, ali da muhadžiri ostanu stanovati u vašim kućama i koristit će se vašim imetkom, a ako hoćete, sve ću dati njima, ali će izaći iz vaših kuća."

Sa'd b. Ubade i Sa'd b. Muaz rekli su: "Allahov Poslaniče, podijeli sve muhadžirima i neka ostanu u našim kućama." Ostale ensarije su na to rekle: "Slažemo se s tim, Allahov Poslaniče."[1]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sav taj plijen podijelio je muhadžirima, od ensarija niko nije uzeo ništa osim Ebu Dudžane i Sehla b. Hunejfa jer su bili u velikoj oskudici.

Iako je plijen pripadao samo njemu, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sakupio je ensarije i pitao ih kako da postupi sa svojim imetkom kako bi udobrovoljio njihova srca. Ovo je vjerovjesnička uputa u upravljanju. Cilj podjele ovog imetka muhadžirima bio je olakšavanje tereta ensarijama, jer muhadžiri su se naselili u kuće Benu Nadira, a ensarijske kuće su predate njihovim vlasnicima. Neki muhadžiri su se bili i obogatili, pa se može reći da je kriza počela jenjavati.[2]

Način podjele imovine Benu Nadira donio je veliki napredak u finansijskoj politici islamske države. Prije ove podjele plijen je dijeljen između boraca, nakon što bi islamska država uzela petinu koja se usmjeravala u svrhe koje je odredio Kur'an. Ova bitka iznjedrila je novu finansijsku politiku vezanu za raspodjelu plijena. To znači da od sada postoje dvije vrste ratnog plijena:

a) Plijen koji mudžahidi osvoje u borbi. Ovaj plijen pripada borcima koji su učestvovali u bitki, nakon što država uzme petinu.

b) Fej' – plijen koji Allah podari mudžahidima bez borbe. S ovom vrstom plijena vođa islamske države raspolaže shodno tome kako smatra da je najkorisnije. Može se njime pomoći u rješavanju ekonomske krize u zemlji dijeleći siromasima kako bi ih izbavio iz siromaštva, ili ga može utrošiti za naoružavanje, ili za gradnju naselja i puteva itd. Ovo znači da vođa islamske države ima vlastiti budžet čija sredstva može brzo usmjeriti u ono za čime se ukaže potreba.[3]

---

[1] *Šerhuz-Zerkani alel-Mevahib*, 3/86.
[2] Salih eš-Šami, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 222.
[3] Muhammed Kal'adži, *Kira'a Sijasijje lis-Siretun-Nebevijje*, str. 169.

Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, podijelio fej', koji pripada samo njemu, na određenu skupinu ljudi, Allah je naveo razloge tog postupka u riječima:

﴿ مَّآ أَفَآءَ ٱللَّهُ عَلَىٰ رَسُولِهِۦ مِنْ أَهْلِ ٱلْقُرَىٰ فَلِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ وَلِذِى ٱلْقُرْبَىٰ وَٱلْيَتَٰمَىٰ وَٱلْمَسَٰكِينِ وَٱبْنِ ٱلسَّبِيلِ كَىْ لَا يَكُونَ دُولَةًۢ بَيْنَ ٱلْأَغْنِيَآءِ
مِنكُمْ ۚ وَمَآ ءَاتَىٰكُمُ ٱلرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَىٰكُمْ عَنْهُ فَٱنتَهُوا۟ ۚ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ ۖ إِنَّ ٱللَّهَ شَدِيدُ ٱلْعِقَابِ ٧ ﴾

"Plijen od stanovnika sela i gradova koji Allah Poslaniku Svome daruje pripada: Allahu i Poslaniku Njegovu, i bližnjim njegovim, i siročadi, i siromašnim, i putnicima – namjernicima, da ne bi prelazio samo iz ruku u ruke bogataša vaših; ono što vam Poslanik kao nagradu da, to uzmite, a ono što vam zabrani, ostavite, i bojte se Allaha jer Allah, zaista, žestoko kažnjava."[1]

Dakle, da imetak ne bude ograničen samo na skupinu bogataša. To ukazuje da kompletna finansijska politika islamskog šerijata počiva na ovom principu. Propisi islamskog šerijata u pogledu ekonomije i finansija imaju za cilj uspostavljanje pravednog društva u kojem na ekonomskom planu ne postoji velika razlika između klasa. Šerijat teži uklanjaju svih međuklasnih razlika koje mogu negativno utjecati na primjenu pravde.

Svi ljudi mogli bi uživati u obilju samo kada bi htjeli primjenjivati islamski sistem u domenu finansija, ubiranja zekata, zabrane kamate i monopola. Vjerovatno bi se razlikovali u količini imetka, ali bi svi imali dovoljno i ne bi bili drugima teret, jer bi se svi međusobno pomagali.

Nakon što je spomenuo razloge načina podjele fej'a, Allah poziva muslimane da prihvate ono što im Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredi i da se klone onoga što im zabrani, objašnjavajući im da je to sastavni dio imana, i naredio im je bogobojaznost i upozorio da je Njegova kazna nepokornima bolna i žestoka. Allah je rekao:

﴿ مَّآ أَفَآءَ ٱللَّهُ عَلَىٰ رَسُولِهِۦ مِنْ أَهْلِ ٱلْقُرَىٰ فَلِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ وَلِذِى ٱلْقُرْبَىٰ وَٱلْيَتَٰمَىٰ وَٱلْمَسَٰكِينِ وَٱبْنِ ٱلسَّبِيلِ كَىْ لَا يَكُونَ دُولَةًۢ بَيْنَ ٱلْأَغْنِيَآءِ
مِنكُمْ ۚ وَمَآ ءَاتَىٰكُمُ ٱلرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَىٰكُمْ عَنْهُ فَٱنتَهُوا۟ ۚ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ ۖ إِنَّ ٱللَّهَ شَدِيدُ ٱلْعِقَابِ ٧ ﴾

"Plijen od stanovnika sela i gradova koji Allah Poslaniku Svome daruje pripada: Allahu i Poslaniku Njegovu, i bližnjim njegovim, i siročadi, i siromašnim, i putnicima – namjernicima, da ne bi prelazio samo iz ruku u ruke bogataša vaših; ono što vam Poslanik kao nagradu da, to uzmite, a ono što vam zabrani, ostavite, i bojte se Allaha jer Allah, zaista, žestoko kažnjava."[2]

Znači, izvršavajte ono što vam je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio, a klonite se onoga što vam je zabranio, jer Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,

---

[1] Sura El-Hašr, 7.
[2] Sura El-Hašr, 7.

naređuje samo ono što je dobro i korisno, i zabranjuje samo ono što ne valja i što je zlo.

Riječi Uzvišenog: **"Bojte se Allaha"**, znače: Pokažite da Ga se bojite kroz izvršavanje Njegovih naredbi i udaljavanje od Njegovih zabrana.

Riječi: **"Allah žestoko kažnjava",** znače: On žestoko i bolno kažnjava onoga ko Mu je nepokoran. Mufessiri kažu: "Ajet, iako je objavljen u vezi fej'a, ima opće značenje i odnosi se na sve što je Allah naredio ili zabranio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, svejedno bilo vadžib, mustehab, mendub ili haram. Dakle, odnosi se na fej' i na sve ostalo."[1]

Mnogi ajeti uče ummet da se povinuju Allahovom sudu i sudu Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u svim pitanjima. Allah kaže:

﴿ فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴿٦٥﴾ ﴾

"I tako mi Gospodara tvoga, oni neće vjerovati dok za sudiju u sporovima međusobnim tebe ne prihvate, a potom u dušama svojim tegobu ne osjete za ono što si odredio i sasvim se ne predaju!"[2]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Klonite se onoga što sam vam zabranio, a ono što sam vam naredio činite koliko možete. Zaista je one prije vas uništilo mnoštvo pitanja i suprotstavljanje njihovim vjerovjesnicima.*"[3]

5- Vrijednost muhadžira i ensarija i onih koji ih slijede u dobru

5.1. Vrline muhadžira

Časni ajeti iz sure El-Hašr ukazuju na vrline muhadžira. Njima pripadaju najviši stepeni, sura ih opisuje vrlo lijepim riječima, a Allah svjedoči da su iskreni. Allah kaže:

﴿ لِلْفُقَرَاءِ الْمُهَاجِرِينَ الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِن دِيَارِهِمْ وَأَمْوَالِهِمْ يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا وَيَنصُرُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ ۚ أُولَٰئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ ﴿٨﴾ ﴾

"I siromašnim muhadžirima koji su iz rodnog kraja svoga protjerani i imovine svoje lišeni, koji žele Allahovu dobrotu i zadovoljstvo steći, i Allahu i Poslaniku Njegovu pomažu, to su, zaista, pravi vjernici."[4]

---

[1] *Tefsirur-Razi*, 29/28. *Safvetut-Tefsir*, 3/351.

[2] Sura En-Nisa', 65.

[3] *Sahihu Muslim, Kitabul-fada'il, bab: Tevkiruhu, sallallahu alejhi ve sellem, ve terku iksari su'alihi*, 4/1830.

[4] Sura El-Hašr, 8.

5.2. Vrline ensarija

Ajet, također, ukazuju na vrijednost ensarija. Allah ih ovako opisuje:

﴿ وَٱلَّذِينَ تَبَوَّءُو ٱلدَّارَ وَٱلْإِيمَٰنَ مِن قَبْلِهِمْ يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِى صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِّمَّآ أُوتُوا۟ وَيُؤْثِرُونَ عَلَىٰٓ
أَنفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ ۚ وَمَن يُوقَ شُحَّ نَفْسِهِۦ فَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُفْلِحُونَ ﴿٩﴾ ﴾

"I oni koji su prije njih Medinu nastanili i iman prihvatili; oni vole one koji im se doseljavaju, i u grudima svojim nikakvu tegobu, zato što im se daje, ne osjećaju, i više vole njima nego sebi, mada im je i samima potrebno. A oni koji se uščuvaju lahkomosti i tvrdičluka, oni će sigurno uspjeti."[1]

5.3. Vrijednost onih koji ih slijede u dobru

To su oni koji slijede njihove stope čineći dobro i nastojeći se okititi njihovim vrlinama, koji dove, i tajno i javno, za svoju braću koja su ih pretekla u imanu.[2]

Allah kaže:

﴿ وَٱلَّذِينَ جَآءُو مِنۢ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا ٱغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَٰنِنَا ٱلَّذِينَ سَبَقُونَا بِٱلْإِيمَٰنِ وَلَا تَجْعَلْ فِى قُلُوبِنَا غِلًّا لِّلَّذِينَ
ءَامَنُوا۟ رَبَّنَآ إِنَّكَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿١٠﴾ ﴾

"Oni koji poslije njih dolaze – govore: 'Gospodaru naš, oprosti nama i braći našoj koja su nas u vjeri pretekla i ne dopusti da u srcima našim bude imalo zlobe prema vjernicima; Gospodaru naš, Ti si, zaista, dobar i milostiv.'"[3]

Sura El-Hašr na ovaj način govori o svijetlim primjerima muhadžira, ensarija i onih koji ih slijede čineći dobra djela.

6- Stav licemjera u Medini

Ajeti u suri El-Hašr govore o stanju licemjera, ukazuju na njihovo savezništvo sa njihovom braćom židovima, otkrivaju njihov odnos prema muslimanima, stav židova i njihov mentalitet.[4]

Allah kaže:

﴿ أَلَمْ تَرَ إِلَى ٱلَّذِينَ نَافَقُوا۟ يَقُولُونَ لِإِخْوَٰنِهِمُ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ مِنْ أَهْلِ ٱلْكِتَٰبِ لَئِنْ أُخْرِجْتُمْ لَنَخْرُجَنَّ مَعَكُمْ وَلَا نُطِيعُ فِيكُمْ
أَحَدًا أَبَدًا وَإِن قُوتِلْتُمْ لَنَنصُرَنَّكُمْ وَٱللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ لَكَٰذِبُونَ ﴿١١﴾ ﴾

"Zar ne vidiš kako licemjeri govore svojoj braći, sljedbenicima Knjige koji ne vjeruju: 'Ako budete protjerani, mi ćemo sigurno s vama poći i kad se bude ti-

---

[1] Sura El-Hašr, 9.
[2] *Hadisul-Kur'anil-kerim*, 1/291.
[3] Sura El-Hašr, 10.
[4] *Hadisul-Kur'anil-kerim an gazevatir-Resul*, 1/264.

calo vas, nikada se nikome nećemo pokoriti; a ako budete napadnuti, sigurno ćemo vam u pomoć priteći', a Allah je svjedok da su oni, zaista, lašci.''[1]

Allah nas obavještava o licemjerima poput Abdullaha b. Ubejja i njemu sličnih, koji su židovima plemena Benu Nadir obećali pomoći. Riječi: **''svojoj braći''** – to jest, braći po nevjerstvu, a to su Benu Nadir. Njihovo nevjerstvo je različito, ali ih spaja nevjerstvo, i zato su nazvani braćom po nevjerstvu.

7- Zabrana konzumiranja alkohola

Tokom opsade Benu Nadira, u noćima rebi'ul-evvela četvrte godine po Hidžri zabranjeno je konzumiranje alkohola.[2]

Alkohol je zabranjen postepeno do konačne faze zabrane, a tok zabrane je poznat u historiji islamskog šerijata. U suri El-Maide došla je konačna zabrana koja završava riječima:

﴿ فَهَلْ أَنتُم مُّنتَهُونَ ﴿٩١﴾ ﴾

''Pa, hoćete li se okaniti!''[3]

Vjernici su odlučno odgovorili: ''Prestat ćemo, Gospodaru!''[4]

O riječima Uzvišenog Allaha:

﴿ يَسْـَٔلُونَكَ عَنِ ٱلْخَمْرِ وَٱلْمَيْسِرِ ۖ قُلْ فِيهِمَآ إِثْمٌ كَبِيرٌ وَمَنَٰفِعُ لِلنَّاسِ وَإِثْمُهُمَآ أَكْبَرُ مِن نَّفْعِهِمَا ۗ وَيَسْـَٔلُونَكَ مَاذَا يُنفِقُونَ قُلِ ٱلْعَفْوَ ۗ كَذَٰلِكَ يُبَيِّنُ ٱللَّهُ لَكُمُ ٱلْـَٔايَٰتِ لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ ﴿٢١٩﴾ ﴾

''Pitaju te o vinu i kocki! Reci: 'U njima je veliki grijeh, a i korist ljudima; samo je grijeh od njih veći od koristi njihove!' Pitaju te šta da udjeljuju! Reci: 'Višak!' Eto, tako vam Allah znakove objašnjava da biste razmislili!''[5]

Sejjid Kutb kaže: ''Ovaj ajet koji je pred nama bio je prvi korak u zabranjivanju alkohola. Neke stvari ili djela nisu apsolutno zlo, ponekad su dobro i zlo pomiješani, ali dozvoljenost i zabrana zavisi od koristi i štete. Pošto je u vinu i kocki šteta veća od koristi, to je razlog zabrane, iako ovdje nije eksplicitno ni zabranjeno ni dozvoljeno.

Ovo nam daje uvid u jedan dio mudrog kur'anskog pristupa odgoju. Taj pristup možemo iščitati u mnogim propisima, naredbama, smjernicama. Mi ćemo, prigodom govora o zabrani alkohola i kockanja, ukazati na jedno od pravila tog pristupa. Kada su naredbe i zabrane vezane za iman i akaidska pitanja, islam odmah donosi odlučnu presudu, a ako je naredba ili zabrana vezana za ibadet, običaje ili komplicirano društveno stanje, tada islam mijenja stvari polahko težeći

[1] Sura El-Hašr, 11.
[2] *Hadisu-Kur'anil-kerim an gazevatir-Resul*, 1/253. *Tefsirut-Taberi*, 18/10.
[3] Sura El-Maide, 91.
[4] El-Kardavi, *El-Hasa'isul-ame lil-islam*, str. 181.
[5] Sura El-Bekare, 219.

olakšanju i postepenosti, pripremajući sredinu za ispunjavanje traženog i pokornost. Ako se radi o tevhidu ili širku, to se rješava istog momenta, bez okolišanja, dodvoravanja, nagodbe, kompromisa, jer su to temeljna pitanja vjere bez kojih nema ni imana ni islama.

Alkohol i kockanje bili su običaj i navika, a mijenjanje navika iziskuje vrijeme. Počelo je pokretanjem vjerske svijesti kod muslimana ukazivanjem da je u alkoholu i kocki veća šteta nego korist, što znači da je alkohol preče ostaviti. Drugi korak je došao u suri En-Nisa':

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تَقۡرَبُواْ ٱلصَّلَوٰةَ وَأَنتُمۡ سُكَٰرَىٰ حَتَّىٰ تَعۡلَمُواْ مَا تَقُولُونَ وَلَا جُنُبًا إِلَّا عَابِرِي سَبِيلٍ حَتَّىٰ تَغۡتَسِلُواْۚ وَإِن كُنتُم مَّرۡضَىٰٓ أَوۡ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوۡ جَآءَ أَحَدٞ مِّنكُم مِّنَ ٱلۡغَآئِطِ أَوۡ لَٰمَسۡتُمُ ٱلنِّسَآءَ فَلَمۡ تَجِدُواْ مَآءٗ فَتَيَمَّمُواْ صَعِيدٗا طَيِّبٗا فَٱمۡسَحُواْ بِوُجُوهِكُمۡ وَأَيۡدِيكُمۡۗ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَفُوًّا غَفُورًا ٤٣ ﴾

"O vjernici, ne pristupajte namazu pijani, dok ne budete znali šta govorite, niti kada ste džunubi, osim ako prelazite put, sve dok se ne okupate. A ako ste bolesni, ili na putu, ili ako je neko od vas došao nakon nužde, ili ako ste bili u dodiru sa ženama, a ne nađete vode, onda dlanovima čistu zemlju dotaknite i lica svoja i ruke svoje potarite. Allah, doista, prelazi preko grijeha i prašta!"[1]

U islamu je određeno obavljanje pet namaza dnevno, čija su vremena obavljanja blizu jedno drugog, što ne ostavlja dovoljno vremena za opijanje i triježnjenje. Na ovaj način ljudima je otežano prakticiranje konzumiranja, a olakšano odvikavanje od ovisnosti o alkoholu, jer je poznato da ovisnici, svejedno o drogama ili alkoholu, običavaju ono o čemu su ovisni konzumirati u određeno vrijeme, pa ako propuste ovo vrijeme, i to se ponovi više puta, to će im omogućiti da pobijede običaj. Konačno, nakon što su završena ova dva koraka, došla je konačna zabrana konzumiranja alkohola i kockanja[2] u ajetu:

﴿ إِنَّمَا يُرِيدُ ٱلشَّيۡطَٰنُ أَن يُوقِعَ بَيۡنَكُمُ ٱلۡعَدَٰوَةَ وَٱلۡبَغۡضَآءَ فِي ٱلۡخَمۡرِ وَٱلۡمَيۡسِرِ وَيَصُدَّكُمۡ عَن ذِكۡرِ ٱللَّهِ وَعَنِ ٱلصَّلَوٰةِۖ فَهَلۡ أَنتُم مُّنتَهُونَ ٩١ ﴾

"Šejtan želi pomoću vina i kocke unijeti među vas neprijateljstvo i mržnju i od sjećanja na Allaha i obavljanja namaza odvratiti vas. Pa, hoćete li se okaniti?"[3]

8- Spletkarošima se vraćaju njihove spletke

Židovske spletke i zavjere s ciljem ubijanja Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i uništenja islamske države bile su krajnje niske i podle. Svojim izdajstvom i spletkama željeli su postići ponos i slavu, ali Allah ih je izvrgnuo ruglu i Svoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i muslimane spasio njihovih spletki. Allah ih je ponizio i osramotio, lišio slave, slomio njihovu silu, razrušio domove i prognao ih.

---

[1] Sura En-Nisa', 43.

[2] *Fi Zilalil-Kur'an*, 1/229.

[3] Sura El-Maide, 91.

Muslimani su pošteđeni borbe i sve spomenuto postignuto je jer je Allah u židovska srca ulio strah pa su, poniženi i osramoćeni, tražili spas za živu glavu, ostavljajući bogatstvo kao plijen muslimanima. Allah o njihovom stanju kaže:

﴿ هُوَ الَّذِي أَخْرَجَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مِن دِيَارِهِمْ لِأَوَّلِ الْحَشْرِ ۚ مَا ظَنَنتُمْ أَن يَخْرُجُوا ۖ وَظَنُّوا أَنَّهُم مَّانِعَتُهُمْ حُصُونُهُم مِّنَ
اللَّهِ فَأَتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ حَيْثُ لَمْ يَحْتَسِبُوا ۖ وَقَذَفَ فِي قُلُوبِهِمُ الرُّعْبَ ۚ يُخْرِبُونَ بُيُوتَهُم بِأَيْدِيهِمْ وَأَيْدِي الْمُؤْمِنِينَ فَاعْتَبِرُوا يَا أُولِي الْأَبْصَارِ ﴾

"On je prilikom prvog progonstva iz domova njihovih protjerao one sljedbenike Knjige koji nisu vjerovali. Vi niste mislili da će otići, a oni su mislili da će ih utvrde njihove od Allaha odbraniti, ali im je Allahova kazna došla odakle se nisu nadali i On je u srca njihova strah ulio; vlastitim rukama i rukama vjernika svoje domove su rušili. Zato uzmite iz toga pouku, o vi uviđavni!"[1]

Ovakav je kraj podlih spletkaroša i izdajnika. Obrati pažnju da je Allah ukazao kako iz ovog primjera trebamo izvući pouku i zaprijetio svakom bijednom spletkarošu i ogorčenom mrzitelju. Rekao je: **"Zato uzmite iz toga pouku, o vi uviđavni!"**

Iz časnog ajeta možemo izvući sljedeće pouke:

a) Ko se suprotstavlja istini, odvraća ljude od nje i proganja daije koji pozivaju istini, neminovno će biti poražen, kao što Allah kaže:

﴿ قُل لِّلَّذِينَ كَفَرُوا سَتُغْلَبُونَ وَتُحْشَرُونَ إِلَىٰ جَهَنَّمَ ۚ وَبِئْسَ الْمِهَادُ ﴿١٢﴾ ﴾

"Reci onima koji ne vjeruju: 'Bit ćete pobijeđeni i u Džehennemu okupljeni, a užasno je to boravište!'"[2]

b) Borba između dobra i zla neće prestati sve dok Allah ne naslijedi Zemlju i sve što je na njoj. U toj borbi nekad će pobjeđivati istina, a nekad zabluda, ali, u konačnici, sljedbenicima istine pripada lijep kraj.

c) Ako ne želimo da nam se desi poraz i poniženje koje se desilo židovskom plemenu Benu Nadir, trebamo se kloniti izdajstva i prevare.[3]

9- U vjeru se ne nagoni silom

Među židovskim plemenom Benu Nadir živjela je nekolicina Arapa, rodbina ensarija, koji su odgojeni među njima pa su se požidovili. Njihovi rođaci, muslimani, htjeli su ih spriječiti da se isele sa židovima, pa je Allah objavio:

﴿ لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ ۖ قَد تَّبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ ۚ فَمَن يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِن بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ لَا انفِصَامَ
لَهَا ۗ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٥٦﴾ ﴾

---

[1] Sura El-Hašr, 2.
[2] Sura Ali Imran, 12.
[3] Ebu Faris, *Es-Sira'u me'al-Jehud*, str. 179.

"Nema prisile u vjeru, Pravi put se jasno razlikuje od zablude! Onaj ko ne vjeruje u taguta, a vjeruje u Allaha, drži se za najčvršću vezu, koja se neće prekinuti! A Allah sve čuje i zna!"[1]

Ebu Davud bilježi da je Ibn Abbas, radijallahu anhuma, rekao: "Kojoj god bi ženi umirala djeca, zavjetovala bi se, ako dobije dijete koje poživi, da će ga požidoviti. I kada su izgnani židovi plemena Benu Nadir, među njima je bila nekolicina ensarijske djece te su ensarije rekle: 'Nećemo dopustiti da naši sinovi odu s njima!' I Allah je tim povodom objavio: **'Nema prisile u vjeru...'**"[2]

Četvrta tema
Bitka Zatur-Rika' – Bitka u krpama

Prvo: Vrijeme i povodi odigravanja i razlozi nazivanja ovim imenom

1- Vrijeme odigravanja

Autori Poslanikove biografije imaju različita mišljenja o datumu odigravanja ove bitke. El-Buhari smatra da se odigrala nakon osvajanja Hajbera.[3] Ibn Ishak je mišljenja da se odigrala nakon izgona plemena Benu Nadir[4], ili nakon Bitke na Hendeku, četvrte godine po Hidžri, dok El-Vakidi[5] i Ibn Sa'd[6] smatraju da se desila u mjesecu muharremu pete godine po Hidžri.

Dr. El-Buti smatra da se bitka desila četvrte godine po Hidžri, oko mjesec i po nakon progona plemena Benu Nadir. On kaže: "To je stav većine autora Poslanikovog životopisa, te i sam zastupam ovaj stav."[7]

2- Povod Bitke Zatur-Rika'

Povod bitke je izdaja mnogih nedždanskih plemena koja je rezultirala ubistvom sedamdeset muslimanskih daija koji su izašli da pozivaju u Allahovu vjeru. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pokrenuo je pohod na plemena Meharib i Benu Sa'lebe.[8]

Dr. Muhammed Ebu Faris spominje da je u Medinu došao glasnik sa viješću

---

[1] Sura El-Bekare, 256.
[2] Ebu Davud, *Sunen, Kitabul-džihad, bab: El-Esir jukrehu alel-islam*, 3/132, br. 2682.
[3] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi, bab: Gazvetu Zatir-Rika'*, 5/62, br. 4128.
[4] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 3/225.
[5] El-Vakidi, *El-Megazi*, 1/395.
[6] Ibn Sa'd, *Et-Tabekat*, 2/61.
[7] Dr. El-Buti, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 194.
[8] *Ibid.*, str. 194-195.

da plemena Meharib i Benu Sa'lebe, koja potječu od Gatafana, spremaju vojsku za napad na Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, te je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odlučio da ih napadne u njihovim domovima, pa je izašao na čelu četiri stotine boraca, a prema nekim historičarima sedam stotina.

Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stigao na njihovo područje, uplašili su se i pobjegli u planine ostavivši žene, djecu i imetak. Nastupilo je vrijeme namaza pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao "namaz u strahu", jer su se muslimani plašili da ih neprijatelji ne napadnu sa brda u vrijeme namaza. Nakon toga Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je povratak u Medinu.[1]

Ova vojna akcija ispunila je ciljeve i razbila gatafanske snage koje su se spremale za napad na Medinu, te unijela strah u redove ovih plemena, jer je njena poruka bila da su muslimani ne samo u stanju oduprijeti se onome ko ih napadne u Medini, nego su u stanju prenijeti bitku na neprijateljski teren i zadati im udarac u njihovim domovima.[2]

3- Razlozi nazivanja ovim imenom

Nazvana je Zatur-Rika' jer su ashabi zbog žestokih vrućina omotavali oko nogu krpe i zakrpe. Drugo mišljenje jeste da je nazvana ovim imenom jer su ashabi krpili zastave tokom ovog pohoda, a prema trećem mišljenju nazvana je po drvetu koje se zvalo Zatur-Rika'[3], a prema četvrtom mišljenju nazvana je ovim imenom jer su se muslimani ulogorili na području na kojem su se nalazile crne i bijele mrlje pa je teren ličio na zakrpu te su ga tako i nazvali.[4]

Tačno je da je nazvana tako zbog velike vrućine usljed koje su ashabi vezivali oko nogu krpe i zakrpe kako ne bi spržili noge na užarenom pijesku. Od Ebu Musaa el-Eš'arija, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Pošli smo sa Vjerovjesnikom u bitku, na jednoj devi smjenjivala su se nas šesterica. Izranjavali smo stopala, a meni su otpali nokti. Zato smo oko nogu omotavali krpe, pa je bitka zbog toga nazvana Bitka Zatur-Rika' – Bitka u krpama."[5]

Drugo: Namaz u strahu i čuvanje granica

1- Namaz u strahu

U ovoj bitki Allah je Svome Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, propisao "namaz u strahu". Objašnjavajući kako treba obavljati namaz u trenucima borbe s neprijateljem, Allah kaže:

---

[1] Ebu Faris, *Gazvetul-Ahzab*, str. 14.
[2] Muhammed Ahmed Bašemil, *Gazvetul-Ahzab*, str. 77-78.
[3] *Hadisul-Kur'anil-kerim an gazevatir-Resul*, 1/309.
[4] *Suver ve iber minel-džihadin-Nebevi fil-Medin*a, str. 170.
[5] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi, bab: Gazvetu Zatur-Rika'*, 5/145.

﴿ وَإِذَا كُنتَ فِيهِمْ فَأَقَمْتَ لَهُمُ ٱلصَّلَوٰةَ فَلْتَقُمْ طَآئِفَةٌ مِّنْهُم مَّعَكَ وَلْيَأْخُذُوٓا۟ أَسْلِحَتَهُمْ فَإِذَا سَجَدُوا۟ فَلْيَكُونُوا۟ مِن
وَرَآئِكُمْ وَلْتَأْتِ طَآئِفَةٌ أُخْرَىٰ لَمْ يُصَلُّوا۟ فَلْيُصَلُّوا۟ مَعَكَ وَلْيَأْخُذُوا۟ حِذْرَهُمْ وَأَسْلِحَتَهُمْ وَدَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ لَوْ تَغْفُلُونَ
عَنْ أَسْلِحَتِكُمْ وَأَمْتِعَتِكُمْ فَيَمِيلُونَ عَلَيْكُم مَّيْلَةً وَٰحِدَةً وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِن كَانَ بِكُمْ أَذًى مِّن مَّطَرٍ أَوْ كُنتُم مَّرْضَىٰٓ أَن
تَضَعُوٓا۟ أَسْلِحَتَكُمْ وَخُذُوا۟ حِذْرَكُمْ إِنَّ ٱللَّهَ أَعَدَّ لِلْكَٰفِرِينَ عَذَابًا مُّهِينًا ﴿١٠٢﴾ ﴾

"Kada ti budeš s njima i s njima obavljaš namaz, neka jedna grupa s tobom klanja i neka svoje oružje uzmu: i dok budu na sedždi, neka drugi budu iza vas, a onda neka dođe druga grupa koja nije klanjala i neka s tobom klanjaju, ali neka drže oružje svoje i oprezni budu! Nevjernici jedva čekaju da vi zanemarite oružje i oruđe vaše, pa da na vas svi odjednom navale! A ako bude smetala kiša ili budete bolesni, nije vam grijehe oružje svoje odložiti, s tim da oprezni budete! Allah je, doista, nevjernicima sramnu patnju pripremio!"[1]

Tada su muslimani po prvi put klanjali "namaz u strahu", i to na način da je jedna grupa počela klanjati sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, a druga je držala položaj prema neprijatelju. Nakon prvog rekata, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ostao je stajati, a ovi klanjači su dovršili namaz samostalno i otišli da drže položaj prema neprijatelju da bi došla druga grupa i počela klanjati za Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem. On je dovršio drugi rekat i ostao na sjedenju dok su ovi ashabi iz druge grupe nastavili namaz samostalno, a kada su došli na sjedenje, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, predvodio ih je u predaji selama.[2]

U drugoj predaji se navodi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prvu grupu predvodio klanjajući dva rekata, zatim je prva grupa predala selam, a došla je druga grupa i klanjala za Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, preostala dva rekata, pa je tako Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao četiri, a ashabi dva rekata.[3]

Dr. El-Buti kaže: "Ova dva hadisa su saglasna jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dva puta klanjao namaz u strahu, prvi put na način kako spominje prva predaja, a drugi put na način opisan u drugoj predaji. Ovaj namaz obavili su u području Nahl, udaljenom od Medine dva dana hoda."[4]

Propisanost namaza u strahu ukazuje na značaj namaza koji se ne ostavlja čak ni tokom bitke.

Džihad je čvrsto povezan sa namazom i drugim ibadetima, shodno vjerovjesničkom pristupu u odgoju ummeta koji počiva na učenjima Allahove Knjige, prema tome, nemoguće je džihad lišiti ili odvojiti od ibadeta.[5]

---

[1] Sura En-Nisa', 102.
[2] *Es-Sira fi du'il-Mesadiril-aslijje*, str. 425.
[3] *Sahihu Muslim*, 2/576, br. 311.
[4] Dr. El-Buti, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 207.
[5] *Et-Terbijetul-kijadijje*, 3/303-304.

2- Čuvanje granica

U povratku iz Pohoda Zatur-Rika', muslimanska vojska je zarobila jednu ženu, mušrikinju. Njen muž se zarekao da se neće vratiti dok ne prolije krv nekome od Muhammedovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba. Došao je noću, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je postavio dva čovjeka da stražare oko logora muslimanske vojske. To su bili Ammar b. Jasir i Abbad b. Bišr. Ammar je spavao, a Abbad je klanjao. Mnogobožac je strijelom pogodio Abbada koji je samo izvadio strijelu iz tijela i nastavio namaz. Mnogobožac ga je pogodio sa tri strijele, ali Abbad nije prekinuo namaz nego je ubrzao i predao selam, a zatim je probudio svoga druga. Ammar je rekao: "Subhanallah! Zašto me nisi probudio?" Abbad je rekao: "Učio sam jednu suru koju nisam želio prekinuti, pa kada me je nastavio gađati, učinio sam ruku' i dao ti znak. Tako mi Allaha, da me nije bilo strah da padne položaj koji mi je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da čuvam, dovršio bih tu suru ili bih umro, ali je ne bih prekinuo!"[1]

Iz ovog događaja možemo izvući brojne pouke i lekcije, od kojih je bitno istaći:

a) Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vodio je računa o bezbjednosti vojske te je stoga odabrao dvojicu najistaknutijih ashaba da tokom noći čuvaju muslimanski logor.

b) Podjela straže. Ova dva ashaba koja su određena da stražare podijelili su noć na dva dijela da bi naizmjenično jedan spavao dok drugi stražari, jer tijelo se mora odmoriti.

c) Ljubav prema učenju Kur'ana. Ljubav ovog ashaba prema učenju Kur'ana učinila je da zaboravi na bolove od strijela zabodenih u njegovo tijelo zbog kojih je obilno krvario.[2]

d) Osjećaj odgovornosti. Abbad nije prekinuo namaz zbog bolova koje je osjećao nego zbog osjećaja odgovornosti za čuvanje straže koja mu je povjerena. Ovo je velika lekcija u razumijevanju spajanja džihada i ibadeta.[3]

e) Postavljanje straže na strateški važnim tačkama. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, postavio je stražu na ulazu u klanac jer je to mjesto sa kojeg neprijatelj lahko može napasti logor.

f) Stražarske spavaonice trebaju biti blizu stražarskih mjesta. Da Ammar nije spavao blizu Abbada, ovaj ga ne bi mogao probuditi, a to bi moglo imati teške posljedice.[4]

---

[1] *Es-Sira fi du'il-Mesadiril-aslijje*, str. 427.
[2] Ebu Faris, *Gazvetul-Ahzab*, str. 30-31.
[3] *Es-Sira fi du'il-Mesadiril-aslijje*, str. 428.
[4] Ebu Faris, *Gazvetul-Ahzab*, str. 32.

Treće: Vjerovjesnikova hrabrost i njegov odnos prema Džabiru b. Abdullahu

1- Poslanikova hrabrost

Po povratku iz Pohoda Zatur-Rika', u vrijeme podnevnog odmora muslimani su stigli u dolinu punu drače. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je odmor i ashabi su se razišli pod hladove stabala. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sjeo je pod jedno drvo na koje je okačio sablju. Džabir b. Abdullah kazuje: "Bili smo spavali kad nas zovnu Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Prišli smo mu i zatekli jednog bedina kako sjedi pred njim. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ovaj beduin se prikrao i uzeo moju sablju dok sam spavao. Kad sam se probudio, sablja je bila u njegovoj ruci i rekao mi je: 'Ko će te spasiti od mene?' Odgovorio sam: 'Allah.' I evo ga sad sjedi tu.'" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije ga kaznio, a zvao se Gavres b. El-Haris.[1]

Gavres je obećao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da se više nikada neće boriti protiv njega niti će pomoći onoga ko se bude borio protiv njega, te ga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pustio. Kada je došao svom narodu, rekao im je: "Dolazim vam od najboljeg čovjeka!"[2]

Ovaj slučaj je dokaz Muhammedovog, sallallahu alejhi ve sellem, poslanstva, njegove izuzetne hrabrosti, snažnog ubjeđenja, strpljivog podnošenja uznemiravanja i blagonaklonog odnosa prema neznalicama. Također, iz ovog slučaja možemo zaključiti da je dozvoljeno da se vojska raziđe po logoru ako zapovjedništvo ocijeni da nema opasnosti.[3]

Ovaj vjerodostojni događaj pokazuje koliko je Allah čuvao Svoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Uz to, on vjerniku pojačava ubjeđenje u mudžize koje je Allah podario Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, na osnovu čega može bolje shvatiti Poslanikovu ličnost.

Ovaj mnogobožac uhvatio je Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nenaoružanog i na spavanju te je uzeo njegovu sablju i podigao je iznad njegove glave, a u tom trenutku izgledalo mu je da će vrlo lahko ubiti Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Bio je spreman iskoristiti tu zlatnu priliku koja mu se ukazala, što se može osjetiti u njegovom glasu kada je rekao: "Ko će te sada spasiti od mene?" Postavlja se pitanje šta ga spriječilo u toj namjeri?

Nema drugog objašnjenja osim da je u pitanju Božanska pažnja i mudžiza koja prevazilazi uobičajene i poznate zakonitosti i ljudske moći kako bi pomogla Allahovom Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i odbranila njegovu da'vu.[4]

---

[1] *Es-Sira fi du'il-Mesadiril-aslijje*, str. 426.
[2] *Es-Siretun-Nebevijje fi du'il-Mesadiril-aslijje*, str. 427.
[3] *Fethul-bari*, 15/317. Prema: *Es-Siretun-Nebevijje fi du'il-Mesadiril-aslijje*, str. 427.
[4] *Durus ve iber minel-džihadin-Nebevi fil-Medine*, str. 178.

Božanska pažnja bila je dovoljna da mušrikovo srce ispuni strahom ili potrese njegove ruke tako da mu ispadne sablja i da se iznenada nađe bespomoćan pred Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem.

Taj događaj pokazao je na djelu istinitost Allahovih riječi:

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلرَّسُولُ بَلِّغۡ مَآ أُنزِلَ إِلَيۡكَ مِن رَّبِّكَۖ وَإِن لَّمۡ تَفۡعَلۡ فَمَا بَلَّغۡتَ رِسَالَتَهُۥۚ وَٱللَّهُ يَعۡصِمُكَ مِنَ ٱلنَّاسِۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهۡدِي ٱلۡقَوۡمَ ٱلۡكَٰفِرِينَ ٦٧ ﴾

"O Poslaniče, kazuj ono što ti se objavljuje od Gospodara tvoga – ako to ne učiniš, onda nisi dostavio poslanicu Njegovu – a Allah će te od ljudi štititi. Allah, zaista, neće ukazati na Pravi put narodu koji neće da vjeruje."[1]

Ovo čuvanje koje se spominje u ajetu ne znači da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, neće biti izložen opasnostima i uznemiravanju, jer je to Allahov zakon, nego se čuvanje odnosi na čuvanje Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, života kako bi dostavio Allahovu poslanicu.[2]

2- Poslanikova briga za Džabira b. Abdullaha

Džabir b. Abdullah je pričao: "Izašao sam sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u Pohod Zatur-Rika' u području Nahl. Moja deva je bila slaba i kada smo bili u povratku, zaostao sam za svojim drugovima. To je primijetio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pa se vratio i upitao: 'Šta je s tobom, Džabire?' Rekao sam: 'Allahov Poslaniče, usporila me moja deva.' On je rekao: 'Sjaši.' Sjahao sam i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je sjahao i rekao mi: 'Daj mi taj štap iz svoje ruke.' Ili je rekao: 'Odlomi mi štap sa drveta.' Učinio sam kako mi je rekao. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo je štap, pucnuo njime devu nekoliko puta i rekao: 'Uzjaši.' Uzjahao sam i krenuo, i tako mi Onoga koji ga je poslao sa istinom, deva je krenula tako brzo, idući uporedo s njegovom devom kao da se takmiči s njom."

Ova događaj daje nam izuzetno lijepu sliku Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, odnosa prema ashabima: ljubazno obraćanje, skromnost, vođenje računa o njihovim problemima. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, osjetio je da je razlog Džabirovog zaostanka slaba deva, a Džabir bolju nije mogao imati zbog teškog finansijskog stanja, jer je njegov otac poginuo kao šehid na Uhudu i ostavio iza sebe mnogo muške i ženske djece, a brigu o njima preuzeo je Džabir koji je ionako živio oskudno.

---

[1] Sura El-Maide, 67.

[2] Dr. El-Buti, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 200.

Peta tema
Dogovorena bitka na Bedru i Devmetul-Džendel

Prvo: Dogovorena bitka na Bedru

Pošto je Ebu Sufjan nakon Bitke na Uhudu predložio da se sljedeće godine sretnu na Bedru, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prihvatio prijedlog, izašao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, iz Medine na čelu hiljadu i pet stotina boraca, od toga petnaest konjanika. Bilo je to u mjesecu zul-ka'de četvrte godine po Hidžri. Bajrak vojske nosio je Alija b. Ebu Talib, radijallahu anhu.

Muslimani su došli na Bedr i ostali na njemu osam dana čekajući da se pojavi mnogobožačka vojska pod komandom Ebu Sufjana, kako je bilo dogovoreno. Međutim, niko od mnogobožaca nije se pojavio.

Ebu Sufjan je bio izašao na čelu dvije hiljade boraca iz Kurejša i drugih plemena, od kojih je bilo pedeset konjanika. Ali kada su stigli u područje Merru Zahrana, ulogorili su se na vodi zvanoj Medženna, četrdeset milja udaljenoj od Mekke.[1] Tu im je Ebu Sufjan održao govor u kojem je kazao: "Ljudi! Odgovara nam samo plodna godina u kojoj ćemo ubirati plodove s drveća i piti mlijeko, a ova godina je neplodna – pa se vratite, ja se vraćam!"[2]

Mahši b. Amr ed-Damri, koji je ispred plemena Benu Damra sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, sklopio sporazum o nenapadanju, došao je na Bedr pred Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Muhammede, jesi li došao na ovu vodu zbog bitke sa Kurejšijama?" "Da", odgovorio je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Ali, unatoč tome, ako želiš da razvrgnemo sporazum, pristat ćemo, a zatim ćemo se boriti protiv vas dok Allah ne presudi među nama." Mahši je rekao: "Ne, Allahov Poslaniče! Nema razloga za to."[3]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u ovom je slučaju stavio naglasak na pokazivanje muslimanske snage. Zato je dao do znanja Mahšiju da muslimani nisu sklopili sporazum sa njegovim plemenom zbog svoje slabosti, nego da su veoma jaki i sporazum je postignut na zahtjev druge strane. Muslimani su pokazali snagu koja je ulijevala strah u srca njihovih neprijatelja.[4]

Vojni pokreti muslimanske vojske do ovog izlaska na Bedr predstavljaju vrlo uspješne manevarske poteze kojima su se muslimani nametnuli kao najjača vojna sila na Arapskom poluostrvu. To se najbolje vidi po tome što se kurejšijska vojska, jedna od najjačih, najorganiziranijih i najnaoružanijih vojski na Arapskom polu-

---

[1] *Mevsu'at Nadretin-ne'im*, 1/318-319.
[2] Muhammed Ahmed Bašemil, *Gazvetul-Ahzab*, str. 88.
[3] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 3/232.
[4] Eš-Šami, *Mu'inus-sire*, str. 264-265.

ostrvu, uplašila muslimanske vojske i odustala od bitke koju je na Uhudu bio dogovorio njihov vrhovni komandant.[1]

Mnogobošci su vodili žestoku kampanju kojom su željeli potvrditi svoju pobjedu nad muslimanima na Uhudu, ali im se ta kampanja obila o glavu i postali su predmet ismijavanja među ostalim Arapima. Ljudi su shvatili da iznenadna pometnja i stradanje među muslimanima na Uhudu ne znači da su pokoreni ili oslabljeni.[2]

Ovaj pohod je utjecao na očuvanje respekta prema muslimanskoj vojnoj sili.[3] Muslimani su dobili veliku psihološku bitku protiv neprijatelja, učestvovali su u trgovačkom sajmu na Bedru i na njemu lijepo zaradili.[4]

To što su Kurejšije iznevjerile dogovor utjecalo je na jačanje muslimanske pozicije i povećanje respekta prema njima.[5]

Drugo: Devmetul-Džendel

Pohod na Devmetul-Džendel desio se u sklopu vojnih pokreta koji su imali za cilj jačanje islamske države nakon dogovorene bitke na Bedru.

Islamske snage pod komandom Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, izašle su u pohod na plemena koja su nastanjivala područje sjeverno od plemena Esed i Gatafan, uz granicu sa Gassasinima koji su bili bizantijski podanici i upravljali su poznatom pijacom koja se zvala Devmetul-Džendel, udaljenom oko 450 kilometara sjeverno od Medine.

U mjesecu rebi'ul-evvelu pete godine po Hidžri, odnosno u avgustu 626. godine, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pokrenuo je pohod protiv njih koji je poznat kao Pohod na Devmetul-Džendel.[6]

To je zato što su u Medinu stigle vijesti da su se različita plemena sakupila u Devmetul-Džendelu i da napadaju na karavane koje tim putem prolaze i zlostavljaju ljude iz tih karavana. Informacije su također govorile da ta plemena planiraju napad na Medinu kako bi slomili muslimansku snagu.[7]

Devmetul-Džendel je, u odnosu na Medinu, bio zabačen kraj jer se nalazio u graničnoj oblasti između Hidžaza i Šama, na pola puta između Crvenog mora i Arapskog (Perzijskog) zaljeva, na udaljenosti šesnaest noći hoda od Medine, i da su muslimani zanemarili postojanje ove oružane skupine, kratkoročno, to im ne bi naudilo, ali Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, politička i vojna dalekovidnost

---

[1] Muhammed Ahmed Bašemil, *Gazvetul-Ahzab*, str. 88-89.
[2] *Et-Tarihul-islami*, 6/66.
[3] *Et-Terbijetul-kijadijje*, 3/463.
[4] *Et-Tarihul-islami*, 6/67.
[5] El-Umeri, *El-Mudžteme'ul-Medeni fi ahdin-Nubuvve*, str. 91.
[6] Eš-Šudža', *Dirasat fi ahdin-Nubuvve vel-hilafetir-rašide*, str. 144.
[7] Muhammed el-Vekil, *Te'emmulat fi siretir-Resul*, str. 169.

pokrenula je i potakla muslimane na razbijanje ove skupine prije nego što postanu jači.

Razlozi pohoda:

1- Nemarnost prema postojanju ovakvih oružanih grupa nesumnjivo bi dovela do njihovog razvoja i jačanja, što bi rezultiralo slabljenjem muslimana i opadanjem respekta prema njima, a muslimani su se borili da bi nametnuli taj respekt.

2- Postojanje ovakve grupe na putu za Šam ugrožavalo je ekonomsko stanje muslimana, i da muslimani nisu reagirali na njihove napade i pljačke muslimanskih i karavana plemena koja su pod njihovom zaštitom, to bi ih ekonomski oslabilo i dovelo u stanje pobune i nereda.

Međutim, važniji od ovoga su ciljevi pohoda, a oni su:

3- Širenje muslimanskog utjecaja na to područje i pokazivanje plemenima koja žive u tim krajevima da se mogu osloniti na zaštitu muslimanskih snaga koje su spremne osigurati njihove puteve, zaštititi njihove trgovačke karavane i boriti se protiv svih koji ih teroriziraju.[1]

4- Onemogućavanje Kurejšija da steknu saveznike na ovom području koji bi im mogli osigurati trgovinu. Pojava jake islamske države na ovom području odvratila bi Kurejšije, njihove najveće neprijatelje, od ove važne trgovačke oblasti, jer bi se plašili za sudbinu svoje trgovine.[2]

5- Uklanjanje psihološkog straha kod arapskih plemena od sukoba sa Bizantincima za koje nisu ni sanjali da bi im se mogli suprotstaviti. Zatim, praktična potvrda da je islamska poslanica globalnog karaktera i nije ograničena samo na Arape.[3] Neki historičari poput Ez-Zehebija, El-Vakidija, Muhammeda Ahmeda Bašemila i dr., smatraju da je jedan od ciljeva bio zastrašivanje Bizantinaca, jer područje na koje je stigao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, udaljeno je svega pet dana hoda od Damaska, drugog grada po važnosti u njihovom carstvu.[4]

Stoga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao na čelu hiljadu muslimanskih boraca. Kretao se noću, a sakrivao danju[5], kako se ne bi proširile vijesti o njegovom pokretu i kako ga ne bi upratili neprijateljski špijuni.[6]

Unajmio je vodiča iz plemena Benu Uzra koji se zvao Mezkur. Kada im se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, približio, razbježali su se ostavljajući stoku i imetak kao lahak plijen muslimanima. Muslimani su zarobili jednog od njih i doveli ga Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji ga je pitao o njima. Čovjek

---

[1] *Ibid.*, str. 169.
[2] Eš-Šudža', *Dirasat fi ahdin-Nubuvve*, str. 144-145.
[3] *Ibid.*, str. 144.
[4] Bašemil, *Gazvetul-Ahzab*, str. 93. Ez-Zehebi, *Tarihul-megazi*, str. 287.
[5] *Te'emmulat fi siretir-Resul*, str. 170.
[6] Ebu Faris, *Gazvetul-Ahzab*, str. 40.

je odgovorio: "Kada su čuli da si zaplijenio njihov imetak, razbježali su se."

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izložio mu je islamska učenja i pozvao ga da primi islam, a čovjek je prihvatio i postao musliman.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ostao je na tom području nekoliko dana, odaslao je vojne čete na sve strane, ali pošto nikoga nisu našli, muslimani su se vratili u Medinu.

U povratku, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sklopio je sporazum sa Ujejnom b. Hisnom el-Fizarijem, po kojem je Ujejne dobio dozvolu od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da napasa svoje deve oko Medine na udaljenosti od oko trideset i šest milja.

Dolazak muslimanskih snaga do Devmetul-Džendela, koji je veoma daleko od Medine, sporazum sa Ujejnom koji je tražio dozvolu od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da napasa svoje ovce i deve na udaljenosti trideset i šest milja od Medine, odnosno oko šezdeset i pet kilometara, pokazuje koliku su moć imali muslimani i da je ta oblast bila dio islamske države, kao i to da su se potpuno odgovorno ponašali prema ljudima koji žive u njihovoj državi, što također pokazuje da je islamska država postala toliko jaka da joj se niko nije mogao suprotstaviti, jer da je iko mogao, bio bi to Ujejne b. Hisn koji je na raspolaganju imao deset hiljada boraca.[1]

Pohod na Devmetul-Džendel bio je veoma dalek, ovo mjesto nalazilo se na udaljenosti pet noći od Damaska. Bio je to svojstveni proglas o islamu među stanovnicima sjevernih dijelova pustinje i južnih dijelova Šama. Muslimani su, kako njima tako i Kajsaru i njegovoj vojsci, pokazali svoju snagu i mogućnosti. Osim toga, na ovaj način muslimani su se uvježbavali za druge pohode u zabačenim i nepoznatim krajevima. Zato se ovaj pohod smatra uvodom u kasnija islamska osvajanja u Aziji i Africi.[2]

Ovim pohodom Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, htio je postići različite ciljeve: bio je to vojni pohod, izviđačka misija koja je imala za cilj pretražiti Arapsko poluostrvo i upoznati se sa centrima moći na njemu, bio je to i psihološki rat s ciljem ubiranja plodova uspjeha nakon dogovorene bitke na Bedru, bila je to vojna akcija s ciljem neutraliziranja moguće opasnosti po muslimane, bio je to i politički potez kojim su se željela odvratiti nevjernička plemena od razmišljanja da napadnu Medinu nakon što su čuli vijesti sa Uhuda.[3]

Ovaj pohod bio je tečaj od neprocjenjive vrijednosti, na kojem su ashabi u svakom trenutku od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, učili lekcije o pokornosti i disciplini, razvijali fizičke i vojne sposobnosti, navikavali se na podnošenje teškog života i loših životnih uvjeta, učili su fikhske propise o halalu i haramu.

---

[1] *Te'emmulat fi siretir-Resul*, str. 170.

[2] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 251-252.

[3] *Et-Terbijetul-kijadijje*, 3/372.

Islamski vojnici iz različitih plemena stopili su se u ovom pohodu u jedan ummet koji prevazilazi plemenske okvire. To je mnogima bila korisna lekcija pa su ljudi iz obližnjih plemena počeli pristizati u Medinu, odbacili su plemenske okove i postali dio islamskog ummeta koji je privržen samo Allahu i Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Ovo je izuzetno vrijednoj generaciji Bedra pružilo mogućnost da podučavaju ove pridošlice.

Također, ovaj pohod pružio je priliku praćenja ponašanja svakog pojedinca i omogućio da se razotkriju slabe duše i oni koji su povezani sa munafičkim taborom. Pohod je trajao oko mjesec dana, što je dovoljno da se pokaže svaki mentalitet i narav svakog pojedinca, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, to je koristio da svačiju prirodu stavi u okvire islama i da ovu naprednu generaciju poduči vještini upravljanja i političkog djelovanja.

Bila je to nečujna bitka i tihi odgoj. Muslimanska vojska je sa svojim komandantom prevalila više od hiljadu milja kroz pustinju, odgajali su se, učili, vježbali, savladavali izazove i jačali, da bi bili spremni za predstojeće bitke.[1]

Na odlasku u ovaj pohod Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, postavio je Siba'a b. Arfetata el-Gifarija za svoga zamjenika u Medini. Ovo je bilo novo iskustvo, jer Siba' nije bio ni iz Evsa ni iz Hazredža, niti je bio Kurejšija. Pripadao je plemenu Gifar koji su smatrani razbojnicima i bili poznati među Arapima kao pljačkaši hadžija.

Na ovaj način Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, želio je da ovu novu generaciju nauči da moraju slušati nadređenog bez obzira o kome se radilo. Ovo pokazuje veličinu Vjerovjesnikovog pristupa odgoju i uzdizanju ummeta, kao što pokazuje Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, veličinu i poznavanje sposobnosti svojih sljedbenika i povjerenje koje je imao u njih. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poznavao je izuzetno dobro Siba'ove rukovodilačke sposobnosti.

Ovim je potezom Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i tokom svog odsustva, odgajao ashabe koji su ostali u Medini, a sve sa ciljem da među muslimanima prevlada Božanski pravac i načini od njih jedinstven ummet koji primjenjuje Kur'an i sunnet u svim segmentima života.[2]

---

[1] *Et-Terbijetul-kijadijje*, 3/373.
[2] *Et-Terbijetul-kijadijje*, 3/374.

Šesta tema
Pohod na Benul-Mustalik

Prvo: Porijeklo Benul-Mustalika, vrijeme i povodi pokretanja pohoda

1- Porijeklo Benul-Mustalika

Oni su ogranak plemena Huza'a. Mustalik je njihov predak, a zvao se Džuzejme b. Sa'd b. Amr b. Rebi'a b. Harise b. Amr b. Amir Mai's-Sema'.[1]

2- Kada se desio ovaj pohod

Učenjaci imaju različita mišljenja o vremenu dešavanja ovog pohoda. Jedna skupina učenjaka smatra da se pohod desio u ša'banu pete godine po Hidžri. Tog stava su Musa b. Ukbe, Ibn Sa'd, Ibn Kutejbe, El-Belaziri, Ez-Zehebi, Ibn Kajjim, Ibn Hadžer el-Askalani i Ibn Kesir. Od savremenih učenjaka tog mišljenja su El-Hudaribek, El-Gazali i El-Buti.

Pošto je Sa'd b. Muaz učestvovao u ovoj bitki, kao i u Bitki protiv Benu Kurejza, koja se prema ispravnom mišljenju desila u mjesecu zul-ka'de pete godine po Hidžri, i nedugo nakon nje Sa'd je umro, to znači da bi Bitka protiv Benul-Mustalika morala biti prije ove bitke.[2]

3- Najvažniji razlozi bitke:

a) Podrška ovog plemena Kurejšijama, i njihovo učešće u Bitki na Uhudu protiv muslimana, u sklopu dobrovoljaca koji su se iz drugih plemena priključili Kurejšijama u znak podrške.

b) Ovo pleme je kontroliralo ključne puteve ka Mekki i zato su predstavljali prepreku muslimanskom širenju u tom pravcu.[3]

c) Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dobio je informacije da Benul-Mustalik okupljaju vojsku za napad na njega. Vojsku je organizirao Haris b. Ebu Dirar, stoga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao u pohod na njih i sukobio se s njima kod mjesta zvanog El-Murejsi'a, u blizini Kadida, iz pravca priobalja, i nanio im težak poraz.[4]

4- Tok događaja

Čim je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dobio informacije o okupljanju Benul-Mustalika, poslao je Burejdu b. El-Husajna es-Sullemija da ispita kakve su im namjere. Burejda se predstavio kao neko ko im želi pomoći i tako je

---

[1] *Hadisul-Kur'an an gazevatir-Resul*, 1/311.
[2] Više o tome može se pronaći u djelu *Mervijat gazvetu Benul-Mustalik*, str. 97.
[3] El-Ali, *Sahihus-sire*, str. 332.
[4] *Hadisu-Kur'anil-kerim an gazevatir-Resul*, 1/315.

uspio saznati šta smjeraju, pa se vratio i o tome obavijestio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

U ponedjeljak, drugog ša'bana pete godine po Hidžri, na čelu sedamsto pješaka i trideset konjanika, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao je iz Medine ka Benul-Mustaliku.[1] Benul-Mustalik su već bili obaviješteni o islamu i uzeli su učešće u Bitki na Uhudu, a u tom trenutku su okupljali vojsku za napad na muslimane.

Bilježe El-Buhari i Muslim da ih je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, napao iznenada, a stoka im je bila na pojilu, te je pobio njihove borce, a porobio žene i robinje. U vezi s tim Jahja je rekao: "Mislim da je među robljem bila i Džuvejrija (ili je rekao El-Betta) bint El-Haris."[2]

Drugo: Poslanikova ženidba Džuvejrijom bint El-Haris

Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podijelio roblje Benul-Mustalika, Džuvejrija bint El-Haris bila je jedna od zarobljenih, a ubrzo će se pokazati kao veliki blagoslov za svoje pleme. Aiša o njoj kazuje sljedeće: "Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podijelio porobljene iz Benul-Mustalika, među njima je bila i Džuvejrija bint El-Haris koja je dodijeljena Sabitu b. Kajsu b. Šemmasu, ili njegovom amidžiću, te je tražila da se otkupi od njega. Bila je lijepa i privlačna žena, svidjela bi se svakome ko bi je vidio. Došla je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, tražeći da joj pomogne da se otkupi iz ropstva. Allaha mi, čim sam je ugledala na vratima svoje sobe, nije mi se svidjela, jer sam znala da će Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, primijetiti na njoj ono što sam i ja primijetila. Ušla je i rekla: 'Allahov Poslaniče, ja sam Džuvejrija, kćerka Harisa b. Ebu Dirara, poglavara Benul-Mustalika. I sam vidiš kakva me je nevolja zadesila, dodijeljena sam Sabitu b. Kajsu b. Šemmasu, ili njegovom amidžiću, pa mi pomozi da se otkupim iz ropstva. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao joj je: 'Hoćeš li da ti predložim nešto bolje od toga?' Upitala je: 'A šta bi to bilo, Allahov Poslaniče?' On je odgovorio: 'Da ja isplatim tvoj otkup iz ropstva i da se udaš za mene.' Džuvejrija je rekla: 'Pristajem, Allahov Poslaniče.' Kada su ljudi čuli da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oženio Džuvejriju, rekli su: 'Zar da u ropstvu držimo tazbinu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?!', i počeli su oslobađati svoje roblje. Ovaj brak rezultirao je oslobađanjem stotinu pripadnika plemena Benul-Mustalik, i ne znam za ženu koja je svome narodu donijela veći blagoslov od nje."[3]

---

[1] Ez-Zehebi, *Tarihul-megazi*, str. 259. El-Vakidi, *El-Megazi*, 1/405.

[2] *Sahihu Muslim, Kitabul-džihadi ves-sijer, bab: Dževazil-igareti alel-kuffar*, 3/1356, br. 1730. *Es-Siretun-Nebevijje fi du'il-Mesadiril-aslijje*, str. 433.

[3] *El-Bidaje ven-nihaje*, 4/160-161.

Nakon ovog događaja, u Medinu je došao Haris b. Ebu Dirar da otkupi svoju kćerku, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao ga je da primi islam, pa je i primio islam.[1]

Ovaj pohod na El-Murejsi'u je izuzetan i berićetan događaj, zbog kojeg je čitavo pleme primilo islam. Jer, nakon što je ovo pleme postalo tazbina Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, muslimani su, nakon što su ih bili porobili i podijelili, odbili da u ropstvu drže Poslanikovu tazbinu i desilo se kolektivno oslobađanje robova. Ovaj jedinstveni slučaj toliko se dojmio ovog plemena da su svi prihvatili Allahovu vjeru.

Ovaj jedinstveni historijski događaj desio se jer su ashabi veoma mnogo voljeli i izuzetno poštovali Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i na ovaj način pokazali da ljubav prema Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, daje lijepe plodove i stvara jedinstvene historijske događaje.

Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, sklapanje braka sa Džuvejrijom bint El-Haris rezultiralo je primanjem islama od strane njenog plemena, a to je i bio jedan od ciljeva ovoga braka. Allah je blagoslovio ovaj brak koji je rezultirao primanjem islama od strane njenog oca i plemena, pa se povećao broj muslimana i ojačao muslimanski korpus. Ovaj brak donio je muslimanima bereket, snagu, materijalnu i moralnu potporu.[2]

Džuvejrija bint El-Haris, radijallahu anha, postala je supruga najodabranijeg Poslanika i majka vjernika. Učila je ono što bi čula od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i po tome radila, bila je učena u fikhu, pobožna i bogobojazna, plemenita srca, svijetla razuma, čiste duše. Voljela je Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i željela je muslimanima svako dobro. Prenosila je Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, hadise prenoseći iz svojih riznica znanje o vjeri koje su časni ashabi primali i širili u muslimanskom društvu riječju i djelom, i kroz da'vu ga prenosili čitavom čovječanstvu kao Božiju uputu.[3]

Od nje su hadise prenijeli Ibn Abbas, Ubejd b. Es-Sebbak, Kurejb mevla Ibn Abbas, Mudžahid, Ebu Ejjub Jahja b. Malik el-Ezdi. U djelu Bekijje b. Mihleda nalazi se sedam njenih hadisa, a od toga su četiri zabilježena u šest najpriznatijih hadiskih zbirki, jedan od njih zabilježio je El-Buhari, a dva Muslim.[4]

Ona je prenijela hadis o tome da se petak ne izdvaja kao dan posta, hadis o vrijednosti zikra, u poglavlju o zekatu prenijela je hadis o tome da je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dozvoljeno prihvatanje poklona čak i ako je darovatelj tu stvar dobio kao sadaku, također je prenijela hadis o robovima.

---

[1] *Hadisu-Kur'anil-kerim an gazevatir-Resul*, 1/317.
[2] *Suver ve iber minel-džihadin-Nebevi fil-Medine*, str. 199-200.
[3] Muhammed Sadik Urdžun, *Muhammed Resulullah*, 4/250.
[4] Amal Kardaš, *Devrul-Mer'eti fi hidmetil hadis*, str. 88.

Sa ovih sedam hadisa ime majke vjernika Džuvejrije bint El-Haris, radijallahu anha, ostat će trajno upisano u svijetu hadiskih predaja, da bi joj uz čast da bude Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, supruga i ashabijka, i majka vjernika, pripala i čast prenošenja Poslanikovog sunneta.[1]

Majka vjernika Džuvejrija bint El-Haris bila je poznata kao žena koja mnogo Allaha spominje, skrušena u ibadetu, strpljiva i uporna u dovama i zikru.[2] Dokaz tome je hadis koji nam prenosi sama majka vjernika Džuvejrija bint El-Haris, u kojem stoji da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao je od nje rano, nakon što je klanjao sabah-namaz, a ona je ostala u svojoj kući na mjestu gdje je klanjala. Pred podne se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio i zatekao je na istom mjestu kako sjedi i zikri. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao joj je: "Još uvijek si u stanju u kojem sam te ostavio?!" Rekla je: "Da." Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Ja sam tri puta izgovorio četiri riječi koje, kada bi bile vagane sa onim što si danas izgovorila, prevagnule bi: 'Subhanallahi ve bi-hamdihi, adede halkihi, ve rida nefsihi, ve zinete aršihi, ve midade kelimatihi!'"[3]

Umrla je pedesete ili pedeset i šeste godine po Hidžri, Allah neka je njome zadovoljan.[4]

Treće: U ovom pohodu licemjeri su pokušali potpaliti vatru smutnje između muhadžira i ensarija

U Pohod na Benul-Mustalik s muslimanima je izašao i veliki broj licemjera, iako su u prethodnim bitkama uglavnom izostajali, ali pošto su vidjeli da muslimani nizaju pobjede, osladio im se ratni plijen, pa su zato izašli.[5]

Kod vode El-Murejsi'a pokazali su mržnju prema islamu i muslimanima koju su krili u svojim dušama. Svaka nova muslimanska pobjeda samo im je povećavala srdžbu, dok su im srca iščekivala dan kada će muslimani biti poraženi pa da utole svoju mržnju.

Nakon muslimanske pobjede kod El-Murejsi'a licemjeri su pokušali izazvati sukob između muhadžira i ensarija, a kada im je pokušaj propao, odlučili su napakostiti Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovoj porodici šireći podlu potvoru.

Časni ashab Zejd b. Erkam, svjedok i učesnik prvog događaja, kazuje[6]: "Bio sam u jednom pohodu[7] sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i čuo

---

[1] *Ibid.*, str. 88-89.
[2] Muhammed Sadik Urdžun, *Muhammed Resulullah*, 4/250.
[3] *Sahihu Muslim, Kitabuz-zikri ved-dua'i, bab: Et-Tesbih evvelen-nehar*, br. 2726.
[4] Ibn Sa'd, *Et-Tabekat*, 8/121. Halifa b. Hajjat, *Et-Tarih*, str. 234.
[5] *Hadisul-Kur'anil-kerim an gazevatir-Resul*, 1/318.
[6] El-Umeri, *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 2/408.
[7] U drugim predajama se izričito navodi da se radilo o Pohodu na Benul-Mustalik. (op. a.)

sam Abdullaha b. Ubejja kako govori: 'Nemojte udjeljivati onima koji su sa Allahovim Poslanikom kako bi ga napustili. A kad se vratimo u Medinu, jači će istjerati iz nje slabijeg!' Spomenuo sam to svome amidži[1], a on je to prenio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji me pozvao, i kad sam i pred njim ponovio isto, poslao je po Abdullaha b. Ubejja i njegovo društvo koji su se zakleli da nisu rekli ono što sam spomenuo. Umjesto meni, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, povjerovao je njima, a to me toliko pogodilo da sam ostao sjediti u kući. Moj amidža mi reče: 'Zar si htio da te Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, smatra lašcem i zamrzi te?!' Nakon toga je objavljeno:

﴿إِذَا جَآءَكَ ٱلْمُنَٰفِقُونَ قَالُوا۟ نَشْهَدُ إِنَّكَ لَرَسُولُ ٱللَّهِ ۗ وَٱللَّهُ يَعْلَمُ إِنَّكَ لَرَسُولُهُۥ وَٱللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّ ٱلْمُنَٰفِقِينَ لَكَٰذِبُونَ ۝١﴾

'Kad ti licemjeri dolaze, oni govore: 'Mi tvrdimo da si ti, zaista, Allahov poslanik!', i Allah zna da si ti, zaista, Njegov poslanik, a Allah tvrdi i da su licemjeri pravi lašci.'[2]

Tada me je pozvao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i proučio ovaj ajet i rekao mi: 'Allah je potvrdio da si govorio istinu, Zejde!''[3]

Drugi svjedok događaja, Džabir b. Abdullah, radijallahu anhuma, pripovijeda o događaju na murejsi'ijskoj vodi, kada su licemjeri pokušali pocijepati muslimansko jedinstvo podstičući međuplemensku netrpeljivost. Džabir kazuje: ''Bili smo u jednom pohodu i neki muhadžir je u šali nogom udario jednog ensariju. To je dovelo do svađe, pa je ensarija povikao: 'Upomoć, ensarije!', a muhadžir je povikao: 'Upomoć, muhadžiri!' Čuo je to Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pa je izašao i upitao: 'Zašto čujem ove neznabožačke povike?' Rekoše mu: 'Neki muhadžir je u šali nogom udario jednog ensariju.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče im: 'Klonite se toga, to smrdi!'

Za događaj je čuo Abdullah b. Ubejj pa je rekao: 'Zar se tako prema nama odnose!? E, Boga mi, kada se vratimo u Medinu, jači će iz nje istjerati slabijeg!' Ove riječi došle su do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i Omer reče: 'Allahov Poslaniče, dopusti da tom licemjeru odrubim glavu!' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Pusti ga. Ne želim da ljudi pričaju da Muhammed ubija svoje ashabe.'''[4]

U drugoj predaji stoji: ''Omer b. El-Hattab rekao je: 'Naredi Abbadu b. Bišru da ga ubije!' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'A šta ćemo, Omere, kada ljudi počnu pričati da Muhammed ubija svoje ashabe?! Ne, nego

---

[1] Mislio je na Sa'da b. Ubadu, a on je bio poglavar Hazredža i nije mu bio pravi amidža nego je to izraz poštovanja. (op. a.)

[2] Sura El-Munafikun, 1.

[3] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 2/408.

[4] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 2/409.

oglasi pokret!' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obično nije polazio u to vrijeme, ali su se ljudi spremili za polazak i krenuli.[1]

Nakon što je Zejd b. Erkam obavijestio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, šta je čuo da govori Abdullah b. Ubejj, ovaj je došao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i zakleo se: 'Allaha mi, nisam rekao ovo što govori, i nisam o tome pričao.' Prisutne ensarije su rekle: 'Allahov Poslaniče, možda se dječaku pričinilo.'

Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio pokret i vojska krenula, Usejd b. Hudajr došao je do Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pozdravio ga islamskim pozdravom i rekao: 'Allahov Vjerovjesniče, čudno je što si naredio pokret u ovo vrijeme, to nije uobičajeno?!' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Zar nisi čuo šta je rekao vaš drug?' 'A koji drug, Allahov Poslaniče?', upitao je Usejd.

'Abdullah b. Ubejj', rekao je Poslanik.

'A šta je rekao?', upitao je Usejd.

'Tvrdi da će, kada se vratimo u Medinu, jači istjerati iz nje slabijeg.'

Usejd reče: 'Allahov Poslaniče, ti si jači, a on je bezvrijedan, i ako želiš, možeš ga istjerati iz nje.'

Malo kasnije Usejd reče: 'Allahov Poslaniče, ipak budi blag prema njemu! Tako mi Allaha, kada si nam ti došao sa istinom, u to vrijeme je njegov narod sakupljao nakit da mu sačine od njega krunu i krunišu ga za kralja, a on zato smatra da si mu ti ukrao vlast.'"

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je vojsci da idu čitav taj dan i noć do sabaha, i tek kada je ugrijalo sunce, naredio je odmor te su ljudi zaspali čim su se spustili na zemlju.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postupio je ovako kako bi onemogućio ljudima da raspravljaju o jučerašnjem događaju vezanom za Abdullaha b. Ubejja.

O njemu i njemu sličnima objavljena je sura koja spominje licemjere, i kada je objavljena, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uhvatio je Zejda b. Erkama za uho i rekao: "Ovo je onaj čijem je uhu Allah podmirio dug!"[2]

Lekcije i pouke iz ovog događaja

1- Očuvanje političkog kredibiliteta i unutrašnjeg jedinstva

Ovo naziremo u Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, riječima: "A šta ćemo, Omere, kada ljudi počnu pričati da Muhammed ubija svoje ashabe?!"[3]

---

[1] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 3/319.
[2] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 3/319-320.
[3] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 2/409.

Dakle, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije nikako želio da se naruši njegov politički kredibilitet, jer velika je razlika između toga da ljudi pričaju kako ashabi vole Muhammeda, kao što njihov vođa Ebu Sufjan potvrđuje kada kaže: "Nisam vidio nikoga da toliko voli nekoga kao što Muhammedovi ashabi vole Muhammeda"[1] i toga da ljudi pričaju kako Muhammed ubija svoje ashabe. Nema sumnje da bi se nakon toga javili veliki pokušaji od strane neprijatelja da prodre u unutrašnjost muslimanskog saffa u Medini, međutim, pred ovolikom ljubavlju i žrtvom izgubili su svaku nadu u svojim nastojanjima.

Međutim, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije bio indolentan prema ovoj zavjeri koju je predvodio Abdullah b. Ubejj b. Selul, s ciljem razaranja muslimanskog jedinstva i oživljavanja paganske netrpeljivosti među muslimanima, nego je poduzeo sljedeće korake:

a) Naredio je pokret i neprekidno su se kretali čitav dan i noć, do sljedećeg dana kad je sunce već dobro bilo izašlo. Tada je naredio odmor i ljudi su brzo zaspali.[2] I tako je na vrlo mudar način ugušio smutnju u začecima ne ostavljajući ljudima prostora za raspravljanje o onome što je uradio Abdullah b. Ubejj.

b) Radi očuvanja muslimanskog jedinstva Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije se suprotstavio Ibn Selulu silom i oružjem, jer je ovaj u muslimanskim redovima imao sljedbenike koji bi ga zdušno branili, a to bi dovelo do cijepanja muslimanskog jedinstva, što ne bi donijelo nikakvu korist islamu i muslimanima. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pokazao je da mudra šerijatska politika nalaže da rješavanje ovako teških slučajeva iziskuje nepokolebljivost, snagu živaca i dalekovidnost.[3] Ova njegova politička umješnost i mudrost u rješavanju problema, od njegove ličnosti vjerovjesnika i poslanika, grana se na sve ljude kako bi ga ummet uzeo za uzora u svom ponašanju.[4]

Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, blag odnos prema Ibn Ubejju imao je velikog traga u kasnijim događanjima, jer kada bi god Ibn Ubejj napravio neki eksces, njegov vlastiti narod bi ga korio, čak su predlagali Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da ga ubiju, ali Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odbijao je i praštao.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je sablji istine, Omeru b. El-Hattabu, radijallahu anhu, ukazao na razloge ove svoje politike, rekavši: "Omere, da sam ga ubio onda kada si predlagao, uz njega bi stali mnogi, koji bi ga danas sami ubili kada bih im to naredio!" Omer je pričao: "Tada sam shvatio da je Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, odluka bila mnogo bolja od moje."[5]

---

[1] *Et-Terbijetul-kijadijje*, 3/463.
[2] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/255.
[3] *Suver ve iber minel-džihadin-Nebevi fil-Medine*, str. 202.
[4] El-Buti, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 409.
[5] Ebu Faris, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/257.

2- Dok je s nama, bit ćemo blagi prema njemu i lijepo se prema njemu odnositi

Ibn Ubejj je imao sina, iskrenog vjernika, koji se zvao Abdullah. Kada je čuo šta je uradio njegov otac i da je o njemu objavljena sura, došao je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Allahov Poslaniče, čuo sam da namjeravaš ubiti moga oca zbog onoga što je uradio, a ako to zaista želiš, onda naredi meni i ja ću ti donijeti njegovu glavu. Allaha mi, sav Hazredž zna da nema mladića koji je bolji od mene prema svome ocu, i bojim se da ga ubije neko drugi pa da ja ne mognem gledati da čovjek koji mi je ubio oca hoda među ljudima i tako možda ubijem vjernika zbog nevjernika i uđem u Vatru." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Ne, nego ćemo biti blagi i lijepo se družiti s njim dok je s nama."[1]

Kada je vojska stigla pred Medinu, Abdullah se isprriječio ispred svoga oca i rekao: "Stani! Tako mi Allaha, nećeš ući u Medinu dok to Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ne dozvoli!" Kada je stigao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Ibn Ubejj je zatražio dozvolu da uđe i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mu je dozvolio.[2]

3- Divan primjer imana

Abdullah, sin Abdullaha b. Ubejja, pokazao je divan primjer iskrenog imana dajući prednost u ljubavi i iskrenosti Allahu i Njegovom Poslaniku, nad ljubavi prema ocu.[3]

Sin je ponudio divan primjer imana i žrtvovanja ljubavi prema ocu, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, čovjek velikog srca i najljepšeg morala, uzvratio je na to opraštanjem, milošću i lijepim druženjem. Rekao je: "Ne, nego ćemo biti blagi i lijepo se sa njim družiti dokle god je s nama." Kako je divno ovo opraštanje i kako je samo divan Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem![4] Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ponio se ljubazno prema svome ashabu, umirio ga i odagnao njegove brige.[5]

4- Borba protiv neislamskih pristrasnosti

Pristrasnost koju nazivamo neislamskom nije ograničena samo na plemensku pristrasnost koja se veže za zajedničko porijeklo, nego se odnosi na zajednički naziv i svojstvo za koje se ljudi vežu i na osnovu njega pomažu u istini ili zabludi. Tako je, kada je muhadžir udario ensariju, ovaj povikao: "Upomoć, ensarije!", a muhadžir je povikao: "Upomoć, muhadžiri!" Kada je to čuo Allahov Poslanik, salla-

---

[1] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 3/321.
[2] El-Kahtani, *El-Vela'u vel-bera' fil-islam*, str. 209.
[3] Muhammed Sadik Urdžun, *Muhammed Resulullah*, 3/163.
[4] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/257.
[5] Muhammed Sadik Urdžun, *Muhammed Resulullah*, 3/163.

llahu alejhi ve sellem, rekao je: "Zašto čujem ove neznabožačke povike?" Odgovorili su mu: "Jedan muhadžir udario je jednog ensariju." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na to je rekao: "Klonite se toga, to smrdi!"[1]

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prekorio ih je zbog ovih povika jer ukazuju na pristrasnosti prema određenoj grupi, iako su upotrijebili izraze koje spominje Kur'an. Muhadžir je pozvao muhadžire, iako je on kriv jer je udario čovjeka, kao da je zbog zajedničkog naziva mislio da su mu dužni pomoći. S druge strane, ensarija je pozvao ensarije jer njima pripada i s njima dijeli naziv i svojstvo. Međutim, ako su već morali pozivati u pomoć, obojica su trebali pozvati muslimane. Stoga je potrebno da daije konstantno naglašavaju potrebu odbacivanja pristrasnosti svake vrste, svejedno da li bila plemenska, nacionalna, ideološka, stranačka, rasna itd., i neophodnost zasnivanja odanosti i pomoći na temelju islamskog bratstva koje je uspostavio Allah kada je rekao:

﴿ إِنَّمَا ٱلْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ ﴾

"Uistinu, samo su vjernici braća."[2]

Muslimani se trebaju pomagati samo u istini, ne i u zabludi, odnosno trebaju stati na stranu onoga ko je u pravu protiv onoga ko je u krivu.[3]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao je do znanja da su pristrasnosti neznabožačko svojstvo, i rekao je: "Neka čovjek pruži pomoć svome bratu, bilo nasilniku bilo bespravljenom. Ako je nasilnik, neka ga spriječi – tako će ga pomoći, a ako je obespravljen, neka mu pomogne u vraćanju njegovog prava."[4]

Ovim riječima Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, potvrdio je pomaganje na istini i pravičnosti, a poništio neislamsko pravilo: "Pomozi svoga brata svejedno da li je u pravu ili u krivu."[5]

Učenjaci i daije trebaju raditi na iskorjenjivanju svih vrsta pristrasnosti i iz muslimanskog društva, kao što je naredio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. To je teška zadaća, ali nije nemoguća, stoga trebamo uložiti maksimalne napore kako bismo ovu osobinu iščupali iz muslimanskih duša.[6]

---

[1] *Es-Siretun-Nebevijetus-sahiha*, 2/209.
[2] Sura El-Hudžurat, 10.
[3] *El-Mustefad min kisasil-Kur'an lid-da'veti ved-du'at*, 2/301-302.
[4] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 2/209.
[5] *Ibid.*, 2/209.
[6] *El-Mustefad min kisasil-Kur'an lid-da'veti ved-du'at*, 2/302.

Četvrto: Kur'anske smjernice islamskom društvu po okončanju Pohoda Benul-Mustalik

Nakon Pohoda Benul-Mustalik, objavljena je sura El-Munafikun. Dokaz za to je predaja koju bilježi Et-Tirmizi, a u kojoj stoji: "Kada smo osvanuli, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proučio je suru El-Munafikun."[1]

Sura detaljno govori o licemjerima, ukazuje na neka njihova djela i riječi, otkriva njihove laži, ali na kraju, sura upozorava vjernike da se ne odaju ovome svijetu i njegovim ukrasima, podstiče ih na udjeljivanje.

Najznačajnije tačke na koje se koncentrirala sura:

a) Na početku sura govori o moralnom nivou licemjera, ukazuje na njihove laži i njihovo stanje.[2] Na samom početku sura govori o osobinama licemjera, od kojih je najvažnija da se lažno predstavljaju vjernicima, lažno zaklinju, kukavice su i slabići, kuju zavjere protiv Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i vjernika, odvraćaju ljude od Allahovog puta.[3]

Allah je rekao:

﴿إِذَا جَآءَكَ ٱلْمُنَٰفِقُونَ قَالُوا۟ نَشْهَدُ إِنَّكَ لَرَسُولُ ٱللَّهِ ۗ وَٱللَّهُ يَعْلَمُ إِنَّكَ لَرَسُولُهُۥ وَٱللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّ ٱلْمُنَٰفِقِينَ لَكَٰذِبُونَ ﴿١﴾ ٱتَّخَذُوٓا۟ أَيْمَٰنَهُمْ جُنَّةً فَصَدُّوا۟ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ ۚ إِنَّهُمْ سَآءَ مَا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ﴿٢﴾ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ ءَامَنُوا۟ ثُمَّ كَفَرُوا۟ فَطُبِعَ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَفْقَهُونَ ﴿٣﴾ وَإِذَا رَأَيْتَهُمْ تُعْجِبُكَ أَجْسَامُهُمْ ۖ وَإِن يَقُولُوا۟ تَسْمَعْ لِقَوْلِهِمْ ۖ كَأَنَّهُمْ خُشُبٌ مُّسَنَّدَةٌ ۖ يَحْسَبُونَ كُلَّ صَيْحَةٍ عَلَيْهِمْ ۚ هُمُ ٱلْعَدُوُّ فَٱحْذَرْهُمْ ۚ قَٰتَلَهُمُ ٱللَّهُ ۖ أَنَّىٰ يُؤْفَكُونَ ﴿٤﴾﴾

"Kad ti licemjeri dolaze, oni govore: 'Mi tvrdimo da si ti, zaista, Allahov poslanik!', i Allah zna da si ti, zaista, Njegov poslanik, a Allah tvrdi i da su licemjeri pravi lašci. Oni su svoje zakletve štitom uzeli, pa od Allahovog puta odvraćaju. Ružno je, doista, kako postupaju. To je zato što su vjernici bili, pa nevjernici postali, i onda su im srca zapečaćena, pa ne shvaćaju. Kad ih pogledaš, njihov te izgled ushićuje; a kad progovore, ti slušaš riječi njihove – međutim, oni su kao šuplji naslonjeni balvani, i misle da je svaki povik protiv njih. Oni su pravi neprijatelji, pa ih se pričuvaj! Allah ih ubio kuda se odmeću!"[4]

b) Sura ukazuje na inat licemjera, upornost u slijeđenju zablude, neposlušnost onome ko ih poziva u istinu, detaljno iznosi njihove odvratne riječi, naročito riječi koje su izrekli u Pohodu Benul-Mustalik, da će istjerati Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i vjernike iz Medine i da njima pripada snaga itd.[5]

Allah je rekao:

---

[1] *Sunenut-Turmizi, Kitabu Tefsiril-Kur'an, bab: Ve min suretil-Munafikin*, 5/415.

[2] *Hadisul-Kur'anil-kerim an gazevatir-Resul*, 1/327.

[3] Dr. Vehbe ez-Zuhajli, *Et-Tefsirul-Munir*, 28/213.

[4] Sura El-Munafikun, 1-4.

[5] *Hadisul-Kur'anil-kerim an gazevatir-Resul*, 1/327.

﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا يَسْتَغْفِرْ لَكُمْ رَسُولُ اللَّهِ لَوَّوْا رُءُوسَهُمْ وَرَأَيْتَهُمْ يَصُدُّونَ وَهُم مُّسْتَكْبِرُونَ ﴿٥﴾ سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أَسْتَغْفَرْتَ
لَهُمْ أَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ لَن يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ ۚ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٦﴾ هُمُ الَّذِينَ يَقُولُونَ لَا تُنفِقُوا عَلَىٰ مَنْ عِندَ
رَسُولِ اللَّهِ حَتَّىٰ يَنفَضُّوا ۗ وَلِلَّهِ خَزَائِنُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَٰكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَفْقَهُونَ ﴿٧﴾ يَقُولُونَ لَئِن رَّجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ
لَيُخْرِجَنَّ الْأَعَزُّ مِنْهَا الْأَذَلَّ ۚ وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَلَٰكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٨﴾﴾

"A kada im se rekne: 'Dođite, Allahov Poslanik će moliti da vam se oprosti', oni glavama svojim tresu i vidiš ih kako nadmeno odbijaju. Isto im je – molio ti oprosta za njih ili ne molio, Allah im, zaista, neće oprostiti. Allah, doista, narodu neposlušnom neće na Pravi put ukazati. Oni govore: 'Ne udjeljujte ništa onima koji su uz Allahovog Poslanika, da bi ga napustili!' A riznice nebesa i Zemlje Allahove su, ali licemjeri ne shvataju. Oni govore: 'Ako se vratimo u Medinu, sigurno će jači istjerati iz nje slabijeg!' A snaga je u Allaha i u Poslanika Njegova i u vjernika, ali licemjeri ne znaju."[1]

Tako se medinsko društvo odgajalo na događajima kroz kur'anske smjernice i pod nadzorom Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Peto: Licemjeri pokušavaju kompromitirati Vjerovjesnikovu čast potvarajući njegovu suprugu Aišu

Nakon što nisu uspjeli izazvati međumuslimanski sukob pokretanjem neznabožačkih trzavica, u ovom pohodu licemjeri su se pojavili sa potvorom. Okomili su se na Vjerovjesnikov dom želeći nauditi Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovoj časnoj porodici. Historičari, mufessiri i muhaddisi slažu se da se događaj potvore desio po okončanju bitke protiv Benul-Mustalika.[2]

El-Buhari i Muslim taj događaj bilježe u svojim *Sahihima*. U El-Buharijevoj predaji stoji: Aiša je rekla: "Kada bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odlazio na neko putovanje, bacao bi kocku među svojim suprugama, pa čija bi kocka izašla, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poveo bi nju sa sobom. Tako je bacio kocku među nama za jedan vojni pohod na koji je krenuo, pa je kocka pala na mene i ja sam krenula s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. To je bilo poslije propisivanja nošenja hidžaba. Ja sam nošena u svojoj nosiljci i u njoj sam boravila. Zadržali smo se dok Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije okončao i zaključio taj vojni pohod. Približili smo se Medini. Najavljen je polazak noću, a ja sam ustala kada je on najavljen i prošla vojsku. Kad sam obavila svoju potrebu, krenula sam prema svojoj jahalici. Međutim, vidjela sam da mi je spala ogrlica od perli iz Zifra, pa sam se vratila tražeći svoju ogrlicu. Potraga

[1] Sura El-Munafikun, 5-8.
[2] El-Vakidi, Ez-Zehebi, Et-Taberi, Ibn Sa'd, Ibn Hazm, Ibn Kesir, Er-Razi, Ibn Hadžer i En-Nevevi, svi su ovog stava.

za njom me je zadržala, a osobe koje su me prenosile krenule su ponijevši moju nosiljku na devu koju sam ja jahala. Oni su mislili da sam ja u njoj. Žene su tada bile lahke, nisu bile teške ni debele, jer su samo malo jele, te ljudima nije bila sporna lahkoća nosiljke kada su je podigli i ponijeli, a i ja sam bila vrlo mlada, tako da su potjerali devu i otišli. Nakon što je vojska već bila otišla, ja sam našla svoju ogrlicu i došla na mjesto gdje su oni bili odsjeli, ali tamo niti je ko dozivao, niti se ko odazivao. Ja sam se uputila na mjesto gdje sam boravila, misleći da će ljudi primijetiti da su me izgubili, pa da će se vratiti zbog mene. Dok sam tako sjedila na svom mjestu, savladao me san i ja sam zaspala. Safvan b. El-Mu'attal es-Sulemi ez-Zekvani zaostao je za vojskom, pa je počeo putovati tokom noći tako da je osvanuo stigavši do mene. Vidio je priliku osobe koja spava, pa mi je došao i prepoznao me kada me je ugledao, a on me vidio i prije propisa o hidžabu. Probudile su me njegove riječi: 'Mi smo Allahovi i Njemu ćemo se vratiti!', koje je izgovorio kad me je prepoznao. Sputila sam na lice svoj pokrivač i tako mi Allaha, niti mi je šta rekao, niti sam od njega čula ijednu riječ, osim što je rekao: 'Mi smo Allahovi i Njemu ćemo se vratiti!', kada je natjerao svoju devu da klekne. Ona se spustila na prednje noge pa sam je ja uzjahala i počeo me voditi na devi sve dok nismo stigli vojsku koja je odsjela i odmarala zbog vrućine početkom popodneva, pa je propao zbog mene ko je propao. Onaj ko je prednjačio u tome bio je Abdullah b. Ubejj b. Selul.

1- Širenje glasina u Medini

Stigli smo u Medinu, a ja sam bolovala mjesec dana po dolasku u nju. Ljudi su se prepustili pričama koje su iznosili potvoritelji, a ja o tome nisam ništa znala. Jedino što me zbunjivalo, u mojoj bolesti, jeste da nisam vidjela pažnju od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koju bi mi, inače, ukazivao kad sam bivala bolesna. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, samo bi ušao, nazvao selam i pitao: 'Kako je ova vaša mala?', i to me je zbunjivalo. Nisam znala za zlo dok nisam izašla kad sam se malo pridigla. Sa mnom je izašla Ummu Mistah prema našem nužniku, a izlazile smo samo od noći do noći. To je bilo prije negoli smo napravili zahode blizu naših kuća, a mi smo u tome bili kao pravi Arapi, nuždu smo vršili napolju, a smetalo nam je da napravimo zahode u svojim kućama. Tako sam ja izašla sa Ummu Mistah koja je bila kćerka Ebu Ruhma b. Abdu-Menafa. Njena majka bila je kćerka Sahra b. Amira, tetka Ebu Bekrova, a njezin je sin bio Mistah b. Usase b. Ubad b. Abdul-Muttalib. Kad smo završile, uputile smo se, ja i kćerka Ebu Ruhmova, Ummu Mistah, prema mojoj kući. Ummu Mistah se saplela na svoj ogrtač i rekla: 'Propade Mistah!' Rekla sam joj: 'Ružno je to što si rekla, grdiš čovjeka koji je učesnik Bedra!' Ona reče: 'Zar ti nisi čula šta je on rekao?' Upitah: 'A šta je rekao?' Ona mi reče kakva je potvora iznesena, a ja se još više razboljeh. Kad sam se vratila kući, dođe Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nazva selam i reče: 'Kako je ova vaša mala?' Upitah ga: 'Da li ćeš mi dozvoliti da odem svojim

roditeljima?', jer ja sam željela da se uvjerim u to pričanje od svojih roditelja. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mi je dozvolio i ja sam otišla svojim roditeljima. Pitala sam majku: 'Majko, zašto to ljudi pričaju?' Odgovorila je: 'Kćerkice, ne uzimaj to ozbiljno, jer rijetko je kad, tako mi Allaha, bila neka lijepa žena kod čovjeka koji je voli, a koja ima suparnice, a da one nisu na nju mnogo govorile.' Rekla sam: 'Subhanallah, ljudi nešto pričaju o tome.' Počela sam plakati te noći, suze mi se nisu sušile, niti sam oka zatvorila da zaspim. Osvanula sam plačući.

2- Poslanik traži savjet od nekih ashaba

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je Aliju b. Ebu Taliba i Usamu b. Zejda, radijallahu anhuma, u vrijeme kad mu Objava nije već dugo došla, pitajući ih i tražeći od njih savjet o rastavi svoje supruge. Usama je preporučio Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ono što je znao o nevinosti njegove porodice i njegovoj ljubavi prema njima. Usama je rekao: 'Allahov Poslaniče, o tvojoj porodici mi znamo samo dobro.' Alija je rekao: 'Allahov Poslaniče, Allah nije strog prema tebi, pored nje ima mnogo žena, a ako upitaš njezinu sluškinju, kazat će ti istinu.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je Beriru i upitao je: 'Berira, jesi li vidjela nešto sumnjivo kod Aiše?' Berira mu je odgovorila: 'Tako mi Onoga koji te je poslao s istinom, nikad nisam vidjela od nje nešto što bih prezirala, osim što je ona vrlo mlada pa ponekad zaspi i zaboravi na kućno tijesto, pa dođu kokoši i pojedu ga.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odmah je ustao i tražio opravdanje zbog onoga što je naumio sa Abdullahom b. Ubejjom. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je s minbera: 'O skupino muslimana, ko će me opravdati i pomoći protiv čovjeka koji me uznemirio po pitanju moje supruge. Tako mi Allaha, ja o svojoj porodici znam samo dobro. Oni spominju čovjeka o kojem ja znam samo dobro i koji nije ulazio mojoj porodici osim sa mnom.' Ustao je Sa'd b. Muaz, ensarija, i rekao: 'Ja te opravdavam i pomoći ću ti protiv njega, Allahov Poslaniče, ako je iz plemena Evs, mi ćemo mu posjeći vrat, a ako je od naše braće iz plemena Hazredž, naredit ćeš nam i mi ćemo to provesti.'

3- Posljedice potvore

Zatim je ustao Sa'd b. Ubade, prvak Hazredža. Bio je dobar čovjek, ali ga je ponijela plemenska pristrasnost, pa je rekao Sa'du b. Muazu: 'Griješiš, tako mi Allaha, niti ćeš ga ubiti, niti to možeš učiniti. Da je iz tvog plemena, ti ne bi volio da bude ubijen.' Ustao je Usejd b. Hudajr, amidžić Sa'da b. Muaza i rekao Sa'du b. Ubadi: 'Ti griješiš, mi ćemo ga, tako mi Allaha, ubiti. A ti si licemjer i braniš licemjera.' Ustali su jedni protiv drugih, Evs i Hazredž, u namjeri da se potuku. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je na minberu i neprestano ih je smirivao sve dok nisu zašutjeli, pa je i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada ušutio. Ja sam i taj dan plakala, suze mi se nisu sušile, niti sam oka sklopila. Roditelji

su mislili da će mi plač istrgati jetru. Dok su oni sjedili kod mene, a ja plakala, jedna ensarijka je zatražila dozvolu da uđe. Ja sam joj dozvolila, a ona je sjela i plakala sa mnom. Dok smo tako sjedile, uđe nam Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, *nazva selam i sjede, a nije sjedio kod mene otkada se to počelo pričati*.

4- Poslanikova pitanja i Aišini odgovori

Od tada je prošao jedan mjesec, a ništa nije objavljeno o mom slučaju. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proučio je kelimei-šehadet kad je sjeo i rekao je: 'Aiša, čuo sam o tebi tako i tako. Ako si nevina, Allah će te osloboditi, a ako si počinila neki grijeh, zatraži oprosta od Allaha i pokaj Mu se, jer rob ako prizna grijeh i pokaje se, Allah mu i oprosti.' Nakon što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, završio svoj govor, suze su mi presahle, nisam više nijednu osjetila. Rekla sam svome babi: 'Odgovori Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, za mene.' Rekao je: 'Allaha mi, ne znam šta da kažem Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.' Onda sam rekla svojoj majci: 'Majko, odgovori Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, za mene.' Rekla je: 'Allaha mi, ja ne znam šta da kažem Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.' Rekla sam: 'Ja sam mlada djevojka i ne učim mnogo iz Kur'ana, ali sigurno znam da ste vi čuli ovo pričanje tako da vam je to ostalo u dušama i da ste u to povjerovali. Ako bih vam rekla da sam nedužna, a Allah zna da sam nedužna, ne biste mi povjerovali, a ako bih priznala nešto za što Allah zna da sam nedužna, vi biste mi povjerovali. Ja ne nalazim drugog primjera za sebe i za vas osim riječi Jusufovog oca[1]:

'...a strpljivost je lijepa, od Allaha ja tražim pomoć protiv onoga što vi iznosite.'[2]

Zatim sam se okrenula i otišla da legnem. Znala sam da sam nedužna i bila sam sigurna da će to Allah potvrditi, ali, Allaha mi, nisam mislila da će u pogledu mene biti objavljen kur'anski tekst, jer moj slučaj za mene nije bio vrijedan toga da Allah o njemu govori kroz kur'anski tekst. Međutim, nadala sam se da će Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, usniti neki san kojim će me Allah osloboditi.'

5- Silazak Objave o Aišinoj nevinosti

I, tako mi Allaha, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije ustao sa svoga mjesta niti je iko iz kuće izašao dok Allah nije objavio Svome Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem. Obuzelo ga je stanje koje mu se javljalo prilikom objavljivanja tako da su sa njega lijevale kapi znoja veličine bisera – a bio je zimski dan – zbog težine objavljenog govora. Kako se smirio, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi

[1] To je Jakub. (op. a.)
[2] Sura Jusuf, 18.

su mislili da će mi plač istrgati jetru. Dok su oni sjedili kod mene, a ja plakala, jedna ensarijka je zatražila dozvolu da uđe. Ja sam joj dozvolila, a ona je sjela i plakala sa mnom. Dok smo tako sjedile, uđe nam Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nazva selam i sjede, a nije sjedio kod mene otkada se to počelo pričati.

4- Poslanikova pitanja i Aišini odgovori

Od tada je prošao jedan mjesec, a ništa nije objavljeno o mom slučaju. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proučio je kelimei-šehadet kad je sjeo i rekao je: 'Aiša, čuo sam o tebi tako i tako. Ako si nevina, Allah će te osloboditi, a ako si počinila neki grijeh, zatraži oprosta od Allaha i pokaj Mu se, jer rob ako prizna grijeh i pokaje se, Allah mu i oprosti.' Nakon što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, završio svoj govor, suze su mi presahle, nisam više nijednu osjetila. Rekla sam svome babi: 'Odgovori Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, za mene.' Rekao je: 'Allaha mi, ne znam šta da kažem Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.' Onda sam rekla svojoj majci: 'Majko, odgovori Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, za mene.' Rekla je: 'Allaha mi, ja ne znam šta da kažem Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.' Rekla sam: 'Ja sam mlada djevojka i ne učim mnogo iz Kur'ana, ali sigurno znam da ste vi čuli ovo pričanje tako da vam je to ostalo u dušama i da ste u to povjerovali. Ako bih vam rekla da sam nedužna, a Allah zna da sam nedužna, ne biste mi povjerovali, a ako bih priznala nešto za što Allah zna da sam nedužna, vi biste mi povjerovali. Ja ne nalazim drugog primjera za sebe i za vas osim riječi Jusufovog oca[1]:

﴿ فَصَبْرٌ جَمِيلٌ وَٱللَّهُ ٱلْمُسْتَعَانُ عَلَىٰ مَا تَصِفُونَ ﴿١٨﴾ ﴾

'...a strpljivost je lijepa, od Allaha ja tražim pomoć protiv onoga što vi iznosite.'[2]

Zatim sam se okrenula i otišla da legnem. Znala sam da sam nedužna i bila sam sigurna da će to Allah potvrditi, ali, Allaha mi, nisam mislila da će u pogledu mene biti objavljen kur'anski tekst, jer moj slučaj za mene nije bio vrijedan toga da Allah o njemu govori kroz kur'anski tekst. Međutim, nadala sam se da će Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, usniti neki san kojim će me Allah osloboditi.'

5- Silazak Objave o Aišinoj nevinosti

I, tako mi Allaha, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije ustao sa svoga mjesta niti je iko iz kuće izašao dok Allah nije objavio Svome Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem. Obuzelo ga je stanje koje mu se javljalo prilikom objavljivanja tako da su sa njega lijevale kapi znoja veličine bisera – a bio je zimski dan – zbog težine objavljenog govora. Kako se smirio, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi

---

[1] To je Jakub. (op. a.)
[2] Sura Jusuf, 18.

ve sellem, počeo se smijati i prvo što je rekao, bilo je: 'Aiša, budi sretna, Allah Uzvišeni je potvrdio tvoju čistoću.' Majka mi reče: 'Ustani prema njemu.' Rekla sam: 'Allaha mi, neću mu ustati i ja sam zahvalna jedino Allahu koji je objavio moju nevinost.' Allah Uzvišeni je objavio:

﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ جَآءُو بِٱلۡإِفۡكِ عُصۡبَةٞ مِّنكُمۡۚ لَا تَحۡسَبُوهُ شَرّٗا لَّكُمۖ بَلۡ هُوَ خَيۡرٞ لَّكُمۡۚ لِكُلِّ ٱمۡرِيٕٖ مِّنۡهُم مَّا ٱكۡتَسَبَ مِنَ ٱلۡإِثۡمِۚ وَٱلَّذِي تَوَلَّىٰ كِبۡرَهُۥ مِنۡهُمۡ
لَهُۥ عَذَابٌ عَظِيمٞ ١١ لَّوۡلَآ إِذۡ سَمِعۡتُمُوهُ ظَنَّ ٱلۡمُؤۡمِنُونَ وَٱلۡمُؤۡمِنَٰتُ بِأَنفُسِهِمۡ خَيۡرٗا وَقَالُواْ هَٰذَآ إِفۡكٞ مُّبِينٞ ١٢ لَّوۡلَا جَآءُو عَلَيۡهِ بِأَرۡبَعَةِ
شُهَدَآءَۚ فَإِذۡ لَمۡ يَأۡتُواْ بِٱلشُّهَدَآءِ فَأُوْلَٰٓئِكَ عِندَ ٱللَّهِ هُمُ ٱلۡكَٰذِبُونَ ١٣ وَلَوۡلَا فَضۡلُ ٱللَّهِ عَلَيۡكُمۡ وَرَحۡمَتُهُۥ فِي ٱلدُّنۡيَا وَٱلۡأٓخِرَةِ لَمَسَّكُمۡ فِي مَآ
أَفَضۡتُمۡ فِيهِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ١٤ إِذۡ تَلَقَّوۡنَهُۥ بِأَلۡسِنَتِكُمۡ وَتَقُولُونَ بِأَفۡوَاهِكُم مَّا لَيۡسَ لَكُم بِهِۦ عِلۡمٞ وَتَحۡسَبُونَهُۥ هَيِّنٗا وَهُوَ عِندَ ٱللَّهِ عَظِيمٞ ١٥
وَلَوۡلَآ إِذۡ سَمِعۡتُمُوهُ قُلۡتُم مَّا يَكُونُ لَنَآ أَن نَّتَكَلَّمَ بِهَٰذَا سُبۡحَٰنَكَ هَٰذَا بُهۡتَٰنٌ عَظِيمٞ ١٦ يَعِظُكُمُ ٱللَّهُ أَن تَعُودُواْ لِمِثۡلِهِۦٓ أَبَدًا إِن كُنتُم
مُّؤۡمِنِينَ ١٧ وَيُبَيِّنُ ٱللَّهُ لَكُمُ ٱلۡأٓيَٰتِۚ وَٱللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ١٨ إِنَّ ٱلَّذِينَ يُحِبُّونَ أَن تَشِيعَ ٱلۡفَٰحِشَةُ فِي ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَهُمۡ عَذَابٌ أَلِيمٞ
فِي ٱلدُّنۡيَا وَٱلۡأٓخِرَةِۚ وَٱللَّهُ يَعۡلَمُ وَأَنتُمۡ لَا تَعۡلَمُونَ ١٩ وَلَوۡلَا فَضۡلُ ٱللَّهِ عَلَيۡكُمۡ وَرَحۡمَتُهُۥ وَأَنَّ ٱللَّهَ رَءُوفٞ رَّحِيمٞ ٢٠﴾

'Zbilja, oni koji su iznijeli potvoru, jesu jedna skupina između vas! Vi ne smatrajte to nekim zlom po vas; ne, to je dobro po vas. Svaki od njih bit će kažnjen prema grijehu koji je zaslužio, a onoga od njih koji je to najviše činio čeka patnja velika. Zašto, čim ste to čuli, nisu vjernici i vjernice jedni o drugima dobro pomislili i rekli: 'Ovo je očita potvora!' Zašto nisu četvericu svjedoka doveli? A pošto svjedoke nisu doveli, oni su onda kod Allaha lažljivci. A da nije Allahove dobrote prema vama i milosti Njegove i na ovom i na onom svijetu, već bi vas stigla teška kazna zbog onoga u što ste se upustili. Kad ste to jezicima svojim prepričavati stali i kad ste na sva usta govorili ono o čemu niste ništa znali, vi ste to sitnicom smatrali, ali je ono Allahu krupno. Zašto niste, čim ste to čuli, rekli: 'Ne dolikuje nam da o tome govorimo, uzvišen neka si Ti! To je velika potvora!' Allah vam naređuje da više nikad takvo nešto ne ponovite, ako ste vjernici, Allah vam propise objašnjava; a Allah sve zna i mudar je. One koji vole da se o vjernicima šire bestidne glasine, čeka teška kazna i na ovom i na onom svijetu; Allah sve zna, a vi ne znate. A da nije Allahove dobrote prema vama i milosti Njegove i da Allah nije blag i milostiv...'[1]

6- Ebu Bekrov stav o onome što se govorilo o Aiši

Nakon što je Allah objavio ovo o mojoj nedužnosti, Ebu Bekr, radijallahu anhu, rekao je: 'Allaha mi, neću Mistahu nikad ništa dati zbog onoga što je rekao o Aiši!', a on je Mistahu b. Usasi pomagao zbog rodbinskih veza i zbog njegovog siromaštva, pa je Uzvišeni objavio:

---

[1] Sura En-Nur, 11-20.

﴿ وَلَا يَأْتَلِ أُولُوا الْفَضْلِ مِنكُمْ وَالسَّعَةِ أَن يُؤْتُوا أُولِي الْقُرْبَىٰ وَالْمَسَاكِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ۖ وَلْيَعْفُوا وَلْيَصْفَحُوا ۗ أَلَا تُحِبُّونَ أَن يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ ۗ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٢٢﴾ ﴾

'Neka se čestiti i imućni među vama ne zaklinju da više neće pomagati rođake i siromahe, i one koji su na Allahovom putu rodni kraj svoj napustili; neka prijeđu preko toga i neka praštaju! Zar vama ne bi bilo drago da i vama Allah oprosti? A Allah prašta i milostiv je.'[1]

Ebu Bekr reče: 'Svakako, Allaha mi, ja želim da mi Allah oprosti', pa je povratio uobičajeno davanje Mistahu i rekao: 'Allaha mi, neću mu to nikada uskratiti!'"

Aiša je rekla: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pitao je i Zejneb bint Džahš, jednu od svojih supruga, o meni. Odgovorila je: 'Allahov Poslaniče, čuvam svoj sluh i svoj vid, i tako mi Allaha, znam samo dobro.' Ona je jedina od supruga Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koja je nastojala da me nadmaši, ali ju je Allah sačuvao zbog pobožnosti. Međutim, njezina sestra Hamna bint Džahše se borila za svoju sestru pa je propala zajedno sa onima koji su propali."[2]

Šesto: Najvažniji adabi i propisi koji se uzimaju iz ajeta o potvori

1- Ajeti su objavili Aišinu nevinost i do Sudnjeg dana će se učiti:

﴿ إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِالْإِفْكِ عُصْبَةٌ مِّنكُمْ ﴾

"Zbilja, oni koji su iznijeli potvoru jesu jedna skupina između vas!"

2- Allahova je mudrost htjela da iz ove nesreće proizađe dobro. Slučaj potvore donio je Ebu Bekrovoj porodici dobro jer će imati veliku nagradu za svoju strpljivost i snažan iman. Allah je rekao:

﴿ لَا تَحْسَبُوهُ شَرًّا لَّكُم ۖ بَلْ هُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ ﴾

"Vi ne smatrajte to nekim zlom po vas; ne, to je dobro po vas."

3- Vjernici moraju jedni o drugima imati lijepo mišljenje i čuvati čast jedni drugih. Allah je rekao:

﴿ لَّوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ ظَنَّ الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بِأَنفُسِهِمْ خَيْرًا وَقَالُوا هَٰذَا إِفْكٌ مُّبِينٌ ﴿١٢﴾ ﴾

"Zašto, čim ste to čuli, nisu vjernici i vjernice jedni o drugima dobro pomislili i rekli: 'Ovo je očita potvora!'"

4- Utjerivanje u laž onih koji su prenosili potvoru. Allah je rekao:

﴿ لَّوْلَا جَاءُوا عَلَيْهِ بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ ۚ فَإِذْ لَمْ يَأْتُوا بِالشُّهَدَاءِ فَأُولَٰئِكَ عِندَ اللَّهِ هُمُ الْكَاذِبُونَ ﴿١٣﴾ ﴾

---

[1] Sura En-Nur, 22.

[2] *Es-Siretun-Nebevijje fi du'il-Mesadiril-aslijje*, str. 440.

"Zašto nisu četvericu svjedoka doveli? A pošto svjedoke nisu doveli, oni su onda kod Allaha lažljivci."

5- Ukazivanje na Allahovu dobrotu i milost prema vjernicima:

﴿ وَلَوْلَا فَضْلُ ٱللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُۥ فِى ٱلدُّنْيَا وَٱلْءَاخِرَةِ ﴾

"A da nije Allahove dobrote prema vama i milosti Njegove i na ovom i na onom svijetu..."

6- Obaveza provjeravanja vijesti prije njihovog širenja:

﴿ وَلَوْلَآ إِذْ سَمِعْتُمُوهُ قُلْتُم مَّا يَكُونُ لَنَآ أَن نَّتَكَلَّمَ بِهَٰذَا سُبْحَٰنَكَ هَٰذَا بُهْتَٰنٌ عَظِيمٌ ﴿١٦﴾ ﴾

"Zašto niste, čim ste to čuli, rekli: 'Ne dolikuje nam da o tome govorimo, uzvišen neka si Ti! To je velika potvora!'"

7- Zabrana činjenja ovako velikog grijeha i vraćanja njemu:

﴿ يَعِظُكُمُ ٱللَّهُ أَن تَعُودُوا۟ لِمِثْلِهِۦٓ أَبَدًا إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ﴿١٧﴾ وَيُبَيِّنُ ٱللَّهُ لَكُمُ ٱلْءَايَٰتِ ۚ وَٱللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٨﴾ ﴾

"Allah vam naređuje da više nikad takvo nešto ne ponovite, ako ste vjernici, Allah vam propise objašnjava; a Allah sve zna i mudar je."

8- Zabrana širenja bestidnih glasina o vjernicima:

﴿ إِنَّ ٱلَّذِينَ يُحِبُّونَ أَن تَشِيعَ ٱلْفَٰحِشَةُ فِى ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ فِى ٱلدُّنْيَا وَٱلْءَاخِرَةِ ۚ وَٱللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿١٩﴾ ﴾

"One koji vole da se o vjernicima šire bestidne glasine, čeka teška kazna i na ovom i na onom svijetu; Allah sve zna, a vi ne znate."

9- Ponovno skretanje pažnje na Allahovu dobrotu i blagost prema vjernicima kao dodatna potvrda:

﴿ وَلَوْلَا فَضْلُ ٱللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُۥ وَأَنَّ ٱللَّهَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿٢٠﴾ ﴾

"A da nije Allahove dobrote prema vama i milosti Njegove i da Allah nije blag i milostiv."

10- Zabrana slijeđenja šejtanovih stopa jer to vodi u propast. Allah je rekao:

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ لَا تَتَّبِعُوا۟ خُطُوَٰتِ ٱلشَّيْطَٰنِ ۚ وَمَن يَتَّبِعْ خُطُوَٰتِ ٱلشَّيْطَٰنِ فَإِنَّهُۥ يَأْمُرُ بِٱلْفَحْشَآءِ وَٱلْمُنكَرِ ۚ وَلَوْلَا فَضْلُ ٱللَّهِ عَلَيْكُمْ
وَرَحْمَتُهُۥ مَا زَكَىٰ مِنكُم مِّنْ أَحَدٍ أَبَدًا وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ يُزَكِّى مَن يَشَآءُ ۗ وَٱللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢١﴾ ﴾

"O vjernici, ne idite šejtanovim stopama! Onoga ko bude išao šejtanovim stopama, on će na razvrat i odvratna djela navoditi. A da nije Allahove dobrote prema vama i milosti Njegove, nijedan se od vas ne bi nikad od grijeha očistio; ali Allah čisti onoga koga On hoće. Allah sve čuje i sve zna."[1]

11- Podsticanje na udjeljivanje siromašnim rođacima bez obzira na njihovo loše ponašanje. Allah je rekao:

---

[1] Sura En-Nur, 21.

﴿ وَلَا يَأْتَلِ أُولُوا الْفَضْلِ مِنكُمْ وَالسَّعَةِ أَن يُؤْتُوا أُولِي الْقُرْبَىٰ وَالْمَسَاكِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ۖ وَلْيَعْفُوا وَلْيَصْفَحُوا ۗ أَلَا تُحِبُّونَ
أَن يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ ۗ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٢٢﴾ ﴾

"Neka se čestiti i imućni među vama ne zaklinju da više neće pomagati rođake i siromahe, i one koji su na Allahovu putu rodni kraj svoj napustili; neka prijeđu preko toga i nek praštaju! Zar vama ne bi bilo drago da i vama Allah oprosti? A Allah prašta i milostiv je."[1]

12- Allah voli i brani Svoje iskrene robove, i onome ko na njih iznosi potvore prijeti prokletstvom na ovome i na onome svijetu. Allah je rekao:

﴿ إِنَّ الَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ الْغَافِلَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ لُعِنُوا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٢٣﴾ يَوْمَ تَشْهَدُ عَلَيْهِمْ أَلْسِنَتُهُمْ وَأَيْدِيهِمْ
وَأَرْجُلُهُم بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٤﴾ يَوْمَئِذٍ يُوَفِّيهِمُ اللَّهُ دِينَهُمُ الْحَقَّ وَيَعْلَمُونَ أَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ الْمُبِينُ ﴿٢٥﴾ ﴾

"Oni koji obijede čestite, bezazlene vjernice, neka budu prokleti i na ovom i na onom svijetu; njih čeka patnja nesnosna na Dan kada protiv njih budu svjedočili jezici njihovi, i ruke njihove, i noge njihove za ono što su radili. Tog Dana Allah će ih kazniti kaznom koju su zaslužili i oni će saznati da je Allah, doista, očigledna Istina."[2]

Autor djela *El-Keššaf* u tefsiru ovih ajeta kaže: "Ako pretražiš sav Kur'an i potražiš čime je Allah zaprijetio grješnicima, vidjet ćeš da Allah ni u kojem slučaju nije bio stroži od slučaja potvore na Aišu, i ni o čemu nije objavio ajete koji djeluju tako prijeteće i nagovještavaju tako žestoku kaznu, tako oštro kritiziraju, tako krupnim i strašnim zlodjelom smatraju to što je počinjeno, kao što je to na različite načine u ovom slučaju objavljeno. Svaki ajet je dovoljan sam za sebe, a bilo bi dovoljno da su objavljena samo ova tri ajeta: **'Oni koji obijede čestite vjernice...'**, do: **'On je očita Istina'**. Samo ova tri ajeta bila bi dovoljna pouka jer su po njima potvoritelji prokleti i na ovom i na onom svijetu, zaprijećeno im je velikom kaznom na onome svijetu, i njihove kože, ruke i noge svjedočit će protiv njih i otkrivati njihove laži i potvore, i Allah će im dati kaznu kakvu zaslužuju."[3]

13- Objašnjenje jednog od Allahovih zakona, a to je da Allah čestitim muškarcima daje čestite žene, a čestitim ženama daje čestite muškarce. Kaže Allah:

﴿ الْخَبِيثَاتُ لِلْخَبِيثِينَ وَالْخَبِيثُونَ لِلْخَبِيثَاتِ ۖ وَالطَّيِّبَاتُ لِلطَّيِّبِينَ وَالطَّيِّبُونَ لِلطَّيِّبَاتِ ۚ أُولَٰئِكَ مُبَرَّءُونَ مِمَّا يَقُولُونَ ۖ لَهُم مَّغْفِرَةٌ
وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٢٦﴾ ﴾

"Nevaljale žene su za nevaljale muškarce, a nevaljali muškarci su za nevaljale žene; čestite žene su za čestite muškarce, a čestiti muškarci su za čestite žene.

---

[1] Sura En-Nur, 22.
[2] Sura En-Nur, 23-25.
[3] *Tefsirul-Keššaf*, 3/322. Prema: *Hadisul-Kur'anil-kerim an gazevatir-Resul*, 1/386.

Oni nemaju ništa s tim što o njima govore; njih čeka oprost i veliko obilje.''[1]

14- Kada je Iskrena, kćerka Iskrenog, potvorena, ljudi su bili podijeljeni u četiri skupine.[2]

Šejh Abdul-Kadir Šejbe el-Hamed kaže: ''Kada je potvorena Iskrena, kćerka Iskrenog, ljudi su se podijelili u četiri grupe:

Prva grupa: Oni koji su govorili samo dobro, niti su poricali niti potvrđivali. Većina ljudi bila je u ovoj grupi.

Druga grupa: Oni koji su istog momenta porekli ove potvore. To su bili Ebu Ejjub el-Ensari i njegova supruga Ummu Ejjub, radijallahu anhuma. Oni su, čim su to čuli, rekli da je to potvora i da je Aiša nedužna.

Treća grupa: Jedan broj muslimana nije ovo ni porekao ni potvrdio, ali su prenosili riječi potvoritelja smatrajući to nečim malim, nečim za što ih Allah neće kazniti, jer onaj ko prenosi riječi nevjerstva, nije nevjernik, dakle, ko samo prenosi riječi potvore, nije potvoritelj. Od njih su Hamna bint Džahš, Hasan b. Sabit i Mistah b. Esase.

Četvrta grupa: Oni koji su osmislili ovu potvoru. Na njihovom čelu bio je Allahov neprijatelj Abdullah b. Ubejj b. Selul, Allah ga prokleo.

Allah je ukazao na vrijednost druge grupe i da su svi muslimani trebali imati takav stav. Allah je rekao:

﴿لَّوْلَآ إِذْ سَمِعْتُمُوهُ ظَنَّ ٱلْمُؤْمِنُونَ وَٱلْمُؤْمِنَٰتُ بِأَنفُسِهِمْ خَيْرًا وَقَالُوا۟ هَٰذَآ إِفْكٌ مُّبِينٌ ﴿١٢﴾﴾

'Zašto, čim ste to čuli, nisu vjernici i vjernice jedni o drugima dobro pomislili i rekli: 'Ovo je očita potvora!'[3]

O trećoj skupini je kazao da nije trebalo da govore ono što su govorili:

﴿إِذْ تَلَقَّوْنَهُۥ بِأَلْسِنَتِكُمْ وَتَقُولُونَ بِأَفْوَاهِكُم مَّا لَيْسَ لَكُم بِهِۦ عِلْمٌ وَتَحْسَبُونَهُۥ هَيِّنًا وَهُوَ عِندَ ٱللَّهِ عَظِيمٌ ﴿١٥﴾ وَلَوْلَآ إِذْ سَمِعْتُمُوهُ قُلْتُم مَّا
يَكُونُ لَنَآ أَن نَّتَكَلَّمَ بِهَٰذَا سُبْحَٰنَكَ هَٰذَا بُهْتَٰنٌ عَظِيمٌ ﴿١٦﴾﴾

'Kad ste to jezicima svojim prepričavati stali i kad ste na sva usta govorili ono o čemu niste ništa znali, vi ste to sitnicom smatrali, ali je ono Allahu krupno. Zašto niste, čim ste to čuli, rekli: 'Ne dolikuje nam da o tome govorimo, uzvišen neka si Ti! To je velika potvora!'[4]

Unatoč tom grijehu, Allah je ukazao na njihovu vrijednost i potvrdio Mistahu hidžru i iman. Kada se Ebu Bekr zarekao da neće više udjeljivati sadaku Mistahu, koji mu je bio rođak, Allah je objavio:

---

[1] Sura En-Nur, 26.
[2] *Hadisul-Kur'anil-kerim an gazevatir-Resul*, 1/387.
[3] Sura En-Nur, 12.
[4] Sura En-Nur, 15-16.

﴿ وَلَا يَأْتَلِ أُولُو الْفَضْلِ مِنكُمْ وَالسَّعَةِ أَن يُؤْتُوا أُولِي الْقُرْبَىٰ وَالْمَسَاكِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ۖ وَلْيَعْفُوا وَلْيَصْفَحُوا ۗ أَلَا تُحِبُّونَ
أَن يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ ۗ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٢٢﴾ ﴾

'Neka se čestiti i imućni među vama ne zaklinju da više neće pomagati rođake i siromahe, i one koji su na Allahovu putu rodni kraj svoj napustili; neka pријeđu preko toga i nek praštaju! Zar vama ne bi bilo drago da i vama Allah oprosti? A Allah prašta i milostiv je.'[1]

Što se tiče četvrte grupe, Abdullaha b. Ubejja i njegovog društva, koji su izmislili ove laži, Allah je ukazao na to da će umrijeti kao nevjernici i da im neće oprostiti i da ih je prokleo i na ovom i na onom svijetu."[2] Allah je rekao:

﴿ إِنَّ الَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ الْغَافِلَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ لُعِنُوا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٢٣﴾ يَوْمَ تَشْهَدُ عَلَيْهِمْ أَلْسِنَتُهُمْ وَأَيْدِيهِمْ
وَأَرْجُلُهُم بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٤﴾ يَوْمَئِذٍ يُوَفِّيهِمُ اللَّهُ دِينَهُمُ الْحَقَّ وَيَعْلَمُونَ أَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ الْمُبِينُ ﴿٢٥﴾ ﴾

"Oni koji obijede čestite, bezazlene vjernice, neka budu prokleti i na ovom i na onom svijetu; njih čeka patnja nesnosna na Dan kada protiv njih budu svjedočili jezici njihovi, i ruke njihove, i noge njihove za ono što su radili. Tog Dana Allah će ih kazniti kaznom koju su zaslužili i oni će saznati da je Allah, doista, očigledna Istina."[3]

Sedmo: Pouke, propisi i lekcije iz događaja potvore

1- Allahov Poslanik je, ipak, samo čovjek

Slučaj potvore se desio kao dio Allahove mudrosti da bi se ličnost Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, istakla kao čista i nepatvorena. Da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izmislio primanje Objave, ne bi živio mjesec dana u tegobi zbog ove potvore. Ovaj slučaj pokazao je ljudima sve ljudske i vjerovjesničke osobine Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Kada je spuštena Objava o nevinosti majke vjernika Aiše, radijallahu anha, odnos između nje i Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, vratio se u uobičajene okvire, svi su se radovali što se, nakon velikih neugodnosti, sve tako završilo. To je dokaz da mu je Objava, zaista, dolazila od Allaha, jer da nije tako, tragovi ove potvore zauvijek bi ostali na duši Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a odrazili bi se i na njegov odnos prema Aiši, radijallahu anha. Međutim, Allah je htio da ovo iskušenje bude jak dokaz Muhammedovog, sallallahu alejhi ve sellem, vjerovjesništva.[4]

---

[1] Sura En-Nur, 22.
[2] Abdul-Kadir Šejbe el-Hamed, *Fikhul-islam – Šerhu Bulugul-meram*, 5/9.
[3] Sura En-Nur, 23-25.
[4] *Es-Siretun-Nebevijje fi du'il-Mesadiril-aslijje*, str. 441.

2- Kazna za potvoru i njen značaj u očuvanju časti muslimana

Allah je htio da kroz slučaj potvore pripremi islamsko društvo za objavljivanje propisa koji će pomoći u očuvanju časti muslimana. Stoga je objavljena sura En-Nur koja govori o propisu za bludnika i bludnicu, o ogavnosti bluda, dužnostima vladara u slučaju kada jedan supružnik optuži drugog za blud, o kazni za potvoritelje čestitih vjernica, koji nemaju četiri svjedoka itd.[1]

Islam zabranjuje blud i propisuje za počinioca veliku kaznu. Također, zabranjuje sve što ka tom djelu vodi, a u to spada i širenje bestidnih glasina i potvaranje vjernica. To je zato da se društvo očisti od bestidnog govora jer mnogo govora o bludu čini taj grijeh kod slušaoca nečim beznačajnim, pa slabe duše mogu početi tražiti način da ga počine. Iz tih razloga islamski šerijat zabranjuje potvore za blud i potvoriteljima koji potvaraju časne, čestite i čedne vjernice i vjernike, kao kaznu propisuje osamdeset udaraca bičem i zabranjuje primanje njihovog svjedočenja sve dok se iskreno ne pokaju.[2]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izvršio je kaznu za potvoru nad Mistahom, Hasanom i Hamnom. Muhammed b. Ishak i drugi prenose da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, za potvoru na Aišu bičevao dva čovjeka i jednu ženu: Mistaha, Hasana i Hamnu. To bilježi Et-Tirmizi.[3]

El-Kurtubi je rekao: "Ono što je poznato iz predaja i među učenima jeste da su kažnjeni Mistah, Hasan i Hamna, a nije preneseno da je kažnjen Abdullah b. Ubejj."[4]

Postoje neke predaje o tome da je i Abdullah b. Ubejj kažnjen, ali sve su slabe i ne mogu se uzeti kao dokaz.[5]

Ibnul-Kajjim navodi mudrosti zbog kojih nad Abdullahom b. Ubejjom nije izvršena kazna za potvoru:

a) Zato što je izvršenje kazne olakšanje i otkup od grijeha njegovom počiniocu, a ovaj licemjer nije dostojan toga i Allah mu je obećao žestoku kaznu na onom svijetu u kojoj će mu biti nadoknađeno što nad njim nije izvršena šerijatska kazna.

b) Zato što je pričao i prenosio ovu priču samo među svojim društvom na način da se potvora nije mogla povezati s njim.

c) Šerijatska kazna se ne može izvršiti ako ne postoji dokaz ili priznanje, a on nije priznao niti se pojavio neko da posvjedoči da je širio potvoru. To je zato što je iznosio potvoru samo pred svojim društvom, a ne i pred iskrenim vjernicima, a njegovi drugovi nisu ga odali.

d) Korist od njegovog nekažnjavanja za potvoru veća je od kažnjavanja, i nije

---

[1] *Hadisul-Kur'anil-kerim an gazevatir-Resul*, 1/357.
[2] Muhammed ez-Zahim, *Asaru Tatbikiš-šeri'a*, str. 117.
[3] *Tefsirul-Kurtubi*, 12/197.
[4] *Ibid.*, 12/201.
[5] *Mervijat gazvetu Benul-Mustalik*, str. 242.

kažnjen za potvoru isto kao što nije ubijen zbog čestih ispada zbog kojih je zaslužio smrt, zato da to ne bi odvratilo njegov narod od islama.

Na kraju svoga govora Ibnul-Kajjim zaključuje: "Moguće je da nije kažnjen zbog svih ovih razloga zajedno."[1]

3- Hasanova isprika majci vjernika

Allah je ukazao na to da su se pokajali svi koji su učestvovali u potvori, osim Abdullaha b. Ubejja. Hasan b. Sabit, radijallahu anhu, ispričao se za učešće u potvori divnim stihovima, u kojima hvali Aišu[2]:

Allah Uzvišeni nek oprosti tebi
koja si časna, iskvarena nisi
u te sumnje nema, poštena i čestita si
a jezici nemarni ogovaraju te ipak.
Ali to što pričaju tebi ne dolikuje
već od jednog lažljivca poteklo je.
Ako bih o vama rekao nešto loše
da Bog da bič u ruke ne uzeo više.
Voljeću i pomagati, sve dok sam živ
porodicu Poslanikovu, društvo najbolje
najčasnije mjesto njima pripada
niko drugi takvo mjesto nema
i niko nema od njih većeg ugleda.[3]

4- Propisi iz Pohoda Benul-Mustalik

a) Dozvoljeno je bez upozorenja napasti one do kojih je doprla islamska da'va.

b) Oslobađanje od ropstva može biti vjenčani dar, kao što je bio slučaj sa Džuvejrijom bint El-Haris u ovoj bitki.

c) Ako je čovjek odlučio sa sobom na put povesti neku od supruga, dozvoljeno je da o tome odluči bacanjem kocke ili izvlačenjem strelica među njima.

d) Dozvoljeno je porobljavanje Arapa, kao što se desilo u ovoj bitki, i to je stav većine učenjaka.[4]

e) Svi učenjaci su složni da je nevjernik svaki onaj ko psuje Aišu, radijallahu anha, ili je potvori za blud, nakon što su objavljeni jasni kur'anski ajeti o njenoj nevinosti, jer se takvim mišljenjem suprotstavlja Kur'anu.[5]

---

[1] *Zadul-me'ad*, 3/263-264.
[2] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/263.
[3] Ez-Zehebi, *Tarihul-islam, El-Megazi*, str. 281.
[4] Eš-Šafi'i, *Kitabul-umm*, 4/186.
[5] *Šerhu Sahihu Muslim*, 5/643.

f) *U ovoj bitki izrečen je propis o dozvoljenosti ejakulacije izvan ženine rod*nice. Ashabi su o tome pitali Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa im je odgovorio: "Ne smeta da to činite. A svaki plod do Sudnjeg dana, kojem je suđeno da se rodi, rodit će se."[1] Većina učenjaka smatra da je dozvoljeno učiniti ovo uz dozvolu *supruge koja je slobodna, ne ropkinja.*[2]

g) U ovom pohodu objavljen je ajet o tejemmumu, kojim se skrenula pažnja na značaj namaza i da nedostatak vode, koja je najvažnije sredstvo za postizanje čistoće koja je nužni uvjet za namaz, nije zapreka za obavljanje namaza. Također, strah i nesigurnost nisu opravdanje za neobavljanje namaza.[3]

---

[1] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 2/415.
[2] Eš-Ševkani, *Nejlul-evtar*, 6/222-224.
[3] *Suver ve iber minel-džihadin-Nebevi fil-Medine*, str. 210-211.

Jedanaesto poglavlje
Bitka protiv saveznika, 5. h.g.

Prva tema
Datum bitke, uzroci i tok događaja

Prvo: Datum i uzroci odigravanja bitke

1- Datum odigravanja bitke

Većina historičara smatra da se Bitka protiv saveznika desila u mjesecu ševvalu pete godine po Hidžri.[1]

El-Vakidi je rekao: "Desila se u utorak, osmog zul-ka'deta pete godine po Hidžri."[2]

Ibn Sa'd je rekao: "Allah je uslišao dovu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i porazio saveznike u srijedu, u mjesecu zul-ka'de pete godine od njegove Hidžre."[3]

Od Ez-Zuhrija, Malika b. Enesa i Musaa b. Ukbe prenosi se da se desila četvrte godine po Hidžri.[4]

Učenjaci smatraju da, oni koji su rekli da se bitka desila četvrte godine po Hidžri, računaju početak hidžretskog kalendara od mjeseca muharrema nakon Hidžre, a mjesece između Hidžre i njega, to jest do mjeseca rebi'ul-evvela ne računaju u period prije Hidžre. To je suprotno stavu većine učenjaka prema kojima hidžretsko računanje vremena počinje sa mjesecom muharremom one godine u kojoj se desila Hidžra.[5]

Međutim, Ibn Hazm izričito tvrdi da se ova bitka desila četvrte godine po Hidžri jer je Ibn Omer, radijallahu anhuma, rekao da ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio iz Bitke na Uhudu, koja se, po saglasnosti učenjaka, desila treće hidžretske godine, jer je imao četrnaest godina, dok je u Bitki protiv saveznika učestvovao jer je imao petnaest godina.[6]

El-Bejheki, Ibn Hadžer i drugi, objašnjavaju ovo time da je Ibn Omer, radijallahu anhuma, u Bitki na Uhudu bio na početku četrnaeste godine, a u Bitki protiv saveznika na kraju petnaeste, što se poklapa sa stavom većine učenjaka.[7]

Stavu većine učenjaka, koji lično smatram ispravnim, priklonio se i Ibnul-Kajjim koji kaže: "Prema ispravnijem od dva mišljenja, desila se pete godine po Hidžri, u mjesecu ševvalu. Jer, svi učenjaci se slažu da je Bitka na Uhudu bila u mjesecu ševvalu treće godine po Hidžri, zatim je bila dogovorena bitka na Bedru, sljedeće, četvrte godine po Hidžri, na koju nevjernici nisu došli zbog nerodne godi-

---

[1] *Es-Siretun-Nebevijje fi du'il-Mesadiril-aslijje*, str. 443.
[2] El-Vakidi, *El-Megazi*, 2/440. Bez seneda.
[3] Ibn Sa'd, *Et-Tabekat*, 2/65-73. Spojenog seneda
[4] *El-Bidaje ven-nihaje*, 4/105.
[5] *Es-Siretun-Nebevijje fi du'il-Mesadiril-aslijje*, str. 443.
[6] Ibn Hazm, *Dževami'us-sire*, str. 185.
[7] *Es-Siretun-Nebevijje fi du'il-Mesadiril-aslijje*, str. 444.

ne, da bi napali Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pete godine."[1]

2- Povodi Bitke protiv saveznika

Židovi Benu Nadira koji su se naselili u Hajberu nakon izgona iz Medine, ponijeli su sa sobom i mržnju prema muslimanima, i čim su se udomaćili u Hajberu, počeli su kovati planove za osvetu muslimanima. Složili su se da se obrate različitim arapskim plemenima i nagovore ih na borbu protiv muslimana. S ovim ciljem oformili su delegaciju koju su činili Selam b. Ebul-Hakik, Hujejj b. Ahtab. Kinane b. Er-Rebi' b. Ebul-Hakik, Huza b. Kajs el-Va'ili i Ebu Ammar.[2]

Delegacija je postigla veliki uspjeh: pleme Kurejš je pristalo jer su osjećali gorčinu ekonomskog embarga koji su im nametnuli muslimani, pleme Gatafan je pristalo iz pohlepe za medinskim dobrima, a priključila su im se i druga plemena.

Židovi su Mekkelijama rekli: "Vaša je vjera bolja od Muhammedove i vi ste bliži istini od njih."[3] O tome Allah kaže:

﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى ٱلَّذِينَ أُوتُوا۟ نَصِيبًا مِّنَ ٱلْكِتَٰبِ يُؤْمِنُونَ بِٱلْجِبْتِ وَٱلطَّٰغُوتِ وَيَقُولُونَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا۟ هَٰٓؤُلَآءِ أَهْدَىٰ مِنَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ سَبِيلًا ﴿٥١﴾ أُو۟لَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ لَعَنَهُمُ ٱللَّهُ ۖ وَمَن يَلْعَنِ ٱللَّهُ فَلَن تَجِدَ لَهُۥ نَصِيرًا ﴿٥٢﴾﴾

"Zar ne vidiš one kojima je dat dio Knjige kako u kumire i tagute vjeruju, a onima koji ne vjeruju govore: 'Ovi su na ispravnijem putu od onih koji vjeruju.' To su oni koje je Allah prokleo, a onome koga je Allah prokleo, nećeš naći nikoga ko bi mu pomogao!"[4]

Prof. Vilfenson smatra da su židovi počinili veliku grešku dajući prednost mnogobožačkoj vjeri Kurejšija nad islamom koji poziva vjerovanju u jednog Boga. On kaže: "Ono što boli svakog ko vjeruje u jednog Boga, i muslimana i židova podjednako, jeste taj događaj između grupe židova i grupe kurejšijskih idolopoklonika, kada je ova grupa židova dala prednost kurejšijskoj vjeri nad vjerom nosioca islamske poslanice."[5]

Nema sumnje da je Kurejšije obradovala pohvala koju su čuli na račun svoje vjere i da im je to povećalo elan te su postali odlučniji u borbi protiv muslimana, i konačno su objavili svoj pristanak i odluku da učestvuju u ovom pohodu na Medinu, pa je dogovoren datum početka pohoda.[6]

Židovska delegacija postigla je sa beduinskim plemenom Gatafan sporazum o arapsko-pagansko-židovskom vojnom savezu protiv muslimana. Najvažnije tačke tog sporazuma su:

---

[1] *Zadul-me'ad*, 2/288.
[2] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 3/237.
[3] Ali Mu'ti, *Et-Tarihus-sijasi vel-askeri*, str. 310.
[4] Sura En-Nisa', 51-52.
[5] Vilfenson, *Tarihul-Jehud fi biladil-Arab*, str. 142.
[6] *Ibid.*, str. 310.

a) Da broj boraca iz plemena Gatafan u savezničkim snagama bude šest hiljada vojnika.

b) Za ovu uslugu židovi iz Hajbera će plemenu Gatafan predati sav jednogodišnji prihod hajberskih datula.[1]

Židovska delegacija uspjela se vratiti sa ovog svog putovanja sa deset hiljada boraca: četiri hiljade iz reda Kurejšija i njihovih saveznika i šest hiljada iz reda Gatafana i njihovih saveznika. Ova ogromna sila ulogorila se u blizini Medine.

Drugo: Obavještajni podaci o savezničkoj vojsci

Sigurnosna služba islamske države bila je veoma oprezna, te su pratili vijesti o saveznicima i njihovim potezima. Židovska delegacija je praćena od momenta njenog izlaska iz Hajbera i odlaska u Mekku. Sigurnosna služba imala je potpune informacije o sastanku delegacije sa Kurejšijama, a zatim i sa Gatafancima.

Čim su ove informacije stigle u Medinu, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odlučio je poduzeti sve potrebne mjere za odbranu.

Sazvao je hitan sastanak sa zapovjednicima muslimanskih snaga, iz reda muhadžira i ensarija, kako bi na tom sastanku razmotrili ovu opasnu situaciju koja je nastala usljed židovskih podlih aktivnosti.[2]

Selman el-Farisi, radijallahu anhu, predložio je da se iskopa veliki kanal koji će spriječiti ulazak saveznika i Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, se ideja veoma dopala.

El-Vakidi prenosi da je Selman rekao: "Allahov Poslaniče, mi u Perziji bismo, ako bismo se bojali upada konjice u grad, iskopavali kanal. Da li bi i ti mogao iskopati kanal?" Muslimanima se ova ideja veoma svidjela.[3]

Pošto je nakon konsultacija odlučeno da se iskopa kanal, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao je sa nekim ashabima da odredi najpogodnije mjesto, koje će muslimanskoj vojsci pružiti adekvatnu zaštitu.

El-Vakidi navodi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzjahao konja, a s njim u pratnji bili su i neki ashabi iz reda muhadžira i ensarija. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odlučio je da mu pozadinu čuva brdo Sel'e, a da kanal iskopa od brdašca El-Mizad prema Zubabu do kule Ratidž. Brdo Sel'e je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovim ashabima pružilo prirodnu zaštitu sleđa.[4]

Ovo je bio odličan izbor jer je jedino zapadna strana Medine bila otkrivena i samo s te strane neprijatelj je mogao prodrijeti u grad. Sa svih drugih strana Medi-

---

[1] Muhammed Ahmed Bašemil, *Gazvetul-Ahzab*, str. 141.

[2] *Ibid.*, str. 144-145.

[3] El-Vakidi, *El-Megazi*, 2/444. Ibn Sa'd, *Et-Tabekat*, 2/66.

[4] El-Mizad i Zubab su dva brdašca, između njih i brda Sele' nalazi se dolina Senijetil-Veda'. Ratidž je jedna od medinskih utvrda u vlasništvu nekih židova. Brdo Sele' je jedno od najpoznatijih medinskih brda. *Mu'džemul-Buldan*, 3/236.

na je imala prirodnu zaštitu i s tih strana nije postojala bojazan od neprijateljskog upada: sa južne strane nalazila se visoravan sa mnoštvom gusto zasađenih palmovika koji su izgledali kao neprobojna ograda; sa istočne strane nalazilo se krševito brdo Vakim, a sa zapadne krševito brdo El-Vebra, ova dva brda bila su prirodne tvrđave. Sa jugozapadne strane muslimanima su leđa štitile utvrde židovskog plemena Benu Kurejza, koji su imali sporazum sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, da nikoga ne podstiču i ne pomažu protiv muslimana.[1]

To što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, lično izašao u potragu za odgovarajućim mjestom na kojem će vojska zauzeti položaje, govori koliko je određivanje položaja važno i da vojni položaji moraju pružati elementarnu zaštitu vojnicima, jer to ima veliki utjecaj na tok i rezultat bitke.[2]

Arapi u svojim ratovima nisu poznavali ovakav način borbe, to je za njihovo podneblje bilo nešto vrlo čudno, stoga se Poslanikova odluka da iskopa kanal smatra vrlo naprednim i inovativnim potezom u tehnikama ratovanja. Tom odlukom Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postao je prvi, u historiji Arapa i muslimana, koji je upotrijebio kanal kao dio odbrambene taktike, a sam taj potez bio je nevjerovatno iznenađenje za neprijatelje islama i pokvario im je planove. Elementu iznenađenja svakako je doprinijelo i to što su muslimani ovaj plan proveli u velikoj tajnosti i velikom brzinom.

Ova nova metoda borbe djelovala je na slabljenje borbenog duha saveznika i razbijanje njihovog jedinstva.

Treće: Poslanikova pažnja prema unutrašnjem stanju

1- Sklanjanje žena i djece na sigurno

Saznavši za dolazak savezničkih snaga, prije nego što se zaputio na kanal da postavi vojsku na položaje, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da se muslimanske žene, djeca i robinje sklone u utvrde plemena Benu Haris, kako ne bi bili u opasnosti. To je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uradio jer bezbjednost žena i djece ima veliki utjecaj na borbeni duh vojnika, jer ako borac zna da mu je porodica na sigurnom, bit će spokojan i smirenih živaca, neće biti zauzet razmišljanjem o njima i sve svoje umne i fizičke sposobnosti i kvalitete stavit će u službu nadolazeće bitke, u suprotnom, doći će do slabljenja borbenog duha, njegovom sviješću ovladat će zabrinutost, a to može uzrokovati njegovo povlačenje iz borbe, što bi bilo katastrofalno za sve.[3]

2- Učestvovanje u radu sa ostalim ashabima

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dijelio je sa svojom vojskom teret posla

---

[1] *El-Abkarijjetul-askerijje fi gazevatir-Resul*, str. 442.
[2] *El-Kijadetul-askerijje fi ahdir-Resul*, str. 426.
[3] Muhammed Abdul-Kadir Ebu Faris, *Gazvetul-Ahzab*, str. 98.

oko kopanja kanala i to je utjecalo na jačanje unutrašnjih redova. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kao i svi ostali, učestvovao je u teškom radu, svojom plemenitom rukom kopao je kanal.

Ibn Ishak kaže: "Čuo sam El-Berra'a da kaže: 'Prilikom priprema za Bitku protiv saveznika vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako prenosi zemlju iz kanala, nisam mogao vidjeti kožu njegovog stomaka od silne prašine, a stomak mu je bio veoma dlakav.'"[1]

Svojim neumornim radom Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pružio je ashabima lijep primjer.

3- Preuzimanje najvećeg tereta i solidarnost sa ashabima

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dijelio je sa svojim ashabima njihove tegobe i nadanja, štaviše, najveće terete bi preuzimao na sebe. Tako je u Bitki protiv saveznika trpio glad više nego ostali, toliko je bio gladan da je na stomak privezao kamen ne bi li mu to olakšalo.[2]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dijelio je patnje sa svojim ashabima, a kada je, nakon tri dana gladovanja, došao do hrane kojom će utoliti glad, nije ih zaboravio, a o tome ćemo više reći kada budemo spominjali ručak kod Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma.

4- Podizanje morala i unošenje radosti među vojnike

Kopanje kanala bilo je popraćeno velikim teškoćama, vrijeme je bilo hladno, puhali su jaki vjetrovi, uvjeti življenja bili su teški. Pored svega toga, sa zebnjom su iščekivali dolazak neprijatelja koji se mogao pomoliti svakog trenutka. Teško se radilo, ashabi su kopali rukama, zemlju su prenosili na leđima, a to je iziskivalo snažnu volju i ozbiljnost u radu.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije smetnuo s uma da su ovi vojnici ljudska bića, da im je potreban odmor i veselje, kako bi lakše podnijeli navedene tegobe, uz dodatak iscrpljujućem radu. Stoga nalazimo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako, prenoseći zemlju, pjeva Ibn Revvahine stihove:

Bez Allaha ne bismo na Pravom putu bili
Nit' sadaku dijelili nit' bi' klanjali
Gospodaru, podari nam spokoj Ti
Na megdanu stope naše Ti učvrsti
Protiv neprijatelja koji na nas napao je
Oni samo smutnju žele, al' mi nećemo je.

Na kraju stihova Poslanik je otezao glas.[3]

---

[1] *Sahihul-Buhari, El-Megazi, bab: Gazvetul-Ahzab*, 5/57, br. 4106.

[2] Muhammed Ebu Faris, *Gazvetul-Ahzab*, str. 116-117.

[3] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi, bab: Gazvetul-Hendek*, 5/57, br. 4106.

Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da su Muhammedovi, sallallahu alejhi ve sellem, ashabi kopajući kanal pjevali:

Zaklesmo se, mi ashabi Muhammeda
Na islam i na džihad dok je života.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na to je odgovarao:

Moj Allahu, od ahiretskoga, boljeg života nema
pa Svoj oprost podaj muhadžirima i ensarijama.

U ovoj ugodnoj i opuštenoj atmosferi ashabi su lakše podnosili teške uvjete rada, a ujedno, to je povećavalo njihov elan i želju da završe svoj posao prije dolaska neprijatelja.[1]

5- Pokazivanje razumijevanja prema vojnicima i dopuštanje odlaska radi ličnih obaveza

Ashabi su bili veoma pažljivi u odnosu prema Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i kada su imali neke važne obaveze, tražili bi dozvolu da odu i izvrše ih, a zatim bi se vraćali svojim zaduženjima na kanalu, žudeći za činjenjem dobra i nadajući se Allahovoj nagradi. Tim povodom Allah je objavio:

﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَإِذَا كَانُوا مَعَهُ عَلَىٰ أَمْرٍ جَامِعٍ لَّمْ يَذْهَبُوا حَتَّىٰ يَسْتَأْذِنُوهُ ۚ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَأْذِنُونَكَ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ۚ فَإِذَا اسْتَأْذَنُوكَ لِبَعْضِ شَأْنِهِمْ فَأْذَن لِّمَن شِئْتَ مِنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمُ اللَّهَ ۚ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٦٢﴾﴾

"Pravi vjernici su samo oni koji u Allaha i Njegovog Poslanika vjeruju, a koji se, kad su s njim na kakvom važnom sastanku, ne udaljavaju dok od njega dopuštenje ne dobiju. Oni koji od tebe traže dopuštenje, u Allaha i Poslanika Njegovog, doista, vjeruju. I kad oni zatraže dopuštenje od tebe zbog kakva posla svoga, dopusti kome hoćeš od njih, i zamoli Allaha da im oprosti jer Allah prašta i milostiv je."[2]

Ajet znači: O Muhammede, kada oni koji ne odlaze sa ovog mjesta prije nego što dobiju tvoje dopuštenje, zatraže dozvolu od tebe da odu da ispune neke svoje obaveze, dozvoli im odlazak ako želiš i moli za njih oprost.[3]

Ovo znači da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, imao slobodu, ako smatra da je to nužno čovjeku koji traži dozvolu, a da kolektiv zbog toga neće trpjeti, da mu dozvoli udaljavanje, pa je dozvoljavao ili zabranjivao shodno situaciji i općoj koristi.[4]

---

[1] *El-Kijadetul-askerijje fi ahdir-Resul*, str. 482.
[2] Sura En-Nur, 62.
[3] Es-Sabuni, *Safvetut-Tefasir*, 2/351.
[4] Ibnul-Arebi, *Ahkamul-Kur'an*, 3/1410.

6- Raspoređivanje ashaba u stražarske smjene

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rasporedio je ashabe u stražarske patrole sa zadatkom da spriječe svakoga ko bi htio prijeći kanal. Muslimani su uspješno izvršavali svoju zadaću čuvanja kanala i čuvanja Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i sprečavali su svaki mnogobožački pokušaj prodora.

I komanda i vojnici bili su u potpunoj pripravnosti, jedan dan su proveli na kanalu od jutra do kasno u noć, propustivši klanjati četiri namaza, pa su ih klanjali naknadno jer su se čitavo vrijeme bez prestanka borili protiv neprijatelja.

Alija b. Ebu Talib, radijallahu anhu, uspio je sa grupom ashaba odbiti pokušaj Ikrime b. Ebu Džehla, a sam Alija se suprotstavio kurejšijskom junaku Amru b. Abdu-Veddu i ubio ga.[1]

Grupa ashaba pod zapovjedništvom Abbada b. Bišra svake je noći držala stražu oko Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je vrhovni komandant, on je rukovodio bitkom, pravio planove i nadgledao provođenje zacrtanog.

Ovo su njegovi najvažniji potezi koje je poduzeo u ovoj bitki:

a) Nakon konsultacija sa ashabima, naredio je iskopavanje kanala, odredio je mjesto gdje će biti iskopan, a to je ravnica sa sjeverne strane Medine, koja je jedina strana oko Medine s koje nije postojala prirodna zaštita.

b) Rukovodio je poslovima oko kopanja kanala. Odredio je da svakih deset ashaba preuzme kopanje dionice u dužini od četrdeset laktova, podijelivši ih u dvije grupe kako bi kopali sa obje strane.

c) Potpuna kontrola dešavanja na radilištu, niko nije mogao napustiti svoje radno mjesto bez Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, dozvole.

d) Uspostavio je potpunu kontrolu nad kanalom, podijelivši zadatke tako da je danonoćno svaki pedalj terena bio pod stražom, kontrolirao je izvršavanje zadataka, i bodrio vojnike i podizao im borbeni duh.

e) Zahvaljujući svojoj političkoj vještini, koja izvire iz njegove vjerovjesničke ličnosti, uspio je stvari držati pod kontrolom i izvući vjernike iz ove neugodne situacije u koju su zapali kada je dolaskom savezničkih snaga Medina i njena okolina dovedena u veliku opasnost.[2] Ali Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stavio je muslimanske zapovjednike pod svoje zapovjedništvo i to je bio jedan od uzroka dobijanja bitke.

---

[1] Munir el-Gadban, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 504.

[2] *El-Kijadetul-askerijje fi asrir-Resul*, str. 11.

Druga tema
Pogoršavanje situacije za muslimane

Muslimani su poduzeli sve potrebne mjere kako bi osigurali unutrašnji front i oduprli se nadirućim neprijateljskim snagama. Ali, Allahov zakon je da nema pobjede bez iskušenja, i što je pobjeda bliža, iskušenja su žešća.

Iskušenja s kojima su se suočili muslimani pod opsadom su:

Prvo: Židovi krše sporazum i pokušavaju muslimanima zabiti nož u leđa

Muslimani su se plašili izdaje židovskog plemena Benu Kurejza koji su živjeli na južnoj strani Medine, jer bi u tom slučaju muslimani bili između dvije vatre: židovi iz pozadine, a saveznici sa ogromnom vojskom ispred njih. Predvodnik židova iz plemena Benu Nadir uspio je polahko da pridobije Ka'ba b. Eseda, poglavara plemena Benu Kurejza, da se priključi saveznicima u borbi protiv muslimana.

Među muslimanima su kružile glasine da su židovi Benu Kurejza raskinuli sporazum. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, toga se i pribojavao jer su židovi narod koji ne poštuje nikakve ugovore. Iz tog razloga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zadužio je Zubejra b. Avvama, čovjeka za teške zadatke, da ispita informacije o njima. Zubejr otišao, izvidio situaciju i vratio se sa ovim informacijama: "Allahov Poslaniče, vidio sam ih kako utvrđuju svoje kule i pripremaju put[1], a sklanjaju stoku."[2]

Nakon što su prikupljeni brojni dokazi da su Benu Kurejza pogazili sporazum, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je Sa'da b. Muaza, Sa'da b. Ubadu, Abdullaha b. Revvahu i Huvata b. Džubejra, radijallahu anhum. Rekao im je: "Idite i provjerite je li tačno ono što se priča o ovom narodu: ako bude tačno, dajte mi znak koji ću samo ja shvatiti i nemojte to širiti među svijetom, a ako su ostali privrženi sporazumu, proširite to među svijetom."[3]

Kada su ovi ashabi prišli naselju Benu Kurejza, vidjeli su da su ovi prekršili i odbacili sporazum, pa su se vratili, poselamili Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekli mu: "Sjećaš li se Adla i El-Karre[4]?" Iz tih riječi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, shvatio je da su se Benu Kurejza odlučili na izdaju.[5]

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, stoički je podnio vijesti o njihovoj izdaji i brzo reagirao. U cilju povećanja borbenog duha vjernika i razaranja neprijateljskog fronta, poslao je Selemu b. Eslema na čelu dvije stotine boraca i Zejda

---

[1] Pripremaju put za lakši pohod prema muslimanskim položajima. (op. a.)
[2] El-Vakidi, *El-Megazi*, 2/457.
[3] Ibn Kesir, *Es-Siretun-Nebevijje*, 3/199.
[4] Dva ogranka plemena Huzejl koji su kod bunara Zatir-Redži' iznevjerili ashabe i mučki ih napali.
[5] *El-Bidaje ven-nihaje*, 4/95.

b. Hariseta na čelu tri stotine, da patroliraju Medinom uzvikujući tekbire kako bi preplašili pleme Benu Kurejza.

Za to vrijeme pleme Benu Kurejza već se bilo priključilo saveznicima kojima su poslali dvadeset deva natovarenih datulama, pšenicom i smokvama da bi ih time pomogli i podstaknuli na ostanak, ali muslimani su uspjeli zaplijeniti pošiljku i poslati je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, kao ratni plijen.[1]

Drugo: Jaka opsada, povlačenje licemjera i širenje dezinformacija

Nakon što se pleme Benu Kurejza pridružilo saveznicima, pojačana je opsada, a muslimani su zapali u nezavidnu situaciju. Evo kako Allah opisuje tu neugodnu situaciju u kojoj su se našli muslimani i strah koji su osjećali u tim kritičnim trenucima:

﴿ إِذْ جَآءُوكُم مِّن فَوْقِكُمْ وَمِنْ أَسْفَلَ مِنكُمْ وَإِذْ زَاغَتِ ٱلْأَبْصَـٰرُ وَبَلَغَتِ ٱلْقُلُوبُ ٱلْحَنَاجِرَ وَتَظُنُّونَ بِٱللَّهِ ٱلظُّنُونَا۠ ﴿١٠﴾ هُنَالِكَ ٱبْتُلِىَ ٱلْمُؤْمِنُونَ وَزُلْزِلُوا۟ زِلْزَالًا شَدِيدًا ﴿١١﴾ ﴾

"Kad su vam došli i odozgo i odozdo, kad su vam oči razrogačene bile, a duša došla do grkljana, i kad ste o Allahu svašta pomišljali. Tada su vjernici bili u iskušenje stavljeni i ne mogu biti gore potreseni."[2]

Ali, i pored toga, vjernici su bili uvjereni u Allahovu podršku. Kaže Allah Uzvišeni:

﴿ وَلَمَّا رَءَا ٱلْمُؤْمِنُونَ ٱلْأَحْزَابَ قَالُوا۟ هَـٰذَا مَا وَعَدَنَا ٱللَّهُ وَرَسُولُهُۥ وَصَدَقَ ٱللَّهُ وَرَسُولُهُۥ ۚ وَمَا زَادَهُمْ إِلَّآ إِيمَـٰنًا وَتَسْلِيمًا ﴿٢٢﴾ ﴾

"A kad su vjernici saveznike ugledali, rekli su: 'Ovo je ono što su nam Allah i Poslanik Njegov obećali, i Allah i Poslanik Njegov istinu su govorili.'"[3]

S druge strane, licemjeri su se povukli iz bitke. Koliki je bio njihov strah najbolje svjedoče riječi jednog od njih, Mu'teba b. Kušejra, iz plemena Benu Amr b. Avf: "Muhammed nam je bio obećao da ćemo osvojiti blaga Kisre i Kajsara, a mi nismo sigurni da izađemo napolje radi obavljanja nužde."

Neki od njih tražili su dozvolu da se vrate svojim kućama pod izgovorom da su im kuće nezaštićene.

Ovo njihovo ponašanje bilo je uznemirujuće, kukavički i izdajnički prema vjernicima.

U nekim predajama slabe vjerodostojnosti navode se njihove riječi koje odišu cinizmom, nepravdom i izdajstvom[4], ali Kur'an daje precizniju predstavu[5] o njima:

﴿ وَإِذْ قَالَت طَّآئِفَةٌ مِّنْهُمْ يَـٰٓأَهْلَ يَثْرِبَ لَا مُقَامَ لَكُمْ فَٱرْجِعُوا۟ ۚ وَيَسْتَـْٔذِنُ فَرِيقٌ مِّنْهُمُ ٱلنَّبِىَّ يَقُولُونَ إِنَّ بُيُوتَنَا عَوْرَةٌ وَمَا هِىَ بِعَوْرَةٍ ۖ إِن

---

[1] *Es-Siretul-Halebijje*, 3/232.
[2] Sura El-Ahzab, 10-11.
[3] Sura El-Ahzab, 22.
[4] Et-Taberani, *El-Mu'džemul-kebir*, 11/376. *Medžme'uz-zeva'id*, 6/131.
[5] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 2/424.

يُرِيدُونَ إِلَّا فِرَارًا ﴿١٣﴾ وَلَوْ دُخِلَتْ عَلَيْهِم مِّنْ أَقْطَارِهَا ثُمَّ سُئِلُوا الْفِتْنَةَ لَآتَوْهَا وَمَا تَلَبَّثُوا بِهَا إِلَّا يَسِيرًا ﴿١٤﴾ وَلَقَدْ كَانُوا عَاهَدُوا
اللَّهَ مِن قَبْلُ لَا يُوَلُّونَ الْأَدْبَارَ ۚ وَكَانَ عَهْدُ اللَّهِ مَسْئُولًا ﴿١٥﴾ قُل لَّن يَنفَعَكُمُ الْفِرَارُ إِن فَرَرْتُم مِّنَ الْمَوْتِ أَوِ الْقَتْلِ وَإِذًا لَّا تُمَتَّعُونَ إِلَّا
قَلِيلًا ﴿١٦﴾ قُلْ مَن ذَا الَّذِي يَعْصِمُكُم مِّنَ اللَّهِ إِنْ أَرَادَ بِكُمْ سُوءًا أَوْ أَرَادَ بِكُمْ رَحْمَةً ۚ وَلَا يَجِدُونَ لَهُم مِّن دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿١٧﴾ قَدْ
يَعْلَمُ اللَّهُ الْمُعَوِّقِينَ مِنكُمْ وَالْقَائِلِينَ لِإِخْوَانِهِمْ هَلُمَّ إِلَيْنَا ۖ وَلَا يَأْتُونَ الْبَأْسَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٨﴾ أَشِحَّةً عَلَيْكُمْ ۖ فَإِذَا جَاءَ الْخَوْفُ رَأَيْتَهُمْ يَنظُرُونَ
إِلَيْكَ تَدُورُ أَعْيُنُهُمْ كَالَّذِي يُغْشَىٰ عَلَيْهِ مِنَ الْمَوْتِ ۖ فَإِذَا ذَهَبَ الْخَوْفُ سَلَقُوكُم بِأَلْسِنَةٍ حِدَادٍ أَشِحَّةً عَلَى الْخَيْرِ ۚ أُولَٰئِكَ لَمْ يُؤْمِنُوا
فَأَحْبَطَ اللَّهُ أَعْمَالَهُمْ ۚ وَكَانَ ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا ﴿١٩﴾ يَحْسَبُونَ الْأَحْزَابَ لَمْ يَذْهَبُوا ۖ وَإِن يَأْتِ الْأَحْزَابُ يَوَدُّوا لَوْ أَنَّهُم بَادُونَ فِي
الْأَعْرَابِ يَسْأَلُونَ عَنْ أَنبَائِكُمْ ۖ وَلَوْ كَانُوا فِيكُم مَّا قَاتَلُوا إِلَّا قَلِيلًا ﴿٢٠﴾

"Kad su neki među njima rekli: 'O stanovnici Jesriba, ovdje vam nema stanka, zato se vratite', a drugi među njima tražili su dopuštenje od Vjerovjesnika i govorili: 'Kuće su naše nezaštićene!', a nisu bile nezaštićene, već su oni samo htjeli umaći. A da su im s raznih strana prodrli i da su potom od njih zatražili da opet postanu mnogobošci, oni bi to, ne dvoumeći se oko toga, brzo učinili, a bili su se još prije Allahu obavezali da neće uzmicati – a za Allahu datu obavezu bit će se pitano. Reci: 'Ako bježite od smrti ili pogibije, bježanje vam neće pomoći, opet ćete samo kratko uživati.' Reci: 'Ko će vas od Allaha zaštititi ako On hoće da vas zlo snađe, ili, ko vam može nauditi ako On želi da vam milost ukaže?' Osim Allaha, oni neće naći sebi ni zaštitnika ni pomagača. Allah dobro zna one među vama koji su druge zadržali i prijateljima svojim govorili: 'Priključite se nama!', a samo su neki u boj išli škrtareći prema vama. A kad zavlada strah, vidiš ih kako gledaju u tebe kolutajući očima kao pred smrt onesviješteni. Čim strah mine, oni vas psuju svojim oštrim jezicima, škrti da učine bilo kakvo dobro. Oni ne vjeruju, i zato će Allah djela njihova poništiti; a to je Allahu lahko. Oni misle da saveznici još nisu otišli. A kad bi saveznici ponovo došli, najdraže bi im bilo da su među beduinima u pustinji i da se raspituju za vas; a da s vama ostanu, malo bi se borili."[1]

Navedeni ajeti ukazuju na licemjerje i strah koji iz njega proizlazi, nepovjerenje prema Allahu u kritičnim situacijama, suprotstavljanje Allahu umjesto obraćanja Njemu za pomoć. Međutim, nisu se zaustavili samo na pokvarenim ubjeđenjima, nego su to popratili izdajničkim djelima i širenjem dezinformacija. Tražili su od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dopuštenje da napuste radno mjesto i vojni položaj pravdajući se bezvrijednim izgovorima, kao time da su im kuće nezaštićene od neprijateljskog napada, a ustvari su željeli pobjeći od smrti jer su bili slabog imana i obuzeti strahom, čak su i druge podsticali na ostavljanje položaja i odlazak

[1] Sura El-Ahzab, 13-20.

kućama ne poštujući imanske i islamske dužnosti.[1]

Mnogobožački pokušaji da prodru preko kanala postajali su sve češći, svake noći veliki broj njihovih konjanika prilazio je kanalu i sve do jutra pokušavao ga preskočiti.

Halid b. Velid pokušao je sa grupom konjanika prijeći kanal na jednom uskom dijelu, ali je Usejd b. Hudajr na čelu dvije stotine konjanika pratio njihovo kretanje. Desio se manji okršaj u kojem je poginuo Et-Tufejl b. En-Nu'man, kojeg je ubio Hamzin ubica Vahšijj kada ga je pogodio kopljem preko kanala.[2]

Hibban b. El-Araka uspio je strijelom preko kanala pogoditi Sa'da b. Muaza u središnju venu na ruci i tom prilikom je rekao: "Uzmi ovo od Ibnul-Araka!"

Kada je pogođen, Sa'd b. Muaz je rekao: "Allahu moj, ako će još biti rata protiv Kurejšija, poživi me da u njemu učestvujem, jer mi je najdraže da vodim džihad protiv naroda koji je porekao i protjerao Tvoga Poslanika! Allahu moj, a ako više neće biti rata između nas i njih, učini ovo šehidskom smrću, ali me ne usmrti dok mi oči ne vide poraz Benu Kurejza!"[3]

Allah je uslišao dovu ovog dobrog roba koji će presuditi plemenu Benu Kurejza.

Nakon ovog okršaja, mnogobožačka četa se uputila ka štabu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zapodjenula se borba koja je trajala sve do navečer, a nevjernička četa je posebno navaljivala u ikindijskom vremenu tako da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i ashabi nisu imali vremena da obave namaz. Tek navečer se ova četa povukla. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uputio je dovu: "Allah vatrom ispunio njihove kuće i kabure, jer su nam onemogućili da klanjamo ikindiju, srednji namaz, prije zalaska sunca."[4]

Treće: Poslanikov pokušaj postizanja sporazuma sa plemenom Gatafan radi popuštanja opsade i ubacivanje glasina u neprijateljske redove

1- Poslanikova pregovaračka politika sa gatafanskim plemenom

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u maniru vrsnog političara, odabrao je upravo pleme Gatafan da bi s njima pokušao sklopiti sporazum o nenapadanju ponudivši im materijalnu nadoknadu jer je znao da iza njihovog napada na Medinu ne stoje nikakvi politički ili vjerski razlozi, nego isključivo želja za pljačkom medinskih dobara nakon njenog osvajanja. Stoga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije ni pokušao stupiti u kontakt sa židovskim vođama Hujejjom b. Ahtabom i Kinanetom b. Er-Rebi'om, niti sa kurejšijskim vođom Ebu Sufjanom b. Harbom, jer oni se nisu vodili materijalnim interesom nego prvenstveno političkim i vjerskim, koji se ogleda u rušenju islama do temelja.

---

[1] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 2/245.

[2] *Hadisul-Kur'anil-kerim an gazevatir-Resul*, 2/424.

[3] *Sahihu Muslim, Kitabul-džihad ves-sijer, bab: Ihradžul-Jehud*, 3/1389, br. 1769.

[4] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi, bab: Gazvetul-Hendek*, 5/58, br. 4111.

Stoga se obratio Gatafancima koji bez dvoumljenja prihvatiše Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, ponudu.[1]

Gatafanske vođe Ujejne b. Hisn i Haris b. Avf odazvali su se Vjerovjesnikovom, sallallahu alejhi ve sellem, pozivu i, sa nekolicinom svojih ljudi od povjerenja, tajno došli na sastanak sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u njegov štab iza kanala, gdje su se vodili pregovori o sporazumu o miru između njega i Gatafana.

Najvažnije tačke sporazuma:

a) Poseban sporazum o miru između muslimana i plemena Gatafan koji su dio savezničkih snaga.

b) Pleme Gatafan se obavezuje na prestanak svih vojnih aktivnosti protiv muslimana, naročito u ovom trenutku.

c) Gatafan će okončati opsadu i povući svoje snage u svoje područje.

d) U zamjenu za to muslimani se obavezuju isplatiti plemenu Gatafan trećinu medinskih plodova svih vrsta, i to samo jedne godine. Bilježi El-Vakidi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dvojici gatafanskih lidera rekao: "Ako vam dam trećinu prinosa medinskih datula, da li pristajete da povučete svoje snage i napustite saveznike?" Rekli su: "Želimo pola medinskih datula." Međutim, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odbio je dati više od trećine i na koncu su pristali na to, a bili su došli sa desetericom ljudi iz svoga plemena.[2]

S vojne tačke gledišta, prihvatanje Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, ponude od strane gatafanskih vođa znači da je njihovo pleme izašlo s jasnim ciljem i samo taj cilj ih je motivirao na borbu, tako da nema sumnje da bi, nestankom tog cilja, vojnik izgubio dvije trećine borbene sposobnosti i da bi to oslabilo njegov borbeni duh[3]. Na ovaj način Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uspio je podijeliti i oslabiti savezničke snage.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pokazao je u ovim pregovorima kako se rješavaju krizne situacije, kako bi muslimanskim generacijama bile lekcija za sva vremena o tome kako se treba ponašati u teškim situacijama.[4]

Međutim, prije konačnog sklapanja sporazuma o miru sa plemenom Gatafan, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, savjetovao se sa ashabima i njihovo mišljenje bilo je da Gatafancima ne treba dati ništa od plodova Medine. Sa'd b. Muaz i Sa'd b. Ubade rekli su: "Allahov Poslaniče, tražiš li da to uradimo jer ti to želiš, ili je to Allahova naredba koju moramo izvršiti, ili je nešto što činiš radi nas?" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Radim to zbog vas! Tako mi Allaha, radim ovo jer vidim kako su se Arapi okupili protiv vas, sa svih strana vas

---

[1] Muhammed Bašemil, *Gazvetul-Ahzab*, str. 201.

[2] El-Vakidi, *El-Megazi*, 2/377.

[3] *El-Kijadetul-askerijje fi ahdir-Resul*, str. 413.

[4] Muhammed Sadik Urdžun, *Muhammed Resulullah*, 4/176.

okružuju, pa želim da ih odvratim od vas za neko vrijeme."

Sa'd b. Muaz je rekao: "Allahov Poslaniče, dok smo mi i oni bili mnogobošci i obožavali idole, a Allaha nismo poznavali niti smo Ga obožavali, oni se nisu nadali da jedu njene plodove osim ako ih domaćin počasti ili ako kupe! Zar sad, nakon što nas je Allah počastio islamom i uputio nas i dao nam ponos s tobom i islamom, da im dajemo naš imetak!? Ne treba nam to, i Allaha mi, jedino što ćemo im dati jeste sablja, pa dok Allah ne presudi između nas i njih!"

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Kako želiš!"

Potom je Sa'd b. Ubade uzeo spis, izbrisao ono što je bilo napisano i rekao: "Neka nas napadnu!"[1]

Odgovor ove dvojice ensarijskih vođa pokazuje da su bili potpuno predani Allahu i krajnje obazrivi u odnosu prema Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i potpuno mu pokorni. Pitanje pregovora sa Gatafanom svrstali su u tri kategorije:

Prva kategorija: Da je to Allahova naredba i u tom slučaju nema mjesta za izražavanje ličnog mišljenja, nego moraju biti pokorni i zadovoljni.

Druga kategorija: Da je to lično mišljenje Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i nešto što bi on lično volio. U tom slučaju daju prednost njegovom mišljenju nad svojim i pokorit će mu se.

Treća kategorija: Da je to nešto što Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, čini iz samilosti prema ashabima, i u ovom slučaju oni su spremni dati svoje mišljenje.

Nakon što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obojici dao do znanja da je u pitanju treća kategorija, tek tada je Sa'd b. Muaz dao snažan odgovor koji je slomio gatafanske vođe. Sa'd im je dao do znanja da se ensarije pred njima nisu ponižavale dok su bili u paganstvu, pa kako da to učine sada kada ih je Allah uzdigao islamom.

Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, svidio se ovaj odgovor u kojem je čitao visok borbeni duh ensarija te je, stoga, prekinuo započete pregovore sa Gatafanom.[2]

Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "Vidim kako su se Arapi okupili protiv vas, sa svih strana vas okružuju, pa želim da ih odvratim od vas za neko vrijeme", dokaz su da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovim potezom imao za cilj razjediniti neprijatelje. Muslimani iz toga mogu naučiti sljedeće:

a) da pronalaze slabe tačke neprijatelja;

b) od strateških ciljeva muslimanskog vođstva jeste učiniti neutralnim onoga koga takvim mogu učiniti. Muslimansko vođstvo mora se oslanjati na fetve, primjenjivati princip šure i mora voditi računa da donosi odluke koje su od koristi islamu u sadašnjosti i u budućnosti.[3]

---

[1] *El-Bidaje ven-nihaje*, 4/106.
[2] El-Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 6/125.
[3] *Es-Esas fis-sunne*, 2/687.

Kroz savjetovanje sa ashabima, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pokazuje nam da je njegov stil rukovođenja da u svim vojnim pitanjima, koja se tiču zajednice, saziva šuru radi postizanja dogovora, a ne nameće mišljenje jednog čovjeka makar taj čovjek bio on sam, ukoliko se radi o pitanju o kojem nije ništa objavljeno nego je prepušteno razmišljanju.[1]

Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, prihvatanje odluke ashaba da odbiju ovaj sporazum ukazuje na to da ako vođa želi biti uspješan, između njega i vojske mora vladati povjerenje, mora postojati obostrano poštivanje i uvažavanje stavova.

Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, pokušaj sklapanja sporazuma sa gatafanskim vođama spada u domen šerijatske politike koja počiva na interesu muslimana, shodno mišljenju njihovog vođstva.[2]

Stav ashaba spram ovog sporazuma sadrži tri značenja:

a) Muslimani imaju moralno pravo na iznošenje stavova i učestvovanje u dogovaranju oko svih bitnih pitanja za zajednicu.

b) Ovaj stav otkriva suštinu muslimanskog odnosa prema Allahu, Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i islamu.

c) Pokazuje da se muslimani odlikuju visokim borbenim duhom koji im daje snagu da iz najneugodnijih situacija izađu kao pobjednici i da poraze neprijatelja ma koliko brojan i snažan bio, i ma koliko imao saveznika.[3]

2- Poslanik je nastojao izazvati razdor u redovima neprijatelja

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, služio se ubacivanjem sumnji i širenjem propagande kako bi saveznici izgubili međusobno povjerenje i solidarnost. Bio je svjestan da među njima postoje pukotine pa je nastojao otkriti ih i povećati. Već je bio uspio poljuljati odlučnost plemena Gatafan i primamiti ih nuđenjem plodova Medine, a sada mu je Allah poslao Nu'ajma b. Mes'uda iz plemena Gatafan, koji je pred Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, primio islam i rekao: "Allahov Poslaniče, moje pleme još ne zna da sam primio islam, pa mi naredi šta želiš da učinim!" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Ti si jedan čovjek, i ako možeš, odvrati ih od nas, jer rat je varka."[4]

Nu'ajm je, po Vjerovjesnikovom, sallallahu alejhi ve sellem, naređenju, posijao sjeme sumnje među saveznicima: židove je nagovorio da traže od Kurejšija da im predaju nekoliko ljudi kao zalog da neće pobjeći i ostaviti ih, a Kurejšijama je rekao da će židovi tražiti od njih nekoliko ljudi koje namjeravaju predati muslimanima u zamjenu za obnavljanje sporazuma o miru. Ova priča je poznata i jasno

---

[1] *El-Abkarijetul-askerijje fi gazevatir-Resul*, str. 414.
[2] *El-Kijadetul-askerijje fi ahdir-Resul*, str. 414.
[3] *El-Kijadetul-askerijje fi ahdir-Resul*, str. 415-416.
[4] *El-Bidaje ven-nihaje*, 4/113.

je da ne proturječi pravilima šerijatske politike jer – rat je varka.[1]

Nu'ajmova varka bila je veoma uspješna jer je izazvala nepovjerenje među saveznicima, što je slomilo njihovu snagu i smanjilo odlučnost.

Razlozi uspjeha Nu'ajmove varke:

a) Niko od saveznika nije znao da je primio islam pa su svi imali povjerenja u njega i vjerovali njegovim savjetima.

b) Zastrašio je pleme Benu Kurejza podsjećajući ih na ono što se desilo sa plemenom Benu Nadir, dajući im do znanja da ih, ako nastave rat protiv Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, čeka takva sudbina. Ovo je odigralo ključnu ulogu u promjeni njihovog plana da napadnu muslimane.

c) Uspio je nagovoriti svaku od ovih strana da ne kazuje drugoj strani šta im je rekao. To je bio garant uspjeha njegovog zadatka, jer da su te strane otkrile šta je rekao svakoj od njih, njegova misija bi propala.

Tako je Nu'ajm b. Mes'ud odigrao značajnu ulogu u Bitki protiv saveznika.[2]

Treća tema
Dolazi pobjeda od Allaha i Kur'an opisuje stanje saveznika

Prvo: Poslanikove skrušene molitve i dolazak pobjede od Allaha

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je predan dovama i traženju pomoći od Allaha, naročito u bitkama. Kada je stanje muslimana postalo teže nego ikada prije i duša doprla do grla i kada su bili teško potreseni, obratili su se Poslaniku: "Allahov Poslaniče, ima li kakva dova da je učimo, jer je duša doprla do grla?" Rekao je: "Da, recite: 'Allahu naš, pokrij naše sramote i strah nam zamijeni sigurnošću!'"[3]

U dva *Sahiha* navodi se da je Abdullah b. Ebu Evfa rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dovio je protiv saveznika sljedećim riječima: "Allahu moj, koji si objavio Knjigu i koji brzo račune svodiš, porazi saveznike! Allahu moj, porazi ih i potresi!"[4]

Allah je uslišao njegovu dovu i počeli su se nazirati radosni vjesnici. Allah ih je porazio Svojom snagom i moći, potresao je njihova tijela i srca, ubacio razdor u njihov skup, poslao na njih hladan vjetar, u njihova srca ulio strah i poslao na njih

---

[1] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 2/430.
[2] *El-Kijadetul-askerijje fi ahdir-Resul*, str. 477.
[3] Ahmed, *Musned*, 4/18.
[4] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi, bab: Gazvetul-Ahzab*, 5/59, br. 4114.

svoje vojske. Allah je rekao:

﴿ يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱذْكُرُوا۟ نِعْمَةَ ٱللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ جَآءَتْكُمْ جُنُودٌ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا وَجُنُودًا لَّمْ تَرَوْهَا ۚ وَكَانَ ٱللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا ﴿٩﴾ ﴾

"O vjernici, sjetite se Allahove blagodati prema vama kada su do vas vojske došle, pa smo Mi protv njih vjetar poslali, i vojske koje vi niste vidjeli – a Allah dobro vidi ono što vi radite."[1]

To što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dovio svome Gospodaru i na Njega se oslanjao, nije u koliziji sa ispunjavanjem uzroka. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u ovoj se bitki ponašao u skladu sa Allahovim zakonom o nužnom poduzimanju uzroka, uložio je ogromne napore u razbijanju savezničkog jedinstva, probijanju opsade i drugih stvari koje smo već spomenuli.[2]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio nas je zakonu o poduzimanju uzroka uz nužno obraćanje Allahu i iskren ibadet, jer nikakva snaga ne koristi bez skrušenog obraćanja Allahu i velike posvećenosti dovama i traženju izbavljenja od Njega.

Dova i skrušeno obraćanje Allahu su djela koja je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, konstantno činio tokom svog života.[3]

Drugo: Praćenje savezničkog povlačenja

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pratio je stanje među saveznicima. Želio je da izbliza sazna šta se dešava među njima, pa je upitao: "Ko će mi donijeti vijesti o neprijatelju, Allah će učiniti da bude sa mnom na Sudnjem danu?" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslužio se poticajem, ali kako se, i nakon što je tri puta ponovio pitanje, niko nije javio, izdao je odlučno naređenje: "Ustani, Huzejfe, i donesi nam vijesti o neprijatelju, ali nemoj uraditi ništa čime ćeš ih izazvati protiv mene."[4]

Ovo nas uči da uspješan vođa koristi metodu poticaja i ohrabrivanja vojnika na izvršavanje zadataka, a da samo u slučaju nužde traži bespogovorno izvršavanje naređenja.

Huzejfe kazuje: "Krenuo sam osjećajući toplinu kao da se nalazim u kupatilu. Ugledao sam Ebu Sufjana kako grije leđa kod vatre, stavio sam strijelu u luk i kada sam htio da je odapnem, sjetio sam se riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Nemoj učiniti ništa čime ćeš ih nahuškati na mene!" Da sam odapeo strijelu, pogodio bih ga, ali sam se vratio, a osjećao sam toplinu kao da se šetam

---

[1] Sura El-Ahzab, 9.
[2] El-Gadban, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 503.
[3] El-Buti, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 222.
[4] *Sahihu Muslim, Kitabul-džihad ves-sijeri, bab: Gazvetul-Ahzab*, br. 1788.

kupatilom. Kada sam se vratio, počeo sam se tresti od hladnoće. Obavijestio sam o tome Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a on mi je dao svoj ogrtač u kojem je običavao klanjati. Ubrzo sam zaspao, a kada je osvanulo, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče mi: 'Ustaj, spavalico!'"[1]

Huzejfina priča nosi mnoge pouke i lekcije, od kojih su:

1- Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poznavao je osobine ljudi. Zato je odabrao Huzejfu da obavi špijunsku misiju među saveznicima, jer je Huzejfe bio veoma hrabar, a ovaj zadatak mogao se povjeriti samo čovjeku rijetko viđene hrabrosti. Osim toga, bio je inteligentan, okretan i snalažljiv u neugodnim situacijama.

2- Huzejfina discipliniranost. Kada mu se ukazala prilika da ubije savezničkog zapovjednika, poželio je da iskoristi tu priliku, ali se sjetio Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, naređenja da ne uradi ništa što će ih isprovocirati, jer njegov jedini zadatak bio je prikupljanje informacija o njihovom stanju, pa je vratio strijelu iz luka.[2]

3- Potvrda o kerametima evlija. U toj hladnoj i vjetrovitoj noći, Huzejfe b. El-Jeman, čim je izašao da ispita vijesti o saveznicima, osjetio je toplinu kao da je u kupatilu, i taj je osjećaj potrajao sve dok se nije vratio u muslimanski logor. To je, bez sumnje, keramet koji Allah poklanja Svojim robovima vjernicima.[3]

4- Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, nježnost prema Huzejfi nakon njegovog povratka. Inače, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je nježan prema ashabima i slast noćnog namaza i dove u samoći nije ga spriječila da pokaže ljubaznost prema Huzejfi koji je donio lijepe, istinite i važne vijesti, pa ga je ogrnuo svojim ogrtačem u kojem klanja, da se ugrije. Ostavio ga je da spava umotan u ogrtač, nije ga tražio ni nakon što je završio noćni namaz, ni nakon što ga je obavijestio o izvršenom zadatku. A kada je nastupilo vrijeme sabah-namaza, probudio ga je nježno i ljubazno rekavši: "Ustaj, spavalico!" Ljubaznost je draga i pobuđuje nježnost i osjećajnost. To je prava slika blagosti i samilosti prema ashabima koje su ispunjavale Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, srce. Kako su samo istinite Allahove riječi:

﴿بِٱلۡمُؤۡمِنِينَ رَءُوفٞ رَّحِيمٞ ١٢٨﴾

"Prema vjernicima je blag i milostiv."[4]

5- Snalažljivost i brza reakcija. Prema predaji koju navodi Ez-Zerkani, Huzejfe je ušao među nevjernike, a Ebu Sufjan je rekao: "Neka svako od vas provjeri ko sjedi pored njega." Huzejfe kaže: "Lupio sam svojom rukom po ruci čovjeka koji mi je bio sa desne strane i upitao: 'Ko si ti?' Rekao je: 'Muavija b. Ebu Sufjan.' Potom

---

[1] *Sahihu Muslim, Kitabul-džihad ves-sijeri, bab: Gazvetul-Ahzab*, br. 1788.
[2] El-Gadban, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 505.
[3] Ebu Faris, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 367.
[4] Sura Et-Tevbe, 128.

sam udario po ruci čovjeka koji mi je bio s lijeve strane i upitao: 'Ko si ti?' Rekao je: 'Ja sam Amr b. El-As.'"[1] Preduhitrio ih je s pitanjem kako oni ne bi njega pitali i tako se izvukao iz ove neugodne situacije koja ga je mogla koštati života.[2]

Treće: Kur'anski opis savezničkog napada i rezultata bitke

Govoreći o Bitki protiv saveznika, Kur'an ukazuje da se sve dešava po Njegovoj odredbi. Časni Kur'an bilježi Bitku protiv saveznika i protiv plemena Benu Kurejza, i kao što smo navikli, daje nam trajne lekcije vrijedne u svakom vremenu i mjestu, jer muslimani su konstantno izloženi napadima i opsadama od strane različitih neprijatelja. Prema tome, spominjanje Bitke protiv saveznika i protiv Benu Kurejza ima poučnu dimenziju – da se muslimani okoriste njenim lekcijama i poukama, jer će se slične stvari dešavati u različitim vremenima.[3]

Kur'an se u govoru o Bitki protiv saveznika koncentrirao na sljedeće stvari:

1- Podsjećanje vjernika na Allahove blagodati. Allah kaže:

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱذۡكُرُواْ نِعۡمَةَ ٱللَّهِ عَلَيۡكُمۡ إِذۡ جَآءَتۡكُمۡ جُنُودٞ فَأَرۡسَلۡنَا عَلَيۡهِمۡ رِيحٗا وَجُنُودٗا لَّمۡ تَرَوۡهَاۚ وَكَانَ ٱللَّهُ بِمَا تَعۡمَلُونَ بَصِيرًا ﴿٩﴾ ﴾

"O vjernici, sjetite se Allahove blagodati prema vama kada su do vas vojske došle, pa smo Mi protiv njih vjetar poslali, i vojske koje vi niste vidjeli – a Allah dobro vidi ono što vi radite."[4]

2- Upečatljiv prikaz stanja zabrinutosti koje je vladalo među muslimanima zbog savezničke opsade Medine:

﴿ إِذۡ جَآءُوكُم مِّن فَوۡقِكُمۡ وَمِنۡ أَسۡفَلَ مِنكُمۡ وَإِذۡ زَاغَتِ ٱلۡأَبۡصَٰرُ وَبَلَغَتِ ٱلۡقُلُوبُ ٱلۡحَنَاجِرَ وَتَظُنُّونَ بِٱللَّهِ ٱلظُّنُونَا۠ ﴾

"Kad su vam došle i odozgo i odozdo, kad su vam oči razgoračene bile, a duša došla do grkljana, i kad ste o Allahu svašta pomišljali."[5]

3- Otkrivanje zlih namjera licemjera, njihovog nečasnog ponašanja, kukavičluka, ispraznih opravdanja i kršenja ugovora. Allah kaže:

﴿ وَإِذۡ يَقُولُ ٱلۡمُنَٰفِقُونَ وَٱلَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٞ مَّا وَعَدَنَا ٱللَّهُ وَرَسُولُهُۥٓ إِلَّا غُرُورٗا ﴿١٢﴾ ﴾

"Kad su licemjeri i oni bolesna srca govorili: 'Allah i Poslanik Njegov su nas samo obmanjivali kad su nam obećavali!'"[6]

4- Podsticanje vjernika u svakom vremenu i na svakom mjestu da se povode

---

[1] *Šerhuz-Zerkani*, 2/120.
[2] *Mu'inus-sire*, 293.
[3] *El-Esasu fis-sunneti ve fikhiha*, 2/662.
[4] Sura El-Ahzab, 9.
[5] Sura El-Ahzab, 10.
[6] Sura El-Ahzab, 12.

za Poslanikovim primjerom u riječima, djelu, džihadu i svakom drugom stanju, odazivajući se Allahovim riječima:

﴿ لَّقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا ﴿٢١﴾ ﴾

"Vi u Allahovom Poslaniku imate divan uzor za onoga koji se nada Allahovoj milosti i nagradi na onom svijetu, i koji često Allaha spominje."[1]

5- Pohvala vjernika za časne stavove koje su pokazali dok su se, iskrenim imanom i odanošću ugovoru sa Allahom, suočavali sa saveznicima. Allah kaže:

﴿ مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ ۖ فَمِنْهُم مَّن قَضَىٰ نَحْبَهُ وَمِنْهُم مَّن يَنتَظِرُ ۖ وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلًا ﴿٢٣﴾ ﴾

"Među vjernicima ima muškaraca iskrenih u onome na što su se Allahu obavezali. Neki su poginuli, a neki to očekuju, i ništa nisu izmijenili."[2]

6- Ukazivanje na Allahov nepromjenjivi zakon po kojem pobjeda pripada vjernicima, a poraz njihovim neprijateljima. Allah kaže:

﴿ وَرَدَّ اللَّهُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِغَيْظِهِمْ لَمْ يَنَالُوا خَيْرًا ۚ وَكَفَى اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ الْقِتَالَ ۚ وَكَانَ اللَّهُ قَوِيًّا عَزِيزًا ﴿٢٥﴾ ﴾

"Allah je nevjernike pune srdžbe odbio, nisu dobro postigli, i vjernike je Allah borbe poštedio, Allah je, uistinu, moćan i silan."[3]

7- Allahova blagodarnost prema Njegovim robovima vjernicima koja se ogleda u davanju pobjede nad plemenom Benu Kurejza koji su bili zaštićeni otpornim utvrdama, ali Allah je u njihova srca ulio strah pa su se predali, prepuštajući se sudu Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.[4] Allah je rekao:

﴿ وَأَنزَلَ الَّذِينَ ظَاهَرُوهُم مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مِن صَيَاصِيهِمْ وَقَذَفَ فِي قُلُوبِهِمُ الرُّعْبَ فَرِيقًا تَقْتُلُونَ وَتَأْسِرُونَ فَرِيقًا ﴿٢٦﴾
وَأَوْرَثَكُمْ أَرْضَهُمْ وَدِيَارَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ وَأَرْضًا لَّمْ تَطَئُوهَا ۚ وَكَانَ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرًا ﴿٢٧﴾ ﴾

"A sljedbenike Knjige, koji su ih pomagali, iz utvrda njihovih je izveo, i strah u srca njihova ulio, pa ste jedne pobili, a druge kao sužnje uzeli. I dao vam je da naslijedite zemlje njihove i domove njihove i bogatstva njihova, i zemlju kojom prije niste hodali; Allah sve može."[5]

Bitka protiv saveznika bila je veoma važna i muslimani su u njoj ostvarili važne rezultate, od kojih su:

a) Pobjeda muslimana, a poraz njihovih neprijatelja, koji su se povukli razjedinjeni, potučeni, srditi i razočarani.

b) Preokret situacije u korist muslimana, tako da su umjesto odbrambene taktike prešli u napadačku. Na to ukazuju riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi

---

[1] Sura El-Ahzab, 21.
[2] Sura El-Ahzab, 23
[3] Sura El-Ahzab, 25.
[4] *Hadisul-Kur'anil-kerim an gazevatir-Resul*, 2/490-491.
[5] Sura El-Ahzab, 26-27.

ve sellem: "Od sada više neće oni napadati, nego ćemo mi napadati njih i protiv njih se boriti."[1]

c) Ova bitka iznijela je na vidjelo mržnju Benu Kurejza prema muslimanima i radost zbog muslimanske nesreće, zato su u najneizvjesnijim i najtežim trenucima prekinuli sporazum sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem.

d) U Bitki protiv saveznika pokazala se razlika između iskrenog imana i stanja licemjera i židova plemena Benu Kurejza. Kroz iskušenja u ovoj bitki vjernički redovi su se pročistili, a pokazalo se pravo lice licemjera i židova.

e) Jedan od rezultata Bitke protiv saveznika jeste Bitka protiv plemena Benu Kurejza koji su platili za kršenje ugovora sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u najtežim i najneizvjesnijim trenucima.[2]

Četvrto: Obračun sa plemenom Benu Kurejza

Nakon što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao iz Bitke protiv saveznika, Allah je naredio pohod na pleme Benu Kurejza. Allahov miljenik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio je ashabe da je pokrenuo rat protiv plemena Benu Kurejza i da je Allah poslao Džibrila da potrese njihove utvrde i ulije im strah u srca. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poručio je ashabima: "Neka niko ne klanja ikindiju sve dok ne stignemo (na teritorij) Benu Kurejza!"[3]

Muslimani su petnaest dana držali pod opsadom ovo pleme.[4] Kada se pojačala opsada i njihovo stanje pogoršalo, pleme Benu Kurejza odlučilo se na predaju pod uvjetom da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dopusti da im sudi Sa'd b. Muaz čiju će presudu prihvatiti. Smatrali su da će biti blag prema njima jer je između njih i Sa'dovog plemena Evs postojalo savezništvo. Sa'd je donesen na nosilima, jer je bio pogođen strijelom u Bitki na Hendeku, i presudio je da njihovi vojno sposobni muškarci budu pobijeni, žene i robinje porobljene, a imetak podijeljen. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na tu je presudu rekao: "Presudio si po Allahovom sudu."[5]

Na medinskom trgu izvršeno je smaknuće četiri stotine muškaraca iz plemena Benu Kurejza. Ubijeni su u skupinama i zakopani u jamama koje su iskopane u tu svrhu. Nekolicina njih se spasila jer su ostali privrženi sporazumu, primili su islam. Imetak plemena Benu Kurejza i njihove robinje podijeljeni su muslimanima.

To je bila pravedna kazna za izdajstvo i kršenje ugovora sa muslimanima. Kažnjeni su onim što su mislili da će se desiti muslimanima, jer su svojom izdajom

---

[1] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi, bab: Gazvetul-Hendek*, 5/58, br. 4110.
[2] *Hadisul-Kur'anil-kerim an gazevatir-Resul*, 2/442.
[3] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi, bab: Merdži'un-Nebijji minel-Ahzab*, 5/60, br. 4119.
[4] *Sahihus-sire*, str. 373.
[5] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi, bab: Merdži'un-Nebijji minel-Ahzab*, 5/61, br. 4121.

izložili muslimane opasnosti da budu pobijeni, a njihove žene i robinje porobljeni, pa su kažnjeni na isti način.[1]

Iz plemena Benu Kurejza ubijena je samo jedna žena. Prenoseći o tome, Aiša, radijallahu anha, rekla je: "Samo je jedna žena iz plemena Benu Kurejza ubijena. Allaha mi, sjedila je kod mene, pričala je sa mnom i smijala se ne pokazujući ni trun žalosti, dok je za to vrijeme Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na trgu ubijao muškarce iz njenog plemena. Odjedanput povikaše njeno ime: 'Gdje je ta i ta?' Odgovorila je: 'Ovdje sam, Allaha mi!' Upitala sam: 'Zašto te zovu, jadna ti!' Odgovorila je: 'Da me ubiju.' Pitala sam: 'Zašto?' Odgovorila je: 'Zbog zločina koji sam počinila.'"[2]

Zatim su je odveli i odrubili joj glavu, a Aiša, radijallahu anha, znala je reći: "Allaha mi, ne mogu zaboraviti svoje čuđenje njenoj bezbrižnosti i pretjeranom smijanju, a znala je da će biti ubijena."[3]

Nakon obračuna sa Benu Kurejzom, Medina je potpuno očišćena od židovskog prisustva, postala je potpuno muslimanska, i u njoj više nije bilo elemenata dovoljno snažnih da pokrenu zavjere i spletke. Srušeni su kurejšijski snovi, jer Kurejšije su polagale svoje nade u židovsko neprijateljstvo prema muslimanima. Nestankom židova, licemjeri su izgubili snažnu potporu za svoje destruktivno djelovanje.[4]

Zaštita islamske države od unutrašnjih neprijatelja je put koji je ummetu zacrtao Allahov odabranik i miljenik, sallallahu alejhi ve sellem.

Četvrta tema
Koristi, lekcije i pouke

Prvo: Materijalne mudžize Poslanika

Pri iskopavanju kanala, Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, desile su se neke materijalne mudžize, a jedna od njih je i umnožavanja hrane koju je pripremio Džabir b. Abdullah. U vezi s tim, Džabir b. Abdullah kazuje: "Kopajući kanal naišli smo na jednu veliku stijenu. Ashabi su otišli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekli: 'Naišli smo na veliku stijenu', a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Ja ću sići.' Oko stomaka mu je bio privezan kamen zbog gladi jer tri dana

[1] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 1/315-317.

[2] Bacila je veliki kameni žrvanj na Hallada b. Suvejda i ubila ga, pa joj je Vjerovjesnik izrekao smrtnu kaznu zbog tog ubistva. (op. a.)

[3] *Sahihus-sire*, str. 377.

[4] Derveza, *Siretur-Resul*, 2/76. Prema: Eš-Šudža', *Dirasat fi ahdin-Nubuvve*, str. 153.

ništa nismo okusili. Uzeo je kramp i njime udario po stijeni koja se sasula i postala prašina i pijesak. Nakon toga rekao sam: 'Allahov Poslaniče, dopusti mi da odem kući.' Kada sam došao kući, rekao sam supruzi: 'Vidio sam na Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, nešto što ne mogu podnijeti. Imaš li išta za jelo kod sebe?' Rekla je: 'Malo pšenice i žensko jare.' Zaklao sam jare i samljeo pšenicu, stavio sam meso u lonac i otišao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem. Tijesto je već bilo nadošlo i meso u loncu gotovo se skuhalo. Rekao sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Pripremio sam malo hrane, pa dođi, Allahov Poslaniče, ti i povedi još jednog ili dvojicu.' Pitao je: 'Koliko ima hrane?', a kada sam mu odgovorio, rekao je: 'To je mnogo i ukusno.' Zatim je rekao: 'Kaži supruzi da ne skida lonac sa vatre i ne vadi kruh iz peći sve dok ja ne dođem.' Potom je pozvao ashabe: 'Idemo!' Muhadžiri i ensarije pošli su sa njim. Ušao sam kod supruge i rekao: 'Šta ćemo sad, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, doveo je muhadžire i ensarije.' Rekla je: 'Je li te pitao koliko ima hrane?' Rekao sam: 'Jest.' Kazala je: 'Neka uđu, ali neka ne prave gužvu.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, lomio je kruh i na njega stavljao meso i dodavao ashabima, podgrijavao je lonac i peć kada god bi uzeo nešto iz njih. Nastavio im je dijeliti kruh i meso sve dok se nisu najeli, a bilo je još ostalo. Rekao je mojoj supruzi: 'Jedi ovo i podijeli drugima, jer ljudi su, zaista, gladni.'"[1]

Kćerka Beššira b. Sa'da kazivala je: "Pozvala me moja majka Amra bint Revvaha i stavila pregršt datula u moju odjeću i rekla mi: 'Kćeri, odnesi svome babi i daidži Abdullahu b. Revvahi njihov ručak.' Uzela sam ih i krenula. I dok sam tražila svoga babu i daidžu, ugleda me Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pa reče: 'Hodi ovamo, kćerkice! Šta to nosiš?' Rekla sam: 'Allahov Poslaniče, poslala me majka da ovo odnesem babi Bešširu b. Sa'du i daidži Abdullahu b. Revvahi da ručaju.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Daj to ovamo.' Datula je bilo tako malo da nisu ispunile Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, dlanove kad sam ih istresla u njih. Naredio je da mu se donese komad odjeće, i kada je donesen, stavio je na nju datule koje se razasuše po prostirci. Čovjeku koji je bio s njim, rekao je: 'Pozovi sve koji su na kanalu neka dođu na ručak.' Svi koji su radili na kanalu sakupiše se i počeše jesti, a datule su se neprestano umnožavale. Kada su radnici otišli, bilo je toliko datula da su padale sa krajeva prostirke."[2]

Ova dva hadisa govore o materijalnim mudžizama koje su se pokazale Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i o ulozi žene muslimanke u džihadu. Pošto su muslimani bili zaposleni kopanjem kanala, opskrba im je postala oskudna i dnevni obroci sve rjeđi, pa se toliko proširila glad i neimaština da su čak Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi ashabi oko stomaka privezivali kamenje. U toj

[1] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi, bab: Gazvetul-Hendek*, 5/55, br. 4101.
[2] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 3/241.

situaciji žena muslimanka je pomagala muslimanima pripremajući za njih hranu od namirnica koje je imala.[1]

Jedan od dokaza istinitosti poslanstva jeste Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, obavještenje Ammara b. Jasira, u vrijeme kopanja kanala, da će ga ubiti nasilnička skupina. I zaista, Ammar je poginuo na Siffinu u redovima Alijine vojske.[2]

Dok su ashabi kopali kanal, pred njima se isprriječila ogromna stijena. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, udario je tri puta po stijeni koja se rasula u parčadi. Kada je udario prvi put, rekao je: "Allahu ekber! Dati su mi ključevi Šama! Tako mi Allaha, ovog trena gledam u njegove crvene dvore!"

Zatim je udario drugi put i rekao: "Allahu ekber! Dati su mi ključevi Perzije! I tako mi Allaha, vidim bijeli zamak u Medainu!"

A kada je udario treći put, rekao je: "Allahu ekber! Dati su mi ključevi Jemena! Tako mi Allaha, ovog trenutka sa ovoga mjesta vidim vrata San'ae!"[3]

Ove radosne vijesti o islamskim osvajanjima došle su u situaciji kada su muslimani bili pod opsadom, suočeni sa tegobama, strahom i velikom hladnoćom.[4]

Drugo: Između mašte i realnosti

Neki stanovnik Kufe rekao je Huzejfi b. El-Jemanu: "Ebu Abdullah, jeste li vidjeli Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i družili se s njim?" "Jesmo, bratiću moj", odgovorio je Huzejfe. Čovjek je upitao: "I kako ste se odnosili prema njemu?" Huzejfe reče: "Trudili smo se koliko smo mogli." Čovjek reče: "Tako mi Allaha, da smo ga mi vidjeli, ne bismo mu dopustili da hoda po Zemlji nego bismo ga nosili na našim plećima!" Huzejfe reče: "E, moj bratiću, da si nas vidio sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u Bitki na Hendeku..."[5] Zatim je ispričao kako ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zadužio da ode u mnogobožački logor.

Ovaj tabiin koji je sreo ashaba Huzejfu smatrao je da bi on, da je sreo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, činio više nego što su učinili časni ashabi, a to je puka fantazija koja nema nikakve veze sa realnošću. Ashabi su, također, bili ljudi i njihove su mogućnosti bile ograničene, ali su ulagali maksimalan trud i zalagali su svoje živote i imetke. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Najbolja generacija je ova moja generacija...*", i na taj način dao do znanja da niko ne može dostići vrijednost njihovog djela.

Oni koji su rođeni kasnije, kada se vlast islama proširila na razne krajeve, koji su odrasli u sigurnosti, obilju i pravednom okruženju, daleko od smutnji i nedaća,

---

[1] *El-Mer'etu fil-ahdin-Nebevijj*, str. 175.
[2] *Es-Siretun-Nebevijje fi du'il-Mesaridil-aslijje*, str. 448.
[3] *Es-Siretun-Nebevijje fi du'il-Mesadiril-aslijje*, str. 449.
[4] *Nadretun-ne'im*, 1/325.
[5] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 3/355.

moraju se vratiti vijekovima unazad i dočarati sebi atmosferu neznanja, zablude i nevjerstva, koja je vladala u to doba, i tek tada će znati cijeniti trud koji su ashabi uložili da bi se islam proširio po Zemlji.[1]

Treće: Selman pripada nama, ehlul-bejtu[2]

Na dan Bitke na Hendeku muhadžiri su rekli: "Selman je od nas!", a ensarije su rekle: "Selman je od nas!", pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Selman pripada nama, ehlul-bejtu – Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, porodici."[3]

Ovo Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, odličje koje mu je dodijelio upućuje na to da Selman pripada muhadžirima jer su ehlul-bejt sačinjavali muhadžiri.[4]

Četvrto: Srednji namaz

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Allah ispunio njihove kuće i kabure vatrom jer su nas spriječili da klanjamo srednji namaz dok nije zašlo sunce!"[5]

Dio učenjaka ovaj hadis uzima kao dokaz da je srednji namaz zapravo ikindija-namaz, jer na to upućuje tekst hadisa, pa je El-Kadi el-Maverdi zbog vjerodostojnosti hadisa obavezao šafijski mezheb ovim stavom. Dio učenjaka, kao što su Mekhul i El-Evza'i, Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, odgađanje namaza do zalaska sunca uzima kao dokaz da je dozvoljeno odgoditi namaz zbog borbe.[6]

Dr. El-Buti kaže: "Kao što vidiš, zbog zauzetosti borbom, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u ovoj je bitki propustio ikindija-namaz i naklanjao ga nakon zalaska sunca. U drugim predajama, mimo ovih iz dva *Sahiha*, navodi se da je propustio više od jednog namaza, pa ih je naklanjao jedan za drugim, izvan njihovog vremena. To ukazuje na propisanost naklanjavanja propuštenih namaza i nije u kontradiktornosti sa stavom nekih učenjaka da je odgađanje namaza zbog zauzetosti bilo dozvoljeno u ono vrijeme, a zatim derogirano propisivanjem namaza u strahu koji se može klanjati i hodajući i na prijevoznom sredstvu, jer ta derogacija, ako pretpostavimo da je tačna, obuhvata derogiranje odgađanja namaza izvan njegovog vremena zbog zauzetosti borbom, a ne odnosi se na naklanjavanje propuštenih namaza, jer je taj propis potvrđen, a njegovo derogiranje nije spomenuto, pa ostaje osnova da je naklanjavanje propisano."[7]

---

[1] Eš-Šami, *Mu'inus-sire*, str. 291.
[2] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 3/247.
[3] *Ibid.*, 3/247. Albani ga je ocijenio daifom u *Daiful-Džami'is-sagir*.
[4] El-Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 6/107.
[5] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi, bab: Gazvetul-Hendek*, br. 4111.
[6] *El-Esasu fis-sunneti ve fikhiha*, 2/682.
[7] Dr. El-Buti, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 223.

Peto: Halal i haram

Kurejšije su ponudile otkupninu za leš Amra b. Vudda, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Predajte im njegov leš. Njegov leš je pogan i otkupnina za njega je pogana." I ništa nije prihvatio od njih.

Ovo se desilo u situaciji kada su muslimani preživljavali teške životne trenutke, ali halal je halal, a haram je haram. Ovo je lekcija svima koji se smatraju muslimanima, a pokušavaju opravdati kamatno poslovanje i tome slično.[1]

Šesto: Hrabrost Safijje, Poslanikove tetke s očeve strane

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ostavio je žene i djecu u jednoj jakoj utvrdi koja se zvala Fari', kako bi ih zaštitio, jer muslimani ih nisu mogli čuvati zbog zauzetosti borbom protiv saveznika.

Kada su židovi plemena Benu Kurejza prekršili sporazum sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, poslali su jednog od njih da izvidi stanje oko utvrde u kojoj su se nalazile muslimanske žene i djeca. Tog židova ugledala je Safijja bint Abdul-Muttalib, tetka Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i uzela kolac, zatim izašla iz utvrde i ubila ga njime. Ovaj Safijjin postupak odvratio je židove od pokušaja napada na utvrdu u kojoj su se nalazile muslimanske žene i djeca, jer su mislili da utvrdu čuva odred muslimanske vojske ili barem nekolicina muškaraca.[2]

Ova predaja je dokaz da se žena, ako nema niko da je odbrani, treba braniti sama.[3]

Sedmo: Nevjerodostojnost predaja o kukavičluku Hasana b. Sabita

O ovoj priči, kako je tetka Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Safijja, ubila židova, postoji slaba predaja[4] u kojoj stoji da je Safijja rekla Hasanu b. Sabitu: "Ovaj židov kruži oko utvrde, a nisam sigurna da neće obavijestiti ostale židove da smo nezaštićeni, pa siđi i ubij ga." Hasan je rekao: "Allah ti oprostio, kćeri Abdul-Muttalibova, znaš da ja nisam sposoban za to." Safijja je rekla: "Kada je to kazao, zgrabila sam kolac i sišla sa utvrde, tukla sam onog židova kolcem sve dok ga nisam ubila. Zatim sam se vratila u utvrdu i rekla Hasanu: 'Hasane, izađi i uzmi njegovu ratnu opremu, ja je nisam uzela samo zato što je muškarac.' Rekao je: 'Ja nemam potrebu za njegovom opremom, kćeri Abdul-Muttalibova.'"[5]

Ova predaja nije vjerodostojna zbog sljedećeg:

---

[1] *Mu'inus-sire*, str. 294.
[2] *Er-Rahikul-mahtum*, str. 273-274.
[3] *El-Mustefad min-kisasil-Kur'an lid-da'veti ved-du'at*, str. 2/246.
[4] El-Ali, *Sahihus-Siretun-Nebevijje*, str. 365.
[5] El-Ali, *Sahihus-Siretun-Nebevijje*, str. 365.

1- Zbog toga što predaja nema lanac prenosilaca. Prema tome, hadis je potpuno neprihvatljiv i bez ikakve osnove, te ga nije dozvoljeno prenositi, jer se njime šteti ugledu jednog časnog ashaba koji je čitav svoj život posvetio odbrani islamske da've i Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

2- Da je Hasan b. Sabit, radijallahu anhu, bio ovakva kukavica, kako ga predaja opisuje, njegovi neprijatelji bi to u svojoj poeziji sigurno spomenuli, omalovažavajući ga, naročito stoga što je Hasan bio pjesnik i u svojoj poeziji je grdio sve mnogobožačke vođe, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podržavao ga je i ohrabrivao u tome.[1]

Osmo: Prva muslimanska ratna bolnica

U Bitki protiv saveznika muslimani su napravili prvu ratnu bolnicu. Naime, kada se rasplamsala bitka, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u svom je mesdžidu postavio šator u tu svrhu, a za direktora te ratne bolnice postavio je ensarijku Rufejdu iz plemena Benu Eslem. Tako je ova ashabijka postala prva ratna bolničarka u historiji islama.[2]

U Ibn Hišamovom djelu *Es-Siretun-Nebevijje* stoji: "Kada je ranjen Sa'd b. Muaz, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao ga je u šator u svom mesdžidu u kojem je bila jedna žena iz plemena Eslem. Ona se posvetila liječenju ranjenih muslimana o kojima se nije imao ko brinuti. Kada je Sa'd b. Muaz pogođen strijelom, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Odvedite ga u Rufejdin šator, uskoro ću doći da ga posjetim.'"[3]

Iz prethodnog hadisa može se zaključiti da je ranjene muslimane liječila njihova porodica, a u šator-bolnicu dovođeni su muslimani o kojima se nije imao ko brinuti, odnosno muslimani koji nisu imali rodbine. Iako se o Sa'du b. Muazu imao ko brinuti, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao ga je u taj šator da bi ga mogao konstantno obilaziti. Ovo ukazuje na to da su muslimani koji nisu imali rodbinu uživali Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, pažnju, jer da nije bilo tako, ne bi postavio šator u svom mesdžidu, zato što se šator može postaviti bilo gdje.

Sa'd b. Muaz, radijallahu anhu, počašćen je da, zbog svog požrtvovanja na Allahovom putu, bude u bolnici pripremljenoj za one koji su napustili svoje porodice zbog privrženosti vjeri, iskreno se predajući Allahu, te su stoga zaslužili Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, pažnju.[4]

Ovo plemenito Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, ponašanje postalo je muslimanima zakon kroz vijekove.

---

[1] Ebu Faris, *Gazvetul-Ahzab*.
[2] Dr. Abdullah es-Seid, *El-Musatešfejatul-islamijje*, str. 43.
[3] *Es-Siretun-Nebevijje*, 3/263.
[4] *Mu'inus-sire*, str. 294.

Deveto: Musliman može upasti u grijeh, ali se brzo kaje

Židovi plemena Benu Kurejza zatražili su od svog saveznika Ebu Lubabe b. Abdul-Munzira savjet da li da se predaju i prihvate Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, sud, pa im je dao znak – pokazujući na svoje grlo – da će, ako to učine, biti pobijeni. Ali, ubrzo se pokajao zbog toga i otišao u Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, mesdžid i zatražio da ga privežu za jedno palmino deblo dok mu Allah ne oprosti. Ostao je tako privezan šest noći, a u vrijeme namaza dolazila je njegova supruga i odvezivala ga da bi klanjao u džematu, zatim bi ga ponovo vezivali za palmino deblo.[1]

Ebu Lubabe je rekao: "Neću napustiti ovo svoje mjesto sve dok mi Allah ne oprosti za ono što sam uradio!"

Ummu Selema kazuje: "Jedno jutro čula sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako se smije od dragosti. Upitala sam: 'Allahov Poslaniče, zašto se smiješ, Allah te poživio u radosti?' Odgovorio je: 'Oprošteno je Ebu Lubabi!' Upitala sam: 'Mogu li ga obradovati time?' Kazao je: 'Možeš, ako želiš.' Ummu Selema je stala na vrata svoje sobe, a bilo je to prije nego što je propisan hidžab, i rekla: 'Raduj se, Ebu Lubabe! Allah ti je oprostio!'" Kaže Ummu Selema: "Ljudi su ustali da ga odvežu, ali je rekao: 'Ne, tako mi Allaha! Dok ne dođe Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i odveže me svojom rukom!' Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao u mesdžid da klanja sabah-namaz, prišao mu je i odvezao ga."[2] Poslanik je ovako postupio jer je Ebu Lubabe priznao grijeh i iskreno se pokajao.

Pouka iz ovog slučaja nalazi se u postupku Ebu Lubabe. Naime, nakon što je odao važnu vojnu tajnu, on nije pokušao prikriti svoj postupak od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i muslimana, pretvarajući se da je čovjek koji je uspješno obavio svoj zadatak i da nije učinio ništa pogrešno. Također, mogao je židovima reći da ga ne odaju i sakriti svoj postupak od muslimana, ali je bio svjestan da Allah dobro poznaje šta on radi, i javno i tajno, i znao je da je pravo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji mu je povjerio tu tajnu, veliko, zato se prestravio zbog ovog propusta.[3]

Ebu Lubabe je priznao svoj grijeh i pohitao da se lično kazni, ne čekajući nikakvu istragu i potpisivanje službene kazne.

To je divan primjer provođenja u djelo Allahovih riječi:

﴿ إِنَّمَا ٱلتَّوْبَةُ عَلَى ٱللَّهِ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ ٱلسُّوٓءَ بِجَهَٰلَةٍ ثُمَّ يَتُوبُونَ مِن قَرِيبٍ فَأُو۟لَٰٓئِكَ يَتُوبُ ٱللَّهُ عَلَيْهِمْ ۗ وَكَانَ ٱللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١٧﴾ ﴾

"Allah prima pokajanje samo od onih koji učine kakvo hrđavo djelo iz nezna-

---

[1] *El-Mustefad min-kisasil-Kur'an*, 2/286.

[2] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 3/262.

[3] El-Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 6/165.

nja, a potom se ubrzo pokaju. Njima će Allah oprostiti, a Allah sve dobro zna i mudar je.''[1]

Ovo je jedinstven slučaj da čovjek sam sebi potpisuje kaznu. To se može očekivati samo od vjernika jer je to odraz dubokog imana, koji ne dozvoljava da njegov nosilac živi u grijehu.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i ashabi radovali su se što je Allah oprostio Ebu Lubabi i žurili su da mu čestitaju. Prva je to učinila Ummu Seleme, nakon što joj je njen muž, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, to dozvolio, i obradovala je Ebu Lubabu da je Allah primio njegovo pokajanje.[2]

Povodom Ebu Lubabine greške, Allah je objavio:

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ لَا تَخُونُوا۟ ٱللَّهَ وَٱلرَّسُولَ وَتَخُونُوٓا۟ أَمَٰنَٰتِكُمْ ﴾

''O vjernici, Allaha i Poslanika ne varajte i svjesno emanete ne proigravajte.''[3]

A o njegovom pokajanju je objavljeno[4]:

﴿ وَءَاخَرُونَ ٱعْتَرَفُوا۟ بِذُنُوبِهِمْ خَلَطُوا۟ عَمَلًا صَٰلِحًا وَءَاخَرَ سَيِّئًا عَسَى ٱللَّهُ أَن يَتُوبَ عَلَيْهِمْ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٠٢﴾ ﴾

''A ima i drugih koji su grijehe svoje priznali, i koji su djela dobra s drugim, koja su hrđava, izmiješali, njima će, može biti, Allah oprostiti – jer Allah mnogo prašta i milostiv je.''[5]

Deseto: Neke vrline Sa'da b. Muaza

U ovoj bitki izašle su na vidjelo mnoge vrline Sa'da b. Muaza, radijallahu anhu, koje ukazuju na njegovu vrijednost i mjesto kod Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Neke od tih vrlina su:

1- Allah mu je uslišao dovu: ''Allahu moj, Ti znaš da mi je najdraže voditi džihad na Tvome putu protiv naroda koji je porekao i protjerao Tvoga Poslanika! Allahu moj, ako će još biti rata protiv Kurejšija, ostavi me u životu da u Tvoje ime vodim džihad protiv njih.'' Allah mu je uslišao ovu dovu i njegova rana je počela zacjeljivati.[6] A kada se desila Bitka protiv Benu Kurejza, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odredio je da upravo on, Sa'd b. Muaz, presudi ovome plemenu, a on je presudio po pravdi, ne bojeći se, radi Allaha, ničijeg prijekora i pokazujući da je njegovo srce potpuno predano Allahu.[7]

2- Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ukazao mu je počast kada je došao da

---

[1] Sura En-Nisa', 17.
[2] *Suver ve iber minel-džihadin-Nebevijj fil-Medine*, str. 261.
[3] Sura El-Enfal, 27.
[4] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 3/262.
[5] Sura Et-Tevbe, 102.
[6] Dr. El-Buti, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 228.
[7] *Et-Tarihul-islami*, 6/170.

presudi plemenu Benu Kurejza, time što je rekao ensarijama: "Ustanite prema svome gospodinu."[1] Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nazvao je Sa'da gospodinom i naredio ashabima da ustanu pred njim, iz počasti i poštovanja prema njemu zbog njegove odvažnosti.[2]

3- Nakon što je donio presudu plemenu Benu Kurejza, Sa'd je ponovo digao svoje ruke i rekao: "Allahu moj, ako je tačno kao što mislim, da nas Kurejšije i mnogobošci neće više napadati, otvori moju ranu i učini da od nje umrem!"[3] Dova mu je uslišana i otvorila se te noći pa je umro, Allah neka mu se smiluje.[4] Iz ove dvije Sa'dove fascinirajuće dove primjećujemo kako velikani znaju da njihova misija na ovome svijetu nije da presele kao šehidi, nego da vode džihad do zadnjeg momenta, jer oni su, u svom narodu i ummetu, odgovorni za potporu islamu.[5]

4- Iz ovog primjera vidimo da, kada zamoli Allaha za nešto, Allah mu to ispuni. To znači da je Sa'd ugledan i na Zemlji i na nebesima, što potvrđuje i činjenica da je Allahova volja bila da sud o plemenu Benu Kurejza pripadne njemu, a i da samo ovo pleme zatraži da im presudi baš Sa'd b. Muaz.

Nakon okončanja džihada, ispunjenja zadaće u predvođenju svoga plemena u borbi protiv svih neprijatelja, prestanka ratnih dejstava između Kurejšija i muslimana, i izricanja presude Benu Kurejzi kojom je ugasio svoju žeđ za kažnjavanjem ovog plemena i ugledao plodove islama, dakle nakon svega toga Sa'd b. Muaz nije mnogo žudio za životom, jer nema ljepšeg ploda od šehidske smrti. Stoga je dovio: "Otvori moju ranu i učini da od nje umrem!"[6] Njegove nade su se obistinile, presudio je plemenu Benu Kurejza i svjedočio smaknuću dojučerašnjih saveznika, a današnjih neprijatelja, i njegova rana se otvorila.[7]

Kada mu se otvorila rana, njegov narod ga je prenio u naselje Benu Ešhela. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uputio se tamo, a ashabi su ga slijedili. Išao je vrlo brzo tako da su im se potrgali kaiši na sandalama i popadali plaštovi sa ramena, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Bojim se da nas ne preteknu meleki i ogasule ga, kao što su ogasulili Hanzalu." Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stigao u Sa'dovu kuću, već su ga gasulili, a njegova je majka plakala i izgovarala stihove: "*Jadna majka Sa'dova što izgubi sina, čestita i plemenita.*" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Svaka narikača pretjeruje, osim Sa'dove majke." Potom je naredio da ga iznesu, a ljudi su govorili: "Allahov Poslaniče, nikada nismo nosili mejjita lakšeg od Sa'da!" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "A kako i ne bi bio lahak kada je sišlo toliko i toliko meleka, koji

---

[1] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 3/263.
[2] *Suver ve iber minel-džihadin-Nebevijj fil-Medine*, str. 265.
[3] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 3/275.
[4] Dr. El-Buti, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 228.
[5] *Et-Terbijetul-kijadijje*, 2/70.
[6] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 3/275.
[7] *Et-Terbijetul-kijadijje*, 4/74.

nikada do danas nisu sišli na Zemlju, i nosili su ga sa vama!"[1] U predaji koju bilježi En-Nesai od Ibn Omera, radijallahu anhuma, navodi se broj meleka koji su prisustvovali Sa'dovoj dženazi. U toj predaji stoji da je Poslanik, govoreći o Sa'du, rekao: "Ovo je dobri rob radi kojeg se potresao Arš i njegovoj dženazi je prisustvovalo 70.000 meleka, koji nikada prije nisu sišli na Zemlju, i stisnut je jednim stiskom u kaburu, a zatim je pušten."[2]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oprostio se od Sa'da, kao što prenosi Abdullah b. Šeddad, koji kaže: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao je kod Sa'da tužna srca i rekao: 'Allah te nagradio svakim dobrom, tebe koji si bio dostojan vođa svoga naroda. Ispunio si ono što si obećao i Allah će tebi ispuniti ono što ti je obećao.'"[3]

5- Nakon njegove smrti, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mnogo je hvalio ovog dobrog roba pred ashabima da bi ljudi znali njegovu vrijednost i poveli se za njegovim dobrim djelima.[4] Tako je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Zbog smrti Sa'da b. Muaza zatresao se Arš Svemilosnoga."[5] U drugom hadisu El-Berra' b. Azim je rekao: "Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, poklonjen je ogrtač od svile, ashabi su ga počeli opipavati i diviti se njegovoj mehkoći, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Čudite se kako je ovo mehko? Zaista su maramice Sa'da b. Muaza u Džennetu bolje i mekše od ovoga!'"[6]

6- Unatoč svim ovim vrlinama i vrijednim djelima koja je učinio služeći Allahovu vjeru, ipak je doživio stisak kabura. Kada su došli do Sa'dovog kabura, u kabur su sišla četverica: Haris b. Evs, Usejd b. Hudajr, Ebu Na'ila Selkan i Seleme b. Selame b. Vakš, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stajao je iznad. Kada je Sa'd spušten u kabur, Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, lice se promijenilo i tri puta je izgovorio: "Subhanallah!", pa su to izgovorili i ostali ashabi, a mezari El-Beki'e su se zatresli. Potom je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izgovorio tri puta: "Allahu ekber!", pa su to izgovorili i ostali muslimani. Pitali su Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o tome, a on je rekao: "Oko vašeg brata se bio suzio kabur i stisnuo ga jednim stiskom; da se neko može spasiti od njega, on bi se spasio! A potom ga je Allah izbavio!"[7]

7- Ovaj ashab umro je u punoj mladalačkoj snazi, u dobi od trideset i sedam godina. Ovo znači da je svoj narod poveo u islam kada je imao trideset godina, a da je njihov prvak i vođa bio od svojih ranih dvadesetih godina. A inače, čovjekova

---

[1] *Sijeru e'alamin-Nubela'*, 1/287. Lanac prenosilaca hadisa je hasen.
[2] *Ibid.*, 1/295. *Sunenun-Nesai, Kitabul-dženaiz*, 4/100. Vjerodostojnog je seneda.
[3] *Sijeru e'alamin-Nubela'*, 1/288. Prenosioci su povjerljivi.
[4] El-Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 6/171.
[5] *Sahihu Muslim, Kitabu fada'ilus-sahabe*, br. 2466.
[6] *Ibid.*, br. 2468.
[7] Ahmed, *Musned*, 6/141. Prema: *Et-Terbijetul-kijadijje*, 4/77.

skrivena energija i potencijali doživljavaju svoj vrhunac u četrdesetoj godini, koja je godina ulaska u zrelo doba. Allah je rekao:

﴿ وَوَصَّيْنَا ٱلْإِنسَٰنَ بِوَٰلِدَيْهِ إِحْسَٰنًا ۖ حَمَلَتْهُ أُمُّهُۥ كُرْهًا وَوَضَعَتْهُ كُرْهًا ۖ وَحَمْلُهُۥ وَفِصَٰلُهُۥ ثَلَٰثُونَ شَهْرًا ۚ حَتَّىٰٓ إِذَا بَلَغَ أَشُدَّهُۥ وَبَلَغَ أَرْبَعِينَ
سَنَةً قَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِىٓ أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ ٱلَّتِىٓ أَنْعَمْتَ عَلَىَّ وَعَلَىٰ وَٰلِدَىَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَٰلِحًا تَرْضَىٰهُ وَأَصْلِحْ لِى فِى ذُرِّيَّتِىٓ ۖ إِنِّى تُبْتُ إِلَيْكَ
وَإِنِّى مِنَ ٱلْمُسْلِمِينَ ﴿١٥﴾ ﴾

"A čovjeka smo zadužili da roditeljima svojim čini dobro; majka ga njegova tegobno nosi i tegobno ga rađa! A njegovo nošenje i dojenje trideset je mjeseci. Pa kada dostigne zrelost svoju i četrdeset godina, on rekne: 'Gospodaru moj, uputi me da Ti budem zahvalan na Tvojoj blagodati, koju si darovao meni i mojim roditeljima, i da radim dobro kojim si zadovoljan Ti, i potomstvo moje Ti učini dobrim! Ja se Tebi, doista, kajem, i ja sam musliman predan Tebi.'"[1]

Kakva je to samo ličnost koja je ispunila svoju biografiju ovim velikim djelima, čijem su se dolasku obradovali stanovnici nebesa, zbog kojeg se zatresao Arš Svemilosnog, radujući se njegovom dolasku, mimo svih drugih Allahovih stvorenja.[2]

Sa'd b. Muaz bio je bijele puti, lijep u licu, krupnih očiju, uredne brade.[3]

Allah neka mu se smiluje i bude zadovoljan njime i uzdigne njegov spomen među čestitima.

Jedanaesto: Ubistvo Hujejja b. Ahtaba i Ka'ba b. Eseda

1- Ubistvo Hujejja b. Ahtaba iz plemena Benu Nadir

Abdurrezzak u *Musannefu*, sa senedom do Seida b. El-Musejjeba, spominjući vijesti o Bitki protiv saveznika i Benu Kurejza, bilježi sljedeće: "Kada je Allah razbio saveznički skup, Hujejj je odlučio pobjeći, ali stigavši u Er-Revha', sjetio se sporazuma i ugovora koje je imao sa Benu Kurejzom, pa se vratio. I kada su dovedeni pripadnici plemena Benu Kurejza, doveden je i Hujejj svezanih ruku. On je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Allaha mi, ne kajem se za neprijateljstvo prema tebi, ali ko iznevjeri Allaha, Allah ga napusti!' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, potom je naredio da mu odrube glavu."[4]

Prije nego što je izvršeno njegovo smaknuće, Hujejj se obratio ljudima ovim riječima: "O ljudi, ne treba se žaliti na Allahovu odredbu. Ovaj pokolj je sudbina koju je Allah odredio Izraelćanima." Potom je sjeo i odrubljena mu je glava.[5]

Neke pouke i lekcije iz ubistva Hujejja b. Ahtaba:

---

[1] Sura El-Ahkaf, 15.
[2] *El-Kijadetur-Rabbanijje*, 4/78.
[3] *Sijeru e'alamin-Nubela'*, 1/290.
[4] Abdurrezzak, *El-Musannef*, 5/371, br. 9727.
[5] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 3/265.

a) Zlo se vraća zločincu

Hujejj je okupio arapska i židovska plemena u borbi protiv islama i Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, nagovorio je Benu Kurejzu da raskinu ugovor i napadnu muslimane sleđa, pa je Allah dao da mu se njegove spletke obiju o glavu i na kraju je zbog njih ubijen. Allah ne zanemaruje nasilnike nego im daje vremena, a kada ih odluči kazniti, žestoko i bolno ih kazni. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Allah daje vremena nasilniku, ali kada ga odluči kazniti, neće mu umaći."[1] Potom je proučio Allahove riječi:

﴿وَكَذَٰلِكَ أَخْذُ رَبِّكَ إِذَآ أَخَذَ ٱلْقُرَىٰ وَهِىَ ظَٰلِمَةٌ ۚ إِنَّ أَخْذَهُۥٓ أَلِيمٌ شَدِيدٌ ﴿١٠٢﴾﴾

"Eto, tako Gospodar tvoj kažnjava kad kažnjava sela i gradove koji su nasilje činili. On ih kažnjava, zaista, bolno i strašno."[2]

b) Postojanost u teškim situacijama

Hujejj se ponio hrabro prilikom dolaska na smaknuće jer nije želio da njegovi neprijatelji likuju nad njegovom sudbinom. Bio je svjestan da je u zabludi, da je sam sebi nasilje učinio i da ga je to odvelo u propast, ali je bio odlučan da na tome umre i njegov inat u grijehu odveo ga je u Džehennem, a grozno je to boravište. Obožavao je svoje strasti, a ne svoga Gospodara. Allah je rekao:

﴿أَفَرَءَيْتَ مَنِ ٱتَّخَذَ إِلَٰهَهُۥ هَوَىٰهُ وَأَضَلَّهُ ٱللَّهُ عَلَىٰ عِلْمٍ وَخَتَمَ عَلَىٰ سَمْعِهِۦ وَقَلْبِهِۦ وَجَعَلَ عَلَىٰ بَصَرِهِۦ غِشَٰوَةً فَمَن يَهْدِيهِ مِنۢ بَعْدِ ٱللَّهِ ۚ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ﴾

"Šta misliš o onome koji je svoju strast za boga svoga uzeo, onoga koga je Allah, a on svjestan bio, u zabludu skrenuo, i sluh njegov, i srce njegovo zapečatio, a pred oči njegove koprenu stavio? Ko će ga, ako neće Allah, na Pravi put uputiti? Zašto se ne opametite?"[3]

c) Ko iznevjeri Allaha, Allah ga napusti

Koga Allah napusti, taj nema pomagača koji ga može odbraniti. Allah kaže:

﴿إِن يَنصُرْكُمُ ٱللَّهُ فَلَا غَالِبَ لَكُمْ ۖ وَإِن يَخْذُلْكُمْ فَمَن ذَا ٱلَّذِى يَنصُرُكُم مِّنۢ بَعْدِهِۦ ۗ وَعَلَى ٱللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ ٱلْمُؤْمِنُونَ ﴿١٦٠﴾﴾

"Ako vas Allah pomogne, niko vas pobijediti neće; a ako vas napusti, pa ko je taj koji vam, osim Njega, može pomoći? I u Allaha neka se uzdaju vjernici!"[4]

Zavist i mržnja uzrokovali su Hujejjovo neprijateljstvo prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, stoga je otvoreno izjavio da Allah nikad nije bio na njegovoj strani. To je zato što je Hujejj bio na šejtanovoj strani, neprijatelj Allahovih štićenika. Suprotstavljao se Allahu pa ga je Allah napustio i prepustio ga svemu onome što će

---

[1] Ebu Faris, *Es-Sira'u me'al-Jehud*, 2/112.
[2] Sura Hud, 102.
[3] Sura El-Džasije, 23.
[4] Sura Ali Imran, 160.

mu donijeti štetu i propast, a neće naći nikakvu silu, ni na Zemlji ni na nebu, koja će mu pružiti pomoć i spriječiti njegov poraz; jer Allahova volja je izvršna i biva ono što On želi i niko, ni na Zemlji ni na nebu, ne može spriječiti Njegovu odredbu.[1] Allah je rekao:

﴿ وَإِن يَمْسَسْكَ ٱللَّهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ لَهُۥٓ إِلَّا هُوَ ۖ وَإِن يَمْسَسْكَ بِخَيْرٍ فَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٧﴾ ﴾

"Ako te Allah nekom nevoljom pogodi – pa, niko je osim Njega ne može otkloniti; a ako ti kakvo dobro podari, pa, samo je On Svemoćni."[2]

2- Ubistvo Ka'ba b. Eseda el-Kurejzija

Ka'b b. Esed, poglavar plemena Benu Kurejza, doveden je na smaknuće. Prije nego što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da mu odrube glavu, između njih se odvio sljedeći dijalog:

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Je li ovo Ka'b b. Esed?" "Da, Ebul-Kasime", odgovorio je Ka'b. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Niste se okoristili savjetom koji vam je dao Ibn Harraš, koji je povjerovao u mene, i pozivao vas da me slijedite i kad me sretnete da mi prenesete selam od njega." Ka'b odgovori: "U pravu si, Ebul-Kasime, tako mi Tevrata! I kad židovi ne bi rekli da sam se prepao sablje, postao bih tvoj sljedbenik, ali ostajem u židovskoj vjeri." Nakon toga Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da mu odsijeku glavu.[3]

U knjigama sire navodi se da su pripadnici plemena Benu Kurejza odvođeni na pogubljenje u grupama. Pitali su svoga poglavara Ka'ba b. Eseda: "Šta misliš šta će uraditi s nama?" On im je rekao: "Vi, izgleda, šta god da vam se desi, nikako da shvatite? Zar ne vidite da ne prestaju prozivati, a onaj koga odvedu, ne vraća se? Tako mi Boga, pobit će nas!"[4]

Primjećujemo da je Ka'b b. Esed bio pristrasan judaizmu iako je znao da je to zabluda, a da je poslanstvo našeg poslanika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, istina. Međutim, nije povjerovao i primio islam iz bojazni da mu židovi ne prigovore da je to uradio zbog straha od sablje. Ostao je nevjernik jer je želio da ga njegov narod hvali i nije želio da ga kude i spočitavaju mu na primanju islama. Ovo samo pokazuje koliko je ovaj židovski prevarant bio glup i nerazuman, pa ga je Allah napustio.[5]

Dvanaesto: Sabit b. Kajs staje u zaštitu El-Munzira b. Bata, a Selma bint Kajs staje u zaštitu Rufa'a b. Samuela

1- Sabit se zauzima za Zubejra b. Bata

Sabit b. Kajs b. Šemmas došao je kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve

---

[1] *Es-Sira'u me'al-Jehud*, 2/113-114.
[2] Sura El-En'am, 17.
[3] *El-Jehudu fis-sunnetil-mutahhere*, 1/368.
[4] *Es-Sira'u me'al-Jehud*, 2/115.
[5] *Ibid.*, 2/115.

sellem, i rekao: "Pokloni mi židova Zubejra da mu uzvratim dobro, jer je u ratu Bu'as on meni mnogo pomogao." Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pristao je, pa je Sabit otišao do Zubejra i rekao mu: "Prepoznaješ li me, Ebu Abdurrahmane?" Zubejr je odgovorio: "Da. A zar čovjek može zaboraviti brata?!" Sabit je rekao: "Htio sam da ti uzvratim na dobro koje si mi učinio u ratu Bu'as." Zubejr je rekao: "Učini to. Časni ljudi dobrim na dobro uzvraćaju!" Sabit reče: "Već jesam. Pitao sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da mi te pokloni i on je to učinio." Zubejr reče: "Uzeli ste mi suprugu i djecu, a nemam nikog drugog da mi brine o kući." Sabit se vratio i zamolio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da mu pokloni Zubejrovu suprugu i djecu, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pristao. Sabit se vratio i rekao Zubejru: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio ti je suprugu i djecu. Zubejr reče: "Imam jednu baštu s palmovikom koji daje velike prinose, a moja porodica i ja nemamo drugog izvora prihoda." Sabit se vratio Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i Poslanik mu je dao tu baštu, pa se vratio Zubejru i rekao: "Evo, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio ti je i porodicu i imetak, pa primi islam, bit ćeš spašen!" Zubejr je upitao: "Šta je učinjeno sa ljudima iz mog plemena?" Sabit odgovori: "Pobijeni su i s njima je završeno, ali možda je tebe Allah ostavio jer ti želi dobro." Zubejr je rekao: "Tako ti Allaha, i zbog dobra koje sam ti učinio u ratu Bu'as, ubij me kao što su oni pobijeni, jer nema nikakva dobra u životu nakon njih." Sabit je to spomenuo Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji je potom naredio ashabima da ubiju Zubejra.[1]

2- Selma bint Kajs zauzima se za Rufa'a b. Samuela

Ummul-Munzir, Selma bint Kajs, bila je sestra Selita b. Kajsa i Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, tetka s majčine strane. Klanjala je sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, prema dvije kible, položila mu zakletvu žena.

Rufa'a b. Samuel iz plemena Benu Kurejza bio je odrastao čovjek, poznavao je Selmu od prije pa je potražio spas kod nje. Ona je rekla Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Allahov Vjerovjesniče, draži si mi od oca i majke! Pokloni mi Rufa'a jer tvrdi da će klanjati i početi jesti devino meso." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, predao joj Rufa'a te ga je Selma ostavila u životu.[2]

Ova predaja pokazuje koliko je žena u islamu cijenjena i kako se njeno zauzimanje uvažava. Naša vjera, inače, ukazuje ženi velike počasti, pomaže je i podstiče u činjenju dobra.

Trinaesto: Pravila ponašanja prilikom razilaženja u mišljenju

Ashabi su različito shvatili riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sel-

---

[1] *El-Jehudu fis-sunnetil-mutahhere*, 1/373.
[2] *Es-Sira'u me'al-Jehud*, 2/116.

lem: "Neka niko ne klanja ikindiju sve dok ne stignemo (na teritorij) Benu Kurejza!" Neki su shvatili da je to samo poruka da požure, pa su, kada je nastupilo ikindijsko vrijeme, klanjali. Neki su se, pak, držali doslovnog značenja teksta i nisu klanjali sve dok nisu stigli u naselje plemena Benu Kurejza. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ni na jedne nije galamio niti ih prekorio, i to je važan dokaz za jedan od najvećih temelja islamskog šerijata koji se tiče razilaženja u ograncima vjere, po kojem svaki učenjak ima opravdanje ako je pogriješio i bit će nagrađen. Ovdje, također, nalazimo dokaz dozvoljenosti idžtihada u izvlačenju šerijatskih propisa. Isto tako, ovaj slučaj je dokaz da je nemoguće i zamisliti da se iskorijeni razilaženje u pitanjima koja se tiču ogranaka vjere, a koji se temelje na relativnim dokazima.[1]

Pokušaj iskorjenjivanja razilaženja u oblasti sporednih vjerskih pitanja predstavlja suprotstavljanje Božijoj mudrosti u propisivanju. Pored toga, to je suludo poigravanje sa propisima, jer kako možemo očekivati okončanje razilaženja u stvarima koje se temelje na relativnim dokazima koji se mogu shvatiti na različite načine?

Da je to moguće u nekom vremenu, onda bi to bilo najpreče da se dogodi u vremenu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jer ashabi su najpreči da se ne razilaze, a, kao što se može vidjeti, ipak su se razilazili.[2]

U prethodnom hadisu nalazi se dokaz da nema smetnje da se uzme doslovno značenje teksta, kao što nema smetnje da se tekst prihvati po specifičnom značenju na koje ukazuje, te da se greška u ograncima vjere mudžtehidu ne piše kao grijeh, kao što je rekao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Učenjak koji nakon idžtihada pogodi, imat će dvije nagrade, a ako pogriješi, imat će jednu nagradu."[3]

Ukratko, neki su ashabi shvatili hadis doslovno i nije ih interesiralo hoće li isteći ikindijsko vrijeme, jer su postupili u skladu sa ovom specifičnom zabranom, dajući joj prednost nad općom zabranom odgađanja namaza izvan njegovog propisanog vremena.[4]

U komentaru ovog hadisa, Ibn Hadžer je rekao: "Ova priča ne pruža jasan dokaz da je općenito svaki mudžtehid u pravu, nego dokazuje da ne treba biti nasilan prema onome ko je uložio koliko je mogao od svog truda u idžtihadu, i ta greška mu se ne upisuje u grijeh.

Sve što se desilo u ovom slučaju jeste to da su neki ashabi prihvatili tekst hadisa u doslovnom značenju i nisu se obazirali na prolazak namaskog vremena, jer su dali prednost drugoj zabrani nad prvom, koja zabranjuje odgađanje namaza izvan njegovog vremena, a za svoje odgađanje namaza izvan njegovog vremena zbog zaokupljenosti ratom, uzeli su dokaz iz sličnih slučajeva koji su se tih dana dešavali u Bitki na Hendeku.

---

[1] *Ibid.*, 2/116. Ar. *delil zanni* – relativan dokaz je dokaz koji se može shvatiti na više načina.
[2] El-Buti, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 226.
[3] Ebu Davud, *Sunen*, br. 3557.
[4] *El-Mustefad min-kisasil-Kur'an*, 2/286.

Druga skupina ashaba nije shvatila hadis u doslovnom značenju, nego su smatrali da se time aludira na hitan i brz dolazak do naselja Benu Kurejza.

Većina učenjaka ovaj slučaj uzima kao dokaz da je idžtihad dozvoljen, jer Poslanik nije ukorio nijednu od dvije skupine, a da je neko od njih učinio grijeh, bio bi kritiziran.[1]

Četrnaesto: Podjela imetka zaplijenjenog od Benu Kurejze i Rihana bint Amr prima islam

1- Imetak koji su ashabi zaplijenili od Benu Kurejze

Zaplijenjeni imetak sastojao se od 1.500 sablji, 2.000 kopalja, 300 oklopa, 500 štitova, i imanje zvano Džuhfa. Osim toga, iza plemena Benu Kurejza ostalo je mnogo ovaca, deva, kućnog namještaja i posuđa, te bačvi s vinom.

Pokretni plijen, poput namještaja, oružja i drugog, podijeljen je borcima iz reda ensarija i muhadžira, po principu da konjaniku pripadaju dva udjela, a pješaku jedan, tako konjanik uzima tri dijela – dva za konja, a jedan za sebe, dok pješak samo za sebe, to jest, jedan dio. Preostali dio petine, prema Allahovoj Knjizi, je dio koji pripada Allahu i Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.[2]

Vino koje su našli, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i muslimani su prolili i nisu se ni na koji način njime okoristili.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izdvojio je dio za Suvejda b. Hallada, kojeg je ubila židovka bacivši kameni žrvanj na njega, i predao taj dio njegovim nasljednicima.[3] Također je izdvojio dio za jednog drugog ashaba koji je umro tokom opsade plemena Benu Kurejza. Ženama koje su tu bile prisutne, a to su: Safijja bint Abdul-Muttalib, Ummu Ammara, Ummu Selit, Ummul-Ala', Es-Sumejra' bint Kajs i majka Sa'da b. Muaza, nije dao udio, nego ih je darivao skromnim poklonom.[4]

Što se tiče nepokretne imovine, poput zemljišnih parcela i kuća, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dodijelio ih je muhadžirima, a ensarijama nije dodijelio ništa od toga, ali je naredio muhadžirima da vrate ensarijama sve palmovike i zemljišne posjede koje su dobili od njih na korištenje da bi se okoristili njihovim prinosima.[5] Allah je rekao:

﴿ وَأَوْرَثَكُمْ أَرْضَهُمْ وَدِيَـٰرَهُمْ وَأَمْوَٰلَهُمْ وَأَرْضًا لَّمْ تَطَـُٔوهَا ۚ وَكَانَ ٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرًا ﴿٢٧﴾ ﴾

"I dao vam je da naslijedite zemlje njihove, i domove njihove i bogatstva nji-

---

[1] Sažetak iz *Fethul-barija*, 7/473.
[2] *Es-Sira'u me'al-Jehud*, 2/96-97.
[3] Ibid., 2/97.
[4] *El-Jehudu fis-sunnetil-mutahhere*, 1/375.
[5] *Es-Sira'u me'al-Jehud*, 2/98.

hova, i zemlju kojom prije niste hodali; Allah sve može."[1]

Prof. Muhammed Derveza je rekao: "Što se tiče riječi: '**...i zemlju kojom prije niste hodali**', mufessiri su rekli da se odnosi na Hajber i da je ova rečenica radostan nagovještaj da će biti osvojen. Ali, ipak, iz konteksta ajeta čini nam se da bi se prije moglo odnositi na posjede plemena Benu Kurejza koji su bili udaljeni od njihovog naselja, a muslimanima su pripali bez borbe i opsade, a kao rezultat poraza njihovih vlasnika."[2]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je Sa'da b. Ubadu, radijallahu anhu, sa petinom porobljenih žena i djece u Šam da ih proda i da za dobijenu zaradu kupi oružje i konje, kako bi se time muslimani pomogli u džihadu protiv židova i mnogobožaca. Također je u Nedžd poslao Sa'da b. Zejda, da proda roblje i kupi oružje.[3]

2- Rejhana bint Amr, radijallahu anha, prima islam

Među robljem je bila Rejhana bint Amr b. Hanafe, žena iz plemena Benu Amra, ogranka Benu Kurejze. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, namjeravao je da je oženi nakon što primi islam, ali se ona dvoumila i neko vrijeme ostala u svojoj vjeri, a kada joj je Allah raširio prsa za islam i postala muslimanka, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao ju je u kuću Ummu Munzir bint Kajs, pa je dobila hajz, a kada je ušla u čistoću, došao joj je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i dao joj da izabere da je oslobodi pa da mu bude žena, ili da mu ostane robinja, pa je odabrala da mu ostane robinja, Allah bio zadovoljan njome.[4]

Petnaesto: Islamski medij u Bitki protiv saveznika

Ashabi koji su bili pjesnici dali su svoj doprinos džihadu citirajući stihove u kojima su opjevali žrtve koje su podnijeli ashabi u Bitki protiv saveznika. Kao primjer navodimo stihove Ka'ba b. Amlika iz plemena Benu Seleme, koji glase:

Neka žena ispituje šta se s nama zbilo
Da nas vidje znala bi da smo strpljivi
Nedaće sve smjerno podnosimo
Na Allaha samo mi se oslanjamo
Vjerovjesnik iskreni je naš pomagač
Uz njega se svako uzdiže stvorenje
Borit ćemo se protiv nasilnika
Koji spremaju se za boj
Ako na nas napadnu mi ćemo ih dočekati

---

[1] Sura El-Ahzab, 27.
[2] Muhammed Izzet Derveza, *Siretur-Resul*, 2/202.
[3] *Es-Sira'u me'al-Jehud*, 2/98.
[4] *Es-Sira'u me'al-Jehud*, 2/99.

Udarcima od kojih će mrtvi popadati
Vidjet ćeš nas u pancirima dugim
Postojani kao čvrsti bedemi
Branit ćemo Ahmeda, Allaha mi
I pokazati da smo Allahu odani
A Mekkelije će znati, i njihovi
Saveznici koji su nas napali
Da Allah nema sudruga
I da zaštitnik je vjernika
Ako Sa'da nenadano ubiše
Pa Allah će Svemoćni njega
U Svoj lijepi Džennet uvesti
Jer je to boravište čestitih
On je odbio vaše poražene čete
I vratili ste se srditi, poniženi
I razočarani jer niste dobra vidjeli
A zamalo ste bili potpuno uništeni
Jakim vjetrom koji je na vas puhao
Zbog kojeg ništa pred sobom vidjeli niste.

Dvanaesto poglavlje
Važni događaji između Bitke protiv saveznika i Hudejbijje

Prva tema
Vjerovjesnikova ženidba Zejnebom bint Džahš

Uporedo sa vojnim pohodima i izgradnjom države, vodile su i aktivnosti oko zakonodavne i društvene izgradnje. Odbačen je sistem usvajanja, naređen hidžab, određen je bonton na gozbama, potvrđena je stroga obaveza pokoravanja Allahu i Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, suprotstavljalo se običajima koji su u suprotnosti sa Allahovim zakonom. U Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, braku sa Zejnebom bint Džahš mnogo je mudrosti, lekcija i pouka, vrijednih za svako vrijeme i mjesto. Stoga poslušaj priču o majci vjernika Zejnebi bint Džahš, radijallahu anha.

Prvo: Njeno ime i porijeklo

Njeno ime je Zejneb bint Džahš b. Riab b. Ja'mer, iz kurejšijskog ogranka El-Esed. Ona je sestra Abdullaha b. Džahša i Hamne bint Džahš, radijallahu anhuma.

Majka joj je Poslanikova tetka, Hamzina sestra, Umejma bint Abdul-Muttalib b. Hašim b. Abdu-Menaf b. Kusaj.[1]

Bila je poznata pod nadimkom Ummul-Hakem, a neki učenjaci smatraju da se zvala Berra' i da joj je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, to ime promijenio u Zejneb.

Zejneb je bila jedna od prvih muhadžirki, bila je pobožna, čedna i čestita, poznata po dobru i udjeljivanju sadake. Prenosi se od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je: 'Prva koja će umrijeti nakon mene je ona s najdužim rukama.' Njegove supruge su mjerile čije su ruke najduže, a najduže su bile Zejnebine ruke jer je ona privređivala njima i udjeljivala sadaku od onoga što zaradi."[2]

Aiša, radijallahu anha, često ju je hvalila, pa je tako o njoj kazala: "Nikad nisam vidjela ženu bolju u vjeri, bogobojazniju, iskreniju u govoru, koja više pazi na spajanje rodbinskih veza, više udjeljuje sadaku, koja se više trudi da zaradi kako bi udjeljivala sadaku i približila se Allahu, od Zejnebe. Ali, bila je prijeke naravi i to je umanjivalo njene vrline."[3]

Drugo: Njen brak sa Zejdom b. Harisetom

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, htio je da u islamskom društvu

---

[1] Ibn Abdul-Berr, *El-Isti'ab fi ma'rifetil-ashab*, 1/373.

[2] *Sahihu Muslim, Kitabu fada'ilus-sahabe*, 4/1907, br. 2452. Najduže ruke imala je Sevda, ali kada je nakon Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti prva od njegovih supruga umrla Zejneb, shvatili su da je pod dužinom ruke Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, mislio na udjeljivanje, a ne na dužinu ruke doslovno. (prim. prev.)

[3] *Sahihu Muslim, Kitabu fada'ilus-sahabe*, 4/1892, br. 2442.

iskorijeni paganski običaj klasnog razlikovanja i da uvede razlikovanje ljudi samo na osnovu bogobojaznosti. U paganskom društvu oslobođeni robovi nazivani su "mevla" i bili su manje vrijedna klasa od gospode. Zejd b. Harise bio je mevla, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao mu je slobodu, a zatim ga posinio.

Da bi poništio te klasne razlike, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odlučio je da Zejda oženi ženom plemenitog roda, svojom tetičnom Zejnebom bint Džahš, Kurejšijkom iz plemena Benu Esed, počevši uklanjati ovaj običaj prvo u svojoj porodici. To je bio tako ukorijenjen običaj da ga nije moglo srušiti ništa drugo do nametanje nove realnosti od strane Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako bi to bio primjer islamskom ummetu po ovom pitanju.

Također, od mudrosti ovoga braka jeste i to da je on bio uvod u donošenje jednog drugog šerijatskog propisa koji po važnosti, u očuvanju društvene i porodične ravnoteže, ne zaostaje za spomenutim, iako se ova mudrost pokazala tek kasnije.[1]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je kod Zejnebe bint Džahš da je zaprosi za svoga posinka Zejda b. Hariseta, radijallahu anhu, ali je ona rekla: "Neću se udati za njega." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Ne, nego se udaj za njega." Ona je rekla: "Allahov Poslaniče, zar da mi se naredi nešto što se samo mene tiče?!" I dok su oni tako razgovarali, Allah je objavio:

﴿وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى ٱللَّهُ وَرَسُولُهُۥٓ أَمْرًا أَن يَكُونَ لَهُمُ ٱلْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ ۗ وَمَن يَعْصِ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَٰلًا مُّبِينًا﴾

"Ni vjernik ni vjernica nemaju izbora da, kada Allah i Poslanik Njegov nešto odrede, po svome nahođenju postupe. A ko Allaha i Njegovog Poslanika ne posluša, taj je očito skrenuo s Pravog puta."[2]

Zejneb je tada upitala: "Allahov Poslaniče, jesi li zadovoljan da mi on bude muž?" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio je: "Jesam." Potom je Zejneb rekla: "Ne želim biti nepokorna Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Udat ću se za njega."[3]

Tada je Zejd još uvijek nazivan Zejd, sin Muhammedov. Uglavnom, Zejd se oženio njome, a kao vjenčani dar dao joj je deset zlatnih dinara, šezdeset srebrenih dirhema, platneni prekrivač za tijelo, pokrivač za postelju, štit, 50 pregršti hrane i 10 pregršti datula.[4]

Treće: Razvod braka između Zejda i Zejnebe

Allahova mudrost je htjela da između Zejda i Zejnebe ne bude sklada u bračnom životu, njihov bračni život bio je nepodnošljiv i Zejd je čvrsto odlučio da se razvede. Više puta je dolazio Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i žalio se

---

[1] Hafsa bint Usman el-Hulejfi, *Kadaja nisa'*, *En-Nebijj vel-mu'minat*, str. 205.
[2] Sura El-Ahzab. 36.
[3] Et-Taberi, *Džami'ul-bejan*, 22/11.
[4] *Tefsir Ibn Kesir*, 3/489.

da ne može podnijeti nastavak braka sa Zejnebom, ali Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naređivao mu je da zadrži svoju suprugu i da se boji Allaha u pogledu nje. To je trajalo sve dok Allah nije dozvolio razvod braka i Zejd se tada razveo od nje jer više nije imao volje za nastavkom tog braka. Njihov brak je trajao nešto manje od godinu dana.

Ibn Kesir kaže: "Ostala je kod njega oko godinu dana ili nešto više. Potom se među njima desio spor i Zejd je došao da se požali Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji mu je neprestano govorio: 'Zadrži svoju suprugu i boj se Allaha!'[1]

Međutim, Zejd nije želio nastaviti brak s njom jer je bio plemenite duše i nije želio da svoju sreću gradi na žalosti i nesreći i šteti drugih, stoga je odlučio razvesti se od Zejnebe, jer ona nije bila sretna u braku s njim. Razvod između njih dvoje desio se bez ikakvih vanjskih utjecaja, to je bila Zejdova samostalna odluka i njegov lični izbor, dok je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tražio da se boji Allaha i zadrži svoju suprugu.[2]

Nakon spominjanja ovog razloga za razvod, Ibn Kesir je rekao: "Ibn Ebu Hatim i Ibn Džerir spomenuli su neke predaje od dobrih prethodnika, Allah im se smilovao, ali mi bismo ih željeli zanemariti jer nisu vjerodostojne, stoga ih nećemo navesti."[3]

Četvrto: Mudrosti Poslanikovog braka sa Zejnebom

Običaj posinovljavanja bio je duboko ukorijenjen u dušama ljudi i tadašnji Arapi su to shvatali vrlo emotivno i nije bilo nimalo lahko iskorijeniti taj običaj i društvene posljedice koje iz njega proizlaze.

U početku islama u Mekki i u prvom periodu Hidžre u Medini ovaj je običaj ostao prisutan među muslimanima, a potom je Allah objavio ajete kojima je zabranio da se posvojena djeca pripisuju nekome drugome osim svojim biološkim roditeljima, čime se u stvarnosti ništa nije promijenilo. Allah je rekao:

﴿ مَّا جَعَلَ ٱللَّهُ لِرَجُلٍ مِّن قَلْبَيْنِ فِى جَوْفِهِۦ ۚ وَمَا جَعَلَ أَزْوَٰجَكُمُ ٱلَّٰٓـِٔى تُظَٰهِرُونَ مِنْهُنَّ أُمَّهَٰتِكُمْ ۚ وَمَا جَعَلَ أَدْعِيَآءَكُمْ أَبْنَآءَكُمْ ۚ ذَٰلِكُمْ قَوْلُكُم بِأَفْوَٰهِكُمْ ۖ وَٱللَّهُ يَقُولُ ٱلْحَقَّ وَهُوَ يَهْدِى ٱلسَّبِيلَ ﴿٤﴾ ٱدْعُوهُمْ لِءَابَآئِهِمْ هُوَ أَقْسَطُ عِندَ ٱللَّهِ ﴾

"Allah nijednom čovjeku dva srca u njedrima njegovim nije dao, a ni žene vaše, od kojih se ziharom rastavljate, materama vašim nije učinio, niti je posinke vaše sinovima vašim učinio. To su samo vaše riječi, iz usta vaših, a Allah istinu govori i na Pravi put izvodi. Zovite ih po očevima njihovim, to je kod Allaha ispravnije!"[4]

Allah je naredio da im vrate njihovo porijeklo nazivajući ih po njihovim biološkim očevima, i to je istinska pravda i dobročinstvo i ispravan postupak. Allah je rekao:

---

[1] *Tefsir Ibn Kesir*, 3/491.
[2] *Kadaja nisa', En-Nebijj vel-mu'minat*, str. 209.
[3] *Tefsir Ibn Kesir*, 3/491.
[4] Sura El-Ahzab, 4-5.

﴿ ٱدۡعُوهُمۡ لِأٓبَآئِهِمۡ هُوَ أَقۡسَطُ عِندَ ٱللَّهِۚ فَإِن لَّمۡ تَعۡلَمُوٓاْ ءَابَآءَهُمۡ فَإِخۡوَٰنُكُمۡ فِي ٱلدِّينِ وَمَوَٰلِيكُمۡۚ وَلَيۡسَ عَلَيۡكُمۡ جُنَاحٞ فِيمَآ أَخۡطَأۡتُم بِهِۦ وَلَٰكِن مَّا تَعَمَّدَتۡ قُلُوبُكُمۡۚ وَكَانَ ٱللَّهُ غَفُورٗا رَّحِيمًا ٥ ﴾

"Zovite ih po očevima njihovim, to je kod Allaha ispravnije. A ako ne znate imena očeva njihovih, pa braća su vaša po vjeri i štićenici su vaši. Nije grijeh ako u tome pogriješite, grijeh je ako to namjerno učinite; a Allah prašta i milostiv je."[1]

Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, rekao je: "Poslanikovog štićenika Zejda b. Hariseta smo zvali Zejd, sin Muhammedov, sve dok to Kur'anom nije zabranjeno."[2]

Nepoznavanje njihovih bioloških očeva nije opravdanje za zadržavanje posinovljavanja u ovoj situaciji, nego ih Allah obavještava da su im to braća po vjeri i njihovi štićenici:

﴿ فَإِن لَّمۡ تَعۡلَمُوٓاْ ءَابَآءَهُمۡ فَإِخۡوَٰنُكُمۡ فِي ٱلدِّينِ وَمَوَٰلِيكُمۡۚ وَلَيۡسَ عَلَيۡكُمۡ جُنَاحٞ فِيمَآ أَخۡطَأۡتُم بِهِۦ وَلَٰكِن مَّا تَعَمَّدَتۡ قُلُوبُكُمۡۚ وَكَانَ ٱللَّهُ غَفُورٗا رَّحِيمًا ٥ ﴾

"A ako ne znate imena očeva njihovih, pa braća su vaša po vjeri i štićenici su vaši. Nije grijeh ako u tome pogriješite, grijeh je ako to namjerno učinite; a Allah prašta i milostiv je."[3]

Znači: Ako ne znate imena njihovih očeva, znajte da između vas i njih ne može biti druge veze osim bratstva po vjeri i štićeništva. Tako se za onoga od njih kojem se ne zna biološki otac kaže: "Štićenik tog i tog čovjeka ili te i te porodice".[4]

Ovo bratstvo u vjeri i štićeništvo ima izuzetno veliki značaj, i potvrđeno je i onima čiji su biološki očevi poznati, zato je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Zejdu b. Harisetu: "Ti si naš brat i naš štićenik."[5] Dakle, brat po vjeri i štićeništvu, kao što Allah kaže:

﴿ إِنَّمَا ٱلۡمُؤۡمِنُونَ إِخۡوَةٞ فَأَصۡلِحُواْ بَيۡنَ أَخَوَيۡكُمۡۚ وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ لَعَلَّكُمۡ تُرۡحَمُونَ ١٠ ﴾

"Vjernici su samo braća, zato pomirite vaša dva brata i bojte se Allaha da bi vam se milost ukazala."[6]

U drugim tekstovima Objave izričito je zabranjeno djeci da se svjesno pripisuju onome za koga znaju da im nije biološki otac.[7]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Ko se pripiše onome ko*

---

[1] Sura El-Ahzab, 5.

[2] *Sahihul-Buhari, Kitabut-tefsir, bab: Ud'uhum li-aba'ihim*, 3/276, br. 4782.

[3] Sura El-Ahzab, 5.

[4] *Tefsirus-Sa'di*, 4/136.

[5] *Sahihul-Buhari, Kitabus-sulh*, 2/267. br. 2/699.

[6] Sura El-Hudžurat, 10.

[7] *Kadaja nisa', En-Nebijj vel-mu'minat*, str. 189.

mu nije otac, ili onima čiji nije štićenik, neka je na njega prokletstvo Allaha i meleka i svih ljudi. Od njega Allah neće prihvatiti nikakvo dobro djelo ni iskup."[1]

Islamski zakon propisao je jasne uzroke porijekla, a to je odnos sa ženom u šerijatski validnom braku ili sa onom koja je njegova robinja, i zabranio očinstvo nad djecom iz bluda ili prostitucije. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Dijete se pripisuje onome u čijoj je bračnoj postelji rođeno, a bludnike sljeduje kamenovanje.*"[2]

Ovo znači da se djeca koja su rođena iz validnog braka ili iz odnosa sa robinjom pripisuju svome ocu, a prostitucija i blud nisu validan uzrok potvrde porijekla, nego su uzrok kamenovanja.[3]

Dakle, nakon što je Allah, subhanehu ve te'ala, zabranio čovjeku da se pripisuje onome ko ga je posvojio, naredio mu je da se pripisuje svome biološkom ocu ako bude znao njegovo ime, a ako ne bude znao, onda da se pripisuje svojoj braći po vjeri i štićeništvu. Potom je objasnio propis za onoga ko pogriješi ili namjerno prekrši ovaj propis:

﴿فَإِن لَّمْ تَعْلَمُوٓا۟ ءَابَآءَهُمْ فَإِخْوَٰنُكُمْ فِى ٱلدِّينِ وَمَوَٰلِيكُمْ ۚ وَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ فِيمَآ أَخْطَأْتُم بِهِۦ وَلَٰكِن مَّا تَعَمَّدَتْ قُلُوبُكُمْ ۚ وَكَانَ ٱللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿٥﴾﴾

"A ako ne znate imena očeva njihovih, pa braća su vaša po vjeri i štićenici su vaši. Nije grijeh ako u tome pogriješite, grijeh je ako to namjerno učinite; a Allah prašta i milostiv je."[4]

Ovime je Allah oslobodio grijeha onoga ko, nakon istraživanja i truda, pogriješi pa pripiše dijete onome ko mu nije otac, ili iz zaborava, ili usljed jezičke greške pripiše dijete onome ko mu nije otac; a potvrđuje grijeh onome ko dijete namjerno pripisuje onome ko mu nije otac, iako zna da je to zabranjeno.[5]

Običaj posinovljavanja bio je duboko ukorijenjen u ljudskim dušama i s vremenom je poprimio različite dimenzije, a Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, brak sa Zejnebom bio je praktično, a ne samo psihološko, ukidanje društvenih implikacija tog običaja.[6]

Mudrost Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, braka sa Zejnebom je očita, pa ipak Allah je navodi u Kur'anu:

﴿زَوَّجْنَٰكَهَا لِكَىْ لَا يَكُونَ عَلَى ٱلْمُؤْمِنِينَ حَرَجٌ فِىٓ أَزْوَٰجِ أَدْعِيَآئِهِمْ إِذَا قَضَوْا۟ مِنْهُنَّ وَطَرًا ۚ وَكَانَ أَمْرُ ٱللَّهِ مَفْعُولًا ﴿٣٧﴾﴾

"Mi smo je za tebe udali kako se vjernici više ne bi ustručavali da se žene že-

---

[1] *Sahihul-Buhari, Kitabu fada'ilil-Medine*, 2/411. br. 3172.
[2] *Sahihul-Buhari, Kitabul-hudud*, 4/254, br. 6818.
[3] Dr. Su'ad es-Sani', *Alakatul-Aba'i bil-ebna' fiš-šeri'atil-islamijje*, str. 52-53.
[4] Sura El-Ahzab, 5.
[5] *Kadaja Nisa', En-Nebijj vel-mu'minat*, str. 191-192.
[6] *Min Mu'inis-sire*, str. 311.

nama posinaka svojih kad se oni od njih razvedu. A Allahova odredba je izvršiva!"[1]

Neki nevjernici i njihovi sljedbenici, kao i pojedine muslimanske neznalice, lijepe se za lažne predaje u kojima se navodi da se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zaljubio u Zejneb nakon što se udala za Zejda, pa kada je to Zejd saznao, odlučio je razvesti se od nje da bi je oženio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.[2]

Ovo je ogavna izmišljotina, a Ibnul-Arabi je, pobijajući ove izmišljotine, rekao: "Što se tiče govora da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio Zejneb nakon što se udala za Zejda pa se zaljubio u nju, to je netačno jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, često bio s njom, tada još uvijek hidžab nije bio propisan, odrasli su jedno uz drugo, dakle viđao ju je svakog časa. Kako to da se nije zaljubio u nju tada nego tek kada se udala? Bože sačuvaj da to čisto srce poželi ovu pokvarenu vezu. Allah je rekao:

﴿وَلَا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ إِلَىٰ مَا مَتَّعْنَا بِهِۦٓ أَزْوَٰجًا مِّنْهُمْ زَهْرَةَ ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا لِنَفْتِنَهُمْ فِيهِ ۚ وَرِزْقُ رَبِّكَ خَيْرٌ وَأَبْقَىٰ ﴿١٣١﴾﴾

"I nikako ne gledaj dugo ljepote ovoga svijeta koje Mi kao užitak raznim sortama nevjernika pružamo, da ih time na kušnju stavimo, a opskrba Gospodara tvoga bolja je i vječna."[3]

Žene su najprivlačniji ukras ovoga svijeta, pa bi ovaj ajet Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prekršio ako bi poželio raspuštenice, a kamoli udate žene.

Osim toga, Allah je rekao:

﴿وَتُخْفِي فِي نَفْسِكَ مَا ٱللَّهُ مُبْدِيهِ﴾

"U sebi si skrivao ono što će Allah objelodaniti."[4] Ovaj ajet odnosi se na Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, brak sa Zejnebom i to je, a ne nešto drugo, Allah objelodanio. A da je ono što je skrivao bila njegova ljubav prema Zejnebi, Allah bi to objelodanio. Stoga možemo sa sigurnošću ustvrditi da se ono što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, skrivao u sebi odnosi na njegov brak s njom, a ne na njegovu ljubav prema njoj."[5]

Šerijat je želio poništiti sistem posinovljavanja i sve njegove društvene implikacije kroz praktičnu primjenu od strane Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako bi se ljudi poveli za njim i prestali se ustručavati u prakticiranju ovog novog propisa kojim je dokinut paganski običaj. Iz tog razloga Allah je naredio Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da se oženi Zejnebom.[6]

---

[1] Sura El-Ahzab, 37.
[2] Dr. Abdul-Kerim Zejdan, *El-Mufessal fi ahkamil-mer'a*, 11/474-475.
[3] Sura Taha, 131.
[4] Sura El-Ahzab, 37.
[5] Ibnul-Arabi, *Ahkamul-Kur'an*, 3/1531-1532.
[6] *El-Mufessal fi ahkamil-mer'a*, 11/476.

Peto: Slučaj Poslanikove ženidbe Zejnebom i pouke iz tog događaja

Nakon što je Zejnebi istekao iddet, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je Zejda b. Hariseta da ga spomene kod nje. Zejd je otišao i rekao joj: "Raduj se! Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, te spominje." Zejneb je rekla: "Neću učiniti ništa dok mi to ne naredi moj Gospodar." Zatim je otišla u prostoriju u kojoj je klanjala.

Nakon toga objavljena je kur'anska naredba te je došao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i ušao kod nje ne tražeći dozvolu.[1]

Kao vjenčani dar Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dao joj je četiri stotine dirhema, a vjenčao se sa Zejnebom pete godine po Hidžri, kao što je poznato, a El-Bejheki je rekao: "Oženio se njome nakon Bitke protiv Benu Kurejza."[2]

Prilikom stupanja u brak sa Zejnebom, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, napravio je veliku gozbu, zaklao je ovcu i naredio Enesu da na gozbu pozove sve koje sretne. Prenosi se od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao: "Nisam vidio da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, napravio veću gozbu prilikom ženidbe sa nekom od svojih supruga kao što je napravio prilikom ženidbe Zejnebom. Tom prilikom zaklao je ovcu."[3]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oženio je Zejnebu bint Džahš, radijallahu anha, po naređenju svoga Gospodara, a nakon što se razvela od Zejda i čekala da joj prođe iddet. U njegovom braku sa Zejnebom, ajetima koji su tim povodom objavljeni i događaja koji su to popratili, velike su pouke i lekcije.[4] Stoga spominjemo neke od njih jer zaslužuju da o njima razmislimo:

1- Zejneb je za Poslanika isprosio njen bivši muž

Možda je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izabrao upravo njega kako bi začepio usta prenosiocima tračeva koji govore da se Zejd od nje nije razveo svojom voljom i da je u njegovoj duši ostala žudnja prema njoj. Ibn Hadžer je rekao: "Vrlo je impresivno da prosac bude njen bivši muž, a to je zato da neko ne bi pomislio da se on od nje razveo pod prisilom, a ne svojom voljom. Istodobno, ovo je bio ispit da li on osjeća nešto prema njoj ili ne."[5]

Ovo nas, također, uči da razmirice i nesporazumi koji su uzrokovali razvod braka, ne smiju biti razlog da bivši supružnici ne savjetuju jedno drugo, jer među njima ostaju prava imanskog bratstva. Pogledaj kako je Zejd, i pored toga što se desilo između njega i Zejnebe i što je ona bila uzrok razvoda, otišao da je isprosi za Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i obratio joj se riječima: "Raduj se, Zejneb!"

---

[1] *Sahihu Muslim, Kitabun-nikah*, 2/1047, br. 1428.
[2] *El-Bidaje ven-nihaje*, 4/147.
[3] *Sahihul-Buhari, Kitabun-nikah, bab: Men evleme ala ba'di nisa'ihi*, 3/3870, br. 5171.
[4] *Kadaja nisa', En-Nebijj vel-mu'minat*, str. 312.
[5] Ibn Hadžer, *Fethul-bari Šerhu Sahihil-Buhari*, 8/524.

2- Allah je ukorio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem

U ajetu koji je objavljen vezano za ovaj brak, Gospodar je ukorio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, jer je, kada mu je dolazio Zejd da se žali na Zejnebin odnos prema njemu i da izrazi želju da se razvede od nje, Vjerovjesnik govorio: "Boj se Allaha i zadrži svoju suprugu!" Dakle: "Boj se Allaha i ne razvodi se od nje", ili: "Boj se Allaha što spominješ da se loše odnosi prema tebi", a u isto to vrijeme Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, skrivao je u sebi da ga je Allah obavijestio da će se Zejd od nje razvesti i da će se, potom, on njome oženiti, jer se bojao da će ljudi, kada se to dogodi, reći: "Oženio se raspuštenicom svoga posinka Zejda b. Hariseta."

Enes, radijallahu anhu, rekao je: "Kada je Zejd došao da se žali, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Boj se Allaha i čuvaj svoju suprugu!" Enes kaže: "Da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, htio sakriti nešto od Objave, sakrio bi ovaj ajet."[1]

3- Zejd b. Harise počastvovan je spominjanjem svoga imena u Kur'anu

Riječi:

﴿فَلَمَّا قَضَىٰ زَيْدٌ مِّنْهَا وَطَرًا﴾

"I pošto je Zejd s njom završio i od nje se razveo...", velika su počast Zejdu b. Harisetu, radijallahu anhu, koju ima samo on, jer nijedan ashab, osim njega, nije u Kur'anu spomenut po imenu. Es-Suhejli je rekao: "Govorilo se za Zejda – Zejd, sin Muhammedov, pa kada je objavljeno: **'...zovite ih po očevima njihovim'**, rekao je: 'Ja sam Zejd, sin Harisa.' Bilo mu je zabranjeno da kaže da je Muhammedov sin. I pošto mu je oduzeta ta čast, Allah mu je, znajući za njegovu otuđenost, ukazao čast i odlikovao ga nečim čime nije odlikovan nijedan od ashaba, a to je da bude spomenut u Kur'anu po imenu. Allah je rekao: **'I pošto je Zejd s njom završio i od nje se razveo...'**, to jest, od Zejnebe. Allah je jasno spomenuo njegovo ime u Kur'anu, i spominjat će se uvijek prilikom učenja Kur'ana, a to je dovoljna nadoknada za uskraćivanje ponosa Muhammedovim, sallallahu alejhi ve sellem, očinstvom. Zar ne vidiš kako se Ubejj b. Ka'b radovao kad mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Allah mi je naredio da ti proučim tu i tu suru.' Ubejj je rekao: 'Zar sam spomenut tamo?', i zaplakao je od radosti kada je obaviješten da ga je Allah spomenuo. Pa šta onda misliš kakva je radost onoga čije je ime jasno spomenuto u Kur'anu koji vjernici uče na ovome svijetu, a na onome stanovnici Dženneta će ga učiti vječno. Zauvijek će se spominjati na jezicima vjernika, a kod Gospodara će ostati s posebnim spomenom. Jer Kur'an je Allahov govor koji ostaje vječno i Zejdovo ime spomenuto u čistim, časnim i uzdignutim listovima spominju časni meleki kada uče Kur'an. Tu odliku imaju samo neki vjerovjesnici i Zejd b.

---

[1] *Sahihul-Buhari, Kitabul-tevhid*, 4/388, br. 7420.

Harise, radijallahu anhu, kojem je Allah tako nadoknadio počast koju mu je uzeo."[1]

4- Vjerovjesnikov brak sa Zejnebom bint Džahš sklopljen je po Allahovoj naredbi

Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, brak sa Zejnebom bint Džahš, radijallahu anha, sklopljen je po naredbi Gospodara i On je Taj koji ju je udao za njega. Allah je rekao:

﴿ وَإِذْ تَقُولُ لِلَّذِىٓ أَنْعَمَ ٱللَّهُ عَلَيْهِ وَأَنْعَمْتَ عَلَيْهِ أَمْسِكْ عَلَيْكَ زَوْجَكَ وَٱتَّقِ ٱللَّهَ وَتُخْفِى فِى نَفْسِكَ مَا ٱللَّهُ مُبْدِيهِ وَتَخْشَى
ٱلنَّاسَ وَٱللَّهُ أَحَقُّ أَن تَخْشَىٰهُ فَلَمَّا قَضَىٰ زَيْدٌ مِّنْهَا وَطَرًا زَوَّجْنَٰكَهَا لِكَىْ لَا يَكُونَ عَلَى ٱلْمُؤْمِنِينَ حَرَجٌ فِىٓ أَزْوَٰجِ أَدْعِيَآئِهِمْ إِذَا
قَضَوْا۟ مِنْهُنَّ وَطَرًا وَكَانَ أَمْرُ ٱللَّهِ مَفْعُولًا ﴿٣٧﴾ ﴾

"A kad ti reče onome kome je Allah bio blagodaran, i kome si i ti bio blagodaran: 'Zadrži ženu svoju i boj se Allaha!' – u sebi si krio ono što će Allah objelodaniti i ljudi si se bojao, a preče je da se Allaha bojiš. I pošto je Zejd s njom završio i od nje se razveo, Mi smo je za tebe udali kako se vjernici više ne bi ustručavali da se žene ženama posinaka svojih kad se oni od njih razvedu. A Allahova odredba je izvršiva!"[2]

Ovo je velika čast i odlika za Zejnebu, radijallahu anha, s kojima se ona, s pravom, ponosila. Enes, radijallahu anhu, rekao je: "Zejneb je pred Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, suprugama s ponosom govorila: 'Mene je udao Allah, iznad sedam nebesa!'"[3] U drugom predanju stoji: "Hvalila bi se pred Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, suprugama govoreći: 'Uistinu, Allah me je na nebu udao.'"[4]

Možda joj je ova počast i odlika pripala zato što se povinovala naredbi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da se uda za njegovog oslobođenog roba, Zejda b. Hariseta, iako joj se to nije svidjelo, ali je prihvatila taj brak kada je uvidjela da to naređuje Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.[5]

5- Znak Muhammedovog poslanstva na svadbenoj gozbi

Na svadbenoj gozbi povodom sklapanja braka sa Zejnebom, radijallahu anha, pokazao se jedan od znakova vjerovjesništva, a to je umnožavanje hrane nakon Poslanikovog poziva na gozbu.

Na ovoj gozbi objavljen je ajet o hidžabu Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, supruga i propisani su neki adabi ugošćavanja.[6]

---

[1] *Tefsirul-Kurtubi*, 14/194.
[2] Sura El-Ahzab, 37.
[3] *Sahihul-Buhari, Kitabut-tevhid, bab: Ve kane Aršuhu alel-ma'*, 4/388, br. 7420.
[4] *Ibid.*, 4/388, br. 7421.
[5] *Kadaja nisa', En-Nebijju vel-mu'minat*, str. 218.
[6] *Kadaja nisa', En-Nebijju vel-mu'minat*, str. 218.

Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Kada se oženio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, moja majka je napravila hajs[1] i nasula ga u zdjelu i rekla mi: 'Enese, odnesi ovo Allahovom Poslaniku i reci: 'Ovo ti šalje moja majka, selami te i kaže: 'Ovo je nešto malo od nas, Allahov Poslaniče.' Odnio sam to Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Ovo ti šalje moja majka, selami te i kaže: 'Ovo je nešto malo od nas, Allahov Poslaniče.' On je rekao: 'Ostavi to ovdje i idi pozovi mi toga i toga, i toga i toga, i pozovi svakoga koga sretneš.' Nabrojao je još neke ljude, pa sam otišao i pozvao imenovane i pozvao sam svakoga koga sam sreo.' Došlo je oko tri stotine osoba." Enes nastavlja kazivati: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mi je: 'Enese, donesi zdjelu.' Ljudi su ulazili i soba i trijem ubrzo su se napunili, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Neka sjedaju u halku po deseterica i neka svaki čovjek jede ispred sebe.' Jeli su dok se nisu najeli, potom su izašli, a došla je druga grupa. Tako su se smjenjivali dok svi nisu jeli. Nakon toga Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mi je: 'Enese, odnesi zdjelu.' I zaista, ne znam je li bilo više hrane kada sam donio zdjelu ili kada sam odnio! Jedna grupa prisutnih ostala je razgovarati u Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, domu, on je sjedio, a njegova mlada je, za to vrijeme, bila okrenuta licem prema zidu. To je uznemirilo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je ustao da obiđe svoje supruge, a potom je sjeo, oni što su pričali shvatili su da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uznemiren zbog njihovog prisustva pa su pošli ka vratima i svi su izašli. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada je ušao u sobu i spustio zastor, a ja sam ostao pred sobom. Nedugo zatim, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pojavio se ispred mene jer je izašao da citira ljudima ajete koji su mu objavljeni, a koji glase:

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ لَا تَدْخُلُوا۟ بُيُوتَ ٱلنَّبِىِّ إِلَّآ أَن يُؤْذَنَ لَكُمْ إِلَىٰ طَعَامٍ غَيْرَ نَٰظِرِينَ إِنَىٰهُ وَلَٰكِنْ إِذَا دُعِيتُمْ فَٱدْخُلُوا۟ فَإِذَا طَعِمْتُمْ فَٱنتَشِرُوا۟ وَلَا مُسْتَـْٔنِسِينَ لِحَدِيثٍ ۚ إِنَّ ذَٰلِكُمْ كَانَ يُؤْذِى ٱلنَّبِىَّ فَيَسْتَحْىِۦ مِنكُمْ ۖ وَٱللَّهُ لَا يَسْتَحْىِۦ مِنَ ٱلْحَقِّ ۚ وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَٰعًا فَسْـَٔلُوهُنَّ مِن وَرَآءِ حِجَابٍ ۚ ذَٰلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ ۚ وَمَا كَانَ لَكُمْ أَن تُؤْذُوا۟ رَسُولَ ٱللَّهِ وَلَآ أَن تَنكِحُوٓا۟ أَزْوَٰجَهُۥ مِنۢ بَعْدِهِۦٓ أَبَدًا ۚ إِنَّ ذَٰلِكُمْ كَانَ عِندَ ٱللَّهِ عَظِيمًا ﴿٥٣﴾ ﴾

"O vjernici, ne ulazite u sobe Vjerovjesnikove, osim ako vam se dopusti radi jela, ali ne da čekate dok se ono zgotovi; tek kad budete pozvani, onda uđite, i pošto jedete, raziđite se ne upuštajući se jedni s drugima u razgovor. To smeta Vjerovjesniku, a on se stidi da vam to rekne, a Allah se ne stidi istine. A ako od njih nešto tražite, tražite to od njih iza zastora. To je čestitije i za vaša i za njihova srca. Vama nije dopušteno da Allahovog Poslanika uznemirujete niti da se ženama njegovim poslije smrti njegove ikada oženite. To bi, uistinu, kod Allaha, bio veliki grijeh."[2]

---

[1] Jelo od datula sa maslacem i prekrupom. (prim. prev.)
[2] Sura El-Ahzab, 53.

El-Dža'd[1] je rekao: "Enes b. Malik, radijallahu anhu, rekao je: 'Ja sam prvi čuo ove ajete o hidžabu Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, supruga.'"[2]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je svojim suprugama da se zastiru hidžabom nakon što su objavljeni ajeti: **"O vjernici, ne ulazite u sobe Vjerovjesnikove, osim ako vam se dopusti..."**

Objava ovih ajeta poklopila se sa željama Omera, kao što bilježi El-Buhari u *Sahihu* od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao: "Omer b. El-Hattab, radijallahu anhu, rekao je: 'Allahov Poslaniče, tvojim ženama ulazi i dobar i pokvaren čovjek, pa zašto ne bi majkama vjernika naredio da se zaklone?' Nakon toga Allah je objavio ajete o hidžabu."[3]

Ovim ajetima propisan je hidžab suprugama Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i naređeno im je da pokriju čitavo tijelo i da ništa ne otkrivaju pred njima stranim muškarcima, i zabranjeno je razgovarati s njima, tražiti od njih bilo šta, osim iza hidžaba, odnosno zastora koji će biti između njih i sagovornika.

Nakon objavljivanja ovih ajeta, očevi, sinovi i rodbina rekli su: "Moramo li i mi s njima razgovarati iza zastora?", pa je Allah objavio:

﴿لَّا جُنَاحَ عَلَيْهِنَّ فِي آبَائِهِنَّ وَلَا أَبْنَائِهِنَّ وَلَا إِخْوَانِهِنَّ وَلَا أَبْنَاءِ إِخْوَانِهِنَّ وَلَا أَبْنَاءِ أَخَوَاتِهِنَّ وَلَا نِسَائِهِنَّ وَلَا مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ
وَاتَّقِينَ اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدًا ﴿٥٥﴾﴾

"Njima nije grijeh da budu otkrivene pred očevima svojim, i sinovima svojim, i braćom svojom, i sinovima braće svoje, i sinovima sestara svojih, i ženama vjernicama, i pred onima koje su u njihovom vlasništvu. I Allaha se bojte, jer kod Allaha, doista, nije skriveno ništa."[4]

Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, suprugama objavljen je edeb u načinu govora i naredba da borave u kućama. Allah je rekao:

﴿يَا نِسَاءَ النَّبِيِّ لَسْتُنَّ كَأَحَدٍ مِّنَ النِّسَاءِ إِنِ اتَّقَيْتُنَّ فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ فَيَطْمَعَ الَّذِي فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ وَقُلْنَ قَوْلًا مَّعْرُوفًا ﴿٣٢﴾ وَقَرْنَ
فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَىٰ وَأَقِمْنَ الصَّلَاةَ وَآتِينَ الزَّكَاةَ وَأَطِعْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ
لِيُذْهِبَ عَنكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا ﴿٣٣﴾﴾

"O Vjerovjesnikove žene, vi niste kao druge žene! Ako se Allaha bojite, nemojte usiljeno govoriti, pa da tada žudi onaj u čijem je srcu bolest, i govorite riječi poštovanja vrijedne. U kućama svojim boravite i ljepotu svoju, kao u davno pagansko doba, ne pokazujte, i namaz obavljajte i zekat dajite, i poko-

---

[1] El-Dža'd b. Dinar, Ebu Usman el-Ješri, El-Basri, jedan od tabiina koji je učio od Enesa. (op. a.)
[2] *Sahihul-Buhari, Kitabun-nikah, bab: El-Hedijjetu lil-arus*, 3/378, br. 5163.
[3] *Sahihul-Buhari, Kitabut-tefsir*, 5/29, br. 4790.
[4] Sura El-Ahzab, 55.

ravajte se Allahu i Njegovom Poslaniku! Allah želi da od vas, porodico Poslanikova, grijehe odstrani, i da vas potpuno očisti."[1]

Ovo su bile neke lekcije i pouke iz Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, braka sa Zejnebom, radijallahu anha, i ajeta koji su potom objavljeni o hidžabu i adabima ugošćavanja.

Zejneb bint Džahš, radijallahu anha, umrla je dvadesete godine po Hidžri, u dobi od 53 godine. I bila, kao što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio, prva njegova supruga koja je umrla nakon njega.[2]

Prema djelu Bekijja b. Mahleda, prenijeła je jedanaest hadisa od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem[3], a od toga se u šest najpoznatijih zbirki nalazi pet hadisa.[4] Dva hadisa na isti način bilježe El-Buhari i Muslim u *Sahihima*.[5]

Ostavila je lijep spomen u historiji islama.[6]

Druga tema
"Od sada ćemo mi njih napadati, a ne oni nas"[7]

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vodio je računa o svim okolnim silama ne zanemarujući nijednu opasnost.

Nakon Bitke protiv saveznika, otvoreno je izjavio da od sada planira napadati Kurejšije. To je zato što se balans snaga promijenio i muslimani su postali dovoljno snažni da napadaju.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odlučio je potčiniti islamskoj državi snage koje su još postojale oko Medine, jer je to usko povezano sa napadom na Kurejšije u predstojećem periodu.

U šestoj godini po Hidžri Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poduzeo je dva pohoda i odaslao četrnaest ophodnji, ne računajući akcije koje je poduzeo krajem pete godine po Hidžri.

Ove akcije imale su za cilj dodatno slabljenje kurejšijskih snaga, pojačavanje njihove izolacije i slabljenje njihovog utjecaja kroz pridobijanje njihovih saveznika koji su im pružali podršku.[1]

---

[1] Sura El-Ahzab, 32-33.
[2] *Et-Tabekatul-kubra*, 8/115.
[3] Ibnul-Dževzi, *Telkihul-fuhum*, str. 370.
[4] El-Mizzi, *Tuhfetul-Ešraf*, 11/321-323
[5] Ez-Zehebi, *Sijeru e'alamin-nubela'*, 2/121.
[6] *Devrul-mer'eti fi Hidmetil-hadis*, str. 58.
[7] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi*, 5/58, br. 4110.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i ashabi iskoristili su uspješno odbijanje napada saveznika, osujećivanje njihovih planova i pobjedu nad Benu Kurejzom, te su pokrenuli aktivnosti na širem planu protiv neprijateljskih snaga na svim frontovima. U sklopu tih aktivnosti pojačali su ekonomsku izolaciju Kurejša, organiziran je niz kažnjeničkih pohoda na mnogobožačka plemena koja su bila dio savezničkih snaga i onih koji su prevarili daije ili koji su pokazivali neprijateljstvo prema islamu.

Vojne aktivnosti muslimana u ovom periodu ogledaju se u sljedećem:

Prvo: Ophodnja pod vođstvom Muhammeda b. Mesleme na Benul-Karta'

Nedždanska plemena bila su najkuražnija paganska plemena u borbi protiv muslimana, jer su se odlikovali ogromnom snagom i brojem. Ova plemena bila su kičma savezničkih snaga koje su udarile na muslimane jer su oni činili većinu savezničkih snaga. Za borbu protiv muslimana, plemena Gatafan, Ešdže'e, Eslem, Fezara, Esed, dali su šest hiljada boraca u savezničku vojsku pod vođstvom Ebu Sufjana.

Stoga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prvu vojnu operaciju nakon Bitke protiv saveznika uperio protiv nedždanskih plemena Benu Bekra b. Kilaba, koji su nastanjivali područje El-Karta' u blizini naselja Dariba[2], udaljeno sedam noći od Medine.

Početkom mjeseca muharrema, neposredno nakon progona plemena Benu Kurejza[3], desetog muharrema šeste godine po Hidžri, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je skupinu od trideset ashaba kojima je zapovijedao Muhammed b. Mesleme sa ciljem napada na Benul-Karta', ogranak Benu Bekra b. Kilaba.[4]

Napali su ih iznenada i ubili desetericu, ostali su pobjegli, a muslimani su zaplijenili njihova stada ovaca, deva i stoke.[5]

Na povratku u Medinu zarobili su Sumamu b. Usala el-Hanefija, poglavara Benu Hanife, a nisu znali o kome se radi. Doveli su ga u Medinu, svezali za jedan stub mesdžida, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao pred njega i rekao: "Šta ima kod tebe, o Sumame?" Sumame je rekao: "Ima dobra, Muhammede. Ako me ubiješ, znaj da si ubio onoga koga ima ko osvetiti, a ako mi dobro učiniš, znaj da ću biti zahvalan. A ako želiš imetak, traži koliko hoćeš." Ostavljen je tako do sljedećeg dana kada je ponovo došao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Šta ima kod tebe, o Sumame?" Sumame je rekao: "Ima ono što sam ti već rekao: ako mi dobro učiniš, bit ću zahvalan." Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao je i došao sljedeći dan pa ga upitao: "Šta ima kod tebe, o

---

[1] Eš-Šudža', *Dirasat fi ahdin-Nubuvve*, str. 139.
[2] Naselje između Basre i Nedžda, postoji od davnina. (op. a.)
[3] Bašemil, *Sulhul-Hudejbijje*, str. 24.
[4] Ez-Zehebi, *Tarihul-islami, El-Megazi*, str. 351.
[5] *Sahihu Muslim*, 3/1386, br. 1764.

Sumame?" Sumame je rekao: "Kao što sam ti već rekao." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada je naredio: "Oslobodite Sumamu." Nakon što je oslobođen, Sumame se zaputio ka palmi u blizini mesdžida, okupao se, zatim je ušao u mesdžid i rekao: "Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov poslanik." Zatim je rekao: "O Muhammede, tako mi Allaha, nije mi bilo mržeg lica na zemlji od tvoga lica, a sada mi je tvoje lice najdraže lice na zemlji. Tako mi Allaha, nije mi bilo mrže vjere od tvoje, a sada mi je tvoja vjera najdraža; i tako mi Allaha, nije mi bilo mržeg mjesta od onog u kojem ti živiš, a sada mi je to mjesto postalo najdraže. Kada me tvoja konjica zarobila, ja sam bio pošao na 'umru, pa šta mi savjetuješ?" Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obradovao ga je i naredio mu da zanijeti 'umru. Kada je Sumame stigao u Mekku, tamo ga upitaše: "Jesi li to napustio vjeru?" On im odgovori: "Nisam, Boga mi, nego sam primio islam sa Muhammedom, Allahovim poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem! I znajte da nećete dobiti nijedno zrno pšenice iz Jemame sve dok to ne dozvoli Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem!"[1]

Sumame je, zaista, ispunio obećanje, pa su Kurejšije bile primorane da napišu Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pismo u kojem su ga molili da zbog rodbinskih veza s njima napiše Sumami da im pošalje jedan tovar hrane.[2] Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odazvao se molbi svoga naroda, iako je bio u ratu s njima, i napisao je Sumami, poglavaru Benu Hanife: "Ne sprečavaj dolazak namirnica mome narodu." Nakon toga Sumame je dozvolio svome plemenu da nastavi slati svoje usjeve u Mekku i tako je prekinut njihov strah od gladi.[3]

Pouke i lekcije iz ovog slučaja:

1- Dozvoljenost vezivanja nevjernika u mesdžidu.

2- Dozvoljenost opraštanja zarobljenom nevjerniku, značaj opraštanja prijestupniku. Sumame se zakleo da se njegova mržnja, u tren oka, pretvorila u ljubav zbog toga što mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, oprostio i ukazao blagodarnost ne tražeći ništa zauzvrat.

3- Onome ko primi islam propisano je da se okupa, kao što je uradio Sumame b. Usal kada je primio islam.

4- Jedan od plodova dobročinstva jeste uklanjanje mržnje i rađanje ljubavi.

5- Ako je nevjernik htio uraditi neko dobro djelo, a zatim primio islam, treba izvršiti to dobro koje je bio naumio.

6- Blago ophođenje prema zarobljeniku od koga se nadamo da bi mogao primiti islam, ako je u tome korist za islam, napose ako će se za njim u tome povesti veliki broj njegovog naroda.

---

[1] *Nadretun-ne'im*, 1/330.

[2] *Ibid.*, 1/330.

[3] *Es-Siretul-Halebijje*, 2/298. Ibn Abdul-Berr, *El-Isti'ab, Terdžemetu Sumame b. Usal.*

7- Islam mijenja ponašanje vjernika. Vjernik stavlja sve svoje mogućnosti u službu islamu i muslimanima, zato je Sumame odbio isporučivati pšenicu Kurejšijama, bez Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, odobrenja.

8- Nakon što primi islam i odbaci nevjerstvo, vjernik treba raskinuti sve prijašnje veze i predati se izvršavanju Allahovih naredbi.[1]

Drugo: Ophodnja Ebu Ubejde b. El-Džerraha na Sejful-Bahr

Pohod Ebu Ubejde na Sejful-Bahr je nastavak Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, vojne prakse dugoročnog slabljenja i ekonomskog izoliranja Kurejšija.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je Ebu Ubejdu sa tri stotine pješaka da naprave zasjedu kurejšijskoj karavani. Nakon što su prešli dio puta, ponestalo im je hrane, pa je Ebu Ubejde naredio da se sakupi sve što vojska ima. Sakupljena je jedna torba datula i Ebu Ubejde im je svaki dan davao pomalo, a naposljetku je bio primoran da svakome daje po jednu datulu dnevno. Vojnici su bili svjesni situacije i bespogovorno su prihvatili ove mjere koje je poduzeo njihov zapovjednik, štaviše, pomagali su svome zapovjedniku tako što su pokušavali koristiti jednu datulu što je moguće duže.[2]

Jedan od učesnika ovog pohoda, Džabir b. Abdullah, radijallahu anhuma, kaže: "Sisali smo jednu datulu, poput djeteta, a potom smo pili vodu i to nas je držalo do navečer."[3]

Vehb b. Kejsan upitao je Džabira: "Šta vam je značila jedna datula?" Džabir, radijallahu anhu, odgovorio je: "Kad smo i bez jedne ostali, shvatili smo koliko nam je značila."[4]

Ova vojska bila je prisiljena jesti lišće s drveća. Džabir, radijallahu anhu, priča: "Udarali smo lišće štapovima kako bi popadalo, zatim smo ga namakali u vodu i jeli."[5]

Zato je ta vojska nazvana Vojska obranog lišća.[6]

Ovo je toliko ganulo Kajsa b. Sa'da b. Ubadu, jednog od učesnika ovog pohoda, koji je potjecao iz porodice poznate po darežljivosti, da je ovoj hrabroj vojsci zaklao tri mlade deve, pa sljedeći dan ponovo tri, pa opet tri, a nakon toga Ebu Ubejde mu je zabranio da više kolje.[7]

I dok je tako ova vojska trpjela glad i veliki napor, zapljusnu veliki val i Allah izbaci na obalu ogromnog kita. Džabir kazuje: "Kada smo stigli na obalu mora, ugledali smo nešto veliko poput pješčanog brda, približili smo mu se i vidjeli da je

---

[1] *Sahihus-sire*, str. 386-387.
[2] *Es-Seraja vel-bu'usun-Nebevijje*, str. 118.
[3] *Šerhun-Nevevi ala Sahihi Muslim*, 13/84.
[4] *Fethul-bari*, 8/77.
[5] *Šerhun-Nevevi*, 13/84.
[6] *Fethul-bari*, 8/78.
[7] *Ibid.*, 8/78.

to riba koju nazivaju Anber.[1] Ebu Ubejde je rekao: "To je lešina i nećemo je jesti." Zatim je rekao: "Ne, mi smo izaslanici Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na Allahovom putu. Zaista je ovo nužda, pa jedite." Nas tri stotine hranilo se njome mjesec dana, pa smo se i udebljali. Da si nas vidio kako punimo bačve mašću iz njegovih očnih duplji i odsijecamo od njega komade mesa veličine vola. Ebu Ubejde je uzeo trinaest ljudi da sjednu u njegove očne duplje, i uzeo je jedno njegovo rebro i odabrao najveću devu pa je deva prošla ispod rebra bez problema.[2] U povratku smo rezali meso s njega i njime se hranili.[3] Kada smo stigli u Medinu, došli smo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji nas upita: 'Šta vas je zadržalo?' Ispričali smo mu kako smo slijedili kurejšijsku karavanu i pronašli kita. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'To je opskrba koju vam je poslao Allah. Imate li nešto od njegovog mesa da nas počastite?' Pa smo mu poslali i on je jeo njegovo meso."[4]

Ova ophodnja najvjerovatnije je poslana prije primirja na Hudejbijji, a ne u mjesecu redžebu osme godine po Hidžri, kako navodi Ibn Sa'd.[5] Ovo mišljenje opravdano je iz dva razloga:

Prvi razlog: Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nikada nije poslao vojsku u akciju tokom svetih mjeseci.

Drugi razlog: U mjesecu redžebu osme godine po Hidžri vladalo je primirje potpisano na Hudejbijji.[6]

Ibn Sa'd i El-Vakidi navode da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao ovu ophodnju na ogranak plemena Džuhejne.[7] Ibn Hadžer na ovo kaže: "Ovo ne proturječi onome što stoji u *Sahihu* i moguće je usaglasiti ove predaje jer nema smetnje da su u isto vrijeme poslani i na kurejšijsku karavanu i na ogranak Džuhejne, a moguće je da su poslani kako bi spriječili pleme Džuhejne da napadne karavanu. Ovaj spoj podupire predaja u Muslimovom *Sahihu*[8] u kojoj stoji da su bili poslani na Džuhejne."[9]

Lekcije i pouke iz ovog događaja

1- Mudrost Ebu Ubejde

Kako bi riješio nedostatak hrane, Ebu Ubejde je sakupio svu hranu koju su imali i dijelio je svima podjednako, a tu lekciju učio je praktično od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, više puta.

---

[1] Vrsta kita. Od njegove kože pravili su se štitovi. (op. a.)
[2] *Es-Seraja vel-bu'usun-Nebevijje*, str. 121.
[3] *Šerhun-Nevevi*, 13/85-87.
[4] El-Albani, *Sahihu Sunenun-Nesa'i*, 3/910.
[5] Ibn Sa'd, *Et-Tabekatul-kubra*, 2/132.
[6] El-Umeri, *El-Mudžteme'ul-Medeni*, str. 125.
[7] El-Vakidi, *El-Megazi*, 2/774. *Es-Siretun-Nebevijje fi du'il-Mesadiril-aslijje*, str. 480.
[8] *Sahihu Muslim*, 3/1537, br. 1935.
[9] *Es-Siretun-Nebevijje fi du'il-Mesadiril-aslijje*, str. 480.

2- Darežljivost Kajsa b. Sa'da b. Ubade

Kajs je bio u teškoj situaciji, nije posjedovao ono čime bi mogao olakšati muslimanima situaciju, pa je pozajmio mlade deve od nekog Džuhejnijca. Ebu Ubejde se sažalio na njega pa mu je zabranio da ih kolje rekavši mu: "Želiš očuvati svoj ugled iako nemaš imetka!"[1] Kajs je počeo klati deve i kada ga je Ebu Ubejde htio spriječiti, rekao mu je: "O Ebu Ubejde, zar misliš da moj otac Ebu Sabit, koji vraća dugove prezaduženih, pomaže obespravljenom da uzme svoje pravo i hrani ljude u oskudici, neće vratiti moj dug u datulama, radi mudžahida na Allahovom putu?" Kajs je to rekao jer se bio dogovorio sa onim Džuhejnijcem da mu za mlade deve koje je uzeo plati datulama, i ovaj je to prihvatio.

Kada je Sa'd b. Ubade čuo da Ebu Ubejde zabranjuje njegovom sinu Kajsu da kolje mlade deve zbog toga što Kajs nije imao svog imetka, nego je imetak pripadao njegovom ocu, odmah je svome sinu darovao četiri palmovika, od kojih je najmanji davao prinos od pedeset tovara.[2]

3- Halal i haram

U ovoj ophodnji muslimane je pogodila nestašica hrane tako da je jedan čovjek za čitav dan imao samo jednu datulu, a put je, ionako, bio težak. U situaciji kada im je ponestalo datula i kada su počeli jesti lišće, prolazili su pored nekih ljudi iz plemena Džuhejne, ali im nije palo na pamet da ih napadnu i otmu im njihovu hranu, kao što su radili ljudi u pagansko doba. Jer, oni su slijedili Allahovu vjeru koja je došla da, između ostalih stvari, sačuva ljudima i njihov imetak, i vodili su računa o halalu i haramu, čemu su poučeni od Gospodara svih svjetova.[3]

4- Dozvoljeno je jesti uginule morske životinje

Ova priča je dokaz da je dozvoljeno jesti uginule vodene životinje i da one ne ulaze pod zabranu spomenutu u riječima:

﴿حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ﴾

"Zabranjuje vam se strv..."[4]

Allah je rekao:

﴿أُحِلَّ لَكُمْ صَيْدُ الْبَحْرِ وَطَعَامُهُ مَتَاعًا لَّكُمْ وَلِلسَّيَّارَةِ﴾

"Vama se dopušta morski ulov i njegova hrana, da se time vi i putnici okoristite..."[5]

Vjerodostojnim putem je preneseno da je stav Ebu Bekra es-Siddika,

---

[1] *Min Mu'inus-sire*, str. 323. *Es-Seraja vel-bu'usun-Nebevijje*, str. 119.
[2] *Min Mu'inus-sire*, str. 323.
[3] *Ibid.*, str. 324.
[4] Sura El-Maide, 3.
[5] Sura El-Maide, 96.

Abdullaha b. Abbasa i grupe ashaba, da se pod "morskim ulovom" misli na ono što se u njemu ulovi, a pod "morskom hranom" na ono što u njemu ugine.

Od Ibn Omera, radijallahu anhuma, prenosi se, kao njegove riječi i kao riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "*Dozvoljene su nam dvije vrste strvi i dvije vrste krvi. Što se tiče strvi, to su ribe i skakavci, a što se tiče krvi, to su jetra i slezena.*" Hadis je hasen.

Također, i to što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jeo meso kita, kojim su se ashabi dugo vremena hranili, dokaz je dozvoljenosti jedenja uginulih morskih životinja.[1]

5- Neki fikhski propisi koje je naveo En-Nevevi

Imam En-Nevevi rekao je: "U ovom hadisu je dokaz da je dozvoljeno napadati one s kojima smo u ratu, ubijati ih, zapljenjivati njihov imetak. Također, dokaz je da vojska mora imati zapovjednika koji će ih organizirati i kojem će biti poslušni, i da zapovjednik treba biti najbolji. Neki učenjaci kažu da je lijepo da saputnici odrede sebi jednog koji će im biti vođa. Učenjaci našeg šafijskog mezheba i drugi, smatraju da je lijepo da putnici pomiješaju svoju putnu opskrbu jer će tako biti veći bereket i ljepši međusobni odnosi, i ne treba dijeliti samo sa nekima, a druge odbijati. A Allah najbolje zna."[2]

Treće: Pohod Abdurrahmana b. Avfa na Devmetul-Džendel

Najduži pohod koji je poduzela Vjerovjesnikova vojska je Pohod na Devmetul-Džendel, mjesto koje se nalazi na granici Šama, tri puta je udaljeniji od Medine nego od Damaska. Smješten je u srcu Arapske pustinje i bio je tačka koja spaja Bizantince iz Šama i Arape sa poluostrva. Stanovnici Devmetul-Džendela pripadali su velikom plemenu Kelb i, pod utjecajem blizine Bizantinaca, primili su kršćanstvo.

Ova ophodnja bila je dio Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, plana ulaska u doticaj sa Bizantijskom imperijom.

Zapovjednik ophodnje bio je Abdurrahman b. Avf, jedan od deseterice kojima je obećan Džennet i jedan od prvih koji su primili islam. On je bio jedan od najvećih stubova islamske da've od momenta kada je posredstvom Ebu Bekra primio islam.

Ova ophodnja imala je i da'vetsku i vojnu zadaću, stoga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odabrao Abdurrahmana b. Avfa, koji je od prvih dana usvojio čisti islamski odgoj.[1]

Abdullah b. Omer kazuje o ovoj ophodnji: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je Abdurrahmana b. Avfa i rekao mu: 'Spremi se, poslat ću te u

---

[1] *Es-Siretun-Nebevijje fi du'il-Mesadiril-aslijje*, str. 480.

[2] *Šerhun-Nevevi*, 13/86.

ophodnju danas ili sutra, ako Bog da.'" Ibn Omer, radijallahu anhuma, kaže: "Kada sam to čuo, rekao sam sebi: 'Sutra ću klanjati sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, da čujem šta će oporučiti Abdurrahmanu b. Avfu.'

Sljedeći dan došao sam da klanjam sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, i zatekao sam Ebu Bekra i Omera i još neke muhadžire među kojima je bio i Abdurrahman b. Avf. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio mu je naredio da prethodne noći krene ka Devmetul-Džendelu i da njegove stanovnike pozove u islam. Njegovi drugovi već su bili krenuli rano ujutro, bilo ih je sedam stotina boraca. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao je Abdurrahmana: 'Zašto kasniš za svojim drugovima?' Abdurrahman je odgovorio: 'Allahov Poslaniče, htio sam da se oprostim od tebe u svojoj putničkoj odjeći.'

Abdurrahman b. Avf bio je omotao oko glave turban. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao ga je i posjeo ispred sebe, zatim mu je razvezao njegov turban i omotao mu oko glave jedan crni turban spustivši jedan kraj niz njegova leđa, pa mu je rekao: 'Ovako veži turban, sine Avfov.' Abdurrahman je bio opasan sabljom. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mu je: 'Bori se u ime Allaha! Ubijaj na Allahovom putu onoga ko ne vjeruje. Ali, nemoj iznevjeriti po pitanju ratnog plijena, niti izdati, i ne ubijaj djecu.'

Nakon toga, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ispružio je ruku i rekao: 'Ljudi! Čuvajte se pet stvari prije nego što vas zadese: narodu koji vara na vagi, Allah će dati neplodne godine ne bi li se pokajali; nikada nijedan narod neće pogaziti ugovore a da Allah neće vlast nad njima dati njihovom neprijatelju; ako neki narod uskrati zekat, Allah će im uskratiti kišu sa neba, i kada ne bi bilo životinja, ne bi im nikako pala; kada god se u nekom narodu raširi razvrat, Allah će im dati tešku bolest; i koji god narod odbaci sud Kur'ana, Allah će ih podijeliti u skupine koje će jedna drugoj zlo činiti.'

Abdurrahman je krenuo i sustigao je svoje prijatelje i poveo u ih u Devmetul-Džendel. Kada su stigli, pozivao ih je u islam tri dana, koliko je i ostao, ali su oni odbijali i prvi dan su mu ponudili samo sukob. Trećeg dana islam je primio El-Asbag b. Amr el-Kelbi, njihov poglavar. Abdurrahman je po jednom čovjeku iz plemena Džuhejne, koji se zvao Rafi' b. Mukis, poslao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, pismo u kojem ga je obavijestio da je Asbag primio islam. U pismu je, također, tražio dozvolu da se oženi od njih pa mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poručio: 'Oženi se Asbagovom kćerkom Tumadir.' Abdurrahman se njome oženio i doveo je u Medinu. Ona je majka Abdurrahmanovog sina Ebu Seleme."[1]

El-Vakidi navodi da se ova ophodnja desila u mjesecu ša'banu šeste godine po Hidžri.[2]

---

[1] *Et-Terbijetul-kijadijje*, 4/167-168.
[2] El-Vakidi, *El-Megazi*, 2/560-561.

Lekcije i pouke iz ovog događaja

1- Poslanikova skromnost i briga za ashabe

Koliko je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio skroman i brižan prema svojim ashabima vidi se iz toga što je svojom rukom omotao Abdurrahmanu turban oko glave. Ovakav odnos podiže borbeni duh kod njegovih ashaba i podstiče ih da se maksimalno zalažu u služenju ovoj vjeri. Jer, sklad i ljubav između vođe i njegovih vojnika je jedan od najznačajnijih faktora za ispunjavanje ciljeva.[1]

2- Džihad se vodi u ime Allaha

Abdurrahmanova jedinica pregazila je tu prostranu pustinju da bi prenijela Allahovu vjeru i Poslanikovu uputu svim ljudima. Bili su svjesni ciljeva džihada i da se džihad ne vodi u ime Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, jer on je samo Allahov rob i poslanik, i uz Allahovu zastavu nema mjesta za zastave vođa, nacija, plemena, država itd. "Bori se u ime Allaha!" – Allahova stranka je ovu žednu pustinju napojila ispravnom akidom – akidom tevhida.[2] Njihov pohod bio je u ime Allaha. Allah kaže:

﴿ قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦٢﴾ لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذَٰلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ ﴿١٦٣﴾ ﴾

"Reci: 'Klanjanje moje, i obredi moji, i život moj, i smrt moja, doista, posvećeni su Allahu, Gospodaru svjetova, koji nema saučesnika; to mi je naređeno i ja sam prvi musliman.'"[3]

Stoga su se oni borili protiv onih koji ne vjeruju u Allaha, a ne po paganskom principu:

A ako ne nađemo drugog nikoga
Napast ćemo Bekra, brata našega.

Međutim, ova snažna i hrabra vojska maršira Zemljom da bi se borila protiv onoga koji ne vjeruje u Allaha.[4]

3- Zabrana pronevjere ugovora i gulula – uzimanja dijela ratnog plijena prije podjele

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je Abdurrahmanu *gulul* – prisvajanje dijela ratnog plijena prije nego što se podijeli, zabranio mu je pronevjeru sporazuma i ubijanje djece. Ovo su neki primjeri islamske etike u džihadu. Borba je jedna vrsta nasilja i grubosti, ali za muslimane kojima je Allah očistio srca od mržnje i zavisti, to je privremena stvar nužna radi ostvarivanja prava, uništavanja

---

[1] El-Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 6/184.
[2] *Et-Terbijetul-kijadijje*, 4/171.
[3] Sura El-En'am, 162-163.
[4] *Et-Terbijetul-kijadijje*, 4/172.

zablude i zaštite onih koji su na Pravom putu od onih koji su u zabludi. Rat nije ukorijenjen u dušama muslimana i zato je prepun uzvišenih etičkih normi koje su omogućile da se u muslimanskom borcu pomiješaju velika snaga i velika samilost.[1]

4- Abdurrahman b. Avf – primjeran daija

Abdurrahman b. Avf bio je jedan od prvaka ovoga ummeta, jedan od najvećih daija. Odlikovao se blagošću, mudrošću, naobrazbom, iskustvom i inteligencijom. Pohrlio je u islam i doživio radi toga iskušenja. Zato je svu svoju energiju usmjerio u ostvarenje glavnog cilja, a to je uvođenje ljudi u islam. Bio je staložen, smiren, poznavao je ljudske duše i srca. Napregao je sve svoje intelektualne i fizičke sposobnosti kako bi uspješno izvršio ovu časnu zadaću i, Allahovom dobrotom, njegov trud polučio je vrijedne rezultate, posebno stoga što je, na Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, preporuku, najveći trud usmjerio na pridobijanje poglavara plemena.

5- Uspjeh daija odgojenih u okvirima vjerovjesničke upute

Primanje islama od strane Asbaga b. Amra, poglavara plemena Kelb u Devmetul-Džendelu, podsjeća nas na Džafera b. Ebu Taliba čijim je zaslugama islam primio abesinski kralj Nedžašija, i podsjeća nas na Mus'aba b. Umejra čijoj su se da'vi u Medini odazvali poglavari Evsa i Hazredža, koji su kasnije postali islamski velikodostojnici. Ova trojica spomenutih ashaba su pripadnici prve skupine muslimana, odgojeni su u prvoj islamskoj medresi, u časnoj Mekki.

Abdurrahman b. Avf, koji je u Bitki na Uhudu zadobio nekoliko rana, a zbog jedne je ostao šepav, sa svojim slavljeničkim odredom širio je islamsku akidu na sjeveru Arapskog poluostrva, mnogi su se odazvali njegovom pozivu i Devmetul-Džendel je postalo novo uporište muslimana. A ovo strateški važno mjesto odigrat će važnu ulogu u muslimanskim ratovima protiv arapskih i bizantijskih neprijatelja islama, koji će uskoro nastupiti.[2]

Ovo je bio prvi put da islam vlada izvan svojih granica, i ovo je prvo iskustvo suživota između muslimana i kršćana; nad onima koji su primili islam primjenjivani su islamski zakoni, a od onih koji su ostali u kršćanstvu uzimana je džizja.

Ovo je bilo navikavanje ashaba na nove zajednice s kojima će se u budućnosti susretati, nakon što pregaze Irak i Šam, i uđu u srca Perzije i Bizantije. To je zato da bi ljudi naučili da se akida izgrađuje kroz dijalog, a ne oružjem, i da islam posjeduje snagu čije zrake obasjavaju zajednice utonule u duboku tamu.[3]

6- Značaj Abdurrahmanovog braka sa kćerkom plemenskog poglavara

Abdurrahmanova ženidba kćerkom poglavara plemena Kelb pojačala je vezu

---

[1] El-Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 6/184.
[2] *Et-Terbijetul-kijadijje*, 4/174.
[3] *Et-Terbijetul-kijadijje*, 4/175.

novog muslimana, upravitelja Devmetul-Džendela, sa islamskim vođstvom u Medini, te je povezao svoju sudbinu sa sudbinom islamske države i samog islama, jer je njegova voljena kćerka živjela u centru islama i to je kod njega pobuđivalo emocije prema tom mjestu.[1]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vodio je računa o tome da i njegovi zapovjednici sklapaju brakove sa kćerkama plemenskih poglavara jer je to bio dobitak za islamsku da'vu, zato što su tazbinske veze zbližavale i brisale uzroke neprijateljstva, a to je otvaralo vrata primanju islama.[2]

Četvrto: Očitavanje lekcije izdajnicima – Pohod na Benu Lehjan, Pohod na El-Gabe i drugi pohodi

Pohod na Benu Lehjan

Nakon što su se saveznici povukli iz okoline Medine, muslimani su preuzeli inicijativu i iz odbrane prešli u napad. Došlo je vrijeme da se obračunaju sa Benu Lehjanom koji su iznevjerili Hubejba i njegove drugove u mjestu Er-Redži'. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odlučio je da se osveti za šehide pa je izašao u pohod na ovo pleme na čelu dvije stotine ashaba, u mjesecu rebi'ul-evvelu, ili džumadel-evvelu, šeste godine po Hidžri.[3]

1- Zavaravanje neprijatelja

Područje na kojem su živjeli Benu Lehjan, ogranak plemena Huzejl, bilo je udaljeno više od dvije stotine milja od Medine. I svako ko je želio prevaliti tu udaljenost morao je pretrpjeti velike teškoće, ali Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je odlučan da se osveti za svoje mučki ubijene ashabe, koje su ubila ova divljačka plemena koja ne poštuju nikakav ugovor.

Po svom običaju da zavara neprijatelja, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poveo je vojsku na sjever, a naselje Benu Lehjana nalazilo se daleko na jugu.

Prije polaska, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naznačio je da želi napasti Šam, tako da ni ashabi nisu znali da namjerava napasti Benu Lehjan sve dok nije, nakon prijeđenih dvadesetak milja ka sjeveru, skrenuo i poveo ih prema jugu u izvanrednom manevru.

Promjena pravca desila se kod mjesta zvanog El-Betra', na ovom mjestu skrenuo je s vojskom ka zapadu, a zatim je uzeo pravac ka jugu.[4]

2- Pleme Benu Lehjan bježi prije Vjerovjesnikovog dolaska

Pleme Benu Lehjan bilo je veoma oprezno, odaslali su brojne izvidnice i

---

[1] *Ibid.*, 4/174.
[2] *Et-Tarihul-islami*, 6/186.
[3] *Es-Siretun-Nebevijje fi du'il-Mesadiril-aslijje*, str. 468.
[4] Bašemil, *Sulhul-Hudejbijje*, str. 34-35.

špijune da prikupljaju informacije, tako da su, čim su im njihovi špijuni dojavili da se približava Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sa svojom vojskom, pobjegli u planine. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ulogorio se u njihovom naselju i odaslao izvidnice da traže ove izdajnike i dovedu koga god uhvate od njih. Ove potrage trajale su čitava dva dana, ali ovom plemenu koje se zaštitilo visokim planinama nije bilo ni traga.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ostao je u njihovim nastambama dva dana kako bi ih zastrašio, izazvao i pokazao svojim neprijateljima s kakvom snagom i samopouzdanjem raspolažu muslimani, i da su, kada god požele, u stanju napasti svoje neprijatelje u njihovim domovima.[1]

3- Širenje straha među mekkanskim mnogoboščima

Pošto se već sa vojskom nalazio u blizini Mekke, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odlučio je poduzeti vojni manevar s ciljem zastrašivanja mnogobožaca u Mekki. Poveo je vojsku do Vadi-Usfana.[2] Tu je pozvao Ebu Bekra es-Siddika, dao mu deset konjanika i naredio da ih povede u Mekku i da izazovu strah među njenim stanovnicima. Ebu Bekr je poveo desetericu konjanika ka Mekki dok nije došao u mjesto Kura'ul-Gamim, a to je mjesto vrlo blizu Mekke. To je doprlo do Kurejšija i pomislili su da ih Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, namjerava napasti, pa se u njihovim redovima proširio strah, a to je ono što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i htio postići slanjem Ebu Bekra u ovu akciju.

Pošto su izazvali strah među stanovnicima Mekke, Es-Siddik i njegovi konjanici su se zdravi i čitavi vratili iz Kura'ul-Gamima, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poveo vojsku nazad u Medinu.[3]

4- Dova da se Allah smiluje šehidima

Stigavši u mjesto Guran, u kojem su pobijeni njegovi ashabi od strane izdajnika iz plemena Huzejl, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, molio je Allaha za rahmet ovim šehidima i dovio za njih.[4]

Pohod na El-Gabe[5]

Nakon svega nekoliko noći od Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, povratka iz Pohoda na Benu Lehjan, desio se napad na El-Gabe. Ujejne b. Hisn el-Fezari, sa grupom od četrdeset konjanika iz plemena Gatafan, napao je na steone deve koje su davale puno mlijeka, a koje su pripadale Allahovom Poslaniku, salla-

---

[1] *Ibid.*, str. 36.
[2] Selo udaljeno dva dana od Mekke. (op. a.)
[3] *Sulhul-Hudejbijje*, str. 37.
[4] *Ibid.*, str. 38.
[5] Mjesto u blizini Medine, u pravcu Šama, u kojem su stanovnici Medine imali imanja. (op.a.)

llahu alejhi ve sellem. U tom napadu ubili su Zerra, sina Ebu Zerra el-Gifarija, zarobili su njegovu suprugu i odveli deve kojih je bilo dvadeset. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ostavio je za svog zamjenika u Medini Sa'da b. Ubadu i ostavio mu tristo boraca da čuvaju Medinu, a lično je poveo petsto boraca u potragu za Ujejnom.[1]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sustigao je neprijatelja kod planine Zi-Kared[2], ubio je nekoliko neprijatelja i spasio deve.[3]

U ovoj bitki Seleme b. El-Ekve'a pokazao je rijetko viđeno junaštvo, prije nego što se pojavila Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, konjica.

Seleme je bio jedan od pastira u području El-Gabe i sam se borio protiv napadača, gađao ih je strijelama, a bio je jedan od najčuvenijih strijelaca u svoje vrijeme, i uspio je povratiti nekoliko otetih deva prije nego što je došla konjička četa.[4]

Supruga Ebu Zerrovog sina, koju su zarobili napadači iz plemena Gatafan, uspjela je pobjeći na jednoj od deva koje su pripadale Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Bila se zarekla da će, ako je Allah spasi, zaklati tu devu, pa kada je o tome obavijestila Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, on se nasmijao i rekao: "E, kako je loše to čime hoćeš da je nagradiš!" To jest: Na njoj si se spasila od neprijatelja i sad hoćeš da je zakolješ kao nagradu što te iznijela. A zatim je rekao: "Nema zavjeta u nepokornosti Allahu, niti u onome što ne posjeduješ!"[5]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio se u Medinu nakon pet noći provedenih izvan nje.[6]

Ovo je bio jedan od najvećih osvetničkih pohoda koje je predvodio lično Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, protiv beduinskih plemena, između Bitke protiv saveznika i Benu Kurejze i Bitke za Hajber.[7]

Nakon pohoda na Zi-Kared uslijedile su mnoge ophodnje s ciljem očitavanja lekcije beduinima-mnogobošcima. Neke od ovih ophodnji polučile su dobre rezultate, a iz nekih su rezultati izostali. Najpoznatije od njih su:

1- Ophodnja El-Gamr

Ophodnja Ukaše b. Mihsana el-Esedija, poznata pod nazivom ophodnja El-Gamr.[8] Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u mjesecu rebi'ul-evvelu šeste godine po Hidžri, poslao ih je na Benu Esed. Četa je došla do mjesta zvanog El-

---

[1] Ibn Sejjidinnas, *Ujunul-Eser*, 2/72-73.
[2] Naziv izvorišta iza kojeg počinje područje plemena Gatafan, na udaljenosti nekoliko milja od Medine.
[3] *Et-Tarihus-sijasi vel-askeri*, str. 327.
[4] *Sulhul-Hudejbijje*, str. 43.
[5] *Sulhul-Hudejbijje*, str. 45.
[6] *Et-Tarihus-sijasi vel-askeri*, str. 327.
[7] *Sulhul-Hudejbijje*, str. 45.
[8] Izvor vode u području Benu Eseda, dvije noći od tvrđave Fejd u blizini Mekke. (op. a.)

Gamr i vidjela da je ovo pleme pobjeglo i raštrkalo se po obližnjim planinama. Ukaša i njegova četa zaplijenili su dvije stotine deva i vratili se u Medinu.[1]

2- Ophodnja Zil-Kussa

Također, jedna od najznačajnijih je i ophodnja poslana u Zil-Kussa.[2] Vođa ove ophodnje bio je Muhammed b. Mesleme, a zadatak je bio zastrašiti Benu Sa'lebe i Uval, kako se ne bi usudili napasti Medinu. Ophodnja se desila u mjesecu rebi'us-sani šeste godine po Hidžri. Muhammed b. Mesleme izašao je na čelu deset ljudi, navečer su došli do ovog plemena, ali su ih oni opazili, a bilo ih je stotinu. Neko vrijeme su se gađali strijelama, a zatim su mnogobošci navalili na njih kopljima i pobili ih sve, osim Muhammeda b. Mesleme koji je bio ranjen i nije se mogao vratiti u Medinu dok ga nije pronašao neki musliman i odveo u Medinu.[3]

Odmah potom, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je Ebu Ubejdu na čelu četrdeset boraca, međutim nisu nikoga zatekli, ali su uspjeli zaplijeniti nešto njihove stoke koju su doveli u Medinu.[4]

3- Ophodnja El-Ajs[5]

Iste godine, u mjesecu džumadel-ula desila se druga ophodnja Zejda b. Hariseta na El-Ajs. Zejd je predvodio sto i sedamdeset jahača, a zadatak je bio presretanje i zapljenjivanje kurejšijske karavane koja je dolazila iz pravca Šama. Zejd je presreo karavanu, osvojio je i zarobio neke ljude, od kojih je bio Ebul-As b. Er-Rebi'a, suprug Zejnebe, kćerke Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Njegova majka je bila Hala bint Huvejlid, sestra Poslanikove supruge Hatidže, radijallahu anha. I zarobili su Mugiru b. Muaviju b. Ebul-Asa.[6]

4- Alijina ophodnja na Benu Sa'd b. Bekr

U mjesecu ša'banu šeste godine po Hidžri izašla je ophodnja pod vođstvom Alije b. Ebu Taliba, radijallahu anhu, s ciljem prepada na pleme Benu Sa'd b. Bekr koji su sakupljali ljude kako bi pružili podršku židovima na Hajberu. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je Aliju na čelu stotinu boraca i on ih je napao i zaplijenio nešto njihove stoke, te se vratio u Medinu.[7]

Ovo je bila lekcija svima koji su pomišljali pružiti pomoć židovima na Hajberu u njihovom očekivanom neprijateljstvu; arapska plemena su shvatila da su musli-

[1] *Tarihut-Taberi*, 2/640.
[2] Mjesto udaljeno dvadeset i četiri milje od Medine. (op. a.)
[3] *Et-Tarihus-sijasi vel-askeri*, str. 328.
[4] El-Vakidi, *El-Megazi*, 1/551.
[5] Udaljena četiri milje od Medine. (op. a.)
[6] Muhammed Rida, *Muhammed Resulullah*, str. 245-246.
[7] *Et-Tarihus-sijasi vel-askeri*, str. 330.

manske oči otvorene i da prate svaki pokret.[1]

Islamska država odlikovala se preciznim praćenjem neprijateljskih pokreta, što je rezultat pravilnog vojnog planiranja nakon kojeg bi uslijedilo razbijanje svakog većeg skupa, pa čak i manjih vojnih snaga.[2]

Pohodi koje je poduzimao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uče muslimane koliko je važno pratiti informacije o neprijatelju. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dobijao je informacije iz različitih izvora: od izvidnica koje je slao, muslimana skrivenih u neprijateljskim redovima, nevjernika s kojima je imao ugovore, pronicljivošću, analiziranjem. Ono što je bitno jeste da Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nisu mogle iznenaditi ni unutrašnje zavjere ni vanjski neprijatelji. Sve to stavlja muslimane pred jedno ozbiljno pitanje kojim se moraju pozabaviti uz vođenje računa o šerijatskim normama.[3]

Peto: Ophodnja Kereza b. Džabira el-Fihrija

U mjesecu ševvalu šeste godine po Hidžri, Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, došla je grupa ljudi iz plemena Ukel i Urejna.[4] Predstavili su se da žele primiti islam. Pošto im nije prijao medinski zrak, rekli su: "Allahov Vjerovjesniče, mi nismo živjeli u naseljenom mjestu nego slobodno." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da im se dadne nekoliko deva i pastir, te da napasaju deve i piju devino mlijeko i mažu se devinom mokraćom. Međutim, kada su izašli iz Medine, ubili su Vjerovjesnikovog pastira, odmetnuli se od islama i pobjegli sa devama. Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, saznao za to, poslao je potjeru za njima.[5] Pošto su uhvaćeni, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da im iskopaju oči i odsijeku ruke i noge, te su ostavljeni u predjelu El-Harra gdje su umrli u tom stanju. El-Katade, prenosilac hadisa, kaže: "Čuli smo da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon toga podsticao na udjeljivanje sadake i zabranjivao masakriranje."[6]

Nakon što je prenio ovaj hadis, Ebu Kilabe je rekao: "Ovi ljudi su se, nakon što su primili islam, odmetnuli, ukrali su i ubili, i suprotstavili se Allahu i Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem."[7]

Većina učenjaka smatra da je povodom ovih ljudi objavljen ajet[8]:

﴿ إِنَّمَا جَزَٰٓؤُاْ ٱلَّذِينَ يُحَارِبُونَ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ وَيَسۡعَوۡنَ فِي ٱلۡأَرۡضِ فَسَادًا أَن يُقَتَّلُوٓاْ أَوۡ يُصَلَّبُوٓاْ أَوۡ تُقَطَّعَ أَيۡدِيهِمۡ

---

[1] *Min Mu'inis-sire*, str. 325.
[2] *Et-Tarihul-islami*, 6/189.
[3] *El-Esasu fis-sunneti ve fikhiha*, 2/712.
[4] El-Vakidi, *El-Megazi*, 3/578.
[5] *Es-Siretun-Nebevijje fi du'il-Mesadiril-aslijje*, str. 478.
[6] *Ibid.*, str. 478.
[7] *Ibid.*, str. 478.
[8] Eš-Šami, *Subulul-Huda ver-Rešad*, 6/181-190.

وَأَرْجُلُهُم مِّنْ خِلَٰفٍ أَوْ يُنفَوْا۟ مِنَ ٱلْأَرْضِ ۚ ذَٰلِكَ لَهُمْ خِزْىٌ فِى ٱلدُّنْيَا ۖ وَلَهُمْ فِى ٱلْءَاخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٣٣﴾

"Kazna za one koji protiv Allaha i Poslanika Njegova vojuju jeste: da budu ubijeni, ili razapeti, ili da im se unakrst ruke i noge odsijeku ili da se iz zemlje prognaju. To im je poniženje na ovom svijetu, a na onom svijetu čeka ih patnja velika."[1]

Neki učenjaci smatraju da su drugi slučajevi povod objave ovog ajeta.[2]

U svakom slučaju, relevantniji je opći izraz, a ne specifični povod. I ovaj propis ostaje do danas. Najbolji dokaz za to jeste saglasnost muslimana o postojanju kazne za razbojništvo, svejedno da li je ajet objavljen o mnogoboščima ili o muslimanima. Ovaj ajet objavljen je, kako navodi El-Buhari, povodom mnogobožaca, a to je dokaz da je relevantan opći izraz, a ne specifični povod.

To što je zabranjeno masakriranje i što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, iskopao oči ovim ljudima nema veze jedno s drugim, jer oni su prethodno iskopali oči pastirima i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, to je njima uradio kao vid odmazde, i to nije masakriranje.[3] Zlodjelo ovih ljudi iziskivalo je izvršenje kazne za razbojništvo, a kur'anski ajeti o ovom propisu su jasni, Allah je ograničio kaznu za njih na četiri stvari i to na najjasniji način.

Uz to, opisani su odvratnim opisom, jer je za njih rečeno da ratuju protiv Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i da žele sijati nered po Zemlji zastrašujući njene stanovnike, ubijajući i pljačkajući ih, iz puke želje za širenjem nereda i nasilja. Stoga je Allahova milost, kako njima tako i drugima, da se ovakvima dosuđuje jedna od četiri spomenute stvari: ubistvo, razapinjanje, unakrsno odsijecanje ruku i nogu, i progon uz izolaciju od ljudi, kako više nikada ne bi ponovili ova ogavna zlodjela, i kako bi se time zastrašili svi koji pomišljaju na to. To je, također, i čišćenje od grijeha ako se pokaju i vrate na Pravi put.

Zatim, ovim ljudima pripada poniženje na ovom svijetu jer su činili zlo muslimanima. Allah je ukazao na to da će ih ovo poniženje, zbog zlodjela koje su počinili, pratiti cijelog života na ovom svijetu, a i na onome svijetu, ali na onom svijetu Gospodar im je pripremio bolnu patnju.

Allah ih, na mudar i dirljiv način, obavještava da će oprostiti onome ko se pokaje i popravi prije nego što bude uhvaćen, jer je pokajanje u tom slučaju odraz iskrenog pokajanja i napuštanja tog zlodjela. Iz ovog ograničavanja pokajanja na period prije nego što budu uhvaćeni možemo zaključiti da, nakon što budu uhvaćeni, ne mogu računati da će pokajanjem postići ono što bi postigli da su se pokajali prije nego što su uhvaćeni.

Ovo je krajnje precizan i pravičan način liječenja ovog problema i efikasan

---

[1] Sura El-Maide, 33.

[2] *Tefsirut-Taberi*, 10/242-244.

[3] Dr. Abdullah eš-Šenkiti, *Iladžul-Kur'anil-kerim lil-Džerime*, str. 297-298.

način smanjenja ovog zločina.

To je slučaj sa svim kur'anskim metodama u liječenju problema, sve se podudaraju sa zdravim razumom koji se odlikuje ispravnim vjerovanjem.

Allah ta dva ajeta završava napominjući da On prašta i da je milostiv prema onome ko se pokaje i popravi, zato niko ne smije izgubiti nadu u Njegovu neizmjernu milost i oprost velikih grijeha, ako se kloni širka.

Kur'an se pozabavio problemom razbojništva na takav način da se na to nema šta dodati, i to kroz sljedeće:

1- razbojnik je opisan kao onaj koji se bori protiv Allaha i Njegovog Poslanika;

2- propisana je žestoka kazna za počinioca ovog zločina, ma o kome se radilo;

3- počiniocu pripada ponižavajuće mjesto i na ovom i na onom svijetu;

4- počiniocu ovog odvratnog djela vrata pokajanja su ostavljena otvorena. A da mu nije pružena mogućnost pokajanja, to bi ga moglo podstaći da se inati i nastavi s činjenjem ovog grijeha.[1] Allah je rekao:

﴿ إِنَّمَا جَزَٰٓؤُاْ ٱلَّذِينَ يُحَارِبُونَ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ وَيَسۡعَوۡنَ فِي ٱلۡأَرۡضِ فَسَادًا أَن يُقَتَّلُوٓاْ أَوۡ يُصَلَّبُوٓاْ أَوۡ تُقَطَّعَ أَيۡدِيهِمۡ
وَأَرۡجُلُهُم مِّنۡ خِلَٰفٍ أَوۡ يُنفَوۡاْ مِنَ ٱلۡأَرۡضِۚ ذَٰلِكَ لَهُمۡ خِزۡيٞ فِي ٱلدُّنۡيَاۖ وَلَهُمۡ فِي ٱلۡأٓخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ٣٣ إِلَّا
ٱلَّذِينَ تَابُواْ مِن قَبۡلِ أَن تَقۡدِرُواْ عَلَيۡهِمۡۖ فَٱعۡلَمُوٓاْ أَنَّ ٱللَّهَ غَفُورٞ رَّحِيمٞ ٣٤ ﴾

"Kazna za one koji protiv Allaha i Poslanika Njegova vojuju jeste: da budu ubijeni, ili razapeti, ili da im se unakrst ruke i noge odsijeku ili da se iz zemlje prognaju. To im je poniženje na ovom svijetu, a na onom svijetu čeka ih patnja velika. Ali ne i za one koji se pokaju prije nego što ih se domognete! I znajte da Allah prašta i da je milostiv."[2]

Na kraju, možemo zaključiti da se izgradnja islamske države odvijala uporedo na vojnom, političkom, socijalnom, etičkom i ekonomskom planu.

Treća tema
Obračun sa huškačima na islamsku državu

Prvo: Ophodnja Abdullaha b. Atika s ciljem ubijanja Selama b. Ebul-Hakika

Ebu Rafi', Selam b. Ebul-Hakik, židov iz plemena Benu Nadir, bio je poznat kao veliki huškač na islamsku državu i jedan je od onih koji su okupili saveznike protiv Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Plemenu Gatafan i njihovim

---

[1] Dr. Abdullah eš-Šenkiti, *Iladžul-Kur'anil-kerim lil-Džerime*, str. 313-315.

[2] Sura El-Maide, 33-34.

saveznicima obećao je dati veliku nagradu ako napadnu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Zbog svega toga bilo je nužno stati ukraj njegovim opasnim namjerama.[1]

1- Polazak ophodnje i ulazak u Hajber

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je nekoliko ensarija pod komandom Abdullaha b. Atika da kazne Ebu Rafi'a, koji je živio u svojoj utvrdi. Kada su stigli do nje, sunce je već bilo već zašlo i ljudi su već bili otjerali stada sa pašnjaka. Abdullah je rekao svojim drugovima: "Ostanite tu, ja ću pokušati privoliti vratara da me pusti unutra." Potom je krenuo i kada se približio vratima utvrde, zaklonio se odjećom kao da obavlja nuždu, a ljudi su već bili ušli. Vratar ga zovnu: "Abdullahu, ako želiš da uđeš, uđi, jer želim da zatvorim vrata." Abdullah kaže: "Ušao sam i sakrio se. Nakon što su svi ljudi ušli, vrata su zatvorena i zabravljena. Ja sam uzeo ključeve i otključao vrata."[2]

2- Izvršenje kazne nad Ebu Rafi'om

Abdullah b. Atik uveo je članove svoje grupe u utvrdu gdje su čekali pogodnu priliku da ubiju ovog podlog židova.

El-Buhari prenosi da je Abdullah b. Atik zatekao kod Ebu Rafi'e neke njegove prijatelje s kojima je sijelio u sobi na spratu. Abdullah se pritajio dok sijeldžije nisu otišle, a onda se popeo na sprat. Kada god bi ušao na neka vrata, zaključao bi ih za sobom iznutra, kako ga niko ne bi omeo u izvršenju kazne nad Ebu Rafi'om. Zatekao ga je u mračnoj prostoriji sa članovima njegove porodice, tako da nije znao gdje je, pa ga je zovnuo: "O Ebu Rafi'!" Ebu Rafi' je upitao: "Ko je to?" Abdullah b. Atik kaže: "Skočio sam prema glasu i počeo ga udarati sabljom, ali nije bilo koristi jer nisam ništa vidio. On je počeo vikati pa sam izašao iz sobe i vratio se nakon kraćeg vremena i rekao: 'Kakvi su ono povici, Ebu Rafi'?' Odgovorio je: 'Teško li tvojoj majci, neki čovjek me malo prije udario sabljom!' Tada sam ga udario sabljom i teško ga ranio, ali ga nisam ubio, pa sam zabio vrh sablje u njegov trbuh tako da je izašao na leđa. Bio sam siguran da sam ga sada ubio pa sam počeo otvarati vrata i silaziti niz stepenice. Bio sam pomislio da sam sišao sa stepenica na tlo pa sam se spotakao i pao u toj tamnoj noći i slomio potkoljenicu. Svezao sam potkoljenicu turbanom i sjeo na vrata i pomislio: 'Sačekat ću ovu noć da se uvjerim da je mrtav.' Ujutro sa kukurikanjem pijetlova izađe glasnik na zidine utvrde i povika: 'Umro je Ebu Rafi', veliki hidžaski trgovac!' Tada sam se uputio svojim drugovima i rekao im: 'Uspjeli smo! Allah je usmrtio Ebu Rafi'a!' Došao sam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i ispričao mu ono što se desilo. On je rekao: 'Ispruži svoju nogu!' Ispružio sam nogu, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, potrao je po njoj i

---

[1] Muhammed Kal'adži, *Kira'a sijasijje lis-Siretun-Nebevijje*, str. 212.

[2] *Es-Siretun-Nebevijje fi du'il-Mesadiril-aslijje*, str. 465.

ona je zaliječena kao da nikad nije ni bila slomljena."[1]

U djelima Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, životopisa navodi se da je, kada je Ebu Rafi' udaren sabljom, njegova supruga počela vikati pa je Abdullah b. Atik htio da je ubije, ali je odustao od toga jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranjivao ubijanje žena i djece.[2] Abdullah b. Atik poznavao je jezik ovih židova i koristio ga je prilikom razgovora sa Ebu Rafi'om i njegovom suprugom i ukućanima.

U knjigama sire također se navodi da su svi članovi ove ophodnje uputili Ebu Rafi'i udarac sabljom i da je svaki od njih smatrao da ga je baš njegov udarac usmrtio, te je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Pokažite mi svoje sablje." Kada su mu pokazali sablje, rekao je: "Ubijen je ovom sabljom." Bila je to sablja Abdullaha b. Unejsa. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to je rekao jer je na njegovoj sablji pronašao tragove hrane iz Ebu Rafi'ina želuca.[3]

Možda će čitalac pomisliti da postoji kontradiktornost između predaje koju bilježi El-Buhari i predaje koju bilježe djela Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, životopisa u kojoj stoji da je ubitačni udarac zadao Abdullah b. Unejs. Međutim, ne postoji nikakva kontradiktornost, jer je Abdullah b. Atik govorio o sebi i svojoj ulozi u ubistvu židova i prema njegovom mišljenju, on je bio taj koji ga je ubio, a to ne negira mogućnost da su u tome učestvovali i drugi. On sam nije negirao učešće drugih u ubistvu židova Ebu Rafi'e, a predaje dopunjavaju i pojašnjavaju jedna drugu. Predaje navode da je svaki član ove ophodnje tvrdio da je njegov udarac bio smrtonosan za Ebu Rafi'u, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pregledao njihove sablje i nakon toga donio sud da ga je usmrtila sablja Abdullaha b. Unejsa jer su na njoj bili tragovi ostataka hrane, što znači da je ova sablja rasporila Ebu Rafi'inu utrobu i zato su na njoj ostali tragovi hrane.[4]

U Poslanikovim biografijama navodi se da su članovi Abdullahove ophodnje bili: Mes'ud b. Sinan, Abdullah b. Unejs, Ebu Katade el-Haris b. Rib'ijj, i Huza'i b. Esved.[5] Iz ove akcije se može izvući nekoliko pouka:

1- Svi učesnici ove akcije bili su iz plemena Hazredž

Oni su se natjecali sa svojom braćom iz plemena Evs koji su ubili Ka'ba b. Ešrefa. Dakle, oni se nisu natjecali za osvajanje ovosvjetskih dobara, imetka i položaja, nego su se natjecali u stjecanju Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, zadovoljstva, jer njegovo zadovoljstvo je uzrok Allahovog zadovoljstva i ahiretske sreće.[6]

---

[1] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi, bab: Katlu Ebi Rafi'*, 5/33, br. 4039.
[2] *Šerhul-Mevahibil-ledunnijje*, 2/168.
[3] Ibn Sa'd, *Et-Tabekatul-kubra*, 2/91-92. El-Vakidi, *El-Megazi*, 1/294. Ez-Zuhri, *El-Megazin-Nebevijje*, str. 114.
[4] *Es-Sira'u me'al-Jehud*, 1/189.
[5] Bašemil, *Sulhul-Hudejbijje*, str. 91.
[6] *Et-Tarihul-islami*, 6/177.

Ka'b b. Malik je rekao: "Od blagodati koje je Allah dao Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, su ova dva ensarijska plemena, Evs i Hazredž. Oni su u odnosu prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, bili kao dva trkaća grla." Znači, utrkivali su se ko će ga bolje služiti. Zatim je rekao: "Kakvo god bi dobro ljudi iz Evsa učinili Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ljudi iz Hazredža bi govorili: 'Tako nam Allaha, nećemo dopustiti da nas s tim djelom preteknete u činjenju dobra prema Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem!', i ne bi se smirivali sve dok ne bi učinili nešto poput toga. A i ljudi iz Evsa govorili bi isto kada bi vidjeli da su ljudi iz Hazredža učinili neko dobro prema njemu."[1]

2- Korisno je poznavati jezik neprijatelja

Abdullah b. Atik uspio je ući u utvrdu Ebu Rafi'e, razgovarati sa njegovom suprugom i kretati se po njegovom domu sasvim bezbjedno, jer je s njima razgovarao jezikom kojim su tada govorili židovi. Na osnovu ovoga zaključujemo da je pohvalno da oni koji obavljaju izviđačke i obavještajne zadatke nauče jezike nemuslimanskih naroda, naročito ako su nam neprijatelji.[2]

3- Ključni element za uspjeh Abdullahovog plana jeste to što je sam ušao u utvrdu

Nakon što je ušao, potražio je način da uvede ostale članove grupe unutra. Zatim, ponašao se prirodno, zavarao je stražare da obavlja nuždu, a to je bilo uzrok da stražari skrenu pogled s njega, sakrio se na mjesto gdje ga niko nije primijetio i posmatrao kako stražar zatvara vrata, pratio je gdje će ostaviti ključ utvrde, a kada je otišao, Abdullah je uzeo ključ, tako da ga je mogao upotrijebiti kada god je htio.[3]

4- Allah pomaže Svojim štićenicima

Abdullah b. Atik je, s Allahovom pomoći, nastavio hodati i nakon što je slomio potkoljenicu, kao da nije osjećao bol, a kada je akcija završena, počeo je osjećati bolove te su ga njegovi drugovi ponijeli. Kada je obavijestio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, on mu je rekao: "Ispruži nogu." Abdullah b. Atik je ispružio nogu, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, potrao je po njoj i noga je ozdravila, kao da ga nikad nije ni boljela.

5- Ibn Hadžer ukazuje na neke koristi ove priče:

"Neke koristi iz ovog hadisa su: dozvoljenost atentata na nevjernika do kojeg je doprla islamska da'va, a koji pomaže neprijatelje Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bilo imetkom ili jezikom, dozvoljeno je špijunirati onoga s kim smo

---

[1] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 6/177.

[2] *Es-Sira'u me'al-Jehud*, 1/191.

[3] *Ibid.*, 1/192-193.

u ratu, dozvoljeno je istraživati njihove slabosti, pokazivati žestinu prema mnogobošcima, pretvarati se pred neprijateljima radi opće koristi. Dozvoljeno je da mala grupa muslimana napadne veliku grupu nevjernika, dozvoljeno je donijeti sud na osnovu dokaza i na osnovu znaka (indicija), jer se Ibn Atik oslonio na Ebu Rafi'in glas i na riječi glasnika koji je objavio njegovu smrt. A Allah najbolje zna."[1]

6- Učešće Abdullaha b. Unejsa u ovoj akciji u svojstvu vojnika, a ne zapovjednika, ukazuje na odgojne procese

Abdullah b. Unejs je učesnik zakletve na Akabi, učesnik Bedra, klanjao je prema dvije kible, odlikovao se iskustvom u džihadu i junaštvom. Ne smijemo zaboraviti da je on sam izveo akciju atentata na Sufjana b. Halida el-Huzelija, koji je skupljao vojsku za napad na Medinu. Ibn Unejs je akciju izveo s velikim uspjehom, ušao je u šator ovog mušrika, ubio ga i utekao njegovom plemenu ispred nosa, i slavodobitno se vratio u Medinu. Dakle, bio je veoma slavan, ali, unatoč toj slavnoj prošlosti, nije bio zapovjednik grupe, nego običan član.

Ovo je bila važna lekcija ashabima koji su je uspješno savladali, lekcija kojoj nema ravne na kugli zemaljskoj. Uzimajući u obzir sistem činova koji vlada u savremenim vojskama, po kojem se napredovanje po činu odvija shodno godinama službe, tako da onaj koji je stariji ima prednost nad mlađim, po toj logici niko nije imao prednost nad Abdullahom b. Unejsom. Ali, to su vjerovjesničke lekcije koje su ponovljene u više navrata, s ciljem da mlađa generacija nauči od starije. Zato je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, često slao ophodnje u kojima su Ebu Bekr i Omer bili obični vojnici.[2]

Drugo: Ophodnja Abdullaha b. Revvahe s ciljem eliminiranja zavjere židova El-Jusira b. Rizama

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dobio je informacije da El-Jusir b. Rizam, poglavar židova na Hajberu nakon Selama b. Ebul-Hakika, podstiče židove sa sjevera na borbu protiv Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i u tom cilju ih okuplja. I ne samo to, nego je počeo okupljati i gatafanska plemena kako bi zajedničkim snagama napali Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo kakvu zamku mu spremaju židovi, odlučio je da prvo provjeri tačnost informacija. S tim ciljem poslao je Abdullaha b. Revvahu sa izviđačkom grupom da otkriju šta spremaju židovi i arapski mnogobošci koji su se za njima poveli.[3]

Pošto su se obavještajni podaci o namjerama El-Jusira pokazali tačnim, to je

---

[1] *Fethul-bari*, 7/345.
[2] *Et-Terbijetul-kijadijje*, 4/148.
[3] *El-Jehud fis-sunnetil-mutahhere*, 1/388-389.

bilo dovoljno da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pošalje skupinu od trideset ljudi, među kojima je bio i Abdullah b. Unejs, na čelu sa Abdullahom b. Revvahom.

Kada su došli kod njega, rekli su mu: "Pođi s nama jer Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, želi da te postavi za upravnika Hajbera." I nagovarali su ga da pođe s njima sve dok nije pristao da povede trideset svojih ljudi. Svaki od njih sjedio je iza jednog muslimana, na njegovoj jahalici. U mjestu Karkaret-Sejar, šest milja od Hajbera, El-Jusir se pokajao što je pošao da se sretne sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Sjedio je iza Ibn Unejsa te je pokušao da izvuče njegovu sablju. Ibn Unejs je to prozreo, preduhitrio ga i udario sabljom te mu odsjekao nogu. El-Jusir je udario Ibn Unejsa drvenim kukastim štapom po glavi i razbio mu glavu. Svaki musliman je ubio židova koji je jahao iza njega, samo je jedan uspio pobjeći. Abdullah b. Unejs došao je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji je pljucnuo na njegovu ranu i rana je prestala krvariti i boljeti ga.

Ova ophodnja se desila u mjesecu ševvalu šeste godine po Hidžri.[1]

Lekcije i pouke iz ove akcije:

1- Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, namjera bila je da spriječi novo krvoproliće između muslimana i židova, i to je bila svrha slanja Abdullahove ophodnje. Ali, naposljetku je prevladala otrovna židovska mržnja koju gaje prema muslimanima. Pokušali su prevariti muslimane, ali njihovo izdajstvo im je došlo glave.

2- Prema neprijateljima se mora pokazati snaga i žestina, inače će rat uzeti veliki danak. Stoga se među neprijateljima mora sijati strah i kada nije moguće postići dogovor, mora se pokazati sila i oštrina kako bi shvatili da se muslimani, radi Allaha, ne boje nikoga.

3- Šesta hidžretska godina obilovala je vojnim aktivnostima, gotovo u svakom mjesecu organiziran je jedan ili dva pohoda, koji su krstarili pustinjom, razbijali neprijateljske skupove, izvršavali atentate na zločince. Parola ove faze bila je: "Od sada ćemo mi njih napadati, a ne oni nas".

Allahova stranka je, u ime Allaha, obilazila horizonte, pronoseći vječne vrijednosti i uzvišene principe kako bi ih ponudili ljudima, uništavajući na tom putu svakoga ko bi pokušao spriječiti širenje ovih principa.

Vidimo kako su, oni koji su prošli visoke stepene etičkog, vojnog, ideološkog i političkog odgoja, provodili sve ove principe u praksu i pripremali se za novu fazu koja će početi sa hudejbijjskim primirjem.[2]

---

[1] *Es-Siretun-Nebevijje fi du'il-Mesadiril-aslijje*, str. 477.

[2] *Et-Terbijetul-kijadijje*, 4/189-192.

Trinaesto poglavlje
Hudejbijjsko primirje – blistava pobjeda

Prva tema
Vrijeme i razlozi izlaska Allahovog Poslanika ka Mekki

Prvo: Vrijeme dešavanja i razlozi

U ponedjeljak prvog zul-ka'deta šeste godine po Hidžri[1] izašao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sa ashabima iz Medine ka Mekki da bi obavili 'umru.[2]

Povod ovog izlaska jeste to što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, usnio da sa ashabima ulazi u Mekku u ihramima i obavlja 'umru i kolje kurbane. Ashabi su se veoma obradovali kada im je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ispričao san[3], jer već dugo nisu vidjeli Mekku i Kabu čijom ljubavlju su zadojeni i koju su oduvijek poštovali, a islam im je samo povećao privrženost ka njoj. Bili su se zaželjeli tavafa oko nje i željno su iščekivali taj trenutak.

Muhadžiri su se više zaželjeli Mekke jer su rođeni i odrasli u njoj, mnogo su je voljeli i kada ih je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio o svom snu, pripremili su se za tu veličanstvenu posjetu.[4]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je beduine da mu se pridruže na ovom putu jer se bojao da će ga Kurejšije pokušati spriječiti da uđe u Bejtul-Haram.

Obavještajna služba islamske države znala je za postojanje saveza između Kurejšija, koji su živjeli južno od Medine, i stanovnika Hajbera, koji su živjeli sa sjeverne strane. Cilj ovog saveza bio je stavljanje islamske države između dvije vatre radi potpunog uništenja islama, i muslimani su smatrali da je došlo vrijeme slamanja ovog saveza.

Kaba je u očima svih Arapa bila je Ismailovo naslijeđe, a ne vlasništvo Kurejšija, stoga Kurejšije nisu imale pravo bilo kome zabraniti njen obilazak, tako da su Muhammed i njegovi ashabi imali pravo da posjete Kabu.[5]

Vijest o Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, izlasku brzo se pročula među arapskim plemenima i imala je veliki utjecaj na javno mnijenje, naročito zato što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naglasio da nema namjeru ratovati, nego samo želi obaviti obrede 'umre.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i ashabi su u mjestu Zul-Hulejfa skinuli sa sebe šivenu odjeću i obukli ihrame za 'umru. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obilježio je deve koje će prinijeti kao kurbane.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je na oprezu i poslao je Bišra b.

---

[1] Učenjaci se slažu oko ovog datuma, bez razilaženja među njima. Vidjeti: En-Nevevi, *El-Medžmu'*, 7/78. (op. a.)

[2] *Nadretun-ne'im*, 1/334.

[3] *Hadisul-Kur'anil-kerim an gazevatir-Resul*, 2/459.

[4] En-Nedevi, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 273.

[5] *Kira'a sijasijje lis-Siretun-Nebevijje*, str. 213-214.

Sufjana el-Huza'ija na čelu dvadeset ljudi kao izvidnicu.[1]

El-Vakidi kaže: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je Abbada b. Bišra i poslao ga, na čelu dvadeset ljudi, ensarija i muhadžira, ispred sebe kao izvidnicu."[2]

Cilje slanja ove izvidnice bio je prikupljanje informacija o neprijatelju kako bi se spriječilo bilo kakvo iznenađenje.[3]

U Zul-Hulejfi, Omer je rekao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Allahov Poslaniče, zar ćeš bez oružja i konja ući među narod koji ti je objavio rat?" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prihvatio je njegov savjet te je u Medinu poslao po oružje i konje za boj.[4] Učinio je to da bi se osigurao od neprijatelja koji nose oružje kojim mogu nauditi muslimanima.[5] To je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uradio primjenjujući Allahov zakon poduzimanja uzroka kako bi podučio tome svoj ummet, jer će im to donijeti mnoge koristi i tako će otkloniti spletke neprijatelja koji im spremaju zlo.[6]

Drugo: Vjerovjesnik stiže u Asfan

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u Asfanu je sreo Bišra b. Sufjana koji mu je rekao: "Allahov Poslaniče, Kurejšije su čule za tvoj dolazak i izašli su sa ženama i djecom, odjeveni u tigrove kože, zaklinju se da neće dopustiti da uđeš u Mekku silom." Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "O žalosti za Kurejšijama! Iscrpio ih je rat! A šta bi im falilo da se ne miješaju između mene i drugih ljudi, pa ako me ubiju, to oni i žele, a ako me Allah izdigne nad njima, ušli bi u islam bez ikakvih gubitaka. A ako to ne bi htjeli učiniti, imali bi snage da se bore protiv mene. Da li Kurejšije išta razmišljaju? Tako mi Allaha, ja ću protiv njih voditi džihad, radi onoga s čime me je poslao Allah, sve dok mi Allah ne dadne pobjedu ili dok me ne ubiju!"[7]

Nakon što mu je stigla vijest da ih Kurejšije namjeravaju silom spriječiti da uđu u Bejtul-Haram, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odlučio je posavjetovati se sa ashabima šta da učine, stavivši pred njih izbor između dvije opcije, od kojih obje pokazuju odlučnost:

1- da napadnu na njihove porodice, robinje i ološ koji su sakupili iz raznih plemena da se bore protiv muslimana kako bi ih spriječili da uđu u Bejtul-Haram;

2- da krenu prema Bejtul-Haramu, pa ako ih neko pokuša zaustaviti, da ga

---

[1] El-Hakemi, *Mervijat gazvetul-Hudejbijje*, str. 58-59.
[2] El-Vakidi, *El-Megazi*, 2/974.
[3] Bašemil, *Sulhul-Hudejbijje*, str. 309.
[4] *Tarihut-Taberi*, 2/622.
[5] *El-Kijadetul-askerijje fi ahdir-Resul*, str. 489.
[6] *Ibid.*, str. 489.
[7] *Sahihul-Buhari, Kitabul-džihad, bab: Eš-Šart fil-džihad*, 3/237, br. 2732.

napadnu i izbore se za svoj cilj.[1]

Ebu Bekr es-Siddik savjetovao je Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da nastavi put s ciljem da obavi 'umru, tako da i ako dođe do borbe, mnogobošci budu ti koji su započeli. Taj stav se svidio Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i naredio je ljudima da nastave put.[2] Kada se mnogobožačka konjica približila muslimanima, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je namaz u strahu u Asfanu.

Treće: Poslanik mijenja pravac kretanja i odlazi na Hudejbijju

Saznavši da je skupina Kurejšija, pod vođstvom Halida b. El-Velida, izašla da njemu i ashabima prepriječe put i postave klopku, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odlučio je promijeniti pravac kretanja kako bi izbjegao sukob sa mnogobošcima. Rekao je: "Ko će nas povesti drugim putem, da ne idemo ovim putem na kojem su oni?" Javio se čovjek iz plemena Eslem: "Ja, Allahov Poslaniče!" On je poveo muslimane napuštenim putem kroz gudure. Bio je to naporan put za muslimane sve dok nisu izašli na ravnicu na kraju doline. Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Kažite: 'Allahu se kajemo i od Njega oprost tražimo!' Tako mi Allaha, to su riječi koje su tražene od Izraelćana pa su odbili da ih izgovore!"[3]

Tu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio muslimanima da krenu desno, putem koji vodi ka Senijetul-Merar odakle će se spustiti na Hudejbijju, podno Mekke. Muslimani su se kretali tim putem skriveni od pogleda, i kada je Halid ugledao da muslimani dolaze iz sasvim drugog pravca, požurio je sa svojim ljudima u Mekku kako bi upozorio Kurejšije da se spreme za ovu nepredviđenu situaciju.[4]

Mnogobošce je obuzeo strah jer je dolaskom muslimanske vojske na Hudejbijju Mekka postala direktno ugrožena.[5]

General Mahmud Šit Hattab o ovoj izvanrednoj lekciji kaže: "Muslimanska vojska nije izabrala ovaj put iz straha od neprijatelja, jer onaj ko se boji neprijatelja, ne približava se njegovom centru, nego se pokušava udaljiti od centra njegovih snaga, kako bi neprijateljska logistika bila, što je moguće više, udaljena, jer na taj način mu otežava slanje ispomoći i uvlači ga u veće probleme, čime mu smanjuje šanse za pobjedu, za razliku od situacije kada se približava njegovim centralnim bazama."[6]

U djelu *Iktibasun-Nizamil-askeri fi ahdir-Resul* dato je vrlo lijepo objašnjenje mudrosti promjene pravca kretanja: "Iz uzimanja vodiča i promjene pravca kretanja uzimamo pouku da odgovorno vođstvo vodi vojsku putevima koji su sigurni i dale-

---

[1] *El-Kijadetul-askerijje fi ahdir-Resul*, str. 489.
[2] Adnan en-Nahvi, *Melamihuš-šura fid-da'vetil-islamijje*, str. 160.
[3] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 3/338.
[4] Ebu Faris, *Gazvetul-Hudejbijje*, str. 39.
[5] Ebu Faris, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 374.
[6] General Mahmud Šit Hattab, *Er-Resulul-ka'id*, str. 186-187.

ko od opasnosti, a izbjegava kretanje putevima na kojima vojska može biti izložena neprijateljskim napadima."[1]

Četvrto: Nije se El-Kasva' uzjogunila, niti je to njen običaj, nego ju je zaustavio Onaj koji je zaustavio slona

Kada se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, približio Hudejbiji, njegova deva je sjela. Ashabi rekoše: "Uzjogunila se El-Kasva'!" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Nije se El-Kasva' uzjogunila, niti je to njen običaj, nego ju je zaustavio Onaj koji je zaustavio slona." Zatim je rekao: "Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, šta god zatraže od mene, ako time budu željeli iskazati poštovanje prema Allahovim svetinjama, dat ću im!"[2] Potom je podbo devu i udaljio se od Mekke potjeravši devu na kraj Hudejbije, kod izvora Semed. Iz izvora je sasvim malo curila voda te su se ashabi ubrzo požalili Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, na žeđ. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izvadio je strijelu iz svoga tobolca i dao im da je stave na izvor. Čim su je stavili, voda je počela šikljati te su ugasili žeđ.[3]

U drugoj predaji stoji da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sjeo na rub izvora, zatražio da mu dodaju malo vode, promućkao je vodu u ustima i ispljunuo je u izvor.[4] Ibn Hadžer smatra da su se obje stvari desile[5], kao što prenose El-Vakidi[6] i Urve[7]. U njihovoj predaji se navodi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, promućkao vodu u ustima, ispljunuo je u kantu, zatim je to prosuo u izvor i izvadio strijelu iz tobolca te je bacio u izvor, a potom je proučio dovu i voda je potekla u jakom mlazu.[8]

Lekcije i pouke iz slučaja sjedanja Poslanikove deve i njegovog zaklinjanja

1- U ovom kosmosu sve se dešava po Allahovoj volji i odredbi. Ashabi su željeli doći do Drevnog hrama, zato su bili nezadovoljni kada je Poslanikova deva sjela i željeli su nastaviti put ka Bejtullahu, ali je Allah htio nešto drugo.[9]

2- Ibn Hadžer je izvukao interesantnu korist iz Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "Zaustavio ju je Onaj koji je zaustavio slona". Ibn Hadžer kaže: "U ovoj priči je dokaz da je dozvoljeno poređenje jednog slučaja s drugim u domenu u kojem su slični, iako postoji suštinska razlika među njima. Jer, vlasnici slona su bili u očitoj zabludi, a ashabi koji su pratili Poslanikovu devu bili su na jasnoj istini, među-

[1] *Iktibasun-nizamil-askeri fi ahdir-Resul*, str. 258. Prema: Ebu Faris, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 374.
[2] *Es-Siretun-Nebevijje fi du'il-Mesadiril-aslijje*, str, 484.
[3] *Ibid.*, str. 484.
[4] *Fethul-bari*, 14/758, br. 3577.
[5] *Fethul-bari*, 11/165, br. 2588.
[6] El-Vakidi, *El-Megazi*, 2/588.
[7] Od njega to prenosi Ebul-Esved, kao što navodi Ibn Hadžer u *Fethul-bariju*, 11/164.
[8] *Es-Siretun-Nebevijje fi du'il-Mesadiril-aslijje*, str. 484.
[9] Ebu Faris, *Sulhul-Hudejbijje*, str. 43.

tim, poređenje je ovdje došlo u domenu Allahove volje u oba slučaja da im spriječi dolazak do Kabe. U slučaju sljedbenika zablude, jasni su razlozi, a u slučaju ashaba, prethodno smo naveli razloge."[1]

3- Ako mnogobošci, ili novotari, ili grješnici, ili nasilnici, zatraže neku stvar s kojom žele iskazati poštovanje prema Allahovim svetinjama, treba im udovoljiti u tome i pomoći ih da to izvrše, unatoč njihovoj zabludi, jer im se pruža podrška u iskazivanju poštovanja prema Allahovim svetinjama, a ne u njihovoj zabludi, a treba ih sprečavati u onome što izlazi iz ovih okvira. Ko god želi uraditi nešto što Allah voli i čime je zadovoljan, treba ga pomoći u tome, ako pružanje pomoći u tome neće dovesti do nečega što Allah mrzi više od te stvari koju voli. Ovo je vrlo delikatna stvar i to je izuzetno teško postići.[2]

4- Allah je spriječio da se u ovom pohodu desi sukob između muslimana i mnogobožaca zbog mudrosti koje su se pokazale kasnije, a od kojih su:

a) Nasilan ulazak muslimana u Mekku doveo bi do pokolja, a Allah nije želio da se to desi, i to je bilo dobro za obje strane.

b) Postojala je mogućnost da neki muslimani, koji su zbog nemogućnosti da učine hidžru ostali u Mekki, stradaju od ruku svoje braće muslimana, a to bi bilo vrlo neugodno za muslimane. Allah je rekao:

﴿ هُمُ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ وَصَدُّوكُمْ عَنِ ٱلْمَسْجِدِ ٱلْحَرَامِ وَٱلْهَدْىَ مَعْكُوفًا أَن يَبْلُغَ مَحِلَّهُۥ ۚ وَلَوْلَا رِجَالٌ مُّؤْمِنُونَ وَنِسَآءٌ مُّؤْمِنَٰتٌ لَّمْ
تَعْلَمُوهُمْ أَن تَطَـُٔوهُمْ فَتُصِيبَكُم مِّنْهُم مَّعَرَّةٌۢ بِغَيْرِ عِلْمٍ ۖ لِّيُدْخِلَ ٱللَّهُ فِى رَحْمَتِهِۦ مَن يَشَآءُ ۚ لَوْ تَزَيَّلُوا۟ لَعَذَّبْنَا ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ مِنْهُمْ
عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٢٥﴾ ﴾

"Oni su ti koji ne vjeruju i brane vam da pristupite Mesdžidul-Haramu, i da kurbani koje sa sobom vodite do mjesta svojih stignu. I da nije bilo muškaraca vjernika, i žena vjernica, koje vi ne poznajete, pa da ih iz neznanja pobili ne biste, te bi vas zbog toga neugodnost zadesila – Mi bismo vam ih prepustili. A nismo ih prepustili zato da bi Allah u milost Svoju uveo onoga koga hoće. A da su oni bili odvojeni, doista bismo bolnom kaznom kaznili one među njima koji nisu vjerovali."[3]

c) Allah je znao da će se onima koji danas sprečavaju Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ashabe da uđu u Mesdžidul-Haram, otvoriti srca i da će prigrliti islam, te će Allah dati da učestvuju u osvajanju mnogih zemalja čijim stanovnicima će prenijeti ovu Poslanicu i njome osvijetliti put zalutalima.[4]

---

[1] *Fethul-bari*, 6/261.
[2] Ebu Faris, *Sulhul-Hudejbijje*, str. 47.
[3] Sura El-Feth, 25.
[4] Ebu Faris, *Sulhul-Hudejbijje*, str. 45.

Peto: Pregovori između Poslanika i Kurejšija

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao je sve od sebe da uvjeri Kurejšije kako ne želi rat s njima, nego da samo želi posjetiti Bejtul-Haram i izvršiti obrede, što je pravo muslimana kao i mnogobožaca. Kada su se Kurejšije uvjerile u to, poslali su pregovarača da s njim pregovara i, istodobno, ispita s kakvom snagom raspolažu muslimani i koliko su odlučni da se bore u slučaju da budu primorani na to. Oni su, kroz pregovore, željeli na miran način odvratiti muslimane od obilaska Bejtullaha.[1]

1- Delegacija plemena Huza'a pod vođstvom Budejla b. Verka'a

Budejl b. Verka' stigao je sa nekoliko ljudi iz plemena Huza'a, iz područja Tihame. Inače, ovo pleme je imalo poseban odnos sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, ništa od njega nisu krili te su mu kazali da Kurejšije namjeravaju spriječiti muslimane da uđu u Mekku. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, objasnio im je razloge svog dolaska, ukazao je na štetu koju trpe Kurejšije jer ustrajavaju u ratu protiv muslimana, te je predložio da postignu primirje dok stvari ne postanu jasnije, i dao do znanja da je, ako ne pristanu, spreman na nastavak rata, makar to značilo njegovo uništenje. Ova delegacija je to prenijela Kurejšijama[2] i rekla im: "O Kurejšije, prebrzo ste donijeli odluku o Muhammedu. On nije došao da ratuje nego da posjeti Bejtullah." Kurejšije ih napadoše i optužiše te rekoše: "Pa šta ako je došao samo radi toga! Mi, tako nam Allaha, nipošto nećemo dopustiti da uđe silom, pa da o tome pričaju svi Arapi!"[3]

Nudeći mekkanskim mnogobošcima primirje, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, još je jednom pokazao da se odlikuje izvanrednim diplomatskim sposobnostima, jer bi to donijelo velike koristi.

Neke koristi postizanja primirja s Kurejšijama:

a) Postizanjem primirja muslimani bi se osigurali od kurejšijskih napada i njihovog miješanja u sukobe muslimana sa arapskim plemenima i sa židovima, tim podmuklim neprijateljem koji snuje zlo muslimanima.

b) Primirje bi ostavilo otvorenom mogućnost komunikacije između Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i Kurejšija kroz razmjenu izaslanika, što bi djelovalo na zbližavanje duša, ohladilo ratni žar i smanjilo njihovu želju za nastavkom sukoba.

c) Ponudom primirja Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, želio je poručiti Budejlu i članovima delegacije plemena Huza'a, da je njihov saveznik Muhammed dovoljno jak, kako bi im tako povećao povjerenje u sebe i pojačao savez između njih i pripadnika Benu Hašima koji slijede islam, jer taj savez između Huza'a i Benu

---

[1] *Es-Siretun-Nebevijje fi du'il-Mesadiril-aslijje*, str. 485.
[2] *Sahihul-Buhari, Kitabuš-šurut*, br, 2731- 2732.
[3] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 3/340.

Hašima, koji datira od prije islama, još uvijek je trajao i u hudejbijjskom primirju je potvrđen.

d) Kada razumni mnogobošci čuju Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi i da je došao iz želje da iskaže poštovanje prema Kabi, a mnogobošci ga sprečavaju, stat će na njegovu stranu, te će pridobiti njihove simpatije i ojačati svoju vjersku i medijsku poziciju, a oslabiti mnogobožačku.

e) Kurejšije nije umirio Budejlov govor jer su znali da između plemena Huza'a i Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, vlada dobar odnos i da ljudi iz ovog plemena gaje velike simpatije prema Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i muslimanima.[1]

f) U Poslanikovom odgovoru Budejlu b. Verka'u je pouka da je lijepo, ako nema nikakve šerijatske zapreke za to, pokušati na umiljat način tražiti dopuštenje da učini neku pokornost, ali nije obavezno. To zato što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pristao na ono što su mnogobošci tražili ne pokazujući mržnju prema njima, nego im je pokazao nježnost u nadi da će mu dopustiti da izvrši pokornost radi koje je došao.[2]

2- Izaslanik Urve b. Mes'ud es-Sekafi

Kurejšije nisu prihvatile činjenicu da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao da obiđe Kabu, a ne da se bori, kako im je prenio Budejl b. Verka', nego su ga optužili i izvrijeđali, pa im je Urve b. Mes'ud predložio da se on susretne sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, da čuje lično od njega šta smjera i da im donese provjerene informacije. El-Buhari navodi u svome *Sahihu* da je Urve ustao i rekao: "Ljudi, poštujem li vas kao vlastite roditelje?" "Da", rekoše. On reče: "Jesam li vam ja poput djeteta?" "Jesi", kazali su. Upitao je: "Da li sumnjate u mene?" "Ne sumnjamo", odgovorili su. "Znate li da sam pozvao ljude sa pijace Ukkaz da stanu na vašu stranu u ratu, a kada su odbili, ja sam vam došao sa svojom porodicom i onima koji su me slušali?" "Znamo", kazali su. Tada im Urve reče: "Ovaj čovjek vam je ponudio razumnu ponudu, pa je prihvatite, i dopustite mi da odem i porazgovaram s njim." Rekoše mu: "Otiđi k njemu." Urve je došao i razgovarao sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, koji mu je rekao ono što je rekao i Budejlu.[3] Tada Urve reče: "O Muhammede, jesi li čuo da je ikada prije neki Arap htio uništiti svoj narod? Ako dođe do sukoba, Boga mi, ovaj ološ koji si sakupio iz raznih plemena će te napustiti i pobjeći." Ebu Bekr mu opsova Lata i reče: "Zar mi da pobjegnemo i napustimo ga?!" Urve upita: "Ko je ovo?" Odgovo-

---

[1] Ebu Faris, *Sulhul-Hudejbijje*, str. 67.
[2] *Ibid.*, str. 68.
[3] *Sahihul-Buhari, Kitabuš-šurut fil-džihad*, 3/236, br. 2732.

riše mu: "Ebu Bekr." Urve reče: "Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, da nije dobra koje si mi učinio, a nisam ti se odužio, rekao bih ti ja šta te sljeduje!"[1]

Urve je pokušao da slomi borbeni duh muslimana šireći dezinformacije. To se naročito vidi iz njegovog naglašavanja da Kurejšije posjeduju veliku vojnu snagu koja će im osigurati pobjedu. Pokušao je unijeti nemir i pometnju u redove muslimana izazivanjem nepovjerenja između Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kao vođe i njegove vojske. Jer kada je nazvao muslimane ološem iz različitih plemena koji će pobjeći i ostaviti Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, želio je time utjecati na psihološku stabilnost muslimanskih boraca, a učinio je to u službi kurejšijskih vojnih i propagandnih ciljeva. Također je pokušao izazvati krizu u odnosu između Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovih vojnika kako bi slomio njihovu odlučnost. Ovo je jedna od najjačih metoda koje su koristili u psihološkom ratu protiv muslimana tokom ovih pregovora.

Urve je pokušao zastrašiti muslimane kurejšijskom snagom, predstavljajući situaciju takvom da izgleda kako je za muslimane bolje da ne dođe do sukoba jer su Kurejšije nepobjedivi. Urve b. Mes'ud je tokom pregovora koristio sve elemente psihološkog rata, poput širenja dezinformacija, pokušaja stvaranja krize i zastrašivanja.[2] Ali, svi ti elementi su se srušili pred dubokim imanom i čvrstim muslimanskim saffom.

Tokom ovih pregovora sa Urvetom desio se jedan vrlo interesantan prizor koji pokazuje kako snažnim imanom su se odlikovali ashabi i koji dokazuje da je ova vjera u stanju preobratiti nepokornog i zlog čovjeka u čestitog i plemenitog. Naime, jedan od Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, čuvara bio je Mugire b. Šu'be[3], bratić Urveta b. Mes'uda. Mugire je, prije nego što ga je Allah uputio u islam, bio mladić sklon nasilju i piću i drumskom razbojništvu, ali kada je primio islam, postao je potpuno drugi čovjek, jedan od odabranih. On je određen da bude Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, stražar u ovoj atmosferi nad kojom su se nadvijali oblaci rata. Običaj pregovarača u paganskom dobu bio je da jedan drugom dotiču bradu tokom pregovora. Urve je slijedio ovaj običaj i često je doticao bradu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tokom razgovora, a to je razljutilo Mugiru koji je stajao iznad Vjerovjesnikove glave i čuvao ga, pa je zaprijetio svome amidži: "Bolje ti je da prestaneš doticati bradu Allahovog Poslanika, jer bi mogao ostati bez ruke!" Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, smiješio se ovome prizoru između mnogobošca Urveta i njegovog bratića muslimana. Pošto je Mugire bio pod ratnom opremom, s kacigom na glavi i opasan sabljom, Urve ga nije prepoznao pa je s velikom srdžbom upitao: "Ko je ovaj tvoj drug, Muhammede?" Vjero-

---

[1] *Sahihul-Buhari, Kirabuš-šurut*, 3/237, br. 2732.

[2] Selim Hidžazi, *Menhedžul-i'lamil-islami fi Sulhil-Hudejbijje*, str. 131-132.

[3] Primio je islam prije Hudejbijje i učestvovao je u zakletvi Er-Ridvan. U Bitki na Jermuku ostao je bez oka. Sa'd b. Ebu Vekkas ga je poslao kao izaslanika Rustemu. Vidjeti: *El-Isabe*, 3/452.

vjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio je: "To je tvoj bratić, Mugire b. Šu'be." Amidža povika na Mugiru: "A to si ti, izdajniče! Zbog tebe će nas zauvijek mrziti cijelo pleme Sekif. A tako mi Allaha, tek jučer si se saprao od svojih zločina." To je zato što je Mugire prije primanja islama ubio neke ljude i prisvojio njihov imetak, potom je došao da primi islam, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Prihvatam tvoj islam, ali što se tiče imetka, ne želim imati nikakve veze s njim."[1]

Urve je doživio neuspjeh u svojim nastojanjima te se vratio Kurejšijama s upozorenjem da ne ulaze u sukob sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovim ashabima. Rekao im je: "O Kurejšije, posjetio sam mnoge kraljeve kao izaslanik. Bio sam izaslanik Kajsaru, Kisri i Nedžašiji, ali tako mi Allaha, nisam vidio kralja kojem je njegov narod odan kao što su Muhammedovi ashabi odani Muhammedu. Iz poštovanja mu ne gledaju u oči, ne podižu svoje glasove pred njim, dovoljno je da samo pokaže na nešto i oni već hitaju da to izvrše, ako isekne slinu, ili pljune, ona i ne padne na zemlju jer je njegovi ashabi uhvate i potiru njome svoju kožu, a kada se abdesti, oni se tiskaju kako bi došli do malo vode od njegovog abdesta. Ako ih napadnete, znajte da će vam se oduprijeti! A znajte i da oni ne mare šta će biti s njima ako će spasiti svoga druga. Ti ljudi koji su uz njega nikada ga neće napustiti, pa gledajte šta ćete uraditi, ali čuvajte se loših odluka. Savjetujem vam da prihvatite njegovu ponudu jer se bojim da ga ne možete pobijediti, a čovjek je došao da iskaže poštovanje Kabi, i kada zakolje kurbane koje je doveo, vratit će se." Kurejšije rekoše: "Ne govori tako, Ebu Ja'fure! Da je to rekao neko drugi, prekorili bismo ga. Mi želimo da ga odvratimo od obilaska Kabe ove godine, a da se vrati naredne."[2]

Psihološki pritisak umjesto na muslimane odrazio se na Kurejšije. Urvetove riječi bile su istinite, on im je vjerno prikazao ono što je vidio na Hudejbiji: pokornost ashaba Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, ljubav prema njemu, požrtvovanost u njegovoj odbrani, visok borbeni duh kojim se odlikuju, neopisivu vojnu i psihičku spremnost. Ovo je bilo upozorenje Kurejšijama da se čuvaju brzopletog ulaska u sukob sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i ashabima, jer bi rezultat mogao biti u korist muslimana, a to je nešto na što mnogobožački lideri nisu pomišljali i zato je svaka riječ koju su čuli djelovala na njih poput munje. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je potpomognut od Allaha i to je ostavilo trag na Urveta b. Mes'uda, tako da je kurejšijski tabor počeo nagrizati razdor, njihova snaga se počela rušiti pred snagom istine, i rušili su se njihovi snovi da okupe Arape protiv Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

Mudrim korištenjem propagandnih i diplomatskih metoda, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, postigao je veliki uspjeh u stvaranju unutrašnjeg nejedinstva među Kurejšijama, nanio im je psihički poraz i udaljio od njih njihove saveznike. Zato

---

[1] *Sahihul-Buhari, Kitabuš-šurut*, 3/328, br. 2732.
[2] El-Vakidi, *El-Megazi*, 2/598.

s pravom možemo ustvrditi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ostvario veliku pobjedu na medijskom, političkom i vojnom planu.[1]

3- Izaslanik Huls b. Alkame

Nakon toga poslali su Hulsa b. Alkamu, koji je bio vođa skupine sastavljene od različitih plemena, a pripadao je plemenu Kinane. Kada ga je ugledao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Ovaj čovjek pripada narodu koji poštuje prinošenje žrtve, dovedite pred njega naše kurbane i podignite glas izgovarajući telbiju." Kada je Huls ugledao obilježene kurbane kako mu se približavaju idući dolinom, vratio se Kurejšijama prije nego što je stigao do Allahovog Poslanika. Uradio je to jer ga je ganuo prizor koji je vidio. Naime, dolina je bila neplodna, bez vode i bez pašnjaka, a kurbanske deve jele su svoju dlaku jer su već dugo držane na tom mjestu. Vidio je i muslimane kako idu prema njemu, odjeveni u ihrame uzvikivali su telbiju, bili su raščupani zbog dugog čekanja na istom mjestu.[2] Zbog toga je Huls žestoko negodovao na kurejšijsko ponašanje i vratio se prije nego što je otvorio bilo kakav razgovor sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, ne želeći uopće pregovarati, kao što je bilo predviđeno, jer je kurejšijsko ponašanje prema hodočasnicima Allahove kuće smatrao vrlo nedoličnim, prema tome nikome nije dozvoljeno da ih u tome pomogne.[3]

Huls se vrati izražavajući Kurejšijama otvoreno negodovanje zbog njihovog ponašanja, što su oni dočekali sa srdžbom. Ovaj njegov stav opasno je zaprijetio podjelom u kurejšijskom taboru i raskidanjem saveza između Kurejšija i skupine koju je predvodio Huls, pa su u pokušaju da to izbjegnu, rekli: "To što si vidio samo je spletka koju su napravili Muhammed i njegovi ashabi, pa nas pusti da sami uzmemo ono što želimo."[4]

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odlično je poznavao Hulsovu ličnost i prirodu, što je uočljivo u njegovim riječima: "Ovaj čovjek pripada narodu koji poštuje prinošenje žrtve." To jasno pokazuje da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio potpuno upoznat sa time ko je ovaj čovjek i da je pomno proučio njegovu ličnost i saznao da on izuzetno poštuje svetinje. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odlučio je da to iskoristi za dobijanje bitke, pa je planski ovome čovjeku predstavio pravo stanje stvari nadajući se da će zbog toga stati na stranu muslimana, ili u najmanju ruku, postati neutralan u ovom sukobu.

Vrijedi spomenuti i da je Huls među svim Arapima bio na dobrom glasu, jer se odlikovao velikom inteligencijom, bio je vođa skupine, a podjednako su ga cijenili i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i Kurejšije. To je bio čovjek koji je,

---

[1] *Menhedžul-i'lamil-islami fi Sulhil-Hudejbijje*, str. 145.
[2] *Es-Siretun-Nebevijje fi du'il-Mesadiril-aslijje*, str. 488.
[3] *Ibid.*, str. 108.
[4] El-Vakidi, *El-Megazi*, 2/600.

ako bi se uvjerio da je pravda na strani muslimana, bio u stanju odigrati značajnu ulogu u postizanju mira između dvije suparničke strane, jer je mogao zaustaviti Kurejšije i privoliti ih da odustanu od neprijateljskog stava prema muslimanima i dopuste im obilazak Kabe. Otuda je proučavanje njegovog psihološkog profila bilo usmjereno na uvjerenja kojih se drži, i rezultat toga bio je pozitivan i potpuno zadovoljavajući.

Dakle, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uspio je ostaviti utisak na Urveta b. Mes'uda i Hulsa b. Alkamu, tako da se u redovima mekkanskih mnogobožaca pojavila nesloga.

O Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, sposobnosti iskorištavanja mogućnosti i upravljanja kriznim situacijama, prof. El-Akkad kaže: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je stručnjak za slanje vojnih i izviđačkih pohoda, stručno je upotrebljavao sve raspoložive snage u službi dobijanja sukoba, makar ta snaga bila mišljenje, retorika ili utjecaj. Ne znamo da je iko bolje od Poslanika usmjeravao da'vetske mogućnosti u ostvarenje cilja. Da'va u ratu, kao što je poznato, ima dva osnovna cilja:

prvo: uvjeravanje tvoga suparnika da si u pravu;

drugo: slabljenje suparnikovih borbenih mogućnosti i odlučnosti, te stvaranje razdora u njegovim redovima. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ponekad je ostvarivao sa jednim čovjekom ono što države ne uspijevaju sa čitavim organizacijama."[1]

4- Izaslanstvo Mikreza b. Hafsa

Jedan od kurejšijskih izaslanika na dan Hudejbijje bio je Mikrez b. Hafs. El-Buhari navodi: "Došao je čovjek po imenu Mikrez b. Hafs, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Ovo je Mikrez. On je pokvaren čovjek.' Dok je Mikrez razgovarao sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, pojavio se Sehl b. Amr. Ma'mer kaže: 'Obavijestio me je Ejjub prenoseći od Ikrime da je, kada je vidio Sehla, Vjerovjesnik rekao: 'Dolazi vam olakšanje!'"[2] A kasnije će spomenuti nešto više o Suhejlu, inšallah.

Šesto: Vjerovjesnikove delegacije Kurejšijama i zarobljavanje nekih mnogobožaca

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, smatrao je nužnim da sa svoje strane pošalje Kurejšijama specijalnog izaslanika koji će im prenijeti lijepe namjere i obavijestiti ih da muslimani ne žele sukob, nego da žele iskazati poštovanje prema svetinjama i obaviti obrede 'umre, a potom se vratiti u Medinu. Za izaslanika je izabran Harraš b. Umejje el-Huza'i, data mu je deva po imenu Es-Sa'leb. Kada je Harraš ušao u Mekku, Kurejšije su ubile devu i htjeli su da ubiju i njega, ali su ih u

---

[1] *Abkarijjetu Muhammed*, str. 49.

[2] *Sahihul-Buhari, Kitabuš-šurut, bab: Eš-Šurut fil-džihad*, 3/239, br. 2732.

tome spriječili "uhbuši" – skupina ljudi iz različitih plemena. Harraš se vratio i obavijestio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o tome šta se dogodilo. Nakon toga, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odlučio je da pošalje drugog izaslanika. Bio je izabrao Omera b. El-Hattaba[1], ali je on iznio opravdanje zbog kojeg ne može otići i savjetovao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da izabere Osmana umjesto njega.[2] Omer je svoj neodlazak opravdao objašnjenjem da onaj ko ode među ove neprijatelje mora imati zaštitu, a Omer nije imao tu zaštitu, ali je ukazao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da Osman ima pleme koje će ga zaštititi od mnogobožačkog uznemiravanja te će moći bezbjedno dostaviti Poslanikovu poruku. Omer je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Bojim se za sebe od Kurejšija. Znaš za moje neprijateljstvo prema njima, a nema nikoga iz Benu Adijja ko bi me od njih odbranio, ali ako želiš, otići ću."[3] Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije odgovorio ništa, pa je Omer rekao: "Allahov Poslaniče, ukazat ću ti na čovjeka ko je u Mekki poštovaniji od mene i koji ima brojniju rodbinu i veću zaštitu: Osman b. Affan." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je Osmana i rekao mu: "Otiđi Kurejšijama i obavijesti ih da nismo došli da se borimo, nego smo došli da obiđemo ovu Kuću iskazujući joj poštovanje. Poveli smo sa sobom kurbane i kada ih zakoljemo, vratit ćemo se."

Osman je Kurejšije sreo u mjestu Beldah u blizini Mekke. Rekli su mu: "Gdje si se zaputio?" Osman reče: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao me je da vas pozovem u jedno od dvoje: pokorite se Allahu i primite islam svi zajedno, jer Allah će Svojoj vjeri dati pobjedu, a Svome Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, ponos, a ako to ne želite, onda nemojte biti prepreka između njega i ostalih ljudi, pa ako ga pobijede, to je ono što želite, a ako on pobijedi njih, imat ćete izbor ili da primite islam kao svi ostali ljudi, ili da se borite protiv njega imajući sve svoje ljude među živima. Vidite da vas je rat iscrpio i već ste ostali bez mnogih svojih prvaka." Osman im je nastavio govoriti, pa kada su čuli stvari koje im se nisu dopale, rekli su mu: "Čuli smo to što govoriš, ali to se nikako neće desiti i nećemo dopustiti da uđe silom. Vrati se ti svome drugu i prenesi mu da ne može ući!"

Tada je Osmanu prišao Eban b. Sa'd b. El-As, izrazio mu dobrodošlicu i stavio ga pod svoju zaštitu te mu rekao: "Ne ustručavaj se tražiti šta god ti treba." Potom je sišao sa svoga konja, podigao Osmana u sedlo, a zatim uzjahao ispred njega. Osman je ušao u Mekku i sastao se sa njenim velikodostojnicima: Ebu Sufjanom b. Harbom, Safvanom b. Umejjom i drugima, od kojih je neke već bio sreo u Beldahu. Oni su mu svi ponovili da neće dopustiti da silom uđe u Mekku.[1]

Mnogobošci su ponudili Osmanu da učini tavaf oko Kabe, ali je on odbio.[2] Osman je potlačenim muslimanima u Mekki prenio Poslanikovu, sallallahu alejhi ve

---

[1] Ebu Faris, *Gazvetul-Hudejbijje*, str. 83.
[2] El-Vakidi, *El-Megazi*, 2/600.
[3] *Ibid.*, 2/600.

sellem, poruku u kojoj im nagovještava skori spas i izbavljenje.[3] Oni su mu rekli: "Prenesi Allahovom Poslaniku naše selame. Onaj koji ga je doveo do Hudejbijje u stanju je uvesti ga u Mekku."[4]

Tokom ovih pregovora o primirju pomiješali su se muslimani sa mnogobošcima te je čovjek iz jedne skupine pogodio čovjeka iz druge i došlo je do borbe u kojoj su se *gađali strijelama i kamenicama*, te su *jedni druge uzeli kao zalog da bi* obustavili sukob.[5] Allah o tome kaže:

﴿وَهُوَ ٱلَّذِي كَفَّ أَيۡدِيَهُمۡ عَنكُمۡ وَأَيۡدِيَكُمۡ عَنۡهُم بِبَطۡنِ مَكَّةَ مِنۢ بَعۡدِ أَنۡ أَظۡفَرَكُمۡ عَلَيۡهِمۡۚ وَكَانَ ٱللَّهُ بِمَا تَعۡمَلُونَ بَصِيرًا ﴿٢٤﴾﴾

"On je zadržao ruke njihove od vas i vaše od njih usred Mekke, i to nakon što vam je pružio mogućnost da ih pobijete – a Allah dobro vidi ono što vi radite."[6]

Imam Muslim bilježi predaju o povodu objavljivanja ovog ajeta u kojoj stoji da je osamdeset naoružanih Mekkelija nasrnulo na Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, s namjerom da ga ubiju, pa su zarobljeni te im je Poslanik poštedio živote, a potom je Allah objavio ove ajete.[7]

Seleme b. El-Ekve'a, pričajući o onome što se desilo, rekao je: "Potom su mnogobošci došli da sklopimo mir te smo hodali jedni s drugima i mirili se. Ja sam bio pratilac Talhe b. Ubejdullaha, napajao sam i timario njegovog konja, služio Talhu i jeo njegovu hranu, a bio sam napustio svoju porodicu i imetak čineći hidžru Allahu i Njegovom Poslaniku. Pošto smo se izmirili sa Mekkelijama, pomiješali smo se jedni s drugima, a ja sam otišao do jednog drveta, počistio sam trnje oko njega i legao. Utom se kod mene pojaviše četverica mnogobožaca i počeše ružno govoriti o Allahovom Poslaniku. To me razljutilo pa sam otišao pod drugo drvo. Oni su objesili svoje oružje na drvo i legli. Dok su tako ležali, neko je povikao: 'O muhadžiri, ubijen je Ibn Zunejn.' Isukao sam svoju sablju, ona četverica su spavala pa sam ih svezao i uzeo njihovo oružje, uzeo sam zavežljaj u ruku i rekao: 'Tako mi Onoga koji je ukazao čast Muhammedu, koji od vas digne glavu, odsjeći ću mu je.' Potom sam ih odveo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Nakon toga moj amidža Amir je doveo jednog čovjeka iz Abelata[8] koji se zvao Mikrez. Vodio ga je na konju koji je bio opremljen oklopom od žice da ga štiti od oružja, a uz njega je doveo još sedamdesetericu mnogobožaca. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pogledao je u njih i rekao: "Pustite ih, neka oni budu ti koji počinju grijeh i koji mu se ponovo

---

[1] *Zadul-me'ad*, 3/290.

[2] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 3/344.

[3] *Zadul-me'ad*, 3/290.

[4] Ebu Faris, *Gazvetul-Hudejbijje*, str. 85.

[5] *Zadul-me'ad*, 3/291.

[6] Sura El-Feth, 24.

[7] *Sahihu Muslim, Kitabul-džihad ves-sijer*, 3/1442.

[8] Skupina Kurejšija koji potječu od Able bint Ubejd, pa su po njoj nazvani Abelat. (op. a.)

vraćaju.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oprostio im je pa je Allah objavio[1]:

﴿وَهُوَ ٱلَّذِى كَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ عَنْهُم بِبَطْنِ مَكَّةَ مِنۢ بَعْدِ أَنْ أَظْفَرَكُمْ عَلَيْهِمْ ۚ وَكَانَ ٱللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا ﴿٢٤﴾﴾

'On je zadržao ruke njihove od vas i vaše od njih usred Mekke, i to nakon što vam je pružio mogućnost da ih pobijete – a Allah dobro vidi ono što vi radite.'"[2]

Ibn Kesir kaže: "Allah u ovom ajetu spominje Svoju blagodarnost prema vjernicima, tako što je od njih zadržao ruke mnogobožaca pa im nisu mogli nauditi, a i ruke vjernika je zadržao od mnogobožaca, tako da ih nisu napali u Mesdžidul-Haramu, nego je Allah sačuvao obje grupe i dao da postignu primirje u kojem je bilo dobro za vjenike i na ovome i na onome svijetu."[3]

Sedmo: Zakletva Er-Ridvan

Kada je Vjerovjesnik obaviješten da je Osman ubijen, pozvao je ashabe da mu daju zakletvu na borbu do istrebljenja protiv mnogobožaca, i ashabi su se zakleli na smrt[4], ali je jedan licemjer, El-Džedd b. Kajs, to odbio.[5]

U drugoj predaji stoji da su se zakleli na strpljivost[6], a u drugoj da su se zakleli da neće bježati.[7] Ono što je bitno jeste da ove predaje nisu oprečne jedna drugoj, jer zakletva na smrt znači da se mora biti strpljiv i da nema bježanja.[8]

Prvi koji je položio zakletvu bio je Ebu Sinan Abdullah b. Vehb el-Esedi, a nakon njega ljudi su zaredom počeli prilaziti i davati zakletvu.[9]

Seleme b. El-Ekve'a položio je zakletvu tri puta: među prvima, među srednjima i među posljednjima.[10] Vjerovjesnik je položio svoju desnu ruku na lijevu i rekao: "Ova ruka je za Osmana."[11] Broj ashaba koji su Allahovom Poslaniku dali zakletvu pod drvetom iznosio je 1.400.[12]

Kur'anski ajeti i hadisi spominju vrijednosti onih koji su položili zakletvu Er-Ridvan.

Neki od tih tekstova su:

---

[1] *Sahihu Muslim, Kitabul-džihadi ves-sijer*, 3/1432.
[2] Sura El-Feth, 24.
[3] *Ibn Kesir*, 4/192.
[4] *Sahihul-Buhari*, br. 4169.
[5] *Es-Siretun-Nebevijje fi du'il-Mesadiril-aslijje*, str. 486.
[6] *Sahihul-Buhari*, br. 4169.
[7] *Sahihu Muslim*, br. 1859.
[8] *Es-Siretun-Nebevijje fi du'il-Mesadiril-aslijje*, str. 486.
[9] *Ibid.*, str. 486.
[10] *Zadul-me'ad*, 3/291.
[11] *Sahihus-sire*, str. 404.
[12] *Es-Siretun-Nebevijje fi du'il-Mesadiril-aslijje*, str. 482.

1- U Kur'anu

﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ يُبَايِعُونَكَ إِنَّمَا يُبَايِعُونَ ٱللَّهَ يَدُ ٱللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ ۚ فَمَن نَّكَثَ فَإِنَّمَا يَنكُثُ عَلَىٰ نَفْسِهِۦ ۖ وَمَنْ أَوْفَىٰ بِمَا عَـٰهَدَ عَلَيْهُ ٱللَّهَ
فَسَيُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١٠﴾﴾

"Oni koji su ti se zakleli na vjernost – zakleli su se, doista, na vjernost samom Allahu – Allahova ruka je iznad ruku njihovih. Onaj ko prekrši zakletvu, krši je na svoju štetu, a ko ispuni ono na što se obavezao Allahu, On će mu dati veliku nagradu!"[1]

Ovaj ajet hvali učesnike zakletve Er-Ridvan, tako što je Allah zakletvu datu Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, učinio zakletvom datom Njemu, a to je za njih neizmjerna čast.[2]

2- U hadisu

a) Od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, prenosi se da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na Hudejbijji nam je rekao: '*Vi ste najbolji stanovnici Zemlje!*' A bilo nas je 1.400, da vidim, pokazao bih vam mjesto gdje je bilo drvo."[3]

b) Džabir b. Abdullah, radijallahu anhuma, također kaže: "Obavijestila me je Ummu Mubeššir da je čula Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kod Hafse kaže: 'Inšallah, niko od onih koji su dali zakletvu pod drvetom neće ući u Vatru!' Hafsa je rekla: 'Ali hoće, Allahov Poslaniče! On ju je prekorio, pa mu je citirala ajet:

﴿وَإِن مِّنكُمْ إِلَّا وَارِدُهَا ۚ﴾

'I svaki od vas će do nje stići!' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Allah je rekao:

﴿وَإِن مِّنكُمْ إِلَّا وَارِدُهَا ۚ كَانَ عَلَىٰ رَبِّكَ حَتْمًا مَّقْضِيًّا ﴿٧١﴾ ثُمَّ نُنَجِّى ٱلَّذِينَ ٱتَّقَوا۟ وَّنَذَرُ ٱلظَّـٰلِمِينَ فِيهَا جِثِيًّا ﴿٧٢﴾﴾

'I svaki od vas će do nje stići! Gospodar tvoj se sigurno tako obavezao! Zatim ćemo one koji su se grijeha klonili spasiti, a zulumćare ćemo da u njoj na koljenima kleče ostaviti.'''[4]

En-Nevevi je rekao: "Poslanikove riječi: 'Inšallah, niko od onih koji su dali zakletvu pod drvetom neće ući u Vatru!', prema objašnjenju učenjaka znače da neće u nju ući sigurno, a to što je rekao inšallah, nije zbog sumnje nego radi bereketa. A što se tiče Hafsinih riječi: 'Ali hoće, Allahov Poslaniče!', i Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, prijekora, zatim njenog citiranja ajeta: **'I svaki od vas će do nje**

---

[1] Sura El-Feth, 10.
[2] Dr. Nasir Hasen eš-Šejh, *Akidetu ehlis-sunneti fis-sahabe*, 1/205.
[3] *Sahihu Muslim*, 3/1485.
[4] Sura Merjem, 71-72.

stići!', te Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, citiranja: **'Zatim ćemo one koji su se grijeha klonili spasiti'**, ovo je dokaz da je dozvoljeno muslimanu da počne raspravu kako bi dobio ispravan odgovor, i to je bio Hafsin cilj, a nije joj bio cilj da proturječi Poslanikovim riječima.

Prema ispravnom mišljenju, dolazak do Vatre je prelazak preko Sirata, mosta postavljenog preko Džehennema, u koji će pasti oni koji su to zaslužili, a ostali će biti spašeni."[1]

Pažljivim promatranjem doći ćemo do zaključka da su muhadžiri u ovom pohodu činili pola vojske, što je drastičan porast u odnosu na njihov broj u Bitki na Bedru koji je iznosio 83. Većina njih bila je iz plemena koja su živjela u blizini Medine i koja su, u poređenju sa drugima, bila mala, ali je omladina iz tih plemena hrlila u Medinu, pod zastavu Muhammeda, sallallahu alejhu ve sellem. Svakodnevno su odgajani, u mesdžidu teoretski, učeći direktno od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a u bitkama su odgajani praktično, kroz odano služenje. Odrastali su pod sjenkom svojih uzora, onih prvih muslimana, muhadžira i ensarija, takmičili su se u pokornosti i izvršavanju onoga što traže Allah i Njegov Poslanik. Tako su njihova mala plemena, Allahovom dobrotom, uzdignuta nad onim velikim plemenima koja su odbila priključiti se islamu. Od tih malih plemena bili su Eslem, koji su primili islam zaslugom Burejde b. El-Husajba el-Eslemija, i Gifar, koji su primili islam zaslugom Ebu Zerra el-Gifarija.

Ebu Zerr je jedan od prvih koji su prigrlili islam. Došao je u Mekku, obznanio svoj islam, potom se vratio svome narodu kao daija, i nakon Bitke na Uhudu doveo je u Medinu sedamdeset porodica iz svog plemena.

Burejde b. El-Husajb el-Eslemi doveo je sedamdeset osoba iz svoga plemena, te su sreli Poslanika na ulazu u Medinu i primili islam.[2]

Što se tiče drugih plemena, poput Muzejna, Džuhejna, Ešdže', Huza'a i drugih, i omladina iz tih plemena također je činila hidžru u Medinu, ali u znatno manjem broju, tako da je u tim plemenima i dalje prevladavao širk, a ljudi su i dalje živjeli beduinskim životom daleko od Medine, kolijevke veličanstvenog odgoja, te su ostali uskraćeni za tu počast da se napoje sa vjerovjesničkog izvora. Zato su ajeti o beduinima koji su zakasnili sa primanjem islama poput munje odjeknuli među njima, jer su odbili priključiti se muslimanskoj vojsci koja se kretala ka Hudejbiji.[3]

---

[1] *Šerhu Sahihu Muslim*, 16/85.
[2] *Et-Terbijetul-kijadijje*, 4/214.
[3] *Et-Terbijetul-kijadijje*, 4/216.

Druga tema
Hudejbijjsko primirje i događaji koji su uslijedili

Prvo: Pregovori između Suhejla b. Amra i Allahovog Poslanika

Kada je do Kurejšija doprla vijest o zakletvi Er-Ridvan, njihove vođe su shvatile da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, čvrst u namjeri da se bori, te su poslali Suhejla b. Amra sa grupom njegovih ljudi da pregovara sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem.[1]

Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ugledao Suhejla, rekao je: "Ljudi žele sporazum, zato su poslali ovog čovjeka."[2]

Suhejl b. Amr bio je istaknuti kurejšijski vođa, prepreden i vičan politici, vrstan retoričar, inteligentan, pronicljiv i promućuran u mišljenju.

Nakon što se vratio Osman, dvije strane su pristupile pregovorima, iznijeli su stavove o tačkama koje trebaju sačinjavati sporazum, razgovarali su o različitim pitanjima o kojima su imali različite stavove. Na samom početku usaglasili su se oko nekih tačaka, a u vezi sa tačkama oko kojih su se razišli zapodjenula se rasprava koja je dugo potrajala, razmjenjivala su se mišljenja, pregovaralo se i približavali su se u stavovima.

Kada je dogovoren konačan tekst sporazuma i ostalo još samo da se potpiše pa da sporazum službeno stupi na snagu, desilo se neslaganje dvije strane oko nekih riječi, koje je zamalo dovelo do odbacivanja sporazuma. Naime, kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, počeo diktirati tekst sporazuma, naredio je Aliji b. Ebu Talibu, koji je pisao tekst sporazuma, da započne s riječima: "U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog." Vođa kurejšijskog pregovaračkog tima Suhejl tome je prigovorio rekavši: "Ja ne znam ko je Svemilosni. Napiši: 'U ime Tebe, Allahu naš.'" "Pa On je Svemilosni!", povikali su ashabi i dodali: "Ne pristajemo na drugo osim da se napiše: Svemilosni!" Ali, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je, u duhu mudre politike i blagog ponašanja, bio fleksibilan te je rekao svome pisaru: "Napiši: 'U ime Tebe, Allahu naš.'" Potom je nastavio diktirati: "Ovo je sporazum o miru koji su postigli Allahov poslanik...", i prije nego što je uspio dovršiti rečenicu, ponovo je prigovorio kurejšijski pregovarač: "Mi da znamo da si Allahov poslanik, ne bismo ti se suprotstavljali, nego bismo te slijedili. Nemoj bježati od svoga imena i imena svoga oca, nego napiši svoje ime i ime svoga oca!" Muslimani su to odbijali, ali je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, svojom mudrošću, dobrotom, i dalekovidnošću, okončao spor naredivši pisaru da izbriše riječi Allahov poslanik te su se ashabi ušutjeli i primirili.[3]

---

[1] *Et-Tarihus-sijasi vel-askeri*, str. 339-340.
[2] El-Vakidi, *El-Megazi*, 2/603, 604, 605.
[3] El-Vakidi, *El-Megazi*, 2/610.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pristao je da umjesto "u ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog", napišu "u ime Tebe, Allahu naš", i prihvatio je da se napiše "Muhammed b. Abdullah" umjesto "Allahov poslanik", te je vratio mekkanske muslimane koji su bili utekli od mnogobožaca kod muslimana. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sve je to uradio radi velike opće koristi koju je sporazum o miru donio muslimanima, imajući u vidu da prethodno spomenute stvari nisu nikakva šteta: što se tiče bismille i onoga što su tražili mnogobošci – značenje je, u suštini, isto, a Muhammed b. Abdullah je ime Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Nepisanje Allahovih svojstava Svemilosni i Milostivi ne znači njihovo odbacivanje, a ni odustajanje od opisivanja Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, svojstvom poslanika, ne znači negiranje tog svojstva. Bilo bi štetno da su zahtijevali da napiše riječi pohvale njihovim božanstvima ili nešto tome slično.

Što se tiče tačke po kojoj "muslimani trebaju mekkanskim mušricima vratiti onoga ko od njih prebjegne muslimanima, a mekkanski mušrici ne trebaju muslimanima vratiti one koji prebjegnu u Mekku tj. mušricima", mudrost te tačke objasnio je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada je rekao: "Ko od nas prebjegne njima, pa Allah ga je udaljio, a ko od njih dođe nama, Allah će mu naći izlaz i izbaviti ga!" I kako je rekao, tako je, zaista, i bilo.[1]

Sporazum se sastojao od deset tačaka koje su navedene kako slijedi:

1- U ime Tebe, Allahu naš.

2- Ovo je sporazum o miru koji su sklopili Muhammed, sin Abdullaha, i Suhejl, sin Amra.

3- Njih dvojica su se dogovorili o sklapanju mira u trajanju od deset godina, tokom kojih će ljudi biti bezbjedni jedni od drugih i neće se međusobno napadati.

4- Ko od Muhammedovih ashaba dođe u Mekku radi hadždža ili 'umre ili tražeći Allahove blagodati, garantira mu se sigurnost života i imetka. A ko od Kurejšija bude došao u Medinu ili prolazio njome putujući za Egipat ili Šam, tražeći Allahove blagodati, garantira mu se sigurnost života i imetka.

5- Ko od Kurejšija prebjegne Muhammedu, bez dopuštenja svoga staratelja (starješine), bit će vraćen, a ko od Muhammeda dođe Kurejšijama, oni mu ga neće vratiti.

6- Obje strane se obavezuju da će se pridržavati sporazuma i da ga neće prekršiti.

7- Ko želi sklopiti savez sa Muhammedom, slobodan je to učiniti, a ko želi sklopiti savez sa Kurejšijama, slobodan je to učiniti.[2]

8- Ti ćeš se ove godine vratiti i nećeš ući u Mekku, a sljedeće godine ti i tvoji ashabi ćete se vratiti i mi ćemo vam dopustiti da uđete, moći ćeš ostati tri dana u

---

[1] *El-Mustefad min-kisasil-Kur'an lid-da'veti ved-du'at*, 2/342.

[2] Pleme Huza'a odmah je odlučilo da sklopi sporazum sa Poslanikom, a pleme Benu Bekr sa Kurejšijama. (op. a.)

Mekki, ali možete unijeti samo oružje jahača: sablju u koricama.

9- I da ne prolaziš ovim putem i ovim mjestom na kojem se nalazimo.

10- Svjedoci potpisivanja primirja su ljudi iz reda muslimana i Kurejšija.

Sa muslimanske strane svjedoci su bili Ebu Bekr es-Siddik, Omer b. El-Hattab, Abdurrahman b. Avf, Abdullah ibn Suhejl b. Amr, Sa'd b. Ebu Vekkas, Muhammed b. Seleme, Alija b. Ebu Talib koji je bio pisar, a sa mnogobožačke strane sporazumu su svjedočili Mikrez b. Hafs i Suhejl b. Amr.[1]

Zbog načina na koji su tekli pregovori i kako su usaglašene tačke sporazuma, te zbog Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, ponašanja i spremnosti da udovolji željama druge strane, načina usaglašavanja teksta i obvezivanja svake strane na njegovo poštivanje, zbog svega toga ovaj sporazum je temeljni predložak za islamske sporazume i unikatni primjer međunarodnih ugovora.

Potpisivanju ovog sporazuma prethodilo je nekoliko pregovaračkih rundi između muslimana i mnogobožaca, obje strane su imale brojne konsultacije, a neki mnogobožački pregovarači doživjeli su neuspjeh u svojoj pregovaračkoj misiji, da bi, na koncu, bio postignut sporazum između mnogobožačkog predstavnika Suhejla b. Amra i Allahovog Poslanika sallallahu alejhi ve sellem, kao predstavnika muslimana.

Muslimani su u momentu potpisivanja sporazuma bili snažni, a ne slabi, te su mogli odbiti tačke sporazuma koje su izazvale gnjev mnogih ashaba, ali su se morali povinovati Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji ne govori po svom nahođenju. Kurejšijski izaslanik se tokom pregovora uzdizao nad Allahovim Poslanikom, ali mu nijedan muslimanski vojnik nije naudio niti je ičim ugrozio njegov život, jer izaslanici se ne ubijaju. Unatoč tom njegovom ponašanju, Poslanik mu je nastojao udovoljiti, bio je prema njemu ljubazan i blag, a sve to kako bi spriječio izbijanje krvoprolića, a uspostavio mir, jer su to principi za koje se islam zalaže. Učinio je to u nadi da će taj narod shvatiti istinu, promijeniti stajališta i saslušati Allahov Govor, te kako bi islamska da'va započela novu fazu širenja i komunikacije sa ljudima.

Analizom ovog sporazuma i poređenjem sa normama sporazuma u međunarodnom pravu, doći ćemo do sljedećih zaključaka:

1- Po islamu, sporazumi počinju spominjanjem Allahovog imena, a međunarodno pravo kaže: "Sporazum počinje tekstom oko kojeg se usaglase strane u sporazumu". Ovdje treba naglasiti da se, prema islamu, sporazum oslanja na to da je Allah Onaj koji sve prati i koji će obračunavati ljude za njihove namjere, stoga muslimani počinju sporazume spomenom Allahovog imena. Božije ime sveto je u srcu svakog vjernika, a čak i oni koji imaju neispravna vjerovanja ne poriču Boga, nego imaju pogrešna uvjerenja o Njemu. Kod nekih ljudi koji pokušavaju pridobiti srca narodnih masa kroz prazne parole, ustalio se običaj da počinju svoje govore s

---

[1] Dr. Muhammed ed-Dik, *El-Mu'ahedat fiš-šerijatil-islamijje vel-kanunid-devli*, str. 270-271.

izrazom: "U ime naroda", ili: "U ime otadžbine", jer to s čime počinju smatraju svetinjom, ali vjernicima je Allah najveća svetinja, i ne odustaju od svojih ubjeđenja, zato je početak sporazuma bio: "U ime Tebe, Allahu naš".

2- Nakon uvodnog teksta imenovane su dvije strane u sporazumu, a i međunarodni zakon propisuje da se nakon uvoda navedu predstavnici ili imena država koje čine strane u sporazumu.

3- Razlozi potpisivanja sporazuma. Na početku Hudejbijjskog sporazuma navedeno je da je razlog njegovog potpisivanja želja da se ljudi kreću slobodno, ne napadajući jedni druge. Spominjanje razloga sporazuma zahtijeva i opći međunarodni zakon.

4- Ulazak u samu temu i tačke sporazuma. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izdiktirao je tačke oko koji su se usaglasili. Ovo se, također, poklapa sa normama međunarodnog zakona.

5- Hudejbijjski sporazum pokazuje da je dozvoljeno da muslimanski vođa bude taj koji inicira postizanje sporazuma sa neprijateljem i nije obavezno čekati da to oni ponude.

6- Dozvoljeno je potpisati sporazum sa nevjernicima koji sadrži neke tačke nepovoljne za muslimane, ukoliko sporazum donosi veću korist, jer u tom slučaju se otklanja veća šteta biranjem manje.[1]

7- Allah je Hudejbijjski sporazum nazvao pobjedom. To je zato što na arapskom jeziku riječ "feth", osim što znači pobjeda, znači i otvaranje, a Allah je otvorio put za postizanje ovoga sporazuma, nakon što je taj put bio zatvoren. Isto tako, sporazum o miru otvara srca ljudi jednih prema drugima. Činilo se da je Hudejbijjski sporazum vrlo nepovoljan za muslimane, a ustvari on je bio ponos, otvaranje i pobjeda. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, gledao je u veličanstveno otvaranje koje će se desiti iza tankog zastora, te je pristajao na mnogobožačke uvjete, koje većina ashaba nije podnijela, ali Poslanik je znao za dobro koje će proisteći iz tog zla.[2]

8- Pristup sporazumu može biti otvoren za druge zainteresirane strane. Ovo se poklapa i sa standardima međunarodnog zakona koji, također, dozvoljava pristup sporazumu drugim zainteresiranim stranama. Vezano za ovaj sporazum, plemena Huza'a i Kinane pristupili su ovom sporazumu i time okončali ratno stanje koje je vladalo među njima dugi niz godina.[3]

9- Neophodno je da strane u sporazumu stave svoj potpis na sporazum i da za to postoje svjedoci. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, potpisao je sporazum, a ashabi su svjedočili, kao što traži okvirni međunarodni zakon.

10- Posrednik u sporazumu može biti neutralna strana, ili neko ko želi pribli-

---

[1] *Zadul-me'ad*, 3/306.
[2] *El-Mu'ahedat fiš-šeri'atil-islamijje*, str. 272.
[3] Bašemil, *Sulhul-Hudejbijje*, str. 280.

žiti stavove dviju strana u sporazumu. Tako je tokom pregovora na Hudejbijji posrednik bio Huls b. Alkame, jedan od najvećih kurejšijskih saveznika, od kojeg su Kurejšije tražile da posreduje između njih i muslimana. Huls je bio promućuran i bio je velikodostojnik sa mnogo sljedbenika. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, znao je da je on pobožan i da poštuje Harem, a Kurejšije su ga izabrale upravo zbog ugleda koji je uživao među Arapima, te zbog Vjerovjesnikovog poštovanja prema njemu, jer su se nadali da će to ostaviti utisak na Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegove ashabe.[1] Također, prema međunarodnom zakonu posredništvo čini strana koja nije strana u sporu.

11- Ugovor stupa na snagu onog momenta kada se postigne saglasnost o tačkama koje ga čine, čak i ako ne bude napisan ili potpisan. Dokaz tome je to što je Poslanik predao Ebu Džendela, sina Suhejla b. Amra, mnogobošcima, na osnovu sporazuma koji je upravo bio prihvatio, a u kojem stoji: "Ko od Kurejšija prebjegne Muhammedu bez dopuštenja njegova staratelja, bit će vraćen..." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postupio je po slovu sporazuma iako on još uvijek nije bio zapisan niti potpisan.

12- Tekst sporazuma piše se u dva primjerka. Nakon ovog historijskog sporazuma, svaka od dvije strane uzela je po jedan originalni primjerak, a potom se kurejšijska delegacija vratila u Mekku.[2]

Drugo: Slučaj Ebu Džendela i ispunjavanje ugovora

Jedna od najupečatljivijih lekcija hudejbijjskog primirja jeste lekcija o ispunjavanju ugovora i održavanju zadate riječi. U historiji čovječanstva ne postoji veći primjer poštivanja zadate riječi koja još nije ni zapisana, ozbiljnog shvatanja ugovora, otvorenosti, odbacivanja spletkarenja i prevrtljivosti, od primjera Vjerovjesnikovog postupka kada je tokom pregovora na Hudejbijji sin Suhejla b. Amra, Ebu Džendel, prebjegao muslimanima; pobjegao je od mnogobožaca i došao vukući za sobom lance u koje je bio okovan. Kada ga je njegov otac vidio, uhvatio ga je za okovratnik i rekao: "Muhammede, mi smo postigli dogovor prije nego što ti je došao ovaj!" "U pravu si", rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Ebu Džendel je rekao: "O muslimani, zar ćete me vratiti mnogobošcima da me od moje vjere nasilu odvrate?!" Ali, to mu nije pomoglo, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mu je: "Postigli smo s njima sporazum o miru i jedni drugima smo se obavezali na njegovo poštivanje i mi ih nećemo iznevjeriti." Ali, u ovom tragičnom momentu Vjerovjesnik, sallallhu alejhi ve sellem, njemu i ostalim muslimanima koji su bili u sličnoj situaciji, pružio je nadu u brzo izbavljenje. Tješeći ga, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Ebu Džendele, budi strpljiv i očekuj nagradu,

---

[1] Bašemil, *Sulhul-Hudejbijje*, str. 199-200.
[2] *El-Mu'ahedat fiš-šeri'atil-islamijje*, str. 273.

jer Allah će tebi i onima koji su s tobom dati spas i izlaz."[1]

Ove svijetle riječi su najbolji pokazatelj koliko je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio dosljedan u ispunjavanju ugovora, ma kakve posljedice to imalo.[2]

Slučaj Ebu Džendela bio je posebna lekcija o ispunjavanju ugovora, a u kojoj su Poslanik i muslimani potvrdili sposobnost kontroliranja emocija, strpljivo su podnijeli taj prizor kada njihovog brata Ebu Džendela njegov otac vuče za okovratnik dok se niz njegovo tijelo slijeva krv. Neki muslimani su plakali dok su gledali kako njihovog brata u vjeri, njegov otac, mnogobožac, grubo vuče za sobom da bi ga ponovo stavio u njegovu strašnu tamnicu u Mekki.

Ebu Džendel je to strpljivo podnio i nadao se Allahovoj nagradi za ono što trpi radi svoje vjere. Na njegovom primjeru pokazala se istinitost Allahovih riječi:

﴿ وَمَن يَتَّقِ ٱللَّهَ يَجْعَل لَّهُۥ مَخْرَجًا ﴿٢﴾ وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ ۚ وَمَن يَتَوَكَّلْ عَلَى ٱللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُۥٓ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ بَٰلِغُ أَمْرِهِۦ ۚ قَدْ جَعَلَ ٱللَّهُ
لِكُلِّ شَىْءٍ قَدْرًا ﴿٣﴾ ﴾

"A onome ko se Allaha boji, On će izlaz dati i opskrbit će ga odakle se i ne nada; onome koji se u Allaha uzda, On mu je dosta. Allah će, doista, ispuniti ono što je odlučio; Allah je svemu već rok odredio."[3]

I za manje od godinu dana Ebu Džendel i njegova potlačena braća muslimani u Mekki, uspjeli su pobjeći iz sužanjstva. Pridružili su se Ebu Besiru i postali strah i trepet za mekkanske nevjernike, jer su kontrolirali puteve kojima su prolazile mnogobožačke karavane iz Šama[4], a o tome ćemo kasnije govoriti detaljno.

Treće: Poštivanje časne opozicije

Nakon sklapanja sporazuma, a prije samog njegovog stavljanja na papir, među muslimanima se pojavilo jako protivljenje ovom sporazumu, naročito su se usprotivili dvjema tačkama: onoj po kojoj muslimani moraju predati mnogobošcima svakoga ko od njih prebjegne muslimanima, i onoj po kojoj muslimani neće ove godine ući u Mekku nego se moraju vratiti sa Hudejbijje u Medinu. Jedni od najvećih protivnika sporazuma bili su Omer b. El-Hattab, Usejd b. Hudajr, poglavar Evsa, i Sa'd b. Ubade, poglavar Hazredža.

Historičari spominju da je Omer došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da bi izrazio svoje protivljenje sporazumu te je rekao: "Zar ti nisi Allahov poslanik?" "Jesam", rekao je Poslanik. Omer je rekao: "Zar mi nismo muslimani!" Poslanik je rekao: "Jeste." Omer je rekao: "Zar oni nisu mnogobošci?" Poslanik je odgovorio: "Jesu." Omer je rekao: "Pa zašto onda dozvoljavamo ponižavanje naše

---

[1] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 3/347.
[2] Sadik Urdžun, *Muhammed Resulullah*, 4/275.
[3] Sura Et-Talak, 2-3.
[4] *Sulhul-Hudejbijje*, str. 322-325.

vjere?" Poslanik je rekao: "Ja sam Allahov poslanik i neću Mu biti nepokoran."[1] A u drugoj predaji: "Ja sam Allahov rob i Njegov poslanik, i neću prekršiti Njegovu naredbu, a On me neće napustiti."[2] Omer je rekao: "Zar nisi rekao da ćemo obići oko Kabe i učiniti tavaf oko nje?" Vjerovjesnik je rekao: "Jesam. Ali, jesam li ti rekao da će to biti ove godine?" Omer je odgovorio: "Nisi." Vjerovjesnik je rekao: "Zaista ćeš joj doći i učiniti tavaf oko nje!" Omer kaže: "Pa sam otišao Ebu Bekru i rekao: 'Ebu Bekre, zar on nije Allahov poslanik?' 'Jeste', odgovorio je Ebu Bekr. Omer je nastavio: 'Zar nismo muslimani?' 'Jesmo', rekao je Ebu Bekr. Omer je rekao: 'Zar oni nisu mnogobošci?' 'Jesu', odgovorio je Ebu Bekr. Omer je rekao: 'Pa zašto dozvoljavamo ponižavanje naše vjere?' Ebu Bekr je tada, savjetujući Omera el-Faruka da se prestane protiviti sporazumu, rekao: 'Pusti neka te on vodi! Ja, zaista, svjedočim da je on Allahov poslanik i da je ono što naredi istina, i da neće prekršiti Allahovu naredbu, i da ga Allah neće napustiti!'"[3]

Dakle, nakon ovog bolnog slučaja vezanog za Ebu Džendela, ashabi su ponovo izrazili negodovanje zbog sporazuma te je jedna grupa njih, među kojima je bio Omer b. El-Hattab, došla Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, kako bi ga obavijestili da se protive ovom sporazumu. Vjerovjesnik ih je, strpljenjem, mudrošću, blagošću, snagom dokaza koje mu je Allah dao, uspio ubijediti da je ovaj sporazum u korist muslimana i da je on njihova pobjeda, te da će Allah potlačenim muslimanima, poput Ebu Džendela, dati spas i izlaz. I zaista, ono što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, najavio, to se i ostvarilo.[4]

Ovo ukazuje na to da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, postavio pravilo poštivanja opozicije, a na taj način želio je dati smjernice muslimanskim vođama o nužnosti poštivanja opozicije kroz podsticanje svojih sljedbenika da izraze svoje stavove koji su u službi opće koristi.[5]

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, s ovime je pokazao da islam garantira slobodu mišljenja i svaki pojedinac u islamskom društvu ima slobodu izražavanja svoga stava, svejedno da li to mišljenje predstavljalo kritiku upućenu vladaru, jer musliman ima pravo da slobodno i bezbjedno izrazi svoj stav, a ne da zbog svojih riječi i stavova bude šikaniran i zlostavljan.

Iz Omerovog neslaganja sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, učimo da je izražavanje neslaganja sa stavom predsjednika države slobodan stav, a ne zločin zbog kojeg njegov počinilac mora okončati u tamnici.[6]

---

[1] *Min Mu'inus-sire*, str. 333.
[2] *Tarihut-Taberi*, 2/634.
[3] *Es-Siretun-Nebevijje*, 3/346.
[4] *Sulhul-Hudejbijje*, str. 270.
[5] *El-Kijadetul-askerijje fi ahdi Resulullah*, str. 495.
[6] Ebu Faris, *Gazvetul-Hudejbijje*, str. 134-135.

Četvrto: Završni čin 'umre i savjetovanje sa Ummu Selemom

Nakon što je završio potpisivanje sporazuma o miru, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je ashabima: "Ustanite i zakoljite kurbane i potom se obrijte." Ponovio je to tri puta, i pošto niko od njih nije ustao, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao je kod Ummu Seleme i ispričao joj šta je doživio od ljudi. Ummu Seleme je rekla: "Allahov Vjerovjesniče, ako hoćeš da to učine, izađi i ne govori im ništa, nego zakolji svoj kurban, potom pozovi čovjeka da ti obrije glavu." Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao je ne govoreći nikome ništa, zaklao je svoj kurban, pozvao svoga brijača da mu obrije glavu. Kada su to ashabi vidjeli, počeli su klati svoje kurbane i brijati glave jedni drugima, tako da su skoro jedni druge ozlijedili zbog gužve koja je nastala.[1]

Ovom prilikom neki ljudi na Hudejbijji su se obrijali, a neki su samo skratili kosu. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Allah se smilovao onima koji su obrijali kosu!" Rekoše: "I onima koji su skratili, Allahov Poslaniče!" Poslanik ponovo reče: "Allah se smilovao onima koji su obrijali kosu!" Rekoše: "I onima koji su skratili, Allahov Poslaniče!" Poslanik ponovo reče: "Allah se smilovao onima koji su obrijali kosu!" Rekoše: "I onima koji su skratili, Allahov Poslaniče!" Poslanik reče: "I onima koji su skratili."[2]

Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, kurban na Hudejbijji bila je Ebu Džehlova deva koja je u nozdrvi imala srebrenu halku, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaklao ju je kako bi time ozlojedio mnogobošce.[3]

Lekcije i pouke iz ovog događaja

1- Ummu Selemino mišljenje bilo je ispravno i blagoslovljeno. Ona je shvatila da ashabi misle da im je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio oslobađanje od ihrama kako bi im olakšao, a da će on ostati u ihramima, stoga je savjetovala Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da prvi počne sa klanjem kurbana kako bi time otklonio ovu mogućnost. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, shvatio je da je njen savjet ispravan te je postupio po njemu. Kada su ashabi vidjeli Vjerovjesnikov postupak, i poveli su se za njim jer više nije bilo razloga za odgađanje. Savjet koji je dala Ummu Seleme bio je ispravan i blagoslovljen. Ovaj slučaj je dokaz da je lijepo savjetovati se sa čestitim ženama koje mogu ponuditi dobar savjet i ispravno mišljenje.[4] Također, svejedno je da li se savjetovao sa muškarcem ili sa ženom, bitno je da ti ta osoba može dati koristan savjet. Ovaj primjer pobija mišljenje neprijatelja islama koji optužuju islam da ženi uskraćuje njena prava i da

---

[1] *Sahihul-Buhari, Kitabuš-šurut*, 3/240, br. 2732.
[2] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 3/348.
[3] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 3/349.
[4] *Melamihul-Mišvereti fid-da'vetil-islamijje*, str. 161.

ignorira njeno postojanje: zar postoji veće priznanje i poštovanje ženskog mišljenja od toga da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prihvati savjet žene i postupi po njemu kako bi riješio problem na koji je naišao i koji ga je naljutio.[1]

2- Značaj praktičnog primjera. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je ashabe tri puta, među kojima su bili i oni najugledniji i najpoštovaniji, na ovaj postupak, ali se nisu odazvali njegovom pozivu. Međutim, kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon Ummu Seleminog savjeta, lično pristupio izvršenju, ashabi su ga slijedili u tome. To govori da je u ovakvim i sličnim slučajevima lični primjer najkorisniji.[2]

3- Propis za onoga ko je spriječen da dovrši obrede hadždža ili 'umre: Nakon potpisivanja sporazuma na Hudejbijji, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prekinuo je obrede 'umre tako što je zaklao kurban i obrijao glavu. To ukazuje na to da je onome ko je spriječen u dovršenju obreda dozvoljeno da prekine obrede tako što će zaklati kurban i obrijati glavu s nijjetom odustajanja od onoga što je namjeravao, bilo da se radi o hadždžu ili 'umri. Također, ovo dokazuje da nije obavezan nadoknaditi hadždž ili 'umru, ako se radilo o dobrovoljnim obredima. Hanefije smatraju da je nadoknađivanje u ovakvim slučajevima vadžib, a dokaz im je to što su svi ashabi koji su prisustvovali hudejbijjskom primirju, učinili naknadnu 'umru, osim onih koji su u međuvremenu umrli ili poginuli kao šehidi u Bitki na Hajberu.[3]

Peto: Povratak u Medinu i objavljivanje sure El-Feth

Nakon toga Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uputio se natrag u Medinu, a tokom puta objavljena je sura El-Feth. Allah je rekao:

﴿ سَيَقُولُ لَكَ الْمُخَلَّفُونَ مِنَ الْأَعْرَابِ شَغَلَتْنَا أَمْوَالُنَا وَأَهْلُونَا فَاسْتَغْفِرْ لَنَا ۚ يَقُولُونَ بِأَلْسِنَتِهِم مَّا لَيْسَ فِي قُلُوبِهِمْ ۚ قُلْ فَمَن يَمْلِكُ
لَكُم مِّنَ اللَّهِ شَيْئًا إِنْ أَرَادَ بِكُمْ ضَرًّا أَوْ أَرَادَ بِكُمْ نَفْعًا ۚ بَلْ كَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿١١﴾ ﴾

"Govorit će ti beduini koji su izostali: 'Zadržali su nas imeci naši i porodice naše, pa zamoli za nas oprost?' Oni govore jezicima svojim ono što nije u srcima njihovim. Reci: 'Pa ko vam može išta protiv Allaha pomoći ako vam On hoće nauditi, ili ako vam hoće kakvo dobro učiniti?!' Naprotiv! Allah dobro zna ono što radite."[4]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, veoma se obradovao objavljivanju ove sure. Rekao je: "Objavljena mi je noćas jedna sura koja mi je draža od svega što sunce obasjava!"[5] Potom je proučio:

---

[1] *El-Mu'ahedat fiš-šeri'atil-islamijje*, str. 273.
[2] Muhammed es-Sejjid el-Vekil, *Te'emmulat fis-siretun-Nebevijje*, str. 211.
[3] El-Buti, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 243.
[4] Sura El-Feth, 11.
[5] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi, bab: Gazvetul-Hudejbijje*, 5/80, br. 4177.

﴿إِنَّا فَتَحۡنَا لَكَ فَتۡحٗا مُّبِينٗا ١﴾

"Mi ćemo ti dati sigurnu pobjedu."[1] Ashabi su rekli: "Neka ti je prijatno! A šta je objavljeno za nas?"[2] Poslanik je citirao:

﴿لِّيُدۡخِلَ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ وَٱلۡمُؤۡمِنَٰتِ جَنَّٰتٖ تَجۡرِي مِن تَحۡتِهَا ٱلۡأَنۡهَٰرُ خَٰلِدِينَ فِيهَا وَيُكَفِّرَ عَنۡهُمۡ سَيِّـَٔاتِهِمۡۚ وَكَانَ ذَٰلِكَ عِندَ ٱللَّهِ فَوۡزًا عَظِيمٗا﴾

"Da bi vjernike i vjernice uveo u džennetske bašče, kroz koje rijeke teku, u kojima će vječno boraviti, i da bi prekrio njihova zla djela – a to je u Allaha veliki uspjeh."[3]

Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stigao u Kerra'ul-Gamim, ljudi su pohitali ka njemu, a on je bio na svojoj jahalici i učio im: "Mi ćemo ti dati sigurnu pobjedu." Neki čovjek je rekao: "Allahov Poslaniče, je li ovo pobjeda?" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio je: "Jest, tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, ovo je pobjeda!"[4] Tada su se muslimansko neraspoloženje i tuga pretvorili u neizmjernu radost. Shvatili su tada da oni ne mogu razumjeti uzroke i njihove posljedice i da je svako dobro, za njih i islamsku da'vu, u prepuštanju odredbama Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.[5]

Kroz suru El-Feth, Kur'an o ovom veličanstvenom događaju govori na poseban način nazivajući sporazum o miru koji su postigle dvije strane veličanstvenom pobjedom.

Ova sura objavljena je nakon sklapanja sporazuma dok se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vraćao u Medinu nakon što su on, sallallahu alejhi ve sellem, i ashabi prošli jedno veliko iskustvo, od nade u obavljanje 'umre, preko sukoba sa mnogoboščima i zakletve Er-Ridvan, do sporazuma o miru, s kojim neki ashabi nisu bili zadovoljni.

Nakon svega toga dolazi kur'anska objava koja muslimanima objašnjava da je ovaj sporazum veličanstvena pobjeda i potvrđuje da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio u pravu kada je prihvatio sporazum. Sve ovo pojašnjeno je u ajetu kako bi se povećalo povjerenje vjernika prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, kada čuju kako mu Allah pred velikim ovosvjetskim skupom šalje radosnu vijest da je On dao pobjedu s ovim sporazumom, kako bi Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, iz počasti prema njemu, oprostio prošle i eventualne buduće grijehe. Također, Allah je želio umiriti vjernike i uvjeriti ih da su postupili ispravno. Zatim je Allah obavijestio da je vjernicima pružio potporu i pomogao ih da budu strpljivi uz Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i da se slože s njegovom namjerom

---

[1] Sura El-Feth, 1.
[2] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi, bab: Gazvetul-Hudejbijje*, 5/78, br. 4172.
[3] Sura El-Feth, 5.
[4] Ebu Davud, *Sunen, Me'alimus-sunen, Kitabul-džihad*, 2736.
[5] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 2/449.

da potpiše sporazum o miru. To se desilo zato što je Allah u njihova srca, čak i u srca onih koji su bili protiv nekih tačaka sporazuma, ulio smirenost, pa su, iako nevoljko, ipak prihvatili taj sporazum, tako da niko od muslimana nije odbio sporazum nego su svi prihvatili Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, naredbe, i to zahvaljujući smiraju koji je Allah spustio u njihova srca. Allah je rekao:

﴿ هُوَ ٱلَّذِىٓ أَنزَلَ ٱلسَّكِينَةَ فِى قُلُوبِ ٱلْمُؤْمِنِينَ لِيَزْدَادُوٓا۟ إِيمَـٰنًا مَّعَ إِيمَـٰنِهِمْ ۗ وَلِلَّهِ جُنُودُ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۚ وَكَانَ ٱللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٤﴾ ﴾

"On je Onaj koji je smiraj u srca vjernika spustio da bi vjerovanje na vjerovanje svoje povećali, a vojske nebesa i Zemlje su Allahove; Allah sve zna i mudar je."[1]

Kur'an navodi da je Allah Taj koji je spustio smirenost u vjernička srca, kako bi se sjećali Njegove dobrote i zahvaljivali Mu na njoj. Ovo ukazivanje na spuštanje smirenosti je nešto čime se odlikuje samo kur'anski stil govora o pohodu na Hudejbijju, jer smirenost je duhovno stanje i o njegovom spuštanju zna samo Allah.

Kur'an, također, ukazuje na zakletvu Er-Ridvan, u kojoj su se ashabi zakleli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, na smrt. Allah je pohvalio ovu zakletvu, ovjekovječio je njen spomen u Kur'anu i ukazao da je to zakletva samom Allahu, dželle šanuhu. Allah, dželle šanuhu, rekao je:

﴿ إِنَّ ٱلَّذِينَ يُبَايِعُونَكَ إِنَّمَا يُبَايِعُونَ ٱللَّهَ يَدُ ٱللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ ۚ فَمَن نَّكَثَ فَإِنَّمَا يَنكُثُ عَلَىٰ نَفْسِهِۦ ۖ وَمَنْ أَوْفَىٰ بِمَا عَـٰهَدَ عَلَيْهُ ٱللَّهَ
فَسَيُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١٠﴾ ﴾

"Oni koji su ti se zakleli na vjernost – zakleli su se, doista, na vjernost samom Allahu – Allahova ruka je iznad ruku njihovih! Onaj ko prekrši zakletvu krši je na svoju štetu, a ko ispuni ono što se obavezao Allahu, On će mu dati veliku nagradu!"[2]

Kur'anski govor o Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, bitkama odlikuje se, dakle, time što ukazuje na suštinu, ispravlja pogrešna ubjeđenja, odgaja duše, iznosi na vidjelo sramotno ponašanje licemjera, nagovještava vjernicima da će uskoro uzeti veliki plijen, što se ostvarilo u Bitki na Hajberu. Također, objašnjava ko ima opravdanje za izostanak iz džihada, jer, Allahovom neizmjernom milošću, ne zaslužuje svako ko izostane iz džihada prijekor.

Nakon okončanja Hudejbijjskog sporazuma, kada su se muslimani vratili u Medinu ne ušavši u Mekku čemu su se nadali, Allah, dželle šanuhu, ukazao je vjernicima da je san koji je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, usnio istina i da će se ostvariti. Allah kaže:

---

[1] Sura El-Feth, 4.
[2] Sura El-Feth, 10.

﴿لَّقَدْ صَدَقَ اللَّهُ رَسُولَهُ الرُّؤْيَا بِالْحَقِّ ۖ لَتَدْخُلُنَّ الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ إِن شَاءَ اللَّهُ آمِنِينَ مُحَلِّقِينَ رُءُوسَكُمْ وَمُقَصِّرِينَ لَا تَخَافُونَ ۖ
فَعَلِمَ مَا لَمْ تَعْلَمُوا فَجَعَلَ مِن دُونِ ذَٰلِكَ فَتْحًا قَرِيبًا ﴿٢٧﴾﴾

"Allah će obistiniti san Poslanika Svoga da ćete doista u Mesdžidul-Haram ući sigurni – ako Allah bude htio – neki obrijanih glava, a neki podrezanih kosa, bez straha. On je ono što vi niste znali znao i zato vam je, prije toga, nedavnu pobjedu dao."[1]

Na koncu, ova veličanstvena sura završava pohvalom Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovih ashaba. Allah kaže:

﴿هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ ۚ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا ﴿٢٨﴾ مُّحَمَّدٌ رَّسُولُ اللَّهِ ۚ وَالَّذِينَ مَعَهُ
أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ ۖ تَرَاهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا ۖ سِيمَاهُمْ فِي وُجُوهِهِم مِّنْ أَثَرِ السُّجُودِ ۚ ذَٰلِكَ مَثَلُهُمْ فِي
التَّوْرَاةِ ۚ وَمَثَلُهُمْ فِي الْإِنجِيلِ كَزَرْعٍ أَخْرَجَ شَطْأَهُ فَآزَرَهُ فَاسْتَغْلَظَ فَاسْتَوَىٰ عَلَىٰ سُوقِهِ يُعْجِبُ الزُّرَّاعَ لِيَغِيظَ بِهِمُ الْكُفَّارَ ۗ وَعَدَ اللَّهُ
الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْهُم مَّغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا ﴿٢٩﴾﴾

"On je poslao Poslanika Svoga s Uputom i vjerom istine, da bi je uzdigao iznad ostalih vjera. A Allah je dovoljan svjedok! Muhammed je Allahov poslanik, a njegovi su sljedbenici strogi prema nevjernicima, a samilosni među sobom; vidiš ih kako ruku' i sedždu čine, želeći Allahovu nagradu i zadovoljstvo – na licima su im znaci, tragovi od padanja licem na tlo. Tako su opisani u Tevratu. A u Indžilu: oni su kao biljka koja izdanak svoj izbaci pa ga onda učvrsti, i on ojača, i ispravi se na svojoj stabljici izazivajući divljenje sijača – da bi On s vjernicima najedio nevjernike. A onima koji vjeruju i dobra djela čine Allah obećava oprost i nagradu veliku."[2]

Časni ashabi su shvatili da je islamska da'va ušla u novu fazu u kojoj je čeka zagarantirana pobjeda, širenje do neslućenih daljina, i da je priroda ove vjere da se neprestano širi i da miru i sigurnosti teži više nego ratu, te su s vremenom osjetili rezultate hudejbijjskog mira.

Neki rezultati hudejbijjskog mira:

1- Ovaj sporazum značio je da Kurejšije priznaju postojanje islamske države, jer sporazumi se potpisuju između jednakih. Ovo priznanje je ostavilo traga na plemena kojima su Kurejšije bili uzor u odbojnom stavu prema muslimanima.

2- Srca mnogobožaca i licemjera ispunila su se strepnjom, mnogi su postali svjesni da će islam pobijediti. To se jasno vidi iz toga što su mnogi kurejšijski prvaci,

---

[1] Sura El-Feth, 27.
[2] Sura El-Feth, 28-29.

poput Halida b. Velida i Amra b. El-Asa, pohrlili u islam, a beduini iz okoline Medine požurili su da iznesu isprike za svoj izostanak.

3- Primirje je dalo priliku za širenje islama i upoznavanje ljudi sa islamskim učenjima, što je rezultiralo primanjem islama od strane mnogih plemena. Imam Ez-Zuhri rekao je: "Islam nikad prije nije doživio ovakvu pobjedu. Prije ovoga muslimani i nemuslimani su se sretali samo na bojnom polju, a kada je potpisano primirje i ljudi postali sigurni jedni od drugih, počeli su se susretati, međusobno razgovarati i raspravljati, tako da je, ko god je iole bio pametan, nakon što bi mu bila predstavljena islamska učenja, primao islam. Tokom te dvije godine islam je primilo isto toliko ljudi koliko je primilo za sve prethodne godine, a možda i više."[1] Nakon što je naveo ove riječi, Ibn Hišam je rekao: "Dokaz za Ez-Zuhrijevu tvrdnju jeste to što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na Hudejbijju došao sa 1.400 ashaba, kako prenosi Džabir b. Abdullah, radijallahu anhuma, a dvije godine nakon toga, prilikom oslobođenja Mekke, došao je sa 10.000."[2]

4- Pošto su se muslimani osigurali od Kurejšija, usmjerili su svoje snage prema židovima i plemenima koja su im pružala podršku. Kao rezultat toga, nakon sporazuma na Hudejbijji, desio se pohod na Hajber.

5- Pregovori na Hudejbijji rezultirali su time da Kurejšije shvate muslimansku poziciju, te su počeli pokazivati svoje simpatije prema njima. Tako se Huls b. Alkame, kada je vidio muslimane kako izgovaraju telbiju, vratio svojim prijateljima i rekao: "Vidio sam kurbane obilježene i pripremljene za klanje, stoga smatram da ih ne treba spriječiti da posjete Hram."

6- Sporazum na Hudejbijji omogućio je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da organizira pohod na Mu'tu, što je bio novi potez kojim se, na jedan drugačiji način, islamska da'va željela prenijeti izvan Arapskog poluostrva.

7- Hudejbijjski sporazum dao je priliku Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da počne slati izaslanike perzijskim, bizantijskim i koptskim vladarima, preko kojih ih je pozivao da prime islam.

8- Hudejbijjski sporazum bio je uvertira za oslobođenje Mekke. Ibnul-Kajjim je rekao: "Primirje je bilo uvod za veliku pobjedu kojom je Allah osnažio Svoga Poslanika i Svoju vojsku, nakon čega su ljudi u grupama počeli ulaziti u islam. Ovo primirje je jedno od poglavlja te pobjede i njen nagovještaj. Allah stalno, pred velike događaje, čije je dešavanje odredio Svojom voljom i zakonom, šalje nagovještaje kako bi pripremio ljude za taj događaj."[3]

---

[1] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 3/351.
[2] *Ibid.*, 3/351-352.
[3] *Zadul-me'ad*, 3/309.

Šesto: Ebu Besir u Medini i njegov gerilski rat

Neposredno nakon Hudejbijjskog sporazuma, Ebu Besir Utbe b. Usejd uspio je pobjeći iz mnogobožačkih zatvora u Mekki i prebjeći Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u Medinu. Kurejšije su za njim poslale dvojicu svojih ljudi da ga vrate od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kao što je sporazumom dogovoreno. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je Ebu Besiru: "Ebu Besire, mi smo, kao što znaš, postigli sporazum s ovim narodom, a naša vjera nam ne dozvoljava izdaju. Allah će tebi i drugim potlačenim muslimanima dati spas i izlaz, stoga se vrati svome narodu." Ebu Besir je rekao: "Allahov Poslaniče, zar me vraćaš mnogobošcima koji će me natjerati da napustim svoju vjeru?!" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "O Ebu Besire, vrati se svome narodu, Allah će tebi i ostalim potlačenima dati spas i izlaz."[1]

Muslimani su s tugom posmatrali kako dvojica mnogobožaca odvode njihovog brata po vjeri u mekkanski zatvor, nakon što je uspio iz njega pobjeći. Međutim, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je odlučan da ispuni data obećanja i ugovore, jer za njega to nije bilo samo puko slovo na papiru, nego praktični životni kodeks. Jer, Allah je u mnogim ajetima oporučio da se ugovori ispunjavaju i upozorio na kršenje zadate riječi.

Allah, dželle šanuhu, kaže:

﴿ وَأَوْفُوا بِعَهْدِ اللَّهِ إِذَا عَاهَدتُّمْ وَلَا تَنقُضُوا الْأَيْمَانَ بَعْدَ تَوْكِيدِهَا وَقَدْ جَعَلْتُمُ اللَّهَ عَلَيْكُمْ كَفِيلًا ۚ إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ ﴿٩١﴾ ﴾

"I ispunjavajte obaveze na koje ste se Allahovim imenom obavezali i ne kršite zakletve kad ste ih tvrdo dali, a Allaha kao jamca sebi uzeli, jer Allah zna ono što radite."[2]

﴿ وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ ۖ إِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْئُولًا ﴿٣٤﴾ ﴾

"...i ispunjavajte obavezu jer će se za obavezu zaista odgovarati!"[3]

Ovo znači da je kod muslimana ispunjavanje ugovora temeljno vjersko pravilo kojeg se mora pridržavati svaki musliman.[4]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, držao se sporazuma sa Kurejšijama i predao je Ebu Besira dvojici njihovih ljudi. Ebu Besir je krenuo s njima dvojicom i kada su stigli u Zul-Hulejfu, rekao je jednom od te dvojice: "Brate Benu Amira, je li ti dobra ova sablja?" Ovaj je odgovorio: "Jeste." Ebu Besir upita: "Mogu li je pregledati?" Čovjek reče: "Pogledaj ako hoćeš." Ebu Besir je izvukao njegovu

---

[1] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*.

[2] Sura En-Nahl, 91.

[3] Sura El-Isra', 34.

[4] *Menhedžul-I'lamil-islami fi Sulhil-Hudejbijje*, str. 329.

sablju iz korica i počeo ga njome udarati sve dok ga nije ubio. Onaj drugi je pobjegao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Vaš drug je ubio moga druga!"

Nedugo zatim, pojavio se Ebu Besir, opasan sabljom. Rekao je: "Allahov Poslaniče, predao si me njima i izvršio si ono što si dužan. Allah je ispunio tvoje jamstvo, a ja sam se sačuvao od toga da budem silom od vjere odvraćen ili mučen."[1] Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Jadna li mu majka, mogao je izazvati rat da je s njim bio još neko!" Kada je Ebu Besir čuo ove riječi, shvatio je da će ga Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ponovo izručiti mnogobošcima pa je pobjegao u Sejful-Bahr.[2]

Potlačeni muslimani u Mekki shvatili su iz Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi da je Ebu Besiru potrebno ljudi te su počeli bježati i priključivati se njemu u Sejful-Bahru, a jedan od onih koji su mu se priključili bio je i Ebu Džendel, sin Suhejla b. Amra. Ubrzo se oko Ebu Besira okupila jaka grupa boraca, koji su napadali kurejšijsku karavanu kad god bi čuli da dolazi iz Šama, njene pratioce bi ubijali, a robu bi zapljenjivali i njome trgovali. Uskoro su mnogobošci poslali Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, poruku u kojoj ga mole da u ime Allaha i zarad rodbinskih veza obavijesti Ebu Besira i njegove ljude da je svako onaj ko prebjegne Muhammedu bezbjedan kod njega. Tako su se kurejšijski mušrici odrekli najokrutnijeg uvjeta kojim su željeli pokazati gordost, ali upravo ono u čemu su tražili ponos donijelo im je poniženje.[3]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao im je ovu poruku[4] koja ih je stigla dok su bili u El-Ajsu, te su došli u Medinu, a bilo ih je između šezdeset i sedamdeset.[5]

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, lijepo je primio ovu grupu vjernika koji su Kurejšijama nanijeli teške gubitke i prisilili ih da povuku taj nepravedni uvjet koji su bili postavili. To je muslimanima donijelo novu snagu i ojačalo njihove pozicije.

Međutim, Ebu Besiru, vođi i osnivaču ove vjerničke čete, nije bilo suđeno da dočeka taj trenutak. On je srcem bio vezan za Vjerovjesnikovu zajednicu u Medini, ali kada mu je stiglo Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, pismo, bio je na samrtničkoj postelji i umro je na putu za Medinu.[6]

Priča o Ebu Besiru i Ebu Džendelu i iskušenjima koja su podnijeli radi svojih uvjerenja, postojanost i čvrstina koju su pokazali, njihova odlučnost i džihad kojim su ponizili mnogobošce i postigli da mnogobošci odustanu od teškog uvjeta koji

---

[1] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 3/353.
[2] *Sahihul-Buhari, Kitabuš-šurut, bab: Eš-Šuruti fil-džihad*, 3/241, br. 4732.
[3] Muhammed Sadik Urdžun, *Muhammed Resulullah*, 4/281.
[4] *Sahihul-Buhari, Kitabuš-šurut*, 3/241, br. 4732.
[5] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 2/451.
[6] *Suver ve iber minel-džihadin-Nebevi fil-Medine*, str. 296.

su postavili na Hudejbijji, primjer je vjernicima kako se treba žrtvovati radi svoje vjere i kako vjeru treba pomagati. Ova priča ukazuje da pojedinac ponekad može uraditi ono što ne može zajednica, jer Ebu Besir i njegova grupa nanosili su mnogobošcima velike gubitke u vrijeme kada to islamska država, zbog Hudejbijjskog sporazuma, nije mogla učiniti. Ovo je bilo moguće jer oni nisu potpadali pod ingerencije islamske države, ali ono što su radili Ebu Besir i njegova grupa nije bio rezultat njihovog ličnog promišljanja, jer Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije im naredio da ne napadaju kurejšijske karavane niti da se moraju vratiti u Mekku, što se samo po sebi smatra njegovim odobrenjem za ono što su radili.

Stav Ebu Besira i njegove grupe bio je izuzetno mudar jer mekkanskim silnicima nisu htjeli dozvoliti da ih silom odvrate od njihove vjere i spriječe ih u nakani da pobjegnu u Medini, te su odabrali poteze koji će njima donijeti spas, a islamskoj državi biti od pomoći jer će oslabiti mekkansku ekonomiju i ugroziti njihovu sigurnost, i to u vrijeme trajanja primirja. Čak se može reći da ih je na ovaj potez ohrabrio sam Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kada je Ebu Besira opisao riječima: "Mogao bi izazvati rat da uz njega ima još neko!"[1]

Sedmo: Vjerovjesnik je odbio predati muhadžirke

Grupa potlačenih muslimanki iz Mekke odlučila je učiniti hidžru iz doma nevjerstva u dom islama. Jedna od prvih bila je Ummu Kulsum, kćerka Ukbeta b. Mu'ajta, koja je nakon hudejbijjskog mira učinila hidžru Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.

Kada su mnogobošci htjeli da vrate ove muhadžirke, Allah je objavio:

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِذَا جَآءَكُمُ ٱلۡمُؤۡمِنَٰتُ مُهَٰجِرَٰتٖ فَٱمۡتَحِنُوهُنَّۖ ٱللَّهُ أَعۡلَمُ بِإِيمَٰنِهِنَّۖ فَإِنۡ عَلِمۡتُمُوهُنَّ مُؤۡمِنَٰتٖ فَلَا تَرۡجِعُوهُنَّ إِلَى ٱلۡكُفَّارِۖ لَا هُنَّ حِلّٞ
لَّهُمۡ وَلَا هُمۡ يَحِلُّونَ لَهُنَّۖ وَءَاتُوهُم مَّآ أَنفَقُواْۚ وَلَا جُنَاحَ عَلَيۡكُمۡ أَن تَنكِحُوهُنَّ إِذَآ ءَاتَيۡتُمُوهُنَّ أُجُورَهُنَّۚ وَلَا تُمۡسِكُواْ بِعِصَمِ ٱلۡكَوَافِرِ وَسۡـَٔلُواْ مَآ أَنفَقۡتُمۡ
وَلۡيَسۡـَٔلُواْ مَآ أَنفَقُواْۚ ذَٰلِكُمۡ حُكۡمُ ٱللَّهِ يَحۡكُمُ بَيۡنَكُمۡۖ وَٱللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٞ ﴿١٠﴾ ﴾

"O vjernici, kada vam vjernice, kao muhadžirke dođu, ispitajte ih, a Allah dobro zna kakvo je vjerovanje njihovo, pa ako se uvjerite da su vjernice, onda ih ne vraćajte nevjernicima; one njima nisu dopuštene, niti su oni njima dopušteni; a njima podajte ono što su potrošili. Nije vam grijeh da se njima ženite kad im vjenčane darove njihove date. U braku mnogoboškinje ne zadržavajte! Tražite ono što ste potrošili, a neka i oni traže ono što su potrošili! To je Allahov sud, On sudi među vama, a Allah sve zna i mudar je."[2]

Prof. Muhammed el-Gazali kaže: "Nakon hudejbijjskog mira muslimani su žene muhadžirke, zbog njihove vjere, odbili izručiti njihovim starateljima. To može

---

[1] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi, bab: Gazvetul-Hudejbijje*, 5/78, br. 4172.
[2] Sura El-Mumtehina, 10.

biti iz dva razloga: ili zato što su smatrali da se dotična tačka ugovora odnosi samo na muškarce, ili zato što su se plašili da će ove muslimanke usljed mučenja i ponižavanja napustiti svoju vjeru, a one se nisu mogle kriti po brdima i napadati neprijatelja, kao što su činili Ebu Džendel i Ebu Besir i njihova grupa. Šta god da je bio razlog, valja znati da su one zadržane po kur'anskom uputstvu."[1]

Treća tema
Lekcije, pouke i koristi iz Hudejbijjskog sporazuma

Pohod na Hudejbijju obiluje lekcijama iz akide, fikha, usula, odgoja..., a mi ćemo spomenuti samo neke od njih:

Prvo: Propisi iz oblasti akide

1- Propis stajanja iznad velikodostojnika koji sjedi

Mugire b. Šu'be stajao je sa sabljom u ruci iznad Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je sjedio. To nije bilo Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, običaj, ali je sunnet da se tako postupi prilikom primanja neprijateljskih delegacija kako bi se na taj način pokazala snaga i ponos, te poštovanje i pokornost vođi, i spremnost na žrtvovanje radi njegove zaštite. Ovo je uobičajeni postupak prilikom primanja vjerničkih delegacija od strane nevjernika kao i kada vjernici primaju nevjerničke delegacije, i to ne spada pod onu vrstu stajanja koju je pokudio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kada je rekao: "*Ko voli da ljudi pred njim ustaju, neka sebi pripremi mjesto u Vatri!*"[2]

Isto tako, pokazivanje ponosa i gordosti u ratu nije pokuđeno kao što je pokuđeno u drugim situacijama.[3]

To je slično Ebu Dudžanetovom načinu hodanja u Bitki na Uhudu: svako šepurenje i oholost su zabranjeni šerijatom, u svim situacijama osim u ratu, a dokaz su riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je o Ebu Dudžanetovom hodanju rekao: "*Allah mrzi ovakav način hodanja, osim u ovakvim situacijama.*"[4]

---

[1] El-Gazali, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 367.
[2] Ebu Davud, *Sunen, Kitabul-edeb, bab: Kijamur-redžuli lir-redžul*, br. 5229.
[3] *Zadul-me'ad*, 3/304.
[4] Dr. El-Buti, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 241.

2- Dozvoljena je slutnja na dobro na osnovu nekih predznaka, suprotno zloslutnji

Kada je na pregovore došao Suhejl[1] b. Amr, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Dolazi vam olakšanje u ovoj vašoj stvari."

Ovaj hadis je dokaz da je slutnja na dobro na osnovu nekih znakova pohvalna i da nije isto što i zloslutnja koja je zabranjena.[2]

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, objasnio je značenje naslućivanja dobra kada je rekao: "*Nema zloslutnje, bolja je slutnja na dobro.*" Rekoše: "Allahov Poslaniče, šta je slutnja na dobro?" Odgovorio je: "*Lijepa riječ koju čuje neki od vas.*"[3]

Razlika između slutnje na dobro i zloslutnje je u tome što je slutnja na dobro odraz lijepog mišljenja o Allahu, a zloslutnja je očekivanje zla pa je zato zabranjena.

O zloslutnji je Allahov Poslanik, sallallhu alejhi ve sellem, rekao: "Bolje je nadati se dobru, i neka zloslutnja ne odvrati muslimana od namjere, a ako neko od vas vidi nešto što mu se ne sviđa, neka kaže: '*Allahu moj, svako dobro dolazi samo od Tebe, i niko osim Tebe ne može otkloniti nikakvo zlo! Nema moći ni snage osim uz Tebe!*'"[4]

3- Vjerovanje da astrološki položaj zvijezda utječe na padanje kiše predstavlja nevjerstvo

Halid el-Džuheni, radijallahu anhu, rekao je: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, predvodio nas je na sabah-namazu, na Hudejbijji, nakon jedne kišne noći, i kada je završio namaz, okrenuo se prema ljudima i rekao: "Znate li šta je rekao vaš Gospodar?" Odgovorili su: "Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju!" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Rekao je: 'Neki Moji robovi osvanuli su kao vjernici, a neki kao nevjernici! Onaj ko kaže: 'Pala nam je kiša Allahovom dobrotom i Njegovom milošću', on vjeruje u Mene, a ne vjeruje u zvijezde, a ko kaže: 'Pala nam je kiša zbog položaja te i te zvijezde', on ne vjeruje u Mene, a vjeruje u zvijezde.'"[5] Nevjerstvo spomenuto u hadisu islamski učenjaci svrstavaju u jednu od dvije vrste, shodno stanju čovjeka: nevjerstvo u ubjeđenju, ili nevjerstvo u smislu poricanja Allahove blagodati.

Onaj ko smatra da položaj zvijezda utječe na padanje kiše, on je nevjernik koji je izašao iz vjere. Imam Šafija je rekao. "Ko smatra da kiša pada zbog položaja zvijezda, kao što su pagani smatrali, to je nevjerstvo, kao što je rekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jer položaj zvijezde je vezan za vremenski period, a vrijeme je stvoreno i ne može učiniti ništa ni za sebe ni za druge. A ko kaže: 'Pala je

---

[1] ar. Suhejl – lahak, ugodan, tolerantan. (prim. prev.)
[2] *Zadul-me'ad*, 3/305.
[3] *Sahihul-Buhari*, br. 5754.
[4] Ebu Davud, *Sunen, Me'alimus-sunen, Kitabut-tibb*, br. 3919.
[5] *Sahihul-Buhari, Kitabul-ezan, br. 746.*

kiša u vrijeme te i te pojave', taj nije učinio nevjerstvo, ali mi je draže da se ne izražava na takav način."[1]

Šafija pod ovim nevjerstvom koje spominje misli na nevjerstvo u ubjeđenju.[2]

4- Propis teberruka – traženja bereketa – u tragovima i onome što su koristili dobri ljudi

Urve b. Mes'ud, opisujući stanje ashaba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Allaha mi, Allahov Poslanik ne isekne slinu a da je neki od njih ne dočeka dlanovima i potrlja njome svoje lice i kožu, a kada se abdesti, samo što se ne potuku otimajući se za vodu kojom se abdestio."[3]

Imam Eš-Šatibi, komentirajući ovaj i slične hadise, rekao je: "Čini se da je u odnosu prema svakome kome je potvrđeno da je evlija i odan sljedbenik Poslanikovog sunneta, dozvoljen teberrruk u vodi kojom se abdestio, ili njegovoj slini i njegovim tragovima, i da se njima trlja nadajući se zdravlju, kao što je to dozvoljeno u tragovima Poslanika kojeg slijede, ali je problem što je takav zaključak u kontradikciji sa stanjem ashaba, radijallahu anhum, koji nakon Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti ni prema kome nisu postupali na takav način. Najbolji čovjek nakon Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, bio je Ebu Bekr es-Siddik, a on je bio i njegov halifa, ali s njegovim tragovima nije se tako postupalo; zatim Omer koji je bio nakon Ebu Bekra najbolji u ummetu, zatim Osman, zatim Alija, a potom ostali ashabi i niko u ummetu nije bolji od njih, ali ne postoji vjerodostojna predaja da je neko na bilo koji način tražio bereket u tragovima nekoga od ashaba, na bilo koji način, nego su se ograničili na to da ih slijede u riječima, djelima i ponašanju u kojem su oni slijedili Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Prema tome, to se smatra njihovom saglasnošću da se takve stvari ne trebaju činiti.[4]

Ibn Vehb u djelu *El-Džami'* bilježi hadis od Junusa b. Jezida da je Ibn Šihab rekao: "Pričao mi je jedan ensarija[5] da su muslimani, kada bi se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, abdestio ili iseknuo, time potirali po koži i pili ostatke. Kada je vidio šta rade, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao ih je: 'Zašto to radite?' Rekoše: 'Nadamo se u tome bereketu i čistoći.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao im je: 'Onaj ko želi da ga vole Allah i Njegov Poslanik, neka govori istinu, ispunjava ono što mu je povjereno i neka ne uznemirava komšiju!'"[6]

---

[1] Eš-Šafi'i, *El-Umm*, 1/252.

[2] El-Hakemi, *Gazvetul-Hudejbijje*, str. 304.

[3] *Sahihul-Buhari*, br. 2731 i 2732.

[4] El-Hakemi, *Gazvetul-Hudejbijje*, str. 305.

[5] Taj ensarija se zvao Abdurrahman b. Ebu Kared, kao što stoji u *Et-Tergibu vet-terhib*, 3/589. (op. a.)

[6] El-Albani o ovom hadisu kaže: "To je vjerodostojan hadis, prenesen je različitim lancima prenosilaca i različitim predajama u dva Et-Taberanijeva *Mu'džema* i u drugim djelima." El-Albani, *Silsiletul-ehadisis-sahiha*, br. 2998.

Ovaj hadis ukazuje na to da je preče ostaviti teberruk i kada je u pitanju Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, a ono što se desilo na dan Hudejbijje, moguće je da je bilo kako bi Urve b. Mes'ud i Kurejšije vidjeli koliko su ashabi, radijallahu anhum, vezani za Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i koliko ga vole, jer je Urve rekao: "Vidim oko tebe bezvrijedne ljude koji će te brzo napustiti i pobjeći."[1]

To su bila neka akidetska pitanja.

Drugo: Fikhski i usulski propisi

1- Priča o Ka'bu b. Udžretu i propisivanju otkupa

Ka'b b. Udžre, radijallahu anhu, rekao je: "Prišao mi je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na Hudejbijji, a sa glave su mi padale vaške. Rekao je: 'Smeta li ti to na glavi?' Rekao sam: 'Smeta.' Kazao je: 'Obrij glavu', ili: 'Obrij to.'" Kaže Ka'b: "Potom je objavljen ovaj ajet:

﴿فَمَن كَانَ مِنكُم مَّرِيضًا أَوْ بِهِۦٓ أَذًى مِّن رَّأْسِهِۦ فَفِدْيَةٌ مِّن صِيَامٍ أَوْ صَدَقَةٍ أَوْ نُسُكٍ﴾

'A koji se među vama razboli ili mu nešto bude pričinjavalo neugodnosti na glavi, neka se postom ili sadakom ili kurbanom iskupi!'[2]

Potom je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Posti tri dana, ili udijeli tri mjerice hrane na šestericu siromaha, ili zakolji kurban koji možeš.'"[3]

U Muslimovoj predaji stoji da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prošao pored njega na Hudejbijji, prije nego što je ušao u Mekku, a bio je u ihramima, dok je pokušavao potpaliti vatru pod loncem, a po licu su mu padale vaške. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mu je: "Pričinjavaju li ti te vaške neugodnost?" Rekao je: "Da." Poslanik je rekao: "Obrij glavu i nahrani šestericu siromaha sa tri mjerice hrane, ili posti tri dana, ili zakolji kurban."[4]

Navedeni ajet iz sure El-Bekare objašnjava propis za čovjeka u ihramima koji doživi nešto što mu pričinjava neugodnosti na glavi. Objavljen je o slučaju Ka'ba b. Udžre, ali važi sa svakog muslimana koji doživi isto.

2- Dozvoljenost obavljanja namaza u kućama

Ibn Madže bilježi od Ebul-Meliha b. Usame da je rekao: "Jedne jako kišne noći izašao sam u mesdžid. Kada sam se vratio, zatražio sam dozvolu za ulazak u kuću pa je moj otac[5] upitao: 'Ko je to?' Rekao sam: 'Ebul-Melih.' On je rekao: 'Na dan Hudejbijje bili smo sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i pala

---

[1] *Sahihul-Buhari, Kitabuš-šurut*, br. 2732.
[2] Sura El-Bekare, 196.
[3] *Sahihul-Buhari*, br. 1815.
[4] *Sahihu Muslim, Kitabul-hadždž*, br. 1201.
[5] Zvao se Usama b. Umejr, ashab iz plemena Huzejl, jedini koji prenosi hadise od njega je njegov sin.

je kiša koja nije nakvasila ni đonove naših papuča, ali je glasnik Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, povikao: 'Klanjajte u svojim nastambama!'"[1]

Ovaj hadis je vjerodostojan, spojenog je lanca prenosilaca, a prenosioci su pouzdani, i Ibn Hadžer ga je ocijenio sahihom.[2]

3- U povratku sa Hudejbijje muslimani su prespavali sabah-namaz

Muslimani su na Hudejbijji proveli preko deset dana, a El-Vakidi[3] i Ibn Sa'd[4] smatraju da su proveli dvadeset noći.

Od Ibn A'iza se prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u ovom pohodu proveo mjesec i po.[5]

Čini se da su El-Vakidi i Ibn Sa'd mislili na period koji je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, proveo na Hudejbijji, a Ibn A'iz je mislio na period od njegovog izlaska iz Medine do povratka u nju.

Nakon što su muslimani prekinuli obrede 'umre, krenuli su natrag u Medinu. Kada je pala noć, skrenuli su s puta i ulogorili se da prespavaju. Odredili su Bilala, radijallahu anhu, da stražari, ali je Bilal, radijallahu anhu, zaspao, te ih je probudila tek vrelina sunca. Prenosi se od Abdullaha b. Mes'uda, radijallahu anhu, da je rekao: "Vraćali smo se sa Hudejbijje pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ko će nas čuvati večeras?' 'Ja ću', javio se Bilal, radijallahu anhu. Svi su zaspali i spavali dok nije izašlo sunce. Tada se probudio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Klanjajte kao što i inače klanjate.' Postupili su tako, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Ovako neka postupi svako ko prespava ili zaboravi klanjati namaz.'"[6]

U drugim predajama navodi se da su sabah-namaz prespavali prilikom drugog događaja, a ne na Hudejbijji, stoga su neki učenjaci pokušali da usaglase te predaje. Tako dr. Hafiz el-Hakemi smatra da se priča ponovila više puta[7], ka8o što zastup9aju En-Nevevi[10], Ibn Kesir, Ibn Hadžer i Ez-Zerkani. A Es-Sujuti kaže: "Jedini način da se predaje usaglase jeste objašnjenje da se priča ponovila više puta."[11]

---

[1] *Sunen Ibn Madže, Kitabu ikametis-sala*, br. 936.
[2] El-Hakemi, *Gazvetul-Hudejbijje*, str. 221. *Fethul-bari*, 2/113.
[3] El-Vakidi, *El-Megazi*, 2/616.
[4] *Et-Tabekatul-kubra*, 2/98.
[5] *Šerhuz-Zerkani alel-mevahib*, 2/210.
[6] Ebu Davud, *Sunen, Me'ailumus-sunen, Kitabus-sala*, br. 447.
[7] *Gazvetul-Hudejbijje*, str. 258.
[8] *Šerhu Sahihu Muslim*, 5/181-182.
[9] *El-Bidaje ven-nihaje*, 4/213.
[10] *Fethul-bari*, 1/449.
[11] *Tenvirul-Havalik*, 1/33.

4- Sklapanje mira između muslimana i njihovih neprijatelja i dozvoljeni period trajanja primirja

Sklapanje hudejbijjskog mira učenjaci uzimaju kao dokaz da je dozvoljeno sklapanje mira između muslimana i njihovih neprijatelja s kojima ratuju, svejedno da li za to dobili naknadu ili ne. Bez naknade je dozvoljeno zato što je medinsko primirje bilo bez naknade, a ako je dozvoljeno bez naknade, preče je da bude dozvoljeno s uzimanjem naknade. Međutim, ako primirje znači da muslimani moraju neprijateljima platiti određeni novčani iznos, prema većini uleme, to nije dozvoljeno jer je to ponižavajuće, a i zato što ne postoji dokaz u Kur'anu ili sunnetu koji to dozvoljava.

Međutim, ako je to nužda, kao u slučaju kada postoji opasnost da muslimani budu pobijeni ili porobljeni, tada je to dozvoljeno, kao što je dozvoljeno sužnju da novcem otkupi slobodu.

Šafija, Ahmed i mnogi drugi učenjaci smatraju da primirje treba imati tačno određen rok trajanja i da nije dozvoljeno da traje duže od deset godina, jer je na toliki rok Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio postigao sporazum sa Kurejšijama na Hudejbijji.

Drugi učenjaci, poput Ebu Hanife, smatraju da je dozvoljeno da primirje traje duže od deset godina, shodno općoj koristi za muslimane koju procjenjuje vođa.[1]

Vanjština hadisa ukazuje da je prvi stav ispravniji, a taj period se može produžiti ako to bude u u interesu muslimana, kao što objašnjava Šafija.[2]

Neki kasniji učenjaci iznijeli su stav da je dozvoljeno trajno primirje, bez ograničenog roka. Njihov dokaz su riječi Uzvišenog Allaha:

﴿إِلَّا ٱلَّذِينَ يَصِلُونَ إِلَىٰ قَوْمٍۭ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُم مِّيثَٰقٌ أَوْ جَآءُوكُمْ حَصِرَتْ صُدُورُهُمْ أَن يُقَٰتِلُوكُمْ أَوْ يُقَٰتِلُوا۟ قَوْمَهُمْ ۚ وَلَوْ شَآءَ ٱللَّهُ لَسَلَّطَهُمْ عَلَيْكُمْ فَلَقَٰتَلُوكُمْ ۚ فَإِنِ ٱعْتَزَلُوكُمْ فَلَمْ يُقَٰتِلُوكُمْ وَأَلْقَوْا۟ إِلَيْكُمُ ٱلسَّلَمَ فَمَا جَعَلَ ٱللَّهُ لَكُمْ عَلَيْهِمْ سَبِيلًا ﴿٩٠﴾﴾

"Osim onih koji se sklone kod plemena s kojima vi imate ugovor, ili dođu kod vas, jer im je teško boriti se protiv vas ili svoga naroda. A da Allah hoće, On bi ih okrenuo protiv vas, pa bi se oni borili protiv vas! Ako vas oni ostave na miru i ne bore se protiv vas, nego vam ponude mir, onda vam Allah ne daje puta protiv njih!"[3]

Ovaj njihov stav temelji se na tome da je u odnosu između muslimana i nemuslimana osnova mir, a ne rat, i da je džihad propisan samo radi odbrane muslimana.[4]

Ovaj stav je neprihvatljiv zbog sljedećeg:

---

[1] *Fethul-kadir*, 5/546. *Gazvetul-Hudejbijje*, str. 294.
[2] *Gazvetul-Hudejbijje*, str. 295.
[3] Sura En-Nisa', 90.
[4] Dr. Vehbe ez-Zuhajli, *Asarul-Harb fil-fikhil-islami*, str. 680.

a) Ovaj stav je suprotan saglasnosti učenjaka kao što sam zagovornik ovog stava priznaje kada kaže: "Učenjaci fikha su se složili da primirje sa neprijateljem mora imati određen rok trajanja i da vječno primirje nije ispravno."[1]

b) Ajet koji se uzima za dokaz derogiran je ajetom:

﴿ فَإِذَا انسَلَخَ الْأَشْهُرُ الْحُرُمُ فَاقْتُلُوا الْمُشْرِكِينَ حَيْثُ وَجَدتُّمُوهُمْ وَخُذُوهُمْ وَاحْصُرُوهُمْ وَاقْعُدُوا لَهُمْ كُلَّ مَرْصَدٍ ۚ فَإِن تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ فَخَلُّوا سَبِيلَهُمْ ۚ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٥﴾ ﴾

"Kada prođu sveti mjeseci, onda ubijajte mnogobošce gdje god ih nađete, zarobljavajte ih, opsjedajte i na svakom prolazu dočekujte. Pa ako se pokaju i budu namaz obavljali i zekat davali, ostavite ih na miru, jer Allah zaista prašta i milostiv je."[2] Ibn Džerir navodi da je to stav Ikrime, Hasana, Katade i Ibn Zejda[3], a El-Kurtubi navodi da je to stav Mudžahida, a potom kaže: "To je najispravnije što je rečeno o značenju ovog ajeta."[4]

c) Njegove tvrdnje da je u odnosu između muslimana i nevjernika osnova mir, pobija prethodno navedeni ajet, kao i život Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovih halifa, radijallahu anhum.

d) Stav da je džihad samo odbrambeni rat, podmetnut je muslimanima. Ovaj je stav na odličan način pobio Sejjid Kutb, te je ukazao da je razlog širenja ovog stava među muslimanima osjećaj inferiornosti spram orijentalističkih napada i nerazumijevanje postepenog razvoja da've.[5]

5- Sveobuhvatni izraz shvata se u sveobuhvatnom značenju

Ovo usulsko pravilo podupire predaja koju bilježi Ibn Hišam od Ebu Ubejda u kojoj stoji da su neki ashabi, kada se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio u Medinu, rekli: "Allahov Poslaniče, zar nisi rekao da ćeš bezbjedno ući u Mekku?" Odgovorio je: "Jesam. A jesam li vam rekao da će to biti ove godine?" Odgovorili su: "Nisi." Rekao je: "To će se desiti, kao što mi je kazao Džibril, alejhisselam."[6]

Ovaj hadis nagovještava vjernicima radosnu vijest o oslobođenju Mekke, ukazuje im na istinitost Objave i skreće pažnju da se trebaju predati toj vijesti i shvatiti je u njenom sveobuhvatnom značenju jer je spomenuta sveobuhvatnim izrazom bez dodataka ili ograničavanja.[7]

---

[1] *Ibid.*, str. 675.
[2] Sura Et-Tevbe, 5.
[3] *Tefsirut-Taberi*, 9/24-26.
[4] *Ibid.*, 5/308.
[5] El-Hakemi, *Gazvetul-Hudejbijje*, str. 296.
[6] *Suver ve iber minel-džihadin-Nebevi fil-Medine*, str. 297.
[7] El-Hakemi, *Gazvetul-Hudejbijje*, str. 313.

6- Obaveza pokornosti i poslušnosti Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, čak i kada njegove naredbe izgledaju suprotne analogiji ili neprihvatljive dušama

U slučaju Hudejbijje, Omeru b. El-Hattabu, radijallahu anhu, i još nekim ashabima nije se svidio mirovni sporazum sa Kurejšijama jer su smatrali da su uvjeti sporazuma nepravedni prema muslimanima, ali su se ubrzo pokajali jer im je bilo neugodno što su prezirali nešto s čime je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio zadovoljan. Ovaj događaj bio im je lekcija za cijeli život, pa su upozoravali druge da se ne povode za svojim viđenjima.[1]

Tako je Omer b. El-Hattab, radijallahu anhu, znao reći: "Ljudi, čuvajte se svog mišljenja u vjeri! Ja sam na dan Ebu Džendela odbio naredbu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, vodeći se svojim mišljenjem, i tako mi Allaha, to me nije dovelo do istine!"[2]

Sehl b. Hunejf, radijallahu anhu, govorio je: "Čuvajte se vlastitog mišljenja! Ja bih, da sam mogao, na dan Ebu Džendela odvratio od naredbe Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.[3]

Omer b. El-Hattab, radijallahu anhu, neko je vrijeme živio u strahu da će Allah na njega spustiti Svoju kaznu zbog onoga što je uradio na dan Hudejbijje. Pričajući tu svoju priču, Omer je govorio: "Konstantno sam postio, udjeljivao sadaku i oslobađao robove, sve dok se nisam ponadao da će izaći na dobro."[4]

U komentaru na ovaj događaj, Ibn ed-Dejbe' eš-Šejbani rekao je: "Učenjaci su rekli: 'Ova priča jasno upućuje na obaveznost pokoravanja i slijeđenja Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, naredbi, čak i onda kada se čini da je to suprotno logici ili kada je neprihvatljivo dušama, jer svaki musliman mora biti ubijeđen da je u onome što Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naređuje svako dobro i da je u njemu opća korist koja donosi sreću i na ovom i na onom svijetu, i da je svaka njegova naredba potpuno odgovarajuća i savršena, ali razum često ne može dokučiti krajnji cilj i konačan ishod.'"[5]

Treće: Divan primjer Vjerovjesnikovih odgojnih metoda

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Ko se uspne na Senijjetul-Merar, dobit će ono što je dato Benu Israilu!"[6]

Ovaj hadis oslikava jedan divan prizor Vjerovjesnikovih odgojnih metoda koji zaslužuje da se o njemu razmisli. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,

---

[1] *Ibid.*, str. 313.
[2] *Ibid.*, str. 179.
[3] *Ibid.*, str. 313.
[4] *Hada'ikul-envar ve metali'ul-Esvar*, 2/622.
[5] *Mervijat Gazvetul-Hudejbijje*, str. 315.
[6] *Sahihu Muslim, Kitabu sifatil-munafikun*, br. 2780.

podstiče ashabe da se uspnu na Senijjetul-Merar obavještavajući ih da će onome ko to učini, Allah oprostiti grijehe.

Najznačajniji zaključci koje možemo izvući iz toga su:

1- Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, želio je da srca ashaba u svakom trenutku njihovog života budu vezana za onaj svijet.

2- Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, želi im skrenuti pažnju da svaki pokret i postupak, koji oni smatraju uobičajenim ili mahinalnim, trebaju iskoristiti da se opskrbe za onaj svijet. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, konstantno je nastojao urezati ova shvatanja u duše ashaba, pa tako nalazimo da je u drugoj situaciji rekao: "*I za dozvoljeni spolni odnos vi imate nagradu!*" Rekoše: "Allahov Poslaniče, zar ćemo za udovoljavanje svojim strastima biti nagrađeni?" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "*Kao što bi onome koji to učini na nedozvoljen to bilo upisano u grijeh, tako će onaj ko to učini na dozvoljen način imati za to nagradu.*"[1] Na trećem mjestu opet kaže: "*Šta god udijeliš, to je sadaka, čak i zalogaj koji prineseš ustima svoje supruge.*"[2]

Ova shvatanja, ako se nastane u srcu vjernika, garancija su da će sav njegov život biti ispunjen obožavanjem Allaha, a pošto ibadet obuhvata sve sfere ljudskog života, musliman će moći osjetiti njegove blagoslovljene tragove na sebi i oko sebe.[3]

Dva najvažnija traga obožavanja Allaha:

a) Život i djela vjernika bit će posvećeni Allahu. Sve što radi, radit će kao pokorni rob, skrušene duše, a to će ga podsticati da čini što više dobrih djela, i da bude produktivniji u svemu što je od koristi ljudima, jer to povećava njegova dobra djela i približava ga Allahu. Ovakva shvatanja podstiču ga da bude što precizniji u obavljanju svoga posla jer on u tome očekuje Allahovo zadovoljstvo i sevap.

b) Onaj ko obožava jedino Allaha, kroči samo jednim putem i ima samo jedan cilj. Jer, musliman ima samo jednog Gospodara i jedino se Njemu obraća u svemu što želi, bilo da je vezano za ovaj ili onaj svijet, tako da on ne živi u podijeljenosti, sukobima, niti ima problema sa podvojenošću ličnosti.[4]

Ashabi su se ovim shvatanjima vodili u svim sferama svoga života, a Allah nam je sačuvao njihove životopise kako bi nam bili uzori u našim životima i da bi to bio dokaz protiv onih nakon njih koji rade suprotno.[5]

---

[1] *Sahihu Muslim, Kitabuz-zekat*, br. 53.
[2] *Sahihul-Buhari*, br. 2742.
[3] El-Hakemi, *Mervijatu Gazvetul-Hudejbijje*, str. 315.
[4] Dr. El-Kardavi, *El-Ibadetu fil-islam*, str. 66.
[5] El-Hakemi, *Mervijatu Gazvetul-Hudejbijje*, str. 316.

Četrnaesto poglavlje

Najvažniji događaji između Hudejbijje i oslobođenja Mekke

Prva tema
Bitka na Hajberu

Prvo: Datum i uzroci odigravanja bitke

Ibn Ishak[1] navodi da se Bitka na Hunejnu desila u mjesecu muharremu sedme godine po Hidžri, dok El-Vakidi[2] smatra da se odigrala u mjesecu saferu ili rebi'ul-evvelu sedme godine po Hidžri, nakon povratka sa Hudejbijje. Ibn Sa'd[3] smatra da se desila u mjesecu džumadel-ula sedme godine, a Ez-Zuhri i Malik[4] da se desila u mjesecu muharremu šeste godine po Hidžri. Ibn Hadžer[5] preferira stav Ibn Ishaka nad El-Vakidijevim.[6]

Židovi sa Hajbera nisu prema muslimanima pokazali neprijateljstvo sve dok se kod njih nisu doselili poglavari plemena Benu Nadir, koji su u dušama osjećali gorčinu protjerivanja iz svojih domova. Međutim, protjerivanje nije slomilo njihovu snagu, oni su se iselili sa ženama i djecom, noseći sa sobom svoj imetak i vodeći pjevačice. Izašli su nadmeno i oholo, uz svirku i slavlje kakvo do tada nije viđeno.[7]

Najistaknutiji lideri plemena Benu Nadir, koji su se naselili na Hajberu, bili su Selam b. Ebul-Hakik, Kinane b. Ebul-Hakik i Hujejj b. Ahtab. Čim su se tu nastanili, stanovnici Hajbera počeli su im se pokoravati.[8]

To je bilo dovoljno da židovi s Hajbera odluče ući u sukob sa muslimanima kako bi im se osvetili, jer su njihove nove vođe izgarale od mržnje i želje da se vrate u svoje domove u Medini. Prvi njihov pokušaj desio se u Bitki protiv saveznika, u kojoj su hajberski židovi, prvenstveno njihove vođe iz plemena Benu Nadir, imali veliku ulogu u okupljanju Kurejšija i beduinskih plemena protiv muslimana, jer su im stavili na raspolaganje svoj imetak, a pleme Benu Kurejza su nagovorili da pogazi ugovor s muslimanima i pruži podršku saveznicima.[9] Štaviše, uložili su svoj imetak i iskoristili svoje veze sa plemenom Benu Kurejza u cilju pružanja pomoći saveznicima i napadanja muslimana sleđa.[10]

Prema tome, židovi s Hajbera postali su velika prijetnja opstanku mlade muslimanske države, stoga su se muslimani, po povratku sa Hudejbijje, posvetili rješavanju opasnosti koja im prijeti od židova sa Hajbera, a sura El-Feth, objavljena

---

[1] Ibn Hišam, *Es-Siretu-Nebevijje*, 3/455.
[2] El-Vakidi, *El-Megazi*, 2/634.
[3] Ibn Sa'd, *Et-Tabekat*, 2/106.
[4] Ibn Asakir, *Tarihu Dimešk*, 1/33.
[5] *Fethul-bari*, 16/41.
[6] *Es-Siretun-Nebevijje fi du'il-Mesadiril-aslijje*, str. 500.
[7] *Es-Siretun-Nebevijjetul-aslijje*, 1/319.
[8] *Es-Siretun-Nebevijjetul-aslijje*, 1/319.
[9] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 1/319.
[10] *Nadretun-ne'im*, 1/349.

nakon Hudejbijje, nagovještava osvajanje Hajbera i uzimanje plijena u njemu.[1] Allah je rekao:

﴿ وَعَدَكُمُ ٱللَّهُ مَغَانِمَ كَثِيرَةً تَأْخُذُونَهَا فَعَجَّلَ لَكُمْ هَٰذِهِۦ وَكَفَّ أَيْدِيَ ٱلنَّاسِ عَنكُمْ وَلِتَكُونَ ءَايَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ وَيَهْدِيَكُمْ صِرَٰطًا مُّسْتَقِيمًا ﴿٢٠﴾ وَأُخْرَىٰ لَمْ تَقْدِرُوا۟ عَلَيْهَا قَدْ أَحَاطَ ٱللَّهُ بِهَا ۚ وَكَانَ ٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرًا ﴿٢١﴾ ﴾

"Allah vam obećava brojan plijen koji ćete uzeti, a s ovim je požurio i ruke ljudi od vas je zadržao – da bi to bio znak za vjernike i da bi vas na Pravi put uputio – i drugi, koji niste bili u stanju uzeti – Allah vam ga je dao, jer Allah sve može."[2]

Drugo: Marširanje muslimanske vojske ka Hajberu

Muslimanska vojska je nadirala ka Hajberu, srca ispunjenih čvrstim imanom, iako su znali za jake hajberske utvrde u kojima su se nalazili žestoki i dobro opremljeni borci za rat. Ashabi su iz sveg glasa izgovarali tekbire i tehlile, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio od njih da se stišaju, rekavši: "O ljudi! Stišajte svoje glasove. Doista, vi ne dozivate gluhog i odsutnog, već dozivate Onoga koji sve čuje, koji sve vidi!"[3]

Vojska se kretala noću, kao što kaže Seleme b. El-Ekve'a: "Kada smo krenuli na Hajber, kretali smo se noću."[4]

Amir b. El-Ekve'a bodrio je muslimane ovim stihovima:

Allah naš, da nas Ti ne uputi
Ne bismo klanjali nit' sadaku dijelili
Oprosti nam naše propuste
A u boju stope naše Ti učvrsti
I od Sebe smiraj na nas spusti
Ako smo istini pozvani, mi se odazivamo
I u pomoć onom ko pozove pristupamo.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao je: "Ko je ovaj što podstiče?" Rekoše: "Amir b. El-Ekve'a." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Allah neka mu se smiluje." Neki čovjek[5] reče: "Bit će kao što kažeš, Allahov Vjerovjesniče, a voljeli bismo da si nam ga ostavio pa da uživamo u njegovoj hrabrosti."[6]

Kada je muslimanska vojska stigla u Es-Sahba', mjesto blizu Hajbera, klanjali

---

[1] *Nadretun-ne'im*, 1/349.
[2] Sura El-Feth, 20-21.
[3] *Sahihul-Buhari, Kitabud-de'avat*, br. 6384.
[4] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi*, br. 4196.
[5] Bio je to Omer b. El-Hattab. *Fethul-bari*, 7/466.
[6] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi*, br. 4196.

su ikindiju, potom je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da sakupe putnu opskrbu. Donesena mu je samo prekrupa, pa je naredio da se pripremi jelo. Kada su Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i ashabi jeli, ustao je, isprao usta, potom je, ne mijenjajući abdest, predvodio ashabe na akšam-namazu.[1]

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je poslao Abbada b. Bišra na čelu izviđačke čete da prikupi podatke o neprijatelju i da provjeri da li postoji kakva zasjeda. Na putu su sreli židovskog špijuna iz plemena Ešdže' i upitali ga: "Ko si ti?" Odgovorio je: "Čovjek koji traži svoje odbjegle deve." Abbad reče: "Imaš li ikakvih informacija o Hajberu?" Odgovorio je: "Nedavno sam bio tamo. Šta te zanima?" Abbad reče: "Informacije o židovima." Čovjek odgovori: "U redu. Kinane b. Ebul-Hakik i Havze b. Kajs nagovorili su svoje saveznike iz plemena Gatafan da im priteknu u pomoć, a zauzvrat su im obećali platiti jednogodišnji prinos hajberskih plodova. Oni su pristali i došli su sa konjima i oružjem, predvođeni Utbetom b. Bedrom, te su ušli s njima u njihove utvrde. Raspolažu sa deset hiljada boraca koji se nalaze u otpornim utvrdama, imaju toliko oružja, hrane i vode da mogu izdržati opsadu nekoliko godina. Smatram da im niko ništa ne može!" Abbad b. Bišr ga nekoliko puta udari bičem i reče: "Ti si samo njihov špijun! Reci mi istinu ili ću te ubiti!" Beduin tada reče: "Prestravljeni su i mnogo vas se boje zbog onoga što ste uradili židovima u Medini. Meni je Kinane rekao: 'Idi pred njih, ti im nećeš biti čudan, priđi im kao da imaš neku potrebu od njih, a zatim procijeni koliko ih ima, a kad te budu ispitivali, preuveličaj naš broj i mogućnosti, potom se brzo vrati i prenesi nam informacije o njima.'"[2]

Kada su stigli nadomak Hajbera, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče ashabima: "Stanite!", a potom je proučio dovu: "Allahu naš, Gospodaru nebesa i onoga što pokrivaju, Gospodaru zemalja i onoga što nose, Gospodaru šejtana i onih koje su u zabludu odveli, Gospodaru vjetrova i onoga što nose, molimo Te za dobro ovoga mjesta i dobro njegovih stanovnika, i dobro koje je u njemu, a utječemo se od zla ovoga mjesta, i njenih stanovnika, i svakog zla u njemu." Ovu dovu učio je pri ulasku u svako naseljeno mjesto. Potom je rekao: "Krenite u ime Allaha!"[3]

Kada je pala noć, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je vojsci da spava na ulazu u Hajber. Probudili su se vrlo rano te su podigli šatore i ulogorili se u dolini Er-Redži' koja se nalazi između Hajbera i plemena Gatafan, da bi na taj način spriječili da židovima stigne pomoć od tog plemena.[4]

Ujutro su stanovnici Hajbera s lopatama i korpama izašli na svoja imanja pa kada su ugledali muslimansku vojsku, počeše vikati: "Muhammed, tako nam Boga!

---

[1] *Es-Sira'u me'al-Jehud*, 2/30.
[2] El-Vakidi, *El-Megazi*, 2/640-641.
[3] El-Hakim, *El-Mustedrek*, 2/100. El-Hakim je rekao: "Hadis je vjerodostojnog seneda", a Ez-Zehebi je to potvrdio.
[4] *Es-Sira'u me'al-Jehud*, 2/45.

Dolazi Muhammed sa svojom vojskom!"

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Allahu ekber! Opustošen bio Hajber! Kada mi izađemo na megdan nekom narodu, loše jutro će osvanuti onima koji su opomenuti!"[1]

Treće: Opis osvajanja hajberskih utvrda

Židovi su pobjegli u svoje utvrde te su ih muslimani stavili pod opsadu, a zatim počeli osvajati jednu po jednu utvrdu. Prvo su pale utvrde na sjeverozapadu Hajbera, i to utvrde Na'im i Es-Sa'b u području En-Natat i utvrde Ebij i En-Nezar u području zvanom Eš-Šekk. Nakon toga pala je utvrda El-Kammus u području El-Kutejbe, koja je pripadala Ibn Ebul-Hakiku, a zatim su pale utvrde El-Vetih i Es-Selalim u istoimenim područjima.[2]

Prilikom pokušaja osvajanja nekih od ovih utvrda, muslimani su se suočili sa žestokim otporom. Tako je prilikom osvajanja utvrde Na'im pod njenim zidinama kao šehid poginuo Mahmud b. Mesleme el-Ensari, na kojeg je židov Merhib bacio mlin[3], a utvrda je pala tek nakon deset dana borbe.[4] Na početku opsjedanja ove utvrde, zastavu je nosio Ebu Bekr es-Siddik, radijallahu anhu, ali Allah nije davao pobjedu, pa kad su se ljudi iscrpili, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Sutra ću predati zastavu čovjeku kojeg vole Allah i Njegov Poslanik, i koji voli Allaha i Njegovog Poslanika, i koji se neće vratiti dok mu Allah ne dadne pobjedu." Muslimani su željno očekivali da saznaju ko će to biti. Trećeg dana nakon što je klanjao sabah-namaz, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je Aliju b. Ebu Taliba, radijallahu anhu, i predao mu zastavu. Alija je poveo borce i Allah je dao da utvrda bude osvojena pod njegovim vođstvom.[5]

Alija, radijallahu anhu, žalio se na upalu očiju pa ga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao, a potom pljucnuo u njegove oči i uputio dovu pa je Alija ozdravio.[6] Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, oporučio je Aliji da pozove židove u islam prije nego što ih napadne te mu je rekao: "Tako mi Allaha, da Allah posredstvom tebe uputi jednog čovjeka bolje ti je nego crveno blago!"[7] Kada ga je Alija, radijallahu anhu, upitao: "Dokle da se borim protiv njih?", Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio je: "Bori se protiv njih sve dotle dok ne posvjedoče da nema drugog boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov poslanik. Kada to prihvate, zaštitili su svoje živote i imetke, osim onda kada ove riječi

---

[1] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi*, br. 4210.
[2] *Es-Siretun-Nebevijje fi du'il-Mesadiril-aslijje*, str. 501.
[3] *Ibid.*, str. 501.
[4] El-Vakidi, *El-Megazi*, 2/657.
[5] El-Hakim, *El-Mustedrek*, 3/37. El-Hakim ga je ocijenio sahihom, a Ez-Zehebi se složio s tom ocjenom.
[6] *Sahihu Muslim*, 4/1872, br. 2406.
[7] *Sahihu Muslim*, br. 2406.

zahtijevaju (da se drukčije postupi), a račun će polagati pred Allahom."[1]

Tokom opsade ove utvrde istakao se židovski vođa Merhab zbog kojega je poginuo Amir b. El-Ekve'a, a potom ga je ubio Alija, radijallahu anhu, u dvoboju,[2] a neki historičari spominju da ga je ubio Muhammed b. Mesleme. To je uzrokovalo pad borbenog duha kod židova, a potom i njihov poraz.[3]

U nekoliko predaja navodi se da se Alija, radijallahu anhu, u borbi za utvrdu Na'im štitio teškim vratima nakon što mu je neki židov izbio iz ruke štit koji je koristio, ali nijedna od tih predaja nije vjerodostojna. Naravno, ovim se ne negira njegova hrabrost i snaga, jer su brojne vjerodostojne predaje dovoljne za njihovu potvrdu.[4]

Nakon osvajanja utvrde Na'im, muslimani su se uputili ka utvrdi Es-Sa'b b. Muaz. Zastavu je u pohodu na nju nosio Hubab b. El-Munzir koji se istakao u borbi, a nakon tri dana osvojena je i ta utvrda u kojoj su našli mnogo hrane i razne robe, a muslimani su bili u oskudici sa hranom.

Potom su se ustremili ka utvrdi Ez-Zubejr u koju su prebjegli preživjeli iz utvrda Na'im i Es-Sa'b i iz drugih osvojenih utvrda. Stavili su ovu utvrdu pod opsadu i prekinuli im dotok vode, čime su ih prisilili da nakon tri dana izađu i bore se, te su poraženi. Nakon pada ove utvrde kompletno područje En-Netat, u kojem su bili najopasniji židovi, stavljeno je pod muslimansku kontrolu.

Potom su se uputili ka utvrdama u području Eš-Šekk gdje su prvo napali utvrdu Ubej, a nakon što su je osvojili, neki židovi su iz nje prebjegli u utvrdu Nezar, te su se muslimani uputili ka toj utvrdi, stavili je pod opsadu, a potom i osvojili. Tada su svi židovi iz područja Eš-Šekk pobjegli iz svojih utvrda i sakupili se u tri vrlo otporne utvrde: El-Kummus, El-Vetih, Es-Sulalim. Muslimani su ih četrnaest dana držali pod opsadom kada su židovi zatražili sporazum o miru.[5]

S obzirom na tok događaja koje smo spomenuli, može se reći da je Hajber osvojen silom[6], a to potvrđuju i predaje koje bilježe El-Buhari, Muslim i Ebu Davud, u kojima stoji da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, silom osvojio Hajber.[7]

Tako je čitav Hajber pao u muslimanske ruke, a odmah potom židovi iz Fedeka, mjesta sjeverno od Hajbera, ponudili su Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, mirovni sporazum ponudivši svoja imanja da im garantira život. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to je prihvatio i imetak Fedeka je pripao samo Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, jer nije uzet borbom.

Muslimani su nakon toga nekoliko noći opsjedali Vadil-Kura, a to je nekoliko sela između Hajbera i Tejme.[1] Njihovi stanovnici su se uplašili i muslimani su zapli-

---

[1] *Sahihu Muslim*, 4/1872, br. 2405.
[2] *Es-Siretun-Nebevijje fi du'il-Mesadiril-aslijje*, str. 502.
[3] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 1/324.
[4] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 1/324.
[5] El-Vakidi, *El-Megazi*, 2/658 i 671.
[6] *Es-Siretun-Nebevijje fi du'il-Mesadiril-aslijje*, str. 504.
[7] *Sahihu Muslim*, br. 1365.

jenili veliki imetak. Zemlju i palme su prepustili na obrađivanje židovima i njihovim radnicima, kao i na Hajberu. Stanovnici mjesta Tejma prihvatili su mirovni sporazum po istim uvjetima koji su važili za židove Hajbera i Vadil-Kura.[2]

Židovske utvrde su padale jedna za drugom pred muslimanskom vojskom, u bitkama u kojima su poginula devedeset i tri židova[3], a njihove žene i robinje postale su muslimansko roblje. Među porobljenima je bila i Safijja, kći Hujejja b. Ahtaba, koju je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oslobodio i potom oženio.[4]

Ibn Ishak navodi da je u toj bitki poginulo dvadeset muslimana[5], a El-Vakidi smatra da ih je poginulo petnaest.[6]

Četvrto: Beduin šehid, crni pastir i junak u Vatri

1- Beduin šehid

Neki beduin je povjerovao u Vjerovjesnika i učinio hidžru. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, oporučio je nekim ashabima da se brinu za njega, pa kada je u Bitki na Hajberu osvojen veliki plijen, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odvojio je jedan dio za njega i poslao mu po ashabima, jer je on bio na straži. Kada je beduin došao, predali su mu to, a on je upitao: "Šta je ovo?" Rekoše: "Dio koji ti je odredio Allahov Poslanik." Beduin je to uzeo, otišao kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i upitao: "Allahov Vjerovjesniče, šta je ovo?" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Dio koji sam odredio za tebe." "Nisam radi ovoga povjerovao u tebe nego da bih bio pogođen strijelom ovdje" – pokazao je na svoje grlo – "pa poginuo i ušao u Džennet!" Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Ako si iskren s Allahom u tome, Allah će ti to ostvariti!" Nakon toga beduin je otišao u borbu protiv neprijatelja, i kada je ubijen, donesen je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji upita: "Je li to on?" "Jeste", odgovoriše. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Bio je iskren pa je Allah dao da to ostvari." Potom ga je umotao svoj ogrtač, klanjao mu dženazu, a od dova koje je učio za njega je i ova: "Allahu moj, ovaj Tvoj rob je učinio hidžru na Tvome putu, preselio je kao šehid, ja svjedočim za njega!"[7]

2- Crni pastir

Jedan crni rob, Abesinac, koji je čuvao stado svoga gospodara, kada je vidio stanovnike Hajbera da su se latili oružja, upitao je: "Protiv koga se želite boriti?"

---

[1] *Tarihul-halife*, str. 85.
[2] *Zadul-me'ad*, 3/354-355.
[3] *Es-Siretun-Nebevijje fi du'il-Mesadiril-aslijje*, str. 504.
[4] *Sahihu Muslim, Kitabun-nikah*, 3/1045.
[5] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 1/327.
[6] El-Vakidi, *El-Megazi*, 2/700.
[7] *Sunenun-Nesai, Kitabul-dženaiz, bab: Es-Salatu aleš-šuheda'*, 4/60, br. 1953. Et-Tahavi, *Šerhu Me'anil-asar*, 1/291, *Sunenul-Bejheki*, 4/15-16. El-Hakim, *El-Mustedrek*, 3/595-596.

Odgovorili su: "Protiv čovjeka koji tvrdi da je vjerovjesnik." Otkako je to čuo, nije prestao razmišljati o Vjerovjesniku, te je napokon došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, sa svojim stadom i upitao: "Čemu pozivaš?" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Pozivam u islam, da svjedočiš da nema drugog boga osim Allaha, a da sam ja Allahov poslanik, i da samo Allaha obožavaš." "Šta ću dobiti ako to posvjedočim i povjerujem u Allaha?", upitao je rob. "Dobit ćeš Džennet, ako umreš na tome!", odgovorio je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Rob je primio islam i rekao: "Ovo stado mi je povjereno na čuvanje." Allahov Poslanik, salallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Odvedi ga do El-Hasba'a i tu ostavi, Allah će vratiti ono što ti je povjereno." Rob je učinio kako mu je rečeno i stado se vratilo svome vlasniku, židovu, koji je iz toga shvatio da je njegov rob primio islam. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, održao je govor u kojem je podsticao muslimane na džihad. Kada se zapodjenula borba između muslimana i židova, među poginulim muslimanima bio je i ovaj crni rob. Muslimani ga ponesoše u svoj logor i unesoše u šator. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je u šator, pogledao ga, potom se okrenuo ashabima i rekao: "Allah je ukazao počast ovom robu i doveo ga na Hajber. Vidio sam pored njegove glave dvije hurije, a nije obavio nijedne sedžde u svom životu."[1]

3- Junak u Vatri

U muslimanskoj vojsci, na dan Hajbera, bio je jedan borac koji je svojom sabljom sjekao svakog mnogobošca koji bi mu stao na put, ali Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "On je od stanovnika Vatre!" Ashabi, radijallahu anhum, rekoše: "Ako je on u Vatri, ko je onda od nas u Džennetu!" Jedan čovjek reče: "Allaha mi, on neće umrijeti u ovakvom stanju", pa ga je odlučio pratiti i bio je svjedok njegovog ranjavanja i prizivanja smrti kada su se bolovi pojačali. Naime, stavio je sablju na tlo, a vrh sablje među svoja prsa, zatim je tijelo pritisnuo na sablju i tako se ubio. Ovaj čovjek koji ga je pratio došao je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Svjedočim da si ti Allahov poslanik!" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Šta je razlog tih riječi?" Kada ga je čovjek obavijestio, Poslanik je rekao: "Zaista neko radi djela za koja se ljudima čini da će zbog njih ući u Džennet, a on je od stanovnika Vatre. I zaista radi djela zbog kojih se ljudima čini da će ući u Vatru, a on je, doista, od stanovnika Dženneta!"[2]

Peto: Dolazak muhadžira iz Abesinije na čelu sa Džaferom b. Ebu Talibom

Tokom borbi na Hajberu, iz Abesinije je stigao Džafer b. Ebu Talib, radijallahu anhu, i njegovi drugovi. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poljubio ga je u

---

[1] *Zadul-me'ad*, 3/323-324. *Es-Siretul-Halebijje*, 3/39.
[2] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi, bab: Gazvetul-Hajber*, 4207.

oči i rekao: "Ne znam čemu se više radujem: pobjedi na Hajberu ili Džaferovom dolasku!"

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je poslao po njih Amra b. Umejju ed-Damrija. Nedžašija ih je poslao u dvije lađe, te su stigli na dan osvajanja Hajbera, a sa Džaferom je stigao i Ebu Musa el-Eš'ari sa skupinom ljudi iz plemena Eš'arija. Ebu Musa je kazivao: "Kada smo mi u Jemenu čuli vijest o Vjerovjesnikovoj hidžri, odlučili smo da i mi učinimo hidžru i pridružimo mu se. Izašao sam sa svojom braćom Ebu Burdetom i Ebu Ruhmom, u skupini od nekoliko ljudi. (Ili je rekao: "U skupini od pedeset dva ili pedeset tri čovjeka iz našeg plemena.") Ukrcali smo se u lađu, ali su nas valovi odnijeli Nedžašiji u Abesiniju. Tamo smo zatekli Džafera b. Ebu Taliba, te smo ostali s njim, a došli smo Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, na dan oslobođenja Hajbera."[1]

Džafer i njegovi drugovi ostali su u Abesiniji više od deset godina. Tokom tog perioda objavljeni su mnogi kur'anski ajeti, odigrale se mnoge bitke protiv nevjernika, muslimani su prošli kroz različita razdoblja, pa su neki ashabi mislili da su abesinski muhadžiri manje vrijedni od njih jer su mnogo toga propustili.[2]

Ebu Musa je rekao: "Neki ljudi su govorili: Bolji smo od vas jer smo prije učinili hidžru u Medinu. Jedanput je Esma bint Umejs, koja je bila učinila hidžru u Abesiniju, došla u posjetu Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, supruzi Hafsi, pa je došao Omer, radijallahu anhu, kod Hafse i kad je vidio Esmu, upitao je: 'Ko je ona?[3]' Hafsa je odgovorila: 'Esma bint Umejs.' 'Ona što je otplovila u Abesiniju čineći hidžru?', upitao je Omer. 'Da', odgovorila je Esma. Omer reče: 'Pretekli smo vas u hidžri u Medinu i mi smo preči Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, od vas.' Esma ljutito reče: 'Ne, tako mi Allaha! Vi ste bili sa Allahovim Poslanikom koji vas je hranio ako ste bili gladni i podučavao vas onome što ne znate, a mi smo bili u zemlji abesinskoj prognani i omraženi zbog vjere, i sve to radi Allaha i Njegovog Poslanika! Allaha mi, neću ništa ni jesti ni piti dok to što si rekao ne spomenem Allahovom Poslaniku! Mi smo trpjeli uznemiravanja i strah. Spomenut ću to Vjerovjesniku i pitati ga. Tako mi Allaha, neću slagati niti šta dodati ili oduzeti od onoga što kaže Vjerovjesnik.' Kada je došla Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, rekla mu je da je kazano tako i tako. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Nije on preči od vas, on i njegovo društvo imaju nagradu za jednu hidžru, a vi i putnici sa lađe za dvije hidžre.'" Esma kaže: "Ebu Musa i putnici sa lađe dolazili su jedan za drugim da me pitaju o ovome hadisu – ništa na dunjaluku nije

---

[1] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi, bab: Gazvetul-Hajber*, 4230 i 4231.

[2] El-Gazali, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 35.

[3] Dr. Mustafa el-Buga kaže: "Ovo je dokaz da je bila pokrivenog lica, jer da nije, prepoznao bi je i ne bi morao pitati ko je ona. To je dokaz da hidžab muslimanke uključuje lice, i da je to bilo rašireno i prihvaćeno u vrijeme Allahovog Poslanika i njegovih ashaba..." Vidjeti: *Muhtesar Sahihul-Buhari*, str. 533., Damask, 1988., valorizacija i opaske: dr. Mustafa Dib el-Buga. A Allah najbolje zna. (op. prev.)

im bilo draže i vrednije od ovoga što je o njima kazao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem."[1]

Esma je, kao što kaže, dijelila ovo odlikovanje svima koji su bili u Abesiniji u muhadžirluku, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podijelo im je veliki imetak od plijena sa Hajbera, nakon što je tražio dozvolu za to od ashaba koji su učestvovali u bitki.[2]

Šesto: Podjela plijena

U Bitki na Hajberu zaplijenjen je najveći plijen do tada. Na osnovu podataka koji se navode u knjigama sire, možemo zaključiti da se plijen sastojao od sljedećeg:

1- Hrana: muslimani su zaplijenili velike količine hrane. U hajberskim utvrdama našli su mnogo loja, ulja, meda, masla i drugih namirnica. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dozvolio je jedenje te hrane i nije je uvrstio u plijen koji se dijeli na petine.[3]

2- Odjeća, namještaj, deve, goveda, ovce. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izdvojio je petinu i podijelio je kako je propisano, a preostale četiri petine podijelio je na borce.

3- Roblje. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, porobio je mnoge židovske žene i podijelio na muslimane onako kako se dijeli ratni plijen.

4- Zemlja i palmovici. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podijelio je zemlju i palmovike na trideset i šest dijelova, a svaki od tih dijelova podijelo je na sto, tako da je ukupno bilo tri hiljade i šeststo dijelova. Pola od toga, hiljadu i osamsto, podijelo je muslimanima uključujući i sebe, a drugu polovicu je odredio za plaćanje njegovih radnika i za opće dobro muslimana.[4]

5- Primjerci Tore. Između ostalog, na Hajberu je zaplijenjeno nekoliko primjeraka Tore. Židovi su tražili da im se vrate te je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da im se predaju. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije postupio kao Rimljani koji su, kada su osvojili Jeruzalem, palili svete knjige i gazili ih nogama, niti je postupio kao kršćani koji su prilikom osvajanja Andaluzije, također, palili primjerke Tore i zlostavljali židove.[5]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ostavio je židove na Hajberu pod uvjetom da obrađuju zemlju i brinu se o njoj o svom trošku, a zauzvrat su dobivali pola prihoda, s tim što su muslimani zadržavali pravo da ih protjeraju s te zemlje kada god htjednu. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, namjeravao je da ih protjera, ali su

---

[1] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi, bab: Gazvetu Hajber*, 5/8, br. 4230 i 4231.
[2] *Es-Sira'u me'al-Jehud*, 3/96.
[3] *Ibid.*, 3/140.
[4] *Es-Sira'u me'al-Jehud*, 3/141-142.
[5] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/419.

mu oni predložili da ih ostavi da obrađuju zemlju, obrazlažući to time da su oni bolje upućeni u poljoprivredu.[1]

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, to je prihvatio uvjetujući to pravom da ih protjera kada god bude htio. Ovaj uvjet koji im je postavio pokazuje da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio vrsni političar, jer ostavljanjem židova da obrađuju zemlju, muslimani su se mogli posvetiti džihadu na Allahovom putu, a uz to, židovi su bili iskusni poljoprivrednici i kao takvi bit će uspješniji u obradi zemlje, a to će donijeti veće prihode, i pored svega navedenog, neće biti plaćeni novcem nego će uzeti pola plodova, ma koliki prinosi bili.

Zadržavanjem prava da ih muslimani protjeraju kada požele, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, slomio je njihovu snagu i obezbijedio njihovu poslušnost, jer su znali da će zauvijek biti protjerani čim pokušaju uraditi nešto na štetu muslimana.

I zaista, to se i desilo u vrijeme halife Omera, radijallahu anhu, kada su napali Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, i iščašili mu laktove, a u vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, napali su i ubili Abdullaha b. Sehla, radijallahu anhu, pa je Omer naredio da zbog svih ovih izdajstava budu protjerani.[2]

Židovi su pokušali sakriti zlato, srebro i janjeće kože Hujejja b. Ahtaba koje je donio kada je protjerano pleme Benu Nadir. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pitao je Hujejjovog amidžu: "Gdje su janjeće kože Hujejja b. Ahtaba?" Ovaj je odgovorio: "Utrošene na porodicu i ratove."[3] Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Nije mnogo prošlo otkako ih je odnio, a imetak je mnogo veći da bi se za ovo vrijeme potrošio." Potom ga je predao Zubejru b. Avvamu koji je izvršio pritisak na njega, pa je rekao: "Vidio sam Hujejja kako obilazi oko urušene kuće." Muslimani su otišli, pretražili ruševinu i našli janjeće kože.[4]

Nakon što je postignut dogovor sa židovima da obrađuju zemlju, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odredio je da im Abdullah b. Revvaha, radijallahu anhu, dolazi svake godine kako bi procijenio prihode i izdvojio im njihovu polovicu. Oni su se žalili Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, na njegovu procjenu, čak su ga pokušali podmititi, ali im je on rekao: "O Allahovi neprijatelji, zar me želite nahraniti mitom? Tako mi Allaha, dolazim vam od meni najdražeg čovjeka, a vi ste mi najmrži ljudi, jer ste potomci onih koji su pretvoreni u majmune i svinje, ali moja mržnja prema vama i ljubav prema njemu nisu me naveli da budem nepravedan prema vama." Oni rekoše: "Na ovakvoj pravdi počivaju nebesa i Zemlja!"[5]

---

[1] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 1/328.
[2] Muhammed Sejjid el-Vekil, *Te'emmulat fi siretur-Resul*, str. 228-229.
[3] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 1/328.
[4] Ez-Zehebi, *Tarihul-islami, El-Megazi*, str. 424.
[5] Ez-Zehebi, *Tarihul-islam, El-Megazi*, str. 424.

Nakon što je Hajber postao vlasništvo muslimana, muslimani su dobili važan izvor prihoda, njihovo ekonomsko stanje se poboljšalo, muhadžiri su ensarijama predali njihove palme koje su im dali na korištenje.[1] Ibn Omer, radijallahu anhuma, rekao je: "Nismo osjetili sitost sve dok nismo osvojili Hajber."[2]

Sedmo: Allahov Poslanik ženi se Safijjom, kćerkom Hujejja b. Ahtaba,

Nakon što je osvojena utvrda El-Kummus, koja je pripadala sinovima Ebul-Hakika, među porobljenim ženama našla se Safijja. Prilikom podjele dobio ju je Dihje el-Kelbi, pa je neki čovjek došao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Allahov Poslaniče, dao si Dihjetu Safijju, kćerku Hujejja b. Ahtaba, a ona je velikodostojnica svoga naroda i najpreče je da je ti uzmeš." Vjerovjesnik, sallallahi alejhi ve sellem, prihvatio je prijedlog ovog čovjeka i rekao Dihjetu: "Uzmi umjesto nje drugu djevojku."[3] Potom ju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oslobodio ropstva učinivši to njenim mehrom, te se oženio njome nakon što je primila islam i ušla u period čistoće nakon jednog hajza.[4]

Kada je Safijji, radijallahu anha, prošao hajz, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo je sa Hajbera. Nakon šest milja htio je da se ulogori kako bi stupio s njom u bračni odnos, ali je ona odbila. Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, bilo je neugodno zbog toga, ali su nastavili put, i kada su stigli u mjesto Es-Sehba', tu su se ulogorili. Ummu Sulejm je počešljala Safijju, namirisala je i uredila, i uvela kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, te je stupio s njom u bračni odnos. Nakon toga Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao je: "Zašto si odbila prvi put?" Odgovorila je: "Bojala sam se za tebe jer su židovi bili u blizini." Time je zadobila njegovo poštovanje.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ostao je u Es-Sebha'u tri dana, napravio je svadbenu gozbu za muslimane, ali na gozbi nije bilo mesa, nego datule, sir i maslo. Muslimani su se pitali da li je to jedna od majki vjernika ili je robinja, pa kada je odlučio nastaviti put, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stavio ju je na jahalicu iza sebe i pokrio je hidžabom, pa su ashabi shvatili da je ona postala majka vjernika.[5]

Majka vjernika Safijja bint Hujejj usnila je zanimljiv san. El-Bejheki bilježi, vjerodostojnim lancem prenosilaca, od Ibn Omera, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio modricu na Safijjinom oku pa je upitao: "Safijja, od čega ti je ova modrica?" Rekla je: "Dok sam spavala, a glava mi je bila u krilu moga muža Ibn Hakika, usnila sam da mi u krilo pada mjesec.

---

[1] *Mu'inus-sire*, str. 353.
[2] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi, bab: Gazvetu Hajber*, br. 4243.
[3] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/383.
[4] *Es-Sira'u me'al-Jehud*, 3/101.
[5] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/384.

Obavijestila sam ga o tome, a on me ošamario i rekao: 'Ti želiš onog jesribskog kralja!'"[1]

Allah je dao da se njen san ispuni i pripala joj je čast da bude supruga Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, spasila se od Vatre, postala je majka vjernika i bit će u Džennetu supruga najodabranijeg vjerovjesnika i poslanika.[2] Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, iskazivao je veliko poštovanje prema njoj. Znao je čučnuti pored svoje deve i postaviti svoje koljeno kako bi Safijja, radijallahu anha, stavila svoju nogu i popela se na devu, ali njeni lijepi maniri nisu joj dozvoljavali da stavlja svoju nogu na njegovo koljeno pa bi stavljala svoje koljeno na njegovo i tako se penjala.[3]

A o Poslanikovim manirima, Safijja, radijallahu anha, kaže: "Nisam vidjela da iko ima ljepše manire od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Kada smo odlazili sa Hajbera, postavljena sam na njegovu devu. Bila je noć pa sam zadrijemala i udarila glavom o zadnji dio sedla, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pomilovao me je rukom i rekao: 'Pazi se!'"[4]

Safijja, radijallahu anha, pričala je da je čula kako Aiša i Hafsa, radijallahu anhuma, govore: "Mi kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, uživamo veći ugled od Safijje, jer smo mi njegove supruge i kćeri njegovih amidža." Kada je o tome obavijestila Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, on je kazao: "A zašto im nisi rekla: 'Kako ćete biti uglednije kad sam ja supruga Muhammeda, Harun mi je otac, a Musa amidža.'"[5]

Safijja, radijallahu anha, bila je impresionirana lijepim manirima Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, te joj je on postao draži od bivšeg muža, i od oca, i od svih ljudi, čak i od nje same. Kada bi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio bolestan, ona bi voljela da umjesto njega ona trpi bolove a da je on zdrav. Bilježi Ibn Sa'd, sa dobrim lancem prenosilaca, da je Zejd b. Esleme, radijallahu anhu, rekao: "Kada se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, razbolio, nakon čega će i umrijeti, njegove supruge su se sastale kod njega pa je Safijja, radijallahu anha, rekla: 'Allahov Vjerovjesniče, ja bih, tako mi Allaha, voljela da je ovo snašlo mene umjesto tebe.' Ostale Poslanikove supruge počeše namigivati jedna drugoj. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to je primijetio pa je rekao: 'Isperite svoja usta!' Upitale su: 'Zbog čega?' Rekao je: 'Jer ste je ogovorile, a tako mi Allaha, rekla je istinu!'"[6]

Na dan kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stupio u bračni odnos sa Safijjom bint Hujejj, radijallahu anha, Ebu Ejjub el-Ensari, radijallahu anhu, stražario

---

[1] El-Bejheki, *Es-Sunenul-kubra*, 9/138. Prema: *Es-Sira'u me'al-Jehud*, 3/103.
[2] *Es-Sira'u me'al-Jehud*, 3/122.
[3] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/384
[4] *Es-Siretul-Halebijje*, 3/45.
[5] *Šerhul-Mevahibil-ledunnijje*, 2/233.
[6] *Zadul-me'ad*, 3/328.

je kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Ibn Ishak kaže: "Nakon Poslanikove ženidbe Safijjom, na Hajberu ili kada su se malo udaljili, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao je sa njom u svoj šator, a Ebu Ejjub, Halid b. Zejd, iz porodice Benu Nedždžar, obilazio je oko šatora opasan sabljom, čuvajući Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, do sabaha. Kada ga je ujutro Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ugledao, upitao je: "Šta je to s tobom, Ebu Ejjube?" On je odgovorio: "Allahov Poslaniče, bojao sam se da ti ova žena ne učini nešto loše jer je tek nedavno napustila nevjerstvo, a ti si joj ubio muža, oca i njene sunarodnjake." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obradovao se ovom njegovom postupku koji je odraz velike ljubavi i imana, pa je rekao: "Allahu moj, čuvaj Ebu Ejjuba kao što je on čuvao mene."[1]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije se oženio Safijjom radi zadovoljenja strasti, nego je želio da joj iskaže poštovanje i počast, da je sačuva od toga da postane žena nekome ko neće cijeniti to što potječe iz ugledne porodice i što je cijenjena u svome narodu. Također, ovo je bio najljepši način da joj pruži utjehu za ubistvo muža i oca i mnogih njenih sunarodnjaka, a nadao se i da će ovaj tazbinski odnos sa židovima ublažiti njihovu mržnju prema islamu i podstaći ih da prime islam, te se ostaviti spletkarenja i činjenja nereda.

Majka vjernika Safijja, radijallahu anha, bila je inteligentna, blaga i iskrena. Prenosi se da je njena sluškinja došla Omeru, radijallahu anha, i rekla: "Safijja voli subotu i obilazi židove." On ju je pozvao i upitao o tome, a ona je odgovorila: "Što se tiče subote, ne volim je otkad mi ju je Allah zamijenio petkom, a što se tiče obilaska židova – ja među njima imam rodbinu, pa ih posjećujem." Omer, radijallahu anhu, to je prihvatio. Potom je Safijja, radijallahu anha, upitala svoju robinju: "Šta te navelo na ovo?" Ova je rekla: "Šejtan." A Safijja joj je na to rekla: "Idi, od sada si slobodna."

Umrla je u ramazanu pedesete godine po Hidžri, u vrijeme Muavijinog hilafeta, a neki smatraju da je umrla pedeset druge godine, neka je Allah zadovoljan njome.[2]

Osmo: Židovi pokušavaju otrovati Poslanika

Ebu Hurejre, radijallahu anhu, rekao je: "Nakon oslobođenja Hajbera, Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, poklonjena je pečena ovca u koju je stavljen otrov. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Sakupite mi židove koji se nalaze u blizini.' Kada su ih sakupili, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao ih je: 'Hoćete li odgovoriti iskreno ako vas nešto upitam?' Rekoše: 'Hoćemo, Ebul-Kasime.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ko je vaš otac?'

---

[1] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/385.
[2] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/385.

'Taj i taj', odgovoriše. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Lažete. Vaš otac je taj i taj.' Rekoše: 'Istinu kažeš.' Potom ih Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita: 'Hoćete li odgovoriti iskreno ako vas nešto upitam?' Rekoše: 'Hoćemo, Ebul-Kasime. A ako slažemo, ti ćeš to znati kao što si znao za našeg oca.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ko su stanovnici Vatre?' Židovi rekoše: 'Mi ćemo u njoj boraviti neznatan period, a zatim ćete nas u njoj vi zamijeniti.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ostanite prezreni u Vatri, mi vas nikad u njoj nećemo zamijeniti!' Potom reče: 'Hoćete li mi iskreno odgovoriti ako vas nešto upitam?' Rekoše: 'Hoćemo.' Upitao je: 'Jeste li otrovali ovcu?' Odgovoriše: 'Jesmo.' Zatim ih je upitao: 'Zašto ste to uradili?' Odgovoriše: 'Pomislili smo: ako si lažov, otarasit ćemo te se, a ako si zaista vjerovjesnik, to ti neće naškoditi.'"[1]

Autor djela *Bulugul-emani* kaže: "Židovka Zejneb bint El-Haris, supruga Selama b. Miškema, poklonila je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, otrovanu ovcu. Raspitivala se koji dio ovce najviše voli pa kada joj je rečeno: 'Plećku', stavila je u nju veliku količinu otrova. Kada je zagrizao plećku i počeo žvakati, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, osjetio je neprijatan okus i nije progutao taj zalogaj. Sa njim je jeo Bišr b. El-Berra' koji je progutao zalogaj i od toga umro."[2]

U djelu *El-Megazi*, Urveta b. Ez-Zubejra, stoji: "Zagrizao je plećku i počeo žvakati. Drugi komad je uzeo Bišr i počeo žvakati, pa kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pojeo zalogaj, tada je i Bišr pojeo svoj zalogaj. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Prestanite jesti, jer me plećka ove ovce obavještava da je otrovana.' Bišr reče: 'Tako mi Onoga koji te je počastio, osjetio sam to u svom zalogaju, ali nisam ispljunuo jer nisam htio da ti bude neprijatno, pa kada si pojeo zalogaj koji ti je bio u ustima, nisam htio da postupim drugačije od tebe, i nadao sam se da neću umrijeti od tog zalogaja.'"[3]

Ibnul-Kajjim kaže: "Dovedena je ta žena pa je priznala: 'Htjela sam da te ubijem.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Allah ne bi dopustio da mi to učiniš.' Rekoše: 'Zar je nećeš ubiti?' Odgovorio je: 'Neću.' Potom ju je pustio ne kaznivši je. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uradio je hidžamu i naredio svima koji su jeli plećku da i oni urade hidžamu, ali su neki, unatoč tome, umrli."[4]

Učenjaci se razilaze u mišljenju da li ju je ubio, a ispravno je da ju je ubio nakon što je od posljedica trovanja umro Bišr, radijallahu anhu.[5]

Otrov koji je židovka stavila bio je izuzetno jak jer je Bišr odmah umro, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, osjećao je bolove od posljedica otrova sve dok nije preselio svome Gospodaru, nakon što je dostavio Poslanicu, ispunio

---

[1] *Sahihul-Buhari, Kitabul-džihadi ves-sijer*, 4/79, br. 3169.
[2] *Bulugul-emani – Hašijetul-Fethir-Rabbani*, 21/123.
[3] Urve b. Ez-Zubejr, *Megazi Resulullah*, str. 198.
[4] *Zadul-me'ad*, 3/336.
[5] *Zadul-me'ad*, 3/336.

ono što mu je povjereno, opomenuo ummet i ostavio ga na bijeloj stazi koja se i noću vidi jasno kao i danju.[1]

Imam El-Buhari bilježi od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u smrtnoj je bolesti rekao: 'O Aiša, još uvijek osjećam bolove od posljedica onoga što sam pojeo na Hajberu. Osjećam da mi od tog otrova puca žila kucavica.'"[2]

Deveto: El-Hadždžadž b. Allat es-Sulemi preuzima svoj imetak iz Mekke

Od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Nakon što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, osvojio Hajber, El-Hadždžadž b. Allat rekao je: 'O Allahov Poslaniče, ja u Mekki imam imetak i porodicu, te želim da im pišem. Mogu li reći nešto loše o tebi radi toga?' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dozvolio mu je da kaže šta hoće, pa je došao svojoj supruzi i rekao: 'Sakupi mi imetak koji imaš kod sebe. Muhammed i njegovi ashabi imaju imovinskih problema pa želim da otkupim imetak koji su zaplijenili.' Ova vijest se proširila Mekkom i muslimani su bili tužni, a mnogobošci su se radovali. Kada je Abbas, radijallahu anhu, čuo ove vijesti, sjeo je i nije mogao ustati."

Kaže Ma'mer: "Obavijestio me je Osman el-Džezeri od Maksema da je rekao: 'Pa je uzeo jednog svog sina koji je sličio na Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a koji se zvao Kasem, potom je legao, a sina stavio na prsa i izrecitirao stihove:

Volim Kasema, volim Kasema
Jer liči na Vjerovjesnika ponositog
Od Gospodara Blagodarnog
Iz inata njegovim mrziteljima."

Sabit b. Enes kaže: "Potom je poslao slugu Hadždžadžu s porukom: 'Teško tebi zbog onoga zbog čega si došao i zbog toga što govoriš! Zaista je ono što je Allah obećao bolje od onoga po što si došao.' Hadždžadž reče njegovom slugi: 'Prenesi Abbasu selam i poruči da želim da me primi nasamo u nekoj od svojih kuća, obradovat će ga vijesti koje nosim.' Sluga je došao i odmah sa vrata kuće povikao: 'Raduj se Ebul-Fadle!' Abbas je skočio od dragosti i poljubio ga između očiju, a kada ga je obavijestio šta je poručio Hadždžadž, dao mu je slobodu. Kasnije je došao Hadždžadž i obavijestio ga da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, osvojio Hajber, zaplijenio veliki imetak koji je podijelio, a za sebe je uzeo Safijju bint Hujejj davši joj da izabere želi li da je oslobodi i oženi ili ne.[3] Ali, ja sam došao radi svog imetka i dobio sam od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem,

---

[1] *Es-Sira'u me'al-Jehud*, 3/121.
[2] *Fethul-bari, Šerhu Sahihul-Buhari, Tabe'atul-Halebi*, 9/159-196.
[3] *Sahihus-Siretun-Nebevijje*, str. 459.

dozvolu da kažem šta želim, pa me prikrij tri dana, a onda pričaj šta hoćeš."[1] Supruga mu je sakupila nakit i druge dragocjenosti koje je imala uz sebe, on ih je pokupio i otišao. Nakon tri dana došao joj je Abbas i upitao: "Gdje ti je muž?" Obavijestila ga je da je otišao tada i tada i rekla: "Allah te neće osramotiti, Ebul-Fadle, i nama je teško palo ono što smo čuli." On reče: "Tačno, Allah me neće osramotiti. Vijesti su, hvala Allahu, onakve kakve samo možemo poželjeti: Allah je Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, otvorio Hajber, njihov imetak je podijeljen, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oženio se Safijjom bint Hujejj. I ako ti je stalo do muža, pođi za njim." Rekla je: "Mislim da si iskren." On je rekao: "Zaista, govorim istinu, onako je kako sam ti rekao." Abbas je, zatim, otišao na kurejšijski skup, pa kada je prišao, rekoše mu: "Ebul-Fadle, dobro te snašlo!" On reče: "Hvala Allahu, snašlo me je samo dobro! Hadždžadž me je obavijestio da je Allah Svome Poslaniku otvorio Hajber, njihov imetak je podijeljen, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oženio je Safijju bint Hujejj. Tražio je od mene da to krijem tri dana jer je došao da uzme svoj imetak pa se vratio." Razočarenje koje su osjećali muslimani sada su osjećali mnogobošci. Muslimani koji iz očaja nisu izlazili iz svojih domova dolazili su Abbasu da bi od njega čuli vijesti, on im je pričao, a oni su se radovali. A njihova tuga i razočarenje prešli su na mnogobošce.[2]

Ova predaja sadrži mnoge propise, kao što je dozvoljenost da čovjek slaže na sebe i na druge kako bi vratio svoje pravo koje mu pripada, kao što je uradio Hadždžadž b. Allat, s tim što to ne smije dovesti do činjenja štete drugome. Zbog ove laži muslimani su osjetili tugu i očaj, ali s druge strane, Hadždžadž je uzeo svoje pravo, i na kraju su se muslimani ponovo radovali, i kada se uporedi, ova je laž donijela veću korist nego štetu.

Deseto: Neki fikhski propisi iz ove bitke

Bitka na Hajberu obiluje šerijatskim propisima, od kojih su:

1- Zabrana jedenja mesa domaćih magaraca

Od Ibn Omera, radijallahu anhuma, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na Hajberu zabranio jedenje mesa domaćih magaraca.[3]

---

[1] Ez-Zehebi, *Tarihul-islam, El-Megazi*, str. 439.

[2] Bilježi Ahmed u *Musnedu*, 3/138-139. Abdurrezak u *El-Musannefu*, br. 9771. Ebu Ja'la, br. 3479. El-Bejheki u *Es-Sunenu*, 9/151, i u *Ed-Delail*, 4/5266-5267. El-Hejsemi u *El-Medžme'u*, 6/154-155, kaže: "Bilježe ga Ahmed, El-Bezzar, Ebu Ja'la, Et-Taberani, i njegovi prenosioci su prenosioci *Sahiha*." Ibn Kesir u *El-Bidaje*, 4/23, kaže o Ahmedovom senedu: "Ovaj sened ispunjava uvjete El-Buharije i Muslima." Prema: *Sahihus-Siretun-Nebevijje*, str. 460.

[3] *Zadul-me'ad*, 3/122-123. *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi*, br. 4215.

2- Zabrana spolnog odnosa sa porobljenim trudnicama

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dane, neka svojom vodom ne zalijeva ono što su drugi posijali!"[1]

3- Zabrana spolnog odnosa sa porobljenim ženama koje nisu trudne, prije perioda za utvrđenje trudnoće

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan, neka ne stupa u odnos sa porobljenom ženom prije nego što prođe period utvrđivanja trudnoće!"[2]

Izostanak trudnoće utvrđuje se tako da žena dobije jedan hajz i potom uđe u period čistoće. Za nju nije propisan iddet, čak i ako je bila udata, svejedno da li joj je muž živ ili ne, jer je iddet propisan kao period pokazivanja odanosti prema mužu i iz žalosti za njim ako je umro, a za nevjernicima nije propisana žalost, kao što je poznato.[3]

4- Zabrana kamate

Prenosi se od Ebu Seida el-Hudrija i Ebu Hurejre, radijallahu anhuma, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postavio upravnika na Hajberu koji mu je donio vrlo kvalitetne datule. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Jesu li sve datule na Hajberu ovakve?" "Nisu, Allahov Poslaniče", odgovorio je, "nego jednu mjericu kvalitetnih uzmemo za dvije ili tri mjerice manje kvalitetnih." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Nemoj to više raditi, nego prodaj manje kvalitetne za novac, a potom za taj novac kupi kvalitetnije."[4]

Dakle, ako se desi zamjena iste vrste za različitu količinu, to se naziva kamatom viška, jer da bi se dobila jedna mjerica mora se dati više od jedne, i taj višak je kamata. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je takav način poslovanja i ponudio ispravno rješenje, a to je prodaja datula koje posjeduje za novac, a potom za dobijeni novac kupovanje datula druge kvalitete. Jer, ponekad nužda natjera čovjeka da prihvati kamatu.[5]

5- Zabrana prodaje zlata za zlato, ili srebra za srebro, osim u istoj količini

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Prodajite zlatna zrnca za zlato ili za novac, i srebrena zrnca prodajite za zlato ili za srebro."[6]

Ovim hadisom želi se reći da kada se prodaje zlato za zlato, prodaje se u istoj

---

[1] *Et-Tabekat*, 2/113.
[2] *Er-Revdul-unuf*, 4/41.
[3] *Es-Sira'u me'al-Jehud*, 3/134.
[4] *Sahihul-Buhari*, *Kitabul-megazi*, br. 4244.
[5] *Es-Sira'u me'al-Jehud*, 3/134.
[6] *Er-Revdul-unuf*, 4/41.

količini, bez dodatka ili oduzimanja, a isto tako i kada je u pitanju prodaja srebra za srebro, ali kada je prodaja srebra za zlato ili obratno, tada nije uvjet da količina bude ista, kao što je poznato.[1]

6- Dozvoljenost davanja voćki i zemlje pod zakup uz podjelu prinosa

Od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, prenosi se da je rekao: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dao je židovima da obrađuju zemlju na Hajberu u zamjenu za polovinu njenih prihoda."[2]

Neki učenjaci su se zapitali: U čemu je mudrost što je ovo propisano tek na Hajberu? Na ovaj upit lijep odgovor dao je šejh Muhammed Ebu Zehra koji je rekao: "Oslobođenjem Hajbera muslimani su se suočili sa novim poslovnim odnosima koji nameću podjelu profita, tako da su u toj situaciji došli propisi dozvole davanja voćki i zemlje pod zakup u zamjenu za dio plodova, dok u Medini taj način poslovanja nije bio rasprostranjen."[3]

7- Dozvoljenost jedenja konjskog mesa

Od Džabira b. Abdullaha, radijallahu anhuma, prenosi se da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je jedenje magarećeg, a dozvolio jedenje konjskog mesa."[4]

8- Zabrana mut'a braka

Alija, radijallahu anhu, rekao je: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na Hajberu je zabranio mut'a brak i jedenje magarećeg mesa."[5]

9- Učešće žena u Bitki na Hajberu

Umejja bint Ebus-Salit prenosi da je neka žena iz porodice Benu Giffar rekla: "Došla sam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, sa grupom žena iz Benu Giffara, pa smo rekle: 'Allahov Poslaniče, želimo da pođemo s tobom u ovaj pohod – pohod na Hajber – pa da liječimo ranjenike i pomognemo muslimanima onoliko koliko možemo.' Rekao je: 'Pođite s Allahovim blagoslovom.' Pošle smo s njim i, tako mi Allaha, kada se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ujutro zaustavio radi odmora, sišla sam sa svoje jahalice i na samaru ugledala tragove krvi. Bio mi je to prvi hajz pa sam se od stida privila uz devu, kada me je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ugledao u tom stanju i vidio krv, rekao je: 'Šta je s tobom? Da nisi u hajzu?' Odgovorila sam: 'Da.' Rekao je: 'Sredi se, i uzmi posudu s

---

[1] *Suver ve iber minel-džihadin-Nebevi fil-Medine*, str. 321.
[2] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi*, br. 4248.
[3] *Hatemun-Nebijjin*, 2/1104.
[4] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi*, br. 4219.
[5] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi*, br. 4216.

vodom, stavi u nju soli, time operi samar od tragova krvi, i onda se vrati svojoj jahalici.' Kada je Allah dao pobjedu na Hajberu, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao nam je skromne poklone iz plijena koji je pripadao samo njemu. Ovu ogrlicu koju vidiš na mom vratu, on mi je svojom rukom stavio na vrat, i tako mi Allaha, nikada se od nje nisam odvojila."[1] Ogrlica je ostala na njenom vratu dok nije umrla, a oporučila je da je ukopaju s njom. I kada god bi joj završio hajz, kupala se vodom u koju bi stavljala soli, te je oporučila da je takvom vodom i ogasule kada umre.[2] Ovo je divan primjer svakoj muslimanskoj djevojci koja žudi za nagradom učešća u džihadu.[3]

Ovih nekoliko primjera pokazuju kako je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i u ratu i u miru podučavao ummet akidi i fikhu.

Osvajanje Hajbera, Fedeka, Vadil-Kura i Tejma'a, imalo je velikog odjeka među različitim plemenima na Arapskom poluostrvu. Kurejšijski mušrici bili su bijesni i očajni jer takvo nešto nisu očekivali, jer su znali da su židovske utvrde na Hajberu jake, da raspolažu sa velikim brojem boraca, oružja, hrane i robe.[4] Druga arapska plemena, saveznike Kurejšija, impresionirao je poraz židova i blistava muslimanska pobjeda, te su počeli pokazivati želju za sklapanjem mira sa muslimanima jer su shvatili da im ustrajavanje u neprijateljstvu neće donijeti ništa dobro. To je otvorilo vrata da'vi i širenju islama na svim stranama Arapskog poluostrva, tako da se, pored popravljanja ekonomskog stanja, povećala i politička moć muslimana.[5]

Nakon Bitke na Hajberu odaslane su mnoge vojne ophodnje, koje su predvodili istaknuti ashabi. U nekima od njih bilo je borbe, a u nekima nije.[6]

Druga tema
Pisma kraljevima i upravnicima

Prvo: Hudejbijjski mir bio je nagovještaj islamske ekspanzije

Ova ekspanzija dosegla je krajnje granice Arapskog poluostrva i šire: "Od kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postigao mirovni sporazum sa Kurej-

[1] *El-Bidaje ven-nihaje*, 4/205.
[2] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 3/372-373.
[3] Munir el-Gadban, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 534.
[4] *Nadretun-ne'im*, 1/353.
[5] *Ibid.*, 1/353.
[6] En-Nedevi, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 221.

šijama na Hudejbijji i pokorio židove u sjevernom Hidžazu, te su Hajber, Vadil-Kura, Fedek, Tejma', postali vlasništvo muslimana, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, neumorno je nastavljao sa širenjem islama, prelazeći granice Hidžaza, pa i izvan granica Arapskog poluostrva. Dokaz tome su brojna pisma i delegacije koje je slao upravnicima dijelova Arapskog poluostrva i vladarima toga doba.

Taj potez se smatra važnim preokretom u historiji Arapa i islama. Ne samo zato što će Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ujediniti Arape pod zastavom islama, nego i zato što će ti Arapi, nakon što prigrle islam, preuzeti teret širenja islamske da've cijelom čovječanstvu."[1]

Vjerovjesnički pristup u pozivanju velikodostojnika i kraljeva ukazuje nam kako treba koristiti raznovrsna da'vetska sredstva. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odabrao je novo sredstvo za pozivanje velikodostojnika i naroda, a to je slanje pisama kraljevima i vođama plemena. Ovo slanje pisama kraljevima i zapovjednicima imalo je značajan utjecaj na primanje islama od strane nekih od njih, pokazivanje simpatija od strane drugih, a neka pisma su utjecala na otkrivanje stava pojedinih kraljeva i upravnika o islamskoj da'vi i državi u Medini. Prema tome, ova pisma su ostvarila mnoge ciljeve i omogućila islamskoj državi da kroz različite reakcije odredi svoje političke i vojne poteze.[2]

Najvažnija pisma

1- U vjerodostojnoj predaji navodi se tekst pisma Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koje je po Dihjetu el-Kelbiju poslao bizantijskom velikodostojniku Herakliju.[3] Bio je to u periodu trajanja hudejbijjskog primirja. Tekst pisma je glasio: "U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog! Od Muhammeda, Allahovog poslanika, Herakliju, bizantijskom velikodostojniku! Neka je mir na onoga ko slijedi Uputu! A zatim: Pozivam te u islam! Primi islam i bit ćeš spašen! Primi islam i Allah će ti dati dvostruku nagradu, a ako odbiješ, nosit ćeš grijehe svih ariseja.

﴿قُلْ يَٰٓأَهْلَ ٱلْكِتَٰبِ تَعَالَوْا۟ إِلَىٰ كَلِمَةٍ سَوَآءٍۭ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا ٱللَّهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِۦ شَيْـًٔا وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِّن دُونِ ٱللَّهِ ۚ فَإِن تَوَلَّوْا۟ فَقُولُوا۟ ٱشْهَدُوا۟ بِأَنَّا مُسْلِمُونَ ﴿٦٤﴾﴾

'Reci: O sljedbenici Knjige, dođite da se okupimo oko riječi, i nama i vama zajedničke, da nikoga osim Allaha ne obožavamo, da Mu ništa ne pridružujemo, i da jedni druge, pored Allaha, bogovima ne smatramo!' Pa, ako se oni okane, vi recite: Budite svjedoci da smo mi muslimani!'"[4]

---

[1] Dr. Muhammed el-Ukajli, *Es-Sifaratun-Nebevijje*, str. 15.

[2] Dr. Seid el-Muhedždžer, *El-Alakatul-haridžijjetu lid-devletil-islamijje*, str. 112.

[3] *Nadretun-ne'im*, 1/344. Na ovo djelo sam se oslonio pri navođenju izvora pisama. (op. a.)

[4] Sura Ali Imran, 64. *Šerhun-Nevevi ala Sahihu Muslim*, *Kitabul-džihad*, *bab: Kutubun-Nebijj*, 12/107.

Heraklije je primio Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, pismo i provjerio o čemu se radi, kao što se navodi u podužem poznatom hadisu od Ebu Sufjana, da bi naposljetku zaključio: "Ako je to što si rekao istina, on je, zaista, vjerovjesnik. Znao sam da će se pojaviti, ali nisam mislio da će biti od vas. Kad bih znao da ću do njega doći, učinio bih sve da dođem do njega, a kad bih bio uz njega, prao bih mu noge."[1]

2- Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, posredstvom Abdullaha b. Huzafe es-Sehmija poslao je pismo perzijskom vladaru Kisri, naredivši da pismo preda velikodostojniku Bahrejna[2], koji je potom pismo poslao Kisri. Ovaj je pismo pocijepao, čim ga je pročitao, pa je Allahov Poslanik, sallallhu alejhi ve sellem, dovio da Allah pocijepa njegovo carstvo.[3]

Tekst pisma, kako ga navodi Et-Taberi, glasio je: "U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog! Od Muhammeda, Allahovog poslanika, Kisri, velikodostojniku Perzije! Neka je mir na onoga ko slijedi Uputu i povjeruje u Allaha i Njegovog Poslanika, i posvjedoči da nema drugog boga osim Allaha, a da sam ja Allahov poslanik svim ljudima, da bi živi bili opomenuti! Primi islam, bit ćeš spašen, a ako odbiješ, nosit ćeš grijehe svih vatropoklonika."[4]

3- Pismo Nedžašiji, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je po Amru b. Umejje ed-Damriju. Pismo je glasilo: "U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog! Od Muhammeda, Allahovog poslanika, Nedžašiji, kralju Abesinije: Primi islam. Ja zahvaljujem Allahu, osim kojeg drugog boga nema. On je Vladar, Sveti, Onaj koji je bez nedostataka, koji svakog osigurava, koji nad svim bdi. Svjedočim da je Isa sin Merjemin, Allahovo stvorenje i Njegova riječ koju je udahnuo čednoj djevici Merjem, pa je zanijela. On ga je stvorio udahnuvši u njega jednu od duša i Sebi je pripisao iz počasti prema njemu, kao što je Svojom rukom stvorio Adema. Pozivam te da obožavaš samo Allaha, koji nema sudruga. Pozivam te u odanost onima koji su Njemu pokorni, i da mene slijediš i povjeruješ u ono što mi je objavljeno. Pozivam tebe i tvoje podanike u Allahovu vjeru. Ja sam dostavio i uputio savjet, pa primite moj savjet! Neka je mir na onoga koji slijedi Uputu!"[5]

4- Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, pismo Mukavkisu, upravniku Egipta, i njegov odgovor nisu preneseni vjerodostojnim putem.[6] Ali, to ne znači da pismo nije poslano, niti da su izvori sa historijskog stanovišta nepouzdani. Ta pisma

---

[1] *Sahihu Muslim*, 3/1393, br. 1773.
[2] *Šerhul-Mevahibil-ledunnijje*, 3/341.
[3] *Sahihul-Buhari me'a Fethul-bari*, 8/26, br. 4424. Ovo pismo poslano je u mjesecu muharremu sedme hidžretske godine, kako stoji u *Zadul-me'adu*.
[4] *Tarihut-Taberi*, 2/654-655.
[5] Ez-Zejle'i, *Nasbur-raje*, , 4/421. Prema: *Nadretun-ne'im*, 1/346.
[6] *Nadretun-ne'im*, 1/346.

su, možda vjerodostojna po svojoj sadržini i formi, ali se ne mogu uzeti kao dokaz u šerijatskoj politici.[1]

Muhammed b. Sa'd u svom djelu *Et-Tabekat*[2] navodi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, po Hatimu b. Ebu Belte'u poslao pismo Mukavkisu zvanom Džurejh b. Mina, kralju Aleksandrije, koptskom velikodostojniku. Njegova reakcija bila je lijepa, iskazao je simpatije, ali nije primio islam. Poslao je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, brojne darove među kojima je bila i Marija Koptkinja. Kada mu je stigao Mukavkisov odgovor, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Zlotvor se boji da će ostati bez vlasti, a njegova vlast će ionako proći."[3]

5- Nakon povratka sa Hudejbijje, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je Šudža'a b. Vehba iz plemena Benu Esed b. Huzejme s pismom El-Munziru b. El-Harisu b. Ebu Šemru el-Gassaniju, vladaru Damaska. Tekst pisma glasio je: "Neka je mir na onoga ko slijedi Uputu i povjeruje u nju. Pozivam te da vjeruješ u Allaha Jedinog, koji nema sudruga – ako prihvatiš, možeš zadržati svoju vlast."[4]

6- Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, po povratku sa Hudejbijje, poslao je Selita b. Amra el-Amirija, radijallahu anhu, s pismom Hevzetu b. Aliju el-Hanefiju[5], koji je nakon što je pročitao pismo, uvjetovao da Poslanik nakon smrti ostavi vlast njemu, što je Poslanik, sallallah alejhi ve sellem, odbio.[6]

7- Također, nakon povratka sa Hudejbijje, Poslanik, sallallahu aleji ve sellem, poslao je Ebul-Ala'a el-Hadremija[7] sa pismom El-Munziru b. Saviju, upravniku Bahrejna. Historijski izvori navode da se El-Munzir, nakon što je pročitao pismo, odazvao i primio islam, a s njim su islam primili i mnogi Arapi, dok su židovi i vatropoklonici koji su živjeli u Bahrejnu prihvatili davati džizju, koja je iznosila jedan dinar za svakog punoljetnog.[8]

Ebu Ubejd el-Kasim b. Sellam prenio je od Urve b. Ez-Zubejra tekst pisma koje je glasilo: "Selam tebi! Zahvaljujem se Allahu, pored kojeg drugog boga nema. A zatim:

Onaj ko klanja naš namaz, i okreće se prema našoj se Kibli, i jede ono što zakoljemo – taj je musliman koji je pod zaštitom Allaha i Njegovog Poslanika. Vatropoklonici koji ovo žele prihvatiti, slobodni su to učiniti, a ako odbiju, neka plaćaju džizju.[9]

---

[1] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 2/459.
[2] *Et-Tabekatul-kubra*, 1/260-261.
[3] *El-Bidaje ven-nihaje*, 5/340.
[4] *Tarihut-Taberi*, 2/652.
[5] Bio je vladar Jemame. Umro je nedugo nakon oslobođenja Mekke. (op. a.)
[6] *Nasbur-raje*, 4/425. Ibn Tulun, *I'lanus-Sa'ilin*, str. 105-107.
[7] El-Kalkašendi, *Subhul-E'aša*, 6/368.
[8] *Nasbur-raje – Tahridžu-ehadisil-hidaje*, 4/419-420.
[9] Ebu Ubejd, *El-Emval*, str. 28.

U mjesecu zul-ka'de osme godine po Hidžri, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je Amra b. El-Asa kraljevima Omana, Džejferu i Abdu, sinovima El-Dželendija.[1] Pismo je glasilo: "Od Muhammeda, Allahovog vjerovjesnika i poslanika, Allahovim robovima esbidijcima, kraljevima i lavovima Omana, i onima od njih koji se nalaze u Bahrejnu! Ako budu povjerovali, i namaz obavljali, i zekat davali, i ako se pokore se Allahu i Njegovom Poslaniku, ispune obaveze prema Vjerovjesniku, ako budu klali kurbane kao vjernici – bit će sigurni i pripada im ono što su imali kada su primili islam, osim ono što draga srca darujete Allahu i Njegovom Poslaniku. Desetina datula je sadaka i pola desetine od žitarica. Dužni su pružiti pomoć i savjet muslimanima, a isto to imaju pravo tražiti od muslimana. Imaju pravo zadržati svoje mlinove i u njima mljeti šta žele."[2]

Osim ovih, historijski izvori navode i brojna druga pisma, ali, sa stanovišta hadiske nauke, te predaje su nepouzdane.[3]

Drugo: Lekcije, pouke i koristi

1- Ariseji

Riječ ariseji ili jeriseji, zavisno od predaja, spomenuta je jedino u pismu upućenom Herakliju. Učenjaci hadisa i arapskog jezika imaju različite stavove o semantičkom porijeklu ove riječi. Rašireno je mišljenje da potječe od riječi "erisi", što znači sluga, upravnik, zemljoradnik.[4]

Poznati učenjak Ebul-Hasan en-Nedevi, pak, smatra da se riječ odnosi na sljedbenike Arija Egipatskog, osnivača kršćanske sekte, koja zauzima zapaženo mjesto u historiji kršćanske teologije i vjerske renesanse. Dugo vremena je ta sekta predstavljala veliki problem Bizantijskom carstvu i Crkvi. Arije je pozivao u monoteizam i pravljenje razlike između Oca i Sina.[5]

Arijeva teološka načela dugo vremena su vodila brobu sa crkvenom dogmom obožavanja i izjednačavanja Isusa sa Bogom. Između pristalica te dogme i Arijevih sljedbenika, kojih je bio veliki broj u istočnim pokrajinama Bizantijskog carstva, vodili se žestoki ratovi sve dok, konačno, Teodor Veliki nije sazvao Kršćanski koncil u Konstantinopolu koji je donio odluku o Isusovoj apoteozi i proglasio ga Božijim sinom. Nakon toga, Arijeva učenja su se propovijedala u tajnosti te je sekta postojala još neko vrijeme. Poznati su pod nazivom arijanci. Nije isključeno da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, mislio upravo na ovu sektu kada je rekao:

---

[1] El-Kalkašendi, *Subhul-E'aša*, 6/376.
[2] Ebu Ubejd, *El-Emval*, str. 28-29.
[3] *Nadretun-ne'im*, 1/348.
[4] En-Nedevi, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 304.
[5] *Ibid.*, str. 305.

"Ako odbiješ, nosit ćeš grijehe svih ariseja", jer je ova sekta u kršćanskom svijetu, koji predvodi Bizantijska imperija, bila relativno dobar predstavnik monoteizma.[1]

Imam Ebu Džafer et-Tahavi rekao je: "Neki poznavaoci ove tematike spominju da je među Heraklijevim sljedbenicima postojala sekta pod nazivom ariseji. Oni su zagovarali monoteizam, i da je Isa Božiji rob, odbacivali su vjerovanje ostalih kršćana u njegovu božanstvenost, smatrali su ga vjerovjesnikom. Ova sekta se držala prave Isusove vjere, vjerovali su u njegovo Evanđelje, i odbacivali ono u što vjeruju ostali kršćani. Ako je to tačno, ostaje da konstatiramo da je u arapskom jeziku ispravno reći i arisijin i arisijun, kao što kažu učenjaci hadiske nauke."[2]

2- Mudar odnos prema kraljevima

U pismima Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koja je slao kraljevima kriju se velike da'vetske mudrosti. U njima se vodilo računa o posebnostima svakog kralja u domenu religije koju ispovijeda i karakteristika kojima se odlikuje. Tako je pisma Herakliju i Mukavkisu, koji su vjerovali u Isusovu božanstvenost, prvi djelimičnu, a drugi potpunu, i koji su ga smatrali Božijim sinom, započeo navodeći za sebe da je, osim vjerovjesnika i Allahov rob. Nakon bismille, tekst je glasio: "Od Muhammeda, Allahovog roba i Njegovog poslanika, Herakliju, velikodostojniku bizantijskom."

Mukavkisu je napisao: "Od Muhammeda, Allahovog roba i poslanika, Mukavkisu, velikodostojniku koptskom", dok je Kisri Abervezu napisao: "Od Muhammeda, Allahovog poslanika, velikodostojniku Perzije". U pismu Herakliju i Mukavkisu naveden je ajet:

﴿قُلْ يَٰٓأَهْلَ ٱلْكِتَٰبِ تَعَالَوْا۟ إِلَىٰ كَلِمَةٍ سَوَآءٍۭ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا ٱللَّهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِۦ شَيْـًٔا وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِّن دُونِ ٱللَّهِ ۚ فَإِن تَوَلَّوْا۟ فَقُولُوا۟ ٱشْهَدُوا۟ بِأَنَّا مُسْلِمُونَ ﴿٦٤﴾﴾

"Reci: 'O sljedbenici Knjige, dođite da se okupimo oko riječi, i nama i vama zajedničke, da nikoga osim Allaha ne obožavamo, da Mu ništa ne pridružujemo, i da jedni druge, pored Allaha, bogovima ne smatramo!' Pa, ako se oni okane, vi recite: 'Budite svjedoci da smo mi muslimani!'"[3], a nije naveden u pismu Kisri Abervezu, jer se ajet obraća onima koji vjeruju u božanstvenost Isaa, alejhis-selam, te su uzeli Isaa, sina Merjeminog, i svoje monahe i svećenike za božanstva pored Allaha. Heraklije, vladar Bizantijskog carstva, i Mukavkis, upravnik

[1] Ovaj stav zastupaju En-Nedevi i dr. Ed-Devalibi. U prilog tom stavu ide činjenica da je ovo jedina kršćanska sekta koja je zagovarala Isusovu ljudsku prirodu. Vrijedna studija o tom pitanju je *Nezarat islamijje*. Vidjeti: En-Nedevi, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 307.

[2] *Muškilul-Asar*, 3/399.

[3] Sura Ali Imran, 64.

Egipta, bili su vjerske i političke vođe kršćanskog svijeta, s izvjesnom razlikom u vjerskim ubjeđenjima, odnosno u pitanju da li Isus ima jednu ili dvije prirode.[1]

S druge strane, pošto su Kisra i njegov narod obožavali vatru i Sunce, i vjerovali u postojanje dva boga: Jezdana, koji predstavlja dobro, i Ahremona, koji predstavlja zlo, i nisu imali ispravna shvatanja vjerovjesništva i nebeskih poslanica, u pismu upućenom Kisri stajalo je: "Ja sam Allahov poslanik svim ljudima, da bi opomenu primio onaj ko je živ".[2]

Različite su bile reakcije ovih vladara na pisma koja su im poslana: Heraklije, Nedžašija i Mukavkis bili su ljubazni i učtivi, te su Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, izaslanicima iskazali sve počasti. Mukavkis je poslao poklone Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i s njima dvije robinje od kojih je jedna bila Marija, majka Ibrahima, sina Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Međutim, Kisra je pocijepao pismo nakon što mu je pročitano, i rekao: "Zar da mi piše ovakvo nešto a on je moj rob!" Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obaviješten o njegovom postupku, rekao je: "Allah pocijepao njegovo carstvo!"[3]

Kisra je svome namjesniku u Jemenu, Bazanu, poslao pismo u kojem mu naređuje da uhapsi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je Bazan poslao pismo Poslaniku u kojem je napisao: "Kralj kraljeva naredio je kralju Bazanu da te uhapsi i pošalje njemu", a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio je jemenskog vladara da se Kisrin sin Širevejh pobunio protiv oca, ubio ga i preuzeo vlast.[4]

To se, zaista, i desilo: Kisrin sin Kabad, zvani Širevejh, ubio je oca i preuzeo vlast. Kisra je na ponižavajući način ubijen 628. godine, a nakon njegove smrti njegovo se carstvo raspalo jer su se sinovi vladajuće porodice otimali za vlast. Širevejh je živio samo šest mjeseci. Nakon preuzimanja vlasti iza njega, na prijestolju Perzijskog carstva tokom četiri godine smijenilo se deset kraljeva. Situacija u državi bila je nestabilna sve dok se nisu složili da za vladara postave Jezdedžirda, koji je posljednji kralj iz dinastije Sasanida. On se suočio sa islamskom vojskom pod čijim je naletom srušena sasanidska dinastija koja je vladala Perzijom više od četiri vijeka. Pad sasanidske države desio se 637. godine, i Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, nagovještaj ostvario se u roku od osam godina.[5]

3- Opći prikaz Poslanikovih pisama

Istraživač će primijetiti da je sadržaj Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, pisama upućenih različitim vladarima gotovo identičan, a iz tog sadržaja možemo izvući sljedeće zaključke:

---

[1] *Maza hasirel-alemu binhitatil-muslimin*, str. 38-39.
[2] En-Nedevi, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 290.
[3] *Tarihut-Taberi*, 3/90.
[4] *Tarihut-Taberi*, 3/90-91.
[5] En-Nedevi, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 300.

1- Sva pisma koja je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, slao vladarima i poglavarima plemena počinjala su bismillom, a bismilla je jedan od kur'anskih ajeta. Iz toga možemo zaključiti vrlo važne stvari:

a) Pisac koji počinje knjigu pisanjem bismille povodi se za Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, koji je bio dosljedan u tom principu.

b) U knjigama i pismima dozvoljeno je navoditi kur'anske ajete, makar ono što se piše bilo namijenjeno nevjernicima.

c) Nevjerniku je dozvoljeno čitanje jednog ili više ajeta, jer su Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, pisma sadržavala bismillu i druge ajete.

d) Džunubu je dozvoljeno da prouči jedan ili više kur'anskih ajeta, jer ovi nevjernici kojima su poslana pisma koja sadrže bismillu i druge ajete, ne čuvaju se od dženabeta i nečistoće, tako da su u stanju džunupluka čitali pisma koja sadrže više od jednog ajeta.

2- Iz Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, pisama odaslanih vladarima i zapovjednicima, možemo izvući sljedeće zaključke:

a) Muslimanima je dozvoljeno slanje ambasadora nevjerničkim vladarima, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za slanje svakog pisma odabirao nekog muslimana za izaslanika koji će ga dostaviti onome kome je upućeno.

b) Dozvoljeno je pisati nevjernicima o stvarima koje se tiču vjere kao i o stvarima koje se tiču ovoga svijeta.

c) Pisma vladarima trebaju sadržavati ime pošiljaoca i ime primaoca, kao i sadržaj. U Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, pismima tema je samo jedna, a to je pozivanje u islam.

d) Nevjerniku se početno ne naziva selam, islamski pozdrav, jer Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nevjerničke vladare kojima je slao pisma nije pozdravljao selamom, nego ih je pozdravljao sa: "Mir onome ko slijedi Uputu", dakle, onome ko primi islam. Iz ovoga izvodimo propis da nevjernika nije dozvoljeno pozdraviti selamom.

e) Korištenje pečata. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imao je prsten-pečat, kojim je pečatio pisma. Na pečatu je bilo napisano, jedno ispod drugog: Allah, poslanik, Muhammed.[1]

Prenosi se od Enesa, radijallahu anhu, da je rekao: "Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odlučio poslati pismo Bizantincima, rečeno mu je da oni čitaju samo zapečaćena pisma, pa je uzeo srebreni prsten za pečat, kao da sada gledam bjelinu njegove ruke, a na pečatu je ugravirano: Muhammed, Allahov poslanik".[2]

---

[1] Ebu Faris, *Gazvetul-Hudejbijje*, str. 239-240.

[2] *Sahihul-Buhari, bab: Da'vetul-jehudi ven-nesara*. Vidjeti: *Fethul-bari*, 6/108.

4- Ukazivanje poštovanja ljudima

Kada je Badan b. Sasan, vladar Jemena, primio islam, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije ga smijenio, nego ga je ostavio kao namjesnika, jer je u njemu vidio uspješnog upravnika te je zaključio da je to pravi vladar na pravom mjestu, a mi iz toga zaključujemo da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uvažavao ljudske sposobnosti, pa je ljude postavljao na njima odgovarajuća mjesta. Vrijedno je spomenuti da je nakon Badanove smrti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postavio njegovog sina za namjesnika koji je na tom položaju ostao jedan mjesec.[1]

5- Dozvoljeno je uzimanje džizje od vatropoklonika

Ovaj propis proizlazi iz Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, pisma koje je poslao El-Munziru b. Saviju upozoravajući na judaizam i vatropoklonstvo. U pismu je stajalo: "Ko ostane u judaizmu ili vatropoklonstvu, neka plaća džizju."[2]

Na osnovu ovoga, dio učenjaka, među kojima je i Ibnul-Kajjim, rahimehullahu te'ala, smatra da je dozvoljeno primanje džizije od svih ljudi, svejedno bili sljedbenici Knjige ili ne, poput arapskih mnogobožaca i drugih. Ibnul-Kajjim je rekao: "Dio učenjaka smatra da se treba primiti džizja od svakog naroda koji je ponudi: sljedbenika dviju knjiga, po slovu Kur'ana, vatropoklonika, po sunnetu, a shodno tome i od svih ostalih, jer vatropoklonici su mnogobošci, bez Božije Knjige, pa ako je dozvoljeno uzeti džizju od njih, to je dokaz da je dozvoljeno uzeti je i od svih ostalih mnogobožaca. Razlog što Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije uzimao džizju od arapskih mnogobožaca jeste to što su primili islam prije nego što je objavljen ajet o džizji koji je objavljen nakon Pohoda na Tebuk."[3]

6- Dozvoljeno je primiti poklon od nevjernika

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prihvatio je poklone koje mu je, po njegovom izaslaniku Hatibu b. Ebu Belte'a, poslao vladar Egipta, koptski veliko-dostojnik Mukavkis, koji je bio nevjernik. Među poklonima je bila jedna mazga i dvije robinje, a jedna od tih robinja bila je Marija Koptkinja.[4]

7- Neki rezultati slanja pisama vladarima

U vođenju vanjske politike Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pokazao je sposobnosti koje prevazilaze vrijeme u kojem je živio i svojim je halifama ostavio divan primjer. Pokazao je izvanrednu snagu i hrabrost, jer svako drugi bi ustuknuo pred posljedicama ovakvog poteza, naročito stoga što su neka od ovih pisama poslana jakim vladarima koji su bili u zenitu svoje moći, poput Heraklija,

---

[1] Ebu Faris, *Gazvetul-Hudejbijje*, str. 242.
[2] Ebu Faris, *Gazvetul-Hudejbijje*, str. 242
[3] *Zadul-me'ad*, 5/91.
[4] *Gazvetul-Hudejbijje*, str. 242.

Kisre i Mukavkisa. Ali Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, odlučnost da dostavi Allahovu vjeru, njegovo potpuno ubjeđenje u Allahovu pomoć, podstakli su ga na poduzimanje ovog koraka. Ovom politikom ostvareni su sljedeći ciljevi:

a) Ovime je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postavio novi način međudržavne komunikacije, kakav prethodno nije bio poznat.

b) Islamska država je postala snažna, nametnula se kao respektabilna sila i zauzela važno mjesto na političkoj karti tog vremena.

c) Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, razotkrio je namjere vladara i njihovu politiku prema njemu, njegovoj državi i vjeri.

d) Slanje pisama vladarima izvan Arapskog poluostrva je praktični pokazatelj internacionalnog karaktera islamske vjere na koji ukazuje ajet objavljen u mekkanskom periodu: **"A tebe smo samo kao milost svjetovima poslali."**[1]

Dakle, Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, slanje pisama poglavarima arapskih plemena, kraljevima s čijim je državama graničila njegova država, predstavlja prekretnicu u Poslanikovoj vanjskoj politici, i to je islamskoj državi osiguralo značajno mjesto u političkom i vjerskom domenu, još prije oslobođenja Mekke, što je pomoglo Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da u godini delegacija ujedini arapska plemena.[2]

Treća tema
Naknadna 'umra

U mjesecu zul-ka'de sedme godine po Hidžri, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uputio se u Mekku s namjerom da obavi 'umru, kao što je bilo dogovoreno s Kurejšijama prilikom potpisivanja Hudejbijjskog sporazuma. Ne računajući žene i djecu, na naknadnu 'umru pošlo je dvije hiljade ljudi. Niko od učesnika Hudejbijje nije izostao, osim onih koji su poginuli na Hajberu ili umrli prije polaska na naknadnu 'umru.[3]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi ashabi, radijallahu anhum, uputili su se u svečanoj povorci iz Medine u Mekku, prolazeći kroz naseljene i puste predjele. Kada god je Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, povorka prolazila pokraj nekog naselja, narod je izlazio da vidi do tada neviđeni prizor: muslimani su bili odjeveni u ihrame koji su svi bili jednaki, izgovarali su telbiju i

---

[1] Sura El-Enbija', 107.

[2] *Et-Tarihus-sijasi vel-askeri li-devletil-Medine*, str. 351.

[3] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, str. 464.

vodili sa sobom svoje obilježene kurbane. Tako otmjen prizor u njihovoj okolini do tada nije bio viđen.[1]

Prvo: Oprez od kurejšijske prevare

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije se ograničio samo na nošenje sablji, nego je ponio kompletno vojno naoružanje kako bi spriječio da se desi bilo kakvo iznenađenje, jer mnogobošci se obično ne drže datih obećanja i ugovora.[2]

Čim su Kurejšije čule da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, predvodi ovako veliku povorku s punim naoružanjem i dvije stotine konjanika na čelu, pod komandom Muhammeda b. Mesleme, poslali su Mikreza b. Hafsa s jednom grupom Kurejšija da ispitaju situaciju. Sreli su se u mjestu Je'džedž[3] na putu od Ez-Zahrana, te su rekli: "Muhammede, od tebe nismo iskusili izdaju ni u tvome djetinjstvu ni u odraslom dobu. Kako sad hoćeš da uđeš u Harem, svome narodu, sa oružjem, a složio si se da ćeš ući kako je dogovoreno, noseći samo sablje u koricama. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Tako ćemo i ući." Mikrez se sa svojim drugovima brzo vratio u Mekku i obavijestio ih: "Muhammed neće ući u Mekku sa oružjem, nego će se pridržavati uvjeta koji ste dogovorili."[4]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ostavio je oružje izvan Harema, ali ipak dovoljno blizu, kako bi bio spreman na bilo kakvo iznenađenje, a oružje je čuvalo dvije stotine konjanika pod komandom Muhammeda b. Mesleme, spremnih da reagiraju u svakom trenutku i da se, ako to situacija bude zahtijevala, upuste u borbu.[5]

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije imao povjerenja u mnogobošce i nije bio siguran da ga neće iznevjeriti, prirediti mu zasjedu i iznenada ga napasti, stoga je bio oprezan i poduzeo je preventivne mjere, ali sa svoje strane ispunio je ugovoreno i naučio je ummet da bude oprezan kada su neprijatelji u pitanju.[6] Ostavljanje grupe ashaba da čuva oružje i opremu i prati zbivanja na terenu ukazuje nam na neka bitna značenja ibadeta u islamu.[7]

Drugo: Ulazak u Mekku, obavljanje tavafa i sa'ja

Iz Je'džedža je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nastavio put ka Mekki, jašući na svojoj devi El-Kasva', ušao je u Senijje, odakle se pruža pogled na El-Hadžun. Okruživali su ga muslimani opasani sabljama, štiteći ga sa svih strana,

---

[1] *Menhedžul-i'lamil-islami fi Sulhil-Hudejbijje*, str. 310.
[2] Ebu Faris, *Sulhul-Hudejbijje*, str. 267.
[3] Oko osam milja od Mekke (op. a.).
[4] El-Vakidi, *El-Megazi*, 3/734. Ibn Sa'd, *Et-Tabekat*, 2/121.
[5] Ebu Faris, *Sulhul-Hudejbijje*, str. 268.
[6] Ebu Faris, *Sulhul-Hudejbijje*, str. 275.
[7] Ebu Faris, *Sulhul-Hudejbijje*, str. 277.

jer su se plašili da mu mnogobošci neće nanijeti povrede, izgovarali su telbiju, a oko njih je sve odzvanjalo od njihovih glasova.[1]

Od kada su obukli ihrame muslimani nisu prestajali sa zajedničkim izgovaranjem telbije sve do ulaska u Mekku. Telbija nosi veliku pouku i značenje: ona je proglas i uzdizanje tevhida, ona poništava širk i ruši njegovu zastavu. Telbija je zahvala, izraz zahvale Allahu koji im je omogućio da obave ovaj obred.[2] To su neka značenja telbije koja glasi: "*Lebbejk-allahumme lebbejk, lebbejke, la šerike leke, lebbejk. Innel-hamde ven-ni'mete leke vel-mulk, la šerike lek! – Odazivam Ti se, Allahu moj, odazivam Ti se! Odazivam Ti se, Ti nemaš sudruga, odazivam Ti se! Svaka zahvala i blagodat i sva vlast Tebi pripadaju! Ti nemaš sudruga!*"

Abdullah b. Revvaha držao je svoju jahalicu za uzde i pjevao:

Sklonite se nevjernici s puta njegova
Sklonite se, svo je dobro u Resula našega
Gospodaru, ja vjerujem u riječi Tvoje
Da budemo muslimani Tvoje pravo je
O mušrici, glave ćemo vam poskidati
Prijatelj za prijatelja tada neće pitati[3].

Bio je to vrlo dirljiv prizor kada se muslimanska povorka, u svečanom izgledu, približila Mekki i kroz njene ulice počela krčiti put ka Allahovom hramu, a svuda naokolo odzvanjali su njihovi glasovi koji uče telbiju. U većini knjiga Poslanikovog životopisa navodi se da je dio Mekkelija izašao na brda kako bi sa njih posmatrao muslimane, a dio je stajao pred Domom za vijećanje, koji se nalazio pored Kabe, kako bi posmatrali Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegove ashabe, radijallahu anhum, prilikom ulaska u Mekku i obilaska Bejtullaha.[4]

Mnogobošci su širili glasine da je muslimane oslabila medinska groznica pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio muslimanima da tokom prva tri kruga oko Kabe lagahno trče poskakujući, a da između dva ugla hodaju[5], kako bi pokazali mnogobošcima svoju snagu.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao je u Bejtul-Haram prebacivši jedan dio gornjeg dijela ihrama preko ramena tako da mu je mišica bila otkrivena, te je tako tavafio, a ashabi su ga slijedili oponašajući ga. Kada su mnogobošci vidjeli taj prizor, rekli su: "Zar tako izgledaju oni koje je iscrpila groznica? Oni su mnogo jaki!"[6]

---

[1] *Tarihus-sijasi vel-askeri*, str. 353.
[2] Ebu Faris, *Sulhul-Hudejbijje*, str. 277.
[3] *Sahihus-Siretun-Nebevijje*, str. 481.
[4] *Menhedžul-i'lamil-islami fi Sulhil-Hudejbijje*, str. 314.
[5] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi*, 5/6, br. 4256.
[6] *Sahihus-Siretun-Nebevijje*, str. 481.

Ostavljanjem mišice otkrivene, naređivanjem trčanja pri tavafu, podizanjem glasa u telbiji, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, htio je zaplašiti Kurejšije i pokazati im snagu, otpornost i odlučnost muslimana, i njihovu privrženost islamu, i ovaj njegov postupak ostavio je veliki utisak na mnogobošce.[1] Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uspio je na ovaj način izazvati ogorčenost mnogobožaca. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, približavao se Allahu stalno praveći mnogoboščima smicalice i izazivajući njihovu srdžbu. U Bitki na Uhudu, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dozvolio je Ebu Dudžani, radijallahu anhu, da hoda šepureći se pred mnogoboščima, kako bi time pokazao ponos muslimana i rasrdio mnogobošce, a da bi im povećao gnjev, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dozvolio mu je da nosi crveni turban. U pohodu na Hudejbijju, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je kao kurban zaklao Ebu Džehlovu devu koja je zaplijenjena na Bedru, kako bi najedio mnogobošce koji su se, gledajući taj prizor, morali prisjetiti stradanja svojih vođa na Bedru. A sada je tokom naknadne 'umre naredio ashabima da pokažu snagu kako bi ih najedio i prevario i da bi se njihove spletke vratile njima na štetu.[2]

Ibnul-Kajjim kaže: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na sve je načine pokušavao zavarati mnogobošce."[3]

Ovaj Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, psihološki rat protiv mnogobožaca urodio je plodom. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi ashabi, radijallahu anhum, ostali su u Mekki tri dana uzdižući zastavu tevhida, tavafeći oko Kabe, učeći ezane i klanjajući, tokom svih pet dnevnih namaza klanjali su u džematu predvođeni Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, a Bilal b. Rebbah, radijallahu anhu, penjao se na Kabu i sa nje učio ezan, što je na mnogobošce djelovalo poput udara munje.[4]

Borcima koji su čuvali oružje i opremu, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je zamjenu kako bi i oni obavili obrede 'umre. Vjerovjesniik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je svjestan koliko svi oni žude za Bejtullahom. Oni su tu došli po drugi put, prevalili su veliki put kako bi ugasili žeđ za njom, tavafeći i čineći sa'j kao i svi ostali. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vodio je računa o ljudskim osjećajima i nastojao je udovoljiti njihovim zahtjevima kako bi se njihove duše uzdigle i popravile. To je bio poslanički način odgoja ljudi.[5]

Treće: Poslanikova ženidba majkom vjernika Mejmunom bint El-Haris

Mejmuna je imala dvadeset i šest godina, bila je sestra Ummul-Fadl, supruge Abbasa b. Abdul-Muttaliba. Nakon smrti njenog muža Ebu Ruhma b. Abdul-Uzza,

---

[1] *Menhedžul-i'lamil-islami fi Sulhil-Hudejbijje*, str. 315.
[2] Ebu Faris, *Sulhul-Hudejbijje*, str. 282.
[3] *Zadul-me'ad*, 3/371.
[4] Ebu Faris, *Sulhul-Hudejbijje*, str. 270.
[5] *Ibid.*, str. 277.

povjerila je svojoj sestri brigu o svojoj budućoj udaji. Njena sestra Ummul-Fadl prepustila je brigu o tome svome mužu Abbasu koji ju je udao za svoga bratića, Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, te joj je umjesto njega platio četiri stotine dirhema na ime mehra.[1]

Ona je tetka s majčine strane Abdullahu b. Abbasu i Halidu b. El-Velidu.

Nakon isteka tri dana, koliko je na Hudejbiji dogovoreno da muslimani mogu ostati, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pokušao je da sklapanje braka sa Mejmunom iskoristi kao povod za dalje pregovore s Kurejšijama. Kada su mu došli Suhejl b. Amr i Huvejtib b. Abdul-Uzza i rekli: "Istekao je dogovoreni rok, stoga odlazi iz našeg grada", Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je – kako navodi Ibn Ishak: "Zašto me ne biste pustili da ovdje napravim svadbu? Pripremili bismo lijepo jelo i njime vas počastili!" Oni rekoše: "Ne treba nam tvoje jelo! Izađi iz našeg grada!", pa je izašao ostavivši svoga oslobođenog roba Ebu Rafi'a da mu za njim dovede Mejmunu, radijallahu anha. Ebu Rafi' ju je poveo i u blizini Et-Ten'ima, u mjestu Seref, stigli su Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je u tom mjestu s njom stupio u bračni odnos.[2]

Ona je posljednja žena koju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oženio i posljednja koja je umrla. Umrla je i ukopana u mjestu Seref u kojem je i stupila u bračni odnos sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, neka je Allah njome zadovoljan.[3]

Ovaj brak je donio jedno fikhsko pitanje o kojem učenjaci imaju različite odgovore: da li se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, njome vjenčao u vrijeme obavljanja obreda ili nakon završetka i skidanja ihrama?[4] Učenjaci su to pitanje razmotrili vrlo detaljno.

Četvrto: Kćerka Hamze b. Abdul-Muttaliba priključuje se muslimanima

Islam je promijenio duše i umove. Nakon što je u paganskom dobu kćerka, u nekim plemenima, živa zakopavana zbog sramote i siromaštva, u islamu je postala omiljena. Muslimani su se natjecali u njenom lijepom odgoju, bili su jednaki, i jedni drugima su činili samo dobro.[5]

Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo iz Mekke, pratila ga je Hamzina kćerka i dozivala: "Amidža, amidža!" Alija, radijallahu anhu, uzeo ju je za ruku i rekao Fatimi, radijallahu anha: "Pobrini se za svoju amidžičnu!" Nakon toga izbila je prepirka između Alije, Džafera i Zejda, o tome ko je preči da se o njoj brine. Alija je govorio: "Ja sam je poveo sa sobom, a ona je kćerka mog amidže!" Džafer

[1] *Suver ve iber minel-džihadin-Nebevi fil-Medine*, str. 326.
[2] *Es-Siretun-Nebevijje*, 4/19.
[3] El-Džezairi, *Hazel-Habib*, str. 375.
[4] El-Buti, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 258.
[5] En-Nedevi, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 321.

je govorio: "Ona je kćerka i mog amidže, i oženjen sam njenom tetkom s majčine strane!" Zejd je rekao: "Ona je kćerka mog brata!" Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, presudio je da je njena tetka s majčine strane najpreča. Rekao je: "Tetka s majčine strane je poput majke." Potom je rekao Aliji: "Ti si od mene, a ja sam od tebe!", Džaferu je rekao: "Po izgledu i moralu ti najviše sličiš na mene!", a Zejdu je rekao: "Ti si naš brat i naš štićenik!" Alija je upitao Zejda: "Da li bi želio oženiti Hamzinu kćerku?" Zejd je odgovorio: "Ona je kćerka moga brata po mlijeku."[1]

Pouke, propisi i lekcije iz ove priče:

1- Tetka s majčine strane je poput majke.

2- Ako je dijete izgubilo roditelje, tetka s majčine strane je najpreča da joj pripadne starateljstvo.

3- Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ukazao je na vrline Džafera, radijallahu anhu, rekavši: "Po izgledu i moralu ti najviše sličiš na mene!"

4- Ukazao je na Alijine, radijallahu anhu, vrline. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je: "Ti si od mene, a ja sam od tebe!" Znači: između nas je veza po porijeklu, tazbinstvu, ljubavi i dobročinstvu.

5- Također je ukazao na vrline Zejda b. Hariseta, radijallahu anhu, kada je rekao: "Ti si naš brat i naš štićenik", jer je Zejd bio brat po mlijeku Hamzi b. Abdul-Muttalibu, a i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio ih je pobratimio, pa je Zejd, na osnovu svoga idžtihada, smatrao da ima ista prava i obaveze prema njemu kao da mu je rođeni brat, pa je u ovom slučaju smatrao da je njegova obaveza skrb o Hamzinoj kćerki.

6- U pravu na skrbništvo nad djetetom koje je ostalo bez oba roditelja prednost ima tetka s majčine strane nad tetkom po ocu, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odredio da se o ovoj djevojčici brine Džaferova supruga, njena tetka po majci, iako je njena tetka po ocu, Safijja bint Abdul-Muttalib, bila živa i prisutna.

7- Stupanjem u brak žena ne gubi pravo da skrbi o djeci svoje rodbine, jer je tetka Hamzine kćerke bila udata za Džafera b. Ebu Taliba, radijallahu anhu.

8- Da bi udatoj ženi pripalo skrbništvo nad nečijom djecom neophodno je da za to ima saglasnost muža, jer je supruga njegova odgovornost te mora voditi računa o njegovim interesima i koristima, a brinući se o djeci ove odgovornosti i koristi dijelom moraju biti zapostavljene, stoga žena mora dobiti dozvolu svoga muža. U ovom slučaju primjetno je da je Džafer tražio skrbništvo nad kćerkom svoga amidže, za svoju suprugu koja joj je tetka po majci, što znači da je bio zadovoljan time da se njegova supruga skrbi o njoj.

---

[1] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi,* 5/100, br. 4215.

9- Ako dijete doji istu dojilju kao i njegov amidža, tada mu amidža postaje brat po mlijeku, a njegova djeca postaju mu bratići po mlijeku te mu nije dozvoljeno da ih ženi.[1]

Peto: Tragovi koje je naknadna 'umra ostavila na Arapskom poluostrvu i islam Halida b. El-Velida, Amra b. El-Asa, Osmana b. Talhe

Ova 'umra imala je izuzetno veliki utjecaj na žitelje Arapskog poluostrva. 'Umra je prošla u miroljubivom tonu, te je ostavila veliki da'vetski učinak na žitelje Mekke. General Mahmud Šit Hattab kaže: "Naknadna 'umra ostavila je veliki učinak na moralni duh Kurejšija. Mnoge Kurejšije su stajale pred Domom za vijećanje u Mekki, a mnogi su se penjali na okolna uzvišenja kako bi pratili dolazak Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovih ashaba, radijallahu anhum. Po ulasku u harem Kabe, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, provukao je jedan kraj gornjeg ogrtača ispod pazuha i otkrio svoju desnu mišicu, a potom je rekao: 'Allah neka se smiluje čovjeku koji im danas pokaže svoju snagu!', a zatim su on i ashabi laganim trčanjem krenuli sa ugla da učine tavaf. Kada se približilo vrijeme Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, odlaska iz Mekke, Halid b. El-Velid je na jednom kurejšijskom skupu rekao: 'Svakom pametnom postalo je jasno da Muhammed nije ni vrač ni pjesnik, nego govori ono što mu objavljuje Gospodar svjetova, i svako pametan bi ga trebao slijediti.' To je čuo Ebu Sufjan pa je poslao po Halida da provjeri je li tačno ono što je čuo. Halid je potvrdio, a Ebu Sufjan se rasrdio i krenuo da ga napadne, ali se ispriječio Ikrime koji je rekao: "Polahko, Ebu Sufjane! Ja se pribojavam istog čega se i ti pribojavaš. Strah me da ne kažem isto što i Halid i da primim njegovu vjeru. Kurejšije su se urotile protiv njega i hoćete da ubijete Halida jer je izrazio svoje mišljenje, a ja se, Allaha mi, bojim da neće proći ni jedna godina, a sve Mekkelije će postati njegovi sljedbenici."

Nakon Halida, islam je primio Amr b. El-As i čuvar Kabe Osman b. Talha. U svim kurejšijskim kućama pojavio se islam, tajno ili javno.

Na osnovu ovih lijepih rezultata možemo reći da je ova naknadna 'umra otvorila srca stanovnika Mekke, prije nego što su muslimani otvorili kapije njihovog grada."[2]

Prof. Mahmud el-Akkad kaže: "Dovoljan je uspjeh što je ova naknadna 'umra u ispravnost Muhammedove da've uvjerila ljude poput Halida b. El-Velida i Amra b. El-Asa, koji su bili primjer lijepog morala i ispravnog razmišljanja."[3]

---

[1] Opširnije u *Zadul-me'ad*, 3/374-375. Vidjeti: Ebu Faris, *Sulhul-Hudejbijje*, str. 286-287.
[2] *Er-Resulul-ka'id*, str. 209-210.
[3] *Abkarijjetu Muhammed*, str. 69.

1- Amr b. El-As prima islam

Amr b. El-As kazuje o svom primanju islama: "Vraćajući se iz Bitke na Hendeku, okupio sam nekoliko Kurejšija koji su cijenili moje mišljenje i slušali me. Rekao sam im: 'Tako mi Allaha, mislim da će Muhammedova vjera doseći velike visine. To je moje mišljenje, a vi recite šta mislite.' Rekoše: 'Šta predlažeš da učinimo?' Rekao sam: 'Smatram da bismo trebali otići u Nedžašijinu zemlju i ostati tamo. Ako Muhammed pobijedi naš narod, bit će nam draže da živimo pod njegovom nego pod Muhammedovom vlašću, a ako naš narod pobijedi Muhammeda, oni znaju ko smo i od njih ćemo vidjeti samo dobro.' Odgovoriše: 'To je dobro mišljenje.' Rekao sam: 'Onda sakupite nešto da mu poklonimo.' Najviše je volio da mu iz naše zemlje poklanjaju kože, pa smo sakupili dosta koža i krenuli. Kada smo stigli, rekao sam svojim drugovima: 'Ovdje je Amr b. Umejje ed-Damri. Ući ću kod Nedžašije i zatražiti da mi dozvoli da ga ubijem. Ako to učinim, Kurejšije će biti veoma zadovoljne jer ću ubiti Muhammedovog izaslanika.' Potom sam ušao kod njega i poklonio mu se kao što sam obično činio. Rekao je: 'Dobro došao, prijatelju! Nosiš li mi poklone iz svoje zemlje?' Rekao sam: 'Kralju, donosim ti mnogo koža.' Stavio sam pred njega poklone koji mu se veoma svidješe. Zatim sam rekao: 'Kralju, vidio sam da od tebe odlazi jedan čovjek. On je izaslanik našeg neprijatelja, predaj mi ga da ga ubijem, jer je on ubio mnoge naše prvake i ugledne ljude.' Nedžašija se žestoko naljutio te je snažno udario svojom rukom po svom nosu da sam pomislio da ga je slomio te sam poželio da propadnem u zemlju zbog straha od njega. Rekao sam: 'Kralju, da sam znao da će te ovo rasrditi, ne bih to tražio.' Rekao je: 'Zar misliš da ću ti dopustiti da ubiješ izaslanika čovjeka kojem dolazi Veliki izaslanik, koji je dolazio i Musau!?' Rekao sam: 'Kralju, zar je on, doista, takav?' Rekao je: 'Teško tebi, o Amre! Bolje ti je da mi se zakuneš da ćeš ga slijediti, jer je on na istini i Allah će ga uzdići nad onima koji mu se suprotstavljaju, kao što je uzdigao Musaa nad faraonom i njegovom vojskom!' Rekao sam: 'Hoćeš li uzeti od mene zakletvu da ću slijediti islam?' Rekao je: 'Hoću', i pružio ruku te sam mu dao zakletvu da ću slijediti islam. Od svojih drugova sam krio da sam primio islam. Vratili smo se a ja sam bio odlučan da se priključim Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i da očitujem islam pred njim. Na putu za Medinu sreo sam Halida b. Velida koji je dolazio iz Mekke. Bilo je to prije oslobođenja Mekke. Rekao sam mu: 'Ebu Sulejmane, gdje si pošao?' Rekao je: 'Jasno je kuda ovaj put vodi: krenuo sam Vjerovjesniku da primim islam.' Rekao sam: 'Tako mi Allaha, i ja dolazim kako bih primio islam!' Zajedno smo došli u Medinu i otišli pred Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Pristupio je Halid i dao zakletvu na slijeđenje islama, potom sam se približio i rekao: 'Allahov Poslaniče, primam islam ako će mi biti oprošteni prošli grijesi, a buduće ne spominjem.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi

ve sellem, rekao je: 'Amre, primi islam. Zaista, islam briše prethodne grijehe i hidžra briše prethodne grijehe!' Nakon toga dao sam mu zakletvu i otišao."[1]

U drugoj predaji stoji da je rekao: "Kada je Allah dao da islam uđe u moje srce, došao sam Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da primim islam. Rekao sam: 'Pruži ruku da ti se zakunem na islam.' Pružio je svoju desnu ruku, a ja sam svoju ruku povukao, pa je upitao: 'Šta je s tobom, Amre?' Rekao sam: 'Želim da uvjetujem.' Upitao je: 'Koji je tvoj uvjet?' Rekao sam: 'Da mi budu oprošteni grijesi koje sam počinio.' Rekao je: 'Zar ti ne znaš da islam poništava prethodne grijehe, i hidžra poništava prethodne grijehe, i hadždž poništava prethodne grijehe.'"[2]

2- Halid b. Velid prima islam

Halid, radijallahu anhu, o svom primanju islama kaže: "Kada je Allah odlučio da mi ukaže dobro, ulio je u moje srce ljubav prema islamu i razbistrio mi razum. Govorio sam sebi: 'Koliko sam samo sukoba imao sa Muhammedom, i kada god bih se vraćao nakon neke bitke, osjećao sam da ništa nisam postigao i da će Muhammed na kraju izaći kao pobjednik.' Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pošao na Hudejbiju, izašao sam na čelu grupe mnogobožačkih konjanika te smo njega i njegove ashabe sreli u Usfanu. Stao sam pred njega i isprriječio mu se na putu. On je predvodio ashabe na podne-namazu, te smo htjeli da ih u tom trenutku napadnemo, ali smo, na svu sreću, odustali od te namjere. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, shvatio je o čemu razmišljamo pa kada je došlo vrijeme ikindije, klanjao je sa ashabima namaz u strahu. To me se izuzetno dojmilo. Pomislio sam: 'Čovjeka nešto štiti.' Potom je skrenuo desno da bi izbjegao naše konje. Na Hudejbiji je sa Kurejšijama potpisao primirje s kojim su oni bili veoma zadovoljni. A ja sam počeo živjeti u nedoumici, govorio sam sebi: 'Šta da radim? – Nedžašiji ne mogu otići, on slijedi Muhammeda, a njegovi su ashabi kod njega bezbjedni. Da odem Herakliju? – Morao bih napustiti vjeru svojih predaka i primiti ili kršćanstvo ili judaizam, i bio bih puki podanik strancima. Ili da ostanem u svom mjestu sa ostalima koji su još tu?' U tim razmišljanjima dočekao sam i godinu naknadne 'umre. Došao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ali ja to nisam mogao gledati pa sam se izgubio. Moj brat Velid b. El-Velid došao je sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, da obavi 'umru. Tražio me je, pa pošto me nije mogao naći, ostavio mi je pismo. Pismo je glasilo: 'U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog! A zatim: Zaista se ne mogu načuditi da još nisi primio islam! Ti si pametan, a islam je nešto što se ne može odbiti. Čak me je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pitao za tebe. 'Šta je sa Halidom?', rekao je. Odgovorio sam: 'Allah će ga dovesti', a on je rekao: 'Čudno je da neko poput njega još nije primio islam! Za njega bi bilo bolje kada bi svoju hrabrost i sposobnost stavio na stranu muslimana,

[1] *Sahihus-Siretun-Nebevijje*, str. 494.
[2] *Sahihu Muslim, Kitabul-iman, bab: Kevnul-islami jehdimu ma akblehu*, br. 121.

a protiv mnogobožaca, a mi bismo mu dali prednost nad drugima!' Zato, brate moj, požuri da nadoknadiš mnoga dobra koja si propustio!' Kada sam pročitao pismo, mnogo me obradovaše riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, te se kod mene pojavi jaka želja da pođem u Medinu, a moja žudnja za islamom se još više poveća. Poslije toga, sanjao sam da se nalazim u neplodnoj i tijesnoj zemlji, pa sam izašao u neku zemlju punu zelenila, prostranu. Kada sam se probudio, pomislio sam: 'Ovaj san je znak.' Došavši u Medinu, odlučio sam da svoj san spomenem Ebu Bekru koji mi to protumači ovako: 'Prostranstvo u koje si izašao je islam u koji te Allah uputio, a tijesna zemlja je tjeskoba širka u kojem si se nalazio.'

Pošto sam odlučio da pođem, počeo sam razmišljati ko bi mi se mogao pridružiti na putu ka Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Sreo sam Safvana b. Umejju te sam mu rekao: 'Ebu Vehbe, šta ti kažeš? Ja vidim da nas je malo ostalo, a Muhammed se uzdigao i nad Arapima i nad strancima. Šta misliš da odemo Muhammedu i postanemo njegovi sljedbenici? Muhammedovi uspjesi služe Arapima na čast.' On je to energično odbio rekavši: 'Kada bi sve Kurejšije izginule i jedino ja ostao, nikada ga ne bih slijedio.' Tada se rastadosmo, a ja rekoh sebi: 'Ovaj čovjek traži osvetu. Njemu su na Bedru poginuli otac i brat.' Zatim sam sreo Ikrimu, sina Ebu Džehlovog, pa i njemu rekoh ono što rekoh Safvanu, a njegov odgovor bijaše kao i Safvanov. Rekao sam mu: 'Nikome ne govori o ovome što sam ti rekao.' Odgovorio mi je: 'Neću to spominjati nikome!' Vratio sam se svojoj kući i naredio da mi se pripremi jahalica za put. Nakon toga, izašao sam sa jahalicom i krenuo sve dok nisam sreo Osmana b. Talhu. Pomislio sam: 'Ovo je moj prijatelj, pa kada bih i njemu spomenuo ono što želim da učinim?!' Međutim, sjetivši se ko je sve poginuo od njegovih rođaka, odlučih da mu ništa ne spominjem. Ali, opet pomislih: 'Šta ima veze, ionako sam već krenuo!' Potom sam mu predstavio situaciju i rekao mu: 'Mi smo poput lisice stjerane u rupu – ako se u rupu izlije kanta vode, izaći će.' Onda sam mu rekao isto što sam već rekao dvojici njegovih drugova. On se odmah odazvao i rekao: 'Ja od jutros želim poći i već sam pripremio jahalicu. Dogovorismo se da se sljedećeg jutra sretnemo u Je'džedžu i ko stigne prvi da sačeka onog drugog. Sljedeći dan smo poranili i prije zore se našli na dogovorenom mjestu. U mjestu El-Hedde sreli smo Amra b. El-Asa, pozdravili smo se, pa on upita: 'Gdje ste pošli?' Rekosmo: 'A gdje si ti pošao?' Potom mu rekosmo: 'Mi smo pošli da primimo islam i postanemo Muhammedovi, sallallahu alejhi ve sellem, sljedbenici.' On reče: 'I ja sam zbog toga izašao.' Krenuli smo zajedno, i kada smo stigli na ulaz u Medinu u El-Harru, sjahali smo sa deva. Kada Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestiše o našem dolasku, to ga veoma obradova. Obukao sam najljepšu odjeću koju sam imao i krenuo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Sreo me je moj brat koji mi reče: 'Požuri, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obaviješten je o tvom dolasku i veoma se raduje tome. On vas sada čeka. Požurio sam dok ga nisam ugledao: osmjehivao se sve dok

nisam stao pred njega. Poselamio sam ga, a on mi je radosna lica odgovorio na selam. Rekao sam: 'Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha i da si ti Allahov poslanik.' Rekao je: 'Hvala Allahu koji te uputio. Smatrao sam te inteligentnim i nadao sam se da će te tvoj razum navesti na dobro.' Rekao sam: 'Allahov Poslaniče, moli Allaha da mi oprosti što sam se borio protiv tebe i opirao istini.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Islam briše ono što je bilo prije njega.' Rekoh: 'Allahov Poslaniče, dovi za mene.' Uputio je dovu ovim riječima: 'Allahu moj, oprosti Halidu za sve što je uradio odvraćajući od Tvoga puta.' Nakon toga su prišli Osman i Amr te se zakleli na islam. To je bilo u mjesecu saferu osme godine po Hidžri. Tako mi Allaha, od dana kada sam primio islam, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nikog od svojih ashaba nije pazio više od mene."[1]

Pouke iz priče o primanju islama od strane Halida b. El-Velida i Amra b. El-Asa

1- Nedžašijina ljutnja dokaz je iskrenog imana i ljubavi koju je osjećao prema Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i muslimanima. Njegov iskreni iman utjecao je na to da Amr primi islam. Nedžašija je time zaradio veliku nagradu jer je posredstvom njega islam primio jedan od kurejšijskih velikana.[2]

2- Primanje islama od strane Amra b. El-Asa bila je velika pobjeda za islam. On je svoju veliku inteligenciju i mudrost stavio u službu islamske da've. Njegovim primanjem islama mnogobošci su mnogo izgubili, jer je on rješavao njihove velike probleme za koje je potrebna izvanredna umna sposobnost, naročito u stvarima koje su se ticale njihovog neprijateljstva prema muslimanima.[3]

3- Halid b. El-Velid shvatio je da će Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naposljetku pobijediti. Njegove riječi: "Koliko sam samo sukoba imao sa Muhammedom, i kada god bih se vraćao nakon neke bitke, osjećao sam da ništa nisam postigao i da će Muhammed na kraju izaći kao pobjednik", pouka su svakom ko se bori protiv islama.[4]

4- Pokazivanje brige za ljude jedan je od načina utjecaja na njih i pridobijanja za islam. Zato je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Velidu b. El-Velidu: "Čudno je da neko poput njega još nije primio islam! Za njega bi bilo bolje kada bi svoju hrabrost i sposobnost stavio na stranu muslimana, a protiv mnogobožaca, a mi bismo mu dali prednost nad drugima!" Ove riječi su imale ključni utjecaj u pridobijanju Halidovog srca za islam. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, posjedovao je sposobnost utjecaja na ljude. Poznavao je Halidove liderske i zapovjedničke sposobnosti, te je obećao da će mu na tom polju dati prednost nad drugima. Također je pohvalio njegovu inteligenciju i sposobnost ispravnog rezono-

[1] *El-Bidaje ven-nihaje*, 4/239-240. *Et-Tarihul-islami*, 7/95.
[2] *Et-Tarihul-islami*, 7/90.
[3] *Et-Tarihul-islami*, 7/91. *Sulhul-Hudejbijje*, str. 263.
[4] *Et-Tarihul-islami*, 7/91.

vanja. Ovim riječima, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odstranio je od Halida sve ono što ga je još uvijek držalo u širku, koji ga je privlačio tek u onolikoj mjeri u kojoj mu je pružao ugled i položaj zapovjednika. I kada je shvatio da će ono što mu nude mnogobošci imati i ako primi islam, i da neće biti zanemaren, to ga je ohrabrilo da se odupre šejtanovim došaptavanjima, te je čvrsto odlučio da primi islam u kojem je osjećao smiraj. Primanje islama od strane Amra b. El-Asa i Halida b. El-Velida donijelo je muslimanima dodatnu snagu, a mnogobošce još više oslabilo. Allah je dao da njihovim rukama budu ispisane neke od najsvjetlijih stranica historije muslimanskog džihada, koje za sva vremena ostaju podsjetnik ummetu na njegovu slavnu historiju.[1]

Četvrta tema
Pohod na Mu'tu, 8. h.g.

Prvo: Razlozi i datum pohoda

Arapska plemena u Šamu potpaljivala su plamen sukoba između Bizantinaca i muslimana. Pleme Kelb, ogranak plemena Kuda'ah, koje je nastanjivalo Devmetul-Džendel, konstantno je vršilo pritisak na muslimane. Pokušavali su da ih stave u neku vrstu ekonomske izolacije napadajući trgovce koji su iz Šama prevozili neophodne namirnice za Medinu. Iz tih razloga, pete hidžretske godine, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, organizirao je pohod na pleme Kelb u mjestu Devmetul-Džendel, ali su se oni razbježali. Pripadnici plemena Džuzam i Lahm su u mjestu Hasma napali Dihjeta b. Halifu el-Kelbija, radijallahu anhu, koji je bio na putu izvršenja zadatka koji mu je povjerio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, te su mu oteli sve što je imao sa sobom. Tim povodom je šeste hidžretske godine organiziran pohod na Hasma pod komandom Zejda b. Hariseta, radijallahu anhu. Iste godine, Zejd b. Harise, radijallahu anhu, i grupa ashaba poslani su u da'vetsku misiju u Vadil-Kura te su ih napala plemena Kuda'a i Mezhadž. Nakon hudejbijjskog mira, ovi napadi su postajali sve opasniji,[2] naročito nakon ubistva Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, izaslanika. Naime, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je Harisa b. Umejra el-Ezdija, radijallahu anhu, kao izaslanika upravniku Busre koji je bio bizantijski podanik, ali je poglavar plemena Gassan, Šurahbil b. Amr, uhvatio izaslanika i odrubio mu glavu, iako nije bio običaj da se izaslanici i ambasadori ubijaju. Također je Harise b. Ebu Šemr el-Gassani, upravnik

[1] *Et-Tarihul-islami*, 7/96.
[2] Abdurrahman Ahmed Salim, *El-Muslimune ver-Rumu fi asrin-Nubuvve*, str. 87.

Damaska, na ružan način dočekao Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, izaslanika te je zaprijetio objavom rata Medini. Nešto više od godinu dana nakon toga, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je grupu ljudi pod vođstvom Amra b. Ka'ba el-Gifarija u da'vetsku misiju u mjesto zvano Zatu-Itila'a. Niko se, međutim, od stanovnika tog mjesta nije odazvao nego su opkolili daije i borili se s njima dok ih nisu sve pobili osim njihovog vođe, koji je teško ranjen uspio pobjeći u Medinu i obavijestiti Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o tome šta se desilo.[1] Šamski kršćani, predvođeni bizantijskom vlašću, konstantno su uznemiravali Arape Šama koji su primili islam, a i one koji su razmišljali o primanju islama. Tako su ubili namjesnika Me'ana kada je primio islam, kao što je i namjesnik Šama pobio sve stanovnike Šama koji su prihvatili islam.[2]

Ovi bolni događaji, naročito ubistvo Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, izaslanika Harisa b. Amra el-Ezdija, radijallahu anhu, poticali su muslimane da stanu ukraj ovom kršćanskom nasilju nad muslimanima i osvete se za svoju braću koja su ubijena samo zato što su rekla: "Naš Gospodar je Allah, a naš vjerovjesnik je Muhammed, Allahov poslanik."[3]

Jedan od važnih ciljeva bilo je i kažnjavanje Arapa koji su bili podanici Bizantinaca i koji su neprestano provocirali muslimane i ubijali njihove daije. Ostvarenjem ovog cilja islamska država bi proširila svoj utjecaj na ova područja i spriječila pojavu sličnih zločina nad muslimanima u budućnosti, te bi se pružila sigurnost daijama, kao i trgovcima, i omogućio siguran dotok robe iz Šama u Medinu.[4]

Osme godine po Hidžri, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je muslimanima da se spreme za borbu. Muslimani su se odazvali pozivu i sakupili tri hiljade boraca, što je najveći broj koji su sakupili ikada do tada. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odabrao je tri komandanta, po sljedećem redoslijedu: Zejd b. Harise, potom Džafer b. Ebu Talib, zatim Abdullah b. Revvaha.[5] El-Buhari bilježi od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je rekao: "*U Pohodu na Mu'tu, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za zapovjednika je postavio Zejda b.* Hariseta, te je rekao: 'Ako pogine Zejd, onda (neka zapovjedništvo preuzme) Džafer b. Ebu Talib, pa ako pogine Džafer, onda Abdullah b. Revvaha.'"[6]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je vojsci da odu u mjesto u kojem je ubijen njegov izaslanik Haris b. Amr el-Ezdi, da stanovnike tog mjesta pozovu u islam, jer je to cilj, a ako odbiju, onda neka zamole Allaha za pomoć protiv njih i napadnu ih.[7]

---

[1] *Tarihut-Taberi*, 3/103.
[2] *Hatemun-Nebijjin*, 2/1139. Prema: Ebu Faris, *Es-Sira'u me'as-Salibijjine*, str. 20.
[3] *Es-Sira'u me'as-Salibijjin*, str. 20.
[4] Abdurrahman Ahmed Salim, *El-Muslimnune ver-Rumu fi asrin-Nubuvve*, str. 89.
[5] *Es-Sira'u me'as-Salibijjin*, str. 20.
[6] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi*, 5/102, br. 4261.
[7] *Es-Siretul-Halebijje*, 2/787.

Vojsci koja je krenula u ovaj pohod, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, po svome običaju, uputio je savjete i oporuke koje se tiču etike muslimanskog borca.[1] On im je uputio sljedeće riječi: "Oporučujem vam da se bojite Allaha i da dobro činite muslimanima koji su s vama. Borite se u ime Allaha, na Njegovom putu, protiv onih koji ne vjeruju u Allaha. Nemojte kršiti ugovore, ne ubijajte djecu, ni žene, ni starce, ni isposnike izolirane u svojim samostanima. Ne uništavajte palme i ne sijecite drveće i ne rušite građevine. Ako sretnete vaše neprijatelje, mnogobošce, ponudite im jedno od troje: da prime islam, ili da ostanu u svojoj vjeri i plaćaju džizju, ili rat."[2]

Drugo: Ispraćaj muslimanske vojske

Kada je vojska bila spremna za polazak, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i muslimani okupili su se da ih isprate, podigli su svoje dlanove i molili Allaha da njihovoj braći mudžahidima podari pobjedu. Molili su Allaha ovim riječima: "Allah vas sačuvao i vratio vas zdrave i kao pobjednike."[3]

Kada su ljudi ispraćali Abdullaha b. Revvahu, on zaplaka i obilne suze krenuše mu niz obraze. Ljudi ga u čudu upitaše: "Zašto plačeš, Ibn Revvaha?", a on im odgovori: "Tako mi Allaha, nije to zbog ljubavi prema dunjaluku i želje da na njemu ostanem, nego sam čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da uči ajet:

﴿ وَإِن مِّنكُمْ إِلَّا وَارِدُهَا ۚ كَانَ عَلَىٰ رَبِّكَ حَتْمًا مَّقْضِيًّا ﴿٧١﴾ ﴾

'I svaki od vas će do njega stići! Gospodar tvoj se tako obavezao!'[4], a ne znam u kakvom ću stanju pred Njega biti doveden." Muslimani rekoše mudžahidima: "Allah bio s vama, sačuvao vas i zdrave vas vratio!" Abdullah b. Revvaha reče: "Ja, međutim, kažem ovako:

Za grijehe oprost molim Svemilosnog
i udarac oštre sablje koji će me sasjeći.
Ili za ruke jednog kopljanika vještog
kopljem crijeva da mi i jetru probode.
Pa da kaže, kraj mezara moga ko prođe
Allah ti se smilovao, o mudžahide."

Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ispraćao Abdullaha b. Revvahu, Abdullah izrecitira stihove:

Allah će ustoličiti ono što ti je objavio
Kao što je Musaa ustoličio i pomogao

---

[1] *Es-Sira'u me'as-Salibijjin*, str. 21.
[2] El-Vakidi, *El-Megazi*, 2/757-758.
[3] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 4/21.
[4] Sura Merjem, 71.

Ja u tebi velika sam dobra naslutio
Dok su mnogi drugo govorili
Ti si Poslanik, i ko tebe odbija
Sudbina ga poruzi izvrgava[1].

Treće: Dolazak vojske u mjesto Me'an u Šamu i šehidska smrt trojice vojskovođa

Kada je muslimanska vojska stigla u mjesto Me'an[2] u Šamu, do njih je doprla vijest da su arapski i nearapski kršćani sakupili ogromnu vojsku. Arapski kršćani iz plemena Lahm, Džuzam, Behra' i Bela sakupili su sto hiljada boraca pod komandom Malika b. Rafileta, a Heraklije je sakupio, također, sto hiljada kršćana Bizantinaca, tako da je ukupan broj njihove vojske iznosio 200.000 boraca. Bili su dobro naoružani, šepurili su se odjeveni u dugu svilenu odjeću, kako bi svojim izgledom i snagom impresionirali muslimane.[3]

Muslimani su ostali u Mu'anu dva dana vijećajući šta da učine po pitanju ove ogromne sile. Neki su rekli: "Pošaljimo Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, vijesti o ovoj vojsci, možda će nam poslati pojačanje ili narediti da se borimo sa ovim brojem." Drugi rekoše Zejdu b. Harisetu, glavnom komandantu vojske: "Dovoljno je što si ušao u ovo područje i zastrašio neprijatelja, stoga se povuci jer živa glava je najbolja."[4] Abdullah b. Revvaha riješio je nedoumice rekavši: "Ljudi! Tako mi Allaha, zar vam je postalo mrsko ono radi čega ste izašli – šehidska smrt. Ne borimo se protiv neprijatelja brojem, niti snagom niti mnoštvom, nego ovom vjerom kojom nas je Allah počastio. Krenite u boj, jer čeka vas jedno od dva dobra: ili pobjeda ili šehidska smrt." Njegove su riječi zapalile osjećaje mudžahida, pa je Zejd b. Harise poveo svoje ljude u područje zvano Mu'ta, južno od El-Kereka, slijedeći trag bizantijske vojske. Tu se odigrala veličanstvena bitka u kojoj su trojica vojskovođa zabilježili izuzetna herojska djela i preselili kao šehidi.[5] Zejd se junački borio, upadao je u neprijateljske redove sa Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, zastavom sve dok nije pao pokošen neprijateljskim kopljima.[6] Potom je zastavu uzeo Džafer i jurnuo na veliku skupinu krstaša, koji zajednički navališe na njega, opkoliše ga i počeše žestoko napadati svojim kopljima, ali Džafer nije posustao, štaviše, postao je još odlučniji da se bori, sjahao je s konja, zaklao ga i zapjevao:

Eh, da mi je Džennetu se približiti
hladne vode iz njeg se napiti!

---

[1] Urve b. Ez-Zubejr, *Megazi Resulullah*, str. 204-205.
[2] Danas je to jedna od guvernija Jordana. (op. a.)
[3] *Šerhul-Mevahibil-ledunnijje*, 2/271.
[4] Ibn Asakir, *Tarihu Dimišk*, 1/396.
[5] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 2/468.
[6] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 4/5.

Kazna vam se bliži Bizantinci
nečasne ste krvi, pravi nevjernici.
Kada vas sretnem, sve ću vas pobiti[1].

Nosio je zastavu u desnoj ruci, pa kada mu je odsječena, uzeo je zastavu u lijevu ruku, a kada mu je i ona odsječena, prigrlio je zastavu mišicama, nagnuo se nad nju tijelom i štitio je dok ga nisu ubili. Imao je tada trideset tri godine, na tijelu je imao devedeset rana, neke od kopalja, neke od sablji, a neke od strijela. Nijednu ranu nije zadobio sleđa, nego su sve bile sprijeda. Allah neka je njime zadovoljan![2]

Bilježi El-Buhari u *Sahihu*, od Abdullaha b. Omera, radijallahu anhuma, da je rekao: "Bio sam u toj bitki! Kada smo pronašli Džafera b. Ebu Taliba, bio je mrtav, a na tijelu smo mu izbrojali preko devedeset rana, što od koplja, što od strijela."[3]

Allah, dželle šanuhu, nagradio je Džafera b. Ebu Taliba, radijallahu anhu, za njegovu hrabrost i nadomjestio mu gubitak ruku podarivši mu dva krila, tako da može letjeti kuda god poželi po Džennetu. Bilježi El-Buhari od Amira da je rekao: "Ibn Omer je, kada bi pozdravljao Džafera b. Ebu Taliba, običavao reći: 'Es-selamu alejke, o ti sa dva krila!'"[4]

Nakon toga zastavu je preuzeo Abdullah b. Revvaha, radijallahu anhu, potjerao je svoga konja i zapjevao:

O dušo, kunem ti se da ćeš izaći,
primorana bit ćeš, ako milom nećeš.
Kada se ljudi okupe i zapomažu
nemoj Džennet ti da prezireš,
već odavno čekaš i za njime žudiš.
Ta ti si izbačena kapljica samo,
ako ne pogineš, opet umrijet ćeš.
Evo te sad na polju smrti.
Dobila si ono što si tražila.
Pa postupi kao moja prethodnika dva[5].

Spominje se da je mu je njegov amidžić dao komad mesa i rekao: "Pojedi ovo da ojačaš, ovih dana si slabo jeo", a Abdullah je odgrizao jedan zalogaj, a potom je čuo viku sa bojnog polja i vidio da se borba rasplamsala, pa je rekao sam

---

[1] *Ibid.*, 4/26.
[2] *Es-Sira'u me'as-Salibijjin*, str. 58.
[3] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi*, 5/102, br. 4261.
[4] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi*, 5/103, br. 4264.
[5] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 4/26-27.

sebi: "Zar si ti još živ?" Potom je bacio meso iz ruke i napao na neprijatelja. Borio se sve dok nije poginuo, Allah bio zadovoljan njime. To se desilo pred kraj dana.[1]

Četvrto: Muslimani odabiru Halida b. El-Velida za zapovjednika

Nakon pogibije Abdullaha b. Revvahe, radijallahu anhu, zastavu je dograbio Sabit b. Akrem b. Sa'lebe b. Adi b. El-Adžlan el-Belevi, ensarija, radijallahu anhu, i povikao: "O muslimani, odredite jednog od vas za zapovjednika!" Rekoše: "Hoćemo tebe!" Međutim, on reče: "Odbijam! Odaberite nekog drugog!" Tada izabraše Halida b. El-Velida, radijallahu anhu.[2]

U djelu *Imta'ul-Esma'* navodi se da je Sabit b. Akrem pogledao u Halida i rekao: "Ebu Sulejmane, uzmi zastavu!" Halid je rekao: "Neću je uzeti. Ti si preči da je poneseš: stariji si i učestvovao si u Bitki na Bedru." Sabit je rekao: "Uzmi zastavu, čovječe! Tako mi Allaha, ja sam je uzeo samo da bih je predao tebi!" Tada je Halid prihvatio zastavu.[3]

Osnovni Halidov zadatak u tim trenucima bio je kako izvući vojsku iz ove nezavidne situacije. Precizno je proučio situaciju i procijenio da je najbolje povući se i spasiti vojsku od većih žrtava, jer je neprijatelj bio 66 puta brojniji od muslimana. Jedino što je muslimanima preostalo bilo je organizirano povlačenje, te je stoga Halid, radijallahu anhu, pripremio sljedeći plan:

a) Odvratiti bizantijsku vojsku od muslimanske vojske.

b) Da bi se to postiglo neophodno je zavarati neprijatelja time da je muslimanima stiglo pojačanje. Usljed toga njihov borbeni duh će opasti i žestina napada će splasnuti, te će se muslimani moći bezbjedno povući. Halid je ustrajao u borbi sve dok se nije smračilo, a onda je pod okriljem noći zamijenio pozicije lijevog i desnog krila, prethodnicu je povukao nazad, a one iz pozadine postavio naprijed. Naredio je da se tokom te operacije promjene pozicija napravi velika buka. U zoru je počeo žestoko i u intervalima napadati neprijatelja, kako bi nagnao neprijatelje na pomisao da je muslimanima stiglo veliko pojačanje.[4]

Plan je bio uspješan! Neprijatelj je ujutro ugledao da ga s muslimanske strane čekaju nova lica i zastave koje do tada nije vidio, ti borci su žestoko napadali, tako da je neprijatelj bio ubijeđen da je to tek pristiglo pojačanje. Muslimani su se ponijeli vrlo hrabro. Bizantinci i njihovi saveznici shvatili su da je muslimane nemoguće pobijediti, postali su neodlučni i izgubili su volju za nastavkom borbe. Njihovi napadi postajali su rjeđi i sve slabijeg intenziteta. Pritisak na muslimansku vojsku se smanjio, te je Halid to iskoristio kao priliku za povlačenje. Ta operacija povlačenja koju je izveo tokom Bitke na Mu'ti jedna je od najuspješnijih i najvješti-

---

[1] *Es-Sira'u me'as-Salibijjin*, str. 61.
[2] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 4/27.
[3] *Imta'ul-Esma'*, 2/348-349.
[4] *El-Bidaje ven-nihaje*, 4/247.

jih operacija te vrste u historiji čovječanstva. Taktika koju je primijenio potpuno se poklapa sa savremenom taktikom povlačenja. Prvo je povukao krila, pod zaštitom centra, a kada je krila izvukao na sigurno, izvukao je centar pružajući im zaštitu s krila, i tako je uspio kompletnu vojsku izvući na sigurno.[1]

Historičari navode da je na muslimanskoj strani bilo svega dvanaest poginulih. Halid b. El-Velid, pričajući o toj bitki, govorio je: "U Bitki na Mu'ti u mojoj ruci se slomilo devet sablji, ostao mi je bio još samo široki jemenski mač!"[2]

Može se slobodno reći da je Halid, radijallahu anhu, tim planom spasio muslimane od sigurnog i bolnog poraza, i da je njegovo povlačenje bilo velika pobjeda imajući u vidu okolnosti bitke. U situaciji u kojoj su se nalazili, povlačenje je bilo najteža moguća operacija, ali i najprimjerenija i najkorisnija.[3]

Peto: Poslanikova mudžiza i stav muslimana u Medini o islamskoj vojsci

Vezano za ovaj pohod, Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, desila se mudžiza. Naime, on je muslimane u Medini obavještavao o pogibiji Zejda, potom Džafera, a zatim i Ibn Revvahe, prije nego što su im te vijesti stigle sa bojnog polja. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je žalostan zbog onoga što se dešavalo muslimanskoj vojsci. Oči su mu bile pune suza. Potom ih je obavijestio da je komandu preuzeo Halid b. El-Velid i navijestio im da će on izvojevati pobjedu, te ga je nazvao Allahovom sabljom.[4] Nakon toga došao je glasnik sa vijestima o muslimanskoj vojsci, a njegove vijesti nisu se razlikovale od onoga što im je rekao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem.[5]

Kada se vojska približila Medini, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i muslimani su izašli pred njih da ih dočekaju. Djeca su pjevala, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na svojoj je jahalici išao s narodom u susret vojsci. Rekao je okupljenima: "Ponesite djecu, a meni dodajte Džaferovog sina!" Dodali su mu Abdullaha te ga je svojim rukama podigao i postavio pored sebe. Neki ljudi su zasipali vojsku zemljom i govorili: "Dezerteri! Pobjegli ste sa Allahovog puta!" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Nisu pobjegli, nego su se povukli da bi, ako Bog da, ponovo napali!"[6]

Čovjek ne može a da ne izrazi divljenje ovom vjerovjesničkom odgoju koji je od dječaka napravio junake koji smatraju da je povlačenje iz bitke bježanje sa Allahovog puta, i onaj ko to učini zaslužuje jedino da mu se baci prašina u lice. *Gdje je današnja muslimanska razuzdana omladina,* prepuštena ulici, u odnosu na

---

[1] Dr. Jasin Suvejjid, *Me'arik Halid b. El-Velid*, str. 173.
[2] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi*, 5/103, br. 4266.
[3] Dr. Jasin Suvejjid, *Me'arik Halid b. El-Velid*, str. 175.
[4] *Nadretun-ne'im*, 1/360.
[5] *El-Bidaje ven-nihaje*, 4/255.
[6] En-Nedevi, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 328. Ez-Zehebi, *Tarihul-islam*, str. 491.

ove fascinantne primjere hrabrosti? Zaista se ovaj ummet bez islamskog odgoja, koji počiva na vjerovjesničkim principima, ne može uzdići niti usmjeriti ka uzvišenim ciljevima.[1]

Šesto: Lekcije, pouke i koristi

Ovaj pohod obiluje lekcijama i poukama. Neke od njih su:

1- Značaj ove bitke

Ova bitka smatra se jednom od najvažnijih bitaka koje su se vodile između muslimana i kršćana sastavljenih od Arapa i Bizantinaca, jer je to bio prvi značajni oružani sukob između dvije strane. Ta bitka je odredila budućnost Bizantijske države i ona predstavlja uvod u osvajanje Šama. Može se reći da je to prvi Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, korak ka dokidanju utjecaja bizantijske nepravedne države u području Šama. Ova bitka poljuljala je njen autoritet među Arapima i pružila im sliku visokog borbenog duha kojim se odlikuju muslimani, pokazujući istodobno slab borbeni duh kršćanskog vojnika. Također, ova bitka je omogućila muslimanima da se upoznaju sa stvarnim stanjem bizantijskih snaga, te da upoznaju njihov način ratovanja.[2]

2- Ljubav prema šehidskoj smrti podstiče na žrtvovanje

Postojanost, strpljivost i žrtvovanje, koje su pokazala trojica muslimanskih komandanata i njihovi vojnici, proizlaze iz njihove želje za postizanjem nagrade džihada i stepena šehida, kako bi ih Allah počastio društvom vjerovjesnika, iskrenih robova, šehida i dobrih, i uveo u prostrane džennetske vrtove u kojima ima ono što oko nije vidjelo, uho nije čulo, niti mašta može zamisliti.

3- Karakteristike ove bitke u odnosu na druge bitke

Ovo je jedina bitka o čijem razvoju događaja je došla vijest sa nebesa. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio je o šehidskoj smrti trojice komandanata prije nego što je o tome došla vijest sa bojnog polja. To je jedina bitka u kojoj je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, imenovao trojicu komandanata postavivši ih po redoslijedu: Zejd b. Harise, Džafer b. Ebu Talib, Abdullah b. Revvaha, radijallahu anhum.[3]

---

[1] *Durus ve iber minel-džihadin-Nebevi*, str. 358.
[2] *Es-Sira'u me'as-Salibijjine*, str. 68.
[3] *Ibid.*, str. 66.

4- Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, iskazuje poštovanje Džaferovoj porodici

Nakon što je poginuo Džafer, radijallahu anhu, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao je kod Esme bint Umejs i rekao joj: "Dovedi mi Džaferovu djecu." Kada ih je dovela, pomirisao ih je i poljubio, a oči su mu zasuzile, pa je Esma, radijallahu anha, rekla: "Je su li ti došle vijesti o Džaferu i njegovim drugovima?" Odgovorio je: "Da. Oni su danas stradali." Esma je počela plakati i jadikovati, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Nemojte zaboraviti da napravite jelo Džaferovoj porodici, jer su oni zaokupljeni smrću svoga voljenog."[1]

U ovom događaju primjećujemo nekoliko stvari:

a) Dozvoljeno je da žena plače za umrlim mužem. Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio Esmu bint Umejs, radijallahu anha, o pogibiji njenog muža, nije joj zabranio da kuka i plače za njim, a da je to zabranjeno, ukazao bi na to. Islam samo zabranjuje neznabožački običaj naricanja, udaranja i cijepanja odjeće, i slične postupke koji ukazuju na nezadovoljstvo Allahovom odredbom, i zabranjuje sve što biva uzrok nepokornosti Stvoritelju.

b) Lijepo je napraviti jelo porodici umrlog. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podstakao je ljude da naprave jelo Džaferovoj porodici, jer im se time pruža utjeha i ublažava bol, a u isto vrijeme to je odraz solidarnosti. U nekim muslimanskim narodima, oprečno ovom sunnetu, porodica umrlog sprema hranu posjetiocima. To je ružan običaj i muslimani ga trebaju ostaviti.[2] Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je oplakivanje duže od tri dana, kada je došao Esmi bint Umejs i rekao: "Od danas ne plačite za mojim bratom! Pozovite mi djecu moga brata." Djeca su došla poput pilića, pa je pozvao brijača, koji im je obrijao glave. Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao za Džaferovu djecu: "Muhammed je najsličniji našem amidži Ebu Talibu, a Abdullah najviše sliči na mene, i po izgledu i po manirima." Potom je uzeo Abdullaha za desnu ruku i proučio dovu: "Allahu moj, pobrini se o Džaferovoj porodici nakon njega, i podari blagoslov Abdullahu u onome što uradi njegova desnica!" Rekao je to tri puta.[3] A kada je njihova majka spomenula kako su djeca ostala jetimi i kako su još nejaka, rekao joj je: "Ne boj se za njih siromaštva, jer ja sam njihov zaštitnik i na ovome i na onome svijetu." Ovaj Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, postupak primjer je ummetu kako treba brinuti i odati počast djeci šehida.[4]

c) Ebu Bekr es-Siddik oženio se Esmom bint Umejs, radijallahu anhuma. Nakon što je Esmi istekao iddet, zaprosio ju je Ebu Bekr, a potom je i oženio. Ona mu je rodila Muhammeda ibn Ebu Bekra, a nakon Ebu Bekrove smrti, udala se za

---

[1] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 4/28.
[2] *Es-Sira'u me'as-Salibijjin*, str. 68.
[3] *El-Bidaje ven-nihaje*, 4/252.
[4] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/430.

Aliju b. Ebu Taliba i rodila mu nekoliko djece, neka je Allah zadovoljan svima njima.[1] Ibn Kesir navodi stihove koje je izrekla Esma bint Umejs oplakujući svoga muža:

Moja duša tuguje za tobom
nikada te neću prežaliti.
Tebi ravna oko nije vidjelo
teško mi je, ali strpljiva ću biti.[2]

5- Pravilno shvatanje vođstva

Sabit b. Akrem, radijallahu anhu, ukazao nam je na veliku lekciju uzimajući zastavu nakon pogibije Abdullaha b. Revvahe, radijallahu anhu, posljednjeg postavljenog komandanta. On je ispunio svoju obavezu, jer padanje zastave u ruke neprijatelja znači poraz. Nakon toga pozvao je muslimane da odaberu sebi komandanta. U vihoru događaja oni su rekli: "Biramo tebe!" On je, međutim, odbio te su ljudi odabrali Halida, radijallahu anhu. U jednoj predaji stoji da je Sabit donio zastavu Halidu koji je rekao: "Ne želim je uzeti od tebe. Ti si preči." Na to je Sabit rekao: "Allaha mi, ja sam uzeo zastavu samo kako bih je predao tebi."

U obje predaje suština je ista – Sabit je prvo okupio muslimane oko sebe, a potom je predao zastavu Halidu b. El-Velidu kojeg je smatrao najdostojnijim.[3]

Dakle, Sabit nije prihvatio riječi muslimana koji su odabrali njega, jer je smatrao da zastavu treba ponijeti najsposobniji za to, jer kada se neki posao povjeri nekompetentnoj osobi, za očekivati je katastrofu, a kome je cilj Allahovo zadovoljstvo, nije opterećen postizanjem slave.

U principu, Sabit je bio dostojan da preuzme komandu muslimana, bio je učesnik Bedra, ali je smatrao da nije pravedno da preuzme dužnost za koju postoji kompetentnija osoba, čak i ako se radilo o nekome ko je primio islam prije samo tri mjeseca. To je zato što je cilj izvršiti Allahove naredbe na najbolji mogući način.[4] Međutim, danas mnoge vođe islamske da've, zbog straha za svoje pozicije, privilegije i ovosvjetska dobra, postavljaju prepreke pred nove snage izvanrednih mogućnosti. Takvi bi trebali da uzmu pouku iz ovog primjera, ako imaju srce i shvataju.

6- Vjerovjesnikova lekcija o iskazivanju poštovanja prema vođama

Od Avfa b. Malika, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Bio sam u Pohodu na Mu'tu sa Zejdom b. Harisetom. Sa mnom je bio jedan Jemenac koji nam je došao u ispomoć... Nakon toga sreli smo neprijatelje, Bizantince. Među njima je bio jedan na bijelom konju, pozlaćenog sedla i oružja. Bizantinac je sjekao muslimane, a ovaj što nam je došao u ispomoć sakrio se iza jedne stijene pa kada je

---

[1] *El-Bidaje ven-nihaje*, 4/353.
[2] *Ibid.*, 4/352.
[3] *Et-Tarihul-islami*, 7/124.
[4] Eš-Šami, *Min Mu'inis-sire*, str. 376.

Bizantinac prolazio tuda, ovaj ga je oborio s njegovog konja. Bizantinac je pao, a ovaj ga posjekao sabljom i ubio ga, zatim je uzeo njegovog konja i oružje. Kad se borba završila, Halid mu je oduzeo dio opreme, a dio mu ostavio. Otišao sam Halidu i rekao mu: 'Zar ne znaš da je Allahov Poslanik odredio da oprema ubijenog neprijatelja pripada onome ko ga je ubio?' 'Znam', odgovorio je Halid: 'Ali smatram da mu je to mnogo.' Avf reče: 'Ili ćeš mu to vratiti ili ću o ovome obavijestiti Allahovog Posalanika, sallallahu alejhi ve sellem.' Halid je, međutim, odbio. Kad smo se okupili kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ispričao sam šta se desilo sa čovjekom koji nam je došao u ispomoć i šta je uradio Halid. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao je Halida: 'Šta te je spriječilo da mu daš opremu ubijenog?' 'Smatrao sam da mu je to previše', odgovorio je. Poslanik reče: 'Vrati mu ono što si uzeo!' Rekao sam Halidu: 'Jesam li ispunio ono što sam rekao!' Allahov Poslanik je upitao: 'A šta je to?' Kada sam ga obavijestio, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, veoma se naljutio i rekao: 'Halide, ništa mu ne vraćaj! Prepustite moje zapovjednike meni! Vama je ono što je čisto, a njima ono što je mutno.'"[1]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na ovaj je način htio zaštititi zapovjednike od ponižavanja zbog počinjenih grešaka, jer i oni su samo ljudi i mogu pogriješiti, a njihove greške treba ispravljati bez omalovažavanja. Oduzimajući onom mudžahidu dio opreme koju je zaplijenio, Halid nije namjeravao da mu učini nažao, nego je na osnovu svoga idžtihada donio odluku da je oprema mnogo vrijedna i previše je da pripadne samo jednom čovjeku te da je od opće koristi da se dio te opreme uvrsti u "ganimu"[2] i podijeli na više mudžahida. S druge strane, Avf je izvršio svoju dužnost ukazavši Halidu na grešku i obavijestivši Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što Halid nije poslušao njegove riječi. Tu se njegova uloga završava, jer je intervenirao želeći popraviti grešku, a greška je popravljena. No, prekoračio je granice svog zadatka kada je pitanje ispravljanja greške učinio ličnim pitanjem, te je pokazao izvjesnu zluradost prema Halidu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ukorio ga je zbog toga i ukazao na pravo zapovjednika kod njihovih vojnika.

To što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio Halidu da ne vraća ništa od opreme koju je oduzeo onom mudžahidu ne znači da je tom mudžahidu uskraćeno njegovo pravo, jer je nemoguće da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dopusti da neko ispašta zbog tuđe greške i sigurno je udobrovoljio tog mudžahida na neki način, bilo da mu je dao naknadu za ono što je Halid uzeo, ili ga je privolio da se odrekne tog dijela, ili na neki drugi način, samo što to predaje ne navode.[3]

---

[1] *Sahihu Muslim, Kitabul-džihad*, str. 1373, br. 1753.
[2] Ratni plijen.
[3] *Et-Tarihul-islami*, 7/130.

Narod koji ne cijeni i ne poštuje svoje predvodnike je anarhičan narod, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odgojio je ummet na ispravan način. I muslimani danas zaslužuju da ih vode kompetentni ljudi i da svaki službenik bude poštovan i cijenjen onoliko koliko radi za dobrobit ove vjere. Svi muslimani treba da funkcioniraju u okviru Allahovih riječi:

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ مَن يَرْتَدَّ مِنكُمْ عَن دِينِهِۦ فَسَوْفَ يَأْتِى ٱللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُۥٓ أَذِلَّةٍ عَلَى ٱلْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٍ عَلَى ٱلْكَٰفِرِينَ يُجَٰهِدُونَ فِى
سَبِيلِ ٱللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَآئِمٍ ۚ ذَٰلِكَ فَضْلُ ٱللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَآءُ ۚ وَٱللَّهُ وَٰسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٥٤﴾ ﴾

"O vjernici, ako neko od vas od vjere svoje otpadne – pa, Allah će sigurno umjesto njih dovesti ljude koje On voli i koji Njega vole, prema vjernicima ponizne, a prema nevjernicima ponosite; oni će se na Allahovom putu boriti i neće se ničijeg prijekora bojati. To je Allahov dar, koji On daruje kome hoće – a Allah je neizmjerno dobar i zna sve."[1]

Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "Prepustite meni moje zapovjednike!", su još jedno u nizu Halidovih odličja, jer ga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ubrojao u svoje zapovjednike. To je primjer kako treba cijeniti kompetentne ljude.[2]

7- Utjecaj imana u borbi

Islamska vojska se zaustavila u mjestu Me'an da bi razmatrala podatke o brojnosti neprijateljske vojske. Sagledana na osnovu materijalnih mjerila, situacija nije bila nimalo ohrabrujuća, ali su ipak nastavili pohod jer su situaciju izmjerili imanskim mjerilima: izašli su želeći šehidsku smrt, prema tome, zašto bi bježali od onoga radi čega su izašli.

Zejd b. Erkam kaže: "Bio sam jetim i o meni se starao Abdullah b. Revvaha. U taj pohod je krenuo sa mnom, stavivši me iza sebe na jahalicu. Jedne noći dok smo putovali čuo sam ga kako pjeva stihove od kojih su i ovi:

Došao sam s muslimanima u zemlju Šama
gdje me ukopaše a potom se vratiše.

Kada sam ga čuo kako to pjeva, zaplakao sam, a on me prodrma i reče: 'Sram te bilo, šta ti fali da se vratiš sam na jahalici, a da mene Allah opskrbi šehidskom smrću!'"[3]

Pomno razmišljanje o Bitki na Mu'ti pomaže nam u liječenju duševnog i duhovnog poraza kojim je pogođen ummet. Ova bitka je dokaz protiv onih koji smatraju da je u današnjem vremenu razlog naše slabosti tehnološka nadmoć

---

[1] Sura El-Maide, 54.
[2] *Mu'inus-sire*, str. 378.
[3] *Es-Siretun-Nebevijje*, 4/24-25.

neprijatelja. Evo Ibn Kesirovih impresija o ovoj bitki: "Zaista je fascinirajuće da se sukobe dvije vojske različite vjere: jedna koja se bori na Allahovom putu i broji 3.000 boraca, i druga, nevjernička, koja broji 200.000 boraca, 100.000 hiljada Bizantinaca i 100.000 arapskih kršćana, bore se i napadaju jedni druge, a da pogine svega dvanaest muslimana, a mnogobožaca je poginuo veliki broj. Sam Halid kaže: 'U mojoj ruci se slomilo devet sablji na dan Mu'te, samo je široka jemenska sablja izdržala.' Šta misliš koliko je neprijateljskih boraca pobio tim sabljama? A on je samo jedan od mnogih junaka koji su od tog dana pa nadalje, noseći Kur'an, sjekli obožavaoce krsta, Allah ih prokleo."[1]

8- Poezija Ka'ba b. Malika kojom oplakuje šehide Mu'te

Ka'b b. Malik, radijallahu anhu, oplakujući šehide Mu'te, spjevao je ove stihove:

Jedne noći briga me obuzela
Prevrćem se u postelji, osjećaji naviru
Obuze me tuga velika pa sam svu noć
Probdio prateći na nebu zvijezde
Osjećam u moju dušu i utrobu
Kao da je neki plamen ušao
Zbog tuge za skupinom boraca
Koji su na Mu'ti živote položili
Allah neka blagoslovi te mladiće
I kosti njihove neka obilne kiše zaliju
Radi Allaha na Mu'ti su se junački ponijeli
ne želeći da se vrate kao gubitnici.
Jurnuli su između muslimana
odjeveni u pancire široke i duge.
Uzor im je njihov vođa Džafer
koji je krenuo prvi, blago prvome.
Kada su se bojni redovi raspršili Džafer
je bio među njima i sjekao ih vješto.
Mjesec presta svijetliti, kada je poginuo
I Sunce potamni, dan se gotovo smračio[2].

Ovo su neki stihovi koje je spjevao Ka'b b. Malik, radijallahu anhu, u čast šehidima Mu'te, a i Hasan b. Sabit, radijallahu anhu, napisao je divne stihove oplakujući poginule na Mu'ti, naročito Džafera b. Ebu Taliba, Zejda b. Hariseta i Abdullaha b. Revvahu. Ovi pjesnici bili su medijska institucija i obavljali su svoj

[1] *El-Bidaje ven-nihaje*, 4/259
[2] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 4/33-34.

zadatak na zavidnom nivou, shvatajući ga potpuno ozbiljno i koristeći svoj izuzetni pjesnički dar, koji im je dao Allah, u ono čime je On zadovoljan.

Peta tema
Pohod Zatus-Selasil

Nakon svega nekoliko dana od povratka muslimanske vojske iz Bitke na Mu'ti, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, opremio je vojsku pod komandom Amra b. El-Asa, radijallahu anhu, i poslao ih na Zatus-Selasil, kako bi očitali lekciju plemenu Kuda'a koji su, zaneseni događajima na Mu'ti, gdje su učestvovali na strani Bizantinaca, počeli okupljati vojsku za napad na Medinu. Amr b. El-As, radijallahu anhu, pošao je u njihovo područje sa tri stotine muhadžira i ensarija. Stigavši u blizinu mjesta njihovog okupljanja, dobio je informacije da su već sakupili veliki broj boraca te je poslao glasnika Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, tražeći pojačanje, koje mu je i poslano pod komandom Ebu Ubejde ibn El-Džerraha, radijallahu anhu.[1]

Muslimani su zapodjenuli borbu protiv plemena Kuda'a. Amr, radijallahu anhu, ušao je duboko u njihovo područje, a oni su se, poraženi, raštrkali posvuda. Amr, radijallahu anhu, uspio je vratiti autoritet islamske države na granice Šama, obnoviti postojeće saveze i postići nove sa drugim plemenima. Islam su primili mnogi pripadnici plemena Abs, Murra, Zebjan. Pleme Fezara, pod vođstvom njihovog poglavara Ujejne b. Hisna, ušlo je u savez sa muslimanima, a i pleme Sulejm na čelu sa Abbasom b. Mirdasom kao i pleme Ešdže'a. Muslimani su postali najjača sila na sjeveru Arapskog poluostrva, ako ne i na svim arapskim područjima.[2]

Lekcije i pouke iz Pohoda Zatus-Selasil

1- Iskrenost Amra b. El-Asa

Amr b. El-As, radijallahu anhu, pričao je: "Allahov Poslanik, salallahu alejhi ve sellem, poslao je po mene poručivši: 'Obuci svoju odjeću, uzmi svoje oružje i dođi kod mene.' Kada sam došao, on se abdestio. Podigao je glavu i odmjerio me pogledom, a potom je oborio pogled i rekao: 'Želim te poslati na čelu vojske u jedan pohod. Allah će te sačuvati, a zaplijenit ćeš mnogi plijen i uzeti mnogo dobrog imetka.' Amr je rekao: 'Allahov Poslaniče, nisam primio islam zbog želje za imet-

---

[1] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 2/491.
[2] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/433.

kom, nego iz želje za samim islamom, i da budem uz Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'O Amre, pošteno stečen imetak u rukama dobrog čovjeka je blagodat!'"[1]

Ovaj razgovor ukazuje na Amrovu snagu imana, iskreno slijeđenje islama i želju za druženjem sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sa svoje strane, objasnio mu je da je halal imetak u rukama dobrog čovjeka blagodat, jer će ga trošiti u različite vrste dobra i sačuvati svoj i ugled svoje porodice, želeći postići Allahovo zadovoljstvo.[2]

2- Snaga je u jedinstvu, a nesuglasice uzrokuju slabost

Nakon dolaska pojačanja pod komandom Ebu Ubejde b. El-Džerraha, radijallahu anhu, koje je poslao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu Ubejde je htio da predvodi ljude u namazu istupivši ispred Amra, radijallahu anhu. Tada je Amr rekao: "Ti si došao kao pojačanje meni i nemaš pravo da me predvodiš u namazu jer ja sam glavni komandant, a tebe je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao samo kao pojačanje." Muhadžiri rekoše: "Ne, nego si ti zapovjednik svojoj skupini, a on je zapovjednik svojoj skupini." Amr reče: "Nije tako, nego ste vi samo naše pojačanje." Ebu Ubejde je bio lijepih manira, blage ćudi, pa kada je vidio da se zapodjenula rasprava, rekao je: "Ne brini, Amre! Znaj da je posljednji savjet koji mi je uputio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Kada stigneš svome drugu, usaglasite se i nemojte se razilaziti.' I tako mi Allaha, ja ću ti se pokoriti, makar ti bio nepokoran prema meni."[3]

Ebu Ubejde je bio svjestan da bilo kakve nesuglasice mogu dovesti do neuspjeha u Pohodu na Zatus-Selasil, i pobjede neprijatelja. Stoga je požurio da prekine raspravu i stavio se pod komandu Amra b. El-Asa, kao obični vojnik, izvršavajući Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, naredbu: "Nemojte se razilaziti."[4]

3- Briga Amra b. El-Asa o sigurnosti vojske

U Pohodu na Zatus-Selasil, Amr je pokazao svoje genijalne vojne vještine čuvajući jedinstvo muslimanskih snaga i vodeći računa o sigurnosti svoje jedinice. To se pokazuje na nekoliko prizora, od kojih su:

a) Kretao se noću, a danju se skrivao. Postupio je tako jer je bio svjestan da neprijatelj pokušava saznati informacije o njemu kako bi se pripremio za sukob s muslimanskom vojskom, te je smatrao da je skrivanje danju, a kretanje noću, najbolji način da se sačuva vojska. Ovim potezom postigao je dvije stvari:

---

[1] Bilježi ga Ibn Hibban kao što stoji u *El-Mevarid*, 2277. El-Albani ga je ocijenio sahihom u *Sahihul-Edebil-mufred*. Vidjeti: *Sahihus-sire*, str. 508.

[2] El-Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 7/133.

[3] Urve b. Ez-Zubejr, *Megazi Resulullah*, , str. 207. Lanci prenosilaca su daif.

[4] Ebu Faris, *Gazvetul-Hudejbijje*, str. 209.

- Sakrio je od neprijatelja pokrete svoje vojske i time obezbijedio sigurnost svojim vojnicima.
- Zaštitio je vojsku od velike vrućine, čime je obezbijedio njihovu pokretljivost i sačuvao im snagu za sukob sa neprijateljem.

b) Vojnicima je zabranio da noću pale vatre. Kada su vojnici zatražili od Amra dozvolu da nalože vatru kako bi se ugrijali, on im je to zabranio, jer mu je njegovo vojno iskustvo govorilo da iz toga može proizaći veća šteta nego korist, zato što bi ih na osnovu svjetla vatre neprijatelj, koji je bio brojniji, mogao otkriti i napasti. Koliko je bio odlučan da ih spriječi u tome svjedoči i njegov odgovor Ebu Bekru, radijallahu anhum, u razgovoru o tom pitanju kada je Amr rekao: "Ko god zapali vatru, bacit ću ga u nju!" Nakon povratka u Medinu, spomenuli su to Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji ga je upitao o tome, a Amr je odgovorio: "Nisam htio da im dozvolim paljenje vatri kako neprijatelj ne bi saznao da su malobrojni." Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tada mu je potvrdio ispravnost odluke.[1]

c) Zabranio je potjeru za neprijateljem. Nakon što su muslimani nanijeli poraz neprijateljima, htjeli su da krenu u potjeru za njihovim razbijenim snagama, ali je komandant pohoda to zabranio kako muslimani ne bi upali u zasjedu. Ovo rezonovanje očito je u Amrovim, radijallahu anhu, riječima upućenim Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Nisam htio da krenu za njima u potjeru kako se ne bi izložili napadu njihovog pojačanja."[2] Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, potvrdio je ispravnost tih njegovih mudrih odluka koje su vojsci donijele sigurnost i pružile im zaštitu.[3]

4- Ispravno shvatanje stvari

Amr b. El-As, radijallahu anhu, pripovijedao je: "Jedne hladne noći, tokom Pohoda na Zatus-Selasil, polucirao sam u snu. Bojao sam se da ću se razboljeti ako se okupam, pa sam uzeo tejemmum, a potom sam predvodio svoje drugove na sabah-namazu. Oni su to spomenuli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji me je upitao: 'Amre, zar si imamio svojim prijateljima kao džunub?' Obavijestio sam ga šta me je spriječilo da uzmem gusul, i kazao sam mu: 'Allah je rekao:

﴿وَلَا تَقْتُلُوٓاْ أَنفُسَكُمْۚ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمٗا ٢٩﴾

'...i sami sebe ne ubijajte! Allah je, doista, prema vama milostiv!'[4] Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, samo se nasmijao ne rekavši ništa."[5]

Iz ovog slučaja možemo izvući sljedeće propise:

---

[1] *Sahihus-Siretun-Nebevijje*, str. 509.
[2] *Sahihus-Siretun-Nebevijje*, str. 509.
[3] *El-Kijadetul-askerijje*, str. 540.
[4] Sura En-Nisa', 29.
[5] *Sahihus-Siretun-Nebevijje*, str. 509. Ibrahim el-Ali je rekao: "Lanac prenosilaca hadisa je sahih."

a) Dozvoljen je tejemmum džunubu koji ima vode ali se boji da bi mu njeno korištenje moglo prouzrokovati štetu. Amr, radijallahu anhu, uzeo je tejemmum iako je imao dovoljno vode, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to mu nije spočitao nego je potvrdio da je to ispravno.

b) U vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, muslimanima je bio dozvoljen idžtihad. Amr, radijallahu anhu, koji je tokom hladne noći polucirao u snu, uzeo je tejemmum i predvodio ljudima namaz, oslanjajući se na Allahove riječi:

﴿وَلَا تَقْتُلُوٓا۟ أَنفُسَكُمْ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا ﴿٢٩﴾﴾

"...i sami sebe ne ubijajte! Allah je, doista, prema vama milostiv!" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije mu spočitao njegov idžtihad, nego, naprotiv, potvrdio mu je dvije stvari:

- dozvoljenost idžtihada;
- potvrdio mu je ispravnost idžtihada.

c) Velika hladnoća je jedan od razloga zbog kojih je dozvoljeno uzeti tejemmum umjesto korištenja vode.

d) Dozvoljeno je da onaj ko je uzeo tejemmum bude imam onima koji su pod abdestom. Amr, radijallahu anhu, uzeo je tejemmum i predvodio u namazu pet stotina ashaba koji su bili pod abdestom, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije mu prigovorio na tome, nego je to potvrdio.

e) Amrov, radijallahu anhu, idžtihad ukazuje da je bio inteligentan, ispravnog rezonovanja i da je na ispravan način znao izvući propis iz dokaza.[1] Učenjaci fikha su iz ovog događaja izvukli mnoge propise i pravila, ali zaista je impresivna Amrova, radijallahu anhu, veza s Kur'anom i sposobnost da, iako su protekla tek četiri mjeseca otkako je primio islam, ispravno shvata kur'anske ajete. To je zbog revnosti u učenju vjere. Nije isključeno da je Amr, radijallahu anhu, i prije primanja islama bio u doticaju s Kur'anom. A to je, opet, drugi prizor veličanstvenosti Kur'ana koji i najveće neprijatelje među nevjernicima privlači da ga slušaju, čemu smo se osvjedočili u mekkanskom periodu. Amrova sugestija Nedžašiji da muhadžire u Abesiniji pita za njihovo ubjeđenje o Isau, alejhis-selam, ide u prilog mišljenju da je i prije primanja islama poznavao Kur'an.[2]

5- Neki rezultati Poslanikovih vojnih aktivnosti u sjevernom području Arapskog poluostrva

Muslimanske vojne aktivnosti nakon hudejbijjskog mira bile su usmjerene ka sjeveru, dok su jug i jugozapad Arapskog poluostrva, gdje se nalazi Mekka, bili sigurni zbog hudejbijjskog mira.[3]

---

[1] Ebu Faris, *Gazvetul-Hudejbijje*, 210.
[2] *Mu'inus-sire*, str. 381.
[3] El-Umeri, *El-Mudžteme'un-Nebevijj*, str. 170.

Ciljevi tih pohoda na sjever Arapskog poluostrva, koji su dosegli do granica Bizantijskog carstva, su ispunjeni: islamska je država postala bezbjedna, nametnula je svoj autoritet na tom području, spriječila pokušaje napada na Medinu. Time je Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, politika vojnih pohoda ostvarila dva velika značajna cilja:

a) postizanje zaštite islama iznutra,
b) postizanje zaštite islama izvana.[1]

Nesumnjivo, pažljiv istraživač Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, života zaključit će da je Hudejbijjski sporazum bio velika, politička, vojna i medijska pobjeda. Štaviše, po svojim pozitivnim rezultatima koji su učvrstili islam i potresli temelje mnogoboštva, on je bio povod najveličanstvenije bitke islama protiv paganstva u doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Oslobođenje Hajbera, pobjeda na Mu'ti i Zatus-Selasil, širenje autoriteta islamske države, došli su kao rezultat hudejbijjskog mira[2], a svakako i kao rezultat vanredne Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, sposobnosti da djeluje prema Allahovim zakonima o izgradnji države, društva i nacije.

---

[1] Dr. Abdul-Latif Hamza, *El-I'lam fi sadril-islam*, str. 173.
[2] *Menhedžul-'lamil-islami*, str. 337.

Petnaesto poglavlje
Oslobođenje Mekke, 8. h.g.

Prva tema
Povodi, priprema za polazak, početak operacije

Prvo: Povodi

1- Kurejšije su napravile kobnu grešku pružajući svojim saveznicima iz Benu Bekra pomoć u konjima, naoružanju i ljudstvu, pri napadu na pleme Huza'a, muslimanske saveznike.

Pleme Benu Bekr napalo je pleme Huza'a kod vode zvane El-Vetir i ubilo više od dvadeset njihovih muškaraca.[1] Pleme Huza'a nije bilo spremno za borbu, pa su se sklonili u Mekkanski harem i rekli Nevfelu, vođi plemena Benu Bekr: "Sklonili smo se u Kuću tvoga boga!" Odgovorio je: "Danas nema boga! O Benu Bekr, osvetite se!"[2]

Nakon toga, Amr b. Salim je sa četrdeset ljudi iz plemena Huza'a došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u Medinu i obavijestio ga o postupku plemena Benu Bekr, svojim poginulima i kurejšijskoj pomoći plemenu Benu Bekr. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sjedio je s ljudima u mesdžidu, pa je Amr b. Salim ustao pred njega i izrekao stihove:

Gospodaru, ja podsjećam Muhammeda
Na savez naših davnih predaka
Vi ste bili djeca, a mi zreli ljudi
Kad primismo islam u inat zabludi
Pomoć Muhammede, a Allahovom voljom
Pozovi vjernike da pođu s tobom
Muhammed naš resul, spreman je za boj
Lijep k'o mladi mjesec i visok k'o bor
Ozbiljna je lica, odlučnog pogleda
Doći će s velikom vojskom po zlotvora
Kurejšije smjelo prekinuše mir
Obećanje čvrsto srušiše k'o zid
U Keda'u napadoše nas,
Misleći da neću pozvati ja vas
Na Vetiru s nama zametnuše boj
Da na ruku'u i na sedždi ubiju nam soj.

Allahov Posanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Bit ćeš pomognut, Amre, sine Salimov![3] Allah mi ne pomogao ako ne pružim pomoć Benu Ka'bu! Zais-

---

[1] El-Vakidi, *El-Megazi*, 2/781/784.
[2] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 4/39.
[3] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 4/44.

ta se i ovaj oblak na nebu priprema da pruži pomoć Benu Ka'bu."[1]

Spominje se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što se uvjerio u istinitost vijesti koje su mu stigle, poslao Kurejšijama pismo u kojem je između ostalog pisalo: "A zatim: prekinite savez sa Benu Bekrom ili isplatite plemenu Huza'a krvarinu, ili ću vam objaviti rat!" Kada im je stiglo ovo pismo, Muavijin zet, Kurza b. Nevfel b. Abdu-Menaf, rekao je: "Ako platimo krvarinu za pleme Benu Bekr, nama neće ostati ništa od imetka, a nećemo se ni odreći saveza s njima jer su oni jedino pleme koje je ostalo u našoj vjeri, nego objavimo rat!"[2]

Ova predaja je dokaz da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije napao Kurejšije iznenada, nego im je dao da izaberu jedno od troje, pa su oni sami izabrali rat.[3]

2- Ebu Sufjan pokušava ispraviti kurejšijsku grešku

Kurejšije su poslale Ebu Sufjana da potvrdi primirje i produži rok trajanja. Stigavši u Medinu, došao je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da bi izrazio svoju želju. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, okrenuo se od njega ništa mu ne odgovorivši. Ebu Sufjan je od najuglednijih ashaba, poput Ebu Bekra, Omera, Osmana i Alije, zatražio da posreduju kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, ali su svi odbili te se Ebu Sufjan vratio u Mekku neobavljenog posla.[4]

Spominje se da je po dolasku u Medinu Ebu Sufjan posjetio svoju kćerku Ummu Habibu, majku vjernika, i kada je htio da sjedne na postelju Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ona ga je spriječila u tome. Ebu Sufjan je rekao: "Kćeri, ne znam šta je to s tobom! Je li ti draža ova postelja od mene, ili sam ti ja draži od postelje?" Ona je odgovorila: "Ovo je postelja Allahovog Poslanika, a ti si nečisti mnogobožac!" On reče: "Boga mi, od kada si otišla od mene pogodilo te zlo."[5]

Ne treba se čuditi ovom Ummu Habibinom, radijallahu anha, postupku, jer ona je učinila dvije hidžre i odavno je prekinula sve veze sa paganstvom. Oca nije vidjela već šesnaest godina i sad kada ga je srela, nije u njemu vidjela poštovanog oca, nego vođu nevjerstva koji se sve te godine borio protiv islama i Allahovog Poslanika.[6]

Ovo je primjer kako su ashabi primjenjivali princip privrženosti i odricanja, koliko su se ponosili islamom i braćom muslimanima. Način na koji mu se Ummu Habiba, radijallahu anha, obratila, iako joj je bio otac i jedan od najuglednijih ljudi u svom narodu, pokazuje snagu njenog imana i veličinu ubjeđenja. Njeno ponašanje je primjer idžtihada ashaba u isticanju svega što značajno utječe na muslimansku

---

[1] *El-Bidaje ven-nihaje*, 4/278.

[2] El-Metalibul-Alije, 4/243, br. 4361. Ibn Hadžer kaže: "Predaja je mursel, vjerodostojnog lanca prenosilaca."

[3] *Et-Tarihul-islami*, 7/164.

[4] Dr. Ali Mu'ti, *Et-Tarihus-sijasi vel-askeri*, str. 365.

[5] *El-Bidaje ven-nihaje*, 4/479.

[6] *Mu'inus-sire*, str. 395.

ličnost i podstiče je na napredak i živost.[1]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odlučio je osloboditi Mekku i kazniti nevjernike za kršenje sporazuma sa muslimanima. Ostvarenje tog cilja, nakon Allahove podrške, olakšali su sljedeći faktori:

a) Snaga i kompaktnost muslimanske zajednice u Medini. Muslimanska država se iznutra riješila židovskih izdaja jer su njihova plemena Benu Kajnuka, Benu Nadir, Benu Kurejza, kao i židovi Hajbera, potpuno poraženi.

b) Slabost unutrašnjih neprijatelja, prije svega licemjera, koji su ostali bez velike podrške koju su im pružali židovi, a oni su im bili učitelji, savjetovali su ih i usmjeravali na djela koja su trebali činiti.

c) Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, razvijao je vojnu snagu i tokom perioda hudejbijjskog mira nije prestajao organizirati vojne pohode, tako da su muslimani u odnosu na mnogobožačke snage bili u prednosti u pogledu broja, opremljenosti i borbenog duha.

d) Kurejšije su bile izuzetno oslabile na ekonomskom planu, dok je islamska država postala ekonomski izuzetno jaka, jer su osvajanjem Hajbera došli u posjed velikog imetka.

e) Islam se bio proširio u plemenima koja su živjela oko Medine, što je muslimanskom vođstvu ulijevalo sigurnost prilikom donošenja odluke o izvođenju vojnih snaga iz Medine i napadanju na neprijatelje.

f) Ključni faktor je kršenje ugovora od strane Kurejšija, što je ovom pohodu pružalo legitimitet.[2] Primjetno je da se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vodio zakonom iskorištavanja pružene prilike te je iskoristio hudejbijjsko primirje da osvoji Hajber, a sada, nakon što su Kurejšije prekršile sporazum i odnos, ukazala mu se prilika za oslobođenje Mekke, i morala se iskoristiti novonastala situacija. Stoga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, opremio vojsku kakva nije do tada viđena u Hidžazu, njihov broj dostigao je cifru od 10.000 boraca.[3]

Drugo: Pripreme za polazak

Vjerovjesnikovi, sallallahu alejhi ve sellem, potezi u izgradnji države, organiziranju pohoda, odgoju društva, vođenju bitaka, uče nas kako se odnositi prema zakonu uzroka, svejedno bili ti uzroci materijalni ili duhovni. Primjećujemo to i prilikom organiziranja pohoda na Mekku. Naime, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poduzeo je sve mjere kako bi pokret vojske ostao u tajnosti i kako Kurejšijama ne bi stigle nikakve informacije, te im tako bilo onemogućeno da se pripreme za borbu.

---

[1] *Et-Tarihul-islami*, 7/170-171.

[2] Ebu Faris, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 401.

[3] *El-Kamil fit-Tarih*, 2/244. *Et-Tarihus-sijasi vel-askeri*, str. 366.

Da bi postigao efekat iznenađenja u napadu, poduzeo je sljedeće korake:

1- Krio je sve informacije čak i od najbližih ljudi

Svoje prave ciljeve, pravac kretanja, ko je neprijatelj kojeg namjerava napasti, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, držao je u najvećoj tajnosti, čak ni njemu najbliži ashab Ebu Bekr, niti Aiša, radijallahu anha, njemu najdraža supruga, nisu o tome ništa znali. Kada bi Ebu Bekr es-Siddik, radijallahu anhu, pitao svoju kćerku o Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, namjerama, ona bi mu odgovarala: "Ništa nam nije kazao", a ponekad bi šutjela. A oboje ukazuje na to da ništa nije znala o Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, namjerama.[1]

Iz ovog Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, pristupa izvlačimo zaključak da komandanti moraju prikrivati vojne planove od svojih supruga, jer one mogu neke od tih podataka prenijeti u najboljoj namjeri, pa se to može raširiti i uzrokovati neizmjerne štete.[2]

2- Poslao je jedan odred pod komandom Ebu Katade u Batnu Idam

Prije izlaska u pohod na Mekku, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je grupu od osam ljudi u pohod kako bi time prikrio prave namjere. Ibn Sa'd kaže: "Nakon što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odlučio napasti Mekkelije, poslao je Ebu Katadu b. Rib'ija na čelu osam ljudi u pohod na Batnu Idam[3] kako bi ljudi pomislili da se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, namjerava uputiti u tom pravcu i kako bi raširili vijesti o tome. Ova skupina je otišla na zadato mjesto, ali nisu sreli neprijatelja pa su se uputili ka mjestu Zi-Hušub.[4] Tu im je stigla vijest da se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uputio ka Mekki, te su požurili i stigli su ga u mjestu Es-Sakja."[5]

Ovaj Vjerovjesnikov mudri pristup je uputstvo svim budućim vođama da trebaju poduzeti sve mjere predostrožnosti i na razne načine zavarati neprijatelja kako bi im se skrenula pažnja sa pravih ciljeva muslimanske vojske koja je izašla u džihad na Allahovom putu, dok ta vojska ne ostvari svoje ciljeve i postane sigurna od neprijateljskih spletki.[6]

3- Slanje obavještajaca s ciljem presretanja svakoga ko bi mogao prenijeti informacije neprijatelju

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imao je raširenu mrežu obavještajaca unu-

---

[1] *El-Bidaje ven-nihaje*, 4/282. Šit Hattab, *Er-Resulul-ka'id*, str. 333-334.

[2] *El-Kijadetul-askerijje fi ahdir-Resul*, str. 395-396.

[3] Mjesto na kojem se spajaju tri medinske doline: Bathan, Kanat, El-Akik. (op. a.)

[4] Mjesto između Medine i Šama, udaljeno oko 35 milja od Medine. (op. a.)

[5] Ibn Sa'd, *Et-Tabekatul-kubra*, 2/132. Es-Sakja je mjesto u Vadil-Kura. Vidjeti: *Mu'džemul-Buldan*, 3/288. (op. a.)

[6] *El-Kijadetul-askerijje*, str. 498.

tar i izvan Medine kako bi spriječio prenošenje vijesti Kurejšijama. Svakoj skupini postavio je komandira, a Omera b. El-Hattaba postavio je kao nadzornika tih komandira. Omer, radijallahu anhu, govorio im je: "Spriječite prolazak svakome u koga posumnjate, osim onoga ko je krenuo u Mekku ili u njenu okolinu, jer za njega će se raspitivati."[1]

Prikupljanje obavještajnih podataka je oružje s dvije oštrice, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, je na najbolji način iskoristio pozitivnu oštricu i usporio efekat one negativne tako što su svi njegovi pokreti i pripreme bili obavljeni u strogoj tajnosti. Na taj način onemogućio je neprijatelju da dođe do bilo kakvih informacija koje mu mogu biti od koristi u pripremi odgovarajućeg plana za suprotstavljanje islamskoj vojsci.[2]

4- Dova Allahu

Nakon što je poduzeo sve materijalne uzroke koje je bio u stanju poduzeti, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, smjerno je uputio dovu Allahu: "Allahu moj, oduzmi im sluh i vid, tako da, kada nas vide i čuju za nas, to bude iznenađenje za njih!"[3]

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poduzimao je sve materijalne uzroke, ali nije zaboravljao da od Gospodara svih svjetova moli pomoć i potporu.

5- Osujećen je pokušaj Hatiba b. Ebu Belte'a da Kurejšijama dostavi informacije

Nakon što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, okončao sve pripreme za pohod na Mekku, Hatib b. Ebu Belte'a poslao je Mekkelijama pismo u kojem ih obavještava o Vjerovjesnikovom, sallallahu alejhi ve sellem, pokretu. Pismo je poslao po nekoj ženi koja je putovala u Mekku, ali je Allah, dželle šanuhu, putem Objave obavijestio Svoga Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o tome, tako da je ovaj pokušaj osujećen u samim začecima. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je Aliju i Mikdada, radijallahu anhuma, da uhvate tu ženu. Stigli su je u mjestu Revdatu Hah, oko dvanaest milja od Medine, zaprijetili su joj da će je pretražiti ako im dobrovoljno ne preda pismo, te im ga je predala. Hatib, radijallahu anhu, potom je pozvan na ispitivanje, na kojem je rekao: "Allahov Poslaniče, nemoj me osuđivati. Ja sam bio kurejšijski štićenik, nisam jedan od njih, za razliku od ostalih muhadžira koji su s tobom, koji imaju rođake koji će im zaštititi porodice i imetak, a ja sam, pošto nemam među njima rodbine, htio da na ovaj način zaštitim od njih svoju porodicu. Nisam to uradio odbacujući svoju vjeru, niti iz ljubavi prema nevjerstvu nakon islama." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Zaista je re-

---

[1] El-Vakidi, *El-Megazi*, 2/796.
[2] *El-Kijadetul-askerijje*, str. 365.
[3] *El-Bidaje ven-nihaje*, 4/282.

kao istinu!" Omer, radijallahu anhu, rekao je: "Allahov Poslaniče, dozvoli mi da odrubim glavu ovome licemjeru!" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "On je učestvovao u Bitki na Bedu, a šta ti znaš, možda je Allah pogledao u učesnike Bedra i rekao: 'Radite šta god želite, oprostio sam vam!'" Povodom ovog slučaja objavljeno je:

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ لَا تَتَّخِذُوا۟ عَدُوِّى وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَآءَ تُلْقُونَ إِلَيْهِم بِٱلْمَوَدَّةِ وَقَدْ كَفَرُوا۟ بِمَا جَآءَكُم مِّنَ ٱلْحَقِّ يُخْرِجُونَ ٱلرَّسُولَ وَإِيَّاكُمْ ۙ أَن تُؤْمِنُوا۟ بِٱللَّهِ رَبِّكُمْ إِن كُنتُمْ خَرَجْتُمْ جِهَٰدًا فِى سَبِيلِى وَٱبْتِغَآءَ مَرْضَاتِى ۚ تُسِرُّونَ إِلَيْهِم بِٱلْمَوَدَّةِ وَأَنَا۠ أَعْلَمُ بِمَآ أَخْفَيْتُمْ وَمَآ أَعْلَنتُمْ ۚ وَمَن يَفْعَلْهُ مِنكُمْ فَقَدْ ضَلَّ سَوَآءَ ٱلسَّبِيلِ ۝١﴾

"O vjernici! Ne uzimajte Moje neprijatelje i svoje neprijatelje za prijatelje, ljubav im darivajući, a oni poriču Istinu koja došla je vama, i izgone Poslanika i vas zato što vjerujete u Allaha, vašega Gospodara, ako ste već izašli radi džihada na putu Mojemu i tražeći zadovoljstvo Moje, a vi njima ljubav tajno iskazujete, a Ja najbolje znam što vi skrivate i što obznanjujete. A ko to od vas bude činio, pa – taj je zalutao s Pravog puta."[1]

Prof. Sejjid Kutb rekao je: "Usprkos zlostavljanjima i uznemiravanjima koje su muslimani pretrpjeli od Kurejšija, neki muslimani su ipak željeli da se Mekkelije i muslimani zbliže i zavole, da se okonča ovaj teški sukob između njih, sukob u kojem su se rođaci međusobno ubijali, te da se među njima ponovo uspostave veze. Allah kao da je želio očistiti ove duše od svih tih mrlja, kako bi se potpuno predale Njegovoj vjeri, akidi i putu, stoga ih je postepeno liječio kroz događaje i ispravke nakon događaja, dok je gvožđe bilo još vruće."[2]

Treće: Izlazak iz Medine i događaji na putu ka Mekki

1- Datum izlaska

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo je ka Mekki desetog ramazana osme godine po Hidžri.[3] Za zamjenika u Medini postavio je Ebu Ruhma Kulsuma b. Husajna b. Utbu b. Halefa el-Gifarija.[4] Broj boraca bio je 10.000, a među njima su bili i muhadžiri i ensarije, od kojih niko nije izostao. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postio je pa su i ashabi postili, a kada su stigli kod izvora El-Kedin, između Kadida i Asfana, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prekinuo je post te su i ashabi učinili isto.[5] U El-Džuhfi ga je sreo njegov amidža Abbas b. Abdul-Muttalib, radijallahu anhu, koji je sa porodicom krenuo da učini hidžru. Vjerovjesnik, salla-

---

[1] El-Mudžadele, 1.

[2] *Fi Zilalil-Kur'an*, 6/358.

[3] *Es-Siretun-Nebevijje fi du'il-Mesadiril-aslijje*, str. 560-561.

[4] *Es-Siretun-Nebevijje fi du'il-Mesadiril-aslijje*, str. 631.

[5] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi*, 5/106, br. 4276.

llahu alejhi ve sellem, mnogo se obradovao tom susretu.[1] Abbasov izlazak s porodicom iz Mekke u kojoj je bio upravnik obavještajne službe, bio je znak da je njegov zadatak završen, jer je on u Mekki boravio po Poslanikovom naređenju.[2]

2- Ebu Sufjan b. El-Haris b. Abdul-Muttalib i Abdullah b. Umejje primaju islam

Ebu Sufjan b. El-Haris i Abdullah b. Umejje b. Halef krenuli su u susret Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i sreli su ga u Senijjetul-Ukab, između Mekke i Medine. Zatražili su da uđu kod njega pa je Ummu Seleme, radijallahu anha, rekla Poslaniku: "Allahov Poslaniče, sin tvoga amidže i sin tvoje tetke po ocu i tvoj zet, žele ući kod tebe." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Ne želim ih primiti! Sin moga amidže je ukaljao moju čast, a sin moje tetke i moj zet je rekao krupne riječi o meni dok sam bio u Mekki." Kada su njih dvojica obaviješteni o tome, Ebu Sufjan b. El-Haris, koji je sa sobom bio poveo i svoga malog sina, rekao je: "Ako nas Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ne primi, uzet ću svoga sina za ruku, sjest ćemo na zemlju i nećemo se pomjeriti dok ne umremo od žeđi ili gladi!" Kada je to čuo Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sažalio se i dozvolio im da uđu. Ebu Sufjan je izrekao stihove u kojima obznanjuje svoje prihvatanje islama i izvinjava se za nedjela koja je bio počinio. Ti stihovi glase:

Prođe ono vrijeme kad sam predvodio
vojske kufra protiv vojske Muhammeda
Bijah neodlučan, kao putnik u noćnoj tmini
ali dođe vrijeme da Pravim putem pođem.
Reci Sekifu da protiv njih ratovati neću
Reci Sekifu neka s drugim sukob traže
Na Pravi put, u vjeru Allahovu uputi me
Čovjek kojeg sam nekoć mnogo progonio
Odlučan sam da branim Muhammeda
I da se njemu pripišem, iako nisam njegovoga roda
Sljedbenici njegovi su skupina, ko ih ne slijedi
Prijekor zaslužuje, makar vrlo razborit bio
U njihovu zemlju sam pošao
I neću se smiriti dok se s njima ne sretnem
Žalim što sam, dok bijah u vojsci kufra,
Mnogo zla riječima i djelom Poslaniku nanio
Plemena se skupljaju izdaleka
I pomoć im stiže iz Sihama i Serdeda
Znajte, onaj kojeg ste napali, i vrijeđali

---

[1] *El-Bidaje ven-nihaje*, 4/286.
[2] Muhammed es-Sejjid el-Vekil, *Te'emmulat fis-Siretun-Nebevijje*, str. 254.

Doći će vam s vojskom velikom.[1]

Kada je izgovorio stihove: "*Čovjek kojeg sam nekoć mnogo progonio*", Allahov Poslanik, salallahu alejhi ve sellem, udari ga u prsa i reče: "Da, ti si me mnogo progonio!"[2] Jer, Ebu Sufjan je recitirao mnoge stihove kojima je vrijeđao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Što se tiče Abdullaha b. Umejje, on je u Mekki rekao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Neću ti povjerovati sve dok se na stepenicama ne uspneš na nebo, a ja da to sve gledam, zatim da doneseš potvrdu, i da siđeš u pratnji četiri meleka koji će ti biti svjedoci. A tako mi Allaha, čak i kada bi to uradio, mislim da ti ja ne bih povjerovao!"[3]

Međutim, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, im je, unatoč krupnim prijestupima, oprostio i prihvatio njihovo izvinjenje. To je izniman primjer samilosti i praštanja. Ebu Sufjan se ovim upečatljivim stihovima u kojima hvali Vjerovjesnika i objavljuje svoje primanje islama iskupio za poeziju u kojoj je grdio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Nakon primanja islama bio je čestit i u Bitki na Hunejnu se časno borio uz Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.[4]

3- Logorovanje u Merri Zahranu gdje islam prima Ebu Sufjan b. Harb

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nastavio je put. Navečer je stigao u Merri Zahran[5] i tu se ulogorio. Naredio je vojsci da zapale vatre, te je naloženo deset hiljada vatri, a Omera b. El-Hattaba, radijallahu anhu, postavio je za zapovjednika straže.[6]

Abbas kazuje: "Rekao sam: 'Loše jutro čeka Kurejšije! Ako Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, silom uđe u Mekku, prije negoli izađu pred njega i zatraže zaštitu, uništit će sve Kurejšije!'" Abbas je nakon toga uzjahao Poslanikovu mazgu i krenuo da traži nekoga preko koga bi poručio Mekkelijama da izađu pred Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i zatraže sigurnost prije nego što silom uđe u Mekku. Ebu Sufjan, Hakim b. Hizam i Budejl b. Verka' bili su izašli da ispitaju vijesti i kada su vidjeli vatre, Ebu Sufjan reče: "Nikada nisam vidio ovoliko vatri!" Budejl reče: "To je pleme Huza'a razjareno krenulo u rat!" Ebu Sufjan reče: "Pleme Huza'a nije u stanju sakupiti ovoliku vojsku, ovo nisu njihove vatre!" Abbas, radijallahu anhu, čuo je njihove glasove, prepoznao ih je i zovnuo: "O Ebu Hanzala!" Rekao je: "Je li to Ebul-Fadl?" "Da", odgovorio je Abbas. Rekao je: "Kakve

---

[1] *Sahihus-sire*, str. 517.
[2] El-Hakim, *El-Mustedrek*, 3/43-44. *Medžme'uz-zeva'id*, 6/164-167.
[3] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 1/295-300
[4] *Et-Tarihul-islami*, 7/172.
[5] Merru Zahran je dolina sjeverno od Mekke udaljena od nje oko 22 km. (op. a.)
[6] *Mu'inus-sire*, str. 387. Ibn Sa'd, *Et-Tabekat*, 2/135.

vijesti donosiš?" Abbas je rekao: "Teško tebi, Ebu Sufjane! Evo dolazi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sa vojskom! Loše jutro čeka Kurejšije, Allaha mi!" Ebu Sufjan je rekao: "Šta da radimo, draži si mi od oca i majke?" Abbas, radijallahu anhu, reče: "Boga mi, ako te se dočepa, odsjeći će ti glavu! Stoga pođi sa mnom na ovoj mazgi, odvest ću te Allahovom Poslaniku i zamoliti ga da ti da sigurnost." Abbas kaže: "Ebu Sufjan je uzjahao iza mene, a njegova dva druga su se vratila. Kada god bismo prolazili pored neke vatre, muslimani bi pitali: 'Ko je to?', a kada bi prepoznali Poslanikovu mazgu i mene, govorili bi: 'To je amidža Allahovog Poslanika na njegovoj mazgi!' Kada sam prolazio pored vatre Omera b. El-Hattaba, radijallahu anhu, on reče: 'Ko je to?' Potom je ustao prema meni, a kada je vidio Ebu Sufjana na leđima mazge, uzviknuo je: 'Ebu Sufjan, Allahov neprijatelj! Hvala Allahu koji te dovede i bez ugovora i bez zadate riječi!' Potom je požurio Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i kada uđosmo, Omer reče: 'Allahov Poslaniče, ovo je Ebu Sufjan. Allah ga je doveo bez ugovora i bez zadate riječi, pa mi dozvoli da mu odsiječem glavu.' Rekao sam: 'Allahov Poslaniče, ja sam mu dao zaštitu!' Pošto je Omer bio uporan, rekao sam: 'Polahko, Omere! Tako mi Allaha, da je iz Benu Adijja, ne bi ti govorio tako! Ali ti znaš da je on iz Benu Abdu-Menaf!' Omer reče: 'Polahko, Abbase! Allaha mi, bilo mi je draže što si ti primio islam, onaj dan kada si primio islam, nego da je islam primio Hattab! To je samo zato što je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, bilo draže što si ti primio islam nego da je islam primio Hattab.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Abbase, odvedi ga u svoj šator i dovedi ga sutra ujutro!' Kada sam ga ujutro doveo, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pogleda ga i reče: 'Teško tebi, Ebu Sufjane! Zar nije došlo vrijeme da posvjedočiš da nema drugog boga osim Allaha?' Ebu Sufjan reče: 'Draži si mi od oca i majke! Allaha mi, ti si tako blag, plemenit i pažljiv prema rodbini! Da postoji drugi bog pored Allaha, valjda bi mi do sada pomogao!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Teško tebi, Ebu Sufjane! Zar nije došlo vrijeme da priznaš da sam ja Allahov poslanik?' Ebu Sufjan odgovori: 'Draži si mi od oca i majke! Allaha mi, ti si tako blag, plemenit i pažljiv prema rodbini! Ali, što se tiče toga, još uvijek osjećam u duši neke sumnje.'" Kaže Abbas: "Rekao sam mu: 'Teško tebi, primi islam dok ti nismo odsjekli glavu!' Nakon toga je izgovorio kelimei-šehadet i primio islam, pa sam rekao: 'Allahov Poslaniče, Ebu Sufjan voli ponos, pa mu daj nešto čime će se ponositi.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Da. Ko uđe u Ebu Sufjanov dom, bezbjedan je, i ko se zaključa u svojoj kući, bezbjedan je, i ko se okupi oko Kabe, bezbjedan je!' Kada se udaljio, Poslanik reče Abbasu: 'Zadrži ga u tjesnacu doline kod planinske stijene. Neka vidi vojsku kako prolazi!' Abbas kaže: 'Odveo sam ga i zaustavio tamo gdje mi je naredio. Gledali smo muslimanske čete iz različitih plemena kako prolaze, a kada god bi prolazila četa iz nekog plemena, Ebu Sufjan bi pitao: 'Ko su ovi, Abbase?' Rekao bih: 'Pleme Sulejm.' On je rekao: 'Šta ja imam sa Sulejmom!?' Zatim je prolazilo sljedeće pleme pa je pitao: 'Ko

su ovi?' Rekao sam: 'Pleme Muzejna.' On je rekao: 'Šta ja imam sa Muzejnom.' Kada je pored njega prolazio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sa svojom zelenom četom, sastavljenom od muhadžira i ensarija, imali su na sebi željezne oklope, samo su im se oči vidjele, rekao je: 'Subhanallah! Abbase, ko su ovi?' Rekoh: 'Ovo je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na čelu muhadžira i ensarija.' Rekao je: 'Ovima niko ništa ne može!' Potom je rekao: 'Ebul-Fadle, danas tvome bratiću pripada ogromna vlast!' Rekao sam: 'Ebu Sufjane, to je blagodat poslanstva.' A on je rekao: 'Onda je to velika blagodat!' Rekao sam: 'Požuri i spasi svoj narod!'"[1]

Ova priča u kojoj se pokazuje odnos Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prema ljudima, sadrži brojne pouke i lekcije, stoga neke navodimo:

1- Nakon što je Ebu Sufjan pao u muslimanske ruke i njegova sudbina zavisila od Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, odluke, i Omer, radijallahu anhu, izrazio želju da ga ubije, doveden je drugi dan pred Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i umjesto da čuje prijekor, ponižavanje i prijetnje, pozvan je u islam. Taj neočekivani potez ga je potresao, nije se mogao suzdržati a da ne kaže: "Draži si mi od oca i majke! Allaha mi, ti si tako blag, plemenit i pažljiv prema rodbini!" Ovaj izraz "draži si mi od oca i majke" je izraz poštovanja, a zatim ga je pohvalio opisujući ga lijepim osobinama: "Ti si tako blag, plemenit i pažljiv prema rodbini".[2] A kada je Abbas rekao: "Ebu Sufjan voli ponos, pa mu daj nešto čime će se ponositi", Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Da. Onaj ko se skloni u Ebu Sufjanov dom, siguran je." Time je zadovoljio njegovu želju za ponosom, a istodobno ga učvrstio u islamu i ojačao njegov iman.[3] Na ovaj način Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, htio je očistiti Ebu Sufjanovo srce od mržnje i pokazati mu da mu se u islamu neće umanjiti ugled koji je uživao kod Kurejšija, ukoliko bude iskren musliman i bude služio islamu.[4] Učenjaci i daije trebaju proučiti ovaj Vjerovjesnikov pristup i primjenjivati ga u ophođenju s ljudima.

2- Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je svome amidži: "Zadrži ga u tjesnacu doline kod planinske stijene. Neka vidi vojsku kako prolazi!" To je bio dio Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, psihološkog rata: kada Ebu Sufjan vidi kakvom snagom, naoružanjem i organiziranošću, raspolaže muslimanska vojska, to će slomiti njegov otpor, a kada Mekkelije vide da je njihov vođa izgubio borbeni duh, ni oni sami neće željeti da se suprotstave ovoj blagoslovljenoj vojsci kada bude ulazila u Mekku da je oslobodi okova mnogoboštva i paganstva.[5] Ebu Sufjan je uvidio muslimansku snagu, kao što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i predvidio, i shvatio je da se Kurejšije ne mogu oduprijeti toj sili. Kada je prolazila jedi-

---

[1] *Sahihus-sire*, str. 518-520.
[2] El-Gadban, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 564.
[3] *El-Mustefad min-kisasil-Kur'an*, 2/403.
[4] Muhammed Revvas, *Kira'a sijasijje lis-Siretin-Nebevijje*, str. 245.
[5] *El-Kijadetul-askerijje fi ahdir-Resul*, str. 447.

nica muhadžira i ensarija, oteo mu uzdah: "Subhanallah! Ko su ovi, Abbase!" Rekao sam: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na čelu muhadžira i ensarija", pa je rekao: "Ovima se niko ne može suprotstaviti!"

3- Ebu Sufjan je zatim rekao: "Ebul-Fadle, danas tvom bratiću pripada ogromna vlast!" Abbas je odgovorio: "To je blagodat poslanstva!" Ebu Sufjan je kazao: "Onda je to velika blagodat!" Allah, dželle šanuhu, nadahnuo je Abbasa ovim odgovorom da bi taj odgovor ostao do Sudnjeg dana odgovor svakome ko insinuira da je Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, da'va bila plod želje za vlašću ili oživljavanjem nacionalne svijesti, ili poticanjem nacionalizma. Abbasov odgovor oslikava život Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je sav bio posvećen prenošenju ljudima Allahove Poslanice, a ne da bi sebi napravio kraljevstvo na Zemlji.[1]

4- Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tokom marširanja ka Mekki vodio je psihološki rat protiv neprijatelja: naredio je da se potpali mnogo vatri, pa su naložili deset hiljada vatri tokom jedne noći. Svjetlo vatre ispunjavalo je horizont, bio je to fascinirajući prizor, i Kurejšijama od silnog straha srca samo što nisu popucala.[2] Tim postupkom Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, htio je psihološki srušiti neprijatelja i uništiti im borbeni duh tako da i ne pomišljaju na pružanje otpora, nego da se predaju i da Poslanik ostvari svoj cilj bez prolijevanja krvi. U tome je zaista i uspio. Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, interesiranje za borbeni duh i psihološko stanje borca predstavlja preteču, jer su se vojne škole za ovaj segment počele zanimati tek mnogo kasnije.[3]

Druga tema
Vjerovjesnikov plan za ulazak u Mekku

Prvo: Podjela zadataka komandantima

Po dolasku u Zi-Tuva, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, podijelio je dužnosti.[1] Postavio je Halida b. El-Velida na čelo desnog krila, Zubejra na čelo lijevog krila, Ebu Ubejdu je postavio na čelo pješadije i naredio im da se stacioniraju u dolini, a potom je rekao: "Ebu Hurejre, pozovi mi ensarije." Ensarije dođoše trčeći i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče im: "O ensarije, poznajete li kurejšijski ološ?" "Da", odgovorili su. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Ako vas

---

[1] Dr. El-Buti, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 275.
[2] Ibn Sa'd, *Et-Tabekat*, 2/135.
[3] Gen. Muhammed Feredž, *El-Abkarijetul-askerijje ve gazevatur-Resul*, str. 565.

sutra napadnu, sve ih pokosite!" Zatim je skupio desnu šaku i lupio njome o lijevi dlan i rekao: "Sastat ćemo se na Es-Saffi!"[2]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je muhadžire s njihovom konjicom, pod komandom Zubejra b. El-Avvama, i naredio mu da uđe u Mekku iz pravca Keda'a i da postavi svoju zastavu u mjestu El-Hadžun, i da se ne miče odatle dok mu ne dođe Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Halida je poslao na čelu plemena Kuda'a i Sulejm i drugih, i naredio mu da uđe u Mekku s donje strane i da zabode svoju zastavu kod prvih kuća. Sa'da b. Ubadu je poslao na čelu ensarija kao svoju prethodnicu i naredio im da nikoga ne napadaju osim u samoodbrani. Dakle, svako je znao svoj zadatak i pravac kretanja.[3]

Muslimanske snage su ušle u Mekku sa sve četiri strane ne nailazeći ni na kakav otpor. Ulaskom na sve četiri strane, neprijateljima je onemogućeno da se grupišu i pruže organiziran otpor. Na ovaj mudri potez Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odlučio se jer je raspolagao brojnom vojskom i opremom. Plan je polučio uspjeh, mnogobošci nisu imali snage da se odupru vojsci koja je ulazila u Mekku, tako da je svaka jedinica zaposjela zadate tačke ne nailazeći na otpor, osim na strani sa koje je nadirao Halid. Na toj strani se, riješena da se bori, okupila grupa ljutih Kurejšija među kojima bijahu i Safvan b. Umejje, Ikrime b. Ebu Džehl, Suhejl b. Amr i drugi u mjestu zvanom El-Handeme. Halid je izdao naredbu za napad i nakon nekoliko trenutaka ta slabašna grupa bila je poražena te su se razbježali, a muslimanska vojska je okončala operaciju oslobađanja Mekke.[4]

Historijski izvori navode slučaj Hammasa b. Halida iz plemena Benu Bekr koji je spremio oružje za borbu protiv muslimana. Kada bi ga njegova supruga vidjela kako priprema oružje, pitala bi ga: "Zašto spremaš to što vidim?", a on bi odgovarao: "Za Muhammeda i njegove ashabe!" Jedanput mu je rekla: "Tako mi Allaha, mislim da tim oružjem ništa nećeš nauditi Muhammedu i ashabima!" On joj reče: "A ja se, Allaha mi, nadam da ću ti neke od njih dovesti da te služe." Zatim je zapjevao:

Ako dođu ovog časa, spreman sam,
imam kompletno naoružanje
hrabar sam i vješto sablju potežem.

Na dan oslobođenja Mekke ovaj Hammas se borio u Ikriminoj skupini, ali kada je uvidio kako mnogobošcima glave lete pred naletom Halidovih boraca, pobjegao je kući i rekao ženi: "Zaključaj vrata za mnom!" Žena reče svom hrabrom vitezu: "A šta je sad sa onim što si govorio?" On izreče stihove pravdajući joj se:

Da si bila na brdu Handeme,

---

[1] *Mu'inus-sire*, str. 389.
[2] *Sahihu Muslim, bab: Fethi Mekke.*
[3] *Mu'inus-sire*, str. 390.
[4] *Kijadetur-Resul es-sijasijje vel-askerijje*, str. 122-123.

kad pobježe Safvan i Ikrime,
i Ebu Jezid, vođa skupine,
te jurnuše muslimani na mene,
Kurejšije, sjekuć' naše ćele.
Poklik vojske strah zadaje
kao mračne sjene,
kao krik lava iza leđa kad zaplaši mene.
Da znaš, ženo, ne bi rekla ni jedne besjede.[1]

Pred ulazak u Mekku, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nametnuo je neku vrstu zabrane kretanja kako bi se izbjegla mogućnost sukoba, provokacija i da se ne prolijeva krv. Stoga je oglašeno: "Ko uđe u Ebu Sufjanov dom, siguran je, i ko se zaključa u svojoj kući, siguran je, i ko se skloni u harem Kabe, siguran je." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao je posebno mjesto Ebu Sufjanovoj kući da bi Ebu Sufjan odigrao ulogu u ubjeđivanju Mekkelija da se predaju. On je bio poput ključa koji otvara vrata oslobađanja Mekke bez prolijevanja krvi, a time je zadovoljena i njegova potreba da se ponosi pred drugima. Ebu Sufjanu je bilo stalo do tog ponosa pa je to bio način da se učvrsti iman u njegovom srcu.[2]

Ebu Sufjan je pohitao u Mekku i stigavši, povikao je i sveg glasa: "Kurejšije! Dolazi Muhammed sa vojskom kojoj se niko ne može suprotstaviti! Ko uđe u Ebu Sufjanov dom, siguran je!" Njegova supruga Hind bint Utbe skoči, uhvati ga za brk i reče: "Ubijte ovu mješinu[3] punu slatkog, masnog i prženog! Kako je on loš vođa svome narodu!" Ebu Sufjan reče: "Teško vama! Nemojte dozvoliti da vas obmane ova ovdje! Dolazi vam vojska kojoj se ne možete suprotstaviti. A ko uđe u Ebu Sufjanov dom, siguran je." Oni povikaše: "Bog te ubio, ne može nas tvoj dom sve primiti!" Ebu Sufjan reče: "Ko se zatvori u svojoj kući, siguran je, i ko se skloni u harem Kabe, siguran je." Tako su se ljudi razletili: neki su se zatvorili u svoje kuće, a neki su se sklonili u Mesdžidul-Haram.[4]

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nastojao je da uđe s gornje strane Mekke, iz pravca Keda'a[5], kao što je opjevao njegov pjesnik Hasan b. Sabit, radijallahu anhu, u jednoj od svojih najljepših pjesama:

Spremismo vam konje! Pogledajte,
za njima se vitla prašina iz pravca Keda'a.
Zauzdani jure i sve su vam bliži
Na leđima nose hrabre vitezove.

---

[1] *El-Bidaje ven-nihaje*, 4/295.
[2] Imaduddin Halil, *Dirase fis-sire*, str. 245.
[3] Uporedila ga je s mješinom jer je bio debeo. (op. a.)
[4] *El-Bidaje ven-nihaje*, 4/290.
[5] *Sahihus-Siretun-Nebevijje*, str. 524.

Natječu se, u brzini jedni druge pretiču.
Žene su ih rupcima okitile
Ako nam se ne suprotstavite, ući ćemo mirno
Mekka će biti oslobođena i koprena skinuta
Ako ne prihvatite, očekujte težak boj
U kojem će Allah pomoći koga bude htio
Džibril, Allahov poslanik, uz nas će biti
A nema stvorenja Svetom duhu ravna
Allah vam je poslao roba Svoga
Koji govori istinu da vas od propasti sačuva
Ja sam uz njega, a vi ustanite i istinu posvjedočite
Rekli ste: 'Nećemo ustati, mi njega ne želimo.'
Allah vam je sad poslao Svoju vojsku
Ensarije, spremne za boj ljuti
Mi smo svaki dan spremni da s vama
zapodjenemo borbu oružjem, ili riječima, ili poezijom.
Ko nas vrijeđa poezijom, uzvratit ćemo mu,
a ko hoće borbu, spremni smo mu krv proliti.
Zar nije Ebu Sufjan prenio od mene
poruku koja je sasvim jasna:
da će naše sablje robovima učiniti vas,
robovima nad kojima robinje gazduju.
Vrijeđao si Muhammeda, a ja sam ti odgovorio,
i za to od Allaha očekujem nagradu.
Ali kako možeš vrijeđati ga, a nisi mu ravan?!
Zar vrijeđaš blagoslovljenog, čestitog, pravovjernog
Allahovog Povjerenika, koji obećanje ispunjava?!
Zar je onaj ko vrijeđa Muhammeda
isti kao onaj ko ga hvali i pomoć mu pruža?!
Ja bih žrtvovao svoga oca i njegovog oca
i svoj život za život za čast Muhammedovu.
Jezik mi je oštar, mahane mu nema
i moja poezija je kao more nepresušna[1].

Potvrdu da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, insistirao na ulasku u Mekku iz pravca Keda'a nalazimo u predaji od Ibn Omera, radijallahu anhuma, u kojoj kaže: "Ulazeći u Mekku na dan oslobođenja, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ugledao je žene kako rupcima ukrašavaju konje pa se osmjehnuo i rekao: 'Ebu Bekre, zar nije Hasan rekao:

[1] *El-Bidaje ven-nihaje*, 4/309.

Natječu se, u brzini jedni druge pretiču
Žene su ih rupcima okitile.'"[1]

Drugo: Poslanik ulazi u Mekku skrušeno i ponizno, a ne kao oholi osvajač

Prilikom ulaska u Mekku, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na glavi je nosio crni turban, nije bio odjeven u ihrame.[2] Ušao je pognute glave iz poštovanja prema Allahu i učio je suru El-Feth[3] iskazujući zahvalnost na datoj pobjedi i oprostu grijeha i veličanstvenoj podršci.[4]

Ulazeći u Mekku, politički i duhovni centar Arapskog poluostrva, kao oslobodilac, moto Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bila je pravda, jednakost, skrušenost i pokornost Allahu. U petak ujutro, 20. ramazana 8. h.g., ujahao je postavivši na jahalicu iza sebe Usamu b. Zejda[5], sina svoga oslobođenog roba, a ne sina nekog iz porodice Benu Hašim ili sina nekog kurejšijskog velikodostojnika, kojih je bilo mnogo.[6]

Muhammed el-Gazali ovako opisuje Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, ulazak u Mekku: "Muslimanska vojska prodire u Mekku. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ulazi jašući na svojoj devi. Na glavi mu veliki turban, a glava pognuta iz poštovanja prema Allahu. Pognuo se na svojoj jahalici, njegova izuzetna skromnost bila je očigledna. Veličanstvena povorka oko Kabe, oklopljena četa ga okružuje, čeka da im da samo jedan znak, pa da unište sve što postoji u Mekki. Ova blistava pobjeda podsjeća ga na duga poglavlja iz prošlosti: kako je bio prognan, a sada se vraća kao pobjednik, i kako ga je Allah obasuo neizmjernim blagodatima ovoga jutra. Kada god se sjeti tih blagodati, još više se pogne na svojoj jahalici iz poštovanja prema Allahu."[7]

Prilikom oslobođenja Mekke, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, insistirao je na uspostavljanju sigurnosti, i kada je čuo Sa'da b. Ubadu kako prijeti Ebu Sufjanu riječima: "Danas će biti pokolj, danas se nećemo obazirati na svetost Kabe!", odmah mu je oduzeo zastavu i povjerio je njegovom sinu Kajsu b. Sa'du, i rekao je: "Danas je dan u kojem će Allah počastiti Kabu! Danas je dan kada će se Kaba ukrasiti novim ogrtačem!"[8]

Na ovaj način spriječio je izbijanje nepotrebnih sukoba, a u isto vrijeme nije uvrijedio ni njega ni ensarije, jer je zastavu koju mu je oduzeo predao njegovom

---

[1] El-Vakidi, *El-Megazi*, 2/831.
[2] *Sahihu Muslim*, br. 1358.
[3] *Sahihul-Buhari*, 5/108, br. 4281.
[4] *Suver ve Iber minel-džihadin-Nebevi fil-Medine*, str. 396.
[5] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi*, br. 4289.
[6] En-Nedevi, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 337.
[7] El-Gazali, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 379-380.
[8] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi, bab: Ejne rekkezen-Nebijjur-rajete jevmel-feth*, 5/108, br. 4280.

sinu, a čovjek po prirodi voli da je bolji od svih ljudi, ali i da njegov sin bude bolji od njega.[1]

Kada su se ljudi umirili, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prišao je Kabi oko koje je bilo 360 kipova, pa ih je počeo obarati lukom koji je nosio u ruci, govoreći pri tome:

﴿ وَقُلْ جَآءَ ٱلْحَقُّ وَزَهَقَ ٱلْبَٰطِلُ ۚ إِنَّ ٱلْبَٰطِلَ كَانَ زَهُوقًا ﴿٨١﴾ ﴾

"Došla je istina, a nestalo je laži. Laž, doista, nestaje."[2]

﴿ قُلْ جَآءَ ٱلْحَقُّ وَمَا يُبْدِئُ ٱلْبَٰطِلُ وَمَا يُعِيدُ ﴿٤٩﴾ ﴾

"Došla je istina, a laži je nestalo!"[3]

Kipovi su padali licima na tlo u tom divnom prizoru Allahove pomoći i potpore Svome Poslaniku[4], koji je ova lažna božanstva jedva uspijevao dotaći štapom a ona bi već padala na lica ili na leđa, lomeći se u komadiće.[5] U unutrašnjosti Kabe pronašao je slike i kipove pa je naredio da se unište odbijajući da uđe u unutrašnjost Kabe dok se ne iznesu. Jedna od slika predstavljala je Ibrahima i Ismaila, alejhimas-selam, koji su u rukama držali strelice za gatanje pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah ubio mnogobošce! Znaju da oni nikada nisu koristili ove strelice!"[6] Nakon toga ušao je u Kabu, proučio tekbire u njenim uglovima i klanjao.

Ibn Omer, radijallahu anhuma, kaže da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao u Kabu sa Usamom, Bilalom i Osmanom b. Talhom, koji je zaključao Kabu kada su ušli. Kaže Ibn Omer. "Pitao sam Bilala: 'Šta je uradio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, unutra?' Odgovorio je: 'Stao je tako da su mu dva stuba bila s lijeve strane, jedan s desne, a tri iza njega, a zatim je klanjao.'"[7]

Ključevi Kabe bili su u Osmana b. Talhe prije nego što je primio islam, pa je Alija htio da njemu pripadnu ključevi i napajanje hadžija, ali je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, po izlasku iz Kabe ključeve predao Osmanu i rekao: "Danas je dan dobročinstva i odanosti!"[8]

Prije nego što je učinio hidžru, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tražio je od Osmana b. Talhe ključeve od Kabe, ali ga je Osman na grub način odbio i izvrijeđao. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada mu je rekao: "Osmane, jednog dana ćeš vidjeti ove ključeve u mojoj ruci. Tada ću ih dati kome ja hoću." Osman mu

---

[1] *Kijadetur-Resul es-sijasijje vel-askerijje*, str. 196.
[2] Sura El-Isra', 81.
[3] Sura Sebe', 49.
[4] En-Nedevi, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 339.
[5] El-Buti, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 282.
[6] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi*, 5/110, br. 4288.
[7] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 4/61-62.
[8] *Ibid.*, 4/61.

reče: "Taj dan će biti propast i poniženje za Kurejšije!" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mu je: "Naprotiv, bit će to za njih uspjeh i ponos." Njegove riječi ostale su Osmanu u sjećanju i sada je mislio da će Poslanik ključeve dati nekome drugom, ali je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao ključeve njemu i rekao: "Danas je dan dobročinstva i odanosti. Uzmite ključeve Kabe, zauvijek će ostati u vašoj porodici, ko vam ih oduzme, nasilnik je!"[1] Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije želio da prisvoji ključeve od Kabe, niti da ih dodijeli nekom svom rođaku iz porodice Benu Hašim, a mnogi od njih su se jagmili za tu čast s kojom dolazi ugled i utjecaj. Međutim, takvo ponašanje ne dolikuje Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem. On tu najveličanstveniju pobjedu razumije ovako: To je dan dobročinstva i odanosti, čak i prema onima koji su ga izdali, kovali spletke i nad njim se uzdizali.[2]

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je Bilalu da se popne na Kabu i prouči ezan za namaz. Bilal se popeo i počeo učiti ezan, a Mekkelije su slušale ovaj njima nov poziv, izgledali su kao da sanjaju. Riječi ezana su odzvanjale i sijale strah u srcima šejtana, kojima nije preostalo ništa drugo nego da pobjegnu ili postanu vjernici. Mekkom je odzvanjalo: "Allahu ekber, Allahu ekber!"[3]

Bio je to glas Bilala koji je nekoć, stenjući ispod stijene, šaputao: "Allah je jedan! Jedan! Jedan!" Sada se njegov glas razlijegao iznad Kabe dok je učio: "La illahe illallah, Muhammedu resulullah!", a svi ostali su skrušeno šutjeli i slušali.[4]

Treće: Objava općeg oprosta

1- Opći oprost

Svi stanovnici Mekke dobili su opći oprost, unatoč nasilju koje su učinili prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovoj da'vi, i uprkos tome što je muslimanska vojska bila u stanju potpuno ih istrijebiti. Opći oprost im je objavljen dok su, okupljeni oko Kabe, čekali šta će presuditi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. On je upitao: "Šta mislite šta ću danas uraditi s vama?" Rekoše: "Učinit ćeš dobro, ti si plemeniti brat, sin plemenitog brata!" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče im: "Ja vas danas neću koriti. Neka vam Allah oprosti!"[5]

Ovaj opći oprost značio je da su njihovi životi pošteđeni, da neće biti porobljeni i da im neće biti oduzeta ni pokretna ni nepokretna imovina, niti će im se nametnuti porez na zemlju koju posjeduju. Zbog njene svetosti Mekka se neće tretirati poput drugih mjesta osvojenih silom, jer je Mekka mjesto obreda i sveto mjesto Gospodara Uzvišenog. Stoga većina učenjaka iz prijašnjih i potonjih generacija smatra da nije dozvoljeno prodavati ili iznajmljivati mekkansku zemlju. Ona je

---

[1] El-Vakidi, *El-Megazi*, 2/838.
[2] *Suver ve Iber minel-džihadin-Nebevi fil-Medine*, str. 401.
[3] El-Gazali, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 383.
[4] El-Buti, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 269.
[5] Sura Jusuf. 92.

prebivalište njenih stanovnika koji se mogu koristiti onim što im je potrebno od te zemlje, a što prevazilazi njihove potrebe služi za obezbjeđenje boravka hadžijama, onima koji obavljaju 'umru i putnicima. Međutim, dokazi su slabi i temelje se na mursel i mevkuf predajama. S druge strane, dio učenjaka, oslanjajući se na vrlo jake dokaze, smatra da je dozvoljeno prodavanje i iznajmljivanje zemljišta u Mekki.[1]

2- Vjerovjesnik je naredio ubijanje nekih ljudi

Pored ovog lijepog oprosta postojala je i beskompromisna odlučnost kojom se moraju odlikovati mudre vođe. Zato je odluka o općem oprostu izuzela više od deset osoba za koje je naređeno da budu ubijeni, makar pronađeni kako se drže za pokrivač Kabe, jer su počinili velike zločine prema Allahu, Poslaniku i islamu, a postojala je i bojazan da izazovu smutnju nakon oslobođenja.[2]

Hafiz Ibn Hadžer kaže: "Iz različitih predaja uspio sam sakupiti njihova imena. To su: 1. Abdul-Uzza b. Hatal, 2. Abdullah b. Sa'd b. Ebu Sereh, 3. Ikrime b. Ebu Džehl, 4. El-Huvejris b. Nukajjid, 5. Mukis b. Hubaba, 6. Hebbar b. El-Esved, 7 Furteni, 8. Kurejba, njih dvije bile su robinje Ibn Hutala, 9. Sara, oslobođena robinja porodice Abdul-Muttalib. Ebu Ma'šer navodi da je među onima koji su osuđeni na smrt bio i Haris b. Talal el-Huza'i, a El-Hakim navodi da su bili još i Ka'b b. Zuhejr, Vahšij b. Harb i Hind bint Utbe."[3]

Neki od njih su ubijeni, a neki su primili islam i došli Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, kao pokajnici i on im je oprostio, te su kasnije bili dobri muslimani.[4]

3- Vjerovjesnikov govor na dan oslobođenja i primanje islama od strane Mekkelija

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, saznao je da su njegovi saveznici, pleme Huza'a, ubili nekog mušrika iz plemena Huzejl na dan oslobođenja Mekke, i to zato što je taj u pagansko doba ubio nekog čovjeka iz njihovog plemena. To ga je razljutilo te je stao ispred ljudi i održao govor u kojem je rekao: "O ljudi! Allah je Mekku učinio svetom od dana kada je stvorio nebesa i Zemlju, i ona je sveta po Allahovoj odredbi do Sudnjeg dana. Čovjeku koji vjeruje u Allaha i Sudnji dan nije dozvoljeno da u njoj prolijeva krv ili odsiječe stablo. To nije bilo dozvoljeno nikome prije mene niti će biti dozvoljeno ikome poslije, a ni meni nije dozvoljeno osim u ovome trenutku, i to kao kazna njenim stanovnicima, a zatim je ponovo postala sveta kao jučer! Neka prisutni prenese odsutnome! A ako vam neko kaže: 'Allahov Poslanik je ubio u njoj', recite: 'Allah je to dozvolio njemu, ali ne i vama!'"

"O Huza'a, prestanite ubijati! Ubili ste čovjeka za kojeg ću isplatiti krvarinu,

---

[1] El-Umeri, *El-Mudžteme'ul-Medeni*, str. 180.

[2] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/451. *Te'emmulat fis-sire*, str. 262.

[3] *Fethul-bari*, 7/9.

[4] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/451.

ali ko nakon ovoga ubije nekoga, porodica ubijenog ima izbor ili da traži smrt ubice ili da prihvati krvarinu!"[1]

Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, opći oprost Mekkelijama, zatim i oprost nekima od onih koji su bili osuđeni na smrt, ganuo je Mekkelije pa su kolektivno primili islam. Muškarci i žene, slobodni i robovi, ušli su u Allahovu vjeru dobrovoljno, vlastitim izborom, a nakon što je Mekka ušla pod okrilje islama, ljudi sa svih strana počeli su ulaziti u islam u grupama. Blagodat je upotpunjena i dužnost je iskazati zahvalnost.[2]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo je zakletvu od svih, i od muškaraca i od žena, i od starih i od djece. Prvo je uzeo zakletvu od muškaraca. Popeo se na brdo Saffa, ljudi su mu prilazili i davali zakletvu da će slijediti islam i pokoravati se Allahu i Poslaniku onoliko koliko mogu. Dan nakon oslobođenja, Medžaši' b. Mes'ud doveo je svog brata Mehalida Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Doveo sam ti svoga brata da se zakune na hidžru." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Sva nagrada za hidžru pripala je onima koji su je već prije učinili." Rekao je: "Na šta onda da ti se zakune?" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Neka mi se zakune na islam, iman i džihad."[3]

El-Buhari bilježi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon oslobođenja Mekke, rekao: "Nema hidžre nakon oslobođenja, nego džihad i nijjet, a ako budete pozvani u boj, odazovite se." Ovdje se misli na to da je prestala obaveza činjenja hidžre iz Mekke u Medinu, jer je i u Mekki islam zavladao i Mekkelije su primile islam. A što se tiče hidžre iz doma nevjerstva u dom islama, ili iz mjesta u kojem se ne može ispoljavati vjera i islamska obilježja, u mjesto u kojem će se to moći, ova hidžra ostaje do Sudnjeg dana. Ali, ova hidžra nije na istom stepenu kao Hidžra iz Mekke u Medinu u doba Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a prije oslobođenja Mekke. Ova hidžra koja ostaje do Sudnjeg dana nekada je obavezna, a nekada nije. Isto tako obaveza džihada i udjeljivanja na Allahovom putu ostaje do Sudnjeg dana, ali to nije na istom stepenu kao džihad i udjeljivanje prije oslobođenja Mekke.[4] Allah kaže:

﴿ وَمَا لَكُمْ أَلَّا تُنفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلِلَّهِ مِيرَاثُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۚ لَا يَسْتَوِي مِنكُم مَّنْ أَنفَقَ مِن قَبْلِ الْفَتْحِ وَقَاتَلَ ۚ أُولَٰئِكَ أَعْظَمُ دَرَجَةً مِّنَ الَّذِينَ أَنفَقُوا مِن بَعْدُ وَقَاتَلُوا ۚ وَكُلًّا وَعَدَ اللَّهُ الْحُسْنَىٰ ۚ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١٠﴾ ﴾

"I šta vam je pa odbijate trošiti na Allahovom putu, a Allahu pripada nasljedstvo nebesa i Zemlje? Nisu jednaki oni među vama koji su davali priloge prije pobjede i lično se borili – oni su na višem stepenu od onih koji su poslije

---

[1] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/451.
[2] *Ibid.*, 2/456.
[3] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi*, 5/114, br. 4305.
[4] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/457.

davali priloge i lično se borili, a Allah svima obećava nagradu najljepšu; Allah dobro zna ono što radite."[1]

Nakon što je uzeo zakletvu od muškaraca, uzeo je zakletvu i od žena, među kojima je bila i Hind bint Utbe, koja se krila pod nikabom. Od žena je uzeo zakletvu da neće širk činiti, da neće krasti, ni blud činiti, ni djecu svoju ubijati, i da neće potvoru činiti, i da neće odbijati poslušnost u dobru. Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "...i da nećete krasti", Hind reče: "Allahov Poslaniče, Ebu Sufjan je škrt čovjek i ne daje mi onoliko koliko je dovoljno meni i mojoj djeci. Mogu li uzeti iz njegovog imetka a da on ne zna za to?" Poslanik je odgovorio: "Uzmi iz njegovog imetka onoliko koliko je dovoljno tebi i djeci, prema običaju." Kada je rekao: "...i da nećete blud činiti", Hind reče: "A zar slobodna žena može počiniti blud?!" Kada ju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prepoznao, rekao je: "A zar ti nisi Hind bint Utbe?" Rekla je: "Jesam. Oprosti mi ono što je bilo, Allah tebi oprostio!"

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo je zakletvu od žena ne rukujući se s njima, jer on nikad nije dotaknuo drugu ženu osim svoje supruge ili rođakinje koju mu je zabranjeno ženiti. Aiša, radijallahu anha, rekla je: "Tako mi Allaha, Poslanikova ruka nikada nije dotaknula ruku neke žene (strankinje)!" A u drugoj predaji stoji: "Primao je zakletvu od žena samo riječima i govorio je: "Ono što kažem jednoj ženi isto je kao da kažem stotini žena!"[2]

Četvrto: Slanje Halida b. El-Velida u pleme Benu Džuzejme

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je Halida b. El-Velida u pleme Benu Džuzejme da ih pozove u islam. Bilo je to u mjesecu ševvalu osme godine po Hidžri, a prije Hunejna.[3] S njim je bio odred vojske sastavljen od ljudi iz plemena Sulejm, Mudledž, te od ensarija i muhadžira. Bilo ih je tri stotine i pedeset. Kada su ljudi iz plemena Benu Džuzejme vidjeli Halida kako dolazi s vojskom, latili su se oružja. Halid im reče: "Ostavite oružje, drugi ljudi su već primili islam!" Jedan od njih po imenu Džahder povika: "Teško vama, o Benu Džuzejme! To je Halid! Allaha mi, ako odložite oružje, bit ćete svezani, a nakon što budete svezani, bit ćete pobijeni! Ja neću odložiti svoje oružje!" Oni su ga smirivali dok, konačno, nije i on odložio oružje. Halid je nakon toga naredio da ih povežu, a onda ih pozvao u islam. Oni nisu znali reći: "Primili smo islam", nego su počeli govoriti: "Promijenili smo vjeru!" Halid je naredio da neki budu ubijeni, a neke je držao u zarobljeništvu. Tome su se usprotivili neki ashabi, pa je podijelo zarobljenike među borcima koji su bili s njim. Sljedećeg dana naredio je da svako ubije svoga zarobljenika, ali neki

---

[1] Sura El-Hadid, 10.

[2] *El-Bidaje ven-nihaje*, 4/319.

[3] *Es-Seraja vel-bu'usun-Nebevijje*, str. 248.

ashabi poput Abdullaha b. Omera i drugih, to su odbili, a neki su izvršili. Nakon povratka obavijestili su Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji se razljutio, podigao ruke i rekao: "Allahu moj, ja se odričem onoga što je uradio Halid!"[1]

Između Halida i Abdurrahmana desila se žučna rasprava o ovom postupku. Abdurrahman se bojao da je razlog Halidovog postupka osveta za amidžu Fakiha b. El-Mugiru, kojeg je u pagansko doba ubilo pleme Džuzejme. Možda na ovu svađu ukazuje hadis koji bilježi Muslim, a u kojem stoji da su se Halid i Abdurrahman posvađali te je Halid opsovao Abdurrahmana, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tim je povodom rekao: "Nemojte psovati moje ashabe! Kada bi jedan od vas udijelio zlata koliko je brdo Uhud, ne bi dostigao pregršt, čak ni pola pregršta koji oni udijele!"[2]

Nakon toga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao Aliju da im vrati njihove sužnje i da ih daruje kako bi ih udobrovoljio i iskupio se za pogibiju njihovih ljudi.[3]

Ovo je bio Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, način da pruži utjehu i ublaži tugu plemena Benu Džuzejme.[4]

Halidovo ubijanje ljudi iz plemena Benu Džuzejme bilo je rezutat njegovog pogrešnog idžtihada, a dokaz za to jeste to što ga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije kaznio za taj postupak.[5]

Peto: Rušenje hramova idolopoklonstva

Nakon što je očistio Bejtul-Haram od kipova koji su bilo oko njega, na red su došli hramovi idolopoklonstva, koji su dugo vremena bili simbol paganstva.[6] S tim ciljem pokrenut je niz pohoda od kojih su:

1- Pohod Halida b. El-Velida na hram boginje Uzza

Odred od trideset konjanika pod komandom Halida b. El-Velida uputio se ka hramu boginje Uzza, najvećeg i najpoštovanijeg idola, kako od strane Kurejšija tako i od ostalih Arapa, da bi ga potpuno uništili i izbrisali iz postojanja. Kada su došli u hram Uzza u području Nahla, Halid je srušio hram i posjekao stabla oko njega govoreći: "Ne vjerujemo u tebe niti te poštujemo! Vidi kako te je Allah ponizio!"[7]

---

[1] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/464.

[2] Vidjeti: *Es-Siretun-Nebevijje fi du'il-Mesadiril-aslijje*, str. 579.

[3] *Es-Siretun-Nebevijje fi du'il-Mesadiril-aslijje*, str. 579. Lanac prenosilaca ovog hadisa je slab, prema navedenom izvoru. (op. a.)

[4] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/465.

[5] *Es-Siretun-Nebevijje fi du'il-Mesadiril-aslijje*, str. 579.

[6] *Mu'inus-sire*, str. 394.

[7] *Es-Seraja vel-bu'usun-Nebevijje*, str. 282.

Potom se vratio sa svojim odredom i izvijestio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o izvršenju zadatka. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao ga je: "Jesi li vidio išta neobično?" Halid, radijallahu anhu, odgovorio je: "Nisam." Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče mu: "Vrati se, jer nisi ništa postigao!" Halid se vratio ogorčen što nije u potpunosti izvršio zadatak, i kada su ga ugledali služitelji hrama, shvatili su da je došao kako bi dovršio zadaću, te su pobjegli u brda vičući: "O Uzza, oduzmi mu pamet! O Uzza, oslijepi ga!" Kada je Halid prišao mjestu gdje je stajao kip, pred njim se pojavila gola žena, duge razvezane kose. Posipala je zemlju po svojoj glavi. Halid, radijallahu anhu, prišao joj je, udario je sabljom i ubio. Nakon toga vratio se i obavijestio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji mu reče: "To je bila boginja Uzza!"[1]

2- Pohod Sa'da b. Zejda na hram boginje Menat

Menat je ime boginje koja se nalazila na obali Crvenog mora, u području Kadida, u mjestu zvanom Eš-Mušelel. Obožavala su je plemena Evs, Hazredž, Gassan, i druga manja plemena koja su bila njihovi saveznici. U pagansko doba ova plemena su je izuzetno poštovala i od njenog hrama su ulazili u obrede hadždža. Toliko su je poštovali da im je zbog nje bilo neugodno obilaziti između Safe i Merve tokom hadžskih obreda, te to nisu ni činili. Taj običaj, koji su naslijedili od predaka, prakticirali su sve dok nisu primili islam, i kada su sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, došli da obave hadždž, spomenuli su mu tu neugodnost, pa je Allah objavio[2]:

﴿إِنَّ ٱلصَّفَا وَٱلْمَرْوَةَ مِن شَعَآئِرِ ٱللَّهِ فَمَنْ حَجَّ ٱلْبَيْتَ أَوِ ٱعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَن يَطَّوَّفَ بِهِمَا﴾

"Safa i Merva su, doista, Allahova obredna mjesta. Zato onaj koji Kabu hodočasti ili 'umru obavi, ne čini nikakav prijestup ako obiđe oko njih."[3]

Ovaj kip postavio je začetnik idolopoklonstva Amr b. Luhej el-Huza'i, koji je iskrivio Ibrahimovu, alejhis-selam, vjeru monoteizma. Nakon što su muslimani, Allahovom dobrotom, oslobodili Mekku, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je odred od dvadeset konjanika da je unište za sva vremena, a na čelo odreda postavio Sa'da b. Zejda, radijallahu anhu, iz plemena Ešhel, koji su u pagansko doba obožavali Menat.[4]

Sa'd je poveo svoj odred žureći da izvrši zadatak. Stigavši do njenog hrama, zatekao je služitelja koji ga je upitao: "Šta hoćeš?" "Hoću da uništim Menat", rekao je Sa'd. "Radi kako ti je volja", odgovorio je služitelj hrama. Sa'd je krenuo prema kipu pred kojim se pojavi gola crna žena, raščupane kose. Udarala se po prsima i

---

[1] *Es-Seraja vel-bu'usun-Nebevijje*, str. 283.
[2] *Šerhun-Nevevi ala Sahihu Muslim*, 9/22.
[3] Sura El-Bekare, 158.
[4] *Es-Seraja vel-bu'usun-Nebevijje*, str. 287.

proklinjala. Njen služitelj je povikao: "O Menat, uništi one koji su ti nepokorni!"[1] Ali, njegov krik je bio uzaludan, Sa'd se nije ni osvrtao na to, prišao joj je i ubio je jednim udarcem sablje. Nakon toga su prišli kipu i uništili ga. U riznici hrama ništa nisu pronašli te su se vratili Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.[2]

3- Pohod Amra b. El-Asa na božanstvo Suva

Allah, dželle šanuhu, govoreći o Nuhovom, alejhis-selam, narodu, kaže:

﴿وَقَالُوا۟ لَا تَذَرُنَّ ءَالِهَتَكُمْ وَلَا تَذَرُنَّ وَدًّا وَلَا سُوَاعًا وَلَا يَغُوثَ وَيَعُوقَ وَنَسْرًا ﴿٢٣﴾﴾

"I govore: 'Nikako božanstva svoja ne ostavljajte, i nikako ni Vedda, ni Suvaa, a ni Jegusa, ni Jeuka, ni Nesra ne napuštajte!'"[3]

Spomenuti Suva bio je jedan od kipova koji je obožavao Nuhov, alejhis-selam, narod. Kasnije je postao božanstvo plemena Huzejl el-Mudarije.[4] Ovog idola obožavalo je pleme Huzejl; mnogo su ga poštovali te su mu i na hodočašće dolazili.[5] Tako je ostalo sve do oslobođenja Mekke, kada je pleme Huzejl, sa drugim plemenima, primilo islam u grupama.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je odred pod komandom Amra b. El-Asa, radijallahu anhu, da unište Suvaa. Zapovjednik ovog pohoda kazuje: "Došao sam na mjesto gdje se nalazio i zatekao kod njega služitelja koji me upitao: 'Šta hoćeš?' Rekao sam: 'Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio mi je da ga uništim.' Služitelj reče: 'Nećeš to moći učiniti!' 'A zašto?', upitao sam. 'Bit ćeš spriječen', odgovorio je, pa sam mu rekao: 'Teško tebi, zar si još uvijek uporan u zabludi!? Čuje li on išta, vidi li išta!?' Nakon toga sam prišao kipu i razbio ga, te sam naredio svojim drugovima da otvore riznicu, ali ništa u njoj nisu zatekli. Rekao sam služitelju: 'Šta misliš o ovome što si vidio?' On reče: 'Predajem se Allahu!'"[6]

Iz ovih pohoda koje je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao s ciljem uništenja kipova i idola, učimo da se mjesta širka i nevjerstva moraju uništiti istog momenta kada to postane moguće, ne odgađajući ni jedan dan, jer je širk najveće zlo. Isto važi i za kabure koji su postali predmet ibadeta i božanstva koja se obožavaju pored Allaha, i za kamenje koje se hodočasti radi iskazivanja poštovanja,

---

[1] Ibn Sa'd, *Et-Tabekatul-kubra*, 2/146.

[2] *Es-Seraja vel-bu'usun-Nebevijje*, str. 288. Autor ove studije Burejk el-Umeri kaže: "Sa stanovišta hadiske nauke, ova predaja je slaba, ali se može prihvatiti kao historijski podatak, jer mnogi historičari navode da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, slao odrede da unište neke kipove. Jedan od njih morao je biti i kip Menat jer je on predstavljao jedno od najvažnijih božanstava na Arapskom poluostrvu." U svom proučavanju Poslanikovih pohoda uveliko sam se služio ovom vrijednom naučnom studijom urađenom pod mentorstvom dr. Ekrema el-Umerija. (op. a.)

[3] Sura Nuh, 23.

[4] *Es-Seraja vel-bu'usun-Nebevijje*, str. 292.

[5] Eš-Šami, *Subulur-Rešad*, 6/303.

[6] El-Vakidi, *El-Megazi*, 2/870.

traženja bereketa, zavjetno ili radi ljubljenja. Sve to treba potpuno zbrisati s lica Zemlje, onoga momenta kada postane moguće, jer su mnoga od tih mjesta na stepenu Lata, Uzzaa, i Menata, a možda se oko njih i prema njima čini veći širk nego što je bio slučaj sa ova tri paganska idola.[1]

Treća tema
Lekcije, pouke i koristi iz ovih događaja

Prvo: Da'vetski potezi i divan način ophođenja prema ljudima

1- Suhejl b. Amr prima islam

Suhejl kazuje: "Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao u Mekku, ja sam se zatvorio u svoju kuću i poručio svome sinu Abdullahu da traži od Muhammeda da mi pruži sigurnost, jer nisam bio siguran da me neće ubiti. Prisjećao sam se šta sam sve uradio Muhammedu i njegovim ashabima i zaključio da niko nije bio gori od mene prema njima, jer ja sam na Hudejbijji pregovarao sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i grubo se ponašao tom prilikom, borio sam se protiv njega i na Bedru i na Uhudu, i kada god su Kurejšije nešto namjerile protiv njega, ja bih se uvijek našao u tome." Abdullah je otišao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Allahov Poslaniče, hoćeš li mu dati sigurnost?" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori: "Hoću. On je pod Allahovom zaštitom, i slobodno neka izađe." Potom je okupljenima oko sebe rekao: "Nemojte da neko ružno pogleda Suhejla b. Amra kada ga sretne. Zaista je Suhejl pametan i častan, i neko poput njega neće zanemariti islam, a već je vidio da nema koristi od onoga u što je polagao nade." Abdullah je o tome obavijestio svoga oca Suhejla koji reče: "Tako mi Allaha, on je bio dobročinitelj kao mladić, a dobročinitelj je i sada kao zreo čovjek!" Nakon toga Suhejl se počeo slobodno kretati. U Bitku na Hunejn pošao je sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, a još uvijek je bio mnogobožac, dok nisu stigli u mjesto El-Džu'rana gdje je primio islam.[2]

Poslanikove riječi mnogo su se dojmile Suhejla te je posvjedočio da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, čitavog života bio dobročinitelj, da bi nakon toga primio islam, postao dobar musliman poznat po činjenju dobrih djela.[3]

---

[1] *Es-Seraja vel-bu'usun-Nebevijje*, str. 302.
[2] El-Vakidi, *El-Megazi*, 2/846-847.
[3] El-Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 7/216-217.

Zubejr b. Bekkar kaže: "Nakon primanja islama Suhejl je mnogo klanjao, postio i udjeljivao sadaku. Odselio se sa svojom porodicom u Šam. Priča se da mu se od silnog posta i noćnog namaza promijenila boja kože. Često je plakao kada bi čuo učenje Kur'ana. U Bitki na Jermuku bio je zapovjednik velikog odreda."[1]

2- Safvan b. Umejje prima islam

Abdullah b. Ez-Zubejr kazuje: "Safvan b. Umejje pobjegao je u Eš-Šu'ajbu.[2] Sa njim je bio samo njegov rob Jessar kojem je govorio: 'Izađi, i potraži nekoga poznatog.' Jessar mu reče: 'Tu je Umejr b. Vehb.' Safvan odgovori: 'Šta ću od Umejra. On je sigurno došao da me ubije i sa Muhammedom se o tome dogovorio.' Ipak, izašao je da ga potraži i kada ga je sreo, rekao mu je: 'Umejre, zar ti nije dovoljno što si na mene natovario svoj dug i brigu o svojoj porodici, pa si došao da me ubiješ!?' Umejr mu reče: 'Ebu Vehbe, dao bih život za tebe! Dolazim ti od najboljeg čovjeka, najpažljivijeg prema rodbini.' Umejr je bio rekao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Allahov Poslaniče, prvak moga plemena je pobjegao iz Mekke i želi se baciti u more jer se boji za sebe. Draži si mi od oca i majke! Daj mu sigurnost!' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Dajem mu sigurnost', pa je Umejr bio došao da ga o tome obavijesti i rekao mu je: 'Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pružio ti je sigurnost.' Safvan reče: 'Tako mi Allaha, neću se vratiti dok mi ne doneseš neki znak koji ću prepoznati!' Umejr se vratio Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Allahov Poslaniče, pronašao sam Safvana, koji je pobjegao i želi se ubiti, i obavijestio sam ga da si mu pružio sigurnost, ali je on rekao: Neću se vratiti dok mi ne doneseš znak koji ću prepoznati.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Uzmi moj turban.' Umejr se vratio sa turbanom Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je nosio na dan oslobođenja Mekke. Rekao je Safvanu: 'Ebu Vehbe, došao sam ti od najboljeg čovjeka, najpažljivijeg prema rodbini, najvećeg dobročinitelja i najsamilosnijeg! Njegova slava je i tvoja slava, njegov ponos je i tvoj ponos, njegova vlast je i tvoja vlast, jer vi ste rodbina! Učini to radi Allaha!' Odgovorio je: 'Bojim se da ću biti ubijen.' Umejr reče: 'On te poziva da primiš islam, a ako odbiješ, možeš ostati dva mjeseca u Mekki. Znaj da se on najdosljednije drži zadate riječi i najveći je dobročinitelj. Poslao ti je svoj turban koji je nosio kada je ušao u Mekku. Prepoznaješ li ga?' Safvan je rekao: 'Prepoznajem, pokaži mi ga!' 'Evo, pogledaj', reče Umejr. Kada su se vratili, zatekli su Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako imami ljudima na ikindija-namazu. Stali su pored njih pa je Safvan upitao: 'Koliko namaza klanjate dnevno?' Umejr odgovori: 'Pet namaza.' 'I Muhammed vas predvodi?', upitao je Safvan. 'Da', odgovorio je Umejr. Nakon predaje selama, Safvan je povikao: 'Muhammede, Umejr b. Vehb mi je donio tvoj

---

[1] *Sijeru e'alamin-Nubela'*, 2/195.

[2] Lučko mjesto na obali Crvenog mora. Mekkelije su ga koristile prije nastanka Džidde. (op. a.)

turban i rekao da me pozivaš da dođem k tebi i da primim islam, a ako odbijem da slobodno boravim u Mekki dva mjeseca.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Dođi, Ebu Vehbe.' 'Ne, dok mi ne pojasniš', reče Safvan. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Slobodno boravi u njoj i četiri mjeseca!' Nakon toga Safvan je otišao svojoj kući.

Iako je još uvijek bio nevjernik, Safvan je krenuo sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u bitku protiv plemena Hevazin. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tražio je od njega sto oklopa i kompletno oružje i opremu. Safvan je rekao: 'Imam li pravo izbora ili sam prisiljen na to?' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Posudi nam i mi ćemo ti vratiti.' Pošto je pristao, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio mu je da ih ponese na Hunejn. Učestvovao je u Bitki na Hunejnu i u Taifu, a potom se vratio sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u El-Dža'ranu. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo je u obilazak plijena, a uz njega je išao Safvan. Kad Safvan ugleda jednu dolinu punu deva i ovaca, zagleda se u nju. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to primijeti i reče mu: 'Ebu Vehbe, dopada li ti se ova dolina?' 'Da', odgovorio je. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Poklanjam ti i nju i ono što je u njoj.' Safvan reče: 'Ovakvo nešto može uraditi samo čovjek koji je vjerovjesnik! Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha i da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik!' Tako je primio islam."[1]

U ovoj predaji primjećujemo da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pokušao pridobiti srce Safvana b. Umejje za islam, pa mu je poslao poruku da mu pruža sigurnost, zatim mu je dao izbor da primi islam, davši mu četiri mjeseca da razmisli o tome, i, napokon, dao mu je ogromno bogatstvo, a to ne može uraditi običan čovjek. Prvo mu je bio dao stotinu deva, kao i nekolicini drugih mekkanskih uglednika, a zatim mu je dao dolinu punu deva i ovaca. Safvan je na to rekao: "Ovakvo nešto može uraditi samo čovjek koji je vjerovjesnik!" Potom je primio islam.[2] Safvan b. Umejje je rekao: "Tako mi Allaha, kada mi je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, počeo dijeliti darove, bio mi je najmrži čovjek, ali mi je dao toliko da mi je na kraju postao najdraži!"[3]

3- Ikrime b. Ebu Džehl prima islam

Abdullah b. Ez-Zubejr, radijallahu anhu, kazuje: "Ummu Hakim, supruga Ikrime b. Ebu Džehla, rekla je: 'Allahov Poslaniče, Ikrime je pobjegao u Jemen jer se boji da ćeš ga ubiti, pa mu daj sigurnost.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'On je siguran.' Ummu Hakim je tada krenula u potragu za Ikrimom. Povela je sa sobom roba, mladića iz Bizantije, koji ju je počeo navraćati na blud. Ona je odga-

---

[1] El-Vakidi, *El-Megazi*, 2/853-855.
[2] *Et-Tarihul-islami*, 7/220.
[3] *Sahihu Muslim*, *Kitabul-fada'il*, br. 2313, str. 1806.

đala obmanjujući ga lažnim nadama, pa kada su stigli u naselje plemena Ukk, u Tihami, ona ih pozva u pomoć protiv mladića, te ga oni uhvatiše i svezaše. Ummu Hakim je nastavila put i pronašla Ikrimu na obali Tihame. Htio je da se ukrca na lađu, a lađar mu je govorio: 'Reci iskreno!' 'Šta da kažem?', pitao je Ikrime. 'Reci: Nema boga osim Allaha', reče mu. Ikrime odgovori: 'Od toga sam i pobjegao.' U tom momentu pojavila se Ummu Hakim i počela ga nagovarati. Govorila mu je: 'Amidžiću, dolazim ti od čovjeka koji je najpažljiviji prema rodbini, najveći dobročinitelj i najbolji čovjek. Nemoj se upropaštavati.' On je sačekao da mu priđe, a ona mu je rekla: 'Tražila sam od Muhammeda, Allahovog poslanika, da ti pruži sigurnost.' Ikrime reče: 'Ti si to učinila?!' 'Da', reče ona. Ikrime je odlučio da se vrati s njom. Kada je upitao šta se desilo sa mladim robom Bizantincem, ona mu je sve ispričala, te ga je Ikrime, koji tada još nije bio primio islam, ubio.

Kada su bili nadomak Mekke, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je svojim ashabima: 'Ikrime, sin Ebu Džehla, će vam doći kao vjernik i muhadžir, pa nemojte ružno govoriti o njegovom ocu, jer ružan govor o mrtvima uznemirava žive, a do mrtvih ne stiže.'

Ikrime pozva svoju suprugu na spolni odnos, ali ona odbi i reče: 'Ti si nevjernik, a ja sam muslimanka.' Ikrime je kazao: 'Zaista je to nešto veličanstveno kada me zbog toga odbijaš.' Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ugledao Ikrimu, veoma se obradovao te je skočio i prišao mu, a na sebi nije imao gornjeg ogrtača. Zatim je sjeo, a Ikrime je stao pred njega sa svojom suprugom koja bijaše u nikabu, i rekao: 'Muhammede, ona me je obavijestila da si mi garantirao sigurnost.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Istinu je rekla. Ti si siguran.' Ikrime reče: 'U šta pozivaš, Muhammede?' Odgovorio je: 'Pozivam te da posvjedočiš da nema drugog boga osim Allaha i da sam ja Allahov poslanik, da daješ zekat i da radiš tako i tako' – nabrojao mu je osnove islama. Ikrime reče: 'Allaha mi, pozivaš u istinu i lijepe stvari. Ti si među nama bio najiskreniji i najveći dobročinitelj, i prije nego što si počeo pozivati ovome čemu pozivaš!' Zatim je rekao: 'Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha i da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik!' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tome se veoma obradovao, a Ikrime reče: 'Allahov Poslaniče, podući me najboljim riječima koje mogu reći!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Reci: Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha i da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik!' Ikrime reče: 'A šta da kažem nakon toga?' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Kaži: Pozivam za svjedoka Allaha i sve prisutne da sam musliman, i muhadžir i mudžahid', pa je Ikrime izgovorio te riječi.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Traži šta god hoćeš, ako sam to dao nekome, dat ću i tebi!' Ikrime reče: 'Moli da mi Allah oprosti moje neprijateljstvo prema tebi, i svaki postupak uperen protiv tebe, i svaku bitku koju sam vodio protiv tebe, i svaku lošu riječ koju sam ti rekao u lice ili ti govorio iza

leđa.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Allahu moj, oprosti mu svako neprijateljstvo koje je ispoljavao prema meni, i svaki postupak koji je učinio s namjerom da utrne Tvoje svjetlo. Oprosti mu uvrede koje mi je iznio u lice ili iza leđa!' Ikrime je kazao: 'Zadovoljan sam tom dovom, Allahov Poslaniče. Kunem se da ću dvostruko više udjeljivati na Allahovom putu nego što sam trošio odvraćajući od islama, i borit ću se na Allahovom putu dvostruko energičnije nego što sam se borio protiv islama.' I zaista, veoma se zalagao u borbi na Allahovom putu te je preselio kao šehid u Bitki na Jermuku.

Nakon što je primio islam, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odredio je da nastavi živjeti sa svojom suprugom priznajući im vjenčanje sklopljeno u pagansko doba."[1]

Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, odnos prema Ikrimi bio je dovoljan da ga privuče u islam. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, požurio je da obuče ogrtač, osmjehnuo mu se, izrazio mu dobrodošlicu, a u jednoj predaji stoji da mu je kazao: "Dobro došao, jahaču i muhadžire!"[2] Te riječi su ganule Ikrimu, pobudile su mu emocije i navele ga da primi islam. Također, i postupak njegove supruge Ummu Hakim bint El-Haris b. Hišam utjecao je na njega da primi islam: zauzela se kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da mu da sigurnost, izložila se opasnosti puta pošavši u potragu za njim u nadi da će ga Allah uputiti, odbila je poći s njim u postelju jer je on nevjernik a ona muslimanka. Ikrime je tada shvatio da je islam veličanstvena vjera. Ummu Hakim je, dakle, inicirala njegovu zainteresiranost za islam da bi kruna toga bilo njegovo primanje islama pred Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Primio je islam iskreno, nije tražio ovosvjetska dobra, nego je tražio da Poslanik moli Allaha da mu oprosti grijehe prošlosti, zatim se pred Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, zakleo da će dvostruko više udjeljivati na Allahovom putu nego što je trošio za podršku paganstvu i da će biti uporniji u džihadu na Allahovom putu dvostruko više nego što je bio u borbi protiv islama. Svoju zakletvu je ispunio, bio je jedan od najhrabrijih mudžahida i muslimanskih komandanata u borbi protiv otpadnika, a zatim i tokom osvajanja Šama, gdje je preselio kao šehid u Bitki na Jermuku, uloživši svoj imetak i život na Allahovom putu.[3]

4- Ebu Bekrov otac prima islam, a Vjerovjesnik pokazuje poniznost

Esma bint Ebu Bekr, radijallahu anhuma, kazivala ja: "Po ulasku u Mekku, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uputio se ka haremu Kabe. Tu mu je Ebu Bekr doveo svoga oca, i kada ga je vidio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve

---

[1] El-Vakidi, *El-Megazi*, 2/851-853.

[2] *Medžme'uz-zeva'id*, 9/385. Predaja je mursel, a prenosioci u jednom od dva seneda su ljudi od kojih je bilježio El-Buhari u *Sahihu*. Što se tiče druge Et-Taberanijeve predaje, nju prenose prenosioci od kojih je bilježio El-Buhari u *Sahihu*, osim Mus'aba b. Sa'da koji nije slušao hadise od Ikrime. (op. a.)

[3] *Et-Tarihul-islami*, 7/223-225.

sellem, rekao je: 'Zašto nisi ostavio starca u kući, ja bih mu došao kući?' Ebu Bekr je odgovorio: 'Preče je da on dođe tebi nego ti njemu.' Poslanik ga je posjeo ispred sebe, potrao mu prsa i rekao mu: 'Primi islam.' Starac je primio islam. Kosa mu je bila pobijeljela pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Promijenite mu boju kose.'"[1] Prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, čestitao Ebu Bekru na tome što mu je otac primio islam.[2]

Ova predaja pokazuje Vjerovjesnikovo poštovanje prema starijim osobama i to je njegov sunnet, što potvrđuju i njegove riječi: "Nije od nas onaj ko ne poštuje naše starije i ko nije samilostan prema našim mladima!"[3], kao i njegove riječi: "Od poštovanja prema Allahu jeste iskazivanje počasti prema sijedim muslimanima."[4] Također je sunnet Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, iskazivanje počasti prema rođacima koji prednjače u islamu i udjeljuju i trude se na Njegovom putu, odajući im tako priznanje za uloženi trud, služenje islamu i muslimanima i pomaganje islamske da've.[5]

5- Fedale b. Umejr prima islam, a Vjerovjesnik pokazuje blagost i oprošta

Fedale b. Umejr b. El-Melluh el-Lejsi htio je ubiti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dok je na dan oslobođenja tavafio oko Kabe. Kada se približio, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zovnu ga: "Jesi li to ti, Fedale?" "Da, Allahov Poslaniče, ja sam Fedale", odgovorio je. "O čemu to razmišljaš?", upitao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. "Ni o čemu. Samo spominjem Allaha", odgovorio je. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nasmijao se i rekao: "Moli Allaha da ti oprosti!" Zatim je stavio ruku na njegova prsa te je njegovo srce našlo smiraj. Fedale je pričao: "Tako mi Allaha, kada je sklonio ruku sa mojih prsa, postao mi je najdraže stvorenje od svih Allahovih stvorenja." Fedale kaže: "Nakon toga otišao sam kući i u putu sam sreo jednu ženu s kojom sam se sastajao. Ona me zovnu: 'Hodi da popričamo!' 'Ne', rekoh joj." Fedale je zatim izrecitirao stihove koji glase:

Hodi da popričamo, rekla je. Ja rekao sam: Ne.
Allah to ne voli i islamu to ne dolikuje
Da nije došao Muhammed i vojska njegova
Da oslobode Mekku i kipove polome
Allahova bi vjera nestala
A širk bi pokazao svoje nasilničko lice[6].

---

[1] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 4/54-55.
[2] *Es-Siretun-Nebevije fi du'il-Mesadiril-aslijje*, str. 577.
[3] *Sunenut-Tirmizi, Kitabul-birr, bab 15*, br. 1986.
[4] Ebu Davud, *Sunen, Kitabul-edeb, bab 20*, br. 4843.
[5] *Et-Tarihul-islami*, 7/195.
[6] El-Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 7/213.

Drugo: Zar tražiš da ne izvršim Allahovu kaznu?

Urve b. Ez-Zubejr kazuje: "Neka žena je na dan oslobođenja Mekke ukrala, pa je njena rodbina usplahirena došla Usami b. Zejdu i zamolila ga da se zauzme za nju kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Kada je Usama počeo da se zauzima za nju, Poslanikovo lice je promijenilo boju. Navečer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, održao govor. Pohvalio je Allaha onako kako Mu dolikuje i rekao: 'A zatim: Ljude koji su živjeli prije vas uništilo je to što su puštali ugledne kada ukradu, a ako bi ukrali nejaki, izvršavali bi nad njima kaznu. Tako mi Onoga u čijoj je ruci Muhammedova duša, kada bi ukrala Fatima, kćerka Muhammedova, ja bih joj odsjekao ruku!'

Nakon toga je naredio da se onoj ženi odsiječe ruka. Ona se pokajala te se i udala. Aiša, radijallahu anha, kaže: 'Kasnije mi je dolazila pa sam prenosila Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, njene potrebe.'"[1]

To je bio nastavak odgoja islamskog ummeta. Vidimo ovdje pravdu u primjeni Allahovog zakona i nad bližnjima i nad daljnjima podjednako. Kurejšije su se našle pred Allahovim zakonom koji ne pravi razliku među ljudima jer su pred Allahom svi jednaki. Mjerilo ugleda postalo je pridržavanje Allahovih naredbi. U ovom slučaju koji je izazvao žestoku srdžbu i interesiranje Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nalazi se pouka muslimanima da ne budu nemarni u izvršenju Allahovih propisa i da ne traže od vladara da obustavi izvršenje Allahovih propisa.[2]

Treće: Mi štitimo onoga koga si ti zaštitila, o Ummu Hani!

Ummu Hani bint Ebu Talib kazivala je: "Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao u Mekku, kod mene su se sakrila dva rođaka moga muža Hubejre b. Ebu Vehba, iz Benu Mahzuma. Došao mi je moj brat Alija b. Ebu Talib i povikao: 'Ubit ću ih, Allaha mi!' Ja sam ih zaključala u svoju kuću, zatim sam otišla Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Zatekla sam ga kako se kupa iz posude u kojoj su bili tragovi tijesta, a njegova kćerka Fatima ga je zaklanjala njegovom odjećom. Kada se okupao, ogrnuo se svojom odjećom, zatim je klanjao osam rekata duha-namaza, potom mi je prišao i rekao: 'Dobro došla, Ummu Hani! Zbog čega si došla?' Ispričala sam mu slučaj dvojice ljudi i Alije, a on reče: 'Neka ih ne ubija! Koga si ti zaštitila, i mi smo zaštitili, i kome si ti dala sigurnost, i mi mu dajemo sigurnost.'"[3]

---

[1] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi*, br. 4304.
[2] *Mu'inus-sire*, str. 402. *Et-Tarihul-islami*, 7/233.
[3] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 4/59.

Četvrto: Nijednom vjerovjesniku ne dolikuje da se služi prevarom pomoću (znakova) oka

Abdullah b. Sa'd b. Ebus-Serh bio je primio islam i pisao Objavu, a onda se odmetnuo. Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao u Mekku, osudio ga je na smrt. Abdullah je pobjegao kod Osmana koji mu je bio brat po mlijeku. Kada ga je doveo da traži sigurnost za njega, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dugo je šutio, a onda je rekao: "Da." Kada ga je Osman odveo, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Zar nije bilo među vama pametnog čovjeka pa da, kada me je vidio da šutim, ustane i ubije ga?" Okupljeni rekoše: "Allahov Poslaniče, zašto nam nisi dao znak?"[1] Odgovorio je: "Vjerovjesnici ne ubijaju (davanjem) znakova!" A u drugoj predaji: "Nijednom vjerovjesniku ne dolikuje da se služi znakovima oka (namigivanjem)!"[2]

Ibn Hišam kaže: "Nakon toga bio je dobar musliman. Omer ga je postavio za namjesnika, a kasnije i Osman."[3]

Ibn Kesir kaže: "Umro je na sedždi tokom sabah-namaza, ili nakon sabaha u svojoj kući."[4]

Peto: S vama ću živjeti i uz vas umrijeti

Ebu Hurejre, radijallahu anhu, kaže: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, popeo se na Safu tako da je gledao Bejtullah. Podigao je ruke i spominjao Allaha koliko je htio, a zatim je dovio. Ensarije su sjedile niže njega i govorili su jedan drugom: 'Vjerovjesnika je obuzela ljubav prema njegovom mjestu i njegovom plemenu!' Potom je došla Objava, a kada bi dolazila nije nam to bilo skriveno, i niko nije gledao u Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dok ne završi. Nakon što je završeno objavljivanje, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'O ensarije, rekli ste: 'Vjerovjesnika je obuzela ljubav prema njegovom mjestu i njegovom plemenu!' Rekoše: 'Jesmo, Allahov Poslaniče.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Kakav bih ja onda bio? Ja sam Allahov rob i Njegov poslanik. Učinio sam hidžru Allahu i vama, i s vama ću živjeti i među vama umrijeti.' Oni su zaplakali i rekli: 'Rekli smo to samo iz ljubavi prema Allahu i Njegovom Poslaniku.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Allah i Njegov Poslanik vam vjeruju i prihvataju vašu ispriku.'"[5]

---

[1] *El-Bidaje ven-nihaje*, 4/296.
[2] *Sahihus-sire*, str. 527.
[3] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 4/58.
[4] *El-Bidaje ven-nihaje*, 4/296.
[5] *Sahihus-sire*, str. 529-530.

Šesto: Kurejšijski pjesnik Abdullah b. Ez-Ziba'ra prima islam

Nakon oslobođenja Mekke, Abdullah b. Ez-Ziba'ra es-Sehmi, koji je bio veliki protivnik islama, pobjegao je u Nedžran, ali su ga i tamo stigli stihovi Hasana koji ga je optuživao za kukavičluk i bježanje[1]:

Allah nam poživio onog kojeg mrziš
A i tebe poživio u Nedžranu ponižena.

Značenje stihova je: Allah neka da dug život Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, kojeg mrziš, pa si zbog te mržnje pobjegao u Nedžran, a neka Allah i tebi, Ibn Ez-Ziba'ra, podari dug život u poniženju i nesreći. Potom je Hasan prizivao Allahovu srdžbu na njega moleći da mu da vječnu patnju[2]:

Božija srdžba neka je na Ziba'ru i sina mu
i teška patnja u životu vječnomu!

Ti su stihovi stigli do Abdullaha b. Ez-Ziba're i naveli ga na razmišljanje. Allah mu je želio dobro, pa je Abdullah odlučio da primi islam. Zaputio se u Mekku, došao Allahovom Poslaniku i objavio da prima islam. Zamolio je Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da moli Allaha da mu oprosti neprijateljstvo prema njemu i islamu. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mu je: "Zaista islam briše ono što je bilo prije!"[3] Potom ga je zagrlio i skinuo sa njega ogrtač.[4] Prenosioci su složni da je Abdullah b. Ez-Ziba'ra nakon primanja islama izrekao mnoge stihove u kojima se izvinjavao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.[5]

Ibn Abdul-Berr o njemu kaže: "Napisao je mnogo pjesama u kojima je hvalio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, čime je pokrio poeziju koju je napisao dok je bio nevjernik."[6]

Ibn Hadžer kaže: "Primio je islam i hvalio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kroz poeziju, te mu je Vjerovjesnik darovao lijep ogrtač."[7]

El-Kurtubi kaže: "Bio je dobar pjesnik. Napisao je mnogo pjesama u pohvalu Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, čime je izbrisao ono što je izrekao u nevjerstvu."[8]

Ibn Kesir kaže: "Bio je jedan od najljućih neprijatelja islama. Koristio je svoju

---

[1] *El-Bidaje ven-nihaje*, 4/307.
[2] Muhammed Kabiti, *Es-Sahabijjuš-ša'iru Abdullah ibn Ez-Ziba'ra*, str. 92.
[3] El-Vakidi, *El-Megazi*, 2/848.
[4] Ez-Zerkeli, *El-I'lam*, 4/84.
[5] Muhammed Kabiti, *Es-Sahabijjuš-ša'iru Abdullah ibn ez-Ziba'ra*, str. 97.
[6] Ibn Abdul-Berr, *El-Isti'ab*, 2/310.
[7] Ibn Hadžer, *El-Isabe*, 2/308.
[8] *Tefsirul-Kurtubi*, 6/407.

nadarenost za vrijeđanje muslimana, zatim ga je Allah počastio tevbom te je postao musliman i branio islam."[1]

Sedmo: Šerijatski propisi iz ovog pohoda

1- Ovaj događaj obiluje šerijatskim propisima, a neki od njih su[2]:

a) Putniku koji ne putuje radi (izvršenja) grijeha dozvoljeno je da odabere hoće li na putovanju tokom ramazana postiti ili iftariti, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tokom ovog pohoda s vojskom postio od Medine sve do Kedida, a zatim je prekinuo post.[3]

b) Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je osam kratkih rekata duha-namaza. Na osnovu toga neki učenjaci smatraju da je taj namaz pritvrđeni sunnet.[4]

c) Putnik skraćuje namaz. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ostao je u Mekki devetnaest dana i cijelo vrijeme kratio je četverorekatne namaze.[5]

d) Zabrana mut'a-braka za sva vremena, nakon što je bio dozvoljen tri dana.[6] Imam En-Nevevi smatra da se zabrana desila dva puta: prvi put nakon Bitke na Hajberu, a prije toga bio je dozvoljen, zatim je ponovo dozvoljen na dan oslobođenja Mekke da bi nakon toga bio zabranjen za sva vremena.[7] Ibnul-Kajjim, međutim, smatra da nije uopće zabranjen na Hajberu nego nakon oslobođenja Mekke. On je napisao dugu raspravu o tome kada je govorio o fikhskim propisima iz Bitke na Hajberu i oslobođenja Mekke.[8] Ono oko čega se svi slažu jeste da je zauvijek zabranjen nakon oslobođenja Mekke.[9]

e) Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, presudio je da dijete pripada onome u čijoj je bračnoj postelji rođeno, a da se bludnik kazni kamenovanjem. To se navodi u hadisu o sinu Velideta b. Zem'ata. O njemu su se sporili Sa'd b. Ebu Vekkas i Abdullah b. Zum'a, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, presudio da pripadne Abdullahu b. Zem'atu jer je rođen u bračnoj postelji njegovog oca.[10]

f) Nije dozvoljeno oporučno ostaviti više od trećine imetka. Ova zabrana nalazi se u priči o Sa'du b. Ebu Vekkasu, koji je, kada se razbolio u Mekki, pitao

---

[1] *El-Bidaje ven-nihaje*, 4/308.
[2] Što se tiče fikhskih propisa oslonio sam se na ono što navode dr. El-Umeri u *El-Mudžteme'ul-Medeni* i dr. Mehdi Rizkallah u *Es-Siretun-Nebevijje fi du'il-Mesadiril-aslijje*. (op. a.)
[3] *Es-Siretun-Nebevijje fi du'il-Mesadiril-aslijje*, str. 574.
[4] *Es-Siretun-Nebevijje fi du'il-Mesadiril-aslijje*, str. 574.
[5] *El-Mudžteme'ul-Medeni*, str. 185.
[6] *Es-Siretun-Nebevijje fi du'il-Mesadiril-aslijje*, str. 574.
[7] *Šerhun-Nevevi*, 9/181.
[8] *Zadul-me'ad*, 3/343-345, i 3/459-464.
[9] *Es-Siretun-Nebevijje fi du'il-Mesadiril-aslijje*, str. 575.
[10] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi*, br. 4303.

Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da oporuči više od trećine imetka kao sadaku, ali mu to Poslanik nije odobrio.[1]

Ovo su neki fikhski propisi iz događaja vezanih za oslobođenje Mekke.

2- Gdje je boravio Vjerovjesnik po dolasku u Mekku

Po dolasku u Mekku, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, smjestio se u El-Hadžun, gdje su Kurejšije utanačile sporazum o bojkotu muslimana i porodice Benu Hašim. Kada ga je Usama b. Zejd upitao hoće li odsjesti u svojoj kući, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "A zar nam je Akil ostavio kuće i stanove?!", ukazujući mu da musliman ne nasljeđuje nevjernika. Ebu Taliba, koji je umro kao nevjernik, naslijedili su Akil i Talib te su prodali sve kuće, a Alija i Džafer nisu ga naslijedili jer su bili muslimani.[2]

Osmo: Neki rezultati oslobođenja Mekke

1- Mekka je pala pod vlast muslimana, nestalo je nevjerničke vlasti u njoj, i ukazala se prilika za uništenje preostalih bastiona nevjerstva na Hunejnu i Taifu, da bi se nakon toga krenulo u osvajanje ostalih dijelova svijeta.

2- Nakon oslobođenja Mekke, muslimani su postali najjača sila na Arapskom poluostrvu. Ostvarila se Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, želja da Kurejšije prime islam. Muslimani su postali sila kojoj nema ravne na Arapskom poluostrvu, sila koja je u stanju pod zastavom islama ujediniti Arape, da bi potom, napala na okolne države kako bi uništila nepravedne vladare i nasilnike, i donijela ljudima slobodu da mogu prihvatiti Allahovu vjeru i Njega Jedinog obožavati.[3]

3- Ova pobjeda imala je velike političke, vojne, vjerske i društvene posljedice, što će primijetiti svaki pažljiv istraživač. Društveni rezultati ogledaju se u Vjerovjesnikovoj blagosti i nastojanju da ljudima vrati samopouzdanje i povjerenje u novi sistem koji je zavladao njihovim gradom. Odredio im je učitelje koji će ih podučavati vjeri. Nakon odlaska iz Mekke ostavio je u njoj Muaza b. Džebela da bude imam ljudima u namazu i da ih podučava propisima vjere. Političko djelovanje ogleda se u postavljanju Utaba b. Usejda za namjesnika u Mekki, sa zadatkom da sudi ljudima po Allahovoj Knjizi, da pomogne slabome da vrati svoje pravo, obespravljenog protiv nasilnika.[4] Vjerski: oslobođenje Mekke i njeno stavljanje pod muslimansku kontrolu uvjerilo je sve Arape da je islam vjera koju Allah želi Svojim robovima, te su počeli u grupama ulaziti u islam.[5]

4- Ostvarilo se Allahovo obećanje da će dati vlast iskrenim vjernicima nakon

---

[1] *Sunenut-Tirmizi*, 3/291. El-Umeri, *El-Mudžteme'ul-Medeni*, str. 186.
[2] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 2/482.
[3] Ahmed Armuš, *Kijadetur-Resuli-es-sijasijje vel-askerijje*, str. 129.
[4] *Te'emmulat fis-Siretun-Nebevijje*, str. 266.
[5] *Te'emmulat fis-Siretun-Nebevijje*, str. 267.

što se žrtvuju, ispune uvjete i poduzmu uzroke koji vode ka učvršćenju, i nakon što prođu kroz različite faze, primijene Allahove zakone, poput zakona iskušenja, akcije i reakcije, postepenosti, popravljanja samoga sebe, poduzimanja uzroka... Ne treba zaboraviti taj divni prizor kada Bilal stoji na Kabi i uči ezan za namaz, nakon što je bio mučen na mekkanskoj žegi, kada je pod mukama i okovan u lancima govorio: "Jedan, jedan!" Danas se, međutim, penje na Kabu i svojim umilnim glasom, u zanosu imana, uči ezan.

Šesnaesto poglavlje
Bitka na Hunejnu i Taifu, 8. h.g.

Prva tema
Povodi Bitke na Hunejnu i tok događaja

Nakon oslobođenja Mekke, Kurejšije su se pokorile Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa su plemena Hevazin i Sekif rekla: "Muhammedu je preostalo još samo da napadne nas, zato napadnimo mi njega prije nego što on napadne nas."

Za svoga glavnog zapovjednika odabrali su Malika b. Avfa en-Nasrija. Pod njegovu komandu stavili su se Hevazin, Sekif i Benu Hilal. Ka'b i Kilab, ogranci Hevazina, nisu učestvovali. Ovoj vojsci se priključio i Durejd b. Es-Sammeh, nekada je bio veliki borac, ali je već bio star pa je učestvovao samo kao savjetnik.

Malik b. Avf odlučio je da sa sobom povedu žene, djecu i ponesu svoj imetak kako ne bi pobjegli. Kada je Durejd saznao za to, upitao ga je: "Zašto to?" Malik je odgovorio: "Hoću da iza svakog čovjeka bude njegova porodica i imetak, neka znaju da se bori za njih." Durejd reče: "Boga mi, ti kao da si čoban. Zar misliš da će poraženog nešto spriječiti od bježanja?! Ako bitka bude u tvoju korist, znaj da ćeš imati koristi samo od boraca, a ako bude na tvoju štetu, izgubit ćeš i porodicu i imetak!" Međutim, Malik nije poslušao njegov savjet.[1]

Prvo: Najvažniji događaji tokom Bitke na Hunejnu

Petog ševvala muslimani su se uputili ka Hunejnu gdje su stigli navečer desetog ševvala.[2]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postavio je Utaba b. Usejda za namjesnika Mekke. Broj muslimanskih boraca iznosio je 12.000, a Hevazin i Sekif su imali dvostruko više boraca, ili čak i više. Neki novi muslimani su, kada su vidjeli broj muslimanske vojske, rekli: "Danas nećemo biti poraženi zbog malobrojnosti." Bili su zadivljeni svojim stanjem.[3]

Potezi koje je poduzeo Malik b. Avf, zapovjednik Hevazina i Sekifa

1- Podizanje borbenog duha vojnicima

Malik je održao govor svojoj vojsci u kojem ih je podstakao na ustrajnost i junaštvo. Između ostalog, kazao im je: "Muhammed nikada do sada nije vodio pravu borbu, nego se sukobljavao sa neiskusnim ljudima pa ih je zato pobjeđivao!"[4]

---

[1] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/467. Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 4/88.
[2] Ibn Sa'd, *Et-Tabekat*, 2/150.
[3] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 2/497.
[4] El-Vakidi, *El-Megazi*, 3/893.

2- Poveo je porodice vojnika i ponio njihov imetak

Zapovjednik ove vojske naredio je da iza vojnika idu njihove žene i djeca te da ponesu imetak. Time je želio da ih podstakne na junaštvo i upornost u borbi protiv neprijatelja, jer je smatrao da vojnik, koji zna da je iza njega ono najdraže što posjeduje, neće lahko napustiti položaj i pobjeći. Prenosi se od Enesa b. Malika, radijallahu anhu, da je rekao: "Oslobodili smo Mekku, a potom smo krenuli u pohod na Hunejn. Mnogobošci su došli organizirani u najurednije redove koje sam ikad vidio: prvo su bili konjanici, zatim pješaci, zatim žene, a onda stada ovaca, a iza njih stada deva."[1]

3- Lomljenje korica sablji

Običaj Arapa bio je da pred bitku slome korice sablji pokazujući tako svoju odlučnost na borbu protiv neprijatelja do pobjede ili smrti. S tim ciljem Malik je naredio svojim vojnicima da slome korice svojih sablji, te im je rekao: "Kada ugledate neprijatelja, polomite korice svojih sablji i navalite na njih svi kao jedan!"[2]

4- Postavljanje zasjeda i iznenadni napadi na muslimane

Malik b. Avf en-Nasri imao je dovoljno informacija o terenu na kojem će se odigrati bitka, te je odlučio da upotrijebi poznavanje terena u korist svoje vojske, pa je, po savjetu iskusnog ratnika Durejda b. Es-Sammeta, postavljao zasjede muslimanskoj vojsci. Ova taktika bi, da nije Allahove dobrote, uništila muslimanske snage.

5- Preuzimanje inicijative u napadu na muslimane

Dio plana hevazinskog vođe bio je preuzimanje inicijative u napadu na muslimane jer najčešće pobjeđuju napadači, dok branioci uglavnom bivaju u podređenoj poziciji. Nakon nekog vremena, ovaj plan je dao rezultate, ali, Allahovom dobrotom, odnos snaga se promijenio jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ostao postojan u borbi te su muslimani na kraju izašli kao pobjednici.[3]

6- Psihološki rat protiv muslimana

U sklopu plana hevazinskog vođe Malika b. Avfa bio je i psihološki rat protiv muslimana. U svrhu zastrašivanja muslimana odlučio je da desetine hiljada deva koje su poveli sa sobom jašu njihove žene, a zatim su ih smjestili u pozadinu. Prizor je izgledao zastrašujuće jer je posmatrač imao dojam da se radi o ogromnoj vojsci koja broji stotinu hiljada ratnika, a stvarno stanje nije bilo takvo.[4]

---

[1] *Sahihu Muslim, Kitabuz-zekat, bab: I'ta'ul-mu'ellefeti kulubuhum*, br. 1059, 2/736.
[2] *Medžme'uz-zeva'id*, 6/179-180. El-Hakim, *El-Mustedrek*, 3/48-49. Vjerodostojnog lanca prenosilaca.
[3] *El-Kijadetul-askerijje fi ahdir-Resul*, str. 252.
[4] Muhammed Ahmed Bašemil, *Gazvetu Hunejn*, str. 128-131.

Poslanikovi, sallallahu alejhi ve sellem, potezi

Kada je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, nakon oslobođenja Mekke stigla vijest da ga pleme Hevazin planira napasti, poduzeo je sljedeće korake:

1- Slanje Abdullaha b. Ebu Hudreda el-Eslemija da prikuplja informacije o Hevazinu

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je Abdullahu, radijallahu anhu, da ispita vijesti o Hevazinu. On je otišao i proveo među njima dan ili dva, potom se vratio i izvijestio Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o onome što je vidio.[1]

Abdullah, radijallahu anhu, izvršio je Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, naređenje i hitro se vratio i obavijestio ga o neprijateljima, ali njegove su informacije bile nepotpune jer im se nije dovoljno približio da bi čuo o čemu govore i šta smjeraju. Ono što je bilo vrlo važno, pozicije koje su zaposjeli, nije uspio saznati, tako da su muslimani bili iznenađeni zasjedama koje su im postavili u klancima iz kojih su ih zasipali kišom strijela. Neposjedovanje informacija o ovim zasjedama bilo je jedan od ključnih uzroka muslimanskih gubitaka na početku bitke. Međutim, to što se desilo ne negira Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, bezgrješnost, jer je ovo stvar idžtihada u vojnim pitanjima, a ne objava od Allaha, dželle šanuhu. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uložio je maksimalan trud da bi došao do preciznih i tačnih informacija, kako bi na osnovu njih sačinio odgovarajući vojni plan.[2]

2- Vojna oprema muslimanske vojske

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za ovaj je boj pripremio deset hiljada boraca s kojima je oslobodio Mekku, kojima se pridružilo dvije hiljade novih muslimana, te je ukupan broj muslimanskih boraca iznosio 12.000. Enes b. Malik, radijallahu anhu, kaže: "Na dan Hunejna došla su plemena Hevazin i Gatafan sa svojim porodicama i stokom, a s druge strane bio je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sa deset hiljada boraca, i još dvije hiljade amnestiranih."[3]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pokušavao je obezbijediti opremu za vojsku pa je zamolio svoga amidžića Nevfela b. El-Harisa b. Abdul-Muttaliba da mu posudi tri hiljade kopalja, a od Safvana b. Umejje tražio je u zajam štitove, dajući im garanciju za posuđeno. Nevfel i Safvan su još uvijek bili mnogobošci.

Safvan b. Alija b. Umejje prenosi od svog oca da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poručio: "Kada ti dođu moji izaslanici, predaj im trideset štitova i trideset deva, ili manje od toga!" Rekao mu je: "Allahov Poslaniče, je li na posudbu?" Posla-

---

[1] *Tarihut-Taberi*, 3/73.

[2] *El-Kijadetul-askerijje ala ahdir-Resul*, str. 369.

[3] *Sahihu Muslim, Kitabuz-zekat, bab: I'ta'ul-mu'ellefeti kulubuhum*, br. 1059, 2/735.

nik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio je: "Da."[1] U drugoj predaji stoji da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Hunejna posudio od njega štitove, a on je pitao: "Prisiljavaš li me na to, Muhammede?" Odgovorio je: "Ne, nego je to pozajmica sa zalogom." Neki štitovi su se zagubili pa mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, htio nadoknaditi, ali je on rekao: "Allahov Poslaniče, meni je danas islam draži od toga." Ebu Davud kaže: "Bio mu je posudio štitove prije nego što je primio islam, te je u međuvremenu primio islam."[2]

3- Poslanikova postojanost u bitki i njegov utjecaj na ishod bitke

Pleme Hevazin stiglo je na Hunejn prije muslimana, te su postavili svoje odrede po tjesnacima i šumarcima. Njihov plan bio je da iznenade muslimane gađajući ih strijelama dok budu ulazili u dolinu Hunejn.

Mnogobošci su iznenadili muslimane, zasipajući ih strijelama sa svih strana. U muslimanskim redovima nastao je metež, i kao rezultat panike većina vojske se dala u bijeg, pokušavajući spasiti živu glavu. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ostao je čvrst na bojnom polju, te je sa malom grupom oko sebe odvraćao neprijateljske napade. Abbas, radijallahu anhu, ovako opisuje taj stražni prizor: "Učestvovao sam sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u Bitki na Hunejnu. Ebu Sufjan b. El-Haris i ja bili smo uz Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ne odvajajući se od njega nijednog trena. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jahao je na svojoj bijeloj mazgi. Kada su nevjernici napali, muslimani su se dali u bijeg. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, potjerao je svoju mazgu velikom brzinom naprijed ka nevjernicima, a ja sam je uhvatio za uzde kako bih je usporio. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Abbase, pozovi one koji su se pod drvetom zakleli.'[3] Abbas je imao krupan glas pa je povikao: 'O vi koji ste se pod drvetom zakleli!' Allaha mi, kada su čuli kako ih dozivam, to je u njima probudilo emocije kao kada krava muče za svojom teladi. Povikali su: 'Odazivamo se, odazivamo se!' Abbas povika: 'Ubijajte nevjernike!' Zatim je dozivao ensarije: 'O skupino ensarija, o skupino ensarija!'" Kaže Abbas: "Potom sam pozvao samo Benul-Haris iz Hazredža. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, propinjao se na svojoj mazgi i posmatrao kako se bore pa je rekao: 'Ovako je kad se rasplamsa borba!'"[4]

Allah, dželle še'nuhu, pomogao je Svoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na Hunejnu sa nekoliko stvari od kojih je:

---

[1] Ebu Davud, *Sunen, Kitabul-buju', bab: Tadminul-arije*, br. 8566, 3/826.

[2] Ebu Davud, *Sunen, Kitabul-buju', bab: Tadminul-arije*, br. 8562, 3/823.

[3] Pozvao je prvo one koji su mu pod drvetom dali zakletvu koja je poznata kao Bej'atur-ridvan, jer su se ti ashabi zakleli na smrt, pa su bili najpreči da pokažu strpljivost, odlučnost i požrtvovanost u borbi. (prim. prev.)

[4] *Sahihu Muslim, Kitabul-džihad*, 3/1399, br. 1772.

-silazak meleka sa neba,
-strah neprijatelja[1],
-utjecaj bacanja prašine i pijeska u oči nevjernicima.

Od materijalnih oružja kojima je Allah, dželle šanuhu, pomogao Svoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na Hunejnu jeste bacanje dvije šake prašine i pijeska u lice mnogoboščima, i to tako što je Allah dao da svakome od njih nešto toga pijeska i prašine uđe u oči, te ih je to omelo u borbi i utjecalo na njihov poraz.[2] Abbas, radijallahu anhu, kaže: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo je pijeska u šaku i bacio u lice nevjernicima govoreći: 'Bit ćete poraženi, tako mi Muhammedovog Gospodara!' Stanje na bojnom polju još uvijek je bilo isto, ali tako mi Allaha, pogledao sam nakon što je bacio na njih pijesak i vidio kako postaju sve slabiji dok konačno nisu pobjegli."[3]

Drugo: Potjera za razbijenim neprijateljskim četama do Eutasa i Taifa

1- Ebu Musa el-Eš'ari, radijallahu anhu, kazuje: "Nakon Bitke na Hunejnu, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je Ebu Amira na čelu jednog odreda vojske u Eutas. Naišli su na Durejda b. Es-Sammeta čiji su borci, Allahovom voljom, poraženi, a on ubijen." Ebu Musa kaže: "Bio sam u pohodu sa Ebu Amirom. Njega jedan Džušemijac[4] pogodi strijelom u koljeno. Prišao sam Ebu Amiru i upitao: 'Amidža, ko te pogodio?' Kada mi je pokazao, krenuo sam za onim što ga je pogodio, a on je počeo bježati pa sam ga zovnuo: 'Stani! Zar se ne stidiš?' Stao je, pa smo razmijenili po jedan udarac sabljom i ja sam ga ubio. Otišao sam Ebu Amiru i rekao mu: 'Allah je kaznio onoga koji te je pogodio.' Rekao mi je: 'Izvadi ovu sablju.' Izvadio sam sablju iz koje je potekla voda. Rekao mi je: 'Bratiću moj, prenesi Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, selam od mene i zamoli ga da traži oprost za mene.' Potom me je postavio za zapovjednika umjesto sebe. Nedugo zatim je umro. Mi smo se vratili, te sam otišao Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, kući. Zatekao sam ga kako leži na hasuri na kojoj je bila postelja, na leđima i bokovima su mu se ocrtavali tragovi hasure. Ispričao sam mu šta se desilo s nama i kako je Ebu Amir zamolio da traži za njega oprost od Allaha. Zatražio je vodu da se abdesti, potom je podigao ruke i rekao: 'Allahu moj, oprosti Ubejdi Ebu Amiru.' Toliko je bio podigao ruke da sam vidio bjelinu njegovog pazuha, a potom je rekao: 'Allahu moj, učini da na Sudnjem danu bude iznad mnogih Tvojih stvorenja!' Rekao sam: 'Traži i za mene oprost', pa je zamolio: 'Allahu moj, oprosti grijehe Abdullahu b. Kajsu i na Sudnjem danu mu daj počasno mjesto.'"

---

[1] *Sahihus-sire*, str. 599.
[2] *El-Kijadetul-askerijje fi ahdir-Resul*, str. 259.
[3] *Sahihu Muslim, Kitabul-džihad*, 3/1399, br. 1775.
[4] Pripadnik plemena Džušem. (op. rec.)

Ebu Burda, sin Ebu Musaa, rekao je: "Jedna dova je za Ebu Amira, a druga za Ebu Musaa."[1]

2- Opsada Taifa

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, opkolio je Taif. Koristio je različite metode borbe tokom opsade: koristio je šuru, odabrao je odgovarajuće tačke tokom opsade, vodio je psihološki i propagandni rat.

Neke metode koje je koristio:

a) Novi način borbe

Tokom opsade Taifa Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, koristio je nova oružja koja prije nije koristio. Od tih oružja su:

Katapult

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, koristio je ovo oružje tokom opsade utvrde plemena Sekifa u Taifu. Od Mekhula se prenosi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, postavio katapult tokom opsade Taifa.[2]

Katapult je vrsta teškog oružja za opsadu, vrlo efikasno razara kule i utvrde, iz njega se mogu ispaljivati vatrene kugle koje izazivaju požar. Za njegovo korištenje potrebna je grupa vojnika.[3]

Oklopljena kućica

Oklopljena kućica je još jedna vrsta teškog naoružanja koje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, koristio po prvi put u opsadi Taifa. To je pokretna kućica napravljena od drveta. Služi za zaštitu vojnika od neprijateljskih strijela prilikom prilaska zidovima utvrda koje se žele srušiti, jer im njen krov pruža zaštitu od strijela.[4]

Bodljikavi kočići

U opsadi Taifa, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upotrijebio je još jedno novo oružje – bodljikave kočiće. To je odbrambeno sredstvo koje se sastoji od dva unakrsno postavljena bodljikava kočića koji se učvrste u zemlju tako da bodljikavi dio bude na površini zemlje i pravi ozljede na kopitima konja i stopalima vojnika te im onemogućava brzo kretanje koje je neophodno na bojnom polju.[5]

Autori Poslanikovog životopisa i hroničari njegovih bitaka navode da je tokom opsade Taifa Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da oko utvrde Sekifa

---

[1] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi*, 5/120, br. 4323.
[2] Ebu Davud*, Sunen, Kitabul-džihad, bab: Fadlul-džihad. Merasilu Ebu Davud*, str. 183.
[3] Gen. Muhammed Feredž, *El-Medresetul-askerijjetul-islamijje*, str. 407.
[4] *El-Kijadetul-askerijje fi ahdir-Resul*, str. 405.
[5] Gen. Abdurreuf Aun, *El-Fennul-harbi fi sadril-islam*, str. 195.

postave ove bodljikave kočiće.[1] To je poruka svim muslimanima, a naročito vođama muslimana, da koriste razum i razmišljaju o novim i korisnim stvarima koje mogu biti od pomoći ummetu u borbi protiv neprijatelja.

b) Odabir odgovarajućeg mjesta za vojni logor

Muslimani su se prvo ulogorili na čistini u blizini utvrde i nisu uspjeli ni skinuti svoju opremu a neprijatelj ih je već zasuo kišom strijela. Tada je Hubab b. El-Munzir predložio da se vojska stacionira izvan dometa neprijateljskih strijela. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prihvatio je ovaj prijedlog i zadužio Hubaba, koji je iskusan u tom domenu, da pronađe pogodno mjesto. On je pronašao pogodno mjesto i izvijestio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je naredio vojsci da se premjesti na novu lokaciju.

Amr b. Umejje ed-Damri kazivao je: "Čim smo se ulogorili, zasuli su nas strijelama, samo Allah zna s koliko, a izgledale su poput jata skakavaca. Pokušali smo se zaštititi, ali su mnogi ranjeni. Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao Hubaba i naredio mu: 'Pronađi neko uzvišenje podalje od neprijatelja.' Hubab je pronašao mjesto izvan naselja na kojem je kasnije sagrađen mesdžid u Taifu[2]. Vratio se i obavijestio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je naredio vojsci da se prebaci na novu lokaciju."[3]

c) Propagandni i psihološki rat

Stanovnici Taifa pružili su žestok otpor i ubili mnoge muslimane pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da se zapali nekoliko plantaža grožđa i palmi u okolini Taifa, kako bi napravio pritisak na pleme Sekif, pa kada je oslabio njihov borbeni duh, zamolili su ga da u ime Allaha i radi rodbinskih veza prestane paliti njihova polja, te je naredio da se prestane s tim.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uputio je proglas taifskim robovima da će svako od njih ko napusti utvrdu i priđe muslimanima postati slobodan. Dvadeset i tri roba su izašla, među njima i Ebu Bekret es-Sekafi, radijallahu anhu, te su primili islam. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao im je slobodu i nije ih vratio Sekifu nakon što su primili islam.[4]

d) Obustava opsade i mudrost tog postupka

Mudrost Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u obustavljanju opsade je očita. Čitavo područje oko Taifa postalo je dio islamske države i svoju snagu su crpili samo iz svojih jakih utvrda, te je iskusan vojskovođa shvatao da

---

[1] *Et-Tabekatul-kubra*, 2/214.
[2] Danas je poznat kao mesdžid Abdullaha b. Abbasa. (op. a.)
[3] El-Vakidi, *El-Megazi*, 1/416.
[4] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 2/510.

nastavak ili obustava opsade neće napraviti nikakvu razliku. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, savjetovao se sa ashabima po pitanju opsade.[1] Nevfel b. Muavija ed-Dejli rekao je: "Oni su poput lisice stjerane u rupu: ako nastaviš opsadu, pobijedit ćeš ih, a ako se povučeš, ništa ti neće naštetiti." Nakon toga Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je Omeru b. El-Hattabu da pozove vojsku na pokret. Ljudi se uzbuniše i rekoše: "Zar ćemo otići prije nego što osvojimo Taif!?" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Ostanite do sutra i borite se." Ujutro su muslimani otpočeli borbu te su mnogi ranjeni. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Sutra ćemo se, ako Bog da, vratiti." To je obradovalo muslimane te su se počeli spremati, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, se osmjehivao.[2] Ashabi su osjećali ljutnju zbog povlačenja pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Recite: 'Gospodaru našem se vraćamo, Njemu se kajemo, Njega obožavamo i Njega hvalimo.'"[3] Rečeno je: "Allahov Poslaniče, dovi Allahu protiv Sekifa!", a on uputi ovu dovu: "Allahu moj, uputi Sekif i dovedi ih!"[4]

Druga tema
Poslanikovo ophođenje prema ljudima

Bitno je skrenuti pažnju na nekoliko stvari u ovoj bitki:

Nema povratka u paganstvo

Na Hunejn je sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, pošla grupa ljudi koji su tek primili islam. Neka plemena su imala veliko stablo koje su nazivali Zatu Envat. Svake godine su dolazili na to mjesto, kod tog drveta, vješali na njega oružje i prinosili žrtvu, jedan čitav dan bi bdjeli oko njega. Ovi ljudi su išli sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i kada su ugledali to drvo, uhvatila ih je nostalgija za paganskim običajima kojih su se odrekli pa su rekli: "Allahov Poslaniče, napravi i ti nama Zatu Envat kao što oni imaju Zatu Envat!" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Allahu ekber! Tako mi Allaha, rekli ste kao što je Musaov narod rekao Musau:

[1] *Dirasat fi ahdin-Nubuvveti vel-hilafetir-rašide*, str. 206.
[2] *Sahihu Muslim, Kitabul-džihad ves-sijer, bab: Gazvetu Hunejn*, 3/1403, br. 1778.
[3] *Zadul-me'ad*, 3/497.
[4] *Sahihus-Siretun-Nebevijje*, str. 566.

﴿اجْعَل لَّنَا إِلَٰهًا كَمَا لَهُمْ آلِهَةٌ ۚ قَالَ إِنَّكُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ ﴿١٣٨﴾﴾

'Napravi i ti nama boga kao što oni imaju bogove. On im reče: Vi ste narod neznalački.'[1] I vi ćete slijediti običaje onih koji su bili prije vas."[2]

Ovaj primjer pokazuje da im, iako su bili muslimani, nije bilo sasvim jasno značenje tevhida te im je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, objasnio da u njihovom zahtjevu ima nekih značenja širka, upozorio ih na to, ali ih nije kaznio niti se prema njima ponio grubo, jer je znao da su tek primili islam.[3] Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dozvolio im je učešće u džihadu, jer uvjet za džihad nije potpuno čišćenje akide od primjesa neznaboštva, to je samo jedno dobro djelo, ko ga učini, imat će nagradu bez obzira što bude manjkav u nekim drugim pitanjima vjere. Džihad je škola praktičnog odgoja, u kojoj mudžahid, zbog čestog putovanja i brojnih susreta na kojima razmjenjuje mišljenja i oštri um, uči akidu, fikh i ahlak.[4]

Zanesenost mnoštvom biva uzrok uskraćivanja Allahove pomoći

Zadivljenost brojnošću donijela je muslimanima početni poraz. Kur'an o tome kaže:

﴿لَقَدْ نَصَرَكُمُ اللَّهُ فِي مَوَاطِنَ كَثِيرَةٍ ۙ وَيَوْمَ حُنَيْنٍ ۙ إِذْ أَعْجَبَتْكُمْ كَثْرَتُكُمْ فَلَمْ تُغْنِ عَنكُمْ شَيْئًا وَضَاقَتْ عَلَيْكُمُ الْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ ثُمَّ وَلَّيْتُم مُّدْبِرِينَ ﴿٢٥﴾﴾

"Allah vas je na mnogim bojištima pomogao, a i onoga dana na Hunejnu kada vas je mnoštvo vaše zanijelo, ali vam ono nije ni od kakve koristi bilo, nego vam je zemlja, koliko god da je bila prostrana, tijesna postala, pa ste se u bijeg dali."[5]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ukazao je da sva snaga i moć pripadaju Allahu, dželle šanuhu, kada je rekao: "Allahu moj, od Tebe tražim snagu i pobjedu, i u Tvoje ime se borim."[6]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kontrolirao je muslimane i ispravljao njihove pogreške u shvatanju i ponašanju, čak i u najopasnijim trenucima, tokom borbe protiv opakog neprijatelja.[7]

Unatoč tome što je većina boraca na početku bitke počela bježati, jer su bili iznenađeni i nespremni na ono što ih je snašlo, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije bio grub ni prema kome od njih. Neki ashabi su tražili da pobije amnesti-

---

[1] Sura El-E'araf, 138.
[2] En-Nedevi, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 349.
[3] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 2/497.
[4] El-Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 8/62.
[5] Sura Et-Tevbe, 25.
[6] *Sunenud-Darimi*, 2/135. Ahmed, *Musned*, 4/333.
[7] *El-Mudžteme'ul-Medeni fi ahdin-Nubuvve*, str. 199.

rane jer su pobjegli sa bojnog polja, ali je on odbio.[1]

Plijen je sredstvo za pridobijanje srca

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odlučio je da dijeljenjem plijena pridobije srca novih muslimana, onih koji su amnestirani u Mekki i beduina, te je poglavarima Kurejša, Gatafana i Temima dao ogromna blaga i svaki od njih dobijao je po stotinu deva. Među njima su Ebu Sufjan b. El-Harb, Suhejl b. Amr, Hakim b. Hizam, Safvan b. Umejje, Ujejne b. Husn el-Fezari, El-Akre'a b. Habis, Muavija i Jezid, sinovi Ebu Sufjanovi, i Kajs b. Adi.[2] Cilj ovog davanja jeste da njihova srca umjesto dunjaluka počnu voljeti islam, kao što kaže Enes b. Malik, radijallahu anhu: "Neki čovjek bi primio islam samo iz ljubavi prema dunjaluku, ali ubrzo nakon primanja islama, islam bi mu postajao draži od dunjaluka i svega što je na njemu."[3] Safvan b. Umejje kaže: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio mi je najmrže stvorenje, ali kada mi je počeo davati, postao mi je najdraže stvorenje!"[4]

Ovo davanje utjecalo je na mlade ensarije, jer i oni su ljudi, i počeli su o tome pričati. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, radio je na uklanjanju napetosti objašnjavajući im mudrost takve podjele plijena. Obratio se ensarijama apelirajući na njihov iman, razum i emocije.

Čitajući o ovom veličanstvenom događaju, musliman ne može a da ne zaplače. Kada je Sa'd ušao kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: "Allahov Poslaniče, nekim ensarijama je teško u duši zbog tvog načina podjele plijena. Podijelio si svome narodu. Dao si ogromne poklone arapskim plemenima, dok ovim ensarijama ništa nisi dao." "A gdje si ti u tome, Sa'de?", upitao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. On reče: "Allahov Poslaniče, ja sam samo jedan čovjek u svom narodu." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mu je: "Sakupi mi svoj narod u ovaj ograđeni prostor." Dođoše i neki muhadžiri pa im je dozvolio ostanak, a neki dođoše kasnije pa ih je vratio. Kada su se okupili, Sa'd reče: "Evo, ensarije su se okupile oko tebe." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stao je pred njih, zahvalio se Allahu kako samo Njemu dolikuje, a zatim rekao: "O ensarije, šta čujem da govorite o meni i da vam je teško u duši!? Zar niste bili u zabludi pa vas je Allah uputio posredstvom mene?! Zar niste bili sirotinja pa vam je Allah sa mnom dao obilje? I zar niste bili neprijatelji pa vas je Allah ujedinio?" Oni rekoše: "Allah i Njegov Poslanik su najpouzdaniji i najbolji!" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nastavio je: "Zar mi nećete odgovoriti?!" "A čime da ti odgovorimo, Allahov Poslaniče?!", začuđeno će ensarije. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nastavio je: "Ako biste htjeli, mogli biste reći, i to bi bila istina: 'Došao si kod nas kada su te

---

[1] *El-Mudžteme'ul-Medeni fi ahdin-Nubuvve*, str. 204-205.
[2] *Mu'inus-sire*, str. 421.
[3] *Sahihu Muslim, Kitabul-fada'il, bab: Ma su'ile Resulullahi šej'an katt*, 4/1806, br. 2312.
[4] *Sahihu Muslim, Kitabul-fada'il, bab: Ma su'ile Resulullahi šej'an katt*, 4/1806, br. 2313.

drugi u laž ugonili, ali mi smo ti povjerovali, došao si bez podrške, pa smo te mi pomogli, došao si prognan, i mi smo ti utočište pružili, došao si siromašan pa smo te odjenuli!' O ensarije, zar vam je teško što sam nešto od ovog dunjaluka podijelio nekim ljudima da bih pridobio njihova srca za islam, a vas sam prepustio vašem imanu. Zar ne biste bili zadovoljni, o ensarije, da se ljudi vrate s ovcama i devama, a da se vi vratite sa Allahovim Poslanikom? Tako mi Onoga u čijoj je ruci Muhammedova duša, ono s čime biste se vi vratili bolje je od onoga s čime će se oni vratiti! I da nije hidžre, ja bih bio ensarija! Kada bi svi ljudi krenuli jednim putem ili jednom dolinom, a ensarije drugim putem ili dolinom, ja bih krenuo onim putem ili dolinom kojom su pošle ensarije, jer oni su mome srcu bliži od drugih ljudi! Allahu moj, smiluj se ensarijama i djeci ensarija i djeci njihove djece!" Ensarije zaplakaše, suze im natopiše brade, i rekoše: "Zadovoljni smo da nama pripadne Allahov Poslanik." Nakon toga Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao je, a oni se raziđoše.[1] U drugoj predaji stoji da je još rekao: "Poslije mene će doći vrijeme kada će se drugima davati prednost nad vama, pa budite strpljivi dok me ne sretnete na Havdu."[2]

Valja napomenuti da nisu sve ensarije govorile ove riječi, nego je to bio stav mladih ensarija. Dokaz tome je predaja koju prenosi Enes b. Malik, radijallahu anhu, u kojoj stoji da su neke ensarije na dan Hunejna, kada je Allah, dželle šanuhu, Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dao veliki plijen od plemena Hevazin, i kada je počeo dijeliti Kurejšijama po stotinu deva, rekli: "Allah oprostio Allahovom Poslaniku! Dijeli Kurejšijama, a nas ostavlja, a s naših sablji još uvijek kapa njihova krv." To je doprlo do Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je poslao po ensarije i okupio ih u šatoru koji je bio natkriven kožom. Kada su se okupili, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao im je: "Kakve su to riječi koje čujem da govorite?" Viđenije ensarije rekoše mu: "Što se tiče onih od nas čije mišljenje se cijeni, oni, Allahov Poslaniče, ništa nisu rekli. A što se tiče naših mladića, oni su rekli: 'Allah oprostio Allahovom Poslaniku, dijeli Kurejšijama, a nas ostavlja, a s naših sablji još uvijek kapa njihova krv.'" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Ja dajem ljudima koji su tek napustili nevjerstvo kako bih pridobio njihova srca."[3]

Imam Ibnul-Kajjim, na osnovu ovog događaja, smatra da muslimanski vladar treba nastojati pridobiti neprijatelje na svoju stranu kako bi sačuvao muslimane od njihovog zla. Ibnul-Kajjim kaže: "Vladar je predstavnik muslimana i izvršava ono što je u njihovom interesu i uspostavlja vjeru, stoga mora nastojati pridobiti srca neprijatelja kako bi zaštitio islam, odbranio teritorij i pridobio poglavare nevjerstva na svoju stranu da bi sačuvao muslimane od njihovog zla. On ima pravo na to, štaviše,

---

[1] *Zadul-me'ad*, 3/474.
[2] *Sahihu Muslim, Kitabuz-zekat*, 2/738, br. 1061.
[3] *Sahihu Muslim, Kitabuz-zekat, bab: I'ta'ul-mu'ellefeti kulubuhum*, 2/734, br. 1509.

nužno je da tako postupi, jer je veća šteta propustiti priliku za pridobijanje neprijatelja nego uskratiti muslimanima nešto imetka. Šerijatski princip je da se od dvije štete bira manja, a od dvije koristi veća. Može se reći da su čitav ovaj svijet i vjera izgrađeni na ova dva principa."[1]

Ovoj vrsti ljudi imetak se daruje radi pridobijanja njihovih srca i kao podstrek na ustrajnost dok im iman ne uđe u srce i ne osjete njegovu slast.

Šejh Muhammed el-Gazali ovako objašnjava ovo pitanje: "Mnogi ljudi slijede Istinu trbuhom, a ne razumom. I kao što stoka ide za snopom djeteline dok ne uđe u svoju štalu, tako je ovim ljudima potreban materijalni poticaj dok im se srce ne smiri u imanu i dok im se vjera ne omili."[2]

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naveo ensarijama izvanredan primjer: skupina koju raduje njihov iman naspram skupine koju raduju deve, i skupina s kojom će poći Allahov Poslanik naspram skupine koja će povesti za sobom deve i ovce. Iz ovog primjera shvatili su da su pogriješili, te su briznuli u plač i izjavili da su zadovoljni tom podjelom. Ovim mudrim govorom Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, udobrovoljio je ensarije i umirio njihova srca.[3]

Strpljivo podnošenje grubosti beduina

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pokazao je veliko strpljenje na grubom ponašanju beduina, njihovoj pohlepi za imetkom i ovosvjetskim dobrima. Bio je odgajatelj koji potpuno shvata njihovo stanje i mentalitet koji proističe iz njihove životne okoline koja kod čovjeka razvija grubost, zajedljivost, individualizam. Objašnjavao im je ono u čemu je korist za njih i ophodio se prema njima shodno njihovom razumijevanju. Bio je samilostan, ponašao se prema njima kao odgajatelj, nije se ponašao kao kraljevi u njegovom vremenu pred kojima su njihovi podanici morali da čine naklon ili padaju ničice, između njih i njihovih vladara postojala je straža, te su im se morali obraćati s izrazima poštovanja i uzdizanja, kao što se rob ponaša prema gospodaru. Međutim, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je kao jedan od muslimana, oni su mu se slobodno obraćali, kritizirali, nikada nije postavio vratara između sebe i njih. Naravno, ashabi su se pred njim ponašali veoma lijepo, obraćali su mu se prigušenim tonom, pokazujući veliku ljubav prema njemu, ali neki beduini su bili grubi i ponašali su se nedolično, pa ih je Kur'an ukorio zbog takvog ponašanja i zbog povisivanja tona pred Poslanikom i neiskazivanja poštovanja prilikom obraćanja Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.[4]

---

[1] *Zadul-me'ad*, 3/486.
[2] *Fikhus-sire*, str. 427.
[3] *El-Mudžteme'ul-Medeni fi ahdin-Nubuvve*, str. 219.
[4] *El-Mudžteme'ul-Medeni fi ahdin-Nubuvve*, str. 219.

Primjeri Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, lijepog ponašanja prema beduinima:

a) Beduin koji je odbio navještaj dobra

Ebu Musa el-Eš'ari, radijallahu anhum, rekao je: "Bilal i ja bili smo sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, dok je odmarao u mjestu El-Dža'rana između Mekke i Medine. Tada je došao neki beduin i rekao Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Ispuni ono što si mi obećao!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mu je: 'Raduj se!' Beduin reče: 'Dosta mi je više toga: Raduj se!'" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ljutito se okrenuo Ebu Musau i Bilalu i rekao: "Ovaj je odbio navještaj dobra, pa hoćete li vi prihvatiti?" Njih dvojica rekoše: "Prihvatamo." Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio je da mu donesu posudu s vodom, oprao je u njoj ruke i lice, promućkao vodu u ustima, a zatim im rekao: "Napijte se ove vode, i operite njome lica i vratove, i očekujte dobro." Oni su uzeli posudu i uradili kako im je kazao, a Ummu Seleme ih je iza zastora zamolila da joj ostave malo te vode, pa su joj ostavili jedan dio.[1]

b) Beduin koji je rekao: "Ovom podjelom se ne želi Allahovo zadovoljstvo!"

Abdullah b. Mes'ud, radijallahu anhu, kaže: "Nakon Bitke na Hunejnu, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom dijeljenja dao je nekim ljudima prednost nad drugima. Dao je El-Akre'u b. Habisu stotinu deva, Ujejni isto toliko, a i drugim arapskim velikodostojnicima dijelio je mnogo, dajući pri dijeljenju prednost jednima nad drugima, pa je neki čovjek rekao: 'Allaha mi, ovo je nepravedno i ovom podjelom se ne želi Allahovo zadovoljstvo.' Rekao sam: 'Tako mi Allaha, obavijestit ću o ovome Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.'" Kaže Ebu Musa: "Kada sam ga obavijestio, lice mu je pocrvenjelo, i rekao je: 'Pa ko je pravedan ako nije pravedan Allah i Njegov Poslanik?!' Potom je rekao: 'Neka se Allah smiluje Musau, uznemiravan je više od ovoga ali je strpljivo podnosio!' Rekao sam: 'Ja sa njim više nikada neću razgovarati.'"[2]

c) Odnos prema plemenu Hevazin nakon što su primili islam

U mjesto El-Dža'rana Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, došla je delegacija plemena Hevazin. Došli su kao muslimani pa rekoše: "Allahov Poslaniče, kao što vidiš, pogodila nas je velika nevolja. Učini nam dobro, Allah i tebi učinio dobro!" Njihov govornik Zuhejr b. Sard Ebu Sard ustao je i rekao: "Allahov Poslaniče, među porobljenima se nalaze tvoje tetke i dojilje koje su te odgajale. Da nas je od Ibn Ebu Šemra i En-Nu'mana b. El-Munzira snašlo ono što nas je snašlo od tebe, nadali bismo se od njih dvojice da nam se smiluju i vrate nam naše

---

[1] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi*, br. 4328.

[2] *Sahihu Muslim, Kitabuz-zekat*, br. 1062.

porodice, a ti si Allahov poslanik i najbolji skrbnik." Potom je recitirao stihove, od kojih su i ovi:

Učini nam dobro, Allahov Poslaniče
Od tebe se tome nadamo jer si plemenit
Smiluj se ženama koje su te zadojile
Iz tvojih usta sami biseri izlaze
Smiluj se ženama koje su te zadojile
Ako to uradiš, bit ćeš po dobru upamćen.

To je bio razlog da svi njihovi zarobljeni budu oslobođeni. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, time im je učinio veliko dobro.[1]

Nakon što je saslušao delegaciju, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao im je: "Jesu li vam draže vaše žene i djeca ili vaši imeci?" Rekoše: "Tražiš da izaberemo između naših porodica i naših imetaka. Nama su draže naše žene i djeca." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče im: "Ono što je pripalo meni i Benu Abdul-Muttalibu, vratit ćemo vam. Nakon što klanjam s ljudima namaz, vi ustanite i recite: 'Tražimo od Allahovog Poslanika da se za nas zauzme kod muslimana, i od muslimana da se zauzmu kod Allahovog Poslanika, da nam vrate naše žene i djecu!' Tada ću ja ustati i dati vam, te ću zamoliti muslimane da vam i oni daju." I nakon što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, predvodio ljude na podne-namazu, oni ustadoše i rekoše kako ih je naputio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Ono što je pripalo meni i Benu Abdul-Muttalibu, mi vam vraćamo!" Tada muhadžiri rekoše: "Ono što je pripalo nama, pripada Allahovom Poslaniku!" Zatim ustadoše ensarije i rekoše: "Ono što je pripalo nama, pripada Allahovom Poslaniku!" El-Akre'a b. Habis reče: "Ali ja i Benu Temim ne damo ono što nam je pripalo." Ustade Ujejne i reče: "Ni ja ni Benu Fezara ne damo svoje." Abbas b. Mirdas reče: "Ne damo ni ja ni Benu Selim." Tada ustadoše ljudi iz plemena Selim i rekoše: "Naprotiv, ono što je pripalo nama, to pripada Allahovom Poslaniku!" Abbas b. Mirdas reče ljudima iz svoga plemena: "Zar me omalovažavate?" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Ko želi zadržati svoje pravo, neka vrati ovim ljudima njihove žene i djecu, a mi ćemo im kao naknadu dati šest dijelova iz prvog sljedećeg plijena."[2] U drugoj predaji stoji da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Ova vaša braća su nam došla kajući se i želim da im vratim njihove porodice koje su porobljene. Onaj od vas koji želi da to učini dragovoljno, neka to učini. A onaj ko želi zadržati svoje pravo, dat ćemo mu to iz prvog sljedećeg plijena koji nam Allah podari." Ljudi povikaše: "Učinit ćemo to drage volje!" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Mi ne znamo ko od vas to prihvata, a ko ne, stoga se obra-

---

[1] *El-Bidaje ven-nihaje*, 4/363-364.
[2] *Ibid.*, 4/352-353.

tite svojim poglavarima, a oni neka nam prenesu." Ljudi se okupiše oko svojih poglavara, porazgovaraše, zatim njihovi poglavari dođoše i obavijestiše Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da se svi drage volje odriču svoga prava.[1] Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obradovao se što je pleme Hevazin primilo islam, pitao ih je o njihovom vođi Maliku b. Avfu. Rekoše mu da se sklonio u Taif kod plemena Sekif. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče im da mu poruče da će mu vratiti njegovu porodicu i imetak, i još mu na to pokloniti stotinu deva, ako dođe i primi islam. Malik je došao i primio islam, te mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ukazao počast i postavio za poglavara njegovog i nekih okolnih plemena. To je ostavilo jak dojam na Malika b. Avfa te je u pohvalu Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, spjevao sljedeće stihove:

Nikada nisam ni vidio ni čuo
Za čovjeka poput Muhammeda
On kada dijeli, najdarežljiviji je
I ako hoćeš, obavijestit će te šta će biti sutra
A kada vojske boj zametnu
I sablje počnu sijevati
On je među svojim borcima
Poput iskusnog lava među mladim lavovima
Usred prašine na bojnom polju vreba neprijatelja[2].

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je veoma fleksibilan prema svojim oponentima, i na taj način uspio je privoljeti Hevazin i njihove saveznike da prihvate islam, i s njihovim snagama, pod vođstvom njihovog vođe Malika b. Avfa, kasnije je udario na preostale paganske snage u regiji. Oni su se borili protiv plemena Sekif i nanijeli im velike gubitke. Onemogućili su im kretanje i trgovinu pa su njihove vođe počele razmišljati kako da se izbave iz ove nevolje. Jedan od njih, Urve b. Mes'ud, odlučio je da ode Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji se vraćao iz Dža'rane nakon što je podijelio plijen sa Hunejna i obavio 'umru. Sreo ga je prije dolaska u Medinu i primio islam pred njim, potom se vratio u Taif. Bio je voljen u svom plemenu. Pozvao ih je da prime islam, i dok je učio ezan sa krova svoje kuće, neki od njih su ga gađali strijelama i teško ga ranili. Na samrti je zatražio da ga ukopaju sa šehidima opsade Taifa.[3]

Zaista je zadivljujuće kako se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ophodio prema ljudima i kako je revno radio na jačanju Allahove vjere. Uspio je ukloniti tragove idolopoklonstva i hramove nevjerstva u Mekki i oko nje, uspostavio je sistem upravljanja područjima koja su priključena islamskoj državi, postavio je Utaba b.

---

[1] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi*, br. 4319.
[2] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 4/144.
[3] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 4/192.

Usejda za upravnika Mekke, a Muaza b. Džebela za učitelja i odgajatelja.[1] Malika b. Avfa postavio je za poglavara plemena Hevazin, potom je učinio 'umru te se vratio u Medinu.

Treća tema
Lekcije, pouke i koristi

Prvo: Komentar ajeta koji su objavljeni o Bitki na Hunejnu

Allah, dželle šanuhu, rekao je:

﴿ لَقَدْ نَصَرَكُمُ ٱللَّهُ فِى مَوَاطِنَ كَثِيرَةٍ ۙ وَيَوْمَ حُنَيْنٍ ۙ إِذْ أَعْجَبَتْكُمْ كَثْرَتُكُمْ فَلَمْ تُغْنِ عَنكُمْ شَيْـًٔا وَضَاقَتْ عَلَيْكُمُ ٱلْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ ثُمَّ وَلَّيْتُم مُّدْبِرِينَ ﴿٢٥﴾ ثُمَّ أَنزَلَ ٱللَّهُ سَكِينَتَهُۥ عَلَىٰ رَسُولِهِۦ وَعَلَى ٱلْمُؤْمِنِينَ وَأَنزَلَ جُنُودًا لَّمْ تَرَوْهَا وَعَذَّبَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ ۚ وَذَٰلِكَ جَزَآءُ ٱلْكَٰفِرِينَ ﴿٢٦﴾ ثُمَّ يَتُوبُ ٱللَّهُ مِنۢ بَعْدِ ذَٰلِكَ عَلَىٰ مَن يَشَآءُ ۗ وَٱللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٢٧﴾ ﴾

''Allah vam je na mnogim bojištima pomogao, a i onoga dana na Hunejnu kada vas je mnoštvo vaše zanijelo, ali vam ono nije ni od kakve koristi bilo, nego vam je zemlja, koliko god da je bila prostrana, tijesna postala, pa ste se u bijeg dali. Zatim je Allah na Poslanika Svoga i na vjernike smiraj Svoj spustio, i vojske koje vi niste vidjeli poslao, i one koji nisu vjerovali na muke stavio, i to je bila kazna za nevjernike. Allah je poslije toga onome kome je htio oprostio, a Allah prašta i milostiv je.''[2]

Bitka na Hunejnu zabilježena je u Kur'anu da bi bila lekcija ummetu za sva vremena.

Najvažnije karakteristike kur'anskog govora o Bitki na Hunejnu:

1- Kur'an je ukazao na to da su muslimani bili zadivljeni svojim mnoštvom: **''...kada vas je mnoštvo vaše zanijelo'**, potom je objasnio da mnoštvo samo po sebi ništa ne koristi: **''...ali vam ono nije ni od kakve koristi bilo''**.

2- Kur'an ukazuje da su muslimani u početku doživljavali poraz te da su se dali u bijeg, osim Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i manje grupe ashaba: **''...nego vam je zemlja, koliko god da je bila prostrana, tijesna postala pa ste se u bijeg dali''**.

---

[1] *Ibid.*, 4/153.

[2] Sura Et-Tevbe, 25-27.

3- Kur'an ukazuje da je u ovoj bitki Allah pomogao Svoga Poslanika i ukazao mu čast spuštajući smiraj na njega i na vjernike: **"Zatim je Allah na Poslanika Svoga i na vjernike smiraj Svoj spustio"**.

4- Kur'an ukazuje da je Allah, dželle šanuhu, Svome Poslaniku pružio potporu na Hunejnu slanjem meleka: **"...i vojske koje vi niste vidjeli poslao, i one koji nisu vjerovali na muke stavio, i to je bila kazna za nevjernike".**

5- Na kraju Allah, dželle šanuhu, potvrđuje da prima pokajanje Svojih robova i nadahnjuje pokajanjem koga hoće od njih: **"Allah je poslije toga onima kome je htio oprostio, a Allah prašta i milostiv je"**.

Drugo: Uzroci pobjede i poraza u Bitki na Hunejnu

a) Uzroci poraza

1- U srca vjernika uvukla se samodopadljivost zbog velikog broja. Neki od njih su govorili: "Danas nećemo biti poraženi zbog malobrojnosti!" To je teško palo Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i bilo je uzrok početnog poraza.

2- Usljed prevelikog entuzijazma, želje i požurivanja, mnogi mladići izašli su u boj bez oružja ili nedovoljno naoružani.

3- Mnogobožaca je bilo dvostruko više nego muslimana.

4- Malik b. Avf stigao je sa svojom vojskom na Hunejn prije muslimana i u tjesnacima i gudurama postavio strijelce i pripremio zasjede. Ti odredi strijelaca napali su muslimane iznenada i žestoko.

5- Neprijatelj je bio organiziran i spreman na borbu protiv muslimana. Mnogobošci su došli u urednim redovima: prvo konjanici, zatim pješaci, pa žene, pa stada ovaca i na kraju stada deva.

6- Među muslimanskim borcima bila je skupina slabog imana, to su bili ljudi koji su nedavno primili islam u Mekki. Oni su se dali u bijeg i izazvali pometnju u muslimanskim redovima.

b) Uzroci pobjede

1- Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, postojanost u borbi. On se nije povlačio i to je utjecalo da se vojnici vrate i odazovu na njegov poziv.

2- Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, hrabrost. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ne samo da je ostao na bojnom polju, nego je potjerao svoju mazgu prema nevjernicima dok je Abbas, radijallahu anhuma, pokušavao da je zadrži.

3- Jedna manja grupa muslimana ipak je ostala uz Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njihov je ostanak utjecao na povratak onih koji su pobjegli i nastavak borbe do konačne pobjede.

4- Brz povratak onih koji su pobjegli i uključivanje u borbu.

5- Neprijateljska vojska učinila je veliku grešku jer nije nastavila goniti razbijene muslimanske snage u bijegu. To je muslimanskoj vojsci dalo priliku da konsoli-

dira redove i vrati se na bojno polje i započne borbu iznova pod komandom hrabrog i postojanog vojskovođe, Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

6- Bacanje pijeska. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo je pijesak u šaku i bacio ga u lice nevjernicima, a potom je rekao: "Poraženi ste, tako mi Muhammedovog Gospodara!"

7- Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je uporan u dovi, molio je Allaha za pobjedu nad neprijateljima.

8- Spuštanje meleka na bojno polje i njihovo učešće u borbi.[1] Allah, dželle šanuhu, kaže:

﴿وَأَنزَلَ جُنُودًا لَّمْ تَرَوْهَا وَعَذَّبَ الَّذِينَ كَفَرُوا وَذَٰلِكَ جَزَاءُ الْكَافِرِينَ ﴿٢٦﴾﴾

"...i vojske, koje vi niste vidjeli, On je poslao, i one koji nisu vjerovali na muke stavio, i to je bila kazna za nevjernike."[2]

Treće: Fikhski propisi iz Bitke na Hunejnu

1- Objavljen je ajet:

"...i udate žene, osim onih koje zarobite".[3]

Ovaj ajet je objavljen na dan Eutasa i objašnjava propis o udatim ženama koje su zarobljene i tako odvojene od svojih muževa. Ajet objašnjava da je dozvoljen odnos s njima nakon što im prođe iddet, jer porobljavanjem se prekida veza između njih i njihovih muževa, a iddet trudnice traje do okončanja trudnoće, a ako nije trudna, onda jedan hajz.[4]

2- Zabrana hermafroditima da ulaze ženama strankinjama

To je bilo dozvoljeno jer hermafrodit ne osjeća strast prema ženama. El-Buhari bilježi od Zejnebe bint Ebu Seleme, koja prenosi od svoje majke Ummu Seleme, radijallahu anha, da je rekla: "Kod mene je sjedio jedan hermafrodit pa je ušao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i čuo ga kako govori Abdullahu b. Ebu Umejje: 'Ako vam Allah otvori Taif, gledaj da uzmeš kao robinju Gajlanovu kćerku, ona dolazi sa četiri, a odlazi sa osam.' Tada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Neka ovi više ne ulaze kod vas.'"[5]

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, to je zabranio radi očuvanja morala u muslimanskom društvu.

---

[1] Vidjeti: Ebu Faris, *Es-Siretun-Nebevijje*, 423.
[2] Sura Et-Tevbe, 26.
[3] Sura En-Nisa, 24.
[4] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 2/520.
[5] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi*, 5/120, br. 4324.

3- Zabrana ubijanja žena, djece, staraca i radnika koji ne učestvuju u borbi

Ibn Kesir navodi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na Hunejnu prošao pored žene koju je ubio Halid b. El-Velid, radijallahu anhu. Oko nje su bili okupljeni ljudi. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Ona se nije borila." Potom je rekao jednom čovjeku: "Potraži Halida i reci mu da ne ubija žene i radnike."[1] U drugoj predaji: "Reci mu: 'Allahov Poslanik ti zabranjuje da ubijaš djecu, žene i radnike.'"[2]

4- Započinjanje 'umre od mjesta El-Dža'ran

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo je ka Mekki pa je odlučio učiniti 'umru te je stoga u mjestu El-Dža'ran ušao u ihrame za 'umru, i ovo je sunnet svakome ko ulazi u Mekku iz pravca Taifa. Danas mnogi ljudi, zbog neznanja, uđu u Mekku, a potom odlaze u ovo mjesto i odatle ulaze u ihram te se vraćaju u Mekku, a na ovakav način nije postupao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, niti je iko od islamskih učenjaka takvo nešto preporučio. Međutim, obični ljudi tako postupaju misleći da slijede sunnet Allahovog Poslanika, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je u prolazu kroz ovo mjesto na putu za Mekku i nije izašao iz Mekke da uđe u ihram u ovom mjestu.[3]

5- Upute beduinu da obavi 'umru na isti način kao što obavlja hadždž

Ja'la b. Munebbih kaže: "Neki čovjek u namirisanom ogrtaču došao je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji se nalazio u El-Dža'ranu, i upitao ga: 'Kako da postupim na 'umri?' Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, počela je silaziti Objava pa se pokrio odjećom. Imao sam volju da vidim Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kada mu silazi Objava te je Omer podigao dio odjeće sa njega i ja sam gledao u njega. Puštao je glas poput krkljanja, a kada je završeno objavljivanje, rekao je: 'Gdje je onaj što je pitao? Saperi miris i skini ogrtač, i obavi 'umru kao što obavljaš hadždž.'"[4]

6- Ko ubije nevjerničkog borca ima pravo na njegovu opremu

Ebu Katade kaže: "Na dan Hunejna vidio sam jednog muslimana kako se bori protiv jednog mnogobošca. Iza leđa ovome muslimanu prikradao se drugi mnogobožac da ga ubije pa sam požurio prema njemu. On je podigao mač da me udari, ali sam ja bio brži i odsjekao sam mu ruku. On me prigrlio i jako stisnuo tako da sam pomislio da će me ugušiti, ali je popustio pa sam ga odgurnuo i ubio. Potom su muslimani počeli bježati pa sam pobjegao i ja. Sreo sam Omera b. El-Hattaba te mu rekoh: 'Šta je ovo s ljudima?' 'Allahova odredba!', reče on. Nakon

---

[1] *El-Bidaje ven-nihaje*, 4/336.
[2] *Ibid.*, 4/335.
[3] *Zadul-me'ad*, 3/504.
[4] *Sahihus-Siretun-Nebevijje*, str. 578.

toga su se ljudi počeli vraćati i okupljati oko Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Nakon bitke, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Ko donese dokaz da je ubio nekog borca ima pravo na njegovu opremu.' Otišao sam da tražim dokaz da sam ubio onog mnogobošca, ali nisam našao svjedoka pa sam sjeo. Poslije sam odlučio da to ispričam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Jedan od ljudi koji je sjedio sa njim, javio se i rekao: 'Oružje ovog ubijenog o kojem govori je kod mene. Nagovori ga da mi ga prepusti.' Ebu Bekr, radijallahu anhu, rekao je: 'Neće ti ga dati! Kako će ga Allahov Poslanik dati kurejšijskoj nemoćnoj ptici, a ostaviti jednog od Allahovih lavova koji se borio radi Allaha i Njegovog Poslanika.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao je i predao mi njegovo oružje koje sam prodao i kupio plantažu. I to je bio prvi kapital koji sam stekao u islamu."[1]

Skrećemo pažnju na to kako je Ebu Katade el-Ensari, radijallahu anhu, nastojao spasiti svoga brata muslimana i usljed toga ubio je nevjernika. Također, Ebu Bekr, radijallahu anhu, želio je da svako uzme svoje pravo te je stoga reagirao. To ukazuje da je posjedovao dubok iman, čvrsto ubjeđenje i da mu je veza islamskog bratstva značila veoma mnogo.[2]

7- Skrivanje ratnog plijena

Na dan Hunejna Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo je dlaku sa grbe jedne zaplijenjene deve i rekao: "O ljudi, meni nije dozvoljeno da od plijena koji vam je Allah podario uzmem koliko je vrijednost ovoga, mimo propisane petine, a i ta petina se vraća vama. Stoga vratite i konac i iglu, i čuvajte se da ne uzmete kriomice nešto od ratnog plijena. Onome ko ukrade bilo šta iz ratnog plijena, to će mu donijeti samo sramotu, Vatru i pogrdu i na ovome i na onome svijetu."[3]

Kada su ljudi čuli ovo upozorenje Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, veoma su se uplašili. Jedan ensarija je došao sa kolutom konca od devine dlake i rekao: "Allahov Poslaniče, uzeo sam ovaj konac da bih sašio prekrivač za sedlo svojoj devi." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Što se tiče onog dijela koji je moje i Benu Abdul-Muttalibovo pravo, uzmi." Ensarija reče: "Ako je to došlo dotle, onda ga ne želim", te je predao konac.

Nakon Bitke na Hunejnu, Akil b. Ebu Talib bio je došao svojoj supruzi Fatimi bint Šejbe, a u ruci je nosio krvavu sablju, i rekao joj: "Uzmi ovu iglu da njome možeš šiti svoju odjeću." Tada je čuo glasnika kako viče: "Ko je uzeo nešto iz ratnog plijena, neka vrati, čak i iglu i konac!" Uzeo je iglu od svoje supruge i vratio je u ratni plijen.[4]

---

[1] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi*, br. 4322, 5/119.
[2] El-Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 8/26.
[3] *El-Bidaje ven-nihaje*, 4/353.
[4] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 4/145.

Žestoka prijetnja onome ko sakrije nešto od ratnog plijena, makar se radilo o nečemu beznačajnom, jedan je od najznačajnijih znakova Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, pristupa u odgajanju muslimana da u praktičnom životu pokazuju iman i poštenje. Primjena ovih smjernica od strane članova zajednice čisti tu istu zajednicu od prevara, jer nemarnost prema malom vodi ka nemarnosti prema velikom, a prevara je jedno od najodvratnijih ružnih djela i ne dolikuje da postoji u muslimanskom društvu.[1]

8- Ispunjavanje zavjeta datog u neznaboštvu

Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, rekao je: "Kada smo se vraćali sa Hunejna, Omer je upitao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o zavjetu na itikaf na koji se zavjetovao u neznaboštvu, pa mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da ispuni zavjet."[2]

Četvrto: Neki istaknuti postupci ashaba

1- Enes b. Ebu Mersed el-Ganevi čuva muslimane

Prije početka Bitke na Hunejnu, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Ko će nas čuvati noćas?" Enes b. Ebu Mersed se javio i rekao: "Ja ću, Allahov Poslaniče!" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mu je: "Uzjaši." Enes je uzjahao svoga konja, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče mu: "Popni se iznad ovog klanca tako da s tvoje strane budemo osigurani noćas."

Suhejl b. El-Hanzalijje kaže: "Ujutro kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao da klanja namaz, klanjao je dva rekata, a zatim upitao: 'Jeste li primijetili svoga čuvara?' Rekoše: 'Nismo ga primijetili.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, počeo je klanjati neprestano gledajući ka klancu. Kada je završio namaz, rekao je: 'Radujte se! Evo vašega čuvara!' Gledao je ka klancu kroz krošnje drveća. Enes b. Ebu Mersed se pojavio, prišao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Otišao sam na vrh klanca kako si mi naredio, Allahov Poslaniče, i kada je svanulo, pregledao sam oba kraja klanca i nikoga nisam primijetio.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Jesi li tokom noći silazio ovamo?' Enes odgovori: 'Samo da klanjam i radi nužde.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Garantiram ti Džennet, ne moraš više ništa raditi!'"[3]

Ovaj primjer pokazuje Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, brigu o pojedincu. Toliko je brinuo o ovom stražaru da se okretao u namazu, a to je nezamislivo osim ako se radi o nečemu vrlo važnom. Zatim je ashabima kazao: "Radujte se! Evo vašeg čuvara", a ovo je izraz koji je koristio kada bi želio da ih obraduje

[1] Sadik Urdžun, *Muhammed Resulullah*, 4/387-388.
[2] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi*, 5/118, br. 4320.
[3] Ebu Davud, *Sunen, Kitabul-džihad*, br. 2501. *Sahihus-sire*, str. 550.

nečim vrlo važnim. To pokazuje da muslimansko društvo ne zanemaruje pojedinca nego mu pridaje veliku važnost i ne tretira ga kao običan broj na papiru ili potrošni materijal koji se baca kada se iskoristi. Ovo je djelimično i komentar na riječi Allaha, dželle šanuhu, koji kaže:

﴿ وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَرَزَقْنَاهُم مِّنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَىٰ كَثِيرٍ مِّمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلًا ﴾

"Mi smo sinove Ademove doista odlikovali: dali smo im da kopnom i morem putuju, i opskrbili ih ukusnim jelima, i dali im velike prednosti nad mnogima koje smo stvorili."[1]

Ova priča nam, također, pokazuje da je potrebna budnost i izviđanje neprijateljskog stanja, praćenje njihovih pokreta radi prikupljanja podataka o broju i opremljenosti, kako bi se shodno tome mogao pripremiti odgovarajući plan. Za vođe koji nastoje uzdići Allahovu riječ na Zemlji ovo je nešto vrlo važno.[2]

Što se tiče Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "Garantiram ti Džennet, ne moraš više ništa raditi", misli se na dobrovoljna djela koja brišu grijehe i podižu stepene. Ovo znači da je uradio tako veliko i vrijedno djelo da mu je dovoljno da izbriše sva loša djela koja uradi u budućnosti, i Allah, dželle šanuhu, će ga zbog tog djela podići na visoke stepene u Džennetu. Ovaj hadis ne znači da ga ono što je uradio oslobađa obaveznih djela.[3]

2- Ummu Sulejmina hrabrost na Hunejnu

Enes, radijallahu anhu, kazivao je da je Ummu Sulejm na dan Hunejna uzela handžar – nož sa dvije oštrice. Ugledao ju je Ebu Talha i rekao: "Allahov Poslaniče, evo Ummu Sulejm sa handžarom." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Ummu Sulejm, šta ćeš sa tim handžarom?" Odgovorila je: "Ako mi se približi neki mnogobožac, njime ću mu rasporiti stomak." Čuvši njene riječi, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stade se smijati. Potom je rekla: "Allahov Poslaniče, pobij amnestirane koji su pobjegli i ostavili te." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "O Ummu Sulejm, Allah je dovoljan i On nam je dobro učinio."[4]

3- Šejma bint El-Haris, Vjerovjesnikova sestra po mlijeku

Među onima koji su zarobljeni na Hunejnu bila je i Šejma bint El-Haris, kćerka Halime es-Sa'dijje, Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, sestra po mlijeku. Grubo su je vukli, ne znajući ko je, pa im je rekla: "Znajte da sam ja, tako mi Allaha, sestra po mlijeku vašem drugu!" Ali joj nisu povjerovali sve dok je nisu doveli Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Rekla je: "Allahov Poslaniče, ja sam tvoja sestra

---

[1] Sura El-Isra', 70.
[2] Sadik Urdžun, *Muhammed Resulullah*, 4/366.
[3] *Et-Tarihul-islami*, 8/14.
[4] *Sahihu Muslim*, br. 1809. *Sahihus-sire*, str. 563.

po mlijeku." On upita: "Imaš li neki dokaz?" Odgovorila je: "Jedanput sam te držala u krilu pa si me ujeo za leđa." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sjećao se toga pa joj je prostro svoj ogrtač i posjeo je pokraj sebe i rekao joj: "Ako želiš, ostani kod mene, živjet ćeš u ljubavi i pažnji, a ako želiš, otpremit ću te tvome narodu." Rekla je: "Otpremi me mome narodu."[1] Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, lijepo ju je otpremio. Poklonio joj je tri roba, jednu robinju, deve i ovce. Ona je primila islam i vratila se svome plemenu.[2]

Peto: Pjesnik Ka'b b. Zuhejr prima islam

Nakon Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, povratka iz Taifa, došao je Ka'b b. Zuhejr, pjesnik koji je pisao pogrdnu poeziju o Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem. I kada mu je zemlja postala tijesna, njegov brat ga je podstakao da ode Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i primi islam, upozorivši ga na loše posljedice ako ne primi islam. Tada se uputio u Medinu. Nakon sabah-namaza prišao je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji ga nije poznavao, sjeo je pred njega, stavio svoju ruku u njegovu i rekao: "Ja sam Ka'b b. Zuhejr. Došao sam da kao musliman, kajući se, tražim sigurnost. Hoćeš li to prihvatiti od mene?" Neki ensarija je skočio i rekao: "Allahov Poslaniče, dopusti mi da odsiječem glavu ovom Allahovom neprijatelju!" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Ostavi ga na miru! Došao je kao musliman, kajući se." Ka'b je tada izrekao svoju poznatu pjesmu:

Moje srce je sretno danas, ljubavlju ispunjeno
I konačno se osjeća slobodno
Ujutro kad je sreću osjetilo
Radosno je zapjevalo
Poslanik je Svjetlo koje put nam pokazuje
I oštra sablja Allahova isukana
Predvodi skupinu Kurejšija koji
Kad su u Mekki islam primili rekoše: "Bit ćemo ustrajni!"
To su junaci koji su odjenuti
U pancire koje je Davud ispleo.

Spominje se da mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poklonio svoj ogrtač kada je izrecitirao ove stihove. Kasnije je taj ogrtač predat halifama. Ibn Kesir kaže: "Ovo je izuzetno poznato, ali nisam ni u jednom od poznatih djela našao da ove predaje imaju sened s kojim sam zadovoljan. Allah najbolje zna."[3]

---

[1] *El-Bidaje ven-nihaje*, 4/363. *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 2/506.
[2] En-Nedevi, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 358.
[3] *El-Bidaje ven-nihaje*, 4/374.

Kaže se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon toga rekao: "Bilo bi lijepo da si spomenuo ensarije po dobru jer oni su toga dostojni."[1] Tada je Ka'b izrekao stihove:

Ko želi da vidi šta je to častan život
Neka posjeti dobre ensarije
U nasljedstvo su vrline dobili
Plemeniti su, djeca plemenitih
Duga koplja nose u rukama
Ljutitog pogleda, oči njihove
Poput žeravice svijetle
Svoje živote prodali su Vjerovjesniku
U ljutom boju spremni su umrijeti
Svoju vjeru od neprijatelja
Sabljom i kopljem brane
Namirisani su krvlju nevjernika
Koje su u džihadu pobili
Onaj ko ih poznaje kao ja
Ne bi ovo što kažem porekao
Kada zvijezde nestanu s neba
Oni su putniku vodilja u noći[2].

Može se reći da je s primanjem islama od strane Ka'ba b. Zuhejra nestalo pjesnika koji su bili protivnici islama, jer su islam već bili primili Dirar b. El-Hattab, Abdullah b. Ez-Ziba'ri, Ebu Sufjan b. El-Haris, Haris b. Hišam, Abbas b. Mirdas. Svi ovi pjesnici sklonili su se pod okrilje islama, a neki od njih nisu se zadovoljili samo time da brane islam poezijom, nego su ga branili i sabljom. To je jedan od blagoslovljenih plodova oslobođenja Mekke.

Šesto: Rezultati Bitke na Hunejnu

1- Pobjeda muslimana nad dva velika plemena: Hevazin i Sekif.

2- Bitka na Hunejnu i opsada Taifa bile su posljednje bitke koje je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vodio protiv arapskih mnogobožaca.

3- Mnoge Mekkelije i beduini vratili su se s velikim imetkom koji im je poklonjen radi pridobijanja srca, a ensarije su se vratile sa velikim ordenom koji im je dodijelio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, svjedočeći im iskreni iman, moleći Allaha da njima, njihovoj djeci i unucima podari svako dobro, i garantirajući im da će se vratiti s njima.

---

[1] *El-Bidaje ven-nihaje*, 4/374.

[2] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 4/167-168..

4- Skupina uglednih vođa Mekke i plemena Hevazin primili su islam i postali ljuti neprijatelji paganstva na Arapskom poluostrvu. Pleme Hevazin je odigralo veliku ulogu u opsadi Taifa i stvaranju pritiska na njih dok i oni konačno nisu primili islam.

5- Islamska država se proširila na nova područja i povećao se njen utjecaj. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postavio je upravnika Mekke i vođu plemena Hevazin jer su postali dio islamske države čiji je glavni grad bila Medina. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sada je mogao da šalje da'vetske ekspedicije ne strahujući ni od koga. Medina je nakon oslobođenja Mekke dočekivala brojne delegacije koje su dolazile objaviti primanje islama. Počeli su se organizirati pohodi na paganske hramove i rušiti kipovi i idoli. Njihovo uništenje postalo je vrlo lahko. Uz to, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, organizirao je sakupljanje zekata odredivši službenike koji su sakupljali zekat od plemena lojalnih islamskoj državi.[1]

Četvrta tema
Najvažniji događaji između Bitke na Hunejnu i Pohoda na Tebuk

Prvo: Organiziranje prikupljanja zekata

Nakon povratka u Medinu, krajem mjeseca zul-ka'de, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pokrenuo je projekat izgradnje sistema uprave i naplate doprinosa. Nakon što je obavio 'umru, Poslanik je na funkciju upravnika Mekke postavio Utaba b. Usejda, a uz njega je ostavio Muaza b. Džebela da podučava ljude Kur'anu i propisima vjere. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nastojao je da svako pleme koje primi islam dobije adekvatnu naobrazbu i odgoj, te im je određivao učitelje, jer je to neophodno radi usađivanja ispravne akide i zdrave ideologije u duše ljudi. Početkom devete godine Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je svoje službenike u različite oblasti. Burejdu b. El-Husajba poslao je plemenu Eslem i Giffar, Abbada b. Bišra el-Ešhelija poslao je plemenima Sulejm i Muzejne, Rafi'a b. Mukajjisa poslao je plemenu Džuhejna, Amra b. El-Asa plemenu Fezara, Ed-Dahhaka b. Ša'ban el-Kilabija poslao je plemenu Benu Kilab, Busra b. Sufjana el-Ka'bija poslao je u Benu Ka'b, Ibnul-Lutebijja el-Ezdija poslao je Benu Zebjanu, a plemenu Benu Huzejm poslao je jednog od njih. U San'au je poslao El-Muhadžira b. Ebu Umejje, Zijada b. Lebida poslao je u Hadramevt, plemenu Benu Sa'd poslani su Ez-Zuberkan b. Bedr i Kajs b. Asim, El-Ala' b. El-Hadremi poslan je u Bahrejn, a Alija b. Ebu Talib poslan je u Nedžran da sakupi od njih zekat i džizju.[2]

---

[1] *El-Esasu fis-sunneti ve fikhiha – Es-Siretun-Nebevijje*, 2/961.

[2] *Nadretun-ne'im*, 1/384.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kontrolirao je svoje službenike i tražio izvještaje za prihode i rashode. Tako je učinio sa Ibnul-Lutebijjem b. El-Ezdijem kada je rekao: "Ovo je vama, a ovo je poklonjeno meni." Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, popeo se na minber, zahvalio se Allahu i rekao: "Šta je to sa službenikom kojeg pošaljem da obavi posao, a on dođe i kaže: 'Ovo je za vas, a ovo je poklonjeno meni.' Zašto nije ostao u kući kod svojih roditelja, pa da vidi hoće li dobiti kakav poklon! Tako mi Onoga u čijoj je ruci Muhammedova duša, ko god od vas uzme nešto od toga doći će na Sudnji dan s time obješenim oko vrata: ako bude deva, bit će dovedena ričući, ako bude krava, bit će dovedena mučući, ako bude ovca, bit će dovedena blejeći!" Zatim je podigao ruke toliko visoko da smo vidjeli bjelinu njegovog pazuha, i rekao: "Allahu moj, budi svjedok da sam dostavio!" Rekao je to dva puta.[1] Također je govorio: "Koji god službenik, kojem smo odredili platu, uzme nešto mimo plate, to je pronevjera."[2]

Drugo: Najvažniji pohodi u ovom periodu

1- Pohod Et-Tufejla b. Amra na Zul-Kiflejn

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odmah je sa Hunejna, i to prije nego što se zaputio ka Taifu, poslao Et-Tufejla b. Amra da uništi kip Zul-Kiflejn, kip Amra b. Humeme ed-Deusija, te da iz svog plemena povede pojačanje i da sa pojačanjem dođe u Taif. Et-Tufejl b. Amr izvršio je naređenja, srušio je i zapalio kip Zul-Kiflejn, doveo je sa sobom četiri stotine ljudi iz svog plemena, koji su sa sobom donijeli katapult i oklopljenu kućicu, kao pojačanje Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Stigli su u Taif četiri dana nakon Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.[3]

2- Pohod Abdullaha b. Huzafe es-Sehmija – Pohod ensarija

Alija b. Ebu Talib, radijallahu anhu, rekao je: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je jednu četu u pohod, postavivši im za zapovjednika nekog ensariju i naredivši im da mu se pokoravaju. Tokom pohoda ovaj ensarija se naljutio na njih pa im je rekao: 'Zar vam Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije naredio da mi se pokoravate?' Rekoše: 'Jest.' On im reče: 'Naložite vatru.' Kada su naložili, rekao im je: 'Sada uđite u nju.' Neki su htjeli ući, ali ih drugi spriječiše i rekoše: 'Mi smo pobjegli Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da se spasimo od Vatre!' Odvraćali su ih dok se vatra nije ugasila, i njihov zapovjednik se smirio. Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obaviješten o tome, rekao je: "Da su u nju ušli, ne bi iz nje izašli do Sudnjeg dana! Pokornost je samo u onome što je dobro."[4]

---

[1] *Sahihu Muslim, bab: Muhasebetul-imami ummalehu*, br. 1832. *Sahihus-sire*, str. 598.
[2] El-Kettani, *Et-Teratibul-idarijje*, 1/265.
[3] *Nadretun-ne'im*, 1/385.
[4] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi*, 5/126, br. 4340.

3- Pohod Alije b. Ebu Taliba u Taj' radi rušenja kipa El-Fuls

U mjesecu rebi'ul-ahiru četa pod komandom Alije b. Ebu Taliba izašla je sa zadatkom da unište kipa El-Fuls, kojeg je obožavalo pleme Taj'. Četa je brojala 150 ljudi, svi su bili ensarije, a od toga je njih stotinu jahalo na devama, a pedeset su bili konjanici. Glavna zastava bila im je bijela, a druga je zastava bila crna. Ujutro su napali mahalu Alu-Hatim, koji su bili rodbina Hatima et-Ta'ija, čuvenog po darežljivosti. Srušili su i razbili kipa El-Fuls i zaplijenili veliko roblje, deve i ovce. Među zarobljenima se našla sestra Adijja b. Hatima, koji je uspio pobjeći u Šam.[1]

4- Pohod Džerira b. Abdullaha el-Bedželija u Zul-Hulsa

Džerir b. Abdullah, radijallahu anhu, kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mi je: 'Hoćeš li me osloboditi Zul-Hulsa?' Rekao sam: 'Hoću', i krenuo sam sa 150 konjanika iz plemena Ahmes. Oni su bili vješti konjanici, a ja nisam. Spomenuo sam to Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on me udario rukom u prsa tako jako da sam vidio tragove njegove ruke na prsima, pa je proučio dovu: 'Allahu moj, učini ga postojanim, i učini da bude od upućenih i koji na Pravi put upućuju!' Poslije toga više nikada nisam spao s konja."

Zul-Hulsa je naziv hrama u Jemenu koji je pripadao plemenima Huš'am i Bedžila, u njemu se nalazio kip kojeg su nazivali El-Ka'ba. Džerir je otišao u to mjesto, razbio kipa i zapalio ga. Kada je Džerir stigao na to mjesto, zatekao je čovjeka koji gata pomoću strelica. Njemu ljudi rekoše: "Ovdje je izaslanik Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ako te uhvati, odrubit će ti glavu." I dok je on gatao tim strelicama, pojavio se Džerir i rekao mu: "Ili slomi te strelice i posvjedoči da nema drugog boga osim Allaha, ili ću ti odrubiti glavu!" Čovjek je slomio svoje strelice i primio islam, a Džerir je poslao jednog čovjeka iz plemena Ahmes, zvanog Ebu Ertat, da obavijesti Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, o tome. Čovjek je došao i rekao: "Allahov Poslaniče, tako mi Onoga koji te je poslao sa Istinom, potpuno smo uništili kipa!" Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, molio je pet puta zaredom da Allah dadne bereket plemenu Ahmes u njihovim ljudima i konjima.[2]

Treće: Adijj b. Hatim prima islam

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ophodio se veoma lijepo prema Adijjevoj sestri koja je postala muslimansko roblje. Ukazane su joj počasti, a potom joj je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, osigurao sve što je potrebno da bi bezbjedno stigla u Šam. Pošto je stigla svome bratu u Šam, počela ga je ohrabrivati da ode kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. On je poslušao njen

---

[1] Ez-Zehebi, *Tarihul-islam, El-Megazi*, str. 624.

[2] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi*, 5/132, br. 4357.

savjet i otišao u Medinu.[1] Ebu Ubejde b. Huzejfe kazuje kako je Adijj primio islam: "Slušao sam hadise koje su drugi prenosili od Adijja b. Hatima, pa sam rekao samome sebi: 'Evo Adijja sada u Kufi. Zašto ne bih otišao i lično slušao hadise od njega?' Tako sam mu otišao i rekao: 'Slušao sam hadise koje od tebe prenose drugi, pa sam poželio da lično slušam hadise od tebe.' On reče: 'Kada je Allah, dželle šanuhu, poslao Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pobjegao sam od njega na kraj islamske države na granicu sa Bizantijom. Ubrzo sam zamrzio to mjesto u koje sam se doselio više nego što sam mrzio ono iz kojeg sam otišao, te rekoh sebi: 'Otići ću tom čovjeku, ako bude iskren, saslušat ću ga, a ako bude lažov, meni neće naškoditi.' Otišao sam mu, i čim sam se pojavio, muslimani mi iskazaše poštovanje i počeše vikati: 'Stigao je Adijj b. Hatim! Stigao je Adijj b. Hatim!' – čini mi se da je to rekao tri puta. – Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mi je: 'O Adijj b. Hatime, primi islam, bit ćeš spašen!' Rekao sam: 'Ja već imam vjeru!' On mi ponovo reče: 'O Adijj b. Hatime, primi islam, bit ćeš spašen!' Rekao sam: 'Ja već imam vjeru.' On ponovo reče: 'O Adijj b. Hatime, primi islam, bit ćeš spašen!', a ja sam opet odgovorio: 'Ja već imam vjeru.' Tada mi on reče: 'Ja poznajem tvoju vjeru bolje od tebe!' 'Poznaješ moju vjeru bolje od mene!?', rekao sam. Kazao je: 'Da. Zar ti nisi poglavar svoga plemena?' 'Jesam', rekoh. Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo je rukusije[2], a zatim je rekao: 'U tvojoj vjeri nije dozvoljeno da poglavar uzme četvrtinu ratnog plijena.' Potvrdio sam to što je rekao, a on nastavi: 'I znam da te od primanja islama sprečava to što vidiš kako su se ljudi sa svih strana urotili protiv nas. Znaš li gdje je Hira?' Rekoh: 'Čuo sam za nju, ali nikad nisam tamo bio.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Nije daleko dan kada će žena slobodno iz Hire putovati na hadždž! I blaga Kisre, sina Hurmuzovog, samo što nisu dospjela u muslimanske ruke!' Upitao sam: 'Kisra, sin Hurmuzov?!' Rekao je: 'Kisra, sin Hurmuzov!', (ponovivši to) triput. I nije daleko dan kada će čovjek tražiti nekoga da mu da zekat, ali neće naći nikoga kome je on potreban!'" Adijj b. Hatim, radijallahu anhu, rekao je: "Vidio sam ostvarenje dva od spomenutih predznaka, a i treći će se, tako mi Allaha, desiti, jer tako me je obavijestio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem."[3]

U drugoj predaji stoji da je Adijj rekao: "Došao sam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u Medinu. Zatekao sam ga u njegovom mesdžidu, poselamio ga, a on je upitao: 'Ko si ti?' Rekao sam: 'Adijj b. Hatim.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao je i poveo me svojoj kući. Tako mi Allaha, vodio me je svojoj kući kad ga je zaustavila neka slabašna starica, te je dugo stajao s njom slušajući njene probleme. Rekao sam sebi: 'Boga mi, ovaj nije kralj.' Nakon toga me je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poveo svojoj kući, i kada smo ušli,

---

[1] *Et-Tarihul-islami*, 8/81.

[2] Vjerska skupina čija su učenja mješavina kršćanstva i sabejstva. (op. a.)

[3] *Sahihus-sire*, str. 580.

ponudio mi je kožni naslonjač punjen palminim vlaknom i rekao: 'Sjedi na ovo!' Rekoh: 'Ne, nego sjedi ti.' On reče: 'Ne, nego ti sjedi!' Tako sam ja sjeo na naslonjač, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na zemlju, pa sam rekao u sebi: 'Allaha mi, kraljevi ne postupaju ovako!'"[1]

Lekcije i pouke iz ove priče

1- Kada je u pitanju Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, Adijj b. Hatim smatrao je da se radi ili o kralju ili o vjerovjesniku. Kada je vidio kako Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dugo stoji sa slabašnom staricom, osjetio je skrušenost i odbacio mogućnost da se radi o kralju, i uvjerio se da je to vjerovjesnik.

2- Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, učinio je pravi potez upućujući Adijju kritiku što krši propise svoje vjere vezano za uzimanje četvrtine ratnog plijena od strane poglavara. To što je znao o njegovoj vjeri ono što drugi ljudi nisu znali, uvjerilo je Adijja da je Muhammed Allahov poslanik.

3- Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, primijetio da je Adijj uvjeren u njegovo poslanstvo, počeo je govoriti o onome što sprečava neke ljude da prime islam iako su svjesni da je to Pravi put, poput slabosti muslimana, malog prostora kojim vladaju, siromaštva..., te mu je ukazao na to da će Perzija pasti u muslimanske ruke i da će sigurnost zavladati velikim područjem, tako da će žena moći iz Iraka, bez ičije zaštite, bezbjedno putovati u Mekku, i da će Perzija potpasti pod vladavinu muslimana, i da će muslimani imati toliko imetka da neće biti nikoga kome je potreban zekat. Pošto je od Adijja otklonio ove prepreke, on je primio islam.

4- Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je potpomognut u svojoj da'vi jer je bio poznavalac bolesti i lijeka za duše, i svakom čovjeku se obraćao shodno njegovom znanju, ideologiji i emocijama. Zato je ostavljao veliki utisak na poglavare plemena te su ljudi u grupama ulazili u islam.[2]

5- U Vjerovjesnikovom, sallallahu alejhi ve sellem, načinu života i govora, Adijj je prepoznao znakove iskrenog vjerovjesništva, a istinitost njegovog vjerovjesništva potvrdili su kasniji događaji. To je bio razlog što je primio islam, a istovremeno to je utjecalo na jačanje ubjeđenja i odricanje od ovosvjetskih užitaka i raskoši na koje je bio navikao kao poglavar svoga naroda.[3]

Četvrto: Različiti događaji koji su se desili osme godine po Hidžri

Ibn Kesir prenosi od El-Vakidija da je u ovoj godini Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao Amra b. El-Asa u El-Ezd, braći Džejferu i Amru, sino-

---

[1] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 4/236.
[2] *Et-Tarihul-islami*, 8/56-58.
[3] El-Buti, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 321.

vima El-Dželdija, te je sakupljena džizja od tamošnjih vatropoklonika i od beduina koji su živjeli u okolini. Iste godine Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, se u mjesecu zul-ka'de oženio Fatimom bint Ed-Dahhak b. Sufjan el-Kilabi, koja je rekla: "Utječem se Allahu od tebe", pa joj je zbog toga dao razvod braka. U mjesecu zul-hidždže Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dobio je sina s Marijom Koptkinjom, te su druge njegove supruge bile veoma ljubomorne na nju jer je rodila muško dijete.[1]

Osme godine po Hidžri umrla je Zejneba, radijallahu anha, kćerka Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i supruga Ebul-Asa b. Er-Rebi'a. Rođena je deset godina prije poslanstva. Ona je najstarija Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, kćerka, nakon nje rođena je Rukajja, zatim Ummu Kulsum, pa Fatima, radijallahu anhunne. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mnogo ju je volio. Primila je islam vrlo rano i učinila je hidžru šest godina prije nego što joj je muž primio islam. Kada je krenula na put hidžre, bila je trudna pa je pobacila, razboljela se i krvarila, i od tada joj se bolest konstantno vraćala. Kada je umrla, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Ogasulite je neparan broj puta: tri ili pet puta, a zadnji put pomiješajte vodu s kamforom."[2]

---

[1] *El-Bidaje ven-nihaje*, 4/374.

[2] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/490. Kamfor je biljna tvar ugodnog mirisa, a osim što lijepo miriše, ojačava tijelo umrlog i sprečava brzo raspadanje. (op. a.)

Sedamnaesto poglavlje

Pohod na Tebuk – Tegobni pohod, 9. h.g.

Prva tema
Datum, nazivi i povodi Pohoda na Tebuk

Prvo: Datum i nazivi ovog pohoda

Oko šest mjeseci nakon opsade Taifa, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao je u pohod.[1] Bilo je to u mjesecu redžebu devete godine po Hidžri.[2] Taj pohod poznat je kao Pohod na Tebuk, a ime je dobio po istoimenom mjestu na kojem su se nalazili izvori vode. U Muslimovom *Sahihu*, od Muaza, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Sutra ćete, ako Allah da, stići na izvor Tebuka. Doći ćete kada već osvane dan, pa kada stignete, neka niko ne dotiče njegovu vodu dok ja ne dođem!"[3]

Pohod ima i drugi naziv, a to je Tegobni pohod, kako je spomenut u Kur'anu. Allah, dželle šanuhu, kaže:

﴿ لَّقَد تَّابَ ٱللَّهُ عَلَى ٱلنَّبِيِّ وَٱلْمُهَٰجِرِينَ وَٱلْأَنصَارِ ٱلَّذِينَ ٱتَّبَعُوهُ فِى سَاعَةِ ٱلْعُسْرَةِ مِنۢ بَعْدِ مَا كَادَ يَزِيغُ قُلُوبُ فَرِيقٍ مِّنْهُمْ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ ۚ إِنَّهُۥ بِهِمْ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿١١٧﴾ ﴾

"Allah je oprostio Vjerovjesniku, i muhadžirima i ensarijama, koji su ga u Tegobnom času slijedili, u vrijeme kada se srca nekih od njih zamalo nisu pokolebala: On je poslije i oprostio, jer je On prema njima blag i milostiv."[4]

Imam El-Buhari bilježi od Ebu Musaa el-Eš'arija, radijallahu anhu, da je rekao: "Moji drugovi su me poslali da od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tražim dvije jahalice za njih u Pohodu na Tebuk, koji je nazvan Tegobnim pohodom." El-Buhari je poglavlje o ovom pohodu naslovio: "Poglavlje: Pohod na Tebuk koji je Tegobni pohod"[5].

Nazvan je tegobnim zbog velikih teškoća s kojima su se muslimani suočili tokom ovog pohoda. Vrućine su bile nesnosne, udaljenost velika, putovanje teško, opskrbe malo, nije bilo dovoljno ni jahalica da prenesu mudžahide na bojno polje, nisu sa sobom imali dovoljno vode na ovom dugom putu po užasnim vrućinama, a i imetka za opremanje vojske nije bilo dovoljno.[6]

Abdurrezak u *Tefsiru* bilježi od Ma'mera b. Akila da je rekao: "Izašli su s nedovoljno jahalica i po velikoj vrućini. Bili su prisiljeni da kolju deve i piju vodu iz njihovih trbuha. To je bila tegoba zbog nedostatka vode."[7]

---

[1] *Fethul-bari*, 16/237.
[2] *Tefsirut-Taberi*, 14/540-542. Prema: *Es-Siretun-Nebevijje fi du'il-Mesadiri-aslijje*, str. 614.
[3] *Sahihu Muslim*, 4/1784, br. 706.
[4] Sura Et-Tevbe, 117.
[5] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi*, 5/150, br. 4415.
[6] Ebu Faris, *Es-Sira'u me'as-Salibijjin*, str. 83.
[7] *Fethul-bari*, 16/237.

Omer b. El-Hattab el-Faruk, radijallahu anhu, govori o velikoj žeđi koju su osjećali na tom pohodu: "Izašli smo sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u pohod po velikoj žegi. Stali smo da se odmorimo na jedno mjesto i tu nas je pogodila tako velika žeđ da smo pomislili kako ćemo umrijeti. Neki od nas bi otišao da obavi nuždu i vraćao se misleći da mu se vrat slomio. Neki su klali deve i cijedili vodu iz njihovih stomaka te je pili."[1]

Treći naziv pohoda je Pohod El-Fadiha[2]. Taj naziv spominje Ez-Zerkani u svom djelu *Šerhul-Mevahibil-ledunnijje*.[3] Nazvan je ovim imenom jer je razotkrio licemjere i iznio na vidjelo njihove podle metode djelovanja, mržnju koju su uporno sakrivali, i njihove zločine protiv muslimana i Allahovog Poslanika.[4]

Što se tiče mjesta, Tebuk se nalazi na sjeveru Hidžaza. Današnja savremena cesta između Medine i Tebuka duga je 778 milja. U ono vrijeme pripadao je plemenima Kuda'aa koji su priznavali bizantijsku vlast.[5]

Drugo: Povodi pohoda

Historičari navode da je razlog pokretanja pohoda vijest koju je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, primio od Nabatejaca, koji su iz Šama dovlačili ulje u Medinu, o tome da Bizantinci pripremaju veliku vojsku protiv njega, u kojoj su, osim Bizantinaca, učestvovala i pokrštena arapska plemena: Lahm, Džuzzam i drugi, i da su se okupili u mjestu El-Belka'[6]. Stoga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odlučio da ih napadne prije nego što oni napadnu njega.[7]

Ibn Kesir, međutim, smatra da je povod pohoda prirodni odaziv obavezi džihada, te da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, napao Bizantince jer su mu bili najbliži i najpreči da ih pozove u islam.[8]

Allah, dželle šanuhu, kaže:

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ قَٰتِلُوا۟ ٱلَّذِينَ يَلُونَكُم مِّنَ ٱلْكُفَّارِ وَلْيَجِدُوا۟ فِيكُمْ غِلْظَةً ۚ وَٱعْلَمُوٓا۟ أَنَّ ٱللَّهَ مَعَ ٱلْمُتَّقِينَ ﴿١٢٣﴾ ﴾

"O vjernici, borite se protiv nevjernika koji su u blizini vašoj i neka oni osjete vašu strogost, i znajte da je Allah na strani bogobojaznih."[9]

Ibn Kesirov stav je bliži istini, jer je posljednja faza u propisivanju džihada propisivanje džihada protiv svih mnogobožaca među kojima su i sljedbenici Knjige,

---

[1] *Medžme'uz-zeva'id*, 6/194.
[2] Fadiha – koja je osramotila, koja je iznijela sramote. (prim. prev.)
[3] *Šerhul-Mevahibil-ledunnijje*, 3/62.
[4] Ebu Faris, *Es-Sira'u me'as-Salibijjin*, , str. 83.
[5] El-Umeri, *El-Mudžteme'ul-islami*, str. 229.
[6] El-Belka' je oblast u Šamu čiji je centar bio Amman. (op. a.)
[7] Ibn Sa'd, *Et-Tabekatul-kubra*, 2/165.
[8] *El-Bidaje ven-nihaje*, 5/3.
[9] Sura Et-Tevbe, 123.

koji su stali na put islamskoj da'vi i koji uznemiravaju muslimane, kao što tvrde autori Poslanikove biografije.

Dakle, namjera nastavka džihada je postojala, a to što historičari navode da je povod pohoda bila priprema Bizantinaca da napadnu muslimane u njihovom glavnom gradu može biti poticaj za izlazak u konkretni pohod.

Muslimani su u to vrijeme očekivali napad plemena Gassan iz pravca Šama, što je vidljivo iz hadisa o Vjerovjesnikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, izolaciji od supruga koja je trajala mjesec dana. Omer b. El-Hattab, radijallahu anhu, kazuje: "Pričali smo kako se pleme Gassan sprema da nas napadne. Jedan dan, bio je red na mome prijatelju da ode i sluša Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Kada se navečer vratio da mi prenese, upitao je: 'Ima li Omera?' Izašao sam pred njega uplašen, a on je rekao: 'Desilo se nešto strašno!' Upitao sam: 'Je li dolazi pleme Gassan?' Rekao je: 'Ne, nego nešto strašnije od toga: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, razveo se od svojih supruga...'"[1]

Treće: Opremanje učesnika ovog pohoda i želja vjernika za džihadom

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podsticao je ashabe da svojim imetkom pomognu ovaj pohod jer je put bio dalek, a učesnici brojni. Onima koji materijalno pomognu obećao je veliku nagradu. Svako je davao shodno svojim mogućnostima. Osman, radijallahu anhu, bio je jedan od onih koji su najviše dali za ovaj pohod.[2]

Abdurrahman b. Hubbab kaže: "Bio sam svjedok kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, podsticao na udjeljivanje za Tegobni pohod, pa je ustao Osman, radijallahu anhu, i rekao: 'Allahov Poslaniče, ja dajem stotinu deva sa njihovim tovarima, na Allahovom putu!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nastavio je podsticati na udjeljivanje za vojsku pa je ustao Osman b. Affan, radijallahu anhu, i rekao: 'Allahov Poslaniče, ja dajem dvije stotine deva sa njihovim tovarima, na Allahovom putu!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nastavio je podsticati na udjeljivanje pa je ponovo ustao Osman, radijallahu anhu, i rekao: 'Allahov Poslaniče, ja dajem tri stotine deva sa njihovim tovarima, na Allahovom putu!' Gledao sam kako Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, silazi sa minbera i govori: 'Nakon ovoga danas, Osmanu neće škoditi šta god da uradi! Nakon ovoga danas, Osmanu neće škoditi šta god da uradi!'"[3] Od Abdurrahmana b. Semure, radijallahu anhuma, prenosi se da je rekao: "Osman b. Affan donio je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji je spremao vojsku za Tegobni pohod, 1.000 dinara, noseći ih u svojoj odjeći. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo ih je u svoju ruku i rekao:

---

[1] *Sahihul-Buhari, Kitabun-nikah, bab: Mev'zatur-redžuli ibnetehu*, 6/18, br. 5191.
[2] *Es-Siretun-Nebevijje fi du'il-Mesadiril-aslijje*, str. 615.
[3] *Sunenut-Tirmizi, Kitabul-menakib*, 5/625-626, br. 3700.

'Nakon ovoga dana Ibn Affanu neće škoditi šta god uradi', i ponovio je to više puta."[1]

Omer, radijallahu anhu, udijelio je pola svoga imetka, i nadao se da će time preteći Ebu Bekra, radijallahu anhu. Sam Omer, radijallahu anhu, o tome kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nam je jedan dan naredio da udijelimo sadaku. Ja sam tada baš imao mnogo imetka te sam rekao: 'Ako ikad preteknem Ebu Bekra, bit će to danas!' Došao sam i udijelio pola svog imetka. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Šta si ostavio svojoj porodici?' Odgovorio sam: 'Isto toliko.' Nakon toga je došao Ebu Bekr i donio sav svoj imetak. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao ga je: 'Šta si ostavio svojoj porodici?' Rekao je: 'Ostavio sam im Allaha i Njegovog Poslanika!' Tada sam rekao: 'Neću više nikada pokušati da te u nečemu preteknem!"'[2]

Abdurrahman b. Avf, radijallahu anhu, za opremanje Tegobnog pohoda udijelio je dvije hiljade dirhema, a to je bilo pola njegovog imetka.[3]

Ashabi su shvatali da je imetak samo sredstvo za stjecanje sevapa. Bogati ashabi su, drage volje i sa zadovoljstvom, svoj imetak stavili u službu vjere. To su bili časni ljudi koji su posjedovali imetak, ali mu nisu robovali. A u džihadu je jednako važno ulaganje imetka kao i ulaganje života.[4]

Natjecanje imućnih ashaba u udjeljivanju pokazuje kako iman u srcima podstiče ljude na natjecanje u dobru i na suzbijanje strasti, a to je nužno svakom ummetu za pobjedu nad neprijateljima. Otuda, najbolje što prosvjetitelji i predvodnici preporoda mogu učiniti jeste usađivanje vjere u duše ljudi.[5]

Siromašni muslimani su stidljivo donosili onoliko koliko su mogli, a licemjeri su ih ismijavali i rugali im se zbog toga. Ebu Ukajl, radijallahu anhu, donio je pola mjerice datula, a drugi ashab je donio nešto više od toga. Licemjeri su im se rugali govoreći: "Allahu ne treba ovo što je donio ovaj, a ono što je donio ovaj, donio je samo da se pokaže pred ljudima!"

Tim povodom Allah, dželle šanuhu, objavio je:

﴿ ٱلَّذِينَ يَلْمِزُونَ ٱلْمُطَّوِّعِينَ مِنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ فِى ٱلصَّدَقَٰتِ وَٱلَّذِينَ لَا يَجِدُونَ إِلَّا جُهْدَهُمْ فَيَسْخَرُونَ مِنْهُمْ ۙ سَخِرَ
ٱللَّهُ مِنْهُمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٧٩﴾ ﴾

"One koji ogovaraju vjernike dobrovoljce što zekat i sadaku daju, a i onima koji s mukom udjeljuju – Allah će poruzi izvrgnuti, i njih čeka patnja nesnosna."[6]

---

[1] Ahmed, *Musned*, 5/63.
[2] Ebu Davud, *Sunen*, *Kitabuz-zekat*, 2/312, br. 1678.
[3] *Es-Siretun-Nebevijje fi du'il-Mesadiril-aslijje*, str. 616.
[4] *Mu'inus-sire*, str. 449.
[5] Es-Sibai, *Es-Siretun-Nebevijje – Durusun ve iber*, str. 161.
[6] Sura Et-Tevbe, 79. *Es-Siretun-Nebevijje fi du'il-Mesadiril-aslijje*, str. 616.

Govorili su: "Ibn Avf je udijelio samo da se pokaže pred ljudima." Dakle, bogate ashabe su optuživali za neiskrenost u udjeljivanju, a sa siromašnima su se ismijavali jer udjeljuju malo.[1]

Siromašni muslimani bili su tužni jer nisu imali jahalica na kojima bi pošli u pohod. Ulebe b. Zejd, radijallahu anhu, bio je jedan od onih koji su zbog toga plakali. On je klanjao noćni namaz, plakao i u svojoj dovi govorio: "Allahu moj, Ti si naredio i podstakao na džihad, ali ja nemam imetka s kojim bih se mogao pomoći u pohodu sa Tvojim Poslanikom, stoga je moja sadaka to da oprostim svakom muslimanu koji me je povrijedio fizički ili je povrijedio moju čast." Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio ga je da mu je oprošteno.[2]

Ova priča oslikava iskrenost i ljubav prema džihadu i pomaganju Allahove vjere i njenog širenja na sve horizonte, i pokazuje Allahovu milost prema siromašnim vjernicima.[3]

Vasil b. El-Eska', radijallahu anhu, ovako kazuje o svom stanju: "Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao u Pohod na Tebuk, ostavio sam svoju porodicu i izašao. Prvi ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, već su krenuli na put, a ja sam po medinskim ulicama počeo vikati: 'Ko me povede na svojoj jahalici, dat ću mu svoj dio plijena!' Jedan stari ensarija se javio: 'Hoćeš li mi dati svoj dio plijena ako budemo naizmjenično jahali na mojoj jahalici i budem te hranio svojom hranom?' 'Hoću', rekao sam. On reče: 'Pođi onda, s Allahovim blagoslovom.' Pošao sam s njim, a bio je saputnik kakvog samo poželjeti možeš. Allah nas je počastio plijenom[4], pa sam ja dobio nekoliko deva. Doveo sam mu deve, a on je izašao, sjeo je na jednu od svojih deva i rekao: 'Povedi ih nazad! Povedi ih naprijed!' Rekao sam: 'Ovo su lijepe deve i pripadaju tebi jer smo se tako dogovorili.' On reče: 'Uzmi svoje deve, brate moj! Ja nisam htio tvoj dio plijena nego nešto drugo.'"[5]

Pogledajmo kako se Vasil odrekao svog dijela plijena kako bi zaplijenio nagradu na onome svijetu kod Allaha, a ensarija je pristao naizmjenično sa Vasilom jahati svoju jahalicu odričući se mnogih udobnosti kako bi za to stekao nagradu na onome svijetu. To su shvatanja koja izviru iz društva odgojenog na principima Kur'ana i sunneta koji svijetle istim svjetlom i međusobno se dopunjavaju.[6]

Ebu Musa el-Eš'ari zatražio je od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da za nekolicinu eš'arija obezbijedi jahalice kako bi i oni mogli poći s njim u džihad, ali

---

[1] *Es-Siretun-Nebevijje fi du'il-Mesadiril-aslijje*, str. 617.

[2] Predaja je prenesena lancima prenosilaca slabe vjerodostojnosti, ali mogu poslužiti kao potpora jedna drugoj. Vidjeti: *El-Mudžteme'ul-Medeni*, str. 235.

[3] Sadik Urdžun, *Muhammed Resulullah*, 4/443.

[4] Vasile b. El-Eska' bio je jedan od učesnika odreda Halida b. El-Velida koji je poslan u Pohod na Devmetul-Džendel. (op. a.)

[5] *Džami'u-usul*, br. 6188. *Mu'inus-sire*, str. 453.

[6] *Mu'inus-sire*, str. 453.

su morali čekati neko vrijeme dok nije uspio naći tri deve za njihovu grupu.[1]

Nemoćni muslimani, koji zbog siromaštva ili bolesti nisu mogli poći, plakali su žudeći za džihadom i bilo im je veoma neugodno što moraju ostati. Allah, dželle šanuhu, o njima je objavio:

﴿ لَّيْسَ عَلَى ٱلضُّعَفَآءِ وَلَا عَلَى ٱلْمَرْضَىٰ وَلَا عَلَى ٱلَّذِينَ لَا يَجِدُونَ مَا يُنفِقُونَ حَرَجٌ إِذَا نَصَحُوا۟ لِلَّهِ وَرَسُولِهِۦ ۚ مَا عَلَى
ٱلْمُحْسِنِينَ مِن سَبِيلٍ ۚ وَٱللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٩١﴾ وَلَا عَلَى ٱلَّذِينَ إِذَا مَآ أَتَوْكَ لِتَحْمِلَهُمْ قُلْتَ لَآ أَجِدُ مَآ أَحْمِلُكُمْ
عَلَيْهِ تَوَلَّوا۟ وَّأَعْيُنُهُمْ تَفِيضُ مِنَ ٱلدَّمْعِ حَزَنًا أَلَّا يَجِدُوا۟ مَا يُنفِقُونَ ﴿٩٢﴾ ﴾

"Neće se ogriješiti nemoćni i bolesni, i oni koji ne mogu naći sredstva za borbu, samo ako su prema Allahu i Njegovom Poslaniku iskreni. Nema razloga da se išta prigovara onima koji čine dobra djela – a Allah prašta i milostiv je. Ni onima kojima si rekao, kad su ti došli da im daš životinje za jahanje: 'Ne mogu naći za vas životinje za jahanje', pa su se vratili suznih očiju, tužni što ih ne mogu kupiti."[2]

To je dirljiv prizor iskrene žudnje za džihadom sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i boli koju su osjećali iskreni vjernici kojima materijalne prilike nisu dozvoljavale da se odazovu obavezi. Međutim, oni su svojim srcima bili sa mudžahidima.[3] Na njih je mislio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada je rekao: "U Medini su ostali ljudi koji su s vama na svakom koraku koji učinite i u svakoj dolini kojom prolazite!" Ashabi rekoše: "Zar iako su ostali u Medini, Allahov Poslaniče?" On reče: "Ostali su u Medini jer su spriječeni opravdanim razlozima."[4]

Četvrto: Stav licemjera o Pohodu na Tebuk

Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao na polazak u boj, licemjeri su počeli demoralizirati muslimane govoreći: "Ne krećite u boj po vrućini." Tim povodom Allah, dželle šanuhu, objavio je:

﴿ فَرِحَ ٱلْمُخَلَّفُونَ بِمَقْعَدِهِمْ خِلَٰفَ رَسُولِ ٱللَّهِ وَكَرِهُوٓا۟ أَن يُجَٰهِدُوا۟ بِأَمْوَٰلِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ وَقَالُوا۟ لَا تَنفِرُوا۟ فِى ٱلْحَرِّ ۗ قُلْ
نَارُ جَهَنَّمَ أَشَدُّ حَرًّا ۚ لَّوْ كَانُوا۟ يَفْقَهُونَ ﴿٨١﴾ فَلْيَضْحَكُوا۟ قَلِيلًا وَلْيَبْكُوا۟ كَثِيرًا جَزَآءًۢ بِمَا كَانُوا۟ يَكْسِبُونَ ﴿٨٢﴾ ﴾

"Oni koji su izostali iza Allahovog Poslanika veselili su se kod kuća svojih – mrsko im je bilo da se bore na Allahovom putu zalažući imetke svoje i živote svoje, i jedni drugima su govorili: 'Ne krećite u boj po vrućini' – reci: 'Džehennemska je vatra još vruća!' Kad bi oni samo znali. Malo će se oni smijati, a

---

[1] *El-Mudžteme'ul-Medeni*, str. 236.
[2] Sura Et-Tevbe, 91-92.
[3] *Es-Siretun-Nebevijje fi du'il-Mesadiril-aslijje*, str. 618.
[4] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi*, br. 4432.

dugo će plakati, bit će to kazna za ono što su zaradili."[1]

Spremajući se za Pohod na Tebuk, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je Džeddu b. Kajsu: "O Džedd, hoćeš li ove godine poći u borbu protiv bijelaca?" Odgovorio je: "Allahov Poslaniče, dozvoli mi da ostanem. Nemoj me dovoditi u iskušenje. Moj narod zna da nema čovjeka koji više voli žene od mene i bojim se da se neću moći suzdržati kada vidim žene bijelaca." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao je od njega i rekao: "Dozvoljavam ti." O njemu je objavljeno:

﴿وَمِنْهُم مَّن يَقُولُ ائْذَن لِّي وَلَا تَفْتِنِّي ۚ أَلَا فِي الْفِتْنَةِ سَقَطُوا ۗ وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمُحِيطَةٌ بِالْكَافِرِينَ ﴿٤٩﴾﴾

"Ima ih koji govore: 'Dozvoli mi i ne dovedi me u iskušenje!' Eto baš u iskušenje su pali! A nevjernici sigurno neće umaći Džehennemu."[2]

Pojedini od njih odlazili su Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i iznosili mu lažna opravdanja samo da bi im dozvolio izostanak, što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i učinio, nakon čega je ukoren od Uzvišenog Allaha riječima:

﴿عَفَا اللَّهُ عَنكَ لِمَ أَذِنتَ لَهُمْ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَكَ الَّذِينَ صَدَقُوا وَتَعْلَمَ الْكَاذِبِينَ ﴿٤٣﴾﴾

"Neka ti Allah oprosti što si dozvolio da izostanu, dok se nisi uvjerio koji od njih govore istinu, a koji lažu."[3]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dobio je informacije da se jedna grupa njih sastaje u kući židova Suvejlima i da rade na demoraliziranju muslimana, te je poslao ljude s naređenjem da zapale Suvejlimovu kuću.[4]

Ovaj slučaj pokazuje da su muslimani pomno pratili aktivnosti licemjera i židova, te su znali kada i gdje se sastaju, i bili su upoznati sa njihovim najskrivenijim tajnama i tajnim sastancima na kojima su osmišljali metode demoraliziranja muslimanskih boraca i smišljali laži kojima će odvraćati ljude od polaska u boj.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je odlučan i strog u rješavanju problema smutljivaca i razbijanju njihovih jazbina, stoga je grupi ashaba naredio da zapale kuću u kojoj su se sastajali licemjeri.

Muslimanske vođe u svakom vremenu i mjestu trebaju učiti od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako se treba odnositi prema smutljivcima i centrima iz kojih se šire glasine koje nanose štetu pojedincu, zajednici i državi, jer svako oklijevanje u ovakvim pitanjima dovodi u opasnost sigurnost i opstanak zajednice.[5]

U Kur'anu se govori o ponašanju licemjera prije i poslije ovog pohoda. Vezano za njihovo ponašanje prije Pohoda na Tebuk, navodi se da su tražili dopuštenje

---

[1] Sura Et-Tevbe, 81-82.
[2] Sura Et-Tevbe, 49.
[3] Sura Et-Tevbe, 43.
[4] *Es-Siretun-Nebevijje fi du'il-Mesadiril-aslijje*, str. 618.
[5] *Es-Sira'u me'as-Salibijjin*, str. 121.

za ostanak i da su nastojali izbjeći izlazak. Od onih koji su izostali je Abdullah b. Ubejj b. Selul. Allah, dželle šanuhu, kaže:

﴿لَوۡ كَانَ عَرَضٗا قَرِيبٗا وَسَفَرٗا قَاصِدٗا لَّٱتَّبَعُوكَ وَلَٰكِنۢ بَعُدَتۡ عَلَيۡهِمُ ٱلشُّقَّةُۚ وَسَيَحۡلِفُونَ بِٱللَّهِ لَوِ ٱسۡتَطَعۡنَا لَخَرَجۡنَا مَعَكُمۡ يُهۡلِكُونَ أَنفُسَهُمۡ وَٱللَّهُ يَعۡلَمُ إِنَّهُمۡ لَكَٰذِبُونَ ٤٢﴾

"Da se radilo o plijenu nadohvat ruke i ne toliko dalekom pohodu, licemjeri bi te slijedili, ali im je put izgledao dalek. I oni će se zaklinjati Allahom: 'Da smo mogli, doista bismo s vama pošli', i tako upropaštavaju sami sebe, a Allah zna da su oni lažljivci."[1]

Allah, dželle šanuhu, ukazuje da su licemjeri izbjegli polazak u pohod jer je put bio dug i težak. A da ih je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao u nešto što bi im donijelo ovosvjetsku korist i da je put bio lagodan, odazvali bi mu se i pošli sa njim. Međutim, pošto nije bilo tako, ostali su i izbjegli izlazak.

Ovaj ajet objašnjava njihov stav o polasku u ovaj pohod te razloge takvog stava, a potom navodi šta će reći ti licemjeri nakon što se vjernici vrate iz pohoda: **"I oni će se zaklinjati Allahom: 'Da smo mogli, doista bismo s vama pošli', i tako upropaštavaju sami sebe, a Allah zna da su oni lažljivci."**

Ajet je objavljen prije Vjerovjesnikovog, sallallahu alejhi ve sellem, povratka sa Tebuka. Značenje ajeta je: "Ovi licemjeri koji su izostali iz pohoda lažno će se zaklinjati: 'O vjernici, da smo mogli poći s vama u džihad na Tebuk, pošli bismo, ali su nas okolnosti prisilile na izostanak i nismo pošli iz opravdanih razloga.'"[2]

Allahove, dželle šanuhu, riječi: **"...i tako upropaštavaju sami sebe, a Allah zna da su oni lažljivci"** – Ibn Ašur tumači ovim riječima: "Oni se svojim lažnim zaklinjanjem bacaju u propast, to jest u smrt i nestanak. A izraz upropaštavanje upotrebljava se i za nanošenje velike tjelesne štete, i to značenje je pogodno za ovaj kontekst, jer oni lažnim zakletvama nanose sebi štetu na ovome svijetu, a na onome će to biti razlog velike patnje. Ovaj ajet je dokaz da namjerno lažno zaklinjanje vodi u propast."[3]

Potom je Allah, dželle šanuhu, uputio kritiku Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem:

﴿عَفَا ٱللَّهُ عَنكَ لِمَ أَذِنتَ لَهُمۡ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَكَ ٱلَّذِينَ صَدَقُواْ وَتَعۡلَمَ ٱلۡكَٰذِبِينَ ٤٣﴾

"Neka ti Allah oprosti što si dozvolio da izostanu, dok se nisi uvjerio koji od njih govore istinu, a koji lažu."[4]

Mudžahid je rekao: "Ovaj ajet objavljen je povodom ljudi koji su govorili: 'Tražite dopuštenje od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa ako vam

---

[1] Sura Et-Tevbe, 42.

[2] *Hadisul-Kur'anil-kerim*, 2/647.

[3] *Tefsirut-tahriri vet-tenvir*, 10/209.

[4] Sura Et-Tevbe, 43.

da dozvolu – ostanite, a i ako vam ne da dozvolu – opet ostanite.'[1] A radilo se o grupi licemjera među kojima su bili i Abdullah b. Ubejj b. Selul, Džedd b. Kajs i Rifa'a b. Et-Tabut. Bilo ih je ukupno trideset i devet, i pravdali su se lažnim opravdanjima."[2]

Ovaj ajet sadrži nježnu kritiku Sveznajućeg upućenu Njegovom miljeniku, sallallahu alejhi ve sellem, što nije postupio onako kako je bilo preče, a to je da nikome od njih ne da dozvolu dok ne otkrije pravo stanje stvari i koliko su im opravdanja validna.[3] Potom Allah, dželle šanuhu, kaže:

﴿ لَا يَسْتَـْٔذِنُكَ ٱلَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلْـَٔاخِرِ أَن يُجَٰهِدُوا۟ بِأَمْوَٰلِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ ۗ وَٱللَّهُ عَلِيمٌۢ بِٱلْمُتَّقِينَ ﴿٤٤﴾ إِنَّمَا
يَسْتَـْٔذِنُكَ ٱلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلْـَٔاخِرِ وَٱرْتَابَتْ قُلُوبُهُمْ فَهُمْ فِى رَيْبِهِمْ يَتَرَدَّدُونَ ﴿٤٥﴾ ﴾

"Oni koji vjeruju u Allaha i u onaj svijet neće od tebe tražiti dozvolu da se ne bore zalažući imetke svoje i živote svoje – a Allah dobro zna one koji su pobožni. Od tebe će tražiti dozvolu samo oni koji ne vjeruju u Allaha i onaj svijet, i čija se srca kolebaju, pa su u sumnji svojoj neodlučni."[4]

Ovo su prvi ajeti koji ukazuju na razliku između vjernika i licemjera po pitanju borbe.[5] Allah, dželle šanuhu, ukazuje da oni koji vjeruju u Allaha i onaj svijet neće tražiti dopuštenje za izostanak iz džihada na Allahovom putu, jer je traženje izostanka iz džihada bez opravdanog razloga svojstveno samo licemjerima.

Allah, džele šanuhu, kaže: **"...čija srca se kolebaju"** – to jest sumnjaju u ispravnost onoga sa čime si došao. I kaže: **"...pa su u sumnji svojoj neodlučni"** – tj. zbunjeni su, jedan korak krenu naprijed, a zatim se vrate i nisu postojani ni u čemu.[6]

Pohod na Tebuk je od samog početka svojih priprema bio pogodna prilika za pokazivanje razlika između vjernika i licemjera, zastori su otkriveni i svaka strana je pokazala svoje pravo lice. Nakon što su učinili sve što je bilo u njihovoj moći kako bi naudili Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i islamskoj da'vi, nakon što su pokušali odvratiti muslimane od polaska u pohod koji su naredili Allah, dželle šanuhu, i Njegov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, o čemu su objavljeni kur'anski ajeti, razotkrivanje njihovog licemjerstva i suprotstavljanje njihovom djelovanju postalo je nužda i šerijatska obaveza.[7]

---

[1] *Tefsir Ibn Kesir*, 2/360.
[2] *Tefsirut-tahriri vet-tenvir*, 10/210.
[3] *Hadisul-Kur'anil-kerim*, 2/647.
[4] Sura Et-Tevbe, 44-45.
[5] *Tefsirul-Meragi*, 4/127.
[6] *Tefsir Ibn Kesir*, 2/361.
[7] *Nadretun-ne'im*, 1/389.

Peto: Objavljivanje poziva za pohod i mobilizacija vojske

Nakon što je objavljen opći poziv za Pohod na Tebuk, sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, u pohod je krenulo 30.000 boraca. Allah, dželle šanuhu, uputio je kritiku onima koji su oklijevali da se odazovu. Allah, dželle šanuhu, kaže:

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ مَا لَكُمۡ إِذَا قِيلَ لَكُمُ ٱنفِرُواْ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ ٱثَّاقَلۡتُمۡ إِلَى ٱلۡأَرۡضِۚ أَرَضِيتُم بِٱلۡحَيَوٰةِ ٱلدُّنۡيَا مِنَ ٱلۡأٓخِرَةِۚ فَمَا مَتَٰعُ ٱلۡحَيَوٰةِ ٱلدُّنۡيَا فِي ٱلۡأٓخِرَةِ إِلَّا قَلِيلٌ ۝٣٨ ﴾

"O vjernici, zašto su neki od vas oklijevali kad vam je bilo rečeno: 'Krenite u boj na Allahovom putu!', kao da ste za zemlju prikovani? Zar vam je draži život na ovom svijetu od onog svijeta? A uživanje na ovom svijetu prema onom svijetu nije ništa."[1] Kur'an je pozvao da krenu u boj i mladi i stari:

﴿ ٱنفِرُواْ خِفَافٗا وَثِقَالٗا وَجَٰهِدُواْ بِأَمۡوَٰلِكُمۡ وَأَنفُسِكُمۡ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِۚ ذَٰلِكُمۡ خَيۡرٞ لَّكُمۡ إِن كُنتُمۡ تَعۡلَمُونَ ۝٤١ ﴾

"Krećite u boj, bili slabi ili snažni, i borite se na Allahovom putu zalažući imetke svoje i živote svoje! To vam je, da znate, bolje!"[2]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sakupio je vojsku koja je brojala 30.000 boraca, muhadžira, ensarija, Mekkelija, i različitih arapskih plemena. Suprotno svom običaju, ovoga puta je objavio cilj pohoda i u kojem pravcu će poći. Jasno je dao do znanja da želi napasti "bijelce", odnosno Bizantince. Inače, u drugim pohodima nije odmah otkrivao prave ciljeve i namjere kako bi od neprijatelja sakrio svoje kretanje i zadržao elemenat iznenađenja.[3]

Dio učenjaka ovaj postupak uzima za dokaz da je dozvoljeno obznaniti ciljeve napada ako ne postoji nikakva korist od njihovog prikrivanja.

Razlozi zbog kojih je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jasno naznačio gdje i koga želi napasti:

1- Velika udaljenost

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je svjestan da će pohod na područje pod bizantijskom kontrolom biti vrlo naporan jer veliki dio puta čini pustinja u kojoj je i vode i bilja vrlo malo, te je bilo neophodno obezbijediti dovoljnu logističku podršku za kretanje mudžahida na tom putu kako nedostatak potrebnih logističkih sredstava ne bi rezultirao neuspjehom pohoda.

---

[1] Sura Et-Tevbe, 38.

[2] Sura Et-Tevbe, 41. Ibn Kesir kaže: "Prenosi se da su Ibn Abbas, Ikrime, Ebu Salih, Hasan el-Basri, Suhejl b. Atijje, Mukatil b. Hajjan, Eš-Ša'bi, Zejd b. Eslem, u komentaru riječi: 'Krećite u boj bili slabi ili snažni', rekli: 'Misli se: stari i mladi.' Mudžahid je rekao: 'Stari i mladi, bogati i siromašni.' Hasan el-Basri je rekao: 'U teškoći i lahkoći.'" Vidjeti: *Tefsir Ibn Kesir*, skraćeno izdanje, str. 554. (prim. prev.)

[3] *Es-Sira'u me'as-Salibijjine*, str. 97.

2- Brojnost i specifičnost Bizantinaca

Oni su bili neprijatelj različit od svih s kojima se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, do sada sukobljavao: bili su dobro naoružani, poznavaoci vještina ratovanja i uvježbani borci.[1]

3- Pohod se odvijao u izuzetno teškim okolnostima

Zato je bilo potrebno da borci od samog početka budu upoznati sa ciljem pohoda kako bi svojim porodicama koje će ostati iza njih uspjeli obezbijediti sve što im je potrebno dok su oni na ovom dugom putu.[2]

4- Nije bilo potrebe da krije svoje namjere

U to vrijeme, osim Bizantinaca i arapskih kršćana u oblasti Tebuka, Devmetul-Džendela i El-Akabe, na Arapskom poluostrvu nije bilo drugih neprijateljskih snaga koje su toliko opasne da se protiv njih mora sakupiti ovolika vojska, pa nije bilo ni potrebe za skrivanjem pohoda.[3]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naučio nas je da budemo fleksibilni i prilikom sastavljanja vojnih planova vodimo računa o općoj koristi, tako da se shodno onome što iziskuje situacija odlučuje da li će se nešto obznaniti ili zatajiti.[4]

Muslimani su, čim su saznali odredište pohoda, požurili da se pripreme za put, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podsticao je na pružanje materijalne podrške pohodu govoreći: "Ko opremi *Tegobnu vojsku*, garantiram mu Džennet!"[5]

Za svoga zamjenika u Medini, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ostavio je Muhammeda b. Meslemu el-Ensarija, radijallahu anhu, a Aliju b. Ebu Taliba, radijallahu anhu, ostavio je da se brine o Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, porodici. Licemjeri su odmah počeli govoriti: "Ostavio ga je da bi ga se riješio jer ga ne može podnijeti." Kada je to čuo Alija, radijallahu anhu, uzeo je svoje oružje i krenuo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Stigao ga je dok je odmarao u El-Džerefu pa je rekao: "Allahov Vjerovjesniče, licemjeri govore da si me ostavio kako bi me se riješio jer me ne podnosiš." Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Lažu! Ostavio sam te da se brineš o onima koji su ostali iza mene, stoga se vrati i brini se o mojoj i svojoj porodici! Zar nisi zadovoljan da budeš meni kao što je Harun bio Musau, samo što nakon mene nema vjerovjesnika?"[6], te se Alija vratio u Medinu.[7]

---

[1] *Er-Resulul-kaid*, str. 398.
[2] *El-Bidaje ven-nihaje*, 5/4.
[3] Muhammed Ahmed Bašemil, *Gazvetu Tebuk*, str. 57.
[4] *El-Kijadetul-askerijje fi ahdir-Resul*, str. 510.
[5] *Sahihul-Buhari, Kitabul-menakib, bab: Menakibu Osman*, 4/243.
[6] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi*, br. 4416. *Sahihus-sire*, str. 589.
[7] *Zadul-me'ad*, 3/530.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ostavio je Aliju da se brine o njegovoj porodici jer mu je bio rođak i zet, stoga ga je zadužio ovim posebnim zaduženjem, a Muhammeda b. Meslemu zadužio je općim poslovima oko upravljanja Medinom. Neki ljudi su se zalijepili za ovu predaju jer smatraju da ga je time Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odredio za svog nasljednika i halifu nakon njega. Međutim, taj stav nema osnove, jer predaja jasno ukazuje da ga nije zadužio ničim više od vođenja brige o njegovoj porodici.[1]

Kada su se muslimani okupili u Senijetul-Veda'u, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odredio je komandante i komandire, i podijelio zastave. Najveću zastavu dodijelio je Ebu Bekru es-Siddiku, radijallahu anhu, a najveći bajrak Zubejru b. El-Avvamu, radijallahu anhu. Bajrak Evsa predao je Usejdu b. Hudajru, radijallahu anhu, a bajrak Hazredža Ebu Dudžani, radijallahu anhu, naredivši svakom ensarijskom ogranku da sebi uzmu zastavicu.[2] Za komandira straže, od dolaska na Tebuk pa sve do polaska nazad, postavio je Abbada b. Bišra, radijallahu anhu, koji je sa svojom četom obilazio vojni logor.[3] Za vodiča u ovom pohodu Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odredio je Alkamu b. El-Fagva'a el-Huza'ija, koji je imao iskustvo i bio odličan poznavalac oblasti Tebuka.[4]

Podatke o putu kojim su se kretali ka Tebuku navodi jedino El-Vakidi, koji je odbačen kao prenosilac hadisa, ali je bio odličan poznavalac sire i nema smetnje da se od njega prihvate informacije ovakve vrste.[5]

Pažljiv istraživač historije islamske da've, nastanka islamske države i njenih institucija, primijetit će kako je broj boraca naglo rastao, posebno broj konjanika. U velikoj Bitki na Bedru učestvovalo je svega oko 313 boraca, u Bitki na Uhudu oko 700, u Bitki protiv saveznika 3.000, prilikom oslobođenja Mekke 10.000, na Hunejnu 12.000, i konačno u Pohodu na Tebuk 30.000 boraca ili nešto više od toga.

Također je primjetan rast broja konjanika. U Bitki na Bedru, prema nekim predajama, učestvovala su svega dva konjanika, na Uhudu isto toliko, da bi šest godina nakon toga njihov broj porastao na 10.000. Razlog tome je širenje islama na Arapskom poluostrvu, a posebno među beduinima koji su se bavili uzgojem konja više nego stanovnici gradova.[6]

---

[1] *Suver ve Iber minel-džihadin-Nebevi fil-Medina*, str. 466-467.
[2] *El-Megazi*, 3/996. Ibn Sa'd, *Et-Tabekatul-kubra*, 2/166.
[3] *Subulul-Huda ver-Rešad*, 5/652. *Es-Sira'u me'as-Salibijjin*, str. 99.
[4] *Imta'ul-Esma'*, 1/451. *Šerhul-Mevahibil-ledunnijje*, 3/72.
[5] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 2/532.
[6] *Es-Sira'u me'as-Salibijjin*, str. 100.

Druga tema
Događaji na putu i dolazak na Tebuk

Nakon mobilizacije vojske i podjele zastava i zadataka, islamska vojska pod komandom Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, krenula je ka Tebuku. Niko nije čekan, te je stoga zakasnila jedna grupa muslimana poznatih po dobru. Kada god bi Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, bio spomenut neki čovjek koji je zakasnio, on bi govorio: "Ostavite ga na miru! Ako u njemu bude dobra, Allah će ga pridružiti vama, a ako ne bude, Allah vas je sačuvao od njega."[1]

Prvo: Slučaj Ebu Zerra el-Gifarija

Rekao je Ibn Ishak: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo je ka Tebuku, a neki su ljudi bili izostali. Oni koji su pošli govorili su Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: 'Izostao je taj i taj', a on je odgovarao: 'Ostavite ga na miru! Ako bude dobra u njemu, Allah će ga priključiti vama, a ako ne bude, Allah vas je sačuvao od njega.' Rekoše: 'Allahov Poslaniče, izostao je Ebu Zerr. Zadržala ga je njegova deva.' On reče: 'Ostavite ga na miru! Ako u njemu bude dobra, Allah će ga priključiti vama, a ako ne bude, Allah vas je sačuvao od njega.'

Ebu Zerr je kasnio jer je njegova deva bila izuzetno spora, pa kada je to vidio, skinuo je s nje putnu opremu, stavio je na svoja leđa i krenuo pješice, tragom Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odmarao je na jednom mjestu kada neki musliman primijeti čovjeka u daljini i povika: 'Allahov Poslaniče, eno nekog čovjeka, sam ide putem!' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Nadam se da je to Ebu Zerr.' Kada su muslimani bolje pogledali, rekli su: 'Allahov Poslaniče, to je, tako nam Allaha, Ebu Zerr.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Allah neka se smiluje Ebu Zerru, hoda sam, umrijet će sam i bit će proživljen sam.'"[2]

Kasnije u vrijeme halife Osmana, radijallahu anhu, desile su se neke nesuglasice pa je Ebu Zerr, radijallahu anhu, poslan da živi u Er-Rebezi. Na samrti je svojoj supruzi i sinu rekao: "Kada umrem, ogasulite me i zamotajte u ćefine, potom me stavite nasred puta, pa kada vas upitaju prolaznici: 'Ko je ovo?', vi recite: 'To je Ebu Zerr.'" Nakon što je umro, učinili su kako im je rekao, i kada su naišli prvi prolaznici, nisu ga primijetili i zamalo su ga njihove jahalice zgazile. Među putnicima je bio Abdullah b. Mes'ud, radijallahu anhu, koji upita: "Ko je ovo?" Odgovoriše mu: "Ebu Zerrovo tijelo." Ibn Mes'ud zaplaka i reče: "Istinu je kazao Allahov

---

[1] El-Kila'i, *El-Iktifa' bi ma tedemmenehu min megazi Resulillah ves-selasetil-hulefa'*, 2/276.
[2] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 4/178.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Allah neka se smiluje Ebu Zerru: hoda sam, umrijet će sam i bit će proživljen sam.'" Zatim je sjahao i lično ga ukopao.[1]

Pouke iz ove priče:

1- Ebu Zerr el-Gifari, radijallahu anhu, podnio je mnoge teškoće i opasnosti, a Allah ga je pomogao saburom. Naporno je hodao noseći svoju opremu na leđima kako bi stigao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i stekao nagradu džihada na Allahovom putu.[2]

2- Riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Allah neka se smiluje Ebu Zerru: hoda sam, umrijet će sam i bit će proživljen sam", jasan su dokaz istinitosti njegovog poslanstva jer je obavještavanje o stvarima koje će se desiti mudžiza kojom je Allah počastio Svoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i to je jedan od načina potvrde istinitosti poslanstva s kojim se često susrećemo čitajući o životu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.[3]

3- Priča ukazuje na to da je Abdullah b. Mes'ud bio učen i da se odlikovao jakim pamćenjem i brzo se prisjećao naučenog. Nakon mnogo godina sjetio se riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o Ebu Zerru.[4]

Drugo: Slučaj Ebu Hajseme

Ibn Ishak kaže: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, već je nekoliko dana bio na putu kada je Ebu Hajseme ušao u svoju baštu. Bio je vruć dan i zatekao je svoje dvije supruge u njihovim odajama u bašti. Poprskale su vodom svoje odaje da ih rashlade i svaka mu je u svojim odajama bila pripremila hladne vode da se rashladi i ukusno jelo. Kada je ušao na vrata i ugledao svoje dvije supruge i šta su mu sve pripremile, rekao je: 'Zar da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, trpi žegu i vjetar, a Ebu Hajseme se rashlađuje u hladovini, uz ukusno jelo, lijepe supruge i uživa u svom imanju! To nije pravedno i, tako mi Allaha, neću vam ući, nego odlazim Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Spremite mi opskrbu za put.' Spremile su mu opskrbu pa je uzjahao svoju devu i krenuo tragom Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i stigao ga je kada je već bio došao na Tebuk. Ebu Hajseme je u putu bio sreo Umejra b. Vehba el-Džumehija te su put nastavili zajedno, pa kada su se približili Tebuku, Ebu Hajseme je rekao: 'Ja sam zgriješio pa ostani malo iza mene tako da ja prvi dođem Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.' Kada se približio Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji je već bio na Tebuku, ljudi su povikali: 'Neki jahač dolazi putem!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Nadam se da je to Ebu Hajseme.' Ljudi rekoše: 'Allahov Poslaniče, Allaha nam, to je Ebu Hajseme!' Ebu Hajseme je prišao, sjahao sa svoje deve,

---

[1] *Ibid.*, 4/178.
[2] *Es-Sira'u me'as-Salibijjin*, str. 129. *Et-Tarihul-islami*, 8/114.
[3] *Es-Sira'u me'as-Salibijjin*, str. 129.
[4] *Et-Tarihul-islami*, 8/114.

prišao i poselamio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji reče: 'Ovo ti je bilo preče, Ebu Hajseme!' Potom mu je rekao lijepe riječi i uputio za njega hajr-dovu."[1]

Ebu Hajseme, koji se zvao Malik b. Kajs, ovim je povodom izrekao stihove:

Kada sam vidio da su ljudi dvoličnjaci
Uzeo sam sebi vjeru najčasniju
Pružio sam desnicu i zavjetovao se Muhammedu
Nisam činio grijehe niti ono što je zabranjeno
Svoje sam žene ostavio u šatoru,
Među palmama i zrelim plodovima
Kada god bi se sumnja pojavila
Svoju sam dušu tjerao da se pokori[2].

Pouke iz ove priče

1- Musliman je savjestan

Gledajući ukusnu hranu i hladovinu koju su mu njegove supruge pripremile kod njegove kuće, Ebu Hajseme, radijallahu anhu, sjetio se Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji putuje po vrelom suncu, vjetru i pripeci. To je probudilo njegovu savjest te je čvrsto odlučio da se priključi Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Krenuo je sam kroz nepreglednu pustoš, dok nije sreo Umejra b. Vehba koji je, čini se, dolazio iz Mekke. Ovaj prizor pokazuje kako se bogobojazni, kada ih obuzmu momenti slabosti, brzo sjete i pokaju te izlaze jačeg imana. Allah, dželle šanuhu, o tome kaže:

﴿ إِنَّ ٱلَّذِينَ ٱتَّقَوْا۟ إِذَا مَسَّهُمْ طَٰٓئِفٌ مِّنَ ٱلشَّيْطَٰنِ تَذَكَّرُوا۟ فَإِذَا هُم مُّبْصِرُونَ ﴿٢٠١﴾ ﴾

"One koji se Allaha boje, čim dodirne sablazan šejtanska, sjete se i odjednom dođu sebi!"[3]

Ebu Hajseme, radijallahu anhu, brzo se sjetio i izašao da nadoknadi ono što je propustio. Osjećao je gorčinu grijeha sve dok nije došao na Tebuk i uvjerio se da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zadovoljan njime.[4]

2- Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poznavao je svoje ashabe

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Nadam se da je ovo Ebu Hajseme", što pokazuje da je dobro poznavao svoje ashabe i koliko vrijede kao ljudi, te je znao ko će se odazvati a ko ne, i znao je ko će požuriti da se pokaje i

---

[1] *El-Bidaje ven-nihaje*, 5/8.
[2] *El-Bidaje ven-nihaje*, 5/8.
[3] Sura El-A'raf, 201.
[4] *Et-Tarihul-islami*, 8/111-112.

vrati svome Gospodaru kada počini grijeh. A to što je znao kakvog su karaktera rezultat je iskustva u komunikaciji s njima i saradnji na različitim poljima, jer Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, družio se i razgovarao s njima, a oni su s njim putovali i vodili džihad pod njegovom zastavom.[1]

3- Odlučnost i strpljenje Ebu Hajseme

Pogledaj kako je Ebu Hajseme, radijallahu anhu, odlučio da se priključi Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, zaputivši se sam na ovo teško putovanje kroz pustinju u kojoj je vrlo malo vode i po užasnoj žegi. To pokazuje da se odlikovao upornošću i snagom volje, te da je bio čvrst i strpljiv.[2]

4- Kritika zapovjednika učinkovito djeluje na vojnika

Ebu Hajseme, radijallahu anhu, stigao je svjestan svoga grijeha i suočio se s kritikom Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Ovo ti je bilo preče, Ebu Hajseme!" To su riječi koje sadrže, kritiku, ukor i prijetnju. Njihovo značenje je: približio si se propasti.

Nema sumnje da su ove riječi utjecale na vojnika jer su mu pokazale pravu sliku prijestupa koji je počinio. To je Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, način podučavanja vođa da ne prelaze preko grešaka vojnika jer to šteti samom počiniocu greške, ali i drugima. Stoga vođa mora ispravljati greške i počinioca pozvati na odgovornost i popravljanje. Takav vođa je istinski učitelj i odgajatelj.[3]

Treće: Dolazak na Tebuk

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stigao je na Tebuk i tu ostao dvadeset noći, ali od bizantijske vojske i arapskih plemena nije bilo ni traga. Bizantijska vojna komanda nije ni pomišljala na ulazak u bitku protiv muslimana, a i arapska kršćanska plemena su se primirila. Vladari gradova na šamskoj granici odlučili su se za sklapanje mira i plaćanje džizje islamskoj državi. Kralj Ejle poklonio je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, mazgu i ogrtač, te je sklopio mir i pristao plaćati džizju.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je odred od 420 boraca na čelu sa Halidom b. El-Velidom, radijallahu anhu, u Devmetul-Džendel. Halid, radijallahu anhu, uspio je zarobiti Ukejdira b. Abdul-Melika el-Kindija, vladara Devmetul-Džendela, koji je bio u lovu[4], pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postigao s njim mirovni sporazum kojim se Ukejdir obavezao na plaćanje džizje.[5] Musli-

---

[1] *Es-Sira'u me'as-Salibijjin*, str. 133.
[2] *Es-Sira'u me'as-Salibijjin*, str. 133-134.
[3] *Es-Sira'u me'as-Salibijjin*, str. 134.
[4] *Es-Isabe*, 1/412-415. Predaju prenosi Ibn Ishak lancem prenosilaca koji je hasen. (op. a.)
[5] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 4/180.

manima se veoma dopao ogrtač koji je nosio Ukejdir, te im je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Zar se divite ovome!? Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, maramice Sa'da b. Muaza u Džennetu su bolje od ovoga."[1]

Halid je u ovom pohodu zaplijenio 800 robinja, 1.000 deva, 400 štitova i isto toliko kopalja.[2] Kralj Ejle je na Tebuk poslao poklon Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji se sastojao od mazge i ogrtača, te je sklopio mir pristavši na plaćanje džizje.[3] Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sklopio je sporazum sa stanovnicima mjesta Džerba', Ezreh[4] i Mekna[5].

Prema slovu sporazuma, ovi arapski kršćani bili su dužni plaćati godišnju džizju i biti lojalni islamskoj državi. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postizanjem sporazuma sa oblastima na sjeveru Arapskog poluostrva, osigurao je sjeverne granice islamske države[6] i potkresao krila Bizantijskom carstvu, jer su ova plemena s kojima je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postigao sporazum ispovijedala kršćanstvo i pokoravali su se Bizantincima jer su se bojali njihovog nasilja i zlostavljanja. Bizantinci su ih ponižavali i prepuštali im mrvice dok su sami uživali u obilju. Bizantinci su ovim sporazumom oslabljeni, a arapski kršćani oslobođeni njihovog nasilja, te su ispunjavali svoje obaveze prema muslimanima ponizno plaćajući džizju.[7]

Ovom mudrom politikom koju je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, slijedio u izgradnji države i širenju islamske da've, uspio je od ovih plemenskih oblasti, koje su priznavale islamsku vlast, napraviti tampon zonu između islamske države i Bizantijskog carstva. Ta područja su u doba pravednih halifa postala centri iz kojih je muslimanska vojska kretala u daljnja osvajanja. Odatle su muslimanske vojske polazile ka sjeveru, ostvarujući veličanstvene uspjehe.[8]

Četvrto: Prolazak pored Semudovog naselja Hidžr

Ebu Kebše el-Ensari, radijallahu anhu, pripovijeda: "Tokom Pohoda na Tebuk ljudi su požurili da vide stanovnike Hidžra, i kada je to doprlo do Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da se ljudi pozovu na namaz u džematu. Prišao sam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on je držao svoju devu. Rekao je: 'Zašto ulazite među ljude na koje se Allah rasrdio?' Jedan čovjek reče: 'Čudimo im se, Allahov Poslaniče!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem reče:

---

[1] *Ibid.*, 4/180. Sened hadisa je hasen.
[2] *El-Bidaje ven-nihaje*, 5/17. Predaju prenosi Ibn Luhej'a koji je nepouzdan prenosilac, a prenosi od Ebul-Esveda. Osim toga, predaja je mursel od Urve. (op. a.)
[3] El-Umeri, *El-Mudžteme'ul-Medeni*, str. 241.
[4] *El-Megazi*, 3/1032.
[5] *El-Vesa'ikus-sijasijje fi ahdin-Nubuvveti vel-hilafetir-rašide*, str. 119-124.
[6] *Es-Sira'u me'as-Salibijjin*, str. 217.
[7] Muhammed Sadik Urdžun, *Muhammed Resulullah*, 4/479.
[8] *Es-Sira'u me'as-Salibijjin*, str. 221.

'Hoćete li da vam kažem šta je čudnije od toga? Čovjek iz vašeg naroda, kazuje vam šta je bilo prije vas i šta će biti poslije vas. Stoga budite ustrajni na Pravom putu jer Allahu nije bitno ako vas kazni, a pojavit će se narod koji od sebe neće moći ništa otkloniti.'"[1]

Od Ibn Omera, radijallahu anhuma, prenosi se da je rekao: "Ljudi su se sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, zaustavili na Semudovoj zemlji Hidžr da se opskrbe vodom iz njihovog bunara i da tom vodom zamijese kruh. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio im je da vodu proliju, a da tijestom nahrane deve, te im je naredio da se opskrbe vodom iz bunara na kojem se pojila Salihova, alejhis-selam, deva, i rekao je: 'Ne ulazite u kuće naroda koji je prema sebi nasilje učinio a da ne zaplačete iz straha da vas ne zadesi ono što je njih zadesilo.' Zatim je potjerao svoju devu i požurio da izađe iz tog mjesta."[2]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, skrenuo je ashabima pažnju da uzmu pouku iz onoga što je zadesilo Semud i da imaju na umu da se Allah rasrdio na njih jer su porekli Njegovog poslanika. Ukazao im je da ne trebaju zanemariti uzimanje pouke iz njihovih ruševina, i zabranio im je da se okoriste bilo čime što se tu nalazi kako im ne bi promakla pouka, te im je naredio da plaču, ili da se barem prave da plaču ako ne mognu zaplakati, da bi potpali pod utisak Allahove kazne koja je snašla Semud, iako su ashabi bili samo u prolazu, kao što mi danas prolazimo pored ostataka naroda koji su osjetili Allahovu srdžbu, kojima su pokazane mudžize i dokazi vjerovjesništva, ali su im srca ostala tvrda i zaslužili su kaznu, te su doživjeli ono čemu su se ismijavali.

Allah, dželle šanuhu, naveo nam je vijesti o prijašnjim narodima samo da bismo iz njih uzeli pouku. Stoga, ako vidimo njihove kuće u kojima su doživjeli izljev Allahove srdžbe i osjetili Njegovu bolnu kaznu, pouka bi trebala biti upečatljivija i strah od Allahove srdžbe veći. Zato se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pokrio odjećom i potjerao svoju devu da što brže prođe prokletu zemlju[3] i rekao je ashabima: "Ne ulazite u kuće naroda koji je prema sebi nasilje učinio a da ne zaplačete iz straha da vas ne zadesi ono što je njih zadesilo", zatim je potjerao svoju devu i požurio da izađe iz tog mjesta.[4]

Peto: Smrt ashaba Abdullaha Zul-Bidžadejna[5]

Abdullah b. Mes'ud, radijallahu anhu, kazuje: "Jedne noći dok sam bio sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u Pohodu na Tebuk, ustao sam i u jednom kraju logora ugledao sam plamen baklje. Krenuo sam ka njoj i ugledao

---

[1] *El-Fethur-Rabbani*, 21/195.
[2] *Sahihul-Buhari, Kitabul-enbija'*, br. 3381.
[3] *Suver ve Iber minel-džihadin-Nebevi fil-Medine*, str. 480.
[4] *Sahihul-Buhari, Kitabul-enbija'*, br. 3381.
[5] Bidžada je prugasti ogrtač od grubog platna kakav su nosili beduini u ono vrijeme.

Allahovog Poslanika, Ebu Bekra i Omera. Okupili su se jer je umro Abdullah Zul-Bidžadejn el-Muzeni, radijallahu anhu. Bili su mu iskopali raku, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je pored njega. Ebu Bekr i Omer su mu ga prinosili, a on je govorio: 'Približite mi svoga brata!' Kada su ga spustili u njegov kabur, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Allahu moj, ja sam zanoćio zadovoljan njime, pa i Ti budi njime zadovoljan!'" Ibn Mesu'd je kasnije govorio: "Kamo sreće da sam ja bio tada na njegovom mjestu."[1]

Ibn Hišam je rekao: "Prozvan je Zul-Bidžadejn jer se sa svojim narodom prepirao oko primanja islama. Oni su ga odvraćali i uznemiravali, na kraju su mu oduzeli sve što je imao osim jednog *bidžada* – prugastog ogrtača u kojem je pobjegao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a kada se približio Medini, prepolovio je ogrtač i jednim dijelom se pokrio od pasa nadolje, a drugi dio je prebacio preko ramena i pokrio gornji dio tijela. Zbog toga je prozvan Zul-Bidžadejn."[2]

Pouke iz ove priče

1- Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odaje počast svojim i živim i umrlim vojnicima

Postupak sa Zul-Bidžadejnom, radijallahu anhu, pokazuje da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, iskazivao počast svojim umrlim borcima, koji su bili spremni položiti svoje živote u džihadu na Allahovom putu i radi toga su ostavili sve što su posjedovali. Zato im je ukazivana počast na dunjaluku i njihova tijela nisu ostavljana da ih razdiru zvijeri, nego su dostojno ukopavani. A takav postupak drugim borcima je podstrek na pokazivanje junaštva u džihadu.

Valja napomenuti da se ovaj princip kod nemuslimana počeo primjenjivati tek u modernom dobu, zato možemo slobodno ustvrditi da su muslimani pretekli druge kada je u pitanju briga vođe za njegove vojnike, jer se takvo nešto u ustavima nemuslimanskih država našlo tek mnogo vijekova kasnije.[3]

Ovo je jedinstven slučaj odavanja počasti i poniznosti. U historiji nije moguće naći primjer drugog vladara da je svojom rukom spustio jednog od svojih podanika u njegovo posljednje počivalište, a potom molio za njega da Allah bude njime zadovoljan, a sam tvrdeći da je bio zadovoljan njime.[4]

2- Dozvoljeno je ukopavanje mejjita noću

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ukopao je Zul-Bidžadejna, radijallahu anhu, noću. Sunnet je da se požuri sa ukopavanjem mejjita.

---

[1] *Sahihus-sire*, str. 598.
[2] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 4/182.
[3] *El-Medhal ilel-akidetil-isratidžijjetil-askerijjetil-islamijje*, str. 299.
[4] *Suver ve Iber minel-džihadin-Nebevi fil-Medine*, str. 472.

3- Dozvoljeno je žudjeti za postizanjem dobra koje je postigao naš brat musliman

Dozvoljena je *gibta*, a to je da želiš postići neko dobro koje je postigao tvoj brat u vjeri. Ovo je suprotno zavisti, jer zavist je želja da drugome nestane blagodati. Zavist je samo zlo, a gibta je dozvoljena u dobru.[1] Razmisli o riječima Ibn Mes'uda, kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, molio za Zul-Bidžadejna: "Allahu moj, ja sam zanoćio zadovoljan njime, pa i Ti budi njime zadovoljan", koji je rekao: "Kamo sreće da sam ja bio u toj kaburskoj usjeklini!"[2] To bi rekao svaki onaj koji vjeruje u Allaha i Sudnji dan, a ashabi su znali u čemu se trebaju natjecati.[3]

Šesto: Neke mudžize koje su se desile u Pohodu na Tebuk

Tokom Pohoda na Tebuk desilo se nekoliko mudžiza, od kojih su:

1- Allah, dželle šanuhu, šalje oblak nakon Poslanikove dove za kišu

Nakon što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prošao Hidžr Semuda, borcima je ponestalo vode te su se požalili na to Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uputio je svome Gospodaru dovu za kišu i Allah je poslao oblak iz kojeg je pala kiša i ljudi su se napili i nasuli u svoje posude koliko im je bilo potrebno.

Ibn Ishak prenosi da je neki čovjek rekao Mahmudu b. Lebidu: "Jesu li ljudi prepoznavali licemjere?" Mahmud je rekao: "Da, tako mi Allaha. Ljudi su prepoznavali licemjerstvo na svome bratu, ili ocu, ili amidži, poznavali su licemjere u svojoj porodici, jedni druge su prikrivali." Potom je rekao: "Jedan čovjek iz mog plemena pričao mi je o jednom poznatom licemjeru, koji je putovao sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i kada je ljudima nakon Hidžra nestalo vode i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dovio za kišu, te je Allah, dželle še'nuhu, poslao oblak s kišom, ljudi mu rekoše: "Teško tebi, zar nakon ovoga možeš sumnjati!?" Odgovorio im je: "Taj oblak je slučajno bio u prolazu."[4]

2- Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavještava o svojoj devi

Tokom puta na Tebuk izgubila se deva Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ashabi su izašli da je traže. Kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bio je ashab Ummara b. Hazm, radijallahu anhu, učesnik zakletve na Akabi i učesnik Bedra. Bio je iz porodice Amra b. Hazma. Za to vrijeme u njegovom je šatoru bio Zejd b. El-Lesit el-Kajnuka'i, koji je bio licemjer. Dok je Ummara bio kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dotle je Zejd u njegovom šatoru govorio

---

[1] *Es-Sira'u me'as-Salibijjin*, str. 124-124.
[2] *Sahihus-sire*, str. 598.
[3] *Mu'inus-sire*, str. 452.
[4] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*.

okupljenima: "Zar Muhammed ne tvrdi da je vjerovjesnik i da mu dolaze vijesti sa nebesa, a ne zna gdje mu je deva!?" Ummara je još uvijek bio kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je tada rekao: "Jedan čovjek je upravo rekao: 'Muhammed tvrdi da je vjerovjesnik i da mu dolaze vijesti sa nebesa, a ne zna gdje mu je deva!', a ja, tako mi Allaha, znam samo ono što me Allah nauči. I Allah me je obavijestio da se moja deva nalazi u dolini, u tom i tom klancu, njen povodac se zakačio za drvo i spriječio je da dođe, pa idite i dovedite mi je." Ashabi su otišli po nju i doveli je, a Ummara se vratio u svoj šator i rekao: 'Allaha mi, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ispričao nam je maloprije nešto vrlo čudno. Allah ga je obavijestio da je neki čovjek rekao tako i tako – navodeći riječi koje je rekao Zejd b. El-Lesit. Jedan od prisutnih u Ummarovom šatoru, a koji nije bio prisutan kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio o Zejdovim riječima, reče: "Tako mi Allaha, to je rekao Zejd, prije nego što si došao." Ummara je skočio i počeo udarati Zejda po vratu i govoriti: "Dođite, Allahovi robovi! Evo zlikovca u mom šatoru, a ja i ne znam za to! Allahov neprijatelju, odlazi iz mog šatora i više mi ne dolazi!"[1] Ibn Ishak kaže: "Neki ljudi smatraju da se Zejd nakon ovoga pokajao, a neki smatraju da je ostao licemjer do kraja života."[2]

3- Upozorenje na jak vjetar koji će zapuhati

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio je ashabe na Tebuku da će zapuhati žestok vjetar i naredio im da se pobrinu o sebi i svojim životinjama i da ne izlaze vani kako im ne bi naškodio. Ono o čemu je obavijestio, to se i ostvarilo: zapuhao je jak vjetar i daleko odnio one koji su se u njemu našli.[3] Bilježi Muslim u svom *Sahihu* od Ebu Humejda da je rekao: "Kada smo došli na Tebuk, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Noćas će oko vas zapuhati jak vjetar! Neka niko ne izlazi van, a onaj koji ima devu, neka dobro pričvrsti njen povodac.' Jedan čovjek je bio izašao pa ga je vjetar odnio na brdo Taj'."[4]

En-Nevevi je rekao: "Ovaj hadis ukazuje na jasnu mudžizu, a to je Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, obavještavanje o gajbu, i strah od štete koja se može desiti onome ko bude vani kada zapuše.[5]

4- Povećanje vode na izvoru Tebuka i obavijest o plodnosti njegove zemlje u budućnosti

Muaz b. Džebel, radijallahu anhu, rekao je: "Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: 'Sutra ćete doći na izvor Tebuka, ako Bog da, pa ne doti-

---

[1] El-Maverdi, *I'lamun-Nubuvve*, str. 100.
[2] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 4/177.
[3] *Es-Sira'u me'as-Salibijjin*, str. 141.
[4] *Sahihu Muslim bi Šerhin-Nevevi*, 15/42. *Muhtesaru Muslim*, br. 1543.
[5] *Ibid.*, 15/42.

čite njegovu vodu dok ja ne dođem.' Kada smo stigli, zatekli smo dvojicu ljudi koji su već bili stigli. Voda iz izvora je jedva curila. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao ih je: 'Jeste li dotakli vodu sa izvora?' Rekoše: 'Jesmo.' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izgrdio ih je, i dugo ih je grdio. Nakon toga ljudi su pomalo sakupljali vodu sa izvora svojim dlanovima dok nisu sakupili malo, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oprao time svoje ruke i lice, zatim je tu vodu vratio u izvor iz kojeg istog trena poče šikljati obilna voda, te se ljudi opskrbiše vodom."[1] Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je Muazu b. Džebelu, radijallahu anhu: "Ako dugo poživiš, možda ćeš vidjeti ovaj predio ispunjen vrtovima!"[2]

Oblast Tebuka bila je neplodna zbog nedostatka vode, ali je Allah na rukama Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dao bereket u povećanju vode, te je potekla u obilju. To nije bilo samo radi toga da muslimanska vojska podmiri svoje potrebe, nego je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao da će to potrajati i da će se tu pojaviti bašte i vrtovi puni drveća i plodova. To što je najavio ostvarilo se nakon kratkog vremena i još i danas se Tebuk odlikuje svojim vrtovima, palmama i datulama, i svjedoči o istinitosti Muhammedovog, sallallahu alejhi ve sellem, poslanstva i da on nije govorio po svom hiru, nego je govorio istinu, a sve što je najavio, ostvarilo se.[3]

5- Povećanje hrane

Ebu Seid el-Hudri, radijallahu anhu, rekao je: "Tokom Pohoda na Tebuk ljude je pogodila velika glad pa su rekli: 'Allahov Poslaniče, dopusti nam da zakoljemo naše tovarne deve. Od njih se možemo dobro najesti.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Uradite tako.' Tada je došao Omer, radijallahu anhu, i rekao: 'Allahov Poslaniče, ako to urade, nedostajat će nam deva koje nose teret, nego ih pozovi da sakupe hranu koja im je preostala pa uputi dovu da im Allah u njoj da bereket. Možda Allah u tome da spas.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da se donese prostirka, a zatim ih pozvao da donesu na nju svu hranu koja im je preostala. Neko je donosio pregršt brašna, neko pregršt datula, neko je donosio komadiće kruha, dok nisu sakupili nešto malo na prostirku. Tada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zamolio Allaha za bereket, a potom im rekao: 'Napunite svoje zdjele.' Sakupili su sve zdjele koje su imali u logoru i sve ih napunili, i opet je ostalo malo viška hrane. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Svjedočim da nema drugog istinskog boga mimo Allaha i svjedočim da sam ja Allahov poslanik! Koji god rob sretne Allaha sa ova dva šehadeta, bez imalo sumnje u njih, Džennet neće biti skriven od njega.'"[4]

---

[1] *Sahihu Muslim bi Šerhin-Nevevi*, 15/43. *Muhtesaru Muslim*, br. 1530.
[2] *El-Fethur-Rabbani*, 21/196.
[3] *Es-Sira'u me'as-Salibijjin*, str. 142.
[4] *El-Fethur-Rabbani*, 21/196-197.

Ovo su neke mudžize koje je Allah, dželle šanuhu, dao Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, tokom Pohoda na Tebuk, a koje ukazuju na istinitost njegovog poslanstva i na časno mjesto koje ima kod svoga Gospodara.[1]

Sedmo: Kur'an o ponašanju licemjera tokom Pohoda na Tebuk

1- Licemjeri su Poslanika i najčasnije ashabe opisali kao izjelice, lažove i kukavice

Abdullah b. Omer, radijallahu anhuma, rekao je: "Tokom Pohoda na Tebuk neki je čovjek u jednom sijelu rekao: 'Nismo vidjeli većih izjelica i većih lažova od ovih naših učača, i većih kukavica u borbi.' Drugi čovjek ustade i reče: 'Lažeš! Ti si licemjer i obavijestit ću o ovome Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, već je bio obaviješten o tome, objavljeni su mu kur'anski ajeti." Abdullah kaže: "Vidio sam tog čovjeka kako se objesio o kolan Poslanikove deve, kamenje mu ranjava noge, a on govori: 'Allahov Poslaniče, samo smo se igrali i zabavljali.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovarao mu je: 'Zar ste se s Allahom i Njegovim Poslanikom ismijavali?!'"

U predaji od Katade stoji: "Tokom Pohoda na Tebuk pred Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, okupila se grupa licemjera koji su govorili: 'Zar se ovaj čovjek nada da će osvojiti dvorce i utvrde Šama? E, puste žalosti!' Allah, dželle šanuhu, o tome je obavijestio Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, te je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Zadržite ovu skupinu!' Potom je došao kod njih i rekao im: 'Kazali ste tako i tako, a Allah je o njima objavio, kao što slušate[2]:

﴿ يَحْذَرُ الْمُنَافِقُونَ أَن تُنَزَّلَ عَلَيْهِمْ سُورَةٌ تُنَبِّئُهُم بِمَا فِي قُلُوبِهِمْ ۚ قُلِ اسْتَهْزِئُوا إِنَّ اللَّهَ مُخْرِجٌ مَّا تَحْذَرُونَ ﴿٦٤﴾
وَلَئِن سَأَلْتَهُمْ لَيَقُولُنَّ إِنَّمَا كُنَّا نَخُوضُ وَنَلْعَبُ ۚ قُلْ أَبِاللَّهِ وَآيَاتِهِ وَرَسُولِهِ كُنتُمْ تَسْتَهْزِئُونَ ﴿٦٥﴾ ﴾

'Licemjeri se plaše da se vjernicima ne objavi sura, koja bi im otkrila ono što je u srcima licemjera. Reci: 'Samo se vi rugajte.' Allah će, doista, iznijeti na vidjelo ono čega se vi plašite. Ako ih upitaš, oni će sigurno reći: 'Mi smo samo razgovarali i zabavljali se.' Reci: 'Zar se niste Allahu i riječima Njegovim i Poslaniku Njegovom rugali?'[3]

Riječi: **'Zar se niste Allahu i riječima Njegovim i Poslaniku Njegovom rugali?'** – su prijekor izražen u formi pitanja. A značenje je: Muhammede, prekori ih i reci im: 'Zar niste mogli naći ništa drugo za tu vašu zabavu i ismijavanje, kao što tvrdite, osim Allahovih farzova, propisa, ajeta i Njegovog Poslanika, koji je došao da vas uputi i izbavi vas iz tmina na svjetlo?'

---

[1] *Es-Sira'u me'as-Salibijjin*, str. 141.
[2] Es-Sujuti, *Ed-Durrul-Mensur*, 4/230.
[3] Sura Et-Tevbe, 64-65.

Potom Allah, dželle šanuhu, ukazuje da ih je to ismijavanje odvelo u nevjerstvo:

﴿ لَا تَعْتَذِرُوا۟ قَدْ كَفَرْتُم بَعْدَ إِيمَـٰنِكُمْ ۚ إِن نَّعْفُ عَن طَآئِفَةٍ مِّنكُمْ نُعَذِّبْ طَآئِفَةًۢ بِأَنَّهُمْ كَانُوا۟ مُجْرِمِينَ ﴿٦٦﴾ ﴾

'Ne ispričavajte se! Jasno je da ste nevjernici, a tvrdili ste da ste vjernici. Ako nekima od vas i oprostimo, druge ćemo kazniti zato što su krivci.'[1]

Značenje ajeta je: Ne pravdajte se ovim opravdanjem za svoj grijeh, jer je nezamislivo činjenje nevjerstva iz zabave. Vaše pravdanje je priznavanje grijeha, a pravdanje za počinjeni grijeh gore je od grijeha.[2]

Riječi: **'Ako nekima od vas i oprostimo, druge ćemo kazniti zato što su krivci'** – ako oprostimo nekima od vas koji se pokaju, poput Muhšina b. Humejra, druge ćemo kazniti jer su uporni u grijehu."[3]

2- Uznemiravanje Poslanika i vjernika i pokušaj atentata na Poslanika

O ovim licemjerima objavljene su Allahove riječi:

﴿ يَحْلِفُونَ بِٱللَّهِ مَا قَالُوا۟ وَلَقَدْ قَالُوا۟ كَلِمَةَ ٱلْكُفْرِ وَكَفَرُوا۟ بَعْدَ إِسْلَـٰمِهِمْ وَهَمُّوا۟ بِمَا لَمْ يَنَالُوا۟ ۚ وَمَا نَقَمُوٓا۟ إِلَّآ أَنْ أَغْنَىٰهُمُ ٱللَّهُ وَرَسُولُهُۥ مِن فَضْلِهِۦ ۚ فَإِن يَتُوبُوا۟ يَكُ خَيْرًا لَّهُمْ ۖ وَإِن يَتَوَلَّوْا۟ يُعَذِّبْهُمُ ٱللَّهُ عَذَابًا أَلِيمًا فِى ٱلدُّنْيَا وَٱلْـَٔاخِرَةِ ۚ وَمَا لَهُمْ فِى ٱلْأَرْضِ مِن وَلِىٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿٧٤﴾ ﴾

"Licemjeri se zaklinju Allahom da nisu govorili, a sigurno su govorili nevjerničke riječi i pokazivali da su nevjernici, nakon što su javno islam bili primili, i htjeli su učiniti ono što nisu uspjeli. A prigovaraju samo zato što su ih Allah, iz obilja Svoga, i Poslanik Njegov, imućnim učinili. Pa ako se pokaju, bit će im dobro, a ako glave okrenu, Allah će ih na ovom i na onom svijetu na muke nesnosne staviti, a na Zemlji ni zaštitnika ni pomagača neće imati."[4]

Ibn Kesir prenosi od Ed-Dahhaka da je rekao: "Jedna grupa licemjera htjela je da navečer tokom putovanja ubije Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dok je bio u Pohodu na Tebuk. Kada bi se osamili, psovali bi Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i ashabe i potvarali ih. Njihove je riječi Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, prenio Huzejfe pa im Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'O licemjeri, obaviješten sam da govorite tako i tako.' Oni su se zaklinjali da nisu rekli ništa takvo te je Allah objavio ovaj ajet kako bi iznio na vidjelo njihovu laž."[5]

Opće značenje ajeta je: zaklinju se Allahom da nisu izgovorili te riječi koje im se pripisuju, a Allah otkriva njihovu laž i potvrđuje da su izgovorili te riječi nevjer-

---

[1] Sura Et-Tevbe, 66.
[2] *Tefsirul-Meragi*, 4/153.
[3] *Tefsirul-Meragi*, 4/153.
[4] Sura Et-Tevbe, 74.
[5] El-Vahidi, *Esbabun-Nuzul*, str. 251.

stva koje nisu spomenute u Kur'anu jer ne dolikuje da budu u njemu spominjane.[1]

❁ ❁ ❁

Treća tema
Povratak sa Tebuka u Medinu, Kur'an govori o onima koji su izostali i o mesdžidu razdora

Nakon što je na Tebuku proveo dvadeset dana, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio se u Medinu.[2] Po povratku je naredio da se sruši mesdžid razdora koji su izgradili licemjeri. Kada se približio Medini, dječaci su izašli u Senijetul-Veda' da ga dočekaju. Ušao je u Medinu, klanjao dva rekata u svom mesdžidu, potom je sjeo te su počeli dolaziti oni koji su izostali iz pohoda pravdajući svoj izostanak. Bilo ih je četiri vrste:

1. oni koji su imali validno opravdanje,
2. oni koji nisu imali validno opravdanje ali im je Allah oprostio,
3. licemjeri iz reda beduina koji su živjeli oko Medine,
4. licemjeri iz Medine.

Prvo: Muslimani koji su imali validno opravdanje za izostanak

Allah, dželle šanuhu, kaže:

﴿ لَّيْسَ عَلَى ٱلضُّعَفَآءِ وَلَا عَلَى ٱلْمَرْضَىٰ وَلَا عَلَى ٱلَّذِينَ لَا يَجِدُونَ مَا يُنفِقُونَ حَرَجٌ إِذَا نَصَحُوا۟ لِلَّهِ وَرَسُولِهِۦ ۚ مَا عَلَى
ٱلْمُحْسِنِينَ مِن سَبِيلٍ ۚ وَٱللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٩١﴾ وَلَا عَلَى ٱلَّذِينَ إِذَا مَآ أَتَوْكَ لِتَحْمِلَهُمْ قُلْتَ لَآ أَجِدُ مَآ أَحْمِلُكُمْ
عَلَيْهِ تَوَلَّوا۟ وَّأَعْيُنُهُمْ تَفِيضُ مِنَ ٱلدَّمْعِ حَزَنًا أَلَّا يَجِدُوا۟ مَا يُنفِقُونَ ﴿٩٢﴾ ﴾

"Neće se ogriješiti nemoćni i bolesni, i oni koji ne mogu naći sredstva za borbu, samo ako su prema Allahu i Njegovu Poslaniku iskreni. Nema razloga da se išta prigovara onima koji čine dobra djela – a Allah prašta i milostiv je. Ni onima kojima si rekao, kad su ti došli da im daš životinje za jahanje: 'Ne mogu naći za vas životinje za jahanje', pa su se vratili suznih očiju, tužni što ih ne mogu kupiti."[3]

Ovi časni ajeti objašnjavaju da onima koji imaju validno opravdanje nije grijeh što su izostali iz pohoda. Neki učenjaci su rekli: "Pod nemoćnima se misli na

---

[1] *Hadisul-Kur'anil-kerim*, 2/665.
[2] *Sahihus-sire*, str. 603.
[3] Sura Et-Tevbe, 91-92.

stare osobe i teške bolesnike", a drugi su rekli: "Misli se na djecu." Neki su rekli: "Misli se na mentalno poremećene, koji su nazvani nemoćnima zbog malo-umnosti." Ova dva stava spominje El-Maverdi, ali je ispravno da se misli na teške bolesnike, starce, slijepce, fizički slabe i bolesne koji usljed toga ne mogu učestvovati u borbi.[1]

Riječi: **"...i oni koji ne mogu naći sredstva za borbu"** – znače: nisu grješni nemoćni i bolesni i oni koji ne mogu naći sredstva za borbu, ako nisu odustali od džihada.

Riječi: **"...samo ako su prema Allahu i Njegovu Poslaniku iskreni"**, tj. ako spoznaju istinu i zavole njene sljedbenike i zaštitnike, a zamrze njene neprijatelje.

Za riječi: **"Nema razloga da se išta prigovara onima koji čine dobra djela"**, Et-Taberi kaže: "Ovdje Uzvišeni Allah kaže da se onaj koji čini dobročinstvo, vjeruje u Istinu koja dolazi od Allaha i Njegovog Poslanika, voli zaštitnike Istine i mrzi njene neprijatelje, ukoliko s opravdanim razlogom izostane iz borbe, nema puta do njegovog ukora, takav se ne smije kažnjavati, jer: **'Allah prašta i milostiv je'**, tj. Allah prekriva grijehe dobročiniteljima Svojim oprostom, milostiv je prema njima pa ih ne kažnjava za njih."[2]

El-Kurtubi je rekao: "Osnova spadanja šerijatske obaveze sa nemoćnog jeste ili zbog zdravlja ili zbog novčane nemogućnosti."[3]

Riječi: **"Ni onima kojima si rekao, kad su ti došli da im daš životinje za jahanje..."**, vezane su za prethodne riječi, ali se ovdje, nakon općenitog spomena, posebno spominju kako bi se ukazalo na njih i kako bi se oni odvojili od drugih.

Također, nije grijeh siromašnim vjernicima **"kojima si rekao, kad su ti došli da im daš životinje za jahanje"**, kako bi pošli sa tobom u džihad: **"Ne mogu naći za vas životinje za jahanje"**.[4]

Riječi: **"...pa su se vratili suznih očiju, tužni što ih ne mogu kupiti"** – znače: Dok su se vraćali plakali su od velike tuge jer nemaju imetka koji bi utrošili za potrebe džihada i jer nemaju deva na kojima bi pošli u Pohod na Tebuk.[5]

Drugo: Muslimani koji su izostali bez validnog opravdanja

O ovoj grupi govore tri ajeta:

1- Allah, dželle šanuhu, kaže:

﴿ وَءَاخَرُونَ ٱعْتَرَفُوا۟ بِذُنُوبِهِمْ خَلَطُوا۟ عَمَلًا صَٰلِحًا وَءَاخَرَ سَيِّئًا عَسَى ٱللَّهُ أَن يَتُوبَ عَلَيْهِمْ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٠٢﴾ ﴾

---

[1] *Zadul-Mesir*, 4/485.
[2] Vidjeti: *Tefsirut-Taberi*, 10/211.
[3] Vidjeti: *Tefsirul-Kurtubi*, 8/226.
[4] *Hadisul-Kur'anil-kerim*, 2/672.
[5] *Ibid.*, 2/673.

"A ima i drugih koji su grijehe svoje priznali, i koji su djela dobra s drugim, koja su hrđava, izmiješali, njima će, može biti, Allah oprostiti – jer Allah mnogo prašta i milostiv je."[1]

Komentar ajeta: Ova grupa izostala je iz pohoda bez opravdanog razloga, zatim su se pokajali i nisu iznosili lažna opravdanja poput licemjera. Pokajali su se, priznali svoj grijeh i nadali se da će im Allah oprostiti. Pod "dobrim djelima" misli se na njihov islam, izvršavanje šerijatskih propisa i džihad koji su vodili u proteklom periodu. Pod "lošim djelima" misli se na njihov izostanak iz ovog pohoda, a to loše djelo popratili su drugim dobrim, a to je priznanje grijeha i pokajanje. Priznanje je potvrđivanje, i samim priznanjem ne postiže se pokajanje, nego je potrebno uz to izraziti kajanje i odlučno odbaciti činjenje tog djela od tog momenta pa nadalje. Ova skupina je ispunila spomenute uvjete. Riječi "pomiješali" – tj. pomiješali su jedno djelo s drugim, kao što se pomiješa voda sa mlijekom i obratno.

Riječi **"...njima će, može biti, Allah oprostiti"** – ovo je dokaz da su se osim priznanja i pokajali, ili da su bili na početku tevbe, odnosno da su učinili takvo priznanje u kojem je očito kajanje. Riječ **"možda"** – je riječ nade koju je izrekao Allah, dželle šanuhu, a to znači da će se ostvariti, jer kada Allah, dželle šanuhu, ulijeva robovima nadu u nešto, to znači da će im to ispuniti, zato što je On od plemenitih Najplemenitiji: **"...jer Allah mnogo prašta i milostiv je"** – oprašta grijehe i daje blagodati Svojim robovima.[2]

2- Allah, dželle šanuhu, kaže:

﴿ وَءَاخَرُونَ مُرْجَوْنَ لِأَمْرِ ٱللَّهِ إِمَّا يُعَذِّبُهُمْ وَإِمَّا يَتُوبُ عَلَيْهِمْ ۗ وَٱللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٠٦﴾ ﴾

"Ima i drugih koji su u neizvjesnosti da li će ih Allah kazniti ili će im oprostiti. A Allah sve zna i mudar je."[3]

U dva *Sahiha* se navodi da se pod ovima koji su u neizvjesnosti misli na Hilala b. Umejju, Ka'ba b. Malika i Mirareta b. Er-Rebi'a. Oni su ostali iza Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zbog nekih razloga. Imali su namjeru da mu se priključe, ali nisu uspjeli. Njihov izostanak nije bio zbog licemjerstva, bili su iskreni muslimani. Kada se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio i licemjeri mu se počeli opravdavati, oni su rekli: "Mi nemamo opravdanja, mi smo zgriješili." Nisu se pravdali, a nisu se ni svezali za stub mesdžida.[4] Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je muslimanima da ih izbjegavaju, i to je potrajalo pedeset dana, a o tome ćemo u nastavku govoriti detaljno.[5]

---

[1] Sura Et-Tevbe, 102.
[2] *Tefsiruš-Ševkani*, 2/399.
[3] Sura Et-Tevbe, 106.
[4] Kao što je uradio Ebu Lubabe i njegovi drugovi. (op. a.)
[5] *Tefsirul-Alusi*, 11/17.

3- Allah, dželle šanuhu, kaže:

﴿وَعَلَى ٱلثَّلَٰثَةِ ٱلَّذِينَ خُلِّفُواْ حَتَّىٰٓ إِذَا ضَاقَتْ عَلَيْهِمُ ٱلْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ وَضَاقَتْ عَلَيْهِمْ أَنفُسُهُمْ وَظَنُّوٓاْ أَن لَّا مَلْجَأَ مِنَ ٱللَّهِ إِلَّآ إِلَيْهِ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ لِيَتُوبُوٓاْ إِنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلتَّوَّابُ ٱلرَّحِيمُ ﴿١١٨﴾﴾

"A i onoj trojici koja su bila izostala i to tek onda kad im je zemlja, koliko god bila prostrana, postala tijesna, i kad im se bilo stisnulo u dušama njihovim, kada su vidjeli da nema utočišta od Allaha nego samo u Njega. On je poslije i njima oprostio da bi se i ubuduće kajali, jer Allah, uistinu, prima pokajanje i milostiv je."[1]

Ova trojica o kojoj se govori su Hilal b. Umejje, Ka'b b. Malik i Mirare b. Er-Rebi'. Ovaj ajet je objavljen povodom njihovog slučaja, koji ćemo spomenuti kasnije detaljno jer obiluje poukama i mudrostima.[2]

Treće: Licemjeri iz beduinskih plemena oko Medine

O licemjernim beduinima koji su izostali su iz borbe, Allah, dželle šanuhu, kaže:

﴿وَجَآءَ ٱلْمُعَذِّرُونَ مِنَ ٱلْأَعْرَابِ لِيُؤْذَنَ لَهُمْ وَقَعَدَ ٱلَّذِينَ كَذَبُواْ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ سَيُصِيبُ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ مِنْهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾

"Dolazili su i neki beduini koji su se izvinjavali i tražili dopuštenje da ne idu, i tako su izostali oni koji su Allahu i Njegovom Poslaniku lagali, a teška patnja pogodit će one među njima koji nisu vjerovali."[3]

Četvrto: Licemjeri iz Medine

Allah, dželle šanuhu, kaže:

﴿فَرِحَ ٱلْمُخَلَّفُونَ بِمَقْعَدِهِمْ خِلَٰفَ رَسُولِ ٱللَّهِ وَكَرِهُوٓاْ أَن يُجَٰهِدُواْ بِأَمْوَٰلِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ وَقَالُواْ لَا تَنفِرُواْ فِي ٱلْحَرِّ قُلْ نَارُ جَهَنَّمَ أَشَدُّ حَرًّا لَّوْ كَانُواْ يَفْقَهُونَ ﴿٨١﴾ فَلْيَضْحَكُواْ قَلِيلًا وَلْيَبْكُواْ كَثِيرًا جَزَآءًۢ بِمَا كَانُواْ يَكْسِبُونَ ﴿٨٢﴾ فَإِن رَّجَعَكَ ٱللَّهُ إِلَىٰ طَآئِفَةٍ مِّنْهُمْ فَٱسْتَـْٔذَنُوكَ لِلْخُرُوجِ فَقُل لَّن تَخْرُجُواْ مَعِيَ أَبَدًا وَلَن تُقَٰتِلُواْ مَعِيَ عَدُوًّا إِنَّكُمْ رَضِيتُم بِٱلْقُعُودِ أَوَّلَ مَرَّةٍ فَٱقْعُدُواْ مَعَ ٱلْخَٰلِفِينَ ﴿٨٣﴾﴾

"Oni koji su izostali iza Allahovog Poslanika veselili su se kod kuća svojih – mrsko im je bilo da se bore na Allahovom putu zalažući imetke svoje i živote svoje, i jedni drugima su govorili: 'Ne krećite u boj po vrućini' – reci: 'Džehennemska je vatra još vruća!' Kad bi oni samo znali. Malo će se oni smijati, a dugo plakati, bit će to kazna za ono što su zaradili. I ako te Allah ponovo vrati nekima od njih, pa te zamole da im dopustiš da pođu s tobom u boj, ti im reci:

---

[1] Sura Et-Tevbe, 118.

[2] *Hadisul-Kur'anil-kerim*, 2/677.

[3] Sura Et-Tevbe, 90.

'Nikada sa mnom u boj nećete ići i nikada se sa mnom protiv neprijatelja nećete boriti! Bili ste zadovoljni što ste prvi put izostali, zato ostanite s onima koji ionako ne idu u boj.'"[1]

Primjećujemo da je Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, odnos prema licemjerima koji su mu došli s lažnim opravdanjima bio drugačiji od odnosa prema iskrenim muslimanima. Prema licemjerima je bio blag i prihvatio njihova opravdanja, a prema iskrenim muslimanima bio je strog. Na taj način iskazao im je čast, a licemjeri to ne zaslužuju jer su nevjernici i kako mogu očekivati da budu objavljeni ajeti o tome da im je oprošteno. Njihovo pretvaranje na ovome svijetu da su vjernici neće ih spasiti od dna Džehennema. Allah, dželle šanuhu, naredio je da se prema njima odnosimo u skladu sa onim kako se predstavljaju na ovome svijetu, pa zašto onda da ispitujemo tačnost njihovih opravdanja i riječi, i zašto da ih kažnjavamo na ovome svijetu za njihove laži kad se prema njima na ovome svijetu treba odnositi shodno onome što pokazuju. Ibnul-Kajjim kaže: "Gospodar Svoga roba vjernika, kojeg voli i koji je kod Njega na počasnom mjestu, popravlja kada učini i najmanji prijestup, tako da je taj rob stalno oprezan. A onoga ko je kod Allaha bezvrijedan, On ostavi da griješi i kada god učini grijeh, On mu da blagodat."[2]

Peto: Mesdžid razdora

U povratku sa Tebuka u Medinu, Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, objavljeni su ajeti:

﴿وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مَسْجِدًا ضِرَارًا وَكُفْرًا وَتَفْرِيقًا بَيْنَ الْمُؤْمِنِينَ وَإِرْصَادًا لِّمَنْ حَارَبَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ مِن قَبْلُ ۚ وَلَيَحْلِفُنَّ إِنْ
أَرَدْنَا إِلَّا الْحُسْنَىٰ ۖ وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿١٠٧﴾ لَا تَقُمْ فِيهِ أَبَدًا ۚ لَّمَسْجِدٌ أُسِّسَ عَلَى التَّقْوَىٰ مِنْ أَوَّلِ يَوْمٍ أَحَقُّ أَن تَقُومَ فِيهِ ۚ
فِيهِ رِجَالٌ يُحِبُّونَ أَن يَتَطَهَّرُوا ۚ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُطَّهِّرِينَ ﴿١٠٨﴾﴾

"Oni koji su džamiju sagradili da bi štetu nanijeli, i nevjerovanje osnažili, i razdor među vjernicima unijeli, pripremajući je za onoga koji se protiv Allaha i Njegovog Poslanika još prije borio, sigurno će se zaklinjati: 'Mi smo samo najbolje željeli!', a Allah je svjedok da su oni pravi lažljivci. Ti u njoj nemoj nikada na namaz stati! Džamija čiji su temelji, već od prvog dana, postavljeni u strahu od Allaha, zaista više zaslužuje da u njoj na namaz staješ. U njoj su ljudi koji se vole često prati, a Allah voli one koji se mnogo čiste."[3]

Ibn Kesir je rekao: "Povod objave ovih ajeta bio je čovjek iz Medine, iz plemena Hazredž, po imenu Ebu Amir er-Rahib, koji je u pagansko doba prešao na kršćanstvo. Izučio je kršćanske knjige i bio poznat kao pobožnjak u pagansko doba,

---

[1] Sura Et-Tevbe, 81-83.
[2] *Zadul-me'ad*, 3/578.
[3] Sura Et-Tevbe, 107-108.

a bio je veoma ugledan u plemenu Hazredž. Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učinio hidžru u Medinu i ljudi se okupili oko njega, a islam postao najutjecajnija vjera, i Allah uzdigao muslimane na Bedru, tada je Ebu Amir pokazao svoje neprijateljstvo. Pobjegao je nevjernicima u Mekku i nagovarao kurejšijske mnogobošce na rat protiv Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Oni su među Arapima sakupili svoje pristalice i izašli na Uhud; muslimani su bili na iskušenjima, ali lijep završetak pripao je bogobojaznima. Tog dana ovaj je zlikovac bio iskopao nekoliko rupa između dvije vojske te je u jednu od njih upao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Također, tog je dana Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, povrijeđen, slomljen mu je donji desni sjekutić i razbijena mu je glava. Ebu Amir je prilikom prvog dvoboja izašao pred svoje pleme, koje su sačinjavali ensarije, i održao im govor kojim ih je pokušao pridobiti na svoju stranu. Kada su shvatili šta želi, ensarije su mu rekle: "Allah ti ne dao dobro, grješniče i Allahov neprijatelju!", i žestoko su ga izgrdili, te se vratio u mnogobožačke redove i rekao: "Allaha mi, nakon mog odlaska, moj narod je pogodilo veliko zlo!" Po dolasku u Medinu, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozivao ga je u islam i učio mu Kur'an, ali je on odbio i usprotivio se. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dovio je protiv njega da umre odbačen i daleko od svoga doma i ta dova ga je stigla. Naime, nakon Bitke na Uhudu, Ebu Amir je vidio da Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, da'va postaje sve jača te je otišao Herakliju, bizantijskom kralju, i zamolio ga za pomoć protiv muslimana. Ovaj ga je tješio i obećao mu pomoći. Emu Amir je ostao tu i počeo se dopisivati sa nekim licemjerima iz svog plemena obećavajući im da će uskoro doći sa vojskom da se bori protiv Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i spriječi ga u širenju njegove poslanice. Naredio im je da pripreme sklonište kako bi u njega mogao dolaziti onaj ko im bude donosio njegova pisma i da to bude njegovo sjedište kada se pojavi, pa su počeli sa gradnjom mesdžida pored već postojećeg mesdžida u Kuba'u. Njegovu gradnju su dovršili prije nego što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao u Pohod na Tebuk, pa su došli da ga zamole da klanja u njihovom mesdžidu kako bi to iskoristili da opravdaju njegovu izgradnju i dokaz Poslanikovog odobrenja. Kazali su da su mesdžid izgradili za slabe i bolesne muslimane da noću mogu klanjati u njemu, ali Allah, dželle šanuhu, sačuvao je Svoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, od obavljanja namaza u ovom mesdžidu, jer je rekao: "Mi sada idemo na put pa, ako Bog da, kada se vratimo." Međutim, kada se vraćao sa Tebuka u Medinu, na udaljenosti oko jedan dan hoda, ili dio dana, od Medine, došao mu je Džibril, alejhis-selam, i obavijestio ga o tom mesdžidu razdora koji su njegovi graditelji izgradili s namjerom pružanja podrške nevjerstvu, tako što će izazvati razdor između vjernika koji bi dolazili u njihov mesdžid i onih koji dolaze u mesdžid Kuba', koji je od prvog dana izgrađen na osnovama bogobojaznosti, te je Allahov Poslanik, salla-

llahu alejhi ve sellem, poslao nekoga da sruši taj mesdžid prije njegovog dolaska u Medinu."[1]

Ovim ajetima Allah, dželle šanuhu, ukazao je na to da su gradnjom ove džamije licemjeri imali četiri cilja:

1- Nanošenje štete muslimanima.

2- Podrška nevjerstvu u Allaha i hvalisanje pred vjernicima. Jer, oni su izgradnjom svoga mesdžida namjeravali ojačati skupinu licemjera.

3- Razdor među vjernicima. Oni nisu htjeli da dolaze u mesdžid Kuba' i s gradnjom svoga mesdžida željeli su oslabiti džemat muslimana, a to donosi razdor i nejedinstvo.

4- Pripremanje sjedišta onome koji se bori protiv Allaha i Njegovog Poslanika.[2]

Allah, dželle šanuhu, uništio je njihove nade i osujetio njihove spletke tako što je naredio Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da sruši taj mesdžid.

Riječi: **"...sigurno će se zaklinjati: 'Mi smo samo najbolje željeli!'"**, su kritika njima zbog lažnih zakletvi kojima se zaklinju. Stoga je kazao u nastavku: **"...a Allah je svjedok da su oni pravi lažljivci".**

Zatim je Allah, dželle šanuhu, zabranio Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i vjernicima da klanjaju u toj džamiji: **"Ti u njoj nemoj nikada na namaz stati! Džamija čiji su temelji, već od prvog dana, postavljeni u strahu od Allaha, zaista više zaslužuje da u njoj na namaz staješ. U njoj su ljudi koji se vole često prati, a Allah voli one koji se mnogo čiste."**

Ibn Ašur je rekao: "Pod riječima **'...ti u njoj nemoj nikad na namaz stati',** misli se na obavljanje namaza, jer namaz počinje stajanjem. A Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, zabranjeno je da u tom mesdžidu klanja jer njegov namaz mu donosi bereket, pa mu je zabranjen namaz u njemu kako vjernici ne bi smatrali da je on bolji od mesdžida Kuba'. Allahov Poslanik, sallallahu alehi ve sellem, naredio je Ammaru b. Jasiru i Maliku b. Ed-Dahšemu da s grupom ashaba sruše mesdžid. Rekao im je: 'Otiđite u taj mesdžid čiji su graditelji prema sebi nasilje učinili, zapalite ga i srušite', te su tako i uradili."[3]

Riječi: **"Džamija čiji su temelji, već od prvog dana, postavljeni u strahu od Allaha, zaista više zaslužuje da u njoj na namaz staješ"** – na ovaj način spriječena je mogućnost da propusti ibadet u vrijeme kada su ga pozvali da obavi namaz u njihovom mesdžidu. Zato mu je Allah, dželle šanuhu, naredio da u to vrijeme, kada je trebao obaviti namaz u njihovom mesdžidu, obavi namaz u mes-

---

[1] *Tefsir Ibn Kesir*, 2/338.

[2] *Ibid.*, 2/403.

[3] *Es-Siretun-Nebevijje*, 4/174.

džidu Kuba' ili u svom mesdžidu, tako da se ne desi da ga šejtan odvrati od obavljanja namaza u tom vremenu. To je dio veličanstvenog duhovnog odgoja.[1]

To je, također, bio način da se licemjerima onemogući da kažu kako je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio pozvan da klanja u mesdžidu, ali je odbio. Iz riječi **"...više zaslužuje..."** može se zaključiti da i mesdžid licemjera ipak zaslužuje da se u njemu klanja, ali da je preče klanjati u mesdžidu izgrađenom na bogobojaznosti.

Međutim, namaz u mesdžidu koji su izgradili licemjeri nema nikakvu vrijednost, jer pošto je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, zabranjeno da u njemu klanja, to znači da taj mesdžid uopće ne zaslužuje da se u njemu obavlja namaz. A komparativ je, možda, upotrijebljen kako bi se ismijali licemjeri koji su se pretvarali da žele da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, klanja u njihovom mesdžidu, tako da prividno izgleda da i njihov mesdžid zaslužuje da klanja u njemu, a da je mesdžid koji je izgrađen na bogobojaznosti samo preči od njihovog, a zapravo riječima **"...koji je izgrađen na bogobojaznosti..."**, željelo se istaći da njihov mesdžid nije izgrađen na tim nego na suprotnim osnovama.[2]

Ibn Ašur smatra da se pod "mesdžidom koji je izgrađen na bogobojaznosti" misli na svaki mesdžid koji se odlikuje ovim svojstvom, a ne na neki tačno određeni mesdžid. Ovim svojstvom u to vrijeme odlikovali su se mesdžid u Kuba'u i Poslanikov mesdžid u Medini.[3]

Riječi: **"U njoj su ljudi koji se vole često prati, a Allah voli one koji se mnogo čiste"** – Ibn Madže bilježi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što je objavljen ovaj ajet rekao: "O ensarije, Allah vas je pohvalio za vašu čistoću, pa mi kažite kako se čistite?" Odgovorili su: "Abdestimo se za namaz, gasulimo se od džunupluka i peremo se poslije nužde." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Zbog toga ste pohvaljeni, pa ustrajte u tome."[4]

Lekcije i pouke

1- Nevjernici su jedna skupina

To se vidi iz stava Ebu Amira er-Rahiba prema islamu i muslimanima. On je s velikim bolom primio vijesti o porazu mnogobožaca na Bedru, te je objavio neprijateljstvo Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i otišao u Mekku, centar mnogoboštva, da bi podsticao njene stanovnike na borbu protiv muslimana, čak je izašao da se bori na njihovoj strani u Bitki na Uhudu, gdje je pokušao unijeti razdor u muslimanske redove.[5] Istinu je rekao Uzvišeni Allah:

---

[1] *Hadisul-Kur'anil-kerim*, 2/661.
[2] *Et-Tahriru vet-tenvir*, 11/31.
[3] *Ibid.*, 11/32.
[4] *Sunen Ibn Madže, Kitabut-tahara, bab: El-Istindža' bil-ma'i*, 1/127.
[5] *Es-Sira'u me'as-Salibijjin*, str. 179.

﴿ وَالَّذِينَ كَفَرُوا بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ ۚ إِلَّا تَفْعَلُوهُ تَكُن فِتْنَةٌ فِي الْأَرْضِ وَفَسَادٌ كَبِيرٌ ﴿٧٣﴾ ﴾

"Nevjernici su jedni drugima zaštitnici. Ne postupite li tako, nastat će smutnja na Zemlji i nered veliki."[1]

2- Pokušaj obmanjivanja muslimana

Licemjeri su pokušali gradnju mesdžida opravdati razlozima koji na prvi pogled izgledaju sasvim opravdani, ali u dušama su krili nešto drugo. Zamolili su Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da klanja u tom mesdžidu kako bi mesdžid njegovim namazom dobio blagoslov, a tada bi oni mogli mirno nastaviti izvršavanje svojih ciljeva. To je vrlo podla spletka koja može zavarati mnoge ljude.[2]

3- Allah je najbolji čuvar i najmilostiviji

Ovaj slučaj pokazuje veliku Allahovu pažnju prema Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Allah, dželle šanuhu, obavijestio ga je o onome što su licemjeri skrivali i kakve su njihove prave namjere gradnje mesdžida. Da ga Allah nije obavijestio o tome, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, to ne bi znao te bi klanjao u njihovom mesdžidu i tako mu dao legitimitet, te bi ljudi pohrlili da klanjaju u njemu, jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao tu, i tako bi se licemjeri osamili sa slabim muslimanima i širenjem glasina među njima mogli bi negativno utjecati na njih.[3]

4- Vjerovjesnik odlučno rješava probleme

Rušenje mesdžida razdora bilo je najbolje rješenje. To je Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, uputa muslimanskim vođama kako trebaju rješavati sve što može nanijeti štetu muslimanima i izazvati razdor među njima, jer se veliki problemi ne mogu riješiti ublažavanjem, nego se moraju potpuno iskorijeniti tako da se više ne pojave čak ni u drugačijem obliku. Praktične koristi primjene ove Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, metode, koje su muslimani osjetili nakon izvršenja njegovih naređenja, govore nam da je to bio najbolji način rješavanja problema djelovanja licemjera u muslimanskom društvu. Naime, licemjeri su nakon toga konstantno slabili i kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, preselio na bolji svijet, bio je ostao samo neznatan broj njih i nakon rušenja mesdžida razdora više nisu napravili nijedan potez koji bi bio u službi istih ciljeva, jer su znali šta ih čeka kada budu razotkriveni.[4]

---

[1] Sura El-Enfal, 73.

[2] *Es-Sira'u me'as-Salibijjin*, str. 181.

[3] *Es-Sira'u me'as-Salibijjin*, str. 181.

[4] *Et-Tarihul-islami*, 8/130.

5- Mesdžidi koji se mogu svrstati u kategoriju mesdžida razdora

Mufessiri navode razloge radi kojih se neki mesdžid može okarakterizirati mesdžidom razdora. Neke od njihovih citata navodimo:

Ez-Zamahšeri je rekao: "Rečeno je da se mesdžidom razdora smatra svaki mesdžid koji je izgrađen s namjerom hvalisanja, pretvaranja i čuvenja ili bilo kojeg drugog razloga osim Allahovog zadovoljstva."[1]

Osvrćući se na ove Ez-Zamahšerijeve riječi, dr. Abdul-Kerim Zejdan kaže: "Međutim, da li to znači da treba biti srušen kao što je srušen mesdžid razdora koji su izgradili licemjeri u Medini, a čije je rušenje naredio Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Ne mislim tako! Možemo reći da se mesdžid izgrađen iz spomenutih razloga smatra mesdžidom razdora u smislu da nije izgrađen na temeljima bogobojaznosti i potpune iskrenosti prema Allahu."[2]

El-Kurtubi je rekao: "Naši učenjaci kažu: svaki mesdžid koji je izgrađen radi činjenja štete, ili prijetvornosti ili radi čuvenja, smatra se mesdžidom razdora i u njemu nije dozvoljeno klanjati."[3]

Sejjid Kutb u svom tefsiru kaže: "Ovaj mesdžid razdora koji je izgrađen u vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kao dio zavjere protiv islama i muslimana, još uvijek se gradi, ali u različitim oblicima. Ponekad se pojavljuje u vidu aktivnosti koje su vanjštinom islamske, a iza toga se krije plan rušenja islama kroz širenje loše slike o njemu, ponekad se pojavljuje u vidu vjerskih parola, a ustvari o vjeri se i ne brine. Pojavljuje se i u vidu organizacija, knjiga, studija, koje govore o islamu kako bi uspavali zabrinute koji vide kako se islam gazi i uništava. Ova udruženja i studije uvjeravaju ih kako islam nije u opasnosti i nema razloga da se brinu i plaše."[4]

6- Pravila prepoznavanja mesdžida razdora

Dr. Abdul-Kerim Zejdan kaže: "Svaki objekat koji se izgradi iz naizgled legalnih pobuda, a ustvari se želi upotrijebiti za nelegalne aktivnosti, to je mesdžid razdora, jer mu je jednak po suštini i elementima. Ukratko pravilo glasi: Svaki objekat koji naizgled služi legalnim potrebama, a zapravo se njime želi napraviti šteta muslimanima, to je mesdžid razdora."[5]

Na osnovu ovog pravila možemo zaključiti da se mesdžidom razdora ne smatraju, kao što spominje Ibnul-Kajjim, mnogobožački hramovi, mjesta grijeha poput barova i sl., jer je očito da su ciljevi ovih objekata nelegalni, tako da se oni ne

---

[1] *Tefsiruz-Zamahšeri*, 2/310.
[2] *El-Mustefad min-kasasil-Kur'an*, 2/504.
[3] *Tefsirul-Kurtubi*, 8/254.
[4] *Fi Zilalil-Kur'an*, 3/1710-1711.
[5] *El-Mustefad min-kasasil-Kur'an*, 2/506-507.

smatraju mesdžidima razdora, iako zaslužuju da budu uklonjeni zbog jasnog zla kojem služe.[1]

7- Mesdžidi razdora u muslimanskim zemljama

Još uvijek neprijatelji islama, poput licemjera, ateista, kršćanskih misionara, kolonizatora, grade objekte naizgled za ibadet, a zapravo žele iz njih napadati islam i ubacivati muslimanima sumnju u njihovu vjeru i kulturu. Također, otvaraju škole pretvarajući se da žele podučiti i obrazovati, a zapravo žele svojim idejama zatrovati um muslimanske omladine i odvratiti ih od njihove vjere. Osnivaju forume s izgovorom širenja kulture, a cilj je napad na zdravu akidu u srcima muslimana. Otvaraju bolnice kako bi iskoristili potrebe bolesnih i nemoćnih i odvraćali ih od njihove vjere. Područja gdje je rašireno siromaštvo i neznanje, poput afričkih zemalja, iskorištavaju za ostvarenje svojih podlih ciljeva koji su suprotni i razumu, i šerijatu, i zakonu.[2]

Mesdžid razdora nije nešto što se desilo u vrijeme prvih muslimana i nepovratno nestalo. To je ideja koja još uvijek postoji, planski odabire ciljeve i sredstva za izvršenje, suština je zavjera protiv islama i muslimana, izvrtanjem činjenica ubacivanjem sumnje, stvaranjem loše slike o islamu, sijanjem sjemena smutnje, da bi muslimani bili odvraćeni od svoje vjere i zabavili se onim što će im donijeti štetu i uništiti im sreću na onome svijetu.[3]

Četvrta tema
Trojica koja su izostala

Priču o trojici koja su izostala prenosi Ka'b b. Malik, radijallahu anhu, a zabilježena je u djelima sire, hadiskim zbirkama i tefsirima, približno istim riječima, i njenom proučavanju i komentiranju posvećena je nesvakidašnja pažnja. Najviše detalja nalazi se u predaji koju bilježi El-Buhari u svom *Sahihu*.[4]

Ka'b b. Malik, radijallahu anhu, kazuje: "Nisam izostao ni iz jednog pohoda koji je vodio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, osim u Pohodu na Tebuk.

Izuzetak je Bitka na Bedru, a za nju niko ko je izostao nije ukoren, jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao želeći zaplijeniti karavanu Kurej-

[1] *El-Mustefad min kasasil-Kur'an*, 2/507.
[2] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/508.
[3] *Es-Sira'u me'as-Salibijjin*, str. 182.
[4] *Ibid.*, str. 187.

šija, a Allah je dao da se sukobi sa svojim neprijateljima bez zakazanog sastanka. Prisustvovao sam sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na Akabi kada smo se uzajamno obavezali na islam, i draže mi je to nego da sam umjesto nje prisustvovao Bitki na Bedru, iako ljudi više spominju Bedr.

Ja nikada nisam bio jači i spremniji nego tada kada sam izostao iz Pohoda na Tebuk. Tako mi Allaha, nikad prije tog pohoda u isto vrijeme nisam imao dvije jahalice.

Kada god bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odlazio u neki pohod, aludirao bi na drugi, i tako je postupao sve do ovog pohoda. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, namjeravao je krenuti na ovaj daleki pohod po žestokoj vrućini, kroz bezvodnu pustinju, da bi se sukobio s mnogobrojnim neprijateljem, te je ukazao muslimanima na prave namjere kako bi se dovoljno pripremili za ovaj pohod, te ih je obavijestio o željenom pravcu kretanja. Sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, bilo je tako mnogo muslimana da ih ne bi mogla obuhvatiti ni jedna ogromna knjiga."

Kaže Ka'b: "Svaki čovjek koji je htio izostati smatrao je da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to neće saznati osim ako mu Allah spusti Objavu o tome. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo je u taj pohod u vrijeme kada su sazreli plodovi i prijali hladovi. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i muslimani počeli su se spremati. Ja bih osvitao s namjerom da se pripremim sa njima, ali bih se vraćao ne pripremivši ništa. Govorio sam sebi: 'Ja to mogu ako hoću!' To je bilo moje stanje dok su se ljudi ozbiljno pripremali, i kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ujutro rano krenuo, a muslimani pošli za njim, ja još uvijek nisam bio ništa spremio. Rekao sam sebi: 'Spremit ću se za dan-dva i stići ću ih.' Sljedeći dan krenuo sam da se spremim, ali sam se vratio ne uradivši ništa. Sljedeći dan sam ponovo izašao da se pripremim i opet se vratio ne pripremivši ništa. I dok sam se ja nakanjivao, ljudi su žurili i utrkivali se ko će biti na čelu pohoda. Pomislio sam da otputujem i da ih stignem, i kamo sreće da sam to učinio, ali mi nije bilo suđeno. Kada sam nakon odlaska Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, izlazio među ljude, bio sam tužan jer sam vidio da su izostali samo ljudi poznati po licemjerstvu ili nemoćni kojima je Allah dao opravdanje.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije me se sjetio dok nije stigao na Tebuk. Tada je, sjedeći među ljudima, upitao: 'Šta je uradio Ka'b?' Neki čovjek iz plemena Benu Seleme rekao je: 'Allahov Poslaniče, zadržala su ga njegova dva ogrtača i gledanje u njegova dva plašta.' Muaz b. Džebel rekao je: 'Ružno je to što govoriš! Tako mi Allaha, Allahov Poslaniče, mi o njemu znamo samo dobro!' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na to je samo šutio. I dok su oni bili u tom stanju, neki čovjek je vidio bijelu siluetu kako se približava. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Nadam se da je to Ebu Hajseme.' I zaista je to

bio Ebu Hajseme, ensarija koji je udijelio pola pregršta datula pa su ga licemjeri zbog toga ismijavali.

Kada sam obaviješten da se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vraća, zabrinulo me moje stanje i počeo sam razmišljati šta da slažem kako bih izbjegao njegovu srdžbu kada se vrati. Savjetovao sam se sa svakim u svojoj porodici za koga sam mislio da mi može dati korisno mišljenje. Ali kad je rečeno da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, samo što nije stigao, svaka laž se udaljila od mene i shvatio sam da se ničim ne mogu izbaviti, te sam odlučio da budem iskren prema njemu. Onda je stigao. A kada bi dolazio s puta, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prvo bi svraćao u mesdžid gdje bi klanjao dva rekata, zatim bi sjeo među ljude. Kada je to uradio, počeli su dolaziti oni koji su izostali i iznositi opravdanja zaklinjući se da govore istinu. Bilo ih je nešto više od osamdeset. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, primio je od njih ono što su javno iznijeli, i uzeo zavjet od njih i zamolio Allaha da im oprosti, a njihove tajne prepustio je Allahu. Kad sam ja došao, nazvao sam selam, a on se nasmiješio osmijehom ljutitog čovjeka i rekao: 'Dođi.' Prišao sam i sjeo pored njega, a on me upitao: 'Šta se to desilo s tobom? Zar nisi bio kupio jahalicu?' Rekao sam: 'Tako je. I tako mi Allaha, da sam pred nekim drugim od ljudi ovoga svijeta, gledao bih da se spasim njegove srdžbe nekim opravdanjem, a meni je data sposobnost rasprave. Ali, tako mi Allaha, znam ako ti danas kažem lažan govor kojim ćeš biti zadovoljan, Allah će te ubrzo učiniti srditim na mene, a ako ti kažem istinu zbog koje ćeš se naljutiti na mene, ja se time nadam nagradi od Allaha. Tako mi Allaha, nisam imao opravdanja! Nikada do sada, kada sam izostao iza tebe, nisam bio spremniji!' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Rekao si istinu! Ustani i idi dok ti Allah ne presudi.' Ustao sam i krenuo pa su mi počeli prilaziti ljudi iz plemena Benu Seleme i govoriti: 'Tako nam Allaha, ne znamo da si griješio prije ovog. Zar se nisi mogao opravdati Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, kao što su se opravdali drugi koji su izostali? Bilo bi ti dovoljno za tvoj grijeh to što bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, molio Allaha da ti oprosti.' Tako mi Allaha, tako su me grdili da sam se poželio vratiti i poreći svoje riječi. Pitao sam ih: 'Je li iko osim mene postupio ovako?' Rekoše: 'Da. Još su dva čovjeka rekla isto što i ti, i rečeno im je kao i tebi.' Upitao sam: 'Ko su oni?' Rekoše mi: 'Mirare b. Er-Rebi' el-Amiri i Hilal b. Umejje el-Vakifi.' Spomenuli su mi dva dobra čovjeka koja su učestvovala na Bedru, i ja sam se mogao ugledati na njih. Stoga sam, kada su mi spomenuli njih, nastavio svojim putem.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je muslimanima da razgovaraju sa nama trojicom, mimo ostalih koji su izostali. Ljudi su nas počeli izbjegavati i mnogo su se promijenili prema nama, tako da nisam mogao prepoznati zemlju po kojoj sam hodao, kao da nije bila zemlja koju sam znao. To je trajalo pedeset noći. Moja dva druga bila su skrhana, zatvorili su se u svoje kuće i plakali.

Ja sam bio mlađi i čvršći, odlazio sam na namaz sa muslimanima, obilazio sam trgove, ali niko nije razgovarao sa mnom. Dolazio bih Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, poslije namaza i nazivao bih mu selam, i pitao se: 'Pomiču li mu se usne, odgovara li mi na selam?'

Zatim sam klanjao pored njega i krao mu pogled. Kada bih pristupio namazu, gledao bi u mene, a kada bih se okrenuo prema njemu, skrenuo bi pogled s mene. Kada je takav odnos muslimana prema meni potrajao, zaputio sam se u Ebu Katadinu baštu, preskočio sam njen zid i ušao unutra, a on je bio moj amidžić i meni najdraži od ljudi. Nazvao sam mu selam i, tako mi Allaha, nije mi odvratio. Rekao sam mu: 'Ebu Katade, Allahom te zaklinjem: znaš li da volim Allaha i Njegovog Poslanika?' Šutio je pa sam ga ponovo zakleo Allahom, a on je ponovo šutio. Ja sam ga ponovo zakleo da mi odgovori pa je rekao: 'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju!' Oči su mi zasuzile. Okrenuo sam se i preskočio njegov zid. I dok sam hodao medinskim trgom, ugledao sam Nabatejca iz Šama koji je došao da prodaje hranu u Medini. Govorio je: 'Ko će mi pokazati Ka'ba b. Malika?' Ljudi su mu počeli pokazivati na mene pa mi je prišao i predao mi pismo od kralja Gassana. Ja sam inače bio pisar. Počeo sam čitati pismo, a u njemu je stajalo: 'Obaviješteni smo da tvoj drug grubo postupa prema tebi. Znaj da te Allah nije ostavio poniženog i izgubljenog, dođi k nama, mi ćemo te utješiti.' Kada sam pročitao pismo, rekao sam: 'Ovo je još jedno iskušenje!', te sam zapalio pismo u peći. Prošlo je četrdeset noći a Objava još uvijek nije dolazila. Tada mi je došao izaslanik Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: 'Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naređuje ti da se odvojiš od svoje supruge.' Upitao sam: 'Je li da joj dam razvod ili kako da postupim?' Rekao je: 'Ne, nego da se odvojiš od nje i da joj ne prilaziš.' Isto je rečeno i dvojici mojih drugova. Ja sam rekao svojoj supruzi: 'Idi svojima i ostani kod njih dok Allah ne presudi o ovome.' Supruga Hilala b. Umejje došla je Allahovom Poslaniku i rekla: 'Allahov Poslaniče, Hilal je star i iznemogao, a nema sluge. Pa da li mrziš da ga služim?' Rekao je: 'Ne, ali neka ti ne prilazi u postelji.' Ona reče: 'On, tako mi Allaha, nema živosti ni za čim. Još uvijek plače otkako se desio njegov slučaj do današnjeg dana.'

Neki iz moje porodice govorili su mi da tražim od Allahovog Posalanika, sallallahu alejhi ve sellem, dozvolu za svoju suprugu jer dozvolio Hilalovoj supruzi da ga služi. Rekao sam: 'Neću tražiti dozvolu od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, za svoju suprugu. A i šta znam šta mi može odgovoriti Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ako budem tražio dozvolu za svoju suprugu: ja sam mlad čovjek.

Ostali smo tako još deset noći te se navršilo pedeset. Bio sam na krovu jedne od naših kuća i dok sam tako sjedio u stanju koje je Allah spomenuo, i zemlja mi je postala tijesna koliko god da mi je bila prostrana, čuo sam čovjeka kako viče sa brda Sel': 'Raduj se, o Ka'b b. Malik!' Pao sam na sedždu i znao sam da je došao

spas. Nakon sabah-namaza, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio je ljude da je Allah primio naše pokajanje, pa su oni požurili da nam prenesu radosnu vijest. Mnogi su se zaputili mojoj dvojici drugova, a meni je krenuo jedan konjanik, ali se neki čovjek iz plemena Eslem popeo na brdo i njegov glas je bio brži od konjanika. Nakon što mi je došao ovaj čovjek sa radosnom viješću, čiji sam glas čuo, skinuo sam svoja dva odijela i ogrnuo ga njima zbog radosne vijesti. Tako mi Allaha, nisam imao osim ta dva, pa sam posudio druga dva i otišao da potražim Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Susretale su me grupe i grupe ljudi i čestitali mi na Allahovom pomilovanju, govoreći: 'Neka ti je prijatno Allahovo pomilovanje!', dok nisam ušao u mesdžid. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sjedio je u mesdžidu, a ljudi oko njega. Talha b. Ubejdullah ustao je i pritrčao mi, rukovao se sa mnom i čestitao mi. Tako mi Allaha, niko drugi od muhadžira nije mi prišao.'" Ka'b to nikada nije zaboravio Talhi. "Kada sam nazvao selam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sllem, odgovorio je, a lice mu je blistalo do radosti, i rekao je: 'Raduj se najboljem danu koji si doživio otkako te majka rodila!' Rekao sam: 'Je li od tebe, Allahov Poslaniče, ili od Allaha?' Odgovorio je: 'Od Allaha.'

Kada bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio radostan, lice bi mu sijalo poput mjeseca i prepoznavali smo to kod njega. Pošto sam sjeo ispred njega, rekao sam: 'Allahov Poslaniče, zaista u moje pokajanje spada to da udijelim sav svoj imetak Allahu i Njegovom Poslaniku, kao sadaku. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Zadrži dio svog imetka, to je bolje za tebe.' Rekao sam: 'Zadržat ću svoj dio na Hajberu. Allahov Poslaniče, zaista me Allah spasio zbog istine i u moje pokajanje spada da govorim samo istinu.' Tako mi Allaha, ne znam da je Allah ikome ukazao blagodat da govori samo istinu kao što je ukazao meni nakon što sam ovo spomenuo Allahovom Poslaniku. Tako mi Allaha, od kada sam to rekao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, nisam naumio laž do danas, i nadam se da će me Allah sačuvati do kraja života. Allah je o našem oprostu objavio:

﴿ لَقَد تَّابَ ٱللَّهُ عَلَى ٱلنَّبِيِّ وَٱلْمُهَٰجِرِينَ وَٱلْأَنصَارِ ٱلَّذِينَ ٱتَّبَعُوهُ فِي سَاعَةِ ٱلْعُسْرَةِ مِنۢ بَعْدِ مَا كَادَ يَزِيغُ
قُلُوبُ فَرِيقٍ مِّنْهُمْ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ إِنَّهُۥ بِهِمْ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿١١٧﴾ وَعَلَى ٱلثَّلَٰثَةِ ٱلَّذِينَ خُلِّفُوا۟ حَتَّىٰٓ إِذَا ضَاقَتْ عَلَيْهِمُ ٱلْأَرْضُ
بِمَا رَحُبَتْ وَضَاقَتْ عَلَيْهِمْ أَنفُسُهُمْ وَظَنُّوٓا۟ أَن لَّا مَلْجَأَ مِنَ ٱللَّهِ إِلَّآ إِلَيْهِ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ لِيَتُوبُوٓا۟ إِنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلتَّوَّابُ ٱلرَّحِيمُ ﴿١١٨﴾
يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَكُونُوا۟ مَعَ ٱلصَّٰدِقِينَ ﴿١١٩﴾ ﴾

'Allah je oprostio Vjerovjesniku i muhadžirima i ensarijama, koji su ga u Tegobnom času slijedili, u vrijeme kada se srca nekih od njih zamalo nisu pokolebala, On je poslije i njima oprostio jer je On prema njima blag i milostiv. A i onoj trojici koja su bila izostala, i to tek onda kad im je zemlja koliko god da je bila prostrana, postala tijesna, i kad im se bilo stisnulo u

dušama njihovim, i kad su vidjeli da nema utočišta od Allaha osim samo u Njega. On je poslije i njima oprostio da bi se i ubuduće kajali, jer Allah, uistinu, prima pokajanje i milostiv je. O vjernici, bojte se Allaha i budite s onima koji su iskreni!'[1]

Tako mi Allaha, nije me Allah obdario većom blagodati nakon što me je uputio u islam od moje iskrenosti sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, tog dana, tako da ga nisam slagao i upropastio se kao što su se upropastili oni koji su mu slagali.

Kada je Allah spustio Objavu o ovom slučaju, zaista je o onima koji su slagali Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, rekao kao što nije rekao ni o kome drugome:

﴿ سَيَحْلِفُونَ بِاللَّهِ لَكُمْ إِذَا انقَلَبْتُمْ إِلَيْهِمْ لِتُعْرِضُوا عَنْهُمْ ۖ فَأَعْرِضُوا عَنْهُمْ ۖ إِنَّهُمْ رِجْسٌ ۖ وَمَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ جَزَاءً بِمَا كَانُوا
يَكْسِبُونَ ﴿٩٥﴾ يَحْلِفُونَ لَكُمْ لِتَرْضَوْا عَنْهُمْ ۖ فَإِن تَرْضَوْا عَنْهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَرْضَىٰ عَنِ الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ ﴿٩٦﴾ ﴾

'Kad se među njih vratite, zaklinjat će vam se Allahom, samo da ih se okanite, pa okanite ih se jer su oni pogan i prebivalište njihovo bit će Džehennem kao kazna za ono što su radili. Oni vam se zaklinju zato da biste bili zadovoljni njima. Ako vi budete zadovoljni njima, Allah sigurno nije zadovoljan narodom grješnim.'[2]

Bila su nas trojica čiji je slučaj odgodio u odnosu na one od kojih je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, primio ispriku, uzeo od njih prisegu i tražio za njih oprost. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odložio je naš slučaj dok mu Allah ne presudi, zato je Allah rekao:

﴿ وَعَلَى الثَّلَاثَةِ الَّذِينَ خُلِّفُوا حَتَّىٰ إِذَا ضَاقَتْ عَلَيْهِمُ الْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ وَضَاقَتْ عَلَيْهِمْ أَنفُسُهُمْ وَظَنُّوا أَن لَّا مَلْجَأَ مِنَ اللَّهِ إِلَّا
إِلَيْهِ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ لِيَتُوبُوا ۚ إِنَّ اللَّهَ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿١١٨﴾ ﴾

'A i onoj trojici koja su bila izostala, i to tek onda kad im je zemlja koliko god da je bila prostrana, postala tijesna, i kad im se bilo stisnulo u dušama njihovim, i kad su vidjeli da nema utočišta od Allah osim samo u Njega. On je poslije i njima oprostio da bi se i ubuduće kajali, jer Allah, uistinu, prima pokajanje i milostiv je.'[3]

Pod njegovim izostavljanjem nas i odlaganjem našeg slučaja koji je spomenut ne misli se na naše izostajanje iz pohoda, nego je to izostajanje od onih koji su mu se zaklinjali i izvinjavali pa im je to prihvatio."[4]

---

[1] Sura Et-Tevbe, 117-119.
[2] Sura Et-Tevbe, 95-96.
[3] Sura Et-Tevbe, 118.
[4] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi*, br. 4418. *Sahihus-sire*, str. 614.

Lekcije i pouke

1- Lijepo izlaganje

Ovaj hadis odlikuje se lijepim stilom izlaganja, i uz druge slične hadise, poput hadisa o ugovoru na Hudejbiji, ili hadisa o potvori, predstavlja primjer visoke arapske književnosti, i zaista je velika šteta što ovaj i slični hadisi nisu uvršteni u školske programe nastave iz arapskog jezika jer bi mogli biti od velike pomoći pri razvijanju svijesti učenika, unapređenju književne nadarenosti i očuvanju jezičkog blaga. Za primjer uzmi samo ovu rečenicu Ka'ba b. Malika: "Kad je rečeno da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, samo što nije stigao, svaka laž se udaljila od mene i shvatio sam da se ničim ne mogu izbaviti, te sam odlučio da budem iskren prema njemu."[1]

2- Iskrenost je lađa spasa

Ka'b, Mirare i Hilal, radijallahu anhum, bili su svjesni koliko je laganje opasno, stoga su odlučili biti otvoreni i reći istinu makar im to uzrokovalo nevolje, jer su se nadali da će im Allah, dželle šanuhu, oprostiti, nakon čega će njihov iman ojačati.[2] Pogledaj kako su lijepe riječi kojima je Allah, dželle šanuhu, završio objavu o primanju pokajanja Ka'ba i njegova dva druga:

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَكُونُوا۟ مَعَ ٱلصَّٰدِقِينَ ﴿١١٩﴾ ﴾

"O vjernici, bojte se Allaha i budite s onima koji su iskreni!"[3]

3- Hedžr (izbjegavanje, bojkot) – kao odgojna mjera i njen utjecaj na društvo

Izbjegavanje je izuzetno korisno odgojno sredstvo u očuvanju muslimanske zajednice na Pravom putu i zaštiti njenih članova od upadanja u zabrane, bilo da se radi o ostavljanju nekih obaveza ili o činjenju nekih zabrana. Jer kada član zajednice bude svjestan da će ga zajednica izbjegavati ako učini nešto neprihvatljivo, onda neće ni pomišljati da to uradi.

Ne treba smetnuti s uma da se ovakva metoda može primijeniti samo u okolnostima sličnim onima u vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Dakle, mora postojati jaka država, stabilna zajednica i mora biti isključeno postojanje opasnosti od odmetanja onih nad kojima se primjenjuju ovi propisi.

Izbjegavanje kao odgojna metoda razlikuje se od izbjegavanja zbog ovosvjetskih interesa. Prva vrsta je iz vjerskih pobuda i ko je bude prakticirao, imat će nagradu, a druga čisto iz uskih ovosvjetskih interesa i ona je pokuđena vrsta izbje-

---

[1] *Et-Tarihul-islami*, 8/137.
[2] *Ibid.*, 8/138.
[3] Sura Et-Tevbe, 119.

gavanja, a ako potraje duže od tri dana, postaje zabranjena.[1] Jer Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Muslimanu nije dozvoljeno da izbjegava svoga brata muslimana duže od tri noći, i da se okrenu jedan od drugog kada se sretnu. A onaj koji prvi nazove selam je bolji.*"[2] Također je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Ko bude izbjegavao svoga brata muslimana godinu dana, kao da ga je ubio.*"[3]

4- Izvršavanje naređenja vođstva u islamskoj državi

Čitava muslimanska zajednica odazvala se Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, naredbi bojkota i izbjegavanja ove trojice, tako da niko sa njima nije razgovarao. Ka'b je to ovako opisao: "Ljudi su nas počeli izbjegavati i mnogo su se promijenili prema nama, tako da nisam mogao prepoznati zemlju po kojoj sam hodao, kao da nije bila zemlja koju sam znao. To je trajalo pedeset noći. Moja dva druga bila su skrhana, zatvorili su se u svoje kuće i plakali. Ja sam bio mlađi i čvršći, odlazio sam na namaz sa muslimanima, obilazio sam trgove, ali niko nije razgovarao sa mnom." Ka'b je poselamio svoga amidžića Ebu Katadu, ali mu ovaj nije odgovorio, zatim ga je nekoliko puta zaklinjao da kaže zna li da Ka'b voli Allaha i Njegovog Poslanika, ali Ebu Katade je šutio, iako ga je Ka'b volio više od svih ljudi. Nalazio se između odgovora voljenom i dragom čovjeku i izvršavanja Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, naredbe o izbjegavanju, ali se nije dvoumio jer ga je njegov iman usmjerio ka izvršavanju Poslanikove naredbe, te se to pokazalo u njegovom ponašanju.[4]

Vrhunac izbjegavanja bio je kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da se njih trojica odvoje od svojih supruga dok Allah ne donese presudu. Svi su se pridržavali te naredbe, a pošto je Hilal bio star, onemoćao i bez sluge, njegova supruga je zatražila dozvolu da ga služi te joj je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dozvolio pod uvjetom da joj ne prilazi, te su se pridržavali toga.[5]

5- Potpuna privrženost Allahu i Njegovom Poslaniku

Neprijateljski nastrojeni kršćani pratili su situaciju i odlučili iskoristiti priliku kako bi napravili unutrašnji razdor i potpalili plamen smutnje među muslimanima te kako bi ih oslabili i srušili temelje njihove države. Kralj Gassan iskoristio je situaciju izbjegavanja Ka'ba, radijallahu anhu, od strane muslimana i Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, kaznu, te mu je poslao pismo u kojem ga je pokušao nagovoriti da pријеđe u njegovu kraljevinu. Razmotri njegove riječi: "Čuo sam da

---

[1] *Et-Tarihul-islami*, 8/139.
[2] *Sahihu Muslim, Kitabul-birr*, br. 2560, str. 1984.
[3] Ahmed, *Musned*, 4/220.
[4] *Et-Tarihul-islami*, 8/140.
[5] *Es-Sira'u me'as-Salibijjin*, str. 196.

tvoj drug grubo postupa prema tebi. Znaj da te Allah nije stvorio da budeš ponižen i izgubljen, stoga dođi kod nas, mi ćemo te utješiti."[1] Odgovor Ka'ba b. Malika, radijallahu anhu, glasio je: "Ovo je još jedno iskušenje! Zbog ovoga u što sam zapao počeli su me mamiti mnogobošci." Nakon toga je zapalio pismo.[2] Ovaj potez pokazuje jačinu Ka'bove privrženosti Allahu i Njegovom Poslaniku, i jačinu njegovog imana i ponosa. Shvatio je da je to samo još jedno iskušenje, i to teže od prethodnog, i nije se zadovoljio da odbije kralja Gassana i pocijepa njegovo pismo, nego je zapalio pismo u peći kako bi se pretvorilo u pepeo i dim. Izašao je iz ovog iskušenja imanski jači nego što je bio, čišće duše i plemenitog morala. O kako su vjerničke duše uzvišene![3]

Ka'b je iz ovog iskušenja izašao ponosan, čvrsto se pridržavajući islama, to iskušenje nije utjecalo na njega i nije se poskliznuo.[4]

6- Allahovo opraštanje robu je vjerska vrijednost kojoj teže iskreni

Dan kada je Allah objavio da je primio pokajanje ove trojice, za sve muslimane je bio veličanstven dan. Na licu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, vidjela se radost, izgledalo je poput mjeseca. Ashabi su se radovali, išli su u susret Ka'bu i njegovim drugovima te im čestitali što im je Allah primio pokajanje. Lice Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, blistalo je kada mu je prišao Ka'b. Rekao mu je: "Raduj se najboljem danu od kada te je majka rodila!" To pokazuje važnost pokajanja, i da je važnije i od samog primanja islama.

Pokajanje znači vraćanje roba pod okrilje Allahovog zadovoljstva, a to je muslimanu najuzvišeniji cilj, jer time dobija Njegovu zaštitu na dunjaluku i nagradu na ahiretu. Ka'bovo pokajanje bilo je veličanstveno. Od radosti je jedina dva dijela odjeće koja je imao poklonio onome koji mu je saopćio radosnu vijest.[5] Nikada nije zaboravio lijep gest Talhe koji mu je prišao, rukovao se s njim i čestitao mu.[6] I radost njegova dva druga bila je ogromna, ali je Ka'b spomenuo samo ono što je bilo vezano za njega lično.[7]

El-Vakidi kaže: "Hilala b. Umejju obradovao je Seid b. Zejd koji je pričao: 'Otišao sam u Benu Vakif i prenio mu radosnu vijest, a on je pao na sedždu i ostao tako dugo da sam pomilslio da će prije umrijeti nego podići glavu.'"[8]

---

[1] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi*, br. 4418.
[2] *El-Megazi*, 3/1051-1052.
[3] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/517.
[4] El-Buti, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 307.
[5] *Et-Tarihul-islami*, 8/141.
[6] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/581.
[7] *Et-Tarihul-islami*, 8/142.
[8] El-Vakidi, *El-Megazi*, 3/1054.

7- Propisivanje različitih ibadeta kojima se izražava zahvala Allahu na datoj blagodati

Ka'b, radijallahu anhu, bio je neizmjerno radostan zbog toga što mu je Allah oprostio. Svoju radost iskazao je različitim ibadetima od kojih su:

a) Sedžda zahvalnosti

Kada je čuo radosnu vijest da mu je oprošteno, Ka'b je istog trena pao na sedždu zahvaljujući se Allahu. Običaj ashaba je bio da činjenjem sedžde izražavaju zahvalnost na datoj blagodati ili na otklanjanju nedaće, a to su naučili od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.[1]

b) Davanje nagrade onome koji je donio radosnu vijest

Ka'b, radijallahu anhu, skinuo je svoja dva dijela odjeće i odjenuo njima onoga čiji je glas čuo kako mu saopćava radosnu vijest, i pošto nije imao druge odjeće, posudio je da bi se odjenuo.

Udjeljivanje imetka iz zahvalnosti na datoj blagodati je propisano, pa onaj ko je bogat, neka da poklon donosiocu radosne vijesti, a ko je siromašan, može dati sadaku. Oboje je izdvajanje imetka u znak zahvalnosti Allahu na datoj blagodati.[2]

c) Dijeljenje sadake

Kao dio svoje tevbe, Ka'b, radijallahu anhu, htio je dati sav svoj imetak kao sadaku u ime Allaha, ali je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to odbio i rekao: "Zadrži nešto i za sebe, to ti je bolje." Ka'b kao da je tražio savjet pa je dobio savjet da zadrži dio imetka.[3] Islamski učenjaci se razilaze o propisu zavjetovanja da će udijeliti sav imetak kao sadaku, jer je zavjet obavezno ispuniti, a sadaka je pohvalna. Međutim, Ka'b se nije bio zavjetovao, nego je tražio savjet da li da udijeli sav imetak kao sadaku, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, savjetovao mu je da zadrži dio imetka.

---

[1] *Suver ve Iber minel-džihadin-Nebevi fil-Medine*, str. 493.

[2] *Ibid.*, str. 549. *Es-Sira'u me'as-Salibijjin*, str. 202.

[3] *Suver ve Iber minel-džihadin-Nebevi fil-Medine*, str. 493.

Peta tema
Lekcije, pouke i koristi

Prvo: Karakteristike kur'anskog govora o Pohodu na Tebuk

Od svih pohoda o kojima Kur'an govori, najduže se spominje Pohod na Tebuk koji je organiziran kao odgovor na kršćanske pripreme za napad na muslimane i da bi dao do znanja da Allah pomaže Svoju vjeru, i da je posustajanje pred teškoćama s kojima se muslimani susreću u borbi protiv Bizantinaca ravno licemjerstvu i otpadništvu.[1] Allah, dželle šanuhu, rekao je:

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ مَا لَكُمۡ إِذَا قِيلَ لَكُمُ ٱنفِرُواْ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ ٱثَّاقَلۡتُمۡ إِلَى ٱلۡأَرۡضِۚ أَرَضِيتُم بِٱلۡحَيَوٰةِ ٱلدُّنۡيَا
مِنَ ٱلۡأٓخِرَةِۚ فَمَا مَتَٰعُ ٱلۡحَيَوٰةِ ٱلدُّنۡيَا فِي ٱلۡأٓخِرَةِ إِلَّا قَلِيلٌ ٣٨ إِلَّا تَنفِرُواْ يُعَذِّبۡكُمۡ عَذَابًا أَلِيمٗا وَيَسۡتَبۡدِلۡ
قَوۡمًا غَيۡرَكُمۡ وَلَا تَضُرُّوهُ شَيۡـٔٗاۗ وَٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ قَدِيرٌ ٣٩ ﴾

"O vjernici, zašto su neki od vas oklijevali kad vam je bilo rečeno: 'Krenite u borbu na Allahovu putu!', kao da ste za zemlju prikovani? Zar vam je draži život na ovom svijetu od onoga svijeta? A uživanje na ovom svijetu prema onom svijetu nije ništa. Ako ne budete u boj išli, On će vas na nesnosne muke staviti i drugim će vas narodom zamijeniti, a vi Mu nećete nimalo nauditi. A Allah sve može."[2]

Neke karakteristike kur'anskog govora o Pohodu na Tebuk:

1- Upućen je žestok prijekor onima koji su izostali iz pohoda. Pohod na Tebuk odlikuje se nad ostalim pohodima time što je Allah, dželle šanuhu, podstakao na učestvovanje u njemu i prekorio one koji su izostali. Allah, dželle šanuhu, kaže:

﴿ ٱنفِرُواْ خِفَافٗا وَثِقَالٗا وَجَٰهِدُواْ بِأَمۡوَٰلِكُمۡ وَأَنفُسِكُمۡ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِۚ ذَٰلِكُمۡ خَيۡرٞ لَّكُمۡ إِن كُنتُمۡ تَعۡلَمُونَ ٤١ ﴾

"Krećite u boj bili slabi ili snažni, i borite se na Allahovom putu zalažući imetke svoje i živote svoje! To vam je, da znate, bolje!"[3] Ovaj pohod je ujedno i posljednji u kojem je učestvovao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Ovaj pohod je došao u sklopu praktične primjene ajeta[4]:

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ قَٰتِلُواْ ٱلَّذِينَ يَلُونَكُم مِّنَ ٱلۡكُفَّارِ وَلۡيَجِدُواْ فِيكُمۡ غِلۡظَةٗۚ وَٱعۡلَمُوٓاْ أَنَّ ٱللَّهَ مَعَ ٱلۡمُتَّقِينَ ١٢٣ ﴾

---

[1] El-Gazali, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 404.
[2] Sura Et-Tevbe, 38-39.
[3] Sura Et-Tevbe, 41.
[4] *Hadisul-Kur'anil-kerim*, 2/702.

"O vjernici, borite se protiv nevjernika koji su u blizini vašoj i neka oni osjete vašu strogost!, i znajte da je Allah na strani bogobojaznih."[1]

2- Allah je odlikovao ovaj pohod nad drugima i nazvao ga Tegobnim trenutkom. Allah, dželle šanuhu, kaže:

﴿ لَقَد تَّابَ ٱللَّهُ عَلَى ٱلنَّبِيِّ وَٱلْمُهَٰجِرِينَ وَٱلْأَنصَارِ ٱلَّذِينَ ٱتَّبَعُوهُ فِي سَاعَةِ ٱلْعُسْرَةِ مِنۢ بَعْدِ مَا كَادَ يَزِيغُ
قُلُوبُ فَرِيقٍ مِّنْهُمْ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ ۚ إِنَّهُۥ بِهِمْ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿١١٧﴾ ﴾

"Allah je oprostio Vjerovjesniku, i muhadžirima, i ensarijama, koji su ga u Tegobnom času slijedili, u vrijeme kada se srca nekih od njih zamalo nisu pokolebala: On je poslije i njima oprostio, jer je On prema njima blag i milostiv."[2] Ovaj pohod je bio u pravom smislu tegoban.

3- Allah, dželle šanuhu, odgovorio je licemjerima koji su se ismijavali sa siromašnim ashabima. Kada je jedan od njih udijelio pola mjerice, rekli su: "Allahu nije potrebna sadaka od ovoga, i ovaj je to uradio samo iz prijetvornosti." Povodom tih njihovih riječi, Allah je objavio:

﴿ ٱلَّذِينَ يَلْمِزُونَ ٱلْمُطَّوِّعِينَ مِنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ فِى ٱلصَّدَقَٰتِ وَٱلَّذِينَ لَا يَجِدُونَ إِلَّا جُهْدَهُمْ فَيَسْخَرُونَ مِنْهُمْ ۙ
سَخِرَ ٱللَّهُ مِنْهُمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٧٩﴾ ﴾

"Oni koji vjernike dobrovoljce ogovaraju što zekat i sadaku daju, a rugaju se i onima koji ga s mukom daju – Allah će poruzi izvrgnuti, i njih čeka patnja nesnosna."[3]

4- Kur'an ukazuje da je Allah, dželle šanuhu, za ashabe koji su pošli u ovaj pohod sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, njih preko trideset hiljada, pripremio veliku nagradu.[4] Allah, dželle šanuhu, kaže:

﴿ وَلَا عَلَى ٱلَّذِينَ إِذَا مَآ أَتَوْكَ لِتَحْمِلَهُمْ قُلْتَ لَآ أَجِدُ مَآ أَحْمِلُكُمْ عَلَيْهِ تَوَلَّوا۟ وَّأَعْيُنُهُمْ تَفِيضُ مِنَ ٱلدَّمْعِ حَزَنًا أَلَّا
يَجِدُوا۟ مَا يُنفِقُونَ ﴿٩٢﴾ ﴾

"Ni onima kojima si rekao, kada su ti došli da im daš životinje za jahanje: 'Ne mogu naći za vas životinje', pa su se vratili suznih očiju, tužni što ih ne mogu kupiti."[5]

Drugo: Zasijedanje šure – savjetodavnog vijeća

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u ovom je pohodu prakticirao

---

[1] Sura Et-Tevbe, 123.
[2] Sura Et-Tevbe, 117.
[3] Sura Et-Tevbe, 79.
[4] *Hadisul-Kur'anil-kerim*, 2/703.
[5] Sura Et-Tevbe, 92.

princip šure i prihvatio savjete Ebu Bekra es-Siddika i Omera el-Faruka, radijallahu anhuma, o nekim događajima koji su se desili u ovom pohodu. Primjeri za to su:

a) Prihvatanje Ebu Bekrovog savjeta da moli Allaha za kišu kada je vojsku pogodila velika žeđ

Omer b. El-Hattab, radijallahu anhu, rekao je: "Pošli smo na Tebuk po velikoj žegi. Sjeli smo da se odmorimo na jednom mjestu, a toliko smo bili žedni da smo mislili kako ćemo umrijeti od žeđi. Neki ljudi su klali svoje deve i cijedili sadržinu njihovih crijeva da bi to pili, a ostatkom bi se rashlađivali. Ebu Bekr, radijallahu anhu, rekao je: 'Allahov Poslaniče, uputi Allahu dovu, On ti uvijek dobrim odgovori na dovu!' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Da li bi to volio?' 'Da', odgovorio je Ebu Bekr. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podigao je ruke ka nebu i uputio dovu. Nije ni spustio ruke a nebo se već bilo promijenilo, naoblačilo se i počelo obilno kišiti te su napunili svoje posude. Nakon toga smo otišli da provjerimo na kolikom području je padala kiša te smo vidjeli da nije pala izvan granica našeg logora."[1]

b) Prihvatanje Omerovog savjeta da ne odobri klanje deva kada je vojsku pogodila velika glad

Muslimansku vojsku tokom ovog Tegobnog pohoda na Tebuk pogodila je velika glad pa su zatražili od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, dozvolu da kolju svoje deve kako bi utolili glad i nakon što im je dozvolio, došao je Omer, radijallahu anhu, i skrenuo pažnju da će ako to urade ostati bez deva koje su im potrebne za nošenje tereta, a to im je izuzetno potrebno na ovom dugom putu. Potom je Omer, radijallahu anhu, kao rješenje savjetovao da se sva hrana koju vojska posjeduje sakupi na jednom mjestu i da onda Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zamoli Allaha da im da bereket u tome. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prihvatio je ovaj savjet, te su se ljudi najeli i napunili svoje posude i opet je ostalo viška hrane.

c) Prihvatanje Omerovog savjeta da ne prelaze granice Šama i da se vrate u Medinu

Nakon što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, stigao na Tebuk, vidio je da je bizantijska vojska pobjegla iz straha od muslimanske vojske, i tada se savjetovao sa ashabima da li da pređe granice Šama, pa je Omer b. El-Hattab, radijallahu anhu, savjetovao da se vrate u Medinu ovako obrazloživši svoj stav: "U Šamu nema sljedbenika islama, a Bizantinci u njemu imaju velike snage." Bio je to blagoslovljen savjet, jer bi sukob sa Bizantincima na njihovom teritoriju bio vrlo nezgodan i zahtijevao bi promjenu borbene taktike zato što je borba u gradovima drugačija od

---

[1] *Sahihu Ibn Hibban, Kitabul-džihad, bab: Gazvetu Tebuk*, br. 1707.

borbe u pustinji. Uz to, Bizantinci su u Šamu na raspolaganju imali oko 250.000 boraca, i borba protiv ovolikog broja vojske utvrđene u gradovima izložila bi muslimansku vojsku velikoj opasnosti.[1]

Iz prethodno navedenog možemo zaključiti da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prakticirao šuru u političkim, vojnim, društvenim i drugim pitanjima značajnim za ummet.

Treće: Teška vježba izdržljivosti

Mnoge su koristi od Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, organiziranja Pohoda na Tebuk, a jedna od njih je i praktična vježba izdržljivosti vojske. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poveo je vojsku na ovaj dugi put u vrlo teškim vremenskim prilikama: usred najveće ljetne žege, ekonomske prilike su bile teške, raspolagali su sa malo hrane, nedostajalo im je vode, tako da su skapavali od žeđi, ni jahalica nisu imali dovoljno. To je bila naporna vježba izdržljivosti i čovjek je zaista morao biti jak da bi sve to podnio. Mahmud Šit Hattab kaže: "Moderne vojske podvrgavaju vojnike napornim vježbama, postavljaju im teške prepreke, određuju velike razdaljine koje moraju prijeći u teškim vremenskim uvjetima, uskraćuju im hranu i vodu na neko određeno vrijeme, a sve to kako bi te vojnike pripremili za podnošenje najtežih situacija s kojima se mogu suočiti u ratu. Teškoće s kojima se suočila vojska Tegobnog pohoda nimalo ne zaostaju za ovim vježbama, a moguće je i da im je bilo mnogo teže. Napustili su Medinu u vrijeme kada su dozreli plodovi, usred ljeta su prevalili velik put kroz pustinju, danima su trpjeli glad i žeđ, stoga nema sumnje da je Pohod na Tebuk bio težak ispit izdržljivosti za muslimane koje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pripremao da podnesu teret obezbjeđenja slobodnog širenja islama izvan granica Arapskog poluostrva. Ovo je bio posljednji pohod u kojem je učestvovao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i bilo je neophodno da se uvjeri u sposobnosti svojih vojnika prije nego što preseli na bolji svijet."[2]

Ova praktična vježba pomogla je ashabima u vrijeme pravednih halifa kada su, odlikujući se snagom imana, samopouzdanjem, velikom fizičkom spremom i vještim rukovanjem sabljama, kopljima i drugim oružjima poznatim u njihovo vrijeme, osvajali teritorije Šama i Perzije.

Četvrto: Najvažniji rezultati Pohoda na Tebuk

Rezultati ovog pohoda mogu se sažeti na sljedeće:

1- Rušenje straha od Bizantinaca u dušama Arapa, kako muslimana tako i nevjernika. Prije toga Arapi su imali osjećaj da je nemoguće oduprijeti se Bizan-

---

[1] Bašemil, *Gazvetu Tebuk*, str. 176-177.
[2] *Er-Resulul-Ka'id*, str. 281-282.

tincima i da ih je nemoguće pobijediti, a pri samom spomenu na borbu protiv Bizantinaca ježili su se od straha. Možda je i povlačenje muslimanske vojske pred Bizantincima u Bitki na Mu'ti doprinijelo produbljivanju stava u podsvijesti Arapa da su Bizantinci nepobjediva sila, te je bilo potrebno organizirati ovaj pohod kako bi se uklonio taj psihološki strah prisutan u dušama Arapa.

2- Islamska država nametnula se kao jedina snaga koja je sposobna suprotstaviti se tada najvećoj svjetskoj vojnoj sili. Međutim, to nije bilo iz nacionalnih ili rasnih pobuda, niti radi ostvarenja dominacije, kao što čine savremene države, nego je bilo iz želje za oslobođenjem ljudi, jer islam poziva čovječanstvo da se oslobodi robovanja ljudima i robuje samo Gospodaru ljudi. Ovaj pohod je, unatoč tome što nije došlo do oružanog sukoba, ispunio zadati cilj jer su Bizantinci pobjegli ka sjeveru i prepustili muslimanima pobjedu bez borbe, tako što su to područje kojim su vladali prepustili islamskoj državi. Tako su nakon ovog pohoda kršćanske pokrajine Devmetul-Džendel i Ejla[1], koje su priznavale vrhovnu vlast Bizantije, potčinjene islamskoj državi te je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, napravio s njima sporazum u kojem je precizirao njihova prava i obaveze, a arapska plemena u području Tebuka, koja nisu potčinjena islamskoj državi, bila su izložena velikom utjecaju islama, te su mnoga ta plemena počela ozbiljno razmišljati o iskazivanju lojalnosti islamskoj državi umjesto Bizantiji. Pohod na Tebuk označava početak operacije islamskog osvajanja šamskih teritorija.[2] I prije ovog pohoda bilo je pokušaja za to, ali je tek Pohod na Tebuk ostavio jak trag. Pohod na Tebuk bio je znak početka konstantnih muslimanskih pohoda na susjedne zemlje koje su, nakon Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nastavile pravedne halife. U prilog tome govori činjenica da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pred svoju smrt poslao vojsku pod komandom Usame b. Zejda, radijallahu anhuma, da bude udarna igla i prethodnica muslimanskih snaga na frontu protiv Bizantinaca. Ova vojska bila je sačinjena od mnogih najuglednijih ashaba, ali je na izvršenje zadatka upućena tek nakon smrti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ispunila je svoj cilj.[3] Dakle, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, napravio je prve korake ka osvajanju Šama i pokretanju drugih islamskih osvajanja.

3- Ujedinjenje Arapskog poluostrva pod vlašću Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i islamska da'va ostavili su jak dojam na arapska plemena uspjesima poput oslobođenja Mekke i Hajbera, Pohoda na Tebuk, i nakon što je islamska država dosegla granice Bizantijskog carstva i sklopila sporazum sa Nedžranom na jugu, po kojem su islamskoj državi plaćali džizju, arapskim plemenima nije preostalo ništa drugo nego da počnu masovno primati islam i

---

[1] Ejla ili Ila je danas grad Akaba u zaljevu Akaba u H. K. Jordan. (prim. prev.)

[2] Abdurrahman Ahmed, *El-Muslimun ver-Rum fi asrin-Nubuvveti*, str. 102.

[3] Eš-Šudža', *Dirasat fi ahdin-Nubuvve*, str. 209. A o tome se opširnije govori u životopisu Ebu Bekra es-Siddika, radijallahu anhu.

prihvatati pokornost Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Zbog mnoštva delegacija koje su posjetile Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, nakon njegovog povratka sa Tebuka, da bi objavili svoje primanje islama, deveta hidžretska godina nazvana je Godinom delegacija.[1] S ovom bitkom završava se govor o bitkama Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koje je on lično vodio, a sav njegov život bio je ispunjen poukama važnim za odgoj ummeta na putu uspostavljanja islamske države koja sudi po Allahovom šerijatu.[2]

Šesta tema
Najvažniji događaji između Pohoda na Tebuk i Oproštajnog hadždža

Prvo: Delegacija plemena Sekif objavljuje primanje islama

Kada se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vraćao iz Taifa, za njim je krenuo Urve b. Mes'ud es-Sekafi i stigao ga prije nego što je došao u Medinu te je primio islam pred njim i vratio se svome plemenu i pozivao ih u islam, ali oni su na to odgovorili gađanjem strijelama, te su ga ubili. Međutim, kasnije su shvatili da nemaju snage da se bore protiv svih Arapa oko njih koji su primili islam, pa su odlučili da Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pošalju delegaciju od šest ljudi. Oni su došli u mjesecu ramazanu devete godine po Hidžri, a nakon Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, povratka sa Tebuka.[3]

Delegaciju su činila trojica ljudi iz plemena Malik i trojica iz plemena Ahlef, a vođa delegacije bio je Abdu-Jalejl b. Amr.[4]

Ovakav sastav delegacije ukazuje na duboko političko promišljanje, jer se pleme Sekif nadalo da će muhadžiri iz plemena Benu Umejje prihvatiti da posreduju u postizanju sporazuma između Poslanika i plemena Sekif, zbog postojanja historijskih veza između Benul-Ahlefa i Benu Umejje.[5]

Ashabi su znali da je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, mnogo stalo do toga da Sekif primi islam, pa kada su Ebu Bekr i El-Mugire, radijallahu anhuma, vidjeli kako se njihova delegacija približava Medini, požurili su da ga obraduju.

---

[1] *Nadretun-ne'im*, 1/395-396.
[2] Sadik Urdžun, *Muhammed Resulullah*, 4/460.
[3] Omer Ahmed Omer, *Risaletul-Enbija'*, str. 199.
[4] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 4/193.
[5] Dr. Husejn Muhammed, *Ridžalul-idareti fid-devletil-islamijje*, str. 76.

Svaki od njih želio je da baš on obavijesti Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o dolasku delegacije Sekifa, ali je, naposljetku, El-Mugire odustao u korist Ebu Bekra.[1]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dočekao je njihovu delegaciju sa zadovoljstvom, podigao im je šatore kako bi mogli čuti učenje Kur'ana i vidjeti ljude kako klanjaju. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, hranio ih je o svom trošku; dolazili su mu svaki dan, a u svojim su šatorima ostavljali Osmana b. Ebul-Asa. Kada bi se oni popodne vraćali da odspavaju, Osman bi odlazio Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i pitao ga o vjeri i učio Kur'an pred njim tako da je dosta naučio o islamu. A ako bi zatekao Allahovog Posanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako spava, odlazio bi Ebu Bekru, radijallahu anhu, a sve je to krio od svojih drugova. Ovo njegovo ponašanje veoma se dopalo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, te ga je zavolio.[2]

Delegacija je nekoliko dana provela u razgovorima sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, koji ih je pozivao u islam. Abdu-Jalejl je rekao Poslaniku: "Hoćeš li sklopiti sporazum s nama pa da se vratimo našim porodicama i našem plemenu?" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio im je: "Hoću, ako primate islam, a ako ne primate islam, nema ništa od sporazuma." Abdu-Jalejl je rekao: "Šta kažeš o bludu? Mi smo narod koji mnogo putuje po dalekim zemljama i ne možemo bez njega jer niko od nas ne može se strpjeti." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio je: "To je Allah zabranio muslimanima. Uzvišeni Allah je rekao:

﴿ وَلَا تَقْرَبُوا۟ ٱلزِّنَىٰٓ ۖ إِنَّهُۥ كَانَ فَٰحِشَةً وَسَآءَ سَبِيلًا ﴿٣٢﴾ ﴾

'I ne približavajte se bludu, jer je to razvrat, kako je to ružan put!'"[3]

Abdu-Jalejl je upitao: "Šta kažeš o kamati?" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio je: "Kamata je haram." Abdu-Jalejl reče: "Sav naš imetak je kamata." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Imate pravo na glavnicu imetka. Allah Uzvišeni je rekao:

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَذَرُوا۟ مَا بَقِىَ مِنَ ٱلرِّبَوٰٓا۟ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ﴿٢٧٨﴾ ﴾

'O vjernici, bojte se Allaha i ostavite što je preostalo od kamate, ako ste vjernici.'"[4]

"Šta kažeš o vinu?", upitao je Abdu-Jalejl, i dodao: "Mi smo narod koji cijedi grožđe i ne možemo bez njega." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Allah je zabranio vino", i nakon toga mu proučio ajet:

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ إِنَّمَا ٱلْخَمْرُ وَٱلْمَيْسِرُ وَٱلْأَنصَابُ وَٱلْأَزْلَٰمُ رِجْسٌ مِّنْ عَمَلِ ٱلشَّيْطَٰنِ فَٱجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٩٠﴾ ﴾

[1] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 4/193.
[2] Ez-Zehebi, *Et-Tarihul-islami, El-Megazi*, str. 670.
[3] Sura El-Isra', 32.
[4] Sura El-Bekare, 278.

"O vjernici, vino i kocka i kumiri i strelice za gatanje odvratne su stvari, šejtanovo djelo; zato se toga klonite, da biste postigli što želite."[1]

Nakon toga su otišli i počeli razgovarati o tome. Abdu-Jalejl je rekao: "Teško vama, kako ćemo se vratiti našem narodu sa zabranom ove tri stvari! Allaha mi, Allaha mi, Sekif neće moći bez vina i bluda!"

Sufjan b. Abdullah reče: "Čovječe, ako im Allah bude želio dobro, strpjet će se! I ovi koji su sada s njim, bili su na istom pa su ostavili ono na čemu su bili i suzdržali se. Mi se bojimo ovog čovjeka koji je zavladao mnogim krajevima, a mi živimo u jednom malom dijelu u utvrdi, a svuda oko nas raširio se islam. Tako mi Allaha, ako nas stavi pod opsadu mjesec dana, pomrijet ćemo od gladi! Smatram da nemamo izbora osim da primimo islam, a bojim se da nas ne zadesi isto što i Mekku."

Halid b. Seid b. El-As prenosio je poruke između njih i Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dok konačno nisu potpisali sporazum i on je bio taj koji ga je potpisao sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Cijelo to vrijeme Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, slao im je hranu, a oni ne bi jeli dok prvo nešto od toga ne bi pojeo Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i to je trajalo sve dok nisu primili islam.

Upitali su: "Šta ćemo uraditi sa kipom Er-Rabbe?" "Uništite ga", odgovorio im je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Rekli su: "Eh, kada bi Er-Rabbe saznala da je planiramo srušiti, pobila bi naše porodice!" Omer, radijallahu anhu, reče: "Teško ti se, Abdu-Jalejle, Er-Rabbe je obični kamen i ne zna ko ga obožava, a ko ga ne obožava!" Abdu-Jalejl reče: "Nismo došli kod tebe, Omere!"

Nakon toga su primili islam i potpisali sporazum čiji je sadržaj zapisao Halid b. Seid. Pošto su primili islam, zamolili su Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da odloži uništenje Er-Rabbe na tri godine pa je odbio, zatim su tražili da odloži na dvije godine, pa je opet odbio, tražili su da odgodi na godinu, ali je ponovo odbio, zatim su tražili da odgodi na mjesec dana, ali je odbio da im odgodi na bilo koje vrijeme. Oni su tražili odgodu jer su se plašili reakcije u svom plemenu od strane neukih i žena i djece. Kako nisu htjeli da ih uznemire, zamolili su Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da ih poštedi rušenja Er-Rabbe te je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pristao.[2] Potom su tražili da ih poštedi obavljanja namaza pa im je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nema nikakva dobra u vjeri u kojoj nema namaza!"[3]

Delegacija plemena Sekif tražila je od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da ih oslobodi nekih farzova i da im dopusti neke harame, ali su njihovi

---

[1] Sura El-Maide, 90.
[2] El-Vakidi, *El-Megazi*, 3/968.
[3] El-Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 8/50.

zahtjevi odbijeni i morali su prihvatiti realno stanje stvari.[1]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ukazao je njihovoj delegaciji počasti i gostoprimstvo prilikom njihovog dolaska, tokom boravka i prilikom odlaska. Za upravnika Taifa postavio je Osmana b. Ebul-Asa jer je bio najuporniji u učenju Kur'ana i učenju o islamu, a bio je najmlađi među njima.[2] Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, odnos prema njima i kontakti sa muslimanima ostavili su jak dojam na delegaciju. Postili su dane koji su preostali od ramazana, a proveli su u Medini petnaest dana i onda se vratili u Taif.[3]

Odmah nakon odlaska delegacije, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je za njima odred pod komandom Halida b. El-Velida, u kojem su učestvovali, između ostalih, i El-Mugire b. Šu'be i Ebu Sufjan b. Harb, radijallahu anhum edžeme'in.[4]

I dok su članovi delegacije po povratku ubjeđivali članove plemena Sekif da prime islam i ukazivali im na sudbinu Lata, u Taif je stigao Halidov odred. El-Mugire je sa nešto više od deset ljudi krenuo da uništi kip Er-Rabbe.[5] Bio je pod jakim obezbjeđenjem koje su mu pružili članovi njegove porodice Benu Mu'tab koji su ga štitili bojeći se da ga neko ne napadne i ubije kao što se desilo sa Urvetom b. Mes'udom.[6]

Svi Sekifljani, muškarci, žene djeca, čak i djevice iz svojih odaja izađoše da gledaju taj prizor. Velika većina njih, pošto su tek bili napustili mnogoboštvo, još uvijek su smatrali da je tog kipa nemoguće uništiti. El-Mugire, radijallahu anhu, bio je vrlo duhovit i volio se našaliti pa je rekao ashabima: "Allaha mi, dobro ću vas nasmijati sa onim što ću uraditi Sekifu." Potom je uzeo sjekiru, udario po kipu i pao. Sekifljani uglas povikaše: "Allah je uzeo El-Mugiru! Ubila ga je Er-Rabba!" Vidjevši da je El-Mugire pao, radosno su povikali ostalim članovima odreda: "Ako neko od vas hoće, neka joj priđe i pokuša je uništiti! Ali, tako nam Allaha, nećete to moći." Tada ustade El-Mugire i povika: "Teško vama, Sekifljani! Zar ne vidite da je to samo bespomoćno zdanje od kamena i gline! Prihvatite spas od Allaha i Njemu robujte."[7]

Nakon toga El-Mugire i ostali ashabi, radijallahu anhum, koji su učestvovali u pohodu, dovršili su rušenje tog lažnog božanstva i sravnili ga sa zemljom. Služitelj hrama ove boginje stajao je na vrelom pijesku i čekao da Er-Rabba izlije svoju srdžbu na ove "grješnike" i kazni ih.[8]

---

[1] *El-Mudžteme'ul-Medeni fi ahdin-Nubuvve*, str. 321-323.
[2] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 2/519.
[3] *Ibid.*, 2/520.
[4] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 4/195. *Dela'ilun-Nubuvve*, 5/303-304.
[5] *El-Megazi*, 3/671.
[6] *Dela'ilun-Nubuvve*, 5/304.
[7] *Dela'ilun-Nubuvve*, 5/303. *Es-Seraja vel-bu'us*, str. 300.
[8] *El-Megazi*, 3/972.

I kada su došli do njenih temelja, povikao je: "Ako uklone njene temelje, ona će učiniti da propadnu u zemlju."[1] Čuvši ove gluposti, El-Mugire, radijallahu anhu, zamoli vođu pohoda: "Pusti me da iskopam njene teme-lje." Pošto je dobio dozvolu, iskopali su njene temelje, izbacili zemlju i uzeli drago-cjenosti koje su bile zakopane ispod nje kao i platna kojima je bila ogrnuta. Sekifljani su bili zapanjeni[2], pala im je koprena s očiju i konačno su shvatili istinu.[3]

Potom su poslali Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, delegaciju koja mu je donijela pronađeno blago i platno kojim je bila odjenuta. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to je istog dana podijelio, a Sekifljani su zahvaljivali Allahu što je pomogao Svoga Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i uzdigao Svoju vjeru.[4]

Tako je uništeno drugo po veličini božanstvo na Arapskom poluostrvu, umjesto njega izgrađena je džamija u kojoj se obožava samo Allah pored kojeg drugog boga nema. Bilo je to po uputi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je upravniku Taifa, Osmanu b. Ebul-Asu, naredio da sagradi džamiju na mjestu gdje je bilo ovo lažno božanstvo.[5]

Drugo: Smrt Abdullaha b. Ubejja b. Selula, vođe licemjera

Vođa licemjera Abdullah b. Ubejj b. Selul razbolio se krajem mjeseca ševvala, a umro je u mjesecu zul-ka'de devete godine po Hidžri.[6]

Usama b. Zejd, radijallahu anhuma, kazuje: "Posjetio sam sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, Abdullaha b. Ubejja koji je bio bolestan. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mu je: 'Bio sam ti zabranio da voliš židove.' Abdullah je rekao: 'Mrzio ih je Sa'd b. Zurara, ali je ipak umro.'"[7]

Nakon što je umro, njegov sin koji se također zvao Abdullah, došao je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i tražio je njegovu košulju da u njoj zakopa svoga oca i zamolio ga da mu klanja dženazu. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo je da mu klanja dženazu pa ga je Omer, radijallahu anhu, uhvatio za odjeću i rekao: "Allahov Poslaniče, zar ćeš mu klanjati dženazu a Allah ti je to zabranio?" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Allah mi je dao pravo izbora. Allah je rekao:

﴿ٱسْتَغْفِرْ لَهُمْ أَوْ لَا تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ إِن تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ سَبْعِينَ مَرَّةً فَلَن يَغْفِرَ ٱللَّهُ لَهُمْ ۚ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ كَفَرُوا۟ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ ۗ وَٱللَّهُ لَا
يَهْدِى ٱلْقَوْمَ ٱلْفَٰسِقِينَ ﴿٨٠﴾﴾

---

1 *Dela'ilun-Nubuvve*, 5/303.
2 *Dela'ilun-Nubuvve*, 5/303.
3 *Es-Seraja vel-bu'us*, str. 301.
4 Ibn Šejbe, *Tarih*, 2/507. Prema: *Es-Seraja vel-bu'us*, str. 301.
5 *Dela'ilun-Nubuvve*, 5/299-303. *El-Megazi*, 3/970-972.
6 Ez-Zehebi, *Et-Tarihul-islami, El-Megazi*, str. 609.
7 Ebu Davud, *Sunen, Kitabul-dženaiz, bab: Fil-I'jade*, br. 3094.

'Ako hoćeš traži za njih oprost, a ako hoćeš, nemoj tražiti za njih oprost. A kada bi za njih molio oprost i sedamdeset puta, Allah im neće oprostiti – zato što u Allaha i Njegovog Poslanika ne vjeruju. A Allah neće uputiti na Pravi put narod grješni."'[1] Zatim je rekao: "Molit ću za njega više od sedamdeset puta." Omer je rekao: "On je licemjer." Nakon toga Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao mu je dženazu pa je Allah, dželle šanuhu, objavio:

﴿ وَلَا تُصَلِّ عَلَىٰٓ أَحَدٖ مِّنۡهُم مَّاتَ أَبَدٗا وَلَا تَقُمۡ عَلَىٰ قَبۡرِهِۦٓۖ إِنَّهُمۡ كَفَرُواْ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ وَمَاتُواْ وَهُمۡ فَٰسِقُونَ ٨٤ ﴾

"I nijednom od njih, kad umre, nemoj dženazu obaviti, i nemoj nad kaburom njegovim stajati, jer oni u Allaha i Njegovog Poslanika ne vjeruju i kao nevjernici oni umiru."[2]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je dženazu ovom licemjeru sudeći prema njegovom vanjskom ispoljavanju islama, te iz poštovanja prema njegovom sinu koji je bio jedan od časnih i vrijednih ashaba, koji je bio predložio Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, da lično ubije svoga oca zbog riječi koje je izrekao nakon bitke Benul-Mustalik, o čemu smo već govorili. Osim toga, to je bio način pridobijanja srca njegovih sljedbenika i saplemenika, jer je imao podršku velikog broja licemjera, i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nadao se da će to biti uzrok njihovog pokajanja i iskrenog povratka Allahu i Poslaniku, a da je odbio klanjati mu dženazu, time bi njegov sin i pleme bili osramoćeni, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uradio ono što je ljepše, ali kada je zabranjeno, nije to više činio.[3]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao mu je svoju košulju jer je odbijanje znak škrtosti, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nikada nije odbijao onoga ko bi nešto zatražio. To je, također, bilo i uzvraćanje lijepim na dobro, jer je ovaj licemjer dao svoju košulju Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, amidži kada je zarobljen u Bitki na Bedru.[4]

Nakon smrti Abdullaha b. Ubejja aktivnosti licemjera u Medini su se smanjile tako da u desetoj hidžretskoj godini nisu imali značajnih aktivnosti. Bio ih je ostao neznatan broj, koji je znao samo čuvar Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, tajne, Huzejfe b. El-Jeman, radijallahu anhuma.[5] Zbog toga je Omer, radijallahu anhu, imao običaj da ne klanja dženazu onome čije mu je stanje bilo nepoznato, dok ne vidi hoće li mu klanjati Huzejfe, radijallahu anhu, kojeg je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio o imenima licemjera.[6]

---

[1] Sura Et-Tevbe, 80.
[2] Sura Et-Tevbe, 84.
[3] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/533.
[4] *Sahihus-Siretun-Nebevijje*, str. 621-622.
[5] *Dirasat fi ahdin-Nubuvve*, str. 221.
[6] *Mu'inus-sire*, str. 464.

Deveta hidžretska godina bila je godina konačnog obračuna sa licemjerima jer je islamska država dostigla visok stepen snage i bilo je nužno prema svim stranama odrediti jasan stav.[1] Ibnul-Kajjim, rahimehullahu te'ala, ovako objašnjava odnos islama prema licemjerima: "Islam od njih prihvata ono što javno pokazuju, a ono što skrivaju, prepušta Allahovom sudu, naređuje da se protiv njih bori znanjem i dokazom, naređuje da ih se izbjegava i bude strog prema njima, da im se objašnjava riječima koje mogu utjecati na njihove duše, zabranjuje da im se klanja dženaza i da se stoji nad njihovim kaburima da bi se za njih tražilo oprosta, i Allah je objavio da i ako se bude molio oprost za njih, On im neće oprostiti."[2]

Sve ovo došlo je u Kur'anu u suri Et-Tevbe koja u više od pola ajeta govori o licemjerima, iznosi njihove sramote, ukazuje na njihove namjere i djela, opisuje stanje njihovih duša i srca, otkriva njihove stavove o Pohodu na Tebuk prije početka, tokom trajanja i nakon okončanja, raskrinkava njihova opravdanja za izostajanje iz džihada, ukazuje na njihove pokušaje slabljenja muslimana, i širenje smutnje i razdora među njima, i na uznemiravanje Poslanika, sallallallahu alejhi ve sellem, riječima i postupcima.[3]

Propisi vezani za licemjere koji su objavljeni u ovom periodu

1- Zabranjeno je klanjati dženazu licemjerima i žigosani su kao nevjernici

Allah, dželle šanuhu, kaže:

﴿ وَلَا تُصَلِّ عَلَىٰٓ أَحَدٖ مِّنۡهُم مَّاتَ أَبَدٗا وَلَا تَقُمۡ عَلَىٰ قَبۡرِهِۦٓۖ إِنَّهُمۡ كَفَرُواْ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ وَمَاتُواْ وَهُمۡ فَٰسِقُونَ ٨٤ ﴾

"I nijednom od njih, kad umre, nemoj dženazu obaviti, i nemoj nad kaburom njegovim stajati, jer oni u Allaha i Njegovog Poslanika ne vjeruju i kao nevjernici oni umiru. Neka te ne ushićuju bogatstva njihova i djeca njihova! Allah želi da ih njima na ovome svijetu namuči i da im duše – dok su nevjernici – izađu."[4]

2- Rušenje mesdžida koji su sagradili da bi nanosili štetu muslimanima

To je mesdžid razdora o kojem smo već detaljno govorili.

3- Naredba o vođenju džihada protiv licemjera jednako kao i protiv nevjernika

Allah, dželle šanuhu, kaže:

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِيُّ جَٰهِدِ ٱلۡكُفَّارَ وَٱلۡمُنَٰفِقِينَ وَٱغۡلُظۡ عَلَيۡهِمۡۚ وَمَأۡوَىٰهُمۡ جَهَنَّمُۖ وَبِئۡسَ ٱلۡمَصِيرُ ٩ ﴾

"O Vjerovjesniče, bori se protiv nevjernika i licemjera i budi strog prema

---

[1] *Dirasat fi ahdin-Nubuvve*, str. 219.
[2] *Zadul-me'ad*, 2/91.
[3] Muhammed Džemil Gazi, *El-Munafikun*, str. 92-93.
[4] Sura Et-Tevbe, 84.

njima! Njihovo prebivalište bit će Džehennem, a užasno je to boravište!"[1]

Odnos prema licemjerima nakon objavljivanja sure Et-Tevbe postao je drugačiji, svejedno da li obuhvatao oružani džihad ili suprotstavljanje kroz razotkrivanje njihovog sramnog stanja.

4- Otkrivanje njihovih osobina i ponašanja

U suri Et-Tevbe navodi se kako su pokušali demoralizirati muslimane. Allah, dželle šanuhu, kaže:

﴿ فَرِحَ ٱلْمُخَلَّفُونَ بِمَقْعَدِهِمْ خِلَٰفَ رَسُولِ ٱللَّهِ وَكَرِهُوٓا۟ أَن يُجَٰهِدُوا۟ بِأَمْوَٰلِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ وَقَالُوا۟ لَا تَنفِرُوا۟ فِى ٱلْحَرِّ ۗ قُلْ
نَارُ جَهَنَّمَ أَشَدُّ حَرًّا ۚ لَّوْ كَانُوا۟ يَفْقَهُونَ ﴿٨١﴾ ﴾

"Oni koji su izostali iza Allahovog Poslanika veselili su se kod svojih kuća – mrsko im je bilo da se bore na Allahovom putu zalažući imetke svoje i živote svoje, i jedni drugima su govorili: 'Ne krećite u boj po vrućini' – reci: 'Džehennemska je vatra još vruća!' Kad bi oni samo znali."[2]

Kur'an je ukazao i na to da su se ismijavali s onima koji su udjeljivali priloge i vrijeđali Poslanika riječima i postupcima.[3]

Ovo su ukratko neke karakteristike Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, odnosa prema licemjerima tokom devete godine po Hidžri.

Treće: Majke vjernika između ovosvjetskih ukrasa i nagrade na onome svijetu

Allah, dželle šanuhu, kaže:

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِىُّ قُل لِّأَزْوَٰجِكَ إِن كُنتُنَّ تُرِدْنَ ٱلْحَيَوٰةَ ٱلدُّنْيَا وَزِينَتَهَا فَتَعَالَيْنَ أُمَتِّعْكُنَّ وَأُسَرِّحْكُنَّ سَرَاحًا جَمِيلًا ﴿٢٨﴾ وَإِن كُنتُنَّ
تُرِدْنَ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ وَٱلدَّارَ ٱلْءَاخِرَةَ فَإِنَّ ٱللَّهَ أَعَدَّ لِلْمُحْسِنَٰتِ مِنكُنَّ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٢٩﴾ ﴾

"O Vjerovjesniče, reci ženama svojim: 'Ako želite život na ovom svijetu i njegov sjaj, onda se odlučite, dat ću vam pristojnu otpremninu i lijepo ću vas otpustiti. A ako želite Allaha i Poslanika Njegova i onaj svijet, pa, Allah je, doista, onima među vama koje čine dobra djela pripremio nagradu veliku."'[4]

Vjerodostojni hadisi ukazuju na to da su ovi ajeti objavljeni kada se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio odvojio od svojih supruga, nakon što se zakleo da neće ući kod njih mjesec dana, te se odvojio od njih u sobu na spratu, što

---

[1] Sura Et-Tahrim, 9.
[2] Sura Et-Tevbe, 81.
[3] Eš-Šudža', *Dirasat fi ahdin-Nubuvve*, str. 220.
[4] Sura El-Ahzab, 28-29.

je poznato iz slučaja o ila'u[1] Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, od svojih supruga.[2] Ovi ajeti objavljeni su devete godine po Hidžri.[3]

Povod objave je to što su njegove supruge tražile da im poveća opskrbu. Bilježi Muslim od Džabira, radijallahu anhu, da je rekao: "Ebu Bekr je došao kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i zatekao pred vratima ljude kojima nije dozvoljeno da uđu. Ebu Bekr je zatražio dozvolu da uđe i dozvoljeno mu je. Potom je došao Omer i zatražio dozvolu da uđe pa je i njemu dozvoljeno. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sjedio je tužan i samo je šutio, a oko njega su sjedile njegove supruge. Omer je pomislio: 'Reći ću nešto Allahovom Poslaniku kako bih ga nasmijao.' Rekao je: 'Allahov Poslaniče, šta misliš: kada bi Haridžetova kćerka[4] tražila da joj povećam opskrbu, ja bih je udario po vratu.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nasmijao se i rekao: 'Kao što vidiš, moje supruge su se okupile oko mene da traže povećanje opskrbe.' Ebu Bekr je ustao prema svojoj kćerki Aiši, a Omer prema svojoj kćerki Hafsi, uhvatili su svoje kćeri za vratove i rekli im: 'Zar tražite od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ono što nema?!' One rekoše: 'Tako nam Allaha, ne tražimo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ništa što nema!' Nakon toga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odvojio se od njih jedan mjesec, odnosno dvadeset devet dana, a potom su objavljeni navedeni ajeti."[5]

Život u kući Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, odvijao se na isti način, uprkos mogućnosti da se ponekad stanje poboljša, a njegove supruge su ljudska bića i imaju želje kao i ostali ljudi, i žude za onim za čim žude i drugi,[6] a živjele su u vrlo jednostavnim i izuzetno skromnim domovima. Dr. Ebu Šehbe kaže: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izgradio je sobe oko svoga mesdžida kako bi u njima stanovao sa svojim suprugama. Te sobe nisu bile domovi poput domova kraljeva i careva, bile su bez ovosvjetske raskoši, odisale su žudnjom za onim svijetom. Poput njegovog mesdžida, i sobe su bile ozidane glinenom ciglom i, djelimično, kamenom, a krov je bio od palminih stabala i palminog granja. Unutrašnji prostor soba bio je mali, a plafon nizak tako da ga je poveći dječak mogao dotaći rukom. Kao dječak Hasan el-Basri i njegova majka Hajra bili su roblje Ummu Seleme, radijallahu anha. Hasan el-Basri je rekao: "Mogao sam svojom rukom dotaći strop najviše Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, sobe. Svaka soba imala je dvoja vrata: jedna vanjska, a druga za mesdžd, kako bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, lakše ulazio u mesdžid."[7]

---

[1] El-ila' – zakletva muža da više neće imati snošaj sa suprugom.

[2] *Kadaja nisa'in-Nebijj vel-mu'minat*, str. 51.

[3] *Ibid.*, str. 68.

[4] Zejdova kćerka Džemila bint Sabit, Omerova supruga. A Haridže je jedan od njenih predaka. (op. a.)

[5] *Sahihu Muslim, Kitabut-talak*, 2/1104.

[6] *Mu'inus-sire*, str. 465.

[7] *Es-Siretun-Nebevijje fi du'il-Kur'ani ves-sunne*, 2/35-36.

Nisu imali nikakvog osvjetljenja kao što se da zaključiti iz predaje koju bilježi El-Buhari od Aiše, radijallahu anha, koja kaže: "Spavala sam pred Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, ispruženih nogu prema kibli, pa kada bi klanjajući učinio sedždu, dotakao bi me te sam skupljala noge, a kada bi ustao na kijam, ponovo bih ih pružila. U to vrijeme kuće su bile bez svjetiljki."[1]

Postelja na kojoj je Poslanik spavao sastojala se od prostirke ispletene od pruća koje je ostavljalo tragove na njegovim bokovima i jastuka napunjenog palminim vlaknom.[2]

Živio je krutim životnim uvjetima. Enes b. Malik, radijallahu anhu, rekao je: "Ne znam da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ikada u životu svojim očima video mehak kruh i obareno ovčije meso."[3]

Aiša, radijallahu anha, rekla je: "Znala su proći po dva-tri mjeseca a da se u domovima Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ne zapali vatra." Urve b. Ez-Zubejr, upitao je: "Pa od čega ste živjeli?" Odgovorila je: "Od datula i vode."[4]

Nakon oslobođenja Hajbera i Mekke, i nakon Pohoda na Tebuk, muslimani su osjetili obilje, a supruge Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, znale su ajete kojima je dozvoljeno uživanje na ovom svijetu bez pretjerivanja pa su htjele da osjete dio toga.

Naprimjer, Allah, dželle šanuhu, kaže:

﴿ يَٰبَنِيٓ ءَادَمَ خُذُواْ زِينَتَكُمۡ عِندَ كُلِّ مَسۡجِدٖ وَكُلُواْ وَٱشۡرَبُواْ وَلَا تُسۡرِفُوٓاْۚ إِنَّهُۥ لَا يُحِبُّ ٱلۡمُسۡرِفِينَ ٣١ ﴾

"O sinovi Ademovi, lijepo se obucite kad hoćete namaz obaviti! I jedite i pijte, samo ne pretjerujte; On ne voli one koji pretjeruju."[5]

I podstiče da se jedu lijepa jela:

﴿ قُلۡ مَنۡ حَرَّمَ زِينَةَ ٱللَّهِ ٱلَّتِيٓ أَخۡرَجَ لِعِبَادِهِۦ وَٱلطَّيِّبَٰتِ مِنَ ٱلرِّزۡقِۚ قُلۡ هِيَ لِلَّذِينَ ءَامَنُواْ فِي ٱلۡحَيَوٰةِ ٱلدُّنۡيَا خَالِصَةٗ يَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِۗ كَذَٰلِكَ
نُفَصِّلُ ٱلۡأٓيَٰتِ لِقَوۡمٖ يَعۡلَمُونَ ٣٢ ﴾

"Reci: 'Ko je zabranio Allahove ukrase, koje je On za robove Svoje stvorio, i ukusna jela? Reci: 'To je za vjernike na ovom svijetu, a i na onom svijetu su samo za njih.' Eto, tako Mi podrobno izlažemo dokaze ljudima koji znaju."[6]

Zatim, poziva u umjereno trošenje:

﴿ وَلَا تَجۡعَلۡ يَدَكَ مَغۡلُولَةً إِلَىٰ عُنُقِكَ وَلَا تَبۡسُطۡهَا كُلَّ ٱلۡبَسۡطِ فَتَقۡعُدَ مَلُومٗا مَّحۡسُورًا ٢٩ ﴾

"Ne čini ruku svoju vezanom za vrat svoj, a ni posve otvorenu – da ne bi prijekor zaslužio i bez ičega ostao."[1]

---

[1] *Sahihul-Buhari*, br. 513.
[2] *Ibid.*, br. 2468.
[3] *Ibid.*, br. 6457.
[4] *Sahihul-Buhari*, br. 6459.
[5] Sura El-A'raf, 31.
[6] Sura El-A'raf, 32.

Međutim, Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, njegov je Gospodar odabrao drugačiji način života te se nije osvrtao na ovosvjetske ukrase, kao što ga je podučio njegov Gospodar koji kaže:

﴿ لَا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ إِلَىٰ مَا مَتَّعْنَا بِهِۦٓ أَزْوَٰجًا مِّنْهُمْ وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَٱخْفِضْ جَنَاحَكَ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٨٨﴾ ﴾

"Ne pružaj poglede svoje na ono što Mi dajemo na uživanje nekima od njih i ne budi tužan zbog njih, a prema vjernicima blag budi."[2]

﴿ وَلَا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ إِلَىٰ مَا مَتَّعْنَا بِهِۦٓ أَزْوَٰجًا مِّنْهُمْ زَهْرَةَ ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا لِنَفْتِنَهُمْ فِيهِ ۚ وَرِزْقُ رَبِّكَ خَيْرٌ وَأَبْقَىٰ ﴿١٣١﴾ ﴾

"I nikako ne gledaj dugo ljepote ovoga svijeta koji Mi kao užitak raznim sortama nevjernika pružamo, da ih time na kušnju stavimo, a opskrba Gospodara tvoga bolja je i vječna."[3]

Zato su objavljeni ajeti koji su Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, supruge stavili pred izbor, te su bez dvoumljenja izabrale Allaha, Njegovog Poslanika i onaj svijet. One su svojim zahtjevima nastojale poboljšati materijalno stanje, ali kada su stavljene pred izbor između ovosvjetskih ukrasa i Allaha, Njegovog Poslanika i onog svijeta, bez dvoumljenja su odabrale ovo drugo i sve su rekle: "Odabiremo Allaha, Njegovog Poslanika i onaj svijet."[4]

Prenosi se od Aiše, radijallahu anha, da je rekla: "Kada je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, naređeno da svojim suprugama dadne da biraju, prvo se obratio meni i rekao mi: 'Nešto ću ti reći, a ti ne žuri da mi odgovoriš dok se ne posavjetuješ sa svojim roditeljima.' A bio je svjestan da mi roditelji neće narediti da se odvojim od njega. Zatim je kazao: 'Allah, dželle šanuhu, rekao je:

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِىُّ قُل لِّأَزْوَٰجِكَ إِن كُنتُنَّ تُرِدْنَ ٱلْحَيَوٰةَ ٱلدُّنْيَا وَزِينَتَهَا فَتَعَالَيْنَ أُمَتِّعْكُنَّ وَأُسَرِّحْكُنَّ سَرَاحًا جَمِيلًا ﴿٢٨﴾ وَإِن كُنتُنَّ
تُرِدْنَ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ وَٱلدَّارَ ٱلْءَاخِرَةَ فَإِنَّ ٱللَّهَ أَعَدَّ لِلْمُحْسِنَٰتِ مِنكُنَّ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٢٩﴾ ﴾

'O Vjerovjesniče, reci ženama svojim: Ako želite život na ovom svijetu i njegov sjaj, onda se odlučite, dat ću vam pristojnu otpremninu i lijepo ću vas otpustiti. A ako želite Allaha i Poslanika Njegova i onaj svijet, pa, Allah je, doista, onima među vama koje čine dobra djela pripremio nagradu veliku.'[5]

Rekla sam mu: 'A o čemu od ovoga da se posavjetujem s roditeljima. Ja, zaista, želim Allaha i Njegovog Poslanika i onaj svijet.' Nakon toga su i druge supruge Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, postupile poput mene."[6]

---

[1] Sura El-Isra', 29.
[2] Sura El-Hidžr, 88.
[3] Sura Taha, 131.
[4] *Kadaja nisa'in-Nebijj vel-mu'minat fi suretil-Ahzab*, str. 77.
[5] Sura El-Ahzab, 28-29.
[6] *Sahihul-Buhari, Kitabut-tefsir*, str. 4786.

Ovo je za majke vjernika, radijallahu anhunne, bio pravi ispit iskrene privrženosti Allahu na kojem su pokazale svijetao primjer imana. Allah, dželle šanuhu, na početku im je rekao: **"Ako želite život na ovom svijetu i njegov sjaj, onda se odlučite..."** – ovo kao da je obećanje da će dobiti ovaj svijet i njegove ukrase ako se za to odluče. Međutim, one su to odbile i odabrale Allaha, Njegovog Poslanika i onaj svijet.

U ajetu koji slijedi rečeno je: **"A ako želite Allaha i Poslanika Njegova i onaj svijet, pa, Allah je, doista, onima među vama koje čine dobra djela pripremio nagradu veliku"** – u ovim riječima naznačeno je da će na onome svijetu dobiti nagradu ako budu činile dobra djela, u što spada i odabir Allaha, Njegovog Poslanika i onog svijeta, jer samim time što su Poslanikove supruge ne znači da im pripada onosvjetska nagrada.[1]

Nagrada je ostala nepoznata, a opisana je kao velika i to im je podsticaj da ne žude za ovim svijetom i njegovim ukrasima jer ih čeka nagrada čiju vrijednost samo Allah zna, a obuhvata dobro i ovoga i onoga svijeta.[2]

Pravedne halife su ovaj Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, način života smatrali islamskom odlikom koja mora krasiti dom svakog muslimanskog vođe. Pažljiv pregled historije pokazat će da je ovaj segment bio mjerilo ustrajnosti. I kroz čitavu historiju islamski predvodnici bili su svjesni njegove važnosti i vodili su računa o njemu. Posebno period pravednih halifa obiluje primjerima za to i svaki istraživač lahko će ih naći.[3]

Predvođenje ummeta je teška obaveza, a ne prilika da se domogne blaga, i muslimanski predvodnici moraju biti svjesni koliko je važno da se uzdignu iznad ovosvjetskih prohtjeva i žude za Allahom i onim svijetom.[4]

Četvrto: Ebu Bekr predvodi ljude na hadždžu

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je zauzet izgradnjom društva na svim poljima: akidetskom, ekonomskom, društvenom, vojnom, ibadetskom itd., i svih tih godina obaveza hadždža nije se ni prakticirala. Osme godine po Hidžri, nakon oslobođenja Mekke, naredio je da hadždž muslimana predvodi Uttab b. Usejd, i njihov se hadždž nije razlikovao od hadždža mnogobožaca.[5] Sljedeće godine kada je došlo vrijeme hadždža, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Na hadždž dolaze i goli mnogobošci i ne želim učiniti hadždž dok ne bude drugačije", pa je poslao Ebu Bekra es-Siddika, radijallahu anhu, kao vođu hadžija devete hidžretske godine.

---

[1] *Kadaja nisa'in-Nebijji vel-mu'minat fi suretil-Ahzab*, str. 79.

[2] *Tefsirus-Sa'di*, 4/148.

[3] *El-Bidaje ven-nihaje*, 7/136.

[4] *Mu'inus-sire*, str. 475.

[5] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/536. *Dirasat fi ahdin-Nubuvve*, str. 222.

Ebu Bekr, radijallahu anhu, izašao je na čelu velike grupe ashaba[1] i sa sobom su poveli kurbane.[2]

Nakon što je Ebu Bekr, radijallahu anhu, izašao sa povorkom hadžija, objavljena je sura Et-Tevbe i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je Aliju, radijallahu anhu, i naredio mu da se priključi Ebu Bekru es-Siddiku, radijallahu anhu. Alija, radijallahu anhu, izašao je na Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, devi i stigao je Ebu Bekra, radijallahu anhu, u mjestu Zul-Hulejfa. Ebu Bekr, radijallahu anhu, upitao je: "Dolaziš li kao zapovjednik ili kao potčinjeni?" Odgovorio je: "Dolazim kao potčinjeni." Nakon toga su nastavili put. Ebu Bekr, radijallahu anhu, predvodio je ljude tokom hadždža posjećujući obredna mjesta poznata iz paganskog doba. Hadždž je obavljen u mjesecu zul-hidždže, kao što se navodi u vjerodostojnim predajama, a ne u mjesecu zul-ka'de, kao što tvrde neki učenjaci. Ebu Bekr je održao hutbu prije osmog zul-hidždžeta i na dan Arefata, i na dan Bajrama i na dan prvog povratka sa Mine u Mekku. Ljudi su znali obrede vezano za stajanje na Arefatu, ifadu, povratak sa Mine, klanje kurbana, bacanje džemreta itd. Nakon Ebu Bekra, radijallahu anhu, na svako mjesto je dolazio Alija, radijallahu anhu, i učio pred ljudima početak sure Et-Tevbe, a zatim je govorio: "U Džennet će ući samo vjernici! Neka oko Kabe ne tavafe goli! Ko ima ugovor sa Allahovim Poslanikom, ugovor je važeći do ugovorenog roka! I nakon ove godine mnogobošcima neće biti dopušteno da obavljaju hadždž!" Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio je naredio da Ebu Hurejre, radijallahu anhu, povede jednu grupu kako bi pomogli Aliji, radijallahu anhu, u izvršenju zadatka.[3]

Objavljivanje početka sure Et-Tevbe predstavlja konačni obračun sa paganstvom i idolopoklonicima jer njen početak im zabranjuje obavljanje hadždža i objavljuje im rat.[4]

Allah, dželle šanuhu, kaže:

﴿ بَرَآءَةٌ مِّنَ ٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦٓ إِلَى ٱلَّذِينَ عَٰهَدتُّم مِّنَ ٱلْمُشْرِكِينَ ﴿١﴾ فَسِيحُوا۟ فِى ٱلْأَرْضِ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَٱعْلَمُوٓا۟ أَنَّكُمْ غَيْرُ مُعْجِزِى ٱللَّهِ ۙ وَأَنَّ ٱللَّهَ
مُخْزِى ٱلْكَٰفِرِينَ ﴿٢﴾ وَأَذَٰنٌ مِّنَ ٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦٓ إِلَى ٱلنَّاسِ يَوْمَ ٱلْحَجِّ ٱلْأَكْبَرِ أَنَّ ٱللَّهَ بَرِىٓءٌ مِّنَ ٱلْمُشْرِكِينَ ۙ وَرَسُولُهُۥ ۚ فَإِن تُبْتُمْ فَهُوَ
خَيْرٌ لَّكُمْ ۖ وَإِن تَوَلَّيْتُمْ فَٱعْلَمُوٓا۟ أَنَّكُمْ غَيْرُ مُعْجِزِى ٱللَّهِ ۗ وَبَشِّرِ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٣﴾ ﴾

"Obznana od Allaha i Njegovog Poslanika onim mnogobošcima s kojim ste zaključili ugovore: 'Putujte po svijetu još četiri mjeseca, ali znajte da Allahu nećete umaći i da će Allah nevjernike osramotiti.' I proglas ljudima od Allaha i Njegovog Poslanika na dan velikog hadždža, da Allah i Njegov Poslanik nemaju ništa s mnogobošcima, pa ako se pokajete – to je za vas bolje, a ako

[1] *Nadretun-ne*'im, 1/398. *Et-Tabekat*, 2/168.
[2] *Fethul-bari*, 8/82.
[3] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/537.
[4] *Nadretun-ne'im*, 2/399.

se okanite, znajte da Allahu nećete umaći. A nevjernike obraduj kaznom nesnosnom."[1]

Onima koji su imali ugovore dat je rok do isteka ugovora. Allah, dželle šanuhu, kaže:

﴿ إِلَّا ٱلَّذِينَ عَٰهَدتُّم مِّنَ ٱلْمُشْرِكِينَ ثُمَّ لَمْ يَنقُصُوكُمْ شَيْـًٔا وَلَمْ يُظَٰهِرُوا۟ عَلَيْكُمْ أَحَدًا فَأَتِمُّوٓا۟ إِلَيْهِمْ عَهْدَهُمْ إِلَىٰ مُدَّتِهِمْ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ
يُحِبُّ ٱلْمُتَّقِينَ ﴿٤﴾ ﴾

"Mnogobošcima s kojima imate zaključene ugovore koje oni nisu ni u čemu povrijedili, niti su ikoga protiv vas pomogli, ispunite ugovore do ugovorenog roka; Allah zaista voli bogobojazne."[2]

Onim mnogobošcima s kojima nisu postojali ugovori, dat je rok do isteka svetih mjeseci. Allah, dželle šanuhu, kaže:

﴿ فَإِذَا ٱنسَلَخَ ٱلْأَشْهُرُ ٱلْحُرُمُ فَٱقْتُلُوا۟ ٱلْمُشْرِكِينَ حَيْثُ وَجَدتُّمُوهُمْ وَخُذُوهُمْ وَٱحْصُرُوهُمْ وَٱقْعُدُوا۟ لَهُمْ كُلَّ مَرْصَدٍ ۚ فَإِن تَابُوا۟
وَأَقَامُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتَوُا۟ ٱلزَّكَوٰةَ فَخَلُّوا۟ سَبِيلَهُمْ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٥﴾ ﴾

"Kada prođu sveti mjeseci, onda ubijajte mnogobošce gdje god ih nađete, zarobljavajte ih, opsjedajte i na svakom prolazu dočekujte. Pa ako se pokaju i budu namaz obavljali i zekat davali, ostavite ih na miru, jer Allah zaista prašta i milostiv je."[3]

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zadužio je Aliju, radijallahu anhu, da tokom hadžskih obreda obznani mnogobošcima prekidanje ugovora, jer je u to vrijeme među Arapima bilo poznato da ugovore sklapa i poništava vođa naroda ili neko njemu blizak. Ovaj običaj nije suprotan islamu te je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zato odabrao Aliju za ovaj zadatak. Ovo je pravi razlog zbog kojeg je Alija, radijallahu anhu, poslan da uči suru Et-Tevbe, a tvrdnje rafidija da je to znak kako je Alija preči za hilafet od Ebu Bekra nemaju nikakve osnove. Dr. Ebu Šehbe kaže: "Ne znam kako im je promaklo da je Ebu Bekr upitao: 'Dolaziš li kao zapovjednik ili kao potčinjeni?', pa je Alija odgovorio: 'Dolazim kao potčinjeni.' A kako će potčinjeni biti preči za hilafet od zapovjednika?"[4]

Ovaj hadždž bio je priprema za Oproštajni hadždž.[5]

Tokom ovog hadždža koji je predvodio Ebu Bekr, radijallahu anhu, obznanjeno je da je vrijeme idola završeno i da počinje nova era u kojoj će se ljudi pokoravati samo Allahu. I nakon ovog proglasa, arapska plemena su shvatila ozbiljnost

---

[1] Sura Et-Tevbe, 1-3.
[2] Sura Et-Tevbe, 4.
[3] Sura Et-Tevbe, 5.
[4] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/540.
[5] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/540.

situacije i da je vrijeme paganstva nepovratno nestalo, te su počeli slati delegacije koje su obznanjivale da primaju islam i prihvataju tevhid.[1]

Peto: Godina delegacija, 9. h.g.

Nakon oslobođenja Mekke, okončanja Pohoda na Tebuk, i nakon što je islam primilo i zakletvu dalo pleme Sekif, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao je mnogobožačkim plemenima rok od četiri mjeseca da odluče o svojoj sudbini prije nego islamska država poduzme mjere. Tako su sa svih strana pohrlile delegacije da objave svoje primanje islama.[2]

Učenjaci imaju različite stavove o datumu s kojim počinje dolazak delegacija i o njihovom broju. Hadiski i historijski izvori navode da su neke delegacije počele pristizati ubrzo nakon početka devete hidžretske godine i možda je to razlog različitih stavova o broju delegacija, čiji broj, prema nekim učenjacima, iznosi nešto više od šezdeset, a prema drugima više od stotinu. Moguće je da su se neki učenjaci ograničili na spominjanje samo veoma poznatih delegacija.[3]

Muhammed b. Ishak kaže: "Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oslobodio Mekku, okončao Pohod na Tebuk i pleme Sekif primilo islam i dalo zavjet, sa svih strana su počele pristizati delegacije."

Ibn Sa'd navodi detaljne informacije o delegacijama, govori o njima veoma opširno, navodi biografije članova delegacija i ko je ubrojan u ashabe, ko od njih prenosi hadise, ali u lancima nekih predaja su prenosioci okarakterizirani kao nepouzdani, a neki lanci su sastavljeni od pouzdanih prenosilaca.[4]

Nema sumnje da se podaci koje navode historičari sa stanovišta hadiske nauke ne mogu okarakterizirati kao pouzdani, s tim što postoje i brojne vjerodostojne predaje.[5]

Imam El-Buhari navodi podatke o delegaciji plemena Temim, Abdul-Kajs, Benu Hanife, delegaciji Nedžrana, Eš'arija, Jemenaca, plemena Devs.[6]

Pouzdanost podataka o delegacijama pojačavaju predaje navedene u historijskim izvorima kao i u djelima sire. Imam Muslim, također, navodi podatke o većini prethodno spomenutih delegacija[7], a u *Sunenima* se navode druge opširnije predaje u kojima se spominju brojne druge delegacije.[8]

---

[1] *Kira'a sijasijje fis-siretun-Nebevijje*, str. 283.
[2] *Kira'a sijasijje fis-siretun-Nebevijje*, str. 284.
[3] *Nadretun-ne'im*, 1/396.
[4] *El-Bidaje ven-nihaje*, 5/46-47.
[5] *Nadretun-ne'im*, 1/397.
[6] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, str. 2/542.
[7] Opširnije u *El-Bidaje ven-nihaje*, 5/40-98.
[8] *Nadretun-ne'im*, 1/398.

Pitanje delegacija i Poslanikovog ophođenja prema njima vrlo je važno[1] i stoga je potrebno provesti objektivnu kritičku analizu tih historijskih podataka s kojima raspolažemo o ovim delegacijama.[2] Jer, te priče nas upoznaju sa Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, načinom ophođenja prema tim delegacijama i od njega možemo mnogo naučiti o odnosu prema ljudima, odgoju duša, preciznosti i organiziranosti. Vijesti o ovim delegacijama su ogromno blago i spadaju u domen obrazovanja, odgoja i kulture, dalekovidnosti, vezivanja srca za cilj, povezivanja članova zajednice sa centrom na način da u svakom momentu stubovi islama budu jaki. Sve to može biti od velike pomoći djelatnicima na raznim poljima: psihološkom, socijalnom, ekonomskom, administrativnom, političkom, vojnom itd., jer stručnjaci iz bilo koje oblasti mogu u njima naći dostatne informacije.[3]

Deveta godina po Hidžri obilježena je dolaskom delegacija u Medinu. Islamska država bila je spremna za njihov doček uz odgojni ambijent. Delegacijama je bilo obezbijeđeno mjesto boravka: postojao je dom za goste u kojem su odsjedale delegacije[4], Poslanikov mesdžid bio je mjesto prijema, ponekad je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaduživao određene ashabe da kod sebe ugoste neke delegacije, ponekad su se ashabi dobrovoljno nudili za to.[5] Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je vrlo pažljiv prema delegacijama koje su ga pohodile, nastojao ih je podučiti i odgojiti. S druge strane, članovi delegacija trudili su se da ispravno shvate islam i nauče šerijatske propise, edeb i sistem islamskog života, kako bi naučeno primjenjivali u praksi. Često su pitali o stvarima koje su bile raširene među njima želeći saznati je li to halal ili haram u islamu. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, marljivo ih je podučavao vjeri i objašnjavao im ono o čemu su pitali. Kada bi primijetio kod nekog od njih veliku želju za pamćenjem Kur'ana i učenjem o islamu, približavao bi ga sebi i govorio bi ashabima: "Podučite svoga brata!"[6]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, raspitivao se za njihove prvake, ako ih je znao, a kada bi odlazili, oporučivao bi im da se drže istine, da budu strpljivi, te bi ih darivao lijepim darovima, dajući svakom članu podjednako. Delegati su se vraćali svome narodu kao daije, srca su im sijala imanom, i podučavali su svoj narod onome što su naučili i pričali im ono što su čuli. Opisivali su im vrline Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, govorili o njegovom dobročinstvu, razdraganosti i licu koje je blistalo od radosti zbog njihovog dolaska. Opisivali su im stanje ashaba, njihovo bratstvo, međusobnu ljubav i potporu koju jedni drugima pružaju. Pričali su

---

[1] *Ibid.*, 1/398. *Es-Siretun-Nebevijje – El-Esasu fis-sunneti ve fikhiha.*

[2] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 2/544.

[3] *Es-Siretun-Nebevijje – El-Esasu fis-sunneti ve fikhiha*, 2/1014.

[4] Muhammed Šerab, *El-Medinetun-Nebevijje fi fedžril-islam vel-asrir-Rašidijj*, 2/400.

[5] Eš-Šudža', *Dirasat fi ahdin-Nubuvve*, str. 221.

[6] Sadik Urdžun, *Muhammed Resulullah*, 4/520.

im to kako bi u svojim sunarodnjacima probudili želju za susretom sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovim ashabima, i kako bi ih podstakli da se povedu za njihovim primjerom u ponašanju i vrlinama.[1]

Neke kršćanske delegacije odabrale su ostanak u svojoj vjeri i davanje džizje, poput kršćana iz Nedžrana.

Najznačajnije delegacije koje su dolazile Poslaniku

a) Delegacija plemena Abdul-Kajs

Ibn Abbas, radijallahu anhuma, kaže: "Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, stigla je delegacija plemena Abdul-Kajs. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Ko je u delegaciji?' Ili: 'Ko je narod?' Odgovoriše: 'Pleme Rebi'a.' Rekao je: 'Dobro ste došli, narode!', ili je rekao: 'Delegacijo.' Zatim je rekao: 'Niste zakasnili s odazivanjem islamu i niste se inatili.' Oni rekoše: 'Allahov Poslaniče, između tebe i nas je područje nevjernika iz plemena Mudar i možemo ti dolaziti samo u svetom mjesecu, pa nam objasni ono najvažnije kako bismo to prenijeli onima koji su ostali iza nas i čime možemo zaslužiti Džennet.' Obavezao ih je na četiri stvari: naredio im je da vjeruju u Allaha Jedinog. Rekao im je: 'Znate li šta podrazumijeva vjerovanje u Allaha?' 'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju', rekoše oni. On reče: 'Svjedočenje da nema drugog boga osim Allaha i da je Muhammed Njegov poslanik, obavljanje namaza, davanje zekata, post mjeseca ramazana, i da odvojite petinu iz plijena.' Zabranio im je da prave posude od tikve, i da koriste vinske vrčeve, i posude s katranom – ili je rekao izdubljena debla za kiseljenje vina. Rekao im je: 'Zapamtite to i prenesite onima koji su ostali iza vas.'"

U drugoj predaji je dodatak: "El-Ešedždž b. Abdul-Kajs bio je ostao iza ostalih ljudi te je sjahao sa svoje deve, sakupio njihove stvari i došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i poljubio ga u ruku. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mu je: 'Ti imaš dvije osobine koje vole Allah i Njegov Poslanik.' Upitao je: 'Je su li to urođene osobine ili sam ih stekao svojim ponašanjem?' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je: 'Stvoren si s njima.' On je rekao: 'Hvala Allahu koji mi je usadio osobine koje vole Allah i Njegov Poslanik.'"[2]

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je zaokupljen njihovim dolaskom pa je sunnet poslije podnevskog farza klanjao tek nakon ikindije.[3]

b) Damame b. Sa'lebe, delegat plemena Benu Sa'd b. Bekr

Enes, radijallahu anhu, kazuje: "Sjedili smo sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, kad se pojavio čovjek na devi i sjahao u mesdžidu i svezao je, a zatim je

---

[1] *Ibid.*, 4/521.
[2] *Sahihus-Siretun-Nebevijje*, str. 631.
[3] *Sahihus-Siretun-Nebevijje*, str. 635.

upitao: 'Ko je od vas Muhammed?' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sjedio je između njih naslonjen pa smo rekli: 'Ovaj naslonjeni bijeli čovjek.' Ovaj upita: 'Jesi li ti potomak Abdul-Muttaliba?' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Već ti je odgovoreno.' Čovjek je rekao: 'Postavit ću ti neka pitanja koja će ti možda biti neugodna, ali nemoj mi zamjeriti.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Pitaj šta želiš.' Čovjek reče: 'Zaklinjem te tvojim Gospodarom i Gospodarom onih prije tebe, je li te Allah poslao svim ljudima?' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio je: 'Jest, tako mi Allaha.' Upitao je: 'Zaklinjem te Allahom da mi kažeš je li ti Allah naredio da klanjaš pet namaza tokom dana i noći?' 'Jest, tako mi Allaha', odgovorio je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. 'Kunem te Allahom, da mi kažeš je li ti Allah naredio da postimo ovaj mjesec u godini?' 'Da, tako mi Allaha.' Upitao je: 'Zaklinjem te Allahom da mi kažeš je li ti Allah naredio da uzimaš zekat od bogatih i dijeliš ga siromašnima?' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio je: 'Da, tako mi Allaha.' Čovjek reče: 'Vjerujem u ono s čime si došao! Ja sam Damam b. Sa'lebe iz plemena Benu Sa'd b. Bekr.'"[1]

U predaji od Ibn Abbasa, radijallahu anhuma, stoji dodatak: "Kada je završio, rekao je: 'Ja zaista svjedočim da nema drugog boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov poslanik, i izvršavat ću ove obaveze, a kloniti se zabrana i ništa na to neću dodati niti od toga oduzeti.' Nakon toga je otišao ka svojoj devi, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Ako je rekao istinu, ovaj sa dvije pletenice ući će u Džennet.'" Kaže Ibn Abbas: "Čovjek je odvezao svoju devu i vratio se svome narodu. Kada su se okupili oko njega, prvo što im je rekao bilo je: 'Neka propadnu Lat i Uzza!' Okupljeni rekoše: 'Šuti! Zar se ne bojiš da te ne pogodi guba i lišaj, ili ludilo?' Rekao im je: 'Teško vama! Tako mi Allaha, oni ne mogu nikakvu korist pribaviti niti štetu nanijeti! Allah je poslao Poslanika i objavio mu Knjigu da bi vas izbavio iz onoga u čemu ste bili. Ja svjedočim da nema drugog boga osim Allaha i da je Muhammed Njegov rob i poslanik. Dolazim vam od njega s onim što je naredio i zabranio.'" Ibn Abbas, radijallahu anhuma, kaže: "Do noći su svi muškarci i žene primili islam. I nismo čuli za boljeg izaslanika od Damama b. Sa'lebe."[2]

Ovaj slučaj pokazuje da su informacije o onome što islam propagira bile veoma poznate među arapskim plemenima, jer Damam nije došao da se informira o njima nego da utvrdi. Temelje islama nabrajao je jedan za drugim, što ukazuje da ih je poznavao prije nego što je došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.[3]

c) Delegacija kršćana iz Nedžrana

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je vladaru oblasti Nedž-

---

[1] *Sahihul-Buhari, Kitabul-ilm*, br. 63.

[2] *Sahihus-Siretun-Nebevijje*, str. 630. Ahmed, *Musned*, 1/264.

[3] *Es-Siretun-Nebevijje fi du'il-Mesadiril-aslijje*, str. 650.

ran[1] pismo koje je glasilo: "Pozivam vas da samo Allaha obožavate, i pozivam vas pod Allahovu zaštitu umjesto zaštite stvorenja. Ako odbijete ovo, onda dajite džizju, a ako i to odbijete, objavljujem vam rat. Mir vama."[2]

Kada je pismo stiglo njihovom biskupu, on sakupi ljude, pročita im pismo i upita ih za mišljenje. Odlučili su da Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pošalju delegaciju od četrnaest velikodostojnika, a prema nekim učenjacima delegaciju je sačinjavalo šezdeset konjanika. Među njima su bila i trojica vrhovnih vođa: vrhovni poglavar, čije su naredbe izvršavali; starješina, on je bio vođa puta; i biskup Ebul-Haris, njihov vjerski autoritet. Došli su Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i ušli u mesdžid. Bili su odjeveni u plaštove i ogrtače obrubljene svilom, na rukama su nosili zlatno prstenje. Okrenuli su se ka istoku da obave molitvu. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je ashabima: "Pustite ih." Nakon molitve prišli su Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, ali se on okrenuo od njih i odbio s njima razgovarati. Osman, radijallahu anhu, rekao im je: "To je zbog ove vaše odjeće." Vratili su se taj dan i došli sutradan odjeveni u isposničku odjeću. Poselamili su i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, im je odgovorio. Pozvao ih je u islam, a oni su odbili i rekli: "Mi smo bili muslimani prije vas." Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao im je: "Tri stvari vas sprečavaju da primite islam: obožavanje krsta, jedenje svinjetine i vaše vjerovanje da Allah ima dijete."[3] Tada se između njega i njih zapodjenula rasprava. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, citirao im je Kur'an i argumentirano pobijao njihove tvrdnje. Oni su rekli Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Zašto omalovažavaš onoga u kojeg vjerujemo i kažeš da je on Allahov rob?" Odgovorio im je: "Da. On je Allahov rob i poslanik Njegov i riječ Njegova koju je udahnuo Merjemi, časnoj djevici!" Oni se rasrdiše i rekoše: "Zar si vidio da se ikada dijete rodilo bez oca? Ako je istina to što tvrdiš, pokaži nam takvog!" Kao odgovor Allah, dželle šanuhu, objavio je:

﴿ إِنَّ مَثَلَ عِيسَىٰ عِندَ ٱللَّهِ كَمَثَلِ ءَادَمَ ۖ خَلَقَهُۥ مِن تُرَابٍ ثُمَّ قَالَ لَهُۥ كُن فَيَكُونُ ﴿٥٩﴾ ٱلْحَقُّ مِن رَّبِّكَ فَلَا تَكُن مِّنَ ٱلْمُمْتَرِينَ ﴿٦٠﴾ ﴾

"Primjer Isaov doista je kod Allaha isti kao primjer Ademov: od zemlje ga je stvorio, a zatim mu rekao: 'Budi!', i on bi. Istina je od Gospodara tvoga i ne budi od onih koji sumnjaju."[4]

Navođenje još čudnijeg primjera od primjera Isaa, alejhis-selam, bilo je neoboriv dokaz.[5] Međutim, pošto raspravljanje s mudrošću i lijep savjet nisu urodili plodom, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao ih je na mubahele – zazivanje

---

[1] Velika oblast između Mekke i Jemena. (op. a.)
[2] *El-Bidaje ven-nihaje*, 5/48.
[3] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/547.
[4] Sura Ali Imran, 59-60.
[5] *Zadul-me*'ad, 3/633. Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/547.

prokletstva na onoga ko je u zabludi.[1] Učinio je to povodeći se za Allahovim, dželle šanuhu, riječima:

﴿فَمَنْ حَآجَّكَ فِيهِ مِنۢ بَعْدِ مَا جَآءَكَ مِنَ ٱلْعِلْمِ فَقُلْ تَعَالَوْا۟ نَدْعُ أَبْنَآءَنَا وَأَبْنَآءَكُمْ وَنِسَآءَنَا وَنِسَآءَكُمْ وَأَنفُسَنَا وَأَنفُسَكُمْ ثُمَّ نَبْتَهِلْ فَنَجْعَل لَّعْنَتَ ٱللَّهِ عَلَى ٱلْكَٰذِبِينَ ﴿٦١﴾﴾

"A onima koji s tobom o njemu budu raspravljali nakon što ti je došlo nešto od znanja, reci: 'Hodite, pozvat ćemo sinove naše i sinove vaše, i žene naše i žene vaše, a doći ćemo i mi i vi, pa ćemo se proklinjati i Allahovo prokletstvo na one koji lažu prizvati.'"[2]

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je i doveo sa sobom Aliju, Fatimu, Hasana i Husejna, radijallahu anhum. Rekao im je: "Kada budem dovio, vi aminajte." Nakon vijećanja, delegacija iz Nedžrana odbila je proklinjanje jer su se plašili propasti, pošto su znali da je Muhammed zaista vjerovjesnik i da je uništen svaki narod koji je pristao na međusobno proklinjanje s vjerovjesnicima. Stoga su rekli: "Presudi nam kako želiš." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sklopio je s njima sporazum po kojem je džizja iznosila 2.000 komada nakita. Hiljadu će plaćati u mjesecu redžebu, a hiljadu u mjesecu saferu.[3]

Kada su odlučili da se vrate, rekli su Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: "Pošalji s nama povjerljivog čovjeka da preuzme od nas imetak oko kojeg smo se sporazumjeli." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Poslat ću s vama povjerljivog čovjeka. Zaista povjerljivog." Ashabi su počeli istezati vratove kako bi ih zapazio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ali on reče: "Ustani, Ebu Ubejde b. El-Džerrah." Kada je ustao, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Ovo je povjerenik ovoga ummeta."[4]

Šesto: Da'vetske misije i administrativne i finansijske mjere

Delegacije su hrlile u Medinu kako bi objavile svoje primanje islama i svrstali se pod vlast islamske države, te da bi naučili što više o islamu prije nego se vrate u svoje krajeve. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, slao je s njima ashabe da ih podučavaju vjeri. Slao je svoje daije na sve strane, a posebno je vodio računa o jugu Arapskog poluostrva gdje su živjela jemenska plemena jer je želio da dobro nauče islamske principe i propise. Utjecaj islama proširio se na sve krajeve poluostrva te je bilo nužno slati daije i učitelje da ljude podučavaju islamu.[5] Bilo je to potrebno kako bi se očistila srca i duše izliječile od naslaga paganstva.

---

[1] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/547.
[2] Sura Ali Imran, 61.
[3] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/547.
[4] *Sahihul-Buhari, Kitabu fada'ilus-sahabe*, br. 3745.
[5] Dr. El-Buti, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 322.

a) Halidova misija u plemenu Benul-Haris b. Ka'b

Pleme Benul-Haris b. Ka'b odbilo je primiti islam pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao Halida b. El-Velida, radijallahu anhu, u da'vetsko-džihadsku misiju u ovo pleme. Ovo pleme živjelo je u oblasti Nedžran. Niko od njih nije bio primio islam i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je Halida b. Velida, radijallahu anhu, u mjesecu rebi'ul-ahir ili džumade desete godine, s naređenjem da ih tri puta pozove u islam prije nego što ih napadne, i ako se odazovu, da se prihvati od njih, a ako odbiju, da ih napadne.

Halid, radijallahu anhu, došao je u njihovo područje i na sve strane poslao daije da ih pozivaju u islam. Mnogi ljudi su se odazvali pa je Halid, radijallahu anhu, ostao među njima i podučavao ih islamu, Kur'anu i sunnetu, kao što mu je naredio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Nakon toga poslao je pismo Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u kojem ga obavještava o njihovom islamu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao mu je pismo u kojem mu naređuje da se vrati u Medinu i povede sa sobom njihovu delegaciju, što je Halid, radijallahu anhu, i učinio.

Po njihovom dolasku, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postavio im je za zapovjednika Kajsa b. Husajna i poslao s njima Amra b. Hazma, radijallahu anhu, da ih podučava vjeri i upozna sa sunnetom i učenjima islama.[1]

U drugoj predaji spominje se da je poslan Alija, a ne Halid, radijallahu anhuma, i kada je stigao u područje hemedanskih plemena, pročitao im je pismo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, te su svi primili islam. Alija, radijallahu anhu, poslao je pismo Poslaniku sallallahu alejhi ve sellem, u kojem ga je obavijestio o tome, i kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pročitao pismo, učinio je sedždu, zatim je podigao glavu i rekao: "Neka je mir sa Hemedanom! Neka je mir sa Hemedanom!"

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, stavljao je naglasak na južni dio islamske države jer mu je mnogo bili stalo do toga da jemenska plemena prime islam. To interesiranje rezultiralo je zavidnim da'vetskim rezultatima koji se pokazuju u velikom broju delegacija koje su pohodile Medinu iz svih krajeva Jemena. To znači da su aktivnosti daija poslanih u Jemen bile konstantne i dalekosežne. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, slao je vojne odrede u pohode kao podršku ovim da'vetskim aktivnostima koje su se odvijale mirnim putem. U tom kontekstu desilo se slanje Halida, a potom i Alije, radijallahu anhuma.[2]

Brojni su dokumenti koje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uputio plemenima Jemena i Hadramevta, a mogu se naći u djelu *Medžmu'atul-vesa'ikis-sijasijje*, autora Muhammeda Hamidullaha.[3]

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tokom svog života koncentrirao je

---

[1] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 4/250.

[2] *El-Fikhus-sijasi lil-vesa'ikin-Nebevijje*, str. 231.

[3] Vidjeti: Muhammed Hamidullah, *Medžmu'atul-vesa'ikis-sijasijje*.

djelovanje na centre moći i utjecaja u društvu, i to spada u Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, način djelovanja u okviru misije pozivanja u islam.

b) Slanje Muaza b. Džebela i Ebu Musaa el-Eš'arija u Jemen

1- Slanje Muaza b. Džebela

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je Muaza b. Džebela, radijallahu anhu, najučenijeg ashaba u pitanjima halala i harama, u Jemen kao kadiju, učitelja, upravnika i sakupljača zekata u jemenskoj oblasti El-E'ala'. Kada je Muaz, radijallahu anhu, krenuo za Jemen, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao je da ga isprati i oporuči mu kako da postupa. Muaz, radijallahu anhu, je jahao, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, išao je pješice pored njegove jahalice i savjetovao ga. Zacrtao mu je zlatno da'vetsko pravilo rekavši: "Doći ćeš narodu koji su sljedbenici Knjige, pa kada im dođeš, prvo ih pozovi da posvjedoče da nema drugog boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov poslanik. Ako ti se u tome pokore, obavijesti ih da ih je Allah obavezao da klanjaju pet namaza svakog dana i noći. Ako se pokore tome, obavijesti ih da ih je Allah obavezao na davanje zekata koji se uzima od njihovih bogatih i udjeljuje njihovim siromasima. Ako ti se pokore u tome, nemoj uzimati njihov najbolji imetak, i boj se dove obespravljenog, jer između nje i Allaha nema zastora."[1]

Ovaj hadis sadrži Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, uputstvo daijama o prakticiranju postepenosti i počinjanju od najvažnijeg postulata vjere. Da'va počinje usađivanjem u srca čvrstog vjerovanja u Allaha i Njegovog Poslanika, tako da utječe na ideologiju i etiku vjernika. Nakon toga dolazi poziv u prakticiranje ruknova islama jer se na taj način produbljuje i razvija iman, a nakon toga je pozivanje u ostale obaveze i odvraćanje od zabrana. To je zato što će čovjek, kada mu se srce ispuni imanom i ubjeđenjem, prihvatiti islamske obaveze čak i ako su suprotne onome za čim žudi njegova duša. To je vjerovjesnički pristup koji je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zacrtao Muazu, radijallahu anhu, i svima koji žele slijediti stope ashaba, i vrlo je važno da daije ispravno shvate i praktično primjenjuju ovu Vjerovjesnikovu uputu, jer je to put uspjeha.

Nakon što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, završio svoje savjete, rekao je: "O Muaze! Možda me nakon ove godine više nećeš vidjeti, i možda ćeš proći kraj moga mesdžida i moga kabura." Muaz je plakao zbog rastanka sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem.[2]

Desilo se kako je i kazao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: Muaz se iz Jemena vratio tek nakon smrti Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

---

[1] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi*, br. 4347.

[2] *Mu'inus-sire*, str. 486

2- Slanje Ebu Musaa el-Eš'arija

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je Ebu Musaa, radijallahu anhu, u drugu oblast Jemena koja se zvala El-Esfel, postavivši ga u njoj za kadiju, učitelja, upravnika i sakupljača zekata. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je njemu i Muazu: "Olakšavajte, a ne otežavajte, obveseljavajte, a nemojte rastjerivati, usaglašavajte se, a nemojte se razilaziti."[1]

Na ovaj plemeniti vjerovjesnički princip Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uputio je Ebu Musaa i Muaza, radijallahu anhuma, da olakšavaju ljudima, a zabranio im da otežavaju, i naredio im da obveseljavaju, a zabranio im da rastjeruju.[2]

c) Administrativne i finansijske aktivnosti

Sistem je dio ove vjere i tiče se svih segmenata, jer kroz sistem se ostvaruje objedinjavanje razjedinjenog i ostvaruju se ciljevi. Islam se od prvog dana odlikuje sistemom koji ulazi u sve segmente islama: predodžbe, emocije, ibadete i sve propise u životu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u Medini je uvijek ostavljao nekoga da ga zamjenjuje dok je on odsutan, kada bi osvojio neku oblast, postavio bi upravnika, kada bi dolazile delegacije da prime islam, određivao bi im zapovjednika i nekoga da ih podučava vjeri, i slao je nekoga da sakuplja zekat.[3]

Za svoje službenike odabirao je čestite, učene i pobožne, Arape koji uživaju ugled u svojim plemenima. Njegov namjesnik u Mekki bio je Uttab b. Usejd, u Taifu Osman b. El-As, u različitim oblastima Jemena Muaz i Ebu Musa. U nekim slučajevima Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ostavio je vlast dotadašnjim kraljevima i poglavarima plemena, bilo da su primili islam ili pristali davati džizju. Jedan od njih je Bazan b. Saman, sin Behrama, kojeg je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ostavio da upravlja Jemenom nakon što je primio islam, a nakon njegove smrti podijelio je upravu po oblastima i za upravnike postavio skupinu ashaba. Za upravnika San'e postavio je Šemra b. Bazana, za upravnika Me'reba postavio je Ebu Musaa el-Eš'arija, za upravnika oblasti El-Džund – Ja'laa b. Umejju, za upravnika Hemezana – Amira b. Šemra el-Hemezanija, za upravnika područjâ između Nedžrana, Zem'a i Zubejda, postavio je Halida b. Seida b. El-Asa, za upravnika Nedžrana Amra b. Hizama, za oblast Hadramevta – Zijada b. Lebida el-Bejadija, a za upravnika područja Es-Sekasik i Es-Sukun postavio je Ukašu b. Sevra.[4]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kontrolirao je svoje službenike, vodio računa o prihodima i rashodima, nekim službenicima, poput Uttaba b. Usejda, namjesnika Mekke, odredio je platu koja je iznosila jedan dirhem dnevno.[5] Kada je

---

[1] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi*, br. 4342.
[2] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/559.
[3] El-Humejdi, *Et-Tarihul-islami*, 8/186. Eš-Šudža', *Dirasat fi ahdin-Nubuvve*, str. 221.
[4] *El-Iberu ve divanul-mubtede'i vel-haber*, 2/59.
[5] *Es-Siretun-Nebevijje*, 4/153.

postavio Kajsa b. Malika za poglavara njegovog plemena Hemezan, odredio mu je komad zemlje sa kojeg će uzimati prihode za sebe. Plate njegovih službenika su se mijenjale shodno promjenama životnog standarda i nisu bile fiksne.[1] Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Onaj kome smo povjerili upravu, ako nema kuće, neka sebi nabavi kuću, ako nema supruge, neka se oženi i ako nema jahalicu, neka je uzme."[2] Ovo su bile osnovne potrebe namjesnika u ono vrijeme i omogućeno mu je da ih ispuni kako ne bi pomišljao na uzimanje mita. Islam je službenikovo primanje poklona definirao kao jasno primanje mita, i na tom polju zakona pretekao je sve ostale zakonike.[3]

Sedma tema
Oproštajni hadždž, 10. h.g.

Hadždž je jedan od pet ruknova islama, kao obavezan propisan je desete godine po Hidžri, kao što tvrdi Ibnul-Kajjim[4] i potkrepljuje čvrstim dokazima. To sasvim priliči njegovoj, sallallahu alejhi ve sellem, uputi po kojoj nije dozvoljeno odgađanje obaveze. Allah, dželle šanuhu, kaže:

﴿ وَلِلَّهِ عَلَى ٱلنَّاسِ حِجُّ ٱلْبَيْتِ مَنِ ٱسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا ﴾

"Hodočastiti Kabu, radi Allaha, dužan je svako ko bude u mogućnosti do nje doći."[5]

Ovaj ajet objavljen je u godini delegacija i to krajem devete hidžretske godine.[6]

Od preseljenja u Medinu Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavio je samo jedan hadždž, desete godine, i taj hadždž poznat je pod nazivima Hadždžul-belag, Hadždžul-islam i Hadždžul-veda'.[7] To zato što se na ovom hadždžu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oprostio od ljudi i nakon njega nije obavio hadždž, zatim, dostavio je ljudima Allahove propise o hadždžu, riječju i djelom, svi ostali propisi su već bili objašnjeni i nakon što je objasnio propise hadždža, na Arefatu je objavljeno:

---

[1] Mensur el-Hirabi, *Ed-Devletul-arabijjetul-islamijje*, str. 44.
[2] Mensur el-Hirabi, *Ed-Devletul-arabijjetul-islamijje*, str. 44. El-Kettani, *Et-Tertibul-idari*, 1/227.
[3] Mensur el-Hirabi, *Ed-Devletul-arabijjetul-islamijje*, str. 44.
[4] *Zadul-me'ad*, 3/595.
[5] Sura Ali Imran, 97.
[6] *Es-Siretun-Nebevijje fi du'il-Mesadiril-aslijje*, str. 680.
[7] Hadždžul-belag – Hadždž dostavljanja, Hadždžul-islam – Hadždž islama, Hadždžul-veda' – Oproštajni hadždž. (prim. prev.)

﴿ ٱلْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ ٱلْإِسْلَٰمَ دِينًا ۚ ﴾

"Danas sam vam vjeru vašu usavršio i blagodat Svoju prema vama upotpunio i zadovoljan sam da vam islam bude vjera."[1]

Nakon što je objavljen ovaj ajet, neki ashabi, poput Omera b. El-Hattaba, radijallahu anhu, zaplakali su jer su u njemu vidjeli najavu skore smrti Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Kada je našem velikodostojniku Omeru, radijallahu anhu, rečeno: "Zašto plačeš?", kazao je: "Nakon usavršavanja dolazi stagniranje."[2] Sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, hadždž je obavilo više od 100.000 ljudi.[3]

Prvo: Kako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavio hadždž

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odlučio je obaviti hadždž i ta vijest se proširila među ljudima pa su se počeli spremati da pođu sa njim. Izašao je u mjesecu zul-ka'de. Mnogi ljudi iz okoline Medine čuli su za to i došli su u Medinu kako bi krenuli sa njim. U putu su mu se pridruživali brojni ljudi, bili su ispred njega, i iza njega, i slijeva i zdesna. Povorka se pružala dokle pogled doseže. Izašao je iz Medine poslije podne, u subotu 26. zul-ka'deta, nakon što je klanjao podne-namaz.[4]

Prije toga održao je govor u kojem je objasnio propise ihrama, vadžibe i sunnete. Krenuo je učeći telbiju: "Lebbejke Allahumme, lebbejk! Lebbejke la šerike leke, lebbejk! Innel-hamde ven-ni'mete leke vel-mulk, la šerike lek!"[5] Ljudi su ponavljali za njim, neki su skraćivali, a neki dodavali, ali nikome nije osporavao. Išao je ponavljajući svoju telbiju. Prošao je kroz El-Aredž, zatim El-Ebva', pa kroz dolinu Asfan u Serefu, a kada je stigao u Zi-Tuva, ulogorio se i prenoćio. Tu je klanjao sabah-namaz, zatim je uzeo gusul i nastavio put ka Mekki. U Mekku je stigao tokom dana, ušao je u nju sa gornje strane.[6] Ušao je u mesdžid i dotakao rukn[7], prva tri kruga tavafio je lagahno trčeći, a preostala četiri je hodao, pa je kroz gužvu prišao Ibrahimovom Mekamu i proučio:

﴿ وَإِذْ جَعَلْنَا ٱلْبَيْتَ مَثَابَةً لِّلنَّاسِ وَأَمْنًا وَٱتَّخِذُوا۟ مِن مَّقَامِ إِبْرَٰهِـۧمَ مُصَلًّى ۖ وَعَهِدْنَآ إِلَىٰٓ إِبْرَٰهِـۧمَ وَإِسْمَٰعِيلَ أَن طَهِّرَا بَيْتِىَ لِلطَّآئِفِينَ وَٱلْعَٰكِفِينَ وَٱلرُّكَّعِ ٱلسُّجُودِ ﴿١٢٥﴾ ﴾

"I kada Mi Kabu učinismo utočištem i sigurnim mjestom za ljude: 'Neka vam mjesto na kojem je Ibrahim stajao bude prostor gdje ćete namaz obavljati!' I

---

[1] Sura El-Maide, 3.
[2] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/575.
[3] En-Nedevi, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 386.
[4] *Sahihus-sire*, str. 664.
[5] *Sahihul-Buhari, Kitabul-hadždž, bab: Et-Telbije*, br. 1549.
[6] En-Nedevi, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 387.
[7] *Sahihu Muslim, Kitabul-hadždž, bab: Hadždžetun-Nebijj*, br. 1227.

Ibrahimu i Ismailu stavili smo u obavezu da Kabu Moju očiste za one koji je budu obilazili, koji u njoj budu boravili, ruku' i sedždu činili."[1]

Stao je između Mekama i Bejtullaha i klanjao dva rekata učeći *Kulhuvallahu ehad* i *Kul ja ejjuhel-kafirun*. Zatim se vratio i ponovo dotakao rukn, potom se zaputio ka Safi. Kada se približio Safi, proučio je:

﴿إِنَّ ٱلصَّفَا وَٱلۡمَرۡوَةَ مِن شَعَآئِرِ ٱللَّهِۖ فَمَنۡ حَجَّ ٱلۡبَيۡتَ أَوِ ٱعۡتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيۡهِ أَن يَطَّوَّفَ بِهِمَاۚ وَمَن تَطَوَّعَ خَيۡرٗا فَإِنَّ ٱللَّهَ شَاكِرٌ عَلِيمٌ ١٥٨﴾

"Safa i Merva su, doista, Allahova obredna mjesta. Zato onaj ko Kabu hodočasti ili 'umru obavi, ne čini nikakav prijestup ako obiđe oko njih. A onaj ko drage volje učini kakvo dobro djelo, pa Allah je doista blagodaran i sve zna."[2]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, počeo je od Safe jer ju je Allah, dželle šanuhu, u Kur'anu spomenuo prije Merve. Popeo se na brdo Safa i kada je ugledao Kabu, okrenuo se prema njoj i učio kelimei-šehadet i tekbir, a potom je učio: "La ilahe illallahu vahdehu la šerike leh; lehul-mulku ve lehul-hamd, ve huve ala kulli šej'in kadir. La ilahe illallahu vahdeh, endžeze va'deh, ve nasare abdeh, ve hezemel-ahzabe vahdeh." Zatim je dovio. Postupio je tako tri puta, a potom se spustio ka Mervi. Kada bi mu stopala utonula u tlo, lagahno je trčao, a kada bi bila na čvrstom tlu, hodao bi, i tako dok nije stigao do Merve. Na Mervi je uradio isto što i na Safi, a kada je završio tavaf na Mervi, rekao je: "Kad bih ponovo bio u ovoj situaciji, ne bih poveo kurban i učinio bih ovo 'umrom, pa ko od vas nema sa sobom kurbana, neka ovo učini 'umrom."[3]

Suraka b. Malik b. Džu'šem, radijallahu anhu, rekao je: "Allahov Poslaniče, je li samo za ovu godinu ili zauvijek?" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ispreplete prste svojih ruku i reče: "Umra je postala dio hadždža." Rekao je to dva puta, a potom je kazao: "To je tako za vijeke vjekova."[4]

U Mekki je proveo četiri dana: nedjelju, ponedjeljak, utorak i srijedu. U četvrtak ujutro uputio se sa muslimanima na Minu. Odsjeo je na njoj i klanjao podne, ikindiju, akšam, jaciju i sabah. Ostao je do izlaska sunca, a zatim je naredio da mu se postavi šator s vunenim pokrovom u mjestu Nemira.[5] Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo je a Kurejšije su bile uvjerene da će stati na El-Meš'arul-haram[6] kao što su Kurejšije činile u pagansko doba. Prošao je Muzdelifu ne stajući

---

[1] Sura El-Bekare, 125.

[2] Sura El-Bekare, 158.

[3] *Sahihu Muslim*, br. 1218.

[4] *Sahihu Muslim*, br. 1218. Vidjeti: *Sahihus-sire*, str. 659.

[5] Blizu Arefata, ali nije dio Arefata. (op. a.)

[6] Brdo na kojem su stajale Kurejšije u pagansko doba ne miješajući se sa ostalim Arapima koji su stajali na Arefatu, ali Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stao je na Arefatu. (op. a.)

na njoj i došao na Arefat. Odatle je vidio da mu je postavljen šator u Nemiri te je otišao u njega. Kada je zašlo sunce, naredio je da mu opreme devu El-Kasva i odjahao je na njoj u dolinu Urene.[1] Tu je održao govor u kojem je rekao: "Vaša krv i vaši imeci su sveti kao što je svet ovaj vaš dan, u ovom vašem mjesecu, u ovoj vašoj zemlji. Sve iz paganskog doba pod mojom je nogom oboreno i krvna osveta iz paganskog doba je poništena, a prva krvna osveta koju poništavam je naša krv – osveta za Ibn Rebi'u b. Harisa koji je bio dojen u plemenu Benu Sa'd pa su ga ubili pripadnici plemena Huzejl. Poništena je i kamata iz paganskog doba, a prva kamata koju poništavam je kamata Abbasa b. Abdul-Muttaliba. Sva njegova kamata je poništena. Bojte se Allaha po pitanju svojih supruga! Uzeli ste ih uz Allahovo povjerenje i s Allahovom riječju dozvoljen vam je odnos s njima. One su dužne da u vašu kuću ne puštaju nikoga koga ne želite. A ako urade suprotno, udarite ih lagahnim udarcem. Vi ste dužni da ih hranite i odijevate prema dobro-činstvu. Ostavljam vam iza sebe Allahovu Knjigu – ako je se budete držali, nećete zalutati. Šta ćete reći kada budete upitani o meni?" Rekoše: "Svjedočimo da si dostavio, ispunio i savjetovao." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podigao je kažiprst ka nebu, pokazao je na ljude i tri puta rekao: "Allahu moj, budi svjedok!"[2]

Nakon toga proučen je ezan i ikamet pa je klanjao podne, a zatim je proučen ikamet pa je klanjao ikindiju. Između njih nije klanjao ništa. Potom je uzjahao devu i došao na mjesto stajanja na Arefatu. Devu je okrenuo trbuhom prema Džebelur-Rahme, a putevi kojima su prolazili ljudi bili su ispred njega. Okrenuo se prema Kibli i ostao tako do zalaska sunca. Ebul-Hasan en-Nedevi kaže: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ostao je do zalaska sunca, klanjao je, učio dove i za oprost molio. Dok je dovio, ruke je držao podignute spram prsa kao siromah kada traži hranu. Njegova dova glasila je: "Allah moj, Ti čuješ moje riječi i vidiš moje mjesto, poznaješ ono što krijem i što na javu iznosim. Tebi ništa od mog stanja skriveno nije. Ja sam jadni siromah, od Tebe izbavljenje i zaštitu tražim. U strahu tražim milost, grijehe svoje priznajem. Molim Te kao što moli siromah, oprost tražim kao ponizni grješnik. Dovu Ti upućujem poput slijepca u strahu, poput onoga koji je Tebi pokoran i radi Tebe suze lije, poput onoga čije je tijelo Tebi potčinjeno: Allahu moj, nemoj me učiniti nesretnim, budi prema meni blag i milostiv! Ti si Najbolji od kojeg se traži i Najbolji od onih koji daju."[3] Tu mu je objavljeno:

﴿ ٱلۡيَوۡمَ أَكۡمَلۡتُ لَكُمۡ دِينَكُمۡ وَأَتۡمَمۡتُ عَلَيۡكُمۡ نِعۡمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ ٱلۡإِسۡلَٰمَ دِينٗاۚ ﴾

"Danas sam vam vjeru vašu usavršio i blagodat Svoju prema vama upotpunio ..."[4]

---

[1] Islamski učenjaci ne smatraju ovu dolinu dijelom Arefata osim imama Malika. (op. a.)
[2] *Sahihus-sire*, str. 661. *Sahihu Muslim*, br. 1218.
[3] En-Nedevi, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 389.
[4] Sura El-Maide, 3.

Nakon zalaska sunca posjeo je Usamu b. Zejda na devu iza sebe i s potpunom smirenošću krenuo sa Arefata, pridržavao je povodac deve i toliko se skupio da mu je glava gotovo doticala dio sedla. Govorio je: "Ljudi, budite skrušeni!"[1] Tokom čitavog tog puta nije prekidao telbiju sve dok nije došao na Muzdelifu gdje je naredio mujezinu da prouči ezan, a potom i ikamet, te je klanjao akšam prije nego što su raspremili jahalice i smjestili deve, a kada su to učinili, naredio je da se prouči ikamet pa je klanjao jaciju, a potom je zaspao. Kada je osvanulo, klanjao je sabah na početku njegovog vremena, potom je uzjahao i otišao na El-Meš'arilharam. Stigavši, okrenuo se prema Kibli i posvetio se učenju dova, tehlila, tekbira i zikra. Ostao je tako do pred izlazak sunca. Tada je napustio Muzdelifu postavivši na devu iza sebe El-Fadla b. El-Abbasa. Tokom puta neprestano je učio telbiju i bio je naložio Ibn Abbasu da mu prikupi sedam kamenčića za džemreta. Stigavši u dolinu Muhassir, potjerao je devu[2] jer je na tom mjestu kažnjena vojska slona. Stigao je na Minu i otišao do Džemretul-Akabe. Bacio je na nju kamenčiće sa deve nakon izlaska sunca i prekinuo je telbiju.[3] Nakon toga vratio se na Minu i održao ljudima dojmljiv govor u kojem je istakao svetost, značaj i vrijednost dana klanja kurbana, i ukazao je na svetost Mekke. Naredio je pokornost onome ko ih vodi po Kur'anu. Naredio je da obrede hadždža uzmu od njega i da se ne vraćaju u nevjerstvo nakon njega ubijajući jedni druge. Naredio je da prenesu od njega.[4] U ovom govoru između ostalog je rekao: "Znate li koji je ovo dan?" "Allah i Njegov Poslanik, najbolje znaju", kazali smo. Zašutio je pa smo pomislili da će ga nazvati nekim drugim imenom. Kazao je: "Zar nije zul-hidždže?" "Jeste", kazali smo. Kazao je: "Koji je ovo grad?" "Allah i Njegov Poslanik, najbolje znaju", kazali smo. Zašutio je pa smo pomislili da će ga nazvati nekim drugim imenom. Kazao je: "Zar ovo nije sveti grad?" "Jeste", kazali smo. Rekao je: "Zaista su vaši životi i vaši imeci i vaša čast sveti kao što je svet ovaj vaš dan, u ovom vašem mjesecu, u ovom vašem gradu do dana kada ćete sresti vašeg Gospodara! Jesam li prenio?" "Da", odgovoriše. Rekao je: "Allahu moj, Ti budi svjedok! Neka prisutni prenese odsutnom jer možda će onaj kome se prenese bolje shvatiti od onoga koji je čuo. Nemojte se nakon mene vraćati u nevjerstvo ubijajući jedni druge."[5]

Potom se uputio na mjesto za klanje kurbana na Mini i svojom rukom zaklao šezdeset tri deve. Broj deva koje je zaklao odgovara broju njegovih godina. Naredio je Aliji, radijallahu anhu, da zakolje preostalih trideset sedam od ukupno stotinu deva. Kada je završio klanje kurbana, pozvao je brijača i obrijao glavu. Podijelio je kosu onima koji su mu bili u blizini i jašući se vratio u Mekku gdje je

[1] *Sahihus-sire*, str. 662.
[2] Ibid., str. 662.
[3] En-Nedevi, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 389.
[4] En-Nedevi, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 389.
[5] *Es- Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 2/550. Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/578.

obavio tavaf-ifadu.[1] U Mekki je klanjao podne, potom je prišao ljudima iz porodice Benu Abdul-Muttalib koji su sipali zemzem-vodu i rekao: "Pomozite, Benu Abdul-Muttalib. Ja bih vama prišao, ali bojim se da će vam ljudi priteći povodeći se za mnom kada me vide." Dodali su mu kofu sa zemzemom pa se napio iz nje.[2] Nakon toga, isti dan se vratio na Minu gdje je prenoćio i sačekao da sunce pređe zenit, a zatim se na jahalici uputio ka džemretima. Počeo je od prvog, zatim srednjeg, pa trećeg odnosno Džemretul-Akabe. Održao je dvije hutbe na Mini: prvu na dan Bajrama, a drugu na drugi dan[3] koji se zove dan prvog povratka. Ta hutba bila je potvrda onoga što je rekao u hutbi na Arefatu i prvog dana Bajrama na Mini. Ponavljanje govora na Oproštajnom hadždžu bilo je neophodno radi potrebe muslimana jer je to jedini hadždž koji je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavio. Islam je tada bio ojačao i utjecaj muslimana proširio se na čitavo Arapsko poluostrvo, bio je to posljednji oproštaj i muslimanima je bilo potrebno podsjećanje, savjet i oporuka. Bilo je nužno ponavljati govor kako bi ga muslimani shvatili i zapamtili i da bi posvjedočili da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prenio Poslanicu i ispunio emanet.[4] Nakon što je završio bacanje kamenčića, trećeg dana Bajrama došao je u Mekku i navečer obavio oproštajni tavaf, potom je naredio ljudima da se spreme za polazak i krenuo ka Medini.[5]

Vraćajući se sa Oproštajnog hadždža, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, održao je govor u mjestu Gudejr-Humm u El-Džuhfi. Bilo je to osamnaestog zul-hidždžeta.

U toj hutbi rekao je: "O ljudi! Ja sam samo čovjek i možda će uskoro doći izaslanik moga Gospodara pa ću mu se odazvati. Ja vam ostavljam dvoje: prvo je Allahova Knjiga. U njoj je uputa i svjetlo, pa se čvrsto držite Allahove Knjige!" Zatim je podsticao na pridržavanje Allahove Knjige. Potom je kazao: "I ostavljam vam svoju porodicu. Na Allaha vas podsjećam po pitanju moje porodice! Na Allaha vas podsjećam po pitanju moje porodice! Na Allaha vas podsjećam po pitanju moje porodice!"[6]

U drugoj predaji: "Uzeo je Aliju za ruku i rekao: 'Kome sam ja prijatelj, i ovaj mu je prijatelj! Allahu moj, pomozi onoga ko ga voli, a budi neprijatelj onome ko ga mrzi!'"[7]

A u jednoj predaji: "Kome sam ja prijatelj, i Alija mu je prijatelj!"[8]

---

[1] En-Nedevi, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 390.
[2] *Sahihu Muslim, El-Hadždž*, br. 1218. *Sahihus-Siretun-Nebevijje*, str. 663.
[3] En-Nedevi, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 390.
[4] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/579. *El-Mustefad min kisasil-Kur'an*, 2/515.
[5] En-Nedevi, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 390.
[6] *Sahihu Muslim, Kitabu fada'ilus-sahabe, bab: Fadlu Ali b. Ebu Talib*, br. 2048.
[7] En-Nesai, *Hasaisu Ali*, str. 21. *Sahihus-sire*, str. 688.
[8] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 2/550.

Alija, radijallahu anhu, bio je došao iz Jemena i prisustvovao je Oproštajnom hadždžu.[1] Neki njegovi vojnici bili su se požalili na Aliju i njegov odnos prema njima jer im je oduzeo nakit koji im je podijelio njegov zamjenik, pa im je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u mjestu Gudejr-Humm ukazao kakvo mjesto pripada Aliji i ukazao na njegove vrline kako bi se prestali žaliti,[2] jer je Alija bio u pravu što im je oduzeo ono što im je dao njegov zamjenik, zato što je taj nakit bio dio petine i zekata.[3]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, noćio je u Zul-Hulejfi, a kada je ugledao Medinu, tri puta je uzviknuo "Allahu ekber", a potom je rekao: "La ilahe illallahu vahdehu la šerike lehu, lehul-mulku ve lehul-hamd, ve huve ala kulli šej'in kadir. Ajjibune, ta'ibune, abidune, sadžidune, li Rabbina hamidun. Sadekallahu va'deh, ve nesare abdeh, ve hezemel-ahzabe vahdeh!" Ušao je u Medinu danju.[4]

Drugo: Lekcije, pouke i koristi

1- Zrelost ummeta

Desete godine po Hidžri islamski je ummet dostigao veliki stepen zrelosti, preostali su još samo završni potezi, stoga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, devete i desete godine proširio krug direktnog podučavanja tako što je primao delegacije, zatim je obavio hadždž. Na taj način stvorio je široku bazu osoba sposobnih za prenošenje njegove da've, osoba koje su učile direktno od njega. To je bio ključni potez kojim se omogućilo da islam traje zauvijek.[5] Na Oproštajnom hadždžu učinio je posljednje poteze kojima je upotpunio odgoj pojedinca i zajednice u skladu sa Kur'anom i sunnetom.

2- Usmjeravanje ljudi ka prekidanju veza sa paganstvom i udaljavanju od grijeha

a) Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ukazao je koliko je važno da musliman prekine sve veze sa paganstvom, idolima, osvetama, kamatom itd. Njegove riječi nisu bile tek preporuka, nego čvrsta odluka koju je uputio velikom broju ljudi koji su ga okruživali kao i narodima koji će se pojaviti poslije njih. Ovo je tekst odluke: "Svaka stvar vezana za paganstvo pod mojim je nogama i ukida se. Paganske osvete se ukidaju... i paganska kamata se ukida..."[6], jer novi život koji je musliman prihvatio, živeći islam, nema nikakve veze sa prljavom prošlošću.[7]

---

[1] *El-Bidaje ven-nihaje*, 5/209.
[2] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 2/551.
[3] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/581.
[4] En-Nedevi, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 391, prema: *Zadul-me'ad*, 1/249.
[5] *El-Esasu fis-sunneti ve fikhiha – Es-Siretun-Nebevijje*, 2/1054.
[6] El-Buti, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 331.
[7] Muhammed Kal'adži, *Kira'a sijasijje lis-Siretun-Nebevijje*, str. 303.

b) Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upozorio je na opasnost grijeha, i javnih i tajnih, jer grijesi uništavaju muslimana kao što to nijedan neprijatelj nije u stanju. Grijesi su uzrok nedaća na dunjaluku:

﴿ وَمَآ أَصَٰبَكُم مِّن مُّصِيبَةٍ فَبِمَا كَسَبَتۡ أَيۡدِيكُمۡ وَيَعۡفُواْ عَن كَثِيرٍ ﴿٣٠﴾ ﴾

"A nesreća koja vas zadesi zbog stečevine je ruku vaših, a mnogo toga On i oprosti."[1] Grijesi vuku čovjeka u džehennemsku vatru na onome svijetu, a na ovom svijetu uništavaju društvo gore nego što može sablja. Poslanik, sallallahu alejhi ve sllem, dao je do znanja da pod grijesima ne misli na obožavanje kipova, jer um obasjan tevhidom odbacuje očito mnogoboštvo, ali šejtan ne odustaje i pokušava preko navođenja na grijehe odvesti čovjeka u propast.[2]

3- Odgajanje društva na osnovnim principima

a) Islamsko bratstvo je najčvršća veza kojom su muslimani povezani. Allah, dželle šanuhu, kaže:

﴿ إِنَّمَا ٱلۡمُؤۡمِنُونَ إِخۡوَةٌ ﴾

"Doista su samo vjernici braća."[3]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellm, rekao je: "O ljudi! Poslušajte moje riječi i shvatite ih: znajte da je svaki musliman brat muslimanu. Muslimani su braća i čovjeku nije dozvoljeno da od svoga brata uzme bilo šta osim onoga što mu dadne draga srca, pa nemojte sebi nasilje činiti." I rekao je: "Vaši životi i vaši imeci i vaša čast sveti su kao što je svet ovaj vaš dan u ovom vašem gradu dok ne sretnete svoga Gospodara, pa će vas On pitati o vašim djelima. Nemojte se nakon mene vraćati u zabludu ubijajući jedni druge."[4]

b) Pažnja prema nejakima kako ne bi postali slaba tačka zajednice. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u svom je govoru oporučio pažnju prema ženama i robovima kao primjer dvije slabe skupine.[5] Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u svom je govoru insistirao na vođenju brige o slabima[6], oporučio je lijep odnos prema ženama i konciznim i preciznim riječima potvrdio dokidanje nasilja koje je žena trpjela u paganskom društvu, i potvrdio joj prava i čast koje joj garantira islamski šerijat.[7]

c) Podrška islamskoj državi u provođenju islamskih propisa i pridržavanju Allahovog šerijata, makar vladar bio abesinski rob, jer to donosi dobro i uspjeh i

---

[1] Sura Eš-Šura, 30.
[2] Muhammed Kal'adži, *Kira'a sijasijje lis-Siretun-Nebevijje*, str. 303.
[3] Sura El-Hudžurat, 10.
[4] *Sahihu Muslim, Kitabul-hadždž*, br. 1218.
[5] *Kira'a sijasijje lis-Siretun-Nebevijje*, str. 304.
[6] *Devletur-Resul minet-tekvin ilet-temkin*, str. 575.
[7] El-Buti, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 332.

spas na ovome i na onome svijetu.[1] Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ukazao je na to da se odnos između vladara i podanika bazira na pokornosti. Vladar je povjerenik muslimana u izvršavanju islamskih propisa.[2]

d) Jednakost među ljudima. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Nema prednost Arap nad nearapom, niti nearap nad Arapom, niti bijelac nad crncem, niti crnac nad bijelcem, osim po bogobojaznosti. Svi ljudi su Ademovi potomci, a Adem je stvoren od zemlje."[3] Ovaj hadis ukazuje da se ljudi ne vrednuju na osnovu rase, boje, zemlje, nacije, odnosno jedino ispravno vrednovanje je bogobojaznost – ta plemenita osobina koja uzdiže čovjeka na visoke stepene.[4]

e) Određivanje izvora odakle se crpi znanje. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odredio je dva izvora na koja će se muslimani obraćati prilikom rješavanja svojih problema. Ko se bude držao tih izvora, zagarantiran mu je spas od zablude i nesreće. Ta dva izvora su Kur'an i sunnet. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, svim je generacijama dao ovu garanciju kako bi ukazao da pridržavanje ovih izvora nije ograničeno samo na neki određeni vremenski period, i nikakvo vremensko razdoblje ili civilizacija ne smiju ih nadvladati.[5]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ukazao je na bolest i dao lijek, i svakom problemu našao rješenje kroz potpuno pridržavanje Kur'ana i sunneta. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Ostavljam vam nešto, ako ga se budete držali, nikada nećete zalutati: Allahovu Knjigu i moj sunnet!" To je lijek za sva vremena.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je čovječanstvo, u svakom vremenu i na svakom mjestu, na prihvatanje upute Kur'ana i sunneta u rješavanju svojih problema, jer pridržavanje Kur'ana i sunneta spašava ljude od zablude i upućuje ih na ono što je najbolje za njihovu sadašnjost i budućnost. Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, učenja prevazilaze granice Arapskog poluostrva, prevazilaze mjesta i vrijeme, njihov odjek traje do današnjih dana i tako će ostati do Sudnjeg dana. On se nije obraćao samo ljudima koji su ga slušali, zato ih nije oslovio sa vjernici, ili hadžije, ili muslimani, nego je govorio: "O ljudi!"

Ponavljao je taj poziv više puta i nije ograničio svoje riječi na određenu etničku skupinu, vrijeme, mjesto, ili boju, jer Allah ga je poslao svim ljudima kao milost svjetovima.[6]

---

[1] *Devletur-Resul minet-tekvin ilet-temkin*, str. 576.
[2] El-Buti, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 333.
[3] Ahmed, *Musned*, 3/411, Sened hadisa je sahih.
[4] Urdžun, *El-Mevsu'a fi semahatil-islam*, 2/876.
[5] El-Buti, *Fikhus-siretin-Nebevijje*, str. 333.
[6] Ahmed Muhammed Bašemil, *El-Džanibus-sijasi fi hajatir-Resul*, str. 131.

4- Odgojni elementi u govorima održanim na Oproštajnom hadždžu

a) Demonstriranje obreda hadždža

Obavljajući hadžske obrede, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, praktičnim je postupcima podučio ashabe obredima hadždža i rekao im je: "Naučite od mene svoje obrede!"[1] Lijepo je da daije prakticiraju ovu metodu i da poduče ljude barem nekim ibadetima praktično im pokazujući kako se obavljaju. Ovu metodu mogu koristiti prilikom podučavanja abdestu, namazu, pravilnom učenju Kur'ana itd.[2]

b) Ponavljanje govora

Primijetili smo da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ponavljao svoje govore. Održao je jedan na Arefatu, dva na Mini, neke teme su se ponavljale u svim tim govorima. Daije se trebaju povesti za Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, primjerom i ponavljati svoje govore i neke teme za kojima postoji potreba, tako da slušaoci shvate i zapamte, jer je cilj govora daije da se slušaoci okoriste onim što govori. Stoga, ako je u ponavljanju neke teme ili nekih značenja korist, daija treba ponoviti svoj govor i ne treba težiti ka novim temama ako vidi da postoji potreba za ponavljanjem određenih tema ili značenja kako bi se urezala u pamćenje slušaoca. Ne treba mu jedina briga biti da pokaže svoje retoričke sposobnosti i raspolaganje različitim informacijama, ne vodeći računa o temama koje su slušaocima potrebne i ne brinući da li su shvatili ili ne.[3]

c) Instrukcija: "Neka prisutni prenese odsutnome"

Ova Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, instrukcija vrlo je korisna jer na ovaj način će se omogućiti velikom broju ljudi da se okoriste. Ovo je način potpomaganja u dobru, jer onaj koji je odsutan možda će bolje shvatiti od onoga koji je čuo. Lijepo je da učenjaci i daije nakon održanog dersa i predavanja preporuče prisutnima da ono što su čuli prenesu odsutnima.

d) Skretanje pažnje prisutnih na govor

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pitao je prisutne za ime dana i mjeseca i grada u kojem se nalaze iako su to oni znali, ali je to uradio kako bi privukao njihovu pažnju i kako bi ga pomno slušali, jer možda sa ovim pitanjem aludira na nešto posebno. El-Kurtubi kaže: "Vjerovjesnikovo, sallallahu alejhi ve sellem, pitanje o troma, tj. danu, mjesecu i gradu, i njegova šutnja nakon svakog pitanja jeste radi toga da pripreme svoj um i saslušaju ga potpuno posvećeni, i da

---

[1] *Sahihu Muslim*, br. 1297. *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 2/549.
[2] *El-Mustefad min kasasil-Kur'an*, 2/518.
[3] *Ibid.*, 2/517-518.

bi osjetili koliko je važno ono o čemu će ih obavijestiti." Učenjaci i daije trebaju tokom svog govora učiniti ono što je potrebno da bi osigurali pažnju slušalaca.[1]

5- Neki fikhski propisi

Oproštajni hadždž obiluje šerijatskim propisima, napose onima vezanim za hadždž, i oporukama i drugim propisima koji su navedeni u govoru na Arefatu. Učenjaci su posvetili veliku pažnju proučavanju Oproštajnog hadždža i izvukli su mnoge propise vezane za obrede hadždža i drugo. Djela iz oblasti fikha i komentari hadiskih zbirki puni su podataka o tome, a neki učenjaci su čak posebna djela posvetili Oproštajnom hadždžu.[2]

Sažet prikaz nekih propisa

a) Hadžija ne posti dan Arefata

Mejmuna bint Haris, radijallahu anha, rekla je: "Na dan Arefata ljudi su bili u nedoumici da li Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, posti." Mejmuna, radijallahu anha, poslala mu je zdjelu pomuženog mlijeka pa se napio stojeći na svom mjestu, a ljudi su ga posmatrali.[3]

b) Kako postupiti sa onim ko umre tokom hadždža

Ibn Abbas, radijallahu anhuma, rekao je: "Neki čovjek je bio na Arefatu sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i pao je sa svoje deve koja ga je pregazila i usmrtila. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obaviješten je o tome pa je rekao: 'Ogasulite ga vodom i lotosom, ukopajte ga (umotanog) u dva (dijela) odjeće, nemojte ga mirisati i nemojte ga pokrivati po glavi jer će ga Allah proživjeti i doći će na Sudnji dan učeći telbiju.'"[4]

c) Je li dozvoljeno obaviti hadždž za drugoga

Ibn Abbas, radijallahu anhu, kaže: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, posjeo je Fadla iza sebe na svoju jahalicu i došla mu je neka žena iz Huš'a-ma. Fadl je gledao u nju, a i ona je gledala u njega, pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, okrenuo Fadlovu glavu na drugu stranu. Rekla je: 'Allahov Posla-niče, Allah je propisao Svojim robovima obavezu hadždža, a moj otac je star i ne može se održati na jahalici, pa da li mogu obaviti hadždž za njega?" Rekao je: "Da." Bilo je to na Oproštajnom hadždžu."[5]

---

[1] *El-Mustefad min kisasil-Kur'an lid-da'veti ved-du'at*, 2/218.
[2] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 2/549. Naprimjer, El-Albani je napisao djelo *Hadždžetun-Nebijj*. (op. a.)
[3] *Sahihul-Buhari, Kitabus-savm, bab: Savmu jevmi Arefe*, br. 1989.
[4] *Ibid.*, br. 1265.
[5] *Sahihul-Buhari, Kitabus-savm, bab: Savmu jevmi Arefe*, br. 1513.

d) Princip olakšavanja

Abdullah b. Amr b. El-As, radijallahu anhuma, kaže: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaustavio je svoju jahalicu pa su ga ljudi počeli pitati. Jedan je rekao: 'Allahov Poslaniče, ja nisam znao da je bacanje kamenčića prije klanja kurbana, pa sam zaklao prije bacanja.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Baci, nema smetnje.' Drugi je rekao: 'Allahov Poslaniče, nisam znao da je klanje prije brijanja glave.' Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Kolji, nema smetnje.'" Kaže Abdullah: "Nisam taj dan čuo da ga je neko pitao o nečemu što je uradio prije nego što je trebalo ili poslije nego što je trebalo a da mu je odgovorio išta osim: 'Uradi, nema smetnje.'"[1]

Ovo su ukratko neki važni propisi hadždža, a ko želi opširnije može se vratiti na El-Albanijevo djelo *Hadždžetun-Nebijj* u kojem je naveo sedamdeset dva pitanja vezana samo za hadždž, ili neka se obrati na djelo *El-Vesijjetun-Nebevijje lil-ummetil-islamijje*, autora dr. Faruka Hamade, koji je iz hadiskih i historijskih izvora sakupio trideset osam tačaka i temeljito ih analizirao u skladu sa pravilima hadiske nauke o verifikaciji predaja koje su postavili islamski učenjaci počevši od prve generacije, jer je u pitanju vjera. Ovo djelo je vrlo korisno.[2]

6- Koristi naziva hadžskih dana

Sedmi dan zul-hidždžeta nazvan je Dan ukrašavanja jer su taj dan ukrašavali deve pripremljene za kurban, stavljali im okićene samare i drugo.

Osmi dan: Dan napajanja. Taj dan su napajali svoje deve i opskrbljivali se vodom koja im je bila potrebna tokom boravka na Arefatu i kasnije, jer tada na tim mjestima nije bilo vode. Danas, hvala Allahu, na tim mjestima ima mnogo vode.

Deveti dan: Dan Arefata. Nazvan je tako jer se taj dan boravi na Arefatu.

Deseti dan: Dan klanja, i Dan kurbana, i Dan velikog hadždža.

Jedanaesti dan: Dan odmora, jer taj dan su se odmarali. A nazivali su ga i Dan kurbanskih glava, jer su taj dan jeli glave kurbana, i to je prvi dan tešrika.

Dvanaesti dan zul-hidždžeta je drugi dan tešrika i zvali su ga Dan prvog povratka, jer je taj dan dozvoljeno da se vrati u Mekku, ako neko želi da požuri.

Trinaesti zul-hidždže je treći dan tešrika i nazivan je Dan drugog povratka.[3]

Allah, dželle šanuhu, kaže:

﴿ وَاذْكُرُوا اللَّهَ فِي أَيَّامٍ مَّعْدُودَاتٍ ۚ فَمَن تَعَجَّلَ فِي يَوْمَيْنِ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ وَمَن تَأَخَّرَ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ ۚ لِمَنِ اتَّقَىٰ ۗ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٢٠٣﴾ ﴾

---

[1] *Ibid.*, br. 83.

[2] *Es-Siretun-Nebevijje fi du'il-Mesadiril-aslijje*, str. 681.

[3] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/579.

"I Allaha spominjite u danima određenim! A onome ko požuri, pa to učini u dva dana, nije grijeh, kao što nije grijeh ni onome koji još ostane, ako je bogobojazan, bojte se Allaha, i znajte da ćete svi pred Njim biti oživljeni."[1]

Osma tema
Smrt Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem

Čiste duše, Allahovom voljom, mogu nazrijeti neke Božije tajne, smirena srca mogu čovjeka nadahnuti o tome šta bi se moglo desiti u budućnosti, umovi prosvijetljeni imanom mogu dokučiti šta se krije iz određenih izraza i znakova. Ove osobine su najizraženije bile kod našeg vjerovjesnika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem.[2]

Kur'anski ajeti potvrđuju ljudsku prirodu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i da će kao i drugi ljudi okusiti smrt i trpjeti smrtne muke, kao što su to prije njega osjetila njegova braća vjerovjesnici. Iz nekih ajeta Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, shvatio je da mu se bliži smrt i u nekoliko vjerodostojnih hadisa ukazao je na to da mu je smrt blizu. Neki od tih hadisa jasno ukazuju da mu se bliži smrt, a neki to ne spominju jasno i tek nekolicina najuglednijih ashaba, poput Ebu Bekra, *Abbasa, Muaza, radijallahu anhum, shvatila je njihovu poruku.*[3]

Prvo: Ajeti i hadisi koji nagovještavaju smrt Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem

1- Nagovještaji u ajetima

a) Allah, dželle šanuhu, rekao je:

﴿ وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِن قَبْلِهِ الرُّسُلُ ۚ أَفَإِين مَّاتَ أَوْ قُتِلَ انقَلَبْتُمْ عَلَىٰ أَعْقَابِكُمْ ۚ وَمَن يَنقَلِبْ عَلَىٰ عَقِبَيْهِ فَلَن يَضُرَّ اللَّهَ شَيْئًا ۗ وَسَيَجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِينَ ﴿١٤٤﴾ ﴾

"Muhammed je samo poslanik, a i prije njega je bilo poslanika. Ako bi on umro, ili ubijen bio, zar biste se vi nazad vratili? Onaj ko se nazad vrati, Allahu neće ništa nauditi, a Allah će zahvalne nagraditi!"[4] El-Kurtubi kaže: "Allah u

---

[1] Sura El-Bekare, 203.
[2] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/587.
[3] Halid Ebu Salih, *Meredun-Nebijji ve vefatuhu*, str. 33.
[4] Sura Ali Imran, 144.

ovom ajetu ukazuje na to da poslanici ne ostaju vječno u svojim narodima i da je obaveza pridržavati se onoga s čime su došli, makar poslanici umrli ili bili ubijeni."[1]

b) Allah, dželle šanuhu, kaže:

﴿ إِنَّكَ مَيِّتٌ وَإِنَّهُم مَّيِّتُونَ ﴿٣٠﴾ ﴾

"Ti ćeš, zacijelo, umrijeti, a i oni će, također, pomrijeti."[2]

Ibn Kesir kaže: "Ovo je jedan od ajeta koje je upotrijebio Ebu Bekr es-Siddik, radijallahu anhu, kako bi uvjerio ljude da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaista umro."[3]

c) Allah, dželle šanuhu, rekao je:

﴿ وَمَا جَعَلْنَا لِبَشَرٍ مِّن قَبْلِكَ الْخُلْدَ ۖ أَفَإِن مِّتَّ فَهُمُ الْخَالِدُونَ ﴿٣٤﴾ ﴾

"I Mi nismo nijednom čovjeku prije tebe dali vječnost; ako ti umreš, zar će oni dovijeka živjeti?"[4]

Nakon toga slijedi ajet koji ukazuje da je smrt neminovna i neizbježna:

﴿ كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ ۗ وَنَبْلُوكُم بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً ۖ وَإِلَيْنَا تُرْجَعُونَ ﴿٣٥﴾ ﴾

"Svako živo biće smrt će okusiti! Mi vas stavljamo na kušnju i u dobru i u zlu i Nama ćete se vratiti."[5]

Ovo su bili ajeti koji jasno kazuju da će Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, umrijeti, a sljedeći na to upućuju indirektno:

d) Allah, dželle šanuhu, rekao je:

﴿ وَلَلْآخِرَةُ خَيْرٌ لَّكَ مِنَ الْأُولَىٰ ﴿٤﴾ وَلَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ فَتَرْضَىٰ ﴿٥﴾ ﴾

"Onaj svijet je, zaista, bolji za tebe od ovog svijeta, a Gospodar tvoj će tebi sigurno dati, pa ćeš zadovoljan biti."[6]

e) Allah, dželle šanuhu, rekao je:

﴿ كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٍ ﴿٢٦﴾ وَيَبْقَىٰ وَجْهُ رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ ﴿٢٧﴾ ﴾

"Sve što je na Zemlji prolazno je, a ostaje lice Gospodara tvoga, Veličanstveno, Plemenito."[7]

f) Allah, dželle šanuhu, rekao je:

﴿ وَلَا تَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَٰهًا آخَرَ ۘ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ۚ كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ ۚ لَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٨٨﴾ ﴾

---

[1] *Tefsirul-Kurtubi*, 4/222.
[2] Sura Ez-Zumer, 30.
[3] *Tefsir Ibn Kesir*, 4/53.
[4] Sura El-Enbija', 34.
[5] Sura El-Enbija', 35.
[6] Sura Ed-Duha, 4-5.
[7] Sura Er-Rahman, 26-27.

"I ne moli, pored Allaha, drugog boga! Nema boga osim Njega! Sve će, osim Njegova lica propasti! On će suditi i Njemu ćete se povratiti!"[1]

Ovi ajeti ukazuju da će sva stvorenja na Zemlji pomrijeti i niko od njih neće biti izuzet.

g) Allah, dželle šanuhu, rekao je:

﴿ٱلۡيَوۡمَ أَكۡمَلۡتُ لَكُمۡ دِينَكُمۡ وَأَتۡمَمۡتُ عَلَيۡكُمۡ نِعۡمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ ٱلۡإِسۡلَٰمَ دِينٗاۚ﴾

"Danas sam vam vjeru vašu usavršio i blagodat Svoju prema vama upotpunio i zadovoljan sam da vam islam bude vjera."[2] Nakon što je objavljen ovaj ajet, Omer b. El-Hattab, radijallahu anhu, je zaplakao. Upitali su ga: "Zašto plačeš?", a on je odgovorio: "Nakon usavršavanja dolazi stagnacija." Kao da je predosjetio da se Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, bliži smrtni čas.[3]

h) Allah, dželle šanuhu, rekao je:

﴿إِذَا جَآءَ نَصۡرُ ٱللَّهِ وَٱلۡفَتۡحُ ١ وَرَأَيۡتَ ٱلنَّاسَ يَدۡخُلُونَ فِي دِينِ ٱللَّهِ أَفۡوَاجٗا ٢ فَسَبِّحۡ بِحَمۡدِ رَبِّكَ وَٱسۡتَغۡفِرۡهُۚ إِنَّهُۥ كَانَ تَوَّابَۢا ٣﴾

"Kada Allahova pomoć i pobjeda dođu, i vidiš ljude kako u skupinama u Allahovu vjeru ulaze, ti slavi i veličaj Gospodara svoga hvaleći Ga i moli Ga da ti oprosti, on zaista pokajanje prima."[4]

Omer, radijallahu anhu, upitao je Ibn Abbasa, radijallahu anhuma, o ovoj suri pa je Ibn Abbas odgovorio: "To je smrtni čas Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji mu je Allah nagovijestio." Omer je rekao: "O ovoj suri ni ja ne znam drugo osim ovoga što si rekao."[5] Et-Taberani bilježi da je Ibn Abbas, radijallahu anhuma, rekao: "Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ovom surom je nagoviješteno da će uskoro umrijeti pa se, kao nikada do tada, trudio da radi za ahiret."[6]

2- Nagovještaji u hadisima

a) Aiša, radijallahu anha, kaže: "Okupile su se oko Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, sve njegove supruge, zatim je došla Fatima, radijallahu anha, hodala je isto kao njen otac. On joj je rekao: 'Dobro došla, kćeri!' Zatim ju je posjeo zdesna ili slijeva, i nešto joj šapnuo, a ona je zaplakala. Zatim joj je ponovo nešto šapnuo, pa se nasmijala. Pitala sam je: 'Zašto si zaplakala kada ti je Allahov Poslanik nešto šaptao?' Kada je ustala da ide, rekla sam joj: 'Obavijesti me šta ti je kazao.'

---

[1] Sura El-Kasas, 88.
[2] Sura El-Maide, 3.
[3] *El-Bidaje ven-nihaje*, 5/189.
[4] Sura En-Nasr, 1-3.
[5] *Sahihul-Buhari, Kitabul-megazi*, br. 4430.
[6] *Medžme'uz-zeva'id*, 9/26. Bilježi ga Et-Taberani u *El-Kebir* i *El-Evsat*. Prenosioci jednog od lanaca ovog hadisa su povjerljivi.

Rekla je: 'Ne želim otkriti tajnu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.' Nakon njegove smrti, rekla sam joj: 'Zbog prava koje imam kod tebe, molim te da me obavijestiš.' Rekla je: 'Sada ti mogu reći. Prvo mi je rekao: 'Svake godine Džibril mi je dolazio da proučimo Kur'an jedanput, a ove godine smo proučili dva puta. Smatram da je to nagovještaj da mi se približio smrtni čas, pa se boj Allaha i budi strpljiva, ja sam ti bio najbolji otac.' Zato sam zaplakala. Nakon toga mi je kazao: 'Zar ne bi bila zadovoljna da budeš prvakinja vjernica ili prvakinja žena ovog ummeta?' Zato sam se nasmijala."[1] U ovom hadisu Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jasno je dao do znanja da mu se približio smrtni čas, ali je to kazao samo Fatimi, radijallahu anha, a ostali muslimani su to saznali tek nakon njegove smrti.[2]

b) Džabir, radijallahu anhu, kaže: "Vidio sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako sa svoje deve baca kamenčiće na Dan klanja i govori: 'Uzmite od mene svoje obrede jer ne znam hoću li nakon ovog hadždža ponovo doći na hadždž!'"[3] En-Nevevi kaže: "Ovim hadisom se opraštao od njih i nagovijestio im da mu se približila smrt, te ih je podstakao da nauče od njega propise i da iskoriste priliku da se što više druže s njim kako bi učili o svojoj vjeri. Zbog toga je i nazvan Oproštajnim hadždžom." Ibn Redžeb je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, konstantno je ukazivao da mu se bliži smrtni čas. Kada je na Oproštajnom hadždžu održao govor, rekao je: 'Uzmite od mene svoje obrede, jer možda vas nakon ove godine više neću sresti.' Zatim se počeo opraštati od ljudi pa je rečeno: 'Ovo je Oproštajni hadždž.'"[4]

c) Ebu Seid el-Hudri, radijallahu anhu, kaže: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, održao je ljudima hutbu u kojoj je rekao: 'Allah je dao Svome robu da izabere između ovog svijeta i onoga što je u Allaha, pa je rob izabrao ono što je u Allaha.' Ebu Bekr je zaplakao, a mi smo se čudili jer plače zbog obavijesti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o robu kojem je dat izbor. Međutim, pošto je Ebu Bekr bio najučeniji među nama, shvatio je da je taj rob Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem."[5] Ibn Hadžer kaže: "Iz ovih riječi koje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izrekao u svojoj smrtnoj bolesti, Ebu Bekr, radijallahu anhu, osjetio je da misli na sebe pa je zato zaplakao."[6]

d) Abbas b. Abdul-Muttalib, radijallahu anhu, rekao je: "Sanjao sam kako se jakim konopcima Zemlja podiže ka nebu pa sam obavijestio o tome Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji reče: 'To je smrt tvoga bratića!'"[7]

---

[1] *Sahihul-Buhari, Kitabul-isti'zan*, br. 6285-6286.
[2] *Meredun-Nebijji ve vefatuhu*, str. 35.
[3] *Sahihu Muslim, Kitabul-hadždž*, br. 1297.
[4] *Šerhun-Nevevi ala Sahihi Muslim*, 9/45.
[5] *Leta'iful-Me'arif*, str. 105. *Sahihul-Buhari, Kitabu fada'ilus-sahabe*, br. 3654.
[6] *Fethul-bari*, 7/16.
[7] El-Bezzar, 1/397. *Kešful-Estar*, br. 844. *Medžme'uz-zeva'id*, 9/24. Prenosioci su pouzdani.

Ovaj hadis sadrži Vjerovjesnikovu, sallallahu alejhi ve sellem, obavijest da mu se približio smrtni čas, i potvrđuje istinitost snova i da su neki ashabi predosjetili Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem, smrt.[1]

e) Od Muaza, radijallahu anhu, prenosi se da je, kada ga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao u Jemen, krenuo jašući, a Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pratio ga je idući pješice pored njegove deve i rekao mu je: "O Muaze! Možda me nakon ove godine više nećeš vidjeti nego ćeš proći pored moga kabura i moga mesdžida." Muaz je zaplakao zbog rastanka sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, a on mu reče: "Ne plači, Muaze! Plač je od šejtana."[2]

U ovom hadisu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, navijestio Muazu svoju smrt i da se nakon ove godine više možda neće vidjeti. Hadis ukazuje i na veliku ljubav ashaba prema Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i da su plakali pri pomisli na rastanak sa njim.[3]

Drugo: Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, bolest

1- Početak bolesti

U mjesecu zul-hidždže Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio se sa Oproštajnog hadždža. Ostatak tog mjeseca, zatim muharrem i safer desete godine po Hidžri proveo je u Medini. Tada je počeo spremati vojsku kojoj je za komandanta postavio Usamu b. Zejda, radijallahu anhuma. Naredio mu je da se uputi u Palestinu. Muslimani su se spremali za ovaj pohod. Među njima je bilo i muhadžira i ensarija, među njima su bili i Ebu Bekr i Omer, radijallahu anhuma. Usama b. Zejd, radijallahu anhu, tada je imao osamnaest godina te su neki negodovali što je za komandanta uglednim muhadžirima i ensarijama postavljen mladić, a uz to još i oslobođeni rob, ali Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije prihvatio njihove prigovore.[4]

Rekao je: "Ako prigovaraju zbog njegovog zapovjedništva, pa prigovarali su i zbog zapovjedništva njegovog oca, a tako mi Allaha, bio je dostojan zapovjedništva, i bio mi je jedan od najdražih ljudi, i zaista mi je ovaj njegov sin jedan od najdražih ljudi nakon njega."[5]

Dok su se ljudi spremali za Usaminu vojsku, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, razbolio se i u toj ga je bolesti Allah uzeo Sebi.

---

[1] *Meredu-Nebijji ve vefatuhu*, str. 37.

[2] *Medžme'uz-zeva'id*, 9/22. El-Albani ga je ocijenio sahihom u *Es-Silsiletus-sahiha*, br. 2497.

[3] *Meredun-Nebijji ve vefatuhu*, str. 38.

[4] *Es-Siretun-Nebevijjetus-sahiha*, 2/552.

[5] *Sahihul-Buhari, Kitabu fada'ilu ashabin-Nebijj*, 4/213.

2- Događaji između bolesti i smrti

a) Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odlazi na mezarje El-Beki'a i posjećuje šehide Uhuda i klanja im dženazu

Ebu Muvejhib, štićenik Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kazuje: "Jedne noći Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mi je: 'Ebu Muvejhibe, Allah mi je naredio da molim oprost za ukopane u mezarju El-Beki'a, pa pođi sa mnom.' Pošao sam s njim, i kada je stao između kabura, rekao je: 'Es-selamu alejkum, o stanovnici kabura. Blago vama zbog onoga u čemu ste vi u odnosu na ono u čemu su ljudi. Smutnje su se nadvile kao dijelovi tamne noći, jedna za drugom dolaze, a svaka sljedeća gora je od prethodne.' Potom se okrenuo meni i rekao: 'Ebu Muvejhibe, dati su mi ključevi ovosvjetskih riznica i života na njemu do kraja svijeta, a zatim u Džennet, pa mi je pružen izbor između toga i susreta sa mojim Gospodarom i Dženneta!' Rekao sam: 'Draži si mi od oca i majke! Uzmi ključeve ovog svijeta i boravka na njemu do kraja svijeta, a potom u Džennet!' Kazao je: 'Ne, tako mi Allaha, Ebu Muvejhibe! Ja sam već izabrao susret sa svojim Gospodarom i Džennet.' Zatim je molio oprost za ukopane u mezarju El-Beki'a, i potom se vratio. Nakon toga Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, razbolio se od bolesti u kojoj je umro."[1]

Ukbe b. Amir el-Džuheni, radijallahu anhu, kazuje: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon osam godina klanjao je dženazu poginulima na Uhudu opraštajući se i od živih i od mrtvih. Nakon toga popeo se na minber i rekao: 'Ja sam među vama još malo, ja svjedočim za vas. Srest ćemo se na Havdu. A ja ga, zaista, vidim sa ovog mog mjesta. Ne bojim se za vas mnogoboštva, nego se bojim da ćete se takmičiti za ovim svijetom.'"[2]

b) Pogoršanje bolesti i traženje dozvole da tokom bolesti ostane u sobi Aiše, radijallahu anha

Aiša, radijallahu anha, kazuje: "Nakon što se Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pogoršala bolest i bolovi postali jači, tražio je od svojih supruga dozvolu da se liječi u mojoj sobi i one su mu dozvolile. Bio je između dva čovjeka, noge su mu se vukle po zemlji dok su ga vodili Abbas i drugi čovjek.[3] Kada su ga uveli u moju sobu, bolovi su mu se povećali pa je rekao: 'Pospite na mene vodu iz sedam mješina koje nisu odvezivane, možda ću izaći pred ljude.' Posjele smo ga u Hafsinu banju i polijevale vodom iz tih mješina dok nije rukom pokazao da je dovoljno. Nakon toga je izašao pred ljude, predvodio namaz i održao im govor."[4]

---

[1] El-Hakim u *El-Mustedreku*, i kaže da je sahih po uvjetima Muslima, a Ez-Zehebi je potvrdio. 3/55-56.

[2] *Sahihul-Buhari, Kitabul-dženaiz, bab: Es-Saatu aleš-šehid*, br. 1344.

[3] Prema Ibn Abbasu taj drugi čovjek bio je Alija b. Ebu Talib. (op. a.)

[4] *Sahihul-Buhari*, str. 198.

Aiša, radijallahu anha, rekla je: "Nisam vidjela čovjeka da je imao teže bolove od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."[1]

Abdullah b. Mes'ud, radijallahu anhu, rekao je: "Ušao sam kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i zatekao ga u teškim bolovima. Uzeo sam ga za ruku i rekao: 'Allahov Poslaniče, ti trpiš velike bolove.' Rekao je: 'Da, boli me kao dva čovjeka od vas.' Rekao sam: 'To je zato jer ćeš ti imati dvije nagrade.' 'Da', odgovorio je i dodao: 'Kojeg god muslimana zadesi neka nedaća, bolest ili nešto drugo, Allah će time skinuti s njega grijehe kao kada lišće opadne sa stabla.'"[2]

Treće: Neke Poslanikove oporuke tokom zadnjih dana

1- Oporuka o ensarijama

Abbas, radijallahu anhu, prolazio je pored skupine ensarija koji su plakali jer se pogoršala bolest Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Upitao ih je: "Zašto plačete?" Odgovorili su: "Sjetili smo se kako smo sjedili sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem." Abbas, radijallahu anhu, ušao je kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i obavijestio ga o tome pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, privezao crni turban ili porubljeni ogrtač, potom je izašao i popeo se na minber – nakon toga se više nije popeo na minber. Zahvalio je Allahu i potom je kazao: "Oporučujem vam da pazite ensarije! Oni su moji pomagači i moji povjerenici. Ispunili su svoju obavezu, ostalo je još da se ispuni obaveza prema njima. Prihvatite dobro od njihovih dobročinitelja, a oprostite lošima od njih."[3]

Hadis nam pruža primjer velike ljubavi ensarija prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, koju pokazuju kroz plač zbog njegove bolesti i što su uskraćeni za njegova sijela.[4]

2- Oporučio je izgon mnogobožaca sa Arapskog poluostrva i dozvolio primanje delegacija

Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, bolest se pogoršala, tokom samo jednog dana nekoliko puta je padao u nesvijest. Međutim, uprkos tim velikim bolovima, želio je prije nego što napusti ovaj svijet da se uvjeri kako njegov ummet neće skrenuti u zabludu nakon njega. S tom namjerom odlučio je napisati im oporuku s detaljnim smjernicama kako bi se na nju vraćali i tako sačuvali od nesuglasica, ali pošto su ashabi pred njim izrazili različite stavove, odustao je od namjere da im napiše oporuku, već im je usmeno oporučio tri stvari, ali je prenosilac prenio samo dvije:

a) istjerajte mnogobošce sa Arapskog poluostrva,

---

[1] *Sahihus-sire*, str. 695.
[2] *Sahihul-Buhari*, br. 6547.
[3] *Ibid.*, br. 3799.
[4] *Meredun-Nebijji ve vefatuhu*, str. 65.

b) odnosite se prema delegacijama poput mene.[1]

3- Zabrana uzimanja Poslanikovog kabura za mesdžid

Jedna od zadnjih rečenica Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, je: "Allah ubio židove i kršćane, kabure svojih vjerovjesnika uzeli su za mesdžide!"[2]

4- Lijepo mišljenje o Allahu

Džabir, radijallahu anhu, kaže: "Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako pred smrt kaže: 'Imajte lijepo mišljenje o Allahu, azze ve dželle.'"[3]

5- Oporučio je brigu o namazu i onima koji su u čovjekovom posjedu

Enes, radijallahu anhu, kaže: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na samrti je oporučio: 'Vodite brigu o namazu i o onima koji su u vašem posjedu!' Govorio je to promuklim glasom jedva izgovarajući."[4]

6- Od vjerovjesništva su ostali samo radosni navještaji u snovima

Abdullah b. Abbas, radijallahu anhuma, kazao je: "Tokom bolesti u kojoj je preselio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, otkrio je zastor, na glavi je imao turban, pa je rekao: 'Allahu moj, dostavio sam.' Rekao je to tri puta, a zatim je kazao: 'Od radosnih vijesti vjerovjesništva nije ostalo ništa osim snovi dobrog čovjeka ili snovi koje drugi sanjaju o njemu. Ja sam zaista zabranio učenje Kur'ana na ruku'u i sedždi, pa kada učinite ruku', veličajte Allaha, a kada učinite sedždu, trudite se u dovi jer je to mjesto dostojno da vam bude uslišano.'"[5]

Četvrto: Ebu Bekr predvodi muslimane u namazu

Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, bolest se pogoršala i kada je nastupilo vrijeme namaza, Bilal, radijallahu anhu, proučio je ezan pa je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Pustite Ebu Bekra da predvodi namaz.' Rekoše: 'Ebu Bekr je vrlo emotivan čovjek, ako stane na tvoje mjesto, neće biti u stanju predvoditi ljude u namazu.' On im je ponovio svoje riječi, a oni su ponovili svoje, pa im je treći put dodao: 'Vi ste kao one žene oko Jusufa! Pustite Ebu Bekra da predvodi ljude u namazu!' I Ebu Bekr, radijallahu anhu, je istupio. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, potom je osjetio poboljšanje pa je izašao oslanjajući se na dvojicu ljudi. Kao da sada gledam kako vuče noge zbog bolova. Ebu Bekr je htio da odstupi, ali mu je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dao znak da ostane na

---

[1] *Sahihul-Buhari*, br. 3035.
[2] *Sahihus-sire*, str. 712. *Sahihul-Buhari*, br. 435.
[3] *Sahihu Muslim, Kitabul-vesijje*, br. 1637.
[4] *Sunenu Ibn Madže, Kitabul-vesaja*, 2/900-901, br. 2697.
[5] *Sahihu Muslim*, br. 207.

svom mjestu, potom mu je prišao i sjeo pored njega, a Ebu Bekr je prenosio ljudima tekbire." El-E'ameš je upitan: "Je li Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nastavio predvoditi namaz, a Ebu Bekr ga samo pratio?", pa je klimnuo glavom u znak potvrde.[1]

Peto: Posljednji trenuci života

1- Vjerovjesnik posmatra muslimane dok klanjaju

Ebu Bekr, radijallahu anhu, nastavio je predvoditi ljude u namazu i kada su u ponedjeljak na sabah-namazu poredali saffove, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, otkrio je zastor sobe i gledao muslimane kako klanjaju. Gledao je plodove svoje da've i džihada, ummet koji je stasao i koji vodi brigu o svom namazu i klanja u džematu i sa svojim Vjerovjesnikom i bez njega. Gledao je ovaj divni prizor radosnim očima jer je to uspjeh kakav nije postigao nijedan vjerovjesnik i daija prije njega. Sada je mogao biti potpuno miran, njegov ummet je čvrsto vezan za vjeru i nastavit će obožavati Allaha i nakon njegove smrti. Njegovo srce ispunilo se neizmjernom radošću, njegovo svijetlo lice još je jače zasjalo.[2]

Ashabi prenose: "Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, otkrio je zastor Aišine sobe. Stajao je i posmatrao nas. Lice mu je bilo poput lista mushafa. Potom se osmjehnuo pa se nasmijao, a mi smo od radosti zamalo prekinuli namaz. Mislili smo da će Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izaći na namaz, ali nam je on dao znak da dovršimo svoj namaz, potom je ušao u sobu i spustio zastor."[3]

Neki ashabi su otišli za svojim poslovima, a Ebu Bekr, radijallahu anhu, ušao je kod svoje kćerke. Rekao je: "Izgleda mi da su Allahovom Poslaniku popustili bolovi, a ovo je dan Hardžetove kćeri." Bila je to jedna od njegove dvije supruge, stanovala je u mjestu Es-Sunh izvan Medine gdje je Ebu Bekr, radijallahu anhu, imao neke posjede pa je uzjahao svoga konja i otišao svojoj kući.[4]

2- Preseljenje na bolji svijet

Pojačale su se smrtne muke Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Posjetio ga je Usama b. Zejd, radijallahu anhuma. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije mogao govoriti pa je počeo dizati ruke ka nebu, a zatim jednom rukom doticati Usamu koji je iz toga shvatio da dovi za njega. Aiša, radijallahu anha, privila je Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na svoja prsa, potom je ušao Abdurrahman, Ebu Bekrov sin, noseći u ruci misvak. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, gledao je u misvak pa Aiša upita: "Želiš li misvak?" Dao je znak glavom da želi, pa je uzela misvak od svoga brata, prožvakala ga i omekšala, te ga dodala

---

[1] *Sahihul-Buhari*, br. 712.
[2] En-Nedevi, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 401.
[3] *Sahihul-Buhari*, br. 4448.
[4] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/593.

Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji je njime temeljito očistio usta. Sve to vrijeme nije prestajao govoriti: "Ka uzvišenom društvu."[1]

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rukom je grabio vodu iz džezve ili iz posude, potirao je njome lice i govorio: "La ilahe illallah! Zaista smrt ima svoje muke!" Potom je podigao svoju ruku i počeo govoriti: "Ka uzvišenom društvu!" Ponavljao je te riječi dok nije preselio i ruka mu klonula.[2]

U jednoj predaji spominje se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio: "Allahu moj, pomozi mi da podnesem smrtnu agoniju."[3]

U drugoj predaji se navodi da je Aiša, radijallahu anha, čula Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako na samrti, dok je bio naslonjen na leđa, govori: "Allahu moj, oprosti mi, smiluj mi se, i priključi me najuzvišenijem društvu."[4]

Prenosi se da je Fatima, radijallahu anha, rekla: "O muke moga oca!" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao joj je: "Nakon ovog dana tvoj otac više neće imati nikakvih muka!" A kada je umro, rekla je: "Oče moj, Gospodar je uslišao tvoju dovu! Oče moj, u Džennetul-Firdevsu! Oče moj, Džibrilu javljamo da smo u žalosti!" Kasnije, kada su ga ukopali, došla je Enesu, radijallahu anhu, i rekla: "Kako su vam srca mogla podnijeti da Allahovog Poslanika stavite u zemlju!?"[5]

3- U kakvom je stanju Poslanik napustio dunjaluk

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, preselio je na ahiret kao vladar Arapskog poluostrva, kojega su se plašili najmoćniji svjetski vladari, a njegovi ashabi bili su spremni za njega dati vlastite živote, živote svoje djece i svoje imetke. Ipak, iza sebe nije ostavio ni dinare ni dirheme, ni robove ni robinje. Posjedovao je samo jednu bijelu mazgu, svoje oružje i nekoliko parcela zemlje koje je uvakufio.[6]

U trenutku smrti njegov oklop bio je kod jednog židova, založio ga je za trideset mjerica pšenice.[7]

Na bolji svijet preselio je u ponedjeljak popodne 12. rebi'ul-evvela 11. h.g.[8] u 63. godini.[9] Taj dan je za muslimane bio najcrnji i najtužniji dan, bila je to najveća nesreća za čitavo čovječanstvo, kao što je dan kada se rodio bio najbolji dan u kojem je sunce izašlo.[10]

---

[1] *Sahihul-Buhari*, br. 4437.
[2] *Sahihul-Buhari*, br. 4449.
[3] *Sunenut-Tirmizi*, br. 978.
[4] *Sahihul-Buhari*, br. 4440.
[5] *Sahihul-Buhari*, br. 4462.
[6] *Ibid.*, br. 4461.
[7] En-Nedevi, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 403.
[8] *El-Bidaje ven-nihaje*, 4/223.
[9] *Sahihu Muslim*, 4/1825.
[10] En-Nedevi, *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 404.

Enes, radijallahu anhu, kaže: "Dan kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stigao u Medinu bio je najsvjetliji dan, a kada je umro, tog dana sve se pomračilo."[1]

Ummu Ejmen, radijallahu anha, plakala je, pa su je upitali: "Zašto plačeš za Allahovim Poslanikom?" Odgovorila je: "Bila sam svjesna da će Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umrijeti, ali plačem jer je prekinuto objavljivanje."[2]

4- Velika žalost i Ebu Bekrova pribranost

Ibn Redžeb kaže: "Kada je umro Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, muslimani su bili uznemireni, neki su bili izvan sebe i buncali su, neki su sjeli jer nisu mogli stajati, neki su zanijemili, a neki su negirali da je umro."[3]

Objašnjavajući razmjere ove nesreće, El-Kurtubi kaže: "Nesreća u vjeri je najveća nesreća. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Kada nekog od vas pogodi nesreća, neka se sjeti mene – to je najveća nesreća.'[4] Istinu je rekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jer je njegova smrt najveća nesreća koja je pogodila muslimane do Sudnjeg dana. Njegovom smrću prekinuto je objavljivanje, prekinuto je vjerovjesništvo, pojavilo se prvo zlo u otpadništvu Arapa, bio je to prvi prekid i smanjenje dobra."[5]

Omer, radijallahu anhu, bio je izvan sebe zbog vijesti o Poslanikovoj smrti. Onima koji su tvrdili da je umro prijetio je i govorio: "Nije umro nego je otišao svome Gospodaru kao što je otišao Musa, sin Imranov, koji je napustio svoj narod četrdeset dana, a zatim se vratio, i Allah će vratiti našeg Poslanika kao što je vratio Musaa, zato treba odsjeći noge i ruke onima koji tvrde da je umro!"[6]

Kada je Ebu Bekr, radijallahu anhu, čuo za vijest, došao je na svom konju iz kuće u Es-Sunhu. Ušao je u mesdžid, ništa nije govorio ljudima nego je otišao u Aišinu sobu. Prišao je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji je bio pokriven plaštom, otkrio je njegovo lice, nagnuo se nad njega, poljubio ga i rekao: "Draži si mi od oca i majke! Tako mi Allaha, Allah te neće usmrtiti dva puta, a što se tiče smrti koja je neminovna, ona se desila!"[7]

Nakon toga, Ebu Bekr, radijallahu anhu, izašao je i zatekao Omera kako razjaren od srdžbe govori, pa je rekao: "Sjedi, Omere!" Omer je i dalje govorio, pa se Ebu Bekr obratio ljudima. Prvo je zahvalio Allahu, a potom je rekao: "Ko je obožavao Muhammeda, neka zna da je Muhammed umro, a ko je obožavao Allaha, neka zna da je Allah Živi i nikada neće umrijeti!" Zatim je proučio ajet:

---

[1] *Sunenut-Turmizi*, 5/549, br. 3618.
[2] *Sahihu Muslim*, 4/1907.
[3] *Leta'iful-Me'arif*, str. 114.
[4] El-Albani, *Es-Silsiletus-sahiha*, br. 1106.
[5] *Tefsirul-Kurtubi*, 2/176.
[6] Ebu Šehbe, *Es-Siretun-Nebevijje*, 2/594.
[7] *Sahihul-Buhari*, br. 4452.

﴿ وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِن قَبْلِهِ ٱلرُّسُلُ ۚ أَفَإِين مَّاتَ أَوْ قُتِلَ ٱنقَلَبْتُمْ عَلَىٰٓ أَعْقَٰبِكُمْ ۚ وَمَن يَنقَلِبْ عَلَىٰ عَقِبَيْهِ فَلَن يَضُرَّ ٱللَّهَ شَيْـًٔا ۗ وَسَيَجْزِى ٱللَّهُ ٱلشَّٰكِرِينَ ﴿١٤٤﴾ ﴾

"Muhammed je samo poslanik, a i prije njega je bilo poslanika. Ako bi on umro, ili ubijen bio, zar biste se vi nazad vratili? Onaj ko se nazad vrati, Allahu neće ništa nauditi, a Allah će zahvalne nagraditi!"[1]

Omer, radijallahu anhu, kaže: "Kada sam čuo Ebu Bekra kako uči ovaj ajet, sjeo sam na tlo jer me noge više nisu mogle držati. Shvatio sam da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaista umro."[2]

El-Kurtubi kaže: "Ovaj ajet je najbolji dokaz Ebu Bekrove hrabrosti i odvažnosti, jer hrabrost i odvažnost se mjere po pribranosti srca u teškim situacijama, a nema veće nesreće od smrti Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i tu se pokazala njegova hrabrost i znanje. Neki ljudi, poput Omera, govorili su da Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije umro, Osman je zanijemio, Alija se nije pokazivao. Vladala je potpuna zbrka, a Ebu Bekr ih je ovim ajetom vratio u realnost došavši iz svoje kuće u Es-Sunhu."[3]

Allah neka se smiluje Ebu Bekru, radijallahu anhu! Mnoge je nesreće odagnao od muslimana i mnoge smutnje ugušio, i mnoga teška pitanja, u koja nisu pronikli ni velikani poput Omera, riješio vodeći se dokazima iz Kur'ana i sunneta. Njegovo je pravo kod muslimana veliko i njegove su zasluge ogromne. Pokažite svoju ljubav prema njemu koji je bio najdraži Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Ljubav prema Ebu Bekru dio je imana, a mržnja prema njemu znak je licemjerstva.[4]

5- Proglašavanje Ebu Bekra halifom

Muslimani su izabrali Ebu Bekra za halifu u Sekife[5] Benu Saide. Učinili su to kako bi spriječili šejtana da posije razdor među njima, pocijepa njihovo jedinstvo i ulije strasti u srca. Ako je već Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, napustio ovaj svijet, onda neka iza njega ostanu muslimani jedinstveni, organizirani, koji imaju poglavara da ih predvodi u njihovim poslovima, od kojih je i opremanje dženaze Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.[6]

Zakletvu Ebu Bekru kao halifi opširno sam obradio u njegovoj biografiji.

---

[1] Sura Ali Imran, 144.
[2] *Sahihul-Buhari*, br. 4454.
[3] *Tefsirul-Kurtubi*, 4/222.
[4] *Meredun-Nebijji ve vefatuhu*, str. 24.
[5] Sekife: dvorište, šupa, potkrovlje. (prim. prev.)
[6] *Es-Siretun-Nebevijje*, str. 406.

6- Gasuljenje Poslanika, umotavanje u ćefine i dženaza

Aiša, radijallahu anha, rekla je: "Kada su htjeli da ogasule Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, zapitali su se: 'Hoćemo li mu skinuti odjeću kao ostalim mejjitima ili ćemo ga ostaviti u odjeći?' Počeli su se prepirati oko toga pa je Allah dao da svi zaspu. Svaki od njih spustio je glavu u krilo i u snu im je neki nepoznati glas kazao da ogasule Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u odjeći. Tako su ga ogasulili, a imao je na sebi dugu košulju te su posipali vodu na košulju i trljali košulju ne dotičući ga golim rukama." Aiša, radijallahu anha, rekla je: "Da mogu vratiti to vrijeme, ne bih dopustila da ga ogasuli iko drugi do njegove supruge."[1]

Ćefini su mu se sastojali od tri dijela odjeće iz jemenskog mjesta Suhul. Nijedan od ta tri komada nije bio košulja ni turban.[2] Zatim su mu muslimani klanjali dženazu u grupama. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, kaže: "Kada je umro Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, muškarci su ulazili u grupama i klanjali mu dženazu bez imama. Kada su završili muškarci, ušle su žene i klanjale, potom su ušla djeca i klanjala, potom su mu dženazu klanjali robovi. Svi su ulazili u grupama i niko nije imamio dženazu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem."[3]

Ibn Kesir kaže: "Postoji saglasnost da su Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, klanjali dženazu pojedinačno, bez imama. O tome nema nikakvog razilaženja."[4]

7- O Poslanikovom kaburu

Muslimani su se razišli oko toga gdje će ukopati Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Neki su zagovarali da ga ukopaju kod minbera, drugi u mezarju El-Beki'a, a neki je čovjek rekao: "Na mjestu na kojem je klanjao."[5]

Ebu Bekr, radijallahu anhu, riješio je nesuglasice citirajući im hadis koji je čuo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Aiša i Ibn Abbas, radijallahu anhum, kažu: "Kada je umro Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i kada su ga ogasulili, razišli su se oko toga gdje će ga ukopati, pa je Ebu Bekr rekao: 'Nisam zaboravio riječi koje sam čuo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: 'Allah nije usmrtio nijednog vjerovjesnika osim na mjestu na kojem treba biti ukopan.' Ukopajte ga na mjestu njegove postelje!"[6]

---

[1] El-Hakim, *El-Mustedrek*, 3/59-60. El-Hakim je rekao: "Hadis je vjerodostojan prema uvjetima imama Muslima." Ez-Zehebi je to potvrdio, a Ibn Hibban je hadis ocijenio sahihom.

[2] *Muhtesaru Siretur-Resul*, str. 37. En-Nevevi, *Tehzibul-Esma'*, str. 23. *Sahihu Muslim, Kitabul-dženaiz*, br. 45.

[3] El-Bejheki, *Dela'ilun-Nubuvve*, 7/250. *Sunenu Ibn Madže*, br. 1627. U ovom hadisu postoji slabost.

[4] *El-Bidaje ven-nihaje*, 5/232.

[5] *El-Muvetta'*, br. 595.

[6] *Sahihus-sire*, str. 727.

O vjerodostojnosti ovog hadisa postoje razilaženja kod uleme, ali također postoji i saglasnost da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ukopan na mjestu na kojem je preselio.[1]

Ibn Kesir kaže: "Po mutevatir predajama poznato je da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ukopan u Aišinoj sobi, u sjevernom dijelu mesdžida, a u gornjem zapadnom uglu sobe. Kasnije je u toj sobi ukopan Ebu Bekr, a potom i Omer."[2]

Kabur Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bio je lahd[3], a učenjaci su saglasni da su dozvoljeni i lahd i šekk. Ali ako je zemlja tvrda, bolji je lahd, a ako nije tvrda i odranja se, onda je bolji šekk. Šejh El-Albani kaže: "Dozvoljeno je iskopati kabur i u obliku lahda, a i šekka, jer je oboje prakticirano u vrijeme Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, ali je lahd bolji."[4] To je zato što Allah za Svoga Poslanika odabire ono što je bolje.[5] Njegov kabur bio je u vidu ispupčenog humka.[6] Većina učenjaka smatra da je mustehab da kabur bude u vidu ispupčenog humka i da je to bolje nego da bude u ravni sa zemljom.[7] O ovom pitanju postoje velika razilaženja među učenjacima, ali ovo nije mjesto da se njime detaljno pozabavimo. Ibnul-Kajjim je pokušao pomiriti te stavove. On kaže: "Kaburi Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba nisu bili mnogo izdignuti, a ni spojeni. Tako je izgledao i njegov kabur i kaburi njegova dva druga. Kabur Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bio je izdignut i pljosnat, nije bio ozidan niti oblijepljen ilovačom, a tako i kaburi njegova dva druga."[8]

Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, kabur bio je malo izdignut od površine tla.[9]

Što se tiče onih koji su ga ukopali, Ibn Ishak kaže: "U kabur Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ušli su Alija b. Ebu Talib, El-Fadl b. Abbas, Kusem b. Abbas i Šakran, štićenik Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."[10] En-Nevevi i El-Makdisi su dodali: "I Abbas." [11] En-Nevevi je rekao: "Kaže se da su s njima bili i Usama b. Zejd i Evs b. Havli"[12] Ukopan je u lahd u koji su položeni čerpići, kaže se da ih je bilo devet, a potom je zagrnut zemljom.[13]

---

[1] *Meredun-Nebijji ve vefatuhu*, str. 160.
[2] *El-Bidaje ven-nihaje*, 5/238.
[3] Lahd – procjep u jednom uglu kabura u koji se položi mejjit. Šekk – kabur bez procjepa. (op. a.)
[4] El-Albani, *Ahkamul-dženaiz*, str. 144.
[5] *Meredun-Nebijji ve vefatuhu*, str. 160. Ovim djelom sam se izuzetno okoristio pišući o Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, smrti. (op. a.)
[6] *Sahihul-Buhari*, br. 1390.
[7] *Meredun-Nebijji ve vefatuhu*, str. 164.
[8] *Zadul-me'ad*, 1/524. Ibnul-Kajjim, *Tehzibus-Sunen*, 4/338.
[9] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 4/321.
[10] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 4/321.
[11] En-Nevevi, *Tehzibul-Esma'*, str. 23. El-Makdisi, *Muhtesarus-sire*, str. 35.
[12] *Meredun-Nebijji ve vefatuhu*, str. 173.
[13] En-Nevevi, *Tehzibul-Esma'*, str. 23.

Mnogi učenjaci smatraju da je ukopan u srijedu navečer. Ibn Kesir kaže: "Većina učenjaka, kao što smo već spomenuli, smatra da je umro u ponedjeljak, a da je ukopan u srijedu navečer."[1]

Smrt Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ostavila je dubok trag na ashabe. Enes, radijallahu anhu, kaže: "Čim smo otresli ruke od ukopa Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, osjetili smo promjenu u srcima."[2]

Šesto: Muslimani kroz poeziju oplakuju Poslanika

1- Poezija Hasana b. Sabita

Hasan b. Sabit, radijallahu anhu, branio je Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, za njegovog života, i branio je islam i muslimane, svojom divnom poezijom koja je imala odjeka na čitavom Arapskom poluostrvu. Bio je potresen smrću voljenog Poslanika i spjevao je nježne stihove u kojima ga oplakuje, a historija nam ih je sačuvala.

Stihovi kojima oplakuje Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

Šta je to sa tvojim očima pa ne spavaju
Je li to plaču od bola koji osjećaju
Zbog smrti upućivača na Pravi put
O najbolji koji je kročio zemljom
Sada te zemlja pokriva
Kamo sreće da sam prije tebe umro
Draži mi je od oca i majke Vjerovjesnik
Upućivač koji umrije u ponedjeljak
Zapanjen ostah smrću njegovom
Kamo sreće da ni rođen nisam
Zar poslije tebe da u Medini ostanem
Kamo sreće da sam se jutros otrova napio
Ili da me Allah uzme što prije
Koliko još danas, ili bar sutra
Pa da se sretnem sa dobrim koji je
Plemenite ćudi i časnog porijekla
Jedini sine Amine, blagoslovljeni,
Rodila te čedna žena, o sretni
Ti si svjetlo koje obasja čovječanstvo
Blagoslovljeno svjetlo ko slijedi na Pravom je putu
O Gospodaru, spoji nas sa našim Vjerovjesnikom
U Džennetu gdje zavisti nema

---

[1] *El-Bidaje ven-nihaje*, 5/237. *Sahihus-sire*, str. 728.

[2] *Sahihus-sire*, str. 729.

Džennetul-Firdevs Ti podari nama
O Plemeniti! O Uzvišeni!
Tako mi Allaha, dok god budem živ
Plakat ću za vjerovjesnikom Muhammedom
O žalosti ensarija i rodbine Vjerovjesnikove
Nakon što se s njima rastao
Ensarijama zemlja tijesna postade
Od žalosti oči im potamnjele
Među nama se rodio i među nama kabur mu
I obilje blagodati od njega nam je ostalo
Allah nam je njime čast ukazao
I u svakom On vremenu njime ljude upućuje
Blagoslovio ga Bog i meleki oko Arša poredani
I dobri ljudi neka blagoslove Ahmeda[1].

U drugoj pjesmi je rekao:

Tako mi Allaha, nikada se nije rodio bolji
od Poslanika, Vjerovjesnika čovječanstvu, upućivača.
Nijedno Allahovo stvorenje nije držalo
do prava susjeda i ispunjavanja datog obećanja,
poput onoga koji bijaše među nama svjetlo,
blagoslovljeni, pravedni, na Pravi put upućeni!

Ovu pjesmu završio je stihovima:

O najbolji među ljudima, bio sam u rijeci
a sada veliku žeđ osjećam![2]

2- Poezija Ebu Bekra

Kada vidjeh Vjerovjesnika nam mrtvog
zemlja oko mene tijesna mi postade,
moje srce zbog smrti njegove se zapanji
a kosti će dok sam živ ostati skrhane!
O žalosti, prijatelj mi je umro,
strpljivost mi treba ostatak života
kamo sreće da sam prije njega umro
i u kabur zatrpan, pa stijenjem poklopljen![3]

---

[1] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 4/328.
[2] Ibn Hišam, *Es-Siretun-Nebevijje*, 4/329.
[3] El-Ebšejhi, *El-Mustatrif*, str. 366. Poezija Ebu Bekra sakupljena je u *Divanu Ebu Bekr*, koji je valorizirao i prokomentirao Radži el-Esmer, te je štampana u novije vrijeme. (op. a.)

3- Poezija Ebu Sufjana b. El-Harisa b. Abdul-Muttaliba

Ne mogu da zaspim, a noć nikada da prođe
O brate, kako je duga noć unesrećenom
Ne prestajem plakati, a to je malo
Kolika se nesreća na muslimane nadvila
Velika nas nesreća pogodila je
Predvečer rekoše: Poslanik umro je
Zemlja nam tijesna postade
Od naše tuge samo što se ne prevrnu
Nema više silaska Objave, a nekoć je
Džibril jutrom i večeri među nas dolazio
A to je najvrednije za čim haju duše
Vjerovjesnik nam je sumnje otklanjao
Objavom i riječima svojim mudrim
Upućivao nas, prijekora se ne plašimo
Dok god Poslanika slijedimo
O Fatima, nije sramota da tuguješ
Kabur tvoga oca bolji je od svakog kabura
Jer je Poslanik bolji od svih ljudi.[1]

4- Poezija Safijje bint Abdul-Muttalib

Allahov Poslaniče, bio si naša nada
Prema nama bio si dobročinitelj
Milostiv, upućivač i najbolji učitelj
Neka te danas svi oplakuju
A nikada te ne mogu oplakati
Ali nek plaču zbog smutnje dolazeće
U srcu mi spomen Muhammeda
Nakon njega, svaka je nesreća neznatna
Neka Allah, Gospodar, blagoslovi
Muhammeda koji umrije u Jesribu
I majku i oca, i rodbinu i sebe i svoj imetak
Sve bih za Allahovog Poslanika žrtvovala
Prenio si Poslanicu i istinu rekao
I umro si plemenit i čist
Radosni bi bili da si vječno ostao
Ali je Gospodar ljudi drugo odredio

---

[1] El-Kila'i, *El-Iktifa'*, 2/456.

Neka ti Allah mir podari
I džennetski vrtovi nek su ti prijatni![1]

[1] *Tefsirul-Kurtubi*, 4/219-220.

Završna riječ

S Allahovom pomoći završena je studija *Život poslanika Muhammeda – pregled zbivanja i analiza događaja*. Ono što je u njoj tačno, to je Allahova dobrota koju mi je ukazao, pa neka Mu je hvala na tome, i molim Ga da mi oprosti ono što je pogrešno, a Allah i Njegov Poslanik su čisti od toga. Meni jedino ostaje utjeha to što sam veoma vodio računa da ne upadnem u grešku i zbog toga se nadam da neću ostati uskraćen za nagradu.

Molim Allaha da se moja braća muslimani okoriste ovim djelom i da me se sjeti u dovi onaj ko je pročita, jer Allah uslišava dove muslimana za njegovog brata u vjeri u odsutnosti. Ovo djelo završavam Allahovim riječima:

﴿وَالَّذِينَ جَاءُوا مِن بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِّلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿١٠﴾﴾

"Gospodaru naš, oprosti nama i braći našoj koja su nas u vjeri pretekla i ne dopusti da u srcima našim bude imalo zlobe prema vjernicima; Gospodaru naš, Ti si, zaista, dobar i milostiv."[1]

Svim muslimanima poklanjam riječi pjesnika:

Bože moj, Ti si dobročinitelj
Tvoje su dobrote i nagrade obilne
Bože moj, srce moje zabrinuto je
Prijatelj se mome stanju ne raduje
Bože moj, oprosti i smiluj se ropčiću
Što suze roni zbog teških grijeha
Bože moj, moje tijelo ukaljano je
Grijesima, taj teret nositi je teško
Bože moj, za oprost Te molim
Pred vratima Tvojim ponizno, evo, stojim
Bože moj, moja snaga me zavarala
A sada ostarih, i odlazak se približio
Bože moj, liječi me oprostom
To će ugasiti moju žeđ i srce umiriti
Bože moj, moje srce u grijehu se istopilo
Ružna djela moja ubiše me
Bože moj, rekao si: Zovite Me, odazvat ću se
Evo, rob Tvoj Ti dovu upućuje, o Milostivi
Bože moj, vrijeme brzo protiče
I život uskoro proći će!

---

[1] Sura El-Hašr, 10.

Učenicima islamskog znanja poklanjam riječi pjesnika:

Uči znanje, ne ljenčari, jer
od ljenčina svako dobro daleko je!
Posveti se razumijevanju vjere!
Neka te stjecanje imetka ne odvrati!
Ne spavaj dugo nego uči, jer ko zna
vrijednost znanja ne žali truda.
Nemoj reći: moje vrijeme prošlo je
Svako ko krene, na cilj stići će!

Slava Tebi i hvala, o Allahu. Svjedočim da nema drugog boga osim Tebe, Tebi se kajem i od Tebe oprosta tražim!

تمّت

Literatura

1) Ez-Zuhajli, dr. Vehbe: *Asarul-harbi fil-fikhil-islami*. Dirase Mukarene, Darul-fikr, 1981.
2) Ez-Zahim, dr. Muhammed Abdullah: *Asaru tatbikiš-šeri'a*. Darul-menar, T1, 1412. h.g. / 1991.
3) Muhammed Sejjid Nuh: *Afak alat-Tarik*. Darul-vefa', El-Mensura, Egipat, 1990.
4) Ibn el-Esir, Ali b. Ebul-Kerem: *Usudul-gabe fi ma'rifetis-sahabe*.
5) Eš-Šafi'i, Muhammed Idris: *El-Umm*. Tabe'atul-fikr, Bejrut, Liban, 1410. h.g. / 1990.
6) Es-Sujuti, Abdurrahman: *El-Itkan fi ulumil-Kur'an*. El-Mektebetus-sekafijje, Bejrut, Liban.
7) Meždelavi, dr. Faruk: *El-Idaretul-islamijje fi asri Umer ibn El-Hattab*. Dar Meždalavi, Amman.
8) El-Askalani, Ahmed ibn Hadžer: *El-Isabe fi temjizis-sahabe*, tahkik: Ali Muhammed el-Bedžavi. Darun-nehda, Egipat.
9) Eš-Šatibi: *El-I'tisam*. Darul-fikr. En-našir: Mektebetur-Rijad el-Hadise, Rijad.
10) Dr. Abdul-Latif Hamza: *El-I'lam fi sadril-islam*. Darul-fikr.
11) El-Makrizi, Ahmed: *Imta'ul-Esma' bi-ma lir-Rusuli minel-ebna'i vel-emvali vel-hafedeti vel-meta'*. sahhahu ve šerehahu: Mahmud Ahmed Šakir. Matbe'atu Ledžneti-Te'lifi vet-Terdžeme, Kairo, 1941.
12) Er-Rifa'i, Muhammed: *El-Ehadisul-varide fi fada'ilil-Medine*. Darul-Hudajri, Medina, 1418. h.g.
13) El-Albani: *Ahkamul-dženaiz ve bide'uha*. El-Mektebul-islami, Bejrut.
14) Ed-Durejviš, Ahmed: *Ahkamus-suki fil-islam*. Daru Alemil-kutub, 1409. h.g. / 1989.
15) Ibnul-Arabi, Ebu Bekr Muhammed b. Abdullah: *Ahkamul-Kur'an*. Tahkik: Muhammed Abdul-Kadir Ata'. Darul-Kutubil-ilmijje, Bejrut, T1, 1408. h.g.
16) El-Midani, Abdurrahman: *El-Ahlakul-islamijje ve ususuha*. Darul-kalem, Damask.
17) El-Dževheri, Mahmud Muhammed: *El-Ehavatul-muslimat ve binaul-usretil-Kur'anijje*.
18) El-Albani, Muhammed Nasiruddin: *Irva'ul-galil fi tahridži ehadisi menaris-sebil*, išraf: Zuhejr eš-Šaviš.
19) Seid Hava: *El-Esasu fis-sunneti ve fikhiha – Es-Siretun-Nebevijje*. Darus-selam, Egipat, 1989.
20) Seid Hava, *El-Esasu fis-sunneti – Es-Siretun-Nebevijje*. Darus-selam, Egipat.
21) Grno, dr. El-Husejn, Dželo, Mahmud: *Esalibut-tešviki vet-ta'zizi fil-Kur'anil-kerim*. Mu'essesetur-risale, Darul-ulumil-insanijje, T1, 1414. h.g. / 1994.

22) En-Nejsaburi, Ebul-Hasen Ali b. Ahmed el-Vahidi: *Esbabun-Nuzul*. Bejrut, Liban, T1, 1402. h.g. / 1982.
23) Babasila, Seid Muhammed: *Esbabu Helakil-umemis-salife*. Silsiletul-hikmetil-Biritanijje, 2000.
24) Munasir, Abdullah Ali es-Selama: *El-Istihbaratul-askerijje fil-islam*, Mu'es-sesetur-risale, Bejrut, Liban, T2, 1412. h.g. / 1991.
25) Mustafa Mahmud: *El-Islamu fil-Hendek*. Daru Ahbaril-jeum, Kairo, Egipat, 1994.
26) Hamid, Et-Tidžani Abdul-Kadir: *Usulul-fikris-sijasi fil-Kur'anil-Mekki*. Darul-bešir, Amman, Jordan, T1, 1416. h.g. / 1995.
27) Sebu'u, Teufik Muhammed: *Edva'un alel-Hidžra*. Matbe'atul-hej'etil-amme li-šu'unil-metabi'il-Emirijje, 1973.
28) El-Maverdi: *E'alamun-Nubuvve*. El-Kullijjatul-Ezherijje.
29) Ibn Kajjim el-Dževzijje: *Igasetul-lehefan an mesa'idiš-šejtan*. Darul-kutubil-ilmijje, Bejrut.
30) El-Endelusi, Ebur-Rebi' Sulejman b. Musa el-Kila'i: *El -Iktifa' bima tedminuhu min megazi Resulillah ves-selasetil-hulefa'*. Alemul-Kutub, T1, 1417. h.g. / 1997.
31) Ebu Ubejd el-Kasim b. Sellam: *El-Emval*. Mu'essesetu Nasir es-Sekafijje, Bejrut.
32) Ez-Zehrani, Ali b. Nedžib: *El-Inhirafatul-akadijje vel-ilmijje*. Darut-Tajba, 1418. h.g.
33) El-Belaziri: *Ensabul-Ešraf*. Tahkik: Muhammed Hamidullah. Darul-me'arif, Egipat.
34) Es-Sem'ani, Ebu Seid Abdul-Kerim b. Muhammed: *El-Ensab*. Tahkik: Abdurrahman el-Mu'allimi el-Jemani. Nešr: Medžlis Da'iretil-Me'arifil-Usmanijje, El-Hind, 1382. h.g. / 1962.
35) El-Alijani, dr. Ali: *Ehemijjetul-džihad fi nešrid-da've*. Daru Tajba, T1, 1405. h.g.
36) El-Kardavi, Jusuf: *El-Imanu vel-hajatu*. Mu'essesetur-Risale, Bejrut T10, 1984.
37) Ferid, Ahmed: *El-Bahrur-r'aik fiz-zuhdi ver-reka'ik*. Darul-Buhari, El-Kasim, Es-Su'udijja.
38) Ebu Abdullah b. El-Ezrek: *Beda'ius-Salik fi taba'i'il-Melik*. Tahkik ve ta'lik: Ali Sami en-Neššar. Menšuratu vizaretil-i'lam, El-Džumhurijjetul-Irakijje.
39) Ibn Kesir, Ebul-Fida' ed-Dimiški: *El-Bidaje ven-nihaje*. Darur-Rejan lit-turas.
40) El-Alusi, Mahmud Šukri: *Bulugul-Ireb fi ma'rifeti ahvalil-Arab*. Tahkik: Muhammed Behdžet el-Eseri. Darul-Kutubil-Ilmijje, Bejrut, T2.
41) Muhammed Teufik Ramadan: *Bina'ul-Mudžteme'il-islami fi asrin-Nubuvve*. Dar Ibn Kesir, Damask.
42) *Behdžetul-ehafil ve bugjetul-emasil*. Šerhu Džemaluddin Muhammed el-Ešhar el-Jemeni, Daru Sadir, Bejrut.
43) En-Nedevi, Ebul-Hasen: *Te'emmulat fi suretul-Kehf*. Darul-kalem.
44) El-Vekil, dr. Muhammed es-Sejjid: *Te'emmulat fi Siretur-Resul*. Darul-mudžteme', 1408. h.g.

45) Ez-Zehebi: *Tarihul-islami*. Tahkik: Omer Abdusselam Tedmuri. Darul-kitabil-Arabi.
46) El-Humejdi, dr. Abdul-Aziz: *Et-Tarihul-islami – Mevakif ve Iber*. Darud-da'veti, el-Iskenderijje.
47) Dr. Es-Sejjid Abdul-Aziz Salim: *Et-Tarihus-sijasi vel-hadari*.
48) Dr. Ali Mu'ti: *Et-Tarihus-sijasi vel-askeri li devletil-Medine fi ahdir-Resul – Istratidžijjetur-Resul el-askerijje ves-sijasijje*. Mu'essesetul-me'arif, Bejrut.
49) Et-Taberi, Ebu Džafer ibn Džerir: *Tarihut-Taberi*. Tahkik: Muhammed Ebul-Fadl Ibrahim. Daru Suvejdan, Bejrut.
50) Vilfenson: *Tarihul-Jehudi fi biladil-Arab*. Tabe'atul-Kahira, 1927.
51) Ibn Hajjat: *Tarihu Halife*. Tahkik: dr. Ekrem Dija' el-Umeri. Tabeatul-adab, En-Nedžef, 1967.
52) Fajid Hamad Ašur, Sulejman Ebu Azb: *Tarihu devletil-islamil-ula*. Daru Katari b. El-Fedža'a, Doha, T1, 1409. h.g. / 1989.
53) Eš-Šudža', Abdurrahman Abdul-Veli: *Tarihu sadril-islam*. Darul-fikril-Mu'asir, San'a.
54) El-Gadban, Munir Muhammed: *Et-Tehalufus-sijasi fil-islam*. Darus-selam, T2, 1988.
55) Ibn Ašur, Muhammed et-Tahir: *Et-Tahriru vet-tenvir*. Darul-Kutubiš-šerkijje, Tunis.
56) El-Mubarekfuri, Muhammed Abdurrahman: *Tuhfetul-ahvezi bi Šerhi Džami'it-Tirmizi*. Matbe'atul-I'timad. Nešr: Muhammed Abdul-Muhsin el-Kutbi. Tashih: Abdurrahman Muhammed Osman.
57) Ebul-Hadždžadž Jusuf el-Mizzi: *Tuhfetul-Ešraf*. Ed-Darul-Kajjime, 1384. h.g.
58) El-Gadban, Munir: *Et-Terbijetul-kijadijje*. Darul-vefa', El-Mensura, T1, 1418. h.g. / 1998.
59) Ibn Ebu Hatim: *Tefsir Ibn Ebu Hatim (Tefsirul-Kur'anil-azim*). Tahkik: Esad et-Tajjib. Mektebetu Nizar Mustafa el-Baz, Es-Su'udijja, T2, 1419. h.g. / 1999.
60) El-Hanefi, Ebu Su'ud Muhammed el-Imadi: *Tefsir Iršadul-aklis-Selim ila mezajal-Kitabil-kerim*. Tahkik: Abdul-Kadir Muhammed Ata. En-našir: Mektebetur-Rijad el-hadise, Rijad, Matbeatus-Se'ade, Kairo.
61) Ibn Kesir el-Kureši: *Tefsir Ibn Kesir*, Darul-fikr, Darul-Kalem, Bejrut, Liban, T2.
62) El-Bagdadi, Muhammed el-Alusi: *Ruhul-Me'ani fi tefsiril-Kur'anil-azimi ves-seb'il-mesani*. Idaretut-tiba'atil-Mustafa'ijje, El-Hind.
63) El-Begavi, El-Ferra': *Me'alimut-Tenzil*. Darul-ma'rife, Bejrut, Liban.
64) El-Bejdavi, Abdullah eš-Širazi: *Envarut-tenzil ve esrarut-te'vil*. Darul-fikr lit-Tiba'a ven-nešr vet-tevzi, 1402. h.g. / 1982.
65) *Tefsirur-Razi*. Daru ihja'it-turasil-Arabi, Bejrut, T3.
66) Ez-Zamahšeri: *Tefsirul-Keššaf*. 1967.

67) Es-Sa'di, Abdurrahman: *Tejsirul-Kerimir-Rahman fi tefsiri kelamil-Mennan*. El-Mu'essesetus-Su'udijje, Rijad, 1977.
68) El-Kurtubi, Ebu Abdullah: *Tefsrul-Kurtubi*. Daru ihja'it-turasil-Arabi, Bejrut, Liban, 1965.
69) El-Meragi, Ahmed Mustafa: *Tefsirul-Meragi*. Darul-fikr, Bejrut, T3, 1394. h.g.
70) Rida, Muhammed Rešid: *Tefsirul-Menar*. Darul-marife, Bejrut, Liban.
71) Ez-Zuhajli, Vehbe: *Et-Tefsirul-Munir*. Darul-fikril-Mu'asir, Bejrut, Darul-fikr, Damask, T1, 1411. h.g. / 1991.
72) En-Nesefi, Abdullah Ahmed b. Muhammed: *Medarikut-Tenzil ve hakaikut-te'vil*. Darul-Kitabil-Arabi, Bejrut.
73) El-Endelusi, Ebu Muhammed Abdul-Hakk ibn Atijje: *El-Muharrerul-vedžiz fi tefsiril-Kitabil-Aziz*. Matbu'atu ri'asetil-mehakimiš-šer'ijje veš-šu'unid-dinijje bi devleti Katar, t. I, 1412. h.g. / 1991.
74) Dr. Muhammed Salih Ali Mustafa: *Tefsir Sureti Fussilet*. Darun-nefa'is, t. I, 1409. h.g. / 1989.
75) Ibnul-Dževzijje: *Telkihul-Fuhumi ehlil-eser*. Mektebetul-adab, Kairo.
76) Muhammed es-Sejjid Hamed Jusuf: *Et-Temkin lil-ummetil-islamijje fi du'il-Kur'anil-kerim*. Darus-selam, Egipat, T1.
77) El-Ali, Salih Ahmed: *Tenzimatur-Resul el-idarijje fil-Medine*. Medželletul-Mudžteme'il-ilmi el-Iraki, El-Mudželledus-Sabi' Ašer, Bagdad, 1969.
78) Es-Sujuti, Dželaluddin: *Tenvirul-Havalik Šerhu Muvettai Malik*. Daru ihja'il-kutub.
79) El-Ali, Abdul-Mun'im Salih: *Tehzibu Medaridžis-Salikin Ibnul-Kajjim*. Mu'es-sesetur-risale, T3, 1409. h.g. / 1989.
80) Ibnul-Esir: *Džami'ul-usul*. Tahkik: Abdul-Kadir el-Arnaut. Mektebetul-Halvani, Sirija, 1392. h.g.
81) Ibn Redžeb: *Džami'ul-ulumi vel-hikem*. Darul-fikr, Bejrut.
82) El-Hatibul-Bagdadi: *El-Džami'u li-ahlakir-ravi ve adabis-sami'*. Mektebetul-me'arif, Rijad, 1403. h.g. / 1983.
83) Muhammed Hajr Hejkel: *El-Džihadu vel-kitalu fis-sijasetiš-šer'ijje*. Darul-Bejrak, Aman, Bejrut, T1, 1414. h.g. / 1993.
84) Ibn Tejmijje, *El-Dževabus-Sahih li men beddele dinel-Mesih*. Metabiul-Medžd.
85) Ibn Hazm: *Dževamius-sire*. Tahkik: dr. Ihsan Abbad, dr. Nasirudin el-Esed. Daru ihja'is-sunne, Pakistan, 1368. h.g.
86) El-Kardavi, Jusuf: *Džilun-Nasril-Menšud*. Mektebetu vehbe, Kairo, Egipat, T6, 1405. h.g. / 1985.
87) *Hašijetu Ibn Abidin*. Metabia Mustafa babi ve evladuh.
88) Eš-Šejbani, Ibnud-Dejbe'a: *Hadaikul-envar ve metaliul-esrar*. Tahkik: Abdullah Ibrahim el-Ensari.

89) Alu Abid, dr. Muhammed Bekr: *Hadisul-Kur'ani an gazevatir-Resul*. Darul-Magribil-islami, T1.
90) El-Kuhejl, dr. Abdul-Vehhab: *El-Harbun-nefsijje didel-islam fi ahdir-Resul fi Mekka*. Alemul-kutub, Bejrut, T1, 1406. h.g. / 1986.
91) Es-Sallabi, Ali Muhammed: *El-Hareketus-senusijjetu fi Libija*. Darul-Bejarik, Amman, T1, 1999.
92) Et-Temimi, dr. Muhammed b. Halifa: *Hukukun-Nebijji ala ummetihi*. Daru Edva'is-selef, T1, 1418. h.g. / 1997.
93) Abdul-Aziz Mustafa Kamil: *El-Hukmu vet-tehakumu fil-vahji*. Daru Tajba, T1, 1415. h.g. / 1995.
94) El-Mevdudi, Ebul-Ala': *El-Hikmetul-islamijje*. Terdžeme: Ahmed Idris. El-Muhtarul-islami lit-tiba'a ven-nešr, Kairo, T1, 1397. h.g. / 1977.
95) El-Asbehani, Ebu Nu'ajm Ahmed b. Abdullah: *Hiljetul-Evlija'*. Matbe'atus-se'ade, Egipat, 1351. h.g.
96) En-Nazir, dr. Muhsin: *Hivarur-Resuli me'al-Jehud*. Darul-vefa', T2, 1412. h.g. / 1992.
97) Muhammed Ebu Zehra: *Hatemun-Nebijjin*. Darul-fikr, Bejrut, T1, 1972.
98) El-Kardavi, Jusuf: *El-Hasa'isul-amme lil-islam*. Mektebetu vehbe, Kairo, Egipat, T1, 1409. h.g. / 1989.
99) Es-Sujuti, Abdurrahman b. Ebu Bekr: *El-Hasa'isu-kubra*. Darul-Kutubil-ilmijje, Bejrut.
100) *Mekalut-Teslis*. Dairetul-Me'arifil-Kasulikijje.
101) Es-Sujuti: *Ed-Durrul-Mensur fi Tefsiril-Me'sur*. En-našir: Muhammed Emin Demedž, Bejrut, Liban.
102) Halil, dr. Imaduddin: *Dirasat fis-Siretun-Nebevijje*. Darun-nefa'is, Bejrut, T11, 1409. h.g. / 1989.
103) Eš-Šudža', dr. Abdurrahman: *Dirasat fi ahdin-Nubuvve*. Darul-fikril-Mu'asir, San'a, El-Jemen, T1, 1419. h.g. / 1999.
104) Kutb, Muhammed: *Dirasat Kur'anijje*. Daruš-šuruk, T5, 1408. h.g. / 1988.
105) Kal'adži, dr. Muhammed: *Dirasat Tahlilijje li šahsijjetir-Resul*. Darun-nefa'is, Bejrut, T1, 1408. h.g. / 1988.
106) Jusuf ibn Abdul-Berr: *Ed-Durer fihtisaril-megazi ves-sijer*. Vizaretul-evkaf, Egipat, Ledžnetu ihja'it-turas, Kairo, 1412. h.g. / 1992.
107) Hattab, Mahmud Šit: *Durus fil-Kitman*. Mektebetun-Nehda, Bagdad, T10, 1988.
108) El-Attar, dr. Abdunnasir: *Dustur lil-umme minel-Kur'ani ves-sunne*. Mu'essesetu ulumil-Kur'an, Eš-Šarika, El-Imarat, Dar Ibn Kesir, Damask-Bejrut, T1, 1414. h.g. / 1993.
109) Abdul-Gaffar Aziz: *Ed-Da'vetul-islamijje*.

110) Dr. Ali Džeriša: *Davetullahi bejnet-tekvini vet-temkin*. Mektebetu vehbe, Egipat, T1, 1406. h.g. / 1986.
111) El-Bejheki, Ebu Bekr Ahmed: *Dela'ilun-Nubuvve ve Ma'irifeti ahvali sahibiš-šeri'a*, tahkik: Abdul-Mu'ti Kal'adži. Darul-kutubil-ilmijje, Bejrut, T1, 1405. h.g.
112) Kardaš, Amal: *Devrul-Mer'eti fi hidmetil-hadis*. Kitabul-Umme, T1, 1420. h.g.
113) Ed-Daks, Kamil Selame, *Devletur-Resul minet-tekvini ilet-temkin*. Daru Ammar, Amman, T1, 1415. h.g. / 1994.
114) El-Hirabi, Mensur: *Ed-Devletul-Arabijjetul-islamijje*. Menšurat Džem'ijjetid-da'vetil-islamijje, Libija, T2, 1983.
115) *Divanu Ebu Bekr es-Siddik*. Tahkik ve šerh: Radži el-Esmer. Daru Sadir, Bejrut, T1, 1997.
116) *Divan Hasen ibn Sabit*. Daruš-Šerkil-Arebi, Bejrut, Liban, 1991.
117) *Divan Hasen ibn Sabit*. Daru Sadir, Liban.
118) *Divanu Ševki*. El-E'amaluš-ši'rijjetul-kamile, Darul-Avde, Bejrut, 1986.
119) Et-Tiba', Faruk: *Divanu Antara*. Darul-kalem, Bejrut, Liban.
120) Usama Abdul-Kadir: *Er-Ru'ja vel-ahlam fin-nususiš-šer'ijje*.
121) El-Humsi, Hišam: *Er-Ru'ja – Davabituha ve tefsiruha*. Darul-Kelimit-Tajjib, Damask-Bejrut, T2, 1417. h.g. / 1996.
122) Dr. Husejn Muhammed Sulejman: *Ridžalul-Idareti fid-devletil-islamijje*. Darul-Islah, Ed-Demam, Es-Su'udijja.
123) El-Mubarekfuri, Safijjurrahman: *Er-Rahikul-mahtum*. Mu'essesetur-risale, Liban, T1, 1417. h.g. / 1996.
124) El-Mubarekfuri, Safijjurrahman: *Er-Rahikul-mahtum*. Darul-Vefa, El-Mensura, Egipat, T1, 1420. h.g. / 1999.
125) Omer Ahmed Omer: *Risaletul-Enbija'*. Darul-Hikme, Damask, T1, 1418. h.g. / 1997.
126) Hattab, Mahmud Šit: *Er-Resulul-Ka'id*. Daru Mektebetil-hajat, Darun-nehda, Bagdad, T2, 1960.
127) El-Halidi, dr. Salah Abdul-Fettah: *Er-Resulul-Mubellig*. Darul-kalem, Damask, T1, 1418. h.g. / 1997.
128) Abdul-Fettah Ebu Gudde: *Er-Resulul-mu'allim ve esalibu fit-ta'lim*. Daru mektebil-matbu'atil-islamijje, Haleb, T1, 1417. h.g. / 1996.
129) Es-Suhejli, Ebul-Kasim: *Er-Revdul-unuf šerhus-Siretun-Nebevijjel-Ibn Hišam*. Tahkik: Abdurrahman el-Vekil. Darul-kutubil-hadise, 1387. h.g.
130) Ibnul-Dževzi, Ebul-Feredž: *Zadul-Mesir fi ilmit-Tefsir*. El-Mektebul-islami, T1, 1384. h.g. / 1965.
131) Ibnul-Kajjim, Ebu Abdullah: *Zadul-me'ad fi hedji hajril-ibad*, tahkik: Šu'ajb ve Abdul-Kadir el-Arnaut. Darur-risale, T1, 1399. h.g.
132) Ibnul-Kajjim: *Zadul-me'ad*. El-Matbe'atul-Misrijje ve mektebuha, Kairo.
133) Lašin Ebu Šeneb: *Zadul-jekin*. Darul-bešir, Tanta, Egipat, T1, 1413. h.g. / 1993.

134) Ahmed b. Hanbel: *Ez-Zuhd*. Darur-rejan lit-turas, Kairo, Egipat, T2, 1412. h.g. / 1992.
135) Davudi, Safvan: *Zejd b. Sabit – Katibul-vahji ve džami'ul-Kur'an*. Darul-kalem, Damask, T1, 1411. h.g. / 1990.
136) Es-Salihi, Muhammed b. Jusuf: *Subulul-huda ver-rešad vi sireti hajril-ibad*. Tahkik: Mustafa Abdul-Vahid. Ledžnetu ihja'it-turasil-islami, 1394. h.g. / 1974.
137) Burejkik, Muhammed: *Es-Seraja vel-bu'usun-Nebevijje havlel-Medine ve Mekka*. Dar Ibnul-Dževzi, T1, 1417. h.g. / 1996.
138) El-Ukajli, dr. Muhammed: *Es-Sefaratun-Nebevijje*. Daru ihja'il-ulum, Bejrut, T1, 1406. h.g. / 1986.
139) Hattab, Mahmud Šit: *Sufera'un-Nebijj*. Mu'essesetur-rejan, Darul-Endelusel-hadra', T1, 1417. h.g. / 1996.
140) Ed-Darekutni, Ali b. Omer: *Sunenud-Darekutni*, ve bi zejlihi *Et-Ta'likul-Mugni*, Ebut-Tajjib Muhammed Šemsulhakk el-Azim Abadi. Alemul-Kutub, Bejrut, Liban.
141) Ebu Davud es-Sidžistani: *Sunen*. Tahkik ve ta'lik: Izzet ed-De'as, 1391. h.g., Sirija.
142) El-Kazvini, Ebu Abdullah ibn Zejd: *Sunen Ibn Madže*. Darul-fikr.
143) Et-Tirmizi, Ebu Isa: *Sunenut-Tirmizi*. Darul-fikr, 1398. h.g.
144) En-Nesai, Ebu Abdurrahman Ahmed b. Šuajb: *Sunenun-Nesai*. Matbe'atu Mustafa el-Halebi, Kairo, 1964.
145) Ez-Zehebi, Šemsuddin: *Sijeru E'alamin-Nubela'*. Mu'essesetur-risale, T1, 1403. h.g.
146) Ibn Ishak: *Es-Sijeru vel-megazi*. Tahkik: Suhejl Zekkar. Darul-fikr, T1, 1978.
147) El-Halebi, Ali b. Burhanuddin: *Es-Siretul-halebijje fi siretul-eminil-Me'mun*. Darul-ma'rife.
148) Derveza, Muhammed Izzet: *Siretur-Resul – Suver Muktebisa minel-Kur'anil-kerim*. El-Mu'temerul-alemi lis-siretun-Nebevijje, Doha, 1400. h.g.
149) En-Nedevi, Ebul-Hasan: *Es-Siretun-Nebevijje*. Darut-tevzi'i ven-nešril-islamijje, Kairo, T7, 1407. h.g.
150) Ebu Faris, Muhammed, *Es-Siretun-Nebevijje – dirase tahlilijje*. Darul-furkan, Amman, T1, 1418. h.g. / 1997.
151) Ez-Zehebi: *Es-Siretun-Nebevijje*. Tahkik: Husamuddin el-Kasimi. Mektebetu Hilal, Bejrut.
152) El-Umeri, Ekrem: *Es-Siretun-Nebevijjetus-Sahiha*. Mektebetul-ulumi vel-hikem, Medina, T1, 1412. h.g. / 1992.
153) Eš-Šami, Salih Ahmed: *Es-Siretun-Nebevijje – Terbijetu umme ve bina'u devle*. El-Mektebul-islami, T1, 1412. h.g. / 1992.
154) Es-Sibai', dr. Mustafa: *Es-Siretun-Nebevijje – Durus ve iber*. El-Mektebul-islami, Bejrut, Liban, T9, 1406. h.g. / 1986.

155) Ebu Šehbe, Muhammed: *Es-Siretun-Nebevijje fi dav'il-Kur'ani ves-sunne*. Darul-kalem, Damask, T3, 1917. h.g. / 1996.
156) Dr. Mehdi Rizkullah Ahmed: *Es-Siretun-Nebevijje fi dav'il-mesadiril-aslijje*. Merkezul-Melik Fejsal lil-buhus ved-dirasatil-islamijje, Rijad, T1, 1412. h.g. / 1992.
157) El-Busti, Ebu Hatim: *Es-Siretun-Nebevijje*. Mu'essesetul-kutubis-sekafijje, Bejrut, T1, 1407. h.g. / 1987.
158) Ibn Hišam, Ebu Muhammed b. Abdul-Melik: *Es-Siretun-Nebevijje*. Darul-fikr.
159) *Es-Siretun-Nebevijje libni Hišam me'a Šerh Ebu Zerr el-Hušeni*.
160) Ibn Hišam: *Es-Siretun-Nebevijje*. Tahkik ve dabt: Mustafa es-Seka, Ibrahim el-Ibari, Abdul-Hafiz Šelebi. Matbe'atu Mustafa el-Babi el-Halebi, Egipat, T2, 1375. h.g. / 1955.
161) Ibn Kesir, Ebul-Fida Ismail: *Es-Siretun-Nebevijje*. Tahkik: Mustafa Abdul-Vahid. Darul-fikr, Bejrut, Liban, T2, 1398. h.g.
162) Es-Suvejjani, Muhammed: *Es-Siretun-Nebevijje*. Mu'essesetur-rejan, T1, 1420. h.g. / 1999.
163) El-Hanbeli, Ibnul-Imad: *Šuzuratuz-Zeheb*. Daru ihja'it-turasil-Arabi, Bejrut.
164) *Šerhu Divani Hassan b. Sabit*. Dabt ve tashih: Abdurrahman el-Berkuki. Darul-Endelus, Bejrut.
165) El-Begavi, Ebu Muhammed el-Husejn ibn Mes'ud: *Šerhus-sunne*. Tahkik: Ali Muhammed Mu'avvad ve Adil Ahmed. Darul-kutubil-ilmijje, T1, Kairo, 1965.
166) El-Kari, Nuruddin Mulla Ali: *Šerhuš-Šifa*. Tahkik: Hasenejn Mahluf. Matbeatul-medeni, Kairo, Egipat, 1398. h.g.
167) El-Hanefi, Ibn Ebul-Izz: *Šerhul-Akidetit-Tahavijje*. Tahkik: dr. Abdullah b. Abdul-Muhsin et-Turki ve Šuajb el-Arnaut. Mu'essesetur-Risale, Bejrut, T4, 1412. h.g. / 1992.
168) El-Zeuzuni, El-Husejn: *Šerhul-Mu'allekat*. Tahkik: Jusuf Ali Bedevi. Dar Ibn Kesir, Damask, T1, 1410. h.g. / 1989.
169) Ez-Zerkani, Muhammed b. Abdul-Baki: *Šerhul-Mevahibil-Ledunnijje lil-Kastalani*. Darul-ma'rife, Bejrut.
170) En-Nevevi: *Šerhun-Nevevi ala Sahihi Muslim*. El-Matbe'atul-Misrijje, Kairo, 1347. h.g.
171) El-Kadi I'jad: *Eš-Šifa fit-ta'rifi bi hukukil-Mustafa*. Istanbul.
172) El-Kalkašendi, Ahmed b. Ali: *Subhul-E'aša fi sina'atil-inša*. Tahkik: Muhammed Husejn Šemsuddin. Darul-kutubil-ilmijje, Bejrut, T1, 1407. h.g. / 1987.
173) Kabiti, Muhammed Ali: *Es-Sahabijjuš-ša'ir Abdullah b. Ez-Ziba'ra*. Darul-kalem, Damask, T1, 1419. h.g. / 1999.
174) El-Buhari, Muhammed b. Ismail: *Sahihul-Buhari*. Darul-fikr, T1, 1411. h.g. / 1991.

175) El-Albani, Muhammed Nasiruddin: *Sahihul-Džami'is-sagir ve zijadetuhu*. El-Mektebul-islami, Bejrut, Liban, T3, 1408. h.g. / 1988.
176) Et-Tarhuni, Muhammed ibn Rizk: *Sahihus-Siretun-Nebevijje, Es-Siretuz-Zehebijje*. Mektebetu Ibn Tejmijje, Kairo, T1, 1414. h.g.
177) El-Ali, Ibrahim: *Sahihus-Siretun-Nebevijje*. Darun-nefa'is, T3, 1408. h.g. / 1998.
178) El-Albani: *Sahihu Sunen Ibn Madže*. Mektebetut-terbijjetil-Arabijje li duvelil-halidž, Rijad, T3, 1408. h.g. / 1988.
179) Muslim b. Hadždžadž, Ebul-Husejn el-Kušejri en-Nejsaburi: *Sahihu Muslim*. Tahkik: Muhammed Fuad Abdul-Baki. Daru ihja'it-turasil-Arabi, Bejrut, Liban, *T2, 1972.*
180) Ebu Faris, Muhammed: *Es-Sira'u me'as-Salibijjin*. Darul-bešir, Tanta, 1419. h.g. / 1999.
181) Ebu Faris, Muhammed: *Es-Sira'u me'al-Jehud*. Darul-furkan, T1, 1411. h.g. / 1990.
182) Ibnul-Dževzi: *Sifetus-safve*. Tahkik: Mahmud Huri ve Muhammed Kal'adži. Darul-ma'rife, Bejrut, T2, 1399. h.g.
183) El-Auda, Selman: *Sifetul-gureba'*. Dar Ibnul-Dževzi, T2, 1412. h.g. / 1991.
184) Es-Sabuni: *Safvetut-Tefasir*. Darul-Kur'anil-kerim, Bejrut, T1, 1401. h.g.
185) Ulvan, Abdullah: *Salahuddin el-Ejjubi*.
186) Bašemil, Muhammed Ahmed: *Sulhul-Hudejbijje*. Darul-fikr, T3, 1393. h.g. / 1973.
187) Duvejdar, Emin: *Suver min hajatir-Resul*. Darul-me'arif, T4, Kairo.
188) Fajdullah, Muhammed Fevzi: *Suver ve Iber minel-džihadin-Nebevi fil-Medina*. Darul-kalem, Damask, Ed-Daruš-Šamijje, Bejrut, T1, 1419. h.g. / 1996.
189) El-Buti, Muhammed Seid Ramadan: *Davabitul-Maslaha*. Mu'essesetur-risale, T4, 1402. h.g.
190) Muhammed b. El-Usejmin: *Et-Ta'atu vel-ma'sije ve eseruha alel-mudžteme' – Gazvetu Uhud*.
191) El-Džumehi, Ebu Abdullah Muhammed b. Selam b. Abdullah: *Tabekatuš-šu'arail-džahilijjine vel-islamijjin*.
192) Ez-Zuhri, Muhammed Ibn Sa'd: *Et-Tabekatul-kubra*. Daru Sadir ve Daru Bejrut lit-tiba'i ven-nešr, 1376. h.g / 1957.
193) Mu'nis, dr. Husejn: *Tarikun-Nubuvveti ver-Risale*. Darur-rešad, T2, 1418. h.g. / 1997.
194) Kamil, Adil: *Et-Tariku ilel-Meda'in*. Darun-nefa'is, Bejrut, Liban, T5, 1407. h.g. / 1987.
195) El-Abduhu, Muhammed: *Et-Tariku ilel-Medine*. Darul-Dževhera, Amman, T2, 1999.
196) Husejn b. Muhsin b. Ali Džabir: *Et-Tariku ila džema'atil-muslimin*. Darul-vefa'i, el-Mensura, Egipat, T5, 1413. h.g. / 1992.

197) El-Havali, Sefer: *Zahiretul-irdža'*. Mektebetut-Tajjib, Kairo, Egipat, T1, 1417. h.g.
198) El-Kardavi, Jusuf: *El-Ibadetu fil-islam*. Mu'essesetur-risale, Bejrut, T12, 1405. h.g. / 1985.
199) Eš-Šejh, Abdussitar: *Abdullah b. Mes'ud*. Darul-kalem, Damask, T2, 1410. h.g. / 1990.
200) Feredž, Muhammed: *El-Abkarijjetul-askerijje fi gazevatir-Resul*. Darul-fikril-Arabi, Kairo, T3, 1977.
201) Eš-Šejh, Nasir Hasen: *Akidetu ehlis-sunneti fis-sahabe*. Mektebetur-rušd, T1, 1413. h.g. / 1993.
202) Eš-Šenkiti, Abdullah: *Iladžul-Kur'anil-kerim lil-džerime*. Mektebetu Ibn Tejmijje, Kairo, T1, 1413. h.g.
203) El-Muhejri, dr. Seid Abdullah Harib: *El-Alakatul-Haridžijjetu lid-devletil-islamijje*. Mu'essesetur-risale, T1, 1416. h.g. / 1995.
204) Es-Salih, dr. Su'ad: *Alakatul-aba'i bil-ebnai fiš-šeri'atil-islamijje*. En-našir: Tihama, Džidda, T1, 1401.
205) Šakir, Ahmed: *Umdetut-Tefsir – Muhtesarubni Kesir*. Mektebetut-turasil-islami, 1991.
206) El-Ajni, Bedruddin: *Umdetul-Kari – Šerhu Sahihul-Buhari*.
207) El-Umer, dr. Nasir: *El-Ahdu vel-misak fil-Kur'anil-kerim*. Darul-Asime, T1, 1413. h.g.
208) *Avnul-Ma'bud – Šerhu Sunen Ebu Davud*. Tahkik: Abdurrahman Muhammed Osman. Darul-fikr, Bejrut.
209) Ibn Sejjidinnas: *Ujunul-Eser fi fununil-megazi veš-šema'ili ves-sijer*. Darul-ma'rife, Bejrut.
210) El-Auda, Selman: *El-Gurebaul-evvelun*. Dar Ibnul-Dževzi, Ed-Demam, Es-Su'udijje, T3, 1412. h.g. / 1991.
211) Izzuddin, Ahmed: *Gazvetu Uhud*.
212) Muhammed Ajza b. Seid b. Mezdžeh: *Gazvetu Uhud – Dirase da'vijje*. Dar Išbilija, T1, 1420. h.g. / 1999.
213) Ebu Faris, Muhammed: *Gazvetu Uhud*. Darul-furkan Amman, Jordan, T1, 1402. h.g. /1982.
214) Ebu Faris, Muhammed: *Gazvetul-Ahzab*. Darul-furkan, T1, 1403. h.g. / 1983.
215) Bašemil, Muhammed Ahmed: *Gazvetul-Ahzab*. Darul-fikr, T5, 1397. h.g. / 1977.
216) Hattab, Mahmud: *Gazvetu Bedr el-kubra el-hasime*.
217) Ebu Faris, Muhammed: *Gazvetu Bedr el-kubra*. Darul-furkan, T1, 1402. h.g. / 1982.
218) Bašemil, Muhammed Ahmed: *Gazvetu Bedr el-kubra*. Darul-fikr, T6, 1394. h.g.
219) Bašemil, Muhammed Ahmed: *Gazvetu Tebuk*. Darul-fikr, Bejrut.

220) El-Askalani, Ibn Hadžer: *Fethul-bari*. Darul-ma'rife, Bejrut, Liban.
221) Es-Sa'ati Ahmed Abdurrahman: *El-Fethur-Rabbani fi tertibi Musnedil-imami Ahmed*. Matbeatul-Fethir-rabbani, Kairo, T1.
222) Eš-Ševkani, Muhammed b. Ali: *Fethul-Kadir el-Džami bejne Fennejir-Rivajeti ved-Diraje min Ilmit-Tefsir*. Darul-fikr.
223) Ibn Hazm: *El-Fisal fil-mileli vel-ehvai ven-nihal*. Mektebetus-Selamil-Alemijje.
224) Es-Sejjid, Abdul-Mun'im: *Fusul fis-Siretun-Nebevijje*.
225) El-Hamed, Abdul-Kadir Šejbe: *Fikhul-islam – Šerhu Bulugil-Meram*. Metabiur-Rešid, Medina, T1, 1403. h.g.
226) Ebu Suajlik, Muhammed: *Fikhul-Ibtila'i*. Darul-bejarik, Amman-Bejrut, T1, 1320. h.g. / 1999.
227) Es-Sallabi, Ali Muhammed: *Fikhut-temkin fil-Kur'anil-kerim*. Darul-bejarik, Amman, T1, 1999.
228) Mahmud, Abdul-Halim: *Fikhud-da'veti il-Allah*. Darul-vefa', T1, 1410. h.g. / 1990.
229) Nuh, dr. Sejjid Muhammed: *Fikhud-da'vetil-ferdijje*. Dar Ikre', San'a.
230) El-Kardavi: *Fikhuz-zekati*. Mektebetu vehbe, T 21, 1414. h.g. / 1994.
231) El-Fehdavi, Halid: *El-Fikhus-sijasi lil-vesaikin-Nebevijje*. Dar Ammar, T1, 1419. h.g. / 1998.
232) El-Gadban, Munir: *Fikhus-Siretin-Nebevijje*. Ma'hedul-buhusil-islamijje ve ihja'it-turas, Mekka.
233) El-Buti, Muhammed Seid Ramadan: *Fikhus-siretin-Nebevijje*. Darul-fikr, Damask, Sirija, T11, 1991.
234) El-Gazali, Muhammed: *Fikhus-siretin-Nebevijje*. Darul-Kalem, Damask, Sirija, T4, 1409. h.g. / 1989.
235) El-Kejlani, Madžid Arsan: *Felesefetut-Terbijetil-islamijje*. Mektebetu Hadi, Mekka, 1409. h.g.
236) Ibn Kajjim el-Dževzijje, Muhammed b. Ebu Bekr: *El-Fevaid*. Darur-rejan lit-turas, Kairo, Egipat, T1, 1407. h.g. / 1987.
237) Dr. Ibrahim Ali Muhammed Ahmed: *Fis-Siretun-Nebevijje – Kira'a li dževanibil-hazer vel-himaje*. Vizaretul-evkaf bi devleti Katar, T1, 1417. h.g.
238) Ebu Faris, dr. Muhammed Abdul-Kadir: *Fi Zilalis-Siretin-Nebevijje – El-Hidžretun-Nebevijje*. Darul-Furkan, Amman, Jordan, T2, 1408. h.g. / 1988.
239) Kutb, Sejjid, *Fi Zilalil-Kur'an*. Daruš-Šuruk, T 9, 1400. h.g. / 1980.
240) El-Fejruzabadi, Medžduddin Muhammed: *El-Kamusul-Muhit*. Matbeatu Mustafa el-babi ve evladih, Egipat, T2, 1371. h.g. / 1952.
241) Kal'adži, Muhammed: *Kira'a Sijasijje lis-Siretun-Nebevijje*. Darun-nefais, Bejrut, Liban, T1, 1416. h.g. / 1996.
242) Dr. Es-Sejjid Ibrahim Muhammed: *Kasida Banet Su'ad li Ka'b b. Ez-Zuhejr ve eseruha fit-turasil-Arabi*. El-Mektebul-islami, T1, 1406. h.g. / 1986.

243) El-Auda, Selman: *Kadaja fil-menhedž*. Daru Mektebetil-Kuds, T3, 1420. h.g. / 1999.
244) *Kadaja nisa'in-Nebijji vel-muminat fi suretil-Ahzab, Hafsa bint Osman el-Hulejfi*. Darul-Muslim, T1, 1418. h.g. / 1997.
245) Es-Sulemi, Izzuddin Abdul-Aziz b. Abdusselam: *Kavaidul-ahkam fi mesalihil-enam*. El-Mektebetul-husejnijjetul-Misrijje, T1, 1353. h.g. / 1934.
246) En-Nedždžar, dr. Muhammed et-Tajjib: *El-Kavlul-mubin fi sireti Sejjidil-murselin*. Darul-Liva', Rijad, 1401. h.g. / 1981.
247) Armuš, Ahmed Ratib: *Kijadetur-Resuli es-sijasijje vel-askerijje*. Darun-nefa'is, T1, 1419. h.g. / 1989.
248) *El-Kijadetul-askerijje fi ahdir-Resul*. Darul-kalem, T1, 1410. h.g. / 1990.
249) Ibnul-Esir: *El-Kamil fit-tarih*. Dar Sadir, Bejrut.
250) Muhammed b. Mukrim b. Menzur: *Lisanul-Arab*. Dar Sadir, Bejrut.
251) En-Nahvi, Adnan: *Lika'ul-mu'minin*. Metabiul-firazdik et-tidžarijje, Rijad, T3, 1405. h.g. / 1985.
252) En-Nedevi, Ebul-Hasen: *Maza hasirel-alem b-inhitatil-muslimin*. Darul-me'arif, T7, 1408. h.g. / 1988.
253) El-Husajn, Sulejman: *El-Malu fil-Kur'anil-kerim*. Darul-mi'radž ed-devlijje, T1, 1415. h.g. / 1995.
254) Mustafa Muslim: *Mebahis fi idžazil-Kur'an*. Darul-muslim, Rijad, T2, 1416. h.g. / 1996.
255) Mustafa Muslim: *Mebahis fit-tefsiril-Mevdu'i*. Darul-kalem, Damask, Sirija.
256) El-Kattan, Menna': *Mebahis fi ulumil-Kur'an*. Mektebetul-me'arif, Rijad, T8, 1401. h.g. / 1981.
257) Abdurrezzak, Muhammed Nurudddin: *Mebadi'u ilmil-idara*. Meketebetul-hadematil-hadisijje, Džidda, T1.
258) Mutevelli, Abdul-Hamid: *Mebadi'u Nizamil-hukmi fil-islam*. Darul-me'arif, T1.
259) Es-Serhasi, Šemsuddin: *El-Mebsut*. Matbe'atus-se'ade, Egipat, T1.
260) El-Umeri, dr. Ekrem: *El-Mudžteme'ul-Medeni fi ahdin-Nubuvve*. T1, 1404. h.g. / 1984.
261) *Medželletul-Mudžteme'il-Kuvejtijje*, red. br.: 248, 18. safer 1399. h.g.
262) El-Hejsemi, Nuruddin Ali b. Ebu Bekr: *Medžeme'uz-zeva'id ve Menbe'ul-feva'id*. Darul-kitabil-Arabi, Bejrut, T3, 1402. h.g. / 1982.
263) *Medžmu'u Fetava šejhul-islam Ibn Tejmijje*. Džeme'aha: Abdurrahman b. Muhammed Kasim el-Asimi en-Nedždi. El-Mektebut-ta'limis-Su'udi bil-Magrib.
264) Hamidullah, Muhammed: *Medžmu'ul-vesaikis-sijasijje*. Darun-nefa'is, T5, 1405. h.g. / 1985.
265) El-Kasimi, Muhammed Džemaluddin: *Mehasinut-te'vil*. Darul-fikr, Bejrut.

266) Ibn Atijje, Ebu Muhammed b. Abdul-Hakk b. Galib el-Endelusi: *El-Muharrerul-Vedžiz fi Tefsiril-Kitabil-Aziz*. Tahkik: El-Medžlisul-ilmi bi fas, vizaretul-evkafi veš-šu'unil-islamijje bil-magrib, 1395. h.g.
267) Urdžun, Muhammed es-Sadik: *Muhammed Resulullah*. Darul-Kalem, T2, 1415. h.g. / 1995.
268) Rida, Muhammed Rešid: *Muhammed Resulullah*. Darul-kutubil-ilmijje, Bejrut, 1975.
269) Es-Sivejkit, dr. Sulejman: *Mihnetul-muslimine fil-ahdil-Mekki*. Mektebetut-teube, Rijad, T1, 1412. h.g. / 1992.
270) Draz, Muhammed Abdullah: *El-Muhtar min-kunuzis-sunne*. Darul-ensar, Kairo, T2, 1978.
271) Ibn Kajjim el-Dževzijje: *Muhtesarus-savaikil-mursele alel-džehmijjeti vel-mu'attile*. Ihtesarehu Muhammed el-Mevsili. Mektebetur-Rijad el-hadise,
272) Muhammed b. Abdul-Vehhab: *Muhtesaru Siretur-Resul*. Džami'atul-imam Muhammed b. Su'ud.
273) El-Munziri, Zekijuddin: *Muhtsaru Sahihu Muslim*. Tahkik: Muhammed el-Albani. El-Mektebul-islami, Damask, T3, 1397. h.g. / 1977.
274) Ali Mahfuz, Muhammed Džemaluddin: *El-Medhali ilel-akide vel-istratidžijetil-askereijje*. Metabiul-hej'etil-Misrijje lil-Kitab, Kairo.
275) El-Jahja, dr. Jahja: *Medhal li Fehmis-sire*.
276) Ebu Faris: *El-Medresetun-Nebevijetul-askerijje*. Darul-furkan, Amman.
277) Šerab, Muhammed Husejn: *El-Medinetul-Munevvera – Fedžrul-islami vel-asrur-rašidi*. Darul-kalem, Damask, T1, 1415. h.g. / 1994.
278) Kerker, dr. Ismetuddin: *El-Mer'etu fil-ahdin-Nebevi*. Darul-garbil-islami, Bejrut, T1, 1993.
279) Ebu Salih, Halid: *Meredun-Nebijji ve vefatuhu ve eseruhu alel-umme*. Darul-vetan, T1, 1414. h.g.
280) El-Bakiri, Husejn Ahmed: *Mervijat gazvetu Uhud*. Risaletu madžister fil-džami'atil-islamijje. Išraf: dr. Ekrem el-Umeri, 1399. h.g.
281) El-Hakemi, dr. Hafiz: *Mervijat gazvetul-Hudejbijje*. Dar Ibnul-Kajjim, T1, 1411. h.g. / 1991.
282) Bavezir, Ahmed: *Mervijat gazvetu Bedr*. Mektebetu Tajba, T1, 1400. h.g. / 1980.
283) El-Kurejbi, Ibrahim: *Mervijat gazvetu Benul-Mustalik*. Tabe'atul-Medžlisil-ilmi bil-džami'atil-islamijje, Medina, T1, 1402. h.g.
284) Fikri, Ahmed: *Mesadžidul-kahira ve medarisuha*. El-Iskenderijje, 1961.
285) Ebu Abdullah en-Nejsaburi: *El-Mustedrek ales-sahihajn*, ve bi zejlihi et-Telhis liz-Zehebi. Darun-nešr Mektebul-matbuatil-islamijje, 1390. h.g. / 1970.
286) *El-Mustedrek ales-sahihajn, El-Hakim me'at-Telhisi liz-Zehebi*. Našir: Mektebetun-nasri-hadise, Rijad.

287) El-'Id, dr. Abdullah Abdurrezzak Mes'ud: *Musteśfejatul-islamijje*. Darud-Dija' lin-nešri vet-tevzi', Amman, T1, 1408. h.g. / 1987.

288) El-Ebšejhi, Šihabuddin: *El-Mustatref fi kulli fennin mustatrif*. Mektebetul-hajat, Bejrut.

289) Zejdan, Abdul-Kerim: *El-Mustefad min kasasil-Kur'an lid-da'veti ved-du'at*, Mue'ssesetur-risale, T1, 1418. h.g. / 1997.

290) Abdurrahman Ahmed Salim: *El-Muslimune ver-Rum fi asrin-Nubuvve*. Darul-fikril-Arabi, 1418. h.g. /1997.

291) Ebu Ja'la el-Mevsili Ahmed b. Ali et-Temimi: *Musned*. Darul-Me'mun lit-turas, Damask-Bejrut, T1.

292) Ahmed b. Hanbel: *El-Musned*. El-Mektebul-islami, Bejrut.

293) Ahmed b. Hanbel: *El-Musned*. Tahkik: Šuajb el-Arnaut. Muessesetur-risala, Liban, 1992. – 2001.

294) Ahmed b. Hanbel: *El-Musned*. Tahkik: Ahmed Muhammed Šakir. Darul-me'arif, Egipat, 1975.

295) Ahmed b. Hanbel: *El-Musned*. Tahkik: Taifetu minel-muharridžin bi 'inajeti Ebu Asim Hasen Abbas Kutb. Muessesetu Kurtuba, Kairo, Egipat, 1996.

296) *El-Mešru'ul-islami lin-nehdatil-umme – Kira'etu fi fikri Hasan el-Benna*, skupina naučnika.

297) El-Hatibut-Tibrizi: *Miškatul-Mesabih*. El-Mektebul-islami, Damask, T1, 1381. h.g. / 1961.

298) Burejgiš, Muhammed Hasan: *Mus'ab b. Umejr – Ed-Daija vel-mudžahid*. Darul-kalem, Damask, T4, 1407. h.g. / 1987.

299) Abdurrezzak, Ebu Bekr b. El-Hemmam es-San'ani: *El-Musannef*. Tahkik: Habiburrahman el-E'azami, T1.

300) El-Askalani, Ahmed Hadžer: *El-Metalibul-Alije bi zeva'idil-mesanidis-semanije*. Tahkik: Habiburrahman el-E'azami.

301) Suvejd, dr. Jasin: *Me'ariku Halid b. El-Velid*. El-Mu'essesetul-Arabijjetu lid-diraseti ven-nešri, T4, 1989.

302) Dr. Mustafa Muslim Muhammed: *Me'alim-Kur'anijje fis-sira'i me'al-Jehud*. Darul-muslim, Rijad, T1, 1415. h.g. / 1994.

303) Ed-Dik, dr. Muhammed: *El-Mu'ahedatu fiš-šeri'atil-islamijje vel-kanunid-devli*. Darul-furkan lin-nešri vet-tevzi'i, T2, 1418. h.g. / 1997.

304) El-Hamevi, El-Jakut: *Mu'džemul-Buldan*. Daru Sadir ve Daru Bejrut, 1404. h.g. / 1984.

305) Et-Taberani, Sulejman b. Ahmed: *Mu'džemut-Taberani*. Darul-Arabijje, Bagdad, 1398. h.g.

306) Et-Taberani: *El-Mu'džemul-kebir*. Daru mektebetil-ulumi vel-hikem, T2, 1406. h.g. / 1985.

307) Abdussittar Fethallah Seid: *Ma'reketul-vudžud bejnel-Kur'ani vet-Talmud*. Mektebetul-menar.
308) Džemdžum, dr. Semira Muhammed: *El-Mu'avvikune lid-da'vetil-islamijje fi ahdin-Nubuvve ve mevkiful-islami minhum*. Darul-mudžtemei, Džidda, T1, 1407. h.g. / 1987.
309) Ez-Zuhri: *El-Megazin-Nebevijje*. Tahkik: Suhejl Zekkar, Darul-fikr, Damask, 1401. h.g. / 1981.
310) *Megazi Resulillah, Urve b. Ez-Zubejr*. Tahkik: dr. Muhammed el-E'azami. Nešr: Mektebut-terbijjetil-Arabi li duvelil-halidž, Rijad, T1, 1401. h.g. / 1981.
311) El-Vakidi, Muhammed Omer b. Vakid: *El-Megazi*. Tahkik: dr. Marsen Džons, Alemul-Kutub, Bejrut, T3, 1404.g.H., 1984.
312) Kutb, Muhammed: *Mefahim jenbegi en tusahhah*. Daruš-šuruk, Kairo. T8, 1413.g.H., 1993.
313) Zejdan, Abdul-Kerim: *El-Mufessal fi ahkamin-nisa'*. Mu'essesetur-Risale, T1, 1413. h.g. / 1993.
314) El-Jubi, Muhammed Sa'd: *Mekasiduš-šerijatil-islamijje*. Darul-hidžra, Rijad, T1, 1418. h.g. / 1998.
315) El-Alim, Jusuf Hamid: *El-Mekasidul-ammetu liš-šeri'atil-islamijje*. Ed-Darul-ilmijjetu lil-kitabil-islami, Rijad, T2, 1415. h.g. / 1993.
316) El-Hafiz el-Iraki: *Mukadimetu Ibnis-Salah ve šerhuha*. Darul-kutubil-ilmijje, Bejrut, Liban.
317) *Mukaddimetu Ibn Haldun*: El-Mektebetut-tidžarijjetul-kubra, Kairo.
318) Dr. Ali Badahdah: *Mukavvimatud-da'ijetin-nadžih*. Darul-Endelusil-hadra', T1, 1417. h.g. / 1996.
319) El-Bab, Hasan Feth: *Mukavvimatus-sufera'i fil-islam*. El-Medžlisul-ala liš-šu'unil-islamijje, Kairo, 1970.
320) Dr. Ahmed Ebuš-Šebab: *Mukavvimatun-Nasr*. El-Mektebetul-Misrijje, Liban, 1420. h.g. / 1999.
321) Prof. Ahmed eš-Šerif: *Mekka vel-Medina fil-džahilijjeti ve asrir-Resul*.
322) En-Nahvi, Adnan: *Melamihuš-šura fid-da'vetil-islamijje*, T3.
323) Eš-Šami, Salih Ahmed: *Min Mu'inus-sire*. El-Mektebul-islami, T2, 1413. h.g. / 1992.
324) El-Misri, Muhammed Emin: *Min hedji suretil-Enfal*. Mektebetu daril-Erkam, Kuvajt,
325) Muhammed Džemil Gazi: *El-Munafikun*. Mektebetul-Medeni, Džidda, 1972.
326) Abdul-Kadir eš-Šejh Ibrahim, *Menamatur-Resul*. Darul-kalemil-Arabi, Haleb, T1, 1419. h.g. / 1999.
327) El-Birr, dr. Abdurrahman: *Menahidž ve adabus-sahabeti fit-te'allumi vet-ta'lim*. Darul-jekin el-Mensura, T1, 1420. h.g. / 1999.

328) Ibnul-Dževzi, Ebul-Feredž: *El-Muntezim fi tarihil-muluki vel-umemi*, tahkik: Muhammed Abdul-Kadir Ata ve Mustafa Abdul-Kadir Ata. Darul-kutubil-ilmije, Bejrut.
329) Ibn Tejmijje: *Minhadžus-Sunnetin-Nebevijje*. Mu'essesetul-Kurtuba lit-tiba'ati ven-nešri vet-tevzi', T1, 1416. h.g. / 1986.
330) Abdussettar Fethullah Seid: *El-Minhadžul-Kur'ani fit-tešri'i*. Darut-Tiba'atil-islamijje, T1, 1413. h.g. / 1992.
331) Hidžazi, Selim: *Menhedžul-i'lamil-islami fi Sulhil-Hudejbijje*. Darul-Menara, T1, 1406. h.g. / 1986.
332) Kerzun, dr. Enes Ahmed: *Menhedžul-islam fi tezkijjetin-nefs*. Daru nuril-mektebat ve Dar Ibn Hazm, T8, 1418. h.g. / 1997.
333) El-Gadban, Munir: *El-Menhedžut-terbevi lis-Siretun-Nebevijje – Et-Terbijjetul-džihadijje*. Mektebetul-menar, T1, 1411. h.g. / 1991.
334) Kutb, Muhammed: *Menhedžut-terbijetil-islamijje*. *Daruš-šuruk*, T5, 1403. h.g. / 1983.
335) El-Gadban, Munir: *El-Menhdžul-hareki lis-Siretun-Nebevijje*. Mektebetul-menar, Jordan, T3, 1411. h.g. / 1990.
336) Es-Sejjid Muhammed Nuh: *Menhedžur-Resul fi garsir-ruhil-džihadijje fi nufusis-sahabe*. Džami'atul-imaratil-Arabijjetil-muttehide, T1, 1411. h.g. / 1990.
337) Ibn Kajim el-Dževzijje: *El-Muvazenetu bejne zevkis-sema'i ve zevkis-salati vel-Kur'an*. Tahkik: Medžri Fethi es-Sejjid.
338) Eš-Šatibi, Ebu Ishak Ibrahim b. Musa el-Lahmi: *El-Muvafekat fi usuliš-šeri'a*. Darul-fikr, 1341. h.g.
339) Urdžun, Muhammed es-Sadik: *El-Mevsua fi semahatil-islam*. Ed-Darus-Su'udijje lin-nešri vet-tevzi', Džidda, T2, 1404. h.g. / 1984.
340) Dr. Aun eš-Šerif Kasim: *Neš'etud-devletil-islamijje*. *Darul-Kutubil-Lubnani*, Bejrut, T2, 1400. h.g. / 1980.
341) Ez-Zejle'i, Abdullah b. Jusuf b. Muhammed: *Nasbur-raje fi ehadisil-hidaje bi Hašije: Bugjetul-Elme'i fi Tahridžiz-Zejle'i*. El-Mektebul-islami, Damask, 1393. h.g.
342) *Nadretun-ne'im fi mekarimi ahlakir-Resulil-kerim*, skupina naučnika, išraf: Salih b. Humejd. Darul-vesile, T1, 1418. h.g.
343) El-Kasimi, Zafir: *Nizamul-hukmi fiš-šeri'ati vet-tarihil-islami*. Darun-nefa'is, T6, 1411. h.g. / 1990.
344) El-Kitani, Muhammed Abdul-Hajj: *Nizamul-hukumetin-Nebevijje – Et-Teratibul-idarijje*. Darul-erkam, Bejrut, Liban, T2.
345) Ebu Faris, Muhammed: *En-Nizamus-sijasi fil-islam*. Darul-furkan, T2, 1407. h.g. / 1986.

346) Muhammed Abdullah el-Hatib ve Muhammed Abdul-Halim Hamid: *Nezarat fi Risaletit-te'alim*. Darut-tevzi'i ven-nešril-islamijje, Egipat, 1995.

347) El-Benna, Hasan: *Nezarat fis-sire*. Mektebetul-i'tisam, Kairo, T1, 1399. h.g. / 1979.

348) Teufik Muhammed Sebu': *Nufus ve durus fi itarit-tasviril-Kur'ani*. Medžme'ul-buhusil-islamijje, Kairo, T1.

349) El-Maverdi, Ebul-Hasan Ali b. Habib: *En-Nuket vel-ujun, Tefsirul-Maverdi*. Tahkik: Hidr Muhammed Hidr. Vizaretul-evkaf veš-šu'unil-islamijje vet-turasil-islami, Kuvajt.

350) Ibnul-Esir: *En-Nihaje fi garibil-hadis*. Tahkik: Tahir Ahmed er-Zavi ve Mahmud Muhammed et-Tanahi. El-Mektebetul-islamijje, 1385. h.g.

351) El-Hudari, Muhammed: *Nurul-Jekin*. Darul-kalem, Damask.

352) Eš-Ševkani, Muhammed b. Ali: *Nejlul-evtar*, *Šerhu Muntekal-ahbar min ehadisis-sejjidil-ahjar*. Darul-hadis, Kairo.

353) El-Auda, dr. Sulejman: *El-Hidžretul-ula fil-islam*. Daru Tajba lin-nešr, Rijad, T1, 1419. h.g.

354) El-Džemel, Ahmed Abdul-Gani en-Nudžuli: *Hidžretur-Resul ve sahabetihi fil-Kur'ani ves-sunne*. Darul-vefa', T1, 1409. h.g. / 1989.

355) El-Birr, dr. Abdurrahman: *El-Hidžretun-Nebevijjetul-mubareke*. Darul-kelime, El-Mensura, Egipat, T1, 1418. h.g. / 1997.

356) Ahzemi Sami'un Džezveli: *El-Hidžretu fil-Kur'anil-kerim*. Mektebetur-rušd, Rijad, T1, 1417. h.g. / 1996.

357) El-Džezairi, Ebu Bekr: *Hazel-Habib Muhammed, ja Muhibb*. Mektebetu Lina.

358) Kutb, Sejjid, *Hazed-din*. Daruš-šuruk, Kairo, T4, 1412. h.g. / 1992.

359) Kutb, Muhammed: *Vakiunal-Mu'asir*. Mu'essesetul-Medine lis-sahafeti vet-tiba'a ven-nešr, Džidda, T1, 1408. h.g. / 1987.

360) Kutb, Muhammed: *Vaki'unel-Mu'asir*. Muessesetul-Medineti lis-sahafeti vet-tiba'ati ven-nešr, Džidda, T2, 1987.

361) El-Jahja, dr. Jahja, *El-Vahju ver-Risale*.

362) Es-Sallabi, Ali Muhammed: *El-Vesetijje fil-Kur'anil-kerim*. Darun-nefa'is ve Darul-Bejarik, T1, 1419. h.g. / 1999.

363) Es-Sehuri, Ebul-Hasen b. Abdullah: *Vefau'l-vefa bi ahbari daril-Mustafa*. Darul-Mustafa, Kairo, 1326. h.g.

364) El-Estul, Ali Ridvan Ahmed: *El-Vufudu fil-asril-Mekki ve eseruhul-i'alami*. Darul-Menar, Amman, T1, 1404. h.g. / 1984.

365) Ferid, Ahmed: *Vekafat terbevijje me'as-Siretun-Nebevijje*. Daru Tajba, Rijad, T3, 1317. h.g. / 1997.

366) El-Bilali, Abdul-Hamid: *Vekafat terbevijje mines-Siretun-Nebevijje*. El-Menar, Kuvajt, T3, 1411. h.g. / 1991.

367) El-Kahtan, Muhammed Seid: *El-Vela' vel-bera' fil-islam*. Daru Tajba, Rijad, T6, 1413. h.g.
368) El-Humejdani, Nemr Muhammed: *Vilajetuš-šurta fil-islam*. Dar Alemil-kutub, T2, 1414. h.g. / 1994.
369) Siddik Hasan: *Jekazatu ulil-i'atibar mimma verede fi zikril-Dženneti ven-Nar*.
370) Eš-Šekari, dr. Abdullah, *El-Jehudu fis-sunnetil-mutahhera*. Daru Tajba, Rijad, T1, 1417. h.g. / 1996.
371) El-Eškar, Omer: *El-Jevmul-ahir fil-Dženneti ven-Nar*. Mektebetul-felah, Kuvajt, T2, 1408. h.g. / 1988.

SADRŽAJ